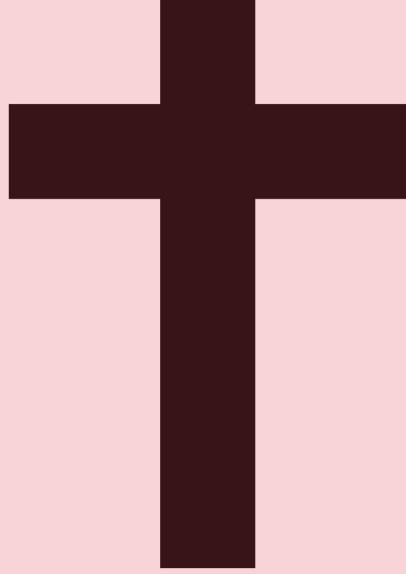


Metĩndjwỳnh Kute  
Memã Kabẽn Ny Jarẽnh



New Testament in Kayapó (BR:txu:Kayapó)

**Metĩndjwỳnh Kute Memã Kabẽn Ny Jarẽnnh**  
**New Testament in Kayapó (BR:txu:Kayapó)**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kayapó

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kayapó [txu], Brazil

**Copyright Information**

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

**The New Testament**

in Kayapó

**© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.**

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022  
385317df-3c6a-53ac-81db-0815750ed560

## Contents

Matêu . . . . .	1
Makô . . . . .	82
Ruka . . . . .	126
Djuão rax . . . . .	207
Metĩndjwỳnh Karô . . . . .	260
Rôma . . . . .	329
Kôritu kumrêx . . . . .	370
Atãri Kôritu . . . . .	408
Garaxa . . . . .	434
Epexu . . . . .	449
Pirpu . . . . .	463
Korxi . . . . .	472
Texarônika kumrêx . . . . .	482
Atãri Texarônika . . . . .	490
Ximoxi kumrêx . . . . .	495
Atãri Ximoxi . . . . .	506
Xitu . . . . .	514
Piremô . . . . .	519
Mekbê idjaer . . . . .	521
Xijagu . . . . .	549
Pedru kumrêx . . . . .	559
Atãri Pedru . . . . .	570
Djuão kumrêx . . . . .	577
Atãri Djuão . . . . .	587
Djuãoo ino rer . . . . .	589
Djuda . . . . .	591
Mỳjja apôx . . . . .	594

## Matêu memã Jeju'ã ujarênh ne ja.

Matêu ne prĩne Jeju'ã ajarê, rwỳk djà kraxrũm ne 'ã ujarênh tẽn àbir djãmã kumẽ. Matêubê ne Jeju kôt ba djwỳnh'õ. Nãm bẽnjadwỳr bajtemmã pi'òk kaprĩo atom djakam nhỹ nhym kam Jeju kum kabẽn nhym tu kum iren kam mã Jejukôt ajkamẽ. Kôt bikamênh tẽn rã'ã nhym Jeju wabi. Nhym kam prĩne gwaj bamã Jeju'ã pi'òk no'òk ne. Kute Jeju pykabê ar bari noo omũnh ne amako kute mar kôt ne gwaj bamã 'ã pi'òk no'òk ne.

Matêu nhidji 'õdjwỳbê ne Rewi.

### *Jeju nhingêt'ã ujarênh kadjy ne ja.* Ruk 3.23

<sup>1</sup> Ba, ibê Matêu ne ba pi'òkkam ar amã ikabẽn jarê. Dja ba ar amã Jeju Kritu'ã ajarê. Metĩndjwỳnh ne 'ã Bẽnjadwỳrbê kumkati mẽ. Kute 'ã Bẽnjadwỳrbê kumkati mẽnkhôt ne me Jejumã Kritu jarê. Dja ba Jeju Kritu nhingêt kumrêx'ã ar amã ajarê. Aben nHITEPã ar amã ingêt djari arênh tẽn. O tẽn arỳm 'ã ar amã pi'òk no'òk gar arênh ama. Jeju nhingêtbê ne Dawi. Ne ingêt 'õdjwỳbê Abraão.

<sup>2</sup> Ingêt Abraão ne Idjak dji.

Idjak dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n kam arỳm Djako dji.

Djako dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba: nhym kam arỳm aben kukãm Djudamẽ kamy ar adjuw.

Djudamẽ kamy ar adjuw nhym ar arỳm apôx. Apôx ne kam arỳm abatành ne ar ba.

<sup>3</sup> Nhym kam Djuda arỳm Tamaremã Perêmẽ Djera ar adjuw.

Perêmẽ Djera ar adjuw nhym ar arỳm apôx. Apôx ne arỳm abatành ne ar ba. Ar ba: nhym kam Perê arỳm Êrõ dji.

Êrõ dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n kam arỳm Arão dji.

Arão dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba.

<sup>4</sup> Ar ba:n kam arỳm Amĩnadabi dji.

Amĩnadabi dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n kam arỳm Naxõ dji.

Naxõ dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n kam arỳm Xamão dji.

Xamão dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba.

<sup>5</sup> Ar ba:n kam arỳm Rabemã Bôadji dji.

Bôadji dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n kam arỳm Ruximã Ôbet dji.

Ôbet dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n kam arỳm Djexe dji.

Djexe dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba.

<sup>6</sup> Ar ba:n kam arỳm Dawi dji.

Dawi dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n kam arỳm kubê bẽnjadwỳr rax. Ar ba:n kam arỳm Urij prômã Xaromão dji.

Xaromão dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba.

<sup>7</sup> Ar ba:n kam arỳm Robowão dji.

Robowão dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n arỳm Abij dji.

Abij dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n arỳm Adja dji.

Adja dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba.

<sup>8</sup> Ar ba:n arỳm Djoxapa dji.

Djoxapa dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatành ne ar ba. Ar ba:n arỳm Djorão dji.

Djorã dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Udjij dji.  
 Udjij dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba.  
<sup>9</sup> Ar ba:n arým Djotão dji.  
 Djotão dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba. Djotão ar ba:n arým Akadji dji.  
 Akadji dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Edjekij dji.  
 Edjekij dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba.  
<sup>10</sup> Ar ba:n arým Manaxe dji.  
 Manaxe dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Amõ dji.  
 Amõ dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Djoxij dji.  
 Djoxij dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba.  
<sup>11</sup> Ar ba:n arým Djekonijmẽ kamy ar adjuw.  
 Djekonijmẽ kamy ar adjuw nhym ar arým apõx. Apõx ne kam arým abatành ne ar ba. Nhym kam me kurê djwýnh arým mebê idjaer'ýr prõt ne kam me pa 'amýn meo mõ. Me pardja'ã meo mõ. Krĩraxbê Babirõnij'ýr meo mõn meo bõx.  
<sup>12</sup> Nhym me krĩraxbê Babirõnijkam ar ba: nhym kam Djekonij arým Xarati dji.  
 Xarati dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Djorba dji.  
 Djorba dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba.  
<sup>13</sup> Ar ba:n arým Abidji dji.  
 Abidji dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Erikkĩ dji.  
 Erikkĩ dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Adjõ dji.  
 Adjõ dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba.

<sup>14</sup> Ar ba:n arým Xadoki dji.  
 Xadoki dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Akĩ dji.  
 Akĩ dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Eriju dji.  
 Eriju dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba.  
<sup>15</sup> Ar ba:n arým Erijdjõ dji.  
 Erijdjõ dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Matã dji.  
 Matã dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Djako dji.  
 Djako dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba.  
<sup>16</sup> Ar ba:n arým Jõdje dji.  
 Jõdje dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba. Ne kam arým kubê Marij mjên. Ne kam arým Jeju'ýr o bõx. Marij kurũm ne arým Jeju kato. Katon kam arým abatành ne ar ba.  
 Be, Jeju nhingêt'ã ujarênh ne ja. Jejubê ne me õ Bẽnjadjwýrbê kumkati. Kubê ne Kritu.  
<sup>17</sup> Be, Abraão krakam kra mã aben djõ'ã apõx. Nhym me aben nHITEPã ar'ã akre: nhym ar kute 14 pyrãk ne aben djõ'ã apõx nhym me kam Dawi'ýr o bõx. Nhym kam Dawi krakam kra mã aben djõ'ã apõx. Nhym me aben nHITEPã ar'ã akre: nhym ajte ar kute 14 pyrãk ne aben djõ'ã apõx. Nhym me kam arým me kurê djwýnh kute mebê idjaer pytar'ýr o bõx. Me me utàn krĩraxbê Babirõnij'ýr meo bõx. Nhym kam me krakam kra mã aben djõ'ã apõx. Nhym me aben nHITEPã ar'ã akre: nhym ajte ar kute 14 pyrãk ne aben djõ'ã apõx. Nhym me kam arým Kritu'ýr o bõx. Metĩndjwýnh kute 'ã Bẽnjadjwýrbê kumkati mēnhkõt ne me kum Kritu jarẽ.

*Jeju nã kurũm kator kadjy ne ja.*

*Ruk 1.26*

<sup>18</sup> Jakam dja ba Jeju Kritu kator'ã ajarẽ. Nã kurũm kator'ã ajarẽ. Nãbê

ne Marij. Metĩndjwỳnh Karõ ne Marij'ỳr bõx nhym arỳm tujarõ. Marij tujarõ kêttri ne Jõdje arỳm amim kum kabẽn nhym me kunĩ kuma. Nãm amim kum kabẽn kajgobit. Kraxje kute o nõr kêt. Nhym kam arỳm tujarõ. Tujarõ nhym arỳm omũ. <sup>19</sup> Ne kam bit kute kangamã. Jõdje mexkam bit kute me kaxã kangamãn amim karõo nhỳn amim,

—Ne ba ren me krãptĩ nhipõkri kanga nhym ren me arỳm kam ngryk ne. Ba me krãptĩ kaxã kanga. Nãm ã mexkam amim ane. <sup>20</sup> Nãm ã amim anhỹro nhỳn kam nõn arỳm ngõr. Ngõr nhym aêrbê Bẽnjadwỳr djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh'õ arỳm 'ỳr bõx nhym õtkam arỳm omũ. Nhym kum,

—Jõdje, Dawi tãmdjwỳ, arỳm aprõ tujarõkam kwãrĩk wãnh adjumar punu kêt. Mrãmri dja ga ã tu 'ỳr amõrkumrẽx. Djãm axwe? Kati. Metĩndjwỳnh Karõ ne 'ỳr bõx nhym arỳm tujarõ. <sup>21</sup> Dja kra ruw ga kam kum Jeju jarẽ. Mỳkam dja ga kum ja jarẽ? Bir, dja õ me wỳnh axwebê me utà. Kam dja ga kum Jeju jarẽ. Nãm ã Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh'õ Jõdjemã ane. Mỳj'ã ne idjibê Jeju amijakre? Bir, me utàr djwỳnh'ã ne amijakre.

<sup>22-23</sup> Amrêbê: ne Bẽnjadwỳr djwỳnh Jeju nã tujarõ'ã ajarẽ. Kabẽn jarẽnh djwỳnhmã 'ã ajarẽ. Nhym arỳm kukwakam me bakukãmãremã kum,

“Me kurerer'õ, me'õ kraxje kute o nõr kêtja dja arỳm tujarõ nhym ã kra ruw.

Nhym me arỳm idji'ã abenmã kum, ‘Emane’, anhỹro ba.”

Nãm ã kabẽn jarẽnh djwỳnh Bẽnjadwỳr djwỳnh kukwakam me bakukãmãremã ane. Nhym kam me aben djõ'ã arẽnhõ mõ:n arẽnhõ mõr tãmtã arỳm 'ỳr o bõx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam Jeju nã katon arỳm abatãnh ne ar ba. Ar ba:n arỳm tujarõkumrẽx. Kraxje me'õ kute o nõr kêtka arỳm tujarõkumrẽx. Me kute me bakukãmãremã 'ã ujarẽnh kêt arỳm ã tujarõo ane. Kabẽn jarẽnh djwỳnh ne me bakukãmãremã kum,

—Nhym me arỳm idji'ã abenmã kum, “Emane”, anhỹro ba. Be, ne ren me me bakabẽnkõt idjibê Emane'ã abenmã kum,

—Kubê ne me banhõ Metĩndjwỳnh. Me banhõ Metĩndjwỳnh arỳm me baro'ã ar ba. Nãm ã kabẽn jarẽnh djwỳnh me bakukãmãremã ane.

<sup>24</sup> Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh prõ'ã Jõdjemã karõn arỳm kum karõ pa. Nhym arỳm krã kato. Ne kam arỳm kabẽn kõt prõ'ỳr mõ. <sup>25</sup> Nãm 'ỳr mõr kajgon ikõ'a ikwã kêt. Kra rwỳkkambit ne ikõ'a ikwã. Nãm 'ỳr mõr kajgo nhym kam arỳm kra kutewa ruw nhym kumy. Kumy nhym arỳm kum Jeju jarẽ.

## 2

*Ar kute kanhêtire mar'ã ujarẽnh kadjy ne ja.*

<sup>1</sup> Ar kute kanhêtire mar ne ar myt apõx djã kurũm tẽ. Tẽ: nhym arỳm akati krãptĩ apêx nhym ar arỳm Djeruxarêkam bõx. Pykabê Djudêjakam krĩraxbê Berêkam ne Jeju ruw. Bẽnjadwỳr raxbê Erodji memã ỳrri ne ruw. <sup>2</sup> Ar kute kanhêtire mar Djeruxarêkam bõx ne arỳm me kukjêro tẽ. Ar memã kum,

—Nhỳnh ne me'õ prĩreja? Dja kubê mebê idjaer nhõ Bẽnjadwỳr rax. Kanhêtire kute rwỳk'ã amijakre ne bar arỳm omũ. Myt apõx djã'ãnh ne bar omũn kam amrê 'ỳr tẽn arỳm bõx. Ije kum rax jarẽnhmã bõx, ane. Nãm ar ã memã anhỹro tẽmo ane. <sup>3</sup> Memã anhỹro tẽ: nhym arỳm bẽnjadwỳr raxbê Erodji kuma, me kute ar arẽnhja ma. Kuman arỳm axwe: umar ne. Djeruxarêkam me kunĩdjwỳ axwe: umar ne. <sup>4</sup> Nhym kam Erodji arỳm amiwỳr me rũnh 'uw. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadwỳrmẽ Mõjdjê kukràdjã mar djwỳnhmẽ amiwỳr me ku'uw ne amijã meo akuprõ. Ne kam arỳm abej me kukjêro nhỳn memã kum,

—Nhỳnh ne Kritu rwỳkmã? Nhỳnh ne Kritu rwỳk djãja? ane. Metĩndjwỳnh kute 'ã Bẽnjadwỳrbê

kumkati mēnhkôt ne me kum Kritu jarē. <sup>5</sup> Nām Erodji memā ane nhym me kum,

—Pykabê Djudêjakam krîbê Berêkam ne rwÿk djà. <sup>6</sup> Amrêbê: ne Metîndjwÿnh kabēn jarēnh djwÿnhmā arē. Kritu rwÿk djà'ā kum ajarē. Nhym kukwakam me bakukāmāremā 'ā ajarē. Me krîmā arēn kum,

“Pykabê Djudêjakam krîbê Berê, amā ne ba ikabēn ne. Djām Djudêjakam akajgo got?

Abê bēnjadjwÿr rax pyrāk. Djudêjakam me bēnjadjwÿr kunī dja amā arax jarē. Mÿkam?

Bir, akam dja me'ō prîre ruw ne ĩ arÿm bēnjadjwÿr rax. Ne arÿm inhō mebê idjaer pumūn meo ba.

Dja meo ba kute mrāmri ne mrykî'ātomtio ba djwÿnh kute ō mryo ba pyrāk”, ane.

Nām kabēn jarēnh djwÿnh ā me bakukāmāremā anen arÿm 'ā pi'ôk no'ôk ne. Ga, Berêkam Kritu rwÿkja pumū. Pi'ôk jakôt ne bar arÿm omū. Nām me rÿnh ā Erodjimā ane. <sup>7</sup> Nhym kam bēnjadjwÿr Erodji amipdjun amiwÿr ar kute kanhêtire mar 'uw nhym ar arÿm 'ÿr bôx. 'ÿr bôx nhym me kàxā arkum,

—Nhÿnhjakam ne kanhêtire amirît djà? Mÿj ne kanhêtire kute amirît'ā amex kute? ane. Nhym ar arÿm prîne kum arē. <sup>8</sup> Nhym kam arÿm Berēmā ar anon arkum,

—Aje. Dja gar tēn prîne me'ō prîre jabej ne kum akato. Kum akaton on amrē iwÿr tēn imā 'ā ajarē. Badjwÿ 'ÿr itēm ne ije kum rax jarēnh prāmrumrēx. Aj mā, ane.

<sup>9</sup> Nhym ar bēnjadjwÿr rax kabēn mar pan arÿm 'ÿr tē. 'ÿr tē: nhym ar aêrbê kanhêtireja mō. Tām ne ar myt apôx djà'ānh omū. Arÿm ar kukām mō. Nām ar kukām mō:n arÿm iby arek wajêt. Prîre rwÿkja nhiby arek wajêt nhym ar arÿm omū. <sup>10</sup> Omūn arÿm kî:nhkumrēx. <sup>11</sup> Ne kôt tē:n arÿm ũrkwā'ÿr bôx. Ne kam arÿm wadjàn prîreja pumū. Nā Marij ne kumÿn o

nhÿ nhym ar omū. Ne kam amikajgo man arÿm amijo ngriren parbê tu mÿrbê rôrôk ne. Parbê kum rax jarēho ikwā. Ne kam arÿm kàjmā krîn arÿm nèkrēx 'āpre bôn kum adjuw. Kēn karÿrmē pī djur, me kute kuwykam rēnh nhym kudjÿjamē me kudjÿ djabê mirajamē ne ar kum adjuw. <sup>12</sup> Ne kam kàjmā djan pry 'ōdjwÿ kôt akubyn ar ō pykamā tē. Me'ō ne ar biptirkam arkum,

—Kwārîk wānh akubyn Erodji'ÿr atēm kêt, ane nhym kam ar akubyn Erodji jaà'ā tē. Tē:n arÿm ar ō pykakam bôx.

*Jôdje kute Edjitu'ÿr Jejuo kator kadjy ne ja.*

<sup>13</sup> Nām ar kute kanhêtire marja tē nhym kam Jôdje arÿm ngôr. Ngôr nhym ē, arÿm Metîndjwÿnh kadjy mrānh djwÿnh'ō bôx ne kum,

—Kàjmā djan amibêx ne prîremē nā aro akaton amū pykabê Edjitemā aro tē. Erodji kute prîre bînmā kute abej 'ÿr. Dja gar Edjitemā tēn bôx ne arek kam ar aba. Ije amā arēnhkambit dja gar akubyn tē, ane. <sup>14</sup> Nām kum ane nhym arÿm kàjmā dja. Nhym akamāt kô rā'ā nhym arÿm prîremē nā aro tē. Pykabê Edjitu'ÿr ne aro tēn aro bôx. Ne kam ar arek kam ar ba. <sup>15</sup> Amrêbê: ne Bēnjadjwÿr djwÿnh ar Edjitu'ÿr tēm'ā ajarē. Kabēn jarēnh djwÿnhmā 'ā ajarē. Nhym arÿm kukwakam me bakukāmāremā kum,

“Bēnjadjwÿr djwÿnh ne me amā, ‘Ba ne ba ikra 'uw nhym arÿm Edjitu kurūm kato.’ Nām ā me amā ane.”

Nām ā kabēn jarēnh djwÿnh me bakukāmāremā ane. Nhym kam me aben djô'ā arēho mō:n arēho mōr tāmā arÿm 'ÿr o bôx. Tū:mrām me bakamingrānyrekam Jôdje ar arÿm Edjitu'ÿr tē. Me bakukāmāremā 'ā ujarēnh kôt ar arÿm Edjitu'ÿr tē. Arÿm Erodji tykkambit dja ar akubyn Edjitu kurūm tē.

<sup>16</sup> Jôdje ar Edjitu'ÿr tē nhym Erodji arÿm ar kute kanhêtire marja ma. Ne kam amim,

—Je tô mykam ne ar imã 'êx ne iwÿr bôx kêt? ane. Nãm anen arÿm ngry:k ne. Ne amim,

—Amũ akati ja'ã ne ar kute kanhêtire mar imã, “Bênjadjwÿr rwÿk ny'ã kanhêtire katorja'ã ne arÿm amex amãnhkrut apêx bar omũ”, ane. Be, kanhêtire kator'ã amex amãnhkrut apêx kôt godja bênjadjwÿr rwÿk ny'ã arÿm amex amãnhkrut ne apêx jabej. Nãm ã amim anen arÿm õ krâkamngônhmã kum,

—Me on Berêkam me prîre nhimex. Bu'ã Berê nhõ pyka kunîkôtdjwÿ dja ga me me prîre nhimex. Mybit dja ga me kunî nhimex. Me prîre rwÿk'ã amex amãnhkrut apêx nhi-jukribit dja ga me me imex kêt, ane. Erodji õ krâkamngônhmã ane nhym me arÿm me prîre'ÿr môn me imexo mõ. Me imexo môn arÿm me imex pa. Nhym me arÿm amak djaje mÿro kumex. <sup>17</sup> Amrêbê: ne Metîndjwÿnh me mÿr kumex'ã ajarê. Kabên jarênh djwÿnhbê Djermimã 'ã ajarê. Nhym arÿm kukwakam me bakukãmãremã kum,

<sup>18</sup> “Ota krîbê Ramakam me mu:w ne kaj bê amra:.

Rakeu krao amak djaje me mu:w.

Kra arÿm kubê kêt kam ne me te kute memã kaprî kwÿ ngrimã.”

Nãm ã kabên jarênh djwÿnh Metîndjwÿnh kukwakam me bakukãmãremã ane. Nhym kam me aben djô'ã arênh mõ:n arênh mör tãmtã arÿm 'ÿr o bôx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam ne me arÿm mÿro kumex. Krâkamngônh arÿm me prîre nhimex ne nhym me arÿm amak djaje mÿro kumex. Djermi kute me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt me arÿm ã mÿro ane.

*Nadjare'ÿr akêx'ã ujarênh.*

<sup>19</sup> Jôdje ar Edjitukam ar ba: nhym kam Erodji arÿm ty. Ty nhym kam Jôdje arÿm biptiro nõ. Biptiro nõ nhym Metîndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh'õ arÿm kum amijo amirît ne kum,

<sup>20</sup> —Kajmã djan prîremê nã aro tẽ. Me abê idjaer nhõ pyka'ÿr aro tẽ. Me

kute bit prîre bîn prãmja ne me arÿm ty, ane. <sup>21</sup> Nhym kam Jôdje arÿm kajmã djan prîremê nã aro tẽ. Aro tẽn amũ mebê idjaer nhõ pyka'ÿr aro tẽ. 'ÿr aro tẽ:n arÿm 'ÿr aro bôx. <sup>22</sup> 'ÿr aro bôx nhym me arÿm kum,

—Erodji kra Akireu arÿm pykabê Djudêjakam bãm pãnh memã bênjadjwÿr, ane. Nãm me Jôdjemã ane nhym arÿm kum uman Djudêja'ÿr tẽn prãm kêt. Ne kam ôtkam me'õ arÿm nêje kukrà. Nhym kuman arÿm pykabê Djudêja nhibej tẽn kam pykabê Garrêjakam bôx. <sup>23</sup> Ne ajte tẽn arÿm krîraxbê Nadjarekam bôx ne kam ar ba. Kam ar ba: nhym kam Jeju arÿm kam abatãnh ne. Amrêbê: ne Metîndjwÿnh ja'ã ajarê. Jeju Nadjarekam abatãnh'ã ajarê. Kabên jarênh djwÿnhmã 'ã ajarê. Nhym arÿm kukwakam me bakukãmãremã kum,

“Dja me abenmã 'ã, ‘Nadjarekam ne abatãnh djà’, anhÿro ba.”

Nãm ã ujarênh djwÿnh Metîndjwÿnh kukwakam me bakukãmãremã ane. Nhym kam me aben djô'ã arênh mõ:n arênh mör tãmtã arÿm 'ÿr o bôx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam arÿm 'ÿr o bôx nhym Jeju arÿm Nadjarekam abatãnh ne. Me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt ne arÿm Nadjarekam abatãnh ne.

### 3

*Djuão kute Jeju kutêp me akre'ã ujarênh.*

*Mak 1.1; Ruk 3.1; Dju r 1.19*

<sup>1</sup> Jeju Nadjarekam ar ba: nhym kam ngômã me angjênh djwÿnhbê Djuão arÿm bôx. Pykabê Djudêjakam kapôt kukritkam ne Djuão me akreo ba. Me ta ne me 'ÿr ban bôxo kumex nhym ar me akreo ba. <sup>2</sup> Nãm memã kum,

—Me amikam akaprîren wãnh ajaxwemã anhiren Metîndjwÿnh'ÿr amijo akêx. Arÿm kajkwakam Bênjadjwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utâr ne ar meo ba 'ÿr. Nãm ã Djuão memã ane. <sup>3</sup> Amrêbê: ne Metîndjwÿnh Djuão kukãm 'ã ajarê.



'Ă ujarênh djwÿnhbê Idjaijmă 'ă ajarê. Nhym arÿm kukwakam me bakukămăremă kum,

"Me'ô dja kapôt kukritkam memă kabên ne. Kăj bê dja me akren memă kum,

'Me apa. Ě, on Bĕnjadjwÿr djwÿnh kutêp wănh ajaxwemă anhiren katăt amijo aba. Kute mrămri ne me kute bĕnjadjwÿr rax kutêp pryô mex ne kute kum katăt pryjadwÿrja pyrăk', ane.

Dja ă ujarênh djwÿnh Bĕnjadjwÿr djwÿnh'ă memă ane."

Năm ă Idjaij Djuăo'ă me bakukămăremă ane. Nhym kam me aben djô'ă arĕnhô mō:n arĕnhô mōr tămtă arÿm 'ÿr o bôx. Tŭmrăm 'ÿr o bôx nhym Djuăo arÿm kato. Me bakamingrănyrekam katon arÿm ă me akreo bao ane. Metĭndjwÿnh kute me bakukămăremă 'ă ujarênh kôt Djuăo arÿm katon ă me akreo ane.

<sup>4</sup> Be, Djuăo ne mry jabatănhbê kameru kĭ nhipêxo kubĕkăn angij ne mry kăo amikrax pren krytkanhê kun menh kangôo ikô. <sup>5</sup> Nhym kam krĭraxbê Djeruxarĕkam me ja Djuăo'ÿr bôxo dja. Bu'ă pykabê Djudĕjakam me jadjwÿ Djuăo'ÿr bôxo dja. Ngôbê Djodăo bu'ă pykakam me jadjwÿ 'ÿr bôxo kume:x ne. Năm me Djuăo'ÿr ban bô:xo dja. <sup>6</sup> Ne kam amijaxwe kôt amijarĕn memă kum,

—Be, mrămri ne ba ijaxwe tŭm krăptĭ. Arÿm imă kĭnh kêt ne wănh kum inhire, ane. Nhym kam ngô raxbê Djodăokam mă Metĭndjwÿnhmă me angij.

<sup>7</sup> Nhym kam mebê pardjĕumĕ mebê xadjudjĕumĕ krăptĭ arÿm Djuăo'ÿr bôxo dja. Nhym me omŭn memă kum,

—Me akamingrăny ne ga me abê iry. Mÿj me'ô got ne me amă Metĭndjwÿnh ngryk nhô akati jarĕ ga me umaje iwÿr aprôt kajgo? <sup>8</sup> On katăt amijo aba gĕ me mrămri me amex jabej me amă kato. Mrămri ga me amikam akaprĭren wănh ajaxwemă anhiren

aje Metĭndjwÿnh'ÿr amijo akĕx jabej gĕ me me amă kato. Ne kam me akam kĭnhkumrĕx kute mrămri ne me kute pidjô djô mexmă apôx ne kam kĭnhja pyrăk. <sup>9</sup> Kwărĭk wănh me anhôkre kadjwÿnhbê anhingĕt kukămăre Abraăoo adjămra kêt ne amim,

—Me ba ne ba me ibê Abraăo tămdjwÿ. Dja Metĭndjwÿnh me ikam ngryk kêt. Dja ba me te ijaxwe nhym kam me inhingĕt kukămăre Abraăokôt Metĭndjwÿnh kum me ijabê ne me ijaxwekam me ijo bikĕnh kĕtkumrĕx, ane. Kwărĭk wănh ga me ă anhÿr ar aba kêt. Kati. Ě, ba me amă arĕ. Dja ga me te abê Abraăo tămdjwÿ nhym Metĭndjwÿnh tu me ajo ajkĕ, me ajaxwe pănh tu me ajo ajkĕ. Ne ren kute ajte Abraăo tămdjwÿ prăm jabej ren tu kĕnjao itun o amim Abraăo tămdjwÿ nhipĕx nhym me ren tu katon kumex. <sup>10</sup> Ě, mrămri arÿm 'ÿr. Metĭndjwÿnh kute memă axwe pănh jarĕnh nhô akati arÿm 'ÿr. Kute mrămri ne pidjô apÿnh abenkam ô kêt nhym me kute kăr ne o mrănh ne kute kuwykam rĕnhja pyrăk. Arÿm ne Metĭndjwÿnh me ajă pidjô djô kêt jakren arÿm me ajaxwe pănh kute me ajo bikĕnh 'ÿr. Dja me ajo mŏn kuwykam me amĕ. Arÿm 'ÿr. Kute mrămri ne me'ô kute pidjômă 'ÿr kadjy kute parbê kăxkrăkô mÿnh ne o ăm pyrăk.

<sup>11</sup> Mrămri ba ne ba ngômăbit me ajangij. Ga me amikam akaprĭren wănh ajaxwemă anhiren Metĭndjwÿnh'ÿr amijo akĕx ba ngômăbit me ajangij. Nhym be, itotokbê ne me'ô bôxmă. Me'ô tăm ne raxo kute amŭ ijakrenh, kute ijakrenh mexi. Nă băm te irax ne 'ÿr ibikamĕnh prămje. Nă băm te irax ne 'ă inhibôn ije kum parkă 'ă pre bônh ne o itĕm prămje. Be, ăm irax ba ren arÿm kum apĕ. Nhym be, kati. Ăm ingrire. Năm raxo ijakrenh mex ne. Tăm ne arÿm bôx 'ÿr. Djăm ngômă kute me ajangĕnhmă? Kati. Tăm dja bôx ne kam me awÿr Metĭndjwÿnh Karô jano. Katăt me aje

amijo ababit'ÿr dja ano kute me ajo bamã. Ne kam me ajaxweja kute kuwymã me arënhmã. <sup>12</sup> Gêdja bôx ne kam kute mrãmri ne me kute kôtyk byr ne o kute bãygogore ka'uk ne kute kam mûm 'ynhi, 'y mexjao atom ne kam kute 'ykãjao tēm ne kute kuwykam mēnh nhym xêtja pyrãk. Dja me'ôja bôx ne ã me axweo anen kuwykam me kurē. Nhym kuwyja dja pôk rã'ã: rã'ãn apêx kêtumrêx. Nhym be, me mex, me katãt kute amijo baja'ã gêdja 'y mex jakren mûm meo atom. Meo atom ne kãjkwakam ô pykamã meo mō gê me kam kam kĩnhkumrêx ne ar ba. Arÿm kute meo anhÿr 'ÿr. Nãm ã Djuão mebe pardjêumã ane.

*Djuão kute ngômã Jeju jadjãr.  
Mak 1.9; Ruk 3.21; Dju r 1.32*

<sup>13</sup> Kam Jeju arÿm pykabê Garrêja kurûm tē. Tē:n arÿm ngôbê Djodão'ÿr bôx. Nãm 'ÿr bôx ne arÿm Djuão'ÿr bôx. Kute Metĩndjwÿnhmã ngômã adjãrmã ne 'ÿr bôx. <sup>14</sup> Nhym kum,

—Djãm ba ije ngômã ajadjãrmã? Kati. Ba ne ga ren Metĩndjwÿnhmã ngômã ijadjà, ane.

<sup>15</sup> Nhym kum,

—Kati, kwãrĩk rã'ã. Metĩndjwÿnh kute gu bamã katãt baje amijo baba'ã karô kôt dja gu prĩne katãt amijo baba. Kam dja kĩnhkumrêx. Kam dja ga on ngômã ijadjà, ane.

<sup>16</sup> Nhym arÿm ngômã adjã. Nhym kam wabin dja nhym aêrbê kãjkwã arÿm aben bê ajkij. Aben bê ajkij nhym me kute omũnh kadjy Metĩndjwÿnh Karô kute tut pyrãk arÿm 'ÿr ruw ne 'ã tÿm. 'ã tÿm nhym Djuão arÿm omũ. <sup>17</sup> Nhym ã, arÿm kãjkwã kurûm Metĩndjwÿnh memã kabēn ne memã kum,

—Ikra ne wã. Imã abê:kumrêx. Ba kam kam ikĩnhkumrêx. Nãm ã Metĩndjwÿnh Kra'ã memã ane.

## 4

*Xatanaj te kute axwe'ã Jejumã àpnēnh.*

*Ruk 4.1; Mak 1.12; Idja 2.18, 4.15*

<sup>1</sup> Nhym kam Metĩndjwÿnh Karô kapôt kukritmã Jejuo katon o mō. Dja Xatanaj te kute axwe'ã mēnhmã kum apnē. Ja kadjy ne o mō. <sup>2</sup> Nhym kam Jeju Metĩndjwÿnhmã amijajbu. Nãm amijajburo dja: nhym 'ã akatibê 40 apêx. Nhym kam arÿm kum prã:m ne. <sup>3</sup> Nhym kam me axwe'ã memã àpnēnh djwÿnhbê Xatanaj arÿm 'ÿr tēn 'ÿr bôx. Nãm bit kute amikôt o ba nhym kôt axwemã 'ÿr bôx. Ne kam kum,

—Ë, goja abê Metĩndjwÿnh Krakumrêx jabej ne goja kēnjãmã akabēn gê goja kubê djwÿ ga krē, ane. Nãm Xatanaj ã Jejumã ane. <sup>4</sup> Nhym kam kum,

—Kati. Mÿkam? Bir, Metĩndjwÿnh ne amrēbê: me ikukãmãremã kum, “Djãm djwÿobit dja me amitÿx ne tĩn ne ar ba?

Kati. Metĩndjwÿnh kabēnodjwÿ dja me amitÿx ne tĩn ne ar ba, kabēn kunio.”

Nãm ã Metĩndjwÿnh me ikukãmãremã ane nhym me arÿm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Ije Metĩndjwÿnh kabēn ja markam ije akabēnkôt kēno djwÿ prãm kêt. Nãm ã Jeju kum ane.

<sup>5</sup> Nhym kam Xatanaj Djeruxarē'ÿr o tēn o bôx. Krĩrax jamã ne me kum, “Metĩndjwÿnh nhô krĩrax”, ane. Nãm o bôx ne o tēn Metĩndjwÿnh nhô kikreti'ÿr o bôx. Ne kam o tēn o wabin kikreti nhimôk'ÿr o bôx ne anhã'ã kudja. <sup>6</sup> Ne kam kum,

—Ë, goja abê Metĩndjwÿnh Krakumrêx jabej goja rûm tēn ato. Amrēbê: ne me akukãmãre amã arē. Metĩndjwÿnh kukwakam amã arēn amã, “Dja ba ajã ikadjy mrãnh djwÿnhmã karô.

Dja me atēm kôt amã ikra dja gê kēn'ô apar ngãnh kêtumrêx.”

Nãm ã Metĩndjwÿnh me akukãmãre amã ane nhym me arÿm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Ajrã, rûm tēn ato gê goja me atēm kôt amã ikra dja, ane. <sup>7</sup> Nhym Jeju kum,

—Kati. Mÿkam? Bir, ba ajte amã arē ga ama. Amrēbê: ne me ikukãmãre

memã arê. Metĩndjwýnh kukwakam memã arên memã kum, “Kwãrĩk wãnh Bẽnjadjwýr djwýnh, Atĩndjwýnh kabi kêt, kute ajãno ãm jabej kabi kêt”, ane.

Nãm ã Metĩndjwýnh me ikukãmãremã ane nhym me arým 'ã pi'ók no'ók ne. Ije Metĩndjwýnh kabên ja markam ne ba ije akabênkôt rùm itēm ne idjãtor prãm kêt, ane.

<sup>8</sup> Nhym Xatanaj ajte o tēn krãnh prēkti nhimök'ýr o wabi nhym dja. Nhym kam apýnh pyka djãri nhym Xatanaj arým kum kunĩ jakreo dja. Ne apýnh bẽnjadjwýr kute meo ba djãri kum me kunĩ jakreo dja. Nhym apýnh me õ mýjja rũnh ne uma djãri nhym kum me kunĩ jakreo dja nhym arým kunĩ pumũ. <sup>9</sup> Nhym kam kum,

—Ba amã ja kunĩ kanga. Ba amã me õ mýjja rũnh ne uma kunĩ kanga. Dja ga amijo angrin ikuka kōnh akōnkrão nhýn imã irax jarē ba arým amã kungã. Ba amã kunĩ ngã ga arým idjô'ã o aminhōn ar o aba, ane.

<sup>10</sup> Nhym Jeju kum, —Kati, Xatanaj, on rùm imã akàx. Djãm ije akuka kōnh ikōnkrão inhýrmã ne ije amã arax jarēnhmã? Arkati. Mýkam? Bir, amrēbê: me ikukãmãre memã arē. Metĩndjwýnh kukwakam memã arên memã kum, “Bẽnjadjwýr djwýnh, Atĩndjwýnhmãbit dja ga amijo angrin kum rax jarēn ajbitmã apē.

Kwãrĩk wãnh atemã 'õmã rax jarēnh kêt.”

Nãm ã Metĩndjwýnh me ikukãmãremã ane nhym me 'ã pi'ók no'ók ne. Ije Metĩndjwýnh kabên ja markam ne ba ije akuka kōnh ikōnkrão inhýr ne ije amã arax jarēnh prãm kêt, ane.

<sup>11</sup> Nhym kam Xatanaj arým kum kàx ne mã tē. Nhym kam kadjy mrãnh djwýnh ar arým 'ýr bōx ne o djuw mex.

*Jeju kute me akremo krax.*

*Mak 1.14; Ruk 4.14*

<sup>12</sup> Nhym kam Jeju arým tē. Tē:n pykabê Garrêjakam bōx. Me arým kute Djuãoo tým ne kubê ijêkam ne Garrêjakam bōx. <sup>13</sup> Nãm Garrêjakam

krĩraxbê Nadjarekam bōx. Ne kam kurũm katon kam amũ krĩraxbê Kapanakam tēn bōx ne nhý. Imōti mýrri ne Kapana dja. Me kute Kapana bu'ã pykamã Djeburõmē Naptar jarēnh. Kam ne krĩraxbê Kapana dja. <sup>14</sup> Amrēbê: ne ujarēnh djwýnhbê Idjaij me bakukãmãremã arē. Jeju Kapanajakam bōx jarē. Metĩndjwýnh kukwakam ne Idjaij memã arên memã kum,

<sup>15</sup> “Pykabê Djeburõ, pykabê Naptar. Imōti'ýr pyka. Ngōbê Djodão nhikjêbê pyka.

Me bajtem nhõ pyka jamã ne me kum Garrêja jarē.

<sup>16</sup> Pyka jakam ne me axwe:. Me mrãnh punu:re kute mrãmri ne akamãt kô tykkam me mrãnh punu pyrãk.

Me ja ne me arým me'õ me:xkumrēx pumũ kute mrãmri ne me kute memã irã djã rax pumũnh pyrãk.

Pyka jakam ne me kaprĩre ne ar ba. Kute mrãmri ne me on tyk karõ kaprĩn ar ba pyrãk.

Me ja ne me arým me'õ me:xkumrēx pumũn kĩnhkumrēx ne. Me kĩnhkumrēx kute mrãmri ne ajte arngrokam me kĩnh pyrãk”, ane.

Nãm Idjaij ã me bakukãmãremã ane. Nhym kam me aben djô'ã arēnh mō:n arēnh mōr tãmtã arým 'ýr o bōx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam Jeju arým Kapanakam bōx. Me:xkumrēx ne arým kam bōx. Idjaij kute me bakukãmãremã 'ã ujarēnh kôt ne bōx.

<sup>17</sup> Ne kam arým kãj bê me akremo krax. Ne amijã memã kum,

—Amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwýnh'ýr amijo akēx. Arým kãjkwakam Bẽnjadjwýr djwýnh kute pykakam amim me utãr ne ar meo ba 'ýr. Nãm ã Jeju me akreo ane.

*Jeju kute amikôt me kamēnh.*

*Mak 1.16; Ruk 5.1*

<sup>18</sup> Nhym kam Garrêjakam Jeju imōti mýrbê tē. Nhym Ximãomē ãngre ar

axikôt katorja ngôkam ar kryre rênho ba nhym arým ar omũ. Ximãomã ne me Pedru jarẽ. Ar kubê tep pynênho djwýnh tũm. <sup>19</sup> Nãm ar ar kryre rênho ba nhym Jeju arkum,

—On ar mã ikôt ajkamẽ. Jakam dja gar ikôt me kamênho aba kute mrãmri ne ar aje tep pynênho aba pyræk, ane. <sup>20</sup> Nhym ar on amikôt kryre mên arým mã Jeju kôt ajkamẽ.

<sup>21</sup> Nhym âm ajbir tẽ nhym Xijagumẽ Djuão ar kàkam nhỹ nhym arým ar omũ. Ar axikôt kator. Djebedêu ne ar adjuw. Djebedêumẽ ne ar amim kryreo mexo nhỹ. Nãm ar omũn arým kàj bê amikôt ar ku'uw. <sup>22</sup> Nhym bãm Djebedêu kàkam nhỹ nhym ar arým wãnh kum iren mã Jeju kôt ajkamẽ.

*Jeju kute me punuo mex.*

*Mak 3.7; Ruk 6.17*

<sup>23</sup> Nhym kam Jeju Garrêjakam pyka kunikôt memã kukràdjà jarênho ba. Apýnh mebê idjaer bikprõnh djàri memã arênho ba. Ne kàj bê ujarênho ny jarênho ba. Bënjadwýr djwýnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo ba'ã memã ujarênho ar ba. Ne kam arým apýnh me kanêmẽ me punuo mexo ba. <sup>24</sup> Nhym me arým arênho kumex. Pykabê Xirijkam ne me prĩne me kunĩmã arênho ipòk ne. Arênho ipòk nhym me kunĩ arým Jeju jarênho ma. Ne kam arým 'ýr me punu kunĩo bõx. Apýnh me kanê djàri meo bõx. Ajte apýnh me tokry djàri meo bõx. Nhym me kwý me karõ punu kute meo baja nhym me meo bõx. Nhym me kwý me tyk kute meo baja nhym me meo bõx. Nhym me kwý akry nhym me meo bõx. Nhym kam arým me kunĩo mex. <sup>25</sup> Nhym kam me krãptĩ: arým 'ýr bõx ne kôt ar ba. Pykabê Garrêja kurũm, pyka nhidjibê Krĩraxbê 10 kurũm, krĩraxbê Djeruxarẽ kurũm, pykabê Djudêja kurũm, ngôbê Djodão nhijukri pyka kurũm ne me bõx ne kôt ar ba.

## 5

*Me kĩnh'ã ujarênho.*

*Ruk 6.20*

- <sup>1</sup> Kam ne me krãptĩ: Jeju kôt ar ba nhym me omũ. Ne kam arým krãnh'ã tẽn wabi. Wabin arým nhỹ. Nhỹ nhym kôt ba djwýnh ar arým 'ýr bõx ne nhỹ. <sup>2</sup> Nhym arým arkum amikabên jarênho krax ne kum,
- <sup>3</sup> —Ë, djãm me kute amim, “Ikajgo”, anhýro baja djãm me kaprĩ got? Kati. Mýkam? Bir, me wã dja kàjkwakam Bënjadwýr djwýnh amim me utàn meo ba. Kam dja me kĩ:nhkumrêx.
- <sup>4</sup> Djãm me mýr baja kaprĩ got? Kati. Mýkam? Bir, me wã dja Metĩndjwýnh ĩ meo kĩnhkumrêx. Kam dja me kĩ:nhkumrêx.
- <sup>5</sup> Djãm me kabôt katija kaprĩ got? Kati. Mýkam? Bir, me wã dja me ĩ pykakam mýjja kunĩo õ. Kam dja me kĩ:nhkumrêx.
- <sup>6</sup> Me kute memã kum, “Ba on Metĩndjwýnhmã ijaxwe kêt”, anhýro ba ne kute katàt amijo ba prã:mja djãm me kaprĩ got? Kati. Mýkam? Bir, me wã dja me ĩ axwe kêt'ýr bõxkumrêx ne arým prĩne Metĩndjwýnhmã mexkumrêx. Kam dja me kĩ:nhkumrêx.
- <sup>7</sup> Djãm me ukaprĩja kaprĩ got? Kati. Mýkam? Bir, me wã dja Metĩndjwýnh kum me kaprĩkumrêx. Kam dja me kĩ:nhkumrêx.
- <sup>8</sup> Djãm me kute amikam axwe'õ mar kêtja kaprĩ got? Kati. Mýkam? Bir, me wã dja me Metĩndjwýnh pumũ. Kam dja me kĩ:nhkumrêx.
- <sup>9</sup> Djãm me kute aben nêje me kukràõ baja kaprĩ got? Kati. Mýkam? Bir, me wã'ã dja me abenmã kum, “Metĩndjwýnh kra ne wã”, ane. Kam dja me kĩ:nhkumrêx.
- <sup>10</sup> Me katàt kute amijo baja dja me te katàt nhym me arým meo ajkẽ. Me katàt kute amijo bakam meo ajkẽ. Djãm kam me kaprĩ got? Kati. Mýkam?

Bir, me wã dja kàjkwakam Bënjadjwÿr djwÿnh arÿm amim me utàn ar meo ba. Kam dja me kî:nhkumrëx.

<sup>11</sup> Ar ga dja gar ikabën markumrëx ne kôt ar amijo aba nhym me te wãnh ar amã akij ne te ar ajo ajkën te ar ajaxweo ar apytà, apÿnh ar ajaxwe djario ar apytà. Djãm kam ar akaprî got? Kati, Mÿkam? Bir, kàjkwakam akînh djà raxkam. <sup>12</sup> Dja gar tu akînhkumrëx ne kam akînh kati. Mÿkam? Bir, dja Metîndjwÿnh ar amã o pãnh rax ne. Kàjkwakam gëdja amã o pãnh mex ne. Kàjkwakam kute ar amã o pãnh mex ja dja gar amikukãm aman kam akînh kati. Nãm me tÿmre ã axwe anen me kamingrãny kajmã'ã ã Metîndjwÿnh kabën jarënh djwÿnho bikënho bao ane. Ga, arÿm kam kàjkwakam me kînhkumrëxja pumÿ, ane.

*Kadjwanhîmë kurwÿ djà'ã ujarënh.*  
*Mak 9.50; Ruk 14.34*

<sup>13</sup> Ne kam ajte arkum,

—Ar aje kadjwanhî pyræk. Kadjwanhî kute òmrõo mex pyræk ar gadjwÿ dja gar ajmã akute kêt ne akabën mexkumrëx ne ar aba nhym ar abu'ã me ja kwÿ ar akudjwa arÿm mex jabej. Dja kadjwanhîkam akry apêx jabej mÿj dja ajte akry kadjy kam nê? Arkati. Arÿm mÿjja akry kadjy punukumrëx. Godja punukam me kum kînh kêt ne arÿm rÿm kapî. Kapî nhym me arÿm 'ã mrãn paro kajy. Ar gadjwÿ godja gar memã kum, “Ba ne ba ije Jeju mar”, ane. Ne ate kam ar ajaxwe gar arÿm apunu. Apunu nhym me arÿm kum ar akînh kêt ne ar apunukôt kum Metîndjwÿnhdjwÿ kînh kêt.

<sup>14</sup> Ar aje mrãmri ne pyka kunîkôt me kurwÿ djà pyræk. Ga, krîraxja pumÿ. Djãm krãnhre'ã me kute krîrax nhipëxkam me kute o bipdjurmã? Arkati. Ar gadjwÿ kwãrîk wãnh ikam apijàm kêt ne ikôt adjukaprî. <sup>15</sup> Ngõnhpôkdjwÿ. Djãm me kute kum angjênh ne kute mÿjja 'òkôt o bipdjur got? Kànòipôko 'ã pro got? Kati. Ngõnhpôk ne me kum angij ne tu

parkam, kênhkam umjuw nhym me kunîmã kikre kre kurwÿo ku'ê. <sup>16</sup> Ar gadjwÿ kwãrîk wãnh ikam apijàm kêt. Ar abé me kurwÿ djà pyræk ne ar adjukaprî. Dja me ar adjukaprî pumÿn arÿm kàjkwakam ar Abãmmã rax jarë. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Môjdjê kukràdjà'ã ujarënh.*

*Ruk 16.16*

<sup>17</sup> Ne kam ajte arkum,

—Kwãrîk wãnh ijã amim, “Be, mÿj kadjy ne Jeju bôx? Bir, kute memã kum, ‘Kwãrîk wãnh jakam Môjdjê kabënja mar kêt. Ne Metîndjwÿnh kukwakam kabën jarënh djwÿnh 'òdjwÿ kabënja kwãrîk wãnh mar kêt.’ Kute ã memã anhÿro ba kadjy ne bôx”, ane. Kwãrîk wãnh ijã ã amim anhÿr kêt. Djãm ije ja jarënhmã? Kati. Mÿkam? Bir, me amrëbê: me bakukãmãremã ijã ajarë. Nhym me aben djô'ã arënho mõ:. Arënho mõr tãmtã arÿm iwÿr o bôx. Ba kam arÿm me kute amrëbê: ijã ujarënh kôt ar amijo iba. Me kute ikukãm ijã ujarënh kôt ije amijo anhÿr kadjy ne ba bôx. Kam ije ar kabën markumrëx ne ije ar'ã anhÿr prãm kêt. <sup>18</sup> Dja te Metîndjwÿnh kabën kukràdjà kwÿ'ã pi'òk no'òk kryre ne te apÿnh mÿrbê kyx djari'ã pi'òk no'òk kryre djãm 'ò kajgomã? Kati. Dja 'ò kajgo kêt. Kabën'ã pi'òk no'òk kôt dja mÿjja apôxkumrëx. Kôt dja mÿjja kunî apôx tē:n prîne apôx mexkumrëx. Kabën 'ò dja kajgo kêtumrëx. Nhym kam kàjkwamë pyka arÿm apêx. Mrãmri ne ba ar amã ja jarënhkumrëx.

<sup>19</sup> Godja me'õ Metîndjwÿnh kabën ngrire 'õmã kajgo jarën kam 'ã memã kum, “Kabën ja dja ga me mar rerekre”, anhÿro ba jabej, dja me adjwÿnhdjwÿmã kum, “Akajgo”, ane. Kàjkwakam Bënjadjwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utàn ne ar meo bakam dja me kunî kum, “Akajgo”, anhÿro kumex. Nhym be, dja me'õ Metîndjwÿnh kabën man kôt ar amijo ban kam memã kabën jarënho ba. Me'õ jamã dja me kum, “Araxkumrëx”, ane. Kàjkwakam

Bênjadwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam dja me kum, “Araxkumrêx”, ane. <sup>20</sup> Kam, ba ar amã arê gar ama. Djãm mrãmri Môjdjê kukràdjà mar djwÿnhmê mebê pardjêu mexkumrêx? Kati. Mrãmri ar aje katàt amijo abakam ne o aje me akrenhkambit dja kàjkwakam Bënjadwÿr djwÿnh amim ar apytà gar kòt ar amijo aba. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Me ngryk'ã ujarênh.*

*Rô 12.19; Ep 4.26; Xim k 2.8; Xij 1.19*

<sup>21</sup> Ne kam ajte arkum,

—Amrêbê: me bakukãmãre memã kum,

“Kwãrîk wãnh me par kêt”,

anen ajte,

“Dja me me'õnh bã nhym me arÿm kum axwe pãnh jarê”, ane.

Tãm ne me ar amã arê gar arÿm ama. <sup>22</sup> Nhym be, ba dja ba ar amã arê gar ama. Djã ne me me'õnh bã nhym me arÿm kambit kum axwe pãnh jarê? Kati. Me kute me'õkam ngrykkamdjwÿ. Dja me axwe jabej kukjêr kêt ne tu kam ngryk. Nhym kam me arÿm kum axwe pãnh jarê. Ba ajte ar amã arê gar ama. Me kute ikukwakam abeno kamyja godja me kum kamy kurêkam kum, “Apunure”, anhÿr jabej nhym kam me arÿm 'ã meo akuprô. Memã axwe pãnh jarênh djwÿnh krãptîbê 70 jao akuprô nhym me arÿm memã amikòt amijarê. Nhym be, godja me kamymã kum, “No kêt”, anhÿr jabej ne kam arÿm me biknor tokry djàkam kuwykam mör jabej.

<sup>23</sup> Kam godja ga Metîndjwÿnh nhõ ki'ÿr kînh djào abõx jabej. O abõxo tèn kam akamy ma. Aje o akamyja kute ajã, “Nãm ijo ajkê”, anhÿrja ga ama. Akam kaprîja ga ama. Djãm kam aje on Metîndjwÿnhmã kînh djàja nhõrmã? Kati. Dja akamy akam kaprî ga Metîndjwÿnhmã kînh djàjao bõx nhym Metîndjwÿnh arÿm kum kînh djàja kînh kêt. <sup>24</sup> Kam dja ga wãnh ki kabem kînh djàjamã anhiren akamy kumrêx'ÿr tèn kam kum akabên mex jarê gê akubyn akam kînh. Akubyn

akam kînhkam dja ga akubyn tèn kam kînh djàja mÿn Metîndjwÿnhmã angã.

<sup>25</sup> Dja me'õ mÿjjakam kum akurên memã axwe pãnh jarênh djà'ÿr ajo tèm jabej. 'ÿr ajo tèmri dja ga on o anhõbikwa. O anhõbikwa nhym arÿm memã axwe pãnh jarênh djà'ÿr ajo tèm kêt. Nok ga ren o anhõbikwa kêt nhym ren memã axwe pãnh jarênh djwÿnhmã akanga nhym ren mebê ijê djwÿnhmã akanga. Nhym kam ren mebê ijê djàkam abê ijê. <sup>26</sup> Ga ren kam akator kêt. Prîne aje amijo pãnh mex inomã mênhkambit ren akato. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Me kute abenbê prômê mjênmeõ àkînh.*

*Mat 19.3; Mak 10.2*

<sup>27</sup> Ne kam ajte arkum,

—Nãm me ar amã,

“Kwãrîk wãnh mebê prõ, nàr mjêno adjàkînh kêt”, ane.

Ja ne me ar amã arê gar ama. <sup>28</sup> Nhym be, ba dja ba ar amã arê gar ama. Mrãmri ro'ã anõrkam ajaxwe. Djãm kambit ne ajaxwe? Kati. Dja gar me'õ nire pumÿn arÿm amã o anõr prãm ne. Jabit. Kam arÿm akadjwÿnhbê amim o adjàkînh'ã karõ. Kamdjwÿ arÿm ajaxwe. Nãm ã Jeju arkum ane.

<sup>29</sup> Ne kam Ar kubê axwe pyma. Ga, me kute apÿnh kukràdjào àpênh jaxwe prãmja pumÿ. Me kute àpênh jaxweo krã'ÿrmã ne Jeju Ar kubê axwe pyman arkum,

—Ne ga ren ano djubôko ajaxwe prãm ga ren on kaban mÿm amibê amê. Ren te ano nhikjê kêt ne ren Metîndjwÿnh kòt atîn ne ar aba rã'ã, kam ren akînhkumrêx. Ne ren ano amãnhkrut rã'ã nhym Metîndjwÿnh ren me biknor tokry djàkam amê. Ga ren kam akaprîkumrêx. <sup>30</sup> Ne ga ren anhkra djubôko ajaxwe prãm ga ren on krãtan mÿm amibê amê. Ren te anhkra nhikjê kêt ne ren Metîndjwÿnhkòt atîn ne ar aba rã'ã kam, ren akînhkumrêx. Ne ren anhkra amãnhkrut rã'ã nhym Metîndjwÿnh ren me biknor tokry djàkam amê. Ga ren kam akaprîkumrêx, ane. Djãm mrãmri

ne me kute amino kadjarmã ne Jeju arkum karõ? Kati. Djãm mrãmri ar kute aminhikra krã'ymã arkum karõ? Kati. Me kute àpênh jaxweo krã'ymã ne Jeju Ar kubê axwe pyma.

<sup>31</sup> Ne kam ajte arkum,

—Me ar amã,

“Me kute prõ kangamã gê me 'ã pi'òk no'òk ne kum kungãn kam kanga”, ane.

Nãm me ã ar amã ane, gar ama.

<sup>32</sup> Nhym be, ba dja ba ar amã arê gar ama. Gêdja me'õ prõ djwýnh kangan kam arým axwemã ngrêk. Gêdja prõ djwýnhja pãnh me'õ mymã kabên nhym arým 'ÿr mõ. Nhym kam nija arým o akĩn kam axwe. Nhym kam my jadjwý arým o akĩn kam ad-jwýnhdjwý axwekumrêx. Nhym be, prõja krõ'ã mjênkambit nhym myja kute kangakam axwe kêt. Nãm ã Jeju arkum ane.

<sup>33</sup> Ne kam ajte arkum,

—Kam, amrêbê: me bakukãmãre memã kum,

“Dja gar memã akabên jarên amã me kute amar pydji prãm jabej kum,

‘Metĩndjwýnh ne amybým kute imar. Ije amã ikabên pydjin arênhkõt kute imar’, anhýrkam kwãrĩk wãnh 'ã adjukanga kêt.

Dja gar aje memã akabên jarênh kõt ar amijo abakumrêx. Nok ren ga kõt ar amijo aba kêt ne ren arým Metĩndjwýnh jarênh kajgon ren o kum amikurêtuw”, ane.

Nãm me bakukãmãre ã memã ane gar arým ama. <sup>34</sup> Nhym be, ba dja ba ar amã arê gar ama. Djãm ar aje memã akabên jarênhkam aje ajte kõt Metĩndjwýnh nãr õ mýjja'õ jarênhmã? Kati. Mrãmri dja gar memã akabên pýnhbit jarê. Kwãrĩk wãnh aje memã akabên pydjin arênhkõt ajte memã kãkwa jarênh kêt. Metĩndjwýnh kam ýrkam memã arênh kêt. <sup>35</sup> Kwãrĩk wãnh ar aje memã akabên pydjin arênhkõt ajte memã pyka jarênh kêt. Metĩndjwýnh pykakam par djãm djakam memã arênh kêt. Nãr, kwãrĩk wãnh ar aje memã akabên pydjin

arênhkõt ajte memã Djeruxarê jarênh kêt. Kubê Bênjadjwýr rax djwýnh nhõ krĩraxkam memã arênh kêt. <sup>36</sup> Nãr, kwãrĩk wãnh ar aje memã akabên pydjin arênhkõt ajte akrã jarênh kêt. Mýj ne gar aje omã? Djãm ar ga aje akrãkam akĩ 'õo akamã nãr akĩ 'õo kakrãtykmã? Arkati. Te aje akĩo anhýrmã. <sup>37</sup> Kam, memã akabên pýnhbit jarê. Aje mrãmri mýjjaio anhýrmã. Kambit memã kum, “Nã. Dja ba ã o ane”, ane. Nãr, aje mýjjaio anhýr kêtã. Kam memã kum, “Kati. Dja ba o anhýr kêt”, ane. Jabit memã arê. Memã akabên pýnhbit jarê. Godja gar memã akabên jarê ne me kute ar amar pydji kadjy ajte kõt memã apýnh mýjja jarên arým akabên punu. Kute mrãmri ne me axwe nhõ bênjadjwýr jajkwa kurým akabên kator pyrãk. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Kute ar amipãnh nêje ar akre.*

*Ruk 6.29*

<sup>38</sup> Ne kam ajte arkum,

—Me ar amã,

“Amrêbê: ne me bakukãmãre memã kum,

‘Dja me me'õ no katõk gê me o aben man kam pãnh no katõk. Nãr, dja me me'õ djwa kwýr gê me pãnh wa kwýr’, ane.

Me bakukãmãre ã memã ane.”

Nãm me ã ar amã ane. <sup>39</sup> Nhym be, ba dja ba ar amã arê gar ama. Djãm ar aje amipãnh meo abikênhmã? Kati. Kwãrĩk wãnh. Dja me ar ajo ajkê gar amipãnh meo abikênh kêt. Godja me ikra poo anhine djubõkbê ar akurwanh jabej tu me'ÿr anhine nhikjêo apa gê kurwa. <sup>40</sup> Nhym godja me arým pykakam me bênjadjwýr'ÿr ajo tẽn 'ÿr ajo bõx ne kum, “Me'õja ne ijo ajkê. Kum arê gê imã o pãnh”, ane. Nhym bênjadjwýr arým amã “Pãnh dja ga kum anhõ kubêkà'õ pydjin angã”, ane. Djãm aje kubê nêã? Kati. Dja ga tu kam anhõdjãnh ne kum anhõ kubêkào amãnhkrut ne angã.

<sup>41</sup> Dja me kõt atêmmã amã krã tỳ:x ne amã, “Ga dja ga ikõt tẽn nhym ajã kirometu pydji apêx”, ane. Ga kam

kabênkôt tē. Kôt atēmo kirometu py-dji apêx. Ga kam ikabên kôt amã kînh ne ajte ijukri kôt tē nhym ajã kirometu 'ôdjwÿ apêx. <sup>42</sup> Godja me ar amã, “Imã angã”, anhÿr jabej tu kum angã. Godja me ar amã, “Imã angã. Ba kam ï amã kungã”, anhÿr jabej. Kwãrîk wãnh kubê nê kêt. Ba ne ba ã ar amã ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Arkum kurê djwÿnh jabêmã kute arkum arênh.*

*Ruk 6.27, 23.34; Kar 7.60; Rô 12.14*

<sup>43</sup> Ne kam ajte arkum,

—Me ar amã,

“Me bakukãmãre ne memã kum,  
‘Ar amã amibu’ã me ja jabên kam  
amã akurê djwÿnh kurê’, ane.

Me ã memã ane.”

Nãm me ã ar amã ane. <sup>44</sup> Nhym be, ba dja ba ar amã arê gar ama. Djãm ar amã akurê djwÿnh kurêmã? Kati. Dja gar amã akurê djwÿnh jabê. Me kute ar ajo Metîndjwÿnhmã à'wÿr ne kum, “Dja ga o ajkê”, anhÿro baja dja gar meo Metîndjwÿnhmã a'wÿ ne kum, “Dja ga o djuw mex”, ane. Amã akurê djwÿnh kaprî. Me kute ar amã kabên punuo baja ne kute ar ajo bikênho baja dja gar meo Metîndjwÿnhmã a'uw. <sup>45</sup> Ar amã akurê djwÿnh jabên arÿm Abãm kôt amijo tē. Aje amijo kàjkwakam Abãm krakumrêx kadjy dja gar Abãm kôt amijo tē. Ga, Abãm kute me axwemê me mex'ã myto apôxja pumũ. Ne kute me katàt kute amijo bamê me ate kute amijo ba'ã nao bixadjwÿrja pumũ.

<sup>46</sup> Godja gar amã me kum ajabêjabit jabê djãm kam Metîndjwÿnh kute ar amã mex jarênhmã? Kati. Mÿkam? Bir, ar amã me kum ar ajabêjabit jabêkam. Amã akurê djwÿnh jabê kêtka. Djori kam amex? Kati. Nãm ã me bënjadjwÿr bajtemmã pi'òk kaprîo atom djwÿnh djãkînhî meo ane. Me kum kurê djwÿnh jabê kêt. Djori kam me mex? Kati. Metîndjwÿnh ne memã axwe jarê. <sup>47</sup> Godja gar anhôbikwamãbit akabên mex jarê djãm kam ar amexkumrêx? Kati. Mÿkam? Bir, ar aje anhôbikwamãbit

akabên mex jarênhkam. Aje akurê djwÿnhmã akabên mex jarênh kêtka. Nãm ã me bënjadjwÿr bajtemmã pi'òk kaprîo atom djwÿnh meo ane. Me kute kurê djwÿnhmã kabên mex jarênh kêt. Djori kam me mex. Kati. Metîndjwÿnh ne memã axwe jarê. <sup>48</sup> Kam ar ga dja gar amextire. Kàjkwakam ar Abãm prîne mex-tirekumrêx. Kudjwa ã ar amextireo anen amã akurê djwÿnh jabê. Nãm ã Jeju arkum ane.

## 6

*Kute ar ukaprî'ã arkum karô.*

<sup>1</sup> Ne kam ajte arkum,

—Dja gar mekam adjukaprî. Djãm kam ar aje amim, “Ba memã amibên ne mekam idjukaprî gê ibu'ã me ja imã idjukaprî jarê”, anhÿrmã? Kati. Kwãrîk wãnh amim anhÿr kêt. Dja gar memã amibên nhym me ar amã adjukaprî jarê. Djãm kam dja Metîndjwÿnh ar amã akînh djã ngã? Ar aje memã amibênkam djãm ar amã akînh djã ngã? Kati. Kam ar aje memã amibênkam dja ar amã akînh djã nhôr kêt.

<sup>2</sup> Kam ar aje me ò mÿjja kêtma ar anhô mÿjja nhôr kadjy. Djãm kam ar aje me kute amijo 'êx ne ta kute amijo Metîndjwÿnh mar mexja kudjwamã? Nãm me kute memã amibên nhym me kute memã ukaprî jarênh kadjy amijo ò'i kakô. Me bikprônîh djãkam nâr pry kôt amijo ò'i kakôro ba. Djãm ar aje me kudjwamã? Kati. Kwãrîk wãnh me kudjwa kêt. Mrãmri ar aje amibênkam dja pykakam me ja ar amã ukaprî jarê. Djãm Metîndjwÿnh dja ar amã akînh djã ngã? Kati. Ar aje memã amibênkam dja ar akam kînh kêtka. Ne ar amã akînh djã nhôr kêt. Mrãmri ije ar amã ja jarênhkumrêx. <sup>3</sup> Nhym be, ar ga ar aje me ò mÿjja kêtma mÿjja nhôrmã tu udju gê me ar abu'ã ar amar kêt. Gê ar aje memã òrkôt me ar abu'ã ar amar kêt. Dja gar memã angã kwãrîk wãnh amim, “Arÿm ne ba kum kungã. Idjukaprîkumrêx”,



kwârîk wānh amim anhÿro aba kêt.  
<sup>4</sup> Dja gar mebê udju nhym ar Abām djwÿnh arÿm ar aman ta arÿm ar amā akînh djà ngā. Nhym kam me kunī ar apumū. Nām ā Jeju arkum ane.

*Metîndjwÿnhmā ar kabēn'ā arkum ujarēnh.*

*Ruk 11.1*

<sup>5</sup> Ne kam ajte arkum,

—Metîndjwÿnhmā ar akabēnkam djām aje me kute amijo 'êx ne ta kute amijo Metîndjwÿnh mar mexja kudjwamā? Me kute memā amibēn nhym me kute memā mex jarēnh kadjy ne me me bikprōnh djākam nār pry bikjêrkam Metîndjwÿnhmā kabēno ku'ê. Djām ar aje me kudjwamā? Kati. Kwârîk wānh me kudjwa kêt. Mrāmri me kute amibēnkam dja pykakam me ja memā mex jarē. Djām Metîndjwÿnh kute memā mex jarēnhmā? Kati. Me kute memā amibēnkam ne Metîndjwÿnh mekam kînh kêt-kumrêx. Kam dja memā mex jarēnh kêt-kumrêx. <sup>6</sup> Ar aje mrāmri kum akabēnmā djām ar aje memā amibēn kadjy me ipôkri adjāmmā? Kati. Kwârîk wānh. Dja gar me kâxā ar anhō kumoka'ê djwÿnhmā wadjàn amijā ijê. Ar Abām djwÿnh ne bipdjur. Nām te bipdjurn kute mÿjja bipdjur kunī pumūnh. Dja gar amijā ijê. Ne kam arÿm kum akabēn jarē nhym arÿm ar apumūn ar ama. Ar aman arÿm ar amā akînh djà ngā nhym kam me kunī ar apumū. <sup>7</sup> Dja gar Metîndjwÿnhmā amikabēn jarē. Kwârîk wānh me kwÿ kudjwa kêt. Me kwÿ kute apÿnh mÿjjao metîndjwÿnh karō nhipêx ne marja ne me 'êx ne arîk mÿjjamā amikabēn krāptī jarēnh kajgoo ba. Ne arîk amim, “Dja ba kum amijarēnh krāptī gē ikabēn krāptī man arÿm imarkumrêx”, ane. <sup>8</sup> Kwârîk wānh me kwÿ ja kudjwa kêt. Djām we ar aje Metîndjwÿnhkumrêxmā akabēn krāptī jarēnh nhym kôt we kute amarmā? Kati. Ar Abām djwÿnh, kubê Metîndjwÿnhkumrêx, djā ne mÿjjao metîndjwÿnh karō nhipêxja kudjwa amakkre kêt?

Kati. Metîndjwÿnhkumrêx ne amak me:xkumrêx ne tu kute ar amar. Ar anhō mÿjja kêtja tu kute mar. Ar aje kum mÿjjao adjà'wÿr kêttri arÿm kute ar amar.

<sup>9</sup> Ate gêdja gar ikabēn kôt kum akabēn jarē ne kum,  
 “Djūnwā, ga ne ga kàjkwakam nhÿ ba arÿm ama.

Gê me amexo apymaja man amim ajarēn abenmā ajarē.

<sup>10</sup> On me kadjy abēnjadjwÿr ne ar meo aba.

Ga, kàjkwakam me kute akabēn marn kôt kute ar amijo baja pumū.

Gê me pykakamdjwÿ on me kudjwa ā akabēn marn kôt ar amijo bao ane.

<sup>11</sup> Akati jakam ar ijajkwa mānhkutā ar imā inhō kwÿ krēn djà ngā.

<sup>12</sup> Ar ijaxwe maro akno. Godja me'ō ar ikam axwe bar o ibi-knor jabej ga gadjwÿ ar ijaxwe maro akno.

<sup>13</sup> Me kute ar imā axwe'ā àpnēnh kunîkôt ga ga ar ijo tÿx bar mebê idjām tÿx ne ijaxwe kêt. Dja ga ajte Xatanajbê mā ar ipytāro aba.

Mÿkam ne bar ā amā ane? Bir, abê Bēnjadjwÿr djwÿnh. Ga apydji ajity:x ne ara:x rā'ā: rā'ā ne. Tām ne ja”, ane.

Dja gar ā Metîndjwÿnhmā akabēno ane. <sup>14</sup> Nā bām ar amā, “Dja me'ō ar akam axwe gar tu wānh axwe maro aknon kam angryk kêt”, ane. Mÿkam? Bir, godja gar me axwe maro aknon kam angryk kêt nhym kàjkwakam Abāmdjwÿ ar ajaxwe maro aknon akam ngryk kêt. <sup>15</sup> Nhym be, godja gar me axwe mar rā'ān me kam angryk rā'ā jabej ar Abāmdjwÿ dja ar ajaxwe mar rā'ān ar akam ngryk rā'ā. Kam ne ba ar amā, “Dja me'ō ar akam axwe gar axwe maro aknon kam angryk kêt.” Nām ā Jeju arkum ane.

<sup>16</sup> Ne kam ajte arkum,

—Ne kam ar aje Metîndjwÿnhmā amijajbur jabej djām ar aje me kute amijo 'êx ne ta kute amijo Metîndjwÿnh mar mexja kudjwamā?

Me kute amijajburo amirît ne memã amibên kadjy ne me amijo nokre kaprîn aminokreo àpnu. Djãm ar aje me kudjwamã? Kati. Kwãrîk wãnh me kudjwa kêt. Mrãmri me kute amibênkam dja pykakam me memã mex jarê. Djãm kam Metîndjwýnh kute memã mex jarênhmã? Kati. Me kute memã amibênkam Metîndjwýnh mekam kînh kêtumrêx ne memã me kînh djà nhôr kêt. <sup>17</sup> Nhyim be, ar ga ar aje kum amijajburkam on amikrã ngràn aminokre põ. <sup>18</sup> Ar aje amijajbur'ã memã amijo amirît kêt kadjy ã memã amijo ane. Ar Abãm djwýnhbê Metîndjwýnh ne bipdjur. Nãm te apdjun kute mýjja bipdjur kunĩ pumũnh. Dja gar ã anen arým kum amijajbu nhyim ar apumũn ar ama. Ar aman arým ar amã akînh djà ngã nhyim kam me kunĩ ar apumũ. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Kàjkwakam ar õ nèkrêx'ã arkum ujarênh.*

*Ruk 12.33; A Xim 4.8; Ped k 1.4; Idja 10.34*

<sup>19</sup> Ne kam ajte arkum,

—Kwãrîk wãnh amim pykakam ar anhõ nèkrêx rax jadjwýr kêt. Kam ne kanêremê 'ók arým abê o àpnu nhyim me àkînhĩ arým 'ã òpòk ne o akĩ. <sup>20</sup> Ate dja gar Metîndjwýnhmã apê nhyim arým pãnh kàjkwa djwýnhkam ar amã nèkrêx rax jadjuw. Kam ne 'ók kute ar abê o àpnu kêt nhyim kanêre kute o àpnu kêt nhyim me àkînhĩ kute 'ã òpòk ne o àkînh kêt. <sup>21</sup> Mýkam dja kàjkwakam anhõ nèkrêx? Bir, ar aje anhõ nèkrêxkôt ajamak bèn prãmkom. Dja kàjkwakam ar anhõ nèkrêx rax gar arým kàjkwakam mýjjakôt ar ajamak bẽno aba. Nãm ã Jeju arkum ane.

<sup>22</sup> Nhyim me nodjwý. Me noo ne me kute mýjja pumũnh. Dja gar ano mex ne ajmã ano kute kêt jabej arým mrãmri arît tỳxkumrêx ne mýjja pumũ. Aje mrãmri ne me a'uri mrãnh mex pyrãk. <sup>23</sup> Nhyim be, dja ano rã, ano ajmã kute gar arým arît kêt ne aje mýjja pumũnh kêt. Aje mrãmri ne me akamãt kô tykkam mrãnh

punuja pyrãk. Gêdja gar Metîndjwýnh kôt aje amijo aba kêt jabej kute ar amã amikukràdjã jarênhja kôt aje amijo aba kêt jabej arým ar aje me'õ akamãtkam ba pyrãk, aje me'õ akamãt kô tyk tỳxkam mrãnh punuja pyrãk.

<sup>24</sup> Ë, nhýnh ne me'õ amẽ õ bẽnjadjwýr ajkrut ne kum apê? Kati, gêdja o anen kam te o ane. Gêdja kum ja kurên kam kum ja jabê. Nãr kon, gêdja kum ja kînh ne kumãbit apê ne kam kum ja kurên kum àpênh kêt ne. Dja gar amã Metîndjwýnh kînh ne ajte amã nèkrêxo atom raxja kînh ne kam kute bẽnjadjwýr amãnhkrutmã adjapênh pyrãk. Dja gar te o ane, ane.

*Amikam umar punu kêt 'ã kute arkum karõ.*

*Ruk 16.13; Pir 4.6; Ped k 5.7*

<sup>25</sup> Ne kam Jeju ajte arkum,

—Kwãrîk wãnh amikam adjumar punun amim, “Mýj dja ba kukrê, mýj dja ba o ikõ, mýj dja ba adjã?” Kwãrîk wãnh ã adjumar punuo anhýr kêt. Djãm Metîndjwýnh kute ar akudjwa djwýmẽ kubêkãbit maro ba? Kati. Kute ar gajbit ar amar tỳx. Kute ar amar tỳxkam dja ta arým ar amã ar anhõ kwý krên djãmẽ ar anhõ kubêkãmẽ kungã. Kam, kwãrîk wãnh amikam adjumar punu kêt.

<sup>26</sup> Ga, kýjrũm kwênhja pumũ. Djãm kwênh kute pur kre nãr bãygogo djê nãr o atom ne kute õ kikrekam adjwýr? Kati. Kwênh kute ã o anhýr kêt nhyim kàjkwakam Abãm tu o djuw mex. Metîndjwýnh ne kum kwênh kînh ngrire. Ar gajbit kum ar akînhkumrêx. Kam ar gajbit dja ar ajo djuw mexkumrêx. Kam kwãrîk wãnh amikam adjumar punun amim, “Mýj dja ba kukrê?” anhýr kêt. <sup>27</sup> Djãm amikam ar adjumar punun arým ar adjumar punuo ar aje amũ atyk kêtãmã aminhõ akati kamênhmã? Kati. Ar aje te o anhýrmã.

<sup>28</sup> Mýkam ne gar anhõ kubêkã prãmje amikam adjumar punu? Ga, kapôtkam pidjôrãja pumũ. Mýj ne pidjôrã abatãnh on? Djãm pidjôrã

àpênh nâr djâm kute ò kubêkà kayr? Kati. <sup>29</sup> Bēnjadjwÿr raxbê Xaromão nhõ kubêkà me:xkumrêx ne kume:x. Djâm mexo kute pidjôrà pyrâk? Arkati. Pidjôrà ne mexo kute Xaromão nhõ kubêkà jakrenh me:xi. <sup>30</sup> Metîndjwÿnh ne pidjôrà kre nhym abatàn̄h ne arÿm mexkumrêx. Akatija tām̄kam ne mex nhym akati nhym me arÿm kaban kuwykam kurê nhym arÿm xêr. Ga, Metîndjwÿnh kute prîne pidjôràõ djuw mex nhym mexkumrêxja pumû. Mÿkam ne gar amim Metîndjwÿnh mar rerekre? Kum pidjôrà kînh ngrire. Nhym be, ar gajbit Metîndjwÿnh kum ar akînhkumrêx. Tām̄ dja gar ama. Djâm kute ar ajo djuw mex kêt̄mã got? Dja ar ajo djuw mexkumrêx gar arÿm anhõ kubêkà.

<sup>31</sup> Kam kwârîk wānh ar anhõ mÿjja prām̄je amikam ar adjumar punu kêt. Kwârîk wānh amim, “Mÿj dja ba kukrê”? nâr, “Mÿj dja ba o ikõ”? nâr, “Mÿj dja ba angij”? kwârîk wānh amim anhÿr kêt. <sup>32</sup> Apÿnh pyka djari me kute Metîndjwÿnh mar kêtja kute mÿjja jakôtbit amak bēn ne. Djâm ar aje me kudjwamã? Kati. Kwârîk wānh. Kàjkwakam ar Abām̄ kute ar amar. Ar anhõ mÿjja kêtja kunîkôt kute ar amar. <sup>33</sup> Nhym be, ar ga, djâm ar amã mÿjja ja kînhmã? Kati. Kwârîk wānh. Bir, mÿj dja gar amã kînh? Bir, Metîndjwÿnh kute ar apytâr ne kute ar ajo bajabit dja gar kumrêx amikam mar tÿx. Ne kôt ar ajaxwe kêt̄djwÿ dja gar mar 'āno dja. Ja dja gar amã kînh nhym kam arÿm ar amã mÿjja kînhja kunî ar amã kungã. <sup>34</sup> Kwârîk wānh ar amikukām adju-mar punu'õ mar kêt ne amim, “Godja akatibê idjumar punu djà'õ iwÿr bôx jabej mã gêdja ba nê”? anhÿr kêt. Djâm akati 'òkam Metîndjwÿnh kute ar ajo djuw mex kêt̄mã? Kati. Akati kunîkôt kute ar ajo djuw mex. Dja akati nhym Metîndjwÿnh ta arÿm ar ajo djuw mex. Ar adjumar punu ar awÿr bôx jabej ajbit dja gar amikam ama. Kwârîk wānh amû amikukām adju-mar punu'õ maro atēm̄ kêt. Nām̄

ã Jeju arkum ane.

## 7

*Ar kute me'ã axwe rēnh nêje kute ar akre.*

*Ruk 6.37; Rô 2.1; Kô k 4.5; Xij 4.11*

<sup>1</sup> Ne kam ajte arkum,

—Ar aje me axwe jabej me kukjêr kêt̄kam mÿkam ne gar tu me'ã amim, “Axwe”, anhÿro aba? Kwârîk wānh. Dja gar me'ã axwe rēnhõ aba nhym me arÿm amipānh ar ajã axwe rē nâr Metîndjwÿnh arÿm ar amã ajaxwe jarê. <sup>2</sup> Godja gar me'ã mÿjja'õ man kôt tu 'ã, “Axwe”, ane. Djâm kam me nâr Metîndjwÿnh akam kînh? Kati. Dja gar me'ã ane nhym me nâr Metîndjwÿnh arÿm ar gadjwÿ ar ajã mÿjja tām̄ man kôt ar ajã axwe mē. Dja gar Metîndjwÿnh kudjwa memã òr rûnh nhym kam me akubyn ar aje memã òr 'ānh ar amã kungã, ane.

<sup>3</sup> Mÿkam ne gar akamy nokam pyka jaũmbit pumûn kam ar anokam pîponhtija pumûnh kêt ne? <sup>4</sup> Djâm ar aje akamymã kum, “Akmere, amrê ba amã anokam pyka jaũmwã kaba”, anhÿrmã? Ne kam ar anokam pîponhtiwã pumûnh kêt̄kumrêx ne. Ar aje aminokam pîponh pumûnh kêt̄kam we ã kum ane. <sup>5</sup> Kê. Mrāmri ne gar apunu rax ne kam ajajk-wakambit amimexo amra. Akumrêx gêdja gar aminokam pîponhtiwã kaban kam arît mex ne arÿm kôt ar akamy nokam pyka jaũm ngrire wã kaba. Kam dja gar akumrêx wānh ajaxwemã anhire. Ne kam arÿm aje aminokam pîponhti kadjar pyrâk. Ar ga dja gar akumrêx wānh ajaxwemã anhire ne kam arÿm amex ne ajaxwe kêt ne ar akamy jaxwe nêje kukrà kadja arÿm amex. Amex kute arÿm ar akamy nokam pîjaũm kadjar kadja kute arît mex pyrâk.

<sup>6</sup> Me kwÿ ne me kum axwe kî:nh ne kam axwe'ã maje kum Metîndjwÿnh kînh kêt. Djâm me jamã aje Metîndjwÿnh kabēn jarēnhmã? Kati. Ga ren me jamã arē ne ren aje mrāmri me kute ropremã Metîndjwÿnh nhõ mÿjja rēnh pyrâk nâr

me kute angrô jamymã kryt karÿr rênh pyrâk. Kwârîk wân̄h o anhÿr kêt. Ga ren o ane nhym ren me kum Metîndjwÿnh kabên kurên o ajkên akêx ne gadjwÿ ajo ajkê. Kute mrâmri ne ropre kute mÿjja mex nhirênh nhym angrô jamy ituo kryt karÿr ngân̄hja pyrâk. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Ar kute Metîndjwÿnh 'wÿr'ã arkum ujarên̄h.*

*Mak 11.24; Dju r 14.13; Ruk 11.9; Tex k 5.17*

<sup>7</sup> Ne kam ajte arkum,

—Dja gar tu mÿjja'ã 'uw, mã mÿjja'ã 'wÿro tẽ nhym Metîndjwÿnh arÿm ar amã kungã. Ga, ar aje mã mÿjja jabej ne kam arÿm kum ajapôxja pumũ. Ne kam mã kikre jajkwa krekremã akabêno aku'ê nhym arÿm me kute ar amã 'ã rên̄hja pumũ. Dja gar ã Metîndjwÿnh 'wÿro ane. <sup>8</sup> Be, me kute mÿjja'ã 'wÿr 'ãno ãm gêdja Metîndjwÿnh arÿm memã kungã. Ga, me kute mÿjja jabej ne kum apôxja pumũ. Ne kam me kute kikre jajkwa krekremã kabêno ku'ê nhym arÿm me kute memã kikre'ã rên̄hja pumũ. Dja gar gadjwÿ ã mÿjja'ã Metîndjwÿnh 'wÿro ane nhym arÿm amã o amirît. <sup>9</sup> Nhÿnh ne ar akra'ô tẽn djwÿ'ã ar ajuw gar kum kên ngã? <sup>10</sup> Ne tep'ã ar ajuw gar kum kangã ngã. Arkati. <sup>11</sup> Be, gar ajaxwekam aje akramã mÿjja mex nhôrja pumũ. Nhym be, kâjkwakam ar Abãm mextire ta gêdja ar amã amũ mÿjja mex nhôro ar ajakre.

<sup>12</sup> Kam gar aje amibu'ã me'ã amim “Gê me imã mex”, “Gê me imã mex”, anhÿro aba. Kute aje me'ã amim anhÿro aba pyrâk ar gadjwÿ dja gar amikabên kôt ã memã amexo ane. Dja ga ã memã amexo anen arÿm Metîndjwÿnh kabên kukràdjã kôtdjwÿ aje amijo aba mexkumrêx. Môjdjê kute kabên jarên̄h kôt aje amijo aba mexkumrêx. Me kute Metîndjwÿnh kukwakam memã kabên jarên̄hdjwÿ aje kôt amijo aba mexkumrêx. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Apÿnh pry'ã arkum ujarên̄h.*

*Ruk 13.24*

<sup>13</sup> Nhym kam mrâmri me kute mÿjja mar ne kôt ar amijo ba ne kute pry pyrâk. 'Ã ne Jeju arkum,

—Ikôt dja gar amijo aban arÿm abê tÿx kute mrâmri ne pry kre ngrire mebê tÿx pyrâk. Nhym be, dja gar me kum ikînh kêtja kôt ar amijo aban arÿm amã rerekre. Amã tÿx kêt kute mrâmri ne pry kre raxkôt me mrân̄h memã tÿx kêt pyrâk. Kwârîk wân̄h me kum ikînh kêtja kôt ar amijo aba kêt. Aje pry jajkwa krekre ngrirekôt adjâr mãn prabê dja ga on amim iman ikôt ar amijo aba. Me krãpti ne me me kum ikînh kêtja kôt ar amijo ba. Memã tÿx kêtê kute mrâmri ne me kute pry jajkwa krekre raxkôt ngjêx nhym memã tÿx kêt pyrâk. Kute pry kre rax kôt me môr memã tÿx kêt pyrâk. Dja gar me kum ikînh kêt kôt ar amijo aban arÿm akuno. Me biknor tokry djâkam akuno. <sup>14</sup> Nhym be, me ngrêrebit ne me imã apôx ne amim imaro ba. Me kute mrâmri ne me ngrêre pry jajkwa kre kre ngriremê pry kre ngriremã apôx pyrâk. Ar ga dja gar imã akaton amim imaro aban arÿm atîn ne, Metîndjwÿnhkôt atîn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Ar amijã no tÿx'ã arkum ujarên̄h.*

<sup>15</sup> Ne kam ajte arkum,

—Me kute amijo 'êx ne memã, “Ba ne ba ibê Metîndjwÿnh kukwakam kabên jarên̄h djwÿnh”, anhÿro bajabê amijã ano tÿx. Nãm me kute mrâmri ne rop krori kute amijo mrykî'âtomti kà jangjên̄h ne bôx pyrâk. Me ta ne me kute amijo imar mex ne ar awÿr bôx. Nhym be, kati. Nãm me ar anoo akno. Me kà kadjwÿnhbê ne me kute mrâmri ne rop jamrex pyrâk. Me axwe. Ne kute ar amã Metîndjwÿnh'ã 'êx ne kabên kêt jarên̄hmã ne ar awÿr bôx. Kute o ibê amiwÿr ar ajo akêx ne ar ajo bamã ne ar awÿr bôx. <sup>16</sup> Mÿj dja gar me omũnh ne memã akator on? Bir, mÿj dja gar pidjôjadjwÿ mar on? Bir, ô ne parbê rôrôk ne ikwãn o bàrio amirît nhym me kôt

kum apôx. Ga, rojtikam tyrti apôx kêtja pumũ. Ar gadjwÿ dja me apÿnh kabên punu jarên àpênh jaxwe gar me omũn arÿm memã akaton amim, “Be, ga, axweja pumũ. Kabên kajgo. Nãm Metĩndjwÿnh'ã 'êx ne kabên kêt jarênho ba”, ane. Djãm mrÿnhĩkam me kute akrô djôbê uba rênh? Kati. Nâr, djãm prêxkam me kute pidjôbê pigu rênh? Kati. <sup>17</sup> Bâri mexkam ne ô mex arij. Nhym be, bâri punukam ne ô punu arij. <sup>18</sup> Bâri mexkam ne ô punu arij prãm kêtukumrêx. Nâr, bâri punukam ô mex arij prãm kêtukumrêx. <sup>19</sup> Bârikam ô punu jariija kunĩ ne me kute akâr ne kuwykam rênh. Dja me ã kute Metĩndjwÿnh'ã 'êx ne kabên kêt jarênho bajao ane. <sup>20</sup> Be, me àpênh jaxwe dja gar omũn arÿm kôt kum akato. Me kute Metĩndjwÿnh kabên kêt jarênhja dja gar ama. 'Ã ne ba ar amã, “Ga, rojtikam tyrti apôx kêtja pumũ”, ane.

<sup>21</sup> Me kute arĩk imã, “Ga abê inhô Bênjadjwÿr djwÿnh. Ga ne ga ijo aba”, anhÿrja. Djãm me ja kunĩ kâjkwakam Bênjadjwÿr djwÿnh kute amim me utâr ne ar meo bamã? Kati. Me kute amim kâjkwakam Ibãm kabên mar ne kôt kute amijo babit. Me jabit dja Bênjadjwÿr djwÿnh amim me utân ar meo ba. <sup>22</sup> Ije memã axwe pãnh jarênh nhô akati wãkam dja me krãptĩ aminêje imã, “Bênjadjwÿr djwÿnh. Djãm akukwakam ije memã akabên jarênh kêt got ga ikanga? Djãm akukwakam ije me karô punu kujaêk kêt got ga ikanga? Djãm akukwakam ije mÿjja pumũnh kêt nhipêx kêt got ga ikanga? Mÿjja rũnh, mÿjja krãptĩ ne ba ipêx ga ikanga”, ane. Ije memã axwe pãnh jarênh djã nhô akatikam dja me ã imã ane. <sup>23</sup> Kam dja ba irã ipôkri me kunĩmã kum, “Kati. Djãm ikukwakam ne ga mÿjja nhipêx? Kati. Wãnh amikukwakam ne ga mÿjja nhipêx. Ba ije amar kêt. Rũm imã akàx. Me adjàpênh jaxwe”, ane. Dja ba ã memã ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Me kute apÿnh kikre nhipêx'ã*

*arkum ujarênh.*

*Ruk 6.47*

<sup>24</sup> Ne kam ajte arkum,

—Me kunĩ kute ikabênja mar ne kôt kute amijo baja ne me kute mrãmri ne me'ô jamak mex pyrãk. Me'ô jamak mexja kênkam amim kikre. <sup>25</sup> Nhym kam te 'ã na axidjuw ne te 'ã ngô tám ne te kôk djâbêr tÿx kikre karngrô nhym tÿm kêt. Kênkam kute ipêxkam ne tÿm kêt. <sup>26</sup> Nhym be, me kunĩ kute ikabênja mar kajgon kôt kute amijo ba kêt ne me kute mrãmri ne me'ô bèn kati pyrãk. Me'ô bèn kati pykatikam amim kikre. <sup>27</sup> Nhym kam 'ã na axidjuw ne 'ã ngô tám ne kôk djâbêr tÿx kikre karngrô nhym arÿm tÿm. Djã nãm kâjbê ban tÿm got? Kati. Nãm tu ban gru: ane.

<sup>28-29</sup> Nãm ã Jeju memã anen arÿm memã amikukràdjã jarênh pa. Nhym me kabên man kam ari ar aben pumũn kam abenmã kum,

—Tô mÿj kabên ny gotja? Nãm prĩne kute amimarkôt katã:t memã amikukràdjã jarênhkumrêx. Nãm ã me bēnjadjwÿr rũnh kwÿ kabên mex anen ar prĩne kabēno meo atomo ba, ane. Djã nãm ã Môjdjê kukràdjã mar djwÿnh memã arênho ane? Kati, nãm me ari no prôt ne ari kukràdjã jarênh'ã umju:w ne kute arênh katãt kêtukumrêx.

## 8

*Me'ô ã kajêkam tê'ã ujarênh.*

*Mak 1.40; Ruk 5.12*

<sup>1</sup> Nhym kam krãnh'ã arÿm rwÿk tê. Nãm rwÿk tê:n arÿm ruw. Nhym me krãptĩ: kôt mō. <sup>2</sup> Nhym kam me'ô ã kajêkam têja 'ÿr bôx ne parbê kônkrão nhÿn kum rax jarên kum,

—Bēnjadjwÿr djwÿnh, ga aje inhĩ kajêkam itékôt aje ipumũnh ne aje mar. Aje ijo mex prãm jabej ba ren arÿm imex ne, ane. <sup>3</sup> Nhym arÿm 'ÿr ikran kupên kum,

—Ije ajo mex prãm. On amex, ane. Nhym arÿm 'ã ã kajêkam têja apêx nhym arÿm mex ne. Kute o ãm tãmkam tēmbê kã mex ne. <sup>4</sup> Nhym kum,

—Kwārīk wānh ga amijarēnh kêt. Dja ga tu katàt mã me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh'ýr tēn kum amibē, kum amikà bē. Ne kam kum mry ngā gē akadjy Mōjdjē kukràdjà kôt Metĩndjwýnhmā mry gan kum kungā. Arým akà mexkam dja ga kum mrywā ngā gē me kunī apumū, arým akà mexkôt apumū. Nām ā Jeju me'ōmā ane.

*Kute amybým me'ōo mex.*

*Ruk 7.1*

<sup>5</sup> Ne kam arým tēn krīraxbē Kapanamā wadjà. Nhyim krākamngōnh krāptī kubē 100 nhō bēnjadjwýr arým 'ýr bōx ne kum ò àpēnh no katon kum arēn kum,

<sup>6</sup> —Bēnjadjwýr djwýnh, inhō àpēnh arým akryn tokry rax ne kikrekam arek nō, ane.

<sup>7</sup> Nhyim Jeju kum, “Ba 'ýrn o mex”, ane.

<sup>8</sup> Nhyim krākamngōnh nhō bēnjadjwýr kum,

—Djām imex got ga inhūrkwāmā tē? Kwārīk wānh. Dja ga akabēnbit jarē nhyim arým inhō àpēnh mex ne.

<sup>9</sup> Inhō bēnjadjwýr kute raxo ijakrenhja ne imā kabēn ba kabēn man kôt ar amijo iba. Ne kam ba ibē me krākamngōnhre nhō bēnjadjwýrkam ba memā ikabēn nhyim me ikabēn kôt ar amijo ba. Ba 'ōmā kum, “Ýr tē”, ane nhyim arým 'ýr tē. Ba kam ajte 'ōdjwýmā kum, “Amrē tē”, ane nhyim arým amrē tē. Ba inhō àpēnhmā kum, “On mýjja kupê”, ane nhyim arým kupê. Kam ne ba amā, “Abēnjadjwýr djwýnhkam dja ga akabēn nhyim arým akabēnkôt mex ne”, ane. Krākamngōnh nhō bēnjadjwýrbē ne me bajtem.

<sup>10</sup> Nām Jejumā ane nhyim kuman arým kam no tyn djan kôt ba djwýnh arkum,

—Be, me'ō bajtemja kute tu amim imar mexkumrēx. Mebē idjaerkumrēx ren kudjwa ā amim imaro ane. Nhyim be, kati. Me kute kudjwa ā amim imaro anhýr kêt. Pydji bajtemkam kute amim imar me: xkumrēx. Mrāmri ne ba ar amā

ja jarēnhkumrēx. <sup>11</sup> Ē, ba ar amā arē gar ama. Kàjkwakam Bēnjadjwýr djwýnh arým kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam dja gwaj me bakukāmāremē ro'ā banhō kwý krē. Abraāomē Idjakmē Djakomē ro'ā banhō kwý krēn mexo nhý. Nhyim kam dja me bajtem krāptī: ban bōx, myt apōx djārūm bōx ne myt ngjēx djārūm bōx. Bōx ne arým gwaj baro'ā ò kwý krēno nhý. <sup>12</sup> Nhyim be, mebē idjaerkumrēxja dja Metĩndjwýnh arým bōm me kumē. Bēnjadjwýr djwýnh bit kute amim me utàr ne ar meo baja, me tām dja arým bōm me kumē. Bōm mebē idjaer mē nhyim me wānh akamàt kō tykkam ar ba. Wānh ne me amim ngryk ne tokry djàje amijanēn ar àmra ba. Nām ā Jeju arkum ane.

<sup>13</sup> Ne kam me krākamngōnh nhō bēnjadjwýrmā kum,

—Aj mã. Ga ne ga tu amim imarkumrēx. Kôt dja ba arým amā ā o ane, ane. Nhyim myt tām kam arým ò àpēnh mex ne.

*Kute me punu krāptīo mex.*

*Mak 1.29; Ruk 4.38*

<sup>14</sup> Nhyim kam Jeju arým Pedru nhō kikrekam bōx nhyim Pedru djupānhdjwý kanēn nō. <sup>15</sup> Nhyim 'ýr bōx ne arým ikra kupê. Kupê nhyim kanē arým kum ire. Kum ire nhyim arým kāmā djan arým mex ne. Ne kam arým aro djuw mexo ba.

<sup>16</sup> Nhyim kam ar'ā para nhyim me arým 'ýr me krāptīo bōx. Me karō punu kute meo baja tām ne me'ýr meo bōx. Nhyim mã me'ā kabēnbit jarē nhyim mã me karō punu umaje mō. Memā iren mã mō. Jeju arým mã me kunīkam me karō punu kujate. Ne kam ajte me punudjwý kunīo mex. <sup>17</sup> Amrēbē: ne ujarēnh djwýnhbē Idjaii Jeju'ā ajarē. Kute meo mex'ā ajarē. Nām Metĩndjwýnh kukwakam 'ā ajarē. Nām me bakukāmāremā kum,

“Apýnh me bapunu djàri, apýnh me bakanē djàri nhyim kute amijā me bamar.

Kute mrãmri ne me kute jênh pytïo bakam kute amijã mar pyrãk. Nãm ã amijã me bamaro ane.” Nãm ã Idjaij me bakukãmãremã ane. Jeju kute meo mex'ã ne memã arê. Nhyam kam me aben djô'ã arênh mō. Arênh mōr tãmtã arým 'ÿr o bōx. Tũ:mrãm, me bakamingrãnyrekam Jeju arým kato. Katon kam arým abatãnh ne ar ba. Ne kam arým me punuo mexo ba. Metĩndjwýnh kukwakam Idjaij kute me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt Jeju arým ã meo mexo bao ane.

*Ar'õ bit kute Jeju kôt amijo bikamênh.*

*Ruk 9.57*

<sup>18</sup> Jeju me punuo mex ne arým amibu'ã me krãptĩ: pumũ. Ne kam arým arkum,

—Gwaj on akãx nhikjê mã rê, ane.

<sup>19</sup> Nhyam kam Môjdjê kukràdjã mar djwýnh'õ 'ÿr bōx ne kum,

—Ë, ujarênh djwýnh, ba arek akôt tẽ. Dja ga nhĩ'ãm amrãnh kunĩkôt ba akôt mrã, ane.

<sup>20</sup> Nhyam kam kum,

—Ë, ga, djoti pykakam kreja pumũ. Ne kwênh kýrũm aêja pumũ. Mrymê kwênhbit ne ôt djã kute amim kre pumũnhkôt kam ôt djã. Nhyam be kati. Ba ne ba inhõ kikre kêt. Inhikwã djã kêt. Ije amijo inhĩ ne me awýr irwýk nhýnh ne ba inhũrkwãja? Kon, gop ga amiman kam ikôt atêm jabej nãr kon, arek dja, ane.

<sup>21</sup> Nhyam kam me'õ ja kute Jejukôt bamã ne kum,

—Bênjadwýr djwýnh, ba ibãm kumrêx jadjã. Ne kam arým akôt ar iba, ane. Nhyam kum,

<sup>22</sup> —Kati. Amrê on ikôt ar aba. Gê me kute Metĩndjwýnh mar kêt wãnh me tyk jadjã. Me kute mar kêt ne me kute mrãmri ne me tyk jamakkre kêt pyrãk. Gê me wãnh õbikwa tyk jadjã. Nãm ã Jeju kum ane.

*Jeju kôkmã bẽn tÿx.*

*Mak 4.35; Ruk 8.22*

<sup>23</sup> Ne kam ar kã'ÿr tẽn 'ÿr bōx. Nhyam Jeju arým kãkam nhỹ nhyam kôt ba

djwýnh ar arým kôt nhỹ. Nhyam kam ar arým kã kujaten amũ tẽ. <sup>24</sup> Tẽ: nhyam ar aêrbê na 'itÿx ruw nhyam kôk 'itÿx wabê. Nhyam ngô arým aben pumjuw ne kã nhiby ato. Nhyam be, Jeju wãnh arek õto nõ. <sup>25</sup> Nhyam kam kôt ba djwýnh ar 'ÿr tẽn arým tok ne kum,

—Bênjadwýr djwýnh, gop ar ipytã. Arým gwaj badjãr 'ÿr, ane.

<sup>26</sup> Nhyam arkum,

—Nã gãm ar amim imar rere:kre. Mýkam ne gar atĩn prãm? ane. Ne kam kãmã djan kôkmã bẽn tÿx. Nhyam arým tu ngô mẽn nõ.

<sup>27</sup> Nhyam ar te kute marmã kam no tyn djan abenmã kum,

—Mýj got on nhyam kôkmẽ ngô raxmẽ tu kabẽn kôt ã amijo ane? ane. Nãm ar ã abenmã ane.

*Me karõ punu krãptĩ: kute ar me'õo ba.*

*Mak 5.1; Ruk 8.26*

<sup>28</sup> Nhyam kam Jeju arým ngô nhikjê mã bōx ne wabi. Kam ne pyka nhidjibê Djeradja. Nãm wabi nhyam me'õ amãnhkrut ar arým kajpa. Me karõ punu ne ari aro ba. Me tykmã kikre kurũm ne ar mō. Ar àkrê: nhyam me te ar umaje ne te ar'ãnh tẽmmã. <sup>29</sup> Nãm ar Jeju kajpan arým kãj bê amran aminêje kum,

—Mýj nã Metĩndjwýnh Kra? Djãm me inhõ akati kêttri dja ga me imã me itokry jadjã? ane.

<sup>30</sup> Nhyam nĩjar angrô jamy krãptĩ: àkur mō. <sup>31</sup> Nhyam kam me karõ punu kum amijo a'uw ne kum,

—Aje me ikujaêk prãm jabej ba me angrô jamy krãptĩ:wãmã wadjã, ane.

<sup>32</sup> Nhyam kum, “Aj mã”, ane. Nhyam me arým kato. Katon arým angrô jamy krãptĩ:mã wadjã. Wadjã nhyam arým angrô jamy kunĩ prôt ne. Pyka krã'ÿr'ã aparmã prôt tÿ:x ne arým imôtikam nox ne aminhimex ne. <sup>33</sup> Nhyam angrô jamy pumũnh djwýnh ar omũn arým krĩraxmã prôt ne. Prôt ne arým bōx. Bōx ne arým prĩne memã mýjja kunĩ'ã ajarê. Ne ajte me karõ punu kute ar o baja'ã

ajarê. <sup>34</sup> Nhyim krĩraxkam me krãptĩ kute Jeju pumũnhmã 'yr mō. Ne kam arým omũn kam anon kum,

—Gop me inhō pyka kurũm akato, ane.

## 9

*Kute me'ō jakryo mex.*

*Mak 2.1; Ruk 5.17*

<sup>1</sup> Nhyim kam Jeju ar arým kàkam wadjàn nox ne arým akàx nhikjêmã rê. Ne kam wabin krĩraxkam ar ba tũmjamã tẽn bōx. <sup>2</sup> Nhyim ar kwý kum me'ō jakryo bōx. Ikwã djàkam nōr rã'ã nhyim ar kum o bōx. Nhyim amim,

—Be, ar ja ne ar tu amim ikamnhĩxkumrêx, ane. Ne me'ō jakryjamã kum,

—Akmere, on akĩnh. Jakam ne ba arým ajaxwe kunĩ maro aknon kam ingyryk kêt ne, ane. Djã nãm tẽmbê me'ō jakryo mex got? Kati, nãm amidjêje nẽn kum jabit jarê nhyim êje nō. Jeju ta ne axweo akno.

<sup>3</sup> Nhyim wãnh Mōjdjê kukràdjã mar djwýnh kwý arým amim,

—E kum be, me'ō ja ne ajmãn Metĩndjwýnh japryō djan amijo Metĩndjwýnh dja. Metĩndjwýnh pydji ne kute me axweo biknorn mekam ingyryk kêt, ane. <sup>4</sup> Nãm me ã òkre kadjwýnhbê anhỹro kumex nhyim arým tu me kuman memã kum,

—Mýkam ne ga me anhōkre kadjwýnhbê ijo kajgon ijapryō akumex?

<sup>5</sup> Ê, ba me amã mýjja amãnhkrut jarê. Mýj ne amirĩt, nẽn? Ba ren kum, “Ba arým ajaxwe maro aknon akam ingyryk kêt”, ane. Nàr kon, “On kàjmã djan tẽ”, ane. Mýj ne ren amirĩt, nẽn? Nã bãm ren kum, “Ba arým ajaxwe maro aknon akam ingyryk kêt”, ane nhyim amirĩt kêtumrêx ne. Tãmbit ne amirĩt kêt.

Nhyim be, kàjmã me ku'ê, ije ren me'omã kum, “Kàjmã djan tẽ”, ane nhyim ren arým amirĩt. Tãmbit ne amirĩtkumrêx. <sup>6</sup> Dja ba kum, “Kàjmã djan tẽ”, anen arým o mex ga me arým omũn arým amim, “Be ga, Jeju kute me'ō jakryo mexja pumũ. Be, djãm kute me axweo biknor kêt got?

Mrãmri ne Metĩndjwýnh arým amijo ĩ ne pyka jakam amikabẽnkôt ari me axweo biknoro ba”, ane. Me aje amim ja jarẽnh kadjy dja ba me'ō jakryjao mex. Nãm ã Mōjdjê kukràdjã mar djwýnhmã anen arým tu me'ō jakryja'yr akêx ne kum,

—On kàjmã djan anhikwã djã mýn anhũrkwãmã o tẽ, ane. <sup>7</sup> Nhyim kam arým me aêrbê kàjmã djan ikwã djã mýn ũrkwãmã o tẽ. <sup>8</sup> Nhyim me krãptĩ omũn kam no tyn kumex ne amim,

—Ë, arým ne djãm mrãmri o mex nhyim mrãnh mexja pumũ. Mrãmri ne kabẽnkumrêx. Djãm kute me axweo biknor kêt got? Mrãmri kute Metĩndjwýnh kabẽnkôt me axweo biknorkumrêx. Ga, kute kam me'ōo mex nhyim mrãnh mexkumrêxja pumũ. Metĩndjwýnh mexkumrêx, ane. Nãm me krãptĩ: ã amim ane.

*Kute amikôt Matêu kamẽnh.*

*Mak 2.13-15; Ruk 5.27-29*

<sup>9</sup> Nhyim kam Jeju arým tẽ. Tẽ: nhyim me'ō bẽnjadjwýr bajtemmã pi'òk kaprĩo atom djàkam nhỹ. Idjibê ne Matêu. Nhỹ nhyim arým omũn kum, “Amrê mã ikôt ajkamẽ”, ane. Nãm kum ane nhyim Matêu arým amim kabẽn man kàjmã dja. Kàjmã djan arým kôt ajkamẽ.

<sup>10</sup> Nhyim kam arým Matêu nhũrkwãkam tẽn bōx ne arým ò kwý krẽno nhỹ. Nhyim bẽnjadjwýr bajtemmã pi'òk kaprĩo atom djwýnh krãptĩ bōx ne Jejumẽ ro'ã nhỹ. Nhyim we me axwedjwý ikô'ã nhỹ. Me krãptĩ ne me nhỹ. Jeju kôt ba djwýnh ne ar Matêumẽ ro'ã nhỹ. <sup>11</sup> Nhyim mebê pardjêu arým me ja pumũn arým Jejukôt ba djwýnh arkum,

—Je tô, djãm me wã axwe ngri got? Mýkam ne ar anhō ujarẽnh djwýnh me ro'ã ò kwý krẽno nhỹ? Bẽnjadjwýr bajtemmã pi'òk kaprĩo atom djwýnhmẽ me axwemẽ ro'ã ò kwý krẽno nhỹ, ane.

<sup>12-13</sup> Nhyim Jeju arým ar kabẽn ma. Ar kute,

—Djãm me wã axwe ngri got? anhỹrja Jeju arým kuman arkum,



—Djâm me mex'ÿr ne me kane djwÿnh mrã? Kati, me kanê'ÿrbit ne me kane djwÿnh mrã. Badjwÿ ne ba me axwe'ÿr tẽ. Djâm we me amex'ÿr ne ba tẽ? Kati, me axwe'ÿr ne ba tẽ. Me tãm ne ba amiwÿr me ku'uw. Me amikam kaprÿren wãnh axwemã ir-ern iwÿr amijo akẽxmã ne ba amiwÿr me ku'uw. Nhyr be, amrêbê: ne Metÿndjwÿnh me bakukãmãremã kum, “Djâm me aje imã mry bôr djâm imã kÿnh?

Kati. Me amã me kaprÿ. Ja ne imã kÿnh”, ane.

Mÿj'ã ne Metÿndjwÿnh me bakukãmãremã ja jarê? Ja dja gar tẽn ama. Mÿkam? Bir, me axwe ne ba amikôt me ku'uw. Nãm ã Jeju mebê pardjêumã ane.

*Me kukràdjã tÿm'ã ujarênh.  
Mak 2.18; Ruk 5.33*

<sup>14</sup> Nhyr kam Djuão. Kubê ngômã me angjênh djwÿnh. Djuãokôt ba djwÿnh ar arÿm Jeju'ÿr bôx ne kum,

—Ar ba ne bar ije Metÿndjwÿnhmã amijajbur kumex. Mebê pardjêudjwÿ ne me kute kum amijajbur kumex. Nhyr be, akôt ba djwÿnh ne ar kute kum amijajbur kêt. Mÿkam? ane.

<sup>15</sup> Nhyr kam Jeju tu amijã mjên jarênh amikôt ba djwÿnh ar'ã mjênme ro'ã ar ar ba jarênh arkum,

—Ga, me kute abenã mjênme prômê rênha pumÿ. Djâm ar mjênme ro'ã ar baja kaprÿn mÿr got? Arkati. Ar kÿnhkumrêx ne ar ô kwÿ krên rax. Adjÿm, dja apÿnh akati amrê môrjakam me Ar kubê mjêno tÿm ne mã o mō. Nhyr kam gêdja ar kaprÿren arÿm Metÿndjwÿnhmã amijajburo ba. Nãm ã Jeju Djuãokôt ba djwÿnh arkum ane. Amijã ne mjên jarê. Ne amikôt ba djwÿnh'ã ne mjênme ro'ã ar ar baja jarênh arÿm ã arkum ane. Mÿj'ã ne me kute Ar kubê mjêno tÿmjã jarê? Bir, ta amijã ne arê. Jeju dja meo tÿm ne mã o mō. Kambit dja kôt ba djwÿnh amijajburo ba.

<sup>16</sup> Be, ga, me kute jãm amim Jeju kukràdjã ny mar ne ajte kute jãm amim me kukràdjã tÿm marja pumÿ. Me kute amê kukràdjã maro bakam

umar mex kêt. Me kute mrãmri ne kubêkã ny kubêkã tÿm'ã ir pyrãk ne ajte kute pidjô kangô ny mrykào ngôn nh tÿmkam runh pyrãk. 'Ã ne Jeju ajte memã kum,

—Ga, me'ô nhô kubêkã tÿm ne arÿm 'yrja pumÿ. Nhyr kam arÿm kubêkã nyn pôn nh kêt. Djã ne me tÿmjã'ã kudji? Kati. Mÿkam? Bir, dja me kupô nhyr arÿm nykam ê abenmã wangij. Abenmã wangij ne arÿm tÿmjã kadjô. Nhyr kam arÿm 'yr nyja kute 'yr tÿmjã jakren nh mex ne. <sup>17</sup> Ga, me'ô nhô mrykào

ngôn nhja pumÿ. Me bakukãmãre ne me ô mrykào ngôn nh. Ga, mrykào ngôn nh arÿm tÿm ne ngrãja pumÿ. Djã ne kam uba kangô ny ru? Kati. Mÿkam? Bir, dja nôr 'ãtÿm nhyr uba kangô arÿm kadjã ajmrô nhyr ngôn nh arÿm igot tẽn arÿm ajkatôr. Nhyr arÿm kangô ajkapÿ nhyr ngôn nh arÿm punu ne. Be, kam mex rã'ã kadjy ne me kute mry kào ngôn nh ny, kã rerekrekambit kangô ny runh prãm. Nãm ã Jeju arkum ane. Gêdja me amim Jeju kukràdjã nybit maro ban arÿm mar mexkumrêx. Nhyr be, gêdja me amim me kukràdjã tÿmdjwÿ mar prãm ne arÿm umar mex kêt kumrêx. 'Ã ne Jeju memã jarê.

*Kute akubyn bẽnjadjwÿr krao tÿn.  
Mak 5.21; Ruk 8.40*

<sup>18</sup> Kute memã ja jarênh ãmkam ne me'ô bẽnjadjwÿr 'ÿr bôx ne kute kum rax jarênh kadjy tu parbê tÿm. Ne arÿm kum rax jarênh kum,

—Arÿm godja ikra ni ty. Dja ga ikôt 'ÿr tẽn 'ã anhkra dji gê arÿm tÿn ne, ane. <sup>19</sup> Nhyr arÿm kãjmã djan kôt tẽ. Kôt ba djwÿnhdjwÿ ne arkôt tẽ.

<sup>20</sup> Tê: nhyr me'ô nire kôt bôx. Kamrô apôx'ã ne arÿm amexbê 12 apêx. Nãm kôt bôx ne tu Jeju nhibÿm kôt 'ã kubêkã jabu djãbit kupê. <sup>21</sup> Kute o anhyr djwÿnh rãm ne ta arÿm amim,

—Ba gop 'ã kubêkãbit mãn kupên arÿm imex ne, ane.

<sup>22</sup> Nhyr kam Jeju arÿm akêx ne omÿn kum,

—Àpnhîre, on akînh. Ga ne ga tu amim ikamnhîxkumrêx ne arým amex ne, ane. Nhym kam myt tãm kam mex ne.

<sup>23</sup> Nhym kam Jeju ar tẽ. Tẽ:n kam arým bẽnjadjwÿr nhûrkwã'ÿr bõx ne arým wadjà. Nhym wãnh me kwÿ pore kakôro dja nhym me kangao kumex. <sup>24</sup> Nhym memã kum,

—Me on ajmà. Djã nãm kurerer wã ty got? Kati. Nãm ôto nô, ane. Nhym me arým 'ã keketo kumex. <sup>25</sup> Ne arým kato. Nhym kam arým 'ÿr tẽn 'ÿr bõx ne kurerer nhikra 'amÿ. Nhym arým tîn ne kàjmã dja. <sup>26</sup> Nhym kam me arým pyka kunîkôt arênho ipòk ne.

### *Kute me punuo mex.*

<sup>27</sup> Nhym kam Jeju arým amũ tẽ. Tẽ: nhym me'õ no rã ar amãnhkrut arým kôt tẽ. Nãm ar kàj bê kum amijo àmra tẽn mã kum,

—Dawi tãmdjwÿ gop amã ar ikapri, ane. <sup>28</sup> Nhym arým kikremã wadjà nhym ar no rã arým 'ÿr bõx. Nhym ar kukij ne arkum,

—Djã ne gãm ar tu amim imarkumrêx? Ije ar ajo mex marja djãm mrãmri ar aje tu amim ja markumrêx? ane.

Nhym ar kum, “Nà, Bẽnjadjwÿr djwÿnh”, ane.

<sup>29</sup> Nhym kam arým ar no kupê ne arkum,

—Ar aje tu amim imarkumrêx kôt dja ba ã ar ajo ane, ane. <sup>30</sup> Nhym kam ar arým rît mex ne. Nhym Jeju nêje arkum 'ã karõn kàj bê arkum,

—Kwãrîk wãnh me'õmã ijarênh kêt, ane. <sup>31</sup> Nhym ate ar katon arým pyka kunîkôt arênho ipòk ne.

<sup>32</sup> Nhym kam me Jeju'ÿr me'õo bõx. Me karõ punu ne ar me'õo ba nhym ô'ã kabên kêt nhym me 'ÿr o bõx. <sup>33</sup> Nhym arým me karõ janon kujate nhym arým me aêrbê kabên mexkumrêx. Nhym me krãptî: kam no tyn kumex ne abenmã kum,

—Mÿj me'õ ne kute me babê idjaerkam mÿjja pumũnh kêt ja'õ pumũnh? Arkati, ane.

<sup>34</sup> Nhym be, mebê pardjêu ne me memã kum,

—Me karõ punu nhõ bẽnjadjwÿr kabênkôt ne kute me karõ kujaêko ba, ane. Nãm mebê pardjêu ã Jeju'ã memã ane.

### *Kum me krãptî kapri.*

#### *Mak 6.34*

<sup>35</sup> Jeju ne krîrax kunîkôt memã ujarênh ny jarênho tẽ. Krîraxmê krî kryre kunîkôt memã arênho tẽ. Me bikprõnh djakam memã arênho tẽ. Bẽnjadjwÿr djwÿnh kute amim me utàr ne ar meo ba'ã ujarênh nyja ne kàj bê memã arênho tẽ. Ne ajte me punumẽ me kanê kunîo mexo tẽ.

<sup>36</sup> Ne kam me krãptî: pumũ. Nãm me omũn arým kum me kapri:. Mÿkam? Bir, me katyk ne ate ar bakam. Me kute mrãmri ne kute mrykî'ãtomtio djuw mex djwÿnh kêt kam katyk ne ate ar ba pyræk. <sup>37</sup> Ne kam kôt ba djwÿnhmã kum,

—Me kute Metîndjwÿnh mar prãmja ne me kumex. Nãm me kute mrãmri ne bãy arým abôr tyk ne kumexja pyræk. Nhym be, Metîndjwÿnh'ã ujarênh djwÿnh ne me ngrêre kute bãy kam me àpênh djwÿnh ngrêreja pyræk. <sup>38</sup> Kam dja gar me kadjy Metîndjwÿnh 'uw gê me'ÿr 'ã ujarênh djwÿnh jano gê me memã arẽ nhym me kuman kam arým tu amim markumrêx ne. Kute mrãmri ne me mrãnh ne kute me õ purkam bãy pumũnh ne mrãnh ne bõx ne kute kadjy me õ pur djwÿnhmã arênh nhym me kute amũ kadjy memã arênh nhym me ban kute memã ê ja pyræk. Dja gar ã me kadjy Metîndjwÿnh 'wÿro ane.

## 10

### *Kute ar kubê 12 janor.*

#### *Mak 6.7; Ruk 9.1*

<sup>1</sup> Nhym kam amiwÿr kôt ba djwÿnh Ar kubê 12 'uw nhym ar bõx. Nhym ar kute kabênkôt me karõ punu janor ne kujaêk kadjy arkum amipyma jadjà. Nhym apÿnh me punu djàri. Nhym apÿnh me kanê djàri. Nhym ar

kute kabênkôt meo mex kadjy arkum tÿx jadjà. Ne kam arÿm ar ano.

<sup>2</sup> Apÿnh kute ar anorbê 12 nhidji jarênh kadjy ne ja.

Ximão. Idji 'ôdjwÿ ne Pedru.

Ãngre. Kamybê ne Pedru.

Xijagu. Djebedêu ne kudji.

Djuão. Kamybê ne Xijagu.

<sup>3</sup> Piripi.

Batomê.

Tôme.

Matêu. Kubê ne bënjadjwÿr bajtemmã pi'ôk kaprïo atom djwÿnh.

Xijagu 'ôdjwÿ. Aupêu ne kudji.

Tadêu.

<sup>4</sup> Ximão 'ôdjwÿ. Mekôt ne me kukràdjà'ã no tÿx.

Djuda. Idji nhikjêbê ne Ikadji. Tãmja ne Jeju kurê djwÿnhmã kanga.

Apÿnh kute ar anorbê 12 nhidji ne ja.

<sup>5</sup> Ar ja ne Jeju ar ano. Nãm ar àpênh djà'ã arkum karôn ar ano. Nãm arkum,

—Kwãrïk wãnh me bajtemmã ar amôr kêt ne kwãrïk wãnh pykabê Xamarijkam krï'ômã ar adjàr kêt.

<sup>6</sup> Mebê idjaer ne me no akunon ate ar ba kute mrãmri ne mrykï'ãtomti no biknor pyræk. Me ja'ÿr dja gar mō.

<sup>7</sup> Ne me'ÿr bōx ne kàj bê memã kum, “Arÿm kàjkwakam Bënjadjwÿr djwÿnh kute pykabê amim ô me utàr ne ar meo ba 'ÿr”, ane.

<sup>8</sup> Dja gar me kanêo mex ne ajte me ï kajêkam tèo mex ne ajte akubyn me tyko tïn. Ne ajte mekam me karō punu janon kujate.

Ba ne ba tu kajgo ar amã adjàpênh djà'ã karō gar maro aba. Ikudjwa tu kajgo meo mexo aba.

Kwãrïk wãnh memã pãnh jarênh kêt. <sup>9</sup> Kwãrïk wãnh kên karÿr nàr kryt jaka nàr kryt kamrêkbê kobri me kute o ô pi'ôk kaprïja kwãrïk wãnh byr ne ar anhō katōk'y djàkam ir kêt.

<sup>10</sup> Kwãrïk wãnh ar anhō xakuo amôr kêt. Ar akà krākà pÿnh ne ar aparkà amãnhkrut ne ar anhō kō pÿnh dja gar o mō. Jabit dja gar o mō.

Ar anhō mÿjja ja'ô'ã kâtãm kwãrïk wãnh o amôr kêt. Ar adjàpênh pãnh dja me ta ar amã ar anhō mÿjja ngã. Nãm ã arkum karōo ane.

<sup>11</sup> Ne kam ajte arkum,

<sup>11</sup> Ne kam ajte arkum,

—Dja gar krïrax 'ômã wadjàn me'ô mexja jabej. Kum ar akïnh dja gar abej. Dja ar amã aminhÿrkwã jarê gar kambit anhikwã. Me kurÿm ar akator kambit ajte anhÿrkwã 'ôdjwÿ jabej.

<sup>12</sup> Dja gar me ÿrkwã 'ômã wadjàn memã umar mex jarê. <sup>13</sup> Dja me mex ne kum ar akïnh gar memã umar mex jarê nhym me arÿm ar akabên kôt mrãmri umar mexkumrêx. Nàr godja me kum ar akïnh kêt jabej dja me umar mex kêt ne.

<sup>14</sup> Godja me'ô kum ar akïnh kêt ne kute akabên mar prãm kêt jabej aparkà'ã me ô pyka ka'u. Me ÿrkwã kurÿm nàr me ô krïrax kurÿm ar akator kutã ar aparkà'ã me ô pyka ka'u. Aje me kute akabên mar prãm kêtjao amirït nhym Metïndjwÿnh kute omÿnh ne amÿ 'ôkam kute memã pãnh jarênh kadjy me ô pyka ka'u.

<sup>15</sup> Ba ar amã arê gar ama. Amrêbê: me bakukãmãrekam ne me krïraxbê Xôtômamê Gomorakam axwekumrêx. Dja ï Metïndjwÿnh kute me axwemã pãnh jarênh kadjy akati bōx nhym me arÿm tokry. Dja ajbir krïrax jakamdjwÿ me axwe pãnh tokry:.

Ne tokryo Xôtômakam me jamê Gomorakam me ja jakrenh me:x ne. Mrãmri ne ba ar amã arênhkumrêx, ane. Jeju ã arkum 'ã karōo ane.

<sup>16</sup> Ne kam ajte arkum,

—Dja ba ar ajano gar arÿm ajte mrãmri ne mrykï'ãtomti kute rop djàkrê katikôt ar ba pyræk. Amijã ano tÿx kute mrãmri ne kangã amijã no tÿx pyræk. Ne ar ajaxwe kêt kute mrãmri ne tut axwe kêt pyræk.

<sup>17</sup> Aminêje rït. Mÿkam. Bir, godja me ar ajo rôrôk ne ar ajo mō. Nhym kam me krãptï kute ar akukjêr kadjy arÿm ar ajã akuprō. Ar ajã akuprō nhym me arÿm ar akaprêprêk. Mebê idjaer bikprōnh djàkam ar akaprêprêk. Mry kà punuo ar akaprêprêk ne.

<sup>18</sup> Imã ar adjàpênhkam dja me ar ajo rôrôk ne ar apa 'amÿn arÿm me bënjadjwÿr kabem ar apumjuw. Ne me bënjadjwÿr rÿnh kabem ar apumjuw gar arÿm ijã memã amijarê. Nhym me me bajtem kabem ar apumjuw gar arÿm ijã memã amijarê.

<sup>19</sup> Godja me ar ajo

<sup>19</sup> Godja me ar ajo

<sup>19</sup> Godja me ar ajo

<sup>19</sup> Godja me ar ajo

<sup>19</sup> Godja me ar ajo

<sup>19</sup> Godja me ar ajo

<sup>19</sup> Godja me ar ajo

<sup>19</sup> Godja me ar ajo

rôrok ne ar ajo môn me kabem ar apumjuw kwârîk wân̄h ar amikukâm amim, “Mÿj dja ba aminêje memã ikabên on?” anhyr kêt. Mÿkam? Bir, myt tãm̄kam dja ar amã akabên jangij. <sup>20</sup> Djãm ar ga dja gar amikabên jarê? Kati. Ar Abãm djwÿnh Karõ dja ar amã amikabên jarê gar arÿm amũ memã arê. Nãm Jeju ã arkum 'ã karõo ane.

<sup>21</sup> Ne kam ajte arkum,

—Me kamy dja kurê djwÿnhmã kamy kanga nhym me arÿm me kupa. Nhym me bãmdjwÿ dja kurê djwÿnhmã kra kanga. Nhym me kra dja me kum bãmmê nã kurê ne memã ar kanga nhym me ar kupa. <sup>22</sup> Imã adjapênhkôt dja me kunĩ kum ar akurê. Dja gar ikôt ar aba tÿx rã'ã:n ijã adjukanga kêt ne kam 'ã aminhinomã amimê ba arÿm ar apytã. <sup>23</sup> Godja me krîrax 'õkam kum ar akurên ar ajo ajkê gar krîrax 'õdjwÿmã aprõt. Dja gar apÿnh mebê idjaer nhõ krîraxkam me akreo tẽ:n o atêm nhinomã mên̄h kêt ba arÿm bõx. Ba ije amijo inhĩ ba arÿm ar awÿr bõx. Nãm Jeju ã arkum 'ã karõo ane.

<sup>24</sup> Ne kam ajte arkum,

—Ë, djãm ar kute kabên mar ar o baja kute raxo ar õ ujarên̄h djwÿnh jakren̄h? Kati. Nâr, djãm õ àpên̄h kute raxo õ bën̄jadjwÿr jakren̄h? Kati. <sup>25</sup> Kute kabên mar ar o baja kute ar õ ujarên̄h djwÿnh kôt ar amijo bakambit ne mex. Õ àpên̄h kute õ bën̄jadjwÿr kôt ar amijo bakambit ne mex. Ga, me kum ikurê ne imã me karõ punubê Bedjêbu jarên̄ho baja pumũ. Djãm me kum ar akurê kêt̄mã? Kati. Ar gadjwÿ dja me ar amã mÿjja punu jarên̄h kume:x. Ar aje araxo ijakren̄h kêt̄kam ne ikôt ar amijo abakam dja me ar gadjwÿ ar amã mÿjja punu jarên̄h kume:x.

<sup>26</sup> Djã nãm me kadjwÿnhbê axweja bipdjur rã'amã? Kati, dja ï amirît ne. Nhÿnh ne mÿjja bipdjur'õ me kute omũnh kêt̄mã? Ne nhÿnh ne me kute mÿjja pudjur'õ mar kêt̄mã? Adjÿm, dja ï kunĩ amirît ne. Mÿjja pudjur, mÿjjao bipdjurja dja ï kunĩ amirît

ne. <sup>27</sup> Ije akamãtkam ar amã mÿjja jarên̄h dja gar a'uri kàj bê memã arê. Ije ar ajamakri ijajkwa momokkam mÿjja jarên̄h dja gar kikre nhimõk po'ã djan kàj bê memã arê. <sup>28</sup> Ne kwârîk wân̄h gar amã me kute ar aparja puma kêt. Me ja gêdja me ar akrākàbit par kajgon kam ijukri kute ar akadjwÿnhbê ajmã ar ajo kêt. Kati, ba ar amã arê. Me'õ pydji dja ga ar amã uma. Kute me bîn̄ ne ijukri me biknor tokry djakam me rên̄h jabit dja ga ar amã uma. Be, ba ar amã arê. Metîndjwÿnhbit dja gar amã uma. <sup>29</sup> Kwên̄hne amãnhkrut ne pãnh ngrire, pãnh ngôn̄hponh pydji. Nhym kam kwên̄h pydji pykabê tÿm ne arÿm ty. Djãm Abãm djwÿnh kute mar kêt? Kati. Kute kwên̄h mar. <sup>30</sup> Ne ar akîdjwÿ kute mar. Arÿm Abãm djwÿnh kute ar amã abenã ar akĩ'ã akre mar. <sup>31</sup> Kam, djãm ar atîn prãmmã? Kati. Kwârîk wân̄h. Te kwên̄h krãptĩ: nhym kum kwên̄h kînh ngrire. Nhym be, ar gajbit. Metîndjwÿnh kum ar akînhkumrêx. Tãm dja gar aman atîn prãm kêt. Nãm Jeju ã arkum karõo ane.

<sup>32</sup> Ne kam ajte arkum,

—Kam me'õ kute amijo ipytãr ne me ipõkri memã kum, “Ba ne ba ije amim Jeju mar”, anhyro baja. Badjwÿ dja ba tãm̄wã'ã kàjkwakam Ibãmmã kum, “Nà, ba inhõbikwa ne wã”, ane. <sup>33</sup> Nâr, dja me'õ me ipõkri memã kum, “Kati. Ije Jeju mar kêt”, ane. Badjwÿ dja ba tãm̄wã'ã kàjkwakam Ibãmmã kum, “Kati. Ije tãm̄wã mar kêt”, ane.

<sup>34</sup> Djãm ibõx nhym ikam me umar mexmã? Kati. Dja ba bõx nhym me arÿm imÿr jabej abeno kurê djwÿnh ne aben pa. <sup>35</sup> Amrêbê: ne me me bakukãmãremã kum,

“Dja me'õ my kum bãm kurê.

Nhym me'õ nire kum nã kurê.

Nhym prõ kum umrengêx kurê.

<sup>36</sup> Me'õ nhürkwākam dja ta õbikwa kum aben kurê.”

Nãm me ã me bakukãmãremã ane. Jakam dja me imÿr jabej ã abeno ane. Me kute me bakukãmãremã arên̄h kôt dja me ã abeno ane.

<sup>37</sup> Godja gar ajõ imã, “Ba akõt apê”, anen amã abãmbit nâr amã anãbit kînh ne amã ikînh ngrire ba arým imã ikõt adjâpênh kînh kêt. Godja amã akra mybit nâr amã akra nibit kînh ne amã ikînh ngrire ba arým imã ikõt adjâpênh kînh kêt. <sup>38</sup> Dja gar ajõ amã ikõt atokry puma ne ikõt aje anhõ pîte'y mýnh prãm kêt ne ikõt abikamênh prãm kêt jabej ba kam imã ikõt adjâpênhja kînh kêt. <sup>39</sup> Dja gar ajõ atînmã aminên arým akuno. Nâr gar ibê aminê kêt nhym me arým abî. Imã adjâpênhkam arým abî. Kwârîk wãnh rã'ã. Metîndjwýnh dja arým atînkumrêx kadjy apytã ga arým kôt atîn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju arkum 'ã karõo ane.

<sup>40</sup> Ne kam ajte arkum,

—Dja gar me'yr bõx nhym me kum ar akînh. Me kum ar akînh o arým kum badjwý ikînh. Ne kum ikînh o arým kum kute ijanor djwýnhdjwý kînh. <sup>41</sup> Dja Metîndjwýnh kukwakam memã kabên jarênh djwýnh me'yr bõx nhym me kum kînh. Kubê Metîndjwýnh kukwakam memã kabên jarênh djwýnhkam kum kînh. Metîndjwýnh dja kam arým memã o pãnh ne. Metîndjwýnh kute kukwakam ujarênh djwýnhmã àpênh pãnh kôt dja arým memã o pãnh. Dja me'õ katãt kute amijo bakumrêx me'yr bõx nhym me kum kînh. Me'õ katãt kute amijo bakam me kum kînh. Metîndjwýnh dja arým memã o pãnh ne. Metîndjwýnh kute me'õ katãt kute amijo bajamã o pãnh kôt dja memã o pãnh. <sup>42</sup> Dja me'õ ikõt ba djwýnh rax kêt'õ bõx nhym me kum ngõ ngã. Me'õja kute ikõt bakam kum ngõ ngã. Ba dja ba mrãmri o pãnh mex. Me kute o djuw mex ngrire jao pãnh mex. Nãm ã Jeju arkum 'ã karõo ane.

## 11

*Djuão'ã ujarênh.*

*Ruk 7.18*

<sup>1</sup> Ne arým kôt ba djwýnh Ar kubê 12mã 'ã karõ pa. Arkum 'ã karõ pan kam arým amũ tẽ. Pykabê

Garrêjakam apýnh krî rûnh djari kute memã kukràdjã jarênh ne kute kàj bê 'ã me akre kadjy ne amũ tẽ.

<sup>2</sup> Nhym kam me Djuãomã Jeju jarê. Djuãobê ne ngômã me angjênh djwýnh. Me kute arým Djuãobê ijêkam ne me kum Jeju jarê. Nãm me Djuãomã kum,

—Jeju ne arým apýnh mýjja pumũnh kêt nhipêx, ane nhym arým kuma. Kuman arým Jeju'yr amikõt ba djwýnh ar amãnhkrut jano. <sup>3</sup> Ar kute Jeju kukjêrmã ne Djuão ar ano nhym ar arým 'yr tẽn 'yr bõx ne Jejumã kum,

—Metîndjwýnh kute me imã me'õ janor nhym bõxmã, kute me imã arênhja djãm ga? Nâr kon godja gwaj me'õkam ama? Nãm ar ã Jejumã ane.

<sup>4</sup> Nhym Jeju arkum,

—Dja gar akubyn Djuão'yr tẽn kum arê. Aje ajbir mýjja mar ne omũnhja kum arên kum, <sup>5</sup> “Me no rã arým rît mex. Nhym me mrãnh kêt arým mrãnh mex. Nhym me ã kajêkam tê arým mex. Nhym me amakkre kêt arým amak mex. Nhym me tyk akubyn tîn ne. Nhym me õ mýjja kêtja nhym me kàj bê memã ujarênh ny jarênh ba”, ane. Tãm dja gar aman Djuãomã arê gê kuma. <sup>6</sup> Dja me memã ijarê nhym me ibê amijo akêx kêt, me ja ne me kînhkumrêx. Nãm ã Jeju Djuãokõt ba djwýnh arkum ane. Nhym ar kuman arým katon tẽ.

<sup>7</sup> Nhym kam Jeju arým me krãptî:mã kum,

—Mýj ne ga me aje kapõt kukritkam omũnhmã mõ? Djãm Djuão kute bõti kôk djãbêrkam ari amijadjwýr pyrãk? Djãm ari memã kabên jadjuw? Kati. Nãm katãt memã kabên jadjwýrkumrêx. <sup>8</sup> Bir, mýj ne ga me aje omũnhmã mõ? Djãm Djuão ne kubêkã pãnh rax ne akrita jangij? Kati. Nãm kubêkã pãnh ngrire jangij. Bênjadjwýr rûnh nhõ kikretikam ne me kubêkã jakrita jangij. Nhym be, Djuão ã kã kute anhýr kêt. <sup>9</sup> Nhym bir, mýj ne ga me aje omũnhmã mõ? Djãm Metîndjwýnh kukwakam memã ujarênh djwýnh?

Nà. Tãm. Nhyim be, Djuão ne raxo kute Metĩndjwýnh kukwakam memã ujarẽnh djwýnh kunĩ jakrenh.

<sup>10</sup> Amrêbê: ne Metĩndjwýnh imã 'ã ajarê. Djuão'ã imã ajarê. Nãm imã,

“Ota ba akukãm ajã ujarẽnh djwýnh'õ jano kute akukãm me akre nhyim me kute mar ne akutêp kute axwemã irern katãt amijo bamã.

Kute mrãmri ne me kute me bẽnjadjwýr rũnh kutêp katãt 'ã pryjadjwýrja pyrãk.”

Nãm ã Metĩndjwýnh Djuão'ã imã ane. Amrêbê: me bakukãmãre ar bari. Nhyim me arým kabẽn man 'ã pi'ók no'ók ne. Ne kam me aben djô'ã arẽnho mō:n arẽnho mōr tãmtã arým 'ýr o bõx. Tũ:mrãm me bakamin-grãnyrekam Djuão arým kato. Katon arým abatãnh ne. Abatãnh ne arým ijã memã ujarẽnh ar ba. Me kute amrêbê Metĩndjwýnh kabẽn'ã pi'ók no'ók kõt ne Djuão ijã ujarẽnh ar ba. Ikukãm meo mexo ba.

<sup>11</sup> Ngômã me angjẽn djwýnhbê Djuão ne jakam raxo kute pykakam me kunĩ jakrenh. Djãm me'õ pykakam ar ba 'õ raxo kute Djuão jakrenh? Kati. Mrãmri ne ba me amã ja jarẽnhkumrêx. Nhyim be, dja ã kãjkwakam Bẽnjadjwýr djwýnh amim me utàn meo ba. Nhyim kam dja me kunĩ raxo Djuão jakre. <sup>12</sup> Nhyim be, on jakam Djuão ra:x. Nãm memã arẽnho ban memã kum, “Kãjkwakam Bẽnjadjwýr djwýnh kute amim me utàr ne ar meo ba 'ýr”, anhýro ba. Nhyim kam me krãptĩ kuman amim Bẽnjadjwýr djwýnh mar prã:m. Me kute mrãmri ne me krãptĩ kute kikre ngriremã ngjêx prãm ne kute 'ã kute aben nhingãnhja pyrãk. Me kute ari 'ã ikjêo aben rẽn ne 'ã kute aben nhingãnhjo kumex ja pyrãk. Ne jakam me kute o anhýr rã'ã. <sup>13</sup> Amrêbê: me me bakukãmãremã Bẽnjadjwýr djwýnh bõxmã arê. Metĩndjwýnh kukwakam ujarẽnh djwýnh aben kukãm Bẽnjadjwýr djwýnh bõxmã arê:. Mõjdjêdjwý arê: nhyim kam me bakamin-grãnyrekam Djuão arým

katon ajte tãm jarê. Bẽnjadjwýr djwýnh bõx jarê. <sup>14</sup> Amrêbê: ne me me bakukãmãremã kum, “Dja me'õ kute Erij pyrãk bõx”, ane. Ba on ar amã me'õ jarê gar ama. Djuão ne kute Erij pyrãk ne arým bõx. Ar aje imar prãm jabej dja gar arým ima. Nàr ar aje imar prãm kêt jabej arým imar kêt. <sup>15</sup> Gop ar ajamak mex jabej tu amim ikabẽn ja markumrêx. Nãm ã Jeju me krãptĩmã ane.

<sup>16</sup> Ne kam ajte memã kum,

—Je tô mýj got ba me akamin-grãny'ã akre? Mýj ne ga me aje urãk? Nã gãm me aje me prĩre mýjja kam kĩnh kêt pyrãk. Ga me, me prĩre kikre kabem krĩn kute abeno bixaêr baja pumũ. <sup>17</sup> Ar ja ne ar ar jamã kabẽn ne arkum, “Gwaj bakĩnh katio dja, gwaj babixaêro dja ne ngõtãx à'ak”, ane.

Nhyim ar kum, “Waj, ar ibixaêr prãm kêtê. Ar itor prãm kêtê. Ar imã wã kĩnh kêtê”, ane.

Nhyim ajte arkum, “Gwaj bamýr kati mãn o nhý”, ane.

Nhyim ar, “Kê, wajre. Ar imã kĩnh kêtê. Ar imýr prãm kêtê”, ane.

Be, nã gãm me aje me prĩre pyrãk ne amã ja kĩnh kêt ne ajte amã jadjwý kĩnh kêt. <sup>18</sup> Djuãobê ngômã me angjẽn djwýnh ne me awýr bõx. Nãm amijajbu:n kute uba kangõo kõm kêt ne ar ba ga me amã kĩnh kêt ne kam we, “Nãm ajbã. Me karõ punu ne ar o ba nhyim ajbã”, ane. <sup>19</sup> Nhyim be, ba ne ba mrãmri gêt amijo inhĩ ne me awýr bõx ne me akam idjãkur iban kõt ikõm iba ga me amã ikĩnh kêt ne we ijã, “Kê, tãmwã ne kute àkur rũnhbit mar, kum uba kangõ djãnhiti”, ane. Ne we ajte ijã, “Me kute bẽnjadjwýr bajtemmã pi'ók kaprĩo atom djwýnhmẽ me axweo bit ne õbikwa ne”, anhýr ar o aba. Nhyim be, djãm Metĩndjwýnh amak punu got? Amak me:xkumrêx ne prĩne kute amikukãm mýjja kunĩ mar ne Djuão kute amijajbur ne ar bamã ano. Ne ajte amikukãm umarkam badjwý ijano. Ije amijajbur kêtã ijano. Nhyim kõt me amak mex ne amikukãm umar, ar ipumũn

kam ôkre kadjwÿnhbê amim, “Mrãmri ne Metïndjwÿnh mexkumrêx ne amê ar ano.” Nãm ã Jeju memã ane. Tãm ne ja.

*Kute krïraxmã watïre jarênh.  
Mat 12.38; Ruk 10.13, 11.29*

<sup>20</sup> Nïjar krïraxkam ne Jeju mÿjja pumÿnh kêt ngrêre nhipêx nhym me krãptï tu amim markumrêx. Nhym kam arÿm me wãmã kabên'ô jarênh kêt. Nhym be, amiwÿr krïraxkam me ja ne Jeju arÿm memã kabên ne. Krïrax jakam ne arÿm mÿjja pumÿnh kêt krãptï nhipêx ne me punu krãptïo mex. Djã ne me amikam kaprïren wãnh axwemã iren 'ÿr amijo akêx? Kati. Me kute 'ÿr amijo akêx kêt. Kam ne arÿm krïrax jakam memã kabên ne memã kum,

<sup>21</sup> —ÿ, watï:re Koradjikam me wã. Watï:re Bexadakam me wã. Dja ga me atokry rax ne. Ba ren me bajtem nhô pykabê Xirumê Xidôkam ren mÿjja rÿnhja, mÿjja pumÿnh kêtja kwÿ nhipêx nhym ren me omÿn ren arÿm amrêbê amim katon ren amikam kaprïren wãnh axwemã ire. Ne ren kute kum irero amirït kadjy kubêkà kukrebê exopa jangjên ren amijã mro prã kapï. Ne ren kam iwÿr ren amijo akêx. Nhym be kati, inhô me wÿnhkam me ga, Koradjikam me gamê Bexadakam me gamê me akam ne ba te mÿjja pumÿnh kêt kwÿ rax ne ipêx ga me omÿnh kajgo. Omÿnh kajgon amikam akaprïre kêt ne wãnh ajaxwemã anhirer kêtikumrêx ne aje iwÿr amijo akêx kêtikumrêx ne. <sup>22</sup> Ba me amã arê ga me ama. Dja ï kute me axwemã pãnh jarênh nhô akati bôx nhym Metïndjwÿnh me ajaxwemã pãnh jarê. Ga me kam arÿm pãnh atokry me rïnã jakrenh mex. Ga me atokryo krïraxbê Xirumê Xidô jakrenh mex ne.

<sup>23</sup> Ne kam krïraxbê Kapanakam me gadjwÿ djãm mrãmri me abênjadjwÿr rÿnho kàjkwa'ÿr abôxmã? Kati, aparmãbit dja ga me me biknor tokry djãmã wadjã. Krïraxbê Xôtômakam me axwe: nhym Metïndjwÿnh arÿm meo

akno. Ba ren mekam mÿjja pumÿnh kêt nhipêx kute me akam ije mÿjja pumÿnh kêt nhipêx ja pyrãk nhym ren me wãnh axwemã ire nhym ren krïrax arek ãm rã'ã. Krïraxbê Xôtôma ren arek ãm rã'ã. Nhym be, kati. <sup>24</sup> Ba me amã arê ga me ama. Dja ï kute me axwemã pãnh jarênh kadjy ô akati bôx. Dja Metïndjwÿnh memã pãnh jarê ga me kam arÿm atokry raxo Xôtômakam me ja jakrenh mex ne. Nãm ã Jeju krïraxkam me jamã ane.

*Me katykmã 'ã ujarênh.*

<sup>25-26</sup> Nhym kam Jeju Bãmmã kum,

—Djÿnwã, ota ga anhô kàjkwa, anhô pyka djwÿnh. Amã ne ba amikÿnh jarê. Nã gãm me amikukãm umarmê me kute mÿjja mar rÿnhjabê mÿjja ja pudju. Ne kam me kute amijo prïre prãbê amijo rÿnh kêtjamã mÿjjao amirït ne. Mrãmri Djÿnwã, nã gãm ã aje anhÿrkam mrãmri mexkumrêx. Ga adjukaprïkam ne ga amim me'ã karôn arÿm ã meo ane. Ba kam badjwÿ ikÿnhkumrêx ne wãm amã amikÿnh jarê, ane.

<sup>27</sup> Ne kam ajte me krãptïmã kum,

—Arÿm ne Ibãm imã ô mÿjja kunï kanga. Ba ibê Metïndjwÿnh Kra. Djãm me'ô ne kute prïne imar? Kati. Ibãmbit ne kute imar. Djãm me'ô ne kute prïne Ibãm mar? Kati. Bajbit ne ba ije prïne mar. Ije me'ômã Ibãmo amirït prãmja adjwÿnhdjwÿ kute mar.

<sup>28</sup> Pykakam me akukràdjã punu ne ga me aman kôt ar amijo aba. Ne kam arÿm akaprïre kute mrãmri ne me jênh pytï turn o ban kam kaprïja pyrãk. Kam ne ga me akatyn akaprï:re. Amrê me akunï iwÿr tèn ikam atyk djã kêt ne ikam akôkam kôt. <sup>29-30</sup> Nãm me mry bàri kute jênh bjêro mrãnh kadjy ne umar mex kadjy mutbê pïo kapa. Ikukràdjã mex ne kute mry mutbê pïo kapaja pyrãk. Dja ga me amim ikukràdjã mex man kôt ar amijo aba kute mrãmri ne me kute mry bàri mutbê pïo kapa ja pyrãk. Djãm aje ikukràdjã kôt ar amijo abakam adjumar punumã?

Kati. Kam adjumar mexkumrêx. Adjumar mex kute mrâmri ne me kute mry mutbê pî kajkrito kapa ja pyrâk. Djâm ije me amã ino katormã? Djâm ije amijo idjãmramã? Kati. Ba ne ba memã iprî mex ne meo iban ije amijo ingrire kadjy amimar. Kam dja ga me ikukràdjà kôt ar amijo aba nhym me abê tÿx kêtumrêx ne. Kute mrâmri ne jênh kajkrit mrybê utî kêt pyrâk. Kam dja ga me ikukràdjà kôt ar amijo aban arÿm akadjwÿnhbê atyk djà kêt. Nãm ã Jeju me krãptîmã ane.

## 12

*Pi'ók rârâr mÿr jabej me kum kurê.  
Mak 2.23; Ruk 6.1*

<sup>1</sup> Ne kam pi'ók rârârkam Jeju pur katikôt tẽ. Nhym kôt ba djwÿnh ar kôt môn arÿm kum prãm ne mormã bãygogo 'y nhikên mrãnhkôt ngãnh ne amijajkwamã rênho mō. <sup>2</sup> Nhym kam mebê pardjêu ar omün kum,

—Je tô mã ne akôt ba djwÿnh ar arÿm nê? Pi'ók rârârkam ne me tyk djà kêt djà. Me kute pi'ók rârârkam mÿjja jao anhÿr kêt. Me tÿmre ne me ta kukràdjàkôt mã me babê uma. Me kute pi'ók rârârkam mÿjja kupênh kêt. Kambit ne me tyk djà kêt djà. Mÿkam ne akôt ba djwÿnh ar ã ar o anhÿro ba? ane. <sup>3</sup> Nhym kam Jeju memã kum,

—Kê, djâm me aje Metîndjwÿnh kabên'ã pi'ók no'ókjadjwÿ pumÿnh kêt? Djâm me aje me bakukãmãrebê Dawi'ã ujarênhja pumÿnh kêt? Ê, Dawi arkum prã:m. <sup>4</sup> Kum prã:m nhym Dawi arÿm Metîndjwÿnh nhürkwãmã wadjàn djwÿ byn kukrên kam kôt ar tẽm jamãdjwÿ kungã nhym ar arÿm kukrê. Djwÿ me kute Metîndjwÿnhmã örja tãm ne kubyn kukrên arkum kungã. Metîndjwÿnh nhõ djwÿ ja ne me kätàm kute kur kêtumrêx. Me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnhbit ne kute kur. Nhym be, Dawi ta ne tu kukrê. Nhym kam me kute kum axwe jarênh kêt. Djâm me aje ja mar kêt? Ga, me kute Dawimã axwe jarênh kêtja pumÿ. Ne kam ikôt

ba djwÿnhmêbit ar imã ar ijaxwe jarê. Je tô mÿkam?

<sup>5</sup> Ba ajte me amã arê ga me ama. Mÿj ne me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh pi'ók rârârkam nê? Mÿj ne me me tyk djà kêt djà nhõ akatikam nê. Djâm me aje me'ã Môjdjê kukràdjà mar kêt got? Djâm me aje 'ã pi'ók no'ók pumÿnh kêt got ga me imã akabên ne? Nãm me pi'ók rârârkam Metîndjwÿnh nhõ kikretikam tu àpênh ba. Ne kadjy kum mry bôro bao tu àpênh ar ba. Djã ne Metîndjwÿnh kam memã axwe jarê? Kati. Ga, me kute me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnhmã axwe jarênh kêtja pumÿ. Ne kam ikôt ba djwÿnhmêbit ar imã ar ijaxwe jarê. Je tô mÿkam?

<sup>6</sup> Ba ajte me amã arê ga me ama. Ba ne ba Metîndjwÿnh nhõ kikretikam ipydji irax ne ije kam me àpênh'ã memã karõ djwÿnh. <sup>7</sup> Ga me ren Metîndjwÿnh kute me bakukãmãremã kabên jarênhja ma. Nãm memã kum, “Djâm me aje imã mry bôr djâm imã kÿnh?

Kati. Me amã me kaprî. Ja ne imã kÿnh.”

Nãm ã Metîndjwÿnh me bakukãmãremã ane. Ga me ren Metîndjwÿnh kabên ja man ren amã me kaprî. Ne ren amã me kaprîkumrêx ne ren ar axwe kêtjamã axwe jarênh kêt.

<sup>8</sup> Ba me amã arê ga me ama. Ba ije amijo inhî ne me awÿr irwÿk ne ba inhõ pi'ók rârâr djwÿnh. Kam gêdja ba memã, “Kwârîk wãnh ga me kam mÿjja kupênh kêt nâr kon, dja ga me jakam apên nâr kam mÿjja kupênh kêt ne arek akrî”, ane. Tãm ne ja. Nãm ã Jeju memã ane. <sup>9</sup> Ne kam arÿm amÿ tẽn mebê pardjêu nhõ me bikprõnh djãmã wadjà. <sup>10</sup> Nhym me'õ nhikra nhikjê jarõxja me ikô'ã nhÿ. Nhym me ja kute 'ã axwe nhôr kadjy Jeju kukij ne kum,

—Djâm Môjdjê kukràdjà kôt ne me me tyk djà kêt djà nhõ akatikam meo mexo ba? Pi'ók rârârkam meo mexo ba? ane.

<sup>11</sup> Nhym memã kum,



—Ba me amã arê ga me ama. Godja me ajõ anhõ mrykĩ'ãtomti nhym pi'ók råràrkam arým kre'ókam tým. Djãm ate akrãmã? Kati. Dja ga amã kaprĩn 'amýn kaba. <sup>12</sup> Nhym be, Metĩndjwýnh kum mrykĩ'ãtomti kĩnh ngrire. Nhym be, gu me ba ne kum me bakĩnhkumrêx. Kam me kute pi'ók råràrkam meo mexkam Metĩndjwýnh kute memã axwe jarênh prãm kêt. Mrãmri, me kute pi'ók råràrkam meo mexkam ne me kute kukràdjà kôt amijo ba mexkumrêx. Nãm ã Jeju memã ane.

<sup>13</sup> Ne kam arým me'õ nhikra jarõxjamã kum, “Amrê anhikra katàt”, ane. Nhym 'ýr ikra katàto dja nhym arým kum mex ne. Kum ikra mex kute ikra nhikjê mexja pyræk. <sup>14</sup> Nhym mebê pardjêu ar mã apôx ne o aben man abenmã kum,

—Mýj godja gwaj baje Jeju bĩn kadjy on? ane. Nãm me ã Jeju'ã abenmã ane.

*Memã prĩre'ã ujarênh.*

*Mat 11.29; Ruk 22.25; Dju r 13.1; Pir 2.5*

<sup>15</sup> Nhym Jeju arým ar kuman pyka wã kurũm kato. Kato nhym me krãptĩ: arým kôt mõ nhym arým me kunõ mex. <sup>16</sup> Ne kam mã memã kum, “Dja ga me ipudju”, ane. <sup>17</sup> Amrêbê: ne Metĩndjwýnh Jeju 'ã ajarê. Jeju dja memã prĩ mex ne memã kukràdjà jarê. Nhym kam kabên jarênh djwýnh Metĩndjwýnh kukwakam amũ me bakukãmãremã 'ã ajarên memã kum, “Metĩndjwýnh ne memã kum,

<sup>18</sup> ‘Ota, ba arým amijo inhõ àpênh pytà. Imã abê. Imã kĩnhkumrêx.

Dja ba kum Ikarõ jano nhym arým o ba. Nhym arým apýnh me bajtem ba djari memã 'ã ajarê. Ije meo mex nhym me imã axwe kêtja 'ã memã ajarê.

<sup>19</sup> Ne mekmê kabêno aben japanho ku'ê kêt. Ne memã àkjêro ku'ê kêt. Djãm kàj bê kabên nhym me kute prykôt òkre marmã? Kati.

<sup>20</sup> Me kaprĩre kute mrãmri ne bõti kajyr kaprĩre pyræk djãm kute meo bikênhmã? Kati. Dja memã tỳx jadjà nhym me kam arým kĩnh ne.

Me kute amim imar rerekre kute mrãmri ne ngõnhpòk nhõ kadjàtnhĩ kũm tyk ne akrax rerekreja pyræk.

Djãm kute memã àkjêr nhym me 'ã ukangamã? Kati. Dja memã kabên mex jarê nhym me arým amim mar tỳx. Ne memã axweo àpanho tẽ:n kam arým meo mexkumrêx.

<sup>21</sup> Nhym kam apýnh me ba djækam me bajtem arým tu amim markumrêx.' Nãm ã Metĩndjwýnh memã ane.”

Nãm ã Idjaij me bakukãmãremã ane nhym me arým aben djõ'ã arênh mõ:n arênh mõr tãmtã arým 'ýr o bõx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam Jeju arým katon kam arým abatàn ne ar ba. Ne kam arým memã prĩ mex ne memã kukràdjà jarênh ba. Idjaij kute me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt ne memã prĩ mex ne memã kukràdjà jarênh ba kam memã kum,

—Dja gar ipudju. Nãm ã Jeju memã ane.

*Me kute Jejumã Xatanaj nhõ àpênh jarênh.*

*Mak 3.20; Ruk 11.14*

<sup>22</sup> Nhym kam me karõ punu kute me'õo baja me arým 'ýr o bõx. Me karõ kute o bakam ne no rãn kabên kêtumrêx. Nhym kam arým o mex nhym me aêrbê arým kabên ne rĩt mex. <sup>23</sup> Nhym me kunĩ kam no tyn abenmã kum,

—Bãrãm mrãmri got we kubê Dawi tàmdjwýkumrêx, ane.

<sup>24</sup> Nhym be, mebê pardjêu arým me kabên man arým abenmã kum,

—Djãm Metĩndjwýnh kukwakam ne Jeju bõm ar me karõ punu rênho ba? Kati. Me karõ punu nhõ bẽnjadjwýrbê Bedjêbu. Bedjêbu kukwakam ne bõm ar me karõ punu rênho ba, ane. Xatanaj'ã ne me Bedjêbu jarên ã abenmã ane.

<sup>25</sup> Nhyam kam Jeju tu me kad-jwÿnhbê me kabên man memã kum,

—Me karõ punu ne Xatanajmã àpênh ar ba. Djãm mrãmri ne ba we Xatanaj kukwakam ò àpênh kujaêko iba? Kati. Dja me aben djwÿnh tãm kum aben kurê nhyam kurê djwÿnh arÿm meo apêx. Nàr, me ò krĩrax tãmkam nàr ò kikre tãmkam me krĩja godja me ja tãm kum aben kurê jabej mÿj dja me kam nê? Bir, kam dja me arÿm aben ngràn abenbê ajmã. Djãm mrãmri ne ba we Xatanaj kukwakam ò àpênh kujaêko iba? Kati. Djãm Xatanaj kum ò àpênh kurê? Kati. <sup>26</sup> Be, Xatanaj ren kum ò àpênh kurên kujate nhyam ren ò àpênh arÿm aben ngràn abenbê ajmã. Ren me abenbê ajmã nhyam ren arÿm kubê me ò bënjadjwÿr kêt. Nhyam be, kati. Xatanaj kum ò àpênh kurê prãm kêt. Ba ren we Xatanaj kukwakam ò àpênh kujate nhyam ren Xatanajdjwÿ kum ò àpênh kurê. Nhyam be, kati. Xatanaj kum ò àpênh kurê prãm kêt. <sup>27</sup> Ba ren Bedjêbu kabênkôt ren bõm ar me karõ punu rênho iba nhyam ren mÿj kabênkôt ne anhõ àpênh bõm ar me karõ rênho ba? Me jadjwÿ ne me bõm me karõ punu rênho ba. Djãm me adjwÿnhdjwÿ ne me we Xatanaj kabênkôt ar bõm me karõ rênho ba? Ga me ren memã ja jarê nhyam ren me amã, “Je tô djãm Xatanaj ta kute ò àpênho bikênho ba got?” ane. <sup>28</sup> Nhyam be kati, Metĩndjwÿnh puma puroobit ne ba ar bõm me karõ rênho iba. Ga, kôt arÿm Metĩndjwÿnh me awÿr bõxja pumũ. Metĩndjwÿnh kute me apytàr ne me akadjy bënjadjwÿr ne kute me ajo bamã me awÿr bõxja pumũ. Ja dja ga me ama. Nãm ã Jeju memã ane.

<sup>29</sup> Ne kam memã kum,

—Nàr, mÿj dja me me'õ tÿx nhürkwãmã àr on? Kute kubê nèkrêxo prõt kadjy me'õ tÿx nhürkwãmã àr on. Bir, dja me me'õo tÿm ne uwpre. Ne kam arÿm ùrkwãmã wadjàn kubê nèkrêxo prõt ne, ane. Mÿj'ã ne me'õ tÿx jarê? Bir, Xatanaj'ã. Dja me Xatanaj kumrêx djuwpre kam arÿm

amim ò me ja pytà. Ja'ã ne Jeju ã memã ane.

<sup>30</sup> Ne kam ajte memã kum,

—Me'õ kum ikĩnh kêt ne arÿm mrãmri ijo kurê djwÿnh ne. Ne ar ikôt ba kêt ne arÿm kam amijã, “Ba dja ba ate ikràn ar mrã. Amidjwÿnhbit dja ba amiman amijo mrã”, anen ate ar ba. <sup>31</sup> Kam ba me amã arê ga me ama. Me kute mÿjjao bikênh kunĩkôt Metĩndjwÿnh kute me axweo biknor prãm. Ne me kute Metĩndjwÿnh japrÿ kunĩkôt kute me axweo biknor prãm. Metĩndjwÿnh kute me axweo biknor ne wãnh mekam ngrykmã irer prãm. Nhyam be, me kute Metĩndjwÿnh Karõ japrÿkambit ne Metĩndjwÿnh mekam ngryk rã'ã ne. <sup>32</sup> Godja me'õ ijã kabên punu jarênh jabej ije amijo inhĩ'ã kabên punu jarênh jabej Metĩndjwÿnh dja axweo akno ne kam ngryk kêt. Nhyam be, godja Karõ'ã kabên punu jarênh jabej Metĩndjwÿnh dja axweo biknor kêt ne. Ne kam kam ngryk rã'ã ne. Jakam dja ngryk rã'ã. Amrê akubyn Kra bõx'ã akati mörkamdjwÿ dja kam ngryk rã'ã.

<sup>33</sup> Djãm pidjô punukam pidjô djàn apôx got? Nàr kon, djãm pidjô mex, pidjô djànajakam pidjô punu apôx got? Kati, apÿnh pidjô bàri djari ne kam ô apôx. Ô ne parbê rôrök ne ikwãn kam bàrio amirĩt nhyam me kôt kum apôx. <sup>34</sup> Me akamingrãnyre ne ga me abê iry. Me ajaxwekam djãm me aje akabên mex 'õ jarênh prãm? Arkati. Ê, me ôkre kadjwÿnhbê ne me mÿjja kumex ma nhyam kam amrê bõm ajkwa krekremê òto'ÿr apôx nhyam me kam arênho ba. Arênho ban kam arÿm memã amijo amirĩt. Mex nàr axwe jao memã amijo amirĩt. Kute mÿjja ô kute pidjô bàrio amirĩt ja pyræk. <sup>35</sup> Nãm me ôkre kadjwÿnhbê kabên punu kumex man arÿm kabên punuo memã amijo amirĩt. Nhyam me ajte ôkre kadjwÿnhbê kabên mex kumex man arÿm kabên mexo memã amijo amirĩt. <sup>36</sup> Ba me amã arê ga me ama. Amrê memã axwe pãnh jarênh djà nhõ akati mörkam dja ga

me amikôt Metîndjwÿnhmã amijarê. Me aje amrêbê akabên kajgo, akabên punu jarênh kunîkôt kum arê nhym arÿm me ama. <sup>37</sup> Kam amrêbê me akabên mex jabej dja akabên mex kôt me amã amex jarê. Nâr, amrêbê akabên punu jabej dja akabên punu kôt me amã ajaxwe jarê ga me arÿm me biknor tokry djâkam akuno. Nãm ã Jeju me krãptîmã ane.

*Me kute kum mÿjja pumÿnh kêt nhipêx'ã 'wÿr.*

*Mak 8.11; Ruk 11.29*

<sup>38</sup> Nhym kam Môjdjê kukràdjâ mar djwÿnhmê mebê pardjêu kwÿ Jejumã kum,

—Ujarênh djwÿnh, dja ga mÿjja pumÿnh kêt'ô nhipêx ba me omÿn kôt ama, ane. Nhym memã kum,

<sup>39</sup> —Me akamingrãnyre ne ga me ajaxwen mÿjjakôt ari Metîndjwÿnhbê amijo akêxo aba. Ga, me kwÿ kum prô djwÿnh kÿnh ngriren kute ar mebê prôo àkÿnho baja pumÿ. Me gadjwÿ ne ga me amã Metîndjwÿnh kÿnh ngriren mÿjjakôt ari kubê amijo akêxo aba. Ne ate kam ije me amã mÿjja pumÿnh kêt nhipêxja'ã ijwÿro aba. Kati. Ije me amã ipêx ga me aje omÿnh prãm kêtumrêx. Dja ba amijo kute Metîndjwÿnh kukwakam ujarênh djwÿnhbê Djônaj pyrâk. Tãm dja ga me omÿn imã akator jabej.

<sup>40</sup> Me bakukãmãre Djônaj ne tep rax tikkrekam nō nhym 'ã akatin akatin akati nhym arÿm kato. Badjwÿ dja ba ã amijo anen kênkrekam nō nhym ijã akatin akatin akati ba arÿm ikato. Ba ne ba amijo inhÿ ne bôx. Dja ba ã amijo ane. Jabit dja ga me omÿ.

<sup>41</sup> Djônaj ne krîraxbê Niniwekam me akreo tē nhym me arÿm amikam kaprîren wãnh axwemã iren Metîndjwÿnh'ÿr amijo akêx. Nhym be, ba ije iraxo Djônaj jakrenh mex ne ba jakam me akuri djan te me amã idjujarênh ar iba. Djã ne ga me me kudjwa amikam akaprînh wãnh ajaxwemã anhiren Metîndjwÿnh'ÿr amijo akêx? Kati. Me aje wãnh

ajaxwemã anhirer kêtum dja Niniwekam me wã arÿm pãnh me amã ajaxwe jarê. Me akamingrãnymã arê ga me me biknor tokry djâkam akuno.

<sup>42</sup> Be ga, aparmã onÿj pyka 'ôdjwÿkam bēnjadjwÿr rax nija pumÿ. Bēnjadjwÿr ni Xaromã'o'ÿr tē:, 'ÿr tēm 'iry:n arÿm 'ÿr bôx. Kute krã mexkôt marmã 'ÿr bôx ne arÿm kuma. Nhym be, ba ije iraxo Xaromão jakrenh me:x ne ba jakam me akuri djan te me amã idjujarênh ar iba. Djã ne ga bēnjadjwÿr ni kudjwa ajamak mex ne ima? Kati. Ga me aje imar kêtumrêx. Me aje imar kêtum dja bēnjadjwÿr ni ï arÿm pãnh me amã ajaxwe jarê. Me akamingrãnymã arê ga me me biknor tokry djâkam akuno, ane.

<sup>43</sup> Ne kam ajte me karō punu'ã ajarênh memã kum,

—Me karō pydjîn kute ar me'ôo baja ne arÿm kurÿm katon tē. Ne kam te ar mrã, ngô kêtum ar mrã, te ajte me'ômã àr ne tyk djã kêtumã ar mrã.

<sup>44</sup> Ne kam amim,

—Ba inhÿrkwã kurÿm ikatorja'ÿr tē, ane. <sup>45</sup> Ne kam amim badjã tÿmja'ÿr tēn 'ÿr bôx ne omÿ nhym arÿm mexkumrêx. Me karō'ô kute o ba kêt nhym prîne kre mex nhym arÿm kam mÿjja katât. Nhym kam kadjy mã me karō punu'ÿr tē. Ne kam mekam me kwÿ japrôn 'ÿr meo mōn meo bôx. Nãm me karōbê 7 ne o bôx ne me'ôjamã meo wangij nhym kam mekam ar ba. Kute me karō punubê 7 ne o bôx tãm ne axweo kute ôbê pydji kute ar o ba tÿmja jakrenh mex ne kam arÿm o punu rax ne. Kàjbê punuri ne kàjbê punu nhym be, kute kubê 7 ne o bôxja ne arÿm o punu rax ne. Dja ã me akamingrãnyre ajaxwekam me karō punu me ajo ane, ane. Nãm Jeju ã memã ane.

*Nãmê kamyre'ã ujarênh.*

*Mak 3.31; Ruk 8.19*

<sup>46</sup> Jeju me krãptî:mã kabēno dja nhym nãmê kamyre ar axikôt apôx ar bôx ne bōm ku'ê. Ne kute kum kabēnh jarēnhmã. <sup>47</sup> Nhym me'ô 'ÿr tēn kum,

—Ë, onÿj anãmê akamy ar amã kabēnh, ane.

<sup>48</sup> Nhyim Jeju me'ômã kum,  
—Be, ije me'ômã inãmê ikamy jarēnh kadjy mỳj dja arkam kute? ane. <sup>49</sup> Ne kam kôt ba djwỳnhmã kum,  
—Ota, inãmê ikamy ne ja. <sup>50</sup> Dja gar Metĩndjwỳnh kĩnh kadjy kabēn man kôt ar amijo aba. Ba kam arỳm ar amã ikamyre nàr ikanikwỳnh nàr inã jarē. Nãm ã Jeju arkum ane.

## 13

*Bàygogo'ã ujarēnh.  
Mak 4.1; Ruk 8.4*

<sup>1</sup> Ne kam akati tãmkam Jeju kikre kurũm katon tēn arỳm imôti mỳrri nhỹ. <sup>2</sup> Nhyim kam me krãptĩ: 'ã akuprõ. Nhyim kam arỳm mebê tēn kãkam nhỹ nhyim me krãptĩ: arỳm ngô mỳrri kum dja. <sup>3</sup> Nhyim kam arỳm apỳnh kukràdjã djari'ã memã mỳjja jakren memã 'ã ajarē. Ne memã kum,  
—Ë, õ pur djwỳnh ne kute õ purkam bãygogo kremã 'ỳr o tẽ. 'Ỳr o tēn o bõx ne kam ar 'yo ukabêr mrã, ane. Nãm me kute mỳjja kre kadjy tu mỳjja 'yo akabê, bãygogo 'yja ne me kute purkam kremã o mrãn kam purkam o ukabêr mrã. Kute mrãmri ne me kute katēbàri 'yo ukabêr mrãnhja pyrãk.

<sup>4</sup> Jeju memã kum,

—Be, me'õ ne ar bãygogo 'yo ukabêr mrã. Nhyim 'y kwỳ prykam rôrõk. Nhyim kwēnh prĩne kuku. <sup>5</sup> Nhyim kwỳ kēn po'ã pyka purorrekam rôrõk. Nhyim kam pyka purorrekam ingrõt kukrà kêtumrēx. <sup>6</sup> Nhyim kam kỳjrũm myt nhỹn arỳm 'y nhingrõt ga nhyim kajot ne arỳm ty. Arê jabjê kêtumkam ne ty. <sup>7</sup> Nhyim 'y kwỳ mrỳnhĩkam rôrõk ne kam mrỳnhĩmẽ ro'ã ingrõt. Nhyim kam prĩne o akno. <sup>8</sup> Nhyim 'y kwỳ pyka mexkam rôrõk ne ingrõt ne kam abatãnh ne. Ne arỳm apỳnh bari ku'ê djari nhyim kwỳ iyy jabjê nhyim kam 'y mexti:re. Nhyim kam 'y'ã akre kubê 100. Nhyim kwỳ iyy mexkumrēx nhyim 'y'ã akre kubê 60. Nhyim kwỳ kãjbê iyy mex nhyim 'y'ã akre kubê 30. Nãm ã Jeju Metĩndjwỳnh kukràdjã'ã

apỳnh mỳjja jakren 'ã ujarēho ane. <sup>9</sup> Ne ajte memã kum,

—Gop me ajõ ar ajamak mex jabej tu amim ikabēn markumrēx, ane.

<sup>10</sup> Nhyim kam kôt ba djwỳnh ar 'ỳr bõx ne kum,

—Mỳkam ne ga apỳnh kukràdjã djari'ã memã mỳjja jakren memã mỳjjabit'ã ajarē? ane.

<sup>11</sup> Nhyim arkum,

—Bir, djãm me kunĩ kute ikukràdjã marmã? Kãjkwakam Bēnjadjwỳr djwỳnh kute pykakam amim me utar ne ar meo ba'ã ikabēn kukràdjã ja djãm me kunĩ kute marmã? Kati. Ar gajbit ije ar amã arēho amirĩt gar aje marmã. Nhyim be, me wãbê ne ba udju ne. <sup>12</sup> Be, me kwỳ kute ikukràdjã markumrēx ja dja ba mã memã mỳjja krãptĩ jarē nhyim me arỳm mỳjja krãptĩ ma. Nhyim me kwỳ mã kute ikukràdjã mar kajgojabê dja ba ikukràdjão apdju. Kute ikukràdjã mar kajgojao apdju. <sup>13</sup> Me wã kute mar kajgokam ne ba memã mỳjjabit 'ã ajarē. Ba apỳnh kukràdjã djari'ã memã mỳjja jakren memã mỳjjabit'ã ajarē. Me kute ikukràdjã mar kajgo wã ne me amrēbê: me bakukãmãremã arēn memã kum,

“Me te memã mỳjja jakre nhyim me omũnh kajgon mã amim omũnhkumrēx kêt.

Nhyim me te memã mỳjja jarē nhyim me me kabēn maro krĩn mã mar kêt. Mã mỳjja'ã me kabēn kute amijakreja mar kêt ne.”

Nãm me ã me wã'ã me bakukãmãremã ane. Me kute ikukràdjã mar kajgo'ã ne memã arē. <sup>14</sup> Me bakukãmãre Idjaij ne amrēbê: me kute imar kajgowãmã kabēn jarē. Nãm Metĩndjwỳnh kukwakam memã kum,  
“Dja ga me maro aku'ēn mã mar kêt. Mã kukràdjã'ã mỳjja kute amijakreja mar kêt. Ne omũnh kajgon mã amim omũnhkumrēx kêt. Mỳkam?

<sup>15</sup> Bir, arỳm ga me adjumar djãkam ajamakkre kêt. Me aje ajamako mar kêt mã ne ga me arỳm ajamakkre jaduj.

Ne aje anoo omũnh kêt mã tu ano ngõr. Nã gãm me aje mar kêt mã ã ibê amijo ane. Aje ikukràdjà'ã mỳjja kute amijakreja mar kêt mã ã ibê amijo ane.

Ne aje adjumar djakam mar kêt mã ã ibê amijo ane. Me aje iwỳr amijo akẽx ba ije me ajo mex kêt mã ã ibê amijo ane.”

Nãm ã me bakukãmãre Idjaij me kute ikabẽn mar kajgomã ane. Nhy m me bakukãmãre aben djô'ã arẽnho mõ:n arẽnho mõr tãmtã arỳm me wã'ỳr o bõx. Tũ:mràm me bakam-ingrãnyrekam ne me wã ã ikukràdjà mar kajgoo ane. <sup>16</sup> Nhy m be, djãm ar ga ne gar ã anomẽ ajamako ane? Kati. Ar ga ne gar ano atemã ne aje omũnhkumrẽx. Ajamakkre ne atemã ne aje markumrẽx. Kam ar akĩnhkumrẽx. <sup>17</sup> Ba ar amã arẽ gar ama. Djãm ar aje mỳjja pumũnh ja ne me bakukãmãre kute omũnh? Djã ne Metĩndjwỳnh kukwakam ujarẽn djwỳnhmẽ me katàt kute amijo bamẽ kute omũnh? Kati. Djãm ar aje mỳjja mar ja ne me kute mar? Kati. Me krãptĩ ne amrẽbẽ te kute omũnh ne mar prãmje. Kam, ar gajbit ne gar aje omũnh ne aje mar. Mrãmri ne ba ar amã arẽnkhkumrẽx.

<sup>18</sup> Kam ba ar amã arẽ gar ama. Ije ikabẽn kukràdjà'ã me'õ kute bãygogo 'yo ukabêr jakreja dja gar ama. <sup>19</sup> Kãjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabẽn ne me arỳm me'õmã arẽ. Metĩndjwỳnh kute amim me utàr ne kute ar meo ba'ã kabẽnja kum arẽ nhy m arỳm mar kêt ne. Mỳj'ã kute kabẽn jakreja mar kêt ne. Nhy m ate Xatanaj jãm meo amijakren mebẽ Metĩndjwỳnh kabẽnno akno. Me kute tu amim markumrẽx nhy m Metĩndjwỳnh kute kubẽ me utàr karõ ne jãm meo amijakren mebẽ Metĩndjwỳnh kabẽnno akno. Bãygogo 'y kwỳ prykam rôrõk ne ja.

<sup>20</sup> Kẽnkam 'y rôrõk ja ne me kute amim Metĩndjwỳnh kabẽn mar 'iry kêt ne kangaja'ã amijakre. Nãm me myt tãm kam Metĩndjwỳnh kabẽn man bit kum kĩnhkumrẽxo tẽm kajgo. <sup>21</sup> Kute

tu amim markumrẽx kêtê. Ajkwaobit ne kute mar. Kute 'y nhingrõt ne arẽ jabjê kêt kam tẽmbê tykja pyræk. Kute amim mar 'iry kêt nhy m ate apỳnh me kaprĩ djari 'ỳr bõx nhy m arỳm kanga.

<sup>22</sup> Mrỳnhĩkam 'y rôrõkja ne me kute Metĩndjwỳnh kabẽn mar ne kam ate ajte kute jãm mỳjja marja'ã amijakre. Nãm me arỳm Metĩndjwỳnh kabẽn man kam 'ãno ãm kêt ne amim, “Mỳj dja ba nẽn inhõ kwỳ krẽn mex ne inhõ kubẽkà mex? Ikanêkam mỳj dja ba nẽn?” ane. Nãm pykakam mỳjjabitkam ar no katon axwe umar. Ne kam amim pi'õk kaprĩo atom rax prã:m ne ajte nêkrẽxo atom rax prã:m. Djãm kute amim mỳjjao atom raxkam mrãmri umar mex? Kati. Bir, me arỳm õ mỳjja rũnhkam mrãmri umar punukumrẽx. Ga, mrỳnhĩ kute bãygogoo bikẽn nhy m kam ijj kêtja pumũ.

<sup>23</sup> Ga, me'õ bãygogo 'yo ukabêr tẽ nhy m ajte kwỳ pyka mexkam rôrõkja pumũ. Nhy m kam arỳm ingrõt ne abatàn ne. Abatàn ne arỳm ijkam 'y kume:x. Me kwỳdjwỳ ne me memã Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã kabẽn jarẽ nhy m me arỳm tu amim markumrẽx. Ne kam maro amũ amikamẽn arỳm mar rax ne. Mar rax ne arỳm ukaprĩkumrẽx. Me kwỳ ne me ukaprĩ:re kute mrãmri ne bàri kwỳkam ijj mexti:re nhy m kam 'y kubẽ 100 pyræk. Nhy m me kwỳ kãjbẽ ukaprĩ kute mrãmri ne bàri kwỳkam ijj mexkumrẽx nhy m kam 'y kubẽ 60 pyræk. Nhy m me kwỳ kãjbẽ ukaprĩ kryre kute mrãmri ne bàri kwỳkam ijj mex nhy m kam 'y kubẽ 30 pyræk. Me ukaprĩkumrẽx nhy m Metĩndjwỳnh arỳm mekam kĩnhkumrẽx. Mekam kaprĩre kêt kumrẽx. Nãm ã Jēju arkum ane.

*'Ê 'y'ã ujarẽn.*

<sup>24</sup> Ne kam Jēju ajte kabẽn kukràdjà'ã pur 'õdjwỳ jakren memã 'ã ajarẽn memã kum,

—Kãjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh dja pykakam amim me kwỳ pytàn ar meo

ba. Kam dja meo ajkij. 'Ă ne pur amijakre. Purkam ne me'õ 'y mex rênho tē. Ne o tē:n arým kre pa. <sup>25</sup> Ne kadjy ate krã. Nhyim me õt mÿrri kurê djwÿnh arým pur'ÿr bõx. 'ÿr bõx ne kam 'ê 'ymē bõ nhijymē akrô 'ymē rênho tē. Bàygogo 'y mex nhiby 'ê 'y rênho tē:n arým kre pa. Kre pan arým mã tē. <sup>26</sup> Nhyim kam bãygogo ingrõt ne abatànĥ ne iij ajkapĩ. Nhyim 'êdjwÿ arým kam kume:x ne.

<sup>27</sup> Nhyim kam õ àpēnh ar arým õ pur djwÿnh'ÿr bõx ne kum, "Bēnjadjwÿr, 'y mexbit ne ga purkam arēn kre. Mÿj ne arým ajmã pur kam nē nhyim kam 'ê kume:x"? ane.

<sup>28</sup> Nhyim arkum, "Gwaj bakurê djwÿnh'õ ne kam 'ê 'y rē", ane. Nhyim õ àpēnh ar kum, "Dja bar 'ê kaba", ane.

<sup>29</sup> Nhyim arkum, "Kati. Gar ren 'ēmē ro'ã bãygogo kaba. <sup>30</sup> Kwārĩk wānh ro'ã abatànĥ gē prÿ ngrà ba 'ÿr ê djwÿnh jano. Kam dja ba ê djwÿnh arkum, 'Dja gar 'ê kumrēx karwàn 'ãpren kum adjà gē xēr. Nhyim be, bãygogo dja gar o atom ne inhõ bãygogo nhõ kikremã o wadjàn adjwÿ', ane. Dja ba ã kum ane." Nãm ã õ pur djwÿnh arkum ane. Nãm ã Jeju memã ujarēnhõ ane.

*Metĩndjwÿnh kute me utàr ne meo ba.*

*Ruk 13.18*

<sup>31</sup> Ne kam ajte kabēn kukràdjà'ã motadu 'y jakren memã kum,

—Kàjkwakam Bēnjadjwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo ba ne kute mrãmri ne me'õ arým õ purkam motadu 'y kre nhyim abatànĥ pyræk.

<sup>32</sup> Motadu 'y ne kryreo kute apÿnh 'y jakrenĥ. Nhyim be, arým abatànĥkam abatànĥõ kute purkam djwÿ kunĩ jakrenĥ. Arým abatànĥ kute pĩ pyræk. Nhyim arým àkmē kwēnh apÿnh pa'ã ku'ê. Nãm ã Jeju arkum ane. Me kute amim Jeju marmã nhyim arým ja pydjìn kadjy amima nhyim arým ja kadjy amiman 'ã tÿm nhyim ja kõt 'ã tÿm nhyim ja 'ã

tÿm nhyim arým 'ã krãptĩ ne. 'Ă ne 'y kryre ja jakre.

<sup>33</sup> Ne kam ajte kabēn kukràdjà'ã djwÿ nhigot djà jakren memã kum,

—Kàjkwakam Bēnjadjwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo ba ne kute mrãmri ne djwÿ nhigot djà djwÿkam bimànĥ tēm pyræk. Me'õ nire ne djwÿ nhigot djà byn arým djwÿ djôm raxkam kapĩ. Djwÿ'ã akreo amānhkrut ne ikjêkēt. Nãm djwÿkam kapĩn o akà nhyim arým prĩne djwÿkam ajmã, ane. Jejudjwÿ dja amim me utàro tēn kam arým pyka kunĩkõt amim me kwÿ pytàn ar meo ba.

<sup>34</sup> Jeju kute memã mÿjja'ã ujarēnhja kunĩ ne kukràdjà'ã akre. Ne kam me krãptĩ;jamã mÿjjabit'ã ajarē. Djãm kute kukràdjà 'õ'ã mÿjja jakre kēt ne tu kukràdjàbit memã arē? Kati. Nãm kukràdjà'ã memã mÿjjabit jakren memã 'ã ajarē. <sup>35</sup> Me bakukãmāre ne Metĩndjwÿnh kukwakam memã ja'ã ajarē. Jeju memã ujarēnh ja'ã ajarē. Amrēbē: ne memã kum,

"Kukràdjà'ã dja ba memã mÿjjabit jakren memã 'ã ajarē.

Adjàkam mÿjja bipdjur ne bipdjur rã'ã dja ba arým 'ã ajarē", ane.

Nãm ã me bakukãmāre Metĩndjwÿnh kukwakam memã ane. Ne kam me aben djõ'ã arēnhõ mō:n arēnhõ mōr tãmtã arým 'ÿr o bõx. Tÿ:mràm me bakamingrãnyrekam ne Jeju katon arým ã memã ujarēnhõ ane. Me bakukãmāre kute memã ujarēnh kõt ne Jeju arým amikabēn kukràdjà'ã mÿjjabit jakren memã mÿjjabit 'ã ajarē.

<sup>36</sup> Ne kam arým me krãptĩ jano nhyim me mã mō nhyim arým kikremã wadjà. Nhyim kõt ba djwÿnh ar arým 'ÿr bõx ne kukijñ kum,

—Ajbir me kute purkam bãygogo 'y mex nhiby 'ê 'y rēnhõ tēm'ã adjujarēnhja mÿj'ã ne amijakre? Ar imã arē bar kuma, ane. <sup>37</sup> Nhyim arkum,

—Bir, ba ne ba amijo inhĩ ne ruw. Ba ijã ne me'õ kute purkam 'y mex rēnh ja. Ijã ne me'õja amijakre.

<sup>38</sup> Pyka kunĩkõt me kunĩ'ã ne pur

amijakre. Me kute Bēnjadjwÿr djwÿnh mar'ã ne 'y mex amijakre. Me kute Xatanaj kôt ar amijo baja'ã ne 'ê amijakre. <sup>39</sup> Xatanaj'ã ne kurê djwÿnh kute purkam 'ê 'y rēnhja amijakre. Mÿjja kunī kute aminhinomã amimēnh djà nhõ akati'ã ne bàygogoo atom djà nhõ akati amijakre. Metīndjwÿnh kadjy mrānh djwÿnh'ã ne me kute bàygogo djē djwÿnhja amijakre.

<sup>40</sup> Kute ê djwÿnh kute 'ê jarēnh ne o atom ne kum adjār nhym xēt pyrāk, dja Metīndjwÿnh kadjy mrānh djwÿnh ã me axweo ane. Me kute aminhinomã amimēnh djà nhõ akatikam me axweo ane. <sup>41</sup> Ba ije amijo inhī dja ba amū ikadjy mrānh djwÿnh jano nhym me arÿm me axweo kunīo atom. Bēnjadjwÿr djwÿnh kute pykakam meo bajakam me axweo kunīo atom. Me kute me axwe'ã memã àpnēnhmē me axweo kunīo atom. <sup>42</sup> Ne kam me arÿm me biknor tokry djākam me kumē. Wānh ne me amim ngryk ne tokry djaje amijanēn ar àmra ba. <sup>43</sup> Kam dja me Bām djwÿnh amim me katāt kute amijo baja pytàn ar meo ba. Nhym kam me axweja kurām dja me arÿm me:xkumrēx nhym me kum me kī:nhkumrēx kute mrāmri ne arÿm myt katorkam me kum kīnh pyrāk. Gop me ajō ar ajamak mex jabej tu amim ikabēnja markumrēx. Nām ã Jeju arkum ane.

### *Apÿnh mÿjja'ã ujarēnh.*

<sup>44</sup> Ne kam ajte arkum,

—Kàjkwakam Bēnjadjwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utār ne ar meo ba ne me kum kīnh. Kute mrāmri ne kute me kum nēkrēx pānh rax kīnh pyrāk. 'Ã ne nēkrēx pānh rax amijakre. Pykakam ne me'ō nēkrēx pānh rax jadjàn o apdju nhym atemã me'ōja arÿm 'ÿr bōx ne kum katon kaban kam kīnhkumrēx. Me'ōja nēkrēx pānh raxkam kīnhkumrēx ne ajte pyka tām kam nēkrēx pānh rax jadjàn o apdju. Me'ō kute kubē o àkīnh karō o apdju. Ne amim, “Ba on pykao inhōn kam ije nēkrēx pānh rax

jadjār djào inhō pyka”, ane. Ne kam arÿm ò mÿjja kunīo atom ne memã kungān pānh pi'òk kaprī by. Ne kam arÿm pi'òk kaprīo amim pyka byn o ò. Ne urokam kute kam nēkrēx pānh rax jadjārjao ò.

<sup>45</sup> Kam, ajte kàjkwakam Bēnjadjwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utār ne ar meo ba ne me kum kīnh. Kute mrāmri ne kute me kum nēkrēx pānh rax kīnh pyrāk. 'Ã ne angà pānh raxdjwÿ amijakre. Kam ne me'ō kute angà byrmã abej ar mrã. <sup>46</sup> Ne kam arÿm angàja pānh ra:xmã kato. Ne amim, “Ba on angà pānh raxjao aminhō”, ane. Ne kam amū tēn ò mÿjja kunīo atom ne memã kungān pānh pi'òk kaprī by. Ne kam angàja pānh rax pānh memã pi'òk kaprī ngān arÿm o ò. Nām ã Jeju arkum ane.

<sup>47</sup> Ne kam ajte arkum,

—Kàjkwakam Bēnjadjwÿr djwÿnh dja pykakam amim me utār ar meo ba. Kam, dja me axwemã pānh jarē. 'Ã ne kryreti amijakre. Imōtikam ne me kryreti mē nhym arÿm apÿnh tep krāptī kum wangij nhym me arÿm unē. <sup>48</sup> Ne arÿm ipukam bjēro mōn akàx'ã kumē. Ne kam arÿm tep kabio nhÿ. Nām tep mex ne karwān kaxnokaikam o atom. Nhym be, tep punu ne me rūm kurēn kanga. <sup>49</sup> Mÿjja kunī kute aminhinomã amimēnh djà nhõ akatikam dja me ã meo ane. Dja Metīndjwÿnh kadjy mrānh djwÿnh apōx ne me'ÿr bōx ne meo ajkij. Me axweja me katāt kute amijo bajabē meo ajkij. <sup>50</sup> Ne kam arÿm kuwy djākam me axwe mē. Kam dja me amim ngryk ne tokry djaje amijanēn ar àmra ba, ane.

<sup>51</sup> Ne kam arkum,

—Djã ne gar arÿm mÿjja markumrēx? Mÿjja'ã ije apÿnh mÿjja jakreja djã ne gar arÿm markumrēx? ane.

Nhym ar kum,

—Nà. Mÿjja'ã apÿnh mÿjja kute amijakreja bar ije markumrēx, ane.

<sup>52</sup> Nhym kam arkum,

—Aj, tām ne ja. Arÿm ne ba mÿjja krāptī'ã ajarē gar ama. Kàjkwakam

Bênjadwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utarn ar meo ba'ã ne ba mÿjja krãptĩ jakren ar amã 'ã ajarẽ gar arÿm ama. Arÿm ar aje markam ar aje õ kikre djwÿnh pyrãk. Õ kikre djwÿnh ne õ nêkrêx jadjwÿr djãkam mÿjja nymẽ mÿjja tũmo pôx. Ar aje urãk. Ar abê memã kukràdjã jarẽnh djwÿnh ne gar arÿm memã kukràdjã nyjarẽn ajte memã kukràdjã tũm jarẽ. Tãm ne ja. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Õ pyka djwÿnhkam bõx.*

*Mak 6.1; Ruk 4.16*

<sup>53</sup> Jeju apÿnh kukràdjã'ã memã mÿjja ja jakren memã 'ã ajarẽn kam arÿm o ino re. Ne kam arÿm mã tẽ. <sup>54</sup> Ne kam arÿm õ pyka djwÿnhkam tẽn bõx. Bõx ne arÿm me bikprõnh djãkam tẽn wadjã. Ne kam arÿm memã kukràdjã jarẽ. Memã arẽ nhym me arÿm kam no tyn kumex ne abenmã kum,

—Tõ, mÿj me'õ ne kum me kukràdjã ja jarẽ nhym arÿm ã amak mexo ane. Mÿj me'õ ne kum arẽ nhym arÿm ã mÿjja nhipêxo ane. Mÿjja pumũnh kêtikumrêx ne arÿm ipêx nhym kumex. <sup>55</sup> Be, kubê ne pĩ kênh djwÿnh kajgo kra. Marij kurũm ne kato. Kõt ar apõxjabê Xijagumẽ Jõdjemẽ Ximãomẽ Djudamẽ. <sup>56</sup> Kanikwÿnhdjwÿ ar me baro'ã ar ba. Tõ mÿj me'õ ne kum kukràdjã ja jarẽ nhym maro ba? ane. <sup>57</sup> Me ã abenmã anhÿro ban kam kubê kÿnh no kati.

Nhym Jeju amijã memã kum,

—Metĩndjwÿnh kukwakam memã ujarẽnh djwÿnh dja pyka kunĩkõt ba nhym me kum mex jarẽho ba prãm ne. Nhym be, õ pyka djwÿnhkam me jabit ne me ari aprÿo ba. Õbikwa djwÿnhkam ar ajbit dja me ari aprÿo ba, ane.

<sup>58</sup> Ne kam arÿm te kute õ pyka djwÿnhkam me krãptĩo mex prãmje. Me kute amim tu kamnhĩxkumrêx kêtikumrêx te kute meo mex prãmje.

## 14

*Me kute Djuão mut krã'yr.*

*Mak 6.14*

<sup>1</sup> Nhym kam me amũ Jeju jarẽho ipõk ne. Nhym kam mebê idjaer nhõ bẽnjadwÿr raxbê Erodji arÿm me kute Jeju jarẽnhja ma. <sup>2</sup> Ne kam arĩk Jejuo Djuão ne õ àpênhmã kum,

—Ngõmã me angjênh djwÿnhbê Djuão arÿm akubyn tĩn ne ar ba. Be, tyk ne akubyn tĩnkam ne arÿm mÿjja pumũnh kêt nhipêxo ba, ane.

<sup>3-4</sup> Be, Erodji kute bĩn kêttri ne Djuão Erodjij'ã kum kabẽn ne. Erodji ne Erodjijo prõ. Nãm 'ã kum kabẽn ne kum,

—Metĩndjwÿnh kukràdjã kupa'ã ne ga akamyrebê prõ'ÿr mõ, ane. Nhym kuman arÿm ngryk ne. Ne arÿm 'ÿr me krãkamngõnh jano nhym me arÿm o tÿm ne kubê ijê. <sup>5</sup> Nhym kam bit kute me anor nhym me kute bĩnmã. Nhym be, kati. Me krãptĩ: ne me 'ã abenmã kum,

—Djuãobê ne Metĩndjwÿnh kukwakam memã ujarẽnh djwÿnh, ane. Me krãptĩ kute ã anhÿrkam ne Erodji arÿm kum me krãptĩ pyman Djuão bĩn kêt.

<sup>6</sup> Nhym kam Erodji rwÿk djã nhõ akati arÿm bõx. Bõx nhym me arÿm ro'ã àkuro nhÿ. Nhym Erodjij kra arÿm memã to. Memã to nhym Erodji kum kĩnhkumrêx. <sup>7</sup> Kum kĩnhkam ne kum,

—Mÿj ne ga amã kÿnh? On imã mÿjja'õ jarẽ ba arÿm amã kungã. Amã ikabẽn kajgo kêtikumrêx. Metĩndjwÿnh ne arÿm ima, ane. <sup>8</sup> Kraja kum tor djwÿnhràh ne nã arÿm Djuão krã'ã kum karõn kum,

—Dja kum akĩnh ga Djuão krã'ã kum apnê, ane. Nhym kam arÿm kum to nhym kum kÿnh. Kum kÿnh ne kum mÿjja jarẽnh mãmdji nhym arÿm kuma. Ne nã kabẽn man arÿm Erodjimã kum,

—Dja ga ngõmã me angjênh djwÿnhbê Djuãoja ngõnh purortikam krã djàn o bõx ne imã angã, ane. <sup>9</sup> Nhym kam bẽnjadwÿr rax arÿm kuman kaprĩren amim,

—Je, arÿm ne ba mrãmri kum ikabẽn jarẽnh mãmdji nhym Metĩndjwÿnh arÿm ima. Ba arÿm kam te ije kum,



“Kati”, anhÿr prãmje. Ibu'ã me jadjwÿ ne me arÿm mrãmri ikabênkumrêx ma, ane. Ne kam arÿm ò àpênhmã kum, “Me kum angã”, ane. <sup>10</sup> Ne 'ÿr me ano nhy m me mebê ijê djà'ÿr môn arÿm 'ÿr bôx. Ne kam arÿm mut krãta. <sup>11</sup> Mut krãtan ngôn purortikam krã djàn o tèn arÿm kurerermã kungã. Nhy m kumÿn o tèn arÿm nãmã kungã. <sup>12</sup> Nhy m kam Djuãokôt ba djwÿnh ar 'ÿr tèn 'ÿr bôx. Ne kam Djuão nhÿ mÿn o tèn arÿm adjà. Ne kam Jeju'ÿr tèn 'ÿr bôx ne kum arê nhy m arÿm kuma.

*Kute mebê 5.000o djuw mex.*

*Mak 6.30; Ruk 9.10; Dju r 6.1*

<sup>13</sup> Nhy m kam ate arwãkam ÿr kadjy kàkam nhÿn arÿm nox ne. Nhy m kam me arÿm arênh ma. Arênh man arÿm krÿrax kurÿm kôt mō. Pykakôt ar ibej mō. Ar ibej mō:n arÿm akàx nhikjêkam Jeju kutêp akuprō. <sup>14</sup> Nhy m Jeju ar ngôkôt mōn arÿm akàx'ÿr bôx. 'ÿr bôx ne arÿm kà dji. Nhy m kam Jeju arÿm wabin me krãptÿ: pumũ. Me omÿn arÿm kum me kaprÿ:. Kum me kaprÿn arÿm me kanêo mexo dja.

<sup>15</sup> Meo djan kam arÿm amykry mex ne. Nhy m Jeju kôt ba djwÿnh arÿm 'ÿr bôx ne kum,

—Arwãkam ne gwaj ar baba nhy m arÿm amykry mex ne. On me krãptÿmã arênh kum, “Me amũ krÿ kryremã mōn djwÿ jamÿn anhō kwÿ krê”, ane. Dja ga ã memã ane, ane.

<sup>16</sup> Nhy m arkum,

—Kati. Kwãrÿk wãnh amũ me mōr kêt. Ar ga dja gar memã mÿjja ngã nhy m me arÿm kukrê, ane.

<sup>17</sup> Nhy m ar kum,

—Jakam ne djwÿ kubê 5bit ne tep amãnhkrutbit, ane.

<sup>18</sup> Nhy m arkum, “Amrê imã o tẽ”, ane. Nhy m kam ar arÿm 'ÿr o bôx. <sup>19</sup> Nhy m kam me bōkam ÿrmã memã arê. Ne kam arÿm djwÿ kubê 5mê tep amãnhkrutja jamÿ. Amÿn kàjmã kàjkwa pumÿn djwÿmê tepo Metÿndjwÿnhmã amikÿnh jarê. Kum amikÿnh jarê arÿm djwÿ kokij. Djwÿ kokjêro dja:n mã kôt ba djwÿnh

arkum òro dja. Arkum òro dja: nhy m ar mã memã òro mrã. <sup>20</sup> Memã òro mrã: nhy m kam me kunÿ kukrê arÿm ajne. Nhy m kam ar arÿm aũm karwãnh m rã. O mrãn arÿm kaxnokaikam kungij ne o ipu. O ipun arÿm 'ã akre. Kam kaxnokai ipu kubê 12 ne 'ã kàtàm ne dja. <sup>21</sup> Be, me my kute krênh 'ã akre kubê 5.000. Ne ijukri me niremê me prÿre'ã akre kêt. Be, me kunÿ ne me arÿm ò kwÿ krênh mex ne arÿm ajne.

*Ngô'ã tẽm.*

*Mak 6.45; Dju r 6.15*

<sup>22</sup> Nhy m kam Jeju kôt ba djwÿnh arkum,

—Aj mã, kàkam nhÿ. Dja gar ikukãm akàx nhikjêmhã rê. Ba 'ÿr me ano gê me mã mō, ane. Nhy m ar arÿm kàkam nox ne mō. <sup>23</sup> Nhy m arÿm me krãptÿ'ÿr tèn memã kum,

—Aje, me on ajmã. Ba on, ane. Ne kam Metÿndjwÿnhmã kabên kadjy krãnh'ã tèn wabi. Nhy m kam arÿm akamãt nhy m ate krãnhkam nhÿ. <sup>24</sup> Nhy m ar kàkam mōrja arÿm imōti nhipōkri mō. Mō: nhy m kōk ar kutã àbêr tÿx. Àbêr tÿx nhy m ngô arÿm ar'ã kà japÿno mō.

<sup>25</sup> Apÿno mō: nhy m arÿm òkrênh'ãnh kà. Òkrênh'ãnh kàr pydji nhy m Jeju arÿm tu ngô rax'ã arkôt tẽ. <sup>26</sup> Ngô'ã arkôt tẽ nhy m kôt ba djwÿnh ar arÿm omũ. Ngô'ã tẽmkôt omÿn arÿm madjà kretin abenmã kum,

—Ota amrê me karō'ō gwaj bakôt mō, anen arÿm umaje amra.

<sup>27</sup> Nhy m kam arkum,

—E kum, ba ne ba wãm ar akôt tẽ. On ar akÿnh ne ar atÿn prãm kêt, ane.

<sup>28</sup> Nhy m Pedru kum,

—Djãm mrãmri gakumrêx? Ga atẽmkumrêx jabej amiwÿr ijwÿ ba wãm akudjwa ngô'ã awÿr tẽ, ane.

<sup>29</sup> Nhy m kum, “Amrê iwÿr tẽ”, ane.

Nhy m Pedru arÿm Jeju'ÿr tẽmmã ngôkam ruw ne arÿm ngô'ã tẽ. <sup>30</sup> Ngô'ã tèn arÿm ngô pumũ. Kōk djàbêr tÿx kute ngô djakà tÿxkôt omÿn arÿm tÿn prãm. Tÿn prãm ne arÿm àr

tê. Ngômã àr tèn arým amran kum, “Běnjadjwyr djwýnh, gop ipytà”, ane.

<sup>31</sup> Nhyh Jeju on pa 'amýn kum,

—Aje amim imar rere:kre. Mýkam ne ga amim, “Djãm mrãmri ne Jeju kute ngô ja mar”, anen amim imar rerekre?

<sup>32</sup> Nãm ã kum ane nhyh ar arým kà'ýr bôx. Ne kam arým wabi. Wabi nhyh kôk djábêr on amikrãtan an-hikrê ne. <sup>33</sup> Amikrãta nhyh kãkam ar ýrja arým parbê kônkrão nhýn rax ma:ro nhý. Ne arým kum,

—Mrãmri abê Metĩndjwýnh Krakumrêx ane.

<sup>34</sup> Ne kam ar arým akàx nhikjêmã rên kam arým kà dji. Ar pykabê Djene'ã kà dji. <sup>35</sup> Nhyh kam me arým Jeju nokre pumün amũ memã arê. Nhyh kam me arým bu'ã pyka kunĩkôt me'ýr me ano nhyh me me'ýr mō. Me'ýr mōn memã arê nhyh me arým kuman Jeju'ýr me punu kunĩo bôx. <sup>36</sup> Nhyh me arým kum,

—Ba me akà japkredit kupên arým imex ne, ane. Ne me kunĩ kute kupênhja arým prĩne mex ne.

## 15

*Tu mýjja krên'ã ujarênh.*

*Mak 7.1*

<sup>1</sup> Nhyh kam mebê pardjêumê Mōdjê kukrãdjã mar djwýnh krĩrãxbê Djeruxarê kurüm mōn Jeju'ýr bôx. Me ô kwý krên kadjy ne me aminhikra pōnho ba. Me kukãmãkjê kukrãdjã kôt me we Metĩndjwýnhmã mex kadjy ne me kum aminhikra pōnho ba. 'A ne me Jejumã kabên ne kum,

<sup>2</sup> —Mýkam ne akôt ba djwýnh ar me kukãmãkjê kukrãdjã mar kêt ne kam amikrã ar o ba? Nãm ar kute aminhikra pōnh kêt ne tu aku, ane.

<sup>3</sup> Nhyh Jeju memã kum,

—Djãm mrãmri Metĩndjwýnh kukrãdjã kôt ne ga me me akukãmãkjê kukrãdjãja jarê? Kati. Atemã. Ga me atemã akukãmãkjê kukrãdjã ja'ã ano tỳx ne Metĩndjwýnh kukrãdjã mar kêt. Ne kam arým kam amikrã ar o aba. <sup>4</sup> Ba me amã arê gar ama.

Metĩndjwýnh ne me bakukãmãremã 'ã karôn memã kum,

“Me amã abãmmê anã jabên ar kabên ma”, ane.

Ne ajte memã kum,

“Me'ô arým bãm'ã nàr nã'ã, ‘Gê Metĩndjwýnh o ajkê’, anhýr jabej gê me tu kubĩ”, ane.

Me kum bãmmê nã ar abêmã ne Metĩndjwýnh ã me bakukãmãremã ane. <sup>5</sup> Nhyh be, djãm me ga ne ga me amã abãmmê anã jabê? Kati. Ga me akukrãdjã kôt arĩk memã kum, “Me

ajō godja anã nàr abãm mýjja'ã ajwýr jabej. Ne aje kubê anhō mýjja nê prãm jabej kum, ‘Be, ba te ije amã òrmã. Aje mýjja 'ã ijwýr ba arým o Metĩndjwýnh nhō mýjja. Kam ba te ije amã òrmã’, ane. Dja ga me ã kum anen arým kubê nê nhyh kam arým pijãm ne”, ane. <sup>6</sup> Ga me aje ã memã 'ã karōo anhýrkam arým me nãmê bãmbê òdjý'ã memã adjãpnêho aba. Me kum ar abê kêt'ã memã adjãpnêho aba. Metĩndjwýnh te memã 'ã karôn memã kum,

“Me amã abãmmê anã jabên ar kabên ma”, ane.

Nãm ã memã ane ga me arým Metĩndjwýnh kabên jao me kukrãdjã kajgon kupa'ã memã akukrãdjã punu ja jarên arým nãmê bãmbê òdjý'ã memã adjãpnêho aba. <sup>7</sup> Me ga

ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwýnh mar mexo aba. Mrãmri ne me bakukãmãre Idjaij me ajã kabên ne. Nãm Metĩndjwýnh kukwakam me ajã me bakukãmãremã kum,

<sup>8</sup> “Be, me ja ne me arĩk 'êx ne ajkwa kajgokam imã imex jarêno ban ôkre kadjwýnhbê jãm ate ibê krãn ba.

<sup>9</sup> Ne arĩk imã irax jarênh kajgoo ban 'êx ne me ta kukrãdjã'ã memã kum, ‘Metĩndjwýnh kukrãdjã’, anhýro ba.”

Nãm ã Idjaij me ajã ane ga me akam-ingrãnyre ajêx ne akukrãdjã kajgoo Metĩndjwýnh kukrãdjãan memã arêno aba. Mrãmri ne me ajã arênhkumrêx. Nãm Jeju ã mebê pardjêu arkum ane.

10 Ne kam amiwÿr me kräptĩ 'uw ne memã kum,

—Ë, dja ga me akunĩ iman ikabën markumrêx. 11 Me kute apÿnh mÿjja'ã memã kum, “Ja dja ga ãm omũ. Dja ga krën arÿm ajaxwe”, anhÿro ba. Nhyim be, djãm me'õ mÿjja 'õ krë nhyim Metĩndjwÿnh arÿm kum, “Ja ne ga krë. Arÿm ajaxwe”, ane? Kati. Me kabën punukam ne memã axwe jarë. Me àkĩnhĩkam ne memã arë. Me ari prõ, mjên kupa'ã kurë bakam ne memã arë. Me 'ëxnhĩkam ne memã arë. Apÿnh axwe 'õkam ne Metĩndjwÿnh memã axwe jarë. Nãm ã Jeju memã ane.

12 Kam kõt ba djwÿnh ar 'ÿr bõx ne Jejumã kum,

—Ë, mebê pardjêu kute akabën markam arÿm ngryk ne, ane.

Nhyim me'ã arkum,

13-14 —Ga, me no rã ne me amikukãm rĩt kêtja pumũ. Kam me kute amipry mar kêt. Kam godja me no rã me no rã japrõ kute meo ba jabej nhyim arÿm amë kre'õkam tÿm. Mebê pardjêu ne me kute me uräk. Nãm me 'ëx ne memã, “Ba ne ba ije Metĩndjwÿnh mar”, anhÿro ba. Nhyim be, kati. Me kute mar kêt. Ne kam te memã Metĩndjwÿnh'ã ujarënh ar ba nhyim me adjwÿnhdjwÿ kute Metĩndjwÿnh mar kêt. Mebê pardjêu 'ëx ne kute memã anhÿro bakam dja Ibãm arÿm memã o pãnh ne me biknor tokry djakam me kumë kute mrãmri ne me kute 'ê kadjär ne rÿm mën timerak. Kwärĩk wãnh me rã'ã. Nãm ã Jeju mebê pardjêu'ã ane.

15 Nhyim Pedru kum,

—Nã gãm ar imã, “Djãm me mÿjja 'õ krë nhyim Metĩndjwÿnh kum, ‘Ja ne ga krën arÿm ajaxwe’, ane? Kati”, ane. Tãm ne ga arë nhyim ar ibê bipdjur rã'ã ne. Mÿj'ã ne ga akabën jarë? Ar imã arë bar kuma. Nãm ã Pedru Jejumã ane.

16 Nhyim Jeju arkum,

—Djãm ar gadjwÿ ar aje mÿjja mar kêt rã'ã? 17 Mÿjja me kute krën ne me tikkambit wangij. Ne kam atykmã arÿm apõx. 18 Nhyim be, me ajkwa

kurÿm me kabën punu apõxja ne me kute amim mÿjja'ã karõ djã kurÿm apõx. Kam Metĩndjwÿnh arÿm memã axwe jarë. 19 Me kute amim mÿjja'ã karõ djakam amim mÿjja punu'ã karõn arÿm me kurÿm apõx.

Nãm me kute me par'ã amim karõ.

Ne kute me prõ puro nãr me mjên puroo àkĩnh ne ro'ã ikwãja'ã amim karõ.

Ne prõ djwÿnh nãr mjên djwÿnh kupa'ã kurë'ã amim karõ.

Ne kute mÿjjao àkĩnh'ã amim karõ.

Ne memã 'ëx'ã amim karõ.

Ne kute Metĩndjwÿnh japrÿ'ã amim karõ.

20 Me axweja kunĩ ne me kurÿm apõx nhyim Metĩndjwÿnh arÿm memã axwe jarë. Nhyim be, me kute aminhikra põnh kêt ne kute õ kwÿ krën ja ne Metĩndjwÿnh kute memã axwe jarënh kêt. Djãm ar aje ja mar kêt? Nãm ã Jeju kõt ba djwÿnh arkum ane.

*Me'õ nire bajtem kute tu amim kamnhĩxkumrêx'ã ujarënh.*

*Mak 7.24*

21 Ne kam Jeju arÿm mebê tẽ. Tẽ:n kam krĩraxbê Xirumẽ Xidõ bu'ã pyka'ÿr bõx. 22 Nhyim pykabê Kanaãkam me'õ nire pyka wãkam ar ba. Mebê idjaer ne me wão me bajtem. Me'õ nire kam ar ban arÿm Jeju'ÿr bõx. Ne kam kàj bê kum,

—Bënjadjwÿr djwÿnh, Dawi tàmdjwÿ, gop amã ikaprĩ. Me karõ punu ne ari ikrao bikënh ba, ane.

23 Nhyim tu kubê anhikrën itõ ne. Nhyim kõt ba djwÿnh ar 'ÿr bõx ne kum,

—Dja ga amũ ano gê tẽ. Nãm ari gwaj bakõt àmra tẽ, ane.

24 Nhyim arkum,

—Djãm me bajtem'ÿr ne Metĩndjwÿnh ijano ba tẽ? Kati. Mebê idjaer'ÿr ne ijano ba tẽ. Mebê idjaer ne me kute mrãmri ne mrykĩ'ãtomti no biknor timerak ne ate ar ba. Me ate ar ba ja'ÿr ne ijano ba tẽ, ane.

25 Nhyim kam arÿm ni bajtemja 'ÿr bõx. 'ÿr bõx ne arÿm parbê kõnkrão nhÿn ra:x man kum,

—Bĕnjadjwÿr djwÿnh gop ikôt o kangõn ikrao mex, ane.

<sup>26</sup> Nhyĵm õ mebê idjaer'ã me prĭre jakren kum,

—Nok ba ren rop kraremã me prĭre nhõ djwÿ rĕ nhyĵm ren kam punure, ane. Djãĵm mrãĵmri ne djwÿ'ã ajarĕ? Kati. Kute meo mex djã'ã ne djwÿ jakren kum 'ã ajarĕ. Bir, Jeju ne jakam kute me bajtemo mex prãĵm kĕt. Õ mebê idjaer'ÿr ne Metĭndjwÿnh Jeju jano. Kute õ mebê idjaerbit kumrĕxo mexo bamã. Kam ne nimã kum,

—Nok ba ren rop kraremã me prĭre nhõ djwÿ rĕ nhyĵm ren kam punure, ane.

<sup>27</sup> Nhyĵm nija arÿm amim,

—Ijã ne rop krare jarĕ, anen arÿm kum,

—Tukwa, mrãĵmri Bĕnjadjwÿr djwÿnh. Kôt ne ga arĕ. Nhyĵm be, godja wãnh õ wÿnh nhõ pĭponh krakri djwÿ jaũm rôrôk. Aũmbit dja rop krare kukrĕ. Kam gop badjwÿ ibê rop krare pyrãk tu imã ikrao mex, ane.

<sup>28</sup> Nhyĵm Jeju kum,

—Me'õ nire, ga ne ga tu amim ikamnhĭx me:xkumrĕx. Akabĕn kôt ne ba arÿm akrao mex, ane. Nhyĵm myt tãĵkam kra arÿm mex ne.

*Kute mebê 4.000o djuw mex.*

*Mak 8.1*

<sup>29</sup> Nhyĵm kam Jeju arÿm pyka ja kurũm tĕn imôtibĕ Garrĕja'ÿr tĕn 'ÿr bõx. Ne kam arÿm krãnh'ã tĕn wabin nhÿ. <sup>30</sup> Nhyĵm me krãptĭ: arÿm 'ÿr bõx. Nãĵm me 'ÿr me punuo mõn 'ÿr meo bõx. Me mrãnh kĕtmĕ me no rãĵmĕ me kabĕn kĕtmĕ apÿnh me kukrãdjã punumĕ apÿnh me punu djã 'õdjwÿ krãptĭ:ja ne me 'ÿr meo mõn meo bõx ne Jeju parbĕ me adju:w nhyĵm arÿm meo mex ne. <sup>31</sup> Jeju meo mex nhyĵm me krãptĭ: arÿm me omũ. Me kabĕn kĕt arÿm kabĕn mex. Me apÿnh kukrãdjã punu arÿm kukrãdjã mex ne. Me mrãnh kĕt arÿm mrãnh mex ne. Me no rã arÿm rĭt mex ne. Nhyĵm me arÿm me omũn te kute marmã mekam no tyn kumex. Ne kam arÿm mebê idjaero ba djwÿnhmã

rax jarĕ. Metĭndjwÿnhmã rax jarĕnho kume:x.

<sup>32</sup> Nhyĵm kam arÿm amiwÿr kôt ba djwÿnh ar ku'uw nhyĵm ar bõx nhyĵm arkum,

—Imã me krãptĭ:ja kaprĭ. Me iro'ã krĭ'ã arÿm akati amãnhkrut ne ikjĕkĕt apĕx. Ne kam arÿm me õ mÿjja kĕt. Nok ba ren me kum prãĵkam ren amũ me ũrkwãĵmã me ano nhyĵm ren pry konenh ren me arÿm rerekre nhyĵm ren tyk djã me kupa, ane.

<sup>33</sup> Nhyĵm kôt ba djwÿnh ar kum,

—Kapôt kukrit jakam ne gwaj te me krãptĭ:ja kadjy djwÿ kume:x prãĵje. Mÿj got gwaj me kadjy nĕ? ane.

<sup>34</sup> Nhyĵm Jeju arkum,

—Mÿj ne ar anhõ djwÿ kute? ane. Nhyĵm ar kum,

—Djwÿ kubĕ 7. Tepprãredjwÿ ngrĕre, ane.

<sup>35</sup> Nhyĵm kam arÿm me krãptĭmã 'ã karõn kum,

—Pykabĕ dja ga me nhÿ, ane. Nhyĵm me kam arÿm nhÿ. <sup>36</sup> Nhyĵm kam arÿm djwÿ kubĕ 7 jamÿn tepprãre jamÿn o Metĭndjwÿnhmã amikĭnh jarĕ. Ne kam kokij ne mã kôt ba djwÿnh arkum kungã nhyĵm ar mã me krãptĭmã adjuw. <sup>37</sup> Nhyĵm kam me kunĭ kwÿ krĕn arÿm ajne. Nhyĵm kam me arÿm aũm karwãn kaxnokaikam kungij. Kungij nhyĵm arÿm kaxnokai ipubĕ 7 ne 'ã kãtãĵm. <sup>38</sup> Be, me my kubĕ 4.000 ne õ kwÿ krĕ nhyĵm me niremĕ me prĭre'ã akre kĕt. <sup>39</sup> Nhyĵm kam arÿm amũ me anon kam kã'õkam nhÿ. Ne kam nox ne pykabĕ Madara'ÿr mõn 'ÿr bõx.

## 16

*Kute kãjkwa kurũm mÿjja'õ nhipĕx'ã me kum à'wÿr.*

*Mat 12.39; Mak 8.11*

<sup>1</sup> Nhyĵm mebĕ pardjĕumĕ mebĕ xadjudjĕumĕ Jeju'ÿr bõx ne mrãĵmri kubĕ Metĭndjwÿnh Krakumrĕx jabej kum,

—Goja kãjkwa kurũm mÿjja pumũnh kĕt'õ nhipĕx bar omũn kôt ama, ane.

<sup>2</sup> Nhyĵm memã kum,

—Arÿm myt djàrmã nhyt myt ngjêx djàkam kàjkwa kamrêk. Ga me kam 'ã abenmã kum, “Dja kryràt kàjkwa mex”, ane. <sup>3</sup> Nàr, arÿm myt katormã nhyt myt apôx djàkam kàjkwa kamrêk ne kakrã kumex ga me kam 'ã abenmã kum, “Akati jakam dja na kumex”, ane. Me ga ne ga me amijo ajêx ne amijo Metîndjwÿnh mar mex. Aje kàjkwa mex mar nàr aje kàjkwa punu mar. Mÿkam ne ba me akam ar ibari mÿjja pumÿnh kêt kwÿ nhipêx ne me amã mÿjjao amirîto iba ga me ja mar kêt ne? Ga me omÿnh kajgon amim, “Je tô mÿj'ã”? anhyr kajgon mar kêt kumrêx. <sup>4</sup> Me ga akamingrãnyre ne ga me ajaxwen mÿjjakôt ari Metîndjwÿnhbê amijo akêxo aba. Ga, me kwÿ kute kum prô djwÿnh kÿnh ngriren kute mebê prôo àkÿnhô baja pumÿ. Me gadjwÿ ne ga me amã Metîndjwÿnh kÿnh ngriren ari kubê amijo akêxo aba. Ne kam me aje omÿnh kadjy ije me amã mÿjja pumÿnh kêt nhipêx jabej. Djãm kam ije me amã ipêxmã? Kati. Ije me amã ipêx me aje omÿnh prãm kêt kumrêx. Dja ba ï amijo Metîndjwÿnh kukwakam ujarênh djwÿnhbê Djônaj pyrãk. Dja ga me jabit pumÿ, ane. Tyk ne akubyn tÿn'ã ne ã Jeju memã ane. Ne kam arÿm mebê akêx ne mã tẽ.

*Djwÿ nhigot djà'ã ujarênh.*

*Mak 8.14*

<sup>5</sup> Ne kam ar imôti'ã rên akàx nhikjêtmã bôx. Nhyt kôt ba djwÿnh ar djwÿo amak kêt katin arÿm Jejumã arê. <sup>6</sup> Nhyt arÿm me kukràdjã kajgo kôt ar amijo ba kêt kadjy arkum kabên ne arkum,

—Ga, me kute djwÿ nhigot djà djwÿ djôm kam kapÿnja pumÿ. Nhyt arÿm djwÿ tÿx me:x ne. Ar gadjwÿ dja gar me kukràdjã man kôt ar amijo aban arÿm ajaxwe mex ne. Mebê pardjêu kukràdjã nàr mebê xadjudjêu kukràdjã dja gar aman kôt ar amijo aban arÿm ajaxwe me:x ne. Ar amijã ano tÿx ne me kukràdjã mar kêt ne kôt ar amijo aba kêt. Nãm ã Jeju nêje ar kukrào ane.

<sup>7</sup> Nhyt kam ar ari 'ã aben kukij ne arÿk abenmã kum,

—Gwaj baje djwÿ byr kêt kam ne ã gwaj bamã ane, ane.

<sup>8</sup> Nhyt Jeju arÿm ar kabên man arkum,

—Ar aje amim imar ngri:re. Mÿkam ne gar aben kukij ne abenmã kum, “Gwaj baje djwÿ byr kêt kam ne ã gwaj bamã ane”, ane? <sup>9</sup> Djãm ar aje mÿjja mar kêt rã'ã? Mÿj'ã ik-abên kute amijakreja djãm aje mar kêt rã'ã? Ar akubyn amijo tèn ije djwÿ kubê 5o mebê 5.000o djuw mex'ÿr amijo bôx. Mÿj ne ar aje djwÿ janhy karwànhkam kaxnokai ipu kuten 'ã kàtàm ne? <sup>10</sup> Ar akubyn amijo tèn ije djwÿ kubê 7o mebê 4.000o djuw mex'ÿr amijo bôx. Mÿj ne gar aje djwÿ janhy karwànhkam kaxnokai ipu kute? Ga, djwÿ kume:xo ije meo djuw mexja pumÿ. Djãm arÿm ne gar o ajamak kêt kati? <sup>11</sup> Djãm djwÿ'ã ne ba ar amã arê? Djãm 'ã ne ba ar amã, “Ari amijã ano tÿx. Kwãrÿk wãnh mebê pardjêu kukràdjã, nàr mebê xadjudjêu kukràdjã, kute djwÿ nhigot djà pyrãk kwãrÿk wãnh kôt ar amijo aba kêt”, ane? Kati. Djwÿ'ã ije ar amã ja jarênh kêt. Mÿkam ne gar aje ja mar kêt? Nãm ã Jeju arkum ane. <sup>12</sup> Nhyt kam ar arÿm kuma. Kute Ar kubê me kukràdjã puma. Kute Ar kubê mebê pardjêumê mebê xadjudjêu kukràdjã puma. 'ã ne djwÿ nhigot djà amijakre. Tãm ne ar arÿm jakam kuma.

*Pedru kute Jejumã Bênjadjwÿrbê kumkati jarênh.*

*Mak 8.27; Ruk 9.18*

<sup>13</sup> Be, Piripi nhô krÿrãxbê Xedjare bu'ã ne apÿnh me ô krÿ djari. 'ÿr ne Jejumê kôt ba djwÿnh ar mō. Ar 'ÿr mōrkôt nhyt Jeju arkum,

—Ê, ar imã ijã me ujarênh jarê ba kuma, ane.

<sup>14</sup> Nhyt ar arÿm kum,

—Nãm me kwÿ ajã, “Ngômã me angjênh djwÿnhbê Djuão. Ta ne akubyn tÿn ne ar ba”, ane. Nhyt me kwÿ ajã, “Me bakukãmãre Erij. Metîndjwÿnh kukwakam ujarênh

djwýnh raxbê Erij”, ane. Nhyim me kwý ajã, “Me bakukãmãre Djerimi. Metĩndjwýnh kukwakam ujarẽnh djwýnhbê Djerimi”, ane. Nhyim me kwý ajã, “Me bakukãmãrekam Metĩndjwýnh kukwakam ujarẽnh djwýnh ar 'õ.” Nãm me ã abenmã ajã ane. Nãm ã ar Jejumã ane.

<sup>15</sup> Nhyim ajte arkum,

—Ne ar gadjwý mã ne gar imar on? Mýj'ã ne gar ijakre? ane.

<sup>16</sup> Nhyim Pedru kum,

—Abê me inhõ Bẽnjadjwýrbê kumkatibê Kritu. Abê Metĩndjwýnh tĩn ne ar baja Kra, ane.

<sup>17</sup> Nhyim Jeju Pedrumã kum,

—Ximão, Djõnaj kra. Djãm pykakam me'õ ar ba ne amã ijarẽ ga ima? Kati. Kàjkwakam Ibãm ne amã ijo amirĩt ga ima. Kam ne ga akĩ:nhkumrẽx ne. <sup>18</sup> Ga ne ga imã, “Abê me inhõ Bẽnjadjwýrbê kumkatibê Kritu. Kadjy ne Metĩndjwýnh ajano ga bõx. Ga abê Metĩndjwýnh tĩn ne ar baja kra”, ane. Ba amã arẽ ga ama. Ga abê Pedru. Mrãmri, kẽn'ã ne anhidji amijakre. Akabẽn mex jakõt ne ga arým atýx ne aje kẽn pyrãk. Dja me akudjwa ã amim imaro ane ba arým amim me utã nhyim me arým akudjwa týx kute kẽn týx pyrãk. Me kute amim imar kunĩja dja me tý:x nhyim arým Xatanaj nhõ me ãpẽn te kute meo ãpanhmã ne te kute me biknor tokry djãkam meo biknormã.

<sup>19</sup> Dja ga aje mrãmri ne me'õ kute bẽnjadjwýr nhõ kikrekam o kajkep djão ba pyrãk. Me'õ kikre'ã kuta nhyim me arým wadjã nãr kikre'ã ijẽ týx ne arým mebê aptã nhyim me ãr kêtumrẽx. Aje me'õja pyrãk. Dja me amim imar kêt ga arým mebê aptã. Nhyim kam kàjkwakam Ibãmdjwý arým akõt amikabẽn djin arým mebê aptãn amim me utãr kêt ne ar meo ba kêt. Nãr, dja me amim ima ga memã kum, “Ajrã. Kõt ar aba”, ane nhyim kàjkwakam Ibãmdjwý arým akõt amikabẽn djin memã kum, “Ajrã. Ikõt ar aba”, anen arým amim me utãn ar meo ba. Nãm ã Jeju Pedrumã

ane. <sup>20</sup> Ne kam amijã kõt ba djwýnh arkum karõ. Metĩndjwýnh ne arým mebê idjaer kadjy Jeju'ã Bẽnjadjwýrbê kumkati mẽ. 'Ã ne me kum Kritu jarẽ. Nãm amijã arkum karõn arkum,

—Kwãrĩk wãnh me'õmã kum, “Jejubê ne Kritu. Kubê ne me banhõ Bẽnjadjwýrbê kumkati”, anhýr kêt. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Amikukãm amityk'ã ujarẽnh.*

*Mak 8.31; Ruk 9.22*

<sup>21</sup> Ne kam ja nhijukri arým kõt ba djwýnh arkum,

—Krĩraxbê Djeruxarẽkam itokry kumexmã ne Metĩndjwýnh ijano ba arým 'ýr itẽmmã. Dja ba kam bõx nhyim mebêngẽtmẽ me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ Mõjdjê kukràdjã mar djwýnhmẽ ijo bikẽn kumex nhyim me arým ibĩ. Nhyim ijã akatin akatin akati ba akubyn itĩn ne, ane.

<sup>22</sup> Nhyim kam Pedru arým Ar kubê Jejuo tẽn ar kãxã nẽje kum bẽn týxmox kum,

—Bẽnjadjwýr djwýnh, gop gẽ Metĩndjwýnh kum akapri. Djãm ga dja me abĩ? Arkati, ane.

<sup>23</sup> Nhyim Jeju akẽx ne Pedrumã kum,

—Arým akabẽn kute Xatanaj kabẽn pyrãk. Amũ imã akre rax ne dja. Aje Metĩndjwýnh bẽ ijo akẽx prãm pyrãk. Metĩndjwýnhkõt adjumar kêt. Me kum ikĩnh kêtja kõt ne ga adjumar djã dji, ane.

<sup>24</sup> Nhyim kam Jeju kõt ba djwýnh arkum,

—Gẽdja gar ajõ mã ikõt abikamẽn prãm jabej kwãrĩk wãnh amidjwýnhbit mar kêt. Dja ga amim, “Djãm ba ije amijo ikĩnhmã? Kati”, ane. Dja ba ityk kadjy inhõ pĩte'y mýn itokry:. Dja ga ijã amijakren aje anhõ pĩte'y mýnh mãn prãbê amã atokry puma kêt ne amã ijabê rã'ã ne mã ikõt ajkamẽ. <sup>25</sup> Me kute amidjwýnhbit mar ne me kum tokry puma, me tãm gẽdja me tyn kam ijukri me biknor tokry djãkam tẽ. Nhyim be, me kum ijabekumrẽx ne kute amidjwýnhbit

mar kêt nhyim me kute me bîn jabej me tãm gêdja me amiptàn ar tîn ne ba rã'ã: rã'ã ne. <sup>26</sup> Ne ren me'õ pykabê mÿjja mexja kunĩ, nêkrêx kunĩja ren ari o atom ne o ban kam ren ty. Je, mã dja kam nê? Kati, nãm ren ty nhyim ren õ nêkrêxja ren wãnh kumex. Nhyim mÿj pãnh ne ne ren Metĩndjwÿnhmã arê nhyim ren akubyn o tîn nhyim ren kum amijo pãnh? Arkati. Dja te kum pãnh jarê nhyim akubyn o tîn prãm kêt kumrêx.

<sup>27</sup> Ba ije amijo inhĩ ne me'ÿr irwÿk dja ba Ibãm jadjênhmẽ umao ipyma:n me'ÿr bõx. Kadjy mrãnh djwÿnh pyma:mẽ ro'ã me'ÿr bõx. Ne kam me ĩ pÿnhkõt me kunĩmã o pãnh ne. Me axwe kõt nàr me kute katat amijo ba kõt memã o pãnh ne. <sup>28</sup> Ba ar amã arê. Ije amijo inhĩ ne ar awÿr ibõx. Ibãm dja ijã bẽnjadjwÿr rax mẽ. Dja ba bõx ne ipymao ar apytàn ar ar ajo iba. Dja gar adjãmja akwÿ atĩnri iraxkõt ipumũ, ar akadjy ibẽnjadjwÿr rax ne ipymakõt ipumũ. Mrãmri ne ba ikabẽnja. Nãm ã Jeju arkum ane.

## 17

*Kute amijo atemã'ã ujarênh.*

*Mak 9.2; Ruk 9.28*

<sup>1</sup> Jeju memã ane nhyim kam ar'ã akati amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut apêx. Nhyim kam Jeju arÿm Pedrumẽ Xijagumẽ Djuão ar aprõn aro tẽn krãnh prêkti'ã aro wabin ate ar ro'ã me kãxã dja. <sup>2</sup> Ne kam arÿm ar kabem amijo atemã. Ne nokre jadjênh kute myt jadjênh pyrãk. Nhyim õ kubêkà arÿm aka:n kam adjê:nh. <sup>3</sup> Nhyim kam me bakukãmãrebê Môjdjê mẽ Erijmẽ arÿm arkum amijo amirĩt ne. Ar Jejumẽ abenmã ujarênh dja nhyim ar arÿm ar omũ.

<sup>4</sup> Nhyim kam Pedru Jejumã kum,

—Bẽnjadjwÿr djwÿnh, jakam arÿm gwaj bakĩnhkumrêx. Amã kĩnh jabej dja bar ar amã kikre kryre nhípêx. Dja bar amã 'õ nhípêx ne Môjdjê mã 'õ nhípêx ne Erijmã 'õ nhípêx, ane.

<sup>5</sup> Nãm kum kabẽno dja nhyim kakrã jadjênh arÿm ar nokrekam kato.

Ar nokrekam katon arÿm ar kuno. Nhyim ar aêrbê Metĩndjwÿnh kakrã kurũm kabẽn nhyim ar kabẽn ma. Nhyim arkum,

—Ikra ne wã. Imã abê:kumrêx. Ba kam kam ikĩnhkumrêx. Tãm wã dja gar kabẽn man kõt ar amijo aba, ane.

<sup>6</sup> Ar kabẽn ja man arÿm madjã kreti. Madjã kretin tu mÿrbê tÿm ne nõ. <sup>7</sup> Nhyim Jeju ar'ÿr bõx ne ar kupên arkum,

—Kajmã ar dja. Kwãrĩk wãnh ar atĩn prãm kêt, ane. <sup>8</sup> Nhyim ar kajmã rĩt nhyim arÿm Jeju pydjibit dja nhyim ar omũ. Arÿm ne Môjdjê ar ar aêrbê mã tẽn arÿm amirĩt kêt ne.

<sup>9</sup> Nhyim kam ar arÿm krãnh prêkti'ã rwÿk tẽ. Rwÿk tẽ nhyim Jeju arÿm arkum 'ã karõn arkum,

—Ar aje ipumũnhja kwãrĩk wãnh on me'õmã 'ã adjujarênh kêt. Ba ije amijo inhĩja ityk ne akubyn itĩnkambit dja gar 'ã ajarê, ane.

<sup>10</sup> Nhyim kõt ba djwÿnh ar Erij jabej Jeju kukij ne kum,

—Mÿkam ne Môjdjê kukràdjã mar djwÿnh memã kum, “Erij kumrêx dja bõx nhyim kam Metĩndjwÿnh ar meo ba”, ane? Mÿkam ne me memã ja jarê? ane.

<sup>11</sup> Nhyim Jeju arkum,

—Be, mrãmri, gêdja me'õ kute Erij pyrãk kumrêx bõx ne akubyn Metĩndjwÿnh'ÿr me kunĩo akêx ne. Meo akêx nhyim me arÿm amim maro ba. <sup>12</sup> Ba ar amã arê gar ama. Me'õ kute mrãmri ne Erij pyrãk arÿm bõx nhyim me kute mar kêt ne arÿm amikĩnhje o bikênh ba. Badjwÿ ije amijo inhĩ dja me ijo bikênh ba ba itokry ne, ane. <sup>13</sup> Nhyim kam kõt ba djwÿnh ar amim,

—Be, ngõmã me angjênh djwÿnhbê Djuão'ã ne ar imã ane, ane.

*Me karõ punumã àkjêr.*

*Mak 9.14; Ruk 9.37*

<sup>14</sup> Kam Jeju ar arÿm krãnh'ã rwÿk tẽ. 'Ã rwÿk tẽ:n arÿm me krãptĩja'ÿr bõx. Nhyim kam me'õ 'ÿr bõx ne parbê kõnkrão nhÿn <sup>15</sup> kum,

—Bēnjadjwÿr djwÿnh, amã ikra kaprî. Ikra ibê tyk ar ban amijo bikēnh krãptî. Nãm mã tyn kuwykam rôrôk ne ngôkam nox. <sup>16</sup> Nã bãm akôt ba djwÿnh ar'ÿr o bôx nhym ar te kute o mexmã o ane, ane.

<sup>17</sup> Nhym kam Jeju me'ÿr akēx ne memã kum,

—Je, me akamingrãny aje amim ikamnhîx kêtumrēx ne ajaxwe. Mÿj dja ijã akati, akamât kô kute ba me akam arek ar iba? Nã bãm me awÿr bôx ga me ajamakkre kêtumrēx ne prîne akabēno ikaty. Nã bãm te amiwÿr me akam ama ga me arîk ar aba, ane. Ne kam bãmjamã kabēn ne kum,

—Amrē akrao tē, ane. <sup>18</sup> Nhym arÿm 'ÿr o tēn o bôx nhym Jeju arÿm kum akij. Me karô punu kute kra bôktio bajamã akij nhym arÿm kum iren kurûm katon mã tē. Nhym arÿm myt tãm kam mex ne.

<sup>19</sup> Nhym kam Jeju tēn ate dja nhym kôt ba djwÿnh ar arÿm 'ÿr bôx ne kum,

—Mÿkam ne bar te: ije me karô punu kujaêkmã o ane? ane.

<sup>20</sup> Nhym Jeju arkum,

—Djãm ar aje kujaêk kadjy tu amim Metîndjwÿnh kamnhîxkumrēx? Kati. Ar aje kadjy tu amim kamnhîxkumrēx kêt. Dja gar tu amim kamnhîxkumrēx. Be, me kute tu amim Metîndjwÿnh kamnhîxkumrēxkam me kute rerekre pyrãk. Ga, pidjôbê motadu 'y djwÿ ngri:ren rere:kreja pumû. Nhym be, kati. Motadu 'y arÿm krekam ingrôt ne abatãnh ne kam arÿm abatã:nh ne. Ar gadjwÿ dja gar tu amim Metîndjwÿnh kamnhîxkumrēx ne kam kute arerekre pyrãk nhym arÿm ar amã mÿjja jabatãnh nhipêx. Kute mÿjja rûnh kunî nhipêx mar. Gar ren kadjy tu amim Metîndjwÿnh kamnhîxkumrēx ne ren krãnhjamã kum, “Krãnh, amû ajkamē”, ane nhym ren arÿm amû ajkamē. Djã ne gar ren te aje mÿjja 'ôo anhÿrmã? Kati. Ne gar ren apÿnh mÿjja kadjy tu amim Metîndjwÿnh kamnhîxkumrēx nhym ren arÿm ar amã ipêx ne. Nhym be, kati. Ar aje tu amim

kamnhîxkumrēx kêt. Mrãmri ne ba ar amã ja jarēnhkumrēx. <sup>21</sup> Nhym be, me karô punu kute bôktio baja mebê tÿ:x. Me kute Metîndjwÿnhmã o à'wÿr ne kum amijajburkambit arÿm apôx. Nãm ã Jeju arkum ane.

<sup>22</sup> Nhym kam ar arÿm pykabê Garrêjakam ar ba. Nhym kam Jeju arkum,

—Ba ije amijo inhî dja me'ô ibê amijo akēx ne memã ikanga. <sup>23</sup> Nhym me kam arÿm ibî. Nhym ijã akatin akatin akati ba akubyn itîn, ane. Nhym kam kôt ba djwÿnh ar arÿm kaprîre ne.

*Pi'ôk kaprîo atom djwÿnh'ã ujarēnh.*

<sup>24</sup> Nhym kam ar krîraxbê Kapan'a'ÿr tēn 'ÿr bôx. Nhym kam pi'ôk kaprîo atom djwÿnh ar ba. Ar kute Metîndjwÿnh nhô kikretio mex kadjy pi'ôk kaprîo atomo ba. Ne kam ar Pedru'ÿr bôx ne Jeju jabej kukij ne kum,

—Djãm ar anhô ujarēnh djwÿnh kute Metîndjwÿnh nhô kikreti kadjy memã pi'ôk kaprî nhôrmã? ane.

<sup>25</sup> Nhym arkum,

—Nã. Dja ar amã kungã, ane. Ne kam kikremã wadjàn Jeju'ÿr bôx ne amikabēn mar tôrãm nhym Jeju kumrēx kum,

—Ximão, mÿj ne ga kam mar on? Mÿj xêbê gédja pykakam me bēnjadjwÿr pi'ôk kaprîo atomo ba? Pi'ôk kaprîbê îpôxuo atom nãr pi'ôk kaprîbê kributuo atom. Mÿj xêjabê dja o atom? Djãm ta kra Ar kubê dja o atom nãr djãm ô àpēnh kajgobê o atom? ane.

<sup>26</sup> Nhym Pedru kum,

—Ô àpēnh kajgobê dja pi'ôk kaprîo atom, ane.

Nhym Jeju kum,

—Mrãmri, ô àpēnh kajgobê dja o atom. Kute kra Ar kubê pi'ôk kaprîo atom kêt. <sup>27</sup> Bir be, gu babê Metîndjwÿnh kra. Kam Metîndjwÿnh gu babê pi'ôk kaprîo atom kêt. Gê te gu babê pi'ôk kaprî byr kêt gu ba dja gu tu o atom djwÿnh arkum kungã. Metîndjwÿnh nhô kikreti kadjy o atom djwÿnhmã kungã. Gwaj ren arkum ôr



kêt nhym ren me abenmã gwaj bajã kabê:n ne. Aje, imôti'ÿr dja ga tẽn 'ÿr bôx. Ne kam kum anhõ kadjat mẽ. Dja tep'õ kumrêx 'ã wajêt ga o wabin abyn ajkwa pô. Ajkwakam dja ga ngônphonho pi'ók kaprî pumũ. Tãm dja ga aby gu amikadjy arkum kungã, ane. Nhym kam arÿm ã anen arÿm arkum kungã.

## 18

*Ar kute amirax jabej Jeju kukjê.*

*Mak 9.33; Ruk 9.46; Pir 2.3; Ped k*

5.5

<sup>1</sup> Nhym kamã kôt ba djwÿnh 'õdjwÿ ar 'ÿr bôx ne kukij ne kum,

—Kàjkwakam Bënjadwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam nhÿnh ar ijõ dja bar iraxo aben jakre? ane.

<sup>2</sup> Nhym amiwÿr me'õ prÿre 'uw nhym 'ÿr bôx nhym ar ipôkri kudja.

<sup>3</sup> Ne arkum,

—Dja gar on amirax jabejja kangam amijo angriren amijo akàtàm. Amijo angrire kute me prÿre pyràk. Godja gar amirax jabej rã'ã djãm kàjkwakam Bënjadwÿr djwÿnh kôt ar abamã? Kati. Kàjkwakam Bënjadwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam kôt ar aba prãm kêtumrêx. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx. <sup>4</sup> Kam me kute amijo ngrire kute me prÿre ja pyràk tãm ne raxo kute me kunĩ jakrenh.

Kàjkwakam Bënjadwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam ne raxo kute me kunĩ jakrenh. <sup>5</sup> Nhym kam me kute ikukwakam kum me prÿre kute ja pyràk kÿnh, kum me'õ kàtàmja kÿnh ne kam arÿm bad-jwÿ kum ikÿnh.

<sup>6</sup> Nhym be, me'õ kute me prÿre pyràk ne ajbir kute amim imar ny nhym kam ren ate me'õja axwe'ã kum apnê nhym ren arÿm kôt axwe nhym kam ren pãnh me mut'ã kênpoti nhô, kute kum axwe'ã àpnênh djwÿnhja mut'ã ren kên jabatàn nhô ne ren ngônhmã kumẽ, ngô jabatàn nhipôkri kumẽ nhym ren ngô kubĩ. Ja ne kàjbê tokry. Tokry ngrire.

Nhym be kati, dja prÿne Metÿndjwÿnh o ajkê nhym tokry ra:x ne. <sup>7</sup> ÿ, watÿ:re. Pykakam me kute me axwe'ã memã àpnênhja dja me tokry ra:x ne. Mrãmri dja me axwe'ã memã àpnênh ba. Nhym be, kute 'ã memã àpnênh djwÿnhja watÿ:re. Dja tokry ra:x ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

<sup>8</sup> Ga, me kute apÿnh amikukràdjào àpnênh jaxwe prãmja pumũ. Ar kute àpnênh jaxwe krã'ÿrn kangamã ne Jeju Ar kubê axwe pyman arkum,

—Ne ga ren ar ajaxwe kadjy anhkra nhikjêo aje mÿjja punu kupênh prãm nàr ar apar nhikjêo mÿjja punu'ÿr amrãnh prãm mÿj ne gar ren on? Bir, ga ren ar on kràtan rùm amibê amẽ. Ne ren kam te anhkra nhikjê kêt nàr apar nhikjê kêt ne ren atÿnkam ren akÿnhkumrêx. Metÿndjwÿnhkôt atÿn ne ar abakam ren akÿ:nhkumrêx. Ne ren aktã anhkra rã'ã nàr aktã apar rã'ã nhym Metÿndjwÿnh ren kuwykam ar amẽ. Kuwy pôk rã'ã: rã'ãkam ren ar amẽ gar ren kam atokry ra:x ne.

<sup>9</sup> Ne gar ren ajaxwe kadjy ano nhikjêo aje mÿjja punu pumÿnh prãm mÿj ne gar ren on? Bir, ga ren ar on kaban rùm amibê amẽ. Ne ren kam te ano nhikjê kêt ne ren atÿnkam ren akÿnhkumrêx. Metÿndjwÿnhkôt atÿn ne ar abakam ren akÿ:nhkumrêx. Ne ren aktã ano rã'ãn ren atokry ra:x ne. Ne ga ren ar me biknor tokry djãkam kuwykam tẽn ren kam akaprÿkumrêx, ane. Djãm mrãmri ne ar kute aminoo pôx ne aminhkra krākār ne amipar krākārmã Jeju arkum 'ã karõ? Kati, ar kute àpnênh jaxwe krã'ÿrn kangamã ne Jeju 'ã arkum ar kute amibê amikukràdjào krākārmã arẽ.

*Mrykÿ'ãtomti biknor'ã ujarênh.*

*Ruk 15.4*

<sup>10</sup> Ne kam ajte arkum,

—Me'õ kute me prÿre pyràk djãm ar amã kurên aje kum kajgo jarênhmã? Kati. Kwārÿk wãnh. Mÿkam? Bir, djãm kajgo? Kati. Mÿkam? Bir, kadjy mrãnh djwÿnh kute me prÿreo djuw mex djwÿnhja ne kute kàjkwakam

Ibām pumũnh rã'ākam. Ba ne ba ar amã ja jarē.

<sup>11</sup> Be, ije me axwe pytãrmã ne ba tē. Kadjy ne ba amijo inhĩ ne me awȳr ruw, ije me axwekam me biknorja pytãrmã. <sup>12</sup> Ar gadjwý dja gar adjukaprĩ. Godja me'õ nhõ mrykĩ'ãtomti krãptĩ kubê 100 nhym kam pydji kubê màt ne biknorja. Mýj dja me'õja on? Bir, dja mry krãptĩbê 99jamã ire gê wãnh kutêp kumex, nhym kam krãnh'ȳr kôt tē, pydji biknorjakôt tē. <sup>13</sup> Godja kum kator jabej ne kam arým kĩ:nhkumrêx. Kute pydji biknorjamã katorkam dja kĩ:nhkumrêx. Ne mry'ã kãtãmbê 99 biknor kêtjakam dja kĩnh ngrire. Ba ne ba mrãmri ar amã ja jarênhkumrêx. Be, ije ar amã idju-jarênhjakam mýj dja gar kam ama? <sup>14</sup> Bir, kãjkwakam Abãm djwýnhdjwý, djãm me'õ prĩre kute ãmja pyrãk pydji biknor nhym kam kĩnh got? Arkati. Kam kĩnh kêtumrêx. Ukaprĩkam kam kĩnh kêtumrêx. Tãm dja ga amim aman kudjwa adjukaprĩ. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Kute me'õ jaxwe'ã arkum karõ.  
Ruk 17.3; Gar 6.1; A Tex 3.15*

<sup>15</sup> Ne kam ajte arkum,

—Kam, aje me'õo akamy'õ godja ajo bikênh jabej ne arým axwe jabej. Ga dja ga adjukaprĩn akumrêx 'ȳr tēn me kãxã kukjan kum akabên. Godja kute amar ne axwemã irer jabej ga ne ga arým Metĩndjwýnh'ȳr o akêx nhym ajte kôt ba. <sup>16</sup> Nhym godja kute amar prãm kêt ne mã axwe jabej. Kam dja ga me'õ pydji nãr amãnhkrut 'ȳr aro tē. 'Ȳr aro tēn 'ȳr aro bõx. Ne kam kukjan kum akabên gê ar amã amijarê gar ama. Gar ajamãnhkrut nãr ar ajamãnhkrut ne ikjêkêt dja gar arým ama. Amrêbê: Metĩndjwýnh kabên kôt dja gar ã maro ane. Nãm me bakukãmãremã kum,

“Dja me'õ amijarênh jabej. Gê ar amãnhkrut nãr ar amãnhkrut ne ikjêkêt kabên kôt memã arê.

Ar kute kabên mar kôt arê nhym me arým kuma. Ar axikôt

kabênkam dja me ar kabên man arým abenmã kum,

‘Mrãmri me'õja kute amijarênh nhym ar kute kabên kôt arênhkumrêx’, ane. Dja me ã abenmã ane.”

Nãm ã Metĩndjwýnh me bakukãmãremã ane. Metĩndjwýnh kabên jakôt dja gar ajamãnhkrut ne ikjêkêt ne me'õja'ȳr tēn 'ȳr bõx ne ama. <sup>17</sup> Godja gar gadjwý te kukjan kum akabên nhym kute ar amar prãm kêt ne mã axwe prãm jabej gar me kute amim imarjamã arê. Me kute aben pydjikam memã arê. Nhym godja me kute amim imar aben pydjikam te kukjan kum kabên nhym kute me mar prãm kêt ne mã axwe prãm jabej gar abenmã kum, “Kute Metĩndjwýnh mar kêt. Ga, axwe prãm rã'ãja pumũ”, ane. Dja gar ã abenmã anen arým o kute me bẽnjadjwýr bajtemmã pi'õk kaprĩo atom djwýnh jaxwe pyrãk. Nãm ã Jeju arkum ane.

<sup>18</sup> Ne kam ajte arkum,

—Ba ar amã arê gar ama. Dja me amim imar kêt gar mebê aptã nhym kãjkwakam Ibãmdjwý dja ar akôt amikabên dji. Nãr, dja me amim ima gar memã kum, “Ajrã”, ane, kãjkwakam Ibãmdjwý dja ar akôt amikabên dji. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx.

<sup>19</sup> Ba ajte ar amã arê gar ama. Godja gar ajamãnhkrut pykakam kum mýjjao a'uw nãr kum me'õo a'uw ne axikôt 'ã ar akabên dji, kãjkwakam Ibãm dja arým ar aman ar akabên kôt ã anen ar amã mýjja ngã nãr me'õ kaprĩmã kĩnh jadjàn nãr me'õo mex. Ar akabên kôt dja ã ane. <sup>20</sup> Mýkam? Bir, godja me'õ ar amãnhkrut nãr ar amãnhkrut ne ikjêkêt ikabênkôt bikprõnh jabej badjwý dja ba ar ro'ã akuprõ. Kam dja Ibãm ar akabên kôt ã ar amã o ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Me'õ ukaprĩ kêt'ã ujarênh.*

*Mat 6.14; Ruk 17.4; Ep 4.32; Kor 3.13*

<sup>21</sup> Kam, Pedru Jeju'ȳr bõx ne kum,

—Ije me'õo ikamy godja ari ikam axweo ba jabej. Mýj dja ba kam ingyk kêt on? Djãm kam ingyk kêt 'ikrãn ne kubê 7? Nàr kon? ane.

<sup>22</sup> Nhyim Jeju kum,

—Kati. Dja ga kam ingyk kêt ry typdji. Dja ga kam ingyk kêtê 70 ne ajte kubê 70 ne ajte kubê 70 ne ajte kubê 70 ne ajte kubê 70 ne ajte kubê 70. Dja ga ã kam ingyk kêt ry typdjio ane.

<sup>23</sup> Kàjkwakam Bënjadwýr djwýnh dja pykakam amim me utàn ar meo ba. Kam dja kum me kaprĩ. Gwaj badjwý ne gwaj ren bamã me kaprĩ. 'Ã dja ba idjujarênh jakre gar ama. Pykakam bënjadwýr rax'õ. Nhyim õ àpênh kwý. Amrêbê ne bënjadwýr õ àpênh kwýmã pi'ók kaprĩ ngã nhyim ar kum o ba. Nhyim jakam arým kute akubyn Ar kubê õ pi'ók kaprĩo atommã. <sup>24</sup> Ne kam kute amikraxmã ne arým 'ýr me àpênh'ã me omũnh djwýnh jano. Õ àpênh ja'ýr me àpênh'ã me omũnh djwýnh jano. Nhyim 'ýr tẽn arým 'ýr bõx. Ne kam bënjadwýr'ýr õ àpênhjao tẽn o bõx. Be, amrêbê ne bënjadwýr õ àpênh jamã pi'ók kaprĩ kumex ngã nhyim kum o ba. Pi'ók kaprĩ kume:x kubê 10.000 ne kum kungã nhyim o ba. Kum ar o ba:n arým nhýnh o akno nhyim arým pi'ók kaprĩ kêt ne.

<sup>25</sup> Õ me àpênh'ã me omũnh djwýnh bënjadwýr'ýr õ àpênhjao bõx nhyim te kute akubyn õ bënjadwýrmã pi'ók kaprĩ nhõrmã. Te o ane nhyim arým kam ingyk ne. Ngryk ne arým õ me àpênh'ã me omũnh djwýnhmã kum, “Inhõ àpênh ja ne ibê inhõ pi'ók kaprĩ kume:x ar o ban nhýnh o akno. Gu akubyn kubê inhõ pi'ók kaprĩ byrkumrêx. Dja ga kubê õ mýjja kunĩ byn me kâtammã angã gê me kubyn pãnh amã pi'ók kaprĩ ngã. Nhyim õ mýjja kêt ga ajte me kâtammã ta ã djwýnh ngã gê memã àpênh ar ba nhyim me pãnh arým amã pi'ók kaprĩ ngã. Ga kam ajte memã prõmê kra ar kungã gê ar memã apê nhyim me pãnh arým amã pi'ók kaprĩ ngã. Kam dja ga me kute amã pi'ók kaprĩ nhõr

kunĩo atom ne iwýr o bõx ne imã angã. Ba kam arým akubyn inhõ pi'ók kaprĩ byrkumrêx. Inhõ àpênhja kute ibê pi'ók kaprĩo biknor pãnh dja ba arým akubyn amim byrkumrêx”, ane nhyim me àpênh 'ã me omũnh djwýnh kum, “Gê tô, ba 'ýr”, ane.

<sup>26</sup> Nhyim õ àpênhja arým õ bënjadwýr kabên man umaje parbê tým ne kõnkrão nhýn aminêje kum, “Bënjadwýr, gop adjy amimar tô. Dja ba ã akubyn anhõ pi'ók kaprĩ pãnh amã pi'ók kaprĩ kunĩ ngã”, ane. <sup>27</sup> Nhyim bënjadwýrja arým kum õ àpênhja kaprĩ: ne kum, “Aje, jakam dja ga imã o pãnh kêt. Arým ba maro aknon akam ingyk kêt”, anen arým kum ire nhyim kato.

<sup>28</sup> Kute õ bënjadwýrbê pi'ók kaprĩ ra:xo biknor ja katon arým ro'ã àpênh'õ jabej. Amrêbê ro'ã ar baja jabej. Bënjadwýr nhõ àpênh ja ne amrêbê ro'ã àpênh jamã pi'ók kaprĩ ngrire kubê 100bit ngã nhyim kum kubyn ar o ba. Nãm ro'ã àpênhja jabe:j ne arým kum kato. Kum katon arým mut 'amýn õkreny janên kum, “Aje imã pi'ók kaprĩo abaja on akubyn imã angã”, ane.

<sup>29</sup> Nhyim ro'ã àpênhja arým umaje parbê tým ne kõnkrão nhý. Nhýn arým aminêje amijo a'uw ne kum, “Adjy amimar tô. Dja ba ã amã kunĩo pãnh”, ane. <sup>30</sup> Nhyim kute bënjadwýrbê pi'ók kaprĩ kumexo biknorja arým ro'ã àpênhkam ngry:k ne. Ne kum kaprĩ kêt ne kum, “Kati. On dja ga imã kunĩo pãnh ne”, ane. Ne kam on krãkamngõnhmã arê nhyim me arým kabênkõt kubê ijê. Kute mebê ijê djakam ãm ne o pãnhkambit katormã ne me kubê ijê. Nãm ã ro'ã àpênhje ane. On kute kum õ pi'ók kaprĩ ngrirebito pãnh kêt kam ã ro'ã àpênhjao ane.

<sup>31</sup> Nhyim kam amũ bënjadwýr nhõ àpênh kwý 'õdjwý arým 'ã omũn kam ar arým kam kaprĩ:re ne. Ukaprĩ kêt kam arým kam kaprĩ:re ne. Ne kam bënjadwýr'ýr tẽn arým prĩne kum 'ã ajarê. Õ àpênhja kute kubê pi'ók

kaprî kumexo biknorja'ã kum ajarê. Ukaprî kêt'ã kum ajarê.

<sup>32</sup> Nhyam kam bënjadjwÿr amiwÿr ò àpênhja 'uw nhyam bôx nhyam kum, "Inhõ àpênh, ga ne ga ajaxwe:. Ga inhõ pi'òk kaprî kumexo aban ibê o akno ba amã, 'Imã o pãnh', ane. Ga te aje imã o pãnhmãn arÿm aminêje imã akabên. Ba imã akaprîm arÿm amã, 'Aj. Jakam dja ga imã o pãnh kêt. Arÿm ba maro aknon akam ingyryk kêt', ane. Imã akaprîkam ne ba ã akam ingyryk kêt o ane. <sup>33</sup> Ga ren ikudjwa ã amã aro'ã àpênhja kaprîo anen kam ren ã ingyryk kêt o ane. Nhyam be, kati. Aro'ã àpênh ja amã anhõ pi'òk kaprî ngrirebito ba. O ba ga kam anhõ pi'òk kaprî jabej kum akabên. Nhyam kam te kute akubyn amã òrmãn aminêje amã kabên. Djã ne ga ikudjwa amã kaprî? Kati. Ga tu kam ingyryk ne memã kanga nhyam me arÿm kubê ijê." Nãm ã bënjadjwÿr ò àpênhjamã ane. <sup>34</sup> Ne kam arÿm kam ngyrykkumrêx ne. Bënjadjwÿr nhõ àpênh kute ro'ã àpênhkam ngyryk ne kum kaprî kêtja pãnh ò bënjadjwÿr arÿm kam ngyrykkumrêx ne. Ne kam arÿm me kamjêr djwÿnhmã kanga. Kute tokry kumexmã kamjêr nhyam on kute o pãnh mex kadjy kum kanga. Nãm ã o ane. <sup>35</sup> Ne kam ar gadjwÿ, apÿnh ar anhî djari, godja ar aje me'õo akamyja ar akam axwe jabej ar ga dja gar amã kaprî. Mrãmri tu amã kaprîkumrêx ne axwe maro aknon tu kam ingyryk kêt. Godja gar amã kaprî kêt ne kam ingyryk rã'ã jabej kãjkwakam Ibãmdjwÿ dja kum ar akaprî kêt ar akam ngyry:k ne. Ije ar amã pykakam bënjadjwÿr'ã idjujarênhja kôt dja ar akam ngyry:k ne.

## 19

*Me kute prõ kanga'ã ujarênh.*

*Mat 5.31; Mak 10.1; Ruk 16.18; Kôk 7.10*

<sup>1</sup> Jeju arkum ja jarênh pan arÿm pykabê Garrêja kurûm katon tẽ. Nãm tẽ:n arÿm ngôbê Djodão nhikjêãmã rên pykabê Djudêja'ÿr bôx. <sup>2</sup> Nhyam me

krãptî: ne me kôt mõi. Nhyam tẽn bôx ne kam arÿm kam meo mexo dja.

<sup>3</sup> Nhyam kam mebê pardjêu 'ÿr bôx ne kute we kabên kajgo jabej kukjêrmã ne kum,

—Djãm Metîndjwÿnh kukràdjã kôt me kute mÿjja ngrirekôt tu prõ kangamã? ane.

<sup>4-5</sup> Nhyam memã kum,

—Adjakamã ne mÿjja kunî nhípêx djwÿnh mymê ni ar ipêx ne memã kum,

"Kam dja me my prõ kadjy arÿm bãmmê nã arkum iren kam arÿm prõbit'ã ngrã ne.

Nhyam kam ar ï abenã tÿm ne kam kute ï typdji pyrãk", ane.

Djãm ar aje anhõ pi'òkkam ja pumÿnh kêt? <sup>6</sup> Djãm ar ï amãnhkrut rã'ã? Kati, ar kute ï typdji pyrãk. Be ga, Metîndjwÿnh kute abenã ar mênhja pumÿ. Kwãrîk wãnh me'õ abenbê aro bikjêr kêt. Nãm ã Jeju mebê pardjêumã ane.

<sup>7</sup> Nhyam me kum,

—Mÿkam ne me bakukãmãre Môjdjê memã 'ã karõn memã kum, "Gê me prõ'ã pi'òk no'òk ne kam kanga"? ane.

Mÿkam ne Môjdjê ã memã ane? ane.

<sup>8</sup> Nhyam memã kum,

—Bir, me amakkre kêt kam ne memã prõ kanga jarê. Nhyam djãm adjakamã ne me ã prõo ane? Kati.

<sup>9</sup> Ba dja ba ar amã arê gar ama. Gêdja me'õ prõ djwÿnh kangan kam atemã akãxbê me'õmã kabên ne kam 'ÿr mõi kam arÿm mrãmri krõ'ã o prõn arÿm axwekumrêx. Nhyam be, prõja krõ'ã mjênkambit nhyam myja kute kangakam axwe kêt. Nhyam kam godja atemã me'õ my jadjwÿ arÿm prõ kangaja'ÿr mõi jabej. 'ÿr mõi kam arÿm o akîn ajte adjwÿnhdjwÿ axwekumrêx. Nãm ã Jeju memã ane.

<sup>10</sup> Nhyam kôt ba djwÿnh ar kum,

—Djã nãm ã me prõkam ane? Nãm ren me kum amijã man ren kam kuprÿn ar ba, ane.

<sup>11</sup> Nhyam arkum,

—Be, me kwÿ kukràdjã kôt ne aje arênhja. Me kwÿ tÿxkam ne me kum

amijã ma. Me jabit ne me prõ kêt. Nhyim be, me kwÿ ne me tÿx kêt ne kam kum amijã ma kêt ne arÿm prõ'ÿr mõi. <sup>12</sup> Nhyim be, me nã tikkrekam ne me kwÿ amijo ajkê. Me nire kadjy kukràdjã amijo ajkên kam kurê kêt ne. Nhyim irãri me me kwÿo ajkê nhyim kam me kurê kêt ne. Nhyim me kwÿ kute kàjkwakam Bënjadwÿr djwÿnh'ã nopdji kadjy ta kum amijã ma. Kum amijã man arÿm kum me nire kÿnh kêt ne. Dja gar amã amijã ma kadjy atÿx jabej amã amijã man amã me nire kÿnh kêt. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Kum me prÿre kÿnh'ã ujarênh.  
Mak 10.13; Ruk 18.15*

<sup>13</sup> Nhyim kam me arÿm 'ÿr me prÿreo bõx. Kute me'ã ikra jadjwÿr ne Metÿndjwÿnhmã meo à'wÿr kadjy ne me Jeju'ÿr meo bõx nhyim kôt ba djwÿnh ar arÿm nêje memã bën tÿx.

<sup>14</sup> Nhyim Jeju arkum,

—Kwãrÿk wãnh arek amrê me prÿre iwÿr mõi, ane. Kwãrÿk wãnh mebê adjãptàr kêt gè me arek amrê mõi. Me kute amijo me prÿre pyrãk ne amijo kâtãmjabit gèdja kàjkwakam ibãm me utàn me kadjy bënjadwÿr ne ar meo ba, ane. <sup>15</sup> Ne kam arÿm me prÿre'ã ikra jadjuw. Ne kam arÿm mã me kurÿm tẽ.

*Me'õ nèkrêx kumex'ã ujarênh.  
Mak 10.17; Ruk 18.18; Xij 5.2*

<sup>16</sup> Tẽ: nhyim me'õ 'ÿr bõx ne kum,

—Ujarênh djwÿnh, ga ne ga amexkumrêx. Mÿj dja ba Metÿndjwÿnhmã amijo ne gêt kôt itÿn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne? ane.

<sup>17</sup> Nhyim kam kum arê. Kute Jejubê Metÿndjwÿnh Kramã kator kadjy ne Jeju arÿm kum,

—Mÿkam ne ga mÿjja mex jabej ikukij? Me'õ pykakam mex kêtumrêx. Metÿndjwÿnh pydjibit mex. Metÿndjwÿnh me katàt kute amijo ba'ã memã karõkôt kukràdjã dja ga aman kôt ar amijo aban kam arÿm kôt atÿn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne, ane.

<sup>18</sup> Nhyim kum,

—Nhyim kukràdjãkôt dja ba amijo iba? ane.

Nhyim kum,

“Kwãrÿk wãnh me par kêt.

Kwãrÿk wãnh mebê prõo adjãkÿnh kêt.

Kwãrÿk wãnh adjãkÿnh kêt.

Kwãrÿk wãnh ajêx ne me kãmex jarênh kêt.

<sup>19</sup> Amã abãmmê anã jabên ar kabên ma.

Amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri ne ga amã amijabêja pyrãk dja ga ã amibu'ã amã me ja jabêo ane”, ane.

Metÿndjwÿnh kute me bakukãmãremã 'ã karõkam kabênja dja ga aman kôt katàt amijo aba ne kam atÿn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju kum ane.

<sup>20</sup> Nãm me'õja ajbir abatàn ne.

Nhyim Jeju kum ane nhyim kam kum,

—Nã, arÿm ne ba ja kunÿ man kôt katàt ar amijo iba. Ibõktikam ne ba kôt katàt amijo iban kam kôt ije katàt ar amijo iba rã'ã. Mÿj dja ba ajte nèn kam itÿn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne? ane.

<sup>21</sup> Nhyim Jeju kum,

—Be, prÿne amex kadjy on tèn memã anhõ mÿjja wã ngãn pãnh pi'õk kaprÿ byn me 'uwtÿ, me õ mÿjja kêtjamã angãn o meo kÿnh ne kam amrê iwÿr tèn mã ikôt ajkamê. Dja ga ã anen kam arÿm kàjkwakam anhõ mÿjja mex kumex, ane.

<sup>22</sup> Nhyim arÿm kuman kam akêx ne mã tẽ. Kaprÿ:re ne tẽ. Be, õ nèkrêx ne kume:x. 'Ã maje ne mã kaprÿ:ren tẽ.

<sup>23</sup> Nhyim Jeju arÿm kôt ba djwÿnh arkum,

—Nèkrêx ne kute me kukrà prãmã. Me õ nèkrêx kumex gèdja me te kàjkwakam Bënjadwÿr kute amim me utàr ne ar meo baja'ÿr bõxmã. Mrãmri ne ba ar amã arênhkumrêx. <sup>24</sup> Ba ajte ar amã arê gar ama. Be, ga mry jabatànbbê kameru te: kute aguja tekrax kremã ngjêxmãja pumũ. Me õ nèkrêx rÿnhdjwÿ kute urãk. Nãm me te Metÿndjwÿnh kute amim me utàr ne ar meo baja'ÿr bõxmã nhyim nèkrêx utà: ne, ane.

<sup>25</sup> Kôt ba djwÿnh ar kute ja markam te kute marmã kam no tyn ku'èn arÿm abenmã kum,

—Je nhym mỳj me'õ gêdja Metĩndjwỳnh amim me utà? ane.

<sup>26</sup> Nhym Jeju arỳm ar omũnhõ djan arkum,

—Be, me ne me te: kute amipytàr prãmje. Nhym be, Metĩndjwỳnh kute mỳjja kunĩ mar. Kumãbit ne amirĩt ne. Ta ne kute me utàrkõt kute mar, ane.

<sup>27</sup> Nhym kam Pedru kum,

—Ê, arỳm ne bar inhõ mỳjja kunĩmã inhiren kam mã akõt ajkamẽ. Mỳj dja bar pãnh kubyn o aminhõ? ane.

<sup>28</sup> Nhym Jeju arkum,

—Ba ar amã arẽ gar ama. Ar ga ne gar arỳm mã ikõt ajkamẽ. Amrẽ mỳjja kunĩ ny mörkam dja ba ipyma. Ije amijo inhĩ dja ba imexo ipyma:n ikrĩ djà raxkam memã nhỹ. Ar gadjwỳ, ikõt ar abaja dja gar apỳnh anhĩ djari ar abẽnjadjwỳr rũnh ne akrĩ djà rũnhbê 12kam memã akrĩ. Apỳnh mebê idjaer ba djari kubê 12 dja gar memã akrĩ, memã axwe pãnh jarẽnhõ akrĩ. Mrãmri ne ba ar amã ja jarẽnhkumrẽx.

<sup>29</sup> Kam godja me'õ imã àpênh kadjy arỳm õ mỳjjamã irer jabej nàr õbikwamã irer jabej. Õ kikre nàr kamy nàr kanikwỳnh nàr bãm nàr nã nàr prõ nàr kra nàr õ pykamã irer jabej. Godja arỳm õ mỳjja ja'õmã irer jabej ba dja ba kum o pãnh ra:x ne pãnh kum õ mỳjjao akrenh mex ne kum kungã ne pãnh kum õbikwao akrenh mex ne kum kungã. Kum õ mỳjjamẽ õbikwamẽ krãptĩ: kubê 100 ngã. Nhym kam arỳm Metĩndjwỳnh kõt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. <sup>30</sup> Nhym be, jakam me rũnhõ kutewaja djãm me kute memã wa rã'ãmã? Kati. Me ja krãptĩ gêdja me kajgo mex ne me katẽ tẽ. Nhym be, jakam me kajgo mex ne me katẽn tẽmja krãptĩ gêdja me pãnh rũnhõ kutewa. Nãm ã Jeju kõt ba djwỳnh arkum ane.

## 20

*Pidjòkòkam me àpênh'ã ujarẽnh.*

<sup>1</sup> Ne kam ajte arkum,

—Kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam dja memã o pãnh. 'Ã dja ba õ pidjòkò djwỳnh jakren 'ã ajarẽ gar ama. Õ pidjòkò djwỳnh ne kry:ràm aminhũrkwã kurũm kato. Ne tẽ:n me abej. Kute õ pidjòkòkam kum àpênh kadjy me abej. <sup>2</sup> Ne kam ar ja'ỳr bõx ne arkum, “Dja ba ar adjàpênh pãnh apỳnh ar anhĩ djari ar amã pi'òk kaprĩ pỳnh ne kungã”, ane. Nhym ar kum, “Mrãmri”, ane. Nhym arỳm amũ õ pidjòkòmã ar ano nhym ar arỳm 'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽn 'ỳr bõx ne kam arỳm àpênh 'amỳ.

<sup>3</sup> Nhym kam arỳm kàjmã myt nhỹrbê 9 ora nhym õ pidjòkò djwỳnh ajte kato. Katon arỳm amũ me kute mỳjja nhõr djabê mekadukam tẽn bõx. Nhym ar ja àpênh kêt ne dja nhym arỳm ar omũ. <sup>4</sup> Ne ar'ỳr bõx ne arkum, “Ê, ar gadjwỳ inhõ pidjòkòkam tẽn apê. Dja gar apê ba arỳm ar amã o pãnh katàt”, ane. <sup>5</sup> Nhym ar arỳm kabẽn kõt amũ 'ỳr tẽn 'ỳr bõx. Ne kam àpênh 'amỳ.

Nhym kam mêdjikkam ajte katon tẽn ajte tãm ne àpênh'ỳr me kwỳ 'õdjwỳ jano. Ne kam myt nhibõbê 3 orakam ajte katon tẽn ajte tãm ne àpênh'ỳr me kwỳ 'õdjwỳ jano. <sup>6</sup> Nhym kam arỳm amykry mexbê 5 ora nhym ajte katon tẽ. Nhym ar ja àpênh kêt ne dja nhym arkum, “Mỳkam ne gar adjàpênh kêt nhym arỳm ar ajã amykry”? ane.

<sup>7</sup> Nhym ar kum, “Bir, me'õ kute ar imã idjapênh jarẽnh kêtka”, ane.

Nhym arkum, “Ar gadjwỳ dja gar tẽn inhõ pidjòkòkam apê. Dja ba katàt ar amã adjàpênhõ pãnh”, ane. Nhym ar arỳm 'ỳr tẽ.

<sup>8</sup> Nhym kam arỳm para nhym õ pidjòkò djwỳnh amiwỳr me àpênh'ã me omũnh djwỳnh 'uw nhym arỳm bõx. Nhym kum, “Inhõ àpênh kunĩmã akabẽn gẽ ar bõx ga arkum àpênhõ pãnh. Dja ga ar kute àpênh'ỳr ar katẽ mörjamã o pãnh kumrẽx. Ne ar kunĩmã o pãnhõ tẽ: nhym ar kumrẽx àpênh'ỳr bõxja dja ga arkum o pãnh ne o pãnhõ ino re”, ane. Nhym me

àpênh'ã me omũnh djwýnh kum, “Gê tó. Ba akabênkôt memã o pãnh.” Nãm ã õ bënjadjwýrmã ane. Õ pidjôkô djwýnhmã anen arým amiwýr õ àpênh 'uw. Ar ku'uw nhym ar arým 'ýr bôxo dja.

<sup>9</sup> Kam ar ja kumrêx 'ýr bôx. Ar amykry mexkam 5 orakam àpênh'ýr mórja kumrêx 'ýr bôx. 'Ýr bôx nhym arým apýnh ar ï djàri pi'òk kaprĩ pýnh ne arkum kungã. <sup>10</sup> Nhym amũ ar jadjwý aben totokmã 'ýr bôx. 'Ýr bôxo dja: nhym arým arkum o pãnh tẽ. Arkum o pãnh tẽ: nhym kam ar kumrêx àpênh djà'ýr bôxja arým 'ýr bôx. Ar ja ne ar amim, “Jakam dja ar imã kàjmã pãnh kamẽ”, ane. Ar 'ýr bôx nhym kam arým pi'òk kaprĩ tãm ne arkum kungã. Pi'òk kaprĩ pýnhbit ne arkum kungã. Nhym apýnh ar ï djàri pi'òk kaprĩ pýnhbit jamý. <sup>11</sup> Amýn arým õ pidjôkô djwýnh'ã kabên kume:x ne arẽ. <sup>12</sup> Ne kam kum, “Ë, amykrykam ar kute ar ikatê àpênh'ýr bôxwã àpênh ngrire ne 'ã ora pydjibit apêx. Ar bajbit ne bar arngro týxkam idjápênh 'iry ne. Djã ne ga katàt ar imã o pãnh ne? Kati. Ga ren ar imã kàjmã pãnh kamên ren ar imã pi'òk kaprĩ rax ne ar imã angã. Ne ren ar wãmã ngrire ne angã. Ga arým aro ar ipyràk ne arým arkum pi'òk kaprĩ pýnh ne arkum angã”, ane.

<sup>13</sup> Nhym arým ar 'õmã kum, “Ak-mere, djã ne ba amã ijêx ne anoo akno ga akabên ne? Kati. Kryràn ne ba amã, ‘Pi'òk kaprĩ pýnh dja ba adjápênh pãnh amã kungã’, ane. Ga kam imã, ‘Mrãmri, dja ga ã imã õro ane’, anen arým adjápênh'ýr mō. <sup>14</sup> Kam dja ga on akrãnmã anhō pi'òk kaprĩ jamýn o tẽ. Mrãmri ne pidjôkô'ýr ar kute akatên bôxja ije arkum o pãnh kute apyràk. Mrãmri ije amã õr kôt ije arkum pýnh ne òrkumrêx. <sup>15</sup> Inhō ne pi'òk kaprĩ djwýnh. Ba dja ba amim me'ã karō kôt memã kungã. Djãm kam ijaxwe? Kati. Imã ar ja kaprĩkam ga ren akĩnh ne. Nhym be, kati. Angryk. Me'õ nhō mýjja pro prãmje angryk ne. Kwãrĩk

wãnh.” Nãm ã õ pidjôkô djwýnh ane. Tãm ne ja. Be, dja ã Bënjadjwýr djwýnh kute pykakam amim me utàr ar meo bakam memã o pãnh ane, ane. Jeju ã kôt ba djwýnh arkum ane. <sup>16</sup> Ne kam ajte arkum,

—Jakam me kajgo mex ne me katẽ tẽmja djãm me katẽ tẽm rã'ãmã? Kati. Me ja dja me ï rũho kutewa. Nhym be, me rũho kutewaja gédja me pãnh kajgo mex ne me katẽ tẽ. Mýkam? Bir, Metĩndjwýnh ne amiwýr me krãptĩ 'uw. Nhym be, kute mekam me ngrêrebit amijo me utàr. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Ajte amityk'ã ujarênh.*

*Mak 10.32; Ruk 18.31*

<sup>17</sup> Ne kam ajte prykôt mō. Kôt ba djwýnhbê 12 ne aro mō. Krĩraxbê Djeruxarê'ýr ar àbir tẽ nhym arým me kãxã aro tẽn arkum,

<sup>18</sup> —Ë, ota gwaj arým Djeruxarê'ýr badjãbirn babôxmã. Nhym kam ba ije amijo inhĩ dja me apýnh me rũnhmã ikanga. Dja me me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhō bënjadjwýr arkum ikangan Mōjdjê kukràdjã mar djwýnhmãdjwý ikanga. Kam dja me ikà mex jarên ijã abenmã kum, “Axwekumrêx. Gê me pãnh tu bĩnkumrêx”, ane. <sup>19</sup> Ne kam me bajtemmã ikanga nhym me arým ijã bẽno ajkên mry kà punuo ikaprêprê:k ne. Ne kam arým pĩte'y'ã inhō ba arým ty. Nhym kam ijã akatin akatin akati ba kam akubyn itĩn ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Ar kute ajte amirax jabej.*

*Mak 10.35; Ruk 22.24*

<sup>20</sup> Nhym kam Djebedêu prō Jeju'ýr kra aro tẽ. Ne kam 'ýr aro bôx ne parbê kônkrão nhýn kum rax jarê. Kute mýjja'ã 'wýrmã ne 'ýr bôx.

<sup>21</sup> Nhym kum, “Mýj nã”? ane.

Nhym kum,

—Me kadjy abënjadjwýr ne aja amim me utàr ne aja meo abakam gê ikra amãnhkrutja ar rax ne anhikô'ã memã nhý. Gê ja adjubôk'ãnh nhý nhym ja adjuge'ãnh nhý, ane.

<sup>22</sup> Nhym Jeju kum,

—Gêt kon. Ê, nã gãm arĩk amim 'ã karõn imã arẽ. Ba ar amã arẽ gar ama. Dja ba ngõnhkrã kam kangô jao ikõ. Djãm ar aje ipyrak ne kangô jao akõmmã? Dja me ngõmã ijadjã. Djãm ar aje ipyrak nhym ngõmã me kute ar ajadjãrmã? Nãm ã arkum ane. Bir, mỳj'ã ne kangô jao kõm ne ngõmã adjãrja jakre? Bir, amitokry kume:x'ã ne akre. Nhym ar kute urak jabej ne ar kukij. Ar tokryo kute Jeju tokry pyrak jabej ne ar kukij. Nhym ar Jejumã kum,

—Nà. Kadjy ar ije apyrak, ane.

<sup>23</sup> Nhym Jeju arkum,

—Mrãmri dja gar aje ipyrak ne atokry kumex ma. Mrãmri dja gar kangô jao ikõ nhym me ngõmã ar ajadjã. Be, djãm ba ne ba ar amã inhikõ'ã ar anhõrmã arẽ got? Be, Ibãm kute amrêbê: amijo me'õ ar utar, ar ta dja ar inhikõ'ã memã nhỹ. Nãm ã Xijagumê Djuão arkum ane.

<sup>24</sup> Nhym kõt ba djwýnh Ar kubê 10 arým ar kabên man arým arkum àkrê. Ar arým kamy amãnhkrutja, Xijagumê Djuão arkum àkrê ne. <sup>25</sup> Nhym Jeju amiwýr ar ku'uw ne arkum,

—Me bajtemkam me bënjadwýr ne me àpênh'ã memã àpnênh ne memã bën tỳx ar o ba. Nãm ã me bajtemkam me rûnh ar meo bao ane. Gar arým ama. <sup>26</sup> Djãm ar ga gar aje me kudjwamã? Kati. Ar ga dja gar ã anhỹr kêtumrêx ne. Ar ajõ abenkam arax prãm jabej gêdja amijo kajgon tu ar amã àpênh ar ba. <sup>27</sup> Ga kam ar ajõ aben kadjy abënjadwýr rax prãm jabej gêdja tu amijo kâtãm ne tu ar amã àpênh kajgo ba. <sup>28</sup> Ba ije amijo inhĩ djãm me imã àpênh kadjy ne ba amrê tẽ? Kati, ba dja ba memã apê. Me ren ta amijaxwe pãnh tokryn arým ty. Nhym be kati. Me krãptĩ jaxwe pãnh ba dja ba itokryn arým ty. Memã idjapênh ja kadjy ne ba amrê tẽ. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Me'õ no rã akubyn rĩt.*

<sup>29</sup> Nhym kam ar krĩraxbê Djeriko kurũm kator tẽ nhym me krãptĩ: arým arkõt mõ. <sup>30</sup> Nhym ar no rã

amãnhkrutja pry japkre'ã nhỹ. Nhym me abenmã kum, “Jeju ne tẽ”, anhỹro kumex nhym ar arým kuman kam kum amijo akij,

—Ê, amã ar ikaprĩ, Bënjadwýr djwýnh, Dawi tãmdjwý'õ, ane.

<sup>31</sup> Nhym me krãptĩ mõrja arkum bën tỳx ne arkum,

—E kum ar anhikrê, ane. Nhym kam ar tu kum àkjêro bën kum,

—Ê, gop amã ar ikaprĩ, Bënjadwýr djwýnh. Dawi tãmdjwý'õ, ane.

<sup>32</sup> Nhym Jeju ar kabên man arým arek arkum dja. Arkum djan amiwýr ar ku'uw nhym ar 'ýr bõx. Nhym arým arkum,

—Mỳj ne ba ije ar ajomã? ane.

<sup>33</sup> Nhym ar kum,

—Bënjadwýr djwýnh, bar on irĩt, ane.

<sup>34</sup> Nhym Jeju arým kum ar kaprĩn ar no kupê. Nhym ar no kupênhmê ro'ã ar rĩt ne arým kõt tẽ.

## 21

*Jeju rax ne Djeruxarêmã àr.*

*Mak 11.1; Ruk 19.28; Dju r 12.12*

<sup>1-2</sup> Nhym Jejumê ar prykõt mõ:n kam krĩraxbê Djeruxarê kuri krĩ ngrire ja'ýr bõx. Krãnhrebê Oriwêre'ã rwýkbê ne krĩ ngrire jabê Bepadjê. Ar krĩ ngrire ja'ýr bõx nhym arým kõt ba djwýnh amãnhkrutmã kum,

—Pry ja'ã dja gar arek katãt krĩwãmã tẽ. Nhym ar akutã pry kator kraxkam dja gar mry'ã krĩwã pumũ, djumêtuwã pumũ. Kraremê dja gar omũ. Nhym me kute mrywã pĩ maktã krã djê nhym amê ãmwã dja gar 'ãpre bõn amrê amêo tẽ. <sup>3</sup> Godja me'õ 'ã ar amã kabên jabej gar kum, “Bënjadwýr 'ã tẽm prãm. Dja 'ã tẽn kam akuby:n amã ano”, ane. Nhym kam dja on ar amã, “Ajrã, 'ýr o tẽ.” Nãm ã Jeju arkum ane.

<sup>4</sup> Mýkam ne ã arkum ane? Bir, amrêbê: ne ujarênh djwýnh me bakukãmãremã 'ã ajarê. Jeju djumêtu'ã tẽm'ã ajarê. Metĩndjwýnh kukwakam memã 'ã ajarê. <sup>5</sup> Ne memã kum, “Dja ga Xijãokam me jamã kum”,



Krĩraxbê Djeruxarê'ã ne memã Xijã jarê. Nãm memã kum,

“Dja ga Xijãokam me jamã kum,

‘Ota me anhõ Bẽnjadwÿr rax me awÿr bõxmã. Nãm kabôt katin mry jabatàn nyre'ã nhÿ. Mry'ã krĩ kra'ã ne nhÿn me awÿr bõx', ane.

Dja ga ã Xijãokam me jamã ane.”

Nãm ã ujarênh djwÿnh me bakukãmãremã *Kute kikreti nêje me anor. Mak 11.15; Ruk 19.45*

ane nhym me arÿm aben djô'ã abenmã arênhõ mõ:. Arênhõ mõr tãmtã arÿm 'ÿr o bõx. Tũ:mrãm Jeju arÿm me bakamingrãnyrekam kato. Ne ar ban kam kute arÿm mry'ã krĩja'ÿr kôt ba djwÿnh janorja'ÿr o bõx. Ujarênh djwÿnh kute me bakukãmãremã ujarênh kôt ne mry'ã krĩja'ÿr arÿm ar ano.

<sup>6</sup> Nhym kam ar arÿm 'ÿr tẽn 'ÿr bõx. Jeju kute arkum 'ã karõ kôt ar 'ÿr tẽn 'ÿr bõx. Ne kam mrymê krare 'ãpre bõ. <sup>7</sup> Ne kam akubyn 'ÿr o bõx. Ne kam arÿm aminhõ kubêkà krākào pôx ne o amê mry nhibũm'ã kum aty. Nhym arÿm krare'ã nhÿn arÿm tẽn. <sup>8</sup> Nhym kam me krãptĩ: aminhõ kubêkà krākào pôx ne arÿm kukãm kum pry'ã o atyo mõ. 'Ã tẽn kadjy kum pry'ã kum atyo mõ. Nhym me kwÿ pi'ô nhikên arÿm kukãm pry'ã kum atyo mõ. Me ta kukràdjã kôt ne me ã Bẽnjadwÿr rax kukãm pryõ ane. Me kukãm pry'ã kum atyo mõ. <sup>9</sup> Nhym me krãptĩ: kukãm mõ, o àkjêr mõ nhym ajte me krãptĩ: kôt o àkjêr mõ. Nãm me o àkjêr mõn kàj bê abenmã kum, Metĩndjwÿnhmã kum,

—Jejubê me inhõ Bẽnjadwÿr rax. Bẽnjadwÿr raxbê Dawi tãmdjwÿ. ãm mexkumrêx. Kam me ikĩ:nhkumrêx. Gê on me ipytã. Gê Metĩndjwÿnh o kĩnh rax. Metĩndjwÿnh kukwakam ne arÿm me bakadjy bõx. Gê me kàjkwakamdjwÿ Metĩndjwÿnhmã mex-tire jarênhõ kumex. Gê on me ipytã. Nãm me ã Jejuo àkjêro mõro ane.

<sup>10</sup> Nhym kam arÿm Djeruxarê'mã wadjã. Nhym kam krĩraxkam me kunĩ te no katon 'ã aben kukjêro kumex ne abenmã kum,

—Mÿj me'õ ne bõx? Mÿj me'õ ne bõx? anhÿro kumex.

<sup>11</sup> Nhym me krãptĩ: memã kum,

—Jeju ne bõx. Metĩndjwÿnh kukwakam ne ar me bamã 'ã ujarênh ba. Pykabê Garrêjakam krĩraxbê Nad-jarekam ne Jeju abatàn djã. Nãm ã me krãptĩ memã ane.

<sup>12</sup> Nhym kam Jeju Metĩndjwÿnh nhõ kikretimã tẽn wadjã. Nhym me kute memã mÿjja nhõr djwÿnh kam kumex. Nhym me kute memã mÿjjao pãnh ne amim byr kadjy ne me me'ã kumex. Nhym arÿm bõm me rênho tẽn. Nhym me kute me õ pi'ók kaprĩ pãnh memã kikreti nhõ pi'ók kaprĩ nhõr kadjy ne me kumex nhym me bê pĩponho àpanho tẽn. Nhym me kute tut nhõr djwÿnhdjwÿ kumex nhym me bê krĩ djã nhikõ rênho tẽn. <sup>13</sup> Ne kam memã kum,

—Amrêbê: ne me bakukãmãre Metĩndjwÿnh kabên'ã pi'ók no'ók ne. Kamã ne Metĩndjwÿnh ta memã kum, “Inhõ kikreti ja'ã dja me abenmã kum,

‘Me kute Metĩndjwÿnhmã kabên kadjy ne õ kikreti wã’, ane.

Dja me ã inhõ kikreti'ã abenmã ane.” Nãm ã Metĩndjwÿnh pi'ókkam ane. Nhym be, me ga ne ga me kam aje me àkĩnhõ aben pydji djã. Nãm ã Jeju memã ane. <sup>14</sup> Nhym kam Metĩndjwÿnh nhõ kikretikam me no rãmê me mrãnh punu 'ÿr bõxo kumex nhym arÿm meo mex. <sup>15</sup> Nhym kam me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadwÿrmê Môjdê kukràdjã mar djwÿnhmê ne me Jeju djãpênh me:xkumrêxja pumũn ajte me prĩre pumũ. Me prĩre ne me kikretikam kàj bê o akij ne kum,

—Jejubê me inhõ bẽnjadwÿr rax. Bẽnjadwÿr raxbê Dawi tãmdjwÿ. ãm mexkumrêx. Kam me ikĩnhkumrêx. Gê on me ipytã, ane. Nhym me me omũn me kuman arÿm ngryk ne.

<sup>16</sup> Ngryk ne arÿm Jejumã kum,

—Djâm aje me prîre kabênja mar kêt? ane.

Nhym memã kum,

—Nà, arým ba kuma. Ba ar amã arê gar ama. Me bakukãmãre ne amrêbê: Metîndjwýnhmã me prîre ja'ã ajarê. Me kum,

“Me prîremê me karàremê ne ga memã me kabên mexmã 'ã karô nhym me arým amã mextire jarênh mexkumrêx.”

Nãm ã me bakukãmãre Metîndjwýnhmã ane. Nhym me arým kuman amũ aben djô'ã abenmã arênh mō. Arênh mōr tãmtã arým iwýr o bōx. Tũmrãm me bakamingrãnyrekam me prîre arým imã amikînh jarênh kumex. Me bakukãmãre kute Metîndjwýnhmã me prîre ja'ã ujarênh kôt ne me prîre arým imã amikînh jarê. Nãm ã Jeju memã ane.

<sup>17</sup> Nãm memã anen kam arým memã kàx ne krîrax kurũm katon tẽ. Ne tẽ:n arým krî ngrirebê Betanha'ýr bōx. Ne kam arým kam ngōr.

*Ar kute tu amim Metîndjwýnh kamnhîxkumrêxmã 'ã ujarênh.*

*Mak 11.20; Dju r 14.13; Xij 1.6*

<sup>18</sup> Nhym 'ã akati nhym ajte akubyn krîraxbê Djeruxarêmã tẽ. Nãm 'ýr tẽ:n kam arým kum prãm. <sup>19</sup> Ne arým prykôt pidjôbê pigêre pumũn 'ýr tẽn 'ýr bōx. Ne te ô jabej. 'Ôbit ne kumex. Ne kam kum,

—Gê ajte adjô'ô jêt kêtumrêx, ane. Nhym arým tẽmbê ngrà.

<sup>20</sup> Nhym kam kôt ba djwýnh ar arým omũn kam no tyn abenmã kum,

—Je, mã ne bàrio nhym myt tãmkam ngrà? ane. <sup>21</sup> Nhym Jeju arkum,

—Ba ar amã arê gar ama. Dja gar kadjy tu amim Metîndjwýnh kamnhîxkumrêx. Kwârîk wãnh anhōkre kadjwýnhbê amim,

—Kon, birãm dja ipêx, kon, anhýr kêt. Gar ren tu amim kamnhîxkumrêx ne ren arým ã pidjôbê pigêremã ane nhym ren arým ã ngrào ane. Djãm jabit? Kati, gar ren krãnhwãmã kum, “On amikaban ngô jabatãnh mũjakam mōn tým”, ane. Nhym ren arým akabên kôt mrãmri ã amijo ane.

<sup>22</sup> Dja gar mýjjao Metîndjwýnhmã a'uw ne tu kadjy amim kamnhîxkumrêx nhym arým ar akabên kôt ã ar amã mýjjao ane. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Me kute rax jabej Jeju kukjêr.*

*Mak 11.27; Ruk 20.1*

<sup>23</sup> Ne kam arým Metîndjwýnh nhō kikreti'ýr bōx ne kum wadjà. Ne kam arým kam memã Metîndjwýnh kukràdjã'ã ujarênh dja. Nhym me rũnh arým 'ýr bōx. Me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh nhō bẽnjadjwýrmê mebêngêtmê 'ýr bōx. 'Ýr bōx ne amũja'ã kute kikreti kurũm me anorja jabej kukij ne kum,

—Mýj me'ô kabênkôt ne ga ar ã meo anhýro aba? Mýj me'ô ne amã me'ã karô ga kam amũ ô'ã bōm ar me rênh aba? ane.

<sup>24</sup> Nhym Jeju memã kum,

—Badjwý dja ba mýjja jabej me akukja. Me akumrêx dja ga me imã arê. Ba kam arým badjwý ije mýj me'ô kabênkôt ar me anoro ibaja me amã arê. <sup>25</sup> Djuão kute ngômã me angjênhja djãm me kabên kôt ne arîk ar ngômã me angjênh ba? Nàr djãm Metîndjwýnh kabênkôt? Imã arê, ane.

Nhym kam me abenkam kangan abenmã kum,

—Je mýj dja gwaj kum nê? Dja gwaj kum “Metîndjwýnh kabênkôt”, ane nhym kam gwaj bamã kabên 'ô jarênh gwaj bamã, “Bir be, mýkam ne ga me amim Djuão kabênja mar kêt ne”? ane.

<sup>26</sup> Nàr dja gwaj kum, “Me kabênkôt ne tu arîk ar ngômã me angjênh ba”, ane nhym kam me krãptî ren o ngyrk ne kum gwaj bakurê gwaj ren kam bamã me uma ne. Me kãtãm ja ne me arým Djuão kabên man kum kînh ne ne o Metîndjwýnh kabên jarênh djwýnh ne. Dja gwaj kam ane nhym me arým o ngyrk ne, ane.

<sup>27</sup> Nãm me ã abenmã anen kam Jejumã kum,

—Kon ne. Me ije mar kêt. Mýj me'ô kabênkôt Djuão kute ngômã me angjênhja me ije mar kêtê, ane.

Nhym kam memã kum,

—Bir be, dja ba badjwỳ me amã arēnh kêt ne. Mỳj me'õ kabēnkôt ije ar meo iba ja dja ba me amã arēnh kêt ne, ane.

*Me'õ kra amãnhkrut'ã ujarēnh.*

<sup>28</sup> Ne kam ajte memã kum,

—Be, mỳj ne ga me me'õ krakam ama? Me'õ kra amãnhkrut. Ne kam arỳm kutewa'ỳr tēn kum, “Ak-mere, akati jakam dja ga gu banhõ pidjõkõkam apê”, ane.

<sup>29</sup> Nhym kum, “Kê, kati”, ane. Ne kam tē. Arỳm amimaro tē:n arỳm amim ngryk ne, ne amim, “Kati. Dja ba pidjõkõ'ỳr tē”, ane. Ne arỳm 'ỳr tē.

<sup>30</sup> Nhym kam bãm kutapu'ỳr tēn àpēnh'ỳr ano. Nhym kum, “Djũnwã, dja ba arỳm akabēn kôt 'ỳr tē”, ane. Ne kam atekam arek nhỹn 'ỳr tēm kêt. Be, tãm ne ja. <sup>31</sup> Ba me amã arē. Nhỹnh ja ne bãm kabēn man kôt amijo tē? Nãm ã Jeju me rũnhmã ane.

Kutewa kute bãm mã, “Kati”, anhỹr ne kam kute amimarja ne Jeju kute me axwe'ã akre. Kute mrãmri ne me axwe pyrãk. Nãm arỳm amima. Amiman kam arỳm Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akēx ne tu amim markumrēx. Nhym be, kutapu kute bãm mã 'èx ne Jeju kute me rũnh'ã akre. Kute mrãmri ne me rũnh pyrãk. Me kute Metĩndjwỳnh kôt kabēn djir kajgon kam kute kabēn mar kêt ne. Nãm Jeju me rũnh kukij ne memã kum,

—Nhỹnhja ne bãm kabēn man kôt amijo tē?

Nhym me kum, “Kutewaja”, ane.

Nhym memã kum,

—Ba me amã arē ga me ama. Djãm me arũnhja dja ga me akumrēx kãjkwakam Bēnjadjwỳr djwỳnh kôt dja nhym me ajo ba? Kati. Pykakam me bēnjadjwỳr bajtemmã pi'õk kaprĩo atom djwỳnhmē me nire kuprỳmē, me aje memã axwe jarēnhja dja me kãjkwakam Bēnjadjwỳr djwỳnh kôt dja nhym arỳm ar meo ba. Ga me kam arỳm wãnh dja. <sup>32</sup> Mỳkam? Bir, Djuão ne me awỳr bõx. Kute katàt me amã pry jakre kadjy me awỳr bõx. Kôt ga me Metĩndjwỳnhmã amex kadjy me awỳr bõx. Ga me kam amim

Djuão mar kêt. Nhym be, pykakam me bēnjadjwỳr bajtemmã pi'õk kaprĩo atom djwỳnhmē me nire kuprỳmē ne me tu amim Djuão markumrēx. Ga me kam arỳm me omũ. Ne te me omũ. Me ga ne ga me wãnh ajaxwemã anhirer ne amim mar kêt. Mrãmri ne ba me amã ja jarēnhkumrēx. Nãm ã Jeju me rũnhmã ane.

<sup>33</sup> Ne kam ajte memã atemã mỳjja'ã ujarēnh jakreo tēn memã kum,

—È, jadjwỳ dja ga me ama. Me'õ ne pur rax ne kudjin kam kam amim pidjõ kumex ne kadjy bu'ã kēno kõkayr kum o ipõk ne. Ne kam pidjõ janēnh djãmã kren ipēx. Ne pidjõ pumũnh djwỳnh ku'ê djã'ã par prēkti nhipēx. Ne kam me kwỳmã kum,

—Gora me imã o djuw mex. Gora gē abatành ne ô ga amim kwỳo atom ne imã mũm kwỳo atom. Nãm ã me rũnhmã ane. Mebê idjaer'ã ne Jeju pidjõ jakren me rũnh'ã pidjõo djuw mex djwỳnh jakren Metĩndjwỳnh'ã õ pidjõkõ djwỳnh jakren kam arek memã 'ã ujarēnho djan memã kum,

—Õ pidjõkõ djwỳnh ã memã anen kam atemã pyka 'õmã tē. Ne kam kam wãnh ar ba. <sup>34</sup> Nhym arỳm pidjõja tuk ne kumex. Nhym kam õ pidjõkõ djwỳnhja arỳm 'ã mytyrwỳ jakren kam 'ỳr õ àpēnh kwỳ jano. Ar kute memã arēnh nhym me kute kum pidjõ kwỳo atom ne kute arkôt anor kadjy ne 'ỳr ar ano. <sup>35</sup> Nhym kam ar 'ỳr tēn bõx nhym kam me kute pidjõo djuw mexja ate ar 'õja kaprēprē:k ne ar'õnh bĩn ar 'õ kēno titik. <sup>36</sup> Nhym kam ajte memã õ àpēnh krãptĩ jano nhym me ajte ã aro ane. <sup>37</sup> Nhym kam tekrekam me'ỳr kra jano. Nãm amim, “Godja ikra me'ỳr bõx nhym me arỳm mar jabej”, ane. Ne arỳm me'ỳr kra jano nhym me'ỳr bõx.

<sup>38</sup> Nhym o djuw mex djwỳnh arỳm kra pumũn abenmã kum, “Be, kra ne wã. Gwaj on kubĩ. Tãmja dja bãm kum mỳjja kunĩ ngã, õ nèkrēx kunĩ kanga. Gwaj on tãmja bĩn kam amim õ nèkrēx, õ mỳjja, õ pidjõja kunĩo aminhõ”, ane. <sup>39</sup> Ne kam arỳm o tỳm.

O tÿm ne pidjôkô kurûm bôm kumên arÿm kubî. Tãm ne ja, ane. Me rûnh'ã ne Jeju pidjô pumûnh djwÿnh jakre. Me kute mrãmri ne me rûnh pyræk. Ne kam ajte memã kum,

<sup>40</sup> —Mÿj gêdja ò pidjôkô djwÿnhja bôx ne ajmã pidjô pumûnh djwÿnh on? Nãm Jeju ã me rûnhmã ane.

<sup>41</sup> Nhyim me kum,

—Bir, dja prïne me axwejao ajkên me imex ne kam ò pidjôkôja atemã me ja'ômã kungã nhyim me arÿm pidjô tukkam arÿm kum pidjô nhôrkmurêx, ane.

<sup>42</sup> Nhyim kam Jeju ajte memã me kukãmãre kabên jarên memã kum,

—Amrêbê: ne me bakukãmãre Metîndjwÿnh kabên jarên memã kum, “E kum kên ja ne me kute kikreo ãm djwÿnhja kute kikremã armã te omûn kam bôm kumê.

Kên ja ne arÿm kute kikremã o kajpar, kum o kajpar tÿxi.

Bênjadwÿr djwÿnh ta ne ã kêno ane gu me omû nhyim kam gu bamã mexkumrêx.”

Nãm ã me bakukãmãre memã anen arÿm 'ã pi'ók no'ók ne. Djãm me aje omûnh ne mar kêt? Nãm Jeju ã me rûnhmã ane. Nãm amijã kên jakre. Ne me rûnh'ã kikreo ãm djwÿnh jakre. Me rûnh kute mrãmri ne kikreo ãm djwÿnh pyræk ne arÿm Jeju kanga. Me rûnh kute kanga'ã ne Jeju me rûnhmã ja jarê.

<sup>43</sup> Ne kam ajte memã kum,

—Ba me amã arê ga me ama. Metîndjwÿnh bit kute amim me apytâr ne ar me ajo bamã. Nhyim be, kati. Dja me akangan me apãnh amim me bajtem pytân meo ba. Nhyim me kam arÿm kute pidjô djô mex pyræk ne imã mexkumrêx ne axwe kêt. Nãm Jeju ã me rûnhmã ane. <sup>44</sup> Ne kam ajte memã kum,

—Ê, kên ja gêdja ga me ajô 'ã tÿm ne prïne 'ã amikrakrak ne. Nhyim be, ta gêdja me ajô nhiby tÿm ne prïne angân prïne pyka mê ajo amrà, ane.

<sup>45</sup> Jeju memã ja jarê. Me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhô

bênjadwÿrmê mebê pardjêumã ja jarê nhyim me arÿm kuman amim,

—Be, me bajã ne pidjôo djuw mex djwÿnhmê kikreo ãm djwÿnh jakren me bamã 'ã ajarê, ane. <sup>46</sup> Ne kam me bit kute o tÿmmã te 'ã amijakre. Me krãptî ne me Jeju 'ã amim,

—Be, Metîndjwÿnh kukwakam memã 'ã ujarênh ba, ane. Nhyim kam me me umaje te 'ã amijakre.

## 22

*Bênjadwÿr rax kute abenã ar mênh.*

*Ruk 14.16*

<sup>1</sup> Nhyim kam Jeju ajte apÿnh kukràdjà djari'ã memã mÿjja jakren memã 'ã ajarên memã kum,

<sup>2</sup> —Kàjkwakam Bênjadwÿr djwÿnh kute amim me utâr ne ar meo ba'ã dja ba bênjadwÿr rax'ô jakren 'ã ajarê gar ama. Be, bênjadwÿr rax arÿm kute kra'ã prô mênhmã. Amrêbê ne kadjy memã arê. <sup>3</sup> Ne kam arÿm kute amrêbê memã arênhja'ÿr ò àpênh ar ano. Kute abenã ar mênh djà'ÿr me 'wÿr kadjy ar ano. Nhyim ar me'ÿr bôx ne memã arê. Nhyim me arÿm arkum,

—Kati, 'ÿr ar imôr prãm kêt, ane. Nhyim kam ar akubyn bênjadwÿr'ÿr bôx ne arÿm kum arê.

<sup>4</sup> Nhyim kam ò àpênh 'ôdjwÿ arkum,

—Dja gar amrêbê ije memã arênhjamã ikabên jarên memã kum, “Ê, arÿm ne ba me akadjy inhô jadjuw nhyim kumex. Inhô mrytimê abatãnh nyre twÿmtijamê ne me arÿm kupa. Arÿm ne ba mÿjja kunîo mex. Dja ga me amrê abenã ar mênh djà'ÿr mō”, ane. Dja gar ã memã ane. Nãm ã bênjadwÿr arkum ane. Nhyim ar arÿm me'ÿr tèn kôt memã arê.

<sup>5</sup> Nhyim me ate krã. Me kwÿ ja ne me ò purmã mō nhyim me kwÿ ja ò nèkrêx'ÿr mō. <sup>6</sup> Nhyim me kwÿ ja ne me arÿm aro rôrôk ne aro ajkên arÿm ar kupa. <sup>7</sup> Nhyim kam bênjadwÿr rax arÿm arênh man arÿm ngryk ne. Ne kam arÿm ò krãkamngôn krãptîmã 'ã karôn me'ÿr me ano. Nhyim me arÿm kabênkôt me'ÿr mōn arÿm me'ÿr bôx.

Me'yr bôx ne arÿm me kupan mebê krîraxmã adjà nhym arÿm xêr.

<sup>8</sup> Nhym kam ajte bënjadwÿrja ò àpênh arkum,

—Ije abenã ar mênh kadjy ne ba arÿm prîne mÿjjao mex nhym nõ. Nhym be, ije memã arênhja ne me kadjy mex kêt. <sup>9</sup> Jakam dja gar apÿnh pry bikjêr djari kôt tèn ar aje me omÿnh kunĩ memã akrà gè me amrê mō gwaj baro'ã banhō kwÿ krê gwaj bakĩnh kati, ane. <sup>10</sup> Kam, ò àpênh ar arÿm apÿnh pry djari kôt tèn arÿm kute me omÿnh kunĩo atomo tē. Me mex nàr me punu kunĩo atomo tē:n meo bôx. Nhym me kam prîne abenã ar mênh djakam kikre kre jaê.

<sup>11</sup> Nhym kam arÿm bënjadwÿr rax wadjàn me omÿnho tē. Nhym wãnh me'õ dja. Kute abenã me rênh'ÿr me ngjêx kadjy me ò kubêkà jadjàr kêt ne dja. <sup>12</sup> Nhym arÿm omÿn kum,

—Akmere, nã gãm abenã me rênh'ÿr me ngjêx kadjy me ò kubêkà jadjàr kêt ne wadjà. Mÿj ne ga nèn wadjà? ane. Nhym arÿm te kute aminêje kum kabên'õ jarênhmã.

<sup>13</sup> Nhym kam bënjadwÿr rax ò àpênhmã kum,

—Dja gar inÿx 'ãpren te 'ãpren amũ o tèn bõm amē. Wãnh ne me akamàt kō tykkam amim ngryk ne mÿro kumex ne tokry djaje amijanênhō kumex. Me ikô'ã dja gar amē, ane. Nhym me ã me'õo ane. Tãm ne ja.

<sup>14</sup> Be, Metĩndwÿnh ne amiwÿr me krãptĩ 'uw. Nhym be, kute mekam me ngrêrebit amijo me utàr. Nãm Jeju ã memã ane.

*Me kute Xedjamã pi'òk kaprĩ nhõr.*

*Mak 12.13; Ruk 20.20; Rô 12.1*

<sup>15</sup> Nhym kam mebê pardjêu arÿm mã tèn Jejuo aben ma. Nãm me abenmã kum,

—Mÿj gèdja gwaj Jejumã arê nhym arÿm gwaj bamã bënjadwÿr'ã kabên punu'õ jarê? Dja bënjadwÿr'ã kabên punu jabej nhym me arÿm kum axwe jarê, ane. <sup>16</sup> Nãm me aben man kam arÿm 'ÿr ò me ja kwÿ jano. Erodji nhõ me ja kwÿ ne me adjwÿnhdjwÿ 'ÿr me ano. Nhym me 'ÿr bôx ne kum,

—Ujarênh djwÿnh, bar arÿm ama. Ga ne ga akabên katàtkumrêx ne Metĩndwÿnh kabên kôt me kute amijo ba'ã memã adjujarênh katàtkumrêx. Amã me rÿnh pyma kêt. Me rÿnhmê me kajgomê ne ga memã akabêno aben pyràk. <sup>17</sup> Ba me akukja ga me imã arê. Me rÿnh kunĩ nhõ bënjadwÿr raxbê Xedja. Mebê idjaer kute o me bajtemja. Djãm Metĩndwÿnh kukràdjà kôt ne gu me baje bënjadwÿr Xedjamã pi'òk kaprĩ nhõrmã? Nàr kon? Goja on me imã arê, ane.

<sup>18</sup> Nhym Jeju arÿm me axwe kôt tu me kuman memã kum,

—Me ga ne ga me amijo ajêx ne amijo Metĩndwÿnh mar mexo aba. Nok ba ren me amã, “Metĩndwÿnh kabên kupa'ã ne me kum òro ba”, ane ga me ren memã kum, “Be, Jeju axwekumrêx. Ga, kute bënjadwÿr raxbê Xedjabê pi'òk kaprĩ nê prãmja pumũ”, ane. Ga me ren memã anen ren arÿm memã ikurêtuw. Nã gãm me ajêx ne aje Metĩndwÿnh mar. <sup>19</sup> Amrê imã pi'òk kaprĩo tē, me aje kum òrja o tē ba me amã omũ, ane. Nhym me arÿm 'ÿr ngônphonho pi'òk kaprĩ pydjio tèn kum kungã. <sup>20</sup> Nhym memã kum,

—Mÿj me'õ ne 'ã karõja? Ne mÿj me'õ ne 'ã idji jêtja?

<sup>21</sup> Nhym me kum,

—E kum be Xedja karõ, ane.

Nhym memã kum,

—Bir be, ò pi'òk kaprĩ. Dja ga me kum angã. Nhym be, Metĩndwÿnh nhõ mÿjjabit dja ga me Metĩndwÿnhmã angã. Nãm Jeju ã memã ane nhym me arÿm kabên ma.

<sup>22</sup> Ne arÿm te kute mÿjja'õ jarênhmã kam no tyn dja. Ne kam arÿm kum kàx ne mã tē.

*Me tyk akubyn tĩn mÿr jabej me Jejumã kabên.*

*Mak 12.18; Ruk 20.27; Tex k 4.16; Ap 20.4*

<sup>23</sup> Nhym kam myt tãm kam mebê xadjudjêu kwÿ 'ÿr bôx. Mebê xadjudjêu ne me arĩk memã kum,

—Be, me tyk akubyn tîn prãm kêt-kumrêx, anhÿr ar o ba. Nãm me 'ÿr bôx ne kukij ne kum,

<sup>24</sup>—Ujarênh djwÿnh, me bakukãmãre Môjdjê ne amrêbê: me bamã,

“Godja me'ô prô'ÿr môn kra kêt rã'ã tyk jabej mÿj dja me nê?

Bir, dja kamymê ar aben djakam ikwãja'ô 'ÿr mō. Ne kum kra djin kukrij nhym abatãnh ne.

Me kute 'ã abenmã kum, ‘Be, kamy tyk kra ne wã’, anhÿr ne kute kamy tyk mar tÿx rã'ã kadjy.”

Nãm ã me bakukãmãre Môjdjê me bamã ane, ane. Mebê xadjudjêu ne me ã Jejumã ane. <sup>25</sup> Ne kôt arík kum,

—Be, ar my aben djakam ikwãbê 7. Ne kam kutewa prô'ÿr mō. Ne kam kra kêt rã'ã ty. Nhym prôja arÿm 'uwtĩ. Nhym kam atãri kamyreja 'ÿr mō. Ne kam ã ane, kra kêt rã'ã ty.

<sup>26</sup> Nhym aben totokmã Ar kubê 7 kunĩ kudjwa ã anen 'ÿr ban kra kêt rã'ã ty.

<sup>27</sup> Nhym kam ar prôjadwÿ arÿm ar o ino ren ty. Ja ne ba me kuman amã arê. <sup>28</sup> Ar kubê 7 ne ar aben totokmã kamy prô'ÿr ba. Godja we ar kunĩ akubyn tîn ne àbir jabej we àbirkam nhÿnh kamyja dja ajte 'ÿr mō? ane. Me ta kute we me tyk akubyn tîn kêt jarênh mÿr jabej ne me ã Jejumã ane. Me kute o àpanh nhym binhikrênh kadjy nàrà m ne mebê xadjudjêu ã kum ane.

<sup>29</sup> Nhym Jeju arÿm memã kum,

—Me aje Metĩndjwÿnh kabên'ã pi'òk no'òk mar kêt ne me aje Metĩndjwÿnh tÿ:xkumrêx mar kêt. Nã gã m me arík Metĩndjwÿnh kupa'ã memã 'ã adjujarênh aba. <sup>30</sup> Be, me tyk ne akubyn tĩnkam djãm me ajte abenwÿr ba? Kati, akubyn me tĩnkam dja me abenwÿr ba prãm kêt-kumrêx. Kam dja me kute Metĩndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh pyrãk. <sup>31</sup> Be, mrãmri me tyk akubyn tĩnkumrêx. Amrêbê: Metĩndjwÿnh kute me bakukãmãremã kabên jarênh. Me tyk akubyn tîn'ã kute kabên jarênh nhym me kute 'ã pi'òk no'òk djãm me aje amim arênh kêt? <sup>32</sup> Nãm me bakukãmãremã kum,

“Ibê Abraãomê Idjakmê Djako ar ô Metĩndjwÿnh”, ane.

Bir be, ar tyk tũmja Metĩndjwÿnhmã tîn ne ar ba nÿj pumũ. Djãm Metĩndjwÿnhbê me tyk nhô Metĩndjwÿnh? Kati. Metĩndjwÿnh ne me tîn nhô Metĩndjwÿnh. Me tyk kunĩ ne me kum tîn. Kam ne ba me amã,

—Metĩndjwÿnh ne kubê me tîn nhô Metĩndjwÿnh. Nãm Jeju ã mebê xadjudjêumã ane. <sup>33</sup> Nhym me krãptĩ: kuman te kute mÿjja'ô jarênhmã kam no tyn kumex.

*Me kute kukràdjã jabej Jeju kukjêr.*

*Mak 12.28; Ruk 10.25*

<sup>34</sup> Jeju mebê xadjudjêumã ane nhym me amijã maje arÿm anhikrê. Amijã maje anhikrê nhym mebê pardjêu arÿm arênh man arÿm akuprô. <sup>35</sup> Me'ôbê ne Môjdjê kukràdjã mar djwÿnh. Tãm ne Jeju'ÿr bôx ne kute amak mex jabej kabimã. Kute Môjdjê kukràdjã jabej kukjêrmã. Jeju kute kukràdjã kupa'ã arênh kadjy nàrà m ne kum kabên ne kum,

<sup>36</sup> —Ujarênh djwÿnh, Môjdjê kute Metĩndjwÿnh kukwakam kabên kukràdjã jarênh, kute kam me kute katãt amijo ba'ã memã karôja nhÿnh kabênja ne mexo kute kunĩ jakrenh? ane.

<sup>37</sup> Nhym Jeju kum,

—Be, nãm memã kum,

“Me anhô Bẽnjadwÿr djwÿnh, me Atĩndjwÿnh dja ga me amã kĩnh, amã abêo katãt me kunĩ, mÿjja kunĩ jakre.

Djãm ajajkwaobit amã Metĩndjwÿnh jabêmã? Kati. Ajamak, akad-jwÿnhbê, akukràdjã kunĩo dja ga me amã abê:”, ane.

<sup>38</sup> Be, tãm ne ja. Metĩndjwÿnh kabên mexo kute kabên kunĩ jakrenh ne ja.

<sup>39</sup> Ne kam atãri Môjdjê ajte 'ô kute urãk memã arên memã kum,

“Me amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri ne ga me amã amijabêja pyrãk dja ga me ã amã amibu'ã me ja jabêo ane”, ane.

<sup>40</sup> Be, ba arÿm amã Môjdjê kabên kukràdjã ja jarên ajte amã ja jarê. Dja ga amê kabên ja man kôt ar

amijo aba jabej ne mrãmri tu arým Metĩndjwýnh kabĕn kukràdjà kunĩkõt ar amijo aba mexkumrĕx. Mòjdjê kute Metĩndjwýnh kukwakam kabĕn jarĕnhjamĕ kukwakam memã 'ã ujarĕnh djwýnh 'òdjwý kute kabĕn jarĕnhjamĕ ne ga arým kunĩkõt ar amijo aba mexkumrĕx. Nãm ã Jeju kum ane.

*Kritubê mýj me'õ tàmdjwý jabej me kute kukjêr.*

*Mak 12.35; Ruk 20.41*

<sup>41</sup> Mebê pardjêu kute abeno bikprõnhri Jeju amijabej me kukij ne memã kum,

<sup>42</sup> —Mýj ne ga me Kritukam ama? ane. Metĩndjwýnh ne arým mebé idjaer kadjy Jeju'ã Bĕnjadjwýrbĕ kumkati mẽ. Kumã ne me Kritu jarĕ. Nãm Jeju amijã memã kum,

—Mýj ne ga me Kritukam ama? Mýj me'õ tàmdjwýbĕ ne Kritu? ane.

Nhym me kum,

—Me bakukãmãre Dawi tàmdjwý. Bĕnjadjwýr raxbĕ Dawi tàmdjwý, ane.

<sup>43-44</sup> Nhym kam Jeju ta kubĕ Bĕnjadjwýr Kritu'ã memã kum,

—Ne kam ajte kubĕ Dawi nhõ Bĕnjadjwýr. Mýj ne arým kubĕ Dawi tàmdjwýn ajte õ Bĕnjadjwýr kadjy nĕ? ane. Ne kam Jeju memã me bakukãmãre Dawi kabĕn jarĕn memã kum,

—Be ga, me bakukãmãre Dawi ta kute memã 'ã ujarĕnhja pumũ. Metĩndjwýnh Karõ kukwakam kute memã Kritu'ã ujarĕnhja pumũ. Nãm memã kum,

“Inhõ Bĕnjadjwýrmã ne Bĕnjadjwýr djwýnh kabĕn ne kum,

‘Amrĕ idjubõk'ãnh nhỹ, Abĕnjadjwýr raxkam idjubõk'ãnh nhỹ.

Ikam ama ba amrĕ awýr akurĕ djwýnhõ mõ ga me kwýo apardjan me kwýo nhimex.’

Nãm ã Metĩndjwýnh inhõ Bĕnjadjwýrmã ane”, ane.

Bir be ga, Dawi kute kum “Abĕnjadjwýr rax”, anhýrja pumũ. <sup>45</sup> Mýkam ne me Dawi tàmdjwý kajgo jarĕ? Djã nãm o tàmdjwý kajgo? Kati, Dawi ta ne kute o õ Bĕnjadjwýr rax. Nãm ã Jeju mebé

pardjêumã ane. <sup>46</sup> Nhym me'õ te kute kutã kabĕn'õ jarĕnhmã te amijo ane. Kabĕn mex pymaje me kute ajte mýjja 'õ jabej kukjêr kĕtkumrĕx.

## 23

*Watĩrebĕ 7'ã ujarĕnh.*

*Mak 12.38; Ruk 11.46*

<sup>1</sup> Nhym kam Jeju me krãptĩ:mĕ kõt ba djwýnhmã kum,

<sup>2</sup> —Be, Mòjdjê kukràdjà mar djwýnhmĕ mebé pardjêumĕ ne me Mòjdjê pãnh ar amã Metĩndjwýnh kukràdjà jarĕnho krĩ. <sup>3</sup> Kam dja me Metĩndjwýnh kabĕn kõt ar amã kabĕn jarĕ gar prĩne me kabĕn kunĩ man kõt ar amijo aba. Nhym be, me ta ne me arĩk ar ba. Nãm me ajkwakambit ar amã Metĩndjwýnh kabĕn jarĕn kam ta kute amikabĕn mar ne kõt kute ar amijo ba kĕt ne arĩk ar ba. Kwãrĩk wãnh mekõt ar amijo aba kĕt. <sup>4</sup> Nãm me ajte kabĕn kajgoobit ar memã we Metĩndjwýnh kabĕn jarĕnho ba. Djãm Metĩndjwýnh kabĕn? Kati, me ta kabĕno ne me ar me anoro ba. Ne kam kõt kute amijo ba kĕt ne. Nhym me te amijo anen kam, “Je mýj dja ba me nĕ”? ane. Me kute ã meo anhýrkam ne kute mrãmri ne me kute me kadjybit jĕnh rũnho atom ne me mut'ã anhõr ne kam kute memã tur kĕtkumrĕx ja pyrãk. Nãm ã Jeju memã ane.

Ne kam ajte arkum,

<sup>5</sup> —Me kute memã amibĕn nhym me kute memã mex jarĕnh kadjy ne me amijo ba. Mòjdjê kukràdjà'ã pi'òk no'òk kwý ne me 'ã ikõn amikrãmĕ amipamã aktã 'ãpre. Ne 'ã ikõ poti:reo ane. Mýj kadjy? Bir, me kute memã amibĕn kadjy. Dja we me me omũn memã mex jarĕ. Ja kadjy ne me 'ã ikõ poti:reo anen amikrãmĕ amipamã aktã 'ãpre. Ne kam ajte 'ã kubĕkã jabu djã ã abjĕo ane. Mýj kadjy? Bir, me kute memã amibĕn kadjy. Dja we me me omũn memã mex jarĕ. Ja kadjy ne me 'ã kubĕkã jabu djã jabjĕn 'ã ar ba. <sup>6</sup> Me krãptĩ nhikõ'ã me õ kwý krĕnkam ne me me rũnh krĩ djãkam krĩ prãmumrĕx. Kute memã

amibên kadjy me rûnh krî djâkam krî prâmkumrêx. Ne mebê idjaer bikprôn djâkam ne me memã wan krî prâmkumrêx. <sup>7</sup> Ne ajte me krâptî bikarêr nhipôkri, mekadu nhipôkri kute memã amibên nhym me kute memã rûnh jarênh ne kute memã kum, “Ujarênh djwýnh, djâm ga? djâm ga?” anhÿrja. Ja ne me kum kînhkumrêx.

<sup>8</sup> Nhym be, ar ga me kute ar amã, “Ujarênh djwýnh”, anhÿrmã djâm ar amã ja kînhmã? Kati. Mÿkam? Bir, atemã ar anhô ujarênh djwýnh pydjii. Kam dja gar abeno akamybit.

<sup>9</sup> Ne kam djâm ar aje pykakam me'ô raxmã, “Djünwã”, anhÿrmã? Kati. Mÿkam? Bir, ar Abãm pydji. Kâjkwakam ar Abãm djwýnh pydjii.

<sup>10</sup> Djâm me kute ar amã, “Bênjadjwÿr”, anhÿrmã? Djâm ar amã ja kînhmã? Kati. Mÿkam? Bir, ar anhô Bênjadjwÿr pydjii. Metîndjwýnh ne arÿm 'ã me ô Bênjadjwÿrbê kumkati mē. Kubê ne Kritu.

<sup>11</sup> Ar ajô abenkam araxo kutewa prãm jabej gêdja amijo kajgon tu ar amã àpênh ar ba. <sup>12</sup> Mÿkam? Bir, me kute amijo rûnh prãmja gêdja ï kajgo mex ne. Nhym be, me kute amijo kajgo mex ne akrânãm kute amijo baja gêdja Metîndjwýnh arÿm pãnh meo rûnh ne. Nãm ã Jeju arkum ane. Ne kam Môj djê kukràdjã mar djwýnhmē mebê pardjêumã kum,

<sup>13</sup> —Be, me abê Môj djê kukràdjã mar djwýnhmē me abê pardjêumē ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metîndjwýnh mar mexo aba. ÿ, watîre. Dja ga me ï me biknor tokry djâkam tu amôrkumrêx. Mÿkam? Bir, me aje mebê adjàptarkam. Me bit kute kâjkwakam Bênjadjwÿr djwýnh kôt ãm ne kôt ar amijo ba prãm ga me kupa'ã memã arē. Ne Bênjadjwÿr djwýnh nêje aje memã atemã kukràdjã jarênho aban arÿm o mebê utã. Ga me kam ga Metîndjwýnh mar kêt ne ajte me jadjwÿbê aptã.

<sup>14</sup> Be, me abê Môj djê kukràdjã mar djwýnhmē me abê pardjêumē ne ga me amijo ajêx ne ar amijo

Metîndjwýnh mar mexo aba. ÿ, watî:re, dja ga me ï me biknor tokry djâkam tu amôrkumrêx. Mÿkam? Nã gãm me me 'uwtî krão apan mebê mÿjja kunïo akî ne kam ajajkwaobit Metîndjwýnhmã akabên rûnh ne, ne kum akabên 'ijabjêo aku'ê. Bir, nã gãm me ajêx ne amijo amex ne kum akabêno aku'ê. Be kati, me ajaxwekumrêx. Kam gêdja Metîndjwýnh me kurãm me amã pãnh rax jarênh prîne me kurãm me ajo ajkê.

<sup>15</sup> Be, me abê Môj djê kukràdjã mar djwýnhmē me abê pardjêumē ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metîndjwýnh mar mexo aba. ÿ, watî:re. Dja ga me ï me biknor tokry djâkam tu amôrkumrêx. Mÿkam? Bir ga, me aje arîk memã kum, “Ba me Metîndjwýnh'ÿr meo akêx gē me amim maro ba”, anhÿrja pumũ. Djâm mrãmri ne ga me akabên? Kati, me aje amiwÿr me'ô pydjio akêx kadjy ngômē pykakôt aba 'ijabjê:. Nhym arÿm me awÿr amijo akêx ga me kam arÿm amikôt axwe 'ã mēnh mex ne. Amikôt axwe 'ã mēnh mex nhym arÿm axweo me ajakrenh mex ne. Nhym arÿm me akôt biknor prâmkumrêx. Djâm Metîndjwýnh'ÿr ne ga me meo akêx nhym me amim kuma got? Kati. Nãm ã Jeju Môj djê kukràdjã mar djwýnhmē mebê pardjêumã ane.

<sup>16</sup> Ne kam ajte memã kum,

—ÿ, watî:re. Dja ga me ï me biknor tokry djâkam tu amôrkumrêx. Me aje mrãmri ne me no rã kute arîk meo ba pyrãk. Mÿkam? Bir, me aje arîk memã Môj djê kukràdjã jarênh punukam. Nãm ã Jeju memã ane. Bir, Môj djê kukràdjã kôt ne mebê idjaer memã amikabên jarênh ajte memã kum,

—Nã bãm amã ikabên pydjii arē, anen ajte kôt memã Metîndjwýnh nhô mÿjja jarē. Mÿj kadjy ne kôt memã Metîndjwýnh nhô mÿjja jarē? Bir, kute kabên maro ãmja kute mar pydji kadjy ne me Metîndjwýnh nhô mÿjja jarē. Gêdja amikabên jarênhja



'êx ne kam Metîndjwýnh nhõ mýjja jarên kam arým o Metîndjwýnhmã amikurêtuw. Amikurêtuw nhym Metîndjwýnh arým kute maro ãmjao ngrykmã. Nãm me ã Môjdjê kukràdjà kôt memã amikabên jarênho ane. Nãm Jeju Môjdjê kukràdjà jarênh djwýnh arkum,

—Me aje mrãmri ne me no rã kute arík meo ba pyræk. Mýkam? Bir, me aje arík memã Môjdjê kukràdjà jarênh punukam. Nã gãm me memã kum, “Dja ga me memã amikabên jarên memã kum, ‘Nã bãm amã ikabên pydjín arê. Ë, Metîndjwýnh nhõ kikretija ma’, ane. Gêdja ga me memã ajêx prãm jabej ne Metîndjwýnh nhõ kikretibit jarê ne kam o amikurê'uk kêt. Dja Metîndjwýnh me'õ kute akabên maro ãmjao ngryk kêt ne me ajo bikênh kêt.

Nhym be, dja ga me memã amikabên jarên memã kum, ‘Nã bãm amã ikabên pydjín arê. Ë, Metîndjwýnh nhõ kikretikam kên karýrja ma’, ane. Aje kên karýr jarênhkam dja ga akabênkumrêx. Aje memã amikabên jarênh kôt dja ga amijo anhýrkumrêx. Dja ga memã ajêx ne kam kên karýr jarên arým o Metîndjwýnhmã amikurêtuw” ane. Me abê Môjdjê kukràdjà mar djwýnh ne ga me arík ã memã kukràdjà jarênh punuo ane. <sup>17</sup> Me no rã ne me kute amikukãm rít kêt. Kam me kute amipry mar kêt. Me aje me uræk ne amijo ajêx ne memã, “Ba ne ba ije Metîndjwýnh mar mex”, anhýr ar o aba. Nhym be, kati. Me aje mar kêt ne te memã Metîndjwýnh'ã adjujarênh ar aba nhym me adjwýnhdjwý kute mar kêt. Be, me amãbit ne kên karýr kute mexo kikreti jakrenh. Djãm mrãmri? Kati. Kikreti ne kute mexo kên karýr jakrenh. Kikreti kukwakambit ne kên karýr mex. Metîndjwýnhmã mex. Nãm Jeju ã Môjdjê kukràdjà mar djwýnhmã ane.

<sup>18</sup> Ne ajte memã kum,

—Ga me arík memã kum, “Dja ga me memã amikabên jarên memã kum, ‘Nã bãm amã ikabên pydjín

arê. Ë, Metîndjwýnh nhõ ngônho kija ma’, ane. Gêdja ga me amã memã ajêx prãm jabej ne Metîndjwýnh nhõ ngônho kibit jarê ne kam o amikurê'uk kêt. Dja Metîndjwýnh me'õ kute akabên maro ãmjao ngryk kêt ne me ajo bikênh kêt.

Nhym be, dja ga me memã amikabên jarên memã kum, ‘Nã bãm amã ikabên pydjín arê. Ë, Metîndjwýnh nhõ ngônho kikam mry nôrja ma’, ane. Aje mry nôr jarênhkam dja ga akabênkumrêx. Aje memã amikabên jarênh kôt dja ga amijo anhýrkumrêx. Dja ga memã ajêx ne kam mry nôr jarên arým o Metîndjwýnhmã amikurêtuw”, ane. Me abê Môjdjê kukràdjà mar djwýnh ne ga me arík ã memã kukràdjà jarênh punuo ane. <sup>19</sup> Me aje me no rã pyræk. Djãm mrãmri mry kute mexo Metîndjwýnh nhõ ki jakrenh? Kati. Õ ki ne kute mexo mry jakrenh. Õ kikam me kute mry jadjwýrkambit ne kum mex, Metîndjwýnhmã mex. Nãm Jeju ã memã ane.

<sup>20</sup> Ne kam ajte memã kum,

—Kam, me kute memã amikabên jarênh ne kôt ajte kute Metîndjwýnh nhõ ki jarênhkam djãm kute õ kibit jarênh? Kati. Nãm me kute õ ki jarênh ne ajte kute kam mýjja kunĩ ikwãdjwý jarênh. <sup>21</sup> Ne ajtekam me kute memã amikabên jarênh ne kôt ajte kute Metîndjwýnh nhõ kikreti jarênhkam djãm kute kikretibit jarênh? Kati. Nãm me kute kikreti jarênh ne ajte kute Metîndjwýnh kam ýr jarênh. <sup>22</sup> Ne ajtekam, me kute memã amikabên jarênh ne kôt ajte kute kàjkwa jarênh. Djãm kute kàjkwabit jarênh? Kati. Nãm kute kàjkwa jarênh ne ajte kute Metîndjwýnh nhõ krĩ djà rax jarênh ne ajte kute 'ã krĩ djwýnhbê Metîndjwýnh jarênh. Kam, dja me memã kabên pýnh ne arên kôt amijo anhýrkumrêx. Nãm ã Jeju memã ane.

<sup>23</sup> Ne kam ajte memã kum,

—Be, me abê Môjdjê kukràdjà mar djwýnhmã me abê pardjêumê ne ga me amijo ajêx ne ar amijo

Metĩndjwỳnh mar mexo aba. Ỗ, watĩ:re. Dja ga me ĩ me biknor tokry djàkam tu amõrkumrẽx. Mỳkam? Bir, me aje Metĩndjwỳnhmã mỳjja kakritbit nhõr ne kam mỳjjabê kumkatija aje kum õr kêtumrẽxkam. Nã gãm me mỳjja kakrit, õmrõ djành djà, pi'omẽ õmrõ djành djà 'õdjwỳmẽ Metĩndjwỳnhmã ikjê rên kum kryre ne angã. Ne kam kukràdjà kõt ar amijo aba kêt ne katàt meo aba kêtumrẽx ne amã me kaprĩ kêtumrẽx ne amim Metĩndjwỳnh mar kêt ne. Aje kum kryre ne õrja ne mrãmri tu mexkumrẽx. Mỳkam ne ga me kum mỳjjabê kumkatijadjwỳ kum õr kêt ne? Mỳkam ne ga me amã Metĩndjwỳnh jabên katàt meo abaja kêt ne? Ja ne ga me aje marmãn ate mỳjja kakritbit ma.

<sup>24</sup> Ba me amã arẽ ga me ama. Dja me anhõ õmrõkam pure'õ tỳm ga me pure ngrire'ã ano tỳ:x ne kaban mũm amẽ. Nhym be, mry jabatànhbê kameru ja ne anhõ õmrõkam dja, ga me ate akrãn tu ro'ã krẽ. Be, mỳj'ã ne ba amã ikabẽn ja jarẽ? Bir, mỳjja kryre ne ga me'ã ano tỳ:x ne ma:ro aba. Nhym be, mỳjja bê kumkati, mỳjja kabẽnkumrẽx ne ga me aje mar kêt. Metĩndjwỳnh kabẽn kute me ajaxwe nêje me akukràja ne ga me aje mar kêt ne ate akrãn ajaxwe rax rã'ã. 'Ã ne ba me amã, "Ga me pure ngrire'ãbit ano tỳx ne kaban mũm amẽn tu kameru raxja õmrõmẽ ro'ã krẽ", ane. Kam ne ga me aje meo ba djwỳnh no rã pyræk. Nãm Jeju ã memã ane.

Ne kam ajte memã kum,

<sup>25</sup> —Be, me abê Mõjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ me abê pardjêumẽ ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwỳnh mar mexo aba. Ỗ, watĩ:re. Dja ga me ĩ me biknor tokry djàkam tu amõrkumrẽx. Mỳkam? Bir, nã gãm me aje mrãmri ne me kute ngõnhkrãmẽ ngõnh puror nhibũmbit põnh ne kre põnh kêt nhym krekam mỳjja kakràtyk pyræk. Be, nã gãm me ã we katàt amijo abao ane. Nhym kam me me akrākàbit pumũ nhym

kam kute me amex pyræk. Nhym be kati, me akadjwỳnhbê ne ga me apunu rã'ã. Me akadjwỳnhbê ne me amã me õ nêkrẽx prãm ne 'ã angryk ne aje mebê mỳjjao adjàkĩnh'ã aje amim karõ rã'ã. Kam ne ga me akadjwỳnhbê apunu rã'ãja. <sup>26</sup> Me abê pardjêu ne ga me aje me no rã pyræk. Dja ga me akadjwỳnhbê kumrẽx wãnh ajaxwemã anhire. Ne kam arỳm mrãmri abu'ã memã amexkumrẽx. Ne kam aje mrãmri ne me kute ngõnh puror, kremẽ ibũm põnh nhym prĩne mex pyræk.

<sup>27</sup> Be, me abê Mõjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ me abê pardjêumẽ ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwỳnh mar mexo aba. Ỗ, watĩ:re. Dja ga me ĩ me biknor tokry djàkam amõrkumrẽx. Mỳkam? Bir, ga me aje mrãmri ne me kute me tykmã kikre krākà jaka pyræk. Krākàkambit ne kute memã mexti:re pyræk. Nhym be, kadjwỳnhbê ne mỳjja punu:re. Kadjwỳnhbê me tyk 'imẽ mỳjja punu kunĩ. <sup>28</sup> Ga me aje uræk. Abu'ã memã ajaxwe kêt pyræk. Nhym be, kati. Metĩndjwỳnh ne me akadjwỳnhbê me aje mỳjja marja kunĩ kute mar. Me ga ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwỳnh mar mexo aban aje ajaxwebit mar. Nãm ã Jeju memã ane.

Ne kam ajte memã kum,

<sup>29</sup> —Be, me abê Mõjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ me abê pardjêumẽ ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwỳnh mar mexo aba. Ỗ, watĩ:re. Dja ga me ĩ me biknor tokry djàkam amõrkumrẽx. Mỳkam? Bir, amrêbê: me bakukãmãrekam ne Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽn djwỳnh arỳm ty nhym me amrêbê: me angij. Ga me akamingrãnyre ne ga me me tyk tũmjamã kikren me katàt kute amijo ba tũm nhõ pyka krã kunhêro aba. <sup>30</sup> Ne kam arĩk memã kum, "Ne ba me ren amrêbê: me bakukãmãre, me banhingêt kator nyri ren me ro'ã ikator ne ar iba ne ren me banhingêt kudjwa ã anhỳr kêtumrẽx ne. Ne ren Metĩndjwỳnh

kabên jarênh djwýnh par kêtumrêx ne.” Nã gãm me ã memã ane. <sup>31</sup> Me aje ã memã anhÿrkam arým amikôt amijarê. Me abê me par djwýnh tãmdjwý, Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh kanê tãmdjwý. Arým ne ga me amikôt amijarê. <sup>32</sup> Metĩndjwýnh ne me anhingêtkam ngryk. Aje, me rã'ã ne me anhingêtkôt ã ajaxweo anen ar badjwý ar ipa. Ar badjwý ar ipa gê Metĩndjwýnh on me akam ngryk me:x ne. Nãm ã Jeju memã ane.

Ne kam ajte memã kum,

<sup>33</sup> —Me akamingrãnyre ne ga me abê kangã, me abê iry. Djãm me ga ne ga me aje abiknorbê amipytãrmã? Kati. Me biknor tokry djãbê me aje amipytãr prãm kêtumrêx. <sup>34</sup> Kam arým ije me awýr me anormã. Ije me awýr ikabên jarênh djwýnh janormã. Ije ajte me awýr me no mex janormã. Ije ajte me awýr me kukrãdjã mar djwýnhkumrêx janormã. Dja ga me kam arým me kwý pa, pĩte'y'ã me kwýmo iten me kupa. Ne me abikprõnh djãkam mry kã punuo me kwý kaprêprêk. Ne aje meo abikênh kadjy me abej mō, apýnh krĩrax djãri kôt me abej mō. <sup>35</sup> Me akukãmãremê nã gãm me me katãt kute amijo ba kunĩ paro tẽ. Paro tẽn paro tẽn arek me kamrô kapĩn o tẽ. NhyM Metĩndjwýnh arým meo ngryk ne kam gormã me ajabatãnhmã pãnh jarê. Me akukãmãre ne me Abeu jaxwe kêtja bĩno kurêtuw ne kam ijukri me ja paro tẽm tãmtã: arek o tẽ ne kam Djakarij, Berakij kute irja'ýr bõx ne kam Metĩndjwýnh nhõ kikretimẽ õ ngõnho ki kaêxkam\* kubĩ.

<sup>36</sup> Ë, ba me amã arê. Metĩndjwýnh ne arým meo ngryk ne. Ne kam me akamingrãnyrmã arým pãnh jarê. Me ga dja Metĩndjwýnh me akukãmãre kute me imex tũmja pãnh me ajo ajkê. Mrãmri ne ba me amã arênhkumrêx. Nãm ã Jeju memã ane. <sup>37</sup> Ne kam krĩraxmã kum,

—Djeruxarê, Djeruxarê, mýkam ne akra kute Metĩndjwýnh kabên

jarênh djwýnh par prãm ne? Mýkam ne me kēno me titik ne me kupa, Metĩndjwýnh kute me awýr me anorja pa? Je nã bãm te ije me ajo ibikprõnh ne ije me ajo atommã. Kute mrãmri ne õkrēn'ãnh kute arao noreo bikprõnhja pyrãk. Ba ren ã me ajo ane. Nã bãm te ije me ajo anhÿrmã ga me amã ikĩnh kêt. <sup>38</sup> Ë, jakam me amõr djã ja gêdja kukrit mex ne kaprýn nō. <sup>39</sup> Ë, ba me amã arê ga me ama. Jakam dja ga me ipumũnh kêtumrêx ne. Ipumũnh kêt rã'ã: nhyM inhõ akati ijo rãm ne jao tẽ ga me abenmã kum, “Ë, ota arým Metĩndjwýnh kabēnkôt tãmja bõxmã. Me:xkumrêx”, ane. Dja ga me ã abenmã ane ba kam arým me awýr bõx. Nãm ã Jeju memã ane.

## 24

*Akubyn bõx kukãm mýjja apõx'ã ujarênh.*

*Mak 13.1; Ruk 21.5; Xim k 4.1; A Xim 3.1*

<sup>1</sup> Ne kam Metĩndjwýnh nhõ kikreti kurũm kato. NhyM kôt ba djwýnh 'ýr bõx. Ar kute kikretikam apýnh kum kikre jakre kadjy 'ýr bõx. <sup>2</sup> Ne kam ar arým kum akre nhyM Jeju arkum,

—Ar mýjja kunĩ pumũnho dja. Ë, ba ar amã katãt arê. Be, dja ã me kurê djwýnh prĩne kikreti ngrã. Dja me kēn aben nhiby ikwã kunĩ nhikõ rê. NhyM kam kēn'õ aben nhiby nõr kêtumrêx, ane.

<sup>3</sup> Ne kam ar tẽn kam krãnhbê Oriwêre'ã wabi nhyM arým ate nhÿ. NhyM kam kôt ba djwýnh 'ýr bõx ne me kãxã kum,

—Dja ga ar imã kikreti ngrãnh'ã ajarê. Nhÿnh amex 'õkam dja me bakurê djwýnh me bawýr bõx ne kikreti ngrã? Dja ga akubyn bõx nhyM mýjja kunĩ arým pyka kôt amin-grã nhyM me kunĩ arým pykakam ar ba'ã aminhinomã amimẽ. Mýj gêdja kukãm apõx? Dja bar omũn kam kôt õ akatimã ikaton õ akati ma.

\* 23:35 ipõokri

<sup>4</sup> Nhyim kam Jeju arkum apÿnh mÿjja kukâm apôxmã arkum 'ã ajarên arkum,

—Ar amijã ano tÿx gê me'õ ar amã 'êx ne ar anoo biknor ne Metîndjwÿnhbê ar ajo akêx kêt. <sup>5</sup> Be, me krãptî dja ï aben totokmã me'ÿr bôx ne arÿm amijo 'êx ne amijã imê. Amijã imên arÿm memã kum, “Me anhõ Bênjadjwÿrbê kumkati kadjy ne Metîndjwÿnh ijano ba tên bôx. Ba ibê Kritu”, ane. Ne kam arÿm me krãptî noo aknon Metîndjwÿnhbê meo akêx.

<sup>6</sup> Be, kam dja gar me kute abenwÿr prôt man amybÿm me kute abenwÿr prôt jarên ma. Kwãrîk wãnh kam ar atîn prãm kêt. Ba ne ba kukâm ar amã 'ã ajarê gar arÿm ama. Ja kumrêx gêdja me ã o anhÿro tẽ. Kraxje kute inomã mênh kêt, kute 'ÿr o tẽm rã'ã, ane. <sup>7</sup> Nà, apÿnh me ba djari gêdja me abenwÿr prôt ne aben nhimexo ba. Nhyim apÿnh bênjadjwÿr rÿnh nhõ àpênhja abeno kurê djwÿnh ne aben nhimexo ba. Nhyim prãmdjwÿ me kwÿ nhimex. Apÿnh pyka djari gêdja kam pyka terte:t ne. <sup>8</sup> Be, me tokry krax ne ja. Ga me nire kra àja pumû. Adjÿm. Dja kra à:n kam arÿm à ra:x ne. Me adjwÿnhdjwÿ dja me tokry mõ:n kam arÿm tokry ra:x ne. Be, me tokry krax ne ja. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ne kam ajte arkum,

<sup>9</sup> —Dja me tokry: nhyim kam me arÿm memã ar akanga. Me kute ar ajo bikênho ba kadjy ar akanga. Nhyim me arÿm ar apa. Apÿnh me bajtem ba djã kunîkôt dja me kum ar akurê. Ikôt ar abikamênhkam dja me kum ar akurê. <sup>10</sup> Kam dja me krãptî ibê amijo akêx. Ne kam me kurê djwÿnhmã aben kangan kum aben kurê. <sup>11</sup> Me krãptî dja me ta amijo 'êx ne amijã Metîndjwÿnh kabên jarênh djwÿnh rẽ. Amijã kurên memã kum, “Metîndjwÿnh kukwakam ne ba ar amã arê”, anhÿro ba. Dja me ã amijo 'êxo anen arÿm me krãptî noo aknon Metîndjwÿnhbê meo akêx. <sup>12</sup> Me krãptî kum Metîndjwÿnh kÿnhja dja me arÿm kum kÿnh apêx. Pyka

kunîkôt me krãptî axweo kume:x. Me axweo kumexkam dja me arÿm kum kÿnh apêx.

<sup>13</sup> Nhyim be, dja mÿjja kunî kute amingràn nhõ akati bôx. Me kunî kute aminhinomã amimênh nhõ akati bôx. Nhyim kam me 'ã ukanga kêt ne kum kÿnh tÿx rã'ãja dja Metîndjwÿnh arÿm me utã. <sup>14</sup> Mÿjja kute amingràn kêttri dja me apÿnh pyka kunîkôt memã arê. Bênjadjwÿr djwÿnh'ã ujarênh nyja memã arê. Apÿnh me ba djã kunîkôt me kute ujarênh mar kadjy memã arê. Nhyim kam akati arÿm bôx. Me kunî kute aminhinomã amimênh nhõ akati arÿm bôx. Ba ne ba kukâm ar amã 'ã ajarê gar arÿm ama. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ne kam ajte arkum,

<sup>15</sup> —Be, ar aje ajbir imã, “Dja ga ar imã kikreti ngràn'ã ajarê”, anhÿrja ba ar amã arê gar ama. Dja mÿjja kute amingràn 'ÿr nhyim kam arÿm mÿjja punutija dja. Metîndjwÿnh nhõ kikretikam dja. Gar arÿm omû. Mÿjja punuti djô'ã dja me mÿjja kunîo ajkê ne kungrà. Me bakukãmãre Danijeu ne amrêbê: 'ã ajarê. Metîndjwÿnh kukwakam memã 'ã ajarê. Danijeu ne arÿm memã mÿjja punuti ja'ã ajarên 'ã pi'òk no'òk. Dja gar pi'òk no'òkwã pumûn kam mÿjja punuti pumûn kam kôt ama. <sup>16</sup> Kam gêdja Djeruxarê bu'ã pyka ja nhidjibê Djudêjakam me ja amijã maje krãnh'ÿr prôt ne. <sup>17</sup> Gêdja me kikre nhimòk po'ã ãm jabej kwãrîk wãnh akubyn ùrkwãkam nèkrêx'ÿr àr ne byr ne o tẽm kêt. <sup>18</sup> Gê purkam me ar ba jabej tu umaje prôt. Kwãrîk wãnh me kute kubêkà jamÿnhmã 'ÿr akêx kêt. Dja tu me ãm kamã amû prôt.

<sup>19</sup> ÿ, watî:re, akati wãkam me tujarômê me kra karã dja me tokry:. Mÿj gêdja me ja mÿjja punutija pymaje prôtja on? <sup>20</sup> Dja gar Metîndjwÿnhmã amijo a'uw gê na raxkam umaje ar aprôt kêtã. Nãr, gê pi'òk rãrãrbê me tyk djã kêt nhõ akatikam ar aprôt kêtã.

<sup>21</sup> Be, dja me kam tokry kumex. Dja gar akubyn amijo tên mÿjja kunîmo

krax djà'ÿr amijo bôx ne ama. Me akukâmâre aben kukâm tokrykôt dja gar maro tẽ. Me tokry tũm maro tẽ:n amiwÿr me tokry maro bôx. Ga, me tokry kume:xja pumũ. Be, amrẽ mÿjja punuti nhõ akati bôxkam dja me tokryo katât me tokry tũmwã kunĩ jakre. Ne amrẽ me'ã akati mõrkam me tokry nydjwÿ dja me tokryo mÿjja punuti'ã me tokryja tẽp kêtukumrẽx.  
<sup>22</sup> Metĩndjwÿnh ren tokry'ã akati kwÿ ngri kêt nhym me'õ ren tĩn kêtukumrẽx. Be, Metĩndjwÿnh kute amijo me utàrja kadjy dja arÿm 'ã akati wã kwÿ ngri.

<sup>23</sup> Godja me'õ 'èx ne ar amã, “Ota, jakam arÿm Kritu bôx ne nhÿ. Arÿm ne Metĩndjwÿnh 'ã me õ Bẽnjadjwÿrbê kumkati mẽ nhym jakam arÿm memã nhÿ”, anhÿr jabej nàr me'õ ajte 'èx ne ar amã, “Ota, jakam arÿm Kritu bôx ne nhÿ. Arÿm ne Metĩndjwÿnh 'ã me õ Bẽnjadjwÿrbê kumkati mẽ nhym jakam arÿm memã nhÿ”, anhÿr jabej. Djãm ar aje me ja marmã? Kati. Kwãrĩk wãnh amim me ja mar kêt. <sup>24</sup> Be, apÿnh me 'èx ne ta kute amijo Kritu, ta kute amijo Bẽnjadjwÿrbê kumkati dja me apôx. Nhym amũ me jadjwÿ dja me apôx ne 'èx ne memã kum, “Ba ne ba Metĩndjwÿnh kukwakam me amã id-jujarẽnh iba”, anhÿro ba. Dja me me aèrbê mÿjja pumũnh kêt kwÿ nhipêx, kute me noo biknor nhym me kute me'ã abenmã kum, “Mrãmri ne djãm Metĩndjwÿnh kukwakam me kabènkumrẽx”, anhÿr kadjy. Godja me me noo biknor ne Metĩndjwÿnhbê meo akẽx jabej, Metĩndjwÿnh kute amrêbê amijo me utàrja kubê meo akẽx ne kute meo ba jabej. Me 'èxnhĩ no tÿxo kute me akrenh jabej godja kubê me kwÿo akẽx ne meo ba jabej.  
<sup>25</sup> Ba ne ba mÿjja apôx kêttri kukâm ar amã 'ã ajarẽ gar arÿm ama. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ne kam ajte arkum,

<sup>26</sup> —Kam godja me'õ ar amã, “Ë, onĩj kapôt kukritkam arÿm bôx ne ar ba”, anhÿr jabej. Djãm 'ÿr ar amõrmã? Kati, dja gar tu ate akrãn

'ÿr amõr kêt. Nàr, godja me'õ ar amã, “Ë, kikre jakam ne apdjun nhÿ”, ane. Djãm ar aje amim me marmã? Kati. Kwãrĩk wãnh amim me mar kêt.  
<sup>27</sup> Djãm ibôx ne mebê ibipdjur? Kati. Ga, kàjkwakam na krax ne adjênhja pumũ. Na jadjênh prõt ne arÿm myt ngjêx djãmã ngjêxja pumũ. Adjênh kute kàjkwa kunĩ kurwÿja pumũ. Dja ba ã ibôxo ane. Ije amijo inhĩ dja ba ã ibôxo ane nhym me kunĩ arÿm ipumũ. Nãm ã Jeju arkum ane.  
<sup>28</sup> Nhym kôt ba djwÿnh bôx djà jabej kukij ne kum,

—Bẽnjadjwÿr, nhÿnh jakam dja ga bôx, ane?

Nhym arkum,

—Ga me, nhõnh ne mry tyk'ã bikprõnh ne kumex ne kute o amirĩtja pumũ, ane. Dja ã Jeju akubyn bôx kutã mÿjja apôx ne bôx djào amirĩto ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ne kam ajte arkum,

<sup>29</sup> —Nhym me tokryo ku'èwã'ã akati kwÿ apêxkam dja on mÿjja rũnh apôx.

“Dja myt amijo akamât kô tyk nhym mytyrwÿ irã kêt.

Nhym kanhêti kàjkwa kurũm rôrôk nhym kàjkwakam apÿnh mÿjja tÿ:x amingrêk ne.”

<sup>30</sup> Ba kam ije amijo inhĩ dja ba kàjkwakam amirĩt nhym me arÿm ipumũ. Nhym kam pyka kunĩkôt me ba djakam me kunĩ arÿm mu:w. Ba kam ije amijo inhĩ dja ba arÿm itÿ:x ne prĩne imextire ne ipyma:. Ne kam kàjkwakam kakrãkôt bôx nhym me kunĩ: arÿm ibôxkôt ipumũ. <sup>31</sup> Dja ba ikadjy mrãnh djwÿnh jano nhym me arÿm õ'i kakôr tÿ:x ne. Kakôr tÿx ne arÿm ije amijo me utàrja kunĩo atom. Dja me kàjkwa krax'ãm mõn meo atomo mõ. Ne kàjkwa 'ènhõt'ãm mõn meo atomo mõ. Ne aktã kàjkwa nhirê'ãm mõn meo atomo mõ. Ne apÿnh pyka kunĩkôt inhõ me ja kunĩ: abenwÿr meo atomo mõn meo aben pydji. Ba ne ba kukâm ar amã 'ã ajarẽ. Gora abej ajkam ama.

<sup>32</sup> Be, akubyn ibôx djà nhõ akatija'ã ne ba ije pidjôbê pigêre jakremã.

Gora ije 'ã mÿjja jakreja ma. Ba ar amã arẽ gar ama. Be, dja pidjô pakà nokà tukam 'ô nHINGRÃ kadjy arÿm INGRÃ apôx gar kam arÿm amexmã kamnhĩx nhym kam arÿm amex.  
<sup>33</sup> Bir be, gêdja ba ije ar amã mÿjja jarênhja ã apôx môr ane gar me kam arÿm ijabej rît ne ijabej ajkam ama. Akubyn ibôx djà arÿm 'ÿr. 'ÿr dja mÿjja apôxja. Amex kutã gêdja pi'ô INGRÃ. Nhym be, ibôx kutã gêdja mÿjja pumatija apôx mō.

<sup>34</sup> Nà, mrãmri ne ba ar amã kôt arẽ. Ar anhō pykakam me kam-INGRÃny ja gêdja me tyk par kêtri mÿjja ja kunĩ apôx. Mrãmri ne ba ar amã arẽ. <sup>35</sup> Ikabên kajgo kêtkumrêx. Gêdja pykamê kajkwa ã apêx nhym be, ba ikabên gêdja 'ô biknor kêtkumrêx. Mrãmri gêdja ba ije mÿjja jarênh ja kunĩ apôx nhym me omũ.

*Me kute bôx djà nhô myt mar kêt.*

*Ruk 12.37; Kar 1.6; Tex k 5.2*

<sup>36</sup> Ne kam ajte arkum,

—Be, ba akubyn ibôx djà nhô akati nâr myt djãm me'ô kute mar? Kati, me'ô kute mar kêtkumrêx. Metĩndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnhdjwÿ kute mar kêt. Ibãmbit ne kute mar. <sup>37</sup> Be ga, amrêbê me bakukãmãre Nôwe pykakam ar bari me ate krãn ar baja pumũ. Dja ba ibôx 'ÿr nhym me ã ane. Ije amijo inhĩ dja ba akubyn ibôx 'ÿr nhym me ate krãn ar ba. <sup>38</sup> Amrêbê: ngô kute pykao bikamÿr kêtri ne me bakukãmãre ate krãn ar ô kwÿ krênbít ba ne ar kômbít ba. Ne abenwÿr babit ar ba. Nãm me me mymã kra jarê ne memã kum,

—Nà, jakam dja ga arÿm tu ikra'ÿr mō, anhÿro ba nhym me arÿm me'ÿr ba. Nãm me mÿjja jabit kôt amak bēno ba: nhym kam Nôwe arÿm kà raxmã wadjà. <sup>39</sup> Nãm me amikukãm mÿjja mar kêtkumrêx ne ar ba: nhym me aêrbê ngô tàmmôn me kunĩ mōn prĩne meo akno. Ije amijo inhĩ dja ba akubyn ibôx 'ÿr nhym me ã anen ate krã nhym mÿjja arÿm ã meo ane.

<sup>40</sup> Nhym me'ô my ar amẽ kapôtkam tẽ. Ba ikjê pa 'amÿ nhym ikjê arek

wakrekam dja. <sup>41</sup> Nhym me'ô nire ar amẽ à'uko nhÿ. Ba ikjêbit pa 'amÿn o tẽ nhym ikjêja arek wakrekam nhÿ.

<sup>42</sup> Kam dja gar arek ijabej ajkam ama. Mÿkam? Bir, ar aje akubyn ibôx'ã myt mar kêtkam. Ba ibê ar anhō Bēnjadjwÿr djwÿnh ar aje akubyn ibôx'ã myt mar kêtkam. <sup>43</sup> Dja gar ikabên ma. Ba ajte ar amã 'ôdjwÿ jarê gar ama. Ne ren ô kikre djwÿnhja ren me àkĩnhĩ bôx djà man ren kam ren arek kam amako nhÿ. Nhym ren bôx ne kikre'a 'ÿr ne kum àr kêtkumrêx. Badjwÿ dja ba ije me àkĩnhĩ pyrãk ne me ajaêrbê bôx.

<sup>44</sup> Kam gêdja gar gadjwÿ mã ikam amako nhÿ. Ba ije amijo inhĩ ne me awÿr ibôx ba gêdja ba ajte akubyn bôx. Ar aje nhÿnh myt nhÿr 'ôkam aje ibôx djà mar kêt. Kam gêdja ba tu ar ajaêrbê bôx. Nãm ã Jeju arkum amibôx djà jarênh ane. Ne kam ajte arkum,

<sup>45</sup> —Me ô bēnjadjwÿr ne ô àpēnhmã kabên ne kum, “Ga dja ga me àpēnh'ã me omũ ne prĩne 'ã meo djuw mex. Ne myt kunĩkôt memã ô kwÿ krēn djà ngãn akrãnmã memã ôro aba.” Nãm ã ô àpēnhmã me'ã karōo ane. Kute akrãnmã me àpēnh'ã me omũnh ne kute 'ã meo djuw mex katãtmã ã kum me'ã karōo ane.

Nhym ô àpēnh kum, “Nà, gêdja ba mrãmri ã anen kam me 'ãno dja”, ane. Nhym kam ô bēnjadjwÿr mã nhĩ'ãm tẽ. Nhym kam ô àpēnhja kabēnkumrêx. Nãm katãt ar memã mÿjja nhōro ba, me kanga kêtkumrêx ne ar meo ba.

<sup>46</sup> Nhym kam bēnjadjwÿr akubyn bôx ne kam ô àpēnhjamã kato. Kute amrêbê kum kabên jarênhja kôt ne mrãmri meo djuw mexkumrêx nhym kam arÿm kum kato. Kam dja ô àpēnhjadjwÿ tu amikam kĩnhkumrêx.

<sup>47</sup> Ë, ba ar amã kôt arẽ. Bēnjadjwÿrja dja ô àpēnh ja'ã bēnjadjwÿr mē. Kute nêkrêxmē mÿjja kunĩ pumũnhmã dja 'ã bēnjadjwÿr mē. Nhym kam ô àpēnhja kĩnhkumrêx ne. <sup>48</sup> Nãm ren ô àpēnhja axwen ren ôkre kadjwÿnhbê ô bēnjadjwÿrja'ã ren, “Be, nãm nhĩ'ãm

bĕnjadjwÿr tĕn arÿm amikrà. Jakam dja ba on tu arĭk ar iba”, ane. <sup>49</sup> Ne kam ren ar ò àpĕnhja titiko ba, me ro'ã àpĕnhja ren ar me titiko ba. Ren ò kwÿ krĕnbit ban me bibānhkôt ren kadjwati kangô\* kōmo ba. <sup>50</sup> Nhyĵ kam ò bĕnjadjwÿrja aĕrbĕ bōx. Ò àpĕnhja kute amim ò bĕnjadjwÿrja bōx djākôt mar kĕt. Nhÿnh akati 'òkam bōx djāmā kute mar kĕt ne nhÿnh myt nhÿr 'òkam bōx djāmā kute mar kĕtkam ne aĕrbĕ bōx. <sup>51</sup> Nām bōx ne kam ò àpĕnh arĭk ar bajakam ngryk ne. Ngryk ne kam o ajkapôn bōm kumĕ. Me kute amijo 'ĕx ne ta kute amijo Metĭndjwÿnh mar mexjamĕ ro'ã ām kadjy bōm kumĕ. Wānh ne me amim ngryk ne tokry djaje amijanĕn ar àmra ba, ane. Nām Jeju ā kôt ba djwÿnhmā ane.

## 25

### *Me prĭtirebĕ 10'ã ujarĕnh.*

<sup>1</sup> Ne kam ajte arkum,

—Kàjkwakam Bĕnjadjwÿr djwÿnh dja akubyn bōx ne amim me utàn ar meo ba. 'Ā dja ba me prĭtirebĕ 10 jakren 'ã ar amā ajarĕ. Be, mjĕn kumrĕx ne arÿm prō nhÿrkwā'ÿr tĕn 'ÿr bōx ne arÿm aminhÿrkwā'ÿr kute prōo bōxmā. Me kute abenā ar mĕnhmā ne aminhÿrkwā'ÿr kute prōo bōxmā. Nhyĵ nĭjar me prĭtirebĕ 10 arkam ama. Ar ro'ã kĭnh kadjy arkam ama. Arkam ama:n kam arÿm kute ar kajpar kadjy arÿm katon ar'ÿr ngōnhpōko mō. <sup>2</sup> Ar prĭtirebĕ 5 ne ar no rerekre nhyĵ Ar kubĕ 5 ne ar no mexkumrĕx. <sup>3</sup> Ar no rerekreja ngōnhpōkkambit kangô mōn ngōnhpōk kangô 'òdjwÿo mōr kĕt. <sup>4</sup> Nhyĵ be, ar amak mexja ne ar ngōnhpōko mōn ajte ngōnh 'òdjwÿkam ajte kangô 'òdjwÿo mō. Ar amū mjĕnmĕ prō ar'ÿr ngōnhpōko mō:. <sup>5</sup> Nhyĵ mjĕn ar amikrà nhyĵ prĭtireja ar arÿm òtdjwan dja:n arÿm nōn kam arÿm ngōr.

<sup>6</sup> Nhyĵ akamāt kō ipōkri nhyĵ me'ō arÿm ar aĕrbĕ mjĕn aro aki:j ne

arkum, “Ē, arÿm ne prōo bōx. Amrĕ ar aprōt ne ar kajpa”, ane.

<sup>7</sup> Nhyĵ kam ar prĭtire kunĭ krā katon arÿm ngōnhpōko mex. <sup>8</sup> Nhyĵ no rerekre arja arÿm amak mex ar jamā kum, “Ar imā ar anhō kuwy kangô kwÿ ru. Arÿm ar inhō ngōnhpōk àtyk mō”, ane.

<sup>9</sup> Nhyĵ ar arkum, “Kati. Ngrire. Ba ren ar ar amā kangô kwÿ ru nhyĵ ren kangô gwaj banhō ngōnhpōk'ÿr ren bōx kĕt. Ar ngōnhpōk kangô nhōr djwÿnh'ÿr mōn amim kwÿ kōpra”, ane.

<sup>10</sup> Nhyĵ kam ar no rerekre arÿm kōpra djā'ÿr mō. 'ÿr mōrrām nhyĵ arÿm mjĕnmĕ prō ar bōx. Nhyĵ kam ar prĭtire, ar ò ngōnhpōk kangōja arÿm mjĕnmĕ arkôt wadjā. Me kute prō'ã mĕnh djākam kikremā wadjā. Mjĕnmĕ prōmĕ ro'ã ar ò kwÿ krĕn kĭnh kadjy ne ar prĭtire ar kôt kikremā wadjā. Nhyĵ kam me arÿm ar pānh kikre'ã ijĕ.

<sup>11</sup> Nhyĵ kam ajmā nhyĵ ar prĭtire no rerekreja bōx. Ar arÿm kuwy kangô kōpra djākam tĕn kangô kōpran arÿm akubyn bōx. Ne kam mjĕnmĕ prō nhō kikre'ÿr bōx ne kum, “Bĕnjadjwÿr, bĕnjadjwÿr, gop ar imā kikre'ã ta”, ane.

<sup>12</sup> Nhyĵ arkum, “Kati. Ije ar amar kĕt. Mrāmri ne ba ar amā arĕnhkumrĕx.” Nām ā bĕnjadjwÿr arkum ane. Tām ne ja. Nām ā Jeju kôt ba djwÿnh arkum ane.

<sup>13</sup> Ne kam 'ã ajte arkum,

—Dja ba ije mjĕnwā bōx pyrāk. Kam dja gar ijabej ajkam ama. Ba ije amijo inhĭja ar aje ibōx'ã akati nār myt mar kĕt. Nām ā Jeju arkum ane.

### *Pi'òk kaprĭbĕ tarĕtu nhōr'ã ujarĕnh.*

#### *Ruk 19.11*

<sup>14</sup> Ne kam ajte arkum,

—Kàjkwakam Bĕnjadjwÿr djwÿnh dja akubyn bōx ne arÿm amim me utàn ar meo ba. 'Ā dja ba me'ō jakren 'ã ar amā ajarĕ. Me'ōja ne anhÿr bĕ pyka 'ōmā tĕmmā, ne amiwÿr ò àpĕnh

\* **24:49** Mÿjja me kute o kōm ne kōot bibānh kunĭja, kadjwati kangōmĕ uba kangōmĕ, mÿjja kangō kunĭ ne me kum kadjwati kangō jarĕ.

ar ku'uw. Nhyam kam ar bôx nhyam arým arkum ò mýjja ngã. <sup>15</sup> Apýnh ar kum àpênh mexkôt ne arkum ò mýjja ngã. Ar kute kutêp kum kàjmã 'ã kamênhmã ne arkum kungã. Ò àpênh no mexjamã ne pi'òk kaprî rax ngã. Pi'òk kaprîbê tarê tubê 5 ne kum kungã. Ne kam ajte kàjbê no mexjamã pi'òk kaprîo amãnhkrut ne kungã. Ne kam ajte no rerekre jamã pydjîn kungã. Ne kam arým mã pyka 'ômã tẽ. <sup>16</sup> Nhyam kam kute pi'òk kaprîbê 5 byrja arým o nêkrêx kumex by. Ne kam pi'òk kaprî pãnh arým memã òro dja. Memã òro dja: nhyam me pãnh kum pi'òk kaprî rax nhôro dja. Nhyam amýn arým 'ã akre. 'Ã akre:n arým 'ã akrebê 5 ne kuby ne kam ijukri 'ã akre: ne o 5 ne kuby. <sup>17</sup> Nhyam kam kute pi'òk kaprîo amãnhkrut byrja ã o anen o nêkrêx kumex by. Ne kam pi'òk kaprî pãnh arým memã òro dja. Memã òro dja: nhyam me pãnh ajte kum pi'òk kaprî rax nhôro dja. Nhyam amýn arým 'ã akre. 'Ã akre:n arým 'ã akreo pi'òk kaprîo amãnhkrut ne kuby ne kam ijukri 'ã akre: ne kam o amãnhkrut ne kuby. <sup>18</sup> Nhyam be, kute pi'òk kaprî pydji byrja ne mã o tẽn kam kum kren tu kam adjã. Nãm kàjmã kum 'ã akre bikamênh kêt.

<sup>19</sup> Nhyam kam ajmã:kam ar àpênh nhô bẽnjadwýrja bôx ne amiwýr ar ku'uw nhyam ar 'ýr bôx. Kute akubyn ò pi'òk kaprî jamýnh ne 'ã akre kadjy amiwýr aro bôx. <sup>20</sup> Nhyam kute pi'òk kaprîbê 5 byrja ne kum o bôx ne kum ajte ijukri 5 ne o bôx ne kum kungãn kum, “Bẽnjadwýr, ije amã omũnh kadjy ne ga imã 5 ne angã. Ota, ba arým kàjmã amã 'ã akre kamê nhyam arým kubê 10. Mĩ, anhõ pi'òk kaprîbê 10”, ane.

<sup>21</sup> Nhyam ò bẽnjadwýr kum, “Mexkumrêx. Ga ne ga adjapênh mexkumrêx. Akabênkumrêx. Nã bãm amã mýjja ngrire ngã ga prĩne ikutêp imã o djuw mex ne 'ã adjukanga kêt. Pãnh gêdja ba amã inhõ mýjja rax jarẽ. Ga kam amũ idjô'ã ar o aba. On dja ga

ikôt akĩnhkumrêx”, ane.

<sup>22</sup> Nhyam kam kute pi'òk kaprî amãnhkrut byrja ne ajte 'ýr bôx ne kum, “Bẽnjadwýr, ije amã omũnh kadjy aje imã o amãnhkrut ne òrja ne ba arým kàjmã amã 'ã akre kamê nhyam arým kubê 4. Mĩ, anhõ pi'òk kaprîbê 4”, ane.

<sup>23</sup> Nhyam ò bẽnjadwýr kum, “Mexkumrêx. Ga ne ga adjapênh mexkumrêx. Akabênkumrêx. Nã bãm amã mýjja ngrire ngã ga prĩne ikutêp imã o djuw mex ne 'ã adjukanga kêt. Pãnh gêdja ba amã inhõ mýjja rax jarẽ. Ga kam amũ idjô'ã ar o aba. On dja ga ikôt akĩnhkumrêx”, ane.

<sup>24</sup> Nhyam kam kute pi'òk kaprî pydji byrja ne 'ýr bôx ne kum, “Bẽnjadwýr, nã gãm ajamakkre kêt. Nã gãm adjakre kêt kam ar mebê djwýo atomo aba. Ne aje amim mýjja kunĩ jadjwýr kêt kam ar mebê jãm o amijakren o atomo aba. <sup>25</sup> Ba kam ije amã kupênh prãm kêt kam prĩne kum kren kam adjã nhyam nõ. Imã apymakam. Mĩ, anhõ pi'òk kaprî”, ane.

<sup>26</sup> Nhyam kam ò bẽnjadwýr kum, “Ga ne ga ajaxwekumrêx. Amã djukan-gakumrêx. Djã nã bãm idjakre kêt kam ar mebê djwýo atomo iba ne ije amim mýjja kunĩ jadjwýr kêt kam ar mebê jãm o amijakren o atomo iba?

<sup>27</sup> Bir be, ga kam we ga aje amim ipumũnhkôt ren inhõ pi'òk kaprî jao tẽn ren me kute pi'òk kaprî marmã angã nhyam ren abenã rôrôk tẽn rax ba ren arým 'ýr bôx ne arým ren kuby.” Nãm ò bẽnjadwýr ã kum ane.

<sup>28</sup> Ne kam memã kum, “Aj, amũ me ajõ kubê pi'òk kaprîwã byn o tẽn kute imã pi'òk kaprîo àptâr nhyam kubê 10wãmã angã”, ane. <sup>29</sup> Mýkam? Bir, arým me ò mýjja gêdja Metĩndjwýnh iby memã kungã nhyam kam arým me ò mýjja kumex. Nhyam be, me ò mýjja kêt, kute memã òr nhyam me kute kum o djuw mex kêtjabê gêdja Metĩndjwýnh mýjja ngrireja kunĩ by.

Ë, ba ar amã arê gar ama. Me kute tu amim imarkumrêx jamã dja Ibãm ijo amirĩto tẽ gê me amim imar rax.



Nhym be, me ajkwaobit kute amim imarjabê dja Ibâm ijo apdju. Dja prîne inêje me no nhityn mebê ijo apdju.

<sup>30</sup> Be, nhym kam bēnjadjwÿr memã kum, “Aje, me bôm inhô àpênh punuwã mē gē wānh akamât kô tykkam ar me ikô'ã ba. Wānh ne me tokry djàje amijanên ar àmra ba. Nãm ã bēnjadjwÿr memã ane nhym me arÿm bôm kumê. Tãm ne ja.” Nãm ã Jeju arkum ane.

*Mrykĩ'ãtomtimē mokaàk'ã ujarēnh.  
Mat 13.36, 22.13; Ap 20.11*

<sup>31</sup> Ne kam ajte arkum,

—Ba ije amijo inhĩ dja ba prîne imex ne ipyma:n arÿm akubyn bôx. Ne amikôt Metĩndjwÿnh kadjy mrānh djwÿnh kunĩo bôx. Ne kam kàjkwakam imexo ime:xkumrēx ne ipyma:kumrēx ne arÿm ikrĩ djà raxkam nhÿ. <sup>32</sup> Nhym kam apÿnh me ba djà kunĩkôt dja me ikabem akuprô ba arÿm meo ajkij. Kute mryo ba djwÿnh kute ô mryo bikjêr pyrāk. Kute aben bê mrykĩ'ãtomtimē mokaàko bikjêr pyrāk. Dja ba arÿm ã aben bê meo ibikjêro ane. <sup>33</sup> Ne inhô me mex kute mrykĩ'ãtomti pyrāk ja dja ba amidjubôk'ānh me umjuw. Ne me axwe kute mokaàk pyrāk ja dja ba amidjuge'ānh me umjuw.

<sup>34</sup> Ne kam ba Ibēnjadjwÿr rax idjubôk'ānh me mex ku'êjamã kum, “Amrē me iwÿr mōn ikôt aku'ê. Ba ibê me anhô Bēnjadjwÿr djwÿnh dja ba arÿm me ajo ibakumrēx. Amrēbê: mÿjja kunĩ kator djà kraxkam ne Ibâm arÿm amijo me apytàn me ajo djuw mex. Ije amim me apytàr ne ije me ajo iba kadjy amijo me apytà.

<sup>35</sup> Mÿj ne ga me nē ba kam arÿm amikôt me apumjuw? Bir, arÿm imã prām ga me imã mÿjja'ô ngã ba kukrē. Arÿm imã kôr ga me imã mÿjja 'ô ngã ba o ikô. Nãm me ijo me bajtem ga me arÿm imã anhürkwã jarē ba kam inhikwã. <sup>36</sup> Arÿm ikà kêt ga me arÿm imã kubêkà ngã ba adjà. Arÿm ikanê ga me arÿm ikane. Arÿm me ibê ijê ga me arÿm iwÿr bôx ba ikĩnh. Kam ne ba arÿm amikôt me apumjuw”, ane.

Akubyn ibôxkam dja ba ã idjubôk'ānh me katàt kute amijo bajamã ane.

<sup>37</sup> Nhym kam dja me imã, “Bēnjadjwÿr djwÿnh, nhÿnh ne ga amã prām ba me apumÿn amã mÿjja ngã ga krē? Nhÿnh ne ga amã kôr ba me amã mÿjja'ô ngã ga o ikô? <sup>38</sup> Nhÿnh ne me kute ajo me bajtem ba me apumÿn amã inhürkwã jarē ga kam anhikwã? Nhÿnh ne ga akà kêt ba me amã kubêkà ngã ga adjà? <sup>39</sup> Nhÿnh ne akanê ba me apumÿ? Nhym nhÿnh ne me abê ijê ba me awÿr bôx ga akĩnh”? ane.

<sup>40</sup> Kam, ba Ibēnjadjwÿr rax dja ba memã kum, “Ije meo ikamy'ô nhym me kum kurê. Nhym arÿm ô mÿjja kêt. Ga me kam arÿm o djuw mex. Aje o djuw mex o aje ba ijo djuw mex pyrāk. Mrāmri aje o djuw mexkam aje ba ijo djuw mex mexkumrēx”, ane. Dja ba ã akubyn ibôxkam me mexmã ane.

<sup>41</sup> Kam dja ba idjuge'ānh me axwe ku'êjamã kum, “Me apunu:re. Me rÿm imã akàx. Kuwy pòk rã'ã: rã'ãjamã me mō. Ije Xatanajmē kadjy mrānh djwÿnh kadjy kuwy nhipêxjamã me mō. <sup>42</sup> Mÿj ne ga me nē ba me amã, ‘Me rÿm imã akàx’? ane. Bir, imã prām ga me aje imã mÿjja nhôr kêt. Imã kôr ga me aje imã ngô'ô nhôr kêt. <sup>43</sup> Me kute ijo me bajtem ga me aje imã anhürkwã jarēnh kêt. Ikà kêt ga me aje imã kubêkà nhôr kêt. Ikanê ga me iwÿr abôx kêt nhym me ibê ijê ga me iwÿr abôx kêt. Ga me ã ane ba kam me amã, ‘Me rÿm imã akàx’, ane.” Dja ba ã idjuge'ānh me axwe ku'êjamã ane.

<sup>44</sup> Me axwewãdjwÿ dja me imã, “Bēnjadjwÿr djwÿnh, nhÿnh ne ga amã prām nàr amã kôr nàr me ajo me bajtem nàr akà kêt nàr akanê nàr me abê ijê ba me ajo djuw mex kêt”? ane.

<sup>45</sup> Kam dja ba memã kum, “Bir, ikamy 'ô me kum kurê nhym ô mÿjja kêt ga me aje o djuw mex kêt. Aje o djuw mex kêt o ne aje ba ijo djuw mex kêt pyrāk”, ane. Mrāmri, ba me amã ja jarēnhkumrēx. Dja ba ã akubyn ibôxkam me axwemã ane.

<sup>46</sup> Kam dja me arým mã môn tokry rã'ã: rã'ã ne. Nhyr be, me katat kute amijo baja dja me Metĩndjwýnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju memã ane.

## 26

*Me kute Jeju bĩn kadjy kute o aben mar.*

*Mak 14.1; Ruk 22.2; Dju r 11.47*

<sup>1</sup> Jeju arkum kabēn jarēnh pan kam arým kôt ba djwýnh arkum,

<sup>2</sup> —Arým ne Metĩndjwýnh me bakukãmãre nhirôbê mrãnh djã nhõ akati 'yr. Mebê idjaer krãptĩ kute aben kajmã'ã me irôbê mrãnh djã mar kadjy ne me kute aben pydji 'yr. Arým nēje akati pydji. Tãm ne gar arým ama. Kam ba ije amijo inhĩa dja me memã ikanga nhyr me arým pĩte'y'ã inhôn ibĩ, ane.

<sup>3</sup> Nãm arkum ane nhyr wãnh me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýr rax nhỹ. Idjibê ne Kajbaj. Õ kikretikam ne nhỹ nhyr me rũnh arým kam akuprõ. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýrmē Mõjdjê kukràdjã mar djwýnhmē mebēngētmē akuprõ.

<sup>4</sup> Nãm me akuprõn abenmã kum,

—Mýj godja gwaj me krãptĩ kãxã Jejuo tým ne bĩn kadjy on? ane. <sup>5</sup> Ne kam abenmã kum,

—Kwãrĩk wãnh gwaj me kute aben pydji djã nhõ akatijakam o batým kêt. Ne gwaj ren o ane nhyr me krãptĩ ren o ngyr ne ren kangao kumex, ane.

*Me'õ nire kute Jeju nhimõk'ã kangõ kapĩ.*

*Mak 14.3; Dju r 12.1*

<sup>6</sup> Be, krĩ ngrirebê Betanhakam ne Jeju nhỹ. Kamã ne me'õ ĩ kajēkam tē arým mex. Idjibê ne Ximão. <sup>7</sup> Ximão nhũrkwãkam ne Jeju õ kwý krēno nhỹ. Õ kwý krēno nhỹ: nhyr me'õ nire arým 'yr tēn 'yr bõx. Nãm 'yr kēn jakareo ngõnh byn o tē. Be, ngõnhkam ne me kudjý djã kangõo ipu. Nãm me prĩne ipēx mex nhyr pãnh raxkumrēx. Nãm ngõno tēn kam Jeju nhimõk'ã kangõ kapĩ.

<sup>8</sup> Nhyr kôt ba djwýnh ar arým omũ. Ne kam nokã nhàn abenmã kum,

—Je tō mýkam ne arým me kudjý djão ajkē? <sup>9</sup> Gwaj ren pi'ók kaprĩ kadjy ren memã kungã ne ren pãnh pi'ók kaprĩ rax ne ren kubyn ren me õ mýjja kētmã kungrà. Mýkam ne arým o ajkē? ane.

<sup>10</sup> Nhyr Jeju arým tu ar kabēn man arkum,

—Mýkam ne gar kum kaprĩ jadjã? Djãm kute ijã kapĩnkam punu got? Kati, mexkumrēx. <sup>11</sup> Be, akati kunĩkôt ne ar abu'ã me õ mýjja kêt ar ba rã'ã. Nhyr djãm arek gwaj baro'ã ar baba rã'ãmã? Kati. <sup>12</sup> Dja ba ty nhyr me arým ijadjã. Me kute ijadjãr kadjy ne ijã me kudjý djã kapĩ. <sup>13</sup> Ba ar amã arē gar ama. Dja me kãj bē pyka kunĩkôt mã ijã memã ujarēnh ny jarēn mã nijadjwý 'ã ajarē. Kute ijã me kudjý djã kapĩn'ã ajarē. Ne kam aben djõ'ã nija mar rã'ã ne. Mrãmri ne ba ar amã arēnhkumrēx. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Djuda kute memã kangamã kute memã arēnh.*

*Mak 14.10; Ruk 22.3*

<sup>14</sup> Nhyr kam Jejukôt ba djwýnhbê 12 ja 'õ, idjibê Djuda Ikadjy ne me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýr'yr tē. <sup>15</sup> Nãm ar'yr tēn ar'yr bõx ne arkum,

—Arým ne ba ije ar amã Jeju kangamã. Mýj dja gar pãnh imã angã? Ba kam arým ar amã kanga, ane. Nhyr kam ar arým kum kryt jakao ngõnhponho pi'ók kaprĩ jarē. Nãm ar kute 'ã akrebê 30 ne kum kungã nhyr kubyn o tē. <sup>16</sup> Ne kam amim,

—Mýj dja ba ije arkum Jeju kanga kadjy on? Nãm ã amim anhýro ba.

*Ar kute ro'ã ar õ kwý krēno ino rer.*

*Mak 14.12; Ruk 22.7*

<sup>17</sup> Nhyr kam mebê idjaer kukràdjãkôt me kute djwýponhbit kur nhõ akati arým kutewa nhyr kôt ba djwýnh ar Jeju'yr bõx ne kum,

—Metĩndjwýnh me irôbê mrãnh nhõ akatikam gwaj banhõ kwý krēn kadjy jãm dja bar tēn akutēp gwaj banhõ kwý krēn djã jadjwýr mex? ane.

18 Nhyim arkum,

—Dja gar krîraxkam tèn me'õ 'ÿr bôx ne kum, “Ujarênh djwÿnh ne amã, ‘Arÿm ne inhõ akati iwÿr bôx. Dja bar Metîndjwÿnh me irôbê mrãnh nhõ akatikam me kukràdjà kôt inhõ kwÿ krê. Bamê ikôt ba djwÿnhmê dja bar anhÿrkwãkam inhõ kwÿ krê’, ane. Dja gar ã kum ane.” Nãm Jeju ã kôt ba djwÿnh arkum ane. 19 Nhyim kam ar arÿm Jeju kute arkum 'ã karõ kôt 'ÿr tẽ. Ne me'õ ja'ÿr bôx ne kum Jeju kabên jarê nhyim arkum, “Ã”, ane. Nhyim kam ar arÿm ùrkwãkam kutêp ar õ kwÿ krên djà jadjwÿr mex. Metîndjwÿnh me irôbê mrãnh nhõ akati kadjy ne ar õ kwÿ krên djà jadjwÿr mex. Ne kam akubyn Jeju kutã tẽ. 20 Nhyim kam ar'ã para nhyim ar me'õ kute arkum ùrkwã jarênhja nhÿrkwã'ÿr tẽ. Kam ar õ kwÿ krênmã 'ÿr tèn 'ÿr bôx. Ne kam nhÿ. Ar kubê 12ja ne ar Jejumê ro'ã nhÿ ne arÿm õ kwÿ krêno nhÿ. 21 O nhÿ: nhyim Jeju arkum,

—Be, ar ajõ dja ga ikurê djwÿnhmã ikanga. Mrãmri ne ba ar amã arênhkumrêx, ane.

22 Nhyim kam ar arÿm kaprî:ren apÿnh ar ï djàri aben totokmã kum,

—Bênjadwÿr djwÿnh, djãm ba? Bënjadwÿr djwÿnh, djãm ba? ane.

23 Nhyim arkum,

—Be, kute ikôt ngônhrãtikam djwÿ jadjàrja tãm dja memã ikanga. 24 Be, me bakukãmãre kute ba ije amijo inhÿ ijã pi'òk no'òk, kute Metîndjwÿnh kukwakam ijã pi'òk no'òkkôt ne me arÿm jakam ar ã ijo anhÿro ba. Nhyim be, kute ikurê djwÿnhmã ikanga djwÿnhja dja ï kute memã ikanga pãnh tokry ra:xi. Ý, watî:re. Tãmja ne ren rwÿk kêt ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

25 Nhyim Djuda, kute kurê djwÿnhmã kanga djwÿnhja kum,

—Ujarênh djwÿnh, djãm ba dja ba ajo ane? Arkati, ane.

Nhyim kum,

—Arÿm ga, “Ba”, ane. Amikôt ne ga arÿm amijarênhkumrêx, ane. 26 Nhyim ar àkuro nhÿ: nhyim Jeju arÿm djwÿ'õ byn kam o Metîndjwÿnhmã mextire jarê. Kum mextire jarên arÿm kôt ba djwÿnh arkum kokij ne apÿnh arkum kungã. Ne kam aminhÿ'ã djwÿ jakren arkum,

—Inhÿ ne ja. Ar abyn krê, ane.

27 Ne kam ngônhrãkam pidjõ kangôjadwÿ byn kam o Metîndjwÿnhmã mextire jarê. Amikamrô'ã ne pidjõ kangô jakren arkum,

—Ar akunÿ dja gar o ikõ. 28 Ikamrô ne ja. Me krãptî jaxwe pãnh dja ikamrô prõt nhyim kam Metîndjwÿnh memã kabên ny jarênh mãmjdin me axwe maro aknon me kam ngryk kêt.\* 29 Ba ar amã arê gar ama. Ije pidjõ kangô ikõmo krã'ÿr ne ja. Ibãm kute amim õ me ja kunÿ pytàr ne kute meo bakambit dja ba ajte pidjõ kangô nyo ikõ. Gwaj baro'ã o ikõ. Nãm Jeju ã arkum ane.

30 Nhyim kam ar ngre. Ngren arÿm o ino re. O ino ren arÿm amÿ krãnhbê Oriwêre'ÿr mõ.

*Pedru 'êxnhÿ kukãm kute kum arênh. Mak 14.27; Ruk 22.31; Dju r 13.36*

31 Ar 'ÿr mõ: nhyim Jeju arkum,

—Be, akamãtja tãmkam dja me ijo ajkê gar me umaje aprõt ne ajmã. Amrêbê: ne me bakukãmãre ar aprõt ne abimãnh'ã ajarê. Metîndjwÿnh kukwakam ne me arên memã kum, “Be, dja ba mrykî'ãtomtio ba djwÿnh titik nhyim mry umaje prõt ne ajmã”, anen arÿm 'ã pi'òk no'òk ne.

Be, akamãtja tãmkam dja gar me umaje aprõt ne ajmã. Me bakukãmãre kute ar ajã ujarênh kôt dja gar aprõt ne ibê ajmã. 32 Ibê ajmã nhyim me arÿm ibÿ. Ba ityk ne akubyn itînkam dja ba ar akukãm pykabê Garrêjamã tẽ. Nãm ã Jeju arkum ane.

33 Nhyim Pedru kum,

\* 26:28 Mrãmri ne Jeju kamrôo prõt nhyim Metîndjwÿnh arÿm 'ã memã kum, “Arÿm ne ikra tyn kamrôo prõt ne. Jakam dja me tu amim ikra markumrêx ba kam arÿm me axwe maro aknon me kam ingryk kôet ne.” Nãm ã Metîndjwÿnh memã ane.

—Godja ar kunĩ prõt ne bimànħ jabej ba dja ba arkõt iprõt kêt-kumrêx, ane.

<sup>34</sup> NhyM Jeju kum,

—Kati, mrãmri dja ga arkõt aprõt. Ba amã arê ga ama. Akamàtja tãm-kam òkrên'ãnh kâr kêttri dja ga amijã maje ajêxo amãnhkrut ne ikjêkêt ne memã kum, “Kati, ije me'òwã pumũnh kêt-kumrêx”, ane. Mrãmri ne ba amã ja jarênhkumrêx. Nãm ã Jeju kum ane.

<sup>35</sup> NhyM Pedru kum,

—Kati, gê me gu baro'ã gu babĩn jabej ba ije aminêje ajã ijêx prãm kêt-kumrêx, ane. NhyM kam kõt ba djwýnh ar kunĩ kabên kõt kum arê.

*Pidjòkòkam Bãmmã amijo à'wýr.*

*Mak 14.32; Ruk 22.40*

<sup>36</sup> Ne kam mõi:n kam Jeju kõt pidjòkòbê Djexema'ýr bõx. NhyM kam kõt ba djwýnhmã kum,

—Jakam dja gar ikutêp nhỹ. Ba mũm tẽn Metĩndjwýnhmã amijo a'wý, ane. <sup>37</sup> Ne kam Pedrumê Djebedêu kra ar amãnhkrut japròn aro tẽ. Ne kam tokry rax pymaje madjà kreti:n arým kaprĩ rax ne. <sup>38</sup> Ne kam arkum,

—Arým ne ba ikaprĩ:re. Arým ikaprĩ kute ibĩn 'ýr. Jãnh mãn ar idjêje nhỹ gwaj baro'ã aminêje barĩt o nhỹ, ane.

<sup>39</sup> Ne kam amũ tẽ. Tẽmo rãm ne jan tu mýrbê tým. Tým ne arým Metĩndjwýnhmã amijo a'uw ne kum,

—Djũnwã, aje itokry, ikaprĩjabê ipytàr prãm jabej ipytã. Nàr kon, kwãrĩk wãnh rã'ã ba tu itokry. Djãm ba ne ba amimarkõt ar amijo iba? Kati, akabênkõt ne ba ar amijo iba, ane.

<sup>40</sup> Ne kam kàjmã djan kõt ba djwýnh ar'ýr akêx ne tẽn ar'ýr bõx. NhyM arek ar òto ikwã. NhyM Pedrumã kum,

—Je, kraxje kò 'iry kêt ne gar anhõto anhikwã. Mýkam ne gar iro'ã aminêje arĩto anhýr kêt ne? <sup>41</sup> Ar aminêje rĩt ne Metĩndjwýnhmã amijo a'wý. Gêdja me te ar ajaxwe'ã ar amã apnê gar mekõt ajaxwe kêt. Ja kadjy dja gar kum amijo a'wý. Be, ar anhõkre kadjwýnhbê ne gar amã

ikabênja kĩnh. NhyM be, ar aminêje arĩtbê ne gar arerekren anhõtdjwa ne, ane.

<sup>42</sup> Ne kam ajte amũ tẽn Metĩndjwýnhmã amijo a'uw ne kum,

—Djũnwã, aje itokry, ikaprĩjabê ipytàr prãm kêt jabej kwãrĩk wãnh rã'ã ba tu itokry ne akabên man kõt ar amijo iba, ane.

<sup>43</sup> Ne kam ajte akubyn ar'ýr akêx ne tẽn ar'ýr bõx. NhyM ar nokà bã mex ne ajte arek òto ikwã. Rerek mex ne arek òto ikwã nhyM ar omũ.

<sup>44</sup> Ne kam ajte akêx ne amũ tẽn Metĩndjwýnhmã amijo a'uw. Òbê kute kum kabên jarênh jakõt ajte kum tãm jarê.

<sup>45</sup> Ne kam ajte kõt ba djwýnh ar 'ýr akêx ne ar'ýr tẽn ar'ýr bõx ne arkum,

—Je, djãm arek ar anhõto anhikwã rã'ãã, akòkam kòto anhikwã? Aj, arým itokry djã iwýr bõx 'ýr. Ota, arým kute me axwemã ikangamã, ije amijo inhĩja ne kute memã ikangamã. <sup>46</sup> Kàjmã ar dja. Gwaj on me'ýr. Ota, arým kute memã ikanga djwýnh bõx. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Me kute Jejuo tým.*

*Mak 14.43; Ruk 22.47; Dju r 18.3*

<sup>47</sup> Ne kute arkum anhýro ãm rã'ã nhyM Djuda arým 'ýr tẽn 'ýr bõx. Jeju kõt ba djwýnhbê 12 'ò ne kubê Djuda. Nãm 'ýr bõx nhyM me krãptĩ me:x ne kõt mõi'n 'ýr bõx. Nãm me kàxdjwa kajgomê kò jamýn kõt 'ýr o mõi'n o bõx. Me rũnh ne me me ano. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmê mebêngêtmê ne me me ano nhyM me 'ýr bõx. <sup>48</sup> Me 'ýr mõi'r kêttri ne kute memã kanga djwýnhbê Djuda memã kum,

—Be, ije me'ò nhine kaòrkõt dja ga me omũn o tým ne pa 'amý. Nãm ã memã ane. <sup>49</sup> Nãm Jeju'ýr bõx ne kum,

—Ujarênh djwýnh, djãm amexkumrêx? anen arým ine kaò.

<sup>50</sup> NhyM Jeju kum,

—Akmere, mýj kadjy ne ga iwýr bõx? ane.

NhyM kam me arým 'ýr mõi'n o tým ne pa 'amý. <sup>51</sup> NhyM kam

bênjadwÿr nhõ àpênh'õ ne mekõt tẽ. Me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bênjadwÿr rax nhõ àpênh mekõt tẽ. NhyM Jejumẽ ro'ã ar ku'êja 'õ ne arÿm õ kàxdjwa kajgo kaban o me'õjamã akabên amak ta, bênjadwÿr nhõ àpênhja jamak ta.

<sup>52</sup> NhyM Jeju nêje kukràn kum,

—Kwārĩk wānh. Akubyn àkam adjà. Ga, me kute kàxdjwa kajgoo pôx ne kute o aben parja pumũ. Ja dja ga amikam ama, ane. Mÿj'ã ne kum kabên ja jarê? Bir, djãm me kute me par prãm umar mexmã? Kati. Dja kurẽ djwÿnh ĩ arÿm kubĩ. 'Ã ne Jeju kum,

—Ga, me kute kàxdjwa kajgoo pôx ne kute o aben parja pumũ, ane.

<sup>53</sup> Ne kam ajte kum,

—Djã nã gãm ijã amim, “Dja te Bãm 'uw nhyM kum òr kêt”, ane? Kati, ba ren me'ã Ibãm 'uw nhyM ren imã kadjy mrãnh djwÿnh krãptĩ: jano. Ren imã redjiãobẽ 12 jano nhyM me ren ipytã. Me redjiãobẽ 12kam me krãkamngõnh'ã akre nhyM me kubẽ 72.000. Me krãptĩ: <sup>54</sup> Ne me ren ipytã ba ren kam me bakukãmãre kute Metĩndjwÿnh kabên'ã pi'òk no'òk kõt amijo itẽm kêt. NhyM be, kati. Mrãmri ne ba kabên kõt amijo itẽmkumrẽx, ane.

<sup>55</sup> Nãm ã Jeju kum anen kam me krãptĩjamã kum,

—Je djãm idjàkĩnhĩ ne ga me aje ijo atÿm kadjy iwÿr anhõ kômẽ anhõ kàxdjwa kajgomẽ o mõi? Myt kunĩkõt ne ba Metĩndjwÿnh nhõ kikretikam ikrĩ, memã idjujarẽho ikrĩ ga me kam kam ijo atÿm kêt ne. <sup>56</sup> Mÿkam ne ga me ijo tÿm? Bir, amrẽbẽ: ne Metĩndjwÿnh kukwakam kabên jarẽnh djwÿnh me bakukãmãremã me ajã ajarẽ. Me aje ijo atÿm'ã ajarẽn arÿm 'ã pi'òk no'òk ne. NhyM me arÿm aben djõ'ã arẽho mõi: Arẽho mõi tãm tãm arÿm iwÿr o bõx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam arÿm iwÿr o bõx. Ba ar iba: ga me arÿm jakam ã ijo ane. Me kute me bakukãmãremã me ajã ujarẽnh kõt ne ga me arÿm jakam ã ijo atÿmo ane. Nãm ã Jeju me krãptĩmã

ane. NhyM kam kõt ba djwÿnh kunĩ mã amijã maje prõt ne.

*Me kute we axwe jabej kukjêr.*

*Mak 14.55; Ruk 22.66; Dju r 18.12*

<sup>57</sup> NhyM me kute pa 'amÿnh djwÿnhja o mõi:n arÿm Kajbaj'ÿr o bõx. Me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bênjadwÿr raxbẽ ne Kajbaj. NhyM Mõi djê kukràdjã mar djwÿnhmẽ mebêngẽtmẽ ne me arÿm akuprõ nhyM me me'ÿr o bõx.

<sup>58</sup> NhyM be, Pedru ne Jeju kõt tẽ, nÿjar kum kre rax ne tẽ. NhyM me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bênjadwÿr rax nhõ kikre nhipõkri kênh ngrire nhyM Pedru arÿm Jejukõt wadjã. Me kute ajmã Jeju o jabej kute omũnhmã arÿm nhÿ, bênjadwÿr nhõ krãkamngõnhmẽ ro'ã nhÿ.

<sup>59</sup> Nãm me me'ÿr Jejuo bõx nhyM kam me rũnh arÿm me 'ẽxnhĩ jabej. Me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bênjadwÿrmẽ mebêngẽttemẽ me rũnh kunĩ ne me me 'ẽxnhĩ jabej. Dja me amãnhkrut Jeju'ã 'ẽx ne memã kum,

—Ba ne ba axwe kõt omũ. Nãm ã ane ba omũ, ane. Dja me ane nhyM me arÿm me kabên man arÿm we axwe 'õ pãnh kubĩ. Kadjy ne me me 'ẽxnhĩ jabej. <sup>60</sup> Ne te abejo dja. Me'õ ar amãnhkrut kute axikõt 'ã kabênja ne me te abejo dja: NhyM me 'ẽxnhĩ krãptĩ kãjmã ku'ên arĩk aben kupa'ãbit axwe jarẽho kumex. NhyM me te ar amãnhkrut axikõt 'ã kabênja jabejo dja: nhyM kam ar 'ẽxnhĩ amãnhkrutja arÿm kãjmã djan axikõt 'ã kabên jarẽ.

<sup>61</sup> Nãm ar'ã 'ẽx ne memã kum,

—Tãm wã ne memã kum, “Ba ne ba ije Metĩndjwÿnh nhõ kikreti ngrãnh ne ije akubyn ipêx kadjy ijityxo 'ÿr ibõx mexkumrẽx. Akubyn ije ipêx'ã dja akati amãnhkrut ne ikjêkêtbit apêx ba arÿm ipêx pa.” Nãm Jeju ã memã ane bar arÿm kuma. Nãm ar 'ẽxnhĩja ã Jeju'ã memã ane. Ar axikõt ã memã arẽho ane.

<sup>62</sup> NhyM me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bênjadwÿr raxja arÿm kãjmã djan kum,

—Ga ar kabênjama. Djâm aje aminêje akabên'õ jarênh prãm kêtkumrêx. On imã amikôt amijarê, ane. <sup>63</sup> Nhyim Jeju tu anhikrê.

Nhyim me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýr rax ajte kum,

—Metĩndjwýnh tĩn ne ar baja ne arým gu bapumũho nhỹ. Kwãrĩk wãnh nokrekam ajêxnhĩ kêt. On me imã amijarê. Djâm abê me babê idjaer nhõ Bēnjadjwýrbê kumkati, nēn? Djâm mrãmri abê Kritu? Djâm abê Metĩndjwýnh Kra? On me imã amijarê, ane.

<sup>64</sup> Nhyim Jeju kum,

—Kôt ne ga imã arê. Ba ar amã arê gar ama. Gêdja ba ĩ Metĩndjwýnh pymati djubôk'ãnh nhỹ. Ije amijo inhĩ ne ibēnjadjwýr raxkam ubôk'ãnh nhỹ gar arým ipumũ. Ne kam ajte kakrãkôt amrê kãjkwa kurũm itēm kôt ipumũ, ane.

<sup>65</sup> Nhyim kam me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýr rax kute memã amingryko amirĩt kadjy arým amibê kã kadjô. Amibê kã kadjôn arým memã kum,

—Ë, arým ne Metĩndjwýnh japrý. E kum kwãrĩk wãnh gwaj ijukri axwe kôt omũnh djwýnh'õ jabej kêt. Gwaj bakunĩ ne gwaj arým kute Metĩndjwýnh japrýja ma. Ta ne amijo Metĩndjwýnh rax pytàn arým o aprý gwaj kôt kuma. Kute gwaj bamã, “Metĩndjwýnh djubôk'ãnh inhỹrkôt dja gar ipumũ”, anhỹrkôt ne gwaj arým kuma. <sup>66</sup> Arým ne gar ama. Mýj dja gwaj nē? ane.

Nhyim me kupãnh tã 'ã kum,

—Gê me on kubĩ. Gê me on kubĩ, ane.

<sup>67-68</sup> Nhyim kam me kwý nokre kutôn ikra krão tak nhyim me kwý ikra poo tak ne kum,

—We me inhõ Bēnjadjwýrbê kumkati kadjy ne Metĩndjwýnh ajano, abê Kritu kadjy ajano ga bõx. Aj, goja abê Kritu jabej goja me'õ kute akurwanhjakôt omũ. Goja tu aman me imã arê. Nãm me ã Jeju'ã bēno bikēho ane.

*Pedru aminêje 'êx.*

*Mak 14.66; Ruk 22.55; Djur 18.15*

<sup>69</sup> Nhyim Pedru arým me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýr rax nhõ kikre nhipôkri kēnh ngrirekam nhỹ. Nhỹ: nhyim bēnjadjwýr nhõ àpēnh ni arým 'ýr bõx ne omũn kum,

—Tukwa, gadjwý ne ga Jeju kôt ar aba. Pykabê Garrêjakam Jejukôt ar aba, ane.

<sup>70</sup> Nhyim me kunĩ nhipôkri arĩk aminêje 'êx ne kum,

—Kati, ije akabēnwã mar kêtkumrêx, ane.

<sup>71</sup> Ne kam kikreti'ýr àrmã katon kre tã dja. Nhyim bēnjadjwýr nhõ àpēnh ni 'õdjwý omũn memã kum,

—Tãm wãdjwý ne Jejukôt ar ba, Nadjarekam Jejukôt ar ba, ane.

<sup>72</sup> Nhyim ajte aminêje 'êx ne memã kum,

—Aje mýj me'õ jarēnhwã ije omũnh kêt. Djâm ijêxnhĩ? Kati. Metĩndjwýnh ne arým ijêxnhĩ kêt kôt ima, ane.

<sup>73</sup> Nhyim kãjbê 'ãtũm nhyim kam me'õ 'ýr tēn kum,

—Be, mrãmri ne gadjwý kôt ar aba. Abê pykabê Garrêja kra'õ. Garrêjakam me kabēn kôt ne ga akabēn bar kôt aman arým amã ikato, ane.

<sup>74</sup> Nhyim memã kum,

—Kati, mrãmri ije me'õwã pumũnh kêtkumrêx, ane. Ne me'õ kute kum anhỹr kêt mã arým amikangrôn memã kum,

—Dja ba ijêxnhĩ jabej gê Metĩndjwýnh pãnh ijo akno. Ta ne arým ijêxnhĩ kêt kôt ima, ane. Nãm anhỹr 'iry kêt nhyim arým ôkrēn'ãnh kã.

<sup>75</sup> Nhyim kam Pedru ôkrēn'ãnh kãr man akubyn amimaro tē. Amimaro tēn arým amũja'ã Jeju kute kum kabēn jarēnhja'ýr amimaro bõx ne amijã kabēn ma. Kute kum,

—Ôkrēn'ãnh kãr kētri dja ga aminêje ajêxo amãnhkrut ne ikjê kêt ne memã kum, “Kati, ije tãm wã pumũnh kêt”, anhỹr ja ne arým kuma. Nãm maro dja nhyim arým rerek 'ýr bõx.

Rerek 'ÿr bôx nhym arÿm katon mu:w.

## 27

*Me Piratu'ÿr o môn o bôx.*

*Mak 15.1; Ruk 23.1; Dju r 18.28*

<sup>1</sup> Nhym kam kryràm me kadjy Metïndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bënjadjwÿr kunïmê mebê idjaer bêngêt arÿm Jejuo aben ma. O aben man arÿm abenmã 'ã karôn abenmã kum,

—Mrãmri dja me on tu bïnkumrêx, ane. <sup>2</sup> Ne kam arÿm uwpreu Piratu'ÿr o môn o bôx. O bôx ne kum kanga. Piratubê bënjadjwÿr bajtem. <sup>3</sup> Me kute bïnmã 'ÿr o mörkam ne Djuda arÿm omü. Djuda kute kurê djwÿnhmã kanga djwÿnhja arÿm omü. Ne kam arÿm amim ngry:k ne. Amim ngryk ne arÿm amim,

—Je tô mÿkam ne ba memã Jeju kanga? ane. Amim ngryko tē:n akubyn me rÿnh'ÿr kryt jakao ngônphono pi'ök kapribê 30o tēn arÿm me'ÿr o bôx. Me kadjy Metïndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bënjadjwÿrmê mebêngêt'ÿr ne o bôx ne arÿm memã kum,

<sup>4</sup> —Axwe kêtumrêxkam ne ba me amã kanga ga me arÿm aje bïnmã. Ba kam arÿm ijaxwe:, ane. Ne memã kum, “Mï”, ane.

Nhym me kum,

—Djãm me ba ne ba me o amaro iba? Kati, ga ne ga o me ima, ane.

<sup>5</sup> Nhym kam arÿm Metïndjwÿnh nhõ kikreti'ÿr tēn 'ÿr bôx ne kikreti kadjwÿnhbê ngônphonh mēn arÿm mã tē. Mã tēn kam ta pï'ã amimut djēn amibïn arÿm ty.

<sup>6</sup> Nhym kam me kadjy Metïndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bënjadjwÿr ar 'ÿr tēn ngônphono atom ne abenmã kum,

—Djãm Metïndjwÿnh nhõ kikreti nhõ pi'ök kapriõ atom djakam gwaj baje ngônphonh djirmã? Kati. Djuda kute gwaj bamã Jeju kanga nhym me kute bïn nhym kamrô prõt pãnh ne ngônphono pi'ök kaprija. Gwaj ren Metïndjwÿnh nhõ kikretikam pi'ök kapri djin ren kam Môjdjê kukràdjã

kupa'ã amijo tē, ane. <sup>7</sup> Ne kam aben man abenmã kum,

—Gwaj ngônphono ngybôr nhõ pyka by. Me kute kam me bajtem tyk jangjēnh kadjy pyka by, ane. Ne kam arÿm ngônphono pyka by. <sup>8</sup> Kam ne me arÿm pykamã pyka kamrôre jarē. Akatija tãmkam ne me kute kum arēnh rã'ã. <sup>9-10</sup> Amrēbê: ne me bakukãmāre Djermi memã 'ã ajarē. Me kute ngônphono ngybôr nhõ pyka byr'ã ajarē. Djermi Metïndjwÿnh kukwakam me bakukãmāremã 'ã ajarēn memã kum,

“Nãm me kam arÿm kryt jakao ngônphono pi'ök kapribê 30 by. Mebê idjaer kute me'õ'ã kum,

‘Dja ba me me'õ pãnh amã ã pi'ök kapriõ ane’, anhÿr kôt ne me arÿm kubê 30 by.

Ne kam arÿm o ngybôr nhõ pyka by. Bënjadjwÿr djwÿnh kute imã arēnh kôt ne me kuby.”

Nãm ã Djermi me bakukãmāremã ane. Nhym me kam arÿm aben djô'ã arē:. Arēnho mör tãmtã arÿm 'ÿr o bôx. Tū:mràm me bakamingrãnyrekam me rÿnh arÿm ngônphono ngybôr nhõ pyka byrkumrêx. Djermi kute amrēbê: me bakukãmāremã 'ã ujarēnh kôt ne me arÿm pyka byrkumrêx.

*Piratu kute we axwe jabej kukjêr.*

*Mak 15.2; Ruk 23.3; Dju r 18.28*

<sup>11</sup> Me kute pyka byr djwÿnhràmm ne me rÿnh arÿm bënjadjwÿr Piratu'ÿr Jejuo môn o bôx. O bôx nhym arÿm kabem dja nhym kum,

—Djãm abê mebê idjaer nhõ bënjadjwÿr rax? ane.

Nhym Jeju kum,

—Kôt ne ga aje arēnhwã, ane.

<sup>12</sup> Nhym kam me kadjy Metïndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bënjadjwÿrmê mebêngêtmê arïk Jeju'ã axwe janhô. Nhym tu anhikrê.

<sup>13</sup> Nhym Piratu kum,

—Djãm ajaxwe kräre ne me amã arē? Djãm aje mar kêt? ane.

<sup>14</sup> Nhym kum kabēn'õ jarēnh kêtumrêx. Nhym bënjadjwÿr Piratu

te kute marmã kam no tyn omũho nhỹ. <sup>15</sup> Be, akatija tãmkam ne mebe idjaer krãptĩ: arỹm aben pydji. Me kute aben kajmã'ã Metĩndjwỹnh me kukãmãre nhirõbê mrãnh djã mar kadji aben pydji. Amex kunĩkõt ne bẽnjadjwỹr raxbê Piratu akati jakam mebe ijê djã kurũm me pỹnh ne meo põx nhym me mã mrã, mebe ijêjao põx nhym me mã mrã. Me kute me'õ'ã à'wỹrja ne me kĩnh kadji bõm kumẽ. <sup>16</sup> Mebe ijê djãkam ne me arỹm me'õ axwe:jabê ijê. Idjibê ne Baraba. <sup>17</sup> Me krãptĩ ne me akati jakam akuprõ nhym Piratu memã kum,

—Mỹj me'õ dja ba me amã kaban ano? Dja ba Baraba kaban ano. Nàr, dja ba Jejumã inhiren ano, me kute kum Kritu jarẽnhjamã inhiren ano, ane. <sup>18</sup> Nãm anhỹr djwỹnhràam amim,

—Jezu'ã me krãptĩkam ne me rũnh 'ã ngryk ne imã kanga, ane. Ne kam arỹm kute Jejumã irer ne kute anor prãm.

<sup>19</sup> Piratu arek memã axwe pãnh jarẽnh djãkam nhỹ nhym prõ amũ kum kabẽn janon kum,

—Kwãrĩk wãnh ajmã me'õwão kêt. Axwe kêtumrẽxkam ajmã o kêt. Akatija tãmkam ne ba ibiptirkam omũn arỹm kam axwe idjumar, ane.

<sup>20</sup> Kam ne Piratu kute kum irer ne kute anor prãm ne me krãptĩmã kum,

—Mỹj me'õ dja ba kum inhiren ano? ane. Nhym me kadji Metĩndjwỹnh mar djwỹnh nhõ bẽnjadjwỹrmẽ mebêngêtmẽ me krãptĩmã kum,

—Baraba dja ga me amã kĩnh. Jezu'ã dja ga me kum, “Abĩ, abĩ.” Nãm me ã memã ane.

<sup>21</sup> Nhym kam bẽnjadjwỹr Piratu ajte me krãptĩmã kum,

—Ar amãnhkrutja. Nhỹnhja dja ba kum inhiren ano? ane.

Nhym me kum, “Baraba”, ane.

<sup>22</sup> Nhym memã kum,

—Mỹj dja ba Jjudjwỹ on? Me kute kum Kritu jarẽnhja mỹj dja ba on? ane.

Nhym me kunĩ kum, “Pĩte'y'ã anhõ”, ane.

<sup>23</sup> Nhym Piratu memã kum,

—Tõ mykam? Mã ne kute? Djãm axwe? ane.

Nhym me kãj bê kum, “Pĩte'y'ã anhõ”, ane.

<sup>24</sup> Nhym Piratu amim,

—Je, jakam ne ba arỹm te meo ane. Nhym me ngry:k ne kangao kumex, ane. Ne kam ta kute we memã amijaxwe kêtõ amirĩt kadji arỹm ngõ byn me kunĩ nokrekam aminhikra põn memã kum,

—Djãm ije me'õ axwe kêtja kamrõ kapĩnkam ba ijaxwe? Kati, me ga ne ga me 'ã imã apnê ba arỹm ije bĩnmã. Me ga ne ga me ajaxwe, ane.

<sup>25</sup> Nhym me kunĩ kum,

—Nã. Tãm. Me ba dja ba me ijaxwe. Me ikramẽ ikrakam itãmdjwỹmẽ dja ba me ijaxwe. Me ba ne ba me imã bĩn prãm ne kam aje bĩnmã amã 'ã apnê, ane.

<sup>26</sup> Nhym kam arỹm Baraba kaban ano nhym ta arỹm arek ar mekõt ba. Nãm kum iren anon kam memã Jezu jarẽ. Nhym me arỹm mrykã punuo kaprêprê:k ne. Nhym kam me kute pĩte'y'ã nhõr kadji memã arẽ.

*Krãkamngõnh kute 'ã bẽno bikẽnh.*

*Mak 15.16; Dju r 19.2*

<sup>27</sup> Nhym kam bẽnjadjwỹr Piratu nhõ krãkamngõnh kikretimã Jezuõ mõn o wadjã. Kumoka'ê nhidjibê Pretorimã o mõn o wadjã. O wadjãan arỹm kadji me krãkamngõnh kãtãm kunĩõ akprõ. O akprõ nhym me kunĩ arỹm bõx ne Jezu'ã aben pydji. Me kute aprỹn 'ã bẽno bikẽnh kadji 'ã aben pydji. <sup>28</sup> Ne kam kubê kubêkã kaban inõkã ryti kamrêk kute me bẽnjadjwỹr rũnh nhinõkã pyrãkja kum adjã. <sup>29</sup> Ne kam mrỹnhõ kajkep ne ikãnh ne, ne kum kutu. Nãm me me bẽnjadjwỹr rũnh nhõ krãdjê'ã mrỹnhĩ jakren arỹm kum kutu. Ne kam ikra djubõkmã po'ê jadjã nhym kuby. Me bẽnjadjwỹr djãbêr djã'ã ne me po'ê jakren ikramã adjã nhym kubyn o nhỹ. Nhym me parbê ari rôrõk ne kõnkrãõ krĩn 'ã bẽno ajkẽn apỹnh kum,



—Ga we abê mebê idjaer nhô bënjadwÿr rax. Gora kribêm atîn 'iry, anhyro kumex. <sup>30</sup> Ne kam apÿnh kutôn apÿnh po'ê byn arîk o krã môre. <sup>31</sup> Ne kam arÿm 'ã bëno bikênhja inomã kumên kam arÿm kubê inôkà ryti kamrêk kaban akubyn kum ô kubêkà djwÿnhja jadjà. Ne kam kute pÿte'y'ã nhômã o katon o mō.

*Me kute pÿte'y'kam nhô.*

*Mak 15.21; Ruk 23.33; Dju r 19.17*

<sup>32</sup> O mōn arÿm me'ôbê Ximão kaja. Pykabê Xirenikam me kra 'ô. Nhyr me krãkamngôn arÿm Jeju nhô pÿte'y'ã kum àpnênh tÿx nhyr arÿm kum ikreio kumÿn o mō. <sup>33</sup> Krãnhrebê Gogota'ÿr ne me Jejuo mō. Me bakabênkam ne gu me ren krãnhremã me krã'i jarê. Nãm me 'ÿr o mōn arÿm 'ÿr o bôx. <sup>34</sup> Ne kam pidjô kangô kadjamê pÿdjÿo akàn arÿm Jejumã kungã. Nhyr te kakin kanga. <sup>35</sup> Nhyr kam me arÿm pÿte'y'ã kunhō nhyr wajêt.

Nhyr kam me apÿnh kute ô kubêkà jamÿnh kadjy kên kryre rē. Me kute kên rēnhkôt ne me amijo kubêkà pytà. Amrêbê: ne ujarênh djwÿnh 'ã ajarê. Me kute abenmã ô kubêkà ngràn'h'ã ajarê. Metÿndjwÿnh kukwakam ne 'ã ajarê me bakukãmãremã kum, “Metÿndjwÿnh Kra ne memã kum, ‘Arÿm ne me abenmã ikà ngrà.

Nãm me ikà ja'ã kên kryre rēn arÿm amijo utà.’ Nãm ã memã ane.”

Nãm ã me bakukãmãremã ane nhyr me arÿm aben djô'ã arēho mō:n arēho mōr tãmtã arÿm 'ÿr o bôx. Tũ:mràm me bakamingrãnyrekam 'ÿr o bôx nhyr me arÿm abenmã Jeju kà ngràn'kumrêx. Metÿndjwÿnh kukwakam ujarênh djwÿnh kute me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt ne me arÿm abenmã Jeju kà ngràn'kumrêx.

<sup>36</sup> Ne kam arÿm nhÿ, nêje rÿto nhÿ.

<sup>37</sup> Ne kam 'ã pi'ôk no'ôk ne. Pi'ôkkam ne memã kum,

—Jeju ne ja. Mebê idjaer nhô bënjadwÿr rax ne ja, ane. Me kunÿ kute omÿnh kadjy ne me Jeju nhimôkri kunhō. Me kute we Jeju

jaxwe 'ô pãnh pÿte'y'ã jêtja pumÿnh ne kute mar kadjy ne me pi'ôk no'ôk ne imôkri kunhō. <sup>38</sup> Ne kam ar àkÿnhÿ amãnhkrutja Jeju nhikjê'ã pÿte'y'ã ar kunhō. Nhyr arÿm ar arij. Jeju ôkredjãkôt wajêt nhyr aktã ar axweja ijên wajêt. <sup>39</sup> Nhyr me 'ãnh mōrja nokà nhàn kum kabên punu:re ne kum,

<sup>40</sup> —Be, ga: ne ga we aje Metÿndjwÿnh nhô kikreti ngràn'h ne aje akubyn ipêxmã. Nhyr aje ipêxo adjãm'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt ga we aje ipêx parmã. Goja jakam amiptã. Goja abê Metÿndjwÿnh Kra jabej pÿte'y kurÿm rwÿ, ane.

<sup>41</sup> Nhyr kam me rÿnh arîk 'ã bëno ajkê. Me kadjy Metÿndjwÿnh mar djwÿnh nhô bënjadwÿrmê Môjdjê kukràdjà mar djwÿnhmê mebêngêtmê ne me arîk 'ã bëno ajkên abenmã kum,

<sup>42</sup> —Amÿbit ne me utà. Ne kam te kute amipytar prãmje. Goja gê mrãmri mebê idjaer nhô bënjadwÿr raxkumrêx jabej on pÿte'y kurÿm rwÿ. Gê goja rwÿ gwaj goja rwÿkkôt omÿn arÿm tu amim markumrêx. <sup>43</sup> Tãmwã ne we Metÿndjwÿnh kanàrràm ar ba. Gê Metÿndjwÿnh mrãmri kum kÿnh jabej on utà. Tãmwã ne 'êx ne memã kum, “Ibê Metÿndjwÿnh Kra”, anhyr ar o ba. Nãm me ã abenmã ane. <sup>44</sup> Nhyr ar àkÿnhÿ aktã pÿte'y'ã jêtjadwÿ kum àkjêro wajêt.

*Tyk kadjy ne ja.*

*Mak 15.33; Ruk 23.44; Dju r 19.28*

<sup>45</sup> Nhyr arÿm kãjkwa nhipôkri myt nhÿ. Nhyr kam tu akamãt kô tyk ne. Pyka kunÿkôt ne me'ã akamãt kô tyk ne. Nãm me'ã akamãt kô tykkam myt kyn kyn kyn ky: nhyr 3 orakam, amykrykambit arÿm ajte myt no pôt ne. Arÿm ajte myt kato. <sup>46</sup> Myt kato nhyr Jeju mebê idjaer kabênkam kãj bê kabên ne Bãmmã kum,

—Eroi: Eroi: rama xabatani, ane. Nãm ren me bakabên kam kum,

—Inhō Metÿndjwÿ:nh, Inhō Metÿndjwÿ:nh, mykam ne ga arÿm ikanga? ane.

<sup>47</sup> Nhyr parbê me ku'êja kabên man arîk abenmã kum, “Ë, me'owã ne Erijmã kabên”, ane.

<sup>48</sup> Nhyr kam me'õ prõt ne ngôn puror pôn dja jakrita byn pidjô kangô kadjãmã adjã. Nhyr kam kangô ipu nhyr pï nhidjamã adjàn kãjmã kum kungã, kute kaôr kadjy.

<sup>49</sup> Nhyr me'õ ar kum,

—Adjÿm, gê goja me bakukãmãrebê Erij 'ÿr bôx ne goja utà, ane.

<sup>50</sup> Nhyr kam Jeju kãj bê ajte kabên ne arÿm ty.

<sup>51</sup> Be, nhyr arÿm Metïndjwÿnh nhõ kikreti kadjwÿnhbê kubêkãtija ta amikadjô. Nãm nhôr dja'ãnh amikrax ne e y: ne kraxmã amimê. Nhyr pyka arÿm amingrêk ne. Nhyr apÿnh kên amikokij. <sup>52</sup> Nhyr apÿnh pyka krã amijã kurê. Nhyr me tyk krãptï, Metïndjwÿnh nhõ me ja krãptï, arÿm ï tã akubyn tïn ne kato <sup>53</sup> ne arÿm Jeju akubyn tïn nhijukri Djeruxarêmã mô, krïrax tãmmã ne me kute Metïndjwÿnh nhõ krïrax mextire jarênh ja, kumã ne me môn me krãptïmã amijo amirît.

<sup>54</sup> Pyka amingrêk nhyr mÿjja kwÿ ã amijo ane. Nhyr krãkamngôn krãptï: kubê 100 nhõ bënjadjwÿrmê ro'ã Jeju nêje rïto ku'êja arÿm omÿ. Mÿjja pumÿn arÿm tïn prã:m ne abenmã kum,

—Be, mrãmri ne me'õ jabê Metïndjwÿnh Krakumrêx, ane.

<sup>55</sup> Nhyr me niredjwÿ krãptï amybÿm omÿho dja. Amrêbê Jeju pykabê Garrêjakam ar bari ne me nire ja mã kôt ban o djuw mexo ba. Ne Jeju ajbir krïraxbê Djeruxarê'ÿr tẽmkam kôt ajte môn bôx. <sup>56</sup> Me nire ja nhikô'ã ne Marij Madarena dja. Nhyr Marij 'õdjwÿ dja. Kurÿm ne Xijagumê Jõdje ar apôx. Nhyr Djebedêu kute kum ar adjwÿrja nãdjwÿ dja.

*Arÿm adjãr kadjy ne ja.*

*Mak 15.42; Ruk 23.50; Dju r 19.38*

<sup>57</sup> Nãm Jeju ty nhyr kam amykry mex ne. Nhyr Jõdje arÿm bôx. Krïraxbê Armatêkam ne Jõdje abatãnh dja. Õ nèkrêx rax. Adjwÿnhdjwÿ ne arÿm Jeju kôt ba. <sup>58</sup> Nãm Piratu'ÿr

tên bôx ne Jeju nhï'ã kuma. Nhyr Piratu memã kum, “Aje, me kum angã”, ane. <sup>59</sup> Nhyr kam Jõdje kadjy kubêkã mexbê rinhu byn 'ÿr o tẽ. 'ÿr o tẽn arÿm pïte'y kurÿm o ruw. Ne kam arÿm kubêkào kupu. <sup>60-61</sup> Nhyr wãnh ta ò me tyk nhõ kênkreja. Ta kabên kôt ne me ajbir kênkre kakruw. Nhyr arÿm Jeju o môn kam adjãro dja. Ne adjãr pan kam kênpoti jãbatãnhja ajkwa krekre'ã kudjan kam arÿm mã tẽ. Nhyr Marij Madarenamê Marij 'õdjwÿmê ar kênkre kônho omÿho nhÿ.

*Kênkre nêje ku'ê djwÿnh'ã ujarênh.*

<sup>62</sup> Pi'ók rãrãr nêje akatikam ne me adjã. Akati jakam ne me me tyk dja kêt dja nhõ akati bôx kêttri aminhõ mÿjja kupêho kumex. Nhyr kam arÿm pi'ók rãrãr bôx. Me tyk dja kêt dja nhõ akati bôx. Nãm te pi'ók rãrãr nhyr me rÿnh akati mar kêt ne tu Piratu'ÿr tẽ. Me kadjy Metïndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bënjadjwÿrmê mebê pardjêu Piratu'ÿr tẽn 'ÿr bôx ne Jeju'ã kum,

<sup>63</sup> —Bënjadjwÿr, me'õ 'êxnhïja tïn ne ar bari ne memã kum, “Dja ba ty nhyr ijã akatin akatin akati ba kam akubyn itïn”, ane. Tãm ne bar ma:ro iba. <sup>64</sup> Kam bar amã arê. Godja kôt ba djwÿnh ar akamãtkam kênkre 'ÿr bôx ne arÿm ïo akïn mã o mô. Ne kam arîk memã 'êx ne memã kum, “Arÿm ne akubyn tïn ne”, anhÿro ba. Jeju ta ne amrêbê me noo biknoro ba. Dja ar ijukri akubyn tïn jarê nhyr me abenmã arên arÿm abennoo biknor me:x ne. Me 'êx kêt kadjy dja ga anhõ krãkamngôn janon memã kum, “Me 'ÿr môn kênkre kuri dja”, ane nhyr ar te kute ïo àkïnhmã. Gê 'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêxkambit me ajte ate krã ba. Nãm me rÿnh ã Piratumã ane.

<sup>65</sup> Nhyr memã kum,

—Gêto. 'ÿr krãkamngôn kwÿo mô gê me kênkre nêje djan rît tÿ:xo dja, ane. <sup>66</sup> Nhyr kam me arÿm kênkre'ÿr meo môn meo bôx. Ne kam arÿm kênkre'ã kênpotio yn kam kre nêje

krâkamngônh pumjuw nhym me arÿm nêje djan rît tÿ:xo dja.

## 28

*Akubyn tîn kadjy ne ja.*  
*Mak 16.1; Ruk 24.1; Dju r 20.1*

<sup>1</sup> Nhym me tyk djà kêt djà nhô akati arÿm apêx nhym arÿm pi'ôk kamrêkkam akati tē. Nhym kam Marij Madarenamē Marij 'ôdjwÿ ar arÿm kute kēnkre pumūnhmā 'ÿr tē.

<sup>2</sup> 'ÿr tē: nhym arÿm pyka amingrêk tÿ:x ne. Bēnjadjwÿr djwÿnh kadjy mrānh djwÿnh 'ô ne kâjkwa kurūm ruw nhym kam pyka amingrêk tÿ:x ne. Nhym kadjy mrānh djwÿnh arÿm kēnkre'ÿr tēn 'ÿr bôx. Bôx ne arÿm ajkwa krekre'ã jām kēnpoti dja. Jām kudjan arÿm 'ã nhÿ. <sup>3</sup> Nām nokre jadjê:nh kute mrāmri ne na jadjênhkam pôk tÿxja pyrâk. Nhym ô kubêkâja jaka: kute mrāmri ne kakūm arngrokam akaja pyrâk. <sup>4</sup> Nhym kre nêje ku'ê djwÿnhja arÿm omū. Omū arÿm umaje terte:t ne arÿm rôrôk ne. Ne kam arÿm wānh kute me tyk pyrâk ne ikwā.

<sup>5</sup> Nhym ar nire kēnkre'ÿr tēn bôx nhym kadjy mrānh djwÿnhja arkum,

—Kwārīk wānh ar atīn prām kêt. Jeju ne gar abej. Arÿm ne ba ar ama. Me kute pite'y'ã nhôr ne bīnja ne gar abej tē. <sup>6</sup> Jakam ne arÿm nôr kêt. Nām akubyn tîn ne kato, kute ar amā arēnh kôt. Amrē ar tēn nôr djà kaprÿja pumū. <sup>7</sup> Dja gar omūn kam amikrà kêt ne tēn kôt ba djwÿnhmā arē. Dja gar arkum, “Arÿm ne akubyn tîn ne ar akukām pykabê Garrêja'ÿr tēmmā. Dja gar kam tēn arÿm omū” ane. Dja gar ã arkum ane. Ba ne ba arÿm ar amā arē gar arÿm ama. Nām ã kadjy mrānh djwÿnh arkum ane.

<sup>8</sup> Nhym ar nire kabēn man arÿm amikrà kêt ne mā kēnkre kurūm prôt ne. Tîn prāmmē kīnhmē akàn prôt ne. <sup>9</sup> Ar kute kôt ba djwÿnh arkum arēnhmā prôt ne. Prô:t nhym ar aêrbê Jeju ar kajpan arkum, “Àpnhīre ar”, ane. Nhym ar arÿm 'ÿr bôx ne paro

tÿm ne kum rax jarēnh nō. <sup>10</sup> Nhym Jeju arkum,

—Kwārīk wānh ar atīn prām kêt. Tēn ikamy arkum ikabēn jarēn arkum, “Ar Garrêja'ÿr mō. Dja gar kam bôx ne arÿm omū”, ane. Dja gar ã arkum ane. Nām ã Jeju arkum ane. Nhym ar nire arÿm ar'ÿr mō.

*Kēnkre nêje ku'ê djwÿnh 'ã ujarēnh.*

<sup>11</sup> Ar'ÿr mō nhym wānh kre nêje ku'ê djwÿnh kwÿja arÿm kâjmā djan amū krīraxmā mōn bôx. Bôx ne arÿm me kadjy Metīndjwÿnh mar djwÿnh nhô bēnjadjwÿrmā prīne amijarēn arkum,

—E kum, pyka ne amingrêk nhym kadjy mrānh djwÿnh arÿm ruw ne kēnkre'ÿr tē. 'ÿr tēn arÿm ajkwa krekre'ã jām kēnpoti djan 'ã nhÿ. Nokre adjê:nh ne nhÿ. Bar omūn itīn prā:m, ane. <sup>12</sup> Nhym ar arÿm kuman mebêngêt'ÿr tēn 'ÿr bôx ne mekmē akuprô. Ne kam arÿm o aben ma. O aben mar pan kam arÿm krâkamngônh'ÿr bôx ne arkum,

<sup>13</sup> —Kwārīk wānh memā wā jarēnh kêt. Dja gar memā ajêx ne memā kum, “Akamâtkam ar inhôt tykkam arÿm kôt ba djwÿnh ar bôx. Bôx ne arÿm Jejuo akīn mā nhī'ām o mō”, ane. Dja gar ã memā ajêxo ane bar pānh arÿm ar amā pi'ôk kaprī kumex ngā. <sup>14</sup> Nhym godja me kâtām arÿm ar anhō bēnjadjwÿr Piratumā ar ajarēnh jabej ne kum, “Nām anhō krâkamngônh kre nêje rît'ã ngôr nhym kôt ba djwÿnh ar arÿm Jejuo akī”, anhÿr jabej. Nhym ar akam ngryk jabej. Ar ba dja bar arÿm ar anêje kum ikabēn ne ar apytà. Mī, pi'ôk kaprī. Dja gar ã memā ajêxo ane. Nām ã me rūnh krâkamngônh arkum ane. <sup>15</sup> Nhym kam ar arÿm amim pi'ôk kaprī jamÿn ã memā 'êxo bao ane. Ar kute arkum 'ã karô kôt ã memā 'êxo bao ane. Nhym kam mebê idjaer arÿm arēnh kumex ne arēnh ipôk ne. Ne akati jakam kute we ar kute Jejuo àkīnhja jarēnh rā'ã ne.

*Ar àpênh djà'ã arkum karõ.*

*Mak 16.14; Ruk 24.46; Dju r 20.19;*

*Kar 1.6*

<sup>16</sup> Nhyim kam kôt ba djwýnh Ar kubê 11ja amũ pykabê Garrêja'ýr mõn bõx. Jeju kute arkum krãnh jarênhja'ýr ne ar bõx. <sup>17</sup> Ne kam arým Jeju pumũn parbê kõnkrão nhýn kum rax jarên kum,

—Mrãmri ne ga arým akubyn atĩn ne, ane. Nhyim be, ar kwý ne ar abenmã kum,

—Djãm mrãmri Jejukumrêx ne dja? Djãm mrãmri akubyn tĩn ne? Kon ne, ane. <sup>18</sup> Nhyim Jeju arým ar'ýr bõx ne arkum,

—Kàjkwamẽ pykamẽ kam mýjja kunĩ ne ba ije o iba kadjy arým ibênjadjwýr rax. <sup>19</sup> Kam dja gar mõn me kunĩmã arẽ. Apýnh me ba djà kunĩkôt memã arẽ gẽ me ikabên man kôt ar amijo ba. Dja me ikabên man kôt ar amijo ba gar Metĩndjwýnhmã ngômã me angij. Dja gar memã kum, “Arým ne ga tu amim Bãm markumrêx ne ajte tu amim Kra markumrêx ne ajte tu amim Metĩndjwýnh Karõ markumrêx. Ba kam arým ar kukwakam ngômã ajadjà”, ane. Dja gar ã memã anen arým ngômã me angij. <sup>20</sup> Ije ar amã katàt ar amijo aba'ã karõkam ikabên kunĩja memã arẽ gẽ me ikabên kunĩ man kôt ar amijo ba. Dja ba kam akati kunĩkôt ar amẽ amijo ikajkep rã'ã: rã'ã ne nhyim pykakam me kute aminhinomã amimênh djà nhõ akati arým bõx. Nãm ã Jeju arkum ane. Tãm ne ja.

## Makô memã Jeju'ã ujarênh ne ja.

Makôdjwý ne prĩne Jeju'ã ajarê. Arým abatàn ne kute memã amijo amirĩt'ã pi'òk ja nhipêxmo krax ne 'ã ujarênh tèn tyk ne akubyn tĩn ne àbir djãmã kumê. Nãm Paurmê Pedru arkôt mrã. Nhyr Pedrudjwý Makô õbikwa nhyr ô'ã prĩne gwaj bamã Jeju'ã pi'òk no'òk ne.

*Djuão kute Jeju kutêp me akre'ã ujarênh kadjy ne ja.*

*Mat 3.1-12; Ruk 3.1-18; Dju r 1.19-28*

<sup>1</sup> Ba ibê Makô ne ba pi'òkkam me amã ikabên jarê. Me ujarênh ny kraxkôt ne ba me amã arê. Jeju. Kubê ne Metĩndjwýnh Kra. Metĩndjwýnh arým 'ã Bẽnjadjwýrbê kumkati mē. Jejubê Bẽnjadjwýrbê kumkatikôt ne me kum Kritu jarê. <sup>2</sup> Idjaij ne amrêbê Metĩndjwýnh kukwakam kabên. Kabênkam ne Metĩndjwýnh Kramã kum,

“Ota ba akukãm ajã ujarênh djwýnh'õ jano kute akutêp me akre nhyr me kute mar ne ad-jwýnhràr axwemã irern katàt kute amijo bamã.

Kute mrãmri ne me kute me bẽnjadjwýr rũnh kutêp katàt pry jadjwýrja pyrãk”, ane.

<sup>3</sup> Ne ajte me bakukãmãremã kum,

“Me'õ dja kapôt kukritkam memã kabên ne. Kàj bê dja me akren memã kum,

‘Me apa. Ë, on Bẽnjadjwýr djwýnh kutêp wãnh ajaxwemã anhiren katàt amijo aba.

Kute mrãmri ne me kute bẽnjadjwýr rũnh kutêp pry mex ne kute kum katàt pry jadjwýrja pyrãk’, ane.

Dja ã me'õ Bẽnjadjwýr djwýnh'ã memã ane.”

Nãm ã Idjaij me bakukãmãremã ane nhyr me arým 'ã pi'òk no'òk ne. Nhyr kam me aben djô'ã arênhomõ:n arênhomõr tãmtã arým 'yr o

bôx. Tũ:mrãm 'yr o bôx nhyr Djuão arým kato. Me bakamingrãnyrekam katon arým abatàn ne. Abatàn ne arým ã Kritu kukãm memã ujarênh ar bao ane. Metĩndjwýnh kute me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt arým katon ã wýnhràr ar me akreo bao ane.

<sup>4</sup> Nãm kapôt kukritmã kato. Katon arým ngômã me angjênh ar o ban ar me akreo ba. Nãm memã kum,

—Me ga ne ga me ajaxweo aba tũm. On me amikam akapĩren wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwýnh'yr amijo akêx. Dja ga me ane nhyr Metĩndjwýnh arým me ajaxwe maro aknon arým ngyrãk kêt. Ba kam arým Metĩndjwýnhmã ngômã me ajangij. Nãm ã memã anhyr ar o ba.

<sup>5</sup> Nhyr kam pykabê Djudejakam me jamê krĩrãxbê Djeruxarêkam me jamê aben totokmã Djuão'yr ban bôxo dja. Bôx ne tu me ipôkri amijaxwe kôt amijarên kum,

—Be mrãmri, ba ijaxwe: ar iba. Arým imã kĩnh kêt ne wãnh kum inhire, ane.

Nhyr Djuão arým ngô rãxbê Djodãokam Metĩndjwýnhmã ngômã me kunĩ jangij.

<sup>6</sup> Be, Djuão ne mry jabatànhebê kameru kĩ nhipêxo kubêkã jangij ne mry kào amikrãx pren mýjja kute krytkanhê pyrãk kun menh kangõo ikõ.

<sup>7</sup> Nãm kàj bê memã Jeju'ã ajarên memã kum,

—Itotokbê ne me'õ bôxmã. Me'õ tãm ne raxo kute ijakrenh, kute ijakrenh mexi. Nã bãm te irax ne 'yr ibikamênh prãmje. Nã bãm te irax ne 'ã inihôn ije kum parkã 'ãpre bõnh ne o itêm prãmje. Be, ãm irax ba ren arým kum apê. Nhyr be kati. ãm ingrire. Nãm raxo ijakrenh mex ne. Tãmja ne arým bõx 'yr. <sup>8</sup> Ba ne ba ngômãbit me ajangij. Djãm tãmwã kute ngômã me ajangjênhmã? Kati. Tãm dja bõx ne kam me awýr Metĩndjwýnh Karõ jano. Nãm ã Djuão memã ane.

*Kute ngômã Jeju jadjàr'ã ujarênh kadjy ne ja.*

*Mat 3.13-17; Ruk 3.21-22*

<sup>9</sup> Nhyam kam pykabê Garrêjakam krîraxbê Nadjare. Kurûm arÿm Jeju tẽ. Tẽ:n kam arÿm Djuão'ÿr bôx. Nhyam kam arÿm ngô raxbê Djodãokam ngômã Jeju jadjà, Metîndjwÿnhmã adjà. <sup>10</sup> Nhyam arÿm ngô kurûm kator tẽ nhyam aêrbê kàjkwa abenbê ajkij nhyam arÿm omû. Nhyam Metîndjwÿnh Karô kute tut pyrâk 'ã ruw. Me kute omûnh kadjy ne amijo tut pyrâk ne 'ã ruw. <sup>11</sup> Nhyam arÿm kàjkwa kurûm Metîndjwÿnh Jejumã kabên ne kum,

—Mrâmri abê ikrakumrêx. Imã ajabê:kumrêx. Ba akam ikînhkumrêx, ane.

*Xatanaj kute axwe'ã kum àpnênh kadjy ne ja.*

*Mat 4.1-11; Ruk 4.1-13*

<sup>12</sup> Ne kam adjynkêt ne Metîndjwÿnh Karô kabêno amû Jeju kujaten kapôt kukritmã o môn o bôx ne ipôkri o ba. <sup>13</sup> Nhyam kapôt kukritkam rop môr djâkam ar ba. Nhyam kam me axwe nhô bënjadjwÿrbê Xatanaj te kute axwe'ã Jeju mênhmã kum àpnênh dja nhyam 'ã akatibê 40 apêx. Nhyam kam kadjy mrânh djwÿnh arÿm Jeju'ÿr bôx ne o djuw mex.

*Jeju kute amikôt ar 'wÿr kadjy ne ja.*

*Mat 4.12-22; Ruk 5.1-11*

<sup>14</sup> Nhyam kam Jeju arÿm tẽ. Tẽ:n pykabê Garrêjakam bôx. Me arÿm kute Djuãoo tÿm ne kubê ijêkam ne Jeju kam bôx. Bôx ne kàj bê memã ujarênh ny jarênh ba. <sup>15</sup> Nãm memã kum,

—Be, Metîndjwÿnh kute amrêbê me bakukãmãremã arênh kôt arÿm ô akati bôx 'ÿr. Kute amim me utâr ne ar meo ba 'ÿr. Me on amikam akaprîren wânh ajaxwemã anhiren Metîndjwÿnh'ÿr amijo akêx ne tu amim ujarênh ny markumrêx, ane.

<sup>16</sup> Ne kam Garrêjakam imôti mÿrbê tẽ. Nhyam Ximãomê Ængre ar axikôt katorja ngônham ar kryre rênho ba. Ar kubê tep pynênh djwÿnh tûm. <sup>17</sup> Ar kryre rênho ar o ba nhyam Jeju arkum kabên ne arkum,

—Amrê ar mã ikôt ajkamê ba ar amã ar adjapênh djà ny jarê gar ar o aba. Dja gar mã ikôt me kamênh ar o aba. Kute mrâmri ne gar aje tep pynênh abaja pyrâk dja gar mã ikôt me kamênh ar o aba, ane.

<sup>18</sup> Nhyam ar arÿm amikôt kryre mên mã Jeju kôt ajkamê.

<sup>19</sup> Nhyam ajbir tẽ nhyam Xijagumê Djuão ar axikôt apôxja kâkam amim kryreo mexo nhÿ nhyam arÿm ar omû. Djebedêu ne ar adjuw. <sup>20</sup> Nãm ar omû nhyam adjynkêt nhyam amikôt ar ku'uw. Nhyam Bãm Djebedêumê ô àpênhmê ar kâkam nhÿ. Nhyam Xijagu ar arÿm wânh ar wãmã iren mã Jujukôt ajkamê.

*Jeju kute me krãptiõ mex.*

*Ruk 4.31-37*

<sup>21</sup> Jejumê ar mō:n arÿm krîraxbê Kapanakam bôx. Nhyam kam ar'ã pi'ók rârâr. Ar'ã me tyk djà kêt djà nhô akati nhyam kam ar mebê idjaer bikprônho djãmã wadjà. Nhyam kam arÿm memã 'ã ujarênh dja. <sup>22</sup> Nhyam me Jujukam no tyn kumex ne kam abenmã kum,

—Tô mÿj kabên ny got ja? Nãm prîne kute amimarkôt katât memã amikukràdjà jarênhkumrêx. Nãm ã me bënjadjwÿr rûnh kwÿ kabên mex anen ar prîne kabêno meo atomo ba, ane. Djã nãm ã Môjdjê kukràdjà mar djwÿnh memã arênh ane? Kati. Nãm me ari no prôt ne ari kukràdjà jarênh'ã umju:w ne kute arênh katât kêtumrêx.

<sup>23</sup> Jeju memã 'ã ujarênh dja nhyam me'ôja me bikprônho djâkam nhÿ. Me karô punu ne me'ôjao ba tûm. Nãm nhÿ nhyam me karô punu kute o baja kàj bê Jejumã kabên ne kum,

<sup>24</sup> —Krîraxbê Nadjarekam Jeju, mÿj ne ga aje me ijomã? Tô djãm aje me ijo abiknormã? Ba me ije apumûnh tûm. Metîndjwÿnh mexo ne ga amex. Ô kàjkwa kurûm ne ga ruwn ar aba, ane.

<sup>25</sup> Nhyam kam Jeju kum bën tÿx ne kum,

—Anhikrên me'ôja kurûm akato, ane.

<sup>26</sup> Nhyim arÿm me karô punu me'ôja bĩ nhyim tyko nõ. Nãm kubĩn amran arÿm kum iren katon mã tẽ. Nhyim arÿm mex ne. <sup>27</sup> Nhyim arÿm me kunĩ te kute marmã kam no tyn kumex ne te ari aben kukij ne abenmã kum,

—Mÿj ne kute? Djãm me kukràdjã ny 'õ ne wã? Nãm kute amimar kôt tu me karô punumã kabẽn nhyim arÿm kum uman kabẽn kôt mã tẽ, ane.

<sup>28</sup> Nhyim kam me pykabê Garrêja kunĩkôt abenmã Jeju jarẽnho ipòk ne.

<sup>29</sup> Nhyim kam Jejumẽ Xijagumẽ Djuão ar mebê idjaer bikprõnh djã kurũm kato. Ne kam ar Ximãomẽ Ångre ar ùrkwãmã mõn bõx. <sup>30</sup> Nhyim Ximão djupãnhdjwÿ kanên nõ. Ar wadjã nhyim ar Jejumã kum,

—Ximão djupãnhdjwÿ kanê kubĩ nhyim nõ, ane.

<sup>31</sup> Nhyim arÿm 'ÿr tẽn 'ÿr bõx ne ikra 'amÿn kãjmã ÿr. Nhyim ar aêrbê kanê kum ire nhyim arÿm kãjmã dja. Kãjmã djan kam arÿm aro djuw mexo ba.

<sup>32</sup> Nhyim arÿm ar'ã myt wadjã. Nhyim me kanêmẽ me punumẽ me karô punu kute meo ba tũmja nhyim me aben totokmã Jeju'ÿr me ja kunĩ bõx. <sup>33</sup> Nãm krĩraxja tãmkam me kunĩ 'ã akuprõ, ùrkwã jajkwa krekre'ã akuprõ. <sup>34</sup> Nhyim kam apÿnh me kanê djãri kute me parja Jeju arÿm me ja krãptĩ mex. Ne me karô punu krãptĩ kute ar meo baja arÿm ano nhyim arÿm memã ire. Nhyim kute anoro âmri mã me karô punumã kum, “Anhikrê”, ane. Mÿkam? Bir, me karô kute Jeju pumũnh tũmkam ã kum anhÿro ba. Nhyim kam ar'ã akamãt nhyim ar arÿm ngõr.

*Arwãmã katorn Metĩndjwÿnhmã kabẽn.*

*Ruk 4.42-44*

<sup>35</sup> Ôto nõ: nhyim kam, Jeju òkrẽn'ãnh kãr pydjikam krã katon amũ arwãmã kato. Ne tẽn arÿm Metĩndjwÿnhmã kabẽnho nhÿ. <sup>36</sup> Nhyim kam Ximão ar abej mõ. <sup>37</sup> Abej mõn kam arÿm kum katon kam kum,

—E kum, me kunĩ ne me ajabej ar ba, ane.

<sup>38</sup> Nhyim arkum,

—Gwaj on amũ bu'ã krĩ kwÿkamdjwÿ tẽ ba me kamdjwÿ kãj bê memã arẽ. Me wãdjwÿ kadjy ne ba ikato, ane.

<sup>39</sup> Ne kam Garrêjakam pyka kunĩkôt kãj bê memã arẽnho ba. Apÿnh mebê idjaer bikprõnh djãkam memã arẽnho ba. Ne me karô punu kute ar meo baja janoro ba nhyim arÿm memã iren mã mrã.

*Kute me'õ ì kajêkam têjao mex.*

*Mat 8.1-4; Ruk 5.12-16*

<sup>40</sup> Nhyim kam me'õ ì kajêkam têja 'ÿr bõx ne parbê kõnkrão nhÿn kum rax jarẽn kum,

—Bẽnjadjwÿr djwÿnh, ga aje inhĩ kajêkam itêkôt ipumũnh ne aje mar. Aje ijo mex prãm jabej ba ren arÿm imex ne, ane. <sup>41</sup> Nhyim arÿm kum kaprĩn 'ÿr ikran kupên kum,

—Ije ajo mex prãm. On amex, ane.

<sup>42</sup> Nhyim arÿm 'ã ì kajêkam têja apêx ne arÿm mex ne. Kute o âm tãmkam tẽmbê kã mex ne. <sup>43-44</sup> Nhyim kum,

—Kwãrĩk wãnh ga memã amijarẽn kêt. Dja ga tu katãt mã me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh'ÿr tẽn kum amibê, kum amikã bê. Ne kam kum mry ngã gẽ akadjy Mõjdjê kukràdjã kôt Metĩndjwÿnhmã mry gan kum kungã. Arÿm akã mexkam dja ga kum mrywã ngã gẽ me kunĩ apumũ, arÿm akã mexkôt apumũ, ane. <sup>45</sup> Nãm te kum ane nhyim arÿm tu memã amijã ujarẽn ar bamo krax ne kam memã amijã ujarẽnho ipòk ne. Nhyim kam Jeju te irã ipòkri krĩrax'õmã àrn ar ba prãmje ne arÿm arwãkambit ar ba. Nãm arwãkam ar ba nhyim me arÿm bu'ã pyka kunĩkôt 'ÿr ban bõxo dja.

## 2

*Jeju kute me'õ jakryo mex.*

*Mat 9.1-8; Ruk 5.17-26*

<sup>1</sup> Nhyim kam 'ã akati kwÿ apêx nhyim Jeju krĩraxbê Kapanakam tẽn bõx. Nhyim kam me abenmã kum,

—Arÿm ne ajte õ kikrekam bõx. Arÿm ne ajte õ kikrekam bõx, ane.

<sup>2</sup> Nhyim kam me itepato 'ã akuprõ. Me krãptĩ: 'ã akuprõ nhyim arÿm

kikre kre'ã me kàtàm abenbê krãptĩ. Ne prĩne kikre jakwa krekre pytãr mex ne. Nhyim arým kãj bê memã Metĩndjwýnh kabên jarênho dja. <sup>3</sup> Nhyim ar 'õ amãnhkrut ne amãnhkrut me'õ jakryja mýn o tẽn o bõx. <sup>4</sup> Ne kam me krãptĩkam te: Jeju'ýr àrmã. Ne kam kikre nhimõk'ýr o wabi. Kikre nhimõk po'ýr ne o wabin arým Jeju nhiby kikre nhimõk'ã kuprã ne kõt 'ã jãm ngybõr jadjuw ne kõt 'ýr o ruw. Akryja ikwã djãkam nõr rã'ã nhyim ar o ruw ne arým kabem kudji. <sup>5</sup> Nhyim kam Jeju amim,

—Ar ja ne ar tu amim ikamnhĩxkumrẽx, —Mýj me'õ got mýjja mex ja'õ ane.

Ne kam me'õ jakrymã kum,

—Akmere, jakam ne ba arým ajaxwe kunĩ maro aknon akam ingyk kêt ne, ane. Djã nãm tẽmbê me'õ jakryo mex got? Kati, nãm amidjêje nẽn kum jabit jarẽ nhyim êje nõ. Jeju ta ne axweo akno.

<sup>6</sup> Nhyim wãnh Môjdjê kukràdjã mar djwýnh kwý nhýn arým amim,

<sup>7</sup> —E kum be me'õ ja ne ajmãn Metĩndjwýnh japryõ djan amijo Metĩndjwýnhho dja. Metĩndjwýnh pydji ne kute me axweo biknorn mekam ngyk kêt, ane. <sup>8</sup> Nãm me ã õkre kadjwýnhbê anhýro kumex nhyim arým tu kuman memã kum,

—Mýkam ne ga me anhõkre kadjwýnhbê ijo kajgon ijapryõ akumex? ane. <sup>9</sup> Ë, ba me amã mýjja amãnhkrut jarẽ. Mýj ne amirĩt? Ba ren me'õ jakryjamã kum, “Ba arým ajaxwe maro aknon akam ingyk kêt”, ane. Nãr kon, “On kãjmã djan anhikwã djã mýn o tẽn”, ane. Mýj ne ren amirĩt, nẽn? Nã bãm ren kum, “Ba arým ajaxwe maro aknon akam ingyk kêt”, ane nhyim amirĩt kêt kumrẽx ne. Tãmbit ne amirĩt kêt. Nhyim be, kãjmã me ku'ê, ije ren me'õmã kum, “Kãjmã djan tẽn”, ane nhyim ren amirĩt. Tãmbit ne amirĩtkumrẽx. <sup>10</sup> Dja ba kum, “Kãjmã djan anhikwã djã mýn o tẽn”, anen arým o mex gar arým omũn arým amim, “Be ga, Jeju kute me'õ jakryo mexja pumũ. Be, djãm kute me axweo biknor kêt got?

Mrãmri ne Metĩndjwýnh arým amijo ã ne pyka jakam amikabên kõt ari me axweo biknoro ba”, ane. Me aje amim ja jarênho kadjy dja ba me'õ jakryjao mex. Nãm ã Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmã anen arým tu me'õ jakryja'ýr akẽx ne kum,

<sup>11</sup> —Amã ne ba ikabên ne. On kãjmã djan anhikwã djã mýn anhũrkwãmã o tẽn, ane. <sup>12</sup> Nhyim kam me aêrbê me ipõkri kãjmã dja nhyim me kunĩ arým omũ. Nãm kãjmã djan ikwã djã mýn mã o katon o tẽn. Nhyim me krãptĩ kam no tyn kumex ne abenmã kum,

—Mýj me'õ got mýjja mex ja'õ pumũ. Arkati, anen amim,

—Ë, arým ne djãm mrãmri o mex nhyim mrãnh mexja pumũ. Mrãmri ne kabênkumrẽx. Djãm kute me axweo biknor kêt got? Mrãmri kute me axweo biknorkumrẽx. Ga, kute kam me'õo mex nhyim mrãnh mexkumrẽxja pumũ. Metĩndjwýnh mexkumrẽx, ane. Mrãmri ne Jeju kute me axweo biknorkumrẽx. Me kute ja mar kadjy ne Jeju arým me'õ jakryo mex. Tãm ne ja.

*Kute amikõt Rewi kamẽnh.  
Mat 9.9-13; Ruk 5.27-32*

<sup>13</sup> Nhyim kam Jeju arým katon ajte imõti mýrbê tẽn. Nhyim kam me itepato 'ã akuprõ nhyim arým memã 'ã ujarênho dja. <sup>14</sup> Ne kam amũ tẽn. Tẽn: nhyim kam Rewi, Aupêu kute irja nhý. Kubê ne Matêu. Bẽnjadjwýr bajtemmã pi'õk kaprõo atom djãkam ne nhý nhyim arým omũ. Ne kam 'ýr tẽn kum,

—Amrẽ on mã ikõt ajkamẽ, ane.

Nãm kum ane nhyim amim kuman arým kãjmã dja. Kãjmã djan arým mã kõt ajkamẽ. <sup>15</sup> Nhyim kam Jeju Rewi nhõ kikrekam õ kwý krẽno nhý. Nhyim bẽnjadjwýr bajtemmã pi'õk kaprõo atom djwýnh krãptĩ Jejumẽ ro'ã nhý. Nhyim we me axwedjwý ikõ'ã nhý. Me krãptĩ ne me nhý. Be, me ja krãptĩ ne me arým amim Jeju man kõt ba. Nhyim kõt ba djwýnh tũmdjwý Jejumẽ ro'ã nhý. <sup>16</sup> Nhyim mebê pardjêukõt Môjdjê kukràdjã



mar djwýnh arým me omũ. Pi'ók kaprïo atom djwýnhmẽ me we axwe ar Jejumẽ ro'ã õ kwý krẽno nhỹ nhym me arým me omũ. Ne kam arým kôt ba djwýnhmã kum,

—Be, gar bënjadwýr bajtemmã pi'ók kaprïo atom djwýnhmẽ me axwe ar omũ. Je tô, djãm me wã axwe ngri got ne Jeju me ro'ã õ kwý krẽno nhỹ? ane.

<sup>17</sup> Nhym Jeju arým me kabën ma. Me kute,

—Djãm me wã axwe ngri got? anhýrja Jeju kuman memã kum,

—Djãm me mex'ýr ne me kane djwýnh mrã? Kati, me kanê'ýrbit ne me kane djwýnh mrã. Badjwý ne ba me axwe'ýr tẽ. Djãm we me amex'ýr ne ba tẽ? Kati, me axwe'ýr ne ba tẽ. Me tãm ne ba amiwýr me ku'uw. Me amikam kaprïren wãnh axwemã irern kute iwýr amijo akẽxmã ne ba amiwýr me ku'uw. Nãm ã Jeju mebê pardjêumã ane.

*Me kukràdjà tũm'ã ujarënh.*

*Mat 9.14-17; Ruk 5.33-39*

<sup>18</sup> Nhym kam Djuãokôt ba djwýnhja ne ar Metĩndjwýnhmã amijajburo ba. Djuãobê ngômã me angjênh djwýnhja. Nãm ar amijajburo ba. Mebê pardjêu nhõ me jadjwý ne me amijajburo ba. Nhym kam me Jeju'ýr mõn 'ýr bõx ne kukij ne kum,

—Be, Djuãokôt me ba djwýnhmẽ mebê pardjêu nhõ me jamẽ ne me amijajburo ba. Je tô, mýkam ne akôt ba djwýnh ar kute amijajbur kêt mex ne ar ba, ane?

<sup>19</sup> Nhym Jeju tu amijã me'õ mjên jarën amikôt ba djwýnh ar'ã mjênme ro'ã ar ar ba jarën memã kum,

—Ga, me kute abenã prõmẽ mjên rênja pumũ. Djãm mjênme ro'ã ar ar baja kute amijajbur got? <sup>20</sup> Arkati. Mjênme ro'ã ar ar baja ar kĩnhkumrẽx ne kute amijajbur kêt. Ar õ kwý krẽn rax. Adjým, akati amrẽ mõrjakam dja me Ar kubê mjêno tým ne mã o mõ. Kam gédja ar kaprïren arým Metĩndjwýnhmã amijajburo ba, ane. Mýj'ã ne me kute Ar kubê mjêno tým jarë? Bir, ta amijã ne arë. Jeju dja me

o tým ne mã o mõ. Kambit dja kôt ba djwýnh amijajburo ba.

<sup>21</sup> Be ga, me kute jãm amim Jeju kukràdjà ny mar ne ajte jãm amim kukràdjà tũm marja pumũ. Me kute amim amẽ kukràdjà maro bakam ne me umar mex kêt. Me kute mrãmri ne kubêkà ny tũm'ã ir pyræk. Ne me ajte ãm mrãmri ne kute pidjô kangô ny ngõnh tũmkam runh pyræk. 'Ã ne Jeju ajte memã kum,

—Ga, me'õ nhõ kubêkà tũm ne 'yrja pumũ. Nhym kam arým kubêkà ny, põnh kêt. Djã ne tũm'ã kudji? Kati. Mýkam? Bir, dja me kupõ. Nhym kam arým põnhkam nykam ê abenmã wangij. Abenmã wangij nhym arým tũmja kadjô. Nhym kam arým 'yr nyja kute 'yr tũmja jakrenh mex ne.

<sup>22</sup> Ga, me'õ nhõ mrykào ngõnh. Me bakukãmãre ne me mrykào ngõnh. Mrykào ngõnh arým tũm ne ngràja pumũ. Djã ne kam uba kangô ny ru? Kati. Mýkam? Bir, ãm 'ãtũmkam arým uba kangô kadjàn ajmrô nhym ngõnh arým igot tẽn arým ajkatõr. Nhym arým kangô ajkapĩ nhym ngõnh arým punu ne. Be, kam mex rã'ã kadjy mrykào ngõnh ny, kà rerekrekambit me kute kangô ny runh prãm. Nhym kam amẽ mex rã'ã. Nãm ã Jeju memã ane. Gédja me amim kukràdjà nybit maro ban arým umar mexkumrẽx. Nhym be, gédja me amim me kukràdjà tũmdjwý mar prãm ne arým umar mex kêtumrẽx. 'Ã ne Jeju memã ajarë.

*Pi'ók ràràr mýr jabej me kum kabën.*

*Mat 12.1-8; Ruk 6.1-5*

<sup>23</sup> Ne kam pi'ók ràràrkam pur katikôt tẽ. Nhym kôt ba djwýnh arkôt mõ. Kôt mõn arým kum prãm ne mõrkôt bàygogo 'y nhikên mrãnhkôt ngãnh ne amijajkwamã rênho mõ. <sup>24</sup> Nhym kam mebê pardjêu ar omũn kum,

—Je tô mýj ne akôt ba djwýnh ar arým nẽ? Pi'ók ràràrkam ne me tyk djã kêt djã. Me kute pi'ók ràràr jakam mýjja jao anhýr kêt. Me tũmre ne me ta kukràdjakôt mã me babê uma. Me

kute pi'ók rârârkam mÿjja kupênh kêt. Kam ne me tyk djà kêt djàbit. Mÿkam ne akôt ba djwÿnh ar ã anhÿro ba? ane. <sup>25</sup> Nhyam kam Jeju memã kum,

—Kê, djâm me aje Metîndjwÿnh kabên'ã pi'ók no'ókjadjwÿ pumÿnh kêt? Djâm me aje me bakukâmãrebê Dawi'ã ujarênhja pumÿnh kêt? Ê, Dawi arkum prã:m. <sup>26</sup> Kum prãm ne arÿm Metîndjwÿnh nhÿrkwãmã wadjà. Amrêbê: me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhô bënjadjwÿr rax ne kubê Abijta. Metîndjwÿnh nhÿrkwãmã ne me bakukâmãremã nhÿ. Nhyam Dawi ar Metîndjwÿnh nhÿrkwãmã wadjàn djwÿ byn kukrên kam kôt ar tèm jamãdjwÿ kungã nhyam ar arÿm kukrê. Djwÿ me kute Metîndjwÿnhmã ôrja tãm ne kubyn kukrên arkum kungã. Metîndjwÿnh nhô djwÿ ne me kâtãm kute kur kêtukumrêx. Me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnhbit ne kute kur. Nhyam be, Dawi ta ne tu kubê kukrê. Nhyam kam me kute kum axwe jarênh kêt. Djâm me aje ja mar kêt? Ga, me kute Dawimã axwe jarênh kêtja pumÿ. Ne kam ikôt ba djwÿnhmêbit ar imã ar axwe jarê. Je tô mÿkam? Nãm ã Jeju mebê pardjêumã ane.

<sup>27</sup> Ne kam ajte memã kum,

—Djâm me kute pi'ók rârârkam ajbit maro ba kadjy ne Metîndjwÿnh me ipêx? Kati. Me tÿx djà kadjy ne Metîndjwÿnh akati ja jarê nhyam wajêt. <sup>28</sup> Ba me amã arê ga me ama. Ba ije amijo inhÿ ne me awÿr irwÿk ne ba inhô pi'ók rârârkam djwÿnh. Kam gêdja ba memã, “Kwãrîk wãnh ga me kam mÿjja kupênh kêt nâr kon, dja ga me jakam apên nâr kam mÿjja kupênh kêt ne arek akrÿ”, ane. Tãm ne ja. Nãm ã Jeju memã ane.

### 3

<sup>1</sup> Nhyam kam ajte ar'ã pi'ók rârârkam nhyam kam ar me bikprôn nhô djà'ÿr bôx ne wadjà. Nhyam me'ô nhikra nhikjê jarôxja me ikô'ã nhÿ. <sup>2</sup> Nhyam kam me kam krÿja amim,

—Adjÿm, dja te me tyk djà kêt djà nhô akati nhyam arÿm me'ôjao mex, ane.

Ne kam Jeju kam no tyn kumex. Kute me'ôjao mex jabej rÿto kumex. Adjÿm. Dja me'ô mex nhyam me arÿm 'ã axwe nhôn memã kum,

—Tãmwã ne kum me bakukràdjà kurêkumrêx ne pi'ók rârârkam meo mexo ba, ane. <sup>3</sup> Nãm me kam no tyn kumex nhyam Jeju arÿm me'ô nhikra jarôxjamã kabên ne kum,

—Amrê tèn me ipôkri dja, ane.

<sup>4</sup> Ne kam me kukij ne memã kum,

—Amrêbê: ne me bakukâmãrê Mòdjê pi'ók rârârkam memã karô. Mÿj godja me kam nê? Godja me kam apênh mex jabej nâr godja me kam apênh punu jabej. Nâr godja me kam me utâr jabej nâr godja me kam me par jabej. Mÿj godja me pi'ók rârârkam nê? Be, ba dja ba me'ôjao mex. Djâm kôt me aje imã ijaxwe jarênhmã? ane. Nãm ane nhyam me arÿm bën kêt mex ne nhÿ.

<sup>5</sup> Nhyam me kute kabên mar prãm kêt kam arÿm mekam kaprÿ:re ne. Ne kam arÿm nokà nhàn me omÿ. Ne kam tu me'ô nhikra jarôxmã kum, “Amrê anhikra katât”, ane.

Nhyam 'ÿr ikra katât tèm puron arÿm ikra mex ne. Arÿm prÿne kum mex ne. <sup>6</sup> Nhyam mebê pardjêu arÿm ngryk ne mã apôx. Ne kam on Erodjikôt me ba djwÿnh'ÿr môn me'ÿr bôx. Ne kam arÿm Jejuo aben man abenmã kum,

—Mÿj godja gwaj baje Jeju bÿn kadjy on? ane.

*Kute me krãptÿo mex.*

<sup>7-8</sup> Nhyam kam Jejumê kôt ba djwÿnh ar me kurÿm kato. Katon arÿm imôti'ÿr mō. 'ÿr mōn arÿm 'ÿr bôx. Nhyam me krãptÿi: apÿnh pyka djari kurÿm arkôt mōn bôx. Garrêja kurÿm ne me kwÿ bôx. Nhyam Djudêja kurÿm me kwÿ bôx. Nhyam me kwÿ krÿrãxbê Djeruxarê kurÿm bôx. Nhyam me kwÿ Idumêja kurÿm bôx. Nhyam me kwÿ ngôbê Djodão nhikjêbê apÿnh kikre djari kurÿm bôx. Nhyam me kwÿ krÿrãxbê Xirumê Xidô kurÿm mōn bôx. Jeju kute apÿnh mÿjja pumÿnh

kêt nhîpêx djâri ne me arÿm omÿn amÿ memã 'ã ajarê nhym me arÿm kuma. Ne kam arÿm itepato arkôt mÿn bôx. Me krãptî: bôx. <sup>9</sup>Nhym kam Jeju arÿm kôt ba djwÿnh arkum,

—Gar ikuri kà'ô dji. Godja me ijo bikamÿr jabej ba on mebê kâkam nhÿ, ane.

<sup>10</sup>Bir, kute me krãptîo mexkam ne apÿnh me punu djâri kute kupênh prãm. Me krãptî: te kupênh prãmje ari Jeju kôt bikamênh ku'ên ingãnh kumex. Kam ne ar kute kuri kà'ô djirmã arkum kà jarê.

<sup>11</sup>Nhym mekôt apÿnh me karô punu kute ar meo ba. Nhym me Jeju parbê rôrôk. Me karô kute Jeju pumÿnhkam ne me mã: parbê rôrôk ne mã: kâj bê kum kabên ne kum,

—Ga abê Metîndjwÿnh Kra, ane.

<sup>12</sup>Nhym kam mã me karô punumã bën tÿx ne kum,

—Dja ga me ipudju, ane.

*Kute ar kubê 12 janor.*

*Mat 10.1-4; Ruk 6.12-16*

<sup>13</sup>Ne kam arÿm krãnh'ã wabi. 'Ã wabin arÿm amikôt ar ku'uw. Kum ar kÿnh djâri ar ku'uw nhym ar arÿm 'ÿr bôx. <sup>14-15</sup>Nhym kam arÿm amikôt ar umjuw. Ar kubê 12 pumjuw. Dja mã amimê aro ba nhym ar arÿm ÿtãri omÿn kabên maro ba. Nhym kam kute ar anorn kute arkum,

—Dja gar kâj bê memã ijã adju-jarênh ar aban kam ikukwakam me punuo mexo aban kam me karô punu janor ne kujaêko aba, anhÿrmã. Dja ã Jeju Ar kubê 12mã ane. Ja kadjy ne amikôt ar umjuw. Nhym kam me aben djô'ã ar'ã abenmã kum,

—Kute ar anorja, anhÿro ba.

<sup>16-17</sup>Be, kute amikôt Ar kubê 12 pymjÿr nhidji jarênh kadjy ne ja.

Ximão. Ajbir ne Jeju kum Pedru jarê. Xijagu. Djebedêu ne Xijagu dji.

Djuão. Xijagumê ne Djuão ar axikôt kator. Ajbir ne ar amêmã Bôanedu jarê. Na krikrit'ã ne ar idji amijakre.

<sup>18</sup>Ãngre.

Piripi.

Batormê.

Matêu.

Tôme.

Xijagu 'ôdjwÿ. Aupêu ne Xijagu ja dji.

Tadêu

Ximão 'ôdjwÿ. Idji nhikjêbê ne Xerodji.

<sup>19</sup>Djuda. Idji nhikjêbê ne Ikadji. Ta dja kurê djwÿnhmã Jeju kanga. Be, Ar kubê 12 nhidji ne ja. Jeju kute amikôt Ar kubê 12 pymjÿr ne kute ar anor ne ja.

*Me kute kum Xatanaj nhô àpênh jarênh.*

*Mat 12.22-32; Ruk 11.14-23, 12.10*

<sup>20</sup>Nhym kam Jeju ar mÿn arÿm kikre 'ômã wadjã. Nhym kam me krãptî: ajte ar'ã akuprô. Nhym kam ar te kute ô kwÿ krên mexmã.

<sup>21</sup>Nhym Jeju kute meo ôbikwaja arÿm me krãptî: jarênh man abenmã kum, “Bãrãm arÿm ajbã”, ane. Ne kam kute o tÿm ne pa 'amÿnhmã kôt tẽ.

<sup>22</sup>Nhym Môjdê kukràdjã mar djwÿnh kwÿ ne me arÿm krÿraxbê Djeruxarê kurÿm tèn mekôt bôx. Ne kam arÿk Jeju'ã memã kum,

—Be, djãm Metîndjwÿnh kukwakam ne me karô punu kujaêko ba? Kati. Me karô punubê Bedjêbu ne o ba. Me karô punu nhô bënjadjwÿr kukwakam kute me karô punu janor ne kujaêko ba. Nãm me ã Jeju'ã memã ane.

<sup>23</sup>Nhym kam amiwÿr me ku'uw ne apÿnh kukràdjã djâri'ã memã mÿjja jakren 'ã memã ajarênh memã kum,

—Djãm mrãmri ne ba we Xatanaj kukwakam ô àpênh kujaêko iba? Kati.

<sup>24</sup>Me aben djwÿnh tãm kum aben kurêkam ne kurê djwÿnh arÿm meo apêx. <sup>25</sup>Nâr, ô kikre tãmkam me krÿ godja me ta kum aben kurê jabej nhym me arÿm aben bê me kungrà.

Djãm mrãmri ne ba we Xatanaj kukwakam ô àpênh kujaêko iba? Kati. Djãm Xatanaj kum ô àpênh kurê? Kati.

<sup>26</sup>Be, Xatanaj ren kum ô àpênh kurên kujate nhym ren ô me arÿm aben bê ajmã nhym ren arÿm bënjadjwÿr'ã aminhinomã amimê. Nhym be, kati. Xatanaj kum

õ àpênh kurê prâm kêt. Ne ba ren Xatanaj kukwakam õ àpênh kujate nhym ren Xatanajdjwý kum õ àpênh kurê. Nhym be, kati. Xatanaj kum õ àpênh kurê prâm kêt.

<sup>27</sup> Ga, me'õ tỳx nhũrkwāja pumũ. Mỳj dja me kute õ nêkrêxo prõt kadjy me'õ tỳx nhũrkwāmā àr on? Bir, dja me me'õ tỳx kumrêxo tỳm ne uwpre. Ne kam arỳm ũrkwāmā wadjàn kubê nêkrêxo prõt ne, ane. Mỳj'ã ne Jeju me'õ tỳx jarê? Bir, Xatanaj'ã. Dja me Xatanaj kumrêxo tỳm ne uwpre kam arỳm amim õ me ja pytà. Nãm ã Jeju memã ane. <sup>28</sup> Ne kam ajte memã kum,

—Kam ba me amã arê ga me ama. Me kute mỳjjao bikênh kuníkôt ne Metĩndjwýnh me axweo aknon mekam ngryk kêt. Me kute Metĩndjwýnh japrýkam dja o aknon me kam ngryk kêt. <sup>29</sup> Nhym be, dja me Metĩndjwýnh Karõ japrý nhym arỳm mekam ngryk rã'ã ne memã axwe jarênh rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju memã ane. Mỳkam ne ã memã ane?

<sup>30</sup> Bir, Metĩndjwýnh Karõ ne mã Jejuo ba nhym me arĩk 'ã memã kum,

—Me karõ punu ne ar o ba, ane. Nhym kam arỳm Metĩndjwýnh Karõ'ã me kabênh punu nêje me kukrà.

*Nã ar'ã ujarênh.*

*Mat 12.46-50; Ruk 8.19-21*

<sup>31</sup> Nhym kam Jeju nhõbikwa ar kute o tỳm ne pa 'amýnhmã kôt mō. Jeju nãmê kamyre ar axikôt apōx ar Jujukôt tēn kam arỳm mekôt bōx. Ne kam ar arek bōm ku'ê. Arek ku'ên arỳm 'ỳr me'õ jano. Kute amiwỳr 'wỳr kadjy 'ỳr ano. <sup>32</sup> Nhym me krãptĩ: bu'ã ku'ê nhym me'õja 'ỳr bōx ne kum,

—E kum, bōm anãmê atōnhre ar amã kabênh, ane.

<sup>33</sup> Nhym kum,

—Be, mỳj dja mekam kute ba kum, “Nhirwa”, ane nàr kum, “Akmere”, ane? ane.

<sup>34</sup> Ne kam ari me bu'ã ku'êkôt krãn memã kum,

—Ota, inãmê ikamy ne ja. <sup>35</sup> Dja gar Metĩndjwýnh kĩnh kadjy kabênh man kôt ar amijo aba. Ba kam arỳm ar

amã, “Akmere” nàr amã, “Àpnhĩre”, ane nàr amã, “Nhirwa.” Nãm ã Jeju arkum ane.

## 4

*Bàygogo'ã ujarênh.*

*Mat 13.1-9; Ruk 8.4-8*

<sup>1</sup> Ne kam akati tãm kam tēn arỳm imōti mỳrri nhỹ. <sup>2</sup> Nhym kam me krãptĩ: 'ã akuprō. Nhym kam arỳm mebê tēn kàkam nhỹ nhym me krãptĩ: arỳm ngō mỳrri kum dja. <sup>3</sup> Nhym kam arỳm apỳnh kukràdjà djàri'ã memã mỳjja jakren memã 'ã ajarê. Ne memã kum,

—È, õ pur djwýnh ne kute õ purkam bàygogo kremã 'ỳr o tē. 'Ỳr o tēn o bōx ne kam ar 'yo ukabêr mrã, ane. Nãm me kute mỳjja kre kadjy tu mỳjja 'yo ukabê, bàygogo 'yja ne me kute purkam kremã o mrãn kam purkam o ukabêr mrã. Kute mrãmri ne me kute katêbàri 'yo ukabêr mrãnhja pyràk.

<sup>4</sup> Nãm Jeju memã kum,

—Be, me'õ ne ar bàygogo 'yo ukabêr mrã. Nhym 'y kwỳ prykam rôrôk. Nhym kwênh prĩne kuku. <sup>5</sup> Nhym kwỳ kēnpō'ã pyka purorrekam rôrôk. Nhym kam pyka purorrekam ingrôt kukrà kêt kumrêx. <sup>6</sup> Nhym kam kỳjrũm myt nhỹn arỳm 'y nhingrôt ga nhym kajot ne arỳm ty. Arê jabjê kêt kam ne ty. <sup>7</sup> Nhym 'y kwỳ mrýnhĩkam rôrôk ne kam mrýnhĩmê ro'ã ingrôt ne. Nhym kam prĩne o akno nhym arỳm bàygogo 'y kêt ne. <sup>8</sup> Nhym 'y kwỳ pyka mexkam rôrôk ne ingrôt ne kam abatàn ne. Ne arỳm apỳnh bàri ku'ê djàri nhym kwỳ'ã kàjbê ijy mex nhym 'y'ã akre kubê 30. Nhym kwỳ ijy mexkumrêx nhym 'y'ã akre kubê 60. Nhym kwỳ ijy jabjê nhym 'y mexti:re ne kam 'y'ã akre kubê 100. Nãm ã Jeju Metĩndjwýnh kukràdjà'ã apỳnh mỳjja jakreo ane. <sup>9</sup> Ne ajte memã kum,

—Gop me ajō ajamak mex jabej tu amim ikabênh markumrêx, ane.

<sup>10</sup> Nhym kam me krãptĩ mã mō. Mã mō nhym Jeju ar arỳm ate nhỹ. Nhym

bu'ã ar jamê kôt ba djwýnhbê 12 ar arým kukij ne kum,

—Mýkam ne ga apýnh kukràdjà djàri'ã mýjja jakren memã ajbit jarê? ane.

<sup>11</sup> Nhyim arkum,

—Bir, djãm me kunĩ kute ikukràdjà marmã? Kàjkwakam Bēnjadjwýr djwýnh kute amim me utàr ne ar meo ba'ã ikabēn kukràdjà djãm me kunĩ kute marmã? Kati. Ar gajbit ije ar amã arēnho amirīt gar aje marmã. Nhyim be, me wãbê ne ba udju ne. <sup>12</sup> Me wã kute mar kajgokam ne ba apýnh kukràdjà djàri'ã memã mýjja jakren memã mýjjabit'ã ajarê. Me kute ikukràdjà mar kajgo wã ne amrēbê: me bakukãmãre memã arēn memã kum,

“Me te memã mýjja jakre nhyim me omũnh kajgon mã amim omũnhkumrêx kêt.

Nhyim me te memã mýjja jarê nhyim me me kabēn maro krīn mã mar kêt. Mã kukràdjà'ã mýjja kute amijakreja mar kêt.

Kute Metĩndjwýnh'ýr amijo akêx kêt nhyim me axwekam ngryk rã'ãmã.”

Nãm me bakukãmãre ã me wã'ã memã ane. Kam ne ba apýnh kukràdjà'ã apýnh mýjja jakren memã mýjjabit'ã ajarê. Me wã kute mar kajgokam.

<sup>13</sup> Ne kam ajte arkum,

—Be, ikukràdjà ije ajbir 'ã me'õ kute bàygogo 'yo ukabêr jakreja djãm ar aje mar kêt? Be, dja ba apýnh ikukràdjà'ã mýjja jakre rã'ã. Mýj godja gar amũ ikukràdjà ja mar on. <sup>14</sup> Be, Metĩndjwýnh kabēn'ã ujarēn djwýnh ne arým memã arē nhyim me kuma. <sup>15</sup> Kuma kute mrãmri ne 'y kwý prykam rôrôk pyræk. Nhyim ate Xatanaj totokbê jãm mebê o amijakren mebê Metĩndjwýnh kabēno akno.

<sup>16</sup> Kēnkam 'y rôrôkja ne me kute amim Metĩndjwýnh kabēn mar 'iry kêt ne kangaja'ã amijakre. Nãm me myt tãmkam Metĩndjwýnh kabēn man bit kum kīnhkumrêxo tēm kajgo. <sup>17</sup> Kute tu amim markumrêx kêtê. Ajkwaobit

ne kute mar. Kute 'y nhingrôt ne arê kêt kam tēmbê tykja pyræk. Kute amim mar 'iry kêt nhyim ate apýnh me kaprĩ djàri me'ýr bôx nhyim me arým kanga.

<sup>18</sup> Mrýnhĩkam 'y rôrôkja ne me kute Metĩndjwýnh kabēn mar ne kam ate ajte kute jãm mýjja marja'ã amijakre. Nãm me arým Metĩndjwýnh kabēn man <sup>19</sup> kam 'ãno ãm kêt ne amim, “Mýj dja ba nēn inhô kwý krēn mex ne inhô kubêkà mex? Ikanêkam mýj dja ba nē”? ane. Nãm pykakam mýjjabitkam ar no katon axwe umar. Ne kam amim pi'ók kaprĩo atom rax prã:m ne ajte apýnh mýjjao atom rax prã:m. Djãm kute amim mýjjao atom raxkam mrãmri umar mex? Kati. Bir, me arým õ mýjja rũnhkam mrãmri umar punukumrêx. Ga, mrýnhĩ kute bàygogoo bikēnh nhyim kam iijy kêtja pumũ.

<sup>20</sup> Ga, me'õ bàygogo 'yo ukabêr tē nhyim ajte kwý pyka mexkam rôrôkja pumũ. Nhyim arým ingrôt ne abatānh ne. Abatānh ne arým iijy kam 'y kume:x. Me kwýdjwý ne me memã Metĩndjwýnh kabēn jarê nhyim me arým tu amim markumrêx. Ne kam maro amũ amikamēn arým mar rax ne. Mar rax ne arým ukaprĩkumrêx. Me kwý ne me kãjbê ukaprĩ kryre kute mrãmri ne bàri kwýkam iijy mex nhyim kam 'y kubê 30 pyræk. Nhyim me kwý ukaprĩkumrêx kute mrãmri ne bàri kwýkam iijy mexkumrêx nhyim kam 'y kubê 60 pyræk. Nhyim me kwý ukaprĩti:re kute mrãmri ne bàri kwýkam iijy mexti:re nhyim kam 'y kubê 100 pyræk. Me ukaprĩkumrêx nhyim Metĩndjwýnh arým mekam kīnhkumrêx. Mekam kaprĩre kêt kumrêx. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Kute amikukràdjà'ã ngônhpôk jakre.*

*Ruk 8.16-18*

<sup>21</sup> Ne kam arkum,

—Be, godja me me'ýr ngônhpôko bôx jabej djãm me kute mýjja 'õkôt o bipdjur got, kute kãnoipôko 'ã pro got? Nàr djãm me ikwã djà krakri me kute umjýr got? Kati. Ngônhpôk ne

me kum angij ne tu parkam kênhkam umjuw. <sup>22</sup> Ba ar amã arê gar ama. Ikabên kukràdjà ije 'ã apýnh mýjja jakren mebê udjurja dja ĩ me kunĩmã amirĩtkumrêx nhym me kunĩ kuma. <sup>23</sup> Gop ar ajamakkre mex jabej tu amim ikabên markumrêx. Nãm ã Jeju arkum ane. <sup>24</sup> Ne kam ajte arkum,

—Ar ikabên mar 'ãno dja. Ar ajamakkre mex kôt dja ba ar amã ikabên jarê. Dja gar tu amim ikabên markumrêx ba arým ar amã ikabên kumex jarê. <sup>25</sup> Mýkam? Bir, me kute tu amim ikabên markumrêx jamã dja ba mã kwý rax ne arênho tē nhym me arým kwý rax ne kuma. Nhym be, me kute ikabên mar kajgoja dja Metĩndjwýnh arým mebê o akno, mebê ikabên mar kajgo jao akno. Nãm ã Jeju kôt ba djwýnhmã ane.

### *Mýjja 'y'ã ujarēnh.*

<sup>26</sup> Me kute memã Metĩndjwýnh kabên jarēnh nhym ta kute arým memã amakbônh nhym me kute amũ mar kamēnh ne kute arým mar rax ne. 'Ã ne Jeju memã kum,

—Be, Metĩndjwýnh kute amim me utàr ne ar meo baja'ã ne bàygogo amijakre. Be, me'õ ne bàygogo 'yo ukabêro tē:n arým 'y kre pa. <sup>27</sup> Ne kam akati kunĩkôt ate kadjy krã. Nhym kam 'y ingrôt ne abatàn tēn arým prĩti. Nhym kam kre djwýnh amim, "Je, mýj ne abatàn kadjy amijon?" ane.

<sup>28</sup> Be, bàygogo ta ne pykakam abatàn ne arým ô. 'Y kumrêx ne pykakam ikwã. Ne kam arým ingrôt. Ne abatàn tē:n arým prĩti. Prĩtin arým tujarô. Tujarôn arým ijy ajkapĩ. <sup>29</sup> Ajkapĩn kam arým prý ngrã. Nhym me'õja arým 'ãno djan êo mō. Be, Metĩndjwýnh kute ar meo ba ja ne me bàygogo kôt ã amijo ane. Nãm ã Jeju memã ane.

<sup>30</sup> Ne kam ajte memã kum,

—Metĩndjwýnh kute amim me utàr ne ar meo baja. Mýj ne kute me uràk? Ba ar amã arê gar ama. <sup>31</sup> Me

amikraxkam kajgo kute motadu 'y kajgo pyræk. Pykakam 'y bimànhkam 'y kryre. Apýnh pidjô 'y djàri kam 'y ne kute rúnho motadu 'y jakrenh mex ne. <sup>32</sup> Pykakam motadu 'y rôrök ne kam arým ingrôt. Ingrôt ne arým rúnh mō. Rúnh mōn arým amipãnh pidjô bàri kunĩ rē. Ne arým pa koror mex ne. Nhym kwēnh arým amykräkôt apýnh pakam ku'ê. Nãm ã Jeju memã ane. Me kute amim Jeju marmã nhym arým ja pydjín kadjy amima nhym arým ja kadjy amiman 'ã tým nhym ja kôt 'ã tým nhym ja 'ã tým nhym arým 'ã krãptĩ ne. 'Ã ne 'y kryre ja jakre.

<sup>33</sup> Mýjja kute ajbir ja pyræk krãptĩ ne Jeju memã kukràdjà'ã akren memã 'ã ajarê. Me amakkre mex kôt ne memã 'ã ajarê. <sup>34</sup> Ne apýnh mýjjabit'ã ajarê. Nãm kute Metĩndjwýnh kukràdjà'ã mýjja jakrebit ne memã 'ã ujarēnh ar ba. Ne kam arým kôt ba djwýnh ar ate ýrkam prĩne arkum kukràdjà jarēnh mex. Kukràdjà'ã mýjja kute amijakreja prĩne arkum arēnh mex.

### *Kôkmã bēn tỳx.*

#### *Mat 8.23-27; Ruk 8.22-25*

<sup>35</sup> Nhym akati tãmkam arým ar'ã myt wadjà nhym Jeju arkum,

—Gwaj on ne ikjēmã rē, ane.

<sup>36</sup> Nhym kam ar me krãptĩmã kum,

—Me on ajmã, ane. Nhym Jeju kôknhökakam ýr rã'ã nhym ar tu amimē o mō. Nhym me kwý kà kwýkam arkôt mō. <sup>37</sup> Nhym kam na 'itỳx ar'ã ruw nhym kôk 'itỳx wabê nhym kam ngô arým aben pumjuw ne kà nhiby aton arým kà krekam bikapĩno mō. Kà krekam bikapĩno mō nhym arým ipu 'ỳr. <sup>38</sup> Nhym wãnh Jeju kà katēkam krã japar djà'ã krã djín ôto nō. Ôto nōr mex katikôt nhym kôt ba djwýnh ar arým tok ne kum,

—E kum, ujarēnh djwýnh, ngô kute gwaj banhímex 'ỳr ga ate akrãn anhôto nō, ane.

<sup>39</sup> Nhym arým kàjmã djan kôkmã bēn tỳx. Kum bēn tỳx ne ngômã kum,\*

\* **4:39** Adjakam kute kabēno mýjja kunĩ nhípêxkôt arým kôkmã bēn tỳx.

—Anhikrê, on akubyn aminê, ane.

Nhym arÿm kôk djâbêr amikrâta nhym ngô arÿm tu mê ne nô. <sup>40</sup> Nhym kam arkum,

—Je tô mÿkam ne gar ã atîn prâmo ane? Mÿkam ne gar tu amim imarkumrêx kêt? ane.

<sup>41</sup> Nhym ar madjà kretin abenmã kum,

—Je tô mÿj me'ô got ja? Nãm tu gêt kôkmã kabên nhym tu kabên kôt anhikrê, ane.

## 5

*Me karô punu krãpti kute ar me'ôo ba.*

*Mat 8.28-34; Ruk 8.26-39*

<sup>1</sup> Ne kam imôti nhikjêmã bôx. Kam ne mebê Djeradja nhô pyka.

<sup>2</sup> Nhym kam Jeju ar akàxkam bôx ne arÿm wabin dja. Nhym adjynkêt ne me'ôja pyka krã kurÿm katon 'ÿr tẽ. Me karô punu ne ar o ba. <sup>3</sup> Pyka krãkam ne ar ba tÿm. Nhym me te kàxiràxo ari uwpreo ba. <sup>4</sup> Nãm me te kadjy kàxiràxo te djê djâmẽ kàxiràxo kàkrã djê djà mÿn te o uwpre nhym mã ari kàkrã djê djà rênho ba. Ne mã ari kàxiràxo te djê djà kukênho ba. Nhym me kute unênh mex kadjy te: me tÿxo kute uràk'ô prãmje. <sup>5</sup> Nhym akati kunikôt ne akamât kunikôt me'ôja krãnhre'ã ar ba. Ne me tykmã kikre mẽ amijo kajkepo ba. Nãm ari àmra ban ari keno amijayro ba. <sup>6</sup> Me'ôja katon arÿm amybÿm Jeju pumũ. Omÿn arÿm tu 'ÿr prôt ne. Prôt ne 'ÿr bôx ne arÿm ibôn nhÿ. Kute kum amijo à'wÿr kadjy ne parbê ibôn nhÿ. <sup>7-8</sup> Nhym kam kum kabên ne kum,

—Me karô, apunure. On kum anhire, ane.

Nhym me'ô me karô punu kukwakam arÿm kum kabên ne. Kàj bê kum àmrakam kum kabên ne kum,

—E kum, mÿj nã Jeju? Abê kàjkwakam Metîndjwÿnh Kra. Mÿj ne ga aje ijo mã? Dja ga Metîndjwÿnhmã akabên pydjîn jarên ijã kum, “Dja ba kamjêr kêt”, ane. Dja ga ã Metîndjwÿnhmã anen arÿm ikamjêr

kêt ba arÿm itokry kêt. Nãm ã me'ô kum ane.

<sup>9</sup> Nhym kum, “Mÿj ne anhidji kute”? ane.

Nhym kum,

—Me ikrãpti:kam, inhidjibê ne krãptitire, ane.

<sup>10</sup> Ne kam amijo a'uw ne kum,

—Kwãrîk wãnh me ja môr djà kurÿm me ijanor kêt, ane.

<sup>11</sup> Nhym wãnh angrô jamy krãpti: krãnhrekam àkur mô. <sup>12</sup> Nhym me karô punu krãpti amijo a'uw ne kum,

—Gop angrô jamymã me ijano ba me kum wadjà, ane.

<sup>13</sup> Nhym memã kum, “Aj mã”, ane.

Nhym me karô punu krãpti arÿm me'ômã iren kurÿm kato. Katon arÿm angrô jamymã wadjà. Nhym angrô jamy arÿm amibêx ne tu pyka krã'ÿr'ã aparmã prôt. Prôt ne arÿm imôtikam nox. Nox ne arÿm ngôo aminhimex ne arÿm kunî ty. Angrô jamy kubê 2.000 ne ty.

<sup>14</sup> Nhym wãnh angrô jamyo djuw mex djwÿnh ar arek omÿnho dja. Ne kam mã krîraxmã tẽn arÿm memã arê. Arwãkam me jamê ne memã arê. Nhym me kute mÿjja pumÿnhmã amũ 'ÿr mô. <sup>15</sup> Jeju'ÿr môn 'ÿr bôx. Nhym me'ô me karô kute kum irerja arÿm arek nhÿ. Nãm arÿm kà jadjàn no mextiren nhÿ. Nhym me kum uma ne. <sup>16</sup> Nhym ar kumrêx kute omÿnhja arÿm me'ôja'ã ajarê. Ne ar ajte angrô jamy'ã ajarê. <sup>17</sup> Nhym kam me Jejumã à'wÿrmo krax ne kum,

—Gop on me inhô pyka kurÿm akato, ane.

<sup>18</sup> Nhym Jeju ajte kàkam ÿrmã tẽ nhym me'ô me karô kute kum irerja kum amijo a'uw ne kum,

—Ba mã akôt ajkamê, ane.

<sup>19</sup> Nhym kum,

—Kati, mã. Akubyn anhÿrkwã 'ÿr tẽ. Aje meo anhôbikwa wã'ÿr tẽ. Memã Bënjadjwÿr djwÿnh'ã ajarê. Kum akaprîn kute ajo mex'ã ajarê, ane.

<sup>20</sup> Nhym kam arÿm mã tẽn amũ pyka nhidjibê Krîraxbê 10'ÿr bôx. Ne kam Jeju kute o mex'ã me kunimã

ujarēnh ar ba. Nhyim me kunī te kute mỳjja marmã kam no tyn ku'ê.

*Me'õ kurerer tyk'ã ujarēnh.  
Mat 9.18-19; Ruk 8.40-42*

<sup>21</sup> Nhyim kam Jeju ajte kãkam nox ne akãx nhikjēmã mō:n kam bôx. Ne kam wabin dja. Nhyim kam ajte me krãptī: 'ã akuprõ. <sup>22</sup> Nhyim me'õbê Djajru 'yr tē. Mebê idjaer bikprõnh djãkam kubê bēnjadjwýr'õ. Nãm 'yr tēn arým omũ. Omũn kute kum rax jarēnh kadjy tu parbê tým ne nõ. <sup>23</sup> Ne krao a'u:w ne kum,

—Wãnh ne ikra prítire nõn arým tyk 'yr. Gu 'yr ga 'ã anhkra dji gē à kêt ne imã tīn, ane.

<sup>24</sup> Nhyim arým kôt tē. Tē: nhyim me krãptī: prīne aēr mex ne kôt mō. <sup>25</sup> Nhyim wãnh me'õ nire kôt tē. Kamrô mã: apôx'ã ne arým amex kubê 12 apêx. <sup>26</sup> Nhyim kamã me ta kute amijõ mỳjja marja krãptī aben totokmã te kaneo ba. Djãm kam arým mex got? Kati. Me ô'ã ãm mã tokryõ tokry. Ne mã memã o pãnh'ã arým õ pi'õk kaprī kunī krē. Ne kam mex kêt ne ãm punu mex mō.

<sup>27</sup> Ne kam me kute Jeju'ã ujarēnh man arým 'yr tē. Me krãptī: Jejukôt mō: nhyim nija mekôt amibêx mex ne arým kôt bôx. Kôt bôx ne tu Jeju nhibũmkôt 'ã kubêkã kupê. <sup>28</sup> Be, kute o anhýr kêttri ne amim,

—Ba 'ã kubêkãbit kupên arým imex ne, ane.

<sup>29</sup> Nãm 'ã kubêkã kupên kupênhmē ro'ã nhyim arým kamrô ngrã nhyim arým amikam amimex ma. <sup>30</sup> Nhyim Jeju on kute o mexkôt amikam kuman arým me ipõkri akubyn akêx ne memã kum,

—Nhyim ne ijã kubêkã kupê? ane.

<sup>31</sup> Nhyim kôt ba djwýnh kum,

—Djãm me krãre ne me akuno ga, “Nhyim ne ikupê”? ane, ane.

<sup>32</sup> Nhyim kute me'õmã katormã ari mekôt krã. <sup>33</sup> Nhyim nija arým kute amimex markam 'yr bôx. Nãm umaje tertet ne tu parbê tým. Parbê tým ne arým prīne kum amijarēnh kum,

—Mrãmri, ba ne ba akã kupê ga arým ijo mex ne, ane.

<sup>34</sup> Nhyim kam kum,

—Àpnhĩre, ga ne ga tu amim ikamnhĩxkumrêx ne arým amex ne. Adjumar mex ne tē. Arým amexkumrêx, ane.

<sup>35</sup> Nãm ã kum anhýro dja nhyim me kwý bēnjadjwýr Djajru nhũrkwã kurũm tēn ar kajpan arým Djajrumã kum,

—Arým ne akadjwýx akuno. Kwãrĩk wãnh ijukri ujarēnh djwýnh kunor kêt, ane.

<sup>36</sup> Nhyim Jeju Ar kubê ate krãn arým Djajrumã kum,

—Kwãrĩk wãnh amã akra tyk puma kêt. Djã gãm tu amim ikamnhĩxkumrêx, ane.

<sup>37</sup> Ne kam Pedrumē Xijagumē Djuão arkum,

—Ar gajbit dja gar ikôt tē, ane.

Ne bu'ã me ku'emã kum,

—Me arek jakam dja, ane.

Djuãomē ne Xijagu ar axikôt kato.

<sup>38</sup> Nãm memã anen kam ar Djajru nhũrkwãmã tēn bôx. Nhyim wãnh me kangao kumex. Me muw ne abej àmrao kumex nhyim Jeju arým me omũ. <sup>39</sup> Ne kam arým me'yr wadjãn memã kum,

—Mýkam ne ga me akangao akumex ne muw? Djã nãm prítija ty? Kati. Nãm õto nõ, ane. Kute akubyn o tīnmã. Kam ne ã memã ane.

<sup>40</sup> Nãm memã ane nhyim me arým 'ã bēno ajkēn keketo kumex. Nhyim kam arým bõm me ano nhyim me kunī kato. Ne kam bãmmē nãmē kôt ba djwýnh ar ajbito mōn príti nhikwã djà'yr aro wadjã. <sup>41</sup> Ne kam príti nhikra 'amýn kum, “Tarita kumĩ”, ane.

Nãm ren me bakabēnkam kum,

—Prítire, amã ne ba ikabēn. Kãjmã dja, ane.

<sup>42</sup> Nãm kum ane nhyim arým ar aērbê kãjmã djan ar mrã. Nhyim ar arým kôt madjã kreti. Príti'ã ne amex kubê 12. <sup>43</sup> Nhyim kam arkum kabēn ne amijã arkum karõn arkum, “Djã gãm ar ipudju”, ane.



Ne ajte arkum,  
—Ar kum mỳjja'õ ngã gê kukrê,  
ane.

## 6

*Õ pyka djwỳnhkam bôx.*

*Mat 13.53-58; Ruk 4.16-30*

<sup>1</sup> Ne kam arỳm memã kàx ne amũ õ pyka djwỳnhmã tẽ. Nhyim kôt ba djwỳnh ar kôt mō. Nhyim kam arỳm 'ỳr bôx. <sup>2</sup> Nhyim ar'ã arỳm pi'ók ràràr. Nhyim arỳm mebê idjaer bikprõnh djà'ỳr tẽn kam 'ỳr bôx ne arỳm wadjà. Ne kam kute memã amikukràdjà jarẽnh kadjy arỳm amikrax ne. Nhyim me krãptĩ kabẽn man kam no tyn kumex ne ari abenmã kum,

—Je tô nhyim nã kum me kukràdjà ja jarẽ nhyim ã kabẽn mexo ane. Nhyim ne kum àpẽn'ã karõ nhyim ã mỳjja nhipêxo ane. Mỳjja pumũnh kêtumrêx ne ipêx nhyim kumex. <sup>3</sup> Be, Jejubê ne pĩ kênh djwỳnh kajgo. Marij kurũm ne kato. Kôt ar apôxjabê ne Xijagumẽ Jôdjemẽ Djudamẽ Ximãomẽ. Be, ar axikôt apôx ne ja. Kanikwỳnhdjwỳ ar me baro'ã ar ba. Djãm atemã me'õ? Kati. Tãm. Me bajõ tãm. Ne kam ã àpẽnho ane. Nãm me ã ari abenmã anen kam arỳm kubê Jeju kĩnh no kati. <sup>4</sup> Nhyim kam amijã memã kum,

—Pyka kunĩkôt me Metĩndjwỳnh kukwakam ujarẽnh djwỳnhmã kàjmã rax kamẽnho ba. Nhyim be, õ pyka djwỳnhkam me jabit ne me ar prãro ba. Õbikwa djwỳnhkam ar ja, õ kikre djwỳnhkam ar ja ne me ar prãro ba, ane.

<sup>5</sup> Ne kam te kute õ pyka djwỳnhkam mỳjja pumũnh kêt krãptĩ nhipêx prãmje. Te me krãptĩ mex prãmje. Me kute aparmã rax kamẽn prãmkam. Nãm me punu ngrêrebit'ã ikra jadjuw ne meo mex. <sup>6</sup> Ne mekam no tyn djan amim,

—Je tô mỳkam ne me kute inhõ pyka djwỳnhkambit amim imar kêtumrêx, ane.

*Kute Ar kubê 12 janor:*

*Mat 10.1-15; Ruk 9.1-6*

Ne kam arỳm tẽ. Apỳnh krĩkôt tẽ. Memã amikukràdjà jarẽnho tẽ. <sup>7</sup> Ne kam amiwỳr Ar kubê 12 'uw nhyim ar arỳm 'ỳr bôx. 'Ỳr bôx nhyim kute amũ ar anor kadjy arỳm aro aben nhikjê. Ne ar kute kukwakam me karõ punu janor ne kujaêk kadjy arkum amipyma jadjà. <sup>8</sup> Ne kamã arkum 'ã karõn arkum,

—Ar amõr kadjy kwãrĩk wãnh mỳjja krãptĩ byr kêt. Dja gar akajpar djãbit by. Kwãrĩk wãnh mokà byr kêt. Kwãrĩk wãnh djwỳ byr kêt. Kwãrĩk wãnh anhõ katõk'y djakam pi'ók kaprĩ byr kêt. <sup>9</sup> Ne ar aparkà ponh jangjẽn ar anhinõkà pỳnhbit jangjê, ane.

<sup>10</sup> Ne kam ajte arkum,

—Dja gar apỳnh krĩ'ỳr mō. Nhyim me'õ arỳm ar amã aminhũrkwã jarẽ. Kumã dja gar wadjàn kambit anhikwã. Ne kam me õ krĩrax kurũm ar amõrkambit dja gar anhũrkwã 'õdjwỳ jabej. <sup>11</sup> Nhyim godja me ar abê aminhũrkwã nê jabej ne kute ar amar prãm kêt jabej gar mebê aparkà'ã me õ pyka ka'u. Me kurũm akatorkam pyka ka'u. Aje me kangao amirĩt kadjy. Ba ar amã arê gar ama. Amrêbê: krĩraxbê Xõtõmamẽ Gomorakam me axwekumrêx. Dja ì Metĩndjwỳnh kute memã axwe pãnh jarẽn kadjy akati bôx. Nhyim be, ajbir me krĩ jakam dja me axwe pãnh amrêbê me tũm wã jakre. Me kute ar abê aminêkam dja me axwe pãnh me tũmwã jakre. Nãm ã arkum karõo ane.

<sup>12</sup> Nhyim kam ar amũ mõn kàj bê me akreo ban memã kum,

—On me amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akêx, ane.

<sup>13</sup> Ne arỳm me karõ punu krãptĩ kute ar meo ba jano nhyim arỳm memã iren mã mō. Nhyim ar me kanê krãptĩ kungrà. Mỳjja kangô kute rõny kangô pyrako me kungràn meo mexo ba.

*Djuão'ã ujarẽnh.*

*Mat 14.1-12; Ruk 9.7-9*

<sup>14</sup> Nhyim kam me amũ Jeju jarẽnho ipõk. Nhyim kam mebê idjaer nhõ

bênjadwÿr rax nhidjibê ne Erodji. Arÿm ne me kute Jeju jarênhja ma. Ne kam arîk Jejuo Djuão ne memã kum,  
 —Ngômã me angjênh djwÿnhbé Djuão arÿm akubyn tîn ne ar ba. Be, tyk ne akubyn tînkam ne mã mÿjja pumÿnh kêt nhipêxo ba, mã me punuo mexo ba, ane.

<sup>15</sup> Nhyim me ja arîk Jeju'ã memã kum,

—Be, kubê Metîndjwÿnh kukwakam ujarênh djwÿnhbé Erij, ane.

Nhyim amÿ me ja 'ã memã kum,

—Be, kubê ne Metîndjwÿnh kukwakam ujarênh djwÿnh'ô. Nâr, kute amrêbê: Metîndjwÿnh kukwakam ujarênh djwÿnh'ô pyrâk, ane.

<sup>16</sup> Nhyim bênjadwÿr rax Erodji kute Jeju jarênh markam 'ã memã kum,

—Be, Djuão ne wã. Ba ije kadjy me anor nhyim me kute mut krã'yr, arÿm akubyn tîn ne ar ba, ane.

<sup>17-18</sup> Be, me kute Djuão bîn kêttri ne Erodji kamyre. Idjibê ne Piripi. Piripi prô nhidjibê ne Erodjij. Nhyim kam Erodji arÿm kamyrebê prô pytàn ar o ba. Nhyim kam Djuão nêje kum kabên ne kum,

—Metîndjwÿnh kukràdjà kupa'ã ne ga akamyrebê prô pytà, ane.

Nhyim Erodjij kuman arÿm Erodjimã apnê. Djuão'ã kum apnê nhyim arÿm 'ÿr me krâkamngônho jano. Nhyim me arÿm o tÿm ne kubê ijê. <sup>19</sup> Nhyim kam Erodjij ari kum Djuão kurêo ban te kute bînmã 'ã amijakreo ba. <sup>20</sup> Erodji kum Djuão pymakam Erodjij te 'ã amijakreo ba. Erodji mã 'ã amim,

—Djuão ne katàt ar amijo ban Metîndjwÿnh mexo mex, ane. Nãm mã amim anen ar Erodjijbê utâr mexo ba.

Djuão kute Erodjimã Metîndjwÿnh jarênhô ÿr kunîkôt Erodji ari amim,

—Je tô mÿj dja ba amijon? anen te kute kabên mar ne kôt kute amijo anhÿr prãmje. Nhyim be, kum Djuão kabên mar prãmã.

<sup>21</sup> Erodjij kum Djuão kurêo ba nhyim kam arÿm mrãmri kute bîn kadjy ô akati bôx. Erodji rwÿk

djakam ô akati arÿm bôx. Nhyim ô akatikam arÿm bu'ã bênjadwÿrreja ro'ã àkuro nhÿ. Apÿnh ô me rÿnh djàri, ô krâkamngônho nhô bênjadwÿr djàri, ô pykabê Garrêjakam me ô nèkrêx rÿnh djàri, me kunî ô akati kadjy Erodji'ã akuprô. <sup>22</sup> Ne ô kwÿ krêno nhÿ nhyim Erodjij kra kurerer arÿm me'ÿr wadjà. Ne kam memã to nhyim me arÿm kum kînh. Erodjimê me ro'ã ÿrja kum kînhî. Nhyim kam Erodji kurerermã kum,

—Mÿj ne ga amã kînh? Dja ga amã mÿjja'ô kînh ne imã arê ba arÿm amã kungã, ane.

<sup>23</sup> Nãm kum kabên jarênh mãmdjin kum,

—Be, amã ikabên kajgo kêtikumrêx nhyim Metîndjwÿnh arÿm ima. Dja ga amã mÿjja'ô kînh ne imã arê ba arÿm amã ôrkumrêx. Nâr godja amã inhô pyka kuto katê kînh jabej ba arÿm amã kungã. Mrãmri ne ba tu amã ikabên jarênhkumrêx, ane.

<sup>24</sup> Nhyim kam arÿm katon nã kukij ne kum, “Ô mÿj dja ba kum arê”? ane.

Nhyim kum,

—Xô, ngômã me angjênh djwÿnhbé Djuão krã'ã dja ga 'wÿ, ane.

<sup>25</sup> Nhyim amibêx ne ajte bênjadwÿr rax'ÿr wadjàn kum,

—Ô kum amikrà kêt ne ngômã me angjênh djwÿnhbé Djuão krã dja ga imã angã. Ngônho purortikam adjàn o bôx ne imã angã, ane.

<sup>26</sup> Nhyim kam bênjadwÿr rax arÿm kaprîren ôkre kadjwÿnhbé amim,

—Je, arÿm ne ba mrãmri kum ikabên jarênh mãmdji nhyim Metîndjwÿnh arÿm ima. Jakam ba te ije kum, “Kati”, anhÿr prãmje. Inhô me rÿnh mrãmri ikabênkumrêx jabej ikam no tyn kumex, ane.

<sup>27</sup> Ne kam on me par djwÿnhmã kabên ne kum,

—Amrê Djuão krão aprôt, ane.

<sup>28</sup> Nhyim arÿm mebê ijê djà'ÿr tèn wadjàn arÿm Djuão mut krãtan kam arÿm ngônho purortikam krã djà. Ne kam kurerermã o tèn o bôx ne arÿm kum kungã. Nhyim arÿm nãmã kungã.

<sup>29</sup> Nhym kam Djuãokôt ba djwýnh ar arēnh man arým 'ýr tē. 'Ýr tēn 'ýr bôx ne kam arým Djuão nhĩ mýn o tēn arým kēnkrekam adjà. Be, me kute Djuão bñn'ã ujarēnh ne ja.

*Kute mebê 5.000o djuw mex.*

*Mat 14.13-21; Ruk 9.10-17; Dju r 6.1-14*

<sup>30</sup> Ne kam Jeju kute ar anorja ne arým apýnh kríkôt tē:n kam arým akubyn Jeju'ýr tēn 'ýr bôx ne 'ã akuprô. Ne kam kum amijã ajarē. Kute mýjja nhípêx kunĩ'ã kum ajarē. Kute memã kukràdjà jarēnh kunĩja kum 'ã ajarē. <sup>31</sup> Nhym me krãptĩ: Jeju ar'ã aben japanho dja. Ar 'ã aben japanho dja nhym ar te ô kwý krēn kadjy amijo ane. Nhym kam Jeju arkum,

—Gwaj on arwãmã mebê tēn kam bôx ne bakôkam kôto nhỹ, ane.

<sup>32</sup> Nhym kam ar ate arwãkam ýr kadjy kàkam nhỹn arým nox ne. <sup>33</sup> Nhym me krãptĩ ar mörkôt amim nokre pumün arým ar ibej prôt ne. Krĩ kunĩ kurüm ne me pykakôt ar ibej prôt ne. Ibej prôt ne arým akàx nhikjêbê ar kukãm akuprô. <sup>34</sup> Nhym kam ar kà dji nhym Jeju wabi. Wabin arým me krãptĩ me:xja pumũ. Ne kam amim,

—E kum, nãm me kute mryo ba djwýnh kêt kam mrykĩ'ãtomti krãptĩ ta kajgo ba pyræk, ane. Kam ne arým kum me kaprĩn arým memã kukràdjà krãptĩ jarēnhmo krax ne. <sup>35</sup> Nãm memã arēnho dja: nhym kam arým 'ã myt ibô. Nhym kam kôt ba djwýnh ar arým 'ýr bôx ne kum,

—Arwã jakam mýjja kêt nhym arým amykry mex ne. <sup>36</sup> Me ano gē me amũ apýnh kikremã mōn amũ apýnh krĩmã mō. Dja me amim ô kwý krēn djà jamý, ane. <sup>37</sup> Nhym arkum,

—Ar ga dja gar memã mýjja ngã gē me kukrē, ane.

Nhym ar kum,

—Djãm gwaj baje pi'ók kaprĩ kumexjao djwý jamýnhmã? Denarju kubê 200jao djwý jamýnhmã? Djãm

gwaj baje memã òr nhym me kute krēnmã? ane. <sup>38</sup> Nhym arkum,

—Mýj ne ar anhō djwý kute? Tēn omũ, ane.

Nhym ar arým bu'ã me ku'ê kôt tēn omũ. Ne akubyn 'ýr bôx ne kum,

—Ë, djwý amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt. Ne tepdjwý amãnhkrut, ane. <sup>39</sup> Nhym kam arkum,

—Ar memã arē gē me apýnh bõre ngrãngrãkam krĩ mō, ane.

Nhym ar arým apýnh me krĩ kadjy memã karō. <sup>40</sup> Nhym me apýnh me krĩ kadjy me'ã akre. Nhym me kwý kubê 100'ã kabēn ne krĩ mō. Nhym me kwý kubê 50'ã kabēn ne krĩ mō.

<sup>41</sup> Nhym djwý amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt jamý. Ne tep amãnhkrutja by. Ne kãmã o kãjkwa jabēn Metĩndjwýnhmã o amikĩnh jarē. Ne kam djwý kokij ne kôt ba djwýnhmã kungã nhym ar memã òro mō. Ne kôt tepdjwý ã o anen arým me kunĩmã kungã. <sup>42</sup> Nhym kam me kunĩ ô kwý krēn arým ajne. <sup>43</sup> Nhym kam me arým tepmē djwý janhy ngij ne 'ã akre. Nhym arým 'ã akrekam kaxnokai ipubê 12 ne 'ã kàtàm. <sup>44</sup> Be, me my kute djwý krēn'ã akrekam kubê 5.000. Ne ijukri me niremē me prĩre'ã akre kêt.

*Ngô'ã tēm.*

*Mat 14.22-33; Dju r 6.15-21*

<sup>45</sup> Nhym kam Jeju urokam kôt ba djwýnhmã kum,

—Aje, on ar mōn kàkam nhỹn ikukãm akàx nhikjēmã rēn krĩbê Bexadamã tē. Ba me ano gē me on mã mō, ane.

<sup>46</sup> Ne kam me krãptĩ'ýr tēn memã kum,

—Aje, on me ajmã. Ba on, ane. Ne kam arým Metĩndjwýnhmã kabēn kadjy krãnh'ã tēn wabi.

<sup>47</sup> Nhym kam ar'ã akamàt nhym ar arým kàkam ngô nhípôkri mō nhym Jeju ate atýxã dja. <sup>48</sup> Nhym kam ar kutã arým kôk djábêr týx. Àbêr týx nhym ar kute kutã ngô rēnh kurêje àpēnh raxo nhỹ. Àpēnh ra:x nhym

arÿm ar omÿ. Ne ôkrên'ân̄h kàr pyd-  
jikam arÿm arkôt tē. Ngô'ã arkôt tē.  
Tēn kam bit ar'ân̄h tēm̄mã. <sup>49</sup> Nhy  
ar arÿm ngô'ã tēm̄kôt omÿn abenmã  
kum,

—Ota, amrē me karō'ō mō. Ar anen  
amra.

<sup>50</sup> Ar kunī omÿn arÿm madjã kreti.  
Nhy adjynkēt nhy arÿm arkum,

—E kum, ba ne ba wãm tē. On ar  
akīnh ne atīn prãm kēt, ane.

<sup>51</sup> Ne arÿm arkôt kàkam nhÿ. Kàkam  
nhÿ nhy arÿm kôk djâbêr anhkîrê.  
Nhy ar ôkre kadjwÿnhbê amikabên  
kudjan te kute mÿjja marmã kam no  
tyn nhÿ. <sup>52</sup> Be, amÿja'ã ne Jeju te  
me krãpti:mã djwÿ ngã nhy ar kute  
kum kator kēt. Kubê Metīndjwÿnh  
Krajamã kator kēt. Nhy kam ar  
te kute marmã kam no tyn nhÿ. Ar  
amakre kêtka.

<sup>53</sup> Ne kàkam ngô'ã mōn kam ar arÿm  
pykabê Djenekam akãx nhikjēmã bôx  
ne kà dji. <sup>54</sup> Nhy kam ar wabi nhy  
me arÿm amim Jeju nokre pumÿ.

<sup>55</sup> Ne kam me bu'ã pykawã kunīkôt  
prôt ne arē. Nhy me arÿm kute  
memã Jeju bôx djã jarēnhja'ÿr meo  
bôxmo krax ne. Me punu nhikwã  
djãkam ikwã rã'ãja ne me Jeju'ÿr meo  
prôt ne meo bôx. <sup>56</sup> Ne kam mã  
kikre kabem me punu jadjuw. Krī  
kryrekam nãr krīraxkam nãr arwãkam  
Jeju ku'ê djã kunīkôt mã kikre kabem  
me punu jadjuw. Nhy me mã Jeju  
tēm̄kôt kum amijo a'uw ne kum,

—Ba gop akà japkredit kupê. Ba  
gop akà japkredit kupênh, ane. Ne me  
kute kupênh kunīkôt arÿm mex ne.

## 7

*Tu mÿjja krên'ã ujarēnh.*

*Mat 15.1-9*

<sup>1</sup> Ne kam mebê pardjêumē Môjdjê  
kukràdjã mar djwÿnh kwÿ krīraxbê  
Djeruxarē kurÿm mōn Jeju'ã akuprō.

<sup>2</sup> Nhy Jejukôt ba djwÿnh kwÿ tu  
ikra pōnh kêtka ò kwÿ krē nhy  
me arÿm ar omÿ. Ne ar'ã kabên ne  
Jejumã kum,

—Mÿkam ne akôt ba djwÿnh me  
bakukãmãkjê kukràdjã kupa'ã ikra

punu rã'ã tu àkur ba? Dja me o ane  
nhy Metīndjwÿnh arÿm memã axwe  
jarē, ane.

<sup>3</sup> Bir, mebê pardjêumē mebê id-  
jaer kunī ne me mã me kukãmãkjê  
kukràdjã'ã no tÿx ne kam arīk  
abenmã kum,

—Me kute prīne aminhikra  
pōnhkambit dja me aku. Kambit dja  
Metīndjwÿnh memã axwe kēt jarē,  
ane. <sup>4</sup> Ne me me ô djwÿ jamÿnh djã  
kurÿm ban bôx. Ne kam kute ngôo  
amiku'ōnhkambit aku. Be, apÿnh me  
kukãmãkjê kukràdjã kajgo kute ja  
pyràk ne krãpti. Nhy me 'ã no tÿx  
ne mã apÿnh mÿjja ku'ō. Ngōnhkrãmē  
ngyo ngōnhmē ngōnh tykmē ne me  
mã ku'ōn arīk amim,

—Dja ba o ane nhy Metīndjwÿnh  
imã imex jarē, ane.

<sup>5</sup> Kamã ne mebê pardjêumē Môjdjê  
kukràdjã mar djwÿnhmē Jejumã kum,

—Mÿkam ne akôt ba djwÿnh me  
bakukãmãkjê kukràdjã kupa'ã ikra  
punu rã'ã àkur ba? ane.

<sup>6</sup> Nhy memã kum,

—Me ga ne ga me amijo ajêx ne  
ar amijo Metīndjwÿnh mar mexo aba.  
Mrãmri ne Idjaij Metīndjwÿnh kuk-  
wakam me ajã pi'ôk no'ôkkumrêx.  
Nãm me bakukãmãremã kum,  
“Metīndjwÿnh ne me amã,

'Be, me ja ne me arīk 'êx ne ajkwa ka-  
jgokam imã imex jarēnho ban  
jãm ate ibê krãn ban

<sup>7</sup> imã irax jarēnh kajgoo ban  
kam ta kukràdjão ikukràdjãn  
memã arēnho ba. Ne kam  
ta kukràdjã'ã memã kum,  
Metīndjwÿnh kukràdjã, anhÿro  
ba.’

Nãm ã Metīndjwÿnh me amã ane.”

Nãm ã Idjaij me ajã ane. Ga me  
akamingrãnyre arÿm akabên kajgoo  
Metīndjwÿnh kukràdjãn memã arēnho  
aba. Mrãmri ne me ajã arēnhkumrêx.

<sup>8</sup> Be, Metīndjwÿnh ne me kute katãt  
amijo ba'ã memã karō ga me kam  
kubê amijo akêxo aba. Ne kam mã  
me akukãmãkjê kukràdjã'ã ano tÿx  
ne ar o aba. Ne kam ngyo ngōnhmē  
ngōnhkrã ku'ō. Apÿnh me akukràdjã

kajgo kute ja pyrək krăptĩ ga me 'ã ano tỳx ne ar o aba. Ne kam arĩk 'ã abenmã kum, “Dja Metĩndjwỳnh kôt imã ijaxwe kêt jarẽ.” <sup>9</sup> Nãm ã Jeju memã ane.

Ne kam ajte memã kum,

—Be, Metĩndjwỳnh kute katàt amijo aba'ã me amã karõ ga me arỳm kabẽn ma. Djãm mrãmri Metĩndjwỳnh kukràdjà kôt ne ga me akukãmãkjê kukràdjà jarẽ? Kati. Atemã. Atemã ne ga me akukãmãkjê kukràdjà ja'ã ano tỳx ne Metĩndjwỳnh kukràdjà mar kêt ne arỳm o abikẽnho aba. Djãm kam me ano mex got? <sup>10</sup> Ba me amã arẽ ga me ama. Mòjdjê ne Metĩndjwỳnh kukwakam me bakukãmãremã karõn memã kukràdjà jarẽn memã kum, “Me amã abãmmẽ anã jabẽn ar kabẽn ma”, ane.

Ne ajte memã kum,

“Me'õ arỳm bãm'ã nàr nã'ã, ‘Gê Metĩndjwỳnh o ajkê’, anhỹr jabej gê me tu kubĩ”, ane.

Me kum bãmmẽ nã ar abêmã ne Metĩndjwỳnh ã me bakukãmãremã ane.

<sup>11</sup> Nhyim be, djãm me ga ne ga me amã abãmmẽ anã jabê? Kati. Ga me akukràdjà kôt arĩk memã kum, “Me ajõ godja anã nàr abãm mỳjja'ã ajwỳr ga aje kubê anhõ mỳjja nê prãm jabej. Ne kum, ‘Be, ba te ije amã òrmã. Aje mỳjja 'ã ijwỳr ba arỳm o Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja. Kam ba te ije amã òrmã’, ane. Dja ga me ã kum anen arỳm kubê nê nhyim kam arỳm pijàm ne akubyn 'ã ajwỳr kêt”, ane. <sup>12</sup> Ga me aje ã memã 'ã karõo anhỹrkam arỳm me nãmẽ bãmbê òdjỳ'ã memã adjàpnẽnho aba. <sup>13</sup> Me kum ar abê kêt'ã memã adjàpnẽnho aba. Metĩndjwỳnh te memã kum, “Me amã abãmmẽ anã jabẽn ar kabẽn ma”, ane

ga me arỳm Metĩndjwỳnh kabẽno me kukràdjà kajgon akukràdjào arỳm nãmẽ bãmbê òdjỳ'ã memã adjàpnẽnho aba. Aje Metĩndjwỳnh kukràdjào me kukràdjà kajgo ne ajte kupa'ã memã akukràdjà punu ja jarẽ. Nãm ã Jeju memã ane.

<sup>14</sup> Ne kam ajte amiwỳr me kunĩ 'uw ne memã kum,

—È, dja ga me akunĩ imaro nhỹn ikabẽn markumrẽx. <sup>15</sup> Me kute apỳnh mỳjja'ã memã kum, “Ja dja ga ãm omũ. Dja ga krẽn arỳm ajaxwe”, anhỹro ba. Nhyim be, Metĩndjwỳnh, djã ne me mỳjja 'õ krẽn nhyim arỳm kum, “Ja ne ga krẽn arỳm ajaxwe”, ane? Kati. Me kabẽn punukam ne memã axwe jarẽ. Me àkĩnhĩkam ne memã arẽ. Me ari prõ, mjẽn kupa'ã kurẽ bakam ne memã arẽ. Me 'èxnhĩkam ne memã arẽ. Axwe'òkambit ne Metĩndjwỳnh memã axwe jarẽ. <sup>16</sup> Gop me ajamak mex jabej tu amim ikabẽn markumrẽx. Nãm ã Jeju memã ane.

<sup>17</sup> Ne kam arỳm mebê kikremã wadjà. Nhyim kôt ba djwỳnh arỳm kukij ne kum,

—Nã gãm ar imã, “Djã ne me mỳjja 'õ krẽn nhyim Metĩndjwỳnh kum, ‘Ja ne ga krẽn arỳm ajaxwe’, ane? Kati”, ane. Tãm ne ga arẽ nhyim ar ibê bipdjur rã'ã ne, ane. <sup>18</sup> Nhyim kam arkum,

—Je tô djãm ar gadjwỳ ajamakkre kêt? Be, mrãmri ne me kute mỳjja'õ krẽnkôt Metĩndjwỳnh memã axwe jarẽn kêt. Djãm ar aje ja mar kêt? <sup>19</sup> Be, aparmã ne mỳjja mrãn me tikkremãbit wangij. Mỳjja'õ kurja ne me kute amim mỳjja'ã karõ djàkam ngjêx kêtumrẽx. Me tikkremãbit ne wangij ne kam atykmã arỳm apõx. Me kute amim mỳjja'ã karõ djãmã ngjêx kêtum Metĩndjwỳnh kute kôt memã axwe jarẽn prãm kêt, ane. Jeju kute ã arkum anhỹro arỳm me ò mỳjja krẽnja kunĩ mex jarẽ.

<sup>20</sup> Ne kam ajte arkum,

—Me kurũm me kabẽn punu apõx ne me àpẽn punukam ne Metĩndjwỳnh memã axwe jarẽ. <sup>21</sup> Me kadjwỳnhbê, me amim mỳjja'ã karõ djàkam ne me amim axwe'ã karõ nhyim arỳm me kurũm apõx. Me kute amim axwe'ã karõkam ne me kute me prõ puro nàr me mjẽn puroo àkĩnh ne ro'ã ikwãja'ã amim karõ.

Ne prô djwýnh nâr mjên djwýnh  
kupa'ã kurê'ã amim karõ.

Ne kute me par'ã amim karõ.

<sup>22</sup> Ne kute mebê myjjao àkính'ã amim  
karõ.

Ne kute myjjao atom rûnh'ã amim  
karõ.

Ne kute meo bikênh'ã amim karõ.

Ne memã 'êx ne kute me noo biknor'ã  
amim karõ.

Ne kurê ba'ã amim karõ.

Ne te ta kute me uràk prãmje ngryk.

Ne me'ã kabên punu'ã amim karõ.

Ne amijo àmrati.

Ne bën kati.

Me kute amim axwe'ã karõ ne ja.

<sup>23</sup> Me axweja kunī ne me kurūm apôx.

Nhym kam kôt Metīndjwýnh memã  
axwe jarê. Nãm ã Jeju kôt ba djwýnh  
arkum ane.

*Me'õ nire bajtem kute tu amim  
kamnĩxkumrêx.*

*Mat 15.21-28*

<sup>24</sup> Ne kam arým mebê tẽ. Tẽ:n  
kam krĩraxbê Xirumẽ krĩraxbê Xidõ  
kuri pykaja'yr bõx. Ne kam arým  
kikre'õmã wadjàn nhỹ. Ne bit kute  
me'õmã amijo amirīt kêt mã. Ne  
kam te kute mebê amijo bipdjurnã.

<sup>25</sup> Nhym me'õ nire arým arênh ma.  
Kubê ne me bajtembê kregu'õ. Pyk-  
abê Xirij Penixijkam ne rwýk djà. Me  
karõ punu ne kra prĩtio ba. Nãm  
arênh man arým 'yr tẽn parbê ibôn  
nhỹ. <sup>26</sup> Ne arým Jejumã krao a'uw ne  
kum,

—Amrê tẽn me karõ punu kute ikra  
prĩtio baja jano gê kum ire, ane.

<sup>27</sup> Bir, Jeju ne jakam me bajtemo  
mex prãm kêt. Nãm kute õ mebê id-  
jaerbit kumrêx o mexo bamã. 'Ã kute  
kum ujarênh nhym kôt kute marmã  
ne õ mebê idjaer'ã me prĩre jakren  
kum,

—Gê me prĩre kumrêx djwýo  
amityxmã. Nok ba ren me prĩre nhõ  
djwý rop kraremã kurê nhym ren  
kam punure, ane. Djãm mrãmri ne  
djwý'ã ajarê? Kati. Kute meo mex'ã  
ne djwý jakren kum 'ã ajarê. Nãm,

—Nok ba ren me prĩre nhõ djwý  
rop kraremã kurê nhym ren kam  
arým punure, ane.

<sup>28</sup> Nhym nija arým amim,

—Ijã ne rop krare jarê, anen arým  
kum,

—Tukwa, mrãmri Bēnjadjwýr  
djwýnh. Kôt ne ga arê. Nhym be,  
godja wãnh pĩponh krakri djwý jaũm  
rôrók. Aũmbit dja rop krare arým  
kukrê. Kam gop badjwý ibê rop krare  
pyràk tu imã ikrao mex, ane.

<sup>29</sup> Nhym kôt kum,

—Be, aje imã akabên wã jarênhkam  
adjumar mex ne tẽ. Arým ne me karõ  
punu akramã ire, ane.

<sup>30</sup> Nhym kam arým ũrkwãmã akêx  
ne 'yr bõx. Nhym wýnhram me arým  
me ikwã djàkam kra prĩti dji nhym nõ.  
Me karõ punu arým kum ire nhym  
arek nõ nhym arým omũ.

*Kute me'õ jamakkre kêt ne kabên  
tõo mex.*

<sup>31</sup> Nhym kam krĩraxbê Xirumẽ  
Xidõkuri pykaja kurūm tẽ. Tẽ:n  
kam amũ pyka nhidjibê Krĩraxbê  
10jakôt tẽ. Ne tẽ:n kam arým imõtibê  
Garrêja'yr bõx. <sup>32</sup> Nhym wãnh me'õ  
jamakkre kêt ne kabên tõja. Nhym  
me arým 'yr o bõx ne kum, “Gop 'ã  
anhikra dji”, ane.

<sup>33</sup> Nhym ate kute o ãm kadjy amũ  
me krãptĩ bê o tẽ. Ne kam aktã  
amakkremã aminhikra'ijadjàn aptõn  
õtodjwý kupê. <sup>34</sup> Ne kàjkwa jabên  
kum kaprĩkam arým amityk djà mẽ.  
Ne kum, “Epata”, ane. Nãm ren me  
bakabênkam kum, “On ajamakkre ka-  
jrer”, ane. <sup>35</sup> Nãm kum ane nhym  
arým amakkre kajrer ne kabên mex  
ne. Nhym kam akubyn me'yr o bõx.

<sup>36</sup> Ne memã 'ã karõn memã kum,  
“Gora ipudju”, ane. Be, nãm te  
mã: memã anhỹro ba nhym me ate  
mã: pyka kunĩkôt abenmã arênhõ ba.  
<sup>37</sup> Nãm me'õo mex nhym me te kute  
marmã kam no tyn ku'ê ne abenmã  
kum,

—Nãm apýnh me kanê djàri me  
kunĩo mexkumrêx. Nãm me umar  
kêto mex nhym arým akubyn amak  
mex ne. Nãm me kabên kêt djwýo mex  
nhym arým akubyn kabên mex ne,  
ane.

## 8

*Kute mebê 4.000o djuw mex.*  
*Mat 15.32-39*

<sup>1</sup> Nhyim kam me krãptĩ: ajte Jeju'ã akuprôn 'ã akuprôn me'ã õ kwý krên djà kêt. Nhyim kam arým amiwýr kôt ba djwýnh ar ku'uw nhyim ar bôx nhyim arkum,

<sup>2</sup> —Imã me krãptĩ:ja kaprĩ. Me iro'ã krĩ'ã arým akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx. Ne kam arým me õ mýjja kêt.  
<sup>3</sup> Nok ba ren me kum prãmkam ren amũ me ũrkwãmã me ano nhyim me ren pry konenh ren rerekre ne. Ren me rerekre nhyim ren me tyk djà me kupa. Djãm jãnh got. Onĩ me ũrkwã. Nãm ã Jeju arkum ane.

<sup>4</sup> Nhyim kôt ba djwýnh ar kum,  
 —Kapôt kukrit jakam ne gwaj te me krãptĩ:ja kadjy djwý kumex prãnje. Mýj got gwaj me kadjy nê? ane.

<sup>5</sup> Nhyim Jeju arkum,  
 —Mýj ne ar anhõ djwý kute? ane.  
 Nhyim ar kum, “Djwýbê 7”, ane.

<sup>6</sup> Nhyim kam me krãptĩmã kum,  
 —Pykabê dja ga me nhỹ, ane. Nhyim kam me arým nhỹ. Nhyim kam arým djwýbê 7 jamýn o Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarê. Ne kam kokij ne mã kôt ba djwýnh arkum kungã nhyim ar mã me krãptĩmã adjuw. Nãm ar memã adjwýro mõn kam arým adjwýr pa.

<sup>7</sup> Ne kam ar õ teprãre ngrêre nhyim o Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarê. Ne kam arkum,  
 —Dja gar memã jadjwý jadjwý, ane.

<sup>8</sup> Nhyim kam ar memã adjwýro mõn adjwýr pa. Nhyim kam me arým kukrên arým ajne. Nhyim kam me arým aũm ngij ne 'ã akre nhyim kaxnokai ipubê 7 'ã kâtãm. <sup>9</sup> Be, me my kubê 4.000 ne õ kwý krê.

Nhyim kam memã kum, “Aje, on me ajmã”, ane. <sup>10</sup> Ne on kôt ba djwýnhmẽ ro'ã kãmã wadjàn nhỹ. Nhyim ar arým nox ne rê:n kam arým pykabê Tamanu'ãnh kà djin wabi.

*Kute kàjkwa kurũm mýjja'õ nhipêxmã ne me kum 'ã à'wýr.*

*Mat 16.1-4*

<sup>11</sup> Nhyim mebê pardjêumẽ mebê xadjudjêumẽ Jeju'ýr bôx ne kukij ne mrãmri kubê Metĩndjwýnh Kra ne kute mýjja pumũnh kêt'õ nhipêx jabej 'ã kum apnên kum,

—Goja kàjkwa kurũm mýjja pumũnh kêt'õ nhipêx bar omũn kôt ama, ane.

<sup>12</sup> Nhyim amikadjwýnhbê tyk djà mên memã kum,

—Je tô mýkam ne ga me akamin-grãnyre mýjja'ã ijuw? Ije me amã mýjja pumũnh kêt'õ nhipêx ga me aje omũnh prãm kêtikumrêx. Mrãmri ne ba me amã ikabênkumrêx, ane. <sup>13</sup> Ne kam arým mebê akêx ne tèn ajte kãmã wadjà. Wadjàn akàx nhikjêmã rêr kadjy arým nox ne.

<sup>14</sup> Nhyim kam djwý ar kumãnhkutã nhyim kôt ba djwýnh kute byrmãn arým o amak kêt kati. Nhyim wãnh kàkam djwý pydjibit nõ. <sup>15</sup> Nhyim kam Jeju me kute me kukràdjà kajgo mar kêt kadjy ne kôt kute ar amijo ba kêt kadjy arkum kabên ne arkum,

—Ga, me kute djwý nhigot djà djwý djômkam kapĩnja pumũ. Nhyim arým djwý tỳx me:x ne. Ar gadjwý dja gar me kukràdjà man kôt ar amijo aban arým ajaxwe me:x ne. Mebê pardjêu kukràdjà nàr Erodji kukràdjà dja gar aman kôt ar amijo aban arým ajaxwe me:x ne. Ar amijã ano tỳx ne me kukràdjà mar kêt ne kôt ar amijo aba kêt, ane.

<sup>16</sup> Nhyim kam ar ari 'ã aben kukij. Ne kam arĩk abenmã kum,  
 —Gwaj baje djwý byr kêtikum ne ã ar imã ane, ane.

<sup>17</sup> Be, Jeju kute me kukràdjà kajgo'ã djwý nhigot djà jakre nhyim ar kute mar kêt. Nhyim kam arým ar kabên man arkum,

—Mýkam ne gar abenmã, “Gwaj baje djwý byr kêtikum ne ã ar imã ane”, ane? Djãm kraxje ar aje omũnh kêt rã'ã? Djãm kraxje ar aje mýjja mar kêt rã'ã? Mýj'ã ikabên kute amijakre ar aje mar kêt rã'ã? Djãm ar

ajamakkreja kêt? <sup>18</sup> Jâm ne gar anon omũnh kêt ne. Jâm ne gar ajamak ne mar kêt ne. Be, ije djwý ngireo me krãptio djuw mexja djã ne gar arým o ajamak kêt kati? <sup>19</sup> Akubyn amijo tẽn ije mebê 5.000mã djwý kubê 5 kokjêr'ýr amijo bôx. Ar aje djwý janhyo atomkam mýj ne kam kaxnokai ipu kute? ane.

Nhym ar Jejumã kum, “Kaxnokai ipubê 12”, ane.

<sup>20</sup> Nhym ajte arkum,

—Ajte akubyn amijo tẽn ije mebê 4.000 kadjy djwýbê 7djwý kokjêr'ýr amijo bôx. Ar aje kam djwý jaũmo atomkam mýj ne kam kaxnokai ipu kute? ane.

Nhym ar kum, “Kaxnokai ipu kubê 7”, ane.

<sup>21</sup> Nhym kam arkum,

—Djãm djwý'ã ne ba ar amã arê? Djãm 'ã ne ba ar amã, “Ari amijã ano týx”, ane? Kati. Djwý'ã ne ba ije ar amã ja jarênh kêt. Mýkam ne gar aje ja mar kêt rã'ã? ane.

*Kute me'õ no rão mex.*

<sup>22</sup> Ne kam ar arým krĩraxbê Bexadamã tẽn bôx. Nhym kam me Jeju'ýr me'õ no rão mõn o bôx ne kum, “Gop kupê gê mex”, ane.

<sup>23</sup> Nhym arým me'õ no rã nhikra 'amýn krĩ kurũm o katon atykmã o tẽ. Ne kam no kutõn 'ã ikra djin kukij ne kum,

—Djãm arým ga mýjja'õ pumũ? ane.

<sup>24</sup> Nhym kãjmã krãn kum,

—Arým ne me kute pĩ pyrãk ne mrã ba omũ, ane.

<sup>25</sup> Nhym ajte no'ã ikra djin kãjmã kum krã nhym arým no mex. No mex ne arým kute me kunĩ pumũnh mexkumrêx. <sup>26</sup> Nhym kum,

—Aj mã. Dja ga katãt anhũrkwãmã tẽ. Kwãrĩk wãnh krĩmã atẽm kêt. Ne kwãrĩk wãnh krĩkam me'õmã ijarênh kêt, ane.

*Pedru kute Jejubê Krituo amirĩt.*

*Mat 16.13-20; Ruk 9.18-21*

<sup>27</sup> Be, bẽnjadjwýr raxbê Piripi nhõ krĩraxbê Xedjare bu'ã ne apýnh me õ krĩ djãri. 'Ýr ne Jejumẽ kôt ba

djwýnhmẽ ar mõ. 'Ýr mõ nhym Jeju arým arkum,

—Ë, ar imã ijã me ujarênh jarê ba kuma, ane.

<sup>28</sup> Nhym ar arým kum,

—Nãm me kwý ajã, “Ngõmã me angjênh djwýnhbê Djuã”, ane. Nhym me kwý ajã, “Me bakukãmãre Erij. Metĩndjwýnh kukwakam ujarênh djwýnh raxbê Erij”, ane. Nhym me kwý ajã, “Me bakukãmãrekam Metĩndjwýnh kukwakam ujarênh djwýnh ar 'õ.” Nãm me ã abenmã ajã ane. Nãm ã ar Jejumã ane.

<sup>29</sup> Nhym ajte arkum,

—Ne ar gadjwý mã ne gar imar on? Mýj'ã ne gar ijakre? ane.

Nhym Pedru kum,

—Abê ne Kritu. Abê me inhõ Bẽnjadjwýrbê kumkati, Metĩndjwýnh tĩn ne ar bakumrêxja Kra. Amrêbê ne me bakukãmãremã ajarê. Aje me ipytãr ne aje ar me ijo abamã ajarê. Amrêbê me imã ajarê ba me akam amako iba nhym arým Metĩndjwýnh ajano ga arým bôx, ane.

<sup>30</sup> Nhym arkum,

—Kwãrĩk wãnh me'õmã ja jarênh kêt, ane.

*Kute amikukãm me kute bĩn'ã amijarênh.*

*Mat 16.21-28; Ruk 9.22-27*

<sup>31</sup> Ne kam amijã arkum ajarênh arkum,

—Ba ije amijo inhĩ ne ar awýr irwýkja ije mrãmri itokry kumex mar kadjy ne Metĩndjwýnh ijano ba tẽ. Dja me rũnh ikanga. Mebẽngêtmẽ me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ Mõjdjê kukràdjã mar djwýnhmẽ dja me memã ikanga nhym me arým ibĩ. Nhym ijã akatin akatin akati ba akubyn itĩn ne, ane. <sup>32</sup> Nãm Jeju arkum ja jarênho amirĩtkumrêx. Nhym Pedru arým Ar kubê o tẽn ar kãxã nêje kum bẽn týxmo krax.

<sup>33</sup> Nhym kam arým kôt ba djwýnh'ýr akêx ne ar omũn Pedrumã bẽn týx ne kum,

—Arým akabẽn kute Xatanaj kabẽn pyrãk. Amũ imã akre rax ne dja.



Ga Metĩndjwýnh kôt adjumar kêt. Me kàtàm kôt ari adjumar, ane.

<sup>34</sup> Ne kam me krãptĩ:mẽ kôt ba djwýnhmẽ amiwýr me ku'uw. Nhyim me arým 'ýr bôx nhyim memã kum,

—Gêdja ga me ajõ mã ikôt abikamênh prãm jabej kwãrĩk wãnh amidjwýnhbit mar kêt ne mã amim, “Djãm ba ije amijo kĩnhmã? Kati”, ane. Dja ba ityk kadjy inhõ pĩte'y mýn itokry:. Dja ga ijã amijakren aje anhõ pĩte'y mýnh mãn prãbê amã atokry pyma kêt ne amã ijabê rã'ã ne mã ikôt ajkamẽ. <sup>35</sup> Me kute amidjwýnhbit mar ne me kum tokry pyma. Me tãm gêdja me tyn kam ijukri me biknor tokry djakam tẽ. Nhyim be, me kum ijabêkumrêx ne kute amidjwýnhbit mar kêt nhyim me kute me bĩn jabej me tãm gêdja me amiptàn ar tĩn ne ba rã'ã: rã'ã ne. <sup>36</sup> Nhyim ren me'õ pykabê mýjja mexja kunĩ, nêkrêx kunĩja ari o atom ne o ban kam ren ty, je mã dja kam nẽ? Kati, nãm ren ty nhyim ren õ nêkrêxja ren wãnh kumex. <sup>37</sup> Nhyim mýj pãnh ne ne ren Metĩndjwýnhmã arẽ nhyim ren akubyn o tĩn nhyim ren kum amijo pãnh ne? Arkati. Dja ga te kum pãnh jarẽ nhyim akubyn ajo tĩn prãm kêtumrêx ne.

<sup>38</sup> Be, me kamingrãny ja ne me axwe:kumrêx ne ari mýjjakôt ibê amijo akẽxo ba. Ga, me kwý kum prõ djwýnh kĩnh kêt ne mebê prõo àkĩho baja pumũ. Me jadjwý ne me kum ikĩnh kêt ne ate ibê jãm krã. Kam godja me'õ ikam pijàm ne ikukràdjakam pijàm jabej ba badjwý gêdja ba amipãnh kam ipijàm. Ba ije amijo inhĩ ne me awýr irwýk dja ba Ibãm jadjênhmẽ umao ipyma:n ar awýr bôx. Kadjy mrãnh djwýnh pyma:mẽ ro'ã ar awýr bôx. Ibê kumkatio bôx nhyim tãmja ikam pijàmja ba badjwý arým amipãnh kam ipijàm ne. Nãm ã Jeju me krãptĩmã ane.

## 9

*Jeju jadjênh'ã ujarênh.*

*Mat 17.1-13; Ruk 9.28-36*

<sup>1</sup> Ne kam arkum,

—Ba ar amã arẽ. Ibãm dja ijã bẽnjadjwýr rax mẽ. Dja ba bôx ne ipymao me apytàn ar me ajo iba. Dja gar adjãmja akwý atĩnri iraxkôt ipumũ, me akadjy ibẽnjadjwýr rax ne ipymakôt ipumũ. Mrãmri ne ba ik-abênja, ane.

<sup>2</sup> Nhyim kam akati amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ar'ã apêx nhyim Jeju arým krãnh prêkti'ã wabi. Nãm Pedrumẽ Xijagumẽ Djuão ar aprõn aro wabin ate ar ro'ã me kãxã dja. Ne kam arým ar kuka kõnh atemã aminhipêx. <sup>3</sup> Ne õ kubêkà arým adjênh ne aka: kute kakũm arngrokam aka pyrãk. Ren kubêkà põnh djwýnh'õ kubêkà'õ põn ren kubêkà jakao kute Jeju kã jaka tẽp kêtumrêx.

<sup>4</sup> Nhyim kam me kukãmãrebê Erijmẽ Môjdjê arým arkum amijo amirĩt ne. Nãm ar Jejumẽ abenmã kabẽno dja nhyim ar ar omũ.

<sup>5</sup> Nhyim Pedru kum,

—Be, ujarênh djwýnh, jakam ne gwaj arým bakĩnhkumrêx. Dja bar ar amã kikre'ã irõx nhipêx. Dja bar amã 'õ nhipêx, Môjdjê'mã 'õ nhipêx, Erijmã 'õ nhipêx, ane. <sup>6</sup> Ar madjã kretikam ne Pedru umaje Jejumã kabẽn kajgo jarẽ.

<sup>7</sup> Nhyim kam kakrã'õ arým amirĩt ne ar kuno. Ar kuno nhyim Metĩndjwýnh arým kakrã kurũm kabẽn nhyim ar arým kuma. Nhyim arkum,

—Ikra ne wã. Imã abê:. Tãmwã dja gar kabẽn man kôt ar amijo aba, ane.

<sup>8</sup> Nhyim ar te ar abej amibu'ã rĩt. Nhyim Jeju pydjibit dja nhyim ar omũ. Arým ne Môjdjê ar ar aêrbê mã tẽn arým amirĩt kêt ne.

<sup>9</sup> Nhyim kam ar arým krãnh prêkti'ã rwýk tẽ. Rwýk tẽ nhyim Jeju arým ar kute omũnh'ã arkum karõn arkum,

—Ar aje omũnhja kwãrĩk wãnh jakam me'õmã 'ã adjujarênh kêt. Ba ije amijo inhĩ ne ibõxja ityk ne akubyn itĩnkambit dja ga memã 'ã ajarẽ, ane.

10 Nhyam kam ar arým 'ã ujarênh kêt. Ne rwÿk tèn kam aben kukij ne abenmã kum,

—Jeju kute gwaj bamã, “Ityk ne akubyn itîn”, anhÿrja. Mÿj'ã ne ami-jakre? ane.

11 Ne kam Jejumã kum,

—Mÿkam ne Môjdjê kukràdjã mar djwÿnh memã kum, “Erij kumrêx dja bôx. Nhyam kam totokbê Metîndjwÿnh bôx ne ar meo ba”? ane. Mÿkam ne me mã memã ja jarê? ane.

12 Nhyam Jeju arkum,

—Be, gêdja me'õ kute Erij pyrãk kumrêx bôx ne akubyn Metîndjwÿnh'ÿr me kunïo akêx ne. Meo akêx nhyam me arým amim maro ba. Mÿkam ne ba ije amijo inhÿ ne ibôxja badjwÿ amrêbê: me ijã me bakukãmãremã kum,

“Dja arým tokry kumex ma nhyam me memã kanga”, ane?

Nãm me ã ijã anen arým 'ã pi'òk no'òk ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

13 Ne kam ngômã me angjênh djwÿnhbê Djuão'ã arkum,

—Ba ar amã arê gar ama. Mrãmri, me'õ kute Erij pyrãk ne arým bôx. Nhyam kam me arým mar kêt ne amikÿnhje o bikênh ba. Amrêbê: me bakukãmãre kute Metîndjwÿnh kabên'ã pi'òk no'òkkam me kute o anhÿrmã kôt ne me arým ã o ane, ane. Nãm krãnh'ã rwÿk tèm kôt ne Jeju ã arkum ane.

*Kute me karõ punumã ãkjêr.*

*Mat 17.14; Ruk 9.37*

14 Ar rwÿk tèn kam arým kôt ba djwÿnh kwÿ aro rãm ne ja. Ar arkôt krãnh'ã àbir kêtjao rãm ne ja. Nhyam me krãptÿ ar'ã akuprõ. Nhyam Môjdjê kukràdjã mar djwÿnhmê ar aktã kabêno aben japanho dja nhyam Jeju arým me omũ. 15 Ne me aêrbê bôx nhyam me kunÿ kam no tyn kumex ne 'ÿr prõt ne kum,

—Djãm arým ne ga bôx? Djãm arým ne ga bôx? ane.

16 Nhyam kam abej Môjdjê kukràdjã mar djwÿnh kukij ne memã kum,

—Mÿkam ne ga me akabêno aben japanho dja? ane.

17 Nhyam kam me krãptÿkôt me'õ ãmja kum,

—Ujarênh djwÿnh, awÿr ne ba bit ikrao itêmmã. Me karõ punu ne o ba nhyam ibê kabên kêt kumrêx.

18 Nhyam apÿnh kute par djari pyka'ã kurê nhyam ajmrõ prõt ne ãpjãnh ne ãpnhirênh no. Awÿr ne ba bit o itêmmã ga adjãm kêt. Ba kam tu akôt ba djwÿnh'ÿr o bôx ne arkum,

—Dja gar ano gê kum ire, ane. Nhyam ar te kute kujaêkmã o dja. Nãm ã me'õ Jejumã ane.

19 Nhyam kam Jeju me'ÿr akêx ne memã kum,

—Je, me akamingrãny aje amim ikamnhÿx kêt kumrêx ne ajaxwe. Mÿj dja ijã akati, akamãt kô kute ba me akam arek ar iba? Nã bãm me awÿr bôx ga me ajamakre kêt kumrêx ne prÿne akabêno ikaty. Nã bãm te amiwÿr me akam ama ga me arÿk ar aba, ane. Ne kam bãmjamã kabên ne kum,

—Amrê akrao tẽ, ane.

20 Nhyam me arým 'ÿr o bôx. 'ÿr o bôx nhyam me karõ arým Jeju pumũn ajte me'õ kraja bÿ. Kubÿ nhyam arým pykabê tÿm ne ãpnhirênh no ãn ajmrõ prõt no.

21 Nhyam Jeju arým bãm kukij ne kum,

—Mÿj ne kute bÿn kraxkam 'ã amex kute? ane.

Nhyam kum,

—Prÿrekam ne kum o krax. 22 Nãm te: kute bÿn mexmã ar o ba. Nãm kute kuwymê ngôkam rênh krãptÿ. Aje me karõbê utàr mar jabej utà. Amã ar ikaprÿn utà, ane.

23 Nhyam Jeju kum,

—Be, Metîndjwÿnh umaro kute mÿjja kunÿ jakrenh mexi. Me tu amim kamnhÿxkumrêx nhyam arým meo mex. Dja ga tu amim kamnhÿxkumrêx nhyam arým amã akrao mex, ane.

24 Nhyam kam bãm no kangô prõt mê ro'ã on kàj bê kum,

—Bênjadjwÿr djwÿnh, arým ba amim kamnhÿx. Gop ga imã

'ityx jadjà ba gop tu amim kamnhĩxkumrẽx, ane.

<sup>25</sup> Nhyim me arým itepato prõt ne 'ã bikprõnho dja nhyim Jeju arým me omũ. Ne arým me karõ punumã bẽn tỳx ne kum,

—Me karõ, aje me'õ bõktimã kabẽn kêtme amakkre kêt jadjàr. Ba ne ba amã ikabẽn ne. On kum anhiren kwãrĩk wãnh ajte o aba kêtumrẽx, ane.

<sup>26</sup> Nhyim arým amran bĩno bê mex ne arým kurũm kato. Nhyim arým kute tyk pyrãk ne nõ. Nhyim me krãptĩ 'ã abenmã kum,

—Arým ne akuno. Arým ne akuno, ane.

<sup>27</sup> Nhyim Jeju arým ikra 'amỳn kàjmã aro tẽ nhyim arým kàjmã dja.

<sup>28</sup> Nhyim Jeju arým tẽn kikremã wadjà. Nhyim me kãxã kõt ba djwỳnh ar arým me karõ jabej kukij ne kum,

—Mỳkam ne bar te ije me karõ punu kujaẽkmã o ane? ane.

<sup>29</sup> Nhyim arkum,

—Bir, me karõ punu kute wã pyrãk ne 'ity:xi. Dja me Metĩndjwỳnhmã amijo a'uw ne kum amijajbu. Kambit dja me me karõ wã jano nhyim arým memã ire, ane.

*Amikukãm tyk'ã ujarẽnh.*

*Mat 17.22; Ruk 9.43*

<sup>30-31</sup> Ne kam ar arým me kurũm tẽn amũ pykabê Garrêjakõt tẽ. Nãm mebê amijo bipdjuro tẽ. Jeju kute me kãxã kõt ba djwỳnh arkum amijã ujarẽnh prãm. Ne kam mebê amijo bipdjuro tẽ. Tẽn kam arým arkum,

—Ba ije amijo inhĩ ne ibõxja dja me memã ikanga nhyim me arým ibĩ. Nhyim kam dja ityk'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx. Ba kam akubyn itĩn, ane.

*Ar kute amirax jabej Jeju kukjêr.*

*Mat 18.1; Ruk 9.46*

<sup>32</sup> Nhyim ar amim,

—Je tô, mỳj'ã ne kabẽn ja jarẽ? ane. Ne kam ar kute kukjêr kêt. Jeju kute arkum kabẽn pymaje ar kute kukjêr kêt.

<sup>33</sup> Ne kam mõ:n kam arým krĩraxbê Kapana'yr bõx ne kikremã wadjà. Nhyim kam Jeju arkum,

—Pry'ã ar amõrkõt ne gar aktã akabẽno aben japanho mõ. Mỳj'ã ne gar abenmã akabẽn ne? ane.

<sup>34</sup> Nhyim ar arým anhikrê ne. Be, prykõt ne ar amirax mỳr jabej abenmã kabẽn mõ. Kam ne Jeju 'ã ar kukij nhyim ar arým pijàm ne anhikrê ne.

<sup>35</sup> Nhyim kam nhỳn amiwỳr ar ku'uw. Kõt ba djwỳnhbê 12ja 'uw ne arkum,

—Gar ajõ araxo kutewa prãm jabej gêdja amijo kajgon me katẽ tẽn kam tu me kunĩmã àpênh ba, ane.

<sup>36</sup> Ne kam arým me prĩre'õ nhikra 'amỳn o tẽn ar ipõkri kudja. Ne kam kute o kĩnh kadjy kumỳn arkum,

<sup>37</sup> —Ë, ga, me'õ prĩreja pumũ, kàtàm mexja pumũ. Dja me'õ ikukwakam kum me'õ kute prĩre ja pyrãk kĩnh, kum me'õ kàtàmja kĩnh ne kam arým badjwỳ kum ikĩnh. Djãm bajbit kum ikĩnhmã? Kati, dja me'õ kum ikĩnh ne kam kum ibãmdjwỳ kĩnh, ibãm kute ijanorjadjwỳ kum kĩnh. Nãm ã Jeju arkum ane.

<sup>38</sup> Nhyim Djuão arým kum,

—Ujarẽnh djwỳnh, ba amã arẽ. Me'õ gwaj bakõt ba kêt'õ tu me karõ punu kute meo ba'ã anhidji jarẽ. 'Ã anhidji jarẽn me karõmã kum, “Ba Jeju kukwakam amã ikabẽn ne. On kum anhire.” Nãm ã anhỹro dja bar arým omũ. Ne kam gwaj bakõt ba kêtum kum, “Kwãrĩk wãnh”, ane.

<sup>39</sup> Nhyim Jeju arkum,

—Kwãrĩk wãnh kubê adjaptàr kêt. Be, godja me ikukwakam mỳjja pumũnh kêt nhipêx, godja me'õ punuo mex, me ja ne me te kute ijã kabẽn punu jarẽnhmã. <sup>40</sup> Be, me kum gwaj bakurê kêtja ne gwaj bajo õbikwa. Kam kwãrĩk wãnh kubê adjaptàr kêt. <sup>41</sup> Ba ne ba ibê Kritu. Gar ikõt abakam godja me'õ ar amã ngõnhkrãkam ngõ nhõr jabej. Ba dja ba mrãmri kum àpênh mexjao pãnhkumrẽx. Mrãmri ne ba ar amã arẽnhkumrẽx.

<sup>42</sup> Nhyim be, me'õ kute me prĩre pyræk ne ajbir kute amim imar ny nhyim kam ren ate me'õja axwe'ã kum apnê nhyim ren arým kôt axwe nhyim kam ren me õkre'ã kênpoti nhô. Kute memã axwe'ã àpnênh djwýnhja nhõkre'ã kên jabatàn nhô ne ren ngô jabatàn hmã kumê nhyim ren ngô kubĩ, ja ne kàjbê tokry. Tokry ngri. Nhyim be kati, Metĩndjwýnh dja prĩne o ajkê nhyim tokry ra:x ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

<sup>43</sup> Ga, me kute apýnh amikukràdjào àpênh jaxwe prãmja pumũ. Me kute àpênh jaxwe kangamã ne Jeju mebê uman memã kum,

—Ne gar ren ajaxwe kadjy anhikra nhikjêo mýjja punu kupênh prãm mýj ne gar ren on? Bir, gar ren on krãta. Ne kam ren te anhikra nhikjê kêt ne ren atĩnkam ren akĩnhkumrêx. Metĩndjwýnhkôt atĩn ne ar abakam ren akĩ:nhkumrêx. Ne ren aktã anhikra rã'ãn ren me biknor tokry djækam tẽn ren atokry ra:x ne. Kam ne kuwy pôk rã'ã: rã'ãn àtyk kêtumrêx. <sup>44</sup> Kam kôp kute me kakwýrja tyk kêt nhyim me kute kuwy pôkjadwý par kêt. <sup>45</sup> Ne gar ren ajaxwe kadjy apar nhikjêo mýjja punu'ýr amrãnh prãm mýj ne gar ren on? Bir, gar ren on krãta. Ne kam ren te apar nhikjê kêt ne ren atĩnkam ren akĩnhkumrêx. Metĩndjwýnhkôt atĩn ne ar abakam ren akĩ:nhkumrêx. Ne ren aktã apar rã'ãn ren me biknor tokry djækam tẽn ren atokry ra:x ne. Kam kuwy pôk rã'ã: rã'ãn àtyk kêtumrêx. <sup>46</sup> Kam kôp kute me kakwýrja tyk kêt nhyim me kute kuwy pôkjadwý par kêt. <sup>47</sup> Ne gar ren ajaxwe kadjy ano nhikjêo aje mýjja punu pumũnh tỳx prãm mýj ne gar ren on? Bir, gar ren on kaba. Ne ren kam te ano nhikjê kêt ne ren akĩnhkumrêx. Metĩndjwýnh kute me utàr ne ar me kadjy bẽnjadwýr ne kute ar meo baja'ýr abôxkam ren akĩ:nhkumrêx. Ne ren aktã ano rã'ãn ren me biknor tokry djækam kuwykam tẽn ren atokry ra:x ne. <sup>48</sup> Me bakukãmãre ne amrêbê: 'ã memã kum,

“Kôp kute me kakwýrja tyk kêt nhyim me kute kuwy pôkjadwý par kêt.”

Nãm ã Jeju arkum ane. Djãm mrãmri ne ar kute aminhikra, amipar jakàrmã? Djãm mrãmri ne ar kute aminoo pôxmã? Kati, ar kute àpênh jaxwe krã'ýr ne kangamã ne Jeju 'ã arkum ar kute amibê amikukràdjã jakàrmã arê.

<sup>49</sup> Ne kam arkum,

—Be, kuwykam gédja me kunĩ tokry. Kute mrãmri ne me kute Metĩndjwýnhmã mry parkam kadjwanhĩ mry kunĩ kangàr pyræk, ane. Dja me ã tokryo tuknĩ ane.

<sup>50</sup> Ne kam ar'ã kadjwanhĩ jakre ne arkum,

—Be, kadjwanhĩ mexkumrêx. Godja kadjwanhĩ ta amikam akry apêx jabej arým o mýjja jakry kadjy punukumrêx ne. On ar aje kadjwanhĩ mex pyræk ne abenmã akabên mex, ane.

## 10

*Me kute prõ kanga'ã ujarênh.*

*Mat 5.31, 19.1; Ruk 16.18*

<sup>1</sup> Ne kam arým krĩrãxbê Kapanakam me jamã kàx. Ne tẽn arým ngôbê Djodão nhikjêo rên arým pykabê Djudêja'ýr bôx. Bôx nhyim kam me krãptĩ: ajte 'ã bikprõnho dja. Nhyim kam ajte memã ujarênh dja.

<sup>2</sup> Nhyim mebê pardjêu arým 'ýr bôx ne kute we kabên kajgo jabej kukjêrmã ne kum,

—Djãm Metĩndjwýnh kukràdjã kôt me kute tu prõ kangamã? Nãm me Jeju kute kabên kajgo jarênh kadjy nàràrãm ã kum ane.

<sup>3</sup> Nhyim memã kum,

—Be, Môjdjê ne amrêbê: me bakukãmãremã 'ã karõ. Mýj ne memã arê? ane.

<sup>4</sup> Nhyim me kum,

—Môjdjê ne memã kum, “Gê me prõ'ã pi'ók no'ók ne kam kanga”, ane.

<sup>5</sup> Nhyim memã kum,

—Bir, me amakkre kêtumrêx ne memã prõ kanga jarê. Nhyim djãm adjækamã ne me ã prõo ane?

Kati. <sup>6-7</sup> Adjàkamã, kute mỳjja kunĩ nhipêxkam ne Metĩndjwỳnh mymẽ ni ar ipêx ne memã kum,

“Kamã dja me my prõ kadjy arỳm bãmmẽ nã arkum iren kam arỳm prõbit'ã ngrã ne.

<sup>8</sup> Nhyam kam ar ï abenã tỳm ne kam kute ï typdji pyrãk.”

Nãm ã Metĩndjwỳnh memã ane. Kam, djãm ar ï amãnhkrut rã'ã? Kati, ar kute ï pydji pyrãk. <sup>9</sup> Be ga, Metĩndjwỳnh kute abenã ar mẽnha pumũ. Kwãrĩk wãnh me'õ abenbê aro bikjêr kêt. Nãm ã Jeju mebê pardjêumã ane.

<sup>10</sup> Nhyam kam ar akubyn kikrekam tẽn nhỹ. Nhyam kôt ba djwỳnh arỳm Jeju kute memã kabẽn jarẽnhja jabej kukij. <sup>11</sup> Nhyam arỳm arkum,

—Gêdja me'õ prõ djwỳnh kangan kam atemã akàxbê me'õmã kabẽn ne 'ỳr mõn kam arỳm mrãmri krô'ã o prõn arỳm axwekumrẽx, prõkam axwekumrẽx. <sup>12</sup> Nhyam me niredjwỳ gêdja me mjên kanga nhyam kam atemã me'õ akàxbê 'ỳr mõ nhyam kam arỳm mrãmri krô'ã o mjên ne arỳm axwekumrẽx. Nãm ã arkum ane.

*Kum me prĩre kĩnh'ã ujarẽnh.*

*Mat 19.13; Ruk 18.15*

<sup>13</sup> Nhyam kam ar ja arỳm Jeju'ỳr me prĩreo mõn o bõx. Kute me kupênhmã ne ar 'ỳr meo mõ. Nhyam kôt ba djwỳnh ar arỳm nêje memã bẽn tỳx. <sup>14</sup> Nhyam Jeju arỳm ar omũn arỳm no kã nhàn arkum,

—Kwãrĩk wãnh arek amrẽ me prĩre iwỳr mõ, ane. Kwãrĩk wãnh gar mebê adjãptàr kêt gê me arek amrẽ mõ. ã me kute amijo anhỹrbit gêdja Metĩndjwỳnh me utàn me kadjy bẽnjadwỳr ne ar meo ba. <sup>15</sup> Ë, me kute me prĩre pyrãk ne amijo kàtãmjabit gêdja Metĩndjwỳnh me utàn me kadjy bẽnjadwỳr ne ar meo ba. Be, me prĩre kute ta amim imarja pumũ. ã me kute amijo anhỹr gêdja Metĩndjwỳnh me utàn me kadjy bẽnjadwỳr ne ar meo ba. Mrãmri ne ba me amã katàt arẽ. Nãm ã Jeju arkum ane. <sup>16</sup> Ne kam aben totokmã me prĩre jamỳn me'ã ikra jadjuw ne memã kum,

—Gê Metĩndjwỳnh ajo djuw mex. Gê Metĩndjwỳnh ajo djuw mex, ane.

*Me'õ nhõ nêkrêx kumex'ã ujarẽnh.*

*Mat 19.16; Ruk 18.18; Xim k 6.6; Xij*

*5.1*

<sup>17</sup> Ne kam arỳm memã kàx ne ajte prykôt tẽ. Tẽ: nhyam me'õ arỳm 'ỳr prõt ne arỳm parbê kònkrão nhỹn kum,

—Ujarẽnh djwỳnh, ga ne ga amexkumrẽx. Itĩn rã'ã rã'ãmã mỳj gêdja ba Metĩndjwỳnh kadjy nẽ? ane.

<sup>18</sup> Nhyam Jejubê Metĩndjwỳnh Kra nhyam ta kute kôt kum kator kadjy Jeju kum,

—Mỳkam ne ga imã imex jarẽ? Me'õ pykakam mex kêtikumrẽx.

Metĩndjwỳnh pydjibit mex. <sup>19</sup> Metĩndjwỳnh kukràdjã ne ga arỳm ama. Me kute katàt amijo ba'ã kute memã karõkôt kukràdjã ne ga arỳm ama. Nãm memã kum,

“Kwãrĩk wãnh me par kêt.

Kwãrĩk wãnh mebê prõo adjãkĩnh kêt.

Kwãrĩk wãnh adjãkĩnhĩ kêt.

Kwãrĩk wãnh ajêx ne me kãmex jarẽnh kêt.

Kwãrĩk wãnh aje me'õ nhõ mỳjja o aminhõ kadjy kwãrĩk wãnh ajêxnhĩ kêt.

Me amã abãmmẽ anã jabẽn ar kabẽn ma”, ane.

Ja kunĩ ne ga arỳm ama. Nãm ã Jeju kum ane.

<sup>20</sup> Nhyam kum,

—Nà, ujarẽnh djwỳnh, arỳm ne ba ibõktikam ja kunĩ ma. Ne kam kôt ije ar amijo iba rã'ã:n arỳm ijabatàn ne, ane.

<sup>21</sup> Nhyam Jeju arek omũnho djan kam kum kĩnhkumrẽx ne kum,

—Be, mỳjja pydji ne kute akukrà rã'ã. On tẽn memã anhõ mỳjja wã ngràn pãnh pi'òk kaprĩ byn me 'uwitĩ, me õ mỳjja kêtjamã angãn o me kĩnh. Ne kam amrẽ iwỳr tẽn mã ikôt ajkamẽ. Dja ga ã anen kam arỳm kãjkwakam anhõ mỳjja mex kumex. Ne kam ijã amijakren aje pĩte'y mỳnh mãn pràbê amã atokry pyma kêt ne amã ijabê rã'ã ne mã ikôt ajkamẽ.

<sup>22</sup> Jeju ã kum ane nhym arÿm kam kaprî:re ne. Ne kam akêx ne mã tẽ. Kaprî:re ne tẽ. Be, õ nêkrêx ne kume:x. 'Ã maje ne mã kaprîren tẽ.

<sup>23</sup> Nhym kam Jeju kôt ba djwÿnh ar'ÿr akêx ne arkum,

—Nêkrêx ne kute me kukrà prãmã. Me õ nêkrêx kumex gêdja me te Metîndjwÿnh kute amim me utàr ne ar meo baja'ÿr bôxmã, ane.

<sup>24</sup> Nhym kôt ba djwÿnh te kute marmã kam no tyn ku'ê nhym Jeju arÿm arkum,

—Akmere ar, me õ nêkrêx kanàrràm ar baja ne me te Metîndjwÿnh kute amim me utàr ne ar meo baja'ÿr bôxmã. <sup>25</sup> Ba ar amã arê gar ama. Be ga, mry jabatànhbê kameru te: kute aguja tekrax kremã ngiêxmãja pumũ. Me õ nêkrêx rûnhdjwÿ kute uràk. Me te Metîndjwÿnh kute amim me utàr ne ar meo baja'ÿr bôxmã nhym nêkrêx utà: ne. Nãm Jeju ã arkum ane. <sup>26</sup> Nhym kôt ba djwÿnh ja man kam no tyn djan kam kum,

—Je, nhym mÿj me'õ gêdja Metîndjwÿnh amim utà? ane.

<sup>27</sup> Nhym Jeju arÿm ar omũnho djan arkum,

—Be, me ne me te: kute amipytâr prãmje nhym be, Metîndjwÿnh kute mÿjja kunĩ mar. Kumãbit ne amirĩt ne. Ta ne kute me utàrkôt kute mar, ane.

<sup>28</sup> Nhym kam Pedru kum,

—Ê, arÿm ne bar inhõ mÿjja kunĩmã inhiren mã akôt ajkamẽ, ane.

<sup>29-30</sup> Nhym Jeju arkum,

—Ê, godja me'õ imã àpênh ne memã ijã ujarênh tẽm kadjy arÿm õ mÿjjamã irer jabej, õbikwamã irer jabej. Õ kikre nâr kamy nâr kanikwÿnh nâr nã nâr bãm nâr prõ nâr kra nâr õ pykamã irer jabej ba dja ba kum o pãnh ra:x ne. Ne pãnh pyka jakam kum õ mÿjjao akrenh mex ne kum kungã. Ne pãnh õbikwao akrenh mex ne kum kungã. Dja ba kum krãpti: kubê 100 ngã nhym pãnh õ kikre, kamy, kanikwÿnh, nã, kra, õ pyka

krãpti mex ne. Kamdjwÿ dja me kâtãm me'õ jao bikênh ba. Dja ã pykakam ane. Nhym ije pykao nykam gêdja Metîndjwÿnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Mrãmri ne ba ar amã arênhkumrêx, ane. <sup>31</sup> Nhym be, jakam me rûnho kutewaja djãm me kute memã wa rã'amã? Kati. Me ja krãpti gêdja me kajgo mex ne me katên tẽ. Nhym be, me kajgo mex ne me katên tẽmja gêdja me pãnh rûnho kutewa. Nãm ã Jeju kôt ba djwÿnh arkum ane.

*Ajte amikukãm amityk'ã ujarênh.*

*Mat 20.17; Ruk 18.31*

<sup>32</sup> Ne kam ar ajte Jejumẽ ro'ã prykôt mõ. Krîraxbê Djeruxarê'ÿr àbir mõ nhym Jeju tu kum me uma kêt ne ar kukãm tẽ. Nhym ar te kute marmã kam no tyn mõn arÿm tĩn prãm. Nhym kam arÿm me kãxã aro tẽn arkum amijã ujarênh tẽ. Kôt ba djwÿnhbê 12jamã ne amijã ujarênh tẽn kum,

<sup>33</sup> —Ê, ota gwaj arÿm Djeruxarê'ÿr badjàbirn babôxmã. Nhym kam ba ije amijo inhĩ dja me apÿnh me rûnhmã ikanga, me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿr arkum ikangan Môjdjê kukràdjã mar djwÿnhmãdjwÿ ikanga. Nhym kam me ikà mex jarên ijã abenmã kum, “Axwekumrêx. Gê me pãnh tu bĩnkumrêx”, ane. Ne kam me bajtemmã ikanga. <sup>34</sup> Nhym me arÿm ijã bẽno ajkên ikutôn mry kà punuo ikaprêprê:k ne. Ne kam arÿm ibĩ nhym ijã akatin akatin akati ba akubyn itĩn ne. Nãm ã arkum ane.

*Ar kute ajte amirax jabej.*

*Mat 20.20; Ruk 22.24*

<sup>35</sup> Nhym kam Xijagumẽ Djuã ar arÿm 'ÿr bôx. Djebedêu kute ar irja 'ÿr bôx ne kum,

—Ujarênh djwÿnh, bar amã arê ga prĩne kôt ã ar ijo ane, ane.

<sup>36</sup> Nhym arkum,

—Mÿj ne ba ije ar ajomã? ane.

<sup>37</sup> Nhym ar kum,

—Be, dja ga ã inhõ me ja kunĩo amiptàn prĩne amexkumrêx ne apyma. Memã anhÿrkam bar irax

ne anhikô'ã memã nhỹ, bar ijõ ad-jubôk'ãnh nhỹ nhym ar ijõ adjuge'ãnh nhỹ. Dja ga ã ar ijo ane, ane.

<sup>38</sup> Nhym Jeju arkum,

—Gêt kon. Nã gãm ar arĩk amim 'ã karõn imã arẽ. Ba ar amã arẽ gar ama. Dja ba ngõnhkrã kam kangô jao ikõ. Djãm ar aje ipyrak ne kangô jao akõm mã? Dja me ngõmã ijadjà. Djãm ar aje ipyrak nhym ngõmã me kute ar ajadjarmã? Nãm ã arkum ane. Bir, mỳj'ã ne kangô jao kõm ne ngõmã adjarmã akre? Bir, amitokry kume:x'ã ne akre. Ar kute urak jabej ne ar kukij. Ar tokryo kute Jeju tokry pyrak jabej ne ar kukij.

<sup>39</sup> Nhym ar kum,

—Nà. Kadjy ar ije apyrak, ane.

Nhym Jeju arkum,

—Mrãmri dja gar aje ipyrak ne atokry kumex ma. Mrãmri dja gar kangô jao ikõ nhym me ngõmã ar ajadjà. <sup>40</sup> Be, djãm ba ne ba ar amã in-hikô'ã ar anhỹrmã arẽ got? Be, Ibãm kute amrêbê: amijo me'õ ar utar ar ta dja ar in-hikô'ã memã nhỹ. Nãm ã Xijagumẽ Djuão arkum ane.

<sup>41</sup> Nhym kôt ba djwýnhbê 10 arým ar kabên ma. Ne kam arým Xijagumẽ Djuão arkum àkrê ne. <sup>42</sup> Nhym Jeju amiwýr ar ku'uw ne arkum,

—Me bajtemkam me bënjadwýr ne me ari àpênh'ã memã àpnênh ne memã bën tỳx ba. Nãm ã me bajtemkam me rũnh kute meo bao ane gar arým ama. <sup>43</sup> Djãm ar ga aje me kudjwamã? Kati. Ar ga dja gar ã anhỹr kêtumrêx ne. Ar ajõ abenkam arax prãm jabej amijo akajgon arkum adjàpênh ar aba. <sup>44</sup> Ne kam ar ajõ aben kadjy abënjadwýr rax prãm jabej tu amijo akàtàm ne me kunĩmã adjàpênh kajgo aba. <sup>45</sup> Ba ije amijo inhĩ djãm imã me àpênh kadjy ne ba amrê tẽ? Kati, ba dja ba memã apê. Me ren ta amijaxwe pãnh tokryn arým ty. Nhym be kati. Me krãptĩ jaxwe pãnh ba dja ba itokryn arým ty. Memã idjapênh ja kadjy ne ba amrê tẽ. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Me'õ no rã akubyn rĩt.*

*Ruk 18.35*

<sup>46</sup> Nhym kam ar aje tẽ:n kam krĩraxbê Djerikokam bõx. Bõx ne kam kato. Nhym kam Jejumẽ kôt ba djwýnhmẽ me krãptĩmẽ ne me Djeriko kurùm kator mõ. Kator mõ nhym wãnh Baximêu no rãja pry japkre'ã nhỹ, amijo à'wýro nhỹ. Ximêu ne kudji. <sup>47</sup> Nhym me abenmã kum,

—Nadjarekam Jeju ne tẽmja, anhỹro kumex. Nhym arým kuman arým kum amijo akij ne kum,

—Ë, Jeju, Dawi tàmdjwý 'õ. Gop amã ikaprĩ, ane.

<sup>48</sup> Nhym me krãptĩ arým kum bën tỳx ne kum, “E kum anhikrê”, ane. Nhym kam tu kum àkjêro bën kum,

—Dawi tàmdjwý 'õ, gop amã ikaprĩ, ane.

<sup>49</sup> Nhym Jeju arek kum djan memã kum,

—Me ajõ tẽn kum arẽ gẽ amrê iwýr tẽ, ane.

Nhym me 'ýr tẽn kum arẽn kum,

—On akĩnh ne on kàjmã dja. Onĩj amiwýr ajuw, ane. <sup>50</sup> Nhym arým wãnh inòkàti mẽn ekruux ne kàjmã dja. Kàjmã djan arým Jeju'ýr tẽ. 'Ýr tẽn arým 'ýr bõx.

<sup>51</sup> Nhym Jeju kum,

—Mỳj ne ba ije ajomã? ane.

Nhym no rãja kum,

—Bënjadwýr, aje inoo mex ba irĩtmã, ane.

<sup>52</sup> Nhym Jeju kum,

—Ga ne ga arĩt kadjy tu amim ikamnhĩxkumrêx ne iwýr bõx. Kam dja ba arým ajo mex. Aj mã, ane.

Nhym kum kabênmẽ ro'ã arým rĩt mex ne arým Jejukôt pry'ã tẽ.

## 11

*Jeju rax ne Djeruxarẽmã àr.*

*Mat 21.1; Ruk 19.28; Dju r 12.12*

<sup>1</sup> Nhym Jejumẽ ar prykôt mõ:n kam krĩraxbê Djeruxarẽ kuri krĩ ngrire ja'ýr bõx. Krãnhrebê Oriwêre'ã rwýkbê ne krĩ ngrire jabê Bepadjêmẽ Betanhamẽ. 'Ýr bõx nhym kôt ba djwýnh amãnhkrutmã kum,

<sup>2</sup> —Pry ja'ã dja gar arek katàt krîwãmã tẽ. Nhym ar akutã pry kator kraxkam dja gar mry'ã krî jabatàn nyrewã pumũ. Nhym me kute pî maktã òkre djê nhym ãmwã. Kraxje me'õ mry wã'ã krî kêt. Dja gar 'ãpre bôn amrê o tẽ. <sup>3</sup> Godja me'õ 'ã ar amã kabên jabej ne ar amã, “Mÿj kadjy”? ane gar kum, “Bênjadjwÿr 'ã tẽm prãm. Dja 'ã tẽn kam akuby:n amã ano.” Nãm ã Jeju arkum ane.

<sup>4</sup> Nhym kam ar 'ÿr tẽ. Tẽ:n kam arÿm mrymã kato. Kikre'õ jajkwa krekre târi ne me mry 'ãpre nhym dja. Pry kênhkam ne mry dja nhym ar arÿm 'ãpre bõ. <sup>5</sup> Nhym ar bu'ã me ku'êja ar kukij ne arkum,

—Mÿj kadjy ne gar mry 'ãpre bõ? ane. <sup>6</sup> Nhym Jeju kute arkum 'ã karõ kôt ne ar ã memã ane. Nhym me arÿm arkum, “Ajrã”, ane.

<sup>7</sup> Nhym ar arÿm Jeju'ÿr mryo tẽn o bõx. Ne kam ar aminhõ kubêkào kum mry'ã aty. Nhym kam 'ã nhÿ. <sup>8</sup> Nhym kam me krãptîdjwÿ kukãm kum pry'ã atyo mõ. Aminhõ kubêkào kum atyo mõ. Nhym me kwÿ bu'ã kapôt'ÿr mõn pi'õ nhikên o bõx ne kukãm kum pry'ã o atyo mõ. Nhym arÿm 'ã tẽ. <sup>9</sup> Nhym me kwÿ kukãm mõ, o àkjêr mõ nhym me kwÿ kôt o àkjêr mõ. Nãm me o àkjêr mõn kàj bê abenmã kum, Metîndjwÿnhmã kum,

—Jejubê me inhõ Bênjadjwÿr rax. ãm mexkumrêx. Kam me ikî:nhkumrêx. Gê on me ipytã. Gê Metîndjwÿnh o kînh rax. Metîndjwÿnh kukwakam ne arÿm me bakadjy bõx. <sup>10</sup> Arÿm me bakukãmãre Dawi kudjwa kute me ijo ba kadjy ne bõx. Gê me kàjkwakamdjwÿ Metîndjwÿnhmã mextire jarênho kumex. Gê on me ipytã, ane.

<sup>11</sup> Nhym arÿm krîraxbê Djeruxarêkam bõx. Bõx ne kam Metîndjwÿnh nhõ kikretimã wadjã. Ne kam amibu'ã mÿjja kunî pumũnho tẽ. Nhym kam arÿm 'ã amykry mex ne. Nhym kam kôt ba djwÿnhbê 12mê amũ krî ngrirebê Betanha'ÿr tẽ. 'ÿr tẽ:n kam bõx.

*Ar kute tu amim Metîndjwÿnh kamnhÿxkumrêxmã 'ã ujarênh.*

*Mat 21.18*

<sup>12</sup> Nhym ar'ã akati nhym arÿm Betanha kurũm tẽ. Ne kam kum prãm ne. <sup>13</sup> Nhym wãnh pidjôbê pigêre'õ dja nhym amybÿm 'õ pumũ. Ne kute ò jabej kadjy 'ÿr tẽn 'ÿr bõx. Ne te ò jabej nhym ò kêt ne 'õbit nhym arÿm omũ. Kraxje ô'ã mytyrwÿ kator kêt rã'ãkam ne ò kêt. <sup>14</sup> Nãm omũn tu pidjômã kum,

—Jakam dja ga adjô kêtumrêx nhym me adjô krên kêt ne, ane. Nhym kôt ba djwÿnh arÿm kuma.

*Kute kikreti nêje me anor.*

*Mat 21.12; Ruk 19.45*

<sup>15</sup> Nhym kam ar tẽ:n kam krîraxbê Djeruxarêkam bõx. Kam bõx nhym kam Jeju Metîndjwÿnh nhõ kikretimã tẽn wadjã. Nhym me kute memã mÿjja nhõr djwÿnh kumex. Nhym me kute memã mÿjjao pãnh ne amim byr kadjy 'ã kumex. Nhym arÿm bõm me rênho dja. Nhym me kute me ò pi'òk kaprî pãnh memã kikreti nhõ pi'òk kaprî nhõr kadjy me kumex nhym mebê pîponho àpanho tẽ. Nhym me kute tut nhõr djwÿnhdjwÿ kumex nhym mebê krî djã nhikô rênho tẽ. <sup>16</sup> Ne mã mebê àptãro djan memã kum,

—Kwãrîk wãnh on Metîndjwÿnh nhõ kikreti katikôt me ajênho aba kêt, ane. <sup>17</sup> Ne kam memã kum,

—Amrêbê: ne me bakukãmãre Metîndjwÿnh kabên'ã pi'òk no'òk ne. Kamã Metîndjwÿnh ta memã kum, “Inhõ kikreti ja'ã dja me abenmã kum,

‘Apÿnh me ò pyka kunîkôt me kute Metîndjwÿnhmã kabên kadjy ne ò kikreti wã’, ane.

Dja me ã inhõ kikreti'ã abenmã ane.” Nãm ã Metîndjwÿnh pi'òkkam ane. Nhym be, me ga ne ga me aje kam me àkînhõ aben pydji djã. Nãm ã Jeju memã ane. <sup>18</sup> Nhym Môjdjê kukràdjã mar djwÿnhmê me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bênjadjwÿrmê arÿm Jeju kabên ma. Ne kam 'ã aben maro nhÿn abenmã kum,



—Je tô mÿj dja gwaj baje Jeju bĩnmã on? ane. Me kum umakam ã abenmã ane. Me kâtàm kunĩ Jejukam no tyn kum kabẽn kĩnh ne kumex. Nhyam kam me rũnhja kum uma.

<sup>19</sup> Nhyam kam Jeju ar'ã para nhyam ar arÿm krĩrax kurũm katon tẽ.

*Ar kute tu amim Metĩndjwÿnh kamnhĩxkumrẽxmã 'ã ujarẽnh.*

*Dju r 14.13; Xij 1.6; Dju k 5.14*

<sup>20</sup> Nhyam ar'ã akati nhyam ar ajte pidjôbê pigêre 'anh tẽn omũ. Nhyam arÿm arêmẽ kunĩ ngrà ne. <sup>21</sup> Nhyam Pedru akubyn amijo tẽn Jeju kabẽn man kum,

—Ujarẽnh djwÿnh ota, aje pidjôbê pigêre kangrõnhja arÿm ngràn dja, ane.

<sup>22</sup> Nhyam kam arkum,

—Gora ar tu amim Metĩndjwÿnh kamnhĩxkumrẽx. <sup>23</sup> Ba ar amã arẽ gar ama. Gorẽn me'õ krãnhwãmã kum, “On amikaban ngô jabatàn mũjakam mõn tÿm”, ane. Ne ren õkre kadjwÿnhbê amim,

“Kon, birãm dja ipêx, kon”, anhÿr kêt ne tu kadjy amim kamnhĩxkumrẽx ne ren amim, “Be, mrãmri dja ikabẽn kôt ã imã o ane”, ane. Kute ren ã amim anhÿrkam ren krãnh mrãmri ã amijo ane. Mrãmri ne ba ar amã arẽnhkumrẽx.

<sup>24</sup> Kam aje mÿjja kunõ Metĩndjwÿnhmã adjà'wÿrja dja gar tu kadjy amim kamnhĩxkumrẽx nhyam arÿm ar akabẽn kôt ã ar amã o ane. <sup>25</sup> Ga kam ar aje Metĩndjwÿnhmã adjà'wÿro adjãm kam amimaro dja. Me'õkam angryk jabej amimaro dja. Godja gar me'õkam angryk jabej on kam angryk wãnh kum anhiren kam angryk kêt. Dja gar kam angryk kêt nhyam kãkwakam ar Abãmdjwÿ arÿm ar gadjwÿ ar ajaxwe maro aknon ar akam ngryk kêt. <sup>26</sup> Be, godja gar me'õ, axwe'õ mar rã'ã jabej ne kam angryk rã'ã jabej nhyam ar Abãmdjwÿ ar ajaxwe mar rã'ãn ar akam ngryk rã'ã ne. Nãm ã Jeju kôt ba djwÿnhmã ane.

*Me kute rax jabej Jeju kukjêr.*  
*Mat 21.23; Ruk 20.1*

<sup>27</sup> Nhyam ar tẽn kam Djeruxarẽkam bõx. Nhyam kam Jeju ajte Metĩndjwÿnh nhõ kikretikam bõx ne kam ar mrã. Nhyam me rũnh arÿm 'ÿr bõx. Me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿrmẽ Môjdjê kukràdjã mar djwÿnhmẽ mebêngêtmẽ ne me 'ÿr bõx.

<sup>28</sup> 'ÿr bõx ne amũja'ã kute kikreti kurũm me anorja jabej kukij ne kum,

—Mÿj me'õ kabẽnkôt ne ga ar ã meo anhÿro aba? Mÿj me'õ ne amã me'ã karõ ga kam amũ ô'ã bõm ar me rẽnho aba? ane.

<sup>29</sup> Nhyam Jeju memã kum,

—Badjwÿ dja ba mÿjja jabej me akukja. Me akumrẽx dja ga me imã arẽ. Ba kam arÿm badjwÿ ije mÿj me'õ kabẽnkôt ar me anoro ibaja me amã arẽ. <sup>30</sup> Djuão kute ngõmã me angjênhja djãm me kabẽn kôt ne arĩk ar ngõmã me angjênhõ ba? Nàr djãm Metĩndjwÿnh kabẽnkôt? Goja imã arẽ, ane.

<sup>31</sup> Nhyam kam me abenkam kangan abenmã kum,

—Je mÿj dja gwaj kum nẽ? Dja gwaj kum “Metĩndjwÿnh kabẽnkôt”, ane nhyam kam gwaj bamã kabẽn 'õ jarẽn gwaj bamã, “Bir be, mÿkam ne ga me amim Djuão kabẽnja mar kêt ne”? ane.

<sup>32</sup> Nàr dja gwaj kum, “Me kabẽn kôt ne tu arĩk ar ngõmã me angjênhõ ba”, ane nhyam kam me krãptĩ ren o ngryk ne kum gwaj bakurê gwaj ren kam bamã me uma ne. Me kâtàm ja ne me arÿm Djuão kabẽn man kum kĩnh ne, ne o Metĩndjwÿnh kukwakam kabẽn jarẽn djwÿnh ne. Dja gwaj kum ane nhyam me arÿm o ngryk ne.

<sup>33</sup> Nãm me ã abenmã anen kam Jejumã kum,

—Kon ne. Ar ije mar kêt. Mÿj me'õ kabẽnkôt Djuão kute ngõmã me angjênhja ar ije kôt mar kêtê, ane.

Nhyam kam memã kum,

—Bir be, dja ba badjwÿ me amã arẽn kêt ne. Mÿj me'õ kabẽnkôt ije ar meo iba ja dja ba me amã arẽn kêt ne, ane.

## 12

*Pidjôo djuw mex djwýnh jaxwe'ã ujarênh.*

*Mat 21.33; Ruk 20.9*

<sup>1</sup> Ne kam memã apýnh kukràdjà djàri'ã memã mýjja jakren memã 'ã ajarênh memã kum,

—Be, me'õ arým amim pidjô kwý kren kadjy bu'ã këno kôkayro kum o ipôk ne. Ne kam pidjô janênh djãmã kren ipêx. Ne pidjô pumũnh djwýnh ku'ê djã'ã par prêkti nhípêx. Ne kam me kwýmã kum, “Gora me imã o djuw mex. Gora gê abatành ne ô ga amim kwýo atom ne imã mũm kwýo atom.” Nãm ã me kwýmã ane. Mebê idjaer'ã ne Jeju pidjô jakren me rũnh'ã pidjôo djuw mex djwýnh jakren Metĩndjwýnh'ã õ pidjôkô djwýnh jakren kam arek memã 'ã ujarênh o djan memã kum,

—Õ pidjôkô djwýnh ã me kwýmã anen kam atemã pyka 'õmã tẽ. Ne kam kam wãnh ar ba. <sup>2</sup> Nhyim arým pidjôja tuk ne kumex. Nhyim kam õ pidjôkô djwýnhja arým 'ã mytyrwý jakren kam 'ýr õ àpênh jano. Kute memã arênh nhyim me kute kum pidjô kwýo atom ne kute kôt anor kadjy ne 'ýr ano. <sup>3</sup> Nhyim kam 'ýr tẽn bôx nhyim kam me kute pidjôo djuw mexja ate me'õjao tým ne kaprêprê:k ne. Nhyim mã akubyn 'ýr ýkam tẽn 'ýr bôx. <sup>4</sup> Nhyim ajte õ pidjôkô djwýnhja pãnh 'ýr me'õjadjwý jano nhyim 'ýr tẽn 'ýr bôx nhyim me bĩn punun kum pijàm jadjàn ano. <sup>5</sup> Nhyim kam õ pidjôkô djwýnh 'ýr ajte õ àpênh 'õ jano nhyim 'ýr tẽn 'ýr bôx. Tãmwãdjwý ne me tu kubĩ. Nhyim kam aben totokmã me'ýr õ àpênh krãptĩ jano nhyim me kwý titik ne kwý pa.

<sup>6</sup> Nhyim kra djwýnh pydji, kum kra jabêja 'ã ne arým amim, “Godja ikra me'ýr bôx nhyim me arým mar jabej”, ane. Ne arým me'ýr ano nhyim me'ýr bôx.

<sup>7</sup> Nhyim kam me abenmã kum,

—Be, kra ne wã. Gwaj on kubĩ. Tãmwã dja bãm kum mýjja kunĩ ngã, õ nèkrêx kunĩ kanga, ane. Gwaj on

tãmwã bĩn kam amim õ nèkrêx, õ mýjja, õ pidjôja kunĩ aminhõ, ane. <sup>8</sup> Ne kam o tým ne kubĩn arým pidjôkô kurũm bõm kumẽ.

<sup>9</sup> Be, mýj gêdja õ pidjôkô djwýnhja me ja on? Bir, dja me'ýr tẽn me'ýr bôx ne me imex ne kam õ pidjôkôja atemã me ja'õmã kungã. Nãm ã Jeju me rũnhmã ane. Amijã ne õ pidjôkô djwýnh kra jakren Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarênh djwýnh'ã ne õ àpênh jakre. <sup>10</sup> Nhyim kam Jeju ajte memã me kukãmãre kabên jarênh memã kum,

—Amrêbê: ne me bakukãmãre memã Metĩndjwýnh kabên jarênh memã kum,

“E kum kên ja ne me kute kikreo ãm djwýnhja kute kikremã armã te omũn kam bõm kumẽ.

Kên ja ne arým kute kikremã o kajpar, kum o kajpar týxi.

<sup>11</sup> Bẽnjadwýr djwýnh ta ne ã këno ane gu me omũn kam bamã mexkumrêx”.

Nãm ã me bakukãmãre memã anen arým 'ã pi'ók no'ók ne. Djãm me aje omũnh ne mar kêt? Nãm Jeju ã me rũnhmã ane. Nãm amijã kên jakre. Ne me rũnh'ã kikreo ãm djwýnh jakre. Mrãmri ne me rũnh kute kikreo ãm djwýnh pyrãk ne arým Jeju kanga. Me rũnh kute kanga'ã ne Jeju me rũnhmã ja jarê.

<sup>12</sup> Nhyim me amim,

—Be, gwaj bajã ne pidjôo djuw mex djwýnhmẽ kikreo ãm djwýnh jakre, ane. Ne bit kute o týmã te 'ã amijakre. Me krãptĩ pymaje ne me te 'ã amijakren arým mã tẽ.

*Xedjamã pi'ók kaprĩ nhõr'ã ujarênh.*

*Mat 22.15; Ruk 20.20; Rô 12.1*

<sup>13</sup> Ne kam Jeju'ýr mebê pardjêu kwýmẽ Erodji nhõ me ja kwý jano. Jeju bẽnjadwýr'ã kabên punu jabej ne me me ja jano. Godja bẽnjadwýr'ã kabên punu'õ jarê nhyim me arým bẽnjadwýrmã arê. Kadjy ne me Jeju'ýr bôx ne kum,

<sup>14</sup> —Ujarênh djwýnh, ba me arým ama. Ga ne ga akabên katàtkumrêx. Amã me rũnh pyma kêt. Me

rũnhmẽ me kajgomẽ ne ga memã akabẽno aben pyrãk ne me imã Metĩndjwýnh kukràdjã'ã adjujarẽnh mexkumrẽx. Me bẽnjadjwýr rũnh kunĩ nhõ bẽnjadjwýr raxbê Xedja. Mebê idjaer kute o me bajtemja. Djãm Metĩndjwýnh kukràdjã kôt ne gu me baje bẽnjadjwýr Xedjamã pi'ók kaprĩ nhõrmã? Nàr kon. Goja on ar imã arẽ. <sup>15</sup> Dja gu me kum kungã nàr dja gu me kubê nê? Nãm me ã Jejumã ane.

Nhym arým me 'êxnhĩkôt tu me kuman memã kum,

—Nok ba ren me amã, “Metĩndjwýnh kabẽn kupa'ã ne me kum õro ba”, ane ga me ren memã kum, “Be, Jeju axwekumrẽx. Ga, kute bẽnjadjwýr raxbê Xedjabê pi'ók kaprĩ nê prãmja pumũ”, ane. Amrẽ imã ngõnhponho pi'ók kaprĩõ tẽ ba me amã omũ, ane. <sup>16</sup> Nhym me kum o tẽn kungã nhym arým memã kum,

—Mýj me'õ ne 'ã karõja? Ne mýj me'õ ne 'ã idji jêtja? ane.

Nhym me kum,

—E kum be, Xedja nhõ, ane.

<sup>17</sup> Nhym Jeju memã kum,

—Bir be, õ pi'ók kaprĩ. Dja ga me kum angã nhym be, Metĩndjwýnh nhõ mýjjabit dja ga me Metĩndjwýnhmã angã, ane. Nãm memã ane nhym me te kute kutã mýjja'õ jarẽnhmã kam no tyn dja. Ne kam arým kum kàx ne mã mõ.

*Me tyk akubyn tĩn mýr jabej me Jejumã kabẽn.*

*Mat 22.23; Ruk 20.27; Tex k 4.16; Ap 20.4*

<sup>18</sup> Nhym kam mebê xadjudjêu kwý 'ýr bõx. Mebê xadjudjêu ne me arĩk memã kum,

—Be, me tyk akubyn tĩn prãm kêtumrẽx, anhýr ar o ba. Me ja ne me 'ýr bõx ne kukij ne kum,

<sup>19</sup>—Ujarẽnh djwýnh, me bakukãmãre Mõjdjê ne amrêbê: me bamã,

“Godja me'õ prõ'ýr mõn kra kêt rã'ãn tyk jabej mýj dja me nẽ?

Bir, dja kamymẽ ar aben djãkam ikwãja'õ 'ýr mõ. Ne kam kum

kra djin kukrij nhym abatãnh ne.

Me kute 'ã abenmã kum, ‘Be, kamy tyk kra ne wã’, anhýr ne kute kamy tyk mar týt rã'ã kadjy.”

Nãm ã me bakukãmãre Mõjdjê me bamã ane. Nãm mebê xadjudjêu ã Jejumã ane. <sup>20</sup> Ne ajte kum,

—Be, kamybê 7 ne axikôt apõx. Nhym kutewaja prõ'ýr mõ. Prõ'ýr mõn kra kêt ne ty. <sup>21</sup> Nhym atãrija pãnh 'ýr mõn kam ajte ty. Nhym pãnh atãrija 'ýr mõn kam kra kêt rã'ãn ajte ty. <sup>22</sup> Be, nãm ar ã o anhýro tẽm tãmtã: nhym arým kutapureja aro ino ren 'ýr mõn adjwýnhdjwý ty, kra kêt ne ty. Nhym arým ar prõja arkôt ty, kra kêt rã'ãn ty. <sup>23</sup> Ar kubê 7 ne ar aben totokmã kamy prõ'ýr ba. Godja we ar kunĩ akubyn tĩn ne àbir jabej we àbirkam nhýnh kamyja dja 'ýr mõ? ane. Me ta kute we me tyk akubyn tĩn kêt jarẽnh mýr jabej ne me ã Jejumã ane. Me kute o àpanh nhym binhikrẽnh kadjy nãrãm ne mebê xadjudjêu ã kum ane.

<sup>24</sup> Nhym Jeju arým memã kum,

—Me ajte Metĩndjwýnh kabẽn'ã pi'ók no'ók mar kêt ne me ajte Metĩndjwýnh týt:kumrẽx mar kêt. Nã gãm me arĩk Metĩndjwýnh kupa'ã memã 'ã ajarẽ. <sup>25</sup> Be, me tyk ne akubyn tĩnkam djã ne me ajte abenwýr ba? Kati, akubyn me tĩnkam ne me abenwýr ba prãm kêtumrẽx. Kam dja me kute kàjkwakam kadjy mrãnh djwýnh pyrãk. <sup>26</sup> Be, mrãmri me tyk akubyn tĩnkumrẽx. Amrêbê: ne Metĩndjwýnh me bakukãmãre Mõjdjêãmã kabẽn jarẽ. Me tyk akubyn tĩn'ã kabẽn jarẽ nhym 'ã pi'ók no'ók. Djãm me ajte pi'ókkam omũnh kêt, akaók pòk ne tu mex ne ãm'ã ujarẽnhkam Metĩndjwýnh kute kum,

“Ibê Abraãomẽ Idjakmẽ Djako ar õ Metĩndjwýnh”, anhýrja,

djãm me ajte pi'ókkam amim arẽnh kêt?

Arým Abraão ar tyk 'ãtũmkam ne Metĩndjwýnh ã me bakukãmãremã ane. <sup>27</sup> Bir be, ar tyk tũmja Metĩndjwýnhmã tĩn ne ar ba nĩj pumũ.

Djâm Metîndjwýnhbê me tyk nhô Metîndjwýnh? Kati. Metîndjwýnh ne me tîn nhô Metîndjwýnh. Me tyk kunî ne me kum tîn. Kam ne ba me amã, “Metîndjwýnh ne kubê me tîn nhô Metîndjwýnh”, ane. Nã gãm me kupa'ã memã 'ã ajarê. Nãm Jeju ã mebê xadjudjêumã ane.

*Me kute kukràdjà jabej Jeju kukjêr.*

*Mat 22.34; Ruk 10.25*

<sup>28</sup> Jejumê mebê xadjudjêumê aktã kabêno aben japanho dja nhym Môjdjê kukràdjà mar djwýnh'ô arým me'ÿr bôx. Ne Jeju katàt kute memã Metîndjwýnh kabên jarênhkôt arým kuman kam kukij ne kum,

—Metîndjwýnh kute katàt me kute amijo ba'ã memã karôkam kabên jarênhja kute aben nwhitepã memã kabên jarênhja dja ga amim maro tẽ. Nhýnh kabênja'ô ne mexo kute kunî jakrenh? ane. <sup>29</sup> Nhym kum,

—Be, Metîndjwýnh kabên'ô kumrêx mexo kute kunî jakrenhja ba amã arê ga ama. Metîndjwýnh memã kum,

“Ë, mebê idjaer, gora ikabên ma. Bënjadjwýr djwýnh, kubê ne Metîndjwýnh. Bënjadjwýr djwýnh pydji.

<sup>30</sup> Me anhô Bënjadjwýr djwýnh, me Atîndjwýnh dja ga me amã kînh, amã abêo katàt me kunî, mýjja kunî jakre.

Djâm ajakwaobit amã Metîndjwýnh jabêmã? Kati. Ajamak, akad-jwýnhbê, akukràdjà kunîo dja ga me amã abê:.”

Nãm ã Metîndjwýnh memã ane. Be, tãm ne ja. Metîndjwýnh kabên'ô kumrêx mexo kute kabên kunî jakrenh ne ja. <sup>31</sup> Ne kam atãri Metîndjwýnh ajte memã kum,

“Me amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri ne ga me amã amijabêja pyrãk dja ga me ã amã amibu'ã me ja jabêo ane.”

Nãm ã Metîndjwýnh memã ane. Atemã kabên'ô mexo kute ja jakrenh kêt. Nãm ã Jeju kum ane.

<sup>32</sup> Nhym Môjdjê kukràdjà mar djwýnh kum,

—Ujarênh djwýnh, kôt ne ga arê. Mrãmri Metîndjwýnh pydjibit. Atemã'ô kêtumrêx. <sup>33</sup> Dja me kum kînh, kum abêo katàt me kunî, mýjja kunî jakre. Djâm ajkwaobit kum Metîndjwýnh jabêmã? Kati. Amak, kadjwýnhbê, kukràdjà kunîo dja me kum abê:.. Ne kum amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri ne me kum amijabêja pyrãk dja me ã kum amibu'ã me ja jabêo ane. Akabên ja ne mexo Môjdjê kabên kunî jakre. Dja me Metîndjwýnh kabênja man kôt ar amijo ban arým mexkumrêx nhym me kute Metîndjwýnhmã mry bôrja mexo me tẽp kêtumrêx. Me kute kum apýnh mýjja nhôr kunîja mexo me tẽp kêtumrêx. Nãm ã Môjdjê kukràdjà mar djwýnhja Jejumã ane.

<sup>34</sup> Nhym kam ôkre kadjwýnhbê amim,

—Be, tãmwã ne ikabên kôt kabên mexkumrêx, ane. Ne kum,

—Be, Metîndjwýnh kute amim apytãr ne ar ajo ba 'ÿr, ane. Nhym me ajte ijukri Jeju kukjêr kêt. Kabên mex pymaje ne ajte kukjêr kêt.

*Kritubê mýj me'ô tãmdjwý jabej kute me kukjêr.*

*Mat 22.41; Ruk 20.41*

<sup>35</sup> Nhym kam Jeju ajte Metîndjwýnh nhô kikretikam tẽn bôx ne memã Metîndjwýnh kukràdjà'ã ujarênhho djan kam memã kum,

—Be, Môjdjê kukràdjà mar djwýnh ne me memã kum, “Kritubê ne Dawi tãmdjwý”, anhýr ar o ba. Be, djâm Kritubê Dawi tãmdjwýbit? Kati, kubê ne Dawi nhô Bënjadjwýrdjwý, ane. <sup>36</sup> Ne kam memã me kukãmãre Dawi kabên jarên memã kum,

—Be ga, me bakukãmãre Dawi ta kute memã 'ã ujarênhja pumũ. Metîndjwýnh Karô kukwakam kute memã Kritu'ã ujarênhja pumũ. Nãm memã kum,

“Inhô Bënjadjwýrmã ne Bënjadjwýr djwýnh kabên ne kum,

‘Amrê idjubôk'ãnh nhý, Abënjadjwýr raxkam idjubôk'ãnh nhý.

Ikam ama ba amrê awÿr akurê djwÿnho mō ga me kwÿo apardjan me kwÿ nhimex.’

Nām ā Metīndjwÿnh inhō Bēnjadjwÿrmā ane”, ane.

Bir be ga, Dawi kute kum “Abēnjadjwÿr rax”, anhÿrja pumū. <sup>37</sup> Mÿkam ne me ‘ā Dawi tām djwÿ kajgo jarē? Djā nām o tām djwÿ kajgo? Kati, Dawi ta ne kute o ō Bēnjadjwÿr rax. Nām Jeju ā memā ane nhym me krāptītija kum kabēn kī:nhkumrēx ne.

<sup>38</sup> Nhym arek memā ujarēnho dja:n memā kum,

—Gora me aminêje me omū. Aminêje Mōjdjê kukràdjā mar djwÿnhwā pumū. Be, me ja ne me kute amibēn kadjy kute kubēkà jabjētibit jangjēnh prām kumrēx. Ne ajte me krāptī nhipōkri kute memā amibēn nhym me kute memā rūnh jarēnh ne kute memā kum, “Bēnjadjwÿr, djām ga, djām ga”? anhÿrja. Ja ne me kum kīnhkumrēx. <sup>39</sup> Ne mebē idjaer bikprōnh djākam nār me krāptī ākuro krīkam ne memā wan krī prām kumrēx. Me kute amibēn kadjy ne me me rūnh krī djākam krī prām kumrēx. Kwārīk wānh gar me kudjwa kêt. <sup>40</sup> Nām me me ‘uwtī krāo apan mebē mÿjja kunīo akī ne kam ajkwaobit Metīndjwÿnhmā kabēn rūnh ne, ne kum kabēn ‘ijabjēo ku’ê. Nām me ‘êx ne amijo mex ne kum kabēn. Be kati, me axwekumrēx. Kam gēdja Metīndjwÿnh me kurām memā pānh rax jarēnh prīne me kurām meo ajkē. Nām ā Jeju memā ane.

*Me’ō ‘uwtī kute ō pi’ôk kaprī ngrire nhōr.*

*Ruk 21.1*

<sup>41</sup> Nhym kam me kwÿ itepato mōn bōx. Me kute amikutā Metīndjwÿnhmā pi’ôk kaprī kwÿ nhōr kadjy ne me mō. Nhym Jeju arÿm tēn pi’ôk kaprī nhōr djā kōnh nhÿn me omūnho nhÿ. Me ō nēkrēx rūnh krāptī ne me aben totokmā kam pi’ôk kaprī rūnh ne kurē. <sup>42</sup> Nhym kam me’ō nija ‘uwtī kubē mjēn tyk nhym ō mÿjja kētja ngōnhponhreo pi’ôk kaprīo amānhkrut ne kubÿn o tēn kam kumē.

Ngōnhponhreja ne abenā rēnhkam kubē pi’ôk kaprī ‘ō pydji, ngri:re.

<sup>43</sup> Nhym kam Jeju amiwÿr kôt ba djwÿnh ar ku’uw nhym ar ‘ÿr bōx. Nhym arkum,

—Ba ar amā arē, me’ō ‘uwtī ja ne ō mÿjja kêt ne tu me kurām ō pi’ôk kaprī raxo tēn Metīndjwÿnhmā kungā. Me kunī kurām pi’ôk kaprī raxo tēn kum kungā. <sup>44</sup> Me ja ne me ō pi’ôk kaprī kumex ne kam ‘ā kātām ne kumex. Ne kam ‘ā kātāmja Metīndjwÿnhmā kungā. Nhym be, me’ō nija ne ō pi’ôk kaprī kêtē, pi’ôk kaprī ngrire ne tu kum kunī ngā. O kute amikadjy mÿjja byr ne krēn ne tīn kadjy Metīndjwÿnhmā kunī ngā. Kum ‘ō nōr kêtē. Kam ne ba me amā,

—Nām me kurām pi’ôk kaprī rax ne kum kungā. Mrāmri ne ba ar amā arē. Nām ā Jeju kôt ba djwÿnh arkum ane.

## 13

*Akubÿn bōx kukām mÿjja apōx’ā ujarēnh.*

*Mat 24.1; Ruk 21.5*

<sup>1</sup> Ne kam Metīndjwÿnh nhō kikreti kurūm kato. Nhym kôt ba djwÿnh’ō kum,

—Ē, Ujarēnh djwÿnh ga, kēntio me kute kikreti kwÿ nhipēxja pumū. Kēnmē kikre ā ti:re ane, ane.

<sup>2</sup> Nhym Jeju arÿm arkum,

—Be, ar kikretija pumū. Dja ĩ me kurē djwÿnh prīne kikreti ngrān kēn aben nhiby ikwā kunī nhikō rē. Nhym kam kēn’ō aben nhiby nōr kētkumrēx, ane. <sup>3</sup> Nhym kam ar tē:n kam krānhbē Oriwēre’ā wabi. Nhym Jeju arÿm amybÿm Metīndjwÿnh nhō kikreti kōnh nhÿ. Nhym Pedrumē Xijagumē Djuāomē Āngre ar me kàxā kukij ne kum,

<sup>4</sup>—Ē, ar imā kikreti ngrānh’ā ajarē. Nhÿnh amex ‘ōkam dja me bakurē djwÿnh me bawÿr bōx ne kikreti ngrān ām djā kapō? Mÿj gēdja kukām apōx? Dja bar omūn kam kôt ō akatimā ikaton ō akati ma.

<sup>5</sup> Nhyim kam Jeju arkum apÿnh mÿjja kukâm apôxmã arkum 'ã ajarên arkum,

—Gora ar amijã ano tÿx gê me'ô ar amã 'êx ne ar anoo biknor ne Metïndjwÿnhbê ar ajo akêx kêt. <sup>6</sup> Be, me krãpti dja i aben totokmã me'ÿr bôx ne arÿm amijo 'êx. Amijo 'êx ne arÿm amijã imê. Amijã imên arÿm memã kum, “Me anhõ Bënjadjwÿrbê kumkati kadjy ne Metïndjwÿnh ijano ba tèn bôx. Ba ibê Kritu”, ane. Ne kam arÿm me krãpti noo aknon Metïndjwÿnhbê meo akêx.

<sup>7</sup> Be, kam dja gar me kute abenwÿr prôt man amybÿm me kute abenwÿr prôt jarên ma. Kwãrîk wãnh kam ar atin prãm kêt. Ba ne ba kukâm ar amã 'ã ajarê gar arÿm ama. Ja kumrêx gêdja me ã o anhÿro tẽ. Kraxje kute inomã mênh kêt, kute 'ÿr o tẽm rã'ã. <sup>8</sup> Nà, apÿnh me ba djari gêdja me abenwÿr prôt ne aben nhimexo ba. Nhyim apÿnh bënjadjwÿr rÿnh nhõ me dja me abeno kurê djwÿnh ne aben nhimexo ba. Apÿnh pyka djari gêdja kam pyka tertè:t ne. Nhyim prãmdjwÿ me kwÿ nhimex. Be, me tokry krax ne ja. Ga, me nire kra àja pumũ. Adjÿm. Dja kra à:n kam arÿm à ra:x ne. Me adjwÿnhdjwÿ dja me tokry mō:n kam arÿm tokry ra:x ne. Be, me tokry krax ne ja.

<sup>9</sup> Be, ar ga dja gar ajaxwe kêt kadjy amijãno dja. Dja me apÿnh me rÿnhmã ar akangan me bikprôn djakam ar atitik ne. Ar aje ijã adjujarên ar abakam dja me apÿnh me bënjadjwÿr rÿnhmê me bënjadjwÿr kry'ÿr ar ajo mō. Ar ajo mō gar me kabem aku'ê. Memã ijã adjujarên nhyim me kute mar kadjy me kabem aku'ê. <sup>10</sup> Nhyim be, me kute amim imar dja me apÿnh me ba djã kunikôt ijã ujarên ny jarên kumrêx.

<sup>11</sup> Dja me ar ajo rôrôk ne kute memã ar akukjêr kadjy me rÿnhmã ar akanga. Kwãrîk wãnh gar kam amikukâm akabên 'ô'ã karô kêt ne kwãrîk wãnh amikukâm anhökre kadjwÿnhbê amim, “Je tô mÿj gêdja ba aminêje memã ikabên ja on”? anhÿr

kêt. Be, me kute memã ar akukjêr majmã dja Metïndjwÿnh Karô ta ar amã ar akabên mex jarê gar aman arÿm memã arê. Kute ar amã ar akabên jarên ja dja gar memã arê. Djãm ar ga dja gar memã akabên jarê got? Kati. Karô ta dja memã kabên jarê.

<sup>12</sup> Nhyim mÿjja kunÿ pyka kôt amingràn kadjy dja me kute abeno ôbikwa djwÿnh abenmã àkrê. Me rÿnh kute me par kadjy dja me memã kamy kanga. Dja bãm memã kra kanga. Dja kra kum nã nâr bãm kurên me rÿnhmã ar kanga. Me rÿnh kute ar par kadjy ar kanga. <sup>13</sup> Ikôt ar abikamênhkam dja me kunÿ kum ar akurê. Ne te kum ar akurê gar ijã adjukanga kêt ne amã ikÿnh tÿx rã'ã ba arÿm ar apytã. Dja me kunÿ kute aminhinomã amimên nhõ akati bôx gar amã ikÿnh tÿx rã'ã ba arÿm ar apytã. Nãm ã Jeju arkum ane.

<sup>14</sup> Ne kam ajte arkum,

—Be, ar aje ajbir imã, “Ar imã kikreti ngràn'h'ã ajarê”, anhÿrja ba ar amã arê gar ama. Dja mÿjja amingràn 'ÿr nhyim kam arÿm mÿjja punutija dja. Metïndjwÿnh nhõ kikretikam dja. Djãm mÿjja punuti Metïndjwÿnh nhõ kikretikam ãmkam mex got? Dja kam dja gar arÿm omũ. Mÿjja punuti djô'ã dja me mÿjja kunÿ ajkên kungrã. Me bakukãmãre Danijeu ne amrêbê: 'ã ajarê. Metïndjwÿnh kukwakam memã 'ã ajarê. Danijeu ne arÿm memã mÿjja punuti ja'ã ajarên 'ã pi'ôk no'ôk. Dja gar pi'ôk no'ôkwã pumün kam mÿjja punuti pumün kam kôt ama. Kam gêdja Djeruxarê bu'ã pyka ja nhidjibê Djudêjakam me ja amijã maje krãnh'ÿr prôt ne.

<sup>15</sup> Gêdja me'ô kikre nhimök po'ã ãm jabej kwãrîk wãnh akubyn ùrkwãmã nèkrêx'ÿr àr ne byr ne o tẽm kêt.

<sup>16</sup> Gê purkam ar ba jabej tu umaje prôt. Kwãrîk wãnh kute kubêkã jamÿnhmã 'ÿr akêx kêt. Dja tu me ãm kamã amũ prôt.

<sup>17</sup> Watÿ:re, akati wãkam me tu jarômê me kra karã dja me tokry:. Me mÿjja punuti pymaje prôt ne

kam arÿm tokry:. <sup>18</sup> Dja gar Metĩndjwÿnhmã amijo a'uw gê na raxkam umaje ar aprôt kêtã.

<sup>19</sup> Be, dja me kam tokry kume:xi. Akubyn amijo tẽn mÿjja kunĩmo krax djà'ÿr amijo bôx ne ama. Me akukãmãre aben kukãm tokrykôt dja gar me maro tẽ. Dja gar me tokry tũm maro tẽ:n amiwÿr me tokry maro bôx. Ga, me tokry kume:xja pumũ. Be, amrẽ mÿjja punuti nhõ akati bôxkam dja me tokryo katàt me tokry tũm wã kunĩ jakre. Ne amrẽ me'ã akati mörkam me tokry nydjwÿ dja me tokryo mÿjja punuti'ã me tokryja tẽp kêtumrẽx. <sup>20</sup> Metĩndjwÿnh ren tokry'ã akati kwÿ ngri kêt nhym me'õ ren tĩn kêtumrẽx. Be, Metĩndjwÿnh kute amim õ me ja'ã karõ ne kute amijo me utàrja kadjy dja arÿm 'ã akati wã kwÿ ngri.

<sup>21</sup> Godja me'õ 'èx ne ar amã, “Ota, jakam arÿm Kritu bôx ne nhÿ. Arÿm ne Metĩndjwÿnh 'ã me õ Bẽnjadwÿrbê kumkati mẽ nhym jakam arÿm memã nhÿ”, anhÿr jabej. Nàr me'õ ajte 'èx ne ar amã, “Ota, jakam arÿm Kritu bôx ne nhÿ. Arÿm ne Metĩndjwÿnh 'ã me õ Bẽnjadwÿrbê kumkati mẽ nhym jakam arÿm memã nhÿ”, anhÿr jabej. Djãm ar aje me ja marmã? Kati, kwãrĩk wãnh amim me ja mar kêt.

<sup>22</sup> Be, apÿnh me ta kute amijo Kritu pyrak dja me amijo amirĩt ne. Nhym amũ me jadjwÿ amijo amirĩt ne 'èx ne memã kum, “Ba ne ba Metĩndjwÿnh kukwakam me amã idjujarẽnh iba”, anhÿro ba. Dja me me aêrbê mÿjja pumũnh kêt kwÿ nhipêx, kute me noo biknor nhym me kute me'ã abenmã kum, “Mrãmri ne djãm Metĩndjwÿnh kukwakam me kabẽnkumrẽx”, anhÿr kadjy. Godja me o me noo biknor ne Metĩndjwÿnhbê meo akẽx jabej. Metĩndjwÿnh kute amrêbê amijo me utàrja kubê meo akẽx ne kute meo ba jabej. Me 'èxnhĩ no tÿxo kute me akrenh jabej, godja kubê me kwÿo akẽx ne meo ba jabej. <sup>23</sup> Be, ar ga dja gar amijã ano tÿx ne. Ba ne ba mÿjja apôx kêttri kukãm ar amã arẽ gar arÿm

ama. Nãm ã Jeju arkum ane.

<sup>24</sup> Ne kam ajte arkum,

—Nhym me tokryo ku'èwã'ã akati apêxkam dja mÿjja rũnh apôx.

“Nhym myt amijo akamàt kô tyk nhym mytyrwÿ irã kêt.

<sup>25</sup> Nhym kanhêti kàjkwa kurũm rôrôk nhym kàjkwakam apÿnh mÿjja tÿ:x amingrêk ne.”

<sup>26</sup> Ba kam ije amijo inhĩ dja ba arÿm prĩne itÿ:x ne prĩne imextire ne ipyma:. Ne kam kakrãkôt bôx nhym me kunĩ: arÿm ibôxkôt ipumũ. <sup>27</sup> Ba kam ikadjy mrãnh djwÿnh jano nhym me arÿm inhõ me ja o atom. Ije amijo me utàrja kunĩo atom. Dja me kwÿ kàjkwa krax'ãm mõn meo atomo mõ. Nhym me kwÿ kàjkwa 'ènhôt'ãm mõn meo atomo mõ. Nhym me kwÿ aktã kàjkwa nhirê'ãm mõn meo atomo mõ. Dja me apÿnh pyka kunĩkôt inhõ me ja kunĩ:o atom. Ba ne ba kukãm ar amã 'ã ajarẽ. Gora abej ajkam ama.

<sup>28</sup> Be, akubyn ibôx djà nhõ akatija'ã ne ba ije pidjôbê pigère jakremã. Gora ije 'ã mÿjja jakreja ma. Ba ar amã arẽ gar ama. Dja pidjô pakà nokà tukam 'õ nhingrã kadjy arÿm ingrã apôx gar kam arÿm amexmã kamnhĩx nhym kam arÿm amex. <sup>29</sup> Bir be, gêdja ba ije ar amã mÿjja jarẽnhja ã apôx mör ane gar kam arÿm ijabej rĩt ne ijabej ajkam ama. Akubyn ibôx djà arÿm 'ÿr. 'ÿr dja mÿjja apôxja. Amex kutã gêdja pi'õ ingrã. Nhym be, ibôx kutã gêdja mÿjja pymatija apôx mõ.

<sup>30</sup> Nã, mrãmri ne ba ar amã kôt arẽ. Me akamingrãnyre ja gêdja gar atyk par kêttri mÿjja ja kunĩ apôx. Mrãmri ne ba ar amã arẽ. <sup>31</sup> Ikabẽn kajgo kêtumrẽx. Gêdja pykamẽ kàjkwa ã apêx. Nhym be, ba ikabẽn gêdja 'õ biknor kêtumrẽx. Mrãmri gêdja ba ije mÿjja jarẽnh ja kunĩ apôx nhym me omũ, ane.

*Me kute bôx djà nhõ myt mar kêt.*

*Mat 24.36; Ruk 12.37; Tex k 5.2*

<sup>32</sup> Ne kam ajte arkum,

—Be, ba akubyn ibôx djà nhõ akati nàr myt djãm me'õ kute mar? Kati,

me'õ kute mar kêt-kumrêx. Kâjkwakam kadjy mrân̄h djwýnhdjwý kute mar kêt. Ibãmbit ne kute mar. <sup>33</sup> Dja gar ajaxwebê amijãno djan arek ijabej ajkam ama ne Metĩndjwýnhmã amijo a'wý. Mýkam? Bir, ar aje akubyn ibõx djã'ã myt mar kêt-kam. <sup>34</sup> Ar aje akubyn ibõx djãkam myt mar kêt kute õ kikre djwýnh nhõ àpên̄h pyrãk. Ba ar amã arê gar ama. Be, õ kikre djwýnh ne arým kurũm anhýr bê tẽmmã. Ne kam õ àpên̄hmã kikre'ã karõn arkum apýnh àpên̄h djã'ã karõ. Ne kre nêje ku'ê djwýnhmã kum, "Gora arek ijabej ajkam ama", ane. Ne kam arým mã tẽ.

<sup>35</sup> Kam dja gar gadjwý arek ijabej ajkam ama. Ba ne ba ije õ kikre djwýnh pyrãk. Ar aje ibõx'ã myt mar kêt. Godja ba parakam ibõx jabej nãr akamãt kô ipõkri ibõx jabej nãr õkrên'ãnh kãrkam ibõx jabej nãr kryrãm ibõx jabej. <sup>36</sup> Ar arek ijabej ajkam ama. Dja gar ate akrã ba ar ajaêrbê bõx gar ajmã nẽ. <sup>37</sup> Ar amã ne ba arým ibõx djã'ã karõ. Jakam ne ba me kunĩmã 'ã karõ. Me arek ijabej ajkam ama. Nãm ã Jeju me kukãm mýjja apõx'ã arkum ane.

## 14

*Me'õ nire kute Jeju nhimõkkam kangõ runh.*

*Mat 26.6; Dju r 12.1*

<sup>1</sup> Be, Metĩndjwýnh me irõbê mrân̄h nhõ akati nêje arým akati pydji. Kam ne mebê idjaer kunĩ amex kunĩkõt aben pydji. Amrêbê: Metĩndjwýnh me kukãmãre nhirõbê mrân̄h nhym me kute aben kajmã'ã mar kadjy ne me aben pydji. Kamãdjwý ne me kute djwýponhreibit kur. Metĩndjwýnh me irõbê mrân̄h nhõ akati nêje akati pydji nhym me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ Mõjdjê kukràdjã mar djwýnhmẽ arým abenmã kum,

—Mýj godja gwaj baje me krãptĩ kãxã Jejuo batým ne bĩnmã on? ane.

<sup>2</sup> Ne ajte abenmã kum,

—Kwãrĩk wãnh gwaj me kute aben pydji djã nhõ akatikam o batým kêt. Gwaj ren o ane nhym me krãptĩ ren o ngryk ne ren kangao kumex, ane. Metĩndjwýnh me irõbê mrân̄h nhõ akatikam me krãptĩ bõxja ne me kuman ã Jeju'ã abenmã ane.

<sup>3</sup> Be, krĩ ngrirebê Betanhakam ne Jeju nhý. Kamã ne me'õ ã kajêkam tẽ arým mex. Idjibê ne Ximão. Ũrkwãkam ne Jeju õ kwý krẽno nhý. Ő kwý krẽno nhý: nhym me'õ ã arým 'ýr tẽn 'ýr bõx. Nãm 'ýr kẽn jakareo ngõnh byno tẽ. Ngõnhkam ne me kudjý djã kangõo ipu. Idjibê ne nadu. Nãm me prĩne ipêx mex nhym pãnh raxkumrêx. Nãm o tẽn o bõx ne 'ã kutan arým Jeju nhimõkkam kapĩ.

<sup>4</sup> Nhym bu'ã me ku'ê kwý kõt nokã nhàn abenmã kum,

—Je tõ mýkam ne arým me kudjý djão ajkê? <sup>5</sup> Gwaj ren pi'õk kaprĩ kadjy ren memã kungã ne ren pãnh pi'õk kaprĩ rax ne ren kuby. Ren 'ã akrekam pãnh denarju kubê 300 jakre. Gwaj ren pi'õk kaprĩ rax byn ren me õ mýjja kêt mã kungrà. Mýkam ne arým o ajkê? ane.

<sup>6</sup> Nãm ar anen nijamã akij. Nhym Jeju arým tu ar kabẽn man arkum,

—Kwãrĩk wãnh rã'ã. Mýkam ne gar kum kaprĩ jadjã? Djãm kute ijã kapĩnkam punu got? Kati, mexkumrêx. <sup>7</sup> Be, akati kunĩkõt ne ar abu'ã me õ mýjja kêt ar ba rã'ã. Ar aje memã mýjja nhõr prãm tu memã angã. Nhym djãm arek gwaj baro'ã ar baba rã'ãmã? Ba ar amã arê gar ama. <sup>8</sup> Dja ba ty nhym me arým ijadjã. Me kute ijadjãrmã ne nija kuma. Kuman arým kum ikaprĩn ijã me kudjý djã kapĩ. Nãm te kute mýjja mexo kute imex pyrãk ne kute imã õrmãn arým tu ijã me kudjý djã kapĩ. <sup>9</sup> Ba ar amã arê gar ama. Dja me kãj bê pyka kunĩkõt mã memã ijã ujarẽn̄h ny jarẽn̄h mã nijadjwý 'ã ajarê. Kute ijã me kudjý djã kapĩn'ã ajarê. Gêdja me kam aben djõ'ã nija mar rã'ã ne. Mrãmri ne ba ar amã arẽn̄hkumrêx. Nãm ã Jeju arkum ane.



10 Nhyam kam Djuda Ikadji, Jekukôt ba djwýnhbé 12 'õ ne me kadjy Metíndjwýnh mar djwýnh nhõ bñnjadjwýr ar'ýr tẽ. Kute arkum Jeju kanga kadjy ne tẽ. 11 Ar'ýr tẽn ar'ýr bõx ne arkum,

—Arým ba ije ar amã Jeju kangamã. Nãm ã arkum ane nhyam ar kuman arým kñhkumrẽx ne. Ne arým kum kabẽn jarẽn mãmджи kum,

—Dja ga ã Jejuo ane bar kam arým amã pãnh pi'õk kaprĩ ngã, ane. Nhyam kam amim,

—Mýj dja ba ije arkum Jeju kanga kadjy on? Nãm ã Djuda amim anhýro ba.

*Ar kute ro'ã õ kwý krẽno ino rer.*

*Mat 26.17; Ruk 22.7*

12 Nhyam kam mebê idjaer kukràdjákôt me kute djwýponhbit kur nhõ akati arým kutewa. Kam ne me apýnh úrkwãkam Metíndjwýnhmã mrykĩ'átomti pan kuku. Amrẽbê: Metíndjwýnh me irõbê mrãnhja ne me kute kôt mar kadjy ã o ane. Nhyam kôt ba djwýnh ar Jejumã kum,

—Metíndjwýnh me irõbê mrãnh nhõ akatikam gwaj banhõ kwý krẽn kadjy jãm dja bar tẽn ar akutêp gwaj banhõ kwý krẽn djà jadjwýr mex? ane. 13 Nhyam arým kôt ba djwýnh amãnhkrutmã 'ã karõn arkum,

—Dja gar krĩraxkam tẽ. Nhyam arým me'õ ngyo ngõnhkam ngõ mýn o tẽ gar omũ. 14 Nhyam arým kikremã wadjà gar kôt tẽn wadjà. Wadjàn õ kikre djwýnhmã kum, “Ujarẽn djwýnh ne amã kabẽn ne amã, ‘Bamẽ ikôt ba djwýnhmẽ ne bar inhõ kwý krẽnmã. Nãr kadjy inhõ kumoka'ê? Aje me bõx nymã kumoka'ê jarẽnhja, nãr? Dja bar Metíndjwýnh me irõbê mrãnh nhõ akati mar kadjy mrykĩ'átomti krẽ.’ Nãm ã Bñnjadjwýr amã ane”, ane. Be, dja gar ã õ kikre djwýnhmã ane. 15 Nhyam kam kôjrũm kumoka'ê jabatãnh'ýr ar ajo tẽn ar amã akre. Kam ne gwaj bakutêp mýjja kunĩ nõr pro. Dja gar kam ikutêp gwaj banhõ

kwý krẽn djà jadjwýr mex. Nãm ã Jeju arkum 'ã karõo ane.

16 Nhyam kam kôt ba djwýnh 'ýr tẽ. Ne Jeju kute arkum kabẽn kôt arým mýjja kunĩmã katon arým kam mrykĩ'átomti gan õ kwý krẽn djà jadjwýr mex.

17 Nhyam arým ar'ã para nhyam Jekumẽ Ar kubê 12 ro'ã kikre'ýr tẽn 'ýr bõx. 18 Ne kam arým nhý. Àkuro nhý nhyam kam Jeju arkum,

—Ar ajõ ikôt adjákuro anhýrja dja ga ikurê djwýnhmã ikanga. Mrãmri ne ba ar amã arẽnhkumrẽx, ane.

19 Nhyam kam ar arým kaprĩren apýnh ar ã djari aben totokmã kum,

—Djãm ba? Djãm ba? ane.

20 Nhyam arým arkum,

—Be, ar abê 12ja 'õ, aje ikôt ngõnhkrãtikam mry kangomã djwý jadjaro anhýrja'õ dja ga memã ikanga.

21 Be, ba ije amijo inhĩ ne amrẽbê me bakukãmãre ijã Metíndjwýnh kabẽn no'õk nhyam pi'õkkam me kute ijo anhýrmã arẽn kôt ne me arým jakam ar ã ijo anhýro ba. Nhyam be, kute ikurê djwýnhmã ikanga djwýnhja dja ã kute memã ikanga pãnh tokry rax ne. Ý, watĩ:re. Tãmja ne ren rwýk kêt ne. Nãm ã Jeju arkum ane. 22 Nhyam ar àkuro nhý: nhyam Jeju arým djwý'õ byn kam o Metíndjwýnhmã mextire jarẽ. Kum mextire jarẽn arým kokij ne apýnh arkum kungã. Ne kam aminhĩ'ã djwý jakren arkum,

—Inhĩ ne ja. Ar abyn krẽ, ane.

23 Ne kam ngõnhkrãkam pidjõ kangõjadwý byn kam o Metíndjwýnhmã mextire jarẽn arkum kungã. Nhyam ar kunĩ o ikõ. 24 Nhyam kam amikamrõ'ã pidjõ kangõ jakren arkum,

—Ikamrõ ne ja. Me krãptĩ kadjy dja ikamrõ prõt. Metíndjwýnh ne arým ikamrõ prõt'ã memã kabẽn ny jarẽn mãmджи, ane.\* 25 Ba ar amã arẽ gar ama. Ije pidjõ kangõo ikõmo krã'yr ne ja. Metíndjwýnh kute amim õ me ja

\* 14:24 Mrãmri ne Jeju kamrõ prõt nhyam Metíndjwýnh arým 'ã memã kum, “Arým ne ikra tyn kamrõ prõt. Jakam dja me tu amim ikra markumrẽx ba kam arým me axwe maro aknon mekam ingyk kêt ne.” Nãm ã Metíndjwýnh memã ane.

kunĩ pytar ne kute meo bakambit dja ba pidjô kangô nyo ikô. Mrâmri ne ba ar amã arênhkumrêx. Nãm ã Jeju arkum ane.

<sup>26</sup> Nhym kam ar ngre. Ngren arým o ino re. Ngrero ino ren arým amũ krãnhbê Oriwêre'ÿr mō.

*Pedru 'êx kukãm kute kum arênh.  
Mat 26.31; Ruk 22.31; Dju r 13.37*

<sup>27</sup> 'ÿr mō: nhym Jeju arkum,

—Be, akamãtja tãmkam dja me ijo ajkê gar me umaje aprôt ne ajmã. Amrêbê: ne me bakukãmãre ar aprôt ne ar abimãnh'ã ajarê. Metĩndjwýnh kukwakam ne me ar ajã ajarên memã kum,

“Be, dja ba mrykĩ'ãtomtio ba djwýnh titik nhym mry umaje prôt ne ajmã.”

Nãm me ã ar ajã ujarênh o anen arým 'ã pi'ók no'ók ne. Be, akamãtja tãmkam dja gar me umaje aprôt ne ajmã. Me bakukãmãre kute ar ajã ujarênh kôt dja gar aprôt ne ajmã. <sup>28</sup> Nhym kam me arým ibĩ. Ba ityk ne akubyn itĩnkam dja ba ar akukãm pykabê Garrêjamã tẽ, ane.

<sup>29</sup> Nhym Pedru kum,

—Godja ar kunĩ prôt ne bimãnh jabej ba dja ba arkôt iprôt ne imãt kêt ne, ane.

<sup>30</sup> Nhym Jeju kum,

—Kati, mrâmri dja ga arkôt aprôt. Ba amã arê ga ama. Akamãtja tãmkam ôkrên'ãnh kâr kêttri dja ga amijã maje ajêx pydji, nhym arým kã. Ga kam ajte amijã maje ajêxo amãnhkrut ne ijã memã kum, “Kati, ije me'ôwã pumũnh kêtumrêx”, ane. Nhym ajte kã. Dja ga ã ijã memã ane. Mrâmri ne ba amã arênhkumrêx. Nãm ã Jeju kum ane. <sup>31</sup> Nhym Pedru kãj bê ajte kum,

—Gê me gu baro'ã gu babĩn jabej ba ije amijã maje ijêx prãm kêtumrêx, ane. Nhym kam ar kunĩ ã kum ane.

*Pidjôkôkam Bãmmã amijo à'wýr.  
Mat 26.36; Ruk 22.40*

<sup>32</sup> Ne kam mō:n kam Jeju kôt pidjôkôbê Djexema'ÿr bôx. Nhym kam kôt ba djwýnhmã kum,

—Jakam dja gar ikutêp nhÿ. Ba 'ÿr Metĩndjwýnhmã amijo a'wý, ane. <sup>33</sup> Ne kam Pedrumê Xijagumê Djuão ar aprôn aro mō. Ne kam madjà kreti:n arým kaprĩ rax ne. <sup>34</sup> Ne kam arkum,

—Ikaprĩ:re. Arým ikaprĩ kute ibĩn 'ÿr. Jãnh mãn ar idjêje nhÿ gwaj baro'ã aminêje barĩto nhÿ, ane.

<sup>35</sup> Ne kam amũ tẽ. Tẽmo rãm ne ja ne tu mýrbê tým. Tým ne arým Metĩndjwýnhmã amijo a'uw. Kute tokry, kaprĩbê utar prãm jabej kum amijo a'uw. Tokry 'ÿr bôx kêt jabej kum amijo a'uw. <sup>36</sup> Ne kum,

—Djũnwã, djãm abê mýjja'ô bipdjur? Kati. Aje mýjja kunĩ nhípêx mar. Itokry, ikaprĩjabê ipytã. Nãr kon, kwãrik wãnh rã'ã ba tu itokry. Djãm ba ne ba amimarkôt ar amijo iba? Kati, akabênkôt ne ba ar amijo iba, ane.

<sup>37</sup> Ne kam kãjmã djan ar amãnhkrut ne ikjêkêtja'ÿr akêx ne tẽn ar'ÿr bôx. Nhym arek ar ôto ikwã. Nhym Pedrumã kum,

—Je, Ximão, djã nã gãm arek anhôto nõ? Kraxje kô 'iry kêt ne ga anhôto nõ, ane. <sup>38</sup> Ne ar kunĩmã kum,

—Ar aminêje rĩt ne Metĩndjwýnhmã amijo a'wý. Gêdja me te axwe'ã ar amã apnê gar mekôt ajaxwe kêt. Ja kadjy dja gar kum amijo a'wý. Be, ar anhôkre kadjwýnhbê ne gar amã ikabênja kĩnh. Nhym be, ar aminêje arĩtbê ne gar arerekren anhôtdjwa ne, ane.

<sup>39</sup> Ne kam ajte amũ tẽn Metĩndjwýnhmã amijo a'uw ne kute ôbê kum kabên jarênhja kôt ajte kum tãm jarê. <sup>40</sup> Ne kam ajte akubyn ar'ÿr akêx ne tẽn ar'ÿr bôx. Nhym ar nokã bã mex ne. Ajte arek ôto ikwã. Rerek mex ne arek ôto ikwã nhym ar tok nhym ar te kute kum kabênmã umaro nhÿ.

<sup>41</sup> Nhym kam ajte amũ tẽn Metĩndjwýnhmã amijo a'uw. Kum amijo a'uw ne ajte ar'ÿr akêx ne ar'ÿr tẽn ar'ÿr bôx. Ne arkum,

—Je, djãm arek ar anhôto anhikwã rã'ãã, akôkam kôto anhikwã? Aj, arým itokry djã iwýr bôx 'ÿr. Ota,

arým kute me axwemã ikangamã, ije amijo inhĩa ne kute memã ikangamã.  
<sup>42</sup> Kàjmã ar dja. Gwaj on me'ÿr. Ota, arým kute memã ikanga djwýnh bôx, ane.

*Me kute Jejuo tÿm.*

*Mat 26.47; Ruk 22.47; Dju r 18.3*

<sup>43</sup> Ne kute arkum anhÿro ãm rã'ã nhym Djuda arým 'ÿr bôx. Jeju kôt ba djwýnhbê 12 'õ ne kubê Djuda. Nãm 'ÿr bôx nhym me krãptĩ me:x ne kôt môn 'ÿr bôx. Nãm me kãxdjwa kajgomê kô jamÿn kadjy o môn o bôx. Me rÿnh ne me me ano. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmê mebẽngêtmê ne me me ano nhym me 'ÿr bôx. <sup>44</sup> Me 'ÿr mör kêttri ne kute memã kanga djwýnhbê Djudaja memã kum,

—Be, ije me'õ nhine kaôrkôt dja ga me omÿn arým o tÿm ne pa 'amÿ. Nãm Djuda arým ã memã ane. <sup>45</sup> Ne kam 'ÿr tẽn 'ÿr bôx ne kum, “Ujarẽnh djwýnh”, anen arým ine kaô.

<sup>46</sup> Nhym kam me arým 'ÿr môn 'ÿr bôx ne o tÿm ne arým pa 'amÿ. <sup>47</sup> Nhym me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr raxja nhõ àpẽn mekôt tẽ. Nhym bu'ã me ku'êja 'õ ne arým õ kãxdjwa kajgo kaban o me'õjamã akabẽn amak ta, bẽnjadjwýr nhõ àpẽnha jamak ta.

<sup>48</sup> Nhym kam Jeju me krãptĩjamã kum,

—Je djãm idjàkĩnhĩ ne ga me aje ijo atÿm kadjy iwýr anhõ kômê anhõ kãxdjwa kajgomêo mõi? Myt kunĩkôt ne ba ar Metĩndjwýnh nhõ kikretikam ikrĩ, ar memã idjujarẽnh o ikrĩ ga me kam kam ijo atÿm kêt ne. <sup>49</sup> Mÿkam ne ga me ijo tÿm? Bir, amrêbê: ne Metĩndjwýnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwýnh me bakukãmãremã me ajã ajarẽ. Me aje ijo atÿm'ã ajarẽn arým 'ã pi'òk no'òk ne. Nhym me arým aben djõ'ã arẽnh o mõi. Arẽnh o mör tãmtã arým iwýr o bôx. Tÿ:mrãm me bakamingrãnyrekam arým iwýr o bôx. Ba ar iba: ga me arým jakam ã ijo ane. Me kute me bakukãmãremã me ajã ujarẽnh kôt ne ga me arým jakam ã

ijo atÿmo ane. Nãm ã Jeju me krãptĩmã ane.

<sup>50</sup> Nhym kam kôt ba djwýnh kunĩ mã amijã maje prõt ne. <sup>51</sup> Me'õ abatãnh ny ne kute kubêkã pydjio amikupuja Jeju kôt tẽ. Rinhuo ne kubêkã. Nhym me kwý adjwýnhdjwýo tÿm ne kubê kubêkã 'amÿnh tÿx. <sup>52</sup> Nhym arým amikaban amikôt kubêkãmã iren tu kajgo mã prõt ne.

*Me kute axwe jabej kukjêr.*

*Mat 26.57; Ruk 22.66; Dju r 18.12*

<sup>53</sup> Nhym me arým Jejuo mõi. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax'ÿr ne me o mõi. Nhym arým me rÿnh kunĩ abeno akuprõ. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmê mebẽngêtmê Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmê ne me arým akuprõ. Nhym me Jejuo mõi o bôx ne arým me rÿnh kabem kudja. <sup>54</sup> Nhym be, Pedru ne Jeju kôt tẽ, nÿjar kum kre rax ne tẽ. Nhym me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax nhõ kikre nhipòkri kên ngrire nhym Pedru arým Jejukôt wadjã. Ne arým bẽnjadjwýr nhõ krãkamngõnhmê ro'ã ànhÿnhõ nhÿ.

<sup>55</sup> Nãm me me'ÿr Jejuo bôx nhym kam me rÿnh arým me 'èxnhĩ jabej. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmê mebẽngêtmê me rÿnh kunĩ ne me me 'èxnhĩ jabej. Dja me amãnhkrut Jeju'ã 'èx ne memã kum,

—Ba ne ba axwe kôt omÿ. Nãm ã ane ba omÿ, ane. Dja me ane nhym me arým me kabẽn man arým we axwe'õ pãnh kubĩ. Kadjy ne me me 'èxnhĩ jabej. Ne te abejo dja. Me'õ ar amãnhkrut kute axikôt 'ã kabẽnja ne me te abejo dja. <sup>56</sup> Nhym me 'èxnhĩ krãptĩ ne me kãjmã ku'èn arĩk aben kupa'ãbit axwe jarẽnh o kumex.

<sup>57</sup> Nhym kam me'õ ar ja arým kãjmã djan 'èx ne 'ã kabẽn jarẽn memã kum,

<sup>58</sup> —Tãmwã ne memã kum, “Be, me kute ikrao Metĩndjwýnh nhõ kikreti nhipêxja dja ba kungrã. Ne kam Metĩndjwýnh nhõ kikreti 'õdjwý nhipêx. Me kute ikrao ipêx kêtja'õ dja ba ipêx. Nhym ije ipêxo idjãm'ã akati

amãnhkrut ne ikjêkêbit apêx ba ipêx pa.” Nãm ã Jeju memã ane bar arÿm kuma, ane. <sup>59</sup> Ne kam ar jadjwÿ kute memã arênhkam axikôt Jeju'ã kabên jarênh kêt ne arîk aben kupa'ãbit arê.

<sup>60</sup> Nhyam kam me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bënjadjwÿr raxja arÿm kãmã djan me ipôkri djan Jeju kukijn kum,

—Ga, ar kabênja ma. Djãm aje aminêje akabên'õ jarênh prãm kêtkumrêx? On imã amikôt amijarê, ane. <sup>61</sup> Nhyam tu anhikrê.

Nhyam me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bënjadjwÿr rax ajte kukijn kum,

—Djãm abê me babê idjaer nhõ Bënjadjwÿrbê kumkati, nêñ? Djãm mrãmri abê Kritu? Djãm abê Metîndjwÿnh Kra? ane.

<sup>62</sup> Nhyam Jeju kum,

—Kôt ne ga imã arê. Ba ar amã arê gar ama. Gêdja ba ï Metîndjwÿnh pymati djubôk'ãnh nhÿ. Ba ije amijo inhÿ gêdja ba ubôk'ãnh nhÿ. Ibënjadjwÿr raxkam ubôk'ãnh nhÿ gar ipumÿ. Ne kam ajte kakrãkôt amrê kãjkwa kurÿm itêmkôt ipumÿ, ane.

<sup>63</sup> Nhyam kam me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bënjadjwÿr rax kute memã amingryko amirît kadjy arÿm amibê kã kadjô. Amibê kã kadjôn arÿm memã kum,

—Ê, arÿm ne Metîndjwÿnh japrÿ. E kum kwãrîk wãnh gwaj ijukri me'õ kute axwe kôt omÿnhja jabej kêt. <sup>64</sup> Gwaj bakunÿ ne gwaj arÿm kute Metîndjwÿnh japrÿja ma. Ta ne amijo Metîndjwÿnh rax pytàn arÿm o aprÿ gwaj kuma. Kute gwaj bamã, “Metîndjwÿnh djubôk'ãnh inhÿrkôt dja gar ipumÿ”, anhÿrkôt ne gwaj arÿm kuma. Arÿm ne gar ama. Mÿj dja gwaj nê? ane.

Nhyam me kupãnhã 'ã kum,

—Gê me on kubÿ. Gê me on kubÿ, ane.

<sup>65</sup> Nhyam kam me kwÿ nokre kutôn rîtbê nokre'ã pron ajte nokrebê tak ne. Ne kute takmê ro'ã kum,

—Nhyam ne akurwa? Goja me'õ pumÿn imã arê, ane. Nhyam

krãkamngôn arÿm 'ã akuprôn tako kumex.

*Pedru aminêje 'êx.*

*Mat 26.69; Ruk 22.55; Dju r 18.15*

<sup>66</sup> Nhyam wãnh Pedru kikreti parbê ànhÿnho nhÿ. Ànhÿnho nhÿ: nhyam me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bënjadjwÿr rax nhõ àpênh nija arÿm 'ÿr bôx. <sup>67</sup> Ne omÿn prÿne omÿnh mex ne kum,

—Tukwa, gadjwÿ ne ga Jeju kôt ar aba. Krÿraxbê Nadjarekam Jejukôt ar aba, ane.

<sup>68</sup> Nhyam aminêje 'êx ne kum,

—Kati, ije akabênwã mar kêtkumrêx, ane. Ne kam tèn kre tã dja nhyam kôt arÿm ôkrên'ãnh kã. <sup>69</sup> Nhyam bënjadjwÿr nhõ àpênh nija ajte omÿn bu'ã me ku'êmã kum,

—Tãmwãdjwÿ ne kôt ar ba, ane.

<sup>70</sup> Nhyam ajte aminêje 'êx ne kum, “Kati”, ane. Nhyam kãjbê 'ãtÿm nhyam bu'ã me ku'êja kum,

—Be, mrãmri ne ga kôt ar aba, ane. Abê pykabê Garrêja kra'õ. Garrêjakam me kabên kôt akabênja ma. Bar kôt aman arÿm amã ikato, ane. <sup>71</sup> Nhyam memã kum,

—Kati. Mrãmri ije me'õwã pumÿnh kêtkumrêx. Aje me'õ jarênhwã ije omÿnh kêt, ane. Ne kam me'õ kute kum anhÿr kêtã amikangrôn memã kum,

—Dja ba ijêxnhÿ jabej gê Metîndjwÿnh pãnh ijo akno. Ta ne arÿm ijêxnhÿ kêtkôt ima, ane. <sup>72</sup> Nãm ane nhyam totokbê ajte ôkrên'ãnh kã. Nhyam kam Pedru akubyn amijo tèn amrêbê Jeju kute kum kabên jarênhja ma. Kute kum,

—Ôkrên'ãnh kãr kêtri dja ga amijã maje ajêx pydji nhyam arÿm kã. Ga kam amijã maje ajêxo amãnhkrut ne ijã memã kum, “Kati, ije tãmwã pumÿnh kêt”, ane nhyam ajte kã, anhÿrja ne arÿm kuma. Nãm maro dja nhyam arÿm rerekre 'ÿr bôx. Rerekre 'ÿr bôx nhyam arÿm mu:w.

## 15

*Piratu kute we axwe jabej kukjêr.*  
*Mat 27.1; Ruk 23.1; Dju r 18.28*

<sup>1</sup> Nhyam kam me'ã akati, kryràm nhyam apÿnh me rÿnh djari akuprôn arÿm aben kabên ma. Me kadjy Metÿndjwÿnh mar djwÿnh nhô bÿnjadjwÿrmê mebêngêtmê Môjdjê kukràdjâ mar djwÿnhmê me rÿnh kunÿmê ne me Jejuo aben ma. Ne kam arÿm uwpreu Piratu'ÿr o môn 'ÿr o bôx. 'ÿr o bôx ne kum kanga. <sup>2</sup> Nhyam kam Piratu arÿm kukij ne kum,  
 —Djãm abê mebê idjaer nhô bÿnjadjwÿr rax? ane.

Nhyam kum,

—Kôt ne ga aje arênhwã, ane.

<sup>3</sup> Nhyam kam me kadjy Metÿndjwÿnh mar djwÿnh nhô bÿnjadjwÿr ar arÿk Jeju'ã axwe krãptÿ janhô. <sup>4</sup> Nhyam tu anhikrê. Nhyam Piratu kum,

—Ë ama. Djãm ajaxwe krãre ne me amã arê? Djãm aje aminêje akabên'ô jarênh kêtukumrêx? ane.

<sup>5</sup> Nhyam kum kabên 'ô jarênh kêtukumrêx. Nhyam Piratu te kute marmã kam no tyn nhÿ.

<sup>6</sup> Be, me irôbê mrãnh nhô akatija tãmkam ne mebê idjaer krãptÿ: arÿm aben pydji. Me kute aben kajmã'ã Metÿndjwÿnh me kukãmãre nhirôbê mrãnh mar kadjy ne me aben pydji. Amex kunÿkôt ne bÿnjadjwÿr raxbê Piratu akati jakam mebê ijê djâ kurÿm mebê ijê pÿnh ne meo pôx nhyam me mã mrã. Me kute me'ô'ã à'wÿrja ne me kÿnh kadjy bôm kumê.

<sup>7</sup> Ajbir me'ôbê ijê ne idjibê Baraba. Me kute kubê ijê kÿtri ne me jakôt me bÿnjadjwÿr'ÿr prôt ne me kwÿ pa. Nhyam kam me arÿm kubê ijê. <sup>8</sup> Nãm Piratu Jeju kukjêro dja: nhyam kam me krãptÿ: arÿm kàj bê Piratumã me'ôbê ijê jarê ne kum,

—Aje mekbê ijêwã'ô kaba gê arek ar me ikôt ba, ane.

<sup>9</sup> Nhyam arÿm Jeju'ã memã kum,

—Me abê idjaer, we me anhô bÿnjadjwÿr rax ne ja djãm ije me amã kum inhirermã? ane. <sup>10</sup> Be, Piratu kute memã ja jarênh kÿtri ne arÿm me

kadjy Metÿndjwÿnh mar djwÿnh nhô bÿnjadjwÿr ma. Nãm ar'ã amim,

—Jeju'ã me krãptÿkam ne me rÿnh 'ã ngryk ne imã kanga, ane. Ne kam bit kute kum irermã ã me krãptÿmã ane.

<sup>11</sup> Nãm 'ã memã kum,

—Djãm ije me anhô bÿnjadjwÿrmã inhirermã? ane. Nhyam me kadjy Metÿndjwÿnh mar djwÿnh nhô bÿnjadjwÿr ar memã kum,

—Kwãrÿk wãnh me amã Jeju kÿnh kêt. Dja ga me kum Baraba jarê gê kaba, ane. Nhyam me kâtãm krãptÿ Piratumã kum,

—Kwãrÿk wãnh Jejumã anhirer kêt. Baraba dja ga kaba, ane.

<sup>12</sup> Nhyam kam Piratu memã kum,

—Be, ga me abê idjaer, aje tãmwãmã anhô bÿnjadjwÿr rax jarênhja mÿj dja ba kam on? ane.

<sup>13</sup> Nhyam me kàj bê kum, “Pÿte'y'ã anhô”, ane.

<sup>14</sup> Nhyam Piratu memã kum,

—Mÿkam? Mÿj ne ajmã o ne ba ije pÿte'y'ã nhôrmã? ane.

Nhyam me kàj bê kum,

—Pÿte'y'ã anhô. Pÿte'y'ã anhô, ane.

<sup>15</sup> Nhyam kam me kÿnhmã Piratu Baraba kaba nhyam arÿm arek ar mekôt ba. Nhyam kam Piratu krãkamngônã Jeju jarê. Me kute kaprêprêk kadjy memã arê. Nhyam me arÿm mrykã punuo kaprêprê:k ne. Kaprêprêk nhyam Piratu arÿm memã kangan memã arê. Me kute pÿte'y'ã nhô kadjy memã arê.

*Krãkamngônã kute 'ã bÿno bikênh.*

*Mat 27.27; Dju r 19.2*

<sup>16</sup> Nhyam kam me krãkamngônã amÿ bÿnjadjwÿr nhô kikretimã Jejuo môn o wadjâ. Kumoka'ê nhidjibê Pre-torimã o môn o wadjâ. Ne kam me krãkamngônã kâtãm kunÿ jadjwÿ o akprô nhyam me kunÿ arÿm 'ã aben pydji. <sup>17</sup> Me kute 'ã bÿno bikênh kadjy ne me 'ã akuprô. Ne kam inôkã ryti kamrêkja byn arÿm Jejumã adjâ. Ne mrÿnhô kajkep ne ikãx ne kum kutu. Nãm me arÿk bÿnjadjwÿr rax krãdjê'ã mrÿnhÿ jakren ikãx ne arÿm

kum kutu. <sup>18</sup> Ne kum kabêno kute me rûnhmã me kabên pyrãk ne kum,

—Ga we abê mebê idjaer nhô bënjadwÿr rax, gora kribêm atîn 'iry, anhÿrkôt <sup>19</sup> po'êo krã môn kutôn parbê kônkrão krĩ. Nãm me parbê kônkrão krĩo kute me bënjadwÿr rûnh parbê kônkrão krĩja pyrãk. <sup>20</sup> Ne kam arÿm 'ã bẽno ajkên inomã kumên arÿm kubê inokã ryti kamrêkja kaban akubyn kum ô kubêkã djwÿnhja jadja. Ne kam kute pĩte'y'ã nhôrmã o katon o mô.

*Me kute pĩte'ykam nhô.*

*Mat 27.32; Ruk 23.26; Dju r 19.17*

<sup>21</sup> Nhym me'ôbê Ximão tẽ. Pykabê Xireni kra 'ô. Kute Arexãrimẽ Rupu ar ir. Arwã kurũm ne tẽn bit me'ãnh tẽmmã. Nhym me krãkamngôn arÿm Jeju nhô pĩte'y'ã kum àpnênh tÿx. Kum 'ã àpnênh tÿx nhym arÿm kadjy kumÿn o mô. <sup>22</sup> Nãm me krãnhrebê Gogota'ÿr Jejuo môn 'ÿr o bôx. Me bakabênkam ne gu me ren krãnhremã me krã'i jarẽ. <sup>23</sup> Nhym kam me pidjô kangôkam pĩdjÿbê mirao akàn Jejumã kungã nhym arÿm kanga. <sup>24</sup> Nhym kam me pĩte'y'ã kunhô nhym wajêt. Nhym kam me apÿnh kute ô kubêkã jamÿnh kadjy kên kryre rẽ. Me kute ari kên rênhkôt ne me amijo kubêkã pytà.

<sup>25</sup> Arÿm kàjmã myt nhÿrkam. 9 orakam ne me pĩte'y'ã kunhô. <sup>26</sup> Ne kam 'ã pi'ôk no'ôk ne. Pi'ôkkam ne me memã kum,

—Mebê idjaer nhô bënjadwÿr rax ne ja, ane. Me kunĩ kute omũnh kadjy ne me Jeju nhimökri kunhô. Me kute we Jeju jaxwe 'ô pãnh pĩte'y'ã jêtja pumũnh ne kute mar kadjy ne me pi'ôk no'ôk ne imökri kunhô. <sup>27</sup> Ne kam ar àkĩnhĩ amãnhkrutja Jeju nhikrebê pĩte'y'ã ar kunhô. Nhym arÿm ar wajêt. Jeju ôkredjãkôt wajêt nhym aktã ar axweja ijên wajêt. <sup>28</sup> Amrêbê: ne me bakukãmãre'ô memã ja jarên 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nãm memã kum,

“Dja me 'ã abenmã kum, ‘Nãm me o axwen me axwemẽ ro'ã kubĩ’, anhÿro dja.”

Nãm ã pi'ôkkam memã ane. Nhym kam me aben djô'ã arẽ. Arênho mör tãmtã tũ:mrãm arÿm 'ÿr o bôx. Me bakukãmãre kute memã arênh kôt ne me arÿm ar axwejamẽ ro'ã ar anhôrkumrêx nhym me arÿm 'ã arênhkumrêx. <sup>29</sup> Nhym me 'ãnh mörja nokã nhàn kum kabên punu:re ne kum,

—Be, ga: ne ga we aje Metĩndjwÿnh nhô kikreti ngràn ne akubyn ipêxmã. Nhym aje ipêxo adjãm'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt we aje ipêx parmã. <sup>30</sup> Goja amiptàn pĩte'y kurũm rwÿ, ane.

<sup>31</sup> Nhym kam me rûnh arĩk 'ã bẽno ajkê. Me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhô bënjadwÿrmẽ Môjdjê kukrãdjã mar djwÿnhmẽ ne me arĩk 'ã bẽno ajkên abenmã kum,

—Amübit ne me utà. Ne kam te kute amiptar prãmje. <sup>32</sup> Goja gẽ mrãmri kubê Kritukumrêx jabej goja mrãmri kubê mebê idjaer nhô Bënjadwÿrbê kumkatikumrêx jabej on pĩte'y kurũm rwÿ. Gwaj goja kôt omũn arÿm tu amim markumrêx. Nãm me rûnh ã abenmã ane. Nhym ar aktã pĩte'y'ã jêtjadwÿ Jejumã àkjêro wajêt.

*Tyk kadjy ne ja.*

*Mat 27.45; Ruk 23.44; Dju r 19.28*

<sup>33</sup> Nhym arÿm kàjkwa nhipökri myt nhÿ. Nhym kam tu akamãt kô tyk ne. Pyka kunĩkôt me'ã akamãt kô tyk ne. Nãm me'ã akamãt kô tykkam myt kyn kyn kyn ky: nhym 3 orakam, amykrykambit arÿm ajte myt no pôt ne. Arÿm ajte myt kato. <sup>34</sup> Kato nhym mebê idjaer kabênkam Jeju kàj bê kabên ne Bãmmã kum,

—Eroi: Eroi: rama xabatani, ane. Nãm ren me bakabên kam kum,

—Inhô Metĩndjwÿ:nh, inhô Metĩndjwÿ:nh, mykam ne ga arÿm ikanga? ane.

<sup>35</sup> Nhym parbê me ku'êja kabên man arĩk abenmã kum, “Ë, Erijmã ne kabên”, ane.

<sup>36</sup> Nhym kam me'ô prôt ne ngôn puror pônã djã jakritaja byn pidjô kangô kadjãmã adjã. Nhym kam kangô ipu nhym pĩ nhidjamã adjàn

kajmã kum kungã, kute kaôr kadjy. Nhyim me'õ ar kum,

—Adjým, gê goja me bakukãmãrebê Erij 'ÿr bôx ne goja o rwÿk jabej, ane.

<sup>37</sup> Nhyim kam Jeju kàj bê kabên ne ate ty.

<sup>38</sup> Be, nhyim kam arým Metĩndjwÿnh nhõ kikreti kadjwÿnhbê kubêkâtija ta amikadjô. Nãm nhôr djà'ãnh amikrax ne e y: ne kraxmã amimê.

<sup>39</sup> Nhyim krãkamngôn krãptĩ: kubê 100 nhõ bẽnjadjwÿr pĩte'y parbê dja. Nhyim Jeju kàj bê kabên ne ty nhyim arým omũ. Omũn arým memã kum,

—Be, mrãmri ne me'õ jabê Metĩndjwÿnh Krakumrêx, ane.

<sup>40</sup> Nhyim me niredjwÿ amybÿm omũho dja. Nhyim Marij Madarenamê Marij, kurũm Jôdjemê Xijagu ar apôxjamê Xirôwemê ne ar me ikô'ã dja. <sup>41</sup> Amrêbê, Jeju pykabê Garrêjakam ar bari ne ar nireja mã kôt ajkamên o djuw mexo ba. Nhyim ar ja bu'ã me nire krãptĩdjwÿ amybÿm omũho dja. Jeju ajbir krĩraxbê Djeruxarê'ÿr tẽmkam ne me nireja kôt môn bôx.

*Arým adjâr kadjy ne ja.*

*Mat 27.57; Ruk 23.50; Dju r 19.38*

<sup>42</sup> Jeju ty. Ty nhyim kam amykry mex ne. Amykry mex nhyim me arým no katon õ mÿjja kupênho kumex. Pi'ók rârâr djwÿnhrà m õ mÿjja kupênho kumex. <sup>43</sup> Nhyim Jôdje arým bôx. Krĩraxbê Armatêkam ne Jôdje abatàn djà. Nãm me rũnh bikprôn djakam mekôt rax nhyim me kum kĩnh. Nãm amiwÿr Metĩndjwÿnh kamnhĩx ne. Metĩndjwÿnh bôx ne me kadjy bẽnjadjwÿr ne kute ar meo bamã ja ne amiwÿr kamnhĩx ne. Jôdje kum Piratu puma kêt ne 'ÿr tẽn 'ÿr bôx ne Jeju 'ã kuma. <sup>44</sup> Nhyim arým kam no tyn nhÿn kum, “Je, djãm arým ne ty”? ane. Ne kam amiwÿr krãkamngôn nhõ bẽnjadjwÿr 'uw nhyim bôx. Bôx nhyim arým kukij ne kum, “Djãm arým ne ty”? ane.

<sup>45</sup> Nhyim kum, “Nã”, ane. Nhyim kam arým Jôdjemã Jeju jarê. <sup>46</sup> Nhyim kam rinhuo kubêkã 'õ byn 'ÿr o tẽ. 'ÿr o

tẽn 'ÿr o bôx. Ne kam arým pĩte'y kurũm Jejuo ruw. O ruw ne arým kubêkào kupun kam kẽnkre'ÿr o tẽ. Me kute kẽnkre kakrwÿnhja'ÿr o tẽn kam arým kam adjã. Ne kam kẽnpoti ajkwa krekre'ã kudja. <sup>47</sup> Nhyim Marij Madarenamê Marij kurũm Jôdje katorja arým omũ.

## 16

*Akubyn tĩn kadjy ne ja.*

*Mat 28.1; Ruk 24.1; Dju r 20.1*

<sup>1</sup> Nhyim kam pi'ók rârâr, me tyk djà kêt djà nhõ akati apêx nhyim ar arým pi'ók kaprĩ pãnh me tyk nhõ pĩdjÿ kwÿ by. Marij Madarenamê Marij kurũm Xijagu katorjamê Xirôwemê ne ar kadjy pĩdjÿ kwÿ by. Kẽnkre'ÿr tẽn ne kute o Jeju djymã ne ar kadjy kwÿ by. <sup>2</sup> Nhyim kry:rãm, pi'ók kamrêkkam, kraxje akati mex kêt kam ar kẽnkre'ÿr tẽn. Tẽ: nhyim arým myt kato nhyim ar arým o rãm ne ja. <sup>3</sup> O rãm ne jan arým abenmã kum,

—Mÿj me'õ dja gwaj bamã jãm ajkwa krekre'ã kẽnpoti dja? ane. Kẽn jabatàn kam ne ar ã abenmã ane.

<sup>4</sup> Abenmã anen kam rĩt ne omũ nhyim arým amijã kuta. <sup>5</sup> Nhyim kam ar 'ÿr tẽn arým kẽnkemã wadjã. Nhyim kadjy mrãnh djwÿnh'õ kute me'õ jabatàn ny pyræk ne nhÿ. Nãm inôkà jaka ryti jadjàn nôr djà djubôk'ãnh nhÿ. Nhyim ar wadjàn arým omũ. Ne te umaje.

<sup>6</sup> Nhyim arkum,

—Kwãrĩk wãnh ikam ar atĩn prãm kêt. Jeju Nadjarekam abatàn ja me kute pĩte'y'ã nhôr ne bĩnja ne gar abej tẽn. Jakam arým nôr kêt. Nãm akubyn tĩn ne kato. Gar nôr djà kaprÿja pumũ. <sup>7</sup> Be, amũ ar tẽn kôt ba djwÿnhmã arê. Ne arkôt Pedrumã arê. Ne arkum, “Arým ne ar akukãm pykabê Garrêja'ÿr tẽmmã. Dja gar kam tẽn arým omũ”, ane. Dja gar ã arkum ane. Amrêbê kute ar amã arênh kôt ba arým ar amã arê. Nãm ã kadjy mrãnh djwÿnh ar niremã ane.

<sup>8</sup> Nhyim ar katon mã kẽnkre kurũm prôt ne. Te umaje tertetkam prôt ne.

Tîn prãm kam ne me'ômã kabên kêt ne tẽ.

<sup>9</sup> Be, akubyn tĩnkam kryrãm, pi'ók kamrêkkam ne Jeju Marij Madarena kumrêxmã amijo amirĩt ne. Be, me karõ punubê 7 ne Marijo ba nhym Jeju amrêbê ano nhym kum ire. <sup>10</sup> Nãm Marijmã amijo amirĩt nhym arým kôt ba djwýnh'ýr tẽn ar'ýr bôx. Nhym ar kaprĩ:ren mýro nhỹ. Nhym arým ar'ýr bôx ne arkum 'ã ajarẽ. <sup>11</sup> Nãm arkum Jeju tĩn jarẽn kute omũnh'ã ajarẽ. Nhym ar kuman arým abenmã kum, “Nãm 'êx”, ane.

<sup>12</sup> Nhym kam ajte ar jamã kute amijo amirĩtmã tẽ. Nãm kôt ba djwýnh amãnhkrut arwãmã tẽ. Tẽ nhym arým atemã aminhipêx. Ne kam kute atemã me'õ pyræk ne arkum amijo amirĩt ne arkôt tẽ. <sup>13</sup> Nhym kam ar akubyn Djeruxarẽ'ýr tẽ. Kôt ba djwýnh'ã kàtãmja'ýr tẽn ar'ýr bôx ne arkum 'ã ajarẽ. Nhym ar abenmã kum, “Kati, nãm ar 'êx”, ane. <sup>14</sup> Nhym kam ajte Ar kubê 11mã amijo amirĩt. Ar õ kwý krêno nhỹ nhym arkum amijo amirĩt ne arkum bẽn tỳx ne arkum,

—Nãm ar akubyn itĩnkôt ipumũn ar amã ijã ajarẽ gar ar'ã abenmã kum, “Nãm ar 'êx”, ane. Tô mýkam ne gar tu amim imarkumrêx kêt? Djãm ar ajamakkreja kêt? ane.

<sup>15</sup> Ne kam ajte arkum,

—Apýnh me ba djã kunĩkôt dja gar mõn kàj bê me kunĩmã ijã adjujarênh ny jarêno mõ. <sup>16</sup> Dja me tu amim imarkumrêx nhym me Metĩndjwýnhmã ngômã me angij. Nhym arým me utà. Nhym be, me kute amim imar kêt dja Metĩndjwýnh arým pãnh me kanga. <sup>17</sup> Nhym me kute tu amim ikamnhĩxkumrêx dja me mýjja pumũnh kêt nhipêx. Me kute Metĩndjwýnh raxmã kator kadjy ipêx. Ne me karõ punu kute meo baja jano nhym me karõ memã ire. Dja me apýnh me bajtem kabênkam kabên. <sup>18</sup> Godja me kangã djàkrê by. Me kute mar kêt kam kangã djàkrê by nhym arým ajmã meo kêt. Nàr, te mýjja kanêo ikõ nhym ajmã meo kêt. Dja

me me kanê krã'ã ikra jadjuw nhym me arým à kêt ne, ane.

<sup>19</sup> Bẽnjadjwýr djwýnh Jeju memã ane nhym Metĩndjwýnh arým kàjkwamã amiwýr o wabi. Nhym arým ra:x ne Metĩndjwýnh djubôk'ãnh nhỹ. <sup>20</sup> Nhym kam kôt ba djwýnh arým amũ mõn pyka kunĩkôt kàj bê memã 'ã ujarênh mõ. Nhym Bẽnjadjwýr djwýnh mã arkum tỳx jangij nhym ar arým mýjja pumũnh kêt nhipêxo mõ. Me kute ar'ã abenmã kum,

—Mrãmri ne djãm ar Metĩndjwýnh kôt kabênkumrêx? anhýr kadjy ne ar mýjja pumũnh kêt nhipêxo mõ.



## Ruka Teopiremã Jeju'ã ujarẽnh ne ja.

Rukadjwý ne prĩne Jeju'ã ajarẽ. Rwýk krax kurũm ne 'ã ujarẽnh tẽn àbir'ãnh o ino re. Rukabê ne me kane djwýnh. NhyM Paur Jeju'ã ujarẽnh kadjy apýnh me õ pyka djari'ýr mrã. NhyM Ruka kõt ar mrã. Ne kam me'õbê Teopiremã me bakunĩ kadjy pi'òk no'òk ne. Teopirebê idjaerkam me'õ kêt. Kumã ne Ruka Jeju'ã pi'òk no'òk ne. Nãm prĩne me kute Jeju'ã ujarẽnh kunĩkõt kuman prĩne kabin kam 'ã kum pi'òk no'òk ne. Adjwýnhdjwýmã pi'òkbê *Metĩndjwýnh Karõ Kute Meo Baja'ã* kum pi'òk no'òk ne.

### *Ruka Teopiremã amijarẽ.*

1-4 Aj, Teopire, ba ne ba wãm amã pi'òk no'òk ne. Ba ibê Ruka ne ba wãm amã pi'òk no'òk ne. Me kunĩ ne me kum akĩnh ne amex jarẽ ba badjwý imã akĩnh ne wãm amã pi'òk no'òk ne.

Me krãptĩ ne me arým 'ã pi'òk no'òk ne, Jeju me ikam ar ba'ã ne me pi'òk no'òk ne. Me kute kraxrũm noo Jeju pumũnh ne memã kabẽn'ã ujarẽnh, me tãm ne me me imã arẽ nhyM me amũ me ijuk'ã 'ã pi'òk no'òk ne.

Ba kam badjwý inhõkre kadjwýnhbê,

—Be, mexkumrẽx. Badjwý dja ba 'ã pi'òk no'òk nhyM kam mexkumrẽx, ane.

Mrãmri ne ba me'ýr tẽ, me kute noo Jeju pumũnhja'ýr tẽ. Me'ýr tẽn prĩne abej me kukij ne kam Jeju kraxrũm prĩne mýjja kunĩ maro tẽn inomã kumẽn mar tỳx ne. Mar tỳx ne kam amã 'ã pi'òk no'òk ne. Dja ba prĩne mýjja kraxrũm amã kõt 'ã idjujarẽnh tẽn, aje prĩne marmã. Me kute õbê amã arẽnh ga aje katàt maro atẽmmã ne ba badjwý mekõt amã 'ã pi'òk no'òko tẽn, aje omũnh ne aje amim,

—Mrãmri ne me katàt imã Jeju jarẽ, anhýr kadjy. Kadjy ne ba amã 'ã pi'òk no'òk ne.

### *Djakarij krabê Djuão rwýkmã.*

5 Be, ã, ije amã katàt Jeju'ã idjujarẽnh kadjy dja ba amã Djakarij kumrẽx jarẽn kam ijukri amã Jeju jarẽ. Mekbê idjaer nhõ pykabê Djudêjakam me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh 'õ nhidjibê ne Djakarij. NhyM Djakarij nhingêt kukãmã nhidjibê ne Abij. Ne kam prõdjwý idjibê Ixabeu, kubê ne Arão tãmdjwý 'õ. NhyM bep me õ bẽnjadjwýr nhidjibê ne Erodji ne memã nhý.

6 NhyM Djakarijmẽ prõ ar amẽ mrãnh katàt nhyM Metĩndjwýnh arkam kĩnhkumrẽx ne. Nãm ar prĩne Metĩndjwýnh kabẽnkõt amijo ba, Metĩndjwýnh kute memã me katàt amijo ba'ã karõjakõt amijo ban kute 'õ kudjar kêtumrẽx. ãm ar mexkumrẽx.

7 NhyM bep Ixabeu kra kêt ne te kra prãme ar ba, mjẽnme ro'ã te ar ari kra prãme ba ne arým kubêngê:tte.

8-9 Be, me kute me kadjy Metĩndjwýnh mar ne me Metĩndjwýnh nhõ kikretikam àpẽn tẽn, apýnh me ingêt me kajmã'ã àpẽn'ýr ngjẽn djari ne me me kudjwa Metĩndjwýnhmã àpẽn tẽn. Nãm me ja kumrẽx mytyrwý 'õkam 'ýr wadjàn kam apê:n kato. NhyM pãnh me ja ajte mytyrwý 'õkam 'ýr wadjàn kam kum apê:n kam kato. Nãm ã meo anhýro tẽn. NhyM kam mekbê Abij me ja pãnh 'ýr wadjàn Metĩndjwýnhmã àpẽn ba. NhyM Djakarij, kubê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnhkam mekõt Metĩndjwýnhmã àpẽnho ku'ẽ. NhyM me kute Metĩndjwýnhmã kikre kudjý dja bõr kadjy kẽn mẽre à'ak ne kurẽn kõt 'ýr wangij nhyM Djakarij kukràdjà jakõt ate Metĩndjwýnh nhõ kikretimã wadjà, kute kikre kudjý dja bõrmã. Ate ne me kudjwa 'ýr wadjà ne kum kubõ.

10 NhyM kute kum bõrkõt me kunĩ kikreti kabem Metĩndjwýnhmã kabẽno ku'ẽ. 11 NhyM Djakarij bõro dja nhyM aerbê Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh 'õ nokam kato. Nãm tu kikre kudjý dja bõr dja jakýxkõt 'ýr kato. 12 NhyM omũn kam umar

punuren kum uma ne, kute ajmã o karõ ne kum uma. <sup>13</sup> Nhyam kam kum,

—Djakarij, kwãrĩk wãnh atĩn prãm kêt. Arým ne Metĩndjwýnh aje amijo adjà'wýr ma. Dja on aprõbê Ixabeu tujarõ gar amim akra my mý. Akra my mýn kam kum idji Djuão jarê.

<sup>14</sup> Dja gar tu akĩ:nhkumrêx ne. Nhyam me krãptĩ ar akõt kĩnhkumrêx, ar akra rwýkkam kĩnhkumrêx. <sup>15</sup> Nhyam Metĩndjwýnh kadjy godja akra rax ne kam kabên mexkumrêx ne. Godja uba kangõ djãkrêo kôm kêt, nàr atemã kadjwati kangõ\* 'õo kôm kêt. Nhyam Metĩndjwýnh Karõ raxo akra kadjwýnhbê nhýn ar o ba, nã tikkrekam jêt rã'ã dja Metĩndjwýnh Karõ mrãmri o ba.

<sup>16</sup> Nhyam mekbê idjaer krãptĩ dja me õ Bẽnjadjwýr Metĩndjwýnh 'ýr amijo akêx, akra kabênkõt 'ýr amijo akêx. <sup>17</sup> Nhyam akra dja Bẽnjadjwýr kukãm tẽ, kute memã bõx djà'ã ujarênh nhyam me kute kadjy amijo mexmã dja kukãm tẽ. Nhyam Metĩndjwýnh Karõ dja mrãmri o ba nhyam uma ne, kute mrãmri ne Metĩndjwýnh Karõ kute Erijo ba nhyam umaja pyrãk. Dja akra memã arê nhyam me nãmẽ me bãm akubyn kum kra jabê. Nhyam ate ajte memã arê nhyam me amakkre kêtja dja me akubyn katàt mrãn arým ajte kabên mexkumrêx. Dja akra ã memã ane nhyam me arým Metĩndjwýnh kadjy amijo mex. Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh Djakarijmã kabên jarêho ane.

<sup>18</sup> Nhyam kam kum,

—Gêt kon ne. Mýjkõt dja ba akabên ma? Arým iprõmẽ ar ibêngêtte. Djãm ar ijabatàn ny godja bar ikra mý?

<sup>19</sup> Nhyam kam kum,

—Ba ibê Gabrijeu ne ba Metĩndjwýnh kabem dja. Ije amã kabên jarênhmã ne ijano ba awýr tẽ. Mýjja mextire ije amã arênhmã ne ijano ga ate “Kon ne” ane. <sup>20</sup> Aje amim ikabên mar kêtumrêx pãnh gédja ga akabên kêt nhyam akra ruw. Dja akra nhõ akati

'ýr bõx nhyam ruw ga kam ijukri akabên, ane. Nãm ã Gabrijeu kum ane.

<sup>21</sup> Nhyam me kam kapõtã te Djakarij kam ama:, te bõx nhyam me kute kukràdjã 'õ marmãn kam abenmã kum,

—Ije tô mýj got ar o ba? ane.

<sup>22</sup> Nhyam kam arým katon te kute memã kabênmã. Nhyam me,

—Arým ne Metĩndjwýnh nhõ kikretikam mýjja 'õ pumũ, ane.

Nhyam tu ikrao memã ujakreo djan kabên kêt mex ne.

<sup>23</sup> Ne kam ar àpênh ba:n arým inomã kumên kam katon akubyn ùrkwãmã tẽn bõx. <sup>24-25</sup> Bõx nhyam kãjbê 'ãtũm nhyam kam prõbê Ixabeu tujarõn kam pijãm ne kam kikre bu'ãbit mrã. Kute amirĩt kêt'ã mytyrwý amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt, pijãm djaje, tujarõkam. Nãm,

—Ota Bẽnjadjwýr ipumũn kum ikaprĩn arým ijo mex. Jakam dja me ijã kabên kêt ne, ane.

*Marij kurũm Jeju rwýkmã kum arê.*

<sup>26-27</sup> Nhyam kam arým tujarõ'ã mytyrwý amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut nhyam Metĩndjwýnh ajte kadjy mrãnh djwýnhbê Gabrijeu jano, Marij'ýr ano. Marij kurererkam ne kra kêtumrêx, me'õ 'ýr mõr kêtum. Nhyam bep me'õbê Jõdje ne kum kabên kajgo, kraxje 'ýr mõr kêt. Nhyam bep Jõdje nhingêt ne Dawi. Apýnh ne me õ pyka nhyam bep tu pyka abenã tým nhidjibê ne Garrêja. Nhyam bep kam krĩ 'õ nhidjibê ne Nadjare. Krĩ jakam ne Metĩndjwýnh Marij'ýr Gabrijeu jano. <sup>28</sup> Nhyam arým 'ýr tẽn bõx ne kum,

—Marij, djãm ga? Metĩndjwýnh ne arým akam ukaprĩn ajo ba, ane.

<sup>29</sup> Nhyam Marij Gabrijeu kabên man axwe amikam umar ne õkre kadjwýnhbê amim,

—Mýj kabên got ja? ane.

<sup>30</sup> Nhyam kam kum,

—Kwãrĩk wãnh, Marij, atĩn prãm kêt. Mrãmri ne Metĩndjwýnh akam

\* **1:15** Mýjja me kute o kôm ne kõt bibãnh kuniã, kadjwati kangõmẽ uba kangõmẽ, mýjja kangõ kuni ne me kum kadjwati kangõ jarê.

kĩnhkumrêx. <sup>31</sup> Ota, dja ga on atu-jarôn kam akra my mÿn kam kum Jeju jarê. <sup>32</sup> Godja akra bēnjadjwÿr rax ne ar meo ba nhym kam me 'ã abenmã kum, “Metĩndjwÿnh pymati kra”, ar o ba. Gêdja Bēnjadjwÿr Metĩndjwÿnh Jeju'ã bēnjadjwÿr rax mē nhym kam ar meo ba. Ingêtbê Dawi bēnjadjwÿr rax djô'ã dja rax ne ar meo ba. <sup>33</sup> Tãm godja tũmràm mekbê idjaer kadjy bēnjadjwÿr ne ar meo ba. Dja bēnjadjwÿr rã'ã rã'ãn ar meo ban o ino rer kêtikumrêx, ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwÿnh kum ane. <sup>34</sup> Nhym kam kum,

—Godjãm me'õ iwÿr mör kêtjakam ba ije ikra mÿnhmã. Mÿj godja imã ikra dji? ane.

<sup>35</sup> Nhym kam kum,

—Metĩndjwÿnh Karõ dja awÿr ruw. Metĩndjwÿnh pymati Karõ dja awÿr ruw. Djãm tãwãbê mÿjja tÿx? Ta gêdja tu amã akra jadjã nhym akurũm kato. Ne kam prĩrerũm mrãmri mexo tuknĩn mexkumrêx. Kam axwe 'õ kêtikumrêx. Nhym me kam kum Metĩndjwÿnh Kra jarê.

<sup>36</sup> Ota anhõbikwa Ixabeu te kubêngette ne arÿm tujarõ. Me kute Ixabeumã kra kêt jarēnh ar o baja ne arÿm tujarõ. Adjwÿnhdjwÿr ne kra my wajêt nhym arÿm jêt'ã mytyrwÿ amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut. <sup>37</sup> Djãm Metĩndjwÿnhbê mÿjja 'õ bipdjur got? ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwÿnh kum ane. <sup>38</sup> Nhym kam kum,

—Ã, mrãmri. Ibê Metĩndjwÿnh nhõ àpēnh tũm. Gora gē akabēnkôt ã ijo ane, ane. Marij ã kum ane nhym arÿm mã kurũm tē.

### *Marij Ixabeu'ÿr bõx.*

<sup>39-40</sup> Nhym kam Marij no kator mex ne mã Ixabeu'ÿr tē, kute omũnhmã 'ÿr tē. Pykabê Djudējakam krĩ 'õ'ÿr tē. Kam ne krãnh kumex. Nhym tēn bõx ne Djakarijmē Ixabeu ar ũrkwãmã wadjàn kam Ixabeumã kabēn. <sup>41</sup> Kum kabēn nhym Ixabeu kute kabēn marmē ro'ã kraja Marij

kabēn man kam kĩnh ne kàjmã amijã te. Nã tikkrekam kàjmã amijã te.

Nhym kam Metĩndjwÿnh Karõ raxo Ixabeu kadjwÿnhbê nhÿn ar o ba <sup>42</sup> nhym kàj bē kabēn ne kum,

—Metĩndjwÿnh ne arÿm ajo kĩnh, me nire kunĩ kuràm ajo kĩnh ne. Ne atikkrekam akra jêtjadjwÿr o kĩnhkumrêx ne. <sup>43</sup> Xõ kum djãm ibēnjadjwÿr rax ne Metĩndjwÿnh kute ijo kĩnhmã iwÿr inhõ Bēnjadjwÿr nã jano? ane. Arÿm ne inhõ Bēnjadjwÿr nã iwÿr bõx ba arÿm ikĩnhkumrêx ne. <sup>44</sup> Ê, ga imã akabēn, ba akabēn ma nhym kam ikra kĩnhkumrêx. Itikkrekam jêtja kĩnhkumrêx ne kam kàjmã amijã te, ba kam amã ikabēn jarē. <sup>45</sup> Ô kwep akĩnhkumrêx. Bēnjadjwÿr ne arÿm amã kabēn ga tu amijã akra kamnhĩxkumrêx ne amim, “Mrãmri, Metĩndjwÿnh kabēnkôt dja ikra rwÿkkumrêx”, ane. Kam ne ga akĩnhkumrêx ne. Nãm ã Ixabeu Marijmã ane.

### *Marij kute Metĩndjwÿnhmã mex jarēnh.*

<sup>46-47</sup> Nhym kam Marij kutã kum kabēn ne kàjmã Metĩndjwÿnhmã rax jarēnho dja, ne,

—Dja ba mã Bēnjadjwÿrbê Metĩndjwÿnhmã rax jarēn kôt kum amikĩnh jarē.

Metĩndjwÿnhbê ipytàr djwÿnhkam ne ba ikĩnh raxkumrêx, ikadjwÿnhbê ikĩnh ne kam kum amijarē.

<sup>48</sup> Metĩndjwÿnh ta ne kum ikaprĩn ijo amiptàn kam imã kĩnh jadjã.

Djãm adjàkam irax tũm? Xõ kum kati, ingrire. ãm ibê õ àpēnh kajgokumrêx. Ingrire nhym kam tu Bēnjadjwÿr ijo amiptàn kam imã ikĩnh rax jadjã.

Jakam dja kamingrãny amũ aben nhi-juk'ã abenmã ikĩnh jarēnho tē, ikĩnh rax jarēnho tē.

<sup>49</sup> Ga prĩne kute ijo kĩnhja pumũ. Djãm Metĩndjwÿnh rerek got? Axwe tÿx. Ga kute mÿjja pumũnh kêt imã o amirĩtja pumũ.

O ne imã ikĩnh jadjà. Mrãmri ne tâwã mexkumrêx. Nãm mexo uma.

<sup>50</sup> Ne mekam ukaprĩkumrêx. Me kute Metĩndjwýnh kabên mar ne kôt kute ar amijo baja mekam ne ukaprĩ.

Nhym kamingrãny amũ me banhijuk'ã amũ maro tẽ nhym Metĩndjwýnh me kamdjwý ukaprĩ, me banhijuk'ã me kamdjwý ukaprĩ tẽ.

<sup>51</sup> Bep me kute amijo àmraja, me kute òkre kadjwýnhbê,

“Ba ne ba ibênjadjwýr rax, ba ne ba irax”, anhýrja, memã ne arým amimao pôx ne kàjbê me kumê.

<sup>52</sup> Ne me bënjadjwýr rũnh memã ýrja me tãm ne tu arým meo kâtãm ne, ne kam pãnh me kute amijo kâtãmja, me kute amijo àmra kêtjao bënjadjwýr rũnh ne.

<sup>53</sup> Ne kam ajte me ò mýjja kêt, me kum prãmja ne mýjja mextireo memã ajne ne o me kĩho ba.

Ne kam pãnh me ò pi'òk kaprĩ rũnh, me ò djwý krãptĩja arým meo ajkên aminêje me ano nhym me ýkam ar ba.

<sup>54</sup> Metĩndjwýnh kute amrêbê me bakukãmãremã katat arênhkôt ne arým me baman kum me bakaprĩ.

Ne me babê idjaer, me babê ò àpênhja ne kum me bakaprĩn me bawýr ruw ne amikôt me bajo mõn me bajo djuw mex ne ar me bajo ba.

<sup>55</sup> Amrêbê ne me banhingêt Abraãomã kabên ne kum kaprĩ, me bakajmã'ã kum kaprĩ ne kam kòpdji'ã me baman kum me bakaprĩ. Dja kum me bakaprĩ rã'ã rã'ã ne.

Nãm ã Marij kum kabêno ane. <sup>56</sup> Ne kam Ixabeu kuri dja: nhym kam 'ã mytyrwý amãnhkrut ne ikjêkêt nhym arým mã tẽ, mã ò pykamã tẽn bõx.

*Djuão rwýk'ã ujarênh.*

<sup>57</sup> Nhym kam Ixabeu kra rwýk djã nhõ akati arým 'ýr bõx nhym kam kra my ruw. <sup>58</sup> Nhym kam òbikwa

kuman arým kĩnhkumrêx. Nhym atãri ar ýrkwãkam me jadjwý kuman kam kôt kĩnhkumrêx. Metĩndjwýnh kam ukaprĩ raxkôt kuman kam kudjwa kĩnhkumrêx ne. <sup>59-60</sup> Nhym kam arým kra rwýk'ã pi'òk kamrêk pydji nhym me kute my nhinhu kà krã'ýrmã bit kute kum Djakarij jarênhmã, bit kute kum bãm nhidji jarênhmã nhym nã memã kum,

—Xò kum kati, idjibê ne Djuão, ane.

<sup>61-62</sup> Nhym me kam kum,

—Je tò mýkam? Nhýnh ne anhòbikwa 'õ ã idji ane? anen kam bãm'ýr akêx ne kum ikrao ajakre. Idji jabej kukjêr kadjy ne me bãmã ikrao ajakre.

—Mã ne aje kum idji jarênhja kute? ane.

<sup>63</sup> Nhym kam bãmja kute memã idji no'òk kadjy mýjja'ã me ku'uw nhym kam me kum o tẽ nhym kam memã idji no'òk ne,

—Idjibê ne Djuão.

Nhym me omũn kam ari aben pumũn abenmã kum,

—Je tò mýkam? Mýj got ja? ane.

<sup>64</sup> Nhym Djakarij kute idji no'òkmê ro'ã arým ajte kabên ne kam Metĩndjwýnhmã mextire jarênh dja.

<sup>65</sup> Nhym kam ar ò kròkam me ja tĩn prãm ne kam abenmã arênh ipòk ne. Pykabê Djudêjakam apýnh krãnhrekam me ò krĩkam ne me abenmã arênh ipòk ne. <sup>66</sup> Nhym me kam kuma:n ar o ba, Metĩndjwýnh kute ar krao bakam ne me mar ar o ban kam abenmã kum,

—Mã gêdja abatãnh ne kute? ane.

*Djakarij kute Metĩndjwýnhmã mex jarênh.*

<sup>67</sup> Nhym kam Metĩndjwýnh Karõ raxo bãmbê Djakarij kadjwýnhbê nhýn ar o ba nhym amũ Metĩndjwýnh djô'ã kabên jarênh dja ne Jeju kumrêx'ã ajarê. Jejubê bënjadjwýr rax ne kubê mekbê idjaer pytãr djwýnh'ã ajarê. Ne kam ijukri Djuão jarê. Nhym bep Jeju kumrêx ne 'ã ajarê ne memã kum,

<sup>68</sup> —E kum me babê idjaer nhõ Bënjadjwýr mexkumrêx. Ba

- gop me amã me banhõ <sup>76</sup> —Bep ga, akmere, ga dja ga Bënjadjwÿr, me banhõ Metïndjwÿnh mextire jarë.
- Mÿkam? Bir, nãm ta õ me ba djwÿnh'ÿr ruw, kute me bapytãrmã ne me bawÿr ruw.
- <sup>69</sup> Kute umao ar me bapytãr ne me bajo ba kadjy ne arÿm me bamã me bapytãr djwÿnh jano. Ingët kukãmãre ne Dawi, õ àpënh tÿmjã.
- Ingët kukãmãrebê Dawi jabatãnh djãkam ne me bakadjy nõ.
- Abatãnh ne kute umao me bapytãr ne ar me bajo ba kadjy arÿm ingët jabatãnh djãkam nõ.
- <sup>70</sup> Me kute Metïndjwÿnh kabën jarënh djwÿnh kabën kôtô.
- Amrëbê ne Metïndjwÿnh kute kabën jarënh djwÿnh mexkumrëx jamã kabën jarënh kôt ne arÿm me bamã ano.
- <sup>71</sup> Kute me bakurê djwÿnhbê me bapytãrmã, me kum me bakurê ne kute me bajo bajabê me bapytãrmã ne Metïndjwÿnh me bawÿr ano.
- <sup>72</sup> Nãm me bakukãmãremã kabën pydjïn arën memã kum, “Dja ba imã me akaprÿ”, ane.
- Dja ba amikabën mexja mã kuman o ibiknor kêt, ane ne kam kôt me bawÿr ano.
- <sup>73</sup> Nãm ã me bakukãmãrebê Abraãomã kabën pydjïn arënhõ anen kam katãt kôt kuma.
- <sup>74</sup> Kute me bakurê djwÿnhbê me bapytãr, gu me badjumar mex ne arek ar baban kum badjãpënhmã.
- <sup>75</sup> Me bamextire ne katãt bamrãnh ne kum badjãpënhmã. Me batÿnri Metïndjwÿnh kabem kribêm ar me babao rãm ne mÿ jamã ne kum arë.
- Nãm ã Abraãomã kabën jarënhõ anen kam katãt kôt kuman me bawÿr me bapytãr djwÿnh jano, Bënjadjwÿr jano, ane.
- Nãm ã Djakarïj memã Jeju jarënhõ anen kam ajte kramã kabën jarë, krabê Djuãomã 'ã karõ, Djuãõ Jeju kukãm tëmã 'ã kum karõ ne kum,
- Bep ga, akmere, ga dja ga Bënjadjwÿr kukãm tën kutêp me akre gê me kuman Bënjadjwÿr kam amakbê katãt amïjo ba.
- Kute mrãmri ne me kute me bënjadjwÿrmã katãt pry djirja pyrãk. Gêdja me ajã,
- “Metïndjwÿnh Pymati kabën jarënh djwÿnh ne ja”, ane.
- <sup>77</sup> Nã, ga dja ga kukãm tën memã arë. Ta kute õ me ja pytar ne ar meo bamã memã arë. Mã ne me bapytãr o?
- Apÿnh me bajaxwe djãri kute tu o bingrãnh ne me bakam ngryk kêtã. Kute ã ukaprÿkôt me bapytãro anhÿrmã.
- <sup>78</sup> Mrãmri ne me Batÿn djwÿnh kum me bakaprÿ rax ne. Ne kam kãkwa kurÿm me bapytãr djwÿnh me bawÿr ano.
- Kute me bamã irã djã pyrãk. Kute mrãmri ne myt kute me bamã irãnh kute me bakurwÿja pyrãk ne me bawÿr ano.
- <sup>79</sup> Me kum tyk puma, me tÿn prãmja ne me kute mrãmri ne me akamãt kô tykkam me krÿja pyrãk.
- Nhym bep me bapytãr djwÿnh dja me jamã tÿn prãmõ ajngrã. Ga akati kute akamãt kô nhipõnhja pumÿ.
- Dja ã me bamã me batÿn prãm, me bamã batyk puma ã o bingrãnhõ ane gu me kam badjumar mexkumrëx ne ar baba. Tãm ne ja.
- Nãm ã Djakarïj kramã 'ã karõõ ane, Jeju kukãm tëm ne kute kutêp me akremã.
- <sup>80</sup> Nhym kam kra arÿm kãjmã krã tën kam Metïndjwÿnh kabënkôt amïjo ba. Kute kôt amïjo ba rã'ãn abatãnh. Ne kam kapôt kukritkam ar ba. Õ akati kutêp ne kapôt kukritkam ar ba. Kute mekbê idjaermã amïjo amirÿt nhõ akati amiwÿr kam amakbê kapôt kukritkam ar ba.

## 2

*Jeju rwÿk'ã ujarënh.  
Mat 1.18*

1 Nhyam kam bĕnjadjwÿr raxbĕ Xedja Agujtu memã kabĕn jarĕ. Xedja Agujtu ne me kunĩmã nhÿ. Nãm memã kabĕn jarĕn memã kum,

—Me akunĩ, pyka kunĩkôt dja ga me anhingĕt nhõ pyka'ÿr aba gĕ me me anhidji'ã pi'òk no'òk, ba ije me ajã akre kadjy, ane. 2 Me kute me idji'ã pi'òk no'òko kutewa kadjy ne ja. Nhyam Xirĕnhu, bĕnjadjwÿr bajtem, pykabĕ Xirijkam memã nhÿ. Kam ne me kute bĕnjadjwÿr raxbĕ Xedja Agujtu kabĕnkôt me idji'ã no'òkmã.

3 Nhyam kam me kunĩ apÿnh krĩ djari'ÿr ajmã. Apÿnh me ingĕt nhõ pykakam abatãnh djari'ÿr ajmãn kam bõx. Bõx nhyam me kam me idji'ã pi'òk no'òko tĕ.

4-5 Nhyam kam Jõdjemĕ Marij ar adjwÿnhdjwÿ me kudjwa ingĕt nhõ pyka'ÿr tĕ, ingĕtbĕ Dawi rwÿk djã'ÿr ne ar tĕ. Arÿm ne kum kabĕn ne. Kraxje 'ÿr mõr kĕt rã'ã. Nãm kum kabĕn kajgo. Tu pyka abenã mĕnh nhidjibĕ ne Garrĕja ne kam apÿnh ne krĩ djari idji. Garrĕjakam krĩ nhidjibĕ ne Nadjare. Kurũm ne ar tĕ. Marij arÿm tujarõ tÿx nhyam ar tĕ. Atemã ajte pyka 'õ tu abenã tÿm nhidjibĕ ne Djudĕja. 'ÿr ne ar wabi ne kam tĕ:n kam krĩbĕ Berĕ'ÿr bõx. Ingĕtbĕ Dawi rwÿk djãmã tĕn bõx, õ pyka nhidjibĕ Berĕmã tĕn bõx, me kute ar idji'ã pi'òk no'òkmã. 6-7 Nhyam kam me kumex ne prĩne Ar kubĕ kikre kre jaĕ. Nhyam kam kra rwÿk djã nhõ akati arÿm 'ÿr bõx nhyam kra my ruw. Kra kutewa ne ruw. Nhyam Marij kubĕkào kupun o tĕn mryti djakur djakam kudji, me kute prĩne Ar kubĕ kikre kre jaĕrkam.

### *Mry pumũnh djwÿnh Jeju'ÿr bõx.*

8 Nhyam krĩ nokã'ã ne mry nhõ kapôt. Nhyam arÿm akamãt. Nhyam kam mry nhõ kapôtkam ar kute mry pumũnh djwÿnhja õ krit pumũnhõ dja. 9 Nhyam kam Metĩndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh ar nokrekam kato nhyam Metĩndjwÿnh jadjĕnh prĩne ar kurwÿ ne arkum ipòk ne. Nhyam arkum uma ne kam madjã tertet ne.

10 Nhyam kam kadjy mrãnh djwÿnh arkum,

—Kwãrĩk wãnh, ar amã uma kĕt. Ota ba ije ar amã mÿjja mex jarĕnhmã tĕ. Ē, me akĩnh djã ne arÿm me akadjy kato. Me akunĩ akĩnh kadjy, akĩnh raxmã. 11 Ē, akamãt ja tãmkam ne me apytãr djwÿnh arÿm me akadjy ruw. Dawi nhõ pykakam ne ruw. Kubĕ ne Kritu, kubĕ ne Bĕnjadjwÿr djwÿnh. 12 Tãm ne ajbir rwÿk nhyam nã kute kubĕkào kupun mryti djakur djakam irwã. Kute kubĕkào kupun mryti djakur djakam irkôt dja gar kum akaton kam omũ, ane. Nãm ã Metĩndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh arkum ane.

13 Nhyam kam ar aĕrbĕ kãjkwa kurũm Metĩndjwÿnh me ano, amikadjy mrãnh djwÿnh jano nhyam katon kumex, kumrĕx kator jakôt ne me katon kumex ne kam Metĩndjwÿnhmã mextire jarĕnhõ kumex ne mry pumũnh djwÿnhmã o amra,

14 —Kãjkwakam ne Metĩndjwÿnh me:xkumrĕx, tÿ:xkumrĕx, uma:kumrĕx.

Gora gĕ me kunĩ kãjmã kum mex jarĕnhõ tĕ. Arÿm ne pykakam me wãmã umar mex jarĕ.

Gora gĕ õ me wãkam kĩnhwã umar mex ne ar ba, ane.

15 Nãm ã Metĩndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh anen kam mã ar kurũm kãjkwamã wabi. Nhyam kam ate mry pumũnh djwÿnh abenmã kum,

—Gĕtõ gwaj gop Berĕmã mõn goja karãkôt omũ. Bĕnjadjwÿr djwÿnh kute gwaj bamã arĕnhja pumũ, anen kam 'ÿr prõt ne. 16 Prõt ne Marijmĕ Jõdje ar'ÿr kato nhyam mryti djakur djakam nõ, ngrire ne nõ nhyam ar omũ. 17 Nõrkôt omũn kam memã arĕnhõ ajkate. Kadjy mrãnh djwÿnh kute mry pumũnh djwÿnhmã arĕnhja, kute Marij kra jarĕnhja ne me memã arĕnhõ ajkate.

18 Nhyam me kuman kam abenkam no tyn kumex ne abenmã kum,

—Mÿj gotja? Mÿkam got Metĩndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnhja katon kumex?

anen ari aben pumũho akẽx.  
<sup>19</sup> Nhy m bep ãm Marij ta kute kraxkõt  
 mar ne amikam mỳjja kunĩ ma:ro tẽn  
 'õo biknor kêt ne.

<sup>20</sup> Be, nhy m kam mry pumũnh  
 djwýnh kapõt mã akẽx. Kadjy mrãnh  
 djwýnh kute arkum arẽnhkõt ne ar  
 karã nõrkõt omũ. Kõnh ne arkum  
 kudji nhy m ar mỳjja kunĩ pumũn  
 kuman kam Metĩndjwýnh mã mex  
 jarẽho mõ. Ne kãjmã kum rax  
 jarẽho mõn kum,

—Metĩndjwýnh, gajbit ne ga apydjin  
 adjukaprĩ, amex, arax, atỳx, anhỹro  
 mõ.

*Ar kute Metĩndjwýnh mã Jeju djar:*

<sup>21</sup> Nhy m kam arỳm 'ã akati  
 amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut  
 ne amãnhkrut nhy m ar my nhinhu  
 kã krãtan kam ajte kum idji Jeju  
 jarẽ. Tikkrekam jêt kêttri Metĩndjwýnh  
 kadjy mrãnh djwýnh kute kum idji  
 jarẽnhja ne kum arẽ. <sup>22-24</sup> Nhy m  
 kam akati krãptĩ nhy m ar krĩrãxbẽ  
 Djeruxarẽ'ỳr o tẽn. Ar kute Bẽnjadjwýr  
 djwýnhbẽ Metĩndjwýnh mã armã ne  
 ar o tẽn. Metĩndjwýnh kabẽn'ã pi'õk  
 no'õkkam ne memã,

“Me akra my kutewa gẽdja axidjuw  
 ga me Bẽnjadjwýr djwýnh mã  
 me umjuw, kute o aminhõ mã”,  
 ane.

Kõt ne ar kute Djeruxarẽ mã Jejuo tẽn  
 ne kum armã. Ar adjwýnhdjwý kute  
 Metĩndjwýnh mã mry bõrmã. Arỳm ne  
 Marij kamrõ ngrãn kam kute Mõdjẽ  
 kukràdjãkõt Metĩndjwýnh mã mry djãr  
 ne kum õrmã. Amrẽbẽ ne Mõdjẽ  
 Metĩndjwýnh kabẽn'ã pi'õk no'õk ne  
 memã kum,

“Ë, dja ga me akamrõ ngrãn kam  
 Bẽnjadjwýr djwýnh mã tutte  
 amẽ agan kum angã, nãr tutti  
 no tỳr nyre amẽ abĩn kum aga”,  
 ane.

Jakõt ne ar kute kum àr ne õr nhy m  
 nãja akubyn Metĩndjwýnh mã mex ne õ  
 kikretimã ãrmã Djeruxarẽ mã o tẽn.

<sup>25</sup> Nhy m bep Djeruxarẽkam me'õ  
 mybẽ Ximião. Mrãnh katãt ne  
 Metĩndjwýnh kabẽnkõt ar amijo ba.  
 Nãm arek mekbẽ idjaer pytãr djwýnh,

memã kaprĩ rẽn djwýnh, Kritukam  
 ama. Nhy m Metĩndjwýnh Karõ ar o  
 ba. <sup>26</sup> Ar o ban kam arỳm kum,

—Ë, atĩn rã'ã dja ga Metĩndjwýnh  
 kute anorja'ỳr bõx ne omũ. Kute me  
 apytãrmã ne ano, kubẽ ne Kritu, tãm  
 dja ga omũ, anhýtã 'ỳr bõx ne anoo  
 omũ, ane. Nãm ã Metĩndjwýnh Karõ  
 Ximiãomã ane nhy m kuman ar o ba.

<sup>27</sup> Ne kam Metĩndjwýnh nõ  
 kikreti'ỳr tẽn. Metĩndjwýnh Karõ ne  
 ano nhy m tẽn. Kumrẽx ne ar kukãm  
 tẽn bõx. Nhy m Jeju nãmẽ bãm arkõt  
 'ỳr o bõx. Ar kute me amikukràdjã  
 tũmkõt Metĩndjwýnh mã armã ne ar 'ỳr  
 o tẽn o wadjã. <sup>28</sup> Nhy m Ximião omũn  
 kumỳn kam Metĩndjwýnh mã mex  
 tire jarẽn kum amikĩnh jarẽn kum,

<sup>29</sup> —Bẽnjadjwýr djwýnh, jakam dja ga  
 on imã ityk nõ akati jarẽ, ba  
 ibẽ anhõ àpẽn dja ba wãm  
 awỳr tẽn, aje imã arẽnhkõt.

Arỳm ne ba omũn arỳm ikĩnhkumrẽx  
 ne arỳm idjumar mexkumrẽx  
 ne. Jakam dja ba idjumar  
 mexbẽ ty, aje imã arẽnhkõt.

<sup>30</sup> Ga ga arỳm me utãr djwýnh jano ba  
 inoo omũ.

<sup>31</sup> Anhỹr djwýnh rãm aje arẽnhja ne ga  
 arỳm memã o akato nhy m me  
 kunĩ pyka kunĩkõt omũ.

<sup>32</sup> Me utãr djwýnhja ne kute a'u pyrãk.  
 Dja apýnh me bajtemja no bõ  
 nhy m me katãt mrã.

Nhy m kam ajte me ibẽ idjaermãdjwý  
 kĩnh jadjã. Kõt dja me me imã  
 me ikĩnh jarẽ, me irax jarẽ, ane.

Nãm ã Ximião Jeju'ã ujarẽn ane.

<sup>33</sup> Nhy m kam bãmmẽ nã ar kuman  
 kam abenkam no tyn aben pumũho  
 dja.

<sup>34</sup> Nhy m kam Ximião jãm aro akẽx  
 ne Metĩndjwýnh mã aro a'uw ne kum,

—Dja ga aro kĩnh ne adjukaprĩkõt  
 aro djuw mex ne arkum umar mex  
 jarẽ gẽ ar umar mex ne ar ba, ane. Ne  
 kam ajte jãm nãjao akẽx ne kum,

—Ota arỳm akra kute meo bikjẽrmã  
 bõx. Me babẽ idjaer kwý dja me  
 kum kurẽn kam kõt amijo ajkẽ. Dja  
 te kute memã Metĩndjwýnh amirĩtmã

nhym me mã aprÿ. Nhym bep me bakwÿ dja gu me mã bamã abên kam amiptàn kôt ar amijo baba. <sup>35</sup> Nhym akra ta dja ar mekmã apôx ba. Godja me ôkre kadjwÿnhbê amim mÿjja'ã karô nhym akra ta tu ar memã apôx ba. Ga gadjwÿ akra djô'ã akapri rax ne akra ma: ne. Kute mrãmri ne nãnhre kute gadjwÿ anhôpôkkam akapri pyrãk, ane. Nãm ã Ximião anhÿr djwÿnhrãm kum arênho ane.

<sup>36-37</sup> Nhym kam me'ô nibê Ana adjwÿnhdjwÿ ar'ÿr bôx. Kubê Metĩndjwÿnh kabên jarên djwÿnh 'ô, Panuwe kra, mekbê Axer 'ô. Nãm 'uwtĩ. Amrêbê ne mjên 'ÿr mō nhym 'ã amex amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt nhym arÿm kubê ty. Nhym kam 'uwtĩn arÿm kubêngê:xte. Arÿm 'ã amexbê 84. Nãm Metĩndjwÿnh nhô kikretikam ku'ên kator kêtumrêx ne tu Metĩndjwÿnhmã àpênho dja. Akamãtmê akati kunĩkôt ne kum kabêno ku'ên kadjy amijajbu. <sup>38</sup> Ne kam kum ajmã ar'ÿr bôx ne Jeju pumũn kam Metĩndjwÿnhmã amikĩnh jarên kum ukapri jarê ne kam ajte me kute kam amakjamã Jeju jarê. Me utàr djwÿnh bôx ne kute me kurê djwÿnhbê akubyn me ô krĩraxbê Djeruxarê pytarmã ne me kam ama. Memã ne Ana,

—Arÿm ne bôx. Arÿm ne me bapytãr djwÿnh bôx, ane. Nãm ã Ana me kute kam amakjamã arênho anen kam ajte mã wadjã.

<sup>39</sup> Nhym kam Marijmê Jôdje ar Bënjadjwÿr djwÿnh kukràdjã kunĩkôt arÿm mÿjjao tẽn inomã kumên kam akubyn pykabê Garrêja'ÿr tẽn kam ar ô krĩbê Nadjarekam bôx. <sup>40</sup> Nhym kam kra kãmã krã tẽn kam ì tÿx tẽn. Tẽn tẽn ì arÿm abatãnh ne kam no mexkumrêx nhym kam Metĩndjwÿnh kam kĩnhkumrêx ne mã o djuw mex.

### *Jeju Bãm nhô kikretikam ÿr.*

<sup>41</sup> Nhym na mê gaga mrãnh kunĩkôt Jeju nãmê bãm ar Djeruxarêmã mrã. Me kute aben pydjĩn kute Metĩndjwÿnh me irôbê mrãnh nhô akati mar ne ô kwÿ krên rax kadjy

ne ar 'ÿr mrã. <sup>42-43</sup> Nhym ajbir Jeju nôrny. Arÿm 'ã amexbê 12. Nhym ar kunĩmekôt ajte me kute aben pydji'ÿr wabin me'ÿr bôx ne mekôt ar ô kwÿ krên ba, Jejumê. Nhym me kam o ino re nhym nãmê bãm ar akubyn ô krĩmã tẽn. Tẽn kam pry konenh te abej aprã. Nhym be nãm nôrnyja, arek Djeruxarêkam ar ba nhym nãmê bãm ar kute mar kêt. <sup>44</sup> Nãm kute atemã me'ô arkôt mã tẽn pyrãk. Nhym 'ã akati pydji nhym ar te ôbikwakam abej aprã. <sup>45</sup> Ne kam kute Djeruxarêkam ajte abejmã akubyn tẽn. Tẽn bôx ne kam te: ajte abej nhym 'ã akamãt. <sup>46</sup> Nhym akati kêt nhym ar te ajte abej.

Nhym kam akati nhym kam ar Metĩndjwÿnh nhô kikretikam kum kato. Nhym me ipôkri nhÿ, Môjdjê kukràdjã jarên djwÿnh nhipôkri nhÿ, me kabên maro nhÿn kam me kukjêro nhÿ. <sup>47</sup> Nhym me Jejukam no tyn nhÿ. Nãm tu me aêrbê priñe mÿjja ma. Nhym me jadjwÿ mÿjja jabej kukjêro nhÿ nhym no mexkôt katãt memã mÿjja jarênho nhÿ. Kam ne me kam no tyn nhÿ. <sup>48</sup> Nhym nãmê bãm ar mekôt omũn kam mekôt kam no tyn dja. Nhym nã kum,

—Akmere, mÿkam ne ga ar ibê ã anhÿr aba? Nã bãm abãmmê ar te ajabej aprãn axwe akam idjumar ne kam ajabej ar mrã, ane.

<sup>49</sup> Nhym kam kum,

—Mÿkam ne gar ijabej ar mrã? Djãm ar aje imarja kêt? Arÿm ne ba Ibãm nhũrkwão inhũrkwãn kam idjãpênhmã, ane. <sup>50</sup> Nhym ar kute kabênja mar kêtumrêx. Ne te kute marmãn kam ôkre kadjwÿnhbê,

—Mÿj kabên got ja? ane.

<sup>51</sup> Nhym kam arkôt tẽn, arkôt Nadjarekam tẽn bôx ne kam ar kabênkôt ar amijo ba. Nhym bep nãja ne mÿjja kunĩ man kum kĩnh ne. <sup>52</sup> Nhym bep Jeju ta adjãkamã no mex tũm ne amũ no mexo amikamênho tẽn kam ì abatãnh mex ne. Nhym Metĩndjwÿnh kam kĩnhkumrêx. Nhym



mebêngôkredjwÿ\* kam kînhkumrêx ne.

### 3

*Ngômã me angjênh djwÿnhbê Djuão.  
Mat 3.1; Mak 1.1; Dju r 1.19*

1-2 Nnym bep Djuão kapôt kukritkam ar ba. Djuão, Djakarij kraja ne kapôt kukritkam ar ba. Nnym kam Metîndjwÿnh kum kabên ne.

Be, nnym bep bënjadjwÿr raxbê Xiberu Xedja. Me bënjadjwÿr kunî kuràm rax ne me kunîmã nhÿ. Ne kam amidjô'ã me kwÿ'ã bënjadjwÿr rê. Nãm pykabê Djudêjakam me ja kadjy Põxu Piratu'ã bënjadjwÿr mē, kubajtem. Ne kam ajte pykabê Garrêjakam me ja kadjy Erodji'ã bënjadjwÿr mē. Ne kam ajte pykabê Iturejmē Tarakônîkam me ja kadjy Piripi'ã bënjadjwÿr mē. Erodji kamybê Piripi'ã bënjadjwÿr mē. Ne kam ajte pykabê Abirênkam me ja kadjy Rixanij'ã bënjadjwÿr mē. Nnym ar kute me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bënjadjwÿr raxbê Ananhmē Kajbajmē ar ar meo ba. Nnym arÿm Xiberu Xedja memã ÿr'ã amexbê 15 nnym ô'ã ar bënjadjwÿr nyreja arÿm memã krî.

Nnym kam Metîndjwÿnh Djuãomã kabên ne. Djuão kapôt kukritkam ar bajamã kabên ne. <sup>3</sup> Nnym kam kabênkôt ngôbê Djodãokam ar mrã. Ne kam ar me akreo ba. Me akreo ban memã kum,

—On me amim akaton wãnh ajaxwemã anhiren Metîndjwÿnh'ÿr amijo akêx gê me ajaxweo aknon me akam ngryk kêt. Ba kam on ngônhmã me ajangjê, me aje ajaxwemã anhirerkôt me kute me amar kadjy, ane.

<sup>4</sup> Amrêbê ne anhÿr djwÿnhràmm Metîndjwÿnh kabên jarênh djwÿnhbê Idjaij ne 'ã pi'ôk no'ôk ne memã kum, “Me'ô dja kapôt kukritkam memã kabên ne. Kaj bê dja me akren memã kum,

‘Me apa. Ë, me on Bënjadjwÿr djwÿnh kutêp wãnh ajaxwemã anhiren katàt amijo aba. Kute mrãmri ne me kute me bënjadjwÿr rûnh kutêp pryomex ne kute memã katàt pryjadjwÿrja pyræk.

<sup>5</sup> Nãm me inuw kunîo amrà ne kam krãnhre rûnhmê kryremê, kunî abenãnh imök rê nnym pyka aben pyræk ne ikwã.

Nnym pry nhirô nnym me katàt adjuw. Ne pyka karôtdjwÿr prîne katen o aben pyræk nnym mêkumrêx ne ikwãja pyræk.

Dja me ã Bënjadjwÿr djwÿnhràmm axwemã irer ne katàt amijo bao ane.

<sup>6</sup> Nnym me kunî dja me Metîndjwÿnh kute me utarkôt me omÿ', ane.” Nãm ã anhÿr djwÿnhràmm Idjaij memã arênhô ane. Kôt ne Djuão Bënjadjwÿr kukãm katon me akre ar o ba, nnym me kwÿ rax ne me mrãmri axwemã iren katàt amijo ba.

<sup>7</sup> Nãm Djuão me akre ar o ba nnym me itepato 'ÿr bao ku'ê. Kute ngônhmã me angjênhmã ne me 'ÿr bao ku'ê. Nnym kam memã kum,

—Me akamingrãny ne ga me abê iry. Me ajaxwekam abê kangã. Mÿj me'ô ne me amã Metîndjwÿnh ngryk nhõ akati jarê ga me umaje iwÿr aprôt kajgo? <sup>8</sup> Gop on me katàt Metîndjwÿnhkôt amijo aba gê me mrãmri me amex jabej me amã kato. Mrãmri me amim akator ne aje wãnh ajaxwemã anhirer ne aje Metîndjwÿnh'ÿr amijo akêx jabej gê me on me amã kato. Gé me me amexmã katon me akam kînhô kute mrãmri ne me kute pidjô djô mexmã apôx ne kam kînhja pyræk. Kwãrîk wãnh me anhökre kadjwÿnhbê anhingêt kukãmãre Abraãoo adjãmra kêt ne amim, “Me ba ne ba me ibê Abraão tàmdjwÿ. Dja Metîndjwÿnh me ikam ngryk kêt. Dja ba me te ijaxwe nnym kam me inhingêt kukãmãre Abraãokôt Metîndjwÿnh kum me ijabê

\* 2:52 Jeju nhõ pykakam me kunî bêngökre kute mrãmri ne apÿnh me ô pyka djari kunîkôt me kunî bêngökre pyræk. Kubê kã jakamê me kakrãtykmê me babêngökremê ne me kunî bêngökre.

ne me ijaxwekam me ijo bikēnh kêt-kumrēx”, anhÿr kêt. Kwārīk wānh ga me ã anhÿr ar aba kêt. Kati. Ë, ba me amã arē. Dja ga me te abē Abraão tãmdjwÿ nhym Metĩndjwÿnh tu me ajo ajkē, me ajaxwe pãnh tu me ajo ajkē. Ne ren kum ajte Abraão tãmdjwÿ prãm jabej ren tu kēnjao itun o amim Abraão tãmdjwÿ nhipex nhym me ren tu katon kumex.

<sup>9</sup> Ë, mrãmri arÿm 'ÿr. Metĩndjwÿnh kute me axwe pãnh memã akati jarēnh arÿm 'ÿr. Kute mrãmri ne pidjô apÿnh abenkam ô kêt nhym me kute kār ne o mrānh ne kute kuwykam rēnhja pyrāk. Arÿm ne Metĩndjwÿnh me ajã pidjô djô kêt jakren arÿm me ajaxwe pãnh kute me ajo bikēnh 'ÿr. Dja me ajo mōn kuwykam me amē. Arÿm 'ÿr. Kute mrãmri ne me'ô kute pidjômã 'ÿr kadjy kute parbē kākkrākô mÿnh ne o ãm pyrāk, ane. Nãm ã Djuão me krãptĩmã arēnh o ane.

<sup>10</sup> Nhym me kam kum,

—Ije tô mã dja ba me nē? ane. Metĩndjwÿnh kute me ijo bikēnh kêt kadjy, mã dja ba me nē?

<sup>11</sup> Nhym memã kum,

—Dja ga me ajô nhõ kubēkã amãnhkrut ne kam me'ô nhõ kubēkã kētmã ikjē ngã. Nhym me'ôdjwÿ ô kwÿ krēn djã krãptĩn kam me'ô nhõ djwÿ kētmã amikutã kwÿ ngã, ane.

<sup>12</sup> Nhym me kute bēnjadjwÿr ba-jtemmã pi'ôk kaprĩo atom djwÿnh me kudjwa Djuão'ÿr bõx, kute ngõnhmã me angjēnhmã. 'ÿr bõx ne kum,

—Bēnjadjwÿr, mã gēdja ba me nē? ane.

<sup>13</sup> Nhym kam memã kum,

—Ë, me anhõ bēnjadjwÿr kute me amã pi'ôk kaprĩ jarēnhja 'ãnhbit dja ga me kum o atom. Kwārīk wānh ga me ga amũ amim pi'ôk kaprĩ kamēnh ne amÿnh kêt. Dja ga me tu 'ãnh jamÿ, ane.

<sup>14</sup> Nhym me krākamngõnhredjwÿ kum,

—Ne me badjwÿ, mã dja ba me nē? ane.

Nhym kam memã kum,

—Ë, kwārīk wānh ga me me pa 'amÿnh ne mekbē mÿjjao aprõt kêt. Ne kwārīk wānh ga me me kãtãm'ã axwe rēnh ne me axweo me utār ne mekbē ijēn me ô mÿjjao aprõt kêt. Nhym bep ga adjãpēnh pãnh dja ga pi'ôk kaprĩ byn tu akĩnh ne. Kwārīk wānh ga me adjãkrē kêt, ane. Nãm ã Djuão memã kabēn jarēnh o ane. <sup>15</sup> Nhym me kunĩ Bēnjadjwÿrbē kumkati jabej ajkam aman kam ôkre kadjwÿnhbē amim,

—Bep birãm tãm ne ja. Birãm Djuão got Metĩndjwÿnh me bawÿr ano, me bakadjy Bēnjadjwÿrbē kumkatimã me bawÿr ano, ane. Birãm Kritu ne ja, ane.

<sup>16</sup> Nhym kam Djuão me kunĩmã kum,

—Mrãmri ba ne ba ngõnhmãbit me ajangij. Nhym bep itotokbē me'ô bõxja. Me'ô tãm ne raxo kute ijakrenh, kute ijakrenh mexi. Bãm te irax ne 'ã inhibõn ije kum parkã 'ãpre bõnh ne o itēm prãme. Bep ãm ren irax ne ba ren arÿm kum apē. Nhym bep kati, ãm ingrire. Nãm raxo ijakrenh mex ne. Tãm ne arÿm bõx 'ÿr. Djãm ngõnhmã kute me ajangjēnhmã? Kati. Tãm dja bõx ne kam me awÿr Metĩndjwÿnh Karõ jano, me katãt amrãnhbit'ÿr dja ano, kute ar me ajo bamã. Ne kam me ajaxweja kute kuwymã me arēnhmã. <sup>17</sup> Gēdja bõx ne kam kute mrãmri ne me kute kōtyk byr ne o kute bãyogore ka'uk ne kute kam mũm 'y mexjao atom ne kam kute 'ykaçjao tēm ne kute kuwykam ÿr nhym xētja pyrāk. Dja me'ôja bõx ne ã me axweo anen kuwykam me kurē. Nhym kuwyja dja pōk rã'ã: rã'ãn apēx kêt-kumrēx. Nhym bep bãyogogo 'y mex'ã ne me mexja jakren mũm meo atom ne. Ne kãkwakam ô pykamã meo mō gē me kam kam kĩnhkumrēx ne ar ba. Arÿm kute ã meo anhÿr 'ÿr.

<sup>18</sup> Nãm ã Djuão memã ane. Ne kam arek memã kabēn jarēnh o tē. Nãm atemã kukrãdjã krãptĩo me akre. Ne mã kabēn nyo, kabēn mexo ar me akreo ba.

19-20 Nhyim bep bēnjadjwýrbê Erodji ne axwekumrēx. Nām axwe aben nhiby kumexo mō, aben nhiby adjwýro mōn kam ajte Djuão mekbê ijê djàkam iby kumē. Nām kamybê upānh'ýr mō, upānhbê Erodjij'ýr mō. Nhyim kam Djuão arým kum kabēn jarēn kum,

—Kati, kwārīk wānh, ane.

Nhyim kam Erodji tu amakkre kêt ne Djuãobê ijê.

*Kute ngômã Jeju jadjàr.*

*Mat 3.13; Mak 1.9; Dju r 1.32*

21-22 Anhýr djwýnhràm me kute kubê ijê kētri ne Djuão ngônhmã me kunī jangij ne kam ajte Jeju ngônhmã adjà. Ngônhmã adjà nhyim kam Bämmã kabēno dja. Kum kabēno ãm rã'ã nhyim kàjkwa abenbê ajkij. Abenbê ajkij nhyim Metīndjwýnh Karō 'ýr ruw ne 'ã tým. Amijo tut ne 'ýr ruw ne 'ã tým. Nhyim kàjkwa kurūm kabēn ne kum,

—Mrāmri abê ikrakumrēx. Imã ajabê. Ba akam ikīnhkumrēx, ane.

23-38 Nhyim kam Jeju arým ta àpēnhmã o krax ne. Arým 'ã amexbê 30 ne kum o krax ne.

*Jeju nhingêt nhidji.*

*Mat 1.1*

Nhyim me we Jôdjeo Jeju bām.  
 Nhyim Jôdje bām ne Eri.  
 Nhyim Eri bām ne Matat.  
 Nhyim Matat bām ne Rewi.  
 Nhyim Rewi bām ne Marki.  
 Nhyim Marki bām ne Djananh.  
 Nhyim Djananh bām ne Jôdje.  
 Nhyim Jôdje bām ne Mataxij.  
 Nhyim Mataxij bām ne Amox.  
 Nhyim Amox bām ne Naũ.  
 Nhyim Naũ bām ne Exi.  
 Nhyim Exi bām ne Naganh.  
 Nhyim Naganh bām ne Ma'at.  
 Nhyim Ma'at bām ne Mataxij.  
 Nhyim Mataxij bām ne Xemê.  
 Nhyim Xemê bām ne Jôdje.  
 Nhyim Jôdje bām ne Djoda.  
 Nhyim Djoda bām ne Djôwanã.  
 Nhyim Djôwanã bām ne Rexa.  
 Nhyim Rexa bām ne Djorba.  
 Nhyim Djorba bām ne Xarati.  
 Nhyim Xarati bām ne Neri.

Nhyim Neri bām ne Marki.  
 Nhyim Marki bām ne Adji.  
 Nhyim Adji bām ne Kodjã.  
 Nhyim Kodjã bām ne Erma.  
 Nhyim Erma bām ne Êr.  
 Nhyim Êr bām ne Djodjuwe.  
 Nhyim Djodjuwe bām ne Eridjê.  
 Nhyim Eridjê bām ne Djorī.  
 Nhyim Djorī bām ne Matat.  
 Nhyim Matat bām ne Rewi.  
 Nhyim Rewi bām ne Ximião.  
 Nhyim Ximião bām ne Djuda.  
 Nhyim Djuda bām ne Jôdje.  
 Nhyim Jôdje bām ne Djônã.  
 Nhyim Djônã bām ne Erijkī.  
 Nhyim Erijkī bām ne Merja.  
 Nhyim Merja bām ne Mena.  
 Nhyim Mena bām ne Matata.  
 Nhyim Matata bām ne Natã.  
 Nhyim Natã bām ne Dawi.  
 Nhyim Dawi bām ne Djexe.  
 Nhyim Djexe bām ne Ôbet.  
 Nhyim Ôbet bām ne Bôadji.  
 Nhyim Bôadji bām ne Xara.  
 Nhyim Xara bām ne Naxō.  
 Nhyim Naxō bām ne Amīnadabi.  
 Nhyim Amīnadabi bām ne Adjimī.  
 Nhyim Adjimī bām ne Ani.  
 Nhyim Ani bām ne Êrō.  
 Nhyim Êrō bām ne Perê.  
 Nhyim Perê bām ne Djuda.  
 Nhyim Djuda bām ne Djako.  
 Nhyim Djako bām ne Idjak.  
 Nhyim Idjak bām ne Abraão.  
 Nhyim Abraão bām ne Tera.  
 Nhyim Tera bām ne Nakô.  
 Nhyim Nakô bām ne Xeruk.  
 Nhyim Xeruk bām ne Ragau.  
 Nhyim Ragau bām ne Parek.  
 Nhyim Parek bām ne Ebe.  
 Nhyim Ebe bām ne Xara.  
 Nhyim Xara bām ne Kajnã.  
 Nhyim Kajnã bām ne Arpaxa.  
 Nhyim Arpaxa bām ne Xê.  
 Nhyim Xê bām ne Nôwe.  
 Nhyim Nôwe bām ne Ramek.  
 Nhyim Ramek bām ne Mexare.  
 Nhyim Mexare bām ne Enoki.  
 Nhyim Enoki bām ne Djarexi.  
 Nhyim Djarexi bām ne Mareju.  
 Nhyim Mareju bām ne Kajnã.

Nhym Kajná bām ne Inox.  
 Nhym Inox bām ne Xexi.  
 Nhym Xexi bām ne Adão.  
 Nhym Adão bām ne Metĩndjwýnh.

#### 4

*Xatanaj te Jejumã axwe'ã àpnênh.*  
*Mat 4.1; Mak 1.12; Idja 2.18, 4.15*

1-2 Arým Djuão kute ngõnhmã Jeju jadjār nhym Metĩndjwýnh Karõ kute amijo tut ne rwýk ne 'ã tým nhym Bām kute kum kabênja kurũm Jeju tẽ. Ngõbê Djodão kurũm ne arým Jeju tẽ. Nhym Metĩndjwýnh Karõ raxo kadjwýnhbê nhýn ar o ban kam kapõt kukrit'ýr o bõx nhym kam kam ar ba. Nhym kam Xatanaj 'ýr bõx ne te kum mýjja'ã apnê. Kute kabênkõt amijo ba jabej kum mýjja'ã àpnênh tẽ. Te kum mýjja'ã àpnênh'ã akatibê 40. Akati krãptĩ. Kute ã kum anhýrkam kute mýjja krên kêtumrêx. Nhym kam akati apêx nhym prãm prĩne kubĩ.

3 Nhym kam Xatanaj kum,

—Ë, goja abê Metĩndjwýnh krakumrêx jabej goja kênjamã akabên gê goja kubê djwý ga krê.

4 Nhym kam kum,

—Kati, Metĩndjwýnh kabên'ã pi'ók no'ókkam ne,

“Djãm djwýobit ne me kute amityx ne ar tĩn ne ba? Kati, Metĩndjwýnh kabêno djwý dja me amityx ne tĩn ne ba”, ane.

5 Nhym kam Xatanaj krãnh nhimõk'ýr Jejuo tẽn o bõx ne kum pyka kunĩkõt me akreo dja. Apýnh bẽnjadjwýr kute meo ba djãri kum me kunĩ jakreo dja. Nãm tebê kum krĩ jakre, kukrà kêt mex ne tebê kum akre. Ne ajte kum bãmẽ kapõtmẽ krĩ rũnhmẽ mýjja kunĩ jakre nhym omũ nhym kum,

6 —Ë, ba inhõ. Amã dja ba ja kunĩ kanga. Pyka kunĩkõt apýnh me ba djãri dja ba amã me kunĩ ngã ga me ja kunĩ kadjy abẽnjadjwýr rax. Djãm mýjja kakrit, djãm mýjja punu got. Mýjja mexjakam. Mýjja krãptĩ, mýjja puma. Ba inhõ. Djãm me'õ nhõ? Ba inhõ dja ba imã me'õ kĩnhkõt

amidjõ'ã kum kungã nār amã kungã.  
 7 Dja ga amijo angrin ikuka kõnh akõnkrão nhýn imã irax jarê ba arým amã kunĩ kanga ga arým amũ idjõ'ã o aminhõn ar o aba, ane.

8 Nhym kam Jeju kum,

—Kati, Metĩndjwýnh kute pi'ók no'ókkam ne,

“Bẽnjadjwýr djwýnh, Atĩndjwýnhmãbit dja ga amijo angrin kum rax jarên ajbitmã apê. Kwãrĩk wãnh atemã me'õmã rax jarên kêt”, ane.

9 Nhym kam Djeruxarẽmã Jejuo tẽn Metĩndjwýnh nhõ kikreti nhimõk'ýr o wabin anhã'ã kudjan kum,

—Ë, goja abê Metĩndjwýnh krakumrêx jabej goja rũm tẽn ato.

10 Nãm we Metĩndjwýnh kute pi'ók no'ókkam amã,

“Dja ba ikadjy mrãnh djwýnhmã ajarê gê anêje mýjja punu kajpa”, ane.

11 Ne ajte we Metĩndjwýnh kute pi'ók no'ókkam we,

“Dja ba ajã ikadjy mrãnh djwýnhmã karõ. Dja me atẽmkõt amã ikra dja gê kên 'õ apar ngãnh kêtumrêx”, ane.

12 Nhym kam Jeju amipãnh kum,

—Kati, Metĩndjwýnh kabên'ã pi'ók no'ókkam ne,

“Kwãrĩk wãnh, Bẽnjadjwýr Atĩndjwýnh kabi kêt, kute ajãno ãm jabej kabi kêt”, ane.

13 Nhym kam Xatanaj arým mýjja'ã kum àpnênh pa. Nãm te kute Metĩndjwýnh kabên kangan Xatanaj kabênkõt kute ar amijo bamã 'ã kum àpnêho dja. Apýnh mýjja djãri kunĩ'ã te kum àpnêho djan 'ã kum àpnênh pan kam mã kurũm tẽ. Ajte akati 'õ kadjy mã kurũm tẽ.

*Krĩraxbê Nadjarekam me kute Jeju kanga.*

*Mat 4.12; Mak 1.14*

14 Nhym kam Jeju akubyn pykabê Garrêja'ýr tẽ. Metĩndjwýnh Karõ arým kum týx jadjã, Metĩndjwýnhmã àpênh mex kadjy kum týx jadjã nhym týxkumrêx ne kam akubyn tẽn bõx.

Nhym kam me abenmã Jeju jarênhô ajkate, pyka kunîkôt ne me abenmã arênhô ajkate. <sup>15</sup> Nhym Jeju apÿnh mekbê idjaer bikprônh djâkam ar memã Metîndjwÿnh kukràdjà'ã ujarênh ba. Memã 'ã ujarênh ba nhym me kunî abenmã Jeju mex jarênhô ipôk ne.

<sup>16</sup> Nhym bep krîraxbê Nadjarekam ne me atemã kabên. Nhym kam Jeju Nadjarekam bôx, abatânh djà'ÿr tèn bôx nhym arÿm pi'ôk rârâr. Pi'ôk rârâr kunîkôt ne Jeju mekôt mekbê idjaer bikprônh djà'ÿr mrân wangijn krî. Ne kam arÿm kâjmã dja. Kute Metîndjwÿnh kabên'ã pi'ôk no'ôk jarênhmã kâjmã dja. <sup>17</sup> Nhym me kum kungã nhym kubyn o ajkij. Metîndjwÿnh kabên jarênh djwÿnhbê Idjaij kute pi'ôk no'ôkjao ajkijn kam kadjy amijã no'ôkjamã kato. Kum katon kam memã arênhô djan memã kum,

<sup>18-19</sup> “Metîndjwÿnh Karô ne mã ijo ba. Arÿm ne amijo ipytà, ije me ò mÿjja kêt mã kabên mex, kabên ny kâj bê arênh nhym me kînhmã. Kadjy ne ar ijo ba. Ne kam ajte mekbê ijê kadjy ijano. Ije kâj bê memã kum, ‘On me akato. Me kute me abê ijêja on me akato’, anhÿrmã ne ijano ba tẽ.

Ne ajte ije kâj bê me no rãmã kum, ‘On me arît mex’, anhÿrmã. Kadjy ne ijano ba tẽ.

Ne ajte ije kâj bê me 'uwtîmê me kute meo bikênh nhym me kaprîn mrân mãmã kum, ‘On me akînh ne adjumar mex ne ar aba. Jakam dja me me ajo bikênh kêt’, anhÿrmã ne ijano ba tẽ.

Ne ajte ije kâj bê memã kum, ‘Ë, amex jakam dja on Bênjadjwÿr mekam ukaprî kato’, anhÿrmã ne ijano ba tẽ”, ane.

<sup>20</sup> Nãm ã Jeju memã pi'ôk no'ôkkôt amijarênhô âmo anen pi'ôk abenã kudjin akubyn kute pi'ôko atom djwÿnhmã kungân kam nhÿ. Nhym kam me kunî Jejukam no tyn kumex, me bikprônh djâkam ne me Jejukam

no tyn kumex. <sup>21</sup> Nhym kam ajte ujarênhmo krax ne memã kum,

—Amrêbê Metîndjwÿnh kute kabên'ã pi'ôk no'ôk ja ne arÿm kato. Mrâmri ne kôn timer kum kudji nhym ajbir jakam kato. Me ajte maro anhÿrjakam ne arÿm kato, ane.

<sup>22</sup> Nhym me kam abenmã Jeju mex jarênhô kumex kajgo ne abenmã,

—Je kum bep mexkumrêx. Ga kabên mexja pumÿ, Jôdje kra ne ajmân me bajaêrbê kabên mexkumrêx jarê. Jôdje kra, me baje Jôdje pumÿnh tÿmja tãm ne kra dji nhym kabên mexkumrêx jarênhô tẽ, ane. Nãm me ã kabên jarênhô ane.

<sup>23</sup> Nhym kam Jeju memã kum,

—Birãm me ajte imã me banhingêxê kabên tÿm jarênhmã ne ga me anhôkre kadjwÿnhbê imã arênhô nhÿ, ba arÿm kuma. Birãm me ajte imã, “Goja abê me kane djwÿnh jabej on amikanen amex”, anhÿrmã. Goja ajte mÿjja 'ô pumÿnh jabej nâr ajte mÿjja 'ô mar jabej goja on ipêx, ba me ikunî omÿ, me inokam ipêx ba me ikunî omÿ. Rînakambit, krîbê Kapanakambit ne ga ar mÿjja nhîpêxo aba. Nhym 'ã ujarênh me iwÿr bôx ba me kuma. Goja on jakam, anhô pyka djwÿnhkam mÿjja pumÿnh kêt 'ô nhîpêx ba me omÿ. Birãm me ajte ã imã anhÿrmã ne ga me anhôkre kadjwÿnhbê amim ijã karô.

<sup>24</sup> Ë, ba me amã mÿjja jarê. Mrâmri ikabên. Ë, got ren Metîndjwÿnh kabên jarênh djwÿnh atemã pyka 'ôkam tẽ nhym me ren arÿm kabên ma. Nhym bep kati, ò pyka djwÿnhkam me kute kukràdjâkôt omÿnh ne kute kabên mar kêt. ãm me kute kukràdjâkôt mar kêt ne me tu ate krã. Me ga, me banhô krôkam me ga ne ga me ã ijo anen tu ãm imar kêtumrêx ne.

<sup>25-26</sup> Ë, gora me ikabên ma. Mrâmri ikabên. Me Metîndjwÿnh kabên jarênh djwÿnhbê Erij ja ma. Amrêbê ne me'ã na kêtumrêx. Arÿm na kêt'ã amex amânkrut ne ikjêkêt apêx nhym na rwÿk kêtumrêx ne. Nhym ajte na tÿmkam ajte na kêt ne. Nhym

me prām kam ar ba. Pyka kunīkôt djwý kêt kumrêx. Nym prām me imex ne. Nym mekbê idjaer nhô pykakam axwe me nire 'uwtī krāptī. Djām me'yr ne Metīndjwýnh Erij jano, me kute o djuw mexmā? Arkati, me bajtem, mekbê idjaer kêt'yr ne ano. Mekbê idjaer kêt nire 'uwtī'ô'yr ne ano. Pyka typydji nhidjibê ne Xidô. Nym bep krī nhidjibê ne Xarepta. 'Yr ne ano. Nym me'ô ni bajtemja o djuw mex ar o ba. <sup>27</sup> Ajte Metīndjwýnh kabên jarênh djwýnh 'ôbê Eridjêu ja ma. Mekbê idjaer nhô pykakam axwe me krāptī kajêkam tē. Nym bep Eridjêu kute me jao mex kêt kumrêx. Kubajtem, kubê idjaer kêt pydji ne o mex. Pykabê Xirij kurūm me'ôbê Namābit ne o mex ne, ane.

Nām ā Jeju memā arênh o ane. Djām ta ô pykakambit ne mekbê idjaerkam kute me ajbitmā mýjja pumūnh kêt 'ô nhipêxmā? Kati, ta dja ukabikôt amū pyka mūjakam mýjja kwý 'yro mō. Nār kon ta kute amimarkôt ô pyka djwýnhkam mýjja pumūnh kêt 'ô nhipêx. Ne ta ukaprīkôt amū me mū jakamdjwý mýjja kwý nhipêx.

<sup>28</sup> Nym me kuman kam kam ngryk ne. Me bikprōnh djākam me ja kunī ne me Jejukam ngry:k ne. <sup>29-30</sup> Ne kam pa 'amýn bōm kumê. Nām meo mōn krānhre nhimōk'yr o wabi. Krānhre konenh ne krībê Nadjare. Kam ne me Jeju pa 'amýn krānh nhimōk'yr o mōn o bōx. Ne bit kute amū aparmā mēnh nym tým ne tykmā o mō nym kam mekbê amikaban kam me ôêxo tēn katon mā tē.

*Kute me'ô nêje me karō punu janor.*

*Mak 1.21*

<sup>31</sup> Mā tēn kam krīraxbê Kapanakam bōx. Pykabê Garrêjakam krīraxbê Kapanakam bōx. Bōx ne memā Metīndjwýnh kukrādjà'ā ujarênh o dja. Pī'ok rārārkam ne memā 'ā ujarênh o dja. <sup>32</sup> Nym me kabên man kam ari ar aben pumūn kam abenmā kum,

—Tô mýj kabên ny got ja? Kabên mexkumrêx. Nām ā me bēnjadjwýr rūnh kwý kabên mex anen ar pñe kabēno meo atomo ba, ane. Nām Jeju pñe kute amimar kôt katà:t memā amikukrādjà jarēnhkumrêx.

<sup>33</sup> Ne me bikprōnh djākam memā 'ā ujarênh o ām rā'ā nym kam me'ô my kum akij. Me karō punu'ô ne ar o ba nym kum akij. <sup>34</sup> Me karō punu'ô kute me'ô my ar o baja tām ne akij. Djām me'ô bēngōkre\* ne kum akij? Kati, e kum me'ô kadjwýnhbê, me'ô bēngōkre kadjwýnhbê, me karō punu'ô ne Jejumā akij. Kubēngōkre ja ta àkjêr kêt. Ām me karō'ô ne kum akij ne kam kute kubēngōkre mān kute kum àkjêr pyrāk. Ne kum,

—Ā, tô mā ne ga aje me ijomā? Ē, Jeju, Nadjare kra'ô, djām aje me iparmā ne ga bōx. Arým ne ba me pñe apumū, ga ne Metīndjwýnh arým amim adja, ga kam amexo apyma, ane.

<sup>35</sup> Nym kam kum bēn týx ne kum,

—On anihkrên akato, ane.

Nym me karō punu ikōta. Me ipōkri ikōtan kurūm kato. Kute kubēngōkre ajmā o kêt kumrêx. Me karō punu kute me'ôo baja kator kutā ajmā o kêt kumrêx. Nām ikō'yr kajgon kam mā kurūm katon tē.

<sup>36</sup> Nym me kunī ari aben pumūn abenmā kum,

—Mýj kabên gotja? Mā got on? Nām tu kabēno, umao bōm me karō punu mē nym mā tē. Djām rerek got. Me bakātām'ô baje ā mýjja ja'ôo anhýr kêt kumrêx. Pydji ne tu kabēno bōm me karō punu mē nym mā tē, ane. <sup>37</sup> Ne kam abenmā Jeju jarênh o kumex. Bu'ā pykakam me ja ne me abenmā arênh o kumex.

*Kute me punu krāptīo mex.*

*Mat 8.14; Mak 1.29*

<sup>38</sup> Nym kam Jeju me bikprōnh djā kurūm tēn kam Ximāo nhūrkwāmā wadjā. Nym Ximāo djupānhdjwýja kanên nō. Kanê kubī nym nō. Nym

\* **4:34** Jeju nhô pykakam me kunī bēngōkre kute mrāmri ne apýnh me ô pyka djāri kunīkôt me kunī bēngōkre pyrāk. Kubê kà jakamē me kakrātykmē me babēngōkremē ne me kunī bēngōkre.

me kum arē, kute o mexmã. <sup>39</sup> Nhyim 'ÿr tēn irān kanēmã bēn tÿx nhyim arÿm kum ire. Nhyim arÿm à kēt ne kãjmã dja. Kãjmã djan kam aro djuw mex ar o ba.

<sup>40</sup> Nhyim arÿm para. Nhyim me Jeju'ÿr bao dja. Me kunĩ ne me 'ÿr òbikwa kanéo bao dja. Apÿnh me òbikwa kanē djari ne me Jeju'ÿr meo ban meo bôx. Nhyim me pÿnhkôt me'ã ikra jadjuw nhyim me kunĩ arÿm mex ne. <sup>41</sup> Nhyim me karō punudjwÿ me krãptĩ kurũm apôx ne Jejumã kum,

—Abē Metĩndjwÿnh kra, anhÿro ba.

Nhyim kam tu memã bēn tÿx ne memã kum,

—On me anhikrēn mã amũ mō, ane.

Nhyim me karō punu tu anhikrēn mã mō. Me karō punu kute Jeju pumũnh. Kute Metĩndjwÿnh kute amim Jeju Bēnjadjwÿrbē kumkati kadjy ar ne anorkôt omũnh. Kute Jejubē Kritu kôt omũnh. Kam ne me karō punu bit kute irāri memã Jeju jarēnhmã nhyim kubē aptàn ano.

<sup>42</sup> Nhyim akati kēt nhyim krĩ kurũm arwãmã tēn kam ar ba. Nhyim me abej mō. Abej mōn 'ÿr kato. 'ÿr katon bit kute kubē àptarmã, arek mekam ãmmã ne me bit kute kubē àptarmã <sup>43</sup> nhyim memã kum,

—Ë, djãm me amãbit ne ba Metĩndjwÿnh'ã idjujarēnh tē? Kati, ije krĩ kunĩkôt kàj bē memã arēnhmã ne ba me'ÿr tē. Kadjy ne Metĩndjwÿnh ijano ba tē. Ije memã amijã idjujarēnh ny jarēnhmã. Metĩndjwÿnh me kadjy Bēnjadjwÿr ne kute ar meo bamã ja ne ba ije krĩ kunĩkôt memã arēnhmã. Kadjy ne ijano ba me'ÿr tē, ane. <sup>44</sup> Anen kam mã memã Metĩndjwÿnh'ã ujarēnh mō. Apÿnh krĩ djari ne kàj bē memã 'ã ujarēnh mō. Ne kam ajte amũ tēn krĩ 'òkam bôx ne me bikprōnh djakam ajte memã Metĩndjwÿnh kukràdjã'ã ujarēnh dja. Nãm ã pykabē Djudējakam memã 'ã ujarēnh ane.

## 5

*Ximão ar mã Jejukôt bikamēnh.*

*Mat 4.18; Mak 1.16*

<sup>1</sup> Ne akati 'òkam memã arēnh dja, memã Metĩndjwÿnh kabēn jarēnh dja. Imôti nhidjibē Gēnexare mÿrri ne memã arēnh dja. Nhyim kam me 'ã akuprōn maro kumex. Nhyim me kwÿ nÿnh mrān te kute marmān kam jãm 'ã me kamē. Me kamēn te kute marmān kam 'ã aben nhingānh kumex ne Jejudjwÿ nhingānh mō.

<sup>2</sup> Nhyim kam me umaje kãmã wadjã. Nãm ar kute tep pynēnh djwÿnhja kà dji. Kà djin kam katon kam kryre pōnh dja. Nhyim amē kà nō.

<sup>3</sup> Nhyim kam ikjējamã wadjàn kam ò kà djwÿnhjamã kum, Ximãomã kum,

—Amũ kamē, amũ kamēnh ngrire, ane.

Nhyim kam amũ kamē. Kamēnh ngrire nhyim kam kam nhÿn memã Metĩndjwÿnh'ã ujarēnh nhÿ.

<sup>4</sup> Ne memã 'ã ujarēnh pan kam Ximãomã kum,

—Ë, gop amũ ubÿmwã'ÿr kà kamēn kam mãn kryre mēn kam tep kwÿ pynē, ane.

<sup>5</sup> Nhyim Ximão kum,

—Je kum bēnjadjwÿr, nã bãm ar te ari ar kryre rēnh iba ri nhyim akati. ãm tep kēt. Ba gop tu akabēnkôt kumē, ane.

<sup>6</sup> Nhyim kam ar kumēn kam tu kam tep kwÿ pynē:nhkumrēx. Nhyim arÿm tep kute kryre rēnh 'ÿr. <sup>7</sup> Nhyim kam ar te o no katon kà nhikjējamã ikra bēno dja, ar kute 'ÿr kào tēmmã. Nhyim ar 'ÿr kào tē nhyim kam ar aprakamã kàkam tepo ipu. Nhyim kam arÿm amē àr 'ÿr.

<sup>8-10</sup> Nhyim kam Ximão Pedrumē ar ja ari aben pumũ. Ar kute amijaerbē tep kwÿ pynē:nhkam ne ar abenkam no tyn ku'ê. Nhyim Ximãomē ar ro'ã kute tep pynēnh ar o baja kubē Xijagumē Djuão, Djebedeu kute ar irja, ar jadjwÿ ne ar abenkam no tyn ku'ê.

Nhyim Ximão Pedru mÿjja kunĩ pumũn kam umaje Jeju kabem kōnkrão nhÿn kum,

—Běnjadjwÿr, on mã ikurũm tẽ. Ga ne ga mrãmri amexkumrẽx. NhyM bep ãm ba, ba ne ba ijaxwe, ane.

NhyM kam kum,

—Kwãrĩk wãnh amã ipyma kêt ne atĩn prãm kêt. Jakam gẽdja ga on mebẽngõkrebato atom ne memã ijarẽ gẽ me amim iman amim ikamnhĩx. Jakam dja ga tep pynẽnh kêt ne kam mebẽngõkrebato akprõ, ane. <sup>11</sup> NhyM ar kam kà djin wabin kam mÿjja kunĩmã iren kam mrãmri Jeju'ãbit ngrà: ne. 'Ã ngrà tÿx ne mã kõt ajkamẽ.

*Kute me'õ nhĩ kajẽkam tẽo mex.*

<sup>12</sup> NhyM kam akati 'õkam Jeju tẽn krĩ 'õkam bõx. NhyM me'õ ĩ kajẽkam tẽja prĩne kào ajkẽ, prĩne o tuknĩ. NhyM Jeju'ÿr bõx ne omũn kam pijãm djaje tẽn tu mÿrbẽ tÿm. Ne kam nõrkam kum amijarẽho nõn kum,

—Běnjadjwÿr, aje inhĩ kajẽkam itẽ markõt, aje ijo mex prãm jabej, ijo mex, ane.

<sup>13</sup> NhyM kam 'ÿr ikra mõn kupẽn kam kum,

—Ije, ije ajo mex prãmã. On akã mex, ane. NhyM gêt ajmã kà nẽn kà mex ne. Kute o ãm tãm kam tebẽ kà mex ne.

<sup>14</sup> NhyM kum,

—Kwãrĩk wãnh ga memã amijarẽnh kêt. Dja ga tu katãt mã me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh'ÿr tẽn kum amibẽ, kum amikã bẽ. Ne kam kum mry ngã gẽ akadjy Mõjdjẽ kukràdjãkõt Metĩndjwÿnhmã mry gan kungã. Arÿm akã mexkam dja ga kum mrywã ngã gẽ me kunĩ apumũ, arÿm akã mexkõt apumũ, ane.

<sup>15</sup> Aje, jakam ne me arÿm abenmã Jeju jarẽho ajkate:n apÿnh abenmã arẽho ba.

NhyM kam me itepato 'ÿr mõn 'ã akuprõ. Me kute kabẽn mar nhyM kute me kanẽo mexmã ne me 'ã akuprõ. <sup>16</sup> NhyM bep ta ne mã arwãmã tẽn kam Metĩndjwÿnhmã kabẽno dja, kum amijarẽho dja.

*Kute me'õ jakryõ mex.*  
*Mat 9.1; Mak 2.1*

<sup>17</sup> NhyM kam ajte akati 'õkam Jeju memã Metĩndjwÿnh'ã ujarẽho dja. NhyM me arek maro nhÿ. Mekbẽ pardjẽumẽ me kute Mõjdjẽ kukràdjã jarẽnh djwÿnhmẽ ne me arek maro nhÿ. Mÿj pyka kurũm? Pykabẽ Garrẽjamẽ pykabẽ Djudẽja kunĩkam apÿnh krĩ djari ne me kurũm kwÿ bõx. NhyM Djeruxarẽ kurũmdjwÿ me kwÿ bõx. NhyM Metĩndjwÿnh prĩne Jejuo tÿx, kute tÿxo meo mexmã.

<sup>18-19</sup> Me'õ jakryja arek nõr djãkam nõr rã'ã nhyM õbikwa 'ÿr o mõn o bõx ne te kute kikremã o àrmã. Te kute Jeju'ÿr o bikamẽnh ne kute parbẽ ir nhyM kute o mexmã. NhyM me kikre jajkwa krekre pytãr mex ne. NhyM kam ar tu ibej o wabi. O wabin kikre nhimõkkõt 'ã ngy tÿx katen jãm ngybõr jadjuwn kam me'õ jakry nõr djãkam nõr rã'ã o ruw nhyM me ipõkri Jeju parbẽ nõ.

<sup>20</sup> NhyM Jeju amim ar omũ. Ar kute tu amim kamnhĩxkumrẽxja pumũ ne kam õbikwa jakryjamã kum,

—Akmere jakam ne ba ajaxwe kunõ aknon arÿm akam ingyryk kêt ne, ane. Jeju ta ne axweo akno. <sup>21</sup> NhyM wãnh Mõjdjẽ kukràdjã mar djwÿnhmẽ mekbẽ pardjẽu õkre kadjwÿnhbẽ arÿm amim,

—E kum bep me'õja ne ajmãn Metĩndjwÿnh japryõ djan amijo Metĩndjwÿnh dja. Metĩndjwÿnh pydji ne kute me axweo biknorn mekam ngyryk kêt, ane. <sup>22</sup> Nãm me ã õkre kadjwÿnhbẽ anhÿro kumex nhyM arÿm tu kuman memã kum,

—Mÿkam ne ga me anhõkre kadjwÿnhbẽ ijo ikajgon ijapryõ akumex? ane. <sup>23</sup> Ë, ba me amã mÿjja amãnhkrut jarẽ. Mÿj ne amirĩt ne? Ba ren me'õ jakryjamã kum, “Ba arÿm ajaxweo aknon akam ingyryk kêt”, ane, nãr kon, “On kãjmã djan tẽ”. Mÿj ne ren amirĩt, nẽn? Nã bãm ren kum, “Arÿm ne ba ajaxweo aknon akam ingyryk kêt”, ane nhyM amirĩt kêtumrẽx ne. Tãmbit ne amirĩt kêt. NhyM bep kãjmã me ku'ẽ, ije ren me'õmã kum, “Kãjmã djan tẽ” nhyM ren amirĩt ne. Tãmbit ne amirĩtkumrẽx. <sup>24</sup> Dja ba kum,



“Kàjmã djan anhikwã djà mỳn o tẽ”, anen arỳm o mex ga me arỳm omũn arỳm abenmã, “Be, ga Jeju kute me'õ jakryo mexja pumũ. Be, djãm kute me axweo biknor kêt got. Mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm amijo ĩ ne pyka jakam amikabẽnkôt ar me axweo biknoro ba”, ane. Me aje abenmã ja jarẽnh kadjy dja ba me'õ jakryjao mex, ane.

Nãm ã Mỏjdjẽ kukràdjà mar djwỳnhmã anen arỳm tu me'õ jakryja'ỳr akẽx ne kum,

—Amã ne ba ikabẽn ne. On kàjmã djan anhikwã djà mỳn anhũrkwãmã o tẽ, ane. <sup>25</sup> Nhyim me ipỏkri ekruux ne kàjmã djan nỏr djà mỳn mã ỳrkwãmã o tẽ, Metĩndjwỳnhmã mexmẽ ỏdjànhmẽ rax jarẽho tẽ. <sup>26</sup> Nhyim me kunĩ omũn kam ari aben pumũho kumex ne kôt Metĩndjwỳnhmã mexmẽ rax jarẽho kumex ne kam arỳm kum Metĩndjwỳnh pyman abenmã kum,

—Atemã mỳjja mexkumrẽx ne gu me arỳm jakam omũ, ane.

*Rewi mã Jejukôt bikamẽnh.*

*Mat 9.9; Mak 2.13*

<sup>27</sup> Nhyim kam Jeju me kurũm tẽ. Tẽn kute pi'ỏk kaprĩo atom djwỳnh'ỳr bỏx ne omũ. Idjibẽ Rewi. Pi'ỏk kaprĩ nhũrkwãkam ne bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ỏk kaprĩo atomo nhỹ. Nhyim Jeju 'ỳr bỏx ne omũn kum,

—Gop amrẽ ikôt ajkamẽn gop ikôt ar aba, ane. <sup>28</sup> Nhyim tu ekruux ne kàjmã djan mỳjja kunĩ kangan mã kôt ajkamẽ. <sup>29</sup> Ne kam me krãptĩmẽ ro'ã ỏ kwỳ krẽn rax kadjy memã djwỳmẽ mry gan kadjy memã arẽ. Nhyim me kute bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ỏk kaprĩo atom djwỳnh krãptĩn bỏx nhyim ajte Atemã me jadjwỳ kwỳ bỏx, Rewi nhũrkwãkam bỏx ne ỏ kwỳ krẽno kumex, ar kutã ỏ kwỳ krẽno kumex.

<sup>30</sup> Nhyim kam mekbẽ pardjẽumẽ me kute Mỏjdjẽ kukràdjà mar djwỳnh omũn bẽn prĩkam kabẽno krĩ, Jejukôt ba djwỳnh'ã kabẽn ne kum,

—Mỳkam ne gar me kute pi'ỏk kaprĩo atom djwỳnhmẽ me axwemẽ akàn aro'ã anhõ kwỳ krẽno akumex

ne kôt akỏmo akumex? ane. <sup>31</sup> Nhyim kam Jeju memã kum,

—Djãm me mex'ỳr ne me kane djwỳnh mrã? Kati, me kanẽ'ỳrbit ne me kane djwỳnh mrã. <sup>32</sup> Badjwỳ ne ba me axwe'ỳr tẽ. Djãm we me katàt mrãnh'ỳr ne ba tẽ? Kati, me axwe'ỳr ne ba tẽ, ije amiwỳr me 'wỳrmã. Me kute ikabẽn mar ne amim kator ne wãnh axwemã irer ne kute iwỳr amijo akẽxmã ne ba me'ỳr tẽ, ane.

*Me kute amijajbur jabej Jeju kukjẽr.*

*Mat 9.14; Mak 2.18*

<sup>33</sup> Nhyim me ajte kum,

—Ota Djuãokôt ba djwỳnh kute Metĩndjwỳnhmã amijarẽnh kadjy amijajbur ba. Nhyim mekbẽ pardjẽu nhõ me ja me kudjwa ã ane nhyim bep akôt ba djwỳnhbit ne mã akun kôt kỏm ar ba, ane. Ar kute Metĩndjwỳnhmã amijajbur kêt, ane.

<sup>34</sup> Nhyim kam Jeju memã kum,

—Nà, ikôt ba djwỳnh dja mã aku. Ga me kute abenã me rẽnhkam me àkur rũnhja pumũ. Djãm me kute abenã me rẽnhkam me àkur ngy got? Me kute abenã me rẽnhkam ne me mrãmri àkur rũnhkumrẽx. Abenkam kĩnh ne ỏ kwỳ krẽno kumex. Djãm me kute mỳjja jakam amijajbur got? Djãm me mjẽnme abentã ku'eri àkur punu got? <sup>35</sup> Nhyim bep amũ akati 'ỏkam, dja me me aẽrbẽ mekbẽ mjẽno tỳm ne pa 'amỳn mã o tẽ. Nhyim me arỳm kam kaprĩre ne kam amijajbur ajbit ma, kôtbit amak bẽ:no nhỹn ỏ kwỳ krẽnja kêtumrẽx ne. Nãm ã Jeju amijã me mjẽn jakreo ane.

<sup>36</sup> Ne kam ajte memã amikukràdjà ny'ã memã mỳjja jakren arẽ.

—Nhỹnh got me'õ inỏkà ny 'ỏ byn kadjỏ, mex katikôt kadjỏn kute tũmja'ã ir ne kute o mexmã? Kati, nãm ren o anen ren amibẽ nyo ajkẽ nhyim nymẽ tũmja ren aben pyrak kêt ne. <sup>37</sup> Ne ajte nhỹnh got me'õ mrykà tũm, mekbẽ idjaer kukãmãre ne me mrykào ngỏnh nhinhujabjẽti, nhỹnh got me'õ mrykà tũm, mrykà kadjỏkam pidjỏ kangỏ ny ru, pidjỏbẽ uba kangỏ ru. Nãm ren ane nhyim ren ajkatỏr ne ajkapĩ. Kangỏ nymẽ tũm kute

abenkam o bikar ne runhkam ne ren ajkatör ne ajkapī, nhym mrykadjwý arým punu. <sup>38</sup> Kati, mrykà nykam dja pidjô kangô nyja ru. <sup>39</sup> Nhym ajte nhýnh got me'ô kute pidjô kangô tumbito kômo ban ny kakin kum ny djânh? Kati, arým tumbito amiprâk ne kam, "Ije bep kangô tumbit ne ành", ane. Nãm ã Jeju kute memã kukràdjà tùm'ã pidjô kangô tùm jakren kute kukràdjà ny'ã pidjô kangô ny jakreo anen kam memã arênh pa.

## 6

*Memã pi'ôk rârâr'ã ujarênh.*

*Mat 12.1; Mak 2.23*

<sup>1</sup> Ne kam pi'ôk rârârkam Jeju pur katikôt tẽ. Nhym kôt ba djwýnh kôt mō. Kôt mōn arým kum prãm ne mōrmã bãygogo 'y nhikên mōrkôt ngânh ne amijajkwamã rênho mō. <sup>2</sup> Nhym kam mekbê pardjêu ar omün arkum,

—Ije tô mã ne gar arým nẽ? Pi'ôk rârârkam ne me tyk djà kêt djà. Me kute pi'ôk rârârkam mýjjao anhýr kêt. Me tùmre ne me ta kukràdjâkôt mã me babê uma. Me kute pi'ôk rârârkam mýjja kupênh kêt. Kambit ne me tyk djà kêt djà. Mýkam ne gar ã ar o anhýro aba?

<sup>3</sup> Nhym kam Jeju memã kum,

—Kê, djãm me aje Metĩndjwýnh kabên'ã pi'ôk no'ôkjadjwý pumũnh kêt? Djãm me aje me bakukãmãrebê Dawi'ã ujarênhja pumũnh kêt, Metĩndjwýnh kabênkam me aje Dawi'ã ujarênhja pumũnh kêt?

Ë, Dawi arkum prã:mã. <sup>4</sup> Nhym Dawi Metĩndjwýnh nhürkwãmã wadjân djwý byn kukrên kam kôt ar tẽm jamãdjwý kungã, nhym ar kukrê. Djwý me kute Metĩndjwýnhmã ôrja tãm ne kubyn kukrên arkum kungã. Metĩndjwýnh nhõ djwý ne me kâtãm kute kur kêtumrêx. Me kady Metĩndjwýnh mar djwýnhbit ne kute kur. Nhym bep Dawi ta ne tu kubê kukrê. Nhym kam me kute kum axwe jarênh kêt. Djãm me aje ja mar kêt? Ga me aje Dawimã axwe jarênh kêtja

pumũ ne kam ikôt ba djwýnhmëbit ar imã ar ijaxwe jarê.

<sup>5</sup> Bep kati, ba ije amijo inhĩ ne me awýr irwýk ne ba inhõ pi'ôk rârâr djwýnh. Kam gédja ba memã, "Kwārĩk wãnh ga me kam mýjja kupênh kêt, nâr kon, dja ga me jakam apên, nâr kam mýjja kupênh kêt ne arek akrĩ", ane. Tãm ne ja, ane.

<sup>6</sup> Nhym kam ajte pi'ôk rârâr 'ôkamdjwý me bikprõnh djãmã wadjân kam kam memã Metĩndjwýnh'ã ujarênh dja. Nhym me'ô nhikra jarõxja nhý. Ubôk ne arõx ne. <sup>7</sup> Nhym mekbê pardjêumẽ me kute Môjdjê kukràdjà mar djwýnh arek Jejukam no tyn krĩ. Nhym pi'ôk rârârkam kute ikrao mex nhym me kute kôt kum kator ne kute kum,

—Arým ne ga Môjdjê kukràdjâkôt amijo aba kêt, anhýrmã ne me arek kam no tyn omũnh krĩ. Mekbê pardjêumẽ me kute Môjdjê kukràdjà mar djwýnh ne me ã Jejukam no tyn ar krĩ ba ane. <sup>8</sup> Nhym bep ta, Jeju ta ne arým me kute ôkre kadjwýnhbê amim 'ã karõja arým kuma ne kam me'ô nhikra jarõxjamã,

—Amrê tẽn me ipôkri dja, ane.

Nhym kãmã djan 'ýr tẽ. <sup>9</sup> Nhym kam memã kum,

—Ë, ba me bakukràdjà jabej me akukja. Nhýnhja ne me bakukãmãre me bamã arê? Djãm pi'ôk rârârkam me baje mýjja mex nhipêxmã nâr kon kam me baje mýjja punu nhipêxmã? Djãm kam me baje me utâr nâr kon kam me baje me parmã, nẽn? ane. <sup>10</sup> Ne kam ari ar me omün kam ate ikra jarõxjamã,

—On anhikra katàt, ane.

Nhym kam ikra katàt ne. Arým ne ikra mexkumrêx. Arým ajte ikra katàt ne ikrakumrêx. <sup>11</sup> Nhym kam ajte mekbê pardjêu ngry:k ne. Ngryk tý:x ne. Ne kam Jeju'ã abenmã karõo kumex.

*Kute Ar kubê 12 janor.*

*Mak 3.13*

<sup>12</sup> Nhym kam akati 'ôkam krãnhre'ýr tẽn 'ã wabin nhý, kute Bãmã kabênãm, Metĩndjwýnhmã kabênãm.

Kum kabêno ŷr ri nhym akati.  
13-16 Akati nhym kam amiwÿr kôt  
ba djwÿnh 'uwn amijo ar kwÿ pytàn  
amim ar umjuwn arkum,

—Ba dja ba ar ajano, gar memã ijã  
adjujarênh ajmã. Ar abê inhõ àpênh,  
ane. Nãm kute ar anor kadjy ar o 12  
ne amijo ar utàn kam tũmrãm ar ano.  
Ximão. Jeju kute kum Pedru jarênhja.  
Ångre. Ximãomẽ Ångre ar aben djakam  
ikwã.

Xijagu.

Djuão.

Piripi.

Batormê.

Matêu.

Tôme.

Xijagu 'odjwÿ. Kubê ne Aupêu kra.

Ximão 'odjwÿ. Ximão tãm ne kum  
me bajtemja kurêkumrêx, me  
bajtem kute meo baja kum me  
kurêkumrêx.

Djuda. Xijagu kraja.

Djuda Ikadji. Kute Jeju kurê  
djwÿnhmã kanga djwÿnhja.

Be, Jeju kute tũmrãm ar anor ne ja.  
17 Ne kam kôt ba djwÿnhbê 12jamê  
ro'ã ruw ne pyka kênh'ÿr bôx ne  
kam kam meo dja. Nhym me kôt  
ba kajgo ne me 'ã kumex. Nhym  
me kâtãmjadjwÿ Jeju'ÿr mõi bôx ne 'ã  
kumex. Pykabê Djudêja kurũm me  
krãptĩmẽ krĩraxbê Djeruxarê kurũm  
me krãptĩmẽ ngô rax nokà'ã pykabê  
Xirumẽ Xidômẽ kurũm me krãptĩmẽ.  
Me tãm ne me akàn Jeju'ã kumex. Me  
ja ne me 'ÿr akuprõ. 'ÿr bikprõnh  
ne kute kabên mar nhym kute apÿnh  
me kanê djari meo mexmã ne me 'ã  
akuprõ.

18 Nhym me karõ punu kute meo  
bajadjwÿ mekôt 'ÿr mõi bôx nhym  
kam mekam me karõ punuja jano  
nhym me arÿm mex ne. 19 Nhym me  
itepato kute Jeju kupênh prãm. Nãm  
Jeju tu tÿxkumrêx nhym kurũm uma  
apôx ne me kunõ mex. Kam ne me  
kunĩ kute Jeju kupênh prãmã.

*Kute arkum kÿnh jarênh ne ajte kute  
arkum kaprĩ jarênh.*

*Mat 5.1*

20 Nhym kam meo mex pan kam  
kôt ba djwÿnh pumũn arkum,

—Ë ar anhõ nêkrêx kêtãwã, ar ga ne  
gar akĩnhkumrêx. Mÿkam? Bir,  
ar ga ne Metĩndjwÿnh ar akadjy  
bênjadjwÿr ne ar ar ajo ba.

21 Ë, ar jakam amã prãmãwã, ar ga ne  
gar akĩnhkumrêx. Mÿkam? Bir,  
ar ga dja gar ajajnekumrêx ne.

Ë, ar jakam amÿrwã, ar ga ne gar  
akĩnhkumrêx. Mÿkam? Bir, ar  
ga dja gar akeket ne.

22 Ë, jakam me kum ar akurêja, ar  
ga dja gar akĩnhkumrêx ne. Ba  
ne ba amijo inhĩ ne me awÿr  
ruw ne kam ar me ajo iba. Ga  
me akwÿ amã ikĩnh ne iwÿr  
akuprõ ba kam ar ar ajo iba.  
Nhym me kam kum ikurên  
kam ikôt kum ar akurê ne. Gar  
mã ikôt abikamênhkamdjwÿ me  
kum ar akurê. Gêdja me te  
wãnh kum ar akurên bõm ar  
arên ar ajaprÿn ar ajaxweo ar  
apytã,

23 gar tu akĩnhkumrêx ne ate akĩnh  
katin amijara tatak ne.

Mÿkam? Bir, dja Metĩndjwÿnh ar amã  
o pãnh rax ne. Kãjkwakam  
gêdja ar amã o pãnh mex ne.  
Kãjkwakam kute ar amã o pãnh  
mex ja dja gar amikukãm  
aman ate akĩnh kati. Nãm me  
tũmre ã axwe anen me kamin-  
grãny kajmã'ã ã Metĩndjwÿnh  
kabên jarênh djwÿnhho bikênho  
bao ane. Gar arÿm kam  
kãjkwakam me kĩnhkumrêx ne  
ar baja pumũ, ane.

Nãm ã Jeju arkum ane. Ne kam ajte  
me õ nêkrêx kumexjamã kabên ne  
memã kum,

24 —Nhym bep me anhõ nêkrêx  
krãptĩwã me ga dja ga me  
akaprĩ rax ne. Bir, mÿkam?  
Jakambit akĩnh djã kajgokam.  
Gêdja ã apêx ne ajte amũ  
kêtkumrêx.

25 Ne me jakam ajajnewã, me ga dja  
ga me akaprĩ rax ne. Mÿkam?  
Bir, me ga dja ga me amã prãm  
ne.

Ne me jakam akeketwā, me ga dja ga me akaprī rax ne. Mýkam? Bir, me ga dja ga me abixangrin kam amýro akumex.

26 Ne me kunī kute abenmā me amex jarēnh kumexja me ga dja ga me akaprī rax ne. Mýkam? Ga me axwe pumū. Ga me kum me axwebit kīnh ne kute abenmā me mex jarēnh kumexja pumū. Nām me tūmre ā axwe o anen me kamingrāny kajmā'ā kum me 'ēxnhībit kīnh. Me 'ēx ne kute amijo Metīndjwýnh kabēn jarēnh bajabit ne me kum me kīnh ne abenmā ā me mex jarēnh kumexo ane. Kam ne me kamingrāny me tūmre kōpdji'ā kum me axwe, me 'ēxnhībit kīnh ne kute abenmā me mex jarēnh kumexja.

Nām ā Jeju memā anen kam kōt ba djwýnhmā kum,

*Jeju kute arkum, “Amā akurē djwýnh jabē” jarēnh.*

*Mat 5.38; Ruk 23.34; Kar 7.60; Rô 12.14*

27 —Ē, ba ajte ar amā ikabēn 'ō jarē, gora ar ikabēn ma. Gora gar tu amā akurē djwýnh jabē. Gora me kum ar akurēja dja me te ar ajo ajkē gar akrānmā amā me abēn ar meo aba. 28 Gora ar me kute ar adjūnwāmā tu akabēn mex jarē. Gora ar me kute ar ajo bikēnhja tu Metīndjwýnhmā me arē gē meo djuw mex. 29 Gēdja me'ō ar ajō nhinebē kurwa ga 'ýr akēx gē aktā anhinebē kurwa. Gēdja me'ō ar ajōbē inōkà by ga tu kum kanga. Nym ajte akà 'ō'ā ajwý ga ajte akà 'ōdjwý byn kōt kum angā. 30 Gēdja me'ō mýjja 'ā ajwý ga tu kum kanga. Gēdja me'ō abē anhō mýjja 'ō by ga tu kum kangakumrēx. Kwārīk wānh ga akubyn 'ā 'wýr kēt. 31 Djā nām me ar ajōo ajkē ga akīnh ne? Kati, nā gām akaprīre. Bir be, kam dja gar ā me jao anhýr kētkumrēx gē me adjwýnhdjwý kaprī kēt. Nār kon, djā nām me ar ajōkam mex ga akaprī? Kati, nām me ar akam mex gar akīnhkumrēx ne. Bir be, kam

dja gar ā me jakam amexo ane gē me adjwýnhdjwý kīnhkumrēx.

32 Ē, ba ar amā arē. Me kum ar ajabē gar amipānh amā me abēkumrēxja bārām kam dja ba ar amex jarēnh jabej? Kati, ē, me axwe ne me kum ōbikwabit jabē, kum aktā aben jabē ne kam kum me kātāmja kīnh kētkumrēx. Be, dja gar gadjwý amā anhōbikwabit jabē, djori kam mex? Kati, ar ikōt aba djwýnhkam gēdja gar tu amā me abēo tuknī. Ar amā anhōbikwa jabēn kam kōt amā akurē djwýnhdjwý jabē. 33 Nym

ajte me ar akam ukaprī gar amipānh mekam adjukaprī, bārām kam dja ba ar amex jarēnh jabej? Kati, ē, me axwe ne me ōbikwakambit ukaprī, aktā abenkam ukaprī ne kam me kātāmjakam ukaprī kētkumrēx. Be, dja gar gadjwý anhōbikwakambit adjukaprī, djori kam mex? Kati, ar ikōt aba djwýnhkam gēdja gar tu me kunīkam adjukaprīo tuknī, anhōbikwakam adjukaprīn kam kōt akurē djwýnhdjwý kam adjukaprī.

34 Nym ajte me ar amā mýjja ngā gar kam amipānh memā mýjja ngā, bārām kam dja ba ar amex jarēnh jabej? Kati, ē, me axwe ne me aktā aben pānh abenmā mýjja nhōro ba. Nām me akubyn abenmā 'ānh ōro ba. Be, dja gar gadjwý me kute akubyn ar amā mýjja nhōrmābit mýjja ngā, djori kam mex? Kati, ar ga, ar ikōt aba djwýnhja dja gar tu memā mýjja nhōrkumrēx ne kam pānhkam amak kēt.

35 Bir be, ar ga dja gar amā akurē djwýnh jabēkumrēx ne kam adjukaprī ne tu kum mýjja kajgo ngā. Kute akubyn amā pānh mýjja 'ō nhōrmā pānh kam amak kēt. Metīndjwýnh pymati tām gēdja ar amā o pānh ra:x ne. Gar kam arým abē Metīndjwýnh krakumrēx. Mýkam dja gar ā meo ane? Bir, Metīndjwýnh ne tu me ōdjý, me axwekam ukaprī. 36 Kam dja gar kàkwakam Abām'ā amijakren mekam adjukaprī.

*Mete me'ā axwe rēnh nēje memā*

*kabĕn.*

*Mat 7.1; Rô 2.1; Xij 4.11*

<sup>37</sup> Kwārĭk wānh gar me'ã axwe rĕnh kĕt. Dja gar me'ã axwe rĕnhym me amipānh ar ajã axwe rĕ, nār Metĭndjwĭnh ar amã axwe jarĕ. Kwārĭk wānh gar me axwemã akator kĕt ne memã pānh jarĕnh kĕt. Dja gar me axwemã akato ne memã pānh jarĕnhym me amipānh ar ajaxwemã katon ar amã pānh jarĕ, nār Metĭndjwĭnh ar amã pānh jarĕ. Nhyh bep kati, gĕdja me kute ar akam amikràja gar tu o abiknorkumrĕx gĕ me amipānh ar gadjwĭ tu ar ajaxweo biknorkumrĕx ne. <sup>38</sup> Gora ar memã anhōdjānh ne tu memã angã. Gĕ me kam amipānh ar amã ōdjānhkumrĕx ne ar amã mÿjja ngã. Dja Metĭndjwĭnh ar amã o pānh rax ne. Kute mrāmri ne me kute akubyn abenmã djwĭ ngrã nhōr kadjy kute ngōnhkam ngjĕnh ne ajte kute à'ak ne kum o'uk ne iby ngjĕnh nhyh akà'ã bikapĭnja pyrāk. Dja ã Metĭndjwĭnh ar amã ōr raxo ane. Bir be, kam dja gar Metĭndjwĭnh kudjwa memã ōr rĭnh nhyh kam me akubyn ar aje memã ōr 'ānh ar amã kungã, ane. Nām Jeju ã kōt ba djwĭnhmã arĕnho ane.

<sup>39</sup> Ne kam ajte apÿnh mÿjja djāri arkum 'ã ujarĕnh jakreo tĕ. Ne kam arkum,

—Djām me'ō no rãja kute me'ō no rãjamã kum, “Amrĕ, ba amã kō 'amÿn katāt ajo tĕ”, anhÿrmã? Kati, gorĕn kum kō 'amÿn o mōn ren ar ro'ã krekam tÿm, ane.

Be, me axwe rã'ākam dja me amũ me jamã axwe jarĕnh kĕt. Me axwekam ne me kute me no rã pyrāk. <sup>40</sup> Djām me'ō kute mÿjja mar kĕtja kute me'ō kute mÿjja mar raxja jakrenh got? Kati, nhyh bep djām me'ō kute marja pĕrĭne kum arĕn kum akre nhyh kam arÿm ar aben pyrāk ne.

Bir be, ar aje Metĭndjwĭnh kukràdjã mar tũmja amijãno dja. Dja me nyre ar ajã amijakren kam kute ar apyrāk.

<sup>41</sup> Mÿkam ne ga akamy nokam pyka jaũmjabit pumũn kam ga anokam pĭponhtija pumũnh kĕt ne? <sup>42</sup> Djām aje akamymã kum, “Akmere, amrĕ ba amã anokam pyka jaũmwã kaba”, anhÿrmã? Ne kam ga anokam pĭponhtiwã pumũnh kĕtkumrĕx ne. Aje aminokam pĭponh pumũnh kĕtkam we ã kum ane. Kĕ. Mrāmri ne ga apunu rax ne kam ajajkwakambit ajte amimexo amra. Akumrĕx gĕdja ga aminokam pĭponhtiwã kaban kam arĭt mex ne arÿm amikōt akamy nokam pyka jaũm ngrire wã kaba.

<sup>43</sup> Ne ajte jadjwĭ, ĕ, djām pidjō mex, pidjō djānhjakam pidjō punu apōx got? Nār kon, djām pidjō punukam pidjō djānh apōx got? Kati, apÿnh pidjō bāri djāri ne kam ō apōx. <sup>44</sup> Ō ne parbĕ rōrōk ne ikwān kam o bārio amirĭt nhyh me kōt kum apōx. Pidjō punukam ō punu apōx, nhyh ate pidjō mexkam ō mex apōx. Ga rojkākrekam tyrti apōx kĕtja pumũ. Ga ajte prĕxkamdjwĭ katĕbāri apōx kĕtja pumũ. <sup>45</sup> Bir be, nām ã mebĕngōkredjwĭ\* ane. Nām me ōkre kadjwĭnhbĕ kabĕn mex man arÿm kabĕn mexo memã amijo amirĭt. Nhyh me ajte ōkre kadjwĭnhbĕ kabĕn punu man arÿm kabĕn punuo memã amijo amirĭt. Nām me ōkre kadjwĭnhbĕ mÿjja kumex ma nhyh kam amrĕ bōm ajkwa krekremĕ ōto'ÿr apōx nhyh me kam arĕnho ba. Arĕnho ban kam arÿm memã amijo amirĭt. Mex nār axwe ja o memã amijo amirĭt. Kute mÿjja ō kute bārio amirĭt ja pyrāk.

*Me'ō ar kute kikre'ã amijakremã memã arĕnh.*

*Mat 7.24*

<sup>46</sup> Ĕ, ba ajte ar amã ja jarĕ. Mÿkam ne gar imã “Bĕnjadjwÿr, Bĕnjadjwÿr” anhÿro aban ajte ikabĕnkōt ar amijo aba kĕt ne. <sup>47-48</sup> Ĕ, ba ar amã arĕn kikre'ã me ajakre. Me'ō iwÿr akĕx ne kute ikabĕn markumrĕx ne ikabĕnkōt kute ar amijo baja ne kute mrāmri

\* **6:45** Jeju nhō pykakam me kunĭ bĕngōkre kute mrāmri ne apÿnh me ō pyka djāri kunĭkōt me kunĭ bĕngōkre pyrāk.

ne me kute kikremã kre jabjê:n kam kam par pymjÿr ne kam iby kênme pyka rênh ne kute kum o'uk ne 'ã kute kikre nhym te ngô tám ne kute kangôn h nym mrãmri ku'ê tÿxja pyrãk. Kum kre jabjekam ne mrãmri ãm tÿx ne. Nãm ã me kute amim ikabên mar tÿx ã ane.

<sup>49</sup> Nhym bep me'õ kute ikabên mar kajgo, kute ikabênkôt amijo ba kêtja ne kute mrãmri ne me kute tu pyka krãkã'ã par pymjÿr. Kre krãnne kam kute par pymjÿr ne kute 'ã kikre pyrãk. Nhym 'ã ngô tám ne kute kãjbê me'ã rênh nhym rôrôkja pyrãk. Djã nãm kãjbê kukê nhym ban rôrôk got? Kati, nãm tu ator nhym ban gru: ane. Dja me'õ kute ikabên mar kêt'õ ã ane, ane. Nãm ã Jeju arkum ujarênho ãmo anen memã ujarênh pa.

## 7

*Krãkamngôn h nhõ bënjadwÿr kute tu amim Jeju kamnhÿxkumrêx.*

*Mat 8.5*

<sup>1</sup> Ne kam ate krïbê Kapana'ÿr tẽ. Mã 'ÿr tẽn bõx. <sup>2-3</sup> Bõx nhym krãkamngôn h nhõ bënjadwÿr arÿm kuma, kubê ne krãkamngôn hre krãptïbê 100 nhõ bënjadwÿr arÿm kuma, bõxkôt kuma. Kubajtem. Arÿm kuman kam 'ÿr mebêngêtte kwÿ jano. 'ÿr mebêngêttebê idjaer kwÿ jano. Õ àpên h ne kanê tÿx ne nõ. Arÿm tyk'ÿr. Arÿm arkatin nõ. Kum õ àpên h jabêkumrêx ja ne kubê kanên nõ nhym kam kadjy Jeju'ÿr ar ano. Ar kute kum arên h nhym 'ÿr tẽn ne kute kum õ àpên h mexmã ne 'ÿr ar ano.

<sup>4-5</sup> Nhym ar môn Jeju'ÿr bõx ne kam kum o no katon kum,

—E kum bep tãmja ne mexkumrêx. Mrãmri dja ga 'ÿr tẽn kum õ àpên h pytã. Nãm kum me bakïnhkumrêx ne arÿm me bamã me babikprôn h djã nhípêx ne. Dja ga on 'ÿr tẽn, anhÿro ku'ê.

<sup>6-7</sup> Nhym kam 'ÿr tẽn. Bit 'ÿr tẽn 'ÿr kikre tẽpo tẽn nhym krãkamngôn h nhõ bënjadwÿrja ajte kutã òbikwa kwÿ jano. Nhym ar kutã tẽn kajpan kum,

—Bënjadwÿr, on dja ga akêx ne. Krãkamngôn h nhõ bënjadwÿr ne ar imã, “Ar tẽn kum arê gê on amũ akêx”, ane. Bar kam akutã tẽn. Nãm amã, “Ibënjadwÿr kaak, ibënjadwÿr ngrirekam ne ga inhÿrkwãmã adjãr ba ipijãm karõ amã ane. Ingridre, ikatãm kam ne ba ba akutã itêm kêt ne, amikam ipijãm kam. Dja ga tu akabênobit inhõ àpên h mex nhym arÿm mexkumrêx ne. <sup>8</sup> Inhõ bënjadwÿr ne imã kabên, kute raxo ijakrenhja ne imã kabên ba kabên man kôt amijo iba. Ne kam ajte ba ibê me krãkamngôn hre nhõ bënjadwÿrkam ba memã ikabên nhym me ikabênkôt amijo ba. Ba me'õmã kum, “ÿr tẽn”, ane nhym arÿm 'ÿr tẽn. Ba kam ajte me'õmãdjwÿ, ‘Amrê tẽn’, ane nhym arÿm amrê tẽn. Ba inhõ àpên hmã, ‘On mÿjja kupê’, ane nhym arÿm mÿjja kupê. Kam ne ba amã, ‘Abënjadwÿr djwÿnhkam dja ga akabênobit o mex ne’, ane.” Nãm ã krãkamngôn h nhõ bënjadwÿr amã ane, ane.

<sup>9</sup> Nhym Jeju ar kabên man kam arkam no tyn djan òkre kadjwÿnhbê amim,

—E kum be nãm tu amim ikamnhÿxkumrêx ne, ane. Ne kam me itepato kôt môrja'ÿr akêx ne memã kum,

—Ë, ba me amã arê. Nhÿnh ne me babê idjaer 'õ ã kute tu amim imaro anhÿr? Kati, kêt kumrêx. Nhym be nãm tãwã, tãwã kubajtem ne gêt tu amim ikamnhÿxkumrêx ne, ane. <sup>10</sup> Nhym kam krãkamngôn h nhõ bënjadwÿr nhõbikwaja akubyn kikremã tẽn. Kikremã tẽn bõx ne kanên nõrja pumũ. Nhym mexkumrêx ne, arÿm à kêt ne nhÿ. Tãm ne ja.

*Kute me'õ tyk akubyn o tïn.*

<sup>11</sup> Nhym kam akati ngrêre nhym Jeju krï 'õmã tẽn. Krï nhidjibê Naïmã tẽn. Nhym kôt ba djwÿnhmê me kâtãm krãptï kôt mõ. <sup>12</sup> Nhym kam Jeju meo mõ. Meo môn ï krï tẽpo mõ. Nãm bit krïo rãm ne jao mõ nhym Ar kubê kra tykjao môn o kajpa. Kikre bu'ã keno kô kayr jajkwa krekremã

o aben kajpa. Amrêbê me'ôbê mjên tyk nhym kam kraja adjwýnhdjwý kôt kubê ty. Kute amikamã kra pydj-in irja ne kubê ty. Nhym me kam kênkre'ÿr o môn o kajpa. Me krãptĩ ne me kênkre'ÿr bit o mō, bit kute mekbê idjaer kukràdjâkôt kênkrekam adjârmã. <sup>13</sup> Nhym Jeju me'ô nija pumün kam kum kaprĩ: ne kum,

—Kwârĩk wãnh ga amÿr kêt, ane.

<sup>14</sup> Ne kam 'ÿr tē. 'ÿr tēn kam 'ã nōr djâbit kupê. Nhym ar kute o mōrja, tyko mōrja, o mōr tÿx katikôt kum o dja. Nhym kum kabēn ne kum,

—Akmere, ba amã arē. Ē, on kâjmã nhÿ, ane. <sup>15</sup> Nhym ekruX ne kâjmã nhÿn kam kabēno nhÿ. Nhym Jeju nãmã kungã. <sup>16</sup> Nhym me kunĩ madjà kreti ne kum uman kam Metĩndjwýnhmã raxmē mex jarēho kumex ne abenmã kum,

—Ota Metĩndjwýnh kabēn jarēnh djwýnh rax 'ô me bakam kato, ane.

Ne ajte,

—Metĩndjwýnh ne arÿm ô me baja 'ÿr bōx, ane. <sup>17</sup> Nhym me kam abenmã Jeju jarēho kumex ne amũ abenmã arēho prôt ne. Nhym pykabê Djudêjakam me ja kuma. Nhym amũ bu'ã pyka ja kunĩkôt me abenmã arēn kuma.

*Djuã'o'ã ujarēnh.*

*Mat 11.2*

<sup>18-19</sup> Nhym Djuã'o kôt ba djwýnhdjwý arÿm kuman Djuã'omã arē. Nhym adjwýnhdjwý kuma. Mekbê ijê djâkam nōr rã'âkam ne ar kum mÿjja ja kunĩ jarē nhym kuma. Kuman kam amiwÿr ar ku'uw, amiwÿr kôt ba djwýnh 'uw, ar amãnhkrut ne ar ku'uw ne arkum,

—Ē, ar Jeju'ÿr tēn kum, “Djãm ga ne Metĩndjwýnh amrêbê me imã ajarē ga arÿm bōx. Nâr kon, dja ba me atemã 'ôdjwý jabej ajkam ama”? ane. Djuã'o ne ã arkum anen kam ar ano. Bēnjadjwÿr djwýnh'ÿr ar ano. Ar kute omũnh ne tēm ne kute Djuã'omã arēnhmã ne 'ÿr ar ano.

Nhym ar 'ÿr tēn bōx. <sup>20</sup> Bōx ne kum,

—Djuã'o kute ngônhmã me angjēnh djwýnh ne awÿr ar ijano ne ar imã, “Ar tēn kum, ‘Djãm ga ne Metĩndjwýnh amrêbê me imã ajarē ga arÿm bōx? Nâr kon, dja ba me atemã 'ôdjwý jabej ajkam ama”? ane.” Nãm ã arkum ane.

<sup>21</sup> Nhym kam Jeju arek me utâro dja. Me apÿnh kanê djârimē, apÿnh me tokry djârimē, me karō punu kute meo bamē, me no rãmē, me ja ne meo mexo dja. Me krãptĩ ne meo mexo dja. Djuã'o kôt ba djwýnh kute omũnh ne akubyn 'ÿr tēm ne kute kôt kum arēnh nhym kute marmã ne arek me utâro dja. <sup>22</sup> Ne kam arkum,

—Ar'ÿr tēn Djuã'omã arē. Ba ne ba arÿm me'ÿr bōx ne me utâro dja nhym me no rã arÿm rīt, me te jakry arÿm mrã, me ĩ kajêkam tē arÿm kà mex, me amakkre kêt arÿm amakkre mex ne ajkam ama, nhym me tykjadjwý arÿm akubyn tĩn ne, nhym me me ô mÿjja kêt jamãdjwý kabēn mex, kabēn ny kâj bē arē. Bir be, ar aje ije meo mexkôt ipumũnhja dja gar tēn kôt Djuã'omã arē, ane.

Ne ajte kum,

<sup>23</sup> —Me'ô kute tu amim imar ne kute ôkre kadjwýnhbê ijã amim, “Djãm tãm, nâr kon atemã”, anhÿr kêt, tãm dja kĩnhkumrēx, ane. Nãm ã Jeju Djuã'o kôt ba djwýnhjamã ane. Nhym ar kuman kam mã 'ÿr akubyn tē.

<sup>24</sup> Ar tēm tekrekam memã Djuã'o jarēho dja. Me krãptĩjamã arēho djan memã kum,

—Nã gãm me aje Djuã'o pumũnhmã mō, kapôt kukritkam mō. Mã ne kute? Me bōreja pumũ. Bōre ne kôk o wabēn ari ar adjuw. Mũm wabēn adjuw. Nhym pãnh wabēn mũm adjuw. Ne ari ar adjuw. Djãm ã Djuã'o kute anhÿr? Djã nãm ã memã kabēn jarēho ane? Djã nãm me jamã kabēn 'ô jarē ne kam ajte me umaje amũ me jamã atemã kabēn 'ô jarē? Kati, nãm tu katât memã kabēn jarēnhkumrēx ne, tu kum me uma kêt ne kabēn pydji memã arēho tē, kabēn tãm jarēho tē. <sup>25</sup> Djã nã gãm me aje Djuã'o pumũnhmã 'ÿr aba nhym kubêkà mex jangij ne o

ba? Kê, me kute kubêkà mexbit jangjênh ne kute 'ã amibêno baja ne me bēnjadjwÿr rax nhô kikretikambit ar ba, ikra kêt, àpênh kêt mex ne ar ba.

<sup>26</sup> Bir be, nhym mÿj ne ga me aje omũnhmã mō? Djãm Metĩndjwÿnh kabēn jarēnh djwÿnh 'õ ne ga me aje omũnhmã mō? Nà, tãm. Tãm. Ba me amã arē. Djuão ne Metĩndjwÿnh kabēn jarēnh djwÿnh kunĩ kuràm raxi. <sup>27</sup> 'Ã ne amrēbê Metĩndjwÿnh pi'òk no'òkkam me amã,

“Ota ba akukãm ajã ujarēnh djwÿnh 'õ jano, kute akukãm me akre nhym me kute mar ne akutêp kute axwemã irern katàt amijo bamã.

Kute mrãmri ne me kute me bēnjadjwÿr rũnh kutêp katàt pry jadjwÿrja pyræk”, ane.

<sup>28</sup> Ba me amã arē. Djuão ne me kunĩ kuràm raxi. Nhÿnh ne me'õ nã tikkre kurũm kator'õ raxo kute Djuão jakrenh? Kati, bep Metĩndjwÿnh me kadjy bēnjadjwÿr ne kute ar me utàr ne meo baja, me ja'õ ne te kàtàm mex ne kute raxo Djuão jakrenh mexi.

<sup>29</sup> Nà, Djuão ne rax nhym me kunĩ Djuão kabēn ma. Nhym me axweja, me kute bēnjadjwÿr bajtemmã pi'òk kaprĩo atom djwÿnhdjwÿ me kudjwa kabēn ma. Nãm me Djuão kabēn man òkre kadjwÿnhbê amim, “Mrãmri ne Metĩndjwÿnh katàt meo ba”, ane. Nhym Djuão arÿm ngõnhmã me angij.

<sup>30</sup> Nhym bep mekbê pardjêumē me kute Mòjdjê kukràdjà mar djwÿnhmē, me ja ne me Metĩndjwÿnhbê amikati. Metĩndjwÿnh kute amim me'ã karõ ne me mar kêt ne ar kubê amikatio ba. Nhym Djuão kute ngõnhmã me angjênhmã nhym me ate ar kubê amikatio ba.

<sup>31</sup> Ije tô mÿj'ã got ba me akamin-grãny jakre? Mÿj ne ga me aje uræk?

<sup>32</sup> Nã gãm me aje me prĩre mÿjja kam kĩnh kêt pyræk. Ga me me prĩre kikre kabem krĩn kute abeno bixaêr baja pumũ. Ar ja ne ar ar jamã kabēn ne arkum, “Gwaj bakĩnh katio dja, gwaj babixaêro dja ne ngõtàx à'àk”, ane.

Nhym ar kum, “Waj, ar ibixaêr prãm kêtê. Ar itor prãm kêtê. Ar imã wã kĩnh kêtê.”

Nhym ajte arkum, “Gwaj bamÿr kati mãn o nhÿ.”

Nhym ar, “Kê, wajre. Ar imã kĩnh kêtê. Ar imÿr prãm kêtê.” <sup>33</sup> Djuão kute ngõnhmã me angjênh djwÿnh ne me awÿr bôx. Nãm amijajbu:n kute uba kangôo kôm kêt ne ar ba, ga me amã kĩnh kêt ne kam we, “Nãm ajbã. Me karõ punun ar o ba nhym ajbã”, ane.

Be, nã gãm me aje me prĩre pyræk ne amã ja kĩnh kêt ne ajte amã jadjwÿ kĩnh kêt ne. <sup>34</sup> Nhym bep ba ne ba mrãmri gêt amijo inhĩ ne me awÿr bôx ne me akam idjàkur iban kôt ikôm iba ga me kam amã ikĩnh kêt ne we ijã, “Kê, tãwã ne kum prãmte, kum uba kangô djànhti.” Ne we ajte ijã, “Me kute bēnjadjwÿr bajtemmã pi'òk kaprĩo atom djwÿnhmē me axweobit ne òbikwa”, anhÿr ar o aba.

<sup>35</sup> Djãm Metĩndjwÿnh jamak punu got? Axwe amak mex ne prĩne kute amikukãm mÿjja kunĩ mar ne Djuão kute amijajbur ne ar bamã ano. Ne ajte amikukãm umarkam badjwÿ ijano. Ije amijajbur kêt mã ijano. Nhym kôt me amak mex, me amikukãm umar, ar ipumũn kam òkre kadjwÿnhbê amim, “Mrãmri ne Metĩndjwÿnh mexkumrêx ne amē ar ano”, ane. Nãm ã Jeju memã ane. Tãm ne ja.

*Me'õ ni jaxwe kute me kudjÿ djào Jeju par kudjÿ.*

<sup>36</sup> Nhym kam mekbê pardjêu'õ nhidjibê Ximão ne Jejumã kum,

—Amrē tēn ikutã anhõ kwÿ krē, ane.

Nhym kam kutã ò kwÿ krēnmã tēn bôx ne nhÿ. Nhym me abenmã arē.

<sup>37</sup> Nhym me'õ nire arÿm kuma. Me'õ nija ne axwe ne krĩ tãm kam arĩk ar ban kam Jeju tēm ne mekbê pardjêu'õ nhũrkwākam ò kwÿ krēno ÿrkôt arÿm kuma. Arÿm kuman kam 'ÿr tē. Nãm ngõnh mexte, kēn jakareo ngõnhkam me kudjÿ djào ipun kubyn 'ÿr o tēn o bôx. <sup>38</sup> O bôx ne burũm ibôn mÿro



nhỹ. Parbê mýro nhỹ nhym no kangô prĩne Jeju par kumrã. Par kumrã nhym kam ta amikĩo par ngrà. Kum Jeju kĩnhkam 'ýr tẽn bôx ne omũn kam amikam pijàm ne kam muw ne prĩne no kangôo par kumrãn kam amikĩo par ngrà. Ne kam par kaô. Kum abêkam par kaôn kam me kudjý djào par kudjý. <sup>39</sup> Nhym mekbê pardjêu'ô kutã Jeju ô kwý krẽno ýrja arým omũ. Arým omũn kam ôkre kadjwýnhbê amim,

—Be, Jeju kute mar kêt. Bep Metĩndjwýnh kabẽn jarẽn djwýnhkumrẽkum ne ren arým kuma. Mýj me'ô niwã ma, arĩk ar baja ren arým kôt kuma, me'ô axwe kute kupênhkôt ren arým kuma. Ren kuman ren aminêje ano. Bep kati kute mar kêt. Kute Metĩndjwýnh kabẽn jarẽn mar kêt, kâtãm.

Nãm ã ôkre kadjwýnhbê amim ane. <sup>40</sup> Nãm ã ane nhym Jeju arým kuman kam kum,

—Ximão ba amã ikabẽn jarẽ, ane.

Nhym,

—Ã, bẽnjadjwýr, aj rã'ã, ane.

<sup>41</sup> Nhym kum,

—Ë, me'ô ne ar amãnhkrutjamã pi'ók kaprĩre ngã. Nãm jamã pi'ók kaprĩ ngrireo 50 ne kungã. Ne ajte jamãdjwý pi'ók kaprĩ raxo 500 ne kungã. <sup>42</sup> Nhym ar ja amẽ te akubyn kute kum o pãnhmã. Te o ane nhym kam kute arkum pi'ók kaprĩ nhõr djwýnhja arkum, “Kwãrĩk wãnh imã o pãnh kêt. Dja ba tu o akno”, ane.

Bir be, nhym gêdja kum abê rax ne? ane. <sup>43</sup> Nhym kam Ximão Jejumã kum,

—Kon, birãm tãwã, kute kum rax ne òr ne kute pãnh tu o biknorwã gêdja kum kĩnh rax ne, ane.

Nhym kum,

—Nà, kôt ne ga aje arẽnhwã, ane. Nija ne axwe rax. Ba arým axwe kunĩo aknon kum pãnh jarẽn kêt ne. Kam ne kum ikĩnh rax ne, ane. <sup>44</sup> Ne kam nija'ýr akẽx ne Ximãomã kum,

—Ë, djã nã gãm nija pumũ? Be, nã bãm anhũrkwãmã wadjã ga aje imã ngô nhõr kêt, ije amipar ku'õnh kadj

aje imã òr kêt. Nhym bep tãmja ne no kangôo ipar kumrãn kam amikĩo ipar ngrà. <sup>45</sup> Ga ne ga amã ikĩnh kêt kam aje inhine kaôr kêt nhym bep tãmja ne ibôx totokbê arek ipar kaôro nhỹ. <sup>46</sup> Ga ne ga aje ikrã ngrãnh kêt nhym bep tãmja ne me kudjý djào ipar kungrã. Tãmja ne kum ijabêkumrẽx ne prĩne ijo djuw mex ne. <sup>47</sup> Kam ne ba amã, “Tãmja ne axwe krãptĩ ba arým tu kunĩo ibiknorkumrẽx ne. Ga kum ijabê raxja pumũ. Nhym bep ije me'ô jaxwe ngrireo ibiknor ne amipãnh kum ikĩnh ngrire”, ane.

<sup>48</sup> Ne kam nijamã kum,

—Arým ne ba ajaxwe djãri arým kunĩo akno, ane.

<sup>49</sup> Nhym kam me Jejumẽ ro'ã ô kwý krẽno kumexja abenmã kum,

—Djijãk tô mýj me'ô ne gêt me axweo biknoro ba? ane.

<sup>50</sup> Nhym bep Jeju ne nijamã kum,

—Ga ne ga mrãmri aje tu amim ikamnhĩxkumrẽx nhym kam Metĩndjwýnh arým apytã, on adjumar mex ne tẽ, ane. Tãm ne ja.

## 8

### *Ar nire kute Jejuo djuw mexo ba.*

<sup>1</sup> Nhym kam tũmbê Jeju ajte pyka kunĩkôt ipôko mō. Krĩ rũnhmẽ krĩ kryre kunĩkôt memã Metĩndjwýnh kukràdjã'ã ujarẽnho ipôko mō. Ne kãj bê memã kabẽn ny, kabẽn mex'ã ujarẽnho mō. Mýj kabẽn mex'ã? Bir, Metĩndjwýnh kute me utãr ne me kadjý bẽnjadjwýr ne kute ar meo bamã tãm. Tãm ne memã arẽnho ipôko mō. Nhym kôt ba djwýnhbê 12 kôt mō.

<sup>2</sup> Nhym me niredjwý kôt mō. Mýj me nire nã? Bir, me karõ punumẽ apýnh me kanê djãri kute kubê me utãrjadjwý ne me kôt mō.

Marij me kute kum Madarena anhýrja, kurũm ne Jeju kute me karõ punuo 7 ne apôx ne anorja.

<sup>3</sup> Ôbê ne Djôwanã, Kudja prõ. Kudja ne kubê bẽnjadjwýr raxbê Erodji nhõ nèkrẽx pumũnh djwýnh.

Ôbê ne Xudjana. Nhym ajte me kwý rax ne me kôt mō. Be, me nire

tām ne me kôt mōn ò pi'òk kaprīreo aro djuw mexo mō, o arkum mỳjja jamỳnho mō.

*Kute b̀aygogore 'y'ã Metĩndjwỳnh kabēn jakre.*

*Mat 13.1; Mak 4.1*

<sup>4</sup> Nnym me apỳnh pyka kunĩkôt Jeju'ỳr mōn b̀ox ne 'ã kumex. Me krãptĩ ne me 'ã akuprō nnym kam Jeju Metĩndjwỳnh kukrãdjã'ã memã mỳjja jakre. <sup>5</sup> Nãm mekmã kum,

—È, ò pur djwỳnh ne kute ò purkam b̀aygogore kremã 'ỳr o tẽ. 'Ỳr o tẽn o b̀ox ne kam ar 'yo ukabêr mrã, ane. Nãm mekbê idjaer kute mỳjja kre kadjy tu mỳjja 'yo akabê, b̀aymẽ b̀aygogore 'ymẽ, ja ne me kute purkam kremã o mrãn kam purkam o ukabêr mrã. Kute mrãmri ne me kute katêbãri 'yo ukabêr mrãnhja pyrãk.

—Be, me'ò ne ar b̀aygogore 'yo ukabêr mrã. Nnym 'y kwỳ prykam rôrôk ne. Nnym me paro pykamã angij nnym te INGRÔTMã nnym me prĩne paro pykamã angij. Nnym kwênhdjwỳ mã prĩne kuku.

<sup>6</sup> Nnym 'y kwỳ kēnpõ'ã rôrôk ne INGRÔT totokbê tu INGRÔT mjô. Mrãmri ne kēn'ã pyka prorrekam 'y rôrôk ne 'êx ne INGRã mex ne te kēnmã arêo INGRã arỳm ty.

<sup>7</sup> Nnym 'y kwỳ mrỳnhĩkam rôrôk ne kam mrỳnhĩmẽ ro'ã INGRÔT ne. Nnym kam prĩne o akno.

<sup>8</sup> Nnym bep 'y kwỳ ne pyka mexkam rôrôk ne kam INGRÔT ne abatãnh ne ijy rũnh ne 'y krãptĩkumrêx. Ijy kam 'yja amũ o amijakren kam 'y pỳnhkôt kubê 100 ne. Tãm ne ja, ane. Nãm ã Jeju memã anen kam ajte kãj bê memã kum,

—Godja ga me ajõ ajamakkre mex jabej, on ama, ane.

<sup>9</sup> Nnym kam kôt ba djwỳnh abej kukij ne kum,

—Mỳj'ã ne ga b̀aygogore kre jakre? ane.

<sup>10</sup> Nnym arkum,

—Bep ar amãbit dja ba mỳjja bipdjuro amirĩt ne. Metĩndjwỳnh kute

ar apytãr ne ar akadjy bēnjadjwỳr ne kute ar ar ajo baja, ar amãbit dja ba kukrãdjão amirĩt ne. Nnym bep me jamã dja ba kukrãdjã'ã mỳjja jakren memã arê,

“gê me te kute mỳjja pumũnhmã ari ar abej rĩt ne te kute mỳjja marmã te ari ar amako akêx ne mar kêtikumrêx ne.”

<sup>11</sup> Nã, ar amã dja ba kukrãdjã jarê. Ije kukrãdjã'ã mỳjja jakreja jarê.

'Yja, me'ò kute 'yo ukabêrjabê ne Metĩndjwỳnh kabēn. <sup>12</sup> 'Y prykam rôrôkja ne me kute Metĩndjwỳnh kabēn mar kajgoja'ã akre. Bit me kute amim Metĩndjwỳnh kabēn markumrêx ne 'ã ngrã tỳxmã nnym ate Xatanaj jãm meo amijakren mekbê Metĩndjwỳnh kabēno akno. Me kute tu amim markumrêx nnym Metĩndjwỳnh kute kubê me utãr karõ ne jãm meo amijakren mekbê Metĩndjwỳnh kabēno akno.

<sup>13</sup> Kēnkam 'y rôrôkja ne me kute amim Metĩndjwỳnh kabēn mar 'iry kêt ne kangaja'ã akre. Nãm me Metĩndjwỳnh kabēn man bit kum kĩnhkumrêx o tēm kajgo. Kute mrãmri tu amim markumrêx kêtê. Ajkwaobit ne kute mar. Kute 'y nhingrôt ne arê kêt kam tebê tykja pyrãk. Kute amim mar 'iry kêt nnym ate apỳnh me kaprĩ djãri kute ikô'yrmã 'ỳr b̀ox nnym arỳm kanga.

<sup>14</sup> Mrỳnhĩkam 'y rôrôkja ne me kute Metĩndjwỳnh kabēn mar ne kam ate ajte kute jãm mỳjja marja'ã akre. Nãm me arỳm amim Metĩndjwỳnh kabēn man kam 'ãno ãm kêt ne. Djã nãm me Metĩndjwỳnhbit man ar o ba? Kati, nãm me jãm umar punu djã 'ômẽ nêkrêxmẽ mỳjja me kute o amikĩnhjamẽ mỳjja jakôtbit amak bēn ne ne kam amũ amim Metĩndjwỳnh kabēn maro arwỳ kêtikumrêx ne. Kute mrỳnhĩ kute prĩne b̀aygogo nhingrôto bikēnh nnym kam ijy kêt mexja pyrãk.

<sup>15</sup> Nnym bep pyka mexkam 'y rôrôk ja ne me kute tu amim markumrêx ja'ã akre. Nãm me tu amim Metĩndjwỳnh kabēn markumrêx ne tu

'ã ngrà tỳx ne kam mũm ate ibej mỳjja 'õ mar kêt ne tu mrãmri 'ãno djan mã kôt ajkamẽ. Kute 'y nhingrõt ne abatành ne iyy mexkumrẽx ne kumex ja pyræk. Tãm ne ja.

*Kute ngõnhpõk'ã memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽn djwỳnh jakre.*

*Mak 4.21*

<sup>16</sup> Ba ajte ar amã 'õdjwỳ jarẽ. Djãm me kute ngõnhpõkmã angjẽn ne kute ngõho 'ã pro got? Ne kute ikwã djà krakri umjỳr got? Kati, ngõnhpõk ne me kum angij ne tu kẽnhkam umjuw nhym memã kikre kre kurwỳo ku'ẽ. Nhym me mrãn wangij nhym prĩne memã irã. Dja gar ã abẽ ngõnhpõk mãn pràbẽ ã memã Metĩndjwỳnh jarẽnho ane gẽ me kuma.

<sup>17</sup> Ë, amũ akati 'õkam dja mỳjja bipdjur kunĩ amirĩt ne. Nhym mỳjja pudjurdjwỳ amirĩt nhym me kunĩ kuma. <sup>18</sup> Kam gẽdja gar mỳjja kunĩ kute amirĩt kेत्रि prĩne ikabẽn ma. Gora ar amim aprĩn ikabẽn ma. Me kute tu amim imarkumrẽxmã dja Ibãm ijo amirĩto tẽ gẽ me amim imar rax. Nhym bep me ajkwaobit kute amim imarjabẽ dja Ibãm ijo apdju. Dja prĩne inẽje me no'ã pron mekbẽ ijo apdju. Tãm ne ja, ane. Nãm ã Jeju arkum amijarẽnho ane.

*Jeju kamymẽ nã te 'ỳr àrmã.*

*Mat 12.46; Mak 3.31*

<sup>19</sup> Nhym kam Jeju nãmẽ kamy ar 'ỳr tẽ. Ar kute omũnhmã ne ar 'ỳr tẽ. Nhym me 'ã kumex. Nhym ar te 'ỳr bikamẽnhmã te 'ã meo ane. Nhym me 'ã ĩptĩ: ane. Prĩne Ar kubẽ utà. <sup>20</sup> Nhym kam me'õ Jejumã kum,

—Ota anãmẽ akamy ar amrẽbẽ awỳr bõx ne akuri ku'ẽ, te kute apumũnhmã kikre kabem ku'ẽ, ane.

<sup>21</sup> Nhym kam kum,

—Me kute Metĩndjwỳnh kabẽn mar ne kute kabẽnkõt amijo baja, o ne ba inã, o ne ba ikamy, o ne ba inhõbikwakumrẽx, ane.

*Kute kõkmã bẽn tỳx.*

*Mat 8.23; Mak 4.35*

<sup>22</sup> Ne kam amũ akati jakam kõt ba djwỳnhmẽ ro'ã kàkam wadjàn nhỹ. Nhym kam arkum,

—Gwaj gop imõtĩ nhikjẽmã rê, ane.

Nhym kam ar kum,

—Gêtõ, ane.

Nhym kam ar mõ. <sup>23</sup> Kõknhõkàkam ne ar mõ. Mõ: nhym kam Jeju õto nõ. Nhym kam arỳm kõk wabẽ. Abẽr tỳx nhym arỳm kam ngõ aben mok ne. Nhym kam ngõ kute aben mokkam arỳm kàkam ngõ ipu ne. Ne arỳm àr 'ỳr. <sup>24</sup> Nhym Jeju arek õto nõ. Arek õto nõ nhym kam kõt ba djwỳnh 'ỳr prõt ne tok ne kum,

—Meo ba djwỳnh, meo ba djwỳnh, gop ano tỳx, ota gwaj arỳm badjår 'ỳr, ane.

Nhym kam ekruux ne kàjmã dja. Ne kam kõkmã bẽn tỳx ne ngõ kute aben moktijamã bẽn tỳx nhym arỳm ngõ anhikrẽ nhym arỳm kõk djàbẽr anhikrẽ. Nhym arỳm ngõ anhikrẽn nõ. <sup>25</sup> Nhym kam Jeju arkum,

—Mỳkam ne gar imar kêt ne tu amim ikamnhĩxkumrẽx kêt ne? ane.

Nhym kam ar madjàkam e tuk anen kam ari aben pumũnho kumex ne kam abenmã kum,

—Ije tõ mỳj me'õ got ja? Nãm tu gêt kõkmã kabẽn ne ngõmã kabẽn nhym tu kabẽnkõt anhikrẽ, ane. Arỳm ne Jeju kõkmẽ ngõmã kabẽn nhym anhikrẽn nõ.

*Me karõ punu krãptĩ kute me'õo ba.*

*Mat 8.28; Mak 5.1*

<sup>26</sup> Nhym kam ar mõ. Mõ:n arỳm ikjẽmã rê. Mekbẽ Djeradja nhõ pyka'ỳr rê. Aben kõnh ne pykabẽ Garrẽjamẽ mekbẽ Djeradja nhõ pyka. Aben kõnh ne aktã akàx nhikjẽ'ã krĩ. Nhym kam arỳm ar ikjẽ'ã mekbẽ Djeradja nhõ pyka'ỳr rê. <sup>27</sup> Nhym kam Jeju wabi. Krĩbẽ Djeradjakam me kra 'õ ne me karõ punu ar o ba nhym kam Jeju bõx nhym omũn kam 'ỳr prõt ne. Amrẽbẽ me karõ punu kute ar o ba tũmkam ne ar kubẽkà jangjẽn kêt ne ba. Kẽnkrekam bit ba. Kikremã bõx kêt. Kẽnkrekam bit ne ar ba, me kute kẽnkrekam me angjẽn jakambit ne ar ba. <sup>28-29</sup> Me

karõ punu kute ar o baja ne me te kute uwpreñ kubê ijêmã te o ane. Nhyñ me karõ punu kute ar o bakam mrãmri 'ityxkumrêx ne. Nãm me te pa djuwpreñ te te djuwpre nhyñ tu amijã kãxirãx kukê. Nhyñ me karõ punu mã arwã'yr kujaêko ba, mã 'yr kangõ. Nãm ã me karõ punu ar o anhÿro ba. Be, tãm ne Jeju pumũn kam 'yr prõt ne. 'Yr prõt ne parbê tu mÿrbê tÿm ne amra. Nhyñ Jeju arÿm me karõjamã kum,

—Me karõ punu on akato, ane.

Nhyñ kam arÿm amra ne. Ne kam kãj bê kum kabên ne kum,

—Jeju, Metĩndjwÿnh pymao kubê kumkati kra, mÿj ne ga aje ijomã? Kwãrĩk wãnh ijo abikêñh kêt, ane.

<sup>30</sup> Nhyñ kam Jeju kukij ne kum,

—Mã ne anhidji kute? ane.

Nhyñ kum,

—Ibê ne Krãptĩtĩre, ane. Me karõ krãptĩ: kute ar o ba'ã ne,

—Ibê ne Krãptĩtĩre, ane. <sup>31</sup> Kwãrĩk wãnh ga mũm me ijanor kêt, ane. Ne kãj bê kum kabên ne, aminêje kum kabên ne, ne kum,

—Kwãrĩk wãnh ga kre ry typyd-jija'yr me ijanor kêt. Kwãrĩk wãnh kam me ijo abikêñh kêt ba me itokry kêt, anhÿro nhÿ.

<sup>32-33</sup> Nhyñ kum ajmã angrõ jamyre krãnhrekam kumex. Kute pi'õ pyrãk ne àkuro kumex. Nhyñ kam me karõ punu Jejumã kum,

—Dja ga angrõ jamyre'yr me ijano. Dja ga angrõ jamyre'yr me ijano ba me kum wangjê, ane.

Nhyñ kam memã,

—Rã'ã, ane. Nhyñ kam me karõ punu arÿm kum iren mã kurũm katon angrõ jamy'yr mõn kum wangij. Nhyñ angrõ jamyre umaje bõm tÿm ne pyka krã'yrkam mõn ngõ to do: ane, akãx prêk'ã ne mõn nox nhyñ kam ngõ kunĩ nhimex ne. <sup>34</sup> Nhyñ kam me kute õ krito djuw mex djwÿnhja omũño dja. Omũño djan prõt ne kam bõx ne memã arê. Me õ krĩkam me jamã arên bu'ã krĩkam me jamãdjwÿ arê.

<sup>35</sup> Nhyñ kam me Jeju'yr prõt ne. Kute omũnhmã 'yr prõt ne. Nhyñ kam me karõ punu kute ar me'õo baja arÿm mexkumrêx ne Jeju parbê nhÿ. Kubêkã jangij ne nhÿ. Arÿm umar mexkumrêx ne nhÿ. Nhyñ me omũn kam tĩn prãm ne. <sup>36</sup> Nhyñ kam me kute Jeju pumũnh djwÿnhja mekõt prõt ne ajte katon kam memã arênho dja, Jeju kute me'õkam me karõ punu janorja memã arênho dja. <sup>37</sup> Kam pykabê Djeradjakam me jamê bu'ã krĩ krykam me ja ne me Jejumã kabên ne kum,

—On me ikurũm tẽ, on mã me ikurũm tẽ, ane.

Me kum uma tÿxkam ne me ã aminêje anoro ane. Nhyñ kam Jeju kãmã wadjã. <sup>38</sup> Nhyñ kam Jeju kute me karõ punubê me'õ pytarja te kõt krã ne kum,

—Ba akõt tẽ. Ba akõt tẽ, ane.

Nãm te ane nhyñ aminêje nên kum,

<sup>39</sup> —Kati, arek dja. Mã akubyn tẽn anhũrkwãkam memã amijarê, Metĩndjwÿnh kum akaprĩn kute apytãrkõt memã amijarê, ane.

Nhyñ kam ã anen kam mã akubyn tẽn kam arÿm kikre kunĩkõt kikrepdjitã memã ar amijarênho ba, Jeju kum kaprĩn kute utãrkõt ar memã amijarênho ba.

*Kute me'õ kurerer akubyn o tĩn.*

*Mat 9.18; Mak 5.21*

<sup>40</sup> Nhyñ kam Jeju kãmã wadjãñ ajte akubyn ikjêmã mõn rê. Nhyñ me kam amako krĩ nhyñ arÿm bõx nhyñ me kam kĩnhkumrêx ne. <sup>41-42</sup> Nhyñ kam me'õbê Djajru Jeju'yr tẽn bõx. Djajrubê bẽnjadwÿr'õ, me bikprõnh djãkam bẽnjadwÿr'õ. Ne kam Jeju'yr tẽn bõx ne kabem tu mÿrbê tÿm ne kam kum,

—Dja ga inhũrkwãmã tẽ, ane. Ne kam kum krao no katoro dja. Kra pydji, kra prĩti ne kanên nõ. Arÿm tyk 'y:r ne nõ nhyñ kam kum o no kato. Nhyñ kam Jeju kõt tẽ. Me krãptĩ Jeju'ã aõ ne kunoro mõ.

<sup>43-44</sup> Nhyñ kam tẽmkõt me'õ nija kõt bõx ne 'ã kubêkã nhidja kupê. Nãm ar kamrõ apõx ba. Amrêbê ne

ar kamrô apôx ba. Arÿm 'ã amexbê 12. Nãm prïne amijã amibê pi'ók kaprĩ kunĩ krên kajgon mex kêt rã'ã ne. Nãm te me kane djwÿnh o ane. Nhyr bep Jeju tẽmkôt ne 'ã kubêkà nhidjabit kupên, tãm kam arÿm kamrô ngrã, arÿm mex ne. <sup>45</sup> Nhyr kam Jeju memã kum,

—Mÿj me'õ ne ikupê? ane.

Nhyr me kunĩ aminêje kum,

—Kati, kon, me'õ, me'õ, anhÿro kumex.

Nhyr kam Pedru kum,

—Bẽnjadjwÿr, djãm me krãre: got ga “Mÿj me'õ ne ijã kubêkà kupê”, ane. Me kute gwaj bamã ipók mex ne kute gwaj bakunoro mörjakam ga, ane.

<sup>46</sup> Nhyr kum,

—Nã, arÿm ne me'õwã ikupê. Ipy-mao ne ba arÿm me'õwã mex ne arÿm kuma, ane.

<sup>47</sup> Nhyr nija te kute kubê amipdjurmãn kam ta amim,

—Kati, arÿm ne kuma, anen kam 'ÿr tẽ. 'ÿr tertet tẽ. Umaje tertet tẽn tu mÿrbê tÿm ne kum amijarẽ. Me ipókri tu kum amijarẽho nõ. Kute 'ã kubêkà kupên ne tãm kam mexkôt kum amijarẽho nõ. <sup>48</sup> Nhyr kum,

—Àpnhĩre nã gãm tu amim ikamnhĩxkumrẽx ne. Aje amim ikamnhĩxkumrẽx kôt ne ba arÿm apytã. On adjumar mex ne mã akubyn tẽ, ane. <sup>49</sup> Kum kabẽno ãm rã'ã nhyr bẽnjadjwÿr nhürkwã kurũm me'õja tẽn kajpan kum,

—Onĩ arÿm akra ty. Kwãrĩk wãnh ga memã ujarẽnh djwÿnhmã akrao ano kator kêt, ane.

<sup>50</sup> Nhyr Jeju arÿm kuman kum,

—Kwãrĩk wãnh ga akaprĩ kêt ne akrakam adjumar punu kêt. Dja ga tu akra'ã ikamnhĩxkumrẽx nhyr arÿm akubyn mex ne, ane.

<sup>51-53</sup> Nãm ã anen kam mã 'ÿr tẽ. Tẽn kam ürkwãmã bõx. Nhyr me arek abej àmrao kumex. Nhyr kam mekmã kum,

—Kwãrĩk wãnh ga me amÿr kêt. Kati, tyk kêtê, nãm òto nõ, ane.

Nhyr me arÿm tyk mexkôt omũn kam Jeju'ã keketo kumex ne aprÿo kumex, ne we,

—Be nãm we, “Nãm òto nõ”, ane.

Nhyr kam aminêje me ja nê, mekôt mörjamẽ me kute tyk jabej àmrao kumexjamẽ aminêje me nê. Nhyr bep Pedrumẽ Djuãomẽ Xijagumẽ tyk ne nõrja nãmẽ bãmmẽ ar ajbit ne ar kôt wadjã. <sup>54</sup> Nhyr kam Jeju ikra 'amÿn kum,

—Àpnhĩre, kãjmã nhÿ, ane.

<sup>55</sup> Nhyr kam karõ akubyn kum wadjã nhyr akubyn tĩn ne ekruy ne kãjmã nhÿ. Nhyr kam Jeju nãmẽ bãm arkum,

—Ar kum mÿjja 'õ ngã gê kukrẽ, ane.

<sup>56</sup> Nhyr nãmẽ bãm ar abenkam no tyn dja. Nhyr kam arkum,

—Kwãrĩk wãnh gar memã arẽnh kêt. Dja gar tu mekbê udju, ane.

## 9

*Kute Ar kubê 12 janor.*

*Mat 10.5; Mak 6.7*

<sup>1</sup> Nhyr kam akati 'ókam Jeju amikôt ba djwÿnho akprõ. Kôt ba djwÿnhbê 12ja ne aro akprõ. Apÿnh me õ pyka djãri kute 'ÿr ar anormã ne aro akprõn arkum,

—Ë, ikabẽnkôt dja gar me nêje me karõ punu jano. Ne apÿnh me kanê djãri me utãro mõ. Ba dja ba ar amã ipyma jadjã gar kam ipymao apÿnh me kanê djãri meo mexo mõn me karõ punu kute meo ba djãri kubê me utãro mõ.

<sup>2-5</sup> Ar apa, ã, ba ar amã arẽ. Kwãrĩk wãnh gar anhõ mÿjja'õ byr ne o amör kêt, akajpar djã'õ byr ne o amör kêt, ajênh tur ne o amör kêt, anhõ kwÿ krên djã, anhõ pi'ók kaprĩ, anhõ kubêkà'õ kwãrĩk wãnh gar o atẽm kêt. Dja gar tu anhÿkam mõ. Mõn kam apÿnh me õ pyka djãri me 'ÿr ajmã. Dja gar me'õ nhürkwãkam bõx ne nhÿ, kwãrĩk wãnh ajte amũ amã me'õ nhürkwã 'õ kĩnh ne 'ÿr amör kêt. Dja gar tu bõx ne kikrekam abõxwã tãm kam tu arek kam anhikwão dja. Dja gar memã arẽnh pan kam arÿm

ajte amũ pyka 'õ'yr tẽn ajte kikre 'õkam tãm ne. Ne ajte amũ tẽn 'õkam tãm ne. Ne ajte 'õkam tãm ne.

Dja gar krĩ 'õkam bõx nhym me kum ar akĩnh kêt ne kute ar akabên mar prãm kêt jabej, gar kam arým tu amõrkumrêx ne. Tu amõrkumrêx kadjy amiparkà'ã pykawã tatak ne. Aje me kute akabên mar prãm kêtjao amirĩt nhym Metĩndjwýnh kute omũnh ne amũ 'õkam kute memã pãnh jarênh kadjy dja gar amiparkà'ã pykawã tatak ne. Dja gar kãj bê memã kum, "Onĩj Metĩndjwýnh kute ar me bapytãr ne me bakadjy bẽnjadwýr ne kute ar me bajo bamã", anhýro mõi. Ne kam kõt meo mexo mõi, ane. Nãm ã Jeju kõt ba djwýnhmã me'ã karõo anen kam mã me'yr ar ano.

<sup>6</sup> Ar ano nhym kam ar arým krĩ kunĩkõt ajmã ne kãj bê memã Jeju'ã ujarênh ny jarênh mõi kõt meo mexo mõi, apýnh krĩ kunĩkõt ne ar ajmã ba.

<sup>7-8</sup> Nhym kam bẽnjadwýr raxbê Erodji arým Jeju'ã ujarênh man kõt ba djwýnh kute meo mexo mõi arým adjwýnhdjwý ma, ne kam te kute marmã. Nãm me apýnh kabêno noo biknor mex ne. Nhym te kute mýjja marmã. Jeju'ã ne me ari kabên kwý jarê: ne abenmã kum,

—Bep Djuão kute ngõnhmã me angjênhja ne we ajte tĩn ne kato, ane.

Nhym ajte me kwý we,

—Me bakukãmãrebê Erij ne ajte kato, ane.

Nhym ajte we me kwý,

—Bep Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh amrêbê tyk ne ajte we tĩn ne kato, ane.

Nhym kam Erodji te kute apýnh me kabên ja marmã. <sup>9</sup> Ne kam ta amim,

—Ije bep Djuão ne ba arým mut krãta. Nhym mýj me'õ got ja ba arým 'ã ujarênh ma, ane. Ne kam te kute Jeju pumũnh prãme.

*Kute tepmê djwýo meo djuw mex.*

*Mat 14.13; Mak 6.30; Dju r 6.1*

<sup>10</sup> Nhym kam arým Jeju kute ar anor nhym ar mõi ar ajte akubyn 'yr

mõi bõx ne kum amijarê. Nhym kam krĩmã me umaje ar ajbit aro tẽ. Krĩ nhidjibê Bexadamã ne aro tẽ. <sup>11</sup> Ar ajbit kute o mõi nhym ate ajte me kãtãmja kõt krãptĩ:n bõx. Nãm me abenmã Jeju mõi kõt arên kam ajte kõt mõi. Djã nãm Jeju me krãptĩ pumũn memã àkrê? Kati, nãm me krãptĩ pumũn kam tu memã kabên mex jarê. Nãm Metĩndjwýnh me kadjy bẽnjadwýr ne kute me utãr ne ar meo bamã memã arê ne kam ajte kõt me kanê pytãro dja.

<sup>12</sup> Nhym kam arým me'ã amykry tẽ. Nhym kam kõt ba djwýnhbê 12ja 'yr tẽ. Jeju'yr tẽn kum,

—Ije gop on me ano. Gop on me krãptĩja me ano gẽ me apýnh krĩmã ajmã bu'ã krĩ kryremãdjwý mõi wãnh kam õ kwý krên wãnh kam nõn ta amikadjy mýjja by. Nhym nhýnh ne mýjja 'õ ne me kute krênmã ne me jakam ar ba. Arwãkam ne gwaj ar baba, ane. <sup>13</sup> Nhym kam Jeju kõt ba djwýnhmã kum,

—Ar ga dja gar mekmã mýjja ngã gẽ me kukrê, ane.

Nhym ar kam kum,

—Ije kati, ar inhõ djwýbê 5 ne tepdjwý amãnhkrut. Jabit. Be, djãm mýjja rax? Nãr djãm ar imõi ne ije gwaj banhõ pi'õk kaprõo me krãptĩja kadjy ije djwý byrmã? ane.

<sup>14</sup> E kum bep me krãptĩkumrêx. Me my'ã akrebê 5.000. Nhym kam arkum,

—Ë, dja gar meo 50'ã kabên ne me krõ tẽ.

<sup>15</sup> Nhym kam kõt ba djwýnh meo 50'ã kabên ne me krõ tẽn me krĩ pa. <sup>16</sup> Nhym kam Jeju djwýbê 5ja byn tep amẽ kubyn kãmã krãn kãjkwa pumũn Metĩndjwýnhmã õdjãnh jarê. Ne kam djwýmẽ tep kokij ne kam kõt ba djwýnhmã kungã. Nhym kam amũ memã kungã, me krãptĩjamã kungã.

<sup>17</sup> Nhym me kam kukrê. Nhym kam me kunĩ õ kwý krên kam ajnekumrêx. Nhym kam djwýmẽ tepja'ã kãtãm. Nhym kam kõt ba djwýnh anhyjao atom ne. Djwýmẽ tep janhyjao atom

nhym kam 'ã kàbê 12. Djãm djwýmê tep ngri got.

*Pedru kute Jejubê Krituo amirît.  
Mat 16.13; Mak 8.27*

<sup>18</sup> Nhym kam 'õkam Jeju ate mekbê tèn kam Metĩndjwýnhmã amijarênho nhỹ. Nhym kôt ba djwýnhbit kuri krĩ. Nhym kam Jeju kute amijã ujarênh marmã abej ar kukij.

—Ë, ar imã ijã me ujarênh jarê ba kuma, ane.

<sup>19</sup> Nhym ar kam kum,

—Ije kum be nãm we me ajo Djuão kute ngõnhmã me angjênh djwýnhja, nhym me kwý ajo me bakukãmãrebê Erij, nhym me kwý ajo Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh tũm ajte akubyn tĩn ja'õ, ane.

<sup>20</sup> Nhym kam arkum,

—Ne ar gadjwý mã ne gar imar on? Mýj'ã ne gar ijakre? ane.

Nhym kam Pedru kum,

—Kati, abê ne Kritu. Abê me inhõ Bẽnjadjwýrbê kumkati. Metĩndjwýnh amrêbê kute me bakukãmãremã ajarênh ga aje me ipytâr ne aje ar me ijo abamã amrêbê kute me imã ajarênh ba me ije ar akam amako iba, ne arým Metĩndjwýnh ajano ga arým bõx, ane.

<sup>21</sup> Nhym kam arkum,

—Nà, kôtô. Kwãrĩk wãnh gar memã ja jarênh kêt. Dja gar tu mekbê ipudjurkumrêx ne, ane. Ar kute udjurmã ã arkum arênh tỳxo ane. <sup>22</sup> Ne ajte arkum,

—Ë, dja me prĩne ijo ajkê, ba itokry rax ne. Ba ije amijo inhĩ ne me awýr irwýk ba dja ba itokry rax ne. Dja mebêngêtemê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmê Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmê kum ikĩnh kêt ne ikanga ne kam tu ibĩ nhym ijã akati amãnhkrut ne ikjêkêt ba kam akubyn itĩn ne, ane.

<sup>23</sup> Ne kam ajte me kunĩmã kum,

—Gêdja ga me ajõ mã ikôt abikamênh prãm jabej kwãrĩk wãnh amidjwýnhbit mar ne amijo kĩnh kêt. Dja ba ityk kadjy inhõ pĩte'y mýn itokry: ne. Dja ga me ajõ

ijã amijakren aje pĩte'y mýnh mãn pràbê amã atokry pyma kêt ne amã ijabê rã'ãn kam myt kunĩkôt ikadjy amiman mã ikôt ajkamê. <sup>24</sup> Me kute amidjwýnhbit mar ne me kum tokry pyma, me tãm gêdja me tyn kam me biknor tokry djàkam tẽ. Nhym bep me kum ijabêkumrêx ne kute amidjwýnhbit mar kêt nhym me kute me par jabej me tãm gêdja me amiptàn ar tĩn ne ba rã'ã: rã'ã. <sup>25</sup> Ne ren me'õ pykabê mýjja mexja kunĩ, nêkrêx kunĩ ren ari o atom ne o ban kam ren ty, je mã dja kam nê? Kati, nãm ren ty nhym ren õ nêkrêxja ren wãnh kumex.

<sup>26</sup> Godja me'õ ikam pijàm ne ikabênkam pijàm jabej ba badjwý amipãnh kam ipijàm ne. Ba ije amijo inhĩ ne me awýr irwýk gêdja ba amipãnh tãwãkam ipijàm ne. Dja ba ajte iraxo me awýr bõx. Ibãmmê kadjy mrãnh djwýnh jadjênhmê umao ipyma:n me awýr bõx. Ibê kumkatio bõx nhym tãmja ikam pijàmja ba badjwý arým amipãnh kam ipijàm ne.

<sup>27</sup> Ba me amã arê. Ibãm dja ijã bẽnjadjwýr rax mẽ ba ipymao me apytàn ar me ajo iba. Dja gar adjãmja akwý atĩnri iraxkôt ipumũ, me akadjy ibẽnjadjwýr rax ne ipymakôt ipumũ. Mrãmri ne ba ikabênja, ane. Nãm ã Jeju memã kabên jarênho ane.

*Jeju adjênho kute amijo amirît.  
Mat 17.1; Mak 9.2*

<sup>28</sup> Nhym 'ã pi'õk kamrêk pydji nhym aro tẽ, Pedrumê, Xijagumê, Djuão aro tẽ, krãnh'ýr aro tèn imõkmã aro bõx. Kute Bãmmã amijarênhmã ne 'ýr aro bõx. Ne kam Bãmmã amijarê. <sup>29</sup> Bãmmã amijarênho dja nhym ajmã nokre o nhym atemã nokre nhym 'ã kubêkadjwý aka: ne. Akakam adjênh ne.

<sup>30-31</sup> Nhym ar my amãnhkrut ne kum kabêno dja. Môjdjê Erij ar amrêbê tyk, ar tãm ne ar katon kum kabêno dja. Nãm ar adjênh ne uma:kumrêx ne kum kabêno dja. Jejumê ne ar abenmã kabêno dja. Jeju tyk'ã ne ar abenmã ujarênho

dja. Krĩraxbê Djeruxarêkam me kute bĩnmã ne ar abenmã arênhô dja. Metĩndjwýnh kute tykmã kum 'ã karôkôt ne ajte ar 'ýr bôx ne kôt abenmã arênhô dja.

<sup>32</sup> Nhyim Pedru ar ôtdjwakumrêx ne arek ôto ikwã. Ne kam no tỳx ne kam Jeju puma, adjênhkôt omũ nhyim amê ar kuri âmjadjwý tãm ne. Kam kubêkã jadjênh ne kam mexkumrêx ne ku'ê. <sup>33</sup> Nhyim arým ar amê tēm 'ýr dja nhyim Pedru Jejumã kum,

—Bênjadjwýr, mrãmri ne bar jakam bôx ne akuri nhỹ nhyim mexkumrêx ne. Bar apýnh ar amã kikre'ã irôx nhipêx, ga anhômê, Môjdjê nhômê, Erij nhômê. Amãnhkrut ne ikjêkê dja bar ar amã ipêx, ane.

Kute amikabên'ô mar kêt. Pedru ta ne amikabên'ô mar kêt kam âm tu arík kabên ja jarê. <sup>34</sup> Kum kabêno âm rã'ã nhyim kam kakrã arým prĩne aro akno. Nãm kakrã kute prĩne aro biknorkam arým ar tĩn prãm ne.

<sup>35</sup> Nhyim kam kakrã kurũm Metĩndjwýnh arkum kabên ne arkum,

—Be, ikra ne wã. Ar omũ. Ikra ja ne ba àpênh kadjy amijo utàn amim kudja. Tãwã dja gar kabên man kabênkôt mrã, ane.

*Jeju me karô punumã bën tỳx.*

*Mat 17.14; Mak 9.14*

<sup>36-37</sup> Nãm ã arkum kabên anen anhikrê nhyim kam Jejumê kôt ba djwýnh ar ate ku'ê. Amê ar myja arým mã nhĩ'ãm tē.

Nhyim akati nhyim kam Jeju akubyn krãnhre kurũm aro ruw. Aro ruw ne kam mã aro mō. Aro mō nhyim me krãptĩ ar kutã mōn ar kajpa. Djãm kam got ar kute Jeju jadjênhkôt omũnhja memã arê? Kati, Jeju ar pykabê bari ne ar mekbê udju ne.

<sup>38</sup> Nhyim me ar kajpa nhyim me ipôkri me'ô myja kaj bê kum akij,

—Bênjadjwýr, gop ikraja pumũ. Ikra myja ne pydjii. <sup>39</sup> Ota me karô punu'ô ar ibê ikra paro ba. Nãm 'ýr ban bôx nhyim ar ijaêrbê tu amra: ne. Nãm amran rôrôk ne àmnhirênhô ikwã, ajmrô prôto ikwã. Ne kam kute amijo pyka titik kurêje prĩne amingã.

Kute kum irer prãm kêt kumrêx. <sup>40</sup> Nã bãm te akôt ba djwýnhjamã ikrao a'uw nhyim kute imã ikra pytãr kêt kumrêx, te kute imã utãrmã te o ane, ane. Nãm ã Jejumã kra jarênhô ane. <sup>41</sup> Nhyim kam Jeju me'ýr akêx ne memã kum,

—Ije me akamingrãny aje amim ikamnhĩx kêt kumrêx. Me ajaxwe. Mã dja ijã akati, akamãt kô kute ba me akam arek ar iba. Nã bãm me awýr bôx ga me ajamakkre kêt kumrêx ne prĩne akabêno ikaty. Nã bãm te amiwýr me akam ama ga me arík ar aba, ane. Ne ajte bãmjamã kabên ne kum,

—Amrê akrao tē, ane.

<sup>42</sup> Nhyim kam 'ýr tēn pa 'amýn Jeju'ýr o tē. 'Ýr o tēmram nhyim ajte me karô punuja o pyka kôpênãt ne. Kra-jao pyka kôpênãt nhyim àmnhirênhô nõ. Nhyim Jeju me karô punujamã bën tỳx nhyim umaje bôm tỳm. Nhyim kam Jeju kum krao mex ne akubyn bãmmã kungã. <sup>43</sup> Nhyim me kôt omũ, Jeju kute Metĩndjwýnh pumao o mexja me kôt omũ ne ari aben pumũnhô kumex. Djãm Metĩndjwýnh puma ngri got. Nhyim me Jejuka no tyn kumex rã'ã nhyim Jeju kôt ba djwýnhmã kum,

<sup>44</sup> —Gora ar amijamakkrekam ikabên janhô. Ê, ba ije amijo inhĩ ne me awýr irwýk gêdja me memã ikanga, ikurê djwýnhmã ikanga, ane. <sup>45</sup> Nhyim ar kute kabênja mar kêt kumrêx. Nãm ar ajmã amakkre nê, te kute marmã. Ne kam te kute kukjêrmãn kam pijãm ne.

*Jejukôt ba djwýnh kute abenbê bênjadjwýr pytãr tē.*

*Mat 18.1; Mak 9.33; Pir 2.3*

<sup>46</sup> Ne kam kabêno aben japanho mō, kôt ba djwýnhja kabêno aben japanho mō. Mýj mýr jabej? Bir, nhỹnh kôt ba djwýnhja 'ô gêdja bênjadjwýr raxo aben jakre. Ja mýr jabej ne me kabêno aben japanho mō. <sup>47</sup> Nhyim Jeju kôt ba djwýnh kute kabêno aben japanho mōrja kute ar tãri amako mar kêt. Nãm tu mũm kuma ne kam me'ô prĩne pa 'amýn amijakýxkôt kudja. <sup>48</sup> Kudjan arkum,



—Ë, gar me'õ prĩreja pumũ, kàtàm mexja pumũ. Dja me'õ ikôpdji'ã kum me'õ prĩreja, me'õ kàtàmja kĩnh ne kam arỳm badjwỳ kum ikĩnh ne. Dja me'õ kum ikĩnh ne kam kum Ibãmdjwỳ kĩnh ne, Ibãm kute ijanorjadjwỳ kum kĩnh ne. Ë, me'õ kàtàm mex gêdja ja pãnh bẽnjadjwỳ rax ne, ane. Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnh kute amijo rax prãmjamã kabên jarênho ane.

<sup>49</sup> Nhyam kam Djuão kum,

—Bẽnjadjwỳr, ba amã arê. Me'õ gwaj bakôt ba kêt'õ ne tu me karõ punu kute me'õo bamã anhidji jarê. Kum anhidji jarên me karômã kum, “Ba Jeju kukwakam amã ikabên. On kum anhire”, ane. Nãm ã kum anhyro dja, bar arỳm omũ. Ne kam gwaj bakôt ba kêt kam bar kum, “Kwãrĩk wãnh”, ane. Nãm ã Djuão kum ane.

<sup>50</sup> Nhyam kam kum,

—Kati, kwãrĩk wãnh 'ã kum akabên kêt. Ba ar amã arê. Me'õ kute ar ajo kurê djwỳnh kêt ne arỳm tu mrãmri ar ajo õbikwa, ane. Nãm ã Jeju kum ane.

### *Pykabê Xamarijka me ja kute Jeju kanga.*

<sup>51</sup> Nhyam arỳm Bãm kute kàjkwamã o àbirmã arỳm õ akati 'ỳr bõx 'ỳr. Nhyam kam krĩrãx bê Djeruxarêmã krà. Nãm te kam mỳjja puma, mỳjja tokry nhyam tu 'ỳr tẽmmã kràn kam 'ỳr tẽ. <sup>52</sup> Ne kam 'ỳr tẽmkôt amikukãm kôt ba djwỳnh kwỳ jano. Ar mrãnh ne me bajtem, Xamarijka me jakam bõx ne kam kute Jeju kutêp ikwã djà jabej ne kum õ kwỳ krên djà jabej nhyam bõx ne kam kam õ kwỳ krên ne kam nõr kadjy nàràam amikukãm 'ỳr ar ano. 'Ỳr ar ano nhyam ar mrãn bõx. <sup>53</sup> Bõx nhyam kam Xamarijka me ja aminêje ar ano. Jejumẽ kôt ba djwỳnh Ar kubê idjaerkam. Ne mekbê idjaer nhõ pykabê Djeruxarê'ỳr mõrkam. Kam ne Xamarijka me ja kum ar kurêkumrêx, me kute abeno kurê djwỳnh tũmkam. Kam ne me kum ar kurên kum ar kĩnh kêt ne tu aminêje ar ano. <sup>54</sup> Nhyam kam kôt ba djwỳnhbê

Xijagumẽ Djuão ar me omũn kam Jejumã kum,

—Bẽnjadjwỳr, dja bar kuwy'ã Abãm 'wỳ gê kàjkwa kurũm kuwy tỳm ne prĩne me kuga gê me xêr, nẽn, ane.

<sup>55</sup> Nhyam ar'ỳr akêx ne ar omũn arkum bẽn tỳx ne,

—Kati, kwãrĩk wãnh, ane.

<sup>56</sup> Nhyam ar kunĩ ajte tu atemã krĩ 'õ'ỳr mõ.

*Me kute tu Metĩndjwỳnh maro mõrkumrêxmã.*

*Mat 8.18*

<sup>57</sup> 'Ỳr mõ nhyam me'õ kum,

—Ë, ba arek akôt tẽ. Dja ga nhĩ'ãm amrãnh katã ba akôt mrã, ane.

<sup>58</sup> Nhyam kam kum,

—Ë, ga djoti pykakam kreja pumũ. Ne kwênh kýjrũm aêja pumũ. Mrymẽ kwênhbit ne õt djà, kute amim pyka kre pumũnhkôt kam õt djà, nhyam bep kati, ba ne ba inhõ kikre kêt, inhikwã djà kêt. Ije amijo inhĩ ne me awỳr irwỳk nhỹnh ne inhõ kikre ja? Nhỹnh ne inhikwã djà ja? Kati. Kon, gop ga amiman kam ikôt atêm jabej nãr kon arek dja, ane.

<sup>59</sup> Ne kam ajte ta me'õmã,

—Ikôt tẽ. Ikôt tẽn mã ikôt ajkamẽ, ane.

Nhyam kam kum,

—Adjỳm, Bẽnjadjwỳr, ibãm kumrêx gêdja ba akubyn tẽn adjà. Ibãm ne ajbir ibê ty, ane.

<sup>60</sup> Nhyam Jeju kum,

—Gê me kute Metĩndjwỳnh mar kêt wãnh me tyk jadjà. Me kute mar kêt ne me kute mrãmri ne me tyk jamakkre kêt pyræk. Gê me wãnh õbikwa tyk jadjà, ane. Nhyam bep ga dja ga ikôt Metĩndjwỳnh'ã adjujarênh tẽ, Metĩndjwỳnh me akadjy bẽnjadjwỳr ne kute ar me ajo bamã gêdja ga 'ã adjujarênh tẽ, ane. Nãm ã Jeju kum ane.

<sup>61</sup> Nhyam me'õjadjwỳ Jejumã kum,

—Bẽnjadjwỳr, ba dja ba akôt tẽ. Inhũrkwã kumrêxkam dja ba inhõbikwamã amijarên kam akôt tẽ, ane.

<sup>62</sup> Nhyam kum,

—Djãm me purkam àpênh katëri kute kum irer got? Kati, mÿjja wãkam ne me apên àpênh mrãn tu àpênh inomã rênhkumrêx ne. Djãm me kute Metĩndjwýnhdjwý maro ban konenh krãkãr got? Kati, dja ga tu amim maro tẽn tu maro atêmkumrêx ne. Dja ga maro mõn mar konenh krãtan kam Metĩndjwýnh nhõ pyka'ÿr abõx kêtumrêx ne. Metĩndjwýnh kute me utãr ne me kadjy bẽnjadjwýr ne kute ar meo baja dja ga 'ÿr abõx kêt ne, ane. Nãm ã Bẽnjadjwýr Jeju arkum ane.

## 10

### *Kute Ar kubê 70 janor.*

<sup>1</sup> Nhyam kam Jeju kute arkum arênh nhijukri ajte amim ar kwý rax ne ar umjuw. Me kwýo 70 ne amim ar umjuw. Nãm amim aro aben nhikjê'ã kabên ne amim ar umjuw, kute ar anor kadjy. Kute ar anor nhyam ar kukãm mõr ne kumrêx pyka kunĩkõt, krĩ kunĩkõt mõrmã. Dja i Jeju ar kudjwa ã ane, ar kudjwa krĩ kunĩkõt bõx mõ.

<sup>2</sup> Ne kam kute ar anor nhyam ar mõr kutã prĩne me'ã arkum karõ ne arkum,

—Me kute Metĩndjwýnh mar prãmja ne me kumex. Nãm me kute mrãmri ne bãy arým abõr tyk ne kumexja pyrãk. Nhyam bep Metĩndjwýnh'ã ujarênh djwýnh ne ngrêre kute bãykam me àpênh djwýnh ngrêre ja pyrãk. Kam dja gar me kadjy Metĩndjwýnh 'uw gé me'ÿr 'ã ujarênh djwýnh jano gé me kuman kam tu amim kamnhĩxkumrêx. Kute mrãmri ne me mrãnh ne kute me õ purkam bãy pumũnh ne mrãnh ne bõx ne kute kadjy me õ pur djwýnhmã arênh nhyam me kute amũ kadjy me kwýmã arênh nhyam me ban kute memã ê ja pyrãk. Dja gar ã me kadjy Metĩndjwýnh 'wýro ane.

<sup>3</sup> Ë, on dja gar mõ. Arým ne ba ije me'ÿr ar ajanormã. Ar aje memã ijarênhmã ne ba ar ajano. Dja gar me kam bõx nhyam me ikõpdji'ã ar ajo kurê djwýnh ne kum

ar apar prãmumrêx ne. Kute mrãmri ne rop kute mrykĩ'ãtomti kra par prãmumrêx ja pyrãk. <sup>4</sup> Ë, dja gar tu anhýkam mõ. Kwãrĩk wãnh gar anhõ katõk'y djã jamãnh kêt ne ajênh tur ne o amõr kêt. Ne aparkã 'õ byr kêt. Dja gar ajamãnhkrut'ã kabên ne pyka kunĩkõt aben ngrã. Kwãrĩk wãnh gar apýnh krĩ djãri kõt ajmã gé me'õ ar ajõ kajpan amã kabêno akukrão ãm kêt. Dja gar tu amrãnhkõt me'õmã akabên jarênh tẽn tu mã tẽn.

<sup>5</sup> Dja gar mrãn bõx ne me'õ nhũrkwãmã wadjãn kam kum, “Gora adjumar mex ne ar aba”, ã ane. <sup>6</sup> Dja umar mex prãm jabej arým mrãmri akabênkõt umar mexkumrêx ne. Nhyam bep djãm kum umar mex prãm kêt ne kam ùrkwãkam me jamê ro'ã umar punu mex ne ar ba. Me jabit dja me umar punu. Gar kam gajbit adjumar mex ne ar aba. <sup>7</sup> Dja gar kikrekam abõxwã tãmkam tu arek kam anhikwão dja. Kwãrĩk wãnh gar bõx ne kikrekõt ar aba kêt. Dja gar kikrekam abõxwã tãmkam gé me ar ajo djuw mex ne ar amã mÿjja ngã gar krê, tu kam apijãm kêtumrêx ne krên kõt ikõn adjumar mexkumrêx. Ar aje memã Metĩndjwýnh'ã adjujarênh pãnh, ar aje memã 'ã adjujarênh aku'ên atyk djã pãnh dja gar tu anhõ kwý krê.

<sup>8</sup> Dja gar krĩ 'õkam bõx gé me kum ar akĩnh ne ar akam ukaprĩ jabej ar amã mÿjja ngã gar tu krê. <sup>9</sup> Krĩwãkam ar abõxwã, kam me kute ar amã kabên mex jarênh tãmkam gêdja gar me kanê pytãn memã kum, “Arým ne Metĩndjwýnh me akadjy bẽnjadjwýr ne kute me apytãr ne kute ar me ajo ba 'ÿr. Arým ne me ajo rãm ne ja”, ane. Dja gar ã memã ane. <sup>10</sup> Nhyam bep djã gãm ar krĩ 'õkam bõx nhyam me kum ar akĩnh kêt ne aminêje ar ajano gar kam tu me ipõkri memã akabên jarênh tẽn. Ne memã kum,

<sup>11</sup> “Ë, dja bar me abê me anhõ pyka ja amiparkã'ã tatak ne. Ar ije me ajaxweo amirĩt ga me aje omũnh kadjy. Gora me ar ikabênja ma.

Ë, arým ne Metĩndjwýnh me akadju bēnjadjwýr ne kute me apytàr ne kute ar me ajo bamã ga me ate amã kĩnh kêt ne ar imã, ‘Kati, me ije akabēnwã mar prãm kêt kumrēx’, ane. Me aje ã ar imã anhýrkam ne bar me abē me anhō pykaja amiparkã'ã tatak ne.” <sup>12</sup> Dja gar ã memã akabēn jarēnho ane. Ë, ba ar amã arē. Krĩ wākam me wã ar aje mebē amiparkã'a me ō pyka tatakja me tãm gēdja me tokry rax ne. Metĩndjwýnh kute memã axwe pãnh jarēnh nhō akatikam godja krĩwākam me wã meo bikēnh raxo Xôtōmakam me ja jakrenh mex ne.

<sup>13</sup> Watĩ:re Koradjikam me wã. Watĩ:re Bexadakam me wã. Dja ga me atokry rax ne. Ba ren me bajtem nhō pykabē Xirumē Xidōkam ren mýjja rũnhja, mýjja pumũnh kêt ja kwý 'y nhym ren me omũn ren arým amrēbē amim katon ren wãnh amijaxwemã ire. Ne ren kute kum irero amirĩt kadju kubēkãbē exopa jangijn ren amijã mro prã tatak ne. Ne ren kam iwýr amijo akēx. Nhym bep kati, inhō me wýnhkam me ga, Koradjikam me gamē Bexadakam me gamē me akam ne ba te mýjja pumũnh kêt kwý rax ne ipēx ga me omũnh kajgon kam ajaxwemã anhirer kêt ne iwýr amijo akēx kêt kumrēx ne. <sup>14</sup> Metĩndjwýnh kute memã axwe pãnh jarēnh nhō akatikam godja me ajo bikēnh raxo me bajtem nhō pykabē Xirumē Xidōkam me ja jakrenh mex ne.

<sup>15</sup> Krĩrãxbē Kapanakam me gadjuwý djãm me aje amijo adjãmran aje amijo raxmã? Djãm me aje amijo rax ne aje araxo aje kãjkwa tēpmã? Kati, dja Metĩndjwýnh aparmã me biknor tokry djãmã me amē ga kam me atokrybit ma.

<sup>16</sup> Nã, dja gar aben nhikjē'ã kabēn ne pyka kunĩkôt ajmãn memã ijarē. Godja me'ō ar akabēn man badjuwý ikabēn ma. Nhym ate me'ō kum ar akurēn ar akabēn mar kêt ne badjuwý kum ikurēn ikabēn mar kêt ne. Dja me'ō badjuwý kum ikurēn ikabēn mar kêt ne ne Ibãm kute ijanor

djuwýnhadjwý kum kurēn kabēn mar prãm kêt ne, ane.

Nãm ã Jeju aro 70 ne kute ar anor kutã arkum kabēn jarēnho anen kam aro aben nhikjē'ã kabēn ne ar ano, pyka kunĩkôt ar bimãnhmã ar ano.

<sup>17</sup> Nhym ar mōn memã Metĩndjwýnh'ã ujarēnh mōn me kanēbē me utàro mō:n kam akubyn mō, kĩnhkumrēx ne akubyn mō. Mōn bōx ne kam Jejumã kum,

—Bēnjadjwýr, nã bãm ar akabēnkôt me karō punu jano nhym me karō punu anhidji jarēnh kajgokambit apymaje prõt ne, ane.

<sup>18</sup> Nhym kam arkum,

—Ã, me karō punu ne gar ano. Nhym bep arým ne me karō nhō bēnjadjwýrbē Xatanaj kãjkwa kurũm tēn tým ba arým omũ. Nãm amikrã kêt mex ne tým kute na jadjēnh tamikrã kêt mex ne rōrōk ja pyrãk. Gar aje Xatanaj nhō ãpēnh kujaēko amōro aje arým pa nhikjē 'yr rax mexja pumũ.

<sup>19</sup> Be, arým ne ba ar amã ipyma jadjã gar te kangãmē makmē mry kakrit djãkrēja kunĩ 'ã aku'ē nhym mýjja ipymaje ajmã ar ajo kêt kumrēx ne. Nhym te me bakurē djwýnh pyma gar ipymao tu kujate nhym ajmã ar ajo kêt kumrēx ne. <sup>20</sup> Be, ja ne kajgo. Me karō punu ar akabēn pymaje prõt ja ne kajgo. Tãm ne ngrire. Nhym bep kãjkwakam Metĩndjwýnh kute ar anhidji'ã pi'ók no'ók ja ne mrãmri rax. Tãm ne kubē kumkatikumrēx. Kam dja gar tu akĩnhkumrēx.

<sup>21</sup> Nãm ã Jeju kôt ba djwýnhmã anen kam arým kĩnhkumrēx ne. Metĩndjwýnh Karō ne kum kĩnh jadjã nhym kam kĩnh rax kato. Ne kam Bãmmã amikĩnh jarēn kum,

—Djũnwã, ota ga anhō kãjkwan anhō pyka djwýnh. Amã ne ba amikĩnh jarē. Nã gãm me amikukãm umarmē me kute mýjja mar rũnhjabē mýjja ja pudju ne kam me kute amijo prĩre prãbē amijo rũnh kêtjamã mýjjao amirĩt ne. Mrãmri Djũnwã, nã gãm ã aje anhýrkam mrãmri mexkumrēx. Adjukaprĩkam ne ga amim me'ã karō ne arým ã meo ane. Ba kam badjuwý

ikĩnhkumrēx ne wām amā amikĩnh jarē. Nām ā Bāmmā amijarēho ane.

<sup>22</sup> Ne kam ajte kôt ba djwýnhmā kum,

—Ibām ne imā kukràdjà kunĩ jarē ba kam ar o iba. Nhýnh ne jakam me'ô prĩne idjätàri? Kati, Ibāmbit ne prĩne kute imar ne kute arým prĩne idjätàri. Nhym Ibāmdjwý. Nhýnh ne me'ô kute ikudjwa noo Ibām pumũnh ne kute kukràdjàkôt mar? Kati, bajbit. Bajbit ne ba prĩne inoo Ibām pumũn kam idjukabikôt me kwýmā kukràdjà'ā idjujarēnh tē. O me kwýmā o amirīt nhym me arým prĩne ikôt kuma, ane.

<sup>23</sup> Ne kam kôt ba djwýnh'ýrbit akēx ne me kàxā ar amakri arkum arēn arkum,

—Ar ga ne gar akĩnhkumrēx. Ar ga ne gar anoo mýjja pumũ. <sup>24</sup> Ba gop ar amā arē. Me kute Metĩndjwýnh kabēn jarēnh djwýnh tūmmē me bēnjadjwýr tūmdjwý krāptĩ te kute omũnh prāme, ar anoo aje mýjja pumũnhja te kute omũnh prāme, ne ar ajamako aje mýjja marja te kute marmā. Nhym bep kati, ar gajbit ne gar anoo mýjja pumũnh kēt kwý pumũn mýjja ma. Ar ga ne gar akĩnhkumrēx ne, ane.

*Me'ô kum kurē djwýnh kaprĩn o djuw mex.*

<sup>25</sup> Nhym kam akati 'ôkam Môjdjē kukràdjà mar djwýnh'ô Jeju kabēn maro nhý. Kabēn maro nhýn kàjmā dja. Môjdjē kukràdjà mar djwýnhja kàjmā dja. Kute Jeju no mex jabej kabimā kàjmā dja. Kute Môjdjē kukràdjà jabej Jeju kukjērmā, Jeju kute kukràdjà kupa'ā arēnh kadjy nārām ne amikadjy kàjmā 'ýr djan kum kabēn ne kum,

—Bēnjadjwýr, mā gēdja ba amijo nhym kam Metĩndjwýnh pānh imā itĩn rā'ā rā'āo itĩnmā imā arē? ane.

Nhym kam kum,

<sup>26</sup> —Mā ne Môjdjē kukràdjà'ā pi'ôk no'ôk kute? Mýj ne ga kam omũn arým ama? ane.

<sup>27</sup> Nhym kam Môjdjē kukràdjà mar djwýnh Jejumā kum,

—Nām,

“Me anhō Bēnjadjwýr djwýnh, me Atĩndjwýnh dja ga amā kĩnh, amā abēo katāt me kunĩ, mýjja kunĩ jakre.

Djām ajajkwaobit amā Metĩndjwýnh jabēmā? Kati, ajamak, akad-jwýnhbē, akukràdjà kunĩo dja ga me amā abē.

Ne ajte amā amibu'ā me ja jabē. Kute ga amā amijabēja pyrāk dja ga ā amā amibu'ā me ja jabēo ane”, ane.

Nām ā Môjdjē kukràdjà'ā me bamā pi'ôk no'ôko ane.

<sup>28</sup> Nhym Jeju kum,

—Nā, kôt ne ga arē. Dja ga ā ar o anhýro aban kam arým tu atĩnkumrēx ne, ane.

<sup>29</sup> Nhym kam Môjdjē kukràdjà mar djwýnh ôkre kadjwýnhbē amim,

—E kum kati, imā Metĩndjwýnh jabē rax kētē, ne imā ibu'ā me ja jabē rax kētē, ane. Ne kam pijām ne amijā maje,

—Nhym ne ibu'ā dja ba imā abē? ane. <sup>30</sup> Nām Jeju kukij nhym kam kum,

—Ē, me'ô ne Djeruxarē kurũm krĩraxbē Djeriko'ýr ruw. Ne kam tē. Tē nhym kam arým me àkĩnhĩ wýnhràam kum nōn tēmrām o arĩn kubē kubēkāmē kubē mýjja kunĩo prôt ne kam titik ne mā prôt ne. Nhym kam wānh wakrekam tyko nō. <sup>31</sup> Tyko nō nhym kam me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh'ô pry'ā tē. Tēn omũn kam irôbē apan mā tē. <sup>32</sup> Nhym mekbē Rewi'ô, adjwýnhdjwý Metĩndjwýnhmā àpēnh'ô kôt tēn adjwýnhdjwý tām ne. Nām 'ýr tēn irān omũn tēn irôbē apan mā tē.

<sup>33</sup> Nhym bep me'ô, Xamarijka me ja 'ô ne arkôt tē. Xamarijka me ja kute me bajo kurē djwýnh ja 'ô ne arkôt tē. Arkôt tē:n 'ýr bôx ne omũn kam kum kaprĩ ne. Omũn kam rerek ne kum kaprĩ. <sup>34</sup> Ne kam me kute o tým ne kute titik kurēje kute apýnh kà rēnhja kum oy. Kadjwati kangô kum oyn kam ajte mýjja kute rōny kangô pyrako kum oy. Ne kam kubēkào kupu. Prĩne kupun kam ta ô

mryja'ã kudjin o tẽ. O tẽn atemã me'õ nhũrkwã'yr o bõx ne kam prĩne o djuw mexo dja.

<sup>35</sup> Nhyam akati nhyam kam pi'õk kaprĩ raxja amẽ kaba. Õ kikre djwýnhjamã kaban kum kungãn kum, “Ë, dja ga prĩne imã tãmjao djuw mexo dja, prĩne ikutẽp imã o djuw mexo dja. Dja ga 'ã aje pi'õk kaprĩ krẽn jabej ba kam bõx ne arým ajte amã o pãnh, ajte akubyn ibõxkam”, ane.

Be, tãm ne ja. Nãm ã Xamarijkam me ja'õ kum kurẽ djwýnh kaprĩn o djuw mexo ane. <sup>36</sup> Gop imã arẽ. Nhýnh ar 'õja ne kute o kamy? Djãm tẽn ne kute omũnh ne irõbẽ àpanhja? Nàr kon, djãm kõt tẽnja? Nàr kon djãm Xamarijkam me ja'õ?

<sup>37</sup> Nhyam kam kum,

—Nà, me'õ kum kaprĩja. Me'õ kum kaprĩja ne o kamy, ane.

Nhyam kam kum,

—Nà, kõtõ. Nà, ga kam gadjwý tẽn ã kudjwa akurẽ djwýnhõ anhýro aba, ane. Nãm ã Jeju Xamarijkam me ja'õ ukaprĩkõt kute kurẽ djwýnhõ kamyja'ã ujarẽnhõ ane.

*Matamẽ Marij'ã ujarẽnh.*

<sup>38</sup> Nhyam kam Jeju ar mã mõn kam atemã krĩ 'õkam bõx. Kam ne me'õ nire nhidjibẽ Mata. Mata ne ukaprĩkumrẽx ne kam Jejumã kum,

—Amrẽ inhũrkwãmã tẽn kam anhõ kwý krẽn kam nõn akõkam kõt, ane.

Nhyam kam kum,

—Ã, aj mã, ba kam wãm akõt tẽ, anen kam ũrkwãmã tẽ. ũrkwãmã tẽn kam 'yr wadjàn nhý. <sup>39</sup> Nhyam Mata kanikwýnhbẽ Marijja nhý. Arek Bẽnjadjwýr'yr tẽn parbẽ nhýn kam kãjmã kõt õkren kabẽn maro nhý.

<sup>40</sup> Nhyam Mata àpẽn ra:x ne. Jeju õ kwý krẽn mex kadjy ne àpẽn raxo djan kam Marijã kabẽn ne. Marij kute kõt kum mýjja 'õ kupẽnhmã. Ne kam Jeju'yr tẽn kum,

—Bẽnjadjwýr, djãm aje imar kêt? Ikanikwýnh ne ikõt àpẽnhmãn ate ari akuri ba. Ba kam bajbit ar mýjja kupẽnho iba. On amrẽ ano gẽ tẽn gop ikõt apẽ, ane.

<sup>41</sup> Nhyam kam Bẽnjadjwýr kum,

—Àpnhĩre, àpnhĩre Mata. Nã gãm ari mýjja man kam akabẽn wã jarẽ. Nã gãm mýjja krãptĩ kupẽ ne kõt mar ar o aban kam adjumar punu.

<sup>42</sup> Nhyam bep mrãmri mýjja pydji ne mexkumrẽx. Tãm ne arým Marij o nhý. Nãm ikabẽn maro nhý. Ja ne mexkumrẽx. Kwãrĩk wãnh arek ikabẽn maro nhý. Wãm ije awýr anor prãm kêtẽ. Gẽdja arek ikabẽn maro nhýn prĩne ikabẽn man kam o biknor kêtumrẽx, ane. Nãm ã Jeju ane. Tãm ne ja.

## 11

*Ar kute Metĩndjwýnhmã kabẽn'ã arkum karõ.*

*Mat 6.9*

<sup>1</sup> Nhyam kam Jeju akati 'õkam Metĩndjwýnhmã amijarẽnhõ dja. Kum amijarẽnhõ djan kum amijarẽnh pa nhyam kam kõt ba djwýnh'õ kum,

—Bẽnjadjwýr, gop ar imã arẽ. Ar ije Abãmmã amijarẽnh kadjy gop ar imã arẽ. Mã dja bar kum ikabẽn ja o? Djuãobit ne kõt ba djwýnhmã kabẽn'ã karõ. Gadjwý dja ga ar imã 'ã karõ bar akudjwa Abãmmã amijarẽnhõ iba, ane.

<sup>2</sup> Nhyam kam arkum,

—Ë, dja ga goja ar aje Metĩndjwýnhmã amijarẽnh kadjy kum,

“Djũnwã, gẽ me ame:xo amex man amim ajarẽn abenmã ajarẽ.

On me kadjy abẽnjadjwýr ne ar meo aba.

<sup>3</sup> Myt kunĩkõt ar ijajkwa mãnhkutã mã ar imã inhõ kwý krẽn djã ngã.

<sup>4</sup> Dja bar akam ijaxwe ga tu ar ijaxweo akno. Ar badjwý dja me'õ ar ikam amikrà bar akõt tu o akno. Kam dja ga ar ijaxweo akno.

Godja me kute ar imã axwe'ã àpnẽn katã ga ga ar ijo tỳx bar mebẽ idjãm tỳx ne ijaxwe kêt. Tãm ne ja.”

Dja gar ã kum anhýr ar aba, ane.

<sup>5-6</sup> Ne kam ajte ar kute Metĩndjwýnhmã amijarẽnh 'ãno ãm kadjy arkum kabẽn jarẽn arkum,

—Ga ren ar ajō anhōbikwa'ō ajbir bōx, akamàt kō ipōkri bōx ga ren aje kadjy mỳjja'ō byrmã tēn ren anhōbikwa 'ōmã kum, “Nār, imã angã, anhō djwỳ 'ãmro amãnhkrut ne ikjêkêt imã 'ō ngã gē inhōbikwa kukrē. Nãm iwỳr y:n kam ajbir bōx. Ba kam kadjy mỳjja jabej tē. Kadjy inhō mỳjja kêtikumrēx ba kam kadjy ije akutã djwỳ kwỳ byrmã tē. Gop on imã angã.”

<sup>7</sup> Nhyr ren anhōbikwaja arek òto nōr prãme ren amã,

—Kati, inhōtdjwaa. Ije amã òr prãm kêt. Arỳm ne ba kikre'ã ijē ne arek ikrao inhikwã. Kãjmã idjãm prãm kêtē. Amũ dja ga tē gē me'ō amã 'ō ngã, ane.

<sup>8</sup> Bir be, ba ar amã arē. Ga kam ren arek 'ã adjà'wỳro dja, mã 'ã 'uw nhyr kam ren arỳm kãjmã djan ren, “Ba on kum kungã gē wãm o tē ba gop ikujrēnh kêt ne gēt arek inhōto nō”, ane.

Djãm ar aje abeno anhōbikwakam ne amã kungã? E kum kati, ē, aje mã 'ã 'wỳrkam ne amã kungã. Apijãm kêt ne aje 'ã 'wỳr 'ãno adjãmkam ne amã kungã, ar atu mãnhkutã amã kungã.

<sup>9</sup> Bir be, kam ne ba ar amã, “Dja gar tu mỳjja 'ã 'uw, mã mỳjja'ã 'wỳro tē nhyr Metĩndjwỳnh arỳm ar amã kungã. Gar aje mã mỳjja jabej ne kam arỳm kum akatorja pumũ. Ne kam ajte mã kikre kabem ò kikre djwỳnhmã akabēno aku'ē nhyr arỳm kute ar amã kikre 'ã 'yrja pumũ.” Dja gar ã Metĩndjwỳnh 'wỳro ane. <sup>10</sup> Be, me kute mỳjja'ã 'wỳr 'ãno ãmja dja arỳm Metĩndjwỳnh memã kungã. Gar me kute mỳjja jabej ne kum apōxja pumũ. Ne kam ajte me kute kikre jajkwa krekremã kabēno ku'ē nhyr arỳm me kute memã kikre'ã rēnhja pumũ. Dja gar gadjwỳ ã mỳjja'ã Metĩndjwỳnh 'wỳro ane nhyr arỳm ar amã kungã.

<sup>11</sup> Nhỹnh ne ar akra'ō tēn tep'ã ar ajuw gar kum kangã ngã? <sup>12</sup> Ne òkrēnē'ãnh ngre'ã ajuw gar kum makre ngã? Arkati. <sup>13</sup> Be, gar ajaxwekam aje akramã mỳjja mex

nhōrja pumũ. Nhyr bep kàjkwakam ar Abãm mextire ta gēdja ar amã amũ mỳjja mex nhōro ar ajakren ar amã Amikarō ngã. Gēdja gar Metĩndjwỳnh Karō'ã 'uw nhyr tu ar amã kungã, ta mextire ne ar baja gēdja ar amã Amikarō ngã, ar amã Amikarō jano, ane. Nãm ã Jeju me kute mỳjja'ã Bãm 'wỳr nhyr òdjãnhkôt kute memã Amikarō nhōrmã ã memã 'ã ujarēnho ane.

*Me kute Jejuo Xatanaj nhō àpēnh.  
Mat 12.22; Mak 3.20*

<sup>14</sup> Nhyr kam me karō punu ar me'ōo ba nhyr kabēn kêtikumrēx ne. Me karō ajmã ajkwa o nhyr kabēn kêtikumrēx ne. Nhyr kam Jeju bōm kumē. Bōm kumē nhyr arỳm mã tē nhyr arỳm kabēn ne. Nhyr me kam ari aben pumũn Jejukam no tyn kumex. <sup>15</sup> Nhyr bep me kwỳ ne me abenmã kum,

—Kê, djãm Metĩndjwỳnh kabēnkôt? Kati, Bedjēbu. Me karō punu nhō bēnjadjwỳrbē Bedjēbu kabēnkôt uma proo ne ar bōm me karō rēnho ba, ane. Xatanaj nhidji 'ōbē ne Bedjēbu.

<sup>16</sup> Nhyr ate me kwỳ kum,

—Goja on mỳjja'ō nhipēx ba me omũ, Metĩndjwỳnh puma proo mỳjja pumũnh kêt goja 'ō nhipēx ba me omũ, ane. Jeju kute Metĩndjwỳnh puma proo kute mỳjja pumũnh kêt'ō nhipēx mar jabej ne me kute kabimã kum ane. <sup>17</sup> Nhyr Jeju ta prĩne me òkre kadjwỳnhbē me kabēn ma, me kute Bedjēbu puma proo ne ar bōm me karō rēnho ba anhỹrja me kadjwỳnhbē prĩne kuman kam memã kum,

—Godja me ò pyka tãmkam abeno kurē djwỳnh mã ne ren me kam nē? Nãm ren ã me anen kam ren arỳm amijo ajkē. Nhyr ren me ta ũrkwã tãmkam abeno kurē djwỳnh mã ne ren me kam nē? Nãm ren ã me anen kam ren arỳm abeno apēx.

<sup>18</sup> Bir be, Xatanajdjwỳ ta ò àpēnhmē ne ren abeno ajkij ne ren abeno kurē djwỳnh, mã ne ren me kam nē? Mã ne ren Xatanaj nē? Nãm ren anen kam ren arỳm abeno apēx. Nã gãm

me we ijã, “Bep Bedjêbu puma proo ne ar bõm me karõ punu rênho ba”, ane. Ije gêdjãm Xatanaj ta ajte jãm õ àpênho akêx ne ar bõm rênho ba. <sup>19</sup> Ba ren Bedjêbu kabênkõt ren bõm ar me karõ punu rênho iba nhym ren mÿj me'õ kabênkõt ne me anhõ àpênh bõm ar me karõ rênho ba? Ar jadjwÿ ne ar bõm me karõ rênho ar o ba. Djãm ar adjwÿnhdjwÿ ne ar we Xatanaj kabênkõt ar bõm me karõ rênho ba. Ga ren me arkum ja jarê nhym ren ar me amã, “Ije tô djãm Xatanaj ta kute õ àpênho bikênho ba got.”

<sup>20</sup> Nhym bep kati, Metïndjwÿnh puma proobit ne ba ar bõm me karõ punu rênho iba. Ga kõt arÿm Metïndjwÿnh me awÿr bõxja pumũ. Metïndjwÿnh kute me apytãr ne me akadjy bënjadjwÿr ne kute me ajo bamã me awÿr bõxja pumũ. <sup>21</sup> Ba ajte atemã me'õ'ã amijakre ga me ama.

Me'õ ne õ kikrekam kruwmê rop'io nhÿ ne o õ nèkrêx pytãn o nhÿ. Umao amim õ nèkrêx pytãn o nhÿ. Nhym me'õ ajmã kute õ nèkrêx o kêtukumrêx. <sup>22</sup> Nhym bep atemã me'õ kute umao akrenh mex ne tu bõx ne kruw tã o tÿm ne kubê kunïo pôx ne kam kubê nèkrêxo prõt ne, kubê mÿjja kunïo prõt ne. Kute umao õ nèkrêx pytãr ne o ÿrja tu kubê o prõt ne memã kungrã. Ba ne ba ipymao Xatanaj jakrenh mex ne kam amijo aptãn kubê õ krito iprõt ne.

<sup>23</sup> Me'õ kum ikĩnh kêt ne arÿm mrãmri ijo kurê djwÿnh ne. Ne ikõt àpênh prãm kêt ne arÿm Xatanajkõt apê. Dja me'õ kum ikĩnh kêt ne kam ajte kum Xatanaj kĩnh kêt ne kam amijã, “Ba dja ba ate ikrãn ar mrã, amidjwÿnhbit man ar o mrã”, anen arÿm Xatanajkõt apê, ane. Nãm ã Jeju memã ane.

<sup>24</sup> Ne kam ajte me karõ punu'ã ajarên memã kum,

—Me karõ punu pydjìn kute ar me'õo baja ne arÿm kurũm katon tẽ. Ne kam te ar mrã, ngô kêt kam ar mrã, te ajte kute me'õmã àr ne tyk djã kêt mã ar mrãn kam akubyn kute ar me'õo ba tũmja'ÿr tẽ. Ne kam amim,

“Ba gop inhũrkwã kurũm ikatorja ajte 'ÿr tẽ”, ane. Kute ar me'õo ba tũm'ã ne ÿrkwã jarê. <sup>25</sup> Ne kam amim ba djã tũmja'ÿr tẽn bõx ne omũ nhym arÿm mexkumrêx. Me karõ 'õ kute o ba kêt nhym prĩne kadjwÿnhbê mex ne arÿm kam mÿjja katãt. <sup>26</sup> Nhym kam kadjy mã me karõ punu'ÿr tẽ. Ne kam mekam me kwÿ japrõn 'ÿr meo mõn meo bõx. Nãm me karõo 7 ne o bõx ne me'õ jamã meo wangij nhym kam me kam ar ba. Kute me karõ punuo 7 ne o bõx tãm ne axweo kute õbê pydji kute ar o ba tũmja jakrenh mex ne kam arÿm o punu rax ne. Kãjbê punuri ne kãjbê punu nhym bep kute o 7 ne o bõxja ne arÿm o punu rax ne. Nãm ã Jeju me karõ punu'ã ujarênho ane.

<sup>27</sup> Nãm memã kabêno ãm rã'ã nhym me ipõkri me'õ nire kãj bê kum kabên ne kum,

—Õ kum anãbit ne kĩnhkumrêx. Abê bënjadjwÿr raxkam ne ga anã tikkremã wadjãn ruw ne anã kã kaõ nhym anã kĩnhkumrêx ne, ane.

<sup>28</sup> Nhym kum,

—Bep me kute Metïndjwÿnh kabên mar ne 'ãno ãm ne kute kõt amijo baja, me tãm gêdja me mrãmri kĩnhkumrêx ne, ane.

*Me kute Jeju kute mÿjja pumũnh kêt'õ nhipêx jabej.*

*Mat 12.38*

<sup>29-30</sup> Nhym kam me Jeju'ÿr ban bõxo dja. 'ÿr ban bõxo djan 'ã aben pydjio mõn o mõn o mõn ã'ã utĩ: ane. Me kute õbê kum,

—Goja on mÿjja pumũnh kêt'õ nhipêx ba me omũ, anhÿr jamã ne Jeju,

—Me akamingrãny ne ga me ajaxwekumrêx. Nã gãm me abentã ijuw ne imã, “Mÿjja pumũnh kêt'õ nhipêx. Ba me goja omũn kam tu amim amarkumrêx”, ane. Bep kati, djã bãm me amã ipêx kêtukumrêx ne. Ë, mÿjja pydji dja ga me omũ. Gêdja ba ty. Nhym ijã akati amãnhkrut ne ikjêkêt ba akubyn itĩn ne ikato ne kam me amã Metïndjwÿnh raxo amirĩt ne. Ga me me bakukãmãrebê Djõnaj tep tikkrekam nõrja pumũ.

Tep tikkrekam nōr nhym 'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt nhym ajte tep tikkre kurũm kator ne kam pykabê Niniwekam me ja'ÿr tēm ne kute memã Metĩndjwýnh raxo amirĩtja pumũ.

Badjwý ije amijo inhĩ ne me awÿr ibōx gêdja ba ty ne akubyn itĩn ne ikato ga kam me akamingrãny amim Metĩndjwýnh raxkōt ama.

<sup>31</sup> Godja Metĩndjwýnh kute memã axwe pãnh jarēnh nhō akati kato nhym kãjkwa nhirē kurũm bēnjadjwýr ni ajte katon kam me akamingrãny, me amymã axwe jarē. Mýkam? Bir, amrēbê ne me bakukãmãrebê Xaromão no mexkumrēx ne kute prĩne mýjja mar. Bēnjadjwýr rax. Nhym arým bēnjadjwýr nija arým 'ã ujarēnh ma. Arým Xaromão'ã ujarēnh man kam kute omũnh prãm ne. Ne kam nĩnh kãjkwa nhirē kurũm 'ÿr tēn bōx. 'ÿr bōx ne kam prĩne kabēn ma. Ē, ba ne ba Xaromão kurãm irax. Nã bãm iraxo bōx, jakam, me akam bōx ga me imar kêt ne, ikanga mex ne. Kam dja bēnjadjwýr nija me amã axwe jarē.

<sup>32</sup> Nhym Niniwekam me jadjwý me amã axwe jarē. Godja Metĩndjwýnh kute memã axwe pãnh jarēnh nhō akati kato nhym Niniwekam me ja ajte apōx ne kam me akamingrãnymã axwe jarē. Mýkam? Bir, Djōnaj ne kãj bê memã Metĩndjwýnh'ã ajarē nhym Niniwekam me ja kuman amim katon wãnh axwemã iren Metĩndjwýnh'ÿr amijo akēx ne. Ē, ba ne ba iraxo Djōnaj jakrenh mex ne. Ga me tu ate akrãn ikanga mex ne. Kam ne ba me amã, “Me ja dja me akubyn apōx ne arým me amã axwe jarē”, ane. Nãm ã Jeju memã ane.

*Me kute Metĩndjwýnh kabēn kōt amijo ba'ã ne a'u jakre.*

*Mat 5.15, 6.22*

<sup>33</sup> Ne kam ajte memã irã jarē ne memã,

—Djãm me kute ngōnhpōkmã angjēnh ne kute mýjja 'ōkōt o bipdjur got? Ne kute kào 'ã pro got? Kati,

ngōnhpōk ne me kum angij ne tu kēnhkam umjuw nhym memã kikre kre kurwýo ku'ê. Nhym me mrãn wangij nhym memã irãkumrēx.

<sup>34</sup> Nhym me nodjwý. Me noo ne me kute mýjja pumũnh. Dja ga me ajō ano mex, ajmã ano kute kêt jabej arým mrãmri arĩt tÿxkumrēx ne aje mýjja pumũnh. Aje mrãmri ne me a'uri mrãnh mex pyrãk. Nhym bep dja ga ano rã, ano punukumrēx jabej arým arĩt kêt ne aje mýjja pumũnh kêt. Aje mrãmri ne me akamãt kō tykkam mrãnh punu, mrãnho bikar mrãnh ja pyrãk.

<sup>35</sup> Gora me amijãno djan Metĩndjwýnh kute me amã amikukrãdjã jarēnhkōt amijo aba. Gêdja ga me kōt amijo aba kêt jabej, kute me amã amikukrãdjã jarēnhja kōt amijo aba kêt jabej arým aje me'ō akamãtkam ba pyrãk, me aje me'ō akamãt kō tyk tÿxkam mrãnho bikar mrãnh ja pyrãk. <sup>36</sup> Nhym bep dja ga me mrãmri Metĩndjwýnh kabēn kunĩkōt amijo abakumrēx ne kam me aje me'ō mrãmri ngōnhpōkti nhirãkambit mrãnh ne kam akamãt kō tykkam mrãnh kêtumrēx ja pyrãk.

*Jeju mekbê pardjēumã bēn tÿx.*

*Mat 23.1; Mak 12.38*

<sup>37</sup> Nãm memã arēnh pa nhym kam mekbê pardjēu'ō kum,

—Amrē ikōt tēn ikutã anhō kwý krē, ane.

Nhym Jeju kum “Ā” anen kam kōt tēn ũrkwãmã wadjãn nhÿ. <sup>38</sup> Kute aminhikra ku'ōnh kêt ne nhÿ nhym omũn kam ōkre kadjwýnhbē amim,

—Ije tō mýj nã? Ije kum bep kute me bakukrãdjãkōt aminhikra ku'ōnh kêt. Ō kwý krēn kadjy kute aminhikra ku'ōnh kêt, ane.

<sup>39</sup> Nhym kam Bēnjadjwýr kum,

—Kê, me abē pardjēu ne ga me ijã akabēn ne anhōkre kadjwýnhbē amim, “Kute me bakukrãdjãkōt aminhikra ku'ōnh kêt”, ane. Bep me ga ne ga me ajēx ne we amijo akabēn mex. Nã gãm me aje mrãmri ne me kute ngōnh krãmē ngōnh puror nhibũmbit pōnh ne kute kre pōnh



kêt nhym krekam mỳjja kakrātyk pyrāk. Be, nā gām me ā we katāt amijo abao ane. Nhym kam me me akrākābit pumū nhym kam kute me amex pyrāk. Nhym bep kati, me akadjwỳnhbê ne ga me apunu rā'ā. Me akadjwỳnhbê ne me amā me ō nêkrêx prām ne 'ā angryk ne ajaxwe'ābit aje amim karō rā'ā. Kam ne ga me akadjwỳnhbê apunu rā'āja.  
<sup>40</sup> Me ano kêt kumrêx. Djā nām me anhipêx djwỳnh me akrākābit 'y? E kum kati, nām me akadjwỳnhdjwỳ 'y. Kam ne kute prīne me akadjwỳnhbê me apumũnh ne kum me akadjwỳnhbê me amex prām kumrêxja. <sup>41</sup> Nā gām me we amijo akabên mex ne, ne amijo katāt amrānh, bep kati, me akadjwỳnhbê apunu. Dja ga me me 'uwtĩmādjwỳ anhōdjānh ne me 'uwtĩkam adjukaprĩn memā mỳjja ngān kam arỳm akadjwỳnhbêdjwỳ amex kumrêx ne, akrākāmē akadjwỳnh kunĩ mex kumrêx ne, me 'uwtĩkam me adjukaprĩkam.

<sup>42</sup> Me abê pardjêu dja ga me ĩ me biknor tokry djākam mō. Watĩ:re. Mỳkam? Me aje Metĩndjwỳnhmā mỳjja kakritbit nhōr ne kam aje mỳjjabê kumkatija aje kum ōr kêt kam. Nā gām me mỳjja kakrit, ōmrō djānh djā, pi'ômē djwỳ kakrit kunĩ ne ga me Metĩndjwỳnhmā ikjê rên kum kryre ne angā. Ne kam ga abêngōkreja amā abê kêt ne katāt meo aba kêt kumrêx ne. Me aje kum kryre ne ōrja ne mrāmri tu mex kumrêx. Mỳkam ne ga me mỳjja raxjadjwỳ kum ōr kêt ne? Mỳkam ne ga me amā Metĩndjwỳnh jabên katāt meo abaja kêt ne. Ja ne ga me aje marmān ate mỳjja kakritbit ma.

<sup>43</sup> Me abê pardjêu dja ga me ĩ me biknor tokry djākam mō. Watĩ:re. Mỳkam? Me aje amijo rũnhbit mar prām kam. Me kute aben pydji djākam me amā me bēnjadjwỳr rũnh krĩ djābit kĩnhkam. Nhym me me ipōkri me kute me amā kabên ne me amā rũnh jarēnh kumex jabit ne ga me amā kĩnh.

<sup>44</sup> Me ga dja ga me ĩ me biknor tokry djākam mō. Watĩ:re. Mỳkam? Me aje

pyka krā pyrāk kam. Nā gām me aje pyka krā arỳm biknor ne pyka mē bimrāk ne kute pykakumrêx pyrāk. Nhym me kute mar kêt ne tu iby mrānhja pyrāk. Ne kam kadjwỳnhbê ne punu, kadjwỳnhbê ne mỳjja kro. Nā gām me ā akadjwỳnhbê apunu ane nhym me kute me amar kêt. Nām mỳjja 'êx ne krākābit mex ne kam kadjwỳnhbê ā punu ane. Nām ā Jeju mekbê pardjêu jaxweo amirĩto ane.

<sup>45</sup> Nhym kam me kute Mōjdjê kukrādja mar djwỳnh'ō Jejumā kum,

—Ē, bēnjadjwỳr, nā gām me badjwỳ me ijapry. Nā gām akabên jao me badjwỳ ā me ijo ane, ane.

<sup>46</sup> Nhym kam Jeju kum,

—Ije nā, me aje Mōjdjê kukrādja mar djwỳnhdjwỳ dja ga me ĩ me biknor tokry djākam mō. Watĩ:re. Nā gām me akabên kajgoobit ar memā Metĩndjwỳnh kabên jarēnh o aba. Djām Metĩndjwỳnh kabên? Kati, me ga akabēno ne ga me ar me anoro aba. Ga kam me ga kôt ar aba kêt ne. Nhym me te amijo anen kam, “Ije mā dja ba me nē”? ane. Me aje ā meo anhyrkam ne kute mrāmri ne me kute me kadjybit jēnh rũnh o atom ne kam kute kāmā memā arĩ kêt kumrêx ne kute memā tur kêt kumrêx ne kute me ibũm nēje kum kati kêt kumrêx ja pyrāk.

<sup>47-48</sup> Me ga dja ga me ĩ me biknor tokry djākam mō. Watĩ:re. Mỳkam? Me amā Metĩndjwỳnh kabên jarēnh djwỳnh par prām kam. Me akukāmāre ne Metĩndjwỳnh kabên jarēnh djwỳnh kwỳ pa:, ga me kam anhingêt nhimry krā prīne kum o djuw mex ne. Me anhingêt bē Metĩndjwỳnh kabên jarēnh djwỳnh par djwỳnhmē me aje aben pyrāk. Me akukāmāre kute me parja ne ga me omũn kam kôt amijo mōn kam we imry krā prīne kum o djuw mex ne.

<sup>49</sup> Kwārĩk rā'ā. Metĩndjwỳnh ta ne no mexkôt, ta kute amim 'ā karōkôt arỳm me amā, “Ē, dja ba me amā ikabên jarēnh djwỳnh janon inhō àpēnh jano ga me kwỳ pan kwỳo ajkē”, ane. Djā nām kupa'ā arē? Kati, kōnh ne kum kudji. Ga me aje me paro

amõrja pumũ. Kam ne Metĩndjwýnh arým pãnh jarẽ. <sup>50</sup> Me akukãmãremẽ ne ga me me kraxrũm Metĩndjwýnh kabẽn jarẽnh djwýnh paro tẽ. Paro tẽn paro tẽn arek me kamrõ kapĩn o tẽ. NhyM Metĩndjwýnh arým meo ngryk ne kam gormã me ajabatãnhmã pãnh jarẽ. <sup>51</sup> Nã gãm me akukãmãre Abeu bĩno kurẽtuw ne kam ijukri me ja paro tẽm tãmtã: jakam arek o tẽ ne kam Djakarij'ýr bõx ne kam Metĩndjwýnh nhõ kikretimẽ õ ngõnho ki kaẽxkam kubĩ.

Nà, ã, ba me amã arẽ. Metĩndjwýnh ne arým meo ngryk ne. Ne kam me akamingrãnymã arým pãnh jarẽ. Me ga dja Metĩndjwýnh me akukãmãre kute me imex tũmja pãnh me ajo ajkẽ.

<sup>52</sup> Me aje Mõjdjẽ kukràdjã mar djwýnh dja ga me ã me biknor tokry djakam mõ. Watĩ:re. Ga me aje memã Metĩndjwýnh kabẽno amirĩto atẽmmãn ate ajte mekbẽ udju. NhyM me te kute amim Metĩndjwýnh marmã. Nã gãm me aje mrãmri ne me kute mekbẽ kikre'ã ijẽn nhĩ'ãm kam o kajkep djã rẽnh nhyM me te kute kikre'ã rẽnh ne ngjẽnh prãme kapõtã ku'ẽja pyrãk. Ga me kam ga Metĩndjwýnh mar kêt ne ajte me jadjwýbẽ aptã, ane. Nãm ã Jeju memã bẽn tỳxo anen kam katon mã tẽ.

<sup>53-54</sup> NhyM kam mekbẽ pardjẽumẽ me kute Mõjdjẽ kukràdjã mar djwýnhmẽ Jeju jabej rĩt mõ. Jeju kute Mõjdjẽ kukràdjã'õ kupa'ã arẽnh jabej ne me umaro dja. Ne kam mã kukijn mã kukijn mã kabẽn'ã kum apnẽn ajte kum,

—Goja rã'ã ajte arẽ, ba me kuma, ane.

Jeju kute kupa'ã arẽnh nhyM me kute o tỹm ne bĩnmã ne me ã ane. Nãm me te kute Jeju'ã kabẽn punu nhõrmã. Kute kabẽn punu 'õ jarẽnh nhyM me kute 'ã kabẽn punu nhõrmã te abej umaro dja.

## 12

*Kute memã kum, “Amã me uma kêt” jarẽnh.*

*Mat 10:26*

<sup>1</sup> NhyM me Jeju'ã bikprõnho dja. 'Ã bikprõnho djan o djan o djan ã 'ã utĩ: ane. Kute pi'õ pyrãk. Ne ã ãm ta aben par'ã ku'ẽn ã ta ikjẽo aben rẽ, me krãptĩkam. NhyM kam Jeju amikõt ba djwýnh kumrẽxmã kum,

—Gora ar aminẽje me wã pumũ, aminẽje mekbẽ pardjẽu jaxwe 'ãno dja. Nãm me 'ẽx ne kute mex pyrãk. NhyM bep kati, me kadjwýnhbẽ ne me punukumrẽx. Me õkre kadjwýnhbẽ ne me axwebit kute mar ne 'ã amim karõ. Me axwe kute djwý nhigot djã pyrãk. Gẽdja amũ me'õ'ýr bõx ne amũ me'õ'ýr bõx ne amũ me'õ'ýr bõx ne ã mekmẽ amrã ne ã me kunõ tuknĩ. Kam ne ba ar amã, “Gora ar aminẽje me wã pumũ”, ane.

<sup>2</sup> Djã nãm me kadjwýnhbẽ axweja bipdjur rã'ãmã? Kati, dja ã amirĩt ne. Nhỹnh ne mýjja bipdjur'õ me kute omũnh kêt mã? Ne me kute mýjja pudjur'õ mar kêt mã? Adjỹm, dja ã kunĩ amirĩt ne. Dja mýjja pudjur, mýjja o bipdjurja ã kunĩ amirĩt ne. <sup>3</sup> Dja gar te akamãt kõ tykkam abẽn prĩkam abenmã mýjja jarẽ nhyM me ã tu irãri arẽnho kumex. Dja gar te amijã ijẽ, kikre kadjwýnhbẽ amijã ijẽn ajte aben jamakri ajajkwa momokkam abenmã mýjja jarẽ nhyM me tu kãj bẽ abenmã arẽ. Dja amirĩt ne. Dja me kuman kam kãj bẽ abenmã arẽ, kikrekõt arẽnho ipõk ne, ne ngãbẽ abenmã arẽ.

<sup>4</sup> Ë, ar apa, inhõbikwa ar, ba ar amã arẽ. Kwãrĩk wãnh ga ar amã me kute ar aparja puma kêt. Me ja gẽdja me ar akrãkãbit par kajgon kam ijukri kute ar akadjwýnhbẽ ajmã ar ajo kêt.

<sup>5</sup> Kati, ba ar amã arẽ. Me'õ pydji dja ga ar amã uma. Kute me bĩn ne kute ijukri me biknor tokry djakam me rẽnh, jabit dja ga ar amã uma. Be, ba ar amã arẽ, Metĩndjwýnhbit dja ga ar amã uma.

<sup>6</sup> Ë, mã ne kwẽnhne pãnh kute? Kwẽnhne ne pãnh ngri:re. Kwẽnhne ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjẽkêt kam pãnh birãm ngõnho pi'õk kaprĩ amãnhkrut. Nã, tãm. Nhỹnh ne Metĩndjwýnh kwẽnhne jao akno? Djã

nām o akno? Kati, nām te mỳjja kakrit, te kubê kwênhne nhym prïne o djuw mex ne. <sup>7</sup> Be, ar ja man atĩn prãm kêt. Ar ga ne gar kwênhne kuràm abê kumkati. Ar ga ne gar abêngôkre ne anhĩ pỳnhkôt kwênhne krãptĩ kuràm arax. Be, kute kwênhneo djuw mexja pumũ. Nhym bep ar ga. Ar ga dja prïne ar ajo djuw mex ne. Ga prïne kute me bamar ne kute me bajãno ãmja pumũ. Mỳjja'õ kubê biknor kêt. Nhỹnh ne mỳjja'õ kubê akuno? Ga kute me bakĩ'ã akreja pumũ. Kam ne ba ar amã, “Kwãrĩk wãnh ga ar adjumar punu kêt ne amã mỳjja pyma kêt”, ane.

<sup>8</sup> Ba ar amã mỳjja 'õdjwỳ jarẽ. Me kute amijo ipytàr ne kute me krãptĩ nhipôkri kute, “Nà, ba ne ba arỳm amijo Jeju pytà”, anhỹrja gêdja ba badjwỳ ije amijo inhĩ ne me awỳr irwỳk badjwỳ Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh nhipôkri, “Nà, ba inhôbikwa ne wã”, ane. Dja ba ã ane. <sup>9</sup> Nhym bep me kute imar kêt ne kum ikĩnh kêt, me kute, “Ije bep ije tãwã mar kêt”, anhỹr, me tãm gêdja ba badjwỳ amipãnh Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh nhipôkri, “Ije tãwã mar kêt”, ane.

<sup>10</sup> Ë, gêdja me'õ ijã kabên ba ije amijo inhĩ ne me awỳr irwỳk, dja me'õ ijã kabên nhym Metĩndjwỳnh tu o aknon mar kêt ne. Nhym bep me'õ kute Metĩndjwỳnh Karõ japry, tãm gêdja Metĩndjwỳnh mar rã'ã rã'ã ne, mã kam ngryk ne.

<sup>11</sup> Dja me ĩ ar ajo ajkê. Gêdja me ar apa 'amỳn mekbê idjaer bikprõnh djà'yr ar ajo bõx. Ne kam ajte me bẽnjadjwỳr krĩ djà'yr ar ajo mõ. Dja me ar apa 'amỳn ar ajo mõn amikabem ar apumjuw ne ar ajaxwe jabej ar akukjêro nhỹ. Kwãrĩk wãnh gar ajõ, “Ije, mỳj dja ba ikabên nẽ? Mỳj dja ba arẽ? Mã gêdja ba gêt ikabên on arẽ”, anhỹr kêt. Dja gar tu ate akrãn amikam atĩn prãm kêt. <sup>12</sup> Metĩndjwỳnh Karõ ta dja ar amã kabên jarẽ. Me kabem adjãmkam dja amã kabên jarẽ gar kam kabẽno akabên ne memã

akabên jarẽ. Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnhmã kabên jarẽho ane. Me kute kôt ba djwỳnho bikên nhym ar kute memã kabên jarẽnhmã ã arkum anhỹr djwỳnhràam kabên jarẽho ane.

*Me'õ nhõ mỳjja raxmã Jeju kute kabên jarẽnh.*

<sup>13</sup> Nhym kam me krãptĩ nhipôkri ne me'õ kãj bê kum,

—Bẽnjadjwỳr, gop ikamymã arẽ gê imã nèkrêx kwỳ ngã. Ibãm tyk kutã ne ar imã nèkrêx'ã karõ bar ije ar o ibamã nhym ikamy bõx ne tu jãm o amijakren utàn mã o mõ. Kute imã kwỳ nhõr kêtumrêx, ane.

<sup>14</sup> Nhym kam Jeju kum,

—Ije mỳj me'õ kabênkôt gêdja ba aben nêje ar akukrà. Ne mỳj me'õ kabênkôt gêdja ba akamy kutã nèkrêx kwỳ byn amã kungã? Djãm kadjy ne ba me awỳr tẽ? Kati, ane.

<sup>15</sup> Ne kam me kunĩmã kum,

—Gora me amijãno djan amã nèkrêx prãm kêt. Kwãrĩk wãnh ga me anhõ nèkrêx rũnh ne anhõ nèkrêxo adjãptàr ne ar o aba kêt. Djãm me kute amim nèkrêxo ãptàr ne o bakam umar mex got, kôt me kĩnh got? ane.

<sup>16</sup> Ne kam memã me'õ'ã ujarênh jakreo tẽn memã,

—Me'õ ne õ nèkrêx krãptĩ ne õ purkamdjwỳ djwỳ krãptĩ. Bàygogoremê bãyemê djwỳ kunĩ ingrõ:t ne kumex. <sup>17</sup> Nhym kam, “Ije, mã dja ba on? Nhỹnh gêdja ba inhõ bãyogomê bãy kumexjao atom ne 'ã man ar o iba”? ane. <sup>18</sup> Ne kam amim, “Goja, nã, gêdja ba bãyogogo nhõ kikre kryreja ngràn kam ajte akãjbê rũnh nhipêx ne kam kam o atom ne kumex ne. <sup>19</sup> Ije nã, dja ba o ane nhym arỳm mrãmri inhõ nèkrêx kumex. Mrãmri ne ba arỳm amimex ne. Gêdja 'ã amex krãptĩn kumex rã'ã ne. Jakam gêdja ba idjãpênh krãtan ikôkam kôt ne inhõ kwỳ krên kôt ikõn kam ikĩnh katibit ma”, ane.

<sup>20</sup> Nhym Metĩndjwỳnh kum, “Nã gãm ajbã. Akamàt ja tãmkam gêdja ga ty. Nã bãm te amexmã akabi ga atemã. Nhym nãr anhõ nèkrêxwã?

Mỳj kadjy ne ga anhõ nêkrêx ar o aba? Nhy m gêdja amỳrbê ar o ba”? ane.

<sup>21</sup> Bir be, nãm ã me kute amim Metĩndjwỳnh mar kêt ne kam kute õ nêkrêxbit mar ne kute amim o atommã o atom kajgoo ane. Nãm amimex ne kam Metĩndjwỳnhmã mex kêt kumrêx ne, ane.

*Amikam umar punu nêje arkum karõ.*

*Mat 6.25*

<sup>22</sup> Ne kam ajte kôt ba djwỳnhmã kum,

—Bir, kam ne ba ar amã, “Kwãrĩk wãnh gar amikam adjumar punu kêt ne anhõ kre kadjwỳnhbê amim, ‘Mỳj dja ba kukrê’?”

Nàr kubêkà'ã, ‘Mỳj kubêkà dja ba angij’? anhỳr kêt.” <sup>23</sup> Metĩndjwỳnh ta ne gwaj bajo tĩn ne, ga gwaj batĩn ne ar babaja pumũ. Ja ne gwaj bamã mex, ja ne mrãmri wỳnhĩ. Nhy m bep me õ ne kajgo, djwỳ ne kàjbê. Nhy m bep Metĩndjwỳnh ne gwaj banhipêx. Ja ne gwaj bamã mex, ja ne mrãmri wỳnhĩ. Nhy m bep kubêkà ne kajgo. Kubêkà ne kàjbê. Kwãrĩk wãnh ar amikam adjumar punu kêt.

<sup>24</sup> Ë, gop ar bàrire ja pumũ. Kute amim pur jadjwỳr kêt. Kute amim djwỳ kre kêt. Kute amim mỳjjao atom kêt. Nhỳnh got õ bày nhõ kikre, nàr o atom djã? Kati, kwênhne ne ta ar ba, nhy m kam Metĩndjwỳnh prĩne o djuw mex ne. Kwênh kute amim djwỳo atom kêtja pumũ. Ar ga ne gar kwênhne kurãm amexkumrêx. Ne ar araxo kwênhne jakrenh mex ne. Dja Metĩndjwỳnh kwênhne kurãm prĩne ar ajo djuw mex ne.

<sup>25</sup> Nhỳnh ne me'õ ta ajkwao, mỳjja kam umar punuo, amũ tyk kêt mã aminhõ akati kamẽ? Kati. <sup>26</sup> Gar aje mỳjja ngrire te o anhỳrja pumũ. Gar aje mỳjja ngrire ja mar kêtja pumũ. Metĩndjwỳnhbit ne kute mar. Ajbit kute me tĩn nhijukri kute amidjar mar, kumãbit ne amirĩtkumrêx. Ne kute me bajo djuw mexjadjwỳ mar, prĩne kute mar, kumã ne mrãmri amirĩ:tkumrêx. Kam gêdja me bajo djuw mexkumrêx. Bir be, mỳkam ne

gar amikam atĩn prãm ne amikam adjumar punu? Kwãrĩk wãnh gar amikam adjumar punu kêt.

<sup>27</sup> Ë, ar kapôt kam pidjôrãja pumũ. Pidjôrã ne ta ingrôt ne kumex. Àpênh kêt kumrêx. Ne kute amim kubêkà kayr kêt. Ë, ba ar amã arê, bẽnjadjwỳr raxbê Xaromão ne kute kubêkà mex-tire jangjênhkam kĩ:nhkumrêx. Nhy m bep pidjôrãja ne mex, kĩnho Xaromão jakrenh mex ne. <sup>28</sup> Metĩndjwỳnh ta ne pidjôrã nhipêx nhy m kam mexkumrêx ne. Rã abenon kumex ne kam kĩnhkumrêx. Nhy m akati nhy m me arỳm kadjy bõremã adjã nhy m xêr. Te mỳjja kakrit tebê apêx ba nhy m Metĩndjwỳnh prĩne o djuw mex ne. Ar ga ne gar pidjôrã kurãm abêngõkre ne amexkumrêx. Dja Metĩndjwỳnh pidjôrã kurãm prĩne ar ajo djuw mex ne ar amã ar akàdjwỳ ngã. Be,

kam gêdja gar tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrêx. Nhy m mỳkam ne gar amim kamnhĩx kêt ne kàjbê amim kamnhĩx ne.

<sup>29</sup> Kwãrĩk wãnh gar amikam adjumar punu kêt ne anhõ kwỳ krên ne kôt akõmkõtbit ajamak bẽn kêt.

<sup>30</sup> Apỳnh pyka djari me kute amim Metĩndjwỳnh mar kêt ne me ar mỳjja ja jabej ba. Nhy m bep kati, ar Abãm kute prĩne ar amar ne ar anhõ mỳjja kêt kôt kute ar amar. Kam gêdja prĩne ar ajo djuw mex ne.

<sup>31</sup> Metĩndjwỳnh kumrêx dja gar mar ar o aba, Metĩndjwỳnh kukràdjãmê dja gar kumrêx ma. Nhy m kam ijukri dja arỳm ar amã mỳjja ja ngã.

<sup>32</sup> Ë, inhõ krite, inhõ àpênh ngrêreja, kwãrĩk wãnh gar atĩn prãm kêt. Ar Abãm ne arỳm amim ar ajã karõ. Kute meo atom ne me kadjy bẽnjadjwỳr ne kute ar meo bakam kute ar ajã bẽnjadjwỳr mênh gar aje ro'ã meo abamã arỳm ar ajã amim karõ.

<sup>33</sup> Ë, kwãrĩk wãnh pykabê anhõ nêkrêxja'ã ano tỳx ne 'ã angràn ar o aba kêt. Dja gar anhõ nêkrêx me'õmã angã gê pãnh ar amã pi'òk kaprĩre ngã gar abyn kam me õ mỳjja kêtjamã angã. Bep kati,

kàjkwakam dja Metĩndjwýnh ar amã anhõ mýjjao atom, nhym tũmràm ar amã mexkumrẽx gar o aba. Tũmràm rerek ne punu kêtumrẽx. Ar aje amim kàjkwakam mýjja mextireo atomja gédja kãpo, mýjja'õ ar abê o bikênh kêtumrẽx nhym me àkĩnhĩ'õ 'ýr bõx kêtumrẽx, gar ar o aba. Kwãrĩk wãnh gar pykabê mýjja ja mar ne o atom ne ar o aba kêt. <sup>34</sup> Be, nok ga ren ar pykabê amim mýjjao atom ne kam ren kôt pykabê ar anhõ mýjjabit man ar o aba. Nhym bep dja kàjkwakam Metĩndjwýnh ar amã mýjjao atom gar kam kôt arým kàjkwakam anhõ mýjja man ar o aba.

*Jeju me aêrbê akubyn bõx.*

*Mat 24.42; Mak 13.35; Ruk 21.34; Tex k 5.4*

<sup>35-36</sup> Dja ba tyn akubyn itĩn ne kàjkwa kumrẽxmã wabi. Ne kam arým ajte akubyn bõx. Ar ga dja gar ikam ama. Ne ikutêp amijãno dja. Ikutêp amijãno djan ar amijo aba. Kute mrãmri ne me õ bẽnjadjwýr me kute abenã me rênh'ýr mrãnh nhym õ àpênh kutêp kikrekam krĩn kute kubêkà jangjênh rã'ãn ôt kêt ne kute ngônhpókãm angjênh rã'ãn kutêp no tỳx ne kam amako krĩ. Nhym kam me õ bẽnjadjwýr akubyn mrãn bõx ne kam õ àpênhmã kabên ne. Ne arkum, “Kikre'ã ta”, ane.

Nhym ar tebê kum kikre'ã kuta nhym arým wadjã. Ar õ bẽnjadjwýrja arým bõx. <sup>37</sup> Ar no tỳx ne kute kam amak rã'ã nhym bõx nhym kam ar kĩnhkumrẽx ja pyrãk. Nhym kam ar õ bẽnjadjwýrdjwý arkam kĩnhkumrẽx ne. Õ àpênhkam kĩnhkumrẽxkam gédja kute arkum õmrômã kadjy amidjê. Mrãmri ne ba ar amã katãt arê. Dja amidjên kam ar'ýr tẽn kam arkum, “Ar nhỹ. Ar nhỹ ba ar amã ar anhõ kwý krên djã nhípêx gar krê”, ane. <sup>38</sup> Dja te akamãt kô ipôkri nãr te akati maktã bõx nhym õ àpênhja no tỳx ne kam amako krĩ rã'ã ne. Kam gédja ar õ bẽnjadjwýr arkam kĩnhkumrẽx ne, nhym ar jadjwý kĩnhkumrẽx ne. Dja

gar ã bẽnjadjwýr nhõ àpênh'ã ami-jakren arek ikam amako akrĩo ane. Gédja gar ikam amak rã'ã jabej ba ar akam ikĩnhkumrẽx ne.

<sup>39</sup> Gop ar ikabên ma. Ba ajte ar amã 'õdjwý jarê gar ama. Ne ren õ kikre djwýnhja ren me àkĩnhĩ bõx djã man kam ren arek kam amako nhỹ. Nhym ren bõx ne kikre'ã 'yr ne kum àr kêtumrẽx ne. Badjwý dja ba ije me àkĩnhĩ pyrãk ne me ajaêrbê bõx.

<sup>40</sup> Kam gédja gar gadjwý mã ikam amako akrĩ. Ba ije amijo inhĩ ne me awýr ibõx ba gédja ba ajte akubyn bõx. Ar aje nhỹnh myt nhỹr 'õkam aje ibõx djã mar kêt. Kam gédja ba tu ar ajaêrbê bõx, ane. Nãm ã Jeju arkum amibõx djã jarênho anen kam arkum kabên jarên pa.

<sup>41</sup> Nhym Pedru kum,

—Djãm ar imãbit ne ga arê, ar ije akam amakmã, djãm ar imãbit ne ga arê, nãr kon, djãm me kunĩmã ne ga arê? ane.

<sup>42</sup> Nhym kam kum,

—Be, me kute amikajmã'ã imar kunĩ dja me arĩk ikam ama ne kam kute mrãmri ne me àpênh djwýnh kute õ bẽnjadjwýr kam amakja pyrãk. Me õ bẽnjadjwýr ne õ àpênhmã kabên ne ne kum, “Ga dja ga me àpênh'ã me omũ, ane, ne prĩne 'ã meo djuw mex. Dja ga myt kunĩkôt memã õ kwý krên djã ngãn akrãnmã memã õro aba. Ne me'ã akren memã angã.” Nãm ã õ àpênhmã me'ã karõo ane. Kute akrãnmã me àpênh'ã me omũnh ne kute 'ã meo djuw mex katãtmã ã kum me'ã karõo ane.

Nhym õ àpênh kum, “Nã, gédja ba mrãmri ã anen kam me 'ãno dja”, ane.

Nhym kam õ bẽnjadjwýr mã nhĩ'ãm tẽ. Nhym kam õ àpênhja kabênkumrẽx. Nãm no mexkumrẽx ne katãt ar memã mýjja nhõro ba, me kanga kêtumrẽx ne ar meo ba.

<sup>43</sup> Nhym kam bẽnjadjwýr akubyn bõx ne kam õ àpênhjamã kato. Kute amrêbê kum kabên jarênhja kôt mrãmri meo djuw mex nhym kam arým kum kato. Kam dja õ àpênhjadjwý tu amikam kĩnhkumrẽx ne.

<sup>44</sup> Ē, ba ar amā kôt arē. Bēnjadjwýrja dja ō àpēnh ja'ā bēnjadjwýr mē. Kute nēkrēxmē mýjja kunī pumūnhmā dja 'ā bēnjadjwýr mē. Nhym kam ō àpēnhja kīnhkumrēx ne. <sup>45</sup> Nām ren ō àpēnhja ōkre kadjwýnhbē, ō bēnjadjwýrja'ā ren, “Be, nām nhī'ām bēnjadjwýr tēn arým amikrà. Jakam dja ba on tu arīk ar iba, inomā arwāri”, ane. Ne kam ren ar ō àpēnhja titiko ba, ō àpēnh mymē ō àpēnh nimē ren ar titiko ba. Ren ō kwý krēnbit ban kôt kadjwati kangôo\* ikōn kam ren kam ajbān ar ba. <sup>46</sup> Nhym kam ō bēnjadjwýrja aērbē bōx. Ō àpēnhja kute amim ō bēnjadjwýrja bōx djākôt mar kêt. Nhýnh akati 'ōkam bōx djāmā kute mar kêt ne nhýnh myt nhýr 'ōkam bōx djāmā kute mar kêt kam ne aērbē bōx. Nām bōx ne kam ō àpēnh arīk ar bajakam ngryk ne. Ngryk ne kam o ajkapôn bōm kumē. Me amakkre kêtjamē ro'ā bōm kumē.

<sup>47</sup> Bir be, dja ā me bēnjadjwýr ane. Me kute ō àpēnhmā prīne mýjja'ā karō nhym me ren ām mar kajgo ne kam ren ate krān ar ba ne ren kabēnkôt amijo ba kêt kumrēx ne. Nhym ren me ō bēnjadjwýrja bōx ne prīne ren meo ajkē, me kaprēprē:k ne. Kute arým memā 'ā karō kajgo nhym me kute kabēn mar kêt kam.

<sup>48</sup> Nhym bep ō àpēnhja kute ō bēnjadjwýrja kabēn mar kêt, me'ō kute memā kabēn jarēnh kêt kam, ne ren arīk ar ba, kam ne ren ō bēnjadjwýrja bōx ne kam ren me kaprēprēk ngrire, meo bikēnh ngri mex ne. Nām me ren te mar mex ne tu ate krān ar ba nhym ren prīne meo ajkē. Nhym bep kati, me kute mar kêt, kam ne bōx ne ām meo bikēnh ngri mex ne.

Metīndjwýnh ne apýnh ar amā mýjja ngā, ne ar amā ar adjē mex, ar ano mex, ar ajamak mex ar amā kungā, o ar kum adjàpēnh kadjy. Dja abej ar akukij ne ar amā, “Nār, ije ar amā ar ano mex, ar adjē mex nhōrja, mā ne gar kam nē? Djā ne gar o adjàpēnh mex ne?”

Kute me'ōmā mýjja kàjbē rax nhōrja gédja o kum kàjbē àpēnh rax jabej kukij. Nhym bep kute me'ōmā mýjja ra:x nhōrja gédja o kum àpēnh ra:x jabej kukij.

*Jeju kute meo bikjêr jarēnh kadjy.*  
*Mat 10.34*

<sup>49</sup> Ē, mýj kadjy ne ba jakam tēn bōx. Ije me axweo apēxmā ne ba pyka jakam bōx. Ga kuwy kute mýjja kakrit kunīo apēxja pumū. Dja ba ī ibē kuwy mān pràbē ā o anen me axwemā ikaton memā pānh jarēn kam me imex ne. Gora gē on ō akati 'ýr bōx. <sup>50</sup> Nhym bep dja ba itokry rax kumrēxi. Dja ba itokry rax ne kute mrāmri ne me wýrkam ngoo tuknī ja pyrāk. Dja ī itokry ā prīne ijo tuknīo ane. Dja ba itokry ra:x nhym me ibī. Kadjy ne ba tē. Gora gē on inhō akati iwýr bōx ba gop itokry rax gē gop on apēx. Ba kam arým ije amimarja arým apēx.

<sup>51</sup> Djām ije pykabē me jamā umar mexmē me typydjin ar ba jarēnhmā ne ba me'ýr tē. Arkati, ē, ba ar amā arē. Me kute imýr jabej abeno bikjērmā ne ba me'ýr tē. <sup>52</sup> Jakam dja me kikre tām kam imýr jabej abeno kurē djwýnh ne. Me ta ōbikwamē dja me ī abeno kurē djwýnh ne abeno ajkij. Dja ar amānhkrut ne ikjêkêtja amē ar jao kurē djwýnh nhym amē ar ja amipānh ar amānhkrut ne ikjêkêt jao kurē djwýnh ne. Arým ne ar abeno ajkij. <sup>53</sup> Bāmja dja imýr jabej kra myo kurē djwýnh ne. Nhym kra my amipānh bāmo kurē djwýnh ne. Nhym ate nāja dja kra nio kurē djwýnh nhym kra nijadjwý amipānh nāo kurē djwýnh ne. Nhym ate um-rengēxja dja wýnh nio kurē djwýnh nhym wýnh nija amipānh um-rengēxo kurē djwýnh ne. Dja me ā imýr jabej abeno kurē djwýnh ne abeno bikjêro ane. Tām ne ja. Nām ā Jeju kôt ba djwýnhmā kabēn jarēnho anen arkum kabēn jarēnh pa.

<sup>54</sup> Ne kam ajte me krāptītijamā kum,

\* **12:45** Mýjja me kute o kōm ne kôt bibānh kunīja, kadjwati kangōmē uba kangōmē, mýjja kangō kunī ne me kum kadjwati kangō jarē.

—Nã gãm me kàjkwa nhôt kurũm kakrã amrẽ bikamẽnh baja pumũn kam abenmã kum, “Gêdja na ruw”, ane. Ga me mrãmri tu kônkh kum irkumrẽx, nhym arým ruw. <sup>55</sup> Nã gãm me kók djábêr tỳxja pumũ, kàjkwa nhirẽ kurũm kók djábêr pumũn kam abenmã kum, “Gêdja on amex nhym kam arým arngro tỳ:x ne”, ane. Ga me tu mrãmri kônkh kum irkumrẽx nhym ã ane.

<sup>56</sup> Kê, nã gãm me ajêx ne mỳjja mar kajgo ar o aba. Kàjkwamẽ kók djábêrbit ne ga me aje mar ne omũnh. Mỳkam ne ba me akam ar ibari mỳjja pumũnh kêt kwý 'yn me amã mỳjjao amirĩto iba ga me ja mar kêt ne omũnh kajgon amim, “Ije tô mỳj'ã”? anhỹr kajgon mar kêtumrẽx ne. <sup>57</sup> Nhym mỳkam ne ga me amimar ne amijaxwemã akator ne Metĩndjwýnhmã amijarẽnh kêt ne? Ja ne katát. Mỳkam ne ga me ã anhỹr kêt ne? <sup>58</sup> Gêdja ga me Metĩndjwýnh nhõ akati bõx kêttri kum amijo a'wý gê me ajo mex. Ba me amã arẽn me'õ'ã me ajakre. Birãm me'õ amã, “Ga ne ga ibê mỳjjao ajkẽn ar ikam amikrão aba. Aje imã o pãnh kêtumrẽx gêdja ba bẽnjadjwýr kute me axwemã apõx'ýr ajo tẽ gê amã pãnh jarẽ”, ane. Gêdja ga amibêx ne kute 'ýr ajo bõx kêttri kum amijarẽn kum o pãnh. Kute memã axwe pãnh jarẽnh djwýnhmã apa 'amýnh ne abjêro tẽm nhym kute krãkamngõnhmã akanga nhym me kute abê ijê kêttri. Kute ã ajo anhỹr kêttri gêdja ga atẽmbê kum o pãnh. Dja ga ã o anen kum o pãnh kêt nhym arým mekbê ijê djakam amẽ ga kam kum o pãnh ra:xo dja. <sup>59</sup> Gêdja ga kum pãnh dja:n kum pãnh ino rer jabej arým akato. Nhym be djã gãm kum pãnh ino rer kêt ne mrãmri arek aku'ê. Gêdja ga me ã anen Metĩndjwýnh kute memã axwe pãnh jarẽnh nhõ akati kator kêttri Metĩndjwýnh'ýr amijo akẽx ne kum amijo a'wý gê me ajo mex, ane. Nãm ã Jeju memã arẽnhõ ane.

## 13

*Kute me kute abenmã axwe kukrà kêt mex ne arẽnh nêje me kukrà.*

<sup>1</sup> Ne kam memã kabẽn ja jarẽnh pa nhym me kam kum pykabê Garrêjakam me ja jarẽ. Nãm me Metĩndjwýnhmã mry pan kubô. Kum bõro ku'ê rã'ã nhym Piratu õ àpẽnh krãkamngõnhre me'ýr ano nhym me pĩne me imex ne, me kute mry bõro ku'ê ja ne me me imex ne, ne mry kamrômẽ me kamrõo akà. Nhym me omũn kam Jejumã arẽ. <sup>2</sup> Nhym kam memã kum,

—Birãm gãm me we, “Be nãm me õ pykakam me ja axweo me tĩnja jakrenh mex ne kam ty.”

<sup>3</sup> Arkati. Ba me amã arẽ. Me gadjwý dja ga me amim akator ne wãnh ajaxwemã anhirer ne Metĩndjwýnh'ýr amijo akẽx kêtumrẽx me kudjwa tu abiknorkumrẽx ne, me akunĩ, ane. Nãm ã Jeju ane. <sup>4</sup> Nhym krĩraxbê Djeruxarẽkamdjwý kikre prẽktibê Xirõwe me imex ne. Nãm me'ã tỹm ne meo 18 ne me imex ne. Nhym me adjwýnhdjwý pumũn kam Jejumã arẽ. Nhym kam ajte memã kum,

—Birãm gãm me we, “Be nãm Djeruxarẽkam me ja kute Metĩndjwýnhkam amikrão me tĩnja jakrenh mex ne kam ty.”

<sup>5</sup> Arkati. Ba me amã arẽ. Me gadjwý dja ga me amim akator ne wãnh ajaxwemã anhirer ne Metĩndjwýnh'ýr amijo akẽx kêtumrẽx me kudjwa tu abiknorkumrẽx ne, me akunĩ, ane. Tãm ne ja, ane. Nãm ã Jeju memã ane. Nãm me abenmã axwe kukrà kêt mex ne arẽ nhym kam ã memã ane.

<sup>6-7</sup> Ne kam ajte memã atemã mỳjja 'ã ujarẽnh jakreo tẽ. Me kute abenmã axwe kukrà kêt mex ne arẽnhbê ne memã kum,

—Atemã pidjõbê pigêre ne õ àpẽnh kute õ bẽnjadjwýrjamã kremã o tẽ. O tẽn kum kre. Pidjõkõ nhipõkri kum kre. Nhym arým ingrõt ne abatãnh ne. Nhym õ pidjõ djwýnhja kute õ jabejmã 'ýr tẽ. Ne te õ jabej nhym amex nhym te õ jabej nhym ajte amũ amex nhym te õ jabej, õ jabej te

apran kam ô àpênhmã kum, “Ota aje pidjô kreja ô kêt ne. Arým 'ã amex amãnhkrut ne ikjêkêt ba te ô jabej. On tèn kum ta. Mýj kadjy ne môn inhô purkam âm kajgoo dja”? ane.

<sup>8</sup> Nhy m ô àpênhja kum, “Adjým bënjadwýr. Gê arek djan 'ã amex pydji ba kam bu'ã kakuwn kum mry nhño ipôk ne o kane. Mry nhño dja ba kanen kam gop ô jabej. <sup>9</sup> Dja ô mex ne kam arek dja. Gêdja ô kêt ba tu kum kuta”, ane. Tãm ne ja.

Metïndjwýnh on kute memã pãnh jarênh kêt. Tũmrãm dja ï memã pãnh jarê. Me kute axwemã irer ne kute tũmrãm 'ýr amijo akêx kadjy ne tũmrãm memã pãnh jarên meo ajkê. 'Ã ne kute memã ujarênh jakreja.

*Kute me'ô nire punuo mex.*

<sup>10</sup> Ne kam pi'ôk rârâr 'ôkam me kute abeno bikprõnh djâkam memã Metïndjwýnh'ã ujarêho dja. <sup>11</sup> Nhy m kam me'ô nija wadjâ. Me karõ punu'ô ne mã o ba nhy m kam ibôn mrã. Ibôn mrãnh'ã amex krãptï. Arým 'ã 18. Nãm te katât kãjmã ämmãn katât kêt mex ne. <sup>12</sup> Nhy m kam Jeju omũn kam amiwýr ku'uw ne kam kum,

—Àpnhïre, me karõ'ô kute ajo baja ne arým amã ire, ane.

<sup>13</sup> Ne kam 'ã ikra dji. 'Ã ikra dji nhy m tebê kãjmã dja, arým katât ne dja. Ne kam Metïndjwýnhmã mex-tire jarêho dja. <sup>14</sup> Nhy m bep me bikprõnh djâkam bënjadwýrja ne 'ã ngryk ne. Pi'ôk rârârkam Jeju kute meo mexo âm kam ne 'ã ngryk ne. Ne kam memã,

—Pi'ôk rârâr ne ja. Pi'ôk tykkambit ne me àpênh djâ. Pi'ôk tyk amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrutkambit ne me àpênh djâ. Kam dja ga me amrê mō gê me ajo mex. Kwãrïk wãnh ga me pi'ôk rârârkam amrê 'ýr abao adjãm kêt, ane.

<sup>15</sup> Nhy m kam Bënjadwýr djwýnh kum,

—Kê, nã gãm me ajêx ne ajajkwakambit amimex jarê, ar amimex jarêho aba kajgo. Nhýnh ne ga me ajõ pi'ôk rârârkam anhõ krit'ô kôm kêt

ne, anhõ mryti nâr mry'ã krïja krãdjê djâ 'ãpre bôn ũrkwã kurũm o akaton o tẽ nhy m kôm kêt ne? Kati, nã gãm me pi'ôk rârârkam anhõ krito aba nhy m kôm ba. <sup>16</sup> Ije nhy m mýkam gêdja ba me'ô ni, Abraão tamdjwýja 'ãpre bõnh kêt ne? Me ga ne ga me pi'ôk rârârkam anhõ krit 'ãpre bõ. Nhy m mýkam gêdja ba kubêngôkreja 'ãpre bõnh kêt ne, Xatanaj kute uwpre'ã amex krãptï, arým 'ã amexbê 18ja 'ãpre bõnh kêt ne? Kati, dja ba 'ãpre bõ gê kãjmã dja, ane.

<sup>17</sup> Æ kum ane nhy m kam kurê djwýnhja amikam pijãm ne. Nhy m bep me ja, me kunï ne me tu kam kïnhkumrêx ne. Nãm Jeju memã mýjja krãptïo pôx nhy m mexkumrêx nhy m me kam kam kïnhkumrêx ne.

*Metïndjwýnh kute me utâr ne meo ba.*

<sup>18</sup> Nhy m kam ajte Jeju memã kum, —Ë, Metïndjwýnh kute me utâr ne me kadjy bënjadwýr ne kute ar meo baja, mýj ne kute uràk? Mýj'ã ne ba ije akremã? <sup>19</sup> E kum nãm nhy m kute pidjô 'y kryre ja pyrâk. Pidjô 'y kryrebê motadu. Me'ô ne amim 'y kryreja by ne kam o tèn ô purkam kre nhy m tebê abatãnh ne. Abatãnh mexkumrêx nhy m kam kwênhne apýnh pa'ã aê, ane.

Me kute amim Jeju marmã nhy m arým ja pydji kadjy amima, nhy m arým ja kadjy amiman 'ã tým, nhy m ja kôt 'ã tým, nhy m ja 'ã tým, nhy m ja 'ã tým nhy m arým 'ã krãptï ne. 'Ã ne 'y kryre ja jakre.

<sup>20</sup> Ne kam ajte memã kum,

—Metïndjwýnh kute me utâr ne me kadjy bënjadwýr ne kute ar meo baja mýj ne ba ije 'ã akremã? <sup>21</sup> E kum nãm kute djwý nhigot djâ pyrâk. Me'ô nire ne djwý djôm byn ngõnhkam kumên kam ajte iby o amãnhkrut ne kumê ne kam kadjy djwý nhigot djâ ngri:re ja by. Ne kam o akãn kudji nhy m nõn kam arým igot mō. Igot mō:n arým rax ne kam prïne djwýo tuknï, ane. Nãm ã me kute Metïndjwýnh mar amũ abendjõ'ã abenmã Metïndjwýnh jarêho ane nhy m arým me pyka



kunîkôt arênhô ajmâ nhyr arÿm pyka kunîkôt me kute Metîndjwÿnh mar krâptî ne. 'Ă ne memă djwÿ nhigot djâ jakren arê.

*Kikre jajakwa krekre ngrire'ă ujarênh.*

*Mat 7.13*

<sup>22</sup> Ne kam tu Djeruxarê'ÿr krâkumrêx ne. Ne kam apÿnh krî rûnhmê krî kryre kôt mō. Kam memă Metîndjwÿnh'ă ujarênh mō. <sup>23</sup> Djeruxarê'ÿr me mōrkôt ne memă 'ă ujarênh mō nhyr kam me'ō kum,

—Bênjadwÿr, djâm Metîndjwÿnh kute me utârja djâm me ngrêrebit? ane.

<sup>24</sup> Nhyr kam memă,

—Ē, kwârîk wânh ga amÿ me ja mar kêt. Nhyr bep Metîndjwÿnh dja ga amikajmă'ă ama. Ga me kikre jajakwa krekre ngrire kônh mrânh, kônh ngjênhmă mrânh tÿx ne kute ikjêo aben rênh ne mrânh ne ngjêxja pumÿ. Gadjwÿ dja ga ă amikam atÿxo anen Metîndjwÿnh nhô pyka'ÿr bôx. Ba me amă arê. Nâm me krâptî te 'ÿr ârmă. Dja me te o anen te o anen 'ÿr âr kêt ne. Kute mrâmri ne me te kikremă âr prăme ja pyrâk. <sup>25</sup> Dja ô kikre djwÿnh 'ÿr tēn kikre'ă ijê, me abê kikre'ă ijê. Ga me kam wânh kapôtă akumex. Ne kam 'ă ijê djâ mōro akumex. Te 'ă ijê djâ mōro akumex ne kam kum, “Bênjadwÿr, amrê me imă kikre'ă ta ba me wâm wadjâ”, anhÿro akumex. Te kum ane. Nhyr kam me amă, “Kê waj, ije me amar kêt. Ije mÿjwă kurÿm me ajapôx djâkôt me amar kêt”, ane.

<sup>26</sup> Dja ga me te kum, “Tô gêt an-hikô'ă ne ba me inhô kwÿ krēn kôt ikô ga me inhûrkwă kabe'ă me akreo mō”, anhÿro akumex.

<sup>27</sup> Nhyr kam me amă, “Ba me amă arê ga me ikabên ma. Ije mÿjwă kurÿm me ajapôx djâkôt me amar kêt. Rÿm măn me mō, me aje ajaxwebit markam dja ga me rÿm mō”, ane. Dja ă ô kikre djwÿnh me kapôtă akumexjamă ane. <sup>28</sup> Ă me amă ane ga me kam amran amim

angryk ne wânh amijanên amijo pyka titik ar o aba. Abraômê Idjakmê Djakomê Metîndjwÿnh kabên jarênh djwÿnh kunîmê dja me Metîndjwÿnh nhô pykakam ar ba, ga me te me omÿ. Metîndjwÿnh arÿm kute me utâr ne me kadjy bênjadwÿr ne kute ar meo ba, ô pykakam kute ar meo baja dja ga me te me omÿ, amybÿm me omÿ ne kam ajte jâm amipumÿn kam amikam angryk ne. Metîndjwÿnh kute bôm me arênhkam gêdja ga me ă amim angryk o anen amran amijanên ar amijo pyka titik o aba.

<sup>29</sup> Bir be, dja me apÿnh pyka kunîkôt Metîndjwÿnh'ÿr akuprôn kam kută ô kwÿ krēno kumex. Kâjkwa kraxrÿm me jamê, kâjkwa nhôt kurÿm me jamê, aktă kâjkwa nhirê'ănh me jamê, me tām dja me 'ÿr bôx ne kută ô kwÿ krēno kumex. Nhyr bep Metîndjwÿnh dja me ja kadjy bênjadwÿr ne meo ba.

<sup>30</sup> Nhyr kam pykabê me 'uwtî, me kâtâm ar baja gêdja me kumrêx Metîndjwÿnh nhô pyka'ÿr bôx. Nhyr bep jakam me kute amirÿnhbit mar ne kute amirÿnh mar kanarrâm baja gêdja me pānh me katēn mră, ane. Nâm ă Jeju memă Bām nhô pyka jarênhô ane.

*Jeju Djeruxarêkam me jakam kaprî.*  
*Mat 23.37*

<sup>31</sup> Nâm memă kabên jarênh pa nhyr kam mebê pardjêu kwÿ 'ÿr bôx ne kam kum,

—On ja kurÿm tē, ane. On ja kurÿm tē. Arÿm ne Erodji kute abînmă akan-grô, ane.

<sup>32</sup> Nhyr kam memă kum,

—Ăm me mōn kukônhwămă arê, axwere wămă arê, “Ota ba akati jakam arek me karô punubê me utârô djan me kanêo mexo dja. Gêdja akati ba ajte tām ne. Nhyr ijă akati amānhkrut ne ikjêkêt ba arÿm inom kumê.” Dja ga me ă kum ane.

<sup>33</sup> Nă, mrâmri ne ba arÿm Djeruxarê'ÿr itēm kumrêxmă. Dja ba akati jakam meo mexo tēn nō nhyr akati kêt ba ajte amÿ tēn 'ÿr nō nhyr

akati ba arým 'ÿr bôx, Djeruxarêkam bôx. Nhÿnh ne me kute atemã krÿrax 'ôkam Metÿndjwÿnh kabên jarênh djwÿnh par djà 'ô got ba 'ÿr tẽ? Kati, Djeruxarê pydjii. Pydji ne ba arým 'ÿr itëmmã. Kam gêdja me ibĩ, ane. Nãm ã Jeju mekbê pardjêumã ane. Ne kam ajte Djeruxarêkam me ja'ã,

34 —ÿ, Djeruxarê, Djeruxarê, mÿkam ne akra Metÿndjwÿnh kabên jarênh djwÿnh par prãm ne? Mÿkam ne keno me titik ne me kupa, Metÿndjwÿnh kute me awÿr me anorja pa? Ije nã bãm te ije me ajo ibikprôn ne ije me ajo atommã. Kute mrãmri ne ôkrênê'ãnh kute arao krao bikprônha pyrãk. Ba ren ã me ajo ane. Nã bãm te ije ã me ajo anhÿrmã ga me. 35 Ë, jakam me amôr djà ja gêdja kukrit mex ne kaprÿn nõ. Ë, ba me amã arê, jakam dja ga me ipumÿnh kêtumrêx ne. Ipumÿnh kêt rã'ã: nhym inhõ akati ijo rãm ne jao tẽ ga me abenmã kum,

“Ë, ota arým Metÿndjwÿnh kabênkôt tãmja bôxmã. Gê Metÿndjwÿnh o kÿnh.”

Ga me ã abenmã ane ba kam arým me awÿr bôx, ane.

## 14

*Jeju kute me'ôbê pardjêu nhÿrkwãkam ô kwÿ krên.*

1 Nãm memã kabên jarênh pan kam ajte tẽ. Nhym ajte pi'ôk rârãr nhym mekbê pardjêu nhõ bënjadjwÿr ngri'ô kum,

—Amrê ikôt tẽn inhÿrkwãkam ikutã anhõ kwÿ krê, ane.

Nhym kum “Ã” anen kôt tẽn kutã ô kwÿ krê nhym me arek kam no tyn omÿnho nhÿ. 2 Nhym Jeju kutã me'ô my nhÿ. Nãm prÿne igoto tuknĩ. 3 Nhym mekbê pardjêumê me kute Môdjê kukràdjà mar djwÿnh arek Jeju pumÿnho nhÿ. Kute o mex jabej ne me ikô'ã nhÿn omÿnho nhÿ. Nhym kam memã,

—Djãm ori me kute pi'ôk rârãrkam meo mexkam punu? Djori kam punu? ane.

4 Nhym me pijàm djàje anhikrê:n nhÿ. Nhym kam pa'ã byn kàjmã kudjan o mex ne kam ano. 5 Ne kam memã kum,

—Gêdja me ajõ kra'õ, me ajõ nhõ krit'õ pi'ôk rârãrkam tẽn kreti, ngômkwatikam tÿm, mã gêdja ga on? Djãm aje arek pi'ôk rârãrkam omÿnh kajgoo adjãmmã? Omÿnh kajgoo adjãm nhym tykmã? Kati, gêdja ga pi'ôk rârãrkam o wabi, ngô kute bÿn kêttri, ane.

6 Nhym me ajte anhikrê:n nhÿ, ne te kute amipãnh kum kabên'ô jarênhmãn mrãmri nhÿ. 7 Nhym me ô kwÿ krêno ÿrja, bënjadjwÿr kute memã arênh nhym me ô kwÿ krênmã ÿrja ne me kwÿ amijo rÿnh prãm ne mekbê amijo me rÿnh krÿ djà pytã. Nhym Jeju me omÿn kam nêje memã kabên kadjy memã mÿjja'ã ajarê ne memã kum,

8-9 —Me kute abenã me rênhkam ne me àkur rÿnhĩ. Nhym kute abenã me rênh djwÿnhja amã kabên jabej ne amã, “Amrê tẽn me kutã anhõ kwÿ krê”, ane. Ga kam tẽn ÿrkwãmã wadjàn kam kwãrÿk wãnh ga amijo me rÿnh krÿ djà pytãr ne kam anhÿr kêt. Dja me bënjadjwÿr'ô akôt bôx, kute raxo ajakrenh'ô akôt bôx nhym kam abenã me rênhdjwÿnh amã, “On kàjmã dja. On kàjmã dja gê tãwã nhÿ. Tãwã ne kute raxo ajakrenh. Ga dja ga tẽn me burÿm nhÿ, me wã nhikô'ã nhÿ”, ane ga kam apijàm ne. Kute me ipôkri amã anhÿrkam dja ga apijàm rax ne.

10 Bep kati, dja ga anhõ kwÿ krên kadjy wadjàn tu me burÿm nhÿ, me kàtàm ja nhikô'ã nhÿ nhym kam ta, abenã me rênhdjwÿnh ta gêdja amã, “Kati, Bëpbãmre, amrê tẽn me rÿnh krÿ djakam nhÿn anhõ kwÿ krên mex”, ane. Ga kam arým 'ÿr tẽ. Ta gêdja arým me ipôkri ajo rax. Nhym me kunĩ arým araxkôt apumÿ. Me aro'ã anhõ kwÿ krêno anhÿrja dja me araxkôt apumÿ.

11 E kum ã, me kute amijo rÿnh prãmja gêdja me ÿ pijàm ne. Nhym bep me amikam pijàm ne akrãnmã ar kute

amijo baja gêdja arÿm Metîndjwÿnh pân̄h meo rÿnh ne, ane.

<sup>12</sup> Nãm ã Jeju me ro'ã ò kwÿ krêno ÿrjamã anen kam ajte bÿnjadjwÿrjamã kabÿn ne. Ne kum,

—Gêdja anhõ djwÿ kumex, anhõ mry kumex jabej ga arÿm anhõ kwÿ krÿn rax ne. Kàjkwa nhipôkri myt nhÿrkam nàr kon amykrykam anhõ kwÿ krÿn rax ne. Kwãrîk wãnh anhõbikwamê akamymê anhõbikwa 'ômê me kute amimexjamê me jamã arÿnh kêt, anhõ kwÿ krÿn djàja jarÿnh kêt. Me kute akubyn amã o pân̄h karõ me jamã arÿnh kêt. Mÿkam? Bir, ga ren anhõbikwamã mÿjja ngã nhym ren arÿm amipân̄h amã mÿjja ngã.

<sup>13</sup> Nhym bep kati, dja ga anhõ kwÿ krÿn rax kutã, kadjy me ò mÿjja kêt, me kute amijo bikÿnh, me akry, me no rã, me jamã akabÿn gê me akutã ò kwÿ krê. <sup>14</sup> Metîndjwÿnh dja pân̄h ajo kÿnh ne. Me 'uwtÿja dja me te kute amã o pân̄hmã. Nhym bep Metîndjwÿnh dja amã o pân̄h ne, me katãt mrãnh ne tyk ne akubyn tÿn nhõ akatikam gêdja arÿm amã o pân̄h ne, ane. Nãm ã Jeju kum kabÿn jarÿnho ane.

*Metîndjwÿnh kute amiwÿr me 'wÿr'ã me ò kwÿ krÿn jakre.*

*Mat 22.1*

<sup>15</sup> Nhym kam Jejumê ro'ã me ò kwÿ krêno ÿr ja'õ kuman kum,

—Be, godja me'õ Metîndjwÿnh nhõ kàjkwa'ÿr bõx ne kutã ò kwÿ krÿn jabej, dja mrãmri kÿnhkumrêx ne, ane.

<sup>16</sup> Nhym kam kum,

—Me'õ ne arÿm kute memã djwÿ nhije djãrmã djwÿmê mry nhijeo nhÿ. Ne arÿm kadjy me krãptÿmã arê ne arÿm memã djwÿmê mry ga nhym arÿm xêr. <sup>17</sup> Arÿm xêr nhym kam kadjy ò àpênhmã arÿn kum, “Mã tÿn ar wãmã arê. Ar wãmã arê gê amrê ar mõi. Dja ga arkum, ‘Arÿm ne xêr gwaj on 'ÿr banhõ kwÿ krê’, ane.”

Amrêbê ne kadjy memã arê ne kam ajte kadjy me'ÿr ò àpênh jano. Nhym kam ò àpênhja tÿn bõx ne te kadjy memã arê. <sup>18</sup> Nhym kam ar kunÿ apÿnh kukràdjãkõt kubê amikati ne.

Ja kumrêx ne kum, “Kati, ajbir ne ba amim pur byn kam ije omÿnhmã 'ÿr tÿ. 'ÿr tÿn kum ijarê. Dja ba wãm itÿm kêt ne. Kwãrîk wãnh gê ikam ngyrk kêt”, ane. “Nÿn”, ane.

<sup>19</sup> Nhym atãri ja kum, “Ota ba ajbir mryti krãptÿbê 10o bõx ne kam ije gop àpênh mex jabej, tÿx jabej ije kabimã 'ÿr tÿ. 'ÿr tÿn kum ijarê. Dja ba wãm itÿm kêt ne. Kwãrîk wãnh gê ikam ngyrk kêt”, ane. “Nÿn”, ane.

<sup>20</sup> Nhym kam kute o ino rerja kum, “Ajbir ne ba iprõ ne kam te ije kum inhiner ne wãm itÿmmã”, ane. Nãm ar ã kubê amikatio ane.

<sup>21</sup> Nhym kam ò àpênhja tÿn bõx ne kum arê, ò bÿnjadjwÿrjamã arê. Nhym kam ngyrk ne, ò bÿnjadjwÿrja ngyr:k ne. Ne kam kum, “Amibêx ne amÿ aprõt ne ajte me abej. Ngõo pry kamÿn kikre bu kamÿ. Ne amrê me ò mÿjja kêt, me kute amijo bikÿnh, me no rã, me akrywã kunÿo mõi”, ane.

<sup>22</sup> Nhym kam ò àpênh meo bõx ne kam, “Be, ota ga aje imã me arÿnhja ba arÿm meo bõx nhym me kute kikre jaêr kêt rã'ãã”, ane.

<sup>23</sup> Nhym kam ò bÿnjadjwÿrja kum, “Ajte akubyn me'ÿr tÿn prykõt me abej ne purkamdjwÿ ajte me abej, ane. Memã arÿn me pa 'amÿn amrê meo mõi. Amrê meo mõi meo bõx gê me prÿne inhÿrkwã kre jaê”, ane. <sup>24</sup> Ba me amã arê, ije kumrêx 'wÿrja gêdja mrãmri ikutã ò kwÿ krÿn kêtumrêx ne. Tãm ne ja, ane. Nãm ã Jeju mekbê pardjêumã anen kàjkwamã 'ÿr me bõx kêtã ã arÿnho ane.

*Kute mã me Jejukõt bikamÿnhmã memã arÿnh.*

*Mat 10.37; Mak 8.34; Ruk 9.23; Dju r 12.26*

<sup>25</sup> Ne kam ajte Djeruxarê'ÿr krà. Nhym kam me itepato kõt mõi. Kõt mõi: nhym kam me'ÿr akêx ne memã kum,

<sup>26</sup> —Dja ga me ajõ mã ikõt abikamÿnh prãm jabej gora amã ijabê tÿxo, amã ikÿnh tÿxo amã anhõbikwa kÿnhja jakrenh mex ne. Dja ga amã abãmmê anãmê aprõmê akramê akamymê akanikwÿnhmê kÿnh kêt

ne kam ga amã aminhĩdjwý kĩnh kêt ne kam bajbit amã ijabê týx ne kam arým abê inhõ àpênhkumrêx. <sup>27</sup> Ne kam ajte dja ga me ajõ amã atokry pyma jabej kam arým ikõt aba djwýnh kêtumrêx. Nhy m bep kati, dja ga ijã amijakren ikudjwa aje anhõ pĩte'y mýnh mãn prãbê atokry rax ne amã ijabê rã'ã nhy m me kute abĩn jabej ga ikanga kêt ne tu mã ikõt ajkamên kam arým mrãmri ikõt aba djwýnhkumrêx, ane. Nãm ã Jeju memã anen kam ajte memã kum,

<sup>28</sup> —Nà, dja ga me ajõ aje kikreti nhipêx jabej gêdja ga kadjy amikad-jwýnhbê amim 'ã karõ ne amim 'ã pi'ók kaprĩ jakre kumrêx ne. <sup>29</sup> Got ga ren 'ã pi'ók kaprĩ jakre kêt ne ren ipêxo mõ nhy m ren kam abê 'ýr pi'ók kaprĩ atãk ne. Ga ren kam kum parbit pumjuw. Kum parbit pumjuw ne kam te aje inomã mênhmãn kam ren tu katêri krãta. Nhy m kam ren me kãtãmja ajã keket ne ren kam ajapry,

<sup>30</sup> “Tãwã ne kute kike nhipêxo tẽm ne inomã mênhmã ar o ban kam katêri krãta”, ane. Ga ren kam apijãm ne. Bir be, ã me kute ajã anhýr kêtbe gêdja ga pi'ók kaprĩ kumrêx 'ã akre.

Bir be, gêdja me'õ mã ikõt bikamên prãm jabej, amim ijã karõ kumrêx ne kam amim, “Ije ba on mã Jejukõt ajkamẽ ne kõt ar iba, o ino rer kêt, katêri krã'yr kêt. Dja ba tu kõt ar ibakumrêx ne”, ane. Dja ga ã me ajõ ijã amim karõo anen kam mã ikõt ajkamẽ, ane.

<sup>31-32</sup> Ba me amã ajte 'õdjwý jarẽ. Bẽnjadjwýr ja ne arým kurê djwýnh'ýr õ àpênh jao mõ. Nhy m õ àpênhja krãptĩ ne. Õ àpênh ne kubê 20.000. Nhy m kum ýrja nhõ àpênh ngrêre. Kubê 10.000. Nhy m bẽnjadjwýr ja kute nĩnh 'ýr õ àpênho mõr ja ne kum ýr nhõ àpênhja jakrenh mex ne. Nhy m kam kum ýrja bit kurê djwýnh kutã õ àpênho mõn kam ajte amikam ajkam aman te kurê djwýnh'ã õ àpênh jakren kam amim, “Ije, mýj dja ba nẽ? Ije ba me'ýr inhõ àpênh jano, nĩjar me mõr rã'ãri gẽ ikãxã mekmã ijã aprã.

Bar arek apýnh nhýn idjumar mex”, ane. Nãm me ja bit kute me ja'ýr prõtmãn kam te amikabin amikam ajkam aman tu akubyn akêx ne.

<sup>33</sup> Be, dja ga ã amim ijã karõ kumrêxo ane. Aje arek o atẽm ne aje inomã mênh kadjy, katêri krã'yr kêt kadjy. Dja ga amikabi kumrêx ne kam anhõ nêkrêx, anhõ mýjja kunĩ'ã ano týx kêt ne tu amibê kanga ne kam mrãmri ikõt aba djwýnhkumrêx. Nhy m bep kati, dja ga anhõ nêkrêx 'amýnh týx ne kam arým ikõt aba djwýnh kêtumrêx.

<sup>34</sup> Ë, kadjwanhĩ. Kadjwanhĩ ne mexri ànhkumrêx, akrykumrêx. Nhy m bep arým tũmkam ành kêt, akry kêt nhy m me kute ajte o mex kêtumrêx. Me te o ane. Mrãmri tu akry kêt. Mýj kadjy ne ga ar o aba kajgo? Kajgo mexi. <sup>35</sup> O me kute djwý kane kêt ne kute mry nhĩnmẽ o bikar ne kute o pidjõjadjwý kane kêt. Nãm me tu o ban mũm kurẽ. Arým mrãmri akry kêt. Kajgo mexi. Gop me ajamakkre jabej, gop on ama, ane. Nãm ã me'õ kute amijo Jeju pytar ne kõt tẽm ne katêri kubê akêxkam ã kajgo ane, kum õ nêkrêx kĩnhkam kute kubê akêxkam ã kajgo ane. Djã nãm mrãmri mã Jejukõt ajkamẽ got? Kati, nãm 'êx ne kõt ar ba kajgo.

## 15

*Mrykĩ'ãtomti pydji biknor.*

*Mat 18.12*

<sup>1</sup> Nhy m kam me kute bẽnjadjwýr ba-jtemmã pi'ók kaprĩo atom djwýnhmẽ me axwe ajte Jeju'ã akuprõn kuri kumex, me kute kabên marmã ne me 'ã akuprõn kuri kumex. <sup>2</sup> Nhy m kam mekbê pardjêumẽ me kute Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmẽ ne me kãxã kabên ne, bẽn prĩkam kabên ne abenmã,

—Djidjãk, tãwã ne kum me axwebit kĩnh ne ajte ro'ã mõn õ kwý krẽno nhý, ane.

<sup>3</sup> Nhy m kam atemã memã mýjja'ã ujarênh jakreo tẽn memã,

<sup>4</sup> —Birãm me ajõ nhõ krit, mrykĩ'ãtomti krãptĩbê 100. Dja abê

pydji akuno ga kam mã dja ga on? Dja ga tu anhõ mrykĩ'ãtomti krãptĩbê 99jamã anhire gê wãnh akutêp kumex, kapôt kukritkam kumex ga kam pydji biknorja jabej tẽ. Abej tẽ:n arým kum akaton aprõn o tẽn o bõx. <sup>5</sup> Aprõn o tẽn o bõx ne kam akĩnh ra:x ne. <sup>6</sup> Akĩnh rax ne kam anhõbikwamẽ anhũrkwã nwhitepã me jao akuprõn kam memã kum, “Ota ba arým inhõ krit ibê biknorja japrõn o tẽn o bõx. Dja ga me idjõ'ã akĩnh ne akĩnh rax”, ane.

<sup>7</sup> Bir be, gêdja ã kàjkwakam me kĩnhõ ane. Me'õ pydji gêdja amim katon wãnh axwemã iren Metĩndjwýnh'ýr amijo akêx nhym kam me kĩnhkumrêx. Me'õ pydjikam dja kàjkwakam me kĩnh rax ne. Kam kĩnh raxo me mex, me krãptĩkam kĩnhja jakrenh mex ne. Me kute, “Bep ba ne ba katàt mrãnh imexkumrêx”, anhýr ne ajkwaobit kute amimex jarênhja ne Metĩndjwýnh kute meo mex kêtê. Nhym kam kàjkwakam me jadjwý mekam kĩnh kêt ne.

*Ngõnhponho pi'òk kaprĩ pydji biknor.*

<sup>8</sup> Ba ajte me amã 'õdjwý jarẽ. Me'õ nire nhõ kryt jakao nõnhponho pi'òk kaprĩbê <sup>10</sup> ne pydjĩn kubê akuno, pãnh ra:xkam. Mã dja on? Dja nõnhpõktimã adjàn kam prĩ:ne ar abej kapõnho ban kam kum kato. <sup>9</sup> Kum katon kam õbikwamẽ itepã kikrejakam me jao akprõn memã kum, “Me ikõt akĩnh. Ota ba arým ije pi'òk kaprĩo ibiknorjamã ikato”, ane.

<sup>10</sup> Bir be, ba me amã arẽ. Dja Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh ã kĩnh ane. Me'õ pydjĩn amim kator ne kute wãnh axwemã irern kam kute Metĩndjwýnh'ýr amijo akêx nhym kam ã kadjy mrãnh djwýnh kam kĩnh ane. Nãm ã Jeju memã ujarênh ane.

*Me'õ kra biknor ne akubyn bãm'ýr akêx.*

<sup>11-12</sup> Ne kam ajte memã 'õdjwý jarẽn memã,

—Me'õ my kra amãnhkrut nhym kam kutapureja bãmmã kum, “Djũnwã, gop on ar imã anhõ nõkrêx kwýo ajkjê. Aje ar imã atyk kutã nõkrêxo abikjêrmã arênhja on atĩnri ar imã o ajkjê, ar ije kam amak kêt kadjy”, ane.

Nhym kam kum “Ã” anen kam arkum o ajkijn kutapure jamã kungãn kutewajamã kungã.

<sup>13</sup> Nhym kam bãm kute kum õrja arým amim kuby, kutapureja amim kuby. Nhym kam 'ã akati ngrêre nhym kam arým mã o mõ, õ mýjja kunõo atom ne o mõn ajbubê o tým, pyka 'òkam o mõn o bõx ne kam arĩ:k ar o ba. Tu arĩk ar ba'ã pi'òk kaprĩ krêno tẽ:n kam krên pa. <sup>14</sup> Prĩne 'ã pi'òk kaprĩ krên mex ne, ne kam arým arĩk ar ba. Nhym kam pykawãkam arým djwý kêtumrêx, nhym me prãm kam ar ba. Nhym kam pi'òk kaprĩ krên pan kam tu arĩk ar ba, prãm kam ba.

<sup>15</sup> Ne kam bẽnjadjwýr 'õ'ýr tẽn kam kum, “Ba amã apê”, ane. Kum apênh nhym kute kum pi'òk kaprĩ nhõr nhym kute o mýjja byr ne krênmã. Nhym kam bẽnjadjwýrja “Ã” anen kam õ mry nhõ kapõtmã ano, kute angrõ jamyre pumũnh ne kute kum o djuw mexmã. Nhym kam kum omũnhõ dja.

<sup>16</sup> Nhym kam angrõ jamyre bày kakõ kuro ba nhym kubêngõkreja\* arým prãm bĩn mex nhym te kute angrõ jamyre kutã bày kakõ kwý krênmã. Nhýnh ne me'õ got kute kum mýjja 'õ nhõr nhym kute krênmã? Arkati. <sup>17</sup> Nãm ar ban kam amim katon kam amim, “Ije, djã nãm ã ibãm nhõ apênhja anen ar prãm kam ba? Djũnwã ne prĩne õ apênhõ djuw mex nhym kam djwý kumex. Djwý kumex ne kam 'ã kàtãm ne kumex. Mýkam ne ba bajbit ar prãm kam iba. <sup>18</sup> Ba gêt on akubyn ibãm'ýr tẽn kum, ‘Djũnwã, ota ba Metĩndjwýnhkam ar amikrào iba, ne gadjwý akam ar amikrào iba.

\* **15:16** Jeju nhõ pykakam me kunĩ bêngõkre kute mrãmri ne apýnh me õ pyka djari kunĩkõt me kunĩ bêngõkre pyràk.

19 Djām imex ne ga aje ijo akra rã'ãmã. Dja ga tu ijo anhõ àpênh, ijo ajtem ne. Ba kam amã apê.' Gêdja ba ã Djünwã'ÿr tẽn kum ane."

20 Ne kam ekrux ne kãjmã djan kam bãm'ÿr tẽ. Bãm'ÿr tẽ: nhym kam bãmja amybÿm omũ, kraja pumũ. Ne kam rerek ne, tik ngyo nhÿn kum kaprĩ ne. Ne kam prõt ne kajpan o tÿm ne kam abej muw.

21-22 Nhym kam bãmã kum, "Djünwã, ota ba Metĩndjwÿnhmẽ ar akam ar amikrão iba. Djãm imex got ga aje ijo akra rã'ãmã", anhÿr konenh nhym bãmja õ àpênhmã kum, "Amũ ar ajõ aprõt ne kubẽkã mexwãmẽ ikrakam rãxwãmẽ parkãwãmẽ amrẽ amÿn o aprõt ne kum angjê, ane. 23 Ne ãm ar ajõ aprõt ne ije kutêp mryti jabatãnh nyre nhĩptĩ'ã ma nhym ãmwã japrõn amrẽ o tẽn abĩ. Gwaj banhõ kwÿ krẽn rax ne bakĩnh kadjy. 24 Ota ikra. Be, ikra djwÿnh ja ne ibê tyn ajte akubyn tĩn ne. Nãm akunon arÿm akubyn imã kato", ane.

Nhym kam me kĩnh rax kato. Kĩnhkumrẽx ne õ kwÿ krẽno kumex.

25-26 Nhym kam kutewaja purkam àpênhõ dja. Àpênhõ dja:n àpênhõ ino ren kam kurũm tẽ. Tẽn kam kikre tẽpo tẽn me kanga ma. Me toro dja nhym me ngrer man kam amikutã bãm nhõ àpênh 'uw. Nhym kutã tẽn kajpa nhym kum, "Mÿj nã"? ane.

27 Nhym kam kum, "Ije atõnhre ne arÿm bõx. Nhym kam abãm kadjy mryti jabatãnh nyreja bĩ, twÿmtija bĩ. Nhym abãm kĩnhkumrẽx ne. Amrẽbê: atõnhre tẽm ne arÿm bõxkam ne abãm kĩnhkumrẽx ne. Mÿjja kute ajmã o kêt, umar mex ne ar ban arÿm bõx, kam ne abãm kĩnhkumrẽx ne", ane.

28 Nhym kam tu ngry:k ne kikremã àr kêtumrẽx ne. Ne kam kapõtã arek ngryk ne dja. Dja nhym bãm 'ÿr katon te kum kabẽn ne, te kum me tor'ã apnẽn kum, "Amrẽ tẽn anhõ kwÿ krẽn me kudjwa akĩnh", ane. 29 Nãm te kum ane nhym kam kum, "Kê wajre. Nã bãm amã idjãpê:nh ar iba. Arÿm idjãpênh'ã amex krãptĩ. Djã nã bãm abê amikati? Ga mÿjja 'ÿr ijano

ba 'Kê wajre' ane? Kati, nã gãm mÿjja 'ÿr ijano ba akrãnmã amã 'ÿr mrã. Djã ne ga kam mãn imã anhõ mokaak'õnh bĩ bar inhõbikwãmẽ ro'ã kwÿ krẽno nhÿn ikĩnhkumrẽx ne? 30 Nhym bep akamrerre ne anhõ nèkrẽxo mõn me kuprÿ'ã kukrẽn mõn ajbir bõx ga kum gu banhõ mryti twÿmtija bĩ", ane.

31 Nhym kam bãmja kum, "Akmere ga ne ga arek ikuri dja. Ne inhõ mÿjja kunõ anhõ", ane. 32 Mrãmri ne bar ikĩnhkumrẽx ne. Mrãmri ne bar ikĩnh ne itor inhÿrja. E kum mrãmri ne atõnhre gu babê tyn ajte akubyn tĩn ne. Nãm akunon arÿm akubyn kato, ane. Nãm ã bãm kutewajamã ane. Tãm ne ja.

Be, nãm ã Jeju mekbê pardjêumã ujarênh ane. Metĩndjwÿnh kum me axwedjwÿ jabên kute me abej ne kute me utãr nhym me ô'ã kĩnh'ã ujarênh ne ja.

## 16

*Õ àpênh kute õ bẽnjadjwÿr noo bi-knor.*

1 Nhym kam Jeju ajte kute kôt ba djwÿnhmã mÿjja 'õ'ã kabẽn jakremã arkum,

—Me'õ bẽnjadjwÿr ne õ pi'ók kaprĩ kumex. Nhym kam õ àpênh ne kum kam àpênhõ dja. Pi'ók kaprĩmẽ nèkrẽxja kunĩkam kum àpênh ar ba. Nhym kam me kãtãm ne me kum õ àpênhja jarên kum, "Ë, ota anhõ àpênh arÿm abê amijã anhõ pi'ók kaprĩkrẽno mõ, ane. Arÿm abê o apêx mexo mõ", ane.

2 Nhym kam arÿm õ bẽnjadjwÿrja amiwÿr ku'uw ne kum, "Mÿj nã? Mÿj ne ga ajmã o nhym me imã ajarê? On amrẽ inhõ nèkrẽx'ã pi'ók no'ókwão akato ba omũ. Jakam dja ga imã adjãpênh kêtumrẽx ne", ane.

3 Nhym kam kabẽn ja man kam õkre kadjwÿnhbê amim, "Ije tô mã dja ba nê? Arÿm ne inhõ bẽnjadjwÿr bõm imẽ. Mã dja ba nê? ãm arngro tÿxkam purkam idjãpênhbê irerekre ne kikre kabe'ã idjã'wÿr imrãnhbê ip-ijãmã", ane. 4 Nãm ja jarên nhÿn kam ajkam aman kam,

—E kum ã ane. Arým ne ba kuma. Jakam dja ba ar jamã ikabên jarê nhym arým inhõ bënjadwýr kute bõm imênhkam ar ja arým ijo õbikwan amiwýr ijo wadjà, ane. <sup>5</sup> Ne kam ar kute bënjadwýrmã pãnh kêtja amiwýr ar ku'uw. Amiwýr ar ku'uwn arkum, “Mã ne ga aje mýjjao pãnh kêtja kute?”

<sup>6</sup> Nhym kam kum, “Ngõnh krõkrõktibê 100. Rõny kangô'ã ngõnh krõkrõktibê 100 ne ba kum o pãnh kêt ne”, ane.

Nhym kam kum, “Mĩ. Aje pi'ók no'ók tùmja byn on o nhýn 100ja ngràn pãnh 50 nhõ”, ane. Ajêx ne kum ngrêre jarên kum 50 nhõ, ane.

Nhym kam ã anen kam kĩnhkumrêx ne kunhôn mã tẽ. <sup>7</sup> Nhym kam ajte abej ja kukij ne kum, “Mã ne ga aje mýjjao pãnh kêtja kute?” ane.

Nhym kam kum, “Bàygogore'ã xakubê 100”, ane.

Nhym kam kum, “Mĩ. Anhõ pi'ók no'ók tùmja by gẽ arík wãnh 100 nõ, ga pãnh kum 80 nhõ, ane. Ajêx ne 'ã kum kàjbê krãptibê 80 nhõ”, ane.

Nhym kam ã anen kunhôn kam kĩnhkumrêx ne mã tẽ. Nãm ã arkum o anhýro tẽ. Õ àpênhja arkum õ bënjadwýrja noo biknoro anhýro tẽ. We arkum kĩnh ne kute amipãnh o õbikwamã ne ã arkum o anhýro tẽ.

<sup>8</sup> Nhym õ nèkrêx djwýnh ne õ àpênhja no mex jarê. Àkĩnhkã ne kum no mex jarê. Nà, mrãmri ne amikadjy no mexkumrêx. Nà, mrãmri ne pykabê me ar baja ne me mrãmri amikadjy no mexkumrêx ne o Metĩndjwýnh nhõ me ja jakrenh mex ne. Nhym bep Metĩndjwýnh nhõ me ja ne Metĩndjwýnh kadjy amak mex ne kam kute a'uri me mrãnhja pyræk.

<sup>9</sup> Djãm ã ar aje õ àpênh kudjwa me noo abiknoro anhýrmã ne ba ije ar amã arênhja? Djãm ar adjàkĩnhĩ, ar ajêxnĩkõt aje meo anhõbikwamã got. Djãm ar aje pi'ók kaprĩkõt meo anhõbikwa nhym atykkam kute amikõt kàjkwamã ajo àbirmã got. Djãm me ja kute kàjkwamã ajo àbir gar atĩn rã'ã rã'ãmã got. <sup>10</sup> Arkati. Gêdja me'õ

mýjja kakritte kumrêx, mýjja ngrire kam àpênho djan prĩne o djuw mex ne o àkĩnh kêt, me'õ tãm gêdja arým ajte amũ ijukri mýjja rũnhdjwýo djuw mex. Nhym bep kati, gêdja me'õ mýjja kakrittekam àpênho djan arým o akĩ ne kam ajte mýjja raxkamdjwý àpênho djan adjwýnhdjwýo akĩ.

<sup>11</sup> Bir be, tãm. Dja gar pykabê mýjja kakrit, pi'ók kaprĩjao akĩ djãm Metĩndjwýnh kute kàjkwakam õ mýjja rũnh, õ mýjja mextire kute ar amã õrmã got? Kati, arým ne ar akabi.

<sup>12</sup> Dja gar ari me õ nèkrêx prokam amikràn o adjàkĩnhõ aban ar mekbê o abikênho aba, djãm Metĩndjwýnh kute ar amã anhõ mýjja nhõrmã, anhõ nèkrêx djwýnh kute ar amã õrmã? Arkati.

<sup>13</sup> Ë, nhýnh ne me'õ õ bënjadwýr amãnhkrut'õ amẽ arkum àpênh ar ba? Kati, gêdja o anen kam te o ane. Gêdja kum ja kurên kam kum ja jabê. Nàr kon, gêdja kum ja kĩnh ne kumãbit apê ne kam kum ja kurên kum àpênh kêt ne. Dja ga amã Metĩndjwýnh kĩnh ne ajte amã nèkrêx kĩnh ne kam kute bënjadwýr amãnhkrutmã adjàpênh pyræk. Gêdja ga te o ane, ane.

<sup>14</sup> Nhym bep mekbê pardjêu ne me Jeju kabên maro nhýn aprýo kumex. Me kum pi'ók kaprĩ kĩnhkam, kam ne arê nhym kam me aprýo kumex.

<sup>15</sup> Nhym kam Jeju memã kum,

—Me ga ne ga we me amijo katàt amrãnh ne. Me kunĩ kute we me amex pumũnh ne kute me amã me amex jarênhmã ne ga we me amijo katàt amrãnh ne. Nhym bep kati, Metĩndjwýnh ne kute prĩne me akad-jwýnhbê me apumũnh. Me aje amim mýjja'ã karõjakõt ne me akadjwýnhbê prĩne me apumũ. Be, mebêngõkre ne me me akrākãbit pumũ, ga me kam kute amex pyræk nhym me me amex jarê. Bep kati, Metĩndjwýnh kute prĩne me akadjwýnhbê me apumũnh nhym mýjja punubit me akadjwýnhbê ikwākam kum me amex kêt. Mrãmri me apunukumrêx.

<sup>16</sup> Amrêbê ne me Môjdjê kukràdjàkôt ar amijo ba. Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh kabênkôtmê ar amijo ba. Ar kôt me kute amijo ba rá'ã nhym arým Djuão ajte adjwýnhdjwý bôx. Djuão kute ngônhmã me angjênhja adjwýnhdjwý bôx. Ajbir ne Djuão tũmrãm bôx ne ar memã 'ã ujarênh ny jarênh ba. Me kute axwemã irern kute Metĩndjwýnh'ýr amijo akêx nhym Metĩndjwýnh kute me utâr ne me kadjy bēnjadjwýr ne ar kute meo ba'ã ne memã ujarênh tē. Nhym me krãptĩ arým kute 'ýr amijo akêx prãmkumrêx, kute mrãmri ne me krãptĩ kikre ngriremã ngjênh prãm ne kam 'ã kute aben nhingãnhja pyrãk. Me kute ari 'ã ikjêo aben rēnh ne 'ã kute aben nhingãnhjo kumexja pyrãk. Nãm me ã kute Metĩndjwýnh'ýr amijo akêx prãmkam ã ane.

<sup>17</sup> Nhym Metĩndjwýnh kukràdjã tũmja, kute me mrãnh mex'ã memã karõja, djãm arým tũm ne apêxmã? Kati, gêdja rá'ã ne. Pykamê kãjkwabit dja apêx nhym bep Metĩndjwýnh kabên dja tũmrãm rá'ã rá'ã ne. Nhýnh ne mýjja ngrire, mýrbê itãja 'õ biknormã? ane.

<sup>18</sup> Ne kam ajte Metĩndjwýnh kukràdjã 'õ jarê. Me kute tu prõ'ýr bakumrêx ne kute kanga kêtã memã arê ne memã kum,

—Gêdja me'õ prõ'ýr mōn ar o ban kanga ne kam pãnh atemã me'õ'ýr mōn kam kute krõ'ã prõ pyrãk. Mjēnja ne axwe. Nhym kam ajte me'õ ne prõ kanga nhym kam me'õja ne me'õ kute prõ kangaja'ýr mōn kam arým kute me'õbê prõo àkĩnh pyrãk, ane.

*Radjaru mōn me'õ bēnjadjwýr 'wýro nhý.*

<sup>19</sup> Nãm ã Jeju memã anen kam ajte memã mýjja 'õ'ã karõ ne memã,

—Me'õ ne õ nēkrêx kumex ne kute amidjwýnhbit mar. Nãm kubêkã mex, kubêkã pãnh raxbit jangij ne õ kwý krēn djã mexbit kute mar. Myt kunĩkôt ne ã o anen õ kwý krēn rax ne. <sup>20-21</sup> Nhym kikre jajkwa krekremã me'õ bikēnhja ikwã. Myt

kunĩkôt kikre jajkwa krekremã ikwã. Ne te kute õ anhy krēn prãme. Me'õ kute myt kunĩkôt kubêkã mex, kubêkã pãnh rax jangjēnh ne 'ã mrãnhja tãm ne te kute õ anhy krēnmã kuri ikwã ne te 'ã 'wýro ikwã. Idjibê ne Radjaru. Tãm ne prĩne karýr týx ne, tēmē prĩne týx ne. Karýrmē tē týx nhym ta ikwã. Nhym bep roprebit ne 'ýr māt ne karýr kunuw, tē kunuw.

<sup>22</sup> Nhym õ mýjja kêtja, Radjaru, arým ty nhym kam kadjy mrãnh djwýnh kumýn kãjkwamã Abraão'ýr o tēn o bôx. Nhym kam ar ingêt kukãmãre Abraõomē ro'ã ar ba. Nhym me'õ nhõ nēkrêx kumexjadjwý ty nhym me kam o mōn adjã. <sup>23</sup> O mōn adjã nhym kam me tyk nhõ pykakam bôx ne kam tokry rax ne. Tokry: ne, ne kam tokry pymaje kãjmã rīt ne amybým Abraão pumũ. Nhym ar Radjarumē ro'ã ar ba. Ar umar mexkumrêx ne kĩnhkumrêx ne ar ba.

<sup>24</sup> Nhym kam Abraão pumũn kam kum amijo akijn kum, “Ngêtwa, ngêtwa Abraão, gop amrê amã ikaprĩn iwýr Radjaru jano gē amrê iwýr tēn ngômã ikra nhõttebit jadjãn o inhõto ngo, ane. Ota ba kuwyjakam itokryo bit itokry”, ane.

<sup>25</sup> Nhym Abraão kum, “Bir be, krãny, omũ. Atĩnri ne ga mýjja mexbito amikĩnh ne. Nhym bep Radjaru ne kaprĩ, tĩnri kaprĩn ar ba. Ne kam arým jakam kĩnhkumrêx ne. Ga ne ga arým pãnh atokryn akaprĩre. <sup>26</sup> Ë, mýjja 'õdjwý. Djãm jãnh ne wãm awýr tēm ne kute ajmã ajomã? Nãm me banêje inuwti: nõ, ne kam abenmã kre raxi. Ne kam jakam me ijõ'õ me awýr itēm prãm kêtê. Ga me ajõ nĩnh pãnh me ikam abõx prãm kêtê. Aprakamã ne gwaj banêje inuwti: nõ”, ane.

<sup>27-28</sup> Nhym kam kum, “E kum ã ne. Ë, ngêtwa, gora ibãm nhũrkwã'ýr Radjaru jano. Kam ne ikamy amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt. Ar'ýr dja Radjaru tēn arkum arēn arkum tĩn jadjã gē ar jakam, me tokry rax djãjamã ikôt bôx kêt”, ane.



<sup>29</sup> Nhyim Abraão kum, “Kati. Arkati, amrêbê ne Môjdjê mē Metīndjwýnh kabên jarênh djwýnh ar 'ã pi'ôk no'ôk ne te memã arê. Gê ar Môjdjê ar kabên ma”, ane.

<sup>30</sup> Nhyim kam kum, “Kati, ngêtwo Abraão, got ren me'ô me tyk kurūm me'ýr katon bôx ne memã arê nhyim ren me arým kôt amim katon kam ren wãnh axwemã iren Metīndjwýnh'ýr amijo akêx ne jakam bôx kêt ne”, ane.

<sup>31</sup> Nhyim Abraão kum, “Kati, dja me Môjdjê mē Metīndjwýnh kabên jarênh djwýnh kabên mar prãm kêt, nhyim ajte me'ô me tyk kurūm katon te memã amijo amirīt ne te memã arê nhyim ren ajte tãm ne. Te ren omūn tu ate krã”, ane. Nãm ã Abraão me'ô nhô nêkrêx kumexjamã ane. Tãm ne ja, ane.

Be, nãm ã Jeju memã ujarênh ane.

## 17

*Me'ô me'ôkam axwe nhyim tu axweo biknormã.*

<sup>1-2</sup> Ne kam ajte kôt ba djwýnhmã,  
—Wãnh ne me axwe pro ar akukãm rax ne nõ. Nhyim bep me kute memã axwe'ã àpnênhja gêdja me tokry ra:x ne. Watĩ:re. Dja prĩne Metīndjwýnh meo ajkê nhyim me tokry ra:x ne. Me'ô kute me prĩre pyrãk ne ajbir kute amim imar nyja nhyim ren me'ô axwe'ã kum apnê nhyim ren arým kôt axwe nhyim kam ren me kute kum axwe'ã àpnênh djwýnhja nhökre'ã kênpoti nhô ne ren ngônhamã kumê, ngô raxbê pyka kêt mã kumê nhyim ren kubĩ, ja ne kãjbê tokry. Tokry ngri. Nhyim bep kati, dja prĩne Metīndjwýnh o ajkê nhyim tokry ra:x ne.

<sup>3</sup> Gora ar amijã ano tỳx ne amijãno dja. Dja ar akamy'ô axwe jabej gar ajõ kum akabên'ô jarê. Kum akabên'ô jarê gê axwekam amim ngryk ne amim kato ga kam tu o akno.

<sup>4</sup> Gêdja mã akam axwe jabej ga kam tu o abiknorkumrêx. Dja myt pydjikam akam axwe amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt ne kam awýr tēm ne kute amã, “Arým

ne ba ijaxwekam amim ingryk ne”, anhýr amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt jabej ga kam tu o akno, ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Tu amim kamnhĩxkumrêx.  
Mat 17.20; Mak 11.23*

<sup>5</sup> Nhyim kute ar anor nhyim ar mōrja Bēnjadjwýrmã kum,

—Ar ba ne bar ije amim amar ngrire. Gop on ar ikadjwýnhbê ar ijo tỳx ne ar ikadjwýnhbê akabên wadjã bar amim amar rax.

<sup>6</sup> Nhyim kam Bēnjadjwýr arkum,  
—Ga ren ar amim ikamnhĩx ngrireo kute motadu 'y kryre ja pyrãk ne ren arým pyjamã akabên ne ren kum, “On amikaban ngô raxbê pyka kêt mũ jakam mãn ajte dja”, ane.

Nhyim ren tēn ngô rax nĩkam dja. Ar aje tu amim ikamnhĩxkumrêxkam ren tēn nĩjar ngô raxkam dja. Nhyim bep kati, ãm ar aje amim ikamnhĩxkumrêx kêtê, ane. 'Ybê motadu ne kryre kute karnhō nhijy pyrãk. Nhyim Jeju ajte arkum,

*Me tu akrãnmã Metīndjwýnhmã àpênhmã.*

<sup>7</sup> Ga we ar ajõ abēnjadjwýr rax ne nhỹ. Nhyim kam anhō àpênh purkam àpênhmã tē, nãr kon kute mrykĩ'ãtomtio djuw mexmã 'ýr tē. Ne kam wãnh purkam àpênh dja. Àpênh dja:n arým àpênh ino ren bôx. Djãm aje kum, “Amibêx ne nhỹn atyk djã kêt ne kam anhō kwý krê”, anhýrmã got.

<sup>8</sup> Bep kati, dja ga ajte tu ano ne kum, “On imã òmrõn kam kadjy tēn kubêkã mex jadjãn amrê imã òmrõo tē ba kukrê. Ne ngôdjwý imã kwý jadjã. Dja ba inhō kwý krēn kôt ikõ, ane. Ba ikumrêx inhō kwý krēn pa ga kam ikudjwa anhō kwý krēn kôt ikõ”, ane.

<sup>9</sup> Djã nãm bēnjadjwýrja õ àpênh djãpênh amra got. Djã nãm õ àpênh djãpênh pumūn kum mex jarênh ba got. Kute kabên mar ne kute kôt amijo bakam, djã nãm kum mex jarênh kam kum amikĩnh jarênh ar o ba? Kati, mrãmri ne õ àpênh. Õ àpênh kute

õ bēnjadjw̄yr kabēn mar ne kute kôt kum m̄yja kupēnh.

<sup>10</sup> Bir be, ar gadjw̄y dja gar Met̄ndjw̄ynh kute ar amā m̄yja jarēnhja kunī kupēn amidjapēnh pumūn kam, “Ije, djā nā bām ar Bēnjadjw̄yrmā idjapēnh mex ar iba got ar ijo amra? Kati, dji Bēnjadjw̄yr kute me anor nhym õ àpēnh kute kum àpēnhmākēt. Kôt ne Bēnjadjw̄yr ar ijano bar kum idjapēnh iban ikīnhkumrēx ne, ane. Djām kute ar idjapēnho àmra kadjy ne bar kum apê? Kati, nā bām ar tu akrānmā kum idjapēnh iban kam ikīnhkumrēx ne”, ane. Dja gar ā ane. Be, nām ā Jeju kôt ba djw̄ynhmā arēnh ane.

*Me ĩ kajēkam tē kubē 10.*

<sup>11</sup> Ne kam ajte Djeruxarē'yr krān tēn pry pnā, aben nēje a'yr. Nām mūm pykabē Xamarij ne amrē pykabē Garrēja nhym pyka 'yr nhōkre djākôt pry ja'ā tē, 'ā Djeruxarē'yr tē. <sup>12-13</sup> Nām pry'ā tēn kam ĩ krī 'ōmā àr tē. Krī 'ōmā àr tē nhym me ĩ kajēkam tē kutā mō. Me ĩ kajēkam tēbē 10 ne kutā mōn kajpan kam nījar ku'ê, tāri ku'ê kêtê, nījar ku'ên kam kàj bê kum kabēn ne kum,

—Jeju, Bēnjadjw̄yr, gop amā me ikaprī, ane.

<sup>14</sup> Nhym Jeju me omūn kam memā,

—On me mōn me kadjy Met̄ndjw̄ynh mar djw̄ynhmā amibē, ane.

Nhym me mōr pro akēx ne mā Met̄ndjw̄ynh mar djw̄ynh'yr mōn mōrrām ar̄ym kà mex ne.

<sup>15</sup> Nhym kam pydjīn amimex pumūn kam akubyn Jeju'yr tē. Met̄ndjw̄ynhmā ukaprī, mex jarēnh tē. Kàj bê kum arēnh tēn kam Jeju'yr bōx. <sup>16</sup> Jeju'yr bōx ne kam tu m̄yrbē t̄ym ne kum amikīnh jarēnh nōn kum mex jarēnh nō. Me bajtem'ō, Xamarij kam me ja'ō. Tām ne akubyn tēn Jejumā mex jarē. <sup>17-18</sup> Nhym kam Jeju memā,

—Ije, nhār me? Nā bām mebē 10o mex nhym me 'ō akubyn iw̄yr tēm kêt ne. M̄ykam ne kubajtemjabit akubyn iw̄yr tē? M̄ykam ne me wā akubyn

kudjwa mōr ne Met̄ndjw̄ynhmā mex jarēnh kêt ne?

<sup>19</sup> Ne kam kum,

—Aj, on kàjmā djan tē. Nā gām tu amim ikamnhīxkumrēx ne. Nhym kam ar̄ym Met̄ndjw̄ynh apytà, ane. Nām ā Jeju kum ane nhym kam mā tē.

*Akubyn bōx djā kutā dja me ate krān ar ba jarēnh kadjy.*

*Mat 24.23; Mak 13.21*

<sup>20</sup> Nhym kam mebē pardjēu Jejumā,

—M̄yj akatikam dja Met̄ndjw̄ynh me baw̄yr Bēnjadjw̄yrbē kumkati jano nhym kute me bakurē djw̄ynhbē me bapytār ne kute ar me bajo bamā?

Nhym kam memā,

—Kute me apytār ne ar me ajo ba kadjy, djām Bēnjadjw̄yrbē kumkati m̄yja 'ōmē ro'ā bōx ga me aje kôt omūnh ne aje abenmā bōx jarēnh akumexmā? Kati, me kute m̄yja 'ōkôt omūnh kêt. <sup>21</sup> Me kute jakam m̄yja pumūnh ne kute abenmā, “Ota, Bēnjadjw̄yr ar̄ym bōx”, anh̄yr kêt.

Nār kon, me kute nījar omūnh ne kute abenmā, “Orīnā, ar̄ym Bēnjadjw̄yr amrē tē”, anh̄yr kêt.

M̄ykam? Bir, anhō Bēnjadjw̄yrbē kumkati kute ar me apytār ne me akadjy bēnjadjw̄yr ne kute ar me ajo bamā ne ar̄ym me aw̄yr bōx, ar̄ym me anhipōkri bōx, me anhipōkri ar ba, ga me omūnh kêt kumrēx, ane. <sup>22</sup> Ne kam ate kôt ba djw̄ynhmā,

—Adj̄ym, dja ĩ ar akaprī djā ar aw̄yr bōx. Ar akaprī djā nhijukri dja gar te ikuka kre jabej rīt. Ne kam abenmā, “Gora gē on ajte akubyn bōx gwaj omū. Amrēbē kute gwaj bakadjy amijo ĩ ne gwaj baw̄yr rw̄ykja gora gē akati pydjīkam ajte rw̄yk jabej gwaj gop ajte omū”, ane. Dja gar te aje ipumūnh prāme. <sup>23</sup> Nhym me ar amā,

—Ota ar̄ym bōx, ota ar̄ym jakam bōx, anh̄yr jabej, nār me ar amā, “Ē, onīj ar̄ym bōx”, anh̄yr jabej ga kam ar tu ate akrān 'yr amōr kêt ne mekôt 'yr aprōt kêt.

<sup>24</sup> Nhym bep kati, ibōx djā gēdja amirī:tkumrēx ne. Amirītkumrēx

nhy m me kunĩ omũ. Ba ije amijo inhĩ dja ba akubyn bõx nhy m me kunĩ ipumũ. Ga na jadjênh ne kute prĩne kàjkwa kurwỳo tuknĩja pumũ. Dja ã akubyn ibõx djà nhõ akatikam ije amijo amirĩto kàjkwa kunĩ kurwỳo ane.

<sup>25</sup> Nhy m bep itokry rax kumrêxi. Me kamingrãny ja dja me prĩne ijo ajkê ba kam itokry rax ne. <sup>26</sup> Nhy m bep akubyn ibõx 'yr dja me ate krãn ar ba. Ba ije amijo inhĩ dja ba akubyn ibõx 'yr nhy m me ate ar krãn ba. Me kute amrêbê me bakukãmã Nõwekam me ja pyrãk ne ate ar krãn ba. <sup>27</sup> Nãm me õ kwỳ krên kõt ikõn abenwỳr babit ar o ba rã'ã nhy m arỳm Nõwe kã raxmã wadjà nhy m me aêrbê ngõ me iby ajkapĩn me imex ne.

<sup>28</sup> Ne kam ajte kute amrêbê me bakukãmãre Rokam me ja pyrãk ne ate krãn ar ba ne õ kwỳ krên kõt ikõn abenmã mỳjja ngãn abenmã mỳjja o pãnh ne purkam mỳjja kren amim kikren jabit ar kuman o ba. <sup>29</sup> Ar ã anhỳr ba rã'ã nhy m arỳm Ro krĩbê Xõtõma kurũm tẽ. Aje. Nhy m arỳm wakrekam kuwy me aêrbê mekam ajka'u ne me imex ne. Kên ngrãngrã põkmẽ me'ã akàn kam me imex ne.

<sup>30</sup> Dja ba ã akubyn ibõx djào ane. Gêdja me ate ar krãn ba. Ba kam ba ije amijo inhĩja dja akubyn ibõx djà me aêrbê ã amirĩto ane. <sup>31</sup> Kam, ibõx djajakam, gêdja me'õ kre tã nhỹ ne akubyn õ nêkrêx'yr àr kêt. Kwãrĩk wãnh akubyn ùrkwãkam nêkrêx'yr àr ne byr ne o tẽm kêt. Nhy m me'õdjwỳ ar purkam ba. Ba bõx gê arĩk wãnh õ kikremã õ nêkrêx'yr kwỳr kêt. <sup>32</sup> Gar Ro prõja ma. Ro prõ ne õ nêkrêxo amak djaje amipãnh krã tẽn ty.

<sup>33</sup> Me kute amidjwỳnhbit mar ne pykakam mỳjja jakõtbit amak bẽnja gêdja me tyn kam ijukri tĩn kêtumrêx. Nhy m bep me kute amidjwỳnh mar kêt ne amibê õ mỳjja kanga, me tãm gêdja me amiptàn ar tĩn ne ba, jakam ar tĩn ne ban kam tyk nhijukri tĩn rã'ã rã'ã. Tãm ne ja.

<sup>34</sup> Nhy m bep kati. Ê, ba ar amã arê, dja ba akamãtkam ibõx jabej nhy m

me'õ my ar amãnhkrut aben nhikõ'ã nõ. Ba ikjêbito tẽ nhy m ikjê arek wakrekam nõ. <sup>35</sup> Nhy m me'õ nire ar amẽ à'uko nhỹ. Ba ikjêbit pa 'amỳn o tẽ nhy m ikjêja arek wakrekam nhỹ. <sup>36</sup> Nhy m me'õ my ar amẽ kapõtka m tẽ ba ikjê pa 'amỳ nhy m ikjê arek wakrekam dja, ane. Nãm ã Jeju ane. <sup>37</sup> Nhy m kõt ba djwỳnh bõx djà jabej kukij ne kum,

—Bênjadjwỳr, nhỹnh jakam dja ga bõx?

Nhy m arkum,

—Gar nhõnhne mry tyk'ã bikprõnh ne kumex ne kute o amirĩtja pumũ, ane. Dja ã Jeju akubyn bõx kutã mỳjja apõx ne bõx djào amirĩto ane.

## 18

*Me'õ nire kute kabẽno bẽnjadjwỳr katyk.*

<sup>1</sup> Nhy m kam ajte kõt ba djwỳnhmã atemã mỳjja'ã ujarênh jakreo tẽ. Mete Metĩndjwỳnhmã kabên 'ãno ãm ne kute kanga kêt'ã ne arkum arên arkum,

<sup>2</sup> —Atemã pyka 'õkam ne memã axwe pãnh jarênh djwỳnh kum Metĩndjwỳnh pyma kêtumrêx ne mebêngõkredjwỳ mar kêtumrêx.

<sup>3</sup> Nhy m pyka tãmka m me'õ ni 'uwtĩre kubê mjên tyk nhy m me'õ ar o bikênhõ ba, 'uwtĩkam ar o bikênhõ ba. Nhy m kam akati kunĩkõt mã 'yr mrãn kum arên kum, “On ijo angryk”, ane. “On ikurê djwỳnhmã arê gê on imã o pãnh”, ane.

<sup>4-5</sup> Ne mã kum 'ã apnê. Te kum 'ã apnê nhy m ate krãn ar ba. Nhy m mã kum arê nhy m kam, “Ije. Ije ba gop on 'uwtĩwão ingyryk ne kute kum o pãnh kadjy kurê djwỳnhmã ikabên 'õ jarê gê gop on arek wãnh nhỹ ba ityk djà kêt. Djã nã bãm imã Metĩndjwỳnh pyman imã mebêngõkre pyma got ba o ingyryk? Kati, nãm mã ikujrê ba gop on o ingyryk gê gop on anhikrên kabẽno ikatyk ngri”, ane.

<sup>6</sup> Jeju ne arek arkum ujarênhõ dja ne arkum,

—Memã axwe pãnh jarênh djwỳnh ja ne axwekam me'õ 'uwtĩõ ngryk ne. Amijã maje ne o ngryk ne.

<sup>7</sup> Djām ã Metĩndjwýnh kute anhÿr got? Kati, Metĩndjwýnh ta ne amijo me bapytàn kam ò me jabê ate krãn ar ba kêtikumrêx. Nãm ò me ja mar 'ãno dja. Nhy m me kum amijarênh ry typydji. Akamàtkammê a'urimê ne me kum amijarênh ry typydji.

Nhy m arÿm me kuma. Djã nãm amikrà:n gormã ò me jao ngryk got. <sup>8</sup> Kati, ê, ba ar amã arê. Dja ò me jao ngryk kukrà kêt ne. Ba ije amijo inhĩ gêdja ba akubyn pyka jamã bôx, ije meo ingryk kadjy akubyn bôx, djã nãm me ja akubyn ibôx mã ikamnhĩx got? Kati, dja me ate krãn ar pyka jabê ba rã'ã ba akubyn bôx, ane. Nãm ã Jeju kôt ba djwýnh mã ane.

*Me'ò ar amãnhkrut kute Metĩndjwýnh mã amijarênh mã.*

<sup>9</sup> Ne kam ajte memã atemã mÿjja'ã ujarênh jakreo tẽ. Me ãm ta axwekam we katàt mrãnh ne ajkwaobit kute ar amimex jarênho ban kam mÿm me ja'ãbit ar axwe rênho baja, me ja'ã ne memã mÿjja jarênh memã,

<sup>10</sup> —Me'ò ar amãnhkrut ne ar kute Metĩndjwýnh nhõ kikretikam kum amijarênh mã tẽ. Nhy m jabê pardjêu'ò nhy m jabê bẽnjadjwÿr bajtemmã pi'òk kaprĩo atom djwýnh, àkĩnhĩre.

<sup>11</sup> Nhy m kam pardjêuja tẽn wadjàn djan kam Metĩndjwýnh mã amijarênhkam amijo àmrao djan kum, “Metĩndjwýnh, ba amã amikĩnh jarê, ane. Ije me uràk kêt kam ne ba ikĩnhkumrêx. Me ne me àkĩnhĩ, axwe, abenbê prõo akĩ. Nhy m bep kati, ba ne ba ajmã ikute kêtê. Ije tãwã pyràk kêtê. Ije àkĩnhĩwã, kute pi'òk kaprĩo atom djwýnhwã pyràk kêtê, kam ne ba ikĩnhkumrêx. <sup>12</sup> Nhy m bep ba ne ba amã ikabên kadjy amijajburo amãnhkrut ne, pi'òk tyk nhõkre djàkòtmê pi'òk ràràrmêkam. Ne ajte amã apÿnh inhõ mÿjja djàri kwÿ rax ne kungã. Nã bãm apÿnh inhõ mÿjja djàri kunĩ aben kadjy kryre ne amÿn o aptàn rax ne amã kungã. Tãm ne ja”, ane.

<sup>13</sup> Nhy m bep ate ne pi'òk kaprĩo atom djwýnh. Nĩjar ne dja, pijàm djaje

ibôn djan kàjmã kàjkwa'ÿr krã kêt ne amititiko dja. Amijaxwekam kaprĩn pijà:m ne. Ne kam Metĩndjwýnh mã kum, “Dja ga adjukaprĩkôt ikam adjukaprĩ, ane. Nã, mrãmri ne ba ijaxwe ga kam tu amã ikaprĩ”, ane. Nãm ã pi'òk kaprĩo atom djwýnh Metĩndjwýnh mã ane.

<sup>14</sup> Be, ba me amã arê. Mrãmri ne arÿm Metĩndjwýnh tãmja jaxwekam ngryk kêt ne arÿm kum axwe kêt jarê. Nãm tu axweo aknon kum kabên mex jarê nhy m arÿm umar mexkumrêx ne mã ùrkwãmã tẽ.

Nhy m bep me'òbê pardjêuja ne kute kum axwe kêt jarênh kêt. Mÿkam? Bir, me kute amijo rax kadjy kute ar amimex jarênho baja gêdja me ìkàtàm ne. Nhy m bep me kàtàm, me akràn mã kute amijo ban pijàm ne ar baja gêdja ì Metĩndjwýnh meo rax ne. Nãm ã Jeju memã arênho ane.

*Kute me prĩreo kĩnh.*

*Mat 19.13; Mak 10.13*

<sup>15</sup> Nhy m me Jeju'ÿr me prĩredjwÿo mō, me prĩredjwÿ jamÿn 'ÿr meo mō, kute me'ã ikra jadjwÿr ne kute meo kĩnh mã. Nhy m kôt ba djwýnh me omÿn kam nêje me kajpan memã bẽn tÿx ne. <sup>16</sup> Nhy m bep Jeju ne amiwÿr me prĩre 'uw ne kam kôt ba djwýnh mã kum,

—Kwãrĩk wãnh arek amrê me prĩre iwÿr mō, ane. Kwãrĩk wãnh gar mebê adjaptàr kêt gê me arek amrê mō. ã me kute amijo anhÿrbit gêdja Metĩndjwýnh me utàn me kadjy bẽnjadjwÿr ne ar meo ba. <sup>17</sup> Ê, mrãmri ne ba ar amã katàt arê. Me kute me prĩre pyràk ne amijo kàtàmjabit gêdja Metĩndjwýnh me utàn me kadjy bẽnjadjwÿr ne ar meo ba. Be, me prĩre kute ta amim imarja pumũ. ã me kute amijo anhÿr gêdja Metĩndjwýnh me utàn me kadjy bẽnjadjwÿr ne ar meo ba, ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

*Jeju me'ò bẽnjadjwÿr ngrirebê nêkrêx pymã.*

*Mat 19.16; Mak 10.17; Xim k 6.6; Xij 5.1*

<sup>18</sup> Nhy m kam me'ò, bẽnjadjwÿr ngri'ò Jejumã,

—Bēnjadjwÿr, ga ne ga amexkumrēx. Mā gēdja ba amijo? Itīn rā'ā rā'āmā, mā gēdja ba kadjy amijon? ane.

<sup>19</sup> Nhyam kam kum,

—Mÿkam ne ga imā imex jarē? Djām mrāmri aje amim imex marmā got ga imā imex jarē. Me ne me mex kêt, nhyam bep Metīndjwÿnh pydji ne mex. <sup>20</sup> Arÿm aje Metīndjwÿnh kukràdjā marjakam ajte ikukij. Kute me mrānh katāt'ā memā karōkôt kukràdjā ne ga arÿm ama. Aje mebē prōo adjākīnh kêt ne aje me par kêt ne adjākīnh kêt ne ajēx ne aje me kāmex jarēnh kêt. Ne ajte aje abāmmē anā ar kabēn mar ne ar kabēnkôt amijo abaja ne ga arÿm ama. Ja kunī ne ga arÿm ama, ane.

<sup>21</sup> Nhyam bēnjadjwÿr ngrija kum,

—Nā, arÿm ne ba ibōktikam ja kunī ma. Ne kam kôt ar amijo iba rā'ā:n arÿm ijabatānh ne, ane.

<sup>22</sup> Nhyam Jeju kabēn ja man kum,

—Mÿjja pydji ne kute akukrà rā'āā. On tēn memā anhō mÿjja wā ngrān pānh pi'ōk kaprī byn me 'uwī, me ō mÿjja kêtjamā angān o me kīnh ne kam amrē iwÿr tēn mā ikôt ajkamē. Dja ga ā anen kam arÿm kàjkwakam anhō mÿjja mex kumex, ane.

<sup>23</sup> Nhyam kam kuman kam kaprī:re. Ō nēkrēx kume:xxkôt amak bēn ne kam kaprīre ne dja. <sup>24</sup> Nhyam kam Jeju kaprī pumūn kam memā,

—Nēkrēx ne kute me kukrà prāmā. Me ō nēkrēx kumex gēdja me te Metīndjwÿnh nhō pyka'ÿr bōxmā, te Metīndjwÿnh kute meo baja'ÿr bōxmā. <sup>25</sup> Be, ga mry jabatānhbē kameru te: kute aguja tekrax kremā ngjēnhmāja pumū. Me ō nēkrēx rūnhdjwÿ kute urāk. Nām te Metīndjwÿnh nhō pyka'ÿr bōxmā, te Metīndjwÿnh kute meo baja'ÿr bōxmā nhyam nēkrēx utā: ne, ane.

<sup>26</sup> Nhyam me kabēnja man kam kum,

—Ije nhyam mÿj me'ō gēdja Metīndjwÿnh amim utā? ane.

<sup>27</sup> Nhyam memā,

—Mebēngōkre te kute mÿjjao anhÿrja ne Metīndjwÿnhmābit amirīt

ne. Metīndjwÿnh kute me ō nēkrēx kumexja kute me utār kôt mar, ane.

<sup>28</sup> Nhyam kam Pedru kum,

—Ē, arÿm ne bar inhōbikwa kunīmā inhiren kam mā akôt ajkamē, ane.

<sup>29-30</sup> Nhyam kam arkum,

—Nā. Mrāmri ne ba katāt ar amā arē. Godja me'ō arÿm ō mÿjjamā irer jabej, nār ōbikwamā irer jabej, ō kikre, nār prō, nār kamy nār nāmē bām, nār kramā irer jabej. Godja arÿm ō mÿjja ja 'ōmā irer, ne kute memā Metīndjwÿnh'ā ujarēnh nhyam kute me utār ne kute meo ba kadjy kum irer jabej, ba dja ba kum o pānh ra:x ne. Dja ba pānh on pyka jakam kum mÿjjao akrenh mex ne kum kungā. Nhyam ije pykao nykam gēdja tīn rā'ā rā'ā ne, ane. Nām ā Jeju arkum ane.

*Jeju ajte kôt ba djwÿnhmā amityk jarē.*

*Mat 20.17; Mak 10.32*

<sup>31</sup> Ne kam kôt ba djwÿnhbē 12o aben pydjin kam aro mōn arkum,

—Ē, ota gwaj arÿm Djeruxarē'ÿr badjābir ne kam babōxmā. Kam gēdja me ajmā ijo. Ba ije amijo inhī ne me awÿr ibōxja dja me ajmā ijo. Metīndjwÿnh kabēn jarēnh djwÿnh kute ijā pi'ōk no'ōk tūmja kôt dja me ā ijo anhÿro tē:n kam inomā kumē. <sup>32-33</sup> Dja gwaj bōx nhyam kam me me bajtemmā ikanga nhyam kam me ijā bēno ajkēn ijo axēn ijapryn ikutōn ikaprēprē:k ne kam ibī. Nhyam kam ijā akati amānhkrut ne ikjēkêt ba kam ajte akubyn itīn ne ikato, pi'ōk no'ōk tūmja kôt, ane.

<sup>34</sup> Nām ā Jeju kôt ba djwÿnhmā amijā karōn arkum amijarēnho ane. Nhyam ar kute kabēn ja mar kêt kumrēx. Kabēn ja ne Ar kubē bipdjur nhyam ar kam te kute marmā.

*Me'ō no rā akubyn rīt.*

*Mak 10.46*

<sup>35</sup> Nhyam kam Jeju kôt ba djwÿnho mō ne kam krīrāxbē Djeriko tēpo mō. Nhyam me'ō no rāja pry jakākam nhÿ ne à'wÿro nhÿ. <sup>36</sup> Nhyam me itepato 'ānh mō nhyam kam me kanga man memā,

—Mỳkam ne ga me akanga mō? ane.

<sup>37</sup> Nhyam kam me kum,

—Jezu, ane. Nadjarekam Jezu ne me ijo mō, ane.

<sup>38</sup> Nhyam kam kum amijo akij ne kum,

—Ĕ, Jezu, Dawi tãmdjwỳ 'õ, gop amã ikapřĩ, ane.

<sup>39</sup> Nhyam me wamã mōrja kum bēn tỳx ne kum,

—E kum anhikrê, ane.

Nhyam kam tu kum àkjéro bēn kum,

—Dawi tãmdjwỳ 'õ, gop amã ikapřĩ, ane.

<sup>40</sup> Nhyam kam Jezu tēm tỳx katikôt djan kam amiwỳr ku'uw. Nhyam kam me'õ 'ỳr tēn kum,

—Aje, onĩj arỳm amiwỳr ajuw, anen kam pa 'amỳn o tēn 'ỳr o bōx.

<sup>41</sup> Nhyam kam kum,

—Nār, mỳj nã? Mã ne ba ije ajomã?

Nhyam kam kum,

—Bēnjadjwỳr, aje inoo mex ba irĩtmã.

<sup>42</sup> Nhyam kam kum,

—Nà, on rĩt. Tu aje amim ikamnhĩxkumrēx kam ne ga arỳm amex, ane.

<sup>43</sup> Nhyam kam tebê rĩt. Ne kam Jejukôt tē, mekôt tē, ne Metĩndjwỳnhmã ukapřĩmē amikĩnh jarēho tē. Nhyam kam me kunĩ omũn kôt Metĩndjwỳnhmã mex jarē.

## 19

### *Djakij Jezu aminhõ.*

<sup>1-2</sup> Nhyam kam Jezu krĩbê Djeriko'ỳr meo mōn meo bōx ne kam bit kajõnhkôt katormã. Nhyam me Jezu'ã kumex ne pĩne angrĩn o mō. Nhyam kam me'õbê Djakij. Djakij ne bēnjadjwỳr bajtemmã pi'ók kapřĩo atom djwỳnh nhõ bēnjadjwỳr. Kam ne õ nékrēx ra:x ne. <sup>3</sup> Nhyam me pĩne Jezu jangrĩn o mō, kunoro mō. Nhyam kam te Djakij kute omũnhmã 'ã aminhinõ ryo tē. Mỳj me'õbê Jezuja kute omũnhmã te 'ã aminhinõ ryo tē. Djakij krô krĩkam ne te kute omũnhmã nhyam me pĩne kubê utà.

<sup>4</sup> Nhyam kam kukãm prõt ne. Kukãm prõt ne kutēp wabi. Pidjõ'ã wabi. Amrē tēm nhyam kute omũnhmã kutēp pidjõ'ã wabi. <sup>5</sup> Nhyam kam Jezu 'ỳr tēn bōx ne parbê djan kãjmã krãn kam kum,

—Djakij, amrē aparmã aprõt. Jakam dja ba akôt tēn anhũrkwãkam nõ, ane.

<sup>6</sup> Nhyam kam tebê aparmã prõt ne ruw ne kam kĩ:nhkumrēx ne ũrkwãmã Jezu tēn o wadjà. <sup>7</sup> ũrkwãmã o tēn o wadjà nhyam me omũn kam kangãngãn abenmã ajkwa momoko kumex, ne,

—Djijak, me axwe'ỳr ne mōn wadjà, ane. Djãm tãwã mex, ane.

<sup>8</sup> Nhyam Djakij Bēnjadjwỳr kuka kõnh djan kam kum,

—Bēnjadjwỳr, ba inhõ mỳjja kõnho ajkjen me bikēnhmã kungã, ane. Ne ije me'õbê pi'ók kapřĩo idjakĩnh jabej akubyn me'õmã inhõ jao amãnhkrut ne o amãnhkrut ne kungã.

<sup>9</sup> Nhyam kam Jezu kum,

—Akati jakam ne arỳm Metĩndjwỳnh apytà, anhũrkwãkam ar wãmē ro'ã. Mrãmri gadjwỳ ne ga abê Abraõo tãmdjwỳ'õ nhyam Metĩndjwỳnh arỳm apytà, ane. <sup>10</sup> Be, ja kadjy ne ba tē. Ije me axwe jabej ne ije me utãrmã ne ba tē. Kadjy ne ba amijo inhĩ ne me awỳr ruw, ije me axwekam biknorja jabej ne ije me utãrmã, ane. Nãm ã Jezu kum ane.

*Me'õ bēnjadjwỳr kute õ àpēnhmã pi'ók kapřĩ nhõ.*

*Mat 25.14*

<sup>11</sup> Nhyam me kute maro ãm rã'ã nhyam ajte memã mỳjja 'õ'ã ujarēnh jakreo tē.

Nãm Jezu arỳm Djeruxarēkam bōx 'ỳr nhyam kam me amim,

—Jakam dja Jezu Djeruxarēkam bōx ne on me bakadjy Bēnjadjwỳrbē kumkatin me bakurē djwỳnhbē me bapytàn ar me bajo ba, ane. Me ta ne me kute amim àtari kētkam tỳx amim kamnhĩx. Nhyam bep Jezu ne kute katàt memã arēnhmã. <sup>12</sup> Kadjy ne memã mỳjja 'õ'ã ujarēnh jakreo tēn memã,

—Ë, bēnjadjw̄yr kra'ō ne me kute n̄jar atemã pyka 'ōkam 'ã bēnjadjw̄yr mēnhmã tē. 'Ă bēnjadjw̄yr mēnh nhyṃ ajte akubyn ō pykamã me'ÿr tēmmã. <sup>13</sup> Ne kam tēm kutã amiw̄yr ō àpēnh 'uw. Ō àpēnhbê 10 ne amiw̄yr ar ku'uw ne kam arkum ngōnho pi'ōk kapr̄ire ngã. Pānh raxkam. Ō àpēnh kunĩmã pi'ōk kapr̄i p̄yñh'ã kabēn ne arkum kungān kam arkum, “Dja gar ikutēp imã jao aptã. Dja ba amrē akubyn 'ÿr tē”, ane.

<sup>14</sup> Nhyṃ bep ō pyka djw̄yñhkam me ja ne me kum k̄inh kêt ne, kum kurê ne kam kôt me kw̄y jano nhyṃ me n̄jar kôt bōx ne kam memã, “Kwār̄ik wānh tāmja'ã bēnjadjw̄yr mēnh kêt. Me ba ne ba me imã tãwã k̄inh kêt. Kwār̄ik wānh gē tāmja me ijo ba kêt”, ane.

<sup>15</sup> Nhyṃ me tu ate krān 'ã bēnjadjw̄yr mē. 'Ă bēnjadjw̄yr mē nhyṃ akubyn ō pykamã bōx ne kam amiw̄yr ō àpēnh 'uw ne arkum, “Nār, djām ar̄yṃ ne ba ije ar amã pi'ōk kapr̄i nhōrwã gar ikutēp imã o aptã”? ane.

<sup>16</sup> Nhyṃ kam ja kumrēx 'ÿr o bōx ne kam kum, “Bēnjadjw̄yr, ota ba anhō pi'ōk kapr̄i pydjija ar o iban ar̄yṃ amã o aptã. Amã o aptàn abenã kumē nhyṃ ar̄yṃ kubê 10”, ane.

<sup>17</sup> Nhyṃ kam kum, “Mexkumrēx. Ga ne ga adjapēnh mexkumrēx. Nã bām amã m̄ȳjja ngrire ngã ga pr̄ine imã o djuw mex ne, ikutēp imã o djuw mex ne aje kanga kêt. Pānh gēdja ba amã kr̄i krāpt̄i jarē, kr̄ibê 10 jarē. Ga kam abēnjadjw̄yr rax ne amũ idjô'ã ar kam meo aba”, ane.

<sup>18</sup> Nhyṃ atāri ja 'ÿr o bōx ne kum, “Bēnjadjw̄yr, ota ga aje imã pi'ōk kapr̄i nhōrja ba ar o iban ar̄yṃ amã o aptã nhyṃ kubê 5”, ane.

<sup>19</sup> Nhyṃ kam kum, “Gadjw̄y ne ga amexkumrēx. Jakam dja ba amãdjw̄y kr̄i krāpt̄i jarē, kr̄ibê 5 jarē, ga kam abēnjadjw̄yr rax ne amũ idjô'ã ar kam meo aba”, ane.

<sup>20-21</sup> Nhyṃ kam atāri ja 'ÿr o bōx ne kam kum, “Bēnjadjw̄yr, m̄i, anhō pi'ōk kapr̄i. Nã bām ije amã kupēnh prām

kêtkam pr̄ine amã kubêkào kupun kudji. Imã apymakam. Nã gām apyma ne. Nã gām aje amim m̄ȳjja kunĩ jadjw̄yr kêtkam ar mebê jām o amijakren o atomo aba. Ne ga adjakre kêtkam ar mebê djw̄yō atomo aba”, ane.

<sup>22-23</sup> Nhyṃ kam kum, “Ga ne ga ajaxwekumrēx ne imã adjapēnh prām kêt ne. Akabēn jakôt gēdja ba ã ajo ane. Djã nã bām ipyma? Ne ije amim m̄ȳjja kunĩ jadjw̄yr kêtkam ar jām mebê o amijakren o atomo iba ne idjakre kêtkam ar mebê djw̄yō atomo iba? Bir be, ga kam we ga aje amim ipumñhkôt ren inhō pi'ōk kapr̄i jao tēn me kute pi'ōk kapr̄i marmã angã nhyṃ ren abenã rôrôk tēn rax ba ren ar̄yṃ 'ÿr bōx ne kuby”, ane.

<sup>24</sup> Ne kam me kute arek omũnho ku'ejamã, “Aj, amũ me ajō kubê pi'ōk kapr̄iwã byn o tēn kute imã pi'ōk kapr̄iō aptār nhyṃ kubê 10wãmã angã”, ane.

<sup>25</sup> Nhyṃ me kam kum, “Kati, bēnjadjw̄yr, ar̄yṃ tãwã nhō pi'ōk kapr̄ire raxi. Ar̄yṃ ō 10”, ane.

<sup>26</sup> Nhyṃ kam memã, “Bir be, ba me amã arē. Ar̄yṃ me ō m̄ȳjja gēdja ajte Met̄indjw̄yñh iby memã kungã. Nhyṃ bep me ō m̄ȳjja kêt, kute memã ōr nhyṃ me kute kum o djuw mex kêtjabê gēdja Met̄indjw̄yñh m̄ȳjja ngrireja kunĩ by”, ane.

<sup>27</sup> —Ë, ikurê djw̄yñh kute ijã “Kwār̄ik wānh gē tāmja me ijo ba kêt”, anh̄yrja gēdja ga me amrē meo mōn ikuka kōnh me imex, ane. Be, tām ne ja. Nām ã Jeju k̄ajkwamã tēm ne akubyn pykamã bōx ne kute ar meo bamã ã amijarēnho ane.

### *Jeju Djeruxarēmã bōx.*

*Mat 21.1; Mak 11.1; Dju r 12.12*

<sup>28</sup> Memã arēnh pan kam ate meo mō, Djeruxarē'ÿr k̄ajmã meo mōn <sup>29</sup> kam ar̄yṃ amē kr̄i ngrireja tēpo mō. Krānh nhidjibê Oriwēre parbê amē kr̄ija tēpo mō. Kr̄i nhidjibê Bepadjēmē Betanha tēpo mōn kam amikukām kôt ba djw̄yñh amānhkrut janon arkum,

30 —Pry ja'ã dja gar arek katàt krĩwã mã tẽ. Nhy m ar akutã pry kator kraxkam me kute mry jabatàn h nyre pĩ maktã kum òkre djê nhy m ãmwã. Me 'ã krĩ kêt wã. Tãm gêdja gar amrê 'ãpre bôn o tẽ. 31 Gêdja gar 'ãpre bônho dja nhy m me'ò ar amã, “Mýkam ne gar 'ãpre bônho dja”? ane.

Gar kam kum, “Bênjadjwýr 'ã tẽm kadjy”, ane.

32 Nhy m kam Jeju kute ar anorja mã ar tẽn 'ýr bõx ne kam kum kato. Kute arkum arênh kôt kum kato. 33 Kum katon 'ãpre bônho dja nhy m kam ò mry djwýnhja arkum,

—Mýkam ne gar mry 'ãpre bônho dja? ane.

34 Nhy m kam ar kum,

—Bênjadjwýr 'ã tẽm kadjy, ane.

35-36 Ne kam Jeju kutã o tẽn o bõx ne kam kum 'ã kubêkã rẽ, 'ã ýr kadjy. Ne kam kum ikra dja nhy m ar ikrakam par djan kãm mã 'ã arĩn arým ate 'ã tẽ. Nhy m kam me arým prykôt kum kubêkã rênho mõ. Nãm mebê idjaer ã me bênjadjwýr raxmã mýjja rên h nhy m 'ã tẽmmã ã kum prykôt kubêkã rênho mõro ane. 37 Nhy m kam arým Jeju Djeruxarê tẽpo mõ. Krãnhrebê Oriwêre ja'ã rwýkbê arým Djeruxarê tẽpo mõ. Nhy m arým kôt ba djwýnhjamê, mekôt mõr, me itepato kôt mõrja arým kĩnhkumrêx, kĩnh ra:x ne arým àkjêr mõ. Jeju ne mýjja pumũnh kêt kwý rax ne ipêx ne, nhy m me kute ipêxkôt omũn kam kĩnhkumrêx ne Metĩndjwýnhmã mex jarênho mõ, àkjêr mõ. 38 Ne kam abenmã,

—Gê Metĩndjwýnh bênjadjwýr jao kĩnh rax. Bênjadjwýr djwýnh kukwakam ne arým me bakadjy bõx. Gora gê me kãjkwakamdjwý umar mex ne kĩnh rax. Gora gê me kãjkwakamdjwý Metĩndjwýnhmã mex-tire jarênho kumex, ane.

39 Nãm me ã anhýro kumex nhy m kam mebê pardjêumê me krãptĩ akàn Jejukôt mõ. Nhy m kam mebê pardjêu Jejumã,

—Bênjadjwýr gop akôt ba djwýnhmã akabên gê anhikrê, ane.

40 Nhy m kam memã,

—Ba me amã arê. Nãm ren me anhikrê nhy m ren kênja ijo àkjêro nhý, ikam kĩnh ne ren ijo àkjêro nhý, ane.

41 Anen kam arým Djeruxarê'ýr mõ. 'Ýr mõn arým irã. Irãn omũn kam ate me abej muw. Me kute amibê Jeju kangan amibê kurên kute bĩn nhy m Metĩndjwýnh kute pãnh prĩne meo bikênhmã ne kôt amak bẽn ne me abej muw, ne,

42 —Ga ren me ga aje amidjumar mex djã mar ren akati ja tãm kam ren adjumar mex ne ar aba. Nhy m bep kati, mýjwã ne adjumar djã'ã, mýjwã ne me ajãn kam me abê o akno. 43 Adjým, dja ã me ajo bikênh djã nhõ akati me awýr bõx. Dja ã me akurê djwýnh me awýr bõx ne me amã ipòk ne prĩne pykao me abê ka'ên prĩne me abê ijên me amã ipòk me:x ne me ajo dja. 44 Dja me aminhikra kraxkam me akrã jadjuw ne prĩne me anhimex ne kam me anhõ kikre prĩne kungràn ikô rênho mõ, ne me abêngòkredjwýo pyka tako mõ, akramê. Dja me prĩne me ajo mõr djã kaprã. Nhýnh gêdja par'ò dja? Nhýnh dja mýjja'ò nõ? Mýkam? Bir, me aje amim Metĩndjwýnh mar prãm kêt kam. Nãm arým Metĩndjwýnh me awýr bõx kute me amã me adjumar mex jarên h ga me adjumar mex ne ar abamãn amã Metĩndjwýnh mar prãm kêt ne, ane. Nãm ã Jeju ane, anhýr djwýnhrà m Djeruxarê kurê djwýnh kute o bikênhmã ã memã arênho ane.

*Kute kikreti nêje me anor.*

*Mat 21.12; Mak 11.15*

45 Ne kam Djeruxarêkam bõx. Kam bõx ne kam Metĩndjwýnh nhõ kikre-timã tẽn wadjã, Bãm nhürkwãmã tẽn wadjã. Nhy m arým me kam pi'òk kaprĩ pãnh memã mry nhõro ku'ê. Nhy m kam arým bõm nêje me rênho tẽ, Bãm nhõ kikre nêje bõm me rênho tẽ. 46 Ne memã,

—Metĩndjwýnh ne ò pi'òk no'òkkam memã,

“Me kute imã kabên kadjybit ne inhõ kikretiwã.



Nhym bep me ga ne ga me kam aje me àkĩnhĩo aben pydji djà”, ane.

Nãm ã Jeju memã anen bõm me kurẽ.

<sup>47</sup> Ne kam kam akati kunĩkõt memã Metĩndjwýnh kukràdjà'ã ujarẽho ku'ẽ. Nhym kam me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ Môjdjê kukràdjà mar djwýnhmẽ ar kute meo ba djwýnhmẽ te kute bĩn prãme. <sup>48</sup> Te kute ajmã on kute bĩnmã nhym me kunĩ kum kabẽn kĩ:nhkumrẽx ne maro kumex. Kabẽn 'ãno djan kam no tyn maro nhỹ.

## 20

*Jeju Djuão jabej me kukij.*

*Mat 21.23; Mak 11.27*

<sup>1</sup> Nhym kam akati 'õkam Jeju Metĩndjwýnh nhõ kikretikam memã 'ã ujarẽho dja. Ne kam Metĩndjwýnh'ã ujarẽnh ny memã arẽho dja. Nhym kam me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ Môjdjê kukràdjà mar djwýnhmẽ mebẽngëttemẽ ne me ro'ã Jeju 'yr bõx ne kam kum,

<sup>2</sup> —Goja on me imã arẽ. Mýj me'õ kabẽnkõt ne ga ar ã meo anhỹro aba? Mýj me'õ ne amã me'ã karõ ga kam amũ ô'ã bõm ar me rẽho aba? Goja on me imã arẽ, ane.

<sup>3</sup> Nhym kam amipãnh memã,  
—Badjwý dja ba mýjja jabej me akukij. Me akumrẽx dja ga me imã arẽ ba kam arým badjwý me amã arẽ, ane. <sup>4</sup> Djuão kute ngõnhmã me angjẽnhja, djãm mebẽngõkre kabẽnkõt ne arĩk ar ngõnhmã me angjẽho ba? Nàr djãm Metĩndjwýnh kabẽnkõt? Gop me imã arẽ, ane.

<sup>5</sup> Nhym kam me abenkam kangan abenmã,

—Ije mã dja gwaj kum nẽ? Dja gwaj kum, “Metĩndjwýnh kabẽnkõt”, ane nhym kam gwaj bamã kabẽn'õ jarẽ, gwaj bamã,

—Bir be, mýkam ne ga me Djuão kabẽnja mar kêt ne? ane.

<sup>6</sup> Nàr dja gwaj kum,

—Me kabẽnkõt ne tu arĩk ar ngõnhmã me angjẽho ba, ane nhym me kunĩ arým kẽno gwaj batitik ne

gwaj bapa. Me kàtàm ja ne me arým Djuão kabẽn man kum kĩnh ne, ne o Metĩndjwýnh kabẽn jarẽnh djwýnh ne. Dja gwaj ane nhym me o ngryk ne gwaj bapa, ane.

<sup>7</sup> Nãm me ã abenmã anen kam Jè-jumã kum,

—Kon ne. Ar ije mar kêt. Mýj me'õ kabẽnkõt Djuão kute ngõnhmã me angjẽnhja ar ije kõt mar kêtê, ane.

<sup>8</sup> Nhym kam memã,

—Bir be, dja ba badjwý me amã arẽnh kêt ne. Mýj me'õ kabẽnkõt ije ar meo ibaja dja ba me amã arẽnh kêt ne, ane.

*Pidjõo djuw mex djwýnh jaxwe.*

*Mat 21.33; Mak 12.1*

<sup>9</sup> Anen kam memã atemã mýjja'ã ujarẽnh jakreo tẽn memã,

—Me'õ ne pur rax djin kam kam amim pidjõ kumex ne. Ne kam me kwýmã kum, “Gora me imã o djuw mex. Gora gẽ djan abatãnh ne ô ga amim kwýo atom ne imã mũm kwýo atom”, ane. Nãm ã memã anen kam atemã pyka 'õmã tẽ. Ne kam kam wãnh ar ba. Ar ban kam kà'ã ngrà: ne. <sup>10</sup> Nhym arým pidjõja tuk ne kumex. Nhym kam õ pidjõ djwýnhja arým 'ã mytyrwý jakren kam 'yr õ àpẽnh jano. Kute memã arẽnh nhym me kute kum pidjõ kwýo atom ne kute kõt anor kadjy ne 'yr ano. Nhym kam 'yr tẽn bõx nhym kam me kute pidjõo djuw mexja ate kaprẽprẽ:k ne. Nhym mã akubyn 'yr ýkam tẽn bõx.

<sup>11</sup> Nhym ajte õ pidjõ djwýnhja pãnh 'yr me'õjadjwý jano nhym 'yr tẽn bõx nhym me ajte tãm ne, kaprẽprẽk ne prĩne o ajkẽn kum pijàm jadjàr mex ne ano nhym akubyn 'yr ýkam tẽn bõx.

<sup>12</sup> Nhym ajte õ pidjõ djwýnh 'yr ajte õ àpẽnh 'õ jano nhym 'yr tẽn bõx. Adjwýnhdjwý ne me prĩne o ajkẽn bĩn punun bõm kumẽ nhym 'yr tẽn bõx.

<sup>13</sup> Nhym kam õ pidjõ djwýnhja amim, “Ije, mã gẽdja ba nẽ? Mýj gẽdja ba on? Jakam dja ba 'yr ikra jano, ikra djwýnh imã abêja dja ba 'yr ano gẽ gop me mar jabej.” Nãm ã amim anen

kam me'yr kra djwýnhja jano nhym me'yr tén bôx.

<sup>14</sup> Nhym kam me kute puro djuw mex djwýnhja kra pumûn kam abenmã 'ã karô ne abenmã, “Be, kra ne wã. Ajrã, gu me on kubĩ. Tãwã dja bãm kum mýjja kunĩ ngã, ô nêkrêx kunĩ kanga ane. Gu me on tãwã bñn kam amim ô nêkrêx, ô mýjja, ô pidjôja kunĩo aminhõ”, ane. <sup>15</sup> Ne kam pidjôkô kurûm bôm kumên kubĩ. Bir be, mã gêdja ô pidjô djwýnhja kute me ja omã? <sup>16</sup> Bir be, dja ô pidjô djwýnhja me'yr tén bôx ne me imex ne kam ô pidjôkôja atemã me ja'ômã kungã, ane.

Nhym me kute maro ku'êja kuman kam kum,

—Kati, gora gê ã o anhýr kêt, ane.

<sup>17</sup> Nhym kam Jeju arek mekam no tyn djan kam memã,

—Mrãmri, ane. Mýj'ã ne Metĩndjwýnh pi'ók no'ókkam memã ja jakre?

“E kum kên ja ne me kute kikreo ãm djwýnhja kute kikremã armã te omûn kam bôm kumê.

Kên ja ne kute kikremã o kajpar, kum o kajpar týxi”, ane.

Mýj'ã ne Metĩndjwýnh kabên ja, nên? ane. <sup>18</sup> Ê, kên ja gêdja ga me ajô 'ã tým ne prĩne 'ã amikrakrak ne. Nhym bep ta gêdja me ajô nhiby tým ne prĩne angãn prĩne pyka mẽ ajo amrà, ane. Nãm ã Jeju kute prĩne kurê djwýnh nhimexmã ã amijã kên jakreo ane.

<sup>19</sup> Nhym kam Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bñnjadjwýr te kute memã 'ã ujarênho ãmri kute o tým nhym me kute bñnmã te 'ã amijakre. Jeju kute puro djuw mex djwýnh'ã me akrekam. Nhym me kuman kam kam ngryk ne. Ne te kute o tým nhym me kute bñnmã, ne kum me uma ne, kum me krãptítija pyma ne.

*Me kute Xedjamã pi'ók kaprĩ nhõrmã.*

*Mat 22.15; Mak 12.13; Rô 12.1*

<sup>20</sup> Nãm te me kute Jeju bñnmã o anen kam amim amã, kute kabên 'õ kupa'ã

arênh nhym me kute on o tým ne bñnmã ne me amim amã.

Kam ne me Jeju'yr ar kwý jano. Ar kute amijo kabên mex ne kute amijo Jeju kabên mar prãm ne kute mýjja jabej kukjêr kadjy ne me Jeju'yr ar ano. Ar kute pa 'amýnh ne kute o tēm ne me bajtem nhõ bñnjadjwýrjamã arênh nhym kute bñnmã ne ar ã o ane.

<sup>21</sup> Ar ja, ar 'êx ne kute amijo Jeju kabên mar prãmja ne ar kum,

—Bñnjadjwýr, nã gãm katàt me imã mýjja jarênh mexkumrêx ne, ne katàt adjujarênho dja. Djã nã gãm te me mýja pymaje ne me mýjamã akabên mex jarê? Kati, nã gãm katàt me imã arênho aben pyrãk ne, me imã Metĩndjwýnh kukràdjã'ã adjujarênh mexkumrêxo dja. Bar arým kuma.

<sup>22</sup> Ê, djãm Metĩndjwýnh kukràdjãkôt ne gu me baje bñnjadjwýr Xedjamã pi'ók kaprĩ nhõrmã? Nàr kon. Goja on ar imã arê, ane.

<sup>23</sup> Bñnjadjwýrbê Xedja ne me kunĩmã nhý ne mebê idjaero aminhõ ne pi'ók kaprĩ'ã ar me 'wýro ba. Me kute kum ôr nhym kute we me utarmã. Ja jabej ne we ar amijo kabên mex ne Jeju kukij. Kute “Kati, kwãrik wãnh kubajtemmã pi'ók kaprĩ nhõr kêt,” anhýr nhym Xedja nhõ krãkamngônhre kute o týmã, nàr kon kute, “Nã, kum angã,” anhýr nhym me ja kute o týmã, ne ar kukij ne kum,

—Djãm mrãmri ne gu me baje bñnjadjwýr Xedjamã pi'ók kaprĩ nhõrmã, nàr kon? ane.

Nhym bep kati, Jeju ne tu ar omũ, ar kadjwýnhbê tu ar omũn kam arkum,

<sup>24</sup> —Goja amrê ngônponho pi'ók kaprĩwão tē ba omũ, ane.

Nhym kam ar kum o tén kungã. Nhym kam arkum kubê ne arkum,

—Mýj me'õ ne 'ã karôja? Ne mýj me'õ ne 'ã idji jêtja?

Nhym ar kum,

—E kum bep Xedja karô, ane.

<sup>25</sup> Nhym kam arkum,

—Bir be, ô pi'ók kaprĩ. Dja gar kum angã nhym bep Metĩndjwýnh

nhõ mỳjjabit dja gar Metĩndjwỳnhmã angã, ane.

<sup>26</sup> Nãm prĩne arkum arẽnh mexkumrẽx nhym kam ar abenmã,

—Ije tô mã ne gwaj baje omã? Djãm nopnu: got kute mỳjja'õ kupa'ã arẽnh gwaj baje ajmã omã, ane. Nãm ar te me ipõkri Jejumã nõ, kute kabẽn'õ jarẽnh nhym ar kute o tỳmmã te me ipõkri kum nõ nhym mrãmri kabẽn kõt arẽ. Nhym kam ar tu anhikrẽ, pijãm djaje anhikrẽ.

*Me tyk ne akubyn tĩn jabej me Jeju kukij.*

*Mat 22.23; Mak 12.18; Tex k 4.16*

<sup>27</sup> Nhym pãnh me ja 'ỳr bõx. Mekbẽ xadjudjẽu ne me kwỳ 'ỳr bõx. Nãm we me,

—Kati, me tyk ne akubyn tĩn kêt, ane. Nãm tu me tykkumrẽx ne, ane. Me ja kwỳ ne me 'ỳr bõx ne kute mỳjja jabej kukjẽrmã 'ẽx ne kum,

<sup>28</sup> —Bẽnjadjwỳr, we Mõjdjẽ ne me bamã me badjupãnh'ã karõ ne 'ã pi'õk no'õk ne. Me'õ prõ'ỳr mõr ne kra kêt ne tyk nhym atãri kamy'õ pãnh 'ỳr mõr ne kute kum kra djirmã arẽ, ane. Kamy kumrẽx 'ỳr mõrja tyk nhym kam kamy pãnh 'ỳr mõrja kute kum kra djir nhym kam kra kutewaja we kute bãm kamy kumrẽx tykja nhõ mỳjjao aminhõmã. Nhym bep atãri ja ne kute we bãm tĩn nhõ mỳjja jao aminhõmã. Nãm ã we Mõjdjẽ 'ã me bamã karõ ane.

<sup>29</sup> Be, kamybẽ 7 ne axikõt apõx. Nhym kutewaja prõ'ỳr mõ. Prõ'ỳr mõn kra kêt ne ty. <sup>30</sup> Nhym atãrija pãnh 'ỳr mõn kam ajte ty. <sup>31</sup> Nhym pãnh atãrija 'ỳr mõn kam kra kêt rã'ã ajte ty. Be, nãm ar ã o anhỹro tẽm tãmtã: nhym arỳm kutapureja aro ino ren 'ỳr mõn adjwỳnhdjwỳ ty, kra kêt ne ty. <sup>32</sup> Nhym arỳm ar prõja arkõt ty, kra kêt rã'ã ty.

<sup>33</sup> Be, nija, mã gẽdja me akubyn tĩnkam ar on? Nhym ne kute o kuba-jtem ne kute o prõ kêt dja 'ỳr mõ? Ar kunĩ ne ar axikõt 'ỳr ban ty, ane. Nãm ã mebẽ xadjudjẽu Jejumã anhỹro dja.

<sup>34</sup> Nhym kam memã,

—Ë, pyka jabẽ me ar bari ne me prõ'ỳr ba nhym me nire mjẽn.

<sup>35</sup> Nhym bep me akubyn tĩnkam gẽdja me abenwỳr ba kêtumrẽx ne. Metĩndjwỳnh kute me'ã mex nhõr nhym me tyk nhjukri akubyn tĩn me tãm gẽdja me abenwỳr ba kêtumrẽx ne. Me my prõ'ỳr ba kêt nhym me nire mjẽn kêt. <sup>36</sup> Nãm me akubyn tyk prãm kêtumrẽx ne abenwỳr ba kêt ne. Kam ne me kute kadjy mrãnh djwỳnh pyrãk. Ne arỳm akubyn tĩnkam dja me kubẽ Metĩndjwỳnh krakumrẽx ne tu tĩn ne ajte tyk kêt.

<sup>37</sup> Mõjdjẽdjwỳ ne me tyk ne akubyn tĩnja memã o amirĩt ne. Ga me akaõk põk ne tu mex ne ãm'ã ujarẽnhkam kute,

“Ibẽ Abraãomẽ Idjakmẽ Djako ar õ Metĩndjwỳnh”, anhỹrja pumũ.

Bẽnjadjwỳr'ã, Metĩndjwỳnh'ã ne ã ane. <sup>38</sup> Bir be, ar tyk tũmja Metĩndjwỳnhmã tĩn ne ar ba nĩj pumũ.

Djãm Metĩndjwỳnhbẽ me tyk nhõ Metĩndjwỳnh? Kati, Metĩndjwỳnh ne me tĩn nhõ Metĩndjwỳnh. Me tyk kunĩ ne me kum tĩn. Me tykkumrẽx kêt. Metĩndjwỳnh ne akubyn meo tĩn. Kam ne ba me amã, “Metĩndjwỳnh ne kubẽ me tĩn nhõ Metĩndjwỳnh”, ane.

<sup>39</sup> Nhym kam Mõjdjẽ kukràdjã mar djwỳnh kwỳ ne kum,

—Be, bẽnjadjwỳr, nã gãm me wãmã arẽnh mexkumrẽx ne, ane.

Mõjdjẽ kukràdjã mar djwỳnh ne me kum mebẽ xadjudjẽu kĩnh kêt nhym Jeju kabẽno me jao apa nhym me arỳm anhikrẽ. Nhym kam Mõjdjẽ kukràdjã mar djwỳnh arỳm kõt omũn kĩnhkumrẽx. <sup>40</sup> Nhym kam me kunĩ arỳm kum Jeju pyman mỳjja'õ jabej kukjẽr kêt ne arỳm tu anhikrẽ.

*Kritubẽ mỳj me'õ tãmdjwỳ jabej me kukij.*

*Mat 22.41; Mak 12.35*

<sup>41-42</sup> Nhym kam Jeju amipãnh me kukij. Kute memã amijã ujarẽnh nhym me kute mar ne kute kõt kum kator kadjy. Amrẽbẽ ne Metĩndjwỳnh memã Bẽnjadjwỳrbẽ kumkati jarẽ, kute memã anormã. Ne kam memã

Bēnjadjwýrbê kumkati jarēn arēn arēn arým memã ano. Metīndjwýnh ta ne memã Jeju jano, nhym kute memã amijarēho ãm nhym me kute kum katormã, me kute kubê Bēnjadjwýrbê kumkati kôt kum kator kadjy ne memã,

—Nãm we me Bēnjadjwýrbê kumkati dja kubê Dawi tàmdjwý'õ, ane. Metīndjwýnh kute me bamã anorja dja kubê Dawi tàmdjwý. Mýkam ne me kum Dawi tàmdjwý ane? Be, djãm Kritubê ne Dawi tàmdjwýbit? Kati, kubê ne Dawi nhõ Bēnjadjwýrdjwý, ane. Dawi ta ne o õ Bēnjadjwýr ne me ngrer'ã pi'ók no'ókkam ajte ta, Dawi ta ne,

“Inhõ Bēnjadjwýrmã ne Bēnjadjwýr djwýnh kabēn ne kum, ‘Amrē idjubôk'ãnh nhỹ, Abēnjadjwýr raxkam idjubôk'ãnh nhỹ.

<sup>43</sup> Ikutêp nhỹ ba 'ýr amrē awýr akurê djwýnho mõ ga kwýo apardjan kwý nhimex', ane. Nãm ã Metīndjwýnh inhõ Bēnjadjwýrmã arēho ane”, ane.

<sup>44</sup> Bir be, ga Dawi kute kum “Abēnjadjwýr rax” anhýrja pumũ. Mýkam ne me Dawi tàmdjwý kajgo jarē? Djã nãm o tàmdjwý kajgo? Kati, Dawi ta ne kute o õ Bēnjadjwýr rax, ane. Nãm ã Jeju memã amijarēho anen o me unê nhym me kute ajte kujjêr kêtumrêx.

<sup>45</sup> Nhym me itepato Jeju kabēn maro kumex. Nhym kam Jeju me ipôkri kôt ba djwýnhmã,

<sup>46</sup> —Gora ar aminêje me omũ, ane. Aminêje Môjdjê kukràdjã mar djwýnhwã pumũ, ane. Me wã ne me kute amibēn kadjy kute kubêkã jabjêti jangjênh ne 'ã ba prãmkumrêx. Nhym me ajte me krãptĩ nhipôkri kute me mexo ãmran kute memã rũnh jarēnh ne kute memã, “Bēnjadjwýr, djãm ga, djãm ga”, anhýr jabit ne me kum kĩnh. Ne mebê idjaer bikprõnh djãkam kute abeno krĩ djãkam kute amijo rũnh ne kute mebê me rũnh krĩ djã pytãr prãmkumrêx. Ne kam ajte me krãptĩ kute abeno bikprõnh ne

ãkuro krĩ katã kute mebê me rũnh krĩ djã pytãr prãmkumrêx, ne kute mýjja rũnh, mýjja mexbit kur prãmkumrêx.

<sup>47</sup> Nãm ã me amijo rũho bao anen kam ate ajte me 'uwtĩ krão apan mebê mýjja kunĩ akĩ ne kam ajte ajkwao-bit Metīndjwýnhmã kabēn rũnh ne, ne kum kabēn jabjêo ku'ê. Nãm me 'êx ne amijo mex ne kum kabēn ne. Bep kati, me axwekumrêx. Kam gédja Metīndjwýnh me kurãm memã pãnh rax jarēn prĩne me kurãm meo ajkê. Kam ne ba ar amã, “Gora ar aminêje me wã pumũ”, ane. Nãm ã Jeju kôt ba djwýnhmã me kute amijo mex, amijo rũnh ne kute amijaxweo bipdjurja'ã ã arkum karõo ane.

## 21

*Me'õ 'uwtĩ kute õ pi'ók kaprĩ nhõr.  
Mak 12.41*

<sup>1</sup> Metīndjwýnh nhõ kikretikam ýr rã'ãkam ne ã arkum anhýro nhỹ, arkum 'ã ujarēho nhýn 'ã ujarēnh pan kam ibôn nhýn kãjmã krãn arým ari ar me omũ. Nhym me õ nêkrêx krãptĩ, õ pi'ók kaprĩ krãptĩja Metīndjwýnhmã me kute pi'ók kaprĩ nhõr djãkam kum pi'ók kaprĩ rēho kumex, aben nhitepã kum kam rēho kumex. <sup>2</sup> Nhym kam me'õ nija, me'õ ni 'uwtĩ kubê mjên tyk nhym õ mýjja kêtja ngõnhponhreo pi'ók kaprĩ byn o tēn kam kum kumê. Amãnhkrutkam pãnh ngrire ne amē kubyn o tēn kam kumê. <sup>3</sup> Nhym Jeju arek omũnhõ nhýn kam arkum,

—Ba ar amã arē, me'õ 'uwtĩ ja ne õ mýjja kêt, ne tu me kurãm õ pi'ók kaprĩ raxo tēn Metīndjwýnhmã kungã. Me kunĩ kurãm pi'ók kaprĩ raxo tēn kum kungã. <sup>4</sup> Me ja ne me õ pi'ók kaprĩ kumex ne kam 'ã kãtãm ne kumex. Ne kam 'ã kãtãmja Metīndjwýnhmã kungã. Nhym bep me'õ nija ne õ pi'ók kaprĩ kêtê, pi'ók kaprĩ ngrire ne tu kum kunĩ ngã. O kute amikadjy mýjja byr ne krēn ne tĩn kadjy Metīndjwýnhmã kunĩ ngã. Kum 'õ nõr kêtê. Kam ne ba ar amã, “Nãm me kurãm pi'ók kaprĩ rax ne

kum kungã. Mrãmri ne ba ar amã arẽ”, ane.

*Akubyn bôx djã kukãm mÿjja apôx tẽ.*

*Mat 24.1; Mak 13.1; Xim k 4.1; A Xim 3.1*

<sup>5</sup>Nhym ar kwÿ abenmã Metĩndjwÿnh nhõ kikretija jarẽho mõ. Ne abenmã,

—Kẽn ja ne mexkumrẽx. Nhym me o kikre nhym kĩnhkumrẽx. Ja ne kikre jao kĩnh ne. Ë, nhym me kwÿ kute Metĩndjwÿnh nhõ kikretio kĩnh kadjy kute apÿnh mÿjja aben kadjy òrkam kute o kikre ja kĩnhkumrẽxja pumũ, ane.

<sup>6</sup>Nhym kam arkum,

—Bir be, ar omũ. Ar aje omũnhwã gêdja õ akati, o bikẽnh djã nhõ akati 'ÿr bôx nhym me kurê djwÿnh prĩne kikreti ngrã. Dja me kẽn aben nhiby ikwã kunĩ nhikõ rê. Nhym kam kẽn'õ aben nhiby nõr kêtikumrẽx, ane.

<sup>7</sup>Nhym ar kum,

—Bẽnjadjwÿr, nhÿnh amex 'õkam dja me kurê djwÿnh o ane? Mÿj gêdja kukãm apôx bar omũn kam kõt õ aka-timã ikaton õ akati ma? ane.

<sup>8</sup>Nhym kam arkum,

—Ar amijã ano tÿx, gẽ me'õ ar amã 'êx ne ar anoo biknor ne Metĩndjwÿnhbê ar ajo akẽx kêt. Be, me krãptĩ dja ï aben totokmã me'ÿr bôx ne arÿm amijo 'êx. Amijo 'êx ne arÿm amijã imẽ. Amijã imẽn arÿm memã, “Me anhõ Bẽnjadjwÿrbê kumkati kadjy ne Metĩndjwÿnh ijano ba tẽn bôx. Ba ibê Kritu”, ane.

Ne kam ajte,

—Ota arÿm akubyn bôx djã nhõ akati kato, ane. Kwãrĩk wãnh gar me wã kabẽn mar ne mã mekõt abikamẽnh ne ar mekõt aba kêt. Dja gar tu ate akrã.

<sup>9</sup>Gêdja me abeno kurê djwÿnh ne abenwÿr prõt ne aben nhimexo ba gar omũn kõt ama. Nhym ajte me kwÿ ta õ pykakam õ bẽnjadjwÿro kurê djwÿnh ne ta ajte jãm abeno kukan aben paro ba. Dja gar mÿjja ja man atĩn prãm kêt ne amã uma kêt. Ja kumrẽx gêdja me ã o anhÿro tẽ. Kraxje

kute inomã mẽn h kêt, kute 'ÿr o tẽn rã'ã, ane.

<sup>10</sup>Nãm ã Jeju arkum 'ã karõo anen kam ajte arkum,

—Nã, apÿnh me ba djãri gêdja me abenwÿr prõt ne aben nhimexo ba. Nhym apÿnh pyka abenã rôrõk djãri dja me abeno kurê djwÿnh ne aben nhimexo ba. <sup>11</sup>Apÿnh pyka djãri gêdja kam pyka tertet: ne, tertet rax ne. Nhym prãmdjwÿ me kwÿ nhimex. Nhym apÿnh me kanê djãri me kwÿ nhimex ne. Nhym mÿjja rũnh, mÿjja pymadjwÿ kàjkwa kurũm apô:x ne kumex.

<sup>12</sup>Nhym bep mÿjja ja apôx kêtiri gêdja me ar ajo rôrõk ne prĩne ar ajo ajkẽ. Ne me bikprõnh djã'ÿr ar apa 'amÿn ar ajo mõn me bẽnjadjwÿrmã ar ajo 'êx ne ar ajaxweo ar apytãn me bẽ ijẽ djãkam ar arẽ. Ar amã ijabê ne amã ikĩnhkõt gêdja me me bẽnjadjwÿr'ÿr ar apa 'amÿn ar ajo mrã. Me bẽnjadjwÿr krymẽ me bẽnjadjwÿr rũnh'ÿr ar ajo mrã. <sup>13</sup>Kam, kamã gêdja gar memã ikukràdjã ny'ã ajarẽ gẽ me kuma. <sup>14</sup>Kam gêdja gar adju-mar punu kêt ne amim, “Mÿj ikabẽn gêdja me amiwÿr ijo tẽ ba arẽ”? anhÿr kêt. Ne, “Mã dja ba gêt memã amijã idjãprãrmã ikabẽn ja on”? anhÿr kêt. Kwãrĩk wãnh gar ã amim anhÿr kêt, anhÿr djwÿnhrà m ã amim anhÿr kêt.

<sup>15</sup>Bep kati, ba gêdja ba ar aja-makmã ikabẽn wadjã. Ba gêdja ba ar amã ikabẽn jarẽ gar kam ikabẽn ja tãm memã arẽ nhym kam ar akurê djwÿnh te ar amã ãm tÿx ne kute kabẽn'õ mar ne kute bẽno ar ajapanhmãn tu anhikrê. <sup>16</sup>E kum ã, ar abãmmẽ, ar anã, ar akamy, ar anhõbikwaja tãm gêdja me ar akurê djwÿnh'ÿr ar apa 'amÿn ar ajo mrã nhym me ar akwÿ pa. <sup>17</sup>Ikõt ar abikamẽnhkam dja me kunĩ kum ar akurê ne.

<sup>18</sup>Nhym bep Metĩndjwÿnh ta gêdja prĩne ar ajo djuw mex ne ar apumũnh 'ãno dja. Djãm kum ar apumũnh kangamã got? Kati, gêdjãm prĩne ar apumũnh 'ãno dja. <sup>19</sup>Gora ar memã

adjām tỳx. Dja gar adjām tỳx ne 'āno djan arỳm tu atũnkumrēx.

<sup>20</sup> Gêdja krākamngônĥ Djeruxarēmā ipôk mō ne 'ā aben krākà proo mō gar kam omũn arỳm kôt ama. Mrāmri ne arỳm ô akati tēpo tē, Djeruxarēo bikēnh djā nhō akati tēpo tē, me kute me amōr djā ngrānh ne kute prĩne kapōnhmā ne arỳm tēpo mō. <sup>21</sup> Kam gêdja Djeruxarē bu'ā pyka ja nhidjibē Djudêjakam me ja amijā maje krānh'ỳr prôt ne. Nĥym bep krībē me ja gêdja me amikrà kêt mex ne amijā maje kurũm kato. Nĥym purkam me jamē, bākam me jamē gêdja me ajte akubyn ũrkwāmā mōr kêt. Dja me tu ām kamā ajmā, apỳnh krānh'ỳr ba. Akubyn krĩmā mōr ne bōx ne ajte akubyn prôt kêt. Tu ām kamā amũ prôt ne.

<sup>22</sup> Be, akati kaprĩ ne ja. Akati kĩnh kêt:tkumrēx ne ja. Mrāmri gêdja Metĩndjwỳnh me axwekam ngryk ne me axwe pānh prĩ:ne meo ajkē. Anhỳr djwỳnhrà m ne Metĩndjwỳnh pi'ôk no'ôkkam ja kunĩ'ā ajarē. Dja ô akati 'ỳr bōx, anhỳr djwỳnhrà m Metĩndjwỳnh kute pi'ôk no'ôkkam arēnh jakôt dja 'ỳr bōx ne kam kôt ā o anhỳro tē.

<sup>23-24</sup> Be, akati ja dja kaprĩ ra:x ne. Watĩre me nire tujarô, watĩre me nire kute kra karāre jamỳnhja. Mā gêdja me ja krākamngônĥ pymaje prôtja on? Metĩndjwỳnh gêdja pyka jakam me jakam ngry:k ne. Ne prĩne kam meo ajkē, me axwekam. Metĩndjwỳnh ta gêdja pyka ja'ỳr me kurê djwỳnh jano nĥym me me'ỳr bōx ne Djeruxarēmā ipôk ne kam prĩne me imexo mō. Kàxdjwa kajgoo me kwỳ nhimex ne kam amipardja'ā me kwỳ pa 'amỳn kam apỳnh me bajtem nhō pykakôt me kungrā. Krākamngônĥre bajtem ja gêdja prĩne Djeruxarēo ajkē, prĩne o ajkēn kungrān jām o mrān kurēn kam arỳm mỳrbē kam ajkarē. Kam bikarēr rā'ā: nĥym arỳm me kute meo bikēnh djā nhō akati apēx. Arỳm me bajtem nhō akatija apēx nĥym arỳm me mā mō.

<sup>25</sup> Nĥym kàjkwakam mỳjja pumũnh kêt kwỳ rax dja apôx. Mytmē

mytyrwỳmē kanhêtirekam gêdja mỳjja apôx ne kumex. Nĥym pykabêdjwỳ ngô rax dja tām ne aben pumjuw ne mũja bê abenā ajkapĩ ne kam rārā:ko nō. Dja me apỳnh ô pyka djāri omũn kam abenmā,

—Mỳj got ja? Mỳkam? anen kam umar punure. Te kute mỳjja'ô marmān mỳjja'ô mar kêtumrēx ne kam axwe umarre. <sup>26</sup> Ne kam terteto kumex. Mỳjja pma kator ne kute prĩne pykao bikamỳr ne kute prĩne meo bikēnh pymaje ne me terteto kumex. Nām me amijā ja kamnhĩx ne kam tĩn prā:m ne. Te tĩn prāme ne kam terteto kumex. Djām mỳjja pma ngri: ne apôxmā got me umaje tertet kêt ne. Kàjkwakam apỳnh mỳjja tỳ:x dja amingrēk ne.

<sup>27</sup> Kam gêdja ba me'ỳr bōx nĥym kam me kunĩ ipumũ. Ije amijo inhĩ dja ba imextire ne itỳxkumrēx ne ipyma:kumrēx ne. Kam dja ba kàjkwakam kakrā kôt bōx nĥym me kunĩ: arỳm ibôxkôt ipumũ. <sup>28</sup> Kukām ne mỳjja apôxja. Bir be, gêdja mỳjja ja arỳm apôxmo krax ga kam ar amikam atỳx. Amikam atỳx ne akĩnh ne. Arỳm ije ar apytārmā me awỳr ibôx 'ỳr, ane.

<sup>29</sup> Ne kam ajte arkum atemā mỳjja 'ô'ā ujarēnh jakreo tēn arkum,

—Gop ar pidjôbē pigêremē rāmtāxtemē pĩ kunĩ ma. <sup>30</sup> Amex kutā gêdja 'ô ingrā gar kam arỳm amexmā kamnhĩx nĥym kam arỳm amex ne.

<sup>31</sup> Bir be, gêdja ba ije ar amā mỳjja jarēnhja ā apôx mōr ane gar kam arỳm ijabej rĩt ne ijabej ajkam ama. Akubyn ibôx ne me kadjy ibēnjadjwỳr rax ne ipymao ije me utār ne ar meo ibamā arỳm 'ỳr. 'Ỳr dja mỳjja apôx tē. Amex kutā gêdja pi'ô ingrā, nĥym bep ibôx kutā gêdja mỳjja pymatija apôx mō.

<sup>32</sup> Nā, mrāmri ne ba ar amā kôt arē. Ar anhō krôkam me kamin-grāny ja gêdja me tyk par kêttri mỳjja ja kunĩ apôx. Mrāmri ne ba ar amā arē. <sup>33</sup> Ikabēn kajgo kêtumrēx. Gêdja pykamē kàjkwā ĩ apēx nĥym bep ba ikabēn gêdja 'ô biknor kêtumrēx.

Mrāmri gêdja ba ije mỳjja jarēnh ja kunī apôx nhym me omũ.

<sup>34</sup> Gora ar ikam amakbê amijã ano tỳx ne amijãno dja. Gar mrāmri akukràdjã mexbito atēm rã'ã. Kwārĩk wãnh gar kadjwati kangôkôtbít\* ar aban o akôm nhym kute bôm ar ano rēnh ne prĩne kute ar ano kamrêkwã wãm nõ. Ne kôt arĩk ar abawã gêdja wãm nõ. Kwārĩk wãnh gar pyka jabêbit adjumar punukôtbít ajamak bēn ne o aba kêt. Dja gar ã ar anhỹr aba ba kam ar ajaêrbê bôx gar kam ajmã imã amijarēnh on? <sup>35</sup> Kute mrāmri ne me mrymã krĩn kute aêrbê parja pyrãk. Be, dja ba ã anen ar ajaêrbê bôx, pyka kunĩkôt dja ba ã ar ajaêrbê ibôxo ane, ar akunĩ jaêrbê ibôxo ane.

<sup>36</sup> Kukãm dja ĩ mỳjja kunĩ apôx tē. Kadjy ne ba ar amã, “Gop ar arek ijabej ajkam aman amijãno dja. Mã amijãno djan arek Metĩndjwýnhmã amijo adjã'wýr rã'ã gé ar ajo tỳx. Gar atỳx ne mỳjja punu apôxkam ijãno djan ikanga kêt. Ne akubyn ibôxkam amikam apijãm kêt ne ikabem aku'ê. Ba ije amijo inhĩ ne me awýr ibôxja ikabem amikam apijãm kêt ne aku'ê.” Nãm ã Jeju arkum bôx djã nhõ akatimē kukãm mỳjja apôx djã nhõ akatimē arkum arēnhõ ane.

<sup>37-38</sup> Ne kam akati kunĩkôt memã Metĩndjwýnh kukràdjã'ã ujarēnh tē. Metĩndjwýnh nhõ kikretikam memã 'ã ujarēnh tē. Nhym amykry nhym kam krãnhbê Oriwêre'ýr tēn kam ikwã. Nhym akati nhym ajte akubyn Metĩndjwýnh nhõ kikreti'ýr tēn kam ajte memã 'ã ujarēnhõ dja. Nhym me kryrãm 'ýr ban bôx ne ujarēnh ma nhym amykry nhym me mã ba. Nãm ã akati kunĩkôt ã o anhỹro tē.

## 22

*Me kute Jeju bĩn kadjy o aben maro ýr.*

*Mat 26.14; Mak 14.10*

<sup>1</sup> Arým ne Metĩndjwýnh nhõ akati, amrêbê Metĩndjwýnh me irôbê mrãnh

nhym me mã kôt kute mar nhõ akati arým o rãm ne ja o mõ. Kam ne me djwýponhredit ku.

<sup>2</sup> Nhym kam me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýrmē Mõjdjê kukràdjã mar djwýnhmē ne me abenmã Jeju'ã karõo mõ. Mete bĩnmã ne me abenmã 'ã karõo mõ. Ne kam me kum me kâtãmja pyma ne. Me kâtãm ja ne me kunĩ kum Jeju kĩnhĩ. Nhym bep me ja, me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýrmē Mõjdjê kukràdjã mar djwýnhmē ne me kum kurê ne kam kute bĩnmã abenmã 'ã karõo mõn kam kum me kâtãmja pyma ne.

<sup>3</sup> Nhym kam Xatanaj Djudamã wadjã. Jeju kôt ba djwýnhbê 12'õ ne Djuda. Idji 'õ ne Ikadji. Kumã ne Xatanaj wadjã. <sup>4</sup> Arým Djudamã wadjã nhym kam arým mã me'ýr tē. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýrmē Metĩndjwýnh nhõ kikretikam krãkamngõnh nhõ bēnjadjwýrmē me'ýr tē. Me'ýr tēn bôx nhym me abenmã 'ã àpnēnhõ nhỹ. Nhym kam me kum,

—Ije ba gop on me amã Jeju kanga ga me abĩn amã kurê kêt, ane.

<sup>5</sup> Nhym kam arým me kĩnhkumrēx. Kĩnhkumrēx ne kam kum,

—Mexkumrēx. Gêdja bar kam pãnh amã pi'ók kaprĩre ngã, ane.

<sup>6</sup> Nhym kam “Ã” ane. Nhym kam me arým kum pi'ók kaprĩre ngã nhym kam amim kubyn kam ate kato. Katon kam arým Jeju'ã amim karõo tē. Me 'ã bikprõnh kêttri, me no prãri ne kute me kum kangamã amã.

*Me kute Jeju bĩn kêttri kôt ba djwýnhmē ro'ã õ kwý krēn mex.*

*Mat 26.17; Mak 14.12*

<sup>7</sup> Nhym kam mebê idjaer kukràdjãkôt mete djwýponhbit kur nhõ akati arým kato. Kam ne me apýnh ũrkwãkam Metĩndjwýnhmã mrykĩ'átomtĩ pan kubõn kuku. Amrêbê Metĩndjwýnh me irôbê mrãnh nhõ akati me kute kôt mar kadjy ne

\* **21:34** Mỳjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômē uba kangômē, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarē.

me ã o ane. <sup>8</sup> Kam ne Jeju kôt ba djwýnh jano. Nãm Pedrumẽ Djuão ar anon arkum,

—Ar tẽn ar ikutẽp mrykĩ'ãtomti ja-batãnh nyrewã bĩn aga. Bar wãm bõx gwaj kukrẽ. Gwaj baje Metĩndjwýnh me irõbẽ mrãnh nhõ akati mar kadjy mrykĩ'ãtomti krẽ, ane.

<sup>9</sup> Nhym ar kum,

—Nhýnh gẽdja bar ar akutẽp mryga? ane.

<sup>10-11</sup> Nhym kam arkum,

—Ë, ba ar amã arẽ. Gẽdja gar tẽn krĩ'ýr bõx nhym me'õ my ngõo tẽn ar akajpa. Ga kam ar kôt tẽ nhym ùrkwãmã wadjã. Gar kôt wadjã kam õ kikre djwýnhjamã kum, “Bẽnjadjwýr ne amã, ‘Nhýnh kumoka'ẽ ja ne me bõx ny kadjy, dja ba ikôt ba djwýnhmẽ ro'ã bõx ne kam inhõ kwý krẽ? Ar ije Metĩndjwýnh me irõbẽ mrãnh nhõ akati mar kadjy mrykĩ'ãtomti krẽ? ane.” <sup>12</sup> Dja gar ã kum ane nhym kam ar amã kumoka'ẽ rax jakre, kýjrũm imõkkam kumoka'ẽ raxwã jakre, kapõnh pro, arým o mex pro, kam gẽdja gar ar ikutẽp agan adji, ane.

<sup>13</sup> Nhym kam ar tẽn kam kajpa. Kute arkum arẽnh kôtõ. Kute arkum arẽnh kôt ne ar tẽn me'õja pumũn kam kôt tẽn ùrkwãmã wadjã kam ar kutẽp mryga.

<sup>14</sup> Nhym Jeju kute kôt ba djwýnhõ mõrja'ã arým apajrũm myt tẽ. Nhym ar bõx ne kam ro'ã õ kwý krẽnmã arým nhý. <sup>15</sup> Nhý nhym Jeju arkum, kôt ba djwýnhbẽ 12mã,

—Ba ne ba imã gwaj baro'ã banhõ kwý krẽn prãmkmrẽx. Itokry kẽtri gwaj baro'ã baje Metĩndjwýnh me irõbẽ mrãnh nhõ akati mar kadjy mrykĩ'ãtomti krẽn prãmã. <sup>16</sup> Ë, ba ar amã arẽ. Ja dja ba krẽn o ino re. Ne kam ajte krẽn kêt 'iry:n kam Metĩndjwýnh me kadjy bẽnjadjwýr ne kute me utãr ne kute ar meo bakambit gẽdja ba ajte inhõ kwý krẽn djã djwýnhja krẽ, ane.

<sup>17</sup> Ne ngõnhkrãkam uba kangõjadjwý byn 'ã Metĩndjwýnhmã õdjãnh jarẽn kam arkum,

—Mĩ, ar jao ikõ, aben nHITEPã o akõmo mõ. <sup>18</sup> Ba ar amã arẽ, gar ama. Ije pidjõ kangõo ikõmo krã'yr ne ja. Metĩndjwýnh kute amim õ me ja kunĩ pytãr ne kute meo bakambit dja ba ajte pidjõ kangõ nyo ikõ.

<sup>19</sup> Ne kam ajte djwý ja byn 'ã Metĩndjwýnhmã õdjãnh jarẽn kam kokij apýnh arkum kungãn arkum,

—Ë, inhĩ ne ja. Inhĩ'ã ne ba djwý jakren ar amã kokij. Ar akadjy dja ba ty. Dja me pĩte'y'ã inhõn ibĩ. Dja gar akuprõn inhĩ ja'ã djwý jakren krẽ. Dja gar krẽn ã imaro anen imar rã'ã ne, ane.

<sup>20</sup> Nhym ar õ kwý krẽn pa nhym kam ajte uba kangõ byn kam arkum,

—Ikamrõ'ã ne ba pidjõbẽ uba kangõ jakre. Dja me ibĩ nhym kam ityk jakõt dja ikamrõ ã me akadjy prõt ne bixabjẽr ane. Ikamrõ jakõt gẽdja Metĩndjwýnh me amã kukrãdjã ny, kabẽn ny jarẽn mãmджи.

<sup>21-22</sup> Ë, ikuri ýr ne õ kwý krẽno ýr ja gẽdja ikurẽ djwýnhmã ikanga. Mrãmri dja me ibĩ. Amrẽbẽ ne Metĩndjwýnh me kute ibĩn kadjy amim ijã karõ. Kute amim ijã karõjakõt gẽdja me ibĩ. Ba ije amijo inhĩ ne me awýr ibõxja gẽdja me ibĩ. Watĩre kute ikurẽ djwýnhmã ikanga djwýnhwã. Ta gẽdja tokry ra:x ne, ane.

<sup>23</sup> Nãm ã Jeju arkum ane nhym kam kôt ba djwýnhja abenmã,

—Ije, mýj gwaj bajõ dja gwaj kurẽ djwýnhmã kanga? ane. <sup>24</sup> Ne abenkam kangao kumex ne kam adjwýnhdjwý abenbẽ bẽnjadjwýr pytãro kumex. Ne abenmã,

—Ba gẽdja ba gop ibẽnjadjwýr raxo ar ajakre, anhýro kumex.

<sup>25</sup> Nhym kam Jeju arkum,

—Me bajtemkam ne me bẽnjadjwýr rũnh kabẽno meo atom ne ar meo ba. Nãm we memã, “Idjukaprĩkõt ne ba amim me ajo atom ne amim ar me ajo iba. Me akadjy ne ba ibẽnjadjwýr rax”, ane. Nãm we ã me bajtemkam me bẽnjadjwýr we ã ane.

<sup>26</sup> Bep kati, ar ga dja gar ã anhýr kêtkmrẽx ne. Dja gar ajõ abenkam arax jabej, djã gãm aje me kutapure



pyràk ne me katèn tē. Ne ar ajō amikam aben kadjy abēnjadjwỳr jabej gēdja ga tu ar memā adjàpēnh aba. <sup>27</sup>Nhym ne bēnjadjwỳr raxo kute aben jakrenh? Djām kum ÿr nhym kute 'ÿr òmrōo tēmja? Nār kon djām kum àpēnh ne kute kum òmrō ne o tēmja? Kum ÿrja. Bep kati, ba ne ba te ibēnjadjwỳr raxo me bēnjadjwỳr kunī jakren tu amijo ikàtām ne ar ar amā idjapēnh iba. Dja gar ã ikudjwa ane.

<sup>28</sup> Ë, ar ga ne gar amexkumrēx. Nām me te kum ikurēn ijo ajkē gar mā ijā angrà tỳx ne. <sup>29-30</sup> Kam gēdja ba akati 'òkam arỳm ar ajā bēnjadjwỳr rē. Ibām ne ijā bēnjadjwỳr mē ba kam badjwỳ amidjô'ã ar ajā bēnjadjwỳr rē. Kam dja gar inhō pyka djwỳnhkam ar akadjy ibēnjadjwỳr ne ije ar ajo ibakam ikôt anhō kwỳ krēn kôt ikō. Kam dja gar me bēnjadjwỳr rūnh krī djākam memā akrīn ar meo aba, apỳnh me kute mekbē idjaermā idji jarēnh djari kubē 12jamā akrīn ar meo aba, ane.

<sup>31</sup> ÿ, Ximāo, Ximāo, ota arỳm Xatanaj ar ajā Ibām ma, kute ar akabimā, mrāmri ar amā ikīnh ne ijā angrà tỳx ne ar ikôt aba jabej. Kute mrāmri ne me kute bày 'ykà katēk ne kute djwỳ kapīn djākam krīn kute kapīn ja pyràk. Dja ã Xatanaj kute ar akabimā ã ar ajo ane. <sup>32</sup> Ë, Ximāo, ba ne ba arỳm Ibāmmā ajo a'uw. Ijā angrà tỳx ne mā ikôt abikamēnh ne ar ikôt aba kadjy. Dja ga mekôt ikangan kam akubyn aje iwỳr amijo akēxkam gora akamydjwỳo tỳx, ane.

<sup>33</sup> Nhym kam Pedru kum,

—Kati, Bēnjadjwỳr, ba dja ba apy-maje iprôt kētkumrēx ne. Gēdja me kute abē ijē jabej akôt ibē ijē. Ne kute abīn o mōr jabej akôt ibī, ane.

<sup>34</sup> Nhym kam Jeju kum,

—Kati, ba amā arē, Pedru. Akamàt ja tām kam òkrēnē'ānh kār kētri dja ga amijā maje memā ajēxo dja. Memā aminēje ajēxo adjāmo amānhkrut ne ikjēkēt ne memā, “Kati, ije tawā pumūnh kēt”, ane. Be, dja ga ã memā ijā ane. Ba arỳm amā arē, ane.

<sup>35</sup> Nām Jeju ã Pedrumā anen kam ajte arkum,

—Ije òbē ar ajanor gar anhykam amōr ne aje anhō katōk'y djā, aparkà 'ò byr ne o amōr kēt ne ajēnh 'ò aje tur ne o amōr kētja, djori kam ar anhō mỳjja kēt? Ne kam ar anhō kwỳ krēn djā kēt? ane.

Nhym ar kum,

—Kati, kam ar inhō mỳjja, kam ar inhō kwỳ krēn djā. Me ne me ar imā kungā, ane.

<sup>36</sup> Nhym kam arkum,

—Nhym bep jakam ne atemā. Jakam dja gar anhō katōk'y djawā jamā ne ajēnhdjwỳ'ò tun o mō. Ne anhō kàxdjwa kajgo kēt jabej on kadjy aminhinòkàtiwā ngān pānh pi'òk kaprī byn amim o 'ò byn ar o mrā. <sup>37</sup> Ba ar amā arē. Arỳm ne me kute ibīnmā arỳm ijo rā:m ne jao tē. Amrēbē me kute Metīndjwỳnh kabēnkam ijā pi'òk no'òkkam kute, “Nām me o axwen me axwemē ro'ã kubī”,

anhÿr ja arỳm kator 'ÿ:r. Amrēbē me kute ijā pi'òk no'òk ja gēdja mrāmri on kato nhym me omū, ane.

<sup>38</sup> Nhym ar kam kum,

—Bēnjadjwỳr, omū, ota ar inhō kàxdjwa kajgo amānhkrut, ane.

Nhym kam arkum,

—Á, aj, anū, ane.

*Pidjòkòkam Bāmmā amijarēnho ÿr.*

*Mat 26.36; Mak 14.32*

<sup>39</sup> Nām arkum “Anū” anen ate kikre kurūm katon krānhbé Oriwère'ÿr kôt ba djwỳnho mō. Kute 'ÿr aro mōr tūmja 'ÿr ne ajte aro mō. <sup>40</sup> 'ÿr aro mōn aro bōx ne kam arkum,

—Ar Metīndjwỳnhmā amijo a'wỳ. Gēdja me te ar ajaxwe'ã ar amā apnē, gar mekôt ajaxwe kēt. Ja kadjy dja gar kum amijo a'wỳ, ane.

<sup>41</sup> Arkum anen ate tēn ÿro rām ne nīj. Nām kôt ba djwỳnhmā iren tēn ÿro rām ne nīj ne kōnkrāo nhÿ. Ne kam arek Bāmmā kabēno nhÿ. <sup>42</sup> Ne kum,

—Djūnwā, aje ibē ikaprīja kadjār jabej on ibē kaba. Aje ibē ikaprī kadjār nhym me kute ibīn kētmā ne

ba amã amijarê. Nâr kon, dja ga mrãmri ibê kadjar kêt jabej ba tu mrãmri itokryo itêm râ'ã. Djãm ba ne ba amimar kôt ar amijo iba? Kati, akabênkôt ne ba amijo iba, ane.

<sup>43</sup> Nhyam kam kàjkwa kurũm kadjy mrãnh djwýnh 'yr ruw ne kam o týx ne. <sup>44</sup> Nhyam kam akubyn Bãmmã amijarêho nhỹ. Kaprĩ ra:xkam ajte akubyn prĩne kum amikôt amijarêho nhỹ. Kaprĩ raxkam ne õ djakam tokry. Tokry raxkam ne arým 'ã ngô pepeko dja. Djãm 'ã ngô? Kati, kamrô ne prôto dja, pykakam totoko dja. <sup>45</sup> Ne Bãmmã amijarêho nhỹn kam kum amijarênh pan kãjmã djan kam akubyn kôt ba djwýnh'yr tẽ. Nhyam kôt ba djwýnh arek õto kumex. Kaprĩ raxkam arek õto kumex. <sup>46</sup> Nhyam kam arkum,

—Mýkam ne gar arek anhõto akumex? On ar kãjmã djan Metĩndjwýnhmã amijo a'wý. Gédja me te ar ajaxwe'ã ar amã apnê, gar mekôt ajaxwe kêt. Ja kadjy dja gar kum amijo a'wý, ane.

*Me kute Jejuo tým.*

*Mat 26.47; Mak 14.43; Dju r 18.3*

<sup>47</sup> Arkum kabêno ãm râ'ã nhyam arým me kute pa 'amýnh ne o mõrmã arým 'yr bõx. Me krãptĩ ne me arým 'yr bõx. Djuda, Jeju kôt ba djwýnhbê 12ja'õ ne 'yr meo mõ. Ne kam kute o tým ne kute ine kaõrmã 'yr tẽ. <sup>48</sup> Nhyam kam kum,

—Djuda, djãm aje inhine kaõro atêm pro aje memã ijo atýmmã ne ga iwýr tẽ? Nã gãm ajêx ne ije amijo inhĩ ne me awýr ibõxja ijo anhõbikwan inhine kaõ, ane.

<sup>49</sup> Nhyam kam Jeju nhõ àpênh bu'ã ku'êja arým kuma, tu amikam kuman kum,

—Bênjadwýr, djãm ar ije kàxdjwa kajgoo me ja parmã? ane. <sup>50</sup> Nhyam ate ar'õ me'õjamã akabê, me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bênjadwýr rax nhõ àpênh ja'õmã akabên toxy anen arým amak nhikjê ta, amak djubõk ne kuta. Nãm tu

amak toprik ane nhyam wãnh amak tým.

<sup>51</sup> Nhyam kam Jeju,

—Aje, anũ, arek ar dja, ane. Ne kam amak djãm djã kupê nhyam arým ajte amak mex ne.

<sup>52</sup> Nhyam kam me kute pa 'amýnhmã 'yr mõrjamã, me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bênjadwýrmê Metĩndjwýnh nhõ kikretikam krãkamngõnhmê mebêngêtemã,

—Ije djãm idjãkĩnhĩ ne ga me aje ibĩnmã iwýr anhõ kômê anhõ kàxdjwa kajgomê o mõ? ane. <sup>53</sup> Myt kunĩkôt ne ba me akam ar Metĩndjwýnh nhõ kikretikam iba ga me kam kam ijo atým kêt ne. Nã, mrãmri me anhõ akati ne ja. Me ajaxwe rax ne kute akamàt kô tyk pyrãk. Nãm prĩne me bajo ajkamuw. Kam ne ga me aje ipa 'amýnhmã iwýr mõ, ane.

*Pedru aminêje 'êx.*

*Mat 26.69; Mak 14.66; Dju r 18.15*

<sup>54</sup> Nãm ã memã ane nhyam kam me pa 'amýn kam me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bênjadwýr rax nhõ kikre'yr o mõ. 'Yr o mõ nhyam kam Pedru mekôt tẽ, nĩjar memã kre rax ne tẽ. <sup>55</sup> Nhyam me arým Jejuo mõn o bõx, me kute pa 'amýnhja ne me arým o mõn o bõx ne kam kikre nhipõkri kênh ngrire jakam amim kuton kam 'ã ànhũho kumex. Nhyam kam Pedru mekôt tẽn 'yr wadjàn kam me ikõ'ã nhỹ. <sup>56</sup> Nhyam bênjadwýr nhõ àpênh kurererja kuwy põkmã omũ ne kam 'yr tẽn kam no tyn djan kam memã,

—Tãwãdjwý ne arkôt ba, ane.

<sup>57</sup> Nhyam kam Pedru aminêje 'êx ne kum,

—Kati, arkati. Ije tãwã pumũnh kêt, ane.

<sup>58</sup> Nhyam adjynkêt ne me'õ mydjwý 'yr bõx ne omũn kam kum,

—Gadjwý ne ga abê õ àpênh'õ, ane.

Nhyam kam kum,

—Kati, arkati. Ibê õ àpênh kêtê, ane.

<sup>59</sup> Nhyam 'ãtũm nhyam ajte me'õ myjadwý 'yr bõx ne 'ã no týx mex ne 'ãno djan memã arẽn memã,

—Mrāmri ne tawādjwỳ arkôt ba. Kubê pykabê Garrêja kra'ô, ane.

<sup>60</sup> Nhyam kam kum,

—Kati, ije akabēnwā mar kêt. Ije akabēnwā mar prām kêt-kumrêx, ane. Ne kam kabēno ỳr rā'ā nhyam 'ā ôkrēnē'ānh kà. <sup>61</sup> Nhyam kam Bēnjadjwỳr ỳr akêx ne omũ. Nām ar aktā aben pumũ. Nhyam kam arỳm Pedru Bēnjadjwỳr kabēn ma. Kute anhỳr djwỳnhrām kum kabēn jarēnh ja ne arỳm kuma. Kute kum,

—Akamàt ja tām kam ôkrēnē'ānh kàr kêttri dja ga aminêje ajêxo amānhkrut ne ikjê kêt ne memā, “Kati, ije tawā pumũnh kêt”, anhỳr ja ne arỳm kuma. <sup>62</sup> Ne kam katon mu:w. Kaprĩ raxkam ne mỳr rax ne.

*Krākamngônh kute Jeju'ā bēno bikēho ām.*

*Mat 26.67; Mak 14.65*

<sup>63</sup> Nhyam me kute Jeju pumũho ku'êja kam bēno ajkēn tak ne. <sup>64</sup> Nām me no'ā pron kam apỳnh tak ne kam kum,

—Aj, goja me'ô kute akurwanh-jakôt omũ. Goja tu aman me imā arê, ane. <sup>65</sup> Nām me prĩ:ne o ajkê. Nām me apry:o kumex.

*Me rũnh kute Jeju axwe jabej kukjêr.*

*Mat 26.57; Mak 14.55; Dju r 18.12*

<sup>66</sup> Nhyam arỳm akati nhyam kam mebê idjaer bēngêtmê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bēnjadjwỳrmê me kute Mõjdjê kukràdjà mar djwỳnhmê, me ta ne me aben pydjìn amiwỳr Jeju 'uw. Nhyam kam me me'ỳr Jejuo mõn o bõx ne me kabem kudja. <sup>67</sup> Me kabem kudja nhyam me kum,

—Goja on me imā amijarê. Djām abê me babê idjaer nhõ Bēnjadjwỳrbê kumkati, nēn? Goja on me imā amijarê, ane.

Nhyam kam memā,

—Got ba ren me amā amijarê ga ren me amim imar kêt-kumrêx ne. <sup>68</sup> Ba ren badjwỳ me akukij ga ren me imā arēnh kêt ne. <sup>69</sup> Nhyam bep jakam gêdja ba on Metĩndjwỳnh py-mati djubók'ānh nhỹ. Ba ije amijo

inhĩ ne ibēnjadjwỳr raxkam gêdja ba ubók'ānh nhỹ, ane.

<sup>70</sup> Nhyam kam me kunĩ kukij ne kum,

—Djām abê Metĩndjwỳnh kra? ane.

Nhyam kam memā,

—Āā, kôt ne ga me aje arēnhwā, ane.

<sup>71</sup> Nhyam kam me abenmā,

—Bir be, arỳm ta kute amijo Metĩndjwỳnhja ma. Mỳj kadjy dja gu me ajte me'ôdjwỳ kukij? Kati, ta ne arỳm amijarê gu me arỳm kuma, ane.

## 23

*Piratu kute Jeju axwe jabej kukjêr.*

*Mat 27.1; Mak 15.1; Dju r 18.28*

<sup>1</sup> Nhyam kam me rũnhja eku:n kàjmā djan mũjar Piratu'ỳr o mõn o bõx. <sup>2</sup> O bõx ne kam Piratumā Jeju kàmex jarēn kum,

—Ē, tāmja ne axwere. Tawā ne ar me ibê idjaer noo biknoro ba. Ba meo tỳm ne awỳr o mõ. Nām we me imā, “Kwārĩk wānh ga me bēnjadjwỳr raxbê Xedja me kunĩmā ỳr djwỳnhmā pi'ók kaprĩ nhõr kêt”, ane. Ibê me anhõ Bēnjadjwỳrbê kumkatikam gêdja ba ipymao ar me apytàn me ajo iba, ane. Nām we ā me inoo biknoro ane, ane. Nām ā me Jejuo 'êxo ane.

<sup>3</sup> Nhyam kam Piratu Jejumā,

—Djām abê mebê idjaer nhõ bēnjadjwỳr rax? ane.

Nhyam kam kum,

—Āā, kôt ne ga aje arēnhwā, ane.

<sup>4</sup> Nhyam kam Piratu me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bēnjadjwỳrmê me krāptĩmā,

—Nā bām te kukij. Ajmā kute kêt. Axwe kêt-kumrêx, ane.

<sup>5</sup> Nhyam kam me mā kum 'ā apnê. Kum 'ā apnê:n kum,

—Kati, nām prĩne aben kadjy memā 'êx mõ. Nām Garrêja kurũm tēn Djudêjakam bõx ne aben kadjy memā 'êx. Nām krĩ 'ókam bõx ne aben kadjy memā 'êx. Ne ajte amũ krĩ 'ókam bõx ne aben kadjy memā 'êx. Ne ajte amũ 'ókam bõx ne aben kadjy memā 'êx

ne ajte amũ 'õkam bõx ne aben kadjy memã 'êx. Ne jakam arým bõx, ane.

*Erodji kute Jeju axwe jabej kukjêr.*

<sup>6</sup> NhyM Piratu me kabên ja man kam abej me kukij ne memã,

—Djãm Garrêjakam me kra'õ? ane.

<sup>7</sup> NhyM me kum “Ãã” ane. Garrêjakam me ja nhõ bënjadwÿr nhidjibê ne Erodji. Ajbir Djeruxarêkam bõx. Kam ne Piratu Erodji'ÿr Jeju jano, Erodji kute Piratu kudjwa Jeju kukjêrmã. Jejubê Garrêja krakam ne kum ano. NhyM me arým 'ÿr o bõx. <sup>8</sup> NhyM Erodji Jeju pumũn kam kĩnhkumrêx ne. Amrêbê ne Jeju'ã ujarênh man kam te kute târi omũnh prãme. NhyM kam me arým 'ÿr Jejuo mõn o bõx nhyM kam kĩnhkumrêx ne. Kute kum mÿjja pumũnh kêt'õ nhipêx nhyM kute omũnhmã ne bit 'ã kamnhĩx ne. <sup>9</sup> Ne kam te Jeju kukjêr krãptĩ ne. NhyM mrãmri bën kêt mex ne dja.

<sup>10</sup> NhyM bep me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bënjadwÿrmê Mõjdjê kukràdjã mar djwÿnhmê ne me Jeju kuri ku'ên kam mã kum arê. Kum kãtãm jarênh ku'ê. Djã nãm me akrãnmã kum arê? Kati, nãm me tu Erodjimã Jeju jarênh bê: ne. <sup>11</sup> NhyM kam Erodji õ krãkamngõnhremê ro'ã Jeju japry ne 'ã keket ne kam kum me bënjadwÿr kã jadjãn kam akubyn ajte Piratu'ÿr ano nhyM me ajte akubyn 'ÿr o mõn o bõx.

<sup>12</sup> NhyM Erodjimê Piratu ar myt tãm kam abeno õbikwa. Jejukõt ne ar abeno õbikwa. Amrêbê ne arkum aben kurê ne kam ajbir arým Jejukõt abeno õbikwa. Piratu kute Erodji'ÿr Jeju janorkam ne ar arým abeno õbikwa.

*Piratu kute Jeju bĩn kadjy memã kanga.*

*Mat 27.15; Mak 15.6; Dju r 18.39*

<sup>13</sup> NhyM me akubyn Piratu'ÿr Jejuo mõn o bõx. O bõx nhyM kam Piratu me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bënjadwÿrmê me kute meo ba

djwÿnhmê me kãtãmmê meo akprõn kam memã,

<sup>14</sup> —Ë, tãm ne ga me iwÿr o mõn o bõx ne kam imã, “Tãmja ne ar me inoo biknoro ba”, ane. Ba kam te kukij, te me anhipõkri kukij, nhyM ajmã kute kêtumrêx. Mexkumrêx. Nã gãm me ajêx ne arĩk kãmex jarê. <sup>15</sup> NhyM Erodjidwÿr te ikudjwa kukij nhyM mexkumrêx. Ga kute ajte akubyn me bawÿr anorja pumũ. Be, mÿj kadjy dja ba kubĩ? Ije bĩn prãm kêtê. <sup>16</sup> Kam dja ba tu kaprêprêk kajgon ano, ane.

<sup>17-19</sup> NhyM kam me kunĩ axikõt kum 'ã ãpnênh kumex. Ne kum,

—Kati, on o tẽn abĩn me imã Baraba bõm amê, ane.

Nãm Piratu me kute Metĩndjwÿnh me irõbê mrãnh nhõ akati mar kunikõt me pÿnh ne bõm me rênho tẽ. Me axwe nhyM kute mebê ijêja ne bõm me rênho tẽ. Baraba ne axwekumrêx. Nãm me bënjadwÿr kadjy memã 'êx nhyM me me bënjadwÿr'ÿr prõt ne, nhyM ta adjwÿnhdjwÿr me kwÿ pa. Tãm ne Piratu kubê ijê. 'Ã ne me ku'uw ne kum,

—On rũm tãwã o tẽn abĩn pãnh me imã Baraba kaba, ane.

<sup>20</sup> NhyM Piratu te kute Jejumã irer prãme. Ne kadjy ajte memã kabên ne memã,

—Ba kum inhiren ano, ane.

<sup>21</sup> NhyM me kãj bê: 'ã kum apnên kum,

—On pĩte'y'ã anhõ. On pĩte'y'ã anhõ, anhÿro kumex.

<sup>22</sup> NhyM kam ajte memã,

—Tõ mÿkam? Mã ne kute dja ba kubĩ? Djãm axwe? Nã bãm te kukij nhyM axwe kêtumrêx. Kam ne ba ije bĩn prãm kêtê. Dja ba tu kaprêprêk kajgon kam akubyn ano, ane. Nãm te memã anen te memã anen kam arým ajte te memã ane.

<sup>23</sup> NhyM me mã 'ã kum apnê. Nãm me kãj bê kum 'ã ãpnênh kumex ne kum,

—On pĩte'y'ã anhõ, on pĩte'y'ã anhõ, ane. Nãm me tÿxo Piratu jakrenh mex ne prĩne kabêno katy.

<sup>24</sup> NhyM kam me umaje “Ã” anen

tu memã kanga. <sup>25</sup> Nhyam me'õ kute bñnjadjwÿr kadjy memã 'êx ne ta kute me kwÿ parja Piratu kaba. Me kute Piratumã “Me imã Baraba bõm amẽ”, anhÿr ja ne kaban anon kam pãnh memã Jeju kanga, krãkamngõnhre kute Jeju bñnmã memã kanga. Me kum kurêkam ne me 'ã Piratumã apnê, kute bñnmã. Nãm me kum 'ã àpnêho katyk mex ne. Nhyam kam arÿm me kute bñnmã memã kanga.

*Me kute pïte'y'ã Jeju nhõr.*

*Mat 27.32; Mak 15.21; Dju r 19.17*

<sup>26</sup> Nhyam kam krãkamngõnhre arÿm o mõi. O mõi nhyam kam me'õja tẽn me kajpa. Me'õ nhidjibê Ximão, pykabê Xireni kra'õ. Arwã kurũm ne tẽn me kajpa nhyam me pa 'amÿn ikreikam pïte'y djin kam kum,

—Kum amÿ, ane.

Nhyam kam kum kumÿn o Jeju katẽn o mõi. <sup>27</sup> Nhyam me itepato kõt mõi. Nhyam me niredjwÿ kõt mõi. Mõrkõt abej mÿr mõi, kãj bê abej àmra mõi. <sup>28</sup> Nhyam Jeju me'ÿr akêx ne memã,

—Ë, àpnhÿre ar, Djeruxarêkam me kra, kwãrĩk wãnh ga me ijabej amÿr kêt. Bep me akra jabejbit dja ga me muw, ne ga amijabej muw. <sup>29</sup> Dja ï meo bikênh djã nhõ akati me awÿr bõx. Dja me awÿr bõx nhyam me abenmã, “ÿ, me nire kra kêtja ne me mrãmri kĩnhkumrêx. Ne me kute kra jamÿnh kêtjwÿ kĩnhkumrêx. Ne me kute krao kaõr kêtjwÿ kĩnhkumrêx”, ane. Me jabit dja me mã prõt ne kato.

<sup>30</sup> “Ne ajte kamã tokry pymaje krãnhmã,

‘On amrê me inhiby arõrõk ne me inhimex’, ane.

Ne kam ajte krãnh kryre jamã,

‘On amrê me inhiby arõrõk ne me ijo apdju’, ane.”

<sup>31</sup> Ga me kute ã pï ngoo anhÿrja pumũ. Godja arÿm pï ngrã nhyam mã dja me ajte on? Ba ne ba ajmã ikute kêtumrêx ne itokry rax ne. Nhyam bep mrãmri me axweja, mã dja Metĩndjwÿnh me on, Djeruxarêkam me ajaxweja on? ane. Nãm ã Jeju mÿjja kute meo bikênh djã nhõ akati

djwÿnhram ã memã arêho anen ta amijaxwe kêt'ã pï ngo jakren me axwe'ã pï ngrã jakre.

<sup>32</sup> Nhyam me amẽ ar kãtamja Jejukõt aro tẽn, me kute pï'ã Jejukõt ar nhõr kadjy. Ar kute mekam ar amikrão baja ne me kute Jejumẽ ro'ã ar parmã aro mõi. <sup>33</sup> Aro mõi aro bõx. Krãnhbê me krã'i'ÿr ne me Jeju aro bõx. Aro bõx ne kam apÿnh pïte'y'ã ar adjuw. Ne kam ar ikramã kãxirãxo iten ar parjamo iten kam kãjmã krekam ar umjuw. Nhyam arÿm ar arij. Jeju õkredjãkõt wajêt nhyam aktã ar axweja ijên o wajêt. <sup>34</sup> Nhyam kam Jeju me nêje Bãmmã kabên ne,

—Djũnwã, dja ga tu imar krãtan mekam angryk kêt. Me kute ibĩnja dja ga tu mar krãta. Me kute ibĩnja ne me kute gu bakukrãdjã mar kêtumrêx, ane.

Nhyam kam me abenmã kãja ngrã. Nãm me apÿnh kute kã jamÿnh kadjy kẽn kryre rẽn. Me kute ari kẽn kryre rênhkõt ne me amijo kubêkã pytãn amÿ.

<sup>35</sup> Nhyam me kunĩ no ma mõi Jeju pumũho dja. Nhyam me bñnjadjwÿrdjwÿ aprÿo dja. Nãm me abenmã,

—Amũbit ne me utã. Goja gẽ ta amiptã. Goja gẽ Metĩndjwÿnh kute anor nhyam kubê me banhõ Bñnjadjwÿrbê kumkatikumrêx jabej goja on amiptã, Metĩndjwÿnh kute amijo utãr jabej goja on amiptã, anhÿro kumex.

<sup>36-37</sup> Nhyam me krãkamngõnhredjwÿ 'ã keket ne aprÿo kumex. Nãm me 'ÿr bõx ne kum pidjõ kangõ kadjã bñn kum,

—Ajrã, goja on amiptã. Goja abê mebê idjaer nhõ bñnjadjwÿr rax jabej goja on amiptã, anhÿro dja. <sup>38</sup> Ne kam ajte Jeju nhimõkri pi'õk no'õk nhipêx ne kunhõ. Me kute omũnh ne kam kute,

—Mebê idjaer nhõ bñnjadjwÿr rax ne ja, anhÿr kadjy ne me imõkri kunhõ. <sup>39</sup> Nhyam kam me kute Jeju nhikõ'ã amẽ ar axwe nhõrja ikjêja Jeju japrÿo wajêt. Ne kum,

—Goja abê mebê idjaer nhô Bënjadjwÿrbê kumkatikumrêx ne goja on amiptàn ar badjwÿ ar ipytà, ane.

<sup>40</sup> Nhyam kam ikjêja kum bën tÿx ne kum,

—Kwârîk wānh. Birām amā Metīndjwÿnh puma kêtikumrêx. Me kute gwaj bajanhôr ga arÿm gadjwÿ atyk 'ÿrja pumû ne kam ajmān amā Metīndjwÿnh puma kêt mex ne. <sup>41</sup> Mrāmri ne me kute arÿm gu babīnmā arÿm ā gu bajo ane. Gu ba ne gu ar mekam amikrào baba nhyam arÿm me kute pānh gu babīnmā. Nhyam bep tāmja ne kute ajmā mÿjja 'ôo kêtikumrêx, ane. <sup>42</sup> Ne kam ajte Jejumā,

—Jeju, gora anhô me ja kunī kadjy abënjadjwÿr ne aje ar meo abakam gora badjwÿ ima, ibiknor kêt kadjy ima, ane.

<sup>43</sup> Nhyam kam Jeju kum,

—Myt ja tām kam dja gu baro'ā kâjkwakam Ibām nhô pyka'ÿr bôx. Mrāmri ne ba arÿm amā ikabën pydjïn arê, ane.

<sup>44-45</sup> Nhyam arÿm kâjkwa nhipôkri myt nhÿ. Nhyam kam tu akamât kô tyk ne. Pyka kunîkôt me'ā akamât kô tyk ne, arngro kêtikumrêx ne. Nām me'ā akamât kô tykkam myt kyn kyn kyn ky: nhyam 3 orakam, amykrykambit arÿm ajte kâjkwa no pôt ne. Arÿm ajte myt kato. Nhyam arÿm Metīndjwÿnh nhô kikreti kadjwÿnhbê kubêkâtija ta amikadjô. Nām kônh e ty:k ane.

<sup>46</sup> Nhyam kam Jeju Bāmmā amijarê. Kâj bê kum amijo akij ne kum,

—Djünwā, ba wām awÿr ikarô jano, ane.

Nām ā kum anen kum amikarô janon ate ty. <sup>47</sup> Nhyam krākamngônhre krâptîbê 100 nhô bënjadjwÿr Jeju tykkôt omün kam Metīndjwÿnhmā rax jarê, ne,

—Mrāmri ne djām tāmja axwe kêtê. Mexikumrêx, ane.

<sup>48</sup> Nhyam me itepato kute Jeju tykkôt omünhmā mörja arÿm mÿjja kunī pumün kam akubyn mōn kaprîkam aminhökôt titiko mō, ũrkwā'ÿr binhirênh mō. <sup>49</sup> Nhyam bep ôbikwa

kunîmê, Garrêja kurüm me nire kôt mörjamê, me tām ne me arek omünho dja, kum kre rax ne omünho dja.

*Me kute Jeju jadjâr.*

*Mat 27.57; Mak 15.42; Dju r 19.38*

<sup>50-52</sup> Nhyam kam me'ô nhidjibê Jôdje ne Piratu'ÿr tē. Mebê idjaer nhô krî'ô nhidjibê Armatêkam kra'ô. Nām me rünh bikprôn djàkam mekôt mrā. Kabën mexikumrêx, katât ne mrā. Nhyam me kute Jeju bīnmā amim 'ā karôo nhÿ nhyam kam te nêje me kukrà. Atemā ne kabën. Me ja kabënkôt kabën kêtê. Nām amim Metīndjwÿnh kamnhÿx ne. Metīndjwÿnh bôx ne me kadjy bënjadjwÿr ne kute ar meo bamā ja ne amim kamnhÿx ne. Tām ne Piratu'ÿr tēn bôx ne Jeju'ā kuma. Kute Jejuo rwÿk ne adjärmā ne 'ÿr tēn bôx ne 'ā kuma.

<sup>53</sup> Nhyam kam kum “Ā” anen kam kum kanga. Nhyam kam pîte'y'ÿr tēn kam Jejuo ruw, kute adjärmā. Ne kam kadjy kubêkâ mexja byn kam prîne o kupun kam kênkrekam adjâ. Me kute kênkre kakrwÿnh nyjakam adjâ. Kraxje me kute kam me'ô jadjâr kêtikumrêx. Kam ne adjâ. <sup>54</sup> Pi'ôk rârâr nêje akati jakam ne adjâ. Akati jakam ne me no katon ô mÿjja kupênho kumex. Pi'ôk rârâr kêtri ô mÿjja kupênho kumex. Akati jakam ne adjâ.

<sup>55-56</sup> Nhyam me nire Garrêja kurüm Jeju kôt mörja mekôt mōn omü. Nām me kute kênkrekam adjârkôt omün kam akubyn ũrkwāmā mōn bôx. Bôx ne kam me kudjÿ djāmê pidjÿ nhīnmê kubyn abenkam o akàn kam kadjy kudji. Nhyam pi'ôk rârâr nhyam arÿm me nire tyk djâ kêtô kumex, Môjdjê kukràdjâkôt ne me pi'ôk rârârkam tyk djâ kêtô kumex.

## 24

*Jeju akubyn tîn.*

*Mat 28.1; Mak 16.1; Dju r 20.1*

<sup>1</sup> Nhyam arÿm pi'ôk kamrêk. Nhyam ar nire kry:râm kô rā'ā kute me kudjÿ djâ abenkam o birênh ne irja byn 'ÿr o mō, kênkre'ÿr o mō. Ar kute

kēnkrekam adjārja'yr o mō. <sup>2</sup> Nām ar bit Jeju'yr o mō, ar kute o kudjymā ne ar bit 'yr o mōr kajgo. Nhyr arym me kute kēnpotio 'ā ijēja arym amijā kutan kre jakà'ā amidjan dja. Me'ō ne o mōn kudja nhyr dja. <sup>3</sup> Nhyr ar nireja 'yr mōn kēnkremā wangij ne kam te Jeju nōr djā kamū nhyr nōr kēt ne.

<sup>4</sup> Nhyr ar te kute mýjja'ō marmā o dja nhyr adjynkēt ne ar my amānhkrutja ar aērbē kato. Tu ar nokam kato. Ō kubēkà jadjē:nh ne ar kuri dja. <sup>5</sup> Nhyr ar te tīn prāme ne rōrōk ne ponh ne ikwā. Nhyr kam arkum,

—Mýkam ne gar me tykkam me'ō akubyn tīnja jabej mō? <sup>6-7</sup> Ē, ar nōr kētja pumū. Arym ne akubyn tīn ne kato. Djā ne gar kabēnja ma. Amrēbē ne ar amā, Garrējakam ar ba rā'ākam ar amā, “Gēdja me me axwemā ikanga. Ba ije amijo inhī dja me me axwemā ikanga nhyr me pīte'y'ā inhō ba ty ne ijā akati amānhkrut ne ikjēkēt ne akubyn itīn ne”, ane, ā ar amā ane. Ā ar amā ane gar ajte abej mō, ane. Nām ā kadjy mrānh djwýnh arkum ane.

<sup>8-10</sup> Nhyr kam ar nire arym Jeju kabēn ja ma. Kabēn ja man kam akubyn kēnkre kurūm mō. Mōn bōx ne kam Jeju kōt ba djwýnhmā mýjja kunī jarē. Kōt ba djwýnhbē 11mē ōbikwaja kunīmā mýjja jarē. Marij Madarenamē Djōwanāmē Xijagu nābē Marijmē ar ro'ā mōrjamē. Ar ja ne Jeju'yr mōn te nōr djā kaprān bōx ne memā arē, Jeju kute tūmrām ar anorjamā arē. <sup>11</sup> Nhyr bep nām me ate krā. Nām me o kabēn kajgon kam tu ate krān amim kamnhīx kēt ne. <sup>12</sup> Nhyr bep Pedrubit ne ekruš ne kāmā djan kam kēnkre'yr prōt ne 'yr bōx ne kam te 'ā ibōn ýmkjēro nō. Te abej rīto nō. Nhyr kupu djābit ate nō. Nhyr omūn kam akubyn tē, te kute amikam mýjja'ō marmā umar tē. Tēn ūrkwākam bōx.

*Imau'yr Jejukōt ba djwýnh tē nhyr ar nokam amirīt.*  
*Mak 16.12*

<sup>13</sup> Nhyr myt tām kam kōt ba djwýnh amānhkrut ne krī ngrire 'ō'yr tē. Krī ngrirebē Imau'yr ne ar tē. Djām mūjar got. Tām ne ja. Djeruxarē kurūm pry'ā akrebē 11 kirometu 'yr ne ar tē. <sup>14</sup> Ne kam abenmā kabēn tē, abenmā Jeju bīnmē mýjja ja kunī jarēho tē. <sup>15</sup> Abenmā arēho tēm rā'ā nhyr Jeju arkōt bōx. Arkōt bōx ne arym ro'ā mō. <sup>16</sup> Nām ar omūnh kajgo. Bārām mýjja ne ar no'ā nhyr ar te kute omūnhmā. Jeju ta ne aminēje ar no nhity ne kam arkum,

<sup>17</sup> —Ije tō mýj ne gar abenmā arēho tē? ane.

Nām arkum kabēn nhyr ar tēm týx katikōt djan kam kaprīre, nokre kaprīre ne dja. <sup>18</sup> Nhyr kam ikjēja idjibē Kreōpa kum,

—Ije birām apydji ne ga aje mýjja mar kēt, mýjja ajbir katorja mar kēt ne. Djeruxarēkam me kunī ne me kuma, ane.

<sup>19</sup> Nhyr kam kum,

—Ije nhyr mýj nā? Nhyr mýj ne gar abenmā arēho tē?

Nhyr amē ar ja kum,

—Ije tō gēt Nadjarekam me kra'ō nhidjibē Jeju. Metīndjwýnh kabēn jarēnh djwýnh'ō. Kabēn mexkumrēx. Nām katāt memā Metīndjwýnh kukrādja'ā ujarēnh mexkumrēx ne. Ne ar memā mýjja pumūnh kēt kwý 'yro ba. Mýjja kwý nhipēx mexkumrēxo ba. Kam ne Metīndjwýnh kam kīnhkumrēx nhyr me katāmdjwý kam kīnhkumrēx.

<sup>20</sup> Nhyr bep me kadjy Metīndjwýnh mar djwýnh nhō bēnjadjwýrmē me banhō bēnjadjwýrmē, me ja ne me me kute bīnmā memā kanga nhyr me pīte'ykam kubī. <sup>21</sup> Ý, kute me bakurē djwýnhbē me bapytārmā, me babē idjaer pytārmā ne bar bajbit amim kamnhīx ne, nhyr arym ty. Nām me arym kubī nhyr kam arym 'ā akati amānhkrut ne ikjēkēt. <sup>22-23</sup> Nhyr ar nire ar ikōt Jejumā àpēnh ja ar ijaē. Kry:rām ne ar kēnkre'yr mōn te abej ne kam akubyn bōx ne kam we ar imā, “Arym ne bar mýj me'ōja pumū. Birām kadjy mrānh djwýnh got bar

omũ. Nhym ar imã, ‘Jeju ne arým akubyn tĩn ne’, ane.”

Nã, nãm ã ar nire ar ijaêro ane. <sup>24</sup> Nhym kam ar ijõ kênkre'ÿr tẽn te kam abej. Nhym kênkre kaprÿ ne. Mrãmri ne ar nire kôt arẽ. Nhym bep Jeju ta ne amirĩt kêtumrẽx, ane. Æ kum ane. Nãm ã Jeju kôt ba djwÿnh Jejuo atemã me'õn ã kum kabẽn ane.

<sup>25</sup> Nhym kam Jeju ta arkum,

—E kum ar ano kêt. Mÿkam ne amrêbê Metĩndjwÿnh kabẽn jarẽnh djwÿnh me amã mÿjja ja jarẽ ga me tu amim mar ne amijamakrekam kunĩ nhôr ne ar o aba kêt ne. <sup>26</sup> Mrãmri ne arým Bẽnjadjwÿrbê kumkati tokryn arým kàjkwamã tẽmmã. Amrêbê Metĩndjwÿnh kabẽn jarẽnh djwÿnh kute arẽnh kôtõ. Dja tokry kumrẽx ne kam arým bẽnjadjwÿr rax kadjy kàjkwamã tẽ, ane.

<sup>27</sup> Ne kam prĩne arkum Metĩndjwÿnh kabẽn'ã ujarẽnh tẽ, Metĩndjwÿnh kabẽnkam ta amijã ujarẽnhja ne kunĩ arkum 'ã ujarẽnh tẽ. Nãm Mõjdjê kumrẽx memã 'ã pi'õk no'õkmo krax nhym kam atãri Metĩndjwÿnh kabẽn jarẽnh djwÿnh memã 'ã pi'õk no'õk ne. Nhym kam ta amijã ujarẽnh tẽm tãmtã ĩ amũ 'ã ujarẽnh tẽ.

<sup>28-29</sup> Nhym kam ar ro'ã mõi. Ar krĩ'ÿr tẽmja'ÿr ne ar ro'ã mõi kam arým tẽpo mõi. Nhym kam bit Jeju mã tẽmmã. Nhym ar kabẽno nẽ ne kum,

—Jãnh ar inhũrkwãkam ar inhikõ'ã nõ. Arým ne apajrũm myt nhÿ. Arým akamãt 'ÿr, ane.

Nhym kam tu arkõt wadjã. <sup>30</sup> Ne kam bit õ kwÿ krẽnmã nhÿ. Õ kwÿ krẽnmã nhÿn kam djwÿ byn Metĩndjwÿnhmã amikĩnh jarẽn kam ipõn arkum kungã. <sup>31</sup> Nhym kam ar amak e tyk anen arým Jeju ma nhym kam tu ar nokam akuno. <sup>32</sup> Tu ar nokam akuno nhym kam ar abenmã,

—E kum tãm. Ga pry'ã kute gu bamã Metĩndjwÿnh kabẽn'ã pi'õk no'õk jarẽho tẽm gu bakĩnh ne bakrãkã 'õ nhÿnhja pumũ, ane.

<sup>33-34</sup> Ne ekruX ne kãjmã djan kam ajte akubyn Djeruxarẽmã tẽ, Jeju kôt

ba djwÿnh'ÿr tẽ. Jeju kôt ba djwÿnhbê 11mẽ õbikwamẽ ne ar ro'ã aben pydjĩn nhÿ. Nhym kam ar ar ja'ÿr bõx. Bõx nhym ar aben pydjĩn ÿr ja ar kutã arkum arẽ,

—Mrãmri ne arým Bẽnjadjwÿr akubyn tĩn ne katon Ximãomã amijo amirĩt ne, ane. Ar kutã ne ar arkum arẽ.

<sup>35</sup> Nhym kam ar nĩnh tẽmjadjwÿ amipãnh arkum arẽ. Pry'ã ar tẽm nhym Bẽnjadjwÿr Jeju arkõt bõx ne ro'ã mõi ne kikrekam ÿr nhym kute djwÿ nhipõnh ne 'ã Metĩndjwÿnh 'wÿr ne arkum õr nhym ar kute kôt kum kator ja ar amipãnh arkum arẽ.

*Kute kôt ba djwÿnhmã aminhĩ kamjÿr rã bẽn.*

*Mat 28.16; Mak 16.14; Dju r 20.19*

<sup>36</sup> Nãm ar arkum arẽho ãm rã'ã nhym Bẽnjadjwÿr ta ajte tu ar nokam katon ar ipõkri dja. Ar ipõkri djan arkum,

—On ar adjumar mex ne ar aba, ane.

<sup>37</sup> Nhym kam ar tĩn prãm ne kum uma: ne. Nãm ar Jejuo me karõn kam kum uma: ne. <sup>38</sup> Nhym kam arkum,

—Mÿkam ne gar amikam atĩn prãm ne anhõkre kadjwÿnhbê amim, “Mÿj ne ja? Birãm me karõ ne ja”, anhÿro akumex? <sup>39</sup> Æ, ar inhikramẽ iparkam kãxirãx djwakreja pumũ. Ba. Atemã me'õ kêt. Gop ar ikupên ipumũ. Djãm ã me karõ kute anhÿr? Me karõ ã kute anhÿr kêt. Gop ar inhĩmẽ ijija pumũ. Djãm me karõ ã 'imẽ ĩ kute anhÿr got, ane.

<sup>40</sup> Æ arkum anen kam arkum aminhikramẽ amipar bẽn kam ari arkum o apa. <sup>41</sup> Nhym ar omũn kam kĩnhkumrẽx ne. Ne kam kĩnhkam amim,

—Ije, djãm tãm? Kati, atemã me'õ. Nãr kon tãmÿ, anhÿro kumex. Nãm ar kĩnh rax ne kam te kute marmã o dja. Nhym kam Jeju arkum,

—Djori mÿjja ba kukrẽ, ane.

<sup>42-43</sup> Nhym kam ar kum tep djãr kwÿ tan kungã nhym kubyn kukrẽ. Nhym ar arek 'ã omũho nhÿ.

<sup>44</sup> Nhym kam arkum,



—Ë, ar ikabën ja ma. Ar akam ar ibari ikabën ja gop ar ama. Nã bãm anhÿr djwÿnhràm ar amã,

“Me kute ijã pi'òk no'òkja kunĩ dja apôx gar omũ. Mòjdjémê me Metĩndjwÿnh kabën jarënh djwÿnh kute ijã pi'òk no'òk nhym me ijã ngrerdjwÿ 'ã pi'òk no'òkja kunĩ dja apôx gar omũ”, ane. Nã bãm ã ar amã ane nhym arÿm apôx gar arÿm omũ, ane.

<sup>45</sup> Nãm ã arkum anen kam arkum Metĩndjwÿnh kabën'ã pi'òk no'òkja kunĩ jarënh tën kadjy ar amak bô nhym ar kam kuma. <sup>46</sup> Nãm arkum,

—Metĩndjwÿnh kabën'ã pi'òk no'òkkam ne, “Bënjadjwÿrbê kumkati dja tokryn tyn 'ã akati amãnhkrut ne ikjê kêt ne akubyn tĩn ne kato”, ane.

<sup>47</sup> Kam dja me pyka kunĩkôt kàj bê 'ã ujarënh mō gē me amim katon wãnh axwemã iren Metĩndjwÿnh'ÿr amijo akēx gē Metĩndjwÿnh me axweo aknon mekam ngryk kêt. Djeruxarēkam dja me memã arënhmo krax ne. Ne kam apÿnh pyka kunĩkôt memã arënh ajmã. Nãm ã me anhÿr djwÿnhràm Metĩndjwÿnh kabënkam 'ã pi'òk no'òko ane. <sup>48</sup> Nhym arÿm apôx gar ga anoo pÿne omũ. <sup>49</sup> Jakam dja ba ar amã Ibãm Karō jano. Ibãm kute ar amã kabën pydjìn arënhja tãm, kute ar amã Amikarō jarënh tãm dja ba amrē ar amã ano. Gora ar arek krĩraxbē Djeruxarēwākam arek djan kam ama. Adjãm rã'ã gē arÿm ar awÿr bôx. Dja kàjkwa kurũm ar awÿr ruw ne kam ar ajo ban kam ar ajo tÿx gar kam atÿxkumrēx ne kam pyka kunĩkôt 'ã adjujarënh mō, ane. Nãm ã arkum ane.

*Jeju kàjkwamã àbir.*

*Mak 16.19; Kar 1.9*

<sup>50</sup> Ne kam krĩbē Betanhamã aro mōn aro bôx. Djeruxarē kurũm aro mōn aro bôx ne kam aro kĩnh ne. Kute aro kĩnh kadjy ne arkum ikra bën arkum kabën ne. <sup>51</sup> Arkum kabëno ãm rã'ã, tu kabën konenh mebē kàjkwamã wabìn kam arÿm kàjkwakam ò pykamã bôx.

<sup>52</sup> Nhym kam kôt ba djwÿnhja kum mex, rax jarënh kumex. Ne kam

akubyn Djeruxarēmä arÿm mōn bôx. Kĩnhkumrēx ne mōn bôx. <sup>53</sup> Ne kam Metĩndjwÿnh nhō kikretikam ar mã Metĩndjwÿnhmã mex, rax jarënh ba. Mrãmri. Tãm ne ja.

## Djuão memã Jeju'ã ujarēnh rax ne ja.

Djuão ne Jeju'ã ajarē. Jeju kute amijo ĩ ne rwỳk kētri Bāmmē ro'ã kàjkwakam ar bari kumrēx memã arē. Ne kam atāri Jeju kute amijo amirīt ne kute meo mex ne kute memã amikabēn jarēnh ja'ã ujarēnh tēn àbir djāmā kumē. Nām prīne gwaj bamā Jeju kabēn jarē. Jeju kute kukràdjà'ã mỳjja jakre kunī ne arē. Me kute tu amim Jeju kamnhīxkumrēx ne kam tīn rā'ã rā'āmā ne gwaj bamā arē.

Djuāomē kamybē Xijagu ne Ar kubē tep pynēnh djwỳnh nhym Jeju arkum kabēn nhym ar tu mỳjja kunīmā iren Jeju kōt mōn kōt bikamēnh rā'ã nhym Jeju wabi. Nhym memã Jeju jarē nhym me kōt kum kurēn pa 'ābyn apēxtimā kumē. Kamā ne ajte memã *Mỳjja Apōx Kētri Kukām 'ã Ujarēnh* jadjwỳ'ã pi'òk no'òk ne.

*Me'ō nhidjibē kabēn'ã ujarēnh kadjy ne ja.*

*Kar 10.36; Pir 2.6; Kor 2.9; Idja 1.2*

<sup>1</sup> Mỳjja kunī kētri ne arỳm me'ō nhidjibē Kabēn. Me'ō nhidjibē Kabēn kàjkwakam Metīndjwỳnhmē ro'ã nhỳn adjwỳnhdjwỳ kubē Metīndjwỳnh. <sup>2</sup> Ta ne mỳjja kunī kētri Metīndjwỳnhmē ro'ã nhỳ.

<sup>3</sup> Kubē ne mỳjja kunī nhipēx djwỳnh. Ne ren kēt nhym ren mỳjja katorjadjwỳ kunī ren kētkumrēx.

<sup>4</sup> Me'ō nhidjibē Kabēnjabē ne mỳjja kunī tīn djwỳnhkumrēx. Ne kam kōt kute mrāmri ne me kurwỳ djà pyrāk. Ga, ngōnhpōk kute akamāt kō tyk kurwỳ nhym me kute akamātkam mỳjja kunī pumũnh ne katāt mrānhja pumũ. Me jadjwỳ ne me axwen kam mrānh punu. Nhym kam me memã me'ō nhidjibē Kabēnja'ã ajarē nhym me kwỳ arỳm amim tu markumrēx. Kubē mỳjja kunī tīn djwỳnhkam ne me kwỳ amim tu markumrēx ne kam arỳm axwe kēt ne katāt amijo ba.

<sup>5</sup> Ga, akamāt kō tykkam me kute mỳjja pumũnh kēt ne ba punuja pumũ. Me kwỳ jadjwỳ ne me axwen ba punu. Nhym kam me memã me'ō nhidjibē Kabēnja'ã ajarē. Memã 'ã ajarē nhym me axweja kute akamāt kō tykkam baja pyrāk ne me amim mar kēt.

<sup>6</sup> Be, atemã me'ōbē ne Djuão. Ngōmā me angjēnh djwỳnhja. Metīndjwỳnh ne Djuão jano nhym arỳm kukwakam ujarēnh tē.

<sup>7</sup> Me'ō nhidjibē Kabēnja kute mrāmri ne me kurwỳ djà pyrāk nhym Djuão arỳm 'ã ujarēnh tē. Kōt me kunī kute tu amim me'ōbē Kabēnja markumrēx kadjy ne 'ã ujarēnh tē.

<sup>8</sup> Be, djām Djuão ta kute me kurwỳ djàja pyrāk? Kati. Kukām kute 'ã ujarēnh kadjy ne tē. <sup>9</sup> Me'ō nhidjibē Kabēnja ne mrāmri kute amijo ba mexkumrēx ne katāt kute memã kabēn jarēnhkumrēx. Nām me kunīmā arēnhkumrēx. Kute mrāmri ne me kurwỳ djà kute memã pry kurwỳ pyrāk.

<sup>10</sup> Me'ō nhidjibē Kabēnja ne amikadjy me kunī nhipēx ne tūmrām me'yr bōx ne me ro'ã ar ba. Ta ne amikadjy me kunī nhipēx. Nām te me ipēx ne te me ro'ã ar ba nhym me kute amim mar kēt. <sup>11</sup> Ō me wỳnh'yr ne bōx nhym ō me wỳnh kute o aminhō bēnjadjwỳr kēt. <sup>12</sup> Nhym be, me kwỳ ne me apỳnh ĩ djāri arỳm o aminhō bēnjadjwỳrkumrēx. Me ja ne me me'ō nhidjibē Kabēnja'ã amim,

—Mrāmri ne kubē Metīndjwỳnh Krakumrēx, ane. Nām me amim anen arỳm o aminhōkumrēx. Nhym kam arỳm apỳnh me ĩ djāri memã kum,

—Mrāmri ne arỳm abē Metīndjwỳnh krakumrēx, ane. <sup>13</sup> Mebē Metīndjwỳnh krakam arỳm umar djà ny. Umar djà nyo kute mrāmri ne me prīre bixadjwỳr nykam umar djà ny pyrāk. Djām me my kute me niremā kra jadjwỳrkōt me umar djà ny? Kati. Nār, djām me my kute me nireo ikwā prām kōt ne me umar djà ny? Kati. Nār, djām me kute kra'ã amim karōkōt me umar djà ny?

Kati. Metĩndjwýnh kute memã amak bõnhkõt me umar djà ny.

<sup>14</sup> Be, me'õ nhidjibê Kabēnja ne arým amijo ĩ ne me baro'ã ar ba. Nãm mexo uman ar ba. Ar ba ne bar prĩne mexo umakõt omũnho iba. Bãm pyma o ne uma. Kubê Metĩndjwýnh Kra djwýnh. Pydji. Kam ne prĩne mexo uma. Ta ne tu kum me kaprĩ:kumrẽx\* ne kabēn pýnh ne arēn me baro'ã ar ba.

<sup>15</sup> Be, ngõmã me angjēnh djwýnhbê Djuão ne kàj bê 'ã ajarēn memã kum,

—Arým ne ba ar amã me'õ ja'ã ajarēn 'ã ar amã, “Me'õ dja ikõt bõx. Nãm raxo katāt ijakre. Be, mýkam? Bir, amrēbê: ikētri ne ar ba tũm. Kam ne raxo katāt ijakre”, ane. Arým ne ba ã ar amã ane. Nãm ã Djuão memã ane. <sup>16</sup> Be, mýjja kunĩ ne õ. Ta ne ukaprĩo ukaprĩn õ mýjja kunĩmē me bakunĩo djuw mexo nhỹ. <sup>17</sup> Mõdjê ne Metĩndjwýnh kukwakam me kute katāt amijo ba'ã memã karõ. Me axwe kêt kadjy memã karõ. Nhy m be, Jeju Kritu ta ne tu kum me kaprĩn kabēn pýnh ne arē. <sup>18</sup> Be, djãm me'õ ne kute Metĩndjwýnh pumũnh got? Arkati. Kra djwýnh pydjibit ne kute omũnh. Bãmmē ro'ã ne nhỹ. Krabit kute omũnh ne arým memã 'ã ajarē.

*Djuão kute memã amijarēnh kadjy ne ja.*

*Mat 3.1; Mak 1.1; Ruk 3.1*

<sup>19</sup> Be, Djeruxarēkam mebê idjaer rũnhja ne me Djuãomã me kwý jano. Ne me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh kwý jano. Ne mebê Rewidjwý kwý jano. Me kute abej Djuão kukjêr kadjy ne me me kwýja jano nhy m me arým 'ýr mõ. 'Ýr mõ:n kam arým 'ýr bõx ne kum,

—Mýj me ajõ ga nã? Djãm abê me inhõ Bēnjadjwýrbê kumkatibê Kritu? ane. <sup>20</sup> Nhy m Djuão memã 'êx kêt ne mrãmri tu memã arēnhkumrẽx ne memã kum,

\* **1:14** Djãm me ta ne me axwe kêt nhy m pãnh kum me kaprĩ Kati. Me ta te axwe kêt mã nhy m ta arým tu kum me kaprĩ.

—Ba ibê Kritu kêt. Metĩndjwýnh kute ijã me õ Bēnjadjwýrbê kumkati mēnh kêt, ane.

<sup>21</sup> Nhy m me kum,

—Be, abê Kritu kêt kam mýj me ajõ ga nã? Djãm abê Metĩndjwýnh kukwakam kabēn jarēnh djwýnh? Djãm abê Erij? ane.

Nhy m memã kum, “Kati”, ane.

Nhy m me kum,

—Metĩndjwýnh kute me imã kukwakam kabēn jarēnh djwýnh'õ janormã. Djãm ga? ane.

Nhy m memã kum, “Kati”, ane.

<sup>22</sup> Nhy m me kum,

—Bir, dja ga me imã amijarē. Me ije memã akabēn jarēnh kadjy. Me kute awýr me ijanor ba me ije memã akabēn jarēnh nhy m me kute amar kadjy on me imã amijarē, ane.

<sup>23</sup> Nhy m memã kum,

—Be, amrēbê: ne Metĩndjwýnh kukwakam kabēn jarēnh djwýnhbê Idjaij ijã kabēn jarēn me bakukãmãremã kum,

“Kapõt kukritkam dja me'õ kàj bê me akren memã kum,

‘Bēnjadjwýr djwýnh kutêp wãnh ajaxwemã anhiren kum amex. Kute mrãmri ne me kute me bēnjadjwýr rũnhmã katāt pry jadjwýr nhy m mexja pyrãk. Dja gar ã kutêp amexo ane’, ane.”

Ba ijã ne Idjaij memã ane, ane. Djuão ã memã ane.

<sup>24</sup> Be, mebê idjaer rũnh kute Djuão'ýr me kwý janorja, kute kukjêrjabê ne mebê pardjêu. <sup>25</sup> Djuão amijã memã ane nhy m me kum,

—Be, abê Bēnjadjwýrbê kumkatibê Kritu kêt ne abê Erij kêt ne abê Metĩndjwýnh kukwakam kabēn jarēnh djwýnh'õ kêt ne kam Metĩndjwýnhmã ngõmã me angjēnho aba. Mýkam? ane.

<sup>26</sup> Nhy m memã kum,

—Bir, ba ikajgo me:xi. Ije Metĩndjwýnhmã me arēnh kadjy ba ngõmãbit me angjēnho iba. Íkajgo

nhyim be, me'õ ra:x arým bõx. Ne kam ar me banhipôkri ba ga me aje mar kêt. <sup>27</sup> Tãmwã 'ã ne ba me amã, “Me'õ gêdja ikôt bõx. Nãm raxo katàt ijakre”, ane. Bãm te irax ne 'ã inhihôn ije kum parkà 'ãpre bõnh ne o itêm prãmje. Be, ãm irax ba ren arým kum apê. Nhyim be, kati. ãm ingrire. Nãm raxo ijakrenh mex ne. Nãm ã Djuão memã ane.

<sup>28</sup> Ngõ raxbê Djodão nhikjê'ã krĩbê Betanhakam ne ã memã ane. Ngõmã kute me angjênh djakam ne ã memã ane. Djeruxarê kurũm me bõxjamã ã ane.

*Djuão kute arkum Metĩndjwýnh Kra jakre kadjy ne ja.*

*Mat 3.11; Mak 1.10; Ruk 3.22*

<sup>29</sup> Nhyim kam arým akamat ne akati. Nhyim Djuão ar jãnh dja nhyim nĩnh Jeju Djuão kutã tẽ. Nhyim omũn 'ã memã kum,

—Ota, Metĩndjwýnh nhõ Mrykĩ'ãtomti jabatãnh ny tẽ. Tãm ne Metĩndjwýnh me bawýr ano nhyim me kute bĩn nhyim kute me kunĩ jaxweo pãnhmã.

<sup>30</sup> Tãmwã 'ã ne ba ar amã, “Me'õ dja ikôt bõx. Nãm raxo katàt ijakre. Be, mýkam? Bir, amrêbê: ikêtri ar ba tũm. Kam ne raxo katàt ijakre”, ane.

<sup>31</sup> Be, djãm ba ne ba amrêbê nokre pumũ? Kati. Ije amrêbê omũnh kêt. Metĩndjwýnh kabênkôt ije me abê idjaermã Kritu'ã idjujarênh ga me aje marmã. Jabit ne ba kuma. Me aje Kritu marmã ne ba ngõmã me ajangjênhõ iba, ane.

<sup>32-33</sup> Ne kam Djuão ajte memã kum,

—Djãm amrêbê ije nokre pumũnh got? Kati. Metĩndjwýnh amrêbê ngõmã me angjênh'ã imã karõ. Ne kam ije Kritu nokre pumũnh kadjy ta ajte imã, “Be, me'õ'ã dja Ikarõ ruw ne arek kam nhỹ ga omũ. Tãmja ta gêdja memã Ikarõ jano nhyim arým meo ba”, ane. Kute imã anhỹr kôt ne ba kam arým nokre pumũ. Metĩndjwýnh Karõ kute tut pyrãk arým Jeju'ã ruw ne arek kam nhỹ ba arým omũn kam nokre pumũ.

<sup>34</sup> Ije nokre pumũnhkam ba arým memã arênhkumrêx ne memã kum,

“Be, mrãmri tãmwãbê Metĩndjwýnh Krakumrêx”, ane. Jeju kutã tẽmkam Djuão ã memã ane.

*Ar kumrêx kute Jeju kôt amijo bikamênh'ã ujarênh.*

<sup>35-36</sup> Nhyim kam ajte akati nhyim Djuãomẽ kôt ba djwýnh amãnhkrut ar Jeju tẽmkôt omũho dja nhyim arým arkum,

—Ota, Metĩndjwýnh nhõ Mrykĩ'ãtomti jabatãnh ny tẽ, ane. <sup>37</sup> Nhyim Djuãokôt ba djwýnh ar kuman mã Jeju kôt ajkamẽ. <sup>38</sup> Nhyim Jeju ar'ýr akêx nhyim ar kôt tẽ nhyim ar omũn arkum,

—Mýj nã? Mýj ne gar amã kĩnh ne ikôt tẽ? ane.

Nhyim ar kum,

—Rabi, nhỹnh ne ga anhũrkwãja? ane. Ujarênh djwýnh'ã ne ar kum, “Rabi”, ane.

<sup>39</sup> Nãm ar ũrkwã jabej kukij nhyim arkum,

—Amrê ar ikôt tẽn omũ, ane.

Nhyim ar arým kôt tẽ. Kôt tẽ:n arým ũrkwã'ýr bõx ne arým omũ. Ne kam arek kam nhỹ. Arým ar'ã amykrykam ar arek kam nhỹ. Nhỹ: nhyim ar'ã akati.

<sup>40</sup> Be, ar amãnhkrut kute Djuão kabênh mar ne mã Jeju kôt bikamênhja nhikjê nhidjibê ne ãngre. ãngremẽ Ximão Pedru ar axikôt apõx. <sup>41</sup> Nãm ar ýr'ã akati nhyim ãngre kamy Ximão kumrêx jabej tẽn arým kum katon kum,

—Arým ne bar Mexijmã ikato, ane. Me õ Bênjadjwýrbê kumkatibê Kritu'ã ne me kum Mexij jarê.

<sup>42</sup> Nãm Ximãomã anen arým Jeju'ýr o tẽn 'ýr o bõx ne kum akre. Nhyim kam Jeju arek omũho djan kum,

—Ga abê Ximão. Djõnaj ne adji. Dja ba jakam amã Xepa jarê, ane. Be, kên'ã ne kum Xepa jarê. Me bak-abênkam ne kum Pedru jarê.

<sup>43</sup> Nhyim ajte ar'ã akati nhyim Jeju pykabê Garrêja'ýr tẽmmã. Ne 'ýr tẽm kêttri Piripi kumrêxmã katon kum,

—Amrê mã ikôt ajkamẽ, ane.

<sup>44</sup> Krĩraxbê Bexadakam ne Piripi nhũrkwã. Kamdjwý ne Ängremê Pedru ar ũrkwã. <sup>45</sup> Nãm Jeju Piripimã kabên nhym kam arým tẽn Natana-jeumã kum,

—Arým ne bar kum ikato. Me bakukãmãre Môjdjê kute me bakukràdjà'ã pi'òk no'òkkam kute tãmwã'ã pi'òk no'òk. Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarênh djwýnh 'òdjwý ar kute tãmwã'ã pi'òk no'òk. Bar pi'òk kòt kum ikato. Kubê ne Nadjarekam Jeju, ane.

<sup>46</sup> Nhym Natanajeu kum,

—Tô nhýnh, djãm Nadjare kurũm mýjja mex'ò kator prãm got? ane.

Nhym kum, “Amrê ikòt tẽn omũ”, ane.

<sup>47</sup> Ne kam arým 'ýr o tẽ. 'Ýr o tẽn 'ýr o bõx. Nhym Jeju arým Natanajeu tẽmkòt omũn kum,

—Be, ga abê idjaerkumrêx. Ajêxnhĩ kêtikumrêx, ane.

<sup>48</sup> Nhym Natanajeu kum,

—Je, nhýnh ne ga arým ima? ane.

Nhym kum,

—Be, Piripi kute iwýr ajwýr kêtri ne ba arým apumũ. Pĩbê pigêre parbê anhýrri ne ba arým apumũ, ane.

<sup>49</sup> Nhym kum,

—Ujarênh djwýnh, mrãmri ne abê Metĩndjwýnh Krakumrêx. Abê mebê idjaer nhõ bẽnjadjwýr rax, ane.

<sup>50</sup> Nhym Jeju kum,

—Ba ije amã, “Pigêre parbê anhýrri ba arým apumũ”, anhýrbit. Ga kam arým tu amim imarkumrêx. Adjým, dja ba ajte mýjja pumũnh kêt kwý nhípê:x ga omũ. Mýjja raxo kute ajbir ije amã arênhja jakrenh mex dja ga omũ, ane. <sup>51</sup> Ne kam ajte kum,

—Ba ije amijo inhĩ dja ã ijã kãjkwa abenbê ajkij nhym Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh arým ikurũm wabin ijã axidjuw gar arým omũ. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx, ane.

## 2

### *Kute ngòo pidjò kangò.*

<sup>1</sup> Nhym akatin akatin akati nhym onĩ Garrêjakam krĩraxbê Kanakam

me'ò myja me'ò nire'ýr mõrmã. Nhym me me kukràdjà kòt arým ar'ã akuprõn kute abenã ar mẽnhmã o dja. Nhym Jeju nã me kòt kam ar ba. <sup>2</sup> Nhym me Jejumê kòt ba djwýnh arkum krà nhym ar arým me'ýr bõx.

<sup>3</sup> Me'ýr bõx nhym uba kangò arým mebê apêx. Nhym nãja Jejumã kum,

—Uba kangò ne arým mebê apêx, ane. <sup>4</sup> Nhym kum,

—Adjým me'ò nire. Djãm arým idjapênh'ã myt bõx got ga imã arê? ane.

<sup>5</sup> Nhym kam nã kikrekam me ò àpênhmã kum,

—Gêdja ar amã arê gar kabên kòt apê. Nãm ã nã arkum ane.

<sup>6</sup> Nhym kam kẽnno ngõnhbê 6 ne ku'ê. Me kute amiku'õnh djà kadjy ne ngõnhja. Mebê idjaer kute Metĩndjwýnhmã amiku'õnh djà kadjy. Ngõnh kre rũnh kute ngõnhiti pyræk. Kẽnno ngõnh pydji kre'ã akrekam ne kute ngõnhkrõkrõkti ipuo amãnhkrut ne amãnhkrut pyræk.

<sup>7</sup> Nã me àpênh djwýnhmã kabên nhym kam Jeju arkum, “Ar ngòo ipu”, ane. Nhym kam ar ngò runho tẽn o ipu mex ne.

<sup>8</sup> Nhym arkum,

—Ar kwý run memã ýr djwýnhmã o tẽ, ane.

<sup>9</sup> Nhym arým ar kwý run memã ýr djwýnhmã o tẽ nhym arým kakim amim,

—Je tô, nhýnh ne uba kangòja? ane. Ne kam amiwýr me'ò my kute ni'ýr mõrja 'uw nhym 'ýr bõx nhym kum,

<sup>10</sup> —E kum, uba kangò mexkumrêx ne ga o apdjun ajbir o akato. Djãm me kute ã o anhýr got? Kati. Me kute abenã me rênhkam ne me kute memã kangò djãnhkumrêxja kumrêxo apõx. Ne me kute o kõm kumexkam-bit kute memã kãjbê kangò djãnh apõx. Be, ga ne ga atemã ne ajbir kangò djãnhkumrêx jao akato, ane.

<sup>11</sup> Be, me kute raxmã kator kadjy mýjja pumũnh kêt nhípêx krax ne ja. Garrêjakam krĩraxbê Kanakam ne ngò kajgoo uba kangò nhípêx ne o memã amiraxo amirít. Nhym kam kòt ba

djwýnh ar kute omũnhkam tu amim markumrêx.

<sup>12</sup> Nhyam kam Jeju krĩraxbê Kapanax'yr rwýk tẽ. Nãmẽ kamymẽ kôt ba djwýnhmẽ ne ar kôt mō. Ar 'yr rwýk mō:n arým 'yr bōx. Ne Kapanakam ar ba: nhyam ar'ã akati ngrêrebit apêx. Nhyam kam ar ajte mō.

*Kute Metĩndjwýnh nhõ kikreti nêje me anor.*

*Mat 21.12; Mak 11.15; Ruk 19.45*

<sup>13</sup> Djeruxarêkam mebê idjaer kute aben pydji 'yr. Me kute aben kajmã'ã Metĩndjwýnh me bê idjaer kukãmãre nhirôbê mrãnhja mar kadjy ne me aben pydji 'yr. Nhyam Jeju arým mekôt 'yr tẽ. 'Yr tẽ:n kam arým 'yr bōx. <sup>14</sup> Ne kam Metĩndjwýnh nhõ kikretimã wadjã. Nhyam me kumex. Me kute pi'ók kaprĩ pãnh memã mry nhõr djwýnh kumex. Mry bari, mrykĩ'ãtomti, tut nhõr djwýnh kumex. Nhyam me kute me õ pi'ók kaprĩ pãnh memã kikreti nhõ pi'ók kaprĩja nhõr kadjy me kumex. Nhyam arým me omũ. <sup>15</sup> Ne kam me kadjy arým djudjêdjêo me kaprêprêk djã nhipêx ne arým me aêro tẽn bõm me kurẽ. Nãm me kunĩmẽ me õ mrykĩ'ãtomtimẽ me õ mry bari jano. Nãm me kute me õ pi'ók kaprĩ pãnh memã kikreti nhõ pi'ók kaprĩ nhõr djwýnhjabê pi'ók kaprĩ ngrãn mebê pĩponh ikjêo rênho tẽ. <sup>16</sup> Ne tut nhõr djwýnhmã kum,

—Mũm me mýjja akato. Djãm Ibãm nhõ kikreo bikẽnh got ga me kikre kreo àpnu? Kwãrik wãnh Ibãm nhõ kikrekam mýjja pãnh abenmã pi'ók kaprĩ nhõr kêt, ane.

<sup>17</sup> Nhyam kôt ba djwýnh omũn arým pi'ókkam Metĩndjwýnh kabẽn ma. Amrêbê: Kra kute Bãmmã kum, “Dja ba anhõ kikre'ã ino týx nhyam me arým ibĩ”, anhýr ja ne ar arým kuma.

<sup>18</sup> Nhyam kam mebê idjaer rũnh Jêjumã kum,

—Goja on mýjja pumũnh kêt'õ nhipêx bar omũ. Ne kam arým abênjadjwýr rax ma. Aje mýj me'õ

kabẽnkôt kikretikam me anoro abaja ma, ane.

<sup>19</sup> Nhyam memã kum,

—Ã. Dja ba ã me amã mýjja pumũnh kêt'õ nhipêx. Dja me Metĩndjwýnh nhõ kikretija ngrã ba kam akubyn ipêx. Ije ipêxo idjãm'ã gêdja akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx ba arým ipêx pa, ane.

<sup>20</sup> Nhyam me kum,

—Tõ nhýnh? Djãm kikre ja nhipêx'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx got? Kati. Be, me kute kikreti ja nhipêxo ku'ê'ã amex krãptĩ:bê 46 apêx nhyam me arým ipêx pa, ane. <sup>21</sup> Be, djãm Metĩndjwýnh nhõ kikreti wã'ã ne memã kabẽn jarẽ? Kati. Aminhĩ'ã ne Metĩndjwýnh nhõ kikreti jakren memã arẽ. Be, Jeju nhĩ kute mrãmri ne Metĩndjwýnh nhõ kikre pyrãk. Dja ty nhyam me adjã. <sup>22</sup> Nhyam kam arým akubyn tĩn. Nhyam kôt ba djwýnh akubyn tĩnkôt omũn akubyn amijo tẽn arým Jeju kabẽn ja ma. Kute aminhĩ'ã kikreti jakreja man amim,

—Be, mrãmri ne Metĩndjwýnh amrêbê: pi'ókkam Jeju kõnh kabẽn dji. Mrãmri ne Jeju kabẽnkumrêx, ane. Dja kôt ba djwýnh ar kikreti'ã kabẽn man ã amim ane.

<sup>23</sup> Me krãptĩ kute aben pydji djã nhõ akatikam ne Jeju Djeruxarêkam ar ba. Me kute aben kajmã'ã Metĩndjwýnh me bê idjaer kukãmãre nhirôbê mrãnhja mar kadjy ne me aben pydji. Nhyam Jeju mekam ar ban arým mýjja pumũnh kêt kwý nhipê:x. Nãm me punu krãptĩ:o mex nhyam me arým omũ. Me krãptĩ ne me omũn arým amim,

—Be, mrãmri ne Jêjubê Metĩndjwýnh Krakumrêx. Mrãmri kubê me banhõ Bênjadjwýrbê kumkatibê Kritukumrêx, ane. <sup>24</sup> Nhyam Jeju arým me kabẽn man amim,

—Be, djãm mrãmri me krãptĩja kute tu amim imarkumrêx got, ba on meo iba? Kati. Me krãptĩ kabẽn kajgo, ane. Be, djãm Jeju kute me mar kêt got? Nãm kute me kunĩ mar. <sup>25</sup> Djãm kute me'õmã, “Mýj ne me kuma”? anhýr prãm got? Kati. Kute prĩne me õkre

kadjwýnhbê me kabên mar. Kute me kwý kabên kajgo mar.

### 3

*Nikodemumã umar djà ny'ã ujarênh.*

<sup>1</sup> Be, me'õ, idjibê Nikodemu. Kubê pardjêu'õ. Me rûnhmê ro'ã ne mebê idjaer kunĩmã nhỹ. <sup>2</sup> Akamàtkam ne Jeju'ýr tèn 'ýr bôx ne kum,

—Ujarênh djwýnh, mrãmri ne Metĩndjwýnh ajano. Aje memã kukràdjã'ã adjujarênh kadjy ajano ga bôx. Arým ba me ije amar. Ga ne ga aje mýjja pumũnh kêt kwý nhípê:x, me punu krãptĩ:õ mex. Kam ne ba me arým kôt ije amar. Djãm me'õ kajgo kute ã meo anhỹrmã got? Kati. Be, Metĩndjwýnh amê amijo kajkep. Kam ne ga ã meo ane. Nãm ã Nikodemu Jejumã ane.

<sup>3</sup> Nhyum kum,

—Ë, djãm aje Metĩndjwýnh rax ne kute meo bajamã akator ne aje marmã ne ga tê? Be, ga ne ga te aje kum akatormã. Adjumar djà nykambit. Adjumar djà ny kute me prĩre bixadjwýr nykam umar djà ny pyrãk. Kambit dja ga kum akaton ama. Mrãmri ne ba amã ja jarênhkumrêx, ane.

<sup>4</sup> Nhyum kum,

—Je, mýj dja ba idjumar djà ny kadjy on? Djãm arým ijabatãnhkam ije inã tikkremã idjãr ne ajte ikator got ba idjumar djà nymã? ane.

<sup>5</sup> Nhyum kum,

—Djãm ja ne ba amã arê? Kati. Dja me amim Metĩndjwýnh kabên ma. Metĩndjwýnh kabên ne kute ngô pyrãk. Dja me amim kabên ma nhyum Karõ arým memã amak bô nhyum me arým umar djà ny kute me prĩre bixadjwýr nykam umar djà ny pyrãk. Nhyum kam Metĩndjwýnh arým amim me utàn ar meo ba. Mrãmri ne ba amã ja jarênhkumrêx.

<sup>6</sup> Djãm me my kute memã kra jadjwýr nhyum me bixadjwýrkam Metĩndjwýnh kôt umar? Kati. Me kôt umar kêtumrêx. Nhyum be,

Metĩndjwýnh Karõ kute meo ny kôt ne me mrãmri umar djà nykumrêx ne arým kôt umar. <sup>7</sup> Ba amã, “Dja ga adjumar djà ny kute mrãmri ne me prĩre bixadjwýr nykam umar djà ny pyrãk”, ane. Ije amã anhỹrkam kwãrik wãnh te aje marmã ikam ano tyk ne anhỹr kêt. <sup>8</sup> Be, ga, kôkreja pumũ. Djãm ga aje àbêrja kraxkôt omũnh ne nhĩ'ãm prôtãkôt aje omũnh? Kati. Metĩndjwýnh Karõdjwý djãm aje omũnh? Kati. Kute memã umar djà ny jangjêhdjwý djãm aje kôt omũnh? Kati. Aje kôt omũnh ne mar kêtumrêx, ane.

<sup>9</sup> Nhyum Nikodemu kum,

—Kon. Bir, mýj dja kute memã umar djà ny jangjênh on? ane.

<sup>10</sup> Nhyum kum,

—Be, ga ne ga mebê idjaerkam me kukràdjã'ã adjujarênh djwýnh ne ren aje ikabên mar. Nhyum be, kati. Aje imar kêt, ane. <sup>11</sup> Mrãmri amrêbê ar ije mýjja mar ne omũnhkumrêx. Ne kam arým me amã arê ga me kam aje amim ar imar kêt rã'ã. <sup>12</sup> Pykakam me kukràdjã kôt ba arým amã ikabên jarê ga aje amim imar kêt. Ne ba ren kãjkwakam ikukràdjã kôt amã ikabên jarê. Djãm kam ga ren tu amim imarkumrêx? Kati. Ga ren kamdjwý aje amim imar kêtumrêx.

<sup>13</sup> Be, nhỹnh ne me'õ kute kãjkwakam kukràdjã marmã 'ýr wabin 'ýr bôx? Ne kuman akubyn ruwn arým memã arê. Kati. Pykakam me'õ kute kadjy àbir kêtumrêx. Ba ije amijo inhĩbit ne ba arým kãjkwakurũm ruw. Ba ne ba kam inhỹr tũm. Ne kam arým me amã arê.

<sup>14</sup> Be, me bakukãmãre Môjdjê kapôt kukritkam kryto kangã karõ nhípêx. Ipêx ne pĩ'ã kunhôn arým kãjmã kudja. Kudja nhyum kangã karõ kýjrũm pĩ'ã wajêt. Badjwý, ije amijo inhĩdjwý, dja me pĩ'ã inhô ba arým kýjrũm ã ijêto ane. <sup>15</sup> Mýj kadjy dja ba kýjrũm wajêt? Bir, dja me kwý ã pýnhkôt tu amim imarkumrêx ne arým Metĩndjwýnh kôt tĩn ne ar ba

rã'ã: rã'ã ne. Ja kadjy dja ba kÿjrũm wajêt. Nãm ã Jeju Nikodemumã ane.

<sup>16</sup> Metĩndjwÿnh ne kum pykakam me kunĩ jabê:. Mÿj ne kum me abê on? Bir, nãm me kadjy Kra djwÿnh jano. Kra pydji jano nhym arÿm pykamã bôx ne me kadjy ty. Mÿj kadjy ne ty? Bir, dja me kwÿ ã pÿnhkôt tu amim Kra markumrêx nhym arÿm me utà. Dja me biknor tokry djakam me biknorbê me utà nhym kam me Metĩndjwÿnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Ja kadjy ne ty. Nãm ã Metĩndjwÿnh kum me kunĩ jabêo ane.

<sup>17</sup> Mÿj kadjy ne Metĩndjwÿnh pykamã Kra jano? Djãm kute memã axwe pãnh jarênh nhym me me biknor tokry djakam biknor kadjy? Kati. Kute kubê me kunĩ pytãrmã ne ano. <sup>18</sup> Be, me kute arÿm tu amim Kra markumrêxja Metĩndjwÿnh kute memã axwe pãnh jarênh kêtumrêx nhym me biknor kadjy kêtumrêx. Nhym be, me kute amim mar prãm kêtjamã ne arÿm kute memã axwe pãnh jarênhkumrêx. Arÿm kute me'ã amim,

—Tãmwã dja axwe pãnh me biknor tokry djakam akuno, anhÿrkumrêx. Mÿkam? Bir, Metĩndjwÿnh Kra djwÿnh me kute amim mar prãm kêtumrêx dja me arÿm akuno.

<sup>19</sup> Mÿj ne Metĩndjwÿnh amim arênh kam arÿm memã me biknor tokry djakam biknor jarê? Bir, nãm amim,

—Ba arÿm pykakam memã Jeju jano nhym bôx. Jeju ne kute memã pry kurwÿ djà pyræk. Jejukôt me katàt amijo ban tĩnkumrêx. Nã bãm memã ano nhym me kum kĩnh kêt. Ga, akamàt kô tykkam me kute mÿjja pumũnh kêt ne ba punuja pumũ. Me jadjwÿ ne me kum arĩk ar baja kĩnh. Mÿkam? Bir, me axwe'ã maje kum katàt amijo ba kĩnh kêt. Nãm ã me'ã amim ane.

<sup>20</sup> Ga, me kunĩ arĩk ar baja kum Jeju kurê ja pumũ. Jeju kute memã pry kurwÿ djà pyræk me kum kurê. Djãm me kute amim Jeju mar ne kôt kute amijo ba prãm? Kati. Ren me amim Jeju ma nhym ren arÿm memã apÿnh

axwe jarê. Axwe pãnh kute memã bẽn tÿx pymaje ne me kute amim mar prãm kêt. <sup>21</sup> Nhym be, me katàt kute amijo baja ne me kute Jeju kôt amijo ba prãm. Jeju kute memã pry kurwÿ djà pyræk ja ne me kute kôt amijo ba prãm. Mÿj kadjy? Bir, dja me kôt ar amijo ba nhym me arÿm omũ. Kôt me ukaprĩja pumũ. Metĩndjwÿnh djukaprĩ kôt me ukaprĩ dja memã amirĩtkumrêx nhym me arÿm omũ. Ja kadjy ne me kute Jeju kôt amijo ba prãm.

### *Djuão Jeju'ã ujarênh.*

<sup>22</sup> Jeju Nikodemumã kabẽn pan kam kôt ba djwÿnhmẽ arÿm ar tẽ. Tẽ:n kam arÿm pykabê Djudêjakam bôx. Bôx ne arek ar kam ba. Metĩndjwÿnhmã ngômã me angjêho ba. <sup>23</sup> Nhym Djuãodjwÿ amũ ngômã me angjêho ba. Amũ krĩraxbê Xarĩ kuri pykabê Inõkam ne ngômã me angjêho ba. Kam ngô kumexkam ne meo ba. Nhym me 'ÿr bôxo ku'ê nhym ngômã me angjêho ku'ê. <sup>24</sup> Me kute Djuãobê ijê kêttri ne meo ku'ê.

<sup>25</sup> Nhym kam Djuãokôt ba djwÿnhmẽ mebê idjaermẽ ar arÿm aktã kabẽno aben japanho dja. Nãm ar abenmã kum,

—Mÿj godja me ngôo me on nhym Metĩndjwÿnh memã mex jarê? anen <sup>26</sup> arÿm Djuão'ÿr tẽn 'ÿr bôx ne Jeju'ã kum,

—Ë, ujarênh djwÿnh, aje ngôbê Djodão nhjukri me'ômẽ ro'ã aban aje 'ã adjujarênh ar aba. Be, adjwÿnhdjwÿ arÿm ngômã me angjêho ba nhym me kunĩ arÿm mũm abê tẽn 'ã kume:x, ane.

<sup>27</sup> Nhym Djuão memã kum,

—Kwãrĩk wãnh rã'ã. Metĩndjwÿnh kute me'ã kum karõja ne me arÿm mũm 'ÿr bôx. <sup>28</sup> Ba arÿm me amã amijarê ga me ikabẽn ma. Ba me amã, “Djãm ibê me banhõ Bẽnjadjwÿrbê kumkati got? Djãm ibê Kritu got? Kati. Kukãm ne Metĩndjwÿnh ijano ba tẽ”, ane. Ba arÿm me amã ja jarê ga me arÿm ama.



<sup>29</sup> Djãm me wã ne inhõ me? Kati. Me wã ne Jeju nhõ me. Ga, me mjênbit kute prõo baja pumũ. Jeju kute prõo ba mãn prãbê me wão ba. Jejubit ne me wão aminhõn meo ba. Ba ne inhõ me kêt. Be, ba ne ba amybým kam ikĩnhkumrêx. Ga, me mjên prõ'ýr baja pumũ. Nhyam amybým mjên nhõbikwa kajgo arým mjên kabên ma. Kabên man kam arým kĩnhkumrêx ne. Jeju'ã me krãptĩkam ne ba arým ã ikĩnho ane. <sup>30</sup> Mrãmri dja raxo amũ ijakrenho tẽ. Nãm ã Djuão memã ane.

<sup>31</sup> Kàjkwa kurũm rwýkja ne raxo kute me kunĩ jakrenh. Nhyam be, pykabê me bixadjwýrja ne me pykabê ar ba. Pykabê ar ban pykabê mýjjabit jarê. Nhyam be, kàjkwa kurũm rwýkja raxo kute me kunĩ jakrenh. <sup>32</sup> Kute kàjkwakam mýjja pumũnh ne mar ne memã 'ã amijarênho ba. Nhyam me krãptĩ: kute amim kabên mar kêt. <sup>33</sup> Nhyam be, me kwý kute amim,

—Mrãmri ne Jeju kabên katãtkumrêx, anhýrkam djãm Jejubit ne me amim kuma? Kati. Kàjkwakam Metĩndjwýnhdjwý ne me amim kuma. Nãm me amim,

—Mrãmri ne Metĩndjwýnh kabên katãtkumrêx, ane.

<sup>34</sup> Metĩndjwýnh kute anorkam ne Kra arým Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarênho ba. Kute kubê Karõ nê kêtumrêx nhyam kute 'amýnh týx ne o ba. <sup>35</sup> Kàjkwakam Bãm kum Kra jabê. Ne kam arým Kramã õ mýjja'ã kum karõn kam kum kunĩ kanga nhyam ar o ba. <sup>36</sup> Kra Bãm nhõ mýjja kunĩo ba nhyam kam me kute tu amim Kra markumrêxja arým Metĩndjwýnhkõt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Nhyam be, me kute amim Kra mar kêtja dja me tĩnkumrêx'ýr bõx kêtumrêx. Metĩndjwýnh dja mekam ngyrk rã'ã ne.

## 4

*Xamarijka me'õ nire ja'ã ujarênh.*

<sup>1-3</sup> Nhyam kam Bẽnjadjwýr djwýnh Jeju arým pykabê Djudêja kurũm tẽ. Mýkam ne tẽ? Bir, arým kute õ me

jao Djuão jakrenhkam. Jeju amikõt me kamên ngõmã me angij nhyam me arým kume:x. Nhyam mebê pardjêu arým me kumex jarênh ma. Nhyam kam arým amim,

—Be, me arým kute ijã me kumex jarênh mar. Ba on, ane. Ne kam arým mebê tẽ. Djãm Jeju ta ne ngõmã me angjênho ba? Kati. Kõt ba djwýnh ne ar ngõmã me angjênho ba. Nãm Jeju Djudêja kurũm tẽn kam ajte pykabê Garrêja'ýr tẽmmã.

<sup>4</sup> Ne kam arým tu Garrêja'ýr pykabê Xamarijka tẽm prãm. <sup>5</sup> Nãm Xamarijka tẽn kam arým krĩrax'õ'ýr bõx. Idjibê ne Xika. Kuri ne Jõdje nhõ pyka. Amrêbê: me bakukãmãre Djako kra Jõdjemã pyka kwý tan kum kungã. <sup>6</sup> Õ pykakam ne Djako nhõ ngõmkwati. Nãm Jeju krĩrax'ýr bõx ne arým pykakõt tẽm kurêje katy. Ne kam tẽn arým ngõmkwati jakã'ã nhý. Arým kàjkwa nhipõkri myt nhýrkam ne 'ã nhý.

<sup>7</sup> Nhý: nhyam nĩnh Xamarijka me'õ nire arým 'ýr tẽ. Kute kam ngõ kwý jadjãrmã ne 'ýr tẽn 'ýr bõx. Nhyam kam kum, “Ba ikõ”, ane. <sup>8</sup> Be, arým kõt ba djwýnh mã krĩraxmã mõrkam. Kute ar õ kwý krẽn djã byrmã ne ar tẽ.

<sup>9</sup> Nãm kum, “Ba ikõ”, ane.

Nhyam kum,

—E 'õ. Mýkam ne ga me ajõbê idjaerkam ngõ'ã ijuw? Ba ibê pykabê Xamarijka me'õ nire ne ga ngõ'ã ijuw, ane. Be, mebê idjaer ne me kum mebê Xamarij kĩnh kêt.

<sup>10</sup> Nãm nireja ã kum ane nhyam Jeju kum,

—Ga ajte Metĩndjwýnh kute meo kĩnh djã mar kêt ne ba ije ngõ'ã ajwýr djwýnh ajte imar kêt. Ne ga ren iman ren ba ngõ'ã ijuw ba ren amã me tĩnkumrêx kadjy ngõ ren amã kungã, ane.

<sup>11</sup> Nhyam kum,

—Õ kum bẽnjadjwýr, anhõ ngõo àbir djã kêt nhyam ngõmkwati kre ry:. Nhýnh ne me tĩnkumrêx kadjy anhõ ngõja? <sup>12</sup> Me banhingêt kukãmãre Djako kukwakam ne ngõmkwatija. Ta

ne kute kam o kômo ku'ê nhym kramê ò mrymê kute kam o kômo ku'ê. Djâm araxo aje me banhingêt Djako jakrenh? ane.

<sup>13</sup> Nhym kum,

—Gêdja me ngô kajgo jao ikôn akubyn kum kôr. <sup>14</sup> Nhym be, ba ije amã ngô jarênhja gêdja me kwý ĩ pÿnhkôt o ikôn akubyn kum kôr kêt kumrêx. Ije amã ngô jarênh ja gêdja me o ikô nhym mã mekam apôx kute mrãmri ne ngômkwatikam ngô mã apôx pyrâk. Nhym kam me arÿm Metĩndjwÿnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne, ane.

<sup>15</sup> Nhym kam kum,

—Bênjadjwÿr goja amrê imã aje ngô jarênhwã ngã ba o ikôn goja imã kôr kêt ne amrê ngôo imrãnh kêt, ane. Djâm ngôkumrêx'ã ne kute kum me tĩnkumrêx kadjy ngô 'ã ajarê? Kati. Metĩndjwÿnh Karô'ã ne ngô jakren kum 'ã ajarê. Nãm ã nire ngô'ã Jeju 'wÿro ane. <sup>16</sup> Nhym kum,

—Tên amjên mã arê gê amrê tẽ, ane.

<sup>17</sup> Nhym kum, “Imjên kêt”, ane.

Nhym kum,

—Nà. Mrãmri amjên kumrêx kêt.

<sup>18</sup> Amrêbê ne aben totok mã amjên amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt ga kanga. Ne kam ajbir awÿr bao ku'êja ne kubê amjên kêt. 'Ã ne aje mrãmri imã, “Imjên kêt”, anhÿrja.

<sup>19</sup> Nhym kum,

—Bênjadjwÿr, ga abê Metĩndjwÿnh kukwakam kabên jarênh djwÿnh'ô ba arÿm ama. <sup>20</sup> Krãnh wã'ã ne me ikukãmãre kute Metĩndjwÿnh mã rax jarênh djã. Nhym me abê idjaer ne ga me atemã ne aje memã kum,

—Krĩrãx bê Djeruxarêkambit ne me kute Metĩndjwÿnh mã amijarênh djã, anhÿro aba, ane.

<sup>21</sup> Nhym Jeju kum,

—Djâm me aje krãnh wã'ã me Bãm djwÿnh mã rax jarênh rã'ãmã? Nàr djâm me aje Djeruxarêkam kum amijarênh rã'ãmã? Kati. Gêdja ga me ĩ kam kum amijarênh kêt. Kam kum amijarênh kêt'ã ne amrê akati môr rã'ã. Mrãmri ne ba ije amã

arênhkumrêx. Dja ga tu amim ik-abênja markumrêx. <sup>22</sup> Me abê pykabê Xamarijkam me kra ne ga me aje we apytâr djwÿnhja, aje kum rax jarênhja aje mar kêt. Nhym be, me ibê idjaerkam ne ba me ije Metĩndjwÿnh mã amijarênhja arÿm ije mar. Ije me utâr djwÿnhkumrêx mar. Me ibê idjaerkam ne me utâr djwÿnh kato. Kam ne ba me ije mar.

<sup>23</sup> Me kute markumrêx dja me ĩ me Bãm djwÿnh mã rax jarênhkumrêx ne 'êx kêt kumrêx. Me kadjwÿnh bê Metĩndjwÿnh Karô kôt dja me mrãmri amijo ngriren rax mã kator kumrêx ne kum rax jarênhkumrêx. 'Ã akati amrê môr rã'ãn arÿm bôx 'ÿr. Me Bãm djwÿnh kum me ja kĩnh. <sup>24</sup> Djâm kãjkwakam Metĩndjwÿnh kute me bapyrâk? Djâm ĩmê 'imê kute me bapyrâk? Kati. Karôbit. Nhym me kute omũnh kêt kumrêx. Me kute omũnh kêt kam dja me tu amikadjwÿnh bê karô kôt mrãmri amijo ngriren rax mã kator kumrêx. Kum kator kumrêx ne kum rax jarênhkumrêx. Nãm Jeju ã me'ô niremã ane.

<sup>25</sup> Jejubê ne Bênjadjwÿr bê kumkatibê Kritu nhym kute mar kêt. Kritu nhidji 'ôdjwÿbê ne Mexij. Me'ô nire kute mar kêt ne kum,

—Tukwa, gêdja Mexij bôx ne me imã mÿjja kunĩ jarê ba me kuma. Ja ne ba arÿm ije mar, ane.

<sup>26</sup> Nhym kum,

—E kum, ba ne ba arÿm amã ik-abêno nhÿ. Ibê ne Mexij, ane.

<sup>27</sup> Nãm nirejamã ja jarênho nhÿ nhym kôt ba djwÿnh arÿm 'ÿr bôx ne ar omũ. Jeju kute kum kabêno ÿrkôt arÿm ar omũ. Ne te kute ar marmã arkam no tyn dja. Ne bit kute nija'ã kukjêr ne kute kum,

—Mÿj ne ga kum arênho nhÿ? Mÿkam ne ga kum akabêno nhÿ? anhÿr mã ne arkum uman arek ku'ê.

<sup>28</sup> Nãm kôt ba djwÿnh Jeju'ÿr bôx nhym nire arÿm ô ngyo ngônh mã iren mã: krĩrãx bê Xikamã tẽn wadjã. Ne kam memã kum,

29 —Ô kum onīj me'õ. Ije amijo ibaja kunĩkõt ipumũn imã arẽ. Bãrãm mrãmri kubê me banhõ Bẽnjadwýrbê kumkatibê Kritukumrẽx. Gwaj 'ýr gar omũ, ane. <sup>30</sup> Nhyim me arým krĩrax kurũm katon 'ýr tẽn arým 'ýr bõx.

<sup>31</sup> Me 'ýr bõx kêttri ne kõt ba djwýnh arým kum,

—Ujarẽnh djwýnh, gop anhõ kwý krẽ, ane.

<sup>32</sup> Nhyim arkum,

—Be, atemã inhõ kwý krẽn djàja ar aje mar kêt, ane. Be, djãm mrãmri õ kwý krẽn'ã ne arkum ane? Kati. Nãm Metĩndjwýnhmã àpênho õ kwý krẽn djà. Metĩndjwýnhmã àpên ar ba'ã ne arkum ane. <sup>33</sup> Nãm arkum ane nhyim ar arým abenmã kum,

—Djã ne me'õ arým kum mýjja'õ ngã nhyim kukrẽ? ane.

<sup>34</sup> Nhyim arkum,

—Be, kàjkwakam Metĩndjwýnh kute amrẽ pykamã ijanor arým ijã amim karõ. Kute idjápênh djà'ã amim karõ kõt dja ba amijo iban arým inomã kumẽ. Be, idjápênh jakam ikĩnh inhõ kwý krẽnkam ikĩnh jakrenh mex ne. 'Ã ne ba ije ar amã, “Atemã inhõ kwý krẽn djà”, anhýrja. Nãm ã Jeju arkum ane.

<sup>35</sup> Ne kam ajte arkum,

—Kwãrĩk wãnh gar amim, “Dja bàygogo'ã mytyrwý amãnhkrut ne amãnhkrut apêx bar kam êo mõ”, anhýr kêt. Be, ba ne ba ar amã, “Ar kãjmã akrãn me kute ikabên mar prãmja pumũ. Me krãptĩ kute bàygogo pyrãk wã pumũ. Dja gar memã ijã ajarẽ nhyim me arým tu amim imarkumrẽx. Ja kadjy ne me mexkumrẽx. Me mexkumrẽx kute mrãmri ne bàygogo prý ngrãn akakam ê kadjy mexja pyrãk.

<sup>36</sup> Dja gar on jakam memã arẽ nhyim me amim ima ba arým ar amã o pãnh. Nhyim kam me ikõt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Ba ar amã o pãnh gar arým akĩnh rã'ã: rã'ã ne. Djãm ar gajbit dja gar akĩnh? Kati. Me kute amrêbê memã arẽnhdjwý dja me ar aro'ã kĩnh. Ga,

me kumrẽx kute bàygogo kre nhyim ate me ja kute tũmrãm bàygogo djêja pumũ. Me kute ê parkam me ro'ã kĩnhkumrẽx. Inhõ àpênh tũmmẽ dja gar aro'ã akĩnhkumrẽx.

<sup>37</sup> Be, me memã kum, ‘Gêdja me'õ 'y kre nhyim me'õ arým ê’, anhýro ba. Be, ikabênja kônne ne me kabên ja dji. <sup>38</sup> Ar aje o atom ne êmã ne ba 'ýr ar ajano. Amrêbê ne gar bàygogokam adjápênh kêt. Me'õ kumrẽx ne arým kam apên kam 'y krebite ba. Gar inhõ me àpênh tũm kõt ajbir adjápênh 'amý”, ane. Ar kute memã 'ã ujarẽnhmã nhyim me kute tu amim markumrẽxmã ne Jeju ã kõt ba djwýnhmã ane.

<sup>39</sup> Nãm me'õ nire krĩraxbê Xikakam Xamarij kramã kum,

—Nãm prĩne ije amijo iba kunĩkõt imã arẽnh mex, anhýro tẽ. Nhyim me krãptĩ kuman arým tu amim Jeju markumrẽx. <sup>40</sup> Ne kam Jeju'ýr tẽn 'ýr bõx ne kum,

—Gop arek me iro'ã ar aba, ane. Nhyim arým arek mekam ar ba. Ar ba nhyim arým 'ã akati amãnhkrut apêx. <sup>41</sup> Nhyim kam me kute Jeju ta kabên markam ne krãptĩ tu amim markumrẽx.

<sup>42</sup> Ne kam nijamã kum,

—Jakam bar tu amim Jeju markumrẽx. Djã ne bar akabênbit man amim tu markumrẽx? Kati. Arým ne bar Jeju ta kabên kõt amim kuman amim, “Be, mrãmri ne Jejubê Bẽnjadwýrbê kumkatibê Kritukumrẽx. Mrãmri kubê pykakam me axwe kunĩ pytãr djwýnhkumrẽx.” Nã bãm ar ã amim ane. Nãm me ã nire jamã ane.

*Kute me'õ bẽnjadwýr krao mex.*

<sup>43</sup> Be, Jeju'ã akati amãnhkrut apêx nhyim arým amũ ajte tẽ. Tẽn arým abatãnh djà, õ pykabê Garrêjakam bõx. <sup>44</sup> Jeju ta ne amrêbê memã kum,

—Djãm Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarẽnh djwýnh'õ ne abatãnh djakam bõx nhyim me kum rax jarẽnh got? Kati. Nãm me aprý, ane. <sup>45</sup> Jeju abatãnh djãbê Garrêja jakam bõx.

Nhym kam me kum kabên mex jarê. Me kute amrêbê amũ Djeruxarêkam Jeju pumũnhkam ne me kum kabên mex jarê. Me krãptĩ kute amikukràdjà tũm mar kadjy aben pydji djà nhõ akatikam ne me Djeruxarê'ÿr tẽn 'ÿr bõx. 'ÿr bõx ne arÿm kam mekõt Jeju pumũ. Nhym mÿjja pumũnh kêt krãptĩ nhipêx nhym me arÿm omũ. Omũn kam akubyn Garrêjakam bõx. Nhym Jejudjwÿ kam bõx ne me'ÿr bõx. Nhym me kam kum kabên mex jarê.

<sup>46</sup> Jeju Garrêjakam bõx ne ajte krĩraxbê Kanakam bõx. Kam ne amrêbê kute ngõ kajgoo uba kangõ nhipêx. Jeju bõx nhym onĩ Kapanakam me'õ bẽnjadjwÿr kra arÿm kanê. <sup>47</sup> Nhym me arÿm bẽnjadjwÿrmã arên kum,

—Onĩ, Jeju arÿm Djudêja kurũm katon Garrêjakam bõx, ane.

Nhym kuman arÿm Kana'ÿr tẽn kam Jeju'ÿr bõx. 'ÿr bõx ne kum,

—Ë, gu 'ÿr ga imã ikrao mex gé kanê kum ire, ane. Nãm mã 'ÿr kum krã. Arÿm kra tyk 'ÿrkam ne mã 'ÿr kum krã.

<sup>48</sup> Nhym Jeju kum,

—Ga me aje amim imar kêt kumrêx. Ije mÿjja pumũnh kêt nhipêx ga me aje omũnhkambit ne amim ima. Mÿkam? ane. <sup>49</sup> Nhym bẽnjadjwÿr Jejumã kum,

—Bẽnjadjwÿr, amibêx, tyk kêtri gu 'ÿr tẽn, ane.

<sup>50</sup> Nhym kum,

—Aj mã. Arÿm ne akra tĩn ne, ane. Nhym arÿm tu amim kabên markumrêx ne arÿm 'ÿr tẽn. Amim kamnhĩxo tẽn. <sup>51</sup> Tẽn: nhym kam arÿm 'ã akamãt. Nhym akati nhym ajte tẽn: nhym õ àpên ar arÿm kutã tẽn kajpa. Ne kum, “Arÿm ne akra tĩn ne”, ane.

<sup>52</sup> Nhym arkum,

—Nhÿnh ne myt nhÿ nhym mexmo krax ne? ane.

Nhym kum,

—Amũja'ã myt akêxkam ne arÿm kanê kum ire, ane.

<sup>53</sup> Nhym amim,

—Be, Jeju kute imã, “Arÿm ne akra tĩn”, anhÿr majmã ne arÿm kanê kum

ire, ane. Ne arÿm tu amim Jeju markumrêx. Õ kikrekam ar kunĩdjwÿ tu amim markumrêx.

<sup>54</sup> Jeju Djudêja kurũm tẽn Garrêjakam bõxkam ne ajte mÿjja pumũnh kêt ja nhipêx. Me kute raxmã kator kadjy ne arÿm bẽnjadjwÿr krao mex.

## 5

### *Ngõ mÿrri me'õ punu nõ.*

<sup>1</sup> Jeju bẽnjadjwÿr krao mex. Nhym kam onĩ krĩraxbê Djeruxarêkam arÿm mebê idjaer kute aben pydji djà nhõ akati 'ÿr. Nhym Jeju arÿm 'ÿr tẽn. 'ÿr tẽn kam arÿm 'ÿr bõx.

<sup>2</sup> Be, Djeruxarêkam ne ngõ'õ nõ. Me kute krĩraxmã mrykĩ'ãtomtio ngjêx djà kuri ne ngõ'õ nõ. Mebê idjaer kabênkam ne me ngõmã Bexeda jarê. Ngõ bu'ã ne kikre kre kên amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt.

<sup>3</sup> Kikrekam ne me punu krãptĩ ikwã. Me no rãmẽ me mrãnh punumẽ me akrymẽ ikwã. Ngõ kute amingrêk ne me kam amako ikwã. <sup>4</sup> Mÿjkõt ne ngõ amingrêk? Bir, Metĩndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh ne ngõ'ÿr ban me aêrbê ngõmã wangij, ngõmã ngjêx pÿnh. Nhym arÿm kõt ngõ amingrêk ne. Amingrêk nhym me'õ punu kumrêx kute memã wan noxja ne arÿm mex ne. Pydjibit mex.

<sup>5</sup> Be, Jeju Djeruxarê'ÿr bõx ne ngõ ja'ÿr bõx. Nhym me'õja me punu kõt nõ. Punu'ã ne amex krãptĩ:bê 38 apêx.

<sup>6</sup> Nhym arÿm omũn amim,

—Be, amrêbê ne me'õwã punu, ane. Ne kam kum, “Djãm amã amex prãm”? ane.

<sup>7</sup> Nhym punuja kum,

—Be, ngõ kute amingrêkkam djãm inhõbikwa'õ got ijo tẽn ngõmã imê ba on imex ne? Kati. Nã bãm te ngõ'ÿr amibêx ne nhym arÿm me'õ imã wan nox ne. Ba kam imex prãm kêt ne, ane.

<sup>8</sup> Nhym kum,

—Be, kãjmã djan anhikwã djà krãn amÿn o tẽn, ane. <sup>9</sup> Nhym arÿm kabênmẽ ro'ã mex ne ikwã djà krãn kumÿn o tẽn.

Pi'òk ràràrkam, me tyk djà kêt djà nhô akatikam ne mex ne.

<sup>10</sup> Nhym mebê idjaer rûnh omûn kum kabên ne kum,

—E kum pi'òk ràràr ne ja. Djâm aje kam kukràdjà mar kêt ne ate an-hikwã djà mÿn o tẽ? ane.

<sup>11</sup> Nhym aminêje memã kum,

—Me'õ kute ijo mex ne imã, “An-hikwã djà krãn amÿn o tẽ”, anhÿr kôt ne ba arÿm inhikwã djà mÿn o tẽ, ane.

<sup>12</sup> Nhym me kum,

—Mÿj me'õ ne amã, “Anhikwã djà krãn amÿn o tẽ”, ane ga kam o tẽ? ane.

<sup>13</sup> Nhym, “Kon, ije mar kêt”, ane. Be, ar bu'ã ne me krãpti: ajkarê. Nhym Jeju arÿm me katikôt mã tẽ nhym arÿm omûnh kêt ne.

<sup>14</sup> Nhym kam Jeju Metîndjwÿnh nhô kikretikam kum katon kum,

—Ë, arÿm amexkam on ajaxwe krãta. Dja ga ajte ajaxwe nhym mÿjja'õ ajte ajo ajkê. Mÿjja punu kute apunu tûm jakrenh mex djà ajte ajo ajkê, ane. <sup>15</sup> Nhym arÿm mebê idjaer rûnh'ÿr tẽn memã arên memã kum,

—Be, Jeju ne ijo mex, ane.

*Kute me rûnhmã amikôt amijarênh.  
Dju r 10.30*

<sup>16</sup> Jeju kute pi'òk ràràrkam meo mexo bakam ne mebê idjaer rûnh kum kurêo ba. Ne kam arÿm abenmã kum, “Gwaj on kubî”, anhÿro ba.

<sup>17</sup> Nhym Jeju arÿm memã kum,

—Be, Ibãm ne pi'òk ràràrkam àpên ar ba. Ba kudjwa kam idjàpên ar iba, ane. <sup>18</sup> Nhym me arÿm abenmã kum,

—Be, Jeju gwaj bapãnh pi'òk ràràrkam àpên ba. Djâm jabit? Kati. Tãmwã ta ne amijo 'êx ne Metîndjwÿnho bãm ne raxo amiptàro ba, ane. Me abenmã anen arÿm we Metîndjwÿnho ngryk ne kute Jeju bînmã kangrôn tÿx ne.

<sup>19</sup> Nhym kam Jeju amipãnh memã kum,

—E kum, mrãmri ne ba ibê Metîndjwÿnh Krakumrêx. Djâm ba ipydji ne ba idjàpên got? Kati. Ibãmmê ne bar idjàpên'ã ajkrut. Ne ba ren ipydjin ren ije meo mex kêt.

Ibãm djàpên ne ba omûn arÿm àpên o idjàpên. Ibãm djàpên kunikôt ne ba kudjwa ã idjàpênho ane. <sup>20</sup> Be, mÿkam? Bir, Ibãm kum ijabêkam. Ne kam arÿm imã amidjàpên kunî jakre ba kôt ipêx. Dja ï imã mÿjja pumûnh kêt ra:x kwÿ jakre ba arÿm ipêx ne. Dja mÿjja raxo ajbir ije ipêxja jakrenh mex ne. Dja ba ipêx ga me te aje marmã kam ano tyn aku'ê. <sup>21</sup> Ba Ibãm kôt akubyn me tyko tîn. Kute Ibãm ta kute akubyn me tyko tîn pyrãk ne ba ã meo ane. Dja ba imã me tyk akubyn o tîn kînh ne arÿm ã meo ane nhym me arÿm akubyn tîn. <sup>22</sup> Dja ba me axwe kukjan memã ikaton kam memã axwe pãnh jarênhdjwÿ. Ibãm kute me'õmã axwe pãnh jarênh kêt. Ta ne imã,

“Ga dja ga me kunimã axwe pãnh jarê”, ane.

<sup>23</sup> Be, mÿj kadjy ne ijã memã axwe pãnh jarênh djwÿnh mê? Bir, dja ba memã axwe pãnh jarê nhym me arÿm ijo bënjadjwÿr ra:x ne. Dja me ijo bënjadjwÿr ra:x mrãmri me kute Ibãmo bënjadjwÿr rax pyrãk. Ja kadjy ne ijã memã axwe pãnh jarênh djwÿnh mê. Be, djâm me kute imã ika-jgo jarênhkam kute Ibãmmã rax jarênh got? Kati. Dja me imã irax jarênh kêt ne arÿm Ibãmdjwÿmã rax jarênh kêt. Ta ne ijano ba tẽ.

<sup>24</sup> Dja me tu amim ikabên markumrêx ne tu amim kute ijanor djwÿnh markumrêx ne arÿm kunî Metîndjwÿnhkôt tîn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Dja ba me jamã axwe jarênh kêtumrêx. Amrêbê ne me ja Metîndjwÿnhbê amakkre kêt kute mrãmri ne me tyk amakkre kêt pyrãk. Ne kam arÿm jakam Metîndjwÿnhkôt tîn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Mrãmri ne ba me amã ja jarênhkumrêx. <sup>25</sup> Dja me tyk ï ikabên ma. Ibê Metîndjwÿnh Kraja ikabên ma. Ne kam me kute ikabên mar kunî dja me akubyn tîn. 'Ã akati arÿm me bajo rãm ne ja. Arÿm ije kum o kraxmã. Mrãmri ne ba me amã ja jarênhkumrêx.

<sup>26</sup> Be, mÿj ne ikam kute ba memã ikabên nhym me akubyn tîn? Bir

Ibãmmē ije aben pyrək. Kam ne ba memã ikabēn nhym me akubyn tīn. Ibām ta ne tīn ne ta kute mỳjja kunīmã tīn jangjēnho ba. Ibām kabēn kôt ne ba kudjwa itīn ne ije mỳjja kunīmã tīn jangjēnho iba. <sup>27</sup> Ne Ibām kabēnkôt dja ba memã axwe pānh jarēnhdjwỳ. Arỳm ije amijo inhīkam dja ba ã meo ane.

<sup>28</sup> Be, ije me amã, “Dja me tyk ikabēn man akubyn tīn”, anhỳrkam kwārīk wānh te aje marmã ikam ano tyk kêt. Mrāmri dja pyka krākam me tyk kunī ikabēn man akubyn kato. <sup>29</sup> Me mex ne ukapri dja me akubyn tīn. Dja me Metīndjwỳnhkôt tīn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Nhym me axwedjwỳ dja me akubyn tīn. Ije memã axwe pānh jarēnh kadjy dja me akubyn tīn.

<sup>30</sup> Be, djām ipydji ne ba ar iba? Kati. Ba ipydji, idjapēnh ne ikabēn kêt. Ibām kabēn o ne ba ikabēn. Ibām ne imã me axwe jakre ba kôt me axwemã ikaton kam memã pānh jarē. Djām ije amidjwỳnhbito kīnhmã? Kati. Ibām kute ijanor ne ba ije o kīnhmã. Kabēnkôt ije katāt me axwemã ikatortorn kam pānh jarēnhkumrēx.

<sup>31</sup> Be, djām ipydji ne ba me amã amijarē? Kati. Ba ren ipydjin me amã amijarē ga me ren mrāmri ijã, “Kati. Kabēn kajgo”, ane. <sup>32</sup> Nhym be, kati. Me'odjwỳ ne ikukām ijã me amã ujarēnhkumrēx. Katāt me amã ijã ujarēnhkumrēx. Ja ne ba arỳm ije mar.

<sup>33</sup> Be, me ga ne ga me amrēbē Djuão'ỳr me akwỳ jano. Nhym me Djuão'ỳr bôx ne kukij. Nhym arỳm katāt me amã ijã ujarēnhkumrēx ga me arỳm ama. <sup>34</sup> Be, djām kute kabēno Ibām jakrenh got ba me amã Djuão jarē? Kati. Pykakam me'ô kute kabēno Ibām jakrenh kêt. Be, mỳj kadjy ne ba me amã Djuão jarē? Bir, me aje amijã Djuão kabēn markumrēx nhym Metīndjwỳnh kute me ajaxwebē me apytarmã ne ba me amã arē. <sup>35</sup> Djuão ne kute mrāmri ne ngônhpôk nhirã pyrək ne ar ba. Nãm me amã kabēn mex jarēnho ba. Ga me ren tu amim kabēn markumrēx ne ren amijo aba mex rã'ã. Nhym

be, kati. Djuão kute me amã arēnho bakam ga me aje mar 'ikrãn ne akīnh 'ikrãn ne.

<sup>36</sup> Be, Ibãmdjwỳ ne kute imã,

“Ije amã adjapēnh djã jarēnhja dja ga inomã amē”, anhỳr ne kute prīne imã 'ã karō ba arỳm kôt idjapēnh iba. Ba mỳjja pumũnh kêt nhipēxo iba ga me arỳm omũ. Idjapēnh ja kute iraxo amirīto Djuão jakrenh mex. Ga me ren aje idjapēnh pumũnhkam ren arỳm mrāmri iraxmã akatorcumrēx. Ibām kute ijanorkôt ne ga me ren imã akatorcumrēx.

<sup>37</sup> Ibām ta kute ijanor ne arỳm ijã ajarē. Djām me aje ôkre mar ne ï pumũnh got? Arkati. <sup>38</sup> Ga me ren aje amim Ibām kabēn mar prãm ne ren tu amim imarkumrēx. Nhym be, kati. Ibām kute ijanor djwỳnh ta ne arỳm mã amã ijã ajarē ga me aje amim kabēn 'amỳnh kêt ne mar prãm kêt. <sup>39</sup> Goja prīne Metīndjwỳnh kabēn'ã pi'ôk no'ôk pumũ. Me ga ne ga me 'ã amim, “Dja ba arēnho iban Metīndjwỳnhkôt itīn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne”, anhỳro aba. Me aje amim anhỳrkam goja prīne amim omũn ama. Pi'ôk tãm kam ne Metīndjwỳnh ba ijã ajarē. <sup>40</sup> Nãm te pi'ôkkam ijã ajarē ga me ikôt abikamēnh kêt. Ga me ren Metīndjwỳnhkôt atīn kadjy ren ikôt ajkamē. Nhym be, kati. Me aje ikôt abikamēnh prãm kêtumrēx.

<sup>41</sup> Djām me aje imã, “Araxkumrēx”, anhỳrmã? Djām irax ja ne ba abej? Kati. <sup>42</sup> Be, mỳkam? Bir, me amã kàjkwakam Metīndjwỳnh jabē kêt kam ije irax ja jabej kêt. Arỳm ije me amar. <sup>43</sup> Ibām kukwakam ba tēn me awỳr bôx ga me aje amim imar kêt. Me'ô kâtãm ta dja tēn me awỳr bôx ne ta amiraxo àmra ar ba ga me arỳm tu amim markumrēx.

<sup>44</sup> Be, me ga ne ga me amirax jabej mã amim, “Ba gêt ba amibēn gē me imã irax jarē”, anhỳro aba. Ne kam aje amim, “Ba Metīndjwỳnhmãbit amijarē gē ta ijo rax”, anhỳr kêtumrēx. Aje amim, “Ba gêt irax. Ba gêt irax”, anhỳro abakam aje amim Metīndjwỳnh mar prãm kêtumrēx.

<sup>45</sup> Djām ba dja ba Ibāmmā me ajaxwe jarē? Kati. Ga me akukāmāre Mōjdjê kanàrràm ar amijo aba. Ta ne arým Metĩndjwýnhmā me ajaxwe jarēho dja. <sup>46</sup> Djām mrāmri ne ga me aje tu amim akukāmāre Mōjdjê kabēn markumrēx? Kati. Ga me ren tu amim Mōjdjê kabēn markumrēx ne ren badjwý tu amim imarkumrēx. Ta ne ikukām ijā ajarēn ijā pi'òk no'òk. Kam ga me ren amim kabēn jarēn ren tu amim imarkumrēx.

<sup>47</sup> Nhy m be, kati. Me aje amim Mōjdjê kabēn mar kêt ne aje kôt amim badjwý ikabēn mar kêt. Nām ā Jeju pi'òk rārarkam kute me'ò punuo mexkam mebê idjaer rũnhmā ane.

## 6

*Kute djwýo mebê 5.000o djuw mex. Mat 14.13; Mak 6.30; Ruk 9.10*

<sup>1</sup> Nām memā anen kam arým amũ tē. Tē:n kam arým imôtibê Garrêja nhikjēmā rē. Imôti nhidji 'òdjwýbê Xiberij. <sup>2</sup> Nhy m kam me krāptĩ kôt mō. Ōbê Jeju kute mýjja pumũnh kêt kwý nhipêx nhy m me kute omũnhkam ne me kôt mō. Nām me punu krāptĩo mex nhy m me omũn arým kôt mō. <sup>3</sup> Kôt mō nhy m Jejumē kôt ba djwýnh ar me kukām mō. Mō:n krānh'ā wabi. Ābir tē:n arým kam nhỹ. <sup>4</sup> Be, arým ne Djeruxarēkam mebê idjaer kute aben pydji djā nhō akatija bōx 'ýr. Me kute Metĩndjwýnh me kukāmāre nhirôbê mrānhja mar kadjy ne arým ō akati 'ýr.

<sup>5</sup> Ar krānh'ā nhỹ nhy m kam Jeju amipānh rīt. Nhy m nĩnh me krāptĩ: kôt mō nhy m me omũ. Ne kam Piripimā kum,

—Jām dja gwaj tēn me kadjy djwý kwý by? ane. <sup>6</sup> Be, djām kute amikukām amimar kêt ne Piripi kukij? Kati. Kute prĩne amikukām amimar. Be, mýkam ne kukij? Bir, Piripi kute mrāmri amim tu markumrēx jabej ne kukij. <sup>7</sup> Nām kukij nhy m Piripi kum,

—Tô gêt kon. Gwaj banhō pi'òk kaprĩ'ā akrekam kubê denarjwo 200bit. Ne gwaj ren pi'òk kaprĩ jao

ren me kadjy djwý by nhy m ren me krāptĩ abenmā kokjêr kryre nhy m ren me krāptĩ:'ā djwý kêt, ane.

<sup>8</sup> Nhy m Jejukôt ba djwýnh 'òdjwýja nhidjibê Āngre. Ximāo Pedrumē ar axikôt apôx. Āngreja kum,

<sup>9</sup> —Ota jakam me'ò bôktire nhō djwýmē tepprāremē. Xewadao djwý nhipêx amānhkrut ne amānhkrut ne ikjêkêt. Ne tepprāre amānhkrut. Nhy m be, me krāptĩ: Mýj dja gwaj djwý ngrirejao me on? ane.

<sup>10</sup> Nhy m Jeju arkum,

—Ar memā arē gē me nhỹ, ane. Be, bōre ne pyka wākam kumex ne. Jeju arkum ane nhy m ar arým memā arē. Nhy m me arým bōrekam nhỹ. Me krāptĩ: kubê 5.000 ne me nhỹ. <sup>11</sup> Nhy m kam Jeju arým djwý jamý. Ne kam arým o Metĩndjwýnhmā amikĩnh jarē. O kum amikĩnh jarēn arým kôt ba djwýnhmā kungā. Nhy m ar me krāptĩmā kungā. Nām ā tepprāredjwýo ane.

<sup>12</sup> Nhy m me ō kwý krē:n arým ajne. Nhy m Jeju kôt ba djwýnhmā kum,

—Dja gar djwý janhy karwà. O bikēnh kêt kadjy, ane. <sup>13</sup> Nhy m kam ar karwàn kaxnokai pýnh djāri kam kungij. Nhy m kam kaxnokaibê 12 ipu. Be, xewadao djwý amānhkrut ne amānhkrut ne ikjêkêt janhy 'ā kàtàm ne ja.

<sup>14</sup> Nhy m me arým kute mýjja pumũnh kêtja pumũnhkam abenmā kum,

—Be, Metĩndjwýnh kukwakam kabēn jarēnh djwýnh ja ne me amrēbê arē. Me memā kum, “Dja pykamā bōx”, anhỹro ba. Be, kôt ne Jeju arým jakam bōxkumrēx, ane.

<sup>15</sup> Nhy m Jeju arým me kuman amim,

—Got ba ren arek dja nhy m ren me tu ijo tým ne ijā bēnjadjwýr rax mē. Djām on pykakam memā inhỹr prām got? ane. Ne kam arým mebê tēn amũ krānh'ā wabin ate ar ba.

<sup>16</sup> Nhy m kam arým para. Nhy m kôt ba djwýnh tēn arým imôti'ýr ruw.

<sup>17</sup> Ne kam arým kà'òkam wadjàn nox

ne. Amũ akàx nhikjê mã krĩraxbê Kapana'yr mormã ar arým nox ne. 'Yr mō: nhy m ar'ã arým akamàt ne. Nhy m kraxje Jeju ar'yr bōx kêt rã'ã.

<sup>18</sup> Ar mō: nhy m arým kōk 'itỳx wabê nhy m kam ngō amijapĩn tỳx ne.

<sup>19</sup> Nhy m ar ngō rēnho mōn arým ajubê tỳm ne. Ar mōr'ã arým kirometubê 5 apêx. Nhy m Jeju nĩnh arkôt tu ngō'ã tē nhy m ar omũ. Nhy m arým aro rãm ne ja nhy m ar arým tĩn prãm ne.

<sup>20</sup> Nhy m arkum,  
—Ar atĩn prãm kêt. Ba ne ba ar akôt tē, ane.

<sup>21</sup> Nhy m ar kabēn man arým kĩnh ne. Ne kum,  
—Amrē ar ikôt kãmã wadjà, ane. Nhy m arým wadjàn nhỹ. Nhy m ÿrmē ro'ã ar arým akàx nhikjê'yr bōx. Kapanakam ar bōx.

<sup>22</sup> Jeju ar akàx nhikjêkam bōx nhy m arým ar'ã akati. Nhy m kam amũ akàx nhikjêbê me te ar ò kà jabej. Me krãptĩ kute amũja'ã djwỳ krēnja ne te ar ò kà jabej ne abenmã kum,

—Be, amũja'ã kà pydjibit nō nhy m ar o mō. Kôt ba djwỳnhbit mã o mō nhy m Jeju arkôt kākam ÿr kêt. Nãm me krãptĩ te ar ò kà jabejn kam ã abenmã ane.

<sup>23-24</sup> Ne kam me kute Jeju ar omũnh kêt kam arým ar'yr mō. Me kà kwỳkam wadjàn akàx nhikjê mã Kapana'yr nox ne mō. Be, nhỹnh kà ja'òkam ne me mō? Bir, krĩraxbê Xiberijkam kà 'òkam ne me mō. Xiberijkam kà kwỳ arým me ku'ê djà'ãnh mō. Bēnjadjwỳr djwỳnh kute Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarēnh nhy m me kute djwỳ krēn djà'ãnh ne arým kà mō. Kà kwỳ jamã ne me wadjàn amũ kôt mō. Me kute Jeju jabej kadjy ne me Kapana'yr mō.

*Kute amijã djwỳ jakren 'ã ujarēnh.*

<sup>25</sup> 'Yr mō:n kam imōti nhikjê mã bōx. Bōx ne abej ne arým kum kato. Jenumã katon arým kum,

—Ujarēnh djwỳnh, tô nhỹnh ne myt nhỹ ga jakam bōx? ane.

<sup>26</sup> Nhy m memã kum,

—Be, mykam ne ga me ijabej mō? Djãm amũja'ã ije myjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx ga me aje omũnhkam?

Djãm arým me aje kôt iraxmã akator kam? Djãm me aje ajte irax marmã ne ga me ijabej mō? Arkati. Be, me ajajnekam. Me aje djwỳ krēn ne me ajajnekam ne ga me ijabej mō. Mrãmri ne ba me amã ja jarēnhkumrēx.

<sup>27</sup> Kwãrĩk wãnh djwỳkôtbit ajamak bēn kêt. Tãm dja akuno. Nhy m be, atemã myjja kute djwỳ pyræk. Jakôt dja ga me ajamak bēn. Tãm ne mex rã'ã nhy m ô'ã me Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Ba ije amijo inhĩ dja ba me amã kungã ga me atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Bir, Ibãm kute imã 'ã karō. Kabēnkôt dja ba me amã kungã. Kàjkwakam Ibãm, Metĩndjwỳnh ta ne mrãmri kute 'ã imã karō mãm dji, ane.

<sup>28</sup> Nhy m me kum,

—Be, myj dja ba me Metĩndjwỳnhmã idjãpēnh o nhy m arým kum me ikĩnh? ane.

<sup>29</sup> Nhy m,

—Metĩndjwỳnh ne ijano ba tē. Kôt dja ga tu amim imarkumrēx. Kum adjãpēnh ne ja. Dja ga me ã ane nhy m arým kum me akĩnh, ane.

<sup>30</sup> Nhy m me kum,

—Goja myjja pumũnh kêt'ō nhipêx ba me omũ. Ba me ije araxmã ikator kadjy omũn kam goja tu amim amarkumrēx. <sup>31</sup> Be, me bakukãmãre ne me kapôt kukritkam djwỳbê myj ne ja krē. Me bakukãmãre ne me 'ã pi'òk no'òk ne kamã memã kum,

“Me kute krēn kadjy ne memã kàjkwa kurũm djwỳ ngã”, ane.

Goja kudjwa ã me imã o ane ba me omũ, ane.

<sup>32-33</sup> Nhy m amijã djwỳkumrēx jakren memã kum,

—Be, Mōjdjê kute me akukãmãremã kàjkwa kurũm djwỳ nhōr kêt. Nhy m be, Ibãm kute me amã kàjkwa kurũm atemã djwỳkumrēx nhōr. Me'ō ne arým kàjkwa kurũm ruw ne kute me kunĩmã tĩn jangjēnh. Kute memã tĩn jangjēnh nhy m me tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. 'Ã ne ije me amã,

—Metĩndjwỳnh kute me amã atemã djwỳkumrēx nhōr, anhỹr. Mrãmri ne



ba me amã ja jarēnhkumrēx. Nām Jeju ã memã ane.

<sup>34</sup> Nhyim me kum,

—Bēnjadjwÿr djwÿnh, goja mã me imã djwÿ ja nhõro nhÿ, ane.

<sup>35</sup> Nhyim Jeju memã kum,

—E kum, ba. Ba ne ba ije atemã djwÿ pyræk. Ba ne ba ije memã tÿn jangjēnh nhyim me tÿn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Dja me mã ikôt ajkamēn arÿm kÿnhkumrēx rã'ã kute mrãmri ne me arÿm kum prãm kētkam kÿnh pyræk. Dja me tu amim imarkumrēx ne arÿm kÿnhkumrēx rã'ã kute mrãmri ne me arÿm kum kôr kētkam kÿnh pyræk. <sup>36</sup> Be, djãm me aje tu amim imarkumrēx got? Kati. Ba ne ba arÿm me amã, “Nã gãm me te ipumÿn amim imar kêt”, ane.

<sup>37</sup> Be, Ibãm kute ikadjy memã amak bõnhja kunÿ dja me tu amim imarkumrēx ne arÿm mã ikôt ajkamē. Ba kam me'õ kanga kētkumrēx. <sup>38</sup> Mÿkam dja ba me'õ kanga kētkumrēx? Bir, Ibãm kute me'ã imã karõ kôt dja ba me'õ kanga kêt. Be, djãm ba ije amijã amim karõ kôt ne ba kàjkwa kurÿm ruw ne ar iba? Kati. Ibãm kute ijanor djwÿnh kabēn kôt ne ba ruw ne ar iba.

<sup>39</sup> Ibãm kute ijanor djwÿnh ta ne ijã amim karõn amim, “Be, ije kadjy memã amak bõnhja dja ikra mã meo ban 'õo biknor kêt nhyim me akubyn tÿn ne. Pykakam me kunÿ kute aminhinomã amimēnh djã nhõ akatikam dja ikra akubyn õ me jao tÿn”, ane.

<sup>40</sup> Ibãm kute ijanor djwÿnh ajte ijã amim karõn amim, “Me kute ikra pumÿnh ne tu amim markumrēxja dja me kunÿ ikôt tÿn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne”, ane. Ibãm kute ijã amim karõ ne ja. Pykakam me kunÿ kute aminhinomã amimēnh djã nhõ akatikam dja ba akubyn inhõ me jao tÿn, ane.

<sup>41</sup> Nhyim kam mebê idjaer rÿnh arÿm kãxã kabēn kumex ne arē. Kute memã, “Ba ibê kàjkwa kurÿm djwÿ”, anhÿrkam ne me kabēn kumex jarē.

<sup>42</sup> Ne abenmã kum,

—Be, djãm kubê Metÿndjwÿnh Kra got? Kati. Jõdje ne kudji. Idjibê ne

Jeju. Ba me ije nãmē bãm pumÿnh tÿm. Nhyim amijo 'êx ne gwaj bamã,

—Kàjkwa kurÿm ne ba ruw, anhÿro ba. Kati: Nãm 'êx. Nãm me ã abenmã ane.

<sup>43</sup> Nhyim Jeju me kabēn man memã kum,

—Kwãrÿk wãnh ikãxã akabēn kumex ne arēnh kêt. <sup>44</sup> Be, djãm me ga dja ga me ikôt ajkamē? Kati. Ibãm kute ijanor djwÿnh kute memã amak bõnhkambit ne me mã ikôt ajkamē. Mã ikôt ajkamē ba arÿm akubyn meo tÿn. Pykakam me kunÿ kute aminhinomã amimēnh djã nhõ akatikam dja ba akubyn meo tÿn.

<sup>45</sup> Amrēbê: ne me bakukãmãre Metÿndjwÿnh kukwakam kabēn jarēn memã kum,

“Metÿndjwÿnh ta dja memã amikabēn jarē nhyim me arÿm kabēn markumrēx”, ane.

Be, me bakukãmãre kute memã anhÿr ne 'ã pi'ók no'ók kôt mÿj xê dja mã ikôt ajkamē? Bir, Ibãm kute memã kabēn jarēnh nhyim me arÿm kute kabēn markumrēx. Me kute mÿjja'ã kute kabēn jarēnhja markumrēx. Me ja dja me mã ikôt amijo bikamēnhkumrēx. Nãm ã Jeju memã ane.

<sup>46</sup> Ne kam ajte memã kum,

—Be, djãm me'õ ne arÿm Ibãm pumÿ got? Kati. Bajbit ne ba arÿm kàjkwakam Metÿndjwÿnh pumÿn arÿm kurÿm tēn bõx. Bajbit ne ba arÿm Ibãm pumÿ.

<sup>47</sup> Me kute tu amim imarkumrēx arÿm Metÿndjwÿnhkôt tÿn ne ar ba rã'ã rã'ã ne. Mrãmri ne ba me amã ja jarēnhkumrēx. <sup>48</sup> Ba ne ba ije atemã djwÿ pyræk. Ba ne ba memã tÿn jangij nhyim me Metÿndjwÿnhkôt tÿn ne ar ba rã'ã rã'ã ne.

<sup>49</sup> Be, me bakukãmãre ne me kapôt kukritkam djwÿbê mÿj ne ja ku nhyim mebēngêt tÿmrãm me kupa. <sup>50</sup> Ije me amã atemã djwÿ jarēnhja ne kubê kàjkwa kurÿm djwÿ. Dja me kukun tyk kêt. <sup>51</sup> Ba ne ba ije atemã djwÿ pyræk. Ba ne ba memã tÿn jangij. Dja me djwÿ ja krēn Metÿndjwÿnhkôt tÿn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Djwÿ ije memã õrja ne kubê inhÿ. Me kunÿ tÿn kadjy dja ba memã kungã, ane.

<sup>52</sup> Nhyam kam mebê idjaer rûnh arým kabêno aben japan abenmã kum,

—Je tô, mÿj dja memã aminhĩ nhõr on nhyam me ajmã krënja on? ane.

<sup>53</sup> Be, djãm mrãmri ne me kute ïkumrêx krënmã? Kati. Atemã. Be, mrãmri me kute tu amim Jeju markumrêxo bamã. 'Ã ne Jeju me kute ï krën jakren 'ã me kute kamrôo kôm jakre. 'Ã ne memã kum,

—Be, ba ije amijo inhĩ dja ga me inhĩ krën kêt ne ikamrôo akôm kêt ne kam atïnkumrêx prãm kêt. Mrãmri ne ba me amã ja jarënhkumrêx. <sup>54</sup> Me kute inhĩ krën ne ikamrôo kôm ne me mrãmri Metïndjwÿnhkôt tïn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Pykakam me kunĩ kute aminhinomã amimënh djã nhõ akatikam dja ba akubyn meo tïn.

<sup>55</sup> Mrãmri ne inhĩbê djwÿ ne ikamrôbê me kôm djã. <sup>56</sup> Me kute inhĩ kur ne ikamrôo kômja, me jamë ne ba me ije aben mar tÿx ne ije aben jamÿnh tÿx ne abenã idjukanga kêt ne ar abeno iba. <sup>57</sup> Mrãmri Ibãm tïnkumrêx ne ijano ba tẽ. Kam ne ba Ibãm tïn o itïnkumrêx. Nhyam me kute inhĩ kur-djwÿ dja me ba itïn jao tïnkumrêx.

<sup>58</sup> Ije amã atemã djwÿ jarënh ja ne kãjkwa kurÿm ruw. Djãm kute djwÿbê mÿj ne ja pyrãk? Kati. Nãm me te mÿj ne ja ku nhyam mebëngët arým me kupa. Nhyam be, ate dja me atemã djwÿ ja kun arým Metïndjwÿnhkôt tïn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju memã ane.

<sup>59</sup> Mebê idjaer bikprõnh djãkam ne Jeju memã ja jarë. Kapanakam me bikprõnh djãkam. <sup>60</sup> Kute memã aminhĩ'ã djwÿ jarënh ne memã 'ã ujarënhkam ne me kôt baja krãptĩ arým amim,

—Je, djãm me ije kabën wã mar got? ane.

*Me krãptĩ kute Jeju kanga.*

<sup>61</sup> Nhyam Jeju ta arým me kuman memã kum,

—Ba arým me amã atemã djwÿ jarë ga me aje amim imar kêt ne arým apijãm ne. <sup>62</sup> Dja ba ï ikrĩ djã tÿmmã wabi ga me idjãbirkôt ipumũ. Mÿj dja

ga me arým kam nẽ? <sup>63</sup> Be, atemã kãjkwakam ikabën kukràdjã ne ba me amã arë. Metïndjwÿnh Karõ kute meo bakambit ne me kute ikabën mar. Me ga ne ga me aje amidjwÿnho kïnh prãm. Kam me aje imar kêtumrêx. Nã bãm me amã ikabën jarë, me amã Metïndjwÿnh Karõ jarë. Tãm ne kute meo ban memã tïn jangij nhyam me Metïndjwÿnhkôt tïn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.

<sup>64</sup> Be, djãm me akunĩ ne ga me aje tu amim imarkumrêx? Kati. Me akwÿ ne ga me aje amim imar kêt, ane. Nãm Jeju ã memã ane. Be, mÿj ne me mar on kam ã memã ane? Bir, amrêbê mÿjja kunĩ këttri ne Jeju kute amikukãm me mar. Apÿnh me ï djãri kute amim mar këtja arým kute me mar. Djudadjwÿ dja ï kurê djwÿnhmã Jeju kanga. Nhyam arým kute ad-jwÿnhdjwÿ mar. Kukãm kute mar.

<sup>65</sup> Ne kam memã kum,

—Me akwÿ ne ga me aje amim imar kêt. Ba kam arým me amã, “Djãm me ga dja ga me ikôt ajkamë? Kati. Ibãm kute memã amak bõnhkambit dja me mã ikôt ajkamë.” Nãm ã Jeju memã ane.

<sup>66</sup> Nhyam kam me kôt baja krãptĩ arým kubê amijo akëx ne ajte kôt ba kêt.

<sup>67</sup> Nhyam kam Jeju kute ar anorjabê 12mã kum,

—Djãm ar gadjwÿ dja gar ikanga? ane. <sup>68</sup> Nhyam ar 'õbê Ximão Pedru kum,

—Kati. Bënjadjwÿr djwÿnh, mÿj me'õkôt dja bar ar iba? Arkati. Gajbit ne ga akabêno meo tïn ne 'ã ar imã adjujarënh ar aba. Metïndjwÿnhkôt me tïn ne ar ba rã'ã: rã'ãja'ã ar imã adjujarënh ar aba. <sup>69</sup> Ar ba ne bar tu amim amarkumrêx. Mrãmri abê me inhõ Bënjadjwÿrbê kumkatibê Kritu. Mrãmri abê Metïndjwÿnh Kra. Metïndjwÿnh tïnkumrêx Kra. Ar ba ne bar tu amim amarkumrêx.

<sup>70</sup> Nhyam Jeju arkum,

—Be, mrãmri ne ba amijo ar apytãrkumrêx. Ije ar ajanorbê 12 ne ba amijo ar apytãrkumrêx. Be, djãm ar akunĩ ne gar amex? Kati. Ar ajõ

apydji ne abê Xatanaj nhõ àpênh, ane. <sup>71</sup> Djuda'ã ne kabên. Djuda Ikadji. Ximão 'õdjwý kute irja. Dja ï kurê djwýnhmã Jeju kanga. Kute ar anorjabê 12'õ ja dja kanga.

## 7

*Djeruxarêkam me krãptĩmã 'ã ujarênh.*

<sup>1</sup> Jeju memã anen kam arek Garrêjakambit ar ba. Be, mýkam ne Djudêjakam arek ar ba kêt? Bir, mebê idjaer kute kam bĩnmã ar abej bakam.

<sup>2</sup> Nhyam kam arým Djeruxarêkam mebê idjaer krãptĩ kute aben pydji djã nhõ akati 'ýr. Me kute aben kajmã'ã me bakukãmãre kukràdjã mar kadjy bõ mjýrkam krĩ djã nhõ akati 'ýr.

<sup>3</sup> Nhyam kam Jeju kamy ar axikõt apõxja kum,

—E kum, goja amũ pykabê Djudêja'ýr tẽ. Dja wãkam akõt me ba djwýnh adjãpênh kõt apumũ. <sup>4</sup> Djãm me'õ kute me kunĩmã amiraxo amirĩt prãm kam kute mebê amijo bipdjur prãm got? Aje mrãmri mýjja pumũnh kêt nhípêx jabej goja pyka kunĩkõt me kunĩmã amijo amirĩt, ane. <sup>5</sup> Be, nãm ar te Jejumê axikõt apõx ne amim mar kêt. Kam ne ar ã kum ane.

<sup>6</sup> Nhyam Jeju arým arkum,

—Je djãm kraxje me kute ijo tým djã nhõ akati iwýr bõx kêtjakam gar kam imã arê? Kati. Ar gajbit akati kunĩkõt ar adjumar mex rã'ã.

<sup>7</sup> Nhýnh ne pykakam me axwe 'õ kum akurêmã? Arkati. Nhyam be, ba, me kum ikurêkumrêx. Ije me axwe'ã memã idjujarênh ar ibakam me kum ikurêkumrêx. <sup>8</sup> Ar gajbit dja gar Djeruxarêkam me krãptĩ kute aben pydji djã 'ýr mõ. Inhõ akati iwýr bõx kêt rã'ãkam 'ýr itêm prãm kêt.

<sup>9</sup> Nãm arkum anen arek Garrêjakam ar ba.

<sup>10</sup> Nhyam kam kamy ar arým tẽ. Nhyam ar ba:n kam amipdjur arým me kute aben pydji djã 'ýr tẽ. 'Ýr tẽ:n arým 'ýr bõx. <sup>11</sup> Nhyam arým 'ã me kute aben pydji djã nhõ akati bõx

nhyam mebê idjaer rũnh arým abej ne memã kum, “Nhýnh ne Jeju dja”? ane. Nhyam me “Kon”, ane.

<sup>12</sup> Nhyam me me kãxã abenmã Jeju jarênh kumex. Me kwý ne me abenmã kum, “Kati. Jeju mexkumrêx”, ane.

Nhyam me kwý arĩk abenmã kum,

—Kati. Nãm Jeju amijo 'êx ne me noo biknoro ba, ane. <sup>13</sup> Nhyam be, nãm me me ipõkri memã Jeju'ã ujarênh amirĩt kêt ne. Mebê idjaer rũnh py-maje ne me me ipõkri 'ã ujarênh amirĩt kêt ne.

<sup>14</sup> Nhyam kam arým me kute aben pydji djã nhõ akati nhõkre djã kõt Jeju arým Metĩndjwýnh nhõ kikreti'ýr tẽn wadjãn kam arým memã kukràdjã jarênh dja. <sup>15</sup> Nhyam kam mebê idjaer rũnh te kute Jeju marmã kam no tyn kumex ne abenmã kum,

—Je tô djãm tãm wã kute mekõt pi'õk jarênh tũm got ã me kukràdjã jarênh mexo ane?

<sup>16</sup> Nhyam Jeju memã kum,

—Djãm ba ikukràdjã ne ba me amã arênh iba? Kati. Kute ijanor djwýnh kukràdjã ne ba me amã arênh iba.

<sup>17</sup> Gêdja ga me ajõ ga aje kukràdjã kõt amijo aba prãm jabej arým ama. Me'õ kute ikukràdjã jarênhmo krax djwýnhja dja ga me ama. Djãm ba ne ba ije me amã ikukràdjã jarênhmo krax djwýnh? Kati. Kãjkwakam Metĩndjwýnh ne kute arênhmo krax ba kam kõt me amã arê. Ja dja ga me ama. Me aje kukràdjã kõt amijo aba prãm jabej ama. <sup>18</sup> Ne ga ren me ajõ ga amirax jabej ne ren 'ã memã amijarênh memã amijo adjãmra ar aba. Nhyam be, kati. Kute ijanor djwýnh ne ba ije rax jarênh. Ije ajbit rax jarênh ne kam katãt ije ikabên jarênhkumrêx ne ijêxnhĩ kêtumrêx.

<sup>19</sup> Me bakukãmãre Mõjdjê kute me amã Metĩndjwýnh kukràdjã jarênhja djã ne ga me kõt ar amijo aba? Kati. Ga me ajõ aje kukràdjã kõt ar amijo aba kêt. Ne kam aje ibĩnmã ijabej ar aba. Mýkam? ane.

<sup>20</sup> Nhyam me kum,

—Je tô nhÿnh me'ôja ne kute abĩnmã ajabej ar ba? Be, me karõ punu'õ ne ajo ba, ane.

<sup>21</sup> Nhyim Jeju arÿm memã kum,

—Be, ba amrêbê me'õ punu pydjio mex ga me te aje mÿjja marmã ikam ano tyn akumex. <sup>22-23</sup> Nã bãm pi'ók råràrkam me'õo mex ga me arĩk ijã abenmã kum,

—Pi'ók råràrkam ne apê. Axwekumrêx, anhÿro aban arÿm ikam angryk ne. Djãm bajbit ne ba kam idjãpênh iba ga me bajbit imã ijaxwe jarê? Kati. Me gadjwÿ ne ga me pi'ók råràrkam adjãpênh aba. Môjdjê ne me amã me my nhinhu kà rênh jarê. Djãm ta ne kumrêx arê? Kati. Me bakukãmãre Abraão ar kumrêx ne ar arê. Ga me kam aje katãt Môjdjê kukràdjã kôt amijo aba kadjy pi'ók råràrkam adjãpênh ne me my kà rênho aba. Mÿkam ne ga me bajbit imã ijaxwe jarê? Ije kam prĩne me'õ punuo mexkam imã ijaxwe jarê. Ga me ren imã ijaxwe jarênh kêt. <sup>24</sup> Kwãrĩk wãnh ga me arĩk me axwe kêt'ã axwe janhôr kêt. Dja ga me mrãmri me axwekumrêxkôt memã ajapôxkumrêx ne kam arÿm katãt memã axwe jarênhkumrêx. Nãm ã Jeju memã ane.

### *Mebê idjaer kum kurê.*

<sup>25</sup> Nhyim kam Djeruxarêkam me ar ba tũm kwÿ Jeju jabej aben kukij ne abenmã kum,

—Je, djãm mrãmri me kute tãmwã bĩnmã ar abej ba? <sup>26</sup> Nhyim kam kum me uma kêt ne memã kabên ne. Nhyim me arÿm kutã kute kum mÿjja'õ jarênh prãm kêtumrêx. Bãrãm me rũnh arÿm kute tãmwã'ã amim, “Jejubê ne me banhõ Bẽnjadjwÿrbê kumkatibê Kritu”, anhÿrkam ne me anhikrên kabên maro dja. <sup>27</sup> Tô nhÿnh? Be, kati. Djãm me kute kraxkôt Bẽnjadjwÿrbê kumkatibê Kritu mar got? Kati. Me kute kraxkôt mar kêtumrêx. Nhyim be, bãm kute Jeju djir ne gu me baje arÿm omũnh. Kôt ne gu me arÿm Jeju 'êxnhĩmã bakato. Nãm me kwÿ ã Jeju'ã abenmã ane.

<sup>28</sup> Nhyim kam Jeju kute Metĩndjwÿnh nhõ kikretikam memã kukràdjã jarênhõ ãmkam kãj bê memã kum,

—Be, mrãmri ne ga me aje imar. Nhÿnhja kurũm ne ba itẽm ne ibõx ja ne ga me arÿm aje mar. Djãm ba ne ba amikabên kôt amrê tẽ? Kati. Me'õ kute ijanor djwÿnh ne mrãmri. Tãmwã ne ga me aje mar kêt. <sup>29</sup> Nhyim be, ba ne ba ije omũnh tũm. Tãm ne ijano ba amrê kurũm tẽn bõx, ane.

<sup>30</sup> Nhyim kam me bit kute o tÿm ne pa 'amÿnhmã. Ne te: o ane. Me kute o tÿm'ã myt bõx kêt rã'ãkam ne me te: o ane. <sup>31</sup> Nhyim me kwÿ krãptĩ arÿm tu amim markumrêx ne abenmã kum,

—Me baje raxmã bakator kadjy ne Jeju arÿm mÿjja pumũnh kêt krãptĩ nhipêx ne. Me punu krãptio mex. Djãm me'õdjwÿ bõx ne kute ãpênh mexo kute akrenh got? Kati. Be, mrãmri tãmwãbê ne me banhõ Bẽnjadjwÿrbê kumkatibê Kritukumrêx, ane.

<sup>32</sup> Me rũnh kãxã ne me ã abenmã anhÿro ku'ê nhyim mebê pardjẽumẽ me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿr arÿm me kuma. Me kuman arÿm Jeju'ÿr me krãkamngõnh kwÿ jano. Me kute pa 'amÿnhmã ne me me ano.

<sup>33</sup> Nhyim kam Jeju arÿm memã kum,

—Be, me aro'ã ar iba ne arÿm 'ã akati ngrêre. Dja ba kam arÿm kute ijanor djwÿnh'ÿr tẽ. <sup>34</sup> Ga me kam arÿm te ijabej. Te ijabej ne imã akator kêt. Ne kam ikrĩ djã'ÿr te abõx prãmje, ane.

<sup>35</sup> Nhyim mebê idjaer rũnh abenmã kum,

—Je tô, jãm dja tẽ gu me kum bakator kêt. Djãm apÿnh me bajtem ba djãkam me bimãnh tũm'ÿr ne tẽmmã? Djãm kam kute me bajtemmã kukràdjã jarênhmã? <sup>36</sup> Kute me bamã, “Dja ba tẽ ga me arÿm te ijabej. Te ijabej ne imã akator kêt. Ne kam ikrĩ djã'ÿr te abõx prãmje”, anhÿr. Mÿj gêdja kam nẽ? ane.

<sup>37</sup> Nhyim kam me kute amikukràdjã kôt amijo mõr ne kute 'ã aminhinomã amimênh nhõ akati arÿm bõx. Akati raxja bõx. Me kukãmãre kukràdjã

kôt me kute bô mjÿrkam krĩ'ã aminhi-nomã amimēnh kadjy akati ne arÿm bôx. Nhyr Jeju arÿm kàjmã djan memã kum,

—Me ajô ar amã kôr jabej amrē iwÿr tēn ikô. <sup>38</sup> Me kute tu amim imarkumrēxja gēdja ĩ me kadjwÿnhbē ngô kute meo tĩnja mã mekam apôx. Me bakukãmãre kute pi'ôkkam memã arēnh kôt ne ba ar amã arē.

<sup>39</sup> Nãm Jeju Metĩndjwÿnh Karô'ã ã memã ane. Dja me tu amim Jeju markumrēx nhyr Metĩndjwÿnh Karô arÿm me'ÿr bôx ne meo ba. Djãm arÿm ne meo ba? Kati. Metĩndjwÿnh kute memã Karô janor djwÿnhràr ne Jeju memã ane. Dja Metĩndjwÿnh amiwÿr Jejuo wabin akubyn o rax. Ne kambit arÿm memã Karô jano nhyr bôx ne meo ba.

<sup>40</sup> Jeju memã ane nhyr me krãptĩ kute kabēnja markam 'ã abenmã kum,

—Be, mrãmri ne tãmwãbē Metĩndjwÿnh kukwakam kabēn jarēnh djwÿnh. Me bakukãmãre ne me amrēbē: arē, ane.

<sup>41</sup> Nhyr me kwÿ Jeju'ã abenmã kum,

—Be, tãmwã ne mrãmri kubē Kritukumrēx. Mrãmri kubē me banhô Bēnjadjwÿrbē kumkatibē Kritukumrēx, ane.

Nhyr me kwÿ arĩk 'ã abenmã kum,

—Be kati. Jejubē ne Bēnjadjwÿrbē kumkatibē Kritu kêt. Abatãnh djã ne pykabē Garrēja. <sup>42</sup> Nhyr be, me banhô Bēnjadjwÿrbē kumkatibē Kritukumrēx krĩbē Berēkam abatãnh. Kubē ne me bakukãmãre Dawi tãmdjwÿ. Bēnjadjwÿr rax Dawi jabatãnh djãkam ne Kritu abatãnh djã. Amrēbē: ne me bakukãmãre pi'ôkkam arē. Nhyr be, kati. Djãm Jejubē Bēnjadjwÿrbē kumkatibē Kritu got? Jeju ate Garrėjakam abatãnh, ane.

<sup>43</sup> Me kute ã abenmã anhÿrkam me kute Jeju'ã axikôt kabēn jadjwÿr kêt.

<sup>44</sup> Nhyr me ja kwÿ bit kute o tÿm ne pa 'amÿnhmã. Ne kam te: kute o anhÿrmã.

<sup>45</sup> Nhyr kam me krãkamngônh kikreti nēje ku'ēja me rÿnh'ÿr akēx

ne me'ÿr bôx. Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhô bēnjadjwÿrmē mebē pardjēu'ÿr bôx. Nhyr kam me rÿnh me krãkamngônhmã kum,

—Je tô mÿkam ne ga me Jejuo abôx kêt? ane.

<sup>46</sup> Nhyr me krãkamngônh memã kum,

—Djãm me'ô pykakam kabēn mexo kute tãmwã pyrãk? Kati. Nãm prĩne kabēn mexo kute katãt me kunĩ jakrenh. Ba me kam te ije o itÿm ne pa 'amÿnhmã, ane.

<sup>47</sup> Nhyr mebē pardjēu memã kum,

—Je tô djãm arÿm ne me gadjwÿ me anoo akno? <sup>48</sup> Ĕ, ba me amã arē. Djãm me irax'ô, nãr me ibē pardjēu'ô ije amim tãmwã mar got? Kati. <sup>49</sup> Be, djãm me kãtãmwã kute Môjdjē kukràdjã mar got? Me kute me bakukãmãre kukràdjã mar kêt kam dja Metĩndjwÿnh arÿm me kanga, ane.

<sup>50</sup> Nhyr Nikodemu. Tãm ne lakamãtkam Jeju'ÿr tē. Kubē ne mebē pardjēu'ô. Nãm arÿm memã kum,

<sup>51</sup> —Je gēdja gwãm kraxje me baje axwe jabej me kukjēr kêt kam memã axwe jarē? Kati. Be, Jeju kute kraxje me bamã amijarēnh kêt kam gu me arÿm 'ã axwe nhôro nhÿ, me bakukràdjã kupa'ã ne gu me 'ã nhôro nhÿ, ane.

<sup>52</sup> Nhyr me arĩk kum,

—Djãm gadjwÿ pykabē Garrėjakam ajabatãnh djã ne ga nēje akabēno djã? Be, pi'ôkkam ne Metĩndjwÿnh kukwakam kabēn jarēnh djwÿnh'ô Garrėjakam abatãnh kêt kam rēx. Dja ga amim pi'ôk jarēn arÿm kôt ikabēnkumrēxmã akato. Jejubē Bēnjadjwÿrbē kumkati kêt. Tãm dja ga pi'ôk jarēn ama, ane.

<sup>53</sup> Nhyr kam me kunĩ ajmãn aminhÿrkwãmã apēx.

## 8

*Me'ô nire kute me'ôbē mjēno àkĩnh.*

<sup>1</sup> Jeju arÿm krãnhbē Oriwēre 'ÿr tē. Tē:n arÿm 'ÿr bôx nhyr 'ã akamãt nhyr nõ. Nõ: nhyr arÿm ôkrēn'ãnh kã. <sup>2</sup> Nhyr kam Metĩndjwÿnh nhô

kikreti'ÿr tēn kam bôx. Nhyim kam me kunĩ ajte 'ÿr bôx nhyim arÿm nhÿ. Nhÿn arÿm memã kukràdjà jarēnho nhÿ. <sup>3</sup> Nhyim kam me arÿm Jeju'ÿr me 'ô nireo bôx ne me ipôkri kudja. Arÿm ne mjên ne kam ajte me'ôbê mjêno akĩn ar ro'ã nõ. Nhyim me arÿm omũn o tÿm ne pa 'amÿn Jeju'ÿr o bôx. <sup>4</sup> Ne kum,

—Ë, ujarēnh djwÿnh. Be, me'ô nire ja arÿm mjên ne arÿm me'ô myo akĩn ar ro'ã nõ. Ba me ar nõrkôt ar omũn aro tÿm ne arÿm awÿr o bôx. <sup>5</sup> Be, me ja jaxwe pãnh ne Môjdjê arÿm memã arê. Kute me bakukràdjà jarēnhkam Môjdjê arÿm 'ã memã kum,

—Ga me axwe pãnh kēno titik ne abĩ gē ty, ane. Be, gadjwÿ ar imã axwe pãnh'ô jarê bar kuma. Mÿj gēdja bar on? Nãm me ã Jejumã ane.

<sup>6</sup> Mÿj kadjy ne me kum ane? Bir, godja kukràdjà kupa'ã mÿjja jarēnh jabej nhyim me arÿm kôt kum axwe jarê. Ja kadjy ne me kum ane.

Nhyim Jeju ate idjao nhÿn arek ikrao pyka no'ôko nhÿ. <sup>7</sup> Nhyim me mã kum tãmja jarê nhyim arek pyka no'ôko nhÿ. Nhyim kam kàjmã djan memã kum,

—Goja me ajô apydji ajaxwe kêtumrêx jabej ga akumrêx kēn'ô byn o titik ne abĩ, ane. <sup>8</sup> Nãm anen ajte nhÿ, pyka no'ôko nhÿ.

<sup>9</sup> Nhyim me arÿm amima:ro djan amijaxwedjwÿ ma. Ne kam arÿm pijàm ne mã apôxo dja. Me abatànha kumrêx ne me kato. Nhyim mekôt me abatàn nydjwÿ apôxo dja. Nhyim ajbir abatàn nyre meo ino ren kato. Arÿm ne me kunĩ apêx. Nhyim kam Jeju arÿm ate nhÿ nhyim niredjwÿ arÿm ate dja. <sup>10</sup> Nhyim kàjmã djan nire ate ãnkôt omũn kum,

—Me'ô nire, nhÿnh ne me kute amã ajaxwe jarēnhja ku'ê? Djãm me'ô kute ajaxwe pãnh kēno atitik prãm kêtumrêx? ane. <sup>11</sup> Nhyim kum,

—Ã bēnjadjwÿr. Me'ô kute pãnh ititik prãm kêt, ane.

Nhyim kum,

—Badjwÿ. Ajaxwe pãnh ije kēno atitik prãm kêt. Aj mã. Kwãrik wãnh ga ajte ajaxwe kêt, ane.

*Kute katàt memã amijarēnh.*

*Dju r 1.4; Rô 13.12; Ep 5.8; Tex k 5.5*

<sup>12</sup> Nhyim kam Jeju ajte memã kum,

—Be, apÿnh me ba djà kunĩkôt me axwe kunĩ katàt kute amijo ba kadjy ne ije mrãmri ne memã pry kurwÿ djà pyræk. Ga, me kurwÿ djà kute akamàtkam memã pry kurwÿ nhyim me kute akamàtkam mÿjja kunĩ pumũnh ne katàt baja pumũ. Badjwÿ dja me tu amim imarkumrêx ne arÿm katàt amijo ba. Ga, akamàt kô tykkam me kute mÿjja pumũnh kêt ne ba punuja pumũ. Me axwedjwÿ ne me kute mÿjja mar kêt ne amijo ba punu. Djãm me kute tu amim imarkam axwe ne amijo ba punu? Kati. Ba ije mrãmri ne memã pry kurwÿ djà pyræk. Dja me tu amim imarkumrêx ne arÿm katàt amijo ban kam arÿm ikôt tÿn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne, ane.

<sup>13</sup> Nhyim me bē pardjêu kum,

—Je, djà nãm me'ô akôt kabēn dji? Kati. Ga apydji aje memã amijarēnho aba nhyim me'ô kute akôt kabēn djir kêt. Ba me kam arÿm amã akabēn kajgo jarê. Akabēn kajgo nhyim me kute amar kêt, ane.

<sup>14</sup> Nhyim memã kum,

—Kati. Ipydji ije memã amijarēnhkam ije memã amijarēnh kajgo kêt. Kàjkwakam Metĩndjwÿnh ne ijano ba amrê kabēn kôt tē. Be, 'ÿr dja ba akubyn tē. Ja ne ije markumrêx. Kam ikabēn kajgo kêt. Nhyim be, me ga ne ga me aje imar kêt. Nhÿnhja kurũm ne ba itēmja ne ga me aje mar kêt. Nhĩ'ãm itēmdjwÿ ga me aje mar kêt.

<sup>15</sup> Me ga ne ga me aje amidjwÿnho kĩnh prãm ne aje memã axwe jarēnho aba. Djãm ba ne ba ije amidjwÿnho kĩnh prãm ne memã axwe jarēnh got? Kati. <sup>16</sup> Godja ba memã axwe jarēnh jabej arÿm katàt memã arēnhkumrêx. Djãm ipydji dja ba arê? Kati. Ibãm kute ijanor djwÿnhmê dja bar axikôt ikabēn ne memã axwe jarê. Kam ne

ije katàt memã axwe jarēnhkumrēx.  
<sup>17</sup> Nhy m be, amrēbê: me bakukãmãre kute me akukràdjà'ã pi'òk no'òkdjwỳ. Me akukràdjàja kòt ba ije Ibãmmē axikòt memã amijarēho iba. Me akukràdjà jakam me'ò ar amãnhkrut ne kute me omũnhkòt kute axikòt me arēnh nhy m me kunĩ kute mar ne kute memã kum, “Mrãmri katàt ar kute me arēnhkumrēx”, anhỹrmã. Ja ne ga me arỳm aje mar.

<sup>18</sup> Be, ja kòt ne ba Ibãmmē ã me amã amijarēho ane. Ba ije me amã amijarēnh. Nhy m Ibãm kute ijanor djwỳnh ikòt kute me amã ijarēnh. Ba Ibãmmē ar ije axikòt me amã amijarēnhkam ne ga me ren me akukràdjà kòt ijã, “Mrãmri ne katàt kute memã amijarēnhkumrēx”, ane. Ba Ibãmmē ar ije axikòt me amã amijarēnhkam dja ga me ar ikabēn katàtjamã akaton ama. Me akukràdjà'ã pi'òk no'òk kòt dja ga me ima, ane.

<sup>19</sup> Nãm ã Jeju memã ane nhy m me arỳm kum,

—Tò nhỹnh ne abãmja? ane.

Nhy m memã kum,

—Me aje imar kêt ne aje Ibãmdjwỳ mar kêt. Ne ga me ren iman ren Ibãmdjwỳ ma. Nhy m be, kati. Aje mar kêt, ane. <sup>20</sup> Be, Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam me kute Metĩndjwỳnhmã pi'òk kaprĩo atom djakam ne Jeju ã memã ane. Nhy m me'ò kute o tỳm ne pa 'amỳnh kêtumrēx. Pa 'amỳnh'ã myt bòx kêt rã'ãkam.

<sup>21</sup> Nhy m kam ajte memã kum,

—Dja ba ì mã tē ga me arỳm te ijabej. Te ijabej ne kam arỳm ty. Nhy m kam Metĩndjwỳnh me amã ajaxwe jarēnh rã'ã. Mũm itēmã 'ỳr ikràja dja ga me te ikòt 'ỳr atēm ne 'ỳr abòx prãmje, ane.

<sup>22</sup> Nhy m mebê idjaer rũnh abenmã kum,

—Je tò mỳj dja nē? Birãm, dja amibĩ. Nãm me ã abenmã ane. Kute memã kum,

—Dja ba ì mã tē ga me arỳm te ijabej, anhỹrkam ne me ã abenmã ane.

<sup>23</sup> Nhy m memã kum,

—Be, me ga ne ga me pykakam ajapòx ne ar aba. Nhy m be, ba ne ba kỳjrũm kàjkwakam ar iba tũm. Me ga ne ga me aje pykakam mỳjjabit mar. Ba ne ba ije kàjkwakam mỳjja mar. <sup>24</sup> Me aje pykakam mỳjjabit markam ne ba me amã, “Dja ga me ty nhy m Metĩndjwỳnh amã ajaxwe jarēnh rã'ã”, ane. Ne me amã, “E kum ba. Ba ne ba arỳm bòx”, ane. Dja ga me kam amim imar kêt rã'ã jabej arỳm ty nhy m Metĩndjwỳnh me amã ajaxwe jarēnh rã'ã, ane.

<sup>25</sup> Nhy m me kum,

—Bir, mỳj me ajò ga nã? Gop me imã amijarēnhkumrēx, ba me ama, ane.

Nhy m Jeju memã kum,

—Be, amrēbê ne ba me amã amijarēho iba. Nãm bãm me amã, <sup>26</sup> “Be, ije me ajaxwe kumex markam ba ren memã me ajaxwe jarēn ajte me amã pãnh jarē. Be, ijanor djwỳnh kute katàt kabēn jarēnhkòt ne ba me kunĩmã arēho iba.” Nãm bãm ã me amã ane, ane.

<sup>27</sup> Kute memã kum, “Kute ijanor djwỳnh”, anhỹrkam me kute mar kêt. Kute memã Bãm jarēnhja me kute mar kêt.

<sup>28</sup> Nhy m kam Jeju memã kum,

—Ba ije amijo inhĩ ne ibòxja dja ga me kỳjrũm inhõ. Kam dja ga me arỳm ima. Ba ije amikabēnkòt amijo iba kêtumrēx. Ibãm kute imã kabēn jarēnh kòt ne ba memã arēho iba. Ja dja ga me aje kỳjrũm inhõrkam ama.

<sup>29</sup> Kute ijanor djwỳnh ne imē amijo kajkep. Djã nãm imã kàx ba ate ar iba? Kati. Be, mỳkam ne imã kàx kêt? Bir, ije o kĩnh kadjy ne ba kum idjapēnh mex rã'ã. Kam imã kàx kêt. Nãm ã Jeju memã ane. <sup>30</sup> Kute memã ja jarēnhkam ne me kumex arỳm tu amim markumrēx.

*Abraão tàmdjwỳ'ã ujarēnh.*

<sup>31</sup> Nhy m kam mebê idjaer kute tu amim markumrēxja Jeju memã kum,

—Dja ga me mã ikabēn kòt ar amijo aban 'ã adjukanga kêt ne arỳm me abê ikòt aba djwỳnhkumrēx. <sup>32</sup> Ne kam arỳm mrãmri ikabēnkumrēxmã

akaton ijã amim, “Be, mrãmri ne kabên katàtkumrêx”, anhÿro aba. Ne kam ikabên katàtkumrêxmã akato ba kam arÿm me apytã. Me'õja kute me apa 'amÿnh ga me kum adjãpênh kajgoo abaja ba kubê me apytã. Ga me kam ikôt adjumar mexkumrêx ne ar aba. Nãm ã Jeju me axwe nhõ bënjadwÿr'ã memã ane.

<sup>33</sup> Nhyim ajte me kwÿ kum,

—Tô nhÿnh ne kam me'õ kute me ipa 'amÿnh ba me kum idjãpênh kajgoo ibaja? Kati. Me ba ne ba me ibê me bakukãmãre Abraão tàmdjwÿ. Nhyim kam me'õ kute me ipa 'amÿnh kêtumrêx. Mÿkam ne ga,

—Ba me'õbê me apytã? ane.

<sup>34</sup> Nhyim Jeju memã kum,

—Mrãmri me ajaxwe prãmkam ne me ajo ba djwÿnhja arÿm kute me apa 'amÿnh ga me arÿm kum adjãpênh kajgokumrêx. <sup>35</sup> Ba me amã arê ga me ama. Djãm me'õ nhõ kikrekam õ àpênh djwÿnh djãm kubê õ àpênhkam kum àpênh rã'amã? Kati. Gêdja ì atemã me'õmã apê. Nhyim be, kam me'õ krakumrêxja dja kam kra rã'ã ne. <sup>36</sup> Ba ibê Metĩndjwÿnh Kra rã'ãkam ibê me apytãr djwÿnh. Me apa 'amÿnh djwÿnhbê me apytãr djwÿnh. Dja ba me apa 'amÿnh djwÿnhbê me apytã ga me kam mrãmri adjumar mexkumrêx ne ar aba.

<sup>37</sup> We me abê Abraão tàmdjwÿ, ba ije kôt me amar. Ga we me te abê Abraão tàmdjwÿ ne me aje ibĩnmã. Me amã ikabên kĩnh kêtumrêxkam ne ga me aje ibĩnmã. <sup>38</sup> Be, Ibãmmê ro'ã ar ibari ije mÿjja pumÿnh ne mar. Tãm ne ba me amã arê. Me ga ne ga me anhingêt kute amã arênh kôt ar amijo aba.

<sup>39</sup> Nhyim me kum,

—Be, mrãmri me inhingêt bê Abraão kumrêx, ane.

Nhyim memã kum,

—Ga ren me abê Abraão tàmdjwÿ kumrêx ne ren Abraão djãpênh kôt adjãpênh ar aba. <sup>40</sup> Nhyim be, kati. Ga me jakam aje ibĩnmã. Kàjkwakam Metĩndjwÿnh kute imã kabên katàt jarênh kôt ije katàt me amã arênhkumrêxkam ne ga me aje ibĩnmã.

Djãm ã Abraão meo ane? Kati. <sup>41</sup> Ne ren Abraão bê me anhingêt kumrêx ga ren me adjãpênh mex. Nhyim be, kati. Atemã me anhingêt djãpênh kôt ne ga me atemã adjãpênh ar aba.

Nhyim me kum,

—Djãm krô'ã me'õ kute akudjwa me ijadwÿr? Kati. Be, me Ibãm djwÿnh pydji. Kàjkwakam Metĩndjwÿnh, ane.

*Kute memã Xatanaj tàmdjwÿ jarênh.*

<sup>42</sup> Nhyim Jeju memã kum,

—Ne ga me ren mrãmri kàjkwakam Metĩndjwÿnh Abãm ne ren amã ijabê. Be, mÿkam? Bir, kàjkwakam Metĩndjwÿnh kurÿm ne ba tẽn bõx. Be, djãm ba ne ba tẽn? Kati. Tãm ne ijano ba amrê tẽn. Kam ga me ren amã ijabê. <sup>43</sup> Be, mÿkam ne ga me aje ikabên mar kêt? Bir, me ajamakre kêt prãmkam. <sup>44</sup> Be, me anhingêt bê Xatanaj ne ar me ajo ba. Me anhingêt kum axwe prãm kôt ne ga me amã ajaxwe prãm. Kute amikrax totokbê kubê me par djwÿnh. Ta kabên katàt kêt kam kute Metĩndjwÿnh kabên katàt 'amÿnh tÿx kêt ne kôt kute amijo ba kêt. Ta 'êxnhĩ kôt memã 'êx ba. Mrãmri 'êxnhĩkumrêxkam kubê me 'êxnhĩ ngingêt. <sup>45</sup> Kubê me 'êxnhĩ ngingêt kam ba te me amã katàt ikabên jarênhkumrêx ga me aje amim imar kêt. <sup>46</sup> Be, mÿj me ajõ ga ne ga me aje mrãmri ijaxwe'õmã akator kumrêx? Kati. Ga me te: aje ijaxwe'õmã akator prãmje. Ijaxwe'õ kêt kam mÿkam ne ga me aje imar kêt? Ba te ije me amã katàt Metĩndjwÿnh kabên jarênhkumrêx ga me aje imar kêt. Be, mÿkam? <sup>47</sup> Bir, ne ga ren me abê Metĩndjwÿnh kra ne ren amim kabên markumrêx. Nhyim be, kati. Me abê Metĩndjwÿnh kra kêt kam ne ga me aje amim kabên mar kêt. Nãm ã mebê idjaer rÿnhmã ane.

*Kute mebê idjaer rÿnhmã amijarênh.*

<sup>48</sup> Nhyim mebê idjaer rÿnh arĩk kum,



—Be, abê pykabê Xamarijka me kra'õ ba me arým ama. Me karõ punu ne ari ajo ba, ane.

<sup>49</sup> NhyM Jeju memã kum,

—Kati. Me karõ punu kute ijo ba kêt. Ba ne ba Ibãm rax jarênho iba. Ga me kam imã ikajgo jarênho aba.

<sup>50</sup> Be, djãm ba ne ba amirax jabej? Kati. Atemã 'õ kute irax jabej ne kute me ajaxwe mar. <sup>51</sup> Mrãmri dja me ikabên man kôt ar amijo ban arým tykkumrêx'ÿr bôx prãm kêt. Mrãmri ne ba me amã ja jarênhkumrêx. Nãm ã Jeju memã ane.

<sup>52</sup> NhyM mebê idjaer rûnh kum,

—Tô nhÿnh? Be, me bakukãmãre Abraão arým ty. Metîndjwÿnh kukwakam kabên jarênh djwÿnhdjwÿ ne me arým aben kukãm ty. Tô nhÿnh dja me akabên man kôt ar amijo ban tyk kêt? Akabên jakôt ba me arým amã ikaton amarkumrêx. Mrãmri ne me karõ punu ajo ba. <sup>53</sup> Djãm aje araxo me bakukãmãre Abraão jakrenh ne ga aje, “Dja me ikabên man kôt ar amijo ban tyk kêt”, anhÿr? Abraão arým ty. Metîndjwÿnh kukwakam kabên jarênh djwÿnh ar arým ty. Mÿj me'õ rax ne ga arîk o amiptãrn 'ã amimênho dja? ane.

<sup>54</sup> NhyM Jeju memã kum,

—Ne ba ren arîk amijã me'õ rax mên ren mrãmri ikajgo. NhyM be, kati. Ibãm ne kute ijã irax mênhkumrêx. 'Ã ne ga me aje abenmã, “Me Batîndjwÿnh”, anhÿr kajgoo aban <sup>55</sup> aje mar kêtumrêx. NhyM be, bajbit ije markumrêx. Ne ren ijêxnhÿ ne ren me amã, “Ije mar kêt”, ane. Ne kam ren me akudjwa memã ijêx iba. NhyM be, kati. Mrãmri ije markumrêx ne kabên kôt ar amijo iban ijêxnhÿ kêt. <sup>56</sup> Be, me anhingêt Abraão arým amikukãm iman arým ikam kînhkumrêx, ane.

<sup>57</sup> NhyM mebê idjaer rûnh kum,

—Je tô, djãm kraxje ajã amex krãptîbê <sup>50</sup> apêx kêtjakam djãm ga ne ga arým me bakukãmãre Abraão pumũ got? ane.

<sup>58</sup> NhyM Jeju memã kum,

—Be, me akukãmãre Abraão amirît kêttri ne ba ar iba tûm, ane. <sup>59</sup> NhyM me arým kên kwÿ jamÿ, kute o titik ne bîn kadjy. NhyM Jeju arým amijo apdjun mã tẽ. Metîndjwÿnh nhõ kikreti kurûm katon mã tẽ.

## 9

*Kute me'õ adjakamã no rãjao mex.*

<sup>1</sup> Tẽ: nhyM arým me'õ no rã nhÿ. Adjakamã ne me'õ no rã. Nãm nhÿ nhyM arým omũ. <sup>2</sup> NhyM kôt ba djwÿnhdjwÿ omûn Jeju kukij ne kum,

—Ujarênh djwÿnh, mÿkam ne me'õja adjakamã no rã? Djãm ta axwe pãnh ne adjakamã no rã? Nãr nãmẽ bãm ar axwe djô'ã ne no rã? Mÿj ne kam kute? ane.

<sup>3</sup> NhyM arkum,

—Kati. Ta axwe pãnh no rã kêt. Ne nãmẽ bãm ar axwe djô'ã no rã kêt. Be, Metîndjwÿnh kute no rãkam àpênh nhyM me kute kôt raxmã kator kadjy ne no rã.

<sup>4</sup> Be, jakam imexri idjãpênh prãmumrêx kute mrãmri ne a'uri me àpênh prãm pyrãk. Kute ijanor djwÿnh kute idjãpênh'ã imã karõ kôt idjãpênh prãmumrêx. Adjÿm, dja me ï ijo bikênho tẽn ibÿ ba te idjãpênh prãmje. Kute mrãmri ne me akamãt kô tykkam te àpênh prãm pyrãk. <sup>5</sup> Pykakam me axwemẽ ro'ã ar ibari ba ije mrãmri memã pry kurwÿ djã pyrãk. Ga, me kute akamãtkam memã pry kurwÿ nhyM me katãt baja pumũ. Badjwÿ ne ba memã Metîndjwÿnh kabên jarê nhyM me arým kôt katãt ar amijo ba. Ne tu amim kabên markumrêx ne arým katãt ar amijo ba.

<sup>6</sup> Nãm anen arým pykakam aptôn kam o ajrên arým o me'õ no rãja no djy. Ne kam kum,

<sup>7</sup> —'ÿr tẽn ngô nhidjibê Xirôwekam amino ku'õ, ane. Me bakabênkam ne me ren ngômã, kute anor jarê. Nãm kum ane nhyM arým 'ÿr tẽn kam amino ku'õ. Ku'õn arým no mex ne. No mex ne kam ùrkwã'ÿr tẽn arým 'ÿr bôx.

8 Nhyim ũrkwã bu'ã me krĩ kute me'õ no rã pumũnh tũm abenmã kum,

—Djãm tãmwã ne amijo à'wýro krĩ? ane.

9 Nhyim me kwý memã kum, “Nà, tãm”, ane. Nhyim me kwý memã kum,

—Kon, kute tãmwã pyræk, ane.

Nhyim ta memã kum, “Nà, ba”, ane.

10 Nhyim me kum,

—Tô mýj me'õ ne amã ano mex jadjà? ane.

11 Nhyim memã kum,

—Be, me'õbê Jeju ne pykakam aptõn kam o ajrên arým o ino dgy. Ino djyn arým imã, “'Yr tẽn ngôbê Xirôwekam amino ku'õ”, ane. Ba kam 'yr tẽn amino ku'õn arým ino mex ne irít mexkumrêx, ane.

12 Nhyim me kum, “Nhýnh ne dja”? ane.

Nhyim memã kum, “Kon”, ane.

13 Nhyim kam me arým mebê pardjêu'yr o bõx. Me'yr me'õ no rãn arým no mexjao bõx. 14 Be, me tyk djà kêt djà nhõ akatikam, pi'ók rârarkam ne Jeju pykakam aptõn o ajrên o me'õ no djyn o noo mex. 15 Nãm me mebê pardjêu'yr o bõx nhyim me ajte kukij ne kum,

—Mýj ne ga arít mex kadjy nẽ? ane.

Nhyim memã kum,

—Nãm pykakam aptõn o ajrên o ino dgy ba ku'õn arým ino mex ne irít mexkumrêx, ane.

16 Nhyim mebê pardjêu kwý abenmã kum,

—Djãm Metĩndjwýnh ne tãmwã jano got? Be, me bakukràdjà pãnh ne pi'ók rârarkam ari àpênh ba. Axwekumrêx, ane.

Nhyim me kwý 'ã abenmã kum,

—Nhyim bê ne me'õ jaxwe kute ã mýjja pumũnh kêt nhípêxo anhýr. Kute ã me'õ no rão mexo anhýr. Nãm me ã Jeju'ã kabêno aben japanho ane.

17 Ne kam me'õ no rãn arým no mex-jamã kum,

—Kute amã anoo mexkam 'ã ak-abên'õ jarê ba me ama, ane.

Nhyim memã kum,

—Be, kubê Metĩndjwýnh kuk-wakam kabên jarênh djwýnh'õ, ane.

18 Nhyim mebê idjaer rũnh amim mar kêt ne. Nãm me amim,

—Je tô djãm mrãmri ne me'õja adjakamã no rã? Be, kati, ane. Ne kam arým bãmmẽ nã ar'ýr me ano. Nhyim me ar'ýr tẽn arým aro bõx.

19 Nhyim me arkum,

—Be, gar memã kum, “Ikra adjakamã no rã”, anhýro aba. Djãm tãm ne ja? Mýj ne rít mex kadjy nẽ? ane.

20 Nhyim ar memã kum,

—Be, mrãmri ar ikrakumrêx ne ja. Mrãmri ne adjakamã no rækumrêx.

21 Ne kam mýj ne arým no mex on, ar ije mar kêt. Mýj me'õ ne kum noo mex nhyim rít mex, ar ije mar kêt. Be, ta ne arým abatãnh ne. Dja ga me kukja nhyim arým me amã amijarê, ane. 22 Be, mýkam ne ar kute memã kum,

—Jeju ne ar ikra noo mex, anhýr kêt? Bir, arkum mebê idjaer rũnh pymakam. Nãm me arým abenmã Jeju'ã kabên djyn abenmã kum,

—Dja me'õ memã kum, “Be, mrãmri ne Jejubê me banhõ Bẽnjadjwýrbê kumkatibê Kritukumrêx”, ane gwaj kôt me nêje kanga gê ajte me bikprõnh djakam me baro'ã krĩ kêt, ane. 23 Kam ne me kute ar kanga pymaje ar memã,

—Be, ta ne arým abatãnh. Dja ga me tãmwã kukja, ane.

24 Nhyim kam me ajte amiwýr me'õ no rãn arým no mexja 'uw nhyim arým 'yr bõx. 'Yr bõx nhyim kum,

—Be, me ba ne ba me ije Jeju jaxwekôt mar. Kwãrik wãnh ga mex jarênh kêt. Kàjkwakam Metĩndjwýnh ta ne anoo mex. Tãm dja ga kum mex jarê, ane.

25 Nhyim memã kum,

—Be, mýj Jeju axwe nã? Ije mar kêt. Mrãmri ne arým ino rækumrêx. Ne arým jakam ba mrãmri irít mexkumrêx. Jabit ne ba mrãmri ije markumrêx, ane.

26 Nhyim kam me ajte kum,

—Mýj ne ajo, ga arým ano mex ne arít mex ne? ane.

27 Nhyim memã kum,

—Je, arým ne ba me amã arẽ. Djãm me aje imar kêt got ga me ajte: ikukij? Be, mỳj kadjy dja ba ajte me amã arẽ ga me ajte ama. Djãm me aje me kudjwa mã kôt abikamênhmã got ga me ikukjêro dja? ane.

<sup>28</sup> Nhyim me arým kum kurên kum,

—Be, kati. Ga ne ga arým kôt aba djwýnh. Me ba ne ba me atemã. Me bakukãmãre Mòjdjêkôt ne ba me amijo iba. <sup>29</sup> Be, Metĩndjwýnh mrãmri me bakukãmãre Mòjdjêãmã kabênkumrêx. Ja ne ba me ije markumrêx. Nhyim be, tãmwã. Djãm me kute kator djã mar got? ane.

<sup>30</sup> Nhyim amipãnh memã kum,

—Be:, Jeju ne imã irĩt mex jadjã ga me aje kator djã mar kêtja pumũ. Djãm me ano mex got? <sup>31</sup> Ba me amã arẽ ga me ama. Djãm me axwe ne Metĩndjwýnh kute me mar ne kôt àpênh? Kati. Ja ne gu me arým baje mar. Nhyim be, me kute mrãmri Metĩndjwýnhmã rax jarênh ne kute kabên mar ne kôt kute amijo bakumrêxja Metĩndjwýnh arým kute me mar ne me kôt àpênhkumrêx. <sup>32</sup> Be, djãm Metĩndjwýnh Jeju kôt àpênh ngri got ga me 'ã akabên ne? Mỳj me'õ ne adjakamã no rã nhyim me arým kute kum rĩt mex jadjãr ga me amrêbê aje mar? Kati. Me bakukãmãre kute arênh kêt. Me kunĩ kute arênh kêtumrêx. Jejubit ne ajbir bajbit ijo mex ga me arým aje ipumũnh. <sup>33</sup> Metĩndjwýnh ren kute anor kêt nhyim ren kabênkôt àpênh kêt ba ren ino mex kêt ne. Nhyim be, kati. Mrãmri Metĩndjwýnh kute anorkumrêx.

<sup>34</sup> Nhyim me kum,

—Be, djãm akudjwa adjakamã me ijaxwe? Djãm ajaxwekam aje me ijakre got? ane. Nãm me kum anen kangan arým me nêje bõm kumê.

<sup>35</sup> Nhyim kam Jeju me kute bõm mênhkôt arým kuman 'ỳr tẽn kum katon kum,

—Djãm arým ga tu amim Metĩndjwýnh Kra markumrêx? ane.

<sup>36</sup> Nhyim kum,

—Bênjadjwýr, dja ga imã Metĩndjwýnh Kra jakre ba tu amim markumrêx, ane.

<sup>37</sup> Nhyim kum,

—Arým ga ipumũ. Ba. Ba ne ba amã ikabêno dja, ane.

<sup>38</sup> Nhyim kum,

—Nã, Bênjadjwýr djwýnh, arým ne ba tu amim amarkumrêx, ane. Ne arým kute Metĩndjwýnh Kramã katorkam amikajgo man parbê ibõn nhỹ.

<sup>39</sup> Nhyim Jeju memã kum,

—Be, mỳj kadjy ne ba pykakam bõx ne ar iba? Bir, dja ba me kukij me axwemã ikaton arým memã pãnh jarê. Be, me kwý kute amijo àmran arĩk amim, “Djãm ije Metĩndjwýnh kabên mar ngri got”? anhỹrja dja ba te memã kukràdjã jarê nhyim me arým mar kêt ne arým amakkre kêt mex ne ar ba. Me kute mrãmri ne me rĩt mex arým no rãn ba pyrãk. Nhyim be, me kwý kute kukràdjã mar kêt ne mar prãm dja ba memã arẽ nhyim me arým tu amim markumrêx. Tu amim markumrêx ne arým kôt kute amijo ba mexkumrêx. Me kute mrãmri ne me no rã arým rĩt mex ne katat ba pyrãk. Ja kadjy ne ba pykakam bõx ne ar iba, ane.

<sup>40</sup> Nhyim mebê pardjêu bu'ã ku'êja arým kabên man kum,

—Je, djãm me badjwý ne ba me ije me no rã pyrãk? Kati. Djãm me ije Metĩndjwýnh kukràdjã mar ngri got? ane.

<sup>41</sup> Nhyim memã kum,

—Ne ga ren me aje Metĩndjwýnh kukràdjã mar prãm ne ren aje mrãmri ne me no rã rĩt mex prãm pyrãk. Ne kam ren ajaxwe kêt ne. Nhyim be, kati. Me aje, “Me badjwý djãm me ije Metĩndjwýnh kukràdjã mar ngri got”? anhỹrkam me ajaxwe rã'ã. Nãm ã Jeju memã ane.

## 10

*Mrykĩ'ãtomtio ba djwýnh'ã ujarênh.  
Idja 13.20; Ped k 5.4*

<sup>1</sup> Ne kam mrykĩ'ãtomti'ã memã ajarên õ me ja'ã mrykĩ'ãtomti jakren memã kum,

—Be, ò kôkayrkam mrykĩ'átomti ar bakam nhym me ngjêx prãmkam me kwỳ ajkwa krekrekôt ngjêx kêt ne ate kôkayr nhibũm kôt wangij. Be, me ja ne me mryo àkĩnh prãm nhym me me'ã memã kum, “Me àkĩnhĩ”, ane nâr, “Mebê mỳjjao prôt djwýnh”, ane. Mrãmri ne ba me amã ja jarênhkumrêx. <sup>2</sup> Nhym be, me kute katât ajkwa krekrekôt ngjêxjabê ne ò mryo ba djwýnhkumrêx.

<sup>3</sup> Nhym 'ã ijê djà nêje ku'ê djwýnh arým o ba djwýnhmã 'ã ijê djà'ã kurê nhym arým wangij. Ne kam mrymã kabên nhym arým amim kabên ma. Kute apýnh mrymã idji jarênh djàri aben totokmã mrymã arê nhym arým kute apýnh aminhidji jarênh mar kôt bôm rôrôk. Bôm rôrôk nhym o ba djwýnh arým kapôtmã mryo apôx. <sup>4</sup> Mryo apôx ne arým mry kukãm mrã nhym mry arým kôt ba. Kute amim o ba djwýnh kabên markam kôt ba. Nãm mry ã o ba djwýnh kôt ane. <sup>5</sup> Nhym be, atemã me bajtem mry'yr bôx ne te mrymã kabên nhym kôt ba kêt ne tu mã kubê prôt ne. Kute amim me bajtem kabên mar kêt kam amijã no tỳx ne tu mã kubê prôt ne. Mrãmri ne ba me amã ja jarênhkumrêx, ane.

<sup>6</sup> Be, mrykĩ'átomti'ã ujarênhja ne Jeju kute amikabên kukràdjà'ã akre nhym me mrybit man kukràdjà mar kêt. Nãm me te: kute mỳj'ã ujarênh kute amijakre marmãn te: kute kukràdjà marmã.

<sup>7-9</sup> Nhym ajte memã kum,

—Mrãmri ije mrykĩ'átomti nhô kôkayrkôt ajkwa krekre pydji pyrãk. Ga, mryo ba djwýnh kute ajkwa krekrekôt mryo ngjêxja pumũ. Nhym kôkayr tỳx arým kute mỳjja djàkrêbê mry pytâr nhym umar mexja pumũ. Badjwý ije ajkwa krekre pydjimãn prãbê dja me tu amim imarkumrêx ba arým axwebê me utà. Nhym kam me arým ikôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Atemã me'òkôt ne me tĩn kêtumrêx. Dja me tu amim bajbit imarkumrêx ba arým me utà.

Ga, mryo ba djwýnh kute kôkayr kurũm mryo apôxja pumũ. Nhym

mry àkur ban ajte akubyn ngjêxja pumũ. Badjwý dja ba me utàro iba nhym me ikôt umar mex ne ar ba.

Nhym be, amrêbê ibôx kêttri ne me kwỳ Metĩndjwýnh'ã 'êx ne memã kum, “Metĩndjwýnh ne imã arê ba kukwakam amã kabên jarênhô iba”, ane. Me Metĩndjwýnh'ã 'êxja kunĩ ne me àkĩnhĩ. Me kute amiwýr inhô me jao akêxmãn te meo ane nhym me kute me kabên mar kêt. <sup>10</sup> Be, me àkĩnhĩ ne me kute mryo àkĩnh ne par kadjy bôx. Nhym be, kati. Ba ne ba atemã. Me tĩnkumrêx ne umar mexkumrêx kadjy ne ba bôx.

<sup>11</sup> Ije me kute mrykĩ'átomtio ba djwýnh mex pyrãk. Dja ba me kadjy ty. Ije me utâr kadjy ty. <sup>12</sup> Nhym be, me mrykam àpênh djwýnh ne me atemã. Gêdja rop'ò mry'yr bôx nhym arým tĩn prãmje tu mry kangan prôt ne. Kubê ò mry djwýnh kêt kam ne tu mry kangan mã prôt ne. Nhym rop arým mryo rôrôk nhym mry abenbê ajmã. <sup>13</sup> Me mrykam àpênh djwýnh kute pi'òk kaprĩbit markam ne me kum mry jabê kêt. Nhym kam rop bôx nhym kum mry jabê kêt kam arým mry kangan prôt ne.

<sup>14-15</sup> Ba ije me kute mryo ba djwýnh mex pyrãk. Ibãm kute imarkumrêx. Badjwý ije Ibãm markumrêx. Inhô me jadjwý ije ã me maro ane. Nhym inhô me jadjwý kute imar. Ba dja ba me kadjy ty. Ije me utâr kadjy ty. <sup>16</sup> Djãm kôkayr jakambit inhô krit? Kati. Onĩj inhô krit rã'ã. Me wãdjwý dja me amim ikabên ma. Dja ba inhô me jamê me wãdjwýo aben pydji. Kam arým inhô me kunĩo iba. <sup>17</sup> Be, mỳkam ne Ibãm kum ijabê? Bir, ije kabên kôt amijo ibakam. Kam ne kum ijabê. Ba dja ba ty. Akubyn itĩn kadjy dja ba ty. <sup>18</sup> Djãm me ta dja me ibĩ? Kati. Ba dja ba amikabênkôt tyn kam amikabênkôt akubyn itĩn ne. Ibãm ta ne ityk ne akubyn itĩn'ã imã karô, ane.

<sup>19</sup> Nãm Jeju memã ane nhym kam mebê idjaer rũnh ajte kabêno aben japanho dja. <sup>20</sup> Me krãptĩ ja ne me arĩk memã kum,

—Be, me karō punu ne o ba. Ga, kute kukwakam kabēn kajgo krāptī jarēnhja pumū. Mýkam ne ga me kabēn maro dja? ane.

<sup>21</sup> Nhyim me kwý ja ne memā kum,

—Nhyim bê ne me karō punu kute o ba nhyim ã kabēn kute anhýr. Be, kati. Kabēn mexkumrēx. Djām me karō punu kute me no rã noo mex mar got? ane.

*Mebê idjaer rūnh kum kurêã ujarēnh.*

*Dju r 5.18, 8.59, 12.32*

<sup>22</sup> Be, krīraxbê Djeruxarēkam, me krāptī kute aben pydji djā nhō akatikam, arým na nhō mytyrwýkam, Jeju me'ýr tēn bōx ne arým Metīndjwýnh nhō kikretikam ar mrã. Me kute aben kajmã'ã me bakukãmãre kute amrēbê: Metīndjwýnhmã kikreti ny nhípêx mar kadjy ne me krāptī akati jakam aben pydji.

<sup>23</sup> Jeju kikreti bu'ã kikre kre kēnhkam ar mrã. Kikre kre kēnhjamã ne me kum, “Xaromão nhō”, ane. <sup>24</sup> Nãm kam ar mrã nhyim mebê idjaer rūnh arým omūn kam kum ipōk ne kum,

—Aje. Ga mrãmri abê me inhō Bēnjadjwýrbê kumkatibê Kritukumrēx jabej tu me imã amijarēnhō amirítkumrēx. Mýkam ne ga me ibê amipdju? ane.

<sup>25</sup> Nhyim Jeju memā kum,

—E kum arým ne ba me amã amijo amirít ga me aje amim imar kêt. Ibãm kukwakam ije apýnh mýjja pumūnh kêt nhípêx djári. Tãm ne kute me amã ijo amirít mexkumrēx ga me aje amim imar kêt. <sup>26</sup> Be, me abê inhō krit kêt kam ne ga me aje amim imar kêt. Arým ba me amã ja jarē ga me arým ama. <sup>27</sup> Inhō krit ar kute amim ikabēn mar. Badjwý ije inhō krit ar mar nhyim ar mã ikôt ar amijo ba. <sup>28</sup> Dja ba memã tīn jadjà nhyim me Metīndjwýnhkôt tīn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Ne me biknor tokry djākam biknor kêt kumrēx. Ba mã meo iba nhyim

me'ō kute ibê me pa 'amýnh ne ibê me ikô rēnh prãm kêt.

<sup>29</sup> Ibãm kute ikôt me kamēnhja ne týxo kute me kunī jakrenh. Tãm ne mã meo ba nhyim me'ō kute kubê me pa 'amýnh ne kubê me ikô rēnh prãm kêt. <sup>30</sup> Ibãmmē ro'ã ne bar itipdjīn ar iba. Nãm ã memã ane.

<sup>31</sup> Nhyim mebê idjaer rūnh ajte kadjy kēn jamý. Kute o titik ne bīnmã kēn jamý. <sup>32</sup> Nhyim memã kum,

—Ibãm kukwakam ne ba mýjja mex krāptī nhípêx ne me amã o amirít ga me omū. Nhýnh idjápēnh mexja pānh dja ga me kēno ititik ne ibī? ane.

<sup>33</sup> Nhyim me kum,

—Djām adjápēnh mex pānh ne ba me ije kēno atitik ne abīnmã? Kati. Metīndjwýnh ne ga arým aprý. Abê pykakam me'ōkam ne ga ga amijo ajêx ne amijo Metīndjwýnh Kra ne amijo Metīndjwýnh pyrāk. Aje Metīndjwýnh raxo amiptarkam ne ba me arým Metīndjwýnh ingryk ne ije abīnmã, ane. <sup>34</sup> Nhyim amipānh memã kum,

—Tô nhýnh ne ba aprý? Be, kukwakam kabēn jarēnh djwýnh ne me bakukãmãremã Metīndjwýnh kabēn jarēn memã kum, “Nã bãm memã kum, ‘Me abê metīndjwýnh’, ane.”

Nãm ã me bakukãmãremã anen arým 'ã pi'ók no'ók ne. <sup>35</sup> Metīndjwýnh kabēn ne ga me te akabēno aje o adjápēnhmã. Ga, Metīndjwýnh ta kute memã kum, “Me abê metīndjwýnh”, anhýrja pumū. <sup>36</sup> Metīndjwýnh ta ne imã idjápēnh djā jarēn pykamã ijano ba kabēn kôt amrē tēn bōx. Djori kam ibê Metīndjwýnh Kra kêt? Kati, ibê Metīndjwýnh Krakumrēx. Djori kam ba aprý. Arkati.

<sup>37</sup> Ne ba ren Ibãm djápēnh o idjápēnh kêt ga ren me aje katāt imã ikajgo jarēnhkumrēx. <sup>38</sup> Nhyim be, kati. Mrãmri Ibãm djápēnh o idjápēnhkumrēx. Kam ga me ren amim idjápēnhbit ma. Aje amim ba imar kêt kam ga ren idjápēnhbit man ren Ibãm djápēnh o idjápēnhja man ren arým kam ima. Ibãmmē ne bar itipdjīn ar iba ga me ren kam arým

ama, ane. <sup>39</sup> Nãm memã ane nhym me arým kute pa 'amýnhmã te o ane nhym mã mebê katon tẽ.

<sup>40</sup> Ne kam arým mã ngô raxbê Djodão nhijukri tẽ. Tẽ:n arým Djuão kute ngômã me angjênhmo krax djâkam bôx ne arek kam ar ba. <sup>41</sup> Ar ba nhym me krãptĩ 'ýr bôx ne abenmã kum,

—Be, Djuão ne me kute raxmã kator kadjy kute mýjja pumũnh kêt'õ nhípêx kêt. Kute me punuo mex kêt. Ne kam mrãmri katãt me'õja kukãm 'ã ujarênhkumrêx. Nhym kam arým kute kukãm 'ã ujarênh kôt prĩne kôt amijo bakumrêx, ane. <sup>42</sup> Nhym kam me krãptĩ pyka jakam tu amim Jeju markumrêx.

## 11

### *Kute akubyn Radjaruo tĩn.*

<sup>1</sup> Be, me'õ nhidjibê Radjaru ne arým kanê bĩno mõ. Kanikwýnh ne ar amãnhkrut. Ar idjibê ne Marijmê Mata ar. Ne ar kunĩ krĩbê Betanhakam ũrkwã. <sup>2</sup> Marij ja kute Bẽnjadwýr djwýnh par'ã me kudjý djã kangô kapĩ. 'Ã me tyk kadjy kudjý djã kangô kapĩn kam kute amikĩo 'ã kangô ngrã tãm. <sup>3</sup> Nãm kamy Radjaru arým kanê bĩno mõ: nhym kanikwýnh ar arým Bẽnjadwýr djwýnh'ýr me'õ jano. Onĩj. Nhym arým 'ýr tẽ:n 'ýr bôx ne arým kum arêñ kum,

—Bẽnjadwýr djwýnh, onĩj amã anhõbikwa jabêja arým kanê: nhym kanikwýnh ar amã arẽ, ane.

<sup>4</sup> Nhym Jeju arým kuman kum,

—Djãm tu tyk rã'ã kadjy ne kanêja? Kati. Dja me kãjkwakam Metĩndjwýnh raxmã katon ba ibê Metĩndjwýnh Kra iraxmã kato. Ja kadjy ne kanê raxja, ane. <sup>5</sup> Be, Matamê kanikwýnhmê Radjarumê ne Jeju kum ar abê. <sup>6</sup> Nãm Jeju kabên man kam tu arek ýr djâkam nhý nhym 'ã akati amãnhkrut apêx.

<sup>7</sup> Nhym kam kôt ba djwýnhmã kum,

—Gwaj on pykabê Djudêjamã tẽ, ane.

<sup>8</sup> Nhym ar kum,

—E kum, ujarênh djwýnh, wãkam ajbir mebê idjaer rũnh kute kẽno atitik ne abĩnmã ga ajte 'ýr atẽmmã, ane.

<sup>9</sup> Nhym Jeju arkum,

—Djãm arngro pydjikam kãxdjãkêñh pa ipôkbê 12bit. Nã tãm. Djãm ori me arngrokam mrã nhym mýjja'õ me par tok? Kati. Arngrokam ne mýjja amirĩt nhym me omũn aã'ã mrã. <sup>10</sup> Nhym be, akamãtkambit ne me ba punu, arĩk rôrôk ba, me nokrekam irã kêt kam, ane. Me kute o tým ne bĩn kêttri tẽmbê kute ãpêñh inomã mênhmã ne amijã arngro jakreo tẽn me kute o tým ne bĩn'ã akamãt jakre.

<sup>11</sup> Nãm arkum anen kam arkum,

—Be, gwaj banhõbikwa Radjaru arým õto nõ. Arým ba ije tokmã ne ba 'ýr tẽ, ane.

<sup>12</sup> Nhym ar kum,

—Dja õto nõrkam akubyn mex, ane.

<sup>13</sup> Be, djãm mrãmri õtkumrêx'ã ne arkum ane? Be, kati. Arým tyk'ã ne arkum ane. Nhym ar arĩk amim,

—Be, õtkam tyk djã kêt'ã ne ã ar imã ane, ane.

<sup>14</sup> Nhym kam arkum arêñho amirĩtkumrêx ne arkum,

—Be, Radjaru ne arým ty. <sup>15</sup> Wãkam idjãm kêt nhym arým ty. Kam idjãm kêt kam ar akadjy ikĩnh. Jakam dja gwaj wãkam tẽn bôx gar arým mýjja pumũn arým tu amim imarkumrêx. Ar akadjy ne ikĩnh. Aj gwaj on 'ýr, ane.

<sup>16</sup> Nhym kam Jejukôt ba djwýnh 'õ nhidjibê Tõme Djidjimuja kôt ba djwýnh 'õdjwýmã kum,

—Gwaj on badjwý kôt ty, ane.

<sup>17</sup> Nhym kam Jeju ar arým 'ýr tẽ. 'Ýr tẽ:n arým 'ýr bôx.

Nhym me arým kum arêñ kum,

—Be, arým ne ty ba me adjã. Nhym arým 'ã akati amãnhkrut ne amãnhkrut apêx ga bôx, ane.

<sup>18</sup> Be, krĩbê Betanhamê krĩraxbê Djeruxarêñmê ne aben jatãri. Abenwýr pry'ã akrebê kirometu amãnhkrut ne ikjêkêtbit. <sup>19</sup> Kam ne mebê idjaer krãptĩ Matamê Marij ar'ýr bôx. Ar kamy arým tykkam me kute ar kaprĩ, ar mýr, ar amakbê arkum kabênãmã ar'ýr bôx. <sup>20</sup> Nhym

Jeju ar bôx 'ÿr nhym me'ô arÿm Matamã arê. Nhym kàjmã djan ate kutã tẽ. Nhym be, Marij arek nhÿ.

<sup>21</sup> Mata Jeju kutã tẽn arÿm kajpan kum,

—Bẽnjadwÿr djwÿnh, ga ren pyka jakam arek ar aba nhym ren ikamy tyk kêt-kumrêx. <sup>22</sup> Gêdja ga mÿjja'ôo Metĩndjwÿnhmã a'uw nhym arÿm akabên man prĩne akabên kôt ipêx ne. Tãm ne arÿm ije mar, ane.

Nhym kum,

<sup>23</sup>—Dja atõ akubyn tĩn, ane.

Nhym kum,

<sup>24</sup>—Nà, me kunĩ kute aminhinomã amimênh djã nhõ akatikam dja me tyk akubyn tĩn. Nhym mekôt dja ikamy akubyn tĩn. Tãm ne arÿm ije mar, ane.

Nhym kum,

<sup>25</sup>—E kum, ba ne ba ibê akubyn me tyko tĩn djwÿnh ne ije memã tĩn jangjênh djwÿnh. Me kute tu amim ikamnhĩxkumrêx dja me tĩn ne. Dja te tyn Metĩndjwÿnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. <sup>26</sup> Nhym me tĩn ne ar ba kute tu amim ikamnhĩxkumrêx dja me Metĩndjwÿnhkôt tĩn ne tyk kêt-kumrêx. Djã ne ga tu amim ikabênja markumrêx? ane.

Nhym kum,

<sup>27</sup>—Nà, Bẽnjadwÿr djwÿnh, abê Kritukumrêx. Mrãmri ne Metĩndjwÿnh ajã me inhõ Bẽnjadwÿrbê kumkati mênhkumrêx. Me bakukãmãre kute amrêbê: memã kum, “Gêdja ĩ Metĩndjwÿnh Kra pykamã bôx”, anhÿr kôt ga arÿm bôx ne kam abê Metĩndjwÿnh Krakumrêx. Tãm ne ba tu amim markumrêx.

<sup>28</sup> Nãm ã kum anen kam akubyn kanikwÿnh'ÿr tẽ. 'ÿr tẽ:n arÿm 'ÿr bôx ne me kãxã kum,

—Arÿm ne memã ujarênh djwÿnh bôx ne amã kabên. <sup>29</sup> Nãm kum ane nhym kàjmã djan amibêx ne 'ÿr tẽ. <sup>30</sup> Be, kraxje Jeju krĩmã àr kêt. Nãm arek Mata kute kajpar djãkam arek dja. <sup>31</sup> Nhym Marij kàjmã djan amibêx ne tẽ nhym kikrekam mebê idjaer kute ar kaprĩbê arkum kabêno ãmja arÿm abenmã kum,

—Be, ar mÿrmã ne ar kênkre'ÿr tẽ, ane. Nãm me anen arÿm kôt tẽ.

<sup>32</sup> Nhym be, Marij Jeju'ÿr tẽ nhym arek kam dja nhym arÿm 'ÿr bôx. Ne omũn arÿm kônkrão nhÿn kum,

—Bẽnjadwÿr djwÿnh, ga ren pyka jakam ar aba nhym ren ikamy tyk kêt-kumrêx, ane.

<sup>33</sup> Nãm mÿro nhÿ nhym kôt mebê idjaer mörja kôt mÿro dja. Nhym Jeju me omũn arÿm rerekren tik ngyo dja.

<sup>34</sup> Ne kam memã kum,

—Nhÿnh ne ga me adjã? ane.

Nhym me kum,

—Bẽnjadwÿr djwÿnh, amrê ar ikôt tẽn omũ, ane.

<sup>35</sup> Nhym Jeju arÿm muw.

<sup>36</sup> Nhym mebê idjaer abenmã kum,

—Be, kum abêkumrêx. Ga, arÿm mÿrja pumũ, ane.

<sup>37</sup> Nhym me kwÿ abenmã kum,

—E kum, me no rãmã ne rĩt mex jangij. Nok ren Radjarudjwÿo mex nhym ren tyk kêt ne, ane.

<sup>38</sup> Nhym kam Jeju 'ÿr tik ngy tẽn arÿm kênkre'ÿr bôx. Kênpotio ne me arÿm kênkre'ã ijê. <sup>39</sup> Nãm kênkre'ÿr bôx ne memã kum, “Me 'ã kênpoti kaba”, ane.

Nhym tyk kanikwÿnh Mataja kum,

—Ô kum arÿm kro:. Tyk'ã arÿm akati amãnhkrut ne amãnhkrut apêx, ane.

<sup>40</sup> Nhym Jeju kum,

—Ë, arÿm ne ba amã, “Dja ga tu amim ikamnhĩxkumrêx ne arÿm Metĩndjwÿnh raxmã akato”, ane.

<sup>41</sup> Nhym me arÿm kênkre'ã jãm kênpoti dja. Nhym Jeju kàjmã krãn kãjkwa jabên Bãmmã kum,

—Djũnwã. Ga ne ga arÿm aje ikabên mar. Kam ikĩnhkumrêx.

<sup>42</sup> Amã ikabên kunikôt ne ga arÿm aje ikabên mar. Be, me ibu'ã ku'ê ja amã ikabênkôt kute imar kadjy ne ba amã ikabên. Dja me tu amim imarkumrêx ne ijã amim, “Be, mrãmri ne Metĩndjwÿnh kute anorkumrêx”, anhÿro ba. Ja kadjy ne ba amã ikabên, ane.

<sup>43</sup> Nãm anen arÿm kãj bê kabên ne kum, “Radjaru, amrê akato”, ane.

<sup>44</sup> Nhym arým me aêrbê akubyn tîn ne kato. Arým tu tykkumrêx ne jakam arým akubyn tîn ne kato. Prîne kubêkào ikramê par'ã kupu rã'ãn kato. Kubêkào nokre kupu rã'ãn kato.

Nhym Jeju memã kum,  
—Me 'ã kubêkà bô gê tẽ, ane.

*Me kute bîn kadjy kute o aben mar.  
Mat 12.14; Ruk 6.11*

<sup>45</sup> Jeju akubyn Radjaruo tîn nhym mebê idjaer omũ nhym arým kwý krãptĩ tu amim Jeju markumrêx. Marijkôt me mörja tu amim markumrêx. <sup>46</sup> Nhym me kwý ja arým amũ mebê pardjêu'ÿr môn memã Jeju jarê.

<sup>47</sup> Nhym kam me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ mebê pardjêu arým me rũho akuprõ. Nhym kam me abenmã kum,

—Be, mýjja pumũnh kêt kwý rax ne ipêx. Me kute raxmã kator kadjy ne ipêx. Nãm me punu krãptĩo mex ne akubyn me tyko tîn. Mýj dja gu me nẽ? <sup>48</sup> Dja gu me amitô nhym me kunĩ arým tu amim markumrêx ne kôt ar amijo ba. Dja me ane nhym krĩrãxbê Rômakam me õ me ja arým me bawýr prõt ne pyka mẽ Metĩndjwýnh nhõ kikretio amrãn aben bê me babê idjaer kunĩ ngrã, ane.

<sup>49</sup> Nhym me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rãxbê Kajbajja ne amexja tãmkam memã nhỹ. Kajbaj memã kum,

—E kum, me aje mýjja mar kêt. <sup>50</sup> Me'õ pydji dja me babê idjaer kunĩ pãnh ty. Kam dja me abenbê me bangrãnh kêt gu me arým badjumar mex. Me aje ja mar kêt, ane.

<sup>51</sup> Be, djãm Kajbaj ta ne amikabẽn jarê? Kati. Metĩndjwýnh kukwakam ne kabẽn jarê. Amexja tãmkam ne kubê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax. Bẽnjadjwýr rax ne Metĩndjwýnh mar djwýnh kunĩmã nhỹ. Kunĩmã ÿrkam ne arým memã Metĩndjwýnh kabẽn jarê. Kute memã Jeju mebê idjaer kunĩ pãnh tyk jarẽnhkam ne memã Metĩndjwýnh kabẽn jarê. <sup>52</sup> Be, djãm

mebê idjaerbit pãnh dja ty? Kati. Metĩndjwýnh kraja amrêbê abenbê me bimãnh. Apýnh me bajtem ba djakam me bimãnh. Jeju kute amikôt me jao aben pydjimã. Me jadjwý pãnh dja ty. 'Ã ne Kajbaj kute Metĩndjwýnh kukwakam kabẽn jarẽnhja.

<sup>53</sup> Be, krax ne ja. Me kute Jeju bîn kadjy kute aben kabẽn marmo krax djã ne ja. Jeju kute akubyn Radjaruo tîn nhõ akati jakam.

<sup>54</sup> Nhym kam Jeju kute ja nhijukri mebê idjaer rũnhmã amijo amirĩto ba kêt. Kapôt kukrit nokã'ã ar bamã ne arým tẽ. Kam ne arým krĩbê Epraĩmã tẽn bõx ne kôt ba djwýnhmẽ ro'ã kam ar ba.

<sup>55</sup> Nhym kam mebê idjaer kute aben pydji djã 'ÿr. Me kute me kukãmãre nhirõbê mrãnhja mar kadjy arým õ akati 'ÿr. Kam ne me krãptĩ: kadjy krĩrãxbê Djeruxarê'ÿr àbir mõ. Me kute Mõjdjê kukràdjã kôt Metĩndjwýnhmã amijaxwe jarẽnhmã ne me mõ. <sup>56</sup> Ne kam arým bõxo dja nhym me rũnh arým Jeju jabej. Ne Metĩndjwýnh nhõ kikretikam abenmã kum,

—Djãm me krãptĩ kute aben pydji djã nhõ akati kadjy mekôt bõxmã? Djã ne ga me ajõ ama? ane. <sup>57</sup> Be, arým me kute Jeju'ã memã karõ. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ mebê pardjêumẽ ne me arým 'ã memã karõn memã kum,

—Dja ga me ajõ Jeju pumũn me imã arẽ ba me pa 'amý, ane.

## 12

*Marij kute par'ã kangõ pãnh rax kapĩn.*

*Mat 26.6; Mak 14.3*

<sup>1</sup> Me Djeruxarêkam Jeju jabej nhym arým ajte krĩbê Betanhakam bõx. Betanhakam ne Radjaru ar ba. Amrêbê ne ty nhym Jeju 'ÿr bõx ne akubyn o tîn. Ne jakam Jeju ajte Betanhakam bõx. Nhym amũ Djeruxarêkam Metĩndjwýnh me irõbê mrãnh nhõ akati bõx 'ÿr. Dja



akati amānhkrut ne amānhkrut ne amānhkrut apêx nhym arým akati bôx.

<sup>2</sup> Nām Jeju Betanhakam bôx nhym arým amykry. Nhym Mata ar arým kum ô kwý krên djà nhipêx. Ipêx nhym Jeju ar krêno nhỹ. Mata ne arkum ô kwý krên djà nhôro dja. Radjarumê ro'ã ne ar àkuro nhỹ. <sup>3</sup> Àkuro nhỹ nhym Marij arým me kudjý djà kangô ipuja by. Me tyk kadjy ne kudjý djà. Kangô nhidjibê ne nadu. Utí'ã akrekam ne kubê kiru kute o katê 'yr ne kam pānh raxkumrêx. Nām ar àkuro nhỹ nhym Marij arým kangôja byn Jeju par'ã kapĩ. 'Ã kapĩ ne amikĩo arým par'ã kangô kwý ngrà. Nhym kam arým amũ kikre krekôt kudjý prôt ne.

<sup>4</sup> Nhym Djuda Ikadji. Ximão kute ir ja. Jejukôt ba djwýnhja. Tāmja dja kurê djwýnhmã Jeju kanga. <sup>5</sup> Marij Jeju par'ã kangô kapĩ nhym Djuda arkum,

—Je tô, mýkam ne arým kangô mexjao akno? Ne ga ren ar memã kangô ngān ren pānh pi'ók kaprĩ kumex ne aby. Ne ren pānh'ã akrekam denarju kubê 300 ne ren abyn kam ren me ô mýjja kêt mã angrà, ane. <sup>6</sup> Be, djām Djuda kum me bikēnh kaprĩkam ne ã arkum ane? Kati. Àkĩnhĩkam. Kubê ar ô pi'ók kaprĩo ba djwýnhkam. Ne kam ta amim kwýo àkĩnho ba. Kam ne ã arkum ane.

<sup>7</sup> Nhym Jeju arkum,

—Kwārĩk wānh rã'ã. Mýj kadjy ne amim kangô dji? Bir, dja ba ty nhym me arým ijadjà. Kute ijã kangô kapĩnkam dja ba ikudjý nhym me ijadjà. Ja kadjy ne amim kangô dji. <sup>8</sup> Ar aje memã mýjja nhõrmã wānh ne me ô mýjja kêt ar abu'ã ar ba rã'ã. Dja gar anen arým memã mýjja ngā. Badjwý. Djām arek gwaj baro'ã ar baba rã'ãmã? Kati. Nām ã Jeju arkum ane.

<sup>9</sup> Jeju Betanhakam ar ba: nhym kam mebê idjaer krāptĩ arým kuman 'yr bôx. Djām me kute Jejubit pumũnhmã ne me 'yr bôx? Kati. Radjarudjwý. Jeju kute Radjaru

tyk akubyn o tĩnkam ne me kute adjwýnhdjwý pumũnhmã 'yr bôx. <sup>10</sup> Nhym be, me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýr ne ar atemã. Nām ar bit kute Radjaru bĩnmã 'ã aben maro nhỹ. <sup>11</sup> Be, mýkam? Bir, Jeju kute akubyn Radjaruo tĩnkôt mebê idjaer krāptĩ arým omũn tu amim Jeju markumrêx. Nhym kam me kute omũnh kêt kadjy ar kute Radjarudjwý bĩnmã. Nhym Jeju Betanhakam ar ba nhym kam 'ã akati. 'Ã akati nhym Jeju amũ Djeruxarê'yr tē.

*Jeju rax ne Djeruxarēmã àr.  
Mat 21.1; Mak 11.1; Ruk 19.28*

<sup>12</sup> Nhym kam me Djeruxarêkam kukām abenmã kum,

—Arým Jeju bôx 'yr. Arým Jeju bôx 'yr, ane. Me krāptĩ kute aben pydji djà nhõ akati kadjy bôxja ne me ã abenmã ane. <sup>13</sup> Ne kam mōn bô kwý nhikê. Me kute o Jeju kajpar kadjy ne me arým kutã mō. Ne kàj bê abenmã Jeju mexo àkjêr mōn mã memã kum,

—Jejubê ne me banhõ bēnjadjwýr rax. ãm mexkumrêx. Kam me bakĩ:nhkumrêx. Gê on me bapytã. Gê Bēnjadjwýr djwýnh o kĩnh rax. Kukwakam ne arým me bakadjy bôx. ãm mexkumrêx. Me babê idjaer nhõ bēnjadjwýr rax ne arým bôx, ane.

<sup>14</sup> Me kute o anhýr kētri ne Jeju mry'ã nhỹ. Nām mry'ã krĩ jabatānh nyremã katon 'ã nhỹ. Amrêbê: ne me Metĩndjwýnh kukwakam me bakukāmāremã ja jarēn memã kum,

<sup>15</sup> “È krĩraxbê Xijãokam me ja, kwārĩk wānh me atĩn prām kêt.

Ota, me anhõ bēnjadjwýr rax bôxmã. Dja mry'ã krĩ jabatānh nyre'ã nhỹn me awýr bôx.”

Nām me ã me bakukāmāremã anen arým 'ã pi'ók no'ók ne. Nhym me aben djô'ã arēnho mō:n arēnho mōr tām tã tũ:mrām me bakamingrānyrekam arým 'yr o bôx. Jeju mry'ã nhỹn arým Djeruxarê'yr bôxmã tēm kumrêx. Djeruxarê nhidji nhikjêbê ne Xijão.

16 Nãm 'ÿr tē nhym me o àkjêr mō. Nhym kôt ba djwýnh ar kute omũnh totokbê amim,

—Je tō, mÿj'ã ne me kute Jejuo àkjêrja? anen mar kêt ne. Arÿm Jeju àbir ne ra:xkambit dja ar akubyn pi'òk kôt amijo tēn arÿm kuma. Be, pi'òkkam me kute Jejuo anhÿrmã kôt ne me arÿm jakam ã Jejuo ane. Ja dja ar kuma.

17 Be, Jeju kutã me mōrja ne me amrêbê Jeju kute akubyn Radjaruo tĩnkôt omũ. Kute kum kabēn nhym kēnkre kurũm katorkôt ne me omũ. Ne kam amũ memã 'ã ajarē. 18 Nhym me krãptĩ arÿm kute akubyn o tĩnja man kam arÿm adjwýnhdjwý mekôt Jeju kutã mōn kajpa. 19 Me krãptĩ: Jeju kutã mōn kajpa. Nhym kam mebé pardjēu arÿm abenmã kum,

—Be ga, pyka kunĩkôt me kunĩ arÿm kute 'ÿr amijo akēxja pumũ. Me baje te: mebé Jeju pyma nhym me mã kum kĩnhja pumũ, ane.

*Amikukãm amityk'ã ujarēnh.*

*Mak 8.34*

20 Nhym kam me bajtembê kreguja kwý ne me me krãptĩ kôt ar ba. Me kute mekôt me kute aben pydji djã nhō akatikam Metĩndjwýnhmã rax jarēnh kadjy ne me bōx ne mekôt ar ba. 21 Ne kam arÿm Piripi'ÿr bōx ne kum, “Ba me Jeju pumũ”, ane. Piripi ne pykabê Garrêjakam krĩraxbê Bexadakam abatãnh djã. 22 Me kum ane nhym amũ ãngre'ÿr bōx ne kum arē. Nhym kam ar ro'ã Jeju'ÿr tēn kum arē.

23 Nhym Jeju arkum,

—Be, arÿm ityk'ã akati bōx 'ÿr. Dja ba me kadjy tyn akubyn itĩn. Ne kam arÿm ira:xkumrēx ne ipyma:. 24 Ga, me kute bãygogo 'y krekam arÿm tyk pyrãk. Djãm mrãmri ne arÿm ty? Kati. Ga, 'y ingrôt ne abatãnh nhym arÿm 'ã ô kumexja pumũ. Ne ren me 'y kre kêt nhym ren 'y kajgo rã'ãn àptãr kêtumrēx. Ba ije bãygogo 'y pyrãk. Badjwý dja ba ty nhym me arÿm ijadjã. Nhym kam ityk djô'ã arÿm me krãptĩ tĩn. Mrãmri ne ba ar amã ja jarēnhkumrēx.

25 Be, me arek pykabêbit ar ba kadjy kute amimarja dja me arÿm tyn akuno. Nãr me kadjy kute amimar kêtja, arek pykabêbit ar ba kadjy kute amimar kêtja dja Metĩndjwýnh me utã nhym me arÿm kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. 26 Be, me imã àpēnhja gē me mã ikôt amijo bakumrēx. Kam dja ba nhĩ'ãm ar iba nhym inhō àpēnh arek ikôt ar ba. Dja imã apē nhym Ibãm arÿm kãjmã kum rax kamē, ane.

27 Ne ajte arkum,

—Be, arÿm idjumar punu iwÿr bōx. Be, mÿj dja ba nē? Djãm ije kum, “Djũnwã, arÿm itokry'ã myt bōx 'ÿr. Itokrybê ipytã”, anhÿrmã? Kati. Ije itokry ja markumrēx kadjy ne ba arÿm tēn bōx. Nãm ã arkum ane. 28 Ne ajte Bãmmã kum,

—Djũnwã, jakam dja ga memã amiraxo amirĩt gē me araxmã kato, ane.

Nhym ar arÿm kãjkwa kurũm Bãm kabēn ma nhym kum,

—Arÿm ne ba memã iraxo amirĩt. Dja ba ajte memã iraxo amirĩt, ane.

29 Nhym ar bu'ã me ku'ê kwý arĩk abenmã kum,

—E kum, na ne krikrit, ane.

Nhym me kwý arĩk abenmã kum,

—Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh'õ ne kum kabēn, ane.

30 Nhym Jeju memã kum,

—Djãm ba ije kabēn mar kadjy ne kabēn kato? Kati. Me ga aje kabēn mar kadjy. 31 Be, jakam dja Metĩndjwýnh me kunĩ axwemã kato. Me ĩ pÿnhkôt me axwe djãri kum kato. Jakam dja ba pykakam me axwe nhō bēnjadjwýro apan kujaten kumē. 32 Dja me kÿjrũm inhō ba arÿm amiwÿr me kunĩo akēx, ane. 33 Pĩte'y'ã jêt'ã ne ã memã ane.

34 Nhym me kum,

—Nhym bê ne me kute me inhō Bēnjadjwýrbê kumkatibê Kritukumrēx bĩnmã. Kritu ne tyk kêtumrēxmã nhym me me imã arē, Mōjdjê kukràdjã'ã pi'òk no'òk kôt ne me imã arē ba me kuma. Be, ga ne ga atemã. Aje me imã, “Ba ije amijo inhĩja dja me kÿjrũm inhō”, anhÿr kôt

ba me arým akajgo ma. Be, we aje amijo anhĭjakam mÿj me ajō ga nã? ane.

<sup>35</sup> Nhyam Jeju memã kum,

—Ga, akamãt kō tykkam me ba punuja pumũ. Me kute amikukãm mÿjja pumũnh kêt kam ne me ba punure. Ba ije memã pry kurwÿ djã pyrãk ne memã Metĩndjwÿnh kabēn jarēnh nhyam me arým tu amim markumrēx ne ba mexkumrēx. Arek me aro'ã ar ibari dja ga me tu amim imarkumrēx ne ikabēn kōt ar amijo aba. Nok ga ren kōt amijo aba kêt ne ren me axwe kōt ajaxwen arým aje ajte me akamãt kō tykkam ba punu pyrãk. <sup>36</sup> Arek me aro'ã ar ibari dja ga me tu amim imarkumrēx. Ne kam arým aje mrãmri ne pry kurwÿ djãkōt me ba mex pyrãk, ane. Nãm Jeju memã anen arým mã tēn mebē amijo apdju.

*Me kute amim Jeju mar kêt.*

<sup>37</sup> Kute amijo bipdjur kētri ne me nokrekam mÿjja krãptĩ nhipēx. Nãm te me punu krãptĩ mex nhyam me kute amim mar kêt kumrēx. <sup>38</sup> Be, amrēbē: Metĩndjwÿnh kukwakam kabēn jarēnh djwÿnhbē Idjaij kute me bakukãmãremã arēnh kōt ne me kute amim mar kêt. Nãm memã kum, “Bēnjadjwÿr djwÿnh, mÿj me'ō ne kute amim ar ikabēn mar got?

Mÿj me'ō ne kute Bēnjadjwÿr djwÿnh djãpēnh pumũnhkam amim mar got?”

Nãm ã me bakukãmãremã ane. Nhyam me arým aben djô'ã arēho mō:n arēho mōr tãmtã arým tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam arým 'ÿr o bōx. Jeju te me punu krãptĩ mex nhyam me me omũn amim Jeju mar kêt kumrēx.

<sup>39</sup> Idjaij kute me bakukãmãremã arēnh kōt ne me me omũn amim Jeju mar kêt. Be, djãm me ta ne me kute tu amim markumrēxmã? Kati. Me ta ne me te: kute amim marmã. Be, mÿkam? Bir, Metĩndjwÿnh ta kute me nomē me amako bimrãkkam. Kōt ne Idjaij ajte me bakukãmãremã kum,

<sup>40</sup> “Metĩndjwÿnh ne mebē nomē amako amrã.

Nhyam kam me te memã mÿjja jakre nhyam me kukrãdjã pumũnh kajgon mã omũnhkumrēx kêt.

Nhyam me te memã mÿjja jarē nhyam me mar kumrēx kêt ne. Mã kukrãdjã'ã mÿjja kute amijakreja mar kêt. Ne kam iwÿr amijo akēx kêt ba kam memã axwe jarēnh rã'ã ne kam ije meo mex kêt.

Me amakkre kêt prãm kam ne ã meo ane”, ane.

<sup>41</sup> Idjaij ne Jeju mexo umakōt omũ ne 'ã me bakukãmãremã ujarēnh ba. Ne kam ã memã ane. Kam me ta te kute amim Jeju marmã.

<sup>42-43</sup> Be, djãm me rũnh kunĩ ne me amakkre kêt prãm? Kati. Me kwÿ kute tu amim markumrēx. Djãm me kwÿ ja kute memã amijo amirĩt? Djãm me kute memã kum,

—Arým ne ba tu amim Jeju markumrēx, anhÿro amijo amirĩt? Kati. Mebē pardjēu kabēn pymaje ne me kute memã amijarēnh kêt. Be, mÿkam? Bir, me amim,

—Dja ba amijarēnh kêt nhyam me imã imex jarēnh rã'ã. Ba ren Jeju'ã memã amijarē nhyam ren me arým imã ijaxwe jarēn me nēje bōm imē. Ne ren kam ajte me bikprōnh djãkam me ro'ã ikrĩ kêt, anhÿro ba. Me kute amim anhÿrkam ne me kute memã amijarēnh kêt ne. Djã ne Metĩndjwÿnhbit kute memã mex jarēnhja me kum kĩnh? Kati. Pykakam me axwe kute memã mex jarēnhja ne me kum kĩnh. Jabit ne me kum kĩnh.

<sup>44</sup> Nhyam kam Jeju kãj bē memã kum,

—Djãm me aje tu amim imarkumrēxkam ne ga me aje bajbit imar? Kati. Me aje amim imar o ne ga me aje amim ijanor djwÿnh mar. <sup>45</sup> Me aje ipumũnh o ne ga me aje ijanor djwÿnhdjwÿ pumũnh. <sup>46</sup> Ga, me kute akamãt kō tykkam pry kurwÿ nhyam pry arým amirĩtkumrēxja pumũ. Nhyam me arým ba mexkumrēx. Badjwÿ ne ba memã Metĩndjwÿnh

kabën jarë. Nhyim me kwÿ ï pÿnhkôt kute tu amim kabën markumrëx ne kôt kute amijo baja ne me arÿm axwe kêt ne kute amijo ba mexkumrëx. Ne ajte kute akamàt kô tykkam me ba punuja pyràk prãm kêtumrëx.

<sup>47</sup> Me ajô aje ikabën mar kajgon amim imar kêtumrëx djãm on ije amã ajaxwe pãnh jarënhmã? Me anhÿ pÿnhkôt ajaxwe djãri pãnh jarënhmã? Djãm on pãnh atokrymã? Kati. Djãm ije memã axwe pãnh jarënh nhyim me pãnh tokrymã ne ba bôx? Kati. Ije pykakam me kunÿ axwebê me utãrmã ne ba bôx. <sup>48</sup> Be, me ajô aje ikan-gan amim ikabën mar kêtumrëx me'ô dja amã ajaxwe pãnh jarë. Me kunÿ kute aminhinomã amimënh djã nhô akatikam dja kãjkwakam Metÿndjwÿnh amã, “Aje amim Ikra mar kêtumrëx”, ane. Dja amã ane ga arÿm ajaxwe pãnh atokry.

<sup>49</sup> Mÿkam dja ã amã ane? Bir, djãm ba ikabën ne ba me amã arë? Kati. Ibãm ne ikabën'ã imã karô ba arÿm me amã arë. Kam dja Ibãm ta amik-abëno ngryk ne me ajômã ajaxwe pãnh jarë. <sup>50</sup> Ibãm ne imã, “Dja me tu amim amarkumrëx ne arÿm ikôt tÿn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne”, ane. Tãm ne ba ije markumrëx. Kam Ibãm kute imã kabën jarënh kôt ne ba memã arë. Nãm ã Jeju memã ane.

### 13

#### *Kute ar par ku'õnh.*

<sup>1</sup> Be, arÿm Metÿndjwÿnh me bakukãmãre nhirôbê mrãnh nhô akati 'ÿr. Mebê idjaer kunÿ kute aben kajmã'ã me irôbê mrãnh djã mar kadjy aben pydji djã nhô akati 'ÿr. Jeju arÿm kute pykakam mebê àbir 'ÿr. Bãm'ÿr àbir 'ÿr. Ja ne arÿm kute mar. Arÿm ne kum pykakam ô me ja jabê. Nhyim te me amakkre kêt arÿm kute bÿn 'ÿr nhyim kum ô me abê rã'ã.

<sup>2</sup> Arÿm ar kute ô kwÿ krën parkam nhyim Djuda kute Jeju kanga 'ÿr. Ximão ne Djuda dji. Djuda ja nhidji nhikjêbê ne Ikadji. Nãm kute kurê djwÿnhmã kanga 'ÿr. Xatanaj ne 'ã kum apné nhyim kute memã kanga

'ÿr. <sup>3</sup> Bãm arÿm kute Jejumã ô mÿjja kunÿ kanga nhyim arÿm Bãmbê Metÿndjwÿnh kurÿm rwÿk ne kam akubyn 'ÿr àbir 'ÿr. Ja ne Jeju arÿm kute mar. <sup>4</sup> Nãm kuman kam kãjmã dja. Ar ô kwÿ krën parkam kãjmã djan ô kubêkã krãkào pôx ne adjuw. Ne me'ã ngô ngrà djã byn arÿm o amikrax kupu. <sup>5</sup> Ne kam arÿm ngônh purortikam ngô run kam arÿm kôt ba djwÿnh par ku'õnhmo krax. Ar par ku'õnh tẽ:n mã me'ã ngô ngrà djão ar par'ã ngô ngrà. O amikrax kupu rã'ãn o ar par'ã ngô ngrà.

<sup>6</sup> Nãm ar par ku'õnh tẽ:n kam arÿm Ximão Pedru'ÿr bôx. Nhyim kum,

—Je, djãm ba dja ga ipar ku'õ? ane.

<sup>7</sup> Nhyim Jeju kum,

—Jakam aje idjãpênh mar kêt. Dja ba ï amã arë ga ama, ane.

<sup>8</sup> Nhyim kum,

—Be kati. Aje ipar ku'õnh prãm kêtumrëx, ane.

Nhyim kum,

—Dja ba apar ku'õnh kêt ga arÿm ikôt aba kêt, ane.

<sup>9</sup> Nhyim kum,

—Bënjadjwÿr djwÿnh. Djãm iparbit? Inhikramë ikrãdjwÿ dja ga ku'õ, ane.

<sup>10</sup> Nhyim kum,

—Be, gar arÿm adjwÿrkam arÿm ar anhÿ mex ba kam ije ar aparbit ku'õnhmã, ane. Ne kam ar axwe kêt'ã arkum,

—Be, arÿm ar amex. Djãm ar akunÿ ne gar amex? Kati. Ar ajô apydji ne ga amex kêt, ane. <sup>11</sup> Arÿm kute amikukãm kurê djwÿnhmã kanga djwÿnh markam ne arkum,

—Djãm ar akunÿ ne gar amex? Kati, ane.

<sup>12</sup> Ne kam arÿm ar par ku'õnh pan kam kã jangijn kam nhÿn arkum,

—Be, mÿkam ne ba ar apar ku'õ? Djã ne gar ama? <sup>13</sup> Bir, gar imã,

“Ujarënh djwÿnh, Bënjadjwÿr djwÿnh”, anhÿro aba. Be, mrãmri ne gar imã arë. Ibê tãm. <sup>14</sup> Ibê ar anhô Bënjadjwÿr djwÿnh ne ibê ar anhô ujarënh djwÿnhkam ne ba arÿm amijo ingrin amijo ikãtãm ne arÿm ar amã apê. Ar akajgo mex, ar akãtãmmã ne

ba apên arým ar apar ku'õ. Djãm ar ajõ aje, “Be, ba ne ba irax. Ije me kajgomã idjâpênh prãm kêt”, anhÿrmã? Kati. Ar gadjwÿ aben par ku'õ.

<sup>15</sup> Be, mÿj kadjy ne ba ar apar ku'õ? Bir, dja gar ipumÿn ikudjwa arým amijo angriren akâtãm ne abenmã apê. Ja kadjy ne ba ar apar ku'õ. <sup>16</sup> Imã adjâpênhkam djãm aje araxo ijakrenh got? Ije ajanorkam djãm aje araxo ijakrenh got? <sup>17</sup> Ar aje araxo ijakrenh kêtgam dja gar amijã ije ar apar ku'õnhja man ikudjwa amijo angriren amijo akâtãm ne abenmã apê. Dja gar amijo anen arým akÿnhkumrêx.

*Djuda kute memã Jeju kanga kukãm arkum 'ã ujarênh.*

*Mat 26.21; Mak 14.18; Ruk 22.21*

<sup>18</sup> Be, djã ne ba ar akunĩmã ikabên jarê? Kati. Djãm ar akunĩ amex? Kati. Ije ar anhĩ pÿnhkôt amijo ar apytâr ba arým ije ar amar. Nhy m be, ar ajõ dja ga amã ikurê. Amrêbê: ije amikukãm arênh kôt dja ga amã ikurê. Nã bãm me bakukãmãremã kum,

“Gwaj baro'ã badjâkur'õ dja kum ikurê”, ane.

Nã bãm ã memã ane nhy m me arým 'ã pi'ók no'ók ne. Nhy m me aben djõ'ã arênh mõi. Arênh mõi tãmtã tũ:mrãm arým iwÿr o bõx. Gwaj baro'ã badjâkur'õ dja kum ikurê. <sup>19</sup> Ar ajõ amã ikurê kêttri ba arým pi'ökkam ar amã ikabên jarê.

Be, mÿj kadjy? Bir, dja gar ajõ amã ikurê kôt arým omÿn kam arým akubyn amijo tẽn pi'ökkam ikabênja ma. Anhÿr djwÿnhrà m ikabên ja ma. Ne kam arým amim, “Mrãmri kôt ne amikukãm arênhkumrêx. Jejubê ne Bênjadjwÿrbê kumkatibê Kritukumrêx”, ane. Dja gar ã anen tu amim imarkumrêx.

<sup>20</sup> Be, godja ba amÿ me ano nhy m me me'ÿr bõx nhy m me arým amim me kabên man kam arým kôt badjwÿ amim ima. Ne kam arým kôt amim kute ijanor djwÿnhdjwÿ ma. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx, ane.

<sup>21</sup> Jeju arkum anen arým umar punure ne. Ne kam arkum arênho amirÿtkumrêx ne arkum,

—Be, mrãmri dja gar ajõ ikurê djwÿnhmã ikanga. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx, ane.

<sup>22</sup> Nhy m kôt ba djwÿnh te kute marmã abenkam no tyn nhÿn amim,

—Je tô, mÿj me'õ'ã ne ane? ane.

<sup>23</sup> Be, kôt ba djwÿnh'õ ne Jeju târi nhÿ. Jeju kum abêja. <sup>24</sup> Nhy m Ximão Pedru jãnh nhÿn amÿ Jeju târi ÿrja'ÿr akêx ne ar aktã aben pumÿ. Ne kam kute ar 'õ jabej Jeju kukjêrmã Pedru kum inhuo Jeju jakre.

<sup>25</sup> Nhy m arým Jeju'ÿr ajkamên kum,

—Bênjadjwÿr djwÿnh, nhy m nã? Ar imã arê bar kuma, ane.

<sup>26</sup> Nhy m kum,

—Dja ba õmrõmã djwÿ jadjàn amÿ kum kungã ga arým ar 'õ pumÿ, ane. Ne kam arým kum adjàn amÿ Djudamã kungã. Djuda nhidji 'õdjwÿbê ne Ikadji. Ximão 'õdjwÿ ne Djuda dji. <sup>27</sup> Nãm kum kungã nhy m Xatanaj arým Djudamã wadjàn 'amÿnh tÿx ne. Nhy m kam Jeju arým kum, “Ajrã, amibêx”, ane.

<sup>28</sup> Nhy m kôt ba djwÿnh kute kabên mar kajgon mÿjja'ã Jeju kute kum kabên jarênhja ar kute mar kêt.

<sup>29</sup> Djudabê ne ar õ pi'ók kaprÿo ba djwÿnh. Ne kam ar kwÿ arÿk amim,

—Bãrãm kute gwaj banhõ kwÿ krên djà'õ byrmã ne ano. Me krãptÿ kute aben pydji djã nhõ akati kadjy kute mÿjja byrmã ne ano. Nãr, kute me õ mÿjja kêt mã mÿjja kwÿ nhõrmã ne ano, ane. <sup>30</sup> Nãm Jeju kum djwÿ ngã nhy m arým kubyn mã kadjy katon tẽ. Arým akamãtkam ne tẽ.

*Pedru 'êxnhÿ kukãm kute kum arênh. Mat 26.31; Mak 14.26; Ruk 22.31*

<sup>31</sup> Djuda kato nhy m Jeju arým kôt ba djwÿnhmã kum,

—Ije amijo inhÿ ne ar ibaja dja me jakam arým iraxmã kato ba memã irax. Nhy m kam me arým ikôt kãkwakam Metÿndjwÿnh raxmã kato.

<sup>32</sup> Nhy m kam arým memã ra:x ne

uma:n kam arým amiraxo badjwý ijo rax. On dja ijo ra:x ba ipyma:.

<sup>33</sup> Akmere ar, gwaj baro'ã ar babaja arým kêt 'ÿr. Dja gar ijabej ar aban te idjãm djà'ÿr abôx prãmje. Nã bãm ã mebê idjaer rûnhmãdjwý ane. Ar gadjwý ba arým ã ar amã ane.

<sup>34</sup> Be, ba ar amã 'ã karõ. Ikabên ny ne ba ije ar amã arênhmã. Dja gar aman mã kôt amijo aba mex ne amã aben jabê. Kute imã ar ajabê pyræk ã ar amã aben jabêo ane. <sup>35</sup> Nhyam kam me kâtãm kunĩ arým ar ajã abenmã kum, “Be, Jejukôt ba djwýnhkumrêx ne wã. Ga, arkum aben jabêwã pumũ.” Dja me ã ar ajã abenmã ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

<sup>36</sup> Nhyam Ximão Pedru kum,  
—Bênjadjwýr djwýnh, jãm ne ga atêmmã? ane.

Nhyam kum,  
—Bir, dja ba tẽ ga arým te on idjãm djà'ÿr ikôt atêm prãmje. Kam dja ga tûmrãm arým ikôt tẽ, ane.

<sup>37</sup> Nhyam Pedru arĩk kum,  
—Bênjadjwýr djwýnh, mýkam dja ba te on adjãm djà'ÿr akôt itêm prãmje? Dja me kum abĩn prãm ne ikumrêx ibĩn kam abĩ, ane.

<sup>38</sup> Nhyam kum,  
—Djãm me kute akumrêx abĩn ne kam ibĩnmã got? Be, dja me ijo mõ, ga ôkrên'ãnh kâr kêttri amijã maje ajêxo amãnhkrut ne ikjêkêt ne ijã memã kum, “Kati. Ije me'õwã pumũnh kêtumrêx”, ane. Nhyam arým ajã ôkrên'ãnh kã. Mrãmri ne ba amã ja jarênhkumrêx. Nãm ã kum ane.

## 14

### *Kute kôt ba djwýnhmã tÿx jadjàr.*

<sup>1</sup> Ne kam ajte arkum,  
—Kwãrĩk wãnh ba ar akadyj tẽ gar axwe amikam adjumar kêt. Dja gar tu amim Metĩndjwýnh markumrêx. Badjwý dja gar tu amim imarkumrêx. <sup>2</sup> Onj Ibãm nhõ kikretikam me ùrkwã krãptĩ. Djã ne ren kêt ba ren arým ar amã, “Kati, kêt”, ane. Nhyam be, kati. Mrãmri ne Ibãm nhõ kikretikam me ùrkwã krãptĩkumrêx. Ba arým 'ÿr itêmmã. Dja ba 'ÿr tẽn 'ÿr bôx ne arým

ar akutêp ar amã anhûrkwão mex. <sup>3</sup> Dja ba ar anhûrkwão mex kadjy tẽ:n kam akubyn ajte ar awÿr bôx. Ne kam arým mã amikôt ar adjan ar ajo tẽ. Be, mýj kadjy? Bir gwaj arek baro'ã ar baba kadjy. <sup>4</sup> Be, idjãm djà gar arým ama. 'ÿr ipry gar arým ama. Kwãrĩk wãnh axwe amikam adjumar kêt, ane.

### *Memã pry'ã ujarênh.*

#### *Kar 4.12*

<sup>5</sup> Nhyam Tõme arým kum,  
—Jãm atêmmã ja ar ije mar kêt ne ar ije apry kraxdjwý omũnh kêt. Mýj dja bar nẽn kum ikato? ane.

<sup>6</sup> Nhyam Jeju kum,  
—Bir, ba mrãmri ije 'ÿr me pry pyræk. Dja me tu amim imarkumrêx ba arým Ibãm'ÿr meo bôx. Bajbit ije memã katat ikabên jarênhkumrêx ne ije memã tĩn jangjênh nhyam me Ibãm kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Djãm Ibãm'ÿr me o bôx kadjy me'õdjwý? Kati. Bajbit ne ba 'ÿr meo bôx. <sup>7</sup> Ne ga ren ar aje imarkumrêx ne ren arým Ibãmdjwý ma. Be, arým ba ar amã arẽ gar arým aman omũ, ane.

<sup>8</sup> Nhyam Piripi kum,  
—Bênjadjwýr djwýnh, ar imã Abãm jakre bar omũ. Ne kam arým ikĩnh ne, ane.

<sup>9</sup> Nhyam Jeju kum,  
—E kum Piripi, djãm gormã ne ga ikôt ar aban aje imarn ipumũnhja kêt? Be, me kute ipumũnh o ne me arým Ibãmdjwý pumũ. Mýkam ne ga imã, “Ar imã Abãm jakre bar omũ”? ane. <sup>10</sup> Be, Ibãmmẽ ne bar itipdjìn ar iba. Djãm aje amim imar kêt? Ije ar amã ikabên jarênhja ba ba ije arênh kêt. Djãm ba ne ba idjãpênh ar iba? Kati. Ibãm ne ar ijo ban àpênh ar ba. <sup>11</sup> Be, Ibãmmẽ ne bar abenã itypdjìn ar iba. Ja dja gar aman tu amim imarkumrêx. Nãr idjãpênhkôt imã akaton tu amim imarkumrêx.

<sup>12</sup> Me kute tu amim ikamnhĩxkumrêx gêdja me idjãpênh o apê. Gêdja me àpêho ijakre. Be, mýkam? Bir, arým Ibãm'ÿr itêmkam dja me àpêho ijakrenh mex ne. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx. <sup>13</sup> Dja gar

amijo Metĩndjwýnhmã a'wý. Tu amim imarkumrêx ne kum amijo a'wý ba kam ar aje kum arênh kôt ã ar amã o ane. Be, mýj kadjy? Bir, dja ba kôt memã Ibãm ra:xo amirĩt. Ja kadjy dja ba ar aje kum arênh kôt ã ar amã o ane. <sup>14</sup> Íkukwakam dja gar kum mýjja kunĩo a'wý ba kam ar aje kum arênh kôt ã ar amã o ane.

*Arkum Metĩndjwýnh Karõ'ã ujarênh.  
Kar 2.2*

<sup>15</sup> Gar mrãmri amã ijabê jabej mã ikabên man kôt ar amijo aba. Ije amrãnh mex'ã ar amã karõ kôt dja gar amijo aba. <sup>16</sup> Dja ba kam arým ar ajo Ibãmmã a'uw nhym arým ar amã ajo kĩnh djwýnh 'õdjwý jano. Nhym kam arým arek ar aro'ã ar ba rã'ã: rã'ã ne. <sup>17</sup> Karõ dja ar amã ano. Karõ kute katãt memã ikabên jarênhkumrêx. Me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtjamã dja Karõ janor kêt. Be, mýkam? Bir, mebê Karõ bipdjur nhym me kute mar kêt kam dja memã anor kêt. Ar ga ne gar atemã. Arým aje mar. Karõ arek ar aro'ã ar bakam aje mar. Dja arek ar aro'ã ar ba rã'ã.

<sup>18</sup> Djãm ije ar amã inhirer gar aje me 'uwťĩ pyrãk ne akaprĩn ar abamã? Kati. Ba dja ba mrãmri ar awýr ibõxkumrêx.

<sup>19</sup> Dja ijã akati ngrêre ba arým me kum ikĩnh kêtjabê amijo apdju. Ar gajbit dja ba ar abê amijo ibipdjur kêt. Itĩnkôt dja gar gadjwý atĩnkumrêx. <sup>20</sup> Kam dja gar amim, “Be, mrãmri ne Jeju Bãmmẽ tipdjin ar ba. Badjwý ne ba Jejumẽ itipdjin ar iba. Jejudjwý ne imẽ tipdjin ar ba.” Djã gãm ar ã amim ane. <sup>21</sup> Mýj me'õ ne mrãmri kum ijabêkumrêx? Bir, ba ne ba me kute katãt amijo ba'ã memã karõ. Dja me kam amim ikabên man kôt ar amijo ba. Me ja ne me mrãmri kum ijabêkumrêx. Dja me mrãmri kum ijabêkumrêx nhym Ibãmdjwý arým kum me abê. Badjwý dja ba imã me abên arým ikabêno memã amijo amirĩt nhym me arým mrãmri imarkumrêx, ane.

<sup>22</sup> Nhym Djuda 'õdjwý. Djãm Djuda Ikadji? Kati. Djuda 'õdjwý Jejumã kum,

—Be, mýkam dja ga ar bajbit ar imã amijo amirĩt? Mýkam dja ga me kunĩmã amijo amirĩt kêt? ane.

<sup>23</sup> Nhym Jeju kum,

—Bir, me kum ijabê dja me ikabên man kôt ar amijo ba. Nhym kam Ibãm arým kum me abê bar kam arým me'ýr bõx ne ar meo iba. <sup>24</sup> Nhym be, me kum ijabê kêtja dja me ikabên mar kêt ne kôt amijo ba kêt ne tu ate krãn amidjwýnhbit ma. Be, ije ar amã ikabên jarênh gar aje marja djãm ba ikabên? Kati. Ibãm kute ijanor djwýnh kabên ne ja.

<sup>25</sup> Gwaj baro'ã ar babari ne ba ar amã ikabên ja jarê. <sup>26</sup> Dja ba mã tẽ nhym ar ajo kĩnh djwýnh arým ar amã ikabên jarê. Metĩndjwýnh Karõja tãm dja arým ar amã arê. Ije amrêbê ar amã ikabên jarênh ja kunĩkôt dja ar amã arê. Kãjkwakam Ibãm dja ar amã Karõ jano nhym arým bõx ne ar amã ikabên jarê. <sup>27</sup> Itẽm tekrekam dja gar ikabênkôt adjumar mex. Idjumar mex kôt adjumar mex. Djãm me kum ikĩnh kêtja kabênkôt adjumar mexmã? Kati. Tãm ne kajgo. Ba ikabên kôt dja gar adjumar mex ne mrãmri adjumar mexkumrêx. Kwãrĩk wãnh amikukãm axwe adjumar ne atĩn prãm kêt.

<sup>28</sup> Õbê ne ba arým ar amã, “Dja ba mã tẽn kam akubyn ajte ar awýr tẽn bõx”, ane. Ga ren ar mrãmri amã ijabêkumrêx ne ren akĩnhkumrêx. Ije ar amã Ibãm'ýr idjãbir jarênh ar aje markam ne gar ren akĩnhkumrêx. Be, mýkam? Bir, kãjkwakam Ibãm kute raxo ijakrenhkam. <sup>29</sup> Be, jakam ba arým ar amã arê. Idjãbir kêttri ba ar amã arê. Dja ba wabi gar kam ikabênja man arým tu amim imarkumrêx.

<sup>30</sup> Jakam dja ba arým ar amã ikabên jarênh kwý ngri. Be, mýkam? Bir, arým Xatanaj bõx 'ýr. Me kum ikĩnh kêtja nhõ bẽnjadjwýr iwýr bõx 'ýr. Djãm iwýr bõxkam kute ijo bamã? Arkati. <sup>31</sup> Dja ba Ibãm kabên kôt ar

amijo iba. Ibām kute imã 'ã karô kôt ar amijo iba nhym kam me kum ikĩnh kêtja arým ima. Dja me amim, “Mrãmri kum Bãm jabêkumrêx”, ane. Tãm dja me kuma. Kàjmã ar dja. Gwaj on 'yr. Nãm Jeju ã kôt ba djwýnhmã ane.

## 15

*Kute amikukràdjà'ã akrô jakren 'ã ujarênh.*

<sup>1</sup> Ne kam apýnh akrô kukràdjà'ã ajarênh arkum,

—Be ga, atemã akrô djôja pumũ. Ba ne ba ije akrô bàri pyræk. Ibãm ne kute akrôo djuw mex djwýnh pyræk. Ar ga ne gar aje akrô bàrikam apýnh pa pyræk.

<sup>2</sup> Ga, akrôo djuw mex djwýnh kute akrô pa kajgo rênhja pumũ. Pakam ô kêt kam ne kurê. Ibãmdjwý kum me kute imar kajgo kĩnh kêt ne wãnh me kanga. Mýkam? Bir, me kute imar kajgo ne ukaprĩ kêt ne axwe ar ba. Kute mrãmri ne akrô pakam ô kêt pyræk. Kam ne wãnh me kanga. Ga, akrô pa kwýkam ôja pumũ. Nhym o djuw mex djwýnh kute 'ã ingrã kajgodjwý rênh. Akrô pakam ôbit krãptĩ kadjy ne kurê. Ibãmdjwý kum me kute tu amim imarkumrêxja kĩnh. Ne kam arým mebê mýjja kajgo kunĩ kurê. Mýj kadjy? Bir, dja me amim imar 'ãno djan mýjja kajgo mar kêt. Ne kam arým ukaprĩ:n katàt ar amijo ba. Ne kam mexkumrêx kute akrô pakam ô kumexkam mexkumrêx pyræk. Ja kadjy ne mebê mýjja kajgo kunĩ kurê.

<sup>3</sup> Be, ar aje akrô bàrikam apýnh pa pyræk. Arým ar amex. Ije ar amã ikabên jarênhkôt arým ar amex.

<sup>4</sup> Dja gar arek ijamýnh týxkumrêx ne tu amim imar týxkumrêx ne ijã adjukanga kêtumrêx. Badjwý dja ba arek ar ajamýnh týxkumrêx. Djãm akrô pa arek akrô bàri 'amýnh kêt kam ô got? Arkati. Ar gadjwý dja gar ijamýnh kêt ne ijã adjukanga djãm kam amex? Kati. Te amex prãmje kute akrô pakam ô kêt kam mex kêt pyræk.

<sup>5</sup> Ba ije akrô bàri pyræk. Ar ga ne gar aje bàrikam apýnh pa pyræk. Dja gar arek ijamýnh týx ne tu amim imar týxkumrêx ne ijã adjukanga kêtumrêx. Ba badjwý dja ba arek ar ajamýnh týx. Kam dja gar katàt ar amijo aban adjukaprĩn amexkumrêx kute akrô pakam ô mexkumrêx ne kumexja pyræk. Djãm aje amim imar kêt kam amex prãm got? Dja ga ijã adjukangan arým te amex prãmje. <sup>6</sup> Dja me amim imar rerekren ijã ukanga nhym Metĩndjwýnh arým wãnh me kanga. Ga, akrô pa ate bàri'ã arij nhym o djuw mex djwýnh kute rênh ne wãnh rênh nhym arým ngrãja pumũ. Nhym kam me kute o atom ne kuwykam rênh nhym xêtja pumũ.

<sup>7</sup> Gêdja gar arek ijamýnh týx ne tu amim imarkumrêx ne ijã adjukanga kêt ne tu amim ikabên mar týxkumrêx nhym kam Ibãm arým akabênkôt ã amã o ane. Dja gar amã mýjja kĩnh ne kum o a'uw nhym arým akabênkôt ã amã o ane. <sup>8</sup> Dja gar amexkumrêx ne katàt ar amijo aban adjukaprĩ kute akrô pakam ô mexkumrêx ne kumexja pyræk. Nhym me amex ja pumũn arým Ibãm raxmã kato. Dja gar ã amijo anen arým abê ikôt aba djwýnhkumrêx.

<sup>9</sup> Imã ar ajabê kute mrãmri ne Ibãm kum ijabê pyræk. Dja gar tu imã ar ajabêja markumrêx ne ar amã ijabê'ã adjukanga kêt. <sup>10</sup> Gêdja gar mã ikabênja man kôt ar amijo aba. Ije ar amã katàt aje amijo aba'ã karôkam ikabênja man kôt ar amijo aba. Ne kam arým ar amã ijabê'ã adjukanga kêt. Ga, ije Ibãm kabên kôt amijo ibaja pumũ. Ba kam imã Ibãm jabê'ã idjukanga kêt.

<sup>11</sup> Be, mýj kadjy ne ba ar amã ikabên ja jarê? Bir, dja gar ikabên man arým ikĩnho akĩnh. Akĩnh ne akĩnh rã'ãn akĩnhtire. <sup>12</sup> Be, ar amã aben jabêmã ne ba abenã ar amã karô. Amã aben jabê kute mrãmri ne imã ar ajabê pyræk. <sup>13</sup> Djãm ije inhôbikwa kadjy itykkam imã inhôbikwa jabê ngri got? Imã abêo katàt me kunĩ



jakre. <sup>14</sup> Dja ba ar amã katàt aje amijo aba'ã karõ gar ikabën man kunîkõt ar amijo aba ba arým ar ajo inhõbikwakumrëx.

<sup>15</sup> Djãm jakam ije ar amã, “Inhõ àpênh”, anhÿrmã? Kati. Ne ga ren ar abê inhõ àpênhbit ba ren ar amã adjàpênh djàbit jarë gar ren jabit man ren kam aje ikabën kunî mar kêt. Nhyim be, kati. Ibãm kute imã kabën jarënh ja ba arým ar amã kunî jarë. Ije ar amã Ibãm kabën kunî jarënhkam arým ije jakam ar amã, “Inhõbikwa”, anhÿrmã.

<sup>16</sup> Djãm ar ga ne gar amijo ipytà? Kati. Ba ne ba amijo ar apytàn arým ar adjàpênh djà'ã ar amã karõ. Be, mÿj kadjy? Bir, dja gar katàt ar amijo aban adjukaprîkumrëx ne memã ijã adjujarënh mõ. Ne kam arým Metîndjwÿnhmã amexkumrëx rã'ã. Kum amexkumrëx rã'ã ne arým aje mrãmri ne akrõ pakam ô mexkumrëx ne kumexja pyræk. Ja kadjy ne ba adjàpênh djà'ã ar amã karõ. Mÿj kadjy dja gar ã amexo ane? Bir, dja gar ikukwakam mÿjja'ã Ibãmmã a'uw nhyim arým ã ar amã o ane. Ar aje kum arënh kõt ã ar amã o ane. Ja kadjy dja gar ã kum amexo ane. <sup>17</sup> Ar amã aben jabëmã ne ba abenã ar amã karõ.

*Me kum Metîndjwÿnh kÿnh kêtja'ã ujarënh.*

*Mat 10.16,22; Dju r 7.7; Pir 1.29; A Xim 3.12; Dju k 3.13*

<sup>18</sup> Be, dja me kum Metîndjwÿnh kÿnh kêtja kum ar akurê jabej. Ikumrëx ne me ã kum ikurêo ane. Ja dja gar ama. <sup>19</sup> Ne ga ren ar me kum ikÿnh kêtja jaxwe kõt ajaxwe nhyim ren me kum ar ajabê ne. Nhyim be, kati. Me axwe kõt ajaxwe kêt. Ba ne ba amijo ar apytàn mebê amikõt ar apumjuw. Kam ne me kum ikÿnh kêtja kum ar akurê.

<sup>20</sup> Ba arým ar amã, “Ar abê inhõ àpênhkam djãm aje araxo ijakrenh got”? ane. Djãm ar aje araxo ijakrenh got gar amim, “Kati. Dja me ijo bikënh kêt”, anhÿro aba? Kati. Ikõt dja me ar ajo bikënhkumrëx. Nhyim be, me

kwÿ kute amim ikabën mar kõt dja me amim ar akabëndjwÿ ma. <sup>21</sup> Be, mÿkam dja me ar ajo ajkê? Bir, ikõt ar abakam. Me kute ijanor djwÿnh mar kêt kam dja me ar ajo ajkê. <sup>22</sup> Ne ba ren me'ÿr ibõx kêt ne ren memã ikabën jarënh kêt nhyim Metîndjwÿnh ren memã axwe jarënh kêt. Nhyim be, kati. Arým ne ba me'ÿr bõx ne memã ikabën jarë nhyim me kute amim imar kêt. Kam dja mrãmri memã axwe jarënhkumrëx. Jakam dja me te Metîndjwÿnhmã kum, “Kati. Ijaxwe kêt”, anhÿrmã.

<sup>23</sup> Be, me kum ikurêja kum Ibãmdjwÿ kurê. <sup>24</sup> Ne ba ren ije me nokrekam mÿjja pumÿnh kêt kwÿ nhipêx kêt nhyim ren me omÿnh kêt nhyim Metîndjwÿnh ren memã axwe jarënh kêt. Nhyim be, kati. Arým me kute omÿnhkam ne me kum ikurên kum Ibãmdjwÿ kurê.

<sup>25</sup> Me kum ikurêja'ã ne me bakukãmãre amrêbê: pi'ók no'ók ne. Ba ne ba kam amikukãm memã kum, “Ajmã ije meo kêt kam ne me kum ikurê.”

Nã bãm ã memã ane nhyim me arým kukràdjækam 'ã pi'ók no'ók ne. Nhyim kam me aben djõ'ã arënh mõ:n arënh mör tãmtã arým iwÿr o bõx. Tû:mràm iwÿr o bõx. Nhyim me kamingrãnyre arým kum ikurê. Ajmã ije meo kêt kam me kum ikurê.

<sup>26</sup> Be, dja ba Ibãm 'ÿr wabin 'ÿr bõx ne arým ar amã ar ajo kÿnh djwÿnh jano, ar amã Metîndjwÿnh Karõ jano. Ta dja katàt memã kabën jarënhkumrëx. Ibãm kurÿm dja tẽ. Dja ba ar amã ano nhyim bõx. Ne kam kute ipumÿnh kõt arým ar amã ijã ajarë. <sup>27</sup> Ar gadjwÿ gédja gar ijã memã adjujarënh aba. Idjapênh kraxkõt iro'ã ar abakam aje ipumÿnh kõt memã ijã adjujarënh aba.

## 16

<sup>1</sup> Ar aje ibê amijo akêx kêt kadjy ne ba ar amã ikabën jarë. <sup>2</sup> Me bikprõnh djækam dja me ar akangan me nêje bõm ar amẽ. Ne arîk ar ajã amim, “Dja ba ar kupa nhyim kõt Metîndjwÿnh

arým kum ikĩnhkumrêx”, anen arým ar abĩ. <sup>3</sup> Me kute Ibãmmê ar imar kêt kam dja me ã ar ajo ane.

<sup>4</sup> Djãm amrêbê ne ba ar amã ikabên ja jarênh tẽ? Kati. Gwaj baro'ã ar babari ne ije ar amã arênh kêt. Ajbir ne ba ar abê idjãbir kutã ar amã arê. Dja ba wabi nhym me arým ar ajo bikênh ba. Kam dja gar akubyn ije ar amã ikabên jarênh ja'ÿr amijo bôx ne arým aman amim, “Be, mrãmri kute imã arênh kôt ne me arým jakam ã ijo bikênh bao ane”, ane.

*Metĩndjwýnh Karõ kute õ me jao bamã.*

<sup>5</sup> Jakam ba arým kute ijanor djwýnh'ÿr idjãbirmã. Kam ne gar aje imã, “Jãm dja ga tẽ”? anhÿr kêt. <sup>6</sup> Be, mÿkam? Bir, ba ije ar amã idjãbir jarênh gar akaprĩ raxkam ne gar aje ikukjêr kêt. <sup>7</sup> Kwãrĩk wãnh ar akaprĩ kêt. Dja ba wabin arým ar amã ajo kĩnh djwýnh 'õdjwý jano. Metĩndjwýnh Karõ jano nhym ar awÿr bôx gar adjumar mexkumrêx. Ba ren idjãbir kêt nhym ren Karõ ar awÿr bôx kêt. Nhym be, kati. Dja ba idjãbirkumrêx ne ar awÿr anorkumrêx. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx.

<sup>8-11</sup> Mrãmri dja Metĩndjwýnh Karõ pykakam bôxkumrêx. Ne kam ta arým mã pykakam me axwemã kum, “Mrãmri ajaxwekumrêx”, anhÿro ba. Nhym kam me arým kôt amijaxwe maro ba. Be, mÿkam? Bir, me kute amim imar kêt kam ne me axwe. Dja Metĩndjwýnh Karõ ta arým mã memã kum, “Jeju katãt kute amijo bakumrêx”, anhÿro ba. Nhym kam me arým kôt ikatãtkumrêx maro ba.

Be, mÿkam? Bir, Ibãm'ÿr idjãbir gar aje ipumũnh kêt kam dja me mrãmri ikatãtkumrêx maro ba. Dja Metĩndjwýnh Karõ ta arým mã memã kum, “Dja ga ajaxwe pãnh atokry”, ane. Nhym kam me arým kôt amimaro ba. Be, mÿkam? Bir, dja me kum ikĩnh kêtja nhõ bẽnjadjwýrbê Xatanaj tokry. Axwe pãnh tokry. Dja me ja man arým amimaro ba, amijaxwekam pãnh tokry mã maro ba.

<sup>12</sup> Be, ba te ije ar amã ikukrãdjã kumex jarênh prãmje. Ar aje ikukrãdjã kumex mar kadjy ne gar ajamak mex kêt rã'ã. <sup>13</sup> Kwãrĩk wãnh rã'ã. Dja ĩ Metĩndjwýnh Karõ bôx. Kute memã katãt kabên jarênhkumrêxja bôx. Ne kam arým ar ajo ba gar ikabên katãt kunĩ ma. Djãm ta ne kute amikabên jarênhmã? Kati. Ba dja ba kum arê nhym arým ar amã kute ikabên marja jarê gar arým ama. Dja ar akukãm apÿnh mÿjja apõx djwýnh rãm ar amã arê gar arým ama. <sup>14</sup> Ba dja ba kum ikabên jarê nhym kuman arým ar amã arê. Kute ar amã ikabên jarênhkam dja ijo rax gar arým ira:xmã akaton ama. <sup>15</sup> Be, ba Ibãm kabên o ikabênkam ne ba ar amã, “Ba dja ba Karõmã ikabên jarê nhym kuman arým ar amã arê”, ane.

<sup>16</sup> Arým itẽm 'ÿr. Dja ba tẽ gar arým ipumũnh kêt. Nhym kam ijã akati ngrêre gar ajte ipumũ. Ibãm'ÿr idjãbir 'ÿr. Kam dja gar ajte ipumũ. Nãm ã Jeju kôt ba djwýnhmã ane.

*Ar'ÿr ar kĩnh djã bôx kadjy kute arkum arênh.*

<sup>17</sup> Nhym kôt ba djwýnh kwý ar abenmã kum,

—Nãm gwaj bamã, “Arým itẽm 'ÿr. Dja ba tẽ gar arým ipumũnh kêt. Nhym kam ijã akati ngrêre gar arým ajte ipumũ”, ane. Ne, “Ibãm'ÿr idjãbir 'ÿr. Kam dja gar ajte ipumũ”, ane. Be, mÿj'ã ne gwaj bamã ja jarê? ane.

<sup>18</sup> Ne kam,

—Kute gwaj bamã, “Akati ngrêre”, anhÿrkam mÿj'ã ne kute gwaj bamã ja jarê? Gwaj te baje mar prãmje, ane.

<sup>19</sup> Be, ar kute kukjêr prãm kôt ne Jeju arým ar kuma. Ne kam arkum,

—Djã ne gar bit aje ikukjêrmã? Ije ar amã, “Arým itẽm 'ÿr. Dja ba tẽ gar arým ipumũnh kêt. Kam dja ijã akati ngrêre gar arým ajte ipumũ”, anhÿr. Ije ar amã anhÿrkam djã ne gar aje bit abej ikukjêrmã?

<sup>20</sup> Ba ar amã arê gar ama. Dja gar muw ne akaprĩ rax. Nhym be, me kum ikĩnh kêtja dja me kĩnh. Dja gar akaprĩ tẽn kam ĩ arým akĩnhkumrêx. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx.

<sup>21</sup> Be, me nire kra àkam kaprĩre. Me kra bixadjwỳr 'ỳr nhym me kaprĩre. Ne kam me kra bixadjwỳrkam arỳm kaprĩo aknon mar kêt ne. Me kĩnhkam ne me arỳm kaprĩo akno. <sup>22</sup> Dja gar ã akaprĩn ajte akĩnho ane. Jakam gar akaprĩ. Kwārĩk wānh rā'ã. Dja gwaj ajte aben pumũ gar akĩnhkumrēx. Nhym kam me arỳm te kute ar amã akaprĩ jadjār prāmje.

<sup>23</sup> Gwaj baje ajte aben pumũnhkam dja gar imã adjà'wỳr prām kêt. Ne kam ikukwakam Ibām tamã mỳjjao a'uw nhym arỳm ã ar amã o ane. Mỳjja kunĩo ikukwakam kum adjà'wỳrja dja ã ar amã o ane. Mrāmri ne ba ar amã ja jarēnhkumrēx. <sup>24</sup> Kraxje ar aje ikukwakam Ibāmmã adjà'wỳr kêt rā'ã. Ikukwakam kum a'wỳ nhym arỳm ã ar amã o ane. Ar akĩnhtire kadjy dja ã ar amã o ane.

<sup>25</sup> Be, Ibām kukràdjà'ã ne ba pykakam apỳnh mỳjja jakren ar amã arē nhym kukràdjà kwỳ ar abē bipdjur. Adjỳm, dja ba ĩ ar amã ã arēnho anhỳr kêt. Dja ba ar amã Ibām kukràdjà jarē nhym ar amã amirĩtkumrēx ne ar abē bipdjur kêt. <sup>26</sup> Amrē akati mōrjakam ije ar ajo Ibāmmã idjà'wỳr prām kêt. Ar ga dja gar ikukwakam kum a'uw nhym arỳm ar ama.

<sup>27</sup> Be, mỳkam? Bir, ta kum ar ajabēkam. Ar amã ijabēkam ne ta kum ar ajabē. Ije ar amã, “Ta ne ijano ba tē”, anhỳr gar aje tu amim ikabēn markumrēxkam ne ta kum ar ajabē. Dja gar kum a'uw nhym ta arỳm ar ama. <sup>28</sup> Ibām kurũm ne ba amrē tēn pykamã bōx. Dja ba jakam pyka kurũm Ibām'ỳr tēn arỳm 'ỳr bōx, ane.

<sup>29</sup> Nhym kôt ba djwỳnh kum,

—Be, jakam ne ga arỳm imã akabēn jarēnho amirĩtkumrēx. Aje akukràdjà'ã pykakam mỳjja'ã adju-jarēnhja jakre kêt. Ga tu akukràdjà jarēnho amirĩtkumrēx. <sup>30</sup> Jakam bar arỳm amim ama. Mrāmri ne aje mỳjja kunĩ markumrēx. Jakam ar ije ajte akabēn jabej akukjēr prām kêtumrēx. Be, mrāmri ne ga

kàjkwakam Metĩndjwỳnh kurũm tēn abōxkumrēx, ane.

<sup>31</sup> Nhym Jeju arkum,

—Djām jakam ne gar mrāmri tu amim imar tỳxkumrēx? Kati.

<sup>32</sup> Adjỳm, dja gar amidjwỳnhbit man ĩ ibē ajmã. Me umaje ibē ajmã ba arỳm ate dja. Be, djām mrāmri ba ate idjāmmã? Kati. Ibām kute imē amijo kajkepkam dja ba ate idjām kêt.

<sup>33</sup> Be, mỳj kadjy ne ba ã ar amã ane? Bir, dja gar ĩ ije ar amã ik-abēn jarēnhja man arỳm tu amim markumrēx. Ne kam arỳm ikanàrram adjumar mex ne ar aba. Be, me kum ikĩnh kêtja kôt dja gar arek ar aba nhym me ar ajo bikēnho ba. Kwārĩk wānh kam ar akaprĩ kêt. Ba ne ba itỳxo ije me kum ikĩnh kêtja jakrenh mex ne. Nām ã Jeju kôt ba djwỳnhmã ane.

## 17

### *Jeju Metĩndjwỳnhmã amijo à'wỳr.*

<sup>1</sup> Nām arkum anen kam kàjmã òkren kàjkwa jabēn Bāmmã kum,

—Djũnwã, arỳm itokry'ã myt bōx. Dja ga memã iraxo amirĩt gē me iraxmã kato. Dja me iraxmã kato ba arỳm memã araxo amirĩt nhym me gadjwỳ araxmã kato. <sup>2</sup> Be, mỳjkôt dja me gu baraxmã kato. Bir, aje me kadjy ijã Bēnjadjwỳr djwỳnh mēnhkôt. Apỳnh pyka djari kunĩkôt dja ba me kunĩmã nhỹ. Ne kam arỳm me kwỳmã tĩn jadjà. Aje mã ikôt me kamēnhja kunĩmã tĩn jadjà nhym me arỳm gu bakôt tĩn ne ar ba rā'ã: rā'ã ne. Ja kadjy ne ga ijã Bēnjadjwỳr djwỳnh mē. Kôt dja me kum gu bakĩnhkumrēx.

<sup>3</sup> Be, mỳj ne me kute marmãn arỳm gu bakôt tĩn ne ar ba rā'ã: rā'ã ne? Bir, dja me amim, “Kàjkwakam Metĩndjwỳnh pydji. Mrāmri ne kubē Metĩndjwỳnhkumrēx. Mrāmri ne kute pykamã Jeju janorkumrēx”, anhỳro ba. Ja ne me kute marmã. Me kute mar ne tu amim gu bamarkumrēxmã. Dja me tu amim gu bamarkumrēx ne arỳm gu bakôt tĩn ne ar ba rā'ã: rā'ã ne.

<sup>4</sup> Pykakam ar ibari ba arým memã araxo amirít nhym me kwý arým kum akĩnhkumrêx. Aje adjâpênh djà'ã imã karõ kôt ba apên arým 'ã aminhinomã amimê. <sup>5</sup> Jakam badjwý dja ga memã iraxo amirít gê me ira:xmã kato. Adjâkam mýjja kunĩ kator kêtigu ar baba. Kam gu bara:x. Amrêbê: gu baraxja kôt dja ga jakam ijo rax.

*Kute Bämmã kôt ba djwýnhô à'wýr.*

<sup>6</sup> Ga ne ga arým mebê anhõ me kwýo akêx. Me kum akĩnh kêtja bê anhõ me kwýo akêx ne mã ikôt me kamê. Ba kam arým memã ajo amirítkumrêx ne. Nhym kam me arým akabên man kôt ar amijo ba. <sup>7</sup> Arým me kute imarn arým ijã amim, “Jeju ne Metĩndjwýnh kukwakambit àpênh ne kabên jarênhô ba”, anhýro ba. Ja ne me kute mar. <sup>8</sup> Aje akabên'ã imã karõ kôt ba memã arê nhym me arým tu amim markumrêx ne mã kôt ar amijo ba. Ne mã ijã amim, “Mrãmri kâjkwakam Metĩndjwýnh kurũm ne tẽn bõx. Mrãmri ta ne kute anorkumrêx nhym arým tẽn bõx”, ane.

<sup>9</sup> Djãm pykakam me kum akĩnh kêtjao ne ba amã a'uw? Kati. Aje ikôt me kamênhjao ne ba amã a'uw. <sup>10</sup> Ga ne ga arým inhõ me kunõ anhõ. Badjwý ne ba arým anhõ me kunõ inhõ. Gu baro'ã arým meo banhõ. Nhym me arým memã iraxo amirít. <sup>11</sup> Djünwã, amexti:ren akatátkumrêx. Jakam dja ba arým awýr tẽn arým pykakam me kum akĩnh kêtjamê ro'ã ar iba kêt. Nhym be, gu banhõ me ne me pykakam me kum akĩnh kêtjamê ro'ã ar ba rã'ã.

Djünwã, prĩne amexkam dja ga amim gu banhõ me utàn meo aba. Ga ne ga ikôt me kamê. Me kum aben jabên axikôt kabên kadjy dja ga me utàn meo aba. Gu bamã aben jabên baje axikôt bakabên pyrãk gê me ã kum aben jabên ã axikôt kabêno ane. <sup>12</sup> Pykakam me kum akĩnh kêtjamê ro'ã ar ibari ne ba akukwakam me utàn ar meo iba. Aje ikôt me kamênhja ne ba me utàn ar meo iba nhym 'õ biknor kêtumrêx.

Ikôt ba djwýnhbê Djuda pydji ne axwekumrêx. Pydjibit dja arým akuno. Amrêbê me ikukãmãre kute 'ã pi'ók no'ók kôt dja akuno.

<sup>13</sup> Be, jakam ne ba arým awýr idjâbir 'ýr. Pykakam ar ibari ba amã ikabên ja jarê. Me kute amã ikabênja mar kadjy ba amã arê. Dja me kuman arým mrãmri ikĩnhô kĩnhkumrêx. <sup>14</sup> Arým me kum akĩnh kêtja kum gu banhõ me kurê. Be, mýkam? Bir, nã bãm memã akabên jarê nhym me arým tu amim markumrêx. Ne kam arým ate mebê amijo ba. Me kum akĩnh kêtjabê amijo ba. Ije ate mebê amijo iba kôt ne me ate mebê amijo ba. Kam ne me kum akĩnh kêtja kum gu banhõ me kurê.

<sup>15</sup> Djãm ije amã, “Me kum akĩnh kêtja bê dja ga amim gu banhõ meo wabi”, anhýrmã? Kati. Dja me arek me ro'ã ar ba. Dja ga mã me utàn ar meo aba gê gu banhõ me ja me axwe kôt axwe kêt. <sup>16</sup> Me arým mebê amijo ba. Me kum akĩnh kêtja bê amijo ba. Ate ije mebê amijo iba kôt ne me ate mebê amijo ba.

<sup>17</sup> Mrãmri akabên katátkumrêx. Aje memã akabên katát jarênhkôt dja ga amimexo meo mex gê me katát ar amijo ba. <sup>18</sup> Ga ne ga arým idjâpênh djà'ã imã karõn arým pykakam me kum akĩnh kêtja'ýr ijano ba tẽ. Badjwý ne ba akudjwa arým me àpênh djà'ã gu banhõ me jamã karõn arým me kum akĩnh kêtja'ýr me ano. <sup>19</sup> Imã me abêkam ne ba itykmã. Dja ba akabênkôt me kadjy ty nhym me arým amexo mex. Dja me tu amim ikabên katát markumrêx ne arým amexo mex.

*Kute Bämmã me kute mar kunõ à'wýr.*

<sup>20</sup> Djãm me jabit ne ba amã meo a'uw? Kati. Dja me ã amũ memã ikabên jarê nhym me kwý ikabên man tu amim imarkumrêx. Amũ me jaodjwý ba amã a'uw.

<sup>21</sup> Be, mýj kadjy ne ba amã meo a'uw? Bir, dja ga ikabên man arým memã amak bõ nhym me arým akabênkôt kum aben jabên axikôt

kabên. Dja me axikôt kabên kute gu bamã aben jabên axikôt bakabên pyræk. Be, mÿj kadjy dja me kum aben jabên axikôt kabên? Bir, gêdja amũ me kum akĩnh kêtja me omũn arÿm kum gu bakĩnh ne arÿm tu amim imarkumrêx. Ne kam ijã amim, “Be, mrãmri ne Metĩndjwÿnh Jeju jano nhym arÿm pykakam bôx ne ar ba”, ane. Ja kadjy dja me kum aben jabê.

22 Ga ne ga ijo rax ba arÿm gu banhõ meo rax. Nã bãm memã gu bakukràdjà jarê nhym me arÿm tu amim markumrêx ar o ba. Ar o ba:n arÿm rax ne. Be, mÿj kadjy ne ba meo rax? Bir, dja me kum aben jabên axikôt kabên kute gu bamã aben jabên axikôt bakabên pyræk. Ja kadjy ne ba meo rax. 23 Bamê gu banhõ me jamê ne me itipdjìn ar iba. Gu badjwÿ batipdjìn ar baba. Gora gê me prĩne kum aben jabên axikôt kabên. Nhym kam me kum akĩnh kêtja me omũn arÿm amim, “Mrãmri ne Metĩndjwÿnh Jeju jano nhym arÿm pykakam bôx ne ar ba. Ga, Metĩndjwÿnh kum me abêja pumũ. Kum me abê kute kum Jeju jabê pyræk”, ane. Dja me kum akĩnh kêtja me omũn ã amim ane.

24 Djũnwã, mÿjja kunĩ kator kêttri ne ga amã ijabê. Kam dja ba wabi ga arÿm ijo ra:x ne. Aje mã ikôt me kamẽnhdjwÿ dja ga o wabi gê me iro'ã ar ba. Dja me iro'ã ar ba:n irax pumũnh ar o ba. Ja ne ba imã kĩnh.

25 Djũnwã, ga ne ga akatát ne ajaxwe kêtikumrêx nhym me kum akĩnh kêtja kute amar kêt. Bajbit ije amar nhym me jadjwÿ arÿm kute amim, “Mrãmri ne Metĩndjwÿnh Jeju jano nhym arÿm pykakam bôx ne ar ba”, anhÿro ba. Tãm ne me kute amim tu markumrêx. 26 Ba kam arÿm memã ajã ajarê. Dja ba memã ajã idjujarênh rã'ã ne. Be, mÿj kadjy dja ba memã ajã idjujarênh rã'ã? Bir, amã me abê kute amã ijabê pyræk. Amã me abêja'ã dja ba memã idjujarênh rã'ã nhym me arÿm mar rã'ãn kam arÿm kum ajabê:. Ba kam arÿm meo iba. Ja kadjy dja ba memã

ajã idjujarênh rã'ã. Nãm ã Jeju Bãmmã kabêno ane.

## 18

*Me kute Jeju pa 'amÿnh ne o mõi.*

*Mat 26.47; Mak 14.43; Ruk 22.47*

1 Jeju Bãmmã kabên pan kam arÿm kôt ba djwÿnhmê ro'ã katon mõi. Mõi:n kam arÿm pakretibê Kedõ'ÿr bôx ne 'ã rê. Ne kam mõi:n pidjôkô'ÿr bôx ne arÿm 'ÿr wadjàn kam nhÿ.

2 Nhym onĩ Djuda dja. Kute Jeju kurê djwÿnhmã kangaja dja. Djuda ne arÿm kute ar ÿr djà pumũnh. Amrêbê ne Jejumê kôt ba djwÿnh ar pidjôkô'ÿr mrãnhõ ku'ê nhym kam Djuda arÿm kute ar ÿr djà pumũnh.

3 Kam ne arÿm me rũnh'ÿr bôx ne memã arê. Nhym me arÿm aminhõ krãkamngõnhmê aminhõ àpênhmã kum,

—Me Djudakôt mõi:n Jeju pa 'amÿnh amrê o mõi:n o bôx. Nãm ã me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿrmê mebê pardjêumê memã ane. Nhym Djuda arÿm kute omũnhkôt katát Jeju'ÿr meo mõi. Nãm me Jeju kadjy ngõnhpôkmê kuwymê àbêr djãmêo mõi. Me 'ÿr o mõi:n arÿm pidjôkô'ÿr o bôx.

4 Nhym Jeju ta kàjmã djan me'ÿr kato. Ta ne kute amikukãm mÿjja kunĩ markam amikukãm me krãkamngõnh ma. Ta me'ÿr katon memã kum,

—Mÿj me'õ jabej ne ga me mõi? ane.

5 Nhym kam me kum,

—Be, Nadjarekam Jeju jabej ne ba me mõi, ane.

Nhym Jeju memã kum, “E kum, ba”, ane. Be, Djuda ne krãkamngõnhmê ro'ã dja. 6 Nãm Jeju, “E kum, ba”, ane. Nhym me tu umaje ajkran akubyn ajkamên arÿm tÿm ne nõ.

7 Nhym kam ajte me kukij ne memã kum,

—Mÿj me'õ jabej ne ga me mõi? ane.

Nhym me kum,

—Be, Nadjarekam Jeju jabej ne ba me mõi, ane.

8 Nhym memã kum,

—E kum, arým ne ba me amã, “Ba”, ane. Kwārīk wānh ga me bajbit ijabej gê ar ja mã tē, ane. Be, mýkam ne Jeju ã krākamngônhmã ane? <sup>9</sup> Bir, kute ajbir Bāmmã kabēnkam ar'ã ujarēnh kôt. Kute kum,

—Aje ikôt me kamēnhja ne ba ije 'õo ibiknor kêt, anhýr kôtô. Kôt ne Jeju jakam ar nêje me krākamngônhmã kabēn ne arým o mebê ar utà.

<sup>10</sup> Nhyam kam Ximão Pedru, Jejukôt ba djwýnhja arým õ kàxdjwa kajgo. Ne kam arým kaban o akabēn arým o bēnjadjwýr nhõ àpēnh jamak ta. Me kadjy Metīndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýr rax nhõ àpēnhja jamak ta. Bēnjadjwýr rax nhõ àpēnh nhidjibê ne Maku.

<sup>11</sup> Nãm bēnjadjwýr rax nhõ àpēnh jamak ta nhyam Jeju arým Pedrumã kum,

—Kwārīk wānh. Akubyn àkam anhõ kàx jadjà. Djãm itokry kētmã ne ga inêje me tak ne? Ibãm kute itokry'ã imã karõ kôt dja ba itokry, ane.

<sup>12</sup> Nhyam kam me arým Jeju pa 'amýn uwpre. Me krākamngônhmẽ me õ bēnjadjwýr ar pa 'amý. Mebê idjaer rũnh nhõ àpēnhdjwý pa 'amý.

*Me kute bēnjadjwýr Ananh'ýr o bõx.*

<sup>13</sup> Nãm me uwpre kam arým bēnjadjwýr rax Ananh kumrẽx'ýr o mõ. Bēnjadjwýr rax Kajbaj ne Ananho umrengêt. Kajbaj ne amex tãm kam kubê me kadjy Metīndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýr rax.

<sup>14</sup> Amrēbê ne Jeju'ã memã kabēn jarēn memã kum,

—Me'õ pydji dja me babê idjaer kunĩ pãnh ty. Kam dja gu me arým badjumar mex, ane. Be, me krākamngônh bēnjadjwýr rax Ananh kumrẽx'ýr Jejuo mõ. O mõn arým õ kikreti'ýr o wadjà.

*Pedru kute aminêje memã 'êx.*

*Mat 26.69; Mak 14.66; Ruk 22.55*

<sup>15</sup> Nhyam Ximão Pedru kôt tē. Jejukôt ba djwýnh 'õdjwýmẽ ro'ã ne ar Jeju kôt tē. Kôt tē:n arým kre tã dja. Nhyam Pedru nhikjêja memã kum,

—Ba wadjà. Bēnjadjwýr kute ipumũnh tũmũ, ane. Ne kam arým Jeju kôt wadjà. Bēnjadjwýr nhõ kikreti nhipôkri ne kēnh ngrire. Kam ne wadjàn dja. <sup>16</sup> Nhyam Pedru bõm kre tã arek dja. Nhyam Pedru nhikjêja akubyn 'ýr akẽx ne. Ne kam bēnjadjwýr nhõ àpēnh nire kre tã ku'ê djwýnhjamã Pedru jarē. Ne kam amikôt Pedruo wadjà.

<sup>17</sup> Nhyam kam bēnjadjwýr nhõ àpēnh nija tēn Pedrumã kabēn ne kum,

—Djãm ga ne ga abê Jejukôt aba djwýnh 'õ? ane.

Nhyam kum, “Kati”, ane.

<sup>18</sup> Nhyam wānh me ànhũho kumex. Bēnjadjwýr nhõ àpēnhmẽ õ me krākamngônh ànhũho kumex. Me arek kryje pĩ prào amim kuton ànhũho kumex. Nhyam Pedru me'ýr tēn mekôt ànhũho dja.

*Bēnjadjwýr rax kute axwe'õ jabej kukjêr.*

*Mat 26.59; Mak 14.55; Ruk 22.66*

<sup>19</sup> Nhyam kam me arým bēnjadjwýr rax'ýr Jejuo bõx. Me kadjy Metīndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýr rax'ýr ne o bõx nhyam arým kabem dja. Nhyam kam arým kukij ne kum,

—Imã akôt me ba djwýnh'ã ajarē. Mýj akukràdjà ne ga memã arēho aba? ane.

<sup>20</sup> Nhyam kum,

—Djãm me kàxã ne ba memã ikukràdjà jarē? Kati. Arým ne ba me kunĩmã ikukràdjà jarēho amirīt ne. Ne apýnh me bikprõnh djãmẽ Metīndjwýnh nhõ kikretikam arē. Kikretikam ne mebê idjaer kunĩ bikprõnh djà. Ba arým kunĩkôt memã ikukràdjà jarēho amirīt ne. <sup>21</sup> Mýj kadjy ne ga ba ikukij? Me wã dja ga me kukja nhyam me arým kute ikabēn mar kôt arým amã arē, ane.

<sup>22</sup> Jeju bēnjadjwýrmã ane nhyam krākamngônh'õ, kuri ãmja ikra poo Jeju kurwan kum,

—Djãm me ã bēnjadjwýr raxmã kabēn kute anhýr? Me kadjy Metīndjwýnh mar djwýnh nhõ

bēnjadjwÿr raxmã ne ga akabēn ne, ane.

<sup>23</sup> Nhyim Jeju kum,

—Ikabēn punu kêt ne ga ikurwa. Ne ba ren ikabēn punu ga ren aje mÿj ikabēn punu'õ markôt ren memã ijarēho amirît ne kôt ren arÿm ikurwa. Nhyim be, kati. Ikabēn katàt ne ba arē ga ikurwa, ane. <sup>24</sup> Nãm ane nhyim Ananh amũ Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bēnjadjwÿr raxbê Kajbajja'ÿr Jeju jano. Úwpre rã'ã ne ano. Nhyim me arÿm Kajbaj'ÿr o mõn o bõx.

*Pedru ajte aminêje 'êx ne ajte aminêje 'êx.*

*Mat 26.71; Mak 14.69; Ruk 22.58*

<sup>25</sup> Nhyim Ximão Pedru wãnh me krākamngõnh kôt ànhũnho dja. Ànhũnho dja: nhyim me arÿm kukij ne kum,

—Djãm gadjwÿ abê Jeju kôt ba djwÿnh'õ? ane.

Nhyim memã kum, “Kati”, ane.

<sup>26</sup> Nhyim kam bēnjadjwÿr nhõ àpēnh'õ ajte kum kabēn ne kum,

—E kum, amũ pidjôkôkam Jejukôt me'õja anokre o nokre ba arÿm omũ. Djãm ga? ane. Pedru kute me'õbê õbikwa jamak 'yrja ã Pedrumã ane. Nãm, “Djãm ga”? ane. <sup>27</sup> Nhyim Pedru ajte kum, “Kati”, ane. Nãm kum anhÿr totokbê nhyim õkrēn'ãnh arÿm kã.

*Me kute Piratu'ÿr o bõx.*

*Mat 27.1; Mak 15.1; Ruk 23.1*

<sup>28</sup> Nãm õkrēn'ãnh kã nhyim me arÿm Kajbaj kurũm Jejuo mõ. O mõ:n kam kikreti 'õdjwÿ'ÿr o bõx. Piratu nhõ kikreti'ÿr o bõx. Me bajtemkam bēnjadjwÿr nhidjibê Piratu. Kikreti jakam ne Piratu kute memã axwe pãnh jarēnh djã. Nãm me Piratu nhõ kikreti'ÿr Jejuo bõx ne amijã maje bõm arek kumex. Nãm me abenmã kum,

—Kwãrĩk wãnh gu me Piratu nhõ kikretimã badjar kêt. Dja gu me me bajtem nhõ kikremã wadjàn arÿm bapunuren te baje mry krēnmã. Me kute Metĩndjwÿnhmã mrykĩ'ãtomti bĩnja te baje krēnmã, ane. Me

kute aben bê me bajtem nhõ kikre pymakam ne me ã abenmã anen bõm arek kumex. <sup>29</sup> Me bõm kumex nhyim kam bēnjadjwÿr Piratu arÿm me'ÿr katon dja. Ne kam Jeju'ã memã kum,

—Be, mÿj ne me'õja axwe kute? Mÿj ne o ajkê? ane.

<sup>30</sup> Nhyim me kum,

—Je, ne ren axwe kêt ba me ren amã arēnh kêtumrēx. Nhyim be, kati. Mrãmri axwekumrēx, ane.

<sup>31</sup> Nhyim Piratu memã kum,

—Me ga dja ga me amũ o mõn me akukràdjã kôt mÿj axwe'õmã akaton kam arÿm pãnh ajmã on, ane.

Nhyim mebê idjaer rũnh kum,

—Be, kati. Me akukràdjã kôt me ije me axwe pãnh me'õ par kêt. Ga ne ga aje me axwe pãnh me par djwÿnh, ane. <sup>32</sup> Be, amrēbê Jeju kute amikukãm memã, “Dja me pĩte'y'ã inhõ ba kýrũm wajêt”, anhÿr kôt ne me arÿm jakam ã Jeju'ã Piratumã àpnēnh ane. Kute pĩte'y'ã nhõr ne bĩn'ã ne me kum apnê.

<sup>33</sup> Nhyim kam Piratu arÿm õ kikretimã wadjã. Ne kam amiwÿr Jeju 'uw nhyim 'ÿr bõx. Nhyim arÿm kukij ne kum,

—Djãm abê mebê idjaer nhõ bēnjadjwÿr rax? ane.

<sup>34</sup> Nhyim kum,

—Djãm ga ne ga ima? Nàr kon. Djãm me'õ ne amã ijarē ga ikukij? ane.

<sup>35</sup> Nhyim ajte kukij ne kum,

—Djãm ibê me abê idjaer'õ got? Anhõ me wÿnhmẽ me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bēnjadjwÿrmẽ ne me imã akanga, ane.

<sup>36</sup> Nhyim kum,

—Be, djãm ibēnjadjwÿr rax kute pykakam me bēnjadjwÿr rax pyrãk? Kati. Ne ba ren amijo ane nhyim ren inhõ àpēnh arÿm inêje me'ÿr prõt ne. Kam ren mebê idjaerkam me rũnhbê aptã. Nhyim be, kati. Ibēnjadjwÿr rax kute pykakam me bēnjadjwÿr rax pyrãk kêt, ane.

<sup>37</sup> ã kute kum anhÿrkam Piratu kum,

—Djãm kam mrãmri abê bënjadwÿr rax'õ? ane.

Nhym kum,

—Ga ne ga arÿm imã ibënjadwÿr rax jarë. Be, mrãmri. Kadjy ne ba pykakam me'ÿr bôx ne inã kurÿm ruw. Ije mrãmri katàt memã ikabën jarënh kadjy ne ba bôx. Nhym me kum ikabën kïnhja ne me ikabën man kôt ar amijo ba.

<sup>38</sup> Nhym kum,

—Tô nhÿnh ne me kabën katàt'õ? ane. Nãm kum anen arÿm ajte mebê idjaer'ÿr katon Jeju'ã memã kum,

—Be, axwe kêtumrëx ba arÿm kuma. <sup>39</sup> Ba we me abê idjaer nhõ bënjadwÿr raxjamã inhiren ano gê ta arek ar me aro'ã ba. Me irôbê mrãnh nhõ akati jakam me akukràdjã kôt dja ba kum inhiren ano. Amex pÿnhkôt ne ba me pÿnh ne me'ã kurên bôm me kurë. Metïndjwÿnh me irôbê mrãnh nhõ akatikam me akukràdjã kôt ne ba bôm me kurë, ane.

<sup>40</sup> Nhym me ajte kàj bê kum kabën ne kum,

—Kati. Kwãrïk wãnh. Be, atemã Baraba dja ga kum anhiren ano, ane. Be, Baraba ne àkïnhï, axwe, nêkrêxmë pi'ók kaprï prãmje kute me paro ba.

## 19

*Me kute pïte'y'ã nhô'r'ã Piratumã àpnënh.*

*Mat 27.27; Mak 15.16*

<sup>1</sup> Nãm me Piratumã ane nhym kam arÿm krãkamngônhamã Jeju jarë. Me kute kaprêprêk kadjy memã arë. Nhym me o tên arÿm mrykà punuo kaprêprêk kumex ne. <sup>2</sup> Ne kam mrÿnhïo kajkep ne ikãnh ne o kute bënjadwÿr rax krãdjê pyrãk ne kum kutu. Ne kam inôkà ryti kamrêk kute me bënjadwÿr rax kà pyrãk kum adjã.

<sup>3</sup> Ne kam arïk kum kabëno kute me me rÿnhmã kabën pyrãk ne kum,

—Be, ga we abê mebê idjaer nhõ bënjadwÿr rax. Goja kribêm atïn 'iry, ane. Ne ikrao titik ne. Nãm me ã 'ã bëno bikënhô ane.

<sup>4</sup> Nhym kam Piratu ajte me'ÿr katon memã kum,

—Be, ije kam axwe'õ mar kêt. Axwe kêt. Kam ba ije ajte me amã o ikatormã. Dja ba o ikato ga me kam arÿm ama. Axwe kêtja ma, ane.

<sup>5</sup> Nhym Jeju arÿm kato. Mrÿnhïo krãdjëmë inôkà ryti kamrêk rã'ã ne 'ã kato. Nhym Piratu memã kum,

—Ota, tãm ne ja, ane.

<sup>6</sup> Nhym me kadjy Metïndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bënjadwÿrmë mebê idjaerkam me krãkamngônhamë omÿn arÿm kàj bê Piratumã kum,

—Pïte'y'ã anhô, ane.

Nhym memã kum,

—Kati. Djã ne ba kam axwe'õmã ikato got ba pïte'y'ã kunhò? Kati. Me ga dja ga me o tên pïte'y'ã anhô, ane.

<sup>7</sup> Nhym mebê idjaer rÿnh kum,

—Be, axwekumrëx. Kute amijo 'êx ne memã kum, “Ibê Metïndjwÿnh Kra”, anhÿro bakam axwekumrëx. Nãm Metïndjwÿnhbê raxo amiptàro ba. Me ikukràdjã kôt me axwe ja pãnh ne me kute me par, ane.

<sup>8</sup> Nãm Piratu me kabën ja man arÿm tïn prã:m. <sup>9</sup> Ne kam akubyn ò kikretimã wadjã Jeju kukij ne kum,

—Nhÿnh ne akator djã kraxja? ane. Nhym Jeju tu anhikrê.

<sup>10</sup> Nhym kum,

—Je tô, djãm ikajgo ne ga imã amijarënh kêt? Djãm ajte imar kêt? Be, ba ikabënkôt nhym me kute pïte'y'ã anhô jabej nàr ba ikabënkôt nhym me amã irer jabej. Djãm ajte imar kêt? ane.

<sup>11</sup> Nhym Jeju kum,

—Be, Metïndjwÿnh amybÿm ren kute ajã bënjadwÿr mënkh kêt ga ren akajgon ren akabën kêt mex ne. Kam me'õ kute amã ikanga djwÿnh axweo ajakrenh mex ne, ane.

<sup>12</sup> Nãm kum ane nhym Piratu arÿm kam kum irer jabej. Ne ajte me'ÿr katon te memã kabën nhym mebê idjaer kum,

—E kum be, Jeju ne arïk Xedjabê bënjadwÿr raxo amiptà. Djãm Xedja akam ngryk kêtãm ne ga ajte Jejumã anhirermã? ane. Xedjabê ne me bënjadwÿr rÿnh kunï nhõ bënjadwÿr.



13 Nãm me ã Piratumã ane nhym arým amijã kuman kam ajte memã Jejuo kato. Ne kam arým me axwe pãnh jarënh djãkam nhÿ. Me krÿ djã jamã ne me Kënpoti jarë. Mebê idjaer kabënkam ne me me krÿ djã jamã Gabata jarë. 14 Arým me irôbê mrãnh nhô akati nêje akatikam ne me Jejuo kato. Me kute amim mÿjja kupêno kumex djã nhô akatikam. Kÿjrũm myt nhÿrkam. Nãm me axwe pãnh jarënh djãkam nhÿn kam mebê idjaermã kum,

—Be, ota me anhô bënjadwÿr rax, ane.

15 Nhym me kàj bê kum,

—Rũm o tẽ. Rũm o tẽn pÿte'y'ã anhô, ane.

Nhym memã kum,

—Djãm me anhô bënjadwÿr rax ije pÿte'y'ã nhôrmã? ane.

Nhym me kadjy Metÿndjwÿnh mar djwÿnh nhô bënjadwÿr ar kum,

—Djãm me inhô bënjadwÿr rax ne wã? Arkati. Atemã. Me inhô bënjadwÿr raxbê ne Xedja. Pydji. Ajte 'ôdjwÿ kêtumrêx, ane.

16 Nhym kam me kute pÿte'y'ã nhôrmã arým kadjy ô me jamã arê.

*Me kute pÿte'y'ã nhô.*

*Mat 27.32; Mak 15.21; Ruk 23.26*

Nhym kam me Jeju pa 'amÿn mã o mõi. 17 Ne kam me kum ikrei'ã pÿte'y' dji nhym arým ta amikadjy kumÿn o mõi, krãnhre'y'r o mõi. Krãnhrebê me krã'i'y'r ne o mõi. Mebê idjaer kabënkam ne me me krã'imã Gogota jarë. 18 Nãm me o mõi arým kam o bõx ne arým pÿte'y'ã Jejumã o iten kãjmã kudja nhym wajêt. Nhym kam me pÿte'y'ã ar ja amãnhkrutmo ite nhym ar aktã Jeju nhijên wajêt.

19 Nhym Piratu mÿj Jeju axweja'ã pi'ók no'ók ne. Nãm pi'ókkam memã kum,

—Mebê idjaer nhô bënjadwÿr rax ne ja. Krÿrãxbê Nadjarekam Jeju. Nãm ã pi'ókkam no'óko ane. Nhym me kunÿ kute omũnh kadjy me Jeju nhimökri kunhô. 20 Nhym kam mebê idjaer krãptÿ pi'ók pumũn arê. Krÿrãx kuri ne me kute pÿte'y'ã Jeju nhô djã.

Nhym kam me krãptÿ 'y'r ban bõx ne pi'ók jarë. Apÿnh me kabënkam ne no'ók. Mebê idjaer kabënkam no'ók ne mebê kregu kabënkam no'ók ne me kabënbê Raxinakam no'ók. 21 Nhym kam mebê idjaer kadjy Metÿndjwÿnh mar djwÿnh nhô bënjadwÿr Piratumã kum,

—Kwãrÿk wãnh pi'ókkam memã kum, “Mebê idjaer nhô Bënjadwÿr rax”, anhÿr kêt. Ate gêdja ga pi'ókkam memã kum, “Nãm amijo 'êx ne memã kum, ‘Ibê mebê idjaer nhô bënjadwÿr rax’, anhÿro ba.” Dja ga ã pi'ók no'ókkam memã anen 'ã anhô gé me omũ, ane.

22 Nhym Piratu arkum,

—Kati. Arým ne ba mrãmri 'ã pi'ók no'ók ne. Kwãrÿk wãnh rã'ã, ane.

23 Nãm me krãkamngõnh ar pÿte'y'kam Jeju nhô. Ne kam ar kute abenmã ô kubêkã ngrãnhmã. Nhym ar 'ô amijo ô kubêkã ja pytà. Nhym ar 'ô amijo ja pytà. Nhym ar 'ô amijo ja pytà. Ne kam ar inôkãti ja'y'r bõx. Ne ar kunÿ kum kÿnh. Nhym inôkãti pydji.

24 Nhym ar abenmã kum,

—Kwãrÿk wãnh gwaj abenmã kokjêr kêt. Gwaj pykakam kên kryre rên kôt kuman bajô amim inôkãti by, ane.

Amrêbê: ne me bakukãmãre ja jarë. Me Metÿndjwÿnh Kra kabën jarën memã kum,

“Dja me abenmã ikã ngrãn ikã ja'ã kên kryre rên kôt 'ô amim kuby.”

Nãm me bakukãmãre ã memã anen arým 'ã pi'ók no'ók ne. Nhym me aben djô'ã arêno mõi. Arêno mõi tãmtã arým 'y'r o bõx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam ne arým 'y'r o bõx nhym me arým ã Jeju nhô kubêkão anhÿrkumrêx.

25 Nhym nã kanikwÿnh, nãmê ar axikôt apôxjadwÿ dja. Nhym Marij 'ôdjwÿ, mjên nhidjibê Krôpa adjwÿnhdjwÿ dja. Nhym Marij Madarenadjwÿ dja. 26 Nhym Jeju arým nã, kurũm katorja pumũ. Nhym kôt ba djwÿnh, kum abêja nã kuri

dja nhym omũ. Nhym arým kôt ba djwýnh ja'ã nãmã kum,

—Ë, me'õ nire. Be, tãmwãbê ne arým akra, ane. <sup>27</sup> Ne kam kôt ba djwýnhmã kum,

—Ë, tãmwãbê ne arým anã, ane. Nhym kam arým õ kikremã o mõn arým o djuw mex ar o ba.

*Tyk'ã ujarênh.*

*Mat 27.45; Mak 15.33; Ruk 23.44*

<sup>28</sup> Nhym kam arým kute inomã àpênh djã mênhkam memã kum, “Arým imã kôr”, ane. Amrêbê: ne me bakukãmãre Jeju kabên ja jarên memã kum, “Arým imã kôr.”

Nãm me ã anen arým 'ã pi'ók no'ók ne. Nhym me aben djô'ã arênh mõ:. Arênh mör tãmtã arým 'ÿr o bõx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam ne Jeju arým kum kôrkumrêx ne arým memã kum, “Arým imã kôr”, ane. <sup>29</sup> Nhym wãnh pidjô kangô kadjã ngõnh'õkam ipun dja. Nhym me ngõnh puror põnh djã jakritaja kangõmã adjã nhym kam ipu. Nhym me pĩbê ixõpu idjamã adjã kam kãjmã kum kungãn ajkwamã adjã.

<sup>30</sup> Nhym arým kaõn pidjô kangô kadjão ikõ. Ne kam memã kum,

—Arým ne ba idjãpênh o tẽn inomã kumê, ane. Ne kam ta aparmã krãn tu amitĩnmã iren ta arým ty.

<sup>31</sup> Be, pi'ók rãrãr nêje arým akamãt 'ÿr nhym mebê idjaer arým êje õ mýjja kupênh kumex. Nhym kam mekam me kwý Piratu'ÿr mõn kum,

—Ë, dja me pĩte'y'ã ar arija 'i kukê gê ar on ty. Dja ar on ty nhym me on ar adjã. Ne kam pi'ók rãrãro bikênh kêt, ane. <sup>32</sup> Nhym arým 'ÿr me krãkamngõnh jano nhym me 'ÿr mõn 'ÿr bõx. 'ÿr bõx ne kumrêx ja te'i kukê ne ajte ja te'i kukê.

<sup>33</sup> Nhym ar ipõkri Jeju wajêt nhym me 'ÿr bõx. Nhym amrêbê tyn wajêt nhym me arým omũ. Ne kam kute te'i kukênh kêt. <sup>34</sup> Nhym arým krãkamngõnh'õ õ kãxo nãnh jarĩn arým o pênãt'ãnh kanhuw. Kanhuw nhym kamrõmê ngõmê akàn arým prõt ne.

<sup>35</sup> Ba ne ba omũn me amã kôt 'ã ajarê. Mrãmri katãt me amã 'ã idjujarênhkumrêx. Mrãmri ije omũnhkumrêx ne kôt me amã 'ã ajarê. Me aje tu amim markumrêxmã ne ba me amã arê. <sup>36</sup> Amrêbê: ne me bakukãmãre tãmja jarên memã kum, “Be, 'i'õ dja me kwýnh kêtumrêx”, ane.

<sup>37</sup> Ne kam ajte arên memã kum, “Dja me kanhuw ne arým omũnh o dja”, ane.

Metĩndjwýnh kukwakam ne me memã anen arým 'ã pi'ók no'ók ne. Nhym me aben djô'ã arênh mõ:. Arênh mör tãmtã arým 'ÿr o bõx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam ne 'ÿr o bõx. Nãm me te'i kukênh kêt ne arým kanhuw. Me bakukãmãre kute 'ã pi'ók no'ók kôtõ.

*Me kute adjã.*

*Mat 27.57; Mak 15.42; Ruk 23.50*

<sup>38-39</sup> Nhym kam Jõdje Armatê, kubê ne Jeju kôt ba djwýnh'õ. Mebê idjaer rũnh pymaje kute memã amijarênh kêt ne. Kubê Jejukôt ba djwýnh'ã kute memã amijarênh kêt ne. Ne kam arým Piratu'ÿr tẽn kum,

—Ba Jeju kaban o rwýn o tẽn adjã, ane. Nhym Piratu kum, “Ajrã”, ane. Nhym kam arým amũ tẽn. Amũ Nikodemu'ÿr tẽn 'ÿr bõx. Nikodemu ne amrêbê akamãtkam Jeju'ÿr bõx nhym ar abenmã kabêno nhỹ. Nikodemu ja'ÿr ne Jõdje bõx nhym ar ro'ã Jeju'ÿr tẽn. 'ÿr tẽn kêttri ne Nikodemu arým Jeju kadjy kudjy djão atomkumrêx. Utĩ'ã akrekam utĩ: kute 50 kiru pyrãk. Miramê arõmê ne abenkam o akã. Nãm kudjy djã tun arým Jõdjemê ro'ã Jeju'ÿr o tẽn 'ÿr o bõx.

<sup>40</sup> Ne kam arým pĩte'y kurũm Jeju kaban o ruwn arým kudji. Ne kam rinhuo kubêkão prĩne o kupu. Ar kupu djãkôt me kudjy djã jadjuw ne o kupu. Mebê idjaer kukrãdjã kôt ne me ã me tyko ane. <sup>41</sup> Nhym wãnh me kute pĩte'y'ã nhõr djã kuri pidjõkõ'õ. Ne kam kênkre'õ. Kênkre ny. Kraxje me kute kam me'õ jadjãr kêt rã'ã. <sup>42</sup> Nãm ar Jeju kupun kumýn o tẽn. O

tên arým kēnkrekam adjà. Arým pi'òk ràràr bôx 'ÿr nhym kam ar amibêx ne me kute nhôr djà kuri kēnkrekam adjà. Kēnkrekam adjà nhym ar'ã akamàt ne. Nhym kam ajte akati. Nhym kam ajte akamàt ne.

## 20

*Akubyn tîn ne kator.*

*Mat 28.1; Mak 16.1; Ruk 24.1*

<sup>1</sup> Nhym ajte akati 'ÿr, pi'òk kamrêk 'ÿr nhym Marij Madarena arým kēnkre'ÿr tēn 'ÿr bôx. 'ÿr bôx nhym me kute kēnpoo kēnkre'ã ijêja arým amijã kutan kre jakàja'ã dja nhym Marij arým omũ. <sup>2</sup> Ne kam akubyn prôt ne arým Ximão Pedru'ÿr bôx ne kôt ba djwýnh'õ jadjwý 'ÿr bôx. Jeju kum abêja 'ÿr bôx ne arkum,

—Arým ne me kēnkre kurũm Bēnjadjwýr djwýnho kato. Nãm me nhýnh o mōn kudji, ane.

<sup>3-4</sup> Nãm kum ane nhym kam Pedrumê kôt ba djwýnh 'õdjwý ar arým tu kēnkre'ÿr prôt ne. Nhym kam kôt ba djwýnh 'õja arým Pedru ren kumrêx kēnkre'ÿr bôx. <sup>5</sup> 'ÿr bôx ne kēnkre'ã ibôn te kre kamũnho dja. Nhym rinhuo kubêkàbit nō nhym omũ. Ne kam kēnkremã àr kêt.

<sup>6</sup> Nhym kam Pedru arým kôt bôx ne tu kēnkremã 'ÿr wadjà. Ne kam rinhuo kubêkà pumũn krã kupu djàja pumũ. <sup>7</sup> Nhym krã kupu djàja rinhuo kubêkàmê ro'ã nōr kêt. Jeju ne prĩne krã kupu djà krã mex ne kudji nhym ate nō.

<sup>8-9</sup> Nhym kam kôt ba djwýnh kumrêx bôxja kēnkremã wadjàn arým omũ. Omũn arým amim,

—E kum, mrãmri ne akubyn tîn ne, ane. Ne tu amim Jeju markumrêx. Bir, ar kute omũnh kêttri ne ar amim,

—Mrãmri ne arým tyn akubyn tîn kêt, anhýro ba. Ne ren mrãmri Metĩndjwýnh kabēn'ã pi'òk no'òk markumrêx ne ren amim,

—Be, mrãmri dja akubyn tîn, anhýro ba. Nhym be, kati. Ar kute pi'òk mar kêt. Kam ne ar kute kupu djà nōrkôt omũnh kêttri amim, “Akubyn tîn kêt”, anhýro ba. Ne

kam kēnkremã 'ÿr wadjàn arým omũn amim,

—E kum, mrãmri ne akubyn tîn ne, ane. Ne tu amim Jeju markumrêx.

*Kute Marijmã amijo amirõt.*

*Mat 28.9; Mak 16.9*

<sup>10</sup> Nãm ar kēnkre kamũn kam akubyn ar õ kikremã tē. <sup>11-12</sup> Nhym Marij ar pãnh kēnkre'ÿr bôx ne bõm arek mýro dja. Nãm mýro djan arým kēnkre'ã ibó. Nhym kēnkre kad-jwýnhbê Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh amãnhkrut nhý. Ar õ kubêkà jaka. Jeju nōr djà'ã ar nhý. Nhym ja krã nōr djà'ã nhý nhym ja te nōr djà'ã nhý. Nhym Marij kēnkre'ã ibôn arým ar omũ.

<sup>13</sup> Nhym ar kum,

—Me'õ nire, mýkam ne ga amýro dja? ane.

Nhym arkum,

—Inhõ Bēnjadjwýr djwýnh ne me'õ kēnkre kurũm o katon o mōn nhýnh kudji. Ije ir djàkôt omũnh kêt kam ne ba imýro dja, ane. <sup>14</sup> Nãm arkum anen arým mũm akêx. Mũm akêx ne arým Jeju pumũ. Djã ne tu omũ? Kati. Kute omũnh kêt.

<sup>15</sup> Nhym kum,

—Mýkam ne ga amýro dja? Mýj me'õ ne ga abej? ane.

Nhym Jejuo kute pidjòkô pumũnh djwýnh pyràk ne kum,

—Ô kum, ga aje nhýnh o amõr ne ir jabej imã akre. Dja ba 'ÿr tēn arým amrê o tē, ane.

<sup>16</sup> Nhym kum, “Marij”, ane.

Nhym kam 'ÿr akêx ne kum, “Rabi”, ane. Be, me bakabēnkam ne gu me ren kum, “Ujarēnh djwýnh”, ane. Nãm kum, “Rabi”, anen arým o tým.

<sup>17</sup> Nhym kum,

—Kwãrĩk wãnh ijo atým kêt. Imã anhire. Kraxje Ibãm'ÿr idjàbir kêt ne ga ijo tým. Tēn ikamyre arkum ik-abēn jarēn arkum, “Jeju ne ar amã, 'Arým Ibãm'ÿr idjàbirmã. Ibãmbê ne ar Abãm. Arým Itĩndjwýnh'ÿr idjàbir ne itēmmã. Itĩndjwýnhbê ne ar Atĩndjwýnh', ane. Dja ga tēn ã ikamy arkum ane.” Nãm ã Jeju Marij Madarenamã ane.

<sup>18</sup> Nhyim arým kôt ba djwýnh'ýr tēn ar'ýr bôx. Ne arkum,

—Arým ne ba Bēnjadjwýr djwýnh pumũ, ane. Ne kam Jeju ajbir kute kum kabēn jarēnhja kôt arým arkum arē.

*Kôt ba djwýnhmã kute amijo amirĩt.  
Mat 28.16; Mak 16.14; Ruk 24.36*

<sup>19</sup> Nhyim kam arým pi'ók kamrēkkam akamát. Nhyim kam kôt ba djwýnh ar arým pñne amijã ijēn nhỹ. Mebē idjaer rūnh pymaje ne ar ar bikprōnh djákam amijã ijēn nhỹ. Nhyim kam Jeju bôx ne tu ar aērbē ar'ýr wadjàn ar ipókri dja. Djan arým arkum, “On ar adjumar mex”, ane. <sup>20</sup> Nãm arkum anen arým arkum ikrakam kàxiràx djwa kre jakren ajte pēnát'ānh kàxdjwa kre jakre. Nhyim ar kute mrāmri ar ō Bēnjadjwýr djwýnh pumũnhkumrēxkam kĩnhkumrēx ne.

<sup>21</sup> Nhyim kam ajte arkum,

—On ar adjumar mex. Amrēbē ne Ibām me'ã imã karō. Pykakam me kum kĩnh kētja'ýr itēm'ã ne imã karō ba amrē tē. Dja badjwý Ibām kudjwa jakam me'ã ar amã karō. Ar aje ikudjwa me'ýr atēmmã ne ba ar amã me'ã karō, ane. <sup>22</sup> Nãm arkum anen arým ar akôn arkum,

—Gē on Metĩndjwýnh Karō ar ajo ba. <sup>23</sup> Dja ar ajo ba gar kôt me kwý axwe maro akno. Nhyim kam Metĩndjwýnh ar akôt me axwe maro akno. Nār gar me kwý axwe maro abiknor kēt nhyim kam Metĩndjwýnh me axwe maro biknor kēt. Nãm Jeju ã arkum anen arým mã tē.

*Tōmemã kute amijo amirĩt.*

<sup>24</sup> Nhyim Tōme Djidjimu. Jejukôt ba djwýnhbē 12'ō. Tōme ne kute ar bikprōnh djákam arkôt ýr kēt ne kute Jeju pumũnh kēt. Jeju mã tē nhyim kam ar Tōmemã kum,

<sup>25</sup> —Arým ne bar Bēnjadjwýr djwýnh pumũ, ane.

Nhyim arkum,

—Tô nhỹnh? Ne ba ren ikrakam kàxiràx djwa kre pumũn ren kôt in-hikra'i jadjàn ren pēnát'ānh krekôt in-hikra jadjà. Be, kambit ne ba ren tu

amim markumrēx ne amim, “Mrāmri ne akubyn tĩnkumrēx”, ane. Nhyim be, kati. Akubyn tĩn kēt. Nãm ã Tōme arkum ane. <sup>26</sup> Nhyim kam arým ar'ã akatibē 8 apēx nhyim kôt ba djwýnh ar ajte bikprōnh djákam nhỹ. Nhyim Tōmedjwý arým ar ikô'ã nhỹ. Nhyim ar ajte pñne mebē kikre'ã ijē. Ar nhỹ nhyim kam Jeju ajte tu wadjàn arým ar ipókri djan arkum, “On ar adjumar mex”, ane. <sup>27</sup> Ne arým Tōmemã kum,

—Ajrã. Amrē anhikra 'io goja in-hikra kupēn omũ. Ne amrē ipēnátkam krekôt goja anhikra jadjà. Kwārĩk wānh ijã amim, “Kati. Nãm 'ēx”, anhyr kēt. On tu amim imarkumrēx, ane.

<sup>28</sup> Nhyim Tōme kum,

—Inhō Bēnjadjwýr djwýnh, Itĩndjwýnh, ane.

<sup>29</sup> Nhyim kum,

—Tōme, ga aje ipumũnhkôt ne ga arým tu amim imarkumrēx. Nhyim be, me kute ipumũnh kētdjwý. Djãm me kute ipumũnh kēt ne tu amim imarkumrēxkam kaprĩmã? Kati. Dja me te ipumũnh kēt ne tu amim imarkumrēx ne arým kĩnhkumrēx. Ne kĩnho katàt ajakre. Nãm ã Jeju kum ane.

<sup>30</sup> Be, kôt ba djwýnh kute omũnh ne kute raxmã kator kadjy ne Jeju kute mýjja pumũnh kēt krãptĩ nhípēx. Ne me punu krãptĩo mex. Ije ar amã mýjja kwý'ã idjujarēnh ne ije 'ã pi'ók no'ók ne ja. Djãm kunĩ'ã ne ba pi'ók no'ók? Kati. Pi'ók jakam ne ba kwýbit'ã pi'ók no'ók ne. <sup>31</sup> Be, mýj kadjy ne ba ar amã pi'ók no'ók ne? Bir, dja gar pi'ók jarēn aman arým tu amim Jeju markumrēx ne amim,

—Mrāmri ne Jejubē gwaj banhō Bēnjadjwýrbē kumkatikumrēx. Mrāmri kubē Kritikumrēx. Mrāmri kubē Metĩndjwýnh Krakumrēx, ane. Ja dja gar pi'ókkam arēn aman tu amim markumrēx. Tu amim markumrēx ne arým Jejukôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Ja kadjy ne ba ar amã 'ã pi'ók no'ók ne. Tãm ne ja.

## 21

*Kôt ba djwýnh kute kabēnkôt tep kumex pynēnh.*

<sup>1</sup> Nām Jeju ā kôt ba djwýnhmā amijo amirīto ane. Tyk ne akubyn tīnkam ā arkum amijo amirīto ane. Ne kam ajte kute imôtibē Xiberij'ānh kute arkum amijo amirīt kadjy.

<sup>2</sup> Nhym kôt ba djwýnh kwý imô nokà'ā ar ba. Ximāo Pedrumē Tôme Djidjimumē Natanajeumē Djebedēu kute ar adjwýrmē kôt ba djwýnh amānhkrut 'ôdjwý ar ba. Natanajeu ne pykabē Garrējakam krībē Kanakam abatānh djā. <sup>3</sup> Ar ngô nokà'ā ar ba: nhym Ximāo Pedru arkum,

—Ba on tep kwý pynē, ane.

Nhym ar kum,

—Bar akôt tē, ane. Ne kam tēn kākam nhýn kam nox ne. Ne kam ar kryreti rēnh ba. Ne ar rēnh ba: nhym ar'ā akamāt. Nhym ar ar o ba: nhym arým ar'ā akati tē nhym tep kêt mēx ne.

<sup>4</sup> Ar'ā akati tē nhym Jeju arým bôx ne akàx'ā dja. Nhym ar kute nokre pumūnh kêt ne.

<sup>5</sup> Jeju akàx'ā dja:n kam amū arkum kabēn ne arkum,

—Akmere ar, djā ne gar tep'ô pynē? ane.

Nhym ar kum, “Kati”, ane.

<sup>6</sup> Nhym arkum,

—Ar kà djubôk'ānh ajte kryreti mēn arým kwý pynē, ane. Nhym kam ar arým kà djubôk'ānh kryreti mē. Nhym arým tep kume:x ne. Nām ar arým tep kumex pynē ne arým te: kute o àbirmā nhym utī: ne.

<sup>7</sup> Nhym kôt ba djwýnhja, Jeju kum abēja, Pedrumā kum,

—E kum be, Bēnjadjwýr djwýnh ne dja, ane. Nhym Pedru kuman amika-jgo pumūn arým ô inôkāti jadjān kam tu Jeju'ýr nox ne 'ýr bôx. <sup>8</sup> Nhym kôt ba djwýnh 'ôdjwý ar kà ngrire 'ôkam arým akàx'ýr mō. Akàx'ýr tep kamēnh mō. Amybým ne akàx nhym ar ar tepo ba. Akàx'ýr 'ā akrebē 90 metu. <sup>9</sup> Nām ar tep kamēnh mō:n arým akàx'ýr o bôx. 'Ýr o bôx ne arým o wabi. Nhym arým kute tep prà'ā bôr

ikwā nhym ar omū. Nhym djwýdjwý kuri ikwā nhym ar omū.

<sup>10</sup> Nhym kam Jeju arkum,

—Amrē ar aje tep pynēnh kwýo tē, ane.

<sup>11</sup> Nhym Pedru arým 'ýr tē. Kryretikam tep rūnh krāptī. 'Ýr ne tē nhym kryretikam tep rā'ā nhym bjēro mō:n akàx'ā arým kumē. Nhym tep'ā akrekam kubē 153. Nām te tep rūnh krāptīn kute kryreti rēnh kêt ne.

<sup>12</sup> Nhym kam Jeju arkum,

—Amrē ar mōn anhō kwý krē, ane. Nhym ar 'ýr mōn arek dja.

Ar arým kute amim ô Bēnjadjwýr djwýnhkôt kute markam ar 'ô kute kum, “Bēnjadjwýr djwýnh, djām ga”? anhýr prām kêt kumrēx. Nām ar arek umaje dja. <sup>13</sup> Nhym kam Jeju arým ar'ýr tēn arkum djwýmē tep ngā. Nām ā Jeju arkum amijo amirīto ane. <sup>14</sup> Be, Jeju akubyn tīn nhijukri ne amūja'ā arkum amijo amirīt. Ne ajte arkum amijo amirīt. Ne akati jakam ajte kute arkum amijo amirīt ne ja.

*Kute Pedrumā akubyn kum àpēnh kadjy kabēn jarēnh.*

<sup>15</sup> Jeju arkum kungā nhym ar arým o nhý, ô kwý krēno nhý. Ne kam ô kwý krēn pa nhym Jeju arým Ximāo Pedru kukij. Djônaj kute Ximāo djirja. Nām kukij ne kum,

—Ē Ximāo. Djām amā ijabē? Djām amā ijabēo aje ar ja kunī jakrenh? ane.

Nhym kum,

—Nà Bēnjadjwýr djwýnh, imā ajabē. Ga arým ama, ane.

Nhym kum,

—Inhō me ne me kute mrykī'ātomti krare pyrāk. Dja ga memā ikabēn jarēnh aba. Dja ga memā ikabēn jarēnh kute mrāmri ne mrykī'ātomtio ba djwýnh kute ô krito djuw mexo ba pyrāk. Ā memā ikabēn jarēnh ane, ane.

<sup>16</sup> Ne kam ajte kum,

—Ē Ximāo, djām amā ijabē? ane.

Nhym kum,

—Nà Bēnjadjwýr djwýnh, imā ajabē ga arým ama, ane.

Nhym kum,

—Inhõ me kute mrykĩ'ãtomti pyràk dja ga ar meo aba, ane.

<sup>17</sup> Ne kam ajte: kum,

—Ë Ximão, Djônaj kra, djãm amã ijabê? ane.

Nhym arým kaprĩre. Kute kum, “Djãm amã ijabê”? anhỹro amãnhkrut ne ikjêkêtkam ne arým kaprĩre ne.

Nãm Jeju kum ane nhym kum,

—Bênjadwÿr djwÿnh, ga ne ga aje mÿjja kunĩ mar. Imã ajabê ga arým amã, ane.

Nhym Jeju kum,

—Inhõ me kute mrykĩ'ãtomti pyràkja dja ga memã ikabên jarênho aba. <sup>18</sup> Be, ajabatàn nykam ne ga amipre djào amipren kam ga aje amim pry'ã karõ kôt mrã. Nhym be, abêngêttekam dja ga me'õmã apa bẽ nhym apren apa 'amÿn 'ÿr ajo tẽ. Te atẽm prãm kêt nhym 'ÿr ajo tẽ, ane. <sup>19</sup> Be, me kute Ximão Pedru bĩn kukãm ne Jeju ã kum ane. Pedru dja me kubĩ nhym arým ty. Dja ã tyko ane nhym me arým kôt Metĩndjwÿnh raxmã kato. Nãm kum anen ajte kum,

—Be, dja ga mã ikôt ajkamẽ, ane.

<sup>20</sup> Nãm Ximão Pedrumã ane nhym arým akêx ne kôt ba djwÿnh 'õdjwÿ pumũ. Jeju kum abêja pumũ. Tãm ne amrêbê ar àkuro ÿrkam Jeju'ÿr ajkamên kum,

—Bênjadwÿr djwÿnh, mÿj me'õ ne kute akurê djwÿnhmã akangamã? ane. <sup>21</sup> Nãm Pedru kôt ba djwÿnh ja pumũn kam 'ã Jejumã kum,

—Bênjadwÿr djwÿnh, mÿj dja tãmwãdjwÿ kam nẽ? ane.

<sup>22</sup> Nhym Jeju Pedrumã kum,

—Be, dja ba akubyn bõx nhym tĩn rã'ã jabej. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Nhym be, ije adjapênh djà'ã amã karõja dja ga kôtbit ajamak bẽn ne o aba. Ba dja ga mã ikôt ajkamẽ, ane. <sup>23</sup> Nhym kam Jeju kukwakam me kute abeno kamyja kute Jeju kabên mar kêt ne arĩk 'ã abenmã kum,

—Be, dja kôt ba djwÿnh wã tyk kêtumrêx, ane. Nhym be, kati. Djã ne kum, “Dja tyk kêt”, ane? Kati. Nãm Pedrumã kum,

—Be, dja ba akubyn bõx nhym tĩn rã'ã jabej. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Nhym be, ije adjapênh djà'ã amã karõ dja ga kôtbit ajamak bẽn ne mã ikôt ajkamẽ, ane. Jabit Jeju Pedrumã arẽ. Tãm ne ja.

<sup>24</sup> Ba Jeju kôt iba djwÿnh ne ba me amã Jeju djapênh'ã ajarẽ. Ije apênh pumũnhkôt ne ba katat me amã 'ã idjujarênhkumrêx ne arým 'ã pi'ók no'ók ne. Tãm ne bar ije markumrêx.

<sup>25</sup> Djãm ije apÿnh apênh djà'ã pi'ók no'ókja djãm jabit ne Jeju ipêx? Kati. Ije pi'ók no'ók kêtri ne ba amim,

—Ne ba ren apênh kunĩ'ã pi'ók no'ók nhym ren arým pi'ók kume:x. Ne ren apÿnh pyka djari kunĩkôt ren pi'ók me akrenh mex ne. Nhym be, kati. Jeju djapênh jabit ne ba 'ã pi'ók no'ók ne. Tãm ne ja.

## Metĩndjwýnh Karõ kute meo ba'ã ujarẽnh ne ja.

Ruka ne ajte me bakunĩ kadjy Teopiremã pi'ók no'ók ne. Õbê ja ne kum Jeju'ã ujarẽnh tẽn àbir djãmã kumẽ. Ne kam jakam ajte Jeju àbirkõt arẽ ne kam Metĩndjwýnh kute Amikarõ janor nhym kute me 'amýnh týx'ã ajarẽ. Jeju pykabê ar bari kute õ me jao atom ne kam arým kàjkwamã àbirkam kute ar meo ba rã'ã ne kute memã Amikarõ janor ne o meo týx ar o ba nhym me kute Jeju puma proobit myjja pumũnh kêt kwý nhípêx ar o baja'ã ujarẽnh tẽ. Jejukõt ba djwýnh ne uma proo arkum me uma kêt mex ne memã 'ã ujarẽnh ba nhym me tu amim markumrêx ne 'ã bikprõnho dja. Be, nhym Ruka ja kunĩ'ã ajarẽ ne kam ajte Pedru'ã ajarẽ ne kam atãri Paur'ã ajarẽ. Djãm Jeju kute amim mebê idjaerbit pytãr ne ar meo bamã? Kati, kute pyka kunĩkõt me ja kunĩ pytãrmã. Pedru ne memo krax nhym kam Paur mrãmri apýnh me õ pyka djãri kunĩkõt me'ýr mrãn prĩne memã 'ã ujarẽnh ba. Amrêbê ne Paur kum Jeju nhõ me ja kurêkumrêx ne prĩne meo bikẽnh ar o ba nhym kam Jeju kum amijo amirĩt nhym arým tu amim Jeju markumrêx ne kum abên kam kabênkõt pyka kunĩkõt me'ýr mrãn memã Jeju'ã ajarẽ nhym kam me tu amim markumrêx ne kam 'ã akuprõ.

*Jeju djãbir'ã ujarẽnh kadjy ne ja.*

*Mat 28.16; Mak 16.14; Ruk 24.46*

<sup>1</sup> Be, ga Teopire, amã ne ba amrêbê pi'ók no'ók ne. Pi'ók wãkam ne ba Jeju djãpênh kraxkurũm, kabên kraxkurũm prĩne amã 'ã idjujarẽnh tẽn 'ã amã pi'ók no'ók ne. <sup>2</sup> Pi'ók no'óko tẽn kam arým àbir'ãnh amã 'ã ajarẽnh arým 'ãnh pi'ók no'ók krãta. Be, Jeju kumrêx ne amijo me kwý pytã. Amijo me kwý pytã arým àpênh djã'ã arkum karõ. Metĩndjwýnh Karõ

kukwakam 'ã arkum karõn ar anon arým kàjkwa djwýnhmã wabi. <sup>3</sup> Be, àbir kêttri ne tokryn tyn akubyn tĩn ne arým arkum amijo amirĩt ar o ba. Myj kadjy ne arkum amijo amirĩt ar o ba? Bir, dja ar tĩnkõt omũn arým mã memã kum,

—Mrãmri ne akubyn tĩn. Ar ba ne bar akubyn tĩnkõt omũnh krãptĩ, anhýro ba. Ar kute ã memã anhýro ba kadjy ne arkum amijo amirĩt ar o ba. Nãm arkum amijo amirĩt ne mã arkum ujarẽnh ba. Metĩndjwýnh kute amim me utãrn ar meo ba'ã arkum ujarẽnh ba. Akubyn tĩn'ã arkum amijarẽnh ar o ba: nhym arým 'ã arngrobê 40 apêx. <sup>4</sup> 'ã arngro apêx kêttri ne ar ajte Jejumẽ ro'ã abeno akuprõ nhym arkum 'ã karõn arkum,

—Kwãrĩk wãnh Djeruxarê kurũm ar akator kêt ne ije amrêbê ar amã gwaj Babãm kabên jarẽnh kõt Metĩndjwýnh Karõ jabej ajkam ama. <sup>5</sup> Be, Djuão Metĩndjwýnhmã ngômãbit me angij. Nhym be, dja ar ajã arngro krãptĩ apêx kêt nhym Metĩndjwýnh arým ar amã Karõ jano nhym raxo ar akadjwýnhbê nhýn ar ajo ba. Nãm ã Jeju arkum ane.

<sup>6</sup> Nhym kõt ba djwýnh Jeju àbir kutã 'ã akuprõ. Be, me bajtemmã ne mebê idjaer àpênh tũm. Ar 'ã akuprõn kukij ne kum,

—Ë, Bẽnjadjwýr djwýnh, djãm jakam dja ga me bajtembê me babê idjaero amiptãn ar me ijo aba? ane.

<sup>7</sup> Nhym arkum,

—Bir, gwaj Babãm djwýnh ta ne kute mar. Kabênkõt dja aje arênhwã'ã akati nãr 'ã mytyrwý bõx. Kute ar amã 'ã akati jarẽnh ar aje mar prãm kêtumrêx. <sup>8</sup> Nhym be, dja Metĩndjwýnh Karõ ar akam ruw ne ar amã týx jadjã gar arým kukwakam atýx ne. Ne kam ijã memã adjujarẽnh ar aba. Krĩraxbê Djeruxarêkam ijã memã adjujarẽnh ar aba. Ne amibu'ã pykabê Djudejakam apýnh me krĩ djãri kunĩkõt ijã memã adjujarẽnh ar aba. Ne amũ pykabê Xamarijka apýnh me krĩ djãri kunĩkõt ijã memã adjujarẽnh ar aba. Ne amũ: pyka kunĩ kõt

aba:n apýnh me ba djà kuníkõt me'ýr aban bõx ne memã ijã adjujarēnh ar aba.

<sup>9</sup> Nãm ã Jeju arkum anen arým kàjmã tē. Kàjmã tē nhym ar omũho ku'ê. Nhym kakrã arým o akno nhym ar arým omũnh kêt ne.

<sup>10</sup> Abej rĩto ku'ê rãã nhym arým Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh amãnhkrut tu ar kuri dja. Ar õ kubêkã jaka. <sup>11</sup> Ar kuri djan arým arkum,

—Ë, pykabê Garrêjakam ar aja-batãnh, mýkam ne gar kàjkwa jabēno aku'ê? Arým ne Jeju ar abê kàjkwa djwýnhmã wabi gar omũ. Dja gar akubyn rwýkkõt djwý ã omũho ane. Nãm ã Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh arkum ane.

*Maxij kute Djuda tykkam pãnh àpēnh djà 'amýnh ne ja.*

<sup>12</sup> Nhym kam ar ar ku'ê djà kurũm, krãnhbê Oriwêre kurũm akubyn Djeruxarē'ýr tē. Mebê idjaer ne me amikukràdjã kõt me tyk djà kêt djàkam pi'òk ràràrkam nĩjar mrãnh kêt. Me mrãnh'ã akreo kirometu pydjibit. Me kukràdjã kõt ar akubyn Djeruxarē'ýr tēmo kute kirometu pydji pyrãk. <sup>13</sup> Ne kam bõx. Bõx ne kýjrũm kumoka'ê'ýr wabi. Ar bikprõnh djãmã wabin nhỹ. Pedrumē Djuãomē Xijagumē Ångremē Piripimē Tõmemē Batormēmē Matêumē Xijagumē Ximãomē Djuda ar nhỹ. Aupēu ne Xijagu ja dji. Ximão ja ne idji kakritbê Xerodji. Djuda ja ne Xijagumē ar axikõt apõx. <sup>14</sup> Ar ja kunĩ axikõt amim Jeju maro nhỹn mã Metĩndjwýnhmã kabēno nhỹ. Mã kum meo à'wýro nhỹ. Nhym me niredjwý kwý nhỹ. Jeju nãbê Marijdjwý nhỹ. Jeju kamy ar axikõt ar apõxja ar adjwýnhdjwý nhỹ.

<sup>15</sup> Nhỹ: nhym ar'ã akati kwý apēx nhym Pedru arým kàjmã Jejukõt ba djwýnh nhipõkri dja. Arým ne me krãptĩbê 120. Kàjmã djan memã kum,

<sup>16</sup> —Akmeremē àpnĩre ar, dja gar ikabēnja ma. Be, Djuda ne Jeju'ýr meo mõ nhym kam me pa 'amý. Amrēbê: ne me bakukãmãre Djuda'ã

ajarē. Metĩndjwýnh Karõ kukwakam Djuda'ã ajarē. 'Ã ajarē nhym me arým 'ã pi'òk no'òk ne. Nhym me aben djõ'ã arēho mõ:. Arēho mõr tãmtã arým 'ýr o bõx. Me bakamin-grãnyrekam Djuda arým Jeju'ýr meo mõrkumrēx nhym me arým pa 'amý. Me bakukãmãre Dawi kute 'ã ujarēnh kõtõ arým 'ýr meo mõrkumrēx. <sup>17</sup> Be, Djuda kute 'ýr meo mõr kētri ne Jeju arým amijo utã. Ar iro'ã amijo ar ipytàn arým ano bar kumē ro'ã apē.

<sup>18</sup> Jeju te amijo utã nhym kam kurē djwýnhmã kanga nhym me arým pãnh kum ngõnhponho pi'òk kaprĩ ngã. Nhym kam pi'òk kaprĩja pãnh amim pyka'õ by. Nãm pyka byn arým kam tým ne ajkatõr nhym krēx kunĩ ajkapĩ. <sup>19</sup> Nhym kam Djeruxarēkam me ja kunĩ abenmã arēho ipõk ne. Ne kam amikabēn djwýnhkam õ pykamã Axêdjama jarē. Nãm ã Pedru memã ane. Me bakabēnkam ne gwaj ren Djuda nhõ pykamã pyka kamrõre jarē.

<sup>20</sup> Nãm memã anen kam itepã ajte memã kum,

—Be, Djuda tyk ja'ã ne me bakukãmãre amrēbê: mebê idjaer nhõ me ngrer tũm'ã pi'òk no'òk ne memã kum,

“Kwãrĩk wãnh krĩ djà ja kaprý. Gê me'õ kam krĩ kêtumrēx”, ane.

Ne kamã ajte 'ã memã kum,

“Àpēnh djàkam dja me'õ pãnh apē”, ane.

Nãm me bakukãmãre ã Metĩndjwýnh kukwakam pi'òkkam ane. <sup>21</sup> Ije ar amã Metĩndjwýnh kabēn jarēnhja kõt gê me'õ Djuda djàpēnh djà 'amý. Ë, bar Jejumē ro'ã ar iba. Ar gadjwý ar akwý ne gar Jeju kõt ar aba. Be, Jejumē ro'ã ar baba 'õ, dja àpēnh djàkam apē. <sup>22</sup> Gwaj baro'ã babamo kraxkam ne Djuão Metĩndjwýnhmã ngõmã me angjēho ba. Gwaj arým kam Jeju pumũ. Gwaj baro'ã ar baba: nhym kam Jeju arým wabi gwaj kam omũho ino re. Gê Metĩndjwýnh kabēn kõt ar ajõ gwaj baro'ã apē. Gwaj baro'ã baje Jeju pumũnhkam dja ar ajõ gwaj baro'ã apē gwaj kam Jeju



akubyn tĩnkõt memã badjujarēnh ar baba. Nãm ã Pedru arkum ane.

<sup>23</sup> Nhyim me arkum,

—Be, ar wã, Jõdje Baxabamē Maxi-jmē ne ar aro'ã Jeju pumũ, ane. Jõdje Baxaba nhidji 'õdjwỳbē ne Juxu.

<sup>24-25</sup> Nhyim ar arỳm Metĩndjwỳnhmã ar arēn kum,

—Ga abē Bēnjadjwỳr djwỳnh. Me kunĩ nhõkre kadjwỳnhbē ne ga aje me kabēn mar. Ne arỳm ar amãnhkrutja pumũ. Jeju ne amrēbē ar ijano bar 'ã memã idjujarēnh ar iba. Gē ar ja'õ Djuda pãnh ar iro'ã 'ã ujarēnh ar ba. Ga aje amijo ar ja'õ pytãrkõt ar imã o amirĩt. Djuda ne axwekõt Jeju kute ar ijanorjabē amijo kuka. Kwãrĩk wãnh me biknor tokry djãkam wãnh akuno. Nãm ar ã Metĩndjwỳnhmã ane. <sup>26</sup> Ne kam ar idji'ã kēn kryre no'õk. Ne kam kumē. Ne kam 'ã idji kute amirĩtkõt ar arỳm amijo Maxij pytã. Nhyim kam me Maxijmã Jeju kute anor'õ jarē. Jeju kute Ar kubē 11 janor kõt ne me arkum arē.

## 2

*Karõ raxo me kadjwỳnhbē ÿm meo ba kadjy ne ja.*

*Kar 4.31, 8.15, 10.44, 19.2*

<sup>1</sup> Arỳm ne mebē idjaer bikprõnh djã nhõ akati nhidjibē Pēxiko. Kam arỳm Jejukõt ba djwỳnh kunĩ axikõt amim Jeju man ro'ã nhỹ. <sup>2</sup> Ro'ã nhỹ: nhyim ar aērbē arỳm kãjkwa kurũm mỳjja rãrãk ne arỳm kikremã wadjã. Mỳjja rãrãk kute kõk 'itỳx rãrãk pyrãk nhyim arỳm me kunĩ kuma. <sup>3</sup> Nhyim arỳm mỳjja kute kuwy pyrãk amirĩt. Amirĩto kute me õto bikjēr pyrãk. Ne kam mỳj kuwyja arỳm ar'ã arij. Ar ã pỳnhkõt ar'ã arij nhyim ar arỳm abenã omũ.

<sup>4</sup> Kam ne Metĩndjwỳnh Karõ arỳm ar ã pỳnhkõt raxo ar kadjwỳnhbē nhỹn ar ar o ba. Nhyim ar arỳm apỳnh me bajtem ba djãkam me kabēno kabēn ne arỳm arēno dja. Metĩndjwỳnh Karõ ta arkum me kabēn jangij nhyim kam ar arēno dja.

<sup>5</sup> Metĩndjwỳnh Karõ kute ar ar o ba kētri ne me ja apỳnh me bajtem

ba djã kunĩkõt aben kurũm ban bõx. Ne arỳm myt tãm kam krĩraxbē Djeruxarēkam ar ba. Me bõx ny ja ne me mebē idjaer kukràdjão kukràdjãn kute ar o ba tũm. <sup>6</sup> Nãm me Djeruxarēkam ar ba: nhyim arỳm mỳjja rãrãk kato. Nhyim me amybỳm mỳjja man itepato ar'ã aben pydji. Me krãptĩ: bõx. Bõx nhyim Jeju kõt ba djwỳnh ar arỳm apỳnh me bajtem kabēnkam kabēn jarēnh mexkumrēxo ku'ē. Ar kute me bõx ny kabēn bajtem jarēnh mexkumrēx. Apỳnh me bõx ny jabatãnh djãkam me kabēnjakam ar kabēn jarēnh mexkumrēx nhyim me kunĩ arỳm amikabēn djwỳnh ma. <sup>7</sup> Amikabēn djwỳnh man kam te kute kraxkõt ar marmã arkam no tyn kumex ne abenmã kum,

—Je, me kabēnja ma. Me ja kunĩ ne me pykabē Garrējakam abatãnh. Me kute me bakabēn mar kētkumrēx ne arỳm kam kabēn jarēnh mexkumrēx. <sup>8</sup> Amrēbē me bapřiri apỳnh me bakabēn djwỳnh gu me arỳm jakam maro dja. Mỳj ne me ja me bakabēnkam kabēn kadjy amijon? <sup>9-10</sup> Be, apỳnh me bajabatãnh djãbē ne pykabē

Paxijmē

Medjijmē

Erãomē

Mexomimē

Djudējamē

Kapadõmē

Põtumē

Adjijmē

Bridjamē

Papirijmē

Edjĩtumē.

Apỳnh me bajabatãnh djã ne ja.

Ribijkam pykabē Xireni kuridjwỳ me bajabatãnh djã'õ.

Krĩraxbē Rõma kurũm me babõxdjwỳ bakwỳ babē idjaerkumrēx.

Nhyim me bakwỳ amrēbē baje mebē idjaer kukràdjão kukràdjã.

<sup>11</sup> Kretamē Arabijmē ne me baja-batãnh djã 'õdjwỳ.

Be, apỳnh me bajabatãnh djã ne ja. Nhyim me tu me bajaērbē apỳnh me bakabēn djwỳnh kunĩkõt kabēn jarēnh mex. Me bakabēn jarēnh

mex ne arỳm kam Metĩndjwỳnh rax'ã ujarēnh kumex gu me arỳm ar kuma. Nãm me bōx ny ã Jejukōt ba djwỳnh ar'ã abenmã ane. <sup>12</sup> Ne arỳm te kute kraxkōt ar marmã arkam no tyn kumex ne ar umaje umar punuren abenmã kum,

—E kum, mỳj'ã ne gu me baje me kabēn marja amijakre? ane.

<sup>13</sup> Nhyh me kwỳ arkam bēno ajkēn abenmã kum,

—Kadjwati kangō\* kumexkam ne me ajbã, ane.

*Pedru kute kàj bê me krãptĩ:mã Metĩndjwỳnh kabēn jarēnh.*

<sup>14</sup> Nhyh kam Pedru arỳm kàjmã dja. Jeju kute ar anorbē 11mē ar ro'ã kàjmã djan arỳm kàj bê memã kabēn ne memã kum,

—Me abē idjaer, krĩraxbē Djeruxarēkam me ar aba kunĩ, dja ga me ikabēn 'ãno djan ama. <sup>15</sup> Be, me amãbit ne bar ije kadjwati kangōkam ibibãnh pyrāk. Nhyh be, kati. Ota, kỳjrũm myt nhỹ. Nhỹnh got kỳjrũm myt nhỹrkam kadjwati kangōkam me bibãnh'ō amirĩt ne? Arkati. Ar ba ne bar ibibãnh prãm kētkumrēx.

<sup>16</sup> Bar me amã arē ga me ama. Bar apỳnh me aba djari me akabēnkam ikabēn jarēnh mex ga me ama. Be, amrēbē: Metĩndjwỳnh kukwakam kabēn jarēnh djwỳnhbē Djōwe kute ar ijã ujarēnh kōt ne bar ã ikabēno ane.

<sup>17</sup> Nãm me bakukãmãremã kum, “Metĩndjwỳnh me bamã, ‘Dja mỳjja kunĩ pykakōt amingrànħ 'ỳr nhyh me kunĩ aminhinomã amimēnh 'ỳr ba arỳm me kunĩmã Ikarō jano nhyh arỳm meo tuknĩn meo ba.

Me ĩ pỳnhkōt me kunĩo tuknĩn meo ba. Meo tuknĩ kute mrãmri ne me kute me iby ngō kapĩ nhyh kute meo tuknĩ pyrāk.

Dja ba Ikarō jano nhyh akamrer ar, akadjwỳx ar ikukwakam kabēn jarē.

Nhyh me abatànħ ny nokam mỳjja pumũnh kēt kwỳ amirĩt nhyh me omũ.

Nhyh mebēngēt mỳjja kwỳ pyti.

<sup>18</sup> Apỳnh akati djari wākam dja ba inhō àpēnh mymē inhō àpēnh nimã Ikarō jano nhyh arỳm meo tuknĩ. Nhyh me arỳm ikukwakam ikabēn jarē.

<sup>19</sup> Nhyh me te kute mỳjja marmã kam no tyn kumex kadjy dja ba kàjkwakam mỳjja pumũnh kēt kwỳ nhipēx. Ne me kute iraxmã kator kadjy pykakamdjwỳ mỳjja pumũnh kēt kwỳ nhipēx. Dja ba kam me kamrômē kuwymē kũm tyk nhipēx.

<sup>20</sup> Ne myt nokam akamāt kō tyk ne mytyrwỳo me kamrō. Bēnjadjwỳr djwỳnh kute me axwemã pãnh jarēnh nhō akati bōx 'ỳr. Kam dja memã ra:xi ne memã umati:re. Dja bōx 'ỳr ba kam arỳm ã mỳjjao ane.

<sup>21</sup> Kam dja me kwỳ ĩ pỳnhkōt Bēnjadjwỳr djwỳnhmã amijo a'uw nhyh arỳm me utà. Me ĩ pỳnhkōt me kunĩ pytà.' Nãm Metĩndjwỳnh ã me bamã ane.”

Nãm ã Djōwe Metĩndjwỳnh kukwakam ar ijã ane. Be, djãm ar ibibãnh got? Kati. Ga, me bakukãmãre Djōwe kute ar ijã ujarēnhja pumũ. Djōwe kute ar ijã ujarēnh kōt bar arỳm apỳnh me akabēnkam ikabēn jarēnh mex. Nãm ã Pedru memã ane.

<sup>22</sup> Ne ajte itepã memã kum,

—Me abē idjaer, dja ga me ikabēnja ma. Metĩndjwỳnh ne krĩraxbē Nadjarekam Jejujao ba nhyh kukwakam arỳm mỳjja pumũnh kēt nhipēxo ba. Me punuo mexo ba. Te me aje marmã kam ano tyk ne aku'ē kadjy ne kōt aje raxmã akator kadjy ipēxo ba. Metĩndjwỳnh ta ne o ba nhyh arỳm kabēnkōt me akam mỳjjao ba. Me ga ne ga me amrēbē kōt omũn ama. <sup>23</sup> Tãm ne Metĩndjwỳnh kum ire. Me abē idjaermã kum ire. Mỳjja kunĩ

\* **2:13** Mỳjja me kute o kōm ne kōt bibãnh kunĩja, kadjwati kangōmē uba kangōmē, mỳjja kangō kunĩ ne me kum kadjwati kangō jarē.

kêtri kute amikukâm mýjja kunĩ mar kõt ne kum ire. Me kêtri ne arým amim 'ã karõ mãmdji. Kute amim 'ã karõkõt ne arým me amã Jejumã ire. Nhy me axwe me akabên kõt pĩte'ykam kunhôn kubĩ ga me mekõt ajaxwe.

<sup>24</sup> Ga, me arým tu tykkumrëxja pumũ. Mýj me'õ ta dja akubyn meo tĩn nhy me ajte mekõt ar ba? Arkati. Me arým tu tykkumrëx. Kam me kute mrãmri ne me kute me uwpre tỳxkam me te: kator prãmje kute amikjênho bakam tokryja pyræk. Jejudjwý ne mrãmri tu tykkumrëx. Nhy me, djãm tyk rã'ã? Kati. Tyk rã'ã prãm kêtumrëx. Metĩndjwýnh ne arým akubyn o tĩn ne. Metĩndjwýnh ne o kute mrãmri ne me kute me uwpre tỳxkam arým 'ãpre bõnh pyræk nhy akubyn me ta ajte mekõt ar ba pyræk.

<sup>25</sup> Amrëbê: Kritu ta Metĩndjwýnhmã amijarë. Tyk rã'ã kêt'ã kum amijarë. Nhy me bakukãmãre Dawi arým kõt arë gu me pi'õkkam omũ. Nãm Metĩndjwýnhmã kum,

“Bënjadjwýr djwýnh, inokrekam ga amirĩt rã'ã. Ga imë amijo aka-jkepka dja me te: idjumar punumã ingrëkmã.

<sup>26</sup> Ba kam arým inhõkre kadjwýnhbê ikĩnhkumrëx ne ikĩnh'ã memã amijarë. Dja ba inhĩkumrëx ne akubyn itĩn ne ar iba. Ja kadjy dja ba tu amim akamnhĩxkumrëx ne ate ikrã.

<sup>27</sup> Dja ba tyn me tyk ba djækam ar iba. Djãm kam dja ga ikanga? Kati. Djãm inhĩ rerekmã? Kati. Ba ne ba amexo imex. Kam dja ga ikanga kêtumrëx. Kam ne ba ikĩnhkumrëx.

<sup>28</sup> Mýj dja ba itykkam nẽ? Bir, ga ne ga arým imã arë. Dja ba akubyn itĩn ne akõt ar iba rã'ã: rã'ã ne. Dja ga ikuri dja. Kam dja ba ikĩnhkumrëx ne.”

Nãm ã Dawi ane nhy Pedru arým kõt memã arë. Kritu tyk rã'ã kêt'ã memã arë.

<sup>29</sup> Ne kam itepã Kritu tĩn'ã memã kum,

—Akmere, ba prĩne me amã me bakukãmãre Dawi kabên'ã ajarë ga me prĩne ama. Djãm amijã ne kabënja jarë got? Kati. Dawi ne amrëbê: ty nhy me arým me tyk nhõ kikrekam adjà gu me baje kikre pumũnh rã'ã. <sup>30-31</sup> Be, Kritu akubyn tĩn'ã ne kabên jarë. Dawibê Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarënh djwýnh'õ. Nhy kam Metĩndjwýnh kum kabên jarënh mãmdjin kum,

“Dja atãmdjwý ar aben djõ'ã apõx. Aben djõ'ã apõx tãmtã nhy tũmrãm dja atãmdjwýja kato. Tãmja dja kubê Kritu. Apãnh dja memã nhýn arým kubê Bënjadjwýrbê kumkati. Ikabên pydji ne ba arë.” Nãm Metĩndjwýnh ã Dawimã ane nhy arým kuma. Kute amidjõ'ã Kritu kator markam ne Dawi Metĩndjwýnhmã Kritu kabên jarënh kum,

“Dja ba tyn me tyk ba djækam ar iba. Djãm kam dja ga ikanga? Kati. Djãm inhĩ rerekmã? Kati. Dja ga ikanga kêtumrëx”, ane. Djãm amijã ne Dawi kabên ja jarë? Kati. Kritu'ã ne arë. Bënjadjwýrbê kumkati'ã ne arë. Kritu dja ã rerek kêt ne akubyn tĩn.

<sup>32</sup> Be, Jeju ne Metĩndjwýnh akubyn o tĩn. Ar ikunĩ ne bar omũ. Jejubê ne Bënjadjwýrbê kumkati. Kubê ne Kritu.

<sup>33</sup> Nãm akubyn o tĩn nhy kam wabin arým ra:x ne Metĩndjwýnh djubõk'ãnh me kunĩmã nhý. Nhý nhy Bãm arým kum Karõ ngã. Amrëbê kute kum arënhkõt ne kum kungã nhy kam ajbir ar imã ano. Nhy kam ar ikam ruw ne arým ar ijo ba bar arým kukwakam me bajtem kabên jarënh mexkumrëx ga me arým ar ima.

<sup>34</sup> Be, mrãmri ne Jeju arým wabi. Nhy me, Dawi ne kãjkwa djwýnhmã ãbir kêt. Nãm amrëbê: me bakukãmãremã kum,

“Inhõ Bënjadjwýrmã ne Bënjadjwýr djwýnh kabên ne kum, ‘Amrë idjubõk'ãnh nhý, Abënjadjwýr raxkam idjubõk'ãnh nhý.

<sup>35</sup> Ikam ama ba amrë awýr akurë djwýnho mõ ga me kwýo apardjan me kwý nhy.”

Nãm Metĩndjwỳnh ã Kritumã ane.”

Nãm ã Dawi me bakukãmãremã ane.  
<sup>36</sup> Me abê idjaer kunĩ dja ga me Dawi kabênja man 'ã ikabên mar pydji. Mrãmri ne Metĩndjwỳnh Jeju'ã Bẽnjadjwỳrbê kumkati mēnhkumrēx. Kubê ne Kritukumrēx, me aje pĩte'y'ã nhôrja tãm. Ja dja ga me amim mar pydji. Nãm ã Pedru memã ane.

<sup>37</sup> Nhyim me kute ja markam arỳm amim ngryk ne kaprĩre ne. Ne kam arỳm Pedrumē Jeju kute ar anorja kunĩmã kum,

—Akmere ar, mỳj dja ba me kam amijon? ane.

<sup>38</sup> Nhyim Pedru memã kum,

—Me on amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren Jeju Kritu'yr amijo akēx. Bar kam arỳm kukwakam kum ngômã me ajangij. Nhyim Metĩndjwỳnh arỳm me ajaxwe maro aknon me akam ngryk kêt ne arỳm me amã Karõ jano nhyim ar me ajo ba. <sup>39</sup> Be, Metĩndjwỳnh ne amrēbê me amã Karõ jarē. Ne ajte me akramē atãmdjwỳmã arē. Ne ajte anhỹr bê me mōr wãmã arē. Kute amiwỳr me 'wỳr kunĩ ne Metĩndjwỳnh arỳm memã Karõ jarē. Nãm ã Pedru memã ane.

<sup>40</sup> Ne kam ajte memã Metĩndjwỳnh kabên kumex jarēn axwe nēje me akre:n ajte memã karõ:. Nãm memã kum,

—Me kamingrãny ja ne me axwekumrēx. Dja me ĩ me biknor tokry djakam akuno. Me gop mekôt abiknor kêt kadjy amipyta, ane.

<sup>41</sup> Nhyim kam me kum kabên kĩnh ne tu amim markumrēx. Nhyim kam me arỳm Metĩndjwỳnhmã ngômã me krãptĩ jangij. Mebê 3.000 ne me angij nhyim me arỳm mekôt tu amim Jeju markumrēxo ba.

*Me kute Jeju mar kute abeno õbikwa.  
 Kar 4.32*

<sup>42</sup> Nhyim me mã Jeju kute ar anorja kukràdjã man kôt ar amijo ba. Ne aben tã akuprõ. Ne Jeju kute aminhĩ'ã djwỳ jakren kokjêrja tãm ne ajte kute 'ã akren kokjêro krĩ, aben

tã, me kute tyk mar rã'ã kadjy. Ne aben tã Metĩndjwỳnhmã kabēno krĩ.  
<sup>43</sup> Nhyim me te kute mỳjja marmã kam no tyk ne kute Metĩndjwỳnh raxmã kator kadjy Jeju kute ar anorja me aêrbê mỳjja pumũnh kêt krãptĩ nhipêxo ba nhyim me kunĩ arỳm madjã kreti.

<sup>44</sup> Nhyim me kute amim Jeju mar kunĩ ro'ã ar ban kute abenbê mỳjja'õ nê kêt ne abenmã abennhõ mỳjjao ba. <sup>45</sup> Ne amũ memã apỹnh aminhõ pykamē aminhõ mỳjja ngãn pãnh pi'ók kaprĩ jamỳ. Ne kam apỹnh me õ mỳjja kêt mã pi'ók kaprĩ ngã. <sup>46</sup> Ne kam akati kunĩkôt Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam axikôt Jeju maro krĩ. Ne kam apỹnh me ũrkwã kôt Jeju kute aminhĩ'ã djwỳ jakren kokjêrja tãm ne ajte kute 'ã akren kokjêro krĩ. Ne kĩnh tiren tu aben markumrēx ne ro'ã õ kwỳ krēno kumex. <sup>47</sup> Ne mã Metĩndjwỳnhmã kum,

—Imã akĩnhkumrēx. Amexti:re, anhỹro kumex. Nhyim bu'ã me kunĩ kum me kĩnh. Nhyim Bẽnjadjwỳr djwỳnh akati kunĩkôt amiwỳr me kwỳo akēx. Aben totokmã amiwỳr meo akēx ne me axwebê me utà. Ne arỳm me kute amim Jeju mar kôt me umjuw nhyim me arỳm mekôt ar aben pydjio ba.

### 3

*Pedru kute me'õ mrãnh kêtõ mex.*

<sup>1</sup> Ne kam akati 'õkam arỳm myt ibõ, arỳm 3 ora nhyim Pedrumē Djuão ar Metĩndjwỳnh nhõ kikreti'yr tē. Akati kunĩkôt, myt ibõkam ne mebê idjaer kikretikam Metĩndjwỳnhmã kabēno krĩ. Nãm ar 'yr tēn 'yr bõx nhyim me me'õ mỳn o tē. <sup>2</sup> Adjakam ne mrãnh kêt nhyim me mỳn o ba. Akati kunĩkôt ne meo ban kikreti jajkwa krekre kuri krĩ. Ajkwa krekre ja nhidjibê ne Kĩnh tire. Nãm me o ban krĩ nhyim kam me ngjêx kunĩkôt pi'ók kaprĩ'ã me 'wỳro krĩ.

<sup>3</sup> Be, nãm me kumỳn o tēn kam ũr. Nhyim Pedrumē Djuãomē mekôt àrmã tē nhyim ar omũn arỳm pi'ók kaprĩ'ã ar ku'uw. <sup>4</sup> Nhyim Pedrumē Djuãomē 'yr akēx ne omũ, omũnh tỳx ne kum,

“Amrẽ ar ipumũ”, ane. <sup>5</sup> Nhyr arým ar kuman mýjja jabej ar'ýr akẽx ne ar omũho nhỹ.

<sup>6</sup> Nhyr Pedru kum,

—Inhõ kryt jakao pi'õk kaprĩ kêt ne inhõ kẽn karýro pi'õk kaprĩ kêt. Nhyr be, atemã inhõ mýjja ba amã arẽ. Be, Nadjarekam Jeju Kritu kukwakam on kãjmã djan on mrã, ane. <sup>7</sup> Nãm anen tu ubõk'ãnh ikra 'amýn kãjmã aro tẽ. Nhyr on parmẽ parkõn mex <sup>8</sup> ne ekrux ne kãjmã dja. Ne arým tẽ. Ne kam arkõt Metĩndjwýnh nhõ kikretimã wadjã. Nãm arkõt arĩ tẽ, kĩnhkumrẽxkam arkõt ator tẽn Metĩndjwýnhmã mextire jarẽho tẽ. <sup>9</sup> Nãm kum mextire jarẽho tẽ nhyr me kunĩ arým omũ. <sup>10</sup> Omũn kam amim nokre pumũn arým abenmã kum,

—E kum, tãmwã ne kikreti jajkwa krekebẽ Kĩnhtire kuri amijo à'wýro krĩ. Je tõ mýj ne arým kam nẽ? anen te aben kukijn kam no tyn kumex.

*Me krãptĩmã Jeju'ã ujarẽnh.*

<sup>11</sup> Nhyr mrãnh kêt ne arým mexja arým Pedrumẽ Djuão aro tým ne aro dja. Metĩndjwýnh nhõ kikreti janhãkam kikre kre kẽnkhkam ne ar dja. Me kute kum Xaromão nhõ kikre kre kẽn jarẽnhja. Nãm aro dja nhyr me kunĩ arým kam ar'ã akuprõn te kute marmã arkam no tyn kumex.

<sup>12</sup> Nhyr Pedru arým memã kum,

—Ga me abẽ idjaer, mýkam ne ga me te aje marmã me'õjakam ano tyn akumex ne ar ijã ano mao akumex? Djãm ar ba ne bar me'õjamã mrãnh mex jadjã? Kati. Ar ba ne bar ije o mex mar kêt. Djãm ar amimexo ne bar kum mrãnh mex jadjã? Arkati. Jeju ne paro mex ne kum mrãnh mex jadjã.

<sup>13</sup> Ba me amã arẽ ga me ama. Metĩndjwýnh kute Abraãomẽ Idjakmẽ Djakomẽ me bakukãmãre kunõ ba djwýnh arým jakam amirax kõt Kra Jejuo ra:xi. Tãmwã ne ga me amrẽbẽ Piratumã kanga. Nhyr kam bit kute kum irermã. Ta kute arek me aro'ã ar ban umar mex kadjy bit kute

kum irermã ga me kum, “Kati, Kati”, ane. <sup>14</sup> Be, Jeju ne Metĩndjwýnh mexo mex ne katat ar amijo ban axwe kêtumrẽx ga me kanga. Ne kam me'õ jaxwe kute me parja'ã Piratumã kum, “Tãmwã dja ga kum anhiren ano gẽ ta me ikõt arek ar ban umar mex”, ane. <sup>15</sup> Ne kam kute mýjja kunĩmã tĩn jangjẽnh djwýnhja bĩ. Nãm gãm me bĩn'ã memã apnẽ nhyr me kubĩ.

Nhyr be, Metĩndjwýnh ne arým akubyn o tĩn. Ar ba ne bar omũn me amã kõt 'ã idjujarẽnh ar iba. <sup>16</sup> Be, Metĩndjwýnh ne amikõt Jejuo rax bar kam arým tu amim Jeju kamnhĩxkumrẽx. Tu amim kamnhĩxkumrẽx nhyr arým me'õjamã týt jadjãn o mex ne. Jeju ta ne ar imã ijamak bõ bar arým tu amim kamnhĩxkumrẽx nhyr arým prĩne me'õjao mex ne. O mex nhyr arým me anhipõkri dja ga me akunĩ arým omũ.

<sup>17</sup> Be, akmere ar, ba me amã arẽ ga me ama. Anhõ bẽnjadjwýrmẽ ne ga me ajamakre kêtum Jeju bĩ ba arým kuma. <sup>18</sup> Nhyr be, amrẽbẽ: ne Metĩndjwýnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwýnh kunĩ me bakukãmãremã kum, “Dja Kritu tokry. Metĩndjwýnh kute Kra'ã Bẽnjadjwýrbẽ kumkati mẽnha dja tokry.” Nãm me ã me bakukãmãremã ane. Nhyr me aben djõ'ã arẽho mõ:n arẽho mõr tãmtã: arým 'ýr o bõx. Tũ:mrãm me akamingrãnyre amã kurẽ nhyr arým Kritu tokry. Me bakukãmãre kute arẽnh kõt Kritu tokry. Nãm ã Pedru memã ane.

<sup>19</sup> Ne kam itepã memã kum,

—Kam me on amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren Bẽnjadjwýr djwýnh'ýr amijo akẽx ne katat kabẽn man kõt ar amijo aba. Dja ga me ã amijo ane nhyr arým me ajo kĩnh ne. Ga, me kum kõrkam kaprĩja pumũ. Ne ajte kute ngõo kõmkam kĩnhja pumũ. Dja ã me ajaxwekam akaprĩkam me ajo kĩnhõ ane.

<sup>20</sup> Dja ga me ã amijo ane nhyr arým akubyn me amã Kritu jano. Amrẽbẽ: me kute kãj bẽ me amã

'ã ujarēnhja dja me amã ano. Bēnjadjwỳrbê kumkatibê ne Jeju. Kritubê ne Jeju. <sup>21</sup> Dja arek kàjkwa djwỳnhkam ar ba:n kam akubyn ruw. Kute akubyn mỳjja kunĩo ny kadjy akubyn ruw. Metĩndjwỳnh kukwakam kabēn jarēnh djwỳnhja kunĩ ne me amrēbê: me bakukãmãremã ja jarēnhkumrēx. <sup>22</sup> Mrãmri ne Mõjdjê me bakukãmãremã kum,

“Ba ne ba Metĩndjwỳnh kukwakam me amã ikabēn jarēnho iba.

Dja Metĩndjwỳnh ĩ me akadjy amijo me anhõbikwa'õ pytà nhym arỳm ĩ ikudjwa ã me amã kabēn jarēnho ane.

Dja me amã kabēn jarē ga me prĩne aman kõt ar amijo aba.

<sup>23</sup> Nhym me'õ kute kabēn mar kêtja dja me o ajkē nhym ajte õ me wỳnhkõt amirĩt kêtikumrēx ne.”

Nãm ã Mõjdjê ane nhym Pedru kõt memã arē.

<sup>24</sup> Ne kam itepã memã kum,

—Mrãmri ne amrēbê Metĩndjwỳnh kukwakam kabēn jarēnh djwỳnh kunĩ apỳnh mỳjja apõxmã 'ã ajarē. Me ajte Kritu katormã 'ã ajarē. Nhym jakam mỳjja arỳm amirĩt nhym Kritu arỳm kato. Dja ga pi'õk kõt akubyn arēnho tēn Xamuwe'ỳr o bõx. Metĩndjwỳnh kukwakam kabēn jarēnh djwỳnh ne aben nwhitepã apõx tē. Kunĩ'ã dja ga pi'õkkam ujarēnh jarēnho tē:n arỳm kõt ama. Kukwakam kabēn jarēnh djwỳnh kunĩ ne me Kritu'ã memã ajarē. Ja dja ga me kõt ama. <sup>25</sup> Ga me Metĩndjwỳnh kukwakam kabēn jarēnh djwỳnh kabēnjao aba rã'ã ne. Metĩndjwỳnhmē me bakukãmãremē arỳm abenmã kabēn jarēnh mãmđji ga me kabēno aba rã'ã. Nãm Metĩndjwỳnh Abraãomã kum,

“Dja akrakam kra aben djõ'ã apõx. Aben djõ'ã apõx krãptĩ:.

Atãmdjwỳ ja'õ dja meo kĩnh. Dja apỳnh pyka kunĩkõt meo kĩnh nhym me arỳm kĩ:nhkumrēx.”

Nãm ã Abraãomã kabēn pydjĩn arēnho ane. <sup>26</sup> Be, ba me amã arē ga me ama. Kute meo kĩnh kadjy ne Metĩndjwỳnh

amijo Kra pytàn me akumrēxmã ano. Dja me anhĩ pỳnhkõt me ajaxwebê me ajo akēx ne arỳm me ajo kĩnh. Ja kadjy ne me amã ano. Nãm ã Pedru memã ane.

## 4

*Pedru me rũnh krãptĩmã Jeju'ã ujarēnh.*

<sup>1</sup> Nãm ar memã kabēno dja nhym me rũnh arỳm ar'ỳr bõx. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh ar'ỳr bõx. Metĩndjwỳnh nhõ kikreti nēje ku'ê djwỳnho ba djwỳnhjadjwỳ mekõt ar'ỳr bõx. Mebê xadjudjēumē mekõt ar'ỳr bõx. <sup>2</sup> Pedru ar kàj bē memã Jeju tyk ne akubyn tĩn'ã ujarēnho dja. Ne kam ajte kàj bē me kute amim Jeju mar tykja kunĩ akubyn tĩn'ã ujarēnho dja. Jeju akubyn tĩn kõt me tĩn'ã ujarēnho dja. Kam ne me rũnhja ngry:k ne arỳm ar'ỳr bõx. <sup>3</sup> Nãm me ar'ỳr bõx ne arỳm aro tỳm ne ar pa 'amỳn aro tēn Ar kubê ijê. Arỳm me'ã akamãt 'ỳr. Nhym kam me akati kadjy Ar kubê ijê. <sup>4</sup> Nhym be, me kute Ar kubê ijê kētri ne me kute ar kabēn marja krãptĩ: arỳm tu amim Jeju markumrēx. Õbē me kute tu amim markumrēxjamē ajbir me krãptĩjamē ne me abenã mēnhkam krãptĩ:kumrēx. Me my ne mebê 5.000.

<sup>5-6</sup> Nãm me akati kadjy Ar kubê ijê nhym kam me'ã akati nhym me rũnh ar'ã akuprõ. Mebēngētmē Mõjdjê kukràdjã mar djwỳnhmē ar'ã akuprõ. Nhym me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bēnjadjwỳr raxbē Ananh mekõt nhỹ. Nhym Kajbajmē Djuãomē Arexãrimē Ananh nhõbikwa kunĩ ar'ã akuprõ. Me rũnh ja ne me krĩraxbē Djeruxarēkam ar'ã akuprõ. <sup>7</sup> Nhym me arỳm aro katon me ipõkri ar kudja. Nhym kam me ar kukij ne arkum,

—Mỳj me'õ kukwakam ne gar mrãnh kêtjao mex? Mỳj ne idji kute? ane.

<sup>8</sup> Nhym kam Metĩndjwỳnh Karõ arỳm raxo Pedru kadjwỳnhbē nhỹn ar o ba. Nhym kam memã kum,

—Mebê idjaerkam me abẽnjadjwỳrmēja kunĩ arỳm omũ. Kam gwaj baje te ar abêngêt ar, <sup>9</sup> mỳjkõt ne bar imã me'õ punuja kaprĩn o mex ga me abej ar ikukij. <sup>10</sup> Dja bar me amã arẽ ga me ama. Me gamẽ mebê idjaer kunĩ dja ga me ikabẽn ma. Nadjarekam Jeju Kritu, me aje pĩte'y'ã nhõr ne bĩn nhym Metĩndjwỳnh akubyn o tĩnja. Jeju ja kukwakam ne me'õ mrãnh kêtja arỳm mex. Mex ne me anhipõkri dja ga me arỳm omũ. <sup>11</sup> Amrêbê: ne me bakukãmãre Jeju'ã ajarẽn memã kum,

“E kum kẽn ja ne me kute kikreo ãm djwỳnhja kute kikremã armã te omũn bõm kumẽ.

Kẽn ja ne arỳm kute kikremã o kajpar, kum o kajpar tỳxi.”

Nãm ã me bakukãmãre memã anen arỳm 'ã pi'õk no'õk ne. Me aje kikreo ãm djwỳnhwã pyrãk. Amã Jeju kurê nhym arỳm kute kẽnwã pyrãk ne arỳm kãjkwa djwỳnhkam me bakunĩmã nhỹ. <sup>12</sup> Djãm ikrebê me'õ kute me bajaxwebê me bapytãr? Arkati. Me'õ kute me bapytãr kêtikumrẽx. Mrãmri ne kute me bapytãr kadjy Metĩndjwỳnh memã Jeju pydji jarẽ. Nhym pyka kunĩkõt me bakadjy me'õdjwỳ kêtikumrẽx. Nãm ã Pedru memã ane.

<sup>13</sup> Be, Pedrumẽ Djuão ar memã kabẽnkam me rũnh abenmã kum,

—E kum, arkum gwaj bapyma kêtikumrẽx. Be, ar kute me bakukràdjã mar kêt, ar kajgo mexi. Mỳj got ar nẽn ã kabẽn mexo ane, ane. Ne kam arỳm ar kuman abenmã kum,

—Be, ar Jejukõt ba tũmkam ne ar ã kabẽn mexo ane, ane. <sup>14</sup> Nhym ar kute me'õo mexjadjwỳ ar ro'ã dja nhym me omũ. Ne te kute abenmã, “Nãm ar 'êx”, anhỹr prãmje.

<sup>15</sup> Ne kam me rũnh me bikprõnh djã nêje ar ano nhym ar tẽ. Nhym me ar kãxã aro aben maro nhỹ. <sup>16</sup> Ne abenmã kum,

—Mỳj dja gwaj ar on? Me kute Metĩndjwỳnh raxmã kator kadjy ar mrãmri mỳjja pumũnh kêt raxja nhipêx. Me'õ punu mex nhym ar arỳm o mex. Nhym Djeruxarẽkam me

memã, “Nãm ar 'êx”, anhỹr prãmje. <sup>17</sup> Be, gwaj ar kangrõnh tỳx gẽ ar ajte Jeju'ã ujarẽn kêt. Gêdja amũ me bu'ã me wã mar kêt. Nãm me ã abenmã ane.

<sup>18</sup> Ne kam amiwỳr ar ku'uw nhym ar bõx nhym me arkum,

—Kwãrĩk wãnh ajte Jeju kukwakam memã kabẽn jarẽn kêt. Ne kwãrĩk wãnh 'ã memã adjujarẽn kêt, ane. <sup>19</sup> Nhym Pedrumẽ Djuão ar memã kum,

—Be, mỳj dja bar nẽn? Metĩndjwỳnh kute ar imã ar imex jarẽn kadjy mỳj dja bar nẽn? Djãm me akabẽnkõt ar ije Jeju'ã idjujarẽn kêtãmã? Nãr kon, djãm Metĩndjwỳnh kabẽnkõt ar ije Jeju 'ã idjujarẽnhmã? Me gadjwỳ amikadjy ama. <sup>20</sup> Be, ar ije Jeju akubyn tĩnkõt omũnh ne ar ije kabẽn mar. 'Ã dja bar bir idjujarẽnhkumrẽx ar iba. Te 'ã idjujarẽn kêtãmã, ane.

<sup>21</sup> Nhym kam me ajte ar kangrõn arkum ire nhym ar arỳm mã tẽ. Me rũnh ne me te: kute aro aben mar nhym me kute mỳj ar axwe'õ pãnh kute aro bikẽnhmã. Ar kute me'õo mexkam ne me kãtãm kunĩ Metĩndjwỳnhmã ra:x jarẽn kum ar kĩnh. Me rũnh ren aro ajkẽ nhym ren bu'ã me kãtãm ren kum me kurê. Kam ne me rũnh te: kute aro bikẽnhmã. <sup>22</sup> Be, te me'õ jakryja abatãnh mex nhym ar arỳm o mex. 'Ã amexbê 40 nhijukri ne ajte amex rã'ã arỳm 'ã apêx nhym ar o mex. Djã ne me mỳjja ja'õ pumũ? Arkati.

*Me kute Jeju mar kute Metĩndjwỳnhmã raxjarẽn.*

<sup>23</sup> Nãm me rũnh Pedrumẽ Djuão arkum ire nhym ar mã tẽn kam arỳm aminhõ me ja'ỳr bõx. Ne kam me rũnh kute arkum kabẽn kõt memã arẽ. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ mebêngêtmẽ kabẽn kõt arẽ nhym me arỳm kuma. <sup>24</sup> Ne kam axikõt Metĩndjwỳnhmã kabẽn ne kum,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, abê Metĩndjwỳnh. Ga ne ga kãjkwa nhipêx ne pyka nhipêx ne ngõ raxbê pyka kêt nhipêx

ne kam mýjja ar baja kunĩ nhipêx.  
<sup>25</sup> Be, anhõ àpênh Dawi ne akuk-  
 wakam memã kum,

“E kum, mýkam ne apýnh me ba  
 djakam me bajtem àkrêo  
 kumex? Mýkam ne me amim  
 mýjja'ã karõ kajgoo kumex?”

<sup>26</sup> Pykakam me bēnjadjwýr rūnh  
 ar arým kàjmã dja. Kute  
 Bēnjadjwýr djwýnhbê àptarmã  
 arým kàjmã djan itepato abeno  
 akuprõ.

Õ Kritudjwý me arým kute kubê  
 àptarmã kàjmã dja. Me  
 õ Bēnjadjwýrbê kumkatibê  
 àptarmã kàjmã dja.”

Nãm ã me bakukãmãre Dawi ane.  
<sup>27</sup> Be, Bēnjadjwýr djwýnh, mrãmri ne  
 Dawi kabēnkumrêx. Arým ne me  
 kute Jejubê àptarmã akuprõ. Akra  
 Jeju ne amexo mex. Ga ne ga arým  
 'ã Bēnjadjwýrbê kumkati mẽ. Nhy  
 Erodjimē Põxu Piratumē apýnh me ba  
 djakam me bajtemmē mebê idjaermē  
 me kunĩ kute kubê àptarmã arým  
 abeno akuprõ. <sup>28</sup> Ga ne ga amrêbê me  
 kêtri arým amim me'ã karõn amybým  
 meo aba. Meo aba: nhy kam me  
 arým ã Jejuo ane. <sup>29</sup> Me kute Jejubê  
 àptarmã akuprõ. Bēnjadjwýr djwýnh,  
 jakam dja ga me kute ar ikangrõnhja  
 ma. Ne kam ar imã itýx jadjà bar imã  
 me uma kêt ne me kunĩmã akabēn  
 jarê. Ar ibê anhõ àpênh. <sup>30</sup> Dja ga  
 ar imã týx jadjà bar me punuo mex  
 ne akra kukwakam me aêrbê mýjja  
 pumũnh kêt nhipêx. Me te kute mýjja  
 marmã kam no tyk ne ku'ên araxmã  
 kator kadjy bar mýjja pumũnh kêt  
 nhipêx. Akra ne mexti:ren axwe  
 kêtkumrêx, ane.

<sup>31</sup> Nãm me Metĩndjwýnhmã kabēn  
 pa nhy me bikprõnh djà arým am-  
 ingrêk ne. Nhy Metĩndjwýnh Karõ  
 arým me ã pýnhkõt raxo me kad-  
 jwýnhbê nhýn ar meo ba. Nhy  
 me arým kum me uma kêt ne memã  
 Metĩndjwýnh kabēn jarê.

*Me kute abenmã õ mýjja nhõr.*  
*Kar 2.42*

<sup>32</sup> Nhy kam me kute amim Jeju  
 mar krãptĩ: kum aben jabê. Me ã

pýnhkõt kum aben jabēn kum Jejuo  
 kĩnh prãm. Ne aminhõ mýjja kunõ  
 aminhõ kêt ne amikutã abenmã kwý  
 ngã. <sup>33</sup> Nhy Jeju kute ar anorja mã  
 memã kum,

—Bēnjadjwýr djwýnh Jeju akubyn  
 tĩn. Ar ba ne bar tĩnkõt omũ,  
 anen mã memã 'ã ujarēnh ar ba.  
 Metĩndjwýnh ne arkum týx jadjà  
 nhy ar tý:x ne memã 'ã ujarēnh ar  
 ba. Nhy Metĩndjwýnh arým tu me  
 kunĩmã ukaprĩ jadjà nhy me arým  
 ukaprĩ:kumrêx. <sup>34</sup> Nhy kam me'õ  
 kum mýjja'õ prãm kêtkumrêx. Mýkam?  
 Bir, apýnh me ã djari ne me õ pyka nãr  
 õ kikre. Ne kam aben totokmã amũ  
 memã kungã. Ne kam pãnh amim  
 pi'ók kaprĩ byn o tēn <sup>35</sup> mã Jeju kute ar  
 anorjamã kungã. Nhy kam ar mã  
 me õ mýjja kêtmã pi'ók kaprĩ ngã. Me  
 õ mýjja kêt kõt memã kungã nhy me  
 kam o mã amim mýjja jamý. Ne kam  
 me'õ kum prãm kêt.

<sup>36</sup> Kamã ne me'õ nhidjibê Jõdje. Jeju  
 kute ar anorja ne kum idji ny jarê.  
 Kum Banabe jarê. Me kaprĩreo kĩnh  
 djwýnh'ã ne ar kum idji jakren kum  
 arê. Kubê ne mebê Rewi'õ. Apêxtibê  
 Xiprekam ne abatãnh djà. <sup>37</sup> Banabe  
 ne arým õ pyka. Ne kam pãnh kadjy  
 arým amũ memã kungã. Ne kam  
 amim pi'ók kaprĩ byn o tēn arým Jeju  
 kute ar anorjamã kungã. Nãm arkum  
 'êx kêt ne arkum kungã.

## 5

### *Ananijmē Xapire ar 'êx.*

<sup>1</sup> Nhy be, Ananijmē prõ Xapire  
 ne ar õ pyka. Ne kam amũ memã  
 kungãn kam pãnh amim pi'ók kaprĩ  
 by. Ne kam 'êx. <sup>2</sup> Nhy my prõmã  
 kum,

—Gu amim kwýo apdju, ane.  
 Nhy, “Ã”, ane. Nhy kwýbito tēn  
 Jeju kute ar anorjamã o tēn o bõx ne  
 'êx ne arkum,

—Mĩ, bar inhõ pyka pãnh pi'ók  
 kaprĩ jabit by, ane. Ne kam arým  
 arkum kungã.

<sup>3</sup> Nhy Pedru kum,

—Ananij, mýkam ne Xatanaj arým  
 ajo ba ga arým Metĩndjwýnh Karõmã



ajêx? Arỳm ne ga amim pi'òk kaprĩ kwỳo apdju. <sup>4</sup> Ga ren anhõ pyka nhõr kêt nhyr ren anhõ pyka rã'ã ga ren amexkumrêx. Nàr, aje memã òrkam ga ren pi'òk kaprĩo aba rã'ãn ren amexkumrêx. Mỳkam ne ga amim ajêxja'ã karõ? Djãm ar imãbit ne ga ajêx got? Kati. Metĩndjwỳnhmãdjwỳ ne ga ajêx. Nãm ã Pedru kum ane.

<sup>5</sup> Nhyr Ananij kabên man arỳm tỳm ne ty. Nhyr kam me kute arênh mar kunĩ arỳm umaje madjà kreti ne. <sup>6</sup> Nhyr kam me abatàn ny kwỳ kàjmã djan Ananijo kupun o mõn arỳm adjà.

<sup>7</sup> Nhyr 'ã myt kwỳr kàjbê 'iry. 'Ã 3 ora apêx. Nhyr prõja kute mjên tyk mar kêt rã'ã. Ne kam arỳm me'ỳr wadjà. <sup>8</sup> Nhyr kam Pedru kum,

—Aje, on imã arê. Mỳj ne gar pyka pãnh pi'òk kaprĩ on aby? Djãm jabit? ane.

Nhyr mjên kôt kum 'êx ne kum,

—Ô nã. Bar amim ã pi'òk kaprĩ byro ane, ane.

<sup>9</sup> Nhyr Pedru kum,

—Mỳkam ne ga aje Bẽnjadjwỳr djwỳnh Karõmã amikurê'uk kadjy amjênme aben kôt akabên dji? Ota, amjên jadjàr djwỳnh ar arỳm akubyn kikre jajkwa krekre'ỳr mõ. Dja ar rũm gadjwỳ ajo mõ, ane.

<sup>10</sup> Nhyr on parbê tỳm ne arỳm ty. Nhyr ar abatàn nyre arỳm wadjà. Nhyr arỳm ty nhyr ar omũ. Ne kam o mõn mjên kuri adjà. <sup>11</sup> Nhyr me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja kunĩ arỳm umaje madjà kreti. Me kute ar tyk jarênh mar kunĩ arỳm umaje madjà kreti.

*Pedru ar kute me krãptĩ mex.*

<sup>12</sup> Nhyr Pedrumê Jeju kute ar anorja kunĩ mỳjja pumũnh kêt krãptĩ nhipêxo ba. Me te kute mỳjja marmã kam no tyk ne ku'ên kute Metĩndjwỳnh raxmã kator kadjy ne ar mỳjja nhipêxo ba. Xaromão nhõ kikre kre kênkam ne me kunĩ axikôt Jeju maro krĩ. <sup>13</sup> Nhyr me kàtãm te me umaje ne te me ikõ'ã krĩ prãmje ne amybỳm abenmã me mexkumrêx

jarênh kumex. <sup>14</sup> Nhyr kam me krãptĩ kum Bẽnjadjwỳr djwỳnh kĩnh ne arỳm tu amim markumrêxo kumex. Amim maro kumex ne arỳm mekôt akuprõ. Nhyr kam me kute amim marja arỳm krãptĩ: tẽ. Me mymẽ me niremẽ arỳm krãptĩ: ne.

<sup>15</sup> Nhyr Jeju kute ar anorja mỳjja pumũnh kêt nhipêxo ba. Nhyr me me punuo apõx ne Pedru kukãm pry jakà'ã me adjwỳro mõ. Me ikwã djakam nàr aty djakam me adjwỳro mõ. Dja Pedru tẽmkôt karõbit me kwỳ'ã rôrõk nhyr me arỳm mex. Ja kadjy ne me kukãm me adjwỳro mõ. <sup>16</sup> Nhyr Djeruxarê bu'ã me krĩ djari me jadjwỳ me krãptĩ: 'ã akuprõ. Me aben totokmã 'ỳr me punu jamỳn o ban o bõx. Me karõ punu kute meo badjwỳ nhyr me aben totokmã 'ỳr meo ban meo bõx. Nhyr Metĩndjwỳnh arỳm me kunĩo mex ne.

*Me kum ar kurê.*

<sup>17</sup> Nhyr kam me rũnh kwỳ arỳm Pedru arkam ngryk ne. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxmẽ ro'ã mebé xadjudjêu krĩ kunĩ arkam ngryk ne. <sup>18</sup> Jeju kute ar anorjakam ngryk ne ar'ỳr mõn ar'ỳr bõx ne arỳm aro tỳm. Ne kam Ar kubê ijê nhyr kam me kunĩ ar omũ. <sup>19</sup> Nhyr Bẽnjadjwỳr djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh 'õ akamãtkam ar'ỳr bõx ne arỳm arkum kikre'ã ijê djà'ã kuta. 'Ã kutan arỳm aro katon arkum,

<sup>20</sup> —Dja gar Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam tẽn adjujarênhõ dja. Dja me tu amim Jeju markumrêx ne arỳm kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Tãm dja gar memã 'ã adjujarênhõ dja, ane.

<sup>21</sup> Nhyr ar kadjy mrãnh djwỳnh kabên man kam myt katorkam arỳm Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã wadjà. Wadjàn arỳm 'ã memã ujarênhõ dja. Memã ujarênhõ dja nhyr wãnh me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax ar arỳm me rũnh bikprõnh djakam bõx. Bõx ne arỳm amiwỳr õ me rũnhõ akuprõ. Mebé

idjaerkam me rũnh kunĩo akuprõ. Me rũnho akuprõ nhym arỳm mebê ijê djãmã ar'ỳr me krãkamngõnh jano nhym me 'ỳr mõ. <sup>22</sup> 'Ỳr mõn arỳm mebê ijê djà'ỳr bõx ne te ar abej. Te: ar abej ne arỳm ar abej aprã. Ne kam akẽx ne me rũnh'ỳr mõn 'ỳr bõx ne memã kum,

<sup>23</sup>—Mebê ijê djà'ã ijê tỳx mex nhym kre'ã ku'ê djwỳnh ar bõm 'ã ijê djà kabem dja ba me ar omũ. Ne kam 'ã ijê djà'ã kurên te kadjwỳnhbê ar abej aprã, ane. <sup>24</sup> Nhym me rũnh arỳm me kabên ma. Metĩndjwỳnh nhõ kikreti nêje ku'ê djwỳnhho ba djwỳnh me kabên ma. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr me kabên ma. Ne te aben kukij ne abenmã kum,

—Je, mỳj dja ar ijukri nẽ? ane.

<sup>25</sup> Nhym kam me'õ me'ỳr bõx ne memã kum,

—E kum, onj me aje Ar kubê ijêja Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam memã ujarênho dja, ane. <sup>26</sup> Nhym kam kikreti nêje ku'ê djwỳnhho ba djwỳnhja ar'ỳr õ me jao mõn ar'ỳr bõx. Ne arỳm arkum prĩre ne akubyn me rũnh'ỳr aro bõx. Kum me kãtãm krãptĩ pymakam. Ar'ỳr tẽm kêtri ne me abenmã kum,

—Gu me ren aro ajkẽ nhym me ren pãnh kẽno me batitik ne me bapa, ane.

<sup>27</sup> Kam ne me arkum prĩre ne arỳm me rũnh'ỳr aro bõx. Aro bõx nhym ar arỳm me kabem dja. Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax kukij ne arkum,

<sup>28</sup> —Bar arỳm ar amã ikabên ne. Jeju kukwakam memã 'ã adjujarênh kêt kadjy ar amã ikabên gar ajte 'ã adjujarênh ar aba nhym arỳm krĩraxjabê Djeruxarê kunĩkõt me abenmã ar akukràdjã jarênho ipõk ne. Gar kam aje bit ar ijã ar ijaxwe nhõrmã memã ar ije Jeju bĩn djwỳnh jarênho aba, ane.

<sup>29</sup> Nhym Pedrumẽ Jeju kute ar anorja kunĩ memã kum,

—Bar me amã arẽ ga me ama. Be, dja Metĩndjwỳnh ar imã 'ã karõ bar mrãmri ajbit kabên markumrẽx ne

kõt ar amijo iba. Nhym be, dja me te ar imã atemã kabên jarẽ bar mar kêt ne. <sup>30</sup> Be, Metĩndjwỳnh kute me bakukãmãreo ba ja ne arỳm akubyn Jejuo tĩn ne. Me ga ne ga me pi'ã anhõn arỳm abĩ. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm akubyn o tĩn ne.

<sup>31</sup> Be, tãm ne Metĩndjwỳnh arỳm o wabi nhym arỳm ubõk'ãnh bẽnjadjwỳr rax ne memã nhỹ. Kute me utar kadjy memã nhỹ. Dja mebê idjaermã amak bõ nhym me arỳm amikam kaprĩren wãnh axwemã iren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm me axwe maro aknon mekam ngryk kêt. Ja kadjy ne Metĩndjwỳnh arỳm Jejuo wabi nhym memã nhỹ.

<sup>32</sup> Ar ba ne bar omũn memã 'ã idjujarênh ar iba. Metĩndjwỳnh Karõdjwỳ ne omũ. Me kute kabên mar ne kõt ar amijo baja ne Metĩndjwỳnh arỳm memã Karõ jano nhym arỳm meo ba. Nãm ã Pedru ar memã ane.

<sup>33</sup> Nhym me arỳm ar kabên man arkam ngryk ne àkrẽo kumex. Ne bit kute ar parmã. <sup>34</sup> Nhym Gamarij raxja arỳm me rũnh nhipõkri kãjmã dja. Kubê ne mebê pardjẽu'õ ne kubê mebê idjaer kukràdjã mar djwỳnh'õ. Nhym me kunĩ kum kĩnh. Gamarij kãjmã djan Pedru ar'ã memã kum,

—Ar o akator ngrire, ane. Nhym me arỳm aro kato. <sup>35</sup> Nhym Gamarij arỳm ar kãxã memã kum,

—Ba ar amã arẽ. Kwãrĩk wãnh ajmã aro kêt. Dja gar ar par jabej mỳj dja gar ijukri nẽ?

<sup>36</sup> Ba ar amã arẽ gar ama. Amrẽbê me'õbê Teuda ari memã amiraxo àmra ar ba. Nhym me krãptĩ kute 400 pyrãk mã kõt ajkamẽ. Nhym kam me arỳm kubĩ nhym me kunĩ kõt baja arỳm ajmã nhym arỳm kêt ne.

<sup>37</sup> Nhym kam me'õbê Djuda memã amijo amirĩt ne. Bẽnjadjwỳr bajtem amrẽbê kute me idji'ã pi'õk no'õko ãmri ne Djuda memã amijo amirĩt ne. Pykabê Garrêjakam ne abatãnh djã. Djuda amijo amirĩt ne amikõt me krãptĩ kamẽ. Ne kam adjwỳnhdjwỳ arỳm ty nhym me kunĩ kõt bajadjwỳ arỳm ajmã.

<sup>38</sup> Be, Teudamẽ Djudakõt me krãptĩ ba. Ne kam me ta arým bimãnhja dja gar ama. Pedru arkum anhkra karo gẽ ar ta mekõt ar ba. Godja ar ta amikabẽnkõt meo ba jabej nhym me ta ĩ ajmã. Amrẽbẽ me ja kõt dja me ta ã bimãnho ane. <sup>39</sup> Nãr, godja ar mrãmri Metĩndjwýnh kabẽnkõt meo bakumrẽx jabej gwaj te aro àpanh ne aben bẽ me ngrãnh prãmje. Gwaj ren aro ajkẽn arým ren Metĩndjwýnhmã amikurẽtuw.

<sup>40</sup> Nãm ã memã ane nhym me arým kõt amikabẽn dji. Ne kam amiwýr Jeju kute ar anorja 'uw nhym ar arým bõx. Nhym kam me ar titik ne arkum,

—Kwãrĩk wãnh Jeju kukwakam memã adjujarẽnh kêt, ane. Ne kam arým arkum ire nhym ar tẽ.

<sup>41</sup> Djãm ar kaprĩre ne ar tẽ? Kati. Ar kĩnhkumrẽx ne me rũnhbẽ tẽ. Mýkam ne ar kĩnh? Bir, ar amim,

—Be, Metĩndjwýnh ta ne amim ar ijã karõn amim, “Be, me kum Jeju kurẽ. Dja kõt me kum ar adjwýnhdjwý kurẽ.” Nãm ã amim ar ijã karõo ane. Nãm ar ã amim anen arým kĩnhkumrẽx. Metĩndjwýnh ta kute amim ar'ã karõkõt ar tokrykam ar kĩnhkumrẽx ne me rũnhbẽ tẽ.

<sup>42</sup> Ne kam akati kunĩkõt kãj bẽ memã Jeju kukràdjã'ã ujarẽnh ar ba. Metĩndjwýnh nhõ kikretikam o ba. Me õ kikre kunĩ kõt o ban memã kum,

—Mrãmri ne Jejubẽ Kritukumrẽx. Mrãmri ne Metĩndjwýnh Jeju'ã me banhõ Bẽnjadjwýrbẽ kumkati mẽnhkumrẽx, anhýro ba.

## 6

### *Me kute amijo Ar kubẽ 7 pytãr.*

<sup>1</sup> Nhym kam Jejukõt me ba djwýnh arým krãptĩ. Ne kam me kwý me bajtembẽ kregu kabẽnkam kabẽn nhym me kwý mebẽ idjaer kabẽnkam kabẽn. Nhym kregukam me kwý kabẽnja idjaerkam me kwý kabẽnjakam kaprĩre ne. Nãm me Jeju kute ar anorjabẽ 12'ã abenmã kum,

—Be, Pedru ar akati kunĩkõt me 'uwtĩo djuw mex nhym kam me bakam me 'uwtĩ kwý 'ã kãtãm, ane.

<sup>2</sup> Nhym Pedru ar arým kuman arým amiwýr Jeju kõt me ba djwýnh krãptĩ:ja 'uw. Nhym me ar'ã akuprõ nhym ar arým memã kum,

—Godja bar memã mýjja nhõrbito iban arým te ije Metĩndjwýnh kabẽn'ã memã idjujarẽnh prãmje. Nhym kam arým ar akaprĩre ne.

<sup>3</sup> Be, mýj dja gwaj nẽ? Bir, akmere, àpnhĩre ar, dja gar me kwýo aben man me'ã aben kukij ne abenmã kum, “Djãm me kunĩ kute ar mex jarẽ? Djãm Metĩndjwýnh Karõ raxo ar kad-jwýnhbẽ nhýn aro ba? Djãm ar krã mex”? ane. Dja gar ã me kabio ane. Nhym kam me kwý ã mexo ane, gar mekam amijo Ar kubẽ 7 pytãn ar imã ar arẽ. Ar imã ar arẽ bar arým ar'ã meo djuw mex djwýnh rẽ.

<sup>4</sup> Ne kam meo djuw mex kêt ne ate ikrã. Ate ikrãn arým Metĩndjwýnhmã ikabẽn 'ãno djan memã kabẽn jarẽnh 'ãno djan ar o iba, ane.

<sup>5</sup> Nãm ar ane nhym me kunĩ arým kum ar kabẽn kĩnh ne. Ne kam arým amijo Exewão pytã. Nãm mrãmri tu amim Metĩndjwýnh markumrẽx. Nhym Metĩndjwýnh Karõ raxo kad-jwýnhbẽ nhýn ar o ba. Nhym kam me amijo me kwý pytã. Piripimẽ Prokorumẽ Nikanõmẽ Ximõmẽ Pamenajmẽ Nikoraumẽ ne me amijo ar utã. Nikorau ja ne amrẽbẽ kubẽ me bajtem. Krĩraxbẽ Æxikikam ne abatãnh djã. Ne kam arým mebẽ idjaer kukràdjã man kõt ar amijo ba. Ne kam arým tu amim Jeju markumrẽx. Mebẽ kregu kabẽnkam ne kabẽn. <sup>6</sup> Nãm me amijo ar utãn arým Jeju kute ar anorja kabem aro akuprõ. Nhym ar arým aro Metĩndjwýnhmã a'uw ne ar'ã ikra jadjuw.

<sup>7</sup> Nhym kam me kute Jeju mar arým amũ memã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽnho kumex. Nhym me kãtãm krãptĩ arým tu amim Jeju markumrẽx. Nhym kam Jejukõt me ba djwýnh arým Djeruxarẽkam àptãr mex ne. Nhym me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnhdjwý krãptĩ: tu amim Jeju markumrẽx ne kabẽn man kõt ar amijo ba.

*Me kute Exewão pa 'amýnh.*

<sup>8</sup> Exewão ne tu amim Metĩndjwýnh mar tý:xkumrêx nhym Metĩndjwýnh arým kum tý:x jadjã. Kum tý:x jadjã nhym arým me ipõkri mýjja pumũnh kêt rũnh nhipêxo ba. Me punu mex nhym meo mexo ba. Me te kute mýjja marmã kam no tyk ne ku'ên kute Metĩndjwýnh raxmã kator kadjy ne ipêxo ba. <sup>9</sup> Nhym ate me kwý kam kabên punun arým Exewãomẽ aktã kabêno aben japanho dja. Mebê idjaer bikprõnh djã 'õ kurũm ne me mõ. Me bikprõnh djã jamã ne me kum,

—Me ta ar ban ta amim àpênh ar ba ne ja, ane. Krĩraxbê Xirenimẽ Arexã kurũm ne me ja mõ. Nhym pykabê Xirxiymẽ Adjij kurũm me jadjwý mõ. Ne kam Exewãomẽ aktã kabêno aben japanho dja: <sup>10</sup> nhym Metĩndjwýnh Karõ kukwakam memã kabên ne kabên katãto me akrenh mex ne. Nhym kam me te: kute kabêno itymã o ku'ê.

<sup>11</sup> Te: kute kabêno itymã o ku'ên kam tẽn arým me kãxã me kwýmã pi'ok kaprĩ jarẽ. Nhym me arým me'ýr bõx ne memã 'êx. Pi'ok kaprĩ pãnh arým memã Exewão'ã 'êx ne me kunĩmã kum,

—Be, Exewão ne arým me bakukãmãkjê Môjdjemẽ Metĩndjwýnh japrý bar arým kuma. Nãm me ã anen mebê Exewão kurêo dja.

<sup>12</sup> Mebê kurêo djan arým memã kurêtuw. Mebêngêtmẽ Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmã kurêtuw. Nhym me arým kam àkrêo kumex ne 'ýr prõt ne o tým ne pa 'amý. Nhym me rũnh krãptĩ arým kutêp akuprõ nhym me arým me'ýr o bõx.

<sup>13</sup> Ne kam me rũnh kabem me 'êxnhĩ kwý dja. Nhym me arým me rũnhmã Exewão'ã 'êx ne memã kum,

—Me'õ ja ne mã Metĩndjwýnh nhõ kikreti japrýo ban mã Môjdjê kukràdjã japrýo ba. <sup>14</sup> Nãm mã memã kum, “Nadjarekam Jeju dja ã Metĩndjwýnh nhõ kikretio ajkên pyka mẽ o amrà. Môjdjê kute me bakukãmãremã kukràdjã jarênhja

dja pãnh me bamã kukràdjã 'õdjwý jarẽ gwaj baje we mar ne kõt amijo babamã.” Nãm ã memã anhýro ba bar arým kuma. Nãm me 'êx ne ã me rũnhmã arêno ane.

<sup>15</sup> Nhym kam me rũnh kunĩ Exewãokam no ty. Kam no ty nhym nokre arým amijo Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh nokre pyrãk nhym me arým nokre pumũ.

## 7

*Exewão me rũnh krãptĩmã me kukãmãkjê'ã ujarênh.*

<sup>1</sup> Nhym kam me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax kum kabên ne kum,

—Djãm kõt ne me arẽ? ane.

<sup>2</sup> Nhym tu me kukãmãre'ã ajarênh memã kum,

—Akmere, mebêngê ar, dja ga me ikabênja ma. Metĩndjwýnh ne me bakukãmãre Abraãomã amijo amirĩt. Prĩne me:xkumrêx ne uma: ne arým kum amijo amirĩt ne. Pykabê Arãkam ar ba kêttri Mexomikam ar bari ne Metĩndjwýnh arým Abraãomã amijo amirĩt ne. <sup>3</sup> Ne kam kum, “Anhõ pyka kurũm akato. Kam anhõbikwa ar baja Ar kubê akato.

Dja ga tẽ: ba kam ã amã pyka 'õdjwý jakre ga kam 'ýr tẽn 'ýr bõx”, ane.

<sup>4</sup> Nhym kam kabên kõt pykabê Kaudjêkam me ja nhõ pyka kurũm katon tẽ. Tẽn kam arým pykabê Arã'ýr bõx ne kam ar ba. Nhym kam bãm kute irja arým kam kubê ty. Nhym kam Metĩndjwýnh arým pykaja tãmmã ano nhym 'ýr tẽn arým 'ýr bõx. Kam ne ga me ar aba. <sup>5</sup> Djã ne Metĩndjwýnh pyka jakam kum pyka 'õ ta nhym arým o aminhõ? Katĩ. Kute kam kum pyka'õ 'yr kêtikumrêx. Kum 'yr kêt ne arým kukãm kum arênhbit ne kum, “Dja ba ã anhõ kadjy amã pyka ja kanga. Dja akrakam kra aben djõ'ã apõx ne arým atãmdjwý krãptĩ:. Me jamẽ me amã dja ba kanga ga me arým o aminhõ.” Nãm ã kraxje kra'õ kêt rã'ãkam ã kum ane. <sup>6</sup> Ne kam Metĩndjwýnh ajte Abraãomã kum,

“Atãmdjwý krãptĩ dja me me bajtem nhõ pykakam ar ba. Ne kam arým memã àpênh kajgo ar ba. Ar ba nhym me arým àpênh pytĩo me kamjêro ba. Meo ba: nhym pyka wãkam arým me'ã amex krãptĩ: kubê 400 apêx.

<sup>7</sup> Dja ba kam me tokry pãnh meo ajkê. Me bajtem kute me àpênh'ã memã àpnênh djwýnhho ajkê. Kam dja atãmdjwý ar katon arým pyka jakam bõx ne imã àpênh ar ba.”

Nãm ã Metĩndjwýnh Abraãomã ane. Nhym Exewão kõt memã arê. <sup>8</sup> Ne kam itepã memã kum,

—Ne kam Metĩndjwýnhmê Abraão ar abenmã kabên jarênh mãmdji nhym kamã Metĩndjwýnh kum, “Dja ga me aben djõ'ã me my nhinhu kã rê”, ane. Nhym kam arým Idjak dji nhym ruw. Nhym 'ã akatibê 8 nhym arým kra my nhinhu kã krãta. Nhym kam abatãnh ne arým Djako dji nhym ruw. Ne kam abatãnh ne kam me bakukãmãre kubê 12 jadjuw. Nãm ar aben jatãri apõx tẽ ne arým abatãnh ne.

<sup>9</sup> Ne kam te kute Jõdje pyrãk prãmje arým kam ngryk ne. Kam ngryk ne pi'õk kaprĩ kadjy arým me bajtemmã kanga. Nhym kam me pykabê Edjitukam kum ire nhym kam memã àpênh kajgo ar ba. Nhym be, Metĩndjwýnh ne mã Jõdje mẽ amijo kajkep <sup>10</sup> ne kaprĩ djã kunĩbê utã. Nãm kum krã mex jadjã nhym bẽnjadjwýr arým kum kĩnh. Edjitukam me õ bẽnjadjwýr rax nhidjibê Parao kum kĩnh ne arým 'ã bẽnjadjwýr mẽ. Nhym kam pykabê Edjitukam Parao nhõ me kunĩmã nhýn kum õ mýjja kunĩ pumũnhõ ba.

<sup>11</sup> Nhym kam Edjitukam me jamê pykabê Kanaãkam me ja kunĩbê djwý kêt. Nhym prãm arým me pa:ro dja nhym me arým kaprĩ:ren kumex. Nhym me bakukãmãre ar te amityx djã jabej aprã. <sup>12</sup> Ne kam abenmã kum, “Edjitukam ne me djwýo atom nhym kumex”, ane. Nhym Djako me kabên man arým djwý'yõr me

bakukãmãre ar ano. <sup>13</sup> Nhym ar Edjitu'yõr tẽn arým 'yõr bõx. Ne kam akêx ne arým akubyn aminhõ pyka'yõr bõx. Ne kam ajte 'yõr tẽn 'yõr bõx. Nhym kam kamy arkum amijarênho amirĩtkumrêx ne arkum, “Ba. Axikõt gwaj bajapõx”, ane. Nhym kam me Paraomã Jõdje nhõbikwa jarê nhym kuma.

<sup>14</sup> Nhym kam Jõdje arým bãm Djakomê ar'yõr kamy ar ano. Õbikwa kunĩ'yõr ano. Me abenã ar mênhkam ne ar krãptĩkumrêxbê 75. <sup>15</sup> Nhym kam Djako ar Edjitu'yõr tẽn kam 'yõr bõx ne kam arek kam ar ba. Nhym kam Djako kubêngêtte kubĩ. Nhym kam me bakukãmãre arkubêngêtte ar kupa. Aben nwhitepã ar paro tẽ. <sup>16</sup> Nhym me amũ krĩraxbê Xikĩkam aro ban arým kênkrekam ar angij. Amrêbê: ne ar kukãmãre Abraão kute me tyk jangjênh kadjy mebê kênkre by. Xikĩkam Imõ tãmdjwýmã ne ngõnhponho pi'õk kaprĩ ngãn pãnh kênkre ja by. Kênkre jakam ne me ar angij.

<sup>17</sup> Nhym tũmrãm Metĩndjwýnh arým kute memã pyka kanga kadjy amikabên tũm ma. Kute amrêbê: Abraãomã pyka jarênhja arým kute memã kanga kadjy amikabên tũm ma. Nhym Edjitukam arým me àptãr mex mõ. <sup>18</sup> Me àptãr mõ nhym atemã bẽnjadjwýr rax me kadjy kato. Bẽnjadjwýr ja ne kute me kukãmãre Jõdje'ã ujarênh mar kêt. <sup>19</sup> Nãm me kadjy katon arým me banhõ me wýnhmã 'êx ban ar meo bikênho ba. Nãm me bakukãmãremã me prĩre'ã karõn memã kum, “Dja me prĩre axidjuw ga me bõm arê gê ty”, ane.

<sup>20</sup> Nhym kam Mõjdjê ruw. Nhym Metĩndjwýnh kum kĩnh. Nhym kam nã ta ùrkwãkam o kaõro krĩ nhym arým 'ã mytyrwý amãnhkrut ne ikjêkêt apêx. <sup>21</sup> Nhym kam me bõm kudji. Nhym Parao kra ni arým amim kumýn kra'ã amim o djuw mex. <sup>22</sup> Nhym kam me kum pykabê Edjitu nhõ me ja kukràdjã kunĩ jarê nhym arým kuma. Ne kute me kabên jarênh kadjy kabên

mexkumrẽx ne àpênh mex kadjy tỳxkumrẽx.

<sup>23</sup> Ne arỳm abatành mex ne. Rwỳk'ã amexbê 40 apêx nhym amim, “Ba 'ỳr inhõ me wỳnhbê idjaer pumũ”, ane. <sup>24</sup> Ne me'ỳr tẽ:n kam me'ỳr bõx. Nhym Edjitukam me kra'õ mebê idjaer'õo bikênhõ dja nhym omũn arỳm o ngryk ne kubĩ. <sup>25</sup> Be, kute bĩn kêttri ne amim, “Be, Metĩndjwỳnh kukwakam dja ba me utà. Godja me kõt ima”, ane. Nhym kam me kute mar kêt. <sup>26</sup> Nãm Edjitukam me kra'õnh bĩ nhym 'ã akati nhym õ me wỳnh ar aben tako dja. Nhym bit kute aro mexmã aben nêje arkum kabên ne arkum, “Ë, ar ikabên ma. Ar aje abeno anhõbikwajakam aben tako dja”, ane.

<sup>27</sup> Nhym kute ikjêo bikênhõ ãmja arỳm amũ Mõjdjê kujaten kum, “Nhỹnh ne me'õ me ikadjy ajã bẽnjadwỳr mẽ, ga aben nêje ar imã akabên ne? <sup>28</sup> Ga ne ga amũja'ã Edjitukam me kra'õnh bĩ. Djãm aje ã ijo anhỹrmã”? ane. <sup>29</sup> Nhym arỳm kuman amijã maje atemã pykabê Midjijãmã prõt ne. Prõt ne kam 'ỳr bõx ne arỳm me bajtemwākam ar ba. Ar ba:n kam arỳm kra ja dji nhym ruw. Nhym ajte ja dji nhym ruw.

<sup>30</sup> Nhym kam ar ba: nhym 'ã amex krãptĩbê 40 apêx. Nhym akati 'õkam arỳm kapõt kukritkam ar ba. Krãnhbê Xinaj bu'ã kapõtka ar ba: nhym akaok tu põko dja. Nhym kuwykam Bẽnjadwỳr djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh kum amijo amirĩt ne. <sup>31</sup> Nhym te kute marmã kam no tyn djan amim, “Je tõ, mỳj ne wã”? ane. Ne kute omũnh mexmã 'ỳr bikamênh tẽ nhym Bẽnjadwỳr djwỳnh kum,

<sup>32</sup> “Ba ne ba ibê me akukãmãre nhõ Metĩndjwỳnh.

Ibê Abraãomẽ Idjakmẽ Djako ar õ Metĩndjwỳnh.”

Nãm ã Bẽnjadwỳr djwỳnh kum ane. Nhym Mõjdjê umaje tertet ne ibõn djan te kãjmã 'ỳr krãn kute omũnhmã.

<sup>33</sup> Nhym Bẽnjadwỳr djwỳnh kum,

“Ë, aparkà kaba. Inhõ pykakam ne ga adjãm wã. Kwãrĩk wãnh o abikênh kêt.

<sup>34</sup> Ë, pykabê Edjitukam me kra ne inhõ me jao bikênhõ ba ba arỳm mrãmri me tokrykõt omũn me kangãngã ma.

Ije me utàr kadjy ne ba ruw. Amrẽ tẽ ba Edjitemã ajano.”

Nãm ã Mõjdjê ane.

<sup>35</sup> Be, Mõjdjê ja ne me amrêbê kangam kum,

—Nhỹnh ne me'õ ajã bẽnjadwỳr mẽ ne ga aben nêje ar imã akabên ne? ane. Be, me te kanga nhym Metĩndjwỳnh ta arỳm me kadjy ano. Memã bẽnjadwỳr kadjy ne ano. Kute me utàr kadjy ne ano. Bẽnjadwỳr djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh ne akaok tu põkkam kum amijo amirĩt nhym arỳm me kadjy ano. <sup>36</sup> Nhym kam Mõjdjê Edjitu kurũm meo mõ. Kamã ne me aêrbê mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx. Me te kute mỳjja marmã kam no tyk ne ku'ên Metĩndjwỳnh raxmã kator kadjy mỳjja kwỳ nhipêx. Edjitukam ipêx ne ajte ngõ ra:x nhidjibê Kamrêkrekam ipêx. Ne kam kapõt kukritkam meo ba: nhym amex krãptĩbê 40 me'ã apêx. Nãm ã Exewão memã ane.

<sup>37</sup> Ne itepã ajte memã kum,

—Mõjdjê ja ne mebê idjaermã kum, “Ba ne ba Metĩndjwỳnh kukwakam me amã kabên jarênhõ iba. Dja Metĩndjwỳnh ã me akadjy amijo me anhõbikwa 'õ pytà. Amijo utà nhym arỳm ikudjwa ã me amã kabên jarênhõ ane.”

Nãm ã Mõjdjê memã ane.

<sup>38</sup> Be, Mõjdjê ja ne kapõt kukritkam ar meo aben pydjın meo ba. Nhym kam krãnhbê Xinajkam Bẽnjadwỳr djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh kum kukràdjã jarê. Me kute katàt amijo ba'ã Metĩndjwỳnh kute memã karõkam kukràdjã ja ne kum arê. Me kute mar ne tĩn ne ar bamã ne kum arê. Nhym arỳm me bakukãmãremã arê. Nhym me aben djõ'ã abenmã arê gu me bakamingrãnyre arỳm baje mar ne o baba.

<sup>39</sup> Nhy m be, me bakukãmãre ne me kum kabẽn mar prãm kêt. Me amin-hirõ bê kabẽn rẽn arým te akubyn Ed-jitumã mõrmã bikraro nhỹ. <sup>40</sup> Mõjdjê krãnh nhimõk'ã kute amikrãkam ne me arým Arãomã kum,

“Mõjdjêwã, kute Edjitu kurũm me bajo kator ne kute me bajo mõr djwýnhwã birãm mýjwã ne arým ajmã on. Nhy m got omũ. 'Yr aprõt ne me batĩndjwýnh karõ kwý nhipêx gê me bakukãm ba.”

Nãm me ã Arãomã ane. <sup>41</sup> Ne kam arým mrybãri krare karõ nhipêx ne o we Metĩndjwýnh. Ne kam arým we mry karõ kĩnh djã'ã mryo bõx. O bõx ne parbê kudjin arým kum kubĩ. Ne arým kute ikrao mýjja nhipêxjakam kĩnh katio dja. <sup>42</sup> Nhy m Metĩndjwýnh arým mebê amijo akêx ne wãnh memã ire. Me ta wãnh kute kanhêti krãptĩmã rax jarẽnho ba kady memã ire. Ije amã arẽn kõt ne Metĩndjwýnh kukwakam kabẽn jarẽn djwýnh kabẽn'ã pi'õk no'õk. Kamã ne Metĩndjwýnh memã kum,

“Ga me abê idjaer, djãm imã ne ga me mry paro aba? Me aje mýjjamã mry paro aba nhy m 'ã amex krãptĩbê <sup>40</sup> apêxja djãm imã ne ga me mry pa got? Arkati.

<sup>43</sup> Ate ne ga me mýjjaao metĩndjwýnh karõ nhipêx ne kum rax jarẽnho aba. Ne mã me karõbê Morkimã kikreo aba. Ne me anhõ metĩndjwýnhbê Rẽnpanh nhõ kanhêti karõo aba. Aje ikupa'ã amijo aba prãm kam dja ba arým me anhõ pyka djwýnh bê me akujate. Dja ba me bajtem nhõ krĩrãxbê Babirõnij nhijukri me akujate.”

Nãm ã Metĩndjwýnh memã ane. Nhy m Exewão arým kõt me rũnhmã arẽ.

<sup>44</sup> Ne itepã ajte memã kum,

—Mrykão kikre ne me bakukãmãre kapõt kukritkam ar o ba. Metĩndjwýnh kute memã amijo amirĩt nhy m me kute mar kady ar o ba. Ta ne Mõjdjê mã 'ã karõn kum, “Ije kikre'ã amã karõ kõt dja ga ipêx.” Nãm

ã Mõjdjê mã 'ã karõo ane. Nhy m arým kõt ipêx nhy m me ar o ba.

<sup>45</sup> Nhy m kam ô'ã me bakukãmãremê Djodjuwemê ar kikreo ba:n arým apýnh me bajtem nhõ pyka djãri'yr o bõx. Nhy m Metĩndjwýnh arým apýnh me bajtem ba djãrio apan me kujate. Me kujate nhy m me arým me pãnh pykakam ar ba. Nhy m mebêngêt aben kukãm me paro mõ. Me paro mõ nhy m me tamdjwý arým aben djõ'ã mrykão kikreo krĩ. O krĩ: nhy m kam tũ:mrãm Dawi arým me kady katon kam me kady bẽnjadjwýr. <sup>46</sup> Nhy m kam Metĩndjwýnh kam kĩnh. Nhy m kum, “Metĩndjwýnh, abê Djakoo aba djwýnh. Ba amã anhũrkwã nhipêx”, ane. <sup>47</sup> Nhy m be, Dawi ne kute kum kikre nhipêx kêt. Nhy m be, krabê Xaromão ne arým kum kikre nhipêx.

<sup>48</sup> Nhy m be, djãm me kute ikrao kum kikretikam Metĩndjwýnhbê kumkati krĩ prãm got? Arkati. Me bakukãmãre kabẽn kõt ne ba ikabẽn jarẽ. Amrêbê: ne me Metĩndjwýnh kukwakam memã kum,

“Bẽnjadjwýr djwýnh ne me amã,

<sup>49</sup> ‘Be, kute me bẽnjadjwýr rũnh krĩ djã pyrãk ne ã kýrũm kãjkwakam ikrĩ djã ã imã nõr ane. Kãjkwabê ne ikrĩ djã.

Kute me par ku'ê djã pyrãk ne pyka ã iparbê imã nõr ane.

Be, djãm me kute imã kikreti'õ nhipêx nhy m imãnhkutãmã? Arkati.

Djãm me kute imã ikrĩ djã'õ nhipêx ba kam inhỹr ne ityk djã kêt mã? Arkati.

<sup>50</sup> Ba ne ba inhikrao kãjkwamê pyka nhipêx. Djã ne ga me ja ma?”

Nãm ã Bẽnjadjwýr djwýnh me amã ane.”

Nãm kukwakam kabẽn jarẽn djwýnh ã memã ane. Ga, me kute ikrao kum kikreti nhipêxjakam Metĩndjwýnhbê kumkati kam krĩ kêtja pumũ. Nãm ã Exewão memã ane.

<sup>51</sup> Ne kam itepã ajte memã kum,

—Ba me amã arẽ ga me ama. Be, me akukãmãre kwý kute arĩk amijo ba'ã ne ga me amijakren

arĩk ar amijo aban mã aminhirõbê Metĩndjwýnh kabên rên anhõkre kadjwýnhbê ajaxwe ar aba. Ne kam ajamakre kêtikumrêx ne mã aminêje Metĩndjwýnh Karõbê adjaptâr aba. <sup>52</sup> Nhýnh got Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarênh djwýnh'õ nhym me akukãmãre kute o bikênh kêt? Nãm me mã aben kukãm me kupa. Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarênh djwýnh mã me bakukãmãremã kum, “Kritu ne katàt ne axwe kêtikumrêx. Mrãmri dja bõxkumrêx.” Nãm me mã ã memã ane nhym kam me mã me kupa. Tãm ne ajbir jakam bõx ga me arým kangan abĩ. <sup>53</sup> Be, kadjy mrãnh djwýnh ne me kadjy Môjdjê mã Metĩndjwýnh kabên jarê. Me kute katàt amijo ba'ã kabên jarê ga me aben djõ'ã o aba kajgon mar kêt ne kôt amijo aba kêtikumrêx. Nãm ã Exewão memã ane.

*Me kute Exewão bĩn.*

<sup>54</sup> Nhym me kute amijã kabên markam arým ngryk tỳx mex ne. <sup>55</sup> Nhym be, Metĩndjwýnh Karõ arým raxo Exewão kadjwýnhbê nhýn ar o ba. Ar o ba nhym arým kãjmã krãn kãjkwa pumũn kam Metĩndjwýnh pumũ. Prĩne me:xkumrêx ne uma: nhym omũ. Nhym Jeju Metĩndjwýnh djubõk'ãnh dja nhym omũ. <sup>56</sup> Nãm Exewão ar omũn arým memã kum,

—Ë ota, arým ne kãjkwa abenbê ajkij. Kute amijo ĩ ne bõxja ne arým ra:x ne Metĩndjwýnh djubõk'ãnh dja, ba arým omũ, ane.

<sup>57</sup> Nhym kam me tu kàj bê amran amijamak'ã pron itepato 'ýr prõt ne. 'Ýr prõt ne o tỳm ne <sup>58</sup> arým krĩrax kurũm o kato, atykmã o katon kumê. Kumên kam keno titik ar o ba. Anhýr djwýnhram ne me'õ abatãnh nybê Xaur dja. Nhym me aminhõ kubêkào põx ne parbê adjuw.

<sup>59</sup> Nãm me Exewão titik ar o ba nhym arým amijo Metĩndjwýnhmã a'uw ne kum,

—Bênjadjwýr djwýnh Jeju, amim ikarõo wabi, ane. <sup>60</sup> Ne kam kõnkrão nhýn kàj bê ãmrao kum kabên ne kum,

—Bênjadjwýr djwýnh, dja ga me kute ibĩn pãnh jarênh kêt. Nãm ã ane nhym me arým kubĩ nhym arým ty.

## 8

*Me kute Jeju nhõ me jao bikênho mõi nhym me bimãnh.*

<sup>1</sup> Be, me kute Exewão bĩn kêttri ne Xaur memã kum, “Rã'ã me abĩ”, ane.

Nhym me kubĩn kam arým me krãptĩo bikênhmo krax ne. Me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio bajao bikênhmo krax ne. Nãm me Djeruxarêkam meo bikênho mõi:n me krãptĩ:o ajkê. Nhym me me umaje arým ajmã. Pykabê Djudêjakam pyka kunĩkôt ajmã. Ne pykabê Xamarijkam pyka kunĩkôt ajmã. Jeju kute ar anorjabit ne ar arek Djeruxarêkam ar ba. <sup>2</sup> Nhym me kwý kum Metĩndjwýnh jabêja ne Exewão mýn o mõi:n arým adjã. Ne kam abej mu:w. <sup>3</sup> Nhym be, Xaur arým àkrên ari me kute amim Jeju maro bikênho ba. Me kute Jujukôt ar aben pydjio bajao bikênho ba:n kikre kunĩkôt mrãn wangij ne me bjêro mrãn meo apõx. Nãm me mymê me nireo mõi:n arým mebê ijê.

*Piripi Xamarijkam bõx ne Jeju'ã memã ujarênh.*

<sup>4</sup> Nhym me amũ bimãnhja ne me arým memã Metĩndjwýnh kabên jarênho mõi. Apýnh me ba djãri memã arênho mõi. <sup>5</sup> Kamã ne Piripi krĩraxbê Xamarijmã tẽn bõx. Ne kam arým kàj bê Kritu'ã memã ujarênh tẽn. <sup>6</sup> Nhym me itepato arým kabên ma, me krãptĩ: kabên ma. Nãm mýjja pumũnh kêt kwý nhípêx nhym me arým omũn kam kunĩ kabên mar 'ãno dja. <sup>7</sup> Be, me karõ punu me krãptĩo ba nhym arým ano nhym me karõ amran memã iren arým mã mõi. Nhym ajte me akrymê me mrãnh kêt krãptĩo mex. <sup>8</sup> Nhym kam me arým krĩrax wãkam kĩnhti:re ne.

*Ximãobê wajangare'ã ujarênh.*

<sup>9</sup> Nhym krĩrax tãm kam ne me'õ. Me kum Ximão jarê. Ta ne kute amijo mýjja mar pytãr, amijo apýnh mýjja mar pytãr ne ari amijo wajangao ba.



Nãm me noo biknor ar o ba nhym me kam no tyn kumex. Nhym mã amijo rax ne memã kum,

—Ë, ba ne ba iraxkumrêx, anhÿro ba. <sup>10</sup> Nhym me kâtammê me rũnh kunĩ ma:r ar o ban abenmã kum,

—Tãmwã ne Metĩndjwýnh pymao uman tÿ:x ne, ane. <sup>11</sup> Be, amrêbê ne amijo apÿnh mÿjja mar ne me kupênh ne me noo biknor ar o ba nhym me arÿm maro ba. <sup>12</sup> Mar ar o ba: nhym kam Piripi arÿm memã kabên jarê. Memã Metĩndjwýnh kute amim me utâr ne ar meo bakam kabên jarê. Ne Jeju Kritu'ã memã ajarê nhym me arÿm kuman tu amim Jeju markumrêx. Nhym arÿm Metĩndjwýnhmã ngômã me angij. Me mymê me nire jangij.

<sup>13</sup> Nhym kam Ximãodjwÿ arÿm mekõt amim kuma. Amim kuma nhym me arÿm Metĩndjwýnhmã ngômã adjã. Nhym kam arÿm mã Piripi kõt ajkamê. Nhym Piripi me aêrbê mÿjja pumũnh kêt rũnh nhípêxo ba. Me te kute mÿjja marmã kam no tyk ne kute Metĩndjwýnh raxmã kator kadjy ne ipêxo ba. Nhym Ximão amim omũnho ban te kute marmã kam no tyn ku'ê.

<sup>14</sup> Nhym kam me amũ Djeruxarêkam memã kum,

—Be, pykabê Xamarijkam ne me arÿm amim Metĩndjwýnh kabên markumrêx, ane. Nhym Jeju kute ar anorja arÿm kuma. Kuman arÿm me'ÿr Pedrumê Djuão ar ano. <sup>15</sup> Nhym ar me'ÿr tẽn me'ÿr bõx. Ne kam Metĩndjwýnhmã meo a'uw ne kum,

—Dja ga memã Akarõ jano gê me 'amÿn meo ba, ane. <sup>16</sup> Be, kraxje Metĩndjwýnh Karõ mekam rwÿk kêt rã'ã. Nãm me Bẽnjadjwÿr djwýnh Jeju kukwakam Metĩndjwýnhmã ngômãbit me angij.

<sup>17</sup> Nhym Pedru ar Metĩndjwýnhmã meo a'uw ne me'ã ikra jadjuw nhym Metĩndjwýnh Karõ arÿm me 'amÿn meo ba. <sup>18-19</sup> Pedru ar kute me'ã ikra jadjwÿrkõt Metĩndjwýnh Karõ me

'amÿ nhym Ximão arÿm amim omũn arkum,

—Ota pi'ók kaprĩ. Dja gar amikudjwa imã akre. Ba badjwÿ ar akudjwa maro iba ne me'ã aminhikra jadjwÿro iba gê Metĩndjwýnh Karõ me 'amÿn meo ba, ane.

<sup>20</sup> Nhym Pedru kum,

—Metĩndjwýnh kute tu memã kajgo Amikarõ janorjakam ga arĩk amim, “Dja ba pi'ók kaprĩ pãnh Metĩndjwýnh Karõ man ar o iba”, ane. Kam gê Metĩndjwýnh me biknor tokry djãmã ajano ga anhõ pi'ók kaprĩmê ro'ã akuno. <sup>21</sup> Be, Metĩndjwýnhmã akadjwýnhbê ajaxwe rã'ãn kum amex kêt rã'ã. Kam ne ga aje Karõ mar prãm kêtumrêx.

<sup>22</sup> On amikam akaprĩn wãnh ajaxwejamã anhiren Metĩndjwýnhmã amijo a'wÿ. Gê kute ajaxweo biknor ne akam ngryk kêt jabej. Aje Metĩndjwýnh Karõ'ã amim karõ punujao biknor ne akam ngryk kêt jabej kum amijo a'wÿ. <sup>23</sup> Be, arÿm ne ba apumũ. Ajaxwe kute ajamÿnh tÿx ne kute ajo ba rã'ã. Nãm ã Pedru Ximãomã ane.

<sup>24</sup> Nhym Ximão kum,

—Inêje Bẽnjadjwÿr djwýnhmã akabên gê aje imã akabên jarênhja kõt ijo anhÿr kêt, ane.

<sup>25</sup> Nhym kam Pedrumê Djuão ar Bẽnjadjwÿr djwýnh'ã memã amijarênhjo djan kabên'ã kàj bê memã ujarênhjo djan kam arÿm o ino re. Ne kam arÿm Djeruxarêkam akêx ne. 'ÿr mõ:n mõr kõt memã Kritu'ã ujarênh ny jarênhjo mõ. Pykabê Xamarijkam me ja apÿnh me ba djari krãptĩ memã arênhjo mõ.

*Exopijkam me'õjamã Piripi Jeju'ã ujarênh.*

<sup>26</sup> Nhym kam Piripi arek Xamarijkam ar ba. Kam ar ba nhym Bẽnjadjwÿr djwýnh kadjy mrãnh djwýnh'õ arÿm 'ÿr bõx ne kum,

—Kajmã djan amũ aparmã tẽ. Ga, Djeruxarêmê, krĩraxbê Gadjamê abenmã pry mênhja pumũ. Pry 'ãnh ne kapõt kukrit. Dja ga 'ÿr tẽn 'ÿr bõx,

ane. <sup>27</sup> Nhyim arým kàjmã djan 'yr tẽ:n arým 'yr bõx. Nhyim me'õ pry'ã tẽ nhyim omũ. Õ pyka djwýnhbê ne Exopij. Kubê eunuku'õ. Exopijkam bẽnjadjwýr rax nibê Kãdjidji. Nhyim kukwakam ra:xi. Kubê õ nékrêx kunĩ pumũnh djwýnh. Djeruxarê kurũm ne tẽ. Arým ne Metĩndjwýnhmã rax jarẽn kam tẽ. <sup>28</sup> Ne kam kurũm akubyn õ pyka'yr tẽ. Õ kãmranhtýx, mry kute bjêrjakam tẽ. Ne kam pi'ók jarẽho nhỹ. Metĩndjwýnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwýnhbê Idjaij nhõ pi'ók ne arẽho nhỹ.

<sup>29</sup> Piripi me'õ ja pumũ nhyim Metĩndjwýnh Karõ kum,

—'Yr aprõt ne kãmranhtýxmẽ ro'ã tẽ, ane. <sup>30</sup> Nhyim arým 'yr prõt ne ro'ã tẽ. Nhyim Idjaij nhõ pi'ók jarẽho nhỹ nhyim arým kuma. Ne kam kum,

—Ë, djã ne ga arým me kabẽnwã ma? Mýj'ã ne kabẽn amijakre? ane.

<sup>31</sup> Nhyim kum,

—Djãm ije mýjja mar godja ba mýjja'ã kute amijakreja ma. Kon, me'õ dja imã kraxkõt arẽ ba arým kõt kuma. Iwýr wabin inhikõ'ã nhỹ, ane.

<sup>32</sup> Me bakukãmãre Idjaij kabẽn ne eunuku arẽho nhỹ. Nãm amim,

“Me kute bĩnmã o tẽ nhyim uwbõre kute mrãmri ne mrykĩ'ãtomti djuwbõre pyrãk. Ne kute mrãmri ne me arým kĩ jakãro ãmkam mrykĩ'ãtomti jabatãnh nyre bẽn kêt pyrãk. Nãm ã aminêje kabẽn kêtõ ane.

<sup>33</sup> Nãm me'êx ne o kãtãm ne 'ã, “Tãmwã ne axwekumrẽx. Tãmwã ne axwekumrẽx”, ane. Axwe kêtumrẽx nhyim me arým tu kum mýj axwe pãnh jarẽ. Nhyim arým tyn wabi nhyim kute ô'ã me'õ kêt pyrãk”, ane.

Tãm ne eunuku pi'ókkam arẽho nhỹ.

<sup>34</sup> Nhyim Piripi 'yr wabin ikõ'ã nhỹ nhyim kum,

—Imã arẽ. Mýj me'õ'ã ne Metĩndjwýnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwýnh ja jarẽ? Djãm amijã nãr me'õ'ã? ane. <sup>35</sup> Nhyim kam Piripi eunuku kute pi'ók jarẽnh kõt arým

kum Jeju'ã ujarẽnhmo krax ne arek 'ã ujarẽho tẽ.

<sup>36</sup> O tẽ:n kam arým ngõ'yr bõx nhyim eunukuja kum,

—Ota ngõ. Mýj dja ba nẽ ga Metĩndjwýnhmã ngõmã ijadjà? ane.

<sup>37</sup> Nhyim Piripi kum,

—Mrãmri aje tu amim Jeju markumrẽx jabej ba kam arým ngõmã ajadjã, ane. Nhyim kum,

—Nã. Ba mrãmri tu amim Jeju Kritu markumrẽx. Mrãmri kubê Metĩndjwýnh Krakumrẽx, ane.

<sup>38</sup> Nhyim eunuku mry kute kã bjêrmã kabẽn nhyim arým dja. Nhyim kam ar ngõ'yr ruw ne arým nox ne. Nhyim kam Piripi arým Metĩndjwýnhmã ngõmã adjã. <sup>39</sup> Ne kam ar wabin dja. Nhyim kam Bẽnjadjwýr djwýnh Karõ tu Piripi byn mã o tẽ. Nhyim eunuku arým ijukri omũnh kêtumrẽx. Ne kam õ pykamã tẽ. Arým kĩnhtiren tẽ. <sup>40</sup> Nhyim kam krĩrãxbê Oxotokam ajte Piripi amirĩt ne. Ne kam bu'ã krĩ kunĩkõt memã 'ã ujarẽnh tẽ. Tẽ:n kam krĩrãxbê Xedjare'yr bõx.

## 9

*Xaur Jeju'yr amijo akẽx.*

*Kar 22.3, 26.9*

<sup>1</sup> Nhyim kam Xaurja kute ari meo bikẽho baja kute me kangrõnh rã'ã. Kute Bẽnjadjwýr djwýnhkõt me ba djwýnh kangrõnh rã'ã. Nãm mã me'ã memã kum,

—Gê me tu me kupa. Gê me tu me kupa, ane. Nãm memã anhýr rã'ãn arým me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax'yr tẽn arým 'yr bõx ne kum,

<sup>2</sup> —Ba krĩrãxbê Tamagukam me rũnh'yr tẽ. Dja ga me kute amim Jeju mar'ã pi'ók no'ók ne imã angã ba memã o tẽ. Ba apýnh mebê idjaer bikprõnh djãkam me rũnh kunĩkõt memã akreo tẽ. Dja me akabẽnkõt me kute amim Jeju mar jabej ne memã katon arým imã me kanga. Ba me uwpreñ amrẽ Djeruxarẽ'yr meo tẽn awýr meo bõx, ane. Nhyim kam arým me'ã memã pi'ók no'ók nhyim arým

kubyn me'ỳr o tẽ. <sup>3</sup> Me 'ỳr o tẽ:n kam arỳm krĩraxbẽ Tamagu tẽpo tẽ. Tẽpo tẽ nhym tu aẽrbẽ kàjkwa kurũm mỳjja adjẽnhja prĩne kurwỳ. <sup>4</sup> Nhym arỳm tu pykabẽ tỳm ne arỳm me'õ kabẽn ma. Nhym kum,

—Xaur, Xaur, mỳkam ne ga me kute amim imaro abikẽnho aba? Aje ba mãn ijo abikẽnho pyræk ane.

<sup>5</sup> Nhym Xaur kum,

—Bẽnjadwỳr, mỳj me ajõ ga ne ga imã akabẽn? ane.

Nhym kum,

—Ba, ibẽ Jeju. Nã gãm me kute amim imaro abikẽnho aba ne aje ba mãn ijo abikẽnho aba pyræk. Ne kam te adjumar mex prãmje. Ga, mry kute jẽnh bjẽrja pumũ. Me kute mỳjja djwa mexo mry kamjỳr nhym arỳm umaje prõt tỳxja pumũ. Nhym kwỳ amakre kêt kam tu amikamjỳr djã kanã ne arỳm tokry ne. Gadwỳ dja ga ari ijo abikẽnho aban arỳm atokry:. Nãm Jeju ã kum ane.

<sup>6</sup> Nhym kam kum,

—Bẽnjadwỳr djwỳnh, mỳj ne ga amã kĩnh? Dja ba ã amã o ane, ane.

Nhym kum,

—On kàjmã djan amũ krĩraxmã wadjã. Kam dja me amã 'ã karõ. Dja ga mrãmri katàt me kabẽn man kõt amijo abakumrẽx, ane.

<sup>7</sup> Nhym Xaurkõt ar mõrja me'õ kabẽn man kam ar kute ã pumũnh kêt kumrẽx. Ne kam te: umaje te kabẽn mã. <sup>8</sup> Nhym kam Xaur kàjmã djan no põt kajgon arỳm rĩt kêt ne. Nhym kam ar pa 'amỳn o tẽn arỳm krĩraxbẽ Tamagumã wadjã. <sup>9</sup> Nhym rĩt kêt kumrẽx ne. Ne kam kute mỳjja krẽn kêt ne kõm kêt'ã akati amãnhkrut ne ikjẽkêt apẽx.

<sup>10</sup> Nhym kam krĩraxbẽ Tamagukam ne me'õbẽ Ananij. Bẽnjadwỳr djwỳnh ne Ananij nokrekam amirĩt nhym arỳm omũ. Nhym kum, “Ananij”, ane.

Nhym kum, “Bẽnjadwỳr djwỳnh, mỳj nã?” ane.

<sup>11</sup> Nhym kum,

—Kàjmã djan tẽn pry nhidjibẽ Katàt'anh tẽn Djuda nhũrkwã'ỳr bõx. Kam Xaur jabej me kukja. Krĩraxbẽ

Taxukam ne abatành djã. Dja ga abej me kukja. Wãkam ne Xaur Metĩndjwỳnh mã amijo à'wỳro nhỹ. <sup>12</sup> Be, ga ne ga arỳm amikukãm nokrekam amirĩt nhym akarõ pumũ. Ga ne ga arỳm 'ỳr wadjàn 'ã anhikra dji nhym arỳm akubyn rĩt mex ne. Nãm ã apumũnh ane. Nãm ã Bẽnjadwỳr djwỳnh Ananij mã ane.

<sup>13</sup> Nhym kum,

—Je, Bẽnjadwỳr djwỳnh, mỳkam? Xaur wã ne umakumrẽx. Nãm arỳm Djeruxarẽkam anhõ me ja krãptĩ ajkẽ nhym me krãptĩ arỳm imã arẽ. <sup>14</sup> Ne jakam arỳm me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadwỳr ar me ijã pi'õk no'õk nhym amrẽ o tẽ. Me ije amã amijarẽnhja kunĩ kadjy arỳm amrẽ pi'õko tẽ. Kute me idjuwpre kadjy ne o tẽ, ane.

<sup>15</sup> Nhym Bẽnjadwỳr djwỳnh kum,

—'Ỳr tẽ. Ba ne ba inhõ àpẽn kadjy amijo utà. Dja me bajtemmã ijã ajarẽn me bẽnjadwỳr rũnh mã ijã ajarẽn mebẽ idjaermã ijã ajarẽ. Ja kadjy ne ba amijo utà. <sup>16</sup> Dja ba ã kum, “Dja ga ã ijã adjujarẽn djõ'ã atokry kumex.” Nãm ã Xaur'ã Ananij mã ane.

<sup>17</sup> Nhym kam arỳm 'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽ:n kam arỳm Djuda nhũrkwãmã wadjàn Xaur'ỳr bõx. Ne kam arỳm 'ã kute ikra djirkam kum,

—Xaur, akmere, gu banhõ Bẽnjadwỳr djwỳnh Jeju ne ijano ba arỳm awỳr bõx. Pry'ã atẽm nhym kute amã amijo amirĩtja tãm ne ijano ba awỳr tẽ. Dja ga akubyn arĩt mex nhym Metĩndjwỳnh Karõ arỳm raxo akadjwỳnhbẽ nhỹn ar ajo ba. Ja kadjy ne ijano ba tẽ. Nãm Ananij ã kum ane. <sup>18</sup> Nhym aẽrbẽ no kurũm mỳjja kute tepkã pyræk rôrõk ne. Nhym akubyn rĩt mex ne. Ne kam kàjmã dja nhym kam arỳm Metĩndjwỳnh mã ngõmã adjã. <sup>19</sup> Nhym kam ajte õ kwỳ krẽn arỳm akubyn tỳx ne.

*Xaur memã Jeju'ã ujarẽn nhym me ukurẽ.*

*A Kõ 11.32*

Ne kam arek Tamagukam Jejukõt me ba djwỳnhmẽ ro'ã ar ba nhym 'ã

akati kwỳ apêx. <sup>20</sup> Tamagukam ar bari ne apỳnh mebê idjaer bikprõnh djakam kàj bê memã ujarẽnh tẽ. Nãm memã kum,

—Mrãmri ne Jejubê Bẽnjadjwỳrbê kumkatikumrêx. Kubê Kritukumrêx. Kubê Metĩndjwỳnh Krakumrêx, anhỳr tẽ. <sup>21</sup> Nhyim me kunĩ kute kabẽn markam te kute kraxkõt marn kam no tyn kumex ne aben kukij ne abenmã kum,

—Bãrãm tãmja ne Djeruxarêkam ari meo bikẽnho ba. Me kute Jeju Kritumã amijarẽnhjao bikẽnho ba. Bãrãm tãmja ne kute ajte me uwpre kadjy amrê tẽ. Kute me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ar'ỳr meo bõx kadjy amrê tẽ, ane. <sup>22</sup> Nhyim kam Xaur kabẽn mexo amũ amikamẽnho tẽn arỳm kute memã Jeju jarẽnh mar me:xkumrêx. Nãm Tamagukam mebê idjaermẽ aktã kabẽno aben japa nhyim me arỳm kabẽn kõt Jejubê Kritu ma. Mrãmri Jejubê Bẽnjadjwỳrbê kumkatikumrêx man arỳm te kute kum kabẽn'õ jarẽnh prãmje. Te o anen õkre kadjwỳnhbê arĩk amikabẽn kwỳ jarẽnho kumex.

<sup>23</sup> Nãm ã memã anhỳr tẽ nhyim 'ã akati krãptĩ apêx. Nhyim kam mebê idjaer kwỳ arỳm o aben maro nhỳn abenmã kum,

—Mỳj dja gwaj Xaur on arỳm kubĩ? ane. Nhyim kam me arỳm amũ Xaurmã arẽ nhyim arỳm kuma. <sup>24</sup> Me õ krĩrax nêje ne bu'ã pyka tỳx nhipêx jabatãnhja nhyim kam apỳnh ajkwa krekre djari. Nhyim me kute Xaur katorkõt bĩnmã ajkwa krekre kunĩ'ã ku'ẽn omũnh'ã rĩtkumrêx ne. Nhyim Xaur arỳm me kuma. <sup>25</sup> Nhyim kam akamãt nhyim Jejukõt me ba djwỳnh krĩrax nêje pyka tỳx'ã Xauro wabin djan kadjy djudjêdjêo kaxnokai akã 'ãpren kam Xaur nhỳr. Ne kam djudjêdjê 'amỳn pyka tỳx burũm aparmã kumẽn o rwỳko tẽn arỳm pykabê kudja. Nhyim kam kãmã djan mã mebê katon tẽ.

<sup>26</sup> Tẽ:n kam arỳm akubyn Djeruxarêkam *Pedru kute Anêjao mex nhyim Dokre bõx. Ne kam bit Jejukõt me ba*

djwỳnhmẽ ro'ã ỳrmã. Nhyim me kum uman 'ã abenmã kum,

—E kum nhỳnh ne tãmã Jeju ma ne kõt ba? Godja ajte me bakwỳo ajkẽ, ane. <sup>27</sup> Nhyim kam Banabe o tẽn Jeju kute ar anorja'ỳr o bõx. Ne 'ã arkum,

—Be, nãm prykõt tẽn arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh pumũ nhyim kum kabẽn jarẽ. Nhyim kam arỳm krĩraxbê Tamagukam Jeju'ã memã ujarẽnh ba. Nãm kum me uma kêt ne kàj bê 'ã memã ujarẽnh ba, ane.

<sup>28</sup> Nãm arkum ane nhyim kam me arỳm kum uma kêt ne. Nhyim kam Djeruxarêkam Jejukõt me ba djwỳnhmẽ ro'ã ar ba. <sup>29</sup> Ar ba:n kum me uma kêt ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh kukwakam memã ujarẽnh ar ba. Nhyim mebê idjaer kwỳ ne me me bajtembê kregu kabẽnkam kabẽn. Nhyim Xaur arỳm me jamẽ aktã kabẽno aben japanho dja. Aben japanho dja nhyim kam me bit kute Xaur bĩnmã.

<sup>30</sup> Nhyim Jeju kukwakam me kute abeno kamy arỳm me kuma. Ne kam Xauro tẽn krĩraxbê Xedjaremã o tẽn o bõx. Ne kam krĩraxbê Taxumã ano nhyim arỳm 'ỳr tẽ.

<sup>31</sup> Nhyim kam me arỳm me kute amim Jeju marjao bikẽnho ino re. Apỳnh me ja kute Jejukõt ar aben pydjio ba djari meo bikẽnho ino re. Pykabê Djudêjakam o ino re. Ne pykabê Garrêjakam o ino re. Ne pykabê Xamarijkam o ino re. Kunĩkõt ne me meo bikẽnho ino re. Nhyim me arỳm akubyn umar mex ne. Ne kam Metĩndjwỳnh maro amũ amikamẽnho tẽn arỳm mar ra:x ne. Ne me kum Metĩndjwỳnh pymakam katãt kabẽn kõt ar amijo ba. Nhyim Metĩndjwỳnh Karõ memã kĩnh jadjã nhyim me arỳm kĩnhkumrêx. Nhyim me kãtãm krãptĩ arỳm tu amim Jeju markumrêx ne arỳm mekõt ajkamẽ. Nhyim kam me arỳm krãptĩ: tẽ.

*tyk nhyim akubyn o tĩn.*

<sup>32</sup> Nhym kam Pedru pyka kunĩkõt kute me omũnh kadjy tẽ. Me omũnho tẽ:n kam krĩbẽ Ridjakam me jadjwý'ýr bõx. Jeju nhõ me ja'ýr bõx. <sup>33</sup> Nhym kamã me'õbẽ Anêja amrẽbẽ akryn arek ikwã. Akry'ã arým amexbẽ 8 apêx. Nhym Pedru arým omũ. <sup>34</sup> Ne kam kum,

—Ë, Anêja, Jeju Kritu arým ajo mex ne. On kãjmã djan anhkĩwã djãwão mex, ane. Nhym me aêrbẽ arým kãjmã dja. <sup>35</sup> Nhym krĩbẽ Ridjamẽ krĩbẽ Xaronakam me ja kunĩ arým omũ. Ne kam arým Bẽnjadjwýr djwýnh'ýr amijo akẽxo kumex.

<sup>36</sup> Pedru krĩbẽ Ridjakam arek ar ba. Nhym kam krĩbẽ Djopekam Jujukõt ba djwýnh ni'õ ar ba. Idjibẽ ne Tabita. Mebẽ kregu kabẽnkam ne me kum Dokre jarẽ. Ukaprĩkumrẽx ne mã me õ mýjja kêtõ djuw mexo ba.

<sup>37</sup> Ne kam kanên arým ty. Nhym me amikukràdjãkõt ku'õn kikre tãmkam kýjrũm kumoka'êkam kudji nhym nõ. <sup>38</sup> Krĩbẽ Ridja ne krĩbẽ Djopeo rãm ne ja. Dokre ty nhym kam me kum,

—Pedru ne Ridjakam ar ba, ane. Nhym Jujukõt me ba djwýnh arým kuman Pedru'ýr ar amãnhkrut jano. Nhym ar 'ýr tẽn kam 'ýr bõx ne kum,

—Ë, amikrà kêt ne Ridja'ýr tẽ, ane.

<sup>39</sup> Nhym amibẽx ne 'ýr arkõt tẽ. Tẽn kam arým 'ýr bõx. Nhym ar Pedruo tẽn kýjrũm kumoka'ê'ýr o wabi. Nhym kam me 'uwtĩ kunĩ 'ýr bõx ne muw. Ne Dokre tĩnri kute apýnh me inõkãti, apýnh kubẽkã nhípêx djãri mã: kum akreo ku'ê.

<sup>40</sup> Nhym Pedru arým bõm me kunĩ jano. Ne kam kõnkrão nhýn arým Metĩndjwýnhmã o a'uw. Ne kam tykja'ýr akẽx ne kum,

—Ë Tabita, kãjmã nhý, ane. Nhym arým no põt ne Pedru pumũn arým kãjmã nhý. <sup>41</sup> Nhym 'ýr ikran arým ikra 'amýn kãjmã kudja. Ne kam memã kabẽn nhym me arým 'ýr bõx. Jeju nhõ me jamẽ me 'uwtĩmẽ ne me bõx nhym arým memã kum,

—Ota, arým akubyn tĩn ne, ane.

<sup>42</sup> Nhym me arým krĩbẽ Djopekam

kikrepdjitã abenmã arẽnho ipõk ne. Nhym me krãptĩ arým tu amim Jeju markumrẽx ne. <sup>43</sup> Nhym kam Pedru arek krĩbẽ Djopekam ar ba. Me'õbẽ Ximão nhũrkwãkam ne nhý. Ximãobẽ ne mry kão mex djwýnh'õ. Pedru krĩ wãkam ar ba nhym arým 'ã akati krãptĩ apêx.

## 10

### *Me'õ bajtembẽ Koneru'ã ujarẽn.*

<sup>1</sup> Pedru Djopekam ar ba nhym krĩraxbẽ Xedjarekam me'õbẽ Koneru ar ba. Kubẽ ne krãkamngõnhre krãptĩ: kubẽ 100 nhõ bẽnjadjwýr. Me kute krãkamngõnh ja'ã memã kum,

—Pykabẽ Itarij kurũm me ja, anhýro ba. <sup>2</sup> Koneru katãt

Metĩndjwýnh kabẽn man kõt ar amijo ba. Konerumẽ ũrkwãkam ar krĩja kunĩ ne arkum Metĩndjwýnh rax pyma. Nãm me õ mýjja kêtãkam õdjãnhkumrẽx ne mã Metĩndjwýnhmã kabẽn ar ba.

<sup>3</sup> Nhym kam arým myt akẽxkam, 3 orakam, Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh'õ nokrekam amirĩt nhym arým omũnho nhý. Nhym kum, “Ë, Koneru”, ane. <sup>4</sup> Nhym kute omũnhkam madjã kretin kum, “Bẽnjadjwýr djwýnh mýj nã”? ane. Nhym kum,

—Ga Metĩndjwýnhmã akabẽn nhym arým ama. Ga me õ mýjja kêtãkam anhõdjãnh nhym arým apumũ.

<sup>5</sup> Jakam dja ga krĩbẽ Djopemã anhõ me ja kwý jano. Kam ne me'õbẽ Ximão Pedru. Gê ar tẽn kum arẽn awýr o bõx. <sup>6</sup> Imõti mýrri ne nhý. Mrykão mex djwýnhbẽ Ximãomẽ ro'ã ne ar nhý. Dja ar tẽn kum arẽn amrẽ awýr o tẽn o bõx nhym arým amã arẽ ga kabẽn kõt ã amijo ane.

Nãm ã Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh Konerumã ane. <sup>7</sup> Ne kam mã tẽ. Nhym arým amiwýr ar amãnhkrut ne ikjékêt 'uw. Me kute ar amãnhkrut pa 'amýnhja ne kum ãpênh kajgo ar ba. Nhym pydji ja ne kubẽ õ krãkamngõnh. Adjwýnhdjwý ne katãt Metĩndjwýnh kabẽn man kõt ar amijo ba. Ne kam Koneru tãri kum ãpênh ar

ba. Nãm amiwýr ar ja 'uw nhym ar arým bõx. <sup>8</sup> Nhym kam prĩne arkum kadjy mrãnh djwýnh'ã ajarẽn arým krĩbẽ Djopemã ar ano.

*Mýjja kute Pedru nokrekam amirĩt nhym kute omũnh.*

*Kar 11.5*

<sup>9</sup> Nhym ar'ã akati nhym ar arým 'ýr tẽ. 'Ýr tẽ:n arým krĩ tẽpo tẽ. Nhym arkum ajmã Pedru krĩraxkam kikre'ã wabin imõk'ã nhỹ, imõk ngrengrer'ã nhỹ. Mebẽ idjaer ne me tu õ kikre nhimõk po. 'Ýr ne wabin nhỹ. Ne kam Metĩndjwýnhmã kabẽno nhỹ. Kàjkwa nhipõkri myt nhỹrkam. <sup>10</sup> Ne kam kum prãm ne bit kute õ kwý krẽnmã. Nhym ar arým kum õmrõo dja. O dja nhym Pedru jaẽrbẽ mýjja amirĩt nhym omũ. <sup>11</sup> Kàjkwa ne abenbẽ ajkij nhym omũ. Nhym mýjja kute kubẽkãti pyrãk rwýk mõ. Idja amãnhkrut ne amãnhkrut. Nhym mýjja idja kunĩ 'amýn o rwýko mõ. <sup>12</sup> Kadjwýnhbẽ ne apýnh pykakam mry kunĩ. Apýnh rop, apýnh mry ngãngão mrãnh, apýnh àk, mry kunĩ kubẽkãti kadjwýnhbẽ ikwã nhym omũ. <sup>13</sup> Nhym kam arým me'õ kum kabẽn nhym kuma. Nhym kum,

—Ë, Pedru kàjmã djan 'õnh bãn krẽ, ane.

<sup>14</sup> Nhym Pedru kum,

—Kati, Bẽnjadjwýr djwýnh. Mõj djẽ kute me ibẽ mýjja kakrit pyma ja ne ije kur kêtumrẽx, ane.

<sup>15</sup> Nhym ajte kum,

—Be, Metĩndjwýnh kute mýjjao mex kwãrĩk wãnh kum kakrit jarẽnh kêt, ane.

<sup>16</sup> Be, me'õ kum kabẽn ne ajte kum kabẽn ne ajte kum kabẽn nhym aẽrbẽ mýjja akubyn kàjkwamã wabi.

<sup>17</sup> Nhym Pedru amim,

—Je, mýj'ã ne ije mýjja pumũnhja amijakre? ane. Nãm amim anhýro dja nhym Koneru kute ar anorja kikre jabej me kukij nhym me arým arkum arẽ. Nhym ar 'ýr tẽn arým ajkwa krekre tãri bõx ne dja. Ne arým abej me kukij <sup>18</sup> ne kàj bẽ memã kum,

—Ximão Pedru, djori kikre wãkam nhỹ? ane.

<sup>19</sup> Nhym wãnh Pedru kute mýjja pumũnh'ã arek amikabẽn maro nhỹ nhym Metĩndjwýnh Karõ arým kum,

—Ë, ar amãnhkrut ne ikjêkêt ne ar ajabej akukij. <sup>20</sup> Kàjmã djan ar'ýr rwýn arkõt tẽ. Kwãrĩk wãnh ar kuba-jtemkam axwe amikam adjumar kêt. Ba ne ba ar ano nhym ar tẽ, ane.

<sup>21</sup> Nhym Pedru arým ar'ýr ruw ne ar'ýr bõx ne arkum,

—Ë, ba, ba ne gar ijabej. Mýj ne gar amã kĩnh ne iwýr tẽ? ane.

<sup>22</sup> Nhym ar kum,

—Krãkamngõnh krãptĩ: kubẽ 100 nhõ bẽnjadjwýr'õ ne ar ijano bar awýr tẽ. Idjibẽ ne Koneru. Nãm katat amijo ban kum Metĩndjwýnh rax pyma. Nhym mebẽ idjaer kunĩ kum mex jarẽ. Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnhja ne kum karõn kum, “Pedru'ýr ar 'õ jano gẽ amrẽ awýr tẽn amã kabẽn jarẽ. Dja ga prĩne kabẽn ma”, ane. <sup>23</sup> Nãm ar Pedrumã ane nhym arým arkum, “Amrẽ ar ikõt wadjã”, ane. Ne kam arkum aminhũrkwã jarẽ nhym ar arým kam nhỹ.

*Pedru Koneru nhũrkwãkam bõx.*

Nhym ar'ã akati nhym Pedru arkõt arým 'ýr tẽ. Djopekam Jeju kukwakam me kamy kwý ne arkõt tẽ.

<sup>24</sup> Amũ Xedjare'ýr tẽn 'ýr bõx. Nhym Koneru arým arkam amako nhỹ. Nãm arým amijã õbikwamẽ kute meo õbikwao akuprõ. <sup>25</sup> Nhym ar me'ýr bõx nhym Pedru kikremã àr tẽ nhym Koneru arým kajpa. Ne umaje amijo ngriren parbẽ tým ne ibõ. <sup>26</sup> Nhym Pedru pa 'amýn kàjmã kudjan kum,

—E kum, kàjmã dja badjwý ibẽ pykabẽ me'õ, ane.

<sup>27</sup> Ne kam kum kabẽn tẽn wadjã. Nhym me krãptĩ akuprõ nhym arým me omũ. <sup>28</sup> Ne kam memã kum,

—Be, me ba ne ba me me bajtemmẽ ibikprõnh kêtumrẽx. Me ibẽ idjaerkam ikukràdjã kõt ba me me bajtem nhũrkwãmã idjãr kêtumrẽx. Arým ga me ama. Nhym kam

Metĩndjwýnh imã ikukràdjà ny jarẽ. Imã me kunĩ kĩnhmã ne imã arẽ. Ne ije me'õmã kakrit jarẽnh kêt mã ne imã arẽ. Ije me'õo me bajtem kêt mã ne imã arẽ. <sup>29</sup> Kam aje imã ar anorja iwýr bõx ne ar kute imã akabẽn jarẽnhkam ba aminêje ikabẽn kêt ne tu arkõt awýr tẽn bõx. Bõx ne arým me anhũrkwãmã wadjàn me anhikõ'ã nhỹ. Kam ba me amã arẽ. Mýj kadjy ne ga me ijo bõx? Mýj ne ga me amã kĩnh? Nãm ã Pedru memã ane.

<sup>30</sup> Nhy m Koneru kum,

—Amũja'ã, arým 'ã arngrobê 4 apêx ba amijajburo nhỹ. Nhy m ã myt ibõ ane, 3 orakam ba inhũrkwãm kam Metĩndjwýnhmã ikabẽnõ nhỹ. Nhy m ijaêrbê me'õ ikuka kõnh dja nhy m õ kubêkà jadjênh ne. <sup>31</sup> Nhy m imã, “Ë Koneru, ga Metĩndjwýnhmã akabẽn nhy m arým ama. Ga me õ mýjja kêt kam anhõdjàn nhy m arým apumũ. <sup>32</sup> Jakam dja ga krĩraxbê Djopemã anhõ me ja kwý jano. Kam ne me'õbê Ximãõ Pedru. Gê ar tẽn kum arên awýr o bõx. Imõti mýrri ne me'õ mrykào mex djwýnhbê Ximãõ nhũrkwã. Kam ne ro'ã nhỹ. Pedru dja awýr bõx ne amã arẽ.” Nãm ã me'õ imã ane. <sup>33</sup> Ba kam amikrà kêt ne awýr ar ano. Be, arým ga bõx ba me ikĩnhkumrêx ne. Ne jakam ba me ikunĩ Metĩndjwýnh parbê nhỹ. Metĩndjwýnh kute kabẽn'ã amã karõ kunĩ me ije mar kadjy ne ba me nhỹ. Nãm ã Koneru Pedrumã ane.

<sup>34</sup> Nhy m kam Pedru kum,

—Mrãmri ne Metĩndjwýnh kum me kunĩ kĩnhõ aben pyræk. Ja arým imã amirĩtkumrêx ne. <sup>35</sup> Be, mebê idjaer nãr me bajtem. Apýnh me ba djà kunĩkõt me kunĩ. Me apýnh kum Metĩndjwýnh rax pyman katàt kute amijo baja, Metĩndjwýnh kum me ja kunĩ kĩnh. <sup>36</sup> Ba me amã kabẽn jarẽ ga me ama. Be, Metĩndjwýnh ne mebê idjaermã me umar mex jarẽ. Dja me tu amim Jeju Kritu markumrêx ne arým umar mex. Kubê ne me kunĩ nhõ Bẽnjadjwýr djwýnh. Metĩndjwýnh ne mebê idjaermã ujarênh ny ja

jano. <sup>37</sup> Me ga ne ga me arým 'ã ujarênh ma. Djuãõ kute 'ã memã ujarênhkam ngõmã me angjênhkam ne me Garrêjakam Jeju'ã ujarênhmo krax. Ne kam Djudêja kunĩkõt me 'ã ujarênh ar ba ga me arým ama.

<sup>38</sup> Be, Metĩndjwýnh ne Nadjarekam Jejumã ta Karõ jano nhy m arým raxo kadjwýnhbê nhỹn ar o ba nhy m arým kukwakam týx ne. Ne kam apênh mex ar ba. Nhy m Xatanaj meo ba nhy m me umar punu:re nhy m Jeju arým me kunĩõ mex. Metĩndjwýnh kute kumê amijo kajkepkam ne mã meo mex ar o ba.

<sup>39</sup> Kute mýjja kunĩ nhipêxkõt ne bar omũ. Mebê idjaer nhõ pykakam bar omũn krĩraxbê Djeruxarêkam omũn arým 'ã memã idjujarênh ar iba. Nãm me pĩte'y'ã kunhõn kubĩ. <sup>40</sup> Nhy m kam 'ã akatin akatin akati nhy m Metĩndjwýnh akubyn o tĩn. Ne irãri o amirĩt bar omũ. <sup>41</sup> Me kunĩmã ne o amirĩt kêt. Metĩndjwýnh ta kute amrêbê amijo me utàr jamã ne o amirĩt ne. Me kute omũnhkõt memã 'ã ujarênh kadjy ne memã o amirĩt. Ar imã ne arým o amirĩt ne. Ar ba ne bar akubyn tĩnkam ro'ã inhõ kwý krên kõt ikõ.

<sup>42</sup> Nhy m ta ar imã karõn ar imã, “Mrãmri ne Metĩndjwýnh arým amijo ipytã. Dja ba memã axwe pãnh jarẽ. Me tĩn ne ar bajamã axwe pãnh jarẽ. Me tykjamã axwe pãnh jarẽ. Ja kadjy ne amijo ipytã. Tãm dja gar kàj bê memã arênho aba. Arým ar aje ipumũnhkõt memã 'ã adjujarênh ar aba.” Nãm ã ar imã ane. <sup>43</sup> Be, Metĩndjwýnh kukwakam kabẽn jarênh djwýnh kunĩ ne me amrêbê: me bakukãmãremã kum, “Jeju arým tyk ne akubyn tĩnkam dja me kwý ì pýnhkõt tu amim markumrêx nhy m Metĩndjwýnh arým me axwe maro aknon mekam ngryk kêt.” Nãm me ã me bakukãmãremã ane, ane.

<sup>44</sup> Pedru memã ja jarênho dja nhy m Metĩndjwýnh Karõ arým me kunĩkam ruw ne ar meo ba. Me kute kabẽn maro ýrja kunĩkam ruw ne ar meo ba <sup>45-46</sup> nhy m me arým apýnh me ba

djàkam me kabēnkam kabēno kumex. Me kute me kabēn mar kêtjakam ne me kabēno kumex. Ne apýnh me kabēnkam Metĩndjwýnh rax jarēno kumex. NhyM Pedrukõt ar bõxja arým kuma. Kõt ar bõx jamã ne me kum me my kã rênhne jarē. Ar ja ne ar amrēbê tu amim Jeju markumrēx. Nãm ar me kabēn man arým mekam no tyn djan abenmã kum,

—Je, amrēbê me babê idjaermãbit ne Metĩndjwýnh kute Karõ janor. Ne kam arým jakam tu me bajtemmã Karõ jano, ane.

NhyM Pedru arkum,

<sup>47</sup> —Be, amrēbê Metĩndjwýnh kute me bamã Karõ janorkõt ne arým jakam ã me bajtemmã anoro ane. Me babê idjaer ren amrēbê abenmã, “Kwãrĩk wãnh ngõmã me bajtemja jangjēnh kêt”, ane. NhyM be, jakam Metĩndjwýnh kute memã Karõ janorkam me baje ngõmã me angjēnh kadjy amimar, ane. <sup>48</sup> Ne kam arkum,

—Arým ne me tu amim Bēnjadjwýr djwýnh markumrēx. Ar Metĩndjwýnhmã ngõmã me angij, ane. NhyM ar arým ã meo ane. NhyM kam me amijã Pedru nēn kum,

—Dja ga arek me ikam ar aba gē ajã akati kwý apēx ga kam ajte tē, ane.

## 11

*Pedru kute Djeruxarēkam me jamã amikõt amijarēnh.*

*Kar 10.9*

<sup>1</sup> NhyM kam me bajtemdjwý arým tu amim Metĩndjwýnh kabēn markumrēx nhyM me kwý arým amũ memã arēno ipõk ne. NhyM pykabê Djudējakam Jeju kute ar anorja arým me arēnh ma. NhyM Jeju kukwakam me kute abeno kamydjwý me arēnh ma. <sup>2</sup> NhyM kam Pedru arým akubyn krĩraxbê Djeruxarēmã tēn bõx. NhyM me kute amim Jeju mar kwý mebê idjaer kukràdjã tũm'ã no týxi. 'Ã ne me memã me my kã rênhne jarē. Pedru bõx nhyM me my kã rênhne arým Pedrumē aktã kabēno aben japanho dja. <sup>3</sup> Ne kum,

—Ga ne ga me bajtem nhũrkwãmã wangij ne me ro'ã adjàkuro akrĩ, ane.

<sup>4</sup> NhyM Pedru akubyn amijo tēn krax kurũm prĩne 'ã memã ajarēn memã kum,

<sup>5</sup> —Be, krĩraxbê Djopekam ne ba Metĩndjwýnhmã ikabēno nhỹ. NhyM mýjja ijaērbê inokrekam amirĩt ba omũno nhỹ. Mýjja kute kubēkãti pyrãk. NhyM mýjja idja kunĩ 'ãnh 'amýn iwýr o rwýko mõ. Ne arým iwýr o bõx. <sup>6</sup> Ba kam arým omũno dja nhyM apýnh pykakam mry kunĩ, ropmē mry ngãngão mrãnhmē àkmē kadjwýnhbê nõ ba omũ. <sup>7</sup> NhyM kam kãjkwa kurũm me'õ kabēn ba kuma. NhyM imã, “Ë Pedru kãjmã djan 'õnh bĩn krē”, ane.

<sup>8</sup> Ba kuman arým kum, “Bēnjadjwýr djwýnh, kati. Mõjdjê kute mýjja kakrit, mýjja punu wã nēje me imã kabēn kõt ije kur kêtumrēx”, ane.

<sup>9</sup> NhyM kãjkwa kurũm me'õ ajte imã, “Be, Metĩndjwýnh kute mýjjao mex kwãrĩk wãnh ga kum kakrit jarēnh kêt”, ane. <sup>10</sup> Be, me'õ imã kabēn ne ajte imã kabēn ne ajte imã kabēn nhyM arým mýjja kunĩ akubyn kãjkwamã wabi.

<sup>11</sup> NhyM ijaērbê ar amãnhkrut ne ikjêkêt kikrekam inhýrja'ýr bõx. Krĩraxbê Xedjare kurũm me'õ imã ar ano nhyM ar tēn bõx. <sup>12</sup> NhyM Metĩndjwýnh Karõ imã, “Dja ga arkõt tē. Kwãrĩk wãnh ga Ar kubê me bajtemkam axwe adjumar kêt”, ane. Ba kam arkõt tē. NhyM Jeju kukwakam gwaj bakamy Ar kubê 6ja arým ikõt tē. Bar 'ýr tē:n kam Koneru nhũrkwãkam bõx ne arým 'ýr wadjã.

<sup>13-14</sup> NhyM kam ar imã 'ã ajarē. Nãm ar imã, “Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh'õ inhũrkwãkam dja ba omũ. NhyM imã, ‘Dja ga anhõ me ja kwý krĩraxbê Djopemã ano. Me'õbê Ximão Pedru ne kam ar ba. Gē ar kum arēn amrē awýr o bõx. Ta dja amã kabēn jarē. Gamē anhõbikwa kunĩmē dja gar kabēn ma nhyM Metĩndjwýnh arým ar ajaxwebê ar apytã.’ Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh



imã ane.” Nãm Koneru ã ar imã ane. Nãm ã Pedru me kukràdjã tũm'ã me no tỳxjamã ane.

Ne kam ajte memã kum,

<sup>15</sup> —Ba kam memã ikabẽn kraxbit jarẽnho dja. NhyM Metĩndjwýnh Karõ arým mekam ruw ne meo ba. Amrẽbẽ kute me bajo ba kõt ne ã wãkamdjwý arým meo bao ane. <sup>16</sup> Ba kam akubyn amijo tẽn arým amijã Bẽnjadjwýr djwýnh kabẽn ma. Nãm me bamã, “Be, Djuão Metĩndjwýnhmã ngõmãbit me angij. NhyM be, dja ba ar amã Metĩndjwýnh Karõ jano nhyM arým ar ajo ba”, ane. Nã bãm Bẽnjadjwýr djwýnh kabẽn ja man kõt ar amã arẽ. <sup>17</sup> Be, gu me baje tu amim Bẽnjadjwýr djwýnhbẽ Jeju Kritu markumrẽxkam ne amrẽbẽ me bamã Karõ jano. Jakam ne me bajtemdjwý me bakõt tu amim markumrẽx nhyM arým ã memãdjwý Karõ janoro ane. Kam ba ar amã arẽ gar ama. Djã ne ba iraxo Metĩndjwýnh jakre got ba kubẽ aptã? Kati. Nãm ã Pedru memã ane.

<sup>18</sup> NhyM me arým amijã kabẽn man Pedrumã kabẽn krãta. Ne arým abenmã Metĩndjwýnh rax jarẽn abenmã kum,

—Be, me bajtemdjwý ne Metĩndjwýnh arým kum me kĩnh ne arým memã amak bõ. Memã amak bõ nhyM me arým amikam kaprĩre wãnh axwemã iren Jeju'ýr amijo akẽx. Jakam dja me kõt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne, ane.

*Ãxikikam me kute Jeju mar'ã ujarẽn.*

<sup>19</sup> Be, amrẽbẽ me kute Exewão bĩnkam ne me me kute amim Jeju marjao bikẽnho mõ. NhyM kam me arým ajmã. Ajmã:n kam me kwý amũ pykabẽ Penixijmã bõx. NhyM me kwý amũ apẽxtibẽ Xipremã bõx. NhyM me kwý krĩraxbẽ Ãxikimã bõx. Me ja ne me kãj bẽ mebẽ idjaermãbit 'ã ujarẽn tẽ. <sup>20</sup> NhyM be, me kwý ja ne me apẽxtibẽ Xiprekam abatãnh djã nhyM me kwý pykabẽ Xirenikam abatãnh djã. Me kwý ja ne me Ãxiki'ýr

bõx ne arým me bajtembẽ kregumã arẽ. Memã Bẽnjadjwýr djwýnh Jeju'ã ujarẽn ny jarẽ. <sup>21</sup> Nãm me me bajtemmã arẽ nhyM Bẽnjadjwýr djwýnh mekmẽ amijo kajkep. Me kute memã Jeju jarẽn jamẽ amijo kajkep nhyM me arým kabẽn mexkumrẽx ne. NhyM me bajtem krãptĩ: tu amim Bẽnjadjwýr djwýnh markumrẽx ne arým 'ýr amijo akẽx.

<sup>22</sup> NhyM me arým amũ me arẽ. NhyM onĩj krĩraxbẽ Djeruxarẽkam me kute amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio baja arým me arẽn ma. Ne kam Ãxikimã Banabe jano. NhyM 'ýr tẽ:n kam <sup>23</sup> 'ýr bõx ne arým me omũn amim,

—Be, mrãmri ne Metĩndjwýnh tu kum me kaprĩ:kumrẽx\* ane. Ne kam arým mekam kĩnhkumrẽx ne memã 'ã karõn memã kum,

—Dja gar amã Bẽnjadjwýr djwýnh jabẽ:n kabẽn man arek kõt amijo abakumrẽx. Kwãrĩk wãnh 'ã adjukanga kêt. Nãm ã memã anhỹro bao ane. <sup>24</sup> Be, Banabe ne mexkumrẽx nhyM Metĩndjwýnh Karõ arým raxo kadjwýnhbẽ nhýn ar o ba nhyM mrãmri tu amim Metĩndjwýnh mar tỳ:xkumrẽx. NhyM õ'ã arým me krãptĩ Bẽnjadjwýr djwýnh'ýr amijo akẽx ne tu amim markumrẽx.

<sup>25</sup> NhyM kam Banabe amũ krĩraxbẽ Taxumã tẽ. Kute kam Xaur jabej kadjy ne tẽ. Nãm 'ýr tẽ:n arým 'ýr bõx. <sup>26</sup> 'Ýr bõx ne kam abej ne arým kum kato. Ne kam akubyn Ãxiki'ýr o bõx. NhyM kam ar arým me kute amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio bajamẽ ro'ã akuprõ. Aben tã me ro'ã akuprõ. Me krãptĩ:mã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽnho ku'ẽ: nhyM ar'ã amexmẽ na apẽx. Be, krĩraxbẽ Ãxikikam ne me Jejukõt me ba djwýnhja kumrẽxmã me kute amim Kritu mar jarẽ.

<sup>27</sup> NhyM kam Metĩndjwýnh kukwakam kabẽn jarẽn djwýnh kwý bõx. Krĩraxbẽ Djeruxarẽ kurũm

\* **11:23** Djãm me ta ne me axwe kêt nhyM pãnh kum me kaprĩ Kati. Me ta te axwe kêtã nhyM ta arým tu kum me kaprĩ.

Ãxiki'ỳr bõx. <sup>28</sup> Nhyam kam ar 'õ kàjmã me ipõkri dja. Idjibê ne Agabu. Agabu kàjmã djan Metĩndjwỳnh Karõ kukwakam memã kum,

—Dja apỳnh me ba djari pyka kunĩkõt mebê djwỳ kêt. Nhyam me kunĩ kum prã:m, ane. Nhyam tũmrãm arỳm kato. Bẽnjadjwỳr raxbê Kraõdjõ memã ỳrri ne arỳm kato nhyam me arỳm kum prã:m. <sup>29</sup> Nhyam memã prãm kêttri Ãxikikam Jejukõt me ba djwỳnh kunĩ arỳm abenmã kabẽn djin abenmã kum,

—Gwaj amikutã memã banhõ mỳjja kwỳ jano. Jeju kukwakam me bakamy pykabê Djudêjakam ar bajamã ano, ane.

Nhyam me abenmã kum,

—Dja gwaj ã memã o ane. Dja gwaj ã memã o ane, ane. <sup>30</sup> Nhyam kam Banabemẽ Xaur ar kute memã o tẽmmã nhyam me arỳm arkum aminhõ mỳjja ngã. Ne arkum,

—Dja gar me kute Jeju nhõ me jao ba djwỳnhmã angã nhyam me arỳm memã kungrà, ane.

## 12

### *Pedru mebê ijê djà kurũm kator:*

<sup>1</sup> Ãxikikam me kute memã mỳjja nhõrmã o dja: nhyam onĩj pykabê Djudêjakam bẽnjadjwỳr raxbê Erodji arỳm àkrê:. Àkrên arỳm õ me ja jano nhyam me me kute amim Jeju mar kwỳo rôrõk ne. Me kute Jejukõt ar aben pydjio baja kwỳo rôrõk ne. Kute meo bikênh kadjy meo rôrõk ne. <sup>2</sup> Ne kam arỳm kàxdjwa kajgoo Xijagu bĩ. Xijagumẽ Djuão ar axikõt apõx. <sup>3</sup> Nãm me Xijagu bĩ nhyam mebê idjaer arỳm kam kĩnhkumrẽx. Nhyam Erodji arỳm mekam kĩnhkõt omũn kam kute Pedruo tỳm kadjy memã arẽ. Me kute djwỳponhbit kur djà nhõ akatikam ne memã arẽ.

<sup>4</sup> Nhyam kam me arỳm o tỳm ne kubê ijê. Nhyam kam Erodji 'ỳr õ krãkamngõnhbê 16 jano. Nhyam me kute Pedru pumũnh kadjy me arỳm meo aben nhikjê'ã kabẽn. Me kunĩbê 4'ã kabẽn. Nhyam kam me 'ã aben

japanho dja. Metĩndjwỳnh me irõbê mrãnh djà nhõ akati apêx totokbê Erodji bit kute memã o katormã. Kute memã kukjêr nhyam me kute bĩnmã bit kute memã o katormã. <sup>5</sup> Kam ne me arek mebê ijê djakam Pedruo dja. Nhyam me kute amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio baja ne me Pedruo Metĩndjwỳnhmã à'wỳr'ã rĩtkumrẽx.

<sup>6</sup> Nhyam nêje akamãtkam Erodji amim,

—Gê kryrãm, ba memã Pedruo ikato, ane. Nhyam Pedru arek õto nõ. Nhyam krãkamngõnh amãnhkrut ne aktã ijên o nhỹ. Kãxirãxo ne krãkamngõnh Pedrumẽ aktã amijãpre. Nhyam kre'ã ku'ê djwỳnh ar 'ã ijê djà kuri dja. Arek kre nêje dja. <sup>7</sup> Nhyam Pedru õto nõ: nhyam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh'õ arỳm 'ỳr wadjã. Nhyam arỳm mebê ijê djà kadjwỳnhbê irã. Nhyam arỳm Pedru nhikre'i nhikjêbê kurwan kàjmã kangõn kum,

—Amikrà kêt ne kàjmã dja, ane. Nhyam kàjmã dja nhyam kãxirãxo inỳx 'ãpre djà arỳm tu rôrõk ne.

<sup>8</sup> Nhyam kadjy mrãnh djwỳnh kum,

—On amipren aparkà ponh jadjã, ane nhyam arỳm ã amijo ane. Nhyam ajte kum,

—Anhõ kubêkã krãkào amikupun ikõt tẽ, ane nhyam arỳm amikupu.

<sup>9</sup> Nhyam mã kator tẽ nhyam arỳm kõt tẽ. Ne kute amimar kêt kam amim we,

—Be, nãm mỳjja kute ijo anhỹr kajgo. Nã bãm amiptir kajgoo nõ, ane.

<sup>10</sup> Nhyam ar arỳm amipãnh 'ã ijê djà ja mẽ. Kam ne kre'ã ku'ê djwỳnh ar ja dja. Nhyam ar ajte amipãnh 'ã ijê djà ja mẽ. Kam ne kre'ã ku'ê djwỳnh ar jadjwỳ dja. Nhyam kam ar arỳm krĩrax 'ỳr kãxirãxtio 'ã ijê djà ja tẽpo tẽ nhyam ta arkum amijã kuta. Nhyam arỳm ar kato. Ne pry ja kumrẽx'ã tẽn amipãnh kumẽ nhyam kadjy mrãnh djwỳnh arỳm mã kubê tẽ.

<sup>11</sup> Nhyam Pedru arỳm kute amiptir kêtja man amim,

—Je, mrãmri ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju imã kadjy mrãnh djwỳnh jano

nhym Erodjibê arỳm ipytà. Mebê idjaer kute ibĩnmã kam amak kajgo nhym arỳm mebê ipytà, ane.

<sup>12</sup> Ne arek amimaro tẽn kam arỳm Marij nhũrkwã'ỳr bõx. Djuão Makõ ne Marij kurũm kato. Kikre jakam ne me krãptĩ Metĩndjwỳnhmã kabẽno nhỹ. <sup>13</sup> Nhym Pedru bõx ne arỳm kikre'ã ijê djà mõ. Nhym me õ àpẽn nija àmõr man arỳm kute me'õ pumũnhmã 'ỳr tẽn. Idjibê ne Rodji.

<sup>14</sup> 'Ỳr tẽn arỳm 'ã ijê djà'ỳr bõx. Nhym Pedru kabẽn nhym arỳm mrãmri Pedrukumrẽx kabẽn ma. Ne arỳm kĩnhkam tu kikre'ã ijê djà'ã 'yr kêt ne akubyn me'ỳr wadjàn memã kum,

—Ô kum, Pedru kikre'ã ijê djà tãi dja, ane.

<sup>15</sup> Nhym me tu kum, “Ajbã”, ane. Nhym, “Kati, mrãmri”, ane. Nhym me arĩk kum,

—Be, kadjy mrãnh djwỳnh kute mã Pedruo baja ne dja, ane.

<sup>16</sup> Nhym wãnh Pedru arek 'ã ijê djà mõro dja nhym kam me kum 'ã kutan arỳm omũ. Omũn kam arỳm te kute mỳjja marmã kam no tyn kumex. <sup>17</sup> Nhym memã aminhikra bẽno dja nhym me arỳm anhikrê. Nhym kam arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju kute mebê ijê djà kurũm o kator'ã memã ajarẽ. Ne kam memã kum,

—Aje, dja gar tẽn Xijagumẽ Jeju kukwakam me kute abeno kamy arkum ijã ajarẽ. Ba on, ane. Ne kam arỳm amũ kikre 'õ'ỳr tẽn.

<sup>18</sup> Nhym kam akati. Nhym arỳm krãkamngõnh abenkam kangao kumex. Bẽnjadjwỳr mekam ngryk karõ abenkam kangao kumex. Ne abenmã kum, “Nãr Pedru? Nãr Pedru”? ane. <sup>19</sup> Nhym kam Erodji Pedru'ỳr me ano. Nhym me abej ne te abej aprã. Nhym arỳm prĩne kre'ã ku'ê djwỳnh ar kukij. Nhym me te: aminẽje kum kabẽn ne. Nhym arỳm memã arẽn memã kum,

—Pedru kator pãnh me kupa, ane. Nhym me arỳm me kupa.

Nhym kam Erodji arỳm pykabê Djudêja kurũm amũ tẽn arỳm krĩrãxbê

Xedjare'ỳr bõx. Ne kam arek kam ar ba.

<sup>20</sup> Arỳm krĩrãxbê Xirukam me jamẽ krĩrãxbê Xidõkam me jakam ngryk mex ne. Nhym me arỳm axikõt 'ỳr bõx. Me bõx djwỳnhram ne me Erodji nhõ àpẽn rax'õmã amijarẽ. Idjibê ne Bradju. Kubê ne Erodji nhõ kumoka'ê, kam õt djà, nẽje omũnh djwỳnh. Kute me nẽje Erodjimã kabẽn kadjy ne me Bradjumã amijarẽ. Amrẽbê ne me kute Erodji nhõ pykakam õ djwỳ jamỹnho ku'ê. Ne kam mebê djwỳ kêt karõ Bradjumã amijarẽ nhym arỳm me nẽje bẽnjadjwỳr Erodjimã kabẽn jarẽ.

<sup>21</sup> Nhym kam Erodji kute memã kabẽn kadjy akati'õ jarẽ. Nhym arỳm 'ã akati bõx. Nhym Erodji arỳm õ kubekã rũnho prĩne amijo mex ne õ krĩ djà rax'ỳr bõx ne kam nhỹ. Nhỹn arỳm memã kabẽno nhỹ. <sup>22</sup> Nhym kam me arỳm abenmã o akij ne abenmã kum,

—Djãm pykakam me'õ kabẽn got? Be, kubê ne kàjkwakam metĩndjwỳnh'õ, ane. <sup>23</sup> Nhym to-tokbê arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh mỳj kanẽjao kubĩ. Nhym kõp arỳm kakuw nhym arỳm ty. Be, mỳkam? Bir, me kute kum metĩndjwỳnh jarẽn nhym kute aminẽje memã kum, “Kati”, anhỹr kêtgam. Kute memã kum, “Kati, atemã kàjkwakam Metĩndjwỳnh pydji”, anhỹr kêtgam ne kadjy mrãnh djwỳnh mỳj kanẽ punure jao kubĩ nhym arỳm ty.

<sup>24</sup> Nhym kam me amũ memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho kumex nhym me krãptĩ arỳm kum kĩnh. Nhym me kute tu amim Jeju markumrẽxja arỳm krãptĩ: mõ.

<sup>25</sup> Be, amrẽbê ne ãxikikam me kute memã me õ mỳjja kwỳ janormã. Djeruxarẽkam me õ mỳjja kêtjamã me kute anormã. Nhym Banabemẽ Xaur ar arỳm amũ me kadjy o mõn memã o bõx ne arỳm memã kungã. Memã kungãn arỳm akubyn kurũm akẽx ne tẽn. Ar Djuão Makõ japrõn o tẽn. Tẽn: arỳm akubyn ãxikikam bõx.

## 13

*Me kute Jeju mar kute amũ Banabemẽ Xaur ar anor.*

<sup>1</sup> Be, Áxikikam me kute amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio bajakam ne me kwýbê Metĩndjwýnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwýnh. Nhym me kwýbê memã kukràdjã'ã ujarẽnh djwýnh. Ar idjibê ne Banabemẽ Ximião Nidjẽmẽ Ruxumẽ Manaũmmẽ. Krĩraxbê Xirenikam ne Ruxu abatãnh. Manaũm ne bẽnjadjwýr raxbê Erodjimẽ ro'ã abatãnh ne kute o kamy. <sup>2</sup> Ar Metĩndjwýnhmã rax jarẽ ne kum amijajburo nhỹ. Nhym Metĩndjwýnh Karõ arkum,

—Dja gar imã Banabemẽ Xaur aro aben nhikjê. Ba arým ar àpẽnh djã ny kadjy aro amiptã, ane. <sup>3</sup> Nhym kam ar amijajburo nhỹn Metĩndjwýnhmã aro à'wýro nhỹ. Ne kam ar krã'ã amihikra djĩn amũ ar ano.

<sup>4</sup> Metĩndjwýnh Karõ ã kute ar anoro anhýrkam ne ar arým krĩraxbê Xerxij'ýr tẽ:n kam 'ýr bõx. Ne kam kàraxkam ngõ raxbê pyka kêt kõt tẽ. Apêxtibê Xipre'ýr tẽ:n kam arým 'ýr bõx. <sup>5</sup> Krĩraxbê Xarami'ýr ne ar bõx. Ne kam wabin tẽ. Apýnh mebê idjaer bikprõnh djãkam kãj bê memã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽnh tẽ. Djuão Makõdjwý ne ar aprõn o tẽ. Arkum àpẽnhmã ne ar o tẽ.

<sup>6</sup> Ne kam pykakõt krĩraxbê Papu'ýr tẽn 'ýr bõx. Ne kam arým me'õbê Bajaju kajpa. Kubê ne mebê idjaer'õ. Ta ne amijo apýnh mýjja mar mexo ban me kupẽnhõ ban amijo wajangao ba. Ne kam ta amijo Metĩndjwýnh mar mex ne amijo 'êx ne we kukwakam memã kabẽn jarẽnhõ ba.

<sup>7</sup> Nãm pyka tãmkam bẽnjadjwýrmã àpẽnh ar ba. Bẽnjadjwýr nhidjibê ne Xedju Paur. Bẽnjadjwýr krã mexkumrẽx. Banabemẽ Xaur ar Papu'ýr bõx nhym bẽnjadjwýr amiwýr ar ku'uw ne arkum,

—Imã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽ. Ije mar prãm, ane.

<sup>8</sup> Nhym kam Erimanh, kubê ne Bajajuja. Me bakabẽnkam ne gu me ren kum wajanga jarẽ. Nhym be,

me bajtem kabẽnkam ne me kum Erimanh jarẽ. Nãm bit kute Paur Ar kubê àptãrmã. Erimanh bit kute õ bẽnjadjwýr nêje Metĩndjwýnh kabẽn pytãrmã ne arým kabẽno Xaur ar apanho dja.

<sup>9</sup> Nhym Xaur, idji nhikjêbê ne Paur. Metĩndjwýnh Karõ raxo Paur kadjwýnhbê nhỹn ar o ba nhym arým wajanga'ýr akẽx ne kam no tyn omũnhõ djan <sup>10</sup> kum,

—'Êxnhĩti, axweti, Xatanaj tãmdjwý. Nãm me axwe kêt prãm, ga mã amã me kurê. Bẽnjadjwýr djwýnh memã 'ã karõ katãtkumrẽx ga kam ga kupa'ã ar memã arẽnhõ aba nhym me arým aman Metĩndjwýnh kupa'ã amijo ba. Je tô mýkam ne ga akabẽn punu jao krã'ýr kêt kumrẽx? <sup>11</sup> Jakam arým Bẽnjadjwýr djwýnh kute ajaxwe pãnh ajo bikẽnhmã. Dja ga arým ano rãn arngro pumũnh kêt nhym ajã akati krãptĩ apêx, ane.

Nhym totokbê arým no rãn kam nokrekam akamãt kõ tyk pytĩ. Nhym arým me'õ jabej àpẽnh mõ. Me'õ kute pa 'amýnh ne o tẽmmã ne mekõt me'õ jabej àpẽnh mõ. <sup>12</sup> Nhym bẽnjadjwýr Xedju Paur kute wajanga no rã pumũnhkam arým tu amim Bẽnjadjwýr djwýnh markumrẽx. Nãm anhýr djwýnh rãm amim,

—E kum, Bẽnjadjwýr djwýnh'ã ar kabẽn kukràdjã mexkumrẽx, anen kam tu amim markumrẽx.

*Paur Áxiki 'õdjwýkam memã Jeju'ã ujarẽnh ne ja.*

<sup>13</sup> Nhym kam Paurmẽ ro'ã ar tẽmja ar kàraxmã wadjãn nox ne arým amipãnh krĩraxbê Papu mẽ. Ne tẽ:n kam arým pykabê Papirijkam krĩraxbê Pedji'ýr bõx. Nhym kam Djuão Makõ arým ar kangan Djeruxarẽ'ýr akẽx ne.

<sup>14</sup> Nhym kam ar amipãnh krĩraxbê Pedji mẽ. Ne tẽ:n kam pykabê Pidjijkam krĩraxbê Áxiki 'õdjwý'ýr bõx. Nhym kam arým ar'ã pi'õk rãrãr nhym ar arým mebê idjaer bikprõnh djãmã wadjãn nhỹ. <sup>15</sup> Nhym me'õ pi'õk jarẽnhõ dja. Môjdjê

kukràdjãmẽ Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh 'õdjwỳmẽ kabẽn jarẽho dja. Ne kam arỳm arẽnh pa. NhyM me bikprõnh djakam bẽnjadjwỳr ar Paurmã kabẽn kadjy memã arẽ. NhyM me amũ abenmã arẽn arỳm kum arẽn kum,

—Bẽnjadjwỳr ar ar amã kabẽn ne ar amã, “Be, akmere ar, ar ajõ aje memã akabẽn jarẽnh prãm jabej arẽ”, ane.

<sup>16</sup> NhyM kam Paur arỳm kàjmã dja. Ne memã aminhikra bẽ nhyM me arỳm anhikrẽ. NhyM memã kum,

—Gar abẽ idjaer ar, ar akunĩ amã Metĩndjwỳnh pyna ar, dja gar ikabẽn ma. <sup>17</sup> Me babẽ idjaero ba djwỳnhbẽ ne Metĩndjwỳnh. Nãm arỳm amijo me bakukãmãre pytà. NhyM kam me pykabẽ Edjitukam ar ba nhyM Edjitukam me ja ar meo kubajtemo ba. NhyM kam Metĩndjwỳnh me bakukãmãreo krãptĩ:n o ra:x. Ne kam tỳx me:xkõt arỳm meo kato. <sup>18</sup> Meo kato nhyM me kapõt kukritkam ar ba. NhyM me mã kam amikràõ ba nhyM mã kum me kaprĩn meo ba. NhyM kam me'ã amexbẽ 40 apêx. <sup>19</sup> NhyM kam Metĩndjwỳnh pykabẽ Kanaãkam me ar ba tũmjao apêx. Apỳnh me bajtem ba djàribẽ 7 nhyM arỳm memã meo apêx. Ne kam memã me õ pyka nhirẽ ne memã kungã.

<sup>20</sup> Ne kam aben totokmã memã me kute memã axwe pãnh jarẽnh djwỳnh jarẽ nhyM me aben kukãm ar meo ba. NhyM kam me'ã amex krãptĩ:o kute 450 pyrak apêx nhyM Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnhbẽ Xamuwe me kadjy kato. <sup>21</sup> NhyM kam me amikadjy Metĩndjwỳnhmã bẽnjadjwỳr raxo a'uw. NhyM arỳm memã Xau, Ki kute irja jarẽ. NhyM memã bẽnjadjwỳr'ã amexbẽ 40 apêx. Xaubẽ ne Bẽnjamĩn djõ'ã me'õ.

<sup>22</sup> NhyM kam Metĩndjwỳnh bõm Xau mẽn pãnh arỳm me kadjy Dawi jarẽ nhyM arỳm ar meo ba. NhyM Metĩndjwỳnh arỳm 'ã memã kum,

“Dawi ne ba arỳm kum ikato. Dja ba 'ã kum karõ nhyM arỳm katat ikabẽn kunĩ man kõt ar amijo ba. Djexe

ne Dawi dji.” Nãm ã Metĩndjwỳnh memã ane.

<sup>23</sup> Ne kam amrẽbẽ kute me bakukãmãremã arẽnh kõt arỳm tũmrãm me babẽ idjaer kamingrãny kadjy Jeju jano. Dawija tãm djõ'ã ne kato. Jejubẽ ne õ kãjkwã kadjy me utar djwỳnh. <sup>24</sup> Jeju kute apẽnhmo krax kẽtri ne Djuãõ me babẽ idjaer kunĩ jakren me bamã, “Me amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx. Ba kam kum ngõmã me ajangij”, ane.

<sup>25</sup> Ne kam kute apẽnh'ã aminhinomã aminẽnh 'ỳr ne me bamã, “Ga me Kritu bõxmã kam amako aba. Djãm ibẽ tãmwã got? Kati, ibẽ atemã. NhyM be, itotokbẽ me'õ bõxja ne raxo kute ijakrenh, kute ijakrenh mexi. Nã bãm te irax ne 'ã inhiõn ije kum parkã 'ãpre bõnh prãmje. Be, ãm irax ba ren arỳm kum apê. NhyM be, kati, ãm ingrire. Nãm raxo ijakrenh mex ne.” Nãm ã Djuãõ memã ane. Nãm ã Paur memã ane.

<sup>26</sup> Ne itepã ajte memã kum,

—Be, akmere ar, gar abẽ Abraõõ tãmdjwỳ ar, ar akunĩ ar amã Metĩndjwỳnh rax pyna ar. Be, Metĩndjwỳnh arỳm me bamã kabẽn jano. Jeju kute me utar'ã kabẽn jano. Ba arỳm ar amã kabẽn jarẽho dja.

<sup>27</sup> Djeruxarẽkam me jamẽ kam me bẽnjadjwỳrmẽ ne me kute Jeju raxkõt mar kêt. Amrẽbẽ: ne Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh me bakukãmãremã arẽ. Me kute Kritu'ã axwe nhõr ne bĩnmã arẽ. NhyM me aben djõ'ã kabẽn jarẽnh djwỳnh kabẽn jarẽ. Pi'õk rarar kunĩkõt kabẽn jarẽho mõr tãmtã. Nãm me te arẽn mỳjja'ã kabẽn kute amijakreja mar kêt. Jeju'ã kabẽn kute amijakreja mar kêt. Ne kabẽn jarẽho mõr tãmtã arỳm 'ỳr o bõx. Tũmrãm me kamingrãnyre kute mar kêt rã'ãn arỳm Jeju'ã axwe nhõn bĩnmã arẽ. Amrẽbẽ: Jeju rwỳk kẽtri kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh kute arẽnh kõt arỳm tu bĩnmã arẽ. <sup>28</sup> Ne te: kute axwe'õ jabej ne kum kator ne pãnh kute bĩnmã te me kukij nhyM axwe kêtumrẽx. Te Jeju

axwe kêt nhym me tu mrãmri kute bĩnkumrẽxmã Piratumã o a'uw. <sup>29</sup> Ne kam amrẽbê: me bakukãmãre kute pi'õkkam Kritu'ã kabẽn jarẽnh kõt ã Jejuo ane. Kabẽn kunĩkõt me kute o anhỹrmã kõt ne me kamingrãnyre arým ã Jejuo ane. ã Jejuo ane nhym arým ty. Ty nhym kam me arým pĩte'y kurũm kaban o ruw ne me tyk nhõ kẽnkrekam adjã nhym nõ. <sup>30</sup> Nhym be, Metĩndjwýnh akubyn o tĩn. <sup>31</sup> Nhym kam kõt ba djwýnhmã amijo amirĩt ar o ba nhym arým 'ã akati krãptĩ apêx. Jeju tyk kêttri ne ar pykabê Garrêja kurũm ro'ã tẽ, Djeruxarẽ'yr tẽ. Nãm arkum amijo amirĩto ba nhym kam jakam ar Jeju'ã ujarẽnh ar ba. Ar kute Jeju akubyn tĩn pumũnhkõt memã 'ã ujarẽnh ar ba. Nãm ã Paur memã ane.

<sup>32-33</sup> Ne kam itepã memã kum,

—Metĩndjwýnh ne amrẽbê: me bakukãmãremã kum, “Dja ba akubyn Krituo tĩn”, ane nhym me aben djõ'ã arẽnhõ mõi. Arẽnhõ mõi tãmtã arým 'yr o bõx. Me bakamingrãnyrekam Jeju ty nhym Metĩndjwýnh arým akubyn o tĩn. Tãm ne bar ar amã arẽnhõ dja. 'ã ne me bakukãmãre amrẽbê: me bẽ idjaer nhõ me ngrer tũmbê 2'ã pi'õk no'õk. Kamã Metĩndjwýnh arým kramã kum,

“Mrãmri abẽ ikrakumrẽx. Jakam ga arým ijo Abãm kumrẽx”, ane.

Kute Kramã anhỹrkõt ne arým akubyn o tĩn ne. <sup>34</sup> Nhym amrẽbê: me pi'õk 'õdjwý no'õk. Kamã Metĩndjwýnh kute akubyn o tĩn nhym ã rerek prãm kêt'ã ajte kum,

“Ije angêt Dawimã ajarẽnh kõt dja ba ã ajo djuw mexo ane”, ane.

<sup>35</sup> Nhym me me bẽ idjaer nhõ me ngrer tũm 'õdjwý'ã pi'õk no'õk. Kamã ne Dawi Metĩndjwýnhmã kum,

“Djãm inhĩ rerekmã? Kati. Ba ne ba amexo imex. Kam dja ga ikanga kêt kumrẽx”, ane.

Amrẽbê: me kute pi'õk no'õk kõt ne Jeju tyn ã rerek kêt ne akubyn tĩn ne. Nãm ã Paur memã ane.

<sup>36</sup> Ne kam itepã ajte memã kum,

—Nhym be, djãm Dawi nhĩ rerek kêt? Kati. Dawi tyn arým ã rerek ne. Metĩndjwýnh kabẽn kõt ne Dawi kum apê: nhym kam kubêngêt arým kubĩ nhym ty nhym me arým adjã. Dawi akubyn tĩn kêt nhym arým ã rerek ne. <sup>37</sup> Nhym be, djãm Jeju nhĩ rerek? Kati. ã rerek kêt. Metĩndjwýnh kute akubyn o tĩnkam ne ã rerek kêt. Nãm ã Paur memã ane.

<sup>38</sup> Ne kam ajte memã kum,

—Be, akmere ar, ba ar amã arẽ gar ama. Jeju tyk ne akubyn tĩnkam Metĩndjwýnh arým me axweo aknon mekam ngryk kêt. Ja'ã ne bar kãj bẽ ar amã idjujarẽnhõ dja. <sup>39</sup> Mõjdjê kute me kute katãt amijo ba'ã memã karõkam kukrãdjã gu me te baje mar ne katãt kõt amijo baba prãmje ne kam bajaxwe rã'ã. Nhym be, dja me tu amim Jeju markumrẽx nhym Metĩndjwýnh arým me axwe kunĩ maro akno. O aknon tu memã axwe kêt jarẽ nhym me arým kum mexkumrẽx ne. <sup>40-41</sup> Amrẽbê: ne Metĩndjwýnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwýnh me bakukãmãremã kum,

“Ë, me atĩn ne ar abari dja ba mýjja pumũnh kêt nhipêx.

Nhym me te me amã 'ã ajarẽ ga me mar prãm kêt kumrẽx.

Ë, me aje ijapry prãm wã dja ga me te aje mýjja marmã kam ano tyn aku'ẽn arým me biknor tokry djãkam akuno”, ane.

Ga, me kute mar prãm kêt kam me biknor tokry djãkam biknorja pumũ. Kwãrĩk wãnh mekõt ã amijo anhỹr kêt. Ar ga dja gar tu amim Jeju markumrẽx. Nãm ã Paur memã ane.

<sup>42</sup> Nhym kam me bikprõnh djã kurũm me kator mõi kam ne me Paur arkum,

—Dja gar amrẽ pi'õk rãrãr mõi kam ajte ar imã me kabẽn ja jarẽ, ane.

<sup>43</sup> Nhym arým me bimãnhkam me krãptĩ Paurmẽ Banabe arkõt tẽ. Me bẽ idjaermẽ me bajtem kute me bẽ idjaer kukrãdjã mar ne kõt kute amijo

\* **13:43** Djãm me ta ne me axwe kêt nhym pãnh kum me kaprĩ Kati. Me ta te axwe kêt mã nhym ta arým tu kum me kaprĩ.

bajamẽ ne me arkõt tẽ. Nhyim ar memã kabẽn ne memã kum,

—Metĩndjwýnh ta kum ar akaprĩkumrẽx<sup>49</sup> Nhyim kam me pykaja kunĩkõt Dja gar tu amim markumrẽx ne 'ã adjukanga kêt, ane.

<sup>44</sup> Nhyim kam ajte pi'ók ràràr nhyim me ajte ar'ã akuprõ. Me kute Metĩndjwýnh kabẽn marmã ne krĩrax wãkam me kunĩ ar'ã akuprõ.

<sup>45</sup> Nhyim mebê idjaer kwý arým ar'ã me krãptĩja pumũn arým me'ã ngry:k ne. Ta te kute uràk prãmje arým Paur japryõ kumex.

<sup>46</sup> Nhyim kam Paurmẽ Banabe arkum me uma kêt ne memã kabẽn ne memã kum,

—Me abê idjaerkam bar ije me akumrẽxmã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽnh prãmikumrẽx. Be, jakam ne ga me aminhirõbê kabẽn mẽn kam amim, “Djãm Metĩndjwýnhkõt itĩn rã'ãmã? Kati. Ja ne imã kĩnh kêt”, ane. Kam dja bar arým memã idjujarẽnh kadjy me bajtem'ýr amijo akẽx ne.

<sup>47</sup> Metĩndjwýnh kute pi'ók kõt ar imã me bajtem'ã karõ kõt dja bar ã amijo ane. Kamã ne Kritumã kum,

“Ga, akamàt kô tykkam me kute mýjja pumũnh kêt ne mrãnh punuja pumũ. Nhyim me kute memã pry kurwý nhyim me arým irãkam katàt mrã. Me bajtemdjwý ne me mrãnh punun axwe. Ga dja ga memã ikabẽn jarẽ.

Ja kadjy ne ba arým ajano. Dja me amim ikabẽn man arým gadjwý ama. Aje me axwebê me utàr djwýnh dja me ama. Aje pyka kunĩkõt me axwebê me utàr kadjy ne ba ajano.”

Nãm ã Kritumã ane. Ar badjwý ne bar arým kabẽnkõt me bajtemmã akẽx ne. Nãm ã Paur memã ane.

<sup>48</sup> Nhyim me bajtem kute ar markam arým kĩnhikumrẽx ne abenmã kum,

—Metĩndjwýnh kabẽn mexikumrẽx. Metĩndjwýnh kabẽn mexikumrẽx, ane. Ne kam Metĩndjwýnh kute me kêttri amijo me utàrja, kute kõt tĩn ne ar ba

rã'ã kadjy amijo me utàrja arým tu amim Jeju markumrẽx ne.

arým memã Bẽnjadjwýr djwýnh kabẽn jarẽho ba. <sup>50</sup> Nhyim mebê idjaer arým Paurmẽ Banabe ar'ã memã apnê. Me nire kwý rũnh kute mebê idjaer kukràdjà mar ne kõt amijo bajamã ne me ar'ã apnê. Ne me my bẽnjadjwýrdjwýmã ar'ã apnê. Krĩraxbê

Åxikikam me jamã apnê. Nhyim kam me ari memã ar kurêtuw. Ne arým amibê ar kujate. <sup>51</sup> Nhyim ar kute me kangao amirĩt kadjy mebê amiparkà'ã me õ pyka ka'u. Ne kam amũ krĩraxbê Ikõni'ýr tẽ. 'Ýr tẽ:n arým 'ýr bõx. <sup>52</sup> Nhyim Jejukõt me ba djwýnh arým kĩnhikumrẽx ne. Nhyim Metĩndjwýnh Karõ arým raxo me kadjwýnhbê nhýn ar meo ba.

## 14

*Ikõnikam Paur ar memã Jeju'ã ujarẽnh.*

<sup>1</sup> Nhyim kam Ikõnikam Paurmẽ Banabe ar arým mebê idjaer bikprõnh djà'ýr tẽn wadjàn kam memã ujarẽho dja. Ne memã kabẽn mexikumrẽxo dja. Nhyim kam me krãptĩ: kum kĩnh ne arým tu amim Jeju markumrẽx. Mebê idjaermẽ me bajtembê kregu krãptĩ: tu amim markumrẽx. <sup>2</sup> Nhyim kam mebê idjaer kwý amakkre kêt ne kute Jeju mar prãm kêtja arým me bajtemmã me kurêtuw. Memã Jeju kukwakam me kute abeno kamy kurêtuw nhyim me kum me kurêo ba.

<sup>3</sup> Nhyim kam Paurmẽ Banabe ar arek mekam ar ba. Arkum me uma kêt ne Bẽnjadjwýr djwýnh'ã memã 'ã ujarẽnh ar ba nhyim ar'ã arým arngro krãptĩ: apêx. Metĩndjwýnh ta kute tu kum me kaprĩ'ã memã ujarẽnh ar ban\* Bẽnjadjwýr djwýnh kukwakam me aêrbê mýjja pumũnh kêt kwý nhipex. Me te kute mýjja marmã kam no tyk ne kute Metĩndjwýnh raxmã kator kadjy mýjja pumũnh kêt kwý

\* **14:3** Djãm me ta ne me axwe kêt nhyim pãnh kum me kaprĩ Kati. Me ne me te: axwe kêt mã nhyim Metĩndjwýnh ta arým tu kum me kaprĩ.

nhipêx. Nãm ar me punu kwýo mex. Me kute abenmã kum,

—Mrãmri ne Metĩndjwýnh kõt ar kabẽnkumrêx, anhýr kadjy ar ipêx.

<sup>4</sup> Nhyam kam krĩraxkam me apýnh kabẽn. Me kwý mebê idjaer kõt kabẽn. Nhyam me kwý Jeju kute ar anorja kõt kabẽn. <sup>5</sup> Nhyam kam me bajtemmẽ mebê idjaermẽ mekam me bẽnjadjwýrmẽ arým abenmã ar'ã karõn abenmã kum,

—Gwaj arkum akjan kẽno ar titik gẽ ar ty, ane. <sup>6-7</sup> Nhyam kam ar arým me kuman arým mã mebê tẽ. Mebê tẽ:n kam arým pykabê Rikaõkam bõx. Ne kam krĩraxbê Rixakam bõx ne memã arẽ. Ne kam krĩraxbê Tebikam bõx ne memã arẽ. Ne bu'ã pyka kunĩkõt memã arẽho ba. Kritu'ã ujarẽnh nyja ne memã arẽho ba.

*Rixakam Paur ar memã 'ã ujarẽnh.*

<sup>8</sup> Nhyam krĩraxbê Rixakam me'õ mrãnh kêt. Adjakam ne par punuren mrãnh kêt rã'ã ne arým abatãnh ne. <sup>9</sup> Nhyam kam Paur memã ujarẽho dja nhyam par punuja kabẽn maro nhý. Ne mex kadjy arým tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrêx. Nhyam Paur kam no djar týt ne arým kute amim kamnhĩxkõt omũ. <sup>10</sup> Nãm omũn kãj bê kum, “Kãjmã dja”, ane. Nhyam arým ekruux ne kãjmã djan arým mrãnh mex.

<sup>11</sup> Nhyam me krãptĩ arým Paur kute o mexkõt omũn kãj bê abenmã o akij. Nhyam be, Paur ar kute me kabẽn mar kêt. Me õ pykabê Rikaõkam me kabẽn kõt ne me kabẽn. Nãm me abenmã o akij ne abenmã kum,

—Apýnh me batĩndjwýnh ar amijo me bapyràk ne arým pykamã ruw ne ar ba, ane nhyam ar kute me kabẽn mar kêt.

<sup>12</sup> Nhyam me Banabemã Djupite jarẽ. Ne Paur kute kabẽno Banabe jakrenhkam kum Mekuju jarẽ. Me õ metĩndjwýnh kajgo kõt ne me arkum idji jarẽ. <sup>13</sup> Krĩrax jajkwa krekre 'ýr ne me kute me õ metĩndjwýnh kajgomã amijarẽnh djã. Me õ metĩndjwýnh jamã ne we kum Djupite jarẽ. 'Ýr ne kute mar djwýnh arým mrybãri

kwýo bõx. Nãm me pidjõrã nhipêxo ipõk nhyam mry arým upij. Be, me krãptĩmẽ Djupite mar djwýnhmẽ ne me Paur aro õ metĩndjwýnh kajgon bit kute arkum mry bĩnmã. Bit kute arkum amijarẽnh kadjy arkum mry bĩnmã.

<sup>14</sup> Nhyam Jeju kute ar anorjabê Banabemẽ Paur ar arým me omũn arým kuma. Ne kute amikapriõ amirĩt kadjy amikã kadjõn me'ýr prõt ne. Ne me krãptĩ katikõt aminêje kãj bê: memã kabẽn tẽ. Me kute arkum mry bĩn nêje kãj bê: memã kabẽn tẽn memã kum,

<sup>15</sup> —Ë, mýkam ne ga me aje ar imã amijarẽnhmã? Djãm ar ibê Metĩndjwýnh? Kati. Ar ije me apyrãk. Me aje wãnh mýjja kajgo jamã anhirermã ne bar kãj bê me ajakreo iba. Metĩndjwýnh ne tĩn ne ar ba. Ta ne arým kãjkwa nhipêx ne ajte pyka nhipêx ne ajte ngõ raxbê pyka kêt nhipêx ne ajte kam mýjja kunĩ nhipêx. Tãm dja ga me amim maro aba. <sup>16</sup> Amrêbê: apýnh me ba djakam ne me ta kute amidjwýnhbit marn amikõt amijo ba kajgo nhyam Metĩndjwýnh ate krã.

<sup>17</sup> Djãm ate krãkam kute me bamã amijo amirĩt kêt? Kati. Kute me bamã amijo amirĩt rã'ã. Ga, kute me bakunĩo djuw mex rã'ãja pumũ. Nãm mã djwý nhõ mytyrwý kõt apýnh djwý djãri pykakam o apõx rã'ã. Ne kam djwýo mã me bajo djuw mexkumrêx ne o me bajo kĩnhkumrêx. Ne kute me bajo anhýr rã'ã ne. Ga, Metĩndjwýnhkumrêx ne kute me bakunĩo djuw mex rã'ãja pumũ. Nãm Paur ar ã aminêje memã ane. <sup>18</sup> Nãm ar te memã ane nhyam me krãptĩ:ja ar'ã ajkẽ. Ne me kute arkum amijarẽnh kadjy kute mry bĩn prãm rã'ãn kam arým kanga.

<sup>19</sup> Nhyam kam mebê idjaer kwý bõx. Æxiki kurũm me kwý bõx. Ajte Ikõni kurũm me kwý bõx. Ne kam memã ar kurêtuw nhyam me arým kẽno Paur titiko djan arým 'ã abenmã, “Arým ne ty”, ane. Ne kam arým krĩrax nêje bjêro mõn o katon atykmã kumẽ.



20 Nhyam kam Jejukõt me ba djwýnh bõx ne kum ipõk ne. Nhyam kam kãjmã djan arým akubyn krĩraxmã wadjã. Nhyam kam me'ã akati nhyam Banabemẽ Paur ar arým krĩraxbẽ Tebi'ýr tẽ.

*Ar arým amipry krax'ýr akẽx.*

21 'Ýr tẽ:n kam 'ýr bõx. Ne kam krĩrax tãmkam kãj bẽ memã ujarẽnh ny jarẽnhõ ba nhyam me krãptĩ arým tu amim Jeju markumrẽx. Nhyam kam ar akubyn krĩraxbẽ Rixa'ýr tẽn 'ýr bõx ne kam Ikõni'ýr tẽn 'ýr bõx ne kam Æxiki'ýr tẽn 'ýr bõx. 22 Ne krĩ kunĩkõt Jeju kõt me ba djwýnhmã 'ã karõõ tẽn memã kum,

—Dja gar tu amim Jeju markumrẽx rã'ãn 'ã adjukanga kêt. Dja me kãtãm gwaj bajo bikẽnh ar o ba gwaj batokry kumex ma. Nhyam kam Metĩndjwýnh ýtã amikõt gwaj bapymjýrkumrẽx. Arým õ me ja kunĩmã bẽnjadjwýrkam dja ã gwaj bajo ane. Nãm Paur ar ã memã anhýro tẽmo ane.

23 Ne kam apýnh me kute amim Jeju mar djãri kunĩkõt tẽ. Me kute Jejukõt ar aben pydjio ba djãri kunĩkõt tẽn me kwý'ã meo ba djwýnh rẽ. Ne kam Metĩndjwýnhmã meo a'uw ne kum amijajbun arým memã kum,

—Gar arým tu amim Bẽnjadjwýr djwýnh markumrẽx. Bar kum ar ajo a'uw gẽ mã ar ajo djuw mex ne ar ajo ba, ane. 24 Ne kam arým tẽ. Pykabẽ Pidjijkõt tẽ:n kam arým pykabẽ Papirij'ýr bõx. 25 Ne tẽ:n kam krĩraxbẽ Pedji'ýr bõx. Ne kam kãj bẽ memã Metĩndjwýnh kabẽnh jarẽ. Memã arẽn kam ajte tẽ. Tẽ:n kam krĩraxbẽ Atarij'ýr bõx.

26 Ne kam ajte ngõ raxbẽ pyka kêtãkõt akubyn krĩraxbẽ Æxiki 'õdjwý'ýr tẽmmã. Krĩrax jakam ne me amrẽbẽ Metĩndjwýnhmã aro a'uw ne kum,

—Amã ar àpẽnh kadjy dja ga tu amã ar kaprĩkumrẽx ne aro djuw mexõ aba, ane. Nãm me kum aro a'uw ne kam amũ ar ano. Nhyam ar arým amũ krĩrax krãptĩkõt ujarẽnh ba. Ne kam arým inomã amidjãpẽnh djã mẽn ajte akubyn Æxiki ja'ýr tẽmmã. 27 'Ýr

tẽ:n kam arým 'ýr bõx. Bõx ne me kute amim Jeju marjao aben pydjio arým memã amijã ajarẽ. Metĩndjwýnh kukwakam ar àpẽnh kunĩkõt memã 'ã ajarẽn memã kum,

—Be, Metĩndjwýnh ne arým apýnh me bajtem ba djãkam memã amak bõ nhyam me krãptĩ: arým tu amim Jeju markumrẽx, ane. 28 Ne kam arek Jejukõt me ba djwýnhja kõt ar ba 'ã tũm.

## 15

*Djeruxarẽkam me kute kukràdjãõ aben mar.*

1 Nãm ar arek Æxikikam ar ba: nhyam kam me kwý arým pykabẽ Djudẽja kurũm bõx. Ne kam 'ẽx ne Jeju kukwakam me kamymã kabẽn. Me bajtemmã kabẽn ne memã kum,

—Gẽ me Mõjãdjẽ kukràdjã kõt me amy nhinhu kã rẽ. Dja me me amy nhinhu kã rẽnh kêt nhyam Metĩndjwýnh kute õ kãjkwa kadjy me apytãr prãm kêt. Nãm me 'ẽx ne ã memã ane.

2 Nhyam kam Paurmẽ Banabe ar arým Djudẽja kurũm me bõxjamẽ aktã kabẽno aben japa:nho dja. Nhyam kam me abenmã kum,

—Gẽ Paurmẽ Banabemẽ me bakwýdjwý Djeruxarẽmã tẽ. Gẽ ar Jeju kute ar anorjamẽ me kute Jeju nhõ me jao ba djwýnh'ýr bõx ne me my kã rẽnh jabej me kukja, ane. 3 Ne kam me kute amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio baja arým amũ ar ano nhyam ar tẽ. Tẽ:n pykabẽ Penixijkõt tẽ. Ne tẽ:n pykabẽ Xamarijkõt tẽ. Ne tẽmkõt Jeju kukwakam me kute abeno kamymã ujarẽnh tẽn memã kum,

—Apýnh me bajtem ba djãkam ne me arým Bẽnjadjwýr djwýnh'ýr amijo akẽx ne tu amim markumrẽx. Nãm ar ã memã anhýr tẽ. Nhyam kam me kunĩ arým kĩnhtirekumrẽx.

4 Nhyam ar tẽ:n kam arým Djeruxarẽ'ýr bõx. Nhyam kam me kute amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio baja ar pa krij ne arkum kabẽn mextire jarẽ. Mekam Jeju kute ar

anor jadjwý, meo ba djwýnhdjwý ne ar ã aro ane. Nhym kam ar memã amijã ajarẽ. Metĩndjwýnh kukwakam ar àpênh kunĩkõt ar memã 'ã ajarẽ.

<sup>5</sup> Nhym kam mebê pardjêu kwý kãjmã dja. Adjwýnhdjwý ne ar tu amim Jeju markumrẽx. Ar kãjmã djan memã kum,

—Gê me me my kà rê. Me bajtem kute amim Jeju marja my kà rê. Dja me me bakukràdjã 'ã memã karõn memã kum, “Djã gãm me katàt Môjdjê kukràdjã man kõt ar amijo aba”, ane. Dja me ã me bajtemmã ane. Nãm ã mebê pardjêu memã ane.

<sup>6</sup> Nhym kam me kute 'ã aben marmã Jeju kute ar anorjamẽ me kute Jeju nhõ me jao ba djwýnhmẽ akuprõ. <sup>7</sup> Ne kam aktã kabẽno aben japanho kumex. Nhym kam Pedru kãjmã djan memã kum,

—Be, akmere ar, ba ar amã arẽ. Metĩndjwýnh ne amrêbê ar akurãm amijo ipytã. Ije me bajtemmã idjujarênh kadjy amijo ipytã. Ije memã Kritu'ã ujarênh ny jarênh nhym me kute tu amim markumrẽx kadjy. Ja kadjy ne amijo ipytã. Ja ne gar arým aje mar.

<sup>8</sup> Metĩndjwýnh ne kute me õkre kad-jwýnhbê me kabên kunĩ mar. Nãm kum me bajtem kĩnh ne arým memã ta Karõ jano. O ne arým gwaj bamã kum me kĩnho amirĩt ne. Amrêbê ne gwaj bamã anon kam arým jakam ã memã anoro ane. <sup>9</sup> Djãm kum me babê idjaerbit kĩnh ne kum me bajtem kĩnh kêt? Kati. Me tu amim markumrẽx nhym arým me õkre kad-jwýnhbê memã axweo ajngrã. Kam arým kum me bajtemdjwý kĩnh. Nãm kum me kunĩ kĩnho aben pyrãk.

<sup>10</sup> Ar akwý ne gar aje, “Dja me bajtem Môjdjê kukràdjã kõt amijo ba mex”, anhýro aba. Je tô, mýkam ne gar akabên jao Metĩndjwýnhmã amikuré'uko aba? Djãm Môjdjê kukràdjã kõt ne me bakukãmãre kute amijo ba mex got? Gwaj badjwý

djãm kõt ne gwaj amijo baba mex got? Kati. Gwaj bajaxwekam ne gwaj te: baje Môjdjê kukràdjãkõt amijo baba mexmã. Kam kwãrĩk wãnh me bajtemmã ja jarênh kêt. Me kute Môjdjê kukràdjã kõt amijo ba mexmã kwãrĩk wãnh memã arênh kêt.

<sup>11</sup> Be, mrãmri Bẽnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu ta ne tu kum gwaj bakaprĩkumrẽx.\* Kam ta ne õ kãjkwa kadjy gwaj bapytã. Gwaj amrêbê tu amim ja markumrẽx. Ta ne tu kum me bajtemdjwý kaprĩn ã me utàro ane. Nãm ã Pedru memã ane.

<sup>12</sup> Nhym me krãptĩ:ja arým kabên krãta. Nhym kam Banabemẽ Paur ar arým memã kum,

—Be, me kute Metĩndjwýnh raxmã kator kadjy bar kukwakam mýjja pumũnh kêt kwý nhípêx. Nã bãm ar me punu kwýo mex nhym me te kute marmã kam no tyn kumex, ane. Nãm ar memã anen 'ã memã ujarênho dja.

<sup>13</sup> Nhym me arek ar maro nhý: nhym kam ar arým anhikrê. Nhym kam Xijagudjwý memã kabên. Memã kabênkam ne Pedrumã Ximão jarê. Nãm memã kum,

—Akmere ar, dja gar ikabên ja ma. <sup>14</sup> Be, Ximão arým ar amã arẽ. Metĩndjwýnh arým kum me bajtem kaprĩn kute amim me kwý pytar kraxkõt ne ar amã arẽ.

<sup>15</sup> Me bakukãmãredjwý tãm jarê. Metĩndjwýnh kute amim me bajtem kwý pytar jarê. Amrêbê: Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarênh djwýnh tãm jarên arým 'ã pi'ók no'ók ne. Dawimẽ kramẽ tãmdjwý ar kute aben djõ'ã mebê idjaermã krĩn meo ba. Metĩndjwýnh me'ã Dawi nhõ kikre jakren memã kum,

<sup>16</sup> “Kam dja ba bõx ne akubyn Dawi tãmdjwý'ã bẽnjadjwýr mẽ. Mrãmri ne me kute akubyn kum õ kikre nhípêx pyrãk. Kikre kukràdjã tũmja ne amrêbê amingrà. Dja ba kãjmã kudjan ipêx ne.

\* **15:11** Djãm gwaj ba ne gwaj bajaxwe kêt nhym pãnh kum gwaj bakaprĩ Kati. Gwaj ba ne gwaj te: bajaxwe kêtã. Nhym be, Jeju Kritu ta ne tu kum gwaj bakaprĩkumrẽx.

17 Dja ba ã tãmdjwýo ane gẽ me anhy ijabej. Gẽ mebẽ idjaer bu'ã me bajtemdjwý ijabej. Me bajtem kute tu amim imarkumrẽxa kunĩ ijabej. Ba Ibẽnjadjwýr djwýnh dja ba ã meo ane.”

Nãm ã Metĩndjwýnh memã ane. Dawi tãmdjwýmẽ me bajtem'ã memã ane. Ga, kute amim me bajtem kwý pytãr jarẽnhja pumũ. 18 Adjãkam kute amikukãm mýjja kunĩ markõt ne ã memã ane. Nãm ã Xijagu memã ane.

19 Ne ajte itepã memã kum,

—Ga, me bajtem kute Bẽnjadjwýr djwýnho aminhõ Bẽnjadjwýrja pumũ nhym kute me bajtemo aminhõ meja pumũ. Ba ar amã arẽ. Me bajtem kwý ne ajbir arým Metĩndjwýnh'ýr amijo akẽx ne tu amim markumrẽx. Kwãrĩk wãnh Mõjdjẽ kukràdjã kunõ me kunor kêt. 20 Gwaj memã Mõjdjẽ kabẽn ngrẽrebit'ã pi'òk no'òk ne memã arẽ. Gwaj memã kum, “Me kute mýjjaõ metĩndjwýnh karõ nhipẽxjamã mry parja kwãrĩk wãnh krẽn kêt. Kwãrĩk wãnh aprõ djwýnh kupa'ã nãr amjẽn djwýnh kupa'ã akurẽ aba kêt. Mry me kute mut djẽo parja kwãrĩk wãnh àr ne krẽn kêt. Kwãrĩk wãnh kamrõ krẽn kêt”, ane. Gwaj ã memã ane.

21 Gwaj me bajtemmã Mõjdjẽ kukràdjã jabit jarẽ. Gwaj ren memã arẽnh kêt nhym ren me kute mar kêt nhym ren kam mebẽ idjaer kum me kurẽ. Me Mõjdjẽ kabẽn'ã no tỳxkam kum me kurẽ. Be, me õ krĩ kunĩkõt ne me Mõjdjẽ kabẽn'ã no tỳx ne kàj bẽ memã arẽnhõ ku'ẽ. Pi'òk ràràr kunĩkõt ne me kute me bikprõnh djãkam mýjja ja'ã pi'òk no'òk jarẽnhõ ku'ẽ. Amrẽbẽ: ne me me bakukãmãremã arẽnh ajbir me kute arẽnh rã'ã. Kam dja gwaj me bajtemmã Mõjdjẽ kukràdjã ngrẽre jabit jarẽ gẽ me kuman kõt ar amijo ba nhym kam mebẽ idjaer arým kum me kurẽ kêt. Nãm Xijagu ã memã ane.

*Me kute me bajtemmã pi'òk no'òk.*

22 Nhym kam me abenmã kum,

—Gwaj Paurmẽ Banabe arkõt krĩraxbẽ ãxikimã gwaj banhõ me ja kwý jano, ane. Nhym Jeju kute ar anorjamẽ me kute Jeju nhõ me jao ba djwýnhmẽ me kute kõt ar aben pydjio baja kunĩmẽ ne me abenmã kum,

—Be, mextire. Dja gwaj arkõt ar'õ jano, ane. Ne kute arkõt ar anor kadjy amijo Djuda Baxabamẽ Xira ar utã. Ar amẽ ne ar Jeju kukwakam me kamy kurãm rax. Ar ja arkõt mõrmã. 23 Nhym kam me arým pi'òk no'òk ne. Ar kute o mõr kadjy ne me pi'òk no'òk ne. Ne kamã me bajtemmã kum,

“Me ba Jeju kute me ijanor tũm ja ne ba me me amã ikabẽn jarẽ. Me ije Jeju nhõ me jao iba djwýnhdjwý ne ba me me amã ikabẽn jarẽ. Me ibẽ Jeju kukwakam me kamydjwý ne ba me me amã ikabẽn jarẽ. Ga me apýnh me bajtem ba djãkam ar aba, krĩraxbẽ ãxikimẽ pykabẽ Xiri-jmẽ pykabẽ Xirxijskam ar aba. Ba me Jeju kukwakam me ajo ikamy. Wãm ne ba me ikabẽn mex'ã me amã pi'òk no'òk ne. Dja ga me me ikabẽn jarẽnhõ ama.

24 Be, wãm me kwý kumrẽx mõrwã ne me arým me amã 'ẽx. Me ikurũm mõn me awýr bõx ne me amã 'ẽx. Ne me ikukràdjã tũmo me akunoro ban arĩk me amã, ‘Gẽ me Mõjdjẽ kukràdjã kõt me amy nhinhu kã rẽ. Dja me me amy nhinhu kã rẽnh kêt nhym Metĩndjwýnh arým kute õ kàjkwa kadjy me apytãr prãm kêt’, ane. Be, me kute me amã anhýr djõ'ã ne ga me te: aje katãt Metĩndjwýnh kabẽn marmã. Arým ne Paur ar amrẽ tẽn me imã ja jarẽ ba me kuman arým wãm me amã ikabẽn jarẽ. Djãm me ba ne ba me wãm me 'ẽxnhĩwã jano got? Kati. 25 Be, ba me ije me ajarẽnh markam arým axikõt ikabẽn ne me akadjy amijo me ijõ ar utã. Amijo ar utã Banabemẽ Paur arkõt me awýr ar ano. Gu me bamã bakamy Banabemẽ Paur ar kĩnhja kõt ar ano.

26 Be, me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêt ja ne me te ar kangrõnhõ ba

nhym ar mã memã Jeju'ã ujarēnh ar ba. Kum me uma kêt ne tu memã banhõ Bēnjadjwýr djwýnhbē Jeju Kritu'ã memã ujarēnh ar ba.

<sup>27</sup> Me ije arkõt me amã ar anorjabê ne Djudamē Xira ar. Dja ga me pi'ók jakam me ikabēn jarēn ama. Nhym ar wã dja ar ajkwakumrēxkõt ajte me amã tãm jarē ga me mrãmri ajte kõt aman mar pydji.

<sup>28-29</sup> Mõjdjê kukràdjà ngrērebit dja ba me me amã arē ga me aman katàt kõt ar amijo aba. Ba me me amã, 'Me kute mýjjao metĩndjwýnh karõ nhípēxjamã mry parja kwãrĩk wãnh krēn kêt. Kwãrĩk wãnh mry kamrõ krēn kêt. Mry me kute mut djêo parja kwãrĩk wãnh àr ne krēn kêt. Kwãrĩk wãnh aprõ djwýnh kupa'ã nàr amjēn djwýnh kupa'ã akurē aba kêt', ane. Jabit ne ba me me amã arē. Dja ga me katàt Mõjdjê kukràdjà ngrēre jabit man kõt ar amijo aban arým amrãnh mex. Ba me ren me amã itepã kukràdjà 'õdjwý jarē ga me ren te: ajte mar ne katàt kõt amijo aba prãmje. Be, Metĩndjwýnh Karõ ne me ikõt amikabēn dji ba me me amã ikabēn jarē. Tãm ne ja."

Nãm me ã me bajtemmã pi'ók no'òkkam kabēn jarēnhõ ane.

<sup>30</sup> Nãm me memã pi'ók no'òk ne kam arým Paur arkum kungãn arkum, "Aj mã", ane. Nhym ar arým Æxiki'ȳr o tē:n kam 'ȳr o bõx. Ne kam me krãptĩ:o akuprõn arým memã pi'ók no'òk ngã. <sup>31</sup> Nhym me memã pi'ók jarē nhym me arým kuma. Kabēn mextire man arým kĩnhkumrēx ne.

<sup>32</sup> Nhym Djudamē Xira Ar kubē Metĩndjwýnh kukwakam kabēn jarēnh djwýnh ne arým memã 'ã karõ kumex ne memã kum,

—Dja ga me tu amim Jeju mar týxkumrēx rã'ãn 'ã adjukanga kêtumrēx. Nãm ar ã memã 'ã karõ ane. <sup>33</sup> Ne arek kam ar ba nhym ar'ã arým akati kwý apêx. Nhym kam ar memã kum,

—Bar akubyn Jeju kute ar anorja'ȳr tē, ane. Nhym Jeju kukwakam ar kute abeno kamy arkum,

—Aj mã. Ar adjumar mex ne tē, ane. <sup>34</sup> Nhym kam Xira memã kum,

—Ba arek me akam ar iba, ane. <sup>35</sup> Paurmē Banabe ar adjwýnhdjwý arek Æxikikam ar ba. Arek me krãptĩ ro'ã kãj bē memã Bēnjadjwýr djwýnh kabēn jarēn 'ã memã ajarē.

*Paurmē Banabe kute abeno bikjêr.*

<sup>36</sup> Nhym kam ar'ã akati kwý apêx nhym Paur Banabemã kum,

—Gu baje õbē apýnh krĩraxkõt Bēnjadjwýr djwýnh'ã memã badjarēnhja gu akubyn kunĩkõt tē. Gu baje Jeju kukwakam meo bakamy pumũho tē. Me katàt kute amijo ba jabej me omũho tē, ane. <sup>37</sup> Nhym arkõt tēm kadjy Banabe kum Djuão Makõ kĩnh.

<sup>38</sup> Nhym be, Paur ne kum o tēm kĩnh kêt. Õbē kute pykabē Papirijkam kute ar kangan arkõt àpēnh'ȳr tēm kêtum ne kum o tēm kĩnh kêt. <sup>39</sup> Nhym kam ar kabēno aben japan arým abenkam kaprĩre ne. Ne kam arým abenbē ajkij. Nhym kam Banabe arým Makõo tēm ngõkõt apêxtibē Xipre'ȳr o tē.

<sup>40</sup> Nhym Paur amijo Xira pytã. Nhym kam Jeju kukwakam ar kute abeno kamy ar'ã Metĩndjwýnhmã kum,

—Ga ne ga adjukaprĩ:kumrēx. Kam tu amã ar kaprĩkumrēx ne ar o aba, ane. Nhym kam ar mã tē. <sup>41</sup> Ne pykabē Xirijmē pykabē Xirxijkam tē. Apýnh me kute amim Jeju mar djãri kõt ba. Me kute Jejukõt ar aben pydjio ba djãri kõt ba. Ne memã týx jangjēnhõ tē. Nãm ar memã kum,

—Dja gar tu amim Jeju mar týxkumrēx rã'ãn 'ã adjukanga kêtumrēx, anhỹro tē.

## 16

*Paur kute mã amikõt Ximoxio ba.*

<sup>1</sup> Ne kam tē:n kam arým krĩraxbē Tebi'ȳr bõx ne ajte tē:n kam krĩraxbē Rixa'ȳr bõx. Nhym Jejukõt me ba djwýnh'õ nhidjibē Ximoxi kam ar ba.

Nã kurũm katorja ne kubê mebê idjaer'õ. Nãm nãja kumrêx tu amim Jeju markumrêx. Nhym bãm kute irjabê me bajtembê kregu'õ. <sup>2</sup> Krĩraxbê Rixakammê krĩraxbê Ikõnikamdjwỳ Jeju kukwakam me kamy mã: memã Ximoxi mexkumrêx jarênhõ ba.

<sup>3</sup> Nhym Paur Ximoxi'yr bõx ne omũn kam kum ar ro'ã ba prãm ne. Kum ar ro'ã ba prãm nhym be ar kukãm pyka kunĩkõt mebê idjaer krãptĩ ar ba. Me kute Ximoxi mar tũm. Ximoxi bãmbê me bajtembê kreguja me kute mar tũm. Ximoxi my kã krã'yr kêt me kute ajte mar. Nhym kam mebê idjaer kum Ximoxi kurê kêt mã Paur arỳm kum my nhinhu kã krãta.

<sup>4</sup> Nhym kam ar tẽ. Apỳnh krĩraxkõt tẽn kunĩkõt me kute amim Jeju marmã kabẽn jarênhõ tẽ. Djeruxarêkam Jeju kute ar anorjamẽ me kute Jeju nhõ me jao ba djwỳnhmẽ ar kabẽn ne memã arênhõ tẽ. Me kute mar ne katat kõt kute amijo bamã ar memã arênhõ tẽ. <sup>5</sup> Nhym kam ar ô'ã apỳnh me kute amim Jeju mar kute ar Jejukõt aben pydjio ba djari tu amim Jeju mar tỳ:xkumrêx. Nhym akati kunĩkõt me kwỳ kute Jeju mar kêtja me kõt arỳm tu amim markumrêx. Nhym kam arỳm me krãptĩ.

<sup>6</sup> Nhym ar pykabê Bridjakõt tẽn pykabê Garaxakõt tẽ. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ arkum,

—Kwãrĩk wãnh pykabê Adjikkam memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarênh kêt, ane. <sup>7</sup> Nhym kam ar tẽ:n arỳm pykabê Midjij tẽpo tẽ. Ne bit kute pykabê Bixinij katikõt tẽmmã. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ akubyn ar nê.

<sup>8</sup> Nhym kam ar arek tẽ:n kam amipãnh pykabê Midjij mẽ. Ne tẽ:n kam krĩraxbê Krõwadjij'yr bõx. <sup>9</sup> Nhym ar'ã akamãt ne. Nhym Metĩndjwỳnh Paurmã me'õ karõ bẽ nhym omũ. Pykabê Matenikam me'õ amiwỳr Paur 'uw nhym omũ. Nhym kum,

—Amrẽ pykabê Matenikam tẽn me ikõt apê, ane. <sup>10</sup> Be, Paur

kute me'õ pumũnhkam bar\* on pykabê Mateni'yr itẽm kadjy amiman abenmã,

—Be, mrãmri ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh gwaj bajuw. Gwaj baje kãj bẽ memã Kritu'ã ujarênh ny jarênh kadjy gwaj bajuw, ane.

*Ridjij kute tu amim Jeju markumrêx.*

<sup>11</sup> Ne kam Krõwadjij kurũm ikaton arỳm inox ne. Ne ngõkõt Xamokra'yr tẽ. 'Yr tẽ:n arỳm 'yr bõx. Ne ajte tẽ: nhym kam ar ijã akati. Bar kam ajte tẽ:n kam arỳm krĩraxbê Nêjapõr'yr bõx ne 'ã kã nhõ. <sup>12</sup> Ne wabin kam ajte Nêjapõr kurũm pykakõt tẽ. Tẽ:n kam arỳm krĩraxbê Pirpu'yr bõx, pykabê Matenikam ne krĩraxbê Piripuja. Krĩrax ja ne kute raxo krĩrax kwỳ jakrenh. Myt apõx djã kutã pykabê Mateni nhikjê'ã kute krĩrax kunĩ jakrenh. Krĩraxbê Rõma nhõ me ja ne me krĩrax jao djuw mex. Bar arek kam ar iba: nhym kam ar ijã akati kwỳ apêx.

<sup>13</sup> Nhym kam ar ijã pi'õk rãrãr. Bar kam krĩraxbê tẽn ngõ rax'yr bõx. Kam ne mebê idjaer kute Metĩndjwỳnhmã kabẽn djã. Me nire kwỳ arỳm kam akuprõ. Bar me'yr tẽn arỳm me ikõ'ã nhỹn kam memã idjujarênhõ dja. <sup>14</sup> Nhym mekõt me'õ nire, idjibê ne Ridjij. Krĩraxbê Xijxira kra 'õ. Kubê ne kubêkã nhõr djwỳnh. Ta ne kubêkã 'õk nhym kamrêk. Nhym kam pi'õk kaprĩ kadjy memã õro ku'ê. Nãm Mõjdjê kukràdjã kõt mã Metĩndjwỳnhmã rax jarênhõ ba. Bar memã idjujarênhõ dja nhym Ridjij ar ikabẽn maro nhỹ. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm kum amak bõ nhym arỳm tu amim Jeju markumrêx. <sup>15</sup> Bar kam Ridjijmẽ õ kikrekam õbikwa kunĩdjwỳ Metĩndjwỳnhmã ngõmã ar angij. Nhym kam ar imã krã ne ar imã,

—Ar aje ijã amim, “Mrãmri kute tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnh markumrêx”, anhyr jabej dja gar on

\* **16:10** Pi'õk ja no'õk djwỳnh nhidjibê ne Ruka. Jakam ne Ruka arkõt tẽmmo krax. 'ã ne kute, “Bar” jarênhja. Paurmẽ amijã arê.

ikõt tẽn inhũrkwākam anhikwā, ane. Ne kam ar imā krào dja. Bar kam kõt tẽn ũrkwākam inhikwā.

*Me kute Paurmẽ Xira Ar kubê ijê.*

<sup>16</sup> Arek ũrkwākam inhikwā:n kam Metĩndjwỳnhmā kabẽn djà'ỳr tẽn. Nhyim me prĩti'õ ar ikajpa. Me karõ punu ne ar o ba. Nhyim me mā amikukām mỳjja kute apõx'ã prĩtija kukij nhyim me karõ punu mā kum arẽ. Kum arẽ nhyim ô'ã prĩtija mā memā mỳjja'ã ajarẽ. Nhyim kam me arỳm pānh kum pi'õk kaprĩ ngā. Nhyim kam prĩtija nhõ bẽnjadjwỳr ar arỳm kubê pi'õk kaprĩ kumex jamỳ. Ta ne arkum kungã nhyim ar arỳm kubê amỳ.

<sup>17</sup> Nãm Paurmẽ ar ikajpan ar ikõt arỳm ar ijo memā àkjêr tẽn. Nãm àkjêrkam memā kum,

—Ota, ar ja ne ar Metĩndjwỳnhbê kumkatimā àpẽn ar ba. Ne me amā Jeju kute me apytàr'ã ujarẽn ba, ane. <sup>18</sup> Nãm akati kunĩkõt memā anhỹro tẽn nhyim kam arỳm ar ijã akati krãptĩ apêx. Nhyim kam Paur me karõ punumã àkrẽn arỳm 'ỳr akêx ne kum,

—Ë, Jeju Kritu kukwakam ba amā ikabẽn ne. On prĩtijamã anhiren kurũm akato, ane. Nhyim kum kabẽn majmã nhyim arỳm kum iren mã tẽn.

<sup>19</sup> Nhyim o ba djwỳnh ar arỳm omũn abenmã kum,

—Je, jakam prĩtija arỳm kute gwaj bamã pi'õk kaprĩ jamỳnh prãm kêt, anen kam ar arỳm Paurmẽ Xira aro tỳm ne ar pa 'amỳ. Ne kam me rũnh'ỳr ar bjêro mõn aro bõx. Me krãptĩ kute djwỳ jamỳnh djakam ne me bikprõnh djà. <sup>20</sup> 'Ỳr ne ar aro bõx ne arỳm me rũnh kabem ar kudjan memā 'êx ne memā kum,

—Ar kubê idjaer ja ne ar me banhõ krĩraxkam me kunĩmã umar punu jangjẽnho ba nhyim me arỳm kangao kumex. <sup>21</sup> Nãm ar me bamã atemã kukràdjà jarẽnho ba. Krĩraxbê Rõmakam me ja kute me bajo aminhõ. Ne gu me ren ar kukràdjà wã man kõt ar amijo baba nhyim ren me bakam

me bẽnjadjwỳr rũnh ren me bakam ngyrk ne. Nãm ar ã memã ane.

<sup>22</sup> Ne kam me bu'ã me krãptĩ: amim ar kurêtuw. Nhyim me rũnh arỳm ar'ã memã apnê. Me kute Ar kubê kubêkà o põx ne kôo ar titik kadjy ne ar'ã memã apnê. <sup>23</sup> Nhyim me arĩk ar titik ne. Ne kam arỳm mebê ijê djãmã aro tẽn kam aro bõx. Ne kam mebê ijê djwỳnhmã kum,

—Dja ga omũnh 'ãno dja gê ar kator kêt, ane. <sup>24</sup> Nãm me kum ane nhyim arỳm mebê ijê djà nhipõkri kumoka'ekam ar 'ỳr. Ne kam pĩponh amãnhkrut aktã me temã nãtjao ar te janê nhyim ar wãnh nhỹ.

<sup>25</sup> Wãnh nhỹ: nhyim arỳm ar'ã akamãt kô ipõkri. Nhyim ar Metĩndjwỳnhmã kabẽn ne kum ngrero nhỹ. Nhyim bu'ã mebê ijê krãptĩ ar maro ikwã. <sup>26</sup> Nhyim me aêrbê arỳm pyka amingrêk tỳ:x nhyim ô'ã arỳm mebê ijê djà par krax amingrêk ne. Amingrêk nhyim on 'ã ijê djà kunĩ jãm amijã kurê. Nhyim me kunĩ'ã apỳnh me unênh djaja arỳm amijã kurê. <sup>27</sup> Nhyim mebê ijê djwỳnh arỳm no tỳx ne. Ne kam mebê ijê djà'ã ijê djà jãm kute amijã rênhkõt omũ. Ne kam amim,

—Je, arỳm ne mebê ijê kunĩ kato, ane. Ne kam õ kàxdjwa kajgo kaban bit kute o amibĩnmã amijo dja. <sup>28</sup> Nhyim Paur kàj bê kum,

—Kwãrĩk wãnh amibĩn kêt. Ota, ba me ikunĩ inhỹr rã'ã, ane.

<sup>29</sup> Nhyim kam ngõnhpõk'ã me ku'uw ne mebê ijê djãmã prõt ne wadjà. Wadjàn umaje tertet ne arỳm Paurmẽ Xira ar parbê tỳm. <sup>30</sup> Ne kam aro katon arkum,

—Ë, bẽnjadjwỳr ar, mỳj dja ba amijon arỳm ijaxwebê amipytà? ane.

<sup>31</sup> Nhyim ar kum,

—Dja ga tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu markumrêx nhyim arỳm ajaxwebê apytã. Anhõ kikrekam anhõbikwadjwỳ gê ar tu amim markumrêx, ane. <sup>32</sup> Ne kam arỳm arkum Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ, õ kikrekam ar 'ỳr kunĩdjwỳmã arẽ.

<sup>33</sup> Nhyam kam akamàt tãmkam Paurmẽ Xira arkum igot ku'õ. Nhyam kam urokam ar arým Metĩndjwýnhmã ngõmã ar angij. Mebê ijê djwýnhmẽ õbikwa ar angij. <sup>34</sup> Nhyam kam aminhũrkwãmã aro tẽ. Ne kam arkum õmrõ jarẽ nhyam ar õ kwý krẽno nhỹ. Nhyam ar kunĩ arým kĩnhkumrẽx ne. Ar kute amim Metĩndjwýnh markam ne ar kĩnhkumrẽx ne.

<sup>35</sup> Nhyam kam ar'ã akati. Nhyam me rũnh arým Paur ar'ýr krãkamngõnh ar ano. Nhyam ar ar'ýr mõn mebê ijê djwýnh kumrẽx'ýr bõx ne kum,

—Me rũnh ne me arým amã, “Arkum anhire gẽ ar tẽ.” Nãm me ã amã ane, ane. <sup>36</sup> Nhyam kam mebê ijê djwýnh Paur'ýr tẽn kum arẽn kum,

—Me rũnh ne me arým ar ajã imã, “Arkum anhire gẽ ar tẽ”, ane. Kam dja gar akaton tẽn adjumar mex, ane.

<sup>37</sup> Nhyam kam Paur krãkamngõnh arkum,

—Krĩraxbê Rõmakam me ja ne me ar ijo aminhõ. Nhyam me kute ar ijaxwe jabej ar ikukjêr kêt kam tu me ipõkri ar ititik ne. Ne kam tu ar ibê ijê. Ne kam bit kute me kãxã bõm ar imẽnhmã. Djãm me kute ã krĩraxbê Rõma nhõ me jao anhỹr got? Be, kati. Me kute ã Rõma nhõ me jao anhỹr kêt. Gẽ me ta amrẽ tẽn ar ijo kato, ane.

<sup>38</sup> Nhyam kam krãkamngõnh ar akubyn tẽn me rũnhmã ar kabẽn jarẽ. Nhyam me kute Rõmakam me ja kute aro aminhõ markam arým ar umaje tĩn prãm. <sup>39</sup> Ne kam arým ar'ýr tẽn aminêje arkum kabẽn ne arkum,

—Gop ar ijarẽn kêt, ane. Ne kam arým aro katon ajte arkum,

—Gop krĩrax jabê mã tẽ, ane.

<sup>40</sup> Nhyam kam ar mebê ijê djã kurũm katon Ridjij nhũrkwãmã tẽn bõx. Ne kam Jeju kukwakam me kamy pumũn arým memã 'ã karõn meo kĩnh. Ne kam mã ajte tẽ.

## 17

*Texarõnikakam memã Jeju'ã ujarẽn.*

<sup>1</sup> Tẽ:n kam krĩraxbê ãporij'ýr bõx ne amipãnh kumẽ. Ne tẽ:n kam krĩraxbê

Apõnij'ýr bõx ne amipãnh kumẽ. Ne tẽ:n kam krĩraxbê Texarõnika'ýr bõx. Kam ne mebê idjaer bikprõnh djã'õ.

<sup>2</sup> Nhyam kam Paur ajte tãm ne pi'õk rãrãrkam me bikprõnh djãkam tẽn arým pi'õkkõt memã 'ã ajarẽn me kukij ne 'ã memã karõ. Nhyam ajte pi'õk rãrãr nhyam ajte kam tẽn pi'õkkõt memã 'ã ajarẽ. Nhyam ajte pi'õk rãrãr nhyam ajte kam tẽn pi'õkkõt memã 'ã ajarẽ.

<sup>3</sup> Nãm memã kum,

—Be, amrẽbê me bakukãmãre kute pi'õk no'õk ne. Pi'õkkam ne mrãmri Kritu tokryn tyk ne akubyn tĩnmã. Be, pi'õkkam Kritu kute amijo anhỹrmã kõt arým Jeju ã amijo ane. Mrãmri ne Metĩndjwýnh Jeju'ã me banhõ Bẽnjadjwýrbê kumkati mẽnkhkumrẽx. Ja dja ga me pi'õk kõt ama. Ga, mrãmri kubê Kritukumrẽxja pumũ. Jejuja tãm ne ba kãj bẽ memã arẽnho iba. Nãm ã memã anhỹro ku'ẽ.

<sup>4</sup> Nhyam kam me kwý 'ã amim,

—Be mrãmri. Kõt ne arẽ, anen arým mã Paurmẽ Xira arkõt ajkamẽ. Me bajtembê kregu kute Metĩndjwýnhmã amijarẽnho baja krãptĩ: arkõt ajkamẽ. Me nire rũnhdjwý krãptĩ arkõt ajkamẽ.

<sup>5</sup> Nhyam mebê idjaer kwý kute amim Jeju mar kêtja arým 'ã ngryk ne. Me te kute ar urãk prãmje arkam ngryk ne. Ar'ã me krãptĩkam arkam ngryk ne. Nhyam me kwý axwekam ate ar ba. Nhyam mebê idjaer me jamã kum,

—Paur ar axwekumrẽx. Gwaj me kunĩbê ar kurê, ane. Nhyam kam me kwýja krĩraxkam me krãptĩmã ar kurêtuw nhyam me arým arkam kangao kumex. Ne kam Djaxõ nhũrkwã'ýr prõt ne. Me kute kam Paur ar abej ne arkum kator ne me krãptĩmã aro katormã ne me ùrkwã'ýr prõt ne.

<sup>6</sup> Ne te: ar abej. Ne kam ar pãnh Djaxõmẽ Jeju kukwakam ar kute abeno kamy kwý pa 'amýn aro katon krĩraxkam me rũnh'ýr aro mõn me'ýr aro bõx. Ne ar'ã 'ẽx ne kãj bẽ memã kum,

—Paurmẽ Xira ar pyka kunĩkõt abenmã me kurê'uko ba nhym me kangao kumex. Nhym kam ar arým jakamdjwý bõx. <sup>7</sup> Nhym kam Djaxõ arkum aminhũrkwã jarẽn aro djuw mex. Ar ja kunĩ ne arkum bẽnjadjwýr raxbê Xedja kabẽn kurê. Xedjabê ne me bẽnjadjwýr rũnh kunĩ nhõ bẽnjadjwýr. Arkum kabẽn kurê. Ne mã memã kum, “Bẽnjadjwýr rax 'õdjwý kute kabẽno Xedja jakrenh ne kubê Jeju.” Nãm ar ã memã anhýr ba, ane. Be, nãm me ã ar'ã me rũnhmã ane.

<sup>8</sup> Nhym kam me krãptĩmẽ krĩraxkam me rũnh kute ja markam arým arkam ngryk ne àkrẽo kumex. <sup>9</sup> Ne kam Djaxõ Ar kubê pi'òk kaprĩ kumex byn arkum,

—Paur ar ano gẽ ar mã tẽ. Ar mã tẽm nhjukribit dja bar akubyn ar amã anhõ pi'òk kaprĩ ngã, ane. Ne kam arkum ire nhym ar akubyn ũrkwãmã tẽ.

*Berêjakam memã Jeju'ã ujarẽnh.*

<sup>10</sup> Nhym kam Jeju kukwakam me kamy akamãt tãmkam amũ Paurmẽ Xira ar ano. Krĩraxbê Berêjamã ar ano. Nhym ar'ýr tẽ:n kam 'ýr bõx. Ne kam mebê idjaer bikprõnh djã'ýr tẽ. <sup>11</sup> Berêjakam me ja ne me kute amak mexo krĩraxbê Texarõnikakam me ja jakrenh. Paur ar ajkwao memã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽ nhym me arým kum kabẽn kĩnh. Kum kabẽn kĩnh ne kam akati kunĩkõt amim pi'òk jarẽ. Metĩndjwýnh kabẽn'ã pi'òk no'òk jarẽn amim,

—Djãm Paur ar katãt amikabẽn jarẽnhkumrẽx? Djãm ar Metĩndjwýnh kabẽn'ã pi'òk no'òk kõt amikabẽn jarẽnhkumrẽx? ane. Me kute Paur ar mrãmri Metĩndjwýnh kabẽn kõt kabẽn jabej ã amim pi'òk jarẽnh ne maro ane. <sup>12</sup> Me kum kabẽn kĩnhkam ne me krãptĩ tu amim Jeju markumrẽx. Me ni bajtem rũnhbê kregujamẽ me my bajtemdjwý krãptĩ tu amim markumrẽx.

<sup>13</sup> Krĩraxbê Berêjakam Paur kãj bẽ memã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽnho ba: nhym amybým krĩraxbê

Texarõnikakam mebê idjaer arým arẽnh ma. Ne kam 'ýr tẽ:n arým kõt bõx. Ne wãkamdjwý me krãptĩmã ar kurẽtuw nhym me arým kangao kumex.

<sup>14</sup> Nhym kam Jeju kukwakam me kute abeno kamy ngõ raxbê pyka kêt'ýr Paur jano. Nhym Xiramẽ Ximoxi ar arek Berêjakam ar ba. <sup>15</sup> Nhym me kamy kwý Pauro tẽ. O tẽ:n kam arým krĩraxbê Atẽna'ýr o bõx. Nhym kam Paur arkum,

—Dja gar Xiramẽ Ximoxi ar'ýr tẽn ar'ýr bõx ne arkum ikabẽn jarẽ gẽ ar amrẽ tẽ, ane. Nhym ar arým akubyn Berêja'ýr akẽx ne.

*Atẽnakam memã Jeju'ã ujarẽnh.*

<sup>16</sup> Nhym kam Paur arek krĩraxbê Atẽnakam arkam amako nhỹ. Arkam amako nhỹn kam arým mekam kaprĩ:re ne. Be, me kute kum amijarẽnh kadjy ne me apýnh metĩndjwýnh karõ krãptĩ nhipêx ne krĩrax tãmkam kikre kunĩkõt umjuw. Nhym arým omũn mekam kaprĩre ne. <sup>17</sup> Ne kam mebê idjaer bikprõnh djãkam memã kabẽno ku'ê. Me kukjẽro ku'ê. Memã 'ã karõo ku'ê. Me bajtem kute Mõjdjê kabẽnkõt amim Metĩndjwýnh mar jadjwýmã 'ã ujarẽnho ku'ê. Ne akati kunĩkõt me krãptĩ kute djwý jamýnh djãkam memã 'ã ujarẽnho ku'ê.

<sup>18</sup> Nhym kam apýnh me kukràdjã tũm'ã ujarẽnh djwýnh arým Paur'ýr bõx ne kabẽn ma. Me ja ne me mebê epikurẽju kukràdjã'ã ujarẽnh ar ba. Nhym ate me jadjwý ne mebê exoko kukràdjã'ã ujarẽnh ar ba. Amẽ me ja ne me Paur'ýr bõx ne kabẽn man kam arým abenmã kum,

—Je tõ, mýj ne kabẽn krãptĩja bit kute me bamã arẽnhmã? ane. Nhym me kwý 'ã abenmã kum,

—Bãrãm metĩndjwýnh bajtem'ã memã ujarẽnh ar ba, ane. Mýkam ne me ã abenmã ane? Bir, Paur kute kãj bẽ memã Jeju'ã ujarẽnh ny jarẽnho bakam. Ne kute kãj bẽ me tyk akubyn tĩn'ã ujarẽnh ar bakam. Kam ne me ã abenmã ane.



19 Me ja ne me Paur kabēn man kam kum kràn arỳm o tēn krānhbē Apaku nhimõk'ỳr o bõx. Kam ne me kute aben pydji djà. 20-21 Nām me me aben pydji djàkam Pauro bõx ne arỳm kum,

—Dja ga prĩne me imã arē. Aje memã me kukràdjà ny jarēnhja mỳj ne kraxkam kute? Be, ga bõx ne atemã me kukràdjà jarē. Mỳj'ã ne ga arē? ane. Be, krĩraxbē Atēnakam me krĩ tũm kunĩmē me bõx ny kunĩmē ne me mã akati kunĩkõt abenmã ujarēnhbit. Me abenmã apỳnh me ujarēnh ny jarēnhobabit nàr me me maro krĩbit. Ne atemã mỳjja kupēnh kêt.

22 Nām me Paur kukij nhym arỳm me aben pydji djàbē Apaku nhipõkri kàjmã djan memã kum,

—Krĩraxbē Atēnakam me akrĩ ga me aje apỳnh me anhõ we metĩndjwỳnh krãptĩ mar prãm kumrēx. Arỳm ne ba omũ.

23 Be, nã bãm me anhõ kikre kabe'ã tēn apỳnh me õ mỳjjamã kute amijarēnh djà kumexja pumũho tēn kam kēn ja'ỳr ikato. Me anhõ we metĩndjwỳnh mar djà'ã kēn jamã ikato. Ga me akabēn'ã kēn no'õk ne. Kamã ne ga me, “Gu me baje metĩndjwỳnh mar kêtjamã rax jarēnh djà kadjy ne gu me kēn ja dji”, ane. Be, me ga ne ga me kum kēn djir kajgo. Aje Metĩndjwỳnhkumrēx mar kêt kam ne ga me aje kēnja djir kajgon kum amijarēnh kajgo. Be, ba ne ba arỳm ije tãmja mar. Ije Metĩndjwỳnhkumrēx mar. Dja ba Metĩndjwỳnhkumrēx'ã me amã ajarē ga me ama.

24 Be, ta ne pykamē kam mỳjja kunĩ nhipēx. Pykakam mỳjjamē kàjkwakam mỳjjamē kunĩmã Bēnjadjwỳr djwỳnh ne kute o ỳr. Kunĩmã Bēnjadjwỳr djwỳnhkam djām me kute kum kikre nhym Metĩndjwỳnh kam ỳrmã got? 25 Nàr djām mỳjja 'õ Metĩndjwỳnh nhõ kêt ga me kam aje kum õrmã? Kati. Be, ta ne kute memã tĩn jangjēnh ne memã àkõr jangjēnh nhym me ar ba. Ta ne memã mỳjja kunĩ nhõro nhỹ.

26 Apỳnh me ba djà kunĩkõt me bakunĩ me banhingēt djwỳnh pydji

nhym Metĩndjwỳnh adjàkamã ipēx. Nhym kam ô'ã pyka kunĩkõt me ajmàn kam ar ba. Metĩndjwỳnh amim me kukãm apỳnh me bixadjwỳr djà'ã karõ. Amim apỳnh akati'ã karõ nhym kõt me aben kukãm apõx. Nhym me kukãm amim apỳnh me ba djà'ã karõ nhym me kam aben kukãm apõx ne arỳm kam ar ba.

27 Mỳj kadjy ne me ipēx? Bir, me kute Bēnjadjwỳr djwỳnh jabejmã ne me ipēx. Me gop kute amim mar ne kum katormã ne me ipēx. Djām kute me bajõmã kre rax got? Kati. 28 Metĩndjwỳnh me bamē amijo kajkep. Kute me bamē amijo kajkep kam ne gu me batĩn ne amingrēk ne amirĩto baba. Ikabēnja kõt me akukràdjà jarēnh djwỳnh kwỳ amrēbē: ã memã ane. Ne memã kum, “Gu me babē Metĩndjwỳnh kra”, ane.

29 Be, ta ne kute me banhipēx gu me babē ta krakam kwãrĩk wãnh ga me amim, “Be, me ê mex ne umarkõt ne me kute Metĩndjwỳnh karõ nhipēx. Kēn karỳro nàr kryt jakao nàr kēno me kute ipēx mex”, kwãrĩk wãnh ga me ã amim anhỹr kêt. Metĩndjwỳnh ta kute me banhipēxkam kwãrĩk wãnh ga me amim anhỹr kêt. 30 Be, amrēbē me kute mar kêt kam ne me ã amim anhỹro ba nhym Metĩndjwỳnh ate krã. Ne kam ajbir jakam pyka kunĩkõt me kunĩmã kum, “Me on amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren iwỳr amijo akēx”, ane.

31 Be, dja ĩ pyka kunĩkõt me kunĩmã axwe pãnh jarēn katāt memã o pãnhkumrēx. Kute kukwakam memã axwe pãnh jarēnh kadjy ne arỳm amijo Jeju pytà. Arỳm kadjy kukãm 'ã akati jarēnh mãm dji. Me kunĩ kute kum kator ne mar kadjy ne Metĩndjwỳnh arỳm akubyn o tĩn. Me kute tãmwã kute memã axwe pãnh jarēnh djwỳnhkõt mar kadjy ne arỳm akubyn o tĩn.

32 Nãm ã Paur memã ane nhym me arỳm aprỳ. Me kute me tyk akubyn tĩn jarēnh markam ne me kwỳ arỳm aprỳo dja. Nhym me kwỳ kum,

—Dja ba me ĩ ajte 'ã ama, ane.  
<sup>33</sup> Nhyam kam Paur mã mebê tẽ.

<sup>34</sup> Be, tẽm kêtri nhyam me kwý mã kõt ajkamẽn tu amim Jeju markumrẽx. Me'õja nhidjibê ne Dijoni. Nãm Apakukam me rũnh bikprõnh djakam me ro'ã rax. Me'õ nire jadjwý idjibê Tamari. Nhyam me kwýdjwý ar jakõt tu amim Jeju markumrẽx.

## 18

*Kõritukam memã Jeju'ã ujarẽnh kadjy ne ja.*

<sup>1</sup> Nhyam kam Paur amipãnh krĩraxbê Atẽna mẽn arým krĩraxbê Kõritu'ýr tẽ. 'Ýr tẽ:n 'ýr bõx. <sup>2</sup> Ne kam me'õbê idjaer, idjibê Akwire'ýr bõx. Pykabê Põtukam ne rwýk djà. Amrêbê ne krĩraxbê Rõmakam prõmẽ ro'ã ar ba. Pykabê Itarijkam ne krĩraxbê Rõma. Prõbê Prixira. Ar kam ar ba: nhyam kam bẽnjadjwýr raxbê Kraõdjõ mebê idjaer kunĩ jano. Krĩraxbê Rõma kurũm me ano nhyam Akwiremẽ prõ ar arým mekõt katon tẽ. Tẽ:n arým Kõritukam bõx. Ne kam ar ba. Ar ba: nhyam kam Paur arým Akwire ar'ýr bõx. Ne kam ar ũrkwãkam tẽ.

<sup>3</sup> Paurmẽ Akwire ar àpẽn djà kute aben pyrãk. Ar kubê kubêkãtio kikre nhipêx djwýnh. Kam Paur arým ar ũrkwãkam tẽn arek kam krĩn ar ro'ã kikre nhipêxo ba. <sup>4</sup> Ipêxo ban kam pi'õk rãrãr kunĩkõt mebê idjaer bikprõnh djà'ýr ban memã 'ã ujarẽho ku'ê. Nãm mebê idjaermẽ me bajtembê kregudjwýmã 'ã ujarẽho ku'ê. Me kukjêro ku'ê, memã 'ã karõo ku'ê. Me kute tu amim Jeju markumrẽxmã memã 'ã karõo ku'ê.

<sup>5</sup> Nhyam kam Xiramẽ Ximoxi ar pykabê Mateni kurũm kõt bõx. Nhyam Paur no kato:n memã arẽnh prã:m kumrẽx ne mã mebê idjaermã kum,

—Mrãmri Jejubê me banhõ Bẽnjadjwýrbê kumkatibê Kritukumrẽx anhýro ba. <sup>6</sup> Nãm memã arẽnh prã:m nhyam mebê idjaer arým kabẽno apanh ne aprýo ku'ê. Nhyam kam

Paur kute me kangao amirĩt kadjy amijã kubêkã karngrõn memã kum,

—Ba te me abê idjaermã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽ ga me mã akabẽno ijapanho aku'ê. Jakam dja ga me te aje Metĩndjwýnhmã kum, “Be, Paur kute me imã arẽnh kêtkam ne ba me biknor tokry djakam itokry”, anhýrmã. Jakam dja ba me bajtemmã tẽn memã arẽ.

<sup>7</sup> Nãm ã memã anen kam arým mebê tẽn me'õbê Juxu nhũrkwãmã wadjàn kam nhý. Juxu ne amrêbê Metĩndjwýnhmã rax jarẽho ba. Mebê idjaer bikprõnh djà kuri ne ũrkwã. <sup>8</sup> Me bikprõnh djà jakam me õ bẽnjadjwýrbê Kripu. Paur Juxu nhũrkwãkam ikwã: nhyam kam Kripu arým tu amim Bẽnjadjwýr djwýnh markumrẽx. Õ kikrekam õbikwa kunĩdjwý tu amim markumrẽx. Nhyam bu'ã krĩraxbê Kõritukam me krãptĩ Paur kabẽn man kam tu amim Jeju markumrẽx. Nhyam me arým Metĩndjwýnhmã ngõmã me angij.

<sup>9</sup> Nhyam kam akamãtkam Bẽnjadjwýr djwýnh Paur nokam amirĩt nhyam omũ. Nhyam kum,

—Kwãrĩk wãnh me umaje abin-hikrẽnh kêt. Dja ga memã akabẽn jarẽnh rã'ã. <sup>10</sup> Ba ne ba amẽ amijo ikajkep. Me'õ kute awýr prõt ne ajo bikẽnh prãm kêtkumrẽx. Be, krĩrax jakam inhõ me ja krãptĩkam ne me'õ kute ajo bikẽnh prãm kêtkumrẽx. Nãm ã Bẽnjadjwýr djwýnh kum ane. <sup>11</sup> Nhyam kam arek Kõritukam memã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽho ba nhyam arým 'ã amex ne 'ã nan ajte 'ã amex apêx.

<sup>12</sup> Nhyam akati 'õkam mebê idjaer arým akuprõ. Gariju pykabê Akajakam memã bẽnjadjwýrkam ne me akuprõn kam abenmã Paur kurêtuw. Abenmã kurêtuw ne arým 'ýr prõt. 'Ýr prõt ne o tým ne pa 'amýn arým me kute memã axwe pãnh jarẽnh djakam o bõx. <sup>13</sup> Ne kam me rũnhmã kum,

—Me'õ ja ne me ibê ikukràdjã kurêo ban me imã, “Be, ikukràdjã jakõt dja ga Metĩndjwýnhmã rax jarẽho aba”, ane.

14-16 Nhym Paur kum amijarēnh 'yr nhym Gariju kumrēx ne memã kum, —Je, me'õja ren axwekumrēx. Ren me'õnh bĩ, nār ren mýjjao akĩ ba ren arým 'ã me akabēn ma. Nhym be, ate ga me abē idjaer me akabēnbito angryk ne me anhidjibito angryk ne me akukràdjà tũmbito angryk ne arým o ikunoro aba. Djām ba ije mýjja kajgo jakõt memã axwe pānh jarēnh got? Rũm me mōn wānh me akukràdjào aba. Nām ã Gariju mebē idjaermã anen arým me anon bõm me kurē. 17 Nhym kam me bajtembē kregu kunĩ Xoxinio tým. Xoxinibē ne mebē idjaer bikprõnh djakam memã bēnjadjwýr rax. Nām me o tým ne arým me kute memã axwe pānh jarēnh djàja kabem titik ne. Nhym Gariju ate krã nhỹ.

*Prixiramē Akwiremē Apõr ar'ã ujarēnh.*

18 Nhym kam Paur krĩraxbē Kõritu tãm kam arek ar ba 'õtũm ne. Ne kam arým Jeju kukwakam me kute abeno kamy arkum, “Ba on”, ane. Ne kam arým Prixiramē Akwire ar aprõn aro tē. Ar pykabē Xirij'yr tēmmã. Ne krĩraxbē Xekrere kumrēx'yr tēn 'yr bõx. Bõx kētri ne Paur Metĩndjwýnhmã amikabēn pydjın arē. Ne kam amikabēn kõt amijo tēn arým aminhinomã amimē nhym me arým kum krānh kē, mebē idjaer kukràdjà kõt. Nhym kam ar nox ne.

19 Ne tē:n kam arým krĩraxbē Epexu'yr bõx. Nhym kam Prixiramē Akwire ar arek Epexukam ar ba kadjy Paur arkum ire. Arkum iren kam tu arým mebē idjaer bikprõnh djakam tēn memã Jeju'ã ujarēnh dja. Me kukjēro dja, memã 'ã karõo dja. 20-21 Nhym me kum,

—Dja ga arek jakam ar aba. Gē kàjbē ajātũm ga kam amũ tē, ane.

Nhym memã kum,

—Kati. Djeruxarēkam mebē idjaer krãptĩ kute aben kajmã'ã amikukràdjà tũm mar kadjy arým aben pydji 'yr. Ije me aben pydji djà nhõ akati majmã ibõxmã. Ba on me'yr. Nhym kam Metĩndjwýnh kum

akubyn itēm kĩnh jabej ba kam ajte akubyn me awýr tē. Aj, ba on, ane. Ne kam arým krĩraxbē Epexu kurũm tē. Ngõkõt tē.

22 Tē nhym kam me arým krĩraxbē Xedjarekam kà nhõ nhym kam wabi, krĩraxbē Djeruxarē'yr wabin kam 'yr bõx. Ne kam me kute amim Jeju mar pa krij. Me kute amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio baja pa krij ne memã kabēn mex jarē. Ne kam krĩraxbē Āxiki'yr tē. 'Yr tē:n arým 'yr bõx.

23 Ne kam kam ar ba kàjbē 'õtũm ne ajte tē. Tē:n kam pykabē Garaxakõt tē. Ne kam pykabē Bridjakõt tēn apýnh Jejukõt me ba djwýnh djari kunĩkõt memã týx jangjēnh tēn mã memã kum,

—Gora tu amim Jeju mar týxkumrēx. Kwārĩk wānh 'ã adjukanga kēt, anhýro tē.

24 Nhym kam mebē idjaer'õ nhidjibē Apõr arým krĩraxbē Epexukam bõx. Krĩraxbē Arexākam ne rwýk djà. Nām kabēn mexkumrēx ne kute Metĩndjwýnh kabēn'ã pi'õk no'õk mar mexkumrēx. Kute memã arēnh mexkumrēx nhym me kātãm te kute kabēno itymãn kam kutã amikabēno biknoro nhỹ. 25 Apõr Bēnjadjwýr djwýnh Jeju'ã prĩne me bakukãmãre kabēn kukràdjà mar mexkumrēx. Ne kam no kator mex ne prĩne katāt memã kabēn jarēnh mexkumrēx. Ne kam Djuão kute Metĩndjwýnhmã ngõmã me angjēnhkam me kabēnbit ne kute mar. Kute ja nhjukri Jeju'ã ujarēnh kunĩ mar kēt.

26 Apõr ja ne Epexukam bõx ne kam mebē idjaer bikprõnh djà'yr tēn 'yr wadjàn arým memã 'ã ujarēnh dja. Nām kum me uma kēt ne memã 'ã ujarēnh dja. Nhym kam Akwiremē Prixira ar arým 'ã ujarēnh man arým o tēn kum arēnh mex. Apõr kute Jeju'ã ujarēnh mar kētja kum arēnh mex.

27 Nhym kam kute pykabē Akajamã tēmmã nhym Jeju kukwakam me kute abeno kamy arým memã pi'õk no'õk ne. Kute Akajakam Jejukõt me ba djwýnhmã õr kadjy ne memã pi'õk no'õk ne arým Apõrmã kungã.

Pi'òkkam ne me memã 'ã karõn memã kum,

—Dja ga me tu Apõro anhõbikwakumrẽx ane. Nhym kam Apõr me'ýr tẽn me'ýr bõx. Ne kam arým me kute amim Jeju marjamã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽ. Nhym kam me arým tu Apõro õbikwakumrẽx. Amrẽbê ne Metĩndjwýnh tu kum me kaprĩkumrẽx ne memã amak bõ nhym kam me arým tu amim Jeju markumrẽx. Nãm me Apõro õbikwakumrẽx nhym kam memã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽ: nhym kam me arým amũ amim mar kamẽn kabẽn mar rax ne.

<sup>28</sup> Nãm mã mebê idjaermã me kukãmãre kute Kritu'ã pi'òk no'òk jarẽn mã memã kum,

—Be, pi'òkkam Bẽnjadjwýrbê kumkatibê Kritu kute amijo anhýrmã kõt ne Jeju arým ã amijo ane. Be ga, mrãmri pi'òk kõt Jejubê me banhõ Bẽnjadjwýrbê kumkatikumrẽxja pumũ. Mrãmri kubê Kritukumrẽxja pumũ, ane. Nãm me krãptĩ nhipõkri ã memã kabẽn mex jarẽnho ane nhym mebê idjaer te: kute kabẽno itymã te o anen amikabẽno biknoro nhý.

## 19

### *Paur Epexukam Jeju'ã ujarẽnh.*

<sup>1</sup> Nhym Apõr arek krĩraxbê Kõritukam ar ba nhym Paur arým atýx kõt tẽn. Tẽn kam krĩraxbê Epexu'ýr bõx. Ne kam Kritu nhõ me ja kwý'ýr bõx. Ar ja ne ar kute Metĩndjwýnhmã ngõmã me angjẽn djwýnhbê Djuão kabẽnbit mar. <sup>2</sup> Nãm ar'ýr bõx ne arkum,

—Ar aje tu amim Kritu markumrẽxkam djã ne Metĩndjwýnh Karõ ar ajamýn ar ajo ba? ane.

Nhym ar kum,

—Kraxje me'õ kute ar imã Metĩndjwýnh Karõ'ã ujarẽn kêt kam ne bar ije mar kêt kumrẽx, ane.

Nhym Paur arkum,

<sup>3</sup> —Be, me kute Metĩndjwýnhmã ngõmã ar ajangjẽnkam mýj ne me kute o amirĩt kadjy ngõmã ar ajangij? ane.

Nhym ar kum,

—Be, nã bãm ar arým amikam ikaprĩren wãnh ijaxwemã inhiren Metĩndjwýnh'ýr amijo akẽx. Kute jao amirĩt kadjy me ngõmã ar ijangij. Nãm ã Djuão ngõmã me angjẽnho ane, ane.

<sup>4</sup> Nhym kam Paur arkum,

—Mrãmri ne me amikam kaprĩren wãnh axwemã iren Metĩndjwýnh'ýr amijo akẽx. Jao amirĩt kadjy Djuão ngõmã me angij. Kamã ne memã kum, “Be, itotokbê ne me'õ bõxmã. Tãmwã dja ga me tu amim markumrẽx”, ane. Kritubê Jeju'ã ne ã memã ane. Nãm ã Paur arkum ane <sup>5</sup> nhym ar arým kuma. Ne kam ar tu amim Bẽnjadjwýr djwýnh Jeju markumrẽx nhym arým kum ngõmã ar angij.

<sup>6</sup> Ne kam ar krã'ã aminhikra jadjuw nhym Metĩndjwýnh Karõ arým ar 'amý. Nhym ar arým apýnh ar kute me kabẽn mar kêt kam kabẽn jarẽnho dja, Metĩndjwýnh kukwakam kabẽn jarẽnho dja. <sup>7</sup> Kute ngõmã ar angjẽnho ja ne Ar kubê 12 pyrãk.

<sup>8</sup> Nhym kam Paur aben tã mebê idjaer bikprõnh djãkam tẽn kum me uma kêt ne memã 'ã ujarẽnho ku'ê. Nãm aben tã Metĩndjwýnh kute amim me utãr ne ar meo ba'ã memã ujarẽnho ku'ê, memã 'ã karõo ku'ê. Nhym me kwý amim, “Mrãmri kabẽnkumrẽx”, anhýro krĩ. Nhym arým 'ã mytyrwýbê 3 apêx. <sup>9</sup> Nhym ate, me kwý ta arým amakkre kêt ne arým kabẽn mar kêt ne me krãptĩ nhipõkri kabẽn punuo dja. Ne memã kum,

—Djãm Jejukõt me kute amijo bakam mex got? Arkati, anhýro ku'ê. Nhym kam Paur mebê Jeju nhõ me jao tẽn arým me kãxã meo krĩ. Me'õbê Xiranu kute memã me kukrãdjã jarẽn djãkam meo krĩ. Akati kunĩkõt memã ujarẽnho krĩ. <sup>10</sup> Nãm aben tã meo krĩ nhym me'ã amex ne ajte 'ã na ne ajte 'ã amex ne ajte 'ã na apêx. Apêx nhym kam pykabê Adjijkam me õ krĩ kunĩkõt ne me arým Paur kabẽn ma. Mebê idjaermẽ me bajtembê

kgregudjwỳ ne me Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju'ã ujarẽnh ma.

<sup>11</sup> Nhyim Paur Metĩndjwỳnh kukwakam arỳm apỳnh mỳjja pumũnh kêt djàri ipêxo ba. Nãm me punuo mexo ba. <sup>12</sup> Nãm ipêxo ba nhyim me me ĩjarop kukõnh djà, nàr me õ kubêkà Paurmã o mõn o kupê. Ne kam apỳnh me punu djàri memã o mõ nhyim me punu kunĩ arỳm mex ne. Nhyim me karõ punu kunĩ arỳm memã ire.

<sup>13-14</sup> Nhyim mebê idjaer kwỳja ne ar Epexukam ate ar babit ne arek krĩ kêt. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr'õ nhidjibê Xewa ne ar kunĩ jadjuw. Ar kubê 7. Xewabê ne mebê idjaer'õ. Kra ar ta ne amijo me karõ mar mexo ba. Ar me karõ punu kute meo ba'ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju nhidji jarẽn kum,

—Bar Jeju kukwakam amã ikabẽn. Paur kute kàj bê Jeju'ã memã ujarẽnhja ba kukwakam amã ikabẽn. On kum anhire. Nãm ar ã memã anhỳro ba.

<sup>15</sup> Ne kam ar bit kute me'õ jakam me karõ punu janormã kum Jeju nhidji jarẽnh kajgo. Nhyim me karõ punu arỳm ar aêrbê arkum,

—Jeju ije kabẽn mar ne Paur ije kabẽn mar. Nhyim be, ar ga djãm ije ar akabẽn mar got? ane. <sup>16</sup> Nhyim me'õja me karõ punu kute o baja arỳm tu aro arĩ ne ar titiko tẽ. Nãm aro tẽn prĩne ar õm ne. Ne arỳm Ar kubê ar õ kubêkà kadjõn o pôx. Ne ar par punu nhyim ar kajgo mã kikre kurũm prõt ne.

<sup>17</sup> Nhyim kam me ar arẽnho ipõk ne. Nhyim me kunĩ arỳm kuma. Mebê idjaermẽ me bajtembê kregumẽ krĩraxbê Epexukam me ja kunĩ arỳm kuma. Me kunĩ arỳm umaje madjà kretin Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju ra:xkumrẽxmã kato. <sup>18</sup> Nhyim kam me krãptĩ kute tu amim Jeju markumrẽxja bõx ne tu amijaxwe djàri arẽnho amirĩtkumrẽx.

<sup>19</sup> Nhyim kam mebê wajanga krãptĩ aben totokmã amidjudjy'ã pi'õk no'õk jao bõx. Ne kam me kute amidjudjy kangao amirĩt kadjy me ipõkri kum

kuton kam kurẽ nhyim kumex ne. Mỳj ne pi'õk pãnh kute nhyim me kum kuto? Bir, pãnh ra:x. Kryt jakao ngõnhponho pi'õk kaprĩ krãptĩ:, aben 'ã akre kubê 50.000. Nhyim me tu kum pi'õk kurẽn arỳm kuwykam kunĩ rẽ nhyim xêr. <sup>20</sup> Nhyim kam me arỳm tỳx ne amũ memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho kumex nhyim me krãptĩ kum kĩnh nhyim me kute tu amim Jeju markumrẽxja arỳm krãptĩ: ne.

<sup>21</sup> Nãm me ã o ane nhyim Paur õkre kadjwỳnhbê arỳm amim pry karõ djà djirkumrẽx ne amim,

—Ba pykabê Matenimẽ Akajamẽ 'ỳr tẽn kam me omũ. Dja ba anen kam arỳm Djeruxarẽmã tẽ. Ne kam krĩraxbê Rõmamãdjwỳ itẽm prãm kumrẽx, ane. <sup>22</sup> Ne kam amikukãm Matenimã õ àpẽn amãnhkrut jano. Nãm Ximoximẽ Eraxu ar ano. Ne kam arek pykabê Adjijkam ar ba rã'ã.

*Temexu kute me krãptĩmã Paur kurê'uk.*

<sup>23</sup> Paur ar ba: nhyim kam krĩraxbê Epexukam me krãptĩ arỳm ngryk ne kangao kumex. Be, Temexu kute me krãptĩbê me kute amim Jeju mar kurêkam me arỳm ngryk ne.

<sup>24</sup> Temexubê kryt jakao kikre kryre nhipêx djwỳnh tũm. Kute kikreti pyræk ne kikre kryre nhipêxo ba. Kikretikam ne me amrêbê Djijanamã amijarẽn djà. Djijanabê ne me õ metĩndjwỳnh kajgo'õ. Nãm kryt jakao kikre kryre nhipêxo ba. Ne kam kute memã õr pãnh pi'õk kaprĩ jamỳn õ àpẽnhmã kungã. Pi'õk kaprĩ rũ:nh ne amỳn memã kungã.

<sup>25</sup> Nhyim me krãptĩ jadjwỳ kute ar mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêxo ba. Nhyim Temexu õ àpẽn jao akuprõn metĩndjwỳnh karõ nhipêx djwỳnh krãptĩ jadjwỳo akuprõn memã kum,

—Ë, ar ikabẽn ma. Gwaj badjàpẽn djà ja djõ'ã ne gwaj mã banhõ pi'õk kaprĩ kumex jamỳ. Tãm ne gar arỳm ama. <sup>26</sup> Ë, arỳm ne gar Paur kute ar amijo ba kõt omũn arỳm kabẽn kõt ama. Djãm krĩrax jabê Epexukambit

ne ar kabên ba? Kati, pykabê Adjijja kunĩkõt ne me krãptĩ:bê metĩndjwýnh karõ nhĩpêxja kurêo ban kubê ar meo akêxo ba. Nãm arĩk memã kum, “Djãm metĩndjwýnh karõ nhĩpêxjabê Metĩndjwýnhkumrêx? Arkati. Kubê Metĩndjwýnh kêtumrêx”, anhÿr o ba.

<sup>27</sup> Be, dja Paur memã ja jarênho ba rã'ã nhym me krãptĩ arým me baje metĩndjwýnh karõ nhĩpêxja kanga. Djijana nhõ kikretidjwý dja me kum kĩnh kêt. Be, Djijanabê me banhõ metĩndjwýnh raxkumrêx. Pykabê Adjij kunĩ, kam me kunĩ kum rax jarênho ba. Pyka kunĩkõt apýnh me ba djãkam me kunĩ: kum amijarênho ba. Dja me Paur kabên man kõt ar amijo ban arým Djijanamã amijarên krãta. Nãm ã Temexu memã ane.

<sup>28</sup> Nhym me kute amijã kabên ja markam arým ngry:k ne kãj bê abenmã kum,

—Epexukam me batĩndjwýnhbê ne Djijana. Djijana raxkumrêx. Epexukam me banhõ metĩndjwýnhbê ne Djijana. Djijana raxkumrêx anhÿro kumex. <sup>29</sup> Nhym me kam me ja djõ'ã kikrepdjĩtã abenkam kanga:o kumex. Ne kam arým Gajumê Arxaku ar pa 'amý. Pykabê Matenikam ne ar abatãnh djã. Paurmê ro'ã ar Epexukam bõx. Nhym me ar pa 'amýn aro tẽn me bikprõnh djãtimã aro wadjã.

<sup>30</sup> Nhym Paur kute aben nêje me akre kadjy bit me kanga katikõt ãrmã. Nhym Jejukõt me ba djwýnh arým akubyn Paur nê. <sup>31</sup> Be, pykabê Adjijkam me bẽnjadjwýr kwý Pauro õbikwa tũm. Ar jadjwý Paur nẽn kum,

—Kwãrĩk wãnh me bikprõnh djãtimã adjãr kêt, ane. Me kute o bikênh karõ ne ar nê.

<sup>32</sup> Nhym me bikprõnhja ar kanga prõt ne ba. Djãm me krãptĩ kute me kanga kraxkõt mar got? Kati. Nãm me apýnh kabên ne. Me kwý 'ã me kabên ja jarênho amra. Nhym me kwý 'ã atemã me kabên ja jarênho amra. <sup>33</sup> Nhym mebê idjaer arým Arexãrimã 'ã karõ. Kute me nêje me kunĩ kukrãmã ne me kum 'ã karõ.

Nhym me binhikrênh kadjy te: memã ikra bẽno dja. Nãm bit kute mebê idjaer nêje me bajtemmã kabênmã.

<sup>34</sup> Nhym me arým Arexãribê mebê idjaer'õ kõt omũ. Omũn arým kãj bê kabêno tuknĩn mã abenmã kum,

—Epexukam me banhõ metĩndjwýnhbê Djijana raxkumrêx. Nãm me ã anhÿro kumex nhym arým me'ã myt ky:n me'ã ora amãnhkrut apêx.

<sup>35</sup> Nhym kam krĩraxkam me'ã pi'õk no'õk djwýnh raxja arým bõx ne memã kabên nhym me arým anhikrê. Nhym kam memã kum,

—Krĩraxbê Epexukam me ar abaja, gu me ba ne gu me babê metĩndjwýnh raxbê Djijana nhõ kikretio djuw mex djwýnh. Djijana karõ ne mrãmri kãjkwa kurũm ruw. <sup>36</sup> Gu me babê o djuw mex djwýnh nhym pyka kunĩkõt me kute me bamar. Me kute me bamarkam ga me ren tu anhikrên adjãkrê kêtumrêx.

<sup>37</sup> Be, ga me jakam aro abõxja djã ne ar me banhõ metĩndjwýnh nhõ kikretikam mýjja'õo akĩnh got? Nãr djãm ar kute me banhõ metĩndjwýnh'ã kabên punu'õ jarênh got ga me ar'ã ajatom ne? Kati. Nã gãm me jakam ar jao abõx kajgo.

<sup>38</sup> Be, dja Temexumê metĩndjwýnh karõ nhĩpêx djwýnh ar kute ar arênh prãm, wãnh ne memã axwe pãnh jarênh djã dja. Myt ja tãmkam ne memã pãnh jarênh djwýnh kam memã nhÿ. Gê Temexu ar 'ÿr aro bõx ne kum ar arê. Kam ne me kunĩ kute abenmã axwe jarênh djã.

<sup>39</sup> Nãr me aje mýjja 'õdjwýo aben mar prãm jabej dja ga me tu me bakukrãdjã kõtbit akuprõn o aben ma. <sup>40</sup> Be, jakam me banhõ bẽnjadjwýr rax arým me bamã uma. Me bakangatikam kute me bamã pãnh jarênh arým me bamã umakumrêx. Godja bẽnjadjwýr rax abej me bakukjêr jabej gu me bakangati ja'ã te: baje kum amijarênhmã, te: aminêje kum bakabênãmã. <sup>41</sup> Nãm ã me'ã pi'õk no'õk djwýnh rax memã ane. Ne kam memã kum,

—Aje, me on ajmà, ane. Nhyim me arỳm ajmà.

## 20

*Paur Matenikam tēm ne kam Krexakam bōx 'ã ujarēnh.*

<sup>1</sup> Me kangati apêxkam Paur arỳm amiwỳr Jejukôt ba djwỳnh 'uw nhyim me arỳm bōx. Nhyim kam meo rôrôk ne memã kum,

—Ba on pykabê Mateni 'ỳr. Gora ar amim Jeju mar tỳx ne 'ã adjukanga kêt, ane. Ne kam me kurũm pykabê Mateni'ỳr tẽ. <sup>2</sup> Nãm 'ỳr tẽ:n kam apỳnh Jejukôt me ba djari me omũnh tẽn me tỳxmã memã 'ã karõn memã kum,

—Dja gar tu amim Jeju mar tỳxkumrẽx, anhỳro tẽ. Nãm ã memã anhỳr kumexo tẽ. Ne tẽ:n kam arỳm pykabê Krexa'ỳr bōx. <sup>3</sup> Ne kam arek kam ar ba nhyim 'ã mytyrwỳ amãnhkrut ne ikjêkêt apêx. Nhyim kam bit kute ngôkôt pykabê Xirij'ỳr tẽmmã. Nhyim me bẽ idjaer bit kute kam o arĩmã. Nhyim kam ate pykabê Matenikôt amipry karō djà dji.

<sup>4</sup> Nhyim kam me kwỳ Paur kôt tẽmmã. Pykabê Mateni katikôt tẽmmã. Pykabê Xirij'ỳr ne kôt tẽmmã. Xopatu Paur kôt tẽmmã. Piju ne Xopatu dji. Krĩraxbê Berêjakam ne abatãnh djà. Nhyim Arxakumẽ Xekunu arkôt tẽmmã. Krĩraxbê Texarõnikakam ne ar abatãnh djà. Nhyim ajte Gajudjwỳ kôt tẽmmã. Krĩraxbê Tebikam ne abatãnh djà. Nhyim ajte Ximoxidjwỳ kôt tẽmmã. Nhyim ajte Xikikumẽ Krôpimu ar adjwỳnhdjwỳ kôt tẽmmã. Pykabê Adjikkam ne ar abatãnh djà. Paurkôt ar mõi ne ja. <sup>5</sup> Xopatu ar ar ikukãm tẽn krĩraxbê Krôwadjikam ar ikam ama. Badjwỳ Paur kôt tẽ. Ba ibê Ruka.

<sup>6</sup> Apỳnh akati wãkam ne me bẽ idjaer amikurãdjà kôt djwỳponhbit kuro ba. Nhyim ar ijã akati wã apêx bar krĩraxbê Pirpu kurũm, pykabê Matenikam krĩraxbê Pirpu kurũm inox ne tẽ. Tẽ: nhyim kam ar ijã akatibê 5 apêx. Bar kam krĩraxbê Krôwadjikam Xopatu ar'ỳr bōx. Ne

kam ar iba: nhyim kam ar ijã akatibê 7 apêx.

*Juxiku tỳm ne tyk nhyim kute akubyn o tĩn.*

<sup>7</sup> Nhyim arỳm ar ijã pi'ôk kamrêk ne. Nhyim Jejukôt me ba djwỳnh arỳm akuprõ, djwỳ kokjêr kadjy. Jeju kute aminhĩ'ã djwỳ jakren kokjêrja tãm ne ajte kute 'ã akren kokjêr ne krẽn kadjy akuprõ. Nhyim Paur arỳm kàj bẽ memã 'ã ujarēnh dja. Akati nhyim tēm kadjy ne 'ã ujarēnh 'iryo dja. 'Ã ujarēnh dja: nhyim kam me'ã akamãt kô ipôkri.

<sup>8</sup> Atemã kikrekam ne me bikprõnh djà. Kikre amãnhkrut ne ikjêkêt ne me aben nhiby ipêx. Kỳjrũm kumoka'êkam ne me nhỹ nhyim me õ ngõnhpôk krãptĩ. <sup>9</sup> Nhyim me'ã akamãt kô 'iry: nhyim me'õ nõrny nhidjibê Juxiku kre krã'yr'ã nhỹ. Paur memã ujarēnh 'iry: nhyim Juxiku arỳm ôtdjwa bĩn mex ne. Nhyim arỳm ôt mex ne e u:n mõi tu:k ane. Pykabê mõi tỳm nhyim me 'ỳr ruw ne kumỳ nhyim arỳm ty.

<sup>10</sup> Nhyim Paur arỳm 'ỳr ruw. Ne tu tykja nhiby tỳm ne 'amỳnh tỳx ne. Ne memã,

—Kwãrĩk wãnh ga me kam atĩn prãm kêt. Arỳm ajte tĩn ne, ane. <sup>11</sup> Ne kam akubyn wabin arỳm djwỳ kokijn õ kwỳ krẽno nhỹ. Õ kwỳ krẽn pan ajte memã ujarēnhmo krax. Ne o nhỹ: nhyim arỳm me'ã ôkrẽn'ãnh kàr mex ne. Nhyim kam arỳm tẽ. <sup>12</sup> Nhyim me ùrkwãmã nõrny akubyn tĩnjao tẽ nhyim arỳm mexkumrẽx ne. Nhyim kam me arỳm kĩ:nhkumrẽx ne.

*Paur kute Epexukam meo ba djwỳnhmã amijarēnh.*

<sup>13</sup> Nhyim kam Paur kute bamẽ Xopatumẽ ar ijo mõi mãm ar imã 'ã karõ. Ba ibê Ruka. Nãm ar imã,

—Ba dja ba pykakôt krĩraxbê Axô'ỳr tẽ. Dja ba 'ỳr bōx ne arỳm ar akôt kàraxkam amũ tẽ, ane. Ne kam pykakôt tẽ. Ar ba ne bar kàraxkam tẽ. <sup>14</sup> Tẽ:n kam arỳm krĩraxbê Axô'ỳr bōx nhyim arỳm ar ikôt bōx. Ne kam ar

ikõt kàraxmã wadjà. Bar kam krĩraxbê Mixini'ýr tẽ:n kam 'ýr bõx.

15 Ne kam ajte ngõkõt tẽ. Tẽ: nhym ar ijã akati. Bar ajte tẽ:n arým apêxtibê Kuju'ãnh tẽ. Ne ajte tẽ: nhym ajte ar ijã akati. Bar tẽ:n arým apêxtibê Xamu'ãnh tẽ. Tẽ:n kam arým krĩraxbê Krodjirkam bõx. Ne kam amikrà:n kam ajte ngõkõt inox ne mõ. Nhym ajte ar ijã akati. Bar kam tẽ:n arým krĩraxbê Miretukam bõx. 16 Ar ibõx kêttri Paur ar imã,

—Gwaj krĩraxbê Epexu jaà'ã tẽ. Ba ren kam tẽn pykabê Adjikkam amikrà:, ane. Adjikkam ne krĩraxbê Epexu. Nãm mebê idjaer bikprõnh djà nhõ akatibê Pëxiko majmã Djeruxarë'ýr bõxmã. Kam ne amikrà kêt ne tẽ.

17 Bar krĩraxbê Miretukam bõx nhym Paur arým amũ krĩraxbê Epexukam memã amikabën jano. Nãm memã kum,

—Gê amrë me kute Jeju nhõ me jao ba djwýnh mõ. Me kute amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio ba-jao ba djwýnh amrë mõn ipumũ, ane.

18 Nhym me arým wãm kabëno tẽn o bõx ne memã arë nhym me arým kuma. Ne kam arým Paur'ýr tẽn 'ýr bõx. Nhym memã kum,

—Be, akmere ar, jakam dja ba tẽ. Ne kam arým ar amã ikabën jarë. Be, nã bãm katàt ar amijo iba rã'ã gar arým ipumũn ima. Me anhõ pykabê Adjikkam ibõx totokbê gar katàt ije amijo ibakõt ipumũnhmo krax ne jakam aje ikatàt kõt ipumũnh rã'ã.

19 Djã nã bãm Bënjadjwýr djwýnhmã idjãpênh kêt? Nã bãm amijo ingrin akrànmã kum idjãpênh rã'ã ne. Ba kum idjãpênh ar iba nhym me axwekam irerek iwýr bõx ba mekam imýr iba. Nhym mebê idjaer mã: amim ijã karõn ar ijo bikënho ba, ba kam itokry kumex.

20 Djã ne ba ar abê Metĩndjwýnh kabën'õ nèn ar amã arënh kêt got? Kati. Ar aje mar mexo amũ amikamënhmã ne ba ar amã Metĩndjwýnh kabën kunĩ jarë. Nã bãm ar akrãptĩ nhipõkri ar amã arë. Ne

ajte ar anhürkwäkõt ar amã arënhõ iba.

21 Nã bãm me abê idjaermã arën ajte me abajtembê kregumã arë. Ne mã: ar amã, “Ar amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwýnh'ýr amijo akëx ne tu amim Bënjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu markumrëx.” Nã bãm ã ar amã ane.

22 Nhym arým jakam Metĩndjwýnh Karõ mã: Djeruxarë'ýr itëm'ã imã karõo dja ba te imãtmã. Mýj dja wãkam ikam nẽ? Kon. Ije mar kêt. 23 Be, krĩrax kunĩkõt ne me Metĩndjwýnh Karõ kukwakam imã kabën jarën imã, “Dja me mrãmri abê ijê ga mrãmri amitokry kumex ma”, ane. Jabit ne ba amikadjy kuma.

24 Be, me kute imã ja jarënhkam ne ba ate ikrã. Djãm ba ne ba imã pykakam itĩn kĩnh got? Amrëbê ne Bënjadjwýr djwýnh Jeju imã idjãpênh djã'ã karõ. Nãm imã, “Metĩndjwýnh tu kum me kaprĩ. Djãm me ta ne me axwe kêt nhym pãnh kum me kaprĩ? Kati. Me te axwe kêt mã nhym ta arým tu kum me kaprĩn memã ijano ba me axwebê me utãro iba. Tãm dja ga memã arënhõ aba gê me kuma.” Nãm Jeju ã imã idjãpênh'ã karõo ane ba kam ije idjãpênh djã inomã mënñ prã:m. Jabit imã kĩnh. Dja ba inomã kumën arým ikĩnhkumrëx. Djãm imã pykakam itĩn kĩnh got? Kati. Jabit imã kĩnh.

25 Amrëbê ne ba ar amã, “Arým ne Metĩndjwýnh kute amim me utãr ne ar meo ba 'ýr”, anhýr ne 'ã kàj bê ar amã idjujarënh ar iba. Be, jakam dja gar akunĩ ajte ipumũnh kêt. Ja ne ba kuman 'ã ar amã amijarë.

26-27 Be, djã ne ba ar amã Metĩndjwýnh kabën kwýbit jarë? Kati. Ba ne ba ar amã kabën kunĩ jarë. Be, mýj me ajõ ga dja gar ã ijã Metĩndjwýnhmã kum, “Be, Paur kute imã arënh kêt kam ne ba me biknor tokry djãkam akuno”? ane. Be, kati. Ar aje te Metĩndjwýnhmã ja jarënhmã. Ba ne ba ar akunĩmã kabën kunĩ jarë. Ja dja gar akati jakam aman o abiknor kêt.



28 Ije ar amã ja jarēnhkam dja gar ajaxwe kêt kadjy amijãno djan me axwe kêt kadjy me omũnh 'ãno dja. Metĩndjwýnh Karõ ne arým ar ajã meo ba djwýnh rē. Ar ajã me kute Jeju maro ba djwýnh rē. Ga, mrykĩ'ãtomti pumũnh djwýnh mã mryo djuw mexo baja pumũ. Ar abê me kute Jeju maro aba djwýnhkam dja gar omũnh djwýnh kudjwa mã memã kabēn jarēnho aba. Kamrõ prõtkam ne Metĩndjwýnh arým me axweo pãnh. Ta kute o pãnhkam dja gar ikabēn kõt me omũnh 'ãno dja.

29 Be, dja ba tē nhym itekrekam dja me axwe ar awýr bõx gar abenkam akà. Ga, rop djàkrē mrykĩ'ãtomti katikõt ngjēxja pumũ. Nãm kwý pa nhym umaje kunĩ ajmã. Me axwedjwý dja me wangij ne Jeju bê ar akwýo akēx gar akwý mekõt ajaxwe. 30 Djãm me kàtãmbit kute ã ar ajo anhýrmã? Kati. Ar akwý dja gar Jeju bê amijo akēx ne arým ajaxwen Metĩndjwýnh kupa'ã memã 'ã ajarē. Nhym kam me kwý arým ar amaro ban arým ar akõt axwe.

31 Kam, me kute amiwýr ar ajõo akēx kêt kadjy dja gar me 'ãno dja. Kwãrĩk wãnh ikabēno ajamak kêt kati kêt. Nã bãm akatikam ar abê me uma. Ne ajte akamãtkam ar abê me uma. Ne ajte imýrkam ar abê me uma. Ne ar akunĩbē me umao iku'ê: nhym arým amexbē 3 apēx. Kwãrĩk wãnh ikabēno ajamak kêt kati kêt.

32 Be, akmere ar arým itēm 'ýr. Jakam ba arým Metĩndjwýnhmã ar ajo a'uw. Gēdja ar ajo bakumrēx. Dja gar kabēn ma nhym arým ar amã ajamak mex jangij gar mar mexo amũ amikamēn arým mar rax ne. Metĩndjwýnh tu kum gwaj bakaprĩ.\* Ukaprĩ'ã dja gar kabēn man arým ajamak mexo amũ amikamēn mar rax ne. Be, dja ĩ Metĩndjwýnh õ me jamã mýjja ngã. Dja gar kabēn ma nhym kute memã mýjja nhõrmã kõt arým ar amã kungã. Ja kadjy ne ba kum ar ajo

a'uw.

33 Be, djãm ba ne ba imã me'õ nhõ mýjja puro prãm? Kati. Me'õ nhõ kryt jaka nàr kēn karýr nàr me'õ nhõ kubēkà ne imã prãm kêtumrēx. 34 Be, ba ne ba inhikrao idjãpēnho iku'ê. Bamē iro'ã ar ar bamē ne bar imã mýjja prãm jabej ba ba inhõ pi'õk kaprĩo ar amim kuby. 35 Mýj kadjy ne ba ã idjãpēnho ane? Bir, dja gar iman arým ikudjwa ã adjãpēnho anen kam amikutã me õ mýjja kêt mã mýjja nhõro aba. Dja gar kam Bēnjadjwýr djwýnh kabēn ma. Nãm memã kum, "Ga amikutã memã mýjja ngãn kam arým akĩnh ne. Kam akĩnho me kute mebē mýjja jamýnhkam kĩnhja jakrenh mex", ane. Be, ije me amã ikabēn jarēnh ne ja. Tãm ne ja.

36 Nãm ã Paur memã anen kam arým kõnkrão nhýn Metĩndjwýnhmã kabēn. Nhym me kunĩdjwý Metĩndjwýnhmã kabēno nhý. 37 Nhym kam me Paurkam mýro kumex ne aben nwhitepã o rôrõk ne ine kaõ. 38 Paur kute memã kum, —Jakam dja gar akunĩ ajte ipumũnh kêt, anhýrkam ne me kaprĩ:re. Ne kam kà nhikwã djà'ýr kõt mõ.

## 21

### *Paur akubyn Djeruxarē'ýr tēm.*

1 Bar kam mebē tēn kàraxmã wadjàn amũ mebē inox ne. Ne kam apēxtibē Kux kõnh tē. Ne tē:n arým 'ýr bõx. Nhym kam ar ijã akati. Bar ajte tē:n kam apēxtibē Rodji'ýr bõx. Ne ajte tē:n kam krĩraxbē Patara'ýr bõx. 2 Ne kam wabin kàrax 'õdjwý jabej ne arým kum ikato. Pykabē Penixij'ýr ne kàrax mõrmã. Bar kum wadjàn ajte inox ne. 3 Ne tē:n kam amybým apēxtibē Xipre pumũ. Ne kam tē:n ar idjuge'ãnh amipãnh Xipre mēn tē:n arým pykabē Xirij tēpo tē. Ne tē:n arým krĩraxbē Xiru'ýr bõx. Kam ne kàraxkam me kute kàkam jēnh kadjãrmã.

4 Bar kam wabin Jejukõt me ba djwýnh jabej mõn arým me kwýmã

\* 20:32 Djãm gwaj ba ne gwaj bajaxwe kêt nhym pãnh kum gwaj bakaprĩ Kati. Gwaj ba ne gwaj te bajaxwe kêt mã. Nhym be, ta ne tu kum gwaj bakaprĩ.

ikato. Ne kam mekam ar iba: nhym kam ar ijã akatibê 7 apêx. Ar ijã akati apêx kêttri ne me Metĩndjwỳnh Karõ kukwakam Paurmã kum,

—Kwãrĩk wãnh Djeruxarẽmã àbir kêt, ane.

<sup>5</sup> Nhym arỳm ar ijã akati apêx bar tẽ. Nhym me kunĩ ar ikõt kàrax'ỳr tẽ. Me mymẽ me niremẽ me prĩremẽ ne me ar ikõt mõ. Ba me mõn arỳm krĩrax kurũm ikato. Ne kam ngõ mỳrri ikõnkrão nhỳn Metĩndjwỳnhmã ikabẽn. <sup>6</sup> Bar kam memã kum, “Bar on”, anen kam arỳm kàraxmã wadjàn nhỹ. Nhym me akubyn ùrkwãmã akẽx ne.

<sup>7</sup> Bar kam amipãnh krĩraxbê Xiru mẽ. Ne tẽ:n kam arỳm krĩraxbê Tomedja'ỳr bõx. Ne kam ar ije Jeju kukwakam me kute abeno kamy pumũnh kadjy arỳm wabi. Nhym ar ijã akati pydji apêx. <sup>8</sup> Nhym akati bar arỳm mebê tẽ. Ne tẽ:n arỳm krĩraxbê Xedjare'ỳr bõx. Ne kam wabin arỳm Piripi nhũrkwãmã wadjã. Amrêbê ne Piripibê me kute amim Jeju mar o djuw mex djwỳnh'õ. Ar kubê 7 kõt kubê meo djuw mex djwỳnh'õ. Piripi ajte me kute mar kêtjamã Jeju'ã ujarẽnh ar ba. <sup>9</sup> Kra ni ne amãnhkrut ne amãnhkrut. Kraxje ar mjên kêt rã'ã. Ar kubê Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh.

<sup>10</sup> Bar Piripi nhũrkwãkam nhỹ: nhym ar ijã akati krãptĩ apêx. Nhym arỳm pykabê Djudêja kurũm me'õbê Agabu bõx. Kubê ne Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh'õ. <sup>11</sup> Agabu ar iwỳr bõx ne arỳm Paur pre djã bõn kuby. Ne kam o amin-hinỳxmẽ amite djuwpre. Ne kam ar imã,

—Be, Metĩndjwỳnh Karõ ar amã, “Djeruxarẽkam mebê idjaer dja me ã pre djã djwỳnhja djuwpreo ane. Ne kam arỳm me bajtemmã kanga.” Nãm ã ar amã ane. Nãm ã Agabu ar imã ane.

<sup>12</sup> Bar kuman arỳm tu Paurmã kum,

—Kwãrĩk wãnh Djeruxarẽmã atẽm kêt, ane. Nhym Jejukõt me ba djwỳnh,

Xedjarekam ar ba tũmjadjwỳ ar ikõt ã kum ane.

<sup>13</sup> Nhym Paur ar imã,

—Mỳkam ne gar amyro imã ikaprĩ jadjaro dja? Kwãrĩk wãnh me idjuwpre. Godja me wãkam ibĩn jabej. Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jejumã idjãpẽnham ibĩn jabej. Kwãrĩk wãnh rã'ã, ane.

<sup>14</sup> Nã bãm ar te: nẽn kam kum,

—Aj, Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute amim ajã karõ kõt gẽ ã ajo tẽmo ane, anen arỳm anhikrê.

<sup>15</sup> Nhym ar ijã akati ja kwỳ apêx bar arỳm amijo atom ne arỳm Djeruxarẽ'ỳr tẽ. <sup>16</sup> Nhym Xedjarekam Jejukõt me ba djwỳnh kwỳ ne ar ikõt tẽ. Ar me'õbê Maxõ japrõn ar ikõt o tẽ. Apêxtibê Xiprekam ne abatãnh djã. Jejukõt ba tũm. Djeruxarẽkam ne õ kikre. Õ kikrekam ar inhỹr kadjy ne ar aprõn aro mõ.

*Djeruxarẽkam bõx ne kute Metĩndjwỳnhmã amijo mex.*

<sup>17</sup> Bar Djeruxarẽ'ỳr tẽ:n kam arỳm 'ỳr bõx. Nhym Jeju kukwakam ar ikamy ar ipumũn kam kĩnhkumrẽx ne ar imã kabẽn mex jarẽ. <sup>18</sup> Nhym ar ijã akati. Bar kam ije Xijagu pumũnh kadjy Paurkõt 'ỳr tẽn 'ỳr bõx. Nhym me kute Jeju nhõ me jao ba djwỳnh kunĩ kam nhỹ. <sup>19</sup> Nhym Paur arỳm arkum kabẽn mex tire jarẽ. Ne kam arkum apỳnh me bajtemkam àpẽn'ã ajarẽ. Kute apỳnh mỳjja nhipêx'ã prĩne ajarẽ.

<sup>20</sup> Nhym ar kute ja markam arỳm Metĩndjwỳnhmã rax jarẽ. Ne kam arỳm Paurmã kum,

—Be, akmere, ga, mebê idjaer kute tu amim Jeju markumrẽxja arỳm krãptĩja pumũ. Me me'ã akrekam ne mebê 1.000'ã akre krãptĩkumrẽx. Ne kam me kunĩ Mõjdjê kukràdjã'ã notỳ:x. <sup>21</sup> 'Ã no tỳx nhym me kwỳ arỳm ajã 'êx ne memã ajarẽ. Ne memã kum, “Paur arĩk apỳnh me bajtemkõt ban mebê idjaerbê Mõjdjê kukràdjã kurêo ba. Ne mã memã kum, ‘Kwãrĩk wãnh me akra my nhinhu kà rẽn kêt ne kwãrĩk wãnh

me bakukãmãre kukràdjã mar ne kõt amijo aba kêt', anhỹro ba." Nãm me kwỳ ã memã ajã 'êxo ane.

<sup>22</sup> Be, me kwỳ kute ajã 'êxo anhỹrkam dja me mrãmri abõx jarẽnh man arỳm akady akuprõ. <sup>23</sup> Be, djãm aje mebê idjaerbê Mõjdjê kukràdjã kurêo aba? Kati. Gadjwỳ ne aje katõt mar ne kõt ar amijo aba. Me kute katõt aje amijo abakõt amã kator kady dja ga ar ikabẽn man kõt amijo tẽ. Be, me babê idjaer ar amãnhkrut ne amãnhkrut arỳm Metĩndjwỳnhmã amijarẽn kum, "Bar Mõjdjê kabẽn kõt amã amijo mex." Nãm ar ã kum anen kam arỳm amijo mex.

<sup>24</sup> Dja ga ar kudjwa Metĩndjwỳnhmã amijo mex ne Mõjdjê kukràdjã kõt ar aro'ã akrãnh kẽnh ne. Dja ga anen kam memã ar akrãnh kẽnh kunõ pãnh. Dja mebê idjaer kute amim Jeju mar arỳm kõt apumũn ajã abenmã kum, "Be kati. Nãm me Paur'ã 'êx. Ga, me bakõt kute katõt Mõjdjê kabẽn mar ne kõt amijo tẽmja pumũ", ane. Dja me ã ajã anen arỳm akubyn akam kĩnh ne.

<sup>25</sup> Be, mrãmri dja gu me babê idjaerbit katõt Mõjdjê kabẽn man kõt ar amijo baba. Nhy m be, me bajtem kute amim Jeju mar dja me me babê idjaer kõt ar amijo ba kêt. Gwaj amrêbê arỳm me kady Mõjdjê kabẽn ngrêrebit'ã pi'õk no'õk ne memã kum, "Me kute mỳjao metĩndjwỳnh karõ nhípêxjamã mry bĩn kwãrĩk wãnh krẽn kêt. Kwãrĩk wãnh mry kamrõ krẽn kêt. Mry me kute mut djêo bĩn kwãrĩk wãnh ãr ne krẽn kêt. Kwãrĩk wãnh aprõ djwỳnh kupa'ã akurê aba kêt. Nãr, kwãrĩk wãnh amjẽn djwỳnh kupa'ã akurê aba kêt", ane. Gwaj ã memã ane. Kam dja me Mõjdjê kabẽn ngrêre jakõtbit amijo ba. Nãm Xijagu ar ã Paurmã ane.

<sup>26</sup> Nhy m me'ã akati nhy m Paur arỳm me kabẽn man kõt amijo tẽ. Nãm ar amãnhkrut ne amãnhkruto tẽn ar ro'ã Metĩndjwỳnhmã amijo mexmo krax ne. Ne kam ar Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã wadjàn me kady Metĩndjwỳnh mar djwỳnhmã kum,

—Ar ijã akatibê 7 apêxkam dja bar arỳm amijo mexo ino re. Kam dja bar me kute Metĩndjwỳnhmã mry bĩn kady mryo bõx, ane.

*Me kute Paur pa 'amỳnh ne uwpre.*

<sup>27</sup> Nhy m kam ar'ã akatibê 7 apêx 'ỳr nhy m mebê idjaer pykabê Adjij kurũm bõxja arỳm Paur pumũ. Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam ar ba nhy m me omũ. Ne kam me me kunĩmã kurêtuw ne arỳm pa 'amỳ. <sup>28</sup> Pa 'amỳn o djan 'ã 'êx ne kãj bê memã kum,

—Ë me abê idjaer, amibêx ne ar ikõt o kangõ. Ota, me'õ ja ne bar arỳm ar amã arẽ. Nãm mebê ar inhõ me wỳnh kurêo ba. Nãm ajte mebê Mõjdjê kukràdjã kurêo ba. Nãm ajte mebê kikreti ja kurêo ba. Nãm apỳnh me ba djari kunĩkõt me kunĩbê kurêo ba. Ne kam arỳm Metĩndjwỳnh nhõ kikreti kreo ãpnu. Nãm arỳm amikõt me bajtembê kreguo wadjã nhy m Metĩndjwỳnhbê arỳm kikreti kre punure ne. Nãm me ã Paur'ã 'êxo ane.

<sup>29</sup> Be, amũ jakam ne Paur krĩraxbê Djeruxarêja tãmkam me'õ bajtemmẽ ro'ã tẽ. Idjibê ne Krõpimu. Me bajtem nhõ krĩraxbê Epexukam ne Krõpimu abatãnh djã. Amũ jakam ne kuba-jtemjamẽ ar ro'ã tẽ nhy m me arỳm ar omũ. Ne jakam Paur kikretikam ar ba nhy m me arỳm omũn arĩk 'ã abenmã kum,

—Be, arỳm ne Paur Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã me bajtemo wadjã. Nhy m Metĩndjwỳnhbê arỳm kikreti kre punure ne, ane.

<sup>30</sup> Nãm me anen kam arỳm krĩraxkam me kunĩmã Paur kurêtuw. Nhy m me arỳm prõt ne 'ã akuprõ. Ne arỳm Paur pa 'amỳn Metĩndjwỳnh nhõ kikreti kurũm bjêro mõn o katon kam pãnh 'ã ijê. <sup>31</sup> Ne kam bit kute Paur bĩnmã o dja. Nhy m me'õ arỳm krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwỳr'ỳr tẽ. Bẽnjadjwỳr ja ne me krãptĩ: kubê 1.000mã nhỹ. Nhy m me'õ arỳm bẽnjadjwỳrja'ỳr tẽn kum,

—Ë, bēnjadjwýr, krĩraxbē Djeruxarē jakam me kunĩ arým kangao kumex, ane.

<sup>32</sup> Nhyam bēnjadjwýr amikrà kēt ne õ krākamngõnhõ mõn meo ba djwýnhmē ro'ã meo mõ. Meo ba djwýnh ne krākamngõnh krãptĩ: kubē 100o ba. Nhyam bēnjadjwýr meo mõn me'ýr prõt ne. Nhyam me krãptĩ arým krākamngõnh pumũn umaje Paur titik krãta.

<sup>33</sup> Nhyam krākamngõnh nhõ bēnjadjwýr Paur'ýr bõx ne pa 'amýn õ krākamngõnhmã 'ã karõn kum, “Kãxirãx amãnhkruto uwpre”, ane. Nhyam me arým uwpre. Nhyam arým bu'ã me ku'ê kukij ne memã kum,

—Mýj me'õ ne ja? Mýj ne o ajkē? ane. <sup>34</sup> Nhyam me kãj bē 'ã kum apýnh kabēn kwý jarē. Nhyam me kangao kumexkam te: kute me mar mexmã. Ne kam õ krākamngõnhmã 'ã karõn kum,

—Me banhõ kikretimã o wadjã, ane. <sup>35</sup> Nhyam me o mõn arým kikreti'ã me àbir djã'ýr bõx. Ne arým 'amýn kãjmã mebē arĩn o mõ. Me àkrē kumexkam ne me kãjmã mebē Paur jarĩn o mõn o wabi. <sup>36</sup> Me krãptĩ: ne me kõt mõn kãj bē memã kum, “Me tu abĩ. Me tu abĩ”, anhýro mõ.

#### *Kute me krãptĩ:mã amijarēnh.*

<sup>37</sup> Nhyam kam me bit kute aminhõ kikretimã Pauro àr 'ýr nhyam mebē kregu kabēnkam arým krākamngõnh nhõ bēnjadjwýrmã kum, “Ba amã ikabēn jarē”, ane.

Nhyam kum,

—Je, djãm mebē kregu kabēnkam ne ga akabēn mex? <sup>38</sup> Djãm abē Edjitukam me'õwã kēt? Õbē ne me krãptĩmã bēnjadjwýr kurētuw nhyam me arým kangao kume:x ne. Nhyam kam kapõt kukritmã me àprãr krãptĩ: kubē 4.000o kato. Djãm abē tãmwã kēt? ane.

<sup>39</sup> Nhyam Paur kum,

—Kati. Ibē mebē idjaer'õ. Krĩraxbē Taxukam ne irwýk djã. Taxu raxo kute pykabē Xirxijkam apýnh krĩrax djãri krãptĩ jakrenh mex. Me ja ne

ijo õ me wýnh. Ba me krãptĩ ren kute ibĩnjãmã ikabēn jarē, ane.

<sup>40</sup> Nhyam kum, “Ajrã”, ane. Nhyam àbir djã'ã djan me binhikrēnh kadjy arým memã aminhikra bē. Nhyam kam me arým binhikrēnhkumrēx. Nhyam arým mebē idjaer kabēnkam memã kabēn jarē.

## 22

### *Paur me krãptĩmã kabēn.*

#### *Kar 9.3, 26.13*

<sup>1</sup> Memã kabēn ne memã kum,

—Akmere ar, ba aminēje me amã ikabēn jarē. Dja ga me ikabēn ma, ane.

<sup>2</sup> Paur ne mebē idjaer kabēn djwýnhkam memã kabēn jarē nhyam me arým tu binhikrēnhkumrēx ne.

<sup>3</sup> Nhyam kam ajte memã kum,

—Ibē ne mebē idjaerkumrēx. Ba pykabē Xirxijkam krĩraxbē Taxukam ruw. Ne kam krĩraxbē Djeruxarēja tãmkam ijabatãnh djã. Gamarij ne prĩne imã me bakukãmãkjê kukràdjã jarē ba prĩne mar mexkumrēx ne. Nã bãm Metĩndjwýnh kabēn'ã ino týx ne. Mytja tãmkam ne gar akunĩdjwý ã kabēn'ã ano týxo ane. <sup>4</sup> Ba 'ã ino týx ne kam me kute amim Jeju maro ibikēnhõ iba. Me kute me par kadjy ne ba meo ibikēnhõ iba. Ne mã me mymē me nire djuwpren mã mebē ijē djãmã meo mrã.

<sup>5</sup> Be, me rũnh dja ar amã, “Be, kõt ne Paur arē”, ane. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýr raxmē apýnh me rũnhmē dja me ã me amã ane. Me ta ne me me'ã pi'õk no'õk ne imã kungã. Ba kam krĩraxbē Tamagumã o tē. Nã bãm bit ije kam mebē idjaer rũnhmã o itēmmã. Ne bit kam me kute amim Jeju mar djuwpren ije Djeruxarēmã meo imõrmã nhyam me kute kam me axwe pãnh jarēnhmã. Ja kadjy ne ba bit ije memã pi'õko itēmmã.

<sup>6</sup> Nã bãm me'ýr o tēn arým krĩraxbē Tamagu tēpo tē. Nhyam arým kãjkwa nhipõkri myt nhý nhyam ijaērbē arým kãjkwa kurũm mýjja adjēnhõ prĩne ikurwý. <sup>7</sup> Ba kam arým tu pykabē

tỳm ne me'õ kabẽn ma. Nhym imã, “Xaur, Xaur mỳkam ne ga me kute amim imaro abikẽnho aba? Nã gãm aje ba mãn ijo abikẽnho aba pyrãk”, ane.

<sup>8</sup> Ba kam kum, “Bẽnjadwỳr, mỳj me ajõ ga ne ga imã akabẽn”? ane.

Nhym imã, “Ba ibê Jeju. Krĩraxbê Nadjarekam ijabatành djà. Nã gãm me kute amim imaro abikẽnho aba ne aje ba mãn ijo abikẽnho aba pyrãk”, ane. <sup>9</sup> Nhym ar ikõt mõrja ne ar mrãmri adjẻnh pumũn arỳm kam tĩn prãm ne. Nhym be, kabẻnja ne ar kute mar kẻt. <sup>10</sup> Jeju imã ane ba kam kum, “Bẽnjadwỳr djwỳnh, mỳj dja ba nẻ”? ane.

Nhym Bẽnjadwỳr djwỳnh imã, “On kàjmã djan amũ krĩraxbê Tamagumã wadjà. Kam dja me'õ awỳr bẻx. Ba ne ba arỳm amim ajã karõn arỳm kum arẻ. Tãm dja ikukwakam amã ikabẻn jarẻn amã 'ã karõ. Dja ga ikabẻn man kõt ar amijo aba.” Nãm ã Bẽnjadwỳr djwỳnh imã ane.

<sup>11</sup> Be, mỳjja inokam adjẻnh tỳx ba kam arỳm ino rã. Nhym ar ikõt mõrja arỳm inihkra 'amỳn ijo mõ ba arỳm Tamagu'ỳr bẻx.

<sup>12</sup> Nhym kam me'õbẻ Ananij arỳm iwỳr bẻx. Ananij ne katàt Mỏjdẻ kukràdjà man kõt ar amijo ba nhym Tamagukam mebẻ idjaerja kunĩ mex jarẻ. <sup>13</sup> Ananij iwỳr bẻx ne djan imã, “Akmere Xaur, on akubyn arít mex”, ane. Ba kam arỳm myt tãmkam akubyn irít mex ne kàjmã ikrãn omũ.

<sup>14</sup> Nhym imã, “Metĩndjwỳnh kute me bakukãmãkjẻo ba djwỳnh ne arỳm amijo apytà. Arỳm ne amim ajã karõ. Tãm dja ga ama. Arỳm ne ga me'õ katàt kute amijo ban axwe kẻtkumrẻxja pumũ. Arỳm ne ga Jeju pumũn kabẻn ma. Ja kadjy ne arỳm amijo apytà. <sup>15</sup> Ga dja ga aje mỳjja pumũnh ne mar kõt me kunĩmã 'ã ajarẻ. <sup>16</sup> Be, mỳj kadjy ne ga nhẻ? Aje, kàjmã dja. Ba Metĩndjwỳnhmã ngỏmã ajadjà. Ga, me ngrã tykkam me kute amipỏnh ne arỳm mexja pumũ. Gadjwỳ dja ga Bẽnjadwỳr djwỳnhmã amijo a'uw gẻ amã axwe kẻt jarẻ ga

kum amex.” Nãm ã Ananij imã ane. Nãm ã Paur me krãptĩmã 'ã ujarẻnh o ane.

<sup>17-18</sup> Ne kam itepã ajte memã kum, —Ba kam akubyn Djeruxarẻkam bẻx. Ne kam Metĩndjwỳnh nhỏ kikretimã wadjàn arỳm Metĩndjwỳnhmã ikabẻno nhẻ. Kum ikabẻno nhẻ nhym arỳm Bẽnjadwỳr djwỳnh inokrekam amirít ba omũ. Nhym imã, “Aje, amikrà kẻt ne on Djeruxarẻ kurũm akato. Dja ga te memã ijã adjujarẻnh ar aba nhym me amim amar kẻtkumrẻx”, ane.

<sup>19</sup> Ba kam kum, “Kati Bẽnjadwỳr djwỳnh, dja me ima. Ba ne ba apỳnh mebẻ idjaer bikprỏnh djàkam mrãn me kute amim amar jabej mỏ. Ne me titik ne mebẻ ijẻo iba. <sup>20</sup> Nhym me kute ajã ujarẻnh djwỳnh Exewão bẻno mỏ ba arek me kuri dja. Ne memã kum, ‘Ajrã me on abĩ’, anhẻro djan kam memã kubẻkà jamỳn o dja. Nã bãm ã imã me kurẻo ane nhym me kunĩ kute imar”, ane.

<sup>21</sup> Nhym imã, “Kati, on akato. Dja ba amũ: apỳnh me bajtem ba djari me'ỳr ajano ga me'ỳr mrã.” Nãm ã Bẽnjadwỳr djwỳnh imã ane. Nãm ã Paur memã ane.

*Me krãptẻja ajte Paurkam ngryk.*

<sup>22</sup> Nãm me arek maro dja nhym kam me bajtemmã amitẻmja jarẻ. Nhym kam me arỳm tu ngryk ne. Ngryk ne on kàj bẻ kabẻno kumex ne krãkamngỏnhmã kum,

—On me abĩ. Axwekumrẻx. Tĩn ne ar bakam ne punukumrẻx, ane.

<sup>23</sup> Nãm me kàj bẻ kabẻno djan arỳm aminhỏ kubẻkà krãkỏo pẻx ne kurẻn kàjmã pyka rẻnh o dja. Me ngryk tỳ:xkam ne me ã amijo ane. <sup>24</sup> Nhym kam krãkamngỏnh nhỏ bẽnjadwỳr me omũn arỳm õ me jamã 'ã karõn kum,

—Me kikretimã Pauro wadjà. Mrykà punuo kaprẻprẻk gẻ tokry pymaje axwe'õ kõt amijarẻ. Ba gop me 'ã kabẻno kumex kraxkỏt kuma, ane. <sup>25</sup> Nhym me arỳm kadjy djudjẻdẻo uwpreo dja. O dja nhym Paur arỳm mebẻ 100o ba djwỳnhjamã kum,

—Ë, dja ga me ikukjan ima. Krĩraxbê Rõmakam me ja ne me ijo aminhõ. Me bakukràdjà kõt ne me kute me axwekumrêx jabej me kukjêr kumrêx. Me kute me axwe markambit ne me kute me kaprêprêk. Kraxje me aje imar kêt kam ne ga me tu ikaprêprêko mõi, ane.

<sup>26</sup> Nhyim meo ba djwỳnh kuman arỳm uwpre kangan krākamngõnh nhõ bẽnjadjwỳr rax'ỳr tẽn kum,

—Ë, aminêje Paur kukja. Gwaj ren bakukràdjà kupa'ã o ajkê. Be, krĩraxbê Rõmakam me ja ne me Pauro aminhõ, ane.

<sup>27</sup> Nhyim krākamngõnh nhõ bẽnjadjwỳr rax arỳm 'ỳr tẽn 'ỳr bõx ne kum,

—Djãm mrãmri ne krĩraxbê Rõmakam me ja ajo aminhõkumrêx? ane.

Nhyim kum, “Nà”, ane.

<sup>28</sup> Nhyim bẽnjadjwỳr kum,

—Be, Rõmakam me ja kute ijo aminhõ kadjy ne ba arỳm pãnh pi'õk kaprĩ kumex ne memã kungã. Mỳj ne ga gadjwỳ memã nê? ane.

Nhyim Paur kum,

—Rõmakam me ja ne me ibãm kute idjiro aminhõ. Ibãm kõt ne me ijo aminhõ, ane.

<sup>29</sup> Nhyim me bit kute kaprêprêk 'ỳrja arỳm umaje kum kre rax ne dja. Nhyim krākamngõnh nhõ bẽnjadjwỳr raxdjwỳ kute Rõmakam me ja kute Pauro aminhõja markam arỳm umaje tĩn prãm. Kabẽnkõt me kute uwprekam ne umaje tĩn prãm.

*Paur kute me rũnh krãptĩmã amijarẽnh.*

<sup>30</sup> Nhyim kam me'ã akati nhyim bẽnjadjwỳr bit kute kraxkõt marmã. Bit kute mebê idjaer kute Paurmã axwe jarẽnh kraxkõt marmã. Nãm arỳm 'ã kàxirax bõn kum ire. Ne kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmê me rũnh kunĩmã amikabẽn jano. Me Paur'ã bikprõnhmã ano. Nhyim me arỳm 'ã akuprõ. Nhyim kam me Pauro tẽn me ipõkri kudja.

## 23

<sup>1</sup> Nhyim kam Paur me rũnhkam no djar tỳxkumrêx ne memã kum,

—Akmere ar, ije amimarkam ne ba akubyn amimaro tẽn kam amiwỳr amijo bõx ne arỳm amim, “Djã ne ba amikam mỳjja'õ ma nhyim me ibê ijê? Kati. Ije amikam mỳjja'õ mar kêt ne katat Metĩndjwỳnhmã idjapênh ar iba. Akati jakam ne ba katat kum idjapênh rã'ã ne. Metĩndjwỳnh ne prĩne ipumũn ima.” Nã bãm ã amimaro ane.

<sup>2</sup> Nhyim kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax Ananij Paur bu'ã me ku'êmã 'ã karõn kum,

—Me on ajkwabê kurwa, ane. Nhyim me arỳm kurwa.

<sup>3</sup> Nhyim Paur kum,

—Ga ne ga ajêx ne amijo Metĩndjwỳnh maro aba. Metĩndjwỳnh dja ã gadjwỳ akurwa. Dja ã amã ajaxwe pãnh jarê. Nã gãm me bakukràdjà kõt aje ikukjêr ne imã mỳj ijaxwe pãnh jarẽnhmãn ate me bakukràdjà kupa'ã ijã memã apnê nhyim me ikurwa, ane.

<sup>4</sup> Nhyim kam bu'ã me ku'ê kum,

—Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxmã ne ga adjakjêro dja. Djãm ã me kute kum anhỳr got? ane.

<sup>5</sup> Nhyim Paur memã kum,

—Akmere ar, kubê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxkõt ije mar kêt. Ba ren ja man ren ã kum anhỳr kêt. Be, Metĩndjwỳnh ne memã kum, “Kwãrĩk wãnh me bẽnjadjwỳrmã adjakjêr kêt”, ane nhyim me arỳm 'ã pi'õk no'õk ne. Kam ba ren kum idjakjêr kêt. Nãm ã Paur memã ane.

<sup>6-8</sup> Ne kam õkre kadjwỳnhbê amim,

—Be, ibu'ã me ku'ê jabê ne mebê xadjudjêu nhyim jabê mebê pardjêu, ane. Be, mebê xadjudjêu ne me amikukràdjà kõt mã memã kum,

—Me tyk akubyn tĩn kêt ne Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh kêt ne me karõ kêt, anhỳro ba. Nhyim be, mebê pardjêu ne me mã memã kum,

—Kati. Mrãmri me tyk akubyn tĩnkumrẽx. Mrãmri Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnhkumrẽx. Mrãmri me karõkumrẽx, anhỹro ba. Paur apýnh me ja kukràdjà ja man arým mebé pardjêu kõt amikabẽn djin kàj bê me rũnhmã kum,

—Be, akmere ar, ibê mebé pardjêu'õ. Ibãm kute idjirbê mebé pardjêu'õ. Be, mrãmri dja Metĩndjwýnh akubyn me tyko tĩnkumrẽx. Ja ne ba tu amim markumrẽx. Ije mrãmri me tyk akubyn tĩnja jarẽnho ibakõt ne gar imã ijaxwe jarẽn we ijaxwe jabej ikukjêro nhỹ. Nãm ã memã ane nhym mebé pardjêumẽ mebé xadjudjêumẽ aben kukràdjà mýr jabej arým abenkam ngryk ne aktã kabẽno aben japanho kumex. Nhym kõt me krãptĩ: apýnh kabẽno kumex.

<sup>9</sup> Ne kam kangao kumex. Nhym mebé idjaer kukràdjà mar djwýnh kwý kàjmã dja. Ar kute mebé pardjêu kukràdjákõt amijo baja kàjmã djan arým Paur nêje memã bẽn týt ne memã kum,

—Djãm me karõ mex kukwakam nàr Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh kukwakam me akubyn tĩn jarẽnkkam axwe got? Kati, axwe kêt. Gwaj ren 'ã axwe nhõn ren kam Metĩndjwýnhõ bakurê djwýnh. Nãm ar ã memã ane <sup>10</sup> nhym me arým kabẽn mýr jabej kangao kumex. Nhym kam krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwýr rax amim,

—Je, me kute arým abenmã Paur nhirẽn 'ýr pyrãk, anen arým krãkamngõnhmã kum,

—On me 'ýr rwýn pa 'amýn o katon me banhõ kikretimã o wadjà, ane. Nhym me arým o wadjà.

<sup>11</sup> Nhym arým me'ã akamãt nhym Bẽnjadjwýr djwýnh arým tẽn kuri djan kum,

—On atýt ne akĩnh. Ga arým mrãmri Djeruxarẽ jakam ijã memã adjujarẽnkkumrẽx. Dja ga í krĩraxbê Rõmakamdjwý ã adjujarẽnho ane, ane.

*Me kute Paur bĩn kadjy kute o aben mar.*

<sup>12</sup> Nhym arým 'ã akati nhym mebé idjaer kwý me kãxã aben kõt kabẽn djin abenmã kum,

—Dja gwaj baje mrãmri Paur bĩnkumrẽx kadjy amijajbu. Dja gwaj bajõ Paur bĩn kêttri mýjja'õ krẽ nàr ikõ gora gê Metĩndjwýnh gwaj bajõnh bĩ. Gwaj bakabẽn kajgo pãnh gwaj bajõnh bĩ, ane. <sup>13</sup> Me krãptĩbê 40 ne ijukri ajmã kute ne me ã abenmã Paur'ã karõo ane. <sup>14</sup> Ne kam me rũnh'ýr bõx. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ mebêngêt'ýr bõx. Ne kam memã kum,

—Ba me ije Paur bĩnkumrẽx kadjy arým aben kõt ikabẽn djirkumrẽx ne abenmã kum, “Kwãrĩk wãnh gwaj mýjja'õ krẽn ne kõt bakõm kêt. Gwaj baje Paur bĩnkambit dja gwaj banhõ kwý krẽn kõt ikõ. Dja gwaj bajõ bajêx ne mýjja 'õ krẽn kõt ikõ nhym arým Metĩndjwýnh gwaj bajõnh bĩ. Gwaj bakabẽn kajgo pãnh gwaj bajõnh bĩ.” Nã bãm me ã abenmã ane. <sup>15</sup> Kam ne ba me me amã arẽ. Me ije bĩnkumrẽx kadjy dja ga me krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwýr'ýr tẽ. Gamẽ me rũnh 'õdjwýmẽ 'ýr tẽn kum Paur'ã a'uw ne kum, “Ajte akatikam me imã Pauo rwý ba me pĩne kukjêr mex”, ane. Dja ga me ã kum ane. Nhym arým o kato ba me arým kubĩ. Me awýr bõx kêttri ba me tu bĩnkumrẽx. Nãm me ã me rũnhmã ane.

<sup>16</sup> Nhym kam Paur tãmdjwý arým me kute ingêt kangrõnh jarẽn ma. Ne kam me krãkamngõnh nhõ kikretimã wadjàn arým Paurmã me arẽ.

<sup>17</sup> Nhym kam Paur amiwýr me krãkamngõnh krãptĩ: kubê 100o ba djwýnh'õja 'uw nhym bõx. Nhym kum,

—Ë, anhõ bẽnjadjwýr'ýr bõktijao tẽ. Nãm kute kum mýjja'õ jarẽnhmã, ane.

<sup>18</sup> Nhym arým 'ýr o tẽn õ bẽnjadjwýr'ýr o bõx. Bẽnjadjwýr nhidjibê ne Kraõdjõ Rixijan. Nãm 'ýr o bõx ne kum,

—Aje me'õbê ijê nhidjibê Paur ne amiwýr ijuw ne imã, “Ë, anhõ bẽnjadjwýrmã bõktijao tẽ. Nãm kute

kum mýjja'õ jarēnhmã.” Nãm ã Paur imã ane, ane.

<sup>19</sup> Nãm meo ba djwýnh kum ane nhym arým bõkti pa 'ãbyn amũ o tēn me kàxã kum,

—Mýj ne ga aje imã arēnhmã? ane.

<sup>20</sup> Nhym kum,

—Mebê idjaer arým aben kõt kabēn dji. Me kute amã arēnh ga aje me rũnhmã ajte ngētwa Pauro akator nhym me we kute prĩne kukjēr mexmã. <sup>21</sup> Kwārĩk wãnh ga memã o akator kēt. Me kubê 40 ne ijukri ajmã kute ne me ngēt wakam amako nhỹ. Me kute tu bĩnkumrēx kadjy arým abenmã kum, “Kwārĩk wãnh gwaj mýjja'õ krēn ne kõt bakõm kēt. Gwaj baje Paur bĩnkambit dja gwaj banhõ kwý krēn kõt ikõ. Dja gwaj bajõ 'êx ne mýjja 'õ krēn kõt ikõ nhym arým Metĩndjwýnh gwaj bajõnh bĩ. Gwaj bakabēn kajgo pãnh gwaj bajõnh bĩ” Nãm me ã abenmã ane. Ne kam jakam me kute bĩn kadjy akabēnkam amako nhỹ. Nãm ã bõkti bēnjadjwýrmã ane.

<sup>22</sup> Nhym krākamngõnh nhõ bēnjadjwýr rax arým kum,

—Aj, aje imã arēnhja kwārĩk wãnh me'õmã arēnh kētkumrēx. Aj mã, ane.

*Me kute Xedjare'ýr Pauro mõi.*

<sup>23</sup> Ne kam amiwýr krākamngõnh kubê 100o ba djwýnh amãnhkrut 'uw ne arkum,

—Gar krākamngõnh kubê 200mã arē gē me amijo atom. Me ajã kãjbē kõ 'irykam, <sup>21</sup> orakam dja ga me krĩraxbē Xedjare'ýr mõi. Mebê 70djwý dja me kawaru'ã 'ýr mõi. Mebê 200djwý dja me kãxo nãnh jamýn 'ýr o mõi. <sup>24</sup> Paurdjwý kadjy dja gar kawaru kwýo mõi. Gar me krãptĩo mõi mebê idjaerbē Paur pytār mex ne bēnjadjwýrbē Perimã o bõx. Nãm bēnjadjwýr ã meo ba djwýnh arkum ane.

<sup>25</sup> Ne kam amũ bēnjadjwýr raxbē Perimã amikabēn'ã pi'õk no'õk ne kum,

<sup>26</sup> “Ba ibē Kraõdjõ Rixijanh. Bēnjadjwýr Peri, araxkumrēx. Ba

ne ba amã pi'õk no'õkkõt wãm amã ikabēn mex jarē.

<sup>27</sup> Pi'õk jakõt ba amã me'õbē Paur jano. Ajbir ne mebē idjaer o tým ne pa 'amýn bit kute bĩn 'ýr. Ba kam arým krĩraxbē Rõmakam me ja kute Pauro aminhõja man 'ýr inhõ krākamngõnhõ mõi mebê utã. <sup>28</sup> Ne kam me kute axwe jarēnh kraxkõt bit ije marmã. Ne kam kadjy mebē idjaer nhõ me rũnh'ýr o bõx. <sup>29</sup> Ne kam arým kuman amim, ‘Be, mebē idjaer ta kukrãdjã kõt ne me kum axwe jarē’, ane. Nhym kute me babē Rõma kukrãdjã'õo bikēnh kēt. Kam pãnh me baje bĩn nãr pãnh baje kubê ijē kadjy kēt.

<sup>30</sup> Nhym mebē idjaer bit kute bĩn kadjy aben kõt kabēn djin arým prykõt kum nõn kam amako nõ. Nhym me imã arē ba on wãm ano. Ne me kute kum axwe jarēnh djwýnhmãdjwý arým memã 'ã karõn memã kum, ‘Bēnjadjwýr rax kuka kõnh dja gar kum axwe'õ jarē’, ane. Be, tãm ne ja.”

Nãm ã krākamngõnh nhõ bēnjadjwýr pi'õkkam Perimã ane. Ne me kute 'ýr o mõi kadjy arým memã pi'õk ngã.

<sup>31</sup> Nhym kam me'ã akamãt. Nhym me krākamngõnh arým bēnjadjwýr kabēnkõt Djeruxarē kurým Pauro katon o mõi. Akamãt kõkam mõi:n kam arým krĩraxbē Pakrir'ýr o bõx. <sup>32</sup> O bõx nhym kam arým me'ã akati. Nhym me krākamngõnh pykabē mrãnhja akubyn aminhõ kikretimã akēx ne.

Nhym me kawaru'ã mõi rja amũ Pauro mõi. <sup>33</sup> Ne o mõi:n kam arým krĩraxbē Xedjare'ýr o bõx. Ne kam bēnjadjwýr Perimã pi'õk ngãn kam kum, “Ota, Paur ne ja”, ane. <sup>34</sup> Nhym arým amim pi'õk jarēn kabēn ma. Ne kam kukij ne kum,

—Nhýnh pykajakam ne arwýk djã? Mýj ne idji kute? ane. Nhym kum, “Xĩrxijkam ne ba irwýk djã”, ane.

<sup>35</sup> Nhym kum,

—Gē me kute amã axwe jarēnh djwýnh bõxmã ba kam arým akabēn ma, ane. Ne kam õ krākamngõnhmã kum,



—Bẽnjadjwỳr rax Erodji nhõ kikrekam dja gar Pauro nhỹ, ane.

## 24

*Kute bẽnjadjwỳr Perimã amijarẽnh.*

<sup>1</sup> Nhyim me'ã akatibê 5 apêx nhyim mebê idjaer rũnh arỳm Xedjare'ỳr bõx. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax Ananijmẽ mebêngêtmẽ me kadjy me kabẽn jarẽnh djwỳnhbê Teturmẽ ne me arỳm Xedjare'ỳr bõx. Ne kam arỳm bẽnjadjwỳr Peri'ỳr tẽn 'ỳr bõx. 'Ỳr bõx ne arỳm Paur kaxã 'ã axwe janhõ nhyim bẽnjadjwỳr Peri kuma. <sup>2</sup> Kuman arỳm Paur'ỳr õ àpênh jano nhyim me o bõx.

Nhyim Tetur arỳm 'ã axwe nhõrmo krax ne bẽnjadjwỳr rax Perimã kum,

—Be, ga me imã abẽnjadjwỳr raxkam ne ba me idjumar mexkumrẽx. Ga me imã mỳjja kumexo mex. <sup>3</sup> Be, me imã akĩnh ne pyka kunĩkõt amã amikĩnh jarẽnh rã'ã. <sup>4</sup> Dja ba akunor ngri ne amã ikabẽn 'ikrãnebit jarẽ ga ikabẽn ma.

<sup>5</sup> Ba me me'õja axwekumrẽxmã ikato. Nãm apỳnh me ba djã kunĩkõt mebê idjaer kunĩmã me banhõ bẽnjadjwỳr kurê'uko ba nhyim me arỳm kangao kumex. Kubê meo ba djwỳnh'õ. Krĩraxbê Nadjarekam Jejuwã kukràdjã kõt ne õ me jao ba. <sup>6</sup> Ne kam kute Metĩndjwỳnh nhõ kikretio àpnumã ba meo tỳm ne pa 'amỳ. Ne bit ije kum pãnh jarẽnhmã o mõ. Me ikukràdjã kõt ne ije kum axwe pãnh jarẽnhmã o mõ.

<sup>7</sup> Nhyim kam krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwỳrbê Rixijanh bõx ne me imã àkrê:. Ne arỳm me ibê Paur pytãn mã o mõ. <sup>8</sup> Ne kam me kute kum axwe jarẽnh djwỳnhmã 'ã karõn memã kum, “Bẽnjadjwỳr rax'ỳr dja gar tẽn kum arẽ”, ane. Be, ga dja ga abej kukjan arỳm ama. Me ije me'õjamã axwe jarẽnh kõt dja ga ama. Nãm ã Tetur Perimã ane.

<sup>9</sup> Nhyim mebê idjaer kunĩ 'êx ne kum,

—Be, mrãmri ne kõt arẽ. Mrãmri ne kõt arẽ, ane.

<sup>10</sup> Nhyim bẽnjadjwỳr Peri arỳm Paur'ỳr akẽx ne inhuo akre. Paur kute kum amijarẽnhmã akre nhyim kam kum,

—Ga ne ga pyka jakam aje memã axwe pãnh jarẽnhõ aba nhyim arỳm jakam ajã amex krãptĩ apêx. Ba arỳm kõt aman akam ikĩnh ne arỳm aminêje amã ikabẽn jarẽ.

<sup>11</sup> Be, ba ne ba ajbir Djeruxarẽmã wabin 'ỳr bõx. Ije Metĩndjwỳnhmã rax jarẽnh kadjy ne ba wabi nhyim arỳm jakam akatibê 12bit apêx. Ga dja ga me kukja gê me arỳm kute ipumũnh kõt amã, “Be, mrãmri ne akati kõt arẽ”, ane. <sup>12</sup> Ajbir ne ba bõx ne ije Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam me'õmẽ aktã ikabẽno aben japanh kêtikumrẽx ne ije amijã me krãptĩo ibikprõnh kêtikumrẽx. Apỳnh me bikprõnh djãkam ije meo anhỹr kêt ne krĩraxkam ije meo anhỹr kêtikumrẽx. Nhyim mebê idjaer rũnh akabem ỳrja kõt kute imã kator ne ipumũnh kêtikumrẽx. Ije mebê bẽnjadjwỳr kurêkõt me kute imã kator ne ipumũnh kêtikumrẽx.

<sup>13</sup> Kam me kute ijarẽnhja kõt ga te aje mỳj ijaxwe'õmã akator ne marmã. <sup>14</sup> Dja ba amã amijarẽ ga imarkumrẽx. Be, Jeju kõt ne ba amijo iba. Kõt ne ba me ikukãmãreo ba djwỳnhmã rax jarẽnhõ iba, Metĩndjwỳnhmã rax jarẽnhõ iba. Nhyim mebê idjaer kwỳ 'êx ne ijã abenmã kum, “Metĩndjwỳnh kupa'ã ne amijo ba”, ane. Nhyim be, kati. Ba ne ba mrãmri tu amim Mõjdjê kukràdjã markumrẽx ne tu amim Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh kunĩ kabẽn markumrẽx ne kõt ar amijo iba. Me kabẽn'ã pi'õk no'õk kõt ne ba amijo iba.

<sup>15</sup> Be, mrãmri dja Metĩndjwỳnh akubyn me tyko tĩn. Me axwe kêtjao tĩn. Me axwejao tĩn. Ja ne ba tu amim markumrẽx. Be, me rũnh nhỹr jadjwỳ ne me amim ã maro ane. <sup>16</sup> Mrãmri ne me tyk kunĩ akubyn tĩnmã. Ba kam ijaxwe kêt kadjy amijãno dja. Metĩndjwỳnh kute imã ijaxwe jarẽnh karõn ibu'ã me kunĩdjwỳ kute imã

ijaxwe jarēnh karõ amijāno idjām rā'ā: ne.

<sup>17</sup> Be, amrēbē ne ba apỳnh me ba djākam ar iba nhym ijā amex krāptĩ apēx. Ba kam akubyn inhõ me wỳnh'ỳr bõx. Mebē idjaer'ỳr bõx. Ibõx kētri ne me bajtem me õ mỳjja kēt kadjy imā pi'õk kaprĩ ngā ba arỳm o bõx ne memā kungā. Ne me kute ikadjy Metĩndjwỳnhmā mry bĩn kadjy me 'ỳr bõx. <sup>18</sup> Ne kam arỳm me ikukràdjā kõt Metĩndjwỳnhmā amijo mex ne arỳm Metĩndjwỳnh nhõ kikretimā wadjā. Nhym mebē idjaer kwỳ arỳm pykabē Adjij kurũm bõx. Kikretikam bõx ne arỳm ipumũ. Ipumũ ba amijā me krāptĩo ibikprõnh kēt ne ije memā me bēnjadjwỳr'õ kurē'uk kēt nhym me kam kangati kētkumrēx.

<sup>19</sup> Adjij kurũm me bõxwā kute Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam ipumũnhkõt—Dja Paur imā pi'õk kaprĩ nhõ ren awỳr bõx. Ne ren me kute mỳj ijaxwe'õ markõt ren amā ijarē. <sup>20</sup> Nār gē akuka kõnh me ỳrwā'õ kute Djeruxarēkam ipumũnhkõt amā ijarē. Mebē idjaer rũnh kute Djeruxarēkam ijaxwe jabej ikukjērkõt gē me'õ kute ipumũnh jabej amā ijarē. Me kute mỳj ijaxwe'õmā katorkõt amā ijarē.

<sup>21</sup> Ba amā amijarē ga ama. Ba Djeruxarēkam me ipõkri idjām kam kāj bē memā kum, “Ije mrāmri me tyk akubyn tĩn jarēnhõ ibakõt ne gar akati jakam mỳj ijaxwe'õ jabej ikukjēro nhỹ”, ane. Djām ori ije ja jarēnhkam ijaxwe'õ? Kati. Tām ne ja. Nām ā Paur Perimā ane.

<sup>22</sup> Nhym Peri kute Paur kabēn markam arỳm kadjy akati 'õdjwỳ jarē. Amrēbē ne Peri Jeju'ā ujarēnh ma. Nām kadjy akati 'õ jarēn memā kum,

—Dja krākamngõnh nhõ bēnjadjwỳr Rixijanh amrē tē. Ba kam arỳm prĩne ajā ujarēnh ma, ane. <sup>23</sup> Ne kam krākamngõnh krāptĩ: kubē 100 nhõ bēnjadjwỳrjamā Paur'ā karõn kum,

—Dja ga omũ gē ta ar mrā. Gē õbikwa ta 'ỳr wangij ne o djuw mex. Nām ā Peri anen kam mā tē.

<sup>24-25</sup> Nhym arỳm 'ā akati kwỳ apēx nhym Peri akubyn bõx. Prõ nhidjibē

Kruxire ne o bõx. Kubē mebē idjaer'õ. Nhym kam Paur'ỳr õ me ja jano nhym me kum o bõx. Nhym kam arkum ujarēnhõ djan arkum,

—Metĩndjwỳnh ne arỳm mrāmri Jeju'ā me banhõ Bēnjadjwỳrbē kumkati mē. Kubē ne Kritu. Djā gām ar tu amim Jeju markumrēx nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar amā ajaxwe kēt jarē gar arỳm kum amexkumrēx. Djā gām ar ajaxwe kēt kadjy amijāno dja. Dja Metĩndjwỳnh ĩ me kunĩmā axwe pānh jarē. Kadjy amrē akati mõr rā'ā, ane.

Nām prĩne ā kum 'ā ujarēnhõ ane nhym kabēn pymaje Peri arỳm madjā kretin kum,

—Aj mā. Gē idjāpēnh'õ kētkam ba ajte amā arē. Ga ajte imā arē ba kuma, ane. <sup>26</sup> Nām anen õkre kad-jwỳnhbē amim,

—Dja Paur imā pi'õk kaprĩ nhõ jabej ba arỳm kum ĩnhire gē tē, ane. Ne kam pi'õk kaprĩ jabej aben tā amiwỳr Paur 'uw ne kum kabēno krĩ.

<sup>27</sup> Paur mebē ijē djākam nhỹ nhym arỳm 'ā amex amānhkrut apēx. Nhym arỳm Peri kato nhym Poxu Pexu arỳm pānh memā bēnjadjwỳr rax. Peri kator kētri ne kute mebē idjaero kĩnh kadjy tu wānh mebē ijē djākam Paurmā ĩr-erkumrēx nhym wānh krĩ rā'ā.

## 25

### *Kute bēnjadjwỳr Pexumā amijarēnh.*

<sup>1</sup> Pexu pykabē Djudēja'ỳr bõx ne kam krĩraxbē Xedjarekam bõx. Nhym kam 'ā akatin akatin akati nhym krĩraxbē Xedjare kurũm katon Djeruxarē'ỳr tē. Tē:n kam 'ỳr bõx.

<sup>2</sup> Nhym kam me rũnh Pexumā Paur jarē. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bēnjadjwỳr raxmē mebē idjaer nhõ me rũnh 'õdjwỳmē ne me kum arē <sup>3</sup> ne kum,

—Ē, amā me ikĩnh jabej gop amrē Djeruxarēmā Pauro bõx, ane. Me kute kum arēnh kētri ne me abenmā kum,

—Gēdja me amrē pry'ā Pauro mõ gwaj kubĩ, ane. <sup>4-5</sup> Nām me rũnh ā

Pexumã Paur jarênho ane nhym kam memã kum,

—Kati, gê wãnh Xedjarekam me arek o nhÿ. Badjwÿ arÿm 'ÿr itêm 'ÿr. Gê ar anhô me rûnh'ô ar ikôt 'ÿr tèn axwe'ô jabej kukja gê kum amijarê gê kam kum axwe jarênhkumrêx, ane.

<sup>6</sup> Nhym me'ã akatibê 10 ne ajmã kute apêx nhym kam arÿm Xedjare'ÿr tē:n 'ÿr bôx. Nhym akati nhym arÿm tèn memã axwe pãnh jarênh djâkam memã nhÿ. Ne arÿm Paur'ÿr ô me ja jano nhym me o môn 'ÿr o bôx. <sup>7</sup> O bôx nhym arÿm Djeruxarê kurûm mebê idjaer kwÿ 'ÿr bôx ne Paurmã ipôk ne. Ne kam Pexumã Paur jarênho dja. Nãm me kum axwe krãptî: jarênho dja. Djãm axwe kryre ne arê? Kati, Axwe rû:nh ne arê. Me kute axwekôt omûnh kêt ne tu arîk kum axwe jarênho dja. Nhym Pexu me kabên ma:n kam mrãmri Paur jaxwe'ômã kator ne mar kêtumrêx.

<sup>8</sup> Nhym Paur aminêje Pexumã kum, —Be, ba ne ba ije mebê idjaer kukràdjâ 'ôo ibikênh kêt ne Metîndjwÿnh nhô kikretio ibikênh kêt ne mebê bënjadjwÿr raxbê Xedja kurê kêt, ane. Xedja ne me bënjadjwÿr rûnh kunî kurãm rax.

<sup>9</sup> Nhym be, Pexu bit kute mebê idjaerjao kînhmã ne arÿm Paurmã kum, —Djãm Djeruxarêkam atêm prãm? Dja ba kam mrãmri ajã me ja kabênkumrêx jabej, ane.

<sup>10</sup> Nhym Paur kum, —Kati. Bënjadjwÿr raxbê Xedja kabênkôt aje me axwe jabej me kukjêr djâ ne ja. Jakam dja ga ima. Mÿj kadjy dja ga Djeruxarêmã ijo tē nhym me ikukij? Ba ne ba mebê idjaer 'ôo ibikênh kêtumrêx ga arÿm ama. <sup>11</sup> Be, me ren ijaxwe'ômã kato ne ren pãnh tu ibî, ba ren aminêje ikabên 'ô jarênh kêt ne. Nhym be, me 'êx ne kute imã ijaxwe jarênh kajgokam ne ga te aje memã ikangamã. Ba bënjadjwÿr raxbê Xedja'ÿr tèn aminêje kum ikabên jarê. Nãm ã Paur kum ane.

<sup>12</sup> Nhym kam Pexu amibu'ã me rûnhmã kabên nhym me Pauro aben ma. Nhym kam kum,

—Nã gãm imã, “Ba bënjadjwÿr raxbê Xedja'ÿr tèn aminêje kum ikabên jarê”, ane. Be, jakam dja ga mrãmri amû Xedja'ÿr atêmkumrêx, ane.

*Pexu kute Paur'ã Angripa kabên mar:*

<sup>13</sup> Nhym 'ã akati kwÿ apêx nhym bënjadjwÿr raxbê Angripamê prôbê Berni ar krîraxbê Xedjare'ÿr bôx. Ar kute Pexumã kabên mex jarênh kadjy ne ar bôx. <sup>14</sup> Ne kam arek kam ar ba nhym ar'ã akati kwÿ apêxmã. Nhym Pexu arÿm bënjadjwÿr raxmã Paur'ã ajarên kum,

—Peri mebê ijê djâkam me'ômã iren arÿm mã tē. <sup>15</sup> Ba krîraxbê Djeruxarêkam ar ibari nhym mebê idjaer nhô me rûnh arÿm imã Paur jarê. Me ô mebêngêtmê me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhô bënjadjwÿrmê imã arê ba arÿm kuma. Me imã, “Dja ga kum axwe pãnh jarên abî”, ane.

<sup>16</sup> Ba memã kum, “Be, djãm Rômakam me ja kukràdjâ kôt ne ba me ije me axwe jabej me kukjêr kêt kam tu me par? Kati. Ba me me axwe jabej me kukjêr kumrêx. Nhym me me kuka kôn axwe jarênh kumrêx ba me me kuma. Nhym kam me me imã amijã aprã ba me arÿm kuma. Me ije me axwemã ijapôxkambit ne ba me arÿm pãnh me kupa.” Nã bãm ã memã ane.

<sup>17</sup> Ne kam mebê idjaer arÿm amrê Xedjare jakam bôx. Nhym me'ã akati ba amikrà kêt ne ije memã axwe pãnh jarênh djâkam bôx ne memã nhÿ. Ba kam Paur'ÿr inhô me ja jano nhym me o bôx. <sup>18</sup> O bôx ba arîk 'ã amim, “Be, mrãmri axwekumrêx”, ane. Nhym me kwÿ kãjmã ku'ên kam 'ã imã kabên kajgobit jarênho ku'ê.

<sup>19</sup> Nãm me 'ã imã, “Paur kum me ikukràdjâ kurê”, ane. Ne me'ô nhidjibê Jeju jarê. Nãm me Jeju tyk jarênh nhym be, Paur ne Jeju tîn jarê. Nãm me ã Paur'ã kabên kajgo jarênho ane. <sup>20</sup> Ba amim, “Je, djãm ije me kukràdjâ mar got”? ane. Ne kam kum, “Djãm Djeruxarêkam atêm

prãm? Dja ba kam ajã me ja mrãmri kabẽnkumrẽx jabej”, ane.

<sup>21</sup> Nhyam kam Paur imã, “Ba gop tẽn aminẽje bẽnjadjwýr raxbẽ Xedjamã ikabẽn jarẽ”, ane. Ba krãkamngõnhmã kum, “Dja gar o nhỹ ba kam ĩ arým Xedjamã ano.” Nã bãm ã memã ane. Nãm ã Pexu Angripamã ane.

<sup>22</sup> Nhyam kum,  
—Badjwý me'õja kabẽn ma, ane.  
Nhyam kum,  
—Gẽ akatimã ga kam arým kabẽn ma, ane.

*Paur Angripa kabem ãm ne kute kum amijarẽnh.*

<sup>23</sup> Nhyam arým ar'ã akati nhyam Angripamẽ Berni ar õ nẽkrẽxo prĩne amikunhẽr ne me axwemã pãnh jarẽnh djãmã wadjã. Krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ krĩraxkam me rũnh ja arkõt wadjã. Nhyam Pexu arým Paur'ýr õ me ja jano nhyam me o bõx.

<sup>24</sup> Nhyam Pexu Angripamã kum,  
—Bẽnjadjwýr raxbẽ Angripamẽ me akatãmjamẽ, djã ne ga me me'õja pumũ? Krĩraxbẽ Djeruxarẽkam mebẽ idjaer kunĩmẽ krĩrax jakamdjwý mebẽ idjaer kunĩmẽ ne me imã me'õja jarẽnh ku'ẽn kam kaj bẽ imã, “On abĩ. On abĩ”, anhỹro kumex.

<sup>25</sup> Ba kam te ije axwe'õmã ikator nhyam me kute pãnh bĩnmã te kukij nhyam axwe kêtẽ. Nhyam ta imã, “Ba gop tẽn aminẽje bẽnjadjwýr raxbẽ Xedjamã ikabẽn jarẽ. Ta ne kute raxo me kunĩjakrenh”, ane. Kam dja ba 'ýr anorkumrẽx. <sup>26</sup> Dja ba anen kam te ije me banhõ bẽnjadjwýr raxmã Paur jaxwe'ã pi'õk no'õkmã. Ba kam amã o ikato. Ga, bẽnjadjwýr rax Angripa, akumrẽx ne ba aman amã o ikato. Ga dja ga axwe'õ jabej kukjan ama ba arým 'ã pi'õk no'õk ne. <sup>27</sup> Ba ren me'õ bẽ ijẽja jano ne ren ije kõt axwe'ã pi'õk no'õk janor kêt ne ren Xedjamã kute ibẽno ibikẽnh pyrãk. Nãm ã Pexu Angripamã ane.

## 26

<sup>1</sup> Nhyam kam Angripa arým Paurmã kum,  
—Ajrã. Aminẽje akabẽn jarẽ, ane.

Nhyam memã aminhikra bẽn arým aminẽje kum,

<sup>2</sup> —Bẽnjadjwýr rax Angripa, arým mebẽ idjaer ijã axwe krãptĩ janhõ ba kam aminẽje amã ikabẽn jarẽ. Myt ja tãmkam aje ikabẽn mar prãm kam ne ba ikĩnhkumrẽx. <sup>3</sup> Ga ne ga aje prĩne mebẽ idjaer kukrãdjã mar. Me kute kukrãdjã jabej aben kukjẽrdjwý aje prĩne mar. Aje markam ne ba ikĩnhkumrẽx. Dja ba amã amijã ajarẽ. Gop amijamãr 'iryen ikabẽnja kunĩ ma.

<sup>4</sup> Be, inhõ pyka djwýnhkam, krĩraxbẽ Djeruxarẽkam ne me kute ipumũnh. Iprĩrũm ne mebẽ idjaer kunĩ ipumũ.

<sup>5</sup> Me kute ipumũnhkõt ren ijã amã ajarẽ. Ba mebẽ pardjẽu kukrãdjã man kõt ar amijo iba. Mebẽ pardjẽu ne me prĩne kute me ikukãmãkjẽ kukrãdjã marn kõt amijo ba mex. Prĩne kute kõt amijo ba mexo kute mebẽ idjaer kunĩ jakrenh. Me ja kõt ne ba amijo iba. <sup>6</sup> Ne kam jakam arým akabem dja ga ijaxwe jabej ikukjẽro nhỹ. Be, Metĩndjwýnh me ikukãmãkjẽmã kum, “Dja ba mrãmri akubyn me tyko tĩn”, ane. Kute akubyn me tyko tĩnja ne me tu amiwýr kamnhĩxkumrẽx.

<sup>7</sup> Me ikukãmãkjẽ Djako ne krabẽ 12 jadjuw. Krabẽ 12 ja ne ar aben djõ'ã apýnh tãmdjwý ba djari kubẽ 12, apýnh me krãptĩ: ba djari kubẽ 12. Apýnh me ikukãmãkjẽ ba ja ne me akatikammẽ akamãtkammẽ mã Metĩndjwýnhmã amijarẽnh kumex. Ne mã kum àpẽnho kumex ne mã amim, “Mrãmri dja Metĩndjwýnh akubyn me tyko tĩn”, ane. Ne mã me akubyn tĩn nhõ akati bõx jabej ajkam ama.

Ba ne ba mekõt tu amim kamnhĩxkumrẽx ne mã me kunĩmã kum, “Mrãmri dja Metĩndjwýnh akubyn me tyko tĩn”, ane. Nhyam kõt mebẽ idjaer kamingrãnyre imã ijaxwe jarẽ ga kam ijaxwe'õ jabej ikukjẽro nhỹ. <sup>8</sup> Be, djãm aje mekõt amim, “Metĩndjwýnh te kute akubyn me tyko tĩnmã”? ane. Djãm aje amim anhỹr got? Kati. Ga ne ga aje ã amim anhỹr prãm kêt. Nãm ã Paur Angripamã ane.

<sup>9</sup> Ne kam ajte kum,

—Be, badjwý amrêbê ne ba mekõt amim, “Kê, Nadjarekam Jeju wã. Ba 'ã me kabênbê idjãptãrkumrêx gê me ĩ maro ba”, ane. <sup>10</sup> Ne kam kõt mrãmri Djeruxarêkam ã mebê idjãptãro ane. Ne me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr ar kabênkõt me krãptĩbê ijê. Jeju nhõ me jabê ijê. Nhyim me kute me parmã ba mekõt memã kum, “Ajrã. Me abĩ”, ane. <sup>11</sup> Ne mã me bikprõnh djã kunĩkõt meo ibikẽho iba. Me tokry pymaje kute Jeju japrýn kanga jabej ne ba mã meo ibikẽho iba. Meo ibikẽho iba:n kam amũ apýnh krĩrax bajtem djãridjwý me'ýr mrãn bõx.

<sup>12</sup> Kamã ne ba krĩraxbê Tamagu'ýr tẽ. Ýr itẽm kêtri ne me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr ar me kadjy imã pi'ok no'ok ne. <sup>13</sup> Bẽnjadjwýr rax Angripa, nã bãm me'ýr pi'ok no'oko tẽ: nhyim arým ijã kãjkwa nhipõkri myt nhý. Nhyim kãjkwa kurũm mýjja jadjênh prĩne ikurwý ba arým omũ. Adjênh týxo kute arngro jakrenh. Nhyim ikõt me mõrdjwý mýjja jadjênh me kurwý.

<sup>14</sup> Bar ikunĩ pykabê irõrõk ne. Ba kam me'õ kabẽn ma. Nhyim mebê idjaerkam ikabẽn djwýnhkõt imã kabẽn ne imã, “Xaur, Xaur, mýkam ne ga me kute amim imaro abikẽnh ar o aba? Nã gãm aje ba mãn ijo abikẽho aba pyrãk. Ga ari aje ijo abikẽho abakam te adjumar mex prãmje. Ga, mry kute jênh bjêrja pumũ. Me kute mýjja djwa mexo mry kamjýr nhyim arým umaje prõt týxja pumũ. Nhyim kwý amakkre kêt kam tu amikamjýr djã kanãn arým tokry ne. Gadjwý djã ga ari ijo abikẽho aban arým atokry: ne”, ane.

<sup>15</sup> Ba kum, “Bẽnjadjwýr mýj me ajõ ga ne ga imã akabẽn ne”? ane.

Nhyim imã, “Ba ibê Jeju. Nã gãm me kute amim imarjao abikẽnh aban aje ba mãn ijo abikẽnh pyrãk. <sup>16</sup> Be, amibêx ne kãjmã djã. Ije ajã inhõ àpênh djwýnh mẽnh kadjy ne ba amã amijo amirĩt. Aje ajbir ipumũnh'ã djã ga memã ajarê. Djã ba ĩ mýjja

kwý nhipêx ne kõt amã amijo amirĩt ga ipumũ. Jadjwý djã ga 'ã memã ajarê. <sup>17</sup> Jakam djã ba me bajtemmã ajanon mã me bajtembê apytã nhyim me kute abĩn kêt. Ne mebê idjaerdjwýbê apytã nhyim me kute abĩn kêt.

<sup>18</sup> Ga, me no mjõtkam kute mýjja pumũnh kêt ne arĩk ba punuja pumũ. Nhyim be, me no põt ne me mýjja kunĩ pumũn kam katãt ba. Ga ajte, akamãt kõt tykkam me kute mýjja pumũnh kêt ne ba punuja pumũ. Nhyim me memã mýjja kurwý nhyim me arým mýjja kunĩ pumũn katãt ba.

Me bajtemdjwý ne me arĩk ar ban axwe. Djã ba memã ajano ga memã ikabẽn jarê. Memã arê nhyim me arým tu amim imarkumrêx ne arým katãt amijo ban axwe kêt ne ar ba. Xatanaj ne kute meo ba tũm. Kubê djã ga Metĩndjwýnh'ýr meo akêx nhyim me arým tu amim imarkumrêx. Nhyim Metĩndjwýnh arým me axwe maro aknon mekam ngryk kêt. Mekam ngryk kêt ne arým mekõt me umjuw. Ta kute amimexo meo mexja kõt me umjuw. Djã me tu amim imarkumrêx nhyim Metĩndjwýnh arým me axwebê me utã. Ja kadjy djã ba me bajtemmã ajano.” Nãm ã Jeju imã ane. Nãm ã Paur Angripamã ane.

Ne kam ajte kum,

<sup>19</sup> —Kam, Bẽnjadjwýr raxbê Angripa, Jeju kute kãjkwa kurũm imã amijo amirĩtkam ne ije omũnhkam djãm ijamakkre kêt ne ije mar kêt? Kati. Arým ne ba tu amim markumrêx ne katãt kabẽn man kõt ar amijo iba. <sup>20</sup> Kam ne ba krĩraxbê Tamagu kumrêxkam memã 'ã ajarê. Ne kam Djeruxarême pykabê Djudêja kunĩkõt memã 'ã ajarê. Ne kam apýnh me bajtem ba djãkam memã 'ã ajarê. Ne memã kum, “Djã gar amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwýnh'ýr amijo akêx. Ne kabẽn man kõt ar amijo aba gê me ar apumũn arým amim, ‘Be, mrãmri ne ar kute Metĩndjwýnh'ýr amijo akêxkumrêx’, ane. Gê me ar apumũn ã amim ane”, ane.

21 Amrêbê ije memã ja jarênhõ ibakam ne me arým ijo tým, mebê idjaer ne me Metĩndjwýnh nhõ kikretikam ijo tým ne ipa 'amýn bit kute ibĩnmã. 22-23 NhyM Metĩndjwýnh mã: mebê ipytã ba memã idjujarênhõ itêm rã'ãn arým myt ja'ýr bõx. Nã bãM me kãtãmmẽ me rũnhmã 'ã idjujarênhõ itêm rã'ã ne. Mõjdjẽmẽ Metĩndjwýnh kukwakam kabẽn jarênhõ djwýnh ar amrêbê me bakukãmãremã kum, "Dja me banhõ Bẽnjadjwýrbẽ kumkatibẽ Kritu tokryn tyn akubyn tĩn ne. Akubyn tĩno me bamã wa. Ne kam kãj bẽ mebê idjaermã amijarẽ. Ne ajte me bajtemmã amijarẽ. Ne memã kum, 'Ga, ityk ne akubyn itĩnja pumũ. Dja ga me tu amim imarkumrẽx ne arým ikõt atyk nhijukri akubyn atĩn', ane. Nãm ã memã anhýro ba. Kabẽn ja ne kute memã pry kurwý djã pyrãk. Kõt ne me katãt amijo ban tĩnkumrẽx." Nãm ã Mõjdjẽ ar me bakukãmãremã ane. Me kabẽn jabit ne ba memã arênhõ iba.

Nãm ã Paur Angripamã ane. 24 Nãm kum ja jarênhõ dja nhyM Pexu tu o kapêr tan kãj bẽ kum,

—Paur, nã gãM ajbã. Aje pi'õk nhidji jarênhõ krãptĩkam ne ga ajbã, ane.

25 NhyM kum,

—Bẽnjadjwýr Pexu, kati. Ibibãnh kêt. Mrãmri ne ba katãt ikabẽn jarênhkumrẽx ne ibẽno ibikẽnh kêt. 26 Bẽnjadjwýr raxbẽ Angripa kute imarkumrẽx. Kam ne ije amipudjur kêt ne tu aminẽje kum ikabẽn jarênhkumrẽx. Djãm me kute mýjjao bipdjur ne o ba? Kati. 27 Nãm me tu irãri o ba nhyM me kunĩ kute omũnh ne mar. Kam Angripadjwý arým prĩne kute mar. Ba ne ba ja ma, ane.

Nãm anen arým Angripa'ýr akẽx ne kum,

—Bẽnjadjwýr rax Angripa, djãm ga ne ga arým Metĩndjwýnh kukwakam kabẽn jarênhõ djwýnh'ã amim, "Mrãmri Metĩndjwýnh kõt me kabẽnkumrẽx"? ane. Arým ba ama. Mrãmri ne ga ã amim ane. Nãm ã Paur kum ane.

28 NhyM Angripa kum,

—Aje Kritu'ýr ijo akẽx'ýr, ane.

29 NhyM Paur kum,

—Ga ren 'ýr amijo akẽx 'ýr nãr ga ren ikudjwa tu amim Kritu markumrẽx ba ren kam ikĩnhkumrẽx. Me kunĩ kute jakam imaro ýrdjwý ren ikudjwa tu amim markumrẽx ba ren mekam ikĩnhkumrẽx. Jao ne ba Metĩndjwýnhmã a'uw. NhyM ren me kute ikudjwa adjuwprekambit ne ba ren ikĩnh kêt.

30 Nãm Paur ã Angripamã ane. NhyM kam bẽnjadjwýr rax Angripamẽ bẽnjadjwýr Pexumẽ Bernimẽ ar ja nhikõ'ã me ýrjamẽ arým kãjmã dja.

31 Kãjmã djan kubẽ akẽx ne mõn kãxã o aben maro djan abenmã kum,

—Ne ren axwe gwaj ren kubĩ nãr kubẽ ijẽ. NhyM be, kati. Axwe kêtumrẽx, ane.

32 NhyM kam Angripa Pexumã kum,

—Ren kute amã arênhõ kêt ne ren kute amã, "Ba gop bẽnjadjwýr raxbẽ Xedjamã aminẽje ikabẽn jarẽ", anhýr kêt, gwaj ren arým kum banhire nhyM ren ta mekõt ar ba, ane.

## 27

*Me kute krĩraxbẽ Rõmamã Pauro mõr.*

1 NhyM kam bẽnjadjwýr ar memã kum,

—Me on ngõkõt pykabẽ Itarij'ýr mebê ijẽjao mõ, ane. Ne kam arým krãkamngõnhõ ba djwýnhõ nhidjibẽ Jurmã Paur ar arẽ. Paurmẽ mebê ijẽ kwýmẽ ne meo ba djwýnhmã arẽ. Kum arẽ nhyM arým kute pykabẽ Itarij'ýr meo mõrmã. Jurbẽ ne bẽnjadjwýr raxbẽ Xedja nhõ krãkamngõnhõ krãptĩ: kubẽ 100 nhõ bẽnjadjwýr 'õ. Ba ibẽ Ruka ne ba ajte mekõt tẽ.

2 Ba me kam pykabẽ Itarij'ýr imõrmãnhõ kam krĩraxbẽ Amitukam me ja nhõ kãraxmã wadjãnhõ arým inox ne. Pykabẽ Adjij'ãnhõ ne me kute kãraxo mõrmã. Me'õ nhidjibẽ Arxaku ne me ikõt tẽ. Pykabẽ Matenikam krĩraxbẽ Texarõnikam ne abatãnhõ djã.

<sup>3</sup> Ba me kàraxkam mō: nhyṃ me ijã akati. Ba me kam krĩraxbê Xidõ'ã kàrax nhõ. Nhyṃ Jur kum Paur kaprĩn kum,

—Ajrã. Anhõbikwa'ýr wabi gê ar ajo djuw mex, ane. Nhyṃ ar'ýr wabin ar ikõ'ã nhỹ:n kam ajte akubyn kàraxmã wadjã. <sup>4</sup> Ba me kam inox ne. Ne apêxtibê Xipre tekre'ãnh mō, kōk me ikutã àbêrkam. <sup>5</sup> Ne kam pykabê Xirxij'ãnh mō:n kam amipãnh kumê. Ne pykabê Papirij'ãnh mō:n kam amipãnh kumê. Ne kam arým pykabê Rixijkam krĩraxbê Mire'ýr bõx ne kam kàrax nhõ.

<sup>6</sup> Nhyṃ kam krãkamngõnh kubê 100 nhõ bẽnjadjwýr arým kàrax 'õdjwýmã kato. Nãm krĩraxbê Arexãkam me ja nhõ kàraxmã kato. Kã wãkam ne me kute pykabê Itarij'ýr mōrmã. Nhyṃ kam me ijo tẽ ba me kã wãmã wadjã. <sup>7</sup> Ne kam inox ne mō. Ne iprĩ'ã mō: nhyṃ arým me ijã akati kwý apêx. Ba me kam krĩraxbê Nidju tẽpo mō. Nhyṃ kōk djãbêr tỳ:x me ibê aptã ba me kam aparmã apêxtibê Kreta'ýr mō. Mō:n kam Kretakam krãnh krã'yrbê Xamona'ãnh mō. <sup>8</sup> Ne kam iprĩ'ã mō:n kam arým amipãnh Xamona mē. Ne kam kàrax nhikwã djã nhidjibê Kã jarij djã mexte'ýr bõx ne 'ã kàrax nhõ. Krĩraxbê Raxêr kuri ne nō.

<sup>9</sup> Nhyṃ kam me ijã akati krãptĩ apêx. Nhyṃ Paur amim,

—E kum, arým ne ba me amikrà nhyṃ arým na 'itỳx 'ýr. Na 'itỳx'ã mytyrwý bõx 'ýr. Be, arým me kute amijajbur'ã akati apêx. Me ibê idjaer kute Metĩndjwýnhmã amijajbur djã nhõ akatija apêxkam na 'itỳx kumex. Arým na 'itỳx kumexkam ne ba me imã imõr puma:, ngõ raxbê pyka kêt kam me imõrja puma:, ane. Ne kam memã kum,

<sup>10</sup> —Ikabên dja gar ama. Dja gwaj ngõ raxbê pyka kêt kam mō nhyṃ na arým gwaj bajo ajkê. Ne arým kãkam me jẽnhmê kàraxo bikẽnh mex ne. Ja ne ba gwaj bakukãm kuma. Nãm ã Paur memã ane. <sup>11</sup> Nhyṃ krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwýrja Paur

kõt kabên djir kêt. Nãm kão akêx djwýnhmê õ kàrax djwýnh kõt kabên dji. <sup>12</sup> Ne kam me kute na 'itỳx apêx jamãrbê kàrax nhikwã djã punure. Nhyṃ me bẽn 'ãtom ne abenmã kum, —Gwaj on banox ne amũ krĩraxbê Penixij'ýr babõxmã. Ne kam kam na 'itỳx apêx kam ama, ane. Be, apêxtibê Kreta tãm kam ne krĩraxbê Penixij. Penixijkam kã nhikwã djãkam dja aparmã kōk 'itỳx wabê nãr kãjmã wabê nhyṃ bu'ã akãx kōkbê aptã nhyṃ kàrax nõr mex ne.

*Kōk tỳ:x kute tu kàrax rẽnho mōr.*

<sup>13</sup> Nãm me bẽn 'ãtom nhyṃ kōkdjwý arým aparmã kãjbê wabê. Nhyṃ me arým abenmã kum,

—Aje. Jakam arým 'ýr me banox kadjy mexkumrêx, ane. Ne kam arým djudjêdjêti'ã kẽn 'ãprejao wabin kàraxkam kudji. Ba me kam mō. Apêxtibê Kreta 'ãnh mō. <sup>14</sup> Nhyṃ kãjbê 'ãtũm nhyṃ kōk arým àbêr tỳx ne. Kōk djãbêr tỳx jamã ne me kum Juraku jarê. <sup>15</sup> Nhyṃ arým kōk djãbêr tỳ:x ne tu kàrax rẽnho mō. Rẽnho mō: ba me kam arým tu kum inhire nhyṃ kōk arek o mō.

<sup>16-17</sup> Nhyṃ kam kã arým kōk djãbêr kõt apêxti nhidjibê Kraõdja tekre'ãnh mō. Amrêbê ne ba me kàrax katê'ã kã ngrire nhõn o mō. Ne kam arým jakam idjãpênh rax ne kã ngrireo wabin kàraxkam kudji. Nhyṃ kam me djudjêdjêtio ibũmkõt kàrax'ã kajngãro tẽ. Ngõ tỳ:x kute kàrax ka'èk kêt kadjy ne me 'ã kajngãr. Kōknhõkã raxkam ne ba me mō. Kōknhõkã raxkam ne me par kwý pumjuw nhyṃ ku'ê tũm. Nhyṃ me apỹnh pĩo krãbê o kapan ajte kraxbê o kapa. Ne pĩ'ã apỹnh kubêkãti janhõ. Kōk kute o mõr tỳx kadjy ne me 'ã anhõ. Ba me mō: nhyṃ kōk me ijo mõr tỳ:x ne. Nhyṃ kute arerek'õ'ã kàrax mẽn karõ ne me arým par'ã wabin kubêkãtimê kukràdjã kunĩ bõn arým o ruwn kudjin kam nhỹ. Nhyṃ kōk arek kàraxo mō. Nhyṃ arým kã kajgon prĩ'ã mō. Arerek wã nhidjibê ne Xixi.

<sup>18</sup> Nhyṃ kōk djãbêr tỳ:x ne me ijo àbêr tỳ:x. Nhyṃ kàrax amijadjwýr

týxo mõrri: nhym 'ã akati. Nhym me kàrax kajkritmã arým ngõnhmã kàkam me jênh kwý rē. <sup>19</sup> Nhym kam arým me inox'ã akatibê 3 apêx ba me arým ngõnhmã kàraxkam apýnh kukràdjã kwý rē. <sup>20</sup> Ne kam mō: nhym arngromē kanhêti amirĩt kêt'ã arým akati krãptĩ apêx. Nhym kôk 'ity:x me ijo mōr týx rã'ã ne. Ba me te: amipytãr djã'õ jabej ar irĩt ne arým idjumar punure ne.

<sup>21</sup> Ne mōn arým inhõ kwý krēn kêt 'ãtũm ne. Nhym kam Paur kàkam me àpênh'ýr tēn arým me ipôkri djan memã kum,

—È, ba ar amã arē gar ama. Nã gãm ren ar amũja'ã ikôt akabēn dji gwaj ren apêxtibê Kreta'ãnh arek wajêt. Ne ren kam badjumar mex nhym ren mýjja'õ biknor kêt. <sup>22</sup> Jakam dja gar akubyn adjumar mex ne atýx. Dja te kàrax wadjã nhym ngõ kute gwaj bajõnh bĩn prãm kêtukumrēx.

<sup>23</sup> Be, akamãtkam Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh'õ iwýr bõx ne ikuri dja. Metĩndjwýnh ta ne mã ijo ba, ba kum idjãpênh ar iba. <sup>24</sup> Kadjy mrãnh djwýnhja ne imã, “Paur, on atĩn prãm kêt. Dja ga bēnjadjwýr raxbê Xedja kabem adjãmukumrēx. Nhym aro'ã me mōrwã ne Metĩndjwýnh arým akôt me kunĩ dja. Akôt dja me tyk kêtukumrēx”, ane.

<sup>25</sup> Be, ã kute imã anhýrkam dja gar adjumar mex. Mrãmri dja amikabēn kôt ngõbê gwaj bapytãrkumrēx. Metĩndjwýnh kute gwaj bapytãrja ne ba tu amim kamnhĩxkumrēx. <sup>26</sup> Nhym kam mrãmri kôk 'ity:x dja apêxti'õ'ã gwaj bamēnhkumrēx. Kàraxmē ro'ã gwaj bamēnhkumrēx, ane.

### *Kàrax bika'ék'ã ujarēnh.*

<sup>27</sup> Nhym kam arým me inox'ã akatibê 14 apêx nhym akamãtkam ngõ raxbê pyka kêt nhidjibê Angrikukam kôk 'ity:x ari: kàraxo ba. Nhym akamãt kô ipôkri kàkam me àpênh abenmã kum,

—È, kute akàx'ýr kà arým mōr pyrãk, ane. <sup>28</sup> Ne kam koror jabej ngõ'ã kadjãt'ã tu jakre nhym 'ã

djudjêdjêbê 30 metu apêx. Nhym me kam amak ngriren ajte 'ã kadjãt jakre. Nhym arým kãjbê krãn 'ã 27 metu apêx.

<sup>29</sup> Nhym kàrax kēn'ã bika'ék karõ me arým ngõnhmã djudjêdjêti mē. Djudjêdjêti'ã kēn 'ãpreja mēn ajte ja mēn ajte ja mēn ajte ja mē. Nhym kēn arým akubyn kàrax pynē. Nhym me'ã akatio wajêt ne arým axwe umar. <sup>30</sup> Nhym kam kàraxkam me àpênh bit kute mebê amipdjur ne amijã maje kàrax kurũm katormã. Nãm me 'êx ne memã kum,

—Ba me kà ngrirekam djudjêdjêti'ã kēn 'ãpreja'õ nhýr ne o ikaton kà krwýt'ãnh kumē gé akubyn kà krwýt pynē, ane. Ne kam djudjêdjêti'ã kà ngrireo ruwn bit ngõnhmã mēnhmã. <sup>31</sup> Nhym Paur arým me krãkamngõnhmē mebê 100 nhõ bēnjadjwýr'ýr tēn memã kum,

—Dja me wã mōn arým utãr djã kêt ne me gadjwý apytãr djã kêt, ane. <sup>32</sup> Nhym me krãkamngõnh arým 'ýr mōn 'ã djudjêdjêti kunĩ jakã. Nhym arým kà ngrire mebê ngõnhmã nox ne akuno.

<sup>33</sup> Nhym arým akati tē nhym Paur arým memã arēn memã kum,

—Nã gãm ar kôk apêxkam amakbê amijajbu nhym arým ar ajã pi'ók kamrêk amãnhkrut apêx. <sup>34</sup> Ar atýx kadjy gop on ar anhõ kwý krē. Ngõ kute ar apar prãm kêtukumrēx.

<sup>35</sup> Nãm ã memã anen arým djwý'õ by. Ne me kunĩ nhipôkri Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarēn kokij ne arým krēnmo krax ne. <sup>36</sup> Nhym kam me kunĩ akubyn kĩnh ne adjwýnhdjwý õ kwý krēno kumex. <sup>37</sup> Kàraxkam me ikunĩ ne me ikrãptĩ.

Me kute me ijã akrebê 276. <sup>38</sup> Nhym me õ kwý krēn arým ajne. Ne kam kàrax kajkritmã ngõnhmã jênh rē. Atemã bàygogo 'yo jênh rē.

<sup>39</sup> Nhym arým akati. Nhym me arým pyka pumũ. Nhym me'õ kute amrēbê pyka pumũnh kêtukumrēx. Nhym wãnh pyka kute aktã ngõ nhijêkam ngõ binhikrēnhja. Nhym me



arým amybým kàrax kadjy omũ. Ne kam abenmã kum,

—E kum, gwaj 'yr kam mãn kàraxo wadjà gê umar mex, ane.

<sup>40</sup> Ne kam arým kën kunĩ'ã djudjêdjêti 'ãpre bõn tu kum ire. Ne kà katê pynênh djà'ã djudjêdjê 'ãpre bõ. Ne kam kà krwýt'ãnh par'ã kubêkatio wabin 'ã kunhõ, kòk kute kàraxo mõr tỳx kadjy. Ne arým akàx'yr kàrax krão akẽx ne. <sup>41</sup> Nhyim kam kàrax arým ngõ kute aben mok djà'yr bõx. Kam ne kororre. Ne mõn 'ã nõn arým 'ã nõr tỳx mex ne. Nhyim ngõ djàkà 'itỳ:x arým kàrax katê titik ne ka'êko mõ.

<sup>42</sup> Nhyim krãkamngõnh ar abenmã kum,

—Mebê ijê tũm nox ne akàxmã rêr ne atỳxã àbir ne mã prõt kêtri gwaj me kupa, ane. <sup>43</sup> Nhyim krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwýr Paur'ã maje akubyn me unên memã kum,

—Kwãrĩk wãnh. Gê me rêrja kumrẽx tu nox ne rên akàx'ã wabi. <sup>44</sup> Gê me rêr kêt pĩponh jamý nàr ngõ kute kà ka'êk jamýn 'ã mekõt rê, ane. Ba me kam ikunĩ arým inox ne. Ne kam ikunĩ arým akàx'a wabi.

## 28

### *Apêxtibê Matãkam ar ba.*

<sup>1</sup> Ba me arým wabi nhyim me bajtem apêxtikam ar baja me imã,

—Apêxti ja nhidjibê ne Matã, ane. Ba me kam kuma. <sup>2</sup> Nhyim kam namê krykam apêxtikam me bajtemja kum me ikaprĩkumrẽx. Ne kam arým me imã kuton me imã kabên mextire.

<sup>3</sup> Nhyim Paur arým pĩ ngrà kwý karwàn kuwykam adjuw. Nhyim kangã djàkrê kuwy pymaje pĩ ngrà kurũm katon arým Paur nhikra nhân 'ã wajêt. <sup>4</sup> Nhyim me arým ikra'ã kangã jêtkõt omũn abenmã kum,

—Be, tãmwãbê ne me par djwýnh'õ. Jakam dja ty. Ngõ ne kute bĩn kêt nhyim be, kangã dja kubĩ. Axwe pãnh dja ty, ane. <sup>5</sup> Nhyim kangã ikra'ã wajêt nhyim tu kum ikra wabê nhyim arým kuwykam tỳm. Nhyim kam tokry kêt ne. <sup>6</sup> Nhyim me te Paur nhigot jabej. Nàr, me aêrbê tyk ne tỳm karõ te 'ã

ajkam ama. Te kam ama:n omũnho kumex. Omũnh 'ãtũm nhyim ajmã kute kêtumrẽx. Nhyim kam me atemã kabên djin abenmã kum,

—Be, kubê ne metĩndjwýnh'õ, ane.

<sup>7</sup> Apêxti tãmkam bẽnjadjwýr nhidjibê Pubriju. Õ pyka kuri ne ba me dja. Pubriju me imã,

—Inhõ kikrekam dja gar nhỹ, ane. Bar kam 'yr mõn kam nhỹ nhyim arým me ijo djuw mex mexkumrẽx. Ba me kam kam inhỹr'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx.

<sup>8</sup> Nhyim kam Pubriju bãm kute ir djwýnhja kà kangron iku:w. Nhyim Paur arým 'yr wadjàn Metĩndjwýnhmã o a'uw ne krã'ã ikra djin arým o mex ne. <sup>9</sup> Nãm Paur ã o ane nhyim kam apêxtikam me punu kunĩ 'yr bõx nhyim arým me o mex ne. <sup>10</sup> Nhyim kam me me imã mỳjja kumex ngã. Ba me kam arým inoxmã. Nhyim me arým apýnh me imã mỳjja kũnh djari kàraxkam kumex ne.

### *Krĩraxbê Rõma'yr mõrn bõx.*

<sup>11</sup> Me inox kêtri ne apêxtikam me ijã mytyrwýbê amãnhkrut ne ikjêkêt apêx. Ba me arým inox ne. Krĩraxbê Arexãkam me õ kàraxkam inox ne. Nãm me amrêbê amex jamãrbê apêxti'ãnh kàraxja nhõ. Kàrax krwýt'ã ne me karõ amãnhkrut wajêt. Ja nhidjibê ne Kaxu. Nhyim ja nhidjibê Põr.

<sup>12</sup> Ba me inox ne mõ:n kam krĩraxbê Xiraku'ãnh kàrax nhõ. Nhyim me ijã akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx.

<sup>13</sup> Ne kam ajte inox ne pyka 'ãnh mõ:n kam krĩraxbê Reguju'yr bõx. Ne kam me aà'ã mõ: nhyim me ijã akati. Nhyim kam kàjmã kòk wabê ba me ajte akatikam krĩraxbê Poteroj'yr bõx ne 'ãnh kà nhõ.

<sup>14</sup> Bar kam wabin Jeju kukwakam me kute abeno kamy kwý jabej ne memã ikato. Nhyim me ar imã,

—Dja gar inhũrkwãkam nhỹ, ane. Bar kam nhỹ. Nhyim ar ijã akatibê 7 apêx. Bar kam itekõt krĩraxbê Rõma'yr mõ.

<sup>15</sup> Nhyim kam me amũ krĩraxbê Rõmakam Jeju kukwakam me kute

abeno kamymã ar ijarẽ. Nhym me arým ar ikutã mõi, kute ar ikajpar kadjy. Ne kam Apiju'ãnh djwý jamýnh djãmẽ me õt djãbê 3mẽ kam bõx. Bar kam me'ýr bõx. Nhym kam Paur me omũn arým Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarẽn akubyn týt ne.

16 Ba me kam mõi:n arým krĩraxbê Rõma'ýr bõx. Nhym kam krãkamngõnh krãptĩ: kubê 100 nhõ bẽnjadjwýrja mebê ijê tũmo bõx. Me nêje ku'ê djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmã mebê ijê tũm kunõ bõx. Nhym arým mebê ijê djãkam mebê ijê. Nhym be, me Paurmã kum,

—Ga dja ga anhõ kikrekam nhỹ. Krãkamngõnh pydjibit dja anêje nhỹ, ane. Nhym kam me'õ nhũrkwã purokam nhỹ.

*Kute Rõmakam mebê idjaermã ami-jarẽnh.*

17 Nhym kam arým Paur'ã akatin akatin akati nhym arým amiwýr mebê idjaer rũnh 'uw nhym me 'ýr bõx ne arým 'ã akuprõ. Nhym kam memã kum,

—Akmere ar, djãm me babê idjaerkam ne ijaxwe'õ? Nãr djã ne ba me bakukãmãkjê kukràdjã'õo ajkẽ? Arkati. Ijaxwe kêt nhym Djeruxarẽkam me arým ibê ijên krĩraxbê Rõmakam me jamã ikanga.

18 Nhym me prĩne ijaxwe jabej ikukij ne ima. Nhym bẽnjadjwýr ar ijã abenmã kum, “Ren bĩn kadjy axwekumrẽx gwaj ren arým kubĩ. Nhym be, kati. Axwe kêtumrẽx”, ane. Ne bit kute imã ikra karo ba itẽmmã.

19-20 Nhym mebê idjaer mã kabẽno bẽnjadjwýr ar apa. Ba kam aminêje arkum, “Ba gop bẽnjadjwýr raxbê Xedjamã aminêje ikabẽn jarẽ”, ane. Nhym ar arým amrẽ 'ýr ijano ba tẽn bõx. Dja ba aminêje Xedjamã ikabẽn jarẽ. Djãm ije kum inhõ me wýnhbê idjaer jaxwe'õ jarẽnhmã? Arkati. Imã inhõ me wýnh jabêkam ne ba amiwýr ar ajuw. Ije ar apumũnh ne ar amã ikabẽnmã ne ba amiwýr ar ajuw. Ê, ba ar amã arẽ gar ama. Dja Metĩndjwýnh

akubyn me tyko tĩn. Mebê idjaer ne me tu amiwýr me akubyn tĩn kamnhĩxkumrẽx. Badjwý ne ba tu amiwýr kamnhĩxkumrẽx. Ije amiwýr kamnhĩxkam ne me arým kãxirãx jao idjuwpre. Nãm ã Paur memã ane.

21 Nhym kam me kum,

—Pykabê Djudejakam ne me nĩnh ar imã ajã pi'õk no'õk kêt. Nhym mebê idjaer'õ nĩnh bõx ne kute ajã mýjja'õ jarẽnh kêt. 22 Be, pyka kunĩkõt me kute me kukràdjã jãprýo ba. Jabit ne bar kuma. Nhym be, ar ba ne bar ije 'ã adjujarẽnh mar prãm, ane.

23 Ne kam kute mar kadjy kum akati'õ jarẽ. Nhym kam me kute kum akati jarẽnh bõx nhym me krãptĩ Paur nhũrkwãmã wadjã. Nhym kam kryrãm memã ujarẽnhmo krax ne akamãtkam o ino re. Metĩndjwýnh kute amim me utàr ne ar meo ba'ã memã ajarẽ. Nãm memã Mõjdjê kukràdjã jarẽn Metĩndjwýnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwýnh kunĩ kabẽn jarẽ. Ne me kabẽn kõt memã kum,

—Ga, pi'õk kõt Jejubê me banhõ Bẽnjadjwýrbê kumkatija pumũ. Kubê Krituja pumũ. Dja gar tu amim Jeju markumrẽx. Nãm ã memã anhỹro nhỹ.

24 Nhym me kwý tu amim kabẽn markumrẽx. Nhym me kwý amim kabẽn mar kêt. 25 Ne arým kabẽno aben japanho kumex ne arým ajmã. Nhym me bimãnh kêttri Paur memã kum,

—Idjajj ne amrẽbê: Metĩndjwýnh Karõ kukwakam me akwý'ã kabẽn jarẽ. Mrãmri ne arẽnhkumrẽx. Nãm me bakukãmãremã kum,

26 “Me'ýr tẽn memã ikabẽn jarẽn memã kum,

‘Dja ga me maro aku'ê kajgon mar kêt ne, kukràdjã'ã mýjja kute amijakreja mar kêt ne. Ne omũnh kajgon amim omũnhkumrẽx kêt.’ Mýkam?

27 Bir, arým ne ga me adjumar djãkam ajamakkre kêt ne ajamakkre jaduj ne tu ano ngõr. Nã gãm

me arĩk ã ibê amijo abao ane.  
Mỳkam?

Bir, aje anoo omũnh kêtũa ne aje  
ajamako mar kêtũa ne aje  
ikukràdjà'ã mỳjja kute ami-  
jakreja adjumar djàkam mar  
kêtũa ne aje iwỳr amijo akẽx  
ba ije me ajo mex kêtũa. Nã  
gãm me ibê ã ajamakkre kêtũa  
ano kêtũa ane."

Nãm ã me bakukãmãre Idjaij ane.  
Nhym me bakukãmãre aben djô'ã  
arẽnho mõi. Arẽnho mõi tãmũa arỳm  
me awỳr o bõx. Tũ:mràm ga me akam-  
ingrãnyre ã ikabẽn mar kajgoo ane.

<sup>28</sup> Me aje ikabẽn mar kajgokam  
dja Metĩndjwỳnh arỳm me bajtemũa  
ijano. Dja ba memã Metĩndjwỳnh kute  
me utar'ã ajarẽ nhym me arỳm tu  
amim markumrẽx nhym kam arỳm  
me axwebê me utã. Nãm ã memã ane.

<sup>29</sup> Paur mebê idjaermã arẽn pa  
nhym me arỳm mõi kubê mõi. Ne aktã  
kabẽn aben japanho mõi.

<sup>30</sup> Nhym kam Paur ta am-  
inhũrkwãkam arek krĩ nhym 'ã amex  
ne ajte 'ã amex. Paur ta õ pi'õk  
kaprĩ õ kikre djwỳnhmũa ùrkwão  
pãnh. Nãm ùrkwãkam nhỹ nhym  
me mõi 'ỳr ban bõx nhym mõi kam  
me kunĩo djuw mex. <sup>31</sup> Ne kàj bê  
Metĩndjwỳnh kute amim me utar ne  
ar meo baja'ã memã ujarẽnho krĩ.  
Ne mõi memã Bẽnjadwỳr djwỳnhbê  
Jezu Kritu'ã kukràdjà jarẽnho krĩ.  
Nãm kum me uma kêt ne ã memã  
arẽnho ane. Nhym me'õ kubê àptar  
kêtumrẽx. Tãm ne ja.

## Paur kute Rômakam me jamã pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ne krĩraxbê Rômakam me jamã pi'ôk no'ôk ne. Nãm krĩraxbê Rôma'ÿr tẽm kutã memã pi'ôk no'ôk ne. Nãm 'ÿr tẽm kêt rã'ã, kute Rôma pumũnh kêt rã'ã ne kam 'ÿr tẽmmã krã ne kam amikukãm memã pi'ôk no'ôk jano. Me kute Jeju mar kute omũnh ne kam ôkre kadjwũnhbê kute amim,

—Nà mrãmri ne Metĩndjwũnh kute Paur janor. Nãm prĩne kute Metĩndjwũnh kukràdjã marja pumũ, anhÿr kadjy. Kam ne Paur memã Metĩndjwũnh kukràdjã'ã ajarẽn memã kum,

—Me kunĩ ne me axwe, ane. Mebê idjaer nàr, pyka kunĩkôt me kunĩ axwekam mexo kute Metĩndjwũnh tẽp kêtumrẽx. Nhym be Metĩndjwũnh ukaprĩkôt arÿm me bamã me bapytãr djwũnh jano. Me bamã kurê rã'ãkam, bamã bajaxwe kĩnh rã'ãkam me bawÿr me utãr djwũnh jano. Nhym kam me kunĩ, mebê idjaer, nàr kon pyka kunĩkôt me kunĩ dja me tu amim Jeju markumrẽx nhym Metĩndjwũnh arÿm meo kra ne meo tÿx, axwebê meo tÿx nhym me arÿm katãt ar amijo ba. Nhym Metĩndjwũnh dja kum me abê rã'ã rã'ã rã'ã. Ne kam ajte amũ akati 'ô kam dja ajte mebê idjaero tÿx nhym me arÿm 'ÿr amijo akẽx. Nãm ã Paur memã ane. Tãm ne ja.

<sup>1</sup> Ba ibê Paur. Ibê Jeju Kritu nhõ àpẽnh. Ta ne amiwÿr ijuw ne arÿm mebê amim ipytãn ar ijo ba. Ijo ban arÿm ijano ba arÿm Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽho iba. <sup>2</sup> Amrêbê: ne kukwakam memã kabẽn jarẽnh djwũnh ar me bakukãmãremã ujarẽnh ny jarẽn mã memã kum, “Dja Metĩndjwũnh ã memã ujarẽnh ny jarẽ.”

Nãm me ã Metĩndjwũnh nhõ pi'ôkkam memã ane. <sup>3</sup> Kra'ã ne ujarẽnh nyja.

Krabê Jeju Kritu'ã ne ujarẽnh nyja. Me banhõ Bẽnjadjwÿrbê kumkati'ã ne ujarẽnh nyja. Nãm Kra amijo ã ne nã kurũm kato. Nã kurũm katon arÿm kôt kubê me bakukãmãre Dawi tãmdjwÿ. <sup>4</sup> Ne kam tyn akubyn tĩn nhym kam Metĩndjwũnh Karõ arÿm memã tÿx jadjã nhym me arÿm tÿx. Tÿx ne arÿm memã Jeju'ã ujarẽnh ar ba. Ne memã kum,

—Mrãmri, Jejubê Metĩndjwũnh Krakumrẽx. Ga, tyk ne akubyn tĩnja pumũ, anhÿro ba. <sup>5</sup> Ta ne tu kum ikaprĩn ijano ba arÿm memã 'ã idjujarẽnh ar iba. Gêdja apÿnh me ba djã kunĩkôt me idjujarẽnh man arÿm tu amim Jeju markumrẽx ne arÿm katãt kabẽn man kôt ar amijo ba. Ja kadjy ne ijano ba Jeju'ã idjujarẽnh ar iba. <sup>6</sup> Ga, ar gadjwÿ Jeju Kritu kute amiwÿr ar ajwÿr ne ar ajo baja pumũ.

<sup>7</sup> Krĩraxbê Rômakam Metĩndjwũnh kum ar ajabê. Kute ar ajo aminhõ kadjy arÿm amiwÿr ar ajuw ne ar ajo ba. Ar akunĩmã ne ba pi'ôk no'ôkjakam ikabẽn jarẽ.

Gê Metĩndjwũnh tu kum ar akaprĩ. Kubê ne me Babãm. Ne kam Bẽnjadjwÿr djwũnhbê ne Jeju Kritu. Gê ar tu kum ar akaprĩn\* ar ajo ba gar adjumar mex rã'ã ne.

*Paur kute Rômakam me omũnh prãm'ã amijarẽnh ne ja.*

<sup>8</sup> Ba mã ijo ba djwũnh, Metĩndjwũnh kumrẽxmã ar ajarẽn mã kum ar akunĩkam amikĩnh jarẽ. Apÿnh me ba djã kunĩkôt ne me ar ajã abenmã kum,

—Onĩj, Krĩraxbê Rômakam me arÿm tu amim Jeju markumrẽx, anhÿro ba. Ba kam ar akam ikĩnhkumrẽx.

<sup>9-10</sup> Ne Metĩndjwũnhmã ar ajarẽnh rã'ã ne. Kum idjã'wÿr kunĩkôt ne ba mã kum ar ajarẽ. Ba ar awÿr itẽm kadjy mã kum amijo a'uw ne kum,

—Djũnwã, ba jakam krĩraxbê Rômakam ar'ÿr tẽn ar'ÿr bõx, idjumar mex ne ar'ÿr bõx. Ga mrãmri aje ar'ÿr ibõx'ã amim karõ jabej ba jakam

\* 1:7 Djãm gwaj ba ne gwaj bajaxwe kêt nhym pãnh kum gwaj bakaprĩ Kati. Gwaj ba ne gwaj te bajaxwe kêt mã. Nhym be, ta ne tu kum gwaj bakaprĩ.

ar'ÿr ibôxkumrêx. Nã bãm ã kum amijo idjà'wÿro ane. Mrãmri ne ba ar awÿr ikrà ne. Djã nã bãm ar amã ijêx? Metĩndjwÿnh ta ne kute ar amã ijêx kêt kôt kute imar. Djãm kum idjàpênh kêt got? Mrãmri Kra'ã ujarênh ny ne ba kãj bê memã arênho ibakumrêx. Kam ne ba mrãmri ar amã arênhkumrêx.

<sup>11</sup> Mÿkam ne ba ã kum idjà'wÿro ane? Bir, ije ar apumũnh prã:mkam. Dja ba ar akam bôx ne Metĩndjwÿnh kadjy arÿm ar amã adjàpênh djà'ô'ã karô. Metĩndjwÿnh Karô kukwakam ar amã 'ã karô gar arÿm maro aban arÿm Jejukôt ar amijo aba. Kôt ar amijo aban arÿm 'ã angrà tÿx ne 'ã adjukanga kêt kumrêx. <sup>12</sup> Gwaj kam baje tu amim Jeju markumrêx'ã aben pumũn arÿm aben man kam tu amim Jeju mar tÿ:xkumrêx ne bakĩnhkumrêx.

<sup>13</sup> Bir, ar awÿr itẽmmã ne ba mã amim 'ã karô krãptĩ nhym apÿnh mÿjja mã ibê aptã. Ar aje imar kêt karô ne ba ar amã ja jarê. Imã ar awÿr ibôx prãm. Ga, me kute bãygogo djêo baja pumũ. Arÿm me kute ê parkam kĩnhkumrêx. Badjwÿ dja ba ar akam bôx ne Jeju'ÿr me kwÿo akêx nhym me arÿm tu amim markumrêx. Tu amim markumrêx ba kam arÿm ikĩnhkumrêx. Ije me akam Jeju'ÿr meo akêx prãm kute mrãmri ne ba ije pyka 'ôkamdjwÿ arÿm 'ÿr meo akêxja pyrãk. Kute arÿm ije amũ me bajtem 'ôdjwÿkam 'ÿr meo akêx pyrãk. Me ibê idjaer ne ba me mebê idjaer kêt me bajtemo iba. Ba ne ba ije Metĩndjwÿnh'ÿr me bajtemo akêx prãm kumrêx.

<sup>14</sup> Jeju imã me kunĩ'ã karôkôt ne ba ije me kunĩmã 'ã ujarênh ny jarênh prãm. Me krôr tũmbê kregujamê me krôr nyjamã ije arênh prãm. Ne me krã mexmê me krã mex kêt mã ije arênh prãm. Ije Jeju'ÿr meo akêx kadjy ne ba ije memã arênh prãm. <sup>15</sup> Kam krĩraxbê Rômakam me gadjwÿmã ije Kritu'ã ujarênh ny jarênh prã:mkam ne ba dja.

<sup>16</sup> Bir, djãm ije Kritu'ã ujarênh ny jarênhbê ipijãm? Kati. Ba

arênhkumrêx nhym me arÿm kwÿ ï pÿnhkôt tu amim markumrêx nhym kam Metĩndjwÿnh arÿm me utã. Tÿxkôt me utã. Mebé idjaer kumrêx ne me utã. Ne kam me bajtembê kregujadjwÿ me utã. Kam ne ba ije arênhbê ipijãm kêt kumrêx. <sup>17</sup> Ujarênh nykam ne Metĩndjwÿnh kute memã axwe kêt jarênhjao amirĩt gwaj arÿm kam kuma. Dja me tu amim markumrêx nhym arÿm memã axwe kêt jarê nhym me arÿm kum mex. Dja me tu amim markumrêx ne amim marbê ar ba rã'ã: ne. Me bakukãmãre kabên kôt ne ba ar amã arê. Amrêbê: me bakukãmãre memã kum,

“Metĩndjwÿnh kute memã axwe kêt jarênh nhym me arÿm kum mexja dja me tu amikajmã'ã markumrêx ne arÿm tĩn ne ar ba”, ane.

Amrêbê: ne me bakukãmãre memã ja jarê nhym me arÿm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Kam mrãmri dja me tu amim Kritu markumrêx nhym Metĩndjwÿnh arÿm memã axwe kêt jarênhkumrêx nhym me arÿm kum mexkumrêx ne. Nãm ã meo ane ba kam krĩraxbê Rômakam ar aje amim Jeju marjamã arê.

*Paur kute memã Metĩndjwÿnh mekam ngryk jarênh ne ja.*

<sup>18</sup> Nhym be, atemã mÿjja ne Metĩndjwÿnh kute me axwemã o amirĩt. Amingryk ne memã o amirĩt. Me kute Metĩndjwÿnh mar prãm kêt ne axweja kunĩkam ne ngryk ne. Me axwekam kute amim,

—Kati. Ije kabên katãtwã mar prãm kêt, anhÿro bajamã ne mekam ngryko amirĩt ne. <sup>19-20</sup> Godja me kwÿ amim,

—Mÿkam ne Metĩndjwÿnh ikam ngryk ne? Djãm arÿm imã amijo amirĩt ba kuma? Kati. Ta kute imã amijo amirĩt kêt kam ne tu ikam ngryk ne, ane. Djãm mrãmri ne me kwÿ kabênja? Kati. Nãm me 'êx. Arÿm ne me Metĩndjwÿnh man mar kajgo. Me te kute noo omũnh kêt nhym Metĩndjwÿnh arÿm prĩne memã amijã mÿjja kwÿo amirĩt ne nhym me

arým kuma. Tý:xi ne týx rã'ã: rã'ã ne. Kubê me kunĩmẽ mýjja kunĩ tĩn djwýnhkumrêx. Ja ne o amirĩt nhym me arým kuma. Adjãkamã ne mýjja kunĩ: nhipêx nhym me arým omũ. Jakamdjwý mýjja rã'ã nhym me arým omũ. Mýjja rũnh, mýjja puma, mýjja tĩn nhym me arým prĩne omũn arým apôkmã amim,

—Be, Metĩndjwýnh tý:xi ne týx rã'ã: rã'ã ne. Kubê ne mýjja kunĩ, me kunĩ tĩn djwýnhkumrêx. Nãm me ã amim anen arým Metĩndjwýnh man kam mar kajgo.

<sup>21</sup> Djãm me kute markam kum,

—Metĩndjwýnh ara:x ne apuma:kumrêx. Me imã akĩ:nhkumrêx? ane. Arkati. Nãm me te Metĩndjwýnh man kum rax jarênh kêt ne ate kubê krã. Ate kubê krãkam ne me arým arĩk amim mýjja'ã karõ punuo ba. Bẽn katikumrêxkam ne me arým no kêt ne kam arým umar djãkam kute akamãt kô tyk pyrãk. <sup>22</sup> Me ta ne me amijo krã mex ne amijo àmra ar ba. Ne kam mrãmri arým no kêtumrêx. <sup>23</sup> Ne kam arým Metĩndjwýnh raxo kubê kumkatija mar kangan kum amijarênh kanga, Metĩndjwýnh tĩno kubê kumkatija kanga. Ne ate kam pãnh apýnh mebêngôkre,† àk, mry, mry ngãngão mrãnh, apýnh mýjja tĩn 'ikrãn maro ba. Maro ban arým karõ nhipêx ne o Metĩndjwýnh ne kum amijarênh ba.

<sup>24</sup> Nhym kam Metĩndjwýnh arým wãnh memã ire. Me kum mýjja punu prãmja ta kute wãnh ar o ba kadjy wãnh memã ire. Me ta kute wãnh ari prõ, mjên kupa'ã kurê ba kadjy. Me ta kute aben nhĩo àpnu kadjy. Ja kadjy ne wãnh memã ire. <sup>25</sup> Mrãmri Metĩndjwýnh katãt amikabẽn jarênhkumrêx nhym me arým aminhirôbê kabẽn rê. Aminhirôbê kabẽn rên arým pãnh me 'êxnhĩ kabẽn'yr amijo akêx ne kôt ar amijo ba. Me ren mýjja kunĩ nhipêx djwýnh maro ban ren kum rax jarênh ba ren kum àpênh ar ba rã'ã ne. Nhym be, kati. Nãm me kangan arým

mýjja nhipêxmãbit rax jarênh ba kum àpênh ar ba. Nhym be, mrãmri ne mýjja kunĩ nhipêx djwýnh ra:xi. Me kute amim marja kute kum rax jarênh rã'ã: rã'ã ne. Mrãmri ne ba ar amã arênhkumrêx.

<sup>26</sup> Nhym be, me axwe ne me Metĩndjwýnh kanga. Nhym kam Metĩndjwýnh arým wãnh memã ire. Me kum mýjja punu prãm ta kute wãnh ar o ba kadjy ne wãnh memã ire. Nhym me arým pijãm kêt ne axwe amijo ban kam abenbê me kupênh ba prã:m. Me nire axwe amijo ban me my kangan arým amikupa'ã me nire kupênh ba. <sup>27</sup> Nhym me mýdjwý axwe amijo ban me ni kangan aktã kurê prã:m kam pijãm kêt kam amikupa'ã me my kupênh ba. Kam Metĩndjwýnh arým memã axwe pãnh jarênh katãt. Me ta ne me amijo bikênh mex ne.

<sup>28</sup> Metĩndjwýnh ne kute õ mýjjakôt arým memã amijo amirĩt nhym me arým kuma. Ne kute mar rã'ãmã ne ate kam ajte amim,

—Kati. Ije mar prãm kêtumrêx, anhýro ba. Mã me kute ã amim anhýro bakam ne Metĩndjwýnh arým wãnh memã ire. Nhym kam me arým mýjja punubit man arým axwe amijo ba.

<sup>29</sup> Ne kam apýnh axwe kunĩo ba tý:x ne.

Ne ajte ari prõ, mjên kupa'ã kurê ba prã:m kumrêx ne.

Ne ajte meo bikênh kume:x.

Ne ajte kute amim mýjja rũnho atom prã:m.

Ne ajte amim meo bikênh'ã karõ prã:m.

Ne ajte me õ mýjja'ã ngryk prã:m.

Me axwe amijo bakam ne me ajte aben par prã:m.

Ne ajte kute kabẽno aben japanh prã:m.

Ne ajte memã 'êx ne me noo biknor prã:m.

Ne ajte kum me kurê:.

Ne ajte kute me kãxã me arênh prã:m ne.

† 1:23 Apýnh me õ pyka djãri kunĩkôt ne me kunĩ bêngôkre.

30 Me axwe amijo bakam ne me ajte memã me kurê'uk prã:m ne.

Ne ajte kum Metĩndjwýnh kurê:o ba.

Ne ajte tu memã àkjêr prã:m ne.

Ne amijo àmra prã:m ne.

Ne ajte amibên prã:m ne.

Ne ajte apýnh axwe kumex'ã amim karõo ba prã:m ne.

Nhym me bãmmê me nã ar te ar me akre: nhym me ajte amakkre kêt prã:m ne.

31 Me axwe kute amijo bakam ne me ajte no kê:t ne.

Ne ajte 'êx ne we memã kabên pydjín arênh nhym me me mar pydji. Mar pydji nhym me atekam ajte,

—Kati. Dja ba ipêx kêt ne, anen ajte kabên 'õdjwýo ikjên kabên pydji mar kêtumrêx ne.

Ne ajte kum me abê kêtumrêx ne.

Ne ajte ukaprĩ kêtumrêx.

32 Me kute ã amijo anhýro bajamã ne Metĩndjwýnh arým memã axwe pãnh jarê. Me axwejakam me biknormã. Tãm ne arým memã arê nhym me arým prĩne kuma. Nãm me te kuman axwe amijo ba rã'ã ne. Djãm me axwe amijo babit? Kati. Nãm me ajte apýnh axwe ja'ã amũ memã kum,

—Ã amijo ane. Kam ne me kum me akĩnhkumrêx, anhýro ba. Nãm me ã axweo ane ba kam arým wãm Rômakam me amã arê. Tãm ne ja.

## 2

*Metĩndjwýnh kute memã axwe pãnh jarênh.*

*Mat 13.41; Ruk 13.3; Idja 9.27*

<sup>1</sup> Me akwý ne ga me amũ memãbit axwe jarêho aba. Djãm me gadjwý ajaxwe kêt got ga me amũ me wã'ã amim,

—Me axwekumrêx. Dja Metĩndjwýnh me axwe pãnh me kanga, ane? Me ajte me'ã amim, “Dja me axwe pãnh me kanga”, anhýr kôt dja Metĩndjwýnh me gadjwý arým me akanga. Mýkam? Bir, me gadjwý me ajaxwekam. Me ajaxwe kute mrãmri ne amũ me wã axwe pyræk. Me axwe kôt me

ajaxwekam dja me gadjwý pãnh me akanga. Djãm me ajte Metĩndjwýnhmã kum,

—Ijaxwe kêt. Ga ren ikanga kêt, anhýrmã? Kati. Me gadjwý me axwe kôt ajaxwekam ne ga me ajte te kum anhýrmã.

<sup>2</sup> Nhym be, me kute ã axweo bao anhýrja'ã ne Metĩndjwýnh katà:t memã kum,

—Pãnh dja me biknor tokry djàkam akuno, ane. Tãm ne gwaj baje markumrêx. <sup>3</sup> Me abê pykakam me ï kajgo. Akajgokam ajte amũ me wãbit'ã amim, “Dja Metĩndjwýnh pãnh kanga”, anhýro aba. Ne kam ajte mekôt ã ajaxweo ane. Mekôt ã ajaxweo anhýrkam djãm apydji Metĩndjwýnh kute akanga kêtã? Kati. Gadjwý. Dja katàt amã ajaxwe jarê ne kam arým pãnh akangakumrêx.

<sup>4</sup> Nãr, ga me te ã ajaxweo ane nhym Metĩndjwýnh ukaprĩ ra:x ne ngryk tô:n kute amijã ngryk nê 'ãtũ:m. Djã ne ga me ukaprĩ'ã amim, “Kê, djãm mýjja mex”? ane? Kati. Kwãrĩk wãnh ã amim anhýr kêt. Metĩndjwýnh kute me ajaxwebê amiwýr ajo akêxmã ne kum me akaprĩ. Me ajte 'ýr amijo akêxmã kum me akaprĩ. Djãm me ajte amijã ja mar kêt?

<sup>5</sup> Ga me atekam ajte kubê ajamakkre kêt ne 'ýr amijo akêx prãm kêt. Be ga, me mã kute amim mýjjao atomja pumũ. Me mã amim adjuw nhym arým mã kàjmã ajkamên arým kum ra:xja pumũ. Ga me ajte me uræk ne mã ajaxwe nhym mã me akam ngryk ne mã kàjmã me akam ngryk ajkamê. Nhym kam dja õ akati arým me awýr bõx. Kute katàt memã axwe pãnh jarênh djà nhõ akati me awýr bõx nhym arým me akam ngry:k ne. Me ajamakkre kêt kam me akam ngry:k ne.

<sup>6</sup> Dja Metĩndjwýnh katàt memã o pãnh. Dja katàt apýnh me kute mýjjao ba kôt memã o pãnh. Me ï pýnhkôt katàt memã o pãnh. <sup>7</sup> Me kute arek katàt amijo bajamã dja katàt memã o pãnh. Metĩndjwýnh kute ta

amimexo meo mex kadjy, ne kute memã, “Amexkumrêx”, anhÿr kadjy, ne kute memã ï ny, ï punu prãm kêtja nhôr kadjy ne me arek katàt amijo ba. Nhyam kam Metïndjwÿnh katàt memã o pãnh nhyam me arÿm Metïndjwÿnh kôt tïn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.

<sup>8</sup> Nhyam be, me kute amidjwÿnhbit mar ne kute kabên katàt kangan me axwe kôt axwe. Dja katàt me jad-jwÿmã o pãnh ne arÿm mekam ngry:k ne. Nhyam kam arÿm mÿjja puma: mekam apôx. <sup>9</sup> Me me axwe kôt axweja dja me arÿm ï pÿnhkôt umar punure ne tïn prã:m. Mebê idjaer kumrêx dja ã ane. Nhyam kam me bajtemdjwÿ ã ane.

<sup>10</sup> Nhyam be, me mex kôt me mexja dja me arÿm me: xkumrêx nhyam Metïndjwÿnh arÿm kum me kï:nhkumrêx. Nhyam kam me arÿm umar me: xkumrêx. Mebê idjaer kumrêx dja ã umar mexo ane. Nhyam kam me bajtemdjwÿ ã ane. <sup>11</sup> Mÿkam dja me ã ane? Bir, djãm Metïndjwÿnhmã me'õ pyman kute kum 'ã mamã? Arkati. Nãm me kunõo kute aben pyrãk ne katàt kute memã o pãnhkumrêxmã.

<sup>12</sup> Metïndjwÿnh ne me bakukãmãre Môjdjêkumrêx kumrêx dja ã ane. Nhyam kam me arÿm me: xkumrêx nhyam Metïndjwÿnh arÿm kum me kï:nhkumrêx. Nhyam kam me arÿm umar me: xkumrêx. Mebê idjaer kumrêx dja ã umar mexo ane. Nhyam kam me bajtemdjwÿ ã ane. <sup>11</sup> Mÿkam dja me ã ane? Bir, djãm Metïndjwÿnhmã me'õ pyman kute kum 'ã mamã? Arkati. Nãm me kunõo kute aben pyrãk ne katàt kute memã o pãnhkumrêxmã.

<sup>12</sup> Metïndjwÿnh ne me bakukãmãre Môjdjêkumrêx kumrêx dja ã ane. Nhyam kam me arÿm me: xkumrêx nhyam Metïndjwÿnh arÿm kum me kï:nhkumrêx. Nhyam kam me arÿm umar me: xkumrêx. Mebê idjaer kumrêx dja ã umar mexo ane. Nhyam kam me bajtemdjwÿ ã ane.

Nhyam me bajtem, memã me kute Môjdjêkumrêx kumrêx dja ã ane. Nhyam kam me arÿm me: xkumrêx nhyam Metïndjwÿnh arÿm kum me kï:nhkumrêx. Nhyam kam me arÿm umar me: xkumrêx. Mebê idjaer kumrêx dja ã umar mexo ane. Nhyam kam me bajtemdjwÿ ã ane.

Nhyam me bajtem, memã me kute Môjdjêkumrêx kumrêx dja ã ane. Nhyam kam me arÿm me: xkumrêx nhyam Metïndjwÿnh arÿm kum me kï:nhkumrêx. Nhyam kam me arÿm umar me: xkumrêx. Mebê idjaer kumrêx dja ã umar mexo ane. Nhyam kam me bajtemdjwÿ ã ane.

tÿmja. Godja me kwÿ kam axwe jabej Metïndjwÿnh dja arÿm memã kum,

—Aje Môjdjêkumrêx kumrêx dja ã ane. Nhyam kam me arÿm me: xkumrêx nhyam Metïndjwÿnh arÿm kum me kï:nhkumrêx. Nhyam kam me arÿm umar me: xkumrêx. Mebê idjaer kumrêx dja ã umar mexo ane. Nhyam kam me bajtemdjwÿ ã ane.

<sup>13</sup> Djãm me kute memã kukrãdjã jarênh nhyam me kute mar kajgoja djãm Metïndjwÿnh kute memã axwe kêt jarênh? Kati. Me kute amim kukrãdjã markumrêx ne kôt amijo ba jabit dja memã axwe kêt jarê nhyam me arÿm kum mex ne. <sup>14</sup> Me bajtemmã me kute Môjdjêkumrêx kumrêx dja ã ane. Nhyam kam me arÿm me: xkumrêx nhyam Metïndjwÿnh arÿm kum me kï:nhkumrêx. Nhyam kam me arÿm umar me: xkumrêx. Mebê idjaer kumrêx dja ã umar mexo ane. Nhyam kam me bajtemdjwÿ ã ane.

<sup>15</sup> Me tu kadjwÿnhbê kabên mexkumrêx ne kute mrãmri ne umar djãkam arÿm Metïndjwÿnh kukrãdjã no'ók pyrãk. Me ta kute amikadjwÿnhbê markam ta tu kute axwe nêje amikukrà. Ne kam axwekam kute amim, “Mrãmri ijaxwe”, nàr axwe kêt kam kute amim, “Kati, imexkumrêx”, anhÿr. <sup>16</sup> Me kwÿ tu kute kukrãdjã kôt amijo ba ja dja Metïndjwÿnh ï memã axwe kêt jarê nhyam me arÿm kum mex ne. Amrê õ akati mörn bôxkam dja ã me kwÿmã ane. Nhyam be me kwÿ kute mex pyrãk ne te amikadjwÿnhbê axwe pudju nhyam tu me kuman arÿm memã pãnh jarênhkumrêx. Jeju Krituo dja memã axwe pãnh jarênhkumrêx. Ja ne ba ujarênh nykam memã arênhõ iba.

*Paur kute memã me kute mex o me akrenh kêt jarênh.*

<sup>17</sup> Be, me ga ne ga me memã kum, “Ba ibê idjaer”, anhÿro aba. Ga me ajte memã kum,

—Ba ne ba Môjdjêkumrêx kumrêx dja ã ane. Nhyam kam me arÿm me: xkumrêx nhyam Metïndjwÿnh arÿm kum me kï:nhkumrêx. Nhyam kam me arÿm umar me: xkumrêx. Mebê idjaer kumrêx dja ã umar mexo ane. Nhyam kam me bajtemdjwÿ ã ane.



—Me bajbit ne ba me ije Metĩndjwýnh mar mexkumrêx, anhýro aba. <sup>18</sup> Nhyim me me amã Môjdjê kukràdjà jarê ga me we aje prĩne markam we aje Metĩndjwýnh kute amim me'ã karõ kôt mar ne mýjja kabin we amijo mýjja mexbit pytãn memã arê. <sup>19</sup> Ne kam ajte we aje amimarkôt amim,

—Me no rã katàt pry'ã mrãnh kadjy ne me kute me pa 'amýnh ne kute meo mrãnh katàt. Ba ije me uràk ne mrãmri ibê katàt me no kêtõ iba djwýnhkumrêx, anhýro aba. Ne ajte amim,

—Me axwe ne me kute mrãmri ne akamàt kô tykkôt me ar ba pyràk. Ije mrãmri ne memã pry kurwý djwýnh pyràk. Ba ne ba ibê me axwe kêt kadjy me akre djwýnh, anhýro aba. <sup>20</sup> Ne me'ã amim,

—Ba ne ba ibê me no rerekremã kukràdjà jarênh djwýnh. Me kute me kra karãre pyràk ne me no rerekre. Ba ne ba me no týt kadjy memã kukràdjà'ã idjujarênh djwýnhkumrêx, anhýro aba. We aje Metĩndjwýnh kukràdjà katàtkumrêxja kunĩ maro abakam ne ga ã 'ã amijo adjãmrao ane.

<sup>21</sup> Ba me amã arê. Me aje amũ me akren ã amim anhýrkam mýkam ga: ne ga amijakre kêt? Aje amũ me àkĩnhĩ kêt kadjy me akrekam mýkam ga: ne ga adjàkĩnhĩ? <sup>22</sup> Aje memã kum,

—Kwãrĩk wãnh mebê prõo adjàkĩnh kêt, anhýro abakam mýkam ga: ne ga mebê prõo adjàkĩnhõ aba? Ga we amã mýjjao metĩndjwýnh karõ nhipêx kurê:o aba. Mýkam ga: ne ga mýjjao metĩndjwýnh karõ nhipêx nhõ kikrekam ar aba? Mýkam ga: ne ga mebê adjàkĩnh kadjy kam ar aba? <sup>23</sup> Aje Môjdjê kukràdjà'ã memã kum, “Kukràdjàja ne mexkumrêx”, anhýro abakam mýkam ga ne ga ajte ari kukràdjàkam amikràõ aba? Ga kukràdjàkam amikràõ aba nhym me arým adjõ'ã abenmã kum, “Metĩndjwýnh kajgo”, anhýro ba.

<sup>24</sup> Amrêbê: ne me bakukãmãre Metĩndjwýnh kukwakam me ajã kabên jarên kum, “Apýnh me bajtem ba djari ne me me ajaxwekôt Metĩndjwýnh japry:.”

Nãm me ã me ajã me bakukãmãremã anen arým 'ã pi'òk no'òk ne. Ga me kukràdjão abikênho aba nhym me arým ã me ajaxwe djõ'ã Metĩndjwýnh japryõ ane.

<sup>25</sup> Me abê idjaer, mýj kadjy ne me me amy kã nhinhu rê. Bir, me aje amy kã rênh mar ne aje 'ã amim, “Arým ne Metĩndjwýnh ijo aminhõ”, anhýr kadjy. Djãm me bamy kã rênhkambit nhym arým me bajo aminhõ? Kati. Gu me baje ajte Metĩndjwýnh kukràdjà marn kôt ar amijo babakam ne arým me bajo aminhõ. Nhyim be, godja ga me kukràdjàkam ajaxwe jabej arým me amy kã rênh kajgo. <sup>26</sup> Kam me my kã tãja, me bajtemja, godja me ta kute amikam katàt kukràdjà marn kôt amijo ba jabej nhym Metĩndjwýnh arým meo aminhõ. Te me my kã tã nhym arým meo aminhõ.

<sup>27</sup> Kam, dja me my kã tãja, kubê me bajtemja arým me abê idjaermã ajaxwe jarê. Ta te kute Môjdjê kukràdjà'ã pi'òk no'òk mar kêt kam dja arým me amã ajaxwe jarê. Ta tu kute katàt kôt amijo bakam dja me amã arê. Me aje Metĩndjwýnh kukràdjà'ã pi'òk no'òk mar kajgon amy kã rênh kajgon kukràdjàkam amikrà ar o aba. Nhyim kam me ta arým me apumũn me amã ajaxwe jarê.

<sup>28</sup> Mýj xêjabê ne Metĩndjwýnh nhõ me jakumrêx? Djãm me kute amibên ne ajkwa kajgokam memã kum, “Ibê idjaer, ibê idjaer”, anhýrbit? Djã ne me kute amijo anhýrbit ne kam mrãmri mebê Metĩndjwýnh nhõ me jakumrêx? Kati. Djã ne me me my kã nhinhubit rê nhym kam arým me mrãmri kubê Metĩndjwýnh nhõ me jakumrêx? Kati. <sup>29</sup> Me kute mrãmri kadjwýnhbê Metĩndjwýnh kabên mar ne kôt amijo babit. Me jabit ne mebê õ me jakumrêx. Me kute

amikadjwýnhbê amim mýjja'ã karõ djâkam kute Metîndjwýnh Karõ mar ne kum amijã maja me jabê ne õ me jakumrêx.

Nhym be, me kute kukràdjã 'ã no'ók mar kajgon me my kâbit rênhja me jabê ne õ me ja kêt. Me kute Metîndjwýnh Karõ mar ne kum amijã maja djãm pykakam me ar baja gêdja memã mex jarê? Kati. Metîndjwýnh dja memã mex jarê nhym arým mebé õ me jakumrêx.

### 3

*Kute memã Metîndjwýnh 'êxnhî kêt ne kabên kajgo kêt jarênh.*

<sup>1</sup> Nhym kam mýj kadjy dja mebé idjaer? Kam ajte mýj kadjy dja me me my kà nhinhu rê? Djãm mebé idjaer kute mýjja maro kute me bajtem jakrenh? <sup>2</sup> Nã. Me kute mýjja maro kute me akrenh me:xi. Bir, me kute Metîndjwýnh kabên mar. Metîndjwýnh kute me kute katát amijo ba'ã memã karõkõt amikabên'ã pi'ók no'ókja ne me kute mar ne o ba.

<sup>3</sup> Me kwý kute amim Metîndjwýnh kabên mar kêtgam mýj gêdja kam kute? Djãm me kute kabên mar kêtgam ne Metîndjwýnh arým kabên kajgo? <sup>4</sup> Arkati. Dja te me kunî 'êxnhîn kabên kajgo. Nhym be, Metîndjwýnh ne kabên kajgo kêtumrêx. Amrêbê: ne me bakukãmãre Metîndjwýnhmã kabên kajgo kêtumrêx jarên kum,

“Dja me te ajã amim, ‘Kabên kajgo’, anen kam mrãmri akabênkumrêxmã katorkumrêx.” Nãm me bakukãmãre ã Metîndjwýnhmã ane nhym me arým 'ã pi'ók no'ók ne. Nhym me arým aben djô'ã arênhõ mõ:n arênhõ mõr tãmtã gu me bakamingrãnyredjwý baje arênh rã'ã. Mrãmri ne me arênhkumrêx. Metîndjwýnh kabên kajgo kêtumrêx.

*Metîndjwýnh me axwekam ngrykkam ne katát.*

<sup>5</sup> Nhym be, pykakam me kajgo ta ren kabên kajgokam ren abenmã kum,

—Metîndjwýnh ren gwaj bajaxwekam ngryk kêt. Ga, gwaj bajaxwekõt me kum Metîndjwýnh kînhja pumû. Me kute gwaj bajã, “Tãmwã ne axwe:. Ba ne ba imã me axwe kînh kêtumrêx. Ba dja ba atemã ne imã Metîndjwýnhbit kînh”, ane. Be ga, gwaj bajaxwe nhym me kum gwaj bakînh kêtja pumû. Ne kam kõt kum Metîndjwýnh kînh. Gwaj bajaxwekõt me kum kînhkam Metîndjwýnh ren gwaj bakam kînh, ane. Me ta ren ã kabên kajgo jarênhõ ane.

<sup>6</sup> Djãm mrãmri me kabên? Kati. Ne ren Metîndjwýnh gwaj bajaxwekam kînh ne ren kam gwaj bamã bajaxwe pãnh jarênh kêt. Ne ren apýnh me ba djã kunîkõtjwý ren memã axwe pãnh jarênh kêt. <sup>7</sup> Nhym ren ajte me ta ajte kabên kajgokam memã kum,

—Metîndjwýnh ren ijêxnhîkam ngryk kêt ne. Ga, ijêxnhîkõt me kum Metîndjwýnh kînhja pumû. Me kute ijã, “Tãmwã ne 'êxnhî. Djãm ba dja ba kõt ijêxnhî? Kati. Ba dja ba imã kõt ijêxnhî kînh kêtumrêx. Metîndjwýnhbit dja ba imã kînhkumrêx”, ane. Be ga, ijêxnhî nhym me kum ikînh kêt ne kam kõt me kum Metîndjwýnh kînhja pumû. Ijêxnhîkõt me kum kînhkam ne ren ikam kînh ne ren imã ijaxwe jarênh kêt ne ijêxnhî pãnh ikanga kêt ne. Ne ren me kabên kajgokam ã ren memã ane.

<sup>8</sup> Me'õ ar ta ne arîk ijã,

—Paur memã kum, “Gwaj bajaxwe baba nhym gwaj bajaxwekõt arým mýjja mex apôx”. Nãm ã memã anhÿro bao ane, ane. Kati. Nãm me arîk ikabên kêt jarê. Ne ren mrãmri Metîndjwýnh me axwekam kînh bar ren ã memã ane. Nhym be, kati. Mrãmri me axwekam ngryk ne kute me kangakumrêx. Me kute ar ikabên kêt jarênh ja dja Metîndjwýnh pãnh me kanga. Kute me kangaja katát, punu kêt, nhym Metîndjwýnhdjwý katát.

*Kute memã me kunî kupãnhã axwe jarênh.*

*Kar 17.30; Kô k 6.9; Gar 3.22; Xit 3.3*

<sup>9</sup> Mýj dja gu me babê idjaer abenmã nê? Djãm gu me baje,

—Gu me ba ne gu me bamexo me bajtem jakre, anhÿrmã? Kati. Ba ibê Paur ne ba arÿm me kunĩ'ã,

—Mebê idjaermẽ me bajtemmẽ ne me kute aben pyræk. Me kupãnhtã axwe:n ta te: axwe kêt prãmje, ane. <sup>10</sup>Me bakukãmãre kabên kôt ne ba me amã arê. Amrêbê: me bakukãmãre memã kum,

“Djãm me'õ axwe kêt? Arkati. Me'õ axwe kêtja kêt kumrêx. <sup>11</sup>Me'õ kute mar kêt kumrêx. Me'õ kute Metĩndjwÿnh jabej kêt kumrêx.

<sup>12</sup> Me ta amiprykôt binhirên ban kunĩ kupãnhtã Metĩndjwÿnhbê punu:re. Djãm me'õ pydji ne àpênh mex? Arkati. Me'õ mex kêt kumrêx.”

Nãm me bakukãmãre ã amrêbê: memã ane. <sup>13</sup> Ne kam ajte memã kum,

“Me ajkwakam me kabên apôx ne kute mrãmri ne me kute arÿm pyka krã'ã kuprâr nhym kurũm mÿjja punu prôt pyræk. Nãm me ã kabên punuo ane.

Me kute memã 'êxkôt ne me me noo biknoro ba.

Me kabên ne kute kangã djwakam tokry djaja pyræk.

<sup>14</sup> Me kute me ùn kume:x ne me kabên djã kume:x.”

Nãm me bakukãmãre ã amrêbê: memã ane. <sup>15</sup> Ne kam ajte memã kum,

“Nãm me amikrà kêt ne tu me paro ba.

<sup>16</sup> Ne ari meo bikênho ba: nhym me me ô'ã tokry kume:x ne umar mex kêt kumrêx.

<sup>17</sup> Mÿj dja me umar mex kadjy nê? Ja ne me kute mar kêt kumrêx.

<sup>18</sup> Me kum Metĩndjwÿnh pyma kêt kumrêx.”

Nãm me bakukãmãre ã amrêbê: memã ane nhym me arÿm 'ã pi'ók no'ók ne. Nhym me aben djô'ã arênho mō:n arênho mōr tãmtã gu me bakamingrãnyredjwÿ baje arênh rã'ã. Mrãmri ne me arênhkumrêx.

Me kupãnhtã axwen ta te axwe kêt prãmje.

<sup>19</sup> Be, mebê idjaermã ne Metĩndjwÿnh kukràdjã kunĩ jarê. Me kute kukràdjã maro baja, me jamã ne arê. Mÿj kadjy ne memã arê? Bir, me kute kukràdjã maro ban ta te kute kôt amijo anhÿrmã.\* Ne kam kôt kute amijaxwemã katormã. Ja kadjy ne memã kukràdjã jarê. Kam dja me kunĩ ajte Metĩndjwÿnh me axwekam ngryk ma. Dja me amim,

—Metĩndjwÿnh ne ijaxwekam ngryk, ane. Tãm dja me arÿm kam kuma. Apÿnh me ba djã kunĩ dja me ngryk markumrêx. Ja kadjy ne memã kukràdjã jarê. Tãm ne gu me baje arÿm mar.

<sup>20</sup> Kam djãm me kute kukràdjã mar ne kute kôt amijo anhÿro ba nhym Metĩndjwÿnh arÿm kute memã kum, “Be, ajaxwe kêt”, anhÿrmã? Kati. Nhym be, mÿj kadjy ne memã kukràdjã jarê? Bir, me kute amijaxwemã kator kadjy ne memã kukràdjã jarê.

*Metĩndjwÿnh ta kute memã axwe kêt jarênhja'ã ujarênh.*

*Gar 2.16; Xit 3.5*

<sup>21</sup> Nhym be, jakam atemã me'õ kôt Metĩndjwÿnh kute memã axwe kêt jarênh nhym me arÿm kum mex ne. Djãm me kute Metĩndjwÿnh kukràdjã mar ne ta kute kôt amijo anhÿro ba nhym kôt kute memã axwe kêt jarênhmã? Kati. Atemã me'õ kôt ne kute memã axwe kêt jarênh. Amrêbê: kute Môjdjê mã kukràdjã jarênh kam Metĩndjwÿnh arÿm memã Kritu'ã ajarê. Kukwakam kabên jarênh djwÿnhdjwÿ ne me arÿm memã 'ã ajarê. <sup>22</sup> Me kute tu amim Jeju Kritu markumrêx kôt ne Metĩndjwÿnh kute memã axwe kêt jarênh nhym me arÿm kum mex ne. Me ï pÿnhkôt kwÿ kute tu amim Kritu markumrêxja nhym kute tu memã axwe kêt jarênh. Mÿkam?

\* **3:19** Djãm pi'ók jarênh'ã ne me kute kukràdjã mar ne kôt kute amijo anhÿr ja jarênh Kati. Kute memã kum, “Kwãrik wãnh ajaxwe kêt”, anhÿr nhym me kôt kute ã amijo anhÿr ne axwe kêt mã. Ja'ã ne kute me kute mar ne kôt amijo anhÿr ja jarênh.

Bir, me kunĩ ne me axweo kute aben pyræk. <sup>23</sup> Djãm me'õ ta mexo Metĩndjwýnh mǎnhkutǎ? Arkati. Me kunĩ kupǎnhntǎ axwe. <sup>24</sup> Nhym kam tu memǎ axwe kêt jarê nhym me arým kum mex ne. Djǎ ne me kukrǎdjǎ maro ban kôt amijo anhýro ba nhym pǎnh arým memǎ axwe kêt jarê? Kati. Ta ne tu kum me kaprĩn ta memǎ arê. Kritu Jeju ta ne arým me axweo pǎnh mex nhym kam kôt ta memǎ axwe kêt jarê nhym me arým kum mex ne.

<sup>25</sup> Metĩndjwýnh ne amim Jeju dja nhym kam arým me axwe pǎnh pĩte'y'ǎ wajêt nhym kamrô prôt nhym arým ty. Nhym kam me kute tu amim markumrêxja Metĩndjwýnh arým me ja jaxwekam ngryk kêt. Be, ja kadjy ne pĩte'y'ǎ wajêt. Ne mýjja 'õdjwý kadjy ne Jeju pĩte'y'ǎ wajêt. Me kute Metĩndjwýnh kute katát meo baja mar kadjy. Kute katát memǎ axweo pǎnhkumrêx ja mar kadjy. Amrêbê: pĩte'y'ǎ jêt kêtri ne me axwe: nhym Metĩndjwýnh ren mekam ngry:k ne ren me biknor tokry djækam me kumên kam ren arým katát memǎ axweo pǎnh kumrêx. Nhym be, kati. Nǎm amijǎ ngryk nê:n tu me axwe maro akno. Djãm ǎ kute memǎ anhýrkam katát kute meo bakumrêx? Nǎ, mrǎmri katát.

<sup>26</sup> Mýj ne me kam kuman kam Metĩndjwýnh katátja ma? Bir, jakam ne Metĩndjwýnh Jejumǎ me axwe pǎnh jarê nhym kam Jeju me pǎnh tyn arým Metĩndjwýnhmǎ me axweo pǎnh. Nhym kam me arým Metĩndjwýnh kute katát memǎ o pǎnhja man arým kum kato. Jeju kute me axweo pǎnhjamǎ kato. Nhym kam me tu kute amim Jeju markumrêxja ne Metĩndjwýnh arým katát kute memǎ axwe kêt jarênhkumrêx.

<sup>27</sup> Djãm kam gwaj ba ne gwaj baje,

—Metĩndjwýnh kukrǎdjǎ kôt ne ba amijo anhýro iba. Imexkumrêxja pumũ, anhýrmǎ? Kati. Djãm gwaj bajõ bamex? Arkati. Nhym be, dja gwaj tu amim Jejubit markumrêx nhym Metĩndjwýnh tu gwaj bamǎ

axwe kêt jarê gwaj arým kum bamexkumrêx ne.

<sup>28</sup> Kam, djãm me kute Metĩndjwýnh kukrǎdjǎ mar ne kute kôt amijo anhýro ba nhym kam kute kôt memǎ axwe kêt jarênh? Kati. Atemǎ ne wǎ. Nhym be, me kute tu amim Jeju markumrêxbit. Kôtbit ne kute memǎ axwe kêt jarênh nhym me arým kum mexkumrêx.

<sup>29</sup> Djãm Metĩndjwýnh kute mebé idjaerbito ba? Djãm kute me bajtemo ba kêt? Kati. Kute me bajtemdjwýo ba. <sup>30</sup> Mýkam? Bir, Metĩndjwýnh pydji:. Kam dja mebé idjaerbê me my nhinhu kà rênhja tu amim Jeju markumrêx nhym kôt arým memǎ axwe kêt jarê. Nhym me bajtembê me my kà tǎjadjwý dja me ajte tǎm. Dja me tu amim Jeju markumrêx nhym kôt arým me adjwýnhdjwýmǎ axwe kêt jarê. <sup>31</sup> Djãm gwaj baje tu amim Jeju markumrêxkam ne gwaj baje Metĩndjwýnh kukrǎdjǎ kôt amijo anhýrja kangamǎ? Kati. Nhym bê ne gwaj baje kukrǎdjǎ kanga prǎm. Gwaj ba baje tu amim Jeju markumrêxkam ne gwaj baje kukrǎdjǎ kôt amijo anhýr prǎmkumrêx.

## 4

*Kute Abraõomǎ axwe kêt jarênh'ǎ ujarênh.*

*Gar 3.6; Xij 2.23*

<sup>1</sup> Kam gwaj akubyn amijo tēn me bakukǎmǎre Abraõo'ǎ ujarênh ma. Mýj ne ta amikam kuma? Djãm ta ne mex? Kati. <sup>2</sup> Djãm Abraõo kute amijo ba mex pǎnh Metĩndjwýnh kum axwe kêt jarê? Kati. Kute amijo ba mex pǎnh kute kum axwe kêt jarênh kêt. Ren kute amijo ba mex pǎnh ren kum axwe kêt jarê nhym ren amimexo àmra ar ba. Nhym be, kati. Metĩndjwýnhmǎ ne amimexo àmra kêt. <sup>3</sup> Mýkam? Bir, djãm Abraõo ta axwe kêt? Kati. Metĩndjwýnh ne tu kum axwe kêt jarê nhym me arým 'ǎ ajarê. Me bakukǎmǎre amrêbê: memǎ kum,

“Abraão ne tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrẽx nhym 'ã amim,

‘Be, nãm tu amim ikamnhĩxkumrẽx ba kam ba tu kum axwe kêt jarẽ nhym arým imã mex.’ Nãm Metĩndjwýnh ã Abraão'ã amim ane.”

Nãm me bakukãmãre ã Abraão'ã memã ane. Nãm tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrẽx nhym ta tu kum axwe kêt jarẽ.

<sup>4</sup> Be ga, me'õ me bẽnjadjwýr'õmã àpẽnha pumũ. Kute amim pi'òk kaprĩ kwý byr kadjy bẽnjadjwýrmã apê. Nãm kadjy kum apê:n arým o ino re. Nhym kam bẽnjadjwýr arým kum pi'òk kaprĩ ngã. Àpênh pãnh ne kum pi'òk kaprĩ ngã. Djãm kajgo got? Kati. Àpênh pãnh ne kum kungã.

<sup>5</sup> Nhym be, djãm me kute amijo ba mex pãnh Metĩndjwýnh kute memã axwe kêt jarẽnh? Kati. Me kute amijo ba mex pãnh kute memã axwe kêt jarẽnh kêt. Me tu kute amim Metĩndjwýnhbit markumrẽx nhym kõtbit arým kute memã axwe kêt jarẽnh. Metĩndjwýnh kute me axwemã axwe kêt jarẽnh djwýnh ta kute ã memã anhýr nhym me arým kum mexkumrẽx. <sup>6</sup> Me bakukãmãre Dawidjwý ne amrêbê: ja tãm jarẽ. Metĩndjwýnh kute tu memã axwe kêt jarẽnh nhym me arým kum mexkumrẽx. Me ja ne me kĩnhkumrẽx. Me kute kukràdjã kõt amijo ba mex pãnh ne Metĩndjwýnh kute memã axwe kêt jarẽnh kêt. Tãm ne me bakukãmãre Dawi 'ã ajarẽ. <sup>7</sup> Nãm memã kum,

“Metĩndjwýnh kute wãnh me axweo biknor ne me kam ngryk kêt ne kute me axweo bipdjur ja ne me kĩ:nhkumrẽx.

<sup>8</sup> Bẽnjadjwýr djwýnh kute tu memã axwe kêt jarẽnh ja ne me kĩnhti:re ne.”

Nãm me bakukãmãre Dawi ã memã ane nhym me aben djô'ã arẽnhõ mõ:n arẽnhõ mõr tãmtã gu me bakamin-grãnyre baje arẽnh rã'ã. Mrãmri ne arẽnhkumrẽx. Mrãmri Metĩndjwýnh

kute tu memã axwe kêt jarẽnhkam ne me kĩnhkumrẽx.

<sup>9</sup> Djãm kute mebê idjaermãbit arẽnh? Djãm kute mebê idjaerbê me my kà rênh jamãbit arẽnh? Kati. Me bajtembê me my kà tãjadjwý.

Ga, Abraãodjwý ja ma. Abraão ne tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrẽx nhym 'ã amim,

—Abraão ne tu amim ikamnhĩxkumrẽx ba kam arým tu kum axwe kêt jarẽ, ane. Tãm ne gwaj arým kuma. <sup>10</sup> Mýj ne kute kum axwe kêt jarẽnhkam kute? Djã ne kumrẽx kum amimy nhinhu kà krãta nhym kam arým kum axwe kêt jarẽ? Kati. Kute amimy kà krã'yr kêttri ne kum axwe kêt jarẽ nhym arým kum mexkumrẽx.

<sup>11</sup> Nhym kam Metĩndjwýnh arým kum my kà krã'yr'ã kum karõ. Nhym kabẽnkõt arým amijo tẽn arým amimy kà krãtan kam arým amijã maro ba. Nãm mar kunĩkõt amim,

—Be, amrêbê ne ba tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrẽx nhym arým tu imã ijaxwe kêt jarẽnhkumrẽx. Ga, imy kà krã'yrja pumũ, anhýro ba. Amrêbê kute my kà krã'yr kêttri ne Abraão tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrẽx nhym arým tu kum axwe kêt jarẽnhkumrẽx.

Nhym kam tũmrãm amimy kà krãtan arým ã amim anhýro ba. ã amimy kà krã'yr'ã amim anhýro ba. Mýj kadjy ne kute my kà krã'yr kêttri kum axwe kêt jarẽ? Bir, me bajtem my kà tãja kunĩ kajmã'ã ne kum axwe kêt jarẽ. Abraãobê me kute amikajmã'ã Metĩndjwýnh marja kunĩ nhingêt kadjy. Dja me tu amim markumrẽx nhym arým tu memã axwe kêt jarẽnhkumrẽx.

<sup>12</sup> Abraãobê ne me my kà rênhja nhingêt. Djãm Abraãobê ne me my kà rênhbit nhingêt? Kati. Abraão kute amimy kà krã'yr kêttri kute tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrẽx. Nhym me kute Abraão kudjwa tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrẽxja me ajbit Abraãobê me ingêt.

<sup>13</sup> Nhym ajtekam Metĩndjwýnh arým tu Abraãomẽ ô'ã tãmdjwý arkum

ar kute meo aminhôn meo bamã arênhkumrêx ne arkum,

—Gamê adjô'ã atãmdjwýmê dja gar apýnh me ba djã kunĩkôt meo aminhôn meo aba. Meo aminhôn meo aba kute mrãmri ne me tãmdjwý ingêt nhõ nêkrêxo aminhôn o ba pyrãk. Nãm ã tu Abraãomê ô'ã tãmdjwýmã kabên pydjín arêho ane. Djãm ar kute Môjdjê kukràdjã mar ne kôt kute amijo anhýro ba pãnh kute arkum ar kute meo bamã arênh got? Kati. Nãm ar tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrêx nhym arým tu arkum axwe kêt jarên kam arým kôt arkum kute meo bamã arê. Kabên pydjín arê.

<sup>14</sup> Ne ren memã me kute Môjdjê kukràdjã maro ba pãnh ren memã kute meo bamã arê nhym kam me ren kute Môjdjê kukràdjã maro ba nhibej ren amim Metĩndjwýnh kamnhĩx kêt. Nhym kam ren kabênja jarênh kajgo. Nhym be, kati. Djãm me kute kukràdjã mar ne kôt kute amijo anhýro ba pãnh memã me kute meo bamã arê? Kati. Ja pãnh kute memã me kute meo aminhõ jarênh kêt. <sup>15</sup> Me kute Môjdjê kukràdjãbit maro baja ne Metĩndjwýnh mekam ngrykbit. Mýkam ne mekam ngrykbit? Bir, me kute kukràdjãkam amikrào ba prãm kam ne mekam ngrykbit. Nhym be, memã me kute Môjdjê kukràdjã jarênh kêt nhym me kute mar kêt jabit ne me kute kukràdjãkam amikrà kêt. Ren me arým memã arê nhym ren me arým kuma, kambit me kute kam amikrà. Nhym be, me kute mar kêt kam ne me kute kukràdjãkam amikrà kêt.

<sup>16</sup> Kam, me kute tu amim markumrêxja ne Metĩndjwýnh memã me kute meo bamã arê. Mýkam? Bir, dja Abraão djô'ã tãmdjwý kunĩ tu amim markumrêx nhym Metĩndjwýnh ta arým tu kum me kaprĩ. Tu kum me kaprĩkam gédja arým mrãmri tãmdjwý kunĩmã apýnh me ba djãkam me ja nhõrkumrêx nhym me arým ar meo ba. Djãm mebê idjaer kute Môjdjê kukràdjã

mar jabit dja meo ba? Kati. Me kute Abraão kudjwa tu amim Metĩndjwýnh markumrêxja kunĩ dja me meo ba. Mrãmri ne kute me ja kunĩmã kute meo bamã arênhkumrêx. Abraãobê ne me bakunĩ nhingêt.

<sup>17</sup> Metĩndjwýnh ne amrêbê: me bakukãmãre Abraãomã ja jarê. Kum me bakunĩ nhingêt jarê. Metĩndjwýnh kum,

“Apýnh me ba djã krãptĩ:kam me jamã ne ba arým ajo me ingêt.”

Nãm ã Abraãomã ane. Nhym me arým 'ã pi'ók no'ók ne. Nhym me aben djô'ã arêho mõ:n arêho mör tãmtã gu me bakamingrãnyredjwý baje arênh rã'ã ne. Ga, mrãmri Abraão kubê me banhingêt kumrêxja pumũ. Abraão kute tu amim kamnhĩxkumrêxja ne arým Metĩndjwýnh nokrekam kubê me banhingêt kumrêx. Metĩndjwýnh ta ne kute akubyn me tyko tĩn ne mýjja kukãm 'ã ajarê. Mýjja kator kêt rã'ã nhym memãbit kute kator prãm kêt pyrãk. Nhym be, Metĩndjwýnhmãbit arým mýjja amirĩt nhym arým kukãm 'ã ajarê. Ga, mrãmri Abraão kubê me banhingêt kumrêxja pumũ.

<sup>18</sup> Ne ren atemã me'õ ne ren te amiwýr kute meo aminhõja katorkam ama ne ren 'ã ukanga. Nhym be, kati. Nãm Abraão kute meo aminhõmã tu amiwýr kam amako tẽmkumrêx ne me kadjy tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrêx. Ne kam arým meo aminhõkumrêx, arým kubê me ingêt. Kubê apýnh me ba djã krãptĩkam me ja nhingêt. Metĩndjwýnh kute kum anhýr kôt. Kute kum, “Dja ã atãmdjwý krãptĩo ane”, anhýr kôt ne Abraão arým tu amiwýr me kamnhĩxkumrêx. <sup>19</sup> Nãm te amim,

—Arým Xaramê ar ibêngê:tte. Nã bãm te ar ikra'õ prã:mje. Mrãmri ar ije me tykkam kra prãm kêtja pyrãk, ane. Nãm te amim anen tu amim kamnhĩxo tẽmkumrêx. Arým ne Abraão'ã amex krãptĩ: kubê 100 pyrãk. <sup>20</sup> Djã ne Metĩndjwýnh kum kabên jarê nhym we amim,

—Dja ijo anhÿr jabej. Nàr kon. Dja ijo anhÿr kêt jabej? ane. Kati. Nãm tu amim kamnhÿx tÿxkumrêxo tẽ. Ne kam o Metÿndjwÿnhmã ra:x jarẽ.

<sup>21</sup> Nãm amim,

—Djãm Metÿndjwÿnh 'irere:k got? Mrãmri kute imã ikra jarẽnh kôt dja imã ikra nhõrkumrêx, ane. <sup>22</sup> Kute ã amim anhÿrkam ne Metÿndjwÿnh arÿm 'ã amim,

—Ba tu kum axwe kêt jarẽ nhym arÿm imã mex ne, ane. <sup>23</sup> Djã ne Abraãobit man amim, “Ba tu kum axwe kêt jarẽ”, ane nhym me'ã pi'òk no'òk ne? Kati. <sup>24</sup> Gwaj badjwÿ ne arÿm gwaj bama. Dja gwaj tu amim Metÿndjwÿnh kamnhÿxkumrêx nhym arÿm gwaj bamãdjwÿ axwe kêt jarẽ. Metÿndjwÿnh kute akubyn gwaj banhõ Bẽnjadjwÿr djwÿnh Jejuo tÿn djwÿnh dja gwaj tu amim kamnhÿxkumrêx, tu amim markumrêx nhym arÿm gwaj bamãdjwÿ axwe kêt jarẽ gwaj kam arÿm kum bamex ne. <sup>25</sup> Nãm me memã Jeju kanga nhym me arÿm kubÿ. Mÿj kadjy? Bir, kute gwaj bajaxweo pãnh kadjy ne me Jeju kanga nhym me arÿm kubÿ. Kubÿ nhym arÿm akubyn o tÿn. Kute gwaj bamã axwe kêt jarẽnh kadjy ne akubyn o tÿn.

## 5

*Kritu tykkôt me umar mex ne kÿnh.*

*Mat 5.12; A Kô 4.8; Pir 1.28; Ped k 4.13*

<sup>1</sup> Gwaj baje tu amim Jeju markumrêxkam ne Metÿndjwÿnh arÿm gwaj bamã axwe kêt jarẽ. Kute gwaj bamã axwe kêt jarẽnhkam arÿm gwaj bakam ngryk kêt ne. Bẽnjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu gwaj bajaxwe pãnh tokrykam ne gwaj bakam ngryk kêt. Gwaj bakam ngryk kêt kam ne gwaj arÿm badjumar me:xkumrêx ne ar baba. <sup>2</sup> Jejukôt ne Metÿndjwÿnh arÿm kute gwaj ba mar. Gwaj tu amim Jeju markumrêx nhym arÿm kute gwaj bamarkumrêx. Gwaj

kum amijarẽ nhym arÿm tu kum gwaj bakaprÿkumrêx.\* Tu kum gwaj bakaprÿkumrêx gwaj arÿm kôt badjãm tÿx. Dja gwaj ì Metÿndjwÿnh mexkumrêx pumũ. Baje Metÿndjwÿnh me:xkumrêx pumũnhkam amakbê gwaj bakÿnhkumrêx.

<sup>3</sup> Ne kam te apÿnh gwaj badjumar punu, batokry djari gwaj bawÿr bõx gwaj bakÿnhkumrêx. Gwaj badjumar punu, batokry japõkmã bakÿnhkumrêx. Mÿkam? Bir, gwaj kam amim,

—Dja ba te itokryn mã Jeju kôt ar amijo iban 'ã idjukanga kêt. <sup>4</sup> Mã kôt ar amijo iba:n kam arÿm kum imexkumrêx. Kum imexkumrêx ne kam arÿm tu amiwÿr kamnhÿxkumrêx. Nã gwãm ã amim anen kuman arÿm bakÿnhkumrêx.

<sup>5</sup> Baje omũnhkumrêxkam amakbê mÿj dja gwaj amikam kuman kôt batÿx. Bir, kum gwaj bajabê:. Nãm gwaj bamã Karõ jano nhym arÿm gwaj bamã arẽho ba. Gwaj bamã,

—Ga, Metÿndjwÿnh kum ajabê:ja pumũ, anhÿro ba. Ne kum gwaj bajabê:ja prÿne gwaj bamã o amirÿt mex gwaj arÿm amikam kuma. Ja ne gwaj kuman arÿm baje kam amakjakam batÿx. Baje Metÿndjwÿnh pumũnhkumrêxkam amakjakam batÿx.

<sup>6</sup> Amrêbê ne gwaj te: kum bamex prãmje ne mã: bajaxwe rã'ã ne nhym arÿm õ akati bõx nhym arÿm Kritu gwaj bapãnh ty. Metÿndjwÿnh kute amrêbê tyk nhõ akati'ã kum karõ kôt ne akati wajêt nhym Kritu arÿm gwaj bapãnh ty. Gwaj ba ne gwaj bamã Metÿndjwÿnh kÿnh kêt ne ar baba nhym arÿm gwaj bapãnh ty.

<sup>7</sup> Djãm gwaj bajõ ne gwaj ren baje me'õ jaxwe pytãr kadjy ty? Kati. Djã ne gwaj ren bajõ baje me'õ kute katãt amijo baja pytãr kadjy ren batyk prãm? Kon. Gwaj baje me'õ djukaprÿ pytãr kadjy mrãmri ren batyk prãm jabej.

\* 5:2 Djãm gwaj ba ne gwaj bajaxwe kêt nhym pãnh kum gwaj bakaprÿ Kati. Gwaj ba ne gwaj te bajaxwe kêt mã. Nhym be, ta ne tu kum gwaj bakaprÿ.

<sup>8</sup> Nhyam be, djãm gwaj ba ne gwaj katàt amijo baba nàr badjukaprĩ? Kati. Gwaj ba ne gwaj bajaxwe: nhyam Kritu arým kute gwaj bapytàr kadjy ty. Nãm Metĩndjwýnh ã kum gwaj bajabêo amirĩto ane.

<sup>9</sup> Kamrô prôt ne tykja kam ne Metĩndjwýnh arým gwaj bamã axwe kêt jarê gwaj arým kum bamex ne. Gwaj baje ja markam ne gwaj amim, —Mrãmri ne Kritu kute Metĩndjwýnh ngrykbê ipytàr mexkumrêx, ane.

<sup>10</sup> Amrêbê ne gwaj Metĩndjwýnh bakurê djwýnh nhyam Kra arým ty. Ty nhyam Metĩndjwýnh arým gwaj bajo òbikwa. Kute gwaj bajo òbikwakam ne gwaj arým amim,

—Mrãmri dja amim ipytàr me:xkumrêx. Arým tyn akubyn tĩn ne. Kam dja ipytàr mexkumrêx, ane. <sup>11</sup> Djãm jabit? Kati. Ajte. Gwaj Metĩndjwýnhkam bakĩ:nhkumrêx. Běnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu djàpênhkôt kam bakĩnhkumrêx. Kute gwaj bajaxweo pãnhkôt bakĩ:nhkumrêx.

*Me kute tu amim Kritu markumrêxja tĩn.*

#### *Kô k 15.21*

<sup>12</sup> Nhyam be, Adão pydji me kukãm axwe nhyam kam me kunĩ kudjwa arým axwen arým ty. Me kunĩ Adão kudjwa axwekam arým kunĩ ty. <sup>13</sup> Mýj ne me axwekam kute? Bir, Metĩndjwýnh kute Mòjdjêmã kukràdjà jarênh nhyam amũ amidjô'ã kute memã arênh kêttri ne me arým pykakam axwe ar ba. Nhyam be, djãm kute memã kukràdjà jarênh kêttri Metĩndjwýnh kute memã kum, “Ajaxwe”, anhýr? Kati. Kute memã kukràdjà jarênh kêttri nhyam me kute mar kêttri ne kute memã axwe jarênh kêt. <sup>14</sup> Nhyam be, kute pidjô krên kêt kadjy kabên ja ne Adão arým kam axwe. Djã ne me kunĩ Adão kôt ã axweo ane? Djã ne me ã Metĩndjwýnh kabênkam amikràò ane? Kati. Me te Metĩndjwýnh kabênkam amikrà kêt ne arým axwe. Ne kam arým

ty. Axwekam aben djô'ã ty: nhyam kam arým Metĩndjwýnh Mòjdjêmã kukràdjà jarê. Adão kumrêx axwe nhyam me kunĩ kudjwa axwe. Nhyam be, me'òdjwý amrê mòmã ne atemã ne ukaprĩ. Jeju ne ukaprĩ.

<sup>15</sup> Gwaj Adãomê Jeju Kritumê abenã ar maro nhý. Adão axwe nhyam Jeju Kritu ukaprĩ. Adão pydji axwekam ne me krãptĩ: ty. Aben djô'ã ty. Nhyam be, Jeju Kritu pydji tu kum me kaprĩ:kumrêxkam† ne arým amim me krãptĩ: pytà. Metĩndjwýnh tu kum me kaprĩ nhyam Jeju Kritudjwý ukaprĩ ne arým me axwe krãptĩ: pytà. <sup>16</sup> Adão pydji axwekôt mýjja kator nhyam be, Jeju djukaprĩkôt mýjja kator. Apýnh mýjja kator. Adão pydji axwe kôt Metĩndjwýnh arým kam ngryk ne pãnh memã biknor jarê nhyam me arým me biknor tokry djakam akuno. Nhyam be, te apýnh me axwe djari krãptĩ nhyam Metĩndjwýnh kute memã Jeju nhôr kôt memã axwe kêt jarê nhyam me arým kum mex ne. <sup>17</sup> Adão pydji axwekôt me kunĩ aben djô'ã ty. Nhyam be, Metĩndjwýnh tu kum me kaprĩn tu memã axwe kêt jarê nhyam me arým kum mex ne. Kute memã axwe kêt jarênhkôt dja me tĩn. Nãm me Jejuo aminhõ nhyam Metĩndjwýnh arým kum me kaprĩ:kumrêx nhyam me tĩn. Adãokôt ne me ty. Nhyam be, Jeju Kritu pydjikôt ne me tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.

<sup>18</sup> Adão kute pidjô krênkôt axwe. Axweja pydji kôt ne Metĩndjwýnh arým me kunĩmã biknor jarê nhyam me arým me biknor tokry djakam akuno. Nhyam be, Jeju Kritu me axwe pãnh ty. Ja pydjikôt ne Metĩndjwýnh arým memã axwe kêt jarê nhyam me arým kum mex ne. Me kum axwe kêt kam me kunĩ arým Metĩndjwýnh kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. <sup>19</sup> Bir, me'ò pydji kute Metĩndjwýnh kabên kangakam Metĩndjwýnh arým me krãptĩmã axwe jarê. Nhyam be, me'ò pydji kute Metĩndjwýnh kabên

† 5:15 Djãm me ta ne me axwe kêt nhyam arým pãnh kum me kaprĩ Kati. Me ta ne me te: axwe kêt mã nhyam ta arým tu kum me kaprĩ.



markumrêxkam dja Metîndjwÿnh arÿm me krâptîmã axwe kêt jarê nhym me arÿm kum mex ne.

<sup>20</sup> Nhym ajtekam Metîndjwÿnh arÿm memã Môjdjê kukràdjà jarê. Apÿnh me axwe djario krâptî: kadjy ne memã kukràdjà jarê. Nhym be, te apÿnh me axwe djari krâptî: nhym ukaprî:. Me te mã axwe nhym mã ukaprî:. Ukaprîo amü amikamên arÿm ukaprî ra:x ne. <sup>21</sup> Mÿj kadjy? Bir, me mã axwe:n te axwe kêt prãmje. Ne kam arÿm me biknor tokry djakam akuno. Nhym be, Metîndjwÿnh tu kum me kaprî:kumrêx ne memã axwe kêt jarê ne kam arÿm meo ba. Meo ban memã tîn jangij nhym me kôt tîn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Nãm me tu amim me banhõ Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu markumrêx ne kam arÿm Metîndjwÿnhkôt tîn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.

## 6

*Me Kritumê ro'ã tyk ne akubyn tîn.  
A Kô 5.17; Gar 2.20; Kor 2.13*

<sup>1</sup> Te gwaj bajaxwe nhym Metîndjwÿnh tu kum gwaj bakaprî. Djãm tu kum gwaj bakaprîkam dja gwaj we abenmã kum,

—Gwaj mã bajaxwe ar baba rã'ã. Gêdja kam Metîndjwÿnh tu kum gwaj bakaprî:kumrêx, ane? Djãm gwaj baje ã abenmã anhÿrmã? <sup>2</sup> Arkati. Arÿm gwaj tu bajaxwe kangakumrêx. Baje mrãmri ne me tyk kute tu axwe kangakumrêx pyræk. Djãm kam gwaj bajaxwe rã'ãmã? Arkati. <sup>3</sup> Me kute ngômã gwaj bajangjênhja kunî gwaj amim,

—Ba Kritu Jejumê itypdji. Ne kam arÿm kute mrãmri ne Kritumê ro'ã ityk ne ijadjàr pyræk. Nã gwãm ã amim ane. Djãm ar aje ja mar kêt?

<sup>4</sup> Kam, me kute ngômã gwaj bajangjênhkam ne kute gwaj Kritumê ro'ã batyk ne bajadjàr pyræk. Ga, Bãm mexo uma:n arÿm akubyn Krituo tînja pumü. Gwaj badjwÿ baje mrãmri ne Kritumê ro'ã akubyn batîn pyræk. Gwaj ã amimaro ane. Kam dja gwaj

atemã amijo baba nyo amijo baban katàt amijo baba.

<sup>5</sup> Godja gwaj kumê batipdjikam baje ro'ã batyk pyræk jabej dja gwaj kam kumê baje mrãmri ne ro'ã akubyn batîn pyræk. <sup>6</sup> Bir, amrêbê ne gwaj ar bajaxwe: baba. Ne kam Jejumê batipdjin arÿm kute ro'ã pîte'y'ã arÿm bajarij pyræk. Ne kute bajaxwe wãnh arij pyræk. Gwaj ã amimaro ane. Gwaj kam arÿm bamã bajaxwe prãm kêt. Arÿm gwaj Jejumê batypdji. Ne kam baje bajaxweo krã'yr mar mexkumrêx. <sup>7</sup> Ga, arÿm me tykkam me ajte axwe kêtja pumü. Gwaj badjwÿ arÿm baje Jejumê ro'ã batyk pyræk ne bamã bajaxwe prãm kêt.

<sup>8</sup> Godja gwaj baje ro'ã batyk pyræk mar jabej ne kam arÿm baje ro'ã akubyn batîn pyræk jadjwÿ mar ar o baba. Tãm ne gwaj baje tu amim markumrêx. <sup>9</sup> Mÿkam? Bir, Kritu arÿm mrãmri akubyn tînkam ajte tyk'ÿr bôx prãm kêtumrêx. Dja ajte tyk prãm kêtumrêx. Tãm ne gwaj baje ajte markumrêx. <sup>10</sup> Mÿkam? Bir, tykkam ne arÿm gwaj bajaxwe pãnh tyk mãmdji. Nhym be, jakam ne akubyn tîn ne ar ba. Metîndjwÿnh kabên kôt ar amijo ba kadjy tîn ne ar ba.

*Me kute wãnh axwemã ir-  
erkumrêxmã.*

*Rô 8.4; Ep 4.17; Kor 3.5; Ped k 4.1*

<sup>11</sup> Tãm dja gar amijã aman amim,

—Badjwÿ ne ba ije me'õ tyk pyræk ne tu wãnh ijaxwemã inhirerkumrêx. Nhym be, jakam ije Metîndjwÿnhkôt katàt ar amijo iba kadjy ne ba ije me'õ tyk ne akubyn tîn pyræk ne ar iba, ane. Dja gar ã amim ane. Gwaj banhõ Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritumê batipdji kôt dja gar ã amim ane.

<sup>12</sup> Ba ar amã me'õ'ã ajarê gar ama. Me'õja ne õ bēnjadjwÿrmã àpēnh ar ba ne kubê utî:n amim,

—Ba te ije bēnjadjwÿr kangan ikator ne ate ikrãn ityk djà kêt prãmje. Nhym ijã no tÿx ne mã ijãno djan idjapēnh'ã inê ne, ane. Ar gadjwÿ ar aje me'õja pyræk ne te ajaxwe kêt prãmje ne

ajaxwe rã'ã. Kwãrĩk wãnh ajte amã ajaxwe prãm kêt. Jakam akubyn kubê aminê gê ar anhõ ba kêt, ar anhĩ tyk prãmjao ba kêt. <sup>13</sup> Kwãrĩk wãnh kum adjãpênhmã me axwe nhõ bẽnjadjwýrmã amijarênh kêt. Kwãrĩk wãnh kum aminhikra, amipar, amino, amidjumar djã jarênh kêt. Dja gar kôt ajaxwe. Kubê aminê. Nhym be, aje me'õ tyk ne akubyn tĩn pyrãk dja gar Metĩndjwýnhmã amijarê, kum aminhikra, amipar, amino, amidjumar djã jarê. Ne kam arým kôt katãt amijo aba.

<sup>14</sup> Amrêbê ne gar amim,

—Ba dja ba Môjdjê kukràdjã man kôt amijo anhýro iban arým kôt Metĩndjwýnhmã ijaxwe kêt, anhýro aban te kôt amijo anhýr prãmje ne ajaxwe rã'ã. Nhym be, jakam ne gar amim,

—Metĩndjwýnh djukaprĩtire ta ne tu ijo mex, anhýro aban arým tu amim markumrêxo aba. Kam ar aje wãnh ajaxwemã anhirer kadjy atýx.

*Me kute Metĩndjwýnhõ bẽnjadjwýrn kum ãpênhmã.*

*Kô k 7.22; Gar 5.1*

<sup>15</sup> Gwaj baje Môjdjê kukràdjã marn kôt amijo anhýro babakôt Metĩndjwýnh kute gwaj bajo mex kêt. Nhym be, tu kum gwaj bakaprĩkôt ta kute gwaj bajo mex. Djãm kam gwaj baje we amim,

—Ba gêt ijaxwe rã'ã. Tu kum ikaprĩkam ba gêt ijaxwe rã'ã. Dja imã ijaxwe pãnh jarênh kêt, anhýr ne kam kôt bajaxwe rã'ãmã? Kati.

<sup>16</sup> Godja gar me axwe nhõ bẽnjadjwýrmã kum,

—Ã. Ba amã apê ga arým ijo aba, anhýr jabej gar arým kum adjãpênhkumrêx. Ne kam arým ajaxwen kam ô'ã arým akuno, me biknor tokry djãkam akuno. Nhym be godja gar Metĩndjwýnhmã kum,

—Ba akabên kôt amã idjãpênhkumrêx, rã'ã ne. anhýr jabej ne arým Metĩndjwýnhõ ar anhõ bẽnjadjwýrkumrêx jabej arým aje kabên marn kôt amijo anhýro aba. Ne

kam arým ô'ã ajaxwe kêt ne akatãt. Djãm ar aje ja mar kêt?

<sup>17</sup> Nhym be, ba Metĩndjwýnhmã ar akam amikĩnh jarê. Gar amrêbê me axwe nhõ bẽnjadjwýrmã apê. Kum adjãpênhri te katãt aje amijo abamãn arerekre. Ne arým jakam mrãmri aje Metĩndjwýnh kabên markumrêx. Me kute ar amã Metĩndjwýnh kabên jarênhja amã kĩnh. Ne kam mrãmri aje mar ne kôt amijo anhýro abakumrêx.

<sup>18</sup> Ne kam arým ajaxwe kêtã atýx ne arým akatãt. Abê Metĩndjwýnh nhõ ãpênh ne arým kôt katãt ar amijo aba.

<sup>19</sup> Ar ano rerekren ar ajamak mex kêtãkam ne ba tu pykakam me kukràdjã kôt ar amã ikabên jarê. Amrêbê ne gar aje me axwe nhõ bẽnjadjwýrmã adjãpênh kadjy kum amijarê, kum aminhikra, amipar, amino, amidjumar djã jarê. Aje amũ ajaxweo amikamênh kadjy kum amijarê nhym ar ajo ba. Gar kum apên te katãt amijo abamãn arým arerekre. Nhym be, jakam dja gar Metĩndjwýnhõ ar anhõ bẽnjadjwýr ne kum adjãpênhkumrêx. Ne kam aje katãt amijo abamã arým atýx ne. Dja gar kum atýx ne arým katãt amijo aban amũ kum amexo amikamênhõ mõ.

<sup>20</sup> Me axwe nhõ bẽnjadjwýrmã adjãpênhri Metĩndjwýnh kute ar ajo ba kêtãkamrêx gar te katãt kôt amrãnh mex prãmje. <sup>21</sup> Jakam dja gar akubyn amijo tẽn amima. Kam amikam apijãm ne. Amrêbê ate ar abakam apijãm got gar me axwe nhõ bẽnjadjwýrkam amim aby. Arkati. Ar ga ne gar ar mekôt aba kajgo. Me ate ar ba djô'ã ne me me biknor tokry djãkam akuno. <sup>22</sup> Nhym be, jakam ne Metĩndjwýnh arým me axwe nhõ bẽnjadjwýrbê ar apytã gar kum adjãpênh ar aban arým ô'ã amexkumrêx. Ne amũ amexo amikamênhõ mõn kam ô'ã arým Metĩndjwýnhkôt atĩn ne ar aba rã'ã:

<sup>23</sup> Tãm ne ja. Me axwe pãnh ne me arým me biknor tokry djãkam akuno. Nhym be, Metĩndjwýnh ne

kute memã tîn jangjênh nhym me arÿm kôt tîn ar ba rã'ã: rã'ã ne. Djãm me kute kum o pãnhkam kute memã angjênh? Kati. Me kute kum o pãnh kêt kam tu kute memã angjênh. Me kute tu amim gwaj banhõ Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu markumrêx nhym arÿm ta kum me kaprîn kute memã kôt tîn jangjênh.

## 7

*Me kute Kritubit marn kôt amijo bamã kute arênh.*

*Rô 8.2; Gar 4.1; Ep 2.2; Kor 3.7*

<sup>1</sup> Akmere, àpnhîre ar, Metîndjwÿnh kute Môjdjê mã kukràdjã jarênh gar aje mar mexja, ar amã ne ba ikabêh. Me tînri ne me kute kukràdjã mar ne kôt kute amijo anhÿro bamã. Nhym be, djãm me arÿm tykkam kute kôt amijo bamã? Kati. Arÿm me tykkam me kute kôt amijo ba kêt. Djãm ar aje ja mar kêt got?

<sup>2</sup> Ba ar amã arê. Me'õ nire arÿm mjênkam dja arek mjên'ã ngrã. Metîndjwÿnh kukràdjãkôt arek mjên'ã ngrã. Mjên tînri 'ã ngrã. Godja mjên'ã ngrã kêt jabej arÿm Metîndjwÿnh kukràdjãkam amikràn arÿm axwe. Nà, dja mjên tînri 'ã ngrã. Nhym be, arÿm kubê mjên tykkambit dja arÿm 'ã ngrã kêt.

<sup>3</sup> Godja mjên tînri me'õdjwÿ'ÿr mör jabej nhym me arÿm kum mjênkam axwe jarê. Arÿm ne me'õjao akî. Nhym be, godja mjên arÿm kubê ty nhym my 'õmê arkum aben kînh kwârîk wãnh ar abenwÿr mō. Djã ne kam ar Metîndjwÿnh kukràdjãkam amikrà? Kati. Arÿm mjên kubê tykkam nhym ar kute abenwÿr mörkam kute kukràdjãkam amikrà kêt. Me kute kum mjênkam axwe jarênh prãm kêt kumrêx. Tãm dja gar ama.

<sup>4</sup> Mjên tykkam kukràdjãja mÿj'ã ne ba ar amã arê? Mÿj ne gar aje kam marmã? Bir, amrêbê ne gwaj Metîndjwÿnhmã bamek kadjy Môjdjê kukràdjã man kôt amijo anhÿro baba. Tãm ne kute mrãmri ne gwaj bamjên arÿm tyk pyrãk. Jakam ne gwaj

baje kukràdjã kôt amijo baba prãm kêt. Jakam arÿm Kritu tyn akubyn tîn ne. Kritumê batipdjikam ne gwaj baje Môjdjê kukràdjã marn kôt amijo anhÿro baba prãm kêt. Kam Metîndjwÿnhmã bamek kadjy gwaj Kritubit man kôt ar amijo baba. Ja'ã ne ba ar amã mjên tykkam kukràdjã jarê. Kritu tyk ne akubyn tînjamê batipdji kadjy ne gwaj Kritu man kôt ar amijo baba. Metîndjwÿnhmã bamek kumrêx kadjy gwaj Kritu man kôt ar amijo baba.

<sup>5</sup> Amrêbê gwaj ba baje amidjwÿnhbit o kînh prãm kam ne gwaj tu bajaxwe:. Me te Môjdjê kukràdjão gwaj bajaxwe nêje gwaj bajakre gwaj bajamakkre kêt ne kam bajaxwe: ne. Metîndjwÿnhkam bajaxwe: ne. Nhym bit kute me biknor tokry djãkam gwaj bamênhmã. <sup>6</sup> Amrêbê ne gwaj baje te Môjdjê kukràdjã marn te kôt amijo anhÿro baba. Ne amim,

—Dja ba Môjdjê kukràdjã man kôt amijo anhÿro iban arÿm Metîndjwÿnhmã ijaxwe kêt, anhÿro baba. Ne kam kôt te bajaxwe kêt prãmje.

Nhym be, jakam arÿm gwaj Kritumê batipdjikam baje ro'ã batyk pyrãk ne arÿm baje ajte Môjdjê kukràdjã tÿm'ã pi'ók no'ókja mar prãm kêt. Djãm gwaj baje ajte amim,

—Dja ba Môjdjê kukràdjã man kôt amijo anhÿro iban arÿm Metîndjwÿnhmã ijaxwe kêt, anhÿrmã? Kati. Gwaj baje amim anhÿr kêt kumrêx. Jakam ne gwaj mÿjja ny man amim,

—Arÿm ne Metîndjwÿnh Karõ iwÿr bôx ne ijo ba. Ta ne kute Metîndjwÿnhmã ijo mexo ba, anhÿro baba.

*Dja me Môjdjê kukràdjã man kôt amijaxwe ma.*

*Rô 3.20, 5.20*

<sup>7</sup> Metîndjwÿnhmã gwaj bajaxwe kêt kadjy ne gwaj ajte Môjdjê kukràdjã kôt amijo anhÿro baba kêt. Kam, djãm gwaj we baje amim,

—Môjdjê kukràdjà punu, anhÿr jabej? Arkati. Ne ba ren Môjdjê kukràdjà mar kêt ne ren amijaxwemã ikator kêt ne ren ajte amijaxwe mar kêt. Ê, ren me Môjdjê kukràdjào nêje ikukrà kêt, imã me'õ nhõ mÿjja pro kÿnh ne amim 'ã karõ kêt kadjy ren ikukrà kêt ba ren tu imã me õ mÿjja pro kÿnh ne 'ã amim karõo iban kam ren kam amijaxwe ja mar kêt. Me kute nêje ikukrà kêt kam ne ba ren kam amijaxwe mar kêt.

<sup>8</sup> Nhy m be, kati. Arÿm ne me Môjdjê kukràdjào nêje ikukrà. Ba kam arÿm amijaxwe ma. Ba kàjbê imã me'õ nhõ mÿjja puro kÿnh nhy m me Môjdjê kukràdjào mã imã,

—Kwârîk wãnh amã me õ mÿjja puro prãmje ar aba kêt, ane. Ba kam ba arÿm imã me õ mÿjja pro kÿnh. Ne kam arÿm me õ mÿjja puro prãmje ar iba. Ne arÿm imã apÿnh me õ mÿjja puro kÿnh ne arÿm ijaxweo imõr me:x ne. Ne ren Môjdjê kukràdjà kêt nhy m ren me mar kêt nhy m ren me axwe ren kute kajgo pyræk. Kam ne ba ren badjwÿ ren amijaxwe mar kêt ne. Nhy m be, kati. Arÿm ne ba kukràdjà man ajte kêt ijaxwe ma.

<sup>9</sup> Amrêbê ije Môjdjê kukràdjà mar kêt ri ne ba ate ikrãn amim,

—Dja ba Metÿndjwÿnhkôt itÿn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, anhÿro iba. Ne kam kute itÿn pyræk ne ar iba. Ne kam arÿm Môjdjê kukràdjà man amim,

—Je, arÿm ijaxwe:. Ijaxwe pãnh dja Metÿndjwÿnh arÿm ikangan me biknor tokry djækam imê, ane. Ba kam arÿm ityk pyræk. <sup>10</sup> Ba arÿk amim,

—Dja ba Môjdjê kukràdjà mextire man kôt amijo anhÿro iban arÿm Metÿndjwÿnh kôt itÿn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Ne kam te ije kôt amijo anhÿrmãn kam arÿm amim,

—Ijaxwe:. Dja Metÿndjwÿnh ikan gan me biknor tokry djækam imê. Nã bãm ã amim ane. Ne kam ije Môjdjê kukràdjà mextire markam amityk ma.

<sup>11</sup> Mÿkam? Bir, ba ne ba amim ijêx ne aminoo aknon amim,

—Dja ba Môjdjê kukràdjà man kôt amijo anhÿro iban Metÿndjwÿnh kôt itÿn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Nhy m be, kati. Me kunÿ te kute kukràdjà marn kôt amijo anhÿr prãmje, ne kam kam amikrào ba. Badjwÿ ne ba kam amikrào iba. Ne kam aminoo aknon arÿk amim,

—Dja ba Môjdjê kukràdjà man kôt amijo anhÿro iban arÿm Metÿndjwÿnh kôt itÿn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Nhy m be, kati. Ije kukràdjækam amikràkam dja Metÿndjwÿnh me biknor tokry djækam imê. <sup>12</sup> Djãm kam Môjdjê kukràdjà punu? Kati. Mexkumrêx. Metÿndjwÿnh kukwakam ne Môjdjê kute memã kukràdjà jarênh. Môjdjê kute kam me axwe kêt kadjy me akre katàtkumrêx. Kukràdjà mexkumrêx.

<sup>13</sup> Djãm Môjdjê kukràdjà mex kôt ije amijo anhÿr djô'ã ne ijaxwen me biknor tokry djækam itêmmã? Arkati. Ba kukràdjà maro iban kam arÿm amijaxwemã ikaton amima. Ne kam te kukràdjà kôt amijo anen mã ijaxwen kam arÿm mã amim,

—Dja Metÿndjwÿnh ijaxwe pãnh me biknor tokry djækam imê. Be, ijaxwe ne punu:re, anhÿro iba.

*Ta te: axwe kêt prãmje mã axwe'ã kute amijarênh.*

#### *Gar 5.17*

<sup>14</sup> Metÿndjwÿnh Karõ ne Môjdjê kukràdjà jarê. Nhy m be, jakam djê ne ba mã Metÿndjwÿnh Karõ ma? Kati. Imã ijaxwe prã:m ne te ijaxwe kêt prãmje. <sup>15</sup> Djãm imã mÿjja kÿnhja ne ba o iba? Kati. Imã mÿjja kÿnh kêtja ne ba o iba. Mÿkam ne ba o iba? Kon. Ije mar kêt. <sup>16</sup> Imã mÿjja kÿnh kêt o ibakam ba arÿm amim,

—Mrãmri, Môjdjê kukràdjà mexkumrêx, ane. <sup>17</sup> Djãm kam ba ne ba o iba, imã mÿjja kÿnh kêtjao iba? Kati. Ikadjwÿnhbê ijaxwe ja ne 'ã imã apnên ijo ba. <sup>18</sup> Djãm imex got? Ije amidjwÿnhbito kÿnh prãm kam djãm imex got? Ije mÿjja mexo iba kadjy te imã mÿjja mexbit kÿnh. Kam, ije mÿjja mexbito iba kadjy mÿj dja ba amijon?

Kon. Ije amikam mar kêt-kumrêx. <sup>19</sup> Imã mÿjja mex kĩnhja djãm tãm ne ba o iba? Kati. Imã ijaxwe kĩnh kêtja ijaxwe ja ne ba o iba. Te imã ijaxwe kĩnh kêt mã o iba. <sup>20</sup> Kam, imã ijaxwe kĩnh kêtjao ibakam djãm ba ne ba o iba? Kati. Ikadjwÿnhbê ijaxwe ja ne ijaxwe'ã imã apnên ijo ba.

<sup>21</sup> Kam, djã ne ba mrãmri mÿjja mexo ibakumrêx? Kati. Bit ije mÿjja mexo iba kunĩkôt ne ba mã mÿjja punu o iba. <sup>22</sup> Ba ne ba imã Metĩndjwÿnh kukràdjã kĩnh. <sup>23</sup> Nhyim be, ikadjwÿnhbê ijaxwe ja ne ijaxwe'ã imã apnê. Ba amim, “Ba on imexbit”, ane. Ne kam mã ijaxwen te ijaxwe kêt prãmje. Ije mÿjja mexo iba prãm kunĩkôt mã ijaxwe. <sup>24</sup> Ba amim,

—ÿ, watĩre. Ikadjwÿnhbê ijaxwe ja ne ijaxwemã ingrêk prãm ba arÿm me biknor tokry djãkam itëmmã. Mÿj me'õ dja ikadjwÿnhbê ijaxwe jabé ipytà? Nã bãm ã amim ane. <sup>25</sup> Bir, gwaj banhõ Bënjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu dja ikadjwÿnhbê ijaxwebê ipytà. Ba kam mã Metĩndjwÿnhmã amikĩnh jarê. Tãm ne ja.

Ba kam mã amim,

—Ba on Metĩndjwÿnh kabën kôtbit amijo iba, ane. Nhyim be, ikadjwÿnhbê ijaxwe mã kute ijo ba prãm-kumrêx. Tãm ne ja.

## 8

*Me kute Metĩndjwÿnh Karõ marja tĩn.*

<sup>1</sup> Kritu Jejumê gwaj batipdji nhyim arÿm kute gwaj bakadjwÿnhbê bajaxweo apêxmã. Kam, Metĩndjwÿnh kute gwaj bamã bajaxwe pãnh jarênh kêt gwaj me biknor tokry djãkam babiknor kêt-kumrêx. Baje amidjwÿnhbito kĩnh kadjy bajaxweo baba kêtja, baje Metĩndjwÿnh Karõ kôt amijo babaja, gwaj ba dja gwaj me biknor tokry djãkam babiknor kêt-kumrêx.

<sup>2</sup> Mÿkam? Bir, gwaj mã bajaxwekam arÿm me biknor tokry djãkam batëmmã. Nhyim be, gwaj arÿm tu amim Kritu Jeju markumrêx

nhyim Metĩndjwÿnh Karõ gwaj babê bajaxwe kurên kubê gwaj bamã tÿx jadjã gwaj kam arÿm katàt amijo baba kadjy batÿx. Ne kam babiknor kêt-kumrêx ne Metĩndjwÿnhkôt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne. <sup>3</sup> Bir, gwaj baje amidjwÿnhbito kĩnh kadjy bajaxweo babakam ne gwaj te: katàt baje amijo baba prãmje ne te baje Mõjdjê kukràdjã mar ne te kôt baje amijo baba mexmã. Nhyim kam Metĩndjwÿnh pykamã ta Kra pydji jano nhyim ta amijo kute me axwe nhĩ pyrãk ne ar ba. Nãm aminhĩ tã pĩte'y'ã wajêt nhyim Metĩndjwÿnh arÿm gwaj bamã tÿx jadjã. Katàt baje amijo baba kadjy arÿm gwaj bamã tÿx jadjã nhyim gwaj bajaxweja arÿm gwaj bamã rerekren ajte kute gwaj bajo ba kêt.

<sup>4</sup> Dja gwaj amidjwÿnhbito kĩnh kêt ne bajaxweo baba kêt ne Metĩndjwÿnh Karõ man kôt ar amijo baba. Nhyim kam arÿm gwaj bamã tÿx jadjã. Gwaj bajaxwe kêt kadjy bamã tÿx jadjã. Gwaj kam arÿm kum bajaxwe kêt ne katàt ar amijo baba. Ne kam arÿm tu Mõjdjê kukràdjã kôt katàt ar amijo baba.

*Me ta kute amidjwÿnhbito kĩnh.*

*Gar 5.16*

<sup>5</sup> Bir, me ta kute amidjwÿnhbito kĩnhja ne me kum axwe mar prãm. Nhyim be, me kute Metĩndjwÿnh Karõ kôt amijo baja ne me kum Karõ mar prãm. <sup>6</sup> Nhyim me mã kum axwe mar prãm ja dja me me biknor tokry djãkam akuno. Nhyim be, me kum Karõ mar prãm dja me Metĩndjwÿnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne umar mexkumrêx.

<sup>7</sup> Mÿkam ne me mã: kum axwe mar prãm akuno? Bir, me kum Metĩndjwÿnh kurêkam. Me ja ne me kute Metĩndjwÿnh kukràdjã kôt amijo ba prãm kêt. Nãm me te: kôt amijo ane. <sup>8</sup> Me ja, me kute amidjwÿnhbito kĩnh kadjy axweo ba prãmja ne me te kute Metĩndjwÿnh kũnhmã.

*Me kum Metĩndjwýnh Karõ mar prãm'ã ujarẽnh.*

*Dju r 7.38*

<sup>9</sup> Nhyim be, djãm ar ga ne gar amã ajaxwe maro aba prãm? Kati. Ar ga ne gar amã Karõ mar prãm. Mrãmri ar akam Metĩndjwýnh Karõ ýrkumrẽx jabej ar amã Karõ mar prãm. Nhyim be, me'õkam Kritu Karõ ýr kêtja Metĩndjwýnh kute o aminhõ kêtikumrẽx.

<sup>10</sup> Nhyim be, mrãmri Kritu ar akam ýrkumrẽx jabej ar anhĩbit dja ty. Me axwe djõ'ã me batyjkakam dja ar anhĩbit ty. Nhyim be, Metĩndjwýnh kute ar amã axwe kêt jarẽnh nhyim Karõ kute ar ajo bakam dja gar kõt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne.

<sup>11</sup> Nhyim kam Metĩndjwýnh arým Karõo akubyn Jejuo tĩn. Karõ ja ar akam ýr jabej dja ar gadjwý ar ajo tĩn. Krituo tĩn djwýnh ar ajo tĩn. Dja gar te arým ty nhyim akubyn ar gadjwý ar ajo tĩn. Ar akam Karõ ýr jao akubyn ar ajo tĩn.

<sup>12</sup> Kam, djãm gwaj baje amidjwýnhbito kĩnh kadjy mã bajaxweo babamã? Kati. <sup>13</sup> Dja gar arek ajaxweo aban arým akuno. Me biknor tokry djakam akuno. Nhyim be, dja gar apýnh ajaxwe krãta. Aparo ajaxwe'ýr amrãnh, anhikrao aje ajaxwe nhipêx, anoo aje ajaxwe pumũnh, adjumar djakam aje ajaxwe mar, ajajkwao aje mýjja punu jarẽnh ajaxweja kunĩ krãta kute mrãmri ne me kute mýjja bĩnkam arým àpẽnho krã'yr pyrãk. Dja gar Metĩndjwýnh Karõ maro ajaxwe krãtan arým Metĩndjwýnhkõt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne.

<sup>14</sup> Mýkam? Bir, me kute Metĩndjwýnh Karõ maro ba nhyim kute meo baja ne me mrãmri kubê Metĩndjwýnh krakumrẽx. <sup>15</sup> Karõ kute ar ajo bakam djãm Metĩndjwýnh ar ajo õ àpẽn kajgon kum ar akurẽn ar ajo ajkê gar amã uma: ar aba? Kati. Karõ kute ar ajo bakam Metĩndjwýnh arým ar ajo krakumrẽx gar amã kĩ:nhkumrẽx. Ne kam kum, "Djũnwã", ane. Mebê idjaer kabẽnkõt ne me

kum, "Aba", ane. Nhyim be, me bakabẽnkõt ne gwaj kum, "Djũnwã", ane.

<sup>16</sup> Metĩndjwýnh Karõ ta ne gwaj bakadjwýnhbê gwaj bamã,

—Be, omũ. Mrãmri abê Metĩndjwýnh krakumrẽxja pumũ, anhýro ba. Kam, gwaj babê Metĩndjwýnh krakumrẽx. Tãm ne gwaj baje markumrẽx.

<sup>17</sup> Arým gwaj babê krakam dja gwaj arým Metĩndjwýnh nhõ mýjja aminhõ. Kritumẽ ro'ã dja gwaj õ mýjja aminhõn ar o baba. Kõt batokry jabej o aminhõ. Kritukõt mrãmri batokry jabej dja gwaj õ mýjja aminhõn arým ro'ã bame:xkumrẽx.

*Me kute amimexkumrẽx kam amak.*

*Dju r 17.22; A Kõ 4.17; Kor 3.4*

<sup>18</sup> Bir, mýj dja gwaj batokry jakam kuma? Bir, 'ã dja gwaj amim,

—Jakam ba itokry ne kute itokry rax pyrãk. Nhyim be, dja ba ĩ Kritumẽ ro'ã ime:xkumrẽx nhyim me kunĩ arým ipumũ. Dja ba kam ikĩnh. Ne ikĩnhkam ajbir itokry ja mar kêt, ane. Gwaj ã batokry'ã amim ane.

<sup>19</sup> Dja gwaj babê Metĩndjwýnh krakõt bakato. Dja amrẽ õ akati bõx gwaj kam arým bakato. Djãm kam dja gwaj bapunu: got? Kati. Dja gwaj kam bame:xkumrẽx. Mýjja kunĩ Metĩndjwýnh kute ipêx ja ne amiwýr gwaj bakatorkam ama:. Mrymẽ bãmẽ pykamẽ mýjja kunĩ amiwýr gwaj bakatorkam ama:.

<sup>20</sup> Mýkam ne amiwýr gwaj bakam ama:? Bir, Metĩndjwýnh kute mýjja kunĩ nhipêx ja ne amrẽbê amijo ajkẽn arým punu. Pykakam 'ê kumex ne mýjja djãkrẽ kumex kato. Djãm mýjja ta ne amijo ajkê? Kati. Metĩndjwýnh kabẽnkõt ne ã mýjja amijo bikẽnho ane. Nhyim be, ajmãkam dja mýjja kunĩ mexkumrẽx. Mýjja kunĩ amiwýr amimexkam ama:.

<sup>21</sup> Mýkam? Bir, jakam ne mýjja punu prãm, kã rerek prãm, kro prãm, apõk prãm. Nhyim be, mýjja kute amijo mexkam dja punu prãm kêt, kã rerek prãm kêt, kro prãm kêt, apõk prãm kêtikumrẽx. Gwaj

babê Metĩndjwýnh kramě ro'ã dja mýjja me:xkumrěx ne kĩ:nhkumrěx. Dja ĩ gwaj babê Metĩndjwýnh kra amirĩt. Ne kam bamexkumrěx ne bakĩnhkumrěx. Nhym kam me baro'ã mýjja kunĩdjwý mexkumrěx. Kam ne mýjja kunĩ amiwýr amimexkam ama:

<sup>22</sup> Jakam ne mýjja kunĩ: tokry pymaje kangãngã. Kute mrãmri ne me nire kra àn tokry pymaje kangãngã pyrãk ne kute kra bixadjwýrkam ama:k pyrãk. Amrěbê: ne mýjja kangãngã jakam kangãngã rã'ã ne.

<sup>23</sup> Gwaj badjwý ne gwaj banhĩ nykam ama:. Gwaj badjwý baje arým amijã Metĩndjwýnh Karõ kakinhja ne gwaj banhĩ nykam ama:. Dja gwaj babê Metĩndjwýnh krakumrěx amirĩt. Nhym akubyn bõxkam dja gwaj bamã banhĩ ny ngã. Dja gwaj banhĩ nyja rerek prãm kêt ne apêx prãm kêt ne ny rã'ã. Banhĩ nykam amakbê bakangãngã. Banhĩja punu prãm kam batokry pymaje bakangãngã.

<sup>24</sup> Gwaj amiwýr banhĩ ny kam ama: nhym arým Metĩndjwýnh amim gwaj bapytã. Nhym be, djãm arým ne gwaj banhĩ nyja pumũ? Kati. Gwaj ren arým banhĩ ny pumũn ren amiwýr kam amak kêtumrěx ne ren ate bakrãn ar baba. <sup>25</sup> Nhym be, kati. Kute gwaj bamã banhĩ ny jadjãr kêttri ne gwaj amiwýr kam ama:n kam akrãnmã amiwýr amãr 'iry.

<sup>26</sup> Gwaj banhĩ nykam amakbê Metĩndjwýnh Karõ kum gwaj bakaprĩ:. Gwaj bakaprĩn barerekrekam ne Karõ kum gwaj bakaprĩ:. Ne Metĩndjwýnhmã gwaj bajo a'u:w. Gwaj bakaprĩn barerekrekam dja gwaj amim,

—Mýj dja ba ikaprĩkam Metĩndjwýnhmã ikaběn jarěnh on? anen te baje Metĩndjwýnhmã amijarěnhmã. Nhym kam Karõ kute pykakam gwaj bajo ba arým gwaj bama. Gwaj baman arým kum gwaj bakaprĩ:. Kum gwaj bakaprĩn arým amũ kãjkwakam Metĩndjwýnhmã gwaj bajo a'u:w. Djãm gwaj bakaběnkam ne gwaj bajo a'uw? Kati. Ta kaběn mar

kêt kam. Kum gwaj bakaprĩ:kam ne kaběno kangãngã gwaj bajo a'u:w. Nãm ã Karõ amybým amũ kãjkwakam Metĩndjwýnhmã gwaj bajo à'wýro ane.

<sup>27</sup> Metĩndjwýnh ne kute me kunĩ djumar djãkam me kaběn mar mexkumrěx ne kam arým kute prĩne Karõ kaběn mar mex. Karõ ta ne arým kute gwaj bajã Metĩndjwýnh kaběn mar. Kute gwaj bajã amim karõkam kaběn ja kute mar ne kaběn kôt kute kum gwaj bajo à'wýr. Jeju kute arým gwaj bajo õ me ja, Karõ kute Metĩndjwýnhmã gwaj bajo à'wýr. Metĩndjwýnh kaběn kôt kute kum gwaj bajo à'wýr. Nhym kam Metĩndjwýnh arým kute prĩne kaběn mar mex.

*Kra mex kôt me mex.*

*Rô 8.37; Pír 1.12; Ped k 5.10*

<sup>28</sup> Be, nhym apýnh mýjja kute gwaj bajo baja. Mýjja kunĩkôt. Apýnh gwaj bakaprĩ djãri nãr apýnh gwaj bakĩnh djãri kute gwaj bajo baja. O ne Metĩndjwýnh amim gwaj bajo mexo tẽ. Gwaj bamã abêja ne gwaj bajo mexo tẽ. Metĩndjwýnh ne amrěbê: gwaj bakukãm amim gwaj bajã karõn arým kôt amiwýr gwaj bajuw ne ar gwaj bajo ba. Ne kam arým apýnh mýjjao gwaj bajo mexo tẽ. Ja ne gwaj arým baje mar.

<sup>29</sup> Mýj kadjy ne gwaj bajo mexo tẽ? Bir, Kra mex kôt gwaj bamex kadjy. Mýjja kunĩ kêttri ne kute me kukãm õ me ja kunĩ mar ne arým amijo me utã. Kra mex kôt kute meo mex kadjy ne amijo me utã. Krakôt kute õ me ja kunĩo mexo tẽmkam ne kute mrãmri ne me kra kutewa apõx nhym kôt aben nhitepã kamy kunĩ apõx pyrãk. Kra kute kamy krãptĩ:mã ãwa kadjy ne Kra mex kôt gwaj bajo mexo tẽ. <sup>30</sup> Kute amijo me utãr ja ne amiwýr me ku'uw ne meo ba. Kute amiwýr me 'wýr ja ne memã axwe kêt jarě nhym me arým kum mex ne. Kute memã axwe kêt jarěnh ja dja meo me:xkumrěx. Nhym me arým kãjkwakam Kra mex kôt mrãmri me:xkumrěx. Dja gwaj kãjkwakam kôt arým bame:xkumrěx.

*Metĩndjwỳnh kum me abê ne me'ã ukanga kêt.*

<sup>31</sup> Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bamã axwe kêt jarê. Ne kam dja ĩ Kra kôt prĩne gwaj bajo mex. Kam, djãm me'õ kute Metĩndjwỳnh bê gwaj bajo akêx gwaj kôt bajaxwemã? Kati. Metĩndjwỳnh ã kum gwaj bajabêo anhỳrkam dja me'õ kubê gwaj bajo akêx kêtukumrêx. <sup>32</sup> Nãm amijã Kra djwỳnh pydji nê kêt ne gwaj bakunĩ kadjy kanga nhym arỳm gwaj bapãnh ty. Djãm kute gwaj bakadjy Kra kangakam kute gwaj babê mỳjja mex'õ nêmã? Arkati. Kute gwaj bamã mỳjja mex kunĩ nhõrmã.

<sup>33</sup> Mỳj me'õ dja gwaj bamã axwe jarê? Kati. Metĩndjwỳnh kute amijo gwaj bapytãrja dja gwaj bamã axwe jarênh kêt. Ta ne arỳm gwaj bamã axwe kêt jarê gwaj arỳm kum bamex ne. Kam dja te me'õ kute gwaj bamã axwe jarênhmã.

<sup>34</sup> Mỳj me'õ dja gwaj bamã me bknor tokry djãkam babiknormã arê? Kati. Kritu Jeju ne tyn akubyn tĩn ne ajte Metĩndjwỳnh djubõk'ãnh nhỹ. Metĩndjwỳnh djubõk'ãnh nhỹn ajte gwaj banêje kum kabêno nhỹ. Kam dja te me'õ kute gwaj bamã babiknormã arênhmã. <sup>35</sup> Kritu kum gwaj bajabê:

Dja te me'õ gwaj bajo ajkê nhym Kritu kum gwaj bajabê rã'ã:n gwaj bajo ba rã'ã: ne.

Dja te apỳnh gwaj bakaprĩ djãri ajte gwaj bajo ba nhym Kritu kum gwaj bajabê rã'ã.

Dja te apỳnh mỳjja tỳx ajte gwaj bajo ba.

Dja te me ajte kum gwaj bakurê. Kritumã badjãpênhkam te kum gwaj bakurê.

Dja te ajte gwaj bamã prã:m.

Dja te ajte gwaj bakã kêtgam bamã kry:.

Dja te apỳnh mỳjja puma ajte gwaj bajã apõx.

Dja me ajte te kãxo gwaj bapa. Nhym Kritu mã: kum gwaj bajabê rã'ã:n gwaj bajo ba rã'ã: ne.

<sup>36</sup> Apỳnh gwaj bakaprĩ djãri kute gwaj bajo ba kôt ne me bakukãmãre amrêbê: Metĩndjwỳnhmã amijarênh kum,

“Be, amã ar idjãpênhkam ne me kute ar ibĩn pyrãk. Myt kunĩkôt ne me kute ar ibĩn pyrãk. Nãm me ar ijo mrykĩ'ãtomti pyrãk ne kum ar ibĩn prãm.”

Nãm ã me bakukãmãre Metĩndjwỳnhmã anen arỳm 'ã pi'õk no'õk ne. Kam gwaj badjwỳ bakamingrãnyre dja gwaj mrãmri mekôt ã apỳnh bakaprĩ djãri maro ane. Jejumã badjãpênhkam ã apỳnh bakaprĩ djãri maro ane.

<sup>37</sup> Jeju ne gwaj bajã ukanga kêt ne kum gwaj bajabê rã'ã:. Kam te apỳnh mỳjja pymaja gwaj bajo ba gwaj amim Jeju mar tỳx ne arỳm kubê amijo akêx kêtukumrêx.

<sup>38</sup> Djãm gwaj batykkam kum gwaj bajabê kêt ne gwaj bajã ukangamã? Kati.

Nãr, djãm gwaj batĩn ne ar babakam kum gwaj bajabê kêt ne gwaj bajã ukangamã? Kati.

Nãr, djãm kadjy mrãnh djwỳnh 'õ kute gwaj bajo bikênh nhym kum gwaj bajabê kêt ne gwaj bajã ukangamã? Kati.

Nãr, djãm me karõ punu, nãr djãm jakam apỳnh mỳjja apõx, nãr djãm amrê apỳnh mỳjja apõx mõr, nãr djãm apỳnh mỳjja 'itỳx gwaj bajo bikênh nhym kum gwaj bajabê kêt ne gwaj bajã ukangamã? Kati.

<sup>39</sup> Nãr, djãm kãjkwa kurũm mỳjja apõx, nãr djãm pyka krakri mỳjja apõx, nãr djãm Metĩndjwỳnh kute amũ apỳnh mỳjja kunĩ nhipêx'õ kute gwaj bajo bikênh nhym kum gwaj bajabê kêt ne gwaj bajã ukangamã? Arkati.

Apỳnh mỳjja puma te gwaj bajo ajkê nhym Metĩndjwỳnh kum gwaj bajabê:n gwaj bajo ba rã'ã:.

Nãm ã kum gwaj bajabêo ane. Gwaj baje Kritu Jejuo banhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnhkôt ã kum gwaj bajabêo ane. Tãm ne ba tu amim markumrêx.



## 9

*Metîndjwýnh ta kute amijo me utàr.*

<sup>1-2</sup> Djâm gwaj baje Môjdjê kukràdjà mar ne kôt baje amijo babakam ne Metîndjwýnh kute gwaj bamã axwe kêt jarênh gwaj arým kum bamex ne? Kati. Nã gwãm tu amim Jeju markumrêx nhym arým gwaj bamã axwe kêt jarê gwaj arým kum bamex ne. Nhym be, inhõ me wýnh, inhõbikwabê mebê idjaer djâm me kute tu amim Jeju markumrêx? Kati. Me kute amim Jeju mar kêt. Nãm me amim,

—Ba Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo iba nhym Metîndjwýnh arým imã ijaxwe kêt jarê ba arým kum imex, ane. Me kute amim Jeju mar kêt kam dja Metîndjwýnh arým pãnh me kanga. Kam ne ba ikadjwýnhbê ikaprîñ iban imÿr rã'ã: ne. Kritu kôt ne ba katàt ikaprî'ã ar amã amijarênhkumrêx. Metîndjwýnh Karõ ta ne ajte idjumar djà kadjwýnhbê imã,

—Mrãmri 'ã ajêx kêt kumrêx, ane. Mrãmri ikaprîkumrêx. <sup>3</sup> Inhõ me wýnh, inhõbikwabê mebê idjaer ne me kute amim Jeju mar kêt. Ba ren me kadjy Metîndjwýnhmã kum,

—Kwãrîk wãnh mebê idjaer kanga kêt. Ba dja ga me pãnh ikanga, ane. Nhym ren me kam arým tu amim Jeju Kritu markumrêx ba ren arým ã Metîndjwýnhmã ane. Nhym be, kati. Me kute amim Jeju mar kêt. Kam ne ba mekam ikaprî:re. <sup>4</sup> Mebê idjaerkumrêx. Metîndjwýnh ne amrêbê meo kra nhym Metîndjwýnh rax djô'ã me ra:x. Ne kam ajmã kuten amim Jeju mar kêt ba arým mekam ikaprîre ne. Metîndjwýnhmê ne me kute aktã abenmã amijarênh mãmdji nhym arým memã kum,

—Ba dja ba me ajo djuw mex rã'ã: rã'ã ne, ane. Ne arým memã Môjdjê kukràdjà jarê nhym me o ba. Ne kukràdjà kôt kum apê ne kum amijarênhõ ba. Nhym kute memã mÿjja jarênh mãmdji. Me kukãm apÿnh mÿjja mex apôxmã kute memã arênh mãmdji. Nhym me ajmã ne Jeju mar

kêt ne ar ba. Ba kam mekam ikaprîre ne.

<sup>5</sup> Me bakukãmãre ne me me babê idjaer kukãmãrekumrêx nhym Jeju Kritu arým mekam amijo ï ne kato. Kubê ne apÿnh me ba djà kunîkôt me kunî, mÿjja kunî Tîndjwýnh. Pydji ne me:xkumrêx ne ra:x. Mex ne rax rã'ã: rã'ã ne. Mrãmri ne ba ar amã arênhkumrêx. Jeju Kritu me ibê idjaer kurûm kato nhym kam me ajmã ne Jeju mar kêt ne ba. Ba kam mekam ikaprî:re ne imã me kaprî:kumrêx.

<sup>6</sup> Metîndjwýnh kute mebê idjaero kran kute memã, “Me abê ikra”, anhÿrkam ne me kwÿ arým kanga. Me kwÿ kute kangakam djâm arým kam Metîndjwýnh kabên kajgo? Kati. Metîndjwýnh kabênkôt me kwÿbê Metîndjwýnh krakumrêx. Djâm mebê idjaer kunî ne Metîndjwýnh kute meo kra? Kati. Me kwÿbit. <sup>7</sup> Nãr, djâm Abraão djô'ã me ar ba kunî ne Metîndjwýnh kute memã,

—Me abê Abraão tàmdjwÿkumrêx, anhÿro ba? Kati. Me kwÿmãbit. Nãm Abraãomã kum,

—Idjak kurûm dja atãmdjwÿ apôx, ane.

<sup>8</sup> Mÿj'ã ne gwaj kabên ja ma? Bir, amrêbê: me bakukãmãre Abraão ta ne amikabênkôt õ apênh kajgomã Imaêr dji nhym kato. Djâm kra Imaêrmê ô'ã tàmdjwÿ apôxmê djã ne Metîndjwýnh me jao krakumrêx? Kati. Metîndjwýnh kute kabên pydjin arênh kôt ne prökumrêxmã Idjak dji nhym arým kato. Nhym kam Metîndjwýnh arým o krakumrêx. Kra Idjakmê kam tàmdjwÿ apôxmê ne Metîndjwýnh meo krakumrêx. <sup>9</sup> Arým ne Abraãomã kum,

—Dja ba ï bôx nhym Xara arým kra, ane. Metîndjwýnh kute kabên pydjin arênh ne ja. Nhym kam arým kra kato nhym Metîndjwýnh amikabênkôt arým o kra.

<sup>10</sup> Nhym ajtekam me banhingêt Idjak Rebekamã kra ar kudji nhym tu jarô rã'ãkam Metîndjwýnh arým kra ar'ã amim karõ. <sup>11-13</sup> Ar rwÿk kêttri. Ar mex nãr ar axwe kêttri ne arým ar'ã amim karõn Rebekamã kum,

“Kutewa dja kutapumã apê”, ane.  
Pi'ôkkam kute me bakukãmãremã ar  
arênh kôt ne ã Rebekamã ane. Ne  
memã kum,

“Imã Djako kïnh. Nhyim be, imã Ixau  
kïnh kêt”, ane.

Djãm mexkam ne kum Djako kïnh?  
Kati. Djãm axwekam ne kum Ixau  
kïnh kêt? Kati. Kute ar'ã amim karõ  
kôt kum Djako kïnh ne kum Ixau kïnh  
kêt. Idjujarênhja ne me kunĩ'ã ami-  
jakre. Mÿj dja gwaj me kunĩ'ã amim  
arênh kuma? Bir, dja gwaj amim,

—Be, Metïndjwÿnh ne amikabênh kôt  
arÿm amijo me utà. Kute me kêttri  
me'ã amim karõ kôt ne arÿm amijo  
me utà. Djãm me ta mexkôt ne amijo  
me utà? Kati. Amikabênh kôt. Kute  
amiwÿr me 'wÿr djwÿnh ta amikabênh  
kôt ne kute amijo me utà, ane. Tãm  
dja gwaj idjujarênh ja markam amim  
arênh maro baba.

<sup>14</sup> Metïndjwÿnh ta kute amijo me  
utà. Me kator kêttri kute amijo me  
utà. Kute amim me'ã karõ kôt kute  
amijo me utà. Djãm kam gwaj ba  
baje amim,

—Be ga, Metïndjwÿnh kute katàt  
amijo ba kêtja pumũ, anhÿrmã?  
Arkati. Metïndjwÿnh katàt ry tipdji.

<sup>15</sup> Ga, Metïndjwÿnh amrêbê: me  
bakukãmãre Mõjdjêmä kum,

“Ba dja ba amim me'õ'ã karõn tu imã  
kaprĩ. Ba dja ba amim me'õ'ã  
karõn tu imã kïnh.”

Nãm ã Metïndjwÿnh me bakukãmãremã  
ane.

<sup>16</sup> Mÿj ne gwaj kabênh ja burũm  
kuma? Bir, djãm me'õ ta kum kïnh  
nhyim kum kaprĩ? Kati. Nàr, djãm  
me'õ ta kum apê nhyim kum kaprĩ?  
Kati. Metïndjwÿnh ta ne tu kum me  
kaprĩ. Tãm ne gwaj Metïndjwÿnh  
kabênhja burũm kuma. <sup>17</sup> Amrêbê: me  
bakukãmãre ar bari ne Metïndjwÿnh  
Parao'ã amakkre kêt mên ajte o  
bikênh dja. 'ã amakkre kêt mênho  
ãmri ne kum,

“Mÿj kadjy ne ga anã kurũm ruw  
ba ajo ikato? Bir, ije ajã  
ajamakkre kêt mên ne ajo  
ibikênh kadjy. Ije me kunĩmã

akam itÿxo amirĩt kadjy ne ba  
ajo ikato.

Apÿnh pyka kunĩkôt dja me iraxmã  
katon abenmã irax ne ipyma  
jarê. Ja kadjy ne ba ajo ikato.  
Me kute ipyma: mar kadjy.  
Kadjy ne ba ajo ikato.”

Nãm ã Paraomã ane nhyim me arÿm  
'ã pi'ók no'ók ne. <sup>18</sup> Arÿm ne ba Re-  
beka'ã ajarênh ajte Mõjdjê'ã ajarênh ajte  
Parao'ã ajarê.

Mÿj dja gwaj Metïndjwÿnh kute kam  
arkum kabênh jarênh burũm kuma?  
Mÿj'ã ne amijakre? Bir, Metïndjwÿnh  
ta ne amim me'ã karõ. Ne kam  
amikabênkôt arÿm tu kum me kwÿ  
kaprĩ. Tãm ne gwaj kute Rebekamã  
kabênh jarênh ne ajte Mõjdjêmä kute  
kabênh jarênh burũm kuma. Ba kam  
ajte Parao'ã ajarê. Mÿj dja gwaj  
Metïndjwÿnh kute kum kabênh jarênhja  
burũm kuma? Bir, Metïndjwÿnh ta ne  
amim me'ã karõ. Ne kam ta amik-  
abênkôt ajte tu me kwÿ'ã amakkre  
kêt rê. Tãm dja gwaj Paraomã kabênh  
burũm kuma.

<sup>19</sup> Djãm ar ajõ imã,

—Metïndjwÿnh kute ã amim me'ã  
karõo anhÿrkam mÿj me'õ ne kubê  
àptarmã? Arkati. Metïndjwÿnh ta kute  
me'ã amakkre kêt mênhkam ne ren  
memã axwe jarênh kêt. Mÿkam ne  
memã axwe jarê? ane. Djãm aje ã  
imã anhÿrmã? <sup>20</sup> Kati. Kwãrĩk wãnh  
mÿjwã wã jarênh kêt. Pykabê ne ga  
ar aban angri:re ga we ajte akabêno  
aje Metïndjwÿnh japanhmã. Nã bãm  
me bakukãmãre kabênh kôt amã ane.  
Amrêbê ne me memã kum,  
“Djãm arÿm mÿjja nhípêx kute ipêx  
djwÿnhmã kum,

‘Mÿkam ne ga ga inhipêx prãm ne kam  
ã ijo ane’? anhÿrmã? Kati.”

Nãm ã me bakukãmãre memã ane.  
Mrãmri ne me bakukãmãre memã  
arênhkumrêx. <sup>21</sup> Ga, ngyo ngõnh  
nhípêx djwÿnh ta kute amim 'ã  
karõ kôt kute ngy kajgo jamÿnh  
ne o ngõnh nhípêxja pumũ. Ta  
mÿjja mex kadjy ngõnh nhípêx. Nàr,  
ajte ta mÿjja punu kadjy ngõnh  
nhípêx. Metïndjwÿnhdjwÿ, kute me  
ipêx djwÿnh ta amikabênkôt tu ã meo

ane. Djãm kam gwaj baje bakabêno apanhmã? Kati.

<sup>22</sup> Ta amikabênkôt tu ã meo ane. Mekam ngryk ne tu kute meo bi-knorkumrêx kadjy ne me ipêx. Me kwÿ ja'ã ne ta amim karôn amim,

—Dja ba ï me kwÿkam ingryko amirît ne. Nhym me kunï ipumün arÿm 'ityx ma, ane. Ne kam ajte amijã ngryk nêñ amiwÿr me amãr 'iry.

<sup>23</sup> Ne kam mekam ukaprï kadjy me kwÿ nhipek. Amrêbê: ne ta me'ã amim karôn amim,

—Me ja dja ba amimexo meo me: xkumrêx. Ne me kunimã mekam idjukaprïo amirît. Me kunï dja me 'ã ipumün ime: xkumrêx ma. Ja kadjy dja ba amimexo meo me: xkumrêx, ane. Djãm ta kute amim me'ã karôn ajte ã me ipêxo anhÿrkam djãm katàt kute amijo ba kêt? Kati. Katàt ne amijo ba. <sup>24</sup> Ta ne tu ã gwaj badjwÿ gwaj bajo mexo ane. Ta ne amiwÿr gwaj bajuw ne gwaj bajo ba. Djãm me ibê idjaerbito ba? Kati. Me abajtemdjwÿo ba.

<sup>25</sup> Metïndjwÿnh ta ne amim me'ã karô. Ne kam ta amikabênkôt arÿm amijo me utàn ar meo ba. Me bakukãmãre Ôdjêja amrêbê: ja jarê. Metïndjwÿnh ta amikabênkôt kute amijo me kwÿ pytärja jarê. Metïndjwÿnh ne Ôdjêjamã kabên jarê nhym me bakukãmãremã kum,

“Metïndjwÿnh ne me amã,  
'Amrêbê ije me kwÿo inhô kêt. Nhym be, jakam dja ba memã inhô me ja jarê.

Me kwÿ amrêbê imã me kïnh kêt.  
Nhym be, jakam dja ba imã me kïnh.’

Nãm ã Metïndjwÿnh me amã ane.”

Nãm ã me bakukãmãre Ôdjêja memã ane nhym me arÿm kabên'ã pi'ók no'ók ne. Ga, Metïndjwÿnh ta kute amijo me bajtem kwÿ pytärja pumü.

<sup>26</sup> Nhym kam ta ajte memã kum,

“Metïndjwÿnh ne me amã,  
'Pyka 'ókam me'ã ne ba memã kum,  
Ije meo ikra kêt ne ja, ane. Pyka tãmkam dja me ï memã kum,

Me abê Metïndjwÿnh tïn ne ar baja kra ar, ane. Dja me ï ã memã ane', ane.

Metïndjwÿnh ã me amã ane.”

Nãm ã me bakukãmãre Ôdjêja memã ane nhym me arÿm 'ã pi'ók no'ók ne. Ga, ajte Metïndjwÿnh ta kute amijo me bajtem kwÿ pytärja pumü.

<sup>27</sup> Nhym kam me bakukãmãre Idjaij ajte amrêbê: tãm jarê. Metïndjwÿnh ta amikabênkôt kute amijo me kwÿ pytärja jarê. Idjaij mebê idjaer'ã kãj bê memã kum,

“Dja mebê idjaer krãptï: kute mrãmri ne ngô raxbê pyka kêt kam pykati 'ykã krãptï pyrãk.

Dja te me krãptï nhym arÿm amim me ngrêrebit pytã. Me anhybit me utã. Me kute amim mar me utã.

<sup>28</sup> Nhym me kute Metïndjwÿnh mar kêt djwÿ. Mÿj dja me on?

Bir, Bêñadjwÿr djwÿnhbê Metïndjwÿnh kute pykabê me axwemã pãnh jarênhmã. Dja meo kukrà kêt kumrêx ne katàt memã pãnh jarênhkumrêx ne on inomã kumê.”

Nãm ã me bakukãmãre Idjaij memã ane nhym me arÿm 'ã pi'ók no'ók ne. Ga, ajte Metïndjwÿnh ta kute amijo me kwÿ pytärja pumü.

<sup>29</sup> Nhym kam Idjaij ajte tãm'ã ajarên memã kum,

“Bêñadjwÿr djwÿnh 'ityxo kubê kumkati amrêbê: me axwe raxkam arÿm krïraxbê Xôtômamê krïraxbê Gomora gan pyka mê o amrà.

Ne ren kum me bajã ma kêt gu ren me badjwÿ arÿm mekôt bakêt. Nhym be, kati. Nãm kum me bajã ma nhym kam me badjô'ã me anhy rä'ã, me kwÿ rä'ã ne.”

Nãm ã me bakukãmãre Idjaij memã ane. Ga, me bakukãmãre kabênja kunï kôt Metïndjwÿnh ta amikabênkôt kute amijo me kwÿ pytär ne meo baja pumü.

*Mebê idjaer kute Kritu mar kêt.*

<sup>30</sup> Mÿj dja gwaj jakam abenmã arê? Bir, me bajtem ne me amrêbê kute

Metĩndjwýnhmã amijo mex jabej kêt. Nãm me te kum amijo mex jabej kêt nhym Metĩndjwýnh ta arým kum me kaprĩn memã axwe kêt jarẽ. Me tu amim Jeju Kritu markumrẽx nhym Metĩndjwýnh arým tu memã axwe kêt jarẽ nhym me arým kum mex ne.

<sup>31</sup> Nhym be, mebê idjaer kute Metĩndjwýnh kukràdjà marn kôt amijo bakam djãm me arým kum axwe kêt? Kati. <sup>32</sup> Mýkam? Bir, me kute amim Kritu mar kêt kam. Me kute amim,

—Djãm ba dja ba amim Jeju ma got? Ba Mòjdjê kukràdjà man kôt ar amijo iban arým Metĩndjwýnhmã ijaxwe kêt, ane. Me kute amim anhýro bakam ne me axwe rã'ã ne. Kam ne me kute kẽn me par tok nhym me rôròk pyræk. Me kute amim Jeju mar kêt. <sup>33</sup> Metĩndjwýnh ne amrêbê me bakukãmãremã kum,

“Ota, ba Xijãokam kẽn'õ nhýr. Kẽn wã kute me par tokkam me rôròk prãm kumrẽx. Kam dja me kum kẽn wã kurê.

Nhym be, dja me kwý ĩ pýnhkôt tu amim markumrẽx ne arým pijàm kadjy kêt kumrẽx.”

Nãm Metĩndjwýnh ã memã ane nhym me arým 'ã pi'òk no'òk ne. Kritu'ã ne kẽn jakren arẽ nhym me kum kurêmã. Nhym kôt mebê idjaer ã kum kurên mar kêt ane.

## 10

<sup>1</sup> Akmere, àpnhĩre ar, imã mebê idjaer kĩ:nh. Mebê inhõbikwakam imã me kĩnh. Metĩndjwýnh ren amim mebê idjaer kunĩ pytà ba ren mekam ikĩnh kumrẽx. Nã bãm mã Metĩndjwýnhmã kum,

—Gop amim me utà. Gop amim me utà, anhýro iba.

<sup>2</sup> Ba ne ba amrêbê mekam ar iban prĩne me omũ. Kam djãm me Metĩndjwýnhmã àpênh prãm ngri got? Me kum àpênh prãm. Me te kum àpênh prãm ne kute Metĩndjwýnh mar kêt. Me arĩk ar kupa'ã ba.

<sup>3</sup> Metĩndjwýnh ta ne memã kum,

—Me kute amim Kritu markam dja ba memã axwe kêt jarẽ nhym me

arým imã mex ne, ane. Nhym me atekam ajte mar kêt ne amim,

—Djãm ba ije amim Jeju marmã got? Kati. Ba dja ba ijaxwe kêt. Ba dja ba Mòjdjê kukràdjà man kôt ar amijo iban arým ijaxwe kêt ne Metĩndjwýnhmã imex ne, anhýro ba.

<sup>4</sup> Djãm gwaj ba baje amim,

—Djãm ba ije amim Jeju marmã got? Kati. Ba dja ba Mòjdjê kukràdjà man kôt ar amijo iban arým Metĩndjwýnhmã ijaxwe kêt, anhýrmã? Djãm gwaj baje ã amim anhýrmã? Kati. Kritu ta ne gwaj bakadjy prĩne kukràdjà man kôt amijo ba me: xkumrẽx. Gwaj baje Kritubit mar ne tu amim markumrẽx nhym Metĩndjwýnh arým tu gwaj bamã axwe kêt jarẽ gwaj arým kum bamex ne.

*Mýj dja me nẽn arým axwe kêt?*

<sup>5</sup> Me bakukãmãrebê Mòjdjê ne amrêbê: memã kum,

“Dja me katàt kukràdjà man kôt amijo ban kam arým tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne”, ane.

Kute memã ja jarènhkam mýj dja me nẽn arým axwe kêt? Bir, dja me katàt kukràdjà man kôt ar amijo ban arým axwe kêt. Ja ne Mòjdjê amrêbê memã arẽ. <sup>6</sup> Nhym be, ajbir jakam me kute tu amim Jeju markumrẽx, nhym Metĩndjwýnh arým tu memã axwe kêt jarẽ nhym me arým kum mex ne. Gar akwý ne gar arĩk amim,

—Mýj me'õ godja kàjkwa djwýnhmã wabi? Ne ren me'õ kàjkwamã wabin ren iwýr Krituo ruw ba ren kôt omũn tu amim markumrẽx, ane. Kwãrĩk wãnh ja jarènh kêt. <sup>7</sup> Gar akwý ajte arĩk amim,

—Mýj me'õ godja me tyk ba djakam ruw? Ne ren me'õ me tyk ba djakam Kritu'ýr ruw ne ren iwýr o wabin iwýr o bõx ba ren tu amim markumrẽx, ane. Kwãrĩk wãnh ja jarènh kêt. Mýkam dja gar ja jarènh kêt? Bir, arým ne me ar amã Kritu'ã ajarẽ gar arým ama. Ne kam ajte tu amim markumrẽx kêt. <sup>8</sup> Metĩndjwýnh ne me bakukãmãremã kum,

“Djãm onĭj ikabĕn nŏ? Kati, arÿm ne akadjwÿnhbĕ nŏ. Ajajkwa kŏt ne ga memã arĕ nhym ajajkwakam nŏn adjumar djã kadjwÿnhbĕ nŏ”, ane.

Kabĕn ja ne bar kãj bĕ memã arĕ. Dja me kwÿ tu amim kabĕnja mar ne amim Kritu markumrĕx. Ja kadjy ne bar memã kabĕn ja jarĕ. <sup>9</sup> Nã bãm ar memã kum,

—Dja gar amibu'ã memã amijarĕn memã kum, “Mrãmri Jejubĕ inhŏ Bĕnjadjwÿr djwÿnhkumrĕx”, anen ajte ar adjumar djã kadjwÿnhbĕ amim, “Mrãmri ne Metĭndjwÿnh akubyn Jejuo tĭnkumrĕx”, ane nhym arÿm amim ar apytã, ane. Ar ikabĕn ja ne bar memã arĕ. <sup>10</sup> Mÿkam? Bir, me umar djã kadjwÿnhbĕ ne me tu amim markumrĕx nhym arÿm tu memã axwe kĕt jarĕ nhym me arÿm kum mex ne. Ne kam amibu'ã memã amijarĕn memã kum,

—Arÿm ba tu amim Jeju markumrĕx, ane nhym arÿm amim me utã. <sup>11</sup> Me bakukãmãre kabĕn kŏt ne ba ar amã ikabĕn ja jarĕ. Amrĕbĕ: ne me bakukãmãre memã kum,

“Djãm me kute tu amim markumrĕx nhym Metĭndjwÿnh kute amim me utãr kĕt nhym me arÿm pijãm? Kati.

Djãm me kute amim, ‘Ba arÿm tu amim Metĭndjwÿnh markumrĕx nhym arÿm ibĕ kajgo’, anhÿrmã? Kati. Me kwÿ ĭ pÿnhkŏt kute tu amim markumrĕxja dja Metĭndjwÿnh arÿm me utãrkumrĕx.”

Nãm ã me bakukãmãre memã ane nhym me arÿm 'ã pi'ŏk no'ŏk ne. Ga, me kute tu amim markumrĕx nhym kute amim me utãrja pumũ. Mrãmri me kabĕnkumrĕx. Ba kŏt ar amã ikabĕn jarĕ.

<sup>12</sup> Djãm kam kute mebĕ idjaerbit pytãr ne kute amũ me bajtembĕ kreguja pytãr kĕt? Kati. Kute me bajtemdjwÿ pytãr. Mÿkam? Bir, Bĕnjadjwÿr djwÿnh ne pydji:n me kunĩmã bĕnjadjwÿr rax. Mebĕ

idjaermã Bĕnjadjwÿr ra:xi. Me bajtemmã Bĕnjadjwÿr ra:xi. Me ĭ pÿnh kŏt me kute kum amijo a'wÿrja ne Bĕnjadjwÿr djwÿnh kute apÿnh meo djuw mex. Ő mÿjja kume:xo meo djuw mex. <sup>13</sup> Me bakukãmãre ne me amrĕbĕ: ã memã ane. Nãm me memã kum,

“Me kwÿ ĭ pÿnhkŏt dja me Bĕnjadjwÿr djwÿnhmã amijo a'uw ne kum, ‘Ipytã’, ane nhym arÿm me utã.”

Nãm ã me bakukãmãre memã ane. Ga, me bajtemdjwÿ kute tu amim Jeju markumrĕxja pumũ. Metĭndjwÿnh kute amim me adjwÿnhdjwÿ pytãrja pumũ. Mrãmri ne me kabĕnkumrĕx ba me amã arĕnhkumrĕx.

<sup>14</sup> Nhym be, me kute amim Jeju kamnhĭx kĕtkam djãm me kute kum, “Jeju ipytã”, anhÿrmã? Kati. Ne ajtekam me kute Jeju'ã ujarĕnhja mar kĕtkam djãm me kute amim kamnhĭxmã? Kati. Ne ajtekam kraxje me kute memã Jeju'ã ujarĕnh kĕtkam djãm me kute marmã? Kati. <sup>15</sup> Ne ajtekam me kute me'ÿr me anor kĕtkam djãm me kute memã Jeju'ã ujarĕnhmã? Kati. Nhym be, Metĭndjwÿnh arÿm me'ÿr me kwÿ jano nhym me arÿm kãj bĕ memã 'ã ajarĕ nhym me kum kĭ:nhkumrĕx. Me bakukãmãre kabĕn kŏt ne ba ar amã ja jarĕ. Amrĕbĕ: me bakukãmãre memã kum,

“Kritu'ã ujarĕnh ny, kŏt me umar mexja. Apÿnh mÿjja mex'ã me ujarĕnh nyja. Ujarĕnhkam me kĭ:nhkumrĕxja. Djãm kute memã 'ã ujarĕnh ny jao mrãnh djwÿnh mex ngri got? Me'ÿr bŏxkam me kum kĭ:nhkumrĕx.”

Nãm ã me bakukãmãre memã ane. Ga, me kwÿ kum kĭnhkumrĕxja pumũ. Mrãmri me kabĕnkumrĕx.

<sup>16</sup> Nhym be, djãm mebĕ idjaer kunĩ ne me arÿm Kritu'ã ujarĕnh ny ma? Djãm me kunĩ arÿm Krituo aminhŏ? Kati. Mebĕ idjaer kunĩ kute Krituo aminhŏ kĕt. Me bakukãmãre Idjaij ne amrĕbĕ: me arĕ. Me kute amim mar kĕtja jarĕ. Nãm memã kum,

“Nhỹnh got me'õ kute tu amim ar ikabên markumrêx?”

Nãm me bakukãmãre ã mebê idjaer jarênho ane. Ga, me kute amim mar kêtja pumũ. <sup>17</sup> Bir be, kam me kute memã Metĩndjwỹnh kabên jarênhkambit ne me arỹm kuman tu amim markumrêx. <sup>18</sup> Djãm arỹm ne me mebê idjaermã 'ã ujarênh ny jarê nhym me arỹm kuma? Nà, arỹm. Amrêbê: ne me bakukãmãre memã arê nhym me arỹm kuma. Nãm me memã kum,

“Apỹnh me ba djà kunĩkôt ne me me kabên ma. Djãm jakambit ne me kuma? Kati. Orĩ:nãdjwỹ ne me arỹm kuma.

Apỹnh me ba djà kunĩkôt ne me arỹm me'yr kabêno bôx ne arỹm memã arê nhym me arỹm kuma.”

Nãm me bakukãmãre ã memã ane. Ga, mebê idjaer arỹm kute Kritu'ã ujarênh ny marja pumũ. <sup>19</sup> Ba ajte me amã arê. Mỳj'ã ujarênh ny kute amijakreja djãm me kute mar? Nà. Me kute mar. Ne kam me kute mar kajgo. Metĩndjwỹnh ne amrêbê mebê idjaermã amikabên jarê. Me bajtem'ã memã amikabên jarê. Nhym Môjdjê arỹm kabên man amũ Metĩndjwỹnh kukwakam me bakukãmãremã arên memã kum,

“Metĩndjwỹnh ne me amã,

‘Me aje me'ã, Me kakrit, anhỹrja. Me ja dja ba amim me utà. Dja ga me kam te ga aje me uràk prãmje angryk ne. Ne aje me'ã, Me no kêt, anhỹr ja. Me ja dja ba amim me utà. Dja ga me kam te ga aje me uràk prãmje amim angry:k ne.’

Nãm ã Metĩndjwỹnh me amã ane.”

Nãm ã me bakukãmãre Môjdjê mebê idjaermã ane. <sup>20</sup> Ne kam me bakukãmãre Idjaijdjwỹ kum mebê idjaer puma kêt ne ajte me bajtem'ã memã ajarê. Metĩndjwỹnh ne kum amikabên jarê nhym kukwakam arỹm me bakukãmãremã kum,

“Metĩndjwỹnh ne me amã,

‘Me kute ijabej kêt ja ne me arỹm imã kato. Ba ne ba memã

amijo amirĩt nhym me arỹm imã kato. Me kute ijabej me kukjêr kêtjamã ne ba amijo amirĩt.’

Nãm ã Metĩndjwỹnh me amã ane.”

Nãm ã Idjaij me bajtem'ã mebê idjaermã ane. <sup>21</sup> Nhym Metĩndjwỹnh ajte mebê idjaer'ã memã kum,

“Me kute aminhirôbê ikabên rênh ne amakkre kêt. Me jamã ne ba kryràr te ipa koror ne amiwỹr me kam amako iku'ê: nhym ijã akamàt nhym me kute imar kêtikumrêx.”

Nãm ã Metĩndjwỹnh mebê idjaermã ane. Be ga, mebê idjaer arỹm kute Kritu'ã ujarênh ny mar ne mar kajgoja pumũ.

## 11

*Metĩndjwỹnh kute amijo me anhybit pytâr.*

<sup>1</sup> Kam djãm arỹm ne Metĩndjwỹnh ò mebê idjaer kunĩ kanga? Arkati. Ga, badjwỹ ibê mebê idjaer 'õja pumũ. Nhym bê ne badjwỹ kute ikanga. Ibê Abraão tàmdjwỹ'õ. Tàmdjwỹ Bẽnjamĩn djô'ã ne ba ikato. Ba ibê idjaerkumrêx nhym kute ikanga kêt.

<sup>2</sup> Metĩndjwỹnh ne me kunĩ kêttri amijo me kwỹ pytà. Kute amijo mebê idjaer kwỹ pytàr ja ne kute me kanga kêt. Me bakukãmãre Erij ne amrêbê Metĩndjwỹnhmã mebê idjaer'ã kabên ne 'ã ajarê. Nhym me arỹm kabên'ã pi'ók no'ók. Erij kabên dja gar ama. Nãm arĩk amim,

—Arỹm ne me kunĩ Metĩndjwỹnh kanga, ane. <sup>3</sup> Ne kam Metĩndjwỹnhmã kum,

“Bẽnjadjwỹr djwỹnh, arỹm ne me akukwakam kabên jarênh djwỹnh kunĩ pa. Ne arỹm apỹnh anhõ ki djãri kungrà. Ba kam ipydjin ar iba nhym me kute badjwỹ ibĩnmã ijabej ar ba.”

Nãm ã Erij kum ane nhym me arỹm 'ã pi'ók no'ók ne. <sup>4</sup> Nhym mỳj ne Metĩndjwỹnh me bakukãmãre Erijmã arê? Bir, nãm kum,

“Ba ne ba amim me kräptĩ: pytä. Me'ã akre kubê 7.000 kute bajbit amim imarkam ne me Baaumã kõnkrão krĩ kêt ne kute kum amijarênh kêt kumrêx ba arÿm amim me utà.”

Nãm ã Metĩndjwÿnh me bakukãmãre Erijmã ane nhym me arÿm 'ã pi'òk no'òk ne. Be ga, amrêbê: mebê idjaer kwÿ kute amim Metĩndjwÿnh mar tÿxja pumũ. Me anhy kute amim mar tÿx. <sup>5</sup> Ajbir jakamdjwÿ mebê idjaer janhy kute amim Jeju Kritu mar tÿx. Ta ne me kêttri tu kum me anhy kaprĩn amijo me utà nhym kam me kute amim mar tÿx. <sup>6</sup> Djãm me ta kute katåt kabên mar ne kôt kute amijo ba pãnh ne Metĩndjwÿnh amijo me utà? Kati. Ta ne me kêttri tu kum me kaprĩn arÿm amijo me utà. Nãm ren me kute arÿm kum o pãnhkam ren amijo me utà djã ne ren kam tu kum me kaprĩ? Kati. Kam ren tu kum me kaprĩ kêt. Nhym be, kati. Tu kum me kaprĩkumrêxkam ne me kute kum o pãnh kêt.

*Mebê idjaer kräptĩ jamakkre kêt.*

<sup>7</sup> Kam, djãm gwaj baje amim,

—Metĩndjwÿnh ne arÿm ò mebê idjaer kanga, anhÿrmã? Kati. Mebê idjaer ta te kute Metĩndjwÿnhmã amijo mex jabej ar ban axwe rã'ã ne. Ne kam Metĩndjwÿnhmã mex kêt ne. Nhym be, Metĩndjwÿnh kute me kêttri amijo mebê idjaer kwÿ pytä ja ne me arÿm Metĩndjwÿnhmã mex ne. Nhym kam mebê idjaer 'ã kàtãmja Metĩndjwÿnh arÿm me'ã amakkre kêt mẽ. <sup>8</sup> Me bakukãmãre kute amrêbê: me'ã pi'òk no'òk kôt Metĩndjwÿnh ã meo ane. Kamã ne me bakukãmãre memã kum,

“Metĩndjwÿnh ne me'ã kàptĩ mẽ. Nãm me te non no kêt. Te me amak krekren kute mar kêt.”

Nãm ã me bakukãmãre memã ane nhym me jakam amakkre kêt rã'ã. <sup>9</sup> Nhym me bakukãmãre Dawi ajte memã tãm jarê. Me amakkre kêt nhym 'ã memã kum,

“Me kute ate krãn àkur raxbit markam gê Metĩndjwÿnh me aêrbê memã axweo pãnh.

Gê me te: aminêje amijo ane. Kute mrãmri ne mrybê ka'ê aêrbê kute unênh pyræk, nhym kute kên me aêrbê kute me tok nhym me rôrøk pyræk.

<sup>10</sup> Gê me amakkre kêt ne no kêt gê me kaprĩ pymaje ibôn mrãnh rã'ã: rã'ã ne.”

Nãm ã me bakukãmãre Dawi me amakkre kêt'ã memã ane.

*Kute me'ã pidjô jakren 'ã memã ujarênh.*

<sup>11</sup> Ba kam ar amã arê. Mebê idjaer ne me kum Jeju kĩnh kêt ne arÿm axwe. Kute mrãmri ne kute kên me par tok nhym me rôrøk pyræk. Me kum kĩnh kêt kam djãm Metĩndjwÿnh tu kute me kangakumrêxmã? Arkati.

Nhym be, arÿm me kum Jeju kĩnh kêt kam ne Metĩndjwÿnh arÿm me bajtem'ÿr akêx ne arÿm amim me utàro dja. Mebê idjaer ne mebê idjaer kêtjamã me bajtem jarênho ba nhym Metĩndjwÿnh arÿm me'ÿr akêx ne me utàro dja. Dja amim me bajtem pytäro dja nhym mebê idjaer arÿm omũ. Kute me bajtem pytärkôt omũ:n arÿm amim ngryk ne. Me te ta kute me uræk prãmje amim ngryk ne. Ne amim,

—Je tô mÿkam ne ba me imã Jeju kĩnh kêt? Ga, Metĩndjwÿnh kute me bajtembit pytäreja pumũ, ane. <sup>12</sup> Nãm me kum Jeju kĩnh kêt nhym me kute Jeju mar arÿm amũ me bajtemjamã Jeju'ã ajarê. Apÿnh me ba djã kuníkôt ne me memã arê nhym me arÿm tu amim markumrêx. Nhym kam Metĩndjwÿnh arÿm amim me utà. Nhym kam me arÿm kĩ:nhkumrêx. Nhym be, mebê idjaer kum Jeju kĩnh kêt kam ne me kĩnh kêt kumrêx.

Nhym be, mebê idjaer kute meo me bajtembit, me bajtembit ne Metĩndjwÿnh amim me utà. Kute amim me utàrkam ne me kĩ:nhkumrêx. Kam godja mebê idjaer amim ngryk ne ã akubyn Metĩndjwÿnh'ÿr amijo akêx jabej ne tu amim Jeju markumrêx jabej. Me kute tu

amim Jeju markumrëxkam dja me kî:nhkumrëx. Dja me kînho me bajtem jakrenh me:x ne.

<sup>13</sup> Me abajtemmã ne ba ikabën. Kritu ne me abajtemmã ijano. Ije me amã Kritu'ã idjujarënh kadjy ijano. Ije me amã Kritu'ã idjujarënhkam ikînh ne mebê idjaermã me akam ikînh jarënh kume:x. <sup>14</sup> Nã bãm inhõ me wýnhmã me ajarën memã kum,

—Ba me bajtemmã Kritu jarënhõ iba nhym me krãptî: arým tu amim markumrëx nhym Metîndjwýnh arým me krãptî: pytã, anhÿro iba. Ba ã memã anhÿro ibao ane. Nhym godja me te: ta kute me urãk prãmje amim,

—Ga, Metîndjwýnh kute arým ikan-gaja pumû. Nãm me bajtembit me utãro ba. Jakam dja ba tu amim Jeju markumrëx gê Metîndjwýnh arým amim ipytã, anhÿr jabej. Godja me amim ngryk ne arým tu amim Jeju markumrëx jabej nhym Metîndjwýnh arým me utã.

<sup>15</sup> Nhym be, jakam mebê idjaer kute amim Jeju mar kêt. Kam Metîndjwýnh arým me kanga. Nãm me bajtem'ÿr amijo akëx ne arým amim me utãro ba. Me kute tu amim Jeju markumrëxkam ne amim me utãro ba. Nhym be, godja mebê idjaer amim ngryk jabej ne tu amim Jeju markumrëx jabej nhym Metîndjwýnh arým amim me utã. Kam, arým kute me utãrkam mÿj dja me kam nê? Bir, dja me kute mrãmri ne arým me tyk ne akubyn tîn pyrãk. Kam dja me kunî kînhkumrëx.

<sup>16</sup> Amrëbê: ne me abenmã kum,

—Be, me kukãmãkjê kukràdjã kôt ne me kute Metîndjwýnh kumrëxmã djwÿ kwÿ rênh ne kum òr. Godja djwÿ kumrëx me kute kum rênhja kum mex jabej nhym kôt djwÿ kunîdjwÿ kum mex. Nãr, godja pidjõ jarê kum mex jabej nhym apÿnh padjwÿ kum mex, ane. Mrãmri ne me kute abenmã arënhkumrëx. Me bakukãmãre Abraão ne kute urãk. Abraão arým Metîndjwýnhmã mex. Kam, dja ô'ã mebê idjaerdjwÿ Metîndjwýnhmã mex.

<sup>17</sup> Ba me amã arê ga me ama. Mebê idjaer ne kute pidjõ djujabê pa pyrãk. Me abajtem ne ga me aje pidjõ djujabê kêt pa pyrãk. Mebê idjaer kute Jeju mar kêt kam ne Metîndjwýnh arým me kangan kam arým me abajtem pytã me ajo aminhõ. Kute mrãmri ne me'õ kute pidjõ bàrikam pa djujabê mok ne kute pãnh pa djujabê kêt jadjãr pyrãk. Me ga ne ga me arým jakam tu amim Jeju markumrëx nhym Metîndjwýnh arým me apytã me ajo aminhõn me ajo djuw mex. Me aje mrãmri ne pidjõ djujabê kêt pa kute pidjõ djujabê jarêkam kangõ mex kaõro arijja pyrãk. Mebê idjaer djwýnh kwÿ kute amim Jeju marmê ro'ã ne Metîndjwýnh arým me ajo djuw mex. <sup>18</sup> Djãm me amã mebê idjaer kurëmã? Djãm me aje amijo adjãmran amim,

—Be, ga, Metîndjwýnh arým mebê idjaer kangan kum me bajbit ikînhja pumû, anhÿrmã? Kwãrîk wãnh amijo adjãmra kêt. Ga me abajtem dja ga me mrãmri amijã ikabën ma. Djãm ga ne ga Metîndjwýnhmã tÿx jangij got? Arkati. Ta ne amã tÿx jangij kute mrãmri ne pidjõ jarê bàrimê pamã tÿx jangjênh pyrãk.

<sup>19</sup> Ga me ren amim,

—Be, Metîndjwýnh ne mebê idjaer kangan arým me ibajtembit ipytã. Nãm me kanga kute mrãmri ne me'õ kute pidjõ djujabê pa mok ne kanga pyrãk. Ne kam arým pãnh pidjõ djujabê kêt pao tën pidjõ djujabê bàrikam adjã. Nãm Metîndjwýnh ã me ijo ane, ane.

<sup>20-21</sup> Mrãmri ne Metîndjwýnh arým amim me apytãro ba. Nhym be, kwãrîk wãnh amijo adjãmra kêt ne amim,

—Te me ibajtem nhym Metîndjwýnh arým me ijo kra. Me bajbit kum me imexkumrëx, anhÿr kêt. Kwãrîk wãnh ã amijo adjãmrao anhÿr kêt. Dja ga amã Metîndjwýnh puma. Mebê idjaer kute Jeju mar kêt kam ne Metîndjwýnh arým me kanga. Nãm me kanga kute mrãmri ne me kute pidjõ pa djwýnh mok ne kanga pyrãk. Me ren Jeju



kanga kêt nhym ren arÿm amim me utà. Me ga ne ga me tu amim Jeju markumrêx nhym arÿm amim me apytà. Kam, dja ga me akubyn amijo tèn amiman amidjwÿnho adjàmra kêt. Metïndjwÿnh ta kum me akaprïkam ne arÿm me apytà. Dja ga me amidjwÿnho amra nhym arÿm me gadjwÿ akanga.

<sup>22</sup> Dja ga me Metïndjwÿnh kum me kaprïja ma:ro aba. Ne uma:djwÿ ma:ro aba. Mebê idjaer ne me kute amim Jeju mar kêt ne arÿm Metïndjwÿnhbê amijo akêx. Kam ne arÿm mekam ngryk. Nhym be, me ga ne arÿm tu kum me akaprï. Dja ga me ukaprï ma:ro aba. Godja ga me ukaprïja mar kêt jabej nhym arÿm me akanga. Dja me akanga kute mrãmri ne me kute pidjô pa mok ne wãnh kanga pyræk.

<sup>23</sup> Mebê idjaer arÿm kute Jeju mar kêt djwÿ godja me kwÿ arÿm Jeju'ÿr amijo akêx jabej ne tu amim markumrêx jabej. Metïndjwÿnh dja ajte meo kran me utà mrãmri ne kute amim me abajtem pytarja pyræk. Kute akubyn me utà mar mexkumrêx.

<sup>24</sup> Ga, me abajtem Metïndjwÿnh kute me apytà ne ajo kraja pumû. Nãm amim me apytà kute mrãmri ne me kute pidjô djujabê kêt paja pidjô djujabêkam adjàr pyræk. Kute ã kum me akaprïo anhyrkam djãm kum mebê idjaer kaprï prãm kêt? Kati. Mebê idjaer ne me kute mrãmri ne pidjô djujabê pa pyræk. Kum me kaprï prãm kumrêx. Kum ajte meo kra prãm kumrêx ne kum amim me utà prãm kumrêx. Kam dja me ajte kubê Metïndjwÿnh krakumrêx kute mrãmri ne amrêbê me kukãmãrebê Metïndjwÿnh krakumrêxja pyræk.

*Metïndjwÿnh kute tũmràm mebê idjaer kunï pytà.*

<sup>25</sup> Akmere ar, mebê idjaer kwÿ rax ne me amakre kêt ba arÿm me amã me arê. Me aje mar kadjy ne ba me amã arê. Dja ga me aman arÿm amijo adjàmra kêt. Dja mebê idjaer djwÿnh amakre kêt ar ba:. Nhym kam me

bajtem Metïndjwÿnh 'ÿr amijo akêx ne kôt ar amijo ba. Metïndjwÿnh ne me kêttri arÿm amijo me bajtem kwÿ pytà. Kute amijo me utàrja kunï dja 'ÿr amijo akêx ne tu amim Jeju markumrêx nhym arÿm me utà.

<sup>26</sup> Dja me utà nhym kam mebê idjaerdjwÿ arÿm tu amim Jeju markumrêx, kunï: tu amim markumrêx nhym Metïndjwÿnh arÿm amim me kunï pytà. Ije me amã ja jarênh ne me kute mar kêt kumrêx. Mar kêt kumrêx ba arÿm me amã arê. Dja ga me aman arÿm amijo adjàmra kêt. Me bakukãmãre kute amrêbê: 'ã pi'òk no'òk kôt dja ã me adjwÿnhdjwÿ pytàro ane. Kamã ne Metïndjwÿnh memã kum,

“Dja me utàr djwÿnh krïraxbê Xijão kurûm katon amim mebê idjaer pytà. Djako djô'ã ne mebê idjaer apôx. Dja amim me utà nhym me arÿm Metïndjwÿnhmã axwe kêt.

<sup>27</sup> Bamê mebê idjaer kukãmãremê ne bar aktã abenmã ikabên jarênh mãm dji. Nã bãm memã kum, 'Ije memã ikabên jarênh kôt dja ba arÿm me axwe maro aknon arÿm me kam ingyk kêt ne.'

Nã bãm ã memã ane.”

Nãm ã Metïndjwÿnh me bakukãmãremã ane. Ga, kute mebê idjaerdjwÿ pytàrmãja pumû.

<sup>28</sup> Nãm me mebê idjaermã Kritu'ã ujarênh ny jarê nhym me kum kïnh kêt. Me kum kïnh kêt kam ne me arÿm Metïndjwÿnho kurê djwÿnh. O kurê djwÿnh nhym arÿm mebê amijo akêx ne arÿm amim me utàr kêt. Nãm mebê amijo akêx ne arÿm amim me bajtem pytà. Nhym be, kum me ikukãmãre kïnh. Kum me kïnh kôt ne kum me ibê idjaer kwÿ kïnh rã'ã ne. Kute me kêttri amijo me ipytàrja kum me ikïnh rã'ã.

<sup>29</sup> Amrêbê ne me bakukãmãremã apÿnh mÿjja jarê. Ne ajte kute meo ba kadjy amiwÿr me ku'uw. Djãm kute kabên jarênh ne ajte atemã kabên 'ò jarênhmã? Kati. Djãm kute kabên tũm japanh ne o biknormã? Kati. Mrãmri

ne tu kabên jarênhkumrêx. Kam ne kum mebê idjaer kwÿ kînh rã'ã.

<sup>30</sup> Ga me abajtem ne ga me amim Metîndjwÿnh mar kêt. Amim mar kêt nhym kam arÿm tu kum me akaprînh amim me apytà. Mebê idjaer ne me amim mar kêt nhym kam arÿm mebê amijo akêx ne arÿm tu kum me akaprînh amim me apytà. <sup>31</sup> Nà, mebê idjaerdjwÿ ne me kute jakam amim mar kêt. Dja me amim mar kêt nhym Metîndjwÿnh kum me akaprî kôt ajte kum me kaprî. <sup>32</sup> Nãm mebê idjaermê me bajtemmê arÿm axikôt amakkre kêt. Amrêbê: ne me Metîndjwÿnh kabênkôt amakkre kêt ne ta te amak mexmã. Mÿj kadjy ne me amakkre kêt? Bir, Metîndjwÿnh kum me kunî kaprî kadjy ne me amakkre kêt.

*Metîndjwÿnh rax'ã ujarênh.  
Ep 3.20; Kor 1.16*

<sup>33</sup> E kum, Metîndjwÿnh ne kute mÿjja mar me:xkumrêx. Kute amim me'ã karõ mar me:xkumrêx. Kute me mar mexo me barer me:x ne. Mÿj me'õ ne kute kum kator ne kute mar? Djãm me'õ amak mexo 'ÿr bõx? Ari:kati. Umaro memã kre ra:x ne me'õ umaro 'ÿr bõx kêtumrêx. Kute me kunî ba me:xkumrêx. Mÿj me'õ ne kute uràk? Ari:kati. <sup>34</sup> Me bakukãmãre ne me amrêbê; Metîndjwÿnh djumar'ã ajarênh memã kum,

“Bênjadjwÿr djwÿnh kute apÿnh mÿjja marja djãm arÿm ne me'õ kute mar? Djãm arÿm ne me'õ kumrêx kum mÿjja'ã karõ nhym arÿm kôt kute mar? Ari:kati.”

<sup>35</sup> “Nàr djãm Metîndjwÿnh we me'õmã kum,

‘Ga ne ga akumrêx imã angã. Dja ba kam amã o pãnh ne’, ane? Ari:kati.”

Nãm ã me bakukãmãre Metîndjwÿnh djumar'ã ujarênho ane. <sup>36</sup> Ta ne kumrêx amim mÿjja kunî'ã karõ nhym kôt mÿjja kunî apõx. Ta ne mÿjja kunî nhipêx nhym apõx. Amikadjy ne ipêx ne. Gê me kunî 'ã

kum rax jarênh rã'ã: rã'ã ne. Mrãmri ne ba ar amã arênhkumrêx.

## 12

*Me kute Metîndjwÿnhmã aminhõr'ã memã karõ.*

*Kor 1.10; Tex k 4.1; Ped k 2.11*

<sup>1</sup> Akmere, àpnhîre ar, Metîndjwÿnh kum gwaj bakaprî:kumrêx. Kum ar akaprî:kam dja gar kum amingã. Ga, Jeju kute Metîndjwÿnhmã aminhõrja pumû. Nãm kum amingãnh pîte'y'ã wajêt ne arÿm ty. Ar gadjwÿ dja gar kudjwa kum amingã. Djãm me kute abîn ne kute kum anhõrmã? Kati. Ar ga dja gar atînh ne pîrîne kum amijã ma gê ar akam kînh ne ar ajo aminhõn ar ajo ba. ã kum aminhõro anen kam arÿm katàt Metîndjwÿnh kabên markumrêx ne kôt amijo abakumrêx. Ja ne mexkumrêx.

<sup>2</sup> Djãm me kum Metîndjwÿnh kînh kêtja kute ar ajo amipyràk ne amikukràdjã punu kôt kute ar ajo bamã? Kati. Kwãrîk wãnh mekôt amijo aba kêt. Dja gar mebê adjumar djã nyn atemã akabên nybit ma. Mÿj kadjy? Bir, Metîndjwÿnh ne arÿm ar ajã kabên mex jarê. Nãm amim ar ajã karõn kabên mex jarê. Dja gar atemã akabên nybit man arÿm amijã Metîndjwÿnh kabên mexja ma. Ne kam kabên mex kôt ar amijo aban pîrîne kum amex. Kum amex nhym arÿm akam kînhkumrêx. Ja kadjy dja gar mebê atemã adjumar djã nyn atemã akabên nybit ma.

<sup>3</sup> Ba ar akunîmã ikabên jarê. Djãm amikukwakam ne ba ar amã arê? Kati. Metîndjwÿnh ta ne tu kum ikaprînh arÿm imã ikabên'ã karõ. Kôt ne ba ar amã ikabên jarê. Ar anhî pÿnhkôt ar amã arê. Ar gadjwÿ ne Metîndjwÿnh arÿm ar amã adjapênh djã'ã karõ. Ar aje adjapênh djã markam dja gar mã amim Metîndjwÿnh rax ma. Kwãrîk wãnh arîk amim, “Be, iraxkumrêx”, anhÿr kêt. Dja gar katàt amim,

—Be, nã bãm tu amim Metîndjwÿnh markumrêx nhym arÿm imã idjapênh

djà ja'ã karõ ba kabënkõt maro iba, ane. Djã gãm me ã amimaro ane.

<sup>4</sup> Ga, gwaj banhĩ pÿnhja pumũ. Gwaj banhĩ pÿnhkõt badjapênh djã krãptĩ. Gwaj baparkam bamrãnh djã. Gwaj banhikrao baje mÿjja kupênh djã. Ne gwaj bakrãkam banhõ mÿjja mar djã. Ne gwaj banokam baje mÿjja pumũnh djã. Ne gwaj bajamakkrekam baje mÿjja mar ne kupênh djã. Gwaj banhĩkam badjapênh djã krãptĩ. <sup>5</sup> Ga, Kritudjwÿ. Te gwaj bakrãptĩ gwaj baje amim Kritu markam baje kumẽ banhĩ pydji pyrãk. Djãm gwaj bamã aben jabê kêt mã? Djãm gwaj apÿnh ar babamã? Kati. Gwaj banhĩ pÿnhkõt abeno banhõbikwa.

<sup>6</sup> Metĩndjwÿnh tu kum gwaj bakaprĩkam gwaj abeno banhõbikwan banhĩ pÿnhkõt apÿnh badjapênh djã. Metĩndjwÿnh ta ne gwaj bamã badjapênh djã'ã karõ gwaj maro baba. Gwaj banhĩ pÿnhkõt apÿnh Metĩndjwÿnhmã badjapênh djã kum badjapênh ar baba.

Godja me'õ Metĩndjwÿnh kukwakam kabën jarënhja mar jabej gê kute amim Metĩndjwÿnh mar kõt memã arẽ. <sup>7</sup> Nàr, godja me'õ me kadjy mÿjja'õ kupênh mar jabej gê me kadjy kupê. Nàr, godja me'õ memã Metĩndjwÿnh kukràdjã jarënh mar jabej gê arẽ. <sup>8</sup> Nàr, godja me'õ kute 'ã memã karõ mar jabej. Me kute amim Jeju mar rerekre jamã 'ã karõ mar jabej. Me kute amim mar tÿx'ã memã karõ mar jabej. Gê memã 'ã karõ ba gê me amim mar tÿx. Nàr, godja me'õ memã mÿjja nhõr jabej gê õdjãnh ne memã kungã. Nàr, godja me'õ kute meo ba mar jabej gê meo ba 'ãno djan 'ã ukanga kêt. Nàr, godja me'õ kum me kaprĩ mar jabej. Djãm nokre kaprĩn kum me kaprĩmã? Kati. Dja nokre kÿnh ne kum me kaprĩ.

*Me kum me abê'ã memã karõ.  
Dju r 13.34; Xim k 1.5; Idja 13.1*

<sup>9</sup> Dja gar amã me abê. Kwãrĩk wãnh amijo ajêx kêt. Dja gar mrãmri amã me abê katãtkumrêx.

Godja me abenkam axwe nàr amijo axweo ba, ar ga dja gar amã axwe kÿnh kêt:kumrêx. Nàr, godja me abenkam mex nàr amijo ba mex ar ga dja gar amã mex kÿnh ne 'ã angrã: ne.

<sup>10</sup> Kute ar amã akamy jabê pyrãk ne abenmã aprĩ:ren amã aben jabê.

Kwãrĩk wãnh gar me'ã amim,

—Gê me kumrêx imã imex jarẽ. Ba kam amipãnh ã memã mex jarënh ane, anhÿr kêt. Ar ga akumrêx dja gar memã wan tu memã mex jarënh abã. Memã mex jarënh aban kãjmã memã rax kamënh abã.

<sup>11</sup> Metĩndjwÿnh kadjy mÿjja'õ abã'ã ar adjukanga kêt ne atÿx. Dja gar Karõ man kõt amã Metĩndjwÿnh jabê:n arek kadjy mÿjjao abã.

<sup>12</sup> Dja gar amiwÿr Metĩndjwÿnh nhõ mÿjja mexja kamnhĩxkumrêx. Aje amiwÿr kamnhĩxkõt akÿnhkumrêx.

Dja te apÿnh ar akaprĩ djãri ar ajo ba arek amim Jeju mar tÿx rã'ãn 'ã adjukanga kêt. 'ã adjukanga kêt ne Metĩndjwÿnhmã amijo adjã'wÿr rã'ã ne.

<sup>13</sup> Godja Jeju nhõ me ja õ mÿjja kêt jabej ar amã me kaprĩn amikutã memã mÿjja kwÿ ngã.

Gê me ar awÿr wangjê gar meo djuw mex. Ja dja gar amã kÿnh.

<sup>14</sup> Godja me'õ ar ajo bikënh jabej gar Metĩndjwÿnhmã o a'uw ne kum,

—Dja ga o djuw mex, ane. ã kadjy kum ane. Kwãrĩk wãnh kum,

—Dja ga ijo angryk ne o ajkê, anhÿr kêt.

<sup>15</sup> Godja me'õ kÿnh jabej ar gadjwÿ kõt akÿnh.

Godja me'õ muw ar gadjwÿ kõt akaprĩn muw.

<sup>16</sup> Dja gar axikõt akabën man axikõt arẽ.

Kwãrĩk wãnh amijo araxmã amijo adjãmra kêt. Ar amã me kajgo kÿnh ne ro'ã ar abã.

Kwãrĩk wãnh amim,

—Ba ne ba ijamak mex'ã ipydji, anhÿr kêt.

<sup>17</sup> Godja me'õ ar ajo ajkê kwãrîk wãnh amipãnh o abikênh kêt.

Dja gar akabên katàt ne katàt amijo aba gê me amim ajã,

—Be, mrãmri, tãmwã ne katàt kute amijo bakumrêx, ane.

<sup>18</sup> Ar ga dja gar me kunîmê abenmã akabên mexkumrêx jarê ne 'ã adjukanga kêt. Nàr gar te me'õmã akabên mex jarê nhym tu ar ajapa. Kwãrîk wãnh rã'ã.

<sup>19</sup> Akmere, àpnhîre ar, imã ar akînhkam ne ba ar amã ikabên jarê. Kwãrîk wãnh amipãnh kêt. Dja gar Bênjadjwÿr djwÿnhkam ama gê ta ar ajo ngryk.

Metîndjwÿnh ne amrêbê: me bakukãmãremã kum,

“Ba ne ba ibê memã o pãnh djwÿnh. Ba dja ba ajo ingyk ne o pãnh. Kwãrîk wãnh amipãnh kêt.”

Nãm ã Bênjadjwÿr djwÿnh memã ane. Kam dja gar kam ama. <sup>20</sup> Nhym kam ajte memã kum,

“Kam godja akurê djwÿnh kum prãm jabej ga kum mÿjja ngã gê kukrê. Godja kum kôr jabej ga kum ngô ru gê o ikô.

Dja ga ane nhym ta arÿm amiman amim ngryk jabej ne ajo ôbikwa jabej.”

Nãm Bênjadjwÿr djwÿnh ã me bakukãmãremã ane. Kam kwãrîk wãnh amipãnh kêt.

<sup>21</sup> Me kute ar ajo bikênhkam djãm mekôt ajaxwemã? Kwãrîk wãnh mekôt ajaxwe kêt. Ar ga dja gar adjukaprîo meo djuw mex.

## 13

*Me kute me bênjadjwÿr kabên kôt amijo ba'ã memã karô.*

*Xit 3.1; Ped k 2.13*

<sup>1</sup> Pykakam me bênjadjwÿr rûnh me kute katàt amijo ba'ã kute memã karôkam dja gar me kabên mar tÿx ne kôt ar amijo aba. Nhÿnh ne bênjadjwÿr'õ Metîndjwÿnh kute ar kêt. Nãm me bênjadjwÿr kunî pumjuw.

<sup>2</sup> Gêdja me'õ kum õ bênjadjwÿr kurê jabej. Djãm õ bênjadjwÿr kajgo ne kum kurê? Kati. Kajgo kêt. Metîndjwÿnh ne 'ã bênjadjwÿr mẽ. Me kum kurê dja Metîndjwÿnh arÿm memã axwe pãnh jarê.

<sup>3</sup> Djãm me mexkam kum krãkamngôn nhõ bênjadjwÿr puma? Kati. Me axwekambit kum uma. Ar amã uma kêt kadjy mÿj dja gar nê? Bir, dja gar amextiren ar aba nhym arÿm ar amã mextire jarê. <sup>4</sup> Mÿj kadjy dja gar kabên ma? Bir, ar amextiren ar aba kadjy ne me ar amã krî. Metîndjwÿnh ne ar akadjy me'ã õ àpênh rê nhym me ar amã krî. Nhym be, godja gar ajaxwe jabej on atîn prãm. Djãm kute amijã kàxdjwa kajgo nhôrn kute o ba kajgo? Kati. Metîndjwÿnh ne me àpênh'ã me kurê kute kukwakam àpênhmã, me badjumar mex kadjy àpênhmã. Kam dja me'õ axwe nhym arÿm kam ngryk nhym arÿm tokry. Kadjy ne me bênjadjwÿr nhõ kàxdjwa kajgo.

<sup>5</sup> Kam dja gar tu me kabên ma. Djãm ar amã umakambit? Djãm kambit dja gar kabên ma? Kati. Ar ga ne gar aje anhôkre kadjwÿnhbê 'ã amim,

—Pykakam anhõ bênjadjwÿr kabên ma, anhÿro aba. Ar akabênja kôt dja gar me bênjadjwÿr kabên ma.

<sup>6</sup> Kam dja gar ajte amikutã me bênjadjwÿrmã ar anhõ pi'ók kaprî kwÿ ngã. Me kute ar amã ipôxu'ã karô kôt memã kwÿ ngã. Mÿkam? Bir, me mã ar akadjy bênjadjwÿrkam àpênhkam. Metîndjwÿnh ne me'ã õ àpênh djwÿnh rê. Gora ar memã angã. <sup>7</sup> Me kute 'ã ar amã karô kôt ar anhõ bênjadjwÿrmã angã. Ar aje adjapênh pãnh pi'ók kaprî jamÿnhja ar aje kum kwÿ nhôrmã. Aje me kabênkôt amikutã kwÿ ngriren 'yr ne aje kum ôrmã. Kwãrîk wãnh kubê nê kêt. Ar kum angã. Nàr, gar pi'ók kaprî pãnh me'õbê nèkrêx jamÿ. Nhym me ar amã,

—Ar aje nèkrêx jamÿnh pãnh'ã akreja kôt dja gar pi'ók kaprî kwÿ ngã. Amikutã me bênjadjwÿrmã kwÿ

ngã, ane. Kwārīk wānh kubê nê kêt. Ar kum angã. Nàr, dja me ar amã,

—Dja gar amã me bēnjadjwÿr puma, ane. Tu ar amã uma. Nàr, dja me ar amã,

—Dja gar kàjmã me bēnjadjwÿrmã rax kamē, ane. Tu kàjmã kum rax kamē.

*Akubyn bôxkam amakbê me kum aben jabê'ã memã karô.*

*Mat 22.39; Dju r 15.12; Ped k 1.22*

<sup>8</sup> Ar aje amikutã memã anhô mÿjja'ô nhôrmã kwārīk wānh mebê nê kêt. Ar amã me abēmãdjwÿ kwārīk wānh mebê aminê kêt. Dja gar mrāmri amã me abêkumrêx ne arÿm aje Metīndjwÿnh kukràdjã marn kôt amijo aba mexkumrêx. Me kute katãt amijo ba'ã kute memã karôkôt kukràdjã kôt gar arÿm amijo aba mexkumrêx.

<sup>9</sup> Me bakukãmãre ne Metīndjwÿnh kukwakam memã kabēn kukràdjã jarēn memã kum,

“Kwārīk wānh mebê prô nàr mjêno adjãkīnh kêt.

Kwārīk wānh me'ônh bīn kêt. Kwārīk wānh adjãkīnh kêt.

Kwārīk wānh me'ã ajêx kêt.

Kwārīk wānh me amã me'ô nhô mÿjja puro kīnh ne 'ã amim karô kêt.”

Nãm ã memã anen kam ajte memã kum,

“Me amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrāmri ne ga me amã amijabêja pyrãk dja ga me ã amã amibu'ã me ja jabêo ane.”

Nãm ã memã ane. Ja dja gar aman ar amã me abê. Ar amã me abêkam ne gar tu Metīndjwÿnh kukràdjã kôt amijo aba mex. Me kute katãt amijo ba'ã kute memã karôkôt kukràdjã kunīkôt gar tu amijo aba mex. Kukràdjã 'ô ne 'ã kãtãm kêt. Ar amã me abêkam gar aje kukràdjã kunī marn kôt amijo aba mexkumrêx.

<sup>10</sup> Nhym bê ne me kum me abêkam kute meo bikēnh. Kati. Dja gar mã amã me abêjabit man arÿm urokam

Metīndjwÿnh kabēn kukràdjã kunīkôt amijo aba mexkumrêx.

<sup>11</sup> Kam, ba ajte ar amã arê. Arÿm 'ÿr. Mÿkam ne gar ate akrã? Ar aje mrāmri ne me ôto nôr pyrãk. On ar ano tÿx. Gwaj baje tu amim Kritu kamnhīxkumrêxmo kraxkam akubyn bôxja kute onīj pyrãk. Nhym be, kati. Gwaj bawÿr bôx ne kute amim gwaj bapytãr nhô akatija arÿm 'ÿr.

<sup>12</sup> Arÿm akamãt kêt 'ÿr. Me axwe kumexkam kute pykakam akamãt pyrãk. A'u ne gwaj bajo rãm ne ja. Dja Kritu bôx nhym arÿm me mexkumrêx. Me mexkumrêxkam dja kute pykakam a'u pyrãk. Kam gwaj on wānh badjãpēnh punu kute akamãt kô tyk pyrãk ja kanga. Kute mrāmri ne me krãkamngônh kute amipytãr kadjy ô kãxo kubêkã jangjēnh pyrãk. Gwaj Kritu kukwakam batÿx ne katãt ar amijo baba. Kritu kute gwaj bajaxwebê bamã tÿx jadjãr. Dja gwaj bamã tÿx jadjã gwaj arÿm katãt ar amijo baba. Kukwakam katãt ar amijo baba ne arÿm baje mrāmri ne me kute a'ukam mrãnh pyrãk.

<sup>13</sup> Gwaj memã katãt ar amijo baba kute a'uri me katãt ba pyrãk. Djãm mekôt ar abixaêr punumã? Djãm kadjwati kangôkam\* ar abibãnhmã? Djãm mekôt aprô kupa'ã, amjēn kupa'ã akurê abamã? Djãm mekôt ar abixaêr tÿ:x ne tu apunu raxmã? Djãm ar aje abenmã akabēn punu abamã? Djãm ar aje aben nhô mÿjja puro'ã angrykmã? Kati. Kwārīk wānh. <sup>14</sup> Bēnjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu mextire kôt dja gar amextiren ar aba. Ar amex ja dja gar ama. Kwārīk wānh ar aje amidjwÿnhbito kīnh kadjy ar ajaxwe aba kêt.

## 14

*Me kute Jeju mar rerekreja'ã memã ujarēnh.*

*Mat 7.1; Rô 2.1; Xij 4.11*

\* **13:13** Mÿjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunīja, kadjwati kangômē uba kangômē, mÿjja kangô kunī ne me kum kadjwati kangô jarē.

1 Me kwý kute amim Jeju mar rerekreja dja gar o anhôbikwa. Kwârîk wânh mýjja'ô mýr jabej ar amã kurê kêt ne 'ã amim, "Axwe", anhÿr kêt. <sup>2</sup> Me kute ar amã,

—Dja gar ãm mry pumũ, anhÿro ba. Ga kam aje amim Jeju mar tÿxkam amim,

—Kati. Ba dja ba mýjja kunĩ kuro iban kam Metĩndjwýnhmã imex rã'ã, anhÿro aba. Nhym me kwý kute amim Jeju mar rerekren kum mry pyman djwýbit kuro ba.

<sup>3</sup> Kwârîk wânh ar amã kurê kêt. Ar aje mýjja kunĩ kuro abakam kwârîk wânh ar amã me'ô kute djwýbit kurja kurê kêt. Nâr ar akwý aje djwýbit kurja kwârîk wânh me kute mýjja kunĩ kur'ã akabên kêt ne amim, "Me axwe", anhÿr kêt. Mýkam? Bir, Metĩndjwýnh ta kute arým o krakam. Kwârîk wânh mýjja kur mýr jabej ar amã aben kurê kêt. <sup>4</sup> Me axwekam djãm ar ga dja gar memã axwe pãnh jarê? Kati. Metĩndjwýnh dja memã axwe pãnh jarê. Nâr, me mexkam djãm ar ga dja gar memã kĩnh djã ngã? Kati. Metĩndjwýnh dja memã kĩnh djã ngã. Djãm ar ga ne gar meo aba? Kati. Metĩndjwýnh ne meo ban me axwebê memã tÿx jangjênho ba. Kam kwârîk wânh ar amã kurê kêt.

<sup>5</sup> Amrêbê me bakukãmãre ne me kute apýnh akati maro ba. Nhym ajbir jakam dja me kute amim Jeju mar kwý amim, "Akati punu ne ja", anhÿro ba. Nhym ajtekam me kwý kute amim Jeju mar kute akati mar kêt ne amim,

—Kati. Akati kunĩ ne mex ne 'ô kute aben japanh kêt, anhÿro ba. Gê kam me kunĩ ta ï pÿnhkôt prĩne akatio amiman ta akati ma nâr ta mar kêt. Kwârîk wânh akati'ô mýr jabej ar amã aben kurê kêt.

<sup>6</sup> Me'ô kute akati marja ta kute Bēnjadjwýr djwýnh markam kute akati mar. Nâr, me'ô kute akati mar kêtja ta kute Bēnjadjwýr djwýnh markam kute akati mar kêt. Ajte me'ô kute mýjja kunĩ kurja ta kute Bēnjadjwýr djwýnh markam kute kur. Ga, ta kute 'ã Metĩndjwýnhmã

amikĩnh jarēnhkam kute kurja pumũ. Nâr, me'ô kute djwýbit kurja ta kute Bēnjadjwýr djwýnh markam kute djwýbit kurja pumũ. Ga, kute djwýbit kurkam kute 'ã Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarēnh ne kute kurja pumũ.

<sup>7</sup> Gwaj baje amim Jeju mar kunĩ djãm gwaj baje amidjwýnhbit maro babamã? Kati. Dja gwaj Metĩndjwýnh maro baban ajte gwaj babu'ã me ar baja maro baba. Gwaj batĩnri dja gwaj Metĩndjwýnh maro baba nâr gwaj tyn Metĩndjwýnh ma. <sup>8</sup> Bēnjadjwýr djwýnh ne gwaj baje markumrêx. Dja gwaj batĩn ne ar babari Bēnjadjwýr djwýnh maro baba. Ne tyn Bēnjadjwýr djwýnh ma. Kam dja gwaj batĩn ne ar baba jabej nâr batyk jabej. Kwârîk wânh rã'ã. Bēnjadjwýr djwýnh ne gwaj baje mar nhym arým gwaj bajo kra.

<sup>9</sup> Mýj kadjy ne Kritu tyn akubyn tĩn ne? Bir, kute me tykmê me tĩn kunĩmã Bēnjadjwýr djwýnh ne meo ba kadjy. Ja kadjy ne tyn akubyn tĩn ne.

<sup>10</sup> Ga kam ar aje Jeju kukwakam me'ôo ar akamyja mýkam dja gar mýjja'ô mýr jabej ar akamymã axwe jarēn ar amã kurêo aba? Djãm ar abê memã axwe pãnh jarēnh djwýnh got? Kati. Dja gwaj bakunĩ Kritu kabem dja nhym ta arým gwaj bamã bajaxwe pãnh jarēnh nhÿ. Kwârîk wânh ga akamymã axwe jarēnh kêt.

<sup>11</sup> Amrêbê me bakukãmãre kute 'ã pi'ôk no'ôk kôt dja gwaj kabem djan amikôt kum amijarê. Nãm memã kum,

"Bēnjadjwýr djwýnh ne memã arēn memã kum,

'Itĩn ne ar iba. Djãm itĩn ne ar iba kêt ne ba ikabên kajgo? Itĩn ne ar ibakumrêx ne ba me amã ikabên ne. Me kunĩ dja me ikabem kônkrão nhÿn kunĩ amikôt imã amijarê.'

Nãm ã Bēnjadjwýr djwýnh ane."

Nãm me bakukãmãre ã memã anen arým 'ã pi'ôk no'ôk ne. <sup>12</sup> Ga, pi'ôk no'ôkja kôt gwaj banhĩ pÿnh kôt gwaj baje Metĩndjwýnhmã amikôt amijarēnhmãja pumũ.

<sup>13</sup> Dja gar aje meo akamy kwÿja ma. Me kwÿ kute amim Jeju mar rerekreja ma. Kwârîk wānh mÿjja'õ mÿr jabej ar amā kurê kêt. Dja gar atemā amijo tēn ar akamy'ā amim,

—Ba on Metîndjwÿnhmā amijangri tÿx. Ikamy ne ipumũnho ba. Nok ba ren tu ikamy nokrekam mÿjjao iban ren Metîndjwÿnhbê ikamyo akēx. Ba on amijangri tÿx. Ba ren kubê o akēx ne ren kam ije mrāmri ne mÿjja kute me par tok nhym me rôrôk pyrāk, ane. Dja gar ā amim anen ā ar akamy maro anē.

<sup>14</sup> Nhym me kute mÿjja kurdjwÿ. Djām me kute mÿjja'õ krēn arÿm Metîndjwÿnhmā axwe? Arkati. Ja ne ba ije Bēnjadjwÿr djwÿnh Jeju kabēnkôt markumrēx. Nhym be, dja ar akamy kwÿ mÿjja 'õ'ā amim,

—Dja ba kukrēn Metîndjwÿnhmā ijaxwe, anhÿro ba. Be, akamy jamā ne mrāmri mÿjja punu. <sup>15</sup> Ga kam tu akamy nokrekam mÿjja ja krē nhym kôt arÿm akam kaprîre ne. Godja ajā amim,

—Nām mÿjja punure krēn arÿm Metîndjwÿnhbê amijo ajkē, ane. Godja ā akamy anen arÿm kaprî:re ne. Djām amā akamy kînhkam ne ga tu nokrekam mÿjja krē? Kati. Aje amidjwÿnhbit mar. Kritu kum akamy kînh ne kam kadjy ty. Gadjwÿ ga ren amā kînh ne ren nokrekam mÿjja krēn kêt. Nhym be, kati. Ga amidjwÿnhbit man amā akamy kînh kêt ne tu nokrekam mÿjja krēn arÿm akamyo ajkē. Kwârîk wānh o anhÿr kêt. <sup>16</sup> Dja ga te mÿjja 'õ'ā amim,

—Kati. Imā ne mexkumrēx, ane. Nhym me kute ajā, “Axwe”, anhÿr prām kwârîk wānh nō. Dja ga ām mÿjja pumũ gē me ajā anhÿr kêt.

<sup>17</sup> Metîndjwÿnh kute gwaj bajo bakam djā ne gwaj baje mÿjja kuro babaja mar tÿx? Nār, djām gwaj baje mÿjjao bakōm mar tÿx? Kati. Gwaj baje mar kajgo. Nhym be, kute gwaj bajo bakam gwaj baje bajaxwe kêt kadjy amimar. Gwaj badjumar mex kadjy baje amimar. Gwaj bakînh kadjy baje amimar. Gwaj baje

Metîndjwÿnh Karō maro babakam ne gwaj bakînh kadjy baje amimar. Metîndjwÿnh kute gwaj bajo bakam mÿjja mex ja kadjy gwaj baje amimar tÿxkumrēx. <sup>18</sup> Mÿkam? Bir, me mÿjja mex jao ba ne me Kritumā àpēnho ba ne arÿm kàjkwakam Metîndjwÿnh kînh nhym pykakam me ar badjwÿ kum me kînh.

<sup>19</sup> Gwaj abenmā bakabēn mex ne badjumar mex kadjy amima. Gwaj abenmā Jeju'ā ajarēn arÿm mar mexo amũ aben kamē. Ja kadjy dja gwaj amima. <sup>20</sup> Djām ar aje me'õo akamyja mar kêt ne ar aje adjākurbit mar ne o ar aje Metîndjwÿnh bê o akēxmā? Akamybê Metîndjwÿnh nhō àpēnh. Kwârîk wānh kubê o akēx kêt. Mrāmri ne me kute mÿjja kunî kurkam Metîndjwÿnhmā mex.

Nhym be, godja gar akamy mar kêt ne amidjwÿnhbit man arÿm tu nokrekam mÿjja'õ krē ne kam arÿm o Metîndjwÿnh bê o akēx. Aje kubê o akēxkam arÿm ajaxwe. <sup>21</sup> Djām aje tu mÿjjao aba ne aje tu mry'õ kuro abamā? Nār djām ar aje tu uba kangôo akōmo abamā? Nār djām ar aje apÿnh mÿjja 'õdjwÿo abamā? Nār djām ar aje mÿjjao abakôt ar amā Metîndjwÿnh bê akamyo akēx pyma kêt? Aje o abakôt aje o kubê o akēx pymakam kwârîk wānh o aba kêt. Dja gar akamy man kwârîk wānh o aba kêt. Nār djām ar aje mÿjja 'õo abakôt ar aje akamymā kaprî jadjār jabej nār ar aje akamymā Metîndjwÿnh mar rerekre jadjār jabej? Kwârîk wānh o aba kêt. Dja gar akamy ma. Kwârîk wānh o aba kêt.

<sup>22</sup> Apÿnh mÿjja'ā ne gar amim,

—Ije amim Metîndjwÿnh markam ne mÿjja ja ajmā kute kêt. Ba ren o iba ne ren ijaxwe kêt, anhÿr jabej. Amimābit dja gar arē gē Metîndjwÿnhbit ama. Nok gar ren ar akamy mar kêt ne ren tu mÿjjao abao anen ren amim angryk ne ren amim,

—Mÿkam ne ba o iban Metîndjwÿnh bê ikamyo akēx? ane. Nhym be ar aje amikam ajaxwe'õ mar kêt kam dja gar

adjumar mextire. <sup>23</sup> Godja me'ô kute mýjja'ô krēnmã amim,

—Kon. Dja ba kukrēn arým ijaxwe jabej, anen atekam tu krēn jabej. Djori kam mex? Kati. Arým axwe. Mýkam? Bir, kute Metīndjwýnh mar kêt ne tu krēnkam. Me kute mýjjao ba kunīkôt dja me kumrēx o Metīndjwýnh ma. Ne kam arým o ba. Godja me Metīndjwýnh mar kêt ne tu mýjjao ba jabej arým axwe.

## 15

*Me kute Jeju mar rerekreja'ã memã ujarēnh rã'ã.*

*Mak 10.45; Kô k 10.24; Pir 2.4*

<sup>1</sup> Kam, gwaj baje amim Jeju mar tỳx jabej ne gwaj ren me kute amim mar rerekre jamã baprīre. Djām gwaj baje amidjwýnhbito bakīnh babamã? Kati. Gwaj meo kīnh. <sup>2</sup> Gwaj bakunī banhī pýnhkôt amibu'ã meo kīnh. Mýj kadjy? Bir, me mexmã. Me kute Jeju mar mexo kute amũ amikamēnh ne mar raxmã.

<sup>3</sup> Ga, Kritudjwý kute amidjwýnh kīnh kêtja pumũ. Kute amidjwýnh kīnh kêt kôt ne me bakukãmãre Kritu kabēn jarē. Nãm Kritu Bãmmã kum, “Me kum akurê kôt ne me kum ikurê.”

Nãm ã Kritu Bãmmã ane nhym me bakukãmãre memã arē nhym me arým 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nhym kam tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam Kritu katon ar ba nhym me arým kum kurê. Kum kurê nhym arým amidjwýnh kīnh kêt. Gwaj badjwý kwãrīk wãnh amidjwýnhbito kīnh kêt.

<sup>4</sup> Metīndjwýnh ne mã me bakukãmãre <sup>5</sup> Ga, Jeju arým kôt memã àpēnh ar djuw mexo ba nhym me mã me'ã ajarēn mã me'ã pi'ôk no'ôko ba. Mýj kadjy? Bir, dja gwaj pi'ôk jarēn mã amijã kabēn kunī maro baba. Ja kadjy ne me 'ã pi'ôk no'ôk ne. Dja gwaj amijã kabēn kunī man arým tu amim Jeju mar tỳx ne. Nhym kam te apýnh gwaj bakaprī djari gwaj bajo ba gwaj tu amim Jeju mar tỳx rã'ãn 'ã badjukanga kêt. Ne kam mã amijã kabēn kunī man te bakaprīn akubyn bakīnh ne. Bakīnh ne arým amiwýr

kamnhīx tỳx. Ja kadjy ne me me bakukãmãre'ã ajarēn me'ã pi'ôk no'ôk ne.

<sup>5</sup> Metīndjwýnh ne kute amijamār 'iry ne kute memã tỳx jangjēnh nhym me kute amim mar tỳx ne kīnh. Nã bãm mã kum ar ajo a'uw gē ar amã akabēn mextire jadjà. Ar aje Jeju Kritu kôt ar amijo abakam gē ar amã akabēn mextire jadjà gar axikôt abenmã akabēn mextire jarē.

<sup>6</sup> Ne kam axikôt anhõkre kadjwýnhbē Metīndjwýnh ra:x ne uma:ja man arým me kunīmã arēho amirīt ne. Ja kadjy ne ba ã Metīndjwýnhmã ar ajo idjà'wýro ane. Metīndjwýnhbē ne Bēnjadjwýr djwýnhbē Jeju Kritu Bãm.

*Metīndjwýnh kum me bajtemdjwý kīnh.*

*Kar 10.34; Rô 9.24; Gar 3.28; Ep 2.16*

<sup>7</sup> Kam dja gar abeno anhõbikwa kute Kritu gwaj bajo õbikwa pyræk. Ar aje memã Metīndjwýnh raxo amirīt kadjy ar abeno anhõbikwa.

<sup>8</sup> Ba kam ajte ar amã arē gar ama. Kãkwakam Metīndjwýnh ne amrēbē mebē idjaer kukãmãremã mýjja jarē. Me my kã rēnhjamã arē. Nãm memã apýnh mýjja jarēnh mãmdji. Nhym kam kôt Jeju Kritu nã kurũm katon ar ba. Me bakamingrãnyrekam ar ba. Ar ba:n arým mebē idjaermã àpēnh ar ba. Metīndjwýnh kute me bakukãmãremã apýnh mýjja jarēnh kôt ne memã àpēnh ar ban mýjja nhipêxo ba. Nhym me arým omũn amim,

—Mrãmri ne Metīndjwýnh kabēnkumrēx.

<sup>9</sup> Ga, Jeju arým kôt memã àpēnh ar baja pumũ. Metīndjwýnh kute me bakukãmãremã arēnh kôt àpēnh ar baja pumũ. Nãm me Jeju pumũn arým ã amim ane.

<sup>9</sup> Jeju memã mýjja pumũnh kêt nhipêxo ba:, me punuo mexo ba: nhym me bajtemdjwý arým omũ. Me kute Metīndjwýnh raxmã kator ne abenmã kum,

—Djãm Metīndjwýnh ukaprī ngri got? Mrãmri ne ukaprī:kumrēx, anhýr kadjy. Ja kadjy ne me bajtemdjwý



arým mỳjja pumũnh kêt kwỳ pumũ:.  
Djãm mebê idjaerbit ne me kute  
Metĩndjwỳnh raxmã katorn kum rax  
jarẽnhmã? Kati. Me bajtemdjwỳ  
ne me kute raxmã katorn kum  
rax jarẽnhmã. Me bakukãmãre ne  
amrêbê: ja jarê. Me bajtem kute  
Metĩndjwỳnhmã rax jarẽnhja jarê.  
Kritu kàjkwakam Bãmmã amijarẽn  
kum,

“Me bajtem nhipôkri dja ba memã ajã  
idjujarẽnho amirĩt ne apyma'ã  
ngre.”

Nãm ã Kritu Bãmmã me bajtem  
jarẽnho ane nhym me arým 'ã  
pi'ôk no'ôk ne. <sup>10</sup> Nhym kam me  
bakukãmãre 'ôdjwỳ me bajtemmã  
kum,

“Me abajtem, me on ò me wỳnh kôt  
akĩnhkumrêx.”

Nãm ã memã ane nhym me arým  
'ã pi'ôk no'ôk ne. <sup>11</sup> Nhym kam  
me bakukãmãre 'ôdjwỳ me bajtemmã  
kum,

“Me abajtem kunĩ dja ga me  
Bẽnjadjwỳr djwỳnhmã mextire  
jarê.

Apỳnh me aba djà kunĩkôt ar abaja  
kum mextire jarê.”

Nãm ã me bajtemmã ane nhym me  
ajte 'ã pi'ôk no'ôk ne. <sup>12</sup> Nhym  
kam Idjaijdjwỳ me bakukãmãremã  
me ajarê. Nãm Kritu'ã arê nhingrôt  
jakren memã kum,

“Dja me bakukãmãre Djexe tãmdjwỳ'ô  
kato. Tũ:mrãm me kamin-  
grãnyrekam kato. Me kute  
mrãmri ne pĩ 'yr nhym tũmrãm  
ajte arêkam INGRAN abatàn  
pyràk.

Dja ã tãmdjwỳ'ô katorn ar bao  
anen arým kubê Bẽnjadjwỳrbê  
kumkati. Ne kam arým apỳnh  
me ba djari meo ba. Nhym  
kam me bajtem arým tu amim  
kamnhĩxkumrêx.”

Nãm ã Idjaij me bakukãmãremã ane.  
Me bakukãmãreja kunĩ ne me me ba-  
jtem jarê. Metĩndjwỳnh kum me kaprĩ  
nhym me kute kum rax jarẽnhmãja  
jarê.

<sup>13</sup> Metĩndjwỳnh ne kute memã amak  
bôn nhym me kute amiwỳr ò mỳjja  
mex kamnhĩxo ba. Gê ar amã ajamak  
bô gar tu amim Kritu markumrêx.  
Ne kam arým kôt ar akĩnhhti:ren  
ar adjumar mexti:re. Nhym kam  
Metĩndjwỳnh Karô ar amã atỳx jadjà  
gar amiwỳr kamnhĩx tỳx ne. Ja kadjy  
ne ba ã kum ar ajo idjà'wỳro ane.

*Paur kute me bajtem kadjy àpênh'ã  
amijarênh.*

<sup>14</sup> Akmere, àpnhĩre ar, djãm ar  
amex kêt ne ba ar amã ikabên? Kati.  
Ar ga ne gar arým amextire ne ar  
aje Metĩndjwỳnh mar mexkumrêx.  
Ne kam aje abenmã 'ã karô mar  
mexkumrêx. Tãm ne ba arým ije  
markumrêx. <sup>15</sup> Ije ar amã pi'ôk  
no'ôkkam ne ba itỳx ne ar amã 'ã karô.  
Te ar aje arým ikabên mar jabej ba  
akubyn ar amã arê gar ajte ama.  
Metĩndjwỳnh ne tu kum ikaprĩn tu imã  
idjàpênh djà'ã karô ba arým kabên kôt  
ar amã ikabên jarê.

<sup>16</sup> Ije me bajtemmã Metĩndjwỳnh'ã  
ujarênh ny jarẽnho iba kadjy ne imã  
Kritu Jejumã idjàpênh'ã karô. Mỳj  
kadjy? Bir, ije Metĩndjwỳnh kĩnh  
kadjy. Ije 'yr me bajtemo akêx nhym  
me kum mexmã. Dja me tu amim  
Jeju markumrêx nhym Metĩndjwỳnh  
Karô arým meo mex. Tãm dja  
Metĩndjwỳnh kĩnhkumrêx.

<sup>17</sup> Kritu Jeju kute imã tỳx jadjàrkam  
ne ba me bajtemmã Metĩndjwỳnh  
kabên jarẽnho iba. Idjàpênh djà  
jakam ne ba ikĩnhkumrêx ne ar amã  
'ã amijarẽnho amirĩtkumrêx. <sup>18</sup> Kum  
idjàpênhkam ne ba Kritu kukwakam  
mỳjja pumũnh kêt kumex nhipêx.  
Kritu kukwakam ije mỳjja nhipêxbit  
dja ba 'ã amijarê. Me bajtem kute  
kabên mar ne kôt amijo ba kadjy ne  
ba memã kabên jarê. Nã bãm memã  
kabên jarên kôt mỳjja kwỳ nhipêx  
nhym me arým omũ. Omũn arým  
kabên man kôt ar amijo ba.

<sup>19</sup> Metĩndjwỳnh Karô 'itỳxkôt ne ba  
mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx. Ne  
me punuo mex. Nhym me karô puno  
meo ba ba me nêje me ano nhym

me arým memã ire. Nã bãm mýjja pumũnh kêt kwý nhípêx nhym me te kute marmã kam no tyn kume:x ne arým Metĩndjwýnh raxmã kato. Ba kam kàj bê memã Kritu'ã ujarênh ny jarênhõ iba:. Djeruxarêkam arênhõ iba:n amũ apýnh pykakam me ba djari kunĩ kôt o iba:n o inhipôk ne. Ne arênhõ iba:n arým pykabê Irrij'ýr arênhõ bôx.

<sup>20</sup> Ba ne ba me kute Kritu mar kêtjamã arê. Me kute memã Kritu'ã ujarênh ny jarênh kêtjamã ne ba ije kàj bê memã arênh prã:mkumrêx. Me'õ kumrêx kute memã 'ã ujarênh ny jarênh nhym me arým kute mar. Me jamã ne ije arênh prãm ngrire. Me ujarênh nhiby ije ajte memã arênh prãm ngrire. Amũ me kute mar kêt jamãbit ije kàj bê memã arênh prãm kumrêx. Ga, me'õ arým kute kikre nhípêxmo kraxja pumũ. Nhym kam me'õdjwý arým 'ýr bôx ne omũ. Omũn ajte iby ipêx prãm kêt. Badjwý ije me arým kute mar jamã ajte arênh prãm ngrire. Me kute mar kêt jamãbit ne ije arênh prãm kumrêx. <sup>21</sup> Ije me amã ja jarênh kôt ne me amrêbê: me bakukãmãremã arênh memã kum, “Me kute memã 'ã ujarênh kêt jamã dja me memã 'ã ajarê nhym me arým kuma.

Me kute mar kêt ja dja me arým kraxkôt prĩne amijã kuma.”

Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhym me arým 'ã pi'ók no'ók ne. Ba 'ã pi'ók no'ók pumũn arým ije me kute mar kêt jamã arênh prãm kumrêx. <sup>22</sup> Me kute memã arênh kêt jamã ije arênh prãm kam ne ba pyka jakam amikrà ar o iban te ar awýr ikrã krãptĩ ne.

*Me õ krĩrãxbê Rôma'ýr tẽm kadjy kute memã amijarênh.*

<sup>23</sup> Nhym be, jakam arým ne ba pyka ja kunĩkôt memã Kritu'ã ajarênh arým inomã kumê nhym me arým kuma. Amrêbê ne ba ar awýr ikrã nhym ijã amex krãptĩ apêx. Jakam dja ba wãm ar awýr tẽn bôx ne <sup>24</sup> ar akam dja. Dja gwaj kam abeno bakĩnhõ bakrĩ:n bakrĩ kàjbê 'iry.

Ba kam arým amũ pykabê Êpanha'ýr tẽ. Êpanha'ýr itẽm kadjy dja gar ikôt o kangõn 'ýr ijano. Ba kam arým 'ýr tẽ. Ja kadjy ne ba amima. <sup>25</sup> Nhym be, ajbir jakam dja ba Djeruxarê'ýr itẽm ne ibôx kumrêx ne Jeju nhõ me jamã pi'ók kaprĩ ngã.

<sup>26</sup> Matenimẽ Akajakam Jeju nhõ me ja ne me kute amũ memã õ pi'ók kaprĩ kwý janormã. Djeruxarêkam me kute amim Jeju mar kwý ne me õ mýjja kêt ne ar ba nhym me kute memã anormã. <sup>27</sup> Me ta ne me kute memã anormã. Mrãmri me kute memã õr prãm kam mexkumrêx. Djeruxarêkam me kute amim Jeju mar ja ne me kumrêx Kritu'ã ujarênh nyo ban amũ me bajtemmã arê. Mebê idjaer ne me amũ me bajtemmã Kritu jarê nhym me arým tu amim markumrêx ne kĩnhkumrêx. Ne kam me kute amikutã memã õ pi'ók kaprĩ janor prãm kumrêx.

<sup>28</sup> Dja ba me'ýr pi'ók kaprĩõ bôx ne memã kungã. Me kĩnh djã ja memã kungãn arým akubyn tẽ. Akubyn pykabê Êpanha'ýr tẽ. 'Ýr tẽ:n krĩrãxbê Rôma kumrêxkam ar akam bôx. Ne kam amũ pykabê Êpanha'ýr tẽ. <sup>29</sup> Ije Kritu mar raxkôt ikĩ:nhkumrêx. Ar akam ibôx ne ije prĩne ar amã Kritu'ã ujarênh ny jarênhkam dja gar ikudjwa akĩnhkumrêx. Tãm ne ba arým kuma.

<sup>30</sup> Akmere, àpnhĩre ar, Bẽnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu kabẽnkôt, Metĩndjwýnh Karõ kum gwaj bajabêja kabẽnkôt ne ba ar amã arê. Dja gar Metĩndjwýnhmã ijo adjã'wýr 'ãno dja. Ba ne ba idjãpênh tỳx ar iba. Kum ijo adjã'wýr 'ãno djan o iro'ã apên ikôt o kangõ.

<sup>31-32</sup> Dja gar kum,

—Djũnwã, arým Paur pykabê Djudêjakam tẽmmã. Kam me kwý kute amar kêt ne ar ba. Dja ga mebê utã. Gêdja krĩrãxbê Djeruxarêkam tẽn Jeju nhõ me jamã me õ pi'ók kaprĩ ngã. Dja ga memã kĩnh jadjà gẽ me kum me kĩnh ne amim me õ pi'ók kaprĩ by. Djũnwã, aje mrãmri Paur ar ikam bôx'ã amim karõ jabej amrê ar iwýr ano gẽ kĩnh ne ar ikam

bôxkumrêx. Dja bar kam Paur kôt abenmã tỳx jangijn Jeju kôt ar amijo iban 'ã idjukanga kêt, ane. Dja ga ã kum ijo adjà'wỳro ane. <sup>33</sup>Metĩndjwỳnh ne kute memã umar mex jangjênh djwỳnh. Jakam ba kum ar ajo a'uw gê ar akunĩ mẽ amijo kajkep rã'ã ne. Tãm ne ja.

## 16

*Kute apỳnh òbikwamã kute amikabên mex janor.*

<sup>1</sup> Gwaj bakanikwỳnh Bebi ije ar amã arênhmã. Bebi ne mexkumrêx ne krĩraxbê Xekrerekam me kute amim Jeju mar kadjy àpênh ba. Me kute Jejukôt ar aben pydjio baja kadjy àpênh ba. <sup>2</sup> Dja gar amã kĩnh ne kum akabên mex jarê. Bênjadjwỳr djwỳnh Jeju nhõ me ja ne me kum aben jabê. Dja gar me kudjwa amã Bebi jabê. Godja gar àpênh'õ'ã omũ nhym Bebi kum ar aje kôt o kangõnh prãm jabej tu kôt o kangõ. Ta ne me krãptĩ:kôt o kangõ. Badjwỳ ikôt o kangõ. Dja gar pãnh kôt o kangõ.

<sup>3</sup> Ne ajte amũ Prixiramẽ Akwire arkum ikabên mex jarê. Nãm ar iro'ã Kritu Jejumã àpênh ba. <sup>4</sup> Ar ta ne ar inêje memã kabên. Nãm me te umati tã nhym arkum amijã ma kêt ne tu me'ỳr tẽn inêje memã kabên. 'Ã ne ba arkum ukaprĩ: jarê. Me bajtem kute amim Jeju mar kunĩ, apỳnh me kute Jejukôt ar aben pydjio ba djari ne me ajte arkum ukaprĩ jarê.

<sup>5</sup> Ar ò kikrekam me kute amim Jeju mar ne ar aben pydjio bawãdjwỳ. Me wãmãdjwỳ dja gar ikabên mex jarê. Wãkam imã inhõbikwa kĩnh. Kubê Epenexu. Dja gar kum ikabên mex jarê. Pykabê Adjijkam ne Epenexu kumrêx Kritu'ỳr amijo akêx.

<sup>6</sup> Dja gar ajte Marijmã ikabên mex jarê. Marij ne gwaj bakadjy àpênh rax.

<sup>7</sup> Dja gar ajte wãkam inhõbikwa Tõnikumẽ Djunijmẽ arkum ikabên mex jarê. Ar wã ne me ar iro'ã ar ibê ijê. Jeju kute ar anorja ne ar abenmã Tõnikumẽ Djunij ar arê:n kute ar mar

tỳx. Ar kumrêx Kritu'ỳr amijo akêx. Ba kam badjwỳ 'ỳr amijo akêx.

<sup>8</sup> Æpriumẽ ne bar imã Bênjadjwỳr djwỳnh jabê. Kam imã Æpitu jabê. Ar kum ikabên mex jarê.

<sup>9</sup> Ne ajte Ubanumã ikabên mex jarê. Ubanu Kritu kadjy gwaj bakôt àpênh ar ba. Etakidjwỳ imã kĩnh. Dja gar ajte kum ikabên mex jarê.

<sup>10</sup> Ne ajte Aperimãdjwỳ ikabên mex jarê. Aperi ne Kriumã àpênh mexkumrêx nhym me arỳm kôt kuma. Dja gar ajte Artobur nhõ kikrekam ar wãdjwỳmã ikabên mex jarê.

<sup>11</sup> Ne ajte inhõbikwa Erodjiãomã ikabên mex jarê. Ne Naxixu nhõ kikrekam ar kute Bênjadjwỳr djwỳnh marjamã ajte ikabên mex jarê.

<sup>12</sup> Gwaj bakanikwỳnh Kripenamẽ bakanikwỳnh Kripodjamã dja gar ajte arkum ikabên mex jarê. Nãm ar Bênjadjwỳr djwỳnhmã àpênh ar ba. Dja gar ajte Pexirmã kum ikabên mex jarê. Me kum me bakanikwỳnh kĩnh. Pexir ne Bênjadjwỳr djwỳnhmã àpênh ra:x.

<sup>13</sup> Nhym Rupumẽ nã ar. Badjwỳ ne ba o inã. Dja gar ajte arkum ikabên mex jarê. Bênjadjwỳr djwỳnh ne amijo Rupu pytàn ar o ba.

<sup>14</sup> Dja gar ajte Axikritumẽ Prekõtĩmẽ Erimanhmẽ Patubamẽ Erimijmẽ ar ro'ã gwaj baje aro bakamyja arkum ikabên mex jarê.

<sup>15</sup> Ne Pirogumẽ Djurijmẽ Nerumẽ Neru kanikwỳnhmẽ Orĩpamẽ ar ro'ã Jeju nhõ me ja kunĩmẽ dja gar arkum ikabên mex jarê.

<sup>16</sup> Ne abenwỳr bôx ne abeno arôròk ne aben pa krij. Apỳnh me kute amim Kritu mar ne kôt ar aben pydjio ba djari ne me ar amã kabên mex jarê.

*Me kute aminêje me 'ãno ãm'ã memã karõ.*

<sup>17</sup> Akmere, àpnhĩre ar, gora ikabên ma. Arỳm ne gar aje Metĩndjwỳnh kabên kukràdjã mar katàt. Dja me'õ ar bôx ne kupa'ã ajte ar amã atemã mỳjja'õ jarê. Ne abenbê ar ajo bikjêr prãm ne Metĩndjwỳnhbê ar ajo akêx

prãm. Gora ar aminêje me 'ãno djan memã akàx. <sup>18</sup> Mÿkam? Bir, djãm me wã ne me gwaj banhõ Bẽnjadwÿr djwÿnhbê Kritumã apê? Kati. Nãm me amidjwÿnhbit man mã axwe. Ne kute me noo bi-knor kadjy prïne memã me kabëno irô mex. Ne memã 'êx ne kabën mexkumrêx. Nhyim me no rerekreja kum me kabën kÿnhkumrêx.

<sup>19</sup> Nhyim be ar ga ne gar aje Metïndjwÿnh mar mex nhyim me kunÿ kute abenmã ar ajarëho ipôk ba ar ama. Ne kam ar akam ikÿnhkumrêx. Kam, dja gar mÿjja mexbit ma. Kwãrÿk wãnh mÿjja punu mar kêt.

<sup>20</sup> Metïndjwÿnhkôt me umar mexkumrêx. Ta dja ar amã tÿx jadjà nhyim Xatanaj te ar amã apnê. Kôt ar ajaxwemã te ar amã apnê gar amijãno dja. Arÿm aje Xatanajmã rerek jadjarmã. Aje mrãmri ne aparo Xatanaj krã kajyr pyrãk. Arÿm aje Xatanajmã rerek jadjàr 'ÿr.

Gê Bẽnjadwÿrbê Jeju tu kum ar akaprÿn ar ajo ba. Tãm ne ja.

<sup>21</sup> Ximoxi ikôt àpênhja ne ar amã kabën mex jarë. Inhõbikwa Juxumê Djaxômê Xopatudjwÿ ar amã kabën mex jarë.

<sup>22</sup> Ba ibê Texu ne ba Paur kukwakam pi'ôk ja no'ôk. Nã bãm tu amim Bẽnjadwÿr djwÿnh markumrêx. Ne amÿ ar amã ikabën mex jarë.

<sup>23</sup> Gajudjwÿ ne ar amã kabën mex jarë. Jakam ar ije amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio ibaja kunÿ ne bar mã Gaju nhõ kikrekam bõx nhyim mã ar ikunÿo djuw mex.

Eraxumê gwaj bakamy Kwatu ar amã kabën mex jarë. Eraxu ne kute krÿrax jakam bẽnjadwÿrmã pi'ôk kaprÿ pumÿnh djwÿnh. <sup>24</sup> Gê Bẽnjadwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu tu kum ar akunÿ kaprÿ:kumrêx ne ar ajo ba.

<sup>25</sup> Dja ar amã tÿx jadjà. Amrêbê ne ba kàj bê memã Jeju Kritu'ã ajarë nhyim 'ã ujarënh arÿm ar awÿr bõx gar tu amim markumrêx. Ar aje tu amim markumrêxkam dja ar amã tÿx jadjà gar kôt ar amijo aban 'ã

adjukanga kêt. Amrêbê ne Kritu'ã ujarënh nyja me bakukãmãrebê bipdjur tÿm. Nhyim kam me kute arënh kêtumrêx. <sup>26</sup> Nhyim kam ajbir jakam Metïndjwÿnh arÿm gwaj bamã Kritu'ã ujarëho amirÿtkumrêx. Amrêbê: ne Metïndjwÿnh kukwakam kabën jarënh djwÿnh Kritu'ã pi'ôk no'ôk gwaj jakam, 'ãtÿ:mkam amim arën arÿm kuma. Metïndjwÿnh tÿn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Kabën kôt ne gwaj apÿnh pyka djari kunÿkôt memã Kritu'ã ajarë nhyim kunÿkôt me arÿm 'ã ujarënh ma. Dja me kwÿ tu amim Kritu markumrêx ne kabën markumrêx ne kôt ar amijo ba. Ja kadjy ne gwaj memã 'ã ajarë.

<sup>27</sup> Metïndjwÿnh pydji ne amak me:xkumrêx ne no me:xkumrêx. Ba kum meo a'uw gê memã amak bõ. Me kute tu amim Jeju Kritu markumrêxkôt gê memã amak bõ. Dja memã amak bõ nhyim me kunÿ arÿm kum rax jarënh rã'ã: rã'ã ne. Tãm ne ja.

## Paur kute Kôritukam me jamã pi'ôk kumrêx no'ôk ne ja.

Paur ne krîrâxbê Kôritukam me jamã pi'ôk no'ôk ne. Nãm arým pyka kunî'ÿr mrânkhôt me'ÿr bôx ne memã Jeju jarê nhym me kwÿ arým tu amim markumrêx ne 'ã abeno akprô. Nhym kam Paur arým mã me jadjwÿ'ÿr tẽ nhym tekrekam me amijo ajkê. Nãm me abenmã kum,

—Djã nãm mrãmri Jeju Paur jano nâr kon, ane ne kam ajte abenbê bikjêro kumex. Ne kam ajte kute Jeju tyk marmãn kam ajte bibãnh ar mrãn abenbê djwÿ pytaro ba. Ne kam ajte me kâtàm nhipôkri aben japrÿ ar o ba. Nhym kam ajte me'ô bãmbê prôo akî nhym me tu ate krãn ar ban kute nêje kukrà kêt. Ne kam ajte abenmã kum,

—Kati, me akubyn tîn kêt. Nãm me tu tykkumrêx, anhÿr ar o ba. Ne kam ajte,

—Mã dja gwaj nê? Djãm gwaj baje mry me kute mÿjjao Metîndjwÿnh karô nhipêxmã bôrja kurmã nâr kon? ane. Ne kam ajte,

—Me kuprÿ ne ar babit ne mex, nâr kon me abenwÿr môrbit mex, ane. Be, nhym Paur mÿjja ja kunî man kam prîne pi'ôk no'ôkkôt memã 'ã karô.

<sup>1</sup> Ba ne ba ibê Paur. Kritu Jeju ne amiwÿr ijuw. Metîndjwÿnh kute amim ijã karô kôt Jeju amiwÿr ijuw ne ar ijo ban ijano. Ba kam arým 'ã memã idjujarênh ar iba. Me bakamy Xoxinidjwÿ ne ikôt dja.

<sup>2</sup> Krîrâxbê Kôritukam ar aje Metîndjwÿnh mar ne kôt aje ar aben pydjio abaja ba ar amã ikabên jarê. Kritu Jeju ne arým amimexo ar ajo mex. Arým amiwÿr ar ajuw gar tu amim markumrêx. Kute ar ajo ô me ja kadjy ne amiwÿr ar ajuw. Nãm amiwÿr gwaj bakunî 'uw. Apÿnh gwaj baba djari bakunî 'uw. Gwaj

baje banhô Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritumã amijo badjã'wÿrja kunî 'uw. Kute gwaj bajo ô me ja kadjy ne gwaj bakunî 'uw. Amũ me wãmê gwaj bamê ne Jeju arým amiwÿr gwaj bakunî 'uw. Ar amã ne ba ikabên jarê.

<sup>3</sup> Metîndjwÿnhbê ne me Babãm. Ne Bênjadjwÿr djwÿnhbê ne Jeju Kritu. Gê ar tu kum ar akaprî\* ar ajo ba gar adjumar mex rã'ã ne.

*Kute Metîndjwÿnhmã mekam amikînh jarênh ne ja.*

<sup>4</sup> Ba mã ijo ba djwÿnh, Metîndjwÿnhmã ar akam amikînh jarê. Metîndjwÿnh tu kum ar akaprî. Gar tu amim Jeju Kritu markumrêx nhym arým kum ar akaprî. Kam ne ba mã kum ar akam amikînh jarê. <sup>5</sup> Nãm kum ar akaprî prîne ar ajo djuw mex. Mÿj ne ar ajo djuw mex on? Bir, nãm ar amã apÿnh akînh djã, adjâpênh djã'ã karô gar maro aban kam arým kôt aje memã kukràdjã jarênh me:xkumrêx ne aje mÿjja mar me:xkumrêx. <sup>6</sup> Ar ba ne bar ar amã Kritu jarê. Ar ije omÿnh kôt bar ar amã arê: gar arým amim,

—Mrãmri Paur ar kabên katàtkumrêx, ane. Nã gãm ar amim anen kam arým tu amim Kritu markumrêx.

<sup>7</sup> Ne kam aje àpênh djã kunî mar ne o aba. Metîndjwÿnh Karô ne ar amã àpênh djã kunî'ã karô gar aje mar ne akubyn bôxkam amako aba. Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu bôxkam amako aba. Kam ne ba mã Metîndjwÿnhmã ar akam amikînh jarê.

<sup>8</sup> Ta dja mã ar amã tÿx jadjã gar mã amim mar tÿx rã'ã: nhym Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu arým bôx. Ne kam ar amã ajaxwe jarênh kêtumrêx gar arým kum ajaxwe kêt ne amextire ne dja. <sup>9</sup> Metîndjwÿnh ne mrãmri kabênkumrêx. Kabên kôt dja gwaj bajo djuw mexkumrêx. Ta ne arým kra'ÿr ar ajuw. Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu'ÿr ar ajuw ne ar ajo ba.

\* **1:3** Djãm ar ga ne gar ajaxwe kêt nhym pãnh kum ar akaprî Kati. Ar ga ne gar te ajaxwe kêt mã. Nhym be, ta ne tu kum ar akaprî.

Gar kam arÿm o anhôbikwakumrêx. Mrâmri kabênkumrêx.

*Me kabêno aben japanho ku'ê nhym nêje memã kabên.*

*Rô 15.5; A Kô 13.11; Pir 2.2; Ped k 3.8*

<sup>10</sup> Akmere, àpnhîre ar, ba ar amã arê gar ama. On abenmã akabên pydjîn arê. Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu kukwakam ne ba ar amã amex'ã karô. Kwârîk wãnh apÿnh mÿj xêjakôt adjãm ne abenã akabên kêt. Ate dja gar axikôt akabênjabit man axikôt akabên jarên kôt prîne amex. <sup>11</sup> Akmere, àpnhîre ar, Krôre nhô kikre wâkam ar kwÿ arÿm nÿnh iwÿr bôx ne ar arÿm ar ajã imã,

—Onÿj, me kabêno aben japanho kumex, ane. Ba arÿm ar kabên man arÿm wãm ar amã arê. <sup>12</sup> Gar we akwÿ amã me kÿnh kêt ne memã kum,

—Ba ne ba Paur kôt ar iba, anhÿro aba. Nhym ar akwÿ ajte amã me kÿnh kêt ne memã kum,

—Be, ba ne ba Apôr kôt ar iba, anhÿro aba. Nhym ar akwÿ ajte amã me kÿnh kêt ne memã kum,

—Be, ba ne ba Xepa kôt ar iba, anhÿro aba. Nhym ar akwÿ ajte amã me kÿnh kêt ne memã kum,

—Be, ba ne ba Kritu kôt ar iba, anhÿro aba. Nã gãm ar ã ari aben bê abikjêrn amã aben kÿnh kêtone ane nhym me arÿm imã arê ba arÿm kuma.

<sup>13</sup> Nã gãm ar arÿm apÿnh mÿj xêja kôt aku'ên arÿm abenã akabê:n ne. Nã gãm ar arÿm aje abenmã Kritu nhirênh pyrâk. Djãm ba ne me arÿm pÿte'y'ã inhô gar we ikôt ar aba? Djãm imã ne me arÿm ngômã ajadjã gar we ikôt ar aba? Kati:.

<sup>14-16</sup> Djãm ba ne ba ngômã ar ajangij? Kati. Ije ngômã ar ajangjênh kêt. Kam ne ba ikÿnh ne Metîndjwÿnhmã amikÿnh jarê. Mÿkam ne ba kam ikÿnh? Bir, ba ren ngômã ar ajangij nhym ren ar ajô arîk ijã amim,

—Ba ne ba tu amim Paur markumrêx. Nãm arÿm amim ngômã ijadjã, ane ba ren kam ikaprîre ne. Nhym be, kati. Kripumê Gajubit

ne ba ngômã ar adjã. Exepa nhô kikrekam ar jadjwÿ ba ngômã ar angij. Nhym me'ôdjwÿ ije mar kêt. Ar ngrêre jabit ne ba ngômã ar angij.

<sup>17</sup> Djãm ije ngômã me angjênh kadjy ne Kritu ijano ba têt? Kati. Kàj bê ije memã Kritu'ã ujarênh ny jarênh kadjy ne ijano ba têt. Me kum Metîndjwÿnh kÿnh kêtja me ta krã mexja djãm me ta krã mexo ikrã mex ne ikabên mex ne ba ar amã arê? Kati. Me kum Metîndjwÿnh kÿnh kêtja krã mexo ikrã mex kêt. Ba ren me krã mexo ikrã mex ne ren ar amã ikabên mex jarênh ren arÿm o amibê Kritu'ã ikabênja kuno. Kritu pÿte'ykam tyk'ã ikabên ja ne ba ren o kuno. Nhym kam ren me arÿm Kritu mar kêt ne.

*Me ta krã mex'ã ujarênh.*

*Kô k 3.19*

<sup>18</sup> Nhym be, kati. Kritu pÿte'ykam tykbit ne ba kàj bê ar amã 'ã ajarê nhym arÿm ar amã amirîtkumrêx. Nhym kam me biknor tokry djâkam me biknor prãmja ikabên man amim,

—Kê. Djãm katât kute amikabên jadjwÿr got? Nãm krã punu, ane. Nhym be, gwaj ba, Jeju kute gwaj bajo bakumrêxja gwaj amim,

—Mrâmri, Paur kute Kritu pÿte'ykam tyk'ã ujarênhkumrêx. Nãm 'ã ajarê nhym me tu amim Kritu markumrêx. Nhym kam Metîndjwÿnh arÿm 'ityxo me utàn ar meo bakumrêx, ane. <sup>19</sup> Amrêbê: Metîndjwÿnh kute me bakukãmãremã arênh ne ja. Nãm memã kum,

“Me ta krã mex ne kute memã kabên mexja dja ba mebê kabêno akno. Nhym kam me arÿm kabên kajgo me:xi. Nhym me ta amak mex ne kute prîne memã mÿjja'ã karô mex ne kute mar ja dja ba mebê amak mexo akno nhym me arÿm kabên kajgokumrêx.”

Nãm Metîndjwÿnh ã me bakukãmãremã ane nhym me arÿm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nhym kam me arÿm aben djô'ã arênhomô:n arênhomôr tâmtã arÿm 'ÿr o bôx. Tû:mràm me bakamingrãnyrekam Jeju Kritu arÿm

pîte'y'ã wajêt ne kam ty. Ty nhym Metîndjwýnh arým o gwaj bapytàn kam arým mebé amak mexo akno. Nhym kam me arým kabên kajgo me:x ne.

<sup>20</sup> Nhýnh ne me'õ ta krã mex? Nhýnh ne me kum Metîndjwýnh kînh kêtja ta krã mex? Kati. Nhýnh ne me'õ ta kute prîne me kukràdjã mar? Kati. Nhýnh ne me'õ ta krã mex ne kute kabên mexo kute me apanh mar? Kati. Me kum Metîndjwýnh kînh kêtja ne me krã mex kêt. Me kabên kajgo me:xi.

<sup>21</sup> Mýkam ne me kabên kajgo mexi? Bir, Metîndjwýnh ta kute katàt me'ã amikabên djirkumrêx ne amim,

—Djãm me kum ikînh kêtja ta kute imarmã? Djãm me ta krã mex ne kute imarmã? Arkati. Me kute kãj bê memã Kritu pîte'ykam tykja'ã ujarênh nhym me kute me'ã, “Me krã punu”, anhýrja. Me kute anhýrkam gê inhõ àpênh ar kãj bê memã Kritu pîte'ykam tyk'ã ujarênhkumrêx. Nhym kam me kwý kute tu amim Kritu markumrêx ba arým me utàn ar meo iba. Ja ne imã kînhkumrêx. Nãm ã Metîndjwýnh me'ã amim ane. Kute amim anhýrkam ne me kabên kajgo me:xi. Me kum Metîndjwýnh kînh kêt ta krã mexja ne me kabên kajgo me:xi.

<sup>22</sup> Be, mebé idjaer ne me ar imã,

—Goja mýjja pumûnh kêt'õ nhípêx ba me omûn kam arým amim Kritu'ã akabên markumrêx, anhýro ba. Nhym be, me bajtembé kregu ne me kute ar imã,

—Goja me krã mex o akrã mex ne akabên mex ne arým imã Kritu 'ã ajarê. Dja ba me aman kam arým amim Kritu'ã akabên markumrêx, anhýro ba. <sup>23</sup> Bar kãj bê memã kum,

—Metîndjwýnh ne Jeju'ã Bênjadjwýrbê kumkatibê Krituja mẽ nhym arým pîte'y'ã wajêt ne ty, ane. Nhym mebé idjaer arým kôt kum Jeju kurê kute mrãmri ne kên me par tok nhym me rôrôk ne arým kum kurêja pyrãk. Nhym be, me bajtem kwý ne me abenmã,

—Nãm ar ari kabên kwý jadju:w. Nãm ar krã punu, anhýro ba.

<sup>24</sup> Nhym be, bar katàt me kwýmã 'ã ajarê. Metîndjwýnh kute arým amiwýr me kwý 'wýr ne ar meo bajamã 'ã ajarê. Mebé idjaerja nàr me bajtemja bar katàt me jamã 'ã ajarê. Katàt Kritu pîte'ykam tyk'ã memã ajarê. Nhym me abenmã kum,

—Djãm Metîndjwýnh 'irere:k got? 'Itýxo kute me kunĩ rer me:xi. Djãm Metîndjwýnh kute ari kabên jadjwýr got? Metîndjwýnh kute no mexo, kabên mexo me kunĩ rer me:xi, anhýro ba.

<sup>25</sup> Mýkam me ã abenmã anhýro ba? Bir, Metîndjwýnh kute krã mexo, 'itýxo kute me kunĩ rer mexkam. Nãm me kute Metîndjwýnh'ã amim, “Krã punure”, anhýr, me ta ne me krã punure. Nhym be, Metîndjwýnhbit ne krã me:xkumrêx. Nàr, nãm me kute, “Irerekre”, anhýr, me ta ne me 'irerekre. Nhym be, Metîndjwýnh 'itýxo kute me rer me:xi.

<sup>26</sup> Aj, mýj gêdja ga me kam amikadjy ama? Bir, mýj ne ga me kam akute nhym Metîndjwýnh arým amiwýr me ajuw ne me ajo ba? Bir, djãm me akrãptĩ akrã mexkam ne amiwýr me ajuw ne me ajo ba? Kati. Djãm me akrãptĩ ajitýx nhym kam arým amiwýr me ajuw ne me ajo ba? Kati. Djãm me akrãptĩ arûnh nhym kam arým amiwýr me ajuw ne me ajo ba? Kati.

<sup>27</sup> Nhym be, me kum Metîndjwýnh kînh kêt kute me'ã, “Me krã punure”, anhýr Metîndjwýnh arým amijo me we krã punure ja pytàn meo ba. Mýj kadjy? Bir, dja meo ban arým meo me we krã mexjao apa. Me ta kute amijo krã mexjao apa nhym me arým pijàm ne. Me kum Metîndjwýnh kînh kêtja kute me'ã, “Me rerekre”, anhýrja Metîndjwýnh arým amijo me we rerekre ja pytàn meo ba. Mýj kadjy? Bir, dja meo ban arým meo me we 'itýx jao apa. Me ta kute amijo 'itýxjao apa nhym me arým pijàm ne.

<sup>28</sup> Me kum Metîndjwýnh kînh kêtja kute me'ã,

—Me kajgo. Me kum me kînh kêtukumrêx, anhÿro ba. Me kajgo ja Metîndjwÿnh arÿm amijo me utân meo ba.

Mÿj kadjy? Bir, dja meo ban arÿm meo me rûnho apa nhym me arÿm pijâm ne kajgo ne. <sup>29</sup> Dja meo ba nhym me kunÿ arÿm Metîndjwÿnhmã amijo àmra kêt. <sup>30</sup> Nhym be, ar ga ne Metîndjwÿnh arÿm amijo ar apytân Kritu Jeju kôt ar ajo ba. Ne arÿm gwaj bamã Kritu jano nhym bôx ne arÿm gwaj bamã katât kabên jarênhkumrêx. Gwaj kam arÿm markumrêx ne kôt arÿm bakrã mexkumrêx. Nhym Metîndjwÿnh ajte Kritu kôt arÿm gwaj bamã axwe kêt jarê gwaj arÿm ta mexo bamex ne. Nhym ajte Krituo gwaj bajaxweo pân mex.

<sup>31</sup> Amrêbê: me kute me bakukãmãremã arênh kôt ne ba ar amã arê. Nãm memã kum, “Djãm amijo adjãmra prãm? Kwãrîk wãnh amijo adjãmra kêt. Dja ga Bênjadjwÿr djwÿnho amra.” Nãm ã memã ane nhym me arÿm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Kam, dja gwaj Jeju Kritubito amra. Tãm ne ja.

## 2

<sup>1</sup> Akmere, àpnhîre ar, amrêbê ne ba ar awÿr bôx ne Metîndjwÿnh kukwakam ar amã kabên jarê. Djã nã bãm me kum Metîndjwÿnh kînh kêtja krã mexo ikrã mex ne arÿm mekôt prîne ikabên jarênh mex, prîne mekôt ar amã ikabên jarênh mex gar arÿm amã ikabên kînhkumrêx? Kati. Mÿkam? <sup>2</sup> Bir, ba ar awÿr ibôx kêttri amim,

—Dja ba arkam bôx ne Jeju Kritubit man arkum 'ã ajarê. Kritu pîte'y'ã jêt ne tyk'ã dja ba ajarê. Kwãrîk wãnh ba arkum atemã mÿjja'ô jarênh kêt. Nã bãm ã amim ane.

<sup>3</sup> Ne kam ar awÿr bôx ne amikam irerekre ma. Ba irerekre man arÿm ar apymaje itertet kumex. <sup>4</sup> Djã nã bãm amim,

—Ba me krã mex o ikrã mex ne prîne arkum ikabên jarênh mex gê ar arÿm ikabên mex man kôt ar amijo ba, ane? Djã nã bãm amim anen

arÿm ã ar amã arênh ane? Kati. Metîndjwÿnh Karô ne ijo ba gar arÿm ipumÿ. Ba kam arÿm ar amã ikabên jarê gar arÿm ama. <sup>5</sup> Mÿj kadjy ne ba ã ar amã ikabên jarênh ane? Bir, ar aje me ta krã mex mar kêt kadjy. Nhym be, Metîndjwÿnh ne 'itÿ:x. Ar aje tu amim Metîndjwÿnh markumrêx kadjy ne ba ã ar amã ikabên jarênh ane.

*Me kute Metîndjwÿnh Karô marbit ne me krã mex.*

*Mat 7.6; Dju r 14.22*

<sup>6</sup> Be, djã nã bãm ar ikrã punun kôt ikabêndjwÿ punu? Kati, nã bãm ar ikrã mex ne kôt ikabên mex. Me amak mexjamã ne bar prîne memã arê. Nhym be, me kum Metîndjwÿnh kînh kêtja kabên kôt ne bar ije ikabên jadjwÿr kêt. Nâr, me rûnh kwÿ kum Metîndjwÿnh kînh kêtja kabênkôt ne bar ije ikabên jadjwÿr kêt. Me ja dja me ï kêtukumrêx.

<sup>7</sup> Nhym be, Metîndjwÿnh kute katât kabên jadjwÿrkumrêx. Kabên ja ne bar ije memã arênh. Mÿjja kunÿ kêttri ne Metîndjwÿnh kute tu amim kabên'ã karôkumrêx. Kute prîne amimexo gwaj bajo mex kadjy amim kabên'ã karô. Ne kam kute me bakukãmãremã arênh kêt. Ne kam ajbir ar imã kabên jarê bar arÿm jakam memã arênh iba.

<sup>8</sup> Djãm pykakam me rûnh'ô kute kabênja mar? Kati. Ne ren me rûnh kuman ren pîte'y'ã Jeju nhôr kêt. Bênjadjwÿr djwÿnh Jeju ne prîne mex ne umakumrêx. Ren me kute pîte'y'ã nhôr kêtukumrêx. <sup>9</sup> Mrãmri me'ô ta kute kabênja mar kêtukumrêx. Ije ar amã arênh kôt ne me amrêbê: me bakukãmãremã arê. Me memã kum, “Metîndjwÿnh ne arÿm me kadjy amim mÿjja mex'ã karô.

Djãm me'ô ta kute omÿnh? Kati. Me'ô ta kute omÿnh kêt.

Djãm me'ô ta kute mar? Kati. Me'ô ta kute mar kêt.

Djãm pykakam me'ô ta kute amim 'ã karô? Kati. Me'ô ta kute amim 'ã karô kêt.

Me kum abêja kadjy ne Metîndjwÿnh amim mÿjja mex'ã karôn



memã kudji. Nhyam kam me'õ ta kute mar kêt-kumrêx."

Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhyam arým 'ã pi'òk no'òk ne.

<sup>10</sup> Ga, me ta te kute marmãja pumũ. Nhyam be, Metĩndjwýnh ta ne arým gwaj bamã o amirĩtkumrêx. Karõo kute gwaj bamã kabẽno amirĩtkumrêx. Karõ kute prĩne mýjja mar. Metĩndjwýnh kute òkre kadjwýnhbê amim mýjja'ã karõja kunĩ ne Karõ kute prĩne mar mex.

<sup>11</sup> Djãm gwaj babu'ã me'õ kute gwaj bakadjwýnhbê bakabẽn mar? Kati. Gwaj bajbit ne gwaj baje banhõkre kadjwýnhbê bakabẽn mar. Metĩndjwýnhdjwý òkre kadjwýnhbê kabẽnja me'õ kute mar kêt-kumrêx. Metĩndjwýnh Karõbit arým kute mar.

<sup>12</sup> Djãm me kum kĩnh kêtja karõ ne Metĩndjwýnh gwaj bamã ano nhyam gwaj bajo ba? Kati. Ta Karõ ne gwaj bamã ano. Gwaj baje bakĩnh djã mar kadjy ne gwaj bamã ano. Metĩndjwýnh ta gwaj bamã apýnh bakĩnh djã ngã, kajgo gwaj bamã kungã. Gwaj ba ne baje bakĩnh djãjao pãnh kêt. <sup>13</sup> Bar memã gwaj bakĩnh djã'ã idjujarẽnh ar iba. Djãm me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêt ja ne ar imã 'ã ajarẽ, ta krã mexkõt ar imã 'ã ajarẽ? Kati. Metĩndjwýnh Karõ ne ar imã 'ã ajarẽ. 'ã ajarẽ bar ije mar ne arým memã 'ã idjujarẽnh ar iba. Karõ kute katãt kabẽn jadjwýrkumrêx ar ije mar ne Karõ kabẽn kõt memã 'ã ajarẽ.

<sup>14</sup> Nhyam be, me ja, Metĩndjwýnh Karõ kute meo ba kêtja djãm me kute amim Metĩndjwýnh Karõ kabẽn mar prãm? Kati. Mýkam? Bir, nãm me aprýn amim,

—Djãm kute amikabẽn jadjwýr mex got? Nãm krã punu, ane. Ne kam amim,

—Ba gêt mekõt kabẽn ma, ane. Ne kam 'ýr tẽn gwaj bakõt maro krĩn mar kajgo. Mar kajgon arým amim,

—Je, mýj'ã ne kabẽn jarẽ? ane. Ne te 'ã amijakren te kute marmã.

<sup>15</sup> Nhyam be, gwaj ba ne gwaj baje Metĩndjwýnh kabẽn kunĩ mar kadjy bamex. Gwaj baje Metĩndjwýnh Karõ

markõt kadjy bamex. Nhyam be, me kute Karõ mar kêtja ne me te kute Metĩndjwýnh kabẽn marmã. Ne kute gwaj badjwý gwaj bamar kêt.

<sup>16</sup> Ikabẽnja kõt ne me amrêbê: me bakukãmãremã kum, "Bẽnjadjwýr djwýnh kute mýjja'ã amim karõ djãm me'õ kute mar? Kati.

Kam, djãm me'õ kute Metĩndjwýnhmã mýjja'ã karõmã ne kum, 'Gêdja ga ã ane?' ane. Arkati. Metĩndjwýnh ajbit ne kute mýjja kunĩ mar."

Nãm me ã me bakukãmãremã ane. Nhyam be, gwaj bajbit ne gwaj Karõ kõt Kritu djumaro badjumar ne arým baje mar. Kute amikabẽn'ã amim karõja gwaj arým baje mar. Tãm ne ja.

### 3

*Me kute me prĩre pyrãk nhyam kute memã arẽnh.*

*Kõ k 14.20; Ep 4.14; Idja 5.11*

<sup>1</sup> Akmere, àpnhĩre ar, djãm ije ar amã ikabẽn kunĩ jarẽnhmã? Djãm arým ar ajamak mex got ije ar amã ikabẽn kunĩ jarẽnhmã? Kati. Ar aje Metĩndjwýnh Karõ mar kêt rã'ã. Me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêt kukràdjãja ne ar aje mar týt rã'ã. Ar aje me prĩre bixadjwýr nyre pyrãk.

<sup>2</sup> Ga, me prĩre bixadjwýr nyrekam kute mýjja týt kur kêtja pumũ. Ar gadjwý Metĩndjwýnh kabẽn kwýbit ne ba ar amã arẽ. Amirĩtbit ne ba ar amã arẽ. Ije ar amã kunĩ jarẽnh kêt. Metĩndjwýnh kabẽn kwý ne mebê bipdjur ne mebê týt. Me kute Metĩndjwýnh Karõ marjabit ne kute kabẽn bipdjur mar. Djãm ije ar amã kabẽn bipdjur jarẽnh prãm? Kati. Amrêbê ne ar aje Karõ mar mex kêt. Gar kam ajte jakam aje Karõ mar mex kêt rã'ã. Ba kam te ije ar amã Metĩndjwýnh kabẽn kunĩ jarẽnh prãmje.

<sup>3</sup> Ar aje amidjwýnhbito kĩnh kadjy amimar týt rã'ã ne. Ne kam te aje me urãk prãmje angryk ne ari akabẽno aben japanho aku'ê. Ne kam arým apýnh mýj xê jakõt aku'ê ne

arým abenã akabê:n ne. Djãm kam ar aje me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtja kukràdjà mar kêt got? Djãm mekôt ar aje amijo aba kêt got? Mrãmri me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtjãkôtbit ar aje amijo abakumrêx. <sup>4</sup> Ar akwý ar amã me kwý kĩnh kêt ne memã kum,

—Ba ne ba Paur kôt ar amijo iba, anhýro aba. Nhym ar akwý ajte tãm ne memã kum,

—Ba ne ba Apôr kôt ar amijo iba, anhýro aba. Gar kam aktã ar amã aben kĩnh kêtã aban mýj xêja kôt aku'ên ã aben bê akêxo ane. Djãm me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtja kôt adjumar kêt got? Ar aje me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtja kôt adjumarkumrêx.

<sup>5</sup> Djãm Apôrmê ar irax got gar ar ikôt aben bê abikjêr prãm? Kati. Ar irax kêt ne ingrire ne ibê Metĩndjwýnh nhõ àpênhbit. Ar ikabên kôt ne gar tu amim Jeju markumrêx. Kute ar imã apýnh ar idjãpênh djã'ã karõ kôt ne bar kum idjãpênho iba.

<sup>6</sup> Bar ije puro djuw mex djwýnh pyrãk. Ba ne ba ije pur kre djwýnh pyrãk. Nhym Apôr kute ngo djwýnh pyrãk. Nhym be, Metĩndjwýnhbê djwý kunĩmã rũnh jangjênh djwýnh. Ba ikumrêx ne ba ar amã Jeju'ã ajarê gar arým 'ýr amijo akêx ne kôt ar amijo aba. Nhym kam Apôr bõx ne ar amã Metĩndjwýnh kabên ra:x ne arê gar ama. Nhym be, Metĩndjwýnhbit ne ar amã ajamak bõ gar arým amũ maro amikamê. <sup>7</sup> Kam ne ba ika-jgokumrêx. Nhym Apôrdjwý kaj-gokumrêx. Nhym be, Metĩndjwýnhbit ne raxkumrêx. Kute memã amak bõnhkam ne raxkumrêx.

<sup>8</sup> Djwý abatãnhmã ne kre djwýnh pur kre nhym ajte ngo djwýnh pur ngo. Ar badjwý ne ar aje Jeju mar raxmã bar ar amã arê. Ar ije ar amã arênh mex kôt dja Metĩndjwýnh ar inhĩ pýnhkôt ar imã o pãnh ne. <sup>9</sup> Ar iro'ã ne bar Metĩndjwýnhmã idjãpênh ar iba. Ar ga ne gar aje Metĩndjwýnh nhõ pur pyrãk. Ar aje Metĩndjwýnh mar ne kôt amijo aba kadjy ne bar ar akam apê kute mrãmri ne me

kute purkam àpênh pyrãk. Ne ar aje mrãmri ne kute Metĩndjwýnh nhõ kikre pyrãk. Kute kên krãptĩo kikre pyrãk. Ar akrãptĩ nhym Metĩndjwýnh arým amijo ar apytãn ar ajo kra.

*Kikre'ã memã ujarênh.*

*A Kô 6.16; Ep 2.20; Ped k 2.5*

<sup>10</sup> Metĩndjwýnh tu kum ikaprĩkam ne ba prĩne ar amã Metĩndjwýnh kukràdjà jarênh mex. Kute mrãmri ne me kute prĩne kikre nhipêx mexja pyrãk ne ba ar amã kukràdjà jarênh mex. Ba ne ba ikumrêx ar amã kukràdjà jarê gar ama. Kute mrãmri ne me kute kikremã pyka nhipõnhõ tēm, katã:t pyka nhipõnhõ tēm ne kam kam kên kapĩn ne kam iby pyka týx kapĩnja pyrãk ne ba ikumrêx ar amã arênh mex. Me'õ ne arým ar awýr bõx ne ajte ar amã kukràdjà 'õdjwý jarê. Kute mrãmri ne me'õdjwý kute pyka kadjwýnhbê kên ja nhiby kikre pyrãk ne me'õ ar amã kukràdjà 'õdjwý jarê. Ije ar amã kukràdjà jarênh nhijukri ar amã arê. Gora gê ikôt bõxja ikudjwa ajte Metĩndjwýnh kukràdjà jarênh 'ãno djan prĩne katãt ar amã arênh mex. Kute mrãmri ne me kute kikre 'ãno ãm ne prĩne katãt ipêx mexja pyrãk gora gê me katãt ar amã arênh mex.

<sup>11</sup> Djãm me kute pyka kadjwýnhbê kên ngrãnh ne kupa'ã kute ajte 'õdjwý nhipêxkam mex got? Kati. Kritudjwý. Djãm me'õ kute katãt memã Kritu'ã ujarênh nhym ajte me'õdjwý bõx ne kute memã kupa'ã 'ã ujarênhkam mex got?

<sup>12</sup> Ë, gop ajte kikre ma. Djãm me kute mýjja týxo, mýjja pãnh raxo kikrekam punu got? Me kute kên karýro ipêx nãr kute kryt jakao ipêx nãr kute kên pãnh rax 'õdjwýo ipêx. Tãm dja punu kadjy kêt ne tũmrãm mex rã'ã ne. Me'õ kute ar amã Metĩndjwýnh kabên jarênhjadjwý godja ar amã katãt Metĩndjwýnh kabênkumrêx jarê gar ama. Nhym kam kute mýjja pãnh raxo kikre pyrãk. Gar kam arým Metĩndjwýnhmã amex rã'ã ne tu amim Jeju markumrêx rã'ã ne.

Ë, gop ajte kikre ma. Djâm me kute mÿjja rerekre, mÿjja pân̄h kryo kikrekam mex got? Me kute pïo ipêx nâr kute bôo ipêx nâr kute bôo ipêx. Tãm dja tēmbê punu. Me'ô kute ar amã Metîndjwÿnh kabēn jarēnhjadwÿ godja bôx ne Metîndjwÿnh kabēn kupa'ã ar amã arē, Metîndjwÿnh kabēn kêt jarē, ta kabēn ar amã arē gar ama. Nhyim kam kute mÿjja rerekreo kikre nhipēx pyrâk. Dja ar amã arē gar ama. Ne kam arÿm Metîndjwÿnhmã amex kêt ne tēmbê apunu ne tu amim Jeju markumrêx kêt.

<sup>13</sup> Dja Jeju arÿm bôx 'ÿr nhyim arÿm apÿnh me umar punu djari ban bôx. Kute mrãmri ne kuwy kikre'ÿr bôx pyrâk. Nhyim kam me arÿm me omũ. Me'ô kute memã kabēn jarēnh mex kôt dja me arÿm omũ. Nâr me'ô kute memã kabēn jarēnh punu kôt dja me arÿm omũ. Godja me'ô arÿm katât memã kabēn jarēnhkumrêx jabej nhyim te me umar punu djâ me'ÿr bôx nhyim me mex râ'ã ne. Dja me kute mrãmri ne kuwy kikre'ÿr bôx ne xêt kêt ne umar mex mex ne ku'ê pyrâk. Nâr, godja me'ô kupa'ã memã ta kabēn jarēnh jabej. Nhyim kam me umar punu djâ me'ÿr bôx. Nhyim kam me arÿm mex kêt ne Jeju bê amijo akêx. Dja me kute mrãmri ne kuwy kikre'ÿr bôx nhyim pôk ne xêt pyrâk.

<sup>14</sup> Godja me'ô katât memã Metîndjwÿnh kabēn jarēnhkumrêx jabej nhyim me arÿm Jeju mar tÿx râ'ã. Nhyim kam Metîndjwÿnh arÿm me'ôjamã pân̄h mextire ngã.

<sup>15</sup> Nâr godja me'ô memã arēnh punu jabej nhyim me arÿm Jeju bê amijo akêx. Nhyim kam me'ôja arÿm umar punure. Kute pân̄h'ô byr kêt kam dja umar punure. Nhyim be, dja Metîndjwÿnh arÿm me'ôja pytä. Kute mrãmri ne me kute kikre pôk katikôt kute me pa 'amÿnh ne meo kator pyrâk.

<sup>16</sup> Metîndjwÿnh Karô ar akam ÿrkam ar aje mrãmri ne Metîndjwÿnh nhô kikreti pyrâk. Djâm ar aje ja mar kêt? <sup>17</sup> Metîndjwÿnh nhô kikreti ne

ta mexo mex ne uma:. Gêdja me'ô ô kikretio bikēnh jabej nhyim kam pân̄h o bikēnh rax ne. Ar gadjwÿ ar aje Jeju markam aje mrãmri ne ô kikreti pyrâk ne ta mexo amex. Gêdja me'ô ar abê Metîndjwÿnh kurēn kubê ar ajo akêx jabej nhyim kam pân̄h o bikēnh rax ne.

<sup>18</sup> Gar ajô we aje prïne me kukràdjâ mar. We aje me kum Metîndjwÿnh kÿnh kêt kukràdjâ mar ne mekôt ar amijo aba. Ba amã arē ga ama. Kwârîk wân̄h amim ajêx ne aminoo abiknor kêt ne amim,

—Ba ne ba mekôt ikrã mexkumrêx, anhÿr kêt. Djâm mrãmri akrã mexkumrêx? Kati. Ate dja ga amim, “Ikrã punu”, ane. Mÿj kadjy dja ga ã amim ane? Bir, dja ga amim anen kôt amim Metîndjwÿnh man arÿm kôt akrã mexkumrêx.

<sup>19</sup> Me kum Metîndjwÿnh kÿnh kêtja kute amikukràdjâ punu kôt amijo ban kute amim, “Ba ikrã mexkumrêx”, anhÿrja, me jamã ne Metîndjwÿnh memã krã punu jarē. Ije ar amã arēnh ja ne me amrêbê: me bakukãmãremã arēn memã kum,

“Ga, me kute mry kukràdjâ mar kute kum ka'ên kam kute kum ô mry janhôrja pumũ. Nhyim mry ta amikukràdjâ kôt amijo ba tãmtã ô mry'ÿr bôx ne ta arÿm amipynê.

Nhyim me kum Metîndjwÿnh kÿnh kêt djwÿ we ta krã mexkam dja me amikukràdjâ punu kôt amijo môr tãmtã arÿm ta amijo bikēnh mex ne.”

Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhyim me arÿm 'ã pi'ôk no'ôk ne.

<sup>20</sup> Nhyim me ajte kam memã kum,

“We me krã mex. Me kum Metîndjwÿnh kÿnh kêtja we me krã mexja. Me ta umar kôt ne me amim 'ã karô.

Nhyim Bēnjadjwÿr djwÿnh arÿm me kabēn man kam arÿm amim,

‘Me kabēn mrãmri kajgokumrêx.’

Nãm ã amim ane.”

Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhyim me arÿm 'ã pi'ôk no'ôk ne.

21 Kam, djâm ar aje mekôt we me krâ mexjao adjàmramã? Kati. Kwârîk wân̄h mekôt we me krâ mexjao adjàmra kêt. Mÿkam? Bir, mÿjja kunĩ ne ar anhõ mÿjjakam. 22-23 Metĩndjwÿnh ne Krituo Kra nhym arÿm ar ajo kamy. Ar aje tu amim markumrêxkam arÿm ar ajo kamy. Nhym kam Metĩndjwÿnhdjwÿ arÿm ar ajo kran kam arÿm ar amã mÿjja kunĩ ngã. Ne kam ba arÿm ibê ar anhõ àpên̄h. Nâr, kam Apôr arÿm kubê ar anhõ àpên̄h. Nâr, kam Pedru arÿm kubê ar anhõ àpên̄h. Kritu kute ar ajo krakam pykakam mÿjja kunĩ ne ar anhõ mÿjja. Gar arek mekôt atĩn ne ar aba nâr ty. Te tyn arÿm Metĩndjwÿnh kôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã. Kam mÿjja kunĩ ne ar anhõ mÿjja. Ajbir jakam mÿjja ne ar anhõ mÿjja. Nâr amrê gwaj bawÿr mÿjja apôxdjwÿ ne ar anhõ mÿjja. Kritu kute ar amã mÿjja kunĩ bakam mÿjja kunĩ ne ar anhõ mÿjja.

## 4

*Paur kute Kritumã àpên̄h'ã memã amijarên̄h.*

*Rô 14.4*

<sup>1</sup> Kam gê me ar ijã abenmã kum, —Ar wãbê ne Kritu nhõ àpên̄h ne ar gwaj bamã Metĩndjwÿnh kabên jarên̄ho ba. Amrêbê memã kabên jarên̄h kêtja ne ar arÿm jakam gwaj bamã arên̄ho ba, ane. <sup>2</sup> Bir, mÿj dja memã kabên jarên̄h djwÿnh memã arên̄h on? Bir, dja memã arên̄h katàt. Metĩndjwÿnh kute kum arên̄h kôt dja memã arên̄h katàt.

<sup>3</sup> Nhym be, ba. Ar ga ar aje te idjapên̄h jaxwemã akator prãmkam djâm kam itĩn prãmmã? Kati. Djâm ije idjapên̄h jaxwe'ômã ikatorn mar? Kati. Ije amikam ijaxwe'õ mar kêt. <sup>4</sup> Ne kam djâm ije amikam ijaxwe'õ mar kêt kam ije amim, “Ijaxwe kêt kumrêx”, anhÿrmã? Kati. Bënjadjwÿr djwÿnh ne kute imar. Ta ne kute idjapên̄h jaxwe'õ pumũnh jabej ne kute imar.

<sup>5</sup> Kam, kwârîk wân̄h me'ômã axwe jarên̄h kêt. Nâr, kum axwe kêt jarên̄h

kêt. Gwaj Bënjadjwÿr djwÿnh nhõ akatikam ama. Ta dja bôx ne me mex nâr me axweo amirĩt ne mÿjja kunĩo amirĩt. Ga, me kute akamãt kô tykkam mÿjjao bipdjurja pumũ. Nhym a'ukam amirĩt nhym me kunĩ arÿm omũ. Bënjadjwÿr djwÿnhdjwÿ dja mÿjja kunĩo amirĩt, me kute mÿjja pudjurja kunĩo amirĩt gê me kunĩ kuma. Me kute umar djà kadjwÿnhbê amim mÿjja'ã karôjao amirĩt gê me kunĩ kuma. Kam gêdja me ĩ pÿnhkôt me mex jabej memã mex jarê. Nâr, me axwe jabej memã axwe jarê.

<sup>6</sup> Akmere, àpnhĩre ar, ba ar amã, —Kwârîk wân̄h me'õ'ã, “Axwe” nâr “Mexkumrêx”, anhÿro aba kêt. Ja ne ba ajte Apôrmê ar amijã arê. Ar akady ne bar amijã arê. Dja gar kam ar iman arÿm ar ijôo adjàmra kêt. Ne kam arÿm Metĩndjwÿnh kabênbit mar rax. Kute me'ã kabên jarên̄h jabit mar rax. Ne kam arÿm me'õo adjàmran ate amũ amã me'õ kurê kadjy kêt.

<sup>7</sup> Mÿj me'õ ne ar amã arê gar amim, —Ba ne ba imexkumrêx, anhÿro aba? Nhÿnh ne ar amex'ôja? Nhÿnh ne ar anhõ mÿjja'ôja? Kati. Metĩndjwÿnh ta ne ar amã kungã gar kam amijo amran amim, —Djâm me'õ ne imã kungã? Kati. Ba ne ba imex. Ba ne ba inhõ mÿjja, anhÿro aba.

<sup>8</sup> Nã gãm ar aje mrãmri ne kute me ajne pyrãk. Nã gãm ar amim, —Arÿm jakam imexkumrêx. Ije imexo amũ amikamên̄h prãm kêt. Arÿm jakam iraxkumrêx ne ije mrãmri ne ibënjadjwÿr rax pyrãk. Arÿm ne ba amipãnh Paur ar kumê. Nã gãm ar ã amim anhÿro aba. Djâm mrãmri ne akabênwã? Kati. Ga ren ar mrãmri araxkumrêx ba ren ikĩnhkumrêx. Gar ren kam amipãnh ar ijô mên̄h kêt kumrêx. Ar ba ne bar ren ar aro'ã ren irax.

<sup>9</sup> Nhym be, kati. Kritu kute ar ijanorja djâm ar ba ne bar irax? Kati. Ga, me kute me par kadjy kute me ipôkri me umjÿr nhym me kunĩ kute me omũnhja pumũ. Ar badjwÿ. Bar memã Metĩndjwÿnh kabên

jarênho iban kam memăbit ar ije mÿjja pyrăk. Nhyim kam me kunÿ 'ă ar ipumÿ. Nhyim me kute ar ibÿn prăm. Pykakam me ja 'ă ar ipumÿ. Nhyim Metÿndjwÿnh kadjy mrănh djwÿnhdjwÿ 'ă ar ipumÿ.

<sup>10</sup> Bar Kritumă apê nhyim me arÿm ar ijă, “Năm ar kră punu”, ane. Nhyim be, ar ga ne gar amim,

—Ba tu amim Kritu markumrêx ne ikră mexkumrêx, anhÿro aba. Ar ijă ne me, “Ar rerekre”, ane. Nhyim be, ar ga ne gar amim,

—Ba ne ba itÿ:xkumrêx, anhÿro aba. Nhyim be, ar ijă ne me, “Ar ngrire”, ane.

<sup>11</sup> Apÿnh myt djari ne bar prămkam, kôrkam ar iba. Ne ajte inhô kubêkă punuren iba. Nhyim me ajte ar ikam âkrê kumex ne ar ititik ne. Bar ajte arek ar inhÿr djă kêt ne ar ibaobit iba.

<sup>12</sup> Bar ajte inhikrao idjăpênh tÿx. Me te ar imă,

—Gora gê Metÿndjwÿnh ajo ajkê, ane bar mă memă kum,

—Gê Metÿndjwÿnh ajo djuw mex, ane. Me te ar ijo ajkê bar arek memă dja. <sup>13</sup> Me te mă memă ar ijă kabên punu bar mă memă iprÿren nêje me kukră. Me kubê ar ikÿnh no kati. Kute mrămri ne mÿjja arÿm punurekam me kubê kÿnh no kati pyrăk. Ga, me kute mÿjja kro janhÿnh ne mÿm rênha pumÿ. Năm me ă ar ijo ane. Akati jakam me kubê ar ikÿnh no kati ră'ă. Be, djăm kam ar irax?

<sup>14</sup> Djăm ije ar amă apijăm jadjăr kadjy ne ba ă ar amă amijarênho ane? Kati. Nă băm ar abê akabên kajgo pymao dja. Me kum kra jabêja pyrăk ne ba imă ar ajabê. Imă ar ajabêkam ne ba ar abê akabên kajgo pymao dja.

<sup>15</sup> Ga, me băm kute kra jadjwÿr nhyim apôxja pumÿ. Badjwÿr ne ba ar amă Kritu Jeju jarê gar ikabênkôt tu amim markumrêx ne kôt ar amijo aba. Ba kam ba ije ar abăm pyrăk. Gar Kritu man kôt ar amijo aba nhyim kam me krăptÿ aben totokmă ar awÿr bôx. Ar awÿr bôx ne ar amă arê gar arÿm me krăptÿ kabên ma. Nhyim be, djăm me kute ipyrăk? Kati. Djăm me

kumrêx ar amă arê? Kati. Ba ikumrêx ne ba ar amă arê. Kam me kute ar abăm pyrăk kêt. Ba ikumrêx ne ba ar amă Kritu'ă ujarênh ny jarê gar ikôt arÿm tu amim markumrêx. <sup>16</sup> Kam ne ba arÿm ar amă 'ă karô. Dja gar ijă amijakren ikôt ar amijo aba.

<sup>17</sup> Ar aje ijă amijakren mă ikôt amijo abamă ne ba arÿm ar amă Ximoxi jano nhyim ar awÿr tē. Imă ikra Ximoxi jabê:. Ba ikumrêx ne ba kum Bênjadjwÿr djwÿnh'ă ajarê nhyim arÿm tu amim markumrêx ne arÿm katăt kabên man kôt ar amijo ba. Ba kam arÿm o ikra. Nă băm katăt Kritu markumrêx ne kabên kôt ar amijo iba. Me kute katăt Kritu mar ne kabên kôt amijo bamă ne ba memă arênho iba. Me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja kunÿmă ne ba memă arênho iba. Tăm dja Ximoxi ar amă arê gar ajte ama. Dja gar kam ikudjwa katăt Kritu markumrêx ne kabên kôt ar amijo aba.

<sup>18</sup> Be, kute ar awÿr ibôx kêt pyrăk gar akwÿ amijo adjămra ar aba.

<sup>19</sup> Bênjadjwÿr djwÿnh mrămri ar awÿr itêm'ă kute amim karô jabej dja ba amikră kêt ne ar awÿr tē. Ar awÿr tēn ar awÿr bôx ne me kute amibên prămja kabên kôt me kuma. Djăm me kabênjabit dja ba kuma? Kati. Dja ba mrămri me àpênh tÿxkumrêx jabej memă ikato. Djăm mrămri ne we Metÿndjwÿnh me wămă tÿx jadjă? Kon. Dja ba bôx ne goja me omÿ.

<sup>20</sup> Metÿndjwÿnh kute meo bakam djăm me kabênbit? Kati. Mrămri kute meo bakumrêxkam kute memă tÿx jadjărdjwÿ. <sup>21</sup> Mÿj dja ba ar awÿr ibôxkam gar amă kÿnh? Ga, me kute me àbêr djăo me kaprêprêk nhyim me tokryja pumÿ. Me kute memă bën tÿxkamdjwÿ me tokry. Djăm ba ar awÿr ibôx ne ar amă ibên tÿxmă gar atokrymă? Năr ar awÿr ibôx ne imă ar ajabêkam ije ibên prÿo ar amă ikabên. Djăm tăm ne gar amă kÿnh?

## 5

*Me kute bôm me'ô jaxwe mênh'ă memă karô.*

<sup>1</sup> Me ar akurûm iwÿr tèn bôx ne imã ar akam me'ô jarê. Ne imã,

—Me'ô ne bâmbê prô pytàn o ikwã. Nãm me ã imã ar akam me'ô jarênho ane ba kuman arÿm ar amã arên ajte ar amã me'ôja axwe jarê. Me kute Jeju mar kêt'ô kute bâmbê prô pytàr kêt. Wākambit we me'ô kute Jeju mar arÿm bâmbê prô pytã. <sup>2</sup> Gar kam apijàm kêt. Me'ôja bâmbê prô pytã gar mÿjja 'ô jarênk kêt ne ate ar akrãn arÿm amijo adjàmrabbit. Ne ga ren ar amikam akaprî:ren ren aminêje bôm me'ôja mē gē ar akôt krī kêt.

<sup>3</sup> Mrãmri ne ba jakam idjãm kam ar amar 'ano djan arÿm mrãmri me'ô jaxwe wã'ã ikabên djirkumrêx.

<sup>4</sup> Dja gar Bēnjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu kute gwaj bamã arênk kôt me'ô'ã akuprô. Kute bâmbê prô pytãrja'ã akuprôn amim kukjan kam kum axwe pãnh jarê. Dja ba ar akãxã ar amaro nhÿn arÿm ar akôt ikabên dji. Bēnjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu ne gwaj bajo ban arÿm àpênk tÿx. Kam dja gar katàt me'ôja'ã ar akabên djirkumrêx ba arÿm ar akôt ikabên dji. <sup>5</sup> Axwekam 'ã ar akabên djirkumrêx ne on Xatanajmã kanga gē ar o ban arÿm o ajkē. Dja o ajkē nhÿm arÿm ty. Nhÿm kam Jeju arÿm amikôt karô dja. Ô akatikam dja Bēnjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu bôx ne arÿm amikôt karô dja nhÿm arÿm biknor kêt.

<sup>6</sup> Gar ate akrãn amijo adjàmrakam mex kêtumrêx. Ga, me kute djwÿ nhigot djã ngrire djwÿkam rēnhkam arÿm djwÿ kunī'ÿr bôx nhÿm igotja pumũ. Me'ô jaxwejadwÿ. Dja gar ate akrã nhÿm me'ô amijo tēm tãmtã gar akrãptī arÿm amã axwe kīnh ne kôt ajaxwe.

<sup>7</sup> Ga, mebê idjaer kukràdjã kôt ne me kute djwÿ nhigot djã tũm kunī kapīnja pumũ. Nhÿm kam arÿm djwÿ nykam igot djã kêt. Dja gar aminêje me'ô jaxwe jano gē mã tē gar kam arÿm ajaxwe kêt. Ga, me kute me irôbê mrãnh nhô akatikam me axwe pãnh mrykī'ãtomti parja pumũ. Kritu ne ã anen arÿm ta gwaj bajaxwe pãnh

ty. Nhÿm kam Metīndjwÿnh arÿm gwaj bamã axwe kêt jarê gwaj arÿm kum bamex.

<sup>8</sup> Ga, Metīndjwÿnh me irôbê mrãnh nhô akatikam me kute katàt Metīndjwÿnh mar kadjy kute djwÿponhbit kurja pumũ. Kritu gwaj bajaxwe pãnh tykkam gwaj badjwÿ dja gwaj katàt Metīndjwÿnh maro baba. Ga, me kute djwÿ nhigot djã tũm kur kêtja pumũ. Gwaj badjwÿ dja gwaj bajaxwe tũm kunī kangan bamã aben kurêja kangan arÿm katàt Metīndjwÿnh maro baba. Me kute djwÿkam djwÿ nhigot djã kêtjabit kur, kute djwÿponhbit kur. Gwaj badjwÿ dja gwaj bajêx kêtumrêx ne bakabēnkumrêx ne katàt Metīndjwÿnh maro baba.

*Djãm me axwemē ro'ã me ar bamã?  
A Tex 3.6*

<sup>9</sup> Amrêbê ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne ar amã,

—Me mjên djwÿnh kupa'ã nàr prô djwÿnh kupa'ã kurê ba kwārīk wãnh ro'ã ar aba kêt, ane. <sup>10</sup> Djãm me kum Metīndjwÿnh kīnh kêtja'ã ne ba ar amã ane? Djãm ar aje me kum Metīndjwÿnh kīnh kêtme ro'ã aba kêtme? Kati. Pyka kunīkôt me kum Metīndjwÿnh kīnh kêtja krãptī gwaj te memã bakãxmã. Me mjên djwÿnh kupa'ã nàr prô djwÿnh kupa'ã kurê baja, me kute amim mÿjjao atom rũnh prã:mja, me kute me noo biknor ne kute mebê mÿjjao àkīnh prãmja, me kute mÿjjao metīndjwÿnh karô nhipêxmã amijarēnh prãmja. Pyka kunīkôt me axweja krãptī gwaj te memã bakãxmã.

<sup>11</sup> Nhÿm be, me'ô ta kute amijo Jeju mar, ta kute amijo gwaj bakamy'ô. Dja kum axwe kīnh rã'ã djãm ro'ã ar abamã? Kati. Me ja'ã ne ba ar amã,

—Kwārīk wãnh me ro'ã ar aba kêt, ane. Godja me'ô mjên djwÿnh kupa'ã nàr prô djwÿnh kupa'ã kurê ba prãm nàr amim mÿjja rũnh atom prãm nàr mÿjjao metīndjwÿnh karô nhipêxmã amijarēnh prãm nàr kute mebê me

kurê prâm nâr kadjwati kangôkam\* bibânh prâm nâr kute me noo bi-knorn mebê mÿjjao àkînh prâm godja me'ô ta kute amijo Jeju mar ne ã axwe prâm rã'ão ane kwârîk wânh ro'ã aba kêt. Kwârîk wânh ro'ã anhô kwÿ krëndjwÿ kêt.

12-13 Me kum Metîndjwÿnh kînh kêtja djâm on gwaj baje memã axwe pânjarêho babamã? Kati. Metîndjwÿnh ta dja me kum kînh kêtjamã axwe pânjarê. Nhym be, gwaj ba baje amim Jeju mar bajaxwe jabej baje abenmã axwe pânjarêho babamã. Kam, ba ar amã arê. Ar akam me'ô jaxwe ja dja gar kum axwe pânjarênhkumrêx ne arÿm aminêje bôm amê gê ar aro'ã bikprônh kêt. Tãm ne ja.

## 6

### *Me kute memã axwe pânjarênh.*

1 Be, jakam ije ar amã mÿjja 'ôdjwÿ jarênhmã. Be, ar akam me kute Jeju mar'ô ajmã ajon axwe. Axwe gar arÿm pa 'amÿn tu apijâm kêt ne me kute Jeju mar kêt'ÿr o mrã. Kute kukjêr ne kum axwe pânjarênhmã 'ÿr o mrã. Mÿkam ne gar kute amim Jeju mar'ô'ÿr o amrãnh kêt?

2 Be, dja gu me baje amim Jeju mar ï pykakam me kunî kukij ne memã axwe pânjarê. Jeju akubyn bôxkam gu me babê Metîndjwÿnh nhô me ja dja gu me me kunîmã axwe pânjarê. Kam ar ga ne gar ren jakamdjwÿ me kute amim Jeju mar jaxwe ja'ã akuprô ne kum axwe pânjarê. Djâm ar aje amim Jeju markam ajô akrã mex kêt kam ne gar amikupa'ã me kute Jeju mar kêt mã meo mrã?

3 Be, Metîndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh kwÿ axwe. Dja gwaj ï memã axwe pânjarê. Kam ar ga ne gar ren jakamdjwÿ ren me kute amim Jeju mar'ÿr meo mrã. Nhym be, kati. Amikupa'ã ne gar me kute Jeju mar kêt mã meo mrã nhym me kute Jeju mar kêt kam arÿm memã axwe pânjarê.

jarê. 4 Dja me kute amim Jeju mar'ô ajmã ne axwe jabej, kadjy dja gar me'ô kute amim Jeju marjao amiptã. Ar akam rax kêt'ôo amiptã gê ar amã kukjan kum axwe pânjarê.

5 Ga ren ar amikam apijâm ne. Ar aje me kute Jeju mar kêtjamã me kute amim Jeju maro amrãnh prãm kam ga ren ar amikam apijâm ne. Nhym be, kati. Amikam ar apijâm kêt kam ne ba ar amã ikabên ne. Ar ga ne gar aje amim Jeju markam ar akrã mex ne ate me kute Jeju mar kêt'ÿr meo mrã. Kwârîk wânh. Ar ga ne gar ren me kute amim Jeju mar'ô jaxwe'ã akuprô ne ren arÿm amim kukij ne ren arÿm kum axwe pânjarê.

6 Nhym be, kati. Ar aje amim Jeju mar ne gar me kute Jeju mar kêt'ÿr meo mrã. Ar aje Jeju kukwakam meo akamyja me'ÿr meo mrã nhym me arÿm memã axwe pânjarêho krî. Nhym kam me kute Jeju mar kêtja me'ã ar apumünho kumex. Kam ne ba ipijã:m ne.

7 Ar aje amikupa'ã me kute Jeju mar kêt'ÿr meo amrãnhkam ne gar arÿm axwe amijo mrã. Axwe amijo amrãnhkam ga ren ar arÿm ate akrã. Me kute amim Jeju mar ren te ar anoo akno ga ren ar ate akrã. Me ren te ar abê mÿjjao akno ga ren ar ate akrã ren me kute Jeju mar kêt'ÿr meo amrãnh kêt. 8 Nhym be, kati. Ar ga ne gar me noo abiknor ne mebê mÿjjao abiknoro aba. Ar akamy ne gar ã aro ane.

9 Kwârîk wânh gar amim,

—Dja ba te ijaxwe rã'ã nhym Metîndjwÿnh arÿm amiwÿr ijo wabin ijo ba, anhÿr kêt. Kwârîk wânh ã amim ajêx ne aminoo abiknoro anhÿr kêt. Mÿj xê dja Metîndjwÿnh meo ba kêt?

Bir, me kute mjên djwÿnh kupa'ã nâr prô djwÿnh kupa'ã kurê ba prãmja.

Nâr me kute mÿjjao metîndjwÿnh karô nhipêxmã amijarênh prãmja.

\* 5:11 Mÿjja me kute o kôm ne kôt bibânh kunîja, kadjwati kangômê uba kangômê, mÿjja kangô kunî ne me kum kadjwati kangô jarê.

Nàr me kute mebê prôo àkĩnh nàr mjêno àkĩnhja. Metĩndjwỳnh kute me jao ba prãm kêt.

Nàr me kute me kupêno ikwã kadjy me my kute amijo me nire pyrækja.

Nàr me my kute me my kupêno ikwãja nàr me nire kute me nire kupêno ikwãja. Metĩndjwỳnh kute me jao ba prãm kêt.

<sup>10</sup> Nàr me àkĩnhja.

Nàr me kute amim mỳjjao atom rũnh prãmja.

Nàr me kute kadjwati kangôkam\* bibãnh prãmja. Metĩndjwỳnh kute me jao ba prãm kêt.

Nàr me kute mebê me kurê kadjy me'ã kabên punu prãmja.

Nàr me kute me noo biknor ne mebê mỳjjao prôt prãmja.

Metĩndjwỳnh kute ò kàkwakam me ja'oo ba prãm kêt kumrêx. Kwãrĩk wãnh amim ajêx ne aminoo abiknor kêt ne amim,

—Dja ba te imã ijaxwe prãm rã'ã nhym Metĩndjwỳnh arỳm amiwỳr ijo wabin ijo ba, anhỳr kêt.

<sup>11</sup> Amrêbê gar akwỳ mekôt ã amijo ane. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm ar ajo kute mrãmri ne me kute me põnh nhym me arỳm mextire pyræk. Nãm arỳm amimexo ar ajo mex ne arỳm ar amã axwe kêt jarê gar arỳm kum amexkumrêx. Ar aje tu amim Bẽnjadwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu markam ne arỳm ã ar ajo ane. Metĩndjwỳnh Karôo arỳm ã ar ajo ane.

*Me ari prô, mjên kupa'ã kurê ba nêje kute me akre.*

*Mat 5.27; Ep 5.3; Kor 3.5*

<sup>12</sup> Nã gãm ar abenmã,

—Apỳnh imã mỳjja kĩnh djàri dja ba kunĩo iba nhym Metĩndjwỳnh ajmã ijo kêt kumrêx, anhỳr ar o aba. Djãm ba ne ba amim anhỳr ar o iba? Kati. Djãm apỳnh imã mỳjja kĩnh djàri dja ba kunĩo iban arỳm amijo mex? Kati. Gar amim,

—Apỳnh imã mỳjja kĩnh djàri dja ba kunĩo iba nhym Metĩndjwỳnh ajmã ijo kêt kumrêx, anhỳr ar o aba. Djãm ba ne ba amim anhỳr ar o iba? Kati. Dja ba imã mỳjja kĩnh ne arỳm ije o ibamã ne kam arỳm amiman amim,

—Kati. Dja ba mỳjja wão iban kam arỳm te ije kangamã, ane. Dja ba ã amimaro anen kam arỳm o iba kêt ne. Te imã kĩnh ba o iba kêt ne.

<sup>13</sup> Nã gãm ar abenmã,

—Me tik kadjy ne djwỳ. Djwỳo me ajne kadjy ne me tik, anhỳr ar o aba. Nhym be, djwỳmẽ me tik kajgo. Metĩndjwỳnh dja pyka mẽ o amrã nhym kêt ne. Nhym be, gwaj ba, djãm gwaj bakajgo? Kati. Mỳj kadjy ne gwaj ar baba? Bir, gwaj baje Bẽnjadwỳr djwỳnh mar nhym kute ar gwaj bajo ba kadjy ne gwaj ar baba. Mỳj kadjy ne gwaj banhipêx? Djãm ga aje amjên djwỳnh kupa'ã ar akurê aba, nàr gwaj baje baprô djwỳnh kupa'ã ar bakurê babamã? Djãm ja kadjy ne Metĩndjwỳnh gwaj banhipêx? Kati. Ta amikadjy ne gwaj banhipêx.

<sup>14</sup> Metĩndjwỳnh tỳxo arỳm akubyn Bẽnjadwỳr djwỳnho tĩn ne. Ne kam gêdja gwaj badjwỳ kôt akubyn gwaj bajo tĩn.

<sup>15</sup> Be, Kritu ne arỳm gwaj bajo kute apỳnh amikukràdjã pyræk. Kute arỳm ijo amikukràdjã pyræk kam djãm ije me kuprỳ mjên prãmja inõrmã? Kati. Djãm me ni kuprỳja mex? Kati. Kam ije me kuprỳo inõr prãm kêt kumrêx. Kritu kute arỳm ijo amikukràdjã pyræk kam ije me kuprỳo inõr prãm kêt kumrêx. <sup>16</sup> Amrêbê ne me bakukãmãre memã kum, “Ar ã abenã tỳm ne kam kute ã pydji pyræk.”

Nãm ã me bakukãmãre memã ane. Ga, me kute me kuprỳ mjên prãmja ikwãkam abenã tỳm ne kam kute mrãmri ne ã typdji pyræk ja pumũ. Ja ne Kritumã mex kêt. <sup>17</sup> Nhym be, me Bẽnjadwỳr djwỳnhmẽ typdjija ne me arỳm ta Karôkôt typdji.

\* **6:10** Mỳjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kuni ne me kum kadjwati kangô jarê.



<sup>18</sup> Ar aje me'ô kuprÿo anôrmã on kum akàx ne kubê aprôt ne. Dja ga me kuprÿo anhikwãn arÿm aminhïo abikênh rax ne. Nhyim be, aje mÿjjao adjäkĩnhkam ne ga amibu'ã meo ajkê. Nàr aje me'ônh bĩnkam nàr aje memã ajêxkam ne ga amibu'ã meo ajkê. Nàr, apÿnh me àpênh jaxwe 'ôdjwÿkam me kute amibu'ã meo bikênh. Nhyim be, me kute me kuprÿo ikwākambit ne me kute aminhïo bikênh rax ne.

<sup>19</sup> Djãm ar aje amimar kêt? Ga, Metĩndjwÿnh ô kikretikam ÿrja pumũ. Metĩndjwÿnh Karô ne ar akamdjwÿ nhÿ. Mexti:re ne axwe kêtumrêx ne ar akam nhÿ. Kàkwakam Metĩndjwÿnh ne ar amã ano nhyim nhÿ. Djãm ar aje ja mar kêt? Djãm ar ga dja gar amijo aba? Kati. <sup>20</sup> Metĩndjwÿnh arÿm pãnh raxo ar ajo pãnh ne ar ajo ba. Ga, kute Krajanor nhyim pĩte'ykam tyk ne kute o ar ajaxweo pãnhja pumũ. Kute pãnh ra:xo ar ajo pãnh ne ar ajo ba. Kam, dja gar katàt ar amijo aban adjukapri nhyim kam me arÿm ar apumũn amim,

—Be ga, me kute katàt Metĩndjwÿnh mar ne kôt kute amijo baja pumũ. Me ukapri kumrêx. Kam, ne me mrãmri Metĩndjwÿnh'ã ujarênhkumrêx ne. Arÿm imã kĩnhkumrêx, ane. Dja me ã ar akatàt pumũnhkam ane.

## 7

*Me abenwÿr môr'ã ujarênh.  
Ep 5.22; Kor 3.18; Idja 13.4*

<sup>1</sup> Ar aje amrêbê nĩnh imã pi'ôk no'ôkkam ne gar mÿjja kwÿ jabej ikukij. Me kute abenwÿr môr jabej ikukij. Jakam dja ba arÿm kôt ar amã arê gar ama. Be, me abenwÿr môr kêt kam ne me kwÿ mexkumrêx.

<sup>2</sup> Nhyim be, ar amy kunikôt ren aprô nhyim ar anire kunikôt ren amjên. Mÿkam? Bir, me krãpti kute mjên djwÿnh kupa'ã nàr prô djwÿnh kupa'ã kurê ba prãm kam. <sup>3</sup> Ne kam ar amy, kwãrĩk wãnh ate anhikwãn aprôbê aminê kêt. Ar aniredjwÿ, kwãrĩk wãnh amjênbê ate anhikwãn kubê aminê kêt. <sup>4</sup> Mÿkam? Bir, djãm me

abenwÿr bakam akubyn kuprÿkam kute amijo baja kôt kute amijo ba rã'ãn kute amidjwÿnhbit mar ne kute o bamã? Arÿm prô'ÿr bakam gêdja prôdjwÿ maro ba. Nhyim prôdjwÿ amipãnh mjên maro ba.

<sup>5</sup> Kam kwãrĩk wãnh aben bê ate ar anhikwãn aben bê aminê kêt. Ar aje abenmã akabên mex jarênhkambit dja gar apÿnh anhikwã. Nãm me kwÿ kute Metĩndjwÿnhmã amijajbur ne kum kabên'ã rĩt kadjy apÿnh ikwã kryre. Ne kam ajte ro'ã ikwã. Me kute aben bê aminê'ã akati krãptikam tÿx kêt. Tÿx kêt kam Xatanaj ren axwe'ã memã apnê nhyim me ren arÿm rerekren ren arÿm prô djwÿnh kupa'ã amijo tẽ. Nàr mjên djwÿnh kupa'ã amijo tẽ. Nhyim be, kati. Dja gar apÿnh anhikwã: nhyim ajã akati ngrêrebit apêx gar kam ajte aro'ã anhikwã.

<sup>6</sup> Djãm ar akunĩ abenwÿr amôrmã ne ba ar amã 'ã karô? Kati. Ar akwÿ amã amijo anhÿr prãm kêt jabej amã amijã ma. <sup>7</sup> Ba iprô kêtja pumũ. Ba amim,

—Me kunĩ ren kute ipyràk ne ren me mexkumrêx, ane. Metĩndjwÿnh ne me kwÿmã tÿx jangij nhyim me kum amijã ma rã'ã. Nhyim me kwÿ tÿx kêt ne kum amijã ma kêt. Gêdja me ta kute amimar kôt abenwÿr ba nàr abenwÿr ba kêt jabej.

<sup>8</sup> Ne kam ar aprô kêt. Nàr, ar amjên kêt. Nàr ar anhikjê arÿm ty. Ba ar amã arê. Ga ren ar arã'ã ne ren aje ipyràk ne ren kam amexkumrêx. <sup>9</sup> Nhyim be, te amã amijã mamã ne abenwÿr amôr prãm. Abenwÿr ar amôr prãm kam dja gar tu abenwÿr mō. Abenwÿr ar amôr kam amexkumrêx. Ar amã aben prãm ka-jgo ne mex kêt.

<sup>10</sup> Nhyim be, ar ajô arÿm abenwÿr amôr kam ba arÿm 'ã ar amã karôkumrêx. Bênjadjwÿr djwÿnh kumrêx ne imã arê ba kôt ar amã arê. Ar anire, kwãrĩk wãnh amjên kanga kêt. <sup>11</sup> Nàr kon, godja ar ajô aje arÿm amjên kanga jabej ne ajte amã amjên prãm jabej. Dja ga amã akubyn

amjên tûm kînh gê akubyn awÿr mō. Nâr dja ga te o ane nhym kum akînh kêt kwârîk wân̄h atemã amjên 'ôdjwÿ jabej kêt. Me amydjwÿ, kwârîk wân̄h aprō kanga kêt.

<sup>12</sup> Ne kam ar ajō anhikjê kute Jeju mar kêt dja ba ar amã arê. Djãm Bênjadjwÿr djwÿnh ne imã arê ba arÿm ije ar amã arênhmã? Kati. Ba ije markam dja ba ar amã arê. Ga abê Jeju kukwakam ikamy'ō arÿm aprō nhym kute Jeju mar kêt. Ne kam ar aro'ã ar aba kadjy kum akînh. Kwârîk wân̄h kanga kêt. <sup>13</sup> Ar anidjwÿ arÿm amjên nhym kute Jeju mar kêt. Ne kam ar aro'ã ar aba kadjy kum akînh. Kwârîk wân̄h kanga kêt. <sup>14</sup> Mÿkam? Bir, amjên kute Jeju mar kêtja ne Metîndjwÿnh arÿm amiwÿr o tē. Akôt ne amiwÿr o tē. Nhym ar ajō aprō kute Jeju mar kêtja ne Metîndjwÿnh arÿm amiwÿr o tē. Akôt amiwÿr o tē. Ne ren amiwÿr o tēm kêt nhym ren akradjwÿ Metîndjwÿnh nokrekam mex kêt. Nhym be, kati. Akôt akradjwÿ Metîndjwÿnhmã mex.

<sup>15</sup> Nâr, gêdja kute Jeju mar kêtja akanga jabej. Kwârîk wân̄h wãm tē. Akmere, àpnhîre ar, djãm aje arek 'ã angràn akaprî rã'ãmã? Kati. Arÿm kute akangakam on ate akrã. Gwaj badjumar mexmã ne Metîndjwÿnh amiwÿr gwaj bajuw ne gwaj bajo ba. <sup>16</sup> Me nire ar, djãm mrãmri ar aje Jeju'ÿr ar amjêno akêxmã? Djãm arÿm aje mar? Kati. Aje mar kêt. Nâr, me my ar, djãm mrãmri ar aje Jeju kôt ar aprō akêxmã? Djãm arÿm aje mar? Kati. Aje mar kêt.

<sup>17</sup> Metîndjwÿnh kute amiwÿr ar ajwÿr ne ar ajo bakam djãm aje aba djà kangamã? Kati. Djãm aje aprō, amjên kangamã? Kati. Akuprÿkam djãm aje me'ō'ÿr amōrmã? Kati. Djãm aje adjâpênh djà kangamã? Kati. Ba ar amã arê gar ama. Dja gar arek apÿnh aba djà, adjâpênh djâjakam amrân̄h katàt rã'ã. Ja'ã ne ba me kute amim Jeju mar kunimã karōn memã arê. Apÿnh me kute Jejukôt ar aben pydjio ba djârija kunikôt memã arê.

<sup>18</sup> Djãm arÿm ar amy nhinhu kà rên̄h nhym Metîndjwÿnh arÿm amiwÿr ar ajuw ne ar ajo ba? Kwârîk wân̄h ar amy kà rên̄ho bimrâk kêt. Kwârîk wân̄h memã,

—Imy nhinhu kào akuprôn 'ã kay gê kam arÿm kute adjâkamã imy kà djwÿnh pyrâk, anhÿr kêt. Tu ar amy kà rên̄h rã'ã ne ar abê idjaer rã'ã. Djãm ar amy nhinhu kà tã nhym Metîndjwÿnh arÿm amiwÿr ar ajuw ne ar ajo ba? Kwârîk wân̄h ar amy kà rên̄h kêt. <sup>19</sup> Djãm me kute amimy kà nhinhu rên̄h nhym Metîndjwÿnh arÿm me kam kînh? Kati. Djãm me amimy kà tã nhym arÿm me kam kînh? Kati. Nhym be, dja gar kabên man kôt ar amijo aba. Kute me kute katàt amijo ba'ã memã karökôt, kabênja kôt dja gar amijo aba nhym kambit arÿm ar akam kînhkumrêx.

<sup>20</sup> Apÿnh ar adjâpênh djà tûm, ar aba djà tûm nhym Metîndjwÿnh kute kam amiwÿr ar ajwÿr ne ar ajo ba. Kam ar ajo bakam kwârîk wân̄h ar aba djà tûm kanga kêt. Dja gar mã Metîndjwÿnh man arek ar aba djà tûm, ar adjâpênh djà tûmkam ar aba rã'ã ne.

<sup>21</sup> Djãm me kute apa 'amÿnh ga tu memã adjâpênh kajgo ar aba nhym Metîndjwÿnh arÿm amiwÿr ajuw ne ar ajo ba? Kwârîk wân̄h adjâpênh pân̄h kêt kam adjumar punu kêt. Adjumar mex ne arek kam adjâpênh rã'ã. Nhym kam me amã,

—Arÿm me kute amã ikra karomã, ane.

Dja ga kum,

—Ã. Bon ba arek mekôt ar iba, ane. Nhym me arÿm amã ikra karo ga arÿm ga arek mekôt ar aban amim apê. <sup>22</sup> Kam, ar akwÿ ne me arÿm ar apa 'amÿ gar tu memã adjâpênh kajgo ar abaja. Kwârîk wân̄h kam ar akaprî kêt. Kritu ne arÿm amiwÿr ar ajuw ne ar ajo ba. Gar kam ga kôt ar amijo aban akînhkumrêx. Nâr, ar akwÿ me'ō kute ar apa 'amÿnh kêt gar amim adjâpênh ar abaja. Kritu ne arÿm amiwÿr ar ajuw ne ar ajo ba kute mrãmri ne me'ō bênjadjwÿr kute

me pa 'amÿnh nhym me kute katât kabên kôt ar amijo ba pyrâk. Kritu ne arÿm ar ajo ba gar katât kabên kôt ar amijo aba.

<sup>23</sup> Ga, me kute arÿm me'ô pa 'amÿnhja pumû. Nhym me'ôja arÿm 'ÿr bôx ne arÿm o pân̄h ne o katon o aminhõ. Nhym kam arÿm kum àpên̄h ar ba. Metîndjwÿnhdjwÿ ne kute pân̄h raxo ar ajo pân̄h ne ar ajo katon arÿm amim ar ajo ba. Ga, kute Kra janor nhym kute pîte'ykam tyk ne kute o ar ajaxweo pân̄hja pumû. Pân̄h ra:xja pumû. Kam me kum Metîndjwÿnh kÿnh kêt kukràdjaja kwârîk wân̄h ar amã kÿnh kêt gê me amikôt ar ajo ba kêt. Ga ren ar amã kÿnh nhym ren me amikôt ar ajo ba ga ren ar arÿm aje mrãmri ne me'ô pa 'amÿnh ne mekôt ba pyrâk.

<sup>24</sup> Akmere ar, apÿnh ar adjàpên̄h djà tûm, aba djà tûm nhym Metîndjwÿnh kute kam amiwÿr ar ajo akêx. Kam kute amiwÿr ar ajo akêxkam kwârîk wân̄h ar aba djà tûm kanga kêt. Dja gar tu amim Metîndjwÿnh mar tÿxkumrêx ne arek ar aba djà tûmkam ar aba rã'ã ne.

<sup>25</sup> Me nire kraxje me'ô kute 'ÿr môr kêt rã'ã. Me'ã ne ije ar amã karômã. Ba ije markam dja ba me'ã ar amã karõ. Djãm Bënjadwÿr djwÿnh ne imã arê ba arÿm ije ar amã arênhmã? Kati. Ba ije markam dja ba ar amã 'ã ikabên jarê. Bënjadwÿr djwÿnh kum ikaprîkam ne arÿm ije ikabên jarênh katât kadjy ijo mex. Ba kam ba katât ar amã arênhkumrêx.

<sup>26-27</sup> Me kute gwaj baje amim Jeju marjao bikên̄h kumex gwaj batokry kumex. Kam, djãm arÿm amjên nâr arÿm aprõ? Dja ga arã'ã. Kwârîk wân̄h kanga kêt. Nâr, djãm amjên kêt rã'ã nâr djãm aprõ kêt rã'ã? Dja ga arã'ã. Kwârîk wân̄h amjên nâr aprõ jabej kêt.

<sup>28</sup> Nâr, ga kam arÿm me'ô nire'ÿr mõ. Djãm kam ga arÿm amijo ajkên ajaxwe? Kati. Nhym me my'ô 'ÿr mörkam djãm nire axwe? Kati. Djãm arÿm amijo ajkên axwe? Kati. Ba ar amã arê gar ama. Dja gar abenwÿr

môn arÿm amikam ar adjumar punu, ar atokry kumex ma. Ar ajamân̄hkrutkam ne ajte ar akrakam dja gar amikam adjumar punu kumex ma. Nâr, dja gar abenwÿr amôr kêt ne arÿm ar adjumar punu kumex mar kêt. Apydjikam adjumar punun aje atokry kumex mar kêt. Ar adjumar punun ar atokry karõ ne ba kukãm ijamak bën bit abenwÿr ar amôr nêje ar akukrà.

<sup>29-31</sup> Akmere àpnhîre ar, ba ar amã arê gar ama. Pykakam mÿjja kunî dja ï kêt ne. Gwaj mÿjjao baba 'ikrân ne. Kam, dja gwaj pykakam gwaj banhõ mÿjja kunîkôt bajamak bën tÿx kêt. Godja arÿm aprõ. Djãm aje o aba rã'ãmã? Kati. Dja ga o aba 'ikrân ne. Kam kwârîk wân̄h kôt ajamak bën tÿx kêt. Nâr, godja arÿm amÿr jabej. Djãm amÿr rã'ãmã? Kati. Dja ga amÿr 'ikrân ne. Kam, kwârîk wân̄h kôt ajamak bën tÿx kêt. Nâr, godja arÿm akÿnh jabej. Djãm akÿnh rã'ãmã? Kati. Dja ga akÿnh 'ikrân ne. Kam kwârîk wân̄h kôt ajamak bën tÿx kêt. Nâr godja ga arÿm pi'ók kaprî pân̄h mÿjja mex'ô byr jabej. Djãm o aba rã'ãmã? Kati. Dja ga o aba 'ikrân ne. Kam, kwârîk wân̄h kôt ajamak bën tÿx kêt. Gwaj pykakam gwaj banhõ mÿjja kunîkôt bajamak bën tÿx kêt. Djãm gwaj baje o baba rã'ãmã? Kati. Dja gwaj o baba 'ikrân ne.

<sup>32</sup> Mÿkam ne ba ar amã ikabên ja jarê? Bir, dja gar ikabên ja man arÿm pykakam mÿjja kôt ajamak bën tÿx kêt ne adjumar punu kêt.

Me prõ kêt ne me kute kàjkwakam Bënjadwÿr djwÿnhmã àpên̄h kadjy amimar. O kÿnh kadjy kute amimar.

<sup>33</sup> Me arÿm prõ ne me kute pykakam mÿjja kadjy àpên̄h kadjy amimar. Kute prõo kÿnh kadjy kute amimar.

<sup>34</sup> Me nire arÿm mjênja ne atemã umar nhym me nire me'ô kute 'ÿr môr kêtja ne atemã umar. Me apÿnh umar. Mjên kêtja Bënjadwÿr djwÿnhmã àpên̄h kadjy kute amimar. Nãm prîne kum amijã man Bënjadwÿr djwÿnh mar 'ãno dja. Nhym be, arÿm mjênja pykakam mÿjja kadjy àpên̄h

kadjy kute amimar. Nâm kute mjêno kînh kadjy kute amimar.

<sup>35</sup> Djâm ar akunî akuprÿmã ne ba ar amã ja jarê? Nâr, gar arÿm aprökam nâr gar arÿm amjênkam, djâm kam ar akaprîmã ne ba ar amã ja jarê? Kati. Bênjadjwÿr djwÿnhmã prîne ar amexmã ne ba ar amã arê. Dja gar ikabênja man arÿm kum adjâpênh 'ãno dja. 'ãno dja nhym mÿjja'õ arÿm ar akunor kêt. Ja kadjy ne ba ar amã arê.

<sup>36</sup> Nâr, akra nhym mjên kêt rã'ã jabej ga arÿm kam adjumar mex kêt ne ar o aba. Arÿm abatãnh mex tèn kum mjên prãm. Arÿm aje mjênmã arênh ne òr prãm jabej kum angã. Ga kam amex. Kwãrik wãnh ar abenwÿr mõ. <sup>37</sup> Nâr kon, akra kum me my prãm kêt ne aje me'õmã òr prãm kêt. Aje amim akra'ã karõn amim,

—Kati. Ba arek ikrao iba, ane. Jadjwÿ ne mex. <sup>38</sup> Kam ne me kute mebê kra nê mexo me kute memã òr jakrenh.

<sup>39</sup> Metîndjwÿnh kukràdjã kôt dja prõ mjên'ã ngrã. Mjên tînri 'ã ngrã. Nhym kam godja arÿm mÿjja'õ kubê kubî nhym tyk jabej. Dja kum me my 'õdjwÿ 'ÿr mõi prãm jabej arÿm 'ÿr mõi. Dja me'õ kute amim Jeju marbit'ÿr mõi. <sup>40</sup> Ba kam bajbit 'ã amim,

—Nâm ren mjên kêt rã'ã nhym ren umar mex. Arÿm ajte mjênkam umar mex ngrire, ane. Nã bãm ã amim ane. Metîndjwÿnh Karõ kute ijo bakam ba badjwÿ 'ã katãt ikabên jarê. Ja ne ba kuma. Tãm ne ja.

## 8

*Me kute mÿjjao metîndjwÿnh karõ nhipêxmã mry bôrja'ã ujarênh.*

*Kô k 13.2; Gar 5.13; Ped k 4.8; Dju k 3.18*

<sup>1</sup> Me kute mÿjjao metîndjwÿnh karõ nhipêxmã mry bôrja krêndjwÿ. Jadjwÿ ne gar abej ikukij. Gar imã,

—Djâm ar ije amim Jeju mar mÿjja karõmã mry bôrja kurmã? Nâr djâm ar ije kur kêtã? ane. Jakam ije 'ã ar amã ikabên jarênhmã. Ar ga ne gar we,

—Djâm ar ino kêt? Djâm ar ija-makkre kêt? Arÿm ar ije mÿjja mar, ane. Nã, gwaj bakunî baje mÿjja kwÿ mar. Badjwÿ dja ba ar amã arê. Gwaj baje mÿjja kumex markam ne gwaj baje amibên prãm. Nhym be, gwaj bamã aben jabêkam baje abenmã tÿx jangjêho tèn kam baje amim Jeju mar mexo amÿ aben kamên arÿm mar rax ne.

<sup>2</sup> Be, me kute mÿjja maro amibên prãm kam djâm mrãmri kute mÿjja markumrêx? Kati. Kraxje kute mÿjja mar mex kêt rã'ã. <sup>3</sup> Nhym be, me'õ kum Metîndjwÿnh jabê jabej, tãmja dja Metîndjwÿnh amipãnh kuma.

<sup>4</sup> Kam, me kute mÿjjao metîndjwÿnh karõ nhipêxmã mry bôr kurja mÿj dja gwaj mar on? Mÿjjao metîndjwÿnh karõ nhipêx kunî ne kajgokumrêx. Nhym be, Metîndjwÿnh pydji. 'Õdjwÿ kêtumrêx. Ja ne gwaj kam kuma.

<sup>5</sup> Mrãmri me kute arîk apÿnh mÿjjamã metîndjwÿnh jarênh. Kãjkwakam nâr pykakam mÿjja krãptîkumrêx nhym me kute arîk kum metîndjwÿnh, bênjadjwÿr djwÿnh jarêho ba.

<sup>6</sup> Nâm me te mÿjja kumexmã metîndjwÿnh jarê gwaj bamã ne Metîndjwÿnh pydjibit. Me Babãm djwÿnh. Tãm ne kute mÿjja kunî nhipêx. Kute amikadjy gwaj banhipêx. Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu pydji. Kôt ne mÿjja kunî kato. Gwaj badjwÿ kôt bakato. Ja ne ar aje mar. Badjwÿ ije mar.

<sup>7</sup> Metîndjwÿnh pydjibit. Nhym kam mÿjjao metîndjwÿnh karõ nhipêx ja ne kajgo. Ne kam djâm me kunî kute amim, “Mÿjjao metîndjwÿnh karõ nhipêx ne kajgo”, anhÿro ba? Kati. Me kwÿ ja ne me arîk amim,

—Be, mÿjjao metîndjwÿnh karõ nhipêxbê metîndjwÿnh'õ. Nâm me kwÿ ã amim ane, kute Metîndjwÿnhkumrêx mar rerekre rã'ãkam. Ne kam arÿm mry bôrja krê. Ne kam arÿm amim,

—Be, mÿjjao metîndjwÿnh karõ nhipêxmã ne me kute mry bôrja. Kubê ne metîndjwÿnh'õ. Ba arÿm mekôt mryja krê. Arÿm ne ba

Metîndjwÿnhkumrêxkam ijaxwe ne, ane. Me kute Metîndjwÿnhkumrêx mar rerekre râ'âkam me ã amim ane.

<sup>8</sup> Nhyim be, djâm gwaj baje Metîndjwÿnh mar tÿxkam ã amim ane? Kati. Gwaj ã amim anhÿr kêt. Gwaj baje mÿjja kunÿ krên kajgokumrêx nhyim ajmã kute kêt. Djâm gwaj baje mÿjja'õ krêno Metîndjwÿnh kôt ajkamê? Kati. Nâr, djâm gwaj baje krênkam ne Metîndjwÿnh gwaj bamã punu jarê? Kati. Nâr, djâm gwaj baje krên kêt kam ne gwaj bamã mex jarê? Kati. Mÿjja kunÿ ne me kute krên kajgo. Kam ajmã kute kêt.

<sup>9</sup> Nhyim be, gora amijãno dja. Dja gar amidjwÿnhbit maro aban arÿm tu mÿjja karõ nhõ mry krêno aba. Nok ga ren tu õ mry krêno abao ren me'õ akêx jabej. Nok ga ren me'õ kute amim Jeju mar rerekreja Metîndjwÿnhbê o akêx jabej nhyim ren ate ar ba jabej. Kam gora amijãno dja. Nok ga ren o me'õ akêx ne ren kam aje mÿjja kute me par tok nhyim me rôrôk pyrâk.

<sup>10</sup> Ga amim,

—Djâm ije mÿjjao metîndjwÿnh karõ nhipêx nhõ mry krênkam Metîndjwÿnhbê ajmã ikuten ijaxwe? Kati. Ije krênkam ajmã ikute kêt. Mÿjjao metîndjwÿnh karõ nhipêx ne kajgo. Õ mrydjwÿ ne kajgo, anhÿro aba. Aje amim anhÿro abakam ne ga tu mÿjjao metîndjwÿnh karõ nhipêx nhõ kikretikam tèn me ikô'ã nhÿ. Nhÿ:n arÿm õ mry krê. Nhyim arÿm me'õ kute amim Jeju mar rerekre awÿr bôx ne arÿm amim omÿ. Djâm kute 'ã amim karõ kêt mã got? Kati. Dja amim,

—Je, ba badjwÿ krêno iba, ane. Kute Metîndjwÿnh mar rerekreja dja amim anen arÿm krêno ba.

<sup>11</sup> Ga amim,

—Djâm ije mÿjjao metîndjwÿnh karõ nhipêx nhõ mry krênkam Metîndjwÿnhkumrêxbê ajmã ikuten ijaxwe? Kati. Ije mry krênkam ajmã ikute kêt. Mÿjjao metîndjwÿnh karõ nhipêx ne kajgo. Õ mry ne kajgo, anhÿro aba. Ne kam tu mÿjja

karõ nhõ mry krê. Nhyim kam aje me'õ akamyja kute Metîndjwÿnh mar rerekreja arÿm apumÿ. Ta kute anhÿr djwÿnhrà m arÿk amim,

—Mÿjjao metîndjwÿnh karõ nhipêxbê metîndjwÿnh'õ. Dja ba õ mry krên arÿm Metîndjwÿnhkumrêxbê ajmã ikuten arÿm ijaxwe, anhÿro ba. Ta kute arÿk amim anhÿro ba ja ga arÿm tu nokrekam mÿjja karõ nhõ mry krê. Nhyim arÿm apumÿn amim,

—Ga, me'õ kute Metîndjwÿnh mar tÿx kute mÿjja karõ nhõ mry krênja pumÿ. Je, ba badjwÿ kuro iba, ane. Ne kam arÿm tu mÿjja karõ nhõ mry krê. Kritu kute utâr kadjy arÿm axwe pân ty. Akamy kute amim Jeju mar rerekre jaxwe pân ty. Ga krê nhyim arÿm akudjwa kukrê. Kukrên arÿm arÿk amim, “Ijaxwe”, anhÿro ba.

<sup>12</sup> Akamy kute amim Jeju mar rerekreja ta kute arÿk amim,

—Dja ba mÿjja karõ nhõ mry'õ krên kam ajmã ikuten ijaxwe, anhÿro ba. Ga mÿjja karõ nhõ mry krê nhyim arÿm akudjwa kwÿ krên arÿm arÿk amim, “Ijaxwe”, anhÿro ba. Nhyim kam Kritu arÿm ga amã, “Ajaxwe”, ane. Ga ren krên kêt nhyim Kritu ren amã ajaxwe jarênh kêt. Nhyim be, kati. Ga krê nhyim Kritu arÿm amã, “Ajaxwe”, ane. <sup>13</sup> Kam mÿj ne ba ren ba nê. Bir, ba ren mÿjja karõ nhõ mry krê nhyim me'õ kute amim Jeju mar rerekre ren ikudjwa kukrên ren amim, “Ijaxwe”, ane ba ren kam ajte krên kêt kumrêx. Me kute ipumÿnh ne ikudjwan kute amim, “Ijaxwe”, anhÿr karõ dja ba ajte krên kêt kumrêx.

## 9

*Jeju kute Paur janor'ã kute memã amijarênh.*

<sup>1</sup> Djâm mrãmri ne ba we imã mÿjja kÿnh ne ije o ibamã nhyim me we ipa 'amÿ ba we te ije o ibamã? Kati. Ba ne ba ije o iba kêt. Djâm mrãmri ne we Jeju ta kute ijanor kêt? Kati. Mrãmri ne ta kute ijanorkumrêx. Djâm mrãmri ne ba we ije gwaj banhõ Bênjadjwÿr djwÿnh pumÿnh

kêt? Kati. Mrâmri ije omũnhkumrêx. Kum idjâpênhkam djâm 'ÿr ije ar ajo akêx kêt got? Ba ne ba Jeju'ÿr ar ajo akêxkumrêx.

<sup>2</sup> Wãnh ar abu'ã me wã ijã,

—Kati. Jeju kute Paur janor kêt, ane. Ije Kritu'ÿr me wão akêx kêt kam ne me ã ijã ane. Djâm ar ga ne gar ijã ane? Kati. Ar ga ne gar aje ijã anhÿr kêt. Mÿkam? Bir, ba ne ba Kritu'ÿr ar ajo akêx. Dja gar akubyn amikôt amijo tẽn ba ije Kritu'ÿr ar ajo akêxja ma. Ne arÿm amim,

—Mrâmri ne Kritu kute Paur janorkumrêx. Ga, Paur kute Kritu'ÿr ijo akêxja pumũ, ane. Dja gar ã amim ijã ane.

*Me kute ren Paurdjwÿo djuw mex'ã kute memã amijarênh.*

<sup>3</sup> Ar akwÿ ne gar we abenmã,

—Djâm gwaj baje Paur aro djuw mexmã? Ar kute gwaj bamã kukràdjã jarênh pãnh aro djuw mexmã? Kati. Kwãrîk wãnh gwaj o pãnh kêt. Djâm Jeju ne Paur jano got? Kwãrîk wãnh gwaj Paurmã o pãnh kêt, ane. Ar akwÿ ã ijã ane. Me kwÿ jamã ije jakam amijarênhmã.

<sup>4</sup> Jeju kute ar 'ôdjwÿ janorja ar awÿr bôx ne ar amã kukràdjã jarê. Gar kam pãnh arkum mÿjja ngã nhym ar kukrên o ikô. Nhym be, ar ba, djâm ar bajbit ne gar ren ar imã o pãnh kêt got? Ar ije amã kukràdjã jarênhja gar ren ar imã o pãnhkumrêx.

<sup>5</sup> Ar kute ni kute amim Jeju mar'ÿr môr ne mã amikôt o ba. Djâm kam bajbit ren iprô'ÿr imôr kêt got? Ba ren iprô'ÿr imôr kumrêx. Wãnh ne Jeju kute ar anor 'ôdjwÿ ar memã arênho ban mã prô japrôn o ba. Jeju kôt axikôt ar apôxdjwÿ. Pedrudjwÿ. Idji 'ôdjwÿbê ne Xepa. Wãnh ne ar mã prô japrôn o ba.

<sup>6</sup> Jeju kute ar 'ôdjwÿ janorja ar ar awÿr bôx ne ar amã arê gar arÿm memã kabêno pãnh. Nhym be, bamê Banabemê ne bar ije ar amã pãnh'ã idjã'wÿr kêt. Ar idjã'ÿr pãnh ne bar amim inhô pi'ôk kaprî jamÿ. Djã ne ba ren ar amã ikabên pãnh'ã idjã'wÿr

kêt? Kati. Ba ren ar amã ikabên pãnh'ã idjã'wÿrkumrêx.

<sup>7</sup> Ga, me krâkamngônha pumũ. Nhÿnh got krâkamngôn'ô me 'ÿr prôt ba ne ta ô pi'ôk kaprîo kute amim djwÿ, mÿjja jamÿnh? Kati, kute anor djwÿnh nhô pi'ôk kaprîo ne amim mÿjja jamÿ. Kute me aêro ba nhym kute pãnh memã pi'ôk kaprî nhôro ne me amim mÿjja jamÿ. Ga, ajte me kute pidjô kre nhym nep nhym me kute kurja pumũ. Djâm pidjô nep nhym me kute kur kêt got? Ga, nep nhym me kute kre pãnh kute krênja pumũ. Ga, ajte me kute mrykî'ãtomtio djuw mexo baja pumũ. Djâm kute kã kangô kwÿo kôm kêt got? Kute kwÿo kôm kumrêx. Kute o djuw mex pãnh kute kwÿo kôm kumrêx.

<sup>8</sup> Ba ibê pykabê me'ô kajgo ne ba ar amã ja jarê. Nhym kôt Metîndjwÿnhdjwÿ ar amã arê. <sup>9</sup> Kamã ne amrêbê: me bakukãmãre Môjdjê memã 'ã karô. Nãm Metîndjwÿnh kukwakam memã 'ã karôn memã kum,

“Mryti kute ituo me amã bãygogo ngãnhô tẽmkam kwãrîk wãnh ajkwabê ijê djã inhumã adjãr kêt.

Kwãrîk wãnh ta àpênh pãnh ô kwÿ krê.”

Nãm ã memã ane. Djâm Metîndjwÿnh kute mrybit mar? <sup>10</sup> Djâm kute gwaj bamar kêt? Kati. Kute gwaj badjwÿ gwaj bamar. Gwaj bajã ne kabên jarê. Kam, gê pur kre djwÿnh àpênh ar bakam tu amim djwÿ kwÿ kamnhîxkumrêx ne djwÿ tÿxkam amim kwÿ byrkumrêx. Kute kre pãnh kwÿ byrkumrêx. Gê djwÿ ngãnh djwÿnhdjwÿ àpênh ar bakam tu amim djwÿ kamnhîxkumrêx. Ne àpênh pãnh amim kwÿ byrkumrêx.

<sup>11</sup> Ar badjwÿ ne bar arÿm ar amã Metîndjwÿnh kabên jarê. Bar ren ar abê pãnh byrkumrêx. Ar ije mrâmri ne me kute purkam 'y kre pyrãk. 'Y ingrôt ne abatãnh ne arÿm ngrã. Nhym kam me êo môn arÿm amim kwÿ by. Ar badjwÿ ne bar ar amã Metîndjwÿnh kabên jarê. Djâm ba

ren ar ije pânĥ ar akutã mÿjja'õ byr kêt got? Ba ren ar ije ar abê pânĥ byrkumrêx. <sup>12</sup> Me'õdjwÿ ne me ar awÿr bôx ne ar amã Metîndjwÿnh kabên jarê. Ne kam ajte ar amã pânĥ'ã a'uw gar tu memã mÿjja ngã. Me kute ar amã arênh pânĥ tu memã mÿjja ngã. Ar badjwÿ ar ibê ar anhôbikwakumrêx ne bar ar amã Metîndjwÿnh kabên jarê. Mÿkam ne gar ren ar ibê pânĥ nê? Djã ne bar ren ar amã 'ã a'uw gar ren ar ibê pânĥ nê? Kati. Gar ren ar ibê nê kêt. Gar ren ar ikabên pânĥ ar imã mÿjja ngã bar ren ar abê byrkumrêx.

Nhym be, kati. Ar ba ne bar ije ar abê pânĥ byr kêt. Te mÿjja prãm ar ikangõ. Te ar idjà'wÿr ar ikangõ. Bar amim,

—Kati. Ba ren ar memã Kritu'ã ujarênh ny jarên iby ren memã pânĥ jarê nhym ren me abenmã, “Je, mÿkam ne Paur gwaj bamã Kritu'ã ujarênh ny jarên ajte gwaj bamã pânĥ jarê”, ane. Ne ren abenmã ja jarên ren arÿm Kritu mar rerekre. Nã bãm ar ã amim anen kam ar ikabên pânĥ jarênh kêt ne.

<sup>13</sup> Be ga, Metîndjwÿnh nhô kikretikam me àpênho ku'êja pumÿ. Me kute kikretikam mÿjjao memã àpênho pânĥ. Me kute kikretikam Metîndjwÿnhmã mry par ne kute bôro ku'êja kute àpênĥ pânĥ amim mry kwÿ 'yr. Ja ne gar arÿm aje mar. <sup>14</sup> Kôt ne Bênjadjwÿr djwÿnh arÿm memã 'ã karôn memã kum,

—Gê me kute memã ujarênh ny jarênhja pânĥ amim me kutã mÿjja kwÿ byn õ kwÿ krên mex, ane.

<sup>15</sup> Nhym be, ba ne ba ije ar amã 'ã idjà'wÿr kêt. Nâr djãm arÿm jakam ije ar amã idjà'wÿr kadjy ne ba ã ar amã ikabêno anen ã ar amã pi'ók no'ôko ane? Kati. Ba ne ba memã Kritu'ã ujarênh ny jarên pânĥ jarênh kêt. Ne kam ikînhkumrêx. Gar ren imã o pânĥ ba ren arÿm ikînh kêt ne ren kam ikaprîre.

*Metîndjwÿnhmã àpênĥ'ã kute memã amijarênh.*

<sup>16</sup> Nhym be, kàj bê ije ar amã ujarênh ny jarênho ibakam djãm ba ne ba amim 'ã karôn amim,

—Ba dja ba memã arê, ane? Kati. Mÿkam? Bir, Metîndjwÿnh ta ne imã idjàpênĥ djã'ã karô ba te akubyn ije aminêmã. Ba ren aminên amim,

—Kati, ba memã ujarênh ny jarênh kêt, ane nhym ren pânĥ arÿm imã kaprî jadjã ba ren kam ikaprîkumrêx.

<sup>17</sup> Godja ba imã memã arênh kînhkôt memã arê nhym pânĥ arÿm imã ikînh djã ngã. Nhym be, dja ba imã memã arênh kînh kêt kam tu memã arênho iba. Mÿkam? Bir, Metîndjwÿnh ta kute tu imã 'ã karôkumrêx kam. Kam ne ba tu memã arênhkumrêx.

<sup>18</sup> Ije ikabên pânĥ jabej kêt kam mÿj dja ijo kînh? Bir, ije memã Kritu'ã ujarênh ny jarênh ne memã pânĥ jarênh kêt kam ne ba ikînhkumrêx. Me kute amã amijo à'wÿrja ne me amijo a'uw nhym be, bajbit ne ba ije amijo idjà'wÿr kêt. Kam ne ba ikînh.

<sup>19</sup> Djãm pykakam me'õ ne ipa 'amÿ ba kum apên arÿm memã Jeju jarênho iba? Kati. Me'õ ne kute ipa 'amÿnh kêt. Ba ne ba memã arênho iba. Te me'õ kute ipa 'amÿnh kêt ba imã me kînh. Imã me kunî kînh ne ije memã arênho iba. Ije mrãmri ne me'õ kute amijo me kunî nhô àpênĥ djwÿnh pyrãk. Imã me kunî kînh ne me kunîmã arênho iba. Dja ba me kunîmã arên arÿm Jeju'ÿr me krãptîo akêx.

<sup>20</sup> Dja mebê idjaer jabej ba ba amijo mebê idjaer pyrãk. Ije Jeju'ÿr mebê idjaer kwÿo akêx kadjy ba ã amijo ane. Me kute Môj djê kukràdjã mar tÿx jabej ba ba amijo ije Môj djê kukràdjã mar tÿx. Ije me kwÿo akêx kadjy ba ã amijo ane.

<sup>21</sup> Nâr me kute mebê idjaer kukràdjã mar kêt jabej ba ba amijo ije mebê idjaer kukràdjã mar kêt. Ije me kwÿo akêx kadjy ba ã amijo ane. Djãm kam ije Metîndjwÿnh kukràdjã 'amÿnh rerekre? Kati. Ije Metîndjwÿnh kukràdjã 'amÿnh tÿx ne Kritu kukràdjã 'amÿnh tÿxkumrêx.

<sup>22</sup> Me rerekremã ba ba amijo irerekre pyrâk. Ije me rerekre kwÿo akêx kadjy ba ã memã amijo ane. Me kunĩmã ije amijo me urâk. Ije amijo me urâk kunĩkôt dja ba Jeju'ÿr me kwÿo akêx jabej. <sup>23</sup> Dja ba amijo me urâk ne memã ujarênh ny jarê nhym me arÿm amim kuma. Ba kam arÿm amim ikĩnh djà by, Metĩndjwÿnh kute memã me kĩnh djà nhôrja amim kuby, me ro'ã kuby.

<sup>24</sup> Be ga, me kute aben rer djaja pumũ. Kam me kute aben rer kadjy me kunĩ prôt. Nhym be, me'õ pydjibit me kunĩ ren arÿm amim kĩnh djà by. Krãdjêja by. Djãm ar aje ja mar kêt? Ar gadjwÿ dja gar Jeju man kôt ar amijo aba. Atÿx ne kôt amijo aba ne amã djukanga kêt. Dja ga anen arÿm akĩnh djà byrkumrêx. Metĩndjwÿnh kute memã kĩnh djà nhôrja byrkumrêx. <sup>25</sup> Nhym kam me kute me rer prãmja kunĩ ne me kadjy amijangri tÿx. Kute kĩnh djà punu byrmã. Kute pi'ôo krãdjê byrmã amijangri tÿx. Nhym be, gwaj ba ne gwaj baje bakĩnh djà punu prãm kêtja byrmã. Kadjy gwaj Metĩndjwÿnhmã amijangri tÿx ne katât ar amijo baba. Nok gwaj ren kum amijangri kêt ne ren Metĩndjwÿnhmã bamex kêt nhym ren gwaj bamã kĩnh djà nhôr kêt.

<sup>26</sup> Djãm ije mrãmri ne me arĩk prôt pyrâk ne amikukãm ikĩnh djà mar kêt got? Ba amikukãm ikĩnh djà mar 'ãno djan Metĩndjwÿnhmã apê. Djãm me ajbit ije me akre? Djãm ije amijakre kêt got? Ne ba ren amijakre kêt ne ren ije mrãmri ne me bit kute ikra krão me titikmãn kôkremã ukabêr kajgo pyrâk ne ren ikajgo mexi. <sup>27</sup> Nhym be, kati. Nã bãm mã amijakren mã amikukràn amim,

—Je, djãm ije amidjwÿnhbito kĩnh ne ijaxwemã? Kati. Kwãrĩk wãnh ijaxwe kêt, anen mã akubyn aminê. Ne kam ije mrãmri ne me ta kute amititik pyrâk. Ne mã amijakren arÿm amiman katât amikabên kôt ar amijo iba. Ije mrãmri ne me kute me pa 'amÿnh nhym me kute katât me kabên mar ne mekôt amijo ba

pyrâk. Ne ba ren me ajbit jakren ren amijakre kêt ne ren arÿm ate amijo iba. Nhym kam Metĩndjwÿnh ren arÿm imã,

—Djãm amã dja ba kĩnh djà ngã? Kati. Ije amã ôr prãm kêtumrêx, ane.

## 10

*Memã mebê idjaer tũm'ã ujarênh.  
Idja 3.8; Djuda 5*

<sup>1</sup> Be, akmere, àpnhĩre ar, ar aje mar kêt karô ne ba ije ar amã me bakukãmãre'ã idjujarênhmã. Amrêbê: ne me bakukãmãre kapôt kukritkam mō. Metĩndjwÿnh ne me kadjy kakrã nhipêx nhym me kunĩ kakrã parbê mō. Nhym kam ngô raxbê pyka kêt aprakamã memã ajkij nhym me kam ngô bikjêrkôt mōn rê. <sup>2</sup> Me kunĩ Môjdjê kôt ar amijo ba. Ga, me kute ngômã gwaj bajangjênhja pumũ. Nhym me gwaj bajã amim,

—Ga, me arÿm kute Jeju mar ne kôt amijo baja pumũ, ane. Me bakukãmãredjwÿ kunĩ Môjdjê kôt ar amijo ba ne kakrã parbê mōn ajte ngô parbê mōn rê. <sup>3</sup> Metĩndjwÿnh memã djwÿ jano nhym axidjuw nhym me kunĩ djwÿ jabit kuro ba. Nhym ta ajte memã ngôo kato nhym me kunĩ ngô jabito kōm ar o ba. <sup>4</sup> Metĩndjwÿnh nhō kēn ne mekôt ar ba nhym me kôt ngôo kōm ar o ba. Kēn ja ne Kritu'ã amijakre.

<sup>5</sup> Nãm Metĩndjwÿnh te meo djuw mexo ban me kunĩkam kĩnh kêt. Nãm me kwÿ ngrêrebitkam kĩnh. Ne me krãptĩkam kĩnh kêt nhym kam me arÿm ty. Nhym wãnh me kapôt kukrit kunĩkôt me tyk jangij nhym me krã wãnh kumex. Me tykkôt ne gwaj Metĩndjwÿnh mekam kĩnh kêtja ma.

<sup>6</sup> Mÿj kadjy ne gwaj baje me bakukãmãre marmã? Bir, dja gwaj me kuman arÿm me kudjwa ã anhÿr kêt ne bamã mÿjja punu prãm kêt.

<sup>7</sup> Kam kwãrĩk wãnh me kwÿ kudjwa kêt ne mÿjjao metĩndjwÿnh karô nhipêxmã amijarênhô aba kêt. Amrêbê: ne me me bakukãmãre'ã ajarên memã kum,



“Me mry karômã mry bôn kukrên kam kôt kômo nhỹ. O nhỹ:n kam kãjmã dja. Kãjmã djan ajte mry karômã tor ne kam kînh katio nhỹ”, ane.

Ga, me kute amrêbê: memã 'ã ujarênh nhym me bakukãmãre kute 'ã pi'ôk no'ôkja pumũ.

<sup>8</sup> Nãm me mjên djwýnh kupa'ã nàr prô djwýnh kupa'ã kurê ba. Kwãrîk wãnh gwaj me kudjwa kêt. Me bakukãmãre kwý ã anen kam akati pydjikam arým ty. Krãptî: kubê 23.000 arým ty.

<sup>9</sup> Nãm me kwý ajte amim,

—Ba ijaxwe mex gê goja ijo ajkê. Goja Metîndjwýnh mrãmri kute ipumũnh jabej goja ijo ajkê, anhỹro ba. Nãm me amim anhỹro ba: nhym kangã krãptî arým bôx ne me imex ne. Kwãrîk wãnh gwaj me kudjwa ã bakabêno anhỹr kêt.

<sup>10</sup> Me kwý Bênjadjwýr djwýnhmê ô àpênh ar'ã kabên ar ba. Bêñ prîkam 'ã kabên ar ba. Kwãrîk wãnh me kudjwa kêt. Nãm me'ã kabên ar ba: nhym Metîndjwýnh arým me'ýr kadjy mrãnh djwýnh jano nhym me arým me'ýr bôx ne arým me imex ne.

<sup>11</sup> Mýkam ne mýjja ã me bakukãmãre anhỹro ba? Bir, gwaj baje amijã mýjja mar kadjy. Nãm me me'ã pi'ôk no'ôk gwaj arênh maro baba. Arým pykakam me kute aminhinomã amimênh djã nhõ akati bôx 'ýr gwaj mýjja'ã pi'ôk no'ôk jarênhja maro baba. Dja gwaj amikajmãtã mýjja man arým bamã bajaxwe pyma. Me kute gwaj babê bajaxwe pyma kadjy ne me arým me'ã pi'ôk no'ôk ne. <sup>12</sup> Dja gar amijã ano týx. Nok ga ren ar ajô amim,

—Ba ne ba itýxkumrêx. Ije me kudjwa ã ijaxweo anhỹr prãm kêt, anhỹro aba. Nok ga ren ar te amityx jarên ren arým me kudjwa ren ajaxwe ar aba.

<sup>13</sup> Nhym be, jakam ne me ar ajaxwe'ã ar amã àpnênh ba. Djãm ar gajbit ar ajaxwe'ã ar amã àpnênh ba? Kati. Nãm ar ajaxwe'ã ar amã àpnênh ban tãm'ã me kunĩmã àpnênh ba.

Nhym be, Metîndjwýnh ne kute gwaj bamar ne kabênkumrêx. Amikabên kôt dja mrãmri gwaj bajo djuw mexkumrêx ne gwaj bajã ukanga kêt. Dja me te axwe'ã ar amã àpnênh ba nhym arým ar amã týx jadjã nhym kam me týxo kute ajakrenh prãm kêt. Gar kam arým memã akàx ne ajmã akute kêt.

*Me kute mýjja karômã amijarênh nêje kute me akre.*

*Ap 9.20*

<sup>14</sup> Kam akmere ar, imã ar ajabêkam ne ba ar amã ikabên jarê. Godja me mýjjao metîndjwýnh karô nhipêxmã amijarênh prãm kwãrîk wãnh mekôt amijo anhỹr kêt ne on memã akàx. <sup>15</sup> Ar akrã mexkam ne ba ar amã ikabên jarê. Goja ije kôt arênh jabej dja ga ikabên mexmã akato.

<sup>16</sup> Gwaj baje ngônhrãkam pidjô kangô'ã Metîndjwýnhmã amikînh jarêho bakrî nhym kôt gwaj bajo djuw mex gwaj bakînhkumrêx. Gwaj baje o bakômkam arým Kritu kamrô'ã kangô jakre. Ne kam arým Kritu kamrô prôt ne tyk baje mar pydji. Ne baje djwý kokjêr ne krênkam arým Kritu nhĩ'ã djwý jakre. Ne kam arým me kute Kritu pîte'y'ã nhôr nhym tykja baje mar pydji. Mrãmri ikabênkumrêx. <sup>17</sup> Gwaj Kritu pydji'ã djwý jakren pydjîn kubyn bakunĩ kukrê. Te bakrãptînh kute gwaj banhĩ pydji pyrãk. Ne kam baje djwý pydjija kwý krênkôt baro'ã Kritu mar pydji.

<sup>18</sup> Ga, me bakukãmãrebê idjaerjadjwý pumũ. Me kunĩ Metîndjwýnhmã mry bôrja krê. Me kute krênkam arým ro'ã mar pydji. <sup>19</sup> Mýj ne ba ije me kute mýjjao metîndjwýnh karô nhipêx'ã ar amã arênhmã? Bir, mýjjao metîndjwýnh karô nhipêx tîñ ne ar ba kêt ne kajgo. Me kute kum mry bôrdjwý me kute kur kajgo.

<sup>20</sup> Nhym be, me kute Metîndjwýnh mar kêtja ne me mýjjao metîndjwýnh karô nhipêxmã mry bôr ne kum amijarêho ba. Djãm Metîndjwýnhmã ne me amijarêho ba? Kati. Me karô punu ar bajamã ne me amijarêho

ba, Xatanaj nhõ àpênhamã amijarêno ba. Me mýjjao metíndjwýnh karõ nhípêxmã amijarêno ban kam me karõ punu ar bajamã amijarêno ban kam arým mar pydji. Ne kam 'ã typdji. Djãm kam ar aje me kudjwa me karõ punu mar pydjín 'ã atypdji prãm? Kati. Ja ne ba ar abê uma. <sup>21</sup> Djãm ar aje Bënjadjwýr djwýnh nhõ ngõnhkrãkam pidjõ kangõo akõm prãm ne ajte me karõ punu nhõ ngõnhkrãkam pidjõ kangõo akõm prãm? Kati. Djãm aje Bënjadjwýr djwýnh nhõ djwýmã akrĩ prãm ne ajte me karõ punu nhõ mrymã akrĩ prãm? Kati. Kwãrĩk wãnh. <sup>22</sup> Dja gwaj ari amijo akêxo ane nhym Bënjadjwýr djwýnh arým gwaj bakam ngryk ne. Te ta gwaj bajã pydji prãmje arým ngryk ne. Djãm gwaj batýxo baje akrenh got?

*Me katàt ar amijo ban ukaprĩã kute memã karõ.*

*Mat 20.28; Rõ 15.1; Pir 2.4*

<sup>23</sup> Nã gãm ar abenmã,

—Ba apýnh imã mýjja kĩnh djari kunõ iba nhym Metíndjwýnh ajmã ijo kêtumrêx, anhýro aba. Djãm ba ne ba ije amim anhýr? Kati. Djãm apýnh imã mýjja kĩnh djari dja ba kunõ iban arým amijo mex? Kati. Gwaj bamã mýjja kĩnh kunõ babakam djãm kunĩkõt baje amim Jeju mar mex? Djãm kõt gwaj baje mar mexo amũ amikamênh? Kati. Kunĩkõt gwaj baje amũ amikamênh kêt. <sup>24</sup> Kwãrĩk wãnh amidjwýnhbit mar kêt. Ne aje mýjjao abamã ar amibu'ã me ama. Me aman kam mýjja man amim,

—Ba ren o iba nhym ren me arým 'ã ipumũ ne ren arým Jeju mar prãm kêt. Kam, dja ba o iba kêtumrêx, ane. Dja ga ã me maro anen arým o aba kêtumrêx. Nãr, ga amim,

—Dja ba o iba nhym me arým 'ã ipumũn arým kum Jeju mar prãm kumrêx. Kam, tãm dja ba o ibakumrêx, ane. Dja ga ã me maro anen kam arým o abakumrêx.

<sup>25</sup> Ga, me kute memã mry nhõr djàja pumũ. Kam ne me mýjjao metíndjwýnh karõ nhípêx nhõ mry

memã kungã ne mry kajgo tu o akàn kungã. Ga kam mry nhõr djakam bõx. Aje mry'õ byrmã bõx. Tu mry byn krê. Kwãrĩk wãnh amim me kukjêr ne memã kum,

—Djãm mýjjao metíndjwýnh karõ nhípêx nhõ mry? anhýr kêt. <sup>26</sup> Amrêbê: ne me bakukãmãre memã kum,

“Pykamê pykakam mýjja kunĩdjwý, mýjja kunĩ ne Metíndjwýnh nhõ mýjja”, ane.

Ja dja ga aman me kukjêr kêt. Tu abyn krê. Kwãrĩk wãnh amã uma kêt.

<sup>27</sup> Nãr, ajtekam godja me'õ kute amim Jeju mar kêtja amã kràn amã,

—Dja ga ikutã anhõ kwý krê, ane ga kum, “Ã”, ane. Tu kute amã mýjja jarênh kunĩ krê. Kwãrĩk wãnh kum,

—Djãm me karõ nhõ? anhýr kêt. Dja ga amim,

—Mýjja kunĩ ne Metíndjwýnh nhõ, ane. Dja ga amim anen tu krê.

<sup>28</sup> Nhym be, godja amũ me'õdjwý nĩnh bõx ne amã,

—Be, ja ne me mýjjao metíndjwýnh karõ nhípêxmã kubõ ga krê, ane. Kwãrĩk wãnh kam krên kêt. Me'õja ne arĩk amim,

—Dja ba me karõ nhõ mry krên arým ajmã ikuten ijaxwe, anhýro ba. Ga ren omũnh nhirãm arek mýjja karõ nhõ mry krê nhym ren arým akudjwa kwý krê. Ren kwý krên ren arým amim, “Ijaxwe”, anhýro ba. Mrãmri ne pykamê kam mýjja kunĩdjwý, mýjja kunĩ ne Metíndjwýnh nhõ mýjja.

<sup>29-30</sup> Nhym be, djãm aje amidjwýnhbit marmã? Kati. Me'õjadjwý dja ga aman omũnh nhirãm krên kêt. Nok ren akudjwa kwý krên ren arým amim, “Ijaxwe”, anhýro ba. Ga ren amidjwýnhbit ma nhym ren me'õ bõx ne amã kabên ga ren amim,

—Je tô mýkam ne me'õ imã kabên ne ikunoro dja? Arým ba mry ja'ã Metíndjwýnhmã amikĩnh jarê. Ba tu omũnh nhirãm kukrê, ane. Kwãrĩk wãnh amidjwýnhbit mar ne omũnh nhirãm krên kêt.

<sup>31</sup> Ga dja ga katàt ar amijo aban adjukaprĩ. Aje anhõ kwý krên

ne akômkkôt nâr aje anhô mÿjja kunïo abakôt katât ar amijo aban adjukapri. Nhyim kam me arÿm apumün amim,

—Be ga, me kute katât Metîndjwÿnh mar ne kôt amijo baja pumü. Me ukaprikumrêx. Kam, mrâmri ne me Metîndjwÿnh'ã ujarênhkumrêx. Arÿm imã kînhkumrêx, ane. Kam, dja me kum Metîndjwÿnh kînhkumrêx.

<sup>32</sup> Kwârîk wân̄h amidjwÿnhbit maro aba kêt. Dja ga amidjwÿnhbit maro aban arÿm Metîndjwÿnh bê me'õo akêx. Mebê idjaer nâr me bajtem nâr me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja. Kwârîk wân̄h aje amidjwÿnhbit maro Metîndjwÿnh bê me'õjao akêx kêt. Nok ga ren me'õo akêx ne ren kam aje mrâmri ne mÿjja kute me par tok nhyim me rôrôk pyrâk. <sup>33</sup> Ba ije me kunïo kînh kadjy ije amimar ne katât ar amijo iba. Ije mÿjjao iba kunïkkôt katât ar amijo iba. Djâm ije amidjwÿnhbit mar? Kati. Ije me krâptî mex kadjy amimar. Ije Metîndjwÿnh'ÿr meo akêx nhyim kute me utâr nhyim me mex kadjy amimar.

## 11

*Mjên dja prôo ba nhyim kâjmã kum rax kamê.*

*Ep 5.22; Xim k 2.9; Ped k 3.1*

<sup>1</sup> Nã bãm Kritu'ã amijakren kôt ar amijo iba. Ar gadjwÿ dja gar ijã amijakren ikôt ar amijo aba.

<sup>2</sup> Be, ije amrêbê ar amã ikabên jarênh gar aje mar râ'ã ne ikabên kunïkkôt ar amijo aba. Kam ne ba mrâmri ar amã amex jarê.

<sup>3</sup> Me kute me bikprôn̄h djâkam amikrã'ã prodjwÿ. Jadjwÿ ne gar abej ikukij. Gar imã,

—Dja bar me bikprôn̄h djâkam ikrã'ã pro jabej. Nâr, dja bar 'ã pro kêt. Mÿj dja bar nê? Nã gãm ar ã imã ane. Jakam ije ar amã ikabên jarênhmã. Ga, me krãja pumü. Me krâkam ne me umar ne kam kukwakam amü ikrao apê nâr parkam mrã. Me krã ne amü me kukràdjã kunï ngrêk ne meo ba.

Kritudjwÿ ne gwaj bakunïo ba kute mrâmri ne me krã kute meo ba pyrâk. Gwaj bamydjwÿ ne gwaj baprôo baba kute mrâmri ne me krã kute meo ba pyrâk. Metîndjwÿnhdjwÿ ne Krituo ba kute mrâmri ne me krã kute meo ba pyrâk.

<sup>4</sup> Godja me my mekkôt akuprôn̄ Metîndjwÿnhmã kabên nâr kukwakam memã kabên jarê djâm kute amikrãdjê tur ne o amikrã'ã pro? Kati. Kam kute amikrã'ã prokam mex kêt. <sup>5</sup> Nhyim be, godja me nire Metîndjwÿnhmã kabên nâr kukwakam memã kabên jarê djâm amikrã'ã pro? Nã. Me nire kute amikrã'ã prokam mex. Ren kam amikrã'ã pro kêt nhyim ren me arÿm kam pijâm ne. Ren me kam pijâm kute mrâmri ne me nire prîne krã kênhkam ren me arÿm kam pijâm pyrâk. <sup>6</sup> Dja me nire amikrã'ã pro prãm kêt nhyim ren me kum krãnh kê. Mÿj kadjy ren me kum krãnh kê? Bir, pijâm kadjy. Nhyim be, kati. Me nire krãnh kênhkam nâr kî jakârkam mex kêt. Mex kêt kam gê me nire amikrã'ã pro.

<sup>7</sup> Adjâkamã ne Metîndjwÿnh amimexkôt, amipymakôt me my nhipêx nhyim arÿm mexkumrêx ne uma. Kute amikôt ipêxkam me my kute amikrã'ã pro kêt. Nhyim be, djâm Metîndjwÿnh amimexo me nire nhipêx? Kati. Kute amimexo me nire nhipêx kêt. Nãm me my mexo me nire nhipêx. Kam dja me nire amikrã'ã pro. <sup>8</sup> Djâm me'õo nireo ne Metîndjwÿnh my nhipêx? Kati. My nhôkwao ne ni nhipêx. <sup>9</sup> Djâm me my me nirekôt ba kadjy ne my nhipêx? Kati. Mykkôt ba kadjy ne ni nhipêx.

<sup>10</sup> Kam dja me nire me my kabên man kôt ar amijo ba. Kamdjwÿ dja me nire arÿm amikrã'ã pro. Amikrã'ã pron arÿm memã amijo amirît. Mrâmri kute mjên kabên mar ne kôt amijo bakumrêxja dja memã o amirît nhyim me arÿm omü. Dja amikrã'ã pron Metîndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnhmãdjwÿ amijo amirît nhyim me arÿm omü.

11 Nhyim arÿm me kute Bênjadjwÿr djwÿnh markam djâm me nire ta ar ban kum me my mar prâm kêt ne ar ba? Kati. Nâr, djâm me my ta ar ban kum me nire mar prâm kêt ne ar ba? Kati. Ar ta ne ar ar ba kêt. Arkum aben mar prâ:m. 12 My nhôkwao ne ni nhipêx nhyim me nire kurÿmdjwÿ arÿm me my apôx. Nhyim be, Metîndjwÿnh rax ne mÿjja kunî nhipêx. 13 Be, godja me nire amikrâ'ã pro kêt ne Metîndjwÿnhmã kabên jabej djâm kam mex? Ar ga dja gar amim mex jabej kabi.

14-15 Me my kî jabjêkam mex kêt. Nhyim be, me nire kî jabjêkam me kum me kînhkumrêx. Me krâ'ã pro kadjy ne mexkumrêx. 16 Nhyim dja ar ajô aje me nire krâ kajgo mÿr jabej akabêno ijapanh prâm. Kwârîk wânhrã'ã. Djâm ar ikam me nire kute amikrâ'ã pro kêt? Nâr djâm amÿ me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja apÿnh ba djâkam me nire kute amikrâ'ã pro kêt? Arkati. Me nire amikrâ'ã pro. Tãm dja gar ama. Tãm ne ja.

*Me kute Jeju'ã djwÿ jakren kute kur.*

17 Gar abikprôn ne aje amim Jeju mar kadjy djwÿ krê. Be, djâ ne gar akuprôn arÿm Jeju man aje mar mexo amÿ aben kamê? Kati. Ar aje Jeju'ã djwÿ krên ne aje Jeju marmã akuprôn ate aben kam amex kêt ne. Djâm kam we ije ar amã mex jarênhmã? Kati. Kam ar amex kêtumrêx.

18 Ar aje amim Jeju mar ar aje aben pydjio abakam gar we arÿm apÿnh mÿj xêjakôt akrî ne arÿm abenã akabê:n ne. Ja ne me nînh imã arê ba arÿm kuma. Birâm mrâmri ne me kabênkumrêx. 19 Mrâmri gêdja ar akam me kwÿ abenã kabê:n ne. Nhyim be, mÿj xêja dja mrâmri Metîndjwÿnhmã mex? Djâm me ajkwa kajgokambit memã kum,

—Ba ne ba ije amim Jeju mar, anhÿro ba ne kute katât kôt amijo ba kêt? Djâm kam me arÿm Metîndjwÿnhmã mex? Kati. Me kum mex kêtumrêx. Nhyim be, me kute

tu amim Jeju markumrêx ne katât Jeju kôt ar amijo ba. Be, me ja ne me mrâmri Metîndjwÿnhmã mexkumrêx.

20 Ar abikprôn kam djâm ar aje Bênjadjwÿr djwÿnh mar kadjy ne gar anhô kwÿ krê? Kati. Ar aje amidjwÿnhbit mar kadjy ar anhô kwÿ krê. 21 Nã gãm ar apÿnh aben bê anhô djwÿ jamÿn o aprôt ne o akrî. Nhyim me kwÿ kum prâm ne te 'ã ar apumÿ. Gar akwÿ atekam anhô kwÿ krên raxkam ajbã. 22 Djâm ar aje anhô kwÿ krên ne akôm kadjy ar anhÿrkwã kêt kam ne gar aben bê djwÿo aprôt? Djâm ar amã me kute amim Metîndjwÿnh mar ne kôt ar aben pydjio baja kurên me ô mÿjja kêtja kanga nhyim me arÿm pijâm ne? Mÿj dja ba kam ar amã arê? Djâm kam ije ar amã amex jarênhmã? Kati. Kam ar amex kêtumrêx.

23 Nhyim be, gwaj babikprôn ne baje djwÿ krên ne baje Jeju tyk marmã. Bênjadjwÿr djwÿnh ta ne imã tãm'ã karô ba kuman arÿm amrêbê ar amã arê. Ne jakam ije ajte kôt ar amã tãm jarênhmã. Bênjadjwÿr djwÿnh Jeju arÿm djwÿ by. Djuda ate tēm ne kute kurê djwÿnhmã kangao âmri nhyim akamât tãm kam arÿm djwÿ byn 24 'ã Metîndjwÿnhmã amikînh jarê. Ne kam arÿm kôt ba djwÿnh arkum djwÿ kokij ne 'ã aminhî jakre. Ne arkum,

—Ar abyn krê. Inhî ne ja. Dja me pîte'y'ã inhôn ibî. Dja gar akuprôn inhî'ã djwÿ jakren krê. Dja gar ã imaro anen imar rã'ã ne. Nãm ã Jeju arkum anen arkum kungã nhyim ar arÿm kukrê. 25 Kukrên arÿm krên pa.

Nhyim kam arÿm ngônhrådjwÿ by. Ngônhrākam pidjô kangô byn arÿm arkum,

—Pidjô kangô ja ne ikamrô prôt ne ityk'ã amijakre. Arÿm ikamrô prôt ne itykkôt gêdja Metîndjwÿnh arÿm memã kabên ny jarênh mãm dji. Gêdja memã kum, “Dja gar tu amim ikra markumrêx ba arÿm ajaxwe maro aknon akam ingyk kêt”, ane. Kabên ny ne ja. Dja gar akuprôn ikamrô'ã pidjô kangô jakren o ikôn ã imaro anen imar rã'ã ne. Nãm ã Jeju arkum

ane. <sup>26</sup> Kam dja gar akuprôn 'ã djwý krên 'ã pidjô kangôo ikôn ã maro ane. Ar aje ã maro anhÿr kunîkôt gar arým memã Bēnjadjwýr djwýnh tyko amirît. Dja gar memã o amirîto akrî tãmtã nhym ï akubyn bôx.

<sup>27</sup> Kam me kute Bēnjadjwýr djwýnh nhô djwýo mÿjja kajgon kute krênja ne me arým axwe. Me kute Bēnjadjwýr djwýnh nhô pidjô kangôo mÿjja kajgon kute o kômja ne me arým axwe. Kute Bēnjadjwýr djwýnh tyk mar kêt kam ne axwe. Axwe kute mrãmri ne me kute Jejuo bikēnh ne kamrômã ôpôkkam me axwe ja pyrâk.

<sup>28</sup> Kam dja gar amijaxwe jabej adjumaro nhÿn arým amima. Amiman amijaxwe kôt Metîndjwýnhmã amijarê. Ne kam arým Jeju'ã djwý krên 'ã pidjô kangôo ikô. <sup>29</sup> Dja gar ajô Bēnjadjwýr djwýnh tyk mar kêt ne tu djwý krê ne tu pidjô kangôo ikô nhym kam Metîndjwýnh arým ajo ajkê.

<sup>30</sup> Ga, ar akrãptî aje Bēnjadjwýr djwýnh mar kêt kam tu ar aje krên ne o akômja pumû. Kam arým ar akrãptî arerekren akanê nhym me kwý arým ty. <sup>31</sup> Gwaj ren bakumrêx bajaxwe jabej badjumaro nhÿn ren arým amijaxwe ma. Ne kam ren arým amijaxwe kôt Metîndjwýnhmã amijarê. Nhym kam ren Metîndjwýnh arým gwaj bajaxwe pãnh gwaj bajo bikēnh kêt. <sup>32</sup> Bēnjadjwýr djwýnh kute gwaj babê bajaxwe kurê. Kute gwaj babê kurê kadjy ne gwaj bajo ajkê. Ne ren gwaj babê bajaxwe kurê kêt gwaj ren arým akuno. Nhym be, kati. Me axwe kôt me biknor tokry djâkam babiknor kêt kadjy ne gwaj babê bajaxwe kurê.

<sup>33</sup> Kam akmere ar, dja gar Bēnjadjwýr djwýnh tyk mar kadjy akuprôn abenkam amako nhÿ. Kwãrîk wãnh aben bê anhô djwý 'amýnh ne tu o aprôt kêt. Dja gar abenkam amako nhÿ. <sup>34</sup> Nhym me'ô kum prãm gê ûrkwãkam ô kwý krên mex. Ô kwý krên mexkam gê ar awýr bôx ne ar aro'ã nhÿ. Ne kam arým Bēnjadjwýr djwýnh tyk mar katât ne

arým djwý krên kangôo ikô. Mÿkam? Bir, kute pãnh meo bikēnh kêt kadjy. Me kute Bēnjadjwýr djwýnh tyk mar kêt ne tu kute krên ne o kôm kam ne Metîndjwýnh kute pãnh meo bikēnh pyma.

Be, ije ar amã mÿjja kwý'ã idjujarēnh prãm rã'ã. Ba wãm itēm ne ar akam ibôxkambit dja ba ar amã arê.

## 12

*Karôkôt me apÿnh Metîndjwýnhmã ãpēnh djâ.*

*Dju k 4.1*

<sup>1</sup> Ar ga ne gar Metîndjwýnh Karôkôt adjãpēnh jabej ikukij, ba arým kuma. Ba ar amã 'ã ajarê gar ama. <sup>2</sup> Amrêbê ar aje amim Jeju mar kêttri ne me amã,

—Dja gar mÿjjao metîndjwýnh karô nhipêxmã amijarēnhô aba. Nãm me ã ar amã ane gar arým ari mekôt apÿnh mÿjjao metîndjwýnh karô nhipêx jamakkre kêtjamã amijarēnhô aba nhym kute ar amar kêt kumrêx. Kam ne gar Metîndjwýnh Karô djãpēnhja mar kêt. Ja ne gar aje mar. <sup>3</sup> Kam, ar aje Metîndjwýnh Karô djãpēnhja mar kadjy ba jakam ar amã arê. Me'ô kute Metîndjwýnh Karô kukwakam kabēn'ô jarēnhkam djãm kute memã kum,

—Djãm Jeju mex? Kati, punure, anhÿro ba? Arkati. Metîndjwýnh Karô kukwakam ne me kute Jeju'ã kabēn mexbit jarēnhô ba. Ne kam ajte me'ô kute memã kum,

—Mrãmri Jejubê Bēnjadjwýr djwýnhkumrêx, anhÿro ba, Metîndjwýnh Karôbit kukwakam kute arēnhô ba.

<sup>4</sup> Kam, mÿj ne Metîndjwýnh Karô djãpēnh kute? Bir, nãm apÿnh mÿjja'ã memã karô nhym me arým kôt kute mar ne arým kam kum ãpēnh ar ba. Djãm kam apÿnh karô kute apÿnh mÿjja'ã memã karô? Kati. Metîndjwýnh Karô ta pydji. Pydji kute 'ã memã karô. <sup>5</sup> Bēnjadjwýr djwýnh kadjy gwaj apÿnh badjãpēnh djãri maro baba. Djãm kam apÿnh Bēnjadjwýr djwýnh? Kati. Bēnjadjwýr djwýnh ta pydji. <sup>6</sup> Metîndjwýnh apÿnh gwaj bajo ô ãpēnh ne kam kum

badjâpênh kadjy apÿnh gwaj bamã bano mex, bajamak mex, badjê mex jarê. Djâm kam apÿnh Metîndjwÿnh? Kati. Metîndjwÿnh ta pydji.

<sup>7</sup> Metîndjwÿnh Karô kute gwaj bakôt amijo amirît kadjy arÿm gwaj bakunîmã 'ã karô. Gwaj badjâpênh djà'ã gwaj bamã karô. Dja gwaj bakunî apÿnh badjâpênh djà kôt kum apên arÿm abenmã Metîndjwÿnh raxo amirît ne kam bakunî arÿm ra:x ma. Rax man arÿm katà:t kôt ar amijo baba nhym arÿm gwaj bakam kînhkumrêx.

<sup>8</sup> Kute gwaj bakunîmã àpênh djà'ã karô kôt ne Karô gwaj bakam me kwÿmã amak mex jadjà. Nhym kam arÿm kute memã kabên katât jarênh mar mexkumrêx.

Metîndjwÿnh Karô ta ajte gwaj bakam me kwÿmã apÿnh mÿjja mar kêt jarê nhym me arÿm kôt kute mar ne kute gwaj bamã arênh mar mex.

<sup>9</sup> Metîndjwÿnh Karô ta ajte gwaj bakam me kwÿmã Metîndjwÿnh raxo amirît nhym me arÿm kôt tu amim Metîndjwÿnh markumrêx.

Metîndjwÿnh Karô ta ajte gwaj bakam me kwÿmã me punuo mex'ã kum karô nhym me arÿm kôt kute me punuo mex mar mex.

<sup>10</sup> Nhym ajte gwaj bakam me kwÿmã mÿjja pumÿnh kêt nhipêx'ã kum karô nhym me arÿm kôt kute mÿjja pumÿnh kêt nhipêxja mar mex.

Nhym ajte gwaj bakam me kwÿmã kabên jarêho ba nhym kam me arÿm kôt kute Metîndjwÿnh kukwakam kabên jarênh mar mex. Nãm ã gwaj bamã ane gwaj kam baje apÿnh mÿjja mar mex ne arÿm o kum badjâpênh ar baba.

Nhym be, me'ô Metîndjwÿnhmã àpênh gêdja gwaj bawÿr bôx. Nâr kon, me'ô me karô punumã àpênh gêdja gwaj bawÿr bôx. Kute mex pyrâk gêdja gwaj bawÿr bôx. Mÿj dja gwaj me'ômã bakator on? Bir, Metîndjwÿnh Karô ajte gwaj bakam me kwÿmã me'ô jarênh nhym me arÿm kôt kute kum kator mar mex. Me'ô Metîndjwÿnhmã àpênhkumrêx

gwaj bawÿr bôx nhym me arÿm kuman gwaj bamã,

—Metîndjwÿnhmã àpênhkumrêx ne wã, ane. Nâr, me'ô me karô punumã àpênhja gwaj bawÿr bôx nhym me arÿm kuman gwaj bamã,

—Me karô punumã àpênh ne wã, ane. Gwaj bakwÿ Metîndjwÿnh Karôkôt badjâpênh djà 'ôdjwÿ ne ja.

Nhym kam ajte Metîndjwÿnh Karô gwaj bakam me kwÿmã me kabên'ã karô nhym me arÿm kôt kute me bajtem kabên mar kêtja jarênh mar mex.

Nhym kam ajte Metîndjwÿnh Karô gwaj bakwÿmã me kabên'ã karô nhym kôt me kute gwaj bakabên djwÿnhkôt amÿ gwaj bamã me bajtem kabên mar kêtja jarênh mar mex. Metîndjwÿnh Karôkôt gwaj bakwÿ badjâpênh djà 'ôdjwÿ ne ja.

<sup>11</sup> Metîndjwÿnh Karô ta ne kute gwaj bamã apÿnh badjâpênh djari arênh ne ja. Gwaj banhî pÿnhkôt kute gwaj bamã arênh. Ta kute gwaj bajã amim karôn arÿm kôt gwaj bamã badjâpênh djà jarênh ne ja.

*Gwaj baje Kritumê banhîo typdji pyrâk.*

*Rô 12.4; Ep 4.16; Kor 3.15*

<sup>12</sup> Ga, gwaj banhîja pumÿ. Gwaj banhîkam apÿnh badjâpênh djà krâptî. Gwaj baparkam bamrânh djà. Ne banhikrao baje mÿjja kupênh djà. Ne bakrâkam banhô mÿjja mar djà. Ne banokam baje mÿjja pumÿnh djà. Ne bajamakkrekam baje mÿjja mar ne kupênh djà. Be, gwaj banhîkam apÿnh badjâpênh djà krâptîja pumÿ. Kritudjwÿ gwaj baje amim mar nhym kute gwaj bajo ôbikwakam gwaj baje kumê banhî pydji pyrâk. Ne kam gwaj banhî pÿnhkôt apÿnh badjâpênh djà krâptî, badjumar djà krâptî.

<sup>13</sup> Metîndjwÿnh Karô ne pydji. Ne kam gwaj bakunîo ban Kritu pydji'ã gwaj bamê. 'Ã ne me ngômã gwaj bajangjênh jakre. Gwaj te babê idjaer nâr te gwaj babajtem nhym arÿm Metîndjwÿnh Karô Kritu pydji'ã gwaj bamê. Nâr, me arÿm gwaj bakam ar kwÿ pa 'amÿ nhym ar memã àpênh

kajgo ar ba. Metîndjwÿnh Karô arÿm ar o ban Kritu pydji'ã ar kumê. Nâr, gwaj bakam ar kwÿ me kute ar pa 'amÿnh kêtja nhym ar arek mekôt ar ban umar mex. Kwârîk wãnh râ'ã. Metîndjwÿnh Karô pydji arÿm gwaj bakunîo ban Kritu pydji'ã gwaj bamê. Metîndjwÿnh Karô kute ngô pyrâk gwaj bakunî baje pydjio bakôm pyrâk.

<sup>14</sup> Ga, gwaj banhîja pumû. Djâm gwaj badjâpênh djâ pydjibit? Kati. Gwaj banhîkam apÿnh badjâpênh djâ krâptî, badjumar djâ krâptî. Kritudjwÿ gwaj baje amim mar nhym kute gwaj bajo ôbikwakam kumê banhî pydji pyrâk. Ba ar amã arê gar ama. Kritu mê gwaj baje banhî pydji pyrâk.

<sup>15</sup> Birâm Kritukam gwaj bajô djâpênh djâ kute gwaj bapar djâpênh djâ pyrâk ne kajgo. Ne kam kum âpênh djâ kînh kêt. Kum me'ô djâpênh djâ kînh, âpênh djâ mexkumrêx kute me ikra djâpênh djâja pyrâk kum kînh. Ne kam ren amim,

—Tãmwã ne âpênh djâ mexkumrêx. Me kum kînhkumrêx. Nhym be, me kum ba idjâpênh djâ kînh ngrire. Mÿkam ne Metîndjwÿnh Karô imã idjâpênh djâ ja'ã karô? Kute Kritu ijo ôbikwa kêt pyrâk. Kute kadjy idjâpênh kêt pyrâk, ane. Djâm kute amim anhÿrkam djâm mrãmri Kritu kute o ôbikwa kêt? Kati. Mrãmri kute o ôbikwakumrêx.

<sup>16</sup> Ne birâm atekam Kritukam gwaj bajôdjwÿ djâpênh djâ kute me amak djâpênh djâ pyrâk. Ne kam kum âpênh djâ kînh kêt. Kum me'ô djâpênh djâ kînh, âpênh djâ mexkumrêx kute me no djâpênh djâja pyrâk kum kînh. Ne kam ren amim,

—Tãmwã ne âpênh djâ mexkumrêx. Me kum kînhkumrêx. Nhym be, me kum ba idjâpênh djâ kînh ngrire. Mÿkam ne Metîndjwÿnh Karô imã idjâpênh djâ ja'ã karô? Kute Kritu ijo ôbikwa kêt pyrâk. Kute kadjy idjâpênh kêt pyrâk, ane. Djâm kute amim anhÿrkam djâm mrãmri Kritu kute o ôbikwa kêt? Kati. Mrãmri,

kute o ôbikwakumrêx. <sup>17</sup> Ne ren gwaj banobit ne ren gwaj bajamakmê bajamakkre kêt mÿjo ne gwaj ren badjumar? Ne ren gwaj bajamakbit ne ren banhijâkre kre kêt mÿjo ne gwaj ren badjubâr?

<sup>18</sup> Nhym be, kati. Metîndjwÿnh ta gwaj bakadjy apÿnh gwaj bakukràdjâ, gwaj badjâpênh djâ nhipêx. Ta ne kute amim gwaj badjâpênh djâ'ã karô kôt arÿm apÿnh gwaj badjâpênh djâ nhipêx. Kritudjwÿ. Gwaj baje amim mar nhym kute gwaj bajo ôbikwakam ne gwaj apÿnh kôt badjâpênh djârio baba.

<sup>19</sup> Nhym be, Metîndjwÿnh ren gwaj banhijâkrebit nhipêx gwaj ren badjâkur kêt, badjâpênh kêt, bamrãnh kêt. Ren gwaj bakukràdjâ'ô pydjibit nhipêx mÿj ne gwaj ren nê? Ne ren gwaj banhijâkrebit nhipêx ne ren gwaj bajajkwa nhipêx kêt gwaj ren badjâkur kêt. Ne ren gwaj banhikra nhipêx kêt gwaj ren badjâpênh kêt. Ne ren gwaj bapar nhipêx kêt gwaj ren bamrãnh kêt. Mÿj ne gwaj ren kam nê? Gwaj ren kam ajmã nê.

<sup>20</sup> Nhym be, kati. Gwaj bakukràdjâ kunî. Gwaj badjâpênh djâ krâptî. Nhym be, gwaj banhî pÿnhbit. Kritudjwÿ gwaj baje amim mar nhym kute gwaj bajo ôbikwakam kute kumê gwaj baje banhî pydji pyrâk. Nhym be, apÿnh gwaj badjâpênh djâ krâptî. Kam kwârîk wãnh ar amã adjâpênh djâ kurê kêt.

*Me kute abeno ôbikwan kum aben jabê'ã memã karô.*

*Rô 12.10; Pir 2.3; Ped k 2.17*

<sup>21</sup> Ba ar amã mÿjja jarê gar ama. Djâm gwaj bamã bano kînh ne ate bamã banhikra kurê? Kati. Gwaj bamã bano kînh ne bamã banhikra kînh ne bamã bakukràdjâ kunî kînh. Metîndjwÿnh Karô ne kute gwaj bamã apÿnh badjâpênh djâ'ã karô gwaj o baba ne kam bamã badjâpênh djâdjwÿ kunî kînhmã. Djâm gwaj baje me kabên mar kêtja jarênh djâm jabit ne gwaj bamã kînhmã? Djâm me punuo mex ne gwaj bamã

kĩnh kêt mã? Kati. Dja gwaj bamã badjâpênh djà kunĩ kĩnho aben pyrâk.

<sup>22</sup> Gwaj bakukràdjâdjwý kwý rerekre. Gwaj bakĩ, gwaj bajamak, gwaj bajai, gwaj bakukràdjâ kwý rerekre. Te kwý rerekre gwaj bamã kĩ:nhkumrêx ne. Ne ren kêt gwaj ren ajmã nê? <sup>23</sup> Nhy m gwaj bakukràdjâ kwý me kum kĩnh kêt jabej gwaj amim o mex. Gwaj o mex ne kâjmã kamê nhy m me arým kum kĩnh. <sup>24</sup> Gwaj bakukràdjâ me kum kĩnhja gwaj o mex kêt ne kâjmã kamênh kêt.

Metĩndjwýnhdjwý ne Kritu nhô àpênh aro aben pyrâk ne kum ar kunĩ kĩnho aben pyrâk. Nãm mã me kum ô àpênh kĩnh kêtjao mex ne kâjmã kum mex kamê. Nhy m kam me arým kum ô àpênh kunĩ kĩnho aben pyrâk. <sup>25</sup> Mýkam ne ô àpênh aben pyrâk? Bir, ne ren meo aben pyrâk kêt nhy m ren me amirax mýr jabej aben mã kabên ne. Nhy m be, kati. Me kute aben mã anhýr kêt kadjy ne arým ô àpênh aben pyrâk nhy m kam me arým abeno djuw mex'ã kabên.

<sup>26</sup> Nhy m kam godja gwaj bajô tokry jabej gwaj bakunĩ arým ô'ã batokry. Nâr godja me kâjmã kum rax kamê nhy m arým kĩnh. Kĩnhkam gwaj arým ô'ã bakĩnh ne. <sup>27</sup> Ar aje tu amim Kritu markam nhy m kute ar ajo ôbikwakam ar aje mrãmri ne kumê anhĩ kute pydji pyrâk. Nhy m arým ar ajo ô àpênh.

<sup>28</sup> Me baje amim Jeju mar kunĩ ne kôt ar aben pydjio babaja ne Metĩndjwýnh kute aben nwhitepã me bajã àpênh rên. Nãm me bakwý'ã memã wa djwýnh mẽ. Jeju ne amrêbê ar ijano bar 'ã idjujarên ar iba. Ar ikumrêx. Nhy m me bakwý'ã ajte kukwakam kabên jarên djwýnh mẽ nhy m me ar ijatãri. Nhy m me bakwý'ã memã kukràdjâ'ã ujarên djwýnh mẽ nhy m me me atãri. Nhy m kam ajte me bakwý'ã mýjja pumũnh kêt nhípêx djwýnh mẽ. Ne kam ajte me bakwýmã me punuo mex'ã karô gu me baje mar. Nhy m kam ajte me bakwýmã me àpênhkôt o kangõnh'ã karô gu me baje mar. Nhy m kam me

kwýmã meo ba djwýnh'ã kum karô nhy m me kute mar. Nhy m kam me bakwýmã me kabên'ã karô gu me kôt baje me bajtem kabên mar kêtja jarên mar.

<sup>29</sup> Djãm kam me bakunĩbê Jeju kute ar anorja? Kati. Me bakwýbit. Djãm kam me bakunĩbê Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarên djwýnh? Kati. Me bakwýbit. Djãm me bakunĩbê memã kukràdjâ'ã ujarên djwýnh? Kati. Me bakwýbit. Djãm me bakunĩ baje mýjja pumũnh kêt nhípêx mar, baje me punuo mex mar? Kati. Me bakwýbit. <sup>30</sup> Djãm me bakunĩ baje me bajtem kabên mar kêtja jarên mar? Kati. Me bakwýbit. Djãm me bakunĩ baje me kabên djwýnhkôt amũ memã me kabên mar kêtja jarên mar? Kati. Me bakwýbit. <sup>31</sup> Kam ar adjâpênh djâja'ô mexo kute kunĩ jakrenh dja gar amã kĩnh. Mex ja dja gar abej týx.

Ne kam mýj dja gar nên kam apê? Bir, dja gar amã me abên kam apê. Gwaj bamã me abê kêt kam badjâpênh kajgo. Gwaj bamã me abêkambit mrãmri badjâpênh mexkumrêx.

## 13

### *Me kum me abê'ã ujarên.*

<sup>1</sup> Gwaj bamã me abêkambit ne mrãmri gwaj badjâpênh mexkumrêx. Ne ren gwaj bakam me'ô ren pykakam apýnh me bajtem kabên mar kêtja jarê nâr ren kâjkwakam Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh kabên mar kêtja jarê. Ne ren kum me abê kêt. Djãm kam mex? Kati. Kum me abê kêt kam kabên kajgokumrêx. Kum me abê kêt kam kabên jarên kajgo kute mrãmri ne me ngõnh krôkrôkti titikkam kanga kajgo pyrâk.

<sup>2</sup> Nhy m ren gwaj bakam me'ô kute Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarên mar. Ne ren kute mýjja bipdjur tũm kunõ amirĩt mar. Ne ren me kute mýjja marja kunĩ ren mar. Ne kam ren kum me abê kêt. Djãm me'ôja rax? Kati. Kum me abê kêt kam ne kajgo me:xi.

Nhy m ren gwaj bakam me'ô ren mrãmri kute Metĩndjwýnh rax



markumrêx. Ne ren mỳjja nhipêx kadjy amim kamnhĩx mexkumrêx. Ne ren kum,

—Djũnwã, dja ga imã krãnhwã kaba, ane. Nhyim ren arỳm kum kadjãrkumrêx. Nhyim kam ren me'õja kum me abê kêt. Djãm me'õja rax? Kati. Kum me abê kêt kam ne kajgokumrêx.

<sup>3</sup> Nhyim ren gwaj bakam me'õ ren õ mỳjja kunĩ me bikênhmã kungrã. Ne ren kum me abê kêt, mã ne kute? Kati, Kute memã mỳjja nhõrja kajgo mexi, kum me abê kêt kam.

Nhyim ren kam me'õ kute me'õ pytãr kadjy memã kum,

—Kwãrĩk wãnh kuwyo tãmwã bã kêt. Ba dja ga pãnh kuwyo ibĩ, ane. Nhyim ren me arỳm kabênkõt pãnh kubĩ. Kubĩ nhyim tykjao ren arỳm me'õ pytã. Nhyim be, ren tykja anhỹr djwỹnhram kum me abê kêt, mã ne kute? Kati, tykja kajgo mexi, kum me abê kêt kam.

<sup>4</sup> Gwaj bamã me abêkam dja gwaj memã bano kator kêt ne amijamãr 'iry.

Ne bamã me kaprĩ.

Ne me õ mỳjja'ã bangryk kêt.

Ne bamã me abêkam babên kati kêt. Ne amijo badjãmra kêt.

<sup>5</sup> Ne memã baprĩre ne memã bakabên jarê.

Ne bamã me abêkam amidjwỹnhbit mar kêt.

Ne amijã bangryk nê.

Nhyim me'õ gwaj bajo ajkê gwaj amipãnh kadjy mar kêt kumrêx.

<sup>6</sup> Ne bamã me abêkam me axwekam bakĩnh kêt kumrêx.

Ne me kute katãt amijo bakam bakĩnh kumrêx.

<sup>7</sup> Ne memã me arênh prãm kêt.

Ne bamã me abêkam tu amim me markumrêx ne amim, “Mrãmri kabênkumrêx”, anen amiwỹr mỳjja kamnhĩxkumrêx.

Ne mekõt badjãm tỳxkumrêx ne 'ã badjukanga kêt.

<sup>8</sup> Ne bamã me abêkam arỳm Metĩndjwỹnh kadjy badjãpênhkumrêx ne bakajgo kêt kumrêx. Nhyim be, Metĩndjwỹnh Karõ kute apỹnh memã

apênh dja jarênhja dja ĩ kêt. Dja kukwakam kabên jarênh djwỹnh ĩ memã arênh kêt. Nhyim me ĩ me bajtem kabên mar kêtja jarênh kêt. Nhyim me kute apỹnh mỳjja mar djwỹnh ĩ mar kêt. Nhyim be, djãm me kum me abên kam kum me abê kêt mã? Arkati. Dja me kum me abê rã'ã. Ne kam kajgo kêt rã'ã ne. <sup>9</sup> Jakam gwaj mỳjja kwỹbit man Metĩndjwỹnh kukwakam kabên kwỹbit jarê. Gwaj baje kabên kunĩ mar kêt. <sup>10</sup> Nhyim be, dja ĩ mỳjja kunĩ kute amirĩt dja nhõ akati bõx gwaj arỳm prĩne mỳjja kunĩ ma nhyim me:xkumrêx. Nhyim mỳjja kãjbê mexja arỳm kêt ne.

<sup>11</sup> Amrêbê iprĩri ikabên kute me prĩre kabên pyrãk. Iprĩri ije mỳjja mar kute me prĩre kute mỳjja mar pyrãk. Ne ije amim mỳjja'ã karõ kute me prĩre amim mỳjja'ã karõ pyrãk. Ba kam arỳm ijabatãnh ne arỳm iprĩre prãm kêt. Ba arỳm iprĩre kam amijo ĩbaja kanga.

<sup>12</sup> Jakam gwaj baje Metĩndjwỹnh nhõ mỳjja pumũnh mex kêt kute mrãmri ne ĩxe punukam me kute mỳjja pumũnh mex kêt pyrãk. Dja gwaj ã omũnh ane:n kam ĩ arỳm kuka kõnh omũnh mexkumrêx. Jakam gwaj baje mỳjja kwỹbit mar. Dja gwaj ã maro ane:n kam ĩ arỳm prĩne mar mexkumrêx. Dja gwaj maro kute mrãmri ne ta kute prĩne gwaj bamar pyrãk.

<sup>13</sup> Jakam gwaj tu amim Metĩndjwỹnh markumrêx rã'ã. Ne amiwỹr kamnhĩxkumrêx rã'ã. Ne bamã me abê rã'ã. Ne kam gwaj baje tu amim markumrêxja ne kãjbê mex. Gwaj amiwỹr kamnhĩxjadjwỹ ne kãjbê mex. Nhyim be, gwaj bamã me abêja ne mexo kute kunĩ jakrenh.

## 14

*Aben kabên djwỹnhkõt me kute abenmã arênh'ã memã karõ.*

<sup>1</sup> Dja gar mã amã me abê. Ne kam ajte ar amã apỹnh adjãpênh djãdjwỹ kĩnhkumrêx. Metĩndjwỹnh Karõ kute 'ã ar amã karõja dja gar amã kĩnh. Ne kam ar adjãpênh

djà'ã abê Metîndjwýnh kukwakam kabên jarênh djwýnhja dja gar amã kînhkumrêx. Abê kukwakam kabên jarênh djwýnhkam aje me aben djwýnh kabênkôt memã arênh. Tãm dja ga amã kînhkumrêx.

<sup>2</sup> Nhyim be, me'õ kute me bajtem kabên mar kêt jarênhkam djãm gwaj bajômã ne arê? Kati. Gwaj bajô baje mar kêt. Metîndjwýnhmã ne arê. Me'õ ta ne mýjja mar kêt jarê. <sup>3</sup> Nhyim be, me'õ kute gwaj bakabênkôt Metîndjwýnh kukwakam kabên jarênh ja ne mex. Gwaj baje markam ne mex. Nãm gwaj bamã arê gwaj kam bajamak mexo amũ amikamênho tén arým Metîndjwýnh mar rax ne. Nãm gwaj bamã 'ã karôn gwaj bajo kînh. <sup>4</sup> Nhyim be, me'õ kute me bajtem kabên mar kêtja jarênh ne amidjwýnhmãbit arên kam ajbit arým amak mexo amũ amikamê. Me'õdjwý kute mar kêt. Nhyim be, me'õ kute me aben djwýnh kabênkôt Metîndjwýnh kukwakam kabên jarênhja. Ja ne me kute amim Jeju marja kunĩmã arê nhyim me arým kuma. Ne kam arým amak mexo amũ amikamên arým Metîndjwýnh mar rax ne.

<sup>5</sup> Ar akunĩ ren me bajtem kabên mar kêtja jarê ba ren kam ikînh ngrire. Nhyim be, ren ar akunĩ me bakabênkôt Metîndjwýnh kukwakam kabên jarê ba ren kam ikînhkumrêx ne. Mýkam? Bir, ar aje kukwakam kabên jarênhkam ne gar amexkumrêx. Nhyim me'õ kute me bajtem kabên mar kêt jarênhja kàjbê mex. Nàr, godja me'õ ar amã me kabên mar kêtja jarênh jabej. Nhyim me'õdjwý me bakabênkam amũ ar amã me'õ kabên jarê gar arým kabên mar jabej. Kambit dja mexkumrêx. Ar aje kabên markam mexkumrêx. Ne kam arým ajamak mexo amũ amikamên arým mar rax ne. Ar aje amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja kunĩ arým mar rax ne.

<sup>6</sup> Akmere, àpnhîre ar, ba ren ar awýr bôx ne ren ar amã me bajtem kabên mar kêtja jarê djã ne ga ren ar amim aman akînh? Kati. Dja ba ar

awýr bôx ne me bakabênkôt ar amã arê gar arým amim aman arým akînh ne. Metîndjwýnh kute imã mýjja ny jarênh dja ba me bakabên kôt ar amã arê gar arým amim aman arým akînh. Nàr ije mýjja'õ bipdjur tùm mar dja ba me bakabênkôt ar amã arê gar arým amim aman arým akînh ne. Nàr, dja ba me bakabênkôt Metîndjwýnh kukwakam ar amã kabên jarê gar arým amim aman arým akînh ne. Nàr, dja ba me bakabênkôt ar amã Metîndjwýnh kukràdjã jarê gar kam arým amim aman arým akînh ne.

<sup>7</sup> Nhyim be, aje memã me bajtem kabên mar kêtja jarênhkam aje mrãmri ne me kute me õ'i kakôr punu pyræk. Nhyim kam me abenmã kum,

—Je tô mýj ne kute kakôr punuja? ane. Ar aje me bajtem kabên mar kêtja jarênhkam aje mrãmri ne me kute pýjábàrekam ngrer punu pyræk. Nhyim kam me abenmã kum,

—Je tô mýj ngrer punu ja? ane.

<sup>8</sup> Me krâkamngôn timer apýnh prôt djãri õ me ngrer. Õ'ikam me ngrer. Ne ren me me ngrer kupa'ã õ'i kakô djã ne ren krâkamngôn timer me ngrer man kurê djwýnhmê aben kutã prôt kadjy akuprô? Kati.

<sup>9</sup> Kam ar gadjwý ga ren ar memã akabên djwýnh jarênh kêt djã ne me ren akabên ma? Kati. Ne ga ren ar aje kôkmã akabên nhyim kute akabên mar kêt pyræk. <sup>10</sup> Apýnh me ba djãkam apýnh me kabên krãptĩ. Ne kam me kute aben djwýnh kabênkôt kute aben kabên kunĩ mar. <sup>11</sup> Gwaj ren me kabên mar kêtjakam abenmã bakabên ne ren abeno me bajtem.

<sup>12</sup> Ar gadjwý ne gar ã aje aben kabên mar kêtka m ã abeno me bajtemo ane. Kam, me bakabênkôt dja gar memã akabên jarê. Metîndjwýnh Karõ kute ar amã apýnh ar adjãpên timer djã jarênh dja gar me bakabênkôt memã akabên jarên kôt apê nhyim me arým ar akabên markumrêx. Ne kam arým amak mexo amũ amikamên arým mar rax ne. Me kute amim Jeju mar ne ar aben pydjio baja kunĩ arým

mar rax ne. Ar adjapênh djà ja'ô dja gar amã kînhkumrêx.

<sup>13</sup> Kam, ar ajô aje me bajtem kabên mar kêtja jarênh markam dja ga Metîndjwýnhmã amijo a'uw ne kum,

—Me ikabênkam dja ga ajte imã arê, ane. Dja ga ã kum ane gê me bakabênkam ajte amã arê. Ga kam arým amũ me bakabênkam memã arê nhym me arým ama. Tãm ne ja. <sup>14</sup> Metîndjwýnhmã gwaj bakabênkamdjwý. Godja gwaj kum me bajtem kabên mar kêtja jarên arým baje mýj kabên jarênhja mar kêt. Gwaj bajajkwakambit ne gwaj arê ne kam bajamakjao baje mar kêt ne.

<sup>15</sup> Mýj godja gwaj kam nê? Bir, dja gwaj me bajtem kabên mar kêtjao kum bakabên jarên mã bakabên djwýnhkôt kum bakabên jarên arým amikabên ma. Dja gwaj mã me kabên mar kêtjao kum ngren mã bakabên djwýnhkôt kum ngren arým amikabên ma. <sup>16</sup> Godja gar me bajtem kabên mar kêtjôbit kum mex jarê mýj godja ar abu'ã me ja kute akôt kum, “Mrãmri”, anhýr on? Me kute akabên mar kêtja mýj godja me akôt nê? Me kute akabên mar kêtjukumrêx. <sup>17</sup> Mrãmri ga me bajtem kabênkôt kum mex jarê. Nhym be, abu'ã me ja dja me amim amar kêt ne amak mexo amũ amikamênh kêt.

<sup>18</sup> Ba ne ba ije apýnh me bajtem kabên mar kêtja jarênh kumex. Ije me bajtem kabên mar kêtja jarênh ar akunĩ jakrenh mex ne. Kam ne ba Metîndjwýnhmã amikînh jarê. <sup>19</sup> Ne kam me kute amim Jeju mar kute aben pydjikam djãm mekam ije me bajtem kabên mar kêtja jarênh prãm? Kati. Nhym be, me kabên djwýnh ije arênh prãmikumrêx. Ije memã Metîndjwýnh kukràdjà jarênh nhym me kute mar kadjy ije me kabên djwýnh jarênh prãmikumrêx. Ne ba ren me bakabên djwýnhkôt ikabên ngrêrebê 5bit jarên ren imã ikabênja kînhkumrêx. Nhym be, ne ba ren me bajtem kabên mar kêtja kabên krãptĩ: kubê 10.000 jarên ren kam imã ikabên ja kînh ngri:re ne.

<sup>20</sup> Akmere, àpnhîre ar, kwãrîk wãnh ar aprîre kêt ne arîk amim akabên kajgo jarênh kêt. Dja gar ajabatàn ne amim akabênkumrêx jarê. Dja gar me prîre ma. Prî:rekam me axwe kêt dja gar aman me kudjwa ajaxwe kêt ne katàt ar amijo aba. <sup>21</sup> Be, amrêbê: ne Bênjadjwýr djwýnh me bakukãmãre Môjdjê mã 'ã karõ nhym kukwakam memã 'ã karõ. Nãm te memã 'ã karõ nhym me kute mar kêt ne amakkre kêt rã'ã ne. Nhym kam arým memã kabên ne memã kum,

“Me kabên mar kêtjô, me bajtem kabênkôt dja ba jakam memã ikabên jarê.

Dja ba te memã arê nhym me amim ikabên mar kêt rã'ã ne.” Nãm me amakkre kêtjuk Bênjadjwýr djwýnh ã me bakukãmãre'ã ane nhym me arým 'ã pi'ók no'ók ne.

<sup>22</sup> Kam, ba ar amã arê. Mýj xê kadjy ne me kute me bajtem kabên mar kêt jarênh? Djãm me kute tu amim Metîndjwýnh markumrêxja kadjy ne me kute arênh? Kati. Me kute amim Jeju mar kêtja kadjy ne me kute arênh. Nhym be, mýj xê kadjy ne me kute Metîndjwýnh kukwakam kabên jarênh, kute me bakabên djwýnhkôt kabên jarênh? Djãm me kute amim Jeju mar kêtja kadjy ne me kute kabên jarênh? Kati. Me kute amim Jeju marja kadjy ne me kute kabên jarênh.

<sup>23</sup> Kam, godja gar akunĩ aben pydjín akunĩ arým me bajtem kabên mar kêtjakam akabên jarênh jabej. Nhym me kute Metîndjwýnh kabên mar prãmja ar akôt wadjà. Nàr me kute amim Jeju mar kêtja ar akôt wadjàn ar akabên ma. Gar me bajtem kabên mar kêt jarênh akumexkam mýj dja me ar ajã abenmã arê? Bir, dja me abenmã abibãnh jarê.

<sup>24</sup> Nhym be, dja gar akunĩ abikprõnh djakam akabên djwýnhkôt Metîndjwýnh kabên jarê. Aben totokmã arê. Nhym kam me'ô kute amim Jeju mar kêtja ar akôt wadjà. Nàr me'ô kute Metîndjwýnh kabên mar prãmja ar akôt wadjà. Ne kam

arÿm amijã akabên ma:ro nhÿ. Maro nhÿn arÿm amiman arÿm amim,

—Mrãmri ne ba mekôt ajmã ikuten ijaxwe, anhÿro nhÿ. Amimaro nhÿ:n arÿm amim kator mex ne. <sup>25</sup> Dja gar akunĩ akabên djwÿnhkôt ã arênho ane nhym arÿm prĩne amima. Kute apÿnh mÿjja punu nhipêx ne kute amikam o bipdjur djari amikam kuma. Ne kam Metĩndjwÿnh pymaje arÿm tu mÿrbê tÿm ne kum rax jarê. Ne kam arÿm ar ajã me kunĩmã kum,

—Be, mrãmri Metĩndjwÿnh mekmê amijo kajkepkumrêx, ane.

*Me kabên'ã atom ne kute arênho nêje me akre.*

*Kar 2.42; Idja 10.25*

<sup>26</sup> Akmere ar, ba apÿnh ar adjapênh djã'ã ar amã karõ gar ama. Me kute amim Jeju mar rax kadjy dja gar memã akabên jarê. Me kute amim mar mexo amũ amikamênhmã dja gar memã arê. Kwãrĩk wãnh ar akabên kajgo jarênho kêt. Arÿm ar abikprõnhkam ar aje memã apÿnh anhõ me ngrer jarênhmã nãr memã kukràdjã'õ jarênhmã me kute amim Jeju mar rax kadjy dja gar memã arê. Nãr ar aje me bajtem kabên mar kêt kam akabên jarênhmã nãr Metĩndjwÿnh kute ar amã mÿjja 'õo amirĩtja ar aje memã arênhmã me kute amim Jeju mar rax kadjy dja gar memã arê. Nãr, ar aje me bajtem kabên mar kêtja akabên djwÿnhkôt memã arênhmã me kute amim Jeju mar rax kadjy dja gar memã arê. Kwãrĩk wãnh ar akabên kajgo jarênho kêt.

<sup>27</sup> Nhym kam ar akam me'õ ar me bajtem kabên mar kêtja jarênho jabej. Djãm ar krãptĩ kute arênhmã? Kati. Gê ar amãnhkrut nãr ar amãnhkrut ne ikjêkêt arê. Ar jabit. Djãm me kute kabên jarênho'ã atom\* ne aben mar kêt mã? Kati. Kwãrĩk wãnh. Gê ar aben nHITEPã pÿnh ne memã arênho tẽ. Nhym kam gêdja me'õ me bakabên kôt amũ memã arênhkumrêx. <sup>28</sup> Nãr kon, dja me me bajtem kabên mar

kêtja jarê nhym me'õ kute me bakabênkôt amũ ar amã arênho mar kêt. Kute mar kêt kam kwãrĩk wãnh me me bajtem kabên jarênho kêt. Me'õ kute me ijuk'ã ar amã arênho mar kêt kam gê me ja anhikrê. Ar aje aben pydjikam anhikrê. Gê me bixamarkam amimãbit me kabên mar kêt jarênho Metĩndjwÿnhmã bit arê.

<sup>29</sup> Nhym kam me'õ ar kute Metĩndjwÿnh kabên jarênho mã. Djãm tu ar krãptĩ kute arênho mã? Kati. Gê ar amãnhkrut nãr kon ar amãnhkrut ne ikjêkêt ne arê. Aben nHITEPã pÿnh ne arênho tẽ gê kam ar bu'ã me ja ar maro krĩ. Mrãmri Metĩndjwÿnh kabên kôt ar kabên katãtkumrêx jabej ar maro krĩ.

<sup>30</sup> Gê ar aben nHITEPã memã kabên jarênho tẽ. Nhym kam wãnh me'õ djwÿnh nhÿ nhym Metĩndjwÿnh arÿm kum mÿjja 'õo amirĩt nhym kuma. Gê kumrêx kabên jarênho ãmja kum anhikrê. Nhym kam me'õ ÿrja kãjmã djan pãnh memã kabên jarê. <sup>31</sup> Gêdja gar akunĩ aben nHITEPã apÿnh ne Metĩndjwÿnh kabên jarênho tẽ gê me kunĩ arÿm amim ar akabên ma. Ar akabên man arÿm amim Jeju mar mexo amũ amikamên arÿm kôt kÿnh.

<sup>32</sup> Metĩndjwÿnh kabên jarênho djwÿnh ne me kute amimexkumrêx. Dja gar aminên ar apÿnh ne aben nHITEPã memã akabên jarê. <sup>33</sup> Djãm ar aje akabên'ã atom ne aje aben kabên mar kêt mã? Djãm Metĩndjwÿnh kute ar amã ar akangaja jadjãrmã? Kati. Nãm kute memã me umar mexbit jadjãrmã. Nãm ã apÿnh me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio ba djari umar mexo ane.

<sup>34</sup> Nhym kam me niredjwÿ. Mÿj dja ga me abikprõnh djãkam nê? Djãm me nire kute memã arênho mã? Kati. Dja me anhikrên me my kabên ma. Djãm apÿnh me kute amim Jeju mar ne ar aben pydjio ba djari me nire kute kam memã kabên 'õ jarênho? Kati. Kunĩkôt me anhikrê. Ar akam me niredjwÿ, gê me me kudjwa anhikrên me my kabên ma.

\* 14:27 'ã krãptĩ

Me bakukâmâre kute Metîndjwýnh kukràdjà'ã pi'òk no'òkkôt ne me nire kute me abikprõnh djâkam me my kabên mar ne kute kôt amijo bamã. <sup>35</sup> Ne me kute mýjja'õ marmã, djâm me aben pydji djâkam kute me kukjêrmã? Kati. Gê me akrânã aminhûrkwâkam mjên kukja. Me kute amim Jeju mar aben pydjikam me nire kute kabên'õ jarênhkam ne mex kêt ne.

<sup>36</sup> Djâm ar ajõ aje akabêno ijapanhmã? Djâm ar akumrêx ne gar aje Metîndjwýnh kabên jarênhmo krax djwýnh? Djâm ar gajbit ne Metîndjwýnh kabên ar awýr bõx? Kati.

<sup>37</sup> Godja me'õ we,

—Ibê Metîndjwýnh kukwakam kabên jarênh djwýnh, ane. Nâr,

—Ije Metîndjwýnh Karõ mar, ane. Gê tãmwã ikumrêx iman ijã ar amã,

—Paur kabênkumrêx. Kute gwaj bamã kabên'ã pi'òk no'òk ja ne mrãmri Bênjadjwýr djwýnh kute kum arênhkumrêx, ane. Dja ã ar amã ane gwaj kam arým me'õja markumrêx.

<sup>38</sup> Nâr, dja me'õ amakkre kêt prãm kwãrîk wãnh me'õ kabênja mar kêt.

<sup>39</sup> Kam, akmere ar, ar akabên djwýnhkôt aje Metîndjwýnh kabên jarênhja amã kînh. Nym be, dja ar akam me'õ kute me bajtem kabên mar kêtjakam kabên'õ jarênh prãm jabej. Kwãrîk wãnh kubê adjãptâr kêt. <sup>40</sup> Ne kam ar akabên jarênh'ã atom kêt gê mex. Nym be, apýnh dja gar aben nhitepã akabêno aku'ê. Ije Metîndjwýnh Karõkôt ar adjãpênh'ã idjujarênho ino rer ne ja. Tãm ne ja.

## 15

*Jeju tyk ne akubyn tîn'ã ujarênh.*

*Kar 2.23, 10.39, 13.29*

<sup>1</sup> Jakam ba ajte ar amã Kritu'ã ujarênh ny jarê. Ije amrêbê ar amã 'ã ujarênh ny jarênh gar arým tu amim markumrêx ne 'ã adjukanga kêt. Ba ajte ar amã tãm jarê. <sup>2</sup> Ar aje amim 'ã ujarênh nyja markôt Metîndjwýnh arým ar apytã. Tãm dja ba ajte kàj bê

ar amã arê. Ar aje kam tu amim mar tÿxrã'ã jabej arým ar apytã. Nâr ar aje mar kajgo jabej.

<sup>3</sup> Metîndjwýnh ne kute imã kabên mex jarênhja ba arým ar amã arê. Kritu ne arým gwaj bajaxwe pãnh ty. Amrêbê: Metîndjwýnh kute me bakukâmâremã 'ã ujarênh nhym me kute 'ã pi'òk no'òk kôt Kritu arým gwaj bajaxwe pãnh ty. <sup>4</sup> Ty nhym me arým adjã. Nym me kute ajte 'ã pi'òk no'òk kôt 'ã akatin akatin akati nhym arým akubyn tîn ne. <sup>5</sup> Nãm akubyn tîn nhym kam Pedru arým omũ. Pedru nhidji 'õdjwýbê ne Xepa. Nym kam Jeju kute ar anorbê 12djwý arým omũ.

<sup>6</sup> Nym kam ajte arngro pydjikam gwaj baje meo bakamy krãpti kubê 500 ne kam ajmã ijukri 'ã akre kuteja adjwýnhdjwý arým omũ. Me kute omũnhja krãpti ne akati jakam tîn ne ar ba rã'ã ne. Nym me kwýbit arým ty. <sup>7</sup> Nãm me omũ nhym kam ajte Xijagu omũ. Nym kam Jeju kute ar anorja kunĩ omũ. <sup>8</sup> Kam ne ba ba me tekren arým omũ. Ije mrãmri ne me prîre nhõ akati nhõkre djã kôt me aêrbê bixadjwýr pyrãk. Imã Jeju kurê:o iba. Nym kam memã amijo amirito ba nhym me omũnho ba. Omũnho ba ba kam badjwý arým omũ. Nãm ijaêrbê imã amijo amirît ba me totokbê arým omũ.

<sup>9</sup> Jeju kute ar anorja djwý ar rûnho kute ijakrenh mex. Bajbit mekam ikajgo pyrãk. Mrãmri ne me ren kute ijã memã kum, “Jeju ne Paur jano”, anhÿr kêt. Ije me kute amim Jeju marjao ibikênho ibakam ne me ren ijã anhÿr ar ba kêt.

<sup>10</sup> Nym be, kati. Metîndjwýnh tu kum ikaprĩ kôt\* Jeju arým ijano ba arým 'ã idjujarênh ar iba. Djâm kum ikaprĩ kajgo? Kati. Ba ne ba kum idjãpênh ar kunĩ jakrenh mex. Djâm ba ne ba apê? Kati. Metîndjwýnh ta ne tu kum ikaprĩn ikadjwýnhbê djan ijo ba. Ijo ban ikam apê ba arým kum

\* **15:10** Djâm ba ne ba ijaxwe kêt nhym pãnh kum ikaprĩ Kati. Ba ne ba te ijaxwe kêtã. Nym be, ta ne tu kum ikaprĩ.

apê. <sup>11</sup> Nhyam ar wâdjwÿ kàj bê memã 'ã ujarênh ar ba. Badjwÿ ba kàj bê memã 'ã idjujarênh ar iba. Bar aktã Kritu'ã memã ajarê gar kam arÿm tu amim markumrêx.

*Medjwÿ tyk ne akubyn tîn.*

*Ruk 20.37*

<sup>12</sup> Me arÿm kàj bê Kritu akubyn tîn'ã ar amã ajarê gar arÿm aje mar. Mÿkam ne ga ate ar akwÿ ajte memã kum,

—Kati. Me tyk akubyn tîn prãm kêt-kumrêx, anhÿro aba? <sup>13</sup> Ne ren mrãmri me tyk akubyn tîn kêt nhyam Kritudjwÿ ren akubyn tîn kêt ne. <sup>14</sup> Ne ren mrãmri akubyn tîn kêt ba ren ar kàj bê 'ã ar amã idjujarênh ar iba kajgo. Ga ren ar gadjwÿ ren amim maro aba nhyam ren arÿm kajgo:kumrêx. <sup>15-16</sup> Ne ren mrãmri me tyk akubyn tîn kêt nhyam Kritudjwÿ ren akubyn tîn kêt ne. Ba ren ar kam me kunĩmã Metĩndjwÿnh jarênh'ã ijêxnhĩo iban memã,

—Metĩndjwÿnh arÿm akubyn Krituo tîn, anhÿro iba. <sup>17</sup> Ne ren mrãmri Kritu akubyn tîn kêt ga ren ar amim maro aba nhyam ren arÿm kajgo:kumrêx. Gar kam ren ajaxwe tũm rã'ã ne.

<sup>18</sup> Nhyam me kute Kritu mar arÿm tykdjwÿ ren akubyn tîn kêt ne ren mrãmri tu biknorkumrêx. <sup>19</sup> Gwaj ren batĩnri amim Kritu kamnhĩx ne ren kam arÿm ty. Ne ren kam akubyn gwaj batĩn kêt djã ne gwaj ren kam bakĩnh? Kati. Gwaj ren kam bakapĩkumrêx. Ne ren bakapĩo katãt me kunĩ jakrenh mex ne.

<sup>20</sup> Nhyam be, kati. Mrãmri ne Metĩndjwÿnh akubyn Krituo tĩnkumrêx. Kam me kute amim Kritu mar tyk kunĩdjwÿ dja me Kritu kôt akubyn tîn ne. <sup>21</sup> Pykakam me'õ djô'ã ne me arÿm ty. Ne kam akubyn tĩndjwÿ pykakam me'õdjwÿ djô'ã akubyn tîn. <sup>22</sup> Adão kôt me ja kunĩ Adão djô'ã ty. Nhyam Kritu kôt me ja kunĩ ajte Kritu djô'ã akubyn tîn.

<sup>23</sup> Djãm me kumrêx akubyn tîn? Kati. Kritu arÿm tyn kam kumrêx akubyn tîn ne wabi. Dja ĩ akubyn bõx.

Akubyn bõx kambit dja akubyn õ me jao tîn.

<sup>24</sup> Nhyam kam arÿm pykakam mÿjja kunĩ aminhinomã amimê. Kam dja Kritu arÿm Bãmmã me kanga. Kute meo baja kunĩ arÿm Bãmmã me kanga. Kute kum me kanga djwÿnhràam dja pykakam me bẽnjadjwÿr kunĩo kajgo. Me 'ityx kunĩo kajgo. Nhyam kam me arÿm meo ba kêt ne arÿm rerekre. Kam dja Kritu arÿm Bãmmã õ me ja kunĩ kanga nhyam arÿm me kunĩo ba. <sup>25</sup> Bir, ajbir jakam ne Kritu Metĩndjwÿnh kabẽnkôt arek meo ba. Dja meo ba:n arÿm kurê djwÿnh kunĩmã rerek jadjã. Ga, me kum bẽnjadjwÿr rũnh pymakam rerekren parbê rôrôkja pumũ. Kurê djwÿnh kunĩdjwÿ dja Kritu pymaje rere:kre.

<sup>26</sup> Gwaj badjwÿ. Mÿj dja gwaj bajon? Bir, dja gwaj bajo ban arÿm akubyn gwaj bajo tîn. Gwaj kam batyk kêt-kumrêx. Gwaj bakurê djwÿnhbê batykdjwÿ dja kêt-kumrêx. Gwaj bakurê djwÿnhno ino rer ne ja. <sup>27</sup> Nã, dja Kritu kurê djwÿnh kunĩmã rerek jadjã. Amrêbê ne me me bakukãmãremã 'ã ajarênh memã kum,

“Arÿm ne me kunĩmã rerek jadjã nhyam me kunĩ arÿm umaje parbê kum rôrôk ne”,

ane. Amrêbê me ã Kritu'ã ane. Me bakukãmãremã ane. Kam dja Kritu arÿm me kunĩmã rerek jadjã. Djãm kam Metĩndjwÿnh ta Kritumã rerekre? Kati. Mÿjja kunĩ, me kunĩ Metĩndjwÿnhmã rerekren kam arÿm Kritumã rerekre. <sup>28</sup> Kute me kunĩmã rerek jadjãr nhyam me kute o bẽnjadjwÿr raxkam dja Kra ta arÿm Bãmmã bẽnjadjwÿr rax jarê. Nhyam kam Bãm arÿm me kunĩmã rax'ã py-dji. Ta ne Kra kadjy mÿjja kunĩmã rerek jadjã.

<sup>29</sup> Ê, jadjwÿ. Me kute me tĩnri ngômã me angjênh kêt nhyam me arÿm tyk. Nhyam me kute me tykja mar kadjy ne me ãm djãkam ngômã me tĩnja jangjênho ba. Ne ren mrãmri me tyk we akubyn tîn kêt nhyam ren

me ngômã me angjênh kajgo. Nhym be, kati. Mrâmri me tyk akubyn tînkumrêx.

<sup>30</sup> Badjwý myt kunîkôt imã me kute ibîn pyma. <sup>31</sup> Akati kunîkôt imã me kute ibîn pyman mã kum idjâpênh ar iba. Ne ren me tyk akubyn tîn kêt ba ren ã idjâpênh anhÿr kêt nhym ren me kute ibîn prãm kêt. Ba ren kam imã ibîn pyma kêt. Ba ne ba Bênjadjwÿr djwÿnhbê Kritu Jeju'ã ajarê gar 'ÿr amijo akêx. Kam ikînhkumrêx ne mã ar ajo amra. Ne ren me tyk akubyn tîn kêt ba ren ar amã Kritu'ã idjujarênh kêt gar ren kam amim mar kêt. Ba ren kam ã ar akam ikînho anhÿr kêt. Nhym be, kati. Me tyk akubyn tînkumrêx.

<sup>32</sup> Krîraxbê Epexu jakam me kute ibîn prãm. Ga, me kute rop djâkrêo kê nhym kute me par prãmja pumû. Nã bãm memã Kritu'ã ajarê nhym me arÿm imã àkrê:n ibîn prãm. Ne ren me tyk akubyn tîn kêt ba ren ba akubyn itîn kêt ne ren ajmã nê. Ren me Epexukam ibî ba ren akubyn itîn kêt ne ren ajmã nê. Nhym be, kati. Dja me ibîn ba akubyn itînkumrêx. Nhym be, amrêbê ne me arîk abenmã kum, “Dja akatibê gwaj batyk ne babiknor jabej.

Gwaj kam on batînrî amijo kînhbit. Gwaj banhõ kwÿ krên bakôm rax ne bakînh kati”, anhÿro ba.

Ne ren gwaj batyk ne akubyn batîn kêt ba ren mekôt ã ikabêno ane. Nhym be, kati. Me tyk akubyn tînkumrêx. <sup>33</sup> Kwârîk wãnh gê me ar amã 'êx ne ar anoo biknor kêt. Amrêbê me memã kum,

—Dja me mexja me axweo ôbikwan kôt ar ban î arÿm me axweo axwe, ane. Kôt ne me kute arênhja. Kam kwârîk wãnh gê me ar anoo biknor kêt. Ga ren ar amim me kabên man ren arÿm me kôt ajaxwe. <sup>34</sup> Wãkam me kwÿ kute Metîndjwÿnh mar kêt. Gora ar amiman amijãno djan ajaxwe kêt. Ar apijãmmã ne ba ar amã ja jarê.

*Akubyn me tînkam mÿj dja me îkam kute?*

*A Kô 5.1; Pir 3.21*

<sup>35</sup> Godja ar ajõ ikukij ne imã,  
—Arÿm gwaj batykkam mÿj dja gwaj akubyn batîn on? Mÿj godja gwaj banhîkam kute? ane.

<sup>36</sup> Ajbã. Purkam aje mÿjja 'y kre amôrkam ne gar aje mÿjja 'y jangjênh kute me tyk jangjênh pyræk. Gar ren aje 'y jadjâr kêt nhym ren ingrôt ne abatãnh kêt. Gwaj badjwÿ ren batyk kêt gwaj ren akubyn batîn kêt.

<sup>37</sup> Gar bàygogo 'y nâr atemã 'y 'ôdjwÿ kre nhym kam ingrôt ne kam bàri abatãnh ne. Djãm bàri jabatãnh pro ne ga kre? Kati. 'Ybit. Djãm bàri jabatãnh kute 'y pyræk? Kati. Atemã.

<sup>38</sup> Apÿnh mÿjja djâri ne Metîndjwÿnh kute 'y kadjy bàri nhipêx. Kute amim 'ã karõ kôt kute ipêx. Pi'y kadjy ne kute pi'y bàri nhipêx. Katêbãri 'y kadjy ne kute katêbãri bàri nhipêx. Apÿnh mÿjja djâri ne kute 'y kadjy bàri nhipêx.

<sup>39</sup> Djãm axikôt ne mÿjja nhî? Kati. Apÿnh me banhîmê mry nhîmê àk nhîmê tep nhîmê. Apÿnh mÿjja nhî. <sup>40</sup> Me apÿnh kàjkwakam mÿjja pumûn kam kum kînh. Myt pumû, mytyrwÿ pumû, kanhêtire pumûn kam kum kînh. Apÿnh me kum mÿjja kînh djâri ne me omûn kum kînh. Ne apÿnh pykakam mÿjja pumûn kam kum kînh. Mry pumûn, tep pumûn, bà pumûn kam kum kînh. Apÿnh me kum mÿjja kînh djâri ne me omûn kum kînh. Kàjkwakam mÿjjamê pykakam mÿjja ne me apÿnh kum mÿjja kînh djâri. <sup>41</sup> Me kute myt pumûnhkam kum kînhkumrêx. Ne kute mytyrwÿ pumûnhkam kum kînhkumrêx. Ne kute kanhêtire pumûnhkam kum kînhkumrêx. Apÿnh kanhêtire djâri ne me omûn kum kînhkumrêx.

<sup>42</sup> Me tyk akubyn tînkamdjwÿ. Me tyk jangjênhja myt tãmkam punu. Nhym be, akubyn me tînkam arÿm punu prãm kêtumrêx. <sup>43</sup> Me kute me angjênhkam me kum me kînh kêt. Nhym be, akubyn me tînkam me arÿm kum me kînhkumrêx. Me kute me angjênhkam tÿx kêt. Nhym be, akubyn tînkam me arÿm 'itÿxkumrêx.

44 Pykakam me ĩ. Kàjkwakam atemã me ĩ. Pykakam me ne me ĩ jangij. Nhym be, akubyn me tĩkam ne me atemã ĩ. Me kàjkwakam me ĩjao ĩ.

Pykakam me ĩ nhym kàjkwakamdjwý atemã me ĩ. 45 Ikabēnja kôt ne me amrêbê: memã kum,  
 “Me banhingêt Adão kumrêx ne Metĩndjwýnh ipêx ne akôn o tĩn nhym arým tĩn ne.”

Nãm me amrêbê ã me bakukãmãremã ane. Nhym be, Adão kôt Adão 'ôdjwý ne kubê Jeju. Ne kute mýjja kunĩ tĩno ba. 46 Metĩndjwýnh kute pykakam me ipêxkam djãm kàjkwakam me ĩo ne me ĩ? Kati. Pykakam me ĩ jao ne me ĩ. 47 Adãoja kumrêx ne Metĩndjwýnh pykao kum ĩ. Nhym be, Jeju, Adão 'ôdjwýja ne kàjkwakam me ĩo ĩ. 48 Adão nhĩja kumrêxo pykabê me bakunĩ nhĩ. Kàjkwakam Adão 'ôdjwý nhĩo ne kàjkwakam me ja kunĩ nhĩ. 49 Nhym be, arým gwaj batyk ne akubyn batĩn ne badjãbirkam mýj dja gwaj banhĩkam kute? Djãm Adão nhĩo gwaj banhĩmã? Kati. Dja gwaj atemã banhĩ kute kàjkwakam Jeju nhĩ pyrãk.

*Dja meo kukrà kêt ne meo ny.  
 Tex k 4.16*

50 Djãm me banhĩ, me bakamrô jao dja Metĩndjwýnh kàjkwakam me bajo ba? Kati. Me banhĩ ja rã'ã, Metĩndjwýnh kute me bajo ba prãm kêt. Me banhĩ punu prãmkam. Nhym be, kàjkwakam mýjja punu prãm kêt.

51 Ba ar amã mýjja bipdjur tũm jarê gar ama. Djãm gwaj bakunĩ dja gwaj ty? Kati. Gwaj bakwý dja gwaj batyk kêt. Nhym be, gwaj bakunĩmã dja Metĩndjwýnh atemã gwaj banhĩ nhipêx. 52 Dja gwaj banhipêxo kukrà kêt o kute gwaj bano bikraro kukrà kêtja pyrãk. Dja me kunĩ, mýjja kunĩ aminhinomã amimê nhym kadjy mrãnh djwýnh arým ô'i kakô. Nhym kam Metĩndjwýnh akubyn me tyko tĩn ne. Dja me ĩ punu prãm kêt o akubyn meo tĩn ne. Ne kam arým gwaj badjwý atemã gwaj banhĩ nhipêx.

53 Gwaj banhĩ tũmja ne punu prãm nhym be me ĩ punu prãm kêt o dja

gwaj banhĩ ny. Jakam gwaj batyk prãm nhym be dja gwaj ĩ batyk prãm kêt ne batĩn rã'ã: rã'ã ne. 54 Dja gwaj banhĩ punu prãm kêt ne batyk prãm kêt ne Metĩndjwýnh kôt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne. Nhym kam me kute amrêbê: mýjja jarênhja dja katorkumrêx. Amrêbê: ne me memã kum,

“Arým me tyk kêt. Arým akubyn meo tĩn nhym me arým tyk kêt kumrêx. Ne tu tĩn rã'ã: rã'ã ne.”

Nãm me amrêbê ã me bakukãmãremã ane nhym me arým 'ã pi'ók no'ók ne. 55 Nhym kam me ajte memã kum,

“Ga, mýjja kakrit kute me kamjýr nhym me arým tykja pumũ.

Dja Bēnjadjwýr djwýnh me batykjao apêx kute mrãmri ne me kute mýjja kakrit perey jakàr nhym kute arým me kamjýr kêt pyrãk.

Bēnjadjwýr djwýnh dja akubyn me tyko tĩn. Nhym kam nhýnhjakam me ajte tykmã? Kati. Arým me tyk kadjy kêt kumrêx.

Ga, me týt kute me pa 'amýnh ne kute meo baja pumũ. Nhym me te kator ne te ta ar ba prãmje.

Me kunĩdjwý ne me aben djô'ã tyn te tĩn ne ar ba rã'ã prãmje.

Nhym be, Bēnjadjwýr djwýnh dja akubyn me tyko tĩn. Nhym kam nhýnhjakam me ajte tykmã? Arkati. Arým me tyk kêt kumrêx.”

Nãm me amrêbê ã me bakukãmãremã ane nhym me arým 'ã pi'ók no'ók ne. Nhym kam me aben djô'ã arê:n arêho mör tãmtã:. Me bakamin-grãnyre dja gu me ajte arêho bamör tãmtã: arým 'ýr o bôx. Mrãmri me batyk kêt kumrêx'ýr o babôxkumrêx.

56 Mýjja kakrit kute me kamjýrkôt ne me ty. Me axwekôtdjwý ne me tyn arým me biknor tokry djãkam akuno. Ne kam mýj ne me kute amijaxwe mar on? Bir, me memã Môjdjê kukràdjã jarê nhym me arým amijã kuman amijaxwe ma. Ne kam arým te axwe kêt prãmje. Te: axwe kêt



prämje ar ba:n arým axwe pānh tyn kam me biknor tokry djakam akuno.

<sup>57</sup> Nhym be, Metīndjwýnh ne ukaprīkumrêx ne arým Bēnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu jano. Nhym kam arým gwaj bajaxwe pānh tyn akubyn tīn. Dja gwaj kôt te tyn akubyn batīn. Akubyn batīn ne ajte batyk kadjy kêtikumrêx, bajaxwe kadjy kêtikumrêx. <sup>58</sup> Kam, akmere, àpnhīre, dja gar arek Bēnjadjwýr djwýnhkôt adjām tỳx ne tu amim mar tỳxikumrêx. Kwārīk wānh 'ā adjukanga kêt. Mýjja 'ōkôt 'ā adjukanga kêt. Kum adjàpēnh kumex rā'ā. Bēnjadjwýr djwýnhkôt adjàpēnhja kajgo kêtikumrêx.

## 16

*Metīndjwýnh nhō me ja kadjy pi'ōk kaprī'ā kute memā karō ne ja.*

*Kar 11.29; Rô 15.25; A Kô 8.1; Xim k 6.18*

<sup>1</sup> Jakam Metīndjwýnh nhō me ja kadjy pi'ōk kaprī'ā ije ar amā karōmā. Dja gar Jeju nhō me jamā pi'ōk kaprī jano. Ije krīraxbê Garaxakam me kute amim Jeju marjamā arēnh kôt dja gar memā pi'ōk kaprī jano.

<sup>2</sup> Pi'ōk kamrêk kunīkôt dja gar akunī me kadjy anhō pi'ōk kaprī kwý jadjuw. Apýnh ar anhō pi'ōk kaprīja nhidji kôt dja gar me kadjy kwý jadjuw. Ar anhō pi'ōk kaprī rax jabej ar anhō rax kwý tan me kadjy adjuw. Nār ar anhō ngrire jabej ngrire kwý tan me kadjy adjuw. Adjuw ne o atom. Dja ba bōx nhym arým o atom pro. O atom pro ba kubyn kam 'ā idjà'wýr ar iba kêt.

<sup>3</sup> Dja ba bōx gar amim amikam me'ō aro amiptàn imā ar arē. Ba kam ar'ā pi'ōk no'ōk ne arkum kungān arým krīraxbê Djeruxarē'ýr ar ano. Gé ar pi'ōko tēn anhō pi'ōk kaprīo tē. Ne Djeruxarē'ýr o tēn o bōx ne memā kungā gé me omū. Ne kam arým ar mar katāt. <sup>4</sup> Nār kon, gar me'ýr ijanor prām jabej ba dja ba me'ýr aro tēn aro bōx. Dja gar ā pi'ōk kaprīo ane. Tām ne ja.

<sup>5</sup> Jakam dja ba ar awýr itēm'ā ajarē. Wām ar awýr gédja ba ī tēn ar apumū.

Gédja ba pykabê Mateni kumrêxkam tē:n kam ajte amū ar awýr tēn bōx. <sup>6</sup> Ne kam ar akam arek idjām jabej ar akam ijā na apêx jabej. Gar kam amū itēm kadjy ikôt o kangōn ijano. Ba kam o ajte amū itēm kadjy 'itỳx ne. <sup>7</sup> Djām jakam dja ba ar awýr tēn bōx? Kati. Ne ba ren jakam ar awýr tēn ren ar akam idjām 'iry kêt ne ren ajte amū tē. Arek ar akam idjām 'iry kadjy ne ba amima. Metīndjwýnh kute amim ijā karō kôt ikabēnkumrêx jabej dja ba arým ā ar akam ane.

<sup>8-9</sup> Nhym be, krīraxbê Epexujakam ne ba idjàpēnh mexikumrêx. Me kum idjujarēnh kīnh. Nām me kute mrāmri ne me kute memā 'ā ijē djà'ā 'yr ne memā, “Ajrā amrē wadjà”, anhýr pyrāk ne me kum idjujarēnh kī:nh. Ba memā Kritu'ā ajarē nhym me ma:ro kumex. Nhym me kwý krāptīdjwý kute ikapêrkār ne ibē àptār prāmikumrêx. Gédja ba kam arek jakam ar iba. Ar iba: nhym me bikprōnh djà nhō akatibê Pêxiko ijā apêx ba kam arým wām itēm mā.

<sup>10</sup> Nhym godja Ximoxi ar akam bōx jabej dja gar kam kum akabēn mexbit jarē. Abenmā ikabēn ja jarē gé ar akam bōx gar amā abê. Ne kam kum akabēn mexo akabēn gé umar mex. Mýkam dja gar ā kum ane? Bir, nām ikudjwa mā Bēnjadjwýr djwýnhmā àpēnh ba. Kam dja gar ā kum ane. <sup>11</sup> Kwārīk wānh ar ajō amā kurê kêt. Ne amrē ajte tēm kadjy dja gar kôt o kangō gé tỳx ne umar mex ne amrē tē. Nā bām amiwýr kam amak ar o iba. Gwaj baje aro bakamy Ximoxikôt mōrjadwý ne ba amiwýr arkam amak ar o iba.

<sup>12</sup> Apôrdjwý ne ba o ikamy. Nā bām te ar awýr tēm mā kum ikabēn mex jarē nhym mā imā,

—Kati. Jakam me'ýr itēm prām kêt, ane. Ta dja 'ōkam arým ar awýr tē.

<sup>13</sup> Ar ajaxwebê amijā ano tỳx. Kritukôt adjām tỳx ne tu amim mar tỳxo aba. Me kum Metīndjwýnh kīnh kêtja dja gar amā me uma kêt ne atỳx. <sup>14</sup> Amā me abêbit. Amrānh kunīkôt amā me kunī jabê.

<sup>15</sup> Nhyam kam Exepa nhô kikkrekam ar ja ne ar amrêbê Metîndjwýnh'ýr amijo akêx. Pykabê Akajakam ar kumrêx 'ýr amijo akêx. Ja ne gar arým aje mar. Nãm ar mã Jeju nhô me ja kôt o kangõnh ar o ba. Arkum me kôt o kangõnh kînhkumrêx. <sup>16</sup> Dja gar ar kabên ma. Ne me kute ar kudjwa Metîndjwýnhmã àpênh tỳx ar o bajadjwý kabên ma. <sup>17</sup> Exepamê Potunamê Akaku ar arým amrê iwýr bôx ba arým ikînhkumrêx. Gar amrê iwýr abôx kêt ne ikôt o kangõnh kêt. Nhyam kam ar arým iwýr bôx ne ikôt o kangõ. <sup>18</sup> Ba kam arým ikînhkumrêx ne. Wãkam ar gadjwý amybým dja gar arým aman idjô'ã akînhkumrêx. Dja ar wãm tèn bôx gar ar aman abenmã ar mex jarê.

*Kute apýnh ôbikwa djàri kum amik-abên mex janor*

<sup>19</sup> Pykabê Adjijjakam apýnh me kute amim Jeju mar ne ar aben pydjio ba djàri ne me ar amã kabên mex jarê. Ba me kuman arým pi'ók jakam wãm ar amã arê. Akwiremê Prixira ar amã kabên mex jarê. Arkum ar ajabê ne ar amã amijarê. Ar ûrkwãkam me kute amim Jeju mar ne ar aben pydjio bajadjwý ne me ar amã kabên mex jarê. Ba me kuman arým pi'ók jakam wãm ar amã arê. <sup>20</sup> Jakam gwaj bakamy kunĩ ar amã kabên mex jarê ba kuman arým wãm ar amã arê. Dja gar abenwýr abôxkam abeno arôrók ne aben pa krij.

<sup>21</sup> Ba ibê Paur ne ba inhikrao ar amã ikabên mex ja'ã pi'ók no'ók ne.

<sup>22</sup> Godja ar akam me'õ kum Bênjadjwýr djwýnh jabê kêt jabej Metîndjwýnh dja o ajkê nhyam arým me biknor tokry djàkam akuno. Gêdja Bênjadjwýr djwýnh bôxkumrêx. <sup>23</sup> Gê Bênjadjwýrbê Jeju tu kum ar akaprĩ.\*

<sup>24</sup> Ota, jakam ba imã ar ajabêkumrêx. Kritu Jeju kum ar ajabê. Ba kôt imã ar akunĩ jabêkumrêx. Tãm ne ja.

\* **16:23** Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhyam pãnh arým kum ar akaprĩ Kati. Ta ne tu kum ar akaprĩkumrêx.

## Paur kute Kôritukam me jamã atãri pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ajte krĩraxbê Kôritukam me jamã pi'ôk no'ôk ne. Paur kum me abê nhym be me ja ne me Paur japryn 'ã abenmã kum,

—Kati, Metĩndjwýnh kute Paur janor kêt. Ta ne arĩk ar ba, ane. Kam ne Paur kaprĩ rax ne ajte memã pi'ôk no'ôk ne memã kum,

—E kum be mrãmri ne Metĩndjwýnh tu amim idjarkumrêx ne apýnh pyka kunĩkôt me ja'yr ijano, ane. Ne kam prĩne memã amijã ajarê. Amitokry djã kunĩkôt memã arê. Be, Metĩndjwýnh ne tokry japôkmã, umar punu japôkmã tu o týx ne nêje mýjja punuo ajngrã. Xatanaj ne memã mýjja punu ngã nhym be Metĩndjwýnh ne raxo Xatanaj jakre ne tu me nêje mýjja punuo bingrãho ba. Nãm ã Metĩndjwýnh umao kute nêje mýjja punuo bingrãho bao ane nhym Paur memã amijarên kam ajte memã apýnh mýjja'ã karõ.

<sup>1</sup> Ba ibê Paur. Kritu Jeju ne ijano ba memã 'ã idjujarênh ar iba. Metĩndjwýnh kabênkôt ne ijano ba 'ã idjujarênh ar iba. Ximoxidjwý ne ikôt dja. Gwaj baje Ximoxio bakamy. Ba ne ba pi'ôk no'ôkkam ar amã ikabên jarê. Krĩraxbê Kôritukam ar aje amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio abaja ne ba ar amã ikabên. Bu'ã pykabê Akaja kunĩkôtdjwý Metĩndjwýnh kute ar ajo ô me ja ba ar amã ikabên. <sup>2</sup> Metĩndjwýnhbê ne me Babãm. Ne Bênjadjwýr djwýnhbê ne Jeju Kritu. Gê ar tu kum ar akaprĩn\* ar ajo ba gar adjumar mex rã'ã ne.

*Apýnh me kaprĩ djãri nhym Metĩndjwýnh akubyn meo kĩnh.*

*Kor 1.11; A Tex 2.16*

<sup>3</sup> Metĩndjwýnhbê Jeju Kritu Bãm. Kubê gwaj banhõ Bênjadjwýr

djwýnhbê Jeju Kritu Bãm. Ba kum mextire jarê. Mýkam ne ba kum mextire jarê? Bir, me Babãm djwýnh ne ukaprĩkumrêx. Ga, me kaprĩ nhym Metĩndjwýnh kute me kunĩmã kĩnh jangjênhja pumũ. <sup>4</sup> Ar ba ne bar apýnh ar ikaprĩ djãri kuma. Bar amikanê man me Jeju'ã kum ar ikurê man apýnh ikaprĩ ja ma nhym Metĩndjwýnh arým kunĩkôt akubyn ar ijo kĩnh. Mýj kadjy ne ã ar ijo kĩho ane? Bir, dja me'odjwý kaprĩ jabej bar amikudjwa akubyn o kĩnh nhym arým ar ikudjwa kĩnh. Metĩndjwýnh ta kute ar ijo kĩnh o dja bar ajte me'ôo kĩnh. Ja kadjy ne ã ar ijo kĩho ane.

<sup>5</sup> Amrêbê Kritu tokry: bar kôt arým itokry kumex ma. Memã 'ã idjujarênhkôt itokry ma nhym Kritu arým mã ar ijo kĩnh bar ikĩnhkumrêx. <sup>6</sup> Mýj kadjy ne bar itokry? Bir, dja bar itokry gar arým amim Metĩndjwýnh ma nhym arým ar apytã. Gar kam akubyn akĩnh. Te atokryn akubyn akĩnh ne. Nãr, godja bar akubyn ikĩnh jabej. Mýj kadjy dja bar akubyn ikĩnh? Bir, ar gadjwý dja gar kam akubyn akĩnh ne arým atokrykam atýx. Ne kam aje amim Jeju mar'ã adjukanga kêt. Godja gar atokry kute ar itokry pyrãk jabej ne kam arým ar ima. Ne kam ar ikudjwa atokrykam atýx ne aje amim Jeju mar'ã adjukanga kêt. Ja kadjy dja bar akubyn ikĩnh. <sup>7</sup> Itokryn mã: ikĩnh. Ne kam ar ajã amim,

—Godja ar ikudjwa tokry jabej ne kam ikudjwa ã kĩho ane. Bar amim anen kam tu amim ar akĩnh kamnhĩxkumrêx.

<sup>8</sup> Akmere, àpnhĩre ar, bar ar amã pykabê Adjijkam itokry jarê gar ama. Ar itokry kume:x. Bar te: ikatormã te: amijo anen kam arým amikukãm itykbtkam ama. <sup>9</sup> Mrãmri ne bar mã amim,

—Dja me ibĩ. Dja me ibĩ, anhýr ar ibakumrêx. Mýj ne bar kam kuma? Bir, dja me ar ikangrõho ba, bar arým amikanàrrãm ar iba

\* **1:2** Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym ar pãnh arým kum ar akaprĩ Kati. Ar ta ne ar tu kum ar akaprĩkumrêx.

kêt ne arÿm tu amim Metĩndjwÿnhbit kamnhĩxkumrêx. Ta kute akubyn me tyko tĩn djwÿnh dja bar tu amim kamnhĩx tÿxkumrêx. <sup>10</sup> Ta ne kute ar ityk jabê ar ipytâr. Ar ityk pymati-jabê ar ipytâr ne kute kubê ar ipytâr rã'ã. Ba tu amim kamnhĩxkumrêx ne amim,

—Mrãmri dja kubê ar ipytâr rã'ã ne, ane. <sup>11</sup> Ar gadjwÿ dja gar ar ikôt o kangõn Metĩndjwÿnhmã ar ijo a'wÿ. O dja gar ar ikôt o kangõ. Ar ikadj Metĩndjwÿnh 'wÿr ar o aban o ar ikôt o kangõ. Nym kam arÿm ar akabên man ar akabênkôt kum ar ikaprĩn ar ipytâ. Gar kam akĩnho akumex ne ar ikôt Metĩndjwÿnhmã amikĩnh jarê.

*Paur kute memã 'êx kêt'ã amijarênh.*

<sup>12</sup> Wãkam me kwÿ ar ijã memã kum, “Paur ar 'êxnhĩkumrêx”, ane. Djãm mrãmri me kabênkumrêx? Kati. Bar akubyn amijo tẽn amrêbê ar akam ar ibaja'ÿr amijo bõx ne amiman amim,

—Kati. Nãm me ijã 'êx. Nym bê ne ba mekam ijêxnhĩ ar iba. Kati. Ba ne ba Metĩndjwÿnh mexo imex ne mekam ar iba. Metĩndjwÿnh kôt ijêxnhĩ kêtumrêx ne mekam ar iba. Ibu'ã me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtja ba memã ijêx kêt. Nâr, me kute amim Jeju marmã ijêx kêtumrêx ne mekam ar iba. Nã bãm ã amimaro anen arÿm amikôt ar amã amijarê. Djãm me kute amidjwÿnhbito kĩnhja we krã mex kôt ne bar ikrã mex ne ar akam ar iba? Kati. Ba ne ba ikrã mex kêt. Nym be, Metĩndjwÿnh ta ne tu kum ikaprĩ ba arÿm ikrã mex ne ar akam ar iba. Ba ar amã amikôt amijarênh amikam ikĩnhkumrêx. Amikam ikaprĩre kêt.

<sup>13</sup> Ije ar amã pi'ôk no'ôkkam ikabên jarênhdjwÿ. Djãm ikabên krãptĩ? Kati. Ba ikabên pÿnh ne arên 'ã pi'ôk no'ôk gar arÿm omÿn ama. Ba kam ar ajã amim,

—Dja me ï imar pydji. Ne imar pydji rã'ã ne. <sup>14</sup> Be, kraxje me kute prĩne imar mex kêt rã'ã. Godja me ï imar pydji. Nã bãm ã ar ajã amim ane. Dja gar ï iman ikam akĩnhkumrêx kute

mrãmri ne ije ar akam ikĩnh pyrãk. Dja Bẽnjadjwÿr djwÿnh akubyn bõx ba ar akam ikĩnhkumrêx. Nã bãm ã ar amaro ane.

<sup>15</sup> Ar ije ã ar amaro anhÿrkam ne ba bit tẽnbe ar awÿr itẽn ne ibõx ne ije ar amã arênh gar aje amim Jeju mar mexo amÿ amikamênhmã. Kam ne ba bit ajte akubyn ar akam ibõx ne ije ajte ar amã arênh gar ajte o amÿ amikamênhmã. <sup>16</sup> Ba ar ajã amim,

—Dja ba me kumrêx 'ÿr bõx. Krĩraxbê Kôritukam me'ÿr bõx ne mekam ar iban amÿ pykabê Mateni'ÿr tẽn. Ne kam Mateni kurÿm akubyn tẽn ajte mekam bõx. Nym kam ajte amÿ pykabê Djudêja'ÿr itẽn kadja godja me ikôt o kangõ ba arÿm 'itÿx ne tẽn. Nã bãm ã ar ajã amim ane. Nym be, kati. Ar akam ibõx kêt. <sup>17</sup> Djã nã bãm bit ar akam ibõxmã ne arĩk ikabên dji? Kati. Djã nã bãm me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtja kudjwa ikabên amãnhkrut ne ar amã,

—Nã. Dja ba ar awÿr bõx, anen atekam ajte amim,

—Kati. Dja ba ar'ÿr ibõx kêt, ane? Kati. Ikabên amãnhkrut kêt.

<sup>18</sup> Metĩndjwÿnh kute kabên pÿnh ne arênh ba ije kudjwa ikabên pÿnh ne arênh. <sup>19</sup> Bamê Xibanumê Ximoximê ne bar kàj bê ar amã,

—Metĩndjwÿnh Krabê Jeju Kritu dja gar tu amim markumrêx nym arÿm ar apytâ, ane. Djã ne bar atekam ajte ar amã, “Kati. Dja ar apytâr kêt”, ane? Kati. Dja gar tu amim markumrêx nym mrãmri arÿm ar apytârkumrêx. <sup>20</sup> Metĩndjwÿnh ne gwaj bamã,

—Dja ba ï ar amã apÿnh mÿjja mex ngã. Ar aje tu amim Kritu markam dja ba ï ar amã kungã. Dja gar ikôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Mÿjja kumex dja ba ar amã kungã. Nãm ã gwaj bamã anen kam kabên pÿnh ne arê. Kabên pÿnh ne arê gwaj arÿm mar pÿnh ne abenmã kum,

—Mrãmri ne arênhkumrêx, ane. Gwaj ã abenmã ane nym Metĩndjwÿnh arÿm gwaj bakam kĩnhkumrêx.

<sup>21</sup> Kritu ne kute gwaj bamã tÿx jangjênh. Ar bamê ar gamê kute

gwaj bamã tÿx jangjênh gwaj tu amim mar tÿxkumrêx ne 'ã badjukanga kêtumrêx. Nãm gwaj bamã Karõ jano nhym arÿm ar gwaj bajo ba. <sup>22</sup> Ga, me kute mÿjja 'ã aminhidji nhôr nhym arÿm amirîtkumrêxja pumû. Gwaj badjwÿ arÿm ne gwaj bamã Karõ jano nhym arÿm gwaj bakam nhÿn gwaj bajo ba. Gwaj kam arÿm amikam Karõ man amim,

—Mrãmri ne Metîndjwÿnh arÿm ijo krakumrêx. Ga, arÿm kute imã Karõ janor nhym kute ijo bakumrêxja pumû, ane.

Gwaj amim anen arÿm kuma. Arÿm Metîndjwÿnh gwaj bajo kra. Ja ne gwaj kuma. Karõ kute gwaj bajo bakôt ne gwaj kuma. Ga, me kute memã mÿjja rÿnh nhõrmãn kute kukãm memã kryre nhõrja pumû. Nhym me amim kryre jamÿn arÿm amiwÿr rÿnh kamnhîxkumrêx. Gwaj badjwÿ Metîndjwÿnh arÿm gwaj bamã Karõ jano nhym arÿm gwaj bajo ba. Gwaj kam arÿm amim,

—Ga, Metîndjwÿnh arÿm kute imã Karõ janorja pumû. Ga, kute ijo baja pumû. Mrãmri dja ba kâjkwakam kôt itîn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Karõ gwaj bajo ba gwaj kam amim anen kam arÿm baje mrãmri ja markumrêx. Mrãmri kâjkwakam Metîndjwÿnhkôt batîn rã'ã: rã'ãja markumrêx ne amiwÿr kamnhîxkumrêx.

<sup>23</sup> Amrêbê ne ba pi'ôkkam ar amã me'õ jaxwe jarê. Me'õ jaxwe: ar akam ar ba gar ate akrã nhym arek ar akam axweo ba rã'ã. Ba ren on ar awÿr bôx ne ren arÿm 'ã ar amã ikabên ne ren ar amã kaprî jadjà. Ije ar amã akaprî jadjà karõ ne ba on ajte Kôritukam ar awÿr ibôx kêt. Mrãmri ne ba ar amã amijarênhkumrêx. Metîndjwÿnh ne kute imar. Nok ba ren ar amã ijêx nhym ren ajmã ijôn. Mrãmri ne ba ar amã amikôt amijarênhkumrêx.

<sup>24</sup> Ar aje amim Bênjadjwÿr djwÿnh Jeju marmã ne bar ar awÿr ibôxmã. Djãm ar ije ar akam amijo ibênjadjwÿr ne ibamã? Kati. Ar ba ne bar

ije ar amã kâjmã akînh kamênhmã. Kritu pydjibit ar aje tu amim markumrêxmã. Tãm dja ar ajaxwebê ar amã tÿx jadjà gar mã kôt ar amijo aban 'ã adjukanga kêt.

## 2

<sup>1</sup> Ar akaprî karõ ne ba amim,

—On me'ÿr itêm prãm kêt. Nok ba ren me'ÿr bôx ne ren memã kaprî jadjàr mex ne, ane. <sup>2</sup> Nã bãm ren ar amã kaprî jadjàr mex nhym mÿj me'õja ren ijo kînh? Gar ren akaprîkam te aje ijo kînhmã.

<sup>3</sup> Kam ne ba amrêbê amikukãm ar amã pi'ôk no'ôkkam ikabên jarê. Ar aje ikutêp abeno mexmã ne ba ar amã arê. Ba ar awÿr itêm ne ibôx ne ije ar apumÿnh ne idjumar punu kêt kadjy ne ba ar amã arê. Ar aje ijo kînhmã ne ba bit tẽmbê ar awÿr itêm ne ar awÿr ibôxmã nhym ren ate ar akwÿ imã idjumar punu jadjà. Ar akwÿkam idjumar punu karõ ne ba amrêbê amikukãm ar amã pi'ôk no'ôk ne. Nã bãm ar amexkam amakbê amim ar akunî kamnhîx ne. Ba ar awÿr bôx gar iro'ã akînh kadjy ba tu amim ar amex kamnhîxkumrêx ne. <sup>4</sup> Nã bãm ar akam idjumar punu rax ne ikadjwÿnhbê itokry kumex man mu:w. Djãm ije ar amã ar akaprî jadjàr kadjy ne ba ar amã pi'ôk no'ôk? Kati. Ar aje imar kadjy. Imã ar ajabê:ê. Ar aje imar kadjy ne ba ã amrêbê amikukãm ar amã pi'ôkkam ane.

*Me kute me'õ axwe maro biknor'ã kute memã karõ.*

*Ruk 17.3; Gar 6.1; Ep 4.32*

<sup>5</sup> Ije amrêbê pi'ôkkam ar amã me'õ jaxwe: jarênhja djãm bajbit ne imã ikaprî jadjà? Kati. Ar gadjwÿ ne ar akunîmã kaprî jadjà. Ba ar amã iprîren ar amã me'õ jaxwe jarê. <sup>6</sup> Aje, kwârîk wãnh ajte ijukri me'õjamã kaprî jadjàr kêt. Mrãmri amrêbê me'õja axwen kam arÿm kaprîre. Ar akrãptî arÿm axwe pãnh kum kaprî jadjà. Jao dja gar krãta. Kwârîk wãnh ajte kum kaprî jadjàr kêt.

<sup>7</sup> Jakam dja gar on me'õja jaxweo aknon ajte mar kêt. Ne kam tu o kînh

gê akubyn tỳx ne. Gar ren kum kaprĩ jadjàr rã'ã nhym ren kaprĩbê te amijo anen arỳm rerek mex ne. <sup>8</sup> Dja gar ajte kum,

—Mrãmri ar imã ajabêkumrêx, ane. Dja gar kum ane gê on kaprĩ kêt.

<sup>9</sup> Be, ije amrêbê ar amã ikabên'ã pi'òk no'òkja ije ar amar kadjy ne ba 'ã pi'òk no'òk. Ije 'ã pi'òk no'òk kadjy ba amikabên man amim,

—Ba arkum ikabên mex jarê gê ar iman goja ikabên kêt amijo ba jabej, ane. Ar aje ikabên kunĩ mar ne kêt amijo aba jabej ne ba ar amã pi'òk no'òk. <sup>10</sup> Godja gar me'õ axwe'õo abiknor jabej ba badjwỳ arỳm axweo aknon mar kêt ne. Mrãmri me'õja axwekumrêx jabej ba arỳm axweo akno, ar adjumar mex kadjy arỳm o akno. Kritu kukwakam ba arỳm axweo aknon arỳm mar kêt ne.

<sup>11</sup> Djãm ije axwe mar rã'ã? Kati. Arỳm ba o aknon mar kêt. Ba ren axwe mar rã'ã nhym ren Xatanaj arỳm gwaj banoo akno. Nãm me noo biknoro ba. Ja ne gwaj baje prĩne mar.

<sup>12</sup> Be, ba amrêbê krĩraxbê Krôwadji'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Ije kày bê memã Kritu'ã ujarênh ny jarênh kadjy ba Krôwadji'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Ne kam memã Kritu jarê nhym kam me kum kĩnh ne ma:ro kumex. Nãm me kute mrãmri ne me kute memã kikre'ã ijê djã'ã rênh ne memã, “Ajrã amrê wadjã”, anh'ỳr pyræk. <sup>13</sup> Nãm me ã kum Kritu'ã ujarênh ny kĩnh ane. Me te kum kĩnh ba idjumar punu rã'ã ne. Nã bãm kam bôx ne te ikamy Xitu jabej ne kum ikator kêt. Xituo ne ba ikamy. Kum ikator kêt kam idjumar punu. Ne kam memã, “Ba on”, anen arỳm amũ pykabê Mateni'ỳr Xitu jabej tẽ.

*Me kudjỳ djào me kurwỳk môrja Paur kute amijã akre.*

*Ep 5.2; Pir 4.18*

<sup>14</sup> Bar te idjumar punun mã Metĩndjwỳnhmã ar amikĩnh jarê. Mỳkam? Bir, ta ne ar ijo djuw mex bar mã Kritu kêt ar amijo iban mã ikĩnh. Ikĩnh kute mrãmri ne me kute me kurê djwỳnh'ỳr meo ban kute

'ã àprãrn akubyn òbikwa tẽpo ban kurwỳko pôx ne kĩnhja pyræk. Nãm ã Kritu kêt amijo ibakam ikĩnh ane.

Ga, me krãkamngôn krãptĩ: akubyn kurê djwỳnh kurũm ban kurwỳko pôx nhym me kute kukãm prykôt pidjôrã rênh ne kute kudjỳ djã kudjỳ tỳx bôr nhym kudjỳ:ja pumũ. Nhym kam ardjành me kunĩkôt prõt ne kute me kunĩo bikam'ỳr ja pumũ. Ar badjwỳ ne bar pyka kunĩkôt Kritu'ã memã idjujarênh iba nhym me arỳm pyka kunĩkôt 'ã idjujarênh ma. Kritu ta kute kudjỳ djã mextire pyræk bar me kunĩmã 'ã ajarê.

<sup>15</sup> Nã bãm ar ã anen kam arỳm Metĩndjwỳnh kĩnh. Kute mrãmri ne me kute kum kudjỳ djã mextire bôr nhym ardjành 'ỳr àbir nhym kute bãrn kĩnhja pyræk. Nã bãm ar ã kum anen kam arỳm me jamãdjwỳ ã ane. Metĩndjwỳnh kute amim me utãrjamê kute me kangajamê amê me jamã ne bar ije mỳjja kudjỳ mextire pyræk ne memã Kritu'ã idjujarênh iba.

<sup>16</sup> Nhym be, me ja ne me kum Kritu 'ã ar idjujarênhja kĩnh kêt. Ar ije mỳjja kudjỳ mextire ja pyræk me kum kĩnh kêt. Metĩndjwỳnh kute me kanga nhym me me biknor tokry djækam biknor ja kadjy ne me kum kĩnh kêt. Nhym be, ate me ja ne me kum Kritu'ã ar idjujarênhja kĩnh. Ar ije mỳjja kudjỳ mextire ja pyræk me kum kĩnh. Metĩndjwỳnh kêt me tĩn ne ar ba kadjy ne me kum kĩnh. Be, mỳj me'õ ta ne àpênh djã ja kadjy tỳx? Kritu'ã ujarênh kadjy tỳx. Djãm ar ba? Arkati. Nhym be, Metĩndjwỳnh ne ar ijo ban ar imã tỳx jangij bar me kunĩmã 'ã idjujarênh ar iba. <sup>17</sup> Nhym kam me krãptĩ kute arĩk Metĩndjwỳnh kupa'ã kabên jarênh punu. Djã ne bar me kudjwa ã arênh ane? Kati. Ar ba ne bar amijãno djan Metĩndjwỳnh kukwakam katãt arênhkumrêx. Metĩndjwỳnh ta ne ar ipumũnh nhỹ. Ar ije kupa'ã arênh nhym kute ar imã o pãnh karõ ne bar ã katãt arênh ane. Kritu ar imê amijo kajkep bar katãt arênhkumrêx ne.

## 3

*Paur ta kute amimex'ã amijarênh kêt.*

<sup>1</sup> Djãm mrãmri ne ba ije ajte ar amã amimex jarênhmo kraxja? Kati. Ar ba ne bar ije amimex jarênh kêt. Djã ne bar me kwý kudjwa memã, nàr kon ar amã,

—Memã ar imex'ã pi'òk no'òk ne ar imã angã bar memã o tèn o bôx. O bôx gê me arên arým ar imex man kum ar ikĩnh, ane? Ne kam ar amã pi'òko tèn o bôx gar arên kôt arým ar imex man ar amã ar ikĩnh? Kati. Ar ba ne bar imã imex'ã pi'òk no'òk prãm kêt. Me kwý ne me mrãmri kum amimex'ã pi'òk no'òk prãm kumrêx. Nhyr be, ar ba ne bar imã prãm kêt.

<sup>2</sup> Mýkam ne ar bajbit ar imã amimex'ã pi'òk no'òk prãm kêt? Bir, ar ga ne gar aje ar imex'ã pi'òk no'òk pyrãk. Ar ba ne bar ar amã Kritu jarê gar ar idjô'ã 'ýr amijo akêx. 'Ýr amijo akêx nhyr arým ar ajo mex ne. Ar idjô'ã ne gar amex. Nhyr kam me kunĩ kute ar idjô'ã ar amex pumũnh ne kute ar amar. Ne kam jãm kute ar badjwý ar imex mar. Me kute ar apumũnh kute mrãmri ne me kute ar imex'ã pi'òk no'òk pumũnh pyrãk. Tãm ne bar kuman ar amã,

—Ar ga ne gar aje ar imex'ã pi'òk no'òk pyrãk, ane. Ar badjwý ar ije ar amex pumũnh ne ije ar amar ne arým imã ar ajabê.ê. Me kunĩ ne me kute ar amar.

<sup>3</sup> Kritu ta ne ar amã ajamak bô gar adjumar djã ny. Nãm ar ajo kute mrãmri ne me kute pi'òk no'òk pyrãk. Ar ba ne bar amã Kritu'ã ajarê gar arým tu amim markumrêx. Nhyr kam arým ar amã ajamak bô gar adjumar djã ny. Ga, Metĩndjwýnh Karõ tĩn ne ar baja ne kute ar amã ajamak bônh gar adjumar djã nyja pumũ. Kritu ne Karõo ar amã ajamak bô. Ga, me bakukãmãre kute mýjja týxo kênpo'ã no'òkja pumũ. Djãm ã Kritu ar ajo ane? Kati. Bar ar amã Kritu'ã ajarê gar arým tu amim markumrêx ne arým adjumar djã ny.

<sup>4</sup> Ar ba ne bar ar amã arê nhyr Kritu arým ar ajo mex. Tãm ne bar ije markumrêx nhyr mrãmri Metĩndjwýnhdjwý kute ar imar. <sup>5</sup> Djãm kam ar ba ne bar ije amim,

—Ba ne ba ije aro mex, anhýro iba? Kati. Metĩndjwýnh ta ne ar imã 'ã karõ bar arým ar amã Kritu'ã ajarê nhyr kam ta arým ar amã ajamak bô.

*Metĩndjwýnh kute Kritu'ã kabên ny jarênh mãmdji.*

<sup>6</sup> Ta ne me kadjy ar imã ijamak mex jadjã bar memã arênho iba. Metĩndjwýnh ne kute Kritu'ã kabên ny jarênh mãmdji bar arým kuman memã arênho iba. Djã nã bãm Môjdjê kudjwa memã kabên'ã kênpoti no'òk tũmja jarênho iba? Kati. Metĩndjwýnh Karõ ne bar memã arênho iba. Mýkam ne bar memã kabên tũm jarênh kêt? Bir, ba ren ar memã tũm jarê nhyr ren me te: kute katãt kôt amijo ba prãmje ne ren ta amikôt axwe rã'ã ne. Ne kam ren arým pãnh me biknor tokry djãkam akuno. Nhyr be, kati. Bar memã Metĩndjwýnh Karõ jarê nhyr me arým maro ba nhyr ta arým katãt meo ba. Nhyr kam me arým Karõkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.

<sup>7</sup> Me memã kênpotikam kabên jarênho ba nhyr me arým mar kajgon ta amikôt axwe rã'ã. Ne kam pãnh arým akuno. Metĩndjwýnh mýjja týxo kênpoti týx no'òk ne. Nhyr kam Metĩndjwýnh mexo umakôt Môjdjê nokre jadjênh ne arým kênpoti mýn memã o bôx. Ne kam memã Metĩndjwýnh kabên jarênho dja nhyr kabên me:xkumrêx nhyr me maro dja. Maro djan te kute nokre 'ãno ãm ne omũnhmã. Metĩndjwýnh mexo uma djô'ã ne Môjdjê nokre jadjênh nhyr me te kute omũnhmã. Nhyr kam adjênh apêx tẽ:n arým tu apêxkumrêx. Nhyr Metĩndjwýnh kute Môjdjêmã kabên jarênh tũmjadjwý. Djãm me kute kabên tũm kôt katãt amijo bamã? Kati. Me ta te: katãtmãn axwe rã'ã ne.

<sup>8</sup> Nhyr be, Metĩndjwýnh Karõ ne gwaj bamã kabên ny jarê. Kute gwaj

bamã arēnh ja ne mexo kute Mōjdjê kabēn tūm jakrenh mex ne. <sup>9</sup> Djām Metīndjwýnh kute Mōjdjê mã kabēn jarēnh tūm punu? Kati. Mexkumrēx. Nhy m be, nãm me te memã Mōjdjê kabēn tūm jarē nhy m me axwe rã'ã ne. Me ta amikôt axwe rã'ã ne. Axwe rã'ãn kam pãnh arým me biknor tokry djakam akuno. Nhy m be, gwaj Karō kabēn ma nhy m arým gwaj bamã tÿx jadjà gwaj arým katàt kôt ar amijo baba. Kam ne Metīndjwýnh Karō kabēn nyja arým mexo Mōjdjê kabēn tūm jakrenh mex ne.

<sup>10</sup> Kabēn nyja kute tūmja jakrenh mex nhy m tūmja me arým kute kum kīnh kêt pyrāk. <sup>11</sup> Tūmja me kute 'ã ukangan mar kêt mã. Nhy m be, pãnh kabēn nyja dja me mar rã'ã ne kôt amijo ba rã'ã ne. Kam nyja ne mexo kute tūmja jakrenh me:xi.

<sup>12-13</sup> Bar Karō kabēn ny mar rã'ãn tu amiwýr kute mÿjja jarēnhja kamnhīxkumrēx ne irãri memã kabēn ny jarēnho amirītkumrēx. Nhy m be, Mōjdjê ta ne kubêkào aminokre'ã pro. Metīndjwýnh mexo uma djô'ã nokre jadjēnh ne kam mebê idjaer kute omūnh kêt kadjy aminokre'ã pro. Nhy m kam adjēnh arým apēx. <sup>14-16</sup> Me abendjô'ã Metīndjwýnh kabēn tūm jarē:. Ne akati jakam kute arēnh rã'ã ne.

Nhy m be, me kam amakkre kêt tē:n amakkre kêt rã'ã. Akati jakam me amakkre kêt rã'ã. Ga, gwaj baje kubêkào banokre'ã prokam baje mÿjja ngrirebit pumūnhja pumū. Mebê idjaerdjwý ne me kute Metīndjwýnh mar ngrire. Nhy m be, me kwý arým Bēnjadjwýr djwýnh'ÿr amijo akēx ne kôt ar amijo ba. Kôt ar amijo ban arým mar rax ne.

Ga, gwaj baje kubêkào banokre'ã pro kêt kam baje mÿjja pumūnh rūnhja pumū. Mebê idjaer kwýdjwý ne me Metīndjwýnh mar rūnh. Nãm me Bēnjadjwýr djwýnh'ÿr amijo akēx ne kôt ar amijo ba. Ne kam arým Metīndjwýnh mar rūnh ne. Nhy m be, me kute Bēnjadjwýr djwýnhkôt amijo

ba kêtja ne me kute Metīndjwýnh mar kryre. Me amakkre kêt kam.

<sup>17</sup> Be, Bēnjadjwýr djwýnhjabê ne Metīndjwýnh Karō. Bēnjadjwýr djwýnh Karō arým gwaj bamē amijo kajkep. Djã ne gwaj kam arek amim,

—Ba katàt Mōjdjê kabēn man kôt ar amijo iban arým Metīndjwýnh mã ijaxwe kêt, anhÿro baba? Kati. Gwaj baje amim anhÿr kêt. Metīndjwýnh ta ne gwaj bamã axwe kêt jarē gwaj arým kum bamex ne.

<sup>18</sup> Ga, me kute kubêkào aminokre'ã pro kêt kam kute mÿjja pumūnh rūnhja pumū. Gwaj badjwý baje Bēnjadjwýr djwýnh mex mar rax. Ga, me kute ixekam mÿjja kumex pumūnh mexja pumū. Gwaj badjwý ã Metīndjwýnh mar mexo ane. Ne maro baba:n arým kôt ar amijo baba. Ta kute amijo ba pyrāk kôt ar amijo baba. Kôt ar amijo baba: nhy m arým amikôt gwaj bajo mexo tē. Gwaj kam arým bamexo amū amikamēn arým ta mexo bamex ne. Mÿj me'õ ne kute gwaj bajo mex? Bir, Bēnjadjwýr djwýnh Karō ne kute gwaj bajo mex.

## 4

*Paur kute memã Kritu'ã ujarēnh'ã amijarēnh.*

*A Kô 1.12; Tex k 2.1*

<sup>1</sup> Metīndjwýnh kum ar ikaprīkam ne ar imã me'ã karōn ar imã,

—Dja ga memã Bēnjadjwýr djwýnhbê Kritu'ã ujarēnh nyja jarēnho aba, ane. Kam ne bar arým memã arēnho iba. Djã ne bar memã arēnh'ã idjukanga? Kati. Bar memã arēnh'ã idjukanga kêt kumrēx ne memã arēnh ar o iba. <sup>2</sup> Djã ne bar memã arēn ate mebê amipdjun mebê mÿjja kupēnho iba? Kati. Amrêbê: ne ba mebê amipdjun mebê mÿjja kupēnhja kanga. Djã ne bar ari memã ijēx ne me noo ibiknoro iba? Nãr ijēxnhīn ari me noo ibiknor ne Metīndjwýnh kabēn kupa'ã memã mÿjja kwý jarēnho iba? Arkati. Ar ba ne bar katàt memã arēnho iba. Ar ije memã Kritu kabēn jarēnhkam djã ne bar ajmã ikuten kupa'ã amijo



iba? Kati. Kritu kôt ne bar katàt ar amijo iba. Metĩndjwýnh ta ne kute ar ipumũnh. Bar katàt ar amijo iban kam katàt memã arẽ nhym me arým amim,

—Nã. Nãm ar katàt me bamã arẽnhkumrẽx. Ga, katàt ar kute amijo baja pumũ. Ar mexkumrẽx. Dja ba amim ar kabẽn ma, ane. Dja me kunĩ ar ipumũn kwý arým ã amim ane.

<sup>3</sup> Bar memã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽho iba. Djãm kam mrãmri we Kritu'ã ar idjujarẽnhja bipdjurkumrẽx? Kon. Mrãmri, me kwý biknor prãmjabê bipdjurkumrẽx. Ga, me kute kubẽkào aminokre'ã pron mýjja pumũnh kêtja pumũ. Mýjja mebê bipdjur. Me biknor prãmdjwý mebê ikabẽn bipdjurkumrẽx.

<sup>4</sup> Kritumẽ Metĩndjwýnh ar. Djãm ja ne uma rax nhym ikjê uma ngrire? Kati. Ar umao kute aben pyrãk. Me kum amẽ ar uma:. Bar memã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽ. Ujarẽnh ny kute mrãmri ne memã irã djã pyrãk. Gwaj baje amim Kritu markam gwaj baje mrãmri ne me kute irãkam mýjja kunĩ pumũnh mex pyrãk. Nhym be, nã bãm ar me biknor prãmmã ujarẽnh ny jarẽ nhym mebê bipdjur nhym me kute amim mar kêtê. Me kute mrãmri ne me no rã kute mýjja pumũnh kêt pyrãk, ne te: kute marmã. Me kum Metĩndjwýnhkumrẽx kĩnh kêtja nhõ metĩndjwýnh, Xatanaj ne arým memã amakkre kêt jadjã nhym me arým ajbit maro ba. Nhym kam arým mebê Kritu'ã ujarẽnh nyja pytãro ba. Kam ne Kritu'ã ujarẽnh nyja mebê bipdjurkumrẽx.

<sup>5</sup> Djã nã bãm ar memã,

—Ar ba dja gar tu amim ar imarkumrẽx bar kam arým ar apytã, anhýro iba? Kati. Bar kàj bê memã kum,

—Jeju Kritubê ne me kunĩ nhõ Bẽnjadjwýr djwýnh. Tãm dja gar tu amim markumrẽx nhym arým ar apytã, anhýro iba. ã Jejumã ar idjãpẽnh kute anhýrkam ne bar ar amã idjãpẽnh ar iba.

<sup>6</sup> Be, adjãkamã Metĩndjwýnh ta kabẽn ne,  
“Akamãt kô tykbit. Gê on a'u. Gê a'u akamãt kurwý”, ane.

Ga, a'u kute mýjja kunĩ kurwýkam mýjja kunĩ arým memã amirĩt mexja pumũ. Metĩndjwýnhdjwý ne arým gwaj bamã bajamak bõ gwaj arým Kritu mar mex ne. Metĩndjwýnh ne kute mexo, umao me kunĩ jakrenh. Tãm ne gwaj arým kuma. Kritu ne kute amijo ba mexkumrẽx gwaj arým 'ã ujarẽnh ma. Gwaj baje Kritu mar o ne gwaj baje arým Metĩndjwýnh mar. Metĩndjwýnh ne kute mexo, umao me kunĩ jakrenh. Tãm ne gwaj baje Kritu mar o kuma.

*Me kute ngyo ngõnh pyrãk nhym Metĩndjwýnh mekam ýr.*

*A Kô 11.23; Kor 1.11*

<sup>7</sup> Nhym be, gwaj ba ne gwaj baje mrãmri ne ngyo ngõnh pãnh ngrire pyrãk. Gwaj bapãnh ngrire. Te gwaj bapãnh ngrire nhym gwaj bakam Metĩndjwýnh nhý. Metĩndjwýnhbê kumkati nhý. Mýj kadjy ne gwaj bakam nhý? Bir, Metĩndjwýnh ta dja gwaj bakam amityxo amirĩt nhym me arým ajbit rax ma. Dja me gwaj bamar kêt ne arým Metĩndjwýnh ajbit ma. Ja kadjy ne gwaj bakam nhý.

<sup>8</sup> Ar ije ngyo ngõnh pãnh ngrire pyrãk. Me arĩk ar ibu'ã ar ijã kabẽn punu krãptĩ. Me ã kabẽn pytĩ: ane. Djã ne kam bar Jejumã idjãpẽnh'ã idjukanga? Kati. Bar 'ã idjukanga kêt ne kum idjãpẽnh rã'ã. Ne mã amim,

—Mýj godja bar amijon? Mýj godja bar amijon? ane. Djã nã bãm ar kam amim Metĩndjwýnh kamnhĩx kêt got? Bar tu amim kamnhĩxkumrẽx.

<sup>9</sup> Me ar ijo bikẽnhõ ba. Djãm kam Metĩndjwýnh kute ar ikanga got? Kute ar ikanga kêtumrẽx. Nhym me arým pyka'ã ar imẽ bar nõ. Djãm kam bar arým ty? Kati. Ar itĩn ne ar iba.

<sup>10</sup> Akati kunĩkôt me kute ar ibĩn puma. Kute mrãmri ne amrẽbê Jeju akati kunĩkôt me kute bĩn puma pyrãk. Nã bãm ã ar ije amikam me kute ar ibĩn puma maro ane. Dja te me kute ar ibĩn puma nhym Jeju mã

ar ikam tîn ne ar ijo ba. Bar kam itîn ne nhym me arÿm ar ijã abenmã kum,

—Ga, ar tîn rã'ãja pumũ. Mrãmri Jeju tîn ne ar ba. Tãm ne ar utàr ar o ba, ane.

<sup>11</sup> Bar Jejumã idjapênh ar iba nhym akati kunîkôt me ar ibîn puma. Bar kam itîn rã'ã ne. Nhym kam me arÿm ar ijã abenmã kum,

—Ga, ar tîn rã'ãja pumũ. Mrãmri Jeju tîn ne ar ba. Ta ne ar utàro ba, ane. <sup>12</sup> Me kute ar ibîn puma bar itîn rã'ã. Gar kam arÿm ar ipumũn arÿm tu amim Jeju markumrêx ne arÿm kôt atîn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne.

<sup>13</sup> Kam ne me amrêbê: memã kum, “Ba ne ba tu amim Metîndjwÿnh markumrêx. Ne kam arÿm memã arênhõ iba.”

Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhym me arÿm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Ar badjwÿ ne bar tu amim Metîndjwÿnh markumrêx ne kam memã arênhõ iba. Dja te me kute ar ibîn puma bar tu amim Metîndjwÿnh markumrêx ne mã memã arênh ar o iba.

<sup>14</sup> Nhym be, godja me mrãmri ar ibîn jabej mÿj dja bar kam ikute? Metîndjwÿnh ne arÿm akubyn Bênjadjwÿr djwÿnh Jejuo tîn ne. Ta dja Jejukôt akubyn ar badjwÿ ar ijo tîn ne ar ijo môn arÿm amikabem ar ipumjuw. Ar gamê dja gwaj baro'ã kabem baku'ê. Tãm ne bar tu amim markumrêx. <sup>15</sup> Akati kunîkôt me kute ar ibîn puma. Bar itokry ne ikaprîre maro iba. Mÿj kadjy? Bir, ar akadjy. Bar te itokry kumex nhym Metîndjwÿnh mã kum ar ikaprî bar mã memã Kritu jarênhõ iba. Gar kam arÿm ar ipumũn arÿm Metîndjwÿnh djukaprî: man kam arÿm akî:nhkumrêx. Akî:nhkumrêx ne kum,

—Djünwã, adjukaprî:kumrêx. Imã akî:nhkumrêx, anhÿro aba. Nhym gwaj babu'ã me krãptî: gwaj bapumũn arÿm kum Metîndjwÿnh kînh. Ne kam tu amim markumrêx ne adjwÿnhdjwÿ kî:nhkumrêx. Kî:nhkumrêx ne arÿm kum,

—Djünwã, adjukaprî:kumrêx. Imã akî:nhkumrêx, anhÿro ba. Dja me krãptî: kum amikînh jarê nhym Metîndjwÿnhdjwÿ arÿm kînhkumrêx. Ja kadjy bar itokry o iba.

<sup>16</sup> Dja me krãptî: kum amikînh jarê. Bar amikukãm ja man mã kam ikînh nhym kam arÿm irerek iwÿr bôx kêt. Memã ar idjujarênhkôt bar itokrymê ikaprî maro iba. Maro iba: nhym arÿm ar ibê ar inhî kator mex ne. Nhym be, djãm kam ar irerekre? Kati. Te ar ibê ar inhî kator mex bar mã ikînh ne mã 'itÿx ne. Akati kunîkôt mã 'itÿx ne.

<sup>17</sup> Mÿj ne bar kuman mã ikînh ne mã 'itÿx ne? Bir, djãm me kute ar ijo bikênh rã'ã rã'ãmã? Kati. Me kute ar ijo bikênh 'ikrãn ne. Kam dja bar Metîndjwÿnh'ÿr tèn bôx ne ikînhkumrêx. Djãm kam ar ikînh 'ikrãn ne? Kati. Dja bar kam ikînh rã'ã: rã'ã ne. Jakam ar ikaprîre. Metîndjwÿnhkôt dja bar ikînh:re. Tãm ne bar kuman mã ikînh ne mã 'itÿx ne.

<sup>18</sup> Djãm gwaj baje mÿjja pumũnhja ne bar kôt ijamak bèn? Me kute ar ijo bikênh ja nàr ar itokry ja nàr ar ikaprî ja djãm kôt ne bar ijamak bèn? Kati. Mÿjja pumũnh kêt kôt ne bar ijamak bèn 'ãno dja. Gwaj baje mÿjja pumũnh ja dja ï kêt ne. Nhym be, gwaj baje mÿjja pumũnh kêt ne rã'ã: rã'ã ne. Metîndjwÿnhkôt ar baban bakînh:re ja ne baje omũnh kêt rã'ã. Kàjkwakam ò mÿjja baje omũnh kêt rã'ã. Mÿjja ja ne rã'ã: rã'ã ne. Ar ije mÿjja pumũnh kêt jakôt bar ijamak bèn 'ãno dja. Ne kam mã ikînh ne mã 'itÿx.

## 5

*Atemã me ï ny'ã ujarênh.*

*Pir 3.21*

<sup>1</sup> Be, gwaj banhî ja kute mrãmri ne kubêkatio kikre pyrãk. Pykakam ar babari gwaj kam nhÿ, banhî kute kubêkatio kikre pyrãk ja kam nhÿ. Ga, me kute tẽmbê kubêkatio kikre ngrãnhja pumũ. Gwaj badjwÿ gwaj on ty. Nhym be, arÿm gwaj batykkam gwaj arÿm Metîndjwÿnh'ÿr tèn arÿm atemã banhî ny. Metîndjwÿnh dja

gwaj banhĩ ny nhipêx gwaj kôt ar baba rã'ã: rã'ã ne. Tãm ne bar ije markumrêx. Gwaj banhĩ ny ne kute gwaj banhürkwã ny pyrãk.

<sup>2</sup> Dja gwaj kàjkwamã tẽn arým banhĩ ny. Kute mrãmri ne me kute kubêkã tũmo pôx ne ny jangjênh pyrãk dja gwaj banhĩ ny. On jakam gwaj bamã banhĩ ny prã:m. Gwaj banhĩ ny prãmje kam ama:n kam amakbê bakangãngã. On gwaj banhĩ ja katyk ne tokry djaje bakangãngã. <sup>3</sup> Gêdja gwaj arým kàjkwakam banhĩ nyn bakajgo kêt. Ne bakadjwýnhbit ar baba kêt. Gwaj banhĩ:ĩ.

<sup>4</sup> Jakam gwaj banhĩ ja, kute kubêkãtio kikre pyrãk ja, gwaj kam ar babari bakangãngã. Batokry djaje bakangãngã. Djãm on gwaj bamã banhĩ kangan bakajgo prãm, kàjkwakam bakajgo ar baba prãm? Kati. Gwaj bamã on kàjkwakam banhĩ ny prãm. Ne kam arým batyk kêt ne banhĩ nyn batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne.

<sup>5</sup> Ja kadjy ne Metĩndjwýnh gwaj banhipêx. Gwaj batĩn ne ar baba rã'ã rã'ã kadjy ne gwaj banhipêx. Ga, me kute memã mýjja rũnh nhõrmãnkukãm kute mýjja kryre nhõrja pumũ. Me amim kryre jamýn arým amiwýr mýjja rũnh kamnhĩxkumrêx. Gwaj badjwý. Metĩndjwýnh arým gwaj bamã Karõ jano nhym arým gwaj bajo ba gwaj arým amim,

—Ga, Metĩndjwýnh arým kute imã karõ janorja pumũ. Ga, arým kute ijo baja pumũ. Mrãmri dja ba kàjkwakam kôt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Karõ kute gwaj bajo bakam dja gwaj ã amim ane. Ne kam arým baje mrãmri ja markumrêx. Dja gwaj mrãmri kàjkwakam Metĩndjwýnhkôt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne. Tãm ne gwaj baje mrãmri markumrêx ne amiwýr kamnhĩxkumrêx.

<sup>6</sup> Ar ije itĩn markam 'ityx rã'ã ne. Kum idjãpênhkam 'ityx rã'ã. Jakam ne bar arek inhĩ jakam ar iba. Arek kam ar ibari djãm Bẽnjadjwýr djwýnh'ýr ar ibôx? Kati. 'Ýr ar ibôx kêt rã'ã. Ja ne bar ije mar. <sup>7</sup> Djãm jakam

ne bar Bẽnjadjwýr djwýnh pumũnhbê ar iba? Kati. Te ar ije omũnh kêt bar tu amim Bẽnjadjwýr djwýnh markumrêx ne ar iba. <sup>8</sup> Ar ije markam 'ityx rã'ã. Nhym be, ba ren ar on Bẽnjadjwýr djwýnh'ýr tẽn bôx ne kôt ar iban ren ikĩ:nhkumrêx. Ba ren ar on tyn inhĩja kangan ren arek Bẽnjadjwýr djwýnhkôt ar iba. Ne kam ren ikĩ:nhkumrêx ne.

<sup>9</sup> Kam ne bar arek kum idjãpênh iba. Arek pykakam inhĩ ja'ã ar iba jabej bar Bẽnjadjwýr djwýnhmã idjãpênh ne ije o kĩnh kadjy amima. Nãr bar ityk ne kàjkwamã itêm jabej bar Bẽnjadjwýr djwýnhmã idjãpênh ne ije o kĩnh kadjy amima. Ar ije o kĩnhmã ne bar kum idjãpênh ar iba.

<sup>10</sup> Mýkam ne bar ije o kĩnhmã? Bir, dja Kritu kàjkwakam krĩ djãkam gwaj bamã nhỹ. Gwaj kam arým 'ýr bôx ne kabem dja nhym arým gwaj bakukij. Pykakam gwaj ar babari gwaj baba mex jabej bakukij. Nãr, gwaj baba punu jabej bakukij. Gwaj kam arým prĩne amikôt kum amijarê nhym kam arým gwaj bakunĩmã o pãnh. Apýnh gwaj banhĩ djãri gwaj bamã o pãnh. Gwaj baje amijo baba kôt gwaj bamã o pãnh. Katãt gwaj baba mex jabej arým gwaj bamã o pãnh mex. Nãr ate gwaj amijo baba punu jabej arým gwaj bamã o pãnh punu.

*Metĩndjwýnh kute me kunõ õbikwao ãm.*

#### *A Kô 4.2*

<sup>11</sup> Dja gwaj baje amijo baba kôt gwaj bakunĩmã o pãnh. Kam ne bar Kritu'ýr me 'wýro iba. Me kute Kritu'ýr amijo akêxmã me 'wýro iba ne me axwe nêje ar me kukrão iba. Bẽnjadjwýr djwýnh pyma: bar arým kuman arým nêje ar me kukrão iba. Ne katãt ar amijo iba nhym Metĩndjwýnh prĩne kute ar imar. Ar gadjwý ar aje ar imar jabej ne aje amim,

—Mrãmri ne Paur ar katãt kute amijo bakumrêx, anhýr jabej.

<sup>12</sup> Wãkam ne me we ar ijã,

—Ar wã ne ar ajte ar amã amimex jarêho ba, ane. Djãm mrãmri me

kabēn? Kati. Wākam me kwỳ ta amimexo amran ar amā,

—Ba ne ba Kritu'ā idjujarēnh mexkumrēx. Me kum ikīnhkumrēx, anhyro ba. Djām mrāmri ne me kabēn mex? Kati. Nām me amijo 'ēx. Djām Kritu kabēn kōt me kum me abē? Kati. Me jamā dja gar ar ijā ajarēn memā kum,

—Paur ar kute katāt ar imā arēnhkumrēx. Paur ar kute katāt Metīndjwýnh kabēn marn kōt amijo bakumrēx, ane. Dja gar ā memā ane nhym me arým pijām ne.

<sup>13</sup> Djām mrāmri ne bar we ajbān ar amā amijarē? Nā. Kwārīk wānh rā'ā. Bar we ajbā. Metīndjwýnh kadjy ne bar we ajbā. Nār, djām mrāmri ar ikrā mex ne katāt ar amā amijarēnhkumrēx? Metīndjwýnh ta ne kute ar imar. Ar aje Metīndjwýnh mar kadjy ne bar katāt ar amā amijarēnhkumrēx.

<sup>14</sup> Kritu kum gwaj bajabê:ê. Kum gwaj bajabêkam ne gwaj bakunī pānh ty. Gwaj badjwý bamā Kritu jabê:n arým 'ā memā badjujarēnh prā:m. Dja me te Kritu'ā gwaj bakangrōnho ba. Kwārīk wānh rā'ā. Gwaj ty. Gwaj bamā batyk pyma kêt. Kritu gwaj bakunī pānh tykkam gwaj badjwý gwaj bamā batyk pyma kêt. <sup>15</sup> Gwaj bakunī pānh tykkam mýj dja gwaj nē? Bir, dja gwaj amidjwýnhbit maro babaja krāta. Ne kam Kritu maro baban kōt ar amijo baba. Nām gwaj bapānh tyn akubyn tīn ne. Kam dja gwaj maro baban kōt ar amijo baba.

<sup>16</sup> Arým gwaj bapānh tykkam djām kam ar ije me mar punu? Kati. Me kum Metīndjwýnh kīnh kêt ja ne me kute me mar punu. Djā ne bar ā me mar punuo ane? Kati. Bar aminhijukri amidjan kam arým ar ije me mar punu kêt. Mrāmri amrēbê ar ije Kritu mar punu. Djām jakam ar ije mar punu rā'ā? Kati. Bar arým aminhijukri amidjan kam arým ije mar punu kêt.

<sup>17</sup> Bir, mýj ne ar ije me mar on? Bir, dja Kritu meo kra nhym me arým umar djā ny. Amrēbê ne me mýjja tūm

kōt ar amijo ba. Ne jakam arým kute mýjja tūmkōt amijo baja arým krātan arým mýjja nykōt ar amijo ba. Be ga, me arým mrāmri prīne umar djā nykumrēxja pumū. Bar aminhijukri amidjan arým kute meo ny ja ma.

<sup>18</sup> Metīndjwýnh ta ne arým prīne meo ny. Gwaj badjwý ne gwaj amrēbê Metīndjwýnho bakurē djwýnh nhym ta arým gwaj bajo nyn gwaj bajo ōbikwa. Jeju Kritu arým tyn akubyn tīn gwaj kam tu amim markumrēx. Nhym kam Metīndjwýnh arým gwaj bajo ōbikwa. Gwaj bajo ōbikwan arým me'ā gwaj bamā karō. Gwaj baje memā 'ā badjujarēnhmā gwaj bamā karō. Gwaj kam arým memā kum,

—Ga me aje Metīndjwýnho akurē djwýnh. Nhym be, dja ga me tu amim Jeju markumrēx nhym arým me ajo nyn me ajo ōbikwa. Nā gwām ā memā anhyro baba. <sup>19</sup> Metīndjwýnh ta ne me kunō ōbikwao dja. Kritu arým tyn akubyn tīn ne nhym me arým tu amim markumrēx nhym kam arým meo ōbikwa. Meo ōbikwan arým memā axwe kêt jarē nhym me arým kum mex ne. Nhym arým ar imā Kritu'ā ujarēnhja jarē. Bar memā 'ā ajarēn memā kum,

—Dja ga me tu amim Kritu markumrēx nhym Metīndjwýnh arým me ajo nyn me ajo ōbikwakumrēx, ane. Tām ne bar memā arēnho iba.

<sup>20</sup> Kam ne bar Kritu kabēnkōt memā idjujarēnh ar iba ne Kritu kukwakam 'ýr ar ajwýro iba. Ar aje Metīndjwýnh'ýr amijo akēxmā ar ajwýro iban ar amā,

—Dja gar tu amim Kritu markumrēx nhym Metīndjwýnh arým ar ajo ōbikwa, anhyro iba. Bar 'ýr ar ajwýro iba kute mrāmri ne Kritu ta mān kute amiwýr me 'wýro ba pyrāk.

<sup>21</sup> Kritu amikam axwe 'ō mar kêt ne axwe kêt me:x ne. Nhym be, Metīndjwýnh arým kum axwe jarē. Nhym mýj axwe'ōja? Bir, gwaj ba bajaxwe pro. Nām kum gwaj bajaxwe pro jarē nhym arým kute ta mān axwe djwýnh pyrāk. Nhym kam

Metĩndjwýnh arým pãnh gwaj bamã axwe kêt jarê. Gwaj tu amim Kritu markumrêx nhym Metĩndjwýnh arým gwaj bamã axwe kêt jarê gwaj arým Metĩndjwýnh jaxwe kêt bajaxwe kêt. Kam dja gar tu amim Kritu markumrêx nhym Metĩndjwýnh arým ar ajo ôbikwakumrêx.

## 6

<sup>1</sup> Metĩndjwýnh kôt ne bar idjâpênh ar iba. Kam ne bar arým ar amã arê. Metĩndjwýnh ne tu kum ar akaprĩ:kumrêx\* ne ar amã ar ajamak bô gar arým amim ama. Ar aje amim markam tu amim markumrêx ne kwãrĩk wãnh 'ã adjukanga kêt. <sup>2</sup> Mýkam dja gar 'ã adjukanga kêt? Bir, Metĩndjwýnh ne arým gwaj bakukãmãremã kabên ne memã kum, "On jakam ije me amar. Ga me imã amijarê ba arým me ama. Imã me akaprĩkam ne ba me ama. Ë, on akati jakam ije me apytãr. Ba me apytãn arým me ajo djuw mex." Nãm ã Metĩndjwýnh gwaj bakukãmãremã ane. Badjwý kôt ar amã arê. Mytja tãmkam Metĩndjwýnh kum ar akaprĩ. Akati jakam kute ar apytãr. On 'ýr amijo akêx. Kwãrĩk wãnh 'ã adjukanga kêt.

*Paur kute apýnh kaprĩ djãri'ã amijarênh.*

*Kor 1.10*

<sup>3</sup> Ar ba ne bar amijaxwe nêje amijãno dja. Mýkam ne bar amijãno dja? Bir, ba ren amijãno idjãm kêt ne ren arým ajmã ikute. Nhym kam ren me'ô arým ijã,

—Djãm Metĩndjwýnhmã ar âpênh wãkam ar mex? Kati, ar axwe ar ba, ane. Me'ô ren ar ijã anen ren arým Metĩndjwýnh bê amijo akêx. Me'ô kute Metĩndjwýnh bê amijo akêx karô ne bar amijaxwe nêje amijãno dja. <sup>4</sup> Ne ar imrãnh kunĩkôt katãt Metĩndjwýnhmã idjâpênhkumrêx nhym me kunĩ kute kôt ar imar.

\* **6:1** Djãm ar ga ne gar ajaxwe kêt nhym pãnh kum ar akaprĩ Kati. Ar ga ne gar te ajaxwe kêtãnh nhym arým ta kum ar akaprĩ.

Katãt kum ar idjâpênhkam te apýnh ar ikaprĩ djãri ar ijo ba bar kum idjâpênh'ã idjukanga kêt.

Ne ajte apýnh itokry ma.

Ne ajte imã mýjja prãm ne inhô mýjja kêt.

Ne ajte apýnh mýjjakam itĩn prãm.

<sup>5</sup> Katãt kum ar idjâpênhkam me ajte mry kã punuo ar ikaprêprêk.

Nhym me ar ibê ijê

nhym me krãptĩ: ar ikam àkrên ar ikam kangao kumex.

Bar apýnh idjâpênh týxo prĩne amidjôm ne.

Ne ajte apýnh idjâpênh'ã ino týx ne inhôt kryre nhym arým akati.

Bar ajte Metĩndjwýnhmã amijajburo iba. Katãt kum ar idjâpênhkam bar ã ane.

<sup>6</sup> Ne ajte kam prĩne amijaxwe nêje amijãno dja.

Ne ajte prĩne mýjja mar mexkumrêx.

Nhym me ajte ar ijo ajkê bar bit ingrykmãn ajte akubyn amijã ingryk nê.

Ne kum ar idjâpênhkam ajte imã me kaprĩ.

Nhym Metĩndjwýnh Karô ajte ar ijo ba bar mrãmri imã me abêkumrêx.

<sup>7</sup> Ne ajte katãt memã ikabên jarênhkumrêx

nhym Metĩndjwýnh ajte ar ikôt âpênh týx.

Kum ar idjâpênhkam bar amijãno djan katãt ar amijo iba.

Ga, krãkamngôn kute kãxo kubêkã jangjênh ne kute kurê djwýnhbê amipytãrja pumũ. Ar badjwý ne bar inhô kãxo kubêkã jadjãr mãn prãbê amijãno djan katãt ar amijo iba. Me kute ar imã ar ijaxwe jarênh karô ne bar amijãno dja.

<sup>8</sup> Nhym me ajte kum ar ikĩ:nhkumrêx. Djãm kam ar ije amidjwýnhbit mar ne Metĩndjwýnhmã idjâpênhmã kanga? Kati. Bar mã kum apê.

Nhym me ajte te mebê ar ikurê bar mã kum apê.

Nhym me ajte te ar ikàxã abenmã kum,

—Djãm ar wã mex got? ane bar mã Metĩndjwýnhmã apê.

Nhym kam me ajte te ar ikàxã abenmã kum,

—Me kum ar kĩ:nhkumrêx, ane bar mã kum apê.

Nhym me ajte te ar ijã,

—Nãm ar ta amijo Metĩndjwýnh maro ba. Nãm ar memã 'êx ne me noo biknoro ba, ane. Nãm me te ar ijã ane bar katàt kum idjãpênhkumrêx rã'ã.

<sup>9</sup> Nhym me ajte te ar ibê ate krãn ba nhym Metĩndjwýnh kute ar imarkumrêx. Nhym ò me jad-jwý kute ar imarkumrêx.

Nhym me ajte kute ar ibĩn puma. Te ar ibĩn puma. Ota, ar itĩn rã'ã.

Nhym me ajte mã ar ikaprêprêk. Ne te ar ikaprêprêk bar ityk kêt.

<sup>10</sup> Ne ajte ikaprĩ:ren ikaprĩ japôkmã mã ikĩnh.

Ne ajte ar inhõ mýjja kêt. Te ar inhõ mýjja kêt bar memã Kritu'ã idjujarênh ar iba nhym me arým tu amim markumrêx. Me krãptĩ ne me tu amim markumrêx ne arým kôt Kritu nhõ mýjja kume:xo ò mýjja.

Te ar inhõ mýjja kêt bar tu amim Kritu markumrêx ne arým Kritukôt ar inhõ mýjja kunĩ.

<sup>11</sup> Krĩraxbê Kôritukam ar ga ne bar imã ar ajabê:. Kam ne bar prĩne amikôt ar amã amijarênh amirĩtkumrêx. <sup>12</sup> Djã nã bãm ar ar abê amiptàn imã ar ajabê kêt got? Ar ga ne gar amã ar ijabê kêt. <sup>13</sup> Ar ije ar ajo ikramãn prãbê bar ar amã ikabên. Ar gadjwý dja gar amipãnh ar imã akabên mex jarên ar amã ar ijabê.

*Me kute Jeju marbito aben nhikjê'ã kute memã karõ.*

*Ep 5.7; A Xim 2.4; Xij 4.4; Ped k 2.11*

<sup>14</sup> Ga, mry kute jênh bjêr kadjy me kute o aben nhikjêja pumũ. Mry kute aben pyrãk kambit ro'ã àpênh mex. Ar gadjwý ar aje me'õo anhikjêmã me kute amim Jeju marbito anhikjê.

Kwãrĩk wãnh me'õ kute Jeju mar kêt anhikjê kêt ne ro'ã adjãpênh kêt.

Djãm me axwemê me axwe kêt kute aben pyrãk ne ro'ã àpênh mex? Kati. Ga, a'umê akamãtmê ro'ã ba kêtja pumũ. Apýnh ne ba. Ar gadjwý ne gar aje amim Jeju mar. Kam ar amã ajaxwe kĩnh kêt. Me kute Jeju mar kêtja ne me kum axwe kĩnh. Djãm ro'ã ar adjãpênhkam mex? Kati. Kam mex kêt.

<sup>15</sup> Djãm Kritumê Berij axikôt kabên? Kati. Ar apýnh kabên. Berij nhidji 'õdjwýbê ne Xatanaj. Me kute amim Jeju mardjwý djãm me kute amijo ba kute me kute Jeju mar kêtja amijo ba pyrãk? Kati. Me kute amim Jeju mar katàt ar amijo ba. Nhym be, me kute mar kêtja ate amijo ba. Me apýnh ba.

<sup>16</sup> Djãm Metĩndjwýnh nhõ kikretikam me kute kum amijarênh kadjy apýnh mýjjao metĩndjwýnh karõ nhipêxja krĩ? Djãm Metĩndjwýnhmã ja mex? Arkati. Me kute kam Metĩndjwýnhmãbit amijarênhmã. Gwaj badjwý. Djãm gwaj baje Metĩndjwýnhmã amijarênh ne jãm mýjjao metĩndjwýnh karõ nhipêxmã amijarênhmã? Me kute Jeju mar kêtja kudjwa mýjjao metĩndjwýnh karõ nhipêxmã amijarênhmã? Kati. Gwaj baje me kute Jeju mar kêtja kudjwa kêt ne mýjjao metĩndjwýnh karõ nhipêxmã amijarênh kêtãmã. Ga, Metĩndjwýnh ò kikretikam ýrja pumũ. Gwaj badjwý. Metĩndjwýnh ne gwaj bakam nhỹ. Metĩndjwýnh tĩn ne ar bakumrêx. Tyk kêtumrêx. Tãm ne gwaj bakam nhỹ. Metĩndjwýnh ta ne amrêbê: memã kum,

“Ba dja ba mekôt ar iban mekmê ar mrã. Dja me imã, ‘Me inhõ Metĩndjwýnh’, ane ba meo iba rã'ã ne.”

Nãm ã amrêbê: me bakukãmãremã ane. <sup>17-18</sup> Ne kam ajte,

“Kam, on me me kute imar kêtjamã akàx. Djãm me aje meo anhikjên me ro'ã adjãpênhmã? Kati. Kwãrĩk wãnh. On me memã akàx ne ate ar aba.”

Nām ā Bēnjadjwỳr djwỳnh me bakukāmāremā ane. Ne kam ajte memā kum,

“Kwārīk wānh me axwe kôt ajaxwe kêt. Me axwe kôt ajaxwe kêt kam ba dja ba ibê abām kumrêx. Ne kam arỳm ajo ikrakumrêx. Ajo ikra mykumrêx. Ajo ikra nikumrêx.”

Nām ā Bēnjadjwỳr djwỳnh me bakukāmāremā ane. Bēnjadjwỳr djwỳnh 'ityxo kubê kumkati ta ne memā ja jarē.

## 7

<sup>1</sup> Ga, kute gwaj bamā mỳjja mex jarēnhja pumū. Mrāmri ne gwaj bamā kabēn pydjīn arē. Kam dja gwaj on wānh bajaxwe kunī kanga. Baje amidjwỳnhbito kīnh kadjy bajaxwe kunī gwaj on wānh kanga. Bakabēn punu kunīkôt, badjapēnh jaxwe kunīkôt ne gwaj tu Metīndjwỳnhbē amijo ajkē. Gwaj wānh kunī kangan katāt Metīndjwỳnh kôt ar amijo baba. Gwaj kum bamexo amū amikamēn pīne ta mexo bamex. Gwaj bamā umakôt ā kum bamexo batēmo ane.

*Paur kute memā amikīnh jarēnh.*

<sup>2</sup> Dja gar amā ar ijabê. Djā nā bām ar ar ajōo ajkē? Djā nā bām ar ar ajōo àpnu? Djā nā bām ar ar ajōbê mỳjja 'ōo iprôt? Arkati. <sup>3</sup> Djām ar ije ar amā ajaxwe jarēnhmā ne bar ar amā ja jarē? Kati. Arỳm bar ar amā,

—Gwaj baro'ā dja gwaj batīn ne ar baba. Nār kon ar atyk jabej gwaj baro'ā ty, ane. Nām bām ar ā imā ar ajabēo ane. <sup>4</sup> Nā bām tu amim ar amex markumrêx ne pīne ar amā amikôt amijarē. Nā bām ar akam ikīnh ne memā ar akam ikīnh jarēnh kumex ne. Nām te apỳnh ikapří djāri iwỳr ban bōx ba ar amex djō'ā akubyn ikīnh ne amikīnh ra:x ma.

<sup>5</sup> Nā bām ar amrēbê pykabē Mateni'ỳr tēn 'ỳr bōx. Nhyam kam apỳnh ar ikapří djāri mā ar iwỳr ban bōx bar te ityk djā kêt prāmje. Me kum ar ikurê:n ari ar ijo ba bar arỳm itīn prā:m.

<sup>6</sup> Nhyam be, me Batīndjwỳnh kute me kaprío kīnh ba tām ne arỳm akubyn ar ijo kīnh ne. Arỳm Xitu ar akurūm bōxkam ne bar akubyn ikīnh ne. <sup>7</sup> Djām bōxkambit ar ikīnh? Kati. Kute ar imā ar ajarēnh djō'ā ne bar ajte ikīnh. Nām ar imā ar akam amikīnh jarē. Nām ar imā,

—Nām me ar ajo ama: ne kapríe ne muwn mā memā kum, “Paur ne ba ar imā kīnhkumrêx”, anhyro ba. Nām ā Xitu ar imā ar ajarēnh ane. Ba kam arỳm Xitu kīnh djō'ā badjwỳ ar akam ikīnhkumrêx.

<sup>8</sup> Amrēbê ar ije ar amā pi'ôk no'ôkkam ne ba amim ingyk ne amiman ar ajā amim,

—Ỳ, watīre. Mỳkam ne ba arkum pi'ôk no'ôk ne arỳm arkum kaprí jadjā? ane. Djām jakam ije amim anhyr rā'ā? Kati. Ije inhō pi'ôko ije ar amā kaprí jadjār ngrirebit. <sup>9</sup> Jakam ne ba ikīnh ne. Mỳkam? Djām ar akapríkam? Kati. Gar akapríkam arỳm akubyn amima. Ba kam arỳm ikīnh ne. Ar aje Metīndjwỳnh kabēn markôt gar arỳm akaprí. Akapрін arỳm akubyn amima. Ga, ar aje akubyn amimarkam ije ar ajo ibikēnh kêtja pumū. Ije pi'ôkkam ar amā ikabēn'ā no'ôko ije ar ajo ibikēnh kêtê.

<sup>10</sup> Me kute arỳm amikam Metīndjwỳnh kabēn mar ne kôt kapríkam ne me arỳm amiman wānh axwemā iren Metīndjwỳnh'ỳr amijo akēx. 'Ỳr amijo akēx nhyam arỳm me utā. Djām kute me utārkam me amim ingyk ne kaprí? Arkati. Nhyam be, me kum Metīndjwỳnh kīnh kêtjamā ne me kabēn jarē nhyam me arỳm amim ingyk ne amikam kaprí. Amikam kaprí kajgon wānh axwemā iren kute Metīndjwỳnh'ỳr amijo akēx kêt ne arỳm akuno. Me biknor tokry djākam akuno.

<sup>11</sup> Nhyam be, amrēbê inhō pi'ôk ar awỳr bōx ja ne gar amim arēn aman arỳm amima. Amiman arỳm amijo mex prām ne amijo mex ngyr'ā ar ano kator me:x ne arỳm abenbê ar ajaxwe kurê. Abenbê ar ajaxwe kurēn arỳm

ar amã ajaxwe puma:. Ne kam ijo ama:n arým inêje mã memã akabên. Ne kam me'õ jaxwe jabe:j ne axwemã akatorkumrêx. Ar Metîndjwýnh kabên kôt akaprîkumrêxja pumũ. Ne kam arým ar amexo amirîtkumrêx. Ôbê ne ba ar amã apýnh mýjja kwý jarê. Gar arým jakam mýjja kunîkôt imã amimexo amirîtkumrêx ba arým ar ama.

<sup>12</sup> Ba amrêbê ar amã pi'ók no'ók ne. Me'õ jaxwe ne ba kuman pi'ókkam arým ar amã arê. Nãm ar ajo ajkê ba kuman pi'ókkam arým ar amã arê gar arým ama. Djãm ar aje jabit marmã ne ba ar amã arê? Kati. Ar aje badjwý imarmã. Ba ar ajã ino tỳ:x. Tãm ne ar aje marmã ne ba ar amã arê. Mrãmri ne ba ar ajã ino tỳxkumrêx. Metîndjwýnh ta ne kute imar. <sup>13</sup> Ar aje ar imar ne akubyn ar akînhkam bar badjwý ar adjô'ã akubyn ikînh.

Nhym Xitudjwý ar awýr bôx ne bit umar punure. Gar kam akunî arým aêrbê o kînh nhym arým ar akam kînhkumrêx. Ne kam arým amrê tèn iwýr bôx ne imã ar ajã ajarê bar badjwý arým ô'ã ikînhgire. <sup>14</sup> Nã bãm Xitumã ar amextire jarê. Djãm kam ikabên kajgon arým kam ipijãm ne? Kati. Ije amrêbê ar amã ikabên kunî jarênhja ba ar akôn kudji. Ije Xitumã ar amex jarênhdjwý ba ar amex kôn kum arê. Nhym kam ta ar awýr bôx ne arým ta ar amex pumũnhkumrêx.

<sup>15</sup> Ne kam ta ajte akubyn jakam bôx ne akubyn amijo tèn ar ama:ro nhỹ. Nãm ar awýr bôx gar akunî aje kabên maro akumex. Nã gãm ar atertet ne kum akabên mexbit jarê. Nãm akubyn amijo tèn ar amaro nhỹn arým amybým kum ar ajabê:ê. <sup>16</sup> Kam ne ba arým ate ikrãn amim ar amexbit man arým ar akam ikînhkumrêx.

## 8

*Kute me ôdjàn'hã memã karõ.*  
*Kar 11.29; Rô 15.25; Kô k 16.1; Xim k 6.18*

<sup>1</sup> Kam, akmere, àpnhîre ar, ba ar amã pykabê Matenikam me arê. Ga,

Matenikam apýnh me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio ba djãri ne me ukaprîkumrêxja pumũ. Djãm me ta ne me ukaprî? Kati. Metîndjwýnh ta ne kum me kaprî ra:xi nhym me arým kuman arým ô'ã kum me kaprîkumrêx. <sup>2</sup> Nãm me te amikam tokry ne kaprî kumex man arým apôkmã amikam kînh kati ma. Nãm me te ô mýjja ngrire ne memã mýjja nhôr prã:m. Nãm me tu ôdjànhti:re ne memã mýjja kumex ngã.

<sup>3</sup> Be, apýnh me àpênh djã kôt ne me kute apýnh pi'ók kaprî jamýnh. Me kwý ô pi'ók kaprî rax nhym me kwý ô ngrire. Djãm Matenikam me ô pi'ók kaprî rax? Kati, me ô ngrire. Nãm te me ô pi'ók kaprî ngriren memã kumex ngã. Ba ne ba omũ. Me ta ne me memã kungã.

<sup>4</sup> Nã bãm bit akubyn memã nèn memã kum,

—Kati. Ar anhô pi'ók kaprî ngrire. Kôt dja gar memã ngrirebit ngã, ane. Nhym ar imã,

—Kati. Djeruxarêkam Jeju nhõ me ja ne me ô mýjja kêt ne kum prãm. Bar kam imã me kaprî. Ar ba dja bar memã kumex ngã, ane.

<sup>5</sup> Bar kam me kute memã pi'ók kaprî nhôrkam ama. Nhym kam me ta kumrêx ar ijaêrbê Metîndjwýnhmã amingãn amim,

—Ba katât Bênjadjwýr djwýnh kabên man kôt amijo iba mex, ane. Ne kam amim,

—Ba Paur kabên man kôt amijo iba mex, ane. Metîndjwýnh kabênkôt ne me ã ane. Ne kam me kady ar imã pi'ók kaprî ngã. <sup>6</sup> Matenikam me ã ane bar kam Kôrituwãkam ar abaja'ã Xitumã karõ. Ta ne amrêbê ar awýr bôx ne ar amã arê. Gar kam arým memã pi'ók kaprîo atommo krax. Nhym kam jakam ar iwýr bôx. Kam ne bar ar ajã Xitumã karôn kum,

—Dja ga Kôritukam memã arê gê me mrãmri ukaprîkumrêx ne pi'ók kaprîo atomo tèn inomã mênhkumrêx, ane.

<sup>7</sup> Akmere àpnhîre ar, gar arým amex ne arým tu amim Metîndjwýnh markumrêxo aba. Ne aje kabên



jarënh me:xkumrëx. Ne aje kôt mÿjja kume:x mar. Ne mrãmri akabënkumrëx ne amã ar ijabê:kumrëx. ã amexo ane. Nhy m be, dja gar mekam adjukapri'djwÿ ne me kadjy pi'ôk kapri'o atomkumrëx.

<sup>8</sup> Djãm ar ba ne bar amirax pumÿnh nhirãm ar amã,

—Ar iraxja man ar ikabën kôt memã o atomkumrëx, anhÿro iba. Kati. Nã bãm ã ar amã anhÿr kêt. Matenikam me ja kumrëx ne me memã o atomo tën inomã kumë. Ar gadjwÿ ar aje ar ikabën mar ne aje memã o atomo atëm ne inomã mënhamã. Djãm mrãmri ne gar amã ar ijabënkumrëx? Ar amã ar ijabëkam dja gar o atomkumrëx.

<sup>9</sup> Bënjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu ta ne tu ukaprikumrëx. Tãm ne gar arÿm aje mar. Nãm ò mÿjja kumex. Mÿjja kunÿ ne ò mÿjja. Nãm te ò mÿjja kunÿn arÿm ar akadjy ò mÿjja kêt. Gar kam arÿm mÿjja kumexo anhõ.

<sup>10</sup> Ba kam arÿm ja man ar amã arë. Be, amÿ amex ja'ã ne gar akumrëx aje memã pi'ôk kapri'nhõr prãm ne arÿm o atomo krax ne. <sup>11</sup> Jakam dja gar o atomo tën inomã mënkhkumrëx. Djãm ar aje memã òr prãm ne o atomo krax ne katëri krã'yrkam mex got. Kati. Gar amã memã òr prãm ne ajte o atomo tën inomã mënkhkumrëx. Kam-bit arÿm mex. Ar aje apÿnh adjapênh pãnh pi'ôk kapri' jamÿnh kôt dja gar memã ikjê rên memã o atom.

<sup>12</sup> Be, me kute memã òr prãm kumrëxja ne Metÿndjwÿnh kute me mar ne arÿm mekam kÿnh. Djãm me'õ nhõ mÿjja kêt kam dja Metÿndjwÿnh memã kum, “Memã angã”, ane? Kati. Me ò mÿjja rax gëdja 'ã akren pi'ôk kapri' rax ngã. Nhy m be, me ò mÿjja ngrire dja 'ã akren pi'ôk kapri' ngriren kum kungã.

<sup>13</sup> Djãm ar aje memã òr nhy m me kum prãm kêt gar ajte me pãnh anhõ mÿjja kêt mã ne ar amã prãm mã? Djãm ja kadjy ne ba ar amã arë? Kati. Gëdja ar anhõ mÿjja nhy m amÿ me ò mÿjja nhy m kam ar aj'ã kâtãm kêt. Gamë amÿ me wãmë gëdja ar anhõ mÿjjao aben pyrãk. Ja kadjy ne ba ar amã

ikabën. <sup>14</sup> Jakam arÿm ar anhõ mÿjja kumexkam ar aje memã kwÿ nhõr nhy m memã prãm kêt mã. Nhy m kam ajmãkam gar me pãnh amã prãm jabej nhy m me ò mÿjja kumex jabej. Ne kam arÿm amipãnh ar amã mÿjja ngã. Gar kam anhõ mÿjjao aben pyrãk.

<sup>15</sup> Me bakukãmãre kute djwÿbê mÿj ne jao atomo bakam ne me ã ane. Amrëbê: ne me'ã memã kum,

“Nãm me djwÿo atom kumex nhy m me mãnkhkutã ne. Ne djwÿ'ã kâtãm kêtne.

Nhy m me jadjwÿ djwÿ ngrireo atom nhy m me mãnkhkutã ne. Ne me'ã 'ã kâtãm kêt ne.”

Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhy m me arÿm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Ga, me kunÿ ò djwÿ nhy m me'õ'ã djwÿ'ã kâtãm kêtja pumÿ.

#### *Kute me'ÿr Xitu ar anor kadjy.*

<sup>16</sup> Be, Metÿndjwÿnh ne Xitumã amak bõ nhy m kute ar amarkumrëx. Kute ba ije ar amar pyrãk ne ã ar amaro ane. Ba kam Metÿndjwÿnh mã amikÿnh jarë. <sup>17</sup> Bar Xitumã ar ajã karõn kum, —Dja ga memã arë gë me pi'ôk kapri'o atomo tën inomã mënkhkumrëx, ane.

Nhy m ar imã,

—Be, mrãmri. Dja ba ã memã ane, ane. Ne kam ta kadjy ar awÿr tëm prãm kumrëx. Ne kam arÿm kute ar awÿr pi'ôko tëm ne kute o bõxmã gar aje omÿnh mã.

<sup>18</sup> Bar ar ajã Xitumã karõn kam kôt ije gwaj bakamyja 'òdjwÿ janormã. Gwaj bakamy jamë Xitu ar ar awÿr tëm mã. Ar ikamy ja ne àpênh mexkumrëx. Kute Kritu'ã ujarënh ny jarënhkam àpênh mexkumrëx. Me kute amim Jeju mar kunÿ apÿnh kôt ar aben pydjio ba djãri kunÿ ne me aben mã mex jarë. <sup>19</sup> Me kute Jeju mar ta ne me amijo utàn ar imã,

—Gwaj bakamy ja dja ar ikabën kôt ar akôt pi'ôk kapri'o tën memã kungã, ane. Gwaj bakamy ja ne bar kuman kumrëx Xitu kôt ar awÿr ano. Dja ar bõx gar me kadjy pi'ôk kapri'o atom inomã mënkhkumrëx. Ar badjwÿ dja bar ÿ ar awÿr tën bõx gar ar imã

pi'ók kaprĩ ngã bar Xitumẽ ro'ã arým Djeruxarẽ'yr o tẽ. 'Yr o tẽn o bôx ne iro'ã memã kungã. Me ar ikôt Metĩndjwýnh raxmã kator kadjy dja bar ã o ane. Ar aje memã òr prãm nhym me kute jadjwý mar kadjy dja bar ã o ane.

<sup>20</sup> Godja bar memã pi'ók kaprĩ kumexo tẽn memã kungã. Nhym kam me ar ikôt gwaj bakamy tẽmja pumũn ar ijã ar idjãkĩnhĩ nhôr kêt. <sup>21</sup> Dja bar iro'ã katàt memã o tẽn o bôx. Metĩndjwýnh dja katàt ar ije amijo ibakôt ar ipumũ. Nhym pykakam me ar badjwý dja me katàt ar ije amijo ibakôt ar ipumũ.

<sup>22</sup> Kam gwaj bakamy ja Xitu kôt ar awýr tẽmmã. Dja bar kam gwaj bakamy 'òdjwý jano nhym arkôt tẽ. Gwaj bakamy jadjwý ne mexkumrẽx. Metĩndjwýnhmã àpênh kunikôt gwaj bakamy ja mrãmri kum ukanga kêtumrẽx ne kum àpênhkumrẽx bar arým amim omũ. Nhym tu amim ar amarkumrẽx. Kam ne ar akadjy àpênh prãmumrẽx. Gwaj bakamy jadjwý dja arkôt ar awýr tẽ.

<sup>23</sup> Nhym Xitudjwý. Be, tãmjamẽ ne bar iro'ã apê. Ne kam arým ar iro'ã ar akam idjãpênhmã. Nhym gwaj bakamy ar jadjwý, apýnh me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio ba djãri ne me ar ano. Nhym kam ar arým me kabẽn kôt ar awýr tẽmmã. Kute memã Kritu raxo amirít kadjy ar awýr tẽmmã.

<sup>24</sup> Kam dja gar pi'ók kaprĩo atomo tẽn inomã mẽnhkumrẽx. Nhym ar arým o ar amarkumrẽx. Ar amã ar abêja markumrẽx. Nã bãm ar mã memã ar ajarẽho iba. Ar akam ar ikĩnh jarẽho iba. Dja gar pi'ók kaprĩo atomo tẽn inomã mẽnhkumrẽx gẽ ar pi'ók kaprĩ pumũnhkumrẽx. Kam dja ar abenmã kum,

—Mrãmri Paur kabẽnkumrẽx, ane. Kam gẽdja ar akubyn ò pykakam bôx. Bôx ne apýnh me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio ba djãri memã ar ajarẽho ba. Ne memã kum,

—Mrãmri ne me òdjãnhkumrẽx. Nãm me arým pi'ók kaprĩo atom.

Djeruxarẽkam me kute Jeju marja kadjy ne me arým pi'ók kaprĩo atomkumrẽx, ane. Dja ar ã ar ajarẽho ane.

## 9

<sup>1-2</sup> Djãm ar aje amijã pi'ók kaprĩ nẽmã ne ba ajte ar amã arẽ? Kati. Ar aje pi'ók kaprĩo atommã ne ba ar amã arẽ. Ar ga ne gar aje Jeju nhõ me jamã o atom prãmumrẽx. Arým ba ar apumũn Matenikam me jamã ar ajarẽho iba. Nã bãm memã kum,  
—Onij, pykabê Akajakam krĩraxbê Kôritukam me ja ne me arým kute memã òr prãmumrẽx. Amũ amex ja'ã me kute memã òr prãmumrẽx. Nã bãm ã ar ajã memã anhýro iba nhym kam me ar akudjwa kute memã ò pi'ók kaprĩ nhõr prãmumrẽx.

<sup>3</sup> Kam, ar aje pi'ók kaprĩo atomo atẽm ne inomã mẽnhkadjy ije ar awýr gwaj bakamy ar anormã. Ar ga ne gar imã,

—Dja bar o atomo tẽn inomã mẽnhkumrẽx, ane. Kam dja gar o atomo tẽn inomã mẽnhkumrẽx nhym kam ikabẽn dja kajgo kêt, Matenikam me jamã ikabẽn ja dja kajgo kêt. Nok ba ren ikabẽn kajgo. Ije memã kum,

—Kôritukam me ja kute òr prãm, anhýrkam gar ren katẽri pi'ók kaprĩo atom krãta ba ren arým ikabẽn kajgo.

<sup>4</sup> Dja ba ar awýr tẽ nhym Matenikam ar ja'õ ikôt ar awýr tẽm ne ar awýr bôx jabej. Kam bar ren ar awýr bôx ga ren ar arým pi'ók kaprĩ katẽri o atom krãta nhym ren Matenikam ar jamẽ ba ren ar ar apumũn ren arým ar akam ren ar ipijãm ne. Ga ren ar gadjwý kam apijãm ne. Ba ren ar amim,

—Nã bãm ar bit týt'ã me kamnhĩxkumrẽx nhym meo mõn tu krãta. Bar kam arým ipijãm, ane.

<sup>5</sup> Gwaj bapijãm karõ ne bar abenmã kum,

—Gwaj amikukãm bakamy ar ano, ane. Ne kam arkum,

—Dja gar me'yr atẽmkumrẽx ne me'yr bôx nhym kam me arým ar ikukãm pi'ók kaprĩo atomo tẽn inomã mẽnhkumrẽx. Nã bãm ar ã arkum ane.

Dja ar ikabên ja man ar awÿr bôx ne ar amã arê. Arÿm ne ba amrêbê ar amã arê. Ar aje o atomo atêm ne inomã mênhmã ba ar amã arê. Djãm me kute pi'ók kaprî'ã ngryk ne amim,  
—Je tô, mÿkam ne me ibê pi'ók kaprî jamÿnho ba, anhÿrkam mex? Kati. Kam mex kêtumrêx. Dja gar o atomo tèn inomã mênhkumrêx bar arÿm ar awÿr bôx gar arÿm anhôdjàn ne akînhkumrêx. Ne kam arÿm me kadjy ar imã angã. Kam dja bar arÿm Djeruxarêmã o tèn o bôx ne arÿm memã kungã.

*Me kînh ne kute memã mÿjja nhôr raxmã.*

*Kô k 16.2; Xim k 6.18; Idja 13.16*

<sup>6</sup> Ba ar amã arê gar ama. Godja me 'y ngrêre ne kren kam djwÿ ngrêre ne o atom. Nâr, godja me 'y kumex ne kren kam djwÿ kumex ne o atom. Tãm dja gar anhô pi'ók kaprî'ã ama.

<sup>7</sup> Djã gãm ar abenã ar anhô pi'ók kaprî jakre kumrêx ne amim,

—Be, kôt dja ba memã amikutã kwÿ ngã, anen kam memã angã. Kwârîk wãnh 'ã maje amim,

—Dja ba memã kwÿ ngã nhym ibê kêt ba ajmã nê, anhÿr kêt. Nâr, kwârîk wãnh 'ã maje amim,

—Gê me imã 'ã àpnênh tÿxmã ba kam memã kwÿ ngã, anhÿr kêt. Mÿkam? Bir, dja me ôdjàn ne kînh ne memã mÿjja ngã nhym Metîndjwÿnh arÿm kum me kînhkumrêx. Tãm dja gar ama.

<sup>8</sup> Djãm Metîndjwÿnh ôdjÿ got ar abê mÿjja 'ô nêmã? Kati. Dja ar amã mÿjja kunî ngã. Djãm kute ar amã mÿjja ngrêre nhôrmã? Kati. Mÿjja kumex dja tu ar amã kungã gar arÿm akînhkumrêx. Ar gadjwÿ dja gar akati kunîkôt mekam adjukaprîkumrêx. <sup>9</sup> Ikabênja kôt ne me amrêbê: memã arên memã kum,

“Arÿm ne amikutã me ô mÿjja kêt mã ô mÿjja ngrã. Nãm katàt amijo bakumrêx rã'ã: rã'ã ne.”

Nãm me amrêbê ã me bakukãmãremã ane nhym me arÿm 'ã pi'ók no'ók ne.

<sup>10</sup> Ga, me kute pur kreo môrja pumû. Metîndjwÿnh ne me kute kre

kadjy kute memã 'y nhôr. Ne kam kute memã djwÿ nhôr. Me ô kwÿ krên djã'ã kute memã ôr. Mÿj'ã ne ba ar amã ja jarê. Bir, ar aje memã mÿjja nhôr'ã ne ba ar amã ja jarê. Metîndjwÿnh ta dja ar apumû. Dja gar me ô mÿjja kêt mã amikutã anhô mÿjja kwÿ ngã nhym arÿm ar apumûn ar amã mÿjja kumex ngã. Ar aje memã mÿjja nhôr jakrenh mex ne ar amã kungã. Ga, me kute mÿjja 'y kumex ne kren arÿm ô djwÿ kumex ne kute o atomja pumû. Ar gadjwÿ dja gar memã mÿjja kumex ngã. Nhym Metîndjwÿnh arÿm pãnh ar amã mÿjja kumex ngã gar arÿm katàt ar amijo aban kum amexkumrêx ne.

<sup>11</sup> Ar anhôdjànham mÿj dja Metîndjwÿnh ar amã nê? Bir, dja mã ar amã mÿjja kumex ngã gar mã amikutã memã anhô mÿjja kwÿ ngã. Anhôdjàn ne mã memã angã. Dja gar ar imã amikutã ar anhô pi'ók kaprî kwÿ ngã bar kubyn arÿm memã ar anhô pi'ók kaprîo tèn memã kungã. Dja me ar anhô pi'ók kaprî byn arÿm Metîndjwÿnhmã amikînh jarê. Gwaj badjô'ã kum amikînh jarê.

<sup>12</sup> Dja gar Jeju nhô me jamã angã nhym me arÿm o amikînh. Djãm me o amikînhbit? Kati. Dja me kînh ne ar adjô'ã Metîndjwÿnhmã amikînh jarênho kumex. <sup>13</sup> Ne kam ar amarkumrêx ne arÿm Metîndjwÿnhmã kum,

—Mrãmri ne me kute Kritu'ã ujarên ny markumrêx ne arÿm akabên kôt ôdjànhtire. Ôdjànhtire ne arÿm amikutã ar imã ô mÿjja kwÿ ngã arÿm amû me kum prãm kunîmã kwÿ ngã. Bar kam arÿm amã amextire jarê, ane. Ar aje memã pi'ók kaprî nhôrkam dja me ã Metîndjwÿnhmã ane.

<sup>14</sup> Ar aje memã pi'ók kaprî nhôrkam dja me kum ar ajabên arÿm ar akadjy Metîndjwÿnhmã kabên ne kum,

—E kum, Djünwã, me kînh djã rax ne ga memã angã nhym me arÿm adjô'ã ar imã pi'ók kaprî jano. Bar kam amã amextire jarê, ane. Dja me

ã Metĩndjwýnhmã ajã ane. <sup>15</sup> Mýj kĩnh djàja ne Metĩndjwýnh memã kungã? Bir, Kraja ne arým memã kungã. Nãm gwaj bakunĩmã kungã. Kra ra:xi. Mýj me'õ ne kute prĩne 'ã ujarēnh mex kadjy 'ýr bõx. Arkati. Kra ra:x ne gwaj bamã kungã gwaj kam kum amikĩnh jarē.

## 10

### *Mrãmri ne Kritu kute Paur janorkumrēx.*

<sup>1</sup> Ga, Kritu kabõt kati ne kute memã prĩ mex ne ar meo baja pumũ. Ja ne ba kuman arým ar amã ikabēn mex jarē. Ar gadjwý dja gar Kritu man badjwý ikabēn ma. Ba ibē Paur ikabēn ma. Wãkam me'õ ar memã kum,

—Paur ne amybým kute týt pyræk ne me ýtãri 'ýr bõxkam kum me uma:, ane. Djãm mrãmri me kabēn? Kati. <sup>2</sup> Dja gar on ikabēn ma. Got ba ren ar awýr bõx ne tu ar amã ibēn týt:x ne. Nã bãm anhýr djwýnhràam amim,

—Dja ba wãkam bõx ne ar kwýmã ibēn týt jabej, ane. Ar akwý aje amim,

—Paur ne amidjwýnhbito kĩnh ne axwe ar ba, anhýro abakam ba ibõx ne ije ar akwýmã ibēn týt karõ ne ba ar amã,

—Dja gar on ikabēn ma, ane. <sup>3-5</sup> Ga, me kurē djwýnh me'ýr bõxja pumũ. Me'ýr bõx nhym me arým àbēr djà jamýn o me'ýr prõt ne arým aminēje me aê. Pykakam ne me ã aminēje meo ane. Djã ne bãm ar ã me kudjwa ane. Kati. Nã bãm ar ije pykakam me àbēr djà jamýnh kêt. Metĩndjwýnh ne týt:x. Bar týt:xo itýt ne me nēje ikabēno me ity nhym me arým anhikrê.

Ga, me kurē djwýnh kwý kute aminēje kikre týt:x nhipêxja pumũ. Nhym be, me týt:xo me ja jakre ne me arým me'ã kikre kate. Ne kam arým pardja'ã me pa 'amýn meo ban meo bõx nhym kam me arým memã àpēnh ar ba.

Me kwý jadjwý ne me kute me bakurê djwýnh pyræk. Me 'êxnhĩ. Metĩndjwýnh ne kute gwaj bamã

amijã ujarēnh pydji baje mar pydjimã nhym me arým 'êx ne ta amijo Metĩndjwýnh mar mex ne arĩk kupa'ã memã 'ã ujarēnh punu. Nhym kam me arým me ma:ro ba. Nhym me Metĩndjwýnh kupa'ã apýnh mýjja rũnh jarēn mebê Metĩndjwýnh kabēnkumrēx kurēn arým me noo akno. Nãm me memã 'êx ba. Me kabēn 'êxnhĩ ne kute mrãmri ne me õ kikre týt pyræk. Bar kam ikabēno me ity nhym me arým ar imã rerekre. Ar imã rerekre nhym me arým katát Kritu'ã ujarēnh man katát kabēn kôt ar amijo ba. Kam ar ije mrãmri ne me kute me pardja'ã me pa 'amýnh ne me meo ban meo bõx pyræk nhym me arým Kritu kôt amijo ba.

<sup>6</sup> Ar gadjwý dja gar prĩne Kritu kabēn kôt amijo aba mex ba arým bõx. Bõx nhym ar ajõ ate aje ar amijo aba prãm rã'ã ba arým ar amã ibēn týt gar arým pãnh atokry.

<sup>7</sup> Ar akwý ne gar abenmã,

—Djã ne Kritu Paur jano? Kati, anhýro aba. Ba ar amã arē gar ama. Djãm gwaj baje me krākàbit pumũnh ne kam arým amim, “Tãmwã ne mex”, ane nàr, “Tãmwã ne mex kêt”, ane. Djãm gwaj baje me krākàbit pumũho ne arým prĩne me mar mex? Kati. Djãm mrãmri Kritu ar ajo bakumrēx gar arým ama. Aje mrãmri markumrēx jabej ar badjwý ar ima. Djãm Kritu kute ar ijo ba kêt got? Ar badjwý mrãmri Kritu kute ar ijo bakumrēx. Gwaj ba ne Kritu kute gwaj bajo bakumrēx. Gwaj baje aben pyræk. Tãm dja gar ama.

<sup>8</sup> Ba ren ar amã ar irax jarēnh kume:x. Djã ne ba ren kam amikam ipijãm? Kati. Mrãmri ne Bēnjadjwýr djwýnh ar ba ar ijã irax mēnhkumrēx. Ar akadjy ar ijã ar irax mēnhkumrēx. Djãm ar ije ar amã ibēn týt kadjy ne ar ijã rax mē? Kati. Bar Kritu'ã ar amã ajarē gar mar mexo amũ amikamēn mar rax. Ja kadjy ne Bēnjadjwýr djwýnh ar ijã rax mē.

<sup>9</sup> Ba ren ajte ar amã amirax jarēnh kumex. Nhym be, kati. Me kute ar amã,

—Paur ne ar amã pi'òk no'òko kute ar ajaêr prãm, anhÿr. Djãm mrãmri? Kati. Ije ar ajaêr prãm kêt. <sup>10</sup> Me kwÿ ta ne me arÿk ijã kabên ne ar amã,

—Paur ne pi'òkkambit we kabênkumrêx ne tÿ:x. Djãm mrãmri ne tÿxkumrêx? Kati. Dja ta anhÿtãri ar awÿr bôx ne arÿm rerekren kabên punure gar amã kabên kÿnh kêt, ane. Nãm me kwÿ ã ijã ar amã ane.

<sup>11</sup> Gora gê wãkam me'õ ar ajte ikabên ma. Amybÿm ar ikabên kajgo kêt. Pi'òkkam ar amã ar ikabênkumrêx. Dja ba wãkam ar awÿr bôx ne wãkamdjwÿ itÿxkumrêx. Ar ije pi'òk no'òkkam 'itÿx kôt itÿxkumrêx.

<sup>12</sup> Me kwÿ ta ne me amiraxo àmra ba. Me kum me kÿnhmã ne me ta amijo àmra ba. Djãm ar ije amijo me uràk? Kati. Djãm ar ije me'ã amijakreo iba? Kati. Nhyim be, me ta ne me amirax jabej abenã amijakreo ban amim,

—Irax kute tãmwã rax pyrãk, anhÿro ba. Nãr,

—Ba ne ba iraxo tãmwã jakre, anhÿro ba. Djãm kam me krã mex? Kati. Me krã punu.

<sup>13</sup> Nhyim be, kati. Metÿndjwÿnh ne ar imã idjãpênh djã'ã karõ bar Kritu'ã memã idjujarênh ar iba. Djã ne bar kam amijo me'õ nhõ àpênh djã pytàn 'ã ar amijo amra? Kati. Metÿndjwÿnh ta ne ar imã ar idjãpênh djã'ã karõ. Kabên kôt ne bar memã Kritu jarên 'ÿr meo akêxo iba. Kute ar imã ar idjãpênh djã jakre kôt ne bar idjãpênho tẽ:n kam arÿm ar gadjwÿ ar awÿr bôx ne arÿm ar amã arê. Ar ba ne bar ar amã Kritu jarên arÿm ar gadjwÿ 'ÿr ar ajo akêx ne. Ar ije Kritu'ÿr ar ajo akêxkam ne bar iraxja.

<sup>14</sup> Bar ren ar awÿr ibôx kêt ne ren arÿk ar amã amijarênh kajgo. Nhyim be, kati. Arÿm ne bar ar gadjwÿ ar awÿr bôx ne ije kãj bê ar amã Kritu'ã ujarênh ny jarênhkumrêx. Kam ne bar ar akadju irax.

<sup>15</sup> Pyka 'õdjwÿkam dja me'õ Metÿndjwÿnhmã apên arÿm Kritu'ÿr meo akêx. Djã ne bar kam me kwÿ

kudjwa õ pykakam õ me ja'ÿr bôx ne õ àpênh djã'ã amimên arÿk memã kum,

—Ba ne ba Kritu'ÿr ar ajo akêx ne. Kam ne ba ar akadju irax, anhÿro iba? Kati. Ar ije ã memã anhÿr prãm kêt. Adjÿm. Dja ba ajte akubyn ar awÿr bôx ne ajte ar amã Kritu kabên jarê. Gar kam arÿm amim Kritu mar mexo amÿ amikamênho tẽ:n arÿm mar mexkumrêx. Nhyim kam ar abu'ã me krãptÿ arÿm ar adjô'ã ajte 'ÿr amijo akêx ne.

<sup>16</sup> Dja gar ajte ar ikôt o kangõ bar ajte amÿ ar anhijukri me jamã arênho tẽ. Amÿ memã Kritu'ã ujarênh ny jarênho tẽ. Ja ne bar kam ama. Djãm ar ije me kwÿ kudjwa me'õ djãpênh djã'ã amimênh ne arÿk me àpênh proo idjãmra prãm? Kati.

<sup>17</sup> Amrêbê: me kute me bakukãmãremã arênh kôt bar amijo iba. Nãm me memã kum,

“Djãm amijo adjãmra prãm? Kwãrÿk wãnh amijo adjãmra kêt.

Dja ga Bënjadwÿr djwÿnh amra.” Nãm me ã memã ane bar kabên man kôt ar amijo iban amijo idjãmra kêt ne Bënjadwÿr djwÿnh amra. <sup>18</sup> Djãm me'õ ta kute amijo rax ne kute memã amijarênhkam Metÿndjwÿnh kute 'ã memã kum, “Ã. Mrãmri ne raxkumrêx”, anhÿr? Kati. Metÿndjwÿnh ta kute me'õ'ã rax mênhkambit kute 'ã memã kum, “Mrãmri ne raxkumrêx”, anhÿr.

## 11

*Me 'êx ne ta kute amijo Jeju kute anor pyrãk.*

*Mat 7.15; Rô 16.17; Kor 2.8; A Ped 2.1*

<sup>1</sup> Ba ije ar amã amijarênhkam kute ibên kati pyrãk. Ar arek nhÿn ikabên maro nhÿ. <sup>2</sup> Nã bãm ar ajã ino tÿ:x kute Metÿndjwÿnh õ me ja'ã no tÿ:xja pyrãk. Dja gar katãt Kritu kôtbit amijo aban ajaxwe kêt. Kwãrÿk wãnh me kum Metÿndjwÿnh kÿnh kêt kukràdjãjakôt amijo aba kêt. Mekôt ar aje amijo aba kêt kadju ne ba ar ajã ino tÿx ne.

Ga, me bām, me nā kra ni'ā no tỳxja pumū. Me my kute Ar kubē kupēnh kêt kadjy kra'ā no tỳxja pumū. Nhyh kam arỳm abatānh nhyh mjên pydji 'ỳr mōrkumrēx nhyh krô'ā mjên kêtikumrēx.

Badjwỳ. Ba arỳm Kritumā ar ajarēn kum,

—Kōritukam ar ja dja ar katāt akōtbit amijo ban me kum akīnh kêt kukràdjaja kôt amijo ba kêt. Nā bām ā kum ar ajarēho anen arỳm ar ajā ino tỳx ne. Dja gar katāt Kritu kōtbit amijo aban ajaxwe kêt. Kwārīk wānh me kum Metīndjwỳnh kīnh kêtja kôt amijo aba kêt. Mekôt amijo aba kêt kadjy ba ar ajā ino tỳx ne.

<sup>3</sup> Me kute ar anoo biknor karō ne ba ar akam axwe idjumar. Ar aje katāt Kritu pydji kôt amijo aban ajaxwe kêt mā. Godja me arīk kupa'ā ar amā mỳjja kwỳ jarē gar aman arỳm Kritu kupa'ā amijo aban ajaxwe. Nām ā kangā no tỳ:xkam kute me bakwatynh Ewamā 'êx ne noo biknoro ane. Me kute ar gadjwỳ ar anoo biknor karō ne ba ar akam axwe idjumar.

<sup>4</sup> Godja me ar awỳr bōx ne ije ar amā Jeju'ā ujarēnh ny jarēnh kupa'ā ar amā atemā Jeju 'ōdjwỳ'ā ujarēnh jabej. Djā nā gām ar me kanga? Kati. Nā gām ar tu amā me kīnh ne arek me kabēn maro akrī. Djā nā gām ar me kôt Metīndjwỳnh Karō maro aba? Kati. Atemā me karō punu ne gar me kôt maro aba. Djām Kritu'ā ujarēnh ny ne gar amim maro aba? Kati. Atemā mỳjja punu'ā ujarēnh ny ne gar maro aba. Nām me ar amā kupa'ā arē gar amā me kīnh ne arek me kabēn maro akrī.

<sup>5</sup> Me kwỳ ta amijo 'êx ne ar amā,

—Kritu ne ijano ba ar amā arēho iba, ane. Ta ne ar amijo raxo ba. Djām mrāmri ne we ar ja ikurām rax? Kati.

<sup>6</sup> Nām me ijā,

—Paur ne kabēn tô, anhỹro ba. Kwārīk wānh rā'ā. Ikabēn tô. Djā ne ba Kritu'ā ajarēn ikabēn tô? Kati. Ar ga ne gar prīne katāt 'ā idjujarēnhja ma, ikabēn amirītkumrēxja ma.

<sup>7</sup> Nā bām ar amā ujarēnh ny jarēn pānh ije amim ar abē pi'ók kaprī jamỳnh kêt. Djām kam ne gar arỳm ijo kajgo? Ije amim ar abē pi'ók kaprī jamỳnh kêt kam ne ije amijo me kajgo pyrāk. Mỳkam ne ba ā amijo ane? Bir, ije ar ajo raxmā ne ba ije amijo me kajgo pyrāk. Djām kam ne gar amim,

—Paur kajgon axwe, ane. Kwārīk wānh gar amim anhỹr kêt.

<sup>8</sup> Djām ba ne ba ar amā amijo a'uw? Kati. Amū me ja ne ba me ku'uw, ne apỳnh me ō pykakam mrān bōx ne me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio ba djāri me ku'uwn memā kum,

—Ar ikôt o kangō ba Kōritukam memā arē. Nā bām ā memā ane nhyh me arỳm imā pi'ók kaprī ngā ba amỳ. Ne kam ar akam bōx ne ar amā Kritu kabēn jarē. Ne kam ba inhō mỳjjao pānh ne. Amū me'ō nhō pi'ók kaprīo inhō mỳjjao pānh. Ije ar amā idjā'wỳr kêt kadjy ne ba inhō mỳjjao pānh ne ar akam idjāpēnh ar iba. Ar amā arēho iba.

<sup>9</sup> Ne kam ar akam ar iba nhyh kam prām iwỳr bōx. Djā nā bām ar ajō 'uw? Kati. Mateni kurūm gwaj bakamy ar bōx. Ne kam ar ta arỳm ijo djuw mex. Inhō mỳjja ibē kêt nhyh ar arỳm imā kunī ngā. Ar akam idjāpēnh kunīkôt ije pānh ar abē pi'ók kaprī jamỳnh kêt. Dja ba rā'ān ar abē amỳnh kêtikumrēx ne.

<sup>10</sup> Mrāmri ne Kritu kabēn katātikumrēx. Badjwỳ kôt katāt ar amā ikabēn jarēnhkumrēx. Pykabē Akajakam ar abē Kōritu ar, ije idjāpēnh pānh ar abē pi'ók kaprī jamỳnh kêt. Ije amỳnh kêt'ā dja ba ar amā amijarēho iba rā'ā. Dja gar ajō ije amijarēnh jabē adjāptār kêtikumrēx. <sup>11</sup> Ije idjāpēnh pānh ar abē pi'ók kaprī jamỳnh prām kêt. Ja'ā ne ba ije ar amā amijarēnh prām ne arỳm ar amā amijarē. Mỳkam? Djām imā ar ajabē kêt kam? Kati. Imā ar ajabēkam ne ba arỳm ar amā amijā ajarē. Metīndjwỳnh kute imar.

<sup>12</sup> Ne ba ren ar abē pi'ók kaprī jamỳ nhyh ren me'ō ikāxā ar amā,

—Be, djãm ar bajbit ne bar ar abê pi'òk kaprĩ jamỳ? Ga, Paurdjwỳ kute ar abê pi'òk kaprĩ jamỳnh ar o bawã pumũ. Ar ije aben pyrækja pumũ, ane. Ar kute ijã, “Ar ije aben pyræk”, anhỹr karõ dja ba irã'ãn idjãpênh pãnh ar abê pi'òk kaprĩ jamỳnh kêt rã'ã ne.

<sup>13</sup> Djãm mrãmri ne bar ije aben pyræk? Djãm mrãmri ne Kritu ar ano kute mrãmri kute ijanorja pyræk nhym ar 'ã ujarênh ar ba? Arkati. Nãm ar ar anoo biknoro ba. Nãm ar ta memã 'êx ne memã,

—Kritu ne ijano ba 'ã idjujarênh ar iba, ane. <sup>14</sup> Djã ne ba amim,

—E kum, mỳkam ne ar me noo biknoro ba, ane? Kati.

Ga, me axwe nhõ bẽnjadjwỳrbê Xatanajdjwỳ kute me noo biknorja pumũ. Nãm amijo Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh pyræk ne me noo biknoro ba. <sup>15</sup> Kam õ àpênhdjwỳ ar õ bẽnjadjwỳrbê Xatanaj kudjwa memã 'êx ne amijo Metĩndjwỳnh nhõ àpênh pyræk. Ar ta arĩk ar amã,

—Dja gar ikabên man kam mrãmri katãt ar amijo abakumrêx, anhỹro ba. Kam ar kute aminhinomã amimênhkam dja Metĩndjwỳnh ar 'êxnhĩ kôt arkum o pãnh katãt nhym ar arỳm me biknor tokry djãkam akuno.

*Apỳnh amikaprĩ djãri Paur kute 'ã amijarênh.*

<sup>16</sup> Ba ajte ar amã arê gar ama. Kwãrĩk wãnh amim,

—Paur ne amimex jarênh ba. Ga, bẽn katikumrêxja pumũ, anhỹr kêt. Nãr gar aje ijã amim anhỹr jabej arek nhỹn ikabên ma. Ba ajte ar amã amimex jarê gar ama.

<sup>17</sup> Ije ar amã amimex jarênh ja ne kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabên pyræk kêt. Ne kute ar amã ibên kati pyræk ne ar amã amijarê. <sup>18</sup> Me krãptĩ ne ar amã amijo àmra prã:m. Me kute amidjwỳnhbito kĩnh kadjy amijo àmra prã:m. Ba ne ba bir amimex kôt ar amã amijarênh amirĩtkumrêx gar badjwỳ ima.

<sup>19</sup> Me kwỳ ne me mrãmri bẽn katikumrêx. Nãm me ar awỳr bõx ne

ar amã amijarê gar arek me kabên maro akrĩ. We ar akrã mex ne kam arek me bẽn kati maro akrĩ. <sup>20</sup> Dja me'õ bẽn kati ar akwỳ apa 'amỳn amiwỳr ar ajo akêx gar arỳm kôt ar amijo aba. Ne kam ate akrãn arek me'õja kabên maro akrĩ. Dja me'õ bẽn katikôt ar akwỳ anoo aknon ar abê mỳjjao prõt, gar kam ate akrãn arek me'õja kabên maro akrĩ. Me'õ ta dja ar akam amijo ra:x nãr ar akwỳ nobê tak ne. Gar kam ate akrãn arek kabên maro akrĩ.

<sup>21</sup> Ba ren badjwỳ ar amã ibên tỳx gar ren ikabên ma. Nhym be, kati. Ba ne ba ar amã ibên tỳx kêt. Ba akrãnmã ar akam ar iba gar kam arỳm amim, “Paur rerekre ne kajgo”, anhỹro aba. Nhym be, kati. Irerekre ne ikajgo kêt.

Me ta ne me amijã, “Jezu ne ijano ba bõx”, anhỹro ba. Me amijo amra:n arĩk ar amã, “Ba ne ba iraxkumrêx.” Nãm me ã ar amã anhỹr ar o ba. Ba badjwỳ jakam ar amã amimex jarê gar ama. Nã bãm ije ibên kati pyræk ne ar amã amirax jarê gar ama.

<sup>22</sup> Djãm ar wãbêbit ne ebraga. Badjwỳ. Djãm ar wãbêbit ne idjaer. Badjwỳ ibê idjaer. Djãm ar wãbêbit ne Abraão tãmdjwỳ. Badjwỳ ibê Abraão tãmdjwỳ. <sup>23</sup> Djãm ar wãbêbit ne Kritu nhõ àpênh. Badjwỳ ibê Kritu nhõ àpênhkumrêx ne o ar akrenh mex. Nã bãm ije ar amã ibên kati pyræk ne ar amã amirax jarê. Nã bãm kum idjãpênh tỳxo ar akrenh mex ne.

Me kute mry kã punuo ikaprêprêk kume:xi. Ba te ije itak'ã akremã.

Ne kute ajte ibê ijê krãptĩ ar akrenh mex ne.

Ne ajte bit kute ibĩnmã ijo baja krãptĩ: ba ityk pyma ar iba. Ga, ibê Kritu nhõ àpênhkumrêxja pumũ.

<sup>24</sup> Kamã ne apỳnh mebê idjaer djãri ajte mry kã punuo ikaprêprêk kumex. Nãm me ikaprêprêk nhym kam me ajte ikaprêprêk nhym kam me ajte ikaprêprêk nhym kam me ajte ikaprêprêk nhym kam me ajte ikaprêprêk. Me kute ikaprêprêk kunĩkôt ne

- me kute mrykà punuo itak'ã akre krãptĩ: kute 39 pyrãk.
- 25 Nhyam kam me ajte kôo ititik ne. Nhyam kam me ajte kôo ititik ne. Nhyam kam me ajte kôo ititik ne.
- Nhyam kam me ajte kute ibĩnmã kěno ititi:k ne. Ga, ibê Kritu nhô àpênhkumrêxja pumũ.
- Ba kàkamdjwỳ, kà rũnhkam ngô raxbê pyka kêt kam iba nhyam ijã kà ja wadjà. Ne ajte ijã ja wadjà. Ne ajte ijã ja wadjà.
- Ba ajte ngô raxkam wadjà ne pĩ'ã wajê:t ne ar iba:. Nhyam ijã akamãt ne akati ba wabi.
- 26 Nã bãm ar imrãnh kume:x ne. Nhyam kam ajte apỹnh ngô rũnh djàrikam idjãr pyma: ne.
- Nhyam apỹnh me àkĩnhĩ kute ijaêrbê ijo tỹm ne ijo bikênh pyma:.
- Nhyam apỹnh mebê idjaerdjwỳ kute ijo bikênh pyma:.
- Nhyam me bajtemdjwỳ kute ijo bikênh pyma:.
- Apỹnh krĩrax djàrikam ar iba ne apỹnh kapôt kukrit djàrikam ar iba ne ngô raxbê pyka kêt kam ar iba. Ja kunĩkôt ne mỳjja kute ijo bikênh pyma: ne.
- Nhyam me 'êx ne kute amijo Jeju mardjwỳ kute ijo bikênh pyma:. Ga, ibê Kritu nhô àpênhkumrêxja pumũ.
- 27 Nã bãm idjãpênh pytĩdjwỳo iku'ên o amidjôm me:x ne.
- Ne ajte inhôt kêt krãptĩ:.
- Prãmmê kôrkam ne ba ajte ar iba.
- Ije ajte amijajbur kumex.
- Ajte imã kryn ikà kêt ne ar iba.
- 28 Ikà krãkà'ã mỳjja ne ja.
- Ba kam me kute amim Jeju marja ma:ro ikrĩ. Apỹnh me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio ba djari ne ba kunĩkôt me ma:ro ikrĩ. Ne me kwỳ'ã àpnhĩx ne, ne akati kunĩkôt mekam idjumar punu:re.
- 29 Dja mekam me'ô rerekre. Djãm kôt irerekre kêt got? Kôt badjwỳ irerekre.

Dja me Metĩndjwỳnhbê me'ôo akêx. Djãm o ingyryk kêt got? O ingyrykkumrêx. Nã bãm me ma:ro ikrĩ. Ga, Kritumã idjãpênhkumrêxja pumũ.

30 Me kwỳ ta kute amijã,

—Kritu ne ijano ba bôx, anhỹro baja djãm mrãmri ar kum àpênhkumrêx. Kon. Ga, Kritumã idjãpênhho ije me akrenh mexja pumũ. Dja ba ar amã amimex'ã idjujarênh prãm jabej arỹm ar amã apỹnh itokry djari, apỹnh ikaprĩ djari'ã ar amã ajarê. Kunĩ kôt irerekre. Ba ar amã irerekredjwỳ 'ã ajarê gar ama.

31 Bênjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Tĩndjwỳnh kute imar. Jeju Bãm, mexti:re rã'ã: rã'ã ne. Tãmja ne kute imar. Ije amimex jarênh ne ijêxnhĩ kêt kôt kute imar.

32 Ba ajte ar amã irerekre jarê gar ama. Krĩraxbê Tamagu nhô bênjadjwỳrja bit kute ipa 'amỹnhmã. Bênjadjwỳr rax Areta ne Tamagu nhô bênjadjwỳr jamã nhỹ. Tamagu nhô bênjadjwỳr ô krãkamngônhmã ijarê. Nhyam krĩrax bu'ã pyka tỳx nhipêx apỹnh ajkwa krekre djari. 'ã ikator nhyam me kute ipa 'amỹnh kadjy nãrãm ne me ibê kre kunĩ pytã.

33 Nhyam me kute amim Jeju mar arỹm djudjêdjêo kaxnokai jakà 'ãpren kam inhỹr. Ne kam kỳjrũm krĩrax nêje pyka tỳxja burũm imê. Kre krã'yrykôt burũm imên arỹm ijo ruw. Ba arỹm pykabê djan mã mebê ikaton iprôt ne. Be, djãm kam 'itỳx got? Kati. Ba ne ba irere:kre. Nhyam be, Metĩndjwỳnhbit tỳ:x ne arỹm ipytã.

## 12

*Kute kàjkwa pumũnh'ã amijarênh.*

1 Djãm ije amikôt ar amã amijarênhho iban kôt iraxmã? Kati. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Ba ar amã mỳjja'ã ajarê. Me kute mỳjja pumũnh kêtja ba arỹm omũ. Dja ba ar amã 'ã ajarê. Bênjadjwỳr djwỳnh kute amrêbê memã mỳjja jarênh kêt. Arỹm ne imã arê. Nãm imã arê ba arỹm kuma. Dja ba ar amã 'ã ajarê gar ama.



<sup>2</sup> Ba amipumũ. Ije amim Kritu markam amipumũ. Nhyim kam Metĩndjwýnh arým amiwýr ijo àbiro tẽ ba amipumũnho tẽ. Nãm kàjkwa jan iby jan amũ ja. 'Ýr ne ijo wabi, amiwýr ijo wabi ba arým amipumũ. Bãrãm inhĩtã got ijo wabi nãr kon ikadjwýnhbit got o wabi. Kon, ije mar kêt. Metĩndjwýnh ta ne kute mar. Ba ije amipumũnhja'ã arým amex krãptĩ apêx. Amexbê 14 ne ijukri ajmã 'ã akre kute ne ijã apêx. <sup>3</sup> Bãrãm inhĩtã got ijo wabi nãr kon ikadjwýnhbit got o wabi. Kon. Ije mar kêt.

<sup>4</sup> Nã bãm amipumũnho tẽ nhyim Metĩndjwýnh amiwýr õ kàjkwa djwýnhmã ijo wabi. Kàjkwa djwýnh ne me:xkumrêx. Kam mýjja punu kêtumrêx. Metĩndjwýnh õ kàjkwa djwýnhmã ijo wabi ba amipumũ. Ne kam arým kam me kabên ma. Me kabên mexkumrêx. Punu kêtumrêx. Ba kam te ije me kabên jarênhmã. Mexti:rekam te ije arênhmã. Pykakam me babêngôkre kabên'ýr bôx kêt. Nhyim ta ibê uma, ije arênh kêtã.

<sup>5</sup> Be, tãm ne ja. Ije amipumũnhja'ã dja ba ar amã amikôt amijarê. Djãm ba ije ar amã amimex jarênhmã? Kati. Ba irerek mexi. Kam ne ba ar amã amikôt amijarê. <sup>6</sup> Nãr, ba ren ar amã amimex jarê djã ne ba ren ibên kati? Kati. Ba ren ibên kati kêtumrêx ne kam mrãmri ar amã amimex jarê. Ne ren katàt amimex kôt ar amã amijarênhkumrêx nhyim ren me'õ arým ren ijo amra: ne. Nhyim be, kati. Irerekre'ã dja ba ar amã amijarê gar kam arým aje ipumũnh kôt ne aje ikabên mar kôt imar katàt.

<sup>7</sup> Ga, kute imã apýnh mýjja pumũnh kêtjao amirĩtja pumũ. Nãm imã mýjja rũnho amirĩt. Ba ren kam 'ã amijo amra. Nhyim be, kati. Kam amijo idjãmra kêt kadjy itokry djã ja iwýr bôx. Mrãmri itokry djã ja ne kute mrýnhĩ arek me ikam ku'ê nhyim me tokry pyrãk. Xatanaj imã itokry djã ja jano nhyim iwýr bôx ba arým itokry. <sup>8</sup> Kam, kute kubê ipytãr kadjy ba te Metĩndjwýnhmã amijo a'uw. Ne aje te

kum amijo a'uw. Ne aje te kum amijo a'uw.

<sup>9</sup> Nhyim arým imã,

—Kati. Dja ga atokryja mar rã'ã ne. Be ga, me tokry ne kaprĩreka rerekreja pumũ. Me te rerekre ba idjukaprĩn itýx puroo memã týx jangij. Gadjwý dja ba ajo djuw mex. Dja ga te atokry ne arerekre ba dja ba ajo djuw mex ga arým atýx.

Nãm ã Metĩndjwýnh imã ane. Kam ba itokry ne irerekre rã'ã. Tãm ne ba ije ar amã arênh prãm. Irerekre dja ba ar amã arê, me kunĩmã irerekre jarê. Kritu týxo itýx kadjy ije memã irerekre kôt amijarênh prãm.

<sup>10</sup> Kam Kritumã idjãpênhkam mã ne ikute? Bir, apýnh irerek djãri ne iwýr ban bôx. Nhyim apýnh me kwý imã akij. Nhyim apýnh itokry djãri iwýr ban bôx. Nhyim apýnh me kwý ijo ajkê. Nhyim apýnh mýjja pma djãri ikam apôx. Te apýnh mýjja ikam apôx ne te irerekre ba kunĩkôt ikĩnh. Mýkam? Bir, dja ba ba irerekre nhyim Kritu arým imã týx jadjã ba arým itýx ne.

### *Me kute kupa'ã Paur mar.*

<sup>11</sup> Ije amimex kôt ar amã amijarênhkam kute ibên kati pyrãk. Mýkam ne ba amimex jarê? Bir, ar aje ikupa'ã ijarênhkam. Ar ga ne gar ikupa'ã abenmã kum,

—Djãm Kritu ne Paur jano nhyim 'ã ujarênh tẽ? Kati. Kute anor kêt, ane. Ba kam amã amimex kôt amijarê. Ba amimex kôt amijarênh kute ibên kati pyrãk. Ar ga ne ga ren ar abenmã kum,

—Mrãmri ne Kritu kute Paur janorkumrêx nhyim gwaj bamã 'ã ujarênh ar ba, ane. Ga ren ar anen ba ren amimex kôt ar amã amijarênh kêt. Ar akam me'õ ar ta arĩk amijo 'êx ne kute ar amã,

—Kritu ne ijano ba ar amã idjujarênh ar iba, anhýr ne ta amijo raxo ba. Djãm mrãmri ne ba we ar wã katêri irax? Kati. Ba ne ba ar wãmê ije aben pyrãk ne ar katêri itêm kêtumrêx. Ne kam djãm ba ne ba irax? Kati. Ba ne ba ikajgo. Nhyim be,

mrãmri ne Kritu ijano ba 'ã idjujarênh ar iba.

<sup>12</sup> Amrêbê ne ba arek akrànãmã ar akam mÿjja pumũnh kêt nhipêxo iba. Ne apÿnh me punu djãri meo mex gar omũn arÿm Kritu raxmã akato. Ba ar akam mÿjja rũnh nhipêxo iba gar amim,

—Mrãmri ne Kritu kute Paur janorkumrêx. Ga, Kritu kute anor kôt kute mÿjja nhipêxja pumũ. Nã gãm ar amrêbê ã amim ane. Mÿkam ne gar jakam arÿm amim,

—Kati. Kritu kute Paur janor kêt, ane?

<sup>13</sup> Mÿkam ne gar jakam arÿm amã ikĩnh kêt ne? Nã gãm ar amim,

—Be, Paur kum me ikĩnh kêt. Nãm kum me wãbit kĩnh. Kum apÿnh me kute amim Jeju mar wãbit kĩnh. Kum apÿnh kôt me ar aben pydjio ba djãri wãbit kĩnh ne arÿm ãpênh pãnh mebê pi'òk kaprĩ jamÿ. Nhy m be, gwaj bajbit ne kute gwaj babê pi'òk kaprĩ jamÿnh kêt. Nã gãm ar ã amim ane. Djãm mrãmri imã me wãbit kĩnh? Kati. Imã ar gadjwÿ kĩnh. Imã ar akĩho aben pyrãk. Kwãrĩk wãnh gar ikam angryk kêt.

<sup>14</sup> Ota, jakam ba arÿm ar awÿr itêmmã. Arÿm ne ba ar akam tẽn ajte ar akam tẽ. Ne jakam ajte ar akam itêmmã. Dja ba ar akam tẽn bôx ne ajte idjãpênh pãnh ar abê pi'òk kaprĩ byr kêt. Djãm ar anhõ mÿjja ne ba abej ne ar akam itêmmã? Kati. Imã ar anhõ mÿjja prãm kêt. Ar aje amim Jeju mar raxmã ne ba ar akam itêmmã. Ja ne ba imã kĩnh. Djãm me kra ne kute bãm kadjy mÿjjao atom ne adjwÿr? Kati. Bãm ne kute kra kadjy mÿjjao atom.

<sup>15</sup> Ba ije ar abãm pyrãk dja ba ar akadjy apê:n prĩne ibê inhĩ kato. Ne kam ikaprĩ kêt. Ikĩnhbit. Ar ga dja gar te amã ikĩnh ngrire. Ba dja ba kãjmã imã ar akĩnh kamênh tẽn mã ar akadjy apê. <sup>16</sup> Be, ar ga ne gar ima. Idjãpênh pãnh ije ar abê pi'òk kaprĩ jamÿnh kêtja ma. Nhy m be, ar akam me'õ arĩk ar amã,

—Djãm me kum prãmja kadjy ne Paur kute ar abê pi'òk kaprĩ jamÿnh?

Kati. Paur no tÿxtikam ne arĩk ar amã 'êx ne ar anoo akno. Nãm arÿm ar anhõ pi'òk kaprĩo aminhõ, anhÿro ba.

<sup>17</sup> Be, amrêbê ba ar awÿr ar ja jano nhy m ar awÿr bôx. Ne kam arÿm ar abê pi'òk kaprĩ byn arÿm imã o bôx. Djãm kam ne ba arÿm o aminhõ? Kati.

<sup>18</sup> Nã bãm ar ajã Xitumã karõ. Gwaj bakamy jadjwÿ ba arkôt ano nhy m ikabênh kôt ar arÿm ar awÿr tẽn bôx. Djãm Xitu kute ar anhõ pi'òk kaprĩo aminhõ? Djã ne atemã ibê kabênh djĩn atemã ibê amijo tẽ? Kati. Ar ije imrãnh katãto aben pyrãk gar arÿm ama.

<sup>19</sup> Ar akwÿ ne gar aje abenmã kum,

—Be, Paur ar mrãmri gwaj bajo ajkê. Ga, ar kute aminêje gwaj bamã amijã ãprãrja ma, ane. Djã ne bar ar ajõo ajkê got bar ar amã amijã aprã? Arkati. Bar tu amim Kritu markumrêx ne ar amã amijarê nhy m Metĩndjwÿnh ta kute ar imar. Akmere ãpnhĩre ar, djãm ar ije amijo djuw mex kadjy ne bar ar akam apê? Kati. Ar gajbit bar ije ar ajo djuw mex kadjy ar akam apê. Ar ije ar amã arênh gar aje Kritu mar raxmã. Ja kadjy bar ar akam apê.

<sup>20</sup> Imã ar ajaxwe kêt prãm. Nok ren ar ajaxwe ba ren ar awÿr bôx. Ar amã ne ba ikabênh mexobit ikabênh prãm. Ikabênh ja ne gar amã kĩnh. Ne ba ren ar awÿr bôx ne ren ar amã ibênh tÿx ne. Ar amã ibênh tÿx karõ ba amikukãm pi'òkkam ar amã ikabênh. Ga ren ar aje akabêno aben japanh prãm ba ren ar awÿr bôx ne ren ar amã ibênh tÿx ne. Ga ren ar aje aben nhõ mÿjja'ã angryk prãm nãr ren ar aje abenkam adjãkrê prãm ba ren ar amã ibênh tÿx ne. Nãr ga ren ar abenmã adjãkjêr prãm nãr ren abenã akabênh punu ba ren ar amã ibênh tÿx ne. Nãr ren ar aje aben kãxã abenbê aben kurê prãm nãr ren abênh kati prãm nãr ren abenmã adjãkjêro abikarêr prãm ba ren ar amã ibênh tÿx ne. Ar awÿr ibôx gar akrãptĩ ajaxwe ja'õ karõ ne ba pi'òkkam amikukãm ar amã ikabênh ne.

<sup>21</sup> Ga ren ar akwÿ ajaxwe prãm rã'ã. Nàr ren akwÿ ar aprõ djwÿnh kupa'ã akurẽ aba prãm rã'ã. Nàr akwÿ amjên djwÿnh kupa'ã akurẽ aba prãm rã'ã. Nàr ren akwÿ aje apijàm kèttikam adjàpênh punu prãm rã'ã. Amrêbê ar akwÿ ã ajaxweo ane ba ar amã pi'òk no'òk ne. Ar amikam akaprïren wãnh ajaxwemã anhirer ne aje akubyn Metïndjwÿnh'ÿr amijo akêx kêt karõ ne ba amikukãm pi'òkkam ar amã ikabên ne. Ba ren ar akam bõx nhym ren Metïndjwÿnh ar akam imã irerekjadjà ba ren ar akrãptïkam imÿr rax. Ar akam imÿr rax karõ ne ba amikukãm ar amã ikabên ne.

### 13

#### *Kute me kwÿbê axwe pyma.*

<sup>1</sup> Jakam ba arÿm ar awÿr itëmmã. Arÿm ba ar akam tèn ajte ar akam tẽ. Ne jakam ajte ar akam itëmmã. Be, amrêbê: Metïndjwÿnh me bakukãmãremã kum, “Dja me'õ amijarênh jabej. Gê ar amãnhkrut nàr ar amãnhkrut ne ikjêkêt kabên kêt memã arẽ. Ar kute kabên mar kêt arẽ nhym me arÿm kuma. Ar axikôt kabênkam dja me ar kabên man arÿm abenmã kum, ‘Mrãmri me'õja kute amijarênh nhym ar kute kabên kêt arênhkumrêx’, ane.”

Dja me ã abenmã ane.” Nãm ã Metïndjwÿnh me bakukãmãremã ane. Ja dja gar amijã ama. <sup>2</sup> Be, õbê ne ba ar awÿr bõx. Ne kam ajte ar awÿr bõx ne ar abê ajaxwe pyma. Jakam ba ajte ar akàxã pi'òkkam ar abê uma. Ja dja gar amijã aman ikabên mar pydji. Amrêbê ar akwÿ ajaxwe jabej nàr ajbir ar akwÿdjwÿ axwe jabej djãm ije ar amã iprïmã? Kati. Dja ba bõx ne ar amã iprï kêt ne tu itÿx.

<sup>3</sup> Gar akwÿ ijã,

—Goja mrãmri Paur Kritu kabêno kabênkumrêx jabej bar goja kabênkumrêxmã ikato, anhÿro aba. Ar aje ijã anhÿrkam dja ba bõx ne itÿx. Djãm Kritu ar akam àpênhkam rerekre? Kati. Ar akam tÿ:xi. <sup>4</sup> Mrãmri

me kute pïte'y'ã nhòrkam memã amijo rerekre. Nãm te memã amijo rerekren jakam Metïndjwÿnh 'itÿxkôt tïn ne ar ba. Ar badjwÿ ne bar kêt amijo irerekre. Ne te amijo irerekre dja bar bõx ne Kritu kêt itïn ne ar iban Metïndjwÿnh 'itÿxo ar akam itïn ne ar iba.

<sup>5</sup> Djãm bajbit ne gar aje imexkôt imã akatormã? Ar gadjwÿ dja gar amima:ro tèn amim akatorkumrêx ne amim,

—Djãm mrãmri ije tu amim Kritu markumrêx? ane. Dja ga ã amikukjêro anen kam mrãmri ar aje tu amim markumrêx jabej amim,

—Nà ije mrãmri tu amim Kritu markumrêx, anen kam arÿm ja markumrêx. Aje tu amim markumrêxja markumrêx. Ja dja gar amim akatorkam ama. Kritu ne mrãmri ar akam ÿrkumrêx. Djãm ar aje amikam ja mar kêt? Nàr kon, ar ajõ ga mrãmri amijo ajêx ne amijo Jeju mar jabej nhym kam mrãmri ar akam ÿr kêt.

<sup>6</sup> Dja gar amiman arÿm ar badjwÿ ar iman amim,

—Mrãmri ne Paur ar kute Kritu markumrêx, ane. Ar aje amim ja jarênh ne ba kam ama.

<sup>7</sup> Jakam ne bar Metïndjwÿnhmã ar ajo a'uw ne kum,

—Dja ga meo djuw mex gê me axwe'õ kêt, ane. Mÿj kadjy dja gar ajaxwe kêt? Djãm me kute ar akôt ar imar ne kute ar imã mex jarênh kadjy? Kati. Godja me te ar ijã, “Paur ar ta ne amijo 'êx ne amijo Jeju maro ba”, anhÿr rã'ã jabej. Kwãrïk wãnh rã'ã. Ar ba dja bar we amijo ijêx ne. Ar ga dja gar katàt ar amijo aban ajaxwe kêt. Ar ajaxwe kêtãmã ne bar ar ajo Metïndjwÿnhmã a'uw.

<sup>8</sup> Djãm bar Metïndjwÿnh kabên katàt kupa'ã amijo iba nhym kam arÿm kabên katàt kêt? Kati. Metïndjwÿnh ta kabên katàt rã'ã: rã'ã ne. Nhym be, kati. Bar katàt kabên kêtbit amijo iba prãmrumrêx. Nhym kam me arÿm ar ikôt Metïndjwÿnh kabên katàtkumrêxmã kato.

<sup>9</sup> Dja bar te memābit irerekre. Kwārīk wānh rā'ā. Ar ga dja gar Metīndjwýnh kabēn kôt katàt ar amijo aban arým atýx. Kôt atýxkam ar ikīnhkumrēx. Prīne ar amex ja ne ar imā kīnhkumrēx.

<sup>10</sup> Mýj kadjy ne ba ar akàxā pi'òkkam ā amikukām ar amā ikabēno ane? Bir, ba ren ar awýr bôx ne ren ar amā ibēn týt. Bēnjadjwýr djwýnh kute ijā rax mēnh kôt ba ren ar amā ibēn týt. Ar amā ibēn týt karō ne ba ar akàxā ā amikukām ar amā ikabēno ane. Djām ije ar ajo ibikēnh kadjy ne ijā rax mē? Kati. Dja ba ar amā arē gar amim Jeju mar mexo amū amikamēn arým mar rax ne. Ja kadjy ne ijā rax mē.

*Kute memā amikabēn mex jarēnho ino rer.*

<sup>11</sup> Akmere àpnhīre ar, ikabēno ino rer ne ja. Dja gar adjumar mex ne prīne Metīndjwýnhmā amex. Ne prīne amijā ikabēnja ma. Ne axikôt ar akabēn ne abenmā akabēn mexo akabēn. Dja gar amijo ane nhym Metīndjwýnh arým ar amē amijo kajkep. Kubê ne me kum aben jabê djà krô krax. Kubê ne me umar mex djà krô krax. Tām gēdja ar amē amijo kajkep.

<sup>12</sup> Dja gar amā aben jabêo amirīt kadjy aben pa krij ne aben tatak.

<sup>13</sup> Amrē jakam Jeju nhō me ja kunī ne me amū ar amā kabēn mex jarē.

<sup>14</sup> Gē Bēnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu tu kum ar akunī kaprīn\* ar ajo ba. Gē Metīndjwýnh kum ar akunī jabēn ar ajo ba. Gē Metīndjwýnh Karō ar akunī mē amijo kajkep ne ar ajo ba. Tām ne ja.

\* **13:14** Djām ar ga ne gar adjukaprī nhym pānh arým kum ar akaprī Kati. Ta ne tu kum ar akaprīkumrēx.

## Paur kute Garaxakam me jamã pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ne pykabê Garaxakam me jamã pi'ôk no'ôk ne. Nãm arým pyka kunĩ'ÿr mrãnhkôt me'ÿr bôx ne memã Jeju jarê nhym me kwÿ arým tu amim markumrêx ne 'ã abeno akprô. Nhym kam Paur arým mã me jad-jwÿ'ÿr tẽ nhym tekrekam mebê id-jaer kwÿ me'ÿr bôx ne memã kum,

—Djãm ar aje tu amim Jeju markambit Metĩndjwÿnh kute ar apytâr? Kati, dja gar prĩne Mõdjê kukràdjãdjwÿ kôt ar amijo aban kam arým Metĩndjwÿnhmã amex, ane.

Nhym kam Paur memã kum,

—Arkati. Mrãmri ne me tu amim Jeju markumrêx nhym Metĩndjwÿnh arým memã axwe kêt jarê nhym me arým kum mex. Me ta ne me mÿjja kukràdjãkôt amijo bakôt Metĩndjwÿnhmã mex kêt. Mrãmri ne me tu amim markumrêx nhym Metĩndjwÿnh ukaprĩkôt arým memã axwe kêt jarê, ane.

Djã nãm ã Abraão Mõdjê kukràdjãkôt amijo bao ane nhym Metĩndjwÿnh arým kum axwe kêt jarê? Kati, nãm tu Metĩndjwÿnh markumrêx ne arým Metĩndjwÿnhmã mex. Nhym amũ tũmrãm Mõdjê katon memã kukràdjã jarê. Bir be, gwaj badjwÿ tu amim Jeju markumrêx ne arým kênhkam ar baba. Gwaj bajaxwe kute gwaj bate djê pyrãk ne gwaj babê Metĩndjwÿnh kurê. Nhym Metĩndjwÿnh arým bajaxwebê bapytà. Arým ne gwaj bate djê apêx. Mÿkam dja gwaj akubyn Mõdjê kukràdjã tũmo amite djê ar o baba? Kati, Jeju kute gwaj bajãpre bõnhkam gwaj kênhkam ar babakam gwaj Jeju kukràdjã ny kôt amijo baba rã'ã. Nãm ã Paur memã anen ajte memã Jeju kute anor kôt memã amijarê. Tãm ne ja.

<sup>1</sup> Ba ne ba ibê Paur. Djãm pykakam me'ô kajgo ne ijano? Nãr, djãm Metĩndjwÿnh ne me'ô kajgomã ijã karõ nhym ijano? Kati. Jeju Kritumẽ Bãmbê Metĩndjwÿnh ijano ba arkum idjãpênh iba. Jeju Kritu arým ty nhym Bãm akubyn o tĩn ne. <sup>2</sup> Jeju kukwakam bakamydjwÿ ikôt dja bar wãm ar amã ikabên mex jarê. Pi'ôk no'ôkkam ar amã arê. Pykabê Garaxakam apÿnh ar aje amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio aba djãri ne ba ar amã ikabên mex jarê.

<sup>3</sup> Metĩndjwÿnhbê ne me Babãm. Ne Bẽnjadjwÿr djwÿnhbê ne Jeju Kritu. Gê ar tu kum ar akaprĩn\* ar ajo ba gar adjumar mex rã'ã ne. <sup>4</sup> Jeju Kritu ne gwaj bakadjy amingã. Nãm gwaj bajaxwe pãnh ty. Me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtja ne me axwe:. Mekôt bajaxwe kêt kadjy gwaj bapãnh ty. Kute kubê gwaj bapytà kadjy gwaj bapãnh ty. Me Babãmbê Metĩndjwÿnh kute kum 'ã karõ kôt ne gwaj bapãnh ty. <sup>5</sup> Metĩndjwÿnh ne ra:x ne uma:. Gê me aben djô'ã memã Metĩndjwÿnh rax jarênh rã'ã: rã'ã ne. Mrãmri, tãm ne ja.

*Me memã Kritu kupa'ã ujarênh nhym mebê uma.*

*Mat 7.15; Ep 4.14; Kor 2.8; A Ped 2.1*

<sup>6</sup> E kum, djãm ar ga ne gar ajaxwe kêt nhym Metĩndjwÿnh pãnh kum ar akaprĩn amiwÿr ar ajuw ne ar ajo ba? Kati. Ar ga ne gar ajaxwe: nhym ta kum ar akaprĩ. Kritu ar ajaxwe pãnh ty nhym kam Metĩndjwÿnh ta kum ar akaprĩn amiwÿr ar ajuw ne ar ajo ba. Nhym kam wãnh me kwÿ ar awÿr bôx ne arým 'êx ne ar amã we Kritu'ã ujarênh ny 'õdjwÿ jarê. Me wãnh ar amã arê gar arým ijaêrbê me'ÿr amijo akêx ne mekôt amijo abao dja. <sup>7</sup> I:je. Djãm mrãmri ne me ar amã Kritu'ã ujarênh ny jarê? Kati. Nãm me arĩk ar anoo biknoro ba. Kritu kupa'ã ne me ar amã arênh ba.

<sup>8</sup> Arým ne bar kàj bê ar amã arê, katàt Kritu'ã ujarênh nykumrêx jarê gar arým amim ama. Nhym be,

\* **1:3** Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym ar pãnh arým kum ar akaprĩ Kati. Ar ta ne ar tu kum ar akaprĩkumrêx.

godja ar ijō akubyn ar awÿr bōx ne ar amā Kritu kupa'ā ajte ujarēnh ny 'ōdjwÿ jarēnh jabej gē Metīndjwÿnh on pānh o akno gē biknor rā'ā rā'ā ne. Nār, godja kàjkwakam kadjy mrānh djwÿnh 'ō ar awÿr bōx ne ar amā kupa'ā ujarēnh ny 'ōdjwÿ jarēnh jabej gē Metīndjwÿnh on pānh o akno gē biknor rā'ā: rā'ā ne. <sup>9</sup> Bar ajte jakam ar amā arē gar ama. Arÿm ne bar katāt ar amā Kritu'ā ujarēnh nykumrēx jarē gar amim ama. Nhyr be, godja me'ō ar awÿr bōx ne ar amā Kritu kupa'ā ajte ujarēnh ny 'ōdjwÿ jarēnh jabej gē Metīndjwÿnh on pānh o akno gē biknor rā'ā: rā'ā ne.

<sup>10</sup> Djām me kum ikīnhmā ne ba abej ar iba? Kati. Metīndjwÿnh kum ikīnh ne ba abej. Djām ije meo kīnh prām got? Kati. Ne ba ren meo kīnh prām ba ren ibē Metīndjwÿnh nhō àpēnhkumrēx kēt.

*Jeju ta ne Paurmā amijarē.*

*A Kō 1.12; Tex k 2.4*

<sup>11</sup> Akmere, àpnhīre ar, ba ar amā arē. Ije kàj bē ar amā Kritu'ā ujarēnh ny jarēnhja djām me'ō ta ne amim ujarēnh'ā karōn imā arē? Kati.

<sup>12</sup> Djām me kute aben djō'ā ujarēnh ar baja ne me'ō imā arē ba o iba? Kati. Nār, djām me'ō kute prīne ujarēnh marja ne imā arē ba kuma? Kati. Jeju Kritu ta ne imā ujarēnh ny jarē ba maro iba. Tām ne ba jakam pi'ōkkam wām pykabē Garaxakam ar amā arē.

<sup>13</sup> Arÿm ne me ar amā ijā ajarē gar ama. Amrēbē ne ba mebē idjaer kukràdjā kōt ar amijo iban Metīndjwÿnh nhō me ja kute amim Jeju maro ibikēnh kumex. Ne kam me kute amim Jeju mar kēt kadjy mebē Jeju kurēn abenbē me ngrānhō iba.

<sup>14</sup> Ne mebē idjaermē ro'ā ijabatānhja ije me kukràdjā maro me akrenh mexo tē. Ne me ikukāmāre kukràdjā tūm'ā ino tÿ:x ne o iba.

<sup>15</sup> Nhyr kam Metīndjwÿnh ta arÿm kum ikīnh ne kum ikaprī. Djām ba ne ba imā kīnh nhyr kum ikaprī? Kati. Ta ne tu kum ikaprīn arÿm amiwÿr ijuw ne ijo ba. Adjākamā

inā tikkrekam ijētri ne Metīndjwÿnh amijo ipytā.

<sup>16</sup> Ije kàj bē me bajtemmā 'ā idjujarēnh kadjy arÿm imā Krao amirīt. Kute imā Krao amirītkam djā nā bām o me'ō kumrēx ma nhyr arÿm imā arē ba ô'ā memā arēnhō iba? Kati. Kritu ta ne imā arē. <sup>17</sup> Nār, djā ne ba krīraxbē Djeruxarē kumrēxmā tēn bōx? Nām Jeju ar ja kumrēx janon kam badjwÿ ijano ba kum idjāpēnh ar iba. Djā nā bām Jeju kute ar anor ja kumrēx'ÿr Djeruxarēmā tēn bōx nhyr ar imā kabēn'ō jarē ba memā arēnhō iba? Kati. Ar'ÿr Djeruxarēkam itēm kēt. Ate ne ba pykabē Arabijkam tē. Ba kam ajte akubyn krīraxbē Tamagumā akēx. Kritu ta ne imā kabēn jarē ba memā arēnhō iba. Tām ne ba jakam pi'ōkkam wām pykabē Garaxakam ar amā arē.

<sup>18</sup> Nhyr kam ijā amex amānhkrut ne ikjēkēt apēx. Kambit ne ba arÿm Djeruxarē'ÿr tē. Ije Pedru pumūnhmā 'ÿr tē. Ne kam Pedru'ÿr bōx ne ar iro'ā nhÿ. Ar iro'ā nhÿ: nhyr ar ijā akatibē 15bit apēx ne. Djā ne ba kam idjām 'iry got Pedru imā me kabēn 'ō jarē ba memā arēnhō iba? Kati. <sup>19</sup> Djā ne ba kam Jeju kute ar anorja 'ōdjwÿ pumū? Kati. Ije ar 'ō pumūnh kēt. Bēnjadjwÿr djwÿnh kamy axikōt katorja ne kubē Xijagu. Xijagubit ne ba omū.

<sup>20</sup> Djā nā bām ar amā ijēx? Kati. Metīndjwÿnh kute imarkam ne ba mrāmri ar amā ikabēnkumrēx.

<sup>21</sup> Ne kam Djeruxarē kurūm ikaton tē. Tē:n kajōnhkōt pykabē Xirijmē Xirxij'ÿr tē. Tē:n kam arÿm kam bōx.

<sup>22</sup> Nhyr Djeruxarē bu'ā pykabē Djudējakam apÿnh me kute amim Jeju mar ne kōt ar aben pydjio ba djāri me kute ipumūnh kēt rā'ā. <sup>23</sup> Nhyr be, me kwÿ ne me amū memā ijarēn memā kum,

—Paur kute me bajo bikēnhō ba ja ne arÿm jakam kàj bē Kritu'ā memā ujarēnh ar ba. Me kute Kritu kōt amijo bamā memā 'ā ujarēnh ar ba. Me kute Kritu mar kēt kadjy ne Paur amrēbē mebē Kritu kurēo ba. Ne jakam arÿm 'ā memā ujarēnh ar ba.

Nām me ā ijarēnho ane. <sup>24</sup> Nhym me arým jabit man ikam Metĩndjwýnhmā mextire jarēnho kumex. Be, djām kam ne me'ō ikabēn'ā imā karō ba memā arēnho iba? Kati. Kritubit ne imā arē ba arým pi'ōkkam wām pyk-abē Garaxakam ar amā arē.

## 2

*Pedru ar kute Paur kabēn'ā aben mar.*

### *Kar 15.4*

<sup>1</sup> Nā bām ar iba: nhym kam ijā amexbē 14 apēx. Ba kam Banabekōt Djeruxarēmā tē. Xitudjwý ne ba o tē. <sup>2</sup> Metĩndjwýnh ta ne imā 'ā karō ba kabēn kōt 'ýr tē. 'Ýr tē:n kam arým 'ýr bōx. Ne kam me krāptī kàxā me rŭnh kumrēxmē ro'ā akuprō. Me kute amim Jeju mar rŭnhmē ro'ā akuprō. Memābit ar rŭnh pyrākjamē ro'ā akuprō. Ne kam memā arē. Ije me bajtemmā Kritu'ā idjujarēnh ny jarēnho ibaja ne ba memā arē. Ne ba ren Djeruxarēkam me krāptī kumrēxmā arēn ren kam te memā arē nhym ren me kute imar kēt ne. Nhym be, kati. Me krāptī kàxā ne ba me rŭnh kumrēxmā arē.

<sup>3-4</sup> Nhym Xitubē me bajtembē kreguja ikōt dja. Me ja ne me kute Mōjdjē kukrādja kōt amijo ba kēt ne my nhinhu kà tā. Nām Xitu ikōt dja. Nhym me ta kute amijo 'ēx ne kute amijo Jeju mar mexja ne me arým apdjun mekōt wadjā. Bar Kritu Jeju kabēn kōt idjumar mex ne ar ibamā nhym me amim,

—Paur ar kute Mōjdjē kukrādja kōt amijo ba katāt jabej ba ar omū. Gēdja ar kōt amijo ba kēt ba me kukrādja'ā arkum apnē, ane. Ga, me ta te: kute Mōjdjē kukrādja kōt amijo ba mexja pumū. Ne te: Metĩndjwýnhmā amijo mexo ban umar punu. Ar idjumar punu ja kadjy ne me ā amim ar ijā ane. Ne kam te: kute Xitu my kà krā'yrmā memā 'ā apnē. Djā ne me kute amim Jeju markam me rŭnh ja ne mekōt kabēn dji? Kati. Me mekōt kabēn djir kēt ne kute,

—Gē ar Mōjdjē kukrādja kōt amijo tēn on Xitumā my kà ta, anhýr kētkumrēx.

<sup>5</sup> Djām ar ba ne bar me ta kute amijo Jeju mar mexja kabēn kōt Xitu my kà krāta? Kati. Bar me kabēn kōt Mōjdjē kukrādja kōt amijo itēm kētkumrēx. Mýkam? Bir, ne ba ren ar mekōt amijo tēn my kà krāta gar ren ikōt Mōjdjē kukrādja maro aban kōt ar amijo aba. Ne kam ren arým Kritu kabēn katāt mar kēt ne kōt amijo aba kēt. Amrēbē ne bar ar amā katāt Kritu'ā ujarēnh ny jarē gar kōt ar amijo aba. Kōt amijo aba rā'ā kadjy ne bar me ja kōt amijo iba kētkumrēx.

<sup>6</sup> Nhym be, memābit ar kute rŭnh pyrāk ja, me kute ar'ā abenmā kum,

—Amrēbē ne ar gwaj bamā wan gwaj bajo ba. Gwaj bamā ne ar raxkumrēx, anhýrja. Djām me kute ar rŭnh'ā abenmā anhýrkam djām imā ar uma? Kati. Memābit ne ar kute rŭnh pyrāk. Nhym be, Metĩndjwýnhmā ne ar ngri:ren kajgo. Bir be, Kritu ne imā kabēn jarē. Djām ijukri ne ar rŭnh imā mýjja 'ōdjwý jarē ba kam memā arēnho iba? Kati. Ar kute ijukri imā mýjja'ō jarēnh kētkumrēx. <sup>7</sup> Ne kam ar ipa krij ne ar itatakbit. Arým ne ar kute imar ne ar abenmā kum,

—Be, mrāmri ne Metĩndjwýnh Paurmā kum, “Ga dja ga me bajtemmā Kritu'ā ujarēnh ny jarē”, anhýrkumrēx. Nām ar ā abenmā ane.

<sup>8</sup> Metĩndjwýnh ne mebē idjaermā Pedru jano nhym arým memā Kritu'ā ajarē. Ga, me krāptī: arým kute tu amim markumrēxja pumū. Metĩndjwýnh ajte badjwý ijano ba me bajtemmā 'ā ajarē. Ga, me jadjwý krāptī tu kute amim markumrēxja pumū. <sup>9</sup> Xijagumē Pedrubē Xepamē Djuāomē ne ar kumrēx tŭm. Ar memābit rŭnh. Ar ja ne ar amim,

—Mrāmri ne Metĩndjwýnh ta kum Paur kaprī:kumrēx nhym mrāmri arým kōt kum àpēnhkumrēx, ane. Nām ar anen arým Banabemē bamē ar ipa krij ne ar itatak ne ar imā,

—Mrāmri ar ga dja gar me bajtem'ýr mrān memā 'ā ajarē. Nhym

be, ar ba dja bar mebê idjaer'ÿr mrãn memã 'ã ajarë, ane. <sup>10</sup> Ne kam ar imã,

—Dja gar ar ikam me ò mÿjja kêt mar rã'ã, ane. Jabit ne ar ar imã arë. Ba kam arÿm ar kuman amũ memã me arënho iba nhym me arÿm memã mÿjjao atomo ba. Nã bãm ã Djeruxarëkam me maro anen arÿm pi'òkkam wãm pykabê Garaxakam ar amã arë.

*Paur Pedrumã kabën ne.*

<sup>11</sup> Bar kam krĩraxbê Æxikimã tën bõx ne kam dja. Nhym kam Pedru nĩnh tën kam Æxikikam ar iwÿr bõx. Ba kam arÿm kuka kõnh kum ikabën ne. Arÿm Metĩndjwÿnh kabën kupa'ã kute amijo tẽmkam ne ba kum ikabën ne.

<sup>12</sup> Mÿkam? Bir, amrëbê ne Pedru tu me bajtemmẽ ro'ã àkuro krĩ. Ar ba ne bar me bajtemmẽ ro'ã idjàkuro nhÿ nhym Pedru mekmẽ ro'ã àkuro nhÿ. Nhym kam me kwÿ Môjdjê kukràdjà'ã no tÿxja arÿm bõx. Xijagu kurũm ne me bõx. Me ja ne me memã kum,

—Dja me me bajtemmẽ ro'ã àkuro krĩn arÿm Môjdjê kukràdjà kupa'ã amijo tẽ. Nãm me ã memã anhÿro ba. Me ja bõx nhym Pedru arÿm me omũ. Ne kam arÿm me bajtemmẽ ro'ã ò kwÿ krën krãtan arÿm ate nhÿ. Me Môjdjê kukràdjà'ã no tÿxja, me my kà rênhneja, kute 'ã kum kabën karõ ne Pedru ate nhÿ. Me ja kute kum,

—Kwãrĩk wãnh me bajtemmẽ ro'ã adjàkur kêt. Abê mebê idjaer. Môjdjê ne me bamã, “Kwãrĩk wãnh me bajtemmẽ ro'ã adjàkur kêt”, ane ga kam me ro'ã adjàkuro akrĩ, anhÿr karõ ne Pedru ate nhÿ.

<sup>13</sup> Nhym kam ar ikam mebê idjaer kunĩ Pedru kôt amijo mõn ate ar ibê nhÿ. Nhym kam Banabedjwÿ arÿm rerekre ne me umaje kôt amijo tën ate me bajtembê amijo tën ate ar ibê nhÿ.

<sup>14</sup> Ba kam me omũ. Kritu'ã ujarënh ny ne katàtkumrëx nhym me arÿm kupa'ã amijo mõ ba arÿm me omũn arÿm Pedrumã ikabën ne. Me kunĩ nhipòkri ne ba 'ã kum ikabën ne kum,

—E kum, ga ne ga arÿm me bajtem kôt ar amijo aban ajte. Ga arÿm mebê idjaer kukràdjàbê amijo akëx ne arÿm me bajtem kôt ar amijo aba. Mÿkam ne ga arÿm jakam ajte mebê idjaer kukràdjà kôt me kute amijo ba'ã me bajtemmã karõ dja? Nã bãm ã Pedrumã ikabëno ane.

<sup>15</sup> Ne kam ajte Pedru arkum,

—Mrãmri me bakukãmãkjê kôt ne gu me babê idjaerkumrëx. Me baje me bajtem'ã abenmã kum, “Me axwe”, anhÿro baba. Djãm me baje me wã kôt amijo baba got? Arkati. Me ba ne gu me babê idjaerkumrëx.

<sup>16</sup> Djãm kam me kute Môjdjê kukràdjà kôt amijo bakam ne me mrãmri axwe kêt? Kati. Me kute kukràdjà kôt amijo baja ne me te axwe kêt prãmje. Nhym be, me tu kute amim Jeju Kritu markumrëx. Nhym kambit arÿm memã axwe kêt jarë nhym me kum axwe kêt. Tãm ne gwaj amrëbê kuma. Me bajtemja ne me tu amim Kritu markumrëx. Gwaj badjwÿ ne gwaj bajaxwe kêt kadjy tu amim Kritu Jeju markumrëx. Djãm gwaj bajaxwe kêt kadjy ne gwaj baje Môjdjê kukràdjà marn kôt ar amijo baba? Kati. Kadjy ne gwaj tu amim Kritu markumrëx. Djãm pykakam me'õ ta axwe kêt prãm? Arkati. Me'õ ta kute Môjdjê kukràdjà marn kute kôt amijo bakam te: axwe kêt prãmje. Nã bãm ã Pedru arkum ane.

<sup>17</sup> Ne kam ajte arkum,

—Me'õ ta ne te axwe kêt prãmje. Nhym be, dja gwaj tu amim Kritu markumrëx ne arÿm bajaxwe kêt. Ne kam amim Kritu maro tẽ nhym arÿm gwaj bamã bajaxweo amirĩto tẽ gwaj arÿm amima. Gwaj baje amimarkam djãm gwaj baje me kwÿ kudjwa amim, “Ije amim Kritu kabën markôt ne ba ijaxwe”, anhÿr mã? Arkati. Kritu kute me axwe'ã memã àpnënh kêt. Kabënkôt me'õ axwe prãm kêtumrëx. <sup>18</sup> Be, amrëbê ne gwaj te: Môjdjê kukràdjà kôt bajaxwe kêt prãmje bajaxwe rã'ã ne. Nhym be, jakam ba arÿm kubê amijo akëx. Kubê ije amijo akëxkam ba



ren ar akudjwa ren akubyn Môjdjê kukràdjà 'yr amijo akêx ne ren amim,

—Ba Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo iban arým ijaxwe kêt, anhÿro iba. Djâm kam ba ren mrâmri ijaxwe kêt? Arkati. Akubyn ije 'yr amijo akêxkam ba ren arým Metîndjwÿnh kabên mar kêt ne kam ren kam amikrà ar o iba.

<sup>19</sup> Amrêbê ne ba amim,

—Ba Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo iban arým ijaxwe kêt, anhÿro iba. Djâm kam mrâmri ijaxwe kêt? Kati. Ijaxwe rà'ã. Ne kam arým Môjdjê kukràdjà ma. Amrêbê ne Môjdjê memã kum, “Dja me axwe arým pãnh ty”, ane. Tãm ne ba kuman kam ijaxwe man kam arým amim,

—Kati. Dja ba Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo iban te ijaxwe kêt prãmje, ane. Kam ne ba arým Môjdjê kukràdjà kôt ar amijo iba kêt. Ga, me arým tykkam kute kôt amijo ba kêtja pumũ. Badjwÿ ije me tyk pyrãk. Ne kam arým Metîndjwÿnh kadjy itîn ne ar iba.

<sup>20</sup> Ba ne ba Kritumê ro'ã pîte'ykam ty. Ne kam ba itîn ne ar iba kêt. Kritu ta ne ikam tîn ne ar ba. Nã bãm ã amimaro ane. Ne kam inhÿ jakam itîn ne ar iba jakam ne ba tu amim Metîndjwÿnh kra markumrêx ar o iba. Ta ne kum ijabên ijaxwe pãnh ty. <sup>21</sup> Nãm Kritu ã kum ikaprÿ o ane. Djã nã bãm kubê ate ikrãn Môjdjê kukràdjãbit mar 'ãno dja? Djã nã bãm ijaxwe kêt mã kukràdjãbit man o Kritubê aptã? Kati. Ne ren me Môjdjê kukràdjà kôt ren axwe kêt nhym ren kam Kritu me axwe pãnh tykja ren kajgokumrêx. Nhym be, kati. Kritu kôtbit ne me axwe kêt. Nã bãm ã Pedru arkum anen ajte pi'ôkkam wãm pykabê Garaxakam ar amã arê.

### 3

*Me ta kute amijo mex kêt.*

*Ep 2.8; Pir 3.9; A Xim 1.9; Xit 3.5*

<sup>1</sup> Ar abê Garaxa ar, ar ano rere:kre. Mÿj me'õ ne ar amã 'êx ne ar anoo akno? Ë, Metîndjwÿnh kabên katãtkumrêx. Kabên kôt ar aje amijo aba kêt kadjy ne me ar anoo akno.

Arým ne ba prÿne ar amã Kritu pîte'y'ã jêt'ã ajarê gar prÿne ama. Nhym kam me ar anoo akno. Ar ano rere:kre.

<sup>2</sup> Dja gar ar imã arê ba kuma. Djã nã gãm ar Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo aban kôt we ajaxwe kêt? Djã nã gãm we ar ajaxwe kêt nhym Metîndjwÿnh Karõ arým ar awÿr bõx ne ar ajo ba? Dja gar imã arê ba kuma. Kati. Nã gãm ar Kritu'ã idjujarênh man tu amim Kritu markumrêx nhym Karõ arým ar awÿr bõx. <sup>3</sup> Nã gãm ar Metîndjwÿnh Karõkôt amijo abamo krax. Djã nã gãm jakam Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo aban aje kôt ga: we amijo amexmã.

<sup>4</sup> Amrêbê ar aje Kritu mar'ã ne me ar ajo bikênh ba gar arým kadjy atokry kumex ma. Godja gar jakam kubê amijo akêx ne 'ã adjukanga jabej nhym arým kadjy ar atokry ja arým kajgo. Nhym be, kati. Ar aje mrâmri tu amim Kritu markumrêx rà'ã jabej arým atokryja kajgo kêt.

<sup>5</sup> Djã nã gãm ar Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo aban kôt we ajaxwe kêt nhym kam Metîndjwÿnh arým ar amã Karõ jano nhym kam ar akam mÿjja pumũnh kêt nhipex, ar akam apÿnh me punuo mex? Kati. Nã gãm ar Kritu'ã idjujarênh man tu amim markumrêx nhym arým kôt ar amã Karõ jano nhym kam arým ar akam apÿnh mÿjja pumũnh kêt nhipex.

<sup>6</sup> Me bakukãmãre Abraãodjwÿ ne “tu amim Metîndjwÿnh markumrêx nhym arým tu kum axwe kêt jarê.”

<sup>7</sup> Kam, me kute tu amim Kritu markumrêx, me ja kunÿ kute mrâmri ne Abraão tãmdjwÿ pyrãk. Tãm dja gar ama. <sup>8</sup> Amrêbê: ne Metîndjwÿnh amim,

“Dja me bajtem tu amim Kritu markumrêx ba kam tu memã axwe kêt jarê nhym me arým axwe kêt.”

Nãm ã amim anen kam kãj bê Abraãomã tãm jarê. Nhym me arým 'ã pi'ôk no'ôk ne. Mrâmri ne me kute tu amim Kritu markumrêx nhym kute

tu memã axwe kêt jarênh. Ja 'ã ne Abraãomã kum,

“Ga tu amim ikamnhĩxkumrêx. Ba kam arým imã akaprĩ. Dja atãndjwý akôt tu amim imarkumrêx. Ba kam arým imã me kaprĩ. Dja apýnh me ba djãkam me bajtemdjwý akôt tu amim imarkumrêx. Ba kam arým imã me adjwýnhdjwý kaprĩ”, ane.

<sup>9</sup> Ga, me kute tu amim Kritu markumrêxja Metĩndjwýnh arým kum me kaprĩja pumũ. Abraão tu amim kamnhĩxkumrêx nhym me kute kôt tu amim markumrêxja Metĩndjwýnh arým kum me kaprĩ.

<sup>10</sup> Be, me kute amim,

—Dja ba Mõjdjê kukràdjã man kôt ar amijo iban arým ijaxwe kêt, anhýro baja. Me ja kunĩ'ã ne Metĩndjwýnh arým amim,

—Me wã dja ba me kanga nhym me arým me biknor tokry djãkam akuno, ane. Mýkam dja me kanga? Bir, amrêbê Metĩndjwýnh me bakukãmãremã kum,

“Ga, Mõjdjê kukràdjã'ã pi'òk no'òkja pumũ. Godja me mar kêt ne katãt kunĩ:kôt amijo ba kêt jabej ba dja ba pãnh me kanga nhym me arým me biknor tokry djãkam akuno.”

Nãm Metĩndjwýnh ã me bakukãmãremã ane. Me bit kute kukràdjã kunĩkôt amijo baja, djãm kôt me axwe kêt mã? Kati. Nãm me te kute kukràdjã kunĩkôt amijo ba ne kam axwe rã'ã. Kam Metĩndjwýnh ta kabênkôt dja me ja kunĩ akuno. <sup>11</sup> Nhym kam me ajte me bakukãmãremã kum,

“Metĩndjwýnh kute memã axwe kêt jarênh nhym me arým kum mexja dja me tu amikajmã'ã markumrêx ne arým tĩn ne ar ba”, ane.

Ga, Metĩndjwýnh kute memã axwe kêt jarênhja pumũ. Me kute tu amim markumrêx kambit ne kute memã axwe kêt jarênh. Kam me kute Mõjdjê kukràdjã marn kôt amijo baja te:

axwe kêt prãmje. <sup>12</sup> Nhym kam ajte pi'òkkam memã kum,

“Me kute Mõjdjê kukràdjã marn kôt amijo baja gê me prĩne kunĩkôt amijo ba mex”, ane.

Djãm pi'òkkam kabên jakam ne memã, me kute tu amim Metĩndjwýnh markumrêx jarê? Kati. Kute arênh kêtumrêx. Nãm memã, kôt me kute amijo babit jarê.

<sup>13</sup> Nhym be, Metĩndjwýnh ne memã Kritu jarê. Kritu arým pĩte'y'ã gwaj bajaxweo pãnh. Amrêbê ne Metĩndjwýnh memã kum,

—Godja me Mõjdjê kukràdjã mar kêt ne katãt kukràdjã kunĩ: kôt amijo ba kêt, ba dja ba pãnh me kanga nhym me arým me biknor tokry djãkam akuno, ane. Tãm ne Metĩndjwýnh amrêbê arê. Kam gwaj ba ne gwaj kôt amijo baba kêt ne bajaxwe:. Ga, gwaj bajaxwe pãnh Metĩndjwýnh bit kute gwaj bakangaja pumũ.

Nhym be, kati. Jakam Kritu arým gwaj bajaxweo pãnh. Gwaj bakadjy ne Kritu ta mãn axwe djwýnh pyrãk ne pĩte'ykam wajê. Nhym kam Metĩndjwýnh arým kute kanga pyrãk nhym me biknor tokry djãkam biknor pyrãk. Nãm ã anen pĩte'ykam wajê ne arým gwaj bajaxweo pãnh. Amrêbê: ne Mõjdjê me bakukãmãremã kum,

“Me pĩ'ã me anhô nhym me arij. Nhym kam Metĩndjwýnh arým me kanga nhym me arým me biknor tokry djãkam akuno”, ane.

Ga, Kritu pĩte'ykam jêtkam Metĩndjwýnh kute kanga pyrãkja pumũ.

<sup>14</sup> Kam, Jeju Kritu arým gwaj bajaxweo pãnh. Nhym kam Metĩndjwýnh arým me bajtemo djuw mex ne arým memã axwe kêt jarê. Tãm ne Abraãomã arê. Gwaj tu amim Kritu markumrêx, nhym Metĩndjwýnh Karõ arým gwaj bawýr bõx. Amrêbê kute gwaj bamã Karõ jarênhja arým gwaj bawýr bõx. Ja kadjy ne Kritu gwaj bajaxweo pãnh.

*Metĩndjwýnh ne Abraãomã kabẽn pýnh ne arẽ.*

*Idja 6.13*

<sup>15</sup> Akmere, àpnhĩre ar, ba ar amã pykakam me kukràdjà'õ jarẽ gar ama. Godja me'õ ar tu abenmã mýjja'õ jarẽnhkumrẽx. Nhyim me rũnh arým 'ã pi'òk no'òkkumrẽx. Djãm kam ajte me'õ kute ijukri kabẽn 'õ jarẽnhmã? Nàr, djãm kam kute kabẽn 'õo bingrãnhmã? Arkati. Arým ne me tu 'ã pi'òk no'òk mãmdji. <sup>16</sup> Abraãomã ne Metĩndjwýnh apýnh mýjja jarẽn kam kum kabẽn pýnh ne arẽn kum,

—Dja ba ajo djuw mex ne atãmdjwýo djuw mex, ane. Djãm kute kabẽn jao bingrãnhmã? Kati. Djãm tãmdjwý krãptĩ'ã ne kum, “Dja ba atãmdjwýo djuw mex”, ane? Kati. Tãmdjwý pydji'ã ne kum arẽ. Tãmdjwý ja ne kubẽ Kritu.

<sup>17</sup> Metĩndjwýnh ne amrẽbẽ: tu Abraãomã tãmdjwýbẽ Krituja jarẽnhkumrẽx. Nhyim kam tũ:mrãm, arým kute kum arẽnh'ã amexbẽ 430 apêxkam Mõjdjẽmã kukràdjà jarẽ. Djã ne kute Mõjdjẽmã me kukràdjà jarẽho kabẽn tũm japa? Djã ne kute amrẽbẽ: Abraãomã tãmdjwýbẽ Kritu jarẽnhja arým arẽnh kajgo? Arkati. Kute amrẽbẽ: Abraãomã arẽnh kute mar týtã rã'ã ne.

<sup>18</sup> Djã ne me kute Mõjdjẽ kukràdjà marn kõt amijo bakam axwe kêt ne ajte kute amim Kritu markam axwe kêt? Kati. Nhyim be, arým ne Metĩndjwýnh mrãmri tu Abraãomã tãmdjwý Kritu jarẽnhkumrẽx nhyim amim tu markumrẽx nhyim arým kum axwe kêt jarẽ.

<sup>19-20</sup> Nhyim be, mýj kadjy ne Metĩndjwýnh Mõjdjẽmã kukràdjà jarẽ? Bir, me kute amijaxwe mar ne kute kõt amim kator kadjy. Ja kadjy ne Mõjdjẽmã kukràdjà jarẽ. Me aben djõ'ã abenmã arẽho mõ:. Abenmã arẽho mõr tãmtã arým tũmrãm Abraão tãmdjwý Kritu'ýr o bõx. Me bakamingrãnyrekam Kritu arým katon ar ba. Nhyim kam me tu amim markumrẽx nhyim Metĩndjwýnh arým memã axwe kêt jarẽ. Metĩndjwýnh

ne Mõjdjẽmã kukràdjà jarẽ. Kadjy mrãnh djwýnh kumrẽxmã ne arẽ nhyim arým amũ Mõjdjẽmã arẽ nhyim amũ memã arẽ. Nhyim kam me krãptĩ amipãnh Mõjdjẽmã amijarẽ nhyim amũ Metĩndjwýnhmã me arẽ. Nhyim be, djã nãm Metĩndjwýnh me'õmã Kritu jarẽ nhyim arým amũ Abraãomã arẽ? Kati. Metĩndjwýnh pydji ne tu Abraão kuka kõnh djan kum tãmdjwýbẽ Kritu jarẽ.

<sup>21</sup> Metĩndjwýnh ne Abraãomã apýnh mýjja mex jarẽn kum tãmdjwýbẽ Kritukõt axwe kêt jarẽ. Djã ne kam amikabẽn jao aknon kam memã kum,

—Dja ga me Mõjdjẽ kukràdjà man kõt ar amijo aba. Ba kam arým me amã axwe kêt jarẽ, ane? Kati. Dja me Mõjdjẽ kukràdjà man kõt ar amijo ban arým te axwe kêt prãmje ne Metĩndjwýnhkõt tĩn ne ar ba kêt. Ne ren me Mõjdjẽ kukràdjà'õ man kõt ar amijo ban ren kam axwe kêt ne ren kam Metĩndjwýnh kõt tĩn ne ar ba nhyim Metĩndjwýnh ren kam memã kum,

—Dja ga me Mõjdjẽ kukràdjà man kõt ar amijo aban kam ajaxwe kêt, ane.

<sup>22</sup> Nhyim be, kati. Me'õ ta te axwe kêt prãmje. Metĩndjwýnh ne pi'òkkam me kunĩ kupãnhã memã axwe jarẽ. Mýj kadjy ne me kunĩmã axwe jarẽ? Bir, me kute tu amim Jeju Kritu markumrẽx kadjy. Dja me tu amim markumrẽx nhyim Metĩndjwýnh arým memã axwe kêt jarẽ. Tãm ne amrẽbẽ: me bakukãmãremã arẽnh pydji.

<sup>23</sup> Nhyim be, amrẽbẽ me bakukãmãre kute tu amim Kritu markumrẽx kêttri ne me Mõjdjẽ kukràdjãkõt ar amijo ba. Me ta te: katormã ar amijo ba. Me kute mrãmri ne mebẽ ijẽkam me ta te: katormã amijo ba pyrãk. Gwaj badjwý te bakatormã ari amijo baba. Nhyim kam tũmrãm me arým gwaj bamã Kritu'ã ajarẽ, gwaj arým tu amim markumrẽx ne arým bakato. Bakaton arým gwaj ba ar baban bakĩnhkumrẽx.

<sup>24</sup>Kam, Mòjdjê kukràdjà ne kute me kra prìre pumũnh djwýnh pyræk. Me bakukãmãre ne me kute me kra prìre pyræk. Ne kam me omũnh djwýnh kôt ar amijo ba, Mòjdjê kukràdjà kôt ar amijo ba nhym mebê tỳ:xi. Me kute aben djô'ã kôt amijo ba tãmtã nhym kam tũmràm arým Kritu me'yr bôx. Gwaj bawýr bôx gwaj arým tu amim markumrêx nhym arým tu gwaj bamã axwe kêt jarê. <sup>25</sup>Gwaj arým tu amim Kritu markumrêx. Djãm kam gwaj baje akubyn Mòjdjê kukràdjà'yr amijo akêx prãm? Kati. Arým me abatãnhkam djãm akubyn kute amipumũnh djwýnh prãm? Kati. Gwaj badjwý ne gwaj akubyn baje Mòjdjê kukràdjà mar prãm kêt. Kritu ne gwaj tu amim markumrêx.

*Mebê Metĩndjwýnh kra'ã ujarênh.*

*Dju r 1.12; Rô 8.14; Ep 1.5*

<sup>26</sup>Ar akunĩ ne gar arým abê Metĩndjwýnh kra. Gar arým tu amim Kritu markumrêx ne arým abê Metĩndjwýnh kra. <sup>27</sup>Me kute ngômã ar ajadjãr kunĩja, mýj'ã ne ngômã ar ajadjãrja amijakre? Bir, Kritumê ne gar atypdji. 'Ã ne amijakre. Gar kam arým aje Kritu pyræk. Kritubê Metĩndjwýnh Kra. Ar gadjwý ne gar Kritu kôt abê Metĩndjwýnh kra.

<sup>28</sup>Djãm kam dja gar ajô aben mýr jabej memã kum, "Ibê idjaer", ane? Nàr, "Ibê me bajtembê kregu", ane? Nàr, gar ajô aben mýr jabej memã kum,

—Nãm me ipa 'amý ba me kabênkôt kajgo ari idjãpênh tỳxo iban idjumar punu, ane? Nàr,

—Me kute ipa 'amýnh kêt ba arek mekôt ar iban idjumar mex, ane? Nàr gar ajô aben mýr jabej memã kum, "Imy", ane, nàr, "Ini", ane? Djãm aje amim Kritu markam aje aben mýr jabej ã abenmã anhýro abamã? Kati. Ar aje amim Kritu markam ne ar akunĩ abeno anhôbikwan apydji:i. <sup>29</sup>Ne, ar abê Kritu nhôbikwakam Metĩndjwýnh arým ar ajo Abraão tàmdjwý. Kute ar anhingêt Abraãomã kabên pýnh ne arênhja kunĩ ne ajte

ar amãdjwý arê. Dja gar arým Abãm nhô mýjjao aminhõ. Metĩndjwýnh nhô mýjjao aminhõ.

## 4

*Metĩndjwýnh gwaj bajo kra.*

<sup>1</sup>Jakam ne ba ar amã arê, me abê Garaxakam me jamã arê, gar ama. Me kra prìre ne me kute bãm nhô nêkrêx kunĩo bamã te o ane. Prìrekam kute o ba kêt rã'ã. Nãm me kute bãm nhô ãpênh kajgo pyræk ne kajgo: ne. <sup>2</sup>Nhym kam me omũnh djwýnh me prìre jamã mrãnh mex'ã karôn me omũnh ba nhym me kam kôt amijo ba. Nãm me prìre pumũnh djwýnh meo ba: nhym me arým abatãnh ne. Nhym me bãm kute ô akati jarênhja arým bôx nhym kam me arým bãm nhô nêkrêxo aminhôn o ba.

<sup>3</sup>Gwaj badjwý Kritu bôx kêtri ne gwaj baje me prìre pyræk. Gwaj baje me ãpênh kajgo pyræk ne gwaj bakajgo: ar baba. Nhym me kute gwaj bamã pykakam me kukràdjà jarênh gwaj ajbit maro baba. Kute mrãmri ne me prìre pumũnh djwýnh me prìremã mrãnh mex'ã karõo ba nhym me kute kôt amijo baja pyræk. Gwaj badjwý gwaj pykakam me kukràdjãkôtbit amijo baba.

<sup>4</sup>Nhym be, kam arým ô akati bôx nhym Metĩndjwýnh arým pykamã Kra jano nhym me'ô nire kurũm kato. Katon arým Mòjdjê kukràdjà man kôt ar amijo ba. <sup>5</sup>Mýj kadjy ne Mòjdjê kukràdjà man kôt ar amijo ba? Bir, kute gwaj bajaxweo pãnh kadjy. Gwaj te Mòjdjê kukràdjãkôtbit amijo baban mã bajaxwe:. Nhym Kra arým gwaj bajaxweo pãnh nhym kam Metĩndjwýnh arým gwaj bajo kra. Ja kadjy ne Kra arým ruw ne Mòjdjê kukràdjà man kôt ar amijo ba.

<sup>6</sup>Kute gwaj bajo krakam ne arým gwaj bamã Kra Karõ jano nhym arým gwaj bakam nhýn gwaj bajo ba. Gwaj kam amikam Karõ ma nhym arým gwaj bakadjwýnhbê Metĩndjwýnhmã kum, "Aba, Aba", anhýro nhý. Me kabên djwýnhkam kum, "Aba, Aba", anhýro nhý. Me bakabênkam ne Karõ

ren arēn ren kum, “Djūnwā, Djūnwā”, anhyro nhỹ. <sup>7</sup> Ga, me kute me pa 'amýnh nhym me memã àpēnh kajgo ar baja pumũ. Amrēbē ar gadjwý ne gar Mōjdjē kukràdjà man kôt amijo aba kajgo. Ne jakam arým Mōjdjē kukràdjà kôt amijo aba kêt. Kritu ar akady ty nhym Metĩndjwýnh kute ar ajo krakam. Dja ar amã õ mýjja ngã gar o aba.

*Me kute akubyn me kukràdjào ba prãm.*

*A Kô 11.3; Kor 2.16; Ped k 1.14*

<sup>8</sup> Be, ar abē me bajtem ne gar amrēbē ar aje Metĩndjwýnhkumrēx mar kêt ne kôt amijo aba kêt. Apýnh mýjja metĩndjwýnh karõ nhipēxjamã ne gar adjapēnh týx kajgoo aba. Djãm mrãmri ne kubē Metĩndjwýnhkumrēx? Arkati. Gar o aban aje mrãmri ne me pa 'amýnh nhym me memã àpēnh týx kajgoo ba ne te apõx prãmje ja pyræk.

<sup>9</sup> Nhym be, jakam ne gar arým aje Metĩndjwýnhkumrēx mar. Djãm ar ga ne gar amim mar? Kati. Ta kumrēx ne kute ar amarn arým ar amã amijo amirĩt gar kam kôt arým amim maro aba. Arým ar aje Metĩndjwýnhkumrēx mar jakam mýkam ne aje akubyn me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtja kukràdjà marn kôt amijo aba prãm? Gar me kukràdjà kôt ar amijo aban te ajaxwe kêt prãmje. Kam ar arerekre. Me kukràdjà kajgo. Dja gar kôt ar amijo aban arým aje mrãmri ne me pa 'amýnh nhym me memã àpēnh kajgo ba pyræk.

<sup>10</sup> Ar aje mýjja kajgo kady adjapēnh týx prãmkam ne gar apýnh akati krãptĩkam me kukràdjà man arým abenmã kum,

—Akati ja dja gwaj 'ã bano týx ne Mōjdjē kukràdjà kôt bamex, anen ajte apýnh mytyrwý'ã abenmã kum,

—Mytyrwý ja dja gwaj 'ã bano týx ne me kukràdjà kôt bamex, anen ajte abenmã kum,

—Dja gwaj bãygogo djē pan ajte Mōjdjē kôt akati ja ma, anen ajte abenmã kum,

—Dja gwaj amex ja'ã bano týx ne Mōjdjē kukràdjà kôt bamex, ane. Dji:jæk. Djãm me kukràdjà kajgoja krãre got? Djãm ar aje ã amijo anhyrkam Metĩndjwýnh kute ar amã ajaxwe kêt jarēnh gar kum amex got? <sup>11</sup> Amrēbē ba me abē Garaxakam Kritu jarēnh iban idjapēnh kume:x. Ar akam idjapēnh kajgo gar aje Kritu mar kajgo karõ ne ba ar ajã idjapnhĩx ne axwe idjumar ne.

<sup>12</sup> Akmere, àpnhĩre ar, on ar ikudjwa. Ba ne ba ije ar apyræk. Djãm ba ne gar ijo ajkē, ba ar amã ikabēn? Kati. <sup>13</sup> Nhym be, amrēbē ije ar amã Kritu'ã ujarēnh ny jarēnh kutewa. Kamã ne ba ikanēn ar amã Kritu'ã ajarē gar ama. <sup>14</sup> Nãm itokry te ijo ba djãm kam ne gar amã ikurēn ikanga? Kati. Nã gãm ar prĩne imar mex. Nã gãm ar ijo Metĩndjwýnh kady mrãnh djwýnh pyræk nar ijo Kritu Jeju pyræk ne ar amã ikĩnh ne. <sup>15</sup> Ba ino kanē: gar te aje ikady ano kadyar ne pãnh imã ano jadyar ba ikanē kētmã. Ba ne ba 'ã ar apumũn arým ar amã arē. Ar amã ikĩnh. Mýj ne gar arým jakam amijon? <sup>16</sup> Djãm ije katat ar amã Metĩndjwýnh kabēn jarēnhkam gar arým ijo akurē djwýnh?

<sup>17</sup> Be, wãkam me'õ ar kute amiwýr ar ajo akēxmã àpēnh kume:xo ba. Djãm me kute ar ajo mex kady? Kati. Me kute ar abē ikurēmã. Dja me ar abē ikurē gar kam arým mekôt ar amijo aban arým me kukràdjà'ã ano týx ne ar o aba. Ja kady ne me ar abē ar ikurēo ba.

<sup>18</sup> Ne ren me kute ar ajo mexmã àpēnh kumex ne ren kam mrãmri mexkumrēx. Ar akam idjãm kam ne me ren ar ajo mexmã àpēnh kumex ne ren ajbubē itým kamdjwý ren ar ajo mexmã àpēnh kumex ne kam ren mrãmri mexkumrēx. Nhym be, kati. Me kute ar abē ikurē kady ne me àpēnh kumex.

<sup>19</sup> Ba ne ba imã ar ajabē:ē kute mrãmri ne me kum kra prĩre jabēja pyræk. Ije me'õ nire kra àkam umar punure pyræk ne ar akam idjumar punu:re. Me'õja amijo 'ēx ne Kritu

kupa'ã ar amã arẽ ba ar ama:ro iba. Nok gar ren kabẽn man Kritu kupa'ã amijo tẽ. Ga, me prĩre kute nã tikkrekam aminhipẽxo baja pumũ. Nãm aminhipẽxo ba:n arým prĩne aminhipẽx nhinomã kumẽ. Ar gadjwý. Dja gar prĩne Kritu kõt amexo amũ amikamẽho tẽ. Amikamẽho tẽ:n kam arým prĩne Kritu mexo amex. Tãm ne ba imã kĩnh. Nã bãm ar ama:ro iba. <sup>20</sup> Ar awýr ibõx prãm kam ne ba dja. Ne ba ren inhýtã ar awýr bõx. Djã ne ba ren kam ar amã ibẽn tỳx? Kati. Kam ne ba ren ar amã ibẽn rerekbito ikabẽn. Nhy m be, kati. Amybým ne ba axwe ar akam idju-mar ne.

*Agaremẽ Xara'ã ujarẽnh.*

<sup>21</sup> Dja gar jakam imã arẽ. Ar aje Mõjdjẽ kukràdjã marn kõt amijo aba prãmja mýkam ne gar amikadjy kukràdjã kunĩ mar kêt? <sup>22</sup> Ba ar amã kukràdjã jarẽ gar ama. Mõjdjẽ ne kute 'ã pi'òk no'òkkam memã Abraão kra amãnhkrut'ã ajarẽ. Kra ja ne Abraão õ àpẽn kadjobẽ Agaremã kudji. Agare ne kubẽ me pardja. Nãm Abraão mã àpẽn kadjobit ar ban umar punure. Õ àpẽn kadjõ jamã ne kra ja dji. Nhy m be, prõ djwýnhbẽ Xaramã ne kra djwýnhja dji. Prõ ja ne kubẽ me pardja kêt ne ta arek mekõt ar ban umar mex.

<sup>23</sup> Nhy m kam Abraão ta ne Xara kute kum arẽnhkõt me pardjajamã kra ja dji nhy m kumrẽx ruw. Nhy m be prõ djwýnhmã kute kra djwýnh djirja ne Metĩndjwýnh kabẽnkõt. Metĩndjwýnh ta kute kum kra jarẽnh kõt ne Abraão arým prõbẽ Xaramã kudji. Kute kum, "Dja akra'õ amirĩt", anhýr kõt arým kum kudji. Xara kubẽ me pardja kêt ne ta arek mekõt ar ban umar mexkumrẽxjamã ne kudji nhy m kam ruw.

<sup>24</sup> Mýkam ne ba ar amã ar nire abenkõt kra rwýkja'ã ajarẽ? Mýj'ã ne ar nireja amijakre? Bir, ar amãnhkrut Metĩndjwýnh kabẽn amãnhkrut'ã amijakre.

Ba ar amã kabẽn jarẽ gar ama. Metĩndjwýnh kute Abraão mã kabẽn

jarẽnhkam ne kum Kritu jarẽ. Kritu'ã ne Xara amijakre. Nhy m be, Mõjdjẽ kukràdjã'ã ne Agare amijakre. Be, kabẽn amãnhkrut ne ja. 'Ã ne ar nire amãnhkrut amijakre. Metĩndjwýnh ne krãnhbẽ Xinajkam Mõjdjẽmã me kukràdjã ja jarẽ. Me kukràdjã ja kõt ne me àpẽn tỳx kadjobit ar ban te axwe kêt prãmje. Krãnhbẽ Xinaj'ã ne Agare amijakre. Agare ne kubẽ me pardja ne Abraão mã àpẽn tỳx kadjobit ar ba. <sup>25</sup> Agare'ã ne krãnhbẽ Xinaj amijakre. Pykabẽ Arabijkam ne krãnhbẽ Xinaj. Nhy m kam Xinaj'ã ne pykakam krĩraxbẽ Djeruxarẽja amijakre. Djeruxarẽ jakam me ar ba ne me kute Mõjdjẽ kukràdjãbit mar. Me kute Mõjdjẽ kukràdjãbit mar ne me àpẽn tỳx kadjobit ar ban te axwe kêt prãmje.

<sup>26</sup> Nhy m be, me kute amim Kritu mar ne me kãjkwakam Djeruxarẽkam ar ba. Me ja ne me kute Mõjdjẽ kukràdjã marn kute kõt amijo baja kangan Kritubit kõt ar amijo ba. Kõt ar amijo ban kubẽ me pardja kêt ne ta arým arek mekõt ar ban umar mex ne. Kãjkwakam Djeruxarẽ ne kute me banã pyrãk.

<sup>27</sup> Ga, Metĩndjwýnh amrẽbẽ: kute me bakukãmãremã kabẽn jarẽnh nhy m me arým kute 'ã pi'òk no'òkja pumũ. Nãm Metĩndjwýnh tu krĩraxbẽ Djeruxarẽmã kabẽn jarẽ. Nãm tu kum,

"Ga te akra prãmje ne akra kêt kumrẽxja on akĩnh. Aje akra à mar kêtja on tu adjãmra tỳx kaba.

Djãm mrãmri akra kêt ne ar abamã, amjẽn kute akangakam akra kêt ne ar abamã? Kati. Dja me arým mjẽnja te akurãm kra krãptĩ ga dja ga akra krãptĩ me akrenh mex ne."

Nãm ã kãjkwakam krĩraxbẽ Djeruxarẽjamã ane. Ga, kãjkwakam krĩraxbẽ Djeruxarẽ kute mrãmri ne gwaj bakunĩ nã pyrãkja pumũ. Arým gwaj bakrãptĩn tu amim Kritu markumrẽx nhy m Metĩndjwýnh arým tu gwaj bamã axwe kêt jarẽ.

<sup>28</sup> Ga, Metĩndjwỳnh kute Abraãomã kum, “Dja akra amirĩt”, anhỹrja pumũ. Nhyam kam kute kum arẽnh kõt arỳm Idjak kato. Ar gadjwỳ ne gar aje Idjak pyrãk. Mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh ne ar amã,

—Dja gar tu amim Kritu markumrẽx. Ba kam arỳm ar amã axwe kêt jarẽn arỳm ar ajo ikra, ane. Gar kam arỳm tu amim markumrẽx nhyam kute ar amã arẽnh kõt arỳm ar ajo kra. Kute Abraãomã arẽnh kõt ne arỳm kra Idjak kato. Ar gadjwỳ kute ar amã arẽnh kõt ne arỳm ar amã axwe kêt jarẽn arỳm ar ajo kra.

<sup>29</sup> Nhyam be, amrẽbê: Imaêr kum Idjak kurêo ba. Metĩndjwỳnh Karõ kabẽn kõt ne Abraão arỳm kra Idjak dji nhyam katon ar ba nhyam Imaêr kum kurêo ba. Abraão ta ne Imaêr dji nhyam arỳm kum kamybê Idjak kurêo ba. Nãm ã akati jakam me kum gwaj bakurêo ane. Me kute amim,

—Dja ba Môjdjê kukràdjà man kõt ar amijo iban arỳm ijaxwe kêt, anhỹro baja. Me ja ne me kum gwaj bakurê. Kum gwaj baje amim Kritu marja kurêo ba. Gwaj baje amim Kritu mar ne gwaj amim,

—Dja ba tu amim Kritu markumrẽx nhyam Metĩndjwỳnh arỳm imã ijaxwe kêt jarẽ, anhỹro baba. Gwaj anhỹro baba nhyam me arỳm kum gwaj bakurêo ba.

<sup>30</sup> Nhyam kam mỳj ne amrẽbê: me bakukãmãre arẽ nhyam me'ã pi'òk no'òk ne? Bir, Xarabê me pardja kêtja ne Agare'ã Abraãomã kabẽn ne kum, “Djãm gu banhõ àpẽn kajgo kraja kute ikra kõt anhõ mỳjjao aminhõmã? Amỳrbê kute o aminhõmã?

Kati. Ikrabit dja anhõ mỳjjao aminhõ. On ikra nêje bõm Agaremẽ kra ar amẽ.”

Nãm ã Xara Abraãomã ane. <sup>31</sup> Ar tãm 'ã dja gwaj amijakren amima. Me kute amim,

—Ba Môjdjê kukràdjà man kõt ar amijo iban ijaxwe kêt, anhỹrja ne me te axwe kêt prãmje. Nãm me me pardja kra'ã amijakre ne àpẽn kajgo

ar ba. Dja me Metĩndjwỳnh nhõ mỳjjao aminhõ kêt ne axwe rã'ã. Nhyam be, gwaj ba ne gwaj tu amim Kritu markumrẽx nhyam Metĩndjwỳnh arỳm tu gwaj bamã axwe kêt jarẽ gwaj arỳm kum bajaxwe kêt. Gwaj ba ne gwaj me pardja kêt kra'ã amijakre ne kam Metĩndjwỳnh nhõ mỳjjao aminhõ.

## 5

*Pykakam me kute kukràdjà kajgo kõt amijo ba nêje me akre.*

*Rõ 3.21; Kor 2.20*

<sup>1</sup> Gwaj ba: arek mekõt ar baban badjumar mex kadjy ne Kritu arỳm gwaj bapytã. Ga, mryti kute jẽn pytĩ tur ne kute o baja pumũ. Gwaj badjwỳ amrẽbê: gwaj pykakam me kukràdjà kõt badjapẽn tỳx kajgobit ar baba. Kam ne gwaj badjumar punu:re. Nhyam Kritu arỳm gwaj bapytã gwaj arỳm me kukràdjà kõt badjapẽn kêt. Gwaj ba ne gwaj Kritukõt arek ar baban badjumar mex. Arỳm Kritu kõt badjumar mexkam kwãrĩk wãnh Môjdjê kukràdjà'yr amijo akẽx kêt ne kõt amijo aba kêt. Dja ga kõt ar amijo aban arỳm akaprĩ:re kute mrãmri ne mry jẽn pytĩkam kaprĩ pyrãk. Gê me te: kukràdjà'ã ar amã karõ gar arek mebê dja. Kritu kõt dja gar adjãm tỳx.

<sup>2</sup> Ba ibê Paur ne ba me abê Garaxamã arẽ. Godja gar aje memã kum,

—Ajrã. Môjdjê kukràdjà kõt imy nhinhu kã krãta. Dja ba kõt ijaxwe kêt, anhỹr jabej nhyam me amy kã nhinhu krãta gar kam arỳm aje Kritu mar kajgo. <sup>3</sup> Ba ajte mrãmri me kunĩmã arẽnhkumrẽx. Metĩndjwỳnh ne arỳm me my kã rẽnhamã kute prĩne Môjdjê kukràdjà kunĩ kõt amijo bamã memã arẽ.

<sup>4</sup> Ar ajõ ar aje amim,

—Ba Môjdjê kukràdjà man kõt ar amijo iban arỳm ijaxwe kêt, anhỹr. Ar aje amim anhỹrkam aje Kritu mar kajgo. Nhyam kam Metĩndjwỳnh kum ar akaprĩ kêt ne arỳm ar amã axwe jarẽ. Ar ga ne gar Kritu bẽ amijo akẽx.

<sup>5</sup> Nhyam be, gwaj ba ne gwaj arỳm tu amim Kritu markumrẽx. Nhyam

kam Metĩndjwýnh arým Karõ kõt gwaj bajo mex. Dja Karõ gwaj bajo ban arým gwaj bajo mex gwaj kam bakunĩ bajaxwe kêt. Tãm ne gwaj tu amiwýr kamnhĩxkumrêx. <sup>6</sup> Be, Kritu kõt gwaj baje amijo babakam djãm Metĩndjwýnh kute gwaj bamy kà rênh mar? Nàr djãm kute gwaj bamy kà tã mar? Kati. Ja ne kum kajgokumrêx. Nhym be, gwaj baje tu amim Kritu markumrêxkam. Kambit ne gwaj mrãmri kum bakajgo kêtumrêx ne kum bajaxwe kêt. Ne baje tu amim markumrêxkam arým bamã me abêkumrêx.

<sup>7</sup> Amrêbê ne gar aje mrãmri ne me rer djwýnh prõt mex pyræk. Ne katåt Kritu kõt ar amijo aban 'ã adjukanga kêtumrêx. Mýj me'õ ne ar abê aptà? Gar kabên katåt man kõt ar amijo aba nhym ar abê aptà? <sup>8</sup> Djãm Metĩndjwýnh kute amiwýr ar ajwýr djwýnh ta ne ar abê aptà? Djãm ta ne Môjdjê kukràdjà'ã ar amã karõn o ar abê aptà? Kati. Atemã me'õ.

<sup>9</sup> Ga, me kute djwýkam igot djã kryre rênhja pumũ. Nhym kam arým djwý djôm mē amrà. Ar gadjwý ne me ngrêre ar amã 'ã karõo dja. Dja me arek ar amã 'ã karõo dja: nhym me kabên ar anhĩ kunĩ mē amràn arým me'ýr ar ajo akêx gar arým mekõt ar amijo aba. <sup>10</sup> Nhym be, arým ne gar aje ikabên ja markam ba tu amim ar akamnhĩxkumrêx ne amim,

—Kati. Jakam dja ar ikabên man Kritu kõtbit amijo ba, ane. Nhym be, me'õ ja kute Môjdjê kukràdjà'ã ar amã karõn ar amã kaprĩ jadjàrja gêdja Metĩndjwýnh arým kum axwe pãnh jarê.

<sup>11</sup> Nhym me we ar amã,

—Paurdjwý ne me my kà rênh'ã memã àpnênho ba, anhýro ba. Djãm mrãmri me kabên? Kati. Ba ne ba kàj bê memã kum,

—Kritu ne pĩte'ykam ty. Dja ga me tu amim markumrêx, nhym Metĩndjwýnh arým tu me amã axwe kêt jarê ga me kum ajaxwe kêt, anhýro iba. Ne ba ren iby ajte memã kum,

—Gê me me amy kà rênh gê kam arým Metĩndjwýnh me amã axwe kêt jarê, anhýro iba nhym ren me kum ikurê kêt. Nhym be, kati. Nã bãm memã kum,

—Kritu ne pĩte'ykam ty. Dja ga me tu amim markumrêx nhym Metĩndjwýnh arým tu me amã axwe kêt jarê, anhýro iba. Jabit ne ba memã arê. Ne kam ije me my kà rênh'ã memã karõ kêt. Kam ne me arým ijo bikênho ba. <sup>12</sup> Be, me kute ar amy kà rênh'ã ar amã karõn ar amã kaprĩ jadjàrja ren ta ã amijo bikênho ane.

*Me kute Metĩndjwýnh Karõ mar'ã memã karõ.*

*Idja 13.3; Ped k 1.22; Dju k 3.11*

<sup>13</sup> Kam, akmere àpnhĩre ar, djãm ar aje Môjdjê kukràdjã marn kõt amijo aban ar akaprĩmã ne Metĩndjwýnh amiwýr ar ajuw ne ar ajo ba? Kati. Ar adjumar mex ne arek mekõt ar abamã. Ja kadjy ne Metĩndjwýnh amiwýr ar ajo akêx. Ar aje Môjdjê kukràdjã kõt amijo aba kêt ne arek mekõt ar abakam djãm kam arým tu ajaxwemã? Djãm aje amidjwýnhbito kĩnh kadjy tu ajaxwemã? Kati. Kwãrĩk wãnh ajaxwe kêt. Arým aje Môjdjê kukràdjã mar kêt ne arek mekõt ar abakam dja gar amã aben jabên abenmã apê.

<sup>14</sup> Mýkam? Bir, Metĩndjwýnh ne memã kum,

“Me amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri ne ga me amã amijabêja pyræk dja ga me ã amã amibu'ã me ja jabêo ane”, ane.

Dja gar Metĩndjwýnh kabênja pydjibit man kõt ar amijo aban arým Môjdjê kukràdjã kunĩ man kõt amijo aba. Mrãmri ar amã me abêkam ne gar tu Metĩndjwýnhmã amexkumrêx.

<sup>15</sup> Nàr kon dja gar amã aben kurêo aba mýj dja kam akute? Ga, ropre kute aben kamjãnh ne kute abeno apêxo baja pumũ. Ar gadjwý dja gar amã aben kurê tãmtã ĩ arým aben bê akunĩ ajmã.

<sup>16</sup> Gwaj ba, bamã amidjwýnhbito kĩnh prãm ne kõt arým bajaxwe prãm.



Nhym be, dja gar amim Metĩndjwỳnh Karõ man mã kõt ar amijo aban kam arỳm kõt ajmã akute kêt ne katàt amijo aba.

<sup>17</sup> Djãm ar ga ne gar Metĩndjwỳnhmã ajaxwe kêt? Kati. Gwaj ba ne gwaj bajaxwe prãm ne amim, “Ba amidjwỳnhbito kĩnh”, anhỹro baba. Nhym kam Metĩndjwỳnh Karõ mã gwaj bamã,

—Kati. Kwãrĩk wãnh, anen ã akubyn gwaj banêo ane. Karõ mã akubyn gwaj banê gwaj ba bajaxwemã mã amim, “Ba amidjwỳnhbito kĩnh”, anhỹro baba. Gwaj mã bakabẽno Metĩndjwỳnh Karõ japanho baba. Nhym ta mã akubyn gwaj banêo ba. Kam ar ga ne gar te ga: ajaxwe kêt prãmje.

<sup>18</sup> Nhym be, ar ga dja gar amim Metĩndjwỳnh Karõ man mã kõt ar amijo aba nhym kam ta arỳm katàt ar ajo ba. Dja gar amim Karõ maro aba:n arỳm amã Mõjdjê kukràdjã maro aba prãm kêtumrẽx.

*Me kute amidjwỳnhbito kĩnh prãmkam apỳnh axwe djãri 'ã ujarẽnh ne ja.*

<sup>19</sup> Me kute amidjwỳnhbito kĩnh prãmkam ne me apỳnh mỳjjao ban kõt axwe. Me kute apỳnh mỳjjao baja ne me kunĩ kute mar.

Nãm me mebê prõo akĩ, mjẽno akĩ.

Ne ajte ari prõ, mjẽn kupa'ã kurẽ ba.

Ne ajte kute abenbê me kupẽho amijo àpnuo ba.

Ne ajte amijo àpnu me:x ne.

Me kute amidjwỳnho kĩnh prãmkam kute mỳjjao ba ne ja.

<sup>20</sup> Ne ajte mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipẽxmã amijarẽnh ba.

Ne ajte ta apỳnh mỳjja maro amiptàn arỳm amijo wajangao ba.

Ne ajte kum me kurêo ba.

Ne ajte axikõt kabẽn kêt ne abenã kabẽn ba.

Ne ajte me õ mỳjja pro'ã ngryk ba.

Ne ajte kute amijã ngryk nê kêt ne tu ngryk ba.

Ne ajte kute amidjwỳnhbit markam amijo rax pytãro ba.

Ne ajte kute amiwỳr meo akẽx prãmje aben bê me kurêo ba.

Ne ajte apỳnh mỳj kukràdjã'ã no tỳx ne kam mỳr jabej apỳnh me kwỳ djãri kõt bikprõnh ba.

Me kute amidjwỳnhbito kĩnh prãmkam kute mỳjjao ba ne ja.

<sup>21</sup> Ne ajte te kute me uràk prãmje ngryk ba.

Ne ajte aben paro ba.

Ne ajte kadjwati kangõkam\* bibãnh ba.

Ne ajte apỳnh mỳjja punukam aben tỳx jabejo ba.

Be, apỳnh mỳjja kute ja pyrãk rã'ã.

Me kute amidjwỳnhbito kĩnh prãmkam kute mỳjjao ba ne ja. Dja Metĩndjwỳnh

ĩ õ me ja kunĩ ba. Djãm kam kute me jao bamã? Me kute mỳjja jao ba, djãm

kute meo bamã? Kati. Dja me ja wãnh me biknor tokry djãkam akuno. Tãm

ne ba amrẽbê ar amã arẽn ajte jakam ar amã arẽ.

*Metĩndjwỳnh Karõ kute meo bakam me kute amijo ba mex.*

<sup>22</sup> Nhym be, dja Metĩndjwỳnh Karõ ta ar ajo ba.

Gar arỳm ô'ã amã me abê.

Ne ajte akĩhtire.

Ne ajte adjumar mex.

Ne ajte memã ano kator kêt ne amijamãr 'iry.

Dja Karõ ta ar ajo ba gar ajte ô'ã memã aprĩ.

Ne ajte anhõdjãnh.

Ne ajte katàt Metĩndjwỳnh kabẽn man kõt ar amijo aban 'ã adjukanga kêt.

<sup>23</sup> Ne ajte akabõt katin ar aba.

Ne ajte amijaxwe kêt kadjy amijãno dja.

Dja Karõ ta ar ajo ba gar arỳm ã amijo anen kam Metĩndjwỳnh kõt amijo aba mexkumrẽx nhym arỳm ar akam kĩnhkumrẽx ne ar amã ar akatãtkumrẽx jarẽ.

<sup>24</sup> Kritu kute gwaj bajo aminhõkam gwaj arỳm bamã bajaxwe prãm kêt.

\* **5:21** Mỳjja me kute o kõm ne kõt bibãnh kunĩja, kadjwati kangõmẽ uba kangõmẽ, mỳjja kangõ kunĩ ne me kum kadjwati kangõ jarẽ.

Baje amidjwýnhbito kǐnh kadjy bajaxwe prām kêt. Baje mebê me kupênh prām kêt ne bamã mýjja punu prām kêt. Baje mrāmri ne Kritumê ro'ã aktã banhikra, baparmo i'êk pyrāk. Gwaj ã amimaro ane.

<sup>25</sup> Mrāmri Karō kute gwaj bajo ba jabej gwaj mã Karō man prĩne kôt amijo baba mex. <sup>26</sup> Kwārĩk wānh gwaj bakajgokam arĩk amijo badjãmra ar baba kêt. Dja gwaj amijo badjãmra ar baba:n arým abenmã aben kurê'uko baba. Ne aben rax mýr jabej aben kam bangryko baba.

## 6

*Me kum me kunĩ kaprĩã kute memã karō.*

<sup>1</sup> Akmere àpnhĩre ar, godja me'ō arým axwe nhym me arým kute kôt omũnh jabej. Ar ga aje amim Metĩndjwýnh Karō maro abaja dja gar me'ōmã aprĩren akubyn Metĩndjwýnh'ýr o akêx. Ne amiman amim,

—Ý, watĩre. Nok ba ren akati 'ōkam Metĩndjwýnh maro aknon ren ã kudjwa ijaxweo anhýr jabej, ane. Dja gar ã amimaro anen ajaxwe nêje amijãno djan arým me'ōjamã aprĩren akubyn 'ýr o akêx jabej.

<sup>2</sup> Ga, me kute jênh pytĩo baja pumũ. Nhym me arým 'ýr bōx ne arým kum kaprĩn kôt o kangō. Ar gadjwý dja gar aben maro aba nhym me'ō amikam kaprĩre. Ar amã kaprĩn kum kaprĩ kwý ngri. Dja gar ã anen arým aje Kritu kukràdjã marn kôt amijo aba mexkumrêx.

<sup>3</sup> Nhym be, godja ajō katàt aje amijo aba kêt kam mã amim,

—Djãm ba ijaxwe? Kati. Ijaxwe'ō kêt kumrêx, 'itýx, anhýro aba jabej. Djãm mrāmri ne akabên? Kati. Ga ne ga amim ajêx ne aminoo abiknoro aba.

<sup>4</sup> Ar akunĩ apýnh anhĩ djãri gar mrāmri katàt aje amijo aba jabej ga: amikabi. Ne kam mrāmri katàt aje amijo abakam ga amikam akĩnh. Nhym be, djã ne aje amim,

—Ba ne ba ije katàt amijo ibao tãmwã jakrenh, anhýro abakam djãm mrāmri akatàt? Kati. Ar aje ã amim anhýro abakam akatàt kêt kumrêx. <sup>5</sup> Nhym be, ar akunĩ apýnh anhĩ djãri dja gar goja mrāmri akatàt kumrêx jabej katàt amijo aba.

<sup>6</sup> Be, dja Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh ar amã kabên jarênh ku'ê, ar amikutã kum ar anhō mýjja mex kwý ngã. Kum angã gê ar akôt o amikĩnh.

<sup>7</sup> Djãm me kute Metĩndjwýnh'ã abenmã kum,

—Djãm mrāmri dja Metĩndjwýnh memã axwe pãnh jarê? Kati. Kabên kajgo. Me àkĩnhĩkam pãnh kêt. Me 'êxnhĩkam pãnh kêt. Me axwe kunĩkam pãnh kêt, anhýr? Djãm me kute anhýrkam mrāmri me kabên kumrêx? Kati. Kwārĩk wānh amim ajêx ne aminoo abiknor kêt. Ga, mrýnhĩ 'y, akrō 'y, akaōk 'y, 'ê 'ōdjwý 'yja pumũ. Djã ne ren me 'y ja kren ren kôt djwý mex jamý? Kati. Me kute 'y mexbit krekam kute kôt djwý mex jamýnh.

<sup>8</sup> Gwaj badjwý. Godja gwaj amidjwýnhbito kǐnh kadjy bajaxwe jabej, badjãkĩnhĩo baba jabej, bakabên punuo baba jabej. Metĩndjwýnh dja pãnh gwaj bamã mýjja punu ngã gwaj arým bakaprĩ:re. Dja gwaj baje me kute mrýnhĩ 'y kren arým kaprĩ pyrāk. Nãr, godja gwaj amim Metĩndjwýnh Karō man katàt kôt ar amijo baba, Metĩndjwýnh Karō dja arým gwaj bamã o pãnh. Pãnh dja gwaj arým kôt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne.

<sup>9</sup> Kam dja gar adjukaprĩn katàt aje amijo aba'ã adjukanga kêt. Dja gar ã anen ĩ arým amim akĩnh djã byn akĩnhkumrêx. Kute mrāmri ne me kute bãygogo djê parkam me kǐnh pyrāk.

<sup>10</sup> Pykakam mekôt ar abari dja gar amã me kunĩ kaprĩ. Dja gar me kute amim Jeju marja kumrêx aman amã me kaprĩn kam amã me kunĩ kaprĩ.

*Metĩndjwýnh kute meo nykambit kǐnh.*

<sup>11</sup> Ga, ba inhikrakam ije ar amã pi'ōk no'ōkkam ije no'ōk rũnhja pumũ.

<sup>12</sup> Me ar amy kà rênh'ã ar amã àpnênh ba. Dja gar me kabên kôt ar

amy kà rê nhym amũ me ja arỳm me'ã abenmã kum,

—Be, me Môjdjê kukràdjà'ã no tỳxkumrẽx. Me mexkumrẽx, ane. Ja kadjy ne me ar amy kà rênh'ã ar amã apnê. Ne ren 'ã ar amã àpnênh kêt nhym ren me 'ã kum me kurêo ba. Nhym ren me Kritu pĩte'ykam jêtbit'ã ar amã ajarê nhym ren me 'ã kum me kurêo ba. Nhym be, kati. Nãm me ar amy kà rênh'ã ar amã àpnêho ba nhym me arỳm kum me kĩnh. <sup>13</sup> Djãm me arỳm my kà rênhkam kute mrãmri Môjdjê kukràdjà marn kôt amijo bakumrẽx? Kati. Ne kam mỳj kadjy ne me ar amy kà rênh'ã ar amã apnê? Bir, dja me amiwỳr ar ajo akẽx ne 'ã amidjwỳnhbito amran memã kum,

—Be, arỳm ar me bakukràdjà kôt ba mexkumrẽx. Ba ne ba 'ỳr aro akẽx, ane. Ja kadjy ne me ar amy kà rênh'ã ar amã àpnêho ba.

<sup>14</sup> Nhym be, djã ne ba ba: amijo idjãmra prãm? Kati. Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu ne ba o idjãmra prãm. Kute gwaj bajaxweo pãnh kadjy ne arỳm pĩte'ykam ty. Tãm ne ba o amra. Pĩte'ykam tykkam Metĩndjwỳnh arỳm imã ijaxwe kêt jarê. Kam, me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêt kukràdjàja ba arỳm kanga. Ga, me arỳm tykkam kum mỳjja kĩnh kêtja pumũ. Badjwỳ imã me kukràdjà kĩnh kêt. Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêt kukràdjàja imã kĩnh kêt. Ba Kritumẽ ro'ã pĩte'ykam arỳm ityk pyræk ne imã me kukràdjà kĩnh kêt.

<sup>15</sup> Be, arỳm gwaj baje tu amim Jeju Kritu markam djãm Metĩndjwỳnh kute gwaj bamy kà rênh mar nàr djãm kute gwaj bamy kà tã mar? Kati. Mỳjja ja ne arỳm kum kajgokumrẽx. Nhym be, gwaj arỳm tu amim markumrẽx nhym arỳm gwaj bajo ny ne. Tãm ne Metĩndjwỳnh kute markumrẽx. <sup>16</sup> Me kute ikukràdjà jakôt amijo baja gê Metĩndjwỳnh kum me kaprĩ gê me umar mexkumrẽx. Metĩndjwỳnh nhõ

mebê idjaerkumrẽxja gê kum me kaprĩ gê me umar mexkumrẽx.

<sup>17</sup> Jakam dja gar aminhijukri amidjan ajõ ajte imã ikaprĩ jadjàr kêt. Kute mrãmri ne me kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jejuo bikênhkam apỳnh kà rã kumex pyræk ne ikà rã kumex. Jejukôt ne ba ikà rã kumex. Kam kwãrĩk wãnh ajte imã ikaprĩ jadjàr kêt.

<sup>18</sup> Gê Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju tu kum ar akaprĩ.\* Tãm ne ja.

\* **6:18** Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym pãnh arỳm kum ar akaprĩ Kati. Ta ne tu kum ar akaprĩkumrẽx.

## Paur kute Epexukam me jamã pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ne krĩraxbê Epexukam me jamã pi'ôk no'ôk ne. Nãm me Paurbê ijê nhym mebê ijê djakam amkam ne memã pi'ôk no'ôk ne. Kute meo tỳx ne meo kĩnhmã ne memã pi'ôk no'ôk ne. Ne memã Metĩndjwỳnh kute mỳjja kunĩ'ã karõo amirĩt ne. Metĩndjwỳnh kute pyka nhipêx kêttri ne gwaj bajã amim karõ ne kam jakam arỳm Jekukõt gwaj bapytãro tẽn kam amũ 'õkam dja bajaxwe kunĩo apêx. Be, pykabê ar babari dja Xatanajmẽ õ me karõ punumẽ gwaj bawỳr prõt. Be, gwaj baje Jeju mar kunĩ dja gwaj tu Xatanajmã baku'ê tỳx ne amijo aptàn o apa. Kam ne Paur apỳnh memã 'ã karõ, me kute katat amijo ba'ã memã karõ.

Metĩndjwỳnh ne Kritukõt mỳjja kunĩ o ba. Ne Kritukõt mỳjja kunĩ 'y ne o ban kam ajte kõt gwaj bapytã. Ne kõt gwaj bajo kĩnh. Be, Kritu ne gwaj baje Jeju mar kunĩmã bẽnjadjwỳr. Kute gwaj bajo djuw mexo baja pumũ. Nãm ã Paur memã o amirĩto ane.

<sup>1</sup> Ba ne ba ibê Paur. Metĩndjwỳnh ne Jeju Kritumã ijã karõ nhym arỳm ijano ba memã 'ã idjujarênh ar iba.

Krĩraxbê Epexukam Jeju kute ar ajo õ me ja ne ba pi'ôk kõt ar amã ikabên. Gar aje arek Kritu Jeju kõt ar amijo aban 'ã adjukanga kêtja ba pi'ôk no'ôkkam ar amã ikabên.

<sup>2</sup> Metĩndjwỳnhbê ne me Babãm. Ne Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê ne Jeju Kritu. Gê ar tu kum ar akaprĩn\* ar ajo ba gar adjumar mex rã'ã ne.

*Mỳjja kunĩ kêttri Metĩndjwỳnh kute amijo me utàr.*

*Rô 8.29; Tex k 1.4; A Tex 2.13; Ped k 1.2*

<sup>3</sup> Be, Metĩndjwỳnh ne ukaprĩ:kumrêx. Kute Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Krituo

\* **1:2** Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym ar pãnh arỳm kum ar akaprĩ Kati. Ar ta ne ar tu kum ar akaprĩkumrêx.

ba nhym kute o Bãm. Metĩndjwỳnh ta ne gwaj bajo djuw mex. Gwaj tu amim Kritu markumrêx nhym prĩne kàjkwakam õ mỳjja kunĩo gwaj bajo djuw mex. <sup>4</sup> Ga, kute amijo gwaj bapytãrja pumũ. Mỳjja kunĩmẽ me kunĩ kator kêttri ne amijo gwaj bapytàn amim,

—Be, me wã dja me tu amim Kritu markumrêx ba arỳm meo inhõkumrêx nhym me arỳm imã axwe kêtumrêx. Nãm ã kum gwaj bajabêkam gwaj bajã amim ane. <sup>5</sup> Amrêbê me kunĩ kêttri, mỳjja kunĩ kêttri ne ta kum gwaj bakĩnhkumrêx ne amijo gwaj bapytã. Ne kam tu amim gwaj bajã karõkumrêx ne amim,

—Me wã dja me tu amim Jeju Kritu markumrêx ba arỳm meo ikrakumrêx, ane. <sup>6</sup> Metĩndjwỳnh tu kum gwaj bakaprĩ:kumrêx. Nãm kum Kra jabêkumrêx, ne Krakõt kum gwaj badjwỳ kaprĩ:kumrêx. Dja gwaj kam bakunĩ: kum,

—E kum, djãm adjukaprĩ ngri: got? Adjukaprĩ ra:xi. Amexti:re. Me imã akĩnhkumrêx, anhỹro baba. Gwaj baje ã kum anhỹro baba kadjy ne arỳm amijo gwaj bapytã.

<sup>7</sup> Nãm Krakõt kum gwaj bakaprĩ:kumrêx. Kra ne amikamrõo gwaj bajaxweo pãnh. Nhym kam arỳm gwaj bajaxweo maro aknon bakam ngryk kêt ne. Nãm ukaprĩ:kumrêxkõt ã gwaj bajaxweo ane. <sup>8</sup> Kute prĩne mỳjja kunĩ mar. Kute amikukãm mỳjja kunĩmẽ me kunĩ'ã amim karõ. Ne kam gwaj badjwỳ, kute amim gwaj bajã karõ kõt arỳm kum gwaj bakaprĩ:kumrêx.

<sup>9</sup> Ta ne amrêbê: kute mỳjja kunĩ markõt arỳm amim kabên'ã karõ. Ta ne kum kabên kĩnh ne arỳm amim kabên'ã karõ ne kam memã arênh kêt 'ãtũm. Ne kam ajte ta arỳm jakam gwaj bamã kabênja jarê. <sup>10</sup> Nãm jakam gwaj bamã,

—Dja ì me kunĩ kute aminhinomã amimênh djã nhõ akati bõx ba kam Kritu'ã me kunĩmẽ mỳjja kunĩo akuprõ. Kàjkwakam mỳjja nãr

pykakam mỳjja dja ba Kritu'ã kunĩo akuprõ nhym arỳm kunĩo ba, ane. Amrêbê kute kabên jarênh kêt ja ne jakam arỳm gwaj bamã arê.

<sup>11</sup> Amrêbê mỳjja kunĩ kêttri, me kêttri ne amijo me ibê idjaer pytà. Nãm tu me ijã amim karõkumrêx ne amim,

—Be, me wã dja ba memã amak bõ nhym me arỳm tu amim Kritu markumrêx ba kam arỳm meo aminhõ. Nãm ã me ijã amim ane. Ta ne kute amim mỳjja kunĩmê me kunĩ'ã karõ. Kute amim 'ã karõ kôt ne mrãmri kute o apõxkumrêx ne kute o bakumrêx. Djãm me ibê idjaer-bit ne amijo me ipytã? Kati. Mỳjja kunĩ. Kute amim mỳjja kunĩ'ã karõ kôt arỳm mrãmri kute o apõx ne o bakumrêx.

<sup>12</sup> Mỳj kadjy ne amijo me ibê idjaer pytà? Bir, ba me ikumrêx ne ba me tu amim Kritu markumrêx ne kôt ar amijo iba. Me kunĩ dja me me ijã abenmã kum,

—Ga, me kute Kritukôt katàt ar amijo baja pumũ. Kritu mexti:rekumrêx. Me bamã kĩnhkumrêx, anhỹro ba. Ja kadjy ne amijo me ipytã. <sup>13</sup> Me ibê idjaer kumrêx ne ba me tu amim markumrêx. Nhym kam me arỳm me abajtemmã Kritu'ã ujarênh ny katãtkumrêxja jarê ga me aman tu amim markumrêx. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm me ajaxwebê me apytãn kam me amã Karõ jano.

Amrêbê Kritu kute me bamã Karõ jarênhja ne me amã ano nhym arỳm me ajo ba. Ga, me kute mỳjja'ã aminhidji janhõr nhym arỳm amirĩtkumrêxja pumũ. Me badjwỳ Metĩndjwỳnh arỳm me bamã Karõ jano nhym arỳm me bajo ba. Me bajo ba gu me arỳm amim,

—Mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm ijo krakumrêx. Ga, arỳm kute imã Karõ janor nhym kute ijo bakumrêxja pumũ, ane. Karõ ne me bajo ba gu me ã amim ane. Kam, gu me baje mrãmri ja markumrêx. Arỳm Metĩndjwỳnh kute me bajo kraja ne gu me baje mrãmri markumrêx.

<sup>14</sup> Ga, me kute memã mỳjja rũnh nhõrmãn kam kukãm kute memã mỳjja kryre nhõrja pumũ. Me amim kryre jamỳn arỳm amiwỳr rũnhja kamnhĩxkumrêx.

Me badjwỳ Metĩndjwỳnh arỳm me bamã Karõ jano nhym arỳm me bajo ba gu me arỳm amim,

—Ga, Metĩndjwỳnh arỳm kute imã Karõ janorja pumũ. Ga, kute ijo baja pumũ. Mrãmri dja ba kãjkwakam kôt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Karõ ne me bajo ba gu me ã amim anen kam arỳm baje mrãmri ja markumrêx. Mrãmri kãjkwakam Metĩndjwỳnhkôt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ãja baje mrãmri markumrêx ne amiwỳr kamnhĩxkumrêx. Dja gu me Metĩndjwỳnh kôt batĩnmãja maro baba: nhym Kritu arỳm bõx ne amikôt me bajo mõ. Metĩndjwỳnh kute amijo me bapytãrjao mõ. Dja amikôt me bajo mõ nhym me kunĩ arỳm abenmã kum,

—Metĩndjwỳnh me:xkumrêx. Me bamã kĩnhkumrêx, ane.

*Kute Metĩndjwỳnhmã meo à'wỳr.*

*Kor 1.9; Pĩr 1.9; Tex k 5.23; Idja 13.20*

<sup>15-16</sup> Kam ne ba mã Metĩndjwỳnhmã ar akam amikĩnh jarênhõ iba. Ar ga ne gar arỳm tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju markumrêx ne kam amã Jeju nhõ me ja kunĩ jabê. Nhym kam me arỳm imã ar ajarê ba ar aman mã Metĩndjwỳnhmã ar akam amikĩnh jarênhõ iban kam mã kum ar ajo a'uwn kum,

<sup>17</sup> —Metĩndjwỳnh, ga ne ga Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Krituo aba. Djũnwã, amexti:re. Dja ga Akarõo aro aba gê ar arỳm ô'ã katãt akabên markumrêx nhym arỳm arkum Akrao amirĩtkumrêx gê ar mar mexkumrêx. <sup>18</sup> Anhõ me ja dja me arỳm kãjkwakam anhõ mỳjja mexti:rekumrêxo aminhõ. Mỳjja ja kadjy ne ga amiwỳr ar 'wỳr ne aro aba. Dja ga arkum anhõ mỳjjao amirĩt gê ar prĩne mexti:rekôt kuman amiwỳr kamnhĩxkumrêx. <sup>19</sup> Me kute tu amim amarkumrêxja dja ga memã

tỳx jadjà. Aje memã tỳx jadjàr kadjy ajity:xi. Me kadjy ajityxo abê kumkati. Mỳj ne ga aje meo tỳx kadjy ajityxkam kute? Tãm dja ga arkum o amirít, gê ar prĩne kuma. Anhõ mỳjja ja dja ga arkum o amirít gê ar kuma. Nã bãm ã ar akadjy Metĩndjwỳnh 'wỳro ane.

Metĩndjwỳnh ne 'ity:xi. <sup>20</sup> Ga, Kritu arỳm tykkam Metĩndjwỳnh 'ityxo kam ãpênhja pumũ. 'Itỳxo kam ãpênho kute akubyn o tĩnja pumũ. Nãm ajte kàjkwa djwỳnhkam o wabin amin-hikõ'ã ỳr. Raxo kute me rũnh jakrenh mex kadjy amidjubõk'ãnh ỳr.

<sup>21</sup> Kỳjrũm, me rũnh kunĩ nhiby ỳr. Nhym arỳm rax ne tỳxo me akrenh me:x ne. Nhym pa:rbê memã ỳr djwỳnh kunĩmẽ me rũnh kunĩmẽ me 'ityx kunĩmẽ me bẽnjadjwỳr kunĩmẽ ne me kum ngri:re. Jakam me bakam me rũnh kunĩ ne me kum ngri:re, nàr amrê pyka ny mörkam me rũnh kunĩ ne me kum ngri:re. Me kunĩ ne me kum ngri:ren kajgo:.

<sup>22</sup> Pa:rbê me kunĩ kum kajgo me:xi. Metĩndjwỳnh arỳm me rũnh kunĩ kadjy Jeju'ã ra:x mẽ. Ne õ me kute amim Jeju marja kunĩ kadjy 'ã rax mẽ nhym arỳm meo ba. Kute meo bakam arỳm kute me krã pyræk.

<sup>23</sup> Ga, me bakrãja pumũ. Me bakrãkam ne gu me badjumar nhym kam kukwakam amũ me banhĩ amingrêk ne ar me bajo ba. Me bakrãkam gu me badjumar ne arỳm me banhikrao badjãpênh nàr me baparkam bamrãnh. Me bakrã amũ me bakukràdjà kunĩ ngrêk ne me bajo ba. Kritudjwỳ kute me bakrã pyræk ne me bakunĩo ba, me babê õ me ja kute ta ã pyrækjao ba, me bangrêk ne me bajo ba, me baje amim mar kunĩjao tuknĩn ar bajo ba. Ta ne kute amiraxo pykamẽ kàjkwamẽ mỳjja kunĩo tuknĩn ar o ba kute me badjwỳ me bajo ba.

## 2

*Metĩndjwỳnh kute akubyn Krituo tĩnkõt õ me jadjwỳo tĩn.*

*Kõ k 6.11; Xit 3.3*

<sup>1</sup> Nhym be, ar ga ne gar amrêbê ajamakkre kêt kute me tyk amakkre kêt pyræk ne ar aba. Gar Metĩndjwỳnh kabênkam amikrào aban mekõt ajaxwe. <sup>2</sup> Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kukràdjà kõt ne gar amijo aba. Gwaj banhiby me karõ punu nhõ bẽnjadjwỳr kukràdjà kõt djwỳ ne gar amijo aba. Me karõ nhõ bẽnjadjwỳrja tãm ne jakam me amakkre kêt prãmjao ba. <sup>3</sup> Amrêbê gwaj bakunĩdjwỳ ne gwaj mekõt amidjwỳnhbito kĩnho baban arỳm bajaxwe: Djãm me'õ ne gwaj bajo axwe gwaj bajaxwe? Kati. Gwaj ba ne gwaj bamã bajaxwe prãm ne amim 'ã karõn arỳm kõt bajaxwe. Amrêbê gwaj bajaxwekam ne Metĩndjwỳnh gwaj bakam ngryk ne. Me axwe kunĩmẽ gwaj bakam ngry:k ne.

<sup>4</sup> Djãm gwaj bakam ngryk rã'ãmã? Kati. Metĩndjwỳnh kum gwaj bakaprĩ:kumrêx ne kum gwaj bajabê: <sup>5</sup> Gwaj bajaxwekam ne gwaj bajamakkre kêt kute mrãmri ne me tyk amakkre kêt pyræk. Gwaj kam tu amim Kritu markumrêx ne kam mrãmri ne baje me tyk ne akubyn tĩn pyræk. Metĩndjwỳnh ne jakam Kritumẽ ro'ã akubyn gwaj badjwỳ gwaj bajo tĩn ne. Ta ne tu kum ar akaprĩn arỳm ar apytã.

<sup>6</sup> Metĩndjwỳnh ne jakam Kritumẽ ro'ã akubyn gwaj badjwỳ gwaj bajo tĩn. Gwaj kam arỳm bajamak mex ne ar baba nyo ar baba. Kritumẽ ro'ã ar baban ar baba rã'ã: rã'ã ne kute mrãmri ne jakam on kàjkwakam Kritumẽ ro'ã ar baba pyræk. <sup>7</sup> Mỳj kadjy ne gwaj Kritumẽ ro'ã ar baba? Bir, Metĩndjwỳnh gwaj bakam ukaprĩ:kumrêx. Kute me kunĩmã gwaj bakam ukaprĩo amirít kadjy ne gwaj Kritumẽ ro'ã ar baba. Gwaj tu amim Kritu Jeju markumrêx nhym kam gwaj bakam õdjãnhkumrêx. Ukaprĩ:kumrêx kõt ne gwaj bakam õdjãnhkumrêx. Amrê amex mör jakam ne amũ nĩ:jkamdjwỳ dja memã gwaj bakam ukaprĩjao amirít rã'ã: rã'ã rã'ã.

<sup>8</sup> Be, Metĩndjwỳnh ta ne kum ar

akaprĩ. Ar ga ne gar amex kêtukumrêx, nhym ta kum ar akaprĩn ar amã Kritu jano nhym ty. Gar kam tu amim markumrêx, nhym arým kôt amim apytà. Djãm ar amex ne ar adjukaprĩ gar ga: amipytà? Kati. Metĩndjwýnh ta ne kum ar akaprĩn ar amã Kritu janon kam ta amim ar apytà. <sup>9</sup> Djãm we kute ar amã,

—Be, ga ne ga amex ne adjukaprĩkumrêx, anhÿr, ne kam we kôt kute amim ar apytàr? Arkati. Nãm ren ã ar ajõmã ane, gar ren arĩk ga amimexo adjãmra ar aba.

<sup>10</sup> Nhym be, kati. Metĩndjwýnh ta ne gwaj bajo mex gwaj kam arým badjukaprĩ. Kritu Jeju tyn arým akubyn tĩn nhym kôt arým gwaj bajo ny. Metĩndjwýnh ta ne gwaj bajo ny gwaj aminhjukri amidjan kam arým bamã me kaprĩo baba. Ar adjukaprĩ ja ne Metĩndjwýnh amim 'ã karõ. Gwaj bakêtri amim 'ã karõ. Ne kam tũmrãm arým gwaj bajo ny gwaj arým kôt bamã me kaprĩo baba.

*Mebê idjaermẽ me bajtem arým Kritu kôt abeno õbikwa.*

<sup>11</sup> Be, amrêbê ne ba me imã me akurêo iba. Ga me abajtemkam ne ba me ibê idjaerkam imã me akurêo iba. Ba me me ajã memã kum,

—Me wã ne me my nhinhu kà rênh kêt. Metĩndjwýnh kum me kĩnh kêt. Me ba ne ba me imy kà rênh. Nhym Metĩndjwýnh kum me ikĩnhkumrêx, ane. Djãm mrãmri me kute me imy kà rênhkam arým me imex? Kati. Me imy kãbit rênh.

<sup>12</sup> Me abajtemkam ne ga me amrêbê aje Kritu mar kêtukumrêx ne ate amijo aba. Ba me ibê idjaer ne ba me ari me ajo kubajtemo iba. Metĩndjwýnh ne amrêbê: kute me ipytàr'ã me imã,

—Me kute tu amim ikra markumrêx dja ba amim me utà, ane. Ne kam 'ã me imã apýnh mÿjja jarênh mãmdji ba me maro iba. Djãm me abajtemmã ne Metĩndjwýnh mÿjja ja jarê? Kati. Kute me amã arênh kêt ga me aje mar kêt. Kam ne ga me Metĩndjwýnhkôt atĩn kadjy kêt ne aje amiwÿr atĩn kamnhĩx

kêt ne aje mekôt Metĩndjwýnh mar kêt. Ne kam ate kubê amijo aba. Tãm dja ga me nhÿn ama ne mar rã'ã ne.

<sup>13</sup> Metĩndjwýnh bê ne ga me amrêbê ate ar amijo aba. Nhym be, jakam ne arým Kritu Jeju kamrô me bakadgy prôt ne nhym me bapãnh ty. Ga me kam kôt ar amijo aba nhym arým ar me ajo ba.

<sup>14</sup> Ta ne me bamã,

—Me abeno anhõbikwa, ane. Nãm ã me bamã ane, gu me arým abeno banhõbikwa. Me abajtemmẽ me ibê idjaermẽ ne gu me bamã aben kurê. Me bamã aben kurêja ne kute mrãmri ne gu me baje aben nêje ka'ê pyræk. Gu me kam Jeju kabênkôt arým abeno banhõbikwa nhym kute mrãmri ne aben nêje ka'ê ngranh pyræk.

<sup>15</sup> Mõjdjê kute Metĩndjwýnh kukwakam mebê idjaermã 'ã karõkam kukràdjaja ne Kritu arým o kajgo. Píte'y'ã tyko arým o kajgon arým ajte mar kêt. Mÿj kadjy ne o kajgo? Bir, nãm o kajgon arým amiwÿr me bajo akêx. Amiwÿr me bajo akêx gu me arým abeno banhõbikwa. Ga, kute me bajo nyja pumũ. Gu me arým baje mrãmri banhĩ tipdji pyræk. Ja kadjy ne Mõjdjê kukràdjào kajgo. <sup>16</sup> Kritu píte'y'ã tyko ne me bajo aben pydjín kam Metĩndjwýnh'ÿr me bajo akêx ne. Gu me kam arým o banhõbikwan kam bamã aben kurê kêt.

<sup>17</sup> Kritu arým me abajtem'ÿr bõx. Metĩndjwýnh bê amijo akre raxkam arým me awÿr bõx. Me awÿr bõx ne arým kàj bê me amã kabên jarê. Me aje Metĩndjwýnho anhõbikwa kadjy ne me amã kabên jarê. Ajte me aje me ijo anhõbikwa kadjy ne me amã kabên jarê. Ne, me ibê idjaer ije Metĩndjwýnh kôt amijo ibakam Kritu arým me iwÿr bõx ne kàj bê me imã kabên jarê. Me ije Metĩndjwýnho inhõbikwa kadjy ne me imã kabên jarê. Ne me ije ajte me ajo inhõbikwa kadjy me imã kabên jarê.

<sup>18</sup> Djãm apýnh me Babãm'ÿr me bapry? Kati. Arým ne me Babãm'ÿr me bapry pydji. Metĩndjwýnh Karõ

pydji. Me ibê idjaermê me abajtemmê ne gu me Karô pydji kôt me Babâm'ÿr bôx.

<sup>19</sup> Kam ne ga me arÿm abajtem kêt ne me akâtàm kêt. Metîndjwÿnh ne arÿm me ajo ô me ja ne me ajo ôbikwa. Me ibê ô me tÿmmê ro'ã me ajo ôbikwa.

<sup>20</sup> Gu me kam arÿm baro'ã babê Metîndjwÿnh nhô kêno kikreti pyrâk. Kritu ne ar ijano bar me awÿr bôx ne me amã arê. Ar ba ne bar Metîndjwÿnh kukwakam me amã arê, ga me kabên ma. Ar ba ne bar ije mrâmri ne kikreti kadji pyka mã: par krax ku'ê pyrâk. Jeju Kritu kute mrâmri ne kikre par krax kadji kum kajpar djà djwÿnh pyrâk.

<sup>21</sup> Kum kajpar djà djwÿnh kôn timer ne me prÿne kên jadjwÿr mexo mō. Kôn timer ne me aben nhitepã adjwÿr mexo mō. Ne kam aben nhiby kên jadjwÿr mexo mō: nhym Metîndjwÿnh nhô kikreti arÿm abatàn timer. Metîndjwÿnh Karôdjwÿ ã me bajo anen Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu kôt me bapymjÿr mexo mō. Metîndjwÿnh me ibê idjaero ôbikwan kam me abajtemo ôbikwa gu me arÿm Jeju kôt djan arÿm batypdjìn dja. Batypdjìn djan arÿm Metîndjwÿnhmã bamexkumrêx ne.

<sup>22</sup> Djãm me ibê idjaerbit ne me ijo ôbikwa? Kati. Me abajtemdjwÿ. Gu me kam arÿm baro'ã babê Metîndjwÿnh nhô kêno kikreti pyrâk. Metîndjwÿnh ne me bamã Karô jano. Kute me bamê amijo kajkep kadji ne me bamã ano.

### 3

*Metîndjwÿnh kute me bajtem'ÿr Paur janor.*

<sup>1</sup> Metîndjwÿnh kute me amã Karô janorkam ne ba arÿm kum me ajo a'uw. Me abajtemo ne ba kum a'uw ne me amã ne ba Jeju Kritu'ã idjujarênh ar iba nhym me arÿm 'ã kum ikurênh idjuwpre. Ba ibê Paur ne me arÿm idjuwpre.

\* **3:7** Djãm Paur ta axwe kêt nhym pãnh kum kaprÿ Kati. Paur te axwe kêt mã nhym ta arÿm tu kum kaprÿ.

<sup>2</sup> Me ga ne ga me arÿm ama. Metîndjwÿnh ta ne kute imã me ajã karô ga me arÿm ama. Nãm imã,

—Arÿm imã me bajtemdjwÿ kaprÿ. Ga dja ga memã 'ã adjujarênh djwÿnh, ane. Tãm ne ga me aje mar jabej ba ajte akubyn me amã arê. <sup>3</sup> Kum me abajtem kaprÿmã ne kute amrêbê arênh kêt. Ne kam jakam ba imã arÿm arê ba arÿm me amã 'ã pi'ôk no'ôk ngrire ga me arÿm omÿn aman <sup>4</sup> badjwÿ ima. Metîndjwÿnh kute Kritu'ã mÿjja jarênh kêt ba ije prÿne marja dja ga me ama.

<sup>5</sup> Nãm amrêbê kute memã arênh kêt nhym pykakam me kra'ô kute mar kêt. Me kute aben djô'ã mar kêt. Nhym kam Metîndjwÿnh Karô arÿm jakam ar imã arê bar arÿm jakam kuma. Kritu ne ar ijano bar ibê ô àpênhkumrêx ne kukwakam idjujarênh ar iba. Nãm ar imã arê bar jakam arÿm kuma.

<sup>6</sup> Kute mÿjja jarênh kêtja arÿm ar imã arênh ar imã,

—Djãm me bajtemmê me abê idjaermê arek apÿnh ar abamã got? Arkati. Dja ga me akunÿ tu amim Kritu'ã ujarênh ny markumrêx ne arÿm aro'ã kôt ar aba. Ne kam arÿm aro'ã Metîndjwÿnh nhô mÿjjao aminhôn aro'ã kôt ar aban kam aje anhÿ tipdji pyrâk. Ne kam Metîndjwÿnh kute amrêbê: memã mÿjja jarênh mãmdjija me aro'ã amim aby. Me abê idjaermê me abajtemmê dja ga me tu amim Kritu markumrêx ne arÿm me aro'ã amim aby, ane. Tãm ne ar imã arê ba arÿm kuma.

<sup>7</sup> Metîndjwÿnh ta ne 'ityxkôt ijo ban tu kum ikaprÿ.\* Ne kam arÿm imã me'ã karô ba memã Kritu'ã kabên nyja'ã idjujarênh ar iba.

<sup>8</sup> Metîndjwÿnh nhô me ja kunÿ ne me kute rÿnho ijakrenh mex. Ba kam bajbit ikajgo me:x ne. Nã bãm te ikajgo: nhym Metîndjwÿnh ta arÿm tu kum ikaprÿn kam arÿm imã idjapênh djà'ã karô. Ta ne imã,



—Ga dja ga me bajtemmã kàj bê Kritu'ã adjujarênh ar aba, ane. Kritu ne memã kînh djà rû:nh ngã, krãptî: ngã. Me te: kute kînh djà'ã ujarênh inomã mênhmã. Kritu kôt me kînh djà ja'ã ne ba idjujarênh ar iba.

<sup>9</sup> Kum ikaprîkam ne imã,

—Ije memã ikabên jarênh kêtja dja ba amã arê ga arým prîne ama. Ije amim me bajtem pytãrmã. Tãm dja ga aman me kunĩmã arênh amirîto aba. Nãm ã imã ane. Metĩndjwýnh ta ne Krituo mýjja kunĩ nhipêx. Adjãkamã kute Jeju Krituo mýjja kunĩ nhipêx ne kute me abajtem pytãr'ã amim karôn kute me bakukãmãremã arênh kêt tãm ne imã arê.

<sup>10-11</sup> Mýkam ne kute amrêbê me bakukãmãremã me apytãr jarênh kêt? Bir ga, Kritu kute ajbir pykakam abenã me bamênhja pumũ. Kam ne me kãjkwakam aparmã abenã me bapumũho nhỹ. Kãjkwakam me bēnjadjwýrmê me rũnhmê ne me jakam me bapumũho nhỹ. Me baje amim Jeju mar kunĩja pumũho nhỹ arým me bakôt Metĩndjwýnh raxmã kato. Me kute me bakôt Metĩndjwýnh raxmã kator kadjy ne Metĩndjwýnh kute amrêbê me bakukãmãremã arênh kêt. Memã kute me abajtem pytãr ne kute abenã me bamênhja kute arênh kêt.

Nãm me me bapumũho nhỹn me bajã abenmã kum,

—Be, djãm mrãmri ne djãm Metĩndjwýnh kute prîne abenã me mēnh mar mexkumrêx. Nãm mýjja kunĩ kētri amim me'ã karōkumrêx. Djãm kabēno kute amikapêr kãr? Kati. Nãm Bēnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu'ýr meo akêx nhym tu kute ar meo bakumrêx. Djãm Metĩndjwýnh no kêt got? Ga, prîne kute aben ã me mēnh mar mexkumrêxja pumũ. Ga, me kute abeno õbikwa mexkumrêxja pumũ, ane. Nãm me me bapumũho nhỹn ã abenmã ane. Me kute kãjkwakam ã abenmã anhỹr kadjy ne Metĩndjwýnh kute amrêbê me bakukãmãremã arênh kêt. Kute memã me abajtem pytãr ne kute aben ã me bamênhja jarênh kêt.

<sup>12</sup> Metĩndjwýnh ne uma:. Kam dja me kute Kritu mar kêtja kum uma:. Me badjwý gu me ren baje Kritu mar kêt ne ren bamã Metĩndjwýnh puma: ne. Nhym be, kati. Arým ne gu me tu amim me banhõ Bēnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu markumrêx ne arým batĩn prãm kêt. Ne kam arým Metĩndjwýnh pymatio banhõbikwakumrêx ne kum amijarênhho baba.

<sup>13</sup> Kam kwãrĩk wãnh amim mar rerekre kêt. Me amextire kadjy ne ba Metĩndjwýnhmã apê. Nhym kam me arým 'ã kum ikurên ijo bikênhho ba. Gê me te ijo bikênhho ba kwãrĩk wãnh kam amim mar rerekre kêt. Dja ga me tu amim Jeju mar tỳxkumrêx.

*Kute meo Metĩndjwýnhmã à'wýr.*

<sup>14</sup> Me akĩnh kadjy ne ba arým ikõnkrão nhỹn Bēnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu Bãmmã me ajarê. <sup>15</sup> Ta ne me kute amim Jeju mar kunĩo kra. Kãjkwakam me kute amim Jeju marmê pykakam me kute amim Jeju marmê ne me kunĩo kra. Ba arým kum me ajo a'uw. Nã bãm kum,

<sup>16-17</sup> —Djũnwã, ara:x ne adjukaprĩti:rekôt dja ga memã tỳx jadjã. Gê Akarõ me umar djãkam memã tỳx jadjã gê me kôt tỳ:x ne mrãmri tu amim Kritu markumrêx. Nhym kam Kritu arým mrãmri tu me kadjwýnhbê ýrkumrêx. Nhym kam me arým ô'ã kute mrãmri ne pidjõ pykakam arê jabjekam ku'ê tỳx pyrãk. Kam dja me mar tỳxkumrêx. Mýj dja me kuma? Bir, Kritu mrãmri kum me abê:kumrêx. Tãm dja me mar tỳxkumrêx. Ne kam ô'ã mrãmri me kum me abê:kumrêx ne.

<sup>18</sup> Dja me kum me abêkumrêx ne kam arým prîne kuma. Mýj dja me kuma? Bir, Kritu ta kum me abê:kumrêx. Ja dja me prîne kuma. Kritu nhõ me ja kunĩ dja me prîne kuma. Mýj ne Kritu kum me abêkam kute? Kum me abê ja ne kute mýjja jabatã:nh pyrãk. Mýjja jabatãnh ne kum me abê ja'ã amijakre. Me te kute kãjkwã nãr kon, pyka'ã akremãja pumũ. ã abatã:nh ane nhym me te

aktã irê'ÿr bôx ne 'ã akremã. Nâr kon, me te 'ênhôr nâr krax'ÿr bôx ne 'ã akremã. Nâr kon, me te 'ã àbir nâr aparmã rwÿk ne 'ã akremã.

<sup>19</sup> Nãm ã Kritu kum me abê ra:xo ane. 'Ã akre'ÿr me bôx kê:tkumrêx. Me kute mar mex kê:tkumrêx. Kritu kum me abê:ê. Kum me abêo me reme:x ne. Dja kum me abê rã'ã: rã'ã ne. Nhym be, Djünwã, dja ga memã akren memã arê gê me kuma. Dja me prïne Kritu kum me abêja ma ga kam arÿm araxo me kadjwÿnhbê nhÿ. Ne kam me ï pÿnhkôt meo tuknÿn prïne meo aba mex. Nhym kam me prïne araxmã katon arÿm prïne amikam ama. Nã bãm ã me Babãmmã ajarêno ane.

<sup>20</sup> Metÿndjwÿnh ne ra:xi. Me'õ ne kute raxo têp kêtkumrêx. Kute mÿjja kunÿ nhipêx mar. Mÿjja 'õ kubê tÿx kêtkumrêx. Djãm me baje kum mÿjja ra:xo badjà'wÿr nhym te kute me bakadjy ipêxmã nhym kubê tÿxmã? Kati. Kubê tÿx kêt. Nâr, djãm me baje amim mÿjja ra:x'õ'ã karõ nhym te kute me bamã ipêx mã? Arkati. Me bamãbit ne kute mÿjja rÿnh pyrãk. Nhym be, kumã ne mÿjja kunÿ kry:re. Kute mÿjja kunÿ nhipêx kadjy umaro, tÿxo kute me bajakrenh me:xi. Djãm gu me baje kum mÿjja rax'õ jarênh nhym te kute umaje ne ipêx kêtmã. Kati. Tÿxo me bakadjwÿnhbê ÿrkam dja arÿm mÿjja rÿnh nhipêx ne. <sup>21</sup> Gu me kam kum,

—Me ije amim Jeju mar kunÿ ne ba me amã, “Ara:x ne apyma:kumrêx”, anhÿro iba. Dja ba me aben djô'ã amã arax jarênh rã'ã: rã'ã ne, ane. Gu me ã kum ane.

## 4

*Me kum aben jabê'ã kute memã karõ.*

*Rô 15.5; Pir 2.1; Ped k 3.8*

<sup>1</sup> Ë, Bënjadjwÿr djwÿnhmã ne ba apê nhym me 'ã kum ikurênh idjuwpre. Ba kam arÿm ar amã 'ã karõ. Katàt ar aje amijo aba kadjy ne Metÿndjwÿnh arÿm amiwÿr ar ajuw ne ar ajo ba. Kam dja gar katàt ar amijo

aba nhym Metÿndjwÿnh arÿm ar akam kÿnhkumrêx.

<sup>2</sup> Dja gar kum amijo angri. Kwãrÿk wãnh amijo adjãmra kêt ne akrãnmã ar amijo aba. Kwãrÿk wãnh memã bêx kêt ne memã aprÿren memã akabên. Gê me'õ ar ajõo bikênh jabej akubyn amijã angryk nê. Ar amã aben jabêkôt amijã angryk nê ne.

<sup>3</sup> Metÿndjwÿnh Karõ kute abenã ar amênh gar aje abeno anhõbikwakam aje mrãmri ne me ï pydji pyrãk. Kam amã aben jabên abenmã akabên mex jarê. Abenmã akabên mex ry typydji 'ãno djan aben nêje aben pumÿ.

<sup>4</sup> Gwaj baje mrãmri ne me ï pydji pyrãk ne ren kam axikôt bakabên. Metÿndjwÿnh Karõ pydji kute gwaj bajo ba gwaj ren axikôt bakabên. Kute amiwÿr gwaj bajwÿr ne gwaj bajo bakam gwaj bakunÿ amiwÿr me'õ pydji kamnhÿxkumrêxo baba.

<sup>5</sup> Bënjadjwÿr djwÿnh pydji: Gwaj bakunÿ baje tu amim Jeju pydji: markumrêx ne pydji kôt ar amijo baba nhym me arÿm ngômã gwaj bajangij. <sup>6</sup> Nhym me Batÿndjwÿnh pydji kubê ne gwaj bakunÿ Bãm djwÿnh ne gwaj bakunÿmã Bënjadjwÿr djwÿnh. Nãm gwaj bakunÿo ban bakunÿ mē amijo kajkep. Ga, gwaj baje mrãmri ne me ï pydji pyrãkja pumÿ.

<sup>7</sup> Nhym be, ajtekam gwaj banhÿ pÿnhkôt apÿnh gwaj badjàpênh djã. Kritu ta kum gwaj bakaprÿn gwaj banhÿ pÿnhkôt arÿm amim gwaj bajã karõ. Amim gwaj bajã karõn arÿm gwaj bakunÿmã gwaj badjàpênh djã'ã karõ. Gwaj kam banhÿ pÿnhkôt arÿm apÿnh badjàpênh djã maro baba. Gwaj badjàpênh djã'ã ne Metÿndjwÿnh gwaj bakÿnh djã jarê.

<sup>8</sup> Amrêbê: gwaj bakêtri ne Metÿndjwÿnh me bakukãmãremã kum, “Nãm kàjkwamã wabin amim me uwpre tÿm krãptÿja pytãn meo mō. Ne kam pykakam me jamã me kÿnh djã ngã”, ane.

Ga, Metÿndjwÿnh kute Kritu kàjkwamã àbir jarênhja pumÿn kam kute memã kÿnh djã nhõrja pumÿ.

<sup>9</sup> Mỳj ne kàjkwamã àbir kêtiri nê? Bir, nãm ruw. Nãm apa:rmã pykamã ruw ne pyka mã: nõ. <sup>10</sup> Nõ:n kam ta ajte wabi. Kàjkwa kunĩ mỳrbê kàjkwa djwýnhmã wabin kam nhỹ. Kute mỳjja kunĩ mẽ amijo kajkep kadjy kam nhỹ. Kute kàjkwamẽ pykamẽ amijo kajkep ne o ba kadjy kam nhỹ.

<sup>11</sup> Ga, Kritu àbirkam kute memã me kĩnh djã nhõrja pumũ. Tãm ne Metĩndjwýnh me bakukãmãremã arẽ. Mỳj'ã ne kute memã kĩnh djã nhõrja amijakre? Bir, kute memã apýnh àpênh djã nhõr'ã ne amijakre. Kritu ne arým gwaj bamã apýnh badjãpênh djãri'ã ajarẽ gwaj maro baba. Ar ije 'ã idjujarênhmã ne ar ikwýmã 'ã karõn ar ijano. Bar kam ije omũnhkõt memã 'ã idjujarênh ar iba. Nhym kam ajte gwaj bakwýmã apýnh kabên jarẽ gwaj maro baba ne arým kukwakam amũ memã kabên jarêho baba. Nhym kam ajte gwaj bakwýmã bakabên mex'ã karõ gwaj me kute Jeju mar kêtjamã arêho baba. Nhym kam me arým amim Jeju maro ba. Nhym kam ajte gwaj bakwýmã me kute Jeju marjao djuw mexo ba'ã karõ. Gwaj meo djuw mexo baba nhym kam me tu amim Jeju mar tỳxkumrêx ne 'ã ukanga kêt ne ar ba. Nhym kam ajte gwaj bakwýmã memã kukràdjã'ã badjujarênh'ã karõ gwaj memã 'ã badjujarêho baba. Kritu kute gwaj bakĩnh djã'ã gwaj bamã apýnh badjãpênh djã nhõr ne ja.

<sup>12</sup> Dja gwaj apýnh badjãpênh djãjakam apê:, Jeju nhõ me ja prĩne kum mex kadjy apê: nhym kam me adjwýnhdjwý Metĩndjwýnhmã àpênh ar ba. Gwaj me kadjy badjãpênh ar baba nhym me kunĩ arým Kritu mar mexo amũ amikamên arým amim mar ra:x ne. Me kute Kritu mẽ ĩ pydji pyrãk ja arým amim mar ra:x ne. <sup>13</sup> Djãm kam dja gwaj Metĩndjwýnh Kra mar punun kam bakabên kajgo'õ mỳr jabej abenmã bakabên ar baba? Kati. Dja gwaj Kra'ã bakabên pydjibit man axikõt arên tu amim markumrêx. Ne kam baje me prĩne pyrãk kêt ne Kritu mar

rerekre kêt ne bajabatànhkumrêx. Ne kam prĩne amim kuman arým amim mar ra:xkumrêx.

<sup>14</sup> Djãm gwaj bano rerekre kute me prĩne no rerekre pyrãk rã'ãmã? Nhym apýnh me 'êxnhĩ mrãn bõx ne no tỳxtikam ari gwaj banoo biknoro bamã? Me kute ari apýnh me kukràdjã jarêho kute kõk, kute ngõ djãkã ari mỳjja japĩn pyrãk. Djãm gwaj baje jãm Kritukõt bakabên djir ne ajte jãm me kukràdjã punukõt bakabên djir ne ari: bakabên jadjwýro babamã? Kati.

<sup>15</sup> Gwaj ba dja gwaj bamã aben jabên bakabên katãtbit jarên arým kãjmã Kritumã aben kamêho tẽ. Baje mar mexo, kum bamexo kãjmã aben kamêho tẽ. Ga, gwaj bakrãja pumũ. Gwaj bakrãkam badjumar ne kam amũ banhikrao apê nãr baparkam mrã. Gwaj bakrã ne amũ gwaj bakukràdjã kunĩ ngrêk ne gwaj bajo ba. Gwaj bakrã kumrêx umar nhym kam ô'ã amũ gwaj bakukràdjã kunĩ apê. Kritudjwý ne kute gwaj bakrã pyrãk ne gwaj bakunõo ba gwaj kukwakam apýnh kum badjãpênh djãri kum badjãpênh ar baba.

<sup>16</sup> Ga, gwaj bapar, bate, bapa, banhikra, bano, banhijãkre, bakukràdjã kunĩ:, kunĩ apýnh gwaj bakudjêkkõt kute aben jamýnh tỳx, kute abenmã tỳx jangjênh mex. Ne ren gwaj bakudjêk kêt gwaj ren bakukràdjã kunĩ ren aben bê ajka'u gwaj ren kam kãjmã baku'ê kêt. Kritudjwý ne ã ane. Nãm gwaj bakrãptĩo õbikwa gwaj banhĩ pýnhkõt apýnh kum badjãpênh djãri. Gwaj kam baje aben jamýnh tỳx mãn prãbê abeno banhõbikwan baro'ã Kritumã apê. Te apýnh kum badjãpênh djãri gwaj baro'ã kum badjãpênh ar baban o abenmã tỳx jangjêho baba. Kute gwaj bamã badjãpênh djã'ã ujarênh kõt gwaj kum badjãpênh ar baba. Gwaj bamã aben jabêo ro'ã aben kamêho mõ. Gwaj baje mar mexo, kum bamexo aben kamêho mõ.

*Me kute me kukràdjã punu kõt*

*amijo ba kêt mǎ.*

*Kor 3.5; Ped k 4.7*

<sup>17</sup> Ije ar amǎ ja jarēnhkam djām ar aje arek amijo aba tūm kôt amijo aba rǎ'āmǎ? Amrēbê ne gar ate Metīndjwýnh bê ar amijo aban me bajtem kukràdjà punu kôt ar amijo aba. Djām aje arek me kukràdjà punu kôt amijo aba rǎ'āmǎ? Kati. Tām ne ba ar abê uma:. Me wǎ ne me amim mýjja kajgobit'ǎ karōo ba.

<sup>18</sup> Nām me tu amakkre kêt kumrēx. Nhy m me te kute memǎ mýjja mex'ǎ karō nhy m me kute mar kêt kumrēx. Mýjja'ǎ me kabēn kute amijakreja ne me kute mar kêt kumrēx. Kam ne me arým umar djákam mýjja punubit man arík ar ba. Arík ar ba kute mrāmri ne akamát kô tykkam me arík ar baja pyræk. Nām me Metīndjwýnhbê: amijo ban kam kôt tīn ne ar baja mar kêt kumrēx. <sup>19</sup> Nhy m ren me me akre ren me amimaro tēn ren arým amim ngyrk ne. Nhy m be, kati. Me ja ne me kute amimar kêt kumrēx ne kam kute kurēbit mar ne aben bê me kupēnh ra:x ne mýjja punu kunī nhípexo ban ajbit mar prā:m ne.

<sup>20</sup> Nhy m be, Kritu. Djǎ ne gwaj bamǎ,

—Ajrǎ mekôt ǎ amijo ane, ane? Arkati. <sup>21</sup> Arým ne gar mrāmri Jeju kabēn katát kôt ama. Nām amǎ, “Kwārík wǎnh”, ane. Nār ar akwý aje mar kajgo jabej ba ajte ar amǎ tām jarē. <sup>22</sup> Amrēbê ne gar me kum Metīndjwýnh kính kêtja kukràdjà kôt ar amijo aba. Aje kangamǎ. Me kukràdjàja kôt ne me kum mýjja punu prām ne amim 'êx ne amim, “Ajrǎ, kam amexkumrēx”, anhýro ba. Aje me kukràdjà ja kangamǎ. <sup>23</sup> Adjumar djà ny kadjy aje amimarmǎ. <sup>24</sup> Ne amrānh nymǎ ne mrāmri Metīndjwýnh katátkôt katát aje amijo abamǎ ne mexo amexmǎ.

<sup>25</sup> Kam memǎ ajêxo abaja tu wǎnh kangakumrēx ne abu'ǎ me kunimǎ

akabēn katátbit jarē. Mýkam? Bir, Kritu amikôt gwaj bakunío ba gwaj baje kumē banhī pydji pyræk. Kam dja gwaj memǎ bakabēn katát jarē.

<sup>26</sup> Godja ga angryk jabej kwārík wǎnh kam ajaxwe kêt. Kwārík wǎnh angryk'ǎ akamát kêt ne angryk 'iry kêt. <sup>27</sup> Ajaxwe kêt gē Xatanaj akam ǎm kêt.

<sup>28</sup> Kwārík wǎnh ar ajō adjákīnhī ajte mýjja 'ōo adjákīnh kêt kumrēx. Ga dja ga adjápēnh týx ne anhikrao katát mýjja kupēnh mex. Ne kam adjápēnh pǎnh arým amim anhō mýjja jamý. Ne kam arým amikutǎ me ō mýjja kêtjamǎ kwý ngǎ.

*Me kabēn mex'ǎ kute memǎ karō.*

<sup>29</sup> Kwārík wǎnh akabēn punu'ō jarēnh kêt. Memǎ akabēn mexbit jarē gē me kuman mex. Gē me mexo amū amikamēn arým mexkumrēx.

<sup>30</sup> Kwārík wǎnh Metīndjwýnh Karōmǎ kaprī jadjàr kêt. Metīndjwýnh ne arým ar amǎ ano nhy m amim ar ajo ba. Nhy m o kute mrāmri ne arým ar ajǎ kute aminhidji nhôr pyræk.\* Dja Karō arek amim ar ajo ba: nhy m kam Jeju arým bôx. Bôx ne amikôt ar ajo mō.

<sup>31</sup> Dja gar wǎnh angryk, kam amadjákam atokryja wǎnh kanga. Ne wǎnh mekam adjákrēmē angrykmē akabēn punumē wǎnh kangakumrēx. Ar aje meo abikēnh'ǎ amim karōja kunī dja ga wǎnh kangakumrēx.

<sup>32</sup> Ar ga dja gar amǎ aben kaprīn abenmǎ abēn rerek ne aben jaxwe maro aknon abenkam angryk kêt. Mýkam? Bir ga, Metīndjwýnh arým Kritu tykkôt kute ar ajaxwe maro biknor ne ar akam ngyrk kêtja pumū. Kam dja gar aben jaxwe maro aknon abenkam angryk kêt.

## 5

<sup>1</sup> Ga, me bām kum kra jabê nhy m kute bām kôt amijo baja pumū. Nām kute amim,

\* **4:30** Ga, me kute mýjja'ǎ aminhidji janhôr nhy m arým amirít kumrēxja pumū. Ar gadjwý Metīndjwýnh arým ar amǎ Karō jano nhy m ar ajo ba gar arým amim, “Mrāmri ne arým ijo krakumrēx. Ga, arým kute imǎ Karō janor nhy m kute ijo baja pumū”, ane.

—Ba djünwã kudjwa, ba djünwã kudjwa, anhÿro ba. Metĩndjwÿnh kum ar ajabêkam dja gar kôt ar amijo aban kudjwa amã me abêo aba. <sup>2</sup> Ga, Kritu kum gwaj bajabê:ja pumũ. Ne kam arÿm gwaj bajaxwe pãnh Metĩndjwÿnhmã amingã nhym me kam kubĩ nhym arÿm gwaj bajaxwe pãnh ty. Kritu kute mrãmri ne mry bĩn pyrãk, me kute amrêbê me axwe pãnh kute Metĩndjwÿnhmã mry par pyrãk. Me kum mry pan kubô nhym arÿm ardjãnh bãn kĩnh ne. Dja gar Kritu kudjwa ã amã me abêo ane nhym arÿm akam kĩnhkumrêx ne.

*Apÿnh me axwe djãri nêje kute me kukrà.*

*A Xim 2.4; Xij 4.4; Dju k 1.6, 2.15*

<sup>3</sup> Nhym be, me mjên djwÿnh nãr prô djwÿnh kupa'ã kurê ba. Nãr me àpênh punu:re kunĩ nhym me arÿm mekam pijãm ne. Nãr me kute mÿjjao atom rũnh prã:m. Kwãrĩk wãnh ar ajô amijo anhÿr kêtumrêx gê me ajarênh kêtumrêx. Djãm Jeju nhô me ja kute ã amijo anhÿrkam mex got? <sup>4</sup> Nãr, me kabênkamdjwÿ. Ar amy aje me nire kukràdjã'ã me aprÿ nhym me ar akam pijãm. Nhym ar anire aje me my kukràdjã'ã me aprÿ nhym me ar akam pijãm. Nãr, ar abixaêrkôt ar akabên kajgo. Nãr me keket kadjy ar amy me ni'ã abêno ajkê nhym ar ani amipãnh me my'ã abêno ajkê. Ar akabên ja ne mex kêt. Kwãrĩk wãnh memã arênh kêt. Atemã dja gar memã Metĩndjwÿnhkam amikĩnh jarê.

<sup>5</sup> Nhym be, me mjên djwÿnh nãr prô djwÿnh kupa'ã kurê ba. Nãr, me àpênh punu:re nhym me mekam pijãm ne. Nãr, me kute mÿjjao atom rũnh prã:m. Me ja ne me mrãmri ne me kute mÿjjao metĩndjwÿnh karô nhipêxmã amijarênh ba pyrãk. Djãm me ja Metĩndjwÿnh kute meo bamã? Djãm Kritumê Metĩndjwÿnh ar me kunĩmã Bênjadjwÿrkam djãm ar kute meo bamã? Nãr, djãm ar kute me jamã ar ô mÿjja nhôrmã? Arkati. Ja ne gar aje amrêbê mar. <sup>6</sup> Ar aje markam

kwãrĩk wãnh me'ô ajte kabên kajgoo arĩk ar amã,

—Ajrã. ã ajaxweo ane. Dja Metĩndjwÿnh ajmã ajo kêtumrêx, anhÿr kêt. Kwãrĩk wãnh o anoo biknor kêt. Me amakkre kêt prãm kute ã axweo anhÿr prãmkam ne Metĩndjwÿnh arÿm mekam ngry:k ne. <sup>7</sup> Kam kwãrĩk wãnh mekôt ã ar ajaxweo anhÿr kêt.

<sup>8</sup> Mÿkam? Bir, amrêbê ne gar ajaxwe:n aje akamãt kô tykkam me ar baja pyrãk. Nhym be, jakam ne gar arÿm Bênjadjwÿr djwÿnh kôt ar amijo aban arÿm aje a'uri me ar baja pyrãk. Bênjadjwÿr djwÿnh kute ar ajo krakam dja gar ajmã akute kêt ne katãt ar amijo aba. Dja gar aje mrãmri ne me a'uri ar baja pyrãk. <sup>9</sup> Metĩndjwÿnh Karô dja meo ba nhym kam me ô'ã ukaprĩkumrêx ne katãt kute kabên jarênhkumrêx ne 'êxnhĩ kêtumrêx.

<sup>10</sup> Dja gar Bênjadjwÿr djwÿnh kô kĩnh, mÿj akabênkôt, aje mÿjo abakôt aje Bênjadjwÿro kĩnh jabej amikabi. <sup>11</sup> Ne kwãrĩk wãnh me axwe kôt ajaxwe kêt. Me axwe ne me kute akamãt kô tykkam me àpênh punu pyrãk. Djãm me àpênh punu djô'ã mÿjja mex got? Arkati. Kwãrĩk wãnh me axwe kôt ar ajaxwe kêt. Ar ga dja gar me axwe nêje me kukrà.

<sup>12</sup> Mÿkam dja gar me axwe kôt ajaxwe kêt? Bir, me me kãxã apdjun ba punukumrêx. Gwaj ren abenmã me arên ren bapijã:m ne. <sup>13</sup> Me axwe ne me apdjun àpênh punuo ba: nhym me arÿm memã Metĩndjwÿnh kabên jarê. Nhym kam me arÿm amijaxwe ma. Me kute memã arênh nhym me kute amimar kute mrãmri ne me kute memã mÿjja kurwÿkam mÿjja kunĩ kum amirĩt pyrãk. <sup>14</sup> Me kute memã Metĩndjwÿnh kabên jarênhkambit ne me arÿm kute amijaxwe kunĩ mar. Amrêbê: ne me me bakukãmãremã me kute amijaxwe mar'ã ajarê. Me memã kum,

“Kute mrãmri ne me ôto nõrkam kute me kabên mar kêt pyrãk ne ga aje Metĩndjwÿnh mar kêt.

On ano tỳx ne amim kabēn ma kute mrāmri ne me krā apôx ne no tỳxkam amak mex pyrāk.

Aje kabēn mar kêt kute mrāmri ne me tyk kute me kabēn mar kêt pyrāk. On kabēn man kôt ar amijo aba kute mrāmri ne me tyk ne akubyn tīn ne ar ba pyrāk.

Dja ga kabēn ma nhym Kritu arỳm prīne amā arē ga prīne amima. Kute mrāmri ne me kute memā pōk ne o kute pry kurwỳ nhym kam me kute prīne rīt mex pyrāk”, ane.

Mrāmri ne me kute me bakukāmāremā arēnhkumrēx. Mrāmri ne Metīndjwỳnh kute memā arēnh ne kute me axwe kunīo amirītmā.

<sup>15</sup> Kam dja gar amijā ano tỳx ne katāt ar amijo aban ajmā akute kêt. Djām ano kētmā? Kati. Dja gar akrā mex ne amijā ano tỳ:x ne katāt ar amijo aba. <sup>16</sup> Ar abu'ā me axwe kunīja dja gar me'ā ano tỳ:x. Nhym kam ar aje memā Metīndjwỳnh kabēn jarēnh djā ar awỳr bōx gar arỳm memā arē. Akati jakam me axwe krāptīkam dja gar ā memā ane.

<sup>17</sup> Kam kwārīk wānh ar akrā punu kêt. Dja gar amijo Bēnjadjwỳr djwỳnh man kum,

—Mỳj dja ba nē ga kam arỳm ikam akīnhkumrēx jabej? ane. Dja gar ā kum anen arỳm prīne amijo Bēnjadjwỳr djwỳnh markumrēx.

<sup>18</sup> Kwārīk wānh kadjwati kangōkam\* ar abibānh kêt. Kam ne me arỳm amijo ajkēn punu mex ne. Ar ga dja gar Metīndjwỳnh Karō mar tỳx ne 'ā adjukanga kêt gē ar anhī pỳnhkôt raxo ar akadjwỳnhbē nhỳn ar ajo ba mex.

<sup>19</sup> Dja gar mar tỳx ne abenmā mebē idjaer nhō me ngrer tūm jarē, me ngrerkôt Bēnjadjwỳr djwỳnhmā mextire jarē. Metīndjwỳnh'ā me ngrerja kunī jarē. Djām ate akrān ajajkwa kajgokambit aje Bēnjadjwỳr djwỳnhmā me ngrer jarēnhmā? Kati. Dja gar amikam me ngrerkam

kabēnja markumrēx ne angrerkôt kum arēnhkumrēx.

<sup>20</sup> Dja gar Karō mar tỳx ne mā Metīndjwỳnhmā, me Babāmmā amikīnh jarē. Mỳjja kunīkôt kum amikīnh jarē. Djām ar adjumar mexkambit dja gar kum amikīnh jarē? Kati. Ar adjumar punukamdjwỳ dja gar kum,

—Djūnwā, te idjumar punu ga mā ijo djuw mex ne mā ijo kīnh. Bēnjadjwỳr djwỳnhbē Jeju Kritu ba tu amim markumrēx ne arỳm amā amikīnh jarē, ane. Dja gar akati kunīkôt ā kum amikīnh jarēho ane.

<sup>21</sup> Dja gar akrānmā aben kabēn man kôt ar amijo aba. Ar aje Metīndjwỳnh pyma markam dja gar ā amijo abao ane.

*Prōmē mjēnmē abenā memā karō.*

*Kô k 11.3; Kor 3.18; Ped k 3.1*

<sup>22</sup> Me aniremā ne ba ikabēn jarē. Dja gar amjēn kabēn man akrānmā kôt ar amijo aba. Aje mrāmri ne Bēnjadjwỳr djwỳnh kôt ar amijo aba pyrāk dja gar ā amjēn kôt amijo abao ane. <sup>23</sup> Mỳkam? Bir, ar amjēn ne ar ajo ba kute mrāmri ne me krākam umar ne o kute amingrēk ne ba pyrāk. Me krākam ne me umar ne kam amū ikrao apē nār parkam mrā. Me krā ne amū me kukrādja kunī ngrēk ne meo ba. Nām Kritudjwỳ ā me kute amim marja kunīo ane. Ta ne kute me krā pyrāk ne meo ba. Ne kam arỳm me utān meo ba. Ō me kunī ne me kute ta ī pyrāk nhym me utān meo ba. <sup>24</sup> Nhym kam Kritu nhō me kute amim mar kunīja akrānmā kabēn man kôt amijo ba. Dja me aniredjwỳ ā amjēn kabēn kunī mar ne kôt amijo abao ane.

<sup>25</sup> Me amymādjwỳ ne ba ikabēn jarē. Dja gar amā aprō jabē: kute Kritu kum ō me kute amim marja kunī jabē pyrāk. Ga, Kritu arỳm me kadjy tykja pumū.

<sup>26</sup> Mỳj kadjy ne me kadjy ty? Bir, prīne kute meo mex kadjy. Kute mrāmri ne me kute ngōo kubēkà pōnh

\* **5:18** Mỳjja me kute o kōm ne kôt bibānh kunīja, kadjwati kangōmē uba kangōmē, mỳjja kangō kunī ne me kum kadjwati kangō jarē.

nhym prĩne mex pyræk. Mrãmri ne kabẽn kute ngò pyræk ne prĩne meo mex. Kritu memã kabẽn jarẽ nhym me amim kuman arỳm Metĩndjwỳnh mexo mex. Ja kadjy ne Kritu me kadjy ty. <sup>27</sup> Õ me kute amim marja kunĩ prĩne kum me:xkumrẽx nhym me arỳm kum me kĩ:nhkumrẽx nhym kam kute amikabem me umjỳr ne kute ar meo ba kadjy. Ja kadjy ne Kritu me kadjy ty. Dja õ me ja kute ta ï pyrækja prĩne mexkumrẽx ne axwe kêtikumrẽx kute mrãmri ne me kà mjô kêtikumrẽx ne ngrã kêtikumrẽx nhym mỳjja 'õ kute meo bikẽn kêtikumrẽx pyræk. Dja me Metĩndjwỳnh mexo mex ne kum punu kêtikumrẽx nhym arỳm meo ba. Ja kadjy ne Kritu me kadjy ty. Be, djãm kum õ me ja jabẽ ngri: got?

<sup>28</sup> Bir be, me mydjwỳ dja me ã kum prõ jabêo ane. Kum prõ jabêo kute mrãmri ne me kum aminhĩ jabêja pyræk. Me kum prõ jabêja ne me kum aminhĩ jabê. <sup>29</sup> Djã nãm me'õ kum aminhĩ kurê? Kati. Me kum aminhĩ jabê ne õ kwỳ krẽnmẽ kubekãmẽ mỳjja kunĩo aminhĩo djuw mex.

Nãm ã Bẽnjadwỳr djwỳnh me baje Kritu mar djwỳnho djuw mexo ane. <sup>30</sup> Me banhĩ pỳnhkõt ne gu me baje Kritumẽ banhĩ typdji pyræk. Baje Kritu pa pyræk, no pyræk, par pyræk. Baje ta kukràdjã kunĩ pyrækkam ne Kritu amim me bajo djuw mex.

Dja ã me amim prõdjwỳo djuw mexo ane. <sup>31</sup> Amrêbê: ne me bakukãmãre 'ã memã kum, "Kamã dja me my prõ kadjy arỳm bãmmẽ nã arkum iren kam arỳm prõbit'ã ngrã ne.

Nhym kam ar ï abenã tỳm ne kam kute ï typdji pyræk."

Nãm me bakukãmãre ã memã ane.

<sup>32</sup> Be, ije ar amã kukràdjã jarẽnhja ne me kute prĩne mar mex kêtikumrẽx, mebê tỳx. Kritumẽ me bamẽ õ me kute amim marja kunĩ'ã ne ba ikabẽn ja jarẽ.

<sup>33</sup> Kam ne ba ar amã aprõ jabêkumrẽxmã ar amã 'ã karõ. Kute mrãmri ne ar amã amijabê pyræk ne

ar amã aprõ jabẽn aje o djuw mexmã. Nhym ar anireja, ar amjẽn ne ar ajo ba. Kam ar aje amijã marmã ne ba ar amã 'ã karõ. Tãm ne ja.

## 6

*Bãmmẽ kramẽ abenã memã karõ.*

*Kor 3.20*

<sup>1</sup> Jakam ne ba me aprĩremã 'ã karõ. Bẽnjadwỳr djwỳnh kabẽnkõt dja gar abãmmẽ anã kabẽn man ar kabẽn kõt ar amijo aba. Ja ne mex. <sup>2-3</sup> Mỳkam? Bir, amrêbê: Metĩndjwỳnh me bakukãmãremã kum, "Me amã abãmmẽ anã jabẽn ar kabẽn ma."

Nãm ã memã anen kam kõt memã mỳjja mex jarẽn memã kum, "Kam arỳm adjumar mex ne kribêm pykakam ar aba", ane.

Metĩndjwỳnh kute memã 'ã karõkõt kukràdjã ne ja. Kukràdjã kumrẽx kute kõt memã mỳjja mex jarẽn ne ja. Kam dja gar mar tỳx ne.

<sup>4</sup> Ne ar amy, ar ajabatànhwãdjwỳ, ar amã ne ba 'ã karõ. Kwãrik wãnh akra arkum amikurê'uk kêt. Ari arkum adjãkrêo kum amikurê'uk kêt. Ar ga dja gar akumrẽx amijã Bẽnjadwỳr djwỳnh kabẽn man arỳm katàt kõt ar amijo aba. Ne kam kõt axwe nêje ar akren kam mrãnh mex'ã arkum karõ. Dja gar ã akra aro ane gê ar akõt Metĩndjwỳnh kõt ar amijo ba.

*Bẽnjadwỳrmẽ õ àpênhmẽ abenã memã karõ.*

*Kor 3.22; Xim k 6.1; Xit 2.9; Ped k 2.18*

<sup>5</sup> Ar akwỳ ne me arỳm amim ar apa 'amỳ gar memã adjãpênh tỳx kajgo ar aba. Ar amã ne ba ikabẽn. Dja gar pykakam ar anhõ bẽnjadwỳr kabẽn ma. Ar anhõ bẽnjadwỳr raxmẽ uma dja gar aman kum adjãpênh katàt. Kute mrãmri ne Kritumã ar adjãpênh pyræk dja gar ã kum adjãpênh ane. <sup>6</sup> Djãm ar aje anhõ bẽnjadwỳr ýtãbit kum adjãpênh katãtmã? Kati. Ar amã kàxkamdjwỳ dja gar amim,

—Kati, Kritumã ne ba apê. Kam dja ba Metĩndjwỳnh kabẽn kõt mrãmri pykakam inhõ Bẽnjadwỳrmã idjãpênh katãtkumrẽx. <sup>7</sup> Dja ba kabẽn man

kum idjâpênhkam ikînh. Nã bãm kute pykakam memã idjâpênh pyrãk. Nhym be, kati. Kàjkwakam Běnjadjwÿr djwÿnhmã ne ba apê, ane. Dja gar ã amim anen kam kum adjâpênhkam akînh.

<sup>8</sup> Mÿkam? Bir, ar akwÿ apa 'amÿnh aje me kaběn kôt adjâpênh tÿx kajgo ar aba. Běnjadjwÿr djwÿnh Jeju kute aparmã ar adjâpênh pumÿnh. Ar adjâpênh mex kôt dja ar amã o pãnh mex. Nãr ar akwÿ apa 'amÿnh kêt wã ne ar ga gar adjâpênh ar aba. Me kute ar amã o pãnh kadjy gar adjâpênh ar aba. Běnjadjwÿr djwÿnh kute ar adjâpênh pumÿnh. Ar adjâpênh mex kôt dja ã ar amã o pãnh mex. Me akunÿ adjâpênh mex kôt dja ta amã o pãnh mex. Tãm ne gar amrêbê ama.

<sup>9</sup> Ne bĕnjadjwÿr ar, ar aje amim me pa 'amÿnh nhym me ar amã àpênh kajgo ar bawã ar amã ne ba ikaběn. Dja gar ije ajbir ar anhõ àpênhmã ikaběn jarĕnhja ma. Ikaběn kôt ar gadjwÿ ar anhõ àpênhmã amex. Kwãrĭk wãnh aje meo abikĕnhmã me kangrõho aba kêt. Djãm bĕnjadjwÿr'ã apydji? Kati. Ar gadjwÿ ne kàjkwakam ar anhõ Bĕnjadjwÿr djwÿnh. Tãm ne ba ar amã arĕ gar amrêbê aje mar. Ta ne kum me'õ pyma kĕtkumrĕx.

*Metĭndjwÿnh nhõ kàxo kubĕkà'ã ujarĕnh.*

*Rô 16.20; Tex k 5.8; Xij 4.7; Ped k 5.8*

<sup>10</sup> Akmere àpnĕre ar, ije ar amã arĕnhõ ino rer kadjy ne ja. Bĕnjadjwÿr djwÿnh tÿ:xi. Atÿx kadjy gora amim maro aba nhym arÿm ar amã atÿx jadjã. <sup>11</sup> Me karõ punu nhõ bĕnjadjwÿr kute gwaj bamã 'ĕx ne gwaj banoo biknor prãmkumrĕx. Dja gar amijã ano tÿx ne arek kubĕ dja nhym arÿm ar anoo biknor kêt. Arek kubĕ ar adjãm ne aje kangõnh kadjy dja gar aminĕje Metĭndjwÿnh nhõ kàxo kubĕkà jangjĕ, kute gwaj bamã kàxo kubĕkà nhõr kunĭja aminĕje angjĕ.

<sup>12</sup> Mÿkam dja gar angjĕ? Bir, djãm me ã, gwaj baje me omÿnhja ne gwaj baje aminĕje me kangõnhmã? Kati. Me karõ punu pumÿnh kĕtja. Apÿnh

me axwe nhõ bĕnjadjwÿr ja ne gwaj baje aminĕje me kangõnhmã. Apÿnh me karõ punu, me rÿnh 'itÿx ja ne gwaj baje aminĕje me kangõnhmã. Pykakam me axwe prãmja ne me kute mrãmri ne akamãt kô tykkam me mrãnh punuja pyrãk. Me ja nhõ bĕnjadjwÿr ne gwaj baje aminĕje kangõnhmã. Kàjkwakam me karõ jaxwe ar baja. Me karõ punu ja ne gwaj baje aminĕje me kangõnhmã. <sup>13</sup> Kam, dja gar aminĕje Metĭndjwÿnh nhõ kàxo kubĕkà kunĭ jangjĕ. Dja aje me kangõnh nhõ akati awÿr bõx ga me bĕ atÿx ne me kangõnhõ dja. Ne kam arÿm meo apan me kujate. Kam dja ga arek me bĕ adjãm tÿx rã'ã.

<sup>14</sup> Be, mÿj dja me bĕ ar anhõ kàxo kubĕkàja kute gar aminĕje angij? Bir, ajĕxnhĭ kĕt ne akabĕnkumrĕx. Ajĕxnhĭ kĕt kadjy ne ar anhõ kàxo apre djã. Ga, krãkamngõnh kàxo pre djão kute kà janĕnh tÿxja pumÿ. Kute o kàxo kubĕkàja kunĭ janĕnh tÿx nhym arÿm 'ã rorok kĕt. Ar gadjwÿ ar aje apre djão amikrax pre mãn prãbĕ ajĕxnhĭ kĕt ne akabĕnkumrĕx. Akabĕn kajgo kĕt ne arek me karõ punu kangõnhõ dja. Nhym kam me te kute Metĭndjwÿnhbĕ ar ajo akĕxmã.

Metĭndjwÿnh kabĕnkôt dja gar katãt ar amijo aban ajaxwe kĕt. Akatãt jabĕ ne anhõ kàxo anhinõkã. Ga, krãkamngõnh kute kurĕ djwÿnhbĕ amipytãr kadjy kute kàxo inõkã jangjĕnhja pumÿ. Ar gadjwÿ ar aje kàxo ar anhinõkã jadjãr mãn prãbĕ ajaxwe kĕt ne Metĭndjwÿnhmã akatãt. Ne arÿm me karõ punubĕ amipytãn aminĕje kangõnhõ dja.

<sup>15</sup> Ar prĭne 'ã ujarĕnh nyja ma. Aje 'ã ujarĕnh ny mar jabĕ ne ar aparkã tÿx. Ga, krãkamngõnh kute parkã tÿx jangjĕnhja pumÿ. Kurĕ djwÿnh'ÿr prõt ne kute amiparo bikĕnh kĕt kadjy ne kute parkã tÿx jangjĕnh. Ar gadjwÿ ar aje ar aparkã tÿx jadjãr mãn prãbĕ dja gar Kritu'ã ujarĕnh ny kôt adjumar mexja prĭne aman arÿm me'ÿr mrãnh memã arĕ. Dja gar memã arĕn arÿm o aminĕje me karõ



punu kangõnho dja nhym me te: kute Metĩndjwýnhbê ar ajo akẽxmã.

<sup>16</sup> Dja gar kam tu amim Metĩndjwýnh markumrẽx. Aje tu amim markumrẽx jabê ne ar anhõ kãxo kruwbê àptàr djà. Ga, krãkamngõnh kute kruwbê àptàr kadjy kute amýnhja pumũ. Ar gadjwý ar aje anhõ kruwbê àptàr djà byr mãn prãbê tu amim Metĩndjwýnh markumrẽx. Tu amim markumrẽx ne arým arek me karõ jaxwe nhõ kruwbê adjãptãro dja. Aje tu amim markumrẽx jao dja ga õ kuwyo kruw kunĩbê aptãn mã pa. Me kabẽn punu, apýnh me kaprĩ djãri, apýnh me tokry djãri ne kubê me karõ jaxwe nhõ kuwyo kruwja. Ar aje tu amim markumrẽxjao dja gar mã pa. Nhym me te: kute Metĩndjwýnhbê ar ajo akẽxmã.

<sup>17</sup> Mrãmri ne Metĩndjwýnh arým kute amim ar apytãrkumrẽx. Ja dja gar tu amim markumrẽx. Jabê ne ngõnho ar akrãdjê. Ga, krãkamngõnh kute amikrã pytãr kadjy kute ngõnho krãdjê turja pumũ. Ar gadjwý ar aje ngõnho akrãdjê tur mãn prãbê tu amim ja markumrẽx. Mrãmri Metĩndjwýnh arým kute amim ar apytãrkumrẽxja markumrẽx. Ne kam arek me karõ punu kangõnho dja nhym me arým te kute Metĩndjwýnhbê ar ajo akẽxmã.

Dja gar ajte prĩne Metĩndjwýnh Karõ kabẽn man memã arê. Aje kabẽn mar jabê ne ar anhõ kãxdjwa kajgo. Ga, krãkamngõnh kute kurê djwýnhho àpanh kadjy kute õ kãxdjwa kajgo jamýnhja pumũ. Ar gadjwý ar aje ar anhõ kãxdjwa kajgo byr mãn prãbê prĩne Metĩndjwýnh Karõ kabẽn man memã arê. Ne arým me karõ punu kangõnho dja nhym me arým te kute Metĩndjwýnhbê ar ajo akẽxmã.

<sup>18</sup> Dja gar kam Metĩndjwýnhmã akabẽnõ aba. Kum mýjja kunĩõ a'wý. Akati kunĩkõt kum ar akabẽn jarê. Aje Metĩndjwýnh Karõ mar'ã ar amã djukanga kêt gê prĩne ar ajo ba mex. Prĩne kute ar ajo ba mexkam mã

Metĩndjwýnhmã akabẽn jarê. Kum Jeju nhõ me ja kunĩõ a'wý. Ar ano týt ne amã djukanga kêt ne meo a'wý.

<sup>19</sup> Badjwý kum ijo a'wý gê ija-mak'ýr kabẽnõ bõx ba gop imã me uma kêt ne memã kabẽn jarê. Me krãptĩ kute Kritu'ã ujarẽnh ny mar kêt rã'ã. Ba gop me kunĩmã arẽnho amirĩtkumrẽx gê 'ã ujarẽnh ny memã amirĩtkumrẽx. <sup>20</sup> Ba ne ba Bẽnjadjwýr djwýnh kabẽnkõt memã 'ã ujarẽnh ny jarẽnho iba nhym me arým kãxirãx jao idjuwpre. Dja gar kum ijo a'wý gê me te arým idjuwpre ba gop imã me uma kêt ne memã arẽnhkumrẽx ne gop mrãmri kabẽnkõt ibê 'ã idjujarẽnh djwýnhkumrẽx ne memã arẽnhkumrẽx.

<sup>21-22</sup> Xikiku ne ba arým ar amã ano. Imã gwaj bakamy Xikiku jabêkumrẽx nhym Bẽnjadjwýr djwýnhmã àpẽn katãtkumrẽx ne 'ã ukanga kêtumrẽx. Ba arým ar amã ano. Gêdja ar awýr bõx ne arým ijã ar amã ajarê. Mýjja kunĩ'ã ar amã ajarê gar arým iman arým ikam adjumar punu kêt ne akĩnh.

<sup>23</sup> Metĩndjwýnhbê ne me Babãm. Ne Bẽnjadjwýr djwýnhbê ne Jeju Kritu. Gê ar ar aje abeno akamywãõ djuw mex gar adjumar mex ne amã aben jabêkumrẽx ne tu amim ar markumrẽx. <sup>24</sup> Ar amã Bẽnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu jabêkumrẽx ne 'ã adjukanga kêtja gê ar tu kum ar akaprĩkumrẽx.\* Tãm ne ja.

\* **6:24** Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym ar pãnh arým kum ar akaprĩ Kati. Ar ta ne ar tu kum ar akaprĩkumrẽx.

## Paur kute Pirpukam me jamã pi'ôk no'ôk ne ja.

Krĩraxbê Pirpukam ne Paur memã Jeju jarẽ nhym kam me kwỳ arỳm tu amim markumrẽx. Paur kum ar kĩnhkumrẽx nhym ar jadjwỳ amipãnh kum Paur kĩnhkumrẽx nhym kam Paur ar kurũm tẽn atemã krĩrax 'ôkam bõx. Bõx nhym me ja kum Metĩndjwỳnh kabẽn mar prãm kêt ne kam Paur pa 'amỳn o tẽn mekbê ijê djakam kumẽ. Nhym arĩk kaprĩre ne mekbê ijê djakam dja, prãm kam dja. Nhym kam krĩraxbê Pirpukam Paur nhõbikwaja kum kĩnh djà jano, kôt kum õ kwỳ krẽn djà jano, nàr kon kum pi'ôk kaprĩ jano nhym kubyn kĩnhkumrẽx. Paur kute amikajmãtã arkum Jeju jarẽnhja ta ne kôt kum mỳjja jano, Epaprodjikôt ne kum kĩnh djà jano. Nhym 'ỳr o bõx. 'Ỳr o bõx nhym kubyn kam kĩnhkumrẽx ne akubyn arkum,

—Ota ba arỳm kubyn arỳm ikĩnhkumrẽx ne, ane. Nhym kute kôt kum kĩnh djào bõxja, Epaprodjija ate kanê ne kam arỳm mexkumrẽx ne kam õ pykamã tẽmmã, nhym Paur kute kôt arkum pi'ôk no'ôk janormã. Kute arkum pi'ôk no'ôk ne kôt anor ne ja.

Ë, Paur kute arkum pi'ôk no'ôk ne ja.

*Paur kute Metĩndjwỳnhmã ar arẽnh.  
Ep 1.15*

<sup>1</sup> Ba ibê Paurmẽ Ximoximẽ ne bar ar amã pi'ôk no'ôk ne. Ar ibê Jeju Kritu nhõ àpẽn ne bar ar amã pi'ôk no'ôk ne. Ë, krĩraxbê Pirpukam Kritu Jeju nhõ me ja, õ me mextire jamã ne bar pi'ôk no'ôk ne. Ar aje Jeju nhõ me jao aba djwỳnhwãmẽ atãri àpẽnhwãmẽ, ar akunĩmã ne bar pi'ôk no'ôk ne.

<sup>2</sup> Gê Metĩndjwỳnh ar ajo djuw mex, Metĩndjwỳnhbê gwaj Babãmmẽ krabê Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu ar ukaprĩkôt ar

ajo djuw mex ne ar ar ajo ba ne ar amã umar mex jarẽ gar adjumar mex ne ar aba.

<sup>3</sup> Ota ba inhõ Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ. Nã bãm mã ar aman ar amar rã'ã. Nã bãm ar akam ikĩnh ne ije ar amar kunĩkôt kum amikĩnh jarẽ. <sup>4</sup> Djã nã bãm ar akam ikaprĩ? Kati, nã bãm ikĩnhkumrẽx ne ije kum ar akunĩo idjà'wỳr katã kum amikĩnh jarẽ. <sup>5</sup> Mỳkam ne ba ikĩnhkumrẽx ne ar ajo a'uw? Bir, ar ikôt adjàpẽnham. Kra:x kurũm ne gar ikôt apê ne memã Jeju kukràdjà ny'ã adjujarẽn atẽm rã'ã ne kam kôt ijo djuw mex ba kam itỳxkumrẽx ne memã Jeju'ã idjujarẽn tẽ.

<sup>6</sup> Kam ne ba ar akam ikĩnh ne. Arỳm ba kuma. Metĩndjwỳnh ta ne arỳm ar ajo mexmo krax ne. Dja ar ajo mexo tẽn o tẽn o tẽn rã'ãn arỳm inomã kumẽ gar akunĩ amextire. Æ kute ar ajo anhỳrmã ne ba amikajmã'ã kuma. Mỳj akatikam dja inomã kumẽ? Bir, akubyn Jeju Kritu bõx nhõ akatikam.

<sup>7</sup> Be, kôt ne ba ije ar akunĩo ijamakja. Bir, mrãmri. Mỳkam? Bir, imã ar akĩnhkumrẽxkam. Ar akunĩ ne gar ikôt ar adjàpẽn aba. Metĩndjwỳnh kute imã idjàpẽn jarẽnhja ne gar ikôt kum adjàpẽn ar aba. Djãm mekbê ijê djakam idjãm kambit ne gar adjàpẽn ar aba? Kati, irãri ar ibaridjwỳ ne gar ikôt adjàpẽn ar aba. Irãri ar ibari ije Jeju kukràdjà ny'ã idjujarẽn nhym me kute aprỳo ba, ba prĩne kôt memã 'ã idjujarẽn ne ije memã kum,

—Mrãmri ne ba ije me amã kôt Jeju'ã idjujarẽn ar o ibaja, anhỳrja, be, nã gãm ar ã ikôt Jeju'ã adjujarẽn ane. Kam ne ba imã ar akĩnhkumrẽx ne. <sup>8</sup> Imã ar akĩnhkôt ne ijamak inhõ djakam tokry ne. Mrãmri ne ba kôt ar amã arẽ. Metĩndjwỳnh kute prĩne me kadjwỳnhbê me omũnhkôt arỳm ikad-jwỳnhbê ipumũ, ije ar ajo ijamakkôt ipumũ. Imã ar akĩnh raxi. Kute Jeju Kritu kute kum ar akĩnh pyrãk. Aben kôt ne bar ã ar amaro ane.

<sup>9</sup> Nã bãm Metĩndjwỳnhmã ar ajo a'uw. Ar amã aben jabêo amõr rã'ã o amõr rã'ãn arỳm ar amã

aben jabê rax kadjy. Kadjy ne ba Metĩndjwýnhmã ar ajo a'uw. Be, dja gar amã aben jabêo atēm rã'ãn kam arým kôt prĩne mýjja pumũnh mex ne kôt akrã kre mex. <sup>10</sup> Gar kam amim mýjja kabin mýjja mexbito amiptã. Nhym mũm mýjja punu nõ gar katãt mýjja mexbito amiptãn kam amextire ne ajmã akute kêt ne ar aba rã'ã nhym arým akubyn Kritu bõx. <sup>11</sup> Nã, gar kam amextire. Jeju Kritu kute katãt me krã pymjýr djwýnh tãm gêdja katãt ar amã ar akrã pumjuw gar katãt mrã. Nhym me kam ar apumũn kam kôt Metĩndjwýnhmã rax jarẽn kum mex jarẽ. Tãm ne ja.

*Paur tyko nãr tĩno kute Jeju raxo amirĩtmã.*

*Kor 1.24; A Xim 2.9*

<sup>12</sup> Akmere ar, ãpnhĩre ar, ě, ba ar amã arẽ. Djã nãm me ibê ijẽn kam Jeju'ã me ujarẽnh nyja mekbê krãta? Kati, nãm me mã Jeju jarẽ, arẽnh ry typydji nhym me kunĩ kuma, me kute arẽnh bãptãr kêt. <sup>13</sup> Nhym kam bẽnjadjwýrbê Xedja nhõ krãkamngõnhre kunĩ kuma, mete mekbê ijê djãkam imẽnhkôt kuma. Nã bãm Kritu'ã idjujarẽnh tẽ nhym me mekbê ijê djãkam imẽ nhym me kunĩ kôt kuma. <sup>14</sup> Nhym gwaj baje abeno bakamy kwý rax ne mekbê ijê djãkam idjãmkôt ipumũn kam Bẽnjadjwýr kanãrrãm kum me uma kêtumrẽx ne irãri ar tu memã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽnh ar o ba.

<sup>15-17</sup> Nhym bep apýnh ne me kwý kute amijo rũnh prãm kam Jeju'ã pydjĩn 'ã ujarẽnh mõr prãme memã Jeju jarẽho ba. Kum ikĩnh kêt ne 'ã pydji prãme ne arĩk ajkwakambit we memã Kritu jarẽnh ar o ba. Ikaprĩ rax kadjy, mekbê ijê djãkam idjãmkam ikaprĩ rax kadjy ne me arĩk Jeju'ã ujarẽnh ny jarẽnh kajgo ar ba.

Nhym bep ate ne me kute mrãmri ukaprĩkôt ar memã Jeju jarẽho ba. Me ja ne me kum ijabẽn arým prĩne ipumũ. Metĩndjwýnh kute imã idjãpẽn jarẽnh ba ije tu katãt arẽnhkumrẽx nhym kôt me kute ibê ijê kôt ipumũn kum ijabẽn kam ikudjwa

memã Jeju jarẽho ba. Nhym bep ate ne me kwý arĩk Kritu'ã ujarẽnh kajgo ba.

<sup>18</sup> Kwãrĩk rã'ã gê me tu ar amẽ arek 'ã ujarẽnh ba. Dja me kum Jeju jabẽn 'ã ujarẽnh mexja mrãmri rã'ã. Nhym me kute 'ã pydji prãme Jeju jarẽnh kajgoadjwý mrãmri rã'ã. Mrãmri gêdja me amẽ ar 'ã ujarẽnh ba. Gê kam me kunĩ Kritu'ã ujarẽnhja ma. Ba kam arým ikĩnhkumrẽx. Gêdja ba mã ikĩnh rã'ã ne. <sup>19</sup> Jeju Kritu Karõ gêdja ijo ba rã'ãn ikadjy me ngrẽk nhym me kam ikaba. Nhym adjwýnhdjwý mrãmri ar aje Metĩndjwýnhmã ijo adjã'wýro gêdja me arým bõm imẽ. Ja ne ba arým prĩne kuma. Kam dja ba ikĩnh rã'ã ne.

<sup>20</sup> Gora ba imã me uma kêt ne idjãm týx ne Kritu'ã ajarẽ. Gora ba ã anhýr jabej kam memã Kritu raxo amirĩt ne amikam ipijãm kêt. Ije Kritu raxo amirĩt prã:mã. Itĩn rã'ã nãr kon mete ibĩn jabej o ne ba ije Krituo rax prãm, o ne ba ije memã o amirĩt nhym me arým kôt kute kum katormã. Amrẽbê ne ba memã Kritu raxo amirĩt rã'ã. Gora ba jakam djwý ã o ane. Tãm ne ba amim kamnhĩx ne aminhõkre kadjwýnhbê maro nõ.

<sup>21</sup> Ikĩnh djãbê ne Kritu. Ajbit dja ba kuman o amikĩnh. Djãm ityk nhijukri ikaprĩ? Kati, ityk nhijukri dja ba ikĩnhõ itĩnja jakrenh mex ne. Ityk nhijukri dja ba arým Kritubê ikĩnh djã pumũn kam ikĩnhkumrẽx ne.

<sup>22</sup> Nhym bep dja ba arek itĩn jabej kam Krumã apê ne memã 'ã ajarẽ nhym me krãptĩ arým amikajmã'ã Jeju ma. Jadjwý ne mexkumrẽx. Ije, nã bãm te ari mýjja ma. <sup>23-24</sup> Nãm te mýjja 'õ imã pydji prãme. Nã bãm ityk ne Krumẽ ro'ã iban inhýtã ije aben pumũnhmã kuman jãm itĩnkam ije Krumã idjãpẽnja ma. Ije, nã bãm te ari mýjja ma. Dja ba tyn arým mrãmri imexo, ikĩnhõ itĩnja jakrenh mex ne. Tãm ne ba imã kĩnhkumrẽx ne. Nhym bep dja ba itĩn ne kam ar amãdjwý kĩnh jadjãn ar amã arẽnh nhinom kumẽ.

<sup>25</sup> Nã, dja ba itĩn ne kam ar amã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽho tẽn inom

kumē. Tām ne ba arým prīne kuma. Itīn ne arek ar ar akam iba rā'ā, ar aje amim Jeju mar rax ne o atēm ne kôt akīnh kadjy. Ja ne ba arým kuma. <sup>26</sup> Bir be, dja ba arým ar awýr ibôxjakam gar arým ipumūn kam arým ikôt Kritu Jejumā mex jarē. Kute ipytàrkôt ipumūn kam akīnh rax ne kam arým akunī kikrepdjità Kritu Jejumā rax jarē.

*Ar te tokry Jeju'ā ukanga kêt mā.*

*Ruk 6.22; Xij 1.12*

<sup>27</sup> Ē, ar ikabēn ma. Gar arým Kritu'ā ujarēnh nyja ma. Gora kôt ar amijo aba. Dja ba ar awýr itēm ne ibôx ne ije inhýtā ar apumūnh jabej arým ikīnhkumrēx. Ar aje kôt amijo abakam ikīnhkumrēx. Nār kon, mekbē ijē djākam idjām rā'ā jabej nhym arým iwýr ar ajā ujarēnh bôx jabej dja ba kuman ikīnhkumrēx. Gar atypydjin adjām tỳx ne axikôt akabēn ne ar memā Jeju kukràdjā ny'ā adjujarēnh aban aro'ā aje o angryk ne aje akabēno me unēnhkam. Me kute Metīndjwýnh Kabēn japrýja dja gar akabēno me unē. Ja dja ba kôt kuman arým ikīnhkumrēx ne.

<sup>28</sup> Kwārīk wānh me kute ar ajaprýwā ne mūm kute Metīndjwýnho akēx ne kute aprýwā kwārīk wānh gar amā me uma kêt. Ate gédja me wānh ar axwe ba. Gwaj mrāmri tu katāt Metīndjwýnhmā badjápēnh mex ne. Nhym kam kôt me ar amā katon kam amijā,

—Bep djām mrāmri ne Metīndjwýnh ar wā pytā. Nhym bep ba ne ba ije mar kêt kam kute ipytār kêt kumrēx. Dja ba tu ibiknorkumrēx. Bep djām mrāmri ne ar ja arým mrāmri Metīndjwýnho aminhō. Kam ne kute ar utārja, ane. Dja me ar apumūn kam ā ane.

<sup>29</sup> Arým ne Metīndjwýnh Kritu kadjy amim ar ajā karō. Ga kam ar arým amikajmātā Kritu ma. Djām ja'ābit ne amim karō? Kati, mýjja 'ōdjwý. Ē, aje Kritukôt amijo abakam ar atokrymādjwý. <sup>30</sup> Dja gar ikudjwa Kritukôt djan o angryk nhym me

arým jām ar ajo akēx ne ar amā tokry jadjā ga kam ar ikudjwa aje Kritukôt amijo abakam te atokryn te akaprīn mā kôt ajkamē. Wākam idjāmkam ne ba ā ane gar kôt ipumū. Jakam idjāmkamdjwý ne ba Krituo ingyryk ne memā ikabēn gar ijā ujarēnh ma. Tām ne gar gadjwý arým kôt adjām ne aje o angryk ne atokry o aben pyrāk kadjy ne Metīndjwýnh ar ajā amim karō. Tām ne ja.

## 2

*Ar kute Kritu kudjwa amijo kàtāmmā.*

*Ep 4.1; A Kô 8.9*

<sup>1</sup> Akmere ar, àpnhīre ar, gora axikôt akabēn ne akabēno ikīnh. Be, ga arým Kritu kute ar amā tỳx jangjēnhwā pumū. Ne ajte kum ar ajabēn kam ar akaprīkam kute ar amā kīnh jadjār wā pumū. Metīndjwýnh Karōdjwý kute ar ajo ōbikwan kute ar ar ajo bawā pumū. Gar kôt aje abeno anhōbikwan kam amā aben kaprī. <sup>2</sup> Be, ā kute ar ajo anhýrwākam dja gar kôt axikôt akabēn ne akabēno ikīnh. Kam dja ba arým kàjmā amū ikīnh ajkamē. Dja gar akabēn'ā kabēn ne ar amā aben jabēo aben pyrāk ne axikôt akabēn ne abenmā kum,

—Gwaj atemā bakabēn kêt ne kam gwaj badjápēnho aben pyrāk ne gwaj bakabēno aben pyrāk, ane. O dja gar amū kàjmā ikīnh kamēnho mō.

<sup>3</sup> Kwārīk wānh gar amikadjwýnhbē amijo abēnjadjwýr ne ar meo aba kêt. Kwārīk wānh gar amijo arax prām kêt. Dja gar tu amikam apijām ne amijo angrire ne amijo akàtām. Kwārīk wānh gar amikadjwýnhbē amijo abēnjadjwýr kêt. Nhym bep amū me ja'ābit dja gar aminēje me'ā bēnjadjwýr rēn kàjmā me kamēnho tē. <sup>4</sup> Kwārīk wānh gar gajbit amimar ne ar amijo aba kêt. Kwārīk wānh gar amijo adjaptār ne ar mebē mýjja jao anhýro aba kêt. Dja gar amū me jadjwý ma.

<sup>5</sup> Be, Kritu Jeju kute amijo ngrija pumū. Kute mrāmri amijo ngri

- mex ne kute amijo kàtàmja pumũ. Kudjwa dja gar ã amijo ane.
- 6 Nà, Kritu raxmẽ Metĩndjwýnh raxo aben pyræk. Kute aben pyræk. Dji Kritu kubẽ Metĩndjwýnhkêt. Nãm ren Kritu ren amirax pumũnh japkrem ren arek ar ba.
- 7 Nhym bep kati, nãm te rax ne, te kàjkwakam õ mýjja mex ne tu me bakadjy amikangan ruw. Tu amikunĩ kangan amijo ngrin me bawýr ruw. Ne kam ar memã àpênh ba. Nãm tu amijo kubêngôkre.\*
- 8 Ne kam ï kute me babêngôkre nhĩa pyræk. Axikôtô. Nãm amijo ngrire ne amak mex ne akrãnmã Bãm kabênkôt mrã. Akrãnmã Bãm kabênkôt mrãnh rã'ã nhym me kubĩ. Djã nãm me bñn kajgo? E kum kati, píte'y tokry týxkam ne me kubĩ.
- 9 Kam ne Metĩndjwýnh raxo kàjmã kamên kam kum idji mex jarẽ, idjibẽ kumkati ne kum arẽ, idji rax ne kum arẽ. Kàjmã kute raxo amũ mýjja kunĩ jakrenh, o kute mýjja jakrenh mexi.
- 10 Dja me Jeju nhidji man kam arým umaje ibô, pijàm djaje ibô. Mýjja kunĩ dja idji raxkôt kuman kam arým umaje ibôn anihkrên 'õ kabên kêtikumrêx. Kàjkwakam kadjy mrãnh djwýnhmẽ pykakam me kunĩmẽ, pyka kadjwýnhbê me karômẽ mýjja kunĩ.
- 11 Be, me kunĩ dja me abenmã,  
—Nà, Jeju Kritu, ajbit ne Bẽnjadjwýr djwýnh, ane. Dja me ane nhym kam Metĩndjwýnhbê Bãmdjwý dja ô'ã memã rax nhym me Bãmmãdjwý kàjmã rax jarênhô tẽ.  
Be, dja gar ã Jeju Kritu'ã amijakreo ane.

\* 2:7 Kritu ne amijo kubêngôkre kute mrãmri ne apýnh me õ pyka djari kunĩkôt me kunĩ: bêngôkreja pyræk. Kubẽ kà jakamẽ me kakrãtykmẽ me babêngôkremẽ ne me kunĩ: bêngôkre. Me kamrômẽ me kukràdjã kunĩ kubêngôkre aben pyræk. Jakam dja ga Karõ 17.26 jarên ama.

12 Jeju ne amak mex ne Bãm kabênkôt ar amijo ba. Kam dja gar gadjwý, akmere ar, àpnhĩre ar, ajamak mex ne kabênkôt ar amijo aba. Be, gora ar ikamã ajamak mexwã kwãrĩk wãnh rã'ã. Gar itekre kamã mýjja punu wã 'õ nhipêx kêt. Nã gãm ar ikam ajamak mex ne prĩne Metĩndjwýnh kabênkôt ar amijo aba. Gora ar aje Metĩndjwýnh kabênkôt amijo abawã rã'ã. Gora Metĩndjwýnh kute ar apytàr ne kute ar ar ajo bakam gora ar mã ajamak mex ne kôt amijo aba rã'ã. Ne kum adjàpênh rã'ã ne. Dja gar amã Metĩndjwýnh pyman kam apijàm ne kam kum adjàpênh rã'ãn kôt ar amijo aba rã'ã ne.

13 Nhym mýj me'õ ne ar angrêk gar kabênkôt ar amijo aban kum adjàpênh prãm ne kum adjàpênh ar aba? Bir, Metĩndjwýnh. Metĩndjwýnh ta ne ar amã arẽ gar kabênkôt ar amijo aban kum adjàpênh prãm ne kum adjàpênh ar aba.

14 Kwãrĩk wãnh gar aben prĩkam mýjja japry kêt ne akabêno aben japanh kêt. Dja gar tu abenkam akabên mex. 15 Mýkam? Bir, ar ajaxwe kêt ne ajmã akute kêt ne arek ar abamã. Ar abê Metĩndjwýnh krakumrêxkam memã katàt amrãnhmã. Gora memã katàt mrã gê me axweja, me arĩk ar baja ar apumũ. Katàt ar amrãnhkam ne gar aje ngônhpôkti nhirã pyræk, aje akamàt kô tykkam ngônhpôkti kute memã irãja pyræk. Nhym bep me axweja, me arĩk ar baja ne me kute akamàt kô tyk pyræk.

16 Dja gar aje ngônhpôkti pyræk ne aje mã memã Metĩndjwýnh kabên jarênh nhym me kute amim mar ne tñn rã'ã rã'ã rã'ãmã. Dja gar ã amijo anhýr ar o aba ba kam ar akam ikĩnh. Kritu akubyn bôx ne kute me bakabin kam kute ar amexmã apôxkam dja ba ar akam ikĩnh ne ar ajo idjãmra iba ne kam aminhõkre kadjwýnhbê,

—Be, djã nã bãm te arkam idjãpênh rax? Djã nã bãm te arkum Jeju jarênhô iba? Djã nã bãm arkum arênh kajgo? Kati, nãm ar amikajmãtã Jeju markumrêx. Ba kam idjãpênh kajgo kêt, ane.

17 Birãm djãm me ibĩ. Kon ne. Dja me te ibĩ ba mã ikĩnh. Nhym Metĩndjwýnhdjwý mã ikam kĩnh. Mýkam? Bir, dja mete ibĩn jabej ibĩ nhym Metĩndjwýnh mrãmri ikam kĩnhkumrêx. Kute mrãmri ne me kute amrêbê Metĩndjwýnhmã mry par ne kute kum bôr nhym kam mekam kĩnhja pyrãk. Dja ã ikam kĩnhô ane. Ar gadjwý, dja gar amim Metĩndjwýnh kamnhĩx. Kam gêdja Metĩndjwýnh ar akamdjwý kĩnhkumrêx. Kute mrãmri ne me kute Metĩndjwýnhmã mry nhiby uba kangô runh nhym kam mekam kĩnhja pyrãk. Kute tãm pyrãk. Dja ã itykkam gwaj bakam kĩnhô ane. Bir, mrãmri, kwãrĩk wãnh ibĩn rã'ã ba tu ikĩnh ne. Gwaj bakunĩ baro'ã bakĩnh ne. 18 Gar gadjwý ã ikôt akĩnh ane gwaj baro'ã bakĩnh.

### *Ximoxi'ã ujarênh.*

19 Adjým, dja ba ĩ wãm ar awýr Ximoxi jano. Ije ar awýr anormã tu amijã Bênjadjwýr Jeju kamnhĩxkumrêx. Dja ar akam bôx ne akubyn iwýr tẽn bôx ne kam imã ar ajarê. Kute imã ar ajarênh mexo dja imã ikĩnh jadjà, ba kam ajte ikĩnh ne. 20 Ximoxi ne mexkumrêx. Nhýnh ne atemã me'õ ne ba ije wãm ar awýr anormã? Kati, Ximoxi pydjii. Ajbit ne ikôt mrãmri ar ajo djuw mex ne. 21 Me kunĩ ne me amidjwýnhbit ma, ne kam Jeju Kritu mar kêt ne.

22 Nhym bep ate ne Ximoxi. Gar arým mexmã akato. Nãm ikôt àpênh mexkumrêx. Kute me kra bãmkôt àpênh mexja pyrãk. Nãm ã ikôt memã Jeju'ã ujarênh ny jarênhô tẽmo ane. 23 Be, tãm ne ba ije ar awýr anormã tu kamnhĩxkumrêx. Dja ba amima, itĩn jabej nãr kon ityk jabej, dja ba amiman kam on ar awýr ano nhym wãm tẽ.

24 Adjým, dja ba badjwý ĩ wãm ar awýr tẽn bôx. Nãm bãm itẽmmã tu amijã Bênjadjwýr djwýnh kamnhĩxkumrêx.

25 Mrãmri dja ba akubyn ar awýr ikamy Epaprodji jano. Nãm gãm ar iwýr ano nhym iwýr bôx ne ikôt àpênh ar ba. Bar kam iro'ã ar ije Jejuo ingyk ne memã ikabên iba. Tãm ne gar iwýr ano nhym iwýr bôx ne kam ar akãxã ijo djuw mex ar o ba, ba kam ije arým akubyn ar awýr anormã.

26-27 Nãm ar ajo ama: ne. Ba kam ije akubyn ar awýr anormã. Mrãmri ne arým kanê tỳx ne tyk 'ýr. Tyk 'ýr nhym Metĩndjwýnh kum kaprĩn arým o mex ne. Kum tãmja kaprĩn kum badjwý ikaprĩ. Ikaprĩ nhiby ajte ikaprĩ karõ ne kanêbê utã, Epaprodji pytã, nhym arým mexkumrêx ne ar ajo aman kam,

—Ý, arým ne ar ikanêkôt iman arým ikam umar punu, anen kam ar akôt umar punu.

28 Kam ne ba ije akubyn ar awýr anor prãm kumrêx, gê ar awýr tẽn bôx gar omũn kam ajte akĩnhkumrêx. Ar akĩnhkumrêx ba badjwý arým ikaprĩ apêx. 29 Bir be, kam dja ar awýr bôx gar amiwýr o wadjã, ne akĩnhkumrêx ne Bênjadjwýr kôpdji'ã kum akabên mex jarê. Dja gar ã o ane, me'õ kute Epaprodji pyrãk dja gar ã o ane, kãjmã kamênhô tẽ. 30 Be, tu amiwýr o wadjãn kum akabên mex jarê. Djã nãm gãm ar omũ, Kritumã àpênh ar bakam ren tykja pumũ? Nãm ikôt ar àpênh ba. Gar te ikôt adjãpênh prãm nhym kam ta ar akãxã ikôt àpênh ar ba. Kute amikam tyk mar kêt ne tu ikôt ar àpênh ba.

## 3

### *Paur kute amikukràdjã tũm kunĩ kanga.*

1 Ĕ, akmere ar, àpnhĩre ar, gora ar ajte ikabên ma. Gora ar akĩnh. Gora ar gwaj banhõ Bênjadjwýrwã kôt akĩnh.

Ĕ, ba ajte ar amã mýjja 'õdjwý jarê, õbê ije ar amã 'ã pi'ók no'ókja dja ba ajte ar amã arê. Djã nãm bãm ije

ajte akubyn ar amã arënhbê imã idjukanga? Kati, me kute ar anoo biknorbê dja ba ahte akubyn ar amã arê. <sup>2</sup> Ë, gora ar aminêje me omũ. Me axwe, me arĩk ar bawã ar aminêje me omũ. Me wã ne me mỳjja punubit nhipêx ne memã me kute me mykã jakãrmãbit arënh ar o ba. Nãm me 'êx ne we ar memã,

—Djãm me aje amim Jeju mar ne kam tu aje mar kajgomã. Bep kati, dja ga me amim ama nhym me me amy nhinhu kãdjwỳ rê. Metĩndjwỳnh ne kum me my nhinhu kã rënhbit kĩnh ne meo kra, bep me mykã tã ne kute meo kra kêt, anhỳr ar o ba. Nãm me 'êx. Me 'êxnhĩ ne me ar 'êx ba. Bir, nhỹnh me jabê ne Metĩndjwỳnh krakumrêx? Gwaj ba.

<sup>3</sup> Gwaj ba ne gwaj mrãmri babê Metĩndjwỳnh krakumrêx. Gwaj baje Metĩndjwỳnh mar ne kum rax jarënh nhym Metĩndjwỳnh Karõ kute gwaj bajo ba nhym Kritu Jeju kute gwaj bapytãr gwaj baje kam kamnhĩxbê ar baba. Kam ne gwaj babê Metĩndjwỳnh krakumrêx. Djãm gwaj ba ne gwaj ajmã amijon amiptãn ar amijo badjãmra baba? Kati, Kritu Jeju ne gwaj bapytã gwaj kam Kritukam bakĩnhkumrêx ne o ar badjãmra baba.

<sup>4</sup> Djori me'õwã amikukãmãreo amran we,

—Ba inhingêt kôpdji'ã Metĩndjwỳnhmãm imex, anhỳr ar o ba? Nãr kon ajmã amijon amijo àmra ba? Bir be, ba ren amijo idjãmra prãm ne ren badjwỳ ren amikukãmãreo amran ren amimexo idjãmra iba. Djãm ikatãm, djãm iprỳ katã got ba? Arkati, inhingêt kute imã mỳjja rero kute me ja kunĩ rer. Gora ima.

<sup>5</sup> Ë, ijã pi'õk kamrêk pydji nhym me imykã krãta. Ibê idjaerkumrêx nhym inhingêt bê Bënjãmĩn. Djãm ibajtem got? Kati, inãmê ibãm amê Ar kubê idjaer djwỳnhĩ. Ibê mekbê pardjêu 'õ ne ba prĩne Mõjdjê kukràdjãkõt amijo iba mextire. <sup>6</sup> Nã bãm imã Mõjdjê kukràdjã kĩnhkumrêx ne o ingryk ne meo ajkê, me kute amim Jeju mar-jao ibikënh mex ne. Nã bãm prĩne

Mõjdjê kukràdjãkõt amijo iba. Nhỹnh ne me'õ ijã,

—Kati, nãm Mõjdjê kukràdjã 'õo akno, ane? Kati, nã bãm prĩne kõt amijo iba. <sup>7</sup> Bir be, amrêbê mỳjja ja kunĩ imã mex ba kanãrrãm amijo iba.

Nhym bep kati, jakam arỳm imã punun imã kajgo. Ba arỳm kanga. Kritubit ne ikadjy mex, ba kam kanãrrãm ar amijo iba. <sup>8</sup> Djãm Mõjdjê kukràdjãmê me ikukãmãre jabit imã kajgo? Kati, mỳjja kunĩ ne imã kajgo mexi. Nhym ije inhõ Bënjadjwỳrbê Kritu Jeju marmã, ajbit pydji ne imã mex, imã kĩnh, ba kõtbit ijamak bën. Bir be, Kritu kadjy ne ba mỳjja kunĩ kanga. Nã bãm ikukràdjã tũm kunĩo mĩn ne tu bõm kumê, ije ajbito aminhõ kadjy.

<sup>9</sup> Ije Krituo aminhõn kam kõt idjãm ne kõt ibamã ne ba mỳjja kunĩ kanga. Ta ne imã ijaxwe kêt jarê ba kam kum imexkumrêx. Djãm Mõjdjê kukràdjãkõt ije ar amijo ibakam imexkumrêx? Kati, Kritukõt ne ba imex. Nã bãm amikajmã'ã Kritu ma nhym Metĩndjwỳnh imã ijaxwe kêt jarê ba kam kum imex ne. Nãm me ã amikajmãtã Kritu maro ane nhym arỳm Metĩndjwỳnh memã axwe kêt jarënhõ ane.

<sup>10-11</sup> Bir be, ije Kritu mar ne kõt ar amijo ibamã ne ba mỳjja kunĩ kanga. Mỳkam ne ba mỳjja kunĩ kanga? Bir, ije prĩne Kritu mar nhym kute ta tỳxo ijo tỳx, tỳxja tãm kute akubyn amitĩn jao itỳxmã ba kudjwa tokryo itokryn 'ã ingrà tỳx rã'ã nhym me kute Jeju kudjwa ibĩn jabej ba kanga kêt ne kam ije ityk nhijukri akubyn itĩn ne ikator kadjy amim kamnhĩxbê ar amijo iba.

<sup>12</sup> Djãm arỳm imexo imexkumrêx? Djãm arỳm imex ne ijaxwe 'õ kêtumrêx? Kati, ãm ije amijo itēm rã'ã. Tũmrãm gëdja Metĩndjwỳnh ijã mex mē ba kam mrãmri imexkumrêx. Kadjy ne Kritu Jeju ipytãn ijã amim karõ.

<sup>13-14</sup> Ë, akmere ar, àpnhĩre ar, kraxje ijaxwe apêx kêt rã'ã. ãm ije amijo itēm rã'ãã. Ne kam mỳjja pydji'ã ino

tỳx. Mỳjja tũm, ije amijo iba tũmja ne ba tu wãnh kum inhire. Tu wãnh kum inhiren mar kêt ne amikukãmbit maro tẽ.

Kute me kute aben rerkam prõt tỳx ne kam amim kĩnh djà jamỳnhja pyrãk. Nãm me amikukãm 'ỳr prõt ne prõt tỳx ne tyk djà kêt ne arỳm 'ỳr tẽ. Me kute me tỳxmẽ me tyk djà kêt nhõ nêkrêx jamỳnhmã. Me kute amim amỳnhmã ne me katàt 'ỳr prõt ne. Me prõt kôt ari ar rĩt kêt ne ate krãn mũm rĩt ne mũm rĩt kêt. Ajbit ne me kuman tu 'ỳr prõt ne.

Bir be, nã bãm ã ane. Nã bãm ã amijo anen 'ỳr amijo itẽm rã'ãn 'ã inopdji ne. Metĩndjwỳnh kute ijã amim karõkõt ne ba amijo tẽ. Metĩndjwỳnh ikam kĩnh ne kute imã ikĩnh djà nhõr ba ije amim amỳnhmã ne ba kôt amijo tẽ. Bir be, nã bãm ajbit ma. Ije kôt amijo iba nhym ikam kĩnh ne kute imã ikĩnh djà nhõrmã ne ba kadjy amijo itẽm rã'ãn 'ã inopdji ne.

Mỳj nêkrêx nã, mỳj ikĩnh djà ne ba ije amim byrmã? Bir, Metĩndjwỳnh kute kàjkwamã me bajwỳr gu me 'ỳr bamõr ne õ kàjkwakam mỳjja mextikam ar babamã, tãm. Kritu Jujukõt dja gu me kàjkwamã wadjà. Mỳj me'õkõt? Bir, Kritu Jeku pydjikõt dja ba kàjkwamã wadjà. Kadjy ne ba amijo itẽm rã'ãn 'ã inopdji ne. Metĩndjwỳnh ikam kĩnh ne kute imã ikĩnh djà nhõr kadjy.

<sup>15</sup> Gwaj baje amim Jeku mar tũm ne kôt arỳm bamexja, dja gwaj arek kôt amijo bamõr rã'ã. Metĩndjwỳnhmã bajaxwe kêt kadjy arek amijo batẽm rã'ã. Nà, gwaj o ane, ã axikõt maro ane. Dja gar akwỳ ate anhõ kre kadjwỳnhbê,

—Kê, waj. Ije Metĩndjwỳnhkõt ar ije amijo iba prãm kêt kumrêx. Mỳj kadjy gêdja bar mỳjja wãkõt ar amikangõnho iba? anhỳr jabej, nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar amã kabẽn 'õ jarẽ gar arỳm aman kam kôt amim akato.

<sup>16</sup> Ë, ja dja gar ama. Arỳm ne gwaj kôt amijo batẽmo ane. Gwaj arek bamõr rã'ã. Metĩndjwỳnh kute

gwaj bajo mõr gwaj arek kôt bamõr ne atemã mũm bajõ bamàt kêt ne tu arek katàt kôt amijo batẽm nhym tũmrãm Metĩndjwỳnh kute gwaj bajã mex mẽnh gwaj bamextire ne bajaxwe kêt kumrêxmã.

<sup>17</sup> Akmere ar, àpnhĩre ar, ar aro'ã ijã amijakren ikõt amijo tẽ. Ë, ar ipumũ. Ar akajmãtã katàt imrãnhja pumũ. Dja gar ipumũn kam katàt ã ikudjwa ar amijo anhỳr ar o aba. Arỳm ar kwỳ kute ikõpdji'ã ikõt ar amijo ba. Dja gar ar kudjwa ama.

<sup>18</sup> Nhym bep ate ne me kwỳ kum Kritu kurê. Nãm me arĩk ar ba ne kute Kritu me bakunĩ kadjy pĩte'ykam tykja mar prãm kêt kumrêx ne kum kurê. Arỳm ne ba ar amã me ja jarẽnh krãptĩ ne kam ajbir ajte akubyn ar amã arẽ, imỳrkam ne ba ar amã arẽ.

<sup>19</sup> Me ja dja me tu biknorkumrêx. Djã nãm me kum Metĩndjwỳnh kĩnh got? Kati, nãm me arĩk ar ban kam kum axwebit kĩnh ne. Djã nãm me pijãm ne? Nãm me ren axwekam pijãm ne ar ba. Bep kati, nãm me pijãm kêt ne ar ban ajte ta amijo àmra ba. Djã nãm me kàjkwakam mỳjja ma? Kati, nãm me pyka jakam mỳjjabit mar ar o ba.

<sup>20</sup> Bep ate ne gwaj ba. Gwaj banhõ pykakumrêxbê ne kàjkwa, Metĩndjwỳnh nhõ kàjkwa. Kurũm dja Bẽnjadwỳr Jeku Kritu kubê me bapytar djwỳnhja bõx. Tãm ne gwaj kõtbit bajamak bẽn ne amãr ar o baba. <sup>21</sup> Dja bõx ne kam me bajo ny, me banhĩ punuja, tyk prãmja dja o ny gu me kam banhĩ kute ta ã mextire, ã kadjwỳnh ajmã kute kêt, ã mextire pyrãk. Mỳjo dja me banhĩo ny? Djãm Jeku Kritu rerek got. Tỳxi. Ta tỳxo. Dja amitỳxo amijo aptãn kam amikõt mỳjja kunĩ mẽn kam mỳjja kunĩ nhõ bẽnjadwỳr. Ta tỳx tãmõ dja me banhĩo ny.

## 4

*Kute arkum amijo ba mexmã 'ã karõ.*

*Ep 4.3; Pir 2.2; Kor 3.15; Xij 3.17*

<sup>1</sup> Be, akmere ar, àpnhĩre ar, kam dja gar ã Bẽnjadwỳrkõt amijo aban 'ã



angrà tỳxo ane. Djām imā ar akīnh ngri. Axwe imā ar akīnh, ije ar ajo ijamak tỳxkam ne ba ar amā ikabēn jarēn ar amā pi'ôk no'ôk ne. Ar ajo dja ba amikīnh ar o iba. Ar ga dja ba ar ajo idjāmra mō, imā ar akīnh raxkam, akmere ar, àpnhīre ar. Ar Jeju 'ā angrà tỳx ne kôt aje amijo abamā ne ba ā ar amā pi'ôk no'ôko ane.

<sup>2</sup> Ē, àpnhīre ar, Ebodjijmē Xīxiki, ba ar amā ikabēn jarē. Kwārīk wānh akabēno aben japanh kêt. Ar abē Bēnjadjwyr djwýnh krakam on ar aje aben pyrāk ne aro'ā axikôt akabēn. <sup>3</sup> Gadjwý, akmere, ikôt adjápēnh djwýnhkumrēx, dja ga arkum akabēn jarē gē on ar kute aben pyrāk ne kabēno aben japanh kêt. Nām ar ikôt àpēnh ar ban memā Jeju'ā ujarēnh ny jarēnh ar o ba. Ne kam Kremēxidjwýkôt àpēnh ar ba. Kremēximē me ikôt àpēnh kunīmē, me tām ne me arým Metīndjwýnh me tīn rā'ā rā'āmā arým pi'ôk no'ôkkam amim me idji janhô. Nhym bep ar nire kute ar ikôt àpēnhja ne ajmān ar arým ajbir kabēno aben japa. Mýkam? Arkumā dja ga akabēn jarē.

<sup>4</sup> Be, on tu ar akīnh ry typydji, ar abē Bēnjadjwyr djwýnh krakam on tu ar akīnh ry typydji. Ba ajte ar amā arē,

—Ar akīnhkumrēx. <sup>5</sup> Gora me kunīmā ar adjukaprī. Bēnjadjwyr arým akubyn bōx 'ýrkam dja gar me kunīmā adjukaprī gē me kunī ar adjukaprīkôt ar ama.

<sup>6</sup> Kwārīk wānh gar mýjjakam adjumar punu kêt. Tu Metīndjwýnhmā akabēn ne prīne kum amijarēn mýjjao a'wý. Ne mýjjao adjà'wýr katā kum amikīnh jarē. Kute ar amā mýjja kunī nhōrkam kum amikīnh jarēn kum ôdjānh jarē. Ā kum amijarēho ane. <sup>7</sup> Dja gar ane nhym kam Metīndjwýnh ar amā umar mex djā jarē gar kam adjumar mexkumrēx ne ar aba. Djām tāwā nhō me umar mex djā punu got. Tām wā ne ō me umar mex djā ra:xi. Nām me te kute mar ne kute kraxkôt

omūnhmā. Kritu Jejukôt dja gar adjumar mexkumrēx. Ō me umar mex djājao dja prīne ar anēje aptà. Nhym me umar punu 'ō ar amā àr prām kêtumrēx, amadjāmā àr kêtumrēx ne ar anhōkre kadjwýnhbē àr kêtumrēx.

<sup>8</sup> Be, akmere ar, àpnhīre ar, ba ajte ar amā mýjja jarē. Godja mýjja mextire, nār mýjja ajmā kute kêt ne kīnhkumrēx jabej gora ar ajbit ma. Kwārīk wānh gar mýjja punu 'ō mar kêt.

Bep mýjja me kute arēnh ne 'ēxnhī kêt 'ō,

me kute katāt kabēn jadjwýr 'ō, mýjja mex me kute kôt amijo ba 'ō, me kabēn mex me kute o aben nhikjê kêt 'ō,

mýjja mex me kute omūnh ne kīnhkumrēx 'ō,

mýjja mextire me kute kikre kunīkôt mar ne kute o ýrja 'ō,

mýjja ja dja gar mar o aba.

<sup>9</sup> Ije ar amā ikabēn jarēnh gar aje ikabēn mar ne ikabēnkôt aje amijo aba ne ije amijo iba gar aje ije amijo ibakôt ipumūnh gora ar ā ikudjwa amijo ane nhym kam Metīndjwýnh ar amā umar mex jarēn prīne ar ar ajo ba. Tām ne ja.

<sup>10</sup> Be, nā bām ikīnh ra:x ne. Ne Bēnjadjwýrmā amikīnh jarē. Nā gām ar ajte ijo djuw mex ba kam ikīnhkumrēx ne. Ar aje ijo djuw mex kêt ne kam ajbir ajte ijo djuw mex. Ar atāri ar iba ga ren ar ijo djuw mex rā'ā. Nhym bep amybým ne ba ar iba gar ijo djuw mex kêt. Djā nā gām ar ijo aknon ijo djuw mex kêt. Arkati, nā gām ar aje imar rā'ā ne te jānh gar aje ijo djuw mex prāme.

*Kute arkum arkam amikīnh jarēnh.*

<sup>11-12</sup> Djām imā prām nār inhō mýjja kêt kam ne ba ije ar amā amijarēnhja? Kati, ikīnhkumrēx. Ba arým amikam ajkam aman arým tu ate ikrā. Ē, godja inhō mýjja kêt kam nār kon inhō mýjja krāptīkam ba tu kam ikīnhkumrēx ne ar iba. Godja mýjja punu arým iwýr bōx ba tu ikīnhkumrēx. Nhym mýjja mexdjwý arým iwýr bōx ba

arým ikĩnhkumrêx. Mýjja punu nàr mýjja mex iwýr ban bôx katã ba tu ikĩnhkumrêx ne ar iba. Imã prãm nàr ijajne jabej, inhõ nêkrêx krãptĩ nàr inhõ nêkrêx kêt jabej ba tu ikĩnhkumrêx ne ar iba. Ja ne ba arým ije mar tỳx. <sup>13</sup> Kritu ta ne ijo tỳx nhym mýjja kunĩ iwýr ban bôx katã ba tu ate ikrãn ikĩnhkumrêx ne ar iba.

<sup>14</sup> Bep mrãmri ne gar adjukaprĩkumrêx. Nã gãm ar itokry pumũn kam anhõdjãnhkõt imã mýjja jano. Mrãmri ne gar amexkumrêx.

<sup>15</sup> Amrêbê ije pykabê Matenikam memã Jeju'ã idjujarênh ny jarênhmo krax ne kam kurũm itêmkam ne gar gajbit ikõt apê ne imã mýjja kwý jano. Atemã me kute Jejukõt aben pydji 'õ kute imã mýjja janor kêt. Ar gajbit ne gar imã mýjja jano. Be, gar aje imar rã'ãja pumũ. Krĩbê Pirpukam ar aje amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio baja, ar gajbit ne gar imã pi'ók kaprĩre jano ba amim kuby. <sup>16</sup> Ne ajte krĩbê Texarõnikakam idjãm rã'ãkam inhõ pi'ók kaprĩre kêt. Gar imã kwý jano, ne ajte ano.

<sup>17</sup> Djãm ar aje ajte imã pi'ók kaprĩre nhõrmã ne ba ajte ar amã ane? Kati, Metĩndjwýnh ar akam kĩnh ne kute ar adjukaprĩo pãnh gar akĩnh raxmã.

<sup>18</sup> Nã, mrãmri ar aje imã anorja kunĩ arým iwýr bôx ne imãnhkutãn kwý ijakre. Gar aje Epaprodjikõt imã anor nhym kute imã o bôxja imã kungã nhym arým inhõ mýjja krãptĩ ne. Ar aje imã õrja kute Metĩndjwýnh nhõ mry pyrãk, kute õ mry kudjýre pyrãk. Me kute Metĩndjwýnhmã mry par ne kute kum bôr nhym kum kĩnh ne mekam kĩnhja. Kute tãm pyrãk. Nã gãm ar imã mýjja ngã nhym kam Metĩndjwýnh ar akam kĩnhkumrêx.

<sup>19</sup> Kam dja ar amã mýjja ngã nhym ar amãnhkutã ne.

Djãm inhõ Metĩndjwýnh õ nêkrêx kêt got. Arkati, kãjkwakam õ mýjja krãptĩti: kute kanhêtire pyrãk. Dja ar amã kwý ngã, Kritu Jeju djô'ã ar amã kwý ngã nhym kam ar anhõ mýjja ar amãnhkutã. Nhýnh ne Metĩndjwýnh ar amã mýjja 'õ nhõr kêt? Kati,

dja ar amãnhkutã kungã nhym rã'ãn kumex.

<sup>20</sup> Gê me kunĩ me banhõ Metĩndjwýnhmã raxjarê, Metĩndjwýnhbê me Babãmmã rax jarê. Kum rax jarênh rã'ã rã'ã. Gê me ã ane. Tãm ne ja.

<sup>21</sup> Nã bãm ar ajo ama, wãnh, Kritu Jejukõt ar abê Metĩndjwýnh nhõ ar amexja ne ba ar akunĩo ama ne. Wãnh ar abenmã ijarê. Nhym jakamdjwý ar kute Jejukõt abeno kamy ar ajo amak rã'ãn ar amã amijarê. <sup>22</sup> Jakam, Metĩndjwýnh nhõ me mex kunĩ ne ar ar ajo amak rã'ãn ar amã amijarê. Nhym bẽnjadjwýr Xedja nhũrkwãkam me jadjwý ar ajo amak tỳ:x ne.

<sup>23</sup> Gê gwaj banhõ Bẽnjadjwýr Jeju Kritu ukaprĩkõt prĩne ar akunĩo djuw mex. Tãm ne ja.

## Paur kute Korxikam me jamã pi'ók no'ók ne ja.

Me'õ nhidjibê Epapraj ne arým Paurkôt Jejuo aminhõ. Ne kam akubyn õ pykabê Korximã tẽn kam memã ar Jeju'ã ujarênh ba. Nhyim mekam kwý arým tu amim Jeju markumrêx ne kôt aben pydji. Nhyim kam Epapraj Paur'ýr tẽn bõx. Mekbê ijê djâkam Paur ãm rã'ã nhyim Epapraj 'ýr bõx ne kam õ pykabê Korxikam ar ja Paurmã ar arênhõ nhỹ. Nhyim kam tu Paur kute ar omũnh kêt kam tu kum ar kĩnhkumrêx. Kute ar omũnhmãn prãbê tu kum ar kĩnhkumrêx ne kam arkum pi'ók no'ók ne. Nhyim bep Korxikam me kwý ne me Metĩndjwýnh kabên kupa'ã ar memã arênhõ ba. Nãm me 'êx ne we,

—Me mykà rênhbit ne Metĩndjwýnh kum me kĩnh ne meo kra. Ne ajte memã 'êx ne we,

—Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnhmã akabên. Djãm abênjadjwýr got ga katàt Metĩndjwýnhmã amijarê? Dja ga kadjy mrãnh djwýnh kumrêxmã amijarê gê amũ kum ajarê, ane. Kati, nãm me memã 'êx. Nhyim me kute mýjja krênmã nhyim me mebê mýjja pyman memã kum,

—Ë, kwãrĩk wãnh ja krên kêt, ane.

Kam ne Paur arkum,

—Kwãrĩk wãnh atemã me kabênwã mar kêt. Nhyim bep Kritu ne kabên mexkumrêx. Tãm gêdja gar 'ãno djan kabên ma. Kritu ajbit kute me utàr. Kwãrĩk wãnh kadjy mrãnh djwýnhmã akabênwã wãm nõ. Kritu pydji ne kute me utàr. Kwãrĩk wãnh atemã 'õ jabej kêt. Ajbit ne Metĩndjwýnh djwýnhĩ ne mýjja kunĩ 'y ne kute me utàr. Nà, nhyim Jeju Bãmbê Metĩndjwýnh tãm ne amiwýr me bajo bõx. Kra kukwakam amiwýr me bajo bõx ne me bajo õbikwakumrêx. Nãm ã Paur arkum pi'ók no'oko anen kam arkum ano. Tãm ne ja.

1-2 Ba ibê Paurmê gwaj bakamy Ximoximê ne bar ar amã pi'ók no'ók ne. Ibê Paur, Metĩndjwýnh kute ijã amim karõ nhyim Jeju Kritu kute ijanor ba itêm, ba, ba ne ba ar amã pi'ók no'ók ne. Krĩraxbê Korxikam Kritu nhõ me ja, õ me mextire ja, ar aje amim Kritu markumrêx ne 'ã angrã tỳx ne Kritukôt aje abeno akamyja, ar amã ne ba pi'ók no'ók ne.

Gê Metĩndjwýnh ar ajo djuw mex, Metĩndjwýnhbê me Babãmmê krabê Bênjadjwýr Jeju Kritu ar ukaprikôt ar ajo djuw mex ne ar ar ajo ba, ne ar amã umar mex jarê gar adjumar mex ne ar aba.

*Paur kute Metĩndjwýnhmã arkam amikĩnh jarênh.*

3 Bar ije Metĩndjwýnhmã ar ajo idjã'wýrkôt mã kum ar akam amikĩnh jarê. Bãmbê Metĩndjwýnh, gwaj banhõ Bênjadjwýr Jeju Kritu Bãmbê Metĩndjwýnh kumã ne bar amikĩnh jarê. 4 Mýkam ne bar kum ar akam ikĩnh jarê? Bir, nã gãm ar tu amim Kritu Jeju markumrêx ne kam kôt amã me jadjwý jabêkumrêx, amã õ me ja, õ me mextire ja jabêkumrêx bar arým kuman kam ikĩnhkumrêx.

5 Be, kute ar amã mýjja mex djir ne gar kam ama. Metĩndjwýnh kute kãkwakam ar amã mýjja mex djir ne katàt ar amã arênh, mýjja mex tãm ne gar aman tu amim kamnhĩxkumrêx ne kam kam ama. Ar aje mýjja mexkam amakkam ne gar tu amim Jeju markumrêx ne kam kôt amã õ me ja jabêkumrêx. Bir be, nã gãm ar Jeju'ã ujarênh nyja man tu amim kamnhĩxkumrêx. Jeju'ã ujarênhja ne katàt nõ. Kabên punu kêt. Kabên 'êxnhĩ kêt. Kam ne katàt nõ.

6-7 Be, Jeju'ã ujarênh ny arým wãkam ar awýr bõxwã pumũ. Nãm me pyka kunĩkôt Jeju'ã ujarênhõ ajmã. Arým ne me o ajmã nhyim me ar akudjwa arým kuman arým kum mýjja mexbit kĩnh ne ar o ba. Nãm me mýjja mexbit ma. Be, nãm ã wãkamdjwý ar amã arênhõ ane. Gar arým ã mýjja mexbit maro ane. Krax

kurũm ar aje mar totokbê ne gar ã amijo ane.

Epapraj ne ar amã Metĩndjwũnh jarẽho tẽ gar arũm kõt maro tẽ. Nã, Epapraj ne ar amã Metĩndjwũnh djukapri jarẽ. Metĩndjwũnh ne ukaprikõt ar ajo djuw mex. Nym Epapraj ar amã ukapri jarẽ gar kam arũm tu amim markumrẽx. Nã gãm ar anhõkre kadjwũnhbê,

—Nã, mrãmri ne arũm Metĩndjwũnh djukaprikumrẽx ne ja, ane. Nã, Epapraj ne ar amã arẽ gar maro tẽ. Ar imã Epapraj kĩ:nhkumrẽx. Nãm ar ikõt ãpẽnh ar ba. Mrãmri Kritu nhõ ãpẽnhkumrẽx ne kum ãpẽnh ar ba ne kute kanga kêtumrẽx. Nãm wãm ar akam bõx ne ar ikõpdji'ã ar ãpẽnh ba.

<sup>8</sup> Be, Epapraj, ta ne ar imã ar amex jarẽn ar imã,

—Ota arkum aben jabêkumrẽx. Metĩndjwũnh Karõ ne abenã arkum karõ nym ar arũm kum aben jabêkumrẽx, ane. Nãm ã ar imã ar ajarẽho ane.

<sup>9</sup> Bir be, kam ne bar mã kum ar ajo a'uw. Epapraj kute ar ajarẽnh bar ije mar totokbê ne bar Metĩndjwũnhmã ar ajo idjã'wũr ry typydji. Nã bãm ar kum ar ajã,

—Dja ga priẽne arkum 'ã karõ gẽ ar kuman akabẽnkõt ar amijo ba. Dja ga Akarõo priẽne ar no bõ, Akarõo ar no bõ gẽ ar priẽne akukràdjã ma. Nã bãm ar ã kum ar ajo idjã'wũro ane.

<sup>10</sup> Bir be, dja Metĩndjwũnh priẽne ar amã ar adjãpẽnh'ã karõn ar ano bõn ar amã amikukràdjã jarẽ gar kam arũm mã kõt amijo aba mextire gẽ Bẽnjadjwũr ar akam kĩnhkumrẽx. Ga kam ar amã mũjja mexbit kĩnh ne ar o aban ajte Metĩndjwũnh maro tẽ:n amũ maro ajkamẽn mar rax ne.

<sup>11</sup> Gẽdja Metĩndjwũnh priẽne ar ajo tũx. Djãm uma ngrĩ got. Uma raxo kute mũjja kunĩ jakrenh. Ta tũxo godja priẽne ar ajo tũx ne, ta mexo priẽne ar ajo mex ne. Ga kam ar akrãnmã amijo aba. Kwãrĩk wãnh gẽ te mũjja punu ar akam apõx nãr kon ar akapri ar akam apõx gar mã

Jejukõt ajkamẽn tu akrãnmã amijo aban angryk kêt ne tu akĩnhkumrẽx.

<sup>12</sup> Ne tu Jeju Bãmbê Metĩndjwũnhmã amikĩnh jarẽ.

Bir, mũkam? Bir, arũm ne gwaj bajo mex. Gwaj bamex nym kute õ me mextire jamẽ ro'ã gwaj bamã mũjja nhõrmã. Kute õ me jamã mũjja mextire djir ja tãm gẽdja gwaj baro'ã gwaj bamã kungrà. Õ pykakam a'ubit, õ pykakam me axwe 'õ kêt, mũjja punu 'õ kêt tãm'ũr dja gwaj bõx nym kute gwaj bamã mũjja ngrãnh ne kam ar kute gwaj bajo bamã. Kadjy ne gwaj bajo mex ne.

<sup>13</sup> Be, arũm ne mrãmri tu gwaj bapytarkumrẽx. Amrẽbê ne Xatanaj ar gwaj bajo ba gwaj kam bamã bajaxwebit kĩnh ne ar o baba nym kam kute mrãmri akamãt kõ tykkam kute ar gwaj bajo ba pyrãk. Nym arũm Metĩndjwũnh kubê gwaj bapytã nym arũm wãnh ar ba. Arũm tu Xatanajbê gwaj bapytarkumrẽx. Xatanaj kute ãtykri ar gwaj bajo bajabê ne arũm gwaj bapytã nym Kra arũm ar gwaj bajo ba. Bãm kum Kra kĩnhkumrẽx ja ta ne arũm ar gwaj bajo ba.

<sup>14</sup> Nã, Bãm ta Xatanajbê gwaj bapa 'amũ. Amrẽbê Xatanaj ajbit ar gwaj bajo ba nym kam Bãm kubê gwaj bapa 'amũn gwaj bajo katon gwaj bajaxwe tu o aknon gwaj bajo ba. Kra tyk ne kamrõ bikapĩnkõt ne Bãm gwaj bapytã gwaj bajaxweo aknon tu mar kêt ne.

*Kritu kute raxo katãt me kunĩ jakrenh.*

*Dju r 1.1; Kar 10.36; Kor 2.9; Idja 1.2*

<sup>15</sup> Nã, kra ta ne memã Bãmõ amirĩt ne. Djãm me kute noo Metĩndjwũnh pumũnh got. Me kute noo omũnh kêt. Nym kam kra ta memã Bãmẽ Metĩndjwũnhõ amirĩt ne. Amẽ ar kute aben pyrãk. Ar amẽ tãmũ. Nym kam kra ta memã Bãmõ amirĩt ne. Ne kam ajte kubê Metĩndjwũnh Krakam ta ne õ mũjja kunĩ djwũnh, mũjja kunĩ nhõ bẽnjadjwũr.

<sup>16</sup> Ta ne kute mũjja kunĩ 'yr djwũnh. Bãm kabẽnkõt ne mũjja kunĩ 'y.

Kàjkwamē pykakam mỳjja ja kunī 'y. Mỳjja me kute noo omũnhjamē mỳjja me kute noo omũnh kêtjamē, tãm ne kunī 'y. Me karō nhō bēnjadjwỳrmē kadjy mrãnh djwỳnh nhō bēnjadjwỳrmē mebêngôkre\* nhō bēnjadjwỳr rũnhmē bēnjadjwỳr krymē mỳjja kunī ne amim ipêx ne. Bãm kabênkôt amim ku'y. Nãm prĩne amim mỳjja kunī 'y, prĩne o atom, kam ne ò mỳjja kunī djwỳnh, ta ò mỳjja djwỳnh.

<sup>17</sup> Adjàkam, mỳjja kator kêttri ne Jeju ar tĩn ne ba. Djãm pykabê mỳjja ta ar ba? Kati, ta ne kute mỳjjao ba djwỳnh ne kam kute mỳjja 'õ kanga kêtikumrêx. Kute mỳjja kunī 'yrkam ne kute mỳjja 'õ kanga kêt. Kra ta ne ar mỳjjao ba. Nhy m mrãmri mỳjja tu kunī rã'ã: rã'ã.

<sup>18</sup> Nhy m ajte Krabê Jeju ta ne ò me ja kadjy bēnjadjwỳr. Me kute amim Jeju mar ne kôt amijo baja me tãm ne me kute Jeju nhĩ pyràk. Nhy m bep Jeju ne kute krã pyràk. Jeju ne kam ò me ja kadjy bēnjadjwỳr. Ta ne kutewa ne kam amikôt mỳjja kunĩo apôxo tẽ. Ne kubê Metĩndjwỳnh krakam kumrêx me tyk kurũm tĩn ne kato. Kam ne ajbit pydji raxo kute mỳjja kunĩ jakrenh, raxo mỳjja kunĩmã wa.

<sup>19</sup> Kubê Metĩndjwỳnh djwỳnhĩ. Apỹnh Ar kubê Metĩndjwỳnh djwỳnhĩ. Kra kubê Metĩndjwỳnh djwỳnhkumrêx. Metĩndjwỳnh ne Kramē kute aben pyrãk'ã amim karō nhy m kam Kradjwỳ kubê Metĩndjwỳnh djwỳnhĩ. Ar amē kubê Metĩndjwỳnh djwỳnhĩ.

<sup>20</sup> Bir be, Metĩndjwỳnh ta ne amim Kra'ã karō, krakôt kute amim mỳjja kunĩo òbikwamã, pykakam mỳjja nãr kàjkwakam mỳjja, kunĩ kute o òbikwamã. Mỳjkôt? Krakôt, kra ne me kadjy pĩte'ykam tyn kamrô ajkapĩ nhy m kam kôt Bãm memã kabên mex jarē nhy m me arỳm umar mexbit ma.

#### *Metĩndjwỳnh kute meo òbikwa.*

<sup>21</sup> Amrêbê ne gar Metĩndjwỳnh o akurê djwỳnh. Ar aje ajaxwekôtbit

ajamak bēn ne aje mỳjja jaxwebit ar o abakam ne gar o akurê djwỳnh. <sup>22</sup> Nhy m bep ajbir ne Metĩndjwỳnh ar ajo òbikwa. Nã gã m ar te amã kurê nhy m Metĩndjwỳnh tu ar ajo òbikwakumrêx. Kra ne me kadjy amijo kubêngôkren ruwn kam ty. Nhy m kam kôt Metĩndjwỳnh ar ajo òbikwakumrêx. Mỳj kadjy ne ar ajo òbikwa? Bir, kute amiwỳr ar ajo bôx, gar kabem aku'êmã. Ar mrãmri Metĩndjwỳnh mexo amextire ne ajmã akute kêt ne ar aba ne ar akam mỳjja punu 'õ kêtikumrêx ne kabem aku'êmã. Kadjy ne Metĩndjwỳnh ar ajo òbikwa, godja gar arek o tẽn kanga kêt jabej. <sup>23</sup> Godja gar arek aje Jeju 'ã angrãn mrãmri adjãm tỳx ne aje kanga kêt jabej ne kam ajte amijã kamnhĩxbê kam amak ar o aban kanga kêt jabej. Nã gã m ar arỳm Jeju'ã ujarēnh nyja man kam amim kamnhĩx ne kam kam ama. Godja gar mrãmri arek kôt amijo atēm rã'ã ne aje kanga kêt jabej ne kam mrãmri arỳm 'yr bôx. Djãm ar gajbit ne gar Jeju'ã ujarēnh ma? Kati, pyka kunĩkôt ne Jeju'ã ujarēnh mekôt ajmã. Ba ibê Paur ne ba memã Jeju kukràdjã ny'ã idjujarēnh mō. Idjapēnh ne ja. Kam ne ba kàjbê memã 'ã idjujarēnh mō.

#### *Paur me kadjy àpēnh.*

<sup>24</sup> 'ã idjujarēnh mō nhy m me arỳm kôt ijo ajkê ba itokry ne. Djãm kôt ikaprĩ? Arkati, ikĩnhkumrêx. Me akadjy ne ba itokry ne kam ikĩnh ne. Mete Krituo bikēnh nhy m tokryja 'ã ne me ijakre. Ba kam ba itokrykôt mete inhĩo bikēnh o ba, ba itokryjakôt ne ba Kritu tokry nhinomã rēnh o tẽ. Jeju nhĩ kadjy, mete amim Jeju mar ne kute Jeju nhĩ pyrãkja, me kadjy ne ba itokryja. <sup>25</sup> Ne me akadjy idjapēnhja. Metĩndjwỳnh ne me akadjy idjan imã idjapēnh jarē. Ba kam me amã idjapēnh ar iba. Mỳj idjapēnh nã? Bir, ije me kunĩmã prĩne Metĩndjwỳnh kabên'ã idjujarēnh itēm nhy m me kunĩ kute marmã.

\* **1:16** Apỹnh me ò pyka djãri kunĩkôt ne me kunĩ bêngôkre. Kubêkã jakamê me kakrãtykmê me babêngôkremê ne me kunĩ: bêngôkre.

26 Amrêbê ne me kunîbê Kritu apdju ne. Nãm me bakukãmãre amikam kra jadjwÿro tẽm tãmtã: nhym bipdjur rã'ã. Nhym kam ajbir Metĩndjwÿnh arÿm memã o amirĩt, ta õ me mextire jamãbit o amirĩt ne. Kute amim me ja'ã karõkõt ne memãbit o amirĩt ne. 27 Amrêbê ne amim 'ã karõ ne kam mebê udju: ne. Ne arÿm jakam memã o kato, õ me mextire jamãbit ne o amirĩt ne. Mÿj ne mekbê udju ne ajbir memã o amirĩt ne? Bir, Kritu me bakadjwÿnhbê ÿrja. Tãm ne gu me õ mÿjja mex'ã amim kamnhix ne. Kritu me bakadjwÿnhbê ÿrkam ne myt kunĩkõt mã me bamã mÿjja mex ngã ba me ikĩnhkumrêx. Mã ne mÿjja mexja kute? Bir, mÿjja mex ja ne apêx prãm kêtumrêx. Mÿjja mex ja ne mexo kute mÿjja kunĩ jakrenh, kute me kute õ nèkrêxo amimexja kunĩ jakrenh mex ne. Dja mã amirĩt rã'ã ne. Djãm me kwÿmã ne o amirĩt ne? Kati, pyka kunĩkõt ne õ me jamã o amirĩt ne.

28 Bir be, kam ne bar mã me kunĩmã Kritu'ã ajarê. Ar ikrã mexkõt, ar ikabên mexo ne bar me kunĩmã tĩn jangijñ me kunĩmã Metĩndjwÿnh kabên jarê. Ar ije Metĩndjwÿnhmã meo imõr ne kum me õrmã. Me kunĩ arÿm kute Kritu mar mex ne kute inomã mênh, me tãm ne bar ije Metĩndjwÿnhmã meo imõr ne kum me õrmã. 29 Kadju ne ba idjãpênham ityk djã kêt ne. Djãm Kritu rerek got. Axwe tÿx ne ta tÿxo ijo tÿ:x ba kam me kadju idjãpênh ra:x ne.

## 2

*Kritu ajbit rax nhym me kute ja mar kadju ne Paur djãpênh raxja.*

1 Ë, ba ar amã arê, gar ama. Gora ar amã idjãpênh raxjakõt ima. Krĩraxbê Raodjikam ar jamê apÿnh krĩ rũnh djãri me jamê me aje te ipumũnh kêt ba akrãnmã ar me akunĩmã idjãpênh ibaja pumũ.

2 Mÿj kadju ne idjãpênh raxja? Ije ar amã tÿx jangjênh gar ajte atÿxmã. Ne ajte ar amã aben jabên axikõt akabên

ne ar abamã. Ga kam ar aje mrãmri Kritu markumrêxmã, Metĩndjwÿnh kute prĩne mekbê o bipdjurja ar aje mar ne aje katãt kõt mar ar o abamã. Mÿj ne mekbê o apdju? Kritu. Kritu mekbê bipdjur ne gar aje marmã. Me kute Kritu mar rax ne kute mrãmri me õ nèkrêx rũnh pyrãk. Dja gar ã Kritu mar rũnho ane. Kadju ne idjãpênh raxja.

3 Nã, Kritu pydji ne kute amikadju memã no mex jangjênh djwÿnh. Ajbit kute memã Bãmmê ar kukràdjão amirĩt, kukràdjã bipdjurjao amirĩt nhym kõt me arÿm õ mÿjja mex maro tẽ, õ mÿjja mex maro tẽn kam kõt no mex. Nhym kam apÿnh me kute Metĩndjwÿnh nhõ mÿjja mar djãri mrãmri kute õ nèkrêx mextire ja pyrãk. Be, ga Kritu pydji kute amikadju memã no mex jangjênh nhym me no mex ne kute õ mÿjja marja pumũ. 4 Atemã 'õ kêt. Ta pydji ne kute Bãmo amirĩt. Ë, me'õ kute ar anoo biknor karõ ne ba ar amã katãt 'ã ajarê. Me 'êx ne kute kabên punuo amikabên mex ne o kute ar anoo biknor karõ ne ba ar amã ane.

5 Nãm te jãnh prãme ba amybÿmbit imã ar akĩnh ne ar amar rã'ã. Arÿm ne ba ar aman kam ikĩnhkumrêx ne. Nã gãm ar amim Kritu markumrêx ne 'ã angrã tÿx ne amã me uma kêt ne kanga kêtumrêx ne 'ãno dja, ne akrãnmã aben mẽ ar aba. Ba kuman kam ikĩnhkumrêx ne.

*Ar kute Kritubit mar kadju.*

6 Bir be, ar aje Kritu Jejuo anhõ Bẽnjadwÿrkam ã kõt amijo abao ane, anhõ Bẽnjadwÿr Jejukõt ã amijo abao ane. 7 Dja gar ã amũ Kritu maro abikamênho atẽm kute mrãmri ne pĩ abatãnh kadju kute pykamã arê ngjênh ne kute pyka 'amÿnh tÿxja pyrãk. Dja gar ã amũ Kritu maro abikamênho atẽmo ane, ne ã Kritu 'amÿnh tÿx ne 'ãno adjãmo ane. Ne amrêbê ar aje amim Kritu marja arek o tẽ. Me kute ar amã arênhkõt dja gar arek o anhÿro tẽ. Dja gar ã o anhÿro atẽm rã'ãn prĩne mar tÿx ne. Ne kam

Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarẽ, ne kum amikĩnh jarẽnh 'ãno dja.

<sup>8</sup> Dja gar aminêje me kabẽn punuwã pumũ. Dja me kabẽn punu 'êx ne amijo kabẽn mex ne mõn ar anoo akno. Djãm me kabẽn punuja kabẽn katàt got, kabẽn mex got? Kati, me kabẽn kajgo mexi. Me ta ne me ar abenmã 'êx ban amũ abenmã arẽho mõr tãmtã nhym ì kamingrãny amũ abenmã arẽho mõ. Djãm Metĩndjwýnh kabẽnkõt ne wã? Kati, me ta kukràdjãkõt ne me kabẽn kajgowã. Nhym bep atemã ne Kritu kabẽn katàtã. Mrãmri katàt arẽ.

<sup>9</sup> Kubê Metĩndjwýnh djwýnhkumrẽx. Amijo kubêngòkren me bawýr pykamã ruw. Kubêngòkrekam ne kubê Metĩndjwýnhkumrẽx. ãm Metĩndjwýnh djwýnhĩ. Ta ne kubê Kritu. <sup>10</sup> Ne ta gwaj bakadjwýnhbê nhýn gwaj bamã umar mexti:re jarẽ. Gwaj bamã umar mextire jarẽ gwaj kam bakĩnhkumrẽx. Mã ne gwaj bakĩnh kute? Bir, mrãmri me kute õ nèkrẽx rũ:nhkam kĩnhja pyrãk. Dja gwaj Jejukam bakĩho bamã nèkrẽx kĩnhja jakrenh mex ne. Ê, mrãmri ne Kritu raxo kute me bẽnjadjwýr rũnhmẽ me bẽnjadjwýr kry kute meo baja kunĩ jakrenh. Ta ne umar mexo ar gwaj bajo ban gwaj bajo kĩho ba, gwaj bamã kĩnh jangjẽho ba.

<sup>11</sup> Arým gwaj baje Krituo aminhòkam ne gwaj atemã bakukràdjã. Gwaj bakukràdjã tũm, gwaj bajaxweja ne gwaj arým tu wãnh kangan kum banhire. Ne kam gwaj bamex kute mrãmri ne mekbê idjaer kute me my nhinhu kã rẽnh nhym me kam mex ne kĩnhja pyrãk. Me bajtem kute Metĩndjwýnh nhõ me ja mar kadjy ne me me my nhinhu kã rê. Nãm me me my nhinhu kã rẽn mũm kurẽn kam kĩnh nhym Kritudjwý arým gwaj bamã gwaj bakukràdjã tũmja mũm ã rẽho ane gwaj kam ã badjwý ã bamexo ane nhym Metĩndjwýnh arým gwaj bakam kĩnh ne.

<sup>12</sup> Jeju akubyn tĩn ne me tyk krã kurũm kator'ã ne ngõnhmã gwaj

bajangjẽnhja amijakre. Ngõnhmã gwaj bajangjẽnh ne kute Jeju tyk ne pykakam ir pyrãk. Nãm me ã ngõnhmã gwaj bajangjẽho ane. Ngõnhmã gwaj bakrã jangjẽnh, gwaj kam akubyn bakrã apõx ne kute Jeju kẽnkre kurũm akubyn tĩn ne kator pyrãk. Metĩndjwýnh ta ne týxo akubyn Krituo tĩn, me tyk kurũm Krituo kato. Gwaj kam arým tu amim kamnhĩxkumrẽx nhym kam ngõ kurũm me bakator kute gwaj badjwý akubyn batĩn pyrãk, kute ta týxo Kritumẽ ro'ã gwaj bajo tĩn pyrãk. Kam dja gwaj bakukràdjã nykõtbit amijo baba.

<sup>13</sup> Bir be, amrêbê ne gwaj baje batyk pyrãk ne ar baba. Nã gwaj bajaxwekumrẽx ne mũm amikukràdjã tũm rẽnh kêtgam kute me batyk pyrãk. Nhym bep ajbir ne Metĩndjwýnh gwaj bajaxwe kunĩo biknorkumrẽx. Nhym kam kute Kritumẽ ro'ã gwaj bajo tĩn pyrãk.

<sup>14</sup> Arým ne Metĩndjwýnh Mõjdjê kukràdjão apêx. Mõjdjê kute memã “Kwãrĩk wãnh” anhýr ne 'ã pi'òk no'òkja arým o apêx. Nã gwaj te kukràdjãkõt amijo babamã ãm mã bajamakkre kêt. Nhym kam Metĩndjwýnh õkre kadjwýnhbê,

—Ikra tykkõt, mete pĩte'ykam kum o i'êk nhym tykkõt dja me tu amim ikamnhĩxkumrẽx ba kam me'ã mex rẽ. Nãm me te Mõjdjê kukràdjãkõt te o anen mar kêtumrẽx ne, ane. Nãm ã Metĩndjwýnh o anen ã Mõjdjê kukràdjão apêxo ane.

<sup>15</sup> Be, Kritu tykkõt ne Metĩndjwýnh me karõ punu rũnhjadjwýo ajkê, me karõ punu nhõ bẽnjadjwýrmẽ, me tãm ne Metĩndjwýnh meo ajkê. Nãm me amipardja'ã me pa 'amýn kam meo kurwýko ban meo bõx. Me ipòkri ne me meo kurwýko ban meo bõx ne kam pĩne mekbê àbêr djã kunĩo apdjun kam memã me uma ngrãnh mex ne. Nhym me kunĩ kõt omũn arým kõt kuma. Nãm ã Kritu tykkõt ã Metĩndjwýnh me karõ punu rũho bikẽho ane.

<sup>16</sup> Metĩndjwýnh kute me karõ punu rũho bikẽnhkam kwãrĩk wãnh õ kukràdjaja mar kêt. Nãm me Mõjdjê kukràdjà kupa'ã mekbê mýjja pyma ar o ba ne memã amijangri'ã apnê. Bir be, kukràdjà kakritja dja gar mar kêt. Metĩndjwýnh arým kute mýjja tũmjao apêxkam dja gar mar kêt. Kwãrĩk wãnh ga arĩk ar adjàkur abakam gê me'õ adjàkur mýr jabej ar amã kabẽn 'õ jarẽnh kêt, nàr kon, mýjja akõm mýr jabej gê me'õ ar amã kabẽn 'õ jarẽnh kêt. Nàr kon, me rer mex 'õkam, mytyrwý 'õkam, akati 'õkam, me rer mexo mõrkam, mekõt ar aje amijo anhýr kêt kam, kwãrĩk wãnh gê me kam ar amã kabẽn 'õ jarẽnh kêt. Kwãrĩk wãnh mýjja kukràdjà ja mýr jabej gê me'õ ar amã àkrê kêt.

<sup>17</sup> Kritu bõx kêttri ne me kukràdjà ja arĩk kam ar ba. Nãm me Kritu kutêp ar kukràdjà jabito ba. Kajmã'ã ari o ba nhym kam bõx ne arým o ajngra, kukràdjà tũmja tu mũm kumê.

<sup>18</sup> Kwãrĩk wãnh me 'êx ne kute amijo pijàm ne arĩk Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnhmã kabẽnja wãnh nõ. Nãm me kum mýjja ja kĩnh ne 'ã ar amã apnê, ar aje me kudjwamã. Nãm we me,

—Dja gar me ikudjwa kadjy mrãnh djwýnhmã amijarẽn kum rax jarẽ nhym arým Metĩndjwýnh kum ar akĩnh. Dja ga ar o anhýr kêt nhym arým kum ar akĩnh kêt. Djãm abẽnjadjwýr got ga tu Metĩndjwýnhmã akabẽn, ane. Kati, nãm me 'êx. Kwãrĩk wãnh wãm nõ gê me ja ar anoo biknor kêt.

Nãm we me biptirkam mýjja pytiro ikwãn we ar amã kõt 'ã ujarẽnh ba. Kati, nãm me 'êx. Me ja ne me kajgo mex ne kam we ar amã mýjja jarẽho ban we amijo àmra ba. Kati, nãm arĩk ar ta amijo 'êx ne amijaxwekõt amiman kam we amijo àmra ba. Kati, nãm me 'êx. <sup>19</sup> Ne arým Kritumã iren 'amýnh kêt.

Kritubê Metĩndjwýnh djwýnhkumrêx. Ta ne wýnhĩ. Kute ta krã pyrãk. Me baje Kritu mar ne gu me baje ì pyrãk. Nhym bep Kritu ta ne kute

krã pyrãk nhym me kum iren 'amýnh kêt. Nã gu me bakukràdjari ajkanhõk ne kam tu batypydji. Apýnh kêtê. Me bakukràdjãmê me bakudjêk kunõ aben pydjin me bakrãmã kumê.

Nãm ã Kritu ta kubê krãkam ta ïo djuw mexo tẽ, me bajo djuw mexo tẽmo ane. Kritu ne ta õ me jamã bẽnjadjwýr ne kam amim meo atom ne meo djuw mex. Te apýnh me ba djari baba nhym tu amim me bajo atom, me bajo aben pydji gu me batypydjin aben mẽ ar baban kam kõt bamã aben jabẽn kam baro'ã Kritu maro tẽ. Metĩndjwýnh ne amim me bajã karõ gu me kam kãmã kõt ã maro batẽmo ane.

<sup>20</sup> Arým ne gar Kritumê ro'ã ty nhym arým ar amã mýjja kukràdjà kakritja mũm kumê. Kritu kute ar amã mýjja apêx gar kam mã aje amã akukràdjà kakrit kĩnh. Mýkam ne gar akubyn mã amã pyka jakam me kukràdjà jabit kĩnh ne kõt ar amijo aba? Nãm we me,

<sup>21</sup> —Kwãrĩk wãnh byr kêt,

—Kwãrĩk wãnh kakin kêt,

—Kwãrĩk wãnh kupênh kêt, ã we anhýr ar ba gar kõt amijo aba.

<sup>22</sup> Djãm Metĩndjwýnh kukràdjà ne ja ne me we ar “Kwãrĩk wãnh” ar o ban mekbê mýjja pyma ar o ba? Kati, me ne me ane. Kukràdjà tũm, kukràdjà kakritja arým kêt. Metĩndjwýnh arým kukràdjà tũmjao apêx gu me arým kõt amijo baba kêt. Mrãmri kute me badjàkur djã pyrãk. Tebê dja me batikkrekam apêx ne me banhĩ'ã apêx ne me bakrãkà'ã mrã. Nãm ã kukràdjà kakrit, kukràdjà tũmja apêxo ane.

<sup>23</sup> Me kute mebê mýjja pymaja ne me 'êx ne kabẽn mex ne. Bep kati, nãm me tu ar mýjjamã amijarẽnho ba, mýjja Metĩndjwýnh ne ar kum amijarẽnho ban 'ã memã apnê nhym me kudjwa. Nãm we me 'êx ne we ar amijo pijãmo ban ar ta aminhĩ djwýnho bikẽnho ba. Me ta kute we amibê axwe rênhmã prĩne amijo bikẽnho ba. Metĩndjwýnh kute memã ja jarẽnh kêt. Me ta ne me arĩk ta kute



amijaxwe bĩnmã apÿnh amijo ba djari amijo ba. Nãm me amititik ne kam amijo bikẽnh mexo ba. Kati, ãm kajgo mexi. Nãm me te aminhĩ djwÿnhja te o ane nhym ãm mã axwe. Djã nãm me amibê axwe kurê? Kati, nãm me te o anen mã axwe.

### 3

*Ar kute katãt amijo bamã arkum 'ã karõ.*

<sup>1</sup> Gora ar Kritumẽ ro'ã arÿm akubyn atĩkam, ngõ kurũm ar ajapõx kute akubyn atĩn pyrãk, kam dja gar kãjkwakambit mÿjja jabej ajkam ama. Kam ne Kritu nhÿ, Metĩndjwÿnh djubõk'ãnh nhÿ. <sup>2</sup> Dja gar kãjkwakam mÿjjakõtbit ajamak bẽn. Kwãrĩk wãnh pykakam mÿjja mar kêt.

<sup>3</sup> Kute Kritumẽ ro'ã arÿm atyk pyrãk. Djãm me tykkam kute pyka jakam mÿjja mar got. Bir be, arÿm Kritumẽ ro'ã ar atyk ne ro'ã akubyn atĩkam, dja gar jakam, pyka jakam, Kritumẽ atypydjin ari ar aba. Nhym kam Kritu kadjwÿnhbê, Metĩndjwÿnh ar ajo bipdjur mex ne, kute apytãr mex kadjy. Kam dja gar kãjkwakam mÿjjabit ma. <sup>4</sup> Be, Kritumẽ ne gar atypydjin ar aban kam tu atĩnkumrẽx ne. Gêdja Kritu akubyn raxo amirĩt ne kam abêngõkredjwÿ\* arÿm araxo amirĩt.

<sup>5</sup> Bir be, kam dja gar arĩk abawã tu krã'yrkumrẽx gê on wãnh nõ. Kwãrĩk wãnh gar krõ'ã aprõ kêt, nhym me nijadjwÿ krõ'ã mjên kêt. Ar aprõ prãm, nhym me ni mjên prãmja kwãrĩk wãnh nõ. Gê me my prõ prãm ne kurẽ ar ba, nhym me ni ar mjên prãm ne kurẽ ba kwãrĩk wãnh nõ. Me kum mÿjja punubit prãmja kwãrĩk wãnh nõ. Ne me kum nèkrẽxbit prãmja kwãrĩk wãnh nõ. Nãm me kum nèkrẽxbit kĩnh ne kam kõtbit amak bẽn ne kam kum Metĩndjwÿnhja mar prãm kêtumrẽx. Me kute mÿjjao Metĩndjwÿnh karõ nhipêx ne kute we kum ar amijarẽho baja tãm ne Metĩndjwÿnh kum kĩnh

kêtumrẽx. Nhym me kum nèkrẽxbit prãmjadjwÿ kum kĩnh kêtumrẽx. Amẽ punu nhym kam kum kĩnh kêtõ aben pyrãk ne. Kam ne ba ar amã,

—Tãm gêdja on wãnh nõ, ane.

<sup>6</sup> Mÿjja ja kunĩkõt ne Metĩndjwÿnh mekam ngry:k ne. Godja me kute mÿjja jao ban kam kute Metĩndjwÿnhkõt amijo ba kêtumrẽxja, me tãm gêdja Metĩndjwÿnh mekam ngryk ne ï memã o pãnh. <sup>7</sup> Nhym bep amrêbê ne gar gadjwÿ ã amijo aba punuo anen ajbit ma.

<sup>8</sup> Bep jakam dja gar on mÿjja ja kunĩ kanga. Kwãrĩk wãnh gar angryk kêt ne memã adjãkjêr kêt ne aje amipãnhmã mar kêt ne me kãmex jarẽnh kêt ne ajajkwakam akabẽn punu 'õ jarẽnh kêt. Me my kute me nire kukràdjã'ã me aprÿja dja kêt. Nhym me niredjwÿ kute me my kukràdjã'ã me aprÿjadjwÿ dja kêtumrẽx.

<sup>9-10</sup> Kwãrĩk wãnh gar akukràdjã tũm jakõt abenmã ajêxnhĩ kêt. Arÿm ne gar akukràdjã tũmja mũm kunĩ mẽ. Ar aje akukràdjã tũmkõt aje abenmã ajêx aba ja ne gar arÿm nhĩ'ãm kunĩ mẽ. Pãnh ne gar akukràdjã nykõt mÿjja mexbit ma. Metĩndjwÿnh kute ar ajo ny nhipêx djwÿnh ne ar ajo nyo tẽ, ar aje Metĩndjwÿnh mex pyrãk kadjy ne ar ajo nyo tẽ, prĩne ar aje Metĩndjwÿnh markumrẽxmã ne ar ajo nyo tẽ.

<sup>11</sup> Metĩndjwÿnh kute meo nykam ne me arÿm abenmã kre rax kêt ne tu arÿm abenã tÿm ne typydji. Arÿm Kritukõt me apÿnh ba djari kute abeno kurê djwÿnh kêtê ne kam arÿm tu abeno kamyn abeno õbikwa. Me bajtemmẽ mebê idjaermẽ, me tãm ne Metĩndjwÿnh arÿm meo aben pydji. Ne ajte me my nhinhu kã rênhmẽ me mykã tãmẽ, me tãm ne Metĩndjwÿnh ajte meo aben pydji. Me kute arÿm me krõrmẽ me krõr kêt apÿnh õ pykakam ba djari bajamẽ, me tãm ne Metĩndjwÿnh arÿm meo aben pydji. Me kute me pa 'amÿnh nhym

\* **3:4** Apÿnh me õ pyka djari kunĩkõt ne me kunĩ bêngõkre. Kubêkã jakamẽ me kakrãtykmẽ me babêngõkremẽ ne me kunĩ: bêngõkre.

me memã àpênh kajgo ar bajamë me kute memã o pãnh kadjy àpênhjamë, me tãm ne arým Metĩndjwýnh meo aben pydji. Nã, ne arým memã me kute abeno kurë djwýnhja arým o ajn-grà. Kritukôt ne me aben pydji ne kam kute Kritubit mar, arým ajbit kute amikajmãtã mar. Djã nãm kum me'õ kĩnh kêt ne? Kati, nãm kum me kunĩ kĩnh ne me 'ãno dja. Nãm me 'ãno ãmo aben pyrãk ne.

12 Ga Metĩndjwýnh kute amijo ar apytãr ne arým kute amim ar ajo bikjêr ne kam kute ar ajo mex ne kum ar ajabêkumrëxja pumũ. Kam gêdja gar tu amim akukràdjã ny man kôt amijo aba. Gora ar amã me kaprĩ ne adjukapri ne ar meo aba. Kwãrĩk wãnh ar ajõ apydji arax prãme ari aba kêt. Dja gar memã aprĩ mex ne ar meo aba. Tu akabôt katin akrãnmã ar meo aba. Be, mýjja mex ja dja gar ã maro anen kam tu kôt amijo aba.

13 Gêdja me'õ ari kute anoknoro ba jabej kwãrĩk wãnh ga kum adjãkrë kêt ne mã kum akabên mex jarë. Dja gar ã anen ar abeno aba. Dja gar abenkam amikrà rax jabej nãr kon amikrà ngri jabej tu o aknon abenkam angryk kêt. Gar Bënjadjwýr djwýnh arým ar aje kam amikràja tu o biknorkumrëx ne ar akam ngryk kêtja pumũ. Dja gar ã anen ar aje abenkam amikràja tu o abiknorkumrëx ne abenkam angryk kêt.

14 Gora ar mýjja ja kunĩkôt amijo aban kam ajte iby amã aben jabê. Gora ikabên ja ma. Ar amã aben jabên ar abeno aba. Ar atypydji djã ne ja. Ar amã aben jabên kam atypydjin kam amexkumrëx. 15 Djãm ar aje abeno ajtemmã ne Metĩndjwýnh amiwýr ar ajuw? Kati, gar atypydjin aben kam adjumar mex kadjy ne amiwýr ar ajuw. Bir be, kam dja gar adjumar mexbit ma. Kritu ta umar mextire jao dja ar amã umar mextire jadjã ne o aben nêje me akukrà. Dja ta õ me umar mex djão prĩne ar ajaên kam o aben nêje ar ajakre. Ë, gora ar Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarë.

16 Gora ar prĩne ajamakkrekam Kritu kabên kunĩ nhôn kôt ar amijo aba. Ne akabên mexo abenmã Metĩndjwýnh kukràdjã jarên o abenmã tĩn jadjã. Ne Metĩndjwýnh'ã angrer aba. Mebê idjaer nhõ me ngrer tũm jarên kam ajte Metĩndjwýnh Karõ kute ar amã me ngrer ny jarênhjadjwý jarë. Ne Metĩndjwýnhmã ar amikĩnh jarë, angrerkôt kum akadjwýnhbê akĩnh jarë.

17 Dja gar Bënjadjwýr Jejukôt amijo aban Jeju Bãmbê Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarë. Djãm ar akãtãm, djãm ar anhõ bënjadjwýr kêt dja gar adjãpênh punun akabên punu? Kati, ar abê Bënjadjwýr Jeju nhõ àpênhkam dja gar adjãpênh mexkumrëx ne akabên mex ne. Ar abê Bënjadjwýr Jeju nhõ àpênhkam dja gar anhõ bënjadjwýrkôt amiman kôt akabên mexkumrëx ne kôt adjãpênh mexkumrëx ne mýjja kunĩkôt Jeju Bãmbê Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarë. Kritukôt kum amikĩnh jarë.

18 Ë, ar apa, ar anire, arým ar amjênja dja gar amjên kabên man kôt amijo aba. Bënjadjwýr djwýnh kute ar amã ã anhýrkam dja gar ã amjên kabên mar ne kôt amijo abao ane nhym kam mexkumrëx ne.

19 Ë, ar apa, ar amy, ar amã aprõ jabên kum akabên djã jarên kêt ne kum akabên mexbit jarë.

20 Ar apa, ar aprĩre, gora ar ar anãmë ar abãm ar kabên man ar kabênkôt amijo aba. Ar kute ar amã kabên jarênhjakôt amijo aba ne o abiknor kêt. Nhym kam Bënjadjwýr djwýnh ar akam kĩnhkumrëx ne.

21 Ë, ar apa, ar ajabatãnhja, kwãrĩk wãnh gar akra arkum akabên kêt ne arkum ngryk jadjãr kêt. Arkum akabên mexbit jarë. Dja gar arkum adjãkrë nhym ar arým kaprĩ ne katãt mrãnhja kanga.

22 Ë, ar apa, memã ar adjãpênh kajgo ar abawã, me kute ar ajo pãnh ne amim ar apa 'amýnh gar memã adjãpênh kajgo ar abawã gora ar pyka jakam ar apa 'amýnh djwýnhja

kabën ma. Kute mỳjja ar amã arënh kunikôt dja gar kabën man kôt amijo aba. Djãm me kute ar apumũho ku'ëkambit got gar memã adjapënh mex ne, nhym we me ar akam kĩnhmã? Kati, me kaxãdjwỳ dja gar tu adjapënh katàt ne. Ar amã Bënjadjwỳr Jeju kĩnh ne amã umakam dja gar tu kum adjapënh katàt ne.

<sup>23</sup> Gora tu ar adjapënhkumrëx. Kwãrĩk wãnh gar adjapënh punu kêt. Dja gar tu adjapënh kunĩ amã kĩnh ne kupënho tẽ. Ne tu adjapënh mexkumrëx ne katàt adjapënh tẽ. Djãm pykabê mebêngôkre 'ôbitmã ne gar apê? Kati, kàjkwa kam ar anhõ Bënjadjwỳrmã ne gar apê. Kam ne ba ar amã katàt ar adjapënh'ã karõ, ar aje katàt adjapënhwão atëmmã ne ba ar amã adjapënh'ã karõ.

<sup>24</sup> Gora ar ama. Bënjadjwỳr djwỳnh ta dja ar amã o pãnh. Kute õ me jamã mỳjja mextire djirja dja ar amã kungã gar amim aby. Bir be, Bënjadjwỳr Kritumã ar adjapënhja man kam kôt kute ar apa 'amỳnh djwỳnhmã adjapënh ar aba.

<sup>25</sup> Bep apỳnh me axwe djari gêdja Metĩndjwỳnh memã axwe pãnh jarënho tẽ. Amrëbê tĩnri axweri gêdja Metĩndjwỳnh kôt kum o pãnh ne, tĩnri axwekam dja memã o pãnh aben pyrãk ne. Djã nãm we,

—Ije bep tãmja ne ôbikwa krãptĩ ne kam bënjadjwỳr rax. Kwãrĩk wãnh kum pãnh jarënh kêt. Ba 'uwtĩjamã pãnh jarë, anhỳr got? Kati, nãm tu memã pãnh jarënh aben pyrãk ne. Ne me axwekam katàt memã o pãnh.

## 4

*Me bënjadjwỳr kute õ àpënh ba katãtmã.*

<sup>1</sup> Ë, ar apa, ar aje meo pãnh ne amim me pa 'amỳnh nhym me ar amã àpënh kajgo ar bawã, ar amã ne ba ikabën. Gora ar anhõ àpënhmã akabën mex jarënh meo aba katàt. Ë, ar gadjwỳ ne gar kàjkwakam anhõ Bënjadjwỳr. Gora ar ama. Tãm ne ja.

<sup>2</sup> Ë, ar apa, gora ar akupãnhã Metĩndjwỳnhmã akabën 'ãno dja. Gora ar Metĩndjwỳnhmã amijarënhkam amã adjukanga kêt ne aje kum amijarënh ar o abakôt aje mỳjja'ã 'wỳrja tãm dja gar kam ama. Ne kum ar akabënkôt kum amikĩhdjwỳ jarënh 'ãno dja.

<sup>3</sup> Kum ar akabënkôt ar badjwỳ kum ar ijo a'wỳ gê Metĩndjwỳnh mỳjja kute ar ibê àptãrjao ajngra bar tu memã Metĩndjwỳnh kabën jarë, memã Kritu jarë. Nãm mekbê apdju bar kam ije memã o amirĩtmã. Kam ne ba mekbê ijê djakam idjãmja. Nã bãm ije memã Kritu jarënho itëm katikôt nhym me mekbê ijê djakam imë. <sup>4</sup> Bir be, kam gêdja gar kum ijo a'wỳ, ije memã arënh ne ije katàt memã o amirĩtmã. Ije Jeju mekbê bipdjurja memã arënh ne ije memã mã o amirĩt nhym me kute katàt marmã. Nã, kadjy ne Metĩndjwỳnh amim idja, ije prĩne memã o amirĩtmã. Tãm ne ja.

<sup>5</sup> Be, me kãtãm kadjy, me kute Jeju mar kêtja, kadjy dja gar akrãnmã amijo aba mextire ne memã akabën mexbit jarë. Gêdja aje Jeju'ã adjujarënh djã awỳr bõx ga kam mekmã Jeju jarë.

<sup>6</sup> Gora akrãnmã memã adjujarënho akrĩ gê me ar amã,

—E kum goja ajte adjujarënho nhỹ. Ga nã gãm akabën mar prãmre, ane. Gêdja me kute mỳjja 'õ mar prãm jabej akukij ga kam memã katàt 'ã adjujarënho nhỹ. Be, tãm ne ja.

*Apỳnh ôbikwãmã kute kabën janor.*

<sup>7</sup> Ota me bakamy Xikiku dja ar amã prĩne ijarë. Gwaj bamã Xikiku jabëkumrëx tãm dja ar amã ijarë. Nã, nãm ikôt àpënh mexkumrëx ne àpënh kanga kêtumrëx. Bënjadjwỳr nhõ àpënhkumrëx ne ja. Nãm ar ikôt kum àpënh ar ba. Ta dja prĩne ar amã ijarë. <sup>8</sup> Kadjy dja ba ar awỳr ano, kute ar amã ar ijarënh gar aje ar imar nhym kute ar amã kĩnh jadjãr gar ajte atỳx ne akĩnhmã. Kadjy dja ba ar awỳr ano. <sup>9</sup> Gwaj bakamy Ônemudjwỳ dja ba ano, wãm ar ro'ã ar ano. Gwaj bamã Ônemu jabëkumrëx, tãm dja ba

ano. Nām amim Kritu markumrēx ne kanga kêt. Ar ajō 'ō. Be, ar ta dja ar ar amā jakam mỳjja kunī jarē.

<sup>10</sup> Gwaj bakamy Arxakumē ar iro'ā mekbê ijê djakam dja. Ne ar ajo aman wām ar amā amijarē. Nhym Makudjwỳ kubê Banabe tãmdjwỳja adjwỳnhdjwỳ ar ajo aman wām ar amā amijarē. Ē, arỳm ne ba ar amā 'ā karō. Dja ar awỳr tēn bōx gar amiwỳr o wadjàn kum akabēn mex jarē. <sup>11</sup> Jejuw, mete kum Juxu jarēnhja adjwỳnhdjwỳ ar ajo aman wām ar amā amijarē. Be, Arxakumē Makumē Jejuw ar ajbit ne Ar kubê idjaer ne kute amim Jeju mar ne ar ikôt àpēnh ar ba. Ar kute mekmā Jeju jarēnh nhym me kute amikajmātā Jeju mar nhym Metĩndjwỳnh kute ar meo bamā ne ar ikôt àpēnh ba. Nām ar ikôt àpēnh mexkumrēxo ikĩnh ne.

<sup>12</sup> Epapraj, ar ajō 'ō ne kubê Kritu Jeju nhō àpēnh ne ar ajo aman wām ar amā amijarē. Nām Metĩndjwỳnhmā ar ajo à'wỳr 'āno dja. Tyk djà kêt ne ar ajo à'wỳro ban kum,

—Ga dja ga aro tỳx gê ar ajā ngrà tỳx ne akanga kêt ne amar mex nhi-nomā kurē. Ga dja ga arkum 'ā karō gê ar kôt mrā, aje amim ar'ā karōkôt mrā. Nām ā kum ar ajo à'wỳro ane.

<sup>13</sup> Be, ba ne ba inoo Epapraj pumũn kôt ar amā 'ā pi'ôk no'ôk ne. Mrāmri ne ar ajā àpnhĩx ne. Krĩraxbê Raodjikam ar jamē krĩraxbê Ijeporikam ar jamē me akunĩ'ā ne àpnhĩx ne. Ba ne ba arỳm omũn ar amā 'ā pi'ôk no'ôk ne.

<sup>14</sup> Rukabê me kane djwỳnh gwaj bamā kĩnhkumrēxjamē Temanhmē ar ar ajo aman wām ar amā amijarē.

<sup>15</sup> Nā bām Raodjikam gwaj baje abeno bakamyo ama ne. Gora arkum ijarē. Nĩpa nhũrkwākam ar kute Jejukôt aben pydjwāmē Nĩpa bēngōkremē ne ba o ama ne. Ar wāmãdjwỳ ijarē.

<sup>16</sup> Ē, ije ar amā pi'ôk no'ôk nhōrwā gar omũ:n omũnh pan kam amũ krĩraxbê Raodjikam ar kute Jejukôt aben pydjwāmā angā gê kam ar amipānh ar amā wā ngā. Dja ba ije

wām ar amā pi'ôk no'ôk nhōrwā gar ga wā pumũn amũ ar wāmā angā gê Raodjikam ar wā amrē amipānh ar amā wā ngā. Gar aprakamā omũ.

<sup>17</sup> Ē, Akipumā kum,  
—Gora Bēnjadjwỳr kute amā adjapēnh jarēnhja on o tēn inomā amē, ane.

<sup>18</sup> Ba ibê Paur ne ba wām ar amā ikabēn ne. Nhym bep ngrire ja ne ba ba inhikrao ipēx ne. Nā bām ar ajo aman kam wām ar amā amijarē. Gora mekbê ijê djakam idjāmja man o abiknor kêt. Gê Metĩndjwỳnh ukaprikôt ar ajo djuw mex. Tām ne ja.

## **Paur Kute Texarônikakam me jamã pi'ôk kumrêx no'ôk ne ja.**

Paurmê ikjêbê Xira krî nhidjibê Pirpukam bôx ne mekmã Jeju jarê. Nhyim me kwý kum Jeju'ã ujarênh mar prãm kêt ne prîne aro ajkên kam Ar kubê ijê. Nhyim akati nhyim me ajte bôm ar kumê nhyim ar mã me kurûm tẽ. Mã me kurûm tẽn kam krîbê Texarônikakam bôx ne ajte mekmã Jeju jarê. Nhyim me kwý rax ne tu Jejuo aminhõ. Nhyim kam mekbê idjaer ajte mekmã ar kurêtuw. Nhyim kam Paur krîbê Texarônika kurûm tẽ. Tẽn atemã krî 'ôkam bôx. Nhyim Texarônikakam ar kute Jejuo aminhõja arek abeno bikprõnho dja. Nhyim Paur ar kurûm tẽn aro aman te akubyn ar'ýr tẽn prãme ne kam Ximoxi ar'ýr ano. Texarônikakam ar kute Jejuo aminhõja kute arek Jeju kabênkôt ar amijo ba rã'ã jabej kute ar omũnhmã ar'ýr ano.

Nhyim Ximoxi ar'ýr tẽn bôx ne ar omũn kam akubyn Paur'ýr tẽ. Akubyn tẽn bôx ne Paurmã ar arê,

—Ăm arkum Jeju kînhkumrêx. Onj ar arek Jeju kabênkôt ar amijo ba, ane. Nhyim kam Paur kuman kam kînhkumrêx ne arkum pi'ôk no'ôk. Mj'ã ne Paur pi'ôk no'ôk? Bir, Paur kurê djwýnh ne Paur'ã kabên ne. Nãm me,

—Paur ne me amã 'êx. Nãm me amã akubyn tẽmmã amijarê. Nãm 'êx. Nãm arîk ar ba. Me bôx kêtja pumũ, ane. Nãm ã Paur kurê djwýnh 'ã kabên ane. Nhyim Texarônikakam ar ja arým me tyk jabej Paur kukij. Ne kam ajte Jeju akubyn bôx jabej kukij nhyim Paur ja kunî'ã pi'ôk no'ôk ne. Tãm ne ja.

<sup>1</sup> Ba ibê Paur ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne. Xiramê Ximoximê ne bar ar amã pi'ôk no'ôk ne. Krîraxbê Texarônikakam ar aje amim Jeju mar ne kôt aben pydjwãmã ne bar pi'ôk no'ôk ne. Metîndjwýnhbê ar Babãm ne

kam krabê Bênjadjwýr Jeju Kritu arkôt ne gar aben pydji, ar amã ne bar pi'ôk no'ôk ne.

Gê Metîndjwýnh ar ajo djuw mex, Metîndjwýnhbê gwaj Babãmmê Bênjadjwýr Jeju Kritu ar ukaprîkôt ar ajo djuw mex ne ar ar ajo ba ne ar amã umar mex jarê gar adjumar mex ne ar aba.

*Paur kute Metîndjwýnhmã arkam amikînh jarênh.*

<sup>2</sup> Nã bãm ar Metîndjwýnhmã ar akam ikînhkumrêx jarê ne kum ar ajarênh 'ãno dja. <sup>3</sup> Mýkam ne bar ar akam ikînh? Bir, ar aje tu amim Jeju markumrêx ne arým kôt aje amijo abakam ne bar ikînhkumrêx. Ne ajte ar amã Metîndjwýnh jabêkôt arým kum adjapênh raxkamdjwý ne bar ikînhkumrêx. Ne ajte ar aje arým Jeju Kritu jabej mã adjumarkamdjwý ne bar ikînhkumrêx. Gwaj banhõ Bênjadjwýr Jeju Kritu akubyn bôxmã ar aje mã abej ajkam amakkamdjwý ne bar ikînhkumrêx. Kam ne bar ar akam ikînhkumrêx ne gwaj Babãmmã ar ajarê, gwaj banhõ Metîndjwýnhbê gwaj Babãmmã ar ajarê.

<sup>4</sup> Akmere ar, àpnhîre ar, mrãmri ne arým Metîndjwýnh kum ar ajabêkôt arým amijo ar apytã. Kute ar ajo kra kadji amijo ar apytã bar arým kuma.

<sup>5</sup> Djãm Jeju'ã ar amã idjujarênh nyja kabên kajgo got? Kati. Mrãmri ne ba ar amã Jeju'ã idjujarênhkumrêx ne. Ăm Metîndjwýnh pyma kôt ne bar mã ar amã Jeju kabên jarê. Djãm ar ba ne bar ar amã ikabên jarê? Kati, ãm Metîndjwýnh Karõ kabênkôt ne bar ar amã ikabên jarê. Ăm Metîndjwýnh kabênja ne kajgo kêt. Ăm 'êxnhî kêt. Tãm ne bar mã kuman ar amã arê.

Nã bãm ar ar akam imexkumrêx ne akrãnmã ar ar ajo iba. Gar arým prîne ar ipumũn tu amim ar ikabên markumrêx. <sup>6</sup> Ar ikabên man ar ijã amijakren Bênjadjwýr Jeju'adjwý arým amijakre. Ar ijã amijakren mã ar ikôt amijo aba. Nhyim kam me ar ajo ajkê. Ar aje Jeju markam ne me ar ajo ajkê. Nãm me te ar ajo ajkê gar mã ajamako ar ikabên mar tỳx mex ne.

Ne tu ate akrân tu akînhkumrëx ne. Nã gãm ar Metîndjwýnh Karõ kabënkõt tu akînhkumrëx ne mã ar ikabën ma.

<sup>7</sup> Nhy m arým Akajakam ar kute amim Jeju marjamë Matenikam ar kute amim Jeju marja me kunĩ arým ar apumũ, ar aje Jejukõt ar amijo aba pumũn arým ar ajã amijakren kute ar apyrak ne ar ba. <sup>8</sup> Ë, ar ga ne gar memã Jeju'ã ajarë nhy m Akajakam ar jamë Matenikam ar jamë ne me arým kunĩ Bënjadjwýr Jeju'ã adjujarënh ma. Djãm me ajbit ne me kuma? Kati, nã gãm ar me kunĩmã arë nhy m me arým kuman kam arým amũ abenmã arë. Nhy m me arým prïne kuma. Nã gãm ar aje amim Metîndjwýnh marja memã amijarë nhy m me arým prïne kuma ne kam amũ aben djõ'ã abenmã ar ajarë. Nhy m kam pyka kunĩkõt me arým ar ajarënhbit ma. Kam ne bar ije arým memã ar ajarënh kët.

<sup>9</sup> Me ja ta ne me ar imã ar ajarë. Me ja ta ne me ar imã,

—Be, onĩj Texarônikakam ar ja ne arkum ar akînhkumrëx. Be, ga ar abõxkam ar kute ar amã kabën mexbit jarënhja ma, ane. Ne ajte ar imã,

—Be, Texarônikakam ar ja ne ar arým mýjjao we Metîndjwýnh karõ nhipëxja kangan arým Metîndjwýnhkumrëx. Metîndjwýnh tĩnjao aminhõ. Ar kute amikadjy kum àpënhmã ne ar o aminhõ, <sup>10</sup> ne arým krakam amako dja. Metîndjwýnh kra ne ar arým amiwýr kam amako dja, ane.

Nãm me ã ar ajarënhõ ane. Mrãmri ne gar Metîndjwýnh krabë Jejukam ama. Tãm ne tykkam Bãm ajte akubyn o tĩn ne. Tãm dja ajte kãjkwa kurũm bõx. Tãm ne gar kam ama. Tãm ne kubë gwaj bapytãr djwýnh ne Metîndjwýnh ngrykbë gwaj bapytã. Godja Metîndjwýnh me axwekam ngryk ne. Bãm ngrykbë godja Jeju arým gwaj bapytã. Tãm ne bõxmã gwaj kam ama.

\* **2:4** Apýnh me õ pyka djãri kunĩkõt ne me kunĩ bêngõkre. Kubëkã jakamë me kakrãtykmë me babêngõkremë ne me kunĩ: bêngõkre.

## 2

*Paur arkam àpënh mex.*

*A Kõ 1.12*

<sup>1</sup> Akmere ar, àpnhĩre ar, wãnh ar ar akam idjãm ne kajgo kêtikumrëx. Gar arým ama. <sup>2</sup> Ar awýr ar imõr këtiri ne me Pirpukam prïne ar ijo ajkën ar imã kabën punu jarë. Gar arým ama. Nãm me ja te ar ijo ajkë bar ar amã Metîndjwýnh'ã idjujarënh ny jarënh rã'ã ne. Metîndjwýnh ne ar imã týx jadjã bar itĩn prãm kët ne tu ar amã arë. Nãm me te Metîndjwýnh'ã ar amã ar idjujarënhkõt kum ar ikurë bar mã ar amã arë.

<sup>3</sup> Nã bãm ar ar amã,

—On ar tu amim Jeju markumrëx, ane.

Djãm kupa'ã ne bar ar amã arë?

Nãr djãm mýjjã 'õ prãme ne bar ar amã arë?

Nãr djã nã bãm ar ar amã ijëx?

<sup>4</sup> Arkati, Metîndjwýnh ta ne ar ijano bar tẽ. Nãm ar imã,

—Gora ar memã Jeju kukràdjã ny'ã ajarë, ane. Nãm ã Metîndjwýnh ar imã ane bar kabënkõt me akunĩmã 'ã idjujarënh mõ.

Djãm me abêngõkre\* amã ikĩnh kadjy ne ba me amã Metîndjwýnh'ã idjujarënh mõ? Kati, Metîndjwýnh ta ar ikam kĩnh kadjy ne bar me amã 'ã idjujarënh mõ ne kum ar idjãpënh mõ. Tãm ne kute prïne ar ikabi. Kum ar idjãpënhkõt ne arým ar ipumũ.

<sup>5</sup> Djã nã bãm ar ar amã ijëx ne ar atãri ar amã,

—Bep ar amexkumrëx, anen kam ar akãxã ar ajã ikabën ne? Arkati. Arým ne gar imex pumũ.

Nãr djã nã bãm ar arĩk ar amã ijëx ne pi'õk kaprĩre prãme ar amã ikabën jarë? Kati, Metîndjwýnh ta ne prïne ar ikadjwýnhbë ar ipumũ.

<sup>6</sup> Nãr djãm wãkam ar aje ar imã ar imex jarënhmã ne bar tẽ? Kati, Kritu kute ar ijanorkõt ne bar tẽ.

Nãr djãm atemã me ja'õ kute ar imã ar imex jarënhmã ne bar tẽ? Kati, Metîndjwýnh ta ne kute prïne

ar ipumûnh. <sup>7</sup> Kritu kute ar ijanor pumûnh nhiràm ne bar ren ar amã,

—Amrê ar ar imã mÿjja ngã,

—Gop ar ar imã apê, ane ne ren arÿm ikabêno ar akaty.

Nhym bep kati, ã ar ije anhÿr kêtê. Nã bãm ar akràn mã ar ajo iba. Mrãmri ne me nire kute amim kra karàkam o djuw mex pyræk. Nã bãm ã ar ar ajo ibao ane.

<sup>8</sup> Ar imã ar akĩnh raxi. Kam ne bar prĩne arÿm ar amã Metĩndjwÿnh kukràdjà ny'ã ajarê ne ar itĩn prãm kêt kumrêx ne. Djê ne ren me'õ kute ar ibĩn prãm bar kam ren tu ate ikrãn mã ar amã Metĩndjwÿnh'ã ajarê nhym kam me ren ar ibĩ. Nã bãm ã imã ar akĩnh rax ane.

<sup>9</sup> Akmere ar, àpnhĩre ar, ar akam ar idjãm kam ar idjapênh raxja gar omũ. Arngro'ãmê akamàtkammê ar idjapênhja pumũ. Bir mÿkam? Ar ije pi'òk kaprĩre'ã ar ajwÿr kêt kadjy. Ar ije kaj bê ar amã Metĩndjwÿnh kukràdjà ny'ã idjujarêno iku'êkam ije pi'òk kaprĩre'ã ar ajwÿr kêt kadjy.

<sup>10</sup> Nã bãm ar akràn mã: ar ar ajo iba. Nã bãm ar ar ajo iba mexkumrêx ne ar ar ajo iba. Ar aje Jeju marja, ar ga ne bar akràn mã ar ar ajo iban ijaxwe kêt kumrêx ne. Ar imrãnh mexkumrêx. Nã bãm ar katàt amijo iba. Gar arÿm ar ipumũ. Metĩndjwÿnhdjwÿ ne arÿm prĩne ar ipumũ.

<sup>11-12</sup> Nã bãm ar ar akunĩ: o ikrakumrêx ne ar ar ajo iba, ne ar akunĩ mã ikabên jarên ar amã,

—Kwãrĩk wãnh Metĩndjwÿnh kanga kêt. Gora ar 'ã angrà tÿx, ane.

Ne kam ajte me kaprĩ mã kum,

—Kwãrĩk wãnh akaprĩ kêt. Metĩndjwÿnh dja ajo kĩnh, ane.

Ne kam ajte ar amã,

—Gora ar mã Metĩndjwÿnh kabênkôt ar amijo aba rã'ã ne, ane.

Ar aje ã anhÿrkam godja Metĩndjwÿnh ar akam kĩnhkumrêx. Metĩndjwÿnh ne ar kute gwaj bajo ba djwÿnh. Tãm ne amiwÿr gwaj bajuw. Tãm ne kute ar gwaj bapytàr ne ar kute gwaj bajo bamã amiwÿr gwaj bajuw. Gwaj bamextire ne ò pyka mexti:re, ò pyka

ra:xkam ar babamã ne amiwÿr gwaj bajuw. Kadjy dja gar katàt amijo aba, Metĩndjwÿnh ar akam kĩnh kadjy.

*Akubyn kute arkam amikĩnh jarênh.*

<sup>13</sup> Arÿm ne bar ar amã Metĩndjwÿnh kabên jarê gar arÿm ama. Kam ne bar mã ar akam ikĩnhkumrêx ne Metĩndjwÿnh mã amikĩnh jarê. Djã nã gãm ar mar kajgo got? Kati, nã gãm ar tu markumrêx. Nã gãm ar anhòkre kadjwÿnhbê,

—Djãm mebêngòkre kabên got? Kati, Metĩndjwÿnh kabên ne ja, ane. Kôt ne gar arê. Metĩndjwÿnh kabênkumrêx ne ja. Metĩndjwÿnh ne arÿm ta kabêno katàt ar akrã dja, kam ne gar arÿm amrãnh mexkumrêx mō.

<sup>14</sup> Ê, akmere ar, àpnhĩre ar, djãm wãnh Texarônika kam, ar anhò kròkambit ne me ar ar ajo bikêno ba? Kati, mekbê idjaerkamdjwÿ ne me ò kròkam me ar ar o bikêno ba, pykabê Djudêjakam. Mekbê idjaer kwÿ ne ar arÿm Kritu Jejukôt aben pydji. Nhym me kute Jeju mar kêt ar aro bikêno ba. Gar ar anhò kròkam me kute ar ajo bikênhja pumũ. Aprakamã ar aje amim Metĩndjwÿnh marja ne me arĩk ar me ajo bikêno ba.

<sup>15</sup> Amrêbê ne mekbê idjaer ta ar Metĩndjwÿnh kabên jarênh djwÿnh paro ban kam arÿm Bẽnjadjwÿr Jeju bĩn kam arÿm ar badjwÿ ar ijo kurê djwÿnh ne. Arÿm o Metĩndjwÿnh mã ngryk jadjàn me kunĩkam amikrà ar o ba.

<sup>16</sup> Mã ne mekbê idjaer mekam amikrà on? Bir, nã bãm ar ije me bajtem, me jamã Metĩndjwÿnh kabên jarêno itêm nhym kute me utarmã nhym mekbê idjaer mã: ar ikukrà ar o ba. Godja me ã anen arek Metĩndjwÿnh mã ngryk jadjàro tē:n kam arÿm Metĩndjwÿnh mã ngryk jadjàr mex ne. Nhym kam arÿm Metĩndjwÿnh prĩne me axwe pãnh meo ajkê.

*Kute aro amak'ã kute arkum amijarênh.*

<sup>17</sup> Akmere ar, àpnhîre ar, nã bãm ar ar akurûm itêm ngrîre ne ar ajo ama: ne. Ne kam ar ije me 'uwtî tûm pyrâk. Nã bãm ar ar ajo aman iba. Ne te ije inhÿtã ar apumûnh prãme. <sup>18</sup> Ne te akubyn ar awÿr imôr prãme. Ibê Paur ne ba te akubyn ar awÿr itêmmã ikràn ikràn ikrà nhym Xatanaj mã: ar ikukrà.

<sup>19-20</sup> Ê, Bënjadwÿr Jeju akubyn bôxkam, kuka kônh gwaj badjãmkam, nhym dja bar mex jarê? Ar ga. Ar ga dja bar ar amex jarê ne kum,

—Be, ar ja ne ar mexkumrêx ne ar ba. Arÿm amar tÿx ne, ane. Be, ar ga dja bar ar ajo idjãmra mō. Ar ije kum ar ajarênhmã ne bar kam ama ne. Mÿjbê ne ar ikînh djã? Ar ga. Texarônîkakam ar ga ne gar abê ar ikînh djã. Nhym Metîndjwÿnhdjwÿ dja ar imã ar amex jarê bar kam ikînhkumrêx ne.

### 3

<sup>1-2</sup> Nã bãm axwe ar akam idjumar ne kam inhökre kadjwÿnhbê amim,

—Birãm ijamak dja ibî, ane. Kam ne ba ar awÿr Ximoxi janon kam ate: krîbê Atênakam dja. Gwaj bakamy Ximoxi ar ikôt Metîndjwÿnhmã àpênh ba. Tãm ne bar ar awÿr ano. Kute memã Kritu'ã ujarênh ny jarênh baja tãm ne bar ar awÿr ano. Kute ar amã tÿx jadjàr ne kute ar amã kabên jarênhmã ne kute ar amã,

—Arÿm ne gar tu Jeju markumrêx ne. Gora ar 'ã angrà tÿx, anhÿrmã ne bar ar awÿr ano nhym tẽ. <sup>3</sup> Birãm me kute ar ajo bikênh gar arÿm aje Jeju kanga karō ne bar ar awÿr Ximoxi jano nhym tẽ, kute ar amã tÿx jadjãrmã ar awÿr ano nhym tẽ.

Be, mrãmri godja me arîk ar ba gwaj bajo ajkê. Arÿm ne Metîndjwÿnh gwaj bajã amim karō. Me arîk ar ba kute me baje Jeju maro bikênhmã ne amim me bajã karō, me kute me bajo bikênh gu me Jeju'ã bangrà rã'ã jabej amim me bajã karō. Gar arÿm ama.

<sup>4</sup> Ar akam ar idjãmkam ne bar arÿm ar amã arê. Anhÿr djwÿnhràr ne bar ar amã arên ar amã,

—Gora ar ar ikabên ma. Godja me ar ar ajo bikênh ba, ane. Be, kôtô. Nã bãm tu kônh kum irkumrêx gar arÿm ama.

<sup>5</sup> Kam ne ba ar awÿr Ximoxi jano. Ije ar amar prãm kute ibîn kajgo ne ba ar awÿr ano, ije marmã. Ar aje Jeju kanga kêt jabej ne ba ar awÿr ano. Ar 'ã angrà rã'ã jabej ne ba ar awÿr ano. Nã bãm inhökre kadjwÿnhbê amim,

—Birãm arÿm godja Xatanaj arkum ar kute Jeju kangamã arkum 'ã apnê nhym arÿm ar kanga. Nhym arÿm ar idjãpênh, ar ije arkum arênhja arÿm kajgo, ane. Nã bãm ã amim ikabên jarênh ane.

#### *Ximoxi kute ar mex jarênh.*

<sup>6</sup> Nhym bep kati. Nã bãm ar ar awÿr Ximoxi jano nhym ar awÿr tèn ar akurûm tèn bôx ne arÿm ar imã ar ajarênh mextire ne. Bar kam ikînhkumrêx ne. Nã gãm ar tu aje Jeju markumrêx ne 'ã angrà tÿx nhym omûn bôx ne ar imã arê bar ikînhkumrêx. Nhym ajte ar amã me abê jarê. Nãm ar imã,

—Onîj ar ar ajo ama ne. Ar kute ar apumûnh prãmã. Ar kute ar apumûnh prãm gar gadjwÿ aje ar omûnh prãm kute aben pyrâk, ane. Be, nãm Ximoxi ã ar ajã ar imã anen ã ar ajarênh ane.

<sup>7</sup> Be, akmere ar, àpnhîre ar, ar aje Jeju mar tÿx ne mã 'ã angrà rã'ãja ne omûn akubyn bôx ne ar imã arê. O ar imã ar ikînh jadjã. Nãm me ja ar ijo ajkê. Ar ijo ajkê bar idjumar punure ne kam irerekre. Nhym bep ar ga ne gar ar imã kînh jadjã. <sup>8</sup> Jakam ne bar arÿm ajte itÿxkumrêx ne. Ar aje Bënjadwÿr mar ne 'ã angrà tÿx rã'ãkôt ne bar arÿm ajte 'itÿx ne.

<sup>9</sup> Jakam dja bar Metîndjwÿnhmã ar akam ikînh jarê. Mÿjkôt ne bar ikînh? Bir, ar akam. Ar aje mar ne 'ã angrà tÿxkam ne bar ikînhkumrêx ne kam gwaj Batîndjwÿnhmã amikînh jarê.

<sup>10</sup> Akamãt kunîkôt arngro kunîkôt ne bar amikadjy Metîndjwÿnh ma:ro iku'ê. Ar awÿr ar itêm, gwaj baje aben nhÿtã aben pumûnh bar ije ôbê



ar amã Metîndjwýnh kabên jarênho ino rer kêtja jarênh gar aje prîne amim marmã. Kam ne bar amikadjy Metîndjwýnh ma:rbito kuma.

<sup>11</sup> Gora gê gwaj Babãmbê Metîndjwýnhme gwaj banhõ Bênjadjwýrbê Jeju, gora gê ar ar ijano bar kam wãm ar awýr tẽ.

<sup>12</sup> Mrãmri ne gar arým amã aben jabên ar aba. Gê Bênjadjwýr abenã ar amã karõ gar amã aben jabê rax. Amã aben jabê rax ne ar abeno aba. Ne ar amã me kunĩ jabê, ar amã me kunĩ jabê rax ne ar aba, ar amã me abê raxo kute ar imã ar ajabê ja pyrãk. <sup>13</sup> Kam dja Metîndjwýnh arým ar ajo týx ne, gar arým 'ã angrã týx ne. Nhyr kam Jeju akubyn bõxkam gar ajaxwe kêtka amextire ne ar aba. Gwaj banhõ Bênjadjwýr Jeju dja õ me ja kunõ bõx. Õ me ja kunõ bõx gu me bajaxwe kêtka me Babãmbê Metîndjwýnh kabem bakumex. Gu me baje Jeju mar bakunĩ ajmã bakute kêt ne Metîndjwýnh mexo bamexkumrêx ne dja, me Babãm kuka kõnh dja.

## 4

*Me kute katàt amijo bao Metîndjwýnh kñhmã.*

*Rõ 12.9, 13.13; Kor 3.5*

<sup>1</sup> Be, akmere ar, àpnhĩre ar, bar prîne arým ar amã arẽ gar arým ama. Ar aje Metîndjwýnh kabênkõt ar amijo aba nhyr ar akam kñnh kadjy ne gar arým ama. Mrãmri ne gar arým ã anhýr ar aba. Ba kam ar ije ajte ar amã arênhmã. Bênjadjwýr Jeju djõ'ã ajte ije ar amã arênhmã.

—Arek ar Metîndjwýnh kabênkõt ar amijo aba rã'ã ne. <sup>2</sup> Amrêbê ne bar ar amã ikabên jarẽ ga arým ar ama. Bênjadjwýr Jeju kabênkõt ar amã ikabên jarẽ gar arým prîne ama.

<sup>3</sup> Metîndjwýnh ne arým ar ajã amim karõ. Ar Metîndjwýnh mexo amextire ne ar aba ne ajaxwe kêt ne ar abamã ne ar ajã amim karõ. Kam dja gar aprõ prãm kêt ne abenbê prõo adjãkñnh kêt ne amextire ne ar aba.

Nhyr me nidjwý mjên prãm kêt gar arek ar aba.

<sup>4-5</sup> Kam dja gar aprõ djwýnh'ýrbit tu abakumrêx ne ar o aba ne amexkumrêx. Nhyr bep me kãtãm, mẽ kute Metîndjwýnh mar kêt me tãm ne me prõ prãmka, kurêkam tu arĩk prõ'ýr ba. Nhyr bep kati, kwãrĩk wãnh mekmã nõ. Nhyr bep ar ga dja gar aprõ djwýnh'ýrbit aban 'ã apýnh ne. Kwãrĩk wãnh gar krõ'ã meo aprõ kêt. Kwãrĩk wãnh gar krõ'ã meo amjên kêt. Ne kam arĩk ar aba kêt.

<sup>6</sup> Kwãrĩk wãnh akamykam amikrà ar o aba kêt ne kubê prõo adjãkñnh kêt. Mýkam? Bir, Bênjadjwýr Jeju godja mýjja ja kunõ pãnh ne. Ë, kute o pãnh kêttri ne bar anhýr djwýnh'rãm arým prîne ar amã arẽ gar ama.

<sup>7</sup> Be, djãm gwaj arĩk ar baba kadjy ne Metîndjwýnh amiwýr gwaj bajuw? Kati. Arkati, gwaj bamextire ne katãt bamrãnh kadjy. Katãt me bamrãnh ne baje abenbê prõo badjãkñnh kêt kadjy ne Metîndjwýnh amiwýr gwaj bajuw.

<sup>8</sup> Dja me'õ kabên ja mar prãm kêt djãm mebêngõkre kabên dja me'õ mar prãm kêt ne? Kati, Metîndjwýnh kabên dja mar prãm kêt. Metîndjwýnh ta kute ar amã ta Karõ mex janor tãm dja me'õ mar prãm kêt.

<sup>9</sup> Nã gãm ar amã aben jabê. Ar aje Jeju marja ne gar amã aben jabê. Metîndjwýnh ne ar amã arẽ gar kam amã aben jabê. Kam dja ba ar amã 'ã pi'õk no'õk kêt ne. <sup>10</sup> Nã gãm ar amã aben jabê, Matenikam ar kute Jejukõt abeno kamy kunĩmẽ ne gar amã aben jabê. Kam dja ba ar amã,

—Akmere ar, àpnhĩre ar, gora arek ar ã anhýr ar aba rã'ã ne, ane.

<sup>11</sup> Ba ajte ar amã arẽ,

—Gora ar abenkam akabõt katin ar aba. Adjãkrê kêt ne ar aba. Kwãrĩk wãnh kikrekõt mõr ne mýjja pumũnh ne mýjja mar ne arênho aba kêt. Gora anhikrao adjãpênh aba. Tãm ne ba arým amrêbê ar amã arẽ. <sup>12</sup> Bir, mýj kadjy dja gar ar adjãpênh aba? Bir, me kãtãm kum ar akñnh kadjy. Kadjy dja gar ã ane. Mýkam ne gar akwýr ar

adjâpênh kêt ne aba? Ar apê ne ate amim mÿjja by ne me 'wÿr kêt.

*Jeju akubyn bôxmã.*

*Kô k 15.51*

<sup>13</sup> Ë, akmere ar, àpnhîre ar, ba ajte ar amã arê, ar aje prîne mar kadjy. Me arÿm tyk tÿmja dja ba ar amã arê gar ama, ar akaprî kêt kadjy. Nhym bep me kute Jejukam amak kêtja dja me mrãmri kaprî. Me ja'ô dja ty nhym me ja tu kaprîkumrêx, tyk nhijukri Jeju'ÿr bôx kêtka. Nhym bep gu me ba dja gu me ã bakaprî anhÿr kêtka ne.

<sup>14</sup> Jeju tyk ne akubyn tîn. Tãm ne gu me arÿm tu amim kamnhîxkumrêx ne. Dja me tyk ã Jejukôt akubyn tîn ane. Tãm dja gu me kuman tu amim kamnhîxkumrêx ne. Mrãmri godja Metîndjwÿnh me tyk tÿmja Jejumê ro'ã meo mō, me kute amim Jeju mar tyk tÿmja dja Jejumê ro'ã meo mō. Me kute tu amim Jeju markumrêxja, me tyk tÿmja, me tãm godja Metîndjwÿnh Jejumê ro'ã meo mō.

<sup>15</sup> Ë, Bēnjadjwÿr ne ar imã arê bar ô'ã prîne ar amã arê, katàt ar amã arê. Gu me batînja dja gu me me tykmã wa kêt. Bēnjadjwÿr akubyn bôxkam dja gu me batîñ rã'ãja me tykmã wa kêt.

<sup>16</sup> Bēnjadjwÿr ta dja kàjkwa kurÿm ruw ne kàj bê me bamã akij ne amiwÿr me bajuw. Kadjy mrãnh djwÿnh nhō bēnjadjwÿrmê dja ar me bamã akij ne Metîndjwÿnh nhō mÿjja kute poti nhōkre pyræk kakô. Nhym kam me kute amim Kritu mar tyk tÿmja, me kumrêx tyk ne pykakam nōrja dja me kumrêx pyka kurÿm katon wabi. Dja me akubyn tîn ne katon wabi.

<sup>17</sup> Gu me batîñ rã'ãjamê dja gu me baro'ã wabi. Me batîñ ne ar babaja dja gu me batîñ ne wabi. Nhym bep me kumrêx tyk ne pykakam nōrja dja me kumrêx akubyn tîn ne kam me batîñ rã'ãjamê abenã bôx. Gu me arÿm baro'ã Bēnjadjwÿr'ÿr wabi. Metîndjwÿnh godja me baro'ã me babyn Bēnjadjwÿr'ÿr me bajo wabi. Kakrækam dja me babyn Bēnjadjwÿr'ÿr

me bajo wabi. Gu me kam Bēnjadjwÿr Jeju kajpa, kôk djâbêrkam dja gu me kajpa nhym kam kàjkwamã me bajo mō. Gu me kam kôt ar baba. Ar baba rã'ã: ne. Dja gu me Bēnjadjwÿrkôt ar babao ino rer kêt mex ne ar baba. Ar baba rã'ã ar baba.

<sup>18</sup> Kam dja gar abenmã ikabēn ja jarēho aban o ar akaprîbê abenmã kînh jadjà.

## 5

*Meo bikēnhdjà nhō akati'ã ujarēnh.*

*Mat 24.29; Mak 13.26; Ruk 21.25, A Ped 3.10*

<sup>1</sup> Ë, akmere ar, àpnhîre ar, mÿj kadjy dja ba ar amã 'ã pi'ôk no'ôk ne? Mÿj mytyrwÿ 'ôkam nàr mÿj akati 'ôkam dja meo bikēnh djà nhō akati me'ÿr bôxmã ne ba ije 'ã ar amã pi'ôk no'ôkmã? <sup>2</sup> Godja me aêrbê Bēnjadjwÿr Jeju kute meo bikēnh djà nhō akati me'ÿr bôx. Arÿm ne gar prîne ama. Me aêrbê. Akamàtkam me àkînhî me aêrbê me ùrkwãmã ngjêx ne kute mekbê mÿjjao àkînh ba. Dja meo bikēnh djà nhō akati ã me aêrbê me'ÿr bôx ane.

<sup>3</sup> Kute me nire kra àn tokrykam kute kubê amijo bipdjur kêt ne kubê prôt kêtja pyræk. Mrãmri godja meo bikēnh djà arÿm ã me'ÿr bôxkumrêx o ane, nhym me kubê amijo bipdjur kêtka ne. Dja me abenmã,

—Be, arÿm ne gu me badjumar mexkumrêx ne ar baba. Godja mÿjja'ô ajmã me bajo kêtka ne, ane. Me kute abenmã arēnh rã'ã nhym me aêrbê meo bikēnh djà nhō akati me'ÿr bôx, Bēnjadjwÿr kute meo bikēnh djà nhō akati me'ÿr bôx. Godja me'ÿr bôx nhym me kubê amijo bipdjur kêtka ne 'ô kubê kator kêtka ne.

<sup>4</sup> Nhym bep kati, akmere ar, àpnhîre ar, djâm àtykri ar amrãnh got meo bikēnh djà nhō akati ar ajaêrbê ar awÿr bôxmã. Kute me àkînhî me aêrbê me ùrkwã'ÿr mrãnh ne ngjêx pyræk. Nhym bep kati, djâm ar ajaêrbê ar awÿr bôx kêtka ne. Me mÿ

ja'ÿrbit dja bôx. Me arîk ar ba'ÿr dja bôx.

<sup>5</sup> Nhyr bep kati, ar ga ne gar a'ukam mrã, ne arngro'ã mrã. Nã gãm ar Metîndjwÿnh kabênkôt ar amijo aban kam kute a'uri ar amrãnh pyrãk. Gwaj ba ne gwaj akamãtkam baba kêtumrêx, àtykri baba kêtumrêx. Nhyr bep me arîk ba ne me kute àtykri me ba pyrãk.

<sup>6</sup> Kam dja gwaj a'ukam bamrãnhja, arngro'ã bamrãnhja 'ã bano tÿx rã'ã ne babibãnh kêt ne ar baba. Nhyr bep me arîk ar baja, àtykri ar baja dja me wãnh arîk ar ba. Nhyr bep gwaj ba dja gwaj ã anhÿr kêtumrêx ne ar baba. <sup>7</sup> Nhyr bep me Jejubê jãm krãja ne kute arîk akamãtkam me ba pyrãk. Nhyr me arîk ar badjwÿ ne me kute me bibãnhkam arîk akamãt kô tykkam ba pyrãk.

<sup>8</sup> Nhyr bep kati, a'uri gwaj bamrãnhja dja gwaj bajaxwe kêtumrêx ne ar baba. Ë, dja gwaj amijã bano tÿx. Xatanaj ne kute gwaj bajaxwe'ã gwaj bamã àpnênh prãmumrêx. Kam dja gwaj amim Jeju mar 'ãno djan arek bamã me abê. Kute mrãmri ne me kute ngônho kubêkà jangjênh nhyr me te kute me'ã kamjÿrja pyrãk. Dja gwaj ã baje amim Jeju mar 'ãno badjãm ne bamã me abêo ane. Nhyr kam Xatanaj te gwaj bajaxwe'ã gwaj bamã apnê. Gwaj Jeju 'ãno djan amiwÿr kam ama. Kute mrãmri ne me kute ngônho krãdjê tur nhyr me te kute kôo me ikwÿr kajgo ja pyrãk. Dja gwaj ã baje Jeju 'ãno badjãm ne amiwÿr kam amako ane nhyr kam Xatanaj te gwaj bajaxwe'ã gwaj bamã apnê.

<sup>9</sup> Djãm Metîndjwÿnh me bakam ngryk ne kute me bajo bikênh kadjy ne amijo me bapytàn amim me bajã karô? Kati, kute me bapytãrmã ne me bajo amiptã. Me banhô Bênjadjwÿr Jeju Kritu ta ne me bapytàn ar me bajo ba.

<sup>10</sup> Ta ne me bapãnh tyn ajte me bakadjy tÿn ne. Gu me kôt bakunÿ batÿn ne. Dja gu me arÿm batyk jabej nãr kon batÿn rã'ã jabej mrãmri dja gu

me bakunÿ ajte Jejukôt batÿnkumrêx ne. <sup>11</sup> Me akubyn tÿn dja gar mã abenmã arê. Ne mã o abenmã kÿnh jangij ne o abenmã tÿx jangij. Arÿm ne gar ã ane. Jakam dja gar mã ã anhÿr atêm rã'ã.

*Akubyn ajte arkum 'ã karô.  
Gar 6.6; Xim k 5.17*

<sup>12</sup> Ë, akmere ar, àpnhÿre ar, dja gar prÿne ar kute Jeju nhô me jao ba djwÿnh kabên ma. Ar ja ne ar prÿne ar ar ajo djuw mexo ba, Bênjadjwÿr Jeju kabênkôt ar ar ajo djuw mexo ban ar amã àpênh ar ba, ne ar ar akreo ba. Kam dja gar prÿne ar kabên ma. <sup>13</sup> Gora ar prÿ:ne ar kabênja man amã ar abên amã ar kÿnh. Ar akrãnmã ar amã àpênhkam dja gar amã ar kÿnhkumrêx ne ar aba. Gora ar akunÿ abenmã adjãkrê kêt ne amã aben jabên ar aba.

<sup>14</sup> Ë, akmere ar, àpnhÿre ar, ba ajte ar ar amã ikabên jarê. Godja me kum ukanga gar mekmã kum,  
—On adjãpênh ar aba. On mÿjja kupê, ane.

Godja me kaprÿ gar memã kÿnh jangjê. Godja me kute amim Jeju mar rerek gar mekmã kum,

—On amim Jeju mar mex ne 'ã angrã tÿx, ane.

Gora ar akunÿ abenmã akabên mexbit jarên abenmã adjãkrê kêt ne ar abeno aba.

<sup>15</sup> Godja me'ô ar ar ajökam ar amikrào ba ga amipãnh o abikênh kêt ne. Tu ate akrãn ar aba. Godja gar abenkam adjukaprÿn ar aban me kunÿkam adjukaprÿn ar aba.

<sup>16</sup> Gora ar akÿnh rã'ã rã'ã.

<sup>17</sup> Gora ar Metîndjwÿnhmã akabên 'ãno dja.

<sup>18</sup> Gora ar myt kunÿkôt Metîndjwÿnhmã kum,

—Aje imã mÿjja janorja ne mexkumrêx. Ba akam ikÿnhkumrêx, ane. Adjumar mexkam nãr apunukam nãr abikênhkam nãr mÿjja kute ajo bikênhkam dja gar kum ã amijarênhô ane ne 'ãno dja. Ar aje mÿjja kunÿkam akÿnh ne aje kum amijarênhmã ne Metîndjwÿnh ar ajã

amim karõ. Nãm ã ar aje Kritu Jeju mar'ã amim karõo ane.

<sup>19-20</sup> Dja me'õ Metĩndjwýnh Karõkõt ar amã mýjja'õ jarẽ gar aprý kêt. Kwãrĩk wãnh Metĩndjwýnh Karõ ar amã kabẽn'õ jarẽ gar ate akrã kêt. Dja gar ate akrã nhym arým Metĩndjwýnh Karõ ar amã kabẽn kêt ne. <sup>21</sup> Dja gar prĩne me kunĩ kabẽn kabi. Dja me'õ kabẽn mex jabej gar tu kabẽn markumrêx ne kabẽnkõt ar amijo aba. Dja me'õ kabẽn punu gar tu ate akrã.

<sup>22</sup> Be, gora ar rũm apýnh mýjja punu djãri kunĩmã akre rax.

<sup>23</sup> Gê Metĩndjwýnh ta kute me bamã umar mex jarẽnh djwýnh prĩne amim ar amã mex jadjã gar kam ta mexo amexkumrêx ne ar aba. Me akunĩ dja gar anhĩ pýnhkõt amexo tuknĩn ar aba. Dja me banhõ Bẽnjadjwýr Jeju Kritu akubyn tẽ gu me bamextire ne ar baba. Gu me bajaxwe kêt ne ar baba. Ajmã bakute kêt ne ar baba. Badjumar djãmẽ banhĩmẽ bakarõmẽ ajmã bakute kêt ne ar baba. <sup>24</sup> Metĩndjwýnh ta ne amiwýr ar ajuw, ta godja ar amã mex jadjã. Mrãmri godja ar amã mex jadjã. Metĩndjwýnh ne kabẽnkumrêx. Mrãmri dja ar amã mex jadjã gar amexkumrêx ne ar aba.

<sup>25</sup> Ê, akmere ar, àpnhĩre ar, ar badjwý dja gar Metĩndjwýnhmã ar ijarẽ.

<sup>26</sup> Ar aje Jejukõt abeno akamy dja gar idjõ'ã aben pa krij.

<sup>27</sup> Ba ar amã arẽ, Bẽnjadjwýr kabẽnkõt ar amã arẽ. Ije ar amã pi'õk no'õkja dja gar akamy kunĩmã arẽ.

<sup>28</sup> Gê gwaj banhõ Bẽnjadjwýr Jeju Kritu ukaprĩkõt prĩne ar ajo djuw mex. Tãm ne ja.

## **Paur kute Texarônika kam me jamã atãri pi'ôk no'ôk ne ja.**

Arÿm ne Paur Texarônika kam ar jamã pi'ôk no'ôk ne. Nhyr arÿm mã me'ô ar'ÿr o tẽ nhyr ar arÿm omũn kam amipãnh Paur mã pi'ôk no'ôk ne kum amijarẽ. Texarônika kam ar kwÿ kum ukanga rã'ã. Nhyr ar kwÿ meo bikẽnh djã nhõ akati kupa'ã arẽn memã kum,

—Arÿm ne me bawÿr bõx. Mã dja gu me nẽ? Paur ne arÿm arẽ, anhÿro kumex. Nhyr kam ar abej Paur kuki:j.

Nhyr ar kwÿ ajte amikam umar punu ne Paur mã kum,

—Birãm dja ba Metĩndjwÿnh'ÿr ibõx kêt jabej, ane. Nãm ar ã Paur mã amijarẽho ane nhyr kam Paur omũn ajte arkum pi'ôk no'ôk ne. Ar kute Texarônika kam Jeju marjamã ajte pi'ôk no'ôk ne arkum tÿx jadjã. Nãm ar axwe amikam umarjamã kum,

—Kwãrĩk wãnh gar amikam adju-mar punu kêt. Metĩndjwÿnh ta ne ar amã tÿx jadjã gar 'ã angrã tÿx ne. Nhyr me te ar ajo ajkẽ. Adjÿm, dja Metĩndjwÿnh ar ajo ngryk ne meo ajkẽ. Metĩndjwÿnh kute meo bikẽnh djã nhõ akati kraxje bõx kêt rã'ã. Dja ï bõx. Nhyr bep ar ga ne Metĩndjwÿnh amijo ar apytã, kute ar apytãrmã ne amijo ar apytã. Kam dja gar mã 'ã angrã tÿx ne, ane.

Ne kam ajte arkum ukangajamã àpẽnh'ã apnẽ. Nãm ã Paur arkum pi'ôk no'ôko anen arkum ano. Gwaj 'ÿr Paur kabẽn ma.

<sup>1</sup> Ba ibẽ Paur ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne. Xiramẽ Ximoximẽ ne bar ar amã pi'ôk no'ôk ne. Ar aje krĩbẽ Texarônika kam amim Jeju mar ne kõt aben pydjijamã ne bar pi'ôk no'ôk ne. Metĩndjwÿnhbẽ gwaj Babãmmẽ krabẽ Bẽnjadwÿr Jeju Kritu arkõt ne

gar aben pydji. Ar amã ne bar pi'ôk no'ôk ne.

<sup>2</sup> Gẽ Metĩndjwÿnh ar ajo djuw mex, Bẽnjadwÿr Jeju Kritumẽ Bãmbẽ Metĩndjwÿnh ar ukaprĩkõt ar ajo djuw mex ne ar ar ajo ba ne ar amã umar mex jarẽ, gar adjumar mex ne ar aba.

*Paur kute Metĩndjwÿnh mã arkam amikĩnh jarẽnh.*

<sup>3</sup> Mrãmri ne bar mã Metĩndjwÿnh mã ar akam ikĩnh jarẽ, akmere ar, àpnhĩre ar. Nãm gãm ar arÿm Jeju mar tÿxo tẽn kam arÿm akunĩ amã aben jabẽ rax tẽ. Kam ne bar mrãmri Metĩndjwÿnh mã ar akam ikĩnh jarẽ.

<sup>4</sup> Kam ne bar ar ajo amra. Apÿnh pyka djãri ne bar mekmã ar ajo amra. Me kute Metĩndjwÿnhkõt aben pydjijamã ne bar ar ajo amra. Me te kute ar ar ajo bikẽnhõ ban ar ajaprÿo ba gar aje mã tu Jeju mar tÿxkumrẽx ne mã 'ã angrã tÿx. Tãm ne bar mã memã arẽ.

<sup>5</sup> Be, arÿm ne me kute Jeju mar kêtja ar ajo ajkẽ. Arÿm ar amã Metĩndjwÿnh jabẽkam ar ajo ajkẽ. Bir, mÿj kadji? Mÿjja kute gwaj bajo bikẽnh gwaj bakaprĩkõt godja Metĩndjwÿnh amim gwaj bakabi ne amim gwaj bajo mex ne. Gwaj bamex ne Metĩndjwÿnh kute õ me ja ar o ba'ÿr babõx ne kam kam ar baba kadji. Be, ga Metĩndjwÿnh kute katãt memã o pãnhja pumũ.

<sup>6</sup> Djã nãm Metĩndjwÿnh kupa'ã memã o pãnh? Arkati. Nãm katãt kute memã o pãnh mã amim 'ã karõ. Godja Metĩndjwÿnh me kute ar ajo bikẽnhjao ajkẽ <sup>7-8</sup> gar kam arÿm ajo bikẽnhja arÿm adjumar mexkumrẽx ne atyk djã kêt ne. Ar badjwÿ dja bar idjumar mexkumrẽx ne ityk djã kêt.

Mÿj akatikam? Bir, Jeju kãjkwa kurũm kute amijo amirĩtkam. Kuwy põk jabatãnhmẽ kadji mrãnh djwÿnh pymamẽ, tãm dja Jeju amikõt o mã. Kute ar apãnh meo bikẽnh mã dja bõx. Me kute Metĩndjwÿnh mar kẽto bikẽnh mã dja bõx. Me kute Jeju kabẽn mar prãm kêtja, gwaj banhõ Bẽnjadwÿr Jeju'ã ujarẽnh ny mar prãm kêtja kute meo bikẽnh mã dja bõx.

9 Dja prĩne ar apãnh meo ajkẽ nhym me biknor rã'ã: ne. Tu biknorkumrẽx. Godja Bẽnjadwỳr tu abenbê me bajo bikjêrkumrẽx nhym me wãnh ba djakam tu wãnh bakumrẽx ne Metĩndjwỳnh'ỳr bõx kêtikumrẽx. Ne kam Bẽnjadwỳr pumũnh kêtikumrẽx ne mex pumũnh kêtikumrẽx ne uma pumũnh kêtikumrẽx ne tỳx pumũnh kêtikumrẽx.

10 Be, dja Jeju ì bõx. Akubyn me'ỳr bõx nhym ta õ me ja kunĩ dja me kum mextire jarẽn kum uma jarẽn kum tỳx jarẽ. Me kute amim Jeju mar kunĩ dja me uma pumũn arì aben pumũn kam kĩnhkumrẽx ne Jejumã mextire jarẽn kum uma jarẽ. Ar gadjwỳ dja gar me kudjwa Jejumã mextire jarẽ. Jeju'ã ar idjujarẽnhja ne gar tu markumrẽx ne. Kam dja gar me kudjwa kum mex jarẽ.

11 Kadjy ne bar mã gwaj banhõ Metĩndjwỳnhmã ar ajarẽn ar akadjy Metĩndjwỳnh 'uw ne kum ikabẽn. Metĩndjwỳnh ne arỳm amiwỳr ar ajuw. Kam ne bar kum,

—Ga aje amiwỳr ar 'wỳr djwỳnh dja ga amikadjy katàt ar krã dja. Ota ar ja katàt mrãnh prãmkumrẽx. Ota ar arỳm tu amim Jeju markumrẽx ne kam kum mỳjja mexbit kĩnh ne ar o ba. Abê mỳjja 'õ bipdjur kêtikõt dja ga katàt ar krã dja. Atỳxkõt dja ga ã aro ane. Nã bãm ar ã Metĩndjwỳnhmã ar ajarẽnho ane.

12 Ar aje Jeju marja godja Metĩndjwỳnh katàt ar akrã pumjuw nhym kam me ja ar apumũn arỳm Jejumã mextire jarẽ. Ar amex pumũnh nhirãm mã Jeju jarẽnho ba. Nhym gwaj banhõ Bẽnjadwỳr Jeju Kritudjwỳ dja ar amexkõt ar apumũn arỳm ar akam kĩnh ne ta dja ar amã ar amex jarẽ. Gwaj banhõ Metĩndjwỳnh djukaprĩkumrẽx, nhym Bẽnjadwỳr Jeju Kritudjwỳ ukaprĩkumrẽx. Ar ukaprĩkõt dja ar katàt ar akrã dja.

## 2

*Kute me'õ ar axwe baja katormã arẽn.*

1-2 Akmere ar, àpnhĩre ar, Bẽnjadwỳr Jeju Kritu akubyn bõx gwaj baje 'ã aben pydjimã, kam dja gar axwe amikam adjumar kêt ne ar aba. Kwãrĩk wãnh gar arĩk abenmã ajẽx ne,

—Arỳm ne gwaj bajo bikẽn dja nhõ akati gwaj bawỳr bõx, anhỳr kêt ne kam adjumar punu kêt. Godja me'õ arĩk 'ẽx ne,

—Arỳm ne gwaj bajo bikẽn dja nhõ akati gwaj bawỳr bõx, ane. Nãr kon arĩk 'ẽx ne,

—Arỳm ne gwaj bawỳr bõx. Metĩndjwỳnh Karõkõt ne ba kuman kam ar amã ikabẽn jarẽ. Nãr kon ijã,

—Arỳm ne Paur gwaj bamã pi'õk no'õk ne. Arỳm ne gwaj bajo bikẽn dja nhõ akati gwaj bawỳr bõx, ane. Kati, dja gar tu ate akrãn ar aba. Nãm me 'ẽx ar ba.

3 Kwãrĩk wãnh me'õ arĩk ar amã 'ẽx ne ar amã kabẽn jarẽ gar kõtbit ajamak bẽn kêt. Dja gar tu ate akrãn ar aba.

È, meo bikẽn dja nhõ akati bõx djwỳnhràr godja me kato, ne amibê Metĩndjwỳnh kurẽn axwebit ma. Nhym kam gormã me'õ katon kam me kadjy bẽnjadwỳr ne kam ar axwe ban ì axweo amijo amirĩt mex ne. Godja axweo amijo amirĩt kumrẽx nhym kam atãri arỳm meo bikẽn dja me'ỳr bõx. Kam godja me'õ ar axwe baja tu biknorkumrẽx ne. Arỳm ne Metĩndjwỳnh me'õ jaxweja tu biknorkumrẽxmã amim 'ã karõ.

4 Be, dja me'õ ar axwe baja arĩk 'ẽx ne amijo Metĩndjwỳnh. Godja me kute mỳjjao metĩndjwỳnhja kunĩ kum kurẽn mekbê o akabê, ne me kute mỳjja karõ nhipêx ne kum, “Me Itĩndjwỳnh”, anhỳr kajgoja kunĩo akabê. Ne kam ta amijã bẽnjadwỳr rax mẽ. Ne kam Metĩndjwỳnh nhõ kikremã wadjàn nhỳn kam mekmã kum,

—Ibê ne Metĩndjwỳnh, ane. Nãm arĩk 'ẽx ne amijo Metĩndjwỳnh. Axwekam arĩk 'ẽx ne mekmã amijo Metĩndjwỳnhho nhỹ.

<sup>5</sup> Djãm arÿm ne gar ikabẽno akno? Ar akam idjãmkam ne ba arÿm bẽnjadjwÿr ar axwe baja ar amã arẽ gar arÿm ama.

<sup>6</sup> Ë, kraxje bẽnjadjwÿr ar axwe baja nhõ akati 'ÿr bõx kêt. Gêdja õ akati 'ÿr bõx nhym arÿm axweo amijo amirõt ne. Nhym bep mÿjja ne mã me banêje bẽnjadjwÿr ar axwe baja kukrà, me baje Jeju mar nêje kukrà. Arÿm ne gar mÿjja ja ma.

<sup>7</sup> Mrãmri ne me arÿm bẽnjadjwÿr ar axwe bajakõt axwebit ma. Axweo kute amijo amirõt kêt rã'ãkam ne me kukãm axwemãbit amima. Nhym bep kute me banêje kukrà djwÿnhja dja me banêje kukrà dja:n kam mã tẽ. <sup>8</sup> Mã tẽ nhym kam arÿm axweo memã amijo amirõt. Nhym kam Bẽnjadjwÿr Jeju bõx. Bõx ne kam axwe pãnh akõro pyka mẽ o amrà. Umao dja bõx ne o kubĩ, prĩne o akno.

<sup>9</sup> Ë, godja bẽnjadjwÿr ar axwe baja Xatanaj kabẽnkõt bõx ne kam ar ro'ã ar ba. Xatanajmẽ dja ar ar ba nhym kam bẽnjadjwÿr ar axwe baja ar mekmã amimao ba, ar mekmã amimao pôxo ba. Ne kam mekmã mÿjja pumũnh kêt nhipêx ar o ba. Kute o me noo biknormã ar mÿjja pumũnh kêt nhipêxo ba. Nãm ar mekmã 'êx ba.

<sup>10</sup> Dja prĩne mÿjja punu kunõo me noo akno nhym me kuma. Dja me jamã 'êx nhym kute mrãmri pyrãk, nhym me kõtbit amak bẽn ne, ajbit ma. Metĩndjwÿnh kute me jao biknor'ã amim karõja, me tãm. Metĩndjwÿnh kute katãt memã amikabẽn jarẽnh nhym me kute mar prãm kêtja, me tãm. Me tãm ne me kum Metĩndjwÿnh kabẽn mar prãm kêtumrẽx ne kum kĩnh kêtumrẽx nhym te Metĩndjwÿnh kute me utãrmã. Kam dja me tu biknorkumrẽx ne. <sup>11</sup> Nãm Metĩndjwÿnh katãt mekmã amikabẽn jarẽ nhym me mar prãm kêt ne kum 'êxnhĩbit kĩnh ne. 'Êxnhĩbit mar prãm nhym kam me kute 'êxnhĩbit mar kadjy me kanga. Me kute 'êxnhĩbit marmã me kanga. <sup>12</sup> Mÿkam? Bir, nãm te

Metĩndjwÿnh mekmã amikabẽn katãt arẽ, nhym me kum axwebit kĩnh ne. Kam dja Metĩndjwÿnh me jamã axwe pãnh jarẽn me biknor djã'ÿr me ano.

*Me kute Metĩndjwÿnh kukràdjã'ã ngrã tÿxmã kute arẽnh.*

<sup>13</sup> Akmere ar, àpnhĩre ar, nhym bep ar ga ne gar atemã. Ar ga ne Bẽnjadjwÿr Jeju kum ar ajabê:kumrẽx. Metĩndjwÿnh ne amijo ar apytã, kute ar apytãrmã ne amijo ar apytã. Amrêbê mÿjja kêttri ne amijo ar apytã, ar aje tu Metĩndjwÿnh kute katãt amikabẽn jarẽnh markumrẽx nhym Metĩndjwÿnh Karõ kute katãt ar akrã djar kadjy ne amijo ar apytã. Kam ne bar mã Metĩndjwÿnhmã ar akam ikĩnh jarẽ.

<sup>14</sup> Kadjy ne amiwÿr ar ajuw. Ar amã idjujarẽnh kõt, Jeju'ã idjujarẽnh nykõt ne amiwÿr ar ajuw. Gwaj banhõ Bẽnjadjwÿr Jeju Kritu ne kute umao, mexo, raxo mÿjja kunĩ jakrenh gwaj kõt badjwÿ ã baje anhÿrmã ne amiwÿr gwaj bajuw.

<sup>15</sup> Ë, akmere ar, àpnhĩre ar, kam dja gar 'ã angrã tÿx ne. Ar ije ar amã prĩne Metĩndjwÿnh kukràdjã jarẽnhja dja gar ajamako mar tÿx mex ne. Ar ije pi'õk no'õkkam ar amã arẽnh ne ije ijajkwakam ar amã arẽnhja tãm dja gar ajamako mar tÿx mex ne mã ama.

<sup>16-17</sup> Be, gwaj banhõ Bẽnjadjwÿr Jeju Kritu ne kum gwaj bajabêkumrẽx. Nhym Metĩndjwÿnhbê gwaj Babãmdjwÿ kum gwaj bajabêkumrẽx. Nãm tu kum gwaj bakaprĩn gwaj bamã tÿx jadjãr rã'ã: rã'ã ne. Gwaj kam batÿxo ino rer kêt rã'ã ne. Nhym kam arÿm gwaj bamã mÿjja mex jarẽ gwaj kam amim kamnhĩxbê ar kadjy baba.

Gê Metĩndjwÿnhmẽ krabê Jeju Kritu ar prĩne ar amã kĩnh jadjãn ar amã tÿx jadjã. Gar kam arÿm akabẽn mexkumrẽx ne ar aban apÿnh mÿjja mex djãribit kupê.

### 3

*Ar kute Metĩndjwÿnhmã Pauro à'wÿrmã kute arẽnh.*

1 Ë, akmere ar, àpnhĩre ar, Metĩndjwýnhmã ar ijarẽ gẽ Bẽnjadjwýr djwýnh'ã ar idjujarẽnhja pyka kunĩkõt ajmà gẽ me kuman tu amim Jeju kamnhĩxkumrẽx gẽ me kum mextire jarẽ. Gora gẽ me kute me apyràk ne ar ba. Ar ga ne gar Metĩndjwýnh'ã ar idjujarẽnhja man tu amim Metĩndjwýnh markumrẽx ne. Nhym kam ar akam me ja ar apumũnh nhiràm ar akõt Metĩndjwýnhmã mextire jarẽ. Gora gẽ Bẽnjadjwýr'ã ar idjujarẽnhja ã pyka kunĩkõt bimành ane.

2 Gora ar ajte Metĩndjwýnhmã ar ijarẽ gẽ on me axwemẽ me kabẽn punubê ar ipytà gẽ me ar ibĩn kêt. Djã nãm me kunĩ Jeju ma got me ar imã kabẽn mex ne? Kati, kam dja gar ajte Metĩndjwýnhmã ar ijarẽ.

3 Nhym bep ar ga. Ar ga dja Bẽnjadjwýr ar amã tỳx jadjàn ar anêje axwe djwýnhbê Xatanaj kukrà. Mrãmri dja ã ane. Arým ne ar amã arẽ. Djãm Metĩndjwýnh kabẽn krãptĩ got? Kati, Metĩndjwýnh ne kabẽnkumrẽx. Mrãmri ne arým ar amã arẽ, mrãmri dja ar amã tỳx jadjàn ar anêje axwe djwýnh kukrà.

4 Arým ne bar ar akam ikĩnhkumrẽx. Ar aje Bẽnjadjwýr djwýnh kabẽn mar ne kõt ar amijo abakam ne bar arým ikĩnhkumrẽx. Amrêbê ne gar amikam ar ikabẽn man arým kõt ar amijo aba. Mrãmri dja gar arek ã anhỹr rã'ãn tu ar ikabẽn man kõt ar amijo aba. Arým ne bar prĩne ar amã ikato. Kam ne bar ar akam ikĩnhkumrẽx.

5 Gẽ Bẽnjadjwýr ta ar amã Metĩndjwýnh jabê kadjy ar amã arẽ. Gar kam amã Metĩndjwýnh jabêkumrẽx. Gẽ ta ajte ar amã arẽ, gar aje 'ãno adjãm ne aje kanga kêt kadjy ar amã arẽ. Gar kam aje Kritu pyràk gẽ me te ar ajo ajkẽ gar kanga kêtumrẽx.

*Arkum ukanga nêje kute ar akre.*

*Ep 4.28; Tex k 4.11*

6 Ë, akmere ar, àpnhĩre ar, Bẽnjadjwýr Jeju Kritu kabẽnkõt dja bar ar amã ikabẽn 'õ jarẽ. Dja

ar aje Jejukõt abeno akamy kwý kum ukangan àpênh prãm kêt jabej gar rũm arkum akre rax. Ar kute ar ikabẽn mar kêtumrẽx dja gar rũm arkum akre rax.

7 Arým ar aje mar. Ar aje ar ijã amijakre ne ar idjapênh adjapênhmã, arým ne gar ama. Djãm ar akam ar idjãmkam ar idjapênh kêt ne ar iba. Arkati. 8 Ar ar idjapênh ra:xja pumũ. Nã bãm ar prĩne mýjja kupê. Arngro'ã akamãtkam ar idjapênh iba. Nã bãm ar amim apê. Ar ije pi'ók kaprĩre'ã ar ajwýr kêt kadjy. Nhỹnh ne me'õ kute ar ijo djuw mex'õ bar ije kum o pãnh kêt? Arkati.

9 Nã bãm ar ã ane. Ar aje ar ijã amijakren ar ikõt amijo abamã. Jeju Kritu kute ar ijanor pumũnh nhiràm ren ate ikrãn arek ikrĩ nhym me ren ijo djuw mex kajgo nhym ren mrãmri kõt. Nhym bep kati, ar ba ne bar idjapênhbit iba, ar aje ar idjapênhkõt ar ipumũnh ne aje ar ijã amijakremã. 10 Ar akam ar idjãmkam ne bar arým ar amã,

—Godja me'õ àpênh prãm kêt kwãrik wãnh gar kum õ kwý krẽn dja nhõr kêt, ane.

11 Ar akam ar akwý ne ar àpênh prãm kêtumrẽx ne ar ba bar arým kuma. Nãm ar mýjja kupênh kêt ne kam kikre kabe'ã kabẽn prãm kadjy-bit ar ba. 12 Ë, ar prĩne ikabẽn ma. Bẽnjadjwýr Jeju Kritu kabẽnkõt ne bar arkum ukangajamã ikabẽn jarẽ ne àpênh'ã arkum apnê ne arkum,

—Dja gar akrànãmã adjapênh ar aba. Ar anhõ kwý krẽn kadjy adjapênh ar aba, ane.

13 Be, akmere ar, àpnhĩre ar, ar akunĩ dja gar amrãnh mexja kanga kêt. Ar akunĩ dja gar amrãnh mexkumrẽx ne.

14 Godja me'õ ar ikabẽnja mar prãm kêt, ar ije ar amã 'ã pi'ók no'ókja mar prãm kêt gar 'ãno djan omũn kum akre rax. Kute on amim kator ne pijãm kadjy. Kadjy dja gar 'ã ano tỳx ne 'ãno djan omũ. 15 Djãm ar aje o akurê djwýnhmã? Kati, ar aje



o akamykam dja gar abẽn djành no katio bit kum akabẽn ne kum,  
—On tu Metĩndjwỳnh kabẽn markumrẽx ne kõt ar amijo aba, ane. Dja gar ã kum ane.

*Kabẽn jarẽnho ino rer.*

<sup>16</sup> Gê Bẽnjadjwỳr kute memã umar mex jarẽn djwỳnh ta ar amã umar mex jarẽ gar mã adjumar mexbit man o aba gê te mỳjja ar ajo ajkẽ gar mã adjumar mex ne ar aba. Gê Bẽnjadjwỳr amimẽ ar ar ajo ba.

<sup>17</sup> Aje, ibê Paur ne ba ar amã pi'òk no'òk ne. Ë, ba ne ba inhikrao pi'òk no'òk ja ngrire no'òk ne o ino re. Ije memã pi'òk no'òk kunĩkõt ne ba ã pi'òk no'òk kryre o ane.

<sup>18</sup> Gê gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu prĩne ukaprĩkõt ar ajo djuw mex. Tãm ne ja.

## Paur kute Ximoximã pi'ók kumrëx no'ók ne ja.

Paur ne krabê Ximoximã pi'ók no'ók ne. Mÿjkôt ne o kra? Jejukôt. Kute kum arënh nhym kute tu amim markumrëxkôt ne o kra. Nhym kam arkum aben kïnhkumrëx ne.

Nhym kam Paur kumrëx ne krïraxbê Epexukam bôx ne kam ar memã Metïndjwÿnh'ã ujarënh ba ne kam tẽ. Nhym kam Ximoxidjwÿ arÿm kam bôx. Kam tẽn bôx ne kam ar kam memã 'ã ujarënh ba, memã Jeju jarënh ba. Nhym me kwÿ arÿm prïne amikajmãtã Jeju ma. Nhym bep ar kwÿ ne ar arïk 'êx ne kute amijo Jeju mar. Ar kute mar kêtumrëx ne arïk 'êx ne memã mÿjja jarë. Nãm we ar,

—Kwãrïk wãnh abenwÿr mör kêt, ane. Ne,

—Mrywã kur kêt, ane. Nãm ar ã kupa'ã me akre ar o bao ane. Ar ja 'ã ne Paur Ximoximã kum,

—Dja ga akabëno ar ity gê ar an-hikrê, ane. Ne kam ajte me kute amim Jeju mar'ã kum karö ne kum,

—Ë, Jeju nhö me jao ba djwÿnhmẽ me atãri àpënhjamẽ gédja ar katàt mrãn memã Metïndjwÿnh'ã ajarë, ane. Ne kam Ximoximãdjwÿ kum,

—Ë, gadjwÿ, gadjwÿ dja ga katàt mrãn Metïndjwÿnh kabënkôt prïne memã arë, ane.

Ne kam ajte me'ã kum karö, me Metïndjwÿnh kabënkôt katàt mrãnhmã, me mymẽ me niremẽ me ari memã àpënh kajgo ar bajamẽ me 'uwfïmẽ, me kunï. Me kunï ne me Metïndjwÿnh kabënkôt katàt mrãnhmã ajte Ximoximã me'ã karö. Ne kam me'ã kum pi'ók no'ók ne kum ano. Tãm ne ja.

<sup>1-2</sup> Akmere Ximoxi, ba ibê Paur ne ba amã pi'ók no'ók ne. Ximoxi, ikra djwÿnh, amã ne ba pi'ók no'ók ne. Ije amã Jeju jarënh ga tu aje amim markumrëx kôt ne ba arÿm ajo ikrakumrëx ne. Ba ibê Paur,

ne ba amã pi'ók no'ók ne. Djãm ba ne ba Jejumã idjapënh? Kati, Metïndjwÿnhmẽ Kritu Jeju ar ta ne ar imã idjapënh jarën ijano, ije memã 'ã idjujarënhmã ijano. Metïndjwÿnh, kute gu bapytãr djwÿnhjamẽ Kritu Jeju gu baje amiwÿr kam amakjamẽ, ar ta ne ar imã kabën jarë ba kam arkum idjapënh iba.

Be, gê Metïndjwÿnh ajo djuw mex. Kritu Jeju gu banhö Bënjadjwÿrmẽ Bãmbê Metïndjwÿnh ar ukaprïkôt ajo djuw mex ne ar ajo ba. Gê arkum akaprï ne amã umar mex jarë, ga kam adjumar mex ne ar aba.

*Kute Metïndjwÿnh kabën jarënh djwÿnh 'êxnhï bôxmã arënh.*

*Rô 16.17; Xim k 6.3; Xit 1.10*

<sup>3</sup> Ë, dja ga arek Epexukam djan nêje ar kukrà. Wãnh ne ar kwÿ arïk kupa'ã ar memã arënh ba, Metïndjwÿnh kabën kupa'ã ar memã arënh ba. Dja ga nêje akabëno ar ity. Nã bãm itëm kutã, pykabê Matenimã itëm kutã amã ikabën jarën kam arÿm ajbir ajte ar'ã amã pi'ók no'ók ne ano.

<sup>4</sup> Dja ga arkum,

—Kwãrïk wãnh ar me tÿmre'ã ujarënh kajgomẽ me akukãmãre nhidji me kute tÿmram abenmã arënhja kwãrïk on wãnh nõ. Kôt ne me abenmã kabën ar ban kam me kute amim Metïndjwÿnh mar ne 'ãno ãm kêt. Tãm dja on wãnh nõ, ane.

<sup>5</sup> Akmere Ximoxi, mÿj kadjy ne ba amã ikabën ja jarë? Bir, me kum aben jabê kadjy. Godja me ökre kadjwÿnhbê axwe 'ö nõr kêt ne kute amikam axwe 'ö mar kêtum arÿm kôt kum aben jabê. Ne kam ajte me kute mrãmri amim Jeju markumrëx kôt ne me kum aben jabê. Kadjy ne ba amã ikabën ja jarë.

<sup>6</sup> Bir be, me kwÿ arÿm kute ja mar prãm kêtum arÿm kabën kajgoo kumex, ne abenkam kangao kumex. Jabit ne me kuma. <sup>7</sup> Djãm me ja kute mÿjja mar got. Kute Môjdjê kukràdjã mar kêtjakam kukràdjã kupa'ã ar memã arënh ba. Ar ta ne ar amijo

memã mÿjja'ã ujarênh djwÿnh ne. Ne kute memã,

—Mrãmri ne ba ije me amã arênhja. Kôt ne ba me amã arê, anhÿr ar o ba. Bep kati, ar kute ta amikabên mar kêt ne Môjdjê kukràdjà mar kêt.

<sup>8</sup> Be, Môjdjê kukràdjàja ne mexkumrêx. Gu arÿm kuma. Ne ren ar kuman kôt ar amijo ba nhym arÿm rãn mexkumrêx. Nhym bep kati, ar ja kute mar kêt ne ar kupa'ã memã arênh ar o ba.

<sup>9</sup> Be, nhÿnh me jamã ne Môjdjê kukràdjàja? Djãm me kute katàt amijo bajamã? Kati, me kute axweo amiptàrjamê, me amakkre kêtjamê, me kute Metïndjwÿnh mar prãm kêtjamê, me axwejamê, me kute mÿjja punubit mar prãmjamê, me kute Metïndjwÿnh japrÿjamê, me kute nãmê bãm ar parjamê, me kute me parjamê <sup>10</sup> me prô nâr mjên prãmjamê, me my ta kute aben nÿnho bajamê, me kute mekbê krao àkÿnhjamê, me 'êxnhÿjamê, me kute me kà mex jarênhjamê, nâr me kute mÿjjao amiptàr, Metïndjwÿnh kute katàt memã amikukràdjà jarênh ne mekbê mÿjja puma nhym me kute o amiptàrjamê. Me ja kunÿ kadjy ne Môjdjê kukràdjàja. Gu arÿm kuma.

<sup>11</sup> Nà, Metïndjwÿnh amikabên nykôt katàt memã amikukràdjà jarê. Djãm kabên ny punu got. Axwe mex-tire. Metïndjwÿnh ne mexo, umao me rer mex ne. Nhym kabên nydjwÿ ã mexo, umao ane. Nhym kam ta, Metïndjwÿnh kÿnhtire ta ne imã amijã ujarênh ny jarên ijano ba kam ô'ã memã arênh tẽ, memã 'ã idjujarênh tẽ.

*Kritu kum Paur kaprÿ ne kute àpênh 'ã mênh.*

<sup>12</sup> Ê, akmere, mrãmri ne Kritu Jeju gu banhõ Bënjadwÿr amim idja. Kum idjapênhmã ne amim idja. Nãm amikajmã'ã ima, ije 'ã ingrà tÿx ne kanga kêt mã kôt tu iman amim idjan imã idjapênh jarê.

—Dja ga imã apê, ane. Ne kam kadjy imã tÿx jadjà ba kam kum idjapênh mex ar iban kôt kum

amikÿnh jarê. Mrãmri ne Kritu Jeju imã mexkumrêx ba kam kum amikÿnh jarê.

<sup>13</sup> Amrêbê ne ba Jeju japrÿ ar o iban arÿk ùno iban Jeju nhõ me jao ibikênhõ iba. Nã bãm te Jejukam ijaxwe nhym tu kum ikaprÿn kam amim idja. Nà, mrãmri ne tu kum ikaprÿ. Kraxje ije amikajmã'ã Jeju mar kêt kam ije amimar kêt nhym bi kum ikaprÿ. <sup>14</sup> Nãm gu banhõ Bënjadwÿr tu ukaprÿkôt kum ikaprÿ raxkumrêx ne prÿne ijo djuw mex. Djãm ukaprÿ kêt got. Kum ikaprÿ rax ba arÿm jakam ije amikajmã'ã amim markumrêx. Ije amikajmã'ã Kritu Jeju markumrêx ne imã abê:kumrêx.

<sup>15</sup> Ê, mrãmri ne me abenmã kum,

—Kritu Jeju arÿm pykamã ruw, kute me axwe pytãrmã ne ruw, ane. Mrãmri ne me abenmã arê. Kabên ja dja me tu markumrêx ne amijamakkrekam kunhõ. Be, kute me axwe pytãrmã ne pykamã ruw.

Ba ne ba ijaxweo me axwe kunÿ jakre. <sup>16</sup> Te ijaxwe rax nhym bi kum ikaprÿ rax ne. Jeju Kritu kute akrãnmã meo tẽm nhym me kute mar kadjy. Te ijaxwe raxo ije me kunÿ jakrenh nhym mã Jeju kute akrãnmã prÿ'ã ijo tẽmja pumũ. Mÿkam? Godja me'õ kute ijaxwe pyrãk ne kute Jeju japrÿ jabej dja ikôpdji'ã ã ikudjwa anen tu amim Jeju kamnhÿxkumrêx ne kam ikudjwa tyk nhijukri tÿn rã'ã rã'ã kadjy. Kadjy ne Jeju kum ikaprÿn akrãnmã prÿ'ã ijo tẽ. Kam ne ba amã,

—Jeju kute me axwe pytãrmã ne pykamã ruw, ane.

<sup>17</sup> Be, Metïndjwÿnh djukaprÿja pumũ. Kumã dja me rax jarê. Djãm bënjadwÿr ngri got. Dja memã Bënjadwÿr rax rã'ã: rã'ã Bënjadwÿr rax. Dja tyk kêt kumrêx ne. Me kute noo omÿnh kêt kumrêx ne. Kubê Metïndjwÿnh pydji. Atemã 'õ kêt kumrêx. Kumã dja me rax jarên kum uma jarên mex jarê. Dja me kum arênh rã'ã: rã'ã ne. Mrãmri. Tãm ne ja.

<sup>18</sup> Ê, ikra Ximoxi, akmere, ba arÿm amã ikabên jarê. Gora ikabên ja ma. Amrêbê ne me Metïndjwÿnh

kabën jarënh djwýnh adjápênhmä akabin prïne adjápênh'ã amã karõ. Kõt ne ba amã ikabën ja jarë. Ë, dja ga ar ikabën ja man kõt atýx ne. Ë, ba me abenwýr prõt'ã atýx jakre. Ë, gora atýx. Gora atýx ne amã me uma kêt ne kàj bê memã Metïndjwýnh kabën jarë gë me amikajmãtã kuma. Kute me týx kum me uma kêt ne tu kute abenwýr prõtja pyrãk.

<sup>19</sup> Nà, dja ga ã anen Jeju'ã angrà týx ne amim mýjja mexbit man kõt amijo aban kam amikam ajaxwe 'õ mar kêt kumrëx ne ar aba.

Nhym bep me kwý ne me arým Jeju'ã ngrà týx kêt ne kõt amijo ba kêt ne kam arým kangan amijo ajkë. <sup>20</sup> Be, Imenemë Arexãrimë ne ar arým Jeju kangan amijo ajkë. Arým ne ar amijo ajkë. Kam ne ba arým Xatana-jmã ar kanga, ar kute Jeju japry kêt kadjy ne ba arým kum ar kanga.

## 2

<sup>1</sup> Be, akmere, ba amã arë ga aman amũ idjõ'ã memã arë. Dja me Metïndjwýnhmä mã kabën ne kum me kunĩ jarë. Mã ne mete Metïndjwýnhmä kabën kute? Dja me kum aben jarën kum abeno a'uw. Ne kam jãm meo akëx ne me jadjwý kum meo a'uw. Ne kõt kum õdjãnh jarën kum amikĩnh jarë. <sup>2</sup> Nà, dja gu me kum pykakam me bënjadwýr rünhjao a'uw ne kam ajte me bënjadwýr kry kute meo ba jadjwýo a'uw.

Mýkam? Bir, me kute akrãnmã me bajo ba gu me badjumar mex ne ar baba kadjy. Kam dja gu me Metïndjwýnh kabënkõt ar baba ne kõt ar amijo baba katãt ne. <sup>3</sup> Be, me ã kute Metïndjwýnhmä kabëno anhýrkam mexkumrëx. Kam dja Metïndjwýnh mekam kĩnhkumrëx. Metïndjwýnh kubë me bapytãr djwýnh dja mekam kĩnhkumrëx.

<sup>4</sup> Nà, kute me kunĩ pytãr prãmkumrëx. Nãm arým memã

katãt kabën nhym me kute tu markumrëxmã. <sup>5</sup> Nà, Metïndjwýnh pydjii ne kam ajte kute Bãm'ã me bamënh djwýnh pydjii, kubëngõkre,\* kubë ne Kritu Jeju. Me bajaxwekam ne gu me Metïndjwýnh'ýr babõx kêt ne. Nhym kam kra ta amijo kubëngõkren me bawýr bõx ne kam Bãm'ýr me bajo bõx. Gu me kam arkõt baba. Kute Bãm'ýr me bajo bõx djwýnh pydjii. Atemã 'õ kêt, kubëngõkre, kubë ne Kritu Jeju.

<sup>6</sup> Jeju ta, kute memã amikangan me kunĩ pãnh tyk, tãm ne amrëbë Metïndjwýnh 'ã akati jakre nhym arým 'ýr bõx nhym kam arým amijo aptãn memã amikangan me kunĩ pãnh ty, me kunĩ kute mar kadjy. Me kunĩ kute,

—Mrãmri Metïndjwýnh kum me bajabën kute me bapytãrmã, anhýr kadjy. Kadjy ne ty.

<sup>7</sup> Kam ne Metïndjwýnh ijano ba tẽ. Ba ikumrëx itëm ne ije memã Metïndjwýnh kute me utãr jarënhmä. Jeju kute ijanorkõt ne ba me bãjtemdjwý'ýr tën bõx ne memã kàj bê Metïndjwýnh'ã ajarë. Nã bãm memã Metïndjwýnh kabën katãtja, 'ëxnhĩ kêtja jarë nhym me amikajmã'ã kuma. Kadjy ne ijano ba tẽ. Mrãmri ne ikabënja. Ijëxnhĩ kêt kumrëx.

<sup>8</sup> Ije, ije ar amã Metïndjwýnh jarënh gar aje kum akabënmã ba ate o akno. Ba akubyn ar amã arë gar ama.

Dja pyka kunĩkõt mete abeno bikprõnhkam me my Metïndjwýnhmä kabën. Dja me prïne Metïndjwýnhmä amijarë. Me mexo mexkumrëx, me kute mýjja punu 'õ mar prãm kêt, me ja dja me kum kabën. Nhym bep me ngryknhĩ, me kute kabëno aben japanh, me tãm dja me kum kabën kêt ne.

*Me nire kute akrãnmã amijo bamã.  
Kõ k 14.34; Xit 2.3; Ped k 3.1*

<sup>9-10</sup> Nhym me niredjwý. Dja me nire kute Jeju marja akrãnmã

\* **2:5** Kritu ne amijo kubëngõkre kute mrãmri ne apýnh me õ pyka djãri kunĩkõt me kunĩ: bëngõkreja pyrãk. Kubë kã jakamë me kakrãtykmë me babëngõkremë ne me kunĩ: bëngõkre. Me kamrõmë me kukràdjã kunĩ kubëngõkre aben pyrãk. Jakam dja ga Karõ 17.26 jarën ama.

amijo ba mexkumrêx, kwârîk wân̄h amimex ne me my nokam mrân̄h kêt. Dja ga me apijâm ne ar aba. Mÿkam dja ga me akrâkâbito mex? Nã gãm me amikakrwÿnhmê akunhêrmê angãmê kubêkà mexmê o amimex ne ar aba. Me akrâkâbit ne mex. Me my nomã amrân̄h kadjybit aje amikrã ngrân̄h, amikakrwÿnh, ne amimex, ja ne punu. Bep kati, me nire kute,

—Ba ije Jeju mar, anhÿrja dja apÿnh kabên mexo amiptàn o amimex.

<sup>11</sup> Me kute Metîndjwÿnhkôt abeno bikprôn̄hkam dja me nire anihkrên nhÿn Metîndjwÿnh kabên maro nhÿ. Akrân̄mã dja me Jeju nhõ me jao ba djwÿnh kabên maro nhÿn amijamakkrekam kunhõ. <sup>12</sup> Kwârîk wân̄h me nire dja me me my jakre kêt ne me mymã kabên jarên̄h kêt ne. Nhyr bep me my gêdja me me niremê me mymê me akre nhyr me nire anihkrên me kabên maro nhÿ.

<sup>13</sup> Mÿkam? Bir, Metîndjwÿnh ne mybê Adão kumrêx nhipêx ne kam atãri nibê Ewa nhipêx ne. <sup>14</sup> Be djãm Xatanaj ne Adão noo akno? Kati, nija ne noo akno. Nhyr kam nija arÿm Metîndjwÿnhkam amikrà. Be, kam ne ba amã,

—Kwârîk wân̄h me nire dja me me my jakre kêt, ane.

<sup>15</sup> Nija ne te Metîndjwÿnhkam amikrà nhyr mã Metîndjwÿnh kum me nire jabêkumrêx ne me kra bixadjwÿr kutã me utã. Me nire kute Jeju marja gêdja me Jeju 'ãno dja ne mã kum me abêkumrêx ne kute mÿjja punu 'õ mar prãm kêt kam gêdja mexo mexkumrêx ne mã me my nomã mrân̄h kêt. Godja me ã kute anhÿr jabej nhyr Metîndjwÿnh me kra bixadjwÿr kutã me utã nhyr me kra me bîn̄ kêt ne.

### 3

*Kute ar kute Jeju nhõ me jao ba djwÿnhmã 'ã karõ.*

*Xit 1.6*

<sup>1</sup> Be mrãmri ne me abenmã kum,

—Gêdja me'õ kute meo ba prãm jabej, kute Jeju nhõ me jao ba prãm jabej, mrãmri mexkumrêx. Nã, mrãmri mexkumrêx. Nã, kôt ne me kute arên̄hja.

<sup>2</sup> Be, mã gêdja Jeju nhõ me jao ba djwÿnh kute? Me axwe kêt ne kute amijo ba mextire nhyr kam me me'ã kabên kêtja, me prõ pÿnh, me bixaêr punu kêt, me kute amipnên̄h ne ar ba, me kabôt kati, me kute meo djuw mex prãm, me kute memã Metîndjwÿnh'ã ujarên̄h prãm, me ja gêdja me Jeju nhõ me jao ba.

<sup>3</sup> Kwârîk wân̄h me kum kadjwati kangô\* djân̄h, me àkrê, me kute kabêno me apanh prãmja, me kute pi'ók kaprîbit mar ne kute amim o àptârja, kwârîk wân̄h me ja gêdja me meo ba kêt ne. Bep kati, me ukaprimê, me kute umar mex marja dja me Jeju nhõ me jao ba.

<sup>4</sup> Dja me'õ meo ba prãm jabej dja kumrêx amim prômê kra jakre, ne arkum mrân̄h mextire gê ar omÿn kam adjwÿnhdjwÿ kôt mrân̄h mexkumrêx. Dja amim ar jao ba mex nhyr kra amakre mex ne kabênkôt ar amijo ba nhyr kam arÿm kôt Jeju nhõ me jao ba. <sup>5</sup> Nok ren me'õja ar meo ban kam prômê kra jakre kêt kumrêx ne kam Metîndjwÿnh nhõ me jabit me akre, mã gêdja on? Mã gêdja kam nê? Ije, mÿkam ne prômê kraja ar o ba mex kêt nhyr kra jaxwe rã'ã? Ije kum bep nãm ren amim prômê krawã kumrêx jakren kam ren kôt Metîndjwÿnh nhõ me ja jakre. Mÿkam ne prômê krawã ar o ba kêt ne kam Metîndjwÿnh nhõ me jabit ar o ba?

<sup>6</sup> Kwârîk wân̄h me'õ ajbir kute Jejuo aminhõ ny'õ'ã Jeju nhõ me jao ba djwÿnh mên̄h kêt. Mÿkam? Bir, kute amiraxo àmra nhyr kam ren Metîndjwÿnh kute o bikên̄h karõ dja me kute Jejuo aminhõ ny'õ'ã meo ba djwÿnh mên̄h kêt. Ne ren amiraxo amra nhyr ren Metîndjwÿnh o ajkê. Mrãmri kute Xatanajo bikên̄hja

\* **3:3** Mÿjja me kute o kôm ne kôt bibân̄h kunÿja, kadjwati kangômê uba kangômê, mÿjja kangô kunÿ ne me kum kadjwati kangô jarê.

pyràk. Xatanaj kute amiraxo àmra nhym kam Metĩndjwýnh kute prĩne o bikēnhja pyràk. Ne ren me'õ ajbir kute Jejuo aminhõ ne ren meo ban ren amijo amra, Xatanajkõt amijo amra nhym ren Metĩndjwýnh adjwýnhdjwý o ajkē.

<sup>7</sup> Nhym bep kati, Jeju nhõ me jao ba djwýnh dja amijo ba mextire nhym kam me kàtãmdjwý kum kĩnh ne kum mex jarē. Nãm ren arĩk ar ba nhym kam me kàtãm rãn 'ã kabēn ne. 'Ã kabēn nhym kam rãn Xatanaj ikõta, Xatanaj meo ba djwýnhja nhikõta.

<sup>8</sup> Nhym Jeju nhõ me jao ba djwýnh jatãri me àpēnhjadjwý dja me katãt mrã gē me me'ã kabēn kēt. Dja me kabēn mexmē me kabēn punuo aben nhikjē kēt. Dja me kum kad-jwati kangõ† djãnh kēt. Kwãrĩk wãnh gē me pi'õk kaprĩ prãmebit me noo biknor prãm kēt. <sup>9</sup> Dja me amim Metĩndjwýnh kukràdjã markumrëx ne 'ã ngrã tỳx ne. Metĩndjwýnh kute me bamãbit amikukràdjão amirĩtja, kukràdjã tãmbit dja me 'ã ngrã tỳx ne maro ba ne mỳjja mexbit mar ar o ba. Mỳjja mexbit mar ar o ban kam amikam axwe 'õ mar kēt. Kadjy dja me Metĩndjwýnh kukràdjã'ã ngrã tỳx ne ar o ba. <sup>10</sup> Dja me Jeju nhõ me jao ba djwýnh jatãri me àpēnhja kumrëx kabi nhym me kabēn mex ne kam ar kõt àpēnh ba. Godja me mrãmri mexkumrëx jabej ne kam arým àpēnh ar ba.

<sup>11</sup> Nhym Jeju nhõ me jao ba djwýnh jatãri me àpēnh prõjadjwý. Me adjwýnhdjwý dja me katãt mrã gē me me'ã kabēn kēt. Dja me me kà mex jarēnh prãm kēt. Dja me bixaēr punu kēt ne ar ba. Dja me prĩne mrãnh mextiren kabēn pýnh ne arē. Dja ã Jeju nhõ me jao ba djwýnh jatãri me àpēnh prõja ã ane.

<sup>12</sup> Be, Jeju nhõ me jao ba djwýnh jatãri me àpēnh gēdja me prõ pýnh ne.

Dja me õ kikre kumrëxkam amim ar ja jakren arkum mrãnh mexkumrëx gē ar omũn kam adjwýnhdjwý kõt mrãnh mexkumrëx. Dja me amim krao ba mexkumrëx gē ar kabēn mexkumrëx ne ar ba. <sup>13</sup> Godja me atãri me àpēnhja mrãmri àpēnh mex ne kam arým memã amimexo amirĩt nhym me kàtãmja arým me mex pumũn kam kum me kĩnh. Gēdja mekam amikam pijãm kēt ne kãjmã djan tu memã Jeju'ã ajarē. Me kute amim Kritu Jeju mar tũmkam tu memã 'ã ajarē. Bir be, dja ã Jeju nhõ me jao ba djwýnhmē atãri me àpēnhmē ã ane.

<sup>14</sup> Be, nã bãm amã ikabēn'ã pi'õk no'õk ne amikukãm ano. Dja ba ã wãm kõt tē. Nã bãm amim itēm djã ma. <sup>15</sup> Nãr kon birãm dja ba amikrà ga prĩne omũn kam kõt memã arē, me kute mar kadjy. Metĩndjwýnh kra kunĩ kute kõt ar amijo ba mar kadjy. Kadjy ne ba amã pi'õk no'õk jano. Apýnh pyka kunĩkõt ne me bakwý arým amijo Jeju pytã nhym Metĩndjwýnh arým kõt me bajo kra. Gu me kõt arým apýnh banhõ pyka djãri kam aprakamã kõt aben pydji, Metĩndjwýnh tĩnjakõt mã pyka kunĩkõt aben pydji. Ne me kàtãm mã Metĩndjwýnh kabēn jarēnh ar o baba, Metĩndjwýnh 'ēxnhĩ kēt ne kute katãt kabēn jarēnhja memã arēnh ar o baba.

<sup>16</sup> Bir be, djãm mỳjja kakrit, djãm mỳjja prĩre, djãm mỳjjao bikēnh ne gu me arým amim kuman kam amim kamnhĩxbē ar baba? Djãm mỳjja ngri: got me tebē kute mar ne ate krãmã? Mrãmri ne Jeju ra:xi.

Nãm amijo kubēngõkren‡ kato.

Nhym Metĩndjwýnh Karõ kabin axwe kētmã katon kõt memã arē.

Nhym kadjy mrãnh djwýnhdjwý arek omũnh ar o ba.

Nhym me apýnh me õ pyka djãri kãj bē memã 'ã ujarēho ajmã.

† 3:8 Mỳjja me kute o kãm ne kõt bibãnh kunĩja, kadjwati kangõmē uba kangõmē, mỳjja kangõ kunĩ ne me kum kadjwati kangõ jarē. ‡ 3:16 Kritu ne amijo kubēngõkre kute mrãmri ne apýnh me õ pyka djãri kunĩkõt me kunĩ: bēngõkreja pyràk. Kubē kã jakamē me kakrãtykmē me babēngõkremē ne me kunĩ: bēngõkre. Me kamrõmē me kukràdjã kunĩ kubēngõkreo aben pyràk. Jakam dja ga Karõ 17.26 jarēn ama.

Nhym me kam pyka kunîkôt tu amim markumrêx ne.

Nhym kam Metîndjwýnh kàjkwamã o wabi, ò kàjkwa mextiremã o wabi. Ò kàjkwa mexo kute pykabê mýjja kunî jakrenhjamã o wabi.

Nãm ã Jeju raxo ane.

## 4

### *Kubê me kabên 'êxnhî puma.*

<sup>1</sup> Be, akmere. Anhÿr djwýnhrà m ne Metîndjwýnh Karô arým prîne me bamã arê, ne,

—Pyka kute o ino rer 'ÿrkam dja me kwý amibê Jeju kangan ate amijo ba. Arým kum kînh kêt ne kam ate me karô 'êxnhîja kabên ma, me karô djujarênh punubit man kôt amijo ba, ane.

<sup>2</sup> Nã, mrãmri me kwý dja me me karô djô'ã me akre. Me ajkwao bit kute Jeju mar ne 'êxja, me tãm ne me ôkre kadjwýnhbê kute mýjja punubit markam pijàm kêt mex ne arîk 'êx ba ne me karô 'êxnhî djô'ã me akre ne memã kum,

<sup>3</sup> —Kwãrîk wãnh abenwÿr môr kêt. Dja ga me tu akuprÿkumrêx ne ar aba, ane. Ne ajte mry'ò nãr me àkur djà'ò mekbê uman memã,

—Kwãrîk wãnh krên kêt, ãm omũ, ane. Nhym bep kati, Metîndjwýnh ta ne me bamã mry, me badjàkur djà nhipêx, me baje 'ã kum amikînh jarênh ne krên kadjy ne me bamã ipêx. Me baje amim Jeju markumrêx ne kam kôt baje mýjja marja, me bamã ne Metîndjwýnh me banhô kwý krên djà'ã apÿnh mýjja nhipêx.

<sup>4</sup> Be, mýjja kunî Metîndjwýnh kute ipêxja ne mexkumrêx. Djãm mete mry nãr djwÿ'ò kanga kadjy ne Metîndjwýnh ipêx? Arkati, me kute Metîndjwýnhmã 'ã amikînh jarênh ne tu kute amim byr ne krênmã ne ipêx.

<sup>5</sup> Metîndjwýnh kabênkôt arým mrymê apÿnh me badjàkur djà mexkumrêx. Mýjja kunî ne arým mexkumrêx. Gu me arým 'ã kum amikînh jarê nhym arým mexkumrêx.

<sup>6</sup> Akmere, dja ga memã arê, me kute Jejukôt abeno kamymã ikabên ja jarê. Godja ga memã ikabên ja jarênh arým mrãmri abê Kritu Jeju nhô àpênhkumrêx. Nã, Metîndjwýnh kabên ne gu baje tu amim markumrêxja, kôt dja ga arek amijo tèn amijo tèn kam atÿxkumrêx. Jeju kukràdjà mexkumrêx, tãm ne ga arým kôt amijo tẽ. Dja ga arek kôt amijo tèn amijo tèn arým atÿxkumrêx. Atÿx ne arým Kritu Jejumã adjapênh mex ne.

<sup>7</sup> Nhym bep me tũmre'ã ujarênh kajoja dja wãnh nõ. Tãm ne punu. Kati, dja ga prîne Metîndjwýnh kukràdjàkôt amijo tẽ. Katàt amrãnh kadjy dja ga arek amijo tèn arek amijo tèn kam amityxmã amijakre. Djãm akrãkà'ã ne ba amã ane? Kati, akadjwýnhbê atÿx'ã ne ba amã ane.

<sup>8</sup> Mrãmri ne me ì krãkà tÿx kadjybit amijo djuw mex. Ja ne kãjbê mex. Nhym bep me kadjwýnhbê me tÿxja mete Metîndjwýnh kukràdjàkôt amijo tẽmkam tÿx, ja ne mrãmri mexkumrêx, tũmrãm mexkumrêx. Pyka jakam gu badjumar mex ne ar baba kadjy mex. Ne kam ajte batyk nhjukri akubyn batînkam kadjy mexkumrêx. Kadjy ne ba amã,

—Metîndjwýnh kukràdjàkôt amijo tèn kam kôt atÿx, kôt amex, ane.

<sup>9</sup> Mrãmri ne kabênja nhym me abenmã arê. Kabên ja dja me tu markumrêx ne amijamakkrekam nhôrkumrêx. <sup>10</sup> Metîndjwýnh kute me kunî pytàr djwýnh, bep me baje amikajmãtã marja ne mrãmri kubê me bapytãr djwÿ:nhkumrêx. Mrãmri ne gu me amim Metîndjwýnh kamnhîxbê ar baba, Metîndjwýnh tînja kamnhîxbê ar baba. Kam ne gu amikukãm kuman kam badjàpênh rax ne memã arênh tẽ, batyk djà kêt ne memã arênh tẽ.

*Metîndjwýnhmã àpênhkumrêxmã kum 'ã karô.*

<sup>11</sup> Be, akmere, dja ga apijàm kêt ne tu memã ikabên ja jarênh memã Metîndjwýnh kukràdjà jarê. <sup>12</sup> Kwãrîk wãnh gê me amã,

—ÿgê, e kum djâm ajabatàn ne ga ar me akreo aba, anhÿr kêt. Bep kati, dja ga te ajbir ajabatàn ne mã katàt mrâ gê me ajã amijakre, me kute amim Jeju marja ajã amijakre. Kadja dja ga akabên mexbit jarên ar o aban amrân mex ne amã me abên amim Jeju markumrêx ne 'ã angrã tÿx ne aprõ prãm kêt ne ar aba. Dja ga ã ane nhym me ajã amijakren ã akudjwa amijo anhÿro bao ane.

<sup>13</sup> Dja ga kãj bê memã Metĩndjwÿnh kabên jarên memã Metĩndjwÿnh kabêno amirĩt ne memã kukràdjã jarê. Ja dja ga 'ãno adjãm rã'ã ba awÿr bôx. Ba ibê Paur dja ba awÿr bôx.

<sup>14</sup> Amrêbê ne me kute Metĩndjwÿnh kabên jarên djwÿnh arÿm Metĩndjwÿnh adjan amã,

—Ë, Metĩndjwÿnh ne arÿm amijo apytã ga kum adjãpênhmã. Ta dja amã tÿx jadjã ga kam atÿx ne ar kum adjãpên aba, ane. Nhym kutã Jeju nhõ me jao ba djwÿnh akrã'ã ikra jadjuw, ga kam Metĩndjwÿnhmã adjãpên ar aba. Kwãrĩk wãnh Metĩndjwÿnh kute amim adjarwão abiknor kêt. Memã Metĩndjwÿnh kukràdjã jarên 'ãno dja ne mã memã 'ã adjujarên aba.

<sup>15</sup> Be, dja ga ikabênja tu markumrêx ne amijamakkrekam anhôn kôt amijo mō. Dja ga ã amijo atêmo anen arÿm amrân mexkumrêxo tēn o tē nhym me kunĩ arÿm amrân mexkôt apumũn kôt amã kato. <sup>16</sup> Ë, ajaxwebê amipnên amrân katàt kadjybit amima. Gora memã Metĩndjwÿnh kabên jarê. Gora memã arên 'ãno dja. Godja ga anen arÿm amiptàn kam o me jadjwÿ pytà, me kute akabên maro ÿrjadwÿ pytà. Tãm ne ja.

## 5

*Mebêngêtemê me 'uwtĩ'ã kum karõ.  
A Xim 2.24*

<sup>1</sup> Ë, godja me kute amim Jeju marwã 'õ, mebêngêtte 'õ, me'õkam amikrà, kwãrĩk wãnh ga kum abên tÿx kêt ne akrãnmã kum akabên ne kum,

—Kwãrĩk wãnh ga ã anhÿr kêt, ane. Mrãmri ne me kra djwÿnh kute bãmmã kabênja pyrãk, akrãnmã kum akabên. Dja ga me kraremê me nōr nyreo akamyn me adjwÿnhdjwÿmã akabên mex jarê. <sup>2</sup> Dja ga mebêngêxteo anãn me adjwÿnhdjwÿmã akrãnmã akabên. Dja ga me kra pÿnhmê me kurerero akanikwÿnhkumrêx ne memãdjwÿ katàt akabên jarên mekam apijãm ne meo akanikwÿnhkumrêx. Dja ga ã me kute amim Jeju mar kunĩmã akabên jarênho ane.

<sup>3</sup> Ë, akmere, ba amã me 'uwtĩ'ã karõ, ga amũ idjõ'ã memã arê. Me kute amim Jeju marwã kute akrãnmã mebê mjên tykjao djuw mexmã. Me kute amim Jeju marwã dja me me 'uwtĩbito djuw mex. <sup>4</sup> Nhym bep djãm me'õbê mjên ty nhym arÿm kra nar kon tãmdjwÿ 'õ arÿm ta amim o djuw mex ne. Me'õ kra 'õ nã kute amim o djuw mex nhym abatàn ne arÿm amipãnh amim não djuw mex ne. Ne me'õ tãmdjwÿ 'õ kwatynh 'õ amim tãmdjwÿo djuw mex ne. O djuw mex nhym abatàn ne kam amipãnh kwatynho djuw mex ne. Me kute mrãmri Metĩndjwÿnh mar jabej dja ã õ kikre kumrêxkam amim me 'uwtĩo djuw mexo anen kam atãri amũ me jadjwÿ o djuw mex ne. Kam ne Metĩndjwÿnh arÿm mekam kĩnhkumrêx ne.

<sup>5-6</sup> Ate gêdja me'õbê mjên ty nhym arĩk ar ba. Nãm amidjwÿnhbit amiman ar amijo ba. Ne kam kute me'õ tyk pyrãk. Tĩnri kute me'õ tyk pyrãk, kute Metĩndjwÿnh mar kêt kam, arĩk ar bakam. 'Uwtĩ kajgo ne wã. Kwãrĩk wãnh me wã. Me tãm dja gar aje Jeju marwã o djuw mex kêt. Nhym bep atemã me'õ mjên kubê tyk nhym kam ate: ar ba ne kam amijã Metĩndjwÿnh kamnhĩxkumrêx ne kam kum kabên ne kum amijo a'uwn kam ajte jãm me jao akêx ne ajte kum meo a'uw. Akamãtkammê a'urimê kum kabên 'ãno dja. Me'õ tãm ne mrãmri 'uwtĩkumrêx. Tãmbit dja gar aje Jeju marwã o djuw mex ne.



<sup>7</sup> Dja ga memã ikabên ja jarê gê me'õ kra nâr kon me'õ tàmdjwý òbikwa 'uwtiõ djuw mex. Dja o djuw mex gê me 'ã kabên kêt. <sup>8</sup> Godja me kute amim Jeju mar 'õ ta ùrkwã djwýnhkam amim me jao djuw mex kêt ne kam arým mrãmri axwen arým Jeju kabên kanga, ne kute axweo me kâtãmja, me kute Jeju mar kêtja jakrenh mex ne.

<sup>9</sup> Ë, ba amã me 'uwti nhõ pi'òk'ã karõ. Dja ga me 'uwti nhidji pi'òk no'òkkam anhõ, me kute amim Jeju marwã kute kôt meo djuw mex kadjy. Ë, kwãrîk wãnh me abatãnh nybê mjên tykwã kwãrîk wãnh me 'uwtikôt pi'òk no'òkkam idji nhôr kêt. Kubê mjên tyk bêngêxtebit dja ga idji nhõ gê me kute amim Jeju mar meo djuw mex.

Djãm ori arým 'ã amex 60 apêx jabej? Djãm ori mjên tînri krõ'ã mjên kêt nhym kam kubê mjên tyk nhijukri me kute krõ'ã o prõ kêt jabej? <sup>10</sup> Djori kum mýjja mexbit kînh ne ar o ba nhym me kunî arým kôt omün abenmã arênh jabej? Djori amikôpdji'ã kra jakreo tẽ nhym kudjwa mexkumrêx jabej? Djori òbikwa kêt kam meo djuw mex jabej? Djori prîne Metîndjwýnh nhõ me wão djuw mex ne memã òdjãnh jabej? Djori kum me umar punu kaprî jabej? Djori kute mýjja mexo amiptãrkôt kute mýjja mexbit mar jabej? Djãm ori ã kute anhÿr jabej mrãmri mexkumrêx, me 'uwtikôt pi'òk no'òkkam idji nhõ, me kute amim Jeju marja kunî kute me 'uwti jao djuw mex kadjy.

<sup>11-12</sup> Nhym bep kwãrîk wãnh ar abatãnh nybê mjên tykja kwãrîk wãnh pi'òk no'òkkam me 'uwti ro'ã idji nhôr kêt. Mýkam? Bir, ar 'uwtija kute òbê,

—Ba ikuprý gê me'õ iwÿr mör kêt kumrêx. Ba tu Kritumã idjãpênhbit, anhÿrja tu o aknon ajte kum me my kînh nhym me'õ 'ÿr mör prãme kum Kritu kînh kêt ne kubê amijo akêx nhym me arým 'ã kabên ne.

<sup>13</sup> Nhym ar kam kum ukangabit ma ne kam kikremã ipôko tẽ. Djãm arkum ukangabit? Kati, nãm ar

kabên prãmdjwý, ne me'ã kabên tẽ, me pijãm djãbit, mýjja punubit jarênhõ tẽ.

<sup>14</sup> Kam ne ba memã kum,

—Dja ar abatãnh nybê mjên tyk ajte mjên ne kam amim kra mý ne kramê mjêno djuw mex ne akrãnmã àpênh ar ba. Be, nã bãm ã ar abatãnh nybê mjên tykjamã ane. Mýkam? Bir, me bakurê djwýnh kute me bajã kabên kêt kadjy. <sup>15</sup> Bir be, Ar kubê mjên tyk kwý arým Jeju kangan Xatanajkôt amijo ba. Kam ne ba amã arê.

<sup>16</sup> Nhym bep me kute amim Jeju mar ni 'õ nâr my 'õ òbikwabê mjên tyk jabej ta dja amim òbikwa 'uwtiõ djuw mex. Nhym ate me kute Jejukôt aben pydjija gêdja me'õ 'uwtikumrêx ne ate: ar bajao djuw mex ne.

*Me kute kãjmã meo ba djwýnh kamênhmã.*

<sup>17</sup> Ë, me jadjwý. Jeju nhõ me jao ba djwýnh kute prîne meo baja, ar tãm dja me kãjmã me kamê. Jeju nhõ me jao ba djwýnh kute memã Metîndjwýnh kabên jarênh ne kute memã o amirîtkam àpênh rax. Me tãm dja me mrãmri kãjmã me kamên memã o pãnh mex ne. Ar kute memã Metîndjwýnh kabên jarênh pãnh.

<sup>18</sup> Kam ne Metîndjwýnh kabên'ã pi'òk no'òkkam memã,

—Mryti kute amã àpênh ar ba ne kute amã bãygogo 'ykã ka'uko ipôko ãmja kwãrîk wãnh inhu djuwpre kêt gê ta àpênh pãnh àkur tẽ. Nãm mryti'ã Metîndjwýnh nhõ me jao ba djwýnh jakren àkur'ã kum pãnh jakre. Jeju nhõ me jao ba djwýnhmã me kute o pãnhmã. Ne ajte Metîndjwýnh kabênkam ne,

—Me àpênh ne pãnh, ane. Me àpênh me mãnhkutã tãm gêdja memã o pãnh, ane. Kam ne ba amã,

—Dja me Jeju nhõ me jao ba djwýnhmã o pãnh mex, ane.

<sup>19</sup> Ë, mýjja 'òdjwý dja ba amã arê. Gêdja me Jeju nhõ me jao ba djwýnh'ã kabên ne arîk me kâtãm jarê ga tu ate akrã. Djãm me 'èxnhî kêt got. Nhym bep me'õ ar amãnhkrut nâr

kon amānhkrut ne ikjê kêt ne mrāmri kute noo axwekôt omũnh ne axikôt arēnh ga kam arým tu 'yr tēn kum akabēn jarē gē amim kato. <sup>20</sup> Godja mrāmri Jeju nhō me jao ba djwýnh kute mekam axwe jabej dja ga tu me kute amim Jeju mar nhipôkri kum abēn tỳx, me kute maro ýrja tĩn prām ne axwe kêt kadjy.

<sup>21</sup> Ę, ba amā mỳjja 'ōdjwý jarē. Dja ga tu memā akabēno aben pyrāk. Dja ga tu me kunĩmā axikôt akabēn.

Ę, Metĩndjwýnhmē Kritu Jejumē Metĩndjwýnh kute amijo kadjy mrānh djwýnh pytār ja, ar kute ikabēn mar ne ikôt kabēnkam ne ba mrāmri tu amā ikabēn jarē.

Ę, gora ikabēn ja ma. Ikabēn kunĩ ma, prĩne ikabēn ja ma. Ę, dja ga me kunĩmā akabēno aben pyrāk. Kwārĩk wānh me umaje anhōkre kadjwýnhbē amim,

—Be, inhōbikwa ne ja. Ba kum ikabēn kêt, anhýr kêt. Dja te anhōbikwa, ga tu kum akabēn jarē, apijām kêt ne tu kum akabēn jarē.

Nār kon, kwārĩk wānh anhōkre kadjwýnhbē amim,

—Be, tāwā ne ōbikwa krāptĩ. Ba kum ikabēn kêt, anhýr kêt. Dja te ōbikwa krāptĩ ga tu kum akabēn jarē, amā me uma kêt ne tu kum akabēn jarē. Dja ga tu me kunĩmā akabēno aben pyrāk.

<sup>22</sup> Ę, kwārĩk wānh ga arĩk aje me kabi kētkam Metĩndjwýnhmā me umjýr kêt, kum àpēnh kadjy kum me umjýr ne 'ā anhkra jadjwýr kêt. Dja ga anen ano katon tu mar kêt ne Metĩndjwýnhmā me'ō dja nhym arým mekam amikrào ba jabej ga kam ga mǎn kute ajaxwe pyrāk. Kwārĩk wānh ā anhýr kêt ne mekôt ajaxwe kêt. Ga dja ga tu katāt mrā.

<sup>23</sup> Ę, atikkrekam akanē prām kam ne ga akanē prām ne. Kadjy dja ga uba kangō kwý ikō. Uba kangômē ngômē apýnh dja ga o akōmo tē.

<sup>24</sup> Ę, me kwý ne me axwekam amirĩtkumrêx. Nhym me kunĩ kôt omũn arēnh kumex. Nhym kam me memā axwe pānh jarē. Nhym bep

me kwý ne me axwekam amirĩt kêt ne. Metĩndjwýnh gēdja tũmrām memā o amirĩt ne memā kum katon memā pānh jarē nhym me kam kôt omũ. <sup>25</sup> Nhym me mexdjwý ne me amirĩt ne. Nhym me abenmā me arē. Nhym me kwý apdju ne. Djām mrāmri tu bipdjurkumrêx? Kati, Metĩndjwýnh gēdja tũmrām memā me mexo amirĩt ne, nhym me arým kôt omũ.

## 6

*Me ō àpēnh kajgoja'ā kum karō.*

*Ep 6.5; Kor 3.22; Xit 2.9; Ped k 2.18*

<sup>1</sup> Ę, akmere, dja ga me memā àpēnh kajgo ar bawā, me kute meo pānh ne amim me pa 'amýnh nhym me memā àpēnh kajgo ar ba ne kute amim Jeju mar wādjwýmā arē gē me ō bēnjadjwýr kabēn kôt amijo ban prĩne kabēn ma. Mýkam? Bir, me kātām kute Metĩndjwýnh japrý kêt kadjy, ne kute Metĩndjwýnh kukràdjadjwý japrý kêt kadjy. <sup>2</sup> Dja ga ajte me memā àpēnh kajgo ar bawāmā kum,

—Ę, djori ar anhō bēnjadjwýrwā ar akudjwa kute Jeju mar jabej kwārĩk wānh gar amā kurē kêt. Djām ar aje Jejukôt abeno akamykam amā kurēmā got. Arkati. Dja gar tu kum adjapēnh mextire ne ar aba. Mýkam? Bir, ar akamymā ne gar apē. Kute Jeju mar 'ō, Metĩndjwýnh kum abē 'ō, kumā ne gar apē. Kam dja gar kum adjapēnh mextire ne ar aba, ane. Ā me pardjamā ane.

Ę, gora prĩne memā ikabēn ja jarēn ikabēn jao amirĩto aba.

*Nēkrēxkôtbit me umarja ne me umar mex kētkumrêx.*

<sup>3-4</sup> Godja me'ō atemā kabēn 'ō jarēnh ku'ē prām jabej arým amijo ajkēn kam Bēnjadjwýr Jeju Kritu kabēn mexja kubē kĩnh no kati ne kam kôt kabēn kêt ne. Ne ajte Metĩndjwýnh kute katāt gu bakrā pymjýr'ā ujarēnhja kubē kĩnh no kati ne kam kôt kabēn kêt ne. Mrāmri ne 'ēx ne amiraxbito amran kam kute mỳjja mar kêt mexi. Nām ajbān ajmān me kukràdjā kajgo mex mýr

jabej memã akij. Ne kam kabêno me apanhbit mar prãm. ã me kute anhÿr ne punu. Nãm me ã anhÿr ban kam mÿjja kukràdjà'ã ngryk ne abenbê meo bikjêro ban aben japrÿ ne aben kamnhÿx ar o ban <sup>5</sup> mã kabêno aben japanh ar o ba. Mÿjwã ne arÿm me ja djumar djà ajmã o nhym me arÿm katàt kabênkumrêxja mar kêt. Nãm me nêkrêx prãme 'êx ne we,

—Be, ba amijo Jeju mar gê inhõ nêkrêx kumex ba kam amimexkumrêx ne, ane. Nãm me ã nêkrêx prãme amim 'ã karõo ane. Kam ne me abenkam axwe ar baja.

<sup>6</sup> Mÿjkôt ne me umar mex ne amimex ar o ba? Bir, me kute Metïndjwÿnh kukràdjækôt amijo ba ne nêkrêx jabej umar kêt kam ne me umar mex ne ba. Ne amidjumar mexwão amimex ar o ba. <sup>7</sup> Mÿj ne gu me banã tikkre kurûm amÿn o axidjuw? Kati, nã gu me banhÿkam axidjuw. Me batykkamdjwÿ, mÿj ne gu me amÿn o banhikwãn ty? Kati, nãm gu me banhÿkam banhikwãn ty.

<sup>8</sup> Bir be, dja me banhõ kwÿ krên djãmê me banhõ kubêkà jabej, mrãmri, me bamãnhkutã. Kam dja gu me badjumar mex ne atemã mÿjja 'õ jabej kêt. Metïndjwÿnh dja me bajo djuw mex ne. <sup>9</sup> Nhym bep me kute amim nêkrêx nãr pi'òk kaprÿo àptãr ne kute o amimexja dja me amijo ajkê. Nãm me nêkrêx prãme ar axwe ba ne kam te kum nêkrêx prãm kêt mã ne mã nêkrêxbit ma. Ne kum mÿjja kakritmê mÿjja punubit kÿnh ne kôt arÿm amijo ajkê ne kam arÿm tu biknorkumrêx ne.

<sup>10</sup> Bir be, nãm me ã kum nêkrêx nãr pi'òk kaprÿbit kÿnh ne ã amijo ane. Ne arÿm amijo bikênh mex ne. Mÿkam? Bir, nãm me kum nêkrêxbit kÿnh ne kam ajbit man kam kôt apÿnh axwe djari kunÿkôt amijo ba. Memã nêkrêx prãm kwÿ ne me arÿm Jeju mar kangan kam arÿm amijo ajkê, kaprÿo prÿne amijo ajkê.

*Akubyn Ximoximã kute katàt amijo bamã 'ã karõ.*

<sup>11</sup> Nhym bep ga, akmere, ga abê Metïndjwÿnh nhõ àpênhkam dja ga mÿjja ja kunÿmã akre rax ne. Katàt amrãnh kadjy mÿjja jamã akre rax. Katàt amrãnh ne aje Metïndjwÿnh kukràdjækôt amijo aban aje amim Jeju kamnhÿxbê ar aban amã me abên aje akrãnmã amijo atêm, kam dja me ajo ajkê ga mã aje akrãnmã amijo atêm ne anhÿ djuwbôn ar abamã, tãm dja ga ama.

<sup>12</sup> Me kute amim Jeju mar ne kôt amijo têm ne kute me kute aben rer pyrãk. Me kute aben rer kam ne me tÿx ne prõtobit prõt ne mebê apôx. Kam dja ga 'ã amijakren ã atÿxo anen mã Jejukôt amijo tẽ, kute me prõtja pyrãk. Gora ga ã anen kam atyk nhijukri atÿn rã'ã rã'ã rã'ã 'ÿr tu abôxkumrêxmã. Kadjy ne Metïndjwÿnh amiwÿr ajuw. Kadjy ne ga me ipôkri memã katàt amijarênh mex ne. Nã gãm memã kum,

—Be, arÿm ne ba tu amikajmã'ã Jeju markumrêx, ane. Nã gãm ane, nhym me apumÿ. Kam ne ba amã,

—Arek amijo tẽn kam atyk nhijukri atÿn rã'ã rã'ã rã'ã 'ÿr tu abôxkumrêx, ane.

<sup>13</sup> Ê, Metïndjwÿnhmê Jeju Kritu ar kute ikabên mar ne ikôt kabênkam ne ba amã ikabên jarê. Metïndjwÿnh ne mÿjja kunÿo tÿn djwÿnh. Ta ne kute ikabên mar ne ikôt kabên. Kam ne ba amã ikabên jarê. Nhym Kritu Jejudjwÿ kute katàt amijarênh mexja, kute bënjadjwÿrbê Põxu Piratu kabem katàt amijarênh mexja. Ar kute ikabên mar ne ikôt kabênkam ne ba amã ikabên jarê ne amã,

<sup>14</sup> —Ê, gora prÿne ikabên man kôt amijo aban kudjar kêt ne amrãnh mextire gê me ajã kabên kêt. Dja ga mã ã anhÿro aba rã'ã nhym arÿm Jeju Kritu gu banhõ Bënjadjwÿr kato.

<sup>15</sup> Dja ò akati arÿm 'ÿr bõx nhym Metïndjwÿnh dja kum arê nhym arÿm bõx. Nã, Metïndjwÿnh ta pydji ne memã Bënjadjwÿr rax ne meo ba. Atemã 'õ kêt. Metïndjwÿnh umar mex ne kÿnhkumrêx tãm ne Bënjadjwÿr raxbê kumkatiti:. Kute bënjadjwÿr

raxo pykabê me bĕnjadjwÿrja kunĭ jakrenh mexi. Kam ne kubê Bĕnjadjwÿr raxbê kumkatiti: ne meo ba. <sup>16</sup> Ajbit pydji ne tyk prăm kĕtkumrĕx, tĭn rā'ă: tĭn djwÿnh. Ne irăkam ar ba, arngrokam ar ba. Năm kam axwe 'ô kĕt. Kam gĕdja me tĕp kĕtkumrĕx. Nhÿnh got me'ô arÿm noo omŭ? Arkati. Me'ô kute noo omŭnh kĕtkumrĕx. Dja tŭmrăm omŭnh kĕt rā'ă. Kumă dja me uma jarĕnh rā'ă: rā'ă. Tăm dja me kăjmă kamĕnh rā'ă rā'ă. Gĕdja memă Bĕnjadjwÿr ne meo ba rā'ă rā'ă. Mrămri.

<sup>17</sup> Ē, me pykakam ô nĕkrĕx kumexmă dja ga,

—Amijo arax kĕt. Djăm nĕkrĕx kute me apytărmă ne ga me nĕkrĕx kanărrăm ar aba? Kati, kwărĭk wănh. Nĕkrĕx ne kajgo ne me abê biknor prăm. Kati, dja ga me Metĭndjwÿnh kanărrăm ar aba. Metĭndjwÿnh ta ne kute ôdjănhkôt me bamă mÿjja kunĭ nhôr, o kute me bakĭnh kadjy, ta kanărrăm dja ga me ar aba, ane.

<sup>18</sup> Gora me akabĕn mexbit jarĕ ne mekam adjukaprĭn ar meo aba, ne memă anhôdjănh ne memă anhô mÿjja ngră, ane.

<sup>19</sup> Dja ga ă me ô nĕkrĕx krăptĭjamă arĕnho ane gĕ me ă anen kam arÿm amityk nhjukri kadjy atemă kăjkwakam nĕkrĕxo aptă. Nĕkrĕx tăm ne mekbê biknor prăm kĕt ne memă nôr rā'ă. Dja me kam arÿm 'ÿr bôx, mrămri tu amitĭnkumrĕx ja'ÿr bôx.

<sup>20</sup> Ē, Ximoxi, Metĭndjwÿnh kute amă kukrădjă rerja gora prĭne omŭ. Gora 'ăno djan omŭnh tÿx. Me kabĕn kajgo, me kabĕn tŭm dja wănh nŏ. Rŭm kum akre rax. Nhym me 'ĕxri amijo kute mÿjja mar ne kam mÿr jabej abenkam kangati dja adjwÿnhdjwÿ wănh nŏ.

<sup>21</sup> Mrămri ne me kwÿ kupa'ă,

—Ije mÿjja mar, anen kam ajbit mar ar o ba ne kam amibê arÿm Jeju mar kanga ne. Gĕ Metĭndjwÿnh ukaprĭkôt prĭne ajo djuw mex. Tăm ne ja.

## Paur kute Ximoximã atãri pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ne ajte Ximoximã pi'ôk no'ôk ne. Krĩraxbé Rômakam ne me Paurbé ijê nhym mekbê ijê djâkam dja. Nãm amijamãro dja. Me kute bĩnmã amijamãro dja. Ne kam krabê Ximoximã pi'ôk no'ôk ne. Jejukôt ne Paur Ximoxio kra. Nhym Ximoxi krĩraxbé Epexukam djan memã Metĩndjwýnh kabên'ã ujarênho dja. Nhym Paur mete bĩn kutã kum pi'ôk no'ôk ne kum,

—Arým ityk 'ýr. Arým ne ba amijo rãm ne ja. Gop arek memã Metĩndjwýnh kabêno amirĩto aku'ê. Ba ije amã arênhja dja ga amũ idjô'ã memã arê. Gora atýx ne, ane. Ne ajte kum,

—Amrê Rôma'ýr tẽn ipumũ, ane. Nãm ã Paur Ximoximã ane. Paur kute kum týx jadjãr nhym Ximoxi týx ne katãt kute memã Metĩndjwýnh'ã ujarênh ne kute memã Metĩndjwýnh kabên jarênhmã. Nhym me 'êx ne kute amijo Jeju nhõ me jao ba djwýnhja ne me Metĩndjwýnh kabên kupa'ã ar memã arênho ba. Nhym bep Ximoxi gêdja katãt memã arê. Kadjy ne Paur kum pi'ôk no'ôk ne ano.

1-2 Akmere Ximoxi, ba ibê Paur ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Imã akĩ:nhkumrêx, akmere, ba kam ajo ikra. Ba ibê Paur, ibê Jeju Kritu nhõ àpênh ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Metĩndjwýnh ta ne imã arên ijano, ije memã arênhmã ijano. Metĩndjwýnh ne arým me bamã kabên pydjín arê, me baje arým amim Kritu Jeju markumrêxkam ne kute me bajo tĩnmã me bamã kabên pydjín arê, gu me batĩn rã'ã rã'ãmã. Ba kam ô'ã memã arênho tẽ.

Gê Metĩndjwýnh ajo djuw mex. Kritu Jeju gu banhõ Bẽnjadjwýrmê Bãmbê Metĩndjwýnh ar ukaprĩkôt ajo djuw mex ne ar ajo ba. Gê arkum akaprĩ ne amã umar mex jarê, ga kam adjumar mex ne ar aba.

3 Ê, nã bãm aman kam mã Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarê. Metĩndjwýnh ta, kumã ne ba amikĩnh jarên kum ajarê. Kumã ne ba idjãpênh. Ije amikam ijaxwe 'õ mar kêt ne kum idjãpênh iba. Me bakukãmãre ne ã Metĩndjwýnhmã àpênh ar bao ane ba kam badjwý ã kum idjãpênh ar ibao ane.

4 Abenbê gu babikjêr kutã amýrkam ije amar rã'ã. Akamãtkammê a'urimê ba aman kam te ije apumũnh prãme. Dja ba apumũn kam arým ikĩnhkumrêx ne. 5 Ba ije prĩne amar. Ga ne ga aje akabêno aben nhikjê kêt ne tu amim Jeju markumrêx ba arým ama. Akwatynh Roxdjimê anã Juniximê ne ar ã akajmãtã amim Jeju kamnhĩxo ane. Ga kam gadjwý ar kôpdji'ã tu amikajmã'ã Jeju markumrêx. Ba kam arým amã ikator mex ne.

*Tu kum me uma kêtã 'ã karõ.*

6 Kam ne ba ije amã ikabên jarênhmã. Aje amimar kadjy ne ba akubyn amã arê. Ê, ije ajã aminhikra djirkam Metĩndjwýnh kute amã mýjja rerja dja ga tu markumrêx ne ar o aban on ajte atýx ne kum adjãpênh týx ne. Tu amã me uma kêt ne memã Jeju jarê. 7 Djãm me batĩn prãm ne ar babamã got Metĩndjwýnh me bawýr ta Karõ jano. Arkati, me batýx ne ar baban bamã aben jabên baje amipnênh ne ar babamã. Nãm ã Metĩndjwýnh Karõ me bajo ane.

8 Kam dja ga apijãm kêt ne tu memã Jeju'ã ajarên ajte badjwý ikam apijãm kêt ne. Nã bãm Kritu'ã idjujarênh ny jarênho tẽ nhym me mekbê ijê djâkam imê. Kam dja ga ikam apijãm kêt ne. Nhym bep kati, dja ga tu atýx ne memã Jeju'ã ajarê nhym me kum Jeju kurêkam kôt kum akurên akam ngryk ne ajo ajkê ga kam ikudjwa atokry. Kwãrĩk wãnh rã'ã Metĩndjwýnh dja on amã týx jadjã, atokry katikôt amã týx jadjã ga kam atýx ne ar aba.

9 Nã, Metĩndjwýnh ta, kute me bapytãr djwýnh dja amã týx jadjã. Nãm me bapytãn amiwýr me bajuw,

me bamextire ne ar baba kadjy ne amiwÿr me bajuw. Mã ne gu me nẽ nhym Metĩndjwÿnh kõt me bapytà? Djãm me bamex ne ar babakõt ne me bapytà? Arkati, ta ne tu me bajã amim karõ, ukaprĩkõt ne tu me bajã amim karõn kam amiwÿr me bajuwn me bapytà. Me baje tu amim Kritu Jeju markumrẽxkam me bapytà. Amrẽbê:, kute pyka nhipẽx kẽtri ne Metĩndjwÿnh ukaprĩkõt me bajã amim karõ, Jeju Kritu kute me bapytàrmã ne amim me bajã karõ. <sup>10</sup> Amrẽbê ne me bajã amim karõn kam ajbir me bamã o amirĩt. Kritu Jeju, me bapytàr djwÿnh arÿm me bawÿr tẽn bõx ne me bamã Metĩndjwÿnh djukaprĩo amirĩt. Arÿm ne bõx ne me bamã me batyko apẽx gu me tu batĩnkumrẽx, me batyk nhijukri batĩn rã'ã:n amũ ijukri batyk kêtumrẽx ne. Be, Metĩndjwÿnh ukaprĩja pumũ. Nhym me Jeju'ã gwaj badjujarẽnh nykõt arÿm kuma.

<sup>11</sup> Kam ne Metĩndjwÿnh ijano. Kum idjãpẽnh ne me kunĩmã kãj bê Jeju'ã idjujarẽnhmã ijano ba tẽ. Ije me kunĩmã kukràdjã ny jarẽnh nhym me kute marmã. Kadjy ne ijano ba tẽ. <sup>12</sup> Nã bãm tẽn memã arẽ nhym me kam ijo ajkẽ. Jeju'ã idjujarẽnhkõt ijo ajkẽ ba itokry. Djã nã bãm kam ipijãm? Arkati, arÿm ne ba tu amim Jeju kamnhĩxkumrẽx ne kam arÿm prĩne amim àtãri. Gẽdja prĩne ije Jejumã amikangkam prĩne ijo djuw mex ne ijãno dja. Ne ijãno ãm rã'ã: nhym õ akati arÿm 'ÿr bõx nhym akubyn me bawÿr bõx. Tãm ne ba mar tÿx ne amijã kamnhĩx ne.

<sup>13</sup> Gora ije amã katàt ikabẽn jarẽnhja amijamakrekam anhõn 'ãno djan ikõpdji'ã kõt ar amijo aba. Ne aje arÿm amikajmã'ã Kritu Jeju marja 'ãno djan kõt tu amã me kunĩ jabê ne. <sup>14</sup> Ë, Metĩndjwÿnh kute katàt memã kabẽn jarẽnhja ga aje kõt ar amijo abaja gora mã kõt ar amijo aba rã'ã. Nhym Metĩndjwÿnh Karõ kute me bakam krĩja dja ajo tÿx ga kam kõt ar amijo aba.

<sup>15</sup> Pykabê Adjikkam me kunĩ ne me ikangan mõ, me umaje mõ ga arÿm ama. Nhym Pijerumẽ Emodjedjwÿ mekõt ikanga.

<sup>16</sup> Nhym bep ate ne Nexipõr. Tãm ne imã kĩnh jadjãr mexkumrẽx. Ne ajte imã kĩnh jadjã. Nãm imã kĩnh jangjẽnh krãptĩ ne. Me kute ibê ijẽkam pijãm kêt ne. Kum me uma kêt ne. Gẽ pãnh Bẽnjadjwÿr Jeju kum kaprĩ. Kum Nexipõrmẽ õbikwa kunĩ ar kaprĩ. <sup>17</sup> Nãm krĩraxbê Rõmakam ajbir bõx ne prĩ:ne ijabej. Ijabej tẽn ijabej tẽn ijabej tẽn kam imã kato. <sup>18</sup> Amrẽbê krĩraxbê Epexukamdjwÿ ikõt ãpẽnhja ga arÿm aje mar mex. Nãm apÿnh mÿjja kupẽn o ikõt kangõ. Gẽ Bẽnjadjwÿr Jeju kum kaprĩ, Bẽnjadjwÿr akubyn bõxkam kum kaprĩ. Tãm ne ja.

## 2

### *Ãm tÿx ne rerek kêtã kute arẽnh.*

<sup>1</sup> Be, akmere Ximoxi, gora atÿx. Kritu Jeju ta ukaprĩkõt dja ajo djuw mex ne ajo tÿx ga kam atÿx ne ar aba. <sup>2</sup> Ë, gop ikabẽn ma. Ba ije me ipõkri memã ikabẽn jarẽnh nhym me krãptĩ kute mar ga gadjwÿ aje marja tãm dja ga amidjõ'ã me kwÿmã arẽ. Me mrãmri kabẽnkumrẽxmã dja ga arẽ. Me kute amim Jeju mar 'ãno ãmmãbit dja ga arẽ nhym kam me akõpdji'ã amũ aben nhijuk'ã memã arẽho tẽ.

<sup>3</sup> Ë, me krãkamngõnhreja pumũn me'ã amijakre. Dja ga abê krãkamngõnh prãbê te atokryn mã Kritu Jejukõt ajkamẽ. <sup>4</sup> Ë, me krãkamngõnhre ba kutã kute amijan-gri tÿx ne kute tu mÿjja mar kêt ne mũm mrãnhbit kute marja pumũ. Jabit ne me kute mar ne ba. Me kute atemã mÿjja kajgo mar kêt ne tu ba, me õ bẽnjadjwÿr kute memã kabẽn mex jarẽnh ne mekam kĩnh kadjy. Gadjwÿ dja ga ã amijo anhÿr ar o aban anhõ Bẽnjadjwÿr Jeju Kritu kabẽnkõt amrãnhbit aje mar nhym kõt kute apumũnh ne akam kĩnh kadjy.

<sup>5</sup> Ē, dja ga me kute aben rerdjwý pumün me'ã amijakre. Gadjwý dja ga ã anen Kritu Jeju kukràdjàkôbit ar amijo aba. Me kute aben rerkam dja me mrãnh tÿx'õ pydjín me bakukràdjà tũnkôt me kure. Nhyim kam me kumãbit kĩnh djà ngã. Be, gadjwý dja ga ã anen Kritu Jeju kukràdjàkôbit ar amijo aban kam kàjkwamã 'ÿr bôx.

<sup>6</sup> Ē, dja ga ajte me õ pur djwýnh kam àpênh rax pumün me'ã amijakre. Nãm me õ pur djwýnh amim pur jadjuwn arÿm kam djwý kre nhym arÿm abatãnh ne. Nhyim me õ pur djwýnh kumrêx kam djwý krên arÿm kĩnh ne. Dja ga 'ã amijakren adjàpênh rax ne. Nhyim kam Metĩndjwýnh amã o pãnh ne. <sup>7</sup> Ē, dja ga ikabênja mar ar o aba. Nhyim kam tũmrãm dja Bênjadjwýr djwýnh arÿm ano bô ga kam arÿm mÿjja kunĩ ma.

<sup>8</sup> Ē, Jeju Kritu dja ga omũ. Bênjadjwýr raxbê Dawi tàmdjwý 'õ. Ga tyk ne akubyn tĩn ne katorja pumũ. Kukràdjà ny'ã ne ba ar idjujarênh ibaja, <sup>9</sup> Jeju kukràdjà ny'ã ar idjujarênh ibakôt ne me kum ikurên ijo ajkê ba itokry ga me kute idjuwpreja pumũ. Nãm me ijo ijaxwen idjuwpre ba nõ. Ē, djã nãm me idjuwpre o mebê Metĩndjwýnh kabênbê aptã? Kati, dja me 'ã ujarênh tẽm rã'ã ne amũ abendjô'ã pyka kunĩkôt abenmã arê. <sup>10</sup> Kam ne ba te itokryn Metĩndjwýnh 'ãno djan tu ate ikrã. Mÿj kadjy? Bir, Metĩndjwýnh nhõ me ja kadjy, Metĩndjwýnh kute amijo me utãrja kadjy. Me jadjwý Kritu Jeju kute me utãr nhym me kôt õ kàjkwa mextirekam ar ba rã'ã: rã'ãmã. Õ kàjkwa mextire, kam mÿjja punu kêt, prĩne mexo kute pykabê mÿjja ja jakrenh, õ kàjkwa mextire jakam me ar ba rã'ã rã'ãmã. Kam ne ba te itokryja. Me jadjwý kute amim Jeju mar nhym kute me utãrmã.

<sup>11</sup> Mrãmri ne me abenmã,  
—Dja gu me Jejukôt batyk jabej kôt ajte batĩn.

<sup>12</sup> —Dja me te me bajo ajkê gu me te batokryn mã Jeju 'ãno djan kam pãnh batyk nhijukri akubyn batĩn ne babênjadjwýr ne ar meo baba.

—Dja gu me amikatin jãm Jejubê bakrã nhym adjwýnhdjwý me babê amikatin jãm me babê krã.

<sup>13</sup> —Dja gu me amrêbê baje amijo Jeju pytãrkam me krãptĩjakôt bajaxwe nhym kam Jeju dja me bamar rã'ã ne. Me ba dja gu me amibê kanga nhym bep ta gêdja me bamar rã'ã ne, me bakanga kêt ne. Mÿkam? Bir, ta ne kabênkumrêx. Kabên pydji ne me bakadjy arê. Gêdja atemã ajte amibê kabên 'õ jarênh kêt ne. Kam dja amibê me bakanga kêt ne.

Ē, mrãmri ne me ã abenmã kabênwã jarênhõ ane.

*Kute memã Metĩndjwýnh kabên jarênhmã.*

<sup>14</sup> Wãnh dja ga ajte akubyn memã tãm jarê gê me ajte kuma. Ne ajte memã kum,

—Ē, kwãrĩk wãnh me akabên kukràdjà mÿr jabej abenmã adjàkrê kêt ne akabêno aben japanh kêt, ane. Dja ga memã wã jarê, kàj bê memã akabên jarê. Metĩndjwýnh kute akabên mar ne akôt kabênkam memã akabên jarê gê me kuma. Djã nãm me ari abenã atom bakam mex got? Kati, nãm me mÿjja man nhÿnh kabên ja'õ mÿr jabej ajmãn ar abeno bikênh o ba.

<sup>15</sup> Ē, gora Metĩndjwýnhmã adjàpênhkam atÿx. Prĩne katãt Metĩndjwýnh kabên'ã memã adjujarênh ar aban memã arê. Metĩndjwýnh kabên ne katãt. Kam dja ga katãt memã 'ã ajarê. Metĩndjwýnh akam kĩnh ne kute amã,

—Amexkumrêx. Ba akam ikĩnhkumrêx, anhÿr kadjy. Kadjy dja ga adjàpênhkam atÿx ne kam amikam apijãm kêt ne.

<sup>16</sup> Kwãrĩk wãnh me kabên kajgo kwãrĩk wãnh nõ. Me kabêno kute aben japanh kwãrĩk wãnh nõ. Rũm kum akãx. Wã, me kabên wão dja me

Metĩndjwýnhbê amiptàr mex ne. Kubê o amiptàro mōn o mōn o mōn ĩ kubê o amiptàr mex ne arým o amipunu mex ne. <sup>17</sup> Me kabēn punu wã kute wajre pyræk. Ga wajre kute amũ me ĩ kuro baja pumũ. Nhy m me ujarēnh punuja ã prĩne meo bikēnh o ane. Me ja 'õ nhidjibê ne Imene. 'Õdjwý ne Pireto.

<sup>18</sup> Nãm ar amibê Metĩndjwýnh kabēn kanga, Metĩndjwýnh kute katàt memã kabēn jarēnh ja kangan kabēn punuo amũ Jeju nēje meo akēxo tēn memã kum,

—Arým apēx. Arým Metĩndjwýnh kute akubyn meo tĩn djà arým apēx, ane. Nãm ã ar memã 'êxo anen me kwýo ajkē, me kute amim Jeju mar kwýo ajkē.

<sup>19</sup> Nhy m bep ate ne Metĩndjwýnh kabēn. Metĩndjwýnh kabēn ne mrãmri kabēnkumrēx. Kute kēn pyræk, kēn nhýr tỳxja pyræk. Nãm me te kute kēn nhikô 'yrmã. Nãm ã Metĩndjwýnh kabēndjwý ane nhy m me te kute kabēn nhikô'yrmã. Nhy m Metĩndjwýnh kabēn ne memã kum,

—Bēnjadjwýr djwýnh ne ta õ me ja prĩne arým me àtari ne prĩne arým mekam ama, ane. Ne ajte,

—Gora gē me kute “Ije Bēnjadjwýr Jeju mar” anhyrja me on mýjja punu kanga, ane. Nãm ã Metĩndjwýnh kabēn'ã pi'òk no'òk ane. Nhýnh ne me'õ ne kute kabēn nhikô'yrmã.

<sup>20</sup> Ĕ, me'õ bēnjadjwýr nhũrkwãkam ne ngōnh apýnh kute abeno djari kumex. Kwý ne adjēnh nhy m bep kwý ne kajgo. Mexja ne kēn karýro ipēx ne kwý kryt jakao ipēx. Nhy m bep kajgoja ne ngôkraxmē ngyo ipēx. Tãm ne mýjja kajgo kadjy. Nhy m bep mexja ne mýjja mex kadjybit.

<sup>21</sup> Nhy m me prĩne ngōnh ku'õ nhy m kam akan kam mexkumrēx, mýjja mexkumrēx kadjybit ku'ê. Be, gu me badjwý ngōnh'ã amijakren prĩne amijaxwe, mýjja punu kangan kam bamexkumrēx, mýjja mex kadjybit bamextire. Nhy m kam me banhõ Bēnjadjwýr dja arým amim me bapumjuw, kum me badjapēnh kadjybit

amim me bapumjuw. Gu me kam apýnh badjapēnh djari badjapēnh o baku'ê.

<sup>22</sup> Nãm me abatānh nyre kum mýjja punu prãm kumrēx. Rũm kum akàx ne kubê amiptà. Gē arĩk wānh me kute mýjja punuo bawã arĩk wānh memã nõ. Nhy m bep kati, ga dja ga katàt amrānh'ã anopdji. Katàt amrānh ne aje amim Jeju kamnhĩxbê ar aban amã me abēn mekam angryk kēt ne adjumar mex ne ar aba, be, mýjja ja dja ga 'ãno djan 'ã anopdji ne. Kam gēdja ga ã amijo anhyro tē. Me jamē ro'ã ã amijo anhyro tē. Me òkre kadjwýnhbê axwe'õ nõr kēt ne kute Metĩndjwýnhmã amijo à'wýrjamē ro'ã dja ga ã amijo anhyr o tē. Nhy m arĩk wānh mýjja punuwã wãm nõ.

<sup>23</sup> Kwārĩk wānh me kute abenã atomwã kwārĩk wãm nõ. Tãm ne kajgokumrēx. Tãm gēdja wãm nõ. Djãm kôt mete mýjja mar got. Kôt ne me kum aben kurēn kam aben japrýn abenmã àkrē.

<sup>24</sup> Bep kati, ga abê Bēnjadjwýr djwýnh nhõ àpēnhkam kwārĩk wānh akabēno me apanh kēt. Bēnjadjwýr nhõ àpēnh ne me me kunĩkam ukapri ne prĩne memã Metĩndjwýnh kabēn'ã ujarēnh mex ne, ngyr kēt ne memã 'ã ajarē. Nãm ã Bēnjadjwýr nhõ àpēnh ã meo ane.

<sup>25</sup> Abê Bēnjadjwýr nhõ àpēnhkam dja ga ã o anen kam akrānmã akurē djwýnhmã akabēn ne tu kum akabēn mex jarē. Birãm Metĩndjwýnh dja amikadjy me ja ngrēk nhy m me arým amikam ajkam aman wānh axwemã iren 'ýr amijo akēx ne arým Metĩndjwýnh kute katàt memã kabēn ja arým kum kato. <sup>26</sup> Arým Metĩndjwýnh kute katàt memã kabēn jarēnh ja man arým amim kato. Xatanaj ne me ja pa 'amýn amiwýr meo mōn ar meo ba nhy m me kam ar kum àpēnh ba. Birãm Metĩndjwýnh dja amikadjy akabēno me ngrēk nhy m me arým amim katon Xatanaj kangan kubê amiptàn arým jãm Jejuo amijakre. Kadjy ne ba amã,



—Akràn mã memã akabên jarê, ane.

### 3

*Pyka kute o ino rer 'ÿr me axwe raxmã kute arênh.*

*Xim k 4.1; Djuda 18*

<sup>1</sup> Ë, prïne ikabên ma. Adjÿm, dja ï me umar punu djà kato. Pyka kute o ino rer 'ÿrkam dja ï me umar punu djà kato. Mÿkam dja me umar punu? Bir, me axwe raxkam. Ije, mã ne me kukràdjã kute?

Je kum dja ï me apÿnh amijo ba. <sup>2</sup> Dja me ôdjÿn kam amidjwÿnhbit man memã mÿjja nhôr kêt kumrêx. Dja me kum nêkrêxmê pi'ôk kaprÿbit prãm kumrêx. Dja me amiraxbito amra. Dja me ôkre kadjwÿnhbê amim,

—Ba ne ba imexmê iraxo me akrenh mex ne, ane. Dja me ar me ùno ba. Dja me nãmê bãm kabên mar kêt kumrêx. Dja Metÿndjwÿnh kute memã mÿjja nhôrja kunÿ kubê kÿnh no kati. Dja me Metÿndjwÿnhbê amiptâr mex ne.

<sup>3</sup> Dja me kum aben kÿnh kêt kumrêx. Dja me ukaprÿ kêt kumrêx ne kum aben kurêkumrêx. Dja me aben kã mex jarê. Dja me amipnên ar ba kêt ne tu arÿk ar ba. Dja me àkrêkumrêx. Dja me kum mÿjja punubit kÿnh ne kam kum mÿjja mex kurêkumrêx.

<sup>4</sup> Dja me kurê djwÿnhmã ôbikwa kanga. Dja me amakkre kêt. Dja me arÿk ta amijã bënjadjwÿr rênh ar o ba. Dja me amidjwÿnhbit o kÿnh ne kum Metÿndjwÿnh kÿnh kêt kumrêx. <sup>5</sup> Dja me 'êx ne mekôt Metÿndjwÿnhmã ngrero krÿ. Ajkwakambit ne kute Jeju mar. Nhy m bep kati, amikadjwÿnhbê kute amikam Jeju mar kêt ne kute uma mar kêt kumrêx. Ë, kwãrÿk wãnh me ja kôt amrãnh kêt ne rÿm memã akre rax.

<sup>6-7</sup> Ë, me arÿk baja ne me kwÿ me nire'ÿr wangij ne atemã memã kabên jarê. Me nire ja ne me no kêt ne axwebit ma ne kum mÿjja punubit prãm kumrêx ne arÿk mÿjja punu jabej mrã. Te kute mÿjja marmã ne Metÿndjwÿnh katãt kabênja mar

kêt kumrêx. Be, me nire punu jamã ne me atemã kabên jarê nhy m me prïne me kabên man kôt ar amijo ba.

<sup>8</sup> Me ja, me kute Metÿndjwÿnh kupa'ã memã 'ã ujarênhja ne me kute mÿjja punubit mar. Djãm me kute amim Jeju mar got. Arkati, nãm me kum Metÿndjwÿnh katãt kabênja kurêkumrêx ne kam me kute Môjdjê kurê djwÿnh pyrãk. Me kute me bakukãmãrebê Môjdjê kurê djwÿnh ja pyrãk. Ar idjibê ne Djanimê Djãmbri ar. Ar tãm ne ar kabêno Môjdjê japanho ba. Nhy m me kute Metÿndjwÿnh kupa'ã memã 'ã ujarênhjadjwÿ ã kabêno Metÿndjwÿnh kabên katãtja japanho ane, ne Metÿndjwÿnh kabêno mÿjja kajgo ar o ba.

<sup>9</sup> Bep kati, dja me punuja amijo mrãnh 'ijabjê kêt nhy m me memã apôx, me axwemê me bibãnhmê me arÿk bajamã apôx. Me kute Djanimê Djãmbri arkum katorja pyrãk. Dja ã me memã apôxo ane nhy m me kunÿ me axwe kôt me omÿ.

*Metÿndjwÿnh kabên jarênh'ã ukanga kêt mã kute arênh.*

<sup>10</sup> Nhy m bep ga ne ga arÿm iman ikôt ar amijo aba. Ije memã Metÿndjwÿnh kabêno amirÿt ne ije kôt ar amijo iba ne ije Metÿndjwÿnh amiptâr kadjy idjãpênho ije amirÿt ga arÿm kôt prïne ipumÿn arÿm prïne idjãtãri. Ije amikajmãtã Jeju mar ne 'ã INGRã tÿx ne akràn mã ije meo iba ne imã me abê ne ije Jeju 'ãno idjãm ne ije kanga kêt ga arÿm kôt ipumÿ. <sup>11</sup> Me kute ijo bikênh ga ga arÿm itokrykôt ipumÿ. Krÿrãxbê Áxikimê krÿrãx 'ôbê Ìkônimê krÿrãx 'ôbê Rixamê kam me kute ijo bikênhkôt ga arÿm ga ipumÿ. Nãm me prïne ijo ajkê ba itokry: ne. Nhy m bep Bënjadjwÿr Jeju ne mÿjja kunÿbê ipytã.

<sup>12</sup> Bir be, mrãmri ne me kute Kritu Jejukôt amijo ban katãt mrãnh prãmja mrãmri dja me kãtãm arÿm me jao ajkê.

<sup>13</sup> Ë, me axwemê me 'êxnhÿmê gêdjã me ï punu raxo môr purokam ï punu

rax mex ne. Dja me memã 'êx ne me noo akno nhym me kam amipãnh me jamã 'êx ne me noo biknor mex ne.

<sup>14</sup> Nhym bep ga. Ga dja ga mã kôt amijo aba. Ar ije amã Metĩndjwýnh kabên jarênh ga arým ga prĩne aje amim mar dja ga arek 'ãno djan kôt ar amijo aba. Ar ba ar ije amã arênhja ga arým ar ipumũ. <sup>15</sup> Aprĩrekam ga arým Metĩndjwýnh kabên maro tẽ. Maro tẽn o atẽn rá'ãn arým ajabatàn ne arým prĩne ama. Metĩndjwýnh kabên mexkumrẽx kute ano bôngh ga arým aje tu amikajmãtã Kritu Jeju markumrẽx nhym arým kute apytãrja tãm ne ga arým prĩne o tẽn arým prĩne ama.

<sup>16</sup> Be, Metĩndjwýnh ne me bakukãmãremã arẽ nhym me kabên'ã pi'òk no'òk ne, kôt pi'òk no'òk ne. Pi'òk no'òkja kunĩ ne kubê me banhõ Metĩndjwýnh kabênja. Mýj kadjy ne Metĩndjwýnh kabênja? Bir, kute katàt memã Metĩndjwýnh kukràdjã jarênh kadjy, kute me axwe nêje me akre kadjy, kôt me kute amũ aminhijuk'ã amidjar kadjy, kute katàt me krã pymjýr nhym me kute katàt mrãnhõ amũ amikamênho mõr kadjy. Be, kadjy ne Metĩndjwýnh kabênja. <sup>17</sup> Nã, Metĩndjwýnh ta kabêno dja prĩne õ àpênho týx ne, prĩne o mex gê me kum apýnh mýjja mex djãribit kĩnh ne ar o ba. Be, dja ã Metĩndjwýnh Kabêno meo ane.

#### 4

<sup>1</sup> Ë, Kritu Jeju dja akubyn me bawýr bõx ne ar me bajo ba, umao ar me bajo ba. Dja bõx ne me kunĩ jaxwekam memã pãnh jarẽ, me tĩnmẽ me tykmẽ me axwekam memã pãnh jarẽ. Kam ne ba Jeju Kritu kabênkôt, Metĩndjwýnh kabênkôt amã ikabên jarẽ. Ne amã,

—Ë, gora memã Metĩndjwýnh kabên jarẽ. <sup>2</sup> Gora prĩne memã Metĩndjwýnh kabên kôt kãj bê memã arẽ gê me kuma. Gora 'ãno dja. Dja me kute mar prãm jabej ga memã arẽ. Nhym bep djãm me kute mar prãm kêt jabej ga kam ga mã akubyn mekmã arẽ.

Gora Metĩndjwýnh kabêno me ngrêk. Dja me'õ kute Metĩndjwýnh mar kêt jabej ga kum Metĩndjwýnh kabên jarẽ gê Metĩndjwýnh kute katàt kabên jadjwýrkôt amim kuman 'ýr amijo akẽx.

Gora me axwe nêje me akre. Dja me axwe jabej ga memã akabên 'õ jarẽ gê me axwe kêt.

Gora memã týx jadjã. Dja me'õ kute Jeju mar rerek jabej ga kum týx jadjã gê 'ã ngrã týx.

Dja ga ã me 'ãno adjãmo anen kanga kêt mex ne akrãnmã memã Metĩndjwýnh kabên'ã ajarẽ.

<sup>3</sup> Dja ĩ me kute memã mýjja kupa'ã arênh djwýnh bõx ne kam Metĩndjwýnh kupa'ã ar memã arênho ba. Nhym mã me mýjja punu mar prãm ne. Nhym te Jeju nhõ me jao ba djwýnh te katàt memã arẽ nhym me mar prãm kêtumrẽx ne. Ne kam me kute kupa'ã memã arênho bajabit ma ne amim me punubito atom nhym me kumex ne kam atemã memã kabên punu jarẽ. Me kute me kabên punu mar prãm kam ne me me kabên punubit ma. <sup>4</sup> Nãm me Metĩndjwýnh kute katàt kabên jarênhja mar prãm kêtumrẽx ne jãm kubê krã. Ne kam me tũmre'ã ujarênh kajgobit mar prãm ne.

<sup>5</sup> Nhym bep ga. Ga dja ga mýjja kunĩkam ano týx ne katàt o tẽ. Djãm me te ajo ajkẽ ga tu ate akrãn ar amijo aba rá'ãn mã kam amirĩt ne. Gora adjãpênh 'ãno dja. Mýj adjãpênh gédja ga 'ãno dja? Ije kum me kute Jeju mar kêtjamã kukràdjã ny'ã adjujarênh gédja ga 'ãno dja. Dja ga mã kam apé, prĩne memã Metĩndjwýnh kabêno amirĩt ne katàt memã mýjja jarênh mexkumrẽx.

<sup>6</sup> Ë, arým me kute ibĩn 'ýr. Arým itẽm 'ýr. Arým ne itẽm djã ijo rãm ne jao tẽ. Ityk'ã, me kute ijo Metĩndjwýnh nhõ mry ne ibĩn ba ityk'ã ne ba arým itẽm 'ýr jarẽ. Arým ne ba amikam kô krãn mexo tẽn kam amã itẽm djã jarẽ. Arým ne ityk djã ijo rãm ne jao tẽ.

<sup>7</sup> Nã bãm Jejumã idjãpênho mrãmri ne me kute me prõt týxmã mýjja

janhôr nhyim me kumrêx 'ÿr mrãnh ne bôx ne kute amÿnhja pyrãk. Nã bãm ã amikam itÿxo anen Jejumã idjãpênhkôt ajbit ma. Nã bãm ã Jejumã idjãpênh anen kam arÿm o inorer djã 'ÿr arÿm ibôx tẽ. Nã bãm ã 'itÿx anen amijo tẽn aminhinomã amimẽn arÿm itẽmmã. Nã bãm ije Jeju kanga kêt ne katãt memã mÿjja jarẽn arÿm itẽmmã.

<sup>8</sup> Nhyim kam Bẽnjadwÿr Jeju kute katãt memã o pãnh djwÿnhja tãm dja imã o pãnh. Dja katãt imã o pãnh mextire. Arÿm ne ikutêp kudji. Dja imã,

—Akmere, amrẽ tẽn amim aby. Ba arÿm amã ajaxwe kêt jarẽ ga arÿm imã amexkumrêx. Ne kam on amim aby, ane. Kute memã o pãnh nhô akatikam dja imã kungã. Djãm bajbit dja imã kungã? Kati, me kute kam amakja, me kum kÿnhja kunĩmã gêdja kungã, me kunĩmã o pãnh ne.

*Kurê djwÿnh amiwÿr o bôx nhyim ate kuka kônã dja.*

<sup>9</sup> Akmere, gora amrẽ amibêx ne on iwÿr bôx. <sup>10</sup> Nhyim Demaj. Demaj ne kum me kãtãm kukrãdjã punujabit kÿnh, me kute Metĩndjwÿnhho kurê djwÿnh kukrãdjã punu jabit ne kum kÿnh ne ar o ban arÿm ikangan imã iren mã tẽ, pykabê Texarônika'ÿr tẽ. Nhyim Krexêxi arÿm pykabê Garaxa'ÿr tẽ. Nhyim Xitu pykabê Damaxa'ÿr tẽ. <sup>11</sup> Rukabit ne ikuri dja. Maku dja ga aprôn amrẽ iwÿr o tẽ. Nãm ikôt ãpênh mexkumrêx. Tãm gêdja ga amrẽ o tẽ. <sup>12</sup> Xikiku ne ba pykabê Epexu'ÿr ano.

<sup>13</sup> Ë, iwÿr atẽmkam dja ga amrẽ imã inhinôkã rytiwão tẽ. Wãnh ne ba gu bakamybê Kapukam kum inhire, krÿraxbê Krôwadjikam ne ba kum inhire. Gora amrẽ imã o tẽ. Pi'ôk no'ôk ngriwãmẽ no'ôk raxwãmẽ amrẽ imã o tẽ. Pi'ôk no'ôktiwã ne ba imã kÿnhĩ. Gora aman amrẽ imã abyn o tẽ.

<sup>14</sup> Ë, Arexãri kute ngônã nhípêx djwÿnhja ne prĩne ijo ajkê. Metĩndjwÿnh ta dja kum axweo pãnh. <sup>15</sup> Gadjwÿ dja ga aminêje tãwã pumũ. Nãm kabẽno

ar ijapa ne. Nãm kabẽno ar ijapa: ba te kum ikabẽn mex jarẽ ne te akre nhyim mã kabẽno ar ijapan kam prĩne kabẽno ijo ajkê. Kam ne ba amã,

—Gora aminêje tãwã pumũ, ane. Kam ne ba amã ane.

<sup>16</sup> Me kute amiwÿr ijo bôx kute-wakam nhÿnh ne inhôbikwa 'ô ikuri dja? Me kute amiwÿr ijo bôx ne we ijaxwe jabej ikukjêro ÿr kutewakam? Ba we ijaxweo ije amiptãr kadjy nãrãm me kute bit ibĩnmã amiwÿr ijo bôx ne we ijaxwe jabej ikukjêro nhÿ. Nhyim nhÿnh ne inhôbikwa 'ô ikuri dja? Kati, nãm ar kunĩ ikangan mã prôt ne, mã ipymaje prôt ne. Gora gê inhôbikwa ipymaje prôtwã gora gê Metĩndjwÿnh arkum o pãnh kêt ne arkam ujakrãnh no kati, arkam ukapri.

<sup>17</sup> Nã, me ne me ipymaje prôt ne. Nhyim bep kati, Bẽnjadwÿr ne ikôt djan imã tÿx jadjã ba tu kanãrrãm kãj bê memã Metĩndjwÿnh jarẽ, prĩne kunĩ'ã ajarẽ nhyim me bajtem kunĩ arÿm kuma. Djãm me kute ikukjêrkam uma ngri got. Nãm me kubê rop prãbê uma:kumrêx. Nhyim bep Metĩndjwÿnhbit ne mebê ipytã.

<sup>18</sup> Nhÿnh ne mÿjja punu 'ô ne kute ijo bikênhmã? Kati, Metĩndjwÿnh ta gêdja inêje jãm mÿjja punu dji. Metĩndjwÿnh ta ne kute ipytãr ta gêdja ipytãr ijo tẽn ô pykakam ijo bôx, môr djãmã ijo bôx ba kam kôt imexkumrêx ne ar iba. Gora gê me kunĩ Metĩndjwÿnhmã kãjmã rax jarẽ. Me kunĩ dja me kãjmã kum rax jarẽnho tẽ. O tẽn rã'ã rã'ã rã'ã ne. Gora gê me mrãmri o anhÿro tẽ.

<sup>19</sup> Dja ga Prixiramẽ Akwire arkum ijarẽ, ne ajte Nexipôrmẽ prômẽ kramẽ arkum ijarẽ, ar kupãnhã arkum ijarẽ. <sup>20</sup> Ë, Eraxu ne krÿraxbê Kôritukam arek dja. Nhyim Krôpimu kanê, pykabê Miretukam kanê ba kam kum inhiren amrẽ tẽ.

Amrẽ amibêx ne na tÿm djwÿnhhrãm iwÿr bôx.

<sup>21</sup> Juburmẽ Prudêximẽ Rinumẽ Kraôdjãmẽ me kute Jejukôt abeno kamy kunĩ ne me wãm amã amijarẽ.

22 Gê Běnjadjwÿr Jeju pŕine ajo ba  
nhym Metĩndjwÿnhdjwÿ ukapŕĩkõt  
pŕine me akunĩo djuw mex. Tã ne ja.

## Paur kute Xitumã pi'ók no'ók ne ja.

Paur ne Xitu kàxã djan kum pi'ók no'ók ne. Arým ne Xituo kra ne kum pi'ók no'ók ne. Arým ne pykabê Kre-takam Xitumã ire nhym kam kam dja. Nhym kam Paur kum pi'ók no'ók ne Artemanhkôt ano. Mýj'ã ne Paur pi'ók no'ók ne?

Bir, Xitu kute prĩne memã Metĩndjwýnh kabẽno amirĩt ne kute memã kabẽn jarẽnhmã. Kute me kabẽn punu kabẽno me itymã, ne kute Jeju nhõ me jao ba djwýnh kum àpẽnh kadjy me umjýrmã. Kadjy ne Paur Xitumã pi'ók no'ók ne. Ne kam ajte amiwýr Xitu 'uw. Tãm ne ja.

<sup>1-4</sup> Akmere Xitu, ba, ibê Paur ne ba amã pi'ók no'ók ne. Xitu, abê ikra djwýnh, amã ne ba pi'ók no'ók ne. Ga ne ga ikôt tu amim Jeju kamnhĩxkumrẽx, kam ne ba ajo ikra.

Ba ibê Paur, ibê Metĩndjwýnh nhõ àpẽnh. Jeju Kritu ta ne ijano ba tẽ. Nà, Metĩndjwýnh kubê me bapytàr djwýnh ne ijano, ije memã Jeju jarẽnh kadjy ijano ne imã,

—On kàj bê ijã adjujarẽnh tẽ, ane. Ije memã Jeju jarẽnh nhym me kute mar ne kam kute tu amim kamnhĩxkumrẽxmã. Arým ne Metĩndjwýnh amijo me kwý pytà. Me ja kute tu amim Jeju markumrẽxmã, ne kam arým kôt katàt mrãnhmã. Metĩndjwýnh kabẽn katàtja, 'èxnhĩ kêtja tãm ne me kute mar ne kam arým kôt katàt mrãnhmã. Nà, kadjy ne Jeju ijano, ije memã Jeju jarẽnh nhym me kute amim kamnhĩxkumrẽxmã. Mýj ne me kute tu amim kamnhĩxkumrẽxmã? Bir, me batyk nhijukri amũ me batĩn rã'ã rã'ã rã'ãn batyk kêtumrẽxmã. Metĩndjwýnh 'èxnhĩ kêtumrẽxja tãm ne me bamã arẽ. Amrẽbê ne kute pyka nhipêx kêttri arým kabẽn pydji jarẽn me bajã amim karõ. Me batyk

nhijukri batĩn rã'ãmã ne me bajã amim karõ. Ne kam ajbir ne arým me bamã me batĩnjao amirĩt ne. Ar idjujarẽnhkôt o amirĩt ne. Arým kute aminhõ akati jarẽnh djakam me bamã o amirĩt ne. Ba ne ba memã 'ã ajarẽ nhym arým amirĩt ne.

Be, akmere, gẽ Metĩndjwýnh ajo djuw mex, Jeju Kritu kubê me bapytàr djwýnhmẽ Bãmbê Metĩndjwýnh ar ukaprĩkôt ajo djuw mex ne ar ajo ba, ne amã adjumar mex jarẽ ga kam adjumar mex ne ar aba.

*Xitu kute Jeju nhõ me jao ba djwýnh pymjýrmã.*

*Xim k 3.1*

<sup>5</sup> Mýj kadjy ne ba pykabê Kre-takam amã inhire? Bir, aje mýjja inomã mẽnhmã, ije kum o krax ne ije inomã mẽnh kêtja aje ikudjwa inomã mẽnhmã ne ba kadjy amã inhire. Ne kam ajte aje Jeju nhõ me jao ba djwýnh kum àpẽnh kadjy me umjýrmã ne ba kadjy amã inhire. Krĩ kunĩkôt aje me'ã Jeju nhõ me jao ba djwýnh rẽnhmã, ije amã 'ã karõkôt.

<sup>6</sup> Bir, mýj me'õ Ar kubê dja Jeju nhõ me jao ba djwýnh? Bir, me axwe kêtme, me prõ pýnhmẽ, me ja gẽdja me Jeju nhõ me jao ba. Nhym me kradjwý tu kute amim Jeju markumrẽx ne me bãm kabẽnkôt mrãnhmã. Nhym me ja bep bãmbit ne kabẽn mexkumrẽx nhym kam kraja arĩk ar ba, amakkre kêt, kute bãm kabẽn mar kêt nhym me kam kum kĩnh kêt ne ar'ã kabẽn ba. Kwãrĩk wãnh ga me bãm ja'ã Jeju nhõ me jao ba djwýnh rẽnh kêt. Djãm me kraja kabẽn mex got ga aje me bãm'ã meo ba djwýnh rẽnhmã.

<sup>7</sup> Nà, me axwe kêtbit dja me kubê Jeju nhõ me jao ba djwýnh. Mýkam dja ga me ja'ãbit meo ba djwýnh rẽ? Bir, me kabẽn mexbit dja me Metĩndjwýnhmã apê. Djãm me kabẽn punu Metĩndjwýnhmã àpẽnh got. Kwãrĩk wãnh me amakkre kêt, me ngryknhĩ, me kum kadjwati

\* **1:7** Mýjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mýjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

kangôbit\* djành, me àkrê, me kute pi'ôk kaprîbit prâme me noo biknoro baja, kwârîk wânh me ja'ã Jeju nhô me jao ba djwýnh rênh kêt.

<sup>8</sup> Nhyr bep me kute meo djuw mex prâm, me kum mýjja mexbit kính, me kute amipnênh ne ar ba, me katât mrânh, me mrâmri mexo mexkumrêx, me axwe nêje kute amijãno ãm, me ajbit dja ga me'ã Jeju nhô me jao ba djwýnh rê. <sup>9</sup> Dja Jeju nhô me jao ba djwýnh kum Metîndjwýnh kabên kính ne kôt ar amijo ba. Metîndjwýnh kabên 'êxnhî kêtja, ar ije prîne memã arênhja, tãm dja me kôt ar amijo ba. Me kute prîne memã Metîndjwýnh kabên jarênh mextire ne o kute memã týx jangjênh ne o kute me kínhmã. Nã, dja Jeju nhô me jao ba djwýnh prîne mekmã Metîndjwýnh kabên jarênh kam me kabên punu nêje me akre. Me kum Metîndjwýnh kabên mar prâm kêt ne kute kabêno me bajapanhja dja Jeju nhô me jao ba djwýnh me kabên punu nêje me akre gê me kuma.

<sup>10-11</sup> Bir, me amakre kêt ne me kumex ne kabên kajgoo ar me noo biknoro ba. Nãm we me,

—Djãm me aje amim Jeju mar ne kam tu aje mar kajgomã? Kati, dja ga me amim ama nhyr me kam me amy nhinhu kàdjwý rê, ane.

Nãm ã me noo biknoro ane. Nã, me ja dja Jeju nhô me jao ba djwýnh kabêno me unê gê me anhikrê. Nãm me apýnh kikrekam me kunî noo aknon meo ajkê. Mýjo ne me meo ajkê? Me kute Metîndjwýnh kupa'ã mekmã arênhkam ne me meo ajkê. Mýj kadja ne me Metîndjwýnh kupa'ã mekmã arênh ar o ba? Bir, me kute me noo biknor ne me ô pi'ôk kaprîreo prôt kadja ne me Metîndjwýnh kupa'ã mekmã arênh ar o ba. Kam dja Jeju nhô me jao ba djwýnh akubyn kabêno me ity nhyr me arým anhikrê.

<sup>12</sup> Bep Kretakam me'ô kute memã kabên jarênh djwýnh'ô ne ta ô me wýnh'ã kabên ne,

—Kretakam me kra ne mrâmri 'êxnhîkumrêx, axwekumrêx, kum ukangakumrêx, àkurbit kute mar. Nãm ã me'ã kabên ane.

<sup>13</sup> Nã, mrâmri ne ã ane. Kam dja ga memã akabên jarê, tu memã abên týx, me kute mrâmri amim Jeju mar ne 'ã ngrà týx kadja. <sup>14</sup> Dja ga memã abên týx nhyr me arým wânh kabên kakrit marmã ire, mekbê idjaer kukãmãre'ã ujarênh kajgojamã ire. Me kabên punuja ne me kum Metîndjwýnh kabênkumrêxja kurên kam ta amimarkôt kabêno mekbê mýjja puma ar o ba nhyr me kabên man kôt amijo ba. Dja ga memã abên týx gê me on kôt amijo baja krãta.

<sup>15</sup> Me axwe kêtã ne mýjja kunî mexkumrêx. Nhyr bep me axweo kute amiptarja, me kute Jeju mar kêtja, me tãm ne mekbê mýjja kunî punu. Be, djãm me ja mex got. Nãm me ôkre kadjwýnhbê mýjja punubit man mýjja punu'ãbit amim karô. <sup>16</sup> Nãm we me ajkwakambit,

—Ije Metîndjwýnh mar, anhýr ar o ban kam arîk ar ba. Nãm me axwe, me amakre kêt, ne te kute mýjja mex marmãn mýjja punubit ma. Djãm ã me kute amim Metîndjwýnh mar kute anhýr.

## 2

*Xitu kute mebêngêtemê me kunîmã Metîndjwýnh kabên jarênhmã.*

<sup>1</sup> Nhyr bep ga, akmere, dja ga me kupãnhã me kute amim Jeju marwãmã Metîndjwýnh kukràdjã'ã prîne adjujarênh ar aba.

<sup>2</sup> Dja ga mebêngêtemã,

—Gora ar abixaêr punu kêt ne ar aba. Ne akabôt katin ar aba, ne amipnên ar aba. Gora ar tu amim Jeju markumrêx ne amibê kanga kêt ne mã kôt ajkamê. Ne kam mã amã aben jabê, ane. Dja ga ã mebêngêtemã ane.

<sup>3</sup> Ne kam ajte mebêngêxtemã kum,

—Gora ar amrãnh mexkumrêx ne ar aba. Metîndjwýnh mex'ã amijakren kôt ar amijo aba, ane. Kwârîk

\* **2:3** Mýjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunîja, kadjwati kangômê uba kangômê, mýjja kangô kunî ne me kum kadjwati kangô jarê.

wānh aben japrȳ kêt ne amã kad-  
jwati kangô\* djānh kêt, ane. Dja  
gar mekmã mỳjja mexbit jarēnh ar  
o aba, ane. <sup>4-5</sup> Nã, akmere, dja ga  
mebêngêxtemã kum,

—Ë, tynhwa ar, dja gar amũ idjô'ã  
me kra p̄nh jakre gê me ar ajã ami-  
jakren me akudjwa kum mjên jabên  
kum kra jabên amipnên ar ban mjên  
prãm kêt ne ar ban ôbikwao djuw mex  
ne ukaprĩkumrêx ne mjên kabên ma,  
ane. Mỳkam? Bir, dja me kâtãm  
te kute me amrānh punu 'õ pumũnh  
ne kute ar akôt Metĩndjw̄nh kabên  
japrȳmã te me ajabej ajkam aman  
kam tu ate krã, ane.

Dja ã mebêngêxte me kra p̄nh  
jakreo ane.

<sup>6</sup> Akmere, dja ga me kraremãdjw̄y  
akabên jarē gê me amipnên ar ba.  
<sup>7</sup> Ga dja ga katāt mrã gê me krare  
apumũn kam akôt ar amijo ba. Dja  
ga katāt memã Metĩndjw̄nh kabên  
jarēnh mextire ne abixaêr kêt. <sup>8</sup> Dja  
ga memã arēn mã memã akabên  
mextire jarē gê me te kabēno kute  
ajapanhmã, me kum akurê ar o baja  
te akabên punu jabej umar ar ban  
ar̄ym pijãm ne ate krãn ar ba.

<sup>9</sup> Dja ga me memã àpênh kajgo ar ba  
jamãdjw̄y akabên jarē. Me kute meo  
pānh ne amim me pa 'am̄nh nhym  
me memã àpênh kajgo ar bajamã ak-  
abên jarē. Dja ga memã kum,

—Gora me anhõ bēnjadjw̄y kabên  
ma. Dja gar pr̄ine me kabên man  
me kabênkôt ar amijo aba ne memã  
adjàpênh mex ar aba gê me ar akam  
kĩnh, ane. Kwārĩk wānh me anhõ  
bēnjadjw̄y pānh akabên kêt ne ak-  
abēno apanh kêt, ane.

<sup>10</sup> Kwārĩk wānh mekbê adjākĩnh  
kêt, ane. Dja gar katāt memã  
apê gê me kâtãm ar adjàpênh  
mexkumrêxkôt ar apumũn kam ar̄ym  
kum Metĩndjw̄nh k̄nh, Metĩndjw̄nh  
kubê me bapytār djw̄nhja kum k̄nh,  
ne kum Metĩndjw̄nh kabēndjw̄y k̄nh  
ne. Dja ga ã me memã àpênh kajgo ar  
bajamã akabên jarēho ane.

<sup>11</sup> Mỳkam dja gu me katāt mrã?  
Bir, Metĩndjw̄nh ne ar̄ym me kunĩ  
kadjy ukaprĩo kato. Kute me bakunĩ  
pytār kadjy ne ukaprĩo kato. <sup>12</sup> Nã  
gu me pr̄ine ukaprĩja man kam ar̄ym  
pānh ar̄ik ar babaja kanga. Ne  
mỳjja punu, me kute Jeju mar kêt  
kute mỳjja punuo amikĩnhja tu ar̄ym  
kangakumrêx nhym wānh nõ. Gu  
me kam on pyka jakam amipnên  
ar baban katāt mrã ne Metĩndjw̄nh  
kabênkôt akrānmã ar amijo baba.  
Dja gu me pr̄ine amim Metĩndjw̄nh  
djukaprĩ man kam ã kôt amijo ane.

<sup>13</sup> Ne akrānmã ar amijo bababê  
amiw̄yr Jeju kamnh̄ix, akubyn rw̄yk  
djã amiw̄yrkam amako tẽ. Me banhõ  
Metĩndjw̄nh, me bapytār djw̄nhbê  
Jeju Kritu tãm dja me bajaêrbê kato,  
ta raxo kubê kumkatio me baw̄yr  
kato. Djãm ngri got. Raxo, mexo  
kubê kumkatiti:. Nh̄ynh ne me'õ  
mexo, raxo, umao kumānhkutã?  
Dja me baw̄yr kato gu me ar̄ym  
bakĩnhkumrêx. Me bakĩnh djã ne ja.  
Tãm ne gu me amiw̄yrkam amak ar o  
baba.

<sup>14</sup> Be, Jeju Kritu ta ne me bajaxwe  
pānh tyk kadjy memã amikanga,  
kute me bajaxwe kunĩbê me bapytār  
ne kute amim me bajo mexmã ne  
mekmã amikanga. Kute amim me  
bajo mex ne kute me bajo õ me  
w̄ynhkumrêx ne kute ar me bajo bamã  
ne mekmã amikanga. Kute me bajo  
õ me w̄ynh gu me kam bamã mỳjja  
mexbit k̄nh ne arek ar o babamã.

<sup>15</sup> Bir be, ikabên ja dja ga pr̄ine  
me kupānhtã me kute amim Jeju  
marwãmã arẽ, memã kôt arẽ. Me  
kaprĩjamã k̄nh jangjê gê me kaprĩ kêt.  
Gora at̄yx ne me axwe nêje me akren  
memã abên t̄yx gê me arek ar ba.  
Kwārĩk wānh gê me ajã kabên kêt.

### 3

*Kute Metĩndjw̄nh djukaprĩ marn  
kute katāt amijo bamã.*

*Ep 4.2; Pir 2.3; Kor 3.12*

<sup>1</sup> Gora me kute amim Jeju  
marwãmã akabên jarē gê me on  
akabên ma. Dja ga memã kum,

—Gora me me bēnjadjwÿrmē meo ba djwÿnh kabēn man me kabēnkôt ar amijo aba. Dja me me amã me adjapēnhkumrēx jarē ga me kam kubē amikati kētkumrēx ne tu 'ÿr tē. Nhy m bep djām me me amã mÿjja punu'ã apnē ga me ate akrã. <sup>2</sup> Kwãrĭk wãnh ga me abenã akabēn kêt, ane. Gora me akabôt katin amã aben kaprĭn akrãnmã abenmã akabēn jarē, ane. Dja ga ã ajte memã akabēn jarēho ane gē meo biknor kêt.

<sup>3</sup> Amrēbē ne gu me badjwÿ bano kētkumrēx ne bajamakre kētkumrēx nhy m me arĭk me banoo biknoro ba. Nã, amrēbē ne gu me arĭk ar babari bamã mÿjja punu kunĭ kĭnh ne. Ne te baje bajaxwemã banhirer ne arek ar babamãn mã bamã bajaxwe kĭnh ne. Me bajaxwen abenã bakabēn ne aben nhõ mÿjja'ã bangryk ar baba. Nhy m me kum me bakurê: gu me badjwÿ amipãnh bamã me kurê.

<sup>4-5</sup> Nhy m bep ajbir ne Metĭndjwÿnhbē me bapytàr djwÿnh ukapriõ kato ne kum me bajabêkumrēx. Nã gu me te bamã bajaxwebit kĭnh nhy m Metĭndjwÿnh tu ukapriõkôt me bapytã. Kum me bajabēn kam me bapytã. Djām me bamrãnh mexkôt ne gu me amiptã? Arkati, ta ne ukapriõkôt me bapytã. Nãm me ngõo amingrã ku'õn kam arÿm akubyn mexkumrēx. Nhy m Metĭndjwÿnh Karõdjwÿ ã me bajo nyo ane, ã me bajo mexo ane. Nãm me bajo ny ne me babē me bajaxwe krãta gu me kam baje babixadjwÿr ny pyrãk ne bakabēn punu mar kêt ne bakabēn mexbit ma. Nhy m kam Metĭndjwÿnh Karõ mã me bajo mexo tēm rã'ã ne. <sup>6</sup> Ukapriõkôt ne me bawÿr Karõ jano, kute me bajo djuw mexmã. Jeju Kritu kubē me bapytàr djwÿnh djõ'ã ne me bawÿr ano. Djām õdjÿ got me babē Karõ nē? Kati, mrãmri ne õdjãnhkumrēx ne me bamã ta Karõ jano ne priõne o me banhipēx ne ar me bajo ba.

<sup>7</sup> Be, djām Metĭndjwÿnh djukapriõ ngri got. Nãm ukapriõkôt me bamã me bajaxwe kêt jarē. Gu me bamex

ne batyk nhijukri batĭn rã'ã: rã'ãn ar baba kadjy ne me bamã me bajaxwe kêt jarē. Nãm amũ me batĭn rã'ã: rã'ã rã'ãmã arē gu me amiwÿr kamnhĭxbē ar baba. Adjÿm, dja me bamã kungã.

<sup>8</sup> Mrãmri ne ikabēnja. Ikabēnkumrēx. Dja ga memã priõne idjõ'ã ikabēnja kôt arē gē me kute amim Metĭndjwÿnh marja kum mÿjja mexbit kĭnh ne ar o ba. Kam ne mexkumrēx, me kunĭmã mexkumrēx.

<sup>9</sup> Kwãrĭk wãnh me abenkam kangatija wãnh nõ. Tãm ne kajgo mexi. Kwãrĭk wãm nõ. Kwãrĭk wãnh me bakukãmã nhidjikôt me àkrēja wãnh nõ. Nhy m me kute kabēno aben japanh ne me kute abenmã àkrējadjwÿ kunĭ dja wãnh nõ. Mõjdjē kukràdjã tũm'ã ne me ã abenmã ane. Tãm ne kajgo mexi. Punure. Tãm dja wãnh nõ.

<sup>10</sup> Dja me'õ kabēno kute abenbē meo bikjêr jabej ga nēje kukrà. Dja ate krã ga ajte kum akabēn jarē. Godja mã ate krã jabej ga kam arÿm tu kangakumrēx. Arÿm ne ga te kabēn punu nēje te o ane nhy m mã kum kabēn punu kĭnh. <sup>11</sup> Arÿm ne ga kôt kum akato. Mrãmri ne me'õ ja punukumrēx. Atemã kabēn. Kum axwe kĭnhkam ne ga arÿm kum akato. Nãm kabēno amijo amirĭt. Mrãmri dja ga tu kangakumrēx. Tãm ne ja.

### *Kabēn o ino rer.*

<sup>12-13</sup> Be, dja ba awÿr Artemanh nãr kon Xikiku jano gē awÿr tēn bõx ga kam tebē mã amrē iwÿr tē. Krĭraxbē Nikoporikam dja gu abenwÿr bõx. Kam dja ba na tÿmkam arek akam amako dja. Nĭnh iwÿr atēm kētri dja ga Djenajmē Apõr aro tēn amũ ar kujate. Djenajbē ne me kadjy kabēn jarēnh djwÿnh, ar ja. Dja ga priõne aro djuw mex ne aro tēn amũ ar kujate gē ar tēm mex ne ÿkam tēm kêt. Ga kam amrē iwÿr tē.

<sup>14</sup> Be, gora gē gu banhõbikwa kute Jeju marwã, mÿjja mexbit ma ne kum ajbit kĭnh. Mÿkam? Bir, gu banhõbikwa kute me 'uwtiõ djuw mex



ne mekam kum ukanga kêt ne kute  
akrànmã ar meo djuw mexo bamã.

<sup>15</sup> Ar ja, arkam idjãm ja kunĩ ne ar  
kute ajo amak rã'ãn kam wãm amã  
amijarẽ. Badjwý ne ba ar wão ama  
ne. Ar wã kute Jeju mar ne kum gu  
bakĩnhkam ne ba aro ama ne. Arkum  
ijarẽ.

Gê Metĩndjwýnh ukaprĩkôt ar  
akunĩo djuw mex. Tãm ne ja.

## **Paur kute Piremõmã pi'ók no'ók ne ja.**

Paur ne kamybê Piremõmã pi'ók no'ók ne. Jejukôt ne ar abeno kamy. Nhyr Piremõ nhõ kubê kra 'õ, me pardja 'õ kum àpênh kajgo ar baja arým mã kubê tẽ. Birãm kubê pi'ók kaprĩreo akĩn mã kubê o tẽ. Ne kam pyka 'ókam bõx. Pyka 'ókam Paur memã Metĩndjwýnhmã ujarênh ar bakam bõx nhyr kam Paur Jeju'ã ujarênh ku'ê. Mekbê ijê djakam ãm rá'ãkam ne 'ã ujarênh ku'ê. Nhyr kubê kraja kuman kam tu amim Jeju markumrêx, tu amim kamnhĩxkumrêx ne. Nhyr kam Paur arým o kra. Kum abêkumrêx ne, ne kam te kute nêman ajte Piremõmã ano. 'Ã pi'ók no'ók ne Piremõmã ano nhyr Xikiku õ pi'ók no'óko tẽ. Nhyr kam kum,

—Kwãrĩk wãnh, ga kam angryk kêt. Tu amã abê. Jejukôt dja gar tu abeno akamy ne amã aben jabê, ane. Nãm ã Paur Piremõmã pi'ók no'óko ane. Tãm ne ja.

1-2 Piremõ, amã ne ba pi'ók no'ók ne. Ba, ibê Paur ne ba amã pi'ók no'ók ne. Gu bakamy Ximoximê ne bar amã pi'ók no'ók ne. Piremõ, ga ne ga ar ikôt Metĩndjwýnhmã adjápênh ar aba bar imã akĩnhkumrêx ne amã pi'ók no'ók ne. Gamê gwaj bakanikwýnh Apijmê Akipu gwaj bakôt àpênhjamê ar aje amim Jeju mar ne kôt anhũrkwãkam aben pydjijamê, ar amã ne bar pi'ók no'ók ne. Ba, ibê Paur, Jeju Kritu'ã idjujarênh ibakam me kute ibê ijêja, ba ne ba ar amã pi'ók no'ók ne.

3 Gê Metĩndjwýnh ajo djuw mex, Metĩndjwýnhbê me Babãmmê krabê Bênjadjwýr Jeju Kritu ar ukaprĩkôt ajo djuw mex ne ar ajo ba ne amã umar mex jarê ga adjumar mex ne ar aba.

*Paur kute Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarênh.*

4 Mrãmri ne ba akam ikĩnhkumrêx ne kam ije inhõ Metĩndjwýnhmã amijarênh katã kum ajarênh rá'ã. Nãm bãm kum,

—Ota ba Piremõkam ikĩnhkumrêx, ane. Nãm bãm ã kum akam ikĩnh jarênh anen kôt kum mextire jarê.

5 Mýkam ne ba akam ikĩnh ne? Bir, amã me abêkam, amã Metĩndjwýnh nhõ me ja kunĩ jabêkam ne ba akam ikĩnhkumrêx ne. Ne ajte aje tu amim Jeju kamnhĩxkumrêx, tãm ne me iwýr arênh bõx. Kam ne ba akam ikĩnhkumrêx ne. 6 Be, nãm bãm Metĩndjwýnhmã ajarê ne kum,

—Arým ne Piremõ amikajmã'ã Jeju ma. Kam dja ga kum òdjãnhmê kum me abê jarê gê memã òdjãnh ne kum me abê, ane. Nãm bãm ã Metĩndjwýnhmã ajarênh ane.

Nã, akmere, dja me akabênh mex man anhõdjãnh pumũn arým akôt Kritu ma, Kritu nhõdjãnhmê ukaprĩ ma. Nãm ukaprĩkôt apýnh mýjja mex djario me bakĩnh ne arým gadjwý ajo kĩnh ne, gê me gop apumũn kam arým akôt Kritumã kato.

7 Nã, nãm me imã ajarê ba kam ikĩnhkumrêx ne kam ajte itý:xkumrêx ne. Amã me abêkam, amã me kute Jejukôt abeno kamy jabêkam ne ba ikĩnhkumrêx ne kam itý:xkumrêx. Ga, akmere, nãm gãm Metĩndjwýnh nhõ me mexja prĩne meo djuw mex ne meo kĩnh ne. Ba kuman kam ikĩnhkumrêx ne.

### *Ônemu nêje kum kabênh.*

8-10 Amã me abêkam ne ba mýjja'ã ama. Ba ikrabê Ônemu'ã ama. Me kute ibê ijê rá'ãkam ne Ônemu iwýr bõx ba kam o ikra. Nãm bãm kum Jeju jarê nhyr tu amim markumrêx ba kam o ikra.

Ibê Kritu nhõ àpênhkam ren amã ibênh týt ne. Ne ren amã,

—Kwãrĩk wãnh arek ikuri dja, ane. Nhyr ren arým tu mrãmri dja.

Nhyr bep kati, imã ajabêkam ne ba tu 'ã ama. Ba ibê Paur, ibêngêttekam amã ikaprĩ jabej, nhyr me kute Kritu Jeju'ã idjujarênh ibakam ibê ijê ga amã ikaprĩ jabej ne ba tu 'ã ama.

11 Nãm amrêbê akam punu ne kam ajbir amã mexkumrêx, ne badjwý imã mexkumrêx ne.

12 Ba arým ije akubyn awýr anormã. Imã abêkumrêx tãm ne ba ije amã anormã. Godja ba akubyn amã anon kam o ama: ne. 13 Nã bãm te ije o aminhõ prãme nhym arek ikuri ãm ne kute akàxã ijo djuw mexmã. Ije Jeju kukràdjã ny'ã idjujarênh ibakam ne me ibê ijê ba mebê ijê djãkam dja nhym Ônemu kute akàxã imã àpênhmã ba te ije o aminhõ prãme.

14 Nhym bep kati, nã bãm inhõkre kadjwýnhbê amim,

—Kati, ba dja ba ã anhýr kêt ne. Ga dja ga amã ikaprĩ jabej arým imã nè gê arek ikuri dja. Aje amimarkôt dja ga amã ikaprĩ jabej arým imã nè gê kam ikuri dja, ane.

15 Amrêbê ne mã abê tẽm ngrire ne kam arým akubyn awýr tẽmmã. Kon ne, birãm arým akubyn tu awýr bõxkumrêx ne arek wãnh akuri ãm rã'ã: rã'ãmã arým wãm tẽmmã.

16 Djãm aje o me bajtem'õ pyrãk nhym amã àpênh kajgo ar bamã ne akubyn awýr tẽmmã? Kati, arým ar aje Kritukôt abeno akamymã. Arým kubê akamy. Akamy, gu arým bamã kĩnhkumrêxja tãm ne awýr tẽmmã. Mrãmri imã kĩnh raxi. Nhym bep ga dja ga amã kĩnh raxo ijakre. Amã àpênhkam ne gar arým ajbir Bẽnjadjwýr Jejukôt abeno akamykam dja ga amã kĩnh raxo ijakre.

17 Be, kam dja akubyn awýr bõx ga amiwýr o wadjàn kum akabẽn mex jarê. Gu baro'ã badjapênh ne abeno banhõbikwakam baje aben pyrãk jabej dja ikàxã awýr bõx ga o ipyrãk ne kutã aprõt ne pa 'amýn amiwýr o wadjàn kam kum akabẽn mex jarê.

18 Djori ajo ajkê? Nàr kon, djori abê mýjjao akĩ? Kute ajo bikẽnh jabej amrê imã 'ã pi'òk no'òk ba kam amã o pãnh. 19 Ê, gop ije inhikrao pi'òk no'òkja pumũ, ba ibê Paur dja ba amã o pãnh. Kwãrĩk wãnh, ga dja ga àkĩnhĩ pãnh kum arênh kêt.

Gora ijã mãn amijakren ikudjwa pãnh jarênh kêt, àkĩnhĩ pãnh kum arênh kêt, tu ate akrã. Ga ije amã Jeju jarênh ne ije amã pãnh jarênh kêtja pumũ. Nã ba ren amã Jeju jarênh kêt ga ren amim mar kêt ne tu abiknorkumrêx ne. Bep kati, nã bãm amã arê ga ama ba kam ije amã pãnh jarênh kêt. Gora aje ipyrãk ne tu àkĩnhĩ pãnhja mar kêtumrêx. Ônemu kute ajo bikẽnh tũmja tu o pãnh mar kêt.

20 Nã, akmere, gora ã anen kum akabẽn mex jarê gu banhõ Bẽnjadjwýr kabẽnkôt tu kum akabẽn mex jarê. Kum akabẽn mex jarênh o ikĩnh, akmere. Gu baje Kritukôt abeno bakamykam gop ijo kĩnh, akmere.

21 Be, nã bãm inhõkre kadjwýnhbê amim,

—Dja tu ikabẽn man kôt amijo ba. Dja ikabẽn man kam o djuw mexo ikabẽn jakre, ane. Nã bãm ã amim anen kam amã pi'òk no'òk ne.

22 Ê, ajte mýjja 'õdjwý. Ba wãm awýr itẽm ne ibõx jabej on ikutêp imã kikre kre kapõ ne kikre kadjwýnhbê inhikwã djãwã kapĩ. Godja Metĩndjwýnh wãm awýr ijano ba kam awýr tẽn bõx. Kadjy dja ga Metĩndjwýnhmã ijo a'uw nhym kam arým awýr ijano. Me kute ikadjãr ba kam wãm awýr itẽmmã. Kam ne ba amijã Metĩndjwýnh kamnhĩxbê nõ.

23 Epapraj ne kute ajo amak ne kute ajarênh rã'ã. Adjwýnhdjwý ne me kubê ijê. Nãm Kritu Jeju'ã ujarênh ar ba nhym kam me kubê ijê nhym iro'ã mebê ijê djãkam dja. 24 Makumẽ Arxakumẽ Temanhmẽ Rukamẽ ar adjwýnhdjwý kute ajo amak ne kute ajarênh rã'ã. Ar ja ne ar ikôt àpênh ar ba.

25 Gê Bẽnjadjwýr Jeju Kritu ukaprĩkôt prĩne ajo djuw mex. Tãm ne ja.

## Mekbê idjaer kute amikajmã'ã Jeju mar nhõ pi'ôk no'ôk ne ja.

Me'õ ne Jeju'ã pi'ôk no'ôk ne kam mekbê idjaer kute amikajmã'ã Jeju markumrêx jamã ano, ar kute mrãmri Jeju'ã ngràkumrêxmã. Mekbê idjaer kwỳ ne ar amikajmã'ã Jeju man kam arỳm kute ari mỳjjakôt akêxmã. Nãm ar abenmã,

—Gwaj akubyn Mõjdjê kukràdjà tùmjakôt amijo baba.

Ne ajte,

—Gwaj akubyn Metĩndjwỳnhmã mry bõn kamrõ kapĩ. Birãm Jeju kamrõ me bajaxweo bingràn mànhkutã kêt, gwaj akubyn mry kamrõdjwỳ me bajaxwe pãnh ajte Metĩndjwỳnhmã kungã ane. Kam ne me'õ arkum pi'ôk no'ôk ne arkum,

—Kati, Jeju pydji kute me bajaxweo bingràn djwỳnh. Kwãrĩk wãnh atemã ibej mỳjja 'õ jabej kêt. Jeju kamrõ pydji ne me bajaxwe mànhkutã. Kwãrĩk wãnh Jeju kamrõ nhibej mry kamrõ nhõr kêt, ane. Nãm ã anen kam arkum Jeju mex jarẽ. Jejubê ne Metĩndjwỳnh kra. Jeju ne mỳjja kunĩ kurãm mexkumrêx. Ne kadjy mrãnh djwỳnh kurãm raxi. Ne Mõjdjê kurãm raxi. Ne me kute me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnhja kurãm raxi. Jeju kamrõ ne mry kamrõ kurãm mexkumrêx ne kam kute o me axweo bingràn kadjy mexkumrêx. Nhy m Jeju kukràdjà nyja ne Mõjdjê kukràdjà tùm jakàjbê bõx ne kurãm mexkumrêx. Kam gêdja me mrãmri Jeju'ã ngràkumrêx ne mã 'amỳn kanga kêtumrêx ne mã kôt ajkamên õ pykakam bõx, kàjkwakam õ pykakam bõx.

*Metĩndjwỳnh kra kute raxo kadjy mrãnh djwỳnh jakrenh.*

*Kor 1.15*

<sup>1</sup> Amrêbê ne Metĩndjwỳnh me bakukãmãremã kabên. Me kute kabên jarênh djwỳnhkôt ne memã

kabên, ne apỳnh mỳjja djari kôt memã amijo amirĩto tẽ. Nãm memã kabên tẽm tãmtã ã amũ kamingrãnymã kabên ba. <sup>2</sup> Nhy m bep ajbir ne Krakõtbit me bamã kabên ne. Ajbir ne akati kute o ino rerkambit Krakõt me bamã kabên ne me bamã amijo amirĩt ne.

Bir be, arỳm kute Kramã mỳjja kunĩ kangaja pumũ. Nhy m kam Kra arỳm pykamẽ kàjkwamẽ mỳjja kunĩ 'y. Metĩndjwỳnh djõ'ã ne mỳjja kunĩ 'y. <sup>3</sup> Nãm Metĩndjwỳnh jadjênho adjênh ne. Kubê Metĩndjwỳnh tãm. Ar kute aben pyræk. Nãm 'ityxkumrêx ne kam ta amikabênkôt mỳjja pumũnh 'ãno dja. Kute mỳjja kunĩ nhipêxja pumũnh 'ãno dja. Djãm kabên ngri got. Nãm ta amikabên pymao mỳjja kunĩ pytàn 'ãno djan ar o ba.

Bir be, tãwã ne me babê me bajaxweo pôx ne me bajo mex ne kam arỳm mã tẽ, mã kàjkwamã tẽn kam nhỹ, Metĩndjwỳnh djubôk'ãnh nhỹ. Metĩndjwỳnh kubê kumkati djubôk'ãnh nhỹ. Djãm me kàtàm ne me me bẽnjadjwỳr rũnh djubôk'ãnh krĩ? Kati, ãm me bẽnjadjwỳr rũnhbit. Me bẽnjadjwỳr rũnh ne me me ubôk'ãnh krĩ.

<sup>4</sup> Nã, kra ne ra:xi. Raxo kute kadjy mrãnh djwỳnh jakrenh mexi. Ne umaodjwỳ kute kadjy mrãnh djwỳnh jakrenh. Bãm ne 'ã bẽnjadjwỳr mẽ nhy m uma: ne. <sup>5</sup> Nhỹnh ne Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh 'õmã kum,

“Mrãmri abê ikrakumrêx. Jakam ne ba arỳm ajo ikrakumrêx ga amipãnh ijo Abãm kumrêx”, ane got.

Kati, kramãbit ne ã kabên ane. Nàr kon, nhỹnh ne Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh 'õ'ã memã kum,

“Dja ba o ikra nhy m ijo Bãm”, ane got. Kati, Kra'ãbit ne ã kabên ane. <sup>6</sup> Ne kam ajte, kute pykamã kra janorkam memã kum,

“Gora gê ikadjy mrãnh djwỳnh kunĩ ikramã rax jarẽ”, ane.

Be, kubê Metĩndjwỳnh krakam arỳm kum mỳjja kunĩ re nhy m rax ne.

<sup>7</sup> Nhyim bep kadjy mrānh djwýnh'ābit ne,

“Nā bām amikadjy mrānh djwýnh nhipêx nhyim kute kôkmê kuwy pyrāk.

Akrānmā imā mrānh ne ikadjy àpēnhmā”, ane.

<sup>8-9</sup> Nhyim bep Kramābit ne kum,

“Be, Metīndjwýnh, mrāmri dja ga meo aba rā'ā rā'ā ne.

Nā gām katāt meo aban amā mýjja mexbit kīnh ne katāt amijo aba ne amā mýjja punu kurê.

Kam ne ba ibê anhō Metīndjwýnh ne amijo apytàn arax kadjy adja. Ga kam akīnhkumrêx ne. Nā gām araxmê akīnho anhōbikwa kunī jakrenh mex ne”, ane.

Nām ā Kramā ane ne kam ajte kum,

<sup>10</sup> “Ga, Bēnjadjwýr, ga ne ga krax kurūm pyka nhipêx ne an-hikrao kākwa nhipêx.

<sup>11-12</sup> Dja ī apêx. Nhyim bep kati, gajbit dja ga arā'ā: rā'ā rā'ā.

Nhyim bep kati, dja ī kute kubêkà pyrāk ne tūm ne.

Mrāmri ne me kute kubêkà, mýjja tūm, inôkà tūm nhyim me kute krān o mrānh ne 'ê'ā rēnhja pyrāk. Dja ga ī ā kākwa mē pyka tūm krān o atēm ne mēnho ane. Ne kam arým pānh ny nhô.

Nhyim bep ga dja ga tūmrām arā'ā rā'ā ne. Ga adjwýnh tāmō dja ga amū arā'ā: rā'ā ne. Dja ga atemā kêtumrêx”, ane.

Bir be, nām ā Kramā ane.

<sup>13</sup> Nhýnh got kadjy mrānh djwýnh 'ōmā kum,

“Amrê idjubôk'ānh nhý, abēnjadjwýr raxkam idjubôk'ānh nhý.

Ikutêp nhý ba 'ýr amrê awýr akurê djwýnhō mō ga kwý o apardjan kwý nhimex”, ane.

Djām kute kadjy mrānh djwýnhmā ā anhýr got? Arkati, Kramābit ne ā kabēn ane. <sup>14</sup> Nhyim bep kadjy mrānh djwýnh ne Metīndjwýnh nhō àpēnh ka-jgo. Djām mebēngôkre got\* amirīt ne? Kati, me kute noo omūnh kêt nhyim

Metīndjwýnh me bakadjy ano. Me ba ba, Metīndjwýnh kute me bapytār ne kute ar me bajo bamā, me bawýr ne anoro dja, kute me bapumūnh ne kute me bajāno āmmā ne me bawýr ano.

## 2

*Me kute Metīndjwýnh kabēn mar 'āno āmmā.*

<sup>1</sup> Bir be, kam, Metīndjwýnh kute me bamā krabê kumkati janorkam dja gwaj tu amijamakkrekam nhôrkumrêx. Me kute gwaj bamā katāt arēnh gwaj baje marja tām dja gwaj tu amijamakkrekam nhôrkumrêx ne 'amýnh týx, gwaj baje o babiknor karō. Dja gwaj ate ar bakrān baban kam ī o babiknor mex ne, o babiknor mexo tē.

<sup>2</sup> Amrêbê ne kadjy mrānh djwýnh memā Mōjdjê kukrādja jarē, me kute kôt amijo bamā. Nhyim me'ō kôt kute amijo ba kêt nār kon kubê binhirēnh katā nhyim kam arým kum o pānh ne. Katāt kum o pānh ne. <sup>3</sup> Bir be, dja gwaj badjwý ate bakrān ar baba djām kute gwaj bamā o pānh kêt mā? E kum kati, gédja gwaj bamādjwý o pānh ne. Amrêbê ne Metīndjwýnh memā kukrādja bit jarē. Nhyim me ate krān ar ba nhyim arým memā o pānh ne. Nhyim bep ajbir, ajbir ne me bamā kra ngā, krabê me bapytār djwýnh me bamā kungā. Djām ate gwaj bakrājamā kute o pānh kêt mā? E kum kati ne. Dja gwaj bamādjwý o pānh ne. Bēnjadjwýr ta ne kumrêx memā amijarē, kute me utārmā amijarē. Nhyim kam kute ar meo baja, me kôt baja ne me kuman kam ô'ā gwaj bamā kôt arē, kabēno kabēn ne gwaj bamā arē.

<sup>4</sup> Nhyim Metīndjwýnhdjwý kôt mýjja kwýo amirīt, me kute kôt kum kator kadjy ne umao apôx ne o mýjja 'yro ba, apýnh mýjja pumūnh kêt 'yro ba, me kôt baja ne me uma proo mýjja 'yro ba. Nām me me akrymē me kanêo mex, me tyk kwýo tūn, bōm me

\* **1:14** Apýnh me ô pyka djāri kunīkôt ne me kunī bēngôkre. Kubêkà jakamē me kakrātykmē me babēngôkremē ne me kunī: bēngôkre.

nêje me karõ rë, ã ar meo anhyro ba. Nhyim kam Metĩndjwýnh ajte kôt memã ta Karõ jano, apýnh àpênh djari ne kadjy tu ukabikôt memã kungrã. Nãm ã Metĩndjwýnh kute meo bao ane, me kute Jejumã kator kadjy.

*Jeju amijo kubêngôkren kute me bapyràk.*

<sup>5</sup> Djãm kadjy mrãnh djwýnh Metĩndjwýnh kute amim umjýr got? Kute ar pykao ba kadjy, kute amim umjýr got? Ije ar amã pyka ny jarênhja tãm, djãm kute ar o bamã? Kati, Jejubit ne kute ar pykao ba kadjy Metĩndjwýnh amim kudja. Kute mýjja kunõ ba kadjy ne amim kudja.

<sup>6</sup> 'Á ne me'õ Metĩndjwýnh kabênkam, "Ë, Metĩndjwýnh, djãm me ibêngôkre imex got ga aje me imar rá'ãmã? Mýkam ne ga me ikakritjao djuw mex ne?"

<sup>7</sup> Nã gãm o kátãm, akadjy mrãnh djwýnh kôpdji'ã o kátãm. O kátãm 'iry kêt ga ajte umamê raxo utã <sup>8</sup> nhyim ajte mrãmri bēnjadjwýr rax ne mýjja kunõ ba", ane.

Nãm ã Metĩndjwýnh kabênkam ane. Ga kute mýjja kunõ baja pumũ. Nhyñh ne mýjja'õ kubê 'ã kátãm ne? Kati. Djãm me babêngôkre'ã ne kabēnja? E kum kati, Jeju'ã ne ã ane. Mebêngôkre kute mýjja kunõ ba kêtja pumũ.

<sup>9</sup> Nhyim bep Jeju'ã ne ã ane. Mrãmri ne kadjy mrãnh djwýnh kurãm kátãm 'ikrãn mex ne, nhyim Metĩndjwýnh ajte 'ã raxmê umamê kumê. Nãm me bapãnh ty nhyim kam pãnh Metĩndjwýnh 'ã kute raxmê umamê mēnhõ ane. Metĩndjwýnh me bakam ukaprĩ kôt ne amim kra'ã karõ nhyim kam me bapãnh ty, me bakunĩ pãnh ty. Djã nãm tyk kadjy tokry kêt ne ty? Kati, nãm tyk kadjy tokry: ne. Nhyim kam pãnh Bãmja 'ã umamê ra:xmê kumê.

<sup>10</sup> Djãm Metĩndjwýnh kute kra tokry'ã amim karõja punu got? Kati,

mrãmri katàt. Metĩndjwýnh kute mýjja kunĩ 'yr ne kute ar o baja tãm ne krabê Jeju'ã amim karõ, kute tokry maro tēm ne inomã mēnh ne kam mrãmri kubê me bapytãr djwýnhkumrēxmã. Tokrykôtbit ne me bapytã. O ne Metĩndjwýnh me bakrãptĩ pytãn me bajo kra, kute õ kãjkwa mextiremã me bajo tēm gu me kramē baro'ã arkam babamã. Jeju ne me bamã wan me bamã pryõ mõn kãjkwamã wadjã. Dja gu me ì kôt pry'ã mõn wadjã.

<sup>11</sup> Bir be, ta Bãm ne kubê me Babãm pydji. Ta, kute me bajo mex ar o bajamē gu me bamē ne gu meo Babãm pydji. Kam ne me bajo kamy. Me bakam pijãm kêt ne tu me bajo kamy.

<sup>12</sup> Nãm Bãmmã kum, "Dja ba ikamyremē ikanikwýnhremã ajo amirīt.

Me kute aben pydji nhipôkri dja ba memã amex jarē", ane.

<sup>13</sup> Ne kam ajte, "Metĩndjwýnh kanàrrãm dja ba ar amijo iba", ane.

Ne kam ajte, "Ota ba dja. Metĩndjwýnh kute imã ikra nhõrjamē ro'ã ne bar dja", ane.

Nãm ã Jeju gwaj bajo õbikwao ane.

<sup>14</sup> Bir be, Metĩndjwýnh krabê ne gu me babaja. Ga me banhija pumũ. Me barerek, me bakatyk, me bakanê, me batokryja pumũ. Kam ne Jeju amijo kubêngôkren\* kute me bapyràkã. Ne kam amitykkôt Xatanajo ajkê. Xatanaj kute memã tyk jarēnh nhyim me kabēnkôt tykja tãm ne prĩne o ajkê. Kadjy ne amijo kubêngôkren ty.

<sup>15</sup> Ta amitykkôt Xatanajo ajkēn kubê me bakaba. Nã gu me bamã batyk puma: ne. Me batĩnri bamã batyk puma: ne. Nhyim kam Jeju ne me bakadjy tyn kam o me bamã me batyk pymajao ajngrã, gu me arým bamã uma kêt ne.

<sup>16</sup> Djã nãm amijo kadjy mrãnh djwýnh ne ruw ne me utã? Kati, nãm

\* **2:14** Kritu ne amijo kubêngôkre kute mrãmri ne apýnh me õ pyka djari kunikôt me kunĩ: bêngôkreja pyràk. Kubê kã jakamē me kakrãtykmē me babêngôkremē ne me kunĩ: bêngôkre. Me kamrômē me kukturãdjã kunĩ kubêngôkreo aben pyràk. Jakam dja ga Karõ 17.26 jarēn ama.

amijo kubêngôkren ruw. Nâm amijo Abraão tàmdjwỳ 'ôn ruwn me utà.

<sup>17</sup> Kam ne me bajo kamykumrêx ne kam kamymê kute aben pyrâk. Nâm me banhô ï, ne kam me bakôt tokry, me bakôt mỳjja maro ba, me bakôt muw, me bakôt kĩnh. Bir be, nâm prĩne kute kamy bêngôkre pyrâk, kute me bapyrâk ne kam arỳm kubê Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhô bēnjadjwỳr rax djukaprĩkumrêx ne Metĩndjwỳnhmã àpēnhkumrêx ar ban kute kanga kêt. Nâm me bakadjy Metĩndjwỳnhmã amijarē, me bajaxwe pānh tyk jarē, nhym arỳm me bajaxweo ajngràn me bajaxweo akno.

<sup>18</sup> Djām me banhô Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhô bēnjadjwỳr kute gwaj bamar kêt, kute gwaj batokry mar kêt? Kati, kute gwaj bamar. Xatanaj kute gwaj bajo baja mar. Djām kute adjwỳnhdjwỳmã mỳjja jarēnh kêt, axwe'ã àpnēnh kêt. Pykabê ar baridjwỳ ne kum axwe'ã apnē nhym adjwỳnhdjwỳ tokry: ne. Kute tokrydjwỳ mar. Kute mỳjja kunĩ mar. Kam dja gwaj bakam ukaprĩ: ne gwaj bawỳr prôt ne kubê gwaj bapytã. Xatanaj kute gwaj bamã axwe'ã àpnēnhkam dja gwaj bawỳr prôt ne kubê gwaj bapytã.

### 3

#### *Jeju kute raxo Môjdjê jakrenh.*

<sup>1</sup> Nà, akmere ar, àpnhĩre ar, ar abê Metĩndjwỳnh nhô me mextireja, Metĩndjwỳnh kute kàjkwa kadjy gwaj baro'ã amijo gwaj bapytãr, on ar Jejukôt ajamak bēn. Ê, dja ba ar amã Jeju rax jarē. Arỳm ne Metĩndjwỳnh me bawỳr Krabê Jeju jano, me bakadjy ano nhym bôx. Ne kam mrāmri ne kubê me banhô Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhô bēnjadjwỳr rax. Tãm ne gwaj tu amim kamnhĩxkumrêx ne kam memã arēnh ar o baba. <sup>2</sup> Nhym kam Jeju bôx ne kum àpēnhkumrêx ar ba. Metĩndjwỳnh kute anorjamã àpēnh ar ba ne kanga kêtumrêx. Kute Môjdjê pyrâk. Môjdjêdjwỳ ne prĩne kute anor djwỳnhjamã àpēnh ar ba ne Metĩndjwỳnh nhô me jao ban meo

djuw mexkumrêx ne kute me kanga kêtumrêx.

<sup>3</sup> Nhym bep Jeju ne Môjdjê kuràm rax ne. Kam dja me mã abenmã Jeju pymamē rax jarēnh ar o ba. Ga me kute amim kikreja pumũ. Kikre nhipêx djwỳnh ne raxo, týxo kikre jakre. Nâm ã Jeju kute kikre nhipêx ar o ba pràbê Môjdjê nhipêxo ane ne kam raxo Môjdjê jakrenh mex ne.

<sup>4</sup> Nhỹnh ne kikre 'õ ta kute aminhipêx got? Kati, kikre 'yr djwỳnh ta ne ikrao kikre 'y. Bir be, nâm ã Metĩndjwỳnh mỳjja kunĩ 'yro ane. Nà, mỳjja kunĩ nhipêx djwỳnhbê ne Metĩndjwỳnh. Ta ne Môjdjêdjwỳ nhipêx ne.

<sup>5</sup> Mrāmri ne Môjdjê prĩne Metĩndjwỳnh nhô me ja kunĩo ban meo djuw mexkumrêx ne kute me kanga kêt ne memã Metĩndjwỳnh kute amũ tũmràm amikukràdjào amirĩtja kajmã'ã memã arēnh ba. Kubê Metĩndjwỳnh nhô àpēnh. Õ àpēnh kajgo.

<sup>6</sup> Nhym bep Kritu kubê Metĩndjwỳnh kra. Kubê Metĩndjwỳnh kra ne ta ò me jao ban prĩne meo djuw mexo ban kute me kanga kêtumrêx. Ê, gwaj ba ne gwaj babê ta ò me ja. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bamã mỳjja mex dji. Gwaj batĩn prãm kêt ne baje amim kamnhĩxbê mỳjja mexja kam amak ne kam bakĩnh rã'ã jabejmã. Dja gwaj o anhyro bamôr ne inomã mēnh jabej babê ta ò me ja.

*Me amakkre kêt ne ar ba nêje memã kabēn.*

*Kô k 10.1; Djuda 5*

<sup>7-8</sup> Kam ne Metĩndjwỳnh Karõ memã kum,

“On me akati jakam on aje Metĩndjwỳnh kabēn mar jabej gê on wãm ajamakkre kêt on wãm nõ.

Amrēbê ne me akukãmãre amakkre kêtumrêx ne kapôt kukritkam jãm Metĩndjwỳnh akēx ne 'ã kabēn ne. Me kute ngryk jabejmã ne me,

‘Kati, Metĩndjwỳnh dja me bajo bikēnh kêt. Dja gu me te kam amikrà ar o baba nhym me bajo bikēnh

kêt. Kute me bajo krakam dja tu ate krâ', ã ar anhÿr ba.

Nãm me ã me kute Metĩndjwÿnh ngryk jabejmã ã ane."

Nãm ã Metĩndjwÿnh ane ne kam ajte memã kum,

<sup>9</sup> "Nà, wãnh ne me akukãmãre kute amim ikakinhmã, kute ingryk jabejmã ar ikam amikrà:º ba. Nã bãm te me nokam memã mÿjja kwÿo amirÿt ar o iba nhym me ãm ate kute we ingryk jabejmã ar we ã anhÿr ba. Me kute we ingryk jabejmã 'ã amexbê 40.

<sup>10</sup> Kam ne ba me jakam ingry:ky ne memã kum,

'Mrãmri ne me ja ajte ikam amikràn ibê binhirênh mō. Ne ikabên mar prãm kêt-kumrêx', ane.

<sup>11</sup> Kam ne ba ingry:ky ne mrãmri ikabên pydjìn arê. Nã bãm memã kum,

'Aj, me ja dja me inhō pyka'ÿr bōx kêt-kumrêx ne ikôt me tyk djà kêt djàkam tyk djà kêt kêt-kumrêx', ane."

Nãm ã Metĩndjwÿnh kabên ane.

<sup>12</sup> Ë, akmere ar, àpnhÿre ar, kam ne ba ar amã, gora ar amijãno dja. Ar akadjwÿnhbê ajaxwe 'õ, apunu 'õ ar akam kator ga kam arÿm ar aje amim Jeju kamnhÿx kêt ne aje Metĩndjwÿnh tĩnja kanga karō dja gar mrãmri amijãno dja. <sup>13</sup> Kwãrÿk wãnh gar amikam ajamak kêt kati kêt. Dja gar akati kunÿkôt abenmã akabên ne o abenmã tÿx jadjà. On akati jakam, Metĩndjwÿnh kute ar amã,

—On jakam, anhÿr ja ma. Metĩndjwÿnh kute me amakkre kêtº tÿm kêttri. Gêdja mÿjja punu 'êxri kute mex pyràk ne arÿm ar anoo akno. Kute ar anoo biknor gar ajamakre kêt karō dja gar on abenmã tÿx jadjà.

<sup>14</sup> Gwaj bakunÿ baro'ã babê Kritu nhō me ja dja gwaj 'ã bangrà tÿx. Amrêbê gwaj baje amim kamnhÿx nyrekam batÿxja dja gwaj o batêm rà'ã o tèn o tèn inomã kumê. Gwaj gop mrãmri ã o anhÿr jabej

kam arÿm babê Metĩndjwÿnh nhō me jakumrêx.

<sup>15</sup> Bir be, on dja gar ã amijo ane. Ga Metĩndjwÿnh Kabên kute,

"On me akati jakam on aje Metĩndjwÿnh kabên mar jabej gê on wãm ajamakre kêt on wãm nō.

Amrêbê ne me akukãmãre amakkre kêt-kumrêx ne kapôt kukritkam jãm Metĩndjwÿnh akêx ne 'ã kabên ne", anhÿrja pumÿ.

<sup>16</sup> Nhÿnh me ja ne me Metĩndjwÿnh kabên mar kajgon kam jãm o akêx ne? Je kum Môjdê kute pykabê Edjitu kurÿm meo kator ne kute meo baja kunÿ, me tãm.

<sup>17</sup> Nhym nhÿnh me ja ne Metĩndjwÿnh mekam ngryk ne? Mekam ngryko tēm rà'ã'ã amex krãptÿbê 40? Je kum, me tãm, me kute Metĩndjwÿnhkam amikràº ba ne kam wãnh kapôt kukritkam apÿnh rôrōk ban wãnh tyko ikwã, me tãm.

<sup>18</sup> Nhym nhÿnh me ja'ã ne Metĩndjwÿnh memã kabên pydjìn arê ne memã kum,

"Aj, me ja dja me inhō pyka'ÿr bōx kêt-kumrêx ne ikôt me tyk djà kêt djàkam tyk djà kêt kêt-kumrêx", ane.

E kum me tãm, me kute Metĩndjwÿnh kabên mar kêt ne ar baja, me'ã ne ane. <sup>19</sup> Bir be, ga me kute amim Metĩndjwÿnh mar prãm kêt-kam 'ÿr bōx kêtja pumÿ.

## 4

*Metĩndjwÿnh memã me tyk djà kêt djà jarê.*

<sup>1</sup> Ë, gwaj amijãno dja. Gwaj bajō 'ÿr babōx kêt karō dja gwaj amijãno dja. Metĩndjwÿnh kute ò pyka'ÿr memã kràn kute memã tyk djà kêt djà jarênhja tãm ne gwaj bamã nōr rà'ãã. Kam dja gwaj amijãno dja, gwaj bajō 'ÿr babōx kêt karō. <sup>2</sup> Ë, 'ã ujarênhja, 'ã ujarênh mexkumrêxja ne arÿm gwaj bawÿrdjwÿ bōx, gwaj arÿm me kudjwa kuma. Me bakukãmãre kumrêx 'ÿr bōx nhym me kuma. Nãm me mar



kajgokumrêx ne. Djã nãm me kuman amikajmã'ã tu kamnhĩxkumrêx? Kati, nãm me ãm mar kajgon ate krã.

<sup>3</sup> Nhyim bep gwaj ba ne gwaj baje tu amim markumrêx ne baje amijã kamnhĩxkumrêxja, gwaj ba dja gwaj 'ÿr babôxkumrêx ne kam kam batyk djã kêt ne. Nhyim bep me amakkre kêt'ã ne Metĩndjwýnh memã kum,

“Nã bãm ingy:k ne mrãmri ikabên pydjín arên memã kum,

‘Aj, me kute ikabên mar kêtja dja me inhõ pyka'ÿr bõx kêtumrêx ne ikõt me tyk djã kêt djãkam tyk djã kêt kêtumrêx’, ane.”

Djãm kam me tyk djã kêt djã kêt got me 'ÿr bõx kêtã. Je kum amrêbê ne Metĩndjwýnh pyka nhípêxo tẽn inomã kumên kam me kukãm tyk djã kêtmo krax ne te memã tyk djã kêt djã jarên te mekam ama. <sup>4</sup> Be, Metĩndjwýnh kabênkam ne pi'ók rãrãr'ã memã,

“Nãm pi'ók tyk to ino rerkam àpênho ino ren kam pi'ók rãrãrkam tyk djã kêtõ nõ”, ane.

<sup>5</sup> Ne kam ajte me tyk djã kêt djã jarê, ne,

“Aj, me ja dja me inhõ pyka'ÿr bõx kêtumrêx ne ikõt me tyk djã kêt djãkam tyk djã kêt kêtumrêx”, ane.

<sup>6</sup> Me bakukãmãre kumrêx kute 'ã ujarên mar kajgoja me tãm ne me 'ÿr bõx kêtumrêx, me kute amim Metĩndjwýnh mar kêtumrêx. Tãm, me tyk djã kêt djã, ne arek me ja kadjy nõr rã'ã, atemã me ja kadjy nõr rã'ã.

<sup>7</sup> Kam ne Metĩndjwýnh ajte akati 'õ jarê ne memã,

“Akati jakam on ajamakkre kêtã on wãm nõ ga me ikabên man kam ikõt atyk djã kêt djã'ÿr bõx.”

Nãm amũ tũmrãm Dawimã kabên nhyim ô'ã memã arê, ajbir ije me amã arênhja tãm, ne memã,

“On me akati jakam on aje Metĩndjwýnh kabên mar jabej gê on wãm me ajamakkre kêt on wãm nõ”, ane.

<sup>8</sup> Bir be, nãm ren Djodjuwe ren me tyk djã kêt djã'ÿr meo bõx nhyim ren

Metĩndjwýnh ren ajte tũmrãm akati 'õ jarên kêtumrêx, me tyk djã kêt djã kadjy akati 'õ jarên kêtumrêx.

<sup>9</sup> Nhyim bep kati, 'ÿr kute meo bõx kêtumrêx memã nõr rã'ã. Metĩndjwýnh nhõ me ja kadjy, kadjy ne nõr rã'ãã, gwaj bamã nõr rã'ãã. Kute pi'ók rãrãrkam Metĩndjwýnh kõtumrêx kõtõ nõr ja pyràk. Dja gwaj ã kudjwao ane. <sup>10</sup> Kõt dja gwaj badjãpên jakàn kam Metĩndjwýnh kudjwa bakõtumrêx kõtõ banhikwã. <sup>11</sup> Ajrã, gora gwaj batyx ne kudjwa 'ÿr bõx ne kudjwa bakõtumrêx kõtõ nõ. Gwaj bajõ baje me bakukãmãre'ã amijakren bajamakkre kêt ne arík ar baban 'ÿr babõx kêt karõ ne ba ar amã,

—Gora gwaj batyx ne kudjwa 'ÿr bõx, ane.

<sup>12</sup> Djãm Metĩndjwýnh kabên kajgo got. Kabên kute mýjja tĩn ne àdjõnh pyràk. Dji tĩnkêt. Dji kute mýjja kyxkêt. Ga mrãmri me kute kãx aktã irêkõt prĩne wa ngrãnh nhyim kute mýjja kyx tÿxja pumũ.

Nãm ã Metĩndjwýnh kabên kute kãx pyràk ne wa mexo kãx jakrenh mexo ane. Mrãmri me kute kãx djwa mexo mrymã ukabêr ne kute o mry toprik ne kute amũ katãt o 'i jakãr nhyim kre kamrêk ne ikwã nhyim 'i kanhĩnja amirĩt mex ne ikwãja pyràk.

Nãm ã Metĩndjwýnh kãx'ã amikabên jakreo ane ne kabêno ã gwaj bajo ane. Nãm ta kabêno gwaj bakadjwýnhbê prõt ne gwaj badjumar djã'ã kurên gwaj bakamũnho ane. Ne kam gwaj banhõkre kadjwýnhbê baje amim mýjja'ã karõja, baje mýjja mar ar o babajao amirĩt ne mýjja kabi. Gwaj Metĩndjwýnh kabên mar ar o baba nhyim Metĩndjwýnh gwaj badjumar djãkam gwaj bamã kabên ne,

—Mexkumrêx, ikabênkõt ne ga amijo aba, ane.

Nãr kon,

—Ë, nã gãm aje ikabênkõt amijo aba kêt, ane.

Nãm ã Metĩndjwýnh Kabên kute kãx pyràk ne gwaj bakadjwýnhbê: prõtõ ane. <sup>13</sup> Bir be, nhýnh ne mýjja 'õ Metĩndjwýnhbê apdju? Arkati, kute

mýjja nhipêx kunĩ ne amirĩtkumrêx ne nõ. Irãri kum nõ. Noo kute mýjja kunĩ pytâr. Kumã dja gu me amijarê, kubê mýjja 'õ biknor kêtikumrêx.

*Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax'ã ujarênh.*

<sup>14</sup> Ije ar amã arênh ja ma. Ije õbê ar amã Jeju rax'ã idjujarênhja dja ba akubyn ar amã arê. Gora gwaj baje amim Jeju mar ne 'ã ar memã badjujarênh babaja gora gwaj 'ã bangrà tỳx. Ga gwaj banhõ Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr ra:xja pumũ. Nãm kãjkwamã wadjàn amũ kajõnhkõt katon kam ýtã Metĩndjwýnh'ýr bõx. Kubê ne Jeju. Kubê ne Metĩndjwýnh kra.

<sup>15</sup> Gwaj banhõ Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax djukaprĩkumrêx. Djãm kute gwaj barerek mar kêt got? Kati, nãm te Xatanaj axwe'ã kum apnê nhym ãm tu ate krã. Gwaj apýnh bajaxwe djari kute 'ã gwaj bamã apnênh, 'ã ne kum apnê nhym ãm tu ate krãn axwe kêtikumrêx ne.

<sup>16</sup> Bir be, gora gwaj amikam bapijãm kêt ne tu Metĩndjwýnhmã amijarê. Õdjãnhkumrêx gwaj kam tu kum amijarê. Dja gwaj bakam ukaprĩkumrêx. Gêdja mýjja kute ar gwaj bajo baja, gwaj bajaxwe, gwaj barerek, gwaj bakaprĩ, gwaj batĩn prãm kute ar gwaj bajo baja, kam dja gwaj tu bapijãm kêt ne Metĩndjwýnhmã amijã ajarê nhym kam ta ukaprĩkõt prĩne gwaj bajo djuw mexkumrêx ne.

## 5

<sup>1</sup> Ë, Metĩndjwýnh kute amim me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax, bẽnjadjwýr bẽngõkre 'õ\* djarmãja pumũ. Kute amim 'õ djar kadjy ne amijo me bajõ, me babẽngõkre 'õ pytãn amim kudja, nhym kam ta, me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh ta ne me ô'ã Metĩndjwýnh ma. Nhym me kãtãmja amijaxwe pãnh me kadjy Metĩndjwýnh mar

djwýnhjamã mryo mrãn kungã nhym me axwe pãnh Metĩndjwýnhmã kubõ, me ô'ã kubõ. Nhym kam Metĩndjwýnh me ja jaxweo ajngràn tu o akno. Nãm ã me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh memã Metĩndjwýnh maro ane.

<sup>2</sup> Djã nãm me no kêtja, me kute Metĩndjwýnhbê ikõ màtjamã àkrêmã got? Kati, adjwýnhdjwý axwe prãmkam mekam ukaprĩn memã àkrê kêt ne tu memã kabên rerek jarê.

<sup>3</sup> Ne ta me kudjwa axwe prãmkam adjwýnhdjwý ta amijaxwe pãnh kum mry bõ. Djã nãm me ajbit axwe pãnh kum mry bõ? Kati, ta, adjwýnhdjwý amijaxwe pãnh kum mry bõ.

<sup>4</sup> Djã nãm me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr ta amijã bẽnjadjwýr rê got, ta o amiptãn amijã me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rê got? Kati, Metĩndjwýnhbit ne amijo utãn amim 'ã bẽnjadjwýr rê ne amim umjuw. Ga Metĩndjwýnh ajbit kute Arão'ã me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr mẽnhja pumũ. Metĩndjwýnhbit ne me'ã bẽnjadjwýr rê.

<sup>5</sup> Bir be, nãm ã Kritudjwý o ane. Ta kute amijo rax ne kute o amiptãn ne amijã me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax mẽnh kêtikumrêx. Nhym bep kati, Metĩndjwýnh ta ne amim kudjan kum, “Mrãmri abê ikrakumrêx. Jakam ne ba arým ajo ikrakumrêx ga amipãnh ijo Abãmkumrêx”, ane.

Nãm ã Metĩndjwýnh nhõ pi'õk no'õkkam ã kum ane. <sup>6</sup> Ne kam ajte kum,

“Abê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh rã'ã rã'ã rã'ã ne. Merkixatek ne akajmã'ã Metĩndjwýnh mar djwýnh.

Ga kam Merkixatek nhijuk'ã gadjwý abê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh”, ane.

<sup>7</sup> Mrãmri ne Jeju me kurãm me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh

\* 5:1 Apýnh me õ pyka djari kunĩkõt ne me kunĩ bẽngõkre.

mexkumrêx. Kute amijo kubêngôkren† pykakam ar bari Metîndjwýnhmã kabên ne amijo a'uw. Kàj bê kum kabên ne amra. Metîndjwýnh pydji kute tykbê utàr kadjy nàrà m kum kabênkam muw. Nhy m Metîndjwýnh arým kabên ma, Jeju jaxwe kêt ne kute Metîndjwýnh kabên mar ne kôt ar amijo bakam Metîndjwýnh arým kabên ma.

<sup>8</sup> Be, djã nãm kubê Metîndjwýnh Krakam kute tokrymê kaprî mar kêt got? Kati, nãm te kubê Metîndjwýnh kra, te axwe kêt ne mã tokry man kaprî ma. Nãm tokry katikôt Bãm kabên man kôt ar amijo ba. Te tokry m mã Bãm kabên mar 'ãno dja. Kam ne kute kabênkôt ar amijo baja mar mexkumrêx. <sup>9</sup> Ne kam arým mrãmri tokryo ino re. Tokryo ino ren kam arým kubê me utàr djwýnhkumrêx ne. Me kute Jeju kabên mar ne kute kôt ar amijo ba, me ja ne me utàn kam kute ar meo ba rã'ã rã'ã rã'ãmã.

<sup>10</sup> Be, kute me utàrkumrêx ne kute meo ba rã'ã rã'ã nhy m kam kôt Metîndjwýnh kum,

“Abê me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh nhô bënjadjwýr rax. Merkixatek nhjuk'ã gadjwý abê me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh nhô bënjadjwýr rax”, ane.

Nãm ã Metîndjwýnh kute amim arkam ã kum ane.

*Me abatàn kute me prîre pyræk.*

*Kô k 3.1; Ep 4.14*

<sup>11</sup> Nã bãm bit ar ije ar amã Merkixatek jarênhmãn kam ajte akubyn ar amã arênh kêt. Nã bãm ren ar ar amã kunî jarê ga ren ar mar kêtumrêx ne, ar ajamakre kêt kam, ar ajamak'ã tomkam. Dja gar on amijamak'ã tom tan gop mýjja ma. <sup>12</sup> Nã gã m ar amrêbê memã Metîndjwýnh kabên'ã adjujarênhmãn ajte mar kêt ne.

Nhy m bep kati, me'õ gédja akubyn ar amã Metîndjwýnh kukràdjã kraxkôt arê. Nã gã m ar aje me

bixadjwýr ny pyræk. Me bixadjwýr ny ne me kute kà kaôrbit mar ne kute me ôkumrêx kur kêt. Gar gadjwý aje mýjja mar kêt rã'ãkam aje me bixadjwýr ny pyræk. <sup>13</sup> Ar aje mýjja mar kêt kam aje me prîre pyræk. Ar aje kà kaôr rã'ã. Nhy m bê ne ga gop ar ajabatàn h kam aje gop mýjja mar. Ar aje Metîndjwýnh kabên katàtja o amipræk kêt rã'ã.

<sup>14</sup> Bep ate ne me abatàn h. Me abatàn h ne me kute me ôkumrêx kur. Nã gã m ar ren Metîndjwýnh kabên maro tèn ren o amipræk ne ren arek maro tèn o tèn o tèn ren marja amũ o abikamênho tèn kam ren aje me abatàn h pyræk ne kam ren prîne ren mýjja kabi, prîne mýjja punumê mýjja mexmê prîne ren kabin mýjja man kam ren aje me abatàn h pyræk.

## 6

<sup>1-3</sup> Gwaj Kritukôt babikamên h mo kraxkam arým Kritu kukràdjã kwý ma. Nãm me Kritu kukràdjã kraxbit gwaj bamã arê gwaj kuma. Mýj kukràdjã krax ne gwaj arým kuma?

Me batyk kadjy bamã bajaxwe kînhja wãnh kum banhirer ne kam baje amikajmãtã Metîndjwýnh mar ja. Nhy m ajte me kute ngômã me bajangjênh'ã ujarên h djwý. Ne kam ajte me kute Metîndjwýnhmã me bapymjýr gu me kum badjapênh kadjy me kute me bajã ikra jadjwýr ja. Ne kam ajte me batyk ne akubyn batîn ne bakator nhy m Metîndjwýnh kute me bamã bajaxwe pãnh jarên h mã ne kute me jamã me tîn rã'ã rã'ãmã arênh ne ate me jamã me biknor rã'ã rã'ã jarên h ja. Ja ne mar tûm, kukràdjã krax.

Djãm ajbit ne gwaj baje marmã? Kati, kwý rax ne gwaj baje mar kêt rã'ã. Gwaj on ajte amũ ijukri on mýjja 'ôdjwý man gop amũ maro babikamên ho mō. Nã gã m ar te o anen te aje kãjmã mar kamên h mãn kam mã akubyn ama, akubyn kraxbit maro mō.

† 5:7 Kritu ne amijo kubêngôkre kute mrãmri ne apýnh me ô pyka djãri kunîkôt me kunî: bêngôkreja pyræk. Kubê kà jakamê me kakrãtykmê me babêngôkremê ne me kunî: bêngôkre. Me kamrômê me kukràdjã kunî kubêngôkreo aben pyræk. Jakam dja ga Karô 17.26 jarên ama.

Nhym bep kati, dja gwaj on amũ ijukri on mỳjja 'odjwỳ ma. Gwaj baje mỳjja marmã ne Metĩndjwỳnh amim gwaj bajã karõ, gwaj on kuma, kute gwaj bamã no mex jadjãr jabej dja gwaj on ã o ane.

*Me kute Metĩndjwỳnhbê amijo akẽx karõ memã kabẽn.*

*Idja 10.26*

<sup>4</sup> Nhym bep ate ne me kute Jeju kangaja. Tô mã dja me me on akubyn Metĩndjwỳnh'ỳr meo akẽxmã? Kati, gẽdja me te meo ane. Arỳm ne Metĩndjwỳnh me ja no bõnh pydji nhym me arỳm amim kuma. Jeju kute me utãrmã kãjkwa kurũm bõxja ne me arỳm amim kuma. Nhym Metĩndjwỳnh ta memã Karõja ngrã nhym meo ba. <sup>5</sup> Nhym me kam arỳm mrãmri Metĩndjwỳnh Kabẽn mexkumrẽxmã kato. Ne arỳm amim mỳjja puma kwỳ pumũ. Jeju akati 'õkam akubyn bõx ne kute meo ba kajmã'ã mỳjja pumaja kwỳ pumũ. Omũnh kajgon kam ate amibê kanga, amibê kurê ar o ba.

<sup>6</sup> Be, me ja, me kute bit amim Jeju marmãn ajte jãm kute kubê amijo akẽx ne kangaja, djãm me kute akubyn Metĩndjwỳnh'ỳr meo akẽxmã? Arkati, gẽdja me te meo ane, dja me te akubyn 'ỳr kute meo akẽxmã te meo ane. Mỳkam? Bir, me kute Jeju kangaja ne me o ajkẽ. Nãm kute mrãmri ne me kute Metĩndjwỳnh krao bikẽnh ne kute akubyn pĩte'y'ã nhõrkam o bikẽnhja pyrãk. Nhym kam me kãtãm Jeju japrỳo kumex.

<sup>7</sup> Ë, gop ar pyka mexja pumũ. Na ne pyka jakam bixadjwỳr krãptĩ ne kam amũ pyka ja mã prõt ne. Nhym me kam kam mỳjja kren prĩne 'ã karẽn o djuw mex nhym kam ingrõt ne abatãnh. Õ wỳnh kute krẽn ne tỳxmã ne ingrõt ne õn kumex. Pyka mex ne ja. Pyka mex ja ne Metĩndjwỳnh arỳm kum kĩnh ne õkre kadjwỳnhbê amim,

—Pyka ja ne mexkumrẽx. Ba kum kĩnh jadjã ne kum djwỳ jarẽ gẽ mã arek kam djwỳ nhingrõt ne õn kumex, ane.

<sup>8</sup> Nhym bep ate ne pyka punu. Nãm te na axidjuw nhym me te karê nhym mã mrỳnhĩmẽ mjẽxẽtte nhĩbit apõx ne kumex. Pyka kajgo mexi. Me te kam mỳjja nhingrõt jabej, djwỳ nhingrõt jabej ne kam õkre kadjwỳnhbê amim,

—Axuk wãnh nõre. Ba tu kanga gẽ wãnh nõre. Mỳj kadjy dja ba prĩne karẽn 'ãno dja? Gẽ me'õ tu kum adjã gẽ prĩne xêt. Kẽ, ane.

Dja ã Metĩndjwỳnh me kute akubyn kubê akẽxjamã anen kuwyo imõkam me kurê.

<sup>9</sup> E kum ar ga, akmere ar, àpnhĩre ar, ar imã ar akĩnhja, djãm ar amã ne bar ikabẽn ja jarẽnhõ iba? Kati, arỳm ne bar ar amexkõt ar ama. Ar ga ne gar tu amim Jeju markumrẽx nhym arỳm ar apytã. Ga kam ar aje pyka mexja pyrãk.

<sup>10</sup> Djãm Metĩndjwỳnh punu got. Djãm kute ar amar kêt got. Kati, dja katãt ar adjãpẽnh man o biknor kêt ne. Nã gãm ar amã Metĩndjwỳnh kĩnhkumrẽx ne kam õ'ã õ me mex jadjwỳo djuw mex ar o aba. Ne arek ar o aba rã'ã ne. Kam dja Metĩndjwỳnhdjwỳ ar amar rã'ã ne.

<sup>11</sup> Bir be, gora ar 'ãno dja. Nã bãm ar inhõkre kadjwỳnhbê,

—Gora gẽ ar ã pỳnhkõt kum Jejuwã kĩnh ne kam kĩnh rã'ã rã'ãn kõt ar amijo ban inomã kumẽ, ane.

Nã, dja gar ã anen inomã amẽn kam arỳm 'ỳr bõx. Ar aje amim kam amakja ne aje amim kamnhĩxja arỳm 'ỳr bõx.

<sup>12</sup> Nã, gora ar amã adjukanga kêt ne 'ãno djan inomã amẽn kam 'ỳr bõx. Kwãrĩk wãnh ar amã adjukanga kêt. Ë, me kute amim Jeju mar ne kute akrãnmã arek amiwỳr kam amakja, me tãmbit dja me 'ỳr bõx. Mỳjja mex, Metĩndjwỳnh kute 'ã memã katãt kabẽn pydjĩn arẽnhja'ỳr dja me bõx. Bir be, gora on ar ja'ã amijakren me kudjwa mỳjja ja kunĩ 'ỳr bõx.

*Metĩndjwỳnh kute Abraãomã tãmdjwỳ jarẽnh mãmdji.*

<sup>13-16</sup> Ar me bakukãmãrebê Abraãoja pumũ. Amrêbê Metĩndjwỳnh

Abraãomã kabên pydjin arê. Nãm kum,

“Ë, mrãmri dja ba ajo kînh ne amã atãmdjwý krãptĩ ngã nhym aptàn kumex.

Ba ibê Metĩndjwýnh ne ba amã ikabên. Mrãmri ne ikabênja”, ane.

Be, Metĩndjwýnh kute Abraãomã kabên pydjin arênh ne ja. Nãm Abraão akrãnmã arek amiwýr kam aman kam 'ýr bôx. Metĩndjwýnh kute kum kabên pydjin arênhja'ýr bôx ne arým kran arým tãmdjwý.

Me babêngôkre baje memã bakabên pýnh ne arênh kadji ne atemã me'ô'ýr mrã. Me'ô kute raxo me bajakrenh ne kute me bakabên marmã 'ýr tẽn kum arê, kute adjwýnhdjwý me bakabên mar ne kute ar o bamã. Gu me kum bajêx karô, kum bajêx nhym kute o ngrykmã ajte atemã me'ô'ýr mrãn kum me bakabên ja jarê.

Nhym bep Metĩndjwýnh kute Abraãomã kabên pydjin arênhkam nhýnh ne atemã me'ô Metĩndjwýnh kurãm rax got kute adjwýnhdjwý kabên marmã? Kati, Metĩndjwýnhbê kumkati pydjii. Kam ne ta tu aminhidji jarên Abraãomã kabên pydjin arên kum,

“Ë, mrãmri dja ba ajo kînh ne amã atãmdjwý krãptĩ ngã nhym aptàn kumex. Ba ibê Metĩndjwýnh ne ba amã ikabên. Mrãmri ne ikabênja”, ane.

<sup>17</sup> Nãm kabên pydjin arên kam ta aminhidji jarê. Nãm arým 'ã amim karôn kôt kabên pydjin arê. Nãm akubyn atemã kabên 'ô jarênh kêtumrêx. Nãm ta arým amim pry pydji jarê. Ne kam me kute prĩne amim mar týxmã, Metĩndjwýnh kute memã kabên pydji jarênh nhym me kute amim mar týxjamã ne kabên pydjin arên kam ta memã aminhidji jarê.

<sup>18</sup> Bir be, kumrêx ne kabên pydjin arên kam adjwýnhdjwý ta aminhidji jarên memã,

—Ba ibê Metĩndjwýnh dja ba ajo kînh, ane.

Dja akubyn atemã kabên 'ô jarênh kêtumrêx ne. Dja 'êxnhĩ

kêtumrêx. Djãm Metĩndjwýnh kabênkam 'êxnhĩn kute akubyn memã kabên 'ô jarênhmã got. Arkati. Kam dja gar ja man kam ajte atýxkumrêx, ajte akĩnhkumrêx. Atýx ne tu amim kamnhĩxkumrêx ne mã kam ama. Metĩndjwýnh arým gwaj bakukãm gwaj bamã mýjja mex jarê gwaj mã kam ama. Kute gwaj bapytãrmã ne gwaj arým 'ýr baprôt nhym arým gwaj bapytàn gwaj bamã mýjja mex jarê, kàjkwa jarê.

<sup>19</sup> Gora gwaj kam batýx ne tu amim kamnhĩxkumrêx ne mã kam ama. Mrãmri dja gwaj 'ýr bôx. Kam ne gwaj bakadjwýnhbê badjumar mex ne baku'ê týx ne. Mrãmri ne me kute ngômã kên rênh nhym kà arek ariy týx nhym ngô kute o ba kêt ja pyrãk. Dja gwaj ã bakadjwýnhbê badjumar mex ne batýxo ane. Gwaj baje amim Metĩndjwýnh kabên kamnhĩx ar o babakam dja gwaj ã bakadjwýnhbê badjumar mex ne batýxo ane.

Metĩndjwýnh nhô kikreti ja ma. Kadjwýnhbê Metĩndjwýnh nhô mýjja nêje kubêkãti wajêt. Nhym me kadji Metĩndjwýnh mar djwýnh nhô bẽnjadjwýr raxbit 'ýr ngjênh.

<sup>20</sup> Nhym bep Jeju ne ta kàjkwakam ùrkwãti djwýnhjamã wadjã. Me bakukãm ne 'ýr wabin kum wadjã. Kute me banhirãr ne me bajo djuw mex ne me bakadjy Metĩndjwýnhmã kabênmã. Dji kubê Metĩndjwýnh mar djwýnh djwýnhkêt. Kubê Metĩndjwýnh mar djwýnh nhô bẽnjadjwýr rax dja rã'ã rã'ã ne. Merkixatek ne kajmã'ã Metĩndjwýnh mar djwýnh nhym kam Jeju ijuk'ã kubê Metĩndjwýnh mar djwýnh ne me bakadjy Metĩndjwýnhmã kabên ne.

## 7

### *Jeju kute raxo Merkixatek jakrenh.*

<sup>1-3</sup> Be, mýj me'ôbê ne Merkixatekja? Nãm krĩbê Xarêkam me ja nhô bẽnjadjwýr ne adjwýnhdjwý kubê Metĩndjwýnh pymao kubê kumkati mar djwýnh. Idji kutewa ne katãt me mrãnh nhô bẽnjadjwýr, Merkixatek. Idji jatãri jadjwý ne me umar mex

nhô bēnjadjwÿr. Krī nhidjibê ne Xarê. Me umar mex ne ar bakam ne me tu 'ã kum idji. Me ô bēnjadjwÿrjamã, Merkixatekmã ne me me umar mex nhô bēnjadjwÿr ane.

Ije nhym mã ne bāmmē nã ar kute? Kati, e kum bep me kute bāmmē nã noo ar omũnh kêtumrêx ne me kute ar arēnh kêtê. Kon ne. Ingêtmē kwatynhmē me kute omũnh kêt mexi. Me kute rwÿkkôt mar kêt, nã 'ô kurũm rwÿkkôt mar kêt ne ajte kute tyk djã kôt mar kêtumrêx. Nãm tu nhĩ'anh tē. Kute Metĩndjwÿnh Kra pyrãk ne me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh rã'ã rã'ã ne.

Be, ta ne Abraão kutã tēn kajpan kum kabēn jarēho kĩnhkumrêx ne. Abraão arÿm mÿj bēnjadjwÿrja ar'ÿr prôt ne ar kubĩn kam akubyn tē nhym Merkixatek kutã tēn kajpan o kĩnh ne.

Nhym kam kum mÿjja kwÿo ajkij. Kute mÿjja kwÿo mōrjao ajkij nhym mã o mō. Abraão ô mÿjja kunĩ kryre ne kurēn aben kadjy kum kungã. Merkixatekmã apÿnh aben kadjy o pôxo tēn kum kungã nhym abenã rēnhkam arÿm rax nhym kam mã o mō.

<sup>4</sup> Bir be, me Merkixatek raxja pumũ. Te Abraão bēnjadjwÿr rax ne kute nêkrêx pytarja tu kute kum kwÿo bikjêrja pumũ. Djãm Merkixatek ngri got.

<sup>5</sup> Atũmã ne mekbê Rewi me ô mÿjja jamÿnho ba. Mōjdjê ne kukràdjãkôt mekbê idjaermã kum,

—Gora me amũ anhô mÿjja wã kwÿo ajkjên amũ mekbê Rewibê me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnhmã angã, amũ amikutã memã kwÿo ngã gē me ta ô nêkrêxkôt amim amÿ, ane. Nhym me kam ã anen ô mÿjja kwÿo ajkijn kam amũ amikutã mekbê Rewimã ôro tē, me ta ô krôkam me jamã kungã nhym me amim amÿ. Amē kubê Abraão tãmdjwÿ nhym mekbê Rewi kute amim amÿnhja tãm ne kubê ô nêkrêx.

<sup>6</sup> Nhym bep atemã ne Merkixatek. Mekbê Rewi 'ô kêtê. Nãm te kubê mekbê Rewi kêt ne kam tu Abraãobê nêkrêx kwÿo ajkijn kum kĩnh jadjã.

Metĩndjwÿnh arÿm Abraãomã kabēn pydjın arēn kum mÿjja mex jarē nhym Merkixatek arÿm kuman kam kôt Abraãoo kĩnh ne. <sup>7</sup> Be, mrãmri ne me'ô kute meo kĩnhja ne raxo tãmja jakre. Me rũnh ne me meo kĩnh.

Kam ne ba ar amã,

—Me Merkixatek raxja pumũ.

<sup>8</sup> Mekbê Rewibê Metĩndjwÿnh mar djwÿnh ne me ô nêkrêxo ba. O ban kêt nhym me pãnh kamingrãny amũ ijuk'ã ajte Metĩndjwÿnhmã àpēnh ba nhym me ajte memã ôro ba. Nhym bep Merkixatek pydji ne tĩn rã'ã rã'ã ne kubê ô mÿjjao mō. Ga me Metĩndjwÿnh nhô pi'ók no'ókkam Merkixatek'ã kute tĩn rã'ã: rã'ã, anhÿrja pumũ. Be, Merkixatek raxja pumũ.

<sup>9-10</sup> Nhym kam Merkixatek Abraão kutã tēn kajpa nhym kum ô mÿjja kwÿo ajkij nhym mã o mō. Nhym kam Rewidjwÿ kute kum ôr pyrãk. Rewibê ne Abraão tãmdjwÿ. Rewi ne ingêt kukãmãrebê Abraão ngrekam nōr rã'ã, kraxje kadjy kute Rewi bãm djir kêt, ngrekam nōr rã'ãkam ne Abraão Merkixatekmã ô mÿjja kwÿo ajkij. Nhym kam Rewidjwÿ kute kum ôr pyrãk. Nhym kam amũ atũmã Rewi wajêt ne ruw ne kam amũ abatãnh nhym kam tãmdjwÿ amim mÿjja jamÿnho ba, ô nêkrêxkôt me ô mÿjja jamÿnho ba. Nhym bep Merkixatek mekbê Rewi kajmã'ã nêkrêxo mō, Abraão nhô mÿjjao mō.

<sup>11</sup> Arão kôpdji'ã mekbê Rewibê me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnhja ne memã Mōjdjê kukràdjã jarēho tē. Arão ne kubê me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnho kutewa nhym kam tãmdjwÿ mekbê Rewija amũ aben nhijuk'ã kubê Metĩndjwÿnh mar djwÿnh ne Arão kôpdji'ã memã Mōjdjê kukràdjã jarēn me kadjy Metĩndjwÿnh ma. Nhym me te: kôt kute amijo ba mexmã. Nhym kam atemã me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh 'ô ne kato. Atemã. Arão kôt kêtê. Merkixatekkôt ne kato. Nãm ren me mekbê Rewikôt mex nhym ren atemã ny 'ô kator kêtumrêx ne. Nãm me te: amimex

ne te: axwe kêt nhym kam kadjy nyja kato.

<sup>12</sup> Bir be, atemã ne me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh ny 'õ kato nhym kukràdjàdjwý ne kôt atemã.

<sup>13</sup> Gwaj banhõ Běnjadjwýr'ã ne idju-jarěnhja. Ā mŭm me ja kurŭm ne kato. Ām atemã. Djām me ja 'õ kubê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh got? Ne kute Metĩndjwýnh nhõ ngõnho ki'ã kum mry bõr got. Arkati.

<sup>14</sup> Mekbê Djuda kurŭm ne kato. Me ja, mekbê Djuda ne me Metĩndjwýnhmã àpěnh kêt-kumrěx. Nhym me kunĩ arým kôt omŭ. Djā nām Mõjdjê me jamã kum,

—Me ga dja ga me abê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh, ane got? Kati, mekbê Rewimãbit ne arê.

<sup>15</sup> Be, arým kute amirĩt tēmja pumŭ. Atemã me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh 'õ ne kato. Mekbê Rewi kurŭm kator kêtê. Ne kam kute Merkixatek pyrāk. <sup>16</sup> Mýjkôt ne kubê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh? Djā nām mebēngõkre ta Mõjdjê kukràdjākôt kute amŭ aben nhijuk'ã abenmã rero tēn kam Jeju'ýr bõx ne kum kure nhym kam arým kubê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh? Djām mekbê Rewi 'õ? Kati. Bir, mýjkôt? Mýjja tỳxkumrěx kôt. Ta tu tĩn rã'ã:n kute tĩn o ino rer kêt-kumrěx. Kam ne Metĩndjwýnh 'ã me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýr mē. <sup>17</sup> Metĩndjwýnh nhõ pi'õk no'õkkam kute,

“Abê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh rã'ã rã'ã rã'ã ne. Merkixatek ne akajmã'ã Metĩndjwýnh mar djwýnh.

Ga kam Merkixatek nhijuk'ã gadjwý abê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh”, anhýrja pumŭ.

<sup>18</sup> Be, Mõjdjê kukràdjà tŭmkôt mekbê Rewi kute aben nhijuk'ã abenmã Metĩndjwýnh mar djwýnh rerja ne arým tŭm ne wānh nō. Arým kajgo mexi. Kute me utār kêt. Kam ne Metĩndjwýnh wānh kudji nhym nō.

<sup>19</sup> Mõjdjê kukràdjà kute mýjjao mex kêt. Nām me te: kute kôt amijo

ba ne te: kôt kute amijo mexmã. Nhym bep ajbir ne Metĩndjwýnh me bawýr mýjja mex jano, Jeju jano. Tām ne gwaj kamnhĩxbé ar baban kôt Metĩndjwýnh'ýr bõx. Nhym prĩne raxo, mexo Mõjdjê kukràdjà tŭm jakre. Kôtbit ne gwaj Metĩndjwýnh'ýr bõx.

<sup>20-21</sup> Be, gwaj banhõ Metĩndjwýnh mar djwýnh ny, mextireja pumŭ. Kumã ne Metĩndjwýnh kaběn pydjín arê. Bep me ja, me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh tŭmja ne Metĩndjwýnh amim me umjýr kajgon kute memã kaběn pýnh jarěnh kêt. Nhym bep ate ne Jeju. Metĩndjwýnh kute amim arkam kum kaběn pydjín arěn kum, “Ba ibê Běnjadjwýr ne ba arým amã ik-aběn pydjín arê. Dja ba atemã ikaběn 'õ jarěnh kêt.

Ga dja ga abê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh rã'ã: rã'ã ne”, ane.

<sup>22</sup> Be, Jeju kukràdjà nyja mexo kute tŭm jakrenh mexi. Nhym Metĩndjwýnh kute kukràdjà nykôt me bamã mýjja mex jarěnhja dja mrāmri me bawýr bõx. Jeju ta dja Metĩndjwýnh kaběnkôt mýjja mex nêje omŭnh 'ãno djan me bamã kungã.

<sup>23</sup> Nà, Jeju mexo kute me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh tŭm jakrenhja pumŭ.

Ē, mýjja 'õdjwý. Me ja ne me krãptĩ. Nām me aben nhijuk'ã tyk tē. Te kute àpěnh 'ãno ãm rã'ãmãn mã aben nhijuk'ã kubēngētte ne tyk tē.

<sup>24</sup> Nhym bep Jeju pydji ne mã: tĩn rã'ã rã'ãn kam mã kubê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh rã'ã rã'ãn atemã amidjõ'ã me'õmã rer kêt-kumrěx. <sup>25</sup> Ajbit ne tĩn rã'ã rã'ãkam arek Metĩndjwýnhmã me banêje kaběn ne me bajo à'wýr ar ba 'ãno dja. Nām me bapytàn ar me bajo ba. Nhýnh me baja? Bir me baje tu amim Jeju kamnhĩxkôt baje Metĩndjwýnh'ýr amijo akēxja, me batām ne ar me bapytàn me bajo ba. Gēdjām ar me bajo ba rã'ã ne. Gēdja me bapytār rã'ã: ne, rã'ã rã'ã.

<sup>26</sup> Bir be, me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýr rax ã

kute anhÿr ne gwaj bamãnhkutã. Nãm mexo uma. Kute axwe 'õ mar kêt-kumrêx. Punu 'õ kam nõr kêt-kumrêx. Nãm mûm mexo amiptã nhym ate me axwe wãnh ar ba nhym Metĩndjwÿnh o rax ne kãjkwamã amiwÿr o wabin kãjkwã nhiby ÿr nhym kam ar ro'ã ar ba.

<sup>27</sup> Nã, atemã. Kute me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿr tũmja pyrãk kêt. Djãm kute Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿr tũm kudjwa myt kunĩkõt ta amijaxwe pãnh Metĩndjwÿnhmã mry par ne bõr ne õr got. Me tãm ne me kumrêx amijaxwe pãnh kum mry pan kubõn kungãn kam atãri me kunĩjaxwe pãnh kum mry pan kubõn kungã. Djã nãm ã Jeju me kudjwa ane got? Arkati, nãm ta Metĩndjwÿnhmã me axwe pãnh tyk pydji. Nãm me axwe pãnh Metĩndjwÿnhmã amikanga pydji nhym tũmrãm dja ajte memã tyk kêt ne.

<sup>28</sup> Mõjdjê kukràdjãkõt ne me axwe prãm nhym me amim me umjuw. Nhym bep tũmrãm, Mõjdjê kukràdjã arÿm tũmkam ne Metĩndjwÿnh amim krao katon amim kudja. Nhym kam prĩne Metĩndjwÿnh kabẽnkõt amijo ba. Axwe prãm kêt-kumrêx. Dja amũ tũmrãm axwe 'õ kêt-kumrêx rã'ã rã'ã, tãm ne amim kudjan kam kum kabẽn pydjĩn arẽ. Ne kam adjwÿnhdjwÿ am-inhidji jarẽn kum,

—Ba ne ba amijo apytãn amim adja. Ga abê imar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿr rax, ane. Be, nãm ã anen kam amim Kra dja.

## 8

*Me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿr ny ne Jeju.*

<sup>1</sup> Bir be, ije ar amã arẽnh ja ma. Arÿm gwaj banhõ Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿr rax ã kute anhÿrja pumũ. Nãm kãjkwakam Metĩndjwÿnhbê kumkati krĩ djatikam ubõk'ãnh ikõ'ã nhÿ, kubê bẽnjadjwÿr raxkam ubõk'ãnh nhÿ. <sup>2</sup> Kubê Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿr ne kam Metĩndjwÿnh

nhũrkwãti kadjwÿnhbê kumoka'êkam àpẽnh ar ba. Ũrkwãti djwÿnhkam àpẽnh ar ba. Djãm me ikrao ne me kum kikre got? Kati, Bẽnjadjwÿr djwÿnh ta ne amim kikre nhym kãjkwakam dja. Ũrkwã djwÿnh ne ja. Nhym kadjwÿnhbê kumoka'êkam Metĩndjwÿnh nhõ mÿjja nẽje kubêkãti wajêt. 'ÿr ne arÿm wadjãn kam kam àpẽnh ar ba.

<sup>3</sup> Me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿr rax kunĩ ne Metĩndjwÿnhmã mry bõn kum kungãn kõt kum kĩnh djã ngã. Kadjy ne amim me umjuw. Nhym gwaj banhõ Metĩndjwÿnh mar djwÿnhdjwÿ mÿj ne kum kungã? Kati, ãm ta ne kum amingã.

<sup>4</sup> Nãm ren jakam, pyka jakam ar ban ren kubê me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh kêt-kumrêx ne. Ga me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh kumex ne kute Mõjdjê kukràdjãkõt Metĩndjwÿnhmã kĩnh djã nhõr rã'ãja pumũ. Kam ne ren jakam ar ban ren arÿm kubê me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh kêt.

<sup>5</sup> Pyka jakam Metĩndjwÿnh nhõ kikreja ne kãjkwakam ũrkwãti djwÿnhja'ã amijakre nhym me kam kam àpẽnh ar ba. Ô'ã ne pykabê õ kikreja. Nãm Mõjdjê kute kikre nhipêxmã nhym kam Metĩndjwÿnh prĩne kõt kum 'ã karõ, kute kum 'ã karõ nhym kute kõt kum ipêxmã. Kute kãjkwakam ũrkwãti ja'ã akren kute kõt kum ipêxmã ne kum 'ã karõn kum,

“Gora prĩne inhũrkwãti djwÿnh'ã akren imã ipêx, ane.

Krãnhre'ã ije amã akrejakõt dja ga ipêx”, ane.

Be, mÿjja kãjbê mex ne ja. Kãjkwakam ũrkwã djwÿnh ne mexkumrêx, nhym bep ja, pykabê ja ne ô'ã. Ô'ã ne kam kãjbê mex.

Nhym bep ũrkwã djwÿnh ne mrãmri wÿnh, mextire. <sup>6</sup> Nhym àpẽnhdjwÿ mextire. Metĩndjwÿnh ne kum àpẽnh ny jarẽ nhym àpẽnhja prĩne mexo kute me kadjy Metĩndjwÿnh mar



djwýnh tùm djàpênh tùm jakrenh. Nhyh kukràdjà nydjwý prĩne mexo kute tùm jakrenh. O ne Jeju Metĩndjwýnh'yr mebêngôkreo bôx. Nhyh Metĩndjwýnh me bamã kabên pydjĩn arên kam me bamã mýjja mex jarê. Mýjja mexja ne mexo tùmja jakrenh mex ne. Kôt kukràdjà nydjwý mexo tùmja jakrenh mex ne.

<sup>7</sup> Nãm ren Mòjdjê kukràdjà ajmã kute kêt nhyh ren ajte kukràdjà ny kator kêt kumrêx ne. Nãm ren kute-waja mex nhyh ren ijukri ny 'ô kator kêt kumrêx ne.

<sup>8</sup> Nhyh bep kati, nãm kukràdjà tùmja kute me utâr kêt nhyh kam pãnh Metĩndjwýnh kukràdjà ny kute me utârja pãnh o kato. Nãm mekam kĩnh kêt ne memã kum,

“Adjým, amũ akati 'ôkam dja ba mekbê idjaer kunĩmã atemã ikabên ny 'ô jarênh mãm dji, atemã kukràdjà ny 'ô.

Nà, Djuda aben nhijuk'ã tãmdjwýjamã gêdja ba atemã kukràdjà ny 'ô jarê. Ba ibê Běnjadjwýr ne ba me amã ikabên ne.

<sup>9</sup> Ate ne nyja. Ate ne tùm, ije me akukãmãremã arênhja, tãm ne tùm.

Amrêbê ne ba me akukãmãre pa 'ãbyn pykabê Edjitu kurũm meo ikaton kam ar meo iban memã ikukràdjà ja jarê.

Nhyh be nãm me ikabên mar prãm kêt ne arĩk ar ba. Ba kam amipãnh tu me kanga.

Ibê Běnjadjwýr ne ba me amã ikabên ne.

<sup>10</sup> Bep jakam dja ba mekbê idjaermã ikukràdjà ny jarê. Amũ akati 'ôkam dja ba memã ny 'ô jarê.

Ba ibê Běnjadjwýr ne ba me amã ikabên ne.

Me ôkre kadjwýnhbê dja ba ikukràdjà jao adjàn me ajamak krekre'ãdjwý pi'ók no'ók ne.

Ne kam meo inhô me jakumrêx nhyh me amipãnh Metĩndjwýnho ipytàn kam amim ijo Metĩndjwýnh

<sup>11</sup> Djãm me ôbikwamê kute abenmã kum, nàr me kamy kute abenmã kum,

'On amim Běnjadjwýr djwýnh ma', anhýrmã.

Kati, me kunĩ dja arým amim ima. Me kâtammê me rũnhmê me kunĩ dja me amim ima.

<sup>12</sup> Ba kam me kute ikam amikràjakam idjukaprĩ ne kam me ikam axweja tu o akno”, ane.

Nãm ã Metĩndjwýnh kukràdjà ny'ã ujarênh ane. <sup>13</sup> Kute kukràdjà ny jarênhkam arým ôbê jao tùm ne. Be, ga mýjja arým tùm tēm ne arým biknor 'yrja pumũ.

## 9

*Kute pykakam Metĩndjwýnh nhô kikreti jarênh.*

<sup>1</sup> Amrêbê ne Metĩndjwýnh prĩne kukràdjà tùmja, kukràdjà kutewaja'ã memã karô, kôt me kute ar amijo ba ne kum kabên ne kum àpênh kadyj. Nãm me pykabê kum kikren kam kam kum kabêno ku'ê.

<sup>2</sup> Nãm me kubêkãmê mrykãmê pĩponho kikren ajkwa krekre'ã kubêkã nhô. Kikrebê kumkati ne ja. Kam ne ngônhpôktimê pĩponh ku'ê. Nhyh djwý me kute Metĩndjwýnhmã ôr ne pĩponhkam adjwýrjadjwý ikwã. Apýnh mýjja ku'ê djari ne ja.

<sup>3</sup> Kadjwýnhbê ne kumoka'ê. Nhyh kam nêje kubêkã wajêt. <sup>4</sup> Kam ne kên karýro kikre kudjý djà bôr djãmê kên karýro pĩo rara krãkã dýjamê ku'ê. Nhyh kên karýrreo pĩo rara krãkã dý kam ne ngôn h dja. Kên karýro ngôn hkam djwý nhidjibê “Mýj ne ja” nýt ne dja. Nhyh kam kam Arão nhô kô me aêrbê ingrôt ne ôja nõ. Nhyh kam kamdjwý Metĩndjwýnh kute amikabên'ã kên no'ókja amê nõ.

<sup>5</sup> Nhyh kên karýro pĩo rara krãkã dýja'ã Metĩndjwýnh kadyj mrãnh djwýnh amê ar karô kãjbê prêkja aben kutã dja. Metĩndjwýnhbê kumkatiti., Metĩndjwýnh pymati, Metĩndjwýnh mexo tuknĩ kadyj mrãnh djwýnh karô enhipêx ja dja. Pĩo rara 'ã ijê djà'ã dja. 'Ã ijê djà ja ne me kadyj Metĩndjwýnh mar djwýnh nhô běnjadjwýr mry kamrôo kaprêprêk

nhym Metĩndjwýnh apýnh me axwe djari tu o akno. Aj, djãm on ije ar amã prĩne ja jarẽnhmã got. Ba ar amã mýjja 'õdjwý jarẽ.

<sup>6</sup> Be, nãm ã Metĩndjwýnh nhõ kikrekam apýnh mýjja ku'ê djari ku'ê ane. Nhym me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh kâtãm myt kunĩkõt kikrebê kumkatikam wangij ne kam kam àpênh ar ba.

<sup>7</sup> Nhym bep me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax pydji ne kadjwýnhbê kumoka'êjamã wangij. Djãm myt kunĩkõt? Arkati, kum ngorekambit. 'Yr ngjênh nhõ akati apõxkambit ne 'yr ngjênh pýnh ne. Nhym ajte kum ngore nhym ajte 'yr wadjã. Akati pýnhkambit. Djã nãm ýkam 'yr wangij? Kati, mry kamrõ ne 'yr o wangijn Metĩndjwýnhmã kungã. Ta amijaxwemẽ me kâtãmja jaxwe pãnh ne kum kungã. Me kute mar kêt ne kute Metĩndjwýnhkam amikrão ba pãnh ne me ô'ã o mrãn o wangijn kum kungã.

<sup>8</sup> Jakõt ne Metĩndjwýnh Karõ memã o amirĩt, me kute me kâtãm Metĩndjwýnh'ýr ngjênh kêt kõt mar kadjy. Metĩndjwýnh nhõ kikrebê kumkati ãm rã'ã nhym me kute kukrãdjã tũmjao ba rã'ãri ne me kâtãmja Metĩndjwýnh'ýr ngjênh kêt kumrẽx, kumoka'êjamã ngjênh kêt kumrẽx. Me kâtãmja kraxje 'ýr ngjênh kêt.

<sup>9</sup> Be, pykabê Metĩndjwýnh nhõ kikremẽ kõt kukrãdjã tũmja ne Kritu kukrãdjã djwýnh'ã amijakre nhym me Kritu kajmã'ã ar o ba. Kukrãdjã tũmja ne me ĩ krãkãbito mex. Nãm me kukrãdjã tũmkõt te Metĩndjwýnhmã mry bõn kum kungãn te kum kĩnh djã ngãn mã amikam kute axwe mar rã'ã. Me kute kum mry nhõr djwýnhja te kum mry bõn kum kungãn kadjwýnhbê mex kêt rã'ã ne.

<sup>10</sup> Kukrãdjã tũmkõt ne me me õ kwý krẽn djãmẽ mýjjao kõm djã'ã memã karõn mekbê uma. Ne kam ajte me kute apýnh amiku'õnh djari memã 'ã karõ, me kute kõt amijo bamã. Apýnh

kukrãdjã ja ne me ĩ krãkãbito mex. Metĩndjwýnh kute mýjja kunĩo ny kajmã'ã ne memã kukrãdjã tũmja'ã karõ nhym me ar o ba.

*Kritu kamrõ'ã ujarẽnh.*

*Xim k 2.5; Idja 8.6, 12.24*

<sup>11</sup> Nhym arým Kritu bõx ne arým kukrãdjã ny, kukrãdjã mexo kato. Ne kute kukrãdjã nyo kator kadjy kubê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax ne arým Metĩndjwýnh nhũrkwã djwýnhmã wadjã. Metĩndjwýnh nhũrkwãti prĩne kute raxo, mexo pykabê ja jakrenh mexjamã wadjã. Mebẽngõkre kute ipêx kêt. Me banhõ pykabê mýjja, pĩ, bõ, bãnhõr jao kikre nhipêx kêt.

<sup>12</sup> Be, tãm, Metĩndjwýnh nhũrkwã djwýnhbê kumkatimã wadjãn kam amũ kadjwýnhbê kumoka'ê'ýr àr pydji. Djã nãm 'ýr wangij ne akubyn apõx ne 'ýr ngjênh krãptĩ got? Kati, nãm 'ýr àr pydji. Djãm mokaak kamrõ nãr mryti jabatãnh nyre kamrõ ne o wadjã, kute Metĩndjwýnhmã õrmã? Arkati, nãm ta amikamrõo wadjã. Ne o me bapytã. Me bapytãrkumrẽx. Gu me batĩn rã'ã rã'ã ne baje o ino rer kêt kadjy.

<sup>13</sup> Amrẽbê kukrãdjã tũmkõt ne me mry kamrõo me kamĩ, me akubyn mex kadjy. Nãm me Metĩndjwýnhkam amikrãn kam punu. Nhym kam Metĩndjwýnh mar djwýnh mryti djũmre kamrõmẽ mokaak kamrõo me kamĩ. Ne mryti jabatãnh nyre, kaãnhre bĩn kum adjãn kam prã byn o me punu kaprẽprẽk. Nhym me kam akubyn mex.

<sup>14</sup> Be, ga mry kamrõ kute kãjbê meo mexja pumũ. Bep Kritu kamrõ ne mrãmri meo mexkumrẽx. Metĩndjwýnh Karõ tĩn o ino rer kêtja tãm ne Krituo ban o týx nhym kam kõt Metĩndjwýnhmã amingã. Djãm punu ne me kubĩ? Kati, nãm mexo mextire, ajmã kute kêt ne ta Metĩndjwýnhmã amingãn kam kamrõ ajkapĩ. Ta kamrõ ne prĩne me bajo mex. Me batyk ne baje Metĩndjwýnhmã bakre rax ne nĩjar baba kadjy ne gu me

bamã bajaxwe kīnh ne o baba. Nhyim kam ta kamrôo prīne me bakadjwýnhbê me bajo mex gu me kam arým bakadjwýnhbê bapijãm kêt ne amikam bajaxwe'õ mar kêt ne Metīndjwýnhmã badjãpênh ar baba, Metīndjwýnh tīnjamã apê.

<sup>15</sup> Kadjy, Kritu kamrô prīne kute me bajo mex gu me Metīndjwýnhmã badjãpênh kadjy ne Kritu kukràdjã nyo kato. Metīndjwýnh kute amiwýr me bajwýr ne kute me bamã kabên pydjīn arênh ne kute me bamã mýjja mex jarênh gu me 'ýr babôxmã. Nhyim me banhõ mýjja mexja dja rã'ã rã'ãn o ino rer kêt kumrêx. Mrãmri dja Kritu ã memã o ane. Kadjy ne arým me axwe pãnh ty. Me kute kukràdjã tũmja ar o bari ne me Metīndjwýnhkam axwe nhyim kam arým Jeju amityko o pãnh ne.

<sup>16-17</sup> Bir be, nãm tykkõtbit o pãnh. Nhyim kam ajte mýjja tykkõtbit ne mýjja amirīt. Ga me õbikwa tyk kutã kute abenmã õ mýjja'ã karõja pumũ. Õbikwaja tyk kutã õbikwamã õ mýjja'ã karõ ne,

—Godja ba ty ga kam inhõ mýjja jao mõ.

Ne kam kum õ mýjja nhidji jarênh kum,

—Tãm dja ga o tẽ, ane.

Gêdja kute kum 'ã karõja ty nhyim kam õbikwaja amũ ajte kudjwa ô'ã ar o ba. Me tykkambit ne me ajmãn aben nhõ mýjja jamýn mã amũ abendjõ'ã o ba. Me tīn rã'ãkam ne me kute aben nhõ mýjja jamýnh kêt. Me tykkambit ne me kute me õ mýjja kajgo jamýnh. Bir be, me tykkõtbit ne mýjja amirīt. Nhyim kukràdjã tũmjadjwý ajte tãm ne.

<sup>18</sup> Nãm me kute kukràdjã tũm kute-waja o bao kurê'ukmã ne Mõjdjê mry kamrôo me kamĩ. Mýjja tyk ne kamrôo bikapĩnkõtbit ne mýjjao mex djã.

<sup>19</sup> Nãm Mõjdjê memã Metīndjwýnh kabên kukràdjã kunĩ'ã ujarênh kumrêx arê. Metīndjwýnh kute mekbê mýjja pymaja memã arênh o djan memã kunĩ jarênh pan kam mry kamrô by, mryti jabatãnh nyremẽ mokaak kamrô run kam iby ngõ

run kam pi'õ nhikwýr ne kadjãt kamrêk jakritare jao krax 'ãpren kam pi'õja mry kamrômã adjãn kam o me kaprêprêk. Metīndjwýnh kabên kukràdjã'ã pi'õk no'õkja kumrêx ne kamĩn kam mebêngõkrejadjwý kamĩ.

<sup>20</sup> Me kamĩn kam mekmã kum, “Be, Metīndjwýnh kute me amã amikukràdjã jarênh mãmdji ga me aje kõt amijo aba kadjy kamrô ne ja. Gora me 'ãno dja”, ane.

<sup>21</sup> Ne kam ajte Metīndjwýnh nhõ kikre kamĩ. Nãm kapõtã kukràdjãja kumrêx kamĩn kam kikre kadjwýnhbêja'ýr o wadjãn kam adjwýnhdjwý o kamĩ, kukràdjãja kunĩ kamĩ. <sup>22</sup> Bir be, Mõjdjê kukràdjãkõt ne me mry kamrôobit mýjjao mexo ba. Kamrô kapĩnkõtbit ne apýnh me axwe djãri Metīndjwýnh tu me axweo aknon mar kêt kumrêx ne.

<sup>23</sup> Bir be, pykabê Metīndjwýnh nhõ kikremẽ õ kikrekam kukràdjãja ne kãjkwakam mýjja djwýnh'ã amijakre. Kam ne Mõjdjê mry kamrôobit ã mýjjao mexo ane. Nhyim bep kãjkwakam mýjja djwýnh kadjy ne me mýjja mexbit kum kubĩn kungã. Kãjkwakam mýjja djwýnhja kadjy ne me mýjja mexbit kum kubĩn kungã. Mýjja mexo kute pykabê mýjja ja jakrenh. Mýj ne mex nhyim me Metīndjwýnhmã kubĩn kungã? Je kum Jeju. Jejubit ne mexkumrêx ne kam Metīndjwýnhmã amingã nhyim me kubĩ.

<sup>24</sup> Djã nãm me Metīndjwýnhmã kikre nhyim kam Kritu kadjwýnhbê kumoka'êja'ýr wadjã? Kãjkwakam õ kikre djwýnhja'ã kute amijakre djãm kumã ne wadjã? Kati, nãm tu kãjkwamã wadjã. Kum wadjãn arým Metīndjwýnh kabem djan kum me bajarênh o djan me banêje kukràõ dja.

<sup>25</sup> Djã nãm Metīndjwýnhmã aminhõr krãptĩ? Kute pykabê Metīndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax kikremã ngjêx krãptĩja pyrãk? Kum ngore kunĩkõt kute mry kamrôobito mrãnh ne Metīndjwýnh nhõ kikre kadjwýnhbê kumoka'êmã o ngjêxja

pyràk? <sup>26</sup> Arkati, nãm ren kum aminhõr krãptĩn ren arým tokry krãptĩ. Ren pyka nhípêx totokbê ren arým apýnh tokry krãptĩ. Bep kati, arým pyka kute o ino rerkam arým kator ne kute mekbê axweo apêxmã kute Metĩndjwýnhmã aminhõr mãmdji.

<sup>27</sup> Ga Metĩndjwýnh kute me kunĩ'ã amim karõja pumũ. Me kunĩ dja me tyk pydji nhym ijukri dja Metĩndjwýnh memã axwe pãnh jarẽ.

<sup>28</sup> Bir be, nãm ã Kritudjwý tyk pydjio ane. Kute Metĩndjwýnhmã aminhõr nhym me kute bĩn mãmdji. Nãm amijã me krãptĩ jaxwe mẽn kam me pãnh Metĩndjwýnhmã amingã nhym me kubĩ. Dja ajte me bawýr kato. Djãm kute axweo pãnhmã? Kati, kute õ me ja pytãr ne kute meo mõrmã. Pykabê me kute abej ajkam amakja pytãr ne ar meo bamã dja ajte kato.

## 10

### *Kritu pĩte'ykam tyk pydji.*

<sup>1</sup> Bir be, Mõjdjê kukràdjã ne mýjja mextireja kukãm bõx. Kubê wýnh kêt. Mýjja mextire bõx kêttri ne Metĩndjwýnh Mõjdjê kukràdjãjao kato. Nãm mýjja mex djwýnh'ã amijakre kajgo. Kam kute meo mex kêt. Metĩndjwýnh kute me axweo bingrãnh kadjy ne me kum mry pan kubõn kungã. O anhýro ba tãmtã: ĩ arek amũ namẽ amex kunĩkõt o anhýro tẽ. Nãm me te mry pan kamrõ kapĩn te kute o amikam axweo apêx ne mexmã te o amijo ane. Me kute Metĩndjwýnh'ýr bikamẽn prãmja ne me te amijaxwe kêt mã amijo ane. <sup>2</sup> Nãm ren me kute Metĩndjwýnhkõt amijo ba prãmja mry kamrõ ren amikam axweo apêx ne ren mrãmri amikam axwe'õ mar kêt kumrêx ne ren tu mry par krãta.

<sup>3-4</sup> Nhym bep kati, nãm me te o amijaxweo ane. Mryti djũmre kamrõmẽ mokaak kamrõo mrãmri me kute amijaxweo apêx kêt. Nãm me te o amijo anen mã axwe. Mry kamrõ kute memã axweo apêx kêt. Nãm tu amex kunĩkõt memã axweo amirĩto tẽ.

<sup>5-6</sup> Kam ne Kritu pykamã rwýk kutã Bãmmã kum,

“Nã gãm arým amã mry kamrõ kapĩnmẽ me kute amã djwý nhõrja kĩnh kêt.

Nhym me kute amijaxweo apêx kadjy nãrãm kute mry par ne rã'ã ngõnho kikam rẽn ne kute kum angjênh ne kute amã õrja tãm ne ga arým abê kĩnh no kati.

Ne kam aje ijo inhĩmã ijã amim karõ.

<sup>7</sup> Ba kam amã,

“Metĩndjwýnh, ota ba dja. Aje amim ijã karõkõt ne ba jãnh dja. Amrêbê anhõ pi'õk no'õkkam aje ijarênhkõt ne ba jãnh dja’, ane.”

Nãm ã Kritu Bãmmã ane. <sup>8</sup> Nãm kum, “Mry kamrõ kapĩnmẽ me kute amã djwý nhõrjamẽ me kute amim axweo apêx kadjy nãrãm mry par ne kute ngõnho kikam rã'ã rẽn ne kute kum angjênh ne kute amã õrja tãm ne ga amã kĩnh kêt ne abê kĩnh no kati”, ane.

Djã nãm me kupa'ã ar o ba? Kati, mrãmri ne Mõjdjê memã kõt 'ã karõ nhym me kute kõt ar o ban kute Metĩndjwýnhmã mry par ne kute õro ba. Nhym Kritu Bãmmã kum, “Ga abê kĩnh no kati”, ane.

<sup>9</sup> Nãm kum kabẽn ja kumrêx jarẽn kam atãri kum,

“Metĩndjwýnh, ota ba dja. Aje amim ijã karõkõt ne ba jãnh dja”, ane.

Bir be, nãm me kute mry par ne kum õrja arým o apêx. Kute pãnh nyjao katormã ne arým tũmjao apêx. <sup>10</sup> Metĩndjwýnh kute 'ã amim karõkõt ne Jeju Kritu tẽn ruwn ta Metĩndjwýnhmã amidjwýnh ngã nhym me kubĩ. Nãm kute kum aminhõrkam me bĩn mãmdji. O ne prĩne me bajo mex, prĩne me bajo mexo mexkumrêx ne.

<sup>11</sup> Me ĩ pýnhkõt me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh aben nhijuk'ã myt kunĩkõt ngõnho ki kabem ku'ên mry kupê. Nãm me kute Metĩndjwýnhmã mry par ne bõr ne kum õrmã bõro ku'ê. Nhym akati

nhym tãm ne. Nhym akati nhym ajte tãm ne. Nãm memã axweo apêx kêtumrêx ne.

<sup>12</sup> Nhym bep ate ne Kritu Metĩndjwýnhmã mýjja pydji ngã. Nãm kum amingã nhym me bĩn pydji. Nãm amijã me axwe mẽ nhym me kam bĩn pydji. Nãm me kubĩ nhym kam tu amijã me axweo apêxkumrêx. Jakôt ne Metĩndjwýnh djubôk'ãnh nhỹ, kubê bẽnjadjwýr raxkam ubôk'ãnh nhỹ. <sup>13</sup> Ne kam arek kam amako nhỹ. Metĩndjwýnh kute kurê djwýnho bikẽnh mex nhym me kam umaje kuka kôn timereto ku'ên kam tu mýrbê rôrôk nhym kute kwý o pardjan kwý nhimex, ja ne kam amako nhỹ.

<sup>14</sup> Bir be, kute Metĩndjwýnhmã aminhõr pydjijakôt arým mrãmri tu me'ã mex mẽnhkumrêx nhym me mrãmri mex rã'ã rã'ã rã'ã. Kute me bajo mex ne kute me bajaxwe kêtõ tẽmja, me bajã ne tu mex mẽnhkumrêx.

<sup>15-16</sup> Nhym Metĩndjwýnh Karôdjwý kôt arẽ,

“Bep jakam dja ba memã ikukràdjã nyjarẽ. Amũ akati 'ôkam dja ba memã ny'ô jarẽnh mãm dji.

Ba ibê Bẽnjadjwýr ne ba me amã ikabẽn ne.

Me ôkre kadjwýnhbê dja ba ikukràdjãjao adjãn kunhõ. Ne me amak krekrekamdjwý kunhõ”, ane.

Nãm kabẽn ja kumrêx jarẽn kam atãri memã kum,

<sup>17</sup> “Apýnh me ikam ajaxwe djãri, me aje ikam amikrà ar o abajadjwý gẽdja ba tu mar krãtan o akno.”

<sup>18</sup> Bir be, mrãmri ne Metĩndjwýnh arým o akno. Kam ne me kute amijaxwe pãnh Metĩndjwýnhmã mry par ne kum ôrja arým apêx. Arým kêt. Arým Metĩndjwýnh kute kam me axweja kunõ biknorjakam ajte we amijaxwe pãnh mry par ne ar Metĩndjwýnhmã ôro ba. Katĩ, arým kêt.

*Me kute Kritu mar'ã ukanga kêt mã.  
Ep 3.11*

<sup>19</sup> Ë, akmere ar, àpnhĩre ar, mrãmri dja gwaj tu bapijãm kêt ne

Metĩndjwýnh nhõ kikre kadjwýnhbê kumoka'émã wangij ne Metĩndjwýnh 'ýr bõx ne tu kum amijarẽ. Mýjkôt dja gwaj bapijãm kêt ne tu 'ýr wangij? Jejukôt. Gwaj bakadjy tyk ne kamrõ bikapĩnkôt dja gwaj bapijãm kêt ne Metĩndjwýnh'ýr bõx ne tu kum amijarẽ ne kum bakabẽn.

<sup>20</sup> Pykabê Metĩndjwýnh nhõ kikre kadjwýnhbê kumoka'ê nẽje, Metĩndjwýnh krĩ djã nẽje ne kubêkãti wajêt nhym me 'ýr ngjẽnh kêtumrêx. Nhym bep ajbir Jeju ne me bakadjy Metĩndjwýnh'ã kutan 'ýr pry ny dji. Pry kubê Jeju. Kute Metĩndjwýnhmã ta aminhõr nhym me kute bĩn nhym ajte tĩnkôt ne gwaj tu Metĩndjwýnh'ýr mrãn bõx ne wangij ne tu kum bakabẽn.

<sup>21</sup> Be, gwaj banhõ Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr raxkumrêx. Nãm prĩne Metĩndjwýnh nhõ me jao ban meo djuw mex ar o ba.

<sup>22</sup> Gora gwaj kam tu Metĩndjwýnh'ýr mrãn bõx ne tu kum bakabẽn, on batĩnri 'ýr mrãn bõx ne kum bakabẽn. Amrêbê ne Môjdjê Metĩndjwýnh kukràdjãkôt kute meo mex kadjy mry kamrõo me kamĩ nhym me kam akubyn mex ne. Ne kam ajte me kute amijo mex kadjy ngõ mexkam-bit djuwn o jãm amijã ngrã rẽ. Gwaj baje tu amim Jeju kamnhĩxkam dja gwaj Metĩndjwýnh kadjy bamex. Jeju ne gwaj bajo mex. Æ gwaj bamex tanhýrkam dja gwaj Metĩndjwýnh'ýr mrãn bõx ne tu kum bakabẽn, on batĩnri 'ýr mrãn bõx ne kum bakabẽn. Kwãrĩk wãnh gar ajõ anhõkre kadjwýnhbê amim,

—Djãm Metĩndjwýnh imã mex? anhýr kêt. Dja gwaj tu amim kamnhĩxkumrêx ne katãt bakabẽnkam tu 'ýr mrãn kum bakabẽn. Pykabê gwaj ar babari dja gwaj ã o ane.

<sup>23</sup> Gora gwaj mã 'ãno dja. Metĩndjwýnh kute gwaj bamã mýjja mex jarẽnh gwaj baje tu amiwýr kamnhĩxbê ar babaja ne gwaj arým memã arẽ nhym me kuma. Gwaj gop mã 'ãno djan gop arek amiwýr kamnhĩxbê ar baba. Kwãrĩk wãnh

gwaj 'ã badjukanga kêt. Metĩndjwýnh ne arým gwaj bamã kabên pydjín arê. Mrãmri ne kabênkumrêx. 'Êxnhĩ kêtikumrêx ne kute gwaj bakanga kêtikumrêx. Kam dja gwaj amiwýr kamnhĩx tỳxbê ar baba.

<sup>24</sup> Gora gwaj aben ma ne amidjwýnhbit mar kêt. Dja gwaj bamã aben jabêmãbit abenmã karô ne ajte bamã mýjja mexbit kính ne baje o baba'ã abenmã karô.

<sup>25</sup> Gora gwaj abeno babikprôn timerã'ã. Nhym bep me kwý ne me arým kum abeno bikprôn timerã'ã. Nhym bep kati, gwaj ba dja gwaj o anhýr kêtikumrêx. Gwaj ba dja gwaj abenmã tỳx jangij, mã Jejukôt gwaj babikamên timerã'ã kadjy. Metĩndjwýnh nhô akati arým o rãm ne ja. Kam gêdja gwaj mã abenmã tỳx jangjên timerã'ã ar o baba.

<sup>26</sup> Me kute me bamã Metĩndjwýnh kabên 'êxnhĩ kêt jarên timerã'ã ne gu me baje amim marmã ate mã bamã bajaxwebit kính ne, nhýnh ne mýjja 'ô ajte me bajaxwe pãnh tykmã got gu me bamã bajaxwebit kính ne. Arkati, Jeju pydji ne me bajaxwe pãnh ty. Atemã mýjja 'ô kêtikumrêx. Mýjja 'ô kute me bajaxwe pãnh tyk ne kute me bamã me bajaxweo bingrãnh kêt.

<sup>27</sup> Nhym bep ãm mýjja ti, mýjja punuti, mýjja pymati: wã pydji ne me jamã nõ. Me kum Metĩndjwýnh kurêjamã ne nõ. Memã gêdja axwe pãnh jarê ne kam kuwy pôktijamã me kurê. Kumã dja me kurê nhym me prĩne xêr. Me kajmã'ã ne nõ. Kumã dja me kurê. Djãm uma ngri? Gora ar amikam ajkam ama.

<sup>28</sup> Ê, amrêbê me'ô kute Môjdjê kukràdjãkôt amijo ba kêtja nhym me'ô axwekôt omũ. Birãm me'ô amãnhkrut nãr kon amãnhkrut ne ikjêkêt me'ô jaxwekôt arým noo omũn arê nhym me arým pãnh kubĩ, kum kaprĩ kêt ne tu kubĩ, axwe pãnh.

<sup>29</sup> Bir be, kam dja me'ô kute Metĩndjwýnh kra japrýkam mrãmri arým o bikên timerã'ã ne. Me kute Môjdjê kukràdjão bikên timerã'ã ne me kute tu bĩn kajgomã. Bep me kute

Metĩndjwýnh krao bikên timerã'ã dja pãnh timerã'ã. Pãnh timerã'ã prĩne kute Môjdjê kukràdjãkôt me kute me bĩn kajgoja jakren timerã'ã ne.

Nãm me Metĩndjwýnh kra japrý ne kam ajte Metĩndjwýnh kukràdjã ny kadjy kamrôjao mýjja punu, Metĩndjwýnh kute memã kukràdjã ny jarên timerã'ã kadjy kamrô jao mýjja punu. Kra ne tyn amikamrô kapĩ gu me kam arým Metĩndjwýnh kukràdjã nykôt amijo baba. Kamrô jao ne me mýjja punu, o mýjja kakrit ne kubê timerã'ã. Jeju kute kamrô kapĩnkôt ne Metĩndjwýnh memã me axweo ajngãrã ne meo mex nhym be nãm me tu kamrô jao mýjja kakrit ne timerã'ã.

Ne kam ajte Metĩndjwýnh Karô japrýn kum ngryk jadjã. Metĩndjwýnh Karô me bakam ukaprĩja, gu me baje te kam amikrã ar o baba nhym mã me bakam ukaprĩ, ja tãm ne me aprý. Djãm ja pãnh kêt got? Mrãmri gêdja prĩne Metĩndjwýnh me jao bikên timerã'ã ne. <sup>30</sup> Nhýnh me'ôja kute memã kum, "Bajbit dja ba memã amijo pãnh ne.

Ba dja ba me axwe pãnh meo ajkê",

anhýrja ne gwaj arým timerã'ã mexkumrêx. Nhym ta ajte memã kum,

"Bênjadwýr djwýnh ta dja ô me jamã pãnh jarê", ane.

<sup>31</sup> Metĩndjwýnh tĩn ne ar ba tãm dja pao meo bikên timerã'ã ne. Kute pao meo pãnh ja tãm ne uma:kumrêx. Djãm mýjja wã puma ngri got.

<sup>32</sup> Ê, amrêbê Metĩndjwýnh kute ar ano bôn timerã'ã totokbê ja gora ar ama. Nãm me te ar ajo bikên timerã'ã ba gar mã 'ã angrã tỳx ne, ne te atokryn mã 'ã angrã tỳx ne. <sup>33</sup> Nãm me me ipôkri ar ajaprýn ar akamjêro ba. Nãm ã me ar akwýo ane gar anhitepato ar kuri aku'ên ar omũnho aku'ên kam ar ô'ã akã djãn akaprĩn ar omũnho aku'ê.

<sup>34</sup> Nhym me ajte ar akwýbê ijê gar ar ô'ã arerek ne akaprĩn ar omũnho aku'ê. Nhym me te ar anhô nêkrêxo prôt gar kam mã akĩnh. Mrãmri arým kãjkwakam anhô mýjja mextirekôt aja-mak bên kam tu ate akrã. Kãjkwakam

anhô mỳjja me:xkumrêx. Mexo kute pykabê ja jakrenh mexi. Tãm gêdja rã'ã rã'ã rã'ã. Nhyim me te pykabê mỳjja jao ar ajo ajkê, gar kam kàjmã mỳjja ja man mã akĩnh.

<sup>35</sup> Bir be, gora ar amã me uma kêt ne atỳx ne kôt amijo aba rã'ã. Kwãrĩk wãnh gar amã kanga kêt. Mrãmri dja Metĩndjwỳnh pãnh ar amã mỳjja mextire ngã. <sup>36</sup> Dja gar arek akrãnmã amijo aba 'ãno dja. Metĩndjwỳnh kute ar ajã amim karõ ne kute ar amã mỳjja jarênhja kôt dja gar amijo mõ. Dja gar 'ãno djan akrãnmã o amõr rã'ãn arỳm kôt 'ỳr bõx. Kute me bamã kabên pydji jarênh ne kute me bamã mỳjja mex jarênhja 'ỳr bõx. 'Ỡr bõx ne amim aby. <sup>37</sup> Metĩndjwỳnh kabênkam ne krabê Jeju akubyn me bawỳr bõx'ã,

“Adjỳm ngrire, dja ì me awỳr tẽn bõx.

Amrêbê ne tẽmmã krà ne kam arỳm amrê tẽn 'ỳr. Dja tebê amikrà kêt ne.

<sup>38</sup> Me kute amikajmã'ã imar ba arỳm ije memã axwe kêt jarênh nhyim me katat mrãnhja dja me mã imar rã'ãn ar ikôt ba.

Gêdja me'õ me umaje akubyn ibê akêx ba kam arỳm ibê kĩnh no kati”, ane.

Nãm ã Metĩndjwỳnh ane. <sup>39</sup> Nhyim bep gwaj ba ne gwaj baje ã anhỳr kêtumrêx. Djãm gwaj bamã me uman baje kubê amijo akêx ne kam tu babiknorkumrêxmã? Arkati, gwaj ba ne gwaj tu amikajmã'ã markumrêx nhyim arỳm Metĩndjwỳnh gwaj bapytàn ar gwaj bajo ba.

## 11

*Me tũmre kute amikajmãtã Metĩndjwỳnh mar.*

<sup>1</sup> Ije, mỳjbê ne me kute amikajmã'ã mỳjja mar? Mã ne kute? Bir, me baje amikajmã'ã mỳjja markam ne gu me tu amim kamnhĩxkumrêx ne amiwỳr kam amakbê ar baba. Ne tu amim markumrêx ne banhõkre kadjwỳnhbê amim,

—Nà, mrãmri dja iwỳr bõxkumrêx, ane. Ne kam ajte me baje banoo mỳjja

pumũnh kêtumrêx tu amim markumrêx ne banhõkre kadjwỳnhbê amim,

—Nà, mrãmri dja ba ì amũ akati 'õkam omũ, ane. Nã gu me ã amikadjwỳnhbê amikajmã'ã mỳjja maro ane.

<sup>2</sup> Nãm ã amrêbê me bakukãmãre tu amikajmã'ã Metĩndjwỳnh maro ane nhyim arỳm mekam kĩnh ne.

<sup>3</sup> Nã gu me badjwỳ ã amikajmã'ã Metĩndjwỳnh kute pyka nhipêxkôt maro ane. Nãm kabêno pyka nhipêx nhyim kato. Me kute noo mỳjja pumũnh kêt ne pyka nhipêx. Nhyim arỳm apõx ne amirĩt gu me arỳm kôt omũ. Ne kam amikajmã'ã kute pyka nhipêxkôt kuma, amikajmãtã arênh ma.

<sup>4</sup> Nãm ã Abeu amikajmã'ã Metĩndjwỳnh maro anen kam õ krit bĩn kugan kum kungã. Nãm kum mỳjja mex ngã. Mexo kute kamybê Kaĩ nhõ mỳjja ja jakrenh. Nhyim kam kam kĩnh ne. Ne kum,

—Ga ne ga ajaxwe kêtumrêx. Aje imã õrja ne ba imã kĩnhkumrêx, ane.

Be, nãm tu amikajmã'ã Metĩndjwỳnh ma. Amrêbê ne ty. Nãm te tyn mã me bamã mỳjja jarê. Tĩn mãn prabê mã me bamã arê ne,

—Dja ga me ã ikudjwa amim Metĩndjwỳnh maro ane.

<sup>5</sup> Nãm ã Enokidjwỳ amikajmã'ã Metĩndjwỳnh maro anen kam tyk kêt. Nãm Metĩndjwỳnh tu tĩn rã'ão wabi. Nhyim me te noo abej aprã. Nhyim kêtumrêx, Metĩndjwỳnh kute tu tĩno àbirkam. Kute o àbir kêttri ne 'ã memã kum,

—Tãmjakam ne ba ikĩnhkumrêx, ane.

Nãm ã Metĩndjwỳnh ane. <sup>6</sup> Bir be, nhỳnh ne me'õ amikajmã'ã Metĩndjwỳnh mar kêt nhyim we kam kĩnh? Kati, me kute amikajmã'ã Metĩndjwỳnh marbit ne mekam kĩnh ne kum me kĩnh. Godja me'õ Metĩndjwỳnh'ỳr bõx prãm jabej gora amikajmã'ã Metĩndjwỳnh ma. Metĩndjwỳnh ne tĩn ne ar ban kam mekam ukaprĩkumrêx ar ba, me kute Metĩndjwỳnh mar prãm ne kute abejja mekam ne ukaprĩ. Ja dja

me amikajmã'ã kuman kam kôt Metĩndjwýnh'ýr bõx.

<sup>7</sup> Nãm ã Nõwedjwý amikajmã'ã Metĩndjwýnh maro ane. Metĩndjwýnh ne kum tĩn jadjà. Anhýr djwýnhrà m kute amirĩt kètri ne kum ngõ tàm jarë. Nhym kam Nõwe umaje kà rax nhipèx ne kam kum prõmè kramè upãnhmè aro wadjàn ar utàn ar aro ba. Nhym ate me kum mã axwe kĩnhja ne me tu ate krãn ar ban kam tu biknorkumrèx ne. Nhym bep Nõwe pydji ne amikajmã'ã kuma nhym Metĩndjwýnh arým kum axwe kèt jarë.

<sup>8</sup> Nãm ã Abraãodjwý amikajmã'ã Metĩndjwýnh maro ane. Nãm Metĩndjwýnh atemã kum pyka ny jarën 'ýr ano nhym tẽ. Nãm kum kabën pydjın arën kum,

—Dja ba amã kungã ga tu o anhõ pykakumrèx ne kam kam ar aba, ane.

Nhym kabën man kam tu 'ýr tẽ, kute amikajmã'ã pyka pumũnh kèt 'ýr ne tu tẽ. <sup>9</sup> Nãm tu amikajmã'ã Metĩndjwýnh ma. Amikajmã'ã kuman pyka nyja kam ar ba. Metĩndjwýnh kute kum pyka jarënh ja kam ar ba. Me bajtem nhõ pykakam ar ba. Nãm mrykào kikrekam ar ba. Krabê Idjakmè tàm djwýbè Djakomè ro'ã mrykào kikrekam ar ba. Metĩndjwýnh kute Idjakmè Djako ar adjwýnhdjwýmã kute pyka jarënhjamè ro'ã mrykào kikrekam ar ba. <sup>10</sup> Mýkam ne Abraão mrykào kikrekambit ar ba? Bir, kýjrũm Metĩndjwýnh kute amim krĩ mex'ã karõn kute prĩne ipèxja kamnhĩxbè ne pykabè mrykào kikre jakam ar ba. Krĩ mex rã'ã rã'ã, krĩ mõi ne tũm ne rõi røk kèt, tãm ne amim kamnhĩxbè ar ban mar ar o ba.

<sup>11-12</sup> Nãm ã Xaramè mjênbè Abraãodjwý amikajmã'ã Metĩndjwýnh maro ane. Nãm ar te kra prãme ar ba nhym arým Xara bêngèxte. Te kubêngèxte nhym kam kra wajèt ne ruw nhym amim kumý. Metĩndjwýnh arým kum kabën pydjın arën kum kra jarë nhym kam Xara amikajmã'ã kuman kam,

—Metĩndjwýnh ne kabënkumrèx, ane.

Nhym kam kute kum kra jarënhja wajèt ne ruw nhym kumý. Te kubêngèxte ne amim kra mý. Kam ne Abraão pydji kurũm me kamingrãny apõx ne kumex. Arým kubêngètte kute amikam kò krãn mexo tẽmkam ne kra dji. Nhym amũ aben nhijuk'ã kam tàm djwý aptàn kumex. Tãwã pydji kurũm ne me krãptĩ apõx ne kam kam aptàn kumex ne kute mrãmri kàjkwakam kanhètire pyræk. Ne kute ngõ rax mýrri pykati ngrà ja pyræk. Pykati ngrà tãm ne me o itun te kute abenã akremã nhym krãptĩ: anen amũ ajkamè nhym me te o ane. Nãm ã kam tàm djwý amũ aptar ne kumex o ane.

<sup>13</sup> Ije ar amã ar tũmre jarënhja ne ar kunĩ amikajmã'ã Metĩndjwýnh mar rã'ãn ty. Metĩndjwýnh kute kabën pýnho memã mýjja jarënhja, kabën ja jarënh ja ne ar kraxje kute amim byr kèt ne ty. Nãm ar kute amybým noo omũnhmãn prãbè amikukãm kuman tu amikam kĩnhkumrèx. Ne memã kum,

—Me bajtemkam ne bar iba. Me õ pyka prokam ne bar iba. Pyka ja ne inhõ pyka djwýnh kètkumrèx, ane.

<sup>14</sup> Me ja ne me kute õ pyka jabej rã'ã, kute kàjkwakam õ pyka djwýnhja jabej rã'ã kam ã kabën ane. <sup>15</sup> Nãm ren ar õ pyka kurũm kator ja tèn o aman arým ren mã ajte akubyn 'ýr tẽ. <sup>16</sup> Nhym bep kati, kàjkwakam ar õ pyka mextire ja ne ar o aman kam 'ýr tẽm prãmã ne kam ã kabën jarëho ane. Kam ne Metĩndjwýnh kum ar kĩnhkumrèx. Nhym ar kute Metĩndjwýnhmã kum,

—Ar imã akĩnhkumrèx. Apydji ne ga abè ar itĩn djwýnh, anhýrkam djãm kam Metĩndjwýnh jãm Ar kubè krãmã got, arkam pijammã got. E kum kati, kum ar kĩnh raxkam ne ar kutèp krĩ mex nhipèx ne.

<sup>17-18</sup> Nãm ã Abraão amikajmã'ã Metĩndjwýnh maro ane. Nãm Metĩndjwýnh Abraão kute Metĩndjwýnhkõt ar amijo ba jabej kabin kra'ã ku'uw. Nhym bit kute



krabê Idjak bīnmā, kute bīn ne kum ōrmā bit kute bīnmā. Amrêbê Metīndjwýnh kute kum kra pydji jarēnh ja ne bit kute kum bīnmā. Kra ja'ā, kra pydji ja'ā ne Metīndjwýnh kute kum,

“Akrabê Idjak ja gédja amū aben njihuk'ā kam tām djwý krāptīkumrēx” anhýrja.

Kra ja ne Metīndjwýnh kum arē nhym kam bit kute bīn ne kum ōrmā. <sup>19</sup> Nām ōkre kadjwýnhbê amim,

—Metīndjwýnh dja akubyn imā o tīn, ane. Ne kam bit kute bīnmā nhym kam Metīndjwýnh nêje kukrān akubyn kum nê ne kam mrāmri kute akubyn o tīn pyrāk.

<sup>20</sup> Nām ā Idjak djwý amikajmā'ā Metīndjwýnh maro ane. Ne kam krabê Djakomē Ixau arkum kīnh djā jarē, ar kukām ne arkum kīnh djā jarē. Ar ō mýjja kute amirīt kētri ne ar kukām amū arkum kīnh djā jarē.

<sup>21</sup> Nām ā Djakodjwý amikajmā'ā Metīndjwýnh maro ane. Nām amū krabê Jōdjekam kra amē aro kīnh. Arým kubēngētte, arým bikati mex ne kam mōn amikakēkōt kajpar djā djan kam Metīndjwýnhmā rax jarēn kam tām djwýjamā kum,

—Gédja Metīndjwýnh ar ajo kīnh, ane. Nām ā arkum ane.

<sup>22</sup> Nām ā Jōdjedjwý amikajmā'ā Metīndjwýnh maro ane. Tyk kutā ne amū anhýr djwýnh rām mekbê idjaer pykabê Edjiturūm katormā arē. Ne prīne memā ta amiji'ā karō, me kute 'io mōrmā ne memā 'ā karō, me kute 'io mōr ne kute ō pyka djwýnhkam adjārmā, Metīndjwýnh kute kum pyka jarēnhjakam kute adjārmā.

<sup>23</sup> Nām ā Mōdjê nāmē bāmdjwý amikajmā'ā Metīndjwýnh maro ane. Nām ar rwýk totokbê o apdju. Bēnjadjwýr raxbê Parao ne me kra my apōx nhym me kute me parmā arē. Nhym arkum bēnjadjwýr rax kabēn pyma kēt mex ne tu o apdju, ar kute bīn kēt ne tu o apdju. Nām ar kra mextire pumūn kam Metīndjwýnh kanārrām tu o apdju. Nhym o bipdjur'ā mytyrwý amānhkrut ne

ikjêkēt nhym kam ar têtêktikam kunhō.

<sup>24</sup> Nām ā Mōdjêdjwý amikajmā'ā Metīndjwýnh maro anen kam arým abatānh ne kam krō'ā nāja kanga. Parao kra kute amim prīrūm mýnhja tām ne nā kanga. <sup>25</sup> Nām,

—Kwārīk wānh ba ijaxwejao amikīnh kēt. Kwārīk wānh wām memā nō. Godja ba arīk ar ibaja kwý ngrire ne o amikīnh? Kati, gédjam wām kunī nō. Ba gédja ba Metīndjwýnh nhō me jakōt itokry, ane. <sup>26</sup> Mōdjê ne Kritu kajmā'ā tokry, Bēnjadjwýrbê kumkati kajmā'ā tokry. Nhym amū tūmrām Kritu bōx ne adjwýnhdjwý kōt kudjwa tokry. Nām me kum kurēn aprýn prīne o ajkē nhym tokry rax ne. Nhym Mōdjêdjwý Kritu kajmā'ā kajbê ā tokry ane.

Nām,

—Kwārīk wānh me kum ikurēn wānh ijapry kwārīk wānh rā'ā. Ba gédja ba Bēnjadjwýrbê kumkati kajmā'ā itokry, nhym bep ate gédja Edjiturkam nēkrēx kumexja wānh memā nō. Nhym bep ba dja ba Bēnjadjwýrbê kumkati kajmā'ā itokry. Tāmbit ne ba imā kīnh, ajbit ne imā mex, ane. Nām amū amikukām Metīndjwýnh kute kum pānh mýjja mextire nhōrmā amikukām kuman kamnhīxbê ar ban kam ā o ane.

<sup>27</sup> Nām ā amikajmā'ā Metīndjwýnh maro anen kam kum bēnjadjwýr rax pyma kēt mex ne pykabê Edjitu kurūm kato. Bēnjadjwýr rax te kam ngy:k. Nhym kam kum uma kēt mex ne tu kurūm tē. Kute noo amim Metīndjwýnh pumūnh pyrāk. Metīndjwýnh pumūnh kētja ne kute noo omūnhmān prābê akrānmā amijo ba rā'ā ne akubyn akēx kētkumrēx ne.

<sup>28</sup> Nām ā amikajmā'ā Metīndjwýnh maro anen kam Metīndjwýnh me irōbê mrānh nhō akati man kam me kute kamrōo kikre'ā ijē djā kamīnmā memā arē. Metīndjwýnh kadjy mrānh djwýnh kute me imexmā me irōbê mōr ne kute mekbê idjaer kutewa par kēt kadjy. Nām tu amikajmā'ā kuman kam me kute kamrōo kikre

'ã ijê djà djymã memã arê nhym me o amiptáro ba.

<sup>29</sup> Nãm ã mekbê idjaerdjwý amikajmã'ã Metĩndjwýnh maro anen ngô rax nhidjibê Kamrêk'ýr bôx nhym tu memã ngô ngrà rê nhym me kam 'ã môn rê. Mrãmri ne kute atýxkam pyka ngrà ja pyrâk, nhym me kam môn 'ã rê. Nhym mekbê Edjitu mekôt me kudjwa bit 'ã rêrmã mō nhym tu ngô meo ajkamuw ne me imex ne.

<sup>30</sup> Nãm ã mekbê idjaer amikajmã'ã Metĩndjwýnh maro anen krĩrãxbê Djeriko nêje pyka týx nhipôkjamã ipôko dja. Nãm me Metĩndjwýnh kabên man kam kabênkôt krĩmã ipôko dja. Nhym akati nhym me ajte tãm ne. Nãm me ã kum ipôko anhýro dja nhym me'ã akati amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt nhym arým nêje pyka týxja te týx ne tu ajkaten rôrôk ne kumex. Nhym kam 'ãnh mekbê idjaer kurê djwýnhja'ýr wadjàn me'ýr prôt ne.

<sup>31</sup> Nãm ã me kuprý 'ôbê Rabe amikajmã'ã Metĩndjwýnh maro anen kam amiwýr mekbê idjaer àpkáro mrãnh djwýnhho wadjàn arkum kabên mex jarên ar udju ne. Kam ne mekbê idjaer me kute Metĩndjwýnh kabên mar prãm kêtja kunĩ nhimex ne kam kute Rabe ar bĩn kêt nhym ar ajbit me kuràm tĩn ne.

<sup>32</sup> Bir be, djãm arek ar amã me'ã idjujarênh itēmã? Nàr kon, birãm aje. Dja ba Djidjiãomẽ Barakimẽ Xããomẽ Djetemẽ Dawimẽ Xamuwemẽ Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnhmẽ me ja kunĩ'ã idjujarênh tẽ nhym arým ijã akamàt ne.

<sup>33</sup> Nãm me amikajmã'ã Metĩndjwýnh man kam kurê djwýnh'ýr prôt nhym Metĩndjwýnh memã me kurê djwýnh rerek mex ne, nhym me mekbê pyka pytà. Nãm me katàt meo ba nhym kam Metĩndjwýnh kabên pýnhho memã mýjja mex-tire jarê. Nãm me Metĩndjwýnh kanàrràm kum rop djàkrêbê rijão pyma kêtumrêx ne. Rop kute krēmã ne me rop nhũrkwãkam kumẽ nhym

Metĩndjwýnh rop jajkwa ajmã o nhym ajkwa pôt ne krên kêtumrêx ne.

<sup>34</sup> Nãm me Metĩndjwýnh kanàrràm kum kuwy pyma kêt mex ne. Me kute kuwymã ar rênh nhym ar xêt kadjy nàrràm ne me kuwy pôk jabatãnhmã ar kurê nhym Metĩndjwýnh ar'ã kuwy bĩn ar utà. Nãm me Metĩndjwýnh kanàrràm ar ba nhym me bit kute pao me imexmã nhym Metĩndjwýnh me utà. Nãm me Metĩndjwýnh kanàrràm ar ban katyk mex ne ar ba nhym Metĩndjwýnh akubyn meo týx. Nãm me abenwýr prôtka Metĩndjwýnh kanàrràm ar ban kam amijo aptàn kãjbê kurê djwýnh rê nhym me bajtemja me umaje prôt. <sup>35</sup> Nhym me niredjwý amikajmã'ã Metĩndjwýnh ma nhym akubyn memã ôbikwa kwýo tĩn.

Nhym be nãm me kwý amikajmã'ã Metĩndjwýnh ma nhym me me kupa. Nãm me te memã kum,

—On me Metĩndjwýnh kanga ba me me apar kêt. Dja ga me mã 'ã angrà ba kam me prĩne me ajo ajkê, ane. Te memã ane nhym me amibê kanga kêtumrêx ne 'ãno dja. Metĩndjwýnh kute akubyn meo tĩn nhym me ô pyka mextirekam ar bamã ne me kanga kêtumrêx nhym me prĩne meo ajkên me par punu nhym me tokry:n ty.

<sup>36</sup> Nãm me me kwý japrýn me'ã keket ne kam me kaprêprê:k ne prĩne mrykào me kã noxnox nhym kam mrykãkôt me kamrô kukrykry ne. Nãm me me kwý djuwpren mekbê ijê djakam me kurê. <sup>37</sup> Nãm me kēno me kwý titik ne me kupa. Nãm me pĩ kokjêr djào, kàxkãjêro me kwý jakàn me kupa. Ne kãxdjwa kaj-goo me kwý pa. Nhym me amim mrykĩ'ãtomti, mokaàk kào kubêkàn kayn angij. Me ô mýjja kêtka me ô nêkrêx kêtka me me ar ba. Nhym me prĩne meo ajkê nhym me tokryn kaprĩre ne ba. <sup>38</sup> Nãm me kapôt kukritkam ar ba, krãnhrekam ar ba, kênkrekam ar ba, pyka krekam ar ba. ãm me mexkumrêx. Pykabê me ja ne me mexo me ja tẽp kêtumrêx ne.

<sup>39</sup> Bir be, me ja kunĩ ne me amikajmã'ã Metĩndjwýnh ma. Nhyim kam Metĩndjwýnh ne me jamã,

—Mrãmri me amexkumrẽx. Nã bãim me akam ikĩnhkumrẽx, ane.

Nhyim bep kraxje me tũmre ja kute byr kêt rã'ã. Metĩndjwýnh kute kabẽn pýnho memã mýjja jarẽnhja ne me kute amim byr kêt rã'ã. <sup>40</sup> Adjým, Metĩndjwýnh ne arým me bakadjy amim mýjja mex'ã karõ. Me bakunĩ kadjy ne prĩne amim mýjja'ã karõ mextire. Djã nãm kute me tũmrebit pytãrmã? Kati, arým ne me bajãdjwý amim karõ. Nhyim kam mexkumrẽx. Mexo kute me tũmre pytãrja jakrenh mexi. Kute me tũmre jamẽ ro'ã kute me bajo mexmã. Gu me batipydjim bamexo bamexkumrẽxmã ne amim me bajã karõ. Be, tãm ne ja.

## 12

*Metĩndjwýnh kra kunĩmã uwẽk màt.*

<sup>1-2</sup> Be, me kume:xja pumũ. Me kute amikajmã'ã Metĩndjwýnh marja me tãm ne me krãptĩ. Me tãm ne ne me bamã ipõk ne me banhirãn kumex. Kam dja gwaj me ja kudjwa Jeju 'ãno djan kanga kêt. Ê, mrãmri ne me kute aben rerkam mýjja kute me kukrà nhyim me kute o põx ne amikõt rẽnh ne kajkrit ne prõt mex ja pyrãk. Dja gwaj ã mýjja kute gwaj bakukràja jãm aminẽje kunĩ rẽnho ane. Gwaj bajaxwe kute gwaj bajamýnh týtjã jãm aminẽje kurẽn kurẽn kam arým mrãmri bajaxwe kêt kam katãt ar amijo baba mexkumrẽx ne. Gora gwaj 'ã badjukanga kêt ne mrãmri katãt amijo tẽn inomã kumẽ. Kute mrãmri ne me kute aben rerkam amikukãm mýjja pumũnh ne kam kambit no pymjýr týt mex ne atemã mýjja 'õ pumũnh kêt ne 'ýr prõtja pyrãk.

Dja gwaj ã o anen amikukãm Jejubit man kõtbit bajamak bẽn ne baje ibej atemã mýjja 'õ mar kêt ne Jeju'ýrbit baprõt ane.

Jeju ta ne gwaj bajamak bõ gwaj tu amim mar kumrẽx. Nhyim ajte gwaj bajamak bõnho tẽ gwaj arým

amim mar rax ne. Tãm dja gwaj 'ãno djan kanga kêt ne. Nãm amũ amikukãm kĩnh djã man kam mete pĩte'ykam bĩnja kum uma kêt kumrẽx. Djãm me pĩte'ykam arikkam pijãm ngri got. Nãm amikam pijãm mar kêt ne tu ate krãn arek amijo tẽn. Kam ne Metĩndjwýnh arým 'ã bẽnjadjwýr rax mẽ nhyim Metĩndjwýnh krĩ djãtikam ubõk'ãnh ikõ'ã nhý.

<sup>3</sup> Gora ar amikam Jeju man amikam arerek kêt. Me axwe ne me kum kurẽn prĩne o ajkẽ nhyim kam tu arek dja, tu ate krãn dja. Gora ar aman kudjwa arek o tẽn amikam arerek ne akaprĩ kêt ne arek kõt o tẽn. <sup>4</sup> Djã nã gãm ar Jeju kudjwa akamrõ ajkapĩn ty got? Kati, ar ajaxwebẽ aku'ẽ týt kam kraxje ajõ akamrõ bikapĩn kêt. Kraxje me kute ar ajõ bĩn kêt rã'ã.

<sup>5</sup> Djãm arým ne gar Metĩndjwýnh kabẽnja o akno? Arým kute ar ajo kran kam kute ar amã týt jadjãrmã ja. Djã nã gãm ar o akno? Nãm ar amã, “Ê, akmere, gẽdja Bẽnjadjwýr amã uwẽk màt kwãrĩk wãnh ga aprý kêt ne kam amikati kêt. Gẽdja amã bẽn týt ga akaprĩ kêt. Mýkam?”

<sup>6</sup> Bir, kum me abẽjamã ne uwẽk màt. Ne kute meo krajadjwý kunĩmã uwẽk màt ne, me katãt mrãnh kadjy”, ane.

<sup>7</sup> Bir be, Metĩndjwýnh kute ar amã uwẽk màtkam dja gar tu arek dja. Kõt ne Metĩndjwýnh kute ar ajo kra. Nhýnh ne me prĩre 'õ bãim kute kum uwẽk màt kêt? <sup>8</sup> Bir be, Metĩndjwýnhdjwý kute kra kunĩmã uwẽk màtja pumũ. Me katãt mrãnh kadjy ne kramã uwẽk màt. Mý me ne Metĩndjwýnh memã uwẽk màt? Kute me bajo kra djwýnhja. Nãm ren kute gajbit amã uwẽk màt kêt ga ren abẽ kra djwýnh kêt kumrẽx ne ren kam abẽ krõ'ã me kute adjir pyrãk.

<sup>9</sup> Ga me babãm bẽngõkre kute me bamã uwẽk màt gu me bapijãm djãje banhibõn bakrĩn amikam baje kabẽn maro bakrĩja pumũ. Bir be, gwaj pykabẽ gwaj babãmja kurãm

kàjkwakam Babāmja kabēn maro nhỹ, gwaj badjumar mex ne ar baba kadjy, amikam kabēn maro nhỹ. <sup>10</sup> Pykabê gwaj babām bēngôkre kute gwaj baprirerūm gwaj bamā uwēk māt. Me ta kute amimarkôt ne gwaj bamā uwēk māt ne. Nhym bep Metīndjwýnh ne gwaj bamex kadjybit gwaj bamā uwēk māt ne. Ta mexo mexkumrēx kôt gwaj bamex kadjy.

<sup>11</sup> Djām me kute memā uwēk māt kam tokry ngri got. Kam ne me tokry:n kam kaprīre ne. Nhym bep amū atūmā gēdja arým umar mex ne katāt mrā. Arým kute mar ne kôt amijo tēm kam gēdja umar mex ne katāt mrā.

<sup>12</sup> Bir be, kam dja gar on ajte amikam atýx ne arek kôt amijo tē. Kute mrāmri ne me krī'ýr mrānh ne katyk me:x ne mrānh ne kōno birēnh mrānh ne kute krīo rām ne jao mrānh ne arým ajte ĩmē ikra àdjônh ne arým ajte mrānh týx ne arým arek mrānh ja pyrāk. Dja gar ā amikam atýx ne arek kôt amijo atēm o ane. <sup>13</sup> Nà, dja gar kôt amijo tēn katāt amiprywā djin arek 'ā mō, katāt ar abenkôt amrānh kadjy. Gar aje Jeju mar tūmwā arek me kute amim Jeju mar rerekwāmā mōn amōr mexo mō gē me arek ar akôt mō. Ar akôt mōn 'ō abenbē māt kêt. Me kute amim Jeju mar rerek ne me kute mrāmri ne me mex mā ba nhym me par tātāk mekôt 'ok ba pyrāk. Gēdja kute mar rerekrewā ar akôt tēm rerekre ne tē:n kam arým amū tēm týx ne arým amū mrānh mex, arým Jeju mar týx ne.

*Me kute axwebê amijāno āmmā.*

<sup>14</sup> Gora ar amū me wā kunīmā akabēn mexbit jarēn angryk kêt, gar kam adjumar mex ne ar aba. Gora ar Metīndjwýnh mexo amexkumrēx. Kam dja gar Metīndjwýnh pumū. Dja gar Metīndjwýnh mexo amex kêt ne Bēnjadjwýr'ýr abōx ne omūnh kêt kumrēx ne.

<sup>15</sup> Ē, Metīndjwýnh ne ukaprīkôt me utà. Gora ar amijāno dja, ar ajō Metīndjwýnh djukaprījabê jām akrān 'ýr abōx kêt karō. Gora ar amijāno

dja. Dja gar ajō ajaxwemo krax ne kam aje mýjja djý pyrāk, aje akrôre djý pyrāk. Kute mrāmri ne me kute akrôre tep ka'ōnh nhym kute prīne ngō jaēr ne kute tep nhimexo ba ja pyrāk. Gora ar amijāno dja. Dja me'ō axwemo krax ne kam amikôt me akrāptīmā axwe jangij. Gora ar amijāno dja.

<sup>16-17</sup> Ne ajte ar ajō aprō prām karō nhym me niredjwý 'ō mjēn prām karō gora ar amijāno dja. Kwārīk wānh ar ajō abē Ixau kêt. Gora ar amijāno dja. Ixau ne pykabê mýjja kakrit-jabit kum kīnh ne kam kýjrūm mýjja mextire ja kum kīnh kêt kumrēx. Ixau ne kutewa nhym kam kôt bām kute Metīndjwýnhmā kum,

—Dja ga o rax ne o kīnh, anhýr kadjy nārām kute kum ō nēkrēx kunī rer kadjy nārām bit 'ā no týx.

Nhym Ixau kute àkurbit mar ne kam kamyjamā ō kwý krēn djā py-dji pānh mýjja kunī kanga. Nhym kam tūmrām kum kīnh ne kam te 'ā o ane. Nhym bāmja né ne. Nhym amim ngryk ne te mýrkam 'ā bāmo ane. Nhym tu ate krā. Ja ne gar arým ama. Gora ar amijāno dja.

<sup>18</sup> Ē, ate ne Metīndjwýnh amrēbē me bakukāmāremā kukrādja tūmjao kato nhym bep ate ne ajbir me aga akam-ingrānydjwýmā kukrādja nyo kato.

Amrēbē ne me bakukāmāre krānhbē Xinaj'ýr mōn bōx. Nhym pō:ko nhỹ nhym kūm kakrātyk ne kum ipōk nhym kam kam akamāt kō ty:k ne. Nhym nadjwý kam krar ne adjēho dja. <sup>19</sup> Nhym potidjwý kakōr týx ne, nhym Metīndjwýnhdjwý ōkreti:rekam kabēn. Nhym me kuman kam umaje amra:n kum,

—Kwārīk wānh ga ajte me imā ak-abēn kêt, ane. <sup>20</sup> Nhym Metīndjwýnh arým memā,

“Kwārīk wānh me krānh kupēnh kêt. Dja ga me abēngôkre 'ō nār mry 'ō krānhreja kupē ga me arým kēno titik ne abī”, ane.

Nhym me kuman kam umaje àmrao kumex. Te ku'ê týxmā. <sup>21</sup> Nhym Mōjdjēdjwý omūn kam,

“Ije kum bep imã uma. Nã bãm umaje itertet ne”, ane.

Djãm uma ngri: got. Nãm ã pykabê Metĩndjwýnh nhõ krãnh ane. 'Yr ne me bakukãmãre bõx.

<sup>22</sup> Nhyim bep ajbir ne Metĩndjwýnh me akamingrãnymã kukrãdjã nyo kato ga kam ar krãnhbê Xijão, Metĩndjwýnh nhõ pyka'yr mõn bõx. Kãjkwakam õ pykabê Djeruxarê'yr bõx. Kam ne Metĩndjwýnh tĩn ne ar ba, nhyim kadjy mrãnh djwýnhdjwý kamã ar ba. Kadjy mrãnh djwýnh krãptĩ: Me'ã akre kubê 1.000.000 krãptĩ: Nãm me'ã akre kute pi'õ pyrãk ne kĩntire ne kute Metĩndjwýnhmã rax jarẽnhmã ar aben pydjin ba.

<sup>23</sup> Kamãdjwý ne Metĩndjwýnh nhõ me ja kunĩ aben pydji. Metĩndjwýnh nhõ me ja kumrẽx kute amikajmã'ã marja ne me aben pydji. Amrêbê kute kãjkwakam pi'õk no'õkkam me idji janhõrja tãm ne arým kamã 'ã aben pydji. 'Yr ne gar bõx. Bẽnjadjwýr rax kute me kunĩmã pãnh jarẽnh djwýnh kubê ne Metĩndjwýnh, 'yr ne ga me bõx. Ne ajte me karõ, me pykakam ar bari katãt mrãnh nhyim Metĩndjwýnh kute me'ã mex rẽnh, me ja karõ'yr ne gar bõx.

<sup>24</sup> Be, Jeju'yr ne gar bõx. Jeju kute me bamã kukrãdjã ny jarẽnh mãmndji ne kute o kator, ne kute ta kamrõ bikapĩnkõt me bajo mex, 'yr ne gar bõx. Jeju kamrõ kute mexo Abeu kamrõ jakrenh mexi. Amrêbê ne me bakukãmãrebê Abeu tyn kamrõ ajkapĩ nhyim me omũn kam pãnhbit jarẽ,

—Gora gê on o pãnh, ane.

Nhyim bep me kute Jeju kamrõ markam ne me,

—Metĩndjwýnh ne Jeju kamrõkõt tu me bajaxweo akno, ane.

Be, Jeju mextire'yr ne gar bõx.

<sup>25</sup> Bir be, kam ne ba ar amã,

—Gora ar amijãno dja gê Metĩndjwýnh ar amã kabẽno dja. Kwãrĩk wãnh ar ajõ kabẽnbê jãm akrã kêt. Gora ar ama.

Ë, amrêbê Mõjdjê kute pykabê memã kabẽn jarẽnhkam me'õ kabẽnbê

jãm krãn ar ba djãm kute kum o pãnh kêtãmã? Kati, Metĩndjwýnh ne prĩne memã o pãnh. Nhyim bep ajbir ne Metĩndjwýnh kãjkwã kurũm me bamã kabẽn jarẽ. Nhyim mexo amrêbê pykabê kabẽn ja jakrenh mex ne. Be djãm gwaj badjwý kabẽnbê jãm bakrã djãm kute gwaj bamãdjwý o pãnh kêtãmã? Arkati, dja prĩne gwaj bamãdjwý o pãnh. Me kute Metĩndjwýnh kabẽn marbê jãm krãja gêdja meo bikẽnh mex ne, ne kam me kute Mõjdjê kabẽn marbê jãm krã ja pãnhõ akrenh mex ne.

<sup>26</sup> Amrêbê ne kabẽno pykabit karngrõr kajgo nhyim tertet. Nhyim bep ajbir ne kabẽn pydjin arẽn memã, “Djãm pykabit ne ba ije karngrõrmã? Dja ba ã ajte kãjkwadjwý karngrõ”, ane.

<sup>27</sup> Be, kute “Dja ba ajte” anhýrja ma. Metĩndjwýnh kute mýjja kunĩ nhipêx ja gêdja ajte karngrõ nhyim tu apõx ne rõrõk ne kunĩ akuno. Nhyim bep mýjja jarij tỳxjabit dja arek arij. Tãm ne rõrõk prãm kêtumrẽx.

<sup>28</sup> Be, Metĩndjwýnh nhõ mýjja dja rõrõk prãm kêt kumrẽx. Metĩndjwýnh kute õ pykakam ar me bajo baja gêdja tým prãm kêtumrẽx ne arek gwaj bamã nõr rã'ã rã'ã ne. Tãm ne me bamã arê gwaj tu 'yr babõxkumrẽx. Kadjy, Metĩndjwýnh kute õ pykakam ar me bajo baja tým prãm kêt tãm ne gwaj bamã nõr rã'ã, kadjy dja gwaj bakĩnhkumrẽx ne ar baban kum amikĩnh jarẽ. Kum amikĩnh jarẽn kum rax jarẽn kam kum badjãpênh mextire gê gwaj bakam kĩnhkumrẽx. Gora gwaj kam bapijãm ne bamã uma. <sup>29</sup> Djãm uma ngri got. Dja prĩne meo apêx. Kute mrãmri ne kuwy põkti kute prĩne mýjja bõr ne o apêx ja pyrãk. Dja ã Metĩndjwýnh meo apêxo ane.

## 13

*Kute memã 'ã karõo ino rer.  
Kor 1.10; Tex k 4.1; Ped k 2.11*

<sup>1</sup> Gora ar abeno akamyn mã amã aben jabê rã'ã. <sup>2</sup> Gora ar me bajtemwã man anhũrkwãmã amiwýr

meo wangjê ne mekam adjukapri. Nâm me kwÿ ã anen aminhürkwãmã kadjy mrãnh djwÿnh kwÿo wangij ne o djuw mex. Kute kraxkôt mar kêt ne tu o djuw mex. <sup>3</sup> Ê, gora ar mekbê ijê djâkam ar ku'êja ma. Dja gar gadjwÿ aje ar ro'ã mekbê ijê djâkam aku'ê mân prãbê ar ô'ã atokryn akà djàn akapriñ ar aba. Kwãrik wãnh gar ate akrã kêt. Dja gar ã arkôt ane. Me kute priñe aro bikënh nhym ar tokryjad-jwÿ gora ar ar ama. Dja gar ar ô'ã akà djàn atokry ne. Be, tãm ne ja. Gêdja ba ajte ar amã mÿjja 'ôdjwÿ jarê.

<sup>4</sup> Me abenwÿr bakam ne mrãmri mÿjja mexkumrêx. Dja gar aprô'ÿr aban kam aprô djwÿ:nh'ÿrbit mrã. Nhym me niredjwÿ mjên djwÿnhbit ma. Me kwÿ ne me me prô prokam no kêt ne. Nhym bep ar ga. Ar ga dja gar akunÿ me prô prokam apijãm ne aprô pÿnh ne. Kwãrik wãnh ga ar krô'ã aprô kêt, gê me nija krô'ã mjên kêt. Me prô prãm, me mjên prãmja dja Metïndjwÿnh memã pãnh jarê. Me kute me'ôbê prô nâr mjêno akïnh jamãdjwÿ pãnh jarê.

<sup>5</sup> Kwãrik wãnh gar pi'ôk kapri prãmebit ar aba kêt. Dja te ar anhô mÿjja ngrire gar tu o amikïnh. Mÿkam? Bir, Metïndjwÿnh ta dja ar ajo djuw mex. Arÿm ne ar amã, “Dja ba me akurÿm itêm kêtikumrêx.

Dja ba me akanga kêtikumrêx. Dja ba me ajo iba rã'ã rã'ã ne”, ane. Ga Metïndjwÿnh kute ar gwaj bajo ba rã'ãja pumÿ. <sup>6</sup> Bir be, kam dja gwaj batÿx ne banhökre kadjwÿnhbê amim, “Metïndjwÿnh ta ne kute ijo ba djwÿnh.

Kam dja ba itïn prãm kêt.

Mã ne me kute ijomã”? ane.

Dja gwaj ã amim ane.

<sup>7</sup> Ê, gora ar kute ar ajo ba djwÿnh ma, ar kute ar amã Metïndjwÿnh kabën jarënhja dja gar ama. Ar kute kôt amijo ba mex rã'ãn ar ty. Ga ar kute amikajmã'ã Jeju mar ne 'ã ngrà tÿx ja pumÿ. Ar ta ne ar arÿm ty. Ar ja dja gar amikam ar aman

kam ar'ã amijakren ar aba. <sup>8</sup> Nã, nãm ar amikajmã'ã Jeju ma. Jeju Kritu pydji. Atemã kêt. Amrêbê tãmÿ ne ajbir ajte tãm ne. Tãm gêdja rã'ã rã'ã rã'ã ne. <sup>9</sup> Kwãrik wãnh me kute apÿnh mÿjja'ã ujarënh nyo ar anoo biknor ar o baja kwãrik wãnh o ar anoo biknor kêt. Metïndjwÿnh ta ne ukaprikôt gwaj bajo tÿx gwaj katàt mrã. Kam ne mexkumrêx. Bep ate ne me ta kukràdjâkôt mekbê me àkur djâ pyma. Kam ne punure. Nãm me te o anen arïk ar ba.

<sup>10</sup> Ate ne me bakukràdjâ ny. Kritu ta ne Bãmmã me bakadjy amingã nhym me kubÿ. Nhym me bajaxwe pãnh ty. Nhym bep me kute kukràdjâ tÿm ar o ba rã'ãja, me Metïndjwÿnh nhô kikrekam àpënh ja kute Jeju me bamã tykja mar kêtikumrêx, ne Jeju nhô kukràdjâ nyja mar kêtikumrêx. Nhym Metïndjwÿnh kute me ja jaxweo biknor kêt ne kute meo kra kêtikumrêx.

<sup>11</sup> Kukràdjâ tÿmkôt ne me kadjy Metïndjwÿnh mar djwÿnh nhô bënjadjwÿr rax mry pan kamrôo atom ne o tẽ. Metïndjwÿnh nhô kikre kadjwÿnhbê kumoka'emã o tën o wadjâ. Me axwe pãnh ne kum kungã. Metïndjwÿnh kute omÿnh ne me axwekam ngryk kêt kadjy. Nhym bep mry nhÿja ne me atykmã kum angij nhym priñe xêr. <sup>12</sup> Kôt ne Jeju atykmã tokryn ã tyk ane. Ta kamrôo kute priñe me bajo mex kadjy. <sup>13</sup> Kam dja gwaj atykmã jêt djâja'ÿr tẽ. Kôt gwaj batokry nhym me kute kôt gwaj bajapry gwaj kudjwa bapijãmmã.

<sup>14</sup> Djãm pyka jakam ne gwaj banhô pyka? Kati, nhym bep amrê mör rïnã ne gwaj kam ama nhym rã'ã rã'ã rã'ãmã. Kam dja me gwaj bajapry gwaj ate bakrã. Kwãrik wãnh rã'ã. Mrãmri dja tu ã ane. Kÿjrÿm ne gwaj banhô pykakumrêx, gwaj banhô krïrax djwÿnh. <sup>15</sup> Bir be, gwaj banhô pyka gwaj bamã nör nÿkam amakbê mã Metïndjwÿnhmã mex jarënh rã'ã ne. Gwaj baje amikajmã'ã Jeju markam dja gwaj ã Metïndjwÿnhmã anhÿr ar baba rã'ã ne. Gwaj baje

Metĩndjwỳnho aminhõn baje idji jarẽnh ar o babaja dja gwaj õ ane. Kam dja Metĩndjwỳnh gwaj bakam kĩnhkumrẽx nhym kam mrãmri kute amrẽbê mete Metĩndjwỳnhmã mry par ne kum õr nhym mekam kĩnhkumrẽx ja pyræk.

16 Gora ar abenkam adjukaprĩn aben man ar abeno aban anhõdjànkhõt abenmã mỳjja ngã. Gora ar mã aman 'ãno dja. Gêdja gar ane nhym arỳm ar akam kĩnh. Kute amrẽbê mete mry par ne kum õr nhym mekam kĩnh ja pyræk.

17 Ar kute Metĩndjwỳnhkõt ar ajo ba djwỳnhja gop ar kabẽnkõt amijo aba. Dja ar ar amã mỳjja'õ jarẽ gar tu abẽn kêt ne akrànãmã kõt aba. Nãm ar prĩne Metĩndjwỳnh kabẽno ar ajo djuw mex ne ar ajã ukanga kêtumrẽx. Mỳkam dja gar arkõt amijo aba? Bir, Metĩndjwỳnh kute ar kukjêr nhym ar kute kum amikõt amijarẽnhmã. Kam dja gar arkõt amijo aba nhym kam ar kĩnhkumrẽx ne. Ar kĩnhkumrẽx ne amikõt kum amijarẽ. Dja gar ã aro anhỳr kêt nhym kam ar kum amijarẽnhkam kaprĩre ne. Gar gadjwỳ axwe amikam adjumar. Be, tãm ne ja.

18 Gop ar Metĩndjwỳnhmã ar ijarẽnh rã'ã. Ar ije amikam ijaxwe 'õ mar kêt ne ije kõt amijo iba prãmã, Jeju kute imã kukràdjã jarẽnh kunĩkõt ije amijo iba prãm kam gêdja gar kum ar ijarẽnh 'ãno dja. 19 Gora ar on kum ar ijo a'wỳ. Dja gar kum ar ijo a'wỳ bar amikrà kêt ne on arỳm wãm ar awỳr bõx.

20-21 Gê Metĩndjwỳnh ar amã mex jangjê ga kam ar apỳnh mỳjja mex djãri kunĩo amiptàn ar o aba. Metĩndjwỳnh kute memã umar mex jarẽnh djwỳnh ta gêdja ar amã o ane. Gar kam kabẽnkõt akabẽn ne kõt ar amijo aba. Kute ar ajã amim karõkõt ar amijo aba. Metĩndjwỳnh gêdja ar angrêk gar kõt amijo aba mextire. Nhym kam ar akam kĩnhkumrẽx. Jeju Kritu ta gêdja ar ajo tỳx gar kõt amijo aba. Tãm ne kubê me bapumũnh djwỳnhbê kumkati. Metĩndjwỳnh ne

me tyk kurũm akubyn Bẽnjadjwỳr Jejuo tĩn ne o kato. Nhym kam kubê me bapumũnh djwỳnhbê kumkaticam prĩne me bapumũnh 'ãno dja. Mrãmri ne kute mrykĩ'ãtomti pumũnh djwỳnh kute prĩne amim o djuw mexkõt kute omũnh ja pyræk. Nãm ã me bajo mrykĩ'ãtomtin prĩne me bajo djuw mexo ãmo ane. Mỳjkõt ne kubê me bapumũnh djwỳnhbê kumkati ne raxo kute me omũnh djwỳnh kunĩ jakrenh? Bir, kute Metĩndjwỳnhmã aminhõr nhym me kute bĩn nhym kamrõ bikapĩnkõt. Be, kamrõ bikapĩnkõt ne ajte me bamã kukràdjã ny jarẽnh mãmdji ne o kato. Jeju nhõ kukràdjã nyja dja rã'ã rã'ã rã'ã ne. Ë, gora gê me Kritumã kum kubê kumkatiti:, umati, mexo tuknĩ jarẽnh rã'ã rã'ã rã'ã ne. Tãm ne ja.

22 Ë, akmere ar, àpnhĩre ar, gora ar pi'òk no'òkkam ikabẽn ja ma. Tu akrànãmã maro tẽn inomã amẽ. Ije pi'òk no'òko ar amã tỳx jangjênh kadjy ne ba ar amã pi'òk no'òk ne. Ije ar amã pi'òk no'òk krãne.

23 Ë, ba ar amã arẽ gar ama. Nãm me gwaj bakamy Ximoxi mekbê ijê djãrũm kaba nhym amrẽ tẽmmã. Gêdja on bõx jabej bar iro'ã wãm tẽn bõx ne ar apumũ.

24 Nã bãm ar akunĩo ama ne. Gora ar ar kute ar ajo ba djwỳnhwãmã ar ijarẽ. Ne Metĩndjwỳnh nhõ me mextire wãmãdjwỳ ar ijarẽ. Nhym pykabê Itarijkam me kute Jejukõt abeno kamyja ne me ar ajo ama:n ar amã amijarẽ.

25 Gê Metĩndjwỳnh ukaprĩkõt ar akunĩo djuw mex. Tãm ne ja.

## Xijagu kute memã pi'ôk no'ôk ne ja.

Jeju kamy'ôbê ne Xijagu. Nãm ar aben djàkam nõ nhym Jeju kumrêx kato nhym tũmrãm Xijagudjwý Marij kurũm kato. Kute amim Jeju mar kêt ne kam tũmrãm arým tu amim mar kumrêx. Birãm Jeju akubyn tĩnkôt ne tu amim kuma. Ne kam Jeju nhõ me jao ba. Ne kam mebê idjaer kute amim Jeju marjamã pi'ôk no'ôk ne. Nãm prĩne memã 'ã karõ ne memã kum,

—Djã nã gãm ar amim Jeju man kam tu arĩk ar abamã? Kati, dja gar amim Jeju man kam adjapênh mexo memã amijo amirĩt ne. Pidjõ ne rôrõk ne bàrio amirĩt ne. Pidjõ mex ne bàri mexo amirĩt nhym be mýjja punu ne bàri punuo amirĩt. Dja gar ja man adjapênh mexo memã amijo amirĩt ne.

Kwãrĩk wãnh me kute abenã kabên, me kute amimexo àmra, me prõ prãm, me kum nèkrêxbit kĩnh, kwãrĩk wãnh memã wãm nõ. Dja gar mekam adjukaprĩo aben pyræk. Kwãrĩk wãnh ar amã me ja kurên amã me ja jabê ne meo aba kêt. Ar ga ar aje Jeju markam dja gar apýnh adjapênh mexo memã amijo amirĩt. Ne Jejumã amingã nhym arým ar ajo týx gar kam apýnh adjapênh mex ar o aba. Nãm ã Xijagu memã ane.

<sup>1</sup> Ba ibê Xijagu. Ibê Metĩndjwýnh nhõ àpênh ne ibê Bẽnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu nhõ àpênh. Apýnh me aba djari abenã akrekam me aba djabê 12. Me abê idjaer aje amim Jeju mar. Apýnh me õ pyka'ýr me abimãnhwã, me amã ne ba ikabên mextire jarên 'ã pi'ôk no'ôk ne. Dja gar inhõ pi'ôkja jarên amijã ikabênja ma.

*Apýnh me kaprĩ djari kute meo ba.  
Ruk 6.22; Kor 1.11; Idja 12.3; Xij 5.7*

<sup>2</sup> Akmere, àpnhĩre ar, godja te apýnh ar akaprĩ djari ar ajo ba, ar akanê, nãr ar anhõ mýjja kêt, nãr ar abê

anhõbikwa'õ tyk, nãr me kute ar ajo bikênho ba, godja te apýnh ar akaprĩ djari ar ajo ba. Dja gar kam amim,

—Kati. Kwãrĩk wãnh ba kam ikaprĩ kêt. Dja ba kam ikĩnhkumrêx, ane. <sup>3</sup> Mýkam dja gar kam akĩnh? Bir, dja apýnh ar akaprĩ djari ar ajo ba gar arým amim Metĩndjwýnh mar týxo aban 'ã adjukanga kêt. <sup>4</sup> 'Ã adjukanga kêt ne arým amim mar týxo amũ amikamên arým amim mar tý:x ne. Ne kam arým prĩne kum amexkumrêx ne akajgo kêtumrêx. Ja ne gar arým aje mar. Kam dja gar akaprĩkam akĩnh.

<sup>5</sup> Ne ar ajamak mexdjwý. Godja gar ajõ ajamak mex kêt jabej ajamak bõnho Metĩndjwýnhmã a'uw. Djãm kute 'ã ar amã àkjêrmã? Kati. Dja gar tu kum amijo a'uw. Metĩndjwýnh ne kute me kunĩmã amak bõnho ba. Kum amijo a'uw nhym arým ar amã ajamak bõ. Dja õdjãnh ne arým ar amã ajamak bõ gar arým kõt ajamak mextirekumrêx.

<sup>6</sup> Dja gar amijo a'uw ne arým tu amim kamnhĩxkumrêx. Kute ar amã õr kadjy tu amim kamnhĩxkumrêx nhym arým ar amã kungã. Kwãrĩk wãnh amim,

—Kon, dja imã õr jabej. Nãr kon, dja imã õr kêt jabej, anhýr kêt. Mýkam? Bir, aje tu amim kamnhĩxkumrêx kêt kam. Me kute tu amim kamnhĩxkumrêx kêt kam ne me kute mrãmri ne ngõ pyræk. Me kute kôk djabêrkam ngõ djakà ari: amijadjwýr pyræk, kute ari: amijapĩn pyræk. <sup>7</sup> Djãm me kute tu amim kamnhĩxkumrêx kêt kam Bẽnjadjwýr djwýnh kute memã mýjja 'õ nhõrmã got? Arkati. <sup>8</sup> Me kute jãm Metĩndjwýnh kõt amikabên jadjwýr ne ajte jãm mýjja punu kõt amikabên jadjwýr ari: amikabên jadjuw. Ne kam arĩk ba rã'ã. Kwãrĩk wãnh me kudjwa amim Metĩndjwýnh kamnhĩx rerekre kêt. Dja gar tu amim kamnhĩx týxkumrêx.

<sup>9</sup> Be, Jeju kukwakam gwaj baje me'õo bakamy'õja dja kajgo jabej djãm Metĩndjwýnh nokrekam ne



kajgo? Kati. Nokrekam rax. Gê amiraxja man arÿm kïnhkumrêx.

<sup>10</sup> Nhyim be, ar 'õ nhõ nêkrêx rax jabej. Djãm Metïndjwÿnh nokrekam rax? Kati. Metïndjwÿnh nokrekam kajgo mexi. Gê te kute amikajgo markam amikam kïnh. Me õ nêkrêx rÿnh kute rÿnh pyræk. Dja me mrãnhbê kêt ne. Ga, bõ rã mex tãmkam mjôn rôrøkja pumÿ. Dja ã me õ nêkrêx rÿnh mrãnhbê kêtõ ane. <sup>11</sup> Bõ'ã arngro tÿx apôx ne kôk kangro wabê nhyim totokbê bõ arÿm ngrà nhyim rã arÿm rôrøk ne. Nhyim kam me arÿm kum kïnh kêt ne. Me õ nêkrêx rÿnhdjwÿ dja me õ mÿjja krãptï jabej katikôt arÿm ã amijaêrbê kêtõ ane.

<sup>12</sup> Dja te apÿnh ar akaprï djari ar ajo ba, akanê, nãr anhõ mÿjja kêt, nãr ar abê anhõbikwa'õ tyk, nãr me ar ajo bikênho ba. Godja te apÿnh ar akaprï djari ar ajo ba gar amim Jeju mar tÿx rã'ã ne 'ã adjukanga kêt. Kam dja gar akïnhkumrêx. Ne kam inomã akaprï mē nhyim Metïndjwÿnh arÿm ar amã akïnh djã ngã. Amrêbê ne me kum abêkumrêx jamã kum,

—Dja te ar akaprï djã kumex ar awÿr bôx gar imar tÿx rã'ãn kam arÿm ikôt atïn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne, ane. Ga, me kute memã me bēnjadjwÿr krãdjê nhõrkam me kïnhja pumÿ. Ar gadjwÿ dja gar amim Jeju mar tÿx rã'ã. Te ar akaprï djã ar ajo ba gar mar tÿx rã'ã nhyim kam arÿm ar amã akïnh djã ngã gar kôt atïn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne.

<sup>13</sup> Ne kam godja me ar ajaxwe'ã ar amã àpnênh jabej, kwãrïk wãnh gar arïk amim,

—Metïndjwÿnh ne ijaxwe'ã imã àpnênhõ dja ba kam kôt ijaxwe, anhÿr kêt. Djãm me kute axwe'ã Metïndjwÿnhmã àpnênh prãm? Kati. Me te kute o anhÿr prãmje. Metïndjwÿnhdjwÿ kute gwaj bajaxwe'ã bamã àpnênh prãm kêtumrêx. <sup>14</sup> Gwaj ba ne gwaj bamã bajaxwe prãm kam bajaxwe'ã amim apnên amim, “Ba 'ÿr on kam ajmã ikute jabej”, ane. <sup>15</sup> Bamã bajaxwe prãm tē:n arÿm ajmã bakuten arÿm

bajaxwekumrêx. Bajaxwe tē:n kam arÿm bajaxwe rax ne. Bajaxwe rax ne kam arÿm ty.

<sup>16</sup> Akmere, àpnhïre ar, kwãrïk wãnh me ar anoo biknor kêt. Imã ar ajabêkam ne ba ar amã ikabên ja jarê.

<sup>17</sup> Metïndjwÿnh ne mex ry typdjin kute axweo amikapêr kãr kêtumrêx. Ga, kute kãjkwakam mÿjja nhirã kunï nhipêx nhyim mexkumrêxja pumÿ. Nhyim kam amrê kute gwaj bamã mÿjja kunï nhõrjadjwÿ mexbit. Kute gwaj bamã bakïnh djã kunï nhõrja prïne mexbit. Metïndjwÿnh mex ry typdji.

<sup>18</sup> Ta kute amijo gwaj bapytàr kôt ne arÿm gwaj bajo kra. Kute gwaj bamã kabên katãtkumrêx jarênh kôt arÿm kute gwaj bajo kra. Kute mrãmri ne me kute bãygogo ja kumrêx djê pyræk Metïndjwÿnh gwaj bakumrêx gwaj bajo kra, õ me ja kunï kukãm gwaj bajo kra. Ne kam arÿm gwaj bamã amak bõ gwaj arÿm badjumar djã ny.

*Me kute Metïndjwÿnh kabên mar kajgo nêje kute me akre.*

<sup>19</sup> Akmere, àpnhïre ar, imã ar ajabêkam ne ba ar amã ikabên jarê. Dja gar ikabên 'ãno djan ama. Dja me amã amijarênh prãm ar ga dja gar aje me mar prãm. Ne amijã akabên nēn angryk tó. <sup>20</sup> Mÿkam? Bir, djãm gwaj bangrykkam katãt ar amijo baba? Kati. Metïndjwÿnhmã katãt baje amijo baba kêtumrêx.

<sup>21</sup> Kam, dja gar wãnh aje mÿjja punuo aba prãm kunïja kanga. Ar ajaxwe kunïja dja gar kanga. Godja me ar amã Metïndjwÿnh kabên jarê, kabên kute ar apytãrja jarê nhyim ar amã wadjã gar akabôt katin tu amim markumrêxo aba. <sup>22</sup> Kute memã me mex'ã karõkam kabên djãm ar aje mar kajgomãbit? Kati. Dja gar tu amim markumrêx ne mrãmri katãt kôt amijo abakumrêx. Ar aje mar kajgoo abakam gar amim ajêx ne aminoo abiknoro aba.

<sup>23-24</sup> Be ga, me kute ixekam amikarõ pumÿnh ne apôx ne mã mrãnhja pumÿ. Ne kam mõrbê

amikarõo biknorja pumũ. Ar ajõ aje kabẽn mar kajgokam ar aje me uråk. Ar aje kabẽnkõt amijo aba kêt kam tẽmbẽ kabẽnno akno. <sup>25</sup> Nhy m be, me kwỳ arỳm kabẽn pumũ. Metĩndjwỳnh ne pi'õkkam prĩne katåt me kute amijo ba'ã memã karõ mex nhy m me kute kabẽn kõt amijo bakam me ta ne me ar ban umar mex. Me kwỳ kabẽn ja pumũnho ban 'ã ukanga kêt ne tu markumrẽx ne o biknor kêt. Nhy m kam Metĩndjwỳnh arỳm memã tỳx jangijn o djuw mex nhy m me umar mexkumrẽx.

<sup>26</sup> Ga, me kute mry'ãkrĩo mrãnhmã kute krãdjẽ djào õto pynẽnha pumũ. Me kute amijã kabẽn nẽ ne me kute mrãmri ne mry'ãkrĩ nhõto pynẽn ne kute o mrãnh mex pyræk. Nãm me mrãmri kute amim Jeju markumrẽx. Nhy m be, me kute amijã kabẽn'ã ma kêt ne tu kabẽn ba. Djãm me kute amim Jeju markumrẽx? Kati. Me ta ne me amim 'ẽx ne ta aminoo akno.

<sup>27</sup> Gwaj baje mrãmri Metĩndjwỳnh, me Babãm djwỳnh markumrẽxkam mỳj ne gwaj kam bakute? Bir, gwaj kam me 'uwtĩmẽ me bixangrio djuw mexo baba. Me õ mỳjja kêt kam meo djuw mexo baba. Gwaj ajte Metĩndjwỳnhmã amijangri tỳx ne me kum kĩnh kêtja jaxwe kõt bajaxwe kêt.

## 2

*Me kum me õ mỳjja kêtja kĩnh'ã kute memã karõ.*

<sup>1</sup> Akmere, àpnhĩre ar, Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju Kritu mexo umati: ga me tu amim markumrẽxo aba. Djãm kam ar amã me rũnhbit kĩnhmã? Nhy m me õ mỳjja kêtja djãm ar amã me kĩnh kêt mã? Kati. Dja gar amã me kunĩ kĩnho aben pyræk. Nhy m be, djãm mrãmri arỳm ar amã me kunĩ kĩnho aben pyræk? Kati. Nã gãm ar amã me rũnh, me umabit kĩnh. Ne kam amã me õ mỳjja kêtja kĩnh kêt.

<sup>2</sup> Gar abikprõnh djækam akuprõ nhy m me'õ rax bõx. Kute õ kẽn karỳro ikrakam rax jangjẽn, aben nhiby angjẽn. Kute õ kubẽkà mex jangjẽn. Kute prĩne o amijo mex ne

arỳm bõx gar omũ. Nhy m kam me'õ nhõ mỳjja kêtja bõx. Õ kubẽkà apỳnh bikadjõnhja bõx. <sup>3</sup> Ar amã me'õ nhõ kubẽkà mex ja pyman kum,

—Ota, me krĩ djà mex. Jakam dja ga nhỹ, ane. Ne kam me'õ nhõ mỳjja kêtjamã kum,

—Wãnh dja ga dja nàr iparbẽ dja ga pykakam nhỹ, ane. <sup>4</sup> Djã nã gãm ar amã me kĩnho aben pyræk? Kati. Nã gãm arĩk amim me'ã karõ punun amijo me utàr punu.

<sup>5</sup> Akmere, àpnhĩre ar, imã ar ajabẽkam ne ba ar amã ikabẽn jarẽ. Dja gar amim ikabẽn ja ma. Mỳj xẽja ne Metĩndjwỳnh amijo me utà? Djãm me rũnhbit, me umabit? Kati. Pykakam me kute me'ã, “Me bikẽn”, anhỹrja, me õ mỳjja kêt ja ne Metĩndjwỳnh amijo me utà. Nhy m kam me arỳm tu amim mar tỳxkumrẽx nhy m kam kute amikõt meo bamã memã arẽ. Me kum abẽjamã ne arẽ.

<sup>6</sup> Nãm te amijo me õ mỳjja kêtja pytà gar amã me kĩnh kêt nhy m kam me arỳm pijàm ne. Bir, mỳj xẽja ne ar ajo bikẽnho ban ar apa 'amỳn me axwe pãnh jarẽn djà'ỳr ar ajo mrã? Djãm me õ mỳjja kêtja ne me 'ỳr ar ajo mrã? Kati. Me rũnh ne me 'ỳr ar ajo mrã.

<sup>7</sup> Metĩndjwỳnh kute ar ajo ba ar, dja gar ikabẽnja ma. Mỳj xẽja ne Metĩndjwỳnh japrỳo ba? Djãm me õ mỳjja kêt ja? Kati. Me rũnh ne me aprỳo ba. Metĩndjwỳnh ne nexti:rekumrẽx nhy m me aprỳo ba.

<sup>8</sup> Metĩndjwỳnh ne arỳm me bakukãmãremã 'ã karõn memã kum, “Me amã amibu'ã me ja jabẽ. Kute mrãmri ne ga me amã amijabẽja pyræk dja ga me ã amã amibu'ã me ja jabẽo ane.”

Nãm ã me bakukãmãremã ane nhy m me arỳm 'ã pi'õk no'õk ne. Kabẽn kukràdjà ja ne mexo kute kukràdjà kunĩ jakrenh. Dja gar kabẽn ja mar tỳx ne amã amibu'ã me kunĩ jabẽ. Ne kam arỳm amexkumrẽx. <sup>9</sup> Godja gar amã me õ mỳjja kêtja kĩnh kêt ne amã me rũnhbit kĩnh jabej. Djãm kam amã abu'ã me kunĩ jabẽkumrẽx? Djãm

Metĩndjwỳnh kukràdjàja kòt amã me abèkumrèx? Kati. Gar kam amikràn arỳm ajaxwe.

10 Be, Metĩndjwỳnh me kute katàt amijo ba'ã kute memã karòkòt apỳnh kukràdjà. Dja gar kam kukràdjà kunĩ mar tỳx ne kòt ar amijo aba. Ne kam kukràdjà pydjibit mar kêt ne kòt amijo aba kêt. Djãm kam ajaxwe ngri got? Kati. Aje ja pydjibit mar kètkam ajaxwe rax kute mrãmri ne aje kukràdjà kunĩ mar kètkam ajaxwe rax pyræk.

11 Ga, Metĩndjwỳnh kute me bakukãmãremã kum, “Kwãrĩk wãnh abenbê prõ, mjêno adjãkĩnh kêt”, anhỳrja ma. Ne aje kute me bakukãmãremã kum, “Kwãrĩk wãnh me par kêt”, anhỳrja ma.

Godja ga kukràdjà kòt mebê prõ'yr amrãnh kêt ne kam me'õnh bĩn arỳm o ajaxwe. Te mebê prõ'yr amrãnh kêt ne arỳm ajaxwe. Aje me'õnh bĩnkam ga kukràdjà mar kêt ne arỳm kam ajaxwe.

12 Metĩndjwỳnh ne pi'òkkam prĩne me kute katàt amijo ba'ã memã karõ mex. Nhym kam me kwỳ arỳm kute markumrèx nhym Metĩndjwỳnh arỳm memã tỳx jangij. Nhym kam arỳm katàt kabèn kòt ar amijo ban umar mex ne ta arek mekòt ar ba. Dja gwaj kabèn ja man kòt ar amijo baba. Gèdja ĩ Metĩndjwỳnh gwaj bakukjêro nhỳn gwaj bamã,

—Djã ne ga ikabèn ja markumrèx ne kòt ar amijo aba? ane gwaj amikòt kum amijarẽ. Godja gwaj kukràdjà kòt amijo baba kêt nhym arỳm gwaj bamã axwe jarẽ. Kute ren gwaj bamã axwe jarènh karõ dja gwaj kukràdjà kòt amijo baba mex.

13 Nàr, dja gwaj bajõ bamã me kaprĩ kêt nhym Metĩndjwỳnh arỳm amipãnh kum gwaj bakaprĩ kêt ne tu katàt gwaj bamã bajaxwe pãnh jarènhkumrèx. Nàr, dja gwaj badjukaprĩkumrèx ne kam arỳm bamã Metĩndjwỳnh pyma kêt ne arỳm bakĩnhkumrèx.

*Djãm me kum me kaprĩ kêtja Metĩndjwỳnh kute me utàr?*

14 Akmere, àpnhĩre ar, dja gwaj bamã me kaprĩ kêt ne atekam aje memã kum,

—Ba ne ba tu amim Metĩndjwỳnh markumrèx, anhỳro baba. Djãm kam Metĩndjwỳnh kute amim gwaj bapytàr ne kute ar gwaj bajo bamã? Djãm gwaj bajajkwa kajgokam bakabènbit ne kam bamã me kaprĩ kêt nhym arỳm kute amim gwaj bapytàr ne kute ar gwaj bajo bamã? Kati.

15 Godja gwaj baje me'õo bakamy nàr o bakanikwỳnh, õ kubèkà kêt ne kum prãm. 16 Gwaj kam kum mỳjja'õ nhõr kêt ne kum,

—Gora gè Metĩndjwỳnh ajo djuw mex ga adjumar mex ne amã kry kêt ne ajajne, ane. Djãm ja ne mex? Kati. Gwaj baje kum mỳjja'õ nhõr kètkam ne kajgo.

17 Mỳj ne gwaj baje kam mar? Bir, dja gwaj bamã me kaprĩ kêt ne kam memã kum,

—Ba ne ba tu amim Metĩndjwỳnh markumrèx, ane. Djãm mrãmri bakabèn? Kati. Ga, me arỳm tykkam kute amingrèk kêt ne kajgoja pumũ. Gwaj badjwỳ bamã me kaprĩ kètkam bakajgo.

18 Godja me'õ amã,

—È, ga ne ga we aje Metĩndjwỳnh mar. Ba ne ba imã me kaprĩn ije memã mỳjja nhõro iba. Goja gu baje tu amim Metĩndjwỳnh markumrèx jabej aben kabi. Ga amã me kaprĩ kètkam dja ba te apumũn amim, “Kon. Kute Metĩndjwỳnh mar kêt pyræk”, ane. Bajbit dja ba imã me kaprĩn memã mỳjja nhõro iba ga arỳm ipumũn ijã amim, “Be, djãm mrãmri tu kute amim Metĩndjwỳnh markumrèx. Ga, ukaprĩn kute memã mỳjja nhõrja pumũ”, ane. Ga kam arỳm ipumũ. Ba tu ije amim Metĩndjwỳnh markumrèxja pumũ. Dja ã me'õ amã ane.

19 Be, ga ne ga we aje Metĩndjwỳnh rax markam memã kum,

—Metĩndjwýnh pydjibit. 'Õdjwý kêt-kumrêx, anhÿro aba. Be, mrãmri. Djãm gajbit aje Metĩndjwýnh rax mar? Kati. Xatanaj nhõ me karõ punudjwý kute Metĩndjwýnh rax mar ne kam ajte kum me kaprĩ kêtõ ba. Ne kute rax markam abenmã kum,

—Metĩndjwýnh pydjibit. 'Õdjwý kêt-kumrêx, anhÿro ba. Ne kam tu umaje terte:t.

<sup>20</sup> Kê, ano kêt, mÿkam ne ba te ar amã,

—Dja ga memã kum, “Ba ne ba tu amim Metĩndjwýnh markumrêx”, anhÿro aban amã me kaprĩ kêt ga mrãmri akajgokumrêx. Ga, me arÿm tykkam kute amingrêk kêt ne kajgo nõrja pumũ. Gadjwý ne ga ã akajgoo ane. Mÿkam ne ba te ar amã ja jarê gar imar kêt?

<sup>21</sup> Dja gar me bakukãmãre Abraão man kôt ije ar amã arênhja ma. Djãm Abraão kute amim Metĩndjwýnh mar kajgo? Kati. Nãm tu amim markumrêx ne kam kabên kôt amijo tẽ. Nãm kabên kôt Metĩndjwýnh nhõ kikam kra Idjak djin bit kute bĩn 'ÿr. Nhyim Metĩndjwýnh Abraão pumũn arÿm amim,

—Mrãmri ne Abraão imã axwe kêt ne mex, ane.

<sup>22</sup> Ga, Abraão kute tu amim markumrêx ne kam kute kabên kôt amijo tẽmja pumũ. Nãm kabên kôt amijo tẽn kam arÿm tu amim Metĩndjwýnh mar mexkumrêx ne.

<sup>23</sup> Kam ne me aben djõ'ã Abraão jarê:n arênhõ mõr tãmtã nhyim kam arÿm Mõjdjê katon arÿm abatãnh ne. Ne kam arÿm me bakukãmãremã kum,

“Abraão ne tu amim Metĩndjwýnh markumrêx nhyim arÿm kum axwe kêt jarê nhyim arÿm kum mex”, ane.

Ne kam pi'õkkam no'õk ne. Be, mrãmri ne kôt arênhkumrêx. Nãm arê nhyim me aben djõ'ã abenmã kum,

—Mrãmri ne Metĩndjwýnh Abraão õbikwakumrêx, ane.

<sup>24</sup> Ga, me kute tu amim markumrêx ne kam kute kabênkôt amijo bakam

Metĩndjwýnh arÿm kute memã axwe kêt jarênhja pumũ. Djãm me kute mar kajgokam Metĩndjwýnh kute memã axwe kêt jarênh? Kati.

<sup>25</sup> Me'õ nire kuprÿ Rbedjwý. Djãm Rabe kute Metĩndjwýnh mar kajgo? Kati. Nãm tu amim markumrêx ne kabên kôt amijo tẽ. Nhyim kam arÿm kum axwe kêt jarê. Nhyim Djodjuwe kute ar anorjadjwý Rabe kum ar kaprĩn arÿm arkum aminhÿrkwã jarê. Arkum arên arÿm ar kurê djwýnhbê arkum atemã pry 'õ jarê. Nhyim kam ar umar mex ne akubyn 'ã mõn bõx. Nãm ã Rabe kum ar kaprĩõ ane nhyim Metĩndjwýnh arÿm kum axwe kêt jarê.

<sup>26</sup> Be, tãm ne ja. Me tyk arÿm karõ biknorkam kute amingrêk kêt-kumrêx ne arÿm kajgo. Gwaj badjwý. Gwaj baje Metĩndjwýnh kabên mar kajgon kôt amijo baba kêt-kam ne kam baje memã kum,

—Ba ne ba tu amim Metĩndjwýnh markumrêx, anhÿrkam arÿm bakajgo. Bakajgo kute mrãmri ne me tyk kajgo pyrãk.

### 3

#### *Me õto djujabê kêt'ã ujarênh.*

<sup>1</sup> Akmere, àpnhÿre ar, ar akrãptĩ ne gar aje amijo memã kukràdjã'ã adjujarênh djwýnh prãm. Djãm kam mex? Kati.

Mÿkam ne mex kêt? Bir, gwaj bakunĩ bakabên kwý kajgo. Gwaj bakabên kajgokam bamex kêt. Ga ren ar abê memã ujarênh djwýnh kêt ne ren akabên kajgo ren gajbit amex kêt. Me krãptĩmã adjujarênh kêt-kam ga ren gajbit amex kêt. Nhyim be, kati. Ar akabên kajgo'ã memã adjujarênhkam me krãptĩ arÿm ar akabên man arÿm ar adjõ'ã mex kêt. Nhyim kam Metĩndjwýnh arÿm pãnh ar amã ajaxwe rax jarê. <sup>2</sup> Me bakunĩ bakupãnhõtã bakabên kajgo kumex. Godja ren me'õ kabên kajgo kêt-kumrêx jabej ren prĩne kute katãt amijo ba kadjy mex.

<sup>3</sup> Ga, me kute mry'ãkrĩõ mrãnhja pumũ. Nãm me kute krã djên ajkwa katikôt kàxirãx jadjuw ne ari o krã

kukênho mrã. Ga, te mry rûnh nhym me kute ajkwakôt ar krã kukênho mrãnhja pumũ.

<sup>4</sup> Ga, me kute tekrekam no'i kryreo kã rûnho baja pumũ. Nãm te kã rûnh nhym te kôk djâbêr tÿx nhym me tekrekam no'i kryreo unênh ne o krã kukênh o baja pumũ.

<sup>5</sup> Me banhôto kute kã tekrekam no'i pyrãk. Me banhôto te kryre gu me o mÿjja rûnho amra. Nhym kuwy kryredjwÿ. Ga, te bà rûnh nhym me kute kuwy kryreo kunĩmã angjênhja pumũ.

<sup>6</sup> Me banhôto ne kute kuwy pyrãk, kute bãmã angjênh pyrãk. Apÿnh me axwe djãri kunĩkôt ne gu me banhôtoo arênh arÿm ipêx. Me banhĩ katikôt ne me banhôto ikwã. Ne kam kute prĩne me bajo punu prãm. Me banhôtoo bakabênja ne tu apÿnh mÿjja kunĩo tuknĩn o punu. Kute mrãmri ne kuwy kryre kute bãmã angjênh nhym mÿjja kunĩ xêtja pyrãk. Me axwe nhõ bênjadjwÿr ja ne kute me banhôtoo krĩ djwÿnh.

<sup>7</sup> Me kute mÿjja krãptĩ djujabê. Mry, àk, kwênh, mry ngãngão mrãnh, ngônkhkam mÿjja, mÿjja krãptĩja ne me kute ujabê. <sup>8</sup> Nhym be, me banhôtoo bakabênja pydjibit ne kute mrãmri ne mry djujabê prãm kêt pyrãk. Me banhôtoo bakabênkam bajamakre kêt ne bajaxwekumrêx. Me banhôtoo bakabên kute me parkumrêx, kute mrãmri ne udjy rûnh kute me par pyrãk.

<sup>9</sup> Me banhôtoo ne gu me baje Metĩndjwÿnh, me Babãm djwÿnhmã mextire jarênh ne atekam ajte o baje abenmã bakabên punu jarênh. Kute amipyãk ne Metĩndjwÿnh me banhipêx. Kute me bajo amipyãk ne me banhipêxkam ne gu me baje abenmã bakabên punu jarênh. <sup>10</sup> Ne kam bajajkwakôt memã bakabên mexmê bakabên punuo aben nhikjên memã arê. Akmere, àpnhĩre ar, gu me ren ã memã anhÿr kêtumrêx.

<sup>11</sup> Djãm inore 'ôkôt ngô djãnhmê ngô djÿ kute aben nhikjên apôx?

<sup>12</sup> Nãr, djãm pidjôbê pigêre'ã oriwêre

djô arij? Kati. Nãr, djãm akrô'ã pigêre djô arij? Kati. Ne ngô nhinore'ôkam kadjwanhĩ ne arÿm akryja djãm kam ngô djãnh apôx? Arkati. Axikôtbit mÿjja apôx. Kwãrĩk wãnh gu me memã bakabên mexmê bakabên punuo aben nhikjên memã arênh kêt.

*Me krã mex'ã ujarênh.*

*Gar 5.16*

<sup>13</sup> Ar ajô we akrã mex ne we aje me kukràdjã kunĩ mar. Goja mrãmri akabênkumrêx jabej on katãt amijo aban amijo adjãmra kêt. Ne kam arÿm akrã mex. Kam dja me arÿm apumũ. Akrã mexkôt apumũ. <sup>14</sup> Nhym be, ga ne ga anhôkre kadjwÿnhbê angryk. Me'ô nhõ mÿjja'ã angryk. Ne arax mÿr jabej akadjwÿnhbê adjãkrê. Ne kam 'ã amijo amra. Djãm ja ne mex? Djã ne ga katãt ar amijo aba? Kati. Ga ne ga ate amijo aba. Kam kwãrĩk wãnh 'ã amijo adjãmra kêt ne arĩk amim ajêx kêt.

<sup>15</sup> Djãm akrã mex ne ja? Djãm kãkwakam Metĩndjwÿnh we kute amã ja jarênh? Kati, atemã. Pykakam me ar ba ne me kute amã wã jarênh. Me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtja kôt akabên ne ja. Xatanaj ne kute amã wã jarênh. <sup>16</sup> Mÿkam? Bir, me'ô nhõ mÿjja'ã angrykkam ne arax mÿr jabej adjãkrêkam ne ga akangati. Akangatimê apÿnh me axwe djãrimê akam apôx.

<sup>17</sup> Nhym be, kãkwakam Metĩndjwÿnh kute gwaj bamã bakrã mex jadjãr gwaj bakabên mexkam gwaj baje amikam bajaxwe'ô mar kêt.

Ne badjumar mex prãm.

Ne memã baprĩn memã bakabên.

Ne bajamak mex.

Ne badjukaprĩkumrêx ne baje mrãmri ne pidjô djô mex ne ô kumex pyrãk.

Ne bamã me ô mÿjja kêtme me rûnh jabêo aben pyrãk.

Ne bajêxnhi kêt ne mrãmri tu amim Jeju markumrêx.

<sup>18</sup> Me kute aben nêje me kukrà ne akrãnmã memã arênh ba ja ne me memã arênh ba nhym me

arým ajmã kute kêt ne katàt ar amijo ba. Me kute mrãmri ne pidjô djô mex ne ô kumex pyræk.

#### 4

*Me kute amidjwýnhbito kïnhja ne Metïndjwýnhmã à'wýr punu.*

<sup>1</sup> Mýj ne ga me aman arým abenwýr aprôt ne aben tako aba? Bir, me aje amim 'ã karô djækam amã apýnh me'ô nhô mýjja pro prãm ne 'ã angryk aba. Ne kam ã abeno anhýro aba. <sup>2</sup> Me amã mýjja kïnh ne aje bit byrmã nhym me me abê aptà ga me byr kêt. Byr kêt ne arým me kupa. Aje 'ã angryk ne te aje byr prãmje. Ne kam aje 'ã aben tak ne abenwýr aprôt ne kam aje byr kêt rã'ã ne. Mýkam ne ga me aje byr kêt? Bir, me aje Metïndjwýnhmã o adjà'wýr kêtgam.

<sup>3</sup> Nâr, me aje Metïndjwýnhmã o adjà'wýr jabej nhym kute me amã ôr kêt. Mýkam? Bir, me aje o adjà'wýr punukam. Mýj ne aje o adjà'wýr punu on? Bir, me aje bit byrmã ne aje bit o amidjwýnhbito kïnh prãm. Aje amidjwýnhbito kïnh prãmkam aje mýjja Metïndjwýnhmã adjà'wýr punukumrêx.

<sup>4</sup> Metïndjwýnh ne arým kute ar ajo ô me jakam ga ren ar amã Metïndjwýnh kïnhkumrêx. Nhym be, kati. Me kum Metïndjwýnh kïnh kêt kukràdjà punuja ne gar amã kïnh rã'ã. Aje mrãmri ne me kum prô djwýnh kïnh ne kam jãm kum krô'ã prô kïnh pyræk. Nâr, aje mrãmri ne me kum mjên djwýnh kïnh ne kam jãm kum krô'ã mjên kïnh pyræk. Amã Metïndjwýnh kïnh ne kam jãm amã me kum Metïndjwýnh kïnh kêt kukràdjà punuja kïnh. Nã gãm ar kam ari akabêno aben nhikjê. Dja gar amã me kukràdjà punu kïnh rã'ãn arým amijo Metïndjwýnh kurê djwýnh.

<sup>5</sup> Amrêbê: ne me memã kum,

—Metïndjwýnh Karô kute me bakadjwýnhbê amijo kajkep ne te arek kum me bajo ba prãmje. Te arek

kum me bajo ba prãmkam arým ngryk 'ýr.

Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhym me arým 'ã pi'ôk no'ôk ne. Djãm me kabên kajgo got? <sup>6</sup> Ajmã gwaj bakuten bajaxwe prãm. Nhym be, Metïndjwýnh ne kum gwaj bakaprïn gwaj bajaxwe kêt kadjy gwaj bamã týtjangij gwaj ajmã bakute kêt. Amrêbê: ne ujarênh djwýnh me bakukãmãremã kum,

“Me kute amijo àmra prãmja Metïndjwýnh arým mebê aptà.

Nhym be, me kute amijo ngriren amijo kàtàmja Metïndjwýnh tu kum me kaprï.”

Nãm ã me bakukãmãremã ane nhym me arým 'ã pi'ôk no'ôk ne. Ga, kum me bakaprïja pumũ.

<sup>7</sup> Kum gwaj bakaprïkam dja gar akrànãm Metïndjwýnh kabên man kôt ar amijo aba. Ar Xatanajbê aptà nhym arým ar abê prôt ne. <sup>8</sup> Dja gar Metïndjwýnh man kôt amijo ajkamê nhym arým amipãnh ar aman ar awýr amijo ajkamê. Ar ajaxweja, on ajaxwe krãtan amex kute mrãmri ne me aminhikra punu põnh nhym arým mex pyræk. Ar aje amijo Metïndjwýnh mar ne jãm ajaxwe prãmja, on aje amim ajaxwe'ã karôja krãtan adjumar djã mex ne. <sup>9</sup> Ajaxwe prãmkam on adjumar punun on muwn kôt amra. On akeket krãtan muwn on akïnh krãtan adjumar punu:re ne. Æ ajaxwe prãmkam amijo ane. <sup>10</sup> Dja gar Bënjadjwýr djwýnh rax man arým amijo angrin amijo akàtàm. Nhym kam arým kàjmã akamê.

<sup>11</sup> Akmere, àpnhïre ar, kwãrïk wãnh abenã akabên punu kêt. Metïndjwýnh ne arým gwaj bamã kukràdjà jarên gwaj bamã,

“Djã gãm me amã aben jabê”, ane.

Kute gwaj bamã kabên ja jarênhkam gar atekam akamy'ã akabên punu jarên 'ã axwe nhô. Mýj ne gar arým aman ã akamy'ã akabên punuo ane? Bir, gar amim,

—Metïndjwýnh kukràdjà ja ne mex kêt, anen arým akamy'ã ar akabên punu. Ne kam arým o Metïndjwýnh

kabën'a punu jarën arým mar kêt ne kôt amijo aba kêt. Ne aje Metĩndjwýnh kukràdjà'ã punu jarënhbit.

<sup>12</sup> Djãm we ar abê mýjja ne gar amibu'ã me'ã axwe janhôro aba? Metĩndjwýnh pydji ne arým me kute katàt amijo ba'ã memã karõ nhym me arým kabën ma. Ta dja me utàr jabej nàr meo biknor jabej nhym me arým me biknor tokry djàkam biknor jabej. Atemã me'õ kute meo anhýr kêtikumrëx. Kam ar ga akajgon kam me'ã axwe janhôr ar o aba.

*Me amikukãm amijo àmra ne kute amijarënh nêje kute me akre.*

<sup>13</sup> Ar aje amijo adjàmratija, ikabën 'ãno djan ama. Aje Metĩndjwýnh mar kêt ne amijo adjàmtrakam ga we memã kum,

—On ne nàr kryràr dja ba krĩ wãmã tën bôx ne ije amim pi'òk kaprĩ kumexo atomã. Be, dja ba kam pi'òk kaprĩ pãnh mebê mýjja jamýn amũ memã õro ikrĩ. Ne o ikrĩ:n arým pãnh inhõ pi'òk kaprĩ kumexo atom. Ne o ikrĩ: nhym arým ijã amexmë na apêx. Ba kam arým akubyn tẽ, ane. Gar aje memã ã amijo adjàmrao anhýrja gora ikabën 'ãno djan ama. <sup>14</sup> Dja ar ajã akati nhym mýjja ajmã ar ajo gar aje mar kêtikumrëx. Atĩn tẽ:n atĩn nHITEP djà ne kute mrãmri ne kakũm ba pyræk. Kakũm ba:n kam arým me aêrbê kêt ne tu kàjkwa mẽ bimirækumrëx ne. Nãm ã atĩn tẽ:n me aêrbê tu akêto ane.

<sup>15</sup> Kwãrĩk wãnh ã memã amijo adjàmrao anhýr kêt. Ga ren ar Metĩndjwýnh man ren memã kum,

—Metĩndjwýnh kute amim ijã karõ kôt dja ba itĩn ne ar iba rã'ã jabej. Ba kam arým krĩ 'òkam itëm jabej. Nàr atemã idjàpënh jabej, ane. Ga ren ar ã memã anen arým ar amex.

<sup>16</sup> Nhym be, kati. Gar Metĩndjwýnh mar kêt ne amikam akĩnh kadjy amijo amra. Aje ã amijo adjàmrao anhýrkam ne ajaxwe. <sup>17</sup> Metĩndjwýnh ne arým ar amã amrãnh mex'ã karõ gar arým aje mar. Dja ga mar kajgon kôt amijo aba kêt ne arým ajaxwe.

## 5

*Me õ nèkrëx rũnh kute amidjwýnhbit mar.*

*Mat 13.22; Ruk 12.15; Xim k 6.6; Ap 18.15*

<sup>1</sup> Me rũnhmã ne ba memã kum, —Ë, me anhõ nèkrëx rũnh, ba me amã arë. Dja apýnh me akaprĩ djàri me awýr bôxikumrëx. Me akaprĩ ra:x kukãm dja ga me on muwn amra:.

<sup>2</sup> Mýkam? Bir, dja me anhõ nèkrëx rax arým me abê rerekre ne. Te me anhõ kubëkà mex nhym kàpotire arým prĩne me abê apòk ne. <sup>3</sup> Dja prĩne me abê anhõ mýjja 'òk ne me abê amijo ajkë. Me anhõ kën karýrmë anhõ kryt jaka dja prĩne me abê punure. Nhym me kunĩ arým me anhõ mýjja punu pumũn me ajã abenmã kum, “Be, omũ. Djãm tãmwã mex got”? ane. Nhym kam Metĩndjwýnh arým me amã ajaxwe pãnh jarë ga me atokry:. Atokry kute mrãmri ne kuwy'ã me xêtkam me tokry pyræk. Be, mýj kadjy ne ga me amim anhõ nèkrëx rũnhõ atom nhym kumex? Djãm we me aje amijo rũnhmã? Kati. Me kute aminhinomã amimënh djà nhõ akatikam dja Metĩndjwýnh me amã ajaxwe pãnh jarë ga me atokry:.

<sup>4</sup> Ë, akubyn amijo tën amima. Ga me ajêx ne anhõ àpënhmã kum, “Dja gar inhõ bàygogo djê pa ba kam ar amã o pãnh”, anhýro aba. Nhym me ê pa, ga me ate kam arým memã o pãnh kêt. Tãm dja ga me akubyn amijo tën ama. Djãm Metĩndjwýnh kute me amar kêt got? Kati. Ë, me kute me amã ê kajgoja kum amijo akij ne kum, “Dja ga ijo angryk”, ane nhym arým me kuma. Metĩndjwýnh ne me krãptĩ:o ban memã Bënjadjwýr djwýnh. Uma:kumrëx ne arým me kute kum amijo àkjërja ma.

<sup>5</sup> Me ga ne ga me prĩne amijo djuw mexo aban abixaêr tý:xo aba. Aje mrãmri ne mry nhĩptĩ kute ate krãn àkurbit mar nhym me kute myt tãmkam par pyræk. On dja Metĩndjwýnh me ajaxweo pãnh ne.

<sup>6</sup> Ga me arým aje me kute katàt amijo

bakumrēxmā axwe jarēnh ne aje me par nhym me kute aminēje me abê àptàr kêtumrēx. Tām dja ga me akubyn amijo tēn ama. Nā bām ā me nēkrēx rūnh kute Metīndjwýnh mar kêt kam memā ane.

*Me kute amiwýr Bēnjadjwýr djwýnh jamār 'iry mā.*

<sup>7</sup> Nhym be, akmere, àpnhīre ar, gwaj baje Metīndjwýnh markam me kute gwaj bajo bikēnhkam, mýj dja gwaj amim arēn kuma? Bir, dja gwaj amim,

—Bēnjadjwýr djwýnh dja bōx ba kôt dja, ane. Bēnjadjwýr djwýnh bōx gwaj kôt baku'ēja dja gwaj kuma. Ne kam akrānmā amiwýr amār 'iry n 'ā badjukanga kêt. Ga, pur kre djwýnh kute pur kreja pumū. Ne kam djwý mex jamār 'iry:ja pumū. Nhym kam kum ngo nhym arým na bixadjwýr mex ne. Nhym kam djwý arým apōx ne 'y tỳx ne. <sup>8</sup> Dja gar kudjwa akrānmā amiwýr Bēnjadjwýr djwýnh jamār 'iry:n 'ā adjukanga kêt. Mýkam? Bir, arým bōx 'yr gwaj kôt baku'ê 'yr.

<sup>9</sup> Kwārīk wānh abēn prīkam abenā akabēn kêt. Mýkam? Bir, Metīndjwýnh kute pānh ar amā ajaxwe jarēnh karō. Kwārīk wānh abenā anhýr kêt. Memā axwe pānh jarēnh djwýnh arým bōx 'yr.

<sup>10</sup> Ga, me bakukāmāreja ma. Metīndjwýnh kukwakam ujarēnh djwýnhja ma. Bēnjadjwýr djwýnh kukwakam ne me memā ujarēnh ar ba nhym me 'ā ari meo bikēho ba nhym me amitokry maro ba. Nām me te meo anhýro ba nhym me akrānmā amiwýr Metīndjwýnh jamār 'iry n 'ā ukanga kêt. Dja gar me kudjwa ā amiwýr amār 'iryo ane.

<sup>11</sup> Nām me te meo anhýro ban te mebē Metīndjwýnh kurēo ba nhym me Metīndjwýnh'ā ukanga kêtumrēx. Me ja ne me kīnhkumrēx. Ja ne gar aje arým mar. Arým ne gar Djo'ā ujarēnh ma. Me bakukāmāre Djo te amitokry kumex maro ban amim Bēnjadjwýr djwýnh mar'ā ukanga kêtumrēx. Ne kam arým tokry mar'ā aminhinomā

amimē nhym Bēnjadjwýr djwýnh arým o djuw me:xkumrēx. Tām dja gar ama. Ga, Bēnjadjwýr djwýnh kum me kaprī:kumrēxja pumū.

<sup>12</sup> Akmere, àpnhīre ar, ar aje memā akabēn jarēnh nhym me kute amar pydji kady djām aje kam kôt Metīndjwýnh nār ō mýjja'ō jarēnhmā? Kati. Kwārīk wānh aje memā akabēn pydjīn arēnhkôt memā kākwa jarēnh kêt. Kwārīk wānh aje memā akabēn pydjīn arēnhkôt memā pyka jarēnh kêt. Memā ar akabēn pýnhbit ne arē. Aje mrāmri mýjjao anhýrmā. Kambit memā kum, “Nà. Dja ba ā o ane”, ane. Nār, aje mýjjao anhýr kētmā. Kambit memā kum, “Kati. Dja ba o anhýr kêt”, ane. Jabit memā arē. Memā akabēn pýnhbit ne arē. Kwārīk wānh memā akabēn jarē ne me kute ar amar pydji kady kôt memā apýnh mýjja jarē kêt. Metīndjwýnh ren ar amā ar ajaxwe jarē.

*Me kute aben mar ne Metīndjwýnhmā abeno à'wýr.*

<sup>13</sup> Dja gar ajō akaprī jabej Metīndjwýnhmā amijo a'wý. Nār, ar ajō akīnhkumrēx jabej angrerkam kum amikīnh jarē.

<sup>14</sup> Djā ne ar akam me'ō kanē? Gē amiwýr me kute Jeju nhō me jao ba djwýnh 'wýn amiwýr aro bōx. Gē ar Metīndjwýnhmā o a'wýn arým Bēnjadjwýr djwýnh kukwakam kangōo kungrà. Kangō kute rōnykangō pyrākjao kungrà. <sup>15</sup> Ne Bēnjadjwýr djwýnh kute me'ō kanējao mexmā tu amim kamnhīxkumrēx ne kum o a'wý nhym arým ar kabēnkôt o mex ne kum tỳx jadjà. Amrēbē kute àpēnh jaxweo ba jabej dja arým axwe maro aknon kam ngryk kêt ne.

<sup>16</sup> Dja gar ajaxwe'ōkam akaprīn 'ā abenmā amikôt amijarē. Ne kam Metīndjwýnhmā abeno a'wý nhym arým ar ajo mex. Godja gwaj bajaxwe kêt jabej ne kum badjà'wýr jabej. Ne badjà'wýr'ā batỳx ne 'ā badjukanga kêt jabej nhym kam Metīndjwýnh arým gwaj bakabēn kôt àpēnh rax.



<sup>17</sup> Be, djãm Erijbê wajanga? Kati. Erij umar kute mrãmri ne gwaj bad-jumar pyræk. Ne kam Metĩndjwýnhmã kàjkwa ngrà'ã à'wýr tỳxkumrẽx. Nhym arým kôt namẽ amexkam kàjkwa ngràbit. Ne ajte namẽ amexkam kàjkwa ngrà ne. Ne ajte namẽ amexkam tãm ne. Ne ajte nakam kàjkwa ngrà ne. <sup>18</sup> Ne kam ajte kum na'ã a'uw nhym kabẽn kôt ajte na axidjuw. Axidjuw nhym kam djwý ajte ingrõt. Dja gwaj ã Metĩndjwýnhmã badjà'wýro ane nhym ã gwaj bakabẽnkôt àpênh raxo ane.

<sup>19</sup> Akmere, àpnhĩre ar, gêdja ar akam me'õ Metĩndjwýnh kabẽn katàtja bê ate amijo ba jabej. Nhym me'õ akubyn Metĩndjwýnh'ýr o akẽx jabej. <sup>20</sup> Mýj dja kute arým 'ýr o akẽxkam kuma? Bir, me'õ kute akubyn 'ýr o akẽxja ne axwebê utà nhym Metĩndjwýnh arým me biknor tokry djàbê utàn kam kum apýnh axwe djàri krãptĩ akno.

## Pedru kute memã pi'ôk kumrêx no'ôk ne ja.

Jejukôt ba djwýnhbê Pedru ne mebê idjaer kute amim Jeju marjamã pi'ôk no'ôk ne. Ar ja ne ar apýnh pykakôt ajmã nhym me Jejukôt aro ajkê ne. Nhym kam Pedru kute aro týx ne o kïnhmã arkum pi'ôk no'ôk ne. Ne arkum,

—Mrãmri ne gwaj pykajabê babari Jejukôt batokry. Te batokry gwaj Jeju'ã bangrà týx. Arým gwaj bakutêp gwaj bakïnh djã dji. Gwaj Jeju'ã amijakren kudjwa te batokryn tu amikajmãtã Jeju kamnhïx ne bakïnh. Nãm ã Pedru arkum ane.

<sup>1</sup> Ibê Pedru. Jeju Kritu ne ijano ba memã 'ã idjujarênh ar iba. Ba ne ba pi'ôk no'ôkkam ar amã ikabên jarê. Amrêbê gar apýnh me ò pykakôt aben bê abingrãnhja nhym me kute ar ajo me bajtemo baja ba ar amã ikabên. Pykabê Pôtukam, Garaxakam Kapadôkam, Adjijkam, Bixinijkam, ar aben bê abingrãnhja, ba ar amã ikabên jarê.

<sup>2</sup> Metïndjwýnh, me Babãm djwýnh arým amijo ar apytã. Amrêbê: mýjja kunï kator kêtri amijo ar apytã. Kute prïne amikukãm mýjja kunï markam amijo ar apytã. Karô ne ar ajo mexo ba gar arým kôt amextiren ajmã akute kêt ne ar aba. Ne kam katãt Jeju Kritu kabên man kôt ar amijo aba. Amrêbê: ne me bakukãmãre mry kamrôo me kaprêk nhym Metïndjwýnh arým me axwe maro aknon mekam ngryk kêt ne. Jakamdjwý arým Kritu pïte'ykam ty nhym kamrô prôt. Kam ne Metïndjwýnh arým ar ajaxwe maro aknon ar akam ngryk kêt.

Gê tu kum ar akaprï:kumrêx\* gar adjumar mexo amũ amikamên arým adjumar mexkumrêx ne.

*Mýj ne me kute amiwýr kamnhïxmã?  
Rô 8.29; Ep 1.4; A Xim 1.9; Ped k 2.9*

<sup>3</sup> Ba Metïndjwýnhmã mextire jarê. Metïndjwýnh ne ra:xkumrêx. Kubê Bênjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu Bãm. Ta ne ukaprï ra:xi. Ukaprï raxkôt ne arým gwaj bamã amak bô. Ga, me nã kurũm apôxkam me umar djã nyja pumũ. Metïndjwýnhdjwý ne gwaj bajamak bô gwaj arým badjumar djã nyn kam bamã katãt amijo baba prã:m ne bamã Metïndjwýnh kï:nhkumrêx. Jeju Kritu tyk ne akubyn tïnkam ne arým gwaj bamã bajamak bô gwaj arým badjumar djã ny. Kute gwaj bamã bajamak bônham gwaj tu 'ýr babôxmã kamnhïxkumrêx. Dja gwaj 'ýr bôx ne kôt ar baba rã'ã: rã'ã ne. <sup>4</sup> Nhym kam arým gwaj bamã mýjja mexti:re ngã, gwaj bamã mýjja kume:x ngã. Djãm mýjja rerekãmã? Kati. Djãm punumã? Kati. Mýjja mex rã'ã: rã'ã ne. Kãjkwa djwýnhkam ne arým ar amã kudji.

<sup>5</sup> 'Itýxo Metïndjwýnh kute mã amim ar apytãr mex ne ar ajo ba. Gar tu amim markumrêx nhym kute mã 'itýxo ar apytãr mex ne ar ajo ba. Dja mã amim ar ajo ba: nhym me kute aminhinomã amimênh djã nhô akati arým bôx. Bôx nhym arým prïne amimex kôt ar ajo mexkumrêx.

<sup>6</sup> Jakam godja gar apýnh mýjjakam akaprï jabej. Me kum ar akurê nãr akanê nãr anhôbikwa'ô abê tyk nãr mýjja 'ôdjwýkam akaprï jabej. On dja akaprï kêt ne. Dja te akaprïn akïnhiti:re. Mýkam? Bir, dja gar Metïndjwýnhkôt amexti:rekumrêx. Ja ne gar amiwýr kam ama. Kam ne gar akïnhiti:re. Akaprï japôkmã akïnhiti:re.

<sup>7</sup> Ga, kên karýrkam punu kunï kator kadjy me kute kuwykam adjwýrja pumũ. Nhym kam arým mexkumrêx. Ar gadjwý dja me kum ar akurê nãr akanê nãr anhôbikwa'ô abê tyk nãr mýjja 'ôdjwýkam akaprï jabej. Kam dja gar amim Metïndjwýnh man amim maro amũ amikamên arým mar rax ne. Aje Metïndjwýnh mar

\* **1:2** Djãm ar ga ne gar adjukaprï nhym pãnh arým kum ar akaprï Kati. Ta ne tu kum ar akaprïkumrêx.

raxkam akĩnhkumrêx. Kam akĩnho kên karÿrkam me kĩnhja jakrenh me:x ne. Kên karÿr dja on akuno. Nhyim be, ar ga dja gar tu amim Jeju Kritu mar raxkumrêx nhyim akubyn bôx ne apumũn ar ajã amim,

—Be, inhô me wã mex djô'ã ne me mã imex jarên irax jarê ba kam arÿm ikĩnhkumrêx, ane. Dja ã ar amex djô'ã ane.

<sup>8</sup> Ar ga ne gar omũnh kêt. Te aje omũnh kêt ne amã abê:kumrêx. Te jakam aje omũnh kêt ne aje tu amim markumrêxkam arÿm akĩ:nhkumrêx ne te: aje akĩnh'ã memã amijarênh mex prãmje. <sup>9</sup> Metĩndjwÿnh kute ar apytãrmã gar tu amim Kritu markumrêx nhyim arÿm ar apytã gar kam arÿm akĩ:nhkumrêx.

<sup>10</sup> Djãm amrêbê: ne Metĩndjwÿnh kukwakam kabên jarênh djwÿnh kute gwaj bapytãr mar? Mÿjjao Metĩndjwÿnh kute gwaj bapytãrmã djãm me kute mar? Kati. Nãm me memã kum,

—Metĩndjwÿnh ta dja ã tu kum me kaprĩkumrêx, anhÿro ba. Jabit ne me arê. Ne kam te: kute amikukãm gwaj bapytãr mar mex prãmje. Nãm me te: kute marmã prĩne pi'ôkkôt abenã Metĩndjwÿnh kabên jarên abenmã kum,

<sup>11</sup> —Je tô, mÿj xêja ne Metĩndjwÿnh ta tu mekam ukaprĩkumrêx? Mÿj dja me utãr on? Nhÿnh amex jakam dja ã meo ane? Nãm me ã amim ane. Nhyim Kritu Karô me kadjwÿnhbê amijo kajkep ne memã Kritu'ã ajarê. Nãm memã kum,

—Dja tokryn kam ã arÿm raxkumrêx. Nãm ã Karô memã ane nhyim me te: kute amikukãm gwaj bapytãr mar mex prãmje. Mÿjjao kute gwaj bapytãr ja te kute mar mex prãmje.

<sup>12</sup> Nhyim kam Metĩndjwÿnh arÿm memã kum,

—Djãm me ajã ne ba ikabên ja jarê ga me te: aje mar mexmã? Kati. Tũ:mrãm me akamingrãnyre'ã ne ba ikabên jarê, ane. Metĩndjwÿnh memã ane nhyim kam 'ãtũmkam ujarênh djwÿnh ar arÿm kãj bê ar amã Kritu'ã ujarênh ny jarê. Kute kãjkwa kurũm

memã Metĩndjwÿnh Karô janorkôt me ar amã arê gar gajbit arÿm ama. Kadjy mrãnh djwÿnhdjwÿ te kute mar prãmje gar gajbit arÿm ama.

*Me mexti:ren axwe kêt ne ar ba'ã kute memã karô.*

*Ep 4.1; Kor 1.10; Tex k 2.10; Xit 2.14*

<sup>13</sup> Ar aje markam dja gar ano tÿx ne ajamak mex ne ajaxwe kêt kadjy amijãno djan mrãmri akĩnh djãkam amakkumrêx. Kwãrĩk wãnh kam amak katêri 'ã adjukanga kêt. Dja Jeju Kritu bôx ne arÿm memã amijo amirĩt ne arÿm ar amã akĩnh djã nhôrkkumrêx. <sup>14</sup> Ga, me prĩre kute nã kabên mar ne kôt kute amijo baja pumũ. Ar gadjwÿ dja gar Metĩndjwÿnh kabên man kôt ar amijo aba. Amrêbê ne gar ajamakke kêt ne amã mÿjja punu kĩnh. Kwãrĩk wãnh akubyn amã kĩnh kêt. <sup>15</sup> Metĩndjwÿnh ne mexti:ren axwe kêtumrêx. Ar ga dja gar Metĩndjwÿnhkôt amextiren ajaxwe kêt ne ar aba. Amrãnh kunĩkôt ajmã akute kêt ne ar aba. Metĩndjwÿnh ta ne amiwÿr ar ajuw ne ar ajo ba. <sup>16</sup> Amrêbê: ne me bakukãmãremã kum,

“Ba ne ba imexti:ren ijaxwe kêtumrêx ne ar iba. Dja gar ikudjwa amextiren ajaxwe kêt ne ar aba.” Nãm ã me bakukãmãremã ane nhyim me arÿm 'ã pi'ôk no'ôk. Kam dja gar amexti:ren ajaxwe kêt ne ar aba. <sup>17</sup> Kãjkwakam me Babãm djwÿnhmã ne gar amijo a'uw. Ta ne kute me kunĩ axwe markam kute memã axwe pãnh jarênh. Me kute axwekôt amijo badjãri 'ãnh dja memã pãnh jarênho tẽ. Dja katãt me kunĩmã pãnh jarê. Ar gadjwÿ kute ar amã ajaxwe pãnh jarênh karô amijãno djan ar aba. Ga, me me bajtem nhô pykakam ar bakam amijãno ãm ne katãt kute amijo baja pumũ. Ar gadjwÿ pykakam ar abari amã Metĩndjwÿnh pyman amijãno dja. Ajaxwe kêt kadjy amijãno djan katãt ar amijo aba.

<sup>18</sup> Amrêbê ne gar te ajaxwe kêtumã ar akukãmãkjê kukrãdjã kôt amijo

aba kajgo:n ajaxweo rã'ã. Nhyam kam Kritu arým ar ajaxweo pãnh nhyam kam Metĩndjwýnh arým tu ar amã axwe kêt jarê gar kum ajaxweo kêt. Djãm kryt jakao nãr kên karýro ne ar ajaxweo pãnh? Kati.

<sup>19</sup> Metĩndjwýnh ne kum kra kĩ:nh. Nãm te kum kĩnh ne arým pykamã ano nhyam arým amikamrôo ar ajaxweo pãnh. Ga, me bakukãmãre kute mrykĩ'ãtomti par ne kute Metĩndjwýnhmã bôrja pumũ. Mry punu kêt ne prĩne kà mex ne me kupa. Kritudjwý ajmã kute kêt ne axwe kêt kumrêx ne arým ar ajaxweo pãnh. Pĩte'ykam ne kamrô prôt ne arým tyn kam arým o ar ajaxweo pãnh. Kam dja gar amijãno djan katãt ar amijo aba.

<sup>20</sup> Mrãmri ne Metĩndjwýnh amim Kritu'ã karøkumrêx. Amim tyk'ã karøkumrêx. Pykamẽ kãjkwamẽ mýjja kunĩ kêttri ne amim 'ã karøkumrêx. Ne kam 'ãtũmkam arým ar akadry Krituo amirĩt ne. Mýjja kunĩ kute aminhinomã amimẽnh djã nhõ akati jakam arým o amirĩt ne. <sup>21</sup> Nãm ar akadry o amirĩt gar aje kôt tu amim Metĩndjwýnh markumrêx. Nãm o amirĩt nhyam ty nhyam akubyn o tĩn ne amiraxo o rax nhyam arým ra:x ne uma:kumrêx. Mýj kadry? Bir, gar aje tu amim Metĩndjwýnh markumrêx ne aje amiwýr kôt atĩn kamnhĩxmã. Ja kadry ne akubyn Krituo tĩn nhyam arým ra:xkumrêx.

<sup>22</sup> Jakam ne gar arým kabên katãt man kôt ar amijo aban arým ajmã akute kêt ne ar aban arým mrãmri amã me abê katãtkumrêx. Jeju kukwakam me bakamyja amã me abê katãtkumrêx. Kam, dja gar ã anen amim ajaxwe'õ'ã karõ kêt kumrêx ne arým ar amã aben jabê:.

<sup>23</sup> Ga, te bãygogo 'y mex ne punu prãmja pumũ. Nhyam me bãygogo 'y mex kre nhyam arým ingrõtja pumũ. Ar gadjwý ne me ar amã Metĩndjwýnh kabên jarê, Metĩndjwýnh kabên kute mýjja 'y pyrãk ne me

ar amã arê. Nhyam me kute ar amã arênhja ne kute me àkre pyrãk. Djãm Metĩndjwýnh kabên punu prãm? Kati. Mex rã'ã: rã'ã. Tãm ne me ar amã arê gar aman arým tu amim Metĩndjwýnh markumrêx. Nã gãm ar mýjja nhingrôt mãn prãbê tu amim markumrêx. Nhyam kam arým ar amã ajamak bô gar arým adjumar djã ny kute mrãmri ne me prĩre bixadjwýr nykam umar djã ny pyrãk. Ne kam arým amã Metĩndjwýnh kĩ:nh ne aje mar prã:m ne aje katãt amijo aba prã:m ne. Metĩndjwýnh ne amikabên pýnh ne arê. Djãm kute atemã kabên 'õ jarênhmã ne kute o kabên tũm japanh ne o biknormã? Arkati. Kute amikabêno biknor kêt kumrêx. <sup>24</sup> Ikabênja kôt ne me amrêbê: me bakukãmãremã kabên jarên memã kum,

“Ga, bõja pumũ. Bõ tĩn 'ikrãne ne arým mjô. Me badjwý ne gu me bakunĩ batĩn ne ar baba 'ikrãne.

Ga, pidjõrã mexkumrêxja pumũ. Pidjõrã mex 'ikrãne ne arým rôrôk ne. Me badjwý ne gu me bamex 'ikrãne.

<sup>25</sup> Nhyam be, Metĩndjwýnh ne amikabên pýnh ne arê. Djãm kute iby atemã kabên 'õ jarênh ne kute o kabên tũm japanh ne o biknormã? Arkati. Kute mar tỳx rã'ã: rã'ã ne.”†

Nãm me ã me bakukãmãremã ane. Kam ne gwaj kabên mar pýnh. Amrêbê ne me kãj bê ar amã Kritu'ã ujarênh ny jarê. Kabên pydjĩn arê gar mar pydji.

## 2

<sup>1</sup> Me kute ar amã Kritu'ã ujarênh ny jarênh ar aje mar pydjĩkam

on wãnh me kãxã akabên punu kanga.

Aje memã ajêxkôt me noo abiknor on wãnh kanga.

On wãnh ajêx ne aje amijo Jeju mar mexja kanga.

† 1:25 Kute amikabên jarênh ne o biknor kêt kumrêx. Kute apýnh mýjja jarênh kôt dja mýjja kunĩ apõx mexkumrêx.

Me'õ nhõ mỳjja'ã angryk on wãnh kanga.

Akabên punu kunĩ on wãnh kanga.

<sup>2</sup> Metĩndjwỳnh kabên kute me kà kangô pyràk dja ga amã kĩnh. Aje me prĩre rwỳk ny pyràk kute kum kà djãnh pyràk ã amã kabên kĩnho ane. Ne kabên maro tē:n maro amũ amikamēn mar ra:x ne. <sup>3</sup> Aje arỳm amim Bēnjadjwỳr djwỳnh mex kakinhkam dja ga ã amã kabên kĩnho ane.

*Kute Kritu'ã kēn jakre.*

<sup>4</sup> Kritu ne kute kēn pyràk. Nhym be, kēn ne tĩn ne ar ba kêt. Nhym be, Kritubit ne tĩn ne ar ba. Kute kēn pyràk gar arỳm 'ỳr bôx. Nhym me kwỳ arỳm kanga. Nhym be, Metĩndjwỳnh ta arỳm amijo utà. Kute o me utàr kadjy arỳm amijo utà. Kum kĩ:nhkumrêx kute mrãmri ne me kum kēn pãnh rax kĩnh pyràk.

<sup>5</sup> Ar gadjwỳ ne gar aje apỳnh kēn pyràk. Nhym be, kēn ne tĩn ne ar ba kêt. Ar gajbit ne gar atĩn ne ar aba. Aje apỳnh kēn pyràk. Ga, me bakukãmãre kute kēno Metĩndjwỳnh nhõ kikreti nhipêxja pumũ. Ar gadjwỳ ne Metĩndjwỳnh arỳm ar ajo kran ar amã Karõ jano nhym kam arỳm ar akam nhỳn ar ajo ba. Gar kam arỳm abeno anhõbikwa mexo mõ. Nãm ar ajo kute mrãmri ne kēno kikreti nhipêxo mõr pyràk. Ne kam ajte amim ar apumjuw, kute ar ajo me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnhmã ne ar apumjuw. Ga, me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh kute Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam kum mry bõr nhym kum kĩnhja pumũ.

Ar gadjwỳ Karõ kute ar ajo bakam ne gar kum apỳnh kĩnh djà nhõro aba nhym kum kĩnh. Ar aje tu amim Jeju Kritu markam ne kum kĩnh. <sup>6</sup> Be, nhym kam Metĩndjwỳnh kēn'ã Kritu jakre. Kēn pãnh raxja, me kum kĩnhja'ã ne akren me bakukãmãremã kum,

“Ota ba krĩraxbê Xijãokam kēno kikremo kajpa nhym dja. Kēn mexkumrêx, kēn pãnh rax ne ba amijo utàn kudja.

Me kute tu amim kēnja markumrêx dja me pijàm kadjy kêtumrêx.”

Nãm Metĩndjwỳnh ã Kritu'ã me bakukãmãremã ane nhym me arỳm 'ã pi'òk no'òk ne. <sup>7</sup> Ar ga ne gar arỳm tu amim Kritu markumrêx ne arỳm amã kĩ:nh. Amã kĩnh kute mrãmri ne me kum kēn pãnh rax kĩ:nh pyràk.

Nhym be, me amakkre kêtja ne me kute amim Kritu mar kêt ne kanga. Nhym be, Metĩndjwỳnh ta arỳm kàjmã kum rax kamē nhym arỳm ra:x. Kritu'ã ne amrêbê me bakukãmãre memã ajarê. Nãm me memã kum,

“E kum kēn ja ne me kute kikreo ãm djwỳnhja kute kikremã armã te omũn kam bõm kumê.

Kēn ja ne arỳm kute kikremo kajpar, kum kajpar tỳxi”, ane.

Be ga, me bakukãmãre kute amrêbê: memã anhỳr kôt me arỳm kute Kritu kangaja pumũ. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm kàjmã kum rax kamē nhym arỳm ra:x ne. <sup>8</sup> Nãm me memã kum,

“Kēn ne kute me par tok nhym kam me rôròk prãm kumrêx”, ane.

Me amakkre kêt ne me kute me rôròkja pyràk. Nãm me kute amim Kritu mar kêt ne kam arỳm me biknor tokry djakam akuno. Metĩndjwỳnh kute amrêbê: me'ã amim karõ kôt dja me arỳm akuno.

<sup>9</sup> Nhym be, ar ga ne Metĩndjwỳnh arỳm amijo ar apytà. Ar ga ne gar aje mrãmri ne me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh rũnh pyràk. Nhym Bēnjadjwỳr djwỳnh ne ar ajo ba. Ar abê Metĩndjwỳnh nhõ me wỳnhkumrêx nhym arỳm amim ar ajo ba. Ar gajbit ne amim ar ajo ba. Amrêbê ne gar ajaxwe: ne aje mrãmri ne me akamàt kô tykkam rôròk baja pyràk. Gar ari ajaxweo aba nhym Metĩndjwỳnh arỳm amiwỳr ar ajuw ne ar ajo ba. Jakam ar aje mrãmri ne me irãkam katàt ba pyràk ne katàt Metĩndjwỳnh kôt ar amijo aba. Ne kam arỳm memã ra:xmê mextire 'ã adjujarēnh ar aba.

<sup>10</sup> Amrêbê ne gar ate me kajgo kôt ar aba. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm jakam

ar ajo kran amikôt ar ajo ba. Amrêbê ne kum ar akaprî kêt. Ne kam arÿm jakam kum ar akaprî.

<sup>11</sup> Ga, me me bajtem nhô pykakam ar baja pumû. Djâm me kute amikukràdjâ kangan me bajtem kukràdjâ marn kôt amijo ba prâm? Kati. Ar gadjwÿ ne gar me kum Metîndjwÿnh kînh kêtja mē ro'ã ar aba. Me kum amidjwÿnhbito kînh prâmkam axwe:. Me axwe kôt ar ajaxwe puma:. Djâm ar aje Metîndjwÿnh kukràdjâ kangan me axwe kukràdjâ 'amÿnh ne kôt ajaxwemã? Kati. Kwârîk wân h. Dja gar Metîndjwÿnhmã amijangri tÿx.

<sup>12</sup> Me kute Metîndjwÿnh mar kêtjamē ro'ã ar abakam dja gar katàt ar amijo aba. Nhy m kam me ar apumûn arÿm ar ajã 'êx jabej ne arîk ar ajã kute,

—Ga, me axweja pumû, anhÿr jabej. Kwârîk wân h rã'ã. Ar ga dja gar memã katàt ar amijo aban adjukaprî. Katàt ar amijo aba: nhy m kam Kritu arÿm bôx. Bôx nhy m me arÿm amiman Metîndjwÿnhmã kum,

—Mrâmri amexkumrêx. Me kute amim amarja katàt ar amijo ban ukaprî. Ba kam gadjwÿ amex ma. Mrâmri amexkumrêx, ane. Dja me ar akatàt pumûn arÿm ã Metîndjwÿnhmã ane.

*Me kute me bēnjadjwÿr kabēn marmã.*

*Rô 13.1; Xit 3.1*

<sup>13</sup> Ba ar amã arē gar ama. Dja gar pykakam me bēnjadjwÿr kabēn kunî ma. Mÿkam? Bir, gar arÿm kàjkwakam anhô Bēnjadjwÿr djwÿnh kabēn maro aba. Ta ne arÿm ar amã me'ã karôn ar amã,

—Pykakam ar anhô bēnjadjwÿr kabēn ma, ane. Kute ar amã anhÿrkam ar aje pykakam anhô bēnjadjwÿrdjwÿ kabēn marmã. Bēnjadjwÿr raxo kute me bēnjadjwÿr kunî jakrenhja dja gar kabēn ma.

<sup>14</sup> Nâr me bēnjadjwÿr kute atâri ar amã ÿr ja dja gar kabēn ma.

Metîndjwÿnh ta ne ar amã me bēnjadjwÿr jano. Ta ne ar amã aje me

kabēn marmã arē. Mÿj kadjy ne ar amã me arē? Bir, dja me bēnjadjwÿr me axweo bikēnho ba. Nâr, dja me katàt kute amijo bajamã mex jarēnho ba. Me kute ã meo anhÿr kadjy ne ar amã me bēnjadjwÿr jarē. Kam, dja gar me bēnjadjwÿr kabēn man katàt ar amijo aba. <sup>15</sup> Katàt ar amijo aba nhy m kam me kwÿ ar ajã kabēn kajgo kumex jarē. Me bēn kati dja me ã ar ajã ane. Kwârîk wân h rã'ã. Ar ga dja gar arek katàt ar amijo aban 'ã adjukanga kêt. Nhy m kam amû me krãptî arÿm ar amexkôt ar apumûn arÿm me kabēn kajgoja mar kêt. Nhy m kam me arÿm anhikrên arek dja. Dja gar aje katàt amijo abao ã me kabēn kajgoja nhityo ane. Metîndjwÿnh kute ar amã 'ã karô kôt dja gar ã ane.

<sup>16</sup> Amrêbê ne gar te ajaxwe kêt mã ne ajaxwe rã'ã. Jakam ne Kritu arÿm ar ajaxwebê ar apytàn arÿm ar amã tÿx jangij. Ar ajaxwebê ar atÿxkam ar ga ne gar arek mekôt ar aban adjumar mex. Arek mekôt ar abakam kwârîk wân h arîk ar aba kêt. Ga, me kwÿ kute,

—Ba ne ba arek mekôt ar iban idjumar mex, anhÿrja pumû. Nãm me anen kam arîk ar ban axwe:. Ne kam me kute mrâmri ne me kute kubêkã mex jangjênh ne kadjwÿnhbê punu rã'ã pyrâk. Kwârîk wân h ã amijo anhÿr kêt. Ar ga dja gar abê Metîndjwÿnh nhô àpênhkumrêx ne kum adjapênh tÿx ne katàt kabēn man kôt ar amijo aba.

<sup>17</sup> Me kunî ar aje kàjmã memã rax kamēnh kadjy dja gar amima. Jeju kukwakam ar aje meo akamyja ar amã me abê. Amã Metîndjwÿnh rax pyman bēnjadjwÿr raxja kàjmã kum rax kamē.

<sup>18</sup> Me kute ar ajô ar apa 'amÿnh gar memã adjapênh kajgo ar aba ar, ar amã ne ba ikabēn jarē. Dja gar akràn mã pykakam ar ajo ba djwÿnhmã adjapênh katàt ne rax ma. Djâm ar ajo ba djwÿnh mex ne kabôt katikambit dja gar kabēn

kôt kum adjâpênh katât? Kati. Àkrê prâmkamdjwý kum adjâpênh katât.

<sup>19</sup> Mýj dja gar nêh kam arým Metîndjwýnh kînh nhym ar amã mex jarê? Bir, dja gar katât Metîndjwýnh kabên man kôt ar amijo aba. Nhym kôt me arým ar ajo ajkê gar kôt arým atokry ne akaprî ma. Kam dja gar Metîndjwýnh kînh nhym arým ar amã mex jarê.

<sup>20</sup> Godja gar ajaxwe nhym me pãnh ar ajo bikênh jabej gar kam akrãnmã amitokry mar jabej. Djãm kam gar arým Metîndjwýnh kînh nhym kute ar amã mex jarênhmã? Kati. Nhym be, godja gar katât ar amijo aba nhym me arým kôt ar ajo bikênh jabej gar kam akrãnmã atokry mar jabej. Katât ar aje amijo abakambit dja gar arým Metîndjwýnh kînh nhym ar amã amex jarê. <sup>21</sup> Katât ar aje amijo abakôt me kute ar ajo bikênh gar kôt atokry. Ja kadjy ne Metîndjwýnh amiwýr ar ajuw ne ar ajo ba. Ga, Kritudjwý gwaj bakadjy tokryja pumũ. Gwaj baje kudjwa katât amijo baban kôt batokry kadjy ne gwaj bakadjy tokry.

<sup>22</sup> “Djã nãm Kritu axwe? Kati. Djã nãm memã 'êx ne me noo akno? Kati.”\*

<sup>23</sup> Me kum àkjêrkam djã nãm amipãnh memã akij? Kati. Tokrykam djã nãm me kangrô? Kati. Nãm Metîndjwýnhmã amijarê. Kute katât memã axwe pãnh jarênh djwýnhkumrêx jamã ne amijarê.

<sup>24</sup> Kritu ta ne pîte'ykam gwaj bajaxweo pãnh. Mýj kadjy ne gwaj bajaxweo pãnh? Bir, gwaj bamã bajaxweo prãm kêt kadjy.

Ga, me tyk kum axwe prãm kêtja pumũ. Gwaj badjwý arým batykmãnh prãbê bamã bajaxweo prãm kêt ne ar baban baje kabên marn kôt baje amijo baba prãm. Ja kadjy ne arým gwaj bajaxweo pãnh. Mry kà punuo ne me prîne ôm nhym kam Metîndjwýnh arým kôt gwaj bajo mex gwaj kam ã bamã bajaxweo prãm kêt

ane. <sup>25</sup> Ga, mryo ba djwýnh kêt kam mrykî'ãtomti arým no biknor ne ate ar baja pumũ. Ar gadjwý ne gar ate ar aba. Nhym be, jakam gar arým ajo ba djwýnh Jeju'ýr amijo akêx ne kôt ar amijo aba nhym arým ar apytãro ba.

### 3

*Kute prômê mjênmã abenã karô.  
Xit 2.2; Xim k 2.9, 3.11*

<sup>1</sup> Ê, ar apa, arým ar amjênwã, ar amã ne ba ikabên ne. Dja gar akrãnmã amjên kabên maro aba. Ar ajô amjên kute amim Metîndjwýnh kabên mar prãm kêt jabej ga dja ga katât kabên kôt ar amijo aban ï arým 'ýr o akêx ne. <sup>2</sup> Godja te amim Metîndjwýnh kabên mar kêt ne arým apumũ. Katât aje amijo aban amã Metîndjwýnh rax pymakôt arým apumũ. Ne kam amex kôt arým Metîndjwýnh'ýr amijo akêx ne tu amim markumrêx.

<sup>3</sup> Be, mýj dja ga amexkam akute nhym me kum akînh ne? Djãm akunhêrkam nãr djãm akî prîne mex nãr djãm apýnh anhô kên karýrkam nãr djãm aje akà mex jangjênhkam? Djãm akunhêr jabit ne arým kôt amex? Kati.

<sup>4</sup> Bir, mýj dja ga ga amexkam akute nhym me kum akînh ne? Bir, dja ga anhökre kadjwýnhbê akabên mexbit man memã aprîren akrãnmã memã abên rereko aba nhym me arým kum akînhkumrêx. Nhym kam Metîndjwýnhdjwý kum akî:nhkumrêx kute mrãmri ne me kum ô mýjja pãnh ra:x kînh pyrãk.

<sup>5</sup> Amrêbê ne me bakukãmãre nire kwý mextiren axwe kêt ne ar ba. Ne Metîndjwýnh kanãrrãm ar ban arým kabên mexbit jarêh akrãnmã mjên kabên maro ba. <sup>6</sup> Ga, Xara kute Abraão kabên marja pumũ. Nãm katât kôt ar amijo ban kum rax jarênh ar o ba. Ar aje Xara tãmdjwý pyrãk dja gar kudjwa amjên kabên man arým atîh prãm kêt.

\* **2:22** Amrêbê ne Metîndjwýnh kukwakam kabên jarênh djwýnhbê Idjaj ja jarê nhym kam Pedru kôt arê.

7 Ê, ar apa, arÿm ar aprōwā, ar amādjwÿ ne ba ikabên ne. Kwārîk wānh amidjwÿnhbit maro aba kêt ne prîne amim aprō maro aba. Ajityxo aje aprō jakrenhkam kum aprî:ren amā abê. Djām amā aprō jabê kêt nhym Metîndjwÿnh kute amarmā? Aje kum amijo adjà'wÿr nhym kute amarmā? Kati. Dja ga amā abê kêt nhym Metîndjwÿnh arÿm amar kêt. Nhym be dja ga amā aprō jabê nhym arÿm akabên ma. Djām apydji ne Metîndjwÿnhkôt atîn ne ar abamā? Kati. Metîndjwÿnh djukaprîkôt ne ga aprômê kôt ar atîn ne ar abamā.

*Me kute katàt amijo bamā.*

*Ep 4.1; Kor 1.10; Tex k 4.1; Ped k 2.12*

8 Jakam ne ba ar akunīmā ikabên. Gora ar akunī axikôt abenmā akabên jarê. Kwārîk wānh amidjwÿnhbit maro aba kêt. Dja gar aben maro aba. Kute me kamy kum kamy jabê pyrāk dja gar ā amā aben jabêo ane. Ar amā aben kaprîn amijo angrin akātām ne ar abeno aba.

9 Kwārîk wānh me'ō ar ajo ajkê gar amipānh o abikênh kêt. Nār, kwārîk wānh me'ō ar amā akij gar amipānh kum adjākjêr kêt. Ate dja gar kum akabên mex jarên o djuw mex. Ar aje ā abenmā anhÿr kadjy ne Metîndjwÿnh amiwÿr ar ajuw ne ar ajo ba. Ja dja gar aman ikabên kôt amijo ane nhym Metîndjwÿnh ĩ arÿm ar amā akînh djā ngān ar ajo djuw mex. 10 Amrêbê: ne me bakukāmāre memā kum,

“Ar adjumar mex ne atîn 'iryne ar abamā djām ar amā ja kînh? Mÿj dja gar kadjy amijon?

Bir, kwārîk wānh akabên punu'ō jarênh kêt. Aje me noo abiknor kadjy, kwārîk wānh memā ajêx kêt.

11 Godja me arîk ar ban axwe on memā akāx. Ar ga dja gar ajaxwe kêt ne amā me kaprî.

Ar akunī abenkam adjumar mex kadjy dja gar aben nêje aben jakren akabôt katin ar aba ne 'ā adjukanga kêt.

12 Mÿkam dja gar abenkam adjumar mex? Bir, Bēnjadjwÿr djwÿnh kute katàt me kute amijo baja pumūnh.

Ne kam me kute kum amijo à'wÿrkam arÿm kute me kabên marn kam kute me kabên kôt memā ipêx.

Nhym be, me axweja ne Metîndjwÿnh arÿm mekam no kâ nhān ngryk ne arÿm mebê aptā”, ane.

Me kute amrêbê: me bakukāmāremā anhÿrkam dja gar ā amexo ane.

13 Ar amex prām kam djām me kute ar ajo bikênh prām? Kati. 14 Nār gar katàt ar amijo aba nhym me kôt ar ajo bikênh jabej gar arÿm atokry. Atokry japôkmā akînh. Akînh ja dja gar ama. Kwārîk wānh kam ar amā me uma kêt ne atîn prām kêt.

15 Ne ate Bēnjadjwÿr djwÿnh, Metîndjwÿnh ma. Ne mexo umatija ma. Ne ano tÿx. Amikôt aje memā amijarênh kadjy ano tÿx. Dja me abej akukij ne amā,

—Mÿj ne ga aman arÿm, “Dja ba Metîndjwÿnh kôt itîn ne ar iba rā'ā: rā'ā ne”, anhÿro aba? Mÿj ne ga ama? ane. Dja me ā abej akukjêro ane ga kam amikôt memā amijarên memā kum,

—Kritu ikadjy ty. Ba arÿm tu amim markumrêx. Kam dja ba Metîndjwÿnh kôt itîn ne ar iba rā'ā: rā'ā ne, ane. Kwārîk wānh memā bêx kêt. Metîndjwÿnh mexo uma dja gar aman memā aprîren memā amijarê.

16 Dja gar katàt ar amijo aban amikam ajaxwe'ō mar kêt nhym me arÿm ar ajā 'êx ne memā kum,

—Djām tām wā katàt kute amijo ba got? Kati, axwe, anhÿro ba. Kwārîk wānh rā'ā. Dja te me ar ajā anhÿro ba, ar ga dja gar katàt amijo aba rā'ā. Ne katàt amijo aba tām tā: nhym kam me arÿm ar akatàtkumrêx kôt ar apumūn arÿm amikam pijām ne. Me amikam pijāmmā dja gar katàt amijo ar aba rā'ā.

17 Mÿkam ne me ar ajā kabên punu? Bir, godja Metîndjwÿnh ar atokry'ā amim karō jabej. Kute ar ajā amim karō kôt ne me ar ajā kabên punu gar



arým atokry. Ajaxwe kêt ne atokry. Ne te atokry ne Metîndjwýnhmâbit amexkumrêx. Nhyim be, me kwý axwekumrêx nhyim Metîndjwýnh arým memã axwe jarê nhyim me arým tokry:. Nhyim be, ga te ajaxwe kêt ne atokry, ja ne mex.

<sup>18</sup> Be ga, Kritudjwý tokryja pumũ. Gwaj bajaxwekôt tokry. Gwaj bajaxwekumrêx nhyim ta axwe kêtumrêx ne arým gwaj bajaxwe pãnh tokry. Kute Metîndjwýnh'ýr gwaj bajo akêx kadjy tokry. Nãm me kubĩ. Kritu nhĩkumrêx nhyim me kubĩ. Nhyim kam Metîndjwýnh Karõ akubyn o tĩn ne.

<sup>19</sup> Amrêbê: Nôwe me bakukãmãremê ro'ã ar bakam ne ngô me imex nhyim me arým ty. Nhyim kam Metîndjwýnh arým me karõbê ijê. Me tĩn ne ar bari ne Metîndjwýnh arým Nôwemã Karõ jano nhyim arým kum arê. Kum arê nhyim kuman arým kãj bê me akren memã kum,

—Ar ajaxwe:. On wãnh ajaxwemã anhire. Nãm ã memã anhỹro ba. Kute kã raxo ãmri ne ã memã anhỹro ba.

<sup>20</sup> Nôwe te memã ane nhyim me axwe rã'ã ne. Nhyim kam Metîndjwýnh ngryk tô:n te me kute amijaxwe krã'ymã kam ama:. Nhyim kam ngô arým me imex nhyim me arým ty. Nhyim kam Metîndjwýnh arým me karõbê ijê. Nhyim be, me ngrêrebit arým amim kabên ma. Ar kubê 8bit arým amim kabên man arým wãnh axwemã ire. Ne kam arým kãmã wadjàn kam tyk kêt. Ga, ar kute amim Metîndjwýnh mar ne arým kãkam ýrja pumũ. Kam Metîndjwýnh arým ngôkam ar utàn ar aro ba.

<sup>21</sup> Gwaj badjwý ne gwaj tu amim Kritu markumrêx nhyim me arým ngômã gwaj bajangij. Mýj'ã ne ngô kurũm bajapôxja amijakre? Bir, Jejumê ro'ã akubyn batĩn'ã ne amijakre. Gwaj Jejumê ro'ã akubyn batĩnkam ne gwaj arým Jejukôt katàt ar amijo baba. Djãm mýjja punu'õ

gwaj banhĩ'ã atom nhyim me gwaj bajã ku'õ? Kati Gwaj katàt ar amijo baban arým amim,

—Metîndjwýnh ne katàt ije amijo ibakôt kute imar, anen arým bakĩnhkumrêx ne. Ja'ã ne ngô kurũm bajapôxja amijakre.

<sup>22</sup> Mrãmri ne Jeju akubyn tĩn kãkwamã wabin arým Metîndjwýnh djubôk'ãnh nhỹ. Bênjadjwýr rax ne memã nhỹ ne kute raxo, umao mýjja kunĩ, me kunĩ jakrenh. Kute kadjy mrãnh djwýnhmê me bênjadjwýrmê me 'ityx kunĩ jakrenh mex ne kabêno me anoro nhỹ.

## 4

*Me kute katàt Metîndjwýnh kabên kôt amijo ba'ã kute memã karõ.*

*Ep 4.17; Kor 3.5*

<sup>1</sup> Kritu nhĩkumrêx ne arým gwaj bapãnh tokry. Ar aje ja markam dja gar amikukãm mã amim,

—Badjwý dja ba kudjwa itokry, ane. Dja gar ã amim ane. Mýkam? Bir, dja gwaj kudjwa batokryn arým amim Metîndjwýnh mar týx ne kam arým bajaxwe prãm kêtumrêx <sup>2</sup> ne bamã mýjja punu kĩnh kêt. Djãm me axwe kôt dja gwaj amidjwýnhbito kĩnh kadjy amima, bamã mýjja punu kĩnh kadjy amima? Kati:. Arým Kritu kudjwa batokrykam dja gwaj Metîndjwýnh kabên man kôt amijo baba kadjy amima.

<sup>3</sup> Amrêbê me kute Metîndjwýnh mar kêtja kôt gar amijo aban aprõ djwýnh kupa'ã nãr amjên djwýnh kupa'ã akurê aba. Ne amã mýjja punu kĩnh. Ne kadjwati kangôkam\* ajajbã. Ne me torkam abixaêr punu. Ne kadjwati kangôkam aben týx jabej. Ne mýjjao metîndjwýnh karõ nhípêxmã amijarêno aba. Ja ne punu:re. Nhyim Metîndjwýnh ar akam ngryk. Gar kam arým Metîndjwýnh'ýr amijo akêx ne tu amim markumrêx.

<sup>4</sup> Nhyim kam me amakkre kêt arým ar ajã kabê:n. Me kute axweo ba týx

\* **4:3** Mýjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômê uba kangômê, mýjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarê.

rã'ākam ar ajã kabên ne. Me abenmã kum,

—Je tô, mÿkam ne me arÿm gwaj bakôt bixaêr kêt? anen kam arÿk abenmã kum,

—Nãm gwaj ba kôt ar ba kêt. Axwe. Nãm me ã abenmã ar ajã ane.

<sup>5</sup> Me wã dja me ïprÿne amijaxwe kôt Metÿndjwÿnhmã amijarê nhym arÿm memã axwe pãnh jarê. Kute memã axwe pãnh jarênh kadjy arÿm memã dja. Me tÿnmê me tykmê arÿm memã dja. <sup>6</sup> Ë, me arÿm tykja me tÿnri ne me memã Kritu'ã ajarê. Mÿj kadjy? Bir, me tÿnri, pykakam ar bari kute amijaxwe mar ne kam arÿm tykkam Metÿndjwÿnhkôt tÿn ne ar ba kadjy ne me memã arê.

<sup>7</sup> Me kunÿ kute aminhinomã amimênh djã nhõ akati bõx 'ÿr. Kam dja gar akrã mex kadjy amiman ajaxwe kêt kadjy amijãno djan kum akabêno aba.

<sup>8</sup> Ar aje Metÿndjwÿnhmã akabênkam amex. Nhym be, ar amã aben jabêkam gar arÿm ar amexo amÿ amikamênh arÿm ar amexti:re. Kam ar amã aben jabê:. Dja gar amã aben jabên arÿm aben jaxwe krãptÿo aknon mar kêt ne.

<sup>9</sup> Dja gar abenmã anhÿrkwã jarênh abenkam aku. Kwãrÿk wãnh aben kãxã ar anhõ mÿjja'ã maje amim,

—Mÿj kadjy dja ba kum inhõ mÿjja jarê? anhÿr kêt. <sup>10-11</sup> Metÿndjwÿnh Karõ ne ar amã adjãpênh djã'ã karõ. Apÿnh ar anhÿ djãri ar amã 'ã karõ gar apÿnh adjãpênh djã maro aba.

Ar ajõ aje memã kabên jarênh'ã kute ar amã karõja, Metÿndjwÿnh kabênkumrêx dja gar memã arê. Kwãrÿk wãnh memã kabên kajgo'õ jarênh kêt.

Ne ajte kute ar ajõmã aje meo djuw mex'ã karõja dja gar memã mÿjja nhõro aba ne me kadjy adjãpênhkumrêx. Aje meo djuw mex kadjy Metÿndjwÿnh arÿm ar amã tÿx jadjã. Dja gar arerek kêt ne meo djuw mexo aba. Metÿndjwÿnh ne ukaprÿ:kumrêx. Ar gadjwÿ dja gar adjukaprÿkumrêx ne ar adjãpênh djã'ã adjukanga kêt ne memã adjãpênh ar

aba. Memã adjãpênh kunÿkôt dja me arÿm Metÿndjwÿnhmã mextire jarê. Ne kum,

—Ga ne ga adjukaprÿ:kumrêx. Akabênkôt ne Jeju Kritu bõx. Ba arÿm tu amim markumrêx, ane. Metÿndjwÿnh ne ra:x ne kute me kunÿo ba djwÿnh. Rax rã'ã: rã'ã ne. Ne ren me kunÿkum rax jarê. Mrãmri. Tãm ne ja.

*Me kum me kute amim Kritu marja kurê.*

*Mat 10.16; Dju r 16.1; Pir 1.29; Idja 12.3*

<sup>12</sup> Akmere, àpnhÿre ar, ba ar amã arê gar ama. Ga, me kute kuwykam kên karÿr jadjwÿrja pumÿ. Me adjuw nhym ôr ne xêr nhym mÿjja punu kunÿ apõx. Ar gadjwÿ dja ar akaprÿ djã ar ajo ba gar atokry: ne. Birãm ar amãbit ne kute me kute amim Jeju marja tokry prãm kêt pyrãk. Gar kam amim,

—Je tô ba ne ba ije amim Jeju maro iba nhym itokry ja ijo ba. Mÿkam? ane. Kwãrÿk wãnh amim ja jarênh kêt. <sup>13</sup> Be ga, Kritu tokryja pumÿ. Me kute amim Kritu mar krãptÿdjwÿ kôt tokry. Ar gadjwÿ dja gar kôt atokry. Kwãrÿk wãnh kam akaprÿ kêt. Dja Kritu me:xkumrêx ne uma:n arÿm bõx. Godja jakam kôt atokry jabej dja gar bõxkam akÿnhiti:rekumrêx.

<sup>14</sup> Ar aje amim Kritu mar nhym me arÿm kam kum ar akurê. Djãm kam ar akaprÿ got? Ga, Metÿndjwÿnh Karõ ar amê amijo kajkepja pumÿ. Karõ ra:xkumrêx ar amê amijo kajkep. Kam te me kum ar akurê gar akÿnhkumrêx. Me ta ne me Kritu'ã kabên punu. Nhym be, ar ga ne gar kum mextire jarê.

<sup>15</sup> Nhym be, dja ar ajõ aje me par nhym me kôt ajo ajkê ga atokry. Nãr, adjãkÿnhÿ nhym me kôt ajo ajkê ga atokry. Nãr aje amim me kukjêr prãm nhym me kute amã amijarênh ga aje amÿ memã me arênh prãm. Nhym me arÿm kôt ajo ajkê ga atokry. Nãr ajaxwe 'õ nhym me kôt ajo ajkê ga atokry. Djãm kam akÿnh? Kati. Ajaxwekam akaprÿkumrêx. Kwãrÿk wãnh ã amijo anhÿr kêt.

16 Nhyim be, aje mrãmri amim Kritu markumrêx nhyim me arým kôt ajo ajkê ga atokry. Kwãrĩk wãnh kam apijãm kêt. Dja ga kam Metĩndjwýnhmã rax jarên kum,

—Djũnwã, ije amim Kritu markam ne me ijo ajkê ba itokry. Ba kam ikĩnhkumrêx, ane.

17 Apýnh gwaj baje marja Metĩndjwýnh kute gwaj bajaxwe jabej amim gwaj bakukjêrmã. Ô akati gwaj bawýr bôx 'ýr. Gwaj bajo dja amim me kukjêrmo krax. Gwaj bajo kute memo kraxkam mýj dja ĩ arým me amakkre kêt kam nê? Bir, dja me axwe jabej amim me kukij nhyim me arým amijaxwe kôt kum amijarê. Nhyim kam arým memã pãnh rax jarê. Me kute Kritu'ã ujarên ny mar kêt pãnh tokry rax jarê. 18 Amrêbê: ne me bakukãmãre ije ar amã arênhja kôt memã kum,

“Metĩndjwýnh kute me katàt kute amijo baja pytàr ne tô, kam àpênh rax.

Nhyim kam mã dja me axwemê me kute Metĩndjwýnhbê amijo akêxja mekam nê?

Bir, mrãmri dja memã pãnh jarê nhyim me axwe pãnh tokrykumrêx.”

Nãm me bakukãmãre ã memã ane.

19 Tãm ne ja. Metĩndjwýnh kute ar ajã amim karô kôt dja gar katàt ar amijo aban ajmã akute kêt ne ar aba. Ne te katàt amijo aban arým atokry jabej. Kum amijarê gê ta ar atokrykam ar apytà. Metĩndjwýnh kute ar anhipêx djwýnh kute ar amarkumrêx ne ar ajã ukanga kêt kumrêx. Kum amijarê gê ta ar ajo ba.

## 5

*Kute meo ba djwýnhmã àpênh'ã karô.*

1 Ar akam ar abê Jeju nhô me jao aba djwýnhwã ba ar amã ikabên jarên ar adjápênh djà'ã ar amã karô. Dja gar ikabên ma. Ota, badjwý ibê Jeju nhô me jao iba djwýnh. Ba ne ba Kritu tokrykôt omũ. Dja ba ajte omũ. Djãm rerekren kajgo ba omũ? Kati. Dja

ra:x ne uma: ba arým omũn kôt ar iba.

2 Ga, me kute me ô krito djuw mex nhyim memã abatànha pumũ. Ar gadjwý dja gar wãkam me kute amim Jeju marmã arênho aba. Memã Metĩndjwýnh kabên jarênho aba gê me mar mexo amũ amikamên mar rax ne. Djãm me'ô ne kute ar amã ar aje meo aba'ã àpnênh tỳx gar amã uman kabên kôt ar aje me omũnho abamã? Kati. Ar ga dja gar amã me omũnh kĩnh ne meo aba. Djãm ar aje pi'ôk kaprĩbit mar ne aje amim o adjaptàr kadjy meo abamã? Kati. Ar amã me kĩnhkam dja gar me o aba. 3 Djãm ar aje amiraxo adjàmran Metĩndjwýnh nhô me ja janoro abamã? Kati.

Ga, mrykĩ'ãtomtio ba djwýnh ô krit kukãm katàt baja pumũ. Katàt ba nhyim ô krit arým kôt katàt amijo ba. Ar gadjwý dja gar Metĩndjwýnh nhô me ja kukãm katàt ar amijo aba gê me ajã amim, “Ba gêt kudjwa”, anen arým ar akudjwa katàt ar amijo ba.

4 Ga, me kute aben rer djàja pumũ. Kam me'ô kute me kunĩ rerja dja kĩnh djà'ã arým amim krãdjê byn kutu. Pi'ôo krãdjê tu. Nhyim kam pi'ôo krãdjê tẽmbê punu. Ar gadjwý dja gar katàt ô me ja kukãm amijo aba mex ne arým amim akĩnh djà by. Ô me jao ba djwýnh djwýnh dja bôx. Jeju dja bôx ne arým ar amã ar akĩnh djà mexti:re ngã gar arým amim aby. Djãm ar akĩnh djà rerekmã? Djãm punumã? Arkati. Kute ar amã ar akĩnh djà nhôr ja dja mex rã'ã: rã'ã ne.

5 Ar ajabatàn nyredjwý, ba ar amã ikabên jarê. Dja gar mebêngêt kabên ma. Arým me abatànham dja gar me kabên man kôt ar amijo aban amim,

—Djãm ije iraxo me akrenh? Kati. Ikajgo, anen abenmã amijo angrin akajgo. Mýkam? Bir, amrêbê: me bakukãmãre memã kum,

“Me amijo àmra prãmja Metĩndjwýnh arým mebê aptà.

Nhyim be, me kute amijo kajgo dja Metĩndjwýnh tu mekam ukaprĩkumrêx”, ane.

<sup>6</sup> Metîndjwýnh 'ity<sub>xo</sub> kubê kumkati dja gar rax man kam arým amijo akajgo. Amijo akajgo: nhym ï akati 'ókam arým kàjmâ ar akamên ar ajo rax ne. <sup>7</sup> Dja gar rax ma:n kum ar adjumar punu djà kunî jarênho aba. Kute ar amar ne ar ajo djuw mexo ýrkam ã kum anhýro abao ane.

<sup>8</sup> Ar ano mex ne amijã ano tÿx ne aminêje rît. Ga, rop jamrexe kâr ar baja pumũ. Nãm kute mry'õ krênmã abej ar ba. Akuré djwýnhbê Xatana-jdjwý ne 'ity:x ne àkrê: ne kabên 'ity:x ne me abej ar ba. Kute me'õbê Jeju kurêmã nhym 'ã ukangamã ne abej ar ba. <sup>9</sup> Dja gar tu amim Metîndjwýnh mar tÿxkumrêx ne 'ã adjukanga kêt ne o arým Xatanajbê aptàn arek kubê dja. Xatanaj ar abê Jeju kurê prãm ne ajte pyka kunîkôt me bakamydjwýbê kurê prãm. Jeju kukwakam ar aje meo akamyjabê kurê prãm nhym me ar akudjwa arým tokry. Ja dja gar aman kubê aptà.

<sup>10</sup> Metîndjwýnh ta ne tu kum me kaprî:kumrêx\* ne prîne kute me kunîo djuw me:xkumrêx. Ta ne Kritu djâpênhkôt amiwýr ar ajuw ne ar ajo ba. Dja gar õ kàjkwakam kôt atîn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Ja kadjy ne amiwýr ar ajuw. Be, ar atokry kàjbê 'irykam dja prîne ar ajo mex. Ta dja akubyn ar amã tÿx jadjà gar kôt adjãm tÿx ne 'ã ar adjukanga kêtumrêx. <sup>11</sup> Gê me kunîkum mex jarênh rã'ã: rã'ã ne. Gê me kunîmã rax rã'ã: rã'ã ne. Tãm ne ja.

<sup>12</sup> Ije ar amã ikabên jarênh ja ne ba Xibanumã arê nhym arým 'ã pi'ók no'ók gar arým amim arê. Me bakamybê Xibanu ne tu amim Jeju markumrêx ne 'ã ukanga kêtumrêx. Ba ar amã ikabên jarênh 'ikrân nhym 'ã pi'ók no'ók ne. Ar akînhmã ne ba ar amã arê. Ba ar amã mrãmri Metîndjwýnh ta tu kum ar akaprîkumrêx jarê. Kam dja gar tu amim markumrêx ne 'ã adjukanga kêtumrêx.

<sup>13</sup> Krîraxbê Babirônijkam me kute amim Jeju mar ne ar aben pydjio baja ne me ar amã kabên mex jarê. Metîndjwýnh kute meo ba kadjy arým amijo me utà. Ar gadjwý arým amijo ar apytà. Makôdjwý ar amã kabên mex jarê. Tãm ne mã ikôt ajkamên arým kute ikra pyrâk.

<sup>14</sup> Dja gar abenwýr bôx ne abenmã akabên mex jarên aben pa krij. Ar amã aben jabêkam aben pa krijn aben tatak ne.

Gê ar aje amim Kritu Jeju mar kunîwã umar mex. Tãm ne ja.

\* **5:10** Djãm me ba ne gu me badjukaprî nhym pãnh kum me bakaprî Kati. Me ba ne gu me badjukaprî kêt. Ta ne kum me bakaprîkumrêx.

## Pedru kute memã atãri pi'ôk no'ôk ne ja.

Jejukôt ba djwýnhbê Pedru ajte arkum pi'ôk no'ôk ne. Tyk kêtri ne arkum pi'ôk no'ôk ne. Tekrekam Metîndjwýnh kabên jarênh djwýnh 'êxnhî bôxmã ne arkum arê ne kam arkum,

—Dja gar Jeju'ãbit angràn amũ aje maro amikamênh kadjy katàt ar amijo aba. Akati 'ôkam dja Jeju akubyn bôx ne pyka jao apêx. Kam dja ar amã pyka jakam kukràdjã kînh rax kêt. Dja ï apêx gwaj Jeju akubyn bôx kamnhîxbê ar baba. Nãm ã Pedru arkum ane.

<sup>1</sup> Ba ibê Ximão Pedru. Jeju Kritu ne ijano ba 'ã idjujarênh ar iba. Ba ne ba ar amã ikabên ne. Gwaj Batîndjwýnhmê gwaj bapytàr djwýnh ar ta ne ar arým gwaj bamã axwe kêt jarê. Jeju Kritubê ne gwaj bapytàr djwýnh. Ar ta ne ar gwaj bamã axwe kêt jarê gwaj arým tu amim markumrêx ne bamã kînhkumrêx. Ar amã ne ba ikabên jarê.

<sup>2</sup> Gê Metîndjwýnh tu kum ar akaprî:kumrêx\* gar adjumar mexo amũ amikamên arým adjumar mexkumrêx ne.

*Me ba mex'ã kute memã karõ.  
Kô k 1.4*

<sup>3</sup> Metîndjwýnh ne mexo uma:n prîne mex ne axwe kêtumrêx. Arým amiwýr gwaj bajuw gwaj tu amim markumrêx nhym 'itýxkôt arým gwaj bamã Karõ jano. Ne gwaj bamã kabên jarê gwaj arým bamã kînh ne kôt ar amijo baban kam arým kôt batîn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne. Gwaj kam bajaxwe kangan bamex prãm. <sup>4</sup> Kôt ne kute gwaj bamã mýjja jarênh mãmdji. Kute gwaj bamã mýjja mexti:rekumrêx jarênh. Dja gwaj amiwýr mýjjakam amakbê ta mexo bamex. Ja kadjy ne gwaj bamã mýjja mexti:re jarê. Me kum Metîndjwýnh kînh kêtja ne me mýjja punu kumexo

ba. Me 'êxnhî. Me kum me kurê. Me ari prõ, mjên kupa'ã kurê ba. Me mýjja punu kumex jao ba. Gwaj ba dja gwaj bamã mýjja punu kînh kêt ne tu kangakumrêx. Ja kadjy ne Metîndjwýnh gwaj bamã mýjja mextire jarênh mãmdji.

<sup>5</sup> Kute gwaj bamã mýjja nhõrmã arênhkam

dja gar amikrà kêt ne amex. Arým ar aje tu amim Metîndjwýnh markumrêxkam dja gar amex.

Amex ne ajte Metîndjwýnh mar mexo amũ amikamên mar rax ne.

<sup>6</sup> Metîndjwýnh mar rax ne ajte ajaxwe kêt kadjy amijãno dja.

Ajaxwe kêt kadjy amijãno djan ajte Metîndjwýnh kôt ar amijo aba.

Kôt ar amijo aba'ã adjukanga kêt.

'Ã adjukanga kêt ne ajte mex kôt amex.

<sup>7</sup> Mex kôt amex ne ajte Jeju kukwakam akamy arkam adjukaprî. Arkam adjukaprî kute me axikôt apôx abenkam ukaprî pyrãk.

Arkam adjukaprî ajte amã me kunî jabê.

<sup>8</sup> Dja gar ã aba mexo anen aba mexo amũ amikamên aba me: xkumrêx. Ga, pidjô ô me: xkumrêxja pumũ. Nhym me kum kî:nhkumrêx. Ne kam kam kaprî kêtumrêx. Ar gadjwý dja gar aba me: xkumrêx ne akajgo kêtumrêx nhym Bênjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu arým kum akînhkumrêx ne akam kaprî kêtumrêx.

<sup>9</sup> Nhym be, godja gar ajõ aba mex kêt ne aba punu jabej. Aje mrãmri ne me no rã kute amybým mýjja pumũnh kêt pyrãk ne aje mar rerekre. Metîndjwýnh ne arým ar ajaxwe tũm maro aknon akam ngryk kêt. Nhym be, ar ga ne gar arým jao ajamak kêt katin arým mar kêt ne.

<sup>10</sup> Kam, akmere, ãpnhîre ar, amibêx ne markumrêx. Djãm mrãmri ne Metîndjwýnh amijo ar apytàn amiwýr ar ajuw ne ar ajo bakumrêx? Ja dja gar amibêx ne markumrêx. Ne kam arým amim,

\* **1:2** Djãm ar ga ne gar adjukaprî nhym pãnh arým kum ar akaprî Kati. Ta ne tu kum ar akaprîkumrêx.

—Nà. Mrãmri ne Metĩndjwýnh arým amijo ipytàn ijo bakumrêx, ane. Dja gar ije ar amã arênhja kôt amijo aba mex ne kam Metĩndjwýnhbê amijo akêx kêtikumrêx.

<sup>11</sup> Dja gar aba mexo ane nhym kam arým Bẽnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu bôx. Kubê ne gwaj bapytâr djwýnh. Dja bôx ne õ kàjkwamã ar ajo môn ar ajo bôx ne arým ar amã,

—Aj. On amrê wadjà. Ota, ar anhô mýjja mexti:rekumrêx. Ba dja ba ar ajo iba. Jakam dja ba me kunĩ:o iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Dja gar pykakam aba mexo ane nhym arým ar ajo bôx ne ã ar amã ane.

*Metĩndjwýnh kabên pýnh ne kute memã arênh.*

*Ep 4.1; Kor 1.10; Ped k 1.15; Ap 3.4*

<sup>12</sup> Kam dja ba ije ar amã ar aba mex ja'ã karõ 'ãno dja. Arým ne ba ar amã tãm jarê gar arým aman arým kôt amijo aba mex. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Dja ba ajte ar amã tãm jarên ajte ar amã tãm jarê gar arým mar tỳx ne. Ne kam aba mex'ã adjukanga kêt.

<sup>13</sup> Nã bãm amim,

—Pykakam itĩn ne ar ibari dja ba mã arkum arê gê ar mar tỳx. Tãm ne mexkumrêx. Nã bãm ã amim anen kam arým mã ar amã arê. <sup>14</sup> Mrãmri ityk arým ijo rãm ne ja. Bẽnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu ne imã arê ba arým kuma. Ga, kubêkatio kikreja pumũ. Nãm me kungràn arým mã tẽ. Badjwý dja ba ty nhym inhĩ wãnh nõ. <sup>15</sup> Itĩnri dja ba ar amã karõ 'ãno dja. Ar aba mex'ã ar amã karõ 'ãno dja. Dja ba ty gar mã aba mex ne mar tỳx ne arým 'ã adjukanga kêtikumrêx.

<sup>16</sup> Gwaj banhõ Bẽnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu arým bôx ne 'itỳxkôt mýjja pumũnh kêt nhipêxo ba. Bar memã 'ã idjujarênh ar iba. Djãm me kabên kajgokôt ne bar amijo iban arým ar amã me ujarênh kajgo jarê? Kati. Djã ne me ta amim,

—Ba dja ba memã 'ã ajarên prĩne idjujarênhõ irõ mex gê me idjujarênh ma? Dja me kuman aben djõ'ã amũ abenmã arênhõ ba, ane. Djã ne me ã amim anen 'êx ne arým amũ imã

arê ba me ujarênh kajgoja man arým me ô'ã amũ ar amã arê? Kati. Ar ba ne bar Jeju pumũnhkumrêx ne kam kôt ar amã 'ã ajarê. Jejubê ne Bẽnjadjwýrbê kumkatibê Kritu ne me kunĩ, mýjja kunĩõ ba. Bar omũn arým ar amã tãmja'ã ajarê.

<sup>17-18</sup> Amrêbê ne bar Jeju pumũ. Metĩndjwýnh nhõ krãnhkam ne bar djan arým kam Metĩndjwýnh kabên ma. Jejumê ro'ã ne bar djan arým kuma. Kakrã jadjênh tỳ:x ne me:xkumrêx ne arým Jeju kuno bar omũ. Nhym kam Metĩndjwýnh arým kàjkwa kurũm Jeju'ã ar imã kabên jarê. Kakrã jadjênh tỳ:x kurũm ne ar imã 'ã kabên jarên kam,

—Ikra ne wã. Imã abê:kumrêx. Ba kam kam ikĩnhkumrêx. Nãm ã Jeju'ã ane bar arým kabên ma. Ga, Metĩndjwýnh, me Babãm ta kute kum rax jarênhja pumũ. Kum kĩ:nh jarênhja pumũ bar arým kuma.

<sup>19</sup> Be, nã bãm ar Jeju pumũn Metĩndjwýnh kabên ma. Nhym be, amrêbê ne me bakukãmãre Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarê. Metĩndjwýnh ne kabên pýnh ne arê gwaj mar pýnh. Dja gwaj on Metĩndjwýnh kabên mar 'ãno dja.

Ga, ngõnh pòk kryre kute akamàt kô tyk kurwýja pumũ. Me'õ ne o akamàt kurwý ne arým amim kam mýjja pumũnhõ ba. Metĩndjwýnh kabêndjwý dja gwaj mar 'ãno djan arým mýjja mar kêt maro tẽ. Arým mýjja kute apõxmã maro tẽ. Dja gwaj mar 'ãno badjãmo tẽ:n arým mýjja'ýr o bôx ne arým prĩne mýjja pumũnh mex ne.

Ga, umajýrti noti kàjmã mrãnhja pumũ. Kàjmã mrã nhym me arým abenmã kum, “Arým akati 'ýr”, ane. Nhym kam akati ban arým akati nhym kam me arým mýjja kunĩ pumũnh mex ne. Gwaj badjwý dja gwaj Metĩndjwýnh kabên mar 'ãno badjãmo mõ:n arým Kritu'ýr o babõxkumrêx. Nhym kam arým akubyn bôx gwaj arým prĩne omũnh mex nhym arým me:xkumrêx ne dja.

Gwaj kam prĩne mỳjja kunĩ pumũnh mexkumrẽx.

<sup>20-21</sup> Amrẽbẽ: me bakukãmãre Metĩndjwỹnh kukwakam kabẽn jarẽ nhym me 'ã pi'ok no'ok ne. Djãm kabẽn jarẽnh djwỹnh ta ne amikabẽn man o Metĩndjwỹnh kabẽn ne arẽ? Kati. Metĩndjwỹnh Karõ ta ne ngrẽk nhym kam kabẽn man Metĩndjwỹnh kabẽn kõt arẽ. Karõkõt kute arẽnhkam djãm gwaj baje pi'okkam kabẽn jarẽnh kajgo ne tu kabẽn mar, tu mỳjja'ã kute kabẽn jarẽnhja mar? Kati. Gwaj ba baje tu mar kêt. Dja gwaj Karõ kumrẽx ma nhym arỹm gwaj bajamak bõ gwaj kam pi'okkam kabẽn jarẽ. Ne kam arỹm kõt kuma.

## 2

*Me ta kute amijo 'êx ne kute Metĩndjwỹnh kabẽn jarẽnh.*

### *Djuda 3*

<sup>1</sup> Nhym be, me bakukãmãre kwỹ ne me arỹm amijo 'êx ne memã kum,

—Metĩndjwỹnh kukwakam ne ba ar amã arẽ, anhỹro ba ne arỹm Metĩndjwỹnh kupa'ã memã mỳjja kwỹ'ã ujarẽnh ar ba. Ar akamdjwỹ dja me kwỹ ta amijo Metĩndjwỹnh mar mex ne ate kupa'ã ar amã mỳjja kwỹ'ã ujarẽnh ar ba. Dja me 'êx ne kraxkam ujarẽnh mexkumrẽx. Ne ujarẽnhõ tẽ:n kam arỹm 'ênhõtka kupa'ã ajarẽ:n kam arỹm me akwỹ noo akno. Ne arỹm Metĩndjwỹnh bê ar ajo akẽx. Dja me ajte Bẽnjadjwỹr djwỹnh'ã memã kum,

—Djãm mrãmri ne Jeju me axweo pãnhkumrẽx? Kati. Nãm me 'êx, anhỹro ba. Anhỹro ba:n arỹm me aêrbẽ tyn arỹm me biknor tokry djakam akuno.

<sup>2</sup> Me 'êxnhĩ ja ne me prõ prãm, mjên prãm ar ba. Dja me krãptĩ me 'êxnhĩ man me kõt prõ prãm, mjên prãm ar ba. Nhym me kãtãm me omũn arỹm abenmã kum,

—Be, djãm me kute amim Jeju mar wãkam me mex got? Me axwe, anhỹro ba.

<sup>3</sup> Me kute Metĩndjwỹnh'ã 'êxja dja me amim mỳjja rũnho atom prãm

ne Metĩndjwỹnh kupa'ã ar amã mỳjja kwỹ jarẽn arỹm ar anoo akno. Ga, me kute memã nêkrẽx nhõr ne pãnh pi'ok kaprĩ jamỹnhja pumũ. Ar gadjwỹ dja me ar ajo õ nêkrẽx pyrãk ne ar anoo aknon arỹm ar abẽ pi'ok kaprĩ jamỹ. Djãm Metĩndjwỹnh ate krãn ar ban kute me mar kêt? Djã nãm õtdjwan me omũnh kêt? Kati. Dja me aêrbẽ mrãmri memã axwe pãnh jarẽnhkumrẽx nhym me arỹm me biknor tokry djakam akuno.

<sup>4</sup> Djãm me axwe kajgo? Djãm pãnh kêt? Kati. Metĩndjwỹnh kute memã axweo pãnhkumrẽx. Nhym kadjy mrãnh djwỹnhdjwỹ, djãm kute memã axweo pãnh kêt? Kati. Pãnh ne arỹm apa:rmã me biknor tokry djakam me kumẽ. Ne kam akamãt kõ tykkam mebẽ ijẽ, mrãmri me kute kãxirãxo me 'ãprekam me kute mebẽ ijẽ tỹx pyrãk. Dja 'ãtũm nhym memã axwe pãnh jarẽnh nhõ akati arỹm bõx. Kute kam memã axwe pãnh jarẽnh kadjy Metĩndjwỹnh arỹm mebẽ ijẽ. Dja memã axwe pãnh jarẽ.

<sup>5</sup> Me bakukãmãre Nõwe bu'ã me jadjwỹ, djãm me axwe kajgo? Kati. Me axwe kajgo kêt. Pãnh. Nõwe te kãj bê me kute katãt amijo ba'ã memã karõo ba nhym me axwe rã'ã ne. Memã 'ã karõo ba: nhym arỹm me'ã ngõ tãm ne me kunĩ nhimex ne. Nhym be, Nõwemẽ Ar kubẽ 7bit ne Metĩndjwỹnh ngõ tãmbẽ ar utã.

<sup>6</sup> Krĩrãxbẽ Xõtõmamẽ Gomorakamdjwỹ djãm me axwe kajgo? Kati. Kajgo kêt. Pãnhkumrẽx. Arỹm ne Metĩndjwỹnh memã axweo pãnh nhym me kunĩ arỹm xêr nhym arỹm mỳjja prãbit nõ. Mỳj kadjy? Bir, jakam me amakkre kêt kunĩ kute mar ne kum Metĩndjwỹnh pymamã. Ja kadjy ne ã memã axweo pãnho ane.

<sup>7</sup> Ne kam me'õbẽ Rodjwỹ. Ro axwe kêt nhym Metĩndjwỹnh arỹm utã. Xõtõmakam ne me ari prõ, mjên kupa'ã kurẽ ban axweti ba. Nhym Ro axwe kêt ne arỹm mekam pijãm ne kaprĩre ne. <sup>8</sup> Ne me axwe kõt me omũn ne me maro ba. Ne kam me õ'ã akati kunĩkõt kadjwỹnhbẽ

tokry. Nhyr kam Metĩndjwỳnh arỳm Ro pytàn arỳm me axwe kunĩ ga.

<sup>9</sup> Ga, Metĩndjwỳnh kute Ro pytàn mar mexkumrẽxa pumũ. Me kute Metĩndjwỳnh mar ne kõt kute amijo badjwỳ ne Metĩndjwỳnh kute me utàr mar mexkumrẽx. Kute kaprĩbê me utàr mar mexkumrẽx. Me axwedjwỳ Metĩndjwỳnh kute me bêtê ijê mar. Mỳj kadjy dja me bêtê ijê? Bir, dja ì memã axwe pãnh jarê. Kute memã axwe pãnh jarênh kadjy dja me bêtê ijê.

<sup>10</sup> Me kute Metĩndjwỳnh'ã 'êxja ne me kum amidjwỳnhbito kĩnh prãm. Ne kam kum mỳjja punu kĩnh. Me ja ne ba ar amã arênh 'ãno dja. Metĩndjwỳnh dja me bêtê ijê. Me kum me rũnh kunĩ kurên kum me uma kêt. Me amakre kêt ne amijo àmra prãm ne tĩn prãm kêt ne tu me rũnh'ã kabên punu. Me kwỳ ne me te uma nhyr me 'êxnhĩja tu me'ã kabên punu. <sup>11</sup> Nhyr be, Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh umaro 'itỳxo kute me 'êxnhĩja jakrenh mex. Nãm me te 'itỳx djãm me kute Metĩndjwỳnhmã kum, "Me axwekumrẽx", anhỳr mã? Kati.

<sup>12</sup> Nhyr be, me 'êxnhĩja ne me kute mry pyræk. Mỳj kadjy ne mry ar ba? Bir, me kute par ne kute kur kadjy. Me kute Metĩndjwỳnh'ã 'êxjadjwỳ. Mỳj kadjy ne me ar ba? Bir, dja Metĩndjwỳnh ì meo akno nhyr me arỳm me biknor tokry djækam akuno. Me kute mry pyræk ne kute me mar kêt kam tu me'ã kabên punu.

<sup>13</sup> Me 'êxnhĩja ne me Metĩndjwỳnh kabên kupa'ã memã arênh ba. Kam, dja Metĩndjwỳnh memã axweo pãnh nhyr me tokry:. Nãm me pijàm kêt ne a'uri axwe ban ò kwỳ krên kõt o ikõn kam ajbãn kurê ban kam we kĩnhkumrẽx. Be, me ja ne me ar amã amibên amijo amran arỳm ar aro'ã krĩn aku. Ar aro'ã akun ar amã 'êx ne ar anoo biknoro ba. Ga, me kà mexkam mỳjja 'òk, me ngrã 'ã ari-jkam punuja pumũ. Ar gadjwỳ ne me punuò ar apunu.

<sup>14</sup> Nãm me me bêtê prõ nàr mjêno àkĩnh kadjy ari no prõt ne kum axwe prãm. Nhyr me kwỳ kute amim Jeju

mar rerekre nhyr me arĩk memã 'êx ne me noo aknon arỳm amiwỳr meo akêx nhyr me mekõt axwe. Nãm me kute amim mỳjja rũho atom kadjy no mextire ne Xatanaj man kõt ar amijo ba. Me kute mrãmri ne me tãmdjwỳ kute ingêt kõt amijo ba pyræk. Metĩndjwỳnh ne amrêbê: me'ã amim,

—Me wã dja ba me kanga nhyr me arỳm me biknor tokry djækam akuno, ane.

<sup>15</sup> Nãm me tu Metĩndjwỳnh nhõ pry kangakumrẽx ne arỳm me bakukãmãre Barãoja kõt ar amijo ba. Bedjo kute Barão djirja kõt ar amijo ba. Me'ò ne Barãomã kum,

—Dja ga Metĩndjwỳnhbê me bêtê idjaer kurên kum, "Dja ga me bêtê idjaero ajkê", ane. Ota, pãnh nêkrêx kumex. Nãm me ã Barãomã ane nhyr arỳm kum nêkrêx kĩnh ne me kabên kõt me'yr tẽ. <sup>16</sup> Me'yr tẽ: nhyr Metĩndjwỳnh arỳm ò mrymã me kabên jadjã nhyr mry arỳm Barãomã kabên ne. Bibãnh ne axwe ja nêje kum kabên nhyr arỳm Metĩndjwỳnhbê me kurê kêt ne.

<sup>17</sup> Be, me kute Metĩndjwỳnh'ã 'êxja ne me kabên kajgo jarênh kumex. Ga, ngòmkwatikam arỳm ngò ngrãja pumũ. Me kum kôr ne 'yr bõx nhyr kam ngò kêt ne kre kajgo. Nhyr me arỳm kam kaprĩ:re. Ar gadjwỳ dja me 'êxnhĩ Metĩndjwỳnh kupa'ã ar amã mỳjja kwỳ jarê: gar aman arỳm akaprĩ:re. Ga, kakũm kòk djãbêr tỳxkam arĩk baja pumũ. Djãm Metĩndjwỳnh ne me 'êxnhĩ ba? Kati. Mỳj kukràdjã punu kõt ne me ta arĩk ba. Kute kakũm arĩk ba pyræk. Kam ne me mekam kaprĩre. Metĩndjwỳnh dja tu akamàt kò tykkam me rênhkumrẽx nhyr me arek kam ar ba rã'ã: rã'ã ne. Arỳm ne me kadjy akamàt kò tyk dji.

<sup>18</sup> Nãm me amijo 'êx ne amijo amran mã memã kum,

—Ba ne ba ikabên katàtkumrẽx, anhỳro ba. Nhyr me kute amidjwỳnh kĩnh prãm arỳm mekõt axwe prãm. Nhyr me 'êxnhĩja me kute amidjwỳnh kĩnh'ã memã àpnênh ba. Ne memã kum,



—Ajrã. Amidjwÿnho kÿnho aba. Dja ga ikõn kam ajbãn akurẽ aban abixaêr tÿ:x ne arÿm akĩ:nhkumrêx, ane. Me ã memã anhÿro ba. Metÿndjwÿnh ajbir amiwÿr meo akêxo mõi nhyim me 'êxnhÿja arÿm memã 'êx nhyim me arÿm me maro ba. Ne kam arÿm Metÿndjwÿnh bê amijo akêx ne me 'êxnhÿ kõt amijo mõi.

19 Xatanaj kute me 'êxnhÿja pa 'amÿnh tÿx ne amipunu kõt ar meo ba. Nhyim kam me 'êx ne memã kum,

—Ikabênkõt dja ga amidjwÿnho kÿnho aba. Djãm aje amidjwÿnho kÿnh nhyim Metÿndjwÿnh akam ngrykmã? Arkati. Dja ga amidjwÿnho kÿnh ne arÿm akÿnhbit, ane. Me kute Metÿndjwÿnh'ã 'êxja ne me ã memã anhÿro ba. Ba ar amã arẽ gar ama. Ga, me kute me pa 'amÿnh nhyim me arÿm kum ãpênh kajgo ne kaprÿ baja pumũ. Me kaprÿ ba:n te kute kubê amijo pôxmã. Me axwedjwÿ ne me axwe rã'ãn te ta axwe kêtãmã. Me kute mrãmri ne me pa 'amÿnh tÿx nhyim me te kute amijo pôx prãmjeja pyrãk.

20 Bir, godja me'õ jaxweja arÿm kute amim Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu marn 'ÿr akêx, gwaj bapytãr djwÿnhja'ÿr akêx ne me kum Metÿndjwÿnh kÿnh kêt djãpênh punujabê amiptã. Ne kam akubyn me axwe'ÿr akêx ne ajte mekõt axwe jabej, mrãmri akubyn mekõt axwekam arÿm axwe ra:x.

21 Be, katãt Metÿndjwÿnh kabên kõt kute amijo baja ne me'õja arÿm kute mar mex. Ne ren mar kêt ne ren kãjbê axwe. Nhyim be, kati. Arÿm ne mar mex. Nãm te mar mex ne arÿm kubê amijo akêx. Kam ne arÿm axwe ra:x ne. Metÿndjwÿnh me kute katãt amijo ba'ã kute memã karõkõt kabênja ne arÿm mar mex ne arÿm kubê amijo akêx ne arÿm axwe ra:x ne.

22 Amrêbê: me bakukãmãre kabên kõt ne me'õja arÿm ã amijo akêxo ane. Me bakukãmãre memã kum, “Ropre ne arÿm õ jaïn. Ne kam akubyn kukrê. Nhyim me te angrõ jamydjwÿ ku'õ nhyim akubyn ngykam amirê.”

Nãm me bakukãmãre ã me kute Metÿndjwÿnh markam kute kubê amijo akêx'ã ã memã ane.

### 3

*Bênjadjwÿr djwÿnh bõx djã nhõ akati'ã ujarênh.*

1-2 Akmere, ãpnhÿre ar, imã ar ajabê. Amrêbê ne ba ar amã Bênjadjwÿr djwÿnh akubyn bõxmã arê. Pi'õkkam ba ar amã arê. Ne kam pi'õk jakam ba ajte ar amã arê. Ar aje mar tÿx rã'ã kadjy. Ije ar amã arênhkam ba akubyn ar ajo tẽn me bakukãmãre kabên'ÿr ar ajo bõx. Me bakukãmãre kwÿ ne mebê Metÿndjwÿnh kukwakam kabên jarênh djwÿnhkumrêx ne kukwakam memã kabên jarê. Bênjadjwÿr djwÿnh akubyn bõxmã arê ba ajte jakam ar amã arê. Bênjadjwÿr djwÿnh, gwaj bapytãr djwÿnh ne ar ijano bar memã 'ã idjujarênh ar iba. Dja gar ajte ar badjwÿ ar ima. Ar ije amrêbê Bênjadjwÿr djwÿnh kukwakam ar amã katãt aje amijo aba'ã karõja dja gar ajte ama. Ar aje Bênjadjwÿr djwÿnh akubyn bõxmã mar tÿx rã'ã kadjy ba 'ÿr ar ajo bõx ne ajte ar amã arê. Ba ar amex man ã ar amã arênhõ ane.

3 Dja Bênjadjwÿr djwÿnh akubyn bõx 'ÿr nhyim me arÿm gwaj bajaprÿ:. Ja kumrêx ba ar amã arê. Dja me mÿjja punubit'ã amim karõn kum axwe prã:m ar ban arÿm gwaj bajaprÿõ ban 4 gwaj bamã,

—Je tõi nhÿnh? Djãm kute aminhõ akati jarênhja on bõxmã got? Adjãkamã mÿjja kunÿ kute aminhipêx kraxkõt kute amijo mõi tãmtã rã'ã. Me bakukãmãre kêt mÿrbê mÿjja tãm rã'ã. Djãm on õ akati bõxmã got? ane. Dja me ã gwaj bajaprÿõ ane.

5 Djãm mrãmri ne we mÿjja kunÿ rã'ã nhyim we Jeju akubyn bõx kêtãmã? Kati. Ga, adjãkamã Metÿndjwÿnh kabên kõt kãjkwa katorja pumũ. Nhyim kam ajte kabên kõt pyka ngõ kurũm katon ngõ kõt aminhipêx.

6 Nhyim kam kabênkõt ajte ngõ pykao ajkamuwñ o aknon prÿne o ajkê. Ja ne me kute mar prãm

kêtkumrêx. Ne kam we mÿjja kunĩ rã'ã jarê. We Jeju akubyn bôx kêt jarê. Kati. Metĩndjwÿnh kabênkôt dja Jeju akubyn bôxkumrêx.

<sup>7</sup> Nhyam be, jakam Metĩndjwÿnh ta amikabênkôt amim kàjkwamê pyka'ã ma. Dja kabênkôt xêr. Metĩndjwÿnh dja ã memã axweo pãnh. Me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtjamã axweo pãnh. Nhyam kam me arÿm me biknor tokry djakam akuno. Kamã, dja kàjkwamê pyka xêr.

<sup>8-9</sup> Me kwÿ ne me amim,

—Bênjadjwÿr djwÿnh akubyn bôxmã amijarên kam ate ari amikrào ba. Nãm me ã amim ane. Djãm mrãmri ne Bênjadjwÿr djwÿnh amikrào ba? Kati. Akmere, àpnhĩre ar, ba ar amã mÿjja jarê. Dja gar amim markumrêx. Dja kàjkwakam Bênjadjwÿr djwÿnh'ã akati pydjibit apêx. 'Ã akati pydji apêx ja ne kute gwaj bajã amex krãptĩ: arÿm apêx pyrãk. Ba ajte ar amã arê. Dja gwaj bajã amex krãptĩ:o kute 1.000 pyrãk apêx. Gwaj bajã amex krãptĩ ja ne kute Bênjadjwÿr djwÿnh'ã akati pydjibit apêx pyrãk. Bênjadjwÿr djwÿnh ne kute amikrào ba kêt. Kabên pydji ne arê. Amikabên kôt dja bôxkumrêx. Mÿkam ne amrêbê bôx kêt? Bir, nãm ngryk tôn amiwÿr me amãr 'iryam amim,

—Djãm me'õ biknor ba kam ikĩnhmã? Kati. Me kunĩ amikam kaprĩren wãnh amijaxwemã irern kute iwÿr amijo akêxkambit dja ba ikĩnhkumrêx. Nãm ã amim anen amiwÿr me amãr 'iry. Kam ne amrêbê bôx kêt. Nhyam be, dja mrãmri akubyn bôxkumrêx.

<sup>10</sup> Dja te amiwÿr me amãr 'iryam arÿm gwaj bajaêrbê bôxkumrêx. Bênjadjwÿr djwÿnh bôx djã nhõ akati dja me'ÿr bôx kute mrãmri ne akamatkam me àkĩnhĩ me aêrbê bôx pyrãk. Dja me'ÿr bôx nhyam kàjkwakam mÿjja arÿm kêt ne, kàjkwakam mÿjja kunĩ: kêt ne. Dja mÿjja rãrãk tÿ:x ne arÿm kàjkwa nhĩ'ãm tẽn akuno. Pykadjwÿ dja arÿm xêr. Pykakam me kute mÿjja nhipêxdjwÿ dja xêr.

Mÿjjao pyka kute aminhipêx djãdjwÿ dja kunĩ xêr. Dja kuwy kangro tÿ:x nhyam arÿm mÿjja kunĩ: xêr nhyam arÿm kêt ne.

<sup>11</sup> Ga, mÿjja kunĩ kêtãmãja ma. Ar aje ja markam mÿj dja gar on jakam amijon? Bir, dja gar on Metĩndjwÿnh kabên man kôt ar amijo aban amextiren ajaxwe kêt. Kwãrĩk wãnh me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtja kukràdjã kôt amijo aba kêt. <sup>12</sup> Dja gar amiwÿr kam aman mã amim,

—Gê Metĩndjwÿnh nhõ akati on bôx, ane. Metĩndjwÿnh nhõ akatikam dja kàjkwa pôk tÿx ne arÿm xêr. Nhyam mÿjjao kàjkwa nhipêxdjwÿ dja arÿm kunĩ ôr, kangro tÿ:x ne arÿm ôr.

<sup>13</sup> Nhyam be, gwaj ba mÿj ne gwaj amiwÿr kam ama? Bir, gwaj amiwÿr kàjkwa nykam ama. Gwaj amiwÿr pyka nykam ama. Metĩndjwÿnh kute gwaj bamã kabên pydjĩn arênhja gwaj kam ama. Pyka arÿm nykam djãm kam me axwe'õ ar ba? Arkati. Me axwe kêtbit dja me kam ar ba.

<sup>14</sup> Mÿkam ne ba ar amã ja jarê? Bir, dja bôx gar ajaxwe kêt nhyam arÿm ar apumũ. Ar ajaxwe kêt kôt ar apumũ gar arÿm adjumar mex. Nãr, dja bôx gar ajaxwe nhyam arÿm ar apumũ. Ar ajaxwe kôt ar apumũ gar arÿm adjumar punu. Kam dja gar ajaxwe kêt kadjy amijãno dja. Nhyam bôx gar prĩne kum amex kute mrãmri ne kubêkã'ã ngrã kêt kumrêx prĩne memã mex pyrãk.

<sup>15</sup> Kam, kwãrĩk wãnh mekôt amim, —Bênjadjwÿr djwÿnh akubyn bôxmã amijarên ate amikrào ba, anhÿr kêt. Dja gar amim,

—Bênjadjwÿr djwÿnh kute me utãr prã:m. Kam ne ngryk tôn amiwÿr me amãr 'iry. Kam ne bôx kêt rã'ã, ane. Dja gar ã amim ane.

Nãm ã gwaj bakamy Paurdjwÿ ar amã ane. Metĩndjwÿnh kute kum amak bõnhkôt ar amã ane. Kute pi'ók no'òkkôt ã ar amã ane. <sup>16</sup> Ô pi'ók kunĩkôt ne mÿjja ja'ã memã pi'ók no'ók ne. Kam kabên kwÿ ne me kute marbê mebê tÿxi. Nhyam kam me kwÿ amak mex kêtja kute amim

Metĩndjwỳnh mar kêtkaŋ memã kupa'ã arẽn prĩne o ajkẽ. Ne kam Paur kabẽn kupa'ã ta memã amikabẽn jarẽ. Nãm me ã Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'òk no'òkja kunĩ jarẽnho ane. Nãm me kupa'ã arẽn arỳm prĩne o ajkẽn Metĩndjwỳnh kabẽn kupa'ã ta memã amikabẽn jarẽ. Dja me kupa'ã arẽnho ba:n arỳm me biknor tokry djàkam akuno.

<sup>17</sup> Kam, akmere, àpnhĩre ar, ar aje arỳm ikabẽn ja markam amijã ano tỳx. Nok ga ren ar me axwe kòt ar amijo aban ren mekòt ajaxwe. Metĩndjwỳnh kupa'ã ne me amijo ba. Ar ga ne gar tu amim Metĩndjwỳnh kabẽn markumrẽx. Nok ga ren ar me kabẽn man ren kupa'ã amijo aba. <sup>18</sup> Dja gar Bẽnjadwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu mexo amex tẽ. Kubê ne gwaj bapytàr djwỳnh. Dja gar mexo amex tẽn amũ o amikamẽn arỳm amexkumrẽx. Ne mar mexo tẽn:n amũ o amikamẽn arỳm mar rax ne. Gê me jakam kum rax jarẽn kum rax jarẽn rã'ã: rã'ã ne. Tãm ne ja.

## Djuão kute memã pi'ôk kumrêx no'ôk ne ja.

Jejukôt ba djwýnhbê Djuão ne me kute Jeju marmã pi'ôk no'ôk ne. Arým kubêngê:tte ne arkum pi'ôk no'ôk ne kum ar abên kam kum,

—Ikra ar, akmere ar, àpnhîre ar, Metîndjwýnh ne amijo ï ne me bawýr ruw. Kubê ne Jeju. Arým gwaj baje Jeju markam Bãmdjwý ma. Metîndjwýnh kumrêx ne kum gwaj bajabê gwaj kam amipãnh bamã abê ne kam bamã kradjwý jabê, baje abeno bakamykam bamã aben jabê ne kam Metîndjwýnh kabên kôt ar amijo baba, bamã abêkam. Nhym Metîndjwýnh arým Jeju kôt gwaj bajaxwe kunî maro akno. Kam dja gwaj kum amijarê nhym arým gwaj bamar krâta. Nãm ã Djuão kute arkum 'ã karõ ane.

*Kabên kute mýjja kunîmã tîn jangjênhja'ã ujarênh.*

*Dju k 5.11; Ap 1.18*

<sup>1</sup> Be, amrêbê ne me'õ nhid-jibê Kabên, kute mýjja kunîmã tîn jangjênhja, mýjja kunî kêttri Kabênja. Kabênja ar imã kabên jarê bar kabênkôt kuman inoo omũ. Ne arým prîne omũnh mex ne ar inhikrao kupê. Tãm ne bar memã 'ã idjujarênh ar iba. <sup>2</sup> Tãmja, kute mýjja kunîmã tîn jangjênhja ne pykakam bôx ne amijo amirît bar arým omũn kam 'ã ar amã amijarê. Metîndjwýnhkôt me tîn rã'ã: rã'ã kadjy ne me'õja kute memã tîn jangjênh. Ja ne bar ar amã arê. Ta ne me Babãm djwýnhmê ro'ã ar ban kam arým pykakam ar imã amijo amirît. <sup>3</sup> Bar ije omũnh ne mar kôt ar amã arê. Gwaj ba baje abeno banhõbikwa kadjy ar amã arê. Gwaj baje abeno banhõbikwakam mrãmri ne baje me Babãm djwýnhmê Kra Jeju Kritu aro banhõbikwa. <sup>4</sup> Mýj kadjy ne ba ja'ã ar amã pi'ôk no'ôk ne? Bir, dja

gar omũn aman arým mrãmri akĩnho akĩnhkumrêx. Ja kadjy ne ba 'ã ar amã pi'ôk no'ôk ne.

*Me kute katàt amijo ba.*

*Dju r 8.12; Ep 5.8; Tex k 5.5*

<sup>5</sup> Ga, akamàt kô tykkam me kute mýjja pumũnh kêt ne mrãnh punuja pumũ. Nhym me memã pry kurwý nhym me arým irãkam katàt ba. Me axwedjwý ne me mrãnh punu nhym me arým memã Metîndjwýnh kabên jarê. Nhym kam me arým amim kuman kabênkôt katàt amijo ba kute mrãmri ne me irãkam katàt baja pyræk. Metîndjwýnhdjwý djãm mrãnh punun axwe? Arkati. Katàt amijo ban axwe kêt kumrêx. Tãm ne Metîndjwýnh ar imã arê bar arým kuman arým ar amã arê.

<sup>6</sup> Gwaj badjwý godja gwaj memã kum, “Metîndjwýnh ne ijo õbikwan ijo ba”, ane. Ne atekam akamàt kô tykkam bamrãnh punumãnh prãbê amim Metîndjwýnh kabên mar kêt ne bamrãnh punun bajaxwe. Djãm kam mrãmri bakabênkumrêx? Kati. Nã gwãm amijo bajêx ne katàt bakabên kêt kumrêx. Metîndjwýnh kute gwaj bajo õbikwa kêt ne kute gwaj bajo ba kêt.

<sup>7</sup> Metîndjwýnh ne katàt ar amijo ban axwe kêt kumrêx. Nãm kute mrãmri ne me irãkam katàt ba pyræk. Dja gwaj kudjwa kabên kôt katàt amijo baban bamã bajaxwe prãm kêt ne kam arým mrãmri bajêx kêt. Nhym kam Metîndjwýnh mrãmri gwaj bajo õbikwakumrêx ne kute gwaj bajo bakumrêx. Ne kam arým prîne gwaj bajo mex. Kra Jeju Kritu kamrôkôt gwaj bajo mex.\* Kute mrãmri ne me kute mýjja punu põnh nhym arým prîne mex pyræk. Dja ã gwaj bajo mexo ane.

*Me kute amijaxwe kôt Metîndjwýnhmã amijarênh.*

<sup>8</sup> Godja gwaj baje amim,

—Djãm ijaxwe? Kati. Ijaxwe kêt kumrêx, anhýr jabej, ne kam arík amim bajêx ne bakabên katàt

\* 1:7 Dja jãm gwaj bajaxwe man jãm bajaxwe pãnh kamrô prõtja man kam prîne gwaj bajo mex.

kêtkumrêx. <sup>9</sup> Nâr godja gwaj tu bajaxwe kôt kum amijarê nhym Metîndjwÿnh arÿm gwaj bajaxwe maro aknon gwaj bakam ngryk kêt ne prîne gwaj bajo mex. Mrâmri ne kabên kajgo kêt ne katât kute amijo bakumrêx. Kam dja prîne gwaj bajo mex gwaj arÿm kum bajaxwe kêt. <sup>10</sup> Djâm gwaj ba ne gwaj bajaxwe kêt? Kati. Metîndjwÿnh ne arÿm memã kum, “Me kunĩ kupânhtã axwe”, ane. Kam, godja gwaj baje memã kum, “Kati, ijaxwe'õ kêt”, anhÿr jabej ne arÿm Metîndjwÿnh kute me'õ 'êxnhĩ pyrãk. Ne arÿm baje amim, “Metîndjwÿnh 'êxnhĩ”, anhÿr pyrãk. Ne kam baje Metîndjwÿnh kabên mar kêtkumrêx.

## 2

*Me nêje Metîndjwÿnhmã kabên djwÿnh'ã ujarênh.*

*Xim k 2.5; Idja 4.14, 9.11*

<sup>1</sup> Akmere, àpnhĩre ar, mÿkam ne ba ar amã ikabên ja'ã pi'õk no'õk ne? Bir, ar ajaxwe kêt kadjy. Godja gwaj bajõ arÿm bajaxwe jabej. Mÿj dja gwaj amim arên kuma? Bir, dja gwaj amim,

—Kajkwakam ne me'õ dja. Jeju Kritu ne dja. Axwe kêtkumrêx. Ta dja inêje Metîndjwÿnhmã kabêno dja. Ta dja inêje kum kabên nhym arÿm ijaxwe maro aknon ikam ngryk kêt, ane. Dja gwaj ã bajõ bajaxwe jabej amim ane. <sup>2</sup> Jejubê ne gwaj bakam ngryko apêx djwÿnh. Metîndjwÿnh ne gwaj bajaxwekam ngryk nhym Jeju kute gwaj bajaxweo pãnh kadjy arÿm ty. Ne kam tyk jakam arÿm gwaj bajaxweo pãnh nhym kam arÿm gwaj bakam ngryk kêt. Djâm gwaj bajbit? Kati. Me kunĩ. Apÿnh pykakam me ba djãri me kunĩ jaxwe nhym Jejubê mekam ngryko apêx djwÿnh.

<sup>3</sup> Djâm mrâmri ne gwaj baje amim Jeju markumrêx? Mÿj dja gwaj ja mar on? Bir, dja gwaj me kute katât amijo ba'ã kute memã karõkôt kabênja markumrêx ne kôt ar amijo baba. Ne kam arÿm amim,

—Be ga, ije kabên markumrêx ne kôt amijo ibaja pumũ. Mrâmri ije amim Jeju markumrêx, ane. Gwaj kam arÿm ja ma. Gwaj baje amim Jeju markumrêxja ma. <sup>4</sup> Jeju ne me kute katât amijo ba'ã memã karõn memã arê. Godja gwaj kabên mar kêt ne kôt amijo baba kêt jabej ne memã kum, “Ba ije amim Jeju mar”, anhÿr jabej. Ne kam bajêx ne bakabên katât kêt.

<sup>5</sup> Nâr, godja gwaj kabên man kôt amijo baba jabej arÿm mrâmri bamã Metîndjwÿnh jabêkumrêx. Ne bamã abêo amũ amikamênho mõn kam arÿm amim,

—Mrâmri ne Metîndjwÿnh kute amikôt ijo bakumrêx. Ga, imã abêkumrêxja pumũ, ane. Gwaj kam arÿm ja markumrêx. Metîndjwÿnh kute amikôt gwaj bajo baja markumrêx. <sup>6</sup> Me kute,

—Ba ne ba ije Jeju 'amÿnh tÿx ne 'ã idjukanga kêt, anhÿrja ren katât amijo ba kute ta katât amijo ba pyrãk.

*Me kum kamy jabêmã.*

*Dju r 13.34, 15.12; Dju k 3.14*

<sup>7</sup> Akmere, àpnhĩre ar, imã ar ajabê. Ije ar amã katât aje amijo aba'ã karõkam djã ne ba me kabên ny'õ jarê? Kati. Me kabên tũm ne ba arê. Ar aje Jeju kôt amijo abikamênh krax djãkam me kute ar amã kabên jarênh ja ne ba ar amã arê. <sup>8</sup> Ne kam ajte pi'õk jakam katât aje amijo aba'ã ar amã karõ. Kute mrâmri ne ikabên ny pyrãk ne ba ar amã arê. Jeju kumrêx kute kabên ja mar tÿx ne kôt ar amijo ba. Gar arÿm kudjwa kôt ar amijo aba. Nhym kam kabên ar amã kute mrâmri ne ny pyrãk. Gar kôt ar amijo aba nhym kam me arÿm Jeju mex man ar gadjwÿ ar amex ma. Ne kam ar ajã amim, “Mrâmri ne ar kabênkumrêx”, ane. Mÿkam? Bir, gar arÿm me kukràdjã punu kanga. Me kukràdjã punu kute akamãt kô tyk pyrãk arÿm kanga. Ne kam arÿm Metîndjwÿnh kukràdjã ny ma. Kukràdjã ny kôt gar katât ar amijo aba kute mrâmri ne irãkam me katât baja pyrãk. Nhym kam me arÿm ar ama.

9 Dja me'õ memã kum,

—Ba ne ba Metĩndjwýnh kabẽnkõt katàt ar amijo iba kute mrãmri ne me irãkam katàt baja pyrãk, ane. Ne atekam kum kamy kurê. Gwaj baje Jeju kabẽnkõt o bakamyja kurê. Djãm mrãmri ne katàt kute amijo bakumrêx? Kati. Axwen kute amijo ba punu rã'ã kute mrãmri ne me akamàt kô tykkam ba punu pyrãk.

10 Nhym be, me'õ kum kamy jabêja ne mrãmri Metĩndjwýnh kabẽnkõt katàt kute amijo bakumrêx. Katàt kute amijo ba kute mrãmri ne me irãkam katàt ba nhym mýjja'õ kute me par tok kêt pyrãk.

11 Nhym be, me kum kamy kurêja ne arým amim 'êx ne aminoo aknon kute katàt kute amijo baja mar kêt kumrêx. Kute mrãmri ne me'õ akamàt kô tykkam no biknor ne kute amipry mar kêt pyrãk. Mýkam ne kute katàt kute amijo baja mar kêt? Bir ga, me akamàt kô tykkam baja te rĩtmãja pumũ. Nhym nokam akamàt kô tykbit. Me kum kamy kurêdjwý ne me amakkre kêt ne kam kute katàt kute amijo baja mar kêt.

12 Ar aprĩre, akmere, àpnhĩre ar, mýkam ne ba ã ar amã ikabẽn jarẽho ane? Bir, gar ajaxwe nhym Jeju arým ar ajaxwe pãnh ty. Nhym kam Metĩndjwýnh arým Jeju man arým ar ajaxwe maro aknon ar akam ngryk kêt ne. Kam ne ba pi'òkkam ã ar amã arẽho ane.

13 Ar akra krãptĩ, ar amã ne ba pi'òk no'òkkam ikabẽn jarẽ. Mýkam? Bir, Kritu ne mýjja kunĩ kेत्री ar ba. Ar aje Kritu markam ne ba ar amã ikabẽn jarẽ.

Ar ajabatãnh nymã ne ba pi'òk no'òkkam ikabẽn jarẽ. Mýkam? Bir, Xatanaj ar ajaxwemã te kute amiwýr ar ajo akẽxmã gar arým mar kêt ne arým o apa. Kam ne ba ar amã arẽ.

Ar aprĩre, ar amã ne ba pi'òk no'òkkam ikabẽn jarẽ. Mýkam? Bir, ar aje me Babãm djwýnh markam ne ba ar amã arẽ.

14 Ar akra krãptĩ, ba ne ba pi'òk no'òkkam ar amã ikabẽn jarẽ. Mýkam? Bir, Kritu mýjja kunĩ kेत्री ar baja ar aje markam ne ba ar amã arẽ.

Ar ajabatãnh ny, ba ne ba pi'òk no'òkkam ar amã ikabẽn jarẽ. Mýkam? Bir, Xatanaj ar ajaxwemã te kute amiwýr ar ajo akẽxmã gar arým kubê atýx ne Metĩndjwýnh kabẽn mar týx ne 'amýnh týx. Ne kam 'ã adjukanga kêt ne arým Xatanajo apa. Kam ne ba ar amã ikabẽn jarẽ.

*Me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtja kukràdjã punu'ã ujarẽnh.*

15 Me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtja kukràdjã punu, me õ mýjja punudjwý, kwãrĩk wãnh ar amã kĩnh kêt. Me kum me kukràdjã punu kĩnhja kum Metĩndjwýnh jabê kêt kumrêx.

16 Mýkam ne me kum abê kêt? Bir, djãm me Babãm djwýnh kute memã kukràdjã punu jarẽnh? Kati. Me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtja ne me kute memã kukràdjã punu jarẽnh. Me axwe kady ne me kute memã arẽnh ne memã kum,

—Dja ga amidjwýnhbito kĩnh, anhýro ba. Me axwe kady ne me ajte memã kum,

—Dja ga amim mýjja pumũnh týx, anhýro ba. Me axwe kady ne me ajte memã kum,

—Dja ga amibẽn amijo adjãmra, anhýro ba. Me kukràdjã punu ja ne me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtja memã arẽho ba.

17 Dja me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêt kukràdjã punuja ã apêx ne me kum mýjja punu kĩnhdjwý ã apêx. Nhym be, me kute Metĩndjwýnh kabẽn mar ne kôt kute amijo ba rã'ãja ne me Metĩndjwýnh kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Kam kwãrĩk wãnh ar amã me kukràdjã punu kĩnh kêt.

*Kritu kurê djwýnh'ã ujarẽnh.*

18 Be, arým ijabatãnh mexkam ba ar amã ikabẽn jarẽ. Dja gar amim ikabẽnja ma. Arým akati bõx 'ýr.

Arým mýjja kunĩ kute pykakôt amingràn̄h nhym me kunĩ kute aminhinomã amimên̄h 'yr. Dja akati bôx nhym Kritu kurê djwýnh rax arým amirít gwaj arým omũ. Kritu kurê djwýnh rax ja ne me arým ar amã 'ã ajarê. Nhym kute amirít kukãm arým ajbir jakam kurê djwýnh kumex ne amirít ne. Kumex amirít nhym me arým gwaj bamã me arê gwaj kam kôt amim,

—Mrãmri arým gwaj bawýr õ akati bôx 'yr. Ga, kukãm kurê djwýnh kumex arým amirítja pumũ, ane. Gwaj kam arým ja markumrêx. Ne amiwýr akatija markumrêx. Ne amiwýr me kunĩ kute aminhinomã amimên̄h nhõ akatija markumrêx.

<sup>19</sup> Amrêbê ne Kritu kurê djwýnhja gwaj baje amim Jeju marjamê ro'ã krĩ. Nhym be, arým ne me Kritu bê amijo akêx ne ate ar ban gwaj baro'ã krĩ kanga. Gwaj kam arým memã bakaton abenmã kum,

—Be, Kritu kurê djwýnh ne wã, ane. Gwaj baro'ã me krĩkam djãm mrãmri me kute gwaj bakôt amim Jeju markumrêx? Kati. Me ren markumrêx ne ren Jeju bê amijo akêx kêt ne ren kator kêt. Nhym be, kati. Me kute Jeju mar kêt'ã kute amijo amirít kadjy ne me arým kato.

<sup>20</sup> Be, Kritu kurê djwýnh dja ar amã 'êx ba. Dja me te ar amã 'êx gar me mar prãm kêtumrêx. Mýkam ne ar aje me mar kêt? Bir, Kritu mextire ne axwe kêtumrêx ne arým ar amã Karõ jano nhym arým ar ajo ba. Kute ar ajo bakam ar aje me kabên katåt kunĩ mar ne aje Kritu kurê djwýnhja mar prãm kêt. <sup>21</sup> Djãm ar aje me kabên katåt mar kêtumrêx ne ba ar amã pi'ókja no'ók ne? Kati. Ar aje me kabên katåt markam ne ba ar amã no'ók ne. Be, me kute memã 'êx bakam ne me kute me kabên katátkôt arên̄h kêtumrêx. Ja ne gar arým aje mar.

<sup>22</sup> Nhym mýj me'õ ne 'êxnhĩkumrêx? Bir, me 'êxnhĩ ne me memã kum,

—Djãm Jeju'ã ne Metĩndjwýnh kute me banhõ Běnjadjwýrbê kumkati mên̄h got? Djãm Jejubê Kritu got?

Kati. Atemã. Nãm me ã memã anhýro ba. Me ja ne me 'êxnhĩkumrêx. Me kute Bãm japrýn Kra japrý. Me ja ne me kubê Kritu kurê djwýnhkumrêx. <sup>23</sup> Me kute Kra mar kêtja ne me kute Bãm mar kêtumrêx. Me kute tu amim Kra markumrêxja ne me kute tu amim Bãmdjwý markumrêx.

<sup>24</sup> Me kute amrêbê ar amã kukràdjã jarên̄h dja gar 'amýnh týx ne tu amim markumrêx ne 'ã adjukanga kêt. Ar aje Jejukôt amijo abikamên̄h krax djakam me kute ar amã kukràdjã jarên̄hja dja gar 'ã adjukanga kêt. Godja gar 'ã adjukanga kêt jabej ne kam Kramê Bãmdjwý 'ã adjukanga kêt. <sup>25</sup> Nhym kam Bãm gwaj bamã,

—Dja gar ikôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne, ane. Mrãmri ne gwaj bamã ja jarên̄hkumrêx. Kabên pydjín arê.

<sup>26</sup> Be, Kritu kurê djwýnh kute Metĩndjwýnhbê gwaj bajo akêx prãm. Mekôt bajaxwemã kubê gwaj bajo akêx prãm. Me'ã ne ba ije ar amã pi'ók no'ókja. <sup>27</sup> Dja me te: kute ar ajo akêxmã ar ajo ane. Mýkam? Bir, Metĩndjwýnh kute ar amã Karõ janor nhym kute ar ajamýnh týx ne ar ajo bakam. Karõ kute ar ajo bakam djãm atemã me'õ kute ar amã, “Ota, me'õ 'êxnhĩ”, anhýrmã? Kati. Karõja ta dja ar amã me 'êxnhĩ jarê. Ta ne kute ar amã mýjja kunĩ, me kukràdjã kunĩ jarên̄h ne katåt kute ar amã arên̄hkumrêx. 'Êxnhĩ kêtumrêx. Amrêbê kute ar amã kukràdjã jarên̄h kôt dja gar mã Kritu 'amýnh týxkumrêx ne tu amim markumrêx ne 'ã adjukanga kêt. Nhym kam me te: ar amã 'êx ne kute ar ajo akêxmã.

#### *Metĩndjwýnh kra ar'ã ujarên̄h.*

<sup>28</sup> Be, arým ijabatàn̄h mexkam ne ba ar amã ikabên jarê. Dja gar amim ikabênja ma. Dja gar amim Kritu 'amýnh týx ne 'ã adjukanga kêt. Gwaj amim 'amýnh týx ne 'ã badjukanga kêt nhym arým gwaj bamã amijo amirít. Gwaj bamã amijo amirít gwaj kam arým bamã uma kêt ne bapijãm kêt ne dja.

29 Gar arým aje Jeju katàt kute amijo baja mar. Me katàt kute amijo baja kunĩdjwý Metĩndjwýnh arým meo kra nhym me umar djà ny. Jadjwý gar arým aje mar.

### 3

1 Me Babãm djwýnh ta ne arým gwaj bamã, “Ikra ar”, ane. Djãm kam kum gwaj bajabê ngri? Kum gwaj bajabê:kumrêx. Nhym be, gwaj babê Metĩndjwýnh krakam me kute gwaj bamar kêt. Me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtja kute gwaj bamar kêt. Mýkam? Bir, me kute Jeju mar kêtka me me kute gwaj bamar kêt. 2 Akmere, àpnhĩre ar, jakam gwaj babê Metĩndjwýnh krakumrêx. Ne kam mýj dja gwaj ĩ bakute? Kon. Kraxje kute gwaj bamã o amirĩt kêt rã'ã gwaj baje mar kêt rã'ã. Nhym be, Jeju dja ĩ gwaj bamã amijo amirĩt gwaj arým prĩne mexkôt omũ. Nhym kam ta amikôt gwaj badjwý gwaj bajo mex gwaj arým baje Jeju pyræk. Ja ne gwaj baje markumrêx ne amim,

—Nà. Dja ijo mex ba arým ije Jeju pyræk, ane. 3 Gwaj bawýr Jeju bõxkam amakbê bamã bamex prã:m. Gwaj bamã bamex kute ta mex pyræk prã:m. Ne kam kam amak djêje amijo mexo tẽ.

4 Nhym be, me axwe ne me Metĩndjwýnh kukràdjà mar kêt ne kam amikrà ar o ba. Metĩndjwýnh te memã kum, “Kwãrĩk wãnh ajaxwe kêt”, ane nhym me arým kam amikrà ar o ban tu axwe. 5 Mýj kadjy ne Kritu ruw ne nã kurũm katon ar ba? Bir, kute gwaj bamã bajaxweo apêx kadjy ne katon ar ba. Ja ne gar arým aje markumrêx ne amim,

—Kute imã ijaxweo apêx kadjy ne Jeju katon ar ba, ane. Djãm ta axwe'õ? Arkati. 6 Me kute amim Jeju mar tỳxo ban 'ã ukanga kêtja ne me mã kum axwe prãm kêt. Nhym be, me mã kum axwe prãm kute amim Jeju mar kêt.

7 Akmere, àpnhĩre ar, me kute me axwe'ã 'êx ne ar amã, “Me axwe kêt”,

anhýrkam kwãrĩk wãnh gê me'õ o ar anoo biknor kêt. Djãm me axwe mex? Kati. Me katàt kute amijo babit ne me mex. Jeju kôt me mex.

8 Nhym be, me kute arek axweo ba prãmja ne Xatanaj meo ba. Mýkam? Bir, Xatanaj adjækamã axwe krax ne kute arek axweo ba prãm. Kam ne arým me kute arek axweo ba prãmja Xatanaj kute meo ba. Metĩndjwýnh Kra kute Xatanajo àpanh kadjy ne kato. Dja o apa nhym arým meo ba kêt nhym me arým axwe kêt. Ja kadjy ne nã kurũm katon ar ba.

9 Metĩndjwýnh kute meo krakam ne me arým umar djà ny. Kam ne me arek kute axweo ba prãm kêt. Metĩndjwýnh Karõ\* kute mýjja 'y pyræk ne memã wadjàn me kadjwýnhbê nhỹ, me axwebê àptàro nhỹ. Kam ne me te kute arek axweo bamã. Metĩndjwýnh kute meo krakam ne me te arek axweo bamã.

10 Mýj xêbê ne Metĩndjwýnh kra ar? Bir, Metĩndjwýnh kra ne me kum axwe prãm kêt ne kum kamy jabê. Kum gwaj baje Jeju kabênkôt o bakamyja jabê. Kum kamy jabê gwaj arým kôt memã bakaton me omũ. Me jabê ne Metĩndjwýnh kra ar. Ja ne gwaj omũ. Mýj xêjabê ne Xatanaj kra ar? Bir, Xatanaj kra ne me kum axwe prãm ne kum gwaj bakamy jabê kêt gwaj kam arým kôt memã bakaton me omũ. Me jabê ne Xatanaj kra ar.

*Me kum aben jabê'ã kute memã karõ.*

11 Ba ar amã arẽ gar ama. Metĩndjwýnh ne memã kum,

—Dja ga me amã aben jabê, ane. Ja ne gar aje amim Jeju marmo kraxkam aje mar ne mar rã'ã. 12 Be, me bakukãmãre Kaĩ ne arým kamy bĩ. Kwãrĩk wãnh gar Kaĩ kôt ã amijo anhýr kêt. Xatanaj ne Kaĩo ba nhym arým kamy bĩ. Mýkam ne kamy bĩ? Bir, ta àpênh jaxwe prãmka nhym kamy katàt kute amijo ba prãmka.

\* 3:9 Metĩndjwýnh Karõ ne kabêno memã amak bõ nhym me umar djà nyn arým kum axwe prãm kêt. Dja ga 'ã Ped k 1.23, Xij 1.18, Mat 13.3-23, Dju r 1.13, 3.5 jarên ama.



<sup>13</sup> Bir, akmere, àpnhîre ar, godja me kum Metîndjwýnh kînh kêtja kum ar akurê jabej. Kwârîk wân̄h ar amim,

—Je tô mýkam ne me ã ijo ane? anhÿr kêt.

<sup>14</sup> Amrêbê gwaj bajaxwekam ne gwaj me biknor tokry djâkam bamõrmã. Djâm jakam kam gwaj bamõrmã? Kati. Jakam ne gwaj arým Metîndjwýnhkôt batîn ne ar baba râ'ã: râ'ã ne. Mýjkôt dja gwaj ja markumrêx, ne amim,

—Mrâmri ne arým Metîndjwýnhkôt itîn ne ar iba râ'ã: râ'ã ne, ane. Bir, gwaj arým mrâmri bamã bakamy jabêkumrêxkôt. Dja gwaj bamã bakamy jabêkumrêx ne arým amim,

—Mrâmri dja ba arým Metîndjwýnhkôt itîn ne ar iba râ'ã: râ'ã ne. Ga, arým imã ikamy jabêkumrêxja pumũ, ane. Gwaj kam arým ja markumrêx. Ne kam kôt batîn ne ar baba râ'ã: râ'ãja markumrêx. Nhym be, me kum kamy jabê kêtja ne me me biknor tokry djâkam mõrmã râ'ã. <sup>15</sup> Me kum kamy kurê kunĩ ne me kute me par djwýnh pyrâk. Ne kam me par djwýnh dja Metîndjwýnhkôt tîn ne ar ba kêt. Ja ne gar arým aje mar.

<sup>16</sup> Nhym be, Jeju mrâmri kum gwaj bajabêkumrêxkam arým gwaj bapân̄h ty. Gwaj ren bamã aben jabê kute Jeju kum gwaj bajabê ne gwaj bapân̄h tyk pyrâk. Nhym me ren arým kute gwaj bakamy'õnh bînmã. Gwaj ren bamã bakamy jabêkumrêxkam ren arým memã kum,

—Ba dja ga me ibĩ gê ikamy tîn ne, ane. Gwaj ren bamã abêkumrêxkam gwaj ren ã memã ane. <sup>17</sup> Nhym be, me'õ nhõ mýjja nhym kamy nhõ mýjja kêt. Nhym arým omũ. Omũnho nhÿ:n kam arým amim,

—Je, djâm ije amikutã kum inhõ mýjja kwý nhõrmã? Kati. Dja ba kum õr kêt, ane. Djâm tãmwã ne Metîndjwýnh kôt kum kamy jabê got? Kati.

<sup>18</sup> Be, arým ijabatàn̄h mexkam ne ba ar amã ikabên jarê. Dja gar amim ikabên ma. Kwârîk wân̄h gwaj bajajkwa kajgokambit memã, “Imã

me abêkumrêx”, anhÿr kêt. Gwaj bakabên kwý kajgokumrêx. Ate dja gwaj bamã aben jabêkumrêx ne abenmã mýjja ngân abenmã apê.

<sup>19</sup> Dja gwaj bamã me abêkumrêx ne kam arým markumrêx. Metîndjwýnh arým kute gwaj bajo aminhõkumrêx markumrêx. Ne kam arým amim,

—Mrâmri ne Metîndjwýnh arým ijo aminhõkumrêx, ane. Ne kam ja markumrêx ne ate bakrân badjumar mex ne ar baba.

<sup>20</sup> Nhym be, godja gwaj banhõkre kadjwýnhbê amiman amim,

—Djâm mrâmri Metîndjwýnh kabên kôt imã me abêkumrêx? Kati. Imã me abê rerekre, ane. Gwaj amiman arým badjumar punu. Ne kam ajte amim,

—Metîndjwýnh ne kute mýjja kunĩ mar ne kute inhõkre kadjwýnhbê ikabên mar mexkumrêx. Ta dja imã tÿx jadjà, ba arým imã me abêkumrêx, ane. Dja gwaj ã Metîndjwýnh'ã amim anen arým amikam badjumar punu kêt ne.

<sup>21</sup> Nâr atekam baje banhõkre kadjwýnhbê amim bakabên markam amim,

—Kati. Metîndjwýnh kabênkôt imã me abêkumrêx, anhÿr jabej ne arým bamã Metîndjwýnh pyma kêt. <sup>22</sup> Ne kam tu kute gwaj bamã mýjja nhípêxo kum a'uw nhym arým gwaj bamã ipêx. Mýkam? Bir, gwaj baje kabên mar ne kôt amijo baba nhym gwaj bakam kînhkam dja arým gwaj bamã ipêx. <sup>23</sup> Metîndjwýnh ne gwaj bamã,

—Dja gar tu amim Ikra Jeju Kritu markumrêx ne ar amã aben jabê, ane. Gwaj kabên ja man kôt ar amijo baba. Tãm ne ja.

<sup>24</sup> Dja gwaj Metîndjwýnh kute abenã gwaj bamã karõja man kam kabên kôt ar amijo baba. Ne kam arým Metîndjwýnh kôt ar baba. Nhym kam arým gwaj bakadjwýnhbê amijo kajkep. Djâm mrâmri ne Metîndjwýnh gwaj bakadjwýnhbê mã amijo kajkep kumrêx? Mýjkôt ne gwaj ja ma? Bir, Metîndjwýnh ne gwaj bamã Karõ jano. Karõ ta dja gwaj bamã,

—Arým ne Metĩndjwýnh akad-jwýnhbê amê amijo kajkep, ane. Kam dja gwaj ja markumrêx, Metĩndjwýnh gwaj bakadjwýnhbê amijo kajkepja markumrêx.

## 4

*Me kute me mex jabej me kabimã.*

*A Dju 7*

<sup>1</sup> Akmere, àpnhĩre ar, imã ar ajabêkam ne ba ar amã ikabên. Dja gar amim ikabênja ma. Dja me ar awýr bôx jabej ne ar amã,

—Metĩndjwýnh kukwakam ne ba ar amã 'ã ajarê, anhýr jabej. Kumrêx dja gar amim me kabin me mrãmri Metĩndjwýnh kabên kôt kabên katãtmã akato. Mýkam? Bir, me ta kute amijo Metĩndjwýnh kukwakam ujarênh djwýnh ne amijo 'êx baja ne krãptĩ. Ne kam arým pyka kunĩkôt apôx ne ar ba. Kam dja gar amim me kabi.

<sup>2</sup> Mýj dja gwaj amim me kabin memã bajapôx on? Bir, dja gwaj me kabên ma nhym me memã kum,

—Be, mrãmri ne Jeju Kritu kãkwa kurũm ruw ne nã kurũm katon ar ba, ane. Godja me ã memã anhýro ba jabej. Me wã dja gwaj me markumrêx. Nãm me amijo 'êx kêt ne mrãmri Metĩndjwýnh kabên kôt kabênkumrêx.

<sup>3</sup> Nhym be, me kute memã anhýr kêt ne ate memã kum,

—Be, kati. Nhýnh ne Jeju Kritu kãkwa kurũm ruw ne nã kurũm katon ar ba? Kati, anhýro ba. Me kute memã ja jarênh ba ne me amijo 'êx ne Metĩndjwýnh kabên kôt kabên kêt. Kritu kurê djwýnh'õ ne ja. Ja ne me arým ar amã arê. Kritu kurê djwýnh rax bôxmã arê. Bôx kukãm ne kurê djwýnh kwý arým jakam katon mekôt ar ba.

<sup>4</sup> Akmere, àpnhĩre ar, Metĩndjwýnh kôt gar arým akabên aba. Gar arým kam kurê djwýnh apa. Mýjkôt ne gar o apa? Bir, Jeju ar akam ýrkôt. Jeju ne ar ajo ban týxo kute pykakam

kurê djwýnh kunĩ jakrenh mexi.\* Gar kam kukwakam arým meo apa. <sup>5</sup> Me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtja kôt ne Kritu kurê djwýnh amijo ba. Ne kam me kabên kôt kabên. Nhym kam me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtja arým kum Kritu kurê djwýnh kĩnh ne me kabên maro ba.

<sup>6</sup> Nhym be, ar ba ne bar ije memã Metĩndjwýnh kabên jarênhkam mrãmri memã kabên jarênhkumrêx. Me kute ar ikabên markumrêxja gwaj arým me'ã abenmã,

—Mrãmri kute Metĩndjwýnh markumrêx. Ga, kute Metĩndjwýnh kabên markumrêxja pumũ. Mrãmri kabênkumrêx, ane. Nhym be, me kute ar ikabên mar kêtja gwaj arým me'ã abenmã kum,

—Kati. Kute Metĩndjwýnh mar kêt. Ga, kute Metĩndjwýnh kabên mar kêtja pumũ. 'Êxnhĩkumrêx, ane. Gwaj ã amim me kabio anen arým memã bajapôx ne arým me kuma. Me kabênkumrêx jabej nãr me 'êxnhĩ jabej arým memã bajapôx ne me kuma.

*Me kum aben jabêmã.*

*Mat 22.39; Dju r 13.34; Gar 5.14; Ped k 1.22*

<sup>7</sup> Akmere, àpnhĩre ar, imã ar ajabêkam ne ba ar amã ikabên. Me kute amim Metĩndjwýnh markôt ne me kum aben jabê. Kam gwaj bamã aben jabê. Mýj xêbê ne Metĩndjwýnh kra ar? Bir me kum me abêbit ne mebê Metĩndjwýnh kra. Metĩndjwýnh kra ne me umar djã ny. Me kum me abêbit ne me kute Metĩndjwýnh mar. <sup>8</sup> Ta kum me abê nhym kam me arým kôt kum aben jabê. Kam, me kum me abê kêt kute Metĩndjwýnh mar kêt.

<sup>9</sup> Metĩndjwýnh kum gwaj bajabê. Mýjkôt ne gwaj baje ja mar. Bir, nãm arým gwaj bawýr Kra djwýnh jano. Kra pydji jano nhym pykakam bôx. Gwaj kôt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã kadjy. Kam ne gwaj baje Metĩndjwýnh kum gwaj bajabêja markumrêx ne amim,

\* **4:4** Djãm pykakambit kurê djwýnh nhym týxo kute akrenh Kati, kãkwakamdjwý. Jeju ne týxo kute kurê djwýnh kunĩ jakrenh mexi. Epedju 1.21-22 dja gar arên kôt ama.

—Nà. Metĩndjwýnh kum ijabê:kumrêx, aben jabê. Ne kam me mã kum aben ane. <sup>10</sup> Mrãmri kum gwaj bajabêkumrêx. Djãm gwaj ba bamã Metĩndjwýnh jabê? Kati. Ta ne kum gwaj bajabê. Kum gwaj bajabên kam arým Kra jano nhym nã kurũm katon ar ba. Gwaj bajaxwe: nhym Metĩndjwýnh gwaj bajaxwekam ngryk. Nhym Kra arým gwaj bajaxweo pãnh ne Metĩndjwýnh mã gwaj bakam ngryko apêx, gwaj bakam Metĩndjwýnh ngryko apêx.

<sup>11</sup> Metĩndjwýnh kute ã kum gwaj bajabêo anhýrkam gwaj ren kudjwa bamã aben jabê. Akmere, àpnhĩre ar, imã ar ajabêkam ne ba ar amã ikabên. Dja gar amim ikabênja ma. <sup>12</sup> Djãm me'õ ne arým kãkwakam Metĩndjwýnh pumũ? Kati. Me'õ ne kute omũnh kêtumrêx. Kwãrĩk wãnh gwaj omũnh kêt. Godja gwaj bamã aben jabê nhym Metĩndjwýnh arým gwaj bakadjwýnhbê mã amijo kajkep. Gwaj kam bamã Metĩndjwýnh jabê tỳxo amũ amikamênho mõn bamã abê tỳ:x ne.

<sup>13</sup> Metĩndjwýnh ne arým gwaj bamã Karõ jano nhym arým ar gwaj bajo ba. Gwaj kam baje Metĩndjwýnh kute ar gwaj bajo ban gwaj bakadjwýnhbê amijo kajkepja markumrêx ne amim,

—Nà. Kute ar ijo ban ikadjwýnhbê amijo kajkep kumrêx, ane. <sup>14</sup> Ar ba ne bar arým Kra pumũnho iba. Mrãmri ne me Babãm djwýnh arým Kra jano nhym bõx. Kute pykakam me axwe kunĩ pytãrmã ne me'ýr bõx. <sup>15</sup> Me kute memã kum,

—Mrãmri Jejubê Metĩndjwýnh Krakumrêx, anhýro baja. Me ja ne me kute amim maro ba. Nhym Metĩndjwýnh mrãmri me kadjwýnhbê mã amijo kajkep ne amikõt ar meo ba.

<sup>16</sup> Metĩndjwýnh kum gwaj bajabê gwaj arým tu amim markumrêx ne amim,

—Mrãmri, kum ijabêkumrêx, ane.

Me kum aben jabê japõx djabê ne Metĩndjwýnh. Ta ne kum me abê nhym kam me kõt arým kum aben jabê. Metĩndjwýnhkam me kum aben jabê japõx djakam ne me mã kum

aben jabê. Ne kam me mã kum aben jabêja Metĩndjwýnh amikõt ar meo ban me kadjwýnhbê mã amijo kajkep.

<sup>17</sup> Dja Metĩndjwýnh ã gwaj bajo ane gwaj kam kõt bamã abê tỳxo amũ amikamênho mõ. Gwaj kam arým bamã abê tỳ:x ne. Nhym kam Metĩndjwýnh nhõ akati arým bõx. Kute memã axwe pãnh jarênh djã nhõ akati bõx. Gwaj kam bajbit bamã uma kêt ne dja. Mýkam? Bir, pykakam gwaj ar babari gwaj bamã abêkam. Gwaj bamã abê kute ta kum gwaj bajabê pyrãk. Kam dja gwaj bamã uma kêt ne dja. <sup>18</sup> Ga, me prĩne kum me abêkumrêxkam arým kum me uma kêtumrêxja pumũ. Mýkam? Bir, me kute meo bikênh karõ ne me kum me uma. Me kum me umakam ne me prĩne kum me abê mex kêt rã'ã.

<sup>19</sup> Mýkam ne gwaj bamã Metĩndjwýnh jabê? Bir, ta kumrêx ne kum gwaj bajabê gwaj kam arým bamã abê.

<sup>20</sup> Nhym kam gwaj baje Jeju kabênkõt me'õo bakamyja, gwaj bajõ jãm bamã kurên jãm memã kum, “Imã Metĩndjwýnh jabêkumrêx”, ane. Kati. Nã gwãm bajêx. Gwaj baje bakamy pumũnhkam ne gwaj bamã kurêkam te bamã Metĩndjwýnh pumũnh kêtja jabêmã. <sup>21</sup> Metĩndjwýnh arým gwaj bamã 'ã karõn gwaj bamã,

—Djãm ar amã ijabê? Dja gar amã akamydjwý jabê, ane. Kam dja gwaj bamã bakamy jabêkumrêx.

## 5

*Me kute tu amim Metĩndjwýnh Kra markumrêx'ã ujarênh.*

<sup>1</sup> Mýj xêbê ne Metĩndjwýnh krakumrêx? Bir, me kwý ĩ pýnhkõt kute mã amim,

—Mrãmri ne Jejubê Kritu. Mrãmri ne Metĩndjwýnh Jeju'ã me banhõ Bẽnjadjwýrbê kumkati mênhkumrêx, anhýrja. Me kute mã amim anhýr ne tu kute amim markumrêx ja ne mebê Metĩndjwýnh krakumrêx ne umar djã ny. Ne kam mebê Metĩndjwýnh krakam me kum Metĩndjwýnh jabê. Djãm Metĩndjwýnhbit me kum abê?

Kati. Amibu'ã mebê Metĩndjwỳnh kradjwỳ ne me arỳm kum me abê.

<sup>2</sup> Djãm mrãmri ne gwaj bamã amibu'ã Metĩndjwỳnh kra ar abêkumrêx? Mỳj kôt dja gwaj arỳm ja markumrêx? Bir, dja gwaj bamã Metĩndjwỳnh jabên kabên man kôt ar amijo baba. Ne kam kôt arỳm bamã kra ar abêja markumrêx ne arỳm amim,

—Nà. Imã Metĩndjwỳnh kra ar abêkumrêx, ane.

<sup>3</sup> Dja gwaj kute me kute katàt amijo ba'ã memã karökôt kabênja man kôt ar amijo baban kam arỳm bamã Metĩndjwỳnh jabêkumrêx. Djãm gwaj baje kabên mar ne te kôt amijo babamã? Kati. Gwaj kôt amijo babaja babê tỳx kêt. <sup>4</sup> Mỳkam? Bir, me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja te gwaj bamã amikukràdjà jarê gwaj bamã me kukràdjà kĩnh kêt. Metĩndjwỳnh ne arỳm gwaj bajo kra gwaj arỳm badjumar djà ny. Kam gwaj bamã me kukràdjà kĩnh kêt ne kôt amijo baba kêt. Ne tu amim Metĩndjwỳnh markumrêx ne arỳm me kukràdjà kôt amijo baba kêt.

<sup>5</sup> Mỳj xêja ne me kute me kukràdjà mar kêt ne kôt amijo ba kêt? Bir, me kute tu amim Jeju markumrêxbit. Me kute mã amim,

—Mrãmri Jejubê Metĩndjwỳnh Krakumrêx, anhỹro ba. Me jabit ne me kute me kukràdjà mar kêt ne kôt amijo ba kêt.

*Metĩndjwỳnh kute memã Krao amirĩt.*

*Dju r 5.31*

<sup>6</sup> Ne kam mỳj ne Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bamã Kra jarêho amirĩt on? Bir, Kra Jeju Kritu bôx ne nã kurũm kato. Ne kam arỳm abatàn ne. NhyM Metĩndjwỳnh kute arêho amirĩt kadjy Djuão arỳm ngômã adjà. Ngômã adjà nhyM kam tũmrãm arỳm kamrô prôt ne arỳm ty. Djãm ngômã adjàrkambit Metĩndjwỳnh gwaj bamã Kra jarêho amirĩt? Kati. Kamrô prôt ne tykkamdjwỳ kute o amirĩt. NhyM kam Metĩndjwỳnh Karôdjwỳ ajte Kra'ã

amijarêho amirĩt. Karô mrãmri katàt kute kabên jarêhkumrêx.

<sup>7</sup> Be, Metĩndjwỳnh arỳm Kra jarêho amirĩto amãnhkrut ne ikjêkêt.

<sup>8</sup> Karökôt o amirĩt. Ngômã adjàrkam o amirĩt. Kamrô prôt nhyM tykkam o amirĩt. Kunĩkôt ne Metĩndjwỳnh kabên pydji.

<sup>9</sup> Pykakam me kute mrãmri gwaj bamã mỳjja'ã amijarêho amirĩtkam gwaj abenmã kum, “Mrãmri ne amijarêhkumrêx”, ane. NhyM be, Metĩndjwỳnh kute Kra'ã amijarêho amirĩtjakam kabên katàto kute me kunĩ jakrenh. Kam me kunĩ ren abenmã kum,

—Mrãmri Jejubê Metĩndjwỳnh Krakumrêx, ane. <sup>10</sup> Me kute tu amim Metĩndjwỳnh Kra markumrêx ne me amim,

—Mrãmri ne Jejubê Metĩndjwỳnh Krakumrêx, anen amikadjwỳnhbê markumrêx. NhyM be, me kute amim Metĩndjwỳnh mar kêt ne me Jejuo me'õ 'éxnhĩ pyræk. Mỳkam? Bir, mrãmri Metĩndjwỳnh kute Kra'ã amijarêho amirĩtkumrêx nhyM me kute amim mar kêt kam ne me o me'õ 'éxnhĩ pyræk. <sup>11</sup> NhyM Metĩndjwỳnh arỳm amijarêho amirĩt ne memã kum,

—Me kute tu amim ikra markumrêx arỳm ikôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne, ane. <sup>12</sup> Me kute Krao aminhõja ne kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã nhyM me kute Metĩndjwỳnh Krao aminhõ kêtja kôt tĩn kêt kumrêx ne.

<sup>13</sup> Ar aje tu amim Metĩndjwỳnh Kra markumrêx ar. Ar amã ne ba ikabên ja'ã pi'òk no'òk ne. Mỳj kadjy? Bir, ar aje pi'òkkam ikabên jarênh ne mar kadjy. Dja gar aman tu amikukãm kôt atĩn markumrêx. Metĩndjwỳnhkôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ãja markumrêx ne amim,

—Nà. Dja ba kôt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Dja gar pi'òkkam ikabên jarênh aman kam arỳm tu amikukãm ja markumrêx. Metĩndjwỳnhkôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ãja markumrêx.

<sup>14</sup> Dja gwaj ja man arỳm Metĩndjwỳnhmã mỳjjao a'uw. Ta kute

amim gwaj bajã karõ kôt o a'uw ne kum,

—Aje ijã amim karõ kôt dja ga ã imã mýjjao ane, ane. Dja gwaj ã kum ane nhym arým gwaj bama. Ja ne gwaj baje markumrêx. <sup>15</sup> Kute gwaj bamarkumrêx dja gwaj kuman arým amim,

—Mrãmri dja kôt ã imã mýjjao ane, ane. Dja gwaj amim anen arým kute gwaj bamã mýjjao anhÿr kadjy baje amimarkumrêx ne amiwÿr baje mýjjao badjà'wÿrja markumrêx.

*Me axwe'ã ujarênh.*

<sup>16-17</sup> Apÿnh me axwe djari kunikôt ne me axwe. Ne kam kwÿ pãnh tyk kêt. Nhym be, atemã me axwe'õ pãnh dja arým ty. Godja me'õ me kute Jeju kôt abeno kamy 'õ pumũ, axwe kôt omũ. Gêdja o Metĩndjwÿnhmã a'uw ne kum,

—Djũnwã, amã ikamy kaprĩ. Kwãrĩk wãnh kum axweo pãnh kêt, ane. Dja ã kamyo Metĩndjwÿnhmã à'wÿro ane. Nhym arým kum axweo pãnh kêt nhym tyk kêt ne tĩn ne. Nàr me axwe 'õkôt. Kôt me tykkumrêxja. Djãm o kute Metĩndjwÿnhmã à'wÿrmã? Kati. Dja mrãmri kôt ty.

<sup>18</sup> Metĩndjwÿnh kute memã amak bõnh nhym me umar djã nyja kunĩ kum axwe prãm kêt. Jadjwÿ ne gwaj markumrêx ne amim,

—Nà. Me umar djã ny kunĩ kum axwe prãm kêt, ane. Nãm me amijaxwe kêt kadjy amijãno djan kum axwe prãm kêt. Nhym kam Xatanaj te kute amiwÿr meo akêx nhym me ro'ã axwemã.

<sup>19</sup> Metĩndjwÿnh ne arým gwaj bajo kra. Nhym be, Xatanaj arým amikôt me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtja kunĩ ar o ba. Ja ne gwaj baje markumrêx ne amim,

—Nà. Metĩndjwÿnh ne arým ijo kra. Nhym be, Xatanaj arým amikôt me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtja kunĩ ar o ba, ane.

<sup>20</sup> Metĩndjwÿnh Kra ne arým bõx. Katàt kabên ne katàt kute amijo bakumrêx. Ne kam gwaj baje Kra katàtkumrêxkôt mar kadjy arým gwaj

bamã bajamak bõ. Ja ne gwaj baje markumrêx ne amim,

—Nà. Arým ne Kra bõx ne imã ijamak bõ. Ije ta katàtkumrêx mar kadjy arým imã ijamak bõ, ane. Nhym kam Kra Jeju Kritu arým amim gwaj bapytà. Katàtkumrêxja arým amim gwaj bapytà. Mrãmri kubê Metĩndjwÿnhkumrêx. Gwaj kôt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne. Jadjwÿ ne gwaj baje arým tu amim markumrêx.

<sup>21</sup> Akmere, àpnhĩre ar, mýjjao metĩndjwÿnh karõ nhipêx me kute kum amijarênhja ne kumex. Dja gar amijãno dja. Mýjjao metĩndjwÿnh karõ nhipêx'ÿr aje amijo akêx kêt kadjy amijãno dja. Tãm ne ja.

## Djuão kute atãri pi'òk no'òk ne ja.

Jejukôt ba djwýnhbê Djuão ne òbikwa nimê kra arkum pi'òk no'òk ne. Jeju kôt ne o kanikwýnh ne arkum pi'òk no'òk ne. Kute o tỳx ne kute kum me 'êxnhĩ bôxmã arênhmã ne pi'òk no'òk ne. Me 'êxnhĩ kute Metĩndjwýnh kabên kêt jarênh ne kute me noo biknormã bôxmã.

Nãm kum,

—Kwãrik wãnh me ja mar kêt ne mekôt amijo aba kêt. Dja ga amijã ano tỳx ne me jamã kre rax. Nãm ã Djuão òbikwa nimê arkum ane.

<sup>1</sup> Ba ibê Djuão. Ibê Jeju nhõ me jao iba djwýnh'õ ne ba ar amã pi'òk no'òk ne. Nà àpnhĩre, Metĩndjwýnh ne amijo apytã. Ba kam akramê ar amã pi'òk no'òk ne. Mrãmri imã ar ajabêkumrêx. Djãm bajbit? Kati. Me kunĩ kute Metĩndjwýnh kabên katàtkumrêxja mar ja ne me adjwýnhdjwý kum ar ajabê.  
<sup>2</sup> Metĩndjwýnh kabên katàtkumrêx. Gwaj baje bakadjwýnhbê mar tỳx rã'ã ne baje o bajamak kêt kati prãm kêtumrêx.

<sup>3</sup> Me Babãmbê ne Metĩndjwýnh. Krabê ne Bênjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu. Gê ar tu kum ar akaprĩkumrêx\* gar adjumar mex rã'ã. Ar katàt kute kabên jarênhkumrêx ne kum ar ajabêkumrêx. Gê ar amê amijo kajkep.

*Me kum aben jabê'ã kute memã karõ.*

<sup>4</sup> Nà àpnhĩre, akra kwý ne kôt ar amijo ba ba omũn ikĩnhkumrêx. Nãm ar kute Metĩndjwýnh kabên katàt markumrêx ne kôt ar amijo ba ba kôt ar omũ. Me Babãm ta ne 'ã gwaj bamã karõ. Kôt amijo baba'ã gwaj bamã karõ nhym ar arým kuma. Ne kam arým mrãmri kôt amijo bakumrêx ba kôt ar omũn arým ikĩnhti:re.

\* **1:3** Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym ar pãnh arým kum ar akaprĩ Kati. Ar ta ne ar tu kum ar akaprĩkumrêx.

<sup>5</sup> Ne kam àpnhĩre ar, jakam ajte ar amã arê. Djãm me kabên ny ne ba ar amã arê? Kati. Gwaj baje amim Jeju mar kraxkam baje kabên marja tãm dja ba akubyn ar amã arê. Gwaj bamã aben jabêmã. Ja dja ba ajte ar amã arê.

<sup>6</sup> Mýj dja gwaj nênh bamã aben jabê? Bir, dja gwaj Metĩndjwýnh kabên man kôt ar amijo baban arým bamã aben jabê. Mýj ne kabênkam kute? Bir, tãm ne gar aje amim Jeju mar kraxkam arým ama. Ar amã aben jabê ryti pydjimã. Ja ne gar ama ba ajte ar amã arê.

*Me amijã no tỳxmã, me 'êxnhĩ kute me noo biknor kêt kadjy.*

*Dju k 4.1*

<sup>7</sup> Be, arým me 'êxnhĩ krãptĩ ar ba. Nãm me memã kum,

—Djãm mrãmri ne Metĩndjwýnh Jeju Kritu jano nhym pykamã bôx ne nã kurũm katon ar ba? Kati, nãm me 'êx, anhỹro ba. Me kute ã memã anhỹro bakam mrãmri 'êxnhĩkumrêx. Mebê Kritu kurê djwýnh.

<sup>8</sup> Dja gar aminêje me 'ãno dja. Me kute ar anoo biknor karõ me 'ãno dja. Ga wãkam arým Kritumã adjápênh 'ãtũm. Nhym Metĩndjwýnh arým ar amã akĩnh djã jarê. Dja ar amã kungã. Nà, godja gar aminêje me 'ãno adjãm kêt jabej, nhym me arým ar anoo biknor jabej. Nhym kam Metĩndjwýnh arým ar amã òr kêt. <sup>9</sup> Me kute Metĩndjwýnh kabên mar kêt ne kam amikrà ar o ban ajte kute arek Kritu kabên kôt amijo ba kêtja ne Metĩndjwýnh kute meo ba kêtumrêx. Nhym be, me kute arek Kritu kabên kôt amijo baja me Babãmbê Metĩndjwýnh kute meo ba nhym ajte Kradjwý kute meo ba.

<sup>10</sup> Godja me'õ bôx ne 'êx ne Kritu kupa'ã ar amã ajarê kwãrik wãnh kum aminhũrkwã jarênh kêt. Ne kwãrik wãnh pa kjênh kêt. 'Êx ne kupa'ã ar amã 'ã ujarênhkam dja gar pa kjênh kêt. <sup>11</sup> Dja gar pa krij nhym me arým ar ajã,

—Arým ne ar amijã kumẽ. Ga, ar kôt bawã pumũ, ane. Gar kam arým kôt ar gadjwý Kritu'ã ajêx pyræk.

<sup>12</sup> Nã bãm bit pi'ôkjakam ar amã ikabẽn kumex jarẽnh prãm. Ba kam amim,

—Kati. Kwãrĩk wãnh ba pi'ôkkam ikabẽn kunĩ jarẽnh kêt. Dja ba tẽn arkam bôx ne ijajkwao arkum arẽ, ane. Dja ba ar amã ane gwaj kam arým abenkam bakĩnhkumrẽx. Ja kadjy ne ba amima.

<sup>13</sup> Akanikwýnhkam kradjwý amã amikabẽn mex jarẽ. Metĩndjwýnh kute amijo akanikwýnh pytàr tãm kra ne amã amybým amikabẽn mex jarẽ. Tãm ne ja.

## Djuãoo kute pi'ôko ino rer no'ôk ne ja.

Jejukôt ba djwýnhbê Djuãoo ne ôbikwa myjamã pi'ôk no'ôk ne. Ôbikwaja ne ar apýnh pyka djari memã Jeju'ã ujarênh tēmja amiwýr aro wadjà ne arkum kabên mex jarê ne arkum mýjja ngã ne ar kujate nhym ar tē. Kute arek o anhýr rã'ãmã ne kute kubê me'ô jaxwe pymamã ne kum pi'ôk no'ôk ne.

<sup>1</sup> Akmere, Gaju. Ba ibê Djuãoo ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Ibê Jeju nhô me jao iba djwýnh'ô ne ba amã pi'ôk no'ôkkam ikabên jarê. Metîndjwýnh kabên katàtkôt imã ajabê.

<sup>2</sup> Akmere, Metîndjwýnhmã arým amexkumrêx ba arým ama. Ne kam Metîndjwýnhmã ajo a'uw ga amex kôt adjumar mex. Adjà kêt djwýo ane. Ga adjumar mex ne adjà kêtja ne ba imã kînhkumrêx. <sup>3</sup> Be, Jeju kukwakam gwaj bakamy ar arým nînh iwýr bôx ne imã ajarê. Nãm ar imã,

—Be, Onîj Gaju kute Metîndjwýnh kabên katàt markumrêx ne kabên kôt kute amijo ba mexkumrêx, ane. Ba ar kute ajarênhja man ikînhkumrêx. <sup>4</sup> Nã bãm memã Jeju'ã idjujarênh nhym me kute ikabênkôt Jejuo aminhõ. Ba kam mã itēm nhym me nînh imã me'ã ujarênh ne kute imã,

—Onîj ar kute akabên kôt Jejuo aminhõja Metîndjwýnh kabên man kôt kute katàt amijo bakumrêx, anhýr. Me kute ã imã anhýrkam ikî:nhkumrêx.

*Gaju kute meo djuw mexkam Djuãoo kute amikînh jarênh.*

<sup>5</sup> Akmere Gaju, Jeju kukwakam gu bakamy kwý ne awýr bôx, ga anhôdjàn ne aro djuw mex. Nã gãm te ar nokre pumûnh kêt ne tu aro djuw mex. Ne kam Metîndjwýnh kabên kôt amijo abakumrêx. Aje me bakamyo djuw mex kunîkôt ne ga kabên man kôt amijo aba mexkumrêx. <sup>6</sup> Gwaj bakamyja kwý arým nînh ar iwýr bôx ne ar imã ajã

ajarênh ajte me kute Jeju mar kunîjamã ajã ajarênh memã kum,

—Onîj Gaju kum ar ijabê:n ôdjàn ne ar ijo djuw mex, ane, ba arým ar kuman ajte ama. Dja ar ajte awýr bôx ga amũ ajte ar môr kadjy arkum mýjja'ô ngã. Arkum djwý, pi'ôk kaprî ngã. Metîndjwýnh kabênkôt arkum angã.

<sup>7</sup> Mýkam dja ga ã arkum ôro ane? Bir, ar Jeju'ã ujarênh kadjy môrkam. Nhym be, jakam me kute Jeju mar kêt kwý bit kute gwaj bakamyjamã ô mýjja nhôrmã nhym ar kute amim byr kêt. Me kute Jeju mar kêt kam gwaj bakamy ar kute mebê byr kêt. Ne kam arým mã mō. <sup>8</sup> Mýj xêja dja gwaj bakamy arkum mýjja ngã? Djãm me kute Jeju mar kêt? Kati. Me kute amim Jeju mar dja gwaj bakamy arkum mýjja ngã nhym ar arým tē. Jeju kabên katàt jarênh kadjy tē. Gwaj ba dja gwaj arkum mýjja ngã. Ne kam arým ar ro'ã apê.

*Djoti kute amijo bēnjadjwýr rax prãm.*

<sup>9</sup> Amrêbê ne ba wãm ar aje amim Jeju marjamã pi'ôk no'ôk ne. Gar arým inhõ pi'ôk jarênh ikabên ma. Nhym be, wãkam Djoti kute ikabên mar prãm kêt. Djoti ta ne amijo bēnjadjwýr rax prãm. Me kute amim Jeju markam ta amijo bēnjadjwýr rax prãm. Bēnjadjwýr rax prãmje ne kute ikabên mar prãm kêt kumrêx.

<sup>10</sup> Dja ba ar akam itēm ne ibôx jabej ne arým ar amã Djoti jarê. Nãm ikãxã kabên punure jarênh ba. Amrêbê jakam gwaj bakamy kwý wãm ar awýr tēn ar akam bôx. Ar kute ar amã Metîndjwýnh kabên jarênh kadjy ar akam bôx. Nhym kam Djoti kute ar pa kjênh kêt ne arkum aminhûrkwã jarênh kêt. Gar akwý ar aje arkum aminhûrkwã jarênh prãm nhym Djoti arým ar abê aptàn ar amã,

—Aje, jakam dja gar ar ikôt abikprõnh kêt, ane. Ne ar aje amim Jeju mar bikprõnh djã nêje ar ajano.



<sup>11</sup> Akmere, kwãrĩk wãnh me axwe'ã amijakre kêt. Me mex'ã dja ga amijakre. Me mex ne me Metĩndjwýnh kôt ar amijo ba. Nhym me axwe kute Metĩndjwýnh mar kêt kumrẽx. <sup>12</sup> Be, me kunĩ ne me me bakamy Temexu mex jarẽ. Nãm me 'ã abenmã kum,

—Metĩndjwýnh kabẽn katàt kôt ne Temexu amijo ba gwaj arým omũ, ane. Ar badjwý ne bar Temexu mex jarẽ ga ar ijêxnhĩ kêt kôt aje arým ar imar.

<sup>13</sup> Nã bãm bit ije amã ikabẽn kumex jarẽnh prãm. Ne kam ije pi'ôkkam amã arẽnh prãm kêt. <sup>14</sup> Ije amikrà kêt ne awýr itẽmmã. Dja ba awýr bôx gu banhýtãri abenmã bakabẽn jarẽ. Ja kadjy ne ba amima.

<sup>15</sup> Gê Metĩndjwýnh ajo djuw mex ga adjumar mex rã'ã. Be, jakam gu banhõbikwa ar arým amã kabẽn mex jarẽ ba kuman arým pi'ôk jakam wãm amã arẽ. Ga apýnh aje gu banhõbikwa nhidji mar kôt arkum ar idji jarẽnh arkum ikabẽn mex jarẽ. Tãm ne ja.

## Djuda kute memã pi'ôk no'ôk ne ja.

Jeju kamy 'ôbê ne Djuda. Nãm ar aben djàkam nõ. Jeju kumrêx kato nhym tũmrãm Xijagumê Djudadjwý Marij kurũm kato. Kute amim Jeju mar kêt ne kam tũmrãm tu amim markumrêx. Birãm Jeju akubyn tĩn kôt ne tu amim kuma. Ne kam Jeju nhõ me jao ba. Ne kam arkum pi'ôk no'ôk ne. Nãm Ar kubê me 'êxnhĩ pyma. Me 'êxnhĩ amijo Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh ne me kute Jeju marmê abenkam bikar ne ate ajte memã 'êx ban arĩk ar ban memã mýjja punu'ã àpnênh ba. Nhym kam Djuda arkum,

—Kati, Metĩndjwýnh amrêbê kute me axwemã o pãnhja pumũ. Dja ĩ prĩne me jadjwýo bikênh mex ne. Be, ar ga dja gar Jeju'ã angrà tỳx nhym Metĩndjwýnh dja ar arôrôkbê ar akukrà gar aku'ê tỳx. Nãm ã Djuda arkum ane.

<sup>1</sup> Ba ibê Djuda. Ibê Jeju Kritu nhõ àpênh. Ibê Xijagu kamy. Ba ne ba pi'ôk no'ôkkam ar amã ikabên jarê. Metĩndjwýnh, me Babãm arým amijo ar apytàn amimexo ar ajo mex nhym Jeju Kritu amim ar apytàr mex ne ar ajo ba.

<sup>2</sup> Gê Metĩndjwýnh tu kum ar akaprĩ:kumrêx\* ne kum ar ajabê:kumrêx gar adjumar mexo amũ amikamên arým adjumar mexkumrêx ne.

*Me kute axwe'ã memã àpnênh.*

*A Ped 2.1*

<sup>3</sup> Akmere, àpnhĩre ar, Metĩndjwýnh ne kute Krituo me bakunĩ pytår. Nã bãm amibêx ne bit ije ar amã 'ã pi'ôk no'ôko inhỹrmã. Ba nhỹn arým me kute ar anoo biknor prãmja man amim,

—Kati. Dja ba arkum me kute ar noo biknor jarê. Ne arkum, “Wãnh ne me ar akwý anoo biknoro ba. Kritu

ne gwaj bamã amijã ujarênh pydjın arê gwaj babê Kritu nhõ me ja baje mar pydjimã nhym me arým 'êx. Ne kam ta amijo Kritu mar mex ne arĩk kupa'ã ar amã 'ã ujarênh punun ar anoo biknoro ba. Me kute ar anoo biknoro baja dja gar me 'ãno djan mã akabêno me ity gê me anhikrê.” Nã bãm ã amikabên maro anen arým ar amã arê.

<sup>4</sup> Me kute ar anoo biknorja ne me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêt ne amipdjur mex ne ar akôt wangijn ar amê akà. Nãm me amakkre kêt ne ar amã,

—Ar rã'ãn aben prõ, aben mjên kupê. Gêdja Metĩndjwýnh ate krã. Arým ne tu kum ar akaprĩn ar amã ajaxwe kêt jarênhkumrêx. Nãm me ã ar amã ane. Ne kam arým Bênjadjwýr djwýnh japrý. Kubê ne Metĩndjwýnh. Nãm me Metĩndjwýnh pydji japrý. Ne ajte Bênjadjwýr djwýnh bê Kritu japrýn ar'ã memã kum,

—Djãm mrãmri ne Kritu ar ba? Kati. Nãm me 'êx, ane. Amrêbê me kêttri ne Metĩndjwýnh arým me ja'ã amim karõ. Me biknor tokry djãmã kute me anormã ne me'ã amim karõ.

*Apýnh me tũmre djari jaxwe'ã ujarênh.*

*Mat 7.21; A Ped 2.3; Dju k 3.6*

<sup>5</sup> Ba ar amã me kwý biknor'ã ajarê gar ama. Gar te arým aje me'ã ujarênh mar ba ajte ar amã me'ã ajarê gar ama.

Be, Bênjadjwýr djwýnh arým pykabê Edjitu kurũm mebê idjaero katon me utà. Ne kam arým me amakkre kêtto akno. Me kute amim mar kêtjao akno.

<sup>6</sup> Nhym Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh jaxwedjwý arým àpênh djà kanga. Nãm me amijo àmra ban àpênh djà kanga nhym pãnh arým me biknor tokry djàkam me kumên arým akamàt kô tykkam mebê ijê. Nãm mebê ijê tỳx kute mrãmri ne me kute kàxiràxo me uwprekam kute mebê ijê tỳxja pyràk. Õ akati rax me'ýr bôx kadjy mebê ijê. 'Àtũm nhym

\* **1:2** Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym pãnh arým kum ar akaprĩ Kati. Ar ga ne gar adjukaprĩ kêt. Ta ne tu kum ar akaprĩkumrêx.

Metĩndjwỳnh kute memã axwe pãnh jarēnh djã nhõ akati me'yr bõx kadjy.

<sup>7</sup> Krĩraxbê Xõtõmamē Gomoramē bu'ã krĩdjwỳ, kam me axwe ne me prõ djwỳnh, mjēn djwỳnh kupa'ã ari abeno ngjēxo ba. Metĩndjwỳnh kute me ipēx kupa'ã ne me my ta kute abeno ngjēx prãmkuvrēx nhym me niredjwỳ ta kute aben kupēho ikwã prãmkuvrēx. Me baje amikajmãtã me mar kadjy ne Metĩndjwỳnh arỳm memã axweo pãnh. Kuwyo memã o pãnh nhym kam kuwyo meo ajkamuw nhym me mrãmri arỳm biknorkuvrēx.

<sup>8</sup> Me kute me anoo biknor prãmja ne me me ja kõt axwe. Nãm me bip-tiro ikwãnh arỳm amijo àpnun amibu'ã meo àpnu. Ne kum me bēnjadjwỳr kurēn kàjkwakam me rũnh'ã kabēn punu.

<sup>9</sup> Be, Mĩgeubē ne Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh raxja. Djã ne Mĩgeu Xatanajmã kabēn punu jarē? Kati. Amrēbē: ne me bakukãmãre Mõdjē arỳm ty nhym kam Mĩgeumē Xatanaj ar Mõdjē nhĩ'ã aben maro dja. Djã ne kam Mĩgeu tu kum kabēn punu jarē? Kati. Nãm kum,

—Gē Metĩndjwỳnh ta amã akij, ane. Jabit ne arē.

<sup>10</sup> Nhym be, me kute ar anoo biknor prãmja ne me tu mỳjja'ã kabēn punu ba. Me kute me mar kētkam ne me tu me'ã kabēn punu ba. Nãm me mry djumar djão umar. Mry kute amidjwỳnhbit mar ne tu ar ba. Nhym me mry kõt kute amidjwỳnhbit mar ne tu ar ban arỳm kõt amijo àpnu.

<sup>11</sup> Ỳ watĩre, Metĩndjwỳnh dja me biknor tokry djakam me kurē. Amrēbē: ne me bakukãmãre Kaĩ axwe:. Nhym me kute ar anoo biknor prãmjadjwỳ ne me Kaĩ kõt ar amijo ba. Amrēbē: ne me bakukãmãre Barão kum nēkrēx prãmje tu me noo aknon meo ajkē. Me kute ar anoo biknor prãmjadjwỳ ne me Barão kõt kum nēkrēx prãm:ne ar anoo biknoro ba. Amrēbē: me bakukãmãre Kore ne kute amijo rax prãm:ne arỳm bēnjadjwỳr'ã kabēn punu ba. 'ã kabēn punu ba:n kam

arỳm akuno. Me kute ar anoo biknor prãmjadjwỳ ne me Metĩndjwỳnh'ã kabēn punu ba. Dja me 'ã kabēn punu ba:n ĩ arỳm Kore kõt me biknor tokry djakam akuno. Metĩndjwỳnh'ã kabēn punukõt arỳm akuno.

*Me kute me noo biknorja me ro'ã bikar.*

*A Ped 2.13*

<sup>12</sup> Ar amã aben jabēkam gar aro'ã ar anhõ kwỳ krēno akrĩ. Nhym me kute ar anoo biknorjadjwỳ ne me pijãm kēt ne arỳm ar aro'ã aku. Ar akĩnhkuvrēxo akrĩ nhym me arỳm amipunuo ar ajo àpnu. Ga, me kã mexkam ngrã kute o punuja pumũ. Me kute ar anoo biknordjwỳ ne me ã ar ajo àpnuo ane. Amipunuo ã me ajo àpnuo ane. Nhym me te: me kabēn mex jabej mekam ama:n arỳm kaprĩre ne. Ga, kōk djãbēkam kakrã kakrãtyk ba kajgoja pumũ. Nhym me te: na bixadjwỳrkam aman kam arỳm kaprĩre ne. Me kute ar anoo biknordjwỳ ne gar ã mekam akaprĩo ane. Nãm me kajgo kute mrãmri ne pidjõ kunĩ õ kumexkam ja pydji õ kēt ne ãm pyrãk. Pidjõ tu tykkuvrēx nhym me arỳm kraxmē arēmē ro'ã kaba. Nãm me kute urãk ne tu kajgokuvrēx. Dja me arỳm me biknor tokry djakam akuno.

<sup>13</sup> Nãm me ta ar ba kute mrãmri ne ngõ djãkrēkam ngõ djãkã ari aben pymjỳr pyrãk. Ga, ngõ djãkrē apēx nhym arỳm akãxkam mỳjja punu kumexja pumũ. Nãm me kabēn punu jarēho ku'ēn o ino re nhym me arỳm pijãm ne, kabēn punukam pijãm ne. Me kute ar anoo biknor prãmja ne me arĩk ba nhym me te: kute mekõt katãt amijo bamã. Me kute mrãmri ne kanhētire arĩk ba pyrãk nhym me te: kute omũnh mex ne kute 'ã amimrãnh jakremã. Metĩndjwỳnh ne arỳm amim me axweja pãnh'ã karõkuvrēx. Akamãt kō tyk pytikam dja me kurē. Dja kam akamãt kō tyk rã'ã nhym me kator kētkuvrēx.

<sup>14-15</sup> Adão ar amikam kra jadjuw nhym arỳm abatãnh ne. Abatãnh ne arỳm amikam kra jadjuw. Kra jadjuw

nhyr arým abatàn ne. Abatàn ne arým amikam kra jadjuw. Ne amũ aben nhjuk'ã kra jadjwÿro tẽ. Adjwÿro tẽ: Adjwÿro tẽm tãmtã kam arým 7'ÿr o bõx. Aben nhjuk'ã krakam kra'ã akren arým 7'ÿr o bõx. 7'ÿr o bõx nhyr me arým krajamã Enoki jarẽ. Enoki ajte me kute me noo biknorja'ã memã kum,

—Ë, Bẽnjadjwÿr djwÿnh dja Metĩndjwÿnh nhõ me ja krãptĩ: kubẽ 10.000mẽ ro'ã bõx. Ne kam arým me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtja kunĩmã axwe pãnh jarẽ. Apÿnh me àpẽnh jaxwe djari pãnh memã arẽ. Metĩndjwÿnh'ã kabẽn punuja kunĩ pãnh memã arẽ nhyr me arým amijaxwe ma. Nãm ã me bakukãmãre Enoki memã ane.

<sup>16</sup> Me kute me anoo biknor prãmja ne me bẽn prĩkam kabẽn ban apÿnh mÿjja'ã kabẽn punu prã:m. Me kute amidjwÿnhbit markam ne me kum apÿnh mÿjja punu prãm ne kõt ar amijo ban amijo àmrati ba. Ne kam me õ nẽkrẽx kumex pumũn amim,

—Ba gêt tãmwã kõt ar amijo iba. Ne kam arým inhõ mÿjja kumex ne kõt irax. Nãm me ã amim anen kam kum me õ nẽkrẽx ngrireja kĩnh kêtikumrẽx. Me kum me õ nẽkrẽx kumexjabit kĩnho ba.

*Me kute Jeju markumrẽx djapẽnh'ã memã karõ.*

<sup>17</sup> Akmere, àpnhĩre ar, ar ga dja gar atemã amijo tẽ. Bẽnjadjwÿr djwÿnhbẽ Jeju Kritu kute ar anorja dja gar ar kabẽn mar tÿx. <sup>18</sup> Nãm ar arým me'ã ar amã ajarẽ. Me kute ar anoo biknor prãmja'ã ajarẽ. Nãm ar ar amã,

—Dja Jeju bõx 'ÿr nhyr me arým gwaj bajaprÿ:o ba. Dja me amidjwÿnhbit man kum mÿjja punu prãm ne kõt ar amijo ba, ane.

Kritu kute ar anorja ne ar ã ar amã ane. Dja gar ar kabẽn mar tÿx. <sup>19</sup> Me kute ar anoo biknor prãm ja ne me abenbẽ me kurẽo ba. Ne pykakam mÿjjakõtbit amijo ba. Nhyr Metĩndjwÿnh Karõ kute meo ba kêtikumrẽx.

<sup>20</sup> Akmere, àpnhĩre ar, ar ga dja gar atemã amijo tẽ. Kritu kabẽn mexkumrẽx. Tãm dja gar tu amim markumrẽx ne amim kabẽn maro tẽ:n amũ maro amikamẽn mar rax ne. Metĩndjwÿnh Karõ dja gar aman Metĩndjwÿnhmã akabẽn aba nhyr Karõ arým ar akõt o kangõ.

<sup>21</sup> Metĩndjwÿnh kum gwaj bajabẽ. Ar gadjwÿ dja gar amã abẽ rã'ã ne 'ã adjukanga kêt. Ne Bẽnjadjwÿr djwÿnhbẽ Jeju Kritu jabej ajkam ama. Ta dja bõx ne kum gwaj bakaprĩkumrẽx gwaj kõt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne.

<sup>22</sup> Me kwÿ kute amim Jeju mar kêtja dja gar amã me kaprĩn 'ÿr me o akẽxo tẽ gẽ me tu amim markumrẽx.

<sup>23</sup> Nãr, dja gar ano katon me axwebẽ me kwÿo akẽx. Me kwÿ kute amijo punu mexja. Me ja on biknor karõ dja gar memã ano katon me axwebẽ meo akẽx. Kute mrãmri ne me'õ kuwykam ãm nhyr me kum kaprĩn kam no kator ne kute pa 'amÿnh ne bõm mẽnh pyrãk. Dja gar me punu kõt ar apunu'õ pymaje amijã ano tÿx ne.

<sup>24</sup> Metĩndjwÿnh ne kute amim ar apytãr mexkumrẽx gar kam ajmã akute kêt ne katãt ar amijo aba rã'ã ne. Metĩndjwÿnh ra:x nhyr me kum uma:. Dja amimexo ar ajo mex gar arým ajaxwe kêt. Nhyr kam arým amikabem ar apumjuwn arým prĩne ar ajo kĩ:nhkumrẽx. <sup>25</sup> Me Batĩndjwÿnhbẽ ne me bapytãr djwÿnh. Pydji kute mÿjja kunĩ mar ne krã me:xkumrẽx. Ba kum,

—Mrãmri ame:xkumrẽx ne apyma:kumrẽx. Araxo abẽ kumkatikumrẽx. Me kunĩ:mã Abẽnjadjwÿr djwÿnhkumrẽx. Ajitÿ:xkumrẽx. Amexmẽ apymamẽ abẽnjadjwÿrmẽ atÿxmẽ ne ga aje 'ã aminhinomã amimẽnh kêtikumrẽx, ane. Gẽ me kunĩ ã Metĩndjwÿnhmã ane. Tãm ne ja.

## Mỳjja apôx kêtri kukãm 'ã ujarênh ne ja.

Bênjadwỳr Jeju Kritu ne Djuãomã, ò àpênhbê Djuãomã mỳjjao amirít. Me kute Jeju mar kêtja ne me me kute amim Jeju marjao bikênh ar o ba. Nhyim kam Jeju kute ò me jao tỳx nhyim me akubyn tỳx ne kute kanga kêt kadjy Djuãomã mỳjjao amirít. Te me kute meo bikênhkam mã Jeju'ã ngràn kute kanga kêt mã kum o amirít. Anhyr djwỳnhràm kum o amirít, abentã kum o amirító tẽ, mỳjja'ã akreo tẽ. Ò me jabit kute mỳjja mar nhyim me kàtambê bipdjurmã ne apỳnh mỳjja djari'ã mỳjja jakre. Bir, nhyim mỳj ne Djuão omũ?

Metĩndjwỳnh kute me axwemã o pãnh ne tu kute mỳjja jaxwe kunĩ kuwyo imôkam rênh nhyim apêxmã. Nhyim kute Xatanajdjwỳ bĩn nhyim kêt nhyim kam pyka ajte nyn tu mexkumrêxmã ne kum o amirít. Ne kum kàjkwadjwỳ jakre. Metĩndjwỳnh kute ò me jao kĩnhmã, me 'ã ngrà tỳx ne kute kanga kêtja, me tãm ne kute meo kĩnh nhyim me kàjkwakam ò pykakam kĩnhkumrêx ne ar ba rã'ã rã'amã. Kam ne me mexbit ar ban kam kanê kêt ne tyk kêt ne mỳr kêt. Mỳjja punu 'ỳr àr kêt kam. Ja kunĩ ne kum o amirít, apôx djwỳnhràm kum o amirít. Nhyim Djuão me kadjy omũ. Mỳjja apôx kêtri ne anhyr djwỳnhràm omũn memã arẽ. Tãm ne ja.

*Me kute pi'ôkjakôt amijo baja dja me kĩnh.*

<sup>1</sup> Jeju Kritu kute mỳjjao amirít ne ja. Metĩndjwỳnh ta ne Jejumã arẽ nhyim kam amidjô'ã ajte kute ò àpênhjamã o amirít mã, nhyim kam me kute marmã. Apỳnh mỳjja djari dja i apôx, amikrà kêt ne apôx nhyim anhyr djwỳnhràm arỳm kute memã o amirít mã. Imã ne arỳm o amirít ba kam ije me amã arênhmã. Ba ibê Djuão ne ba Metĩndjwỳnh mã idjapênh, imã ne o amirít ba ije me amã

arênhmã. Nãm iwỳr kadjy mrãnh djwỳnh jano nhyim kam imã mỳjja kunĩ jakre ba kam kôt omũ. <sup>2</sup> Ije arỳm kunĩ pumũnhkam dja ba prĩne me amã kunĩ jarẽ. Metĩndjwỳnh kabên ne ba arỳm ije me amã arênhmã. Jeju Kritu kute katàt kabên jarênh tãm dja ba me amã arẽ.

<sup>3</sup> Metĩndjwỳnh kute anhyr djwỳnhràm mỳjja'ã memã ujarênh ja gêdja me'ò memã arẽ nhyim kute arênh djwỳnh tãm gêdja arỳm Metĩndjwỳnh kum kĩnh jadjã. Nhyim me kute mar ne kôt amijo bajadjwỳ gêdja Metĩndjwỳnh memã kĩnh jadjã. Dja amẽ aro kĩnh, me kute 'ã ujarênh djwỳnh kum kĩnh ne kam ajte me kute maro 'ỳr jadjwỳo kĩnh. Bir, arỳm 'ỳr. Arỳm Metĩndjwỳnh kute memã mỳjja anhyr djwỳnhràm arênh ja arỳm apôx 'ỳr.

*Djuão apỳnh me kute Jeju'ã abeno bikprõnh djari kubê 7mã kabên.*

<sup>4</sup> Ba ibê Djuão ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne. Ar aje amim Jeju mar ne apỳnh aje kôt aben pydjija, ar amã ne ba pi'ôk no'ôk ne. Pykabê Adjikkam apỳnh krĩ rũnhkôt ar aje 'ã abeno abikprõnh 7ja me amã ne ba pi'ôk no'ôk ne.

Gê Metĩndjwỳnh ukaprĩkôt me ajo djuw mex ne ar me ajo ba ne me amã umar mex jarẽ ga me adjumar mex ne ar aba. Metĩndjwỳnh ta ne tĩn ne ar ba, amrêbê adjakamã tĩn ne ar ba. Dja mrãmri tĩn rã'ã rã'ã. Tãm dja ukaprĩkôt me ajo djuw mex ne me amã umar mex jarẽ.

Nhyim Metĩndjwỳnh Karõ kute amijo 7 ne Metĩndjwỳnh krĩ djà kônkh ku'ê tãm gêdja adjwỳnhdjwỳ me ajo djuw mex ne me amã umar mex jarên ar me ajo ba.

<sup>5</sup> Nhyim Jeju Kritudjwỳ dja me ajo djuw mex ne me amã umar mex jarẽ. Jeju Kritu ta kute mrãmri katàt memã Metĩndjwỳnh kabêno amirít djwỳnh ne kumrêx tyk ne akubyn tĩn ne kator gêdja Metĩndjwỳnhmẽ Metĩndjwỳnh Karõmẽ kudjwa me ajo djuw mex. Jeju ne bênjadwỳro kute me bênjadwỳr kunĩ jakrenh ne pyka

kunîkôt me ô bēnjadjwýro ba. Tām dja Metīndjwýnhmē Metīndjwýnh Karōmē kudjwa me ajo djuw mex ne me amā umar mex jarē.

Jeju Kritu ta ne kum me bājabêkumrēx ne amikamrōo me bājaxweo ajngrà. <sup>6</sup> Ne kam ajte ta ar me bajo ban kam Bāmmā me bapumjuw gu me kam babē me kadjy Metīndjwýnh mar djwýnh ne Bāmmā badjāpēnh ar baba. Kumā, Jeju Kritu tāmā gora gē me kāmā kum rax jarēnh rā'ā rā'ā. Gēdja umao ar me bajo ba rā'ā rā'ā. Mrāmri. Tām ne ja.

<sup>7</sup> Ori, amrē tē. Kakrākôt ne amrē tē. Me kunī dja me omū. Me kute Jeju kanhwýr djwýnhjadjwý dja me omū, pñne Jeju pumū.

Nhym apýnh pyka djari dja me kunī omūn amra, Jeju pymaje àmrao kumex. Mrāmri dja me kunī omūn amim ngryk ne àmrao kumex. Be, tām ne ja.

<sup>8</sup> Bēnjadjwýrbē Metīndjwýnh ne memā kum,

—Ba ibē mýjja kunī krax ne ajte ibē mýjja kunī 'ēnhôt, ane.

Nām ā Metīndjwýnh týxo kubē kumkati ane. Metīndjwýnh, ta ne tīn ne ar ba, amrēbē adjākamā tīn ne ar ba. Dja mrāmri tīn rā'ā rā'ā. Ajbit ne umao mýjja kunī pytà.

### *Jeju Djuāomā amijo amirīt.*

<sup>9</sup> Nā, ba ibē me akamy Djuāo. Nām me Jejukôt me akudjwa ijo ajkē ba itokry. Mrāmri ne Jeju me baro'ā me bapytàn ar me bajo ba. Ba kam me akudjwa mā Jeju'ā ingrà týx ne 'āno djan ije kanga kêt. Ba ne ba apēxtibē Paximukam ar ba. Na bām memā Metīndjwýnh Kabēn jarēn memā Jeju'ā idjujarēnh iba. Nhym kam me ja ngryk ne kam imā,

—Kwārīk wānh mýjja wā jarēnh kêt, ane. Ne kam ipa 'amýn kam ijo tēn apēxti jakam imē ba kam kam ar iba.

<sup>10</sup> Be, pi'ôk kamrēkkam, Bēnjadjwýr nhō akatijakam ne ba arek maro nhý nhym Metīndjwýnh Karō ar ijo ba. Ba kam me'ô kabēn ma. Me'ô kabēn týx

kute poti kakôr týx pyrāk. Ikôt ne imā kabēn ne. Ne imā,

<sup>11</sup> —Ba ibē mýjja kunī krax ne ajte ibē mýjja kunī 'ēnhôt. Ba ren ije kākwwamē pykamē omūnh 'āno idjām kêt nhym ren amrēbē amijo ajkē nhym ren mýjja kunī kêt ne. Ē, amrē tēn mýjja pumūn 'ā pi'ôk no'ôk, ane. 'Ā pi'ôk no'ôk ne kam memā ano. Me kute amim Jeju mar ne apýnh kute kôt aben pydji, me jamā dja ga ano. Me kute apýnh krī rūnhkôt 'ā aben pydjibē 7, ar kute Epexukam 'ā aben pydjijamē, ar kute Emīnakam 'ā aben pydjijamē, ar kute Xijxirakam 'ā aben pydjijamē, ar kute Xadjikam 'ā aben pydjijamē, ar kute Pirapijkam 'ā aben pydjijamē, ar kute Raodjikam 'ā aben pydjijamē, mekmā dja ga aje mýjja pumūnhja'ā pi'ôk no'ôk ne ano, ane. Nām ā imā kabēn ane.

<sup>12</sup> Ba kam 'ýr akēx. Ije mýj me'ô kute imā kabēnja pumūnhmā 'ýr akēx nhym ngōnhpōkti kubē 7 ne ku'e ba omū. Kēn karýro ngōnhpōkti.

<sup>13</sup> Nhym kam ipôkri dja. Kute me'ô my pyrāk ne dja. Nām kubēkà ryti jadjān o dja. Kubēkà rytija ne parkōn 'ānh itep nhym 'ā dja. Ne kēn karýro amirunh pren 'ā dja. <sup>14</sup> Ne kī jaka: kute àk kaka jaka ja pyrāk. Kute kadjāt nhī jaka pyrāk. Nhym no pōkja kute kuwy pōk pyrāk. <sup>15</sup> Ne par jadjēnh. Kute ngōnh nhipēx djākam me kute 'ā ngrāo pōx nhym adjēnh pyrāk. Nhym ôkrekam krikrit kute ngō rārākti: pyrāk. <sup>16</sup> Ne ubōkjao kanhētireo 7 ne 'amýn o dja nhym kam aktā kàx djwa mextire ajkwa krekre kurūm kato. Ne nokre jadjēnh kute kākwa nhipôkri myt mrānhkam adjēnh ja pyrāk.

<sup>17</sup> Ba omūn kam itu mýrbē tým kute ityk pyrāk ne itu mýrbē tým ne nō, itīn prāme. Nhym kam ta ijā ikra dji, ubōko ijā ikra djin kam imā,

—Kwārīk wānh atīn prām kêt. Ba ibē mýjja kunī krax ne kam ajte ibē mýjja kunī 'ēnhôt. <sup>18</sup> Bajbit ne ba ije amitīn mar. Arým ne ba ty ne kam

arým ajte itîn ne. Amrê ipumû. Ba dja ba itîn rã'ã rã'ã. Ba ne ba ikabêno me tyk kadjy me anor djwýnh ne kam ajte ikabêno me tyk nhõ pyka'ýr me anor djwýnh.

<sup>19</sup> Aj, dja ga on 'ã pi'ôk no'ôk, aje omûnhja'ã pi'ôk no'ôk ne. Arým kator ga aje omûnhjamê mýjja kraxje kator kêt rã'ãmê. Amê dja ga 'ã pi'ôk no'ôk ne. <sup>20</sup> Mýkam ne ba kanhêtireo 7 idjubôko 'amýn o dja ga omû? Ne kên karýro ngônhpôktio 7jadjwý, mýj ne ja? Bir, ba amã arê ga ama. Ê, ngônhpôktio 7ja ne kubê apýnh krî djari me kute amim imar ne kute ikôt aben pydji 'ã akre kubê 7. Apýnh krîkam me kute ikôt aben pydji'ã akre kubê 7 ne ja. Nym kanhêtireo 7ja ne kubê apýnh krî djari me kute ijã abeno bikprônha kadjy mrãnh djwýnh ta ne 'ã akre, ane.

Nãm ã Jeju imã kabên ane ba kuma.

## 2

*Epexukam ar ja arým kum Metîndjwýnh kînh ngrîre.*

<sup>1</sup> Nym kam ajte imã,

—Ê, ar kute krîraxbê Epexukam amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrãnh djwýnhjamã dja ga pi'ôk no'ôk ne. Dja ga arkum ikabên jarê. Ba ibê Bênjadjwýr Jeju dja ga arkum ikabên jarên arkum, “Ê, ba ije idjubôko kanhêtireo 7 ne 'amýnhja, ne ba kên karýro ngônhpôktio 7kam imrãnhja, ba. Ba ne ba ar amã ikabên ne.

<sup>2</sup> Gar ikabênkôt ar amijo aba ba arým omû. Ar adjâpênh rax, ar aje ijãno adjãm ne aje ikanga kêt ba arým omûn kam ikînhkumrêx. Nã gãm ar abê me axwe kînh no kati ba arým omû. Nym me wã we kute 'Jeju kute ar ijanor' anhýrja gar te kabên mex jabej kam aman kam arým prîne mekmã akato. Me wã ne me 'êxnhîkumrêx. Me tãm ne gar arým mekmã akaton abê me kînh no kati. <sup>3</sup> Nã gãm ar ijãno djan amibê ijo abiknor kêtumrêx ne. Nãm me ikôt ar ajo ajkê gar tu ate akrãn aje

amibê ikanga kêt ba arým omûn kam ikînhkumrêx ne.

<sup>4</sup> Bep mýjja pydji ne ba omûn ikaprîre. Amrêbê ar aje amim ijo amirît totokbê ne gar amã ijabê ne jakam arým amã ikînh ngrîre. <sup>5</sup> Gop ar amim akaton wãnh ajaxwemã anhiren iwýr amijo akêx. Nã gãm ar ibê amiptâr mex ne. On ar ajte akubyn amã ijabên kam ajte akubyn imã apê kute amrêbê imã ar adjâpênh ja pyrãk. Dja gar ã anhýr kêt ba wãm ar awýr tên kam ar abê ngônhpôktiã kaba nym arým ãm djã kaprý.

<sup>6</sup> Nym bep me punubê Nikôrij, me tãm, me kabên punu ar baja. Me tãm ne gar me kabên punukam amã me kurêkumrêx. Mrãmri, kam ne mexkumrêx. Mrãmri ne gar amã me kabên punuja kurêkumrêx. Kam ne mexkumrêx. Badjwý ne ba imã mekbê Nikôrij me kabên punukam imã me kurêkumrêx.

<sup>7</sup> Gora ar ajamak mex jabej on ama. Metîndjwýnh Karõ ne ar kute amim imar ne apýnh kute ikôt aben pydjijamã kabên. Gora ar prîne kabên ja ma. Ê, ar me kurãm atýx ne aje ijãno adjãm, ar gajbit dja ba ar amã pidjô kute meo tînja jarê gar gajbit ku. Pidjô kute meo tînja ne Metîndjwýnh nhõ pykakam dja, kãkwakam Metîndjwýnh nhõ pyka mexkumrêxkam. Tãm dja gar ku”, ane. Nãm ã Jeju imã kabên ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amã arê.

*Emînakam ar ja tokry.*

<sup>8</sup> Nym kam Jeju ta ajte imã,

—Ê, krîraxbê Emînakam ar kute amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrãnh djwýnhjamã dja ga pi'ôk no'ôk ne. Dja ga arkum ikabên jarê. Ba ibê Bênjadjwýr Jeju dja ga arkum ikabên jarên arkum, “Ê, ba ibê mýjja kunî krax ne kam ajte ibê mýjja kunî 'ênhôt. Ba ne ba tyn kam ajte itîn ne. Ba ne ba ar amã ikabên ne.

<sup>9</sup> Me kute ar ajo bikênhja ne ba arým omû. Ar anhõ mýjja kêt, anhõ nêkrêx kêtja ne ba arým omû. Nym bep kati, nýjar anhõ nêkrêx kumex. Mrãmri pykakam ar abakam arým anhõ mýjja

kêt nhym bep kàjkwakam anhõ mýjja kumex. Nhym me kwý ta amijo Metĩndjwýnh kra, amijo mekbê idjaer ne ar ajaprý ar o ba, ba arým omũ. Djãm mekbê Metĩndjwýnh kra? Kati, Xatanaj nhõ àpênh ne wã ne kam mã kôt ar aben pydjio ba. <sup>10</sup> Kwãrĩk wãnh gar amã me uma kêt. Gora ar atýx. Dja me ĩ ar ajo ajkê ga ar atokry. Gora ar atĩn prãm kêt. Ě, godja me ĩ Xatana-jbê me axwe nhõ bēnjadjwýr kabēnkôt mekbê ijê djakam ar akwý rē, ar aje ikanga jabej. Be, akati kunĩkôt dja me ar ajo ajkê gar atokry. Nhym kam arým me kute ar ajo bikēnh'ã akatibê 10 nhym kam me arým ar ajo bikēnh kêt ne. Gora ar ijã angrà týx ne ijãno dja. Godja me te ar apa gar ijãno dja ba kam pãnh ar ajo tĩn gar atĩn rã'ã rã'ã.

<sup>11</sup> Gora ar ajamak mex jabej, on ama. Metĩndjwýnh Karõ ne ar kute amim imar ne apýnh kute ikôt aben pydjijamã kabēn. Gora ar prĩne kabēn ja ma. Ě, ar me kurãm atýx ne aje ijãno adjãmja, ar gajbit dja gar atyk nhijukri ajte atyk kêt kumrēx. Arkati”, ane. Nãm ã Jeju imã kabēn ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amã arē.

*Pegamukam ar ja kwý prõ prãm.*

<sup>12</sup> Nhym kam Jeju ta ajte imã,

—Ě, ar kute krĩraxbê Pegamukam amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrãnh djwýnhjamã dja ga pi'ók no'ók ne. Dja ga arkum ikabēn jarē. Ba ibê Bēnjadjwýr Jeju dja ga arkum ikabēn jarēn arkum, “Ě, ba ne ba ar amã ikabēn. Ba ijajkwa krekre kurũm aktã kàx djwa mextire kator djwýnh, ba ne ba ar amã ikabēn ne.

<sup>13</sup> Xatanaj kute meo ba djakam ne gar te ar aban amex rã'ã ba arým ar apumũ. Be, nã gãm ar ijã angrà týx ne aje amibê ikanga kêt. Djã nã gãm ar me kudjwa aminēje memã kum, ‘Jakam arým ije amim Jeju mar kêt. Arým imã kĩnh kêt’, ane? Kati, ar aje ã memã anhýr kêt kumrēx. Nhym me arým ar anhõbikwa Āxipanh bĩ gar mã amã ikĩnh ne aje ikanga kêt kumrēx ne.

Nã, Āxipanhdjwý kum me uma kêt ne tu memã ijarēnh 'ãno dja nhym me kubĩ, wãkam, Xatanaj mõr djã wãkam. Nãm me te kubĩ gar mã amã ikĩnh ne. Ba arým omũn ar akam ikĩnh ne.

<sup>14</sup> Bep me kute me kabēn punukôt amijo ba ja tãm ne ba imã me kĩnh kêt. Ar akwý ne gar me bakukãmãre 'õbê Barãokôt ar amijo aba. Djãm Barão mex got. Nãm mekbê idjaer kurê djwýnhbê Barakimã mekbê idjaer'ã karõ. Kute mekbê idjaer o bikēnhmã ne mýjja punu'ã kum karõ. Mekbê idjaer kute mry punu krēnmã, me kute mýjjao Metĩndjwýnh karõ nhipejamã mry nhõr ja kute krēn ne amijo bikēnhmã. Ne ajte me kute abenbê prõo àkĩnh ne arĩk prõ prãm kumexmã. Me kute ã amijo bikēnho anhýrmã ne me'ã kum karõ. Nhym kam ô'ã Baraki mekbê idjaero bikēnh o ba. <sup>15</sup> Nhym ar akamdjwý mekbê Nikõrij ã kabēn ane, ã memã 'ã karõo ane. Nhym ar akwý kabēn punu jakôt ar amijo ba.

<sup>16</sup> On ar amim akaton wãnh ajaxwemã anhiren iwýr amijo akēx. Dja gar amim akator kêt ba ar awýr bõx ne me kabēn punuja'ýr iprõt ne. Ijajkwa krekre kurũm aktã kàxdjwa mextire katorjao dja ba me'ýr iprõt ne.

<sup>17</sup> Gora ar ajamak mex jabej on ama. Metĩndjwýnh Karõ ne ar kute amim imar ne apýnh kute ikôt aben pydjijamã kabēn. Gora ar prĩne kabēn ja ma. Ě, ar me kurãm atýx ne aje ijãno adjãmja, ar gajbit dja ba ar amã djwýbê mýj ne ja ngã, djwýo bipdjurja ngã gar krē. Ba kam ajte ar atýxmãbit apýnh kēn mēre, kēn jaka ngã. Ne kam ajte ar amã kēn ja no'ók, apýnh ar anhidji ny'ã kēn no'ók ne kungã gar kam omũ. Atemã me ja kute ar anhidji nyja mar kêt. Ar gajbit, ar atýxbit, ije apýnh ar amã kēn nhõrja, ar gajbit dja gar apýnh aminhidji nyja ma”, ane. Nãm ã Jeju imã kabēn ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amã arē.

*Xijxirakam Djedjabeu ar noo akno.*

<sup>18</sup> Nhym kam Jeju ta ajte imã,



—Ë, ar kute krīraxbê Xijxirakam amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrānh djwýnhjamã dja ga pi'ók no'ók ne. Dja ga arkum ikabên jarē. Ba ibê Bēnjadjwýr Jeju dja ga arkum ikabên jarēn arkum, “Ba ne ba ar amã ikabên ne. Ë, ba, ibê ne Metīndjwýnh kra ne ino pók kute kuwy pók pyrāk, ne ipar jadjēnh kute ngōnh nhipêx djākam me kute 'ã ngrão pōx nhym adjēnh pyrāk, ba ne ba ar amã ikabên ne.

<sup>19</sup> Gar kôt amijo aba, ba arým omūn kam ikīnhkumrēx. Gar amã aben jabēn amã Metīndjwýnh jabē ba arým omū. Gar tu amim imarkumrēx ne ijã angrã tỳx ba arým omū. Ar adjãpēnh rax ba arým omū. Nã gãm ar ijãno djan amibê ikanga kêtikumrēx ba arým omū. Nã gãm ar ikôt amijo aba. Amrēbê ne gar ikôt amijo aba ngrire ne kam amijo tēn amijo tēn arým ikôt amijo amōr mex ne.

<sup>20</sup> Nhym bep mýjja pydji ne ba omūn ikaprīre. Nã gãm ar amã me'ō nibê Djedjabeu kīnh. Nãm we amijo Metīndjwýnh kabēn jarēnh djwýnh ne kam mýjja punu'ã inhō àpēnhmã karōn 'ã arkum apnê. Inhō àpēnh kute abenbê prōo àkīnh ne ar prō prãm ba ne kam kute amijo bikēnhmã.

Ne kam ajte ar kute mry punu krēnmã, me kute mýjjao we Metīndjwýnh karō nhipêxjamã kute mry nhōr nhym ar kute krēn ne o kute amijo bikēnhmã. Nãm ã Djedjabeu inhō àpēnhmã mýjja punu'ã karōo ane, ne ã 'ã arkum àpnēho ane.

<sup>21</sup> Nã bãm te amiwýr kam ama. Kute amim kator ne wānh axwemã irern iwýr amijo akēxmã te amiwýr kam ama nhym kute mjēn prãm ja kanga kêt ne amim kator kêtikumrēx. Kum axwe kīnh rã'ã:

<sup>22</sup> Ë, dja ba nija'yýr bōx ne kam nōr djākam kumē, nōr djã tãmkam dja ba kumēn kam prīne o ajkē. Me my kute nīnhjamē ro'ã dja ba prīne meo ajkē. Dja me kum axwe kīnh rã'ã ne nija kanga kêt ne iwýr amijo akēx kêt, ba kam prīne meo ajkē nhym me kam tokry. <sup>23</sup> Ne ni krajadjwý pyka mē

o amrà. Apýnh ar aje amim imar ne ikôt aben pydjija kunī aje imã akator kadjy. Ba ije ar ajamakre kadjwýnhbēmē anhōkre kadjwýnhbê aje mýjja mex nār mýjja punu'ã amim karō jabej ije ar akamūnh ne kôt ije ar anhī pýnhkôt ar amã o pānh djwýnh. Gar kôt aje imã akator kadjy dja ba ni krajadjwý pyka mē o amrà.

<sup>24</sup> Bep ar aje me kabēn punukôt amijo aba kêtjamã, wākam, Xijxirakam ar aje me kabēn punu kôt amijo aba kêtjamã dja ba ajte ikabên 'ō jarēnh kêt. Mrāmri ne ar aje ikôt amijo aba ne ar aje Xatanaj kukràdjã mar prãm kêtka amexkumrēx. Nhym me ate we kute Xatanaj kukràdjã bipdjurja marmã we, 'Mexkumrēx gu me kuma', anhýrja djãm me mex got. Axwe punu gar kôt amijo aba kêtka amexkumrēx.

<sup>25</sup> Gora ar mã ikôt ar amijo aban ijã angrã tỳx rã'ã: ba akubyn bōx.

<sup>26-28</sup> Ë, ar me kuràm atỳx ne aje ijãno adjãmja, ar aje ikabēn mar ne aje ikôt amijo aba rã'ãn aje o atēm ne o atēm ne arým aje inomã mēnhja, ar ajã dja ba bēnjadjwýr rē gar kam inhijuk'ã meo aba.

'Apýnh me ba djari dja gar meo aba, ar apymao meo aban meo aba tỳx ne. Meo aba tỳx ne, nhym me'ō axwe gar kam prīne o ajkē, me kute kàxo àbêr djão kute ngyo ngōnh totyk ne prīne ka'êkja pyrāk. Dja gar ã meo aba tỳxo ane.'

Be, Ibãmbê Metīndjwýnh ne ijã bēnjadjwýr mē. Dja ba kam amidjô'ã ar ajã kurē gar kam ikabēnkôt meo aba. Dja ba kam ajte ar akīnh djã kadjy ar amã umajýrtiredjwý ngã, akati maktã umajýrtire ja ngã.

<sup>29</sup> Gora ar ajamak mex jabej on ama. Metīndjwýnh Karō ne ar kute amim imar ne apýnh kute ikôt aben pydjijamã kabēn ne. Gora ar prīne kabēn ja ma”, ane. Nãm ã Jeju imã kabēn ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amã arē.

## 3

*Xadjikam ar ja kute me tyk pyrâk.*

<sup>1</sup> Nhyim kam Jeju ta ajte imã,

—Ë, ar kute krĩrãxbê Xadjikam amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrãnh djwýnhjamã dja ga pi'ók no'ók ne. Dja ga arkum ikabên jarê. Ba ibê Bênjadjwýr Jeju dja ga arkum ikabên jarên arkum, “Ë, ba ne ba ar amã ikabên. Ba ije Metĩndjwýnh Karô kute amijo 7 ije amýnhja, ne ije kanhêtireo 7 ne amýnhja, ba. Ba ne ba ar amã ikabên ne.

Nãm me we ar amex jarê. Bep kati, ar ajaxwekam kute ar atyk pyrâk. Ba arým ar apumũ. <sup>2</sup> On ar ano mex, atĩn rã'ãri, ne akubyn amijo týx, amijo mex, ar atyk kêtri. Nã gãm ar amijo aba punu ba te ar apumũ, te ar aje kôt amijo aba jabej te ar apumũ ne kam ar amã, ‘Ë, Ibãmbê Metĩndjwýnhmã ar amex kêtumrêx’, ane.

<sup>3</sup> Gop ar ajkam ama. Amrêbê me kute ar amã arênh gar arým aje markumrêx tãm dja gar tu markumrêx ne kôt amijo aba. Kôt amijo aban on wãnh ajaxwemã anhiren iwýr amijo akêx. Dja gar amim akator kêt ba kam ar ajaêrbê ar awýr bôx. Kute me àkĩnhĩ me aêrbê kute mýjjao àkĩnh ne kute mebê mýjja jamýnh ja pyrâk. Dja ba ã ar ajaêrbê ar awýr ibôxo ane. Dja gar ibôx djãkôt imar kêtumrêx ba ar ajaêrbê bôx.

<sup>4</sup> Bep krĩbê Xadjiwãkam ar angrêre ne gar amrãnh mexkumrêx rã'ã. Ne kam ar angrêre amrãnh mexkumrêx kute mrãmri ne me kute kubêkà mex, 'ã ngrã kêt kute angjênh ne 'ã mrãnhja pyrâk. Nã gãm ar ã amexo ane. Ar ga dja gar ikôt mrãn ikudjwa kubêkà jaka jangij ne 'ã mrã. Nã gãm ar amrãnh mexkumrêx. Nhyim kam kubêkà jaka kadjy ar amex. Tãm dja gar angij, amrãnh mex pãnh angijn 'ã mrã.

<sup>5</sup> Be, ar me kurãm atýx ne aje ijãno adjãmjabit dja gar ã kubêkà jaka jangjênh ne 'ã amrãnh ane. Ba kam pi'ók no'ók kam anhidji jarijwã o ibingrãnh kêt, me tĩn rã'ã rã'ã'ã pi'ók

no'ók kam ar anhidjio ibingrãnh kêt ne. Ne kam ajte dja ba Ibãmmã inhýtã ar ajarê, Ibãmmê Ibãm kadjy mrãnh djwýnhmê arkum inhýtã tu kàj bê ar ajarê ne kum, ‘Be, inhô me ja ne me ja.’ Be, dja ba ã kum ane.

<sup>6</sup> Gora ar ajamak mex jabej on ama. Metĩndjwýnh Karô ne ar kute amim imar ne apýnh kute ikôt aben pydjijamã kabên ne. Gora ar prĩne kabên ja ma”, ane. Nãm ã Jeju imã kabên ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amã arê.

*Pirapijkam ar Metĩndjwýnh kabênkôt amijo ba.*

<sup>7</sup> Nhyim kam Jeju ta ajte imã,

—Ë, ar kute krĩrãxbê Pirapijkam amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrãnh djwýnhjamã dja ga pi'ók no'ók ne. Dja ga arkum ikabên jarê. Ba ibê Bênjadjwýr Jeju dja ga arkum ikabên jarên arkum, “Ë, ba ne ba ar amã ikabên. Ba imexo ipyma ne mrãmri ikabênkumrêx ne ijêxnhĩ kêtumrêx ne kam ar amã, ‘Ba ne ba ije inhingêt kukãmã Dawi nhũrkwãkam o kajkep djwýnh. Ba kikre'ã kuta nhyim mýj me'õ godja 'ã ijê? Ba 'ã ijê nhyim mýj me'õ godja 'ã kuta?’

<sup>8</sup> Bir be, gar ikôt amijo aba ba arým omũ. Djã nã gãm ar atýx kumrêx? Kati, kãjbê ar atýx ba arým ar apumũ. Nã gãm ar te atýx ngriren mã ikabênkôt ar amijo aban aje ikanga kêtumrêx ba kam ar amã, ‘Ba gêdja ba ar amã kikre'ã kuta. Mýj me'õ gêdja ar abê 'ã ijê? Ba dja ba ar ajo iba. Mýj me'õ dja inê?’ ane.

<sup>9</sup> Ë, Xatanaj nhô àpênh 'êxnhĩja, kute kôt ar aben pydjio ba, ne me 'êx ne amijo Metĩndjwýnh kra, kute amijo mekbê idjaer, djãm mekbê idjaer djwýnh got, me ja me tãm gêdja ba ar awýr me pa 'amýn meo môn ar akuka kônh me umjuw nhyim me kam pijãm djãje ar akuka kônh ibôn krĩn ar amã arax jarên kam tu ar amarkumrêx. Imã ar ajabêkam kôt me kute mar ne kute ar ajã, ‘Jeju kum ar abêja pumũ’, anhýr kadjy dja ba ã meo ane.

<sup>10</sup> Ije ar amã, ‘Dja me te ar ajo ajkê gora gar mã ijã angrà tỳx ne ijãno djan ikanga kêt’, anhỹrkôt ne gar amijo aba. Nhyr me te ar ajo ajkê gar mrãmri ijãno djan ikanga kêt. Kam dja ba ar apytã. Ije me kunĩo ibikênhkam dja ba arỳm ar apytã. Dja ba pyka kunĩkôt ije me kabi kadjy meo ajkê. Dja ba apỳnh pyka djãri me kunĩ kabi, me kute imã kator kadjy me kabin meo ajkê. Nhyr bep ar amexbit dja ba ar apytã.

<sup>11</sup> Arỳm ibôx 'ỳr. Gora ar arek ikabênkôt ar amijo aba rã'ã: ba kam ar amã o pãnh, ar amã ar akĩnh djã ngã. Kwãrik wãnh me'õ ar abê ikurê kêt. Dja me'õ ar anoo aknon ar abê ikurê gar kam akĩnh djã býr kêt ne. Dja gar arek amijo aban arỳm ikam amim akĩnh djã by.

<sup>12</sup> Ë, ar me kurãm atỳx ne aje ijãno adjãm, ar gajbit dja ba amim ar apumjuw, Ibãmbê Metĩndjwỳnh nhũrkwãtikam ar apumjuw gar aku'ê rã'ã rã'ã, kute Metĩndjwỳnh nhũrkwãtikam par pyrãk ne aku'ê, Metĩndjwỳnh kuka kônũ aku'ê rã'ã rã'ãn akator kêt. Ba dja ba ar ajã Ibãmbê Metĩndjwỳnh nhidji no'ók, ne kam ajte ar ajã krĩ nhidji no'ók, Ibãmbê Metĩndjwỳnh nhõ krĩ mex nhidji dja ba ar ajã no'ók ne. Krĩ mexja, Djeruxarê nyja, Ibãmbê Metĩndjwỳnh kurũm rwỳkja, kãkwa kurũm rwỳk, ja tãm nhidji dja ba ar ajã no'ók ne. Ne kam ajte ba aminhidji ny ar ajã no'ók ne, ar atỳx ne aje ijãno adjãmja'ã aminhidji no'ók ne.

<sup>13</sup> Gora ar ajamak mex jabej on ama. Metĩndjwỳnh Karõ ne ar kute amim imar ne apỳnh kute ikôt aben pydjijamã kabên. Gora prĩne kabên ja ma”, ane. Nãm ã Jeju imã kabên ane. Ba ibê Djuãno ne ba kuman ar amã arê.

*Raodjikam ar kute ngô kãjbê kangro pyrãk.*

<sup>14</sup> Nhyr kam Jeju ta ajte imã,  
—Ë, ar kute krĩrãxbê Raodjikam amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrãnh djwỳnhjamã dja ga pi'ók

no'ók ne. Dja ga arkum ikabên jarê. Ba ibê Bênjadjwỳr Jeju dja ga arkum ikabên jarên arkum, “Ë, ba ne ba ar amã ikabên. Ba, ibê ne Mrãmri. Ba ije mrãmri katãt memã Metĩndjwỳnh kabêno amirĩt djwỳnh ne ba mrãmri ikabênkumrêx. Metĩndjwỳnh kabênkôt ne ba ibê mýjja kunĩ nhípêx djwỳnh.

<sup>15</sup> Gar ar aba ba arỳm ar apumũ. Djãm we ar amã ikurê nãr kon djãm we ar amã ijabê. Arkati. Nã gãm ar amã ikurê kêt ne kam ajte amã ijabê kêt. Ar aje ngô kãjbê kangro pyrãk, ajakry kêt ne kam ajte akangro kêt. Gop on ar ajakry nãr kon on akangro rax. Ba gop kôt kuma, ar apunu ma nãr kon ar amex ma. <sup>16</sup> Nhyr bep kati, ar kãjbê akangrokam ije ar amar mex kêt. Kam dja ba ar ajo aptõ. Ar ajakry kêt ne ar akangro kêt ne aje ngô kangro kajgo pyrãkkam.

<sup>17</sup> Nã gãm we ar, ‘Arỳm ne inhõ nêkrêx kumex. Nã bãm prĩne inhõ mýjja aptã nhyr kam kumex. Arỳm inhõ mýjja kunĩ bikãr ne ibê 'õ'ã kãtãm kêt.’

Kê, djãm ar aje amimar got. Nã gãm ar prĩne amijo ajkê. Ne akaprĩ mex ne. Ne abikênh mex ne. Ar ano rã ne anhõ kubêkã kêt kam tu irãri ar abajakam. Djãm ar aje amimar kêt? <sup>18</sup> Kam dja ba ar amã mýjja jarên ar amã, ‘Ë, on kên karỳr mex-tireja, ngôn nhípêx djãkam me kute 'ã ngrão pôx nhyr mex-tire ja dja gar 'ã ijwỳ ba ar amã kungã gar abyn arỳm amimex, arỳm abikênh kêt. Ne kam ajte ar kubêkã jaka'ã ijwỳ ba ar amã kungã gar kam arỳm angjê. Angjên irãri ar aba kêt kam apijãm kêt. Ne kam ajte ar anokam pidjy'ã ijwỳ ba ar amã kungã gar arỳm o amino dji ne arỳm ano mex.’

<sup>19</sup> Me axwe nêje ne ba memã ibên tỳx ne imã me kĩnhja ne ba memã uwêk mãt ne. Kam dja gar on amim akaton wãnh ajaxwemã an-hiren akubyn iwỳr amijo akêx.

<sup>20</sup> Ë, gop ar ikabên ma. Ota ba arỳm ar awỳr bôx ne kikre kabem dja. Ar ajõ imã kikre'ã ta. Ba wãm awỳr wadjã gu baro'ã aben kuka

kônh banhô kwỳ krêno nhỹ ga arỳm akĩ:nhkumrêx. Gop ar ajô aje ikabên mar jabej, on kikre'ã ta.” Nãm ã Jeju me kunĩmã kabên ane. Me kute Jejuo aminhômã ne ã kabên jarênho ane ne kam ajte memã kum,

21 “Ë, me me kuràm atỳx ne aje ijãno adjãmja, me gajbit dja ba me amã arê ga me ikrĩ djakam inhikô'ã nhỹ. Me ga dja gu me ar meo baban bakabêno me ano. Me me bamã àpênhmã dja gu me bakabêno me anor ar o baba. Ga ba itỳx ne ije Ibãm 'ãno idjãm ne ije amijo imrãnh rã'ãn ije aminhinomã amimênhja pumũ. Ije kanga kêt ne ije aminhinomã amimênh ne kam Ibãm nhikô'ã inhỹr ne ije ikabêno me anorja pumũ. Dja ga me ã ikudjwa atỳx ne ijãno adjãmo ane.

22 Gora me ajamak mex jabej on ama. Metĩndjwỳnh Karô ne mete amim imar ne apỳnh kute ikôt aben pydjijamã kabên. Gora prĩne kabên ja ma”, ane. Nãm ã Jeju imã kabên anen kam o ino re. Ba ibê Djuão ne ba kuman me amã arê.

## 4

### *Metĩndjwỳnh krĩ djatikam nhỹ.*

1 Nhyam kam ijukri atemã mỳjja kato ba omũ. Kàjkwakam kikre'ã 'yr ne dja ba omũ. Nhyam kam ajte me'ô imã kabên ne, òbê kute imã kabênja, kabên kute poti kakôr tỳx pyræk, ta ajte imã kabên ne imã,

—Amrê tẽ ba amã mỳjja jakre, mỳjja kraxje kator kêt dja ba anhỹr djwỳnhràmm amã o amirĩt ga anoo anhỹtã omũ nhyam bep tũmrãm dja amirĩt ne, ane. Nãm ã imã ane.

2 ã imã anhỹrmẽ ro'ã Metĩndjwỳnh Karô iwỳr ruw ne mã ijo tẽn ijo wabi. Nhyam nĩjar kàjkwakam bẽnjadjwỳr krĩ djà rax dja nhyam kam arỳm me'ô kam nhỹ. 3 Me'ô yrja ne adjênho tuknĩ. Kute kên ngrãngrãmẽ kên kamrêk kakrãtyk, o me ikrakam ràx ne o òkredjê karỳr jadjênh tỳx ja pyræk. Nãm ã me'ô yrja jadjênh kute kên

ja jadjênhja pyræk ne nhỹ. Nhyam kam djwỳngwỳnhntire ne krĩ djãmã ipòk ne wajêt ne kam adjwỳnhdjwỳ adjênh. Kute atemã kên ngrãngrã 'òdjwỳ jadjênh tỳx ja pyræk. Nãm ã djwỳngwỳnhntire adjênh ã anen krĩ djà raxmã ipòk ne.

4 Nhyam krĩ djà raxjamã me krĩ djà kryre ipòk ne. Apỳnh me krĩ djà kryre ku'ê djàri 'ã akrekam kubê 24. Nhyam mebêngette kam krĩ. Kubêkã jaka jangij ne kam kam krĩ. Ne kên karỳro krãdjê, bẽnjadjwỳr krãdjê ne me kutu.

5 Nhyam krĩ djà raxja kurũm adjênho amikurwỳ ne kam krako dja. Kabênmẽ adjênhmẽ krakmẽ o akã. Nhyam krĩ djà rax kabem ne ngònhpòktio 7 ne pòko ku'ê. Ngònhpòktija kubê Metĩndjwỳnh Karô kute amijo 7ja. 6 Nhyam ajte krĩ djà rax kabem ne mỳjja karỳr kute imòti pyræk ne nõ. Kute ixeo imòti pyræk ne nõ. Karỳr kute kryt karỳr pyræk ne nõ.

Nhyam mỳjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrut ne krĩ djà raxmã ipòk ne, nhyam ipòkri krĩ djà rax dja. Nhyam mỳjja tĩnja kute krĩ djãmã ipòkja ikam no kumex, ibũmkam non òngakkam no. 7 Nhyam mỳjja tĩn kutewaja kute rop djàkrêbê rijão pyræk, atãri ja kute mryti kra pyræk, atãri ja nokre kute mebêngòkre\* nokre pyræk nhyam kute katēja kute àkkajkritti tor pyræk. 8 Nhyam apỳnh mỳjja tĩn djàri ara kumex. Ar ĩ pỳnhkôt ara kubê 6'ã kabên. Nhyam arakam no kumex. Ara nhĩbũmkam no. Ara nhòkrekam no.

Ne ar ngrer ba. Ngrer ba rã'ã rã'ã. Kute ngrero ino rer kêtumrêx. A'urimẽ akamàtmẽ kam ar ngrer ba rã'ã rã'ã. Nãm ar,

—Mex, mex, mex. Metĩndjwỳnh ne mexo umakumrêx. Nãm Bẽnjadjwỳr raxkumrêx. Tỳxo kubê kumkati. Nãm tĩn ne ar ba, amrêbê adjakamã tĩn ne ar ba. Dja mrãmri tĩn rã'ã rã'ã.

Nãm ã ar ngrero ane, ã kute kum mex jarênho ane. 9-10 Mỳjja tĩn

\* 4:7 Apỳnh me ò pyka djàri kunĩkôt ne me kunĩ bêngòkre. Kubêkã jakamẽ me kakrãtykmẽ me babêngòkremẽ ne me kunĩ: bêngòkre.

amãnhkrut ne amãnhkrutja ã kute krĩ djà raxkam ýrjamã mexmẽ umamẽ raxmẽ amikĩnh jarẽho ane. Metĩndjwýnh tĩn ne ar ba rã'ã rã'ãjamã arẽ. Ar kute kum arẽnh kunĩkõt ne mebêngêtte kubê 24ja tu mýrbê rôrøk ne. Krĩ djà raxkam ýrja kabem, pijàm djaje tu mýrbê rôrøk ne. Mrãmri ne Metĩndjwýnh týxkumrẽx ne tĩn rã'ã: rã'ã. Kam ne kuka kôn timer mebêngêtte kubê 24ja pijàm djaje tu mýrbê rôrøk ne. Ne kam tu kabem krãdjê mexjamã ire. Tu kabem krãdjê mexjamã ire nhym wãnh ikwã. Nhym me kam kum mex jarẽ. Kum mex jarẽ ne kum,

11 —Me inhõ Bẽnjadjwýr, me Itĩn djwýnh, gajbit ne ba me amã amextire jarẽn amã apymamẽ arax jarẽn amã atýx jarẽ.

Mýj me'õmẽ ne gar aje aben pyræk?

Kati, apydji.

Gajbit ne ga mýjja kunĩ'y.

Gajbit ne ga tu amim mýjja kunĩ'ã karõ nhym arým tĩn ne apôx. Ga ne ga mýjja nhipêx nhym apôx, ane.

Nãm ã mebêngêtte kubê 24ja Metĩndjwýnhmã mextire jarẽho ane.

## 5

*Mrykĩ'ãtomti jabatàn timer kute pi'øk byr.*

1 Nhym kam krĩ djà raxkam ýrja ubõko pi'øk no'øk byn o nhý ba omũ. Nãm prĩne pi'øk no'õko tuknĩ. Õkremẽ ibũmmẽ prĩne no'øk. Ne kam krãkã'ã tom krĩõ tẽ. Abenmã mẽnh'ã tom krĩõ tẽ. 'Ã tom'ã akre kubê 7. Me'õ kute 'ãpre bõnh ne omũnh kêt kadjy.

2 Nhym kam kadjy mrãnh djwýnh týxkumrẽx ne katon kãj bê memã kabẽn ne memã kum,

—Mýj me'õ ne mexkumrẽx ne kam kute pi'øk no'økja'ã 'yrmã? Kute 'ã oy djà rênhmã? ane. 3 Nãm ã anen kam te me'õ mex jabej me kabi. Kute pi'øk no'øk'ã oy djà rênh ne omũnhmã. Nãm kãkwakammẽ pykakammẽ pyka kadjwýnhbê me jamẽ te kadjy me kabi. Ne me'õmã kator kêtumrẽx. 4 Kam ne ba arým muw. Me'õ mexkumrẽx kute

pi'øk no'øk'ã 'yr ne omũnh 'õ kêtumrẽx ne ba arým imýro dja.

5 Nhym kam mebêngêtte 'õ imã,

—Amýr kêt. Ë, Djuda nhũrkwãkam me'õ, Dawi tám djwý 'õ dja pi'øk no'øk'ã kuta. Týxkumrẽx, umakumrẽx. Kute rop djãkrêbê rijãõ pyræk. Tãm, ajbit, ne týxkumrẽx ne meo apan kam kute pi'øk no'øk'ã oy djãbê 7 rênh ne kute pi'øk no'øk'ã 'yr ne kute omũnhmã.

Nãm ã imã ane ba kam kuma.

6 Nhym kam Metĩndjwýnh krĩ djãti nhipõkri Mrykĩ'ãtomti jabatàn timer nyja dja ba omũ. Nhym kam kute me kute Mrykĩ'ãtomti jabatàn timer nyja bĩn nhym ajte akubyn tĩn pyræk. Nhym mýjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrutjamẽ mebêngêttẽ Metĩndjwýnh krĩ djãtikam Mrykĩ'ãtomti jabatàn timer nyja djãmjamã ipøk ne dja. Nhym Mrykĩ'ãtomti bãrio 7 ne kam noo 7. Noo 7ja kubê Metĩndjwýnh Karõ kute amijo 7, tãm ne pyka kunĩkõt ar mrã.

7 Nhym kam Mrykĩ'ãtomti jabatàn timer nyja tẽn kubê pi'øk no'øk by. Krĩ djãtikam ýrja ne ubõko kum kungã nhym kubê kuby.

8 Nhym byrmẽ ro'ã mýjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrutmẽ mebêngêtte kubê 24jamẽ kabem tu mýrbê rôrøk ne. Apýnh õ pĩjãbãre. Atemã pĩjãbãre djê krãptĩ. Ne apýnh õ ngõnh. Kẽn karýro ngõnh. Ngõnh ja ne ipun dja. Kikre kudjý djã ne kam ipu ne. Mýjbê ne kikre kudjý djã? Me kabẽn. Metĩndjwýnh nhõ me ja kute kum kabẽn'ã ne kikre kudjý djã amijakre.

9-10 Be, mebêngêtte nhõ pĩjãbãremẽ ngõnh ipujamẽ ne me amýn kam ngrer ba. Ngrer ny ne me arẽho ba, nẽ,

—Gajbit apydji ne ga amex ne aje pi'øk no'øk byrmã. Ga dja ga pi'øk no'øk byn 'ã ta. Arým ne me abĩ ga kam arým akamrõõ meo pãnh ne me pa 'amýn me utàn Metĩndjwýnh'ýr meo tẽ. Nã gãm me kwý ra:x ne me utã. Apýnh mebêngõkre ba djãri, apýnh amyngarĩ me ba djãri, apýnh me kabẽn djãri, apýnh me

õ pyka djàri kunìkòt ne ga me kwỳ pytàn Abāmmā me umjuw.

Nhym me kam kubê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh ne me banhõ Metĩndjwỳnhmā àpênh ba. Dja me Metĩndjwỳnh djô'ã prĩne pykabê me ja o ba, ane.

Nām ã mebêngêtte ar ngrer ba ane.

<sup>11</sup> Ba kam ajte omũn kam me kanga ma, kadjy mrānh djwỳnh kanga ma. Me krāptĩ kute pi'ò pyràk. Kubê 1.000.000 krāptĩ. Me'ã akre krāptĩ: ne ba omũn kuma. Djām me krāre got. Nām me krĩ djàtimẽ mỳjja tĩnmẽ mebêngêttẽ kum ipòk ne. Ne kàj bê kabêno kumex, ne,

<sup>12</sup> —Mrāmri ne ga gajbit amex. Mỳj me'õ got kute apyràk?

Gajbit ne ga amexo me kunĩ jakre nhym me abĩ. Abê mrykĩ'átomti jabatānh nypràbê abĩ.

Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm ajā bēnjadjwỳr rax mẽ. Nhym kam apỳnh me pyka djàri kute õ nēkrēx amā kumex ga aje ar o abamā.

Ga gajbit ano mex ne atỳx. Gédja me amim ajarēn ajo rax ne kàjmā akamēn abenmā araxo amirĩt, ane.

Nām ã kadjy mrānh djwỳnh kabēn ane.

<sup>13</sup> Nhym kam mỳjja kunĩ kabēn ne. Nhỳnh ne mỳjja 'õ kabēn kêt ne? Kati, kàjkwakam mỳjjamẽ pykakam mỳjjamẽ pyka kadjwỳnhbê mỳjjamẽ ngô raxbê pyka kêt kam mỳjjamẽ kunĩ ne ro'ã kabēn ne,

—Gora gê me abenmā krĩ djàtikam ýrjamẽ Mrykĩ'átomti jabatānh nymẽ ar arẽ ne abenmā ar raxo amirĩt ne kàjmā ar kamẽ. Ar ajbit ne ar tỳx.

Gora gê me abenmā ar arẽ. Arkum rax jarēnh rā'ã rā'ã ne.

Nām ã mỳjja kunĩ kabēn ane ba kuma.

<sup>14</sup> Nhym kam mỳjja tĩn amānhkrut ne amānhkrutja kòt kabēn ne,

—Mrāmri godja ã ane.

Nhym mebêngêtte kòt tu mỳrbê rôròk ne adjwỳnhdjwỳ kum rax jarẽ.

## 6

*Kute pi'òk no'òk'ã o y djà rēnh.*

<sup>1</sup> Ba ibê Djuão ne ba arek omũnho dja. Nhym kam Mrykĩ'átomti jabatānh nyja pi'òk no'òk'ã oy djà ta ba omũ. Nhym kam mỳjja tĩn amānhkrut ne amānhkrut kumrēxja imā kabēn. Kabēn kute na krak pyràk ba kuma. Nhym imā,

—Amrẽ tẽ, ane.

<sup>2</sup> Ba 'ýr tēn omũ nhym kawaru jakaja dja. Nhym me'õ 'ã nhỹ. Õ djudjê jamỳn o nhỹ. Nhym me kum bēnjadjwỳr krādjê tu. Nhym kutun o nhỹ ne kam 'ã kawaru'ã tẽ. Kute me kunĩ 'ã amijo àptār ne me'ýr pròt ne kute me par ne kute mekbê pyka pytàrmā ne tẽ.

<sup>3</sup> Nhym kam Mrykĩ'átomti abatānh nyja ajte pi'òk no'òk'ã oy djà nwhitepā ja'ã kuta. Nhym kam mỳjja tĩn ja jatārija imā kabēn ba kuma. Nhym imā,

—Amrẽ tẽ, ane.

<sup>4</sup> Ba 'ýr tēn omũ nhym kawaru 'õ ajte dja. Kawaru kamrêk. Nhym me'õ 'ã nhỹ. Pyka kunìkòt me kute abenwỳr pròt ne aben par kadjy. Kadjy ne me'õja kawaru'ã nhỹ. Nhym me arỳm kum kàxdjwa kajgo ngā, kàxdjwa kajgo jabatānh, rytire ne me kadjy kum kungā.

<sup>5</sup> Nhym kam Mrykĩ'átomti jabatānh nyja ajte pi'òk no'òk'ã oy djà nwhitepā ja'ã kuta. Nhym kam mỳjja tĩnja jatārijadjwỳ imā kabēn ba kuma. Nhym imā,

—Amrẽ tẽ, ane.

Ba 'ýr tēn omũ nhym kawaru tykja ajte dja. Nhym me'õja 'ã nhỹ. Mỳjja pytĩ'ã akre djà mỳn o nhỹ. <sup>6</sup> Nhym mỳjja tĩn amānhkrut ne amānhkrutja kurũm me'õ kabēn ba kuma. Nām,

—Ë, arỳm ne mekbê djwỳ kêt.

Prām kam ne me ar ba. Ota djwỳbê trigu'ã akre pydji pānh raxi. Pānh me àpēnh rā'ã nhym akamāt. Ne kam ajte djwỳ 'õbê xebada'ã akre amānhkrut ne ikjêkêt adjwỳnhdjwỳ pānh rax.

Pãnh me àpênh rã'ã nhym akamàt. Djwý kêt kam, djwý kairekam. Nhym bep pidjôbê uba kangômê mýjja kute rõny kangô pyræk ja dja o bikênh kêt. Tãm dja kumex. O ne me ajne kêt. Kwârîk wãnh tãm mãn o bikênh kêt, ane. Nãm ã me'õ kabên ane.

<sup>7</sup> Nhym kam Mrykî'ãtomti jabatàn nyja ajte pi'òk no'òk'ã oy djà nHITEPã ja'ã kuta. Nhym kam mýjja tîn amãnhkrut ne amãnhkrut kute o ino rerja imã kabên ba kuma. Nhym imã, —Amrê tẽ, ane.

<sup>8</sup> Ba 'ÿr tẽn omũ nhym kawaru rãrãrja ajte dja. Nhym me'õja 'ã nhỹ. Me'õ nhidjibê ne Tykre. Me tyk'ã amijakre. Nhym mýjja kute katên tẽmja. Me tyk nhõ pykamã me mrãnh kadjy ja ta ne kute katên tẽmja. Ar kute pyka kunîkôt me kwý rax ne me parmã. Me kute abenwýr prõt ne aben par nhym djwý kêt kam prãm kute me par nhym me kanêdjwý kute me par nhym pykakam mry djãkrêdjwý kute me par kadjy. Kadjy ne ar tẽ. Kam dja me kwý rax ne ty.

<sup>9</sup> Nhym kam Mrykî'ãtomti jabatàn nyja ajte pi'òk no'òk'ã oy djà nHITEPã ja'ã kuta. Nhym kam kikre kudjý djà bõr djà krakri me karõ kumex. Mýj me karõ? Bir, me kute memã Metîndjwýnh kabên jarênho ba nhym kam me kute me par, me tãm karõ ne kumex. Nãm me tîn prãm kêt mex ne tu mekmã Metîndjwýnh kabên jarê nhym kam me me kupa. Me tãm karõ ne kumex ba omũ. <sup>10</sup> Nhym me kãj bê kabên ne kum,

—Bênjadwýr Pymati, gajbit amexo apyma ne katàt aje mekmã kabên jarênh djwýnh, mã dja mytyrwý kute ga me ijo angryk ne pykakam me jao ajkê, me kute me ipar pãnh meo ajkê? ane. Nãm ã kikre kudjý djà bõr djà krakri me karõ ã kum kabên ane. <sup>11</sup> Nhym kam me'õ mekmã kubêkã jaka ngã ne memã kum,

—Ë, me arek atyk djà kêt akri ngrire. Atyk djà kêt ngrire gê me me anhõbikwa paro tẽn inomã kumê. Me akôt me Metîndjwýnhmã àpênh, me

akamy paro tẽn inomã kumê, ane. Nãm ã me'õ me karõmã ane.

<sup>12</sup> Nhym kam Mrykî'ãtomti jabatàn nyja ajte pi'òk no'òk'ã oy djà nHITEPã ja'ã kuta ba omũ. Nhym kam pyka kunî amingrêk ne. Amingrêk tý:x ne. Nhym kam mytjadwý kakrãtyk ne wajêt. Nãm kute kubêkã pytî, kakrãtyk pyræk. Nhym mytyrwýjadwý no tîn, no kamrêk týx ne. Kute kamrô pyræk. <sup>13</sup> Nhym kanhêtire jadjwý kãjkwa kurũm rôrøk ne. Pykakam rôrøk ne. Kute køk djãbêr týx kute pidjô ngrãngrã ka'urja pyræk. Nãm ã kanhêtire rôrøk ane. <sup>14</sup> Nhym kam kãjkwa ajmã nẽn nhĩ'ãm tẽn akuno. Nãm tu amijarõx ne kute me kute kupip jarõx pyræk, nhym kam krãnh kunî amũ ajkamên krî. Nhym apêxtidjwý kunî amũ ajkamên ikwã. Nãm krãnh amũ krî djãmã kre rũnh ne krî. Nhym apêxtidjwý ikwã djãmã kre rũnh ne ikwã.

<sup>15</sup> Nhym kam apýnh me ba djãri kam bẽnjadwýr rũnhmê me kute meo ba djwýnhmê me krãkamngõnh nhõ bẽnjadwýrmê me õ nêkrêx kumex-jamê me àprãrmê me kunî, me kute me pa 'amýnh nhym memã àpênh kajgo ar bajamê me kute memã o pãnh kadjy àpênhjamê me kunî ne me amijo apdju. Me tîn prãme amijo apdju. Nãm me kênkrekam amijo apdjun krãnhkam kên krakri amijo apdju. <sup>16</sup> Ne kam krãnhremã kabên ne kênmã kabên ne kum,

—On me inhiby arôrøk ne me ijo apdju, me ipro. Krî djatikam ÿrjabê me ijo apdju ba me nokre pumũnh kêt. Mrykî'ãtomti jabatàn nyjamê ar ngrykbê me ijo apdju. <sup>17</sup> Arým ne ar ngryk nhõ akati me iwýr bõx. Mrãmri ne ar ngrykkumrêx. Mýj me'õ ne arkum ãmmã? ane. Nãm ã me kabên ane.

## 7

*Ar kute mebê 144.000 kuka'ã idji janhôr.*

<sup>1</sup> Nhym kam ijukri kadjy mrãnh djwýnh amãnhkrut ne amãnhkrut ne ku'ê ba omũ. Nãm ar apýnh ku'ê

djakam ku'ê. Nnym ja kàjkwa krax 'ãnh dja nnym ja kàjkwa nhôt 'ãnh dja nnym ar ja aktã kàjkwa nhirê'ãnh dja ba omũ. Mýj kadjy ne ar ku'ê? Apýnh ar ku'ê djari kute kôkbê àptarmã. Pykakam àbêr kêt ne ngô raxbê pyka kêt kam àbêr kêt ne bàkam àbêr kêt kadjy. Kadjy ne ar ku'ê.

<sup>2</sup> Nnym kam kadjy mrãnh djwýnh 'õ tẽ ba omũ. Kàjkwa krax kurũm ne kato ba omũ. Nãm ikrakam raxo pi'òk no'òk djà byn o tẽ. O kute Metĩndjwýnh nhõ àpênh'ã idji janhôr kadjy, Metĩndjwýnh tĩnja nhõ àpênh'ã idji janhôr kadjy. Nãm kubyn o tẽn kam kàj bê arkum kabên. Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh amãnhkrut ne amãnhkrutjamã kabên. Ar ja kute Metĩndjwýnh kabênkôt pykamẽ ngô raxbê pyka kêtõ bikênhmã. Ar kumã ne kàj bê kabên ne arkum,

<sup>3</sup> —Adjým, bar Metĩndjwýnh nhõ àpênh'ã idji janhômã, bar me banhõ Metĩndjwýnh nhõ àpênh'ã idji janhô gar kam pykamẽ ngô raxmẽ bàu ajkê. Me kuka'ã dja bar me idji janhô, Metĩndjwýnh nhõ àpênh tamirít gar aje meo abikên kêt kadjy. Gar kam arým pykao ajkê, ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh arkum ane.

<sup>4</sup> Nnym ar me kwý krãptĩ kuka'ã idji janhô ba omũ. Me krãptĩ kubê 144.000 ne ar kuka'ã idji janhô. Nãm mekbê idjaer apýnh idji djari me kwý'ã idji janhô ba omũ.

<sup>5-8</sup> Mekbê Djidakam me kwý kubê 12.000.

Ne mekbê Rubênkam me kwý kubê 12.000.

Ne mekbê Gadjikam me kwý kubê 12.000.

Ne mekbê Axerkam me kwý kubê 12.000.

Ne mekbê Naptarkam me kwý kubê 12.000.

Ne mekbê Manaxekam me kwý kubê 12.000.

Ne mekbê Ximiãokam me kwý kubê 12.000.

Ne mekbê Rewikam me kwý kubê 12.000.

Ne mekbê Ixakakam me kwý kubê 12.000.

Ne mekbê Djeburõkam me kwý kubê 12.000.

Ne mekbê Jôdjekam me kwý kubê 12.000.

Ne mekbê Bẽnjamĩnkam me kwý kubê 12.000.

Be, nãm me abenã rôrõkkam 'ã akre kubê 144.000.

*Me krãptĩ: kubêkà jaka jangij.*

<sup>9-10</sup> Nnym kam ijukri, be, me krãptĩ: ne me kumex ba me omũ. Axwe me krãptĩ. Nãm me te kute me'ã akremã. Djãm me krãre got. Nãm me kute pi'ò pyrãk ne kumex. Mýj xê ne kumex? Bir, apýnh mebêngõkre ba djari, apýnh amyngràri me ba djari, apýnh me õ pyka djari, apýnh me kabên djari kuníkôt ne me kwý Metĩndjwýnhõ aminhõn krĩ djati kabem abenã rôrõk ne kumex ne Mrykĩ'ãtomti jabatàn ny kabem kumex. Nãm me kubêkà jaka jangij ne o kumex ne bõ byn o kumex ne kam kàj bê kabên ne,

—Be, mrãmri ne me banhõ Metĩndjwýnh, ajbit kubê me bapytàr djwýnh. Tãm, krĩ djatikam krĩja, tãm.

Ne Mrykĩ'ãtomti jabatàn nyja, tãm. Ar kubê ne me bapytàr djwýnh. Ar tãm ne ar ja, ane.

Nãm ã me krãptĩ kabên ane. <sup>11</sup> Nnym kadjy mrãnh djwýnh kunĩ krĩ djàtimã ipòk ne kumex. Krĩ djàtimẽ mebêngõttẽmẽ mýjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrutjamẽ ne kadjy mrãnh djwýnh arkum ipòk ne tu mýrbê rôrõk ne kumex. Ne kam Metĩndjwýnhmã rax jarẽ ne kum,

<sup>12</sup> —Mrãmri. Kôt ne me ane. Gajbit ne ga mekmã amexo amiptà ba me abenmã amex jarênho iba ne abenmã araxo amirít ne ano mex jarên kam amã amikĩnh jarên abenmã araxmẽ apyma jarên abenmã abênjadwýr rax jarên abenmã mýjja 'õ abê bipdjur kêt kumrêx jarẽ.

Gora gê me kunĩ amã ja jarênh rã'ã rã'ã. Mrãmri. Godja ã ane.



Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh ane, pijàm djàje tu mỳrbê rôrôk ne ã kabên ane.

<sup>13</sup> Nhyam kam arkubêngêt'ô imã,

—Mỳj xê ne kute kubêkà jaka jangjênh ne o kumexja? Mỳj xê nã? Mỳj kurũm ne me mõi? ane.

<sup>14</sup> Ba kam kum,

—Gêt kon, kubêngêt. Gajbit aje mar, ane.

Nhyam kam imã,

—Me ja ne me prĩne meo ajkê. Nãm me prĩne me jao ajkê, meo bikênh rax ne. Nhyam me ja katon kam nĩnh mõi bõx. Arỳm ne me õ kubêkà põi nhyam kam aka ne. Mỳjo ne me kupõi nhyam aka? Bir, Mrykĩ'ãtomti jabatành ny kamrõo ne me kupõi nhyam aka, ane.

Metĩndjwỳnh kute memã axweo bingrãnh'ã ne kubêkà põnh nhyam aka jakre.

<sup>15</sup> —Kam ne me Metĩndjwỳnh krĩ djàti kabem kumex ne kam kum apê. Akatikam kum apê ne akamàtkam kum apê. Metĩndjwỳnh nhũrkwàtikam ne me kum apê nhyam bep krĩ djàtikam ÿrja dja umao me utàn ar meo ba. Ar me utàr mex ne meo ba.

<sup>16</sup> Kam dja me kum prãm kêtumrêx ne kum kõi kêtumrêx, nhyam arngrodjwỳ dja me bĩn kêtumrêx, nàr kon atemã mỳjja kangro 'õdjwỳ me bĩn kêtumrêx. Mỳkam?

<sup>17</sup> Bir, Mrykĩ'ãtomti jabatành ny krĩ djàti nhípõkri ÿrja, tãm dja ar me utàn meo ba. Kute mrãmri ne mrykĩ'ãtomtio ba djwỳnh kute õ mryo ba ja pyræk.

Ne ngõ kute meo tĩn kator djà'ỳr dja meo mõi.

Nhyam Metĩndjwỳnh ta dja me kunĩ no kangõ ku'õn memã no kangõo apêx nhyam kam me mỳr kêtumrêx, ane.

Nãm ã arkubêngêtte 'õ imã kabên mex jarênhõ ane.

<sup>1</sup> Nhyam kam Mrykĩ'ãtomti jabatành ny ajte pi'õk no'õk'ã oy djà kute o ino rer'ã kuta nhyam kam kàjkwakam mỳjja kunĩ anhikrê ne, nhyam myt kwỳr ngrire. <sup>2</sup> Nhyam kam kadjy mrãnh djwỳnh kubê 7, Metĩndjwỳnh kabem ku'ê djwỳnh, ar ja ne ar ku'ê ba ar omũ. Nhyam kam Metĩndjwỳnh arkum poti ngã. Poti kubê 7 ne apỳnh arkum kungã nhyam ar amỳ.

<sup>3-4</sup> Nhyam kam kadjy mrãnh djwỳnh 'õ kên karỳro ngõnh ngrire byn o tẽn o dja, kikre kudjỳ djà bõr djà'ỳr ne o tẽn o dja. Nhyam kam me'õ kikre kudjỳ djà kwỳ rax ne kum kungã. Kute me kabênme kikre kudjỳ djào bikarmã ne kum kungã. Metĩndjwỳnh nhõ me mexja kunĩ kute kum ami-jarênhme kikre kudjỳ djà bikar ne xêt ne Metĩndjwỳnh'ỳr bõx kadjy. Krĩ djàti kabem ne kikre kudjỳ djà bõr djà dja. Kên karỳro ne adjênh ne dja. Kam ne kadjy mrãnh djwỳnh kikre kudjỳ djãmã adjà nhyam xêr nhyam kam kudjỳme me kabên ro'ã Metĩndjwỳnh'ỳr bõx. Kũmmê õ me ja kabênme Metĩndjwỳnh'ỳr wabin 'ỳr bõx.

<sup>5</sup> Nhyam kam kadjy mrãnh djwỳnh kikre kudjỳ djà kadjy ngõnh byn kam kam kuwy mẽ. Kikre kudjỳ djà bõr djàkam kuwy byn kam kikre kudjỳ djà kadjy ngõnhkam kumên kam pykakam kumê, o pyka kõpênat ne. O pyka kõpênat nhyam kam arỳm na krar ne rãræk ne adjênh nhyam pykadjwỳ amingrêk ne, tertet ne.

#### *Potibê 7'ã ujarênh.*

<sup>6</sup> Nhyam kam kadjy mrãnh djwỳnh kubê 7ja kute apỳnh õ poti kubê 7 kakõrmã.

<sup>7</sup> Nhyam kam kadjy mrãnh djwỳnh kutewa poti kakõ. Nhyam kam namê'ymê kuwy rôrôk ne. Kamrõmê akàn rôrôk ne. Tu tỳmkumrêx ne. Nhyam kam pyka kwỳ ra:x ne prĩne xêr. Pykamê bà nokà 'ỳr 'ãnh ne xêt o ino re. Nhyam bep bõ kunĩ ne prĩne xêr. Nhỳnh ne bõre 'õ xêt kêt.

<sup>8</sup> Nhyam kam atãri kadjy mrãnh djwỳnhja õ poti kakõ nhyam kam atãri

## 8

*Kute o y djà kute o ino rer'ã 'yr.*

mýjja kute krānhre jabatānh pyrāk ne pōr ne mōn nox ne, ngō kōpēnāt ne. <sup>9</sup> Ngō raxbē pyka kētkam nox nhym kam ngō kwý ra:x ne kamrō, ngō nhikjēbit ne kamrō nhym ngōkam mýjja ar baja arým kwý rax ne ty, ngō ipōkri 'ýr ne tyk o ino re. Nhym kà rūnhjadwý amijo ajkēn wangij, kà kute katē 'ýr ne ngjēxo ino re. Nhym kam mebēngōkre\* ar kākam bajadjwý arým kōt ty.

<sup>10</sup> Nhym kam atāri kadjy mrānh djwýnhja poti kakō. Poti kakō nhym kam kanhētīdjwý tým, kanhētīreti: ne tým. Pōkti: ne tým. Nām kute me kute bō 'ō ngrāmā angjēnh nhym pōk rūnh ja pyrāk. Kājkwā kurūm ne mōn tým. Ngō binhirēnh kwýkam rōrōk ne inore kwýkamdjwý rōrōk ne. Ngō nhino kunīkam ne tým. Nhym ngō kwý rax ne mex rā'ā. <sup>11</sup> Kanhētīre nhidjibē ne ý. Nhym kam idjikōt ngō nhikjē ne ýkumrēx ne. Nhym kam me kwý krāptīn ty. Ngō djý ne me o ikōn arým tyko kumex.

<sup>12</sup> Nhym kam atāri kadjy mrānh djwýnhja ō poti kakō nhym kam mytdjwý kwý rax ne ajmā nēn kam akamāt kō tyk ne, no nhikjēkambit ne akamāt kō tyk ne. Ne kam kāj bē pyka kurwý. Kurwý ngrīre nhym mytyrwýmē kanhētīredjwý kōt ā ane. Akatikam myt kāj bē irā nhym kam akamāt kō tyk ne. Nhym akamātkamdjwý mytyrwýmē kanhētīre kāj bē irā nhym kam akamāt kō ty:k ne.

<sup>13</sup> Ba kam omūnho dja nhym kam àkkajkritti kýjrūm ton mō. Kājkwā tā mō ba omū. Nhym kāj bē memā kabēn, ne,

—Watīre, watīre, watīre. Pykakam me ar baja watīre. Arým ne kadjy mrānh djwýnh kute katē amānhkrut ne ikjēkēt kute poti kakōr 'ýr, ane.

## 9

<sup>1</sup> Nhym kam atāri kadjy mrānh djwýnh ō poti kakō nhym kam kājkwā

kurūm kanhētīre tým. Pykamā tēn tým nhym me kum kam o kajkep djā ngā. Mýjkam o kajkep djā nā? Bir, kre ry typydjikam o kajkep djā. Kre krā'yr kēt, kre o ino rer kēt, kre ry typydjikam o kajkep djā ne me kum kungā.

<sup>2</sup> Nhym kam kam o kajkep ne 'ā kuta nhym kurūm kuwy kūm katon mō. Kre ryti kurūm ne kuwy kūm kato. Kute kikatīre kūm pyrāk nhym kam kūmjā kājkwamē mytmē prīne o akno nhym akamāt kō tyk ne.

<sup>3</sup> Nhym kam kūmjā kurūm krytkanhē bixadjwýro kumex. Pykamā ne bixadjwýro kumex. Ne kam àkrē. Àkrē:kumrēx ne. Kute me kamjýrmā ne bixadjwýro kumex. Kute mrāmri ne pykabē makre kute me kamjýr nhym tokryja pyrāk. <sup>4</sup> Nhym kadjy mrānh djwýnh krytkanhēmā kum,

—Kwārīk wānh pykakam bōreo abikēnh kēt, mýjja nhingrōto abikēnh kēt, pīo abikēnh kēt. Me ajbit dja ga meo ajkē. Me kuka'ā idji kētja, Metīndjwýnh kute me kuka'ā idji kētja, me tāmbit dja ga meo ajkē, ane.

<sup>5</sup> Nā, mrāmri ne krytkanhēja kute me kamjýr ne kute me kamjēro ba kajgomā. Kute me par kētē. Nām me kamjuw nhym me tokry pymaje àmra ba'ā mytyrwý amānhkrut ne amānhkrut ne ikjēkēt. Nhym tokry: ne. Kute makre kute me kamjýr nhym tokryja pyrāk. <sup>6</sup> Nhym kam arým me te tyk prāme, krytkanhē kute me kamjýr ar o bakam te tyk prāme, te amitykkam ama ne, ne tyk kētkumrēx ne.

<sup>7</sup> Mā ne krytkanhē kute? Djām axwe uma? Nā, axwe uma. Nām kute mrāmri ne me kute kawaru'ā aben par kadjy kute ngōnho kubēkà kawarumā angjēnh nhym kam uma ja pyrāk. Nhym krytkanhē mýjja kute me bēnjadjwýr krādjē pyrākja tu. Kēn karýro krādjē ne kutu. Nām krytkanhē no kre kute mebēngōkre nokre pyrāk. <sup>8</sup> Nhym kīdjwý kute me nire kī pyrāk nhym wa kute rop

\* **8:9** Apýnh me ō pyka djāri kunīkōt ne me kunī bēngōkre. Kubēkà jakamē me kakrātykmē me babēngōkremē ne me kunī: bēngōkre.

djàkrêbê rijão djwa pyræk. <sup>9</sup> NhyM òkòt kà kute tepkà pyræk, ngònho ne òngàkkà. Ne ara råråk tỳx ne. Kute mrãmri ne me kute abeno bakam kawarumê kàmranhtỳx rårækja pyræk.

<sup>10</sup> NhyM tey kute makre tey pyræk. O kute me kamjỳr ar o ba. Dja kute me kamjỳr ar o ba'ã mytyrwỳ amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt, nhyM tokry: ne.

<sup>11</sup> Krytkanhê nhõ bënjadjwỳrbê ne kadjy mrãnh djwỳnh, kre ry typydjikam kadjy mrãnh djwỳnh. Idjibê ne O bikênh djwỳnh, mekbê idjaer ne me ta kabênkam kum Abadõ jarê, nhyM mekbê kregu kabênkam kum Apõri jarê. NhyM bep me babêngõkre kabênkam ne O bikênh djwỳnh.

<sup>12</sup> Be, watĩre kutewa ne arỳm apêx. Àkkajkrittire kute memã “Watĩre” jarênhja kutewa arỳm apêx. NhyM bep watĩre amãnhkrut ne me'ỳr bõx kêt rã'ã.

<sup>13</sup> NhyM kam atãri kadjy mrãnh djwỳnhja ò poti kakõ nhyM kam me'õ kabên ba kuma. Kikre kudjỳ djà bõr djà kurũm ne kabên. Kên karỳro kikre kudjỳ djà bõr djà Metĩndjwỳnh kabem ãmja, kurũm, anhà kurũm ne kabên kato ba kuma. <sup>14</sup> NhyM kum, kadjy mrãnh djwỳnh kute poti kakõrmã kum,

—On arkum anhire, kadjy mrãnh djwỳnhho amãnhkrut ne o amãnhkrut djuwprewã on arkum 'ãpre bõ gê ar wãm tẽ. Ngõ raxbê Jupraxikam me kute ar uwpre nhyM ar ikwãwã, on arkum 'ãpre bõ gê ar wãm tẽ, ane.

<sup>15</sup> NhyM kam arkum 'ãpre bõ nhyM kam ar mã mõ. Ar kute me imexmã ne ar mõ. Ar kute me kwỳ rax ne me imexmã. Ar kute me imexo tẽm ne me kuto katê 'ỳr me paro krã'ymã. Kadjy ne me ar uwpre nhyM ar ikwã. Ar ò akati ar'ỳr bõx nhyM ar kute me imexmã katon mõ. Arỳm ne ar ò amexmẽ ar ò mytyrwỳmẽ ar ò akatimẽ ar ò myt arỳm ar'ỳr bõx. <sup>16</sup> NhyM ar ò krãkamngõnh kumex. Krãkamngõnh kawaru'ã krĩja ne kume:x kute pi'õ pyræk. Nãm 'ã

akre kubê 200.000.000. Me'õ ne 'ã akren imã arê ba kuma.

<sup>17</sup> Be, Metĩndjwỳnh ne imã ar ò krãkamngõnh jakre ba omũ. Ba kawarumẽ krãkamngõnh pumũ. Kawaru kumex nhyM 'ã krãkamngõnh kumex. Tãm ne ba omũ. NhyM krãkamngõnh aminhõkõt nêje ngònho inõkà jangij ne o kumex. Ngònho inõkà kamrêkmẽ ngrãngrã kakrãtykmẽ ngrãngrã kute màn tu pyræk. NhyM krãkamngõnh nhõ kawaru ja ne krã rũnh'ã kabên. Krã kute rop djàkrêbê rijão krã pyræk. Ne ajkwa kurũm kuwymẽ kũmmẽ kên ngrãngrã põkmẽ apõxo kumex.

<sup>18</sup> Apõxo kumex ne kam me kupa. Be, kuwymẽ kũmmẽ kên ngrãngrã põko ne me kwỳ rax ne me kubĩ. Me kuto katê 'ỳr ne me tyko ino re. <sup>19</sup> Kawaruja ne àkrêkumrêx. Ajkwakõt ne àkrê, amymẽ kõt. Aktã àkrê djàkõt ne me kupa. Amy kute kangã pyræk. Amy kubê kangã krãdjwỳ o me kamjã.

<sup>20</sup> NhyM me'ã kàtãmja, mýjja kute me imex kurãm me tĩnja, djã nãm me ja amim katon wãnh axwemã iren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akêx got. Arkati, me ja ne me kute amim mýjja punu nhipêxjamã irer prãm kêtumrêx. Nãm me mã ar me karõ punumẽ mýjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêxmẽ arkum amijarêho ba, arkum rax jarêho ba. Be, nãm me kên karỳro, kryt jakao, ngõnh ngrãngrão, kêno, pĩo metĩndjwỳnh karõ nhipêx ar o ba nhyM rĩt kêt ne umar kêt ne mrãnh kêt ne. Ja ne me kum amijarênh ar o ba, kum rax jarênh ar o ba. Me kute kum irer prãm kêtumrêx.

<sup>21</sup> Ne kam ajte me kute me parmẽ me udjymẽ me prõ prãmmẽ me mjên prãmmẽ me àkĩnhĩmẽ, ja ne me kute kum irer prãm kêtumrêx. Me kute kum irer ne Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akêxmã kute mar kêtumrêx. Me axwebit ne me kum kĩnh. Nãm te Metĩndjwỳnh kute mekmã uwêk màtmã.

## 10

*Kadjy mrānh djwýnh kute pi'ók byr ne ām.*

<sup>1</sup> Nhym kam kadjy mrānh djwýnh 'ō, tỳxkumrēx ne ruw. Kàjkwa kurūm ne tēn ruw ba omū. Nām kakrāo pñne amikunon kam djwýngwýnhntire tu. Nokre kute myt pyrāk, ne te kute kuwy pōko krīkam kàjmā pōk ku'ēn pōk jabjē ja pyrāk.

<sup>2</sup> Ne kam pi'ók no'ók ngrire byn o dja. Pi'ók no'ók arým koxen kubyn o dja. Ne kam te djobōk ngō raxbē pyka kēt'ā djan te djuge atýxā dja. <sup>3</sup> Nām te ajkij ne djan kam kàj bē kabēn. Kàj bē kabēn kute rop djàkrēbē rijāo kār tỳxja pyrāk. Kabēn nhym kutā na krikrit ne. Nām amipānh kum kabēn. Krikrit 'ā akre kubē 7.

<sup>4</sup> Na krikrit 'ā akre kubē 7 ne kabēn, ba kam bit ije 'ā pi'ók no'ók mā nhym kàjkwa kurūm me'ō imā kabēn ba kuma. Nām imā,

—Kwārīk wānh. Tu udju. Na krikritkam kabēn'ā akre kubē 7 dja ga tu udju. Kwārīk wānh 'ā pi'ók no'ók kēt, ane. Ba arým kuma.

<sup>5</sup> Nhym kam kadjy mrānh djwýnh ije omūnh tūmja, ngō raxmē pykamē kam te bikjēr ne āmja, tām ne kàjmā kàjkwamā ubōkja bēn <sup>6-7</sup> mekmā kabēn pydjīn arēn memā kum,

—Mrāmri godja mýjja amikrà kētkumrēx. Godja kadjy mrānh djwýnh kute katē ō poti kakō nhym tebē mýjja kato. Metīndjwýnh kute amrēbē ō àpēnhmā, kabēn jarēnh djwýnhmā arēnhja dja on tebē kato, kute amitō kētē. Poti kakōrmē ro'ā dja mýjja bipdjur arým kato. Amrēbē Metīndjwýnh kute mekbē mýjjao bipdjurja ne on kute memā o katormā, ane. Nām ā kadjy mrānh djwýnh mekmā ane. Metīndjwýnh ne kabēnkumrēx. Kōt dja mýjjao kato. Kam ne kadjy mrānh djwýnh ubōko kàjmā Metīndjwýnh jakren 'ā mekmā ujarēnho ku'ēn mekmā kum,

—Metīndjwýnh ne tīn o ino rer kētkumrēx. Tīn, tīn rā'ā rā'ā. Ta ne kàjkwa nhipêx ne kàjkwakam mýjja ar baja nhipêx ne. Ne pykajadjwý

nhipêx ne pykakam mýjja ar bajadjwý nhipêx ne. Ne ngō raxbē pyka kētdjadjwý nhipêx ne ngōkam mýjja ar bajadjwý nhipêx ne. Tām dja amitō kēt ne on memā o kato, ane.

<sup>8</sup> Nhym kam kàjkwa kurūm kute imā kabēn jarēnh tūmja ajte imā kabēn ne imā,

—Ajrā, on 'yr tēn kute pi'ók koxen o āmwā by. Kadjy mrānh djwýnh ngō rax nhipōkri te nhikjē djām ne atýxā te nhikjē djāmwā ne kubyn o dja. 'Yr tēn kubē aby, ane.

<sup>9</sup> Ba kam 'yr tēn 'ā ku'uw ne kum,

—Imā pi'ók no'ók ngrire ngā, ane.

Nhym kam imā,

—Mī, amim abyn krē. Gora kunī krē. Atik kadjwýnhbē dja ý nhym bep ajajkwakam godja ànhkumrēx. Ành kute menh djānh pyrāk. Mī, ane.

<sup>10</sup> Ba kam ikra kurūm kubē kaba. Pi'ók no'ók ngrire ne ba kubyn kukrē. Nhym kam ijajkwakambit ànhkumrēx, ành kute menh djānh pyrāk. Nhym amū itik kremā tým ne arým ý: ne. <sup>11</sup> Nhym kam imā,

—Be, dja ga ajte anhýr djwýnhram memā Metīndjwýnh kabēn jarē. Kute apýnh me ō pyka djāri, apýnh me ba djāri, apýnh me kabēn djāri, apýnh me bēnjadjwýr djāri krāptīkōt kute meo bikēnhmā mekmā arē, ane. Nām ā kadjy mrānh djwýnh imā ane.

## 11

*Metīndjwýnh nhō àpēnh amānhkrut ar ujarēnh ba.*

<sup>1</sup> Nhym kam me imā kō ngā, ije ūrkwāti'ā akre kadjy ne me imā kungā. Kute me àbēr djā pyrāk. Nām me imā kungā nhym kam Metīndjwýnh imā,

—Apa, on 'yr tēn inhūrkwāti'ā akre, ane. Dja ga inhūrkwāti'ā akren kam kikre kudjý djā bōr djā'ā akren kam me kute imā rax jarēnho bajadjwý 'ā akre.

<sup>2</sup> Nhym bep inhūrkwāti kre kēnhbit dja wānh 'ā akre kēt ne. Mýkam? Bir, arým ne me me bajtemmā kanga. Nhym kam me kute mekbē idjaer nhō krī mexbē Djeruxarēo bikēnhmā,

ō krī mexo mexkumrēxbê Djeruxarē kute o bikēnhmā. Kikre kunīkôt dja me bajtem mrān pñne kikreo ajkēn kikre ngrān kam kôt inhūrkwāti kre kēnhjao ajkē. Dja me kute o bikēnh'ā na tým amānhkrut ne ikjêkêt ne kam ajte 'ā amex. Kam dja ba inhō àpēnh jano.

3-4 Ba ne ba inhō pyka djwýnh ne kam inhō àpēnh amānhkrut kute pībē oriwēre amānhkrut ikabem ku'êja pyrāk, ne kam ajte kute ngōnhpōkti amānhkrut ikabem ku'êja pyrāk, ar tām dja ba ar ano, ar kute memā ikabēno amirītmā. Dja ar kubēkà kaprīre jadjān kam ikabēn'ā ujarēnh ar ba. 'Ā ujarēnh ar ba'ā akati krāptī, kubē 1.260. 'Ā na tým amānhkrut ne ikjêkêt ne kam ajte 'ā amex. Godja ā ar ikabēn'ā ujarēnh ane, ane. Nām ā Metīndjwýnh imā ane.

5 Godja me'ō kute aro bikēnhmā nhym kuwy pōk ar ajkwa krekrekôt katon me'ōnh bī, pñne ar kurē djwýnhja 'ō ga. Be, godja me'ō aro kurē djwýnh prām nhym ar arým ā o bikēnhō ane, pñne kuga. 6 Nhym ar ta kabēnkôt Metīndjwýnh kàjkwa'ā ijê nhym na rwýk kêtumrēx. Ar Metīndjwýnh kabēn'ā ujarēnh bari godja na rwýk kêtumrēx ne. Nhym kam ajte ar ta kabēnkôt nhym ajte ngō kamrō. Nhym ar kabēnkôt apýnh mýjja kute meo bikēnh djāri apôx ne pykao ajkē. Apýnh kute pykao bikēnhmā mýjja apôx tē, aben nHITEPĀ mýjja apôx tē.

7 Nhym kam ar Metīndjwýnh kabēno amirīto tē:n kam o amirīt pa. O amirīt pa nhym kam mrydjwaryre dja anim ar kurētuw. Mrydjwaryre kre ry typydji kurūm katorja dja ar'ýr prōt ne týxo ar akrenh mex ne kam ar kubī.

8 Nhym kam ar tyn nō. Kikre nhipōkri dja ar tyn nō. Krīrax jabatānhkam kikre nhipōkri nō. Mýj krīrax jabatānh? Bir, kam ne me ar ō Bēnjadjwýr pñte'ykam kunhō tām. Kumā ne me idjibē Xôtōmamē Edjitu jarē. Nām me axwekumrēx ne

Xôtōmakam me ja jaxwe'ā amijakren kam ajte Edjitukam me ja jamakkre kêt'ā amijakre nhym kam me krīrax jamā idjibē Xôtōmamē Edjitu jarē. Kam ne ar kute Metīndjwýnh kabēno amirīt djwýnh tyn nō.

9 Kam dja me kunī omū. Apýnh me ō pyka djāri, apýnh mebēngōkre ba djāri, apýnh amyngarāri me ba djāri, apýnh me kabēn djāri kunīkôt dja me ar omūho kumex. Ar tykja pumūho kumex'ā akati amānhkrut ne ikjêkêt ne 'ā mēdjij. Nhym me abenmā,

—Kwārīk wānh ar adjār kêt. Axuk wānh ar nōre, ane. 10 Nhym kam pykakam me ar baja kīnhkumrēx. Ar tyk ne nōrkam ar omūn kīnhkumrēx ne kam toro kumex ne kam abenmā nēkrēx ngā. Mýkam ne me ar tykkam kīnhkumrēx? Bir, ar kute Metīndjwýnh kabēn jarēnh djwýnh ja ne ar pykakam me ar baja pñne ar meo bikēnhō ba. Kam ne me ar tykkam kīnhkumrēx.

11 Nhym ar tyk ne nōr'ā akati amānhkrut ne ikjêkêt ne 'ā mēdjij nhym kam Metīndjwýnh ar akō, ar tīn kadjy ne ar akō nhym Metīndjwýnh djākōr arkum wadjā nhym arým ar ajte tīn ne ekrux ne kàjmā dja. Nhym kam me ar omūn kam kum ar uma: ne. Kum ar uma týxkumrēx ne. 12 Nhym kam kàjkwa kurūm me'ō kabēn. Kāj bê kabēn ne arkum,

—Apa, on ar amrē tē, ane.

Nām ā arkum ane nhym ar kuma. Kuman kam tu kàjmā tē. Mā tēn wabi. Kakrākam ne ar tē. Nhym ar kurē djwýnh arek ar omūho kumex.

13 Ar omūho kumex katikôt nhym pyka tertet ne. Tu tertet týx nhym kam kikre kwý ajkaten rōrōk ne me kwý rax ne me imex ne. Me kwý rax'ā akre kubē 7.000 ne me imex ne. Nhym me tyk kêtja, pyka tertet kute me par kêtja, me tām ne me tīn prām kam Metīndjwýnhmā rax jarēn kum týx jarē. Metīndjwýnh nhō kàjkwa djwýnhmā ne me kum rax jarē.

14 Be, watīre nHITEPĀ watīre 'ō ne ja. Ota watīre kute katē rā'ā. Arým me'ýr bōx 'ýr.

*Kadjy mrãnh djwýnh kute katē kute ò poti kakôr.*

<sup>15</sup> Nhyam kam kadjy mrãnh djwýnh kute katē ò poti kakô nhyam kam kàjkwakam me kabēn. Kàj bê kabēn ne. Jejumē Bãm'ã ne me abenmã kum,

—Bãmbê me banhõ Bēnjadjwýr ne krabê Kritu kute me bawýr anor, ar tãm ne ar arým pyka kunĩkôt ar meo ba. Dja ar meo ba rã'ã rã'ã: ne, ane.

Nãm ã kàjkwakam me kabēn ane.

<sup>16</sup> Nhyam kam mebēngēt kubê 24 tu mýrbê rôrôk ne. Metĩndjwýnh kabem bēnjadjwýr krĩ djakam krĩja me tãm ne me tu mýrbê rôrôk ne Metĩndjwýnhmã rax jarēn kum,

<sup>17</sup> —Bēnjadjwýr, Metĩndjwýnh, atýxo abē kumkati. Ga amrēbē: adjakamã atĩn ne ar aban mã atĩn rã'ã.

Amã ne ba me amikĩnh jarē. Arým ne ga apymao amijo amirĩt mex ne aje ar meo abamo kraxmã.

<sup>18</sup> Apýnh me ba djari ne me ngryk ar ba, ga gadjwý arým angryk kato. Arým me tyk ne pykakam ikwãja nhõ akati me'ýr bõx. Arým aje me tyk ne pykakam ikwãjao akator ne kam aje memã pãnh jarēnhmã.

Nhyam anhõ àpēnhdjwý arým ò akati me'ýr bõx. Anhõ àpēnhmē akabēn jarēnh djwýnhmē anhõ me mextire jamē me kum apymaja kunĩmē me kàtammē me rũnhmē. Arým me ja nhõ akatidjwý me'ýr bõx, ga aje memã o pãnh nhyam me kĩnhmã.

Nhyam bep me axwe kute pykao bikēnh djwýnhdjwý arým ò akati me'ýr bõx. Ga aje me jao abikēnhmã, ane.

<sup>19</sup> Nhyam kam kàjkwakam Metĩndjwýnh nhũrkwãti amijã kuta. Amijã kuta nhyam kam pĩo rara kēn karýro krākà djyja, kam ne Metĩndjwýnh kabēn'ã kēn no'òk nõ, pĩo rara tãm ne amirĩt ne. Metĩndjwýnh nhũrkwãtikam ne amirĩt ne. Nhyam kam na adjēnh ne

rãrãk ne krak nhyam pykadjwý tertet ne. Nhyam namê'y rôrô:ko kumex.

## 12

*Me'õ niremē atemã mry kaàk'ã ujarēnh.*

<sup>1</sup> Nhyam kam mýjja pumũnh kêt 'õ kàjkwakam kato. Mýjja rax 'õ ne kato. Me'õ ni ne myt jadjàn o dja. Ne mytyrwý'ã djan o dja. Ne kanhêtireo krã djēn kutu. Kanhêtire kubê 12 ne o krã djēn kutun o dja. <sup>2</sup> Arým tujarô týx. Arým kra rwýk 'ýr ne kam kra àn tokry nhyam amra.

<sup>3</sup> Nhyam kam ajte mýjja pumũnh kêt 'õdjwý kàjkwakam ajte kato. Ê, atemã mry kaàk kamrêk ne kato. Ti:re ane. Krã kubê 7 ne kam kam bàri kubê 10. Ne krã kunĩkam me bēnjadjwýr krã djē tu. <sup>4</sup> Ne amyo kanhêtire kute katē 'ýr ja kanhên bjêro mõ. Kàjkwakam kanhêtire bjêro mõn pykakam kumē. Ne kam ni kabem kra kadjy dja. Mýj kadjy? Bir, nija kra rwýk ne kam amako dja. Ni kra rwýk nhyam on kute krēnmã ne kam amako dja. Te kam ama.

<sup>5</sup> Nhyam kam kra my ruw. Kute ar meo ban kabēno kute me anormã ne ruw. Apýnh me ba djari kunĩ dja ar meo ban kabēno me anon ar me axwemã bēn týx ba. Djãm kute akrànãmã ar me axweo bamã? Kati, dja kàxo àbêr djào ar meo ba. Tãm. Tãm ne arým ruw nhyam arým Metĩndjwýnh amim kumý. Tu amim mýnhkumrêx ne amiwýr o tē. Krĩ djàti'ýr o tē.

<sup>6</sup> Nhyam bep nãja ne katon prõt ne kapôt kukritmã kato. Nhyam Metĩndjwýnh arým kapôt kukritkam kutêp kum kikre. Kute o djuw mexmã ne arým kum kikre. Ne kam kam o djuw mex aro ba. Kute o djuw mex'ã akati kubê 1.260. Amex amãnhkrut ne ikjêkêt nhyam ajte 'ã na tým nhyam kam arek aro djuw mexo ba.

<sup>7</sup> Nhyam kam kàjkwakam me abenwýr prõt. Mĩgeumē kadjy mrãnh djwýnhmē mry kaàkmē kadjy mrãnh djwýnhmē ar abenwýr prõt.

8 Nhyim bep kati, Mígeu ne ar týxkumrêx nhyim te mry kaàkja kute ar parmã. Nhyim bep Mígeu ne ar týxo mry kaàkja jakre ne kàjbê me kumê. Nhyim kam kàjkwakam me ajte mrãnh kêtikumrêx. <sup>9</sup> Be, mry kaàk jabatànhtija ne me arým bõm kumê. Tãm, kangã tũmja kute me kàmex jarênh djwýnh, idjibê Xatanaj, kute me kunĩ noo biknor djwýnh, tãm. Tãm ne me bõm kumê, pykamã kumê, kadjy mrãnh djwýnhmê ro'ã ne me bõm ar kumê.

<sup>10</sup> Nhyim kam kàjkwakam me'õ kabên ba kuma. Kàj bê kabên ne,

—Ota arým me banhõ Metĩndjwýnh me utà. Arým ne umao me utàr mex ne. Djãm me banhõ Metĩndjwýnh rerek got. Dja prĩne umao me utàn ar meo ba. Nhyim Kritudjwý Metĩndjwýnh kute amikõt arja dja kabênkõt ar meo ba.

Ga arým me kute bõm mênhja pumũ. Kute me bakamy kàmex jarênh djwýnhja ne me arým bõm kumê. Nãm mã me banhõ Metĩndjwýnh jamakmã me'ã kabên ne te me banhõ Metĩndjwýnhbê me bakamy kurê. Nãm te kubê me bakamy kurê rã'ã nhyim akamãt ne akati nhyim ajte kubê kurê rã'ã nhyim akamãt ne akati nhyim ajte tãm rã'ã ne.

<sup>11</sup> Nhyim me bakamy tu kum ãm týx ne 'êxnhĩmã katon bõm kumê. Mýj kanàrrãm ne me bakamy kum ãm týx ne? Jeju ne mrykĩ'ãtomti jabatàn ny'ã amijakren ty ne kamrõo meo pãnh. Kanàrrãm ne me tu kum ãm týx ne.

Xatanaj ne kute Jeju nhõ me ja par nhyim me kute umaje Jeju kangamã. Nãm te me kupa. Nhyim me Metĩndjwýnh kanàrrãm tu ate krãn Jeju'ã ngrã rã'ãn kàj bê memã Jeju'ã ajarê. Me tĩn prãm kêtikumrêx. Nãm me ã anen kam prĩne

amim Xatanaj pyma ngrã ne kàjkwa kurũm bõm kumê.

<sup>12</sup> Ë, kàjkwa, on akĩnhkumrêx. Gê mebêngôkre\* akam ar bajad-jwý akõt kĩnhkumrêx.

Nhyim bep pykabê me ar bajamê ngõ raxkam me ar bajamê ne arým me kaprĩ 'ýr. Watĩre. Mýkam?

Bir, Xatanaj, kute me kàmex jarênh djwýnh, arým wãm me awýr ruw. Arým ngry:k ne wãm me awýr ruw. Arým ne tyk nhõ akatio rãm ne jan arým amima. Arým amiman kam ngry:k ne, ane.

Nãm me ã kàjkwa kurũm kabên ane.

<sup>13</sup> Nhyim me arým bõm kumê nhyim arým mry kaàkja pykakam bõx. Bõx ne kam ni'ýr prõt ne. Kurũm kra my rwýkja'ýr prõt ne. <sup>14</sup> Nhyim kam àkkajkrittĩ jara ne nija pakam apôx. Xatanaj nhidji amãnhkrut ne ikjêkêt. Idjibê kangã ne idji 'õdjwýbê mry kaàkja. Nhyim àkkajkrittĩ jara nija pakam apôx, kangãbê tor ne kapõt kukritkam tẽm ne bõx nhyim Metĩndjwýnh kute o djuw mexmã. Kute o djuw mex 'ã amex amãnhkrut ne ikjêkêt ne kam ajte 'ã na pydji. Kadjy ne pakam ara apôx.

<sup>15</sup> Nhyim mry kaàkbê kangãja kute nija bĩnmã aéro tẽn aby'ã ngõ kapĩ. Ngõ rax ne ajkwa krekre kurũm ajkapĩ. Kute 'ã ngõ tãm nhyim ngõ kute mã o mõi ne bĩnmã. <sup>16</sup> Nhyim bep kati, pyka ne nio õbikwan ngõmã ajkij nhyim kam ngõ wadjàn ngrã. Mry kaàk jajkwa krekre kurũm ngõja wadjàn ngrã. <sup>17-18</sup> Nhyim kam mry kaàk nijakam ngry:k ne kam ãm ajbir tẽn dja. Kute ni kra parmã ne dja. Mýj ni kra nã? Bir, me kute Metĩndjwýnh kabên mar ne kõt amijo baja, ne kute mekbê amipdjur kêt ne Jejukam pijãm kêt ne tu kute memã arênhja, me tãm ne mry kaàk kute me'ýr prõt ne me parmã ajbir tẽn dja, ngõ rax mýrri dja, mekam amako dja.

\* **12:12** Apýnh me õ pyka djari kunĩkõt ne me kunĩ bêngôkre.

## 13

### *Ngô rax kurûm mry'ô kator:*

<sup>1</sup> Nhyim kam ngô rax kurûm mry 'ô kato ba omũ. Nãm bàri kubê 10 ne krã kubê 7. Ne apÿnh bàri djàri bënjadwÿr krãdjê tu. Nhyim kam krã kunĩ'ã idji arij ne idjio Metĩndjwÿnh djũn ne. <sup>2</sup> Nhyim mryja kute rop krori pyrãk nhyim parja kute mrybê uxu par pyrãk, parkop jabjêti. Nhyim bep ajkwa krekreja ne kute rop djãkrêbê rijão jajkwa krekre pyrãk. Nhyim kam mry kaàk mryjamã kum,

—Ikabênkôt dja ga meo aban ipy-mao apyman inhÿr djãkam memã nhÿ, ane. Nãm ã kum ane. <sup>3</sup> Nhyim mry krã 'ô ne tyn nõn kam ajte me aêrbê tĩn ne. Kute mrãmri ne me kute me par punukam me akubyn tĩnja pyrãk.

Nhyim kam me kunĩ, pyka kunĩkôt ari ar aben pumũn kam mry kabênkôt ar ban mã kôt ajkamê.

<sup>4</sup> Mry kaàk kute mrymã kum,

—Ga dja ga ipymao apyman inhÿr djãkam nhÿn idjô'ã meo aba, anhÿrja ne me mry kaàkmê arkum amijarêno ba. Nãm me mrymã amijarên kum rax jarên kam abenmã kum,

—Mÿj me'ô ne mrymê ar kute raxo aben pyrãk ne ar abenwÿr prôt nhyim kutã kum ãmmã? Arkati, ane. Nãm ã me abenmã ane.

<sup>5</sup> Nhyim kam mryja kabên punubit jarên ar o ba. Mry kaàk djô'ã ne mryja kabên punu ar ba. Nãm amijo rax ne ar Metĩndjwÿnh japrÿ o ba. Nãm ar meo ba, mry kaàk djô'ã meo ba'ã amex amãnhkrut ne ikjêkêt ne naja kuto katê. Ne kam mytyrwÿ 'ã akrebê 42. <sup>6</sup> Nãm ar meo ban Metĩndjwÿnh japrÿ o ba. Nãm prĩne Metĩndjwÿnh djũn ne idji japrÿ ne kam ùrkwãbê kãjkwa djũn ne me kãjkwakam ar bajadjwÿ djũn ne. Djãm mry kabên mex got.

<sup>7</sup> Nhyim kam mry kaàk mrymã kabên nhyim kam kabênkôt Metĩndjwÿnh nhõ me ja'ÿr prôt ne. 'ÿr prôt ne me kwÿ pan kàjbê me kumê. Ne kam kabênkôt, umakôt ar me kunĩo ba ne kabêno me ano. Apÿnh mebêngôkre

ba djàri, apÿnh amyngràri me ba djàri, apÿnh me ô pyka djàri, apÿnh me kabên djàri kunĩkôt ne ar meo ba. Mry ne amijo aptàn Metĩndjwÿnh nhõ me jao ajkên kam me kunĩo ba. <sup>8</sup> Nhyim kam pykabê me ja kunĩ dja me mrymã amijarêno ba ne kum rax jarê.

Nhyim bep me kwÿ, Jeju nhõ pi'ôk no'ôkkam me idji arijja, me ajbit dja me kum mry kĩnh kêt ne kum rax jarên kêt ne. Jejubê Mrykĩ'ãtomti jabatàn nyja ne ô pi'ôk no'ôk. Kute pyka nhipêx kêttri ne Metĩndjwÿnh arÿm amim me kute Jeju bĩn'ã karõ, me kute Jejuo mrykĩ'ãtomtin kute bĩnmã amim 'ã karõ ne arÿm anhÿr djwÿnhrà m kuma. Be, Jeju kubê Mrykĩ'ãtomti jabatàn nyja ne ô pi'ôk no'ôk, me tĩn rã'ã rã'ã'ã pi'ôk no'ôk. Nhyim me tĩn rã'ã rã'ã kadjy pi'ôk no'ôkkam me idji arijja me tãm dja me mrymã rax jarên kêt. Nhyim bep me idji'ã no'ôk kêtja, me kunĩ dja me kum mry kĩnh ne kum rax jarên kum amijarên o ba.

<sup>9</sup> Gora me ajamak mex jabej on ama.

<sup>10</sup> Ê, dja me me kwÿo rôrôk ne meo mrãn mekbê ijê.

Ne kam tu me kwÿ pa, kãxdjwa kajgoo tu me kupa.

Nhÿnh me ja dja me meo rôrôk ne mekbê ijê ne kãxdjwa kajgoo me kwÿ pa?

Bir, Metĩndjwÿnh kute amim me'ã karõja, me tãm dja me mekbê ijê ne me kwÿ pa.

Kam dja Metĩndjwÿnh nhõ me ja kute tu amim Jeju markumrêx ne mã 'ã ngrà tÿx ne 'ãno ãm ne kute kanga kêt mã.

### *Mry 'ôdjwÿ pyka kurûm kator:*

<sup>11</sup> Nhyim kam mry 'ô kato, mry kute katê pyka kurûm kato, ba omũ. Nãm bàri amãnhkrut kute mrykĩ'ãtomti jabatàn ny bàri pyrãk. Ne kabên kute mry kaàk kabên pyrãk. <sup>12</sup> Ne kam mry kaàk jatãri mryja djô'ã umakôt ar meo ba. Ne kam me kunĩmã, pykabê me ja kunĩmã kum,



—On me mry kaàk jatâri mryjamâ amijarênh o aba ne kum rax jarê. Mry krâ 'ô tyk ne nôr ne kam ajte akubyn tînja on kum akabên ne kum rax jarê, ane. Ajrâ, ane. Nâm ã mry kute katê mry kaàk jatâri mry ja'ã mekmã karôo ane.

<sup>13</sup> Ne kam mýjja pumûnh kêt kwý nhipê:x ne. Kwý rax ne ipêx ne. Nâm me ipôkri kuwyo ruw, kâjkwa kurûm pykamã kuwyo ruw. <sup>14</sup> Be, mýjja pumûnh kêtô ne me noo akno. Nâm pykabê me kunî noo akno. Mry kaàk jatâri mryja kabênkôt ne mýjja pumûnh kêt kwý nhipêx ne, târi âmkbambit ne mýjja pumûnh kêt kwý nhipêx ne. Ne kam mekmã kum, pyka kunîkôt mekmã kum,

—On me mry kaàk jatâri mry ja karô nhipêx. Mry me kute te kâxdjwa kajgoo krâ jayr nhym mã tîn karô dja ga me ipêx, ane. Ajrâ, ane. Nâm ã mry kute katê mekmã ane.

<sup>15</sup> Nhym kam me ipêx ne. Nhym mry kute katêja mry karô jakô, mry kaàk jatâri mryja karô jakô nhym arým tîn ne arým akôn kabên ne. Nâm kabên ne memã me kwý'ã apnên mekmã kum,

—Tâmja kute imã amijarênh kêt ne kute imã rax jarênh prãm kêt. On dja ga me abî, ane. Nâm ã mry kaàk jatâri mryja karô mekmã ane nhym me kabênkôt arým me kwý pa.

<sup>16</sup> Nhym kam mry kute katêja ne me kunî'ã idji janhô. Nâm me ikra'ã idji janhôn me kuka'ã idji janhô, mry kaàk jatâri mryja nhô me ja kute amirît kadjy. Nhym me kwý te kubê amikati, kute me'ã idji janhôr py-maje te kubê amikati nhym tu me'ã idji janhô. Nhýnh me ja'ã ne idji janhô? Bir, me kunî, me kâtammê me bënjadjwýrmê me ô nêkrêx krãptîmê me ô nêkrêx kêtme me memã âpênh kajgo ar bajamê me kute memã o pân kadjy âpênhamê. Me ja kunî'ã ne idji janhô. Nhýnh ne me 'ô kukamê ikra'ã idji kêt ne. Me kunî.

<sup>17</sup> Dja me'ô'ã idji jêt prãm kêt nhym me arým kum mýjja nhôr kêtumrêx, nhym ta kute mýjja byr kêtumrêx, te

kute amim mýjja byrmã. Me'ã id-jikôtbit ne me kute amim mýjja byr. Mýj idji nã? Bir, mry kaàk jatâri mryja ne me kwý'ã idjin kwý'ã numeru janhô.

<sup>18</sup> Be, me no mexbit godja me kuma. Ê, gora me ano mex jabej on mry'ã numeru pumû. Numeru ja kute me idji pyrâk. Nâm 666. Be, mry'ã numeru ne ja.

## 14

### *Bàygogomê uba kadjy kàx byr.*

<sup>1</sup> Nã bãm arek omûnho dja nhym kam Mrykî'ãtomti jabatàn nyja dja, ba omû. Krãnhrebê Xijãokam ne dja. Nhym kam kôt me krãptî ku'ê. Me krãptî kubê 144.000, me tãm ne me kumex. Nhym Mrykî'ãtomti jabatàn ny nhidjija me kuka'ã arij ne Bãm nhidjijadjwý me kuka'ã arij. Me tãm ne me Mrykî'ãtomti jabatàn ny kôt kumex.

<sup>2</sup> Ba kam kâjkwakam me ngrer ma. Kute ngô rãrãkti pyrâk, kute na krak pyrâk. Nà, nãm me ngrer mexkumrêx. Nâm me kute pîjãbarekam me ngrer pyrâk ba maro dja.

<sup>3</sup> Nhym me krãptîja ngrer ny jarê. Nãm krî djatikam ýrjamê mýjja tîn amãnhkrut ne amãnhkrutjamê mebêngêttêmê, me tãm ne me kabem ku'ên ngre. Ngrer ny ne me arê. Mýj me ngrer nã? Me ajbit ngrer. Atemã. Me'ô kute arênh kêt. Amû me'ô kute mar ne arênh kadjy kêt. Me ajbit ngrer, me krãptî kubê 144.000, Metîndjwýnh kute me utâr ne meo môrja, pyka kurûm meo môrja, me ajbit ngrer, me ajbit ne me kute mar ne arênh.

<sup>4</sup> Nãm me mexo amiptàn kabôt katin ar ba. Nãm me kute axwe 'ô mar kêtka mexkumrêx kute mrãmri ne me kute krô'ã meo prô kêtka mex ja pyrâk. Nãm me ã axwemã irero ane. Nãm me mã Mrykî'ãtomti jabatàn ny kôt ajkamên mã kôt mô. Mrykî'ãtomti jabatàn nyja abenbê meo ajkij ne meo mô. Kamrôo ne me utàn meo môn Metîndjwýnhmã me kungã. Me

ja ne me kutewa nhyM Bämmã meo mõn kum me kanga. Dja ï ajte me kwý rax ne kum me kungã. Bämmẽ ar ro'a kute meo aminhõn kute ar meo bamã. <sup>5</sup> NhyM me 'êxnhĩ kêtikumrẽx. Nãm me axwe kêtkaM mextire ne ar ba. Ajmã kute kêt.

<sup>6</sup> NhyM kam kadjy mrãnh djwýnh 'õ kà:jmã ton tẽ. Kàjkwa tã: tẽ. Mýj kadjy ne ton tẽ? Bir, kute me kunĩmã kabẽn mex jarẽnhmã. Kute me kunĩ pykabẽ ar bajamã arẽnhmã, apýnh mebêngõkre ba djãri, apýnh amyngarãri me ba djãri, apýnh me kabẽn djãri, apýnh me õ pyka djãri kunĩkõt ne kute mekmã arẽnhmã. Kabẽn mexja ne mex rã'ã rã'ã. Mekmã tũmrãm mex ne kam o ino rer kêtikumrẽx. <sup>7</sup> NhyM kam kadjy mrãnh djwýnhja ne kàj bê kabẽn ne memã kum,

—On me amã Metĩndjwýnh pyman kum rax jarẽ, kute katat memã axweo pãnh ne kute meo bikẽnhkam. Arým ne õ akati bõx. Arým kute memã axweo pãnh jarẽnhmã. Dja memã axweo pãnh. Djãm uma ngri got. On me kum rax jarẽ, kute kàjkwamẽ pykamẽ ngõ raxbẽ pyka kêtme inoremẽ kute ipẽx djwýnhmã rax jarẽ, ane.

<sup>8</sup> NhyM kam kadjy mrãnh djwýnh 'õdjwý kutewa kõt tẽn memã kum,

—Metĩndjwýnh dja krĩraxbẽ Babirõnijkam me jao ajkẽ. Arým kute meo mõr djã kaprãrmã. Arým 'ýr. Krĩraxbẽ Babirõnij, krĩ jabatãnh tãm ne Metĩndjwýnh arým kute o bikẽnhmã. Kute pyka mẽ meo bimirãmã. Kam ne me axwekumrẽx. Me axwebit ne me ar kam ba. Ne kam pyka kunĩkõt me axwemã me prẽk ne. NhyM kam me ô'ã pyka kunĩkõt axwe. Ne kam kute me'õ kuprý, kurẽti'õ kute amiwýr me 'wýr nhyM me kute 'ã aben japanh ne kam kõt axwe, kõt kurẽti ar ba pyrãk. Nãm ã krĩraxbẽ Babirõnij ã pyka kunĩkõt memã ane. Kute mrãmri ne me kute kadjwati kangõo\* kõm ne bibãnh ne axwebit kute mar ja pyrãk. Kam ne

Metĩndjwýnh mekam ngryk ne kute prĩne meo bikẽnhmã.

<sup>9-10</sup> NhyM kam kadjy mrãnh djwýnh 'õdjwý kadjy mrãnh djwýnh ar kute-wakõt tẽn kàj bê memã arẽn memã kum,

—Ë, me ikra'ã mry nhidjija ne me kuka'ã mry nhidjija kute mryo Metĩndjwýnh ne mry karõo Metĩndjwýnh ne arkum amijarẽnh o ban kum rax jarẽnh o baja me tãm gẽdja Metĩndjwýnh mekam ngryk ne prĩne meo ajkẽ. Djãm ngryk rerek got kàjbẽ meo ajkẽ. Dja prĩne meo bikẽnh mex ne. Arým ne ngry:k ne. Mýj me'õ gẽdja kubẽ amijo apdju? Be djãm me kunĩõ ajkẽ.

Be, dja Metĩndjwýnh me ja, me kum mrymẽ mry karõ kĩnhja kuwykam me kurẽ. Kuwymẽ kẽn ngrãngrã põkkam me kurẽ nhyM me kam àmnhirẽho kumex. Mrykĩ'ãtomti jabatãnh nymẽ kadjy mrãnh djwýnh ar nokrekam dja me àmnhirẽho kumex. <sup>11</sup> NhyM kuwy kũmja mã wabi, kute o ino rer kêtikumrẽx. Kuwy kute me kamjërja kũm rã'ã rã'ã. NhyM me arek àmnhirẽho kumex rã'ã: rã'ã. Djãm me tyk djã kêtme? Arkati. Djãm akamãtkam nãr kon akatikam dja me tyk djã kêt? Arkati. Dja me arek àmnhirẽho kumex. Be, dja ã Metĩndjwýnh meo bikẽnhõ ane. Me kute mrymẽ mry karõmẽ o Metĩndjwýnh ne arkum amijarẽnh o ba ne kute arkum rax jarẽnh ar o ba ne 'ã idjija, me ja dja Metĩndjwýnh prĩne ã meo bikẽnhõ ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh kabẽn ane.

<sup>12</sup> Kam godja Metĩndjwýnh nhõ me ja, me kute Metĩndjwýnh kabẽnkõt ar amijo baja, me kute tu amim Jeju markumrẽxja, me ja dja me mã 'ã ngrã týx ne 'ãno djan kanga kêtikumrẽx.

<sup>13</sup> NhyM kam kàjkwa kurũm me'õ imã kabẽn ba kuma. Nãm imã,

—On 'ã pi'õk no'õk. Ë, me kute Bẽnjadjwýr 'ãno ãm nhyM mete

\* **14:8** Mýjja me kute o kõm ne kõt bibãnh kunĩja, kadjwati kangõmẽ uba kangõmẽ, mýjja kangõ kuni ne me kum kadjwati kangõ jarẽ.

me par ja dja me kīnhkumrēx. Bēnjadjwýr kadjy me tykja dja me arým kàjkwakam Jeju'ýr bôx ne kam kīnhkumrēx. Metīndjwýnh kute memã kīnh jadjàr kadjy ne arým me ò akati me'ýr bôx. Dja Metīndjwýnh mã memã kīnh jadjàr rax ne, ane.

Nhym kam Metīndjwýnh Karõ imã,  
—Nà, mrãmri. Mrãmri ne arým me àpēnh raxkam katyk. Me àbirkam dja me arým kàjkwakam tyk djà kēt ne. Nãm me Jeju'ã ngrà týx ne mã kum apê. Nhym Metīndjwýnh me omün arým kute pānh memã kīnh jadjàr raxmã, ane. Nãm ã Metīndjwýnh Karõ imã ane.

<sup>14</sup>Ja ne arým apêx ba kam ajte mýjja 'õ pumũ. Nhym kakrã jaka ajte kato. Kato nhym kam kam me'õ nhỹ. Kute me'õ my pyrãk ne bēnjadjwýr krãdjê tun o nhỹ. Kēn karýro krãdjê ne kutu. Ne kam kàx nhibôti ne kubyn o nhỹ. Wa mexkumrēx.

<sup>15</sup>Nhym kam kadjy mrãnh djwýnh 'õ Metīndjwýnh nhũrkwãti kurũm kato. Katon kum kàj bê kabēn, kakrãkam ýrjamã kabēn ne kum,

—On aparmã anhõ kàxwã o abēn o bàygogo jakàn o atom. Arým ne ò akati 'ýr bôx. Arým ne ngrà tē. Arým ne pykabê me ja nhõ akati me'ýr bôx. Kute bàygogo ngrà nhym me kute o atom nhõ akati pyrãk, ane.

<sup>16</sup>Nhym kam kabēnkôt pykamã kàxo abēn o akàro tēn kam o atom. Nãm ã kakrãkam ýrja me'ã bàygogo jakreo ane.

<sup>17</sup>Nhym kam kadjy mrãnh djwýnh 'õdjwý Metīndjwýnh nhũrkwãti kurũm kato. Kàjkwakam Metīndjwýnh nhũrkwãti kurũm kato. Ne ad-jwýnhdjwý ò kàx nhibôti. Wa mexkumrēx.

<sup>18</sup>Nhym kam ajte kadjy mrãnh djwýnh 'õdjwý, ò kuwy djwýnh kikre kudjý djà bôr djà kurũm kato. Katon kam kàj bê kum kabēn. Kadjy mrãnh djwýnh kute kàxdjwa mex byr ne o àmjamã kabēn ne kum,

—On aparmã anhõ kàxo abēn pidjôbê uba djô jakàn o atom. Arým ne tuk ne kumex. Nà, í'ík pytíja pumũ. Arým ne pykabê me ja nhõ

akati me'ýr bôx. Kute pidjô tuk nhym me kute o atom nhõ akati pyrãk. Nãm ã kum ane. Nãm me axwe'ã pidjô tuk nhym me kute o atom nhõ akati jakre. Metīndjwýnh arým me axwekam ngryk ne prīne kute meo bikēnhmã. 'Á ne pidjô tuk jakre.

<sup>19-20</sup>Nhym kam kabēnkôt tu pykamã kàxo abēn o pidjô krô jakàro tēn kam ôjao atom ne kam pidjô kangôo pôx djakam kumex ne. Metīndjwýnh nhõ djwýmē pidjô kangôo pôx djà raxi. Kam ne kumex ne, kute kangôo pôxmã. Metīndjwýnh mekam ngryk ne prīne kute meo bikēnh'ã ne djwý pynēnh djakam me kute pidjô kumex nhym prīne kute anēnh jakre. Atykmã ne pidjô kangôo pôx djà dja.

Nhym me kam kumex ne, nhym kam prīne anē nhym kam me kamrô prô:t ne. Pidjô kangôo pôx djà kurũm me kamrô prôto nõ. Djãm me kamrô ngri got. Axwe me kamrô rax ne prô:to nõn kam tàm ne. Kute ngô pyrãk ne kam ã ubým ane. Kawaru jajkwa krekrekam kàxirãx 'ãnh ne ubým itep ne. Me kamrô tàm mör ry'ã akre kubê 300 kiometu. Nhỹnh me ja kamrô nã? Bir, me kum Metīndjwýnh kīnh kētja, me axweja. Dja ã Metīndjwýnh me axweo bikēnh o ane, me imexo ane.

## 15

*Me kute apýnh meo bikēnh djàri amýnh ne o ku'ê.*

<sup>1</sup>Nhym kam mýjja pumũnh kēt 'õdjwý kàjkwakam kato ba omũ. Nãm ã tire ane ne ã uma ane. Kadjy mrãnh djwýnh kubê 7 ne apýnh mýjjao kute meo bikēnh djàri amýn o ku'ê. Apýnh mýjjao kute meo bikēnh djàri ja godja Metīndjwýnh aben nHITEPã meo bikēnh o tēn kam 'õo ino re. Ne arým ngryko ino re.

<sup>2</sup>Ba arek omũho dja nhym mýjja kute imôti pyrãk, kute ixeo imôti pyrãk kato ba omũ. Ixemē kuwymē akà. Nhym mýrri me ku'ê. Mýj me nã? Bir, me kum mrymē mry

karõ kīnh kêt ne kute arkum mex jarēnh kêtumrēx nhym te mry kute meo aminhōn me'ã idji janhōrmã, te me'ã idjimē numeru janhōrmã. Me ja ne me ixeo imôti mýrri kumex. Metīndjwýnh nhõ pījābāre ne me amýn o kumex. Me kam Metīndjwýnhmã ngrer kadjy. <sup>3</sup> Mōjdjē kubē Metīndjwýnh nhõ āpēnhjamē Mrykī'ātomti jabatānh nymē ar ngrer ne me arē.

—Bēnjadjwýr, Metīndjwýnh, atýxo abē kumkati.

Mrāmri ne ga araxo mýjja kunī nhipēx nhym akôt rax ne uma ne.

Ga ne ga abē pyka kunīkôt me kunī nhõ Bēnjadjwýr rax ne ar meo aba mextire ne ar meo aba.

Nã gām memã akabēn pýnh ne arē ne katāt memã akabēn jadjuw.

<sup>4</sup> Nã, Bēnjadjwýr, nhýnh ne me'õ kum apyma kêt got.

Nhýnh ne me'õ amã amextire jarēnh kêt got. Me kunī dja me kum apyman abenmã arax jarē.

Gajbit ne ga amexo apyma.

Nhym kam pyka kunīkôt me kunī dja me awýr ban bōx ne amã rax jarēnho kumex.

Nã gām pñne memã o pānh, katāt memã o pānh.

Nhym me kunī arým omūn kam amã rax jarē, ane.

Nãm ã me ngrer ane. <sup>5</sup> Nhym kam ijukri Metīndjwýnh nhūrkwāti amijã kutan dja. Kājkwakam Metīndjwýnh nhūrkwāti amijã kutan dja ba omū. Nhym kadjwýnhbē Metīndjwýnh nhõ kumoka'ê mextire jadjwý amijã kutan dja. <sup>6</sup> Nhym kam Metīndjwýnh nhūrkwāti kurūm kadjy mrānh djwýnh kubē 7ja apôx. Nãm apýnh mýjjao kute meo bikēnh djāri kubē 7ja me kadjy amýn o ku'ê. Kubēkà jaka, kubēkà jadjēnh ne angij ne o ku'ê. Ne kēn karýro amirunh pren 'ã ku'ê.

<sup>7</sup> Nhym kam mýjja tñ amānhkrut ne amānhkrut 'õ ne arkum ngōnh ngã. Kadjy mrānh djwýnh kubē 7jamã apýnh kungã. Kēn karýro ngōnh kubē 7 ne arkum kungã. Ngōnho ipu ne arkum kungã. Mýj ne kam ipu?

Bir, Metīndjwýnh ngryk ne kam ipu. Metīndjwýnh ta tñ ne ar ba rã'ã rã'ã ne kute o ino rer kêt, tām ngryk ne ngōnhkam ipu. Tām ne arkum kungã.

<sup>8</sup> Nhym kam Metīndjwýnh kūm pñne ūrkwāti kre jaê. Mýj kūm nã? Bir, Metīndjwýnh raxmē mexmē týxmē uma kam kūm. Tām ne pñne ūrkwāti kre jaê. Nhym me te Metīndjwýnh nhūrkwātimã ngjēnhmã. Nhym arým Metīndjwýnh kūm mebē aptà. Nhym kadjy mrānh djwýnh kubē 7 ne apýnh mýjjao kute meo bikēnh djāri kubē 7ja me'ã kapīno ku'ê, aben nHITEPã me'ã kapīno ku'ê. Nhym me'ã kapīn pa nhym me arým Metīndjwýnh nhūrkwātimã wangij.

## 16

*Me kute ngōnhbē 7kam Metīndjwýnh ngryk me'ã kapīn.*

<sup>1</sup> Nhym kam Metīndjwýnh nhūrkwāti kurūm me'õ kabēn. Kāj bē kabēn ne kadjy mrānh djwýnh kubē 7mã kum,

—On o tēn pykakam kapī. Ngōnhbē 7kam Metīndjwýnh ngryk ipuwā on kapī, ane.

<sup>2</sup> Nhym kam kadjy mrānh djwýnh kutewa o tēn pykakam kapī. Nhym kam kuwē me'ã apôx. Kuwē punure. Tokry:. Nhýnh me ja'ã ne apôx? Bir, mry kute me'ã idji janhōr nhym me kute mry karōmã rax jarēnhja, me tām ne kuwē me'ã apôx.

<sup>3</sup> Nhym kam atāri kadjy mrānh djwýnhja Metīndjwýnh ngryk 'õdjwý kapī. Ngō raxbē pyka kêt kam ne kapī nhym arým ngō ta tu kamrô, kute me'õ tyk kamrô pyrāk. Nhym kam ngōkam mýjja ar baja kunī ty. Tu tykkumrēx.

<sup>4</sup> Nhym kam atāri kadjy mrānh djwýnhja Metīndjwýnh ngryk 'õdjwý kapī. Ngō bixabjērmē inorekam ne kapī. Nhym arým ngō ta tu kamrô.

<sup>5</sup> Nhym kam kadjy mrānh djwýnh kute ngō pumūnh djwýnh kabēn, ba kuma. Nãm Metīndjwýnhmã kum, —Be, mrāmri. Ga ne ga amexo apyma ne amrēbē: adjākamã atñ ne ar aban mã atñ rã'ã, mrāmri.

Nã gãm katàt memã o pãnh ne, ane.

<sup>6</sup> Nãm me anhõ me mexja nhimex ne, ne akabën jarënh djwýnhjadwý nhimex ne, ne me ja kamrõ kapĩ: no kumex.

Ga arým meo angryk ne kam pãnh ngõ kamrõ memã angã, me kute o kõmmã.

Mrãmri ne pãnh mexkumrëx, ane.

Nãm ã ngõ pumũnh djwýnh Metĩndjwýnhmã ane.

<sup>7</sup> Nhyam kam kikre kudjý djà bõr djàdjwý kabën ne, ne kum, —Nã, mrãmri, Bënjadjwýr, Metĩndjwýnh atýxo abê kumkati.

Ga ne ga akabën pydjín arën arým prĩne katàt memã o pãnh ne, ane.

Nãm ã kikre kudjý djà bõr djà kabën ane.

<sup>8</sup> Nhyam kam atãri kadjý mrãnh djwýnhja Metĩndjwýnh ngryk 'õdjwý kapĩ. Myt'ã ne kapĩ nhyam kam myt pôr ne prĩne me kuga. <sup>9</sup> Arngro týxkumrëx ne prĩne me kuga. Te me kuga nhyam me mã Metĩndjwýnh japrý. Metĩndjwýnh kute apýnh mýjja kute meo bikënhmã me'ýr anorja tãm ne me aprý. Mã aprý. Me kute amim kator kêt ne wãnh axwemã irer kêtumrëx. Kute kum mex jarënh kêtumrëx.

<sup>10</sup> Nhyam kam atãri kadjý mrãnh djwýnh ja Metĩndjwýnh ngryk 'õdjwý kapĩ. Mry krĩ djàkam kapĩ nhyam arým õ me ja'ã akamàt kô tyk ne. Akamàt kô tyk prĩne meo ajkamuw. Nhyam kam me tokry djàje tu àmnhirënhõ kumex.

<sup>11</sup> Àmnhirënhbê Metĩndjwýnh japrýo kumex. Kàjkwakam Metĩndjwýnh ne me ùn ne. Me tokry djàje, kuwëmë mýjja tokry djàje ne me Metĩndjwýnh djũno kumex ne amim kator ne kute wãnh axwemã irern 'ýr amijo akëx kêtumrëx.

<sup>12</sup> Nhyam kam atãri kadjý mrãnh djwýnhja Metĩndjwýnh ngryk 'õdjwý kapĩ. Ngõ raxbê Jupraxikam ne kapĩ nhyam kam tu ngõ ngrà, me kam tëm kadjý. Kàjkwa krax kurũm me bënjadwýr tëm ne ngõ'ã rër, kadjý ne ngrà. <sup>13</sup> Nhyam kam karõ amãnhkrut

ne ikjêkêt ne apôx ba omũ. Karõ punu kute bri ponhti pyræk ne apôx ba omũ. Mry kaæk jajkwa krekremë mry jajkwa krekremë ar kabën jarënh djwýnh 'ëxnhĩja jajkwa krekremë ar ja jajkwa krekre kurũm ne bri apôx, ba omũ.

<sup>14</sup> Ar karõ punu kute amijo brija ne Ar kubê Xatanaj nhõ àpënh ne kam kute mýjja pumũnh kêt kwý nhípëxmã. Ne kam mã me bënjadwýr rũnh'ýr ba. Pyka kunĩkõt me bënjadwýr rũnh kunĩ'ýr ban meo akprõ. Me me'ýr prõt kadjý ne meo akprõ. Metĩndjwýnh týxo kubê kumkati ngryk nhõ akatikam, õ akati pymakam dja me me'ýr prõt ar ba.

<sup>15</sup> Me abenwýr prõt kadjý ne me abenwýr mõn aben tẽpo mõ nhyam Jeju imã kabën ne. Ne imã,

—Ë, on me ikabën ma. Dja ba me aërbê me'ýr bõx. Kute me àkĩnhĩ me aërbê me ùrkwãmã ngjêx ne mekbê àkĩnh ba pyræk. Dja ba ã me aërbê me'ýr ibõx ane. Nhyam bep me õt kêt ne no týx ne kute ikam amako krĩja dja me kĩnhkumrëx. Me tãm dja me kute me mrãnhmã kute kubëkã jangjênh ne mrãnh djàkam amako krĩja pyræk. Nhyam bep me ate krãja dja me kute me õt mýrri me ban bõx nhyam me kute kubëkã jangjênh kêt ne pijàmkam mrãnh pyræk. Dja me ã kute ikam amak kêtja pijàm ane, ibõxkam ã pijàm ane. Nãm ã Jeju Kritu memã amibõx djà jarënhõ ane.

<sup>16</sup> Nhyam kam ar karõ punu kute amijo brija me bënjadwýr rũnhõ akprõ. Me kute me'ýr prõt kadjý ne meo akprõ. Me kute abeno bikprõnh djà nhidjibê Amadõ. Mekbê idjaer kabënkam ne Amadõ. Kam ne me bënjadwýr rũnh abeno akprõ.

<sup>17</sup> Nhyam kam kadjý mrãnh djwýnh kute katë ne Metĩndjwýnh ngryko ino rer kapĩ. Kõk djàbërkam ne kapĩ nhyam kam Metĩndjwýnh krĩ djàti kurũm me'õ kabën. Metĩndjwýnh nhũrkwãtikam krĩ djàti kurũm ne kabën ne. Kàj bê kabën ne,

—Anũ, o ino rer ne arým ja, ane.

18 Nhyam kam na adjênhmê krakmê rârâkmê. Nhyam kam pykadjwý tertet tỳ:x ne. Nãm amingrêk tỳx ne. Me bakrax kurũm me bakukãmãre aben nHITEPã bixadjwýr tẽm ja'õ kute pyka kute amingrêk ja'õ pumũnh kêtKUMRÊx. Nãm tertet tỳ:x ne.\*

19 Nhyam kam krĩrax jabatãnhbê Babirônijkam pyka ajkij nhyam kikre kunĩ rôrôk ne ajkaten amingrãn kumex. Babirônijkam pyka amikokij ne arým amãnhkrut ne ikjêkêt ne ikwã. Nhyam pyka kunĩkôtdjwý krĩrax rôrôko kumex nhyam kikre prĩne amikaten kumex. Be, mrãmri ne Metĩndjwýnh Babirônij jabatãnhja mar ar o ban kam arým o ajkê, prĩne kum axweo pãnh ne. Nãm tu mekam ngryk tỳx ne. Mýj me'õ gêdja kubê amijo apdju? Be, dja me kunĩo ajkê, prĩne meo ajkê. Djãm Metĩndjwýnh me axwekam ngryk kêt got.

20 Nhyam kam apêxti kunĩ nhĩ'ãm mrãn akuno. Nhyam krãnhdjwý kunĩ tu akuno.

21 Nhyam kam namê'y me'ã rôrôko kumex. Kãjkwã kurũm ne me'ã rôrôk ne. Axwe abatãnh, axwe utĩ. Utĩkam 'ã akre kute 40 kiru pyrãk. Djãm kam got me axwe kangan kam Metĩndjwýnhmã rax jarê? Arkati, nãm tu me Metĩndjwýnh djũno kumex. Namê'y kute meo bikênhkam tu Metĩndjwýnh djũno kumex. Djãm namê'y rôrôk kajgo got? Kati, nãm meo bikênh rax ne.

## 17

### *Me'õ kuprý kurêti mry'ã ýr.*

1 Nhyam kam kadjy mrãnh djwýnh kubê 7 kute ngõnhbê 7 jamýnhja 'õ ne imã,

—Apa, amrê tẽ, ba amã mýjja jakre ga omũ. Me'õ kuprý ne ja. Tãmja ne ngõ kunĩ'ã krĩ, ane. Tãmja ne me kunĩ abenmã arê. Me kunĩ arým abenmã kurê jarê. Nhyam Metĩndjwýnh arým axwe man kute o bikênhmã. Krĩraxbê

Babirônij ne me'õ kuprý kurê'ã ami-jakre. Krĩrax jakam ne mýjja punu ne kam kute me'õ kuprý kurêti pyrãk.

2 Nhyam apýnh pyka djãri me õ bẽnjadjwýr rũnh 'ýr bao ku'ê. 'Ã aben japa. Nhyam pyka kunĩkôt me kunĩ 'ýr ban kam kumex. Me'õ nija ta ne memã kadjwati kangô\* ngã nhyam me o ikõn ajbãn kam kurêo kumex.

Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh imã ane. 3 ã imã anen kam mã ikarõo tẽ. Kapôt kukritmã ne ikarõo tẽn o bõx. Ba kam me'õ kuprý kurêtiya pumũ. Nhyam mry kamrêk'ã nhý. Nhyam mryja'ã idjio tuknĩ. 'Ã idjijao ne prĩne Metĩndjwýnh japrýn ùn ne. Nhyam mry krãbê 7 ne bãribê 10.

4 Nhyam me'õ kuprý kurêtiya kubêkã kamrêkmê tyk jadjãn o nhý. Kunhêr krãptĩ. Kẽn karýrmê kẽn mextemê angã krã kute ngãp jadjênh pyrãk. O ne amikunhêr. Ne ngõnhkrã byn o nhý. Kẽn karýro ngõnhkrãkam mýjja kroo ipu ne kubyn o nhý. Mjên prãmmê kurêmmê ja ne kam o ipun 'ã kubyn o nhý. 5 Ne kuka'ã idji. Mýj idji nã? Bir, mýjja bipdjur. Bir, —Krĩrax jabatãnhbê Babirônijkam ne me kuprý kurêti kator kutewa nhyam kam me ô'ã pyka kunĩkôt punu ar ba, arĩk ar ba. Nãm ã kuka'ã idji ane.

6 Me'õ kuprý kurêtiya tu ajbã. Kamrô ne o ikõn kam ajbã. Nãm prĩne Metĩndjwýnh nhõ me mexja kwý nhimex ne, prĩne me kute tu amim Jeju markumrêx ne mã kôt bikamênh nhyam me te kute me par nhyam me mã kôt bikamênhja ne prĩne me imex ne me kamrô kapĩn o ikõn kam ajbã. Be, nija ne ba omũn kam kam ino tyn djan te ije omũnhmã ne kam,

—Tõ mýj nã? ane.

7 Nhyam kam kadjy mrãnh djwýnh imã,

—Mýkam ne ga kam ano tyn dja? ane. Ë, ba mýjja bipdjurja amã arê ga ama. Ba amã nija jarê, krĩrax kute ni jaxweti'ã amijakreja amã arê ga ama,

\* 16:18 Djãm pyka kute amingrêk kêt Arkati. Pyka kute amingrêk. \* 17:2 Mýjja me kute o kõm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangõmê uba kangõmê, mýjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarê.

ne ajte mry kute turja jarë. Mry krâbê 7 ne bàribê 10, tãm dja ba amã arë, ga ama.

<sup>8</sup> Mry aje omũnhja ne amrêbê tĩn ne ar ba. Ne kam tu akuno. Dja ajte kato. Kre ry typydjikurũm ajte katon ar mrã. Ar mrãn kam tu biknorkumrêx ne. Nhy m bep pykabê me ja te omũn kam abenkam no tyn kumex. Me kute Jeju mar kêtja dja me te kute mry marmãn kam abenkam no tyn kumex ne abenmã,

—Mýj mry got ja? Nãm tĩn ne ar ban akunon kam ajte akubyn kato, anhÿro kumex.

Djã nãm Metĩndjwýnh me ja tĩn rã'ã rã'ã'ã pi'ók no'ók got me kôt mry ma? Kati, pyka nhipêx kêttri kute me ja tĩn rã'ã rã'ã'ã pi'ók no'ók kêt. Kam dja me mry mar kêtumrêx ne. Kam ne me mry tĩn ne biknor ne ajte akubyn katorja pumũn kam abenkam no tyn kumex.

<sup>9</sup> Ë, me no mexbit dja me kuma, me kute mýjja marbit dja me kuma. Ë, mry krâbê 7 kubê mýjja amãnhkrut. Krã kubê krãnhre ne krĩ. 'Ã ne nija krĩ. Adjwýnhdjwý krâbê bẽnjadjwýr rũnhbê 7. <sup>10</sup> Bẽnjadjwýrbê 5 ne arým kêt mexi. Nhy m bep pydji ne tĩn ne ar ba rã'ã, nhy m bep ikjêja ne kator kêt rã'ã. Dja katon kam ar meo ba ngrire. <sup>11</sup> Be, mryja amrêbê tĩn ne ar ban arým biknorja, tãm ne kubê bẽnjadjwýr rax'õ, bẽnjadjwýr rũnhbê 7 ja'õ, ne arkôt akuno.

<sup>12</sup> Nhy m bep bàribê 10, aje omũnhja kubêdjwý bẽnjadjwýr rũnhbê 10. Kraxje mete ar'ã bẽnjadjwýr mẽnh nhy m ar kute ar meo ba kêt. Adjým, tũmrãm, dja me ar'ã bẽnjadjwýr mẽ nhy m ar meo ba. Mry mẽ ar aprakamã ar ar meo ba. Dja ar ro'ã ar meo ba ngrire.

<sup>13</sup> Be, bẽnjadjwýr rũnhja godja ar abenkôt kabẽn ne tu mry kabẽnkôt ar meo ba. Nhy m mryja pydji ne bẽnjadjwýr raxo ar akren ar meo ba. <sup>14</sup> Nhy m kam bẽnjadjwýr rũnhja dja Mrykĩ'ãtomti jabatãnh ny'yr prõt ne. Ar kunĩ dja ar'yr prõt ne.

Nhy m bep Mrykĩ'ãtomti jabatãnh ny ta dja amijo aptãn pyka mẽ aro amrà. Djãm Mrykĩ'ãtomti jabatãnh ny bẽnjadjwýr ngri got. Arkati. Bẽnjadjwýr raxbê kumkatiti:. Kute bẽnjadjwýr raxo pykabê me bẽnjadjwýrja kunĩ jakrenh mexi. Kam ne kubê Bẽnjadjwýr raxbê kumkatiti:. Kam dja õ me jamẽ prĩne pyka mẽ ar bẽnjadjwýrbê 10jao amrà. Õ me ja, Metĩndjwýnh kute amiwýr me 'wýr ne kute amijo me utãrja nhy m me tu kute amim markumrêx ne mã kôt bikamẽnh ne kute kanga kêt, me tãm dja me Mrykĩ'ãtomti jabatãnh nykôt mõn kurê djwýnhjao ajkê.

Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh imã ane. Æ imã 'ã ujarẽnh ane. <sup>15</sup> Ne kam arek imã kabẽno dja ne imã,

—Ë, apýnh ngõ ikwãja, 'ã me'õ kuprý kurêti krĩ ga aje omũnhwã, ngõja ne kute me uræk. Me'ã ne ngõja amijakre. Apýnh me õ pyka djãri, apýnh me ba djãri, apýnh mebẽngõkre ba djãri, apýnh amynggrãri me ba djãri, apýnh me kabẽn djãri kunĩkôt me ja'ã ne ngõja amijakre.

<sup>16</sup> Ne aje bàribê 10 pumũnhwãmẽ mry'ã ýr ga aje omũnhwãmẽ ar tãm dja Ar kubê ni kuprý kurêtiã kĩnh no kati ne arkum kurêkumrêx ne kam o ajkê. O ajkẽn prĩne kunhẽrmẽ õ kubêkã mexja kubê kunĩ by nhy m tu irãri nõ. Nhy m kam ar i kwý krẽ, me'õ kuprý nhĩ kwý krẽn kam 'ã kãtãm kuwykam kumẽ nhy m prĩne xêr.

<sup>17</sup> Mrãmri dja ar ã o ane. Mýkam? Bir, Metĩndjwýnh ne kadjy ar ngrêk ne, bẽnjadjwýrbê 10ja ar ngrêk ne. Metĩndjwýnh ta ne arým amim 'ã karõ ne kam ar kadjwýnhbê arkum arẽ. Nhy m kam kôt ar bẽnjadjwýrbê 10ja õkre kadjwýnhbê amim 'ã karõn o ajkê. Nãm ar axikôt kabẽn ne mrymã kum,

—Gajbit dja ga apydjin abẽnjadjwýr rax ne ar meo aba. Nhy m be nija gẽdja wãm nõ, ane. Nãm Metĩndjwýnh anhÿr djwýnhrà m tu kõnh arkum irkumrêx nhy m kam ar kôt o tẽn o tẽn inomã kumẽ. Ar kute amimar kêt ne ar Metĩndjwýnh kabẽnkôt tẽ.

18 Nhym krĩrax jabatãnhbê Babirônij ne me'õ kuprý kurëti ga aje omũnh wã'ã amijakre. Krĩraxja ne pyka kunĩkôt me kadjy bẽnjadjwýr nhym bẽnjadjwýr kunĩ 'ýr ba:o ku'ê, 'ýr õ nèkrêxo bao ku'ê, nhym kam krĩraxbê Babirônij raxo bẽnjadjwýr ja jakre ne kam meo ba, ane. Tãm ne me arým o ajkê, ane. Be, nãm ã kadjy mrãnh djwýnh imã 'ã ujarënh anen imã arënh tẽn inomã kumê.

## 18

### *Kute pyka mẽ Babirônijo bimirak.*

1 Ba arek omũnho dja nhym kam kadjy mrãnh djwýnh 'õ kàjkwa kurũm tẽn ruw. Kute bẽnjadjwýr rax pyrãk ne adjênho prĩne pyka kurwý. 2 Ne kam kãj bê kabẽn ne,

—Ë, arým ne kêt ne. Krĩraxbê Babirônij, krĩ jabatãnhja ne Metĩndjwýnh prĩne o ajkên pyka mẽ meo amrà nhym arým kêt ne.

Arým ne Xatanaj nhõ àpênho punu 'ýr bõx ne kam kam ar ba. Nhym kam apýnh me karõ punu djari kam ar ba. Nhym apýnh àk punu djari kunĩdjwý me kum kurêja kam ar ba.

3 Mrãmri ne Metĩndjwýnh arým prĩne pyka mẽ meo amrà nhym kam kam ar ba. Mýkam?

Bir, axwe pãnh. Babirônijkam ne me axwebit ar ba. Kam ne me axwe'ã bit abenmã karõ.

Kute me'õ kuprý kurëti 'õ kute amijã memã àpnên nhym me tu 'ýr ba ar ba nhym kute memã kad-jwati kangô\* nhõr nhym me kute o kõm ne bibãnh ne kurê ar ba pyrãk.

Nãm me ã pyka kunĩkôt kum krĩraxbê Babirônij kĩnho ane. Pyka kunĩkôt ne me bẽnjadjwýr kunĩ kum kĩnh ne 'ýr bao ku'ê kute me'õ kuprý kurëti'ã me kute aben japanh pyrãk nhym pyka kunĩkôt me kute nèkrêxo ba djwýnh Babirônij'ýr õ nèkrêxo

bao ku'ê ne arým pãnh õ pi'ók kaprĩ rax ne.

Babirônij axwe kum nèkrêx prãm kute me'õ mjên prãm pyrãk nhym me kute nèkrêxo ba djwýnh kôt õ pi'ók kaprĩ rũnhkumrêx ne. Djãm Babirônij mex got. Axwe punu, ane.

Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh kabẽn ane. 4 Nhym kam kàjkwa kurũm me'õdjwý kabẽn ne memã kum,

—Apa, inhõ me ja, on me me kurũm akato. Mekôt me ajaxwe ba ije mekôt me ajo ibikên karõ on me akato, ane.

5 Be, nãm Babirônij aben nwhitepã axwe tẽn arým kàjkwa 'ýr itep ne. Nhym Metĩndjwýnh kute axweo biknor kêtumrêx. Nãm kuman o nhý, ane.

6 Gora me amipãnh. Krĩraxbê Babirônij kute me ajo bikên 'ãnh dja ga me amipãnh o abikênho itep ne, o aben pyrãk ne.

Kati, me amipãnh o abikênho amãnhkrut. Djãm krĩraxbê Babirônij kute me ajo bikên ngri got. Axwe kute me ajo bikên raxi, kam dja ga me amipãnh o abikênho amãnhkrut ne.

Nãm mýjja djýo me akõm ne. Kam dja ga me amipãnh mýjja djýo kõmo amãnhkrut ne, ane.

Nãm mýjja djýo kõm'ã kute meo bikên jakre,

—Kam dja ga me amipãnh mýjja djýo kõmo amãnhkrut ne, ane.

7 Krĩraxbê Babirônij ajbit ne raxo amiptàn õ nèkrêx kumex. Kam dja ga me me kaprĩmẽ me tokrymẽ o amipãnh, kute õ nèkrêx kumexja 'ãnh o itep ne.

Nãm krĩraxbê Babirônij õkre kad-jwýnhbê amim,

“Ota ba arek ibẽnjadjwýrkumrêx ne nhý. Mýkam dja ba ikaprĩ?

Djãm imjên ibê tyk got ba ikaprĩ?

Djãm ibixangri dja ba ibên kêt mex ne nhý?

\* 18:3 Mýjja me kute o kõm ne kôt bibãnh kunija, kadjwati kangõmẽ uba kangõmẽ, mýjja kangõ kuni ne me kum kadjwati kangõ jarê.



Kati, ibixangri kêt. Kam dja ba ikapří kêtikumrêx”, ane.

Nãm ã krĩraxbê Babirônij ni'ã amijakreo ane.

<sup>8</sup> Nãm ã amim ane ne kam nhỹ. Kam dja têtê apỹnh mýjjao kute meo bikênh djari 'yr bôx.

Myt tãmkam dja o bikênh djaja kunĩ abenã rôrôk ne arým 'yr bôx.

Gêdja tyk 'yr bôx ne bixangri 'yr bôx ne kum prãm 'yr bôx.

Têtê dja o bikênh djà ja kunĩ 'yr bôx. Nhym kam me kuwykam kumê nhym xêr.

Bênjadwýrbê Metĩndwýnh ne týxkumrêx ne kum axwe pãnh jarê nhym arým 'yr bôx.

Nãm ã kabên ane.

<sup>9</sup> Pyka kunĩkôt dja me bênjadwýr àmrao kumex. Me bênjadwýrja kum nija kĩnh ne 'yr bao ku'êkam kute me me'ô kuprỹ kurêti'yr me bao ku'ê ja pyrãk. Kam dja me abej àmrao kumex. Me kute kukwakam amim nêkrêxo àptãr o bakam. Dja krĩrax pôr ne kũm ty:k ne. Nhym me bênjadwýr abej àmra:o kumex, <sup>10</sup> omũho kumex. Krĩrax kaprĩmê tokry pymaje ne me nĩjar djan omũho kumex ne kam abenmã kum,

—Watĩre, Babirônij. Krĩrax jabatãnh, krĩrax puma, watĩre.

Nãm tebê Metĩndwýnh prĩne ajo ajkê ga nõ, ane.

<sup>11</sup> Nhym me pyka kunĩkôt kute nêkrêxo ba djwýnhjadwý àmrao kumex ne kaprĩ:re. Nhym tu wãnh nêkrêx nõ. Mýj me'ô godja me kute nêkrêxo ba djwýnhbê nêkrêx byn pãnh pi'ôk kaprĩ ngã? Arkati. Babirônij ne ipêxri me kute nêkrêxo ba djwýnh kute kum nêkrêx rero bajamã o pãnh ne.

Nhym arým xêr nhym kam <sup>12</sup> me'ô kute mekbê apỹnh me kunhêr djari byr kêtikumrêx, me ô kên karýrmê kryt jakamê kên jadjênhmê angã krã kute ngãp jadjênh pyrãkmê kubêkã jakamê kubêkã tykmê atemã kubêkã mêrebê xêdamê kubêkã kamrêkmê apỹnh pĩ kudjỹ djàrimê apỹnh mrybê erpãxi djwao mýjja nhípêx djàrimê apỹnh

pĩ pãnh raxo mýjja nhípêx djàrimê atemã ngônhbê brôdjimê ngônh tykmê atemã kênbê mamoremê <sup>13</sup> mýjja djãnhbê kaneramê me krã ngrãnh djãmê kikre kudjỹ djãmê me kudjỹ djábê miramê me kudjỹ djà 'ômê uba kangômê atemã rôny kangô 'ômê atemã djwý djôm 'ômê djwýbê trigumê me ô kritbê mrytimê mrykĩ'ãtomtimê kawarumê pĩo kãmranhtýxmê me memã àpênh kajgo ar ba, me kute meo pãnh ne amim me pa 'amýnh nhym me memã àpênh kajgo ar bajamê. Nã, mebêngôkredjwý.

Ja kunĩ ne Babirônij tĩnri amim amýn pãnh memã pi'ôk kaprĩ ngã nhym kam ajbir kêt ne. Mýj me'ô godja amim amýn kam pãnh mekmã pi'ôk kaprĩre ngã. Arkati.

<sup>14</sup> Nhym me kute nêkrêxo ba djwýnh Babirônijmã kum,

—Be, apỹnh me amã mýjja mex kĩnhja ne arým me abê kêtikumrêx. Me anhô nêkrêxmê me akunhêr kunĩ ne arým tu biknorkumrêx. Dja ga ajte omũnh kêtikumrêx, ane. Nãm ã me kute nêkrêxo ba djwýnh kum ane.

<sup>15</sup> Ne nĩjar djan omũho kumex. Krĩrax kaprĩmê tokry pymaje nĩjar djan omũho kumex. Kukwakam ô nêkrêx rax ne mekbê kêt nhym me kam o aman kam abej àmrao kumex ne kam kaprĩ:ren abenmã kum,

<sup>16</sup> —Watĩre, Babirônij, krĩrax jabatãnh, watĩre. Tãm ne arým kêtikumrêx.

Nãm ipêxri kubêkã mexbit jangij ne o mrã. Kubêkã jakamê kakrãtykmê kamrêkmê. Nãm kunhêr pãnh raxobit amikunhêr, kên karýrmê kên jadjênhmê angã krã kute ngãp jadjênh pyrãkmê. Ý, tãm ne arým kêt ne.

<sup>17</sup> Nêkrêxja ne arým pyka mē amrà. Amikrà kêt ne arým pyka mē amrà. Kãxdjãkênh ipók pydjikam, ane.

Nãm ã me kute nêkrêxo ba djwýnh kaprĩkam abenmã ane.

Nhym kam me ngô raxkam kãkam ar bajadjwý kaprĩ. Me kute ngô raxbê

pyka kêt kam kà raxo ba djwýnhmê me kâtàm kâkam ar bajamê me kute kào ba djwýnh nhõ àpênhmê me kute ngôkôt nèkrêxo bajamê. Me ja kunĩ ne me kaprĩn nĩjar kumex ne àmrao kumex. <sup>18</sup> Krĩrax pòk ne kũm tyk py-maje ne me nĩjar omũnho kumex, abej àmrao kumex ne kàj bê abenmã kum,

—Krĩrax jabatànha pydjii. Nhýnh ne 'ômê kute aben pyræk? ane. Nãm ã me kà raxkam ar baja abenmã ane.

<sup>19</sup> Ne kam kaprĩkam pykao amikrã kaprêpræk ne krĩrax jabej amran kam kaprĩ:re ne kum,  
—Watĩre, Babirônij, krĩrax jabatànha, watĩre.

Akukwakam ne ba me ikunĩ inhõ nèkrêx rũnh ne. Nãm bãm me kâkam awýr mýjjao iban o bõx ga pãnh me imã mýjja ngã.

Ba me ikunĩ akukwakam inhõ nèkrêx rũnh ne.  
Ga tebê arým pyka mẽ amrà. Jakam dja ba me arĩk ar iba, ane.

Nãm ã me ngô raxbê pyka kêt kam kà raxkam ar baja krĩraxo aman ã kum ane. Nhy m kam atemã me'õ kabên.

<sup>20</sup> —Be, kâjkwa, on akĩnh. Arým ne Metĩndjwýnh o ajkê. Me gadjwý, Metĩndjwýnh nhõ me gamê Jeju kute me anorjamê Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnhmê on me akĩnh. Metĩndjwýnh arým me apãnh Babirônijo ajkê. Kam dja ga me tu akĩnhkumrêx.

<sup>21</sup> Nhy m kam kadjy mrãnh djwýnh týxkumrêx 'õ kên by. Kên rax, kên jabatànha. O ne mekbê idjaer bãy ngãn ôm ne. Tãm ne kumýn o ngô rax kôpênàt ne. Ne mekmã kum,

—Dja ã Metĩndjwýnh krĩrax jabatànha bê Babirônijo bikênho ane, kôpênàto bê o ane. Gêdja tu biknorkumrêx ne ajte kator kêt kumrêx.

<sup>22</sup> Godja ajte me'õ me akam ngrer kêt kumrêx. Atemã pĩjãbàremê pomê ngônho potimê. Ja kunĩkam ngrer dja ajte me akam kator kêt kumrêx. Nhýnh ne me'õ mõn ajte me akam ngrero dja? Arkati.

Nhy m me apýnh ê mex djari 'õ ajte me akam kator kêt kumrêx. Nhýnh ne me ê mex 'õ me akam dja? Arkati.

Nhy m me ni'õ me akam djwý ka'uko ýr kêt kumrêx. Nhýnh ne me ni'õ djwý ka'uko nhý got ga me aje marmã?

<sup>23</sup> Nhy m ngônhpòkdjwý me akurwý kêt kumrêx. Nhýnh ne me akam ngônha pòk 'õ godja me akurwý?

Ne me keketdjwý mar kêt ne. Nhýnh ne me'õ ajbir abenwýr mör ny got kĩnhkumrêx ne kute abenmã kabên ne keketmã? Arým kêt kumrêx.

Me akam me kute nèkrêxo ba djwýnh ne pyka kunĩkôt me kuràm õ nèkrêx rũnh ne.

Ga arým apýnh me ba djari me kunĩ noo akuno. Nãm gãm adjukaneo me noo akuno nhy m arým pãnh Metĩndjwýnh prĩne ajo ajkê, ane.

Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh ane.

<sup>24</sup> Be, Babirônij ne Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnhmê Metĩndjwýnh nhõ me mexja par ar o ba. Babirônij kabênkôt ne me pyka kunĩkôt me par ar o ba. Kam ne Metĩndjwýnh meo ngryk ne me pãnh prĩne Babirônijo ajkên pyka mẽ o amrà.

## 19

*Me kute Metĩndjwýnhmã mex jarênh.*

<sup>1</sup> Nhy m kam mýjja kute me krãptĩ kanga pyræk ba kuma. Kâjkwakam ne me krãptĩ kabên ne, ne,

—On me Metĩndjwýnhmã mex jarê. Me banhõ Metĩndjwýnh, ajbit ne kubê me bapytãr djwýnh, gu me kam abenmã mex jarênh abenmã bënjadjwýr rax jarê.

<sup>2</sup> Ta ne kabên pýnh ne katàt memã axwe pãnh jarê. Mrãmri ne arým kum pãnh jarê. Me'õ kuprý kurëtija, tãmja pydji ne rax ne pyka kunĩkôt me'ã axwe rê nhy m me kôt axwen arĩk ar ba, tãm. Kumã ne Metĩndjwýnh pãnh jarê.

Arým ne kam ngryk ne o ajkê. Nãm ò àpênho ngryk ne kam me pãnh o ajkê, kute ò àpênh par ne kamrô kapĩnkam ngryk ne kam me pãnh me'ò kuprý kurêtijao ajkê. Mrãmri, ane.

Nãm ã kàjkwakam me krãptĩ ane.

<sup>3</sup> Ne kam ajte kàj bê kabên ne,  
—On me Metĩndjwýnhmã mex jarê.

Krĩrax jabatànhbê Babirônij ne mã pôr ne kũm tyk rã'ã rã'ã. Àtyk kêtukumrêx, ane.

Nãm ã kàjkwakam me krãptĩ ane.

<sup>4</sup> Nhym kam mebêngêtbê 24mê mýjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrut ne tu mýrbê rôrôk ne Metĩndjwýnhmã rax jarê. Metĩndjwýnh krĩ djatikam ýrjamã rax jarên kum,

—Mrãmri godja ga ã o ane, ane.

Ne kam ajte abenmã kum,

—Gu me on Metĩndjwýnhmã rax jarê, ane.

<sup>5</sup> Nhym kam krĩ djati kurũm me'ò kabên ne,

—Ë, me akunĩ, me abê Metĩndjwýnh nhô àpênh, me amã umaja, me abênjadwýrmê me akàtømmê me akunĩ on me me banhô Metĩndjwýnhmã mex jarê, ane.

<sup>6</sup> Nhym kam mýjja kute me krãptĩ kangao kumex pyrãk ba kuma. Kute ngô rãrãk pyrãk, kute na krikrit tỳx pyrãk. Nhym me krãptĩja kabên ne,

—On me Metĩndjwýnhmã mex jarê. Bênjadwýr djwýnh me banhô Metĩndjwýnh tỳxo kubê kumkati, ta ne bênjadwýr rax ne mrãmri ar meo bakumrêx, kumã dja ga me mex jarê, ane.

<sup>7</sup> Ë, gu me on bakĩnhkumrêx. Me kute abenã ar mênh kadjy bakĩnhkumrêx. Gu me abenmã raxmê mex jarê. Arým ne ò akati 'ýr bôx. Arým ne me kute Mrykĩ'ãtomti jabatàn nymê prômê abenã ar mênhmã, kam dja gu me bakĩnhkumrêx.

Arým ne nija amimex ne. <sup>8</sup> Arým ne kadjy kum kubêkà ngã nhym arým adjã. Kubêkà mexkumrêx, kubêkà jadjênh,

kubêkà ajmã kute kêtukumrêx, ane.

Nãm ã me krãptĩ memã ane. Nãm Metĩndjwýnh kute ò me mexjamã axwe kêt jarênh nhym me katàt mrãnh'ã kubêkà mex jakre ne ta ò me ja'ã prô jakre.

<sup>9</sup> Nhym kam kadjy mrãnh djwýnh imã,

—On 'ã pi'òk no'òk. Arým ne me kute Mrykĩ'ãtomti jabatàn nymê prômê abenã ar mênhmã, nhym me arým kute kadjy djwý djarmã. Arým kadjy mry kumex ne. Nhym arým memã kabên. Me Mrykĩ'ãtomti jabatàn nymê ro'ã ò kwý krên rax kadjy memã kabên ne. Me ajbit dja me kĩnhkumrêx. Me Mrykĩ'ãtomti jabatàn nykôt ò kwý krênja, me ajbit dja me kĩnhkumrêx. On 'ã pi'òk no'òk, ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh imã ane. Ne kam ajte imã,

—Ë, mrãmri ne Metĩndjwýnh arým kabên pydjín arê, ane.

<sup>10</sup> Ba kuman kam kabem itu mýrbê tỳm ne bit ije kum rax jarênhmã, bit ije kadjy mrãnh djwýnhmã rax jarênhmã nhym imã,

—Kati, kwãrĩk wãnh. Badjwý ne ba Metĩndjwýnhmã idjãpênh, akamymê ar akôt Metĩndjwýnhmã idjãpênh. Akamymê ar atỳxkumrêx me aje mekmã Jeju'ã adjujarênjakôt ne ba kum idjãpênh. Badjwý ne ba ar akôt kum apê. Kam dja ga Metĩndjwýnhmãbit rax jarê, ane.

Be, me akajmãtã ne Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh ô'ã memã Jejubit'ã ujarênh ar ba. Ga me kam gadjwý ijuk'ã Jejubit'ã adjujarênh ar aba. Kumãbit ne me kute rax jarênh ar o bamã, ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh imã ane.

*Me'ò kawaru jaka'ã ýr.*

<sup>11</sup> Nhym kam kàjkwa ajkij nhym kawaru jakaja dja. Nhym me'ò 'ã nhỹ. Me'ò nhidjibê Kabênkumrêx, ne ajte idji 'òbê Katàt kabên ne 'ã nhỹ. Nãm katàt memã axwe pãnh jarên kôt me'ýr prôt ne. <sup>12</sup> No pòk kute kuwy pòk pyrãk ne kam bênjadwýr

rax krãdjê tu. Krãdjê krãptĩ ne kutu. Ne ta idji 'ã wajêt. Nnym me kute idjija pumũnh kêt, ajbit ne kute amihidji pumũnh. <sup>13</sup> Ne õ kubêkà kute kamrôkam irja jadjà. Nnym me kum idji jarê. Idjibê Metĩndjwýnh Kabên. Tãm ne me kum arê.

<sup>14</sup> Nnym kàjkwakam Metĩndjwýnh nhõ krãkamngõnh krãptĩ kôt mõi. Ne kam kubêkà mexkumrêx, kubêkà jaka, kubêkà ajmã kute kêt jangij ne 'ã mõi. Kawaru jaka'ã ne me krĩn kôt mõi. <sup>15-16</sup> Nnym Bẽnjadjwýr jajkwa krekre kurũm kàxdjwa kajgo kato. Kàxdjwa kajgo djwa mexkumrêx ne kato. Nnym kubêkà'ã idjin kjê'ã idji. Idjibê

Bẽnjadjwýr raxbê kumkatiti:

Kute bẽnjadjwýr raxo pykabê me bẽnjadjwýrja kunĩ jakrenh mexi.

Kam ne kubê Bẽnjadjwýr raxbê kumkatiti:

Ne kam kàxdjwa kajgo djwa mexjao dja apýnh me ba djari meo ajkê. Meo ajkên kam ar meo ba, me kum àpênhmã dja kabêno me anor ar o ba. Kabêno me anon me axwemã bèn týx ar ba. Djãm kute akrãnmã ar me axweo bamã? Kati, dja kàxo àbêr djào ar mekam ngryk ban mekam ngryk mex ne. Godja Metĩndjwýnh ngryk janênh djakam me kurê ne prĩne me anê nnym me kamrô prõt ne. Djãm Metĩndjwýnh týxo kubê kumkati ngryk ngri got? Nãm ar meo ban ĩ mekam ngryk mex ne.

<sup>17-18</sup> Nnym kam kadjy mrãnh djwýnh pydjĩn dja, ba omũ. Arngro týxkam ne dja. Ne kam kàj bê àkmã kabên ne. Àk kàjkwa tã tor ne mrãnhja kunĩmã kabên ne, ne kum,

—Me apa. Amrê me aben pydji. Arým ne Metĩndjwýnh me amã me anhõ kwý krên djà rax ne o atom ne, me aje krên ne ajajnemã. Ê, bẽnjadjwýr nhĩmê krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwýr nhĩmê me àprãr nhĩmê kawaru nhĩmê 'ã krãkamngõnh krĩja nhĩmê me kute me pa 'amýnh nnym me memã àpênh kajgo ar baja nhĩmê me kute memã o pãnh kadjy àpênhja

nhĩmê me bẽnjadjwýr nhĩmê me kàtãm nhĩmê me kunĩnhĩ dja ga me krên aja-jne, ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh àkmã kabên ane.

<sup>19</sup> Nnym kam mry kute meo bajamê õ krãkamngõnhmê me bẽnjadjwýr rũnhmê arým akuprõ. Me kute Jeju kawaru jaka'ã ýrja 'ýr prõtãm ne me akuprõ. Nnym arým kutã Jejudjwý õ krãkamngõnhreo akprõ.

<sup>20</sup> Ne kam amijo aptàn ar pa 'amýn kuwyo imõtikam ar kumê. Nãm mrymê kabên jarênh djwýnh 'êxnhĩja ro'ã ar pa 'amýn aro tẽn kuwyo imõtikam ar kumê. Kabên jarênh djwýnh 'êxnhĩja ta kute mýjja pumũnh kêt kwý nhipêx, kute mry djõ'ã kabênkôt mýjja pumũnh kêt kwý nhipêx ne o kute me noo biknor. Nhýnh me ja ne me noo akuno? Bir, me'ã mry nhidji jarij ne kute mry karõmã amijarênh ne kute kum rax jarênhja, me tãm ne kabên jarênh djwýnh 'êxnhĩja me noo akno. Kam ne Bẽnjadjwýr Jeju mrymê kabên jarênh djwýnh 'êxnhĩja ar ro'ã ar pa 'amýn aro tẽn kam kuwyo imõtikam ar kumê. Ar tĩn ne ar pa 'amýn aro tẽn kuwyo imõtikam ar kumê. Kuwymê kên ngrãngrã pôkkam ar kumê.

<sup>21</sup> Ne kam me kôt mõrja nhimex ne. Jeju kawaru'ã ýrja tãm ne ajkwa krekre kurũm kàxdjwa kajgo katorjao me imex ne. O ne pyka kunĩkôt me bẽnjadjwýrmê ar õ krãkamngõnh ro'ã me imex ne. Me imex nnym àk kunĩ me kwý krê:n meo ajne.

## 20

*Xatanaj djuwpre'ã amex kubê 1.000.*

<sup>1</sup> Nnym kam kadjy mrãnh djwýnh 'õ kàjkwa kurũm tẽn ruw ba omũ. Ikrakam ne kam o kajkep djà byn o tẽn o ruw. Mýjkam o kajkep djà nã? Bir, kre ry typydjikam o kajkep djà ne kubyn o tẽn o ruw. Kàxirãxtimê ne kubyn o ruw.

<sup>2</sup> Ne kam mry kaàkjao tým, kubê ne Kangã tũm, kute me kãmex jarênh djwýnh. Xatanaj tãm ne o tým ne kàxirãxtio uwpre. Djãm uwpre'ã

amex pydji got. 'Ă amex krăptîi. 'Ă amexbê 1.000. <sup>3</sup> Năm tu kre ry typydjikam kumên 'ă ijên kam o kajkep ne prîne 'ă ijê djào amrà, mýjja kute tom pyrăk o prîne oy.

Be, Xatanaj kute ajte pyka kunîkôt me noo biknorbê ne krekam kumên 'ă ijê. Godja 'ă amexbê 1.000 apêx nhym kam ajte kadjy mrănh djwýnh 'ă kutan kaba nhym ar ba ngrire. Tăm ne ja. Be, ba kam ajte mýjja 'ôdjwý pumũ.

<sup>4-5</sup> Be, me krî djàtidjwý ne kumex ba omũ. Nhym me kam krî. Metîndjwýnh ne arým me jamă kum,

—Me ga dja ga me memă axwe pănh jarê, ane.

Me karôdjwý ne ba omũ. Mýj me karô nă? Bir, me kute memă Jeju'ă ujarênh ar ban Metîndjwýnh kabên'ă ujarênh ar ba nhym me kute me mut krăkăr nhym me tyk karô ne ba omũ. Me kute mrymê mry karô arkum rax jarênh kêt, kute aro Metîndjwýnh ne arkum amijarênh kêt nhym mry te kute me'ă aminhidji janhôr prămjă, te kute me kuka'ă năr me ikra'ă aminhidji janhôr prămjă, nhym me kubê bikênh nhym kam me kute me par karô ne ba omũ. Me tăm dja me akubyn tîn ne kam Kritumê ro'ă ar meo ba. Ar meo ba'ă amex krăptîi ne. 'Ă amexbê 1.000. Me tyk ne akubyn tîn kutewa ne ja. Nhym bep me kătăm tykja, me tăm dja me'ă amexbê 1.000 nhym me akubyn tîn ne.

<sup>6</sup> Nhym bep me tyk ne akubyn tîn kutewaja dja me kînhkumrêx. Arým mexo me akrenh me:x ne. Dja me ajte ty? Arkati. Dja me ajte tyk kêtumrêx, ne kam Metîndjwýnhmê Kritu arkum apê, mebê me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh ne arkum apênh ba. Ne kam ar ro'ă ar meo ba. Ar meo ba'ă amex krăptîi. 'Ă amexbê 1.000.

*Kute kuwyo imôtikam Xatanaj mênh.*

<sup>7</sup> Nhym kam amexbê 1.000 apêx nhym kam kadjy mrănh djwýnh Xatanaj'ă kuta. Kubê ijêja'ă kutan me kadjy kaba. <sup>8</sup> Nhym arým kato, pyka

kunîkôt ajte kute me noo biknormă kato. Dja kăjkwa kraxkam me jamê kăjkwa nhôtka me jamê aktă kăjkwa nhirê'ănh me jamê mekbê Kokmê mekbê Makokmê me kunî 'ýr bôx ne memă kabên jarên me noo aknon meo akprô. Kute Metîndjwýnh nhô me ja'ýr prôt ne kute me par kadjy nărăm meo akprô nhym me kumex. Năm me kute ngô rax mýrri pykati ngră ja pyrăk. Pykati ngră tăm ne me o itun te kute abenă akremă nhym krăptî: anen amũ ajkamê nhym me te o ane. Năm ă krăkamngônhre kumex o ane.

<sup>9</sup> Ne kam prîne me kadjy pyka jaên kam me'ýr môn Metîndjwýnh nhô me mexjamă ipôk ne, krî mexmă ipôk ne. Metîndjwýnh kum krîrax kînhkumrêxja tăm ne me kum ipôk ne. Nhym kam kăjkwa kurûm kuwy ruw ne prîne me kuga nhym me prîne xêr.

<sup>10</sup> Nhym kam Metîndjwýnh bôm 'êxnhîja mē, kute me noo biknor djwýnhja kuwyo imôtikam kumê. Kuwymê kên ngrăngră pôkkam kumê. Kam ne ôbê mrymê kabên jarênh djwýnh 'êxnhîja mē. Ne kam ajbir kam Xatanaj mē. Kam ne Metîndjwýnh prîne aro bikênh rax ne. Nhym ar tokry: ne àmnhirênh ar ba. Àmnhirênh ar ba ră'ă ră'ă. Àmnhirênh ar ba: nhym 'ă akamăt ne tătămkam 'ă akati. Dja o ino rer kêtumrêx ne.

*Metîndjwýnh kute me tykmă pănh jarênh.*

<sup>11</sup> Nhym kam krî djàti jaka dja nhym kam me'ô nhý ba omũ. Nhym kam umaje pykamê kăjkwa prôt ne nhî'ăm tēn akuno. <sup>12</sup> Nhym kam me tyk kabem kumex. Me tyk kunî, me bēnjadjwýrmē me kătammē krî djàti kabem kumex. Nhym kam pi'ôk no'ôk'ă kurê.

Ne kam ajte pi'ôk no'ôk 'ôdjwý'ă kuta. Metîndjwýnh kute me tîn ră'ă ră'ă'ă no'ôkja pi'ôk tăm ne 'ă kuta.

Nhym bep ate ne kute pi'ôk no'ôk kumrêx'ă rēnhja. Pi'ôk jakôt ne Metîndjwýnh memă axwe pănh jarê. Me tînri axwe'ă pi'ôk no'ôk ja ne

Metĩndjwýnh 'ã kurên kam mekmã axwe pãnh jarênho nhỹ, me tykmã pãnh jarênho nhỹ.

<sup>13</sup> Nhyam kam ngô raxbê pyka kêtjadjwý Metĩndjwýnhmã me tyk kanga. Ngô kute me imexja tãm ne kum me kanga. Nhyam apýnh mýjja kute me par djari Metĩndjwýnhmã ajte me kanga. Nhyam me tyk nhõ pyka Metĩndjwýnhmã ajte me kanga. Kum me kanga nhyam me tyk kunĩ krĩ djati kabem kumex. Nhyam mekmã pãnh jarênho nhỹ. Me tĩnri kute amijo bakôt ne memã pãnh jarênho nhỹ.

<sup>14-15</sup> Mekmã pãnh jarênho pan kam ate apýnh mýjja kute me par djari mekam o pôx ne kuwyo imôtikam kurê ne ajte me tyk nhõ pykadjwý kuwyo imôtikam kumê nhyam arým me tyk nhõ pykaja kêt ne. Nhyam bep mýjja kute me parja gêdja ajte akubyn me par kêtumrêx ne. Arým me tyk kêt. Mýjja kute me parja arým kêt.

Nhyam me idji'ã no'ók kêtja, Metĩndjwýnh kute me tĩn ne ar ba rá'ã rá'ã kadjy idji'ã no'ók kêtja, me tãm ne Metĩndjwýnh kuwyo imôtikam me kurê. Me tyk nhijukri tyk ne ja.

## 21

### *Metĩndjwýnh nhõ Djeruxarê ny.*

<sup>1</sup> Nhyam kam kàjkwamê pyka arým ny ba omũ. Nhyam bep kàjkwa tũmmê pyka tũm ne arým nhĩ'ãm tẽn akuno. Nhyam ngô raxbê pyka kêtjadjwý arým kêt.

<sup>2</sup> Nhyam kam krĩrax mextire ruw ba omũ. Krĩraxbê Djeruxarê arým ny ne ruw. Kàjkwa kurũm ruw. Metĩndjwýnh kurũm ne ruw ba omũ. Djeruxarê arým mexkumrêx. Kute me mjên 'ýr ba kadjy kute amimex pyræk, me kute mjên kadjy amimex ne kute kubêkà mex jangjên ne mrãnh nhyam me kute abenã me rênh pyræk.

<sup>3</sup> Nhyam kam krĩ djati kurũm me'õ kabên. Káj bê kabên ne memã kum,

—Ë, arým ne Metĩndjwýnh pykakam me ja'ýr bõx ne kam mekam ar bamã. Dja mekam ar ba ne kam meo aminhõkumrêx ne.

Nã, Metĩndjwýnh ta dja mekam djan <sup>4</sup> kam me kunĩmã no kangô kukõn mekmã o apêx.

Nhyam kam me arým tyk kêtumrêx ne.

Ne kaprĩ kêtumrêx ne.

Ne mýr kêtumrêx ne.

Ne tokry kêtumrêx ne. Mýkam?

Mýjja kunĩ tũmja arým nhĩ'ãm tẽn ne biknorkam ne arým kêt ne, ane.

Nãm ã krĩ djati kurũm kabên ane.

<sup>5</sup> Nhyam kam krĩ djatikam ýrja ne kabên ne,

—Ë, arým ne ba mýjja kunĩ ny, ane.

Ne kam ajte,

—On 'ã pi'ók no'ók. Mrãmri ne kabênja. Djãm kabên kajgo? Arkati, kabênkumrêx, ane.

<sup>6</sup> Ne kam imã,

—Anũ. Arým ne ba o ino re.

Ba ibê mýjja kunĩ krax ne ajte ibê mýjja kunĩ 'ênhõt.

Ba ne ba adjakamã itũm ne kam ije mýjja nhipêxo itêm ne ije inomã mênh, ba.

Djori me'õ kum kôr ba kum ngô ngã gê o ikõ. Ngô tĩn dja ba tu kum kajgo ngã gê o ikõ. Mýj ngô tĩn nã? Bir, ngô kute meo tĩnja dja ba kum kungã.

<sup>7</sup> Me me kurãm tỳx ne kute ijãno ãm jamãbit dja ba mýjja mex kunĩ ngã ne kam tu meo ikrakumrêx nhyam me imã, “Me inhõ Metĩndjwýnh”, ane.

<sup>8</sup> Nhyam bep me kute bit ijo aminhõmãn kute amikam me kabên pymaje ikangaja,

ne kam ajte me kute amim imar kêtja, me kute axweo amiptàrja,

me kute me par prãmja,

me prõ prãmja, me mjên prãmja,

me udjy,\*

\* **21:8** Me kute apýnh mýjja mar, namê mry kaàkmê me karõmê, me tãm ne me amijo wajangao ba. Nhyam me karõ punu ne me kute me jakôt me noo biknor prãmumrêx. Æ dja gar, A Tex 2.9, Apôx 13.13, Karõ 8.9-24, 13.6-12, 19.13-19 jarê.

me kute mýjjao Metĩndjwýnh karõ  
 nhipêx ne kute we kum ar ami-  
 jarêhno baja,  
 me 'êxnhĩ kunĩ,  
 me arĩk ar ba kunĩ dja me iwýr bõx  
 kêtikumrêx ne.  
 Me ja kunĩ dja ba kuwyo imõtikam me  
 kurê. Kuwymê kên ngrãngrã  
 pôkkam me kurê. Me tyk nhi-  
 jukri ajte tyk ne ja.

<sup>9</sup> Nhyam kam kadjy mrãnh djwýnh 'õ  
 kato ba omũ. Kadjy mrãnh djwýnhbê  
 7 ne apýnh mýjjao kute meo bikênh  
 djari Metĩndjwýnh ngryko ino rero  
 ngõhno ipu kute amýnh ne o ku'ê ja 'õ  
 ne iwýr tẽn imã,

—Apa, amrê tẽn ba on amã akre ga  
 omũ. Mrykĩ'ãtomti jabatãnh ny prõ  
 dja ba amã akre. Me arým kute abenã  
 ar mênhja dja ba amã akre, ane. <sup>10</sup> Æ  
 imã anen kam ikarõo tẽn. Krãnh ja-  
 batãnh, krãnh prêkti'y'r ikarõo tẽn ijo  
 bõx.

Nhyam kam krĩrax mextire ruw  
 ba omũ. Prõ ne rwýkja. Krĩraxbê  
 Djeruxarê arým ruw. Kãkwa  
 kurũm, Metĩndjwýnh kurũm ruw ba  
 omũ. <sup>11</sup> Nhyam aparmã adjênh tẽn.  
 Metĩndjwýnh jadjênh ne adjênh ne.  
 Ne kam karýr kute kên pãnh rax, kên  
 ngrãngrã jadjênh týxja pyrãk. Ne ajte  
 karý:r kute krytyrãnh karýrja pyrãk.  
 Nãm ã krĩrax jadjênh anen ruw.

<sup>12</sup> Nhyam kikre bu'ã apýnh kên  
 djari aben nhiby adjwýro tẽn nhyam  
 ã prêktire anen ã utĩ ane. Nhyam  
 kam ajkwa krekrebê 12. Nhyam  
 kam apýnh ajkwa krekre djari kadjy  
 mrãnh djwýnh 'ã ku'ê. Nhyam ajkwa  
 krekre'ã idji arij. Apýnh mekbê idjaer  
 nhingêt kukãmãre nhidji djari ajkwa  
 krekre 'ã idji arij. Idjibê 12 ne apýnh  
 kre'ã arij.

<sup>13</sup> Nãm kãkwa krax 'ãnh ajkwa  
 krekre amãnhkrut ne ikjêkêt. Ne  
 kãkwa nhõt'ãnh ajkwa krekre  
 amãnhkrut ne ikjêkêt. Ne kãkwa  
 nhirê'ãnh aktã ajkwa krekre  
 amãnhkrut ne ikjêkêt.

<sup>14</sup> Nhyam kikre bu'ã apýnh kên djari  
 aben nhiby adjwýro tẽnja krakri  
 ne kênpotibê 12 ikwã. Kênpoti'ã ne

Mrykĩ'ãtomti jabatãnh ny kute ar  
 anorbê 12ja idji arij.

<sup>15</sup> Nhyam kadjy mrãnh djwýnh  
 kute imã kabênja àbêr djà byn o  
 dja. Kên karýro àbêr djà. O kute  
 krĩrax'ã akremã. Kute krĩraxmê  
 ajkwa krekremê bu'ã apýnh kên djari  
 aben nhiby adjwýro tẽnjamê kute 'ã  
 akremã.

<sup>16</sup> Nhyam krĩrax pomê rymê kute  
 aben pyrãk. Nhyam pokõt 'ã akren  
 anhãkõt 'ã akren prêkkõt 'ã akre.  
 Nhyam kunĩ'ã akre kute aben pyrãk.  
 Ne 'õ aben japanh kêtikumrêx. Àbêr  
 djào ne 'ã akreo tẽn. Æ akrebê 2.200  
 kirometu.

<sup>17</sup> Nãm kikre'ã akren kam atãri  
 kikre bu'ã kênja'ã akre. Prêk'ã akrebê  
 64 metu. Me baje mýjja 'ã akrekõt ne  
 kadjy mrãnh djwýnh kikremê kikre  
 bu'ã kênjamê 'ã akre.

<sup>18</sup> Nhyam bu'ã kênja ne ngrãngrã  
 kute bõre ngrãngrã pyrãk o ne ipêx ne.  
 Nhyam bep krĩraxja ne kryt karýro ipêx  
 ne. Kryt karýrobit, atemã mýjja 'õmê o  
 bikar kêt. Nhyam krytja karý:r kute ixê  
 jadjênh pyrãk.

<sup>19-20</sup> Nhyam kam kikre bu'ã kênja  
 krakri kênpotikam apýnh kên djari  
 kumex. Kên pãnh raxbit. Kikre bu'ã  
 kênja kĩnh kadjy.

Kên kutewa ne ngrãngrã kute bõre  
 ngrãngrã ja pyrãk.

Ne atãri ja ngrãngrã týx kute kwênh  
 ngrãngrã ngwýnh ja pyrãk.

Ne atãri ja kãjbê rãrãr kamrêk kute  
 kókanê ngwýnh rãrãr kamrêk  
 ja pyrãk.

Ne atãri ja ngrãngrã kute krwýnh  
 ngwýnh ngrãngrã ja pyrãk.

Ne atãri ja kajngãr kute ngãnhtey  
 nhy kajngãr ja pyrãk.

Ne atãri ja kamrêk kute tyrti tekã  
 kamrêkti, tekã kamrêk ja  
 pyrãk.

Ne atãri ja kãjbê rãrãr kute mutêkre  
 ngwýnh rãrãr ja pyrãk.

Ne atãri ja kãjbê ngrãngrã kute  
 kótkãk ngwýnh kãjbê  
 ngrãngrã ja pyrãk.

Ne atãri ja ngrãngrã kute bày'yre  
 ngrãngrã ja pyrãk.

Ne atāri ja kàjbê ngrāngrā kute krākamkàxte ngwỳnh kàjbê ngrāngrā ja pyrāk.

Ne atāri ja ngrāngrā tỳx kute atorti ngrēkà ngrāngrā ja pyrāk.

Nhym bep kute katē ja ne rārār kute kēnnetojre ngwỳnh rārār ja pyrāk.

Be, kikre bu'ā kēn krakri apỳnh kēnpoti djāri ne ja.

<sup>21</sup> Nhym bep kikre bu'ā kēnja ajkwa krekrebê 12ja ne angà krā. Angà krāti., angà krātio ne kikre bu'ā kēnja ajkwa krekre kunō 'ā ijê djā, tām ne kute ngàp jadjēnh pyrāk. Apỳnh ajkwa krekre djāri ne kadjy angà krā'ā akren o ipēx ne, angà krā pỳnho. Be, kikre bu'ā kēn jajakwa krekre ne ja.

Nhym bep krīkam pryjadwỳ kryt karỳro pry. Kryt karỳrobit, atemā mỳjja 'ōmē o bikār kêt. Karỳ:r kajgon kam apōkmā rīt, kute ngōnh karỳr apōkmā rīt ja pyrāk.

<sup>22</sup> Djām krīrax jakam Metīndjwỳnh nhō kikreti? Kati, arỳm ne bōx ne me bakam ar mrā. Bēnjadjwỳr Metīndjwỳnh tỳxo kubê kumkatimē krabê Mrykī'ātomti jabatānh nyja ar tām ne arỳm ar bōx ne me bakam ar mrā. Arỳm ne ar ro'ā me bawỳr ruw ne me bakam ar mrā. Djām me kute kum kabēn kadjy ne mete kum kikremā? Kati, arỳm ne ar bōx ne me bakam ar mrā. Mỳj kadjy dja me kum kikre? Djām kàjkwakam ar ba rā'ā ne mete kum kikren kam kum kabēnmā?

<sup>23</sup> Djori kam mytmē mytyrwỳ kute me kurwỳmā? Kati, Metīndjwỳnh ta adjēnho dja me kurwỳ. Krabê Mrykī'ātomti jabatānh ny jadjwỳbê ne me kurwỳ djwỳnh. <sup>24</sup> Be, ar irā jakam godja apỳnh me ba djāri kunī kam mrā, mrānh mextire. Nhym pyka kunīkôt bēnjadjwỳr krīraxmā ò mỳjja mex kunō wangijj o krīrax kīnh ne.

<sup>25</sup> Nhym krī bu'ā kēn jajakwa krekredjwỳ 'ā ijê kêtumrēx ne. Djām akamāt kadjy dja me ajkwa krekre'ā ijê? Kati, akamāt kêtumrēx, a'u ry typydji. Kam godja ajkwa krekre'ā ijê kêtumrēx ne. <sup>26</sup> Nhym apỳnh me ba djārikam me ja ò mỳjja mexo

wangijj o krīrax kīnh ne. Nhym me rūnh krīraxmā wangij nhym krīrax ô'ā kīnhkumrēx ne.

<sup>27</sup> Nhym bep mỳjja punu 'ò dja kum àr kêtumrēx ne. Me pijām kêtme me 'ēxnhīmē me ja 'ò dja kum àr kêtumrēx ne. Nhym bep Mrykī'ātomti jabatānh ny kute ò pi'òk no'òkkam me tīn rā'ā rā'ā'ā idji janhôrbabit dja me kum wangijj.

## 22

### *Ngô kute meo tīn.*

<sup>1</sup> Nhym kam kadjy mrānh djwỳnh imā ngô kute meo tīn pakrax jakre. Ngô kute meo tīn ne prōto nō ba omū. Metīndjwỳnhmē Mrykī'ātomti jabatānh nyre ar krī djāti kurūm ne prōto nō. Karỳ:rkumrēx. Karỳr kute krytyrānh pyrāk. <sup>2</sup> Nām pry nhōkre djākôt prōto nō. Krīraxkam pry nhōkre djākôt prōto nō nhym aktā nokà'ā pidjô kute meo tīnja dja.

Pidjô bāri amānhkrut ne mytyrwỳ kunī kôt aben pānh ô kadjy aktā ngô nhijēn o dja. Aktā ne ngô jakà'ā ngô nhijēn o dja. Be, pidjô ja ne ar mytyrwỳ kunīkôt òo kute aben japanho ām kadjy dja. Nām apỳnh mytyrwỳ djāri'ā pidjô jakren o 12. Mytyrwỳ kunī kôt òn bikaprār kêtumrēx kadjy 'ā akre. Nhym bep pidjô 'ôja ne kubê me umar mex djā, pyka kunī kôt kute meo mex nhym me umar mex ne kanē kêtme.

<sup>3</sup> Djām krī jakam mỳjja kute meo bikēnhmā? Kati, krī ja gēdja tu kam me mex ryti pydji. Nhym mỳjja kute meo bikēnh dja 'yr àr kêtumrēx. Metīndjwỳnhmē Mrykī'ātomti jabatānh ny dja kam ar meo ban meo djuw mex o ba. Nhym ò àpēnhdjwỳ kum àpēnh mexkumrēx ne. <sup>4</sup> Ne kam Metīndjwỳnh nokre pumū nhym kam me kuka'ā Metīndjwỳnh aminhidji janhô nhym me 'ā ar ba.

<sup>5</sup> Nhym kam kam akamāt kêtumrēx ne. Nhym kam ngōnhpōkti kêtumrēx ne. Nhym arngro kêtumrēx ne. Mỳj kadjy dja ngōnhpōktimē arngromē? Bēnjadjwỳrbê Metīndjwỳnh dja me kurwỳ. Nhym



Metĩndjwýnh nhõ me ja dja ar meo ba rã'ã: ar meo ba.

<sup>6</sup> Nhyr kam kadjy mrãnh djwýnh imã,

—Ë, mrãmri ne kabēnja. Djãm kabēn kajgo? Arkati. Kabēnkumrēx. Amrēbē Bēnjadjwýrbē Metĩndjwýnh ne me kute kabēn jarēnh djwýnhmã ta Karõ jano nhyr me kam ô'ã memã kabēno amirĩt ne. Nhyr kam ajbir jakam ta arým ajte kadjy mrãnh djwýnh jano. Kute õ àpēnhmã mýjja kator 'ýr jao amirĩtmã ne ano. Kute mýjja kator kêtja anhýr djwýnhhrãm mekmã o amirĩt kadjy ne ano. Arým kator 'ýr, ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh imã ane.

*Jeju bõx 'ýr arē.*

<sup>7</sup> Nhyr Jejudjwý arým me bamã,

—Ë, arým ne ba akubyn me awýr ibõx 'ýr, ane. Ë, me'õ kute prĩne ikabēnkõt amijo ba jabej dja kĩnhkumrēx. Metĩndjwýnh kute anhýr djwýnhhrãm memã mýjjao kator'ã ujarēnh ga aje 'ã pi'õk no'õk nhyr me kute amim mar ne kõt amijo ba jabej, be, me tãm dja me kĩnhkumrēx ne, ane.

Nãm ã Jeju me bamã ane.

<sup>8</sup> Ba, ba ibē Djuão ne ba arým prĩne omũ. Nã bãm mýjja ja kunĩ pumũn kuma. Ne kam mýjja kunĩ pumũn mar pan kam kabem itu mýrbē tým. Kadjy mrãnh djwýnh kute imã mýjja 'ã karõ kabem itu mýrbē tým ne bit ije kum rax jarēnhmã. <sup>9</sup> Nhyr kam imã,

—Kati, kwãrĩk wãnh. Badjwý ne ba Metĩndjwýnhmã idjãpēnh, akamybē Metĩndjwýnh kabēn jarēnh djwýnhmē ar akõt Metĩndjwýnhmã idjãpēnh. Me akunĩ aje pi'õk no'õkkõt, ajbir aje Metĩndjwýnh kabēn'ã pi'õk no'õk jakõt amijo abajamē ne gu me baro'ã Metĩndjwýnhmã badjãpēnh. Kam dja ga Metĩndjwýnhmãbit rax jarē, ane.

<sup>10</sup> Ne kam ajte imã,

—Gora udjur kêt. Metĩndjwýnh kute anhýr djwýnhhrãm memã mýjjao kator'ã ujarēnh ga aje 'ã pi'õk no'õkja kwãrĩk wãnh udjur kêt. Arým 'ýr. Mýjja ja kunĩ arým kator 'ýr. <sup>11</sup> Kwãrĩk wãnh me axwe wãnh axwe ar ba rã'ã.

Nhyr me arĩk ar badjwý tu wãnh arĩk ar ba rã'ã. Kute amimarkõt arĩk ar wãnh ba. Gē me kute katõt amijo badjwý katõt amijo ba rã'ã, katõt amijo ba ry typydji. Nhyr Metĩndjwýnh nhõ me mex jadjwý mex rã'ã, mex ry typydji.

<sup>12</sup> Ë, arým ne Jeju me bamã kabēn jarē. Gora me kabēn ma. Nãm,

—Ë, arým ne ba akubyn me awýr ibõx 'ýr. Dja ba bõx ne kam me amã pãnh jarē. Me aje amijo abakõt me amã pãnh jarē. Me ajaxwemē me amrãnh mexmē kõt me amã pãnh jarē. Ë, me ajaxwe dja ba me ajo ajkē nhyr bep me mexmē gēdja ba me iro'ã ar iba. <sup>13</sup> Ba ibē mýjja kunĩ krax ne ajte ibē mýjja kunĩ 'ēnhõt. Ba ne ba adjakamã itũm ne kam ije mýjja nhipēxo itēm ne ije inomã mēnh. Ba ren ije kãjkwamē pykamē omũnh 'ãno idjãm kêt nhyr ren amrēbē amijo ajkē nhyr ren mýjja kunĩ kêt ne, ane.

<sup>14</sup> Be, Metĩndjwýnh nhõ me mexja, me axwe kêtja dja me kĩnhkumrēx ne. Me tãm dja me kute kubēkã'ã ngrã o põxkam aka pyrãk. Dja me axwe kêt ã mextire ne ã kĩnh ane. Me jabit, Metĩndjwýnh nhõ me mexja dja me pidjõ kute meo tĩn ku ne krĩrax bu'ã kēn jajkwa krekrekõt wangij ne kam Metĩndjwýnh nhõ krĩraxkam ar ba.

<sup>15</sup> Nhyr bep me kute ropre pyrãk ne arĩk ar bajamē me udjymē me prõ prãmmē me mjēn prãmmē me kute me par prãmmē me kute mýjjao Metĩndjwýnh karõ nhipēx ne kute we kum amijarēnho bajamē me 'ēxnhĩmē me kabēn krãptĩjamē, me tãm gēdja me kum ngjēnh kêtumrēx ne.

Nhyr kam Jeju ajte me bamã,

<sup>16</sup> —Ba ibē Jeju ne ba me amã ikadjy mrãnh djwýnh jano. Kute apýnh me aje ikõt aben pydji djãri me amã katõt mýjja ja jarēnhmã. Ba ne ba ibē Dawi tãmdjwýkumrēx ne ãm djakam dja. Ba ne ba Dawi nhipēx ne. Ba ne ba ije akati maktã umajýrtire pyrãk ne inhirãkumrēx, ane. Nãm ã Jeju me bamã ane.

17 Nhym Metĩndjwỳnh Karõmẽ Mrykĩ'ãtomti jabatàn ny prõmẽ ar Jejumã kum,

—On amrẽ tẽ, ane. Jeju nhõ me jabê Mrykĩ'ãtomti prõ ne kum,

—On amrẽ tẽ, ane.

Godja ga me Jeju'ã idjujarẽnhja man kam gadjwỳ kum,

—On amrẽ tẽ, ane.

Nhym Jeju memã kum,

—Gê kam me'õ kum kôr jabej on amrẽ iwỳr tẽn ngô tĩno ikõ. Tu kajgoo ikõ, pãnh kêt. Amã ngô kute meo tĩnja kĩnh jabej tu kajgoo ikõ, ane. Nãm ã Jeju kabẽn ane.

18 Ë, ibê Djuaõ ne ba ije me amã ikabẽn jarẽnhmã.

—Me apa, me ikabẽn ma. Gora me aje ja mar jabej, Metĩndjwỳnh kute anhỳr djwỳnhràmm memã mỳjjao kator'ã ujarẽnh ba ije 'ã pi'òk no'òkja aje mar jabej gora me ikabẽn ma. Dja ga me ajõ ijukri adjan atemã akabẽn 'õ jarẽnh arỳm Metĩndjwỳnh kabẽno ajkẽ

nhym arỳm pãnh me ajõo ajkẽ. Apỳnh ije meo bikẽn djari'ã pi'òk no'òk jao dja me ajõo ajkẽ. 19 Ba ibê Djuaõ ne ba aje ije me amã ikabẽn jarẽnhmã,

—Godja ba ije anhỳr djwỳnhràmm Metĩndjwỳnh kute me amã mỳjjao kator'ã pi'òk no'òk ja ga me ajõ kabẽn 'õo ajngrà nhym arỳm Metĩndjwỳnh abê mỳjja nê. Abê pidjõ kute meo tĩnja nẽn abê õ krĩrax mextireja nê ne ije me amã mỳjja mex jarẽnh ne ije 'ã pi'òk no'òk ja tãm dja me ajõbê nê, ane.

Be, me ikabẽn ja ma. Ë, gêdja Jejudjwỳ me amã kabẽn jarẽ,

20 —Ba ibê Jeju, ije katat me amã mỳjja kunĩ jarẽnh ne ba me amã, “Mrãmri ne ba arỳm me awỳr ibõx 'ỳr”, ane.

Dja gu me,

—Nã, Bẽnjadjwỳr Jeju, mrãmri. On amrẽ tẽ, ane.

21 Gê me banhõ Bẽnjadjwỳr Jeju ukaprĩkõt prĩne me bajo djuw mex. Mrãmri. Tãm ne ja.